

Col. prof. univ. dr. Adrian STROEA

Col. (r) Maria GHINOIU

Col. Gheorghe BĂJENARU

Col. Florin BARBU

Dr. Olga DĂNILĂ

ENCICLOPEDIA ARTILERIEI ROMÂNE

**Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei
București - 2014**

COORDONATOR: Col. prof.univ. dr. Adrian STROEA

COLECTIVUL DE AUTORI:

Col. prof. univ. dr. Adrian STROEA

Col. (r) Marin GHINOIU

Col. Gheorghe BĂJENARU

Col. Florin BARBU

Dr. Olga DĂNILĂ

Referent: Academician Dan BERINDEI

Tehnoredactare:

P.c.c. ing. Simona CALCAN, P.c.c. Mădălina DANCIU, P.c.c. Adriana SANDU,

P.c.c. Irina RĂDUCAN, P.c.c. Daniela TOMA, P.c.c. Tudora NECOARĂ,

M.m. Cătălin PINTILIE

Corectură:

P.c.c. Irina GLIGAN, P.c.c. Elena COȚOFANĂ, P.c.c. Eleonora DINCĂ,

P.c.c. Jenica NICOLAE, P.c.c. Florentina POPESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**Enciclopedia Artileriei Române/col.prof.univ.dr. Adrian Stroe, col. (r) Marin Ghinoiu,
col. Gheorghe Băjenaru – București: Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2013**

ISBN 978-606-524-134-3

I. Stroe, Adrian

II. Ghinoiu, Marin

III. Băjenaru, Gheorghe

81'374.2:358.1(498)

**Editură recunoscută de către CNCS/CNATDCU-PANEL 4
„Domeniul științe militare, informații și ordine publică”**

*Operațiile tehnice, editoriale și tiparul
au fost executate la Centrul Tehnic-Editorial al Armatei
sub comanda 666/2014*

CUPRINS

	Pag.
Introducere	5
Capitolul I - ARTILERIA ANTEPIROBALISTICĂ	
Cele mai vechi mașini de război. Catapultele și balistele	7
Capitolul II- ARTILERIA ROMÂNĂ MEDIEVALĂ ȘI PREMODERNĂ	15
2.1. Apariția și dezvoltarea artileriei în Țările Române, în secolele XIV-XV	17
2.2. Artileria Țărilor Române în secolul al XVI-lea	24
2.3. Artileria Țărilor Române în secolul al XVII-lea	29
2.4. Artileria Țărilor Române în secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea	31
Capitolul III - CONSTITUIREA ȘI DEZVOLTAREA ARTILERIEI ROMÂNE MODERNE ÎN PERIOADA 1843-1878	33
3.1. Artileria română în perioada 1843-1877	35
3.2. Artileria română în Războiul de Independență 1877-1878	43
3.3. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1843-1878	62
Capitolul IV - ARTILERIA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA 1879-1919	69
4.1. Dezvoltarea artileriei în perioada 1879-1915	71
4.2. Participarea artileriei la cel de-al Doilea Război Balcanic din 1913	76
4.3. Artileria română în Războiul de Reîntregire a neamului	79
4.4. Campania armatei române din 1918-1919	110
4.5. Concluzii privind întrebuințarea artileriei în Primul Război Mondial	115
4.6. Eroii ai artileriei din Războiul de Reîntregire	119
4.7. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1879-1919	124
Capitolul V - ARTILERIA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA 1920-1945	141
5.1. Situația artileriei în perioada interbelică	143
5.2. Artileria română în cel de-al Doilea Război Mondial	165
5.3. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1920-1945	264
Capitolul VI - ARTILERIA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA 1945-1989	291
6.1. Artileria română în primii ani după trecerea la cadrul de pace (1945-1947)	293
6.2. Artileria în perioada 1948-1989	297
6.3. Gurile de foc de artilerie din perioada 1946-1989	313
Capitolul VII - ARTILERIA ROMÂNĂ ÎN PERIOADA 1990-2013	345
7.1. Restructurarea și modernizarea artileriei	347
7.2. Înzestrarea artileriei în perioada 1990-2003	358
Capitolul VIII - PIESE DE ARTILERIE CAPTURATE DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ, CARE NU AU FOST ÎN ÎNZESTRARE	363
Capitolul IX - INSTRUCȚIA ARTILERIEI ROMÂNE	377
9.1. Instrucția artileriei române în perioada 1843-1879	379
9.2. Instrucția artileriei în perioada 1879-1919	380
9.3. Instrucția artileriei în perioada 1920-1945	384
9.4. Instrucția artileriei în perioada 1946-1989	386
9.5. Instrucția artileriei române după decembrie 1989	402
Capitolul X - ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE ARTILERIE	415
10.1. Introducere	417
10.2. Școala Militară de Artilerie	418
10.3. Centrul de Instrucție al Artileriei	547

Capitolul XI - STRUCTURI DE CONDUCERE ALE ARTILERIEI	569
11.1. Structuri centrale de conducere ale artileriei în perioada 1859-1947	571
11.2. Comandamentul Artileriei Forțelor Armate în perioada 1948-1972	584
Capitolul XII - PERSONALITĂȚI ALE ARTILERIEI ROMÂNE. SCHIȚE BIOGRAFICE	597
12.1. Considerații generale	599
12.2. Personalități ale artileriei	601
Capitolul XIII - UNIFORMELE ARTILERIȘTILOR	821
13.1. Ținuta artileriştilor în perioada 1843-1859	823
13.2. Uniformele artileriştilor în perioada 1860-1872	825
13.3. Uniformele artileriştilor în perioada 1873-1912	828
13.4. Uniformele artileriştilor în perioada 1912-1927	831
13.5. Uniformele artileriştilor în perioada 1930-1945	833
13.6. Uniformele artileriştilor în perioada 1945-1989	835
13.7. Uniformele artileriştilor astăzi	835
Capitolul XIV - MONUMENTELE ARTILERIȘTILOR	845
Capitolul XV - REPERE ALE ISTORIEI ARTILERIEI ROMÂNE	861
Anexe	897
Gheorghe Bibescu - întemeietorul Artileriei române moderne	899
Ofițerii artileriei române în anul 1865	901
Încadrarea artileriştilor armatei române la începerea războiului din 1877	903
Eroii artileriei din Războiul pentru Independență	905
Evoluția artileriei române între 1843-1916	907
Comandanții regimentelor de artilerie de la înființare până în 1914	908
Structuri de conducere ale artileriei	912
Artilerişti ce au deținut înalte demnități civile și militare	915
Artilerişti ce au deținut înalte funcții militare	918
Evoluția învățământului de formare a ofițerilor de artilerie	920
Comandanții școlii militare de artilerie	922
Șefii de promoție ai Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie și ai Institutului Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”	925
Comandanții marilor unități și unităților de artilerie la 14 august 1916	928
Comandanții brigăzilor de artilerie în anul 1940	930
Unități și ofițeri de artilerie decorați în al Doilea Război Mondial	931
Generali ai artileriei. Trepte ale traiectoriilor	939
Caracteristicile tehnico-tactice ale armamentului de artilerie din dotarea armatei române	948
Situația unităților de artilerie în anul 1954	954
Dinamica absolvenților 1971-2013	957
Publicații artileristice	979
Artilerişti, membri ai Academiei de Științe din România	981
Insigne ale unor unități de artilerie pentru 7 ani de vechime în cadrul acestora	982
Vizite ale unor delegații militare străine la Centrul de instrucție al artileriei/ Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor de artilerie de la Ploiești	983
Abrevieri	986
Bibliografie	987

INTRODUCERE

Enciclopedia artileriei române reprezintă rezultatul conjugării eforturilor îndelungate ale unui colectiv de autori cu contribuții substanțiale, de-a lungul timpului, în dezvoltarea și promovarea istoriografiei artileriei.

Lucrarea este izvorâtă din dorința de a reuni, între copertile unei singure cărți, istoria artileriei române și a mijloacelor de lovire la distanță antepirobalistice, care i-au precedat apariția. Complexitatea abordărilor autorilor, din multiple perspective - militare, sociale, tehnice, istorice - volumul și diversitatea informațiilor oferite cititorilor imprimă lucrării un firesc și autentic caracter monografic, enciclopedic.

În deplină concordanță cu istoriografia poporului român și a oștirii sale, lucrarea prezintă cronologic, pe etape istorice, momentele de referință ale participării artileriei la confruntările de referință ale națiunii române pentru îndeplinirea idealurilor naționale, precum și cele ale evoluției artileriei antepirobalistice și pirobalistice din spațiul carpato-danubiano-pontic.

Domeniile asupra cărora ne-am focalizat atenția și care au fost supuse demersului nostru descriptiv-analitic au fost în principal: structura organizatorică, organele specializate de conducere, învățământul, instrucția și înzestrarea tehnico-materială. Din aceste perspective de abordare am reușit să surprindem evoluția structurilor de artilerie, a celor de conducere, între care un loc aparte îl ocupă Comandamentul Artileriei, a instituțiilor de învățământ emblematice ale armeei, denumite generic Școala Militară de Artilerie, respectiv Centrul de Instrucție al Artileriei. De asemenea, lucrarea aduce în atenția cititorilor biografiile celor mai reprezentative personalități ale artileriei, trecute la cele veșnice, cu contribuții substanțiale la dezvoltarea armeei, a oștirii și în unele cazuri a societății românești. Adevărate elite ale armatei, ale neamului românesc, acestea constituie pilde de profesionalism, de moralitate și patriotism autentic pentru generațiile viitoare.

În urma studierii unui vast material de arhivă și bibliografic am reușit să prezentăm, evident într-o manieră cuprinzătoare, dar nonexhaustivă, mijloacele de luptă din dotarea acestei arme. Putem afirma fără teama de a greși că, din această perspectivă a înzestrării, cartea realizează un arc peste timp, de la catapulte la rachete, surprinzând evoluția, uneori revoluționară a caracteristicilor tehnico-tactice ale mijloacelor de lovire la distanță, atât antepirobalistice, cât și pirobalistice.

Avem convingerea că această lucrare, pe care o apreciem cu deplină obiectivitate ca cea mai cuprinzătoare dintre toate cele scrise până acum despre artilerie, va reprezenta mult timp principala sursă de informare în ceea ce privește această nobilă armă. Nutrim totodată speranța că, ea va fi nu numai o utilă sursă de studiu și documentare pentru specialiști, dar și o agreabilă și incitantă lectură pentru publicul larg, îndeosebi pentru cel pasionat de istorie în general și de istorie militară în special. În plus, pentru artileriști cartea se dorește un util instrument de educare, un mijloc de percepere afectivă a artileriei, mai mult decât o armă, ca o stare de spirit.

Enciclopedia artileriei române, expresie a dragostei profunde a noastră, a autorilor, pentru arma artilerie, reprezintă onorul pe care îl dăm, cu condeiul grațitudinii, tunarilor români din

toate veacurile, ostași devotați armatei și neamului, precum și minunatelor lor fapte de arme. Măreția, eroismul și noblețea trecutului armei noastre obligă moral, în mod ineluctabil, generațiile viitoare de artileriști la o exprimare profesională pe măsura valorii înaintașilor și a tradițiilor artileriei. De aceea, tinere artilerist, cititor peste ani al acestei cărți, fii excelent servant al armei și armatei noastre, al națiunii române, fii mândru că ești urmașul generalilor Gheorghe Manu, Constantin Coandă, Eremia Grigorescu, Constantin Cristescu, Petre Dumitrescu, Mihail Eugeniu Popescu, pentru a da numai câteva nume de corifei ai artileriei, străduiește-te să scrii la rându-ți noi pagini în glorioasa carte de istorie a artileriei. Și dacă o clipă ai fost cucerit de conținutul cărții, îmbrățișează-i cu gândul recunoștinței pe cei ce au trudit altruist pentru informarea și delectarea ta.

Închei această succintă introducere, exprimând bucuria autorilor, împlinirea lor sufletească pentru finalizarea acestui ambițios și generos proiect dedicat artileriei române, ad perpetuum rei memoriam (spre veșnică aducere aminte), la împlinirea a 170 de ani de la înființarea sa ca armă modernă.

Colonel prof. univ. dr. Adrian STROEA

Capitolul I
ARTILERIA ANTEPIROBALISTICĂ
Cele mai vechi mașini de război.
Catapultele și balistele

Soldați mânuind o balistă grea de asediu

Baliste ale dacilor dispuse pe zidurile unei cetăți asediate de soldați romani

Arta și tehnica militară, înzestrarea cu armament și organizarea armatelor au un caracter istoric, evolutiv, depind de dezvoltarea economică a diverselor țări și epoci, pe care le reflectă cu fidelitate. Evoluția în timp a tehnicilor și procedurilor de ducere a războiului a impus cu necesitate apariția și perfecționarea mijloacelor de luptă. În perioada antică, pe parcursul a mii de ani, în cursul transformărilor economice, politice și sociale, s-a făcut trecerea de la armele pentru lupta corp la corp, spada și sulița la mijloacele pentru lupta la distanță. Acestea au fost, la început, arcul cu săgeți și praștia, urmate de mașinile de asediu, „berbecul” și „turnul de asalt”, inventate pentru dărâmarea porților cetăților, respectiv atacul și escaladarea zidurilor, apoi, „catapulta” și „balista” pentru atacul cetăților sau al oștilor prin lovirea acestora de la distanță. S-a reușit, astfel, să se împlinească un vechi deziderat al luptătorului, acela de a lovi adversarul cu mijloace puternice care să-i permită în același timp, să fie mai puțin vulnerabil.

Deși termenul „artilerie” a apărut relativ târziu, în secolul XV, având la bază verbul arhaic francez „artiller” care însemna „arta de a construi și a mânui diferite mașini de război”¹ putem să considerăm, fără a greși, că istoria artileriei a început odată cu apariția mașinilor de război, în perioada antică. Etimologia verbului „artiller” este compusă din reunirea a două cuvinte latine: Ars-Artis, a cărui semnificație este aceea de măiestrie, iscusință, pricepere, adică de artă și Tillum-Tilli, cuvânt ce definește obiecte care se aruncă în luptă asupra inamicului, săgeți, sulițe etc. Prin urmare, ARSTILLUM, în antichitatea romană era considerată maestria sau arta aruncării săgeților sau sulițelor în luptă.

Până la apariția armelor de foc, catapultele și balistele au jucat un rol important în cadrul armatelor fiind indispensabile în lovirea inamicului aflat la distanță, în cetăți, înconjurate de șanțuri umplute cu apă, protejat de ziduri sau pe câmpul de luptă, constituind mijloace esențiale de multiplicare a puterii militare. De altfel, de cele mai multe ori nu se putea

concepe asediul unei cetăți fără aceste mijloace, ceea ce a dat startul unei curse a supremației dintre mașinile de război sau de asediu, pe de-o parte și cetățile fortificate, pe de cealaltă parte.

Primele mașini de război au fost întrebuințate în Asia, în secolul VI-lea î.Hr., de către regele Noului Babilon, Nabucodonosor al II-lea, la asediul cetății Ierusalim (587-581 î.Hr.), precum și de regele Persiei Cyrus al II-lea, la cucerirea Babilonului (538 î.Hr.)². În Europa, primii care au folosit aceste mijloace au fost macedonenii sub conducerea lui Dionisus din Siracuza, în jurul anului 399 î.Hr., fiind și cei care au inventat „**Catapulta**” (în limba greacă „*Katapeltes*” din cuvintele „*Kata*” și „*Peltes*”, în traducere „*coborârea scuturilor*” în sensul că penetra scuturile și acestea deveneau inutile).

Ulterior, începând cu anul 335 î.Hr., apar descrieri ale catapultei numită și „*lithobolos*” sau „*aruncătorul de pietre*”. În Grecia și Macedonia s-a dezvoltat foarte mult tehnica construcției acestor arme care au fost utilizate în războaiele contra regilor persani și în cele din Peloponez duse de Filip (359-336 î.Hr.), și ulterior de către Alexandru cel Mare, la asediul cetății Gaza - capitala filistenilor și pentru cucerirea cetăților feniciene.

Grecii sunt cei care au inventat și „**Balista**”, numele provenind din verbul „*Ballein*” care însemna – „*a arunca*” (*greaca veche*).

Catapulta este definită ca o „*mașină de război folosită mai ales la atacul cetăților, care servea la aruncarea pietrelor sau butoaielor inflamabile*”³, iar balista era o „*mașină de război folosită în antichitate pentru lansarea de sulițe și proiectile de plumb, fier sau piatră*”.

Unul dintre generalii lui Alexandru cel Mare, care a urmat la tron, Demetrius Poliorcetes (336-283 î.Hr.), s-a remarcat prin iscusința în utilizarea mașinii de luptă. Astfel, în luptele duse pentru cucerirea cetăților din portul Munychia și pentru ocuparea orașului Megara deținute de Cassandros, mașinile de război ale lui Demetrius au dărâmat zidurile cetăților. Sub ploaia de „*proiectile*” ale

¹ Istoria Artileriei Române, Editura Militară, București, 1977, p.17.

² Istoria Artileriei Române, p.19.

³ Dicționar enciclopedic, vol. I, Editura Enciclopedică, București, 1993, pp.169 și 338.

catapultelor și balistelor, garnizoana a capitulat, iar Demetrius și-a făcut o intrare triumfală în Atena (307 î.Hr.).

De numele lui Demetrius se leagă și inventarea celei mai teribile mașini de asediu a antichității, „*helepola*” sau cuceritoarea de cetăți. Aceasta a fost prima platformă de artilerie mobilă și blindată din istorie. În atacul asupra orașului Salamina, din insula Cipru (306 î.Hr.), *helepola* folosită arăta conform celor consemnate de Diodor din Sicilia, în lucrarea „*Biblioteca istorică*”: „*ca un turn uriaș cu nouă etaje (...) și așezat pe 4 roți imense*”. Conform celor interpretate de unii autori contemporani pe baza aprecierilor lui Diodor⁴, aceasta avea înălțimea de 31 de metri, era deplasată de câteva mii de oameni și avea dispuse la interior catapultele utilizate, care puteau arunca pietre cu o greutate de 80 kg. O variantă perfecționată, cu înălțime de 45 de metri, protejată de un înveliș metalic, cântărind, probabil, 150 de tone și fiind manevrată de 3.400 de oameni a fost folosită fără succes pentru atacarea cetății Rhodos, în anul 303 î.Hr.

Romanii au preluat de la greci tehnica construcției mașinilor de război, dovedindu-se cei mai pricepuți organizatori ai „*artileriei*” antichității. Astfel, conform celor consemnate de istoricul roman Vitruvius, în jurul anului 50 î.Hr., împăratul Iulius Cezar a dotat fiecare legiune romană cu câte 30 de baliste, care erau operate de un echipaj format din doi oameni⁵. Alte lucrări apreciază numărul balistelor din perioada lui Cezar la 50, iar al catapultelor la 10, pentru fiecare legiune⁶. În general, utilizarea acestor mașini de război se făcea doar în cadrul legiunii, deoarece era necesar să se asigure transportul, instalarea, deservirea și repararea lor, atunci când se defectau.

Balistele folosite de romani permiteau aruncarea la distanță, cu traiectorie dreaptă, a săgeților, sulițelor sau diferitelor proiectile (sulițe, pietre, bile de argilă etc.).

Balistă romană grea (maiores)

De regulă, având traiectorie întinsă, balistele se instalau la intervalele dintre subunități sau în fața acestora, iar catapultele, care obțineau o traiectorie curbă, erau așezate în dispozitivul de luptă înapoia infanteriei.

În principiu, balistele aveau următoarea construcție: afetul sau corpul central era postamentul din lemn al mașinii, susținut pe un tripod pe care se fixau toate elementele mașinii de război. La partea din față, legat de corpul central, se găsea un cadru de lemn, cu trei deschideri, în care, în deschiderile de la exterior erau prinși doi colaci răsuciți de frânghie, dispuși vertical. Între aceste frânghii răsucite erau introduse, orizontal, două brațe puternice de lemn care constituiau arcul balistei.

Balistă romană ușoară (minores)
Reconstituire (Muzeul Militar Național)

De capetele celor două brațe de lemn era legată o altă frânghie, „*coarda balistică*”, cu rolul de a imprima mișcarea proiectilului. În deschiderea centrală a cadrului de lemn era fixat corpul central al balistei care, la partea superioară, avea practicată o canelură cu un

⁴ Jeff Kinard, *Artillery. An Illustrated History of Its Impact*, p. 12.

⁵ Jeff Kinard, *Op.cit.*, p. 15.

⁶ *Istoria Artileriei Române*, p. 25.

șanț director, în care se deplasa blocul proiector al „*proiectilului*”. Balista mai dispunea de un cablu pentru armare, iar la partea din spate un tambur tip „*vinci*”, având două roți cu mânere, la capetele laterale, unde lucrau servanții pentru a arma balista. După ce era încărcat proiectilul, se arma mașina, prin deplasarea către înapoi a blocului proiector și corzii balistice, împotriva rezistenței opuse de „*arcul balistei*”, până la punctul în care era fixată într-un opritor. La eliberarea opritorului, coarda balistică se deplasa cu mare viteză către înaintea aruncând proiectilul. În vederea executării ochirii la țintă, balista putea fi ridicată sau coborâtă pentru a se putea obține traiectoria corectă sau deplasată lateral în oricare direcție. Împotriva luptătorilor se foloseau chiar snopuri de săgeți fixate pe o talpă de lemn.

Balistlele erau de două feluri: ușoare (minores) și grele (maiores). O balistă ușoară descrisă de istoricul roman Vitruvius era „*scorpio*” sau „*scorpiones*”, pentru construcția căreia se folosea mai mult metal și care trăgea în special săgeți. Această balistă portabilă avea o precizie foarte bună și o cadență ridicată, iar denumirea ei venea de la opritorul coardei balistei care era de forma cozii unui scorpion. Este prezentată pe Columna lui Traian, fiind manevrată de un echipaj de 2 oameni, iar într-un alt basorelief

Soldați romani mânuind o balistă ușoară („Scorpio”). Imagine de pe Columna lui Traian

apare mobilă, dispusă într-un car tras de cai („*carroballista*”). Se apreciază că în general bătaia maximă a acestor mașini nu era foarte mare, dar că cele mai performante puteau trimite săgeți sau sulite până la distanța de câteva sute de metri, însă efectul letal se obținea la distanțe mai mici.

Tragerea executată de către balistlele cu traiectorie întinsă servea în antichitate pentru îndeplinirea unor misiuni similare celor îndeplinite de tunurile ușoare de astăzi.

Catapultele erau cele mai mari mașini de război ale antichității, întrebuintate pentru aruncarea la distanță a blocurilor mari de piatră, „*proiectilelor*” de plumb, bilelor de argilă sau materialelor incendiare, în scopul cuceririi cetăților. Romanii erau experți în utilizarea lor, iar prin traiectoriile curbe obținute realizau unele misiuni pe câmpul de luptă asemănătoare gurilor de foc de astăzi, obuzierele și aruncătoarele.

Din categoria catapultelor face parte „*onagra*” – inventată de romani (în engleză „*onager*”). Onagra se compunea dintr-un afet pe care acționa elementul principal al acesteia – brațul catapultei. Brațul era din lemn, iar la extremitatea liberă avea un locaș în formă de lingură, în care se așeza încărcătura. Aceasta

„Onagra”

putea fi fixată și în legături de piele, ca la praștie. Pe timpul funcționării, partea din spate a brațului, unde se găsea „*proiectilul*” era trasă în jos cu ajutorul funiilor și scripetilor, până când coarda unui arc robust fixat la baza mașinii se întindea la maxim. Dând drumul funiilor, brațul catapultei se înălța brusc. O bară așezată transversal oprea brațul și „*proiectilul*” era aruncat cu putere înainte,

continuându-și traiectoria. Greutatea totală a mașinii era de aproximativ 2-6 tone. Pentru deplasare era trasă de boi, însă din cauza greutateii, pentru parcurgerea distanțelor lungi trebuia să fie demontată. Istoricul roman Flavius Josephus (37-100 d.Hr.) descrie o catapultă (onagra) în acțiune care arunca pietre de 50 pfunzi la aproximativ 365 metri (400 iarzi)⁷, ceea ce expunea servanții pericolului lovirii de către baliste care aveau bătaia mult mai mare. Alți autori români dau caracteristici asemănătoare privind performanțele catapultelor: cele mici aruncau bile de argilă de 7-10 centimetri și greutatea de 4-5 kg la distanța de 400-500 m, iar catapultele mari aruncau bile de 10-37 kg până la distanța de 150 m⁸.

Apreciem că pe teritoriul țării noastre, primul rege dac care a întrebuințat mașinile de război a fost Burebista (82-44 î.Hr.), sub conducerea căruia Dacia a devenit o mare putere militară și politică. Strabon, în lucrarea „Geografia” face următoarele referiri la Burebista: „Lăsând la o parte trecutul îndepărtat al geților, întâmplările din vremea noastră sunt următoarele: ajungând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, getul Burebista [Βουρεβίστας, Bœrebistes] l-a înălțat atât de mult prin exerciții, abținere de la vin și ascultare față de porunci, încât, în câțiva ani, a făurit un stat puternic și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine. Ba încă a ajuns să fie temut și de romani”⁹. Strabon evalua că prin mobilizarea căpeteniilor locale, regele dac putea strânge o oaste de 200.000 de luptători¹⁰. O inscripție găsită la Dionnysopolis îl numește pe Burebista „cel dintâi și cel mai puternic dintre toți regii care au domnit vreodată peste Tracia”. Dacii au reușit să supună triburile celtice din nord-vest și Dunărea mijlocie (Slovacia de astăzi), precum și tracii dintre Istru și Haemus. Faptul

⁷ Flavius Josephus, *The Jewish War*, Tradus de G.A. Williamson, Penguin Books, London, 1981, p. 30.

⁸ Cristian M. Vlădescu, *Observații asupra tipologiei armamentului roman din Dacia inferior*, în „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, București, nr. 7, 1974, p. 30.

⁹ Sursa traducerii: V. Iliescu, V. Popescu, Gh. Ștefan, *Izvoare privind Istoria României (Fontes ad Historiam Dacoromaniae Pertinentes)*, vol. I. De la Hesiod la Itinerarul lui Antoninus, București, 1964.

¹⁰ Strabon, VIII, 3, 13.

că au distrus numeroase așezări fortificate și cetăți, dar și că au înălțat astfel de construcții pe direcțiile de invazie denotă existența unor trupe și tehnici de asediu și distrugere, cât și a specialiștilor în construcții de tip militar. După anul 55 î.Hr., Burebista a cucerit în numai 3 ani, cetățile grecești de pe țărmul Mării Negre, de la Olbia (Gurile Bugului) până la Apollonia (Balcic), care erau puternic apărate, ceea ce ne determină să afirmăm că aceasta nu se putea realiza în lipsa unor mașini de război¹¹. Totodată, Burebista era la curent cu modul de acțiune și tehnica armatei romane, în care vedea o viitoare amenințare, astfel că, în anul 48 î.Hr., acesta chiar s-a amestecat în lupta dintre Cezar și Pompei, sprijinindu-l cu trupe pe cel din urmă.

Mai târziu, în anul 87 d.Hr, sub domnia regelui dac Decebal, dacii au reușit să învingă armatele romane trimise de către împăratul Domițian. În aceste lupte, Legiunea a V-a „Claudia”, comandată de generalul Cornelius Fuscus a fost complet nimicită pe Valea Oltului. În urma acestei victorii, dacii au capturat, pe lângă prizonieri și mașinile de război ale legiunii, baliste (în număr de cel puțin 30 conform dotării militare a unei legiuni, prezentate de Vitruvius) și probabil catapultele. Aceste mașini de război au fost folosite ulterior de către daci la apărarea cetăților în luptele duse cu romanii. Referindu-se la războaiele care au urmat în anii 105-106, istoricul roman Dio Casius scria în lucrarea sa „Istoria Romană”: „După ce Traian puse mâna pe munții cei întăriți de ziduri se găsiră întrânșii armele, mașinile de război, prizonierii și steagul luat mai înainte de la Fuscus”¹². Aceasta este prima mențiune istorică referitoare la existența mașinilor de război în Dacia.

Un element important care evidențiază interesul dacilor pentru utilizarea mașinilor de război apare odată cu victoria din anul 88 d.Hr. împotriva lui Tettius Iulianus de la Tapae. Decebal a solicitat și a primit de la romani, în schimbul păcii, meșteri pentru construcția cetăților și mașini de război, baliste și catapultele.

¹¹ Aceeași apreciere o întâlnim și în *Istoria militară a poporului român*, vol. I, Editura Militară, București, 1984, p.103.

¹² Stănculescu Victor, *Ucrain Constantin, Istoria artileriei române în date*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p.12.

Ulterior, în două metope de pe Columna lui Traian sunt înfățișate mașinile de război ale dacilor: în una dintre ele sunt reprezentate două baliste dispuse pe zidurile unei cetăți, iar în cea de-a doua, doi soldați daci mânuind o balistă („scorpiones”).

Cele două basoreliefuri constituie dovada materială incontestabilă a utilizării mașinilor de război de către strămoșii noștri daci.

Soldați daci mânuind o balistă, de tip „scorpiones”, reprezentați pe Columna lui Traian

Este foarte important de subliniat că după ocuparea Daciei de către romani, provinciile rămase libere au continuat să dețină o puternică forță militară. În acest sens sunt de amintit numeroasele răscoale ale populației din provincia Dacia, izbucnite în anii 117-118, 143-144, 157-158 și 170-174 d.Hr., susținute prin atacurile puternice ale dacilor liberi, carpi și costoboci. În răscoala din anii 157-158 izbucnită în nordul Daciei, la care au participat deopotrivă dacii supuși și cei liberi, romanii i-au învins datorită unui efort militar excepțional, în urma căruia Antonius Pius a primit titlul de „*Dacicus Maximus*”. Amploarea deosebită a luptelor poate fi dedusă și din faptul că doi guvernatori ai provinciei Dacia au căzut pe câmpul de luptă: Quadratus Bussus, în anul 117 și generalul Claudius Fronto, în anul 170.

Concomitent cu sprijinul răsculaților, în anul 170, dacii liberi - costobocii au efectuat un lung raid până în adâncul Peninsulei Balcanice. Amploarea incursiunii militare desfășurate pledează pentru o puternică

organizare militară a dacilor liberi, în structura căreia opinăm că existau și mașini de război.

Argumentele militare pe care se sprijină această ipoteză se bazează pe faptul că nu se puteau angaja lupte de o asemenea amploare cu adversarul roman decât având o dotare corespunzătoare adversarului. Totodată, în numeroasele incursiuni ale dacilor liberi în provincie, cu ocazia răscoalelor, aceștia cunoșteau organizarea, dotarea și tehnicile de ducere a luptei ale armatei romane.

Pe teritoriul țării noastre aceste arme s-au folosit și mai târziu, așa cum demonstrează elementele metalice, datând din secolul IV d.Hr., descoperite la Orșova (fostul castru roman Dierna), precum și în fosta cetățuie Gornea, lângă Moldova Nouă. Descoperirea acestora în turnurile de apărare ale fortificațiilor amintite denotă rolul lor defensiv, amplasarea la înălțime mărindu-le distanța de lovire. Elementele metalice descoperite la Orșova evidențiază o formă evoluată a balistei romane, cu o construcție

*Cadrul metalic al balistei descoperite de către prof. Nicolae Gudea, la Orșova, în anul 1960. În lateral se pot vedea cei doi suporturi pentru fixarea frânghiilor răsucite care constituiau arcul balistei. Anvergura: aprox. 145 cm (Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca)
Foto: Cristian Chiriță*

mai suplă, bazată pe prelucrarea superioară a fierului, și având caracteristici tehnice mult mai bune. Conform aprecierii istoricilor români și străini această balistă putea străpunge armura unui soldat la distanța de 800 de metri¹³.

¹³ Baatz Dietwulf: Recent Finds of Ancient Artillery, Britannia, vol. 9. (1978), pp. 1-17. Sunt publicate informații importante despre descoperirile de la Gornea, Orșova și Hatra. A se vedea și Nicolae Gudea și Baatz D., „Teile spätrömischer Ballisten aus Gornea und Orsova (Rumänien)” (Părți de balistă din epoca romană târzie de la Gornea și Orșova - n.a.) Saalburg Jahrbuch vol. 31 (1974), pp. 50-72.

Alți istorici români apreciază că balistele de la Orșova și Gornea puteau lansa un proiectil (glans) de 30 kg până la distanța de 600 m¹⁴.

Reconstituirea unei baliste din secolul IV, pe baza elementelor metalice descoperite la Orșova

Dovezi ale folosirii acestor arme în spațiul românesc, după retragerea armatei romane, sunt numeroasele ghiulele de piatră sau de argilă, datând din secolele II-VII d.Hr., descoperite în urma săpăturilor arheologice la: Dinogeția, azi satul Garvăn, comuna Jijila, județul Tulcea și la Capidava, azi comuna Topalu, județul Constanța¹⁵; Sucidava-Corabia; Ulmetum (comuna Pantelimonu, jud. Constanța)¹⁶; Drobeta, Arutela – Oltenia (Muzeul Militar Național)¹⁷. Mult mai târziu, pe teritoriul țării noastre s-a reluat folosirea mașinilor de război, pentru apărare, așa cum arată proiectilele de piatră descoperite în cetatea Păcuiul lui Soare, jud. Constanța și apreciate a fi din sec. XI.

În evul mediu s-au inventat și alte mașini de război: frontibola și bricola. Acestea nu se deosebeau foarte mult de catapulte privind principiile de construcție sau funcționare, fiind însă mult mai mari și mai puternice. În perioadele de glorie militară acestea au fost folosite cu succes în luptă. Astfel, în anul 1206, Ioniță Caloian, fratele

¹⁴ Adrian Bejan, *Istoria Daciei Romane*, Timișoara, 1998, p. 60.

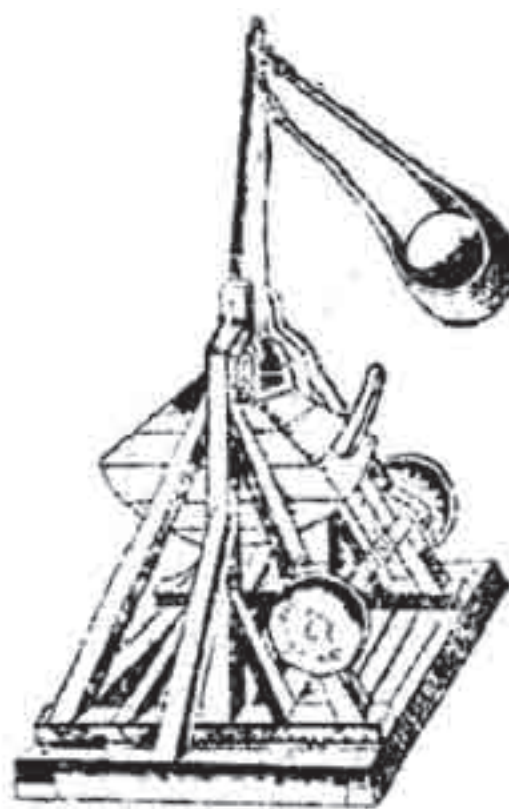
¹⁵ Stănculescu Victor, Ucrain Constantin, *Op.cit.*, p.12.

¹⁶ Vasile Pârvan, *Cetatea Ulmetum, Descoperirile campaniei a II-a și a III-a de săpături din anii 1912-1913*, București, 1913, p. 74.

¹⁷ Vlădescu Cristian, *Armata Romană în Dacia Inferior*, București, 1983, p.189.

lui Petru și Asan, a asediat cetatea Didymoteichon, în fruntea a 100.000 de luptători români și bulgari, folosind „numeroase catapulte”¹⁸. În Manuscrisul 3 al Arhivei Săsești din Sibiu, partea întâi, scris de Hans Haasenwein între 1417 și 1460, la filele 91-95 sunt ilustrații cu catapulte, turnuri mobile și alte mașini de asediu, care se întrebuițau în același timp¹⁹.

Conform cronicarului polonez Wapowski, pe teritoriul țării noastre aceste arme au fost folosite de către oastea Moldovei, în anul 1497, în luptele cu polonezii care asediau cetatea Suceava²⁰.

**Bricolă sau praștie mare
(Folia 92 a Manuscrisului de la Sibiu)**

¹⁸ *Istoria militară a poporului român*, vol. I, p. 307.

¹⁹ *Kunstbuch des Hanns Haasenwein*. La filele 73-84 sunt prezentate și tunuri. Apud Radu Rosetti, *Istoria artei militare a românilor până la mijlocul veacului al XVII-lea*, 1947, p. 208.

²⁰ În apărarea cetății, moldovenii „*N'am et ipsi bombardas et alia tormenta bellica plurima habebant*”, Bernard Wapowski (*Scriptores Rerum Polonicarum*, II, p. 27), apud Radu Rosetti, p. 208.

Capitolul II
ARTILERIA ROMÂNĂ MEDIEVALĂ
ȘI PREMODERNĂ

Tunuri moldovenesti reprezentate pe fresca „Asediul Contantinopolului” de la Mănăstirea Moldovița. Mănăstirea a fost ridicată în anul 1532, în timpul domniei lui Petru Rareș

Armament și muniție de artilerie din secolul XVI reprezentate pe una din fețele laterale ale sarcofagului lui Ioan Sigismund Zapoya (1540-1571,) aflat la Catedrala Catolică din Alba Iulia

2.1. Apariția și dezvoltarea artileriei în Țările Române, în secolele XIV-XV

Descoperirea pulberii cu fum, cunoscută și ca „pulbere neagră” sau „praful de pușcă”, a favorizat apariția ulterioară a armelor de foc. Unele săpături arheologice din provincia chineză San-Si au scos la iveală un document din anul 300 î.Hr. din care reiese compoziția pulberii. Au fost descoperite și tuburi ce conțineau acest preparat¹. Cu toate că în China pulberea era cunoscută de foarte mult timp, o lungă perioadă a fost folosită doar pentru proprietățile sale pirotehnice (putere de detonație, incendiere, artificii, propulsie rachete). De la chinezi, invenția a ajuns în Europa, în sec. XIII, pe două căi: prin mongoli și apoi tătari, respectiv indieni apoi arabi. Conform istoricului român Ion Dumitru-Snagov, prima utilizare a prafului de pușcă în Europa a avut loc în anul 1241, când tătarii l-au folosit în lupta de la Lignitz (Polonia)². Primele informații despre compoziția pulberii au fost publicate în anul 1249, într-un manuscris păstrat în biblioteca Palatului Escorial, precum și de filosoful și naturalistul englez Roger Bacon (1214-1292), în lucrarea „*De secretis operibus et naturae et nullitate magiae*”. În funcție de fiecare fabricant, în compoziția pulberii intrau 4-6 părți de salpetru, 1-2 părți de sulf și 1-2 părți de cărbune.

Primii care au folosit pulberea cu fum în cadrul armelor de foc, au fost chinezii, apoi arabii, în asediul cetății Sidgilmessa, din anul 1273³. Ulterior, invenția a trecut de la arabi la spanioli care au utilizat armele de foc în cucerirea Gibraltarului (1308) și în luptele de la Baja (1325). În anul 1320, în burgul italian Brescia exista o turnătorie de guri de foc, iar în anul 1324, republica Florența fabrica tunuri pentru orașele ei, folosite în special în scopul apărării cetăților.

Impactul pe care l-a avut apariția gurilor de foc a fost atât de mare încât, în doar câteva decenii, acestea se găseau în dotarea majorității armatelor medievale, fiind folosite

de germani, în anul 1328, de englezi, în anul 1339, în luptele de la Cambrai, și în anul 1346 la Cresy, apoi s-au răspândit în toată Europa.

Primele guri de foc au fost bombardele, denumire sub care au fost cunoscute în majoritatea țărilor europene, mai puțin în Germania, unde se numeau „*Büchsen*”. Inițial, au fost denumite „*Artilerie de foc*”⁴ pentru a le putea deosebi de vechile arme, catapultele și balistele cu care au coexistat o perioadă, așa cum am prezentat în Capitolul I. În țara noastră, în cronicile vremii le întâlnim sub denumirea de „*puști*”⁵, termen pentru tunuri folosit și de slavi (pușca) sau unguri (puska).

Bombarda era o armă de foc ce servea la lansarea unor pietre mari și care, odată cu perfecționările tehnice, realizate în timp s-a transformat în ceea ce numim astăzi „*tun*”. Sistemul lor de construcție era același: erau realizate sub forma unor țevi masive de fier forjat, compuse din mai multe piese/bare metalice care erau îmbinate și întărite cu cercuri metalice numite „*frete*”. Pe măsură ce s-a dezvoltat tehnologia metalurgică, bombardele au început să fie turnate. Se cunosc două tipuri: bombardele grele și bombardele ușoare sau tunurile de mână (viitoarele puști). Concomitent cu evoluția armamentului pe plan european, în țara noastră s-au folosit și alte tipuri de arme de foc: culevrinele și puștile grele (archebuzele).

Fragment de bombardă de la sfârșitul secolului al XIV-lea. Muzeul Militar Național, București

Prima mențiune privind construcția și folosirea armelor de foc în Țările Române datează din anul 1373. Astfel, în Transilvania, în „*Condica de socoteli a orașului Sibiu*”⁶ (1372-1386), a fost atestată în anul 1373

¹ Cristian Vlădescu, Karol Konig, Dan Popa, Arme în muzeele din România, Editura Meridiane, București, 1973, p. 34.

² Ion Dumitru-Snagov, Țările române în secolul al XIV-lea, Codex Latinus Parisinus, Editura Cartea Românească, București, 1979, p. 52.

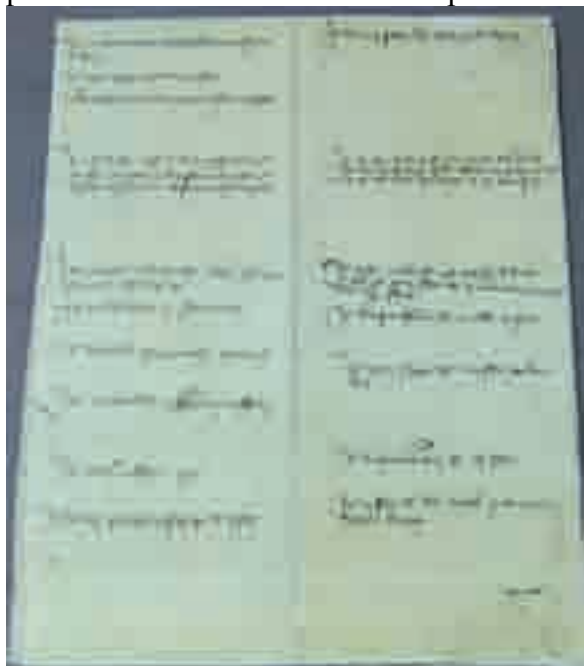
³ Cristian Vlădescu ș.a., Op.cit., p. 35.

⁴ Vasile Rudeanu, general, Evoluția tehnică a artileriei, în Revista Artileriei, nr.XI, 1943, p. 47.

⁵ Grigore Ureche, Letopisețul Țării Moldovei (...), Editura Minerva, 1978, pp. 60, 62.

⁶ Quellen zur Geschichte Siebenburgens, I, pp. 253, 344, 450, 489.

existența armelor de foc și a unui arhebuzier (făuritor de arme). Producerea armelor de foc, în atelierele de la Sibiu, în anul 1373, demonstrează că acestea au fost printre primele realizate în sud-estul Europei.

Condica de socoteli a orașului Sibiu (1372-1386)

Documentele istorice amintesc și numele unor specialiști în producerea gurilor de foc de artilerie, la Brașov, unde lucra familia de turnători de tunuri Neidel, precum și un armurier, cum ar fi „bombardengisser” Andrei⁷. În „Socotelile orașului Sighișoara” se amintește, în anul 1393, de existența unui turnător de tunuri „artelinus”, din acest oraș, numit Iacob Wahl⁸.

Cu ocazia unor săpături arheologice efectuate în anul 1936, în ruinele vechii cetăți a Severinului, construită de domnitorul Mircea cel Bătrân (1386-1418), au fost descoperite mai multe ghiulele de piatră precum și țeava unei bombarde de bronz din vremea acestui domnitor⁹ (foto), care se află la Muzeul Militar Național. Această descoperire ne determină să apreciem că Mircea cel Bătrân a fost primul domnitor român care a utilizat artileria.

În Moldova, domnitorul Alexandru cel Bun (1400-1432) avea în cadrul oastei sale câteva bombarde procurate din Polonia de la Liov¹⁰.

⁷ Istoria militară a poporului român, vol. II, Editura Militară, București, 1986, p. 69.

⁸ Cristian Vlădescu ș.a., Op.cit., p. 35

⁹ Istoria artileriei române, p. 31.

¹⁰ P.P. Panaitescu, Alexandru cel Bun, București, 1932, p. 37.

Fragment de bombardă din secolul XV, descoperită în cetatea Severin. (M.M.N.)

Prima mențiune scrisă privind achiziția unor guri de foc, în țara noastră, datează din anul 1432, fiind consemnată în scrisoarea lui Vlad Dracul (1436-1442 și 1443-1447) către brașoveni în care acesta le cerea, înainte de a fi domn: „Deci, vă rog, ca pe niște frați ai mei gătiți-mi o sută de puști”¹¹, cu certitudine „tunuri de mână”, deoarece în acea perioadă nicio armată din părțile noastre nu deținea o asemenea artilerie. Cantitatea relativ mare de arme arată că centrele meșteșugărești din Brașov aveau posibilitatea să execute o producție de serie. Tot de la Vlad ne-a rămas și mențiunea privind prepararea pulberii de către români alături de cererea de alte puști (probabil arme mai grele pentru apărarea cetății Giurgiu) în altă scrisoare, din anul noiembrie 1445, adresată brașovenilor: „Drept aceea - scria domnul muntean - fiindcă întăriturile ce erau instalate au ars toate și de iznoavă a întăririi, de aceea va rugăm să ne ajutați cu arce și săgeți și puști și să ne dați silitră ca să facem praf, să-l punem în cetate, căci ea e țaria și vouă și nouă tuturor creștinilor”¹².

Prima atestare documentară a folosirii bombardelor în Țara Românească datează din timpul aceluiași domnitor, Vlad Dracul. După cum ne informează cronică unii cavalier burgund, Jehan de Warvrin, domnitorul a folosit în asediul cetății turcești de la Giurgiu, din anul 1445, două bombarde care „făceau mai mult zgomot decât stricăciune”¹³.

¹¹ Documenta Romaniae Historica, D., Relațiile dintre țările române, vol. I, p. 296.

¹² Ion Nistor, Istoria românilor, vol. I, Editura Biblioteca Bucureștilor, ediție 2002, p. 256.

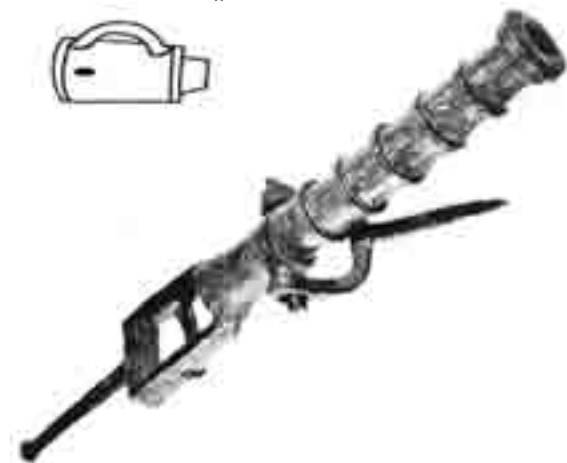
¹³ J. de Wavrin, Cronique, Paris, 1927, p. 20.

Nicolae Bălcescu spunea despre începuturile artileriei: „*Cele dintâi bucăți ale artileriei, numite în Europa bombarde, la români se numeau balimezuri. Acestea, fiind prea mari, după obiceiul de atunci, când s-au făcut altele mai mici s-au dat acestora numirea de tunuri...*”¹⁴.

Muzeul Militar Național are în colecția sa o bombardă de portativă cunoscută ca „*tun mic de mână*” din sec. XV. (foto). Arma este compusă dintr-o țevă din fier forjat având o singură deschizătură cu calibrul de 42 mm întărită cu două frete, iar la partea din spate are practicată locașul pentru aprinderea încărcăturii de pulbere.

Bombardă portativă din secolul XV, „tun mic de mână”

Bombardă din secolul XV, calibrul 58 mm, descoperită în cetatea Giurgiu. Stânga sus: desenul blocului închizător (M.M.N.)

Din categoria bombardelor grele, în același muzeu mai întâlnim încă 3 piese. Una dintre acestea, cu încărcare pe la gura țevii (prezentată în fotografie) este aproape completă, formată dintr-o țevă deschisă la ambele capete, cu doi umeri laterali montați pe un inel de care se fixează o furcă pentru amplasarea piesei pe afet sau pentru a o înfige direct în pământ. La unul dintre capete, țeava are o prelungire în formă de scară în care se introducea „*blocul închizător*”, un cilindru cu pulbere închis la partea dinapoi (element care lipsește). Acest cilindru servea drept cameră

de încărcare și se fixa la țevă printr-o pană. Pentru a putea încărca proiectile de mai multe dimensiuni, fără a se bloca, țeava are la interior o parte tronconică, iar la exterior mai multe frete. Ultimul element al culatei este un braț proptitor de manevrare, care, probabil era îmbrăcat în lemn. Calibrul bombardei este de aproximativ 58 mm.

O a doua piesă reprezentativă (foto) aflată în colecția Muzeului Militar Național este o altă bombardă cu încărcarea pe la gura țevii. Țeava se remarcă prin robustețe, constructorul folosind același sistem de frete și realizând o întăritură proeminentă la gura țevii, asemănătoare modelului prezentat anterior. La această piesă umerii laterali de care se fixează furca pentru amplasarea pe afet sunt montați la partea dinapoi a țevii. În mod evident furca asigură fixarea rigidă, iar darea înclinării țevii se realiza prin ridicarea acesteia progresiv pe afet.

După bombarde, la începutul secolului al XV-lea au apărut primele arme portative grele, numite „*puști grele de mână*” sau „*archebuze*”, în care procedeul de construcție era mai modern și se baza pe turnarea metalului în forme. Acestea erau mânuite de doi ostași, unul executa ochirea, iar celălalt dădea focul și se puteau sprijini pe o furcă sau un suport. Au fost folosite și pe teritoriul țării noastre, exemplarele aflate în muzee având calibrul între 20 și 30 mm.

În colecția Muzeului Militar Național sunt expuse patru țevi de pușcă grea care constituie piese rare și reprezentative, toate având țeava lisă, două având la exterior țeava de formă hexagonală, iar două formă tronconică.

Pușcă grea de mână (archebuză) din prima jumătate a secolului XV. (M.M.N.)

¹⁴ Nicolae Bălcescu, Puterea armată și arta militară la români.

**Bombardă din secolul al XV-lea
(Muzeul Național de Istorie al Moldovei, Iași)**

Alte arme grele se găsesc expuse la Bastionul Graft, aparținând Muzeului de Istorie Brașov și la Muzeul de Istorie din Alba Iulia.

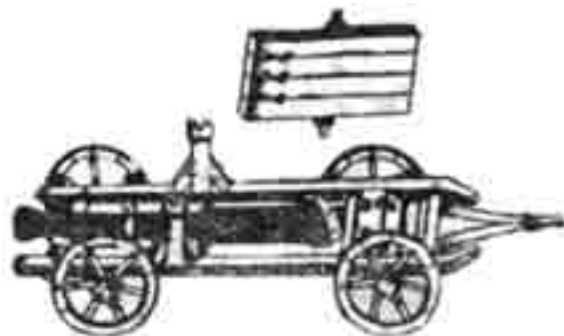
În vechile cronici, denumirile armelor de foc erau: puști, tunuri, hușnițe, pive (mortiere), săcălușe și sinețe. Puștile erau tunuri; „hușnițe” erau tunurile mari; „săcălușe” erau tunuri mici, cunoscute mai târziu și ca „falconete”, iar „sinețe” erau puști.

Primele piese de artilerie erau greoaie, cu mobilitate mică și cu bătaie redusă. Țevile erau așezate pe un butuc de lemn care se punea fie direct pe pământ, fixându-se cu pene, fie pe roți de căruțe. Din cauza bății reduse se foloseau scuturi de lemn pentru protecția servanților, artileria fiind în prima linie a infanteriei. Efectul material al proiectilului era în general mic și se baza pe distrugerile pe care le provoca prin rostogolire, însă cel moral era foarte mare. Din acest motiv, cel mai frecvent, tunurile erau folosite la începutul luptei. Încărcătura de pulbere era egală în greutate cu cea a proiectilului, la piesele de calibrul mic, și de 2/3 sau 1/2, la cele de calibrul mare¹⁵.

Proiectilele, numite în perioada de început „ghiulele”, aveau forma sferică și erau din piatră, mai rar de fier sau plumb. La Cetatea Sucevei, s-au găsit 45 de ghiulele de piatră cu diametrul de 6-12 cm și una de 45 cm¹⁶.

Darea focului se făcea cu o vergea de fier îndoită în unghi drept la capătul cu care se aprindea pulberea și cu un mâner la celălalt. Capătul îndoit se înroșea în foc și se introducea în „lumina” camerei de încărcare. În acest sens, lângă tunuri stătea aprins permanent un foc de cărbuni.

Preocuparea pentru studiul proiectării și fabricării armelor de foc, în țara noastră, încă din perioada de început a apariției lor este foarte bine demonstrată de un manuscris descoperit în arhivele orașului Sibiu. Astfel, în prima parte, acesta cuprinde un „tratat” de pirotehnie elaborat între anii 1380-1400, iar a doua, un studiu consacrat problemelor salpetrului și armamentului artileristic al epocii, elaborat între anii 1417-1460. Sunt prezentate diferite tipuri de tunuri: tunul de cetate, tunul dispus pe căruță-afet cu scut de lemn mobil, tunul de cetate adaptat pentru a trage de pe căruță și căruța-afet. O parte din ele se pot vedea în imaginile de mai jos.

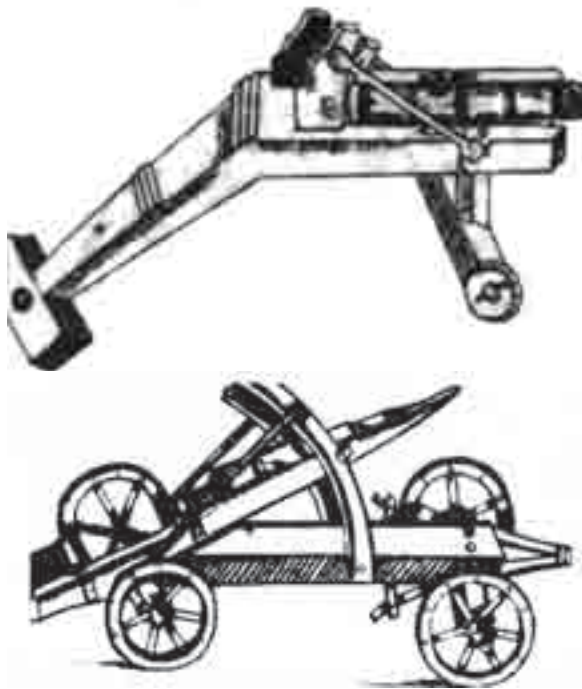

**Căruță-afet cu scut din secolul XV.
Manuscrisul orașului Sibiu**

¹⁵ Radu Rosetti, Istoria artei militare a românilor, p. 148.

¹⁶ Radu Rosetti, Op.cit. p. 145.

Începând din secolul XV, tunurile care formau artileria de asediu aveau calibru mare,

Diferite tunuri mobile, de cetate, dispuse pe afet sau pe căruți. („Manuscrisul orașului Sibiu”, sec. XV)

care putea ajunge până la 850 mm, distanța de tragere fiind cuprinsă între 500 și 1000 m¹⁷. Țevile tunurilor au început să fie turnate, în a doua jumătate a secolului al XV-lea, utilizându-se ca material: bronzul, fonta sau fierul. Tunurile mici erau piese de artilerie cu țeava scurtă, care trăgeau ghiulele de piatră sau plumb până la distanța de 400-700 m. Acestea se fabricau și la Brașov, așa cum relevă un document din 23 iunie 1443¹⁸.

Ghiulele de piatră din secolul XV

¹⁷ Istoria artileriei române, p. 34.

¹⁸ E. Hurmuzaki, Documente, vol. XV, p. 29 (Iancu de Hunedoara le scria brașovenilor: „Până în 12 zile să porunciți ca toți lapicizii aflători acolo să-mi cioplească 40 de pietre și să-mi făurească 40 de tunuri”).

Domnitorii români cei mai de seamă ai secolului al XV-lea, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș sau Ștefan cel Mare, au înscris adevărate pagini de glorie în istoria militară a poporului nostru prin folosirea artileriei.

Iancu de Hunedoara are meritul de a fi fost printre primii comandanți de oști europeni care a intuit avantajul unor operații ofensive ample, pe spații largi și a înțeles avantajul artileriei de câmp cu o mobilitate ridicată, alături de artileria de asediu. Folosind care de luptă împrumutate de la husiți, a montat pe acestea tunuri ușoare („falconete”) și le-a transformat în artilerie mobilă pe care a utilizat-o cu succes în timpul „Campaniei celei lungi” din anul 1443. În această campanie a dispus de aproximativ 150 de tunuri (120 de tunuri mici și 30 de tunuri grele) cu care a străbătut aproximativ 300 de km în luptele contra turcilor. În anul 1456, în bătălia de la Belgrad, a instalat tunuri pe unele din cele aproape 200 de nave, fluviale care au luat parte la lupte și a fost primul domnitor care a realizat cooperarea dintre artileria de uscat și nave, realizând sprijinul lor cu tunurile de câmp de pe malul nordic al Dunării.

Contemporan cu Iancu de Hunedoara a fost și transilvăneanul Nicolae Orban sau „Orban-dacul”, așa cum l-a numit cronicarul grec Laonikos Chalcocondyles, în lucrarea sa intitulată „Expuneri istorice”. Acesta spunea despre Orban: „Avea împăratul (sultanul) un tunar cu numele de Orban, dac de neam. Acesta a fost mai înainte la eleni și i-a părăsit și a venit la poarta împăratului. Atunci acesta a fost primit cu leafă mare și a avut grijă de pregătirea tunurilor”¹⁹. El este inventatorul artileriei grele și constructorul de tunuri cu ajutorul cărora turcii au cucerit, în anul 1453, orașul Constantinopol. În unele lucrări din occident, Orban este considerat a fi ungar, probabil datorită faptului că provenea din Transilvania.

Încă din anul 1452, Sultanul Mehmet al II-lea a dispus construirea pe țărmul european al strâmtoarei Bosforului, a cetății Bogazi Kessen, ale cărei tunuri asigurau controlul traficului navelor prin strâmtoare. Pentru realizarea unor tunuri așa-zise „de coastă” l-a angajat pe Orban care anterior lucrase pentru împăratul bizantin

¹⁹ Laonikos Chalcocondyles, Expuneri istorice, traducere de Vasile Grecu, București, 1958, p. 323.

Constantin al XI-lea. Era necesar ca aceste tunuri să aibă o bătaie de aproape 4 km (lățimea maximă a Bosforului) și să fie suficient de precise pentru a putea lovi și a sparge zidurile cetății. Tunul gigant al lui Orban, numit „Basilica”, a fost construit în 3 luni folosind un sistem propriu de turnare în forme de lut.

Unul din tunurile construite de Nicolae Orban pentru asediul orașului Constantinopol, în anul 1453 (Muzeul Militar din Istanbul)

Conform istoricilor, acesta avea lungimea de 27 picioare (în jur de 8 metri) și calibrul de 30 țoli (aproximativ 760 mm)²⁰. După finalizarea tunului, la Adrianopol, acesta a fost transportat aproximativ 220 km până sub zidurile Constantinopolului pe o platformă lungă de peste 30 de metri, trasă de 60 de boi și cu sprijinul a 200 de muncitori. Conform istoricului Roger Crowley, proiectilul avea o greutate de 1500 pfunzi (750 kg), foarte probabil exagerat, iar celelalte 69 de tunuri, mai mici, se pare că trăgeau proiectile de piatră de 100 kg. Istoricul român Ion Grumeza aprecia greutatea proiectilului tunului „Basilica” între 200 și 400 kg²¹.

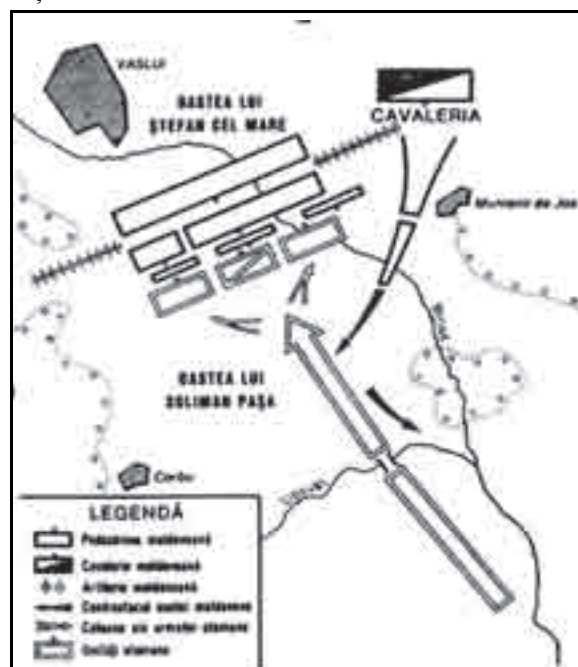
Secolul al XV-lea a reprezentat o perioadă de mare înflorire și dezvoltare a Țărilor Române. În acest context a avut loc o consolidare fără precedent a puterii armate, oștile țărilor române fiind dotate la nivelul celor europene. Domnitorul Ștefan cel Mare a acordat o atenție deosebită artileriei. Oastea moldoveană era compusă din cavalerie (călărime), pedestre și artilerie (pușcași). Tunurile sau mortierele erau procurate din orașele transilvane sau din Liov, iar pulberea era produsă în țară, în moriști de mână amestecând salpetru (cumpărat din țările vecine), cărbune (obținut din lemn de tei sau de brad, care se distila în vase de pământ) și sulf. Cel mai frecvent calibrul era în jur de 15 cm, iar bătaia în jur de 100 m. O parte din tunuri erau capturate în luptele cu statele vecine. Astfel, în

lupta de la Baia (1467), Ștefan cel Mare a capturat de la Matei Corvin „carele și corturile și diferite bombarde, mașini și tunuri mari și mici”²², iar la Vaslui „și pușcile le-au dobânditu și steaguri mai mult de o sută au luat”²³. La fel s-a întâmplat și după victoria din Codrii Cosminului din anul 1497, când oastea moldoveană a capturat toată artileria poloneză.

Bombardă din vremea lui Ștefan cel Mare descoperită pe locul Cetății de la Bârlad (Muzeul de Istorie „Vasile Pârvan”, Bârlad)

În Moldova, șeful artileriei era „Marele Șetrar”, care era responsabil și de cartiruirea trupelor, așa cum îl descria Grigore Ureche „mare peste corturile domnești și-n oști și-ntr-alte căli și purtătoriu de grijă tunurilor”²⁴. Bătăliile duse de către domnitorul Ștefan cel Mare ilustrează modul iscusit în care a întrebuințat artileria. În bătălia de la Vaslui (10 ianuarie 1475), aceasta a avut un rol însemnat la obținerea victoriei.

Dispozițivul artileriei moldovene în bătălia de la Vaslui (1475)

²⁰ Roger Crowley, *The Guns of Constantinople*, History Magazine, Sept. 2007.

²¹ Ion Grumeza, *The Roots of Balkanization Eastern Europe CE 500-1500*, University Press of America, 2010, p. 200.

²² P.P. Panaitescu, *Contribuții la istoria lui Ștefan cel Mare*, București, 1934, pp. 4-6.

²³ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Minerva, 1970, p. 48.

²⁴ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Minerva, 1970, p. 23.

Ștefan avea 20 de tunuri și pentru fiecare câte 7 lovituri. În acea epocă, lupta începea cu artileria care era dispusă la intervalele dintre liniile pedestrimii, având rolul de a dezorganiza dispozitivul ofensiv al inamicului, precum și de a descuraja. Deoarece își epuizau repede muniția și reîncărcarea dura foarte mult, lupta era preluată de pedestrii. Voievodul a înțeles, înaintea altor comandanți de oști, că artileria producea „mai multă spaimă decât vătămare” și a știut să profite de acest fapt. Astfel, a așezat câte 10 tunuri la flancurile dispozitivului pedestrimii cu poruncă strașnică să nu deschidă focul decât la ordinul său. După mai multe ore de lupte grele date pe o ceață deasă, când mulțimea nesfârșită a turcilor amenința să rupă liniile moldovene, Ștefan a hotărât să intervină cu rezerva, printr-o lovitură puternică dată în flancul drept și spatele dușmanilor, concomitent cu deschiderea focului artileriei. Cele 7 salve au avut un efect uluitor, turcii au crezut că cele câteva ore de ciocniri infernale au fost doar un preluțiu și că adevărata luptă abia începe, fiind cuprinși de o descurajare generală. Analistii militari contemporani compară acțiunea domnitorului cu „apărarea mobilă”, un concept relativ nou folosit de către armata SUA începând cu anii 1950, în care loviturile decisive sunt date inamicului pătruns în adâncimea apărării proprii.

În bătălia de la Valea Albă, din anul 1476, cronicile turcești spun că „în partea ghiaurilor se aflau carele, din care se trăgea cu tunurile”, „făcând ca pământul să se cutremure de bubuitul lor; (...) ienicerii nesuportând aceste lovituri deși erau obișnuiți să-și pună pieptul în fața tunurilor și puștilor, s-au culcat cu fețele la pământ”²⁵.

Ștefan cel Mare a știut să tragă concluzii juste din faptele istoriei. Căderea orașului Constantinopol i-a arătat importanța artileriei de asediu. În anul 1462, el a folosit artileria pentru a ataca cetatea Chilia. De asemenea, a ridicat tunurile pe întăriturile cetăților proprii, pe platforme de luptă în care bastioanele erau semicirculare, înlocuindu-le pe cele pătrate, pentru a avea câmp de tragere foarte mare.

²⁵ Cronicile turcești privind țările române, Extrase, Mihai Gublogu, Mustafa Mehmet, vol. I, București, 1966, pp.128, 323.

Un exemplu foarte bun în această privință îl constituie apărarea cetății Neamț care, în anul 1476, a rezistat timp de 8 zile atacurilor turcești. Cronicarul lui Mahomed al II-lea, italianul Angiolello, scria despre cetatea Neamț: „Un castel tare de munte unde erau turcii prinși din 1475. De opt zile bat șapte tunuri, două s-au rupt, iar cei ce erau în cetate nu voră să se supună și se apărau cu tunuri și nu le păsa de noi”²⁶.

Dispozitivul artileriei moldovene în bătălia de la Valea Albă (1476)

În Țara Românească, Vlad Țepeș s-a preocupat în prima parte a domniei din perioada 1446-1462 de întrebuințarea armelor de foc și de fabricarea lor, mai ales a munițiilor. Așa cum rezultă din unele documente, Vlad Țepeș cerea brașovenilor să-i trimită silitră pentru praful de pușcă. Rezultă de aici că în țară avea pucioasă, cărbune și moară de măcinat, unde cele trei substanțe erau amestecate pentru a se obține pulberea.

Secolul al XV-lea, dominat de personalitatea marelui domnitor Ștefan cel Mare, reprezintă o perioadă glorioasă, de lupte eroice pentru apărarea națională, în care artileria și fortificațiile din țările române s-au

²⁶ Călători străini despre țările române, Editura Maria Holban, MM Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, 1968, vol. I, p. 38.

situat la nivelul de dezvoltare european, de la acea vreme.

2.2. Artileria Țărilor Române în secolul al XVI-lea

În secolul al XVI-lea au apărut guri de foc mult mai mari, produse de zeci de arsenale și manufacturi din Europa, folosindu-se materiale ca bronz, fontă sau aliaj de fier. După anul 1500, artileria s-a structurat în 3 categorii: de câmp, de cetate și de asediu.

Țeavă de tun de bronz din vremea domnitorului Petru Cercel (1582-1585). Țeava este ornamentată, iar la partea superioară are stema Țării Românești. Calibrul 54,5 mm, lungimea 580 mm (Muzeul Militar Național, București)

Tunurile de câmp (numite „puști” sau „săcălușe”) aveau calibre între 40 și 97 mm, puteau fi trase de 4-6 cai și au început să fie transportate pe afet. Încă din secolul XV au început să se fabrice țevile cu „umeri” de fixare, iar în secolul XVI, acest model s-a generalizat. Această inovație avea foarte multe avantaje: fixa țeava de afet ușurând transportul, permitea ochirea în înălțime, micșora reculul și împiedica ridicarea țevii în timpul tragerii.

Alte progrese tehnice ale acestui secol sunt: a început să se folosească fitilul pentru darea focului în locul fierului înroșit; au

apărut proiectilele de fier și fontă, care spre deosebire de cele de piatră erau realizate cu o toleranță mult mai mică, fapt ce a sporit precizia tragerii. Totodată au fost realizate primele ghiulele metalice ce puteau fi umplute cu materiale inflamabile.

Cronicarul Grigore Ureche menționa că artileria domnitorului Ioan Vodă cel Viteaz era compusă din tunuri ușoare „de cele moldovenești”, pe două roți (artilerie de însoțire) și obuziere („hușnițe” sau „hubițe”), care constituiau artileria grea de câmp. În categoria artileriei de asediu întâlnim pentru prima oară și piese cu tragere verticală, mortierele sau pivele.

Unul dintre cele două mortiere de asediu din colecția Muzeului Național al Unirii, Alba Iulia. Calibrul-200 mm, greutatea estimată-150 kg (Secolele XV-XVI)

Greutatea tunurilor de asediu (denumite „puști mari” sau „balimezuri”) ajungea până la 4.500 kg, necesitând atelaje grele pentru transport trase de având calibrul cuprins între 100 și 190 mm²⁷. Proiectilele aveau greutatea între 1,4 și 46,7 kg, iar bătaia tunurilor a crescut semnificativ ajungând la aproximativ 400-600 metri²⁸.

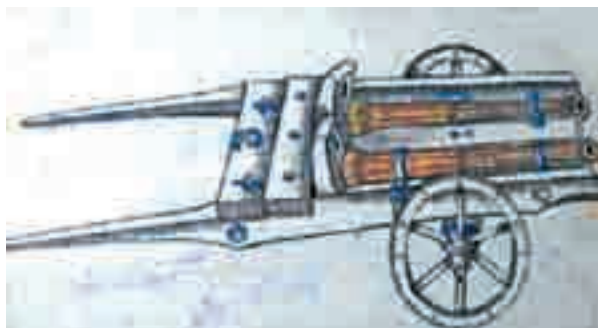
În pofida concepțiilor vremii, italianul Tartaglia este primul care arată, în cartea sa „Della Nuova Scienza”, apărută în 1537 și apoi în „Quesiti et inventioni diversi” (Venezia, 1538 și 1546), că traiectoria nu este

²⁷ Radu Rosetti, Op.cit., p. 283.

²⁸ Victor Stănculescu, Constantin Ucrain, Istoria artileriei române în date, 1988, p. 15.

dreaptă. Chiar dacă nu a reușit să determine forma exactă a traiectoriei, problema rezolvată mai târziu de Galileo, descoperirea lui Tartaglia a confirmat ceea ce se constatarea empiric, și anume că bătaia varia proporțional cu înclinarea țevii. Astfel, a început procesul de realizare a primelor aparate de ochire.

În Moldova, Petru Rareș este unul dintre domnii care s-a remarcat în utilizarea artileriei. În bătălia de la Feldioara, din data de 22 iunie 1529, susținându-l pe voievodul transilvan Ioan Zapolya în luptele contra trupelor lui Ferdinand I de Habsburg a folosit împotriva pedestrimii 50 de tunuri de fontă și tunuri mai mici din fier, cu mai multe țevi, montate pe același afet numite „orgelschütz” sau „orgi”. În bătălia de la Obertin, din anul 1531, pierdută de Petru Rareș, cronicarul polon Bielski scria în „Sprawa Wycevska” următoarele: „Luarăm atunci de la moldoveni 50 de tunuri mari de schijă (n.n. fontă) și toate tunurile mici de fier. Acestea din urmă erau câte 6 și 8 la un loc, pe roticele ușoare încât nimic nu poate fi mai trebuincios pentru pedestrimie [...]. Țevile sunt astfel că se aprind una de la alta, pe rând. Încărcarea este repede, cartușele sunt învelite în hârtie. Lungimea țevelor este ceva peste un cot. Gloanțele sunt obișnuite, de fier sau de plumb”²⁹.

Tunuri-orgă reprezentate în Manuscrisul de la Sibiu

Datele tehnice privind aspectul tunurilor lui Petru Rareș relevă posibilitatea realizării unor salve cu efect nimicitor, obținute datorită țevelor multiple și unei muniții moderne (cartuș cu pulbere învelită în hârtie), dotare remarcabilă la nivelul armatelor țării din jur.

Manuscrisul 3 al Arhivei Săsești de la Sibiu, scris de Hanns Haasenwein, în perioada 1417-1569, prezintă în trei ilustrații asemenea tunuri „orgă”³⁰. Trei exemplare de acest tip se găsesc în depozitul Muzeului de Istorie

²⁹ Istoria artileriei române, p. 46.

³⁰ Kunstbuch des Hanns Haasenwein, filele 122 și 123, apud, Radu Rosetti, Op.cit. p.146.

Sighișoara, fiind identice cu desenele din manuscris și cu piesa poloneză aflată la muzeul de istorie din Liov.

În Țara Românească, artileria nu a avut aceeași dezvoltare ca în Moldova. Domnitorul Neagoe Basarab (1512-1521) avea numai 36 de tunuri în dotare.

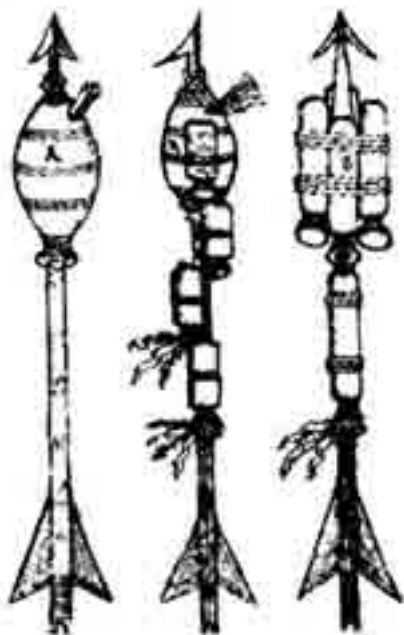
În secolul XVI s-au dezvoltat orașele-cetăți în care funcționau centre pentru fabricarea pieselor de artilerie. Acestea erau la Sibiu, Brașov, Sighișoara, Bistrița, Alba Iulia și Târgoviște. Orașul Sibiu se remarcă printr-o puternică breaslă a constructorilor de arme coordonată de șeful arsenalului. În anul 1961 s-a descoperit „Manuscrisul de la Sibiu” (Varia II 374) din care rezultă că cinstea de a fi considerat părinte al rachetei moderne îi revine șefului arsenalului dintre anii 1529-1569, Conraad Haas. Studiile acestui inventator (partea a treia) reprezintă cel mai vechi document din Europa cunoscut până acum, în care sunt descrise detaliile tehnice ale construcției rachetelor.

Rachete concepute de Conraad Haas, în anul 1529

Lucrarea lui Conraad Haas cuprinde atât scheme color, cât și texte care atestă concepția clară a autorului despre rachete. În manuscris este prezentat principul rachetei cu mai multe trepte și căile experimentării sale, precum și diferite tipuri de rachete.

În anul 1535 a experimentat „*lancea zburătoare*” echipată cu aripi în formă de coadă de rândunică, cu încărcătură de luptă și cu un număr de recipienți de pulbere, cu aprindere succesivă. În anul 1536, ingeniosul inventator a conceput o „*căsuță zburătoare*” miniaturală dotată cu motor reactiv, anticipând ideea capsulei spațiale moderne. Creația lui Conraad Haas este originală și se înscrie printre marile realizări înfăptuite în spațiul românesc, în acest domeniu de vârf care este tehnica de rachete, cu mult timp înainte ca tehnologia să permită construcția și utilizarea lor în armată.

„*Lănci zburătoare*” concepute de Conraad Haas în mai multe variante (Anul 1535)

În a doua parte a secolului al XVI-lea, în 1551, domnul Moldovei, Mircea Ciobanul, „*avea 30 de tunuri din care 7 erau piese mari*”³¹; în anul 1555, Alexandru Lăpușeanu a intrat în Transilvania cu 30 de bombarde, din care 7 erau bombarde mari pentru aruncarea ghiulelelor de piatră și cu 20 de tunuri mici; urmașul lui Ioan Vodă, Petru Șchiopul avea, la 1590, un număr de 400 de archebuze și 60 de piese de artilerie, dintre care 4 erau tunuri mari de asediu (canoni di bateria), șase culevrine, restul fiind piese de câmp³².

Domnitorul Moldovei Ioan Vodă a ridicat gloria militară a țării și, în mod special,

³¹ Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor*, vol. II/I, p. 312; *Călători străini despre țările române*, vol. II, 1970, p. 619.

³² I. C. Filitti, *Din arhivele Vaticanului*, vol. II, *Documente politice 1526-1788*, București, 1914, p. 46.

a artileriei moldovene la nivelul de performanță atins de puterile militare ale Europei de la acea vreme. În bătălia cu turcii de la Cahul, din data de 10 iunie 1574, domnitorul dispunea de 140 de guri de foc³³, din care 80 de calibru mare (puști husnițe)³⁴, cantitate de artilerie care nu se va mai întâlni în Țările Române, decât în preajma războiului de independență de la 1877, când artileria românească număra 190 de tunuri.

Artileria ușoară a lui Ioan Vodă avea calibrul între 40 și 90 mm, iar cea grea între 100 și 190 mm. În general se puteau trage 120 de proiectile, care ajungeau până la 46 kg, cu tunurile grele și 300 de lovituri cu cele ușoare. În bătălia de la Cahul, Ioan Vodă a adoptat un dispozitiv pe trei linii, iar cele 60 de tunuri ușoare de care dispunea le-a repartizat astfel: 30 în prima linie, 18 în linia a doua și 12 în linia a treia. Cele 80 de tunuri grele au fost așezate probabil în flancul drept al dispozitivului de luptă, fiind la dispoziția domnitorului³⁵.

Udarea prafului de pușcă din cauza unei ploii de vară a făcut artileria inutilizabilă, dar cu toate acestea, armata Moldovei a atacat pe jos „*și năvălind cu dâșii însuși Ioan Vodă au luat puști ușoară de la turci...*”³⁶.

Dispozitivul artileriei lui Ioan Vodă în bătălia de la Cahul (1574)

³³ Al. Papiu Ilarian, *Tesaur de monumente istorice pentru România*, vol. III, București, 1864, p. 240, apud *Istoria artileriei române*, p. 46.

³⁴ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Minerva, 1978, p. 160.

³⁵ *Istoria artileriei române*, p. 48.

³⁶ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, p. 160.

De la domnitorul Petru Cercel (1583-1585) ne-a rămas și o probă materială despre artileria sa, un fragment de țevă de tun cu ornamentații, turnată probabil la Veneția, al cărei arsenal l-a vizitat în drumul său spre Muntenia, unde fusese numit domn. Această piesă deosebit de valoroasă se găsește în colecția Muzeului Militar Național. Țeava este din bronz, este lisă la interior, iar încărcarea se executa pe la gura țevii. Pe „tunet” (partea din mijloc a țevii) se poate remarca stema Țării Românești. La partea din spate se vede urma unui locaș de aprindere („lumina”) și a cârligului de fixare a plăcii mobile pentru acoperirea acesteia. Stema Țării Românești, de pe tunet, este înconjurată de inscripția: „Făcută de Io Petru Voievod feciorul Pătrașcului Voievod, Nepotul Radului Voievod”.

Fragment de țevă de tun turnată la Târgoviște, în timpul domnitorului Petru Cercel. Calibrul: 95 mm (M.M.N.)

La Târgoviște era organizată o turnătorie de tunuri semnalată de către francezul Jacques Bongars, sosit în misiune diplomatică la curtea domnitorului care arăta că domnitorul ordonase turnarea mai multor țevi în anul 1584³⁷. Un fragment al uneia dintre ele, distrus pentru a nu cădea în mâna turcilor la plecarea sa din țară, a fost descoperit și se află expus la Muzeul Militar Național, remarcându-se printr-o execuție de o înaltă calitate.

Voievodul Mihai Viteazul a utilizat artileria încă de la începutul luptei antiotomane. În bătălia de la Călugăreni, din 1595, a folosit doar 12 tunuri pe care însă le-a întrebuițat magistral.

Este notabil faptul că pentru prima dată în istoria militară a artileriei române,

domnitorul a folosit tunurile pentru tragerile de flanc. Astfel, două tunuri ale lui Mihai au lovit și dezorganizat întreg flancul drept al armatei turcești, aducând o contribuție însemnată la obținerea victoriei. De asemenea, Mihai a folosit pentru prima dată artileria pentru a lovi un punct obligat de trecere, podul peste Neajlov, pe care a reușit să-l rupă de la jumătate.

Dispozitivul artileriei lui Mihai Viteazul în bătălia de la Călugăreni (1595)

Informațiile pe care le avem despre organizarea oastei comune munteano-transilvănene care a eliberat orașul Târgoviște, în toamna anului 1595, ne dau o imagine a artileriei lui Mihai Viteazul. Italianul Filippo Pigafetta, istoric care a însoțit grupul de mercenari toscani din oastea lui Sigismund Bathory, consemna că erau 60 de piese de artilerie, între care 3 culevrine de „16” (calibrul între 12 și 13 cm), una de „14” (calibrul între 10 și 11 cm), altele de „12”, de „6” (calibrul între 4 și 5 cm) și de „3” (calibrul între 2 și 3 cm)³⁸.

În bătălia de la Șelimbăr, Mihai Viteazul a folosit 80 de guri de foc, iar atacul infanteriei și al cavaleriei au fost precedate de un masiv bombardament de artilerie, care poate fi considerat ca predecesorul pregătirii de foc de mai târziu. Creșterea numărului de tunuri se datorase capturilor efectuate de Mihai Viteazul în luptele de la Târgoviște (13-15 tunuri) și de la podul de la Giurgiu (20-25 tunuri).

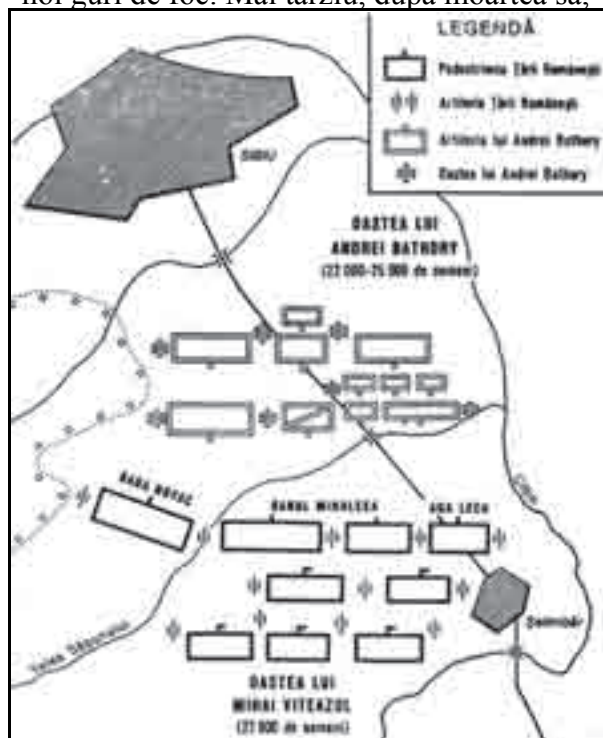
Proporția dintre artilerie și trupe realizată la Șelimbăr a fost de patru tunuri la o

³⁷ Călători străini despre țările române, Editura Militară Holban, MM Alexandrescu Dersca-Bulgaru, P. Cernovodeanu, vol. III, 1971, p. 40.

³⁸ Ibidem, p. 545.

mie de luptători, aceasta fiind comparabilă cu cea întâlnită la armatele europene.

După intrarea în Alba Iulia, domnitorul Mihai Viteazul s-a preocupat de fabricarea de noi guri de foc. Mai târziu, după moartea sa,

Dispozitivul artileriei Țării Românești în bătălia de la Șelimbăr (1599)

în anul 1632, în Registrul inventar al bastionului nou al cetății Oradea, pe lângă

cele 20 de tunuri de diferite tipuri și calibre se amintește și de tunul cu numele de „șoimul mic al domnitorului român, împreună cu ghiulele necesare”.

Un alt tun, o „falconetă” (tun ușor) cu stema lui Mihai Viteazul, cu numele de „Șoimul”, este amintit și în inventarul cetății Făgărașului, întocmit tot la 1632. Aceste tunuri cu denumiri de animale mici, făceau parte din artileria de câmp, iar cele botezate cu nume de animale mari erau piese de artilerie grea.

Țeavă de tun mic din Transilvania. Are inscripția „1595”. (Muzeul de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca)

Mănuirea tunurilor nu era un lucru obișnuit și cerea o calificare superioară. Majoritatea celor care deserveau gurile de foc de la noi erau dintre meșterii burgurilor transilvane care se ocupau și de construcția lor sau de confecționarea muniției fiind denumiți „bombardieri”. La data de 10 ianuarie 1600, solii trimiși de Mihai Viteazul la împăratul Rudolf îi cereau acestuia 50 de

Cucerirea orașului Târgoviște de către oastea comună a lui Mihai Viteazul și a principelui Sigismund Bathory, în anul 1595. În plan apropiat se observă artileria. Gravură din „Panoniae Historia Chronologica...”

„bombardieri”³⁹. În unele situații erau angajați ca artileriști, mercenari străini. Nicolae Iorga remarcă „meșteșugul de artilerie al italienilor cu 12 tunuri supt comanda lui Piccolomini”⁴⁰ în asediul comun al cetății Giurgiu al lui Mihai Viteazul și al lui Sigismund Bathory din 1595.

Secolul al XVI-lea a reprezentat o perioadă de dezvoltare calitativă a artileriei în țările române, mai ales în Transilvania care producea și deținea cele mai multe arme. În perioada 1552-1555, în dotarea garnizoanei Sibiu existau: 45 de tunuri diferite, 2 mortiere, 186 de archebuze duble, 1.327 archebuze de jumătate și puști de mână, o pușcă cu cremene, 9.910 ghiulele diferite pentru tunuri, 7.398 gloanțe pentru archebuze duble etc.⁴¹. Armata moldoveană a avut o dotare cu guri de foc și o experiență de luptă mai bună, datorită tradiției rămase de la Ștefan cel Mare.

Artilerie românească de la sfârșitul secolului al XVI-lea. Desen de Florin Creangă

Acest secol a fost marcat, însă, de acțiunile domnitorului Mihai Viteazul care a utilizat în scurta sa domnie, într-un mod inteligent și eficient, puțina artilerie din dotare, în toate bătăliile pe care le-a dus.

³⁹ Colecția Hurmuzaki, vol. XII, p. 609.

⁴⁰ Nicolae Iorga, Istoria lui Mihai Viteazul, vol. I, București, 1935, p. 214.

⁴¹ P. Abrudan, F. Sontag, Sistemul de apărare al cetății Sibiu în secolele XV-XVI – expresie a concepției războiului de apărare, în Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, București, tom 7-8, 1974-1975, p.130.

2.3. Artileria Țărilor Române în secolul al XVII-lea

Artileria a fost prezentă în mai mică măsură în cadrul oștilor noastre, în această perioadă, înregistrându-se un regres general al puterii militare. Astfel, domnitorul Radu Șerban (1602-1611) în bătălia de la Ogretin (1602) a dispus doar de 3-4 tunuri. Același domnitor s-a îngrijit de întărirea cu tunuri a unor puncte importante ale țării, instalând 3 tunuri cumpărate din străinătate la Mănăstirea Tismana, în anul 1605, „ca să o apere de oamenii răi și să stea acolo în vecie”.

Ștefan Tomșa, domnul Moldovei, avea la 1615, când a intrat în Transilvania pentru a-l ajuta pe Gabriel Bethlen, 25 de tunuri mari⁴², iar în luptele cu Alexandru Movilă de la Tătărani, din anul 1615, 20 de tunuri. În înfruntarea de la Finta, dintre domnitorii Vasile Lupu și Matei Basarab, din data de 27 mai 1653, oastea din Moldova avea 20.000 de oameni și 17 tunuri, iar cea a Țării Românești, 16.000 de oameni și 12 tunuri. Ulterior, Matei Basarab și-a mărit numărul de guri de foc la 30. Acestea au fost pierdute un an mai târziu de către marele spătar Hrizea, în lupta cu Gheorghe Rakozi al II-lea, principele Transilvaniei.

Este de remarcat faptul că tunurile au început să fie folosite și pe navele militare. O țevă având construcția asemănătoare unei bombarde și încărcarea pe la gura țevii poate fi văzută la Muzeul Militar Național, fiind descoperită în rada portului Mangalia, în anul 1970.

⁴² Georg Kraus, Cronica Transilvaniei, 1608-1665, Editura G. Duzinchievici și E. Reus Mîrza, București, 1965, p. 32.

Sub domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714) se fabrica în țară pulberea necesară armatei, la Craiova, București și Focșani, unde se aflau instalate mori puse în mișcare de apele unor râuri. La 15 iunie 1691, o așa-zisă „prăfărie” din București s-a aprins de la un trăsnet și a produs pagube. În anul 1691, orașul Iași avea 12 tunuri poloneze capturate de la Ion Sobieski, regele Poloniei.

Tun din secolul al XVII-lea folosit pe o navă maritimă, de calibrul 36 mm. A fost descoperit la Mangalia, în anul 1970. (M.M.N.)

Conform celor consemnate de către domnitorul Dimitrie Cantemir în lucrarea sa „Istoria imperiului otoman”, oastea domnitorului Țării Românești, Șerban Cantacuzino (1678-1688) număra între 28-40.000 de oameni și 38 de tunuri, fiind cea mai mare armată din perioada analizată. Este de remarcat participarea domnitorului Șerban Cantacuzino împreună cu 4-6.000 de ostași la asediul Vienei în anul 1683 unde este posibil să fi avut și câteva tunuri.

Concomitent cu artileria grea se mai foloseau și piesele portative. Astfel, la Muzeul Militar Național se poate admira o astfel de armă de tipul „tun mic de mână”, cu țeava montată pe un suport de lemn asemănătoare unui pat de armă modern.

„Tun mic de mână” din secolul XVII. (M.M.N.)

În Europa, artileria a făcut progrese mari privind construcția țevelor, dar și în întrebuințarea pe câmpul de luptă. Ca noutăți tehnice, au apărut: mecanismul de ochire în înălțime și îndreptătorul. La mijlocul veacului al XVII-lea, piesele de artilerie aveau bătaia între 200 și 2000 de pași⁴³.

⁴³ Istoria militară a poporului român, Editura Militară, vol. III, București, 1987, p. 71.

Din secolul al XVII-lea, muniția a început să aibă încărcătură explozivă, din pulbere neagră ce era inițiată cu ajutorul unui fitil a cărui lungime se alegea în funcție de distanța până la țintă. Învelișul proiectilelor era din fontă, cele cu greutatea sub 16 kg fiind numite obuze, iar cele mai mari bombe.

Proiectile de fontă de diferite mărimi din secolul XVII (diametrul maxim este de aprox. 120 mm). Se poate vedea orificiul pentru fitil. (M.M.N.)

În Transilvania, dotarea armatei prezenta o situație mult mai bună și datorită faptului că aici se produceau foarte multe arme. La data de 23 martie 1673, în cetatea Făgăraș exista un adevărat arsenal, astfel: 40 de tunuri și mortiere, 3 tunuri de „împrăștiat” (cu 4 și 5 țevi), 155 de „săcălușe” (bombarde de mână, piese depășite moral), 45 de puști cu fitil, 143 de muschete și 20 granate mari. Muniția se ridica la 125.000 de proiectile (14.045 ghiulele, 24.806 gloanțe pentru săcălușe, 18.010 gloanțe de pușcă și 67.500 pentru muschetă) și 245 butoaie de pulbere⁴⁴.

Tun din Transilvania, din vremea principelui Gheorghe Rákózi I (realizat în anul 1646). Are calibrul de 73 mm și lungimea de 2460 mm. Piesă din colecția Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia

De menționat, totodată, că italianul Nicola Fontana (1600-1657) a devenit primul teoretician al artileriei prin elaborarea bazelor balisticii.

⁴⁴ D. Prodan, Urbariile Țării Făgărașului, vol. II, București, 1976, pp. 535-545.

Ponderea armelor de foc, a pieselor de artilerie cât și a armelor portative a început să crească foarte mult, începând cu sfârșitul secolului al XVII-lea. În acest context, obținerea victoriei pe câmpul de luptă, în afară de priceperea comandanților de a conduce trupele, de alegerea terenului, sau de vitejia ostașilor, depindea foarte mult de cantitatea și de modul de utilizare a armelor de foc. În plan social, dezvoltarea artileriei a avut ca efect reducerea rolului orașelor cetăți și a reședințelor fortificate din cauza scăderii capacității de protecție în fața gurilor de foc. Din punct de vedere politic, această situație, împreună cu factorii economici ce favorizau dezvoltarea întreprinderilor manufacturiere și a relațiilor de producție de tip capitalist, au influențat mișcarea populației și au dus la dispariția societății feudale.

2.4. Artileria Țărilor Române în secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea

Din cauza situației deosebite impuse Țărilor Române de domniile fanariote, în secolul al XVIII-lea a avut loc desființarea armatei naționale și a artileriei.

La curtea domnească din București erau, în anul 1716, 14 tunuri ce străjuiau porțile principale⁴⁵.

și 12 puști (tunuri) și săcălușe, piese de campanie ce însoțeau oștirea⁴⁶.

De asemenea, domnitorul muntean Nicolae Mavrogheni (1786-1790) s-a preocupat de organizarea unei armate puternice care număra 11.000 de oameni, români, greci și albanezi organizați într-o flotilă de Dunăre și o armată terestră⁴⁷. Domnitorul a acordat atenție dotării cu armament, comandând 10 tunuri la Constantinopol⁴⁸. A participat, în anul 1787, cu o oaste redusă și 8 tunuri la războiul ruso-austro-turc.

Tunuri diferite din secolul al XVIII-lea. Piesa din față are calibrul de 185 mm. (M.M.N.)

În general, artileria a decăzut, la fel ca întreaga oaste, iar cele câteva tunuri existente erau folosite pentru paza domnitorului sau pentru a trage salve la festivitățile de la curte.

Treapta cea mai de jos a declinului militar al țării se pare că s-a înregistrat în

Tun rusesc de bronz donat Moldovei de către generalul Potemkin. Caracteristici: calibrul-80 mm, lungimea-1700 mm. (M.M.N.)

O oaste numeroasă a fost ridicată în acea vreme cu ocazia expediției turcilor contra tătarilor, în anul 1728, când, domnitorul Grigore Matei Ghica a strâns la Fălciu 3.000 de pedestrași, 4.000 de călăreți

anul 1739, când domnitorul fanariot Constantin Mavrocordat a desființat oastea națională și milițiile înconjurându-se de un

⁴⁵ Eudoxiu Hurmuzaki, vol. VI, p. 160.

⁴⁶ Cronica Ghiculeștilor, Istoria Moldovei între anii 1695-1754, Editura Nestor Camariano și Ariadna Cioran, București, 1965, pp. 274-275.

⁴⁷ Nicolae Iorga, Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789-1791, București 1911, p. 7.

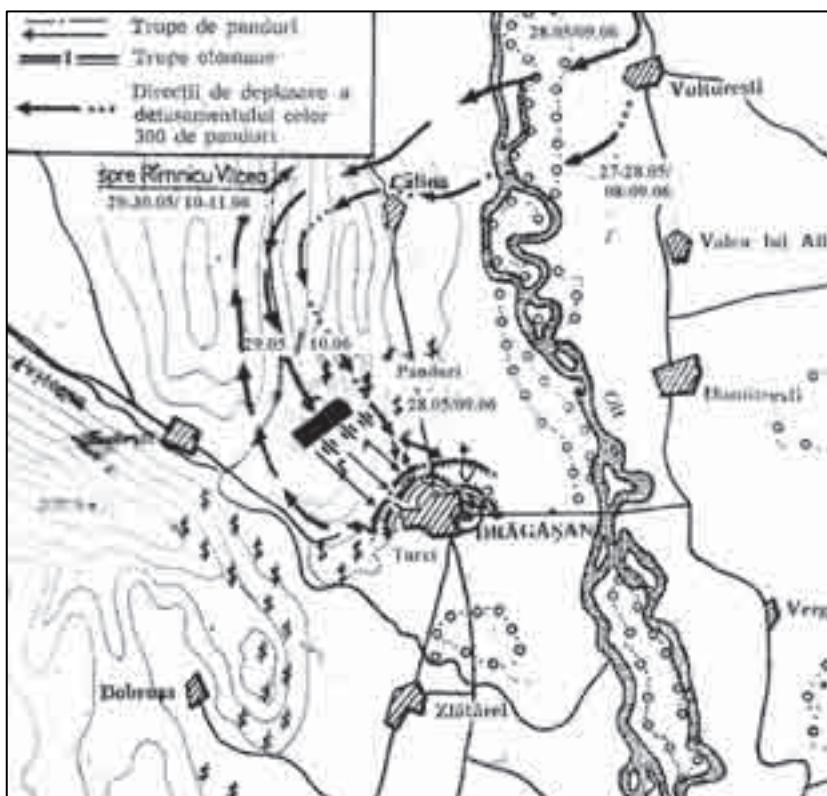
⁴⁸ Hurmuzaki, vol. I (serie nouă), p. 475.

număr limitat de turci și arnăuți (240 de oameni), care constituiau garda personală.

Dezvoltarea construcției gurilor de foc în secolul XVIII a permis fabricarea unor țevi cu calibre din ce în ce mai mari. Astfel, în cadrul Muzeului Militar Național se pot vedea mai multe tunuri din secolul al XVIII-lea cu calibre peste 100 mm, toate fabricate în străinătate și rămase la noi în diferite împrejurări. Cel mai mare tun are calibrul de 185 mm. Până la înființarea primei baterii de artilerie în Țara Românească de către domnitorul Gheorghe Bibescu, în anul 1843, prezența artileriei în oastea Țărilor Române a fost sporadică și s-a redus la câteva piese rusești sau turcești.

În Europa, în special în Franța, artileria a făcut progrese în construcția țevelor și afetelor, prin introducerea sistemului Gribeauval, începând cu anul 1765. S-a separat afetul piesei de artilerie de antetren, ceea ce asigura o mobilitate mai mare și accesibilitate pe toate terenurile. Datorită creșterii vitezei,

funcționa de mai multă vreme, producția fiind exportată în imperiul otoman⁵⁰.

Disponerea celor 3 tunuri ale pandurilor în bătălia de la Drăgășani (29 mai 1821)

Oastea revoluționară a lui Tudor Vladimirescu a avut 6 tunuri în timpul acțiunilor din anul 1821. Pe timpul retragerii armatei sale din București, către Oltenia, 3 tunuri au fost lăsate la Pitești, astfel că în luptele cu turcii, de la Drăgășani, din 29 mai 1821 s-au folosit cele 3 tunuri rămase⁵¹.

În baza prevederilor regulamentelor organice, în anul 1830 au început să ia ființă primele unități de infanterie și cavalerie, iar artileria a reapărut, în armata națională, în anul 1835 când țarul Rusiei, prieten și protector al Țărilor Române a dăruit în mod oficial domnitorului Moldovei un tun de bronz de 4 livre (calibru 80 mm), capturat de la turci în urma războiului dintre anii 1828-1829. Acest tun a fost singura piesă de artilerie pe care a avut-o Moldova până în anul 1849.

Tun turcesc de calibru mic de la sfârșitul secolului al XVII-lea. Piesă din colecția muzeului Peleş

artilateria putea însoți infanteria la atac și putea s-o sprijine mai rapid, în cazul unei replieri.

Muniția se producea în mare parte în țara noastră. În Moldova, în Fălciu, la Movila Răbâiei și în Lăpușna, funcționau fabrici de silitră, menționate de către un călător rus, în anul 1739⁴⁹. În cazul celei din Fălciu, aceasta

⁴⁹ Gheorghe Bezviconi, Călători ruși în Moldova și Muntenia, București, 1947, p. 106.

⁵⁰ Constantin C. Giurescu, Contribuții la istoria științei și tehnicii românești în sec. XV - începutul sec. XIX, București, 1973, p. 197.

⁵¹ Victor Stănculescu, Constantin Ucrain, Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 55.

Capitolul III
CONSTITUIREA ȘI DEZVOLTAREA
ARTILERIEI ROMÂNE MODERNE
ÎN PERIOADA 1843-1878

Artileriști - 1873

Bateria „Elisabeta” - Calafat, 1877

3.1. Artileria română în perioada 1843-1877¹

3.1.1. Înființarea primelor baterii de artilerie

Un eveniment important în procesul de renaștere a armatei naționale l-a constituit Pacea de la Adrianopol, încheiată în urma războiului ruso-turc din anii 1828-1829. După ce comisii de boieri din cele două țări românești, constituite conform clauzelor Tratatului, au definitivat proiectele de reorganizare a celor două armate, și au fost introduse în Regulamentele organice ale celor două principate române, s-a trecut la organizarea armatelor permanente, formate numai din infanterie și cavalerie².

Ulterior, pe lângă aceste arme, au mai fost asimilate și altele, între care și artileria. În comunicarea „*Centenarul reînființării artileriei române. Rostul ei în războiul din 1877-1878*”, ținută în ședința publică de la 10 decembrie 1943 a Academiei Române, **generalul Radu Rosetti** spunea: „*Ceea ce sărbătorim azi e reînființarea artileriei române și nu înființarea ei; căci Românii au avut artilerie în trecut, încă de la începutul veacului al XV-lea. Puțină la număr, ca în toate țările de pe acele vremuri, ea s-a dezvoltat în cursul veacurilor. Apoi, odată cu desființarea treptată a armatelor noastre, a încetat de a mai fi, cei interesați, ca să nu mai avem puțină de a ne opune voinței lor, având grijă de a ne lua toate gurile de foc ce mai posedam*”³.

De altfel, generalul Radu Rosetti, în lucrarea sa „*Un uitat. Generalul I. Em. Florescu*”, republicând articolul „*Armata Română la 1876*” din ziarul Timpul nr. 19/20 aprilie 1876, aducea în discuție problema înființării artileriei: „*Dreptul de-a avea țara artilerie, cunoaștem toți că-l pierduse până la anul domniei lui Gheorghe Bibescu. Și știți cine ni l-a câștigat? Numai*

generalul Ion Emanoil Florescu, atunci căpitan și adjutant al aceluia domn”⁴.

Încercările de reînființare a artileriei Țărilor Române au început în anul 1835, când Moldova a primit în dar de la ruși un tun capturat de la turci în 1828, iar în Țara Românească în 1841, când s-a făcut un proiect de lege pentru înființarea unei baterii de artilerie⁵.

Procesul reînființării artileriei, desfășurat concomitent în cele două principate românești, s-a finalizat la 10 noiembrie 1843 în Țara Românească și în 1849 în Moldova, cunoscând mai multe etape.

Astfel, în Moldova, după încercările din 1834 de a aduce din Rusia patru tunuri, în 1835 țarul Rusiei a dăruit un tun de câmp de bronz de calibru 4 (80 mm), care a rămas singura artilerie a Moldovei până la 1849, când Domnitorul Grigore Ghica „*ducându-se la Constantinopole, pentru a primi investitura ca domn al Moldovei, Sultanul Abdul Medjid, consimțind la oare-cari măriri a forței armatei, dăruie Moldovei cinci tunuri de câmp de bronz de calibru 4, pe afețele lor, încă neîntrebuințate, pentru a complecta cu tunul existent de mai înainte, materialul unei baterii de câmp, și ast-fel se împlinea visul artileriștilor, Înființarea primei baterii de artilerie*”⁶.

În Țara Românească, după ce Adunarea obștească a propus în 1838 cumpărarea de tunuri pentru oștire, iar în anul 1841 s-a redactat un proiect de lege pentru înființarea unei baterii de artilerie, abia în 1843 când generalul Ion Emanoil Florescu, căpitan-adjutant al Domnitorului Gheorghe Bibescu, îl însoți pe acesta la Constantinopol pentru investitură „*rugă, stăruie, pentru a cere de la Sultan recunoașterea acestui drept al țării. Suzeranul primi, și dăruie chiar 6 tunuri care fură aduse în România și intrate cu mare solemnitate în capitală în mijlocul*

¹ Vezi: (Colectiv) – 165 de ani de existență a artileriei române moderne – Editura C.T.E.A., București, 2008, pp. 15-33.

² (Colectiv) – Istoria militară a poporului român, vol. IV – Editura Militară, București, 1987, pp. 197-200.

³ General Radu Rosetti - Centenarul reînființării artileriei române. Rostul ei în războiul din 1877-1878 – în Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVI, 1943-1944, pp. 213-225.

⁴ General Radu Rosetti - Un uitat. Generalul I. Em. Florescu- București, 1937, Anexa II, pp. 25-27.

⁵ Maior Miculescu B. Andrei și căpitan Focșeneanu I. Mihail – Istoricul Artileriei Române – 1942, Tipografia Școlii de Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” Pitești, p. 102.

⁶ General Herkt - Câteva pagini din istoricul armatei noastre (amintirile unui veteran din timpul serviciului) dedicate camarazilor din generația actuală – București, Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu, Strada Casărmei,-89, 1902, pp. 4, 6.

*Regimentului 2 de linie*⁷. La 10 noiembrie 1843, **Porunca Domnească nr. 198** a Domnitorului Gheorghe Bibescu, care stipula „*Pe aflatul în ostafcă din slujba rusească a artileriei parucic Pavel Lenz. Noi, binevoind îl primim în slujba ostășească cu rangul de căpitan, căruia să i se sloboaze câte două mii lei pe an și va fi însărcinat cu învățătura cinurilor ostășești în artilerie*”⁸, a marcat organizarea artileriei române moderne ca armă de sine stătătoare, reînființarea artileriei în Țările Române.

În anul 1848, trupele turcești, intrând în Țările Române, au luat tunurile existente, pe care le-au înapoiat în 1849, dăruind totodată Țării Românești încă 6 tunuri și 2 obuziere, iar Moldovei, 5 tunuri⁹.

În anul 1853, bateria de artilerie a Țării Românești a participat în cadrul Corpului al 15-lea rus la bătălia de la Brăila, la luptele de la Gura Ialomiței, Vadul Silistrei, Ostrovul Gol, Silistra, dovedind superioritate față de artileria rusă¹⁰.

În 1854, armata rusă retrăgându-se din Țara Românească a luat cu ea și bateria de artilerie română, comandantul ei, colonelul Lentz, urmând armatele rusești¹¹. La fel și în Moldova, bateria de artilerie a fost luată de armata rusă în retragere (tunurile, caii și tot materialul), iar căpitanul Filipescu, comandantul acesteia, a fost luat prizonier, după ce s-a împotrivit dezarmării bateriei¹².

În 1857, locotenentul Henrich Herkt, fost cadet și ofițer în baterie, încă din 1849 a

organizat bateria de artilerie a Moldovei cu materialul cumpărat, prin rambursarea cheltuielilor pricinuite de ocupație, de caimacanul Th. Balș de la armata de ocupație austriacă („6 tunuri de 6 și 2 obuziere de 7 funți”)¹³. La comanda bateriei a fost numit colonelul Nicolae Filipescu, întors din captivitate de la ruși, iar „căpitanul Herkt ca comandant al divizionului (1/2 baterie) 1-ii”¹⁴.

În anul 1859, cele două baterii luate de ruși au fost înapoiate Moldovei și Țării Românești.

Așadar, până la Unirea Principatelor, în perioada 1854-1857, Țările Române n-au avut artilerie deloc, iar din 1857 a existat doar bateria organizată, în acel an, în Moldova, de către locotenentul Henrich Herkt.

După ce rușii au restituit Moldovei tunurile și chesoanele, fără cai, luate în 1854, căpitanul Herkt a organizat, „în 4 zile”, a doua baterie de artilerie pedestră („6 tunuri și 6 chesoane”) cu care s-a deplasat în tabăra de la Florești¹⁵, unde s-a desfășurat prima activitate de instrucție în comun a armatelor din Moldova și Țara Românească după realizarea unirii din 1859.

În Țara Românească, din tunurile aduse de maiorul Ciocârlan de la ruși s-au format două baterii, una pedestră sub comanda căpitanului Nicolae Haralambie și alta călăreață sub comanda căpitanului Gheorghe Manu, care, la 11 octombrie 1859, au fost puse sub comanda maiorului Scarlat Ciocârlan, formând astfel primul divizion de artilerie al Principatelor Române unite.

⁷ General Radu Rosetti - Un uitat. Generalul I. Em. Florescu - București, 1937, Anexa II, pp. 25-27.

⁸ Cf. Maior Alexandru Dumitrescu – Contribuțiuni la istoricul armii artileriei – în Revista Artileriei nr. 4/aprilie 1934, p. 312.

⁹ Cf. Maior Miculescu B. Andrei și Căpitan Focșăneanu I. Mihail – Istoricul Artileriei Române – 1942, Tipografia Școalei Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” Pitești, p. 103.

¹⁰ Cf. *** - Istoricul Regimentului 3 de Artilerie, Vol. I, 1860-1887 – Brăila, Tipo-Lit. Pericle. M. Pestemalgioglu, 1887, p. 4.

¹¹ Cf. *** - Istoricul Regimentului 3 de Artilerie, Vol. I, 1860-1887 – Brăila, Tipo-Lit. Pericle. M. Pestemalgioglu, 1887, p. 4.

¹² Cf. *** - Istoricul Regimentului 3 de Artilerie, Vol. I, 1860-1887 – Brăila, Tipo-Lit. Pericle. M. Pestemalgioglu, 1887, p. 6; General Herkt - Câteva pagini din istoricul armatei noastre (amintirile unui veteran din timpul serviciului) dedicate camarazilor din generația actuală – București, Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu, Strada Casârmei,-89, 1902, pp. 26-36.

¹³ Colonel Năsturel (Petre Vasiliu - N.N.) - Cel mai vechiu Tunar prezintă la jubileul ântâului tun – în Revista Artileriei nr. 6/iunie 1902, p. 582.

¹⁴ General Petre Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, 1907, p. 149; General Herkt - Câteva pagini din istoricul armatei noastre (amintirile unui veteran din timpul serviciului) dedicate camarazilor din generația actuală – București, Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu, Strada Casârmei,-89, 1902, pp. 45-48.

¹⁵ *** - Istoricul Regimentului 3 de Artilerie, Vol. I, 1860-1887–Brăila, Tipo-Lit. Pericle. M. Pestemalgioglu, 1887, p. 7; General Herkt - Câteva pagini din istoricul armatei noastre (amintirile unui veteran din timpul serviciului) dedicate camarazilor din generația actuală – București, Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu, Strada Casârmei,-89, 1902, pp. 61-63.

Deci, în primul an de domnie al lui Alexandru Ioan Cuza, artileria tânărului stat român ajungea la patru baterii cu 26 guri de foc. Materialul de artilerie era de proveniență diferită, tunuri turcești de 4 și 8 livre, tun de 6 funzi și obuzier de 7 funzi austriece, tun de 12 livre și obuzier de ½ funzi rusești. Instrucția s-a desfășurat, la început, cu instructori ruși, folosind regulamente rusești.

Ofițerii de artilerie - 1865

3.1.2. Evoluția artileriei de la Unirea Principatelor la Războiul de Neatârnare

În al doilea an al domniei sale, la 21 decembrie 1860, Alexandru Ioan Cuza, pe baza raportului generalului Ion Emanoil Florescu a aprobat înființarea **primului regiment de artilerie din armata României**. Cu aceeași dată a fost avansat colonel și numit comandant **Tobias Gherghely** (vezi foto), care a deținut funcția până la 28 aprilie 1864, când a fost numit intendent general al armatei¹⁶. Tot atunci, Domnitorul Cuza a aprobat suma de 300.000 lei pentru amenajarea cazărmii Sf. Gheorghe, unde urma să se instaleze regimentul (comanda regimentului și un divizion, al doilea fiind

¹⁶ General P. V. Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, p. 146.

dislocat la Iași)¹⁷. În raport, generalul Ion Emanoil Florescu menționa: „*Artileria până acum se află încă despărțită. Rog pe Măria Voastră să binevoiți a da Înalt ordin ca bateriile ce sunt astăzi pe conta Moldaviei și cele ce se află pe conta Valahiei să se unească împreună și să formeze 1-iul Regiment de Artilerie împărțit în 2 divizioane. Tot deodată rog plecat pe Înălțimea Voastră, ca primind această unificare să binevoiți a întări în posturile acestui Regiment pe Maiorul Tobias Gherghely ca șeful Regimentului, Maiorul Haralambie Nicolae ca ajutorul șefului Regimentului, căpitanul Herkt Enric șeful Divizionului 1-ul și căpitan G. Mano șeful Divizionului al 2-lea*”¹⁸.

La 10 februarie 1864 au mai fost înființate încă 2 baterii a câte 4 tunuri, cu țevi ghintuite, sistem belgian, md. 1863, cu încărcare pe la gura țevii, astfel că Regimentul de artilerie a fost organizat pe 6 baterii, 4 pedestre și 2 călărețe. În aprilie, tunurile de bronz turcești și rusești au fost înlocuite cu tunuri belgiene md. 1863, cu țeava ghintuită și încărcarea pe la gura țevii.

La 28 aprilie 1864, locotenent-colonelul **Nicolae Haralambie** (avansat colonel la 22 mai 1864) a fost numit comandant al Regimentului de Artilerie, având ca ajutor pe locotenent-colonelul Gheorghe Manu. A deținut această funcție până la 11 februarie 1866, când, alăturându-se conspirației care l-a detronat pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza, a devenit unul dintre cei trei locotenenți domnești¹⁹.

În centrul fotografiei cu „*Ofițerii Artileriei Române - 1865*” este locotenent-colonelul Nicolae Haralambie, comandantul Regimentului de Artilerie, înconjurat (pe cercul apropiat) de Gheorghe Manu (stânga), Henrich Herkt (jos), Iulius Dunca (sus).

De altfel, în fotografie sunt următorii ofițeri ai Regimentului de artilerie: Lt.-col. Nicolae Haralambie – cdt. R. Art.; Lt.-col. Manu Gheorghe – ajutor cdt. R. Art.;

¹⁷ Cf. Maior Alexandru Dumitrescu – Contribuțiuni la istoricul armei artileriei – în Revista Artileriei nr. 4/aprilie 1934, p. 320.

¹⁸ General P. V. Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, p. 41.

¹⁹ General P. V. Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, p. 133.

Mr. Sheletti Gheorghe – cdt. Dn.; Mr. Dunca Iulius – cdt. Dn.; Cpt. Costiescu Anton – cdt. Bt.; Cpt. Agarici Ștefan – cdt. Bt.; Cpt. Alexandru Candiano Popescu – cdt. Bt.; Cpt. Koslinsky Alexandru – cdt. Bt.; Cpt. Greceanu Nicolae – cdt. Bt.; Lt. Greceanu Constantin – cdt. Secție; Lt. Horbatsky Alexandru – cdt. Secție; Lt. Poroineanu Atanasie – cdt. Secție; Lt. Fotino Dionie – cdt. Secție; Lt. Horezeanu Constantin – cdt. Secție; Lt. Algiu Mihail – cdt. Secție; Lt. Bujoreanu Constantin – cdt. Secție; Lt. Paleologu Barbu – cdt. Secție; Slt. Ghiurgiu Gheorghe – cdt. Secție; Slt. Borănescu Nicolae – cdt. Secție; Slt. Warthiadi Panait – cdt. Secție; Slt. Pitișteanu Constantin – cdt. Secție; Cpt. Ghenovici Gheorghe – cdt. Bt.; Slt. Glogoveanu Alexandru – cdt. Secție; Slt. Thomescu Vasile – cdt. Secție; Slt. Cremineanu Vasile – cdt. Secție; Slt. Alexandrescu Constantin – cdt. Secție; Slt. Scurtu Nicolae – cdt. Secție; Slt. Izescu Gheorghe – cdt. Secție; Cpt. Dabija Nicolae – ajutorant-maior; Cpt. Dimitrescu Atanasie (Tassian) – căpitan instructor; Lt. Christodorescu Scarlat – casier; Slt. Popescu Mihail – ajutor casier; Slt. Pascu Șerban – port-drapel; Din fotografie lipsesc: Mr. Barozzi Ion – cdt. Dn.; Lt. Carp Ion – cdt. secție (la studii în Franța); Slt. Robescu Alexandru – cdt. secție (la studii în Italia); Slt. Lahovary Iacob – cdt. secție (la studii în Franța); Slt. Crătunescu Constantin – cdt. secție (la studii în Franța); Slt. Stoika Nicolae – cdt. secție (la studii în Franța); Slt. Tell Alexandru – cdt. secție (la studii în Franța); Lt. Panopol Leonida – cdt. Secție; Slt. Urziceanu Alexandru – cdt. Secție. În fotografie mai sunt: Lt.-col. Henric Herkt – director Direcția Artilerie (Stabilimente artilerie); Mr. Brătianu Alexandru – șef Pulberăria Târgșor; Cpt. Eracle Arion – șef Manufactura de arme București; Cpt. Popovici Gheorghe – cdt. Cp. lucrători la Manufactură; Lt. Fălcoianu Alexandru – casier Direcția Artilerie; Lt. Codrescu Nicolae – șef atelier lemnărie la Manufactură; Slt. Ivanovici Liubomir – șef atelier mecanic la Manufactură; Slt. Petrescu Christache – Direcția Artilerie. Mai erau ofițeri de artilerie, care nu sunt în fotografie: Mr. Angelescu Alexandru . subdirector Direcția Artilerie; Cpt. Niculescu Ilie – șef Arsenalul de arme București; Lt. Lorentz Ignat – șef atelier de artificii; Slt. Dumitrescu Dumitru (Maican) –

Manufactura de arme (la studii în Franța); Slt. Măinescu Alexandru – ajutor șef la Arsenalul de arme.

Din parcurgerea acestei liste observăm că 6 ofițeri au fost promovați ca inspectori ai artileriei, peste 20 au ajuns comandanți de regimente, 12 au fost avansați generali în activitate, iar 6 generali în rezervă, ceea ce îi îndreptățesc pe cei care au spus că acest regiment a constituit „*matca artileriei române*”.

Un moment important în istoria de început a artileriei l-a reprezentat anul 1865, când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a achiziționat din Franța tunul de 4 „*La Hitte*” cu încărcare pe la gura țevii.

*Generalul
Gheorghe Manu*

După 11 februarie 1866, comanda regimentului a fost asigurată de locotenent-colonelul **Gheorghe Manu**, care la 22 mai 1866 a fost avansat colonel și numit comandant al Regimentului de Artilerie.

La **01 august 1868**, din Regimentul 1 Artilerie s-a format, prin trecerea bateriilor cu soț, **al doilea regiment de artilerie**. Comandant al Regimentului 1 Artilerie a rămas colonelul **Gheorghe Manu**, până la 14 iunie 1869, când a fost numit ministru de război, iar la Regimentul 2 Artilerie a fost numit comandant, locotenent-colonelul **Iulius Dunca**.

Pentru noul regiment au fost comandate tunuri „*Krupp*” cal. 78,5 md. 1868 („*tunul de 8*”). În anul 1871 s-au mai cumpărat 10 baterii de tunuri „*Krupp*” cal. 78,5 md. 1871 cu țevă de oțel. Vechile tunuri de 4 (franceze și belgiene) au intrat în dotarea artileriei teritoriale (9 baterii: 1 la Craiova, 3 la București, 1 la Ploiești, 1 la Galați, 1 la Focșani, 1 la Iași, 1 la Roman). Dotarea cu noi guri de foc a continuat și în anii următori. În acest sens menționăm că „*În anul 1874, generalul I. Em. Florescu comandă la Krupp opt baterii complete de tunuri de 87 mm, care erau cele mai puternice și cele mai precise guri de foc de câmp ce se cunoștea până atunci.*”

Acest material purta denumirea Tunuri de 9 cm, model 1875”²⁰.

În anul 1872, din pompierii câtorva orașe s-au înființat 9 baterii de artilerie teritorială. În anul 1877, structura organizatorică a artileriei teritoriale era următoarea²¹: la Divizia 1 Teritorială – bateria Craiova cu secțiile Craiova, Severin și Pitești; la Divizia 2 Teritorială – Divizionul București (3 baterii) și secțiile Giurgiu, Ploiești Buzău; la Divizia 3 Teritorială – bateria Galați-Brăila și bateria Focșani-Bârlad; la Divizia 4 Teritorială – Divizionul Iași cu bateriile Iași, Roman-Bacău și secția Botoșani.

Din tot acest proces de renaștere a artileriei române moderne, istoria a reținut ca fondatori ai aceste arme pe următorii²²:

- în Țara Românească: colonelul Pavel Lentz, primul comandant al bateriei de artilerie; colonelul Scarlat Ciocârlan, primul comandant de divizion; generalul Nicolae Haralambie; generalul Gheorghe Manu;

- în Moldova: colonelul Lazăr Liubobratici, primul comandant al bateriei de artilerie; colonelul George Filipescu, comandantul bateriei care s-a împotrivit ordinilor date de trupele rusești de ocupație; generalul Tobias Gherghely, comandantul primului regiment de artilerie din Principatele Române Unite; Generalul Henrich Herkt, organizatorul bateriilor de artilerie în 1857 și 1859, precum și al Stabilimentelor de artilerie din Principatele Române Unite.

Mai trebuie subliniat că în Țara Românească organizarea primei baterii de artilerie s-a făcut sub domnitorul Gheorghe Bibescu, un aport deosebit având și viitorul organizator al Armatei Române, sub Cuza și

Carol I

Carol, Ion Emanoil Florescu, iar în Moldova sub domnitorul Grigore Ghica.

După Unirea Principatelor, când practic au fost înființate primele subunități de artilerie și au fost dotate cu armament modern, cumpărat din țările care dezvoltaseră producția lor, s-a acordat o atenție sporită producerii unor reperi de înzestrare artileristică, în special munițiile. De asemenea, s-au creat condiții pentru realizarea reparațiilor la tunuri, precum și pentru realizarea de trăsuri de transport muniții, rotărie, harnașamente etc.

Concomitent cu acțiunile de înzestrare a artileriei cu material cumpărat sau produs în țară s-a acționat și pentru asigurarea unei bune pregătiri a cadrelor și instruirea trupei.

Formarea ofițerilor care au încadrat bateriile de artilerie s-a făcut în școlile de ofițeri, cei mai meritoși fiind repartizați artileriei, sau prin specializări în străinătate (Rusia, Prusia, Belgia, Franța).

La baza pregătirii artileriștilor au stat inițial regulamentele străine traduse, precum și experiența ofițerilor, puțini la număr, specializați în străinătate. Prima lucrare tipărită pentru artilerie a fost traducerea din franceză a „*Tratatului de artilerie teoretic și practic*” de către colonelul Scarlat Ciocârlan.

Un rol deosebit în pregătirea ofițerilor de artilerie l-a avut maiorul (primul general al artileriei române) Gheorghe Manu, ofițer cu studii de artilerie la Berlin și experiență la trupe în Prusia. Imediat după Unire, acesta a fost profesor la Școala de ofițeri, și a publicat în Monitorul Oastei ciclul de articole „*Câteva cuvinte asupra unor obiecte din artilerie*”, iar în septembrie 1860 a publicat primul regulament de trageri al artileriei române, „*Teoria dărei*”²³ (la țintă – N.N.).

În următorii ani au mai fost publicate și alte regulamente necesare pregătirii artileriștilor, așa cum au fost: Regulamentul asupra manevrelor și evoluțiilor bateriilor înhămate de tunuri de patru ghintuite (septembrie 1864), Regulamentul asupra serviciului la gurile de foc ghintuite (1865), Regulamentul exercițiilor tunarului călare (1867).

Un rol important în organizarea instrucției l-a avut și colonelul Henrich Herkt, comandantul Regimentului 1 Artilerie. Astfel,

²⁰ Cf. General P. V. Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, p. 43.

²¹ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1877 – pp. 79-83.

²² Vezi General P.V. Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, pp. 119-169.

²³ Victor Stănculescu, Constantin Ucrain – Istoria artileriei române în date – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 58.

la 28 august 1875, colonelul Herkt, printr-un ordin de zi pe regiment, a stabilit „programul de Instrucțiune pentru exercițiile de tragere ce aveau să execute bateriile în toamna aceluia an” și care cuprindea: „a) Instrucțiunea specială pentru ofițeri, sergenți și brigadieri: Din fiecare baterie un tun cu servanți sergenți și brigadieri. Fiecare tun avea de tras 15 obuze, 4 shrapnele și 4 mitralii. Tragerea întinsă și curbă. Ținte reprezentând trupe. Distanțe mici. b) Tragerea de instrucțiune pentru trupă. Distanțe cunoscute între 800 și 2000 m. Tragere întinsă. Ținte reprezentând trupe de infanterie și afete în baterie pe teren natural sau adăpostite. Munițiune 10 obuze, 2 shrapnele și 4 cutii de mitralii de fiecare tun. c) Tragerea de demontare și amfiladă. Distanța cunoscută. Tragere întinsă și curbă. Obiectiv un uvrăgiu construit ad-hoc. Munițiune 5 obuze și 2 shrapnele de tun. d) Tragere în urma evoluțiilor cu probleme tactice. Distanțe cunoscute. Obiective ținte reprezentând trupe, tiraliori adăpostiți, afete, iar pentru mitralii un panou cu eclipsă ascuns într-un șanț. Munițiune 6 obuze și 2 mitralii. e) Tragerea de noapte. Din fiecare baterie un tun. Obiectivul uă magazie (de pae și nuele) într-un uvrăgiu. Munițiune 5 obuze aprinzătoare de fiecare tun. f) Tragerea de premii”²⁴.

La 25 noiembrie 1875, colonelul Herkt a numit o comisie, formată din ofițeri ai regimentului, care să elaboreze „Instrucțiuni relative la serviciul în campanie și tactica de luptă a artileriei” care urma să cuprindă: „Partea 1-a. Serviciul tunarului, cuprinde 6 capitole și anume: Cap. 1. Datoriile militarului. Organizațiunea Armatei și a artileriei în special. Cap. 2. Serviciul interior, Cap. 3. Serviciul de garnizoană, Cap. 4. Codul penal militar, Cap. 5. Cunoștința calului: Nutriment, Higiena, boli. Cap. 6. Echipament și harnașament. Partea 2-a. Cunoștințe speciale armei cuprinde 11 capitole: Cap. 1. Despre Pulbere, Cap. 2. Guri de foc, Cap. 3. Afete și trăsuri, Cap. 4. Munițiuni, Cap. 5. Manevre de forță, Cap. 6. Serviciul la gurile de foc, Cap. 7. Tragera gurilor de foc, Cap. 8. Diferite feluri de trageri de câmp după natura proiectilului. Efecte, Cap. 9. Aprovizionarea gurilor de foc

²⁴ General Petre Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, 1907, pp. 163-164;

cu munițiuni, Cap. 10. Construcțiuni de baterii, Cap. 11. Serviciul de campanie. Reguli de observat în luptă”²⁵.

La 3 martie 1877 a publicat „Modificările aduse tacticii artileriei de câmp” după Hofbauer (Buzău, martie 1877), după care se va conduce artileria în Războiul pentru neatârnamare.

3.1.3. Intensificarea măsurilor de pregătire a armatei pentru evitarea surprinderii în caz de război

„Resbelul devenea din zi în zi mai amenințător. Guvernul român simțind primejdia împrejurărilor a început să se îngrijească, încă din iarna anului 1876, de a feri, pe cât se poate, țara de a ajunge câmpul de luptă al vecinilor noștri”²⁶. Parcă prevăzând iminența începerii unui război contra Imperiului Otoman, conducerea tânărului stat român și a tinerei sale armate au întreprins o serie de măsuri pentru pregătirea de război și evitarea surprinderii declanșării acestuia. Cele mai multe dintre acestea au vizat pregătirea armatei (înzestrare, instrucție), a teritoriului țării, dar și intensificarea activității diplomatice. În cadrul acestor măsuri s-au înscris și cele privind artileria, crescută de la o baterie cu tunuri turcești de 4 livre, în noiembrie 1843, la 2 regimente, cu tunuri moderne, ghintuite, sistem Krupp.

În plan legislativ²⁷, la începutul lunii februarie 1876, au fost votate: Legea privind recrutarea armatei; Legea pentru contingentul 1876; Legea pentru acordarea unui credit de 4 milioane lei pentru necesitățile Ministerului de război privind aprovizionarea cu muniții și echipamente militare (după ce cu un an în urmă fusese votată o lege pentru alocarea sumei de 7,5 milioane lei, pentru construirea de clădiri necesare armatei). Prima lege reglementa modul de desfășurare a serviciului militar, pornind de la prevederea că

²⁵ General Petre Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, 1907, p. 165.

²⁶ *** - Istoria resbelului din Orient sau luptele românilor, rușilor, muntenegrenilor și sârbilor cu turcii – București, Typographia Mihalescu&Luis, Strada Lipsani no. 11-13, 1878, p. 27.

²⁷ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 3.

„tot românul datorește serviciul militar”, iar cea de-a doua legifera chemarea sub arme a 15000 de tineri din contingentul 1876.

Privind **instrucția armatei**²⁸ s-au întreprins, printre altele, următoarele măsuri: în perioada 11 martie-4 aprilie 1876, în cadrul inspecției de primăvară, s-a urmărit modul de folosire a tunurilor de tip Krupp, introduse de curând în înzestrarea artileriei; pe baza Înaltului Decret nr. 1880 s-a hotărât concentrarea pentru instrucție și manevre a trupelor permanente cu rezervele lor și a trupelor teritoriale, artileria concentrând 180 de tunuri cu atelajele aferente; în urma inspecției executată pe timpul manevrelor de toamnă, la 11 noiembrie, prin ordin al Marelui Cartier General se atrăgea atenția cadrelor militare asupra necesității de a folosi la maxim timpul cât trupele se află concentrate, pentru „a face serioase exerciții de luptă”.

Pentru prevenirea unui atac otoman prin surprindere s-a constituit **Corpul de observație**²⁹, din care făcea parte și o baterie de artilerie din Regimentul 1 Artilerie și a fost dislocat în zona Gruia cu bateria de artilerie la Gârla Mare. De asemenea, la terminarea concentrării și manevrelor de toamnă, guvernul a fost împuternicit să mențină în continuare sub arme trupele din rezervă concentrate, inclusiv structurile de artilerie, marile unități fiind dislocate: Divizia 1 Infanterie în zona Craiova; Divizia 2 Infanterie în zona București; Divizia 3 Infanterie în zona Galați; Divizia 4 Infanterie în zona Focșani.

Prin Înaltul Decret nr. 1945/9 octombrie 1876 privind perfecționarea structurii organizatorice a armatei, se prevedea următoarea ordine de bătaie pentru artilerie: șeful secției artilerie din Marele Cartier General – colonelul Eracle Arion; repartitia artileriei: la Divizia 1-2 baterii din Regimentul 2 Artilerie și o coloană de muniții, comandant maiorul Ion Carp; la Divizia 2-5 baterii din Regimentul 2 Artilerie și o coloană de muniții, comandant locotenent-colonelul Alexandru Koslinski; la Divizia 3-4 baterii din Regimentul 1 Artilerie și o coloană de

muniții, comandant colonelul Henric Herkt; la Divizia 4-3 baterii din Regimentul 1 Artilerie, comandant locotenent-colonelul Nicolae Dabija; rezerva de artilerie și marele parc – 6 baterii de artilerie și o coloană de muniții.

Privind măsurile de **pregătire a teritoriului**, s-au luat măsuri pentru fortificarea orașului Calafat, cel mai expus unui atac otoman. „Încă din Decembrie 1876, Maiorul M.C. Popescu ... fu trimis la Calafat spre a studia terenul și a face planul lucrărilor de bateria cetății și de apărare contra invasiunii turcești, fie de pe la Vidin, fie de pe la Ciuperceni, fie din partea de sus. În același timp, planul și memoriul fiind aprobat, maiorul Popescu, care ținea și locul de cap al statului- major al divis. I, fu însărcinat cu executarea lui. Lucrările fură conduse cu multă rapiditate, așa că la intrarea Rușilor în țară, mai totul era gata și chiar tunuri așezate în unele baterii”³⁰. Până la sfârșitul lunii ianuarie 1877 au fost constituite „cinci baterii și o redută și anume: Bateria „Carol”, armată cu 6 tunuri, Bateria „Elisabeta”, armată cu 15 tunuri, Bateria „Mircea”, armată cu 6 tunuri, Bateria „Ștefan cel Mare”, armată cu 6 tunuri și Bateria „Mihai Bravul”, armată cu 6 tunuri”³¹. „Întărirea Calafatului este datorită acestui neobosit oficer, pe care bateriile turcești din cetatea Vidinului, când începură la 20 Aprilie urlatul lor sinistru, îl găsiră așteptând cu răceală sfidarea otomană și gata a răspunde cu disprețul morții furiei Vidinului”³².

De asemenea, la sfârșitul lunii noiembrie au început amenajările genistice din zona Barboși. „În acest timp s-a construit o redută și s-au executat două poziții de baterii de artilerie destinate, în principal, să împiedice monitoarele turcești de a se apropia de gura Siretului, ca să distrugă podul de la Barboși. În ceea ce privește pozițiile bateriilor, prima

²⁸ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 3, 23, 41.

²⁹ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 16, 36.

³⁰ *** - Istoria resbelului din Orient sau luptele românilor, rușilor, muntenegrenilor și sârbilor cu turcii – București, Typographia Mihalescu & Luis, Strada Lipsani no. 11-13, 1878, p. 93.

³¹ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 42.

³² *** - Istoria resbelului din Orient sau luptele românilor, rușilor, muntenegrenilor și sârbilor cu turcii – București, Typographia Mihalescu & Luis, Strada Lipsani no. 11-13, 1878, p. 93.

era dispusă pe Dealul Țiglinei, destinată a supraveghea Dunărea între Galați și Siret, iar cea de-a doua pe înălțimea Tighirinei, în fața podului de la Barboși, având menirea să țină sub foc gura Siretului și să apere podul”³³. La 28 aprilie, construcția acestor baterii a fost terminată și au fost armate de către ruși cu tunuri de mare calibru, iar a doua zi, armata rusă a aruncat în aer cuirasatul turcesc Lufti-Djelil³⁴.

Dintre măsurile **organizatorice**, evidențiem înființarea a două noi regimente de artilerie, „dezdoind pe cele două ce existau. Vechiul regiment 1 a format noile regimente 3 și 4; iar regimentul 2 (care era în București), a format noile regimente 1 și 2. La aceste regimente s-au încorporat și câte o secție din bateriile teritoriale de pompieri, create de generalul Ioan Em. Florescu ...”³⁵. Privind formarea și numerotarea regimentelor de artilerie, în 1909, generalul Alexandru Tell rememora acel episod: „Însărcinat cu organizarea celor 4 regimente cari se creau din cele 2 existente, am pregătit toate lucrările în vederea ca din regimentul No. 1 să se formeze și No. 3, iar din No. 2 și No. 4. Regimentele No.1 și No. 2 își păstrau astfel drapelul, numărul și istoricul lor; toată lumea ar fi știut că regimentul No. 1 este obârșia artileriei române, din care s-a format No. 2 în 1868 și că în 1877 din regimentul 1 s-a creat regimentul 3 și din al 2-lea No. 4. Când am prezentat lucrările ministrului de războiu și i-am deslușit pentru ce făcusem astfel, ministrul de pe vremuri, cu scepticismul care-l caracteriza, mi-a spus că sunt de pe vremea veche și că astăzi nu se mai uită nimeni la asemenea fleacuri, și a decis ca regimentul 1 să formeze regimentele 3 și 4, iar

regimentul al 2-lea, regimentele 1 și 2. Iată pentru ce nu toată lumea știe astăzi că al 3-lea regiment de artilerie este mama celorlalte regimente de artilerie de câmp și de cetate”³⁶.

Prin Înaltul Decret nr. 489, la 8 martie au fost numiți comandanți de regimente: la Regimentul 1 Artilerie, colonelul Iulius Dunca; la Regimentul 2 Artilerie, colonelul Eracle Arion; la Regimentul 3 Artilerie, colonelul Henric Herkt; la Regimentul 4 Artilerie, colonelul Nicolae Dabija. Ulterior, colonelul Eracle Arion, numit șeful secției artilerie din Ministerul de Război, a solicitat să fie încorporați toți ofițerii de artilerie din miliții, pentru completarea bateriilor de artilerie.

De asemenea, s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea asigurării armatei cu materialele și echipamentele necesare. La începutul anului 1877, Rusia s-a oferit să livreze României, contra cost, tunuri de mare calibru, oferta fiind acceptată și materializată în primirea, contra dreptului de folosire a unor nave de război, a unor piese de artilerie care au intrat în dotarea bateriilor de artilerie de coastă de la Calafat. În aprilie a fost adoptat Regulamentul asupra rechizițiilor militare, iar populația a continuat să facă donații armatei cu bani, cai, furaje, alimente și alte produse.

În baza Înaltului Decret nr. 787/5 aprilie s-a hotărât mobilizarea armatei, iar două zile mai târziu a fost aprobată deschiderea unui credit extraordinar pentru Ministerul de Război, în valoare de 1.088.000 lei pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate de mobilizarea generală. A fost întocmit și un plan de apărare, conform căruia Corpul 1 Armată a fost concentrat în Oltenia, „spre a se opune unei înaintări turcești dinspre Vidin”, iar Corpul 2 Armată în zona București „spre a se opune unei înaintări dinspre Rusciuk și Turtucaia”³⁷.

După ce la 9 mai 1877, ministrul de externe, Mihail Kogălniceanu, a făcut istorica declarație din Camera Deputaților: „Suntem independenți; suntem națiune de sine stătătoare.”. A doua zi, 10 mai, Domnitorul Carol, prin Înalt Ordin de zi s-a adresat

³³ C. Antip, C. Olteanu – Comandamentul Armatei Române în campania din 1877-1879 – Editura Albatros, București, 1998, p. 54; vezi și Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Coman) – România în războiul de independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 93-94.

³⁴ Cf. General de divizie adjutant Ștefan I. Fălcoianu – Istoria războiului din 1877-1878 (ruso-româno-turc). Curs profesat la Școla Superioară de Războiu – București, Tipografia „Voința Națională”, Str. Băcani 5, 1895, p. 66. *** - Istoria resbelului din Orient sau luptele românilor, rușilor, muntenegrenilor și sârbilor cu turcii – București, Typographia Mihalescu&Luis, Strada Lipsani no. 11-13, 1878, p. 83.

³⁵ Colonel Gheorghe Em. Lupașcu – Amintiri din Războiul independenței 1877-1878 – București, Tipografia modernă „Cultura”, Str. Câmpineanu 15, 1915, p. 10.

³⁶ Colonel Gheorghe Em. Lupașcu – Amintiri din Războiul independenței 1877-1878 – București, Tipografia modernă „Cultura”, Str. Câmpineanu 15, 1915, p. 11.

³⁷ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 70, 73-74, 75.

armatei: „Ofițeri, subofițeri, caporali și soldați, în momentele grave prin care trece țara noastră, România întreagă are ochii ațintiți asupra voastră, ea pune în voi toate speranțele sale. În ora luptei aveți înaintea voastră faptele bătrânilor oșteni români; aduceți-vă aminte că sunteți urmașii eroilor de la Rovine și de la Călugăreni. Drapelul sub care luptați este în mijlocul vostru înseși imaginea Patriei. Urmați-l dară vitejește, și când odată laurii păcii vor reînverzi pe munți și pe câmpiile României, Patria, cu recunoștință, va înscrie numele bravilor ei apărători pe frontispiciul edificiului independenței române”³⁸.

Artizanii pregătirii Războiului de Neatârnare

³⁸ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 117-118.

3.2. Artileria română în Războiul de Independență 1877-1878

3.2.1. Participarea artileriei române la operația de acoperire a liniei Dunării și la sprijinul cu foc al unităților Armatei ruse la forțarea Dunării și cucerirea cetății Nicopol (9/21 spre 10/22 iunie - 3/15 iulie)

3.2.1.1. Participarea artileriei române la operația de acoperire a liniei Dunării

Până la 25 aprilie/ 7 mai 1877³⁹, când s-a încheiat mobilizarea, Corpul 1 Armată (diviziile 1 și 2) a ocupat dispozitivul strategic pe linia Dunării între gura văii Timocului și Olt, astfel:

- Divizia 1 Infanterie la Poiana Mare, cu o avangardă la Calafat, avea dispusă artileria astfel: la Calafat bateriile 1, 2 și 6 din Regimentul 1 Artilerie și bateriile 3, 4 și 5 din Regimentul 2 Artilerie; la Ciuperceni bateria 1 din Regimentul 2 Artilerie.

- Divizia 2 Infanterie la Craiova avea dispusă artileria astfel: la Cetate bateria 3 din Regimentul 1 Artilerie; la Galicea Mare bateriile 4 și 5 din Regimentul 1 Artilerie.

Corpul 2 Armată a ocupat dispozitiv în zona Giurgiu, Oltenița, București, astfel:

- Divizia 3 Infanterie la Măgurele avea dispusă artileria la Daia.

- Divizia 4 Infanterie la Dudești avea artileria dispusă la Budești-Negoiești (bateria 4 din Regimentul 3 Artilerie).

La București era dispusă artileria din Rezerva Generală a armatei (bateriile 2 și 4 din Regimentul 2 Artilerie, 1, 2, 3, 5 și 6 din

³⁹ Cf. Cornel Scafeș, Horia Șerbănescu, Corneliu Andonie, Ioan Scafeș - Armata română în războiul de independență 1877-1878 - Editura Sigma, București, 2002, pp. 30-31; vezi și T.C. Văcărescu (Lt.-colonel în rezerva armatei) –Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 – București, Editura Typographiei Curții Regale F. Gobl&Fii, Pasagiul Românesc 12, 1886, vol. I, pp. 45-51; Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Coman) – România în războiul de independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 92-98; Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – Istoria militară a poporului roman, vol. IV – Editura Militară, București, 1987, pp. 626-633 General de divizie adjutant St.I Fălcoianu – Istoria războiului din 1877-1878 (ruso-româno-turc), Curs profesat la Școala Superioară de Război - în România Militară, nr. 43, septembrie 1894, p. 258.

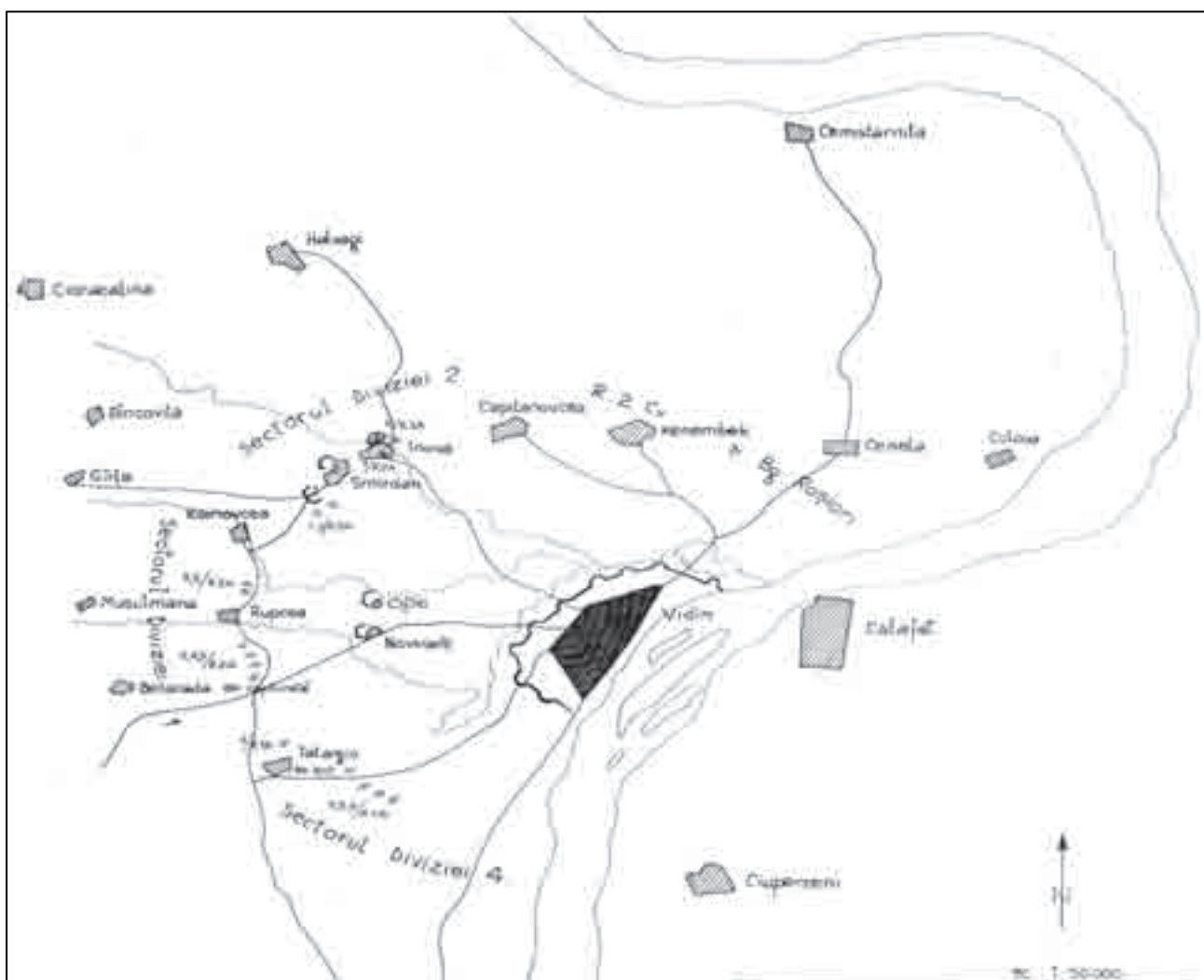
Regimentul 3 Artilerie, 1, 2, 3, 5 și 6 din Regimentul 4 Artilerie).

Începând cu 20 aprilie/2 mai bateria 1 din Regimentul 1 Artilerie se dispune la Băilești, bateriile 2, 4 și 5 din Regimentul 1 Artilerie s-au dat întărire bateriilor de poziție de la Calafat, iar bateriile 3, 5 și 6 din Regimentul 2 Artilerie au fost destinate să formeze rezerva de artilerie din zona Calafat.

La 22 aprilie/4 mai armata română era angajată într-un război de fapt împotriva trupelor otomane, guvernul fiind obligat să decreteze starea de război în toate județele limitrofe Imperiului Otoman.

La 25 aprilie/7 mai 2 baterii din Regimentul 3 artilerie, aflat în Rezerva Generală, au fost trimise, una la Giurgiu și

ziua sa de naștere, constituie actul oficial al începerii Războiului pentru Independență, dar, neoficial, momentul intrării României în război l-a constituit **duelul de artilerie de la Calafat din 26 aprilie**, când „*tunul românesc a bubuit la Calafat, nu însă cum bubuie de peste 200 de ani, numai la parade, ci și ca să arate străinilor care ne încalcă drepturile, (...), că nu permitem aceasta fără a protesta și în scris și cu tunul*”⁴⁰, artileriștii devenind astfel **primii vestitori ai independenței**. În acea zi, la ora 14 și 15 minute, artileria otomană din cetatea Vidin a deschis focul asupra pozițiilor artileriei române și a localității Calafat, primele lovituri căzând în zona bateriei 2 din Regimentul 1 Artilerie ai cărei servanți

Dispunerea artileriei române la Vidin

alta la Oltenița, pentru a intra în dispozitiv operativ.

Declarația istorică din 9 mai 1877, rostită de ministrul de externe Mihail Kogălniceanu în Adunarea deputaților, aprobată de Domnitorul Carol I a doua zi,

⁴⁰ Cf. Andrei Potcoavă – Războiul pentru independență 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II) – Editura Sitech, Craiova, 2007, p. 313; Vezi și T.C. Văcărescu (lt.-colonel în rezerva armatei) – Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 – Buczresci, Editura Typographiei Curții Regale F. Gobl & Fii, Pasagiul Românesc 12, 1886, pp. 58-59.

Dispunerea artileriei române la Calafat

executau lucrări genistice, la reduta Ștefan cel Mare. După ce turcii au tras cinci lovituri artileriei români au deschis focul, mai întâi asupra unor vase de război din rada portului Vidin și apoi asupra garnizoanei otomane din cetate. Focul a fost deschis de bateriile 1 (locotenent Dănescu) și 2 (căpitan Grămățescu) din Regimentul 1 Artilerie. Primul proiectil a fost tras de tunul 1 (comandant sergentul Dragnea) din secția I (comandant sublocotenent Vasiliu) din bateria 2 comandată de căpitan Grămățescu (din Regimentul 1 Artilerie). Apoi au deschis focul și bateriile 6 (căpitan Zănescu) din Regimentul 1 Artilerie și bateria 5 (căpitan Borănescu) din Regimentul 2 Artilerie, bombardamentul durând două ore. Registrul istoric al Regimentului 1 Artilerie consemnează: „... bateriile noastre, sub ordinele maiorului Popescu, ridică drapelul în semn de alarmă și după ce lasă pe turci să tragă șase lovituri, (...), la a șaptea lovitură răspund bateriile

lt. Dănescu și bateria a 2-a a căpitanului Grămățescu”⁴¹.

La 15 mai, „După ce inspectă cu multă atenție toate lucrările făcute, M.S. Domnitorul se întoarce în bateria 1-a „Carol” și la orele 7 jum. sera, dă ordin, ca această baterie să deschidă focul. Turcii răspunzând, 5 obuze căzură chiar în bateria „Carol” unde se afla M.S. Domnitorul; trei din aceste obuze făcând exploziune, răniră mai mulți servanți. Cu toate acestea M.S. Domnitorul, cu un curaj demn de imitat, privea cu indiferență spre cetatea Vidin, ca să vadă bine efectele produse de

⁴¹ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 96; Andrei Potcoavă – Războiul pentru independență 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II) – Editura Sitech, Craiova, 2007, p. 35.

⁴¹ General de divizie adjutant Ștefan I. Fălcoianu – Istoria războiului din 1877-1878 (ruso-româno-turc) Curs profesat la Școla Superioară de Războiu – București, Tipografia „Voința Națională”, Str. Băcani 5, 1895, p. 55.

proiectilele artileriei române”⁴². „Pe la orele 7 ½ sera, semnalul s-a dat de 1-iul din bateria Carol, apoi a urmat 1-iul din bateria Mircea și apoi 1-iul din bateria Elisabeta”⁴³.

La 16 mai, maiorul **Mihail Popescu**, comandant de divizion în Regimentul 1 Artilerie, alături de alți ofițeri și soldați, „care s-au distins în ziua de 26 aprilie, când s-a dat primul tun de la Calafat”, a fost decorat de domnitorul Carol I cu „**Virtutea Militară**” de aur⁴⁴, la apogeul carierei sale militare acesta a deținut gradul de general de divizie, și a îndeplinit concomitent funcțiile de comandant al Corpului 1 Armată Craiova și inspector general al artileriei.

În amintirea acestui eveniment, ređuta de unde a fost tras primul proiectil a fost numită „26 Aprilie 1877”.

După 27 aprilie/9 mai activitatea militară s-a intensificat, aproape zilnic au fost semnalate dueluri de artilerie între trupele române și cele otomane. În perioada 28 aprilie/10 mai-9/21 mai ele s-au desfășurat cu precădere în zona Olteniței, apărată de Divizia 4 Infanterie, până la ocuparea acestui sector de către Divizia 32 rusă.

Bateria Carol la Calafat

⁴² Căpitan Ion Ștefănescu – Studiu critic asupra războiului ruso-româno-turc 1877-1878 – București, Tipografia și Fonderia de litere, Thoma Basilescu, Str. Casărmei 89, 1902, p. 33; Vezi și T.C. Văcărescu (lt.-colonel în rezerva armatei) – Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 – București, Editura Typographiei Curții Regale F. Gobl & Fii, Pasagiul Românesc 12, 1886, pp. 86-89.

⁴³ General de divizie adjutant Ștefan I. Fălcoianu – Istoria războiului din 1877-1878 (ruso-româno-turc) Curs profesat la Școla Superioară de Războiu – București, Tipografia „Voința Națională”, Str. Băcani 5, 1895, p. 60.

⁴⁴ Cf. Andrei Potcoavă – Războiul pentru independență 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II) – Editura Sitech, Craiova, 2007, pp. 320-321.

Astfel⁴⁵, la 28 aprilie/10 mai bateria 4 din Regimentul 3 Artilerie a răspuns cu foc la tirul artileriei otomane, trăgând în patru ore 200 de lovituri, la 30 aprilie/12 mai alăturându-i-se și bateria 3 din Regimentul 3 Artilerie, adusă de la București. Duelul de foc a continuat în data de 3/15 mai, când a durat 4 ore și în ziua de 4/16 mai.

La 4/16 mai, la Turnu Măgurele, bateria 5 din Regimentul 3 Artilerie, după ce a fost scoasă din amplasamente și dispusă, pe secții, pe malul Dunării, pentru a avea câmp de tragere bun, a susținut un duel de foc de două ore și jumătate cu unul din cele două vase de război inamice din portul Nicopol. La 5/17 mai artileria română dispusă la Islaz a deschis focul asupra tunurilor inamice care în timpul nopții ocupaseră poziții de tragere la vest de Somoviț.

Începând cu sfârșitul primei decade a lunii mai 1877⁴⁶ acoperirea frontierei de sud s-a efectuat de forțele române între Turnu Severin și Flămânda, printr-un dispozitiv de luptă configurat astfel:

- Divizia 1 Infanterie, comandată de colonel Mihail Christodulo Cerchez, cu majoritatea trupelor dispuse în zona Calafat, Ciuperceni. Artileria diviziei era dispusă la Calafat (bateriile 2 din Regimentul 1 Artilerie, 2, 4, 5 și 6 din Regimentul 2 Artilerie) și la Ciuperceni (bateria 1 din Regimentul 1 Artilerie, înlocuită ulterior cu bateria 2 din același regiment și mai apoi cu bateria 3 din Regimentul 2 Artilerie).

- Divizia 2 Infanterie, comandată de colonel I. Logadi, era dispusă în jurul localității Cetate, cu unități de la Turnu Severin la Calafat. Artileria diviziei era dispusă la Cetate (bateriile 4 din Regimentul 1 Artilerie și 4 din Regimentul 2 Artilerie), Gârla Mare (bateria 3 din Regimentul 1 Artilerie) și Poiana Mare (bateria 5 din Regimentul 1 Artilerie).

⁴⁵ Cf. ***- Artileria română în războiul pentru independență 1877-1878 (simpozion) – Comandamentul Artileriei, București, 1977, pp. 22-24. vezi și Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Popescu) – Istoria artileriei române – Editura Militară, București, 1977, pp. 98-99;

⁴⁶ Cf. Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Coman) – România în războiul de independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 133-134; Colectiv (coordonator principal general locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – Istoria militară a poporului roman, vol. IV – Editura Militară, București, 1987, pp. 651-656.

- Divizia 3 Infanterie, comandată de colonel George Anghelescu, era dispusă între Bistreț și Jiu. Artileria diviziei era dispusă la Băilești (bateriile 3 și 6 din Regimentul 4 Artilerie), Moțăței (bateriile 2 și 4 din Regimentul 3 Artilerie).

- Divizia 4 Infanterie, comandată de primul general al artileriei, George Manu, era dispusă între Jiu și Olt. Artileria diviziei era dispusă la Ostroveni-Bechet (bateriile 2 și 5 din Regimentul 4 Artilerie), Corabia (bateria 4 din Regimentul 4 Artilerie, ulterior și bateria 1 din Regimentul 3 Artilerie), Islaz (bateriile 3 și 5 din Regimentul 3 Artilerie) și Piatra (bateria 1 din Regimentul 3 Artilerie, mutată ulterior la Corabia).

După 9/21 mai artileria română și-a îndreptat tirul cu precădere asupra navelor militare și comerciale care navigau pe Dunăre, efectuând bombardamente la Bechet (10/22 mai), Corabia (13/25 mai), Nicopol (14/26 mai), Corabia (21 mai/2 iunie), precum și asupra unor lucrări de fortificație de la Florentin (12/24 mai) și vizavi de Corabia (14/28 mai).

Ziua de 15/27 mai 1877⁴⁷ va rămâne în istorie ca momentul oficial în care armata română, la comanda șefului său suprem, domnitorul Carol I, a declanșat operațiile militare împotriva Imperiului Otoman și, implicit a Războiului pentru Independență. Atunci, domnitorul Carol I după ce a inspectat bateriile de la Calafat, a mers la bateria „Carol I”, ocupată de bateria 6 (căpitan Zănescu) din Regimentul 1 Artilerie ordonând deschiderea focului asupra Vidinului. La ora 19 și 30 minute, s-a deschis focul, semnalul fiind dat de tunul 1 din bateria „Carol I”, apoi trăgând tunul 1 din bateria „Mircea” și tunul 1 din bateria „Elisabeta”. Turcii au răspuns după a doua lovitură, duelul de foc durând o oră, cinci obuze turcești căzând în bateria „Carol I”. În timp ce bateria lansa prima lovitură asupra Vidinului, Domnitorul Carol I rostea celebrele-i cuvinte: „**A! Asta-i muzica ce-mi place !**”⁴⁸. Monitorul Oficial din acea vreme consemna: „... întorcându-se la bateria

Monumentul eroilor de la Calafat

Carol, Înălțimea Sa, dorind a regla tirul pieselor celor mari, a dat ordin ca bateria, care era armată cu tunuri mari de asediu să arunce bombe. După al doilea foc, toate bateriile turcești au început a răspunde. Cinci obuze au căzut în bateria Carol unde se afla domnitorul. (...) Din partea noastră s-au tras 23 de focuri, iar din forturile Vidinului 35”⁴⁹.

Peste ani, în amintirea evenimentelor din acea zi, artileriștii au organizat, anual, la 15 mai, conform hotărârii fruntașilor artileriei la marea întrunire a tunarilor de la Arsenalul de construcții al armatei din 28 septembrie 1895, „**Sărbătoarea Întâiului Tun**”⁵⁰, iar Regimentul 1 Artilerie a primit numele de „**Regele Carol I**” consacrat ca fiind „*chemat întâiul a deschide focul de tun în războiul din 1877-1878, în fața Majestății Sale Domnitorul Carol I*”. În anul 1902, „Sărbătoarea Întâiului Tun” a fost inclusă în programul manifestărilor oficiale prilejuate de aniversarea a 25 de ani de la proclamarea Independenței, încheindu-se cu „*ospățul de seară al artileriei*” la Sala Muzeului de artilerie de la Arsenalul Armatei. La sărbătoare, orchestrată, ca de altfel toate ceremonialele militare dedicate proclamării Independenței, de generalul de divizie Eracle Arion, comandantul Corpului 2 Armată București, fost șef al Serviciului de Artilerie din Marele Cartier General în timpul războiului, a participat și Regele Carol I, care primind în dar „*Macheta bateriei Carol I*”-scara 1/50, a menționat în discursul său: „**Artileria poate fi**

⁴⁷ Cf. General de divizie adjutant St.I Fălcoianu – op. cit. - în România Militară, nr. 43, septembrie 1894, p. 265; vezi și A.P. Alessi, Massim Pop – Resbelul oriental ilustrat – Graz, 1878, Editura Paul Cieslar, p. 397.

⁴⁸ Vezi și T. C. Văcărescu (lt.-colonel în rezerva armatei) – Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 – București, Editura Typographiei Curții Regale F. Gobl&Fii, Pasagiul Românesc 12, 1886, vol. I, p. 88.

⁴⁹ Cf. Andrei Potcoavă – Războiul pentru independență 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II) – Editura Sitech, Craiova, 2007, p. 320.

⁵⁰ *** - Întâiul Tun – în Revista Artileriei, mai 1900, pp. 259-263.

Vezi și Colonel dr. Adrian Stroea, Colonel (r) Marin Ghinoiu – Întâiul tun – sărbătoarea de suflet a artileriștilor în perioada antebelică – în Calendarul tradițiilor militare 2013, pp. 85-91.

*mândră de falnicul său trecut și țara, împreună cu Mine, ne putem rezema cu încredere pe această armă care și-a biruit un loc de căpetenie în armată. (...) Ridic paharul Meu în onoarea Artileriei, urându-i un viitor tot așa de strălucit ca trecutul său și ca dânsa să rămâie de-a pururi podoaba iubitei Mele armate*⁵¹.

Tot în amintirea acestui eveniment, deopotrivă al istoriei României, dar și al istoriei artileriei, în anul 1886, la Calafat, pe locul unde a fost instalată bateria „Carol” a fost ridicat „Monumentul Independenței”, având dăltuit în piatră înscrisurile: „În anul 1877 deschizându-se focul asupra cetății Vidinului de bateria Carol I, trei obuze turcești spărgându-se în apropierea domnitorului Carol I”. Monumentul a fost mutat în 1977 pe faleza din parcul de pe malul Dunării, pentru a face loc unui alt „Monument al Independenței”, în care, din fericire, personajul principal al grupului statuar este un artilerist. Dar cel mai reprezentativ monument dedicat celor care au fost eroii evenimentului din 15 mai 1877 l-a reprezentat „Monumentul Independenței” de la Craiova, dezvelit la 21 mai 1913. Monumentul a fost realizat din bronz, avea o înălțime totală de 9,75 m, fiind așezat pe un soclu de beton cu latura de 8,6 m, redând prima lovitură de tun executată de artileria română, care „vestește tuturor românilor ruperea legăturilor de vasalitate și Independența României”. Monumentul poate fi considerat un omagiu adus Artileriei române, înfățișând, pe soclul ce reconstituie o porțiune din parapetul bateriei „Carol I” de la Calafat, din opt personaje, șapte artileriști: patru servanți la două tunuri, asistați de căpitanul Zănescu, comandantul bateriei „Carol I”, care urmărește traiectoria obuzelor; în plan secund maiorul Iacob Lahovary, șeful operațiilor din Marele Cartier General, care privește, împreună cu ministrul de război, generalul Cernat, harta cu dispozitivul turcesc; deasupra acestui grup de luptători a fost așezată statuia Domnitorului Carol I, immortalizând momentul primei lovituri de tun de la Calafat. „Cele două tunuri în poziții diferite (...) prin cele două momente prezentate (tragerea și încărcarea) sugerează privitorului ideea continuității focului (bateria a tras, bateria trage, bateria continuă să

Monumentul Independenței - Craiova

tragă)⁵². Din păcate, acest monument a fost demolat și topit de autorități în anul 1948.

După „acțiunea militară pur demonstrativă, care avea sensul unei sfidări aruncată turcilor”, executată de artileriștii români, la comanda însuși a Domnitorului Țării, aceștia s-au angrenat într-un violent duel de foc cu bateriile turcești de la sud de Dunăre. Starea lor sufletească a fost bine surprinsă de **sublocotenentul Constantin Coandă**, comandant de secție în Regimentul 1 Artilerie, care la semicentenarul proclamării independenței, rememora duelul de foc de la Salcia-Florentin astfel: „Fără nici un ordin, fără nici o aprobare, din pură inițiativă și pe răspunderea celor 20 de ani ce aveam m-am hotărât să plătesc cu aceeași monedă; în timp ce eu recunoșteam o poziție de artilerie și o ocupam în vederea tirului, am însărcinat pe un sergent să aducă muniția necesară. Câteva minute mai târziu aveam satisfacția onoarei și a revanșei; câteva lovituri ochite de mine personal au avut efectul dorit, căci nu numai focul dușman a încetat, dar bateria turcă a părăsit poziția și s-a îndreptat în goana cailor spre Vidin. A fost botezul focului”.

La 23 mai/4 iunie bateriile de artilerie de la Calafat au răspuns cu foc la tragerile bateriilor turcești de la Vidin, care voiau să împiedice amenajarea redutei „Independența”, iar a doua zi o baterie de la Islaz a respins

Generalul Constantin Coandă

⁵¹ *** - Revista Artileriei – iunie 1902, p. 557.

⁵² Cf. Andrei Potcoavă – Războiul pentru independență 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II) – Editura Sitech, Craiova, 2007, p. 305.

o navă otomană ce încerca bombardarea localității. Peste numai o săptămână, la 31 mai/12 iunie bateriile de la Islaz au bombardat o concentrare de trupe otomane din zona Nicopol-Samovit, iar pe 3/15 iunie artileria de la Ciupercești a bombardat o coloană otomană, în timp ce bateriile de la Bechet au tras asupra unei coloane turcești ce se deplasa de la Rahova la Nicopol. Premergător debarcării trupelor ruse în Bulgaria, artileria română a bombardat Vidinul la 6/18, 10/22 și 12/24 iunie,

August-septembrie 1877, Poradim, Bulgaria. Domnitorul Carol I, comandantul Armatei de Vest, pozând lângă intrarea în cortul de comandament. Alături este rezemat, înfășurat în husă, drapelul Regimentului 2 Artilerie. Acest drapel l-a însoțit pe domnitor pe toată perioada campaniei din Bulgaria

Lom Palanka și Vidin la 25 iunie/6 iulie și 26 iunie/7 iulie, pozițiile de peste Dunăre de la Turnu Măgurele la 30 iunie/12 iulie și Rahova la 10/22 iulie.

În duelul de artilerie din 11-14 iunie, a **căzut prima jertfă a artileriei în Războiul de Independență**. Pentru artileria română, ziua de **14/26 iunie 1877** va rămâne înscrisă ca **ziua primei sale jertfe în Războiul de Independență**. Atunci, **sergentul Constantin Popescu** din bateria 1 (locotenent Elefterie Dănescu) din Regimentul 1 Artilerie, care executa foc din bateria Ștefan cel Mare⁵³, a căzut la datorie răpus de un „obuz aruncat de turci, (...), care rupe pe sergent în două”. În memoria eroului, în anul 1882, în Parcul poporului din Calafat, pe locul unde fusese amplasată bateria „Elisabeta”, a fost ridicat un monument, pe a cărui placă de marmură a fost înscrisă următoarea inscripție:

⁵³ Cf. Colonel dr. Florian Tucă, Mircea Cociu, dr. F. Chirea – Bărbai ai datoriei 1877-1878. Mic dicționar – Editura Militară, București, 1979, pp. 216-217; Colonel dr. Florian Tucă – Monumentele neatmării. Itinerar eroic 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 16.

„În amintirea primului oștean căzut în Războiul româno-ruso-turc. 17 mai 1877. Serg. Popescu Constantin”. Pentru a respecta adevărul istoric trebuie să facem observația că pe placa memorială s-au făcut două erori: sergentul Constantin Popescu este primul artilerist și nu primul oștean căzut în războiul pentru independență⁵⁴, iar evenimentul s-a produs la 14 iunie 1877. Vasile Alecsandri, bardul de la Mircești, dând numele de „Cobuz” primei jertfe din artileria armatei române a imortalizat, în versuri de o deosebită sensibilitate, fapta eroului artilerist.

3.2.1.2. Acțiunile artileriei române pentru sprijinul cu foc al unităților Armatei ruse la forțarea Dunării și cucerirea cetății Nicopol (9/21 spre 10/22 iunie - 3/15 iulie)⁵⁵

Operațiunea principală de debarcare a trupelor rusești pe malul de sud al Dunării s-a efectuat în noaptea de 14/26 spre 15/27 iunie în zona Zimnicea-Șistov, după ce în noaptea de 9/21 spre 10/22 iunie, în scop de diversiune avusese loc forțarea Dunării în zona Galați-Măcin. Trupele române au sprijinit forțarea Dunării prin acțiuni de pază, sprijin cu foc al infanteriei și artileriei sau mișcări tactice de trupe dintr-o parte în alta a frontului.

În perioada 14/26-16/28 iunie artileria română a participat alături de cea rusă la executarea unui intens bombardament asupra pozițiilor otomane aflate de-a lungul Dunării, de la Vidin, Rahova, Măgura și Nicopol. Încă din seara zilei de 14/26 iunie bateriile 1 (locotenent I. Dănescu) și 3 (căpitan Lupașcu) din Regimentul 3 Artilerie aflate în poziții de tragere la Islaz, au deschis focul asupra artileriei turcești de la Somovit, iar în zilele următoare au participat la bombardarea cetății Nicopol.

La 15/27 iunie 2 baterii din Regimentul 3 Artilerie (din divizionul maior Alexandru Fălcoianu), împreună cu trupe de infanterie, au protejat trecerea pe Dunăre și concentrarea la Turnu Măgurele a pontoanelor rusești pregătite pentru forțare. Începând cu 20 iunie/2 iulie Divizia 4 Infanterie (general George Manu) a preluat de la ruși sectorul cuprins între Olt și localitatea Flămânda.

⁵⁴ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 154.

⁵⁵ Cf. Cornel Scafeș, Horia Șerbănescu, Corneliu Andonie, Ioan Scafeș - Scafeș - Armata română în războiul de independență 1877-1878 - Editura Sigma, București, 2002, pp. 46-53.

Artileria, formată din bateriile 1 (căpitan Alexandrescu) și 5 (căpitan Dănescu) din Regimentul 3 Artilerie și 4 (căpitan Șomănescu) din Regimentul 4 Artilerie, constituite în divizionul Alexandru Fălcoianu, au ocupat, la 27 iunie/9 iulie, poziții de tragere în raionul orașului Turnu Măgurele; la 30 iunie/12 iulie bateriile românești au executat foc de mare eficacitate asupra bateriilor turcești de la Nicopol, remarcându-se bateriile Șomănescu

Artileria română în poziție de tragere pe malul Dunării

și Alexandrescu, apreciate și de ruși⁵⁶. Astfel⁵⁷, generalul Stolîpin, a remarcat „serviciile făcute mai cu seamă de maiorul Fălcoianu, căpitanii Șomănescu și Alexandrescu, locotenenții Ștefănescu, Popovici și Olănescu, sergentul Leonida”, aprecia că „artileria română este demnă de sfânta cauză ce se apără”.

Comandantul divizionului, maiorul Fălcoianu, aprecia activitatea subordonaților săi: „Astfel căpitanul Șomănescu comandantul bateriei 4-a a parvenit în fața focurilor inamice a-și trece bateria dintr-o pozițiune într-alta fără a i se întâmpla nici un accident. Sublocotenentul Hartel Arthur tot din acea baterie a arătat multă bravură în marșul bateriei la flancul stâng. ... Sublocotenentul Marcu și elevul Costiescu Matila din bateria 5-a, cel dintâiu numit ofițer numai de 2 luni aproape și cel de al doilea încă elev, singuri în bateria lor, și în fața focurilor celor mai

viguroase ale inamicului, au știut conduce cu

mult curagiu și devotament secțiile ce comandau”⁵⁸.

Atacul cetății Nicopol executat de trupele rusești la 3/15 iulie a fost precedat de o pregătire de foc executată de artileria rusă și română, iar în 4/16 iulie, când a fost cucerită cetatea, bateriile divizionului Alexandru Fălcoianu și bateria 3 (căpitan Lupașcu) din Regimentul 3 Artilerie aflată la Islaz au sprijinit continuu trupele ruse, lovind artileria și trupele inamice⁵⁹. Prin ordinul de zi al comandantului Diviziei a 4-a, generalul Gheorghe Manu a fost evidențiată „îndeosebi bateria căpitanului Șomănescu de la cel din urmă soldat pînă la comandantul său”, care au „avut o purtare eroică, trecînd sub focul a 8 tunuri turcești pe o câmpie descoperită pentru a ocupa o nouă poziție ce i s-a ordonat”⁶⁰.

⁵⁸ General Alexandru M. Fălcoianu – Amintiri din războiul ruso-româno-turc din 1877-1879 – București, Institutul de arte grafice C. Sfetea, Str. Lipsani 96, 1912, p. 19.

⁵⁹ Cf. Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Popescu) – Istoria artileriei române – Editura Militară, București, 1977, pp. 102-105.

⁶⁰ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 161; Vezi și T.C. Văcărescu (lt.-colonel în rezerva armatei) – Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 – București, Editura Typographiei Curții Regale F. Gobl&Fii, Pasagiul Românesc 12, 1886, vol. I, p. 164.

⁵⁶ Cf. Colectiv (General-maior dr. Constantin Olteanu ș.a.) - Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, p. 156;

⁵⁷ General de brigadă (r) prof. dr. Vasile Mocanu – Botezul de foc al tinerei armate române (pagini de eroism din Războiul pentru Independență: 1877-1878) – Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, 2007, p.37.

După prima bătălie de la Plevna (8/20 iulie), pierdută de ruși, la cererea acestora, Domnitorul Carol I a aprobat ca trupele române să preia cetatea Nicopol, Divizia 4 Infanterie trecând Dunărea, cu forțele principale, la 16/28-18/30 iulie. Aceasta a ocupat Nicopolul precum și poziții spre vest, formând un cap de pod destinat să faciliteze în viitor trecerea armatei române în Bulgaria.

La 23 iulie/4 august, prin Înaltul ordin de zi nr. 38, a avut loc reorganizarea armatei în vederea trecerii peste Dunăre, generalul Gheorghe Manu, fost comandant al Diviziei 4 infanterie, fiind numit comandantul artileriei Armatei de operații.

După cel de-al doilea atac rus asupra Plevnei (18/30 iulie), de asemenea pierdut, Divizia 4 Infanterie (din 20 iulie/1 august comandată de colonelul Alexandru Angheliescu) a avut, la 24 iulie/5 august, toate trupele la sud de Dunăre și a constituit, concomitent cu păstrarea Nicopolelui, o linie defensivă spre Rahova și Plevna, trupele române supraveghind vestul râului Vid, de la Dunăre până la Riben și Breslanița (circa 10 km nord Plevna).

Și artileria teritorială (pompierei)⁶¹ și-a adus contribuția la Războiul Neatârării. Astfel, la 14 mai 1877, Divizionul de pompieri București, a trimis un detașament de 80 oameni, sub comanda căpitanului Constantin Horezeanu, la Calafat, „armând” bateria de coastă „Independența”, dotată cu tunuri de bronz rusești, cal. 152 mm cu încărcare pe la culată. La 25 august, tot Divizionul de pompieri București, comandat de maiorul Makarovitsch George, a mobilizat și format 3 baterii a 6 tunuri de 4 franceze și o baterie de 4 tunuri de 12 (secțiunile Buzău și Giurgiu), care au primit numele de baterii active de pompieri. La 10 septembrie, bateria de 12 (bateria a 4-a) a trimis tunurile și muniția la Calafat, servanții fiind atașați Bateriei a 3-a. Cele trei baterii de 4 au plecat, pe rând, în zona de acțiune a Armatei de observație, astfel: bateria a 3-a (Lt. Petrovici Constantin) la 13 septembrie la Turnu Măgurele, bateria a 2-a (Lt. Boerescu) la 21 septembrie la Calafat și bateria 1 (Lt. Cucu)

⁶¹ Cf. Colonel Gheorghe Pohrib, lt.-col. Nero Lupașcu, cpt. P.V. Petaleanu_Istoricul pompierilor militari 1835-1935 – Atelierele „Cartea Românească”, București, 1935, pp. 164-165.

la 6 octombrie tot la Calafat. Bateriile 1 (cpt. Bujoreanu) și 2 (cpt. Puică Nicolae) active au participat la bombardamentul Vidinului, prima începând cu 15 decembrie din bateria „Basarab”, iar a doua începând cu 3 ianuarie de la Calafat. Bateria a 3-a (Lt. Petrovici) a trecut Dunărea și a participat la bătălia de la Rahova, iar după 2 ianuarie 1878, sub comanda cpt. Fotino Constantin a participat la bătălia Vidinului. După ce la 2 noiembrie 1877, divizionul a mai organizat două baterii active, la 2 ianuarie 1878, servanții acestora au fost trimiși la Calafat pentru a completa bateriile de coastă. La 5 august 1878 bateriile de artilerie teritorială au trecut „pe picior de pace”.

3.2.2. Acțiunile artileriei pentru sprijinul cu foc al unităților române în luptele de la Plevna (26 august/7 septembrie - 28 noiembrie/10 decembrie)

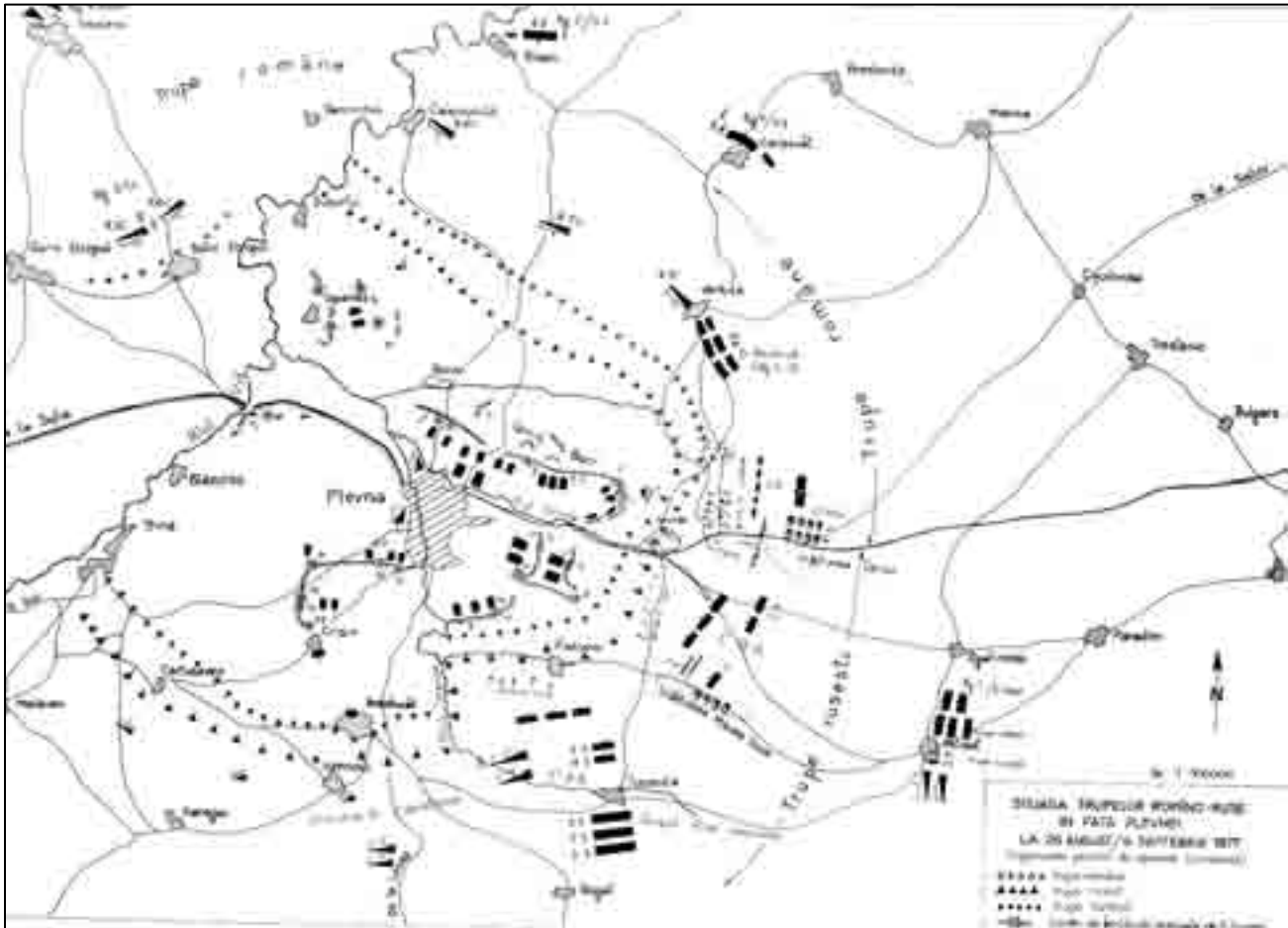
3.2.2.1. Acțiunile artileriei române în cea de-a treia bătălie de la Plevna (26 august/7 septembrie – 1/13 septembrie)⁶²

La 23 iulie/4 august, în baza Înaltului ordin de zi nr. 38, armata română a fost

Tun „Krupp” calibru 78,5 mm, model 1868

⁶² Cf. Cornel Scafeș, Horia Șerbănescu, Corneliu Andonie, Ioan Scafeș - Armata română în războiul de independență 1877-1878 – Editura Sigma, București, 2002, pp. 61-82; Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Popescu) – Istoria artileriei române – Editura Militară, București, 1977, pp. 106-113; vezi și Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Coman) – România în războiul de independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977, pp. 185-224; Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – Istoria militară a poporului român, vol. IV – Editura Militară, București, 1987, pp. 684-723; General de divizie adjutant St.I Fălcoianu – op. cit. - în România Militară, nr. 45, noiembrie 1894, pp. 473-493.

Situația trupelor româno-ruse la Plevna la 26 august/6 septembrie

reorganizată în armata de operații și corpul de observație⁶³.

Armata de operații, cu misiunea de a desfășura acțiuni de luptă la sud de Dunăre, avea artileria structurată astfel:

- la Divizia 3 Infanterie bateriile 1, 2 și 3 din Regimentul 3 Artilerie;
- la Divizia 4 Infanterie bateriile 4, 5 și 6 din Regimentul 3 Artilerie;
- la Divizia de rezervă bateriile 1, 2 și 6 din Regimentul 1 Artilerie, 1, 2 și 6 din Regimentul 2 Artilerie;
- rezerva de artilerie constituită din Regimentul 4 Artilerie.

Corpul de observație, cu misiunea de a interzice pătrunderea trupelor otomane la nord de Dunăre, avea artileria structurată astfel:

- la Divizia 1 Infanterie bateriile 3, 4 și 5 din Regimentul 1 Artilerie;
- la Divizia 2 Infanterie bateriile 3, 4 și 5 din Regimentul 2 Artilerie.

Armata de operații a trecut Dunărea, folosind mijloace de trecere (bărci, plute, pontoane, portițe, remorcate de șalupele „Bucur” și „Rândunica” sau manevrate de pontonieri) și pe podul de la Siliștioara-Măgura, construit, sub comanda directă a colonelului Eracle Arion, de compania de pontonieri căpitan Ion Vasiliu-Năsturel (fratele locotenentului artillerist Petre Vasiliu, viitor general), în perioada 14/26 august-19/31 august, care ulterior a fost strâns și refăcut la Turnu Măgurele-Nicopol.

În perioada 12/24-14/26 august a trecut Dunărea, folosind mijloace de trecere ale armatei ruse, pe la Turnu Măgurele-Nicopol, ca avangardă, detașamentul colonel Constantin Formac (Brigada de cavalerie a diviziei și Regimentul 4 călărași al Diviziei de rezervă), din care făcea parte și bateria 1 din Regimentul 4 Artilerie, cu misiunea de a cerceta, în principal, valea Vidului și a realiza legătura cu Divizia 4 Infanterie. Între 12/24-16/28 august au trecut Dunărea cele 2 brigăzi de infanterie ale Diviziei 3 Infanterie. Divizia de rezervă și alte unități ale Armatei de operații au trecut Dunărea pe podul Siliștioara-

⁶³ Cf. (Colectiv) – Cronica participării armatei române la războiul pentru independență – Editura Militară, București, 1977, pp. 178-179.

Măgura, pe 20 august/1 septembrie, în prezența domnitorului Carol I, a comandantului Armatei de operații generalul Alexandru Cernat, a guvernului, a altor oficialități și a unui mare număr de cetățeni.

Trupele române s-au concentrat în apropiere de Plevna, astfel: Divizia 4 Infanterie la Verbița; Divizia 3 Infanterie la Kalișovăț-Riben; Divizia de rezervă la Breslanița-Koiulovcea. Domnitorul Carol I, comandant suprem al Armatei române și șef al Armatei de Vest ruso-română, avea cartierul general la Poradim.

Conform planului de operații pentru atacul asupra Plevnei, elaborat la 25 august/6 septembrie, Armata de operații română trebuia să atace, după o puternică și îndelungată pregătire de artilerie, dinspre nord-est și est, din spațiul dintre Verbița și Grivița spre Plevna. Pentru aceasta, Armata de operații comandată de generalul Alexandru Cernat și-a dislocat forțele astfel:

- Divizia 4 Infanterie (colonel Alexandru Anghelescu) a ocupat poziții între șoseaua Bulgăreni-Plevna și drumul Grivița-Verbița, având frontul orientat spre fortificațiile de la Grivița; artileria diviziei a ocupat poziții de tragere pe dealul Viilor de la nord-est de satul Grivița;

- Divizia 3 Infanterie (colonel George Anghelescu) păstra pozițiile de la Riben și Kalișovăț;

- Divizia de rezervă (colonel Mihail Christodulo Cerchez) s-a concentrat la sud de Verbița și a dat o brigadă pentru rezerva generală a Armatei de vest la Pelișat;

- Brigada de cavalerie Rosnovanu din Divizia 4 Infanterie a asigurat siguranța flancului drept, între Verbița și râul Vid.

- în cadrul Detașamentului de cavalerie româno-rus Laskarev, cu pozițiile la vest de Vid, a acționat Brigada de cavalerie colonel Formac, Brigada de roșiori colonel Crețeanu și Bateria 1 Artilerie călăreață (căpitan Hepites Virgiliu) din Regimentul 1 Artilerie.

Pentru cea de-a treia bătălie a Plevnei artileria română a fost repartizată astfel⁶⁴:

- artileria Diviziei a 4-a (comandantul artileriei colonelul Henrich Herkt): bateria 2 din Regimentul 4 Artilerie (cpt. Ghițescu, a condus efectiv lt. Zahareanu), bateria 4 din

Regimentul 4 Artilerie (cpt. Șomănescu), bateria 5 din Regimentul 4 Artilerie (Cpt. Bunescu), bateria 5 din Regimentul 3 Artilerie (lt. Dănescu), bateria 3 din Regimentul 3 Artilerie (cpt. Lupașcu), bateria 1 din Regimentul 3 Artilerie (cpt. Alexandrescu); comandanți de divizioane erau maiorii Constantin Crătunescu la Regimentul 4 Artilerie și Alexandru Fălcoianu la Regimentul 3 Artilerie.

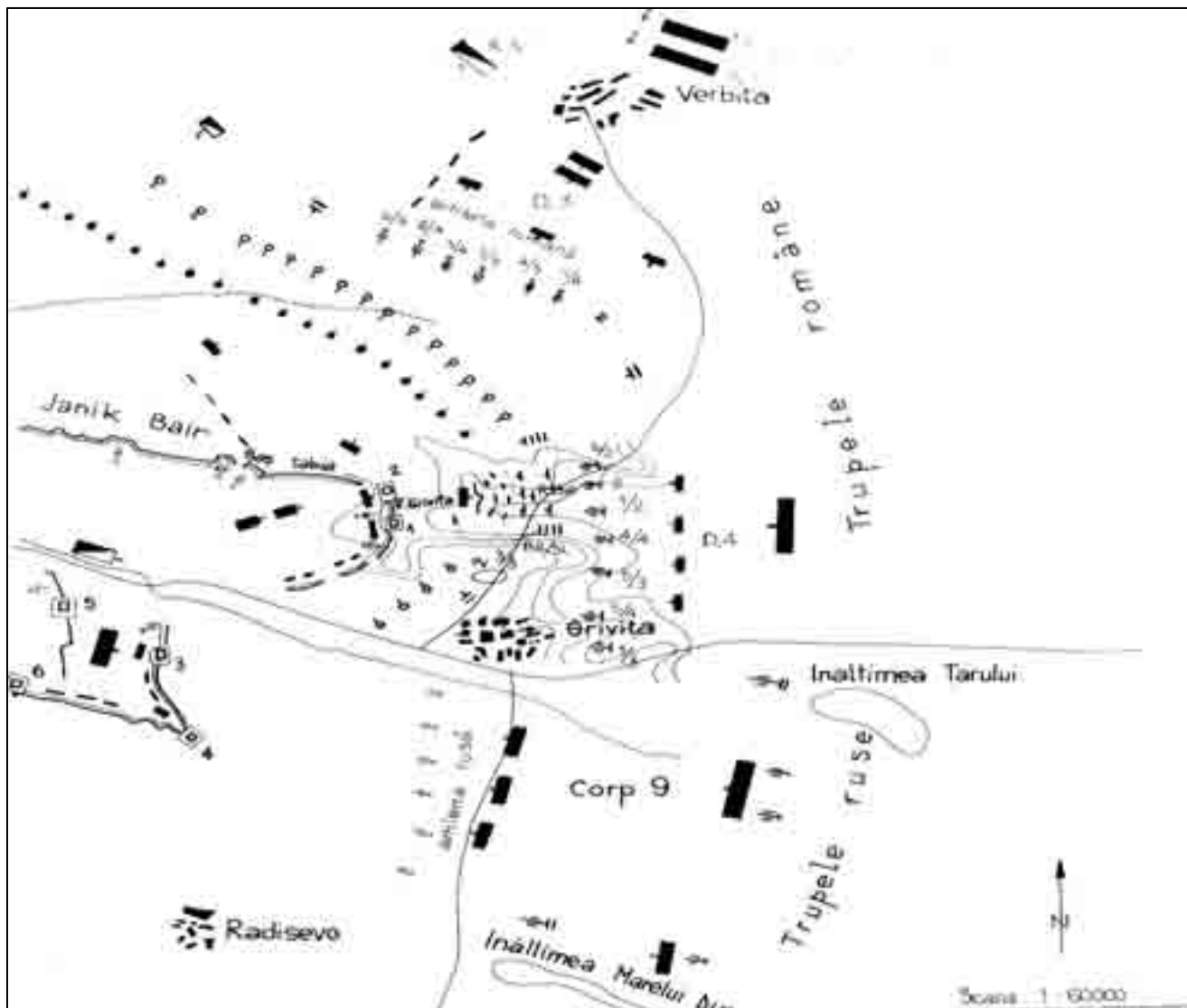
- artileria Diviziei a 3-a (comandantul artileriei colonelul Nicolae Dabija): bateria 6 din Regimentul 4 Artilerie (cpt. Georgescu), bateria 3 din Regimentul 4 Artilerie (cpt. Crăiniceanu), bateria 1 din Regimentul 4 Artilerie (cpt. Boteanu), bateria 6 din Regimentul 3 Artilerie (Cpt. Stoica), bateria 4 din Regimentul 3 Artilerie (lt. Rafael), bateria 2 din Regimentul 3 Artilerie (cpt. Tomescu); comandanți de divizioane erau maiorul Șerban Pascu la Regimentul 4 Artilerie și locotenent-colonelul Mihail Pastia la Regimentul 3 Artilerie.

- artileria Diviziei de rezervă cuprindea: bateria 2 din Regimentul 1 Artilerie (cpt. Grămățicescu), bateria 6 din Regimentul 1 Artilerie (cpt. Zănescu), divizionul maior Warthiady din Regimentul 2 Artilerie: bateria 1 (cpt. Nicolau), bateria (cpt. Georgescu Bereșteanu), bateria 6 (cpt. Algiu). Divizionul Warthiady a format împreună cu bateriile 3 și 5 din Regimentul 3 Artilerie „*Bateria dintre vii (Bateria mare)*”, iar bateriile 2 și 6 din Regimentul 1 Artilerie au rămas în rezervă.

Proba de foc a artileriei, ca de altfel a întregii armate române, a fost dată în bătăliile de la Plevna. Astfel, la pregătirea de foc a celei de-a treia bătălii a Plevnei, artileria română a participat, în prima zi-**26 august/7 septembrie**, cu 48 tunuri românești (numai artileria Diviziei 4 Infanterie, cunoscută sub denumirea de „*Marea Baterie*” de 48 tunuri comandată de colonelul Herkt), iar în a doua și a treia zi, precum și în ziua atacului decisiv din **30 august/10 septembrie**, cu toată artileria Diviziilor 3 și 4 Infanterie, aflată în dispozitivul de luptă de la Plevna (14 baterii).

Extrem de persuasiv a prezentat colonelul Gheorghe Lupașcu aceste acțiuni ale artileriei în lucrarea sa „*Amintiri din Războiul Independenței 1877 - 1878*”: „*La pornirea bateriilor în galop, pentru luarea pozițiilor, bateriile au străbătut platoul din fața Plevnei, unde avuseseră loc cele 2 bătălii crâncene în*

⁶⁴ Cf. cpt. I.G. Florescu – Dezvoltarea acțiunii artileriei în luptă în legătură cu infanteria – în România Militară, an LII, februarie 1916, pp. 170-192.

Dispunerea artileriei române în fața Plevnei la 27 august/7 septembrie

zilele de 8 și 18 iulie între Ruși și Turci și unde trupele imperiale ruse au fost zdrobite. ... și cu cea mai mare repeziciune luarăm pozițiunile ce ni se indicaseră, atât nouă cât și infanteriei. Îndată după aceasta 72 guri de foc (cu cele ale Diviziei a III-a) deschid focul, vestind pe Turci de sosirea armatei române în fața lor, și invitându-i după două secole și jumătate să-și măsoare iarăși forțele cu noi. Turcii pricepură îndată după tragerea primului foc superioritatea tunurilor noastre ghintuite Krupp. Preciziunea și a justeței tirului, îi făcură să vadă că de astă-dată nu mai au de a face cu artileria rusă ...”⁶⁵

A treia bătălie a Plevnei a fost precedată de o puternică pregătire de artilerie executată

în perioada **26 august/7 septembrie - 29 august/10 septembrie**, în prima zi participând 98 de tunuri rusești și 48 de tunuri românești (numai artileria Diviziei 4 Infanterie). Artileria română (cunoscută sub denumirea „**Marea Baterie**”, comandată de colonelul Herkt⁶⁶) a participat la pregătirea de foc, a avut următoarea alcătuire: bateriile 1 (căpitan Nicolau), 2 (căpitan Bereșteanu) și 3 (căpitan Kalinderu) din Regimentul 2 Artilerie, 1 (căpitan Alexandrescu), 3 (căpitan Lupașcu) și 5 (căpitan Dănescu) din Regimentul 3 Artilerie, 4 (căpitan Șomănescu) și 5 (căpitan Bunescu) din Regimentul 4 Artilerie. Artileria română a ocupat poziții de tragere pe creasta de la nord-est satul Grivița, pe dealul Viilor (mai puțin o baterie detașată la podul de la Muselim-Selo) și a executat

⁶⁵ Colonel Gheorghe Em. Lupașcu – Amintiri din Războiul Independenței 1877-1878 – București, Tipografia modernă „Cultura”, Societ. Colectivă, Str. Câmpineanu 15, 1915, pp. 34-35.

⁶⁶ Cf. General S. Scheletti – Adevărul istoric asupra Plevnei – în Revista Armatei, ianuarie 1905, pp. 5-6.

trageri, cu rezultate slabe, asupra fortificațiilor otomane dispuse la 2200-2500 m. Totuși precizia tragerilor executate de artileriștii români a determinat comandamentul rus să ceară câteva secții române pentru reglarea bateriilor de asediu din sectorul său. *„În regularea focului asupra redutei turce, în ziua de 27 august, bateriile, trăgând cu distanțele apreciate, nu reușeau a-și observa suficient punctele de cădere ale proiectilelor lor, pentru a opera în consecință modificarea elementelor tragerii. ...În cele din urmă, regularea tragerilor a fost efectuată, mai mult s-au mai puțin precis, mai curând sau mai târziu, în acea zi, după pozițiunea bateriilor, cu distanța medie de 2500 metre, la reduta turcă”*⁶⁷.

Acțiunea bravilor artileriști nu a trecut neobservată. *„... intrarea în acțiune a bateriilor române a fost îndată observată și apreciată de turci, tunurile noastre erau superioare celor rusești”*⁶⁸. *„Artileria Română prin justetea tirului și sângele rece al diservenților atrase din prima zi atențiunea Rușilor și corespondinților străini”*⁶⁹.

A doua zi, în data de **27 august/ 8 septembrie**, după ce noaptea s-au executat trageri de hărțuire, artileria ruso-română a reluat bombardarea cu un număr sporit de tunuri. Artileriei române i s-a alăturat artileria Diviziei 3 Infanterie cu bateriile 4 (căpitan Manolescu) din Regimentul 2 Artilerie, 2 (căpitan Tomescu) și 6 (căpitan Stoika) din Regimentul 3 Artilerie, 1 (căpitan Boteanu), 3 (căpitan Crăiniceanu) și 6 (căpitan Georgescu) din Regimentul 4 Artilerie, care au ocupat poziții pe Dealul Verbiței. Cu toate că și în această zi efectele bombardării au fost slabe, totuși artileria Diviziei 4 Infanterie a reușit să scoată din luptă tunurile turcești din reduta Grivița 1. Artileria Diviziei 4 Infanterie a tras de la o depărtare de 2200-2500 m, iar a Diviziei 3 Infanterie de la 2800-3500 m. În medie s-au tras în această zi 40 de lovituri de piesă.

⁶⁷ Colonel Ch. Crăinicianu – Impresiuni din războiul 1877-1878 – București, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Str. Episcopiei, 3, pp. 26-27.

⁶⁸ General de divizie Scarlat Scheletti Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – Iași, Tipografia H. Goldner, 1911, p. 68.

⁶⁹ N.D. Popescu Istoria resbelului româno-ruso-turc 1875-1878, edițiunea III-a – București, Depositul La H. Steinberg, librar anticar, Calea Rahovei 7, 1889, partea II, p. 38.

În după-amiaza zilei de 27 august/ 8 septembrie un detașament comandat de locotenent-colonelul Voinescu, șeful de stat major al Diviziei 4 Infanterie, susținut de secția sublocotenent Alexandru Hartel din bateria 1 artilerie călărească din Regimentul 3 Artilerie (sublocotenentul Hartel a fost grav rănit) și, ulterior, și de bateria 3 (căpitan Lupașcu)⁷⁰ din același regiment, a executat un atac asupra redanului aflat la 900 m înaintea redutei Grivița 1, din care în dimineața zilei se executase foc asupra bateriilor românești, reușind să-l cucerească și să-l mențină în noaptea ce a urmat, în ciuda unui puternic contraatac otoman. *„Pentru păstrarea poziției luate la 27 August, este nevoie însă de sprijinul tunului. Bateria Lupașcu din R. 3 Artilerie, iese în câmp deschis și înaintează spre o movilă ce se afla la înălțimea șanțurilor luate. Acolo se îngroapă și, cu toate că timp de patru zile Turcii, aflați numai la 900 metri de dânsa, concentrează asupra ei un foc năprasnic de artilerie și de infanterie, rămâne neclintită pe poziție, răspunde la focul turcilor și oprește scurt mai multe contraatacuri ale acestora”*⁷¹. Apoi *„Bateria Lupașcu se folosi de noapte pentru a-și pune la adăpost tunurile sale, care fură întărite în noaptea de 28-29 august cu o secție din bateria Bereșteanu Reg. 2-lea. Această baterie de 8 tunuri cu gloriosul nume de: Bateria de la Movilă, a contribuit în mare parte la cucerirea Redutei Grivița No. 1”*⁷².

În ziua de **28 august/9 septembrie** bombardamentul artileriei a continuat cu intensitate, artileria Diviziei 4 Infanterie apropiindu-se la circa 1800 m de obiectivele încredințate. Bateria 3 (căpitan Lupașcu) din Regimentul 3 Artilerie și 2 secții din bateria Bereșteanu (numită de artileriști *„bateria de 10 tunuri”*) au ocupat poziție de tragere pe o înălțime din apropierea redanului cucerit cu o zi înainte, motiv pentru care a fost denumită

⁷⁰ Despre acțiunile de luptă ale bateriei vezi: colonel Gh. Em. Lupașcu – Amintiri din războiul Independenței. 1877-1878 – ediția III, București, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1928.

⁷¹ General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVIII, București, 1946, (comunicare în ședința publică, 7 Decembrie 1945), p. 6.

⁷² General de divizie Scarlat Scheletti Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – Iași, Tipografia H. Goldner, 1911, p. 72.

Bateria de la Movilă. Artileria Diviziei 3 Infanterie a executat trageri de la o depărtare de 2400-2500 m. „*La 28 august dimineața s-a văzut că toate stricăciunile dela parapetele întăririlor turcești din ajun fuseseră reparate noaptea. Bateria VI Stoika, începând tragerea asupra bateriei dela Bucov, după al unsprezecelea foc s-a văzut un fum gros urmat de o detunătură puternică. Niște prizonieri turci ne-au spus, mai târziu, că un obuz al bateriei noastre a căzut într-o magazie pe când soldații scoteau muniția și a făcut să explodeze magazia, ucizând și mai mulți soldați turci*”⁷³. Artileria română a tras, în medie în această zi câte 100 lovituri de piesă. Bombardamentul artileriei ruso-române a continuat cu intensitate și în ziua de **29 august/10 septembrie**.

Pentru ziua de **30 august/11 septembrie**, ziua atacului decisiv asupra Plevnei, în Ordinul de atac, pentru artilerie, se menționa: „*2. În zorii de ziuă toate bateriile vor deschide foc puternic asupra întăririlor. Acest foc va dura până la 9 ore, când va înceta pe toată linia.; la 11 ore va reîncepe și va dura până la ora 1 după amiază. De la ora 1 până la 2 ½ iarăși toate bateriile vor înceta focul. La ora 2 ½ se va reîncepe bombardamentul de toate bateriile, cu excepțiunea acelor a căror foc ar împiedica marșul coloanelor de atac*”⁷⁴. Conform acestui ordin, bombardamentul artileriei ruso-române s-a efectuat în trei reprize: prima, în zorii zilei, a doua la 14 și 30 minute, iar ultima la 15 și 15 minute, efectul neputând fi observat din cauza ceții dense. Atacul Diviziilor 3 și 4 Infanterie române a început concomitent, la ora 15 și 15 minute, sub acoperirea bombardamentului de artilerie.

Atacul Diviziei 3 Infanterie asupra redutei Grivița 1 s-a consumat după 40 de minute, cu pierderi mari, trupele retrăgându-se spre propriile linii. Luptele au reliefat că divizia nu a atacat, de fapt, reduta Grivița 1, ci o alta, numită ulterior Grivița 2. Divizia 4 Infanterie a atacat în direcția redutei Grivița 1, fiind susținută de focul bateriei Lupașcu (Bateria de la Movilă), întărită cu secția

sublocotenent Elefterescu din bateria 2 (căpitan Bereșteanu) din Regimentul 2 Artilerie. Atacul s-a încheiat după 30 minute cu un eșec, și a fost reluat la ora 16 și 20 minute, sub acoperirea focului aceleiași baterii de la Movilă, încheindu-se din nou cu o înfrângere. Divizia 4 Infanterie, îmbărbătată din liniile sale de însuși Domnitorul Carol I, a atacat din nou la ora 17, ajutată și de două batalioane ruse, înregistrând al treilea eșec. Al patrulea atac al Diviziei 4 Infanterie a început la ora 18, reduta Grivița 1 fiind cucerită de trupele române și ruse, și transformată rapid în redută de apărare împotriva atacurilor otomane. Bateria căpitanului Lupașcu, din cauza pierderilor, inclusiv pe **sublocotenentul Elefterescu**⁷⁵, **ucis în această luptă**, oboselii acumulate și uzurii tunurilor, a fost înlocuită de bateria 4 (căpitan Șomănescu) din Regimentul 4 Artilerie. În această luptă, bateria Lupașcu l-a pierdut pe **sublocotenentul Elefterescu, primul ofițer de artilerie căzut la datorie în Războiul de Independență**, care „*ochea singur (...). După ce încărcă tunurile se urca pe parapet și dădea ordin să se tragă, el observând dacă a ochit bine și dacă obuzul a lovit unde tintise el*”. Peste ani, **căpitanul Gheorghe Lupașcu, comandantul „Bateriei de la Movilă”**, cea mai solicitată în acest război, și care a tras în medie câte 1374 lovituri de piesă, a ajuns general de brigadă în rezervă și ne-a lăsat o carte documentată și obiectivă, „**Amintiri din războiul Independenței, 1877-1878**”.

„*Deși devine ținta artileriei și infanteriei turcești Lupașcu își ține, cu toate pierderile în personal și material ce le suferea bateria sa, unitatea pe loc și în necurmată acțiune, timp de patru zile, în care vreme este întărit cu ci două secții din altă baterie. Bateria de la Movilă, cum se numește atunci bateria lui Lupașcu, susține prin focurile sale, atacurile infanteriei și oprește scurt contraatacurile turcești. Prezența și acțiunea acestei baterii este pentru pedestriimea română nu numai un sprijin material, dar și unul mare din punct de vedere moral. (Și meritul lui Lupașcu este cu atât mai mare cu cât numai în cinci luni a reușit să topească într-un singur tot personalul bateriei alcătuit*

⁷³ General N. Stoika – Amintiri din războiul independenței 1877-1878 – în Revista Artileriei, anul XXV, nr. 6/iunie 1911, p. 406.

⁷⁴ General de divizie Scarlat Scheletti – Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – Iași, Tipografia H. Goldner, 1911, p. 77.

⁷⁵ Cf. Colonel dr. Florian Tucă, Mircea Cociu, dr. F. Chirea – op. cit. – pp. 97-98; General de divizie Scarlat Scheletti Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – Iași, Tipografia H. Goldner, 1911, p. 136.

la mobilizare din 48 soldați activi, 50 rezerviști, 44 pompieri, 2 voluntari și 16 marinari și să formeze atelaje omogene din caili bateriei care 2/3 erau cai de rechiziție și remonți noi aduși din Rusia.- Nota gl. R. Rosetti). Comandantul acestei baterii a reușit apoi să execute cu tunurile sala de câmp - ca și alți comandanți de baterii - și trageri curbe pentru baterea interiorului uvrajelor turcești, trageri ce au pricinuit mult rău turcilor și au fost lăudate, după capitulare, de comandantul artileriei vrăjmașe”⁷⁶.

După trei atacuri otomane executate în noaptea ce a urmat și contraatacul unor trupe române conduse de căpitanul Moise Groza, reduta Grivița 1 a fost ocupată de forțe române proaspete, în redută fiind adusă și Bateria 6 (căpitan Algiu) din Regimentul 2 Artilerie, iar în apropiere au fost amplasate alte două baterii de artilerie. „La comandantul Diviziei 4-a se mai găsea încă un șef îndrăzneț, activ, având multă inițiativă, formând cu Voinescu și Groza un trio admirabil, anume comandantul artileriei divizionare, colonelul Henric Herkt. ...Ca și Voinescu și, uneori împreună cu acesta, a executat recunoașterile necesare obținerii celor mai bune rezultate din puterea tunurilor Diviziei a 4-a. Mereu în bateriile cele mai înaintate, stând în mijlocul lor sub focul cel mai viu, îndeplinea orice rol necesar momentului. Așa când bateria Lupașcu fu amenințată să rămână fără munițiuni, a parcurs în galop terenul bătut de focul inamic și a adus, sub un foc și mai viu, chesoane cu munițiuni de la bateriile dinapoi spre a împăspăta pe acelea ale lui Lupașcu. Dânduși seama de importanța poziției ocupate de acea baterie a fost printre acei care au stăruit ca să rămână pe loc, întărind-o însă cu încă 2 secții și rămânând el în mijlocul acestei unități ce avea acum 10 tunuri. În noaptea de 30/31 August ia personal, la ora 2 noaptea, comanda bateriilor Algiu și Bereșteanu și cu ajutorul unui felinar surd le conduce spre a arma reduta Grivița Nr. 1, ce fusese luată numai cu câteva ore mai devreme. Ajuns cu aceste baterii la înălțimea bateriei de la Movilă, aude pe turci pornind la contraatac; pune bateriile cu care venea pe loc în baterie,

⁷⁶ General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVIII, București, 1946, (comunicare în ședința publică, 7 Decembrie 1945), pp. 11-12.

iar el își urmează drumul spre reduta nr. 1 singur pe jos ca să vadă ce se întâmplă acolo. Ajută la restabilirea ordinii și la păstrarea redutei în stăpânirea trupelor noastre”⁷⁷.

Cea de-a treia bătălie a Plevnei a constituit un semieșec, evidențiind lipsa de experiență a comandamentului și trupei, care au comis mai multe erori, cucerirea redutei Grivița 1 reprezentând un succes incontestabil pentru Armata română, cu efecte pozitive în atitudinea trupelor rusești, dar și în plan diplomatic. Singurul succes militar al celei de-a treia bătălii a Plevnei a fost cucerirea redutei Grivița 1 de către Armata română și luarea ca trofee a 5 tunuri turcești, care n-au fost împărțite cu nimeni, fiind aduse în țară și dispuse, conform ordinului domnitorului Carol I, la statuia lui Mihai-Bravul și la garda Palatului domnesc⁷⁸.

„Nimeni nu sciuse că erau două redute vecine legate prin comunicațiuni între ele, iar nu una singură. Nimeni nu pătrunsese pînă spre ele, sau mai aproape de ele, pentru a descoperi pe fiecare în parte. O atare recunoaștere s-ar fi putut face după luarea uvrajului înaintat, în seara de 27 august. Graba și pripa au împedicat efectuarea lucrărilor preliminare ale unui atac. Cele două redute văzute din laturi, din depărtare, despre nord și despre sud, din pozițiuni opuse, se luau una drept alta și părea astfel a fi numai una singură. ...După cât am putut vede, ca martor ocular și activ, cauzele cari au contribuit, între altele, ca atacul diviziei a 3-a, la reduta din fața ei, numită mai în urmă No. 2, dela 30 august, să fie respins au fost: ... Insuficiența preparațiunii atacului prin focul artileriei divizionare și nesusținerea lui în momentul asaltului, fiind rămasă pe loc și departe în urmă. Insistăm, în parte, asupra acestui din urmă caz. Pozițiunea pe care bateriile diviziei a 3-a, sub comanda colonelului Dabija, o ocupaseră la 27 august, la o depărtare media de 2500 metre, era 1-a pozițiune de artilerie. ... Focurile din 1-a pozițiune de artilerie sunt, în genere, numai un început al preparațiunii atacului, din cauza

⁷⁷ General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVIII, București, 1946, (comunicare în ședința publică, 7 Decembrie 1945), pp. 14-15.

⁷⁸ General S. Scheletti – Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – în Revista Armatei, februarie 1905, p. 78, mai 1905 p. 293.

distanței mari și deci a slabei eficacități a tragerii. ...Acțiunea artileriei, din 1-a pozițiune a ei, are de scop mai mult a tătona prin focuri pozițiunea inamicului, a-l hărțui, enerva și sili să răspundă, demascându-și astfel bateriile sale pe unde sunt. ... Artileria diviziei a 3-a, din 1-a ei pozițiune, pentru a-și fi îndeplinit misiunea sa în mod complet și treptat, înainte de atacul infanteriei, urma a fi adusă în o nouă pozițiune, pentru perfecționarea preparațiunii atacului, prin focurile sale, acum mult mai eficaci. Terenul nu permitea însă a se lua o asemenea pozițiune intermediară. Trebuia, dar, adusă direct în ultima pozițiune posibil de luat, cum s-a făcut mai în urmă, la 600 metre de redută, de unde, ... să perfecționeze complet prepararea atacului și să susțină, de aici, cu focurile sale repezi, înaintarea infanteriei, fără a o intimida sau jena prin ele, pînă în momentul când acea trupă s-ar fi apropiat cu totul de redută”⁷⁹.

3.2.2.2. Acțiunile artileriei române pe timpul încercuirii și asedierii Plevnei (1/13 septembrie – 28 noiembrie/ 10 decembrie)⁸⁰

După cea de-a treia bătălie a Plevnei, Consiliile de război interaliate din 1/13 și 2/14 septembrie au concluzionat asupra necesității încercuirii complete a Plevnei și redisolcării trupelor româno-ruse. Astfel, trupele și-au păstrat, în general, vechile poziții, Armata de operații română ocupând dispozitiv între râul Vid și satul Grivița (fără reduta Grivița 1), iar Corpul de cavalerie mixt româno-rus general Králov, din care făceau parte și brigăzile române de cavalerie colonel Formac, colonel Crețeanu și colonel Roznovanu, precum și bateria de artilerie călăreață căpitan Hepites Virgiliu, avea misiunea să interzică legăturile Plevnei cu Sofia și Rahova. Totodată, trupele au primit misiunea să execute o susținută acțiune de fortificare a pozițiilor deținute, prin realizarea unor lucrări genistice specifice asediului. De asemenea, au avut loc schimbări în conducerea armatei

române - locotenent-colonelul Ion Carp a fost numit comandantul artileriei de rezervă a Armatei de operații) și s-au luat măsuri de aducere la Plevna a unor unități din țară, printre care și bateria 5 (căpitan Crimineanu) din Regimentul 1 Artilerie aflată la Bechet.

La 6/18 septembrie trupe române, susținute de Bateria de la Movilă, bateria Algiu (din redanul cucerit) și 3 baterii din artileria Diviziei 3 Infanterie, au executat un atac, nereușit, asupra redutei Grivița 2, după care s-a acționat pentru realizarea unor lucrări genistice pentru baza de atac a acestei redute, fiind aduse noi unități din țară, printre care și

Disponerea artileriei la asaltul Redutei Grivița 1

bateriile 3 (căpitan Romanescu) și 4 (căpitan Izescu) din Regimentul 1 Artilerie. „Distanța cea mică pînă la redută și, deci, radența traiectoriei făcea a nu se pute bate în mod eficace interiorul uvrajului, unghiurile de cădere ale obuzelor fiind foarte mici ... Prin apropierea de redută, se câștigase în precizie și penetrațiune, dar se micșoraseră unghiurile de cădere. Artileria noastră de 78 mm, fusese mai înainte aprovizionată,

⁷⁹ Colonel Ch. Crăinicianu – Impresiuni din resboiu 1877-1878 – București, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Strada Episcopiei, 3, pp. 33-36.

⁸⁰ Cf. Cornel Scafeș, Horia Șerbănescu, Corneliu Andonie, Ioan Scafeș - op. cit. pp. 83-97; vezi și Colectiv (coordonator principal general-colonel Ion Coman) – op. cit., pp. 229-252; Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceașescu) – op. cit., pp. 723-743.

pentru trageri curbe, cu cartușe de 250 și 125 grame. Mai în urmă, desființându-se acest mod de tragere, nu mai puteam întrebuința de cât tragerea întinsă, cu încărcătura cea mare de 500 grame. Am fost nevoit, pentru ca să putem arunca câteva proiectile în interiorul redutei, să confecționăm, în baterie, un număr de cartușe de 125 grame. Fără cuvânt se desființaseră aceste trageri, înaintea de a se fi adoptat mortiere sau obuziere pentru trageri verticale, a căror necesitate era acum resimțită”⁸¹.

În această perioadă pe frontul de la Plevna acțiunile de luptă s-au rezumat doar la schimburi de focuri, dueluri de artilerie și confruntări de patrule, cel mai important eveniment fiind încercarea turcilor de recucerire a redutei Grivița 1 din 26 septembrie/8 octombrie respinsă de trupele române.

La 11/23 septembrie Comandamentul român a constituit Detașamentul independent dintre Vid și Isker, comandat de colonelul Slăniceanu, care, mai târziu, a cuprins și două baterii de artilerie, având misiunea de a consolida flancul drept al trupelor române de la Plevna și a apăra comunicația cu Nicopol, unde se afla podul de pontoane pe care se făcea aprovizionarea Armatei de operații, ulterior primind și misiunea de a supraveghea la vest de râul Isker mișcările trupelor otomane din Rahova și Împrejurimi.

Din dorința Comandamentului român de a devansa posibilele atacuri ruse cu trupe aduse din imperiu, Divizia 4 Infanterie a declanșat la 7/19 octombrie, ora 13 și 30 de minute, după o scurtă pregătire de artilerie, un atac asupra redutei Grivița 2, din păcate nereușit. La ora 18 și 30 de minute, după ce artileria română, sprijinită și de baterii rusești, își reluase tragerea asupra redutei, Divizia 4 Infanterie a executat un nou atac, dar tot fără succes. Acest eșec a determinat Comandamentul român să procedeze la o serie de dislocări de trupe, la împrăștierea efectivelor și înlocuirea unor ofițeri în funcțiile de comandă. Astfel, Divizia 4 Infanterie a fost înlocuită în linia întâi de Divizia de rezervă (devenită Divizia 2 Infanterie) și dislocată la Verbița în rezerva Armatei de operații; s-a decis aducerea unor

efective proaspete din țară; colonelul Alexandru Anghelescu, comandantul Diviziei 4 și șeful său de stat major au fost transferați la Armata de observație de la Calafat; la comanda Diviziei 2 Infanterie au fost numiți generalul Dimitrie Racoviță și colonelul Emanoil Boteanu. „Herkt și bateriile sale, bine îngropate în pământ, se identificaseră și cu terenul și cu misiunea artileriei din sectorul în care se afla așa că, atunci când după insuccesul de la 7 Octomvrie, se hotărăște ca Divizia 4-a să treacă în repaus, nimeni nu se miră, auzind că colonelul Herkt și tunarii săi, cer să rămână pe pozițiuni; bine înțeles cererea aceasta se aprobă. Numai cine a stat în tranșee poate aprecia ce înalt spirit de îndeplinire a datoriei stăpâna personalul bateriilor lui Herkt pentru ca el să se ofere a înfrunța încă 6 săptămâni de veghe, de mizerie și de zilnică primejdie”⁸².

Consiliul de război interaliat din 11/23 octombrie a stabilit să se înceapă anihilarea rezistențelor otomane din nord-vestul și vestul Plevnei pentru încercuirea completă a Plevnei, urmând ca gruparea otomană să fie atacată în mai multe puncte concomitent. La 12/24 octombrie trupe de cavalerie româno-ruse au atacat localitățile Gorni Dubnik, pe care au și cucerit-o, Gorni Etropol, Dolni Etropol și Opanez, iar la Plevna, după un bombardament viguros de artilerie, s-au simulat atacuri împotriva redutei Grivița 2. În perioada 13/25-15/27 octombrie atacurile împotriva forțelor otomane, precedate de bombardamente de artilerie, au continuat cu mai multă vigoare, reușindu-se cucerirea localităților Teliș și Dolni Dubnic și ocuparea localității Gorni Dubnic, iar Detașamentul Slăniceanu a cucerit, la 16/28 octombrie, localitatea Vadin, deschizând calea spre Rahova. Astfel la 19/31 octombrie s-a realizat încercuirea completă a Plevnei.

După încercuirea Plevnei trupele ruso-române au continuat să execute lucrări genistice construind redute, șanțuri de apărare, puncte de observare, poziții pentru bateriile de artilerie. Trupele române au efectuat dislocări de trupe, în ultima decadă a lunii octombrie ocupând, după cucerirea localității Susurlu

⁸¹ Colonel Ch. Crăinicianu – Impresiuni din resboiu 1877-1878 – București, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Strada Episcopiei, 3, pp. 44-45.

⁸² General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVIII, București, 1946, (comunicare în ședința publică, 7 Decembrie 1945), p. 15.

(29 octombrie/10 noiembrie), un front continuu de la Grivița până la Dolni Etropol. Dispozitivul trupelor române era următorul: Divizia 2 Infanterie (colonel Cerchez), cu 27 tunuri și 4 mortiere, de la Grivița până la vest Bukov; Divizia 3 Infanterie (colonel George Anghelescu), cu 30 piese de artilerie, de la valea Bukovului până în dreptul satului Susurlu; Divizia 4 Infanterie (general Racoviță), cu 24 de tunuri, de la râul Vid până la Dolni Etropol; între diviziile 3 și 4, de la Susurlu la Vid, se aflau în dispozitiv, cu frontul spre Opanez, brigăzile de infanterie colonel Sachelarie și colonel Borănescu.

3.2.2.3. Acțiunile artileriei române în cea de-a patra bătălie de la Plevna (28 noiembrie/10 decembrie)

La 22 noiembrie/4 decembrie s-a procedat la o nouă organizare a Armatei române, astfel: **Corpul 1 de operații** (general Alexandru Cernat), aflat în dispozitiv la Plevna, în compunerea avută de Armata de operații; **Rezerva** Marelui Cartier General; **Corpul 2 de operații** (general Nicolae Haralambie), format din Divizia 1 (colonel Dimitrie Lecca), care acționa în Bulgaria, cu bateriile 3, 4 și 5 din Regimentul 2 Artilerie și Divizia 2 (colonel George Slăniceanu), care acționa pe malul românesc al Dunării, cu 2 baterii de artilerie, 8 baterii de coastă și 3 baterii active de pompieri. Începând cu 22 noiembrie/4 decembrie, Divizia 1 (colonel Lecca) din Corpul 2 de operații a fost dislocată la Lom Palanka pentru a asigura flancul drept al trupelor române.

La 28 noiembrie/10 decembrie, trupele otomane reorganizate pe două divizii (1 și 2), au început ieșirea din încercuire, atacând cu Divizia 1 în lungul drumului Plevna-Gorni Etropol, iar Divizia 2 evacuând treptat fortificațiile din estul, sud-estul și nord-estul Plevnei. Asupra flancului drept al Diviziei 1 otomane au executat foc precis bateriile 2 (căpitan Grămățescu) din Regimentul 1 Artilerie și 1 (căpitan Alexandrescu) din Regimentul 3 Artilerie. În acest timp, trupele române, sesizând retragerea trupelor otomane din reduta Grivița 2 au ocupat-o și au trecut la urmărirea trupelor Diviziei 2 otomane, către ora 9 și 30 de minute, Plevna fiind ocupată de Divizia 2 Infanterie (colonel Cerchez).

În cea de-a patra bătălie a Plevnei, care a dus la capitularea armatei otomane comandată de Osman-pașa, s-au evidențiat acțiunile bateriilor 2 (căpitan Grămățescu) din Regimentul 1 Artilerie și 1 (căpitan Alexandrescu) din Regimentul 3 Artilerie, care, la 28 noiembrie/10 decembrie, au executat foc precis asupra flancului drept al Diviziei 1 otomane, angajată în ieșirea din încercuirea Plevnei. În acea zi, **bateria 2 (căpitan Grămățescu) din Regimentul 1 Artilerie**, aflată dincolo de râul Vid și în dreapta podului, într-un interval de numai șase ore, a tras 600 de obuze asupra coloanelor inamice masate în fața podului, în admirația rușilor care vor striga „*Bravo Artileria Română*”, revanșându-se pentru perioada inactivă de foc, cât a stat în rezerva Armatei de operații. Căpitanul Grămățescu, căruia i s-au întrerupt studiile la Școala Specială de Artilerie-Fontainbleau pentru a comanda bateria în război, a ajuns general de brigadă, ajutor al Inspectorului general al artileriei, după ce comandase succesiv Școala Specială de Artilerie și diferite regimente de artilerie.

Către ora 14 rezistența otomană a încetat, după aflarea veștii rănirii și, apoi, predării lui Osman-pașa, comandantul trupelor otomane de la Plevna. La primirea mesajului de capitulare al lui Osman-pașa, colonelul Cerchez, însoțit de mai mulți ofițeri români, printre care coloneii Eraclie Arion și Enric Herkt, s-a îndreptat spre adăpostul acestuia pentru discutarea condițiilor de capitulare. Neavând instrucțiuni în acest sens, colonelul Cerchez l-a informat pe generalul rus Ganețki, în sectorul căruia se întâmpla evenimentul, care sosind la adăpostul lui Osman-pașa, ignorând prezența ofițerilor români (colonelul Cerchez l-a salutat politicos doar pe Osman-pașa și a plecat⁸³) a primit sabia comandantului turc, semnificând capitularea. „*În ziua de 28 Noemvrie/10 Decembrie 1877, Osman-pașa – care apăruse Plevna cu atâta vrednicie timp de cinci luni – a făcut cunoscut colonelului Mihail Christodulo Cerchez, nevoia în care se găsea să capituleze cu întreaga sa armată. Această dată este una dintre acele care trebuiesc în veci amintite de noi. Pentru prima oară de sute de ani, o*

⁸³ Cf. General Eraclie Arion – 28 noiembrie 1877 - în Revista Armatei, noiembrie 1903, pp. 633-637; vezi și General S. Scheletti – op. cit. – în Revista Armatei, noiembrie 1906, pp. 931-934.

armată română, luptând alături de oastea unei mari împărății, silea pe ostașii fostului suzeran al țărilor românești să se recunoască învinși, consfințind în același timp neatârănarea Țării, proclamată de parlament cu cinci luni și jumătate mai înainte”⁸⁴. Către ora 15, Domnitorul Carol I, însoțit de Statul Major Român a intrat în Plevna, cam în același timp cu marele duce Nicolae, comandantul armatei ruse din Balcani.

După capitularea Plevnei, Armata de Vest ruso-română a fost desființată, armata română îndreptându-și eforturile către vest, pentru cucerirea cetăților Vidin și Belogradcik.

În luptele de la Plevna s-a distins colonelul Henric Herkt, comandantul Regimentului 3 Artilerie, unul dintre cei mai pregătiți și destoinici artileriști. Ajuns în zona Plevnei, colonelul Herkt a ordonat la 26 august bateriei Lupașcu să ocupe poziție în viile de deasupra satului Grivița, la circa 2400 m de reduta Grivița Nr. 1. „Organizarea „bateriei dintre vii”, cum va fi ea numită, era rezultatul ingeniozității, al buneii pregătiri militare, a inteligenței și priceperii de încercat comandant ale colonelului Herkt. Căci această mare baterie ce trebuia să-și îndrepte tirul atît spre reduta Grivița 1, cît și spre reduta Grivița 2 și asupra porțiunii de teren care le despărțea, era bine ascunsă privirilor inamicului. Din această cauză ea a putut sprijini cu succes, în după amiaza zilei de 27 august 1877, acțiunea infanteriei și artileriei românești, soldată cu o importantă victorie: cucerirea unui redan ocupat de turci care avea o poziție înaintată, aproape de reduta Grivița 1. ... După cucerirea redanului din fața redutei Grivița 1, în seara zilei de 27 august, colonelul E. Herkt ordona căpitanului Gh. Lupașcu să-și așeze bateria în cîmp deschis, la numai 900-950 m depărtare de redută, pe o movilă naturală”⁸⁵.

„Mereu în bateriile cele mai înaintate, stînd în mijlocul lor sub focul cel mai viu, îndeplinea orice rol necesar momentului. Așa

cînd bateria Lupașcu fu amenințată să rămână fără munițiuni, a parcurs în galop terenul bătut de focul inamic și a adus, sub un foc și mai viu, chesoane cu munițiuni dela bateriile dinapoi spre a împospăta pe acelea ale lui Lupașcu. Dându-și seama de importanța poziției ocupată de acea baterie a fost printre acei cari au stăruit ca să rămână pe loc, întărind-o însă cu încă două secții și rămânînd el în mijlocul acestei unități ce avea acum 10 tunuri. În noaptea de 30/31 August ia personal, la ora 2 noaptea, comanda bateriilor Algiu și Bereșteanu și cu ajutorul unui felinar surd, le conduce spre a arma reduta Grivița Nr. 1, ce fusese luată cu numai câteva ore mai devreme. Ajuns cu aceste baterii la înălțimea bateriei dela Movilă (bateria Lupașcu de 10 tunuri – N.N.), aude pe turci pornind la contraatac; pune bateriile cu care venea, pe loc în baterie, iar el își urmează drumul spre reduta nr. 1 singur pe jos ca să vadă ce se întîmplă acolo. Ajută la restabilirea ordinii și la păstrarea redutei în stăpînirea trupelor noastre. Pentru purtarea sa în luptele dela Grivița a fost citat prin ordin de zi și decorat. Herkt și bateriile sale bine îngropate în pămînt, se identificaseră și cu terenul și cu misiunea artileriei din sectorul în care se afla, așa că, atunci cînd după insuccesul de la 7 Octombrie, se hotărăște ca Divizia 4-a să treacă în repaus, nimeni nu se miră, auzind că colonelul Herkt și tunarii săi, cer să rămână pe pozițiune; bine înțeles cererea aceasta se aprobă. Numai cine a stat în tranșee poate aprecia ce înalt spirit de îndeplinire a datoriei stăpînea personalul bateriilor lui Herkt pentru ca el să ofere a înfrunta încă 6 săptămîni de veghe, de mizerie și de zilnică primejdie”⁸⁶.

Și generalul Scarlat Scheletti, în lucrarea sa **Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878)**, pe care a scris-o la îndemnul generalului Herkt care conducea **Revista Armatei**, are cuvinte alese la adresa fostului șef al artileriei Diviziei a IV-a în bătălia de la Plevna. „Bateria de la Movilă în cursul atacului a fost dirijată de însuși șeful artileriei

⁸⁴ General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XXVIII, București, 1946, (comunicare în ședința publică, 7 Decembrie 1945), p. 1.

⁸⁵ Maria Ioniță, Radu Coroamă – Eroii artileriști în fața Plevnei – în Studii și materiale de muzeografie și istorie militară M.M.C. nr. 11 – 1978, pp. 79-80.

⁸⁶ General Radu Rosetti – Făuritori de seamă ai neatârării României (comunicare ținută în ședința publică din 7 Decembrie 1945) – în Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice, seria a III-a, tom XXVIII, București, 1946, pp. 14-15.

diviziei IV-a, și focul ei a fost atât de violent încât pe la orele 5 d.a. munițiile erau epuizate; atunci colonelul Herkt s-a repezit călare la rezerva diviziei și a adus în grabă de la bateria călăreață (Regimentul 2 artilerie) trei chesoane cu muniții cu care s-a putut susține înaintea puternicului foc ce silise pe turci a părăsi reduta”⁸⁷.

Despre purtarea eroică a colonelului Herkt, de altfel rănit în aceste lupte, comandantul Diviziei a 4-a, colonelul Alexandru Anghelescu, în ordinul de zi din 29 august a consemnat: „*Me folosesc de acest privilegiu ca să arăt în fața întregii divisii, vrednica purtare a artileriei în timp de patru zile neîntrerupte de acțiune. Acesta face onoare atât trupei cât și colonelului Herkt, șeful ei care a condus-o cu inteligență și bravură*”⁸⁸. Același comandant, în Raportul nr. 1085/14 octombrie 1877 către comandantul armatei, arată: „*Colonelului Herkt revine dar în mare parte onoarea frumoaselor rezultate ce am dobândit; (...) a dat exemple în toate zilele de o bravură demnă de toată lauda, stând continuu în baterii sub focul cel mai viu*”⁸⁹. Iar comandantul artileriei otomane din Plevna, prizonier și internat rănit în ambulanța română, a cerut să i se explice cum artileria română a executat trageri cu traiectorie curbă, și primind lămuriri de la colonelul Herkt, cel care a introdus tragerea cu traiectorie curbă, precum și reglajul tragerii în artileria română, a exclamat: „*Tunurile românilor ne-au făcut mult rău; tunurile rușilor – mascara*”⁹⁰.

3.3. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1843-1878

Perioada de la înființarea primei baterii de artilerie, 10 noiembrie 1843 și până la încheierea războiului de independență a fost o perioadă plină de

evenimente, cu multe semnificații pentru istoria acestei arme. Astfel, principalele evenimente de natură organizațională au fost: înființarea în anul 1849 a primei baterii în Moldova, urmată de înființarea în anul 1857 a celei de-a doua baterii, constituirea la 21 decembrie 1860 a primului regiment de artilerie (comandant, maiorul Tobias Gherghel); înființarea la data de 1 august 1868 a Regimentului 2 Artilerie, iar la 5 februarie 1877 a Regimentelor 3 și 4 Artilerie. Toate regimentele erau organizate pe câte 2 divizioane a câte 3 baterii, fiecare baterie având 6 piese. Din cele 6 baterii ale regimentului una era călăreață. Astfel, la începutul războiului de independență Armata Română dispunea de 4 regimente (la Craiova, București, Focșani și Roman) și 9 baterii teritoriale (3 la București și câte una la Craiova, Pitești, Galați, Focșani, Iași și Roman). Un alt eveniment extrem de important l-a constituit înființarea la 1 ianuarie 1862 a Arsenalului Armatei și Pirotehniei, unde în același an, la 21 iulie a fost turnat primul proiectil de artilerie ce a fost dăruit domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

În ceea ce privește evoluția propriuzisă a gurilor de foc se evidențiază în esență următoarele: de la constituirea primului regiment de artilerie au urmat încă șase dotări succesive cu alte tipuri de material de artilerie; gurile de foc procurate au fost cele mai bune ale epocii; au fost introduse în dotare guri de foc cu țevi din oțel, fretate, mult mai rezistente decât cele de bronz, ceea ce a dus la creșterea vitezei inițiale a proiectilului și implicit a bătăii; proiectilele sferice au fost înlocuite cu proiectile cilindro-ogivale; apariția ghinturilor a imprimat mai multă stabilitate proiectilului pe traiectorie și implicit o mărire a preciziei la țintă; apariția încărcării pe la culată a ușurat executarea serviciului la material și a sporit regimul de foc; introducerea afeturilor de fier a dat mai multă rezistență de ansamblu pieselor de artilerie; asigurarea de focuase percutante și fuzante, reglabile pentru toate distanțele de tragere a sporit efectul loviturii izolate la țintă.

⁸⁷ General de divizie Scarlat Scheletti – Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878) – Iași, Tipografia H. Goldner, 1911, p. 149.

⁸⁸ *** - 50 de ani de serviciu – în Revista Armatei nr. 10/octombrie 1899, p. 775.

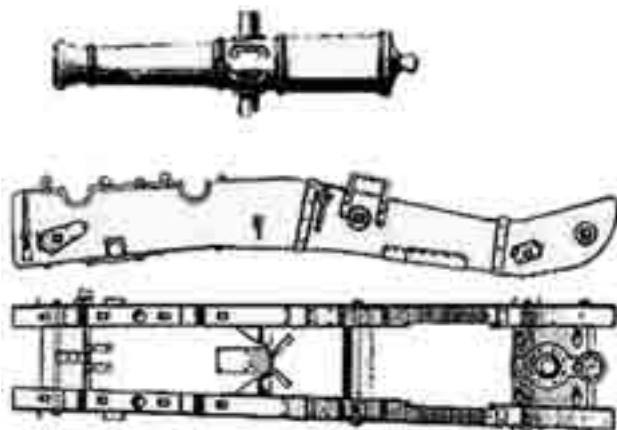
⁸⁹ *** - 50 de ani de serviciu – în Revista Armatei nr. 10/octombrie 1899, p. 774.

⁹⁰ *** Revista Armatei, februarie 1904 p. 141, nota 1; General Radu Rosetti-Partea luată de Armata Română la războiul din 1877-1878 – Cultura Națională, București, 1920, p. 135, nota 661.

3.3.1. Artileria de câmp

Tunul turcesc de 4 livre

Domnitorul Gheorghe Bibescu a efectuat, în anul 1843, o vizită la Constantinopol însoțit fiind de adjutantul domnesc, locotenentul Ioan Emanoil Florescu. Acesta l-a sfătuit pe domnitor să solicite un număr de piese de artilerie de la sultan pentru dotarea oștirii române.

Sultanul a dăruit domnitorului 4 tunuri de 4 livre (80 mm), care au fost aduse în țară de locotenentul Florescu. Contribuția acestui ofițer, devenit mai târziu general, la înființarea artileriei și mai târziu la dezvoltarea ei, în funcția de ministru de război (1871-1876) a fost foarte importantă. El a fost cel care a propus și a dotat artileria română cu cele mai moderne și puternice tunuri de câmp de oțel de la acea vreme, tunurile „Krupp” de 87 mm, în anul 1874.

Tunurile turcești erau de bronz, neghintuite, cu încărcare pe la gura țevii având calibrul de 4 livre. Calibrul era reprezentat de greutatea proiectilului de formă sferică (4 livre = aproximativ 2 kg).

Prin Porunca Domnească nr. 198 din data de 10 noiembrie 1843 aceste 4 tunuri au constituit prima baterie modernă de artilerie al cărei prim comandant a fost căpitanul Pavel Lenz. În anul 1850 numărul tunurilor a crescut cu încă 8 piese de același tip fiind constituite în 2 baterii a câte 6 piese. Din reprezentarea făcută în „Albumul oștirii” tipărit în anul 1852 se poate observa asemănarea cu sistemul francez „Gribeauval” (1750-1827) prezentat mai sus.

Tunul „Decebal”, 1848-1849

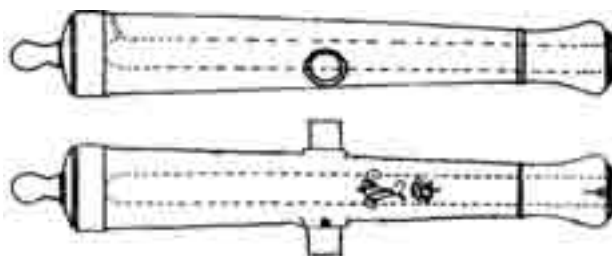
În timpul revoluției din Transilvania de la 1848-1849, oastea lui Avram Iancu a dispus de 10-15 tunuri. O parte dintre acestea erau

construite din lemn, întărite cu cercuri de metal, iar o altă parte erau din fontă sau din aramă, precum tunul „Decebal”. În organizarea oastei țărănești era prevăzut ca fiecare legiune (15 la număr a câte 10.000 de luptători dintre care 200-300 cu puști) să dispună de cel puțin 2 tunuri. Ioan Șterea-Suluțiu din Cărpiniș, fruntaș al revoluției care a ajuns tribun a avut ca sarcină fabricarea tunurilor. Tunul „Decebal” avea o bătaie redusă efectul principal fiind cel moral.

Tunul belgian „Timmerhans”, model 1863, calibrul de 4 (86,5 mm)

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a încercat să achiziționeze, după anul 1860, noi piese de artilerie mai performante, dar acest

demers s-a lovit de împotrivirea imperiilor Otoman și Austriac care nu doreau creșterea puterii militare a Principatelor Române. Astfel, aceste țări au acționat determinând Franța și ale state să nu ne livreze niciun tip de armament. În aceste condiții, guvernul român și-a îndreptat atenția spre Belgia unde a fost trimis maiorul Henric Herkt, în anul 1862.

Cu acest prilej ofițerul român a luat legătura cu generalul de artilerie Timmerhans, un personaj important în ierarhia militară belgiană, care i-a propus spre achiziționare un model de tun ghintuit de concepție proprie. În scrisoarea pe care generalul a trimis-o domnitorului Cuza se dădeau detalii asupra modelului, necunoscut în țara noastră, exagerând asupra calităților sale: „*Avantajele acestui sistem sunt importante, el permite un foc mai rapid și mai razant decât sistemul francez; el admite proiectilul plin și cutia cu gloanțe, /.../ și permite tirul rulant (rostogolit), tir de război prin excelență deoarece nu cere o apreciere riguroasă a distanței de lovit. Aceste avantaje sunt cu atât mai prețioase cu cât ele sunt obținute cu muniții care nu costă mai mult decât ale tunului lis (neghintuit) și cu un tun al cărui preț este foarte puțin ridicat*“.

[1Cormel I. Scafeș, „Din istoricul dotării Armatei Române“, Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, Muzeul Militar Central, București, 1978, p.219.]

Acesta este primul tun cu țeavă ghintuită care a intrat în dotarea artileriei române având încărcarea pe la gura țeavii. Deși nu atinge performanțele tunurilor franceze era superior gurilor de foc turcești și rusești aflate în dotare.

Contractul pentru fabricarea celor 24 de tunuri a fost încheiat la Liege, cu firmele: „*Francotti*“, care executa turnarea țevelor și „*Veuve Lachausseé*“ care executa găurirea, ghintuirea și finisarea lor, sub supravegherea inginerului manufacturii regale belgiene, D. Corin. Afetele, chesoanele și o parte din muniții au fost fabricate de firma condusă de Alexis Godillot din Paris.

O altă parte din muniții urma să fie fabricată de uzinele belgiene și livrată odată cu toată comanda. Primele tunuri au început să sosească în țară în a doua jumătate a anului 1863, iar în anul următor acestea au înlocuit vechile piese aflate în dotarea regimentului de artilerie.

În urma procesului de instrucție la unități s-a constatat lipsa preciziei tragerii. Tragerea se executa numai fuzant, deoarece focosul nu se putea regla decât la două distanțe (1500 și 2800 m) pentru obuz și la 4 distanțe pentru șrapnel (500, 800, 1000 și 1200 m). Tragerea exclusiv fuzantă era urmare a unei concluzii greșite a artileriștilor francezi după campania din Italia (1859).

Cu toate neajunsurile legate de calitățile lor, aceste tunuri au reprezentat un salt important în evoluția artileriei române prin trecerea la țeava ghintuită și schimbarea atitudinii marilor puteri față de România privind achiziția de armament.

Tunul de 4 și Tunul-obuzier de 12, „La Hitte-Napoleon III“

Aceste guri de foc au fost achiziționate din Franța în anul 1865 pentru a înlocui tunurile belgiene „*Timmerhans*“ md. 1863. Dorința autorităților române de a le cumpăra era motivată de rezultatele excelente obținute de către tunurile ghintuite franceze în războiul franco-italo-austriac (tirul putea fi dirijat aproape de 3 km) fiind considerate cele mai

bune din lume. Tunurile au fost montate la atelierele vestitei firme „*Alexis Godillot*“. Țevile erau din bronz fiind ultimele tunuri cu încărcarea pe la gura țeavii introduse în dotarea Armatei Române. Costul achiziției tunurilor de 4 (36 bucăți) a fost suportat de către județele țării care l-au considerat drept, dar către domnitorul Alexandru Cuza. La gura țeavii era gravată stema județului contributor. Tunurile de 12, sistem „*La Hitte*“ cunoscute și ca model 1858, „*Tunul împăratului*“ sau „*Tunul lui Napoleon*“ (al III-lea) aveau la bază tunul-obuzier de 12 model 1853 la care țeava a fost ghintuită. Inițiatorul acestei îmbunătățiri a fost împăratul Napoleon al III-lea care i-a cerut generalului Jean Ernest Ducos de La Hitte să realizeze un material cu calități superioare. Acesta, împreună cu locotenent-colonelul Treuille de Beaulieu au reușit să construiască o piesă de artilerie nouă, cu țeava ghintuită și încărcarea pe la gură. Noul tun folosea pentru tragere proiectile alungite ce aveau niște proeminente metalice („*aripioare*“ de zinc) ce îi imprimau proiectilului o mișcare de rotație. Utilizate prima dată în războiul franco-austriac din Italia, în anul 1859, aceste

tunuri și-au dovedit superioritatea față de alte modele. Bătăia maximă a crescut la 3000 de metri, iar greutatea proiectilului s-a mărit de la 4,1 kg la aproximativ 12 kg (modelul 1853 cu țeava lisă). Noile proiectile folosite erau alungite și le înlocuiau pe cele sferice care nu aveau o precizie bună. Totodată, începând cu acest tun s-a trecut de la exprimarea în livre a calibrului (vechile modele) la valoarea în kilograme.

Tunul de 4 dispunea de proiectile echipate cu focoașe reglate pentru două distanțe (1500 și 2800 m), iar cel de 12 cu focoașe percutante.

Deși sistemul „*La Hitte*“ a fost utilizat un timp scurt (în Franța până în anul 1871) a constituit un salt important în evoluția artileriei. În țara noastră tunurile de 4 și 12 s-au aflat în dotarea regimentelor de artilerie până în anul 1873 când au fost trecute la artileria teritorială și înlocuite cu tunuri „*Krupp*“.

Tunurile „*Krupp*“ calibrul 78,5 mm, model 1868 și 1871

Tunurile „*Krupp*“ model 1868 au fost comandate de către Armata Română în anul 1867

la uzinele Krupp din Essen (Germania) odată cu înființarea Regimentului 2 Artilerie. Aceste tunuri erau cele mai moderne din Europa, având țeava din bronz, ghintuită (oțelul nu prezenta încredere suficientă în Europa la acea dată) și închizător cu pană dublă (tip „*Kreiner*“). Calibrul țevii era de 78,5 mm fiind denumite „*tunuri de 8*“, model 1868.

Afetul era atașat la un antetren, împreună fiind tractate de 6 cai. Ca și în cazul materialelor de artilerie anterioare și acest tun era „*cu tragere înceată*“ (fără legătură elastică). Ochirea în direcție era de tipul „*directă*“ și se realiza cu ajutorul unui înălțător ce era introdus într-un locaș din partea dreaptă-spate a culatei și cu ajutorul unui țel dispus în partea dreaptă în zona umerilor țevii. Pentru ochirea în înălțime se folosea și cadranul iar tunul avea un mecanism format din două șuruburi fără sfârșit numit „*vârtej*“ care ridica sau cobora țeava.

Afetul era format din două fâlcele din lemn de ulm sau de stejar, pe care erau dispuse o lădiță din tablă groasă și „*vârtejul*“. La afet se mai găsea fixată pe fâlceaua din stânga o cutie în care era o „*mitralie de siguranță pentru cazul surprinderilor*“, două scaune pentru servanți, osia de oțel și roțile.

Ca particularitate, era primul tun de la noi la care calibrul nu se mai calcula prin greutatea proiectilului, în kilograme, ci reprezenta diametrul în milimetri al țevii măsurat între plinurile ghinturilor, primul tun cu încărcare pe la culată, primul tun de proveniență germană și ultimul tun cu afet de lemn. Folosea la tragere obuze, șrapnele, proiectile incendiare și mitralii. Încărcătura de azvârlire era amplasată în cartuș de pânză, iar aprinderea acesteia se executa cu ajutorul stupilei.

Pe lângă tun, completul de baterie mai includea: chesonul de muniție cu antetrenul tractat de 6 cai, forja, carul de baterie și carul cu roți de rezervă. Carul de baterie servea la transportul uneltelor și pieselor de rezervă și avea greutatea de 1.980 kg, iar forja de campanie era necesară reparațiilor curente și avea greutatea de 2.070 kg. Cumpărând aceste tunuri, în anul 1868, România a fost printre primele țări din Europa care a adoptat sistemul de încărcare pe la culată.

În anul 1871 s-au cumpărat încă 10 baterii de tunuri de același tip (în total s-au achiziționat 16 baterii), dar cu țeavă de oțel și închizător tip „*pană cilindro-prismatică*“. Acesta a fost primul tun de la noi din țară cu țeavă din oțel.

În total, la începutul războiului de independență, Regimentele 1 și 2 Artilerie au avut în dotare 48 de tunuri model 1868 cu țeavă de bronz (bateriile 1-4), iar Regimentele 3 și 4 Artilerie, la bateriile 1-4

aveau același număr de tunuri, dar cu țevă de oțel.

Aceste tunuri au avut o contribuție importantă la succesul trupelor române în războiul de independență. În anul 1880 au fost scoase din dotare și trecute în rezerva armatei. La data de 15 august 1916 mai existau în depozite 48 de piese și 35.455 proiectile.

Tunul „Krupp“ calibrul 87 mm, model 1875

Războiul franco-german din anii 1870-1871 a confirmat superioritatea gurilor de foc „Krupp“, astfel că, specialiștii noștri au arătat

necesitatea dotării artileriei cu aceste tunuri. Receptiv la ce era nou și prevăzând necesitatea înființării regimentelor 3 și 4, în anul 1874, ministrul de război, generalul Ioan Emanoil Florescu a comandat în Germania 8 baterii de tunuri calibrul 87 mm. Acestea au primit denumirea de „tunuri de 9“ și au constituit materialul de bază din dotarea artileriei române în preajma și pe timpul războiului de independență, material care s-a dovedit mult superior celui aflat în dotarea artileriei otomane.

Tunurile de 87 mm aveau o construcție asemănătoare celor de 78,5 mm; principala misiune pe care o îndeplineau era aceea a sprijinului cu foc a trupelor, ca artilerie de câmp. **Este primul tun de la noi la care afetul era în întregime metalic, alcătuit din două fâlcele unite în zona din spate a ochiului de împerechere între care se găsea o cutie de muniții.** Închizătorul era sistem pană. Pentru ochirea în înălțime se foloseau înălțătorul și cadranul.

Muniția folosită era compusă din obuzul ordinar, șrapnelul și proiectilul incendiar (echipate cu focoase percutante ori fuzante) și mitralia.

Încărcătura de pulbere era dispusă într-un sac de pânză de mătase numit „cartuș“, iar aprinderea acesteia se executa cu „stupila“. Stupila servea la inițierea tragerii și se introducea în partea superioară a țevii prin „lumină“. Servantul care dădea focul trăgea înapoi de inelul de armare „O“, iar tija „C“ având o parte striată aprindea o încărcătură de fulminat de mercur și ulterior o încărcătură de pulbere neagră „E“. Arderea acestei încărcături

iniția încărcătura de azvârlire a proiectilului prin canalul „luminii“. În urma arderii încărcăturii cartușului stupila era aruncată către în sus dar se oprea în „scoica“ șurubului luminii.

În timpul războiului de independență cu acest tun s-au executat trageri la distanțe apreciabile pentru acea epocă. Astfel, în data de 12 noiembrie 1877, Bateria 6 din Regimentul 2 artilerie comandată de căpitanul Algiu a executat trageri la distanța record de 6.200 m.

3.3.2. Artileria de coastă

Înființarea artileriei de coastă în principatele române își are originea în secolul al XIX-lea, după încheierea tratatului de la Adrianopol, din anul 1829. Este important de subliniat faptul că inițial a apărut artileria navală dispusă pe șalupele fluviale. Domnitorul Gheorghe Bibescu, care în anul 1843 a întemeiat artileria română modernă, a dispus inițierea demersurilor de achiziționare, de

către Țara Românească, din Austria, a trei vase, cunoscute în epocă sub numele de „*săici*“, înzestrate cu tunuri, în scopul protejării navale comerciale și supravegherii cursului Dunării. Cele trei vase au sosit în țară la 10 iulie 1845. Două dintre acestea erau dotate cu câte un tun, iar un vas dispunea de două tunuri. Fiecare tun era deservit de trei servanți care făceau parte din echipaj. În Moldova, artileria navală a apărut, de asemenea, în anul 1843, odată cu lansarea la apă în portul Galați a goletei „*Emma*“ prevăzută cu cinci tunuri de bronz, calibru 120 mm. Ulterior pentru paza Dunării s-au mai construit două ambarcațiuni, „*Ștefan cel Mare*“ respectiv „*Galați*“, fiecare cu câte un tun de bronz calibru 75 mm.

După unirea Principatelor Române și contopirea flotilelor acestora, artileria navală a fost reprezentată de cele patru tunuri calibru 120 mm aflate la bordul șalupelor canoniere dispuse în părțile importante ale Dunării (Calafat, Giurgiu, Brăila, Reni, Galați, Chilia și Ismail). Totodată, menționăm că în alte părți ale cursului Dunării mai puțin importante au existat șalupe mai mici ca dimensiuni prevăzute cu câte un tun calibru 120 mm.

Am prezentat aceste aspecte pentru a înțelege faptul că artileria de coastă din cadrul flotilei își are începutul pe canonierele vremii, acestea constituind primele nave moderne care, pe lângă rolul lor în constituirea flotei române au permis instruirea efectivelor și familiarizarea cu armamentul de artilerie al epocii. Ulterior, cu ajutorul personalului de marină s-au constituit bateriile de artilerie amplasate pe malurile fluviului, prin înzestrarea Armatei Române cu tunurile de asediu și mortiere, rusești, din bronz, ambele calibrul 152,4 mm.

Un moment de referință în istoria artileriei române de coastă îl reprezintă Războiul de independență, 1877-1878. În cadrul „*Operației de acoperire a Dunării*“, ca urmare a hotărârii Marelui Cartier General de transformare a localității Calafat într-un puternic punct strategic fortificat, artileria de coastă a jucat un rol extrem de important. Întrucât Statul Major General a interzis participarea navelor flotilei la operațiuni militare, ea fiind inferioară numeric flotei otomane de Dunăre s-a luat decizia ca o parte din personalul flotei să fie atașat trupelor de artilerie și pompieri din armata de uscat.

În același timp s-a luat decizia ca o parte din nave, cu echipaj, să fie împrumutate marinei ruse care în schimb au acceptat să livreze Armatei Române tunurile și mortierele de bronz, calibrul 152,4 mm.

Construirea bateriilor de coastă de la Calafat a început în anul 1876, acestea fiind dotate cu tunuri „*Krupp*“. După data de 15/27 mai 1877, bateriile de artilerie „*Krupp*“, calibrul 78,5 mm și 87 mm aparținând celor 4 regimente de artilerie au fost retrase și au fost înlocuite cu tunuri și mortiere rusești, cal. 152,4 mm, precum și cu tunuri franceze „*La Hitte*“, model 1865, calibrul 121,3 mm (au fost prezentate la artileria de câmp). Toate aceste baterii au fost deservite de militari din subunități de marină, excepție au făcut bateriile „*Independența I*“, precum și o parte a bateriei „*Ștefan cel Mare*“ care au fost încadrate cu militari pompieri, care constituiau la război artileria teritorială.

Astfel, la începutul lunii mai 1877 sistemul de foc al artileriei la Calafat era constituit din:

- Bateria „*Carol*“, dotată cu patru tunuri de bronz calibru 152,4 mm. Efectivul bateriei era de 20 militari și era destinată lovirii artileriei otomane de la nord de Vidin;

- Bateria „*Elisabeta*“, formată din cinci tunuri calibru 152,4 mm, deservite de 60 militari. Era destinată lovirii cetății Vidin și a spațiului dintre aceasta și Dunăre;

- Bateria „*Mircea*“, avea în dotare cinci tunuri de bronz calibru 152,4 mm și era destinată angajării cu foc a cetății Vidin și a spațiului din vecinătatea nordică și vestică a acestuia. Efectivul bateriei era de 80 de militari. Această baterie a avut și cel mai mult de suferit din cauza bombardamentelor amplasată cel mai aproape de Vidin. Ulterior, în lunile iunie-iulie acestor baterii li s-au adăugat alte patru baterii după cum urmează:

- Bateria „*Ștefan cel Mare*“ era formată din patru tunuri calibru 121,3 mm;

- Bateria „*Mihai Bravu*“ era formată din 15 tunuri de câmp din regimentele 1 și 2 artilerie și destinată executării focului asupra inamicului ce ar fi încercat să debarce la sud de localitatea Ciuperceni;

- Bateria „*Renașterea*“, dotată cu 6 mortiere calibru 152,4 mm, destinată opririi unei eventuale debarcări a forțelor otomane pe malul românesc al Dunării;

- Bateria „*Independența I*“, dotată cu 2 tunuri cal. 152,4 mm și 5 tunuri „*La Hitte*“;

- Bateria „*Independența II*“, dotată cu 6 mortiere calibru 152,4 mm.

Pe timpul operațiilor structura tuturor bateriilor s-a schimbat. În luna noiembrie 1877 s-a înființat bateria „*Perseverența*“, în dreptul ostrovului Canapa, la care s-au detașat 3 mortiere de la bateria „*Independența II*“ și trei tunuri „*Krupp*“, cal. 87mm. Totodată, către sfârșitul anului 1877 s-a format bateria „*Basarabia*“, dotată cu patru piese calibru 121,3 mm cu misiunea de a executa foc contra bateriilor de la Vidin și a participa la respingerea unui eventual atac otoman.

Toate aceste baterii au fost puse sub comanda maiorului Nicolae Dimitrescu-Maică care a fost numit comandantul artileriei de coastă de la Calafat. Efectivele totale se ridicau la 320 militari.

Tunul sistem „*Lavrov*“, calibrul 152,4 mm, model 1877

În data de 21 mai 1877 Armata Română a primit drept compensație 16 tunuri „*Lavrov*“ de bronz, pentru împrumutul către flota rusă a

navelor românești: iahtul „*Ștefan cel Mare*“, nava „*România*“, canoniera „*Fulgerul*“, șalupa torpiloare „*Rândunica*“, 4 șleperi și multe șalupe cu rame și vele. Acestea au dotat bateriile „*Carol*“, „*Elisabeta*“, „*Mircea*“, „*Independența I*“ și au fost deservite de marinari. Trebuie subliniat faptul că prin pacea de la Paris, din 1856, Rusia nu avea voie să dețină vase pe Dunăre.

În Războiul de Independență, aceste tunuri au constituit artileria grea a Armatei Române alături de tunurile-obuziere franceze cal. 121,3 mm. Tunurile aveau țeava de bronz,

ghintuită și închizătorul de tip „*pană*“. Greutatea proiectilului și bătaia considerabilă pentru acele vremuri îl recomandau ca un material de artilerie destinat tragerilor de asediu. Aceste trageri s-au executat asupra cetății fortificate Vidin, aflată pe malul turcesc al Dunării, pe toată durata războiului.

În ceea ce privește comportarea tunurilor, deși erau moderne, nu au răspuns în totalitate așteptărilor din cauza calității reduse a proiectilelor (explodau în aer înaintea lovirii țintei) sau spargerii plăcilor de obturație (închizătoarelor) ca urmare a unor defecțiuni de fabricație. Două dintre aceste tunuri au fost înlocuite cu altele noi din cauza defecțiunilor tehnice.

După anul 1878, tunurile au fost folosite la artileria de cetate, ulterior de asediu, a cetății București, fiind păstrate în înzestrare până în preajma Primului Război Mondial.

Mortierul de calibrul 152,4 mm, model 1877

S-a achiziționat din Rusia, în anul 1877 în vederea utilizării ca artilerie de asediu, la Calafat, împotriva artileriei turcești dispusă în cetatea Vidin. Până la aducerea în țară, împreună cu tunurile cal. 152,4 mm, aceste trageri erau executate cu tunuri de câmp „*Krupp*“ de 78,5 și 87 mm de la regimentele de artilerie. Din documentele vremii rezultă că aceste aruncătoare au acționat în cadrul bateriilor „*Renașterea*“ și „*Independența 2*“ de la Calafat și au fost deservite de marinari.

În data de 15 mai 1885 s-au înființat primele 2 baterii de asediu subordonate Regimentului 2 Artilerie București care aveau în dotare și două mortiere cal. 152,4 mm, model 1877.

Capitolul IV
ARTILERIA ROMÂNĂ
ÎN PERIOADA 1879-1919

Generalul Eracle Arion, comandantul Cetății București cu câțiva colaboratori

Arsenalul de artilerie – București - 1886

4.1. Dezvoltarea artileriei în perioada 1879-1915

La 34 de ani de la renașterea ei ca armă modernă, de sine stătătoare în cadrul armatei române, „artileria a trecut examenul cel mai greu pentru o armă, acela al focului, arătându-se atât de bravă și pricepută încât și-a atras admirația aliaților și stima adversarului”¹. După această probă de maturitate trecută cu succes, Războiul de Neatârnare, artileria românească a urmat o evoluție rapidă și ascendentă în toate domeniile, și după aproape patru decenii a dat o nouă probă de maturitate, Războiul de (Re)Întregire. Drumul de la 4 regimente la peste 30 de regimente nu a fost ușor, el fiind dirijat de bravul artilerist, **Regele Carol I**, dar și de neobosiți inspecori ai artileriei, așa cum au fost generalii Eracle Arion, Ion Carp, Mihail Popescu, Mihail Pastia, Constantin Coandă, cu toții bravi pe câmpurile de bătaie pentru independență și neatârnare.

Astfel, prin Înaltul Decret nr. 1000/1 aprilie 1881 s-a creat Regimentul 5 Artilerie, destinat Diviziei a V-a Teritorială, cu reședința provizorie la Tulcea, compus din 5 baterii montate și 1 baterie călăreață,² primul comandant fiind colonelul Alexandru Koslinski. Tot atunci artileria teritorială a fost reorganizată pe 14 baterii, iar colonelul Iulius Dunca a fost numit inspector al artileriei teritoriale. De asemenea, au mai fost înființate 4 depozite regionale de muniții la Craiova, Galați, Iași și Tulcea³.

Doi ani mai târziu, prin Înaltul Decret nr. 829/1 aprilie 1883, au fost înființate Regimentele 6, 7 și 8 Artilerie⁴ și au fost constituite 4 brigăzi de artilerie, câte una pentru fiecare corp de armată. Prin Decretul nr. 892 s-a stabilit dislocarea și compunerea fiecărei unități de artilerie, astfel: Brigada 1

Artilerie/Corpul 1 Armată avea Regimentul 1 Artilerie la Craiova, cu 3 baterii montate, 1 călăreață și 2 teritoriale (Turnu Severin și Craiova) și Regimentul 5 Artilerie la Pitești cu 3 baterii montate, 1 călăreață și 1 teritorială de munte (Pitești); Brigada 2 Artilerie/Corpul 2 Armată avea Regimentul 2 Artilerie la București, cu 3 baterii montate, 1 călăreață și 1 teritorială (Giurgiu) și Regimentul 6 Artilerie la București cu 2 baterii montate, 1 călăreață și 3 teritoriale (București); Brigada 3 Artilerie/Corpul 3 Armată avea Regimentul 3 Artilerie la Brăila, cu 3 baterii montate, 1 călăreață și 3 teritoriale (Brăila, Galați și Bârlad) și Regimentul 7 Artilerie la Focșani cu 3 baterii montate, 1 călăreață, 2 teritoriale (Buzău și Focșani) și 1 teritorială munte (Bacău); Brigada 4 Artilerie/Corpul 4 Armată avea Regimentul 4 Artilerie la Roman, cu 4 baterii montate și 3 teritoriale (Roman și Iași-2) și Regimentul 8 Artilerie la Botoșani cu 3 baterii montate, 1 călăreață și 1 teritorială de munte (Botoșani)⁵. Comanda brigăzilor a fost încredințată comandanților primului regiment din brigadă, respectiv coloneii Alexandru Koslinski, Alexandru Horbaski, Henric Herkt și Anton Costiescu, la al doilea regiment al brigăzii comandanți fiind locotenent-colonel Scarlat Christodorescu, colonel Dimitrie Dumitrescu Maican, locotenent-colonel Alexandru Fălcoianu și locotenent-colonel Șerban Pascu⁶. În anul 1884 s-au mai înființat o baterie montată pentru Regimentul 8 Artilerie, astfel că fiecare regiment avea câte 4 baterii permanente și 2-3 baterii teritoriale, și 4 baterii de munte, câte una pentru fiecare corp de armată.

În anul 1885, la 1 aprilie, au fost înființate 2 companii de artilerie de asediu, atașate Regimentului 2 Artilerie București, care au constituit nucleul viitoarei artilerii de asediu (cetate).

Anul 1887 a constituit un nou reper în dezvoltarea artileriei române. Prin Înaltul Decret nr. 2360/17 octombrie s-au mai înființat 8 baterii de artilerie călăreață, Regimentele 1-4 Artilerie, cu baterii cal. 7,5,

¹ Maior Miclescu B. Andrei și căpitan Foșeneanu I. Mihail – *Istoricul Artileriei Române – 1942*, Tipografia Școalei Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” Pitești, p. 159.

² Locotenent-colonel Ioan Popovici – *Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman*, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 224.

³ Cf. Maior Alexandru Dumitrescu – *Contribuțiuni la istoricul armei artileriei – în Revista Artileriei nr. 11-12/noiembrie-decembrie 1934*, p. 1032.

⁴ Locotenent-colonel Ioan Popovici – *Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman*, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 224.

⁵ Locotenent-colonel Ioan Popovici – *Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman*, Tipografia Leon Friedman, 1903, pp. 225-227.

⁶ Cf. Maior Alexandru Dumitrescu – *Contribuțiuni la istoricul armei artileriei – în Revista Artileriei nr. 5/mai 1935*, pp. 372-373.

au constituit artileria de corp de armată, iar Regimentele 5-8 Artilerie, cu baterii de 8,7, au constituit artileria divizionară. Astfel, toate regimentele aveau câte 8 baterii de același calibru, artileria divizionară numai baterii montate, iar regimentele din artileria de corp de armată câte 2 baterii călărețe și restul montate; bateriile de munte s-au constituit într-un comandament deosebit⁷.

La 14 aprilie 1888 s-a constituit batalionul de asediu, format din 4 companii de artilerie asediu, atașat tot Regimentul 2 Artilerie, care în anul următor a devenit corp aparte, dislocat la Chitila⁸. Numărul companiilor a crescut ajungând în 1892 la 10, constituite la 22 mai 1890 în Regimentul 1 asediu cu Batalionul 1, asediu la Chitila pentru „Cetatea București” și Batalionul 2 asediu la Focșani pentru „Regiunea Întărită Focșani-Nămoloasa-Galați”.

În anul 1892, prin Înaltul Decret nr. 1008 a avut loc o nouă reorganizare a artileriei, care a urmărit ca fiecare divizie de infanterie să aibă propriul regiment de artilerie, iar corpul de armată regimentul său. Astfel, în fiecare brigadă de artilerie, din regimentele existente s-a mai format câte un regiment de artilerie divizionară, fiecare regiment având câte 5 baterii permanente, iar a 6-a înființându-se la mobilizare. „În aprilie se creiază Reg. 9 art. din bateriile 2, 6, 7, 8 a reg. 5 art. și bateria 4 din reg. 1, Reg. 10 din bat. 2, 6, 7 din reg. 6 și bateria 3 din reg. 2, Reg. 11 format de reg. 7 și bat. 2 din reg. 3 art., Reg. 12, dat de reg. 8 și bat. 6 din reg. 4. Să constituiesc astfel cele 4 brigade de art., câte una de corp de armată, formate din 3 regimente din care 2 divizionare și unul de corp”⁹.

Garnizoanele de dislocare au fost stabilite astfel: Brigada 1 Artilerie la Craiova, cu Regimentul 1 Artilerie la Craiova Regimentul 5 Artilerie la Pitești și Regimentul 9 Artilerie la Craiova; Brigada 2 Artilerie, cu Regimentul 2 Artilerie la

⁷ Cf. Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 227; Maior Alexandru Dumitrescu – Contribuțiuni la istoricul armei artileriei – în Revista Artileriei nr. 10/octombrie 1935, pp. 848-851.

⁸ Cf. Maior Alexandru Dumitrescu – Contribuțiuni la istoricul armei artileriei – în Revista Artileriei nr. 10/octombrie 1935, pp. 853, 857.

⁹ General Ion I. Anastasiu – Oastea română de-a lungul veacurilor – București, 1933, p. 789, nota 1.

București, Regimentul 6 Artilerie la Târgoviște și Regimentul 10 Artilerie la București; Brigada 3 Artilerie la Galați, cu Regimentul 3 Artilerie la Brăila, Regimentul 7 Artilerie la Buzău și Regimentul 1 Artilerie 1 la Focșani; Brigada 4 Artilerie la Iași, cu Regimentul 4 Artilerie la Roman, Regimentul 8 Artilerie la Bacău și Regimentul 12 Artilerie la Botoșani. Comandanți ai noilor regimente au fost numiți: la Regimentul 9 Artilerie - locotenent-colonel Romulus Boteanu, la Regimentul 10 Artilerie - locotenent-colonel Mareș Gheorghe, la Regimentul 11 Artilerie - locotenent-colonel Ștefan Stoica, iar Regimentul 12 Artilerie - locotenent-colonel Stroescu Mihail. „Abea în această complectare, se desemnează precis intrarea în mod normal a artileriei, în compunerea unităților mari, corpuri de armată și divizii, socotindu-se regimentele 1,2,3, și 4, ca artilerie de corp de armată, pentru fiecare din cele 4 corpuri de armată existente, iar restul regimentelor, câte unul de divizie, pentru cele 8 divizii, numite de infanterie din care erau constituite cele 4 corpuri de armată”¹⁰.

După ce în 1892 Batalionul 2 Asediu de la Focșani s-a transformat în Regimentul 1 Artilerie Asediu, la 01 aprilie 1893 Batalionul 1 Asediu de la Chitila s-a transformat în Regimentul 2 Artilerie de Cetate, iar Regimentul 1 Artilerie Asediu a luat denumirea de Regimentul 1 Artilerie de Cetate¹¹.

Dezvoltarea artileriei prin înființarea de noi unități a cunoscut în perioada următoare un ritm alert. Astfel, Înaltul Decret Nr. 1459 din 20 aprilie 1909 relativ la crearea de noi comandamente și unități, la art. III stipula: „Se creiază pe ziua de 1 Aprilie 1909 în artilerie, următoarele comandamente și unități: a) comandamentul brigadei II artilerie Slatina, comandamentul brigadei IV artilerie București, comandamentul brigadei VI artilerie Focșani, comandamentul brigadei VIII artilerie Bacău, comandamentul brigadei IX artilerie Constanța. b) Regimentul 14 Artilerie Slatina, Regimentul 15 Artilerie Târgoviște, Regimentul 16 Artilerie Focșani, Regimentul 17 Artilerie Bacău, Regimentul 18 Artilerie

¹⁰ General Ion I. Anastasiu – Oastea română de-a lungul veacurilor – București, 1933, pp. 789-790.

¹¹ General P.V. Năsturel - Contribuțiuni la istoria artileriei române – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, pp. 53-55.

Constanța”¹². Conform aceluiași Înalt Decret, art. IV, s-a stabilit și ordinea de bătaie a artileriei, astfel: la Divizia 1 Infanterie – Brigada 1 Artilerie Târgu Jiu cu Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol” Craiova și Regimentul 5 Artilerie Târgu Jiu; la Divizia 2 Infanterie – Brigada 2 Artilerie Slatina cu Regimentul 9 Artilerie Craiova și Regimentul 14 Artilerie Slatina; la Divizia 3 Infanterie – Brigada 3 Artilerie Târgoviște cu Regimentul 6 Artilerie Pitești și Regimentul 15 Artilerie Târgoviște; la Divizia 4 Infanterie – Brigada 4 Artilerie București cu Regimentul 2 Artilerie București și Regimentul 10 Artilerie București; la Divizia 5 Infanterie – Brigada 5 Artilerie Brăila cu Regimentul 3 Artilerie Brăila și Regimentul 7 Artilerie Buzău; la Divizia 6 Infanterie – Brigada 6 Artilerie Focșani cu Regimentul 11 Artilerie Focșani și Regimentul 16 Artilerie Focșani (în mod provizoriu); la Divizia 7 Infanterie – Brigada 8 Artilerie Roman cu Regimentul 4 Artilerie Roman și Regimentul 8 Artilerie Roman; la Divizia 8 Infanterie – Brigada 8 Artilerie Bacău cu Regimentul 12 Artilerie Bacău și Regimentul 17 Artilerie Bacău; la Divizia 9 Infanterie – Brigada 9 Artilerie Constanța cu Regimentul 13 Artilerie Constanța și Regimentul 18 Artilerie Constanța.

La 1 Aprilie 1914, prin *Înaltul Decret nr. 1444 relativ la creațiuni de comandamente și transformări de corpuri* s-au înființat cinci regimente de artilerie de câmp și anume: Regimentul 21 Artilerie Caracal (provizoriu Craiova), Regimentul 22 Artilerie Mihai Bravu, Regimentul 23 Artilerie Ploiești (provizoriu Focșani), Regimentul 24 Artilerie Botoșani (provizoriu Bacău), Regimentul 25 Artilerie Medgidia (provizoriu Cernavodă). „Aceste regimente vor depinde de comandamentele 1-5 teritoriale și ale unităților de rezervă și de brigadele de artilerie hotărâte prin ordinea de bătae din timp de pace”¹³. Totodată, prin același *Înalt Decret*, s-au transformat cele cinci divizioane de obuziere ușoare existente (înființate la 1 aprilie 1912) în regimente, după cum urmează: Divizionul 1 în Regimentul 1 Obuziere Ușoare Slatina/Corpul 1 Armată;

Divizionul 2 în Regimentul 2 Obuziere Ușoare București/Corpul 2 Armată; Divizionul 3 în Regimentul 3 Obuziere Ușoare Râmnicu Sărat/Corpul 3 Armată; Divizionul 4 în Regimentul 4 Obuziere Ușoare Bacău/Corpul 4 Armată; Divizionul 5 în Regimentul 5 Obuziere Ușoare Constanța/Corpul 5 Armată. Comandanți ai regimentelor au fost numiți: la Regimentul 21 Artilerie – Lt. col. Pașalega Dumitru; la Regimentul 22 Artilerie – Lt. col. Lucescu Eugen; la Regimentul 23 Artilerie – Lt. col. Glodeanu Dumitru; la Regimentul 24 Artilerie – Lt. col. Raicovici Teodor; la Regimentul 25 Artilerie – Lt. col. Cornățeanu Alexandru; la Regimentul 1 Obuziere – Lt. col. Zamfirescu Alexandru; la Regimentul 2 Obuziere – Lt. col. Vassiescu Ion; la Regimentul 3 Obuziere – Lt. col. Mironescu Demostene; la Regimentul 4 Obuziere – Lt. col. Costin Grigore; la Regimentul 5 Obuziere – Lt. col. Grigorescu Anastase.

După ce la 1 ianuarie 1915 a fost înființat Divizionul Tunuri de Munte cal. 63 mm, atenția a fost îndreptată către organizarea artileriei grele. Astfel, la 1 martie 1915 s-a înființat Regimentul 1 Artilerie Asediu, prin transformarea Regimentului 1 Artilerie Cetate, cu reședința în fortul Jilava, comandant fiind numit colonelul Dumitru Limburg. La 28 octombrie 1915 regimentul primește denumirea de Regimentul 1 Artilerie Grea „Regele Ferdinand” având în organizare Bateria 1 Tunuri cal. 152,4 mm (6 piese), Bateria 2 Tunuri cal. 152,4 mm (4 piese), Bateria 3 Tunuri cal. 155 mm de Bange (3 piese), Bateria 4 Tunuri cal. 150 mm pe șasiu (6 piese), Bateria 5 Mortiere 210 mm (6 piese), Bateria 6 Tunuri cal. 210 mm (2 piese, dispusă pe dealul Miuului la nord-est de Giurgiu)¹⁴. Tot prin *Înaltul Decret nr. 2354/28 octombrie 1915* s-au înființat Regimentul 2 Artilerie Grea prin transformarea Divizionului de Obuziere Grele din București și Regimentului 3 Artilerie Grea (comandant locotenent-colonel Alexandru Filitti), toate trei regimentele fiind încadrate în Brigada 1 Artilerie Grea (comandant

¹² *** - Monitorul Oficial nr. 18/28 aprilie 1909, Partea regulamentară nr. 8 – p. 95.

¹³ *** - Monitorul Oficial nr. 15/4 aprilie 1914, Partea regulamentară nr. 10 – p. 160.

¹⁴ Cf. Maior Mihai Burghilea, Locotenent-colonel Ștefan Oprea – 80 de ani sub tricolor. În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Grea – Editura Moldarom Trading Galați, 1996, pp. 22-23.

colonelul Romulus Vivescu)¹⁵. La 1 iulie 1916 a fost înființat Regimentul 4 Artilerie Grea la Cernica (comandant colonel Ion Gheorghian), care împreună cu Regimentul 3/Brigada 1 Artilerie Grea au constituit Brigada 2 Artilerie Grea (comandant general de brigadă Teodor Georgescu). De asemenea, cele 2 divizioane de tunuri munte au fost organizate în Regimentul 1 Artilerie Munte (Târgu Jiu)¹⁶.

Înainte de intrării în război, la 1 iulie 1916, ordinea de bătaie a artileriei era următoarea¹⁷:

1. Director superior și Inspector general al artileriei: General de brigadă Toma Paraschivescu

2. Director superior al Direcției 8 Armament: Colonel Rudeanu Vasile

3. Școala de trageri a artileriei: Lt.col. Negrei Gabriel;

4. Școala de artilerie, geniu și marină: Col. Adj. Paul Angelescu

5. Stabilimentele de artilerie:

- Director superior și Inspector al Stabilimentelor de artilerie: General de brigadă Toma Ghenea;

- Arsenalul de construcții: Col. Miculescu A.;

- Pirotehnia: Lt.col. Filipescu Vasile;

- Pulberăria: Col. Albu Iosef

6. Artileria grea:

- Brigada 1 Artilerie Grea:

Gl. bg. Referendaru Alexandru

- Regimentul 1 Artilerie Grea:

Col. Limburg Dumitru

- Regimentul 2 Artilerie Grea:

Col. Eremia Gheorghe

- Brigada 2 Artilerie Grea:

Gl. bg. Georgescu Teodor

- Regimentul 3 Artilerie Grea:

Col. Filitti Gheorghe

- Regimentul 4 Artilerie Grea:

Col. Gheorghian Ioan

7. Artileria de munte:

- Regimentul Art Munte T. 63 mm:

Col. Moscu Aurel

- Divizionul Artilerie Munte T. 75 mm:

Lt.col. Dumitrescu Constantin

8. Artileria Călăreață: Regimentul

Artilerie Călăreață: Lt. col. Botez Mircea

9. Regimentul 1 Cetate: Col. Gorski

Gheorghe

- B. 1 Artilerie Cetate:

Lt. col. Lupașcu Alexandru

- B. 2 Artilerie Cetate:

Lt. col. Gabur Dumitru

- B. 3 Artilerie Cetate:

Lt. col. Vasilescu Nicolae

10. Corpul 1 Armată:

- Brigada 1 Artilerie/Divizia 1

Infanterie: Col. Lupașcu Constantin

- Regimentul 1 Artilerie:

Col. Poltzer Eduard

- Regimentul 5 Artilerie: Col. Sachelaride

- Brigada 2 Artilerie/Divizia 2 Infanterie:

Gl. bg. Hepites Constantin

- Regimentul 9 Artilerie:

Lt. col. Opran Nicolae

- Regimentul 14 Artilerie:

Col. Bârsescu Ion

- Regimentul 1 Obuziere:

Lt. col. Stoenescu Gheorghe

- Regimentul 21 Artilerie/

Corpul 1 Trt.: Col. Pașalega Dumitru

11. Corpul 2 A.:

- Brigada 3 Artilerie/Divizia 3 Infanterie:

Col. Grecescu Alexandru

- Regimentul 6 Artilerie:

Lt. col. Tomoroveanu Alexandru

- Regimentul 15 Artilerie:

Col. Cornățeanu Alexandru

- Brigada 4 Artilerie/Divizia 4 Infanterie:

Gl. bg. Lupescu Al.

- Regimentul 2 Artilerie:

Col. Constantinidi Gheorghe

- Regimentul 10 Artilerie:

Col. Păianu Dinu

- Regimentul 2 Obuziere:

Col. Vassiescu Ion

- Regimentul 22 Artilerie/Corpul 2 Trt.:

Col. Lucescu Eugeniu

12. Corpul 3 Armată:

- Brigada 5 Artilerie/Divizia 5 Infanterie:

Gl. bg. Spirescu Gheorghe

- Regimentul 7 Artilerie:

Col. Prassa Gheorghe

¹⁵ Cf. General-locotenent Victor Stănculescu, Colonel (r) dr. Constantin Ucrain – Istoria artileriei române în date – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 96.

¹⁶ Cf. General-locotenent Victor Stănculescu, Colonel (r) dr. Constantin Ucrain – Istoria artileriei române în date – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, pp. 96-97.

¹⁷ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1916 – pp. 19, 25, 31, 38-40, 44-47, 58-119, 345-403.

- Regimentul 19 Artilerie:
 Lt. col. Nicoreanu Dumitru
 • Brigada 6 Artilerie/
 Divizia 6 Infanterie: Col. Rujinski Dumitru
 - Regimentul 11 Artilerie:
 Lt. col. Lăzărescu Kokino
 - Regimentul 16 Artilerie:
 Col. Gorgos Andrei
 - Regimentul 3 Obuziere:
 Col. Mironescu Demostene
 - Regimentul 23 Artilerie/
 Corpul 3 Trt.: Col. Glodeanu Dumitru
 13. Corpul 4 A.:
 • Brigada 7 Artilerie/
 Divizia 7 Infanterie: Col. Petrescu Tudor
 - Regimentul 4 Artilerie:
 Col. Tulea Carol
 - Regimentul 8 Artilerie:
 Col. Cardoș Dumitru
 • Brigada 8 Artilerie/
 Divizia 8 Infanterie: Col. Mironescu
 Gheorghe
 - Regimentul 12 Artilerie:
 Col. Nisipeanu Ioan
 - Regimentul 17 Artilerie:
 Col. Buzetescu Nicolae
 - Regimentul 4 Obuziere:
 Col. Costin Grigore
 - Regimentul 24 Artilerie/
 Corpul 4 Trt.: Lt. col. Macarovici C. -ajutor
 14. Corpul 5 A.:
 • Brigada 9 Artilerie/
 Divizia 9 Infanterie: Col. Petcuși Leonida
 - Regimentul 13 Artilerie:
 Col. Stoica August
 - Regimentul 18 Artilerie:
 Lt. col. Tomescu Grigore
 • Brigada 10 Artilerie/
 Divizia 10 Infanterie: Gl. bg. Rovinaru
 Nicolae
 - Regimentul 3 Artilerie:
 Col. Condeescu Nicolae
 - Regimentul 20 Artilerie:
 Lt. col. Bejulescu Ion
 - Regimentul 5 Obuziere:
 Col. Grigorescu Anastase
 - Regimentul 25 Artilerie/
 Corpul 5 Trt.: Lt. col. Brădeanu Antonie
 O atenție deosebită s-a acordat și dezvoltării **serviciilor de artilerie**. Astfel, în 1884 s-a adoptat regulamentul serviciului Arsenalului Armatei, conform căruia Arsenalul avea menirea „... să repare

armătura și materialul de artilerie, geniu și tren al armatei și să formeze lucrătorii de artilerie”¹⁸. Totodată pe lângă arsenal s-au creat Școala de Meseriași Militari (1881) pentru pregătirea „de diferite meserii trebuitori arsenalului, artileriei, genului și trenului, dar mai cu osebire armurieri la regimentele de infanterie și cavalerie”¹⁹ și o Școală Practică de Artificieri (1894) pentru pregătirea unor brigadieri de la regimentele de artilerie „în scopul de a avea la trupă un personal instruit în cunoașterea manipulării și întreținerii în bună stare a materialului de artilerie de tot felul și a munițiilor de război, a fi în stare să facă mici înlocuiri și reparațiuni la material, și a ști să se păstreze munițiile de artilerie în depozitele regimentare”²⁰. În anul 1880, prin buget, s-au prevăzut resurse financiare pentru înființarea Pirotehniei Armatei, iar în 1883 s-a înființat pe lângă Pirotehnie o Școală de Artificieri Militari „în scopul de a forma artificieri cu cunoștințe teoretice și practice, atât pentru trebuințele serviciului ordinar al pirotehniei cât și pentru a forma în același timp o pepinieră de elevi guarzi de artilerie”²¹. După ce în anul 1881 Pulberăria Armatei a fost concesionată, în anul 1889 „Pulberăria armatei este pusă sub direcția imediată a Ministerului de resbel și aceea a Inspectorului general al artileriei în cea ce privește serviciul special al pulberăriei”²², iar prin Înaltul Decret nr. 2110/25 aprilie 1896 s-a înființat Pulberăria de la Dudești. În anul 1893 s-a înființat Depozitul central de muniții de război, iar în anul 1887 s-a înființat Depozitul central de artilerie de la Târgoviște (arsenalul de depozit). La 1 aprilie 1912 în cadrul Ministerului de Război s-a înființat Direcția a 8-a armament, care a luat în

¹⁸ Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, pp. 240-241.

¹⁹ Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 240.

²⁰ Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 243.

²¹ Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 244.

²² Locotenent-colonel Ioan Popovici – Organizarea armatei române - Vol. II, partea a III-a, Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 246.

subordine Arsenalul, Pirotehnia, Pulberăria și Depozitele de armament și muniții²³.

4.2. Participarea artileriei la cel de-al Doilea Război Balcanic din 1913

Început în noaptea de 16/17 (29/30) iunie 1913 prin agresiunea Bulgariei asupra Serbiei și Greciei, al Doilea Război Balcanic a implicat România, după ce puterile europene au permis acest lucru, pentru asigurarea păcii în Balcani, iar Regele Carol I „era perfect ținut în curent de Generalul Christescu, aflat în Serbia, de mersul evenimentelor”²⁴. Pentru armata română războiul a debutat cu mobilizarea decretată la 20 iunie pentru 23 iunie, ca „ultimă încercare prin care se lăsa Bulgariei timp de gândit și revenit în minți”²⁵, începută în noaptea de 22/23 iunie (5/6 iulie) și concentrarea Corpurilor de armată 1-4 pe frontiera de sud și în Dobrogea (Corpul 5 A.).

1913. Regimentul 10 Artilerie trece Dunărea pe podul de la Corabia

Aceste acțiuni s-au desfășurat cu repeziciune și s-au încheiat la 9 zile de la mobilizare, când a început construcția podului peste Dunăre de la Corabia (în apropierea locului în care fusese construit podul din 1877), terminată în circa 7 ore. Trecerea Dunării a început pe 2/15 iulie la Bechet cu

²³ Cf. General-locotenent Victor Stănculescu, Colonel (r) dr. Constantin Ucrain – Istoria artileriei române în date – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 94.

²⁴ General Ion Anastasiu – Avântul Țării. Campania din 1913 în Bulgaria – Cluj, Institut de arte grafice, editură și librărie „Cartea Românească” S.A., Calea Dorobanților 14-16, 1925, p. 11.

²⁵ General Ion Anastasiu – Avântul Țării. Campania din 1913 în Bulgaria – Cluj, Institut de arte grafice, editură și librărie „Cartea Românească” S.A., Calea Dorobanților 14-16, 1925, p. 11.

ambarcațiunii militare, iar după terminarea podului în după amiaza aceleiași zile și pe acesta. Planul român, „Ipoteza nr. 1 bis”, prevedea desfășurarea unei ofensive pe două direcții strategice, una principală spre Sofia cu Armata de operații (Corpurile. 1-4 Armată), și a doua, secundară, cu Corpul 5 Armată în Dobrogea (Cadrilaterul mic).

În ziua de 4 iulie regele Carol I „a examinat cu de-amănuntul podul exprimându-și satisfacțiunea pentru soliditatea sa; apoi a trecut pe țărnul bulgar, unde erau așezate trupele Corpului II de armată... Trecând în revistă Regimentul 2 de artilerie, M.S. Regele a binevoit să înalțe la rangul de sergent pe Vasile Morțun, actualul ministru de interne, care se afla înrolat ca voluntar în regimentul 14 Roman. ... În aceeași zi, la orele 4 d.a. M.S. Regele a trecut podul și de pe malul stâng al Dunării, a primit defilarea Regimentului 4 de artilerie, și a trecut apoi în revistă, în trecerea sa la cartier, trupele din divizia a III-a...”²⁶

La acea dată în compunerea diviziilor de infanterie (10) exista câte o brigadă de artilerie pe 2 regimente, iar la diviziile de rezervă câte 3 baterii tunuri cal. 75 mm și 2 baterii obuziere cal. 120 mm, în acest război fiind concentrate 180 de baterii de artilerie. Artileria era dotată²⁷ cu tunuri de câmp cal. 75 mm sistem “Krupp” românesc, md. 1904, obuziere “Krupp” cal. 105 mm și 120 mm. În total s-a dispus de 614 guri de foc de câmp perfecționate și de 110 guri de foc diferite (tunuri de munte, de asediu, obuziere). În campania din 1913 a participat următoarea artilerie²⁸: Divizionul 1 Artilerie Călărească/Divizia 1 Cavalerie – Mr. Tomescu Grigore, Divizionul 2 Artilerie. Călărească/Divizia 2 Cavalerie – Mr. Botez Mircea, Brigada. 1 Artilerie/Divizia 1/Corpul 1 Armată – Col. Muică Ion, Brigada 2 Artilerie/Divizia 21/Corpul 1 Armată – General Frunză Petre, Brigada 3 Artilerie/

²⁶ Corvin M. Petrescu – Istoricul campaniei militare din anul 1913 – București, 1914, Tipografia „Jockey-club” Ioan C. Văcărescu, Str. Unirii nr. 4, p. 45.

²⁷ Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – Istoria militară a poporului român – Vol. V, Editura Militară, București, 1988, p. 290.

²⁸ Corvin M. Petrescu – Istoricul campaniei militare din anul 1913 – București, 1914, Tipografia „Jockey-club” Ioan C. Văcărescu, Str. Unirii nr. 4, pp. 56-57.

Divizia 3/Corpul 2 Armată – General Vâlvoreanu Constantin, Brigada 4 Artilerie/Divizia 4/Corpul 2 Armată – General Paraschivescu Toma, Brigada 5 Artilerie/Divizia 5/Corpul 3 Armată – Col. Râmniceanu Theodor, Brigada 6 Artilerie/Divizia 6/Corpul 3 Armată – Col. Rujinski Dimitrie, Brigada 7 Artilerie/Divizia 7/Corpul 4 Armată – Col. Petrescu Ion, Brigada 8 Artilerie/Divizia 8/Corpul 4 Artilerie – Col. Burghel Constantin, Brigada 9 Artilerie/Divizia 9/Corpul 5 Armată – General Basarabescu Ion, Brigada 10 Artilerie/Divizia 10/Corpul 5 Armată – Col. Manolescu Constantin.

„Printr-o acțiune repede, Corpul V de armată, sub comanda generalului Culcer, întărit cu o divizie de rezervă, ocupă Cadrilaterul pînă la linia Turtucaia-Balcic, revendicată de noi”²⁹. După un marș viguros trupele Corpul 1 Armată au atins, în seara zilei de 6/19 iulie aliniamentul ordonat: Ferdinandovo, Vrața, Orhanie (Botevgrad), celelalte trei corpuri aflându-se pe a doua poziție, iar la 9 iulie la 20 km de Sofia³⁰. Singurele acțiuni militare de luptă propriu-zise au avut loc la Ferdinandovo unde Divizia Cavalerie general Bogdan „cu puțină artilerie călăreață” a luat prizonieră brigada generalului Siracov, după care a eliberat trupa brigăzii luând prizonieri doar ofițerii³¹. La 11/24 iulie, înaintarea trupelor române a fost oprită din proprie inițiativă, iar la 17/30 iulie au început tratativele de pace de la București, încheiate la 28 iulie/10 august. La 4/17 august a început

retragerea trupelor române, terminată, în linii mari, la 15/28 august, iar la 31 august/13 septembrie armata a fost desconcentrată.

Pentru România, deși a atașat, conform tratatului de pace, cele două județe din sudul Dobrogei (Durostor și Caliacra), al Doilea Război Balcanic a fost de impunere a păcii în zonă, dar și un exercițiu de verificare a stadiului în care se afla armata. Din păcate, deși nu au avut loc lupte, în adevăratul sens al cuvântului, totuși armata a înregistrat peste 1200 de morți din cauza epidemiei de holeră, declanșată în a doua decadă a lunii iulie. Totuși, atunci „demnitatea a 2 țări (Serbia și Grecia – N.N.) a fost salvată prin intervenția armatei românești, chemată la nevoie și sosită la timp”³².

Al Doilea Război Balcanic avea să confirme, fără puțință de tăgadă, valoarea de strălucit strateg militar a colonelului artilerist Constantin Christescu. „Trimis ca reprezentant al armatei române pe lângă Marele Cartier Sârbesc, el se impune repede și acolo prin înalta sa știință militară și este consultat de Statul Major Sârb la facerea planurilor de operații împotriva Bulgariei. Entuziasmul sârbilor pentru Colonelul de pe atunci Christescu, se manifestă viu în acele cuvinte – devenite faimoase în popor – prin care Voevodul Putnik, comandantul suprem al armatei sârbești, confirmă înaltele calități de strateg și de tactician al valorosului ofițer român: „Dacă românii mai au un Christescu, să ni-l lase nouă pe acesta”³³. Atunci, în acea lună de detașare la statul major sârbesc, „cu ocaziunea războiului balcanic, dând dovada strălucitelor lui aptitudini, produsese invidia care l-a urmărit pînă în pragul morții”³⁴.

După cum arăta marele istoric Nicolae Iorga, care a obținut dreptul să meargă ca soldat voluntar pe front, în virtutea faptului că era profesor la Școala Superioară de Război, „avem 1200 de morți – trei sferturi răpuși de holeră, în chinuri fără nume”, care „s-au

²⁹ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1918 – Vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 95.

³⁰ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1918 – Vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 96; Vezi și General Ion Anastasiu – Avântul Țării. Campania din 1913 în Bulgaria – Cluj, Institut de arte grafice, editură și librărie „Cartea Românească” S.A., Calea Dorobanților 14-16, 1925, p. 58.

³¹ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1918 – Vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 95; Vezi și Alexandru Lascarov-Moldovanu – Zile de campanie iunie-august 1913. impresii, observații, caracterizări – București, Depozitul general: Librăria Stănculescu, 1915, pp. 89-91; Constantin C. Bacalbașa – Capitala sub ocupația dușmanului: 1916-1918 – Editura A. Micu Alcalay&L. Calafeteanu, Brăila, 1921, p. 6.

³² General Ion Anastasiu – Avântul Țării. Campania din 1913 în Bulgaria – Cluj, Institut de arte grafice, editură și librărie „Cartea Românească” S.A., Calea Dorobanților 14-16, 1925, p. 8.

³³ *** - Ilustrațiunea Armatei, Anul I, nr. 9-10/1 iulie-1 august, st. n. 1919 – p. 3.

³⁴ Stelian Popescu - Generalul Christescu – în Universul, anul XLI, nr. 122, duminică 13 mai 1923, p. 1.

strâns pe meleagurile acelea vitrege, fără să fi văzut în ceasul din urmă o față iubitoare aplecată asupra lor”³⁵. Artileria, așa cum a știut de multe ori să-și omagieze eroii a făcut-o și acum, așa cum au făcut artileriștii din Regimentul 19 Artilerie Ploiești, comandant colonel Nicolae Rovinaru³⁶.

1913. Piese de artilerie pregătite pentru apărarea capului de pod realizat de Divizia 1 Cavalerie

La 26 octombrie 1913, la acest regiment, format cu numai 2 ani în urmă, s-a organizat, pe lângă serbarea patronului, Sf. Dumitru, și un parastas în memoria celor morți de holeră în timpul campaniei, ridicându-se, din fonduri proprii, în fața pavilionului comandament „un modest monument în piatră”. Pe fețele monumentului s-au pus plăci de marmură albă, pe placa principală s-a scris: „În amintirea bravilor camarazi morți în campania din Bulgaria, 23 iunie-31 august 1913”, iar pe celelalte numele căpitanului Popescu C. Gheorghe, comandantul Bateriei a 6-a, numele celor 4 militari din regiment și numele celor 20 de soldați din divizionul de coloane de muniții.

Ceremonialul a cuprins trecerea în revistă a regimentului de către generalii Constantin Coandă, inspectorul general al artileriei și George Georgescu, comandantul Diviziei a 5-a, un Te-Deum săvârșit de preotul garnizoanei, cuvântul comandantului Regimentului 19 Artilerie, masa festivă a trupeii cu un supliment de „friptură de porc cu varză călită, 250 grame de vin și colivă” și

³⁵ N. Iorga – Acțiunea militară a României. În Bulgaria cu ostașii noștri – Ediția a II-a, București, Atelierele grafice Socec & Co., Societate anonimă, 1914, pp. 253-254.

³⁶ *** Serbarea de la regimentul 19 de artilerie din ziua de 26 octombrie (Sf. Dumitru) 1913 – în Revista Artileriei nr. 11/noiembrie 1913, pp. 654-660.

dejunul pentru invitați desfășurat în sala de bibliotecă împreună cu toți ofițerii regimentului.

În cuvântul său, colonelul Nicolae Rovinaru, comandantul regimentului, după ce a prezentat semnificația aparte a zilei pentru regiment, a spus: „Abia în vârstă de aproape 2 ani, regimentul 19 de artilerie a avut norocul să arate șefilor săi și Augustului său Căpitan că este gata să câștige lauriile victoriei. Entuziasmul și regularitatea cu care s-a mobilizat, Precizia cu care a executat marșurile de concentrare și de ocupare a țării vrășmașe, Resistența fără șovăire la oboselile și lipsurile legate natural de operațiile militare, Dragostea și devotamentul nemărginit între șefi și subalterni, Sunt garanții netăgăduite că dacă vrăjmașul s-ar fi încumetat să dea piept cu armata română, atunci și regimentul 19 de artilerie ar fi fost destul de bine pregătit, pentru a câștiga lauriile victoriei pe câmpul de luptă”. Apoi comandantul regimentului a citit întru veșnică pomenire numele celor 25 de eroi ai campaniei din 1913.

Ofițerii regimentului și invitații lor, generalii Coandă și Georgescu, generalul Radian, comandantul Brigada 9 Infanterie, comandanții unităților din garnizoană au servit la dejun un meniu, sugestiv numit **Avânt românesc** care a cuprins, la fel de sugestiv, următoarele: *Alarma* – țuică, mastică; *Mobilizarea* – salată de icre; *Hrana de rezervă* – șuncă de Praga cu aspic; *Trecerea Dunării* – cegă cu maioneză; *Tragerea cu șrapnele la Ferdinandovo* – mazăre boabe cu pateuri; *Predarea de la Ferdinandovo și trecerea Balcanilor* – friptură cu salată verde; *Hrana pe timpul staționării la Ciumavovitza* – Brânzeturi; *Încheierea Păcii* – torturi; *Fruitele campaniei: Silistra, Turtucaia, Dobrici, Balcic* – fructe; *Demobilizarea* – vin; *Povestiri din campanie* – cafea; *Răzbunarea morții lui Mihai Viteazu* – șampanie. Pe timpul dejunului inspectorul general al artileriei a toastat pentru Rege, pentru regiment, pe care l-a numit „un demn copil al bravei artilerii române” și i-a îndemnat pe ofițeri la muncă neconținută pentru a fi „gata a răspunde cu mândrie în ziua cea mare”. Colonelul Rovinaru a mulțumit invitaților pentru onoarea făcută și i-a asigurat că „ofițerii și trupa regimentului 19 de artilerie

nu va cruța nici un sacrificiu pentru a călca cu mândrie pe urmele glorioase ale bravei artileriei române”.

4.3. Artileria română în Războiul de Reîntregire a neamului

La 14 august 1916 a fost publicat în Monitorul Oficial decretul pentru mobilizarea tuturor forțelor noastre armate care, pe timp de pace, erau grupate în 15 divizii (Diviziile 1-10 erau compuse din 2 brigăzi (4 regimente) de infanterie și o brigadă (2 regimente) de artilerie; iar diviziile 11-15 erau compuse din 8 regimente teritoriale și un regiment de artilerie). În vederea războiului s-a sporit numărul diviziilor la 23 – neegale în forță și valoare, în plus fiind 2 divizii de cavalerie. Unele divizii s-au constituit după mobilizare. Armata mobilizată a format 327 baterii de artilerie cu 750 tunuri cu tragere repede, 650 tunuri cu tragere înceată, toate tunurile din forturile Cetății București, ca și cele de pe linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Galați, care au fost demontate spre a fi întrebuințate ca artilerie grea³⁷.

Artileria mobilizată la 14 august 1916³⁸

Tipuri de artilerie	Nr. Bt.	Obs.
1. Artileria de infanterie Tun 53 mm md. 1885 Tun 57 mm md. 1888 Total	49 6 55	
2. Artilerie de câmp Tun 75 mm md. 1904 Tun 75 md. 1908 Tun 87 mm md. 1880 Ob. 105 mm md. 1912 Ob. 120 mm md. 1901 Total	150 6 30 30 8 224	
3. Artileria de munte Tun 57 mm md. 1888 Tun 63 mm md. 1883 Tun 75 mm md. 1912 Total	6 6 4 16	
4. Artileria Grea Tun 105 mm md. 1891 Tun 120 mm francez lung Tun 120 mm francez scurt Ob. 150 mm md. 1912	15 3 3 2	Org. în sept. Org. în sept.

³⁷ Cf. *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicola nr. 1/aprilie 1919, p. 21.

³⁸ Conform M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în războiul mondial 1916 – 1918, vol. 1, anexa nr. 16- Imprimeria Națională, 1934.

Tun 150 mm md 1885 pe șasiu L 25	1	6 piese 4 piese
Tun 150 mm md.1887 mașina L35	1	6 + 4 piese 3 piese
Tun 152,4 mm Armstrong	2	3 piese
Tun 155 mm Bange	1	4 piese
Tun 210 mm md. 1887	1	
Mortiere 210 mm	1	
Tun 87 mm md. 1886	2	
Total	32	
Total general	327	
5. Artilerie de poziție și cu misiuni speciale		
Tun 87 mm md. 1880	6	
Tun 75 mm md. 1880	5	
Tun 78 mm md. 1868	12	
Tun 63 marină	1	
Total	24	
6. Artileria fixă a capetelor de pod		
Turele 37 mm md 1887 (piese)	14	Turtucaia 28 Turtucaia, 10 Cernavodă
Turele 53 mm md. 1885 (piese)	38	Turtucaia 2 Turtucaia, 9 Cernavodă, 1 Silistra
Tun 75 mm marină L 50	1	Turtucaia
Tun 75 mm bulgar md. 1904	3	Turtucaia
Tun 75 mm md. 1880	12	Turtucaia
Tun 120 mm marină L 35	1	1x4 Turtucaia
Ob. 120 mm marină L 10	1	1x6Cernavodă
Ob. 120 mm md. 1888	2	1x6 Turtucaia
Tun 120 mm (sub cupole) md. 1885	2	1x6 Silistra
Mortiere 120 mm md. 1887	1	1x6 Turtucaia
Tun 150 mm md. 1887 de coastă	2	1x2Cernavodă Turtucaia
Ob. 210 mm md., 1888	1	Turele
Total	52	Baterii
7. Tunuri A.A.		
Tun 57 mm		32 în curs org.
Negrei&Burileanu	60	20 Cetatea
Tun 75 mm md. 1880	45	București, 12
Tun 75 mm Deport	4	Cernavodă
Tun 75 mm Francez A.A.	4	
Total	113	

Organizarea Artileriei la 14 august 1916 era următoarea³⁹:

1. Șeful Serviciului Artileriei/Marele Cartier General: General de brigadă Radu Torocanu

2. Artileria Cavaleriei

³⁹ Conform M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în războiul mondial 1916 – 1918, vol. 1, anexa nr. 42- Imprimeria Națională, 1934.

- Divizionul 1 Artilerie Călăreață/
Divizia 1 Cavalerie: Mr. Roșianu Constantin
- Divizionul 2 Artilerie Călăreață/
Divizia 2 Cavalerie: Lt. col. Botez Mircea
- 3. Regiunea Întărită „F.N.G.”: Gl. d. (r)
Petre Vasiliu-Năsturel
- 4. Artileria grea:
 - Brigada 1 A. G.: Col. Vernescu Ioan
 - Regimentul 1 Artilerie Grea: Col. Limburg Dumitru
 - Regimentul 2 Artilerie Grea: Col. Eremia Gheorghe
 - Brigada 2 Artilerie Grea: Col. (r)
Vivescu Romulus
 - Regimentul 3 Artilerie Grea: Lt. col.
Zvoranu Ioan
 - Regimentul 4 Artilerie Grea:
Col. Gheorghian Ioan
- 5. Artileria de munte:
 - Regimentul Artilerie Munte T. 75 mm:
Lt. col. Dumitrescu Constantin
 - Regimentul Artilerie Munte T. 63 mm:
Col. Moscu Aurel
 - Divizionul Artilerie Munte T. 57 mm:
Mr. Frunzescu Traian
- 6. Corpul 1 Armată: Brigada 1 Artilerie/
Divizia 1 Infanterie: Col. Lupașcu Constantin
 - Regimentul 1 Artilerie: Col. Poltzer
Eduard
 - Regimentul 5 Artilerie: Lt. col. Dejoianu
Ion
 - Brigada 2 Artilerie/Divizia 2 Infanterie:
Gl. bg. Hepites Constantin
 - Regimentul 9 Artilerie: Lt. col. Opran
Nicolae
 - Regimentul 14 Artilerie: Col. Bârsescu Ion
 - Regimentul 1 Obuziere: Lt. col. Stoenescu
Gheorghe
 - Regimentul 21 Artilerie/Divizia 11
Infanterie: Col. Pașalega Dumitru
- 7. Corpul 2 Armată: Brigada 3 Artilerie/
Divizia 3 Infanterie: Col. Grecescu Alexandru
 - Regimentul 6 Artilerie: Lt. col.
Tomoroveanu Alexandru
 - Regimentul 15 Artilerie: Col. Cornățeanu
Alexandru
 - Brigada 4 Artilerie/Divizia 4 Infanterie:
Col. Păianu Dinu
 - Regimentul 2 Artilerie: Col. Constantinidi
Gheorghe
 - Regimentul 10 Artilerie: Lt. col. Popescu
Nicolae
 - Regimentul 2 Obuziere: Lt. col. Polizu
Alexandru
- Regimentul 22 Artilerie/Divizia 12
Infanterie: Col. Lucescu Eugeniu
- 8. Corpul 3 Armată: Brigada 5 Artilerie/
Divizia 5 Infanterie: Gl. bg. Spirescu
Gheorghe
 - Regimentul 7 Artilerie: Col. Prassa
Gheorghe
 - Regimentul 19 Artilerie: Lt. col. Nicoreanu
Dumitru
 - Brigada 6 Artilerie/Divizia 6 Infanterie:
Col. Rujinski Dumitru
 - Regimentul 11 Artilerie: Lt. col. Lăzărescu
Kokino
 - Regimentul 16 Artilerie: Col. Gorgos
Andrei
 - Regimentul 3 Obuziere: Col. Mironescu
Demostene
 - Regimentul 23 Artilerie/Divizia 13
Infanterie: Col. Glodeanu Dumitru
- 9. Corpul 4 Armată: Brigada 7 Artilerie/
Divizia 7 Infanterie: Col. Petrescu Tudor
 - Regimentul 4 Artilerie: Col. Tulea Carol
 - Regimentul 8 Artilerie: Col. Cardoș
Dumitru
 - Brigada 8 Artilerie/Divizia 8 Infanterie:
Col. Mironescu Gheorghe
 - Regimentul 12 Artilerie: Col. Nisipeanu
Ioan
 - Regimentul 17 Artilerie: Col. Buzetescu
Nicolae
 - Regimentul 4 Obuziere: Col. Costin
Grigore
 - Regimentul 24 Artilerie/Divizia 14
Infanterie: Col. Sachelaride Emil
- 10. Corpul 5 Armată: Brigada 10 Artilerie/
Divizia 10 Infanterie: Gl. bg. Rovinaru
Nicolae
 - Regimentul 3 Artilerie: Col. Condeescu
Nicolae
 - Regimentul 20 Artilerie: Lt. col. Bejulescu
Ion
 - Regimentul 5 Obuziere: Col. Grigorescu
Anastase
 - Regimentul 25 Artilerie/Divizia 15
Infanterie: Lt. col. Brădeanu Antonie
- 11. Corpul 6 Armată:
 - Brigada 11 Artilerie/Divizia 16 Infanterie:
Col.(r.) Gârleșteanu Josef
 - Regimentul 26 Artilerie: Lt. col. (r)
Miclescu Gheorghe
 - Regimentul 27 Artilerie: Lt. col. Gabur
Dumitru

12. Corpul 7 Armată:
 - Brigada 9 Artilerie/Divizia 9 Infanterie:
 Col. Petcuși Leonida
 - Regimentul 13 Artilerie: Col. Stoica August
 - Regimentul 18 Artilerie: Lt. col. Tomescu Grigore
 13. Șeful Direcției 3 Artilerie și muniții/
 Ministerul de Război: Gl. dr. Paraschivescu Toma

Compunerea artileriei diviziilor și a artileriei grele în campania din 1916 a fost următoarea:

Divizia 1 Infanterie *

- Brigada 1 Artilerie: R.1 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- Divizionul 1/Regimentul 5 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)
 - 1 batalion/Regimentul 1 Obuziere (Obuziere 105 mm T.R.)
- 2 baterii tunuri 53 mm
 * din 10 otombrie
- Regimentul 1 Artilerie (5 baterii tunuri 75 mm T.R.)
 - Regimentul 21 Artilerie (3 baterii tunuri 75 mm T.R.)
 - Regimentul 1 Obuziere (1 baterie Obuziere 105 mm)
 - 1 baterie tunuri 105 mm
 - 1 baterie obuziere 120 mm
 - 3 baterii munte tunuri 63 mm
 - 3 baterii munte tunuri 57 mm
 - 5 baterii 53 mm
 - 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 2 Infanterie

- Brigada 2 Artilerie: Regimentul 9 Artilerie (5 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- Divizionul 1/Regimentul 5 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- 2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 2/5 Infanterie *

- * 17 octombrie-25 noiembrie din contopirea Divizia 2 și 5 Infanterie
- Brigada 2/5 Artilerie: Regimentul 7/19 art. (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- Regimentul 9/14 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Divizia 3 Infanterie

- Brigada 1 Artilerie: R.3 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 2/Regimentul 2 Obuziere (3 baterii ob. 105 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 4 Infanterie

- Brigada 1 Artilerie: Regimentul 4 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 1/Regimentul 2 Obuziere (3 baterii ob. 105 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 5 Infanterie

- Brigada 5 Artilerie: Regimentul 7 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 19 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 6 Infanterie

- Brigada 6 Artilerie: Regimentul 16 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 1 Divizionul/Regimentul 3 Obuziere (3 baterii ob. 105 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 7 Infanterie

- Brigada 7 Artilerie: R.4 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 8 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 8 Infanterie *

- Brigada 8 Artilerie: R.12 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 17 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 1 Bt./Regimentul 1 Obuziere (Obuziere 105 mm T.R.)

-3 baterii tunuri 53 mm

* din 20 octombrie

- Regimentul 17 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 2 baterii tunuri 53 mm

Divizia 9 Infanterie *

- Brigada 10 Artilerie: R.3 Artilerie (4 baterii tunuri 75 mm T.R. și 2 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 20 Artilerie (5 baterii tunuri 75 mm T.R.)

-2 Bt. tunuri 53 mm

* din 24 august

- Brigada 10 Artilerie: R.3 Artilerie (4 baterii tunuri 75 mm T.R. și 2 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 20 Artilerie (5 baterii tunuri 75 mm T.R.)

-3 Bt. tunuri 53 mm

Divizia 9/19 Infanterie *

* 17 octombrie-21 noiembrie din contopirea Divizia 9 și 19 Infanterie
- Brigada 10 Artilerie: Regimentul 3 Artilerie (6 baterii ?)

- Regimentul 20 Artilerie (6 baterii ?)

Divizia 10 Infanterie *

- Brigada 9 Artilerie: Regimentul 18 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 2 Bt./Regimentul 5 Obuziere (6 baterii ob. 105 mm)

-3 Bt. tunuri 53 mm

* pe timpul manevrei de la Flămânda

- Brigada 9 Artilerie: Regimentul 13 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Regimentul 18 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 2 baterii 53 mm

* în noiembrie-decembrie

- Regimentul 13 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Divizia 11 Infanterie *

- R.21 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 1 Obuziere (2 baterii ob.120 mm)

- 1 Bt./Regimentul 9 Artilerie (tunuri 75 mm T.R.)

- 1 Bt./Regimentul 1 ob. (Obuziere 105 mm)

- Divizionul 2/Regimentul 5 Artilerie (3 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 1 Artilerie Munte (3 baterii tunuri munte 63 mm, 3 baterii tunuri munte 57 mm)

-3 baterii tunuri 53 mm

* din 20 noiembrie

- Regimentul 5 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 3 baterii 87 mm

Divizia 12 Infanterie

- R.22 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 2 baterii tunuri 53 mm

Divizia 13 Infanterie *

- R.22 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 2 baterii ob. 120 mm

- 2 baterii tunuri 53 mm

* din 26 noiembrie

- Divizionul 2/Regimentul 23 Artilerie (3 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Bt. 4/Regimentul 1 Artilerie (tunuri 75 mm T.R.)

- 2 Bt. /Regimentul 1 Obuziere (ob. 105 mm)

- 1 baterie tunuri 75 mm munte

- 1 baterie tunuri 57 mm munte

- 1 baterie tunuri 57 mm

- 2 baterii 53 mm

Divizia 14 Infanterie *

- Regimentul 24 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 4 Obuziere (2 baterii ob. 120 mm)

- Divizionul 4 Artilerie (3 baterii tunuri 87 mm)

- 3 baterii 53 mm

* din 25 octombrie

- R.24 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 4 Obuziere (2 baterii ob. 120 mm)

- 2 baterii 53 mm

Divizia 15 Infanterie *

- R.25 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 3 baterii 53 mm

* în septembrie

- R.25 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 1 baterii 53 mm

* în octombrie-decembrie

- R.25 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 12 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 4 Obuziere (6 baterii ob. 105 mm)

- 2 baterii munte tunuri 63 mm

- 3 baterii 53 mm

Divizia 16 Infanterie *

- Brigada 11 Artilerie: R.26 Artilerie (6 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 27 Artilerie (6 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 15 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

-Regimentul 2 Artilerie Grea (2 divizioane a 3 baterii tunuri 105mm și 1 baterie tunuri 150 mm)

- 3 baterii tunuri 53 mm

* din 3 septembrie

- Brigada 11 Artilerie: R.26 Artilerie (4 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 27 Artilerie (6 baterii tunuri 87 mm)

- Regimentul 15 Artilerie (4 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- „?” baterii 53 mm

* din 29 septembrie

- Regimentul 13 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- „?” baterii 53 mm

* din 3 noiembrie

- Regimentul 18 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Divizia 17 Infanterie *

* 15-24 august-Turtucaia

- 2 Bt./Regimentul 3 Artilerie (tunuri 75 mm T.R.)

- 2 Bt./Regimentul 5 Obuziere (obuziere 105 mm)
- 2 baterii Obuziere 120 mm
- Artilerie de poziție
- 1 divizion/Regimentul 5 Obuziere (2 baterii ob. 105 mm)- trimis la 22.08.

*din 1 noiembrie

- Regimentul 25 Artilerie (5 baterii 87 mm)
- 1 divizion/Regimentul 7 Artilerie (3 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- 1 divizion/Regimentul 5 Obuziere (2 baterii ob. 105 mm)
- 1 baterie 53 mm

Divizia 18 Infanterie *

- Regimentul 13 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)
- 1 divizion 87 mm
- „?” baterii tunuri 53 mm
- * din 3 septembrie
- 2 divizioane 87 mm a 2 baterii
- 1 divizion 87 mm a 3 baterii
- „?” baterii 53 mm
- *din din 29 septembrie
- Regimentul 26 Artilerie (9 baterii 87 mm)
- Regimentul 27 Artilerie (6 baterii 87 mm)
- 2 baterii 57 mm
- 1 baterie monitoare 58 mm

Divizia 19 Infanterie

- 1 Bt./Regimentul 20 Artilerie (tunuri 75 mm T.R.)

- 2 divizioane a 3 baterii 87 mm

Divizia 20 Infanterie *

- 2 Bt./Regimentul 26 Artilerie (tunuri 87 mm)

- 1 divizion de 87 mm
- 5 baterii poziție 78 mm

* din 15 septembrie – Detașamentul Dunărea

- 5 baterii 87 mm
- 5 baterii poziție 78 mm
- 1 baterie 152,4 mm

Divizia 21 I *

* la înființare, 25 august

- Brigada 3 Artilerie: Regimentul 10 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Regimentul 15 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)-din 6 septembrie

- 2 baterii 53 mm

* din 20 noiembrie

- Brigada 3 Artilerie: Regimentul 10 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Regimentul 15 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

Divizia 22 I *

* la înființare, 25 august

- Regimentul 11 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- Divizionul 2/Regimentul 3 Obuziere (3 baterii ob. 105 mm)

- 2 baterii 53 mm

Divizia 23 I *

* la înființare, 28 august

- 2 baterii 87 mm

- 4 Bt./Regimentul 1 Obuziere (ob. 105 mm)

- Divizionul Munte 75 mm (4 baterii)

- 1 baterie 57 mm

- 1 baterie 53 mm

* din 26 septembrie

- Divizionul 1/Regimentul 23 Artilerie (3 baterii tunuri 75 mm T.R.)

- 1 Bt./Regimentul 5 Artilerie (tunuri 75 mm T.R.)

- 1 Bt./Regimentul 1 Obuziere (ob. 105 mm)

- 4 baterii munte 75 mm

- 1 divizion munte (3 baterii 57 mm)

- 1 baterie 87 mm

- 1 baterie 53 mm

Divizia 1 Cav.

- Divizionul 1 Artilerie Călăreață (3 baterii)

Divizia 2 Cav.

- Divizionul 2 Artilerie Călăreață (3 baterii)

Artileria Grea*

- Regimentul 1 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (2 baterii tunuri 152,4 mm, 1 baterie tunuri 155 mm) – la Turnu Severin pe Dl. Simionului

- Dn 2 (1 baterie tunuri 150 mm de coastă, 1 baterie mortier 210 mm, 1 baterie tunuri 210 mm-2 piese) – la Giurgiu pe Dl. Miului

- Regimentul 2 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (3 baterii tunuri 105 mm)-la Giurgiu

- Divizionul 2 (3 baterii tunuri 105 mm)-2 baterii la Giurgiu

- Divizionul 3 (2 baterii ob. 150 mm T.R.)

- Regimentul 3 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (3 baterii tunuri 105 mm)

- Divizionul 2 (3 baterii tunuri 105 mm)-în capul de pod Turtucaia

- Divizionul 3 (3 baterii tunuri 105 mm)-în capul de pod Turtucaia

- Divizionul Poziție (1 baterie tunuri 150 mm coastă, 2 baterii tunuri 87 mm md. 80, 3 baterii tunuri 75 mm bulgare) - în capul de pod Turtucaia

- Regimentul 4 Artilerie Gr. (în curs de organizare): Divizionul 1 (3 baterii a 6 ob. 120 mm md.88/1916)

- Divizionul 2 (3 baterii a 6 ob. 120 mm md.88/1916)

*după căderea capului de pod Turtucaia

- Regimentul 1 Artilerie Gr. – fără modificări în organizare

- Regimentul 2 Artilerie Gr. – fără modificări în organizare

- Regimentul 3 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (3 baterii tunuri 105 mm)

- Divizionul 2 (3 baterii ob. 120 mm md. 88/1916)
- Divizionul 3 (2 baterii ob. 120 mm md. 88/1916)
- - Regimentul 4 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (2 baterii tunuri lungi 120 mm Franța)
- Divizionul 2 (2 baterii tunuri lungi 120 mm Franța)
- Divizionul 3 (2 baterii tunuri scurte 120 mm Franța)
- Divizionul 4 (3 baterii tunuri lungi 120 mm Franța)- după 1 noiembrie
- Divizionul 4 (3 baterii tunuri lungi 120 mm Franța)- după 1 noiembrie
- Divizionul 4 (2 baterii tunuri lungi 120 mm Franța)- după 1 noiembrie

*din 27 octombrie s-au organizat:

- Regimentul 5 Artilerie Gr. (2 divizioane a 3 baterii ob. 210 mm)

- Regimentul 6 Artilerie Gr. (2 divizioane a 3 baterii tunuri 150 mm)

4.3.1. Acțiunile artileriei pentru sprijinul de foc al operațiilor armatei române din anul 1916

Conform planului de campanie al Marelui Stat Major (Ipoteza „Z”), repartitia forțelor și mijloacelor de artilerie era următoarea⁴⁰:

⁴⁰ Cf. Lt. colonel Ioanițiu Alexandru - Războiul României (1916-1918) vol. 1, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, pp. 33-34; M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în războiul mondial 1916 – 1918, vol. 1, anexa nr. 18- Imprimeria Națională, 1934; Colectiv(coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 1, Editura Militară, București, 1987, pp. 236-245.

Armata de Nord avea în componere: Divizia 14 Infanterie cu Brigada 4 Mx. (3 baterii 53 mm, 1 baterie artilerie munte 63 mm, 4 baterii 87 mm, Divizionul 4 Tunuri 87 mm-3 baterii, Divizionul 4 Obuziere 120 mm, Regimentul 24 Artilerie – total 19 baterii); Divizia 7 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 7 Artilerie cu Regimentul 4, 8 Artilerie, 1 baterie artilerie munte 63 mm – total 16 baterii); Divizia 8 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 8 Artilerie cu Regimentul 12, 17 Artilerie, 1 baterie artilerie munte 63 mm – total 16 baterii); Divizia 2 Cavalerie (Divizionul 2 Artilerie Călăreață-3 baterii); Brigada 4 Călărași; la dispoziția armatei – 6 baterii. **Deci artileria armatei totaliza 61 baterii.** În grupurile de acoperire au fost concentrate 22 baterii de artilerie, astfel: la Divizia 14 Infanterie cu grupurile „Bistrița”-3 baterii, „Bistricioara”-3 baterii, „Bicaz”-2 baterii; la Divizia 7 Infanterie cu grupurile „Ghimeș”-5 baterii, din care Divizionul 1/Regimentul 4 Artilerie, „Uz”-2 baterii; la Divizia 8 Infanterie grupul „Oituz”-7 baterii.

Armata 2 avea în componere **Corpul 3 Armată** cu Divizia 6 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 6 Artilerie cu Regimentul 11, 16 Artilerie, 1 baterie/Regimentul 3 Obuziere – total 16 baterii), Divizia 5 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 5 Art cu Regimentul 7, 19 Artilerie, – total 15 baterii), 5 baterii de artilerie la dispoziție; **Corpul 2 Armată** cu Divizia 4 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 4 Art cu Regimentul 2, 10 Artilerie, Divizionul 1/Regimentul 15 Artilerie-2 baterii, 1 baterie/Regimentul 2 Obuziere – total 18 baterii), Divizia 3 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 3 Art cu Regimentul 6 Artilerie, 2 Obuziere-5 baterii – total 15 baterii). **Deci artileria armatei totaliza 71 baterii.** În grupurile de acoperire au fost concentrate 30 baterii de artilerie, astfel: la Divizia 6 Infanterie cu grupurile „Putna”-2 baterii, „Buzău”-6 baterii, din care Divizionul 1/Regimentul 11 Art; la Divizia 5 Infanterie cu grupurile „Tabla Buții”-fără artilerie, „Bratocea”-6 baterii, din care Divizionul 1/Regimentul 7 Artilerie, „Predeluș”-1 baterie; la Divizia 4 Infanterie cu grupul „Predeal”-9 baterii; la Divizia 3 Infanterie cu grupurile „Moroeni”-1 baterie, „Bran”-5 baterii, din care Divizionul 1/Regimentul 6 Artilerie.

Armata 1 avea în componere grupul Olt-Lotru (12 baterii); Divizia 13 Infanterie (2 baterii 53 mm, Regimentul 23 Artilerie, Divizionul 3 Obuziere – total 10 baterii); **Corpul 1 Armată** cu Divizia 11 Infanterie (2 baterii 53 mm, 3 baterii artilerie munte 57 mm, 1 baterie/Regimentul 1 Obuziere, Regimentul 21 Artilerie, Divizionul 1 ob. 120 mm, Divizionul Artilerie munte 63 mm – total 16 baterii), Divizia 2 Infanterie (2 baterii 53 mm, Brigada 2 Art cu Regimentul 9, 14 Artilerie – total 14 baterii); Divizia 1 Infanterie (3 baterii 53 mm, Brigada 1 Art cu Regimentul 1, 5 Artilerie, 1 baterie/Regimentul 1 Obuziere); Divizia 12 Infanterie (2 baterii 53 mm, Regimentul 22 Artilerie – total 8 baterii). **Deci artileria armatei totaliza 78 baterii.** În grupurile de acoperire au fost concentrate 25 baterii de artilerie, astfel: grupul „Olt-Lotru”-7 baterii; la Divizia 11 Infanterie grupul „Jiu”-8 baterii; la Divizia 1 Infanterie grupul „Vârciorova”-9 baterii, din care Divizionul 2/Regimentul 1 Artilerie, grupul „Dunărea”-1 baterie.

Armata 3 avea în componere Grupul de Vest (Divizia 20 Infanterie - 1 baterie 57 mm, 3 baterii 53 mm, Divizionul 1 tunuri 87 mm, Divizionul 1/Regimentul 26 Artilerie – total 9 baterii); Grupul Central cu **Corpul 6 A.**: Divizia 16 Infanterie (4 baterii 53 mm, Brigada 11 Art cu Regimentul 26, 27 Artilerie, Regimentul 15 Artilerie-4 baterii – total 18 baterii) și Divizia 18 Infanterie (2 baterii 57 mm, Regimentul 13 Artilerie, Divizionul 2, 3 tunuri 87 mm– total 14 baterii); Divizia 1 Cavalerie (Divizionul 1 Artilerie Călăreață-3 baterii); la dispoziția corpului-15 baterii. Grupul de Est cu capul de pod Turtucaia cu Divizia 17 Infanterie (2 baterii 53 mm, 2 Bt./Regimentul 3 Artilerie, 2 Bt./Regimentul 5 Obuziere, Divizionul 2 Obuziere 120 mm – total 8 baterii) și 21 baterii de poziție-total 29 baterii; capul de pod Silistra cu Divizia 9 Infanterie (2 baterii 53 mm, 2 baterii 87 mm, Brigada 10 Artilerie cu Regimentul 3 Artilerie-4 baterii, 20 Artilerie- 5 baterii- total 13 baterii) și 3 baterii de poziție-total 16 baterii; capul de pod Cernavodă -11 baterii de poziție; Divizia 19 Infanterie (1 baterie 53 mm, 2 baterii 57 mm, Divizionul 5,

6 tunuri 87 mm, 1 baterie/Regimentul 20 Artilerie – total 10 baterii). **Deci artileria armatei totaliza 125 baterii.** În grupurile de acoperire au fost concentrate 30 baterii de artilerie, astfel: la Grupul de vest sectorul „Calafat-Jiu”-3 baterii, sectorul „Jiu-Olt”-2 baterii; la Grupul Central detașamentele (subgrupuri) „Alexandria”- 5 baterii, „Giurgiu”-12 baterii, „Prundu-Belu”-fără artilerie; la Grupul de est grupurile „Turtucaia” și Silistra-fără artilerie și „Dobrogea”-3 baterii.

Rezerva Marelui Cartier General avea în componere Corpul 5 Armată cu Divizia 10 Infanterie (2 baterii 53 mm, Brigada 18 Artilerie cu Regimentul 18 Artilerie, R 5 Obuziere-2 baterii – total 10 baterii) și Divizia 15 Infanterie (2 baterii 53 mm, Regimentul 25 Artilerie-total 8 baterii), precum și Brigada 1, 2 Artilerie Grea (10 baterii). **Deci în rezerva M.C.G. erau 28 baterii.**

În concluzie, **armata română a mobilizat 374 baterii de artilerie, din care doar 233 aveau material modern, celelalte fiind dotate cu material vechi sau improvizat din artileria fixă a zonelor fortificate.**

4.3.1.1. Ofensiva forțelor române în Transilvania.

Trupele române de acoperire, în care erau încadrate și 77 baterii de artilerie, au trecut la ofensivă în noaptea de 14/15 august 1916, reușind să surprindă peste tot elementele înaintate ale inamicului (Armata 1 austro-ungară) și, până la 20 august, să ia în stăpânire trecătorile din Carpații Orientali și Meridionali. În această perioadă, lupte mai importante s-au dus în zonele: Timișul de jos, unde, la 15 august, o baterie de artilerie a susținut cu foc puternic atacul a 2 batalioane din Brigada 8 Infanterie; sud Sibiu, unde, la 19 august, o baterie de tunuri 75 mm artilerie munte, ocupând poziție de tragere la nord Șelimbăr, a sprijinit cu foc acțiunile de recunoaștere ale detașamentului format din subunități ale Regimentului 1 Grăniceri (*„prin acțiunea bateriei de munte cpt. Nicolau, ... este capturat un tren blindat austro-ungar. Bateria pune în poziție prin surprindere și trage direct în locomotivă, pe care o distruge.*

*Trenul este apoi capturat*⁴¹.); muntele Alion (lângă Orșova), unde, „la 15 august dimineața bateriile românești din grupul „Cerna” au deschis un foc indirect peste muntele Alionului, împotriva fortificațiilor de la Orșova”⁴², iar la 19 august, artileria grupului „Vîrciorova”, 7 baterii, a executat o intensă pregătire de foc pentru sprijinul atacului executat de Regimentul 17 Infanterie.

La 20 august, terminându-se mobilizarea trupelor, Marele Cartier General a hotărât continuarea acțiunilor ofensive în Transilvania, concomitent cu concentrarea grosului trupelor peste frontieră, în Transilvania, Armata de Nord în zona văilor superioare ale Oltului și Mureșului, Armata 2 în Câmpia Bîrsei și Armata 1 în zonele Hațeg, sud Sibiu, Orșova. Prin ofensiva desfășurată în perioada 20-28 august s-a asigurat atingerea obiectivelor stabilite, Armata de Nord ieșind pe pantele de vest ale munților Gurghiu, Harghita, Baraolt, Armata 2 a cucerit aliniamentul Comalău, Sf. Gheorghe, Vlădeni, Mândra (est Făgăraș), iar Armata 1 a trecut la apărare la sud Sibiu, defileul Merișor, vest râul Cerna, după ce Marele Cartier General a transferat de la această armată Diviziile 12 și 2 Infanterie pe frontul de sud. La 31 august, Divizia 11 Infanterie/ Armata 1, care avea în componență 18 baterii de artilerie, din care 8 baterii tunuri 75 mm, 2 baterii obuziere 120 mm, 1 baterie obuziere 105 mm, 5 baterii de munte 63 mm și 2 baterii 57 mm, a reușit să ocupe și să se apere pe un aliniament la nord de Petroșani, între dealurile Băloi și Făgețel, întretinând comunicația Hațeg, Petroșani⁴³. În această perioadă s-au remarcat acțiunile, din 28 august, a 4 baterii de artilerie pentru sprijinul atacului executat de un detașament din Divizia. 14 Infanterie la sud de Vatra Dornei pentru recucerirea aliniamentului Șaru Dornei, Neagra Șarului, Panaci; luptele de la Miercurea Ciuc, unde, la 26 august, Regimentul 4 Artilerie a sprijinit

⁴¹ Maior Miculescu B. Andrei și căpitan Foçșeneanu I. Mihail – *Istoricul Artileriei Române – 1942*, Tipografia Școlii Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” Pitești, p. 204.

⁴² *** - *România în timpul războiului 1916-1918 – seria I*, fascicola nr. 2/mai 1919, p. 37;

⁴³ Cf. Colonel Alexandru Niculescu – *Luptele de la Jiu 1916 – Editura Militară*, 1976, p. 17.

acțiunile Divizia 7 Infanterie, pentru care a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”⁴⁴.

La 26 august, în urma căderii capului de pod Turtucaia, acțiunile ofensive din Transilvania au fost amânate, pentru ca la 29 august să se ordone treacerea la apărare, după ce se reușea, prin acțiuni ofensive, scurtarea frontului și realizarea unor legături strânse între armate. Pentru aceasta Armata a 2-a, după ce a cucerit aliniamentul Homorod Almaș, Homorod, malul drept al Oltului, nord Făgăraș, la 7 septembrie a trecut la apărare pe malul stâng al Oltului. Armata de Nord a acționat ofensiv la flancul său stâng cu Divizia 7 Infanterie, la 7 septembrie trecând la apărare pe aliniamentul Vârful Căliman, Sovata, Odorhei, Homorod Almaș. Armata 1 a dus lupte cu caracter local la sud Sibiu, iar cu Divizia 11 Infanterie, întărită cu un detașament din Divizia 1 Infanterie a executat o acțiune ofensivă cucerind aliniamentul Jiul de est, sud-est Petroșani, înălțimile de nord Jiul de vest, reușindu-se stabilizarea frontului pe vechea frontieră.

La 6 septembrie conducerea superioară a armatei a hotărât trecerea la apărare pe aliniamentele cucerite și pregătirea viitoarelor poziții de apărare pe linia ocupată de trupele de acoperire după ieșirea din defileurile Carpaților și pe vechea frontieră.

În această perioadă Armata de Nord a pătruns 50-100 km în adâncimea dispozitivului inamic și a eliberat un teritoriu de 12000 km pătrați, Armata a 2-a a pătruns 70-120 km în adâncimea dispozitivului inamic și a eliberat un teritoriu de 8000 km pătrați, iar Armata 1 a pătruns 10-35 km în adâncimea dispozitivului inamic și a eliberat un teritoriu de peste 1300 km pătrați.

4.3.1.2. Acțiunile de apărare din Dobrogea

Planul de campanie român prevedea într-o primă fază, până la concentrarea Corpului 24 Armată rus, acțiuni defensive ale trupelor române din Grupul de vest/Armata 3, iar în faza a doua acțiuni ofensive ale armatei ruse cu obiectiv cucerirea trecătorilor din Balcanii de est.

⁴⁴ Vezi *** - *Anuarul ofițerilor și drapelului armatei Române cărora li s-a conferit Ordinul „Mihai Viteazul”*, Atelierele grafice Socec&Co., București, p. 178.

Inamicul, Armata 3 bulgară, și-a îndreptat efortul împotriva **capului de pod Turtucaia**, apărat de Divizia 17 Infanterie, care avea ca artilerie 29 baterii din care 21 baterii de poziție, 2 baterii cal. 53 mm, 2 baterii din Regimentul 3 Artilerie., 2 baterii din Regimentul 5 Obuziere și Divizionul 2 Obuziere cal. 120 mm. Repartiția artileriei era următoarea: în sectorul I (vest), considerat de conducerea armatei ca cel mai probabil de atacat (Regimentul 36 Infanterie), erau dispuse Bateria 3 Tunuri „Smîrdan”, Bateria 6 Obuziere cal. 120 mm, 1 obuzier de 210 mm, 1 baterie tunuri cal. 75 mm, 2 baterii tunuri 75 mm md. 1904, 1 baterie cal 53 mm pe afet; în sectorul II (centru – Regimentul 79 Infanterie) – erau dispuse Bateria 4 Tunuri cal. 105 mm „Opanez”, Bateria 5 Tunuri cal. 105 mm „Plevna”, Bateria Tunuri cal. 87 mm „Principesa Ileana”, 2 baterii cal. 120 mm md 1901; în sectorul 3 (est – Regimentul 76 Infanterie), Bt.6 Tunuri cal. 105 mm „Călugăreni”, un tun 120 mm în cupolă din Bateria „Mihai Viteazul”, o baterie cal. 75 mm, 2 baterii obuziere cal. 105 mm, 1 baterie cal. 53 mm; În rezervă au fost amplasate 3 divizioane din Regimentele 22, 5 și 3 Artilerie⁴⁵. Artileria „era foarte amestecată: Turtucaia era un fel de muzeu de artilerie în care erau reprezentate toate tipurile de guri de foc din țară”.⁴⁶ La începutul luptelor, artileria era constituită din: „28 guri de foc fixe (24 grele și 4 ușoare); 59 semimobile – înhămate cu boi – (31 grele și 28 ușoare); 23 mobile – înhămate cu cai – (15 grele și 8 ușoare). În total – 70 guri de foc grele și 40 ușoare = 110. Din acest total trebuie scăzute 17 guri de foc care, nefiind instalate sau neavînd muniții, n-au putut funcționa, rămînînd astfel 93 guri de utilizabile. La acestea mai trebuie adăugate cele 55 de tunuri mici de 37 mm și 53 mm, în turele, sau montate pe afete ...”⁴⁷ Așa se face că inamicul

⁴⁵ Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 1, Editura Militară, București, 1987, p. 340.

⁴⁶ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 319.

⁴⁷ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 320.

a realizat un raport de 12/1 în artileria mobilă⁴⁸.

În noaptea de 18/19 august bulgarii au atacat pichetele de pe frontieră, iar la 23 august, după o pregătire de foc de o oră, au atacat poziția principală de apărare a trupelor române. Atacul principal s-a dat în sectorul Regimentului 79 Infanterie, care s-a luptat cu îndârjire până la ora 11, când a fost nevoit să părăsească centrele de rezistență distruse de artileria bulgară. „*Riposta tunurilor române din sectorul atacat era mult inferioară. Era o enormă disproporție artileristică*”⁴⁹. „*Bombardamentul bulgar scoase din luptă o parte din tunurile bateriilor române ale sectorului; celelalte au înhămat și s-au retras. Un divizion de obuziere de 105, sosit în ajun, e trimis de comandant în sectorul Daidîr. Sosit în toiul luptei, el începu imediat un bombardament fulgerător asupra valurilor de atac bulgare*”⁵⁰. La centrul de rezistență nr. 8, apărat de B. 2/Regimentul 79 Infanterie „*divizionul de obuziere române, (maior Dimitrie Motaș-N.N.) care susține lupta, și-a sfîrșit provizia de muniții. Serviciul de reîmprospătare nu se organizase; tunarii trebuie să înhame caii și să se retragă din luptă*”⁵¹. Trupele inamice au reușit să facă o spărtură enormă în sectorul II al centurii fortificate, trupele de apărare, dezorganizate, erau în retragere, „*întreaga artilerie fixă și semimobilă căzuse în mîna dușmanului*”⁵².

În ciuda întăririlor primite, la 24 august orele 16, linia a 3-a de rezistență a căzut în mâinile inamicului, și odată cu aceasta capul de pod de la Turtucaia. „*Cîțiva ofițeri de artilerie au refuzat să-și părăsească ori să-și predea bateriile și și-au adunat tunurile, scăpate din pozițiile ocupate de bulgari, în marginea de vest a orașului. Aci, colonelul*

⁴⁸ Cf. Colonel Ion Cupșa – armata română în campaniile din 1916, 1917 – Editura Militară, 1967, p. 66.

⁴⁹ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 326.

⁵⁰ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 327.

⁵¹ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 327.

⁵² Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 328.

Grigorescu Atanasie, comandantul Regimentului 5 Obuziere, a organizat o ultimă rezistență, sub forma unui reduit, sprijinit în dreapta pe cazarmile Șeremet, iar în stînga pe Dunăre, făcînd față spre sud și est. Susținuți de cîteva unități slabe de infanterie, în special de resturile Batalionului 80 de Infanterie, cei din urmă apărători ai Turtucaiei au tras pînă cînd au sfîrșit toată muniția. Colonelul Grigorescu, grav rănit, a căzut prizonier în mîna bulgarilor și a murit într-un spital din Sofia. Căpitanul Feraru, comandantul unei baterii grele, trage cu tunurile pînă cînd puhoiul dușman năvălește în baterie, trage apoi cu revolverul, iar ultimul glonț și-l descarcă în tîmplă, căzînd mort pe unul din tunurile sale. Alți ofițeri, locotenenții Ioachimescu, Curtovici fac la fel. Locotenentul Constantinescu Toma, fiul generalului cu același nume, susține apărarea centrului nr. 1 cu bateria sa, pînă cînd, încadrat și bombardat violent de artileria grea dușmană, care i-a distrus două tunuri, a rămas numai cu celelalte două. Pe acestea le scapă din vîrtejul de foc și cu multă greutate le aduce în reduit. Ajutat de un plutonier și de cîteva soldați cu o mitralieră, Constantinescu trage, pînă ce bulgarii ajung la cîteva metri de tunuri. Somat să se predea, el refuză, trage de la gura țevii în năvălitori și, în cele din urmă, cade masacrat de baionete⁵³. Locotenentul Constantinescu Toma „... în momentul în care bombardamentul artileriei inamice era mai grozav, iar infanteria bulgară foarte aproape de baterie, a strigat bravilor și iubitorilor săi tunari: „Băeți, cine vrea să plece, este liber! Cine vrea să rămână cu mine, să rămână, căci eu nu predau bateria!”. Nici unul dintre tunarii bateriei a 5-a n-a plecat, pentru-ca toți să moară măcelăriți de sălbatecii infanteriști bulgari, lângă scumpul lor comandant și lângă scumpele lor tunuri!”⁵⁴. Capul de pod de la Turtucaia a căzut și odată cu el și „100 de tunuri ..., erau trofee inamicului. ... Din armament, au scăpat numai tunurile bateriilor din ostroave și de pe maluri, care au fost evacuate prin bravura personalului lor marinăresc”⁵⁵.

⁵³ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 336.

⁵⁴ Colonel Alexandru I. Lupașcu-Stejar – Din războiul României în lumina adevărului – 1921, p. 15.

⁵⁵ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 336.

Concomitent cu luptele de la Turtucaia, armata bulgară a atacat, în noaptea de 19/20 august, toată granița Dobrogei, conducând la luptele din sectoarele **Silistra și Bazargic**, care au avut o intensitate mai mare în zilele de 23-25 august. Ofensiva Divizia 9 Infanterie, care avea în responsabilitate capul de pod Silistra, desfășurată în sprijinul trupelor de la Turtucaia, a început în după amiaza zilei de 23 august. Trupele angajate (7 batalioane), sprijinite de 5 baterii din Regimentele 3 și 20 Artilerie și 3 baterii cal. 53 mm, au fost atacate de dușman prin surprindere la Sarsînlar. La 24 august ora 1,30 s-a ordonat retragerea, care în scurt timp s-a transformat în debandadă. „... față de panica diviziei 9-a, un divizion din Reg. 3 Artilerie reușește să pună în poziție și să oprească retragerea coloanei, datorită sîngelui rece al comandantului său (Maior Lupașcu)”⁵⁶. Trupele Diviziei 19 Infanterie, care se apărau în sectorul Bazargic, după ce bulgarii au ocupat Balagea, au evacuat nemotivat Bazargicul la 21 august, retrăgându-se la 20 km nord de oraș. Ofensiva din 23-25 august pentru recucerirea orașului a fost oprită după căderea Turtucaiei, Divizia 19 Infanterie primind ordin să se retragă pe linia întărită de la sudul căii ferate Medgidia-Constanța. În aceste lupte s-a remarcat Divizionul Tunuri cal. 87 mm, comandat de maiorul Miclescu Victor, care a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” pentru „curajul și priceperea cu care a condus divizionul său în luptele de la Karaomer și Amzacea”⁵⁷. Capul de pod Silistra a fost și el evacuat fără lupte.

La 25 august toate forțele româno-ruse-sârbe din Dobrogea au fost constituite în Armata de Dobrogea, care a fost întărită cu alte divizii luate de la Armatele 1 și 2 și din rezervă, sosite pe front în perioada 28 august-4 septembrie. În ziua de 27 august Armata de

⁵⁶ Maior Miclescu B. Andrei și căpitan Focșeneanu I. Mihail – Istoricul Artileriei Române – 1942, Tipografia Școlii Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” Pitești, p. 204.

⁵⁷ *** - Anuarul ofițerilor și drapelilor Armatei Române căroră li s-a conferit Ordinul „Mihai Viteazul”, Atelierele grafice Socec&Co., București, p. 56.

Dobrogea, în retragere, a ocupat frontul Cuzgan-Caraomer-Mangalia, iar la 2 septembrie frontul Rașova-Copadin-Topraisar. Dispozitivul de luptă era următorul: Grupul General Petala (Diviziile 2, 9 Infanterie) ocupa frontul Dealul Baicului-vest Cocargea, Grupul General Simanski (Divizia sârbă, Divizia 61 rusă) ocupa frontul Cocargea-est Cobadin, Grupul General Hartel (Divizia 19 Infanterie, o brigadă din Divizia 5 Infanterie și Brigada 5 Călărași) ocupa frontul Engi Mahale-Carlichioi, iar în rezervă Brigada 10/Divizia 5 Infanterie, o brigadă./Divizia sârbă, Divizia de Cavalerie rusă. La 2 septembrie Armata 3 și Armata de Dobrogea au format Grupul de Armare Sud, general Averescu. Ofensiva armatei bulgare din 5-6 septembrie a fost oprită de trupele Diviziilor 2, 9 și 15 Infanterie, după lupte violente la **Arabagi, Mulciova, Cocargea**. În luptele de la Arabagi „Regimentul 14 artilerie pierde câteva tunuri. Dar regimentul intervine, susținut de 9 artilerie, acoperă retragerea, respinge pe bulgari și restabilește frontul”⁵⁸, iar la Mulciova „Regimentul 14 artilerie și-a recâștigat parte din tunuri”⁵⁹. La Cocargea „Inferioară față de artileria dușmanului, artileria română, instalată pe dealurile Carasu, Cișme și Piribei, era de o eficacitate spăimântătoare față de atacurile infanteriei. Copleșite de focul ucigător al obuzelor și șrapnelelor, valurile de atac dușmane, care înaintau în teren descoperit, erau secerate, împrăștiate și amestecate cu pământul. Grămezi de cadavre și de răniți acopereau valea Diordingi-Orman. ... De pe dealul Cogaiuc, artileria Regimentului 22 și în special o baterie de 150 mm, comandată de căpitanul Dragalina, susțin lupta infanteriei și fac ravagii în rîndurile dușmane”⁶⁰.

Ca urmare a evoluției defavorabile a acțiunilor militare a fost **modificat planul inițial de campanie al armatei române**.

⁵⁸ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 359.

⁵⁹ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 360.

⁶⁰ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 360-361.

Consiliul de război din 2 septembrie, desfășurat la sediul Marelui Cartier General de la Periș, a hotărât oprirea ofensivei din Transilvania și trecerea la ofensivă pe frontul de sud. În această concepție s-au desfășurat manevra de la Flămânda și apărarea din Transilvania.

Conform noului plan, în perioada 17-24 septembrie, s-au desfășurat concomitent, de către Grupul de Armate Sud, **manevra de la Flămânda și ofensiva Armatei de Dobrogea**. Ofensiva Armatei 3 peste Dunăre urma să fie executată de Diviziile 10, 16, 18, 21 și 22 Infanterie și o divizie de cavalerie, în rezervă fiind Divizia 9 Infanterie, iar ofensiva Armatei de Dobrogea de Grupul General Radian (Diviziile 15 și 12 Infanterie, române), Diviziile 115 și 61 ruse și Grupul General Hartel (Diviziile 5, 19 Infanterie, române). În cadrul manevrei de la Flămânda, pentru protejarea podului și sprijinul trecerii Dunării s-au instalat următoarele baterii de artilerie grea: 1 baterie tunuri cal. 105 mm la 2 km est Flămânda, 1 baterie tunuri cal. 105 mm la 2 km nord Flămânda, 1 baterie tunuri cal. 105 mm la 5 km vest Flămânda, 1 baterie tunuri cal. 120 mm la 7 km vest Flămânda, 1 baterie obuziere cal. 120 mm la vest Flămânda, care aveau la dispoziție și un balon de observație. În ziua de 18 septembrie au fost trecute Dunărea, pe bărci și portițe, Diviziile 10 și 21 Infanterie, iar la ora 19 a fost terminată construcția podului, care în cursul nopții a fost rupt în trei părți, din cauza unei furtuni violente. Pe timpul trecerii acestor trupe, „... tunurile de pe malul românesc încep bombardarea malului din față, în special satele Reahovo, Babovo și Breaslen. Sub protecția acestui tir, trupele române debarcă pe malul bulgăresc, gonesc un slab detașament dușman și ocupă satul Reahovo. ... În același timp, când sub protecția tunului artileriei, trupele de infanterie treceau Dunărea pe bărci, pontonierii îndemînatici și marinarii îndrăzneți începeau întinderea podului ...”⁶¹. În dimineața zilei de 19 septembrie au trecut pe pod și Regimentul 18 Artilerie și un divizion din Regimentul 13 Artilerie. Condițiile atmosferice îngreunând operația s-a

⁶¹ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 368.

dispus ca în capul de pod de pe malul drept al Dunării să rămână câte un regiment din Diviziile 10 și 21 Infanterie și artileria de 53 mm, celelalte trupe fiind trecute pe malul stâng la 20 septembrie ora 8,30. În aceeași zi s-a dat ordinul de oprire a manevrei, cele 2 regimente din capul de pod fiind și ele retrase, iar podul, în mare parte, strâns.

Ofensiva Armatei de Dobrogea a început la 18 septembrie printr-un puternic bombardament de artilerie pe tot frontul. Grupul General Radian a dus acțiuni locale de fixare a inamicului, trupele din centru și stânga armatei ducând lupte grele timp de 2 zile. Grupul Hartel a reușit să înainteze 10 km în dispozitivul advers, iar Grupul Radian a împins pozițiile noastre cu 1-2 km înainte. În aceste lupte, la Amzacea, s-a remarcat locotenentul Alexandru Tutunaru, comandantul Bateriei 6 din Regimentul 19 Artilerie care a căzut *„ca un viteaz ... disprețuind ploaia cumplită de proiectile și servind drept pildă de curaj și bravură pentru camarazii săi, ... conducînd cu energie și pricepere subunitatea sa, a reușit să degajeze infanteria de focul artileriei inamice, distrugînd două baterii vrăjmașe”*⁶². Acțiunile ofensive din Dobrogea au fost oprite la 23 septembrie. Diviziile 15 și 12 Infanterie, comandate de doi bravi artileriști, generalii Eremia Grigorescu și Traian Găiseanu, au fost mutate pe alte fronturi, la 24, respectiv 29 septembrie.

4.3.1.3. Apărarea forțelor române în Transilvania

La o lună de la intrarea României în război, Puterile Centrale au îndreptat efortul lor împotriva țării noastre, în Transilvania fiind adusă Armata 9 germană, care avea ca misiune ofensiva împotriva trupelor române. Ofensiva acestei armate a dus, în primă etapă, la bătăliile de la Sibiu, din Munții Perșani și de la Brașov. **Bătălia de la Sibiu** s-a desfășurat în perioada 13-15 septembrie și a opus Corpului 1 Armată „din Armata 1, Armatei 9 germane compusă din Corpul 39, Corpul de Cavalerie și Corpul Alpin. La 13 septembrie Corpul 1 Armată, compus din Diviziile 13, 23 Infanterie și Brigada 1

⁶² Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 1, Editura Militară, București, 1987, pp. 372-373.

Călărași și susținut de 19 baterii de artilerie a ocupat, la sud de Sibiu, următorul dispozitiv de apărare: Divizia 13 Infanterie – Avrig, Dl. Bucata, Divizia 23 Infanterie – Șelimbăr, Gura Râului, iar Brigada 1 Călărași pe malul stâng al Oltului. În această bătălie artileria a susținut trupele corpului astfel: artileria Diviziei 13 Infanterie (9 baterii, 4 baterii tunuri 75 mm, 1 baterie obuziere 105 mm, 2 baterii tunuri 75 mm munte, 2 baterii 53 mm) a ocupat poziții de tragere în raioanele Dealul Chirmogului și Cașolt; artileria Diviziei 23 Infanterie (12 baterii, 3 baterii tunuri 75 mm, 2 baterii tunuri 87 mm, 1 baterie tunuri 105 mm, 2 baterii tunuri 75 mm munte, 1 baterie 57 mm) a ocupat poziții de tragere în raioanele Șelimbăr-Cisnădie și Poplaca – Pădurea Trei Vârfuri, cu o baterie 87 mm *„în alarmă”* la Veștem⁶³. În dimineața zilei de 13 septembrie, după o puternică pregătire de foc, Corpul 39 german a trecut la ofensivă, iar Corpul Alpin a pătruns în Defileul Oltului, în spatele trupelor noastre. Încă de seara „... cele 55 de baterii ale grupului de atac german încep un bombardament violent al pozițiilor românești, atingînd în dimineața zilei următoare o extraordinară intensitate. Din partea românilor nu i se poate răspunde cu aceeași tărie: românii nu au decît 16 baterii. Pe lîngă marea inferioritate numerică, se adaugă inferioritatea calibrelor: românii nu au artilerie grea, pe cînd dușmanul avea 42 piese de artilerie grea, dintre care 12 mortiere de 21 cm. Nici măcar cele opt tunuri, de calibru 120 mm, sosite românilor în seara din ajunul bătăliei, n-au putut fi întrebuințate din cauza defectuoșității închizătoarelor și fiindcă erau servite de ofițeri de rezervă neinstruiți”⁶⁴. După retragerea pe aliniamentul Racovița, Veștem, Cisnădie, din noaptea de 14/15 septembrie, în noaptea de 15/16 septembrie Corpul 1 Armată s-a retras în interiorul Defileului Oltului, deși Detașamentul Lotru constituit de Armata 1 înfrânsese trupele alpine germane la Căineni, iar Armata 2, acționând ofensiv, se apropiase de trupele corpului. *„Coloanele de artilerie și*

⁶³Cf. Colonel dr. (r) Victor Atanasiu – Bătălia din zona Sibiu-Căineni - Septembrie 1916 – Editura Militară, 1982, pp. 66-69.

⁶⁴ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 267.

trăsuri trebuiau să înceapă retragerea imediat prin Defileul Oltului”⁶⁵. „Aproape întreaga artilerie a fost salvată. Multe care cu muniții și aprovizionări, sfărâmate, au trebuit să fie lăsate în drum, sau prăvălite în Olt.”⁶⁶, inamicul capturând 13 tunuri.

Acțiunile ofensive ale Armatei 2 la flancul său stâng în încercarea de stabilire a legăturii cu Corpul 1 Armată/Armata 1 au fost oprite la 17 septembrie, armata primind ordin să treacă la apărare pe un aliniament prielnic. În bătălia de la Porumbacu din 14-19 septembrie desfășurată de Divizia 4 Infanterie, „o baterie de obuziere germane, părăsită în timpul fugii, a fost repede întrebuințată de artileriștii noștri, împotriva trupelor dușmane debandate”⁶⁷. Retragerea începută în noaptea de 19/20 septembrie a continuat și în ziua următoare, pe 21 septembrie armata realizând dispozitivul de apărare pe aliniamentul Petca (20 km sud Odorhei), Paloș, Homorod, Heviz, Comana, Perșani. Armata 9 germană a atacat cu Corpul 39, la 22 septembrie orele 13-14, Divizia 4 Infanterie, aflată în apărare la flancul stâng al Armatei 2, pe pantele de vest ale munților Perșani, pe aliniamentul Perșani, Șinca, Șercăița. La ora 15, pe dealul Bătătura, aflat la nord de defileul Perșani (comunicația Sercaia-Codlea), s-a produs panică. „Surescitați de focul artileriei grele, la care nu pot răspunde, soldații părăsesc dealul Bătăturii. Regimentul 16 artilerie (comandant colonelul Gorgos) își părăsește tunurile pe poziție și fuge cu caii”⁶⁸. Pe Dealul Ulmilor, la postul de observare al bateriei 1, „baterie de sacrificiu” stabilită de comandantul Brigada 4 Artilerie, a căzut la datorie colonelul Gheorghe Constantinidi, comandantul Regimentului 2 Artilerie „General de divizie Gheorghe Manu”.

⁶⁵ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919. vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 272.

⁶⁶ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 274.

⁶⁷ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicula nr. 4/septembrie 1919, p. 67.

⁶⁸ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 290; Lt. colonel Ioanițu Alexandru- Războiul României (1916-1918) vol. 1, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, p. 104.

„După ce asigură retragerea celorlalte baterii, el sboară călare la postul de observație al bateriei I-a de pe dealul Ulmilor unde prin curajul și eroismul său exaltează până la sacrificiu pe ostașii bateriei. Apoi el singur a dirijat tragerea, și râdea de Nemți, că nu trag bine, până ce un proiectil inamic să sparge lângă el și-l omoară imediat. În același timp cad grav răniți: adjutantul regimentului locot. Ionescu Alfred (brațul drept rupt) și sergentul ține cal Ionescu C. (un picior rupt)”⁶⁹. Trupele Diviziei 4 Infanterie au părăsit pozițiile și s-au retras prin defileul Perșani și defileul Șinca, fiind oprite la Vlădeni-Tântari, respectiv Poiana Mărului-Tohanul. Aici a fost rănit maiorul Niculae Sichitiu, comandantul Divizionului 2 din Regimentul 2 Obuziere, care „... a intrat în luptă în 16 întâlniri cu inamicul, luând parte la marile bătălii dela Porumbacu-Cincu Mare-Măgura Voinea și Perșani”⁷⁰. La 23 septembrie, resturi din trupele diviziei, printre care și 4 baterii de artilerie, oprite la Vlădeni, au angajat lupta și apoi s-au retras la Tântari, unde după alte lupte, la ora 21, au încep retragerea spre Brașov, deși aveau ordin să reziste până în zori. Astfel s-a ajuns la **bătălia de la Brașov** din 24-25 septembrie.

Retragerea trupelor Armatei 2 a continuat, astfel că la 24 septembrie au ocupat aliniamentul ordonat Sf. Gheorghe, Brașov, Bran. În ziua de 24 septembrie, deși au avut unele succese, unitățile Armatei 2 au continuat retragerea prin luptă pe crestele Carpaților, pe aliniamentul Cheia, Bratocea, Timișul de jos. În cadrul acestei bătălii artileria română s-a dovedit „mediocră, ... slabă, ... dezorganizată...”⁷¹.

În perioada 17-30 septembrie și Armata de Nord, sub presiunea ofensivei Armatei 1 austro-ungare, și coroborat cu retragerea Armatei 2, a desfășurat acțiuni de retragere, la final ajungând pe vechea frontieră.

⁶⁹ General C. Dragu – Colonelul Constantinidi Gheorghe comandantul R. 2 Artilerie „General de divizie Gheorghe Manu” – Eroul dela Dealul Ulmilor – Bătălia dela Perșani – în Cultul Patriei, an I, nr. 18-19/3 octombrie 1932, pp. 1-2.

⁷⁰ General C. Dragu – Maiorul Sichitiu Nicolae. Eroul dela Băicoiu – în Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939, p. 34.

⁷¹ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 296.

4.3.1.4 Apărarea Armatei Române pe Carpați

La sfârșitul lunii septembrie trupele Armatei Române se aflau dispuse în cordon pe lanțul muntos al Carpaților, iar în sud erau Grupul Apărării Dunării (Armata 3 fusese dizolvată) și Armata de Dobrogea. Situația artileriei române era următoarea: Armata de Nord (Diviziile 7, 8, 14, 15 Infanterie și 2 Cavalerie) avea 55 baterii, Armata 2 (Corpurile 2 și 3 Armată cu Diviziile 3, 4, 6, 10, 12, 16, 41, 22 Infanterie) avea 80 baterii, din care 6 grele, Armata 1 (Corpul 1 Armată cu Diviziile 13, 23 1 și 11 Infanterie) avea 70 baterii, din care 7 grele. Deci pe frontiera Transilvaniei se aflau 205 baterii, din care 154 de câmp, 38 de 53 mm și 13 grele. Pe frontiera de sud Grupul Apărării Dunării (Divizia 18 Infanterie și Divizia 1 Cavalerie) avea 22 baterii, din care 7 grele, iar în Dobrogea (Diviziile 2, 5, 9, 19 Infanterie) erau 49 baterii, din care 9 grele⁷².

În cursul lunii octombrie, în trecătorile din Carpați s-au desfășurat lupte de o mare intensitate. Armata de Nord, cu Divizia 2 Cavalerie și Divizia 15 Infanterie, a desfășurat **bătălia de la Oituz** (28 septembrie-13 octombrie), când, într-o primă etapă Divizia 2 Cavalerie și parte din Divizia 15 Infanterie au interzis pătrunderea inamicului prin pasul Oituz către Satul Herăstrău, iar în a doua etapă, prin contraatac Diviziei 15 Infanterie, comandată de generalul artilerist Eremia Grigorescu, s-a reușit respingerea inamicului peste frontiera cu Austro-Ungaria. La 28 septembrie „*Bateriile de artilerie călăreață ale Diviziei de cavalerie trag splendid: ele surprind Divizia a 3-a de cavalerie dușmană, care se încolona pentru atac și o împrăștie în dezordine pe câmpia dintre Brețcu și Lemnia*”⁷³. Divizia 15 Infanterie, întărită cu Regimentul 25 Artilerie, adusă de pe frontul din Dobrogea, a înlocuit forțele Diviziei 2 Cavalerie, regrupată în raionul Mânăstirii Cașin. De reținut că „*Artileria călăreață a Diviziei a 2-a de cavalerie, care s-a arătat la înălțime, e*

⁷² Cf. Lt.colonel Ioanițiu Alexandru - Războiul României (1916-1918), vol. 1, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, p. 122.

⁷³ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 404.

păstrată pe frontul de luptă; ea va susține infanteria la păstrarea trecătoarei”⁷⁴. În zilele următoare inamicul a încercat să ocupe satul Hîrja, dar trupele române, susținute de divizionul de artilerie călăreață, s-au dovedit a fi de netrecut. După ce Divizia 15 Infanterie a fost întărită, la 5 octombrie, cu o brigadă din Divizia 8 Infanterie, cu un divizion de obuziere și unul de câmp, generalul Grigorescu a hotărât să dea lovitura decisivă. La 6 octombrie a fost declanșată contraofensiva română, iar la 10 octombrie, trupele generalului Grigorescu, care „... dispune acum de 26 batalioane de infanterie, susținute de opt baterii de câmp, patru baterii de obuziere și o baterie de tunuri de munte.”, iar „*Divizia a 2-a de cavalerie cu divizionul ei de artilerie călăreață, continuă să facă parte din acest grup*”⁷⁵, au obținut o strălucită victorie, dovedind că angajamentul „**Pe aici nu se trece!**” nu a fost o simplă lozincă.

Și pe frontul Armatei 2 s-au dus lupte crâncene de apărare a trecătorilor din Carpați. În zona **Carpaților de curbură** s-au desfășurat bătăliile, din perioada 28 septembrie-27 octombrie, de pe valea Buzăului și pasul Tabla Buții, și din trecătorile Bratocea și Predeluș, susținute de Corpul 3 Armată, iar trecătoarea Predeal a fost apărată de Corpul 2 Armată. Astfel, Divizia 6 Infanterie, întărită cu un divizion de artilerie din Divizia 16 Infanterie și cu 2 baterii de tunuri grele de 105 mm și 120 mm a reușit să respingă acțiunile Diviziei 89 germane care a atacat pe valea Buzăului și pasul Tabla Buții. De asemenea, Divizia 3 Infanterie a respins atacurile trupelor germane din trecătoarea Predeluș și pasul Bratocea, trupele corpului ocupând un aliniament de apărare pe vechea frontieră. În trecătoarea Predeal, apărată de Divizia 21 Infanterie din Corpul 2 Armată, inamicul a reușit să ocupe gara și localitatea Predeal, dar nu a putut să dezvolte ofensiva pe valea Prahovei.

Concomitent cu luptele din valea Prahovei s-au desfășurat acțiuni înverșunate în **defileul Bran**, în perioada 27 septembrie-10 noiembrie. Trecătoarea Bran era apărată de

⁷⁴ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 405.

⁷⁵ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 408.

Divizia 22 Infanterie, organizată la 25 august din unități ale Diviziilor 5 și 6 Infanterie, și avea ca artilerie 2 baterii 53 mm, Regimentul 11 Artilerie, Divizionul 2/Regimentul 3 Obuziere, cu un total de 11 baterii⁷⁶. Ea a ocupat dispozitiv de luptă pe o poziție amenajată din timp de pace între Muntele Fundățica și Piatra Craiului. Artileria avută la dispoziție era dispusă astfel: „... *divizionul 2 din Regimentul 10 artilerie ocupa poziție la nord de Ciocanul; Regimentul 11 artilerie la est de Podul Dîmbovița; divizionul 2 din Regimentul 2 artilerie și divizionul 1 din Regimentul 3 obuziere la nord-vest de Podul Dîmboviței, iar bateria din Regimentul 4 artilerie grea la Posada. Locotenent-colonelul Cochino Lăzărescu era numit comandantul artileriei întregii divizii și lua comanda tuturor grupelor de artilerie afectate diviziei*”⁷⁷. Supusă ofensivei frontale a Diviziei 76 germane, dar și manevrei de învăluire pe la flancul său stîng a Brigăzii 8 Munte austro-ungară, la 30 septembrie divizia s-a retras pe aliniamentul Fundul Neagului, Dealul Căpitanului, între Rucăr și Dragoslavele. După alte încercări ofensive inamice, Divizia 22 Infanterie căreia i s-a alăturat și Divizia 12 Infanterie (comandată de generalul artilerist Traian Găiseanu), formând Grupul Namăești, a oprit inamicul și, la 5 octombrie, a trecut la apărare pe aliniamentul Piscul Urbei, Muntele Mateiaș, Vârful Măgura, Poiana Lungă, Muntele Clăbucet, Muntele Strâmbul. Divizia 12 Infanterie, adusă de pe frontul dobrogean, avea ca artilerie 2 baterii de 53 mm, Regimentul 22 Artilerie cu 2 divizioane și Bateria a 7-a din Regimentul 2 Artilerie Grea, iar Grupul Namăești dispunea, în total, de 31 baterii de artilerie, din care 4 de însoțire a infanteriei și 5 grele⁷⁸. La sfârșitul primei decade a lunii noiembrie inamicul a fost obligat să treacă la apărare în pasul Bran. Pe o placă de marmură din Mausoleul de la Mateiaș stau încrustate și numele eroilor Regimentului 22 Artilerie căzuți în această luptă: Slt. Davidescu Constantin, soldații

⁷⁶ Conform M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în războiul mondial 1916 – 1918, vol. 1, anexa nr. 18- Imprimeria Națională, 1934.

⁷⁷ Colonel dr. Victor Atanasiu – Bătălia din zona Bran-Câmpulung – Editura Militară, 1976, pp. 47-48.

⁷⁸ Cf. Colonel dr. Victor Atanasiu – Bătălia din zona Bran-Câmpulung – Editura Militară, 1976, pp. 78-79.

Osiac Dumitru, Popescu D. Constantin, Popescu Grigore.

Tot în luna octombrie Armata 1 a susținut acțiuni de apărare pe **Carpații Meridionali**, angajând bătăliile din Valea Oltului și de la Jiu. Corpul 1 Armată (Corpul de Olt), după desfășurarea bătăliei de la Sibiu a trecut la apărare pe aliniamentul Muntele Suru, Cîineni, Voineasa. Corpul avea în compunere Diviziile 13, 23 Infanterie și Brigada 1 Călărași, iar ca artilerie 28 de baterii. La 3 octombrie Corpul Alpin german a declanșat ofensiva în **valea Oltului** (3-14 octombrie), reușind o pătrundere în sectorul Diviziei 23 Infanterie, aflată la est de Olt. După introducerea în luptă a Diviziei 14 Infanterie din rezerva Armatei și executarea contraatacurilor din 29 și 30 octombrie inamicul a fost oprit din încercarea de a pătrunde spre Pitești. La 7 noiembrie trupele corpului au ocupat aliniamentul de apărare Cerbureni, Merișani, Bîrsești, dealul Călimăneștilor.

În primele zile din octombrie Divizia 11 Infanteriei., susținută de 15 baterii de artilerie, dintre care 6 baterii tunuri 75 mm, 1 baterie obuziere 105 mm, 1 baterie obuziere 120 mm, 5 baterii de munte de 57 mm și 63 mm și 2 baterii de 53 mm, se găsea în apărare pe pozițiile pregătite din timp, pe fosta frontieră, cu majoritatea forțelor la vest de Jiu⁷⁹. **Bătălia de la Jiu**, desfășurată în perioada 10-15 octombrie, a opus trupele acestei divizii celor ale grupului Kneussl format din Diviziile 11 Infanterie și 6 Cavalerie germane, respectiv Brigada 114 Infanterie austro-ungară. Comandant al artileriei a fost colonelul Pașalega, iar Regimentul 21 Artilerie din Divizia 11 Infanterie a fost comandat de locotenent-colonelul Petroianu. În luptă s-au distins „*bateriile locot. Stoenescu, locot. Mihăilescu Gr. și bateria de 53 mm (locot. Vasile Rădulescu) a Brigăzii 22 infanterie*”⁸⁰. „*O coincidență stranie: Divizia 11-a română luptă cu Divizia 11 bavareză; regimentul 21 Artilerie român cu regimentul 21 artilerie bavarez; bravul locot Schmidt român (viitor general și pentru scurt timp inspector general al artileriei – N.N.) a luptat cu căpitanul*

⁷⁹ Cf. Colonel Alexandru Niculescu – Luptele de la Jiu 1916 – Editura Militară, 1976, pp. 44-45.

⁸⁰ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicola nr. s/noiembrie 1919, p. 92.

*Schmidt, ambii artileriști. Căpitanul Schmidt (bavarez) a fost găsit mort în șanțul drumului din Arsuri, alături de calul său*⁸¹. La 10 octombrie, după o pregătire de artilerie intensă, inamicul a trecut la ofensivă, la 13 septembrie trupele Diviziei 11 Infanterie oprind inamicul pe aliniamentul Vf. Roci, pasul Surduc, malul stâng al Jiului până la nord de Tg. Jiu, Rașova, Frâncești. Primind întăriri din rezerva Armatei 1 divizia a trecut la ofensivă, reușind să reocupe aliniamentul de pe fosta frontieră. Acțiunile artileriei au fost coordonate de colonelul Dumitru Pașalega. În cursul acestei lupte este de remarcat acțiunea sublocotenentului Pătrășcoiu, care, cu o grupă de ostași din compania sa, a capturat două baterii germane ce acționau chiar din satul său natal, Arsuri, din livada părinților săi, și le-a întors împotriva infanteriei inamice⁸². „... în seara zilei de 14.X compania 7 din reg. 18 comandată de sublocot Pătrășcoiu N., a reușit a se strecura pe la ora 7 seara, printre trupele adverse și a cădea prin surprindere în spatele artileriei dușmane în Arsuri, pe care punându-le pe fugă și împușcând caii și servanții, a capturat 2 baterii de obuziere de 105 m.m. din divizionul III al reg. 21 de Artilerie bavarez ... cele 8 tunuri capturate de compania 7-a fiind în posesiunea noastră, am anunțat artileria și de la ora 12,30, patru din ele sunt puse în baterie urmărind cu focuri pe inamicul ce se retrage spre Buliga”⁸³.

4.3.1.5 Apărarea Armatei de Dobrogea: 6-20 octombrie

După o acalmie de aproape 2 săptămâni, pe frontul dobrogean a început la 6 octombrie ofensiva trupelor germano-bulgaro-turce. Pe acest front, care urma aliniamentul Rașova, Cocargea, Topraisar, Tatlageac, se aflau următoarele mari unități românești: Diviziile 2, 19, 9 și 5 Infanterie. După o violentă pregătire de artilerie trupele inamice au atacat puternic pe direcția Diviziei 19 Infanterie,

⁸¹ General Ion Anastasiu – O pagină din războiul nostru. Lupta de la Jiu 14/27 octombrie 1916 – 1936, Tip. „Bucovina” I.E. Torouțiu, București, p. 27, nota 2.

⁸² Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 437-438.

⁸³ General Ion Anastasiu – O pagină din războiul nostru. Lupta de la Jiu 14/27 octombrie 1916 – 1936, Tip. „Bucovina” I.E. Torouțiu, București, pp. 68-69.

care a rezistat eroic. „*Formidabila bombardare a poziției române de la Topraisar întrecea tot ce se văzuse până atunci pe frontul dobrogean. Ea era executată de tunuri de 105, 150 și două baterii de 210 mm. Tirul era dirijat de o escadrilă de cinci aeroplane ... Artileria Diviziei a 19-a române era formată din șase baterii, din care două cu tragere înceată, al căror tir era jenat din cauza fumului*”⁸⁴. După două zile de lupte centrul frontului apărat de Divizia 115 infanterie rusă a cedat, fiind deschis drumul spre Constanța, care va fi ocupată la 9 octombrie. Apoi, la 12 octombrie a fost ocupat orașul Cernavodă (armamentul din capul de pod fusese evacuat în noaptea precedentă la Hîrșova), și odată cu acesta și calea ferată Cernavodă-Constanța, frontul stabilizându-se pe aliniamentul Dăeni, Babadag. Pe 20 octombrie marile unități române, Diviziile 2, 5, 9, 19 Infanterie au fost retrase în zona Brăila pentru refacere.

4.3.1.6 Apărarea Armatei române în Muntenia

După oprirea forțelor germano-austro-ungare în trecătorile din Carpați, Armata a IX-a germană a hotărât reluarea ofensivei peste Carpați, iar comandamentul român apărarea pe aliniamentul ocupat. Astfel, în perioada 29 octombrie-6 noiembrie inamicul a atacat pe frontul Armatei 2, atacurile fiind respinse de **Grupurile Prahova la Predeal și Nămăești la Câmpulung**. „*Printre actele de eroism săvârșite în cursul acestei lupte (Valea Prahovei, linia Clăbucetelor – N.N.), merită să nu fie dată uitării purtarea maiorului Munteanu Ion din Regimentul 18 obuziere. În vălmășagul luptei, pe când una din bateriile divizionului său fusese încadrată și îngropată sub dărîmături, infanteria era cuprinsă de panică și amenințată cu înconjurarea. Ca să dea timp soldaților ca să se retragă în ordine, maiorul Munteanu împinge cealaltă baterie pe creasta descoperită și începe să tragă în dușman, pe care-l oprește pe loc. Bateria concentrează asupra ei focul dușmanului, e încadrată și un proiectil dușman retează amîndouă picioarele maiorului. Totuși el refuză să se lase evacuat și rămîne pe loc să*

⁸⁴ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, p. 380.

*supravegheze personal, luarea înălțătoarelor de la tunurile care, îngropate, nu mai pot fi salvate, precum și retragerea personalului lor. Ultimul rămas în baterie, el rămîne pentru veșnicie, căci un al doilea proiectil dușman îi sfărîmă capul*⁸⁵. La 1 noiembrie inamicul a atacat în zona Olt-Argeș, trupele române din Corpul 1 Armată retrăgându-se în noaptea de 11/12 noiembrie pe aliniamentul Cerbureni (10 km nord Curtea de Argeș), Curtea de Argeș, Tigveni, valea Topologului, Bînești.

Situația cea mai gravă s-a înregistrat în **zona Jiu** a Armatei 1, unde unități ale Diviziei 1 Infanterie, grupate în Detașamentul Jiu (10 batalioane, 9 baterii de artilerie) și Detașamentul Cerna (10 batalioane, 7 baterii de artilerie) au suportat ofensiva viguroasă a grupului Kuhne (Corpului 54 Artilerie) și Corpul de Cavalerie General Schmettow, cu un total de 6 divizii, care a început la 29 octombrie. Chiar dacă Armata 1 a fost întărită pentru apărarea de la Jiu cu Divizia 17 Infanterie, Oltenia a fost invadată de inamic, trupele române trecând la apărare pe Olt, în zona Slatina, iar Detașamentul Cerna (6 batalioane, 6 baterii de artilerie), unit cu Detașamentul Dunărea (4 batalioane de miliții, 8 baterii de artilerie), a fost încercuit și a capitulat la Tia Mare-Isbiceni, la 23-24 noiembrie, după lupte înverșunate, pierzând cea mai mare parte din material. În luptele din Oltenia s-au remarcat bateriile Regimentului 21 Artilerie și 2 baterii din Regimentele 1 și 5 Artilerie, care făcând parte din Detașamentul Colonel Obogeanu, au reușit, la 5 noiembrie, să iasă din încercuirea de la Vlădueni (sud Rovinari). În luptele de la Tia Mare, „... artileria bate la disperare; cea inamică intenționa să distrugă satul unde știa masate trupele noastre. ... Ai noștri nu se lasă mai jos: parcă-l văd pe locotenentul Leoveanu (viitorul general din al Doilea Război Mondial – N.N.) suit pe acoperișul școlii, din marginea satului, în linia infanteriștilor și strigă și comandă cu energie artileriștilor, să tragă mai aproape, mai departe, pînă ia în pînza de obuze pe trăgătorii inamici”⁸⁶.

⁸⁵ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 448.

⁸⁶ Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 1, Editura Militară, București, 1987, p. 479.

În perioada 10-12 noiembrie, „Grupul Apărarea Dunărei”, compus din Divizia 18 Infanterie, cu 15 baterii de câmp și 2 baterii 75 mm de poziție, și din Divizia 2 Cavalerie, cu 2 baterii 75 mm, 1 baterie 78 mm, 4 baterii tunuri 120 mm, 1 baterie tunuri 150 mm și 2 baterii obuziere 210 mm, a acționat pentru **apărarea sectorului Turnu Măgurele-Oltenița împotriva trecerii Dunării** de către grupul inamic general Kosch. „În sectorul atacat Turnu-Măgurele – Zimnicea se găseau o baterie de 78/80 (Turnu-Măgurele); un divizion 87/80 (Bragadiru); o baterie 105 mm (Suhaia); o baterie de 210 mm (Fântânele); o secție de 57 mm (Fântânele); o baterie călăreață (Cervenia). În momentul trecerii pe la Zimnicea a executat foc bateria de 210 mm (Fântânele)”⁸⁷. „Artileria era submediocră. Afară de puține baterii moderne sau de calibru mare, majoritatea erau tunurile vechi, fără repetiție și bateriile de însoțire formate din tunurile mici de 53 mm, scoase din forturi și puse pe afete. Soldații români le porecliseră în deriziune pușcoace, prin opoziție cu puternica artilerie grea dușmană. Unele baterii erau înhămate cu boi, din lipsă de cai. În câteva puncte de pe malul Dunării erau instalate baterii fixe, care supravegheau cursul Dunării și malul opus”⁸⁸. După ce în noaptea de 9/10 noiembrie artileria inamică a bombardat pe tot frontul, și în special orașul Zimnicea, apărat de 2 batalioane de miliții și bateria de 210 mm, trupele inamice au trecut Dunărea, pînă seara ajungând la nord de Zimnicea, iar pe 13 noiembrie, după ce toate unitățile inamice au trecut Dunărea pe pod, grupul Kosch a început înaintarea spre București. La lupta de la Călugăreni (16-21 noiembrie 1916) au participat „12 baterii (3 de 75 tragere repede, 3 baterii ob. 120, 2 baterii cu boi 75/80, 5 baterii 87/80, o secție franceză 120 și o secție 105)”⁸⁹.

Bătălia de la București sau bătălia de pe Argeș-Neajlov s-a desfășurat în perioada 12-20 noiembrie. La începutul luptei, trupele române din Muntenia se aflau dispuse astfel:

⁸⁷ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicola nr. 6/decembrie 1919, p. 99.

⁸⁸ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 482.

⁸⁹ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicola nr. 6/decembrie 1919, p. 104.

Armata 2 (Divizia 3 Infanterie, Divizia 6 Infanterie, Grupul Prahova, Grupul Nămăiești), cu 68 baterii de artilerie, din care 10 grele, în apărare, pe Carpații Meridionali, între valea Buzăului și bazinul Câmpulung (între valea Buzăului și râul Bratia); Armata 1 (Corpul 1 Armată, Diviziile 2 și 5 Infanterie, Divizia 17 Infanterie și Grupul Jiu, Divizia 1 Cavalerie), cu 64 baterii de artilerie, din care 1 grea, în apărare, pe văile Argeș, Topolog și Olt, între Cerbureni (10 km nord Curtea de Argeș) și Ipotești (15 km sud Slatina); în Oltenia, în spatele trupelor inamice se aflau detașamentele Cerna și Dunărea; Grupul Apărării Dunării era în contact cu primele trupe inamice trecute Dunărea. În rezerva Grupului General Prezan (Armata 1 și Grupul Apărării Dunării) se aflau Diviziile 9, 19 și 21 Infanterie, cu 26 baterii de artilerie. Inamicul era reprezentat de Armatele germane IX (general Falkenhayn) în Transilvania și Oltenia și mareșal Mackensen, la sud de Dunăre. Planul Comandamentului român prevedea o acțiune ofensivă frontală a Grupului Apărării Dunării contra grupului Kosch care tecuse Dunărea, concomitent cu o acțiune ofensivă la flancul stâng al Armatei 1 și apărarea Armatei 1 pe aliniamentul pe care se găsea. Până la 14 noiembrie, inamicul a continuat ofensiva și a reușit trecerea Oltului, Armata 1 retrăgându-se pe aliniamentul Dărmănești, Popești, Maldăru (la circa 20 km nord și vest de Pitești), iar Grupul Apărării Dunării pe aliniamentul Roșiori de Vede, Alexandria, Prunaru, Giurgiu. Pe 16 noiembrie Grupul Nămăești al Armatei 2 s-a retras la sud-est de Câmpulung, pe aliniamentul Bădeni, Boteni, iar Armata 1 la sud-est de Pitești, pe aliniamentul Priboeni, Costești. În ziua de 17 noiembrie, în timp ce inamicul își continua ofensiva spre București, Grupul Prezan a început ofensiva preconizată cu Grupul de manevră format din Diviziile 2/5, 9/19, 18 și 21 Infanterie, Brigăzile 9 și 19 Infanterie și Divizia 2 Cavalerie, și a continuat până la 20 noiembrie, când grupul Kuhne, amenințând spatele Grupului de manevră, s-a ordonat retragerea generală spre est. În cadrul acestei bătălii artileria a adus contribuții importante. La Bălăria și Stîlpu, Divizia 9/19 comandată de general Scărișoreanu a fost susținută „... în spate de

Regimentul 3 de artilerie”, la trecerea Argeșului de la Mihăilești din 20 noiembrie, reușind „să salveze aproape toată artileria diviziei sale: 38 de tunuri din 47”, în timp ce „Divizia Socec (Divizia 2/5 Infanterie – N.N.) si-a pierdut însă, la trecerea prin Neajlov, toată artileria”⁹⁰. La 24 noiembrie, Regimentul 13 Artilerie, reușind să iasă din încercuire de la Periș, „Împreună cu două batalioane de infanterie din Regimentul 33 (din Divizia 10 Infanterie – N.N.), ajunse din urmă, se organizează un detașament care să respingă inamicul din Tâncăbești și să deschidă drum spre șoseaua București-Ploiești. ... detașamentul se apropie de sat până la 1500 m. În acest moment asupra coloanei se dezlănțuie un puternic atac de infanterie susținut de artilerie din direcția satului care fusese ocupat încă din seara de 23 noiembrie, de inamic. Întregul regiment ocupă poziții de tragere și deschide focul pe direcția rachetelor trase de inamic. ... Bombardamentul artileriei noastre durează până la orele 7 dimineața, când intră în acțiune printr-un necruțător atac la baionetă, infanteria celor două batalioane. Copleșit de vigoarea atacului, inamicul se retrage ... La Tâncăbești însă, trenurile regimentului au fost capturate aproape în întregime de inamic, pierderile în oameni și materiale fiind cele mai mari de la începerea campaniei”⁹¹.

În retragerea generală către est Armata Română a mai angajat, înainte de a se stabili frontul pe Siret, luptele de apărare de pe **Cricov și de la Râmnicu-Sărat**, în scopul întârzierii ofensivei inamice. La Grupul Nămăești, „O manevră nedibace, în momentul dezlipirii trupelor de pozițiile lor, făcu pe dușman să se poată strecura prin Valea Argeșului spre Soslănești, despărțind Divizia a 12-a română de a 22-a și să captureze toată artileria Diviziei a 22-a, trăsurile cu arhiva și ambulanța. ... În urmărirea lui, Morgen atacă Tîrgoviștea cu întreaga Divizie a 12-a bavareză și reuși să ocupe orașul, după o luptă dată cu disperare de Divizia a 22-a română, care era aproape cu totul lipsită de

⁹⁰ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 505, 510.

⁹¹ Jipa Rotaru, Leonida Moise – Regimentul 13 Artilerie. Un destin eroic – Constanța, 1997, pp. 53-54.

artilerie”⁹². La 23 noiembrie 1916, pe când contraataca în fruntea regimentului său pe înălțimile nord Băicoi, pentru a asigura retragerea Diviziilor 12 și 16 Infanterie. „...Maiorul Sichitiu găsește soluția: în loc de a se mărgini la o rezistență îndârjită – care sigur duce la dezastru – hotărăște să atace coloanele de atac ale inamicului cotropitor și ordonând ca tot regimentul să treacă la contraatac. În fruntea batalioanelor sale, pe când le îmbărbăta la luptă dreaptă și aprigă, cu chipiul în mâna dreaptă, sus – pentru a indica o direcție, Maiorul Sichitiu este lovit de un glonț drept în frunte, care-l răpune jos așa după cum un trăsnet, răpune într-o clipită un falnic stejar al codrului. Sichitiu cade! ... Dar victoria este a Regimentului 83!”⁹³. La Râmnicu Sărat, la 13 decembrie, “Bateriile de artilerie ale Diviziei 1 română dezlănțuie un violent foc de baraj asupra dușmanului și-i opresc înaintarea. ...Satul Spidele e recucerit; ... Susținute de artileria Regimentului 21, trupele române înaintează și atacă acum dealurile Șonticari și Marghiloman”⁹⁴. La Măgura Odobeștilor, la 24 decembrie, Divizia 1 Infanterie n-a mai rezistat atacului C. Alpin bavarez și a trebuit să se retragă prin luptă spre schitul Tarnița, iar „tunurile de munte, neputînd fi salvate, au fost îngropate”⁹⁵.

Concluziile campaniei de patru luni și jumătate din anul 1916 ne arată că „...instrucția artileriei era defectuoasă: ea se oprise la școala de baterie. Din această cauză, tirul bateriilor izolate, bune prin ele însele, nu era capabil de aplicații tactice suficiente. Lipsa de preparație a tirului de grup se explica și prin sărăcia mijloacelor de care dispunea artileria: la început bateriile aveau numai 2 km de cablu; ele nu puteau să lucreze cu eficacitate, fiind lipsită și de

legătura cu infanteria. Din aceeași cauză nu puteau folosi nici avantajele terenului, fiind obligată să aleagă poziții descoperite, sau să înlocuiască telefonul cu oameni de legătură. Artileria mai era lipsită de aparate de vizare, era păcat să vezi unități bune pierind fără folos din cauza lipsei de mijloace tehnice elementare.

Inferioritatea armamentului nostru a fost una din cauzele hotărâtoare ale înfrîngerii. Artilerie grea am avut foarte puțină. Peste tot am fost dominați de dușman, atît ca număr de guri de foc, cît și în ce privește calibrele și lungimea tirului: fiecare divizie dușmană avea o puternică artilerie grea proprie. Bateriile noastre erau întotdeauna încadrate și sfărîmate de artileria grea dușmană. Lipsa cailor ori a tractoarelor îngreuiă transportul tunurilor noastre grele; cele mai multe trebuiau transportate cu boi. De aceea, tunurile noastre grele nu au putut fi aduse și întrebuințate în nici una din numeroasele lupte ce s-au dat în timpul campaniei din 1916. Împotriva numeroasei artilerii grele dușmane, noi opuneam „pușcoacele” de 53 mm, care-și „scuipau” proiectilele la 2 km. Într-un război ce se dădea pe o frontieră muntoasă, eram cu desăvîrșire lipsiți – din cauze cunoscute – de artilerie de munte, pe cînd dușmanul avea unități special înarmate, echipate și instruite pentru acest fel de război”⁹⁶.

4.3.2. Acțiunile artileriei pentru sprijinul de foc al operațiilor armatei române din anul 1917

4.3.2.1. Reorganizarea artileriei în perioada premergătoare campaniei din anul 1917⁹⁷

După 4 luni de lupte neîntrerupte, în care a pierdut 450 tunuri de diferite calibre, din care 230 tunuri de 75 mm cu tragere repede, 60 obuziere de 105 mm cu tragere repede și 40 tunuri de 105 mm, artileria, ca de altfel întreaga armată română, a fost reorganizată. Activitatea de reorganizare „se arată neagră înaintea noastră.

⁹² Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 518.

⁹³ General Săndulescu Cicerone - Eroul dela Băicoiu – în Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939, p. 37.

⁹⁴ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 528.

⁹⁵ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 538.

⁹⁶ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 579.

⁹⁷ Cf. Lt.colonel Ioanițiu Alexandru - Războiul României (1916-1918), vol. II, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, pp. 284-288.

De la început presimțim greutățile ... Noroc că soarta armatei a încăput pe mâini bune, căci generalul Christescu (ofițer de artilerie – N.N.), sub-șeful marelui stat major, e socotit ca cel mai capabil dintre generalii noștri și măcar cât timp cuțitul ne-a atins osul, va fi lăsat să lucreze⁹⁸. Până la începerea campaniei din 1917 s-au primit 87 tunuri 75 mm md. 1897, 72 tunuri lungi 120 mm, 20 tunuri scurte 120 mm¹⁴ obuziere 155 mm, toate franceze, 28 obuziere 127 mm engleze, 7 obuziere 152,4 mm și 130 mortiere de tranșee 58 mm. Pentru fiecare din cele 15 divizii reorganizate s-a prevăzut câte o brigadă de artilerie cu un regiment artilerie de câmp a 9 baterii tunuri de 75 mm (Krupp md. 1904 sau franceze md. 1897, ambele cu tragere repede) și un regiment de obuziere cu 2 baterii de 105, 120 sau 127 mm și 2 baterii 150 sau 155 mm, o baterie tunuri 53 mm (a 8 piese) și o baterie mortiere de tranșee 58 mm (a 8 piese). Artileria grea a fost reorganizată în 4 regimente, cu un total de 49 baterii, în mare parte cu materialul existent în 1916. Artileria de munte a fost reorganizată în 2 regimente, tot cu materialul existent. Artileria antiaeriană a fost reorganizată tot din tunurile 57 mm sistem Negrei-Burileanu, 4 piese 75 mm Deport și 12 tunuri 75 mm franceze. Armata 2, inclusă pe frontul de apărare, a reorganizat diviziile pe rând până în aprilie, Armata 1 a terminat reorganizarea la sfârșitul lunii iulie, iar Corpul 1 Armată în august, dar fără artilerie.

Compunerea artileriei diviziilor, a artileriei grele și a artileriei de munte în campania din 1917 după reorganizare a fost următoarea.⁹⁹

Divizia 1 Infanterie

- Brigada 1 Artilerie: R.1 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 5 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

⁹⁸ Romeo Vidrașcu, cpt. În rezervă, fost cdt. al bt. IV art. călăreață – Jurnalul de campanie 15 august 1916 – 18 iunie 1919 – Tipografia „Convorbiri literare” Societate anonimă, Str. Câmpineanu 17, 1920, p. 101.

⁹⁹ Cf. Lt.colonel Ioanițiu Alexandru- Războiul României (1916-1918), vol. 1, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, Anexa IV, pp. 186-204.

Divizia 2 Infanterie

- Brigada 2 Artilerie: Regimentul 9 Artilerie (fără material)
- Regimentul 14 Obuziere (fără material)
- 1 baterie 53 mm

Divizia 3 Infanterie

- Brigada 3 Artilerie: Regimentul 6 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 15 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 4 Infanterie

- Brigada 4 Artilerie: Regimentul 2 Artilerie (fără material)
- Regimentul 10 Obuziere (fără material)
- 1 baterie 53 mm

Divizia 5 Infanterie

- Brigada 5 Artilerie: Regimentul 7 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 19 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 2 baterii 127 mm engleze)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 6 Infanterie

- Brigada 6 Artilerie: Regimentul 11 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 16 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm
- 2 baterii mortiere 58 mm

Divizia 7 Infanterie

- Brigada 7 Artilerie: Regimentul 4 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 8 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 8 Infanterie

- Brigada 8 Artilerie: Regimentul 12 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 17 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 2 baterii 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 9 Infanterie

- Brigada 9 Artilerie: Regimentul 13 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 18 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 2 baterii 127 mm engleze)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 10 Infanterie

- Brigada 10 Artilerie: Regimentul 3 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 20 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm

Divizia 11 Infanterie

- Bg.11 Artilerie: Regimentul 21 Artilerie (6 baterii tunuri 75 mm din 12.09)
- Regimentul 26/1 Obuziere (1 baterie obuziere din 12.09)
- 1 baterie 53 mm (din 15.08)

Divizia 12 Infanterie

- Brigada 12 Artilerie: Regimentul 22 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 27/2 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 120 mm)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 13 Infanterie

- Brigada 13 Artilerie: Regimentul 23 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 28/3 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 2 baterii 127 mm engleze)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 14 Infanterie

- Brigada 14 Artilerie: Regimentul 24 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 29/4 Obuziere (2 baterii obuziere 105 și 2 baterii 120 mm engleze)
- 1 baterie 53 mm
- 1 baterie mortiere 58 mm

Divizia 15 Infanterie

- Brigada 15 Artilerie: Regimentul 25 Artilerie (9 baterii tunuri 75 mm)
- Regimentul 30/5 Obuziere (fără material)
- 1 baterie 53 mm

Divizia 1 Cavalerie

- Divizionul 1 Artilerie călăreță (3 baterii)

Divizia 2 Cavalerie

- Divizionul 2 Artilerie călăreță (3 baterii)

Artileria grea

- Regimentul 1 Artilerie Grea: Divizionul 1 (3 baterii tunuri lungi cal. 120 mm)
 - Divizionul 2 (3 baterii tunuri lungi cal. 120 mm)
 - Divizionul 3 (1 baterie tunuri 155mm, 1 baterie tunuri 150 mm)
 - Divizionul 4 (1 baterie tunuri 150 mm, 2 baterii tunuri 152,4 mm)
 - Divizionul 5 (2 baterii tunuri 150 mm)
- Regimentul 2 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (2 baterii tunuri 105 mm)
 - Divizionul 2 (2 baterii tunuri 105 mm)
 - Divizionul 3 (2 baterii tunuri 105mm)
 - Divizionul 4 (2 baterii obuziere 150 mm)
 - Divizionul 5 (3 baterii obziere 210 mm)
- Regimentul 3 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (3 baterii tunuri 105 mm)
 - Divizionul 2 (3 baterii tunuri lungi 120 mm)
 - Divizionul 3 (3 baterii tunuri 150mm)
 - Divizionul 4 (3 baterii obuziere 150 mm)
- Regimentul 4 Artilerie Gr.: Divizionul 1 (3 baterii tunuri lungi 120 mm)
 - Divizionul 2 (3 baterii tunuri lungi 120 mm)
 - Divizionul 3 (2 baterii tunuri 150mm)
 - Divizionul 4 (3 baterii tunuri 150 mm)
 - Divizionul 5 (3 baterii tunuri 150 mm)

Artileria de munte

- Regimentul 1 Artilerie munte: Divizionul 1 (2 baterii tunuri 75 mm munte)
 - Divizionul 2 (2 baterii tunuri 75 mm munte)
 - Divizionul 3 (3 baterii tunuri 57 mm)
- Regimentul 2 Artilerie Munte: Divizionul 1 (2 baterii tunuri 63 mm munte)
 - Divizionul 2 (2 baterii tunuri 63 mm munte)
 - Divizionul 3 (3 baterii tunuri 57 mm)

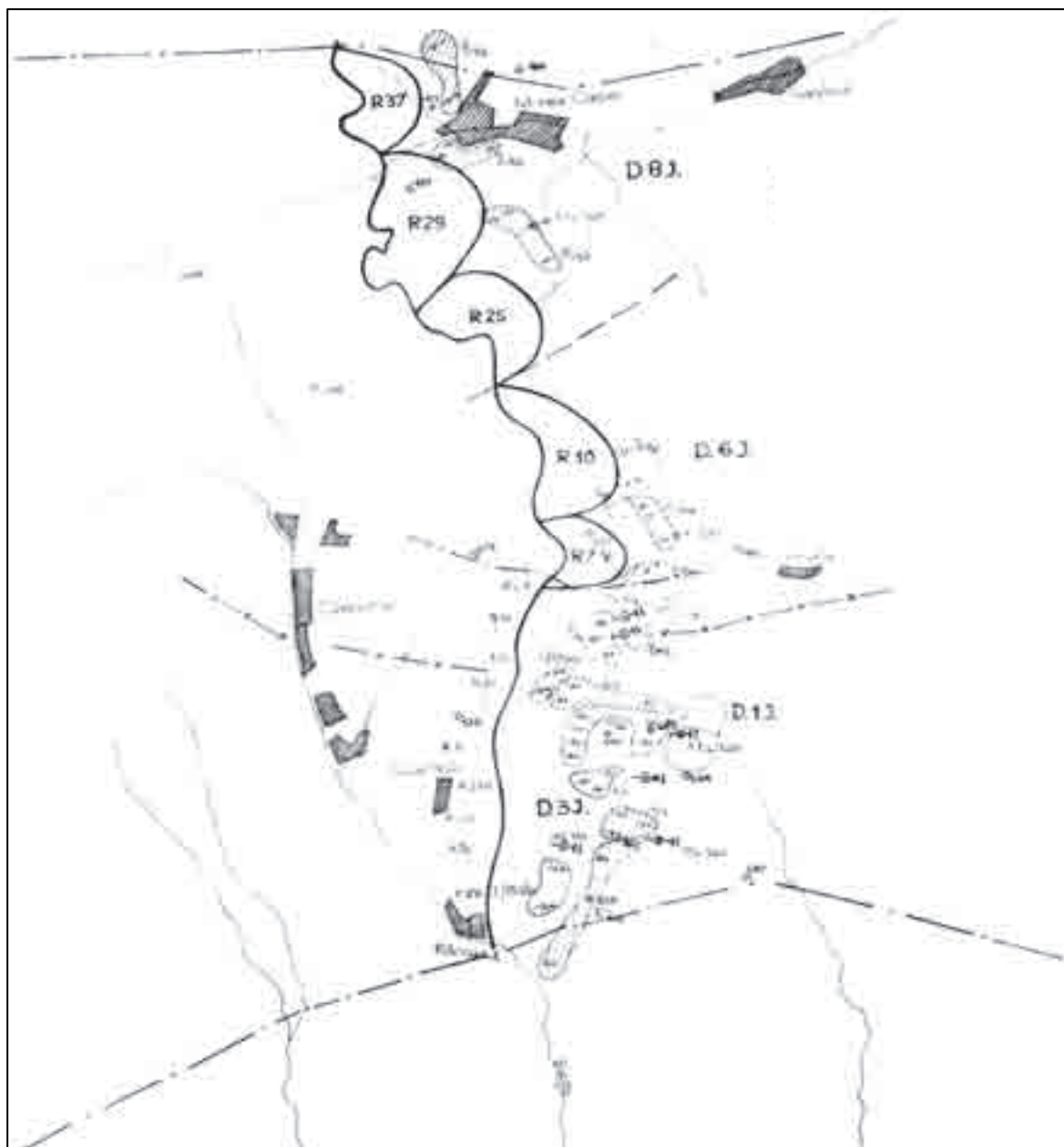
4.3.2.2. Acțiunile artileriei pentru sprijinul bătăliei de la Mărăști.

Operația ofensivă a Armatei a 2-a române de la Mărăști s-a desfășurat în perioada 11-17 iulie 1917, cu scopul de a nimici inamicul aflat la est de râul Putna și a ieși pe cursul superior al acestui râu.

În această operație Armata a 2-a a avut la dispoziție următoarea artilerie¹⁰⁰: Divizia 1 Infanterie din Corpul 1 Armată – Brigada 1 Artilerie (Regimentul 1 Artilerie, Regimentul 5 Obuziere), Divizia 3 Infanterie/Corpul 1 Armată – Brigada 3 Artilerie (Regimentul 6 Artilerie, Regimentul 15 Obuziere), Divizia 6 Infanterie/Corpul 4 Artilerie – Brigada 6 Artilerie (Regimentul 11 Artilerie, Regimentul 16 Obuziere), Divizia 8 Infanterie/Corpul 4 Artilerie – Brigada 8 Artilerie (Regimentul 12 Artilerie, Regimentul 17 Obuziere.); la dispoziția armatei: 1 divizion Artilerie Munte 63 mm (2 baterii), 1 divizion Artilerie Munte 75 mm (2 baterii), Divizionul 27 rus

(2 baterii 152,4 mm), o baterie 150 mm, 4 baterii 120 mm L., 2 baterii 105 mm L.; artileria diviziilor. Organizarea artileriei era următoarea¹⁰¹: Bateriile de 37mm, 53 mm și 57 mm din compunerea diviziei aveau câte 8 piese; regimentul de artilerie avea 3 divizioane a câte 3 baterii cu 4 tunuri de 75 mm Krupp și o baterie de 53 mm; regimentul de obuziere avea 3 baterii obuziere cal. 105 mm Krupp și obuziere cal. 120 mm francez și o baterie de mortiere 58 mm; bateriile de artilerie grea aveau 4 piese.

Ordinul de operații nr. 1638/20 iunie 1917 al comandantului Armatei, referitor la artilerie, menționa: „*Se destină sectorului de*

Dispozițivul artileriei române în bătălia de la Mărăști

¹⁰⁰ Cf. Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 59.

¹⁰¹ Ibidem, p. 61.

atac următoarea artilerie: - brigăzile de artilerie în întregime, precum și artileria de calibru mic a diviziilor 1, 3 și 6; - toate bateriile de artilerie grea ale Armatei și anume: o baterie Obuziere 150, 2 baterii ruse de 152,4, 4 baterii 120 și 2 baterii 105; bateriile de mortiere de tranșee (inclusiv bateria Aasen) ale Diviziilor 1, 3 și 6; - 2 divizioane artilerie de munte. Această artilerie va fi repartizată și distribuită pe poziție pe baza proiectului întocmit de comun acord de către Comandantul Corpului II Armată și Inspectorul Artileriei Armatei. Bateriile vor fi repartizate în: baterii pentru a contrabate artileria dușmană, baterii de distrugere și baterii de însoțire. Între acestea din urmă vor fi bateriile de munte și parte din bateriile Diviziei 1 destinate anume, și care vor trebui să fie puse în măsură ca mișcarea lor înainte să se facă în mod sigur la timp. Mortierele de tranșee vor fi distribuite în fața pozițiunii Mărăști - La Încărcătoarea din sectorul de atac. Comandantul Corpului IV va distribui artileria Diviziei a 8-a pe întregul front al sectorului Arșița Mocanului - La Încărcătoarea, făcând astfel ca bateriile de obuziere să contribuie la baterea pozițiilor ce vor fi atacate de centrul și de stânga Diviziei a 6-a. Acțiunile întregii artilerii din sectorul de atac vor fi conduse de către generalul Rovinaru, Inspectorul Artileriei Armatei. Acțiunea diferitelor categorii de grupe de baterii va fi condusă de comandanții de artilerie hotărâți de comun acord de către comandantul Corpului II Armată și Inspectorul Artileriei Armatei. Inspectorul Artileriei Armatei și comandanții grupurilor de baterii vor întocmi instrucțiuni de detaliu pentru acțiunea artileriei în așa fel, ca fiecare comandant de baterie să cunoască precis misiunea ce are, sectorul de bătut, natura focului și modul cum va fi el condus de către comandanții de drept pe timpul acțiunii însăși”¹⁰².

În Ordinul complementar nr. 1867 din 8 iulie, comandantul Armatei 1 a făcut ultimele precizări privind desfășurarea ofensivei, cele mai multe vizând pregătirea de artilerie. „Măine 9 Iulie, va începe ofensiva hotărâtă cu Ordinul de operații nr. 1638 din 20.VI.1917, după cum urmează: 1. Artileria destinată a bombardarea întăririle

dușmanului, în sectorul de atac, va deschide focul la ora 12 și-l va continua în așa mod, ca până poimăine 10 iulie ora 20, complectă dezorganizare a întăririlor primei linii dușmane să fie terminată. 2. Contrabateriile vor deschide focul intensiv, pe timpul bombardării pozițiilor dușmane, numai contra acelor baterii dușmane a căror pozițiune va fi exact cunoscută și al cărui foc ar fi dăunător trupelor noastre. În afară de aceste cazuri, contrabateriile se vor abține dela orice intervenire fără necesitate vădită în luptă, spre a nu descoperi pozițiile ei, mai cu seamă spre a-și păstra munițiunile pentru faza intrării infanteriei în acțiune. 3. În sectorul defensiv, bombardamentul pozițiilor inamice va începe la ora 10. Scopul bombardamentului în acest sector va fi, nu de a dezorganiza pozițiunea dușmană, mijloacele nefiind suficiente pentru aceasta, ci de a fixa pe dușman și a-l ține continuu sub amenințare. La început i se va da oarecare intensitate. 4. Pe timpul acțiunii artileriei vor avea loc 3 întreruperi ale focului de câte o jumătate de oră fiecare: prima întrerupere va începe Duminică 9 Iulie ora 19; a doua, Luni 10 Iulie ora 10 și a treia, în aceeași zi ora 17. Încetarea și deschiderea focului la aceste întreruperi se va face de către comandanții de baterii fără alte ordine anume. După fiecare întrerupere, focul va fi reluat cu o violență mai accentuată pentru câțva timp. 5. Duminică 9 Iulie ora 10 se vor regula ceasornicele prin telefon și erarhic până la comandanții de batalioane și baterii. 6. Alocuțiunea de muniții din tabela relativă, anexată la Ordinul nr. 1862 din 24.VI.1917, prevăzută prin prima zi de acțiune, se va repartiza pe zilele de 9 și 10 Iulie. Bombardamentul pozițiunii va trebui deci astfel regulat, ca să nu se depășească până în seara zilei de 10 Iulie această alocuțiune. 7. În cursul nopții de 9/10 și 10/11 Iulie serviciul artileriei va trebui regulat așa, ca oamenii să se poată repauza, fără ca focul să fie cu desăvârșire întrerupt, pentru ca inamicul să nu poată readuce întăririle sale în bună stare”¹⁰³.

Pentru prima zi de acțiune disponibilul de muniții, exprimat în număr de lovituri

¹⁰² Ibidem, pp. 43-44.

¹⁰³ Ibidem, pp. 106-107.

pentru fiecare tip gură de foc, era¹⁰⁴: tun cal.53 mm-436, tun cal.57 mm-98, tun cal.63 mm munte-210, tun cal.75 mm munte-386, tun cal.75 mm câmp-250, obuzier cal.105 mm-246, obuzier cal.120 mm md. 1888-178, tun cal.120 mm scurt francez-178, mortiere cal.58 mm-100, tun cal. 105 mm/91-196, tun cal.120 mm lung francez-210, obuzier cal. 152,4 mm rus 380, obuzier cal.150 mm/912-52. **Această muniție era cu 50 % mai puțină decât necesarul și a fost folosită în 2 zile de pregătire a ofensivei.**

În dimineața zilei de 9 iulie comandantul Armatei a 2-a a raportat Marelui Cartier General că „Pe frontul A. II – timp urât, ploae fină și cerul acoperit, vederea cu totul mărginită. Un tir precis și serios este exclus. Cred că ar fi cazul a se amâna poate acțiunea serioasă până la restabilirea timpului”. Totuși la ora 12 pregătirea de artilerie a început în sectorul de sud (Corpul 2 Armată), la ora 12.30 fiind suspendată. La ora 16 au fost reluate tragerile și s-a intrat în planul stabilit: la ora 19 s-a întrerupt tragerea timp de o jumătate de oră, fiind reluată cu violență conform ordinului, iar la ora 22 activitatea artileriei a scăzut simțitor. În urma acestor acțiuni s-au obținut următoarele rezultate: „începuturi de breșe în rețelele de sârmă; distrugerii în lucrările inamice, în special în sectorul de atac (Dl. Mărăști); aruncarea în aer a depozitului de muniții de la sud de satul Mărăști; început de distrugerii (incendiere) a ceea ce mai rămăsese din satul Mărăști; bombardarea satului Roșculești; acțiune de contrabaterie cu rezultate bune”¹⁰⁵. „În concluziune, pregătirea de artilerie stânjenită de timpul nefavorabil și redusă din această cauză cu 1/3 din durata de tragere normală, nu a putut da rezultatele pe care le-ar fi avut în cazul unor condițiuni atmosferice favorabile. Aspectul general al focurilor de artilerie și gradul lor de intensitate au dat inamicului o indicațiune suficientă asupra zonei unde avea să se producă efortul principal”¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Cf. Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 94.

¹⁰⁵ Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 113.

¹⁰⁶ Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 114.

Pregătirea de artilerie a continuat „în noaptea de 9/10 ... conform programului stabilit, pentru a împiedica repararea distrugerilor făcute în cursul zilei de 9. Obuzierele românești și ruse și o parte din bateriile de 75 mm au executat trageri de interdicție asupra D. Teiș și valea Dracea-Mare, Rosculești, Câmpurile, Gogoiu și Ciurucu. Acțiunea de artilerie a continuat în cursul zilei cu intensitate variabilă. În sectorul Corpului II Armată. Bombardamentul a crescut în intensitate la ora 6.20 în sectorul Diviziei a 3-a. Către ora 13.30 satul Mărăști era în parte incendiat. La ora 17 s-au suspendat tragerile pentru a se relua la ora 17.30. La ora 20 breșele erau făcute în sectorul corpului de armată, distrugerea adăposturilor, a observatoarelor, precum și a punctelor de sprijin din poziția inamică era obținută. Acțiunea de contrabaterie a continuat în măsura în care aviația putea răspunde acestei misiuni. În sectorul Corpului IV Armată. Până la ora 8 focuri rare de artilerie. Ulterior s-a tras asupra tranșeelor inamice de la D. Pietriș, cotele 506 (D. Cârpeniș), 500 (Vf. Arșiței), 480 (D. Arșiței), Valea P. Puturos și pe D. Fetișoara. Între orele 10 și 10.30 s-au suspendat tragerile, apoi s-a bombardat cota 772 (Coadă Văii Babei), cota 731 N. P-na La Încărcătoare, Rotilești și Câmpurile, în afară de obiectivele precedente. Între orele 20 și 22 s-au bombardat tranșeele de pe Mg. Cașin cota 1167, P-na Zlagov, cotele 500 D. Cârpeniș, 510 și 503 Arșița, 480 (Puturos) și 536 (Fetișoara). Acțiune redusă de contrabaterie”¹⁰⁷.

„Timp de 40 de ore – zi și noapte – peste 150 guri de foc de diferite calibre, ținură sub focul lor năpraznic dealul și satul Mărăști, făcând tot una cu pământul șanțurile germane frumos croite, adăposturile lor solid blindate, observatoarele lor betonate. Nimic nu mai rămăsese din marea cetate din ajun, fala, micul Verdun „care nu va cădea” al generalului Gerok, comandantul forțelor dușmane”¹⁰⁸. Deși consumul de muniție din pregătirea de artilerie din 9-10 iulie a fost cuprins între 1/4 și 2/3 din alocație pentru

¹⁰⁷ Ibidem, pp. 116-117.

¹⁰⁸ Ion Gr. Rădulescu, locot. în rezervă în Regimentul 6 Artilerie, avocat-Pitești – Mărăștii – Pitești, Tipografia „Liga Poporului”, 1919 p. 19.

diferite calibre s-a concluzionat că „pregătirea de artilerie și-a atins scopul, comandantul Armatei a 2-a la 10/23 VII. 917 ora 23.30 a dat ordinul de operații pentru punerea aracului la ora 4”¹⁰⁹.

„În clipa luptei dintre întuneric și lumină, bombardamentul de artilerie atinge o putere ne mai văzută, ne mai auzită. Cerul se întunecă, pământul se cutremură, limbile de flăcări se înalță cât mai sus în văzduh, furtuna de foc, furtuna mântuirii învâlue dealul și satul prăvălind talazurile ei asupra capetelor vrășmașe. Goarna vestitoarea atacului sună, voinicii prind armele, grenada și baioneta lucrează, sângele curge și roae. ... Mărăștii sunt ai noștri!”¹¹⁰. În sprijinul atacului artileria a consumat un număr sporit de proiectile, artileria Diviziei 6 Infanterie trăgând în prima zi (11 iulie) mai mult decât în cele 2 zile de pregătire de artilerie. „Bătălia de la Mărăști a eliberat 30 sate și 500 km p. din teritoriul național, adică 1/3 mai mult decât adversarul a reușit să cucerească prin bătălia de la Mărășești”¹¹¹. „Înțelepciunea conducătorilor și vitejia legendară a străbunilor reînviată în ostașii români, fac din lupta dela Mărăști, unul din cele mai de seamă episoade ale epopeii noastre naționale. Lupta dela Mărăști este cu adevărat o reînviere, o renaștere, după greutățile prin care am trecut, după înfrângerile la cari am fost supuși, după noianul de boli, cari s-au năpustit asupra noastră”¹¹².

Pe una din cele 15 plăci de marmură ale Mausoleului de la Mărăști stă mărturie a vitejiei artileriștilor numele tunarului sergent Ion Potop din Regimentul 6 Artilerie, veteran al Regimentului 3 Artilerie din Războiul de Neatârnare din 1877, pe care l-a ajuns aici potopul, rămânând înfrățit pe veci cu gloria și pământul Mărăștilor¹¹³.

¹⁰⁹ Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 119.

¹¹⁰ Ion Gr. Rădulescu, locot. în rezervă în Reg. 6 Artilerie, avocat-Pitești – Mărăștii – Pitești, Tipografia „Liga Poporului”, 1919 pp. 20-21.

¹¹¹ Locotenent-colonel N.S. Stoenescu – Bătălia de la Mărăști – București, 1930, p. 175.

¹¹² Ion Gr. Rădulescu, locot. în rezervă în Reg. 6 Artilerie, avocat-Pitești – Mărăștii – Pitești, Tipografia „Liga Poporului”, 1919 p. 24.

¹¹³ Cf. Dr. Florian Tucă – Triumful eroic Mărăști-Mărășești-Oituz - Editura Junimea, Iași, 1977, p. 55. Colonel Simion Asandei – Urmașii tunarilor de la reduta Grivița – Editura Militară, București, 1974, p. 50.

4.3.2.3. Acțiunile artileriei pentru sprijinul bătăliei de la Mărășești

Bătălia de apărare de la Mărășești a fost precedată de „Ofensiva zădărnicită de la Nămolosa”, care, din păcate, s-a redus doar la pregătirea de artilerie. Ea a început la 10 iulie, era „formidabilă ca putere, și, prin tirul ei precis, de o înspăimântătoare eficacitate. Trei zile, 23,24 și 25 iulie (stil nou – N.N.), a ținut îngrozitorul bombardament, în care timp s-au aruncat asupra inamicului 170000 de proiectile, adică 220 de vagoane, cuprinzând 2200 tone de muniții. A fost cea mai mare acțiune de artilerie de pe frontul nostru. Toată lunca Siretului este acoperită de nori de fum negru, galben-roșcat și vârtejuri de țărână se ridică în locurile exploziilor. Pământul se cutremură de mulțimea neîntreruptă a exploziilor. Nu se mai aude nimic altceva decât o huruitură continuă”¹¹⁴. În după-amiaza de 12 iulie, când practic pregătirea de artilerie era terminată, mai întâi Armata a VI-a rusă, apoi și Armata 1 română au primit „Ordinul de suspendare a operațiunilor ofensive pînă la noi ordine”¹¹⁵. Această schimbare de plan a dus la Bătălia de la Mărășești, desfășurată în perioada 24 iulie-21 august de către Armata 1, care a fost cea mai mare bătălie defensivă din Războiul pentru (Re)întregire, și în care artileria română a avut contribuții importante, atât în oprirea atacurilor inamice, cât și în sprijinul contraatacurilor Armatei 1. „Moralul trupelor noastre era foarte ridicat. Sub directa conducere și supraveghere a generalului Christescu, armata I fusese bine organizată; ea putea corespunde, în vreme de grea cumpănă, tuturor speranțelor puse în vitejia luptătorilor, ca și în capacitatea comandantului ei”¹¹⁶. Artileria română care a participat la această bătălie a fost: artileria Diviziilor 5, 9, 10, 13, 14 și 15 Infanterie ce a însumat

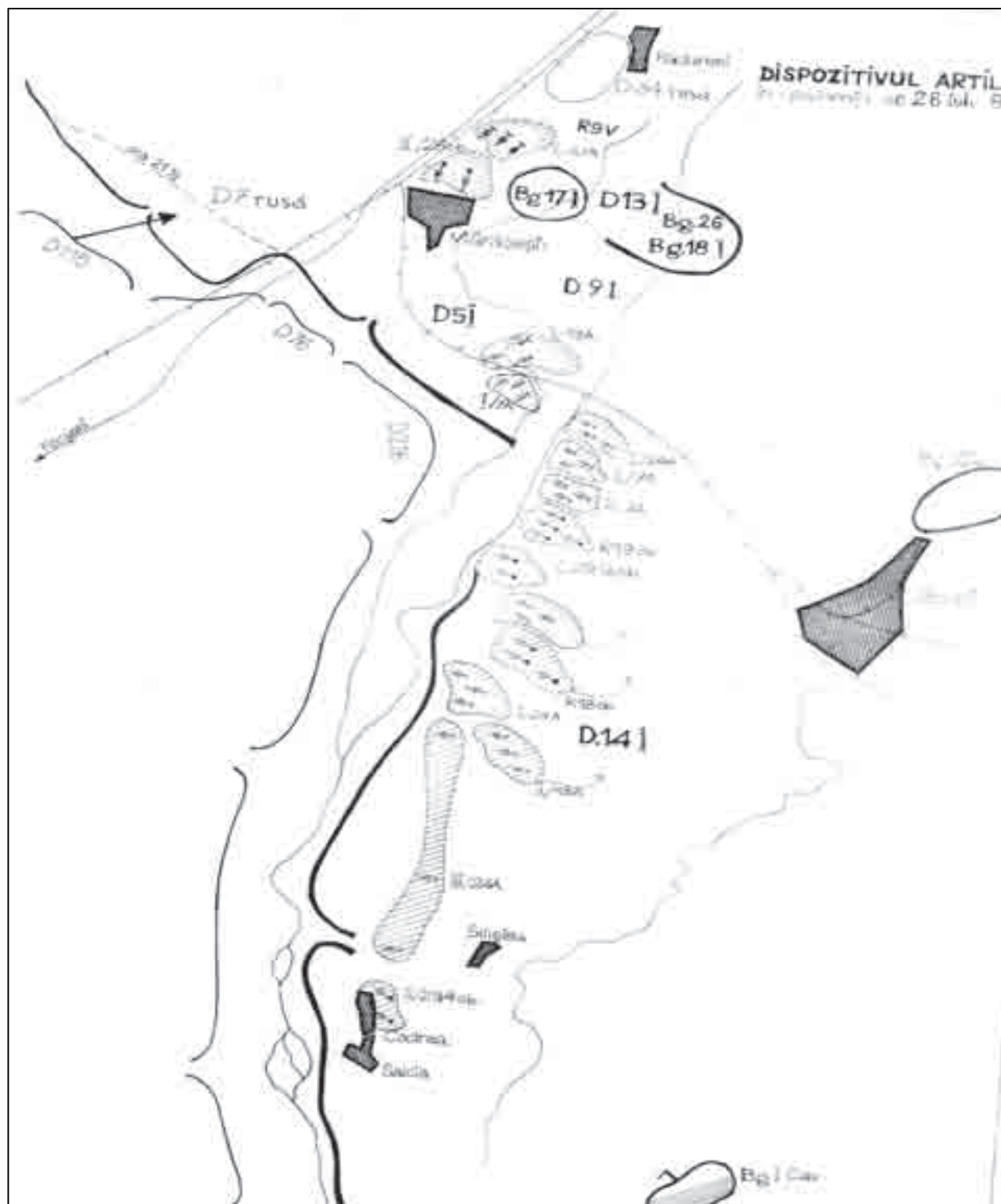
¹¹⁴ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 55.

¹¹⁵ Victor Atanasiu, Anastasie Iordache, Mircea Iosa, Ion M. Oprea, Paul Oprescu – România în Primul Război Mondial – Editura Militară, București, 1979, p. 288.

¹¹⁶ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicula nr. 9/iunie 1920, p. 146.

74 de baterii (Divizia 15 Infanterie nu a dispus de Regimentul 30/5 Obuziere); Regimentele 1, 2 și 3 Artilerie Grea, cu 26 de baterii; 10 baterii de mortiere de tranșee;

7 piese de artilerie antiaeriană. În total Armata 1 avea „114 baterii (din care 36 de artilerie grea, 7 de 53 mm, 10 mortiere de tranșee)”¹¹⁷.

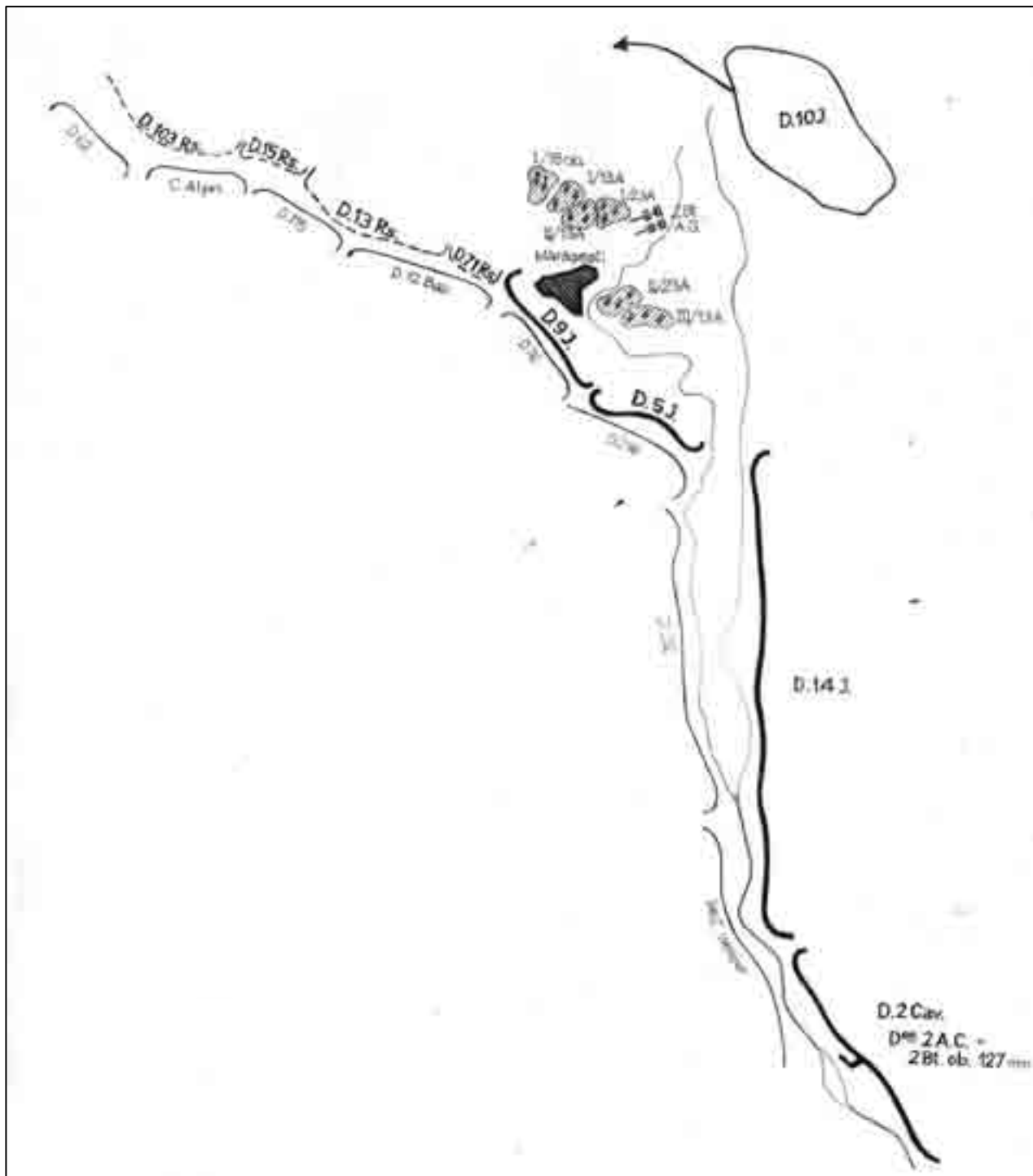

Dispozitivul artileriei în lupta de la Mărășești în dimineața zilei de 26 iulie/8 august

¹¹⁷ Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 2, Editura Militară, București, 1987, p. 219.

Atacul german a început în dimineața zilei de 24 iulie, cu o puternică pregătire de artilerie, după ce noaptea executase trageri cu gaze toxice și lacrimogene în zona Siretului (Movileni, Ciușlea). „Din prima zi, artileria intervine în luptă cu un deosebit succes prin trageri de oprire de anfiladă trase de la malul Estic al Siretului. Artileria de pe acel mal,

bavarez. Ea nu a putut fi în nici un moment stăpânită de artileria germană și a intervenit în permanență în timpul zilelor următoare”¹¹⁸. Artileria grea a fost grupată și a ocupat poziții de tragere, astfel: „A. Gruparea din dreapta (lt. Colonel Iliescu compusă din 10 baterii): 1. Grupul Cica: 3 baterii 120 mm, la Cozmeștii din deal;

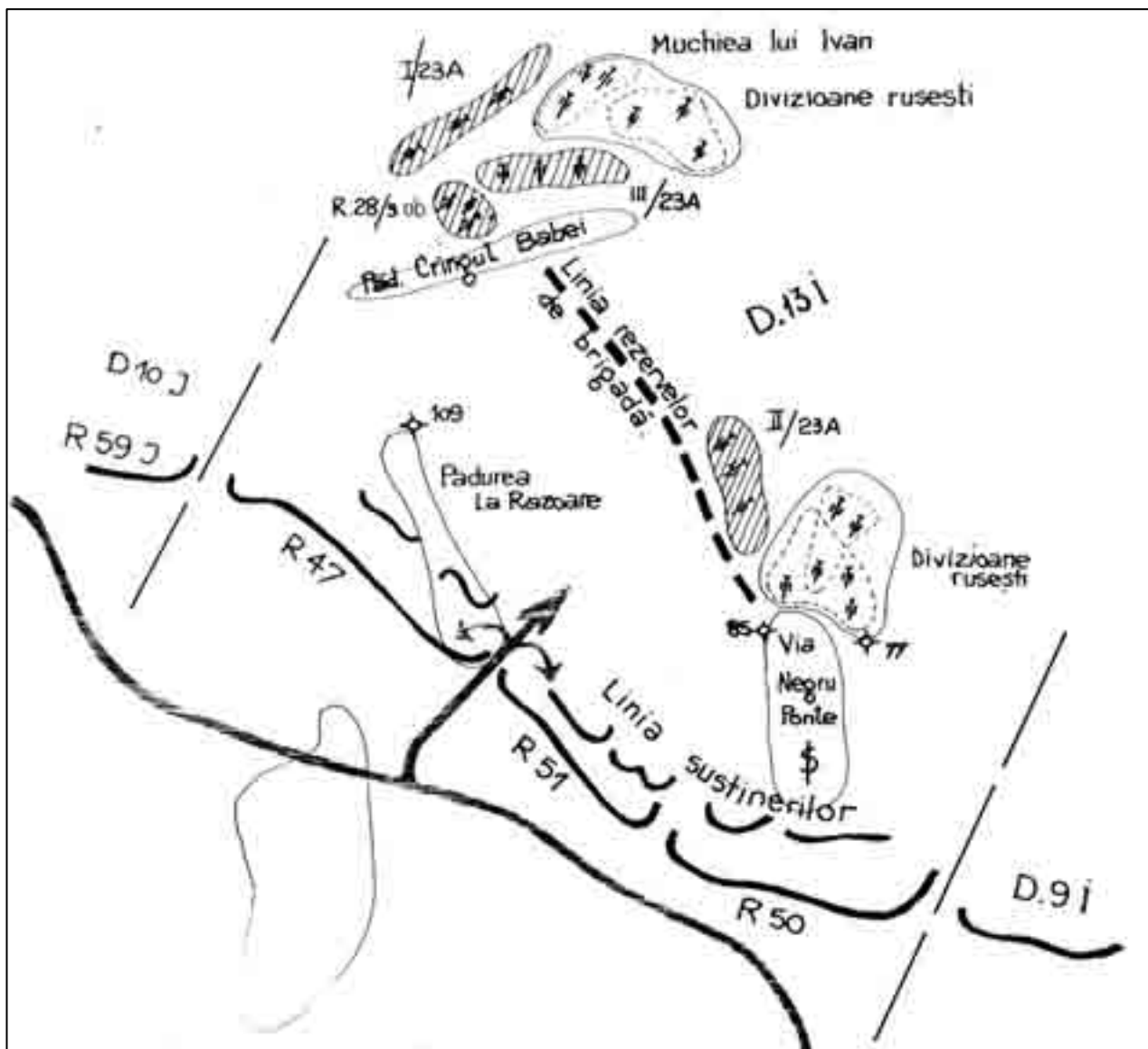
Dispozițivul artileriei în lupta de la Mărășești din 30 iulie/12 august

ocupând excelente poziții, domina terenul de pe malul drept și a bătut puternic satul Ciușlea, pricinuind pierderi foarte mari Regimentului 354 I. și Regimentului 28 Infanterie

¹¹⁸ Colonel Adj. M. Andronescu, Căpitan Vintilă Teodorescu – Contribuția artileriei în războaiele României până la 1919 inclusiv – 1943, Tipografia Școalei Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, Pitești, p. 20.

2. Grupul Leventi: 2 baterii 155 mm - la Cozmești Noi; 3. Grupul Dimitrie: 3 baterii 120 mm - la P.T. Cozmești; 4. Grupul Bodnărescu: 2 baterii Obuziere 150 - la Furceni. B. Gruparea din stânga (de sud) lt. colonel Zvoranu: 1. Grupul Spacu: 2 baterii 105 mm pădurea Nemțeanca; 2. Grupul Marosin o baerie lungă și o baterie de 155 mm - pădurea est Movilenii de sus; 3. Grupul Marinescu - 3 baterii de 120 mm -

ocupând aliniamentul Șerbești, Străoane, Dumbrava, sud Mărășești, sud Cosmești, râul Siret. În această perioadă s-au desfășurat luptele de la Doaga, contraatacul Diviziei 9 Infanterie, luptele de la Panciu. La Doaga, trupele Diviziilor 9 și 5 Infanterie. au fost sprijinite de artileria proprie (Brigada 9 Artilerie cu Regimentul 13 Artilerie și Regimentul 18 Obuziere-13 baterii, respectiv Brigada 5 Artilerie cu Regimentul 7 Artilerie

Disponerea artileriei pentru sprijinul Diviziei 13 Infanterie în lupta de la Răzoare, 19 august

pădurea est Movilenii de sus. Gruparea din dreapta avea ca misiune concentrarea de focuri în satele inamice și bombardarea pădurei Neagră; iar cea din stânga, să hărțuească pe adversar și să contrabată zonele: gârta Moșilor, Doaga, Strejescu, Ciușlea¹¹⁹. Luptele au continuat și în zilele următoare, la 30 iulie trupele inamice

și Regimentul 19 Obuziere-13 baterii¹²⁰), dar și de artileria grea de pe malul stâng al Siretului, împărțită în 2 grupări: „Gruparea din dreapta-Lt.col. Iliescu-de 10 baterii; Gruparea din stânga-Lt.col. Zvoranu-

¹¹⁹ *** - România în timpul războiului 1916-1918 - seria I, fascicola nr. 9/iunie 1920, p. 150.

¹²⁰ Cf. General-locotenent Victor Stănculescu, Colonel (r) dr. Constantin Ucrain - Istoria artileriei române în date - Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 112.

7 baterii”¹²¹. „Malul din față e bine ocupat cu trupe și cu artilerie românească și această artilerie trage minunat și a pricinuit în ajun pierderi dureroase Diviziei a 12-a (bavareză – N.N.)”¹²². „În câmpia rasă și fără adăposturi dintre Străjescu și Doaga, adevărat poligon de tragere, coloanele inamice sunt spulberate de mitralierele și focul de baraj al artileriei române”¹²³. În sprijinul Diviziei 10 Infanterie a acționat Regimentul 3 Artilerie, comandat de locotenent-colonelul Alexandru Lupașcu, Divizionul 1 Artilerie (locotenent-colonelul Vasile Mavrodin) susținând lupta Regimentului 38 Infanterie, Divizionul 2 Artilerie (locotenent-colonelul Gheorghe Gheorghiu) a Regimentului 33 Infanterie, iar Divizionul 3 Artilerie (maior Theodor Ionescu) a Regimentului 39 Infanterie. În aceste lupte Regimentul 3 Artilerie a pierdut un ofițer, 2 caporalii și 5 soldați, ale căror oseminte se află în cripta Mausoleului de la Mărășești¹²⁴.

La 30 iulie, comandantul Armatei 1, generalul artilerist Constantin Christescu a fost înlocuit cu un alt brav artilerist, generalul Eremia Grigorescu. „... Christescu reușise să astupe la timp golurile lăsate de ruși și să reconstituie, chiar sub cea mai mare presiune a dușmanului, o nouă linie română, care să înlocuiască linia spulberată a rușilor. Mulțumită măsurilor sale și eroismului celor două divizii, 5 și 9, care au dus tot greul primelor zile de bătălie, pericolul fusese deocamdată înlăturat. Criza tactică a bătăliei de la Mărășești trecuse. Este meritul de necontestat al generalului Christescu”¹²⁵. Înlocuitorul său, generalul Eremia Grigorescu „Era întruparea tipului clasic al soldatului de rasă, mîndru ca un mușchetar, viteaz ca un cavalier medieval. Pe lângă acestea, o solidă

educație militară și tehnică, un ochi sigur și o energie de fier. Optimismul său robust își găsea expresia în formule romantice, ce deveneau populare, impresionau corpul ofițeresc și masele soldățimii și le ridica moralul. ... Domina cele mai grele situații printr-o netulburată încredere în sine și în puterea împrejurărilor”¹²⁶.

Ziua de 6 august a fost decisivă în cadrul bătăliei de la Mărășești. La pregătirea de artilerie a inamicului, „... artileria Armatei 1 române a executat o foarte puternică contrapregătire, care a dezorganizat în parte dispozitivul de atac al adversarului pe baza de plecare, provocându-i pierderi în personal și tehnică de luptă”¹²⁷. Atacul inamicului, dat în sectorul Diviziei 13 Infanterie, a fost oprit de trupele române. Bătălia de la Răzoare a fost opera Diviziilor 10, 13 și 9 Infanterie române. În această zi, „o masă de 25 baterii sprijină în cele mai bune condițiuni defensivă trupelor române, distingându-se cu această ocazie divizioanele II/Regimentul 23 A.r. II și III/ Regimentul 1 Artilerie Greă și Div. Obuziere din Regimentul 20 Obuziere (Maior Mazilu), atât în apărarea propriu-zisă, - oprind atacurile inamice la 800-1000 m de pozițiile infanteriei, - cât și în sprijinul contraatacurilor rezervelor”¹²⁸. „... un rol de seamă l-a avut brigada de artilerie comandată de generalul Glodeanu. Pe lângă barajele de oprire și sprijinul contraatacului, focul a 15 baterii a fost concentrat asupra rezervelor inamicului (aproximativ 2 regimente de infanterie) care încercau să intre în puntea realizată și să dezvolte în continuare ofensiva. Prin zdrobirea acestor rezerve, artileria a izolat forțele inamice pătrunse, ușurând nimicirea lor”¹²⁹. În Ordinul de Zi din 8 august, comandantul Armatei 1, generalul artilerist Eremia Grigorescu, menționa: „Ostași,

¹²¹ Colonel Adj. M. Andronescu, Căpitan Vintilă Teodorescu – Contribuția artileriei în războaiele României până la 1919 inclusiv – 1943, Tipografia Școlii Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, Pitești, p. 21.

¹²² Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 92.

¹²³ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 93.

¹²⁴ Vezi Colonel Simion Asandei – Urmașii tunarilor de la reduta Grivița – Editura Militară, București, 1974, pp. 51-66.

¹²⁵ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 107.

¹²⁶ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 110.

¹²⁷ Colonel Ion Cupșa – Armata română în campaniile din 1916, 1917 – Editura Militară, 1967, p. 245.

¹²⁸ Colonel Adj. M. Andronescu, Căpitan Vintilă Teodorescu – Contribuția artileriei în războaiele României până la 1919 inclusiv – 1943, Tipografia Școlii Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, Pitești, p. 22.

¹²⁹ Colonel Ion Cupșa – Armata română în campaniile din 1916, 1917 – Editura Militară, 1967, p. 247.

Dumnezeul părinților noștri ne-a ajutat, aproape după un an de luptă, să trăim zilele cele mai mari, cele mai războinice. De la 24 iulie până la 7 august ați dat cele mai grele și cele mai mari lupte. La Panciu, Mărășești și Cosmești s-a dezlănțuit cea mai măreață și groaznică bătălie ce a purtat vreodată țara românească. ... Mărășeștiul fu mormântul iluziilor germane ... Ziua de 6 august a fost scrisă de voi cu litere de aur în cartea vitejiei neamului nostru, afirmând în lumea întreagă drepturile lor nebiruite ... Să trăiți ostașii mei viteji, mândria și scutul fără seamăn al patriei și tronului!”¹³⁰.

După o pauză de 8 zile, inamicul a renunțat la planul inițial, desfășurând atacuri locale, care au dus la luptele din zona Varnița-Muncelu.

Generalul Eremia Grigorescu, comandantul Armatei I, într-un ordin de zi arată: „Ostași ai Armatei I-a! Timp de aproape 2 luni, prin rezistența îndârjită ce ați opus cu piepturile voastre la Mărășești și Muncelul, năvălirii dușmanului cotropitor, ași făcut să se întunece visurile de cucerire ușoară, a părții ce ne-a mai rămas din scumpa noastră țară. De aproape un an hoardele dușmane, atacă cu furie în dorința lor sălbatică, de a robi întregul nostru neam. Sforțările lor criminale, au găsit în baionetele voastre un zid de netrecut. La Siret în focul urei răsbunătoare, nesocotind risipa sângelui, ați smuls biruința cea mare. Ați făcut să reînvie în mintea tuturor amintirea glorioasă a faptelor străbunilor noștri. Ați atras admirația lumii întregi. ... Onoare vouă, care cu credința în Dumnezeu, în Rege și în ofițerii voștri ați lovit cu sete pe aceea care căutau să calce în picioare dreptul și cinstea neamului. Victoria voastră, fu victoria românismului”¹³¹.

Bătălia de la Mărășești a evidențiat „eficiența focului de flancare executat de bateriile de artilerie române situate pe malul estic al Siretului, din poziții ce dominau, prin

înălțimea lor, întregul câmp de bătălie. În afară de tragerile de oprire a valurilor de atac inamice, artileria română și-a îmbunătățit substanțial experiența de luptă prin sprijinirea cu foc a contraatacurilor, prin cooperarea strânsă cu aviația și aerostația de la care primea informații prețioase pentru reglarea tirului și despre eficiența focului propriu”¹³².

Deși acțiunile de luptă încetaseră, și pe front era o oarecare acalmie, în ziua de 24 septembrie 1917, grupul de obuziere de sub comanda maiorului Pion Georgescu¹³³ (viitor comandant al Școlii de artilerie Timișoara, general – N.N.) din Regimentul 29/4 Obuziere a primit misiunea de a executa „tragerea de mare precizie pentru a dărâma Coșurile Fabricii de zahăr de la Mărășești, coșuri ce serveau inamicului drept observatoare. Mulțumită dibăciei tunarilor noștri însărcinați cu distrugerea, amândouă coșurile au fost distruse cu micul număr de 56 proiectile”. Comandantul infanteriei sectorului a denumit tranșeea de unde au tras cele două obuziere „Tranșeea maior PION”, care a constituit-o „grozavă satisfacție” pentru maiorul artilerist, dar și pentru tunarii Bateriei a 4-a ce au executat nemijlocit această misiune: sublocotenentul Galin Ștefan, sergenții Adumitroaei Nicolae și Apetri Mihai, comandanții de obuziere și caporalul Ciubotaru Petre, prim ochitor.

În marea încleștare de la Mărășești artileria a fost la înălțimea așteptărilor, evidențiindu-se prin curaj, precizia tragerilor și oportunitatea focului. Pentru exemplificare prezentăm Ordinul de Zi nr. 172/14 martie 1918 al comandantului Armatei 1, generalul Eremia Grigorescu: „În bătălia de la Mărășești, Regimentul 3 artilerie și 20 obuziere, au contribuit în bună parte la reușita acțiunii infanteriei amice, prin tirul precis care a cauzat dușmanului, pierderi incomensurabile. Și meritul ambelor acestor regimente, este cu

¹³⁰ Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară (coordonator-col. C. Căzănișteanu) – Mărăști, Mărășești, Oituz. Documente Militare – Editura Militară, București, 1977, pp. 333-335.

¹³¹ *** - România în timpul războiului 1916-1918 – seria I, fascicola nr. 10/septembrie 1920.

¹³² Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 2, Editura Militară, București, 1987, p. 285.

¹³³ Colonel Pion Georgescu – Din activitatea artileriei române la Mărășești. Trageri de precizie cu obuzierul de 127 mm. Dărâmarea coșurilor Fabricii de zahăr de la Mărășești. 24 septembrie 1917 - Timișoara, 1927, Tipografia Școlii Militare de Artilerie – pp. 20-21.

*atât mai mare, cu cât au avut să-și execute tirul în condițiuni cu totul neprielnice, isvorâte din lipsa completă a unui plan director, precum și a calculului de mai înainte, de către bateriile ruse, a elementelor de tragere și cu atât mai mare, cu cât până în ziua de 3 august 1917, nu era fixată încă prima noastră linie de tranșee. Și totuși, ambele regimente au acționat mai presus de orice laudă, neaducând nici cea mai mică stânjenire acțiunii infanteriei amice, ci din contră, secerând rândurile dușmane, ori de câte ori porniau la atac, mai ales la o distanță mai mare și aveau de parcurs un teren descoperit. Cinste acestor 2 regimente, comandanților, ofițerilor și trupe, pentru desăvârșita lor instrucțiune pusă în serviciul unui înalt spirit de sacrificiu și a unei deosebite dragoste de moșia strămoșiască!*¹³⁴.

4.3.2.4. Acțiunile artileriei pentru sprijinul bătăliei de la Oituz

La două zile de la debutul bătăliei de la Mărășești, Armata a 2-a a început operația de apărare din zona Oituz, desfășurată în perioada 26 iulie-9 august. Lovitura principală a fost dată de Corpul 8 Armată austro-ungar/Grupul Gerock asupra trupelor Corpului 4 Armată român care avea în primul eșalon Diviziile 7, 6 și 8 Infanterie pe frontul cuprins între râul Doftana și cota 1234 (nord Vf. Zboina Neagră). Corpul 4 Armată era sprijinit de „180 guri de foc, între care 12 tunuri de munte. Corpul primise ca întărire 6 baterii de artilerie grea cu 24 piese, dintre care 4 obuziere de 152 mm, 16 obuziere de 120 mm și 4 tunuri de 105 mm”¹³⁵. Divizia 7 Infanterie avea în compunere Brigada 7 Artilerie cu Regimentul 4 Artilerie și Regimentul 8 Obuziere, totalizând „opt mortiere de tranșee de 58 mm, patru obuziere de 120, patru obuziere de 105, 36 tunuri de 75 și opt tunuri de 53”¹³⁶ iar Divizia 6 Infanterie avea în compunere

Brigada 6 Artilerie cu Regimentul 11 Artilerie și Regimentul 16 Obuziere.

În ziua de 26 iulie, după un puternic bombardament de artilerie cu gaze asfixiante, cu o violență mai mare în sectorul valea Slănic și sud valea Oituz, adică la joncțiunea dintre Diviziile 7 și 6 Infanterie, frontul a fost rupt. Nereușind nici contraatacurile ulterioare, după două zile, inamicul a înaintat pe axa principală 4-5 km. Pe 29 iulie inamicul a reușit să împingă flancul drept al Diviziei 7 Infanterie și să cucerească Vârful Cireșoia, dar Corpul 4 Artilerie primind întăriri Divizia 1 Cavalerie a reușit să oprească atacul inamic și să stabilizeze frontul. Pe 31 iulie Vârful Cireșoia a fost recucerit prin contraatac de trupele române, dar a fost părăsit în aceeași zi din cauza retragerii trupelor ruse de la flancul drept al Corpului 4 Armată. Începând cu 1 august cei doi comandanți de corpuri au fost „rotiți”, la Corpul 4 Artilerie venind generalul Arthur Văitoianu.

La 6 august, când și la Mărășești era o zi de foc, inamicul a atacat Vârful Coșna, dar prin contraatac de a doua zi Diviziei 1 Cavalerie recucerindu-l parțial. Detașamentul care a executat contraatacul a fost susținut de „2 baterii câmp, artileria călăreață a Div. 1 Cavalerie, un divizion de obuziere și 2 baterii T. 120” și sprijinit de „artileria de la flancurile diviziilor vecine (6 și 7)”¹³⁷. Prin luptele de la Oituz, inamicul a obținut un succes tactic limitat, o pătrundere de 2-6 km pe un front de circa 20 km, dar trupele române n-au deschis comunicațiile din valea Troțului.

4.3.2.5. Concluzii și învățăminte referitoare la întrebuițarea artileriei în Campania anului 1917

Întrebuițarea artileriei în această campanie a fost exprimată extrem de sugestiv de Constantin Kirițescu: „Campania română din 1917 ținuse cincizeci de zile. Ea începuse la 22 iulie în bombardamentul năprasnic de la Nămolosa și Mărăști, pentru ca să-și dea sufletul înaintea rețelelor de sârmă de pe Cireșoia. Au mai urmat mici acțiuni locale

¹³⁴ Colonel Alexandru I. Lupașcu-Stejar – Din Războiul României în lumina adevărului – 1921, p. 392.

¹³⁵ Colonel Ion Cupșa – Armata română în campaniile din 1916, 1917 – Editura Militară, 1967, p. 255.

¹³⁶ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 137.

¹³⁷ Locotenent-colonel Ioanițiu Alexandru - Războiul României (1916-1918), vol. II, Tipografia Geniului (Cotroceni) București, p. 355.

*pentru rectificarea mai avantajoasă a liniilor de front. ... Încolo numai artileria a continuat să tragă spre a risipi patrulele dușmane care încercau să se apropie de linia frontului, cu scopuri mai mult de conrupere decât de agresiune*¹³⁸.

Campania din vara anului 1917 de pe frontul român, desfășurarea marilor bătălii din Moldova a demonstrat competența, priceperea și iscusința comandamentelor, a comandanților români în rezolvarea unor situații dintre cele mai complexe, iar ostașii de rând, înzestrați cu noi mijloace de luptă și instruiți corespunzător cerințelor câmpului de luptă, s-au dovedit superiori inamicului. Pentru campania din 1917, artileria a fost reorganizată și înzestrată cu material nou, constituindu-se mai puține brigăzi și regimente decât la intrarea în război, dar mai bine încadrate și înzestrate, realizându-se un raport de o baterie sau chiar mai mult pentru un batalion de infanterie.

În cadrul luptelor desfășurate, artileria și-a îndeplinit cu cinste misiunea importantă de pregătire a atacului înlesnind inaintarea infanteriei prin realizarea breșelor în rețelele de sârmă ghimpată ale inamicului, lovirea observatoarelor și a punctelor de comandă, lovirea mijloacelor de foc, în special a mitralierelor și a artileriei.

Pentru obținerea de efecte corespunzătoare asupra unui mare număr de obiective cu un număr relativ mic de guri de foc s-a ajuns la o durată mare a pregătirii de artilerie, în dauna realizării surprinderii. În bătălia de la Mărăști, pentru realizarea surprinderii comandamentul de artilerie, inspectorul artileriei armatei, generalul Alexandru Referendaru, a folosit metoda întreruperii periodice a tragerilor și schimbarea bruscă a obiectivelor, realizând inducerea în eroare a inamicului asupra direcției loviturii principale, cât și asupra momentului trecerii la ofensivă.

La Mărășești, Artileria Armatei 1, atât prin prezența la comanda armatei succesiv a doi bravi artileriști, cât și a inspectorului artileriei armatei, generalul Nicolae Rovinaru, a executat cu bune rezultate contrapregătirea

de artilerie, iar grupările de artilerie grea, dispuse pe malul stâng al Siretului, au executat trageri de flanc asupra valurilor de atacatori germani de pe malul drept al Siretului.

4.4. Campania armatei române din 1918-1919

La 15 decembrie 1917 **Ordinea de bătaie a artileriei române** era următoarea¹³⁹:

Inspectorul general al artileriei:

Gl. bg. Radu Toroceanu

Gl. bg. Ion Papană - ajutor

Inspectorul artileriei la Armata 1:

Gl. bg. Alexandru Referendaru

Gl. bg. Ion Vernescu – ajutor

Inspectorul artileriei la Armata 2:

Gl. bg. Nicolae Rovinaru

Col. Tulea – ajutor

Comandanții artileriei la corpurile de armată:

Corpul 1 A.: Gl. bg. Ion Rășcanu

Corpul 2 A.: Col. Grigore Costin

Corpul 3 A.: Col. Ioan Bârsescu

Corpul 4 A.: Col. Dumitru Cardoș

Corpul 5 A.: Col. Leonida Petcuș

Brigăzile Artilerie:

Brigada 1 Artilerie: Col. Pașalega Dumitru

Regimentul 1 Artilerie: Col. Brătuianu

Romulus

Regimentul 5 Obuziere:

Col. Tănăsescu Constantin

Brigada 2 Artilerie: Col. Lucescu

Eugeniu

Regimentul 9 Artilerie: Col. Opran

Nicolae

Regimentul 14 Obuziere:

Col. Petroianu Scarlat

Brigada 3 Artilerie:

Col. Tomoroveanu Alex

Regimentul 6 Artilerie:

Col. Ștefănescu Alexandru

Regimentul 15 Obuziere:

Col. Bujoreanu Nicolae

Brigada 4 Artilerie: Col. Filitti

Gheorghe

Regimentul 2 Artilerie:

Col. Negrei Gabriel

Regimentul 10 Obuziere:

Col. Popescu Nicolae

¹³⁸ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 186-187.

¹³⁹ Cf. Ordinea de bătaie a comandamentelor și serviciilor armatei la 15 Decembrie 1917.

Brigada 5 Artilerie: Col. Mironescu Demostene
 Regimentul 7 Artilerie: Col. Gavriiliu Leon
 Regimentul 19 Obuziere: Col. Miculescu Victor
 Brigada 6 Artilerie: Col. Cornățeanu Alexandru
 Regimentul 11 Artilerie: Col. Constantinescu Ath.
 Regimentul 16 Obuziere: Col. Săndulescu Nicolae
 Brigada 7 Artilerie: Col. Moscu Aurel
 Regimentul 4 Artilerie: Col. Hențescu Vasile
 Regimentul 8 Obuziere: Col. Miciora Paul
 Brigada 8 Artilerie: Col. Nisipeanu Ioan
 Regimentul 12 Artilerie: Col. Niculescu Vasile
 Regimentul 17 Obuziere: Col. Tulea Carol
 Brigada 9 Artilerie: Col. Tomescu Grigore
 Regimentul 13 Artilerie: Col. Robescu Vasile
 Regimentul 18 Obuziere: Col. Niculescu T.
 Brigada 10 Artilerie: Col. Condeescu Nicolae
 Regimentul 3 Artilerie: Col. Batâr Nicolae
 Regimentul 20 Obuziere: Col. Gabur Dumitru
 Brigada 11 Artilerie: Col. Butunoiu Andrei
 Regimentul 21 Artilerie: Col. Mărculescu Constantin
 Regimentul 26/1 Obuziere: Col. Altenliu Th
 Brigada 12 Artilerie: Col. Dejoianu Ion
 Regimentul 22 Artilerie: Col. Petrescu Gheorghe
 Regimentul 27/2 Obuziere: Col. Dumitrescu E.
 Brigada 13 Artilerie: Col. Glodeanu Dumitru
 Regimentul 23 Artilerie: Col. Marcovici Simion
 Regimentul 28/3 Obuziere: Col. Ștefănescu Gh.
 Brigada 14 Artilerie: Col. Gheorghian Ion
 Regimentul 24 Artilerie: Col. Vlădescu Gheorghe
 Regimentul 29/4 Obuziere: Col. Macarovici Vasile
 Brigada 15 Artilerie: Col. Brădeanu Anania

Regimentul 25 Artilerie: Col. Ioanid Nicolae
 Regimentul 30/5 Obuziere: Col. Vera Teodor
 Brigada Artilerie munte: Col. Mironescu A. G.
 Regimentul Artilerie munte 75 mm: Col. Barca C.
 Regimentul Artilerie munte 63 mm: Lt. col. Anastasiu Gheorghe
 Comandantul Artileriei grele: Gl. bg. Teodorescu Alexandru
 Col. Vasilescu Petre – ajutor
 Regimentul 1 Artilerie Gr.: Lt. col. Zvoranu D.
 Regimentul 2 Artilerie Gr.: Col. Jiteanu Gheorghe
 Regimentul 3 Artilerie Gr.: Col. Paplica Pompiliu
 Regimentul 4 Artilerie Gr.: Col. Sârbu Grigore
 Regimentul Artilerie Călărească: Col. Marțian Dumitru

Răspunzând cererii Sfatului Țării, Armata română a desfășurat în perioada 7 ianuarie-27 februarie 1918 o acțiune de **restabilire a ordinii de drept în Basarabia**, devastată de armata rusă în retragere și de diferite formațiuni paramilitare înarmate. La acțiune au participat 2 divizii de infanterie și 2 de cavalerie, care aveau efectivele reduse la 2/3 din cele de război, conform Păcii de la Buftea, astfel: Divizia 13 Infanterie, dispusă la sud de Bârlad, a acționat pe direcția Cahul, Cetatea Albă restabilind ordinea în sudul Basarabiei; Divizia 2 Cavalerie a acționat în stânga Diviziei 13 Infanterie, sprijinind cele 2 divizii vecine; Divizia 11 Infanterie, dispusă la sud de Iași, a acționat pe direcțiile Leova-Chișinău și Ungheni-Chișinău, restabilind ordinea în capitala și centrul Basarabiei; Divizia 1 Cavalerie, dispusă la nord Iași, a acționat pe direcția Bălți, Soroca, restabilind ordinea în nordul Basarabiei¹⁴⁰. La 14 ianuarie comandantul Diviziei 11 Infanterie, generalul Ernest Broșteanu și statul său major, și-au făcut intrarea oficială în oraș, care a fost ocupat de trupele române fără lupte. Deși intervenția în Basarabia s-a desfășurat pașnic, Tighina a fost ocupată prin lupte, conform relatărilor „*Comandantul Brigăzii a 22-a ... la 4 februarie (23 ianuarie stil vechi-N.N.) după*

¹⁴⁰ Academia Militară (coordonator și redactor principal Col. dr. Costică Popa) – *Curs de istoria artei militare*, volumul III, Arta militară în perioada 1918-1945 – București, 1988, pp. 17-18.

un prelungit bombardament, dă un atac concentric cu șase batalioane de infanterie, trei baterii și un escadron”. capturând un imens material de război, între care „un mare depozit de artilerie-800 de tunuri-adăpostit în cetate”. După un atac bolșevic, orașul a fost evacuat, și după ce trupele au fost întărite cu 2 regimente de vânători și „cu un divizion din Regimentul 21 de artilerie”, la 26 ianuarie, „românii au reluat lupta și, după un bombardament violent de artilerie, ... au recucerit orașul la ora 11 din zi”¹⁴¹. Și Divizia 13 Infanterie a desfășurat lupte, la Vulcănești a capturat „... două baterii de obuziere de 120 mm și o coloană de chesoane cu muniții”, și la 6 ianuarie a ocupat orașul Bolgrad „după ce artileria română a tras câteva salve oarbe”¹⁴². La 23 februarie, „brigada a 25-a de infanterie, cu 8 baterii de artilerie, din Regimentul 23 de artilerie și 28/3 obuziere ale diviziei” a intrat în Akerman (Cetatea Albă), la 27 februarie trupele române ocupând toată Basarabia¹⁴³. **La 28 martie, Sfatul Țării a declarat unirea Basarabiei cu România.**

Lucru în poziția de tragere

¹⁴¹ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 245-246.

¹⁴² Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 247.

¹⁴³ Cf. Ion Rusu Abrudeanu – Pacostea rusească. Note istorice, impresii, documente și scrisori în legătură cu războiul nostru – București, Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate Anonimă, 1920, pp. 280-282.

Pe 25 ianuarie 1918 cele patru divizii, subordonate direct Marelui Cartier General, au constituit Corpul 6 Armată condus de generalul Gheorghe Istrate, care a rămas în Basarabia până în aprilie 1918, când a fost înlocuit de Corpul 5 Armată.

La 25 octombrie, la solicitarea Consiliului Național Român din Bucovina, Divizia 8 Infanterie, comandată de generalul artilerist Iacob Zadic, cu 2 baterii din Regimentul 12 Artilerie și o baterie din Regimentul 17 Obuziere, a început **intervenția în Bucovina**. La 30 octombrie, generalul Zadic intra în Cernăuți. **La 15 noiembrie, în Sala Palatului Mitropolitan s-a votat unirea Bucovinei cu România.**

La decretarea mobilizării, din 27 octombrie 1918, de către guvernul condus de devotatul general artilerist Constantin Coandă, dar pregătită din vreme de bravul șef al Marelui Stat Major, generalul artilerist Constantin Christescu, situația artileriei era următoarea: fiecare din cele 15 divizii de

infanterie avea câte o brigadă de artilerie cu un regiment de tunuri pe 3 divizioane a 3 baterii (1 de instrucție, 2 de cadre) și un regiment de obuziere pe 2 divizioane a 2 baterii (1 de instrucție, 1 de cadre) și 1 baterie de mortiere de tranșee (de cadre). Cele 2 divizii de vânători aveau câte un regiment de artilerie de munte pe 2 divizioane a 3 baterii (1 de instrucție, 2 de cadre). Cele 2 divizii de cavalerie aveau câte un divizion de artilerie călărească a

3 baterii. În Moldova, unde se afla armata română se dispunea de 160 baterii de câmp (tunuri cal. 75 mm md. 1904, cal. 75 mm md. Francez, cal. 76,5 mm), 65 baterii de obuziere cal. 105 mm și cal. 120 mm, 31 baterii grele (tunuri de cal. 120 mm, 150 mm și 155 mm și obuziere de cal. 210 mm), 15 baterii de munte, 100 mortiere de tranșee de

cal. 58 mm¹⁴⁴. **A doua mobilizare a armatei** a cuprins numai 5 divizii de infanterie (6, 7, 8, 13 și 14), Diviziile 9 și 10 Infanterie, 1 și 2 Cavalerie care interveniseră în Basarabia, Diviziile 1 și 2 Vânători.

În a doua zi de mobilizare, 29 octombrie, Divizia 6 Infanterie a constituit 2 detașamente, Focșani (2 regimente de infanterie și o baterie 75 mm din Regimentul 1 Artilerie și o baterie 105 mm din Regimentul 5 Obuziere) și Brăila (un regiment de vânători și o baterie 75 mm din Regimentul 7 Artilerie), care s-au deplasat către aceste orașe, intrând în ele fără lupte, fiind părăsite de inamic. Apoi Corpul 3 Armată a revenit în Muntenia, iar la 18 noiembrie au revenit în București regele Ferdinand, guvernul și celelalte autorități centrale.

Acțiunile de eliberare a Ardealului au debutat la 29 octombrie când Divizia 7 Infanterie și Divizia 1 Vânători au trecut Carpații Orientali și la sfârșitul lunii noiembrie, după ce au luat în stăpânire depresiunile Giurgeului, Ciucului și Brașovului, s-au oprit. „Fiecare divizie dispunea numai de câte două baterii de tunuri de câmp și una de obuziere; vânătorii mai aveau și câte o baterie de munte. Celelalte baterii urmau să-și ajungă unitățile pe măsură ce vor fi putut să-și completeze caii”¹⁴⁵.

La 18 noiembrie/1 decembrie a avut loc Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, în care s-a hotărât unirea Transilvaniei cu România. La zece zile de la proclamarea Unirii trupele intrate în Ardeal, cărora li s-a adăugat și Divizia 2 Vânători (care avea 4 baterii de artilerie), au reluat înaintarea și la 11 decembrie se aflau pe aliniamentul Radna Veche, Telciu, Glodu, Vârful Muntelui, Muncelu, Zlatna, Deva Hațeg, iar după sosirea Diviziei 6 Infanterie, la 27 decembrie, au atins aliniamentul Sighet, Baia Mare, Zalău, Sebeș, Muntele Găina, Zam, Runcu, Bucova.

¹⁴⁴ Cf. Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan – În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994, pp. 63-67;

¹⁴⁵ Constantin Kirișescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. II – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 412-413.

La sfârșitul lunii decembrie armata din Transilvania avea „8 baterii de artilerie de câmp, 4 baterii de obuziere și 2 baterii de munte. ... Unitățile de artilerie, astfel cum erau distribuite, nu erau organizate pe calibre și erau lipsite de un comandament unic de divizion și regiment”¹⁴⁶. Marele Cartier General a continuat întărirea forțelor din Transilvania, astfel că la sfârșitul lunii februarie compunerea artileriei organice a celor patru divizii era următoarea: „Divizia a VII-a avea Brigada a 7-a de artilerie (cu Regimentul 4 de artilerie de câmp și 1 divizion din Regimentul 8 de obuziere), Divizia a VI-a avea Brigada a 6-a de artilerie (cu Regimentul 11 de artilerie de câmp și 1 divizion din Regimentul 16 de obuziere), Divizia I de vânători avea Brigada a 13-a de artilerie (cu Regimentul 23 de artilerie de câmp și 1 divizion din Regimentul 28/3 de obuziere), iar Divizia a II-a de vânători avea Brigada a 14-a de artilerie (cu Regimentul 24 de artilerie de câmp și 1 divizion din Regimentul 29/4 de obuziere). Fiecare regiment de artilerie era format pe 6 baterii (2 baterii de divizion). Cele 5 baterii de munte au fost atașate operativ, după necesități, la Diviziile a VII-a, a VI-a și a II-a de vânători, din linia I”¹⁴⁷.

La 16 aprilie¹⁴⁸ trupele din Transilvania, constituite în Comandamentul Trupelor din Transilvania sub comanda generalului Gheorghe Mărdărescu (2 divizii de infanterie, 2 de vânători, 1 de roșiori, 1 brigadă de cavalerie și 2 divizii de ardeleni), în urma agresiunii militare a Ungariei, au trecut la contraofensivă, ajungând la 20 aprilie pe aliniamentul Satu Mare, Carei Oradea Salonta, iar la 1 mai pe Tisa între Csap și gura Mureșului. La aceste acțiuni au participat „45 de baterii (artileria divizionară plus 3 baterii întărite, 5 baterii de munte, 3 baterii călărețe și 2 baterii antiaeriene)”¹⁴⁹ cu un total de „152 tunuri (inclusiv bateria

¹⁴⁶ Generalul G. D. Mărdărescu – Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009, p. 26.

¹⁴⁷ Generalul G. D. Mărdărescu – Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009, pp. 26-27.

¹⁴⁸ Notă: La 1 aprilie 1919 s-a trecut la calendarul gregorian, data de 1 aprilie devenind 14 aprilie. În continuare vor fi evidențiate datele pe stil nou.

¹⁴⁹ Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan – În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994, p. 212.

Regimentului de voluntari ardeleni Beiuș și divizionul de artilerie călăreață al Diviziei a II-a de cavalerie, 32 obuziere, 8 autotunuri)¹⁵⁰. La 20 aprilie, când „Tunurile bubuiau asurzitor, împrăștiind moartea în rândurile risipite ale dușmanului ce fugea speriat din fața dorobanțului”, a avut loc „intrarea triumfală în Oradia-Mare” a armatei și a viteazului ei comandant, generalul ardelean Traian Moșoiu¹⁵¹. La cererea aliaților, trupele române au trecut la apărare pe aliniamentul atins, **acțiunile militare din Ungaria** continuând operațiile de apărare pe Tisa (1 mai – 27 iulie) și contraofensiva de la vest de Tisa (30 iulie – 16 august). Pentru operația de apărare a fost restructurat dispozitivul în care au ajuns trupele pe Tisa în 2 sectoare: de nord susținut de 24 baterii și de sud tot de 24 baterii, iar în rezervă se aflau 23,5 baterii. În total forțele române dispuneau de 80,5 baterii de artilerie¹⁵². La sfârșitul lunii iulie, înainte de începerea contraofensivei române, artileria armatei de operații se ridica la „98 ½ baterii (66 de câmp, 21 ½ obuziere 7 de munte, 2 grele de 155 mm și 2 baterii autotunuri) cu un total de 392 guri de foc”¹⁵³. Ofensiva inamicului a început în dimineața zilei de 20 Iulie ” vrăjmașul fiind bine utilat, a reușit să împingă perdeaua noastră de acoperire pe toată întinderea frontului, ... însă fiind pretutindeni manevrat energic și la timp, după lupte crâncene și neîntrerupte de 7 zile, bravele noastre trupe au reușit să-l arunce pe dreapta Tisei, în tot lungul frontului, în completă debandadă”¹⁵⁴. Comandamentul Trupelor de Transilvania a trecut la ofensivă în noaptea de 29/30 iulie, după ce „la ora 2,30 gurile de foc ale Diviziei 2 de vânători,

întărită și cu două baterii grele de 155 mm, au declanșat pregătirea de artilerie care a durat 35 minute”¹⁵⁵, dând lovitura principală pe direcția Szolnoc, până seara reușindu-se trecerea Tisei de către Diviziile 2 și 1 Vânători, realizarea unui cap de pod cu o dezvoltare frontală de 25 km și o adâncime de 10 km. După lărgirea capului de pod s-a trecut imediat la urmărirea inamicului, în seara zilei de 3 august subunități din Brigada 4 Roșiori sprijinite și de o secție de artilerie călăreață, comandate de colonelul Gheorghe Ruscescu, intrând în Budapesta. „La bariera de est a orașului, pe o ploaie torențială, forțele române au fost întâmpinate de o delegație a noului guvern, care a cerut generalului român să nu intre în Capitală. Acesta însă, după ce a ordonat ca tunurile să fie îndreptate spre Budapesta în poziție de luptă, în fruntea cavaleriștilor săi, în seara zilei de 3 august și-a făcut apariția pe străzile mândrei metropole”¹⁵⁶. La 4 august ora 18, generalul Mărdărescu a primit pe bulevardul Andrassy defilarea unui detașament format din Regimentul 4 vânători, un divizion din Regimentul 23 artilerie și un escadron din Regimentul 6 Roșiori. Armata română a rămas în Ungaria până în noiembrie, când a început retragerea în țară, terminată la 30 martie, când toate trupele se găseau pe teritoriul românesc.

Pe timpul „Bătăliei de pe Tisa” ordinea de bătaie a artileriei Armatei române „Transilvania” a fost¹⁵⁷: șeful serviciului artilerie – colonelul Isvoranu I.; la **Divizia 16 Infanterie**: Brigada 16 Artilerie (comandant colonel Opran N.) cu Regimentul 31 Artilerie (comandant colonel Dumitrescu C.) și Divizionul 1 din Regimentul 32 Obuziere și atașată operativ Brigada 12 Artilerie cu

¹⁵⁰ Generalul G. D. Mărdărescu – Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009, pp. 36-37.

¹⁵¹ Cf. Ion Rusu Abrudeanu – România în războiul mondial. Contribuții la studiul istoriei războiului nostru – București, Editura Librăriei SOCEC & Comp., Societate Anonimă, 1921, p. 271.

¹⁵² Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan – În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994, pp. 264-265.

¹⁵³ Generalul G. D. Mărdărescu – Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009, p. 108.

¹⁵⁴ Generalul G. D. Mărdărescu – Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009, p. 131.

¹⁵⁵ Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan – În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994, p. 285.

¹⁵⁶ Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan – În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994, p. 290. Vezi și Radu Cosmin – Românii la Budapesta. Desrobitorii - București, Editura Librăriei Stănciulescu, Bulevardul Elisabeta nr. 5, 1920, pp. 109-110.

¹⁵⁷ General de divizie Dorin Gheorghiu, colonel Ion Cioară, prof. dr. col. (r) Gheorghe Tudor-Bihoreanu – Armata a IV-a „Transilvania” la 80 de ani – Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996, pp. 286-296.

Regimentul 22 Artilerie (comandant colonel Petrescu Gheorghe, viitor inspector general al artileriei) și Divizionul 1 din Regimentul 27/2 Obuziere; la **Divizia 18 Infanterie**: Brigada 18 Artilerie (comandant colonel Marcovici Simion) cu Regimentul 35 Artilerie (comandant colonel Brătuianu Romulus) și Divizionul 1/Regimentul 36 Obuziere și atașată operativ Brigada 11 Artilerie (comandant colonel Brădeanu Anania) cu Regimentul 21 Artilerie (comandant colonel Mărculescu C.) și Divizionul 1 din Regimentul 26/1 Obuziere; la **Divizia 6 Infanterie**: Brigada 6 Artilerie (comandant colonel Constantinescu Ath.) cu Regimentul 11 Artilerie (comandant maior Dimitriu C.), Divizionul 2 din Regimentul 16 Obuziere și Divizionul 2 din Regimentul 1 Artilerie Munte; la **Divizia 1 Infanterie**: Brigada 1 Artilerie (comandant colonel Pașalega D.) cu Regimentul 1 Artilerie (comandant colonel Popescu N.), Regimentul 5 Obuziere (comandant colonel Petroianu Scarlat; la **Divizia 20 Infanterie** la Divizia 20 Infanterie: Brigada 20 Artilerie (comandant

Baterie de artilerie românească în Budapesta

colonel Butunoiu A.) cu Regimentul 39 Artilerie (comandant colonel Ioanid N.) și Divizionul 1/Regimentul 40 Obuziere; la **Divizia 21 I**: Brigada 21 Artilerie (comandant general Eremia Gh.) cu Regimentul 41 Artilerie (comandant colonel Popescu D.) și Divizionul 1/Regimentul 42 Obuziere; la **Divizia 7 Infanterie**: Brigada 7 Artilerie (comandant colonel Moscu A.) cu Regimentul 4 Artilerie (comandant colonel Grigorescu) și Divizionul 1/Regimentul 8 Obuziere; la **Divizia 2 Infanterie**: Brigada 2 Artilerie (comandant general Dejoianu) cu Regimentul 9 Artilerie (comandant colonel

Popescu Toma) și Regimentul 14 Obuziere (comandant colonel Pop Pompiliu).

4.5. Concluzii privind întrebuințarea artileriei în Primul Război Mondial

Desfășurarea operațiilor din anul 1916 pe două fronturi cu o lungime de aproximativ 1600 km (reprezenta aproape 1/3 din totalul celor europene) a impus țării noastre realizarea unei densități de forțe și mijloace de aproape 10 ori mai mică decât cele existente pe alte teatre de operații militare. Astfel, în acțiunile ofensive – situație în care fâșiile sunt mai mici decât în apărare, unui batalion român îi revenea un front de 4 km, cu doar 800 de metri mai puțin decât frontul unei divizii aflate în apărare pe frontul din vest al Europei. În cazul artileriei acest decalaj se reliefa și mai pregnant. Astfel, unei baterii de artilerie românești îi revenea un sector de aproximativ 4,62 km, în timp ce la Verdun, pe Somme, francezii asigurau o piesă de artilerie la 8-12 m din aliniamentul de contact. Armata Română n-a putut asigura decât 1857 tunuri și obuziere, adică o piesă la un sector de 862 m, realizând o densitate de aproape 100 de ori mai mică decât pe frontul de vest.

Situația de detaliu privind densitățile realizate de către cele 1857 guri de foc grupate în 346 de baterii de artilerie, la Armatele 1, 2, 3 și de Nord a fost următoarea¹⁵⁸:

Frontul	Dezvoltarea frontală (km)	Numărul bateriilor de artilerie	Lungimea frontului pentru o baterie (km)
din Transilvania de sud	950	215	4,4
Total	1600	346	4,62

Din punct de vedere al înzestrării și al mobilității, la începutul războiului diviziile române se aflau într-o inferioritate evidentă față de diviziile inamice pe care trebuiau să le înfrunte. Astfel, în timp ce diviziile germane aveau pentru 1 escadron de cavalerie și 9 batalioane de infanterie 9 baterii de

¹⁵⁸ Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 1, Editura Militară, București, 1987, p. 500.

artilerie, asigurându-se fiecărui batalion de infanterie câte o baterie de artilerie, iar divizia austriacă dispunea pentru 2-3 escadroane de cavalerie și 12 batalioane de infanterie de 12 baterii de artilerie, numărul de baterii corespunzând numărului de batalioane, diviziilor române li s-au asigurat 0,7 baterii de artilerie pentru fiecare batalion¹⁵⁹.

Din cele 374 baterii de artilerie de care dispunea România la declanșarea războiului, 233 aveau material modern, celelalte fiind dotate cu material vechi sau improvizat, demontat de la artileria fixă de fortificații. La aceasta se mai adăuga diversitatea mare de guri de foc materializată prin 26 de calibre, modele și sisteme. Muniția putea fi asigurată din producție autohtonă, doar în proporție de 1-2 proiectile de fiecare tun pe zi și mai puțin de un cartuș de fiecare pușcă. Slaba dotare cu artilerie era accentuată de lipsa armelor automate. În timp ce la batalioanele române existau 1-2 mitraliere, la batalioanele germane erau în dotare 5-6 mitraliere grele și 9 mitraliere ușoare ceea ce asigura o densitate de foc mult mai mare.

Concluziile ce decurg sunt de natură să atragă atenția asupra necesității de a se asigura încă din timp de pace cantitățile de armament, muniții și materiale necesare efectivelor în timpul războiului pe baza posibilităților economice proprii.

În anul 1917 datorită ajutorului primit de la țările aliate s-au introdus în dotare 355 tunuri, obuziere și mortiere pentru completarea materialului pierdut în luptă¹⁶⁰. La sfârșitul perioadei de reorganizare armata română dispunea de 245 baterii de artilerie de câmp de diferite calibre și de un nivel de instrucție superior. S-au constituit mai puține unități, dar acestea erau încadrate și dotate corespunzător cerințelor, realizându-se un raport de 1 baterie de artilerie sau chiar mai mult pentru fiecare batalion de infanterie.

Demn de remarcat este modul de întrebuințare a artileriei în anul 1917 în operația ofensivă desfășurată de către Armata a 2-a la Mărăști, când printr-o organizare superioară și o colaborare foarte bună cu infanteria s-a obținut victoria. În sectorul de

ofensivă, artileria Armatei a 2-a fost grupată pentru sprijinul Corpului 2 Armată aflat pe direcția de efort, iar pregătirea de foc care a început la 9 august 1917 a durat 2 zile. Sectorul de rupere a fost de 13 km, iar raportul de forțe realizat de artilerie deși a fost doar de 1,4/1, s-a reușit scoaterea din luptă a infanteriei și neutralizarea artileriei inamice.

În cadrul operației de apărare a Armatei 1 la Mărășești, în data de 6 august, în sectorul Diviziei 13 infanterie trebuie remarcat rolul deosebit pe care l-a avut brigada de artilerie comandată de generalul Glodeanu. Pe lângă barajele de oprire și sprijinul contraatacului, acesta a concentrat focul a 15 baterii asupra rezervelor inamicului (aproximativ 2 regimente de infanterie) care încercau să dezvolte ofensiva. Prin nimicirea acestora artileria a izolat forțele inamice ușurând executarea contraatacurilor de către forțele noastre și respingerea atacului german. Totodată artileria a executat cu bune rezultate contrapregătirea, bateriile amplasate pe malul stâng al Siretului executând trageri asupra flancurilor atacatorilor și producându-le pierderi grele. Acțiunea artileriei a fost cu atât mai meritorie cu cât germanii aveau un raport de forțe de artilerie în sectorul de rupere de 7/1.

Deși durata pregătirii de foc, conform reglementărilor de la acea vreme a fost mare (2-3 zile), pentru realizarea surprinderii comandantii au folosit metoda întreruperii periodice a focului și schimbarea bruscă a obiectivelor pentru a induce în eroare inamicul asupra direcției loviturii principale, cât și asupra momentului trecerii la ofensivă, această metodă dând rezultate bune în cadrul sectorului Armatei a 2-a la Mărăști.

Luptele desfășurate, atât în campania din 1916 cât și în cea din 1917, au scos în evidență necesitatea sprijinirii acțiunilor infanteriei și cavaleriei de o cantitate corespunzătoare de artilerie. Creșterea rolului focului, îndeosebi al artileriei, pe câmpul de luptă a fost corect apreciat de teoreticienii militari, generalul Ion Jitianu, artilerist, concluzionând că „*rolul de dictator al câmpului de luptă a revenit artileriei*”, care a „*devenit împărăteasa câmpului de luptă*”¹⁶¹.

¹⁵⁹ Cf. Academia Militară - Curs de Istoria Artei Militare - București, 1990, p. 234.

¹⁶⁰ Cf. Academia Militară - Curs de Istoria Artei Militare - București, 1990, p. 297.

¹⁶¹ Cf. Colectiv (coordonator General-locotenent Ilie Ceaușescu) – România în anii Primului Război Mondial – Vol. 2, Editura Militară, București, 1987, pp. 792-794.

Marele istoric Gheorghe I. Brătianu, ofițer de artilerie, participant la Războiul de (Re)întregire, a oglindit în chip strălucitor trăirile sale de pe front, în bătălia de la Oituz, cu Regimentul 4 Artilerie, legate de acțiunile artileriei române și a tunarilor săi. Pentru frumusețea descrierilor redăm câteva dintre acestea din cartea sa de istorie trăită **File rupte din cartea războiului**¹⁶².

Pe Coșna. 28 Iulie 1917. „... Mai aproape, la picioarele Coșnei, mitraliere și puști ascunse pârâie întruna. Alături de noi, la telefon, comandele pornesc spre baterii. Distanțele se schimbă mereu: o adevărată bursă a înălțătoarelor. Trei mii cinci sute, trei mii trei sute, trei mii, două mii opt sute, scădere amenințătoare. ... Soarele coboară încet spre Apus, scâldând crestele în sânge. Pe Coșna s-a deslănțuit vijelia. Din toate unghiurile zării, tunari de toate calibrele bat dealul ce se clatină, sub prăbușirea grămezilor de oțel. Lipiți de pământ, de-abia mai ridicăm ochii spre cer. În șuierături amenințătoare, șrapnele crapă deasupra noastră, luminând fețele trase de spaimă cu fulgerul spargerii. Cu ropot de grindină, gloanțele stârnesc praful și crengile rupte. Adesea, după ce trăsnește peste noi, capul proiectilului coboară vâjâind și mușcă, spărgându-se, prin tufiș. Nici un adăpost, nici un șanț: colbul ridicat de explozii plutește ca o negură. Vârtejuri fumurii aruncă pietre și bulgări, izbucnind în sus, spre norii negri și grei ai obuzelor brizante. Suntem zguduiți până în adâncul firii, de-abia de putem, pe furiș, să mai răsuflăm fumul acru și prăfuit. Singur, colonelul Hentzescu, nemișcat și liniștit, își aprinde pe rând, țigările.

¹⁶² Gheorghe I. Brătianu - File rupte din cartea războiului – București, Editura „Cultura națională”, Pasajul Macca, 2, pp. 66-68, 73, 79, 85, 95-97, 100-101, 148-149.

„Automobilul !” a strigat cineva. Din fundul zării un grohăit uriaș se apropie și crește, ascuțindu-se în șuierătură înfricoșată. Un muget îngrozitor se prăvălește pe noi, ne-am făcut una cu pământul, ne lipim strâns de țărâna aspră. Cu un urlat de locomotivă vâjâie peste noi ceva fără margini, fără nume; vântul ne-a palmuit, ne apasă o suflare de vijelie. A trecut, trăsnetul spargerii cutremură dealul. În spatele nostru, cerul s-a întunecat: o perdea de praf gălbui și cenușiu se înalță în văzduh. Un pumn m-a izbit cu putere, trântindu-mă la pământ. Bulgări și bolovani ne plouă pe cap, îmi destup anevoie urechea plină de țărână. Treziți din vișorul morții, ne deșteptăm cu greu la simțire, la viață, pe când noaptea desfășoară încet, peste vârful frământat, mantia ei ocrotitoare de întuneric”.

29 iulie „...un tun a fost urcat în cotitura drumului, la suiș. Trage, descoperit, la desnădejde. Tuburile de alamă înegrite se aruncă grămadă, cu scuțiile de cositor ale șrapnelor roșii. Dar iată că se înșiră pe drum un lung alai de sărbătoare. Urcând în lumina soarelui spre tunuri, satul întreg ne cară proiectile; un șir nesfârșit de copii, de fete, de neveste tinere și bătrâne, de băiețași se îndreaptă spre noi. Spinarea bătrânelor se înconvoaie sub povara obuzelor, nevestele le strâng în brațe ca pe niște copii, mânuțele slabe ale băieților se încleștează pe alama sclipitoare”.

30 iulie. „...Am ajuns la limita din urmă a puterilor. Trântit la pământ, răsunetul luptei răzbate de departe de tot, ca un vis, prin toropeala grea ce m-a doborât. Exaltarea de ieri s-a împrăștiat ca fumul, n-a mai rămas decât o zdrobitoare oboseală, ce înneacă toate ca într-un văl cenușiu. Împrejurul nostru duduie pământul de tunetul artileriei. Sus pe creastă, în marginea pomilor rari, obuzele noastre țâșnesc, dărâmând pădurea. Barajul își întinde perdeaua de foc și de moarte; opri-va oare această stavilă de oțel valurile sure ale năvălitorilor ?”

31 iulie. „...Țiuid, câteva gloanțe se pierd printre crengi; ce ne pasă ? Iată în sfârșit un tun, tras anevoie de patru cai, împins de tunari cari îl așează între tufe.

Obuzele trec din mână în mână, întâia lovitură bubuie prin vale. Ochită de-a dreptul, s-a spart pe creasta din față, răscolind copacii. Glasul biruitor al goarnei se ridică, așa cum va fi sunat la Grivița, acum patruzeci de ani; cu strigăte de îndemn pedestrima se avântă în văi. La simfonia goarnelor și a uralelor, tunul își adaugă basul adânc. Este în ceasul acesta ceva care răscumpără zile întregi de înfrângere și deznădejde. Și acum, prin colbul subțire al amintirilor, această clipă de izbândă pătrunde, vie și luminoasă, ca o rază de soare glorioasă și aurie“.

În baterie. 1 august. „S-a hotărât: la ceasurile 15 va începe pregătirea atacului pe coasta Căndei, care ne stă în piept și ne oprește înaintarea. Prin tușișul des, oamenii așează proiectilele lângă tunuri, uitându-se pe furiș, printre crengi, la creasta vrăjmașe din față. Jos în vale, prin râpi, pedestrima așteaptă semnalul. Căldura amiezii se lasă greu peste oștile gata de luptă. De-odată, lângă noi, o flacăra rășie se repede din frunziș și o detunătură groaznică ne astupă urechile, cutremurând pământul. Cu un urlat sălbatec, obuzul străpunge văzduhul, zburând spre înălțimile dușmane. Întâiul tun a tras. Cu bubuituri asurzitoare, celelalte trei intră și ele în horă. Loviturile, la intervale regulate, ne ciocnesc auzul, zguduind temelii dealului. Auzim cum se aruncă obuzele noastre peste coama Căndei, spre văile ascunse. Dar nici răspunsul nu întârzie mult. Cu șuierături aprige, cele nemțești se înfig în pământ, răscolind bulgări și pietre. ... Pe vârful Coșnei, cu izbitori de cutremur, balaurul de 305 ridică în văzduh un adevărat vulcan de fum și de țărână. La câțiva pași, tunul nostru ne sparge urechile de șase ori pe minut. Suntem în iad, iadul zgomotului, străbătut de flăcările roșii ale tragerii și înfășurat în praf fumuriu de explozii. ... Mă uit însă la oamenii ce ne înconjoară. Cu mișcări mecanice, de automat, tunarii încarcă, ochesc, trag, încarcă din nou. Locotenentul, liniștit, privește, măsoară, socotește, poruncește. Sublocotenentul, mic și tânăr, aleargă prin baterie, țipând ordinele, încercând să se facă auzit prin tunetul asurzitor și neîntrerupt“.

2 august. „Acum ochirea s-a isprăvit. Fășăind, șrapnelul a ieșit din bubuitura tunului și un nor de fum alb se așează pe

crengi, ca un fulg de zăpadă. Prea sus. Cu glas domol, locotenentul îndreaptă socotelile: atât la unghiul de teren, atât la distanță. Nouă sute! Cu o trosnătură uscată de fâlci înfometate, închizătorul a înghițit proiectilul. Trage! Prin zguduirea bubuiturii și aburii cenușii ai fumului, țeava se repede îndărăt, lunecând pe urmă la loc, ca un șarpe uriaș, negricios și lucitor. Nici nu e nevoie de binoclu; înălțimea e bună. Obuze franceze! Se înșurubează în pripă dopurile negre și albe ale focoarelor. ... Spintecând valea de-a curmezișul, întâiul obuz răsare dincolo, ca o pană neagră de fum tremurând în adierea dimineții. Tunul de lângă noi își varsă focul mereu, ridicând praful în jurul adăposturilor. Din ce în ce mai aproape, pipăind cu degetul ciclopul orbit, prăpădul le apasă. Aproape îndată după ivirea vârtejului de fum, ne izbește auzul, sunetul de rupere și de sfărâmare al spargerii. După norul exploziei unui obuz, un brad înalt de fum crește și se ridică departe în văzduh, peste creastă, însoțit de un tunet prelungit de spargerii. Bucăți de bârne și de scânduri zboară pe culme, presărind zarea cu petele lor întunecoase. Drept în țintă. A sărit în aer vre-un depozit de granate. O nouă lovitură se îndreaptă, care astupă cu praf deschiderea unui bordei vecin. Încă una: trage! Ce s-a făcut obuzul? O clipă de îndoială. Iată însă că norul de fum răsare drept pe locul adăpostului, azvârlind în aer rămășițe de lemnărie. Dar bucata mai mare, negricioasă, săltată de explozie, ce poate fi? E un om! I-am văzut brațele și picioarele zvâlite în săritura morții. Bucurie printre tunari. Ochitorul spune mulțumit: „Aiasta o intratla ei în casă, să-i întrebe di sănătăți“. Râd de plăcere, acești plugari blajini, că i-u făcut praf...“.

Armistițiu. Decembrie 1917. „De ziua sfântului Nicolae, ziua maiorului nostru, mare petrecere în adăpostul său. Deși e armistițiu, deși n-a mai călcat pe acasă din prima zi a mobilizării, maiorul Dăscălescu (viitorul general, comandant de armată pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial – N.N.) a rămas pe front. Cât timp un singur soldat de sub comanda lui nu va fi putut pleca în permisie la ai săi, el nu înțelege să-și părăsească unitatea. Ca și căpitanul unui vas, pe timp de furtună. De fapt, familia lui suntem noi. Războiul, această grozavă încercare, spulberă toate fățarniciile și arată firea

adevărată a fiecăruia. După atâtea decepții, nu e o mare bucurie să descoperică el nu vedește numai slăbiciuni și ticăloșii, dar și virtuți? Rareori un simț mai înalt al datoriei și al dreptății s-a împerecheat cu o mai desăvârșită simplitate, cu o mai prietenească modestie. Astfel de caractere îți mai redau încredere în armată și în omenire. Nu-i de mirare că în jurul lui se va strânge astăzi tot setorul”.

4.6. Eroii ai artileriei din Războiul de Reîntregire

Pe câmpurile de luptă din acest război au pierit mulți artileriști, de la anonimi tunari la comandanți de regimente. Nu cunoaștem numele tuturor, nici măcar numărul, dar dintre cei mulți vom prezenta doar câțiva, despre care cunoaștem faptele lor de arme și sumare date biografice.

Colonel Gheorghe Constantinidi – comandantul Regimentul 2 Artilerie „General de divizie Gheorghe Manu”¹⁶³.

S-a născut la 10 decembrie 1871, în comuna Tămășești, plasa Glavacioc, județul Vlașca.

A urmat Școala de Ofițeri București (1890-1892), Școala de Aplicație de Artilerie (1893-1895)

Grade militare¹⁶⁴: sublocotenent-1892, locotenent-1895, căpitan-1902, maior-1910, locotenent-colonel-1914, colonel-1916.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 5, 6, 2, 15, 10 Artilerie și 2 Cetate (1892-1912); profesor de balistică la Școala de Artilerie (1910-1912); comandant Școala de tragere a artileriei (1914-1916); comandant Regimentul 2 Artilerie (1916).

A ținut neapărat ca în Războiul de Reîntregire să comande o unitate de artilerie: „Cam cu 2-3 luni înainte de a intra în război a venit acasă pe la ora 1- atâ de necăjit și amărât – că a trântit chipiul pe jos și a zis „Oamenii ăștia nu mă înțeleg. Să știu că mor când voi trece granița și tot nu-mi las regimentul”. (la 1 aprilie 1916 a fost numit comandantul Regimentului 2 Artilerie, deși era dorit ca director general al munițiilor – N.N.)”.

¹⁶³ General C. Dragu – Colonel Constantinidi Gheorghe, comandantul R. 2 Artilerie „Gl. de divizie Gheorghe Manu” – Eroul de la Dealul Ulmilor – Bătălia de la Perșani – în Cultul Patriei, an I, nr. 18-19/3 octombrie 1932, pp. 1-2.

¹⁶⁴ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1915 – p. 544.

La începerea războiului a trecut granița cu regimentul, în cadrul Armatei a 2-a participând la luptele de la Porumbacu, Sărata, Șinca Mare, Dealu Bătătura și Perșani. „Dar în fine, vine și ziua cea mai grea, ziua cea fatală 22 septembrie 1916 când are loc bătălia dela Perșani. Infanteria era pironită și strașnic înclăștată la pământ de focul inamicului. Regimentul 2 Artilerie pe de o parte trebuia să sprijine retragerea infanteriei, pe de altă parte a salva și o parte din bateriile sale care sufereau de focul infanteriei adverse care înaintase până la 400-500 m aproape de baterii. În această grea situație, comandantul Brigăzii 4 Artilerie hotărăște a sacrifica Bateria I din Regimentul 2 Artilerie pentru această operație. Colonelul Constantinidi – distinsul ostaș – cu dragoste nemărginită de ostași și arma sa, găsește că în aceste clipe rolul său este la bateria de sacrificiu, unde să fie pildă vie, fie pentru a îmbărbăta pe ostași, fie ca prin priceperea și destoinicia sa ca artilerist să ajute pentru îndeplinirea acestei grele și nobile misiuni. El vrea mai ales ca Bateria I nu numai să-și îndeplinească misiunea, dar să fie și salvată, să se retragă. ... După ce asigură retragerea celorlalte baterii, el sboară călare la postul de observație al Bateriei I de pe dealul Ulmilor unde prin curajul și eroismul său exaltează până la sacrificiu pe ostașii bateriei. Apoi el singur a dirijat tragerea, și râdea de Nemți, că nu trag bine, până ce un proiectil inamic să sparge lângă el și-l omoară imediat. În același timp cad grav răniți: adjutantul regimentului locot. Ionescu Alfred (brațul drept rupt) și sergentul ține cal Ionescu C. (un picior rupt. Locot. Ionescu A. a fost ridicat și salvat. Cadavrul col. Constantinidi a rămas pe loc, având ca pază pe serg. Ionescu D. ... Cadavrul a fost îngropat (nu se știe de cine, pe locul unde a fost găsit, locul lui Iacob Stoian) la poala Dealului Ulmilor, unde a fost postul de observare al bateriei de sacrificiu. În septembrie 1919 familia eroului după spusele serg. Ionescu a găsit mormântul. La capul mormântului era o cruce cu inscripția „Colonel G. C. comandantul Regimentului 2 Artilerie”(exact așa). Trupul eroului a fost găsit înfășurat într-un covor românesc din Ardeal. ... Familia a dus trupul eroului la București și l-a îngropat în cavoul familiei Botenilor de la Cimitirul Bellu (civil)” (Colonelul

Constantinidi s-a căsătorit în 1906 cu Matilda Boteanu, fiica generalului Remus Boteanu – N.N.). ... *Bateria de sacrificiu nu numai că și-a îndeplinit greaua sa misiune, dar a avut puțința a se retrage; deci a fost salvată cu prețul jertfei bravului comandant de regiment*¹⁶⁵.

Colonel Atanase Grigorescu – comandantul Regimentului 5 Obuziere.

S-a născut la 7 mai 1870.

A urmat Școala de Ofițeri București (1889-1891), Școala de Aplicație de Artilerie (1891-1893, al doilea în promoție).

Grade militare¹⁶⁵: sublocotenent-1891, locotenent-1894, căpitan-1900, maior-1909, locotenent-colonel-1912, colonel-1916.

Funcții militare: ... comandant al Regimentului 5 Obuziere (1915-1916).

În luptele de la Turtucaia, în ciuda întăririlor primite, la 24 august orele 16, linia a 3-a de rezistență a căzut în mâinile inamicului, și odată cu aceasta și capul de pod. „*Cîțiva ofițeri de artilerie au refuzat să-și părăsească ori să-și predea bateriile și și-au adunat tunurile, scăpate din pozițiile ocupate de bulgari, în marginea de vest a orașului. Aci, colonelul Grigorescu Atanasie, comandantul Regimentului 5 Obuziere, a organizat o ultimă rezistență, sub forma unui reduct, sprijinit în dreapta pe cazărțile Șeremet, iar în stînga pe Dunăre, făcînd față spre sud și est. Susținuți de cîteva unități slabe de infanterie, în special de resturile batalionului 80 de infanterie, cei din urmă apărători ai Turtucaiei au tras pînă cînd au sfîrșit toată muniția. Colonelul Grigorescu, grav rănit, a căzut prizonier în mîna bulgarilor și a murit într-un spital din Sofia*¹⁶⁶.

Maior Niculae SICHITIU – comandantul Regimentului 83 Infanterie.

S-a născut la 29 august 1880, în comuna Schela Rugi, județul Gorj, fiind fratele mai mic al viitorului general Ioan Sichițiu, fost șef al M.St.M.

A urmat Școala fiilor de militari-Craiova, Liceul St. Louis din Paris, Școala Politehnică-Paris, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1901, al doilea în promoție), Școala Superioară de Război (1910-1912).

¹⁶⁵ *** Anuarul Armatei Române pe anul 1915 – p. 543.

¹⁶⁶ Constantin Kirițescu – Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, vol. I – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 336.

Grade militare: sublocotenent-1901, locotenent-1905, căpitan-1911, maior-1916.

Funcții militare: comandant de pluton și de baterie în Regimentele 5, 15 Artilerie și 2 Obuziere (...-1916); comandant al Divizionului 2/Regimentul 2 Obuziere (1916).

În Primul Război Mondial, „...*Divizionul II Obuziere (Maior Sichițiu) a intrat în luptă în 16 întâlniri cu inamicul, luând parte la marile bătălii de la Porumbacu-Cincu Mare-Măgura Voinea și Perșani*”¹⁶⁷. În luptele de la Perșani a fost grav rănit la mîna stîngă. Operat la Sanatoriul Gerota din București, a fost declarat inapt pentru front. A solicitat reîntoarcerea la divizionul său, dar comisia medicală nu l-a revizuit medical. S-a deplasat la Marele Cartier General cerînd să fie numit comandant de divizion în Regimentul 15 Artilerie, dar i s-a recomandat încadrarea în Marele Cartier General. La insistențele sale a fost repartizat Comandamentului Armatei a 2-a, unde a cerut prin raport scris comanda Regimentului 83 Infanterie, rămas fără comandant, în luptele de pe valea Prahovei, pe care o obține la 15 octombrie 1916.

A decedat la 23 noiembrie 1916, pe când contraataca în fruntea regimentului său pe înălțimile nord Băicoi, pentru a asigura retragera Diviziilor 12 și 16 Infanterie. „...*Maiorul Sichițiu găsește soluția: în loc de a se mărgini la o rezistență îndârjită – care sigur duce la dezastru – hotărăște să atace coloanele de atac ale inamicului cotropitor și ordonînd ca tot regimentul să treacă la contraatac. În fruntea batalioanelor sale, pe cînd le îmbărbăta la luptă dreaptă și aprigă, cu chipiul în mîna dreaptă, sus – pentru a indica o direcție, Maiorul Sichițiu este lovit de un glonț drept în frunte, care-l răpune jos așa după cum un trăsnet, răpune într-o clipită un falnic stejar al codrului. Sichițiu cade! ... Dar victoria este a Reg. 83!*”¹⁶⁸.

Maiorul Niculae Sichițiu „... *era un român neaoș și neînfricoșat. Un patriot desăvârșit și entuziast, cu credință în Dumnezeu, în dreptatea neamului și*

¹⁶⁷ General C. Dragu – Maiorul Sichițiu Nicolae. Eroul de la Băicoiu – în Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939, p. 34.

¹⁶⁸ General Săndulescu Cicerone - Eroul de la Băicoiu – în Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939, p. 37.

împlinirea acestei dreptăți. Era cu adevărat ostașul și apostolul credincios al faptelor, nu al vorbelor deșarte – sau al reclamei rușinoase și degradatoare. ... El făcea parte din pleiada Erei Noi, și a făcut un adevărat apostolat în arma sa prin introducerea nouilor metode pedagogice, în predarea educației și instrucției, dar mai ales în exercitarea comandamentului. Adică: introducerea disciplinei din convingere, nu de frica pedepsei sau a altor mijloace de constrângere. ... În război, Maiorul Sichitiu a făcut să strălucească cu adevărat virtuțile sale ostășești și întreaga sa valoare militară, de comandant brav, viteaz, priceput, destoinic, patriot și plin de energie”¹⁶⁹.

**Artileriști decorați
cu Ordinul „Mihai Viteazul”¹⁷⁰**

Gradul, numele și prenumele, funcția	Înaltul Decret, motivația
Mr. Constantinescu V. Banciu Brigada 3 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr. 2990/1. X.1916 Care s-a distins în lupta de pe frontul „Cisnădia-Mohu”, dând probe de multă pricepere în conducerea artileriei pe câmpul de luptă
Mr. Miculescu Victor, comandantul Divizionul Artilerie 87 mm Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr 2990/1.X.1916 Pentru curajul și priceperea cu care a condus divizionul său în luptele de la Karaormer și Amzacea
Lt. Deculescu Nicolae Regimentul 20 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr 2990/1.X.1916 Pentru curajul și spiritul de camaraderie de care a dat dovadă mergând prin ploaia de gloanțe cu bateria sa în ajutorul B. 4/Regimentul 74 I pe al cărui front de luptă inamicul era gata să facă o spărtură

¹⁶⁹ General C. Dragu – Maiorul Sichitiu Nicolae. Eroul de la Băicoiu – în Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939, p. 34.

¹⁷⁰ Dumitru Boțilă – Diamantele României. Pe aici nu se trece! – Editura Tiparg, 2011.

Lt. Gabrielescu Dumitru Regimentul 3 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr 2990/1.X.1916 Pentru că a arătat multă perseverență și spirit de sacrificiu când bateria sa era copleșită de focul inamic
Cpt. Dumitru Haralambie Regimentul 3 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr. 3001/7.X.1916 Pentru dovezile de înalte virtuți militare date pe câmpul de luptă când și-a condus bateria cu destoinicie producând grave pierderi inamicului și fiind grav rănit
Gl. bg. Grigorescu Eremia Comandant D. 15 Infanterie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr. 3055/27.X.1916 Pentru dispozițiunile judicioase date în ordinele de operațiune contra unui dușman mult superior în număr, infiltrând trupe prin energia și curajul său personal încrederea în victorie
Cpt. Dragalina Corneliu Regimentul 4 Artilerie Grea Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a	Î.D. nr. 3093/11.XI.1916 Pentru vitejia și frumoasele calități ce a arătat în ziua de 10.10.1916 când văzând că infanteria vecină bateriei sale de obuziere grele nu mai poate rezista focului artileriei inamice a încălcat și mergând de-a lungul infanteriei, a îmbărbătat-o și a pornit în fruntea ei la un contraatac salvând astfel bateria și situația trupelor
Slt. Ștefănescu C. Aureliu Regimentul 3 Artilerie	Î.D. nr. 3093/11.XI.1916 Pentru eroismul cu care s-a condus în luptele de la 6-9 octombrie 1916, când bateria din care făcea parte fiind încadrată de focuri, ofițerul a rămas la post, comandând cele 2 tunuri rămase

<p>Slt. (r) Ionescu Gheorghe Regimentul 3 Artilerie Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 3093/11.XI.1916 Pentru eroismul și îndârjirea cu care s-a condus în luptele de la 6-9 octombrie 1916, când bateria din care facea parte fiind încadrată de artileria grea inamică, ofițerul a stat neclintit la postul său, comandând cu sânge rece cel din urmă tun ce mai rămăsese din baterie</p>	<p>Lt. col. Lupașcu Alexandru Comandant Divizionul/Regi- mentul 3 Artilerie Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 341/15.IV.1917 Pentru vitejia și destoinicia cu care a condus divizionul și regimentul în aprigele lupte dintre 6-9 Octombrie 1916. În fața satului Perveli, a susținut infanteria până noaptea târziu, rămânând pe poziție chiar și atunci când era amenințat să piardă tunurile, și cu toate că avea de luptat cu artileria inamică superioară în număr și calibru</p>
<p>Cpt. Rozin Gheorghe Comandamentul Armatei a II-a Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 24/13.I.1917 Pentru vitejia și devotamentul arătat pe câmpul de luptă. Fiind însărcinat de Comandamentul Armatei, în ziua de 13 septembrie 1916, să transmită ca ofițer de stat major cu orice preț un ordin, a străbătut împreună cu maiorul Maxim Vasile de la Divizia a 4-a și cu un escadron, o zonă de 50 km, ce era ocupată de o divizie de cavalerie și de infanterie inamică. A pătruns printre husarii și ulanii vrăjmași, îndeplinindu-și misiunea în mod strălucit</p>	<p>Cpt. Oancea Dumitru Regimentul Artilerie de Munte cal. 75 mm Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 547/7.VI.1917 Pentru vitejia și destoinicia cu care și-a condus bateria pe câmpul de onoare. S-a distins în luptele din Valea-Oltului (1916), unde a contribuit de aproape la ruperea cercului inamic ce înconjurase detașamentul din care facea parte. De asemenea, a dat probe de o mare energie în toate luptele din Octombrie și Noiembrie 1916</p>
<p>Slt. Obogeanu M. Corneliu Regimentul 1 Artilerie „<i>Regele Carol I</i>” Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 190/10.III.1917 Pentru curajul și neîntrecutul devotament ce a arătat pe câmpul de luptă. Fiind făcut la 23 noiembrie 1916 prizonier de către germani, a reușit să scape trecând Oltul înnot; pentru a se întoarce la locul său de onoare, a trecut și a înving nenumărate primejdii și greutăți, reușind să se prezinte în noaptea de 15- 16 Decembrie 1916, la avantposturile noastre, ce se găsea pe malul stâng al Râmnicului</p>	<p>Col. Dejoianu Ioan Comandantul Regimentului 5 Obuziere Ordinul „<i>Mihai Viteazul</i>” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 570/12.VI.1917 Pentru vitejia și destoinicia cu care a condus operațiunile de la Jiu, între 28-30 Septembrie 1916, cu un avânt și cu o îndârjire cu totul excepțională, reușind prin lupte aprige să cucerească Muncelul, Siglăul Mic și Mare și Zănoaga, aruncând pe inamic dincolo de frontieră. S-a distins apoi prin energia cu care a condus detașamentul de la Cerna, între 12- 17 Octombrie 1916, ce a operat în Valea Jiului</p>

<p>Colonel Botez Mircea Comandantul Regimentului Artilerie Călăreață Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 623/22.VI.1917 Pentru vitejia și destoinicia cu care a condus focurile bateriilor sale pe câmpul de luptă în 1916. S-a distins în mod special de la 28-30 Septembrie, în aprigele lupte de la Maghiaros și în luptele din Valea Oituzului, când a fost atașat Diviziei a 15-a. La 4 Noiembrie, a fost grav rănit în timpul unei lupte grele</p>	<p>Gl. D. Grigorescu Eremia Comandantul Armatei I Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a II-a</p>	<p>Î.D. nr. 227/12.II.1918 Pentru vitejia și destoinicia cu care a reușit să stăvilească ofensiva germană de la Mărășești, în vara anului 1917. Luând comanda Armatei I în condițiuni foarte grele, a înfrânt furia și avântul armatelor inamice</p>
<p>Maior Sichitiu Nicolae Comandant Divizion/Regimentul 2 Obuziere Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 623/22.VI.1917 Pentru vitejia și destoinicia de care a dat dovadă în conducerea focului bateriilor sale. La 26 August 1916 a executat singur, sub focurile infanteriei inamice, pe Valea Oltului (Transilvania), mai multe recunoașteri în teren deschis, iar la 31 August 1916, a făcut recunoașteri de artilerie, care au înlesnit ocuparea orașului Făgăraș. S-a distins în luptele de la Cincul Mare, Dealul Crucii și de la satul Vadul. Luând comanda Regimentului 83 Infanterie, a dat dovadă de mult curaj. A murit în luptele de lângă Băicoi</p>	<p>Maior Popescu D. Constantin Regimentul 22 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 644/21.III.1918 Pentru bravura și destoinicia cu care a condus focul bateriilor sale, în timpul luptelor ce s-au desfășurat între 26 Iulie și 15 August 1917. Prin modul cum a dirijat focul, a putut zădărnici numeroasele atacuri, pe care inamicul le-a dat cu furie asupra pozițiilor noastre</p>
<p>Col. Tomoroveanu Alexandru Comandantul Brigăzii 3 Artilerie Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 849/11.VIII.1917 Pentru destoinicia și spiritul de sacrificiu ce a arătat în conducerea acțiunii artileriei Diviziei a 3-a, contribuind, de aproape, la reușita acțiunii ofensive ce divizia a întreprins în Iulie 1917</p>	<p>Slt. (r) Dondoe Gheorghe Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol I” Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 830/9.IV.1918 Pentru vitejia și devota- mentul neobișnuit cu care a servit ca ofițer observator al Bateriei a 5-a, în timpul ofensivei de la Mărășești, din 1917. ... La 5 și 6 August, prin focul de baraj ce a dirijat,- din cel mai primejdios punct de observație (Dealul Podișului),- a contribuit la respingerea, numai prin barajul bateriei, a 5 atacuri vrășmașe, îndreptate între Muncel și Mangalaciu. Un proiectil căzând însă în cuibul său de observație, a omorât 2 telefoniști, a rănit pe un al 3-lea, iar acestui viteaz ofițer i-a rupt piciorul drept, lăsându-l invalid</p>

<p>Căpitan Grigorescu Traian Regimentul 5 Obuziere Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a</p>	<p>Î.D. nr. 501/12.II.1923 Pentru bravura și eroismul remarcabil cu care a condus focul bateriei sale în luptele crâncene din August 1916, ce s-au desfășurat în direcția satului Daidir, rezistând pe poziție sub bombardamentul violent al artileriei inamice ce era copleșitoare ca număr. În ziua de 24 August 1916, când situația era extrem de gravă și considerată de toți ca pierdută, bateria sa a luat parte la lupte în grupul bateriilor și resturilor de infanterie, unde luptând vitejește, a contribuit cu acțiunea bateriei sale la prelungirea rezistenței capului de pod Turtucaia, până la primirea ordinului să înceteze lupta</p>
--	--

4.7. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1879-1919¹⁷¹

În perioada 1879-1919 istoria artileriei române a fost marcată de evenimente numeroase și importante pentru configurația armei, privită ca sistem în care gura de foc are un rol important. Dezvoltarea artileriei române în acești ani a fost influențată pe

¹⁷¹ Vezi Col. conf. univ. dr. Adrian Stroea, Lt. col. Gheorghe Băjenaru – Artileria Română în date și imagini - Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, pp. 38-57.

lângă tendințele manifestate în armatele dezvoltate ale timpului și de concluziile de ordin tehnic și tactic desprinse în urma campaniei din 1877-1878, Războiul Neatârnării noastre.

4.7.1. Artileria de câmp. Această categorie de guri de foc a fost cea mai numeroasă în dotarea armatei române, cunoscând o evoluție rapidă și o îmbunătățire substanțială a caracteristicilor tehnico-tactice, între care evidențiem dotarea cu tunuri cu tragere „*repede*”, la scurt timp de la inventarea lor. În această perioadă remarcăm și implicarea ofițerilor noștri de artilerie în realizări tehnice proprii: tunul „*Krupp*”, model 1904, realizat pe baza condițiilor stabilite în mod just de către artileriștii români, obținându-se ceea ce președintele consiliului de miniștri de atunci, Dimitrie Sturdza numea cu mândrie „*tunul cu tragere repede model român*”; obuzierele cal. 105 mm „*Krupp*” și 150 mm „*Schneider*” (printre cele mai moderne din Europa la vremea lor) realizate după condițiile tehnice impuse de către artileriștii români; prototipul tunului cu tragere repede proiectat de **colonelul Perticari** în anul 1898, înălțătorul denumit „*goniometrul Ghenea*”, pentru tunul „*Krupp*”, calibrul 75 mm, model 1904 (după numele inventatorului, **maiorul Toma Ghenea**), transformarea tunurilor de cetate calibrul 57 mm și 75 mm de câmp, model 1880, în tunuri antiaeriene (de către **locotenent-coloneii Burileanu Ștefan și Negrei Gabriel**.) Tot în această perioadă a apărut și s-a dezvoltat **artileria de munte**, prima baterie de artilerie de munte (cal.63 mm) fiind înființată în anul 1883, iar primul divizion de artilerie de munte (cal.75 mm) în anul 1913 la Curtea de Argeș, pentru ca în anul 1916 să se înființeze Regimentul 1 Artilerie Munte, cu sediul la Târgu Jiu.

În perioada de refacere a armatei române din primăvara anului 1917 o atenție sporită a fost acordată ameliorării înzestrării

tehnice a artileriei. Pe lângă măsurile de recondiționare și redistribuire a pieselor de artilerie s-au importat și cantități considerabile de guri de foc. Astfel, în anul 1917, cu mari dificultăți au fost primite din străinătate 84 de tunuri cal. 75 mm, 72 tunuri lungi și 20 tunuri scurte cal. 120 mm, 28 obuziere cal. 127 mm, 4 obuziere cal. 155 mm și 7 cal. 152,4, precum și 130 de mortiere de tranșee.

Tunul „KRUPP” cal. 75 mm, md. 1880. Acest tun a fost achiziționat inițial pentru dotarea regimentelor de artilerie ale corpurilor de armată. Din punct de vedere

constructiv era asemănător cu tunul cal. 87 mm, model 1875, de la care a preluat chesonul, antetrenul, forja etc. Construcția țevii a constituit un element forte al tunurilor „Krupp”, fapt ce le-a permis obținerea unor performanțe deosebite. Țeava era compusă din: „tubul” interior ghintuit, manșonul exterior, brățara de îmbinare din 2 părți care nu permiteau tubului interior să se deplaseze în interiorul manșonului și inelul de strângere (asigura strângerea celor 2 părți ale brățării). Manșonul se încălzea și se introducea peste tubul interior, la răcire strângând puternic țeava. Mecanismul de închidere era compus din închizător și obturator fiind de tip „închizător cu trunchi cilindro-prismatic”. Obturatorul avea rolul de a se opune scăpărilor de gaze din camera de ardere pe la partea dinapoi a culatei (la acea vreme nu se folosea tubul cartuș).

Tunul „KRUPP” cal. 87 mm, md. 1880. Aceste tunuri s-au achiziționat împreună, cu tunurile „Krupp” calibrul 75 mm, fiind destinate dotării noilor regimente de artilerie înființate, începând cu anul 1881

când s-a înființat Regimentul 5 Artilerie Tulcea și a continuat în anul 1883 prin înființarea regimentelor 6 la București, 7 la

Focșani și 8 la Roman. Constructiv, acest tun semăna foarte mult cu tunul „Krupp” cal. 75 mm, dimensiunile fiind apropiate. Deși nu reprezenta un salt calitativ semnificativ față de modelul 1875 care a participat la Războiul de Independență, **reprezenta cel mai modern material de artilerie de câmp de la acea vreme.** Opțiunea conducerii militare române pentru aceste tunuri a fost determinată de faptul că modelele anterioare au răspuns foarte bine nevoilor de sprijin cu foc și au avut fiabilitatea necesară. Aparatele de ochire în direcție și înălțime erau de tip țel-cătare dispuse în partea dreaptă a țevii. Ochirea în direcție a tunului se executa prin mișcarea laterală, stânga sau dreapta a „câlcâiului” afetului. Ochirea în înălțime a țevii se realiza cu ajutorul „vârtejului”, mecanism tip „șurub fără sfârșit” dispus sub culată cu care se înclina țeava în funcție de distanța de tragere înregistrată pe înălțătorul mecanic prin care se viza ținta. Tunul nu dispunea de aparate de ochire pentru tragerile indirecte. Muniția folosită era compusă din: „obuzul ordinar”, șrapnelul, mitralia, cartușul, stupila și focusul.

Tunul „DE BANGE”, cal. 87 mm, md. 1880. Tunul francez cu tragere înceată ce a fost conceput de ofițerul De Bange. A intrat

în dotarea armatei române în anul 1881. Greutatea tunului era de 1000 kg, iar bătaia maximă de 6.500 m. A fost folosit în timpul luptelor din Primul Război Mondial.

Tunul „ARMSTRONG”, cal. 63 mm, md. 1883. În anii 1883 și 1884 s-au înființat 4 baterii dotate cu tunuri cal. 63 mm, sistem

„Armstrong”, cu tragere înceată, importate din Anglia, câte o baterie la fiecare corp de armată. Acesta a fost primul tun de la noi destinat artileriei de munte. Bateriile erau în dotarea regimentelor de artilerie de câmp. Achiziția tunurilor de munte a constituit o necesitate, România având o mare parte din frontiere în zona muntoasă. Bătaia maximă a tunului era de 4.000 m. Două exemplare ale acestui tun străjuiesc mormântul lui Avram Iancu de la Țebea.

Obuzierul „KRUPP”, cal. 120 mm, md. 1901. A fost introdus în dotare în anul 1902 la Regimentul 2 Artilerie din București

(2 baterii a câte 4 piese). În anul 1903 s-au mai achiziționat încă 3 baterii ce au fost repartizate la Regimentele 1, 3 și 4 Artilerie. A fost primul obuzier de câmp de la noi din țară care a dispus de un sistem tip „sapă elastică” ce îi permitea revenirea în poziția

inițială de tragere, după recul. Acest tip de guri de foc a mai fost denumit „cu tragere accelerată” având o cadență mai mare de tragere. Sistemul de ochire inițial a fost îmbunătățit în anul 1903, când a fost dotat cu aparatul de ochire românesc pentru tragerile indirecte de tip „goniometru sistem maior Toma Ghenea”. În anul 1915 i s-a adăugat scut de protecție pentru servanți. Ca element de noutate pentru artileria de câmp, obuzierul dispunea de muniție cu tub cartuș metallic. Începând cu anul 1916 a fost folosit în condiții foarte bune datorită dotării cu obuzul-mină francez care avea caracteristici superioare. Bătaia maximă a obuzierului era de 6.000 m.

Tunul „KRUPP”, cal. 75 mm, md. 1904. A fost achiziționat pe baza propunerilor unui colectiv de artileriști format din ofițerii: Toma Ghenea, Dumitru Iliescu, Eugeniu Lucescu, Vasile Rudeanu și Gabriel Negrei și realizat ca o variantă îmbunătățită a modelului „Krupp” 1899. A fost primul tun de câmp din armata română cu legătură elastică, așa-numitul „tun cu tragere repede”. Ca element de noutate

a fost dotat cu înălțător tip „Goniometru Ghenea model 1904” inventat de către Lt.col. Toma Ghenea (directorul Arsenalului Armatei din București).

Acest tun a fost comandat în anul 1901, iar prima baterie a fost recepționată și repartizată Școlii Militare de Artilerie în anul 1904. Ulterior a intrat în dotarea tuturor regimentelor de artilerie de divizie, fiind în înzestrare până în preajma celui de-al Doilea Război Mondial. A constituit piesa de bază în artileria de câmp română în Primul Război Mondial. Bătaia maximă a tunului era de 8.000 m.

Tunul lung „DE BANGE”, cal. 120 mm, md. 1878. A intrat în dotare în anul 1916 când au fost primite 3 baterii de tunuri din

Franța, constituind Divizionul 1 din Regimentul 4 Artilerie Greă. În anul 1917 s-au mai primit din Franța un număr suplimentar de tunuri, astfel că la 1 ianuarie 1918 artileria greă română dispunea de 72 de piese (18 baterii). Bătaia maximă a tunului era de 12.400 m. Au rămas în dotare și în cel de-al Doilea Război Mondial.

Tunul „PUTEAUX”, cal. 75 mm, md. 1897/1936. A fost realizat de Arsenalul de stat francez, respectiv Atelierul de Construcții „Puteaux” sub denumirea „Soixante-Quinze”, și atunci când a fost

fabricat era cel mai modern tun de câmp din lume. **A marcat trecerea definitivă de la tunurile cu tragere „înceată” la tunurile cu „tragere repede”** fiind construit cu un sistem de legătură elastică, hidraulică, ceea ce i-a permis mărirea ritmului de tragere până la 26 de lovituri pe minut, performanță ce a fost considerată cu adevărat revoluționară. În România a fost adus în anul 1917, odată cu misiunea militară franceză de reorganizare a armatei noastre. În anul 1926 artileria română dispunea de 126 tunuri (21 baterii). Bătaia maximă a tunului era de 8.000 m.

Tunul lung „DE BANGE”, cal. 155 mm, md. 1877. Acesta este o piesă de artilerie greă, de asediu, cu tragere înceată, care a fost în dotarea Regimentului 1 Cetate de la Focșani, ulterior după desființarea acestuia, în anul 1915, materialul a fost trecut la Regimentul 1 Asediu din București (3 tunuri). La data de 1 martie 1916 tunurile au fost trimise la Turnu Severin pentru a ocupa poziții de tragere în sprijinul Diviziei 1

Infanterie. A îndeplinit misiuni specifice artileriei grele, respectiv trageri împotriva fortificațiilor și trageri contra baterie. A participat la luptele din cursul anilor 1916-1917, iar în anul 1918 regăsim în evidențele armatei o baterie (4 piese). A rămas în dotare și după Primul Război Mondial. Bătaia maximă a tunului era de 12.700 m.

Obuzierul „KRUPP”, cal. 105 mm, md. 1912 (10.5 cm Haubitze M. 12). Acest obuzier cu tragere repede a fost al doilea material de artilerie, sistem propriu,

realizat după experimentări și modificări făcute timp de doi ani de către ofițerii români. Prin greutatea mică și prin bătaia pe care o realiza, era superior celui mai modern obuzier de câmp existent în Europa. La primirea în țară, în anul 1912, primele baterii au constituit 5 divizioane de artilerie corespunzătoare celor 5 corpuri de armată; ulterior s-au constituit 5 regimente având în total 30 de baterii cu 120 de piese. Pe timpul

Primului Război Mondial obuzierele au fost în dotarea regimentului de obuziere din brigada de artilerie de divizie. Muniția folosită: proiectil exploziv și șrapnel. Bătaia maximă a obuzierului era de 6.500 m și de 6.000 m cu șrapnel. Comportarea acestor obuziere pe toată durata războiului a fost ireproșabilă.

Obuzierul „COVENTRY” BL 5 INCHES, cal. 127 mm, md. 1896. Material de

producție britanică, în România fiind importate 28 de piese care au fost utilizate în Primul Război Mondial. Bătaia maximă a obuzierului era de 6.000 m.

Tunul scurt „DE BANGE” cal. 120 mm, md. 1890. Tun cu tragere repede achiziționat

în anul 1916, la mobilizarea din acel an cele 3 baterii existente constituind Divizionul 2 din Regimentul 4 Artilerie Grea. În anul 1918 numărul bateriilor a crescut la 5 datorită achizițiilor făcute în anul 1917 (13 piese). Bătaia maximă a obuzierului era de 5.700 m.

Mortierul nr. 2, cal. 58 mm, md. 1915. A fost un material de construcție franceză, cu bătaie cuprinsă între 445m și 1550 m, în funcție de tipul de bombă folosită.

În anii 1916-1917, în România au fost importate 130 de piese care au intrat în dotare la bateriile de mortiere ale diviziilor de infanterie.

Tunul de munte „KRUPP”, cal. 75 mm, md. 1912. Este un tun de munte cu tragere

repede care a intrat în înzestrare la Divizionul 1 Munte înființat în noiembrie 1913, la Curtea de Argeș (4 baterii a 4 piese). Calitatea principală a tunului era greutatea scăzută și posibilitatea demontării și transportului cu ajutorul cailor. Bătaia maximă a tunului era de 4.500 m.

Obuzierul „SCHNEIDER”, cal. 150 mm, md. 1912. A fost construit în baza specificațiilor tehnice impuse de ofițerii de

artilerie români. Toate caietele de sarcini pentru fabricarea și recepția acestui obuzier au fost întocmite de către comisia militară care a încercat mai multe modele de obuziere grele prezentate de uzinele germane și franceze. Din comisie au făcut parte:

generalul Georgescu Gheorghe, coloneii Ghenea Toma și Iliescu Dumitru, locotenent-colonelul Rudeanu Vasile și căpitanul Petrescu Gheorghe. Caietele de sarcini erau considerate de către uzine ca fiind dintre cele mai complete. Mare parte din materialul comandat a fost oprit de către guvernul francez pe parcursul anilor 1914-1916 și folosit pe frontul din vest, fiind considerate unele dintre cele mai moderne obuziere de câmp. Cele 2 baterii (8 piese) care au fost livrate au intrat în dotare în luna noiembrie 1913, și au constituit **primul divizion de obuziere grele**, la Cernavodă, destinat apărării capului de pod. Obuzierul a rămas în dotare până în anul 1940.

Tunul de munte italian, cal. 65 mm, md. 1911. Este un tun italian cu tragere

repede a cărei construcție a avut la bază micul tun francez de munte „*Cannone de 70 A*”, model 1902, aflat în dotarea trupelor alpine italiene. Era un tun modern cu închizător semiautomat, ceea ce permitea o cadență de peste 20 de proiectile pe minut. În țara noastră au fost importate un număr redus de piese (12 bucăți), în anul 1917, care au fost utilizate ca tunuri de însoțire. Bătaia maximă a tunului era de 6.500 m. Un exemplar se găsește la Muzeul Militar Național fără a avea în componere scutul.

Obuzierul „SAINT CHAMOND”, cal. 155 mm, md. 1915. Este un obuzier standard cu performanțe foarte bune care a

constituit un model pentru alte obuziere construite ulterior. În armata română au fost importate în anul 1917 un număr de 14 piese ce s-au folosit în Primul Război Mondial. Bătaia maximă a obuzierului era de 9.300 m. În anul 1939 erau în dotarea Divizionului 14 Artilerie Grea Independent, ulterior au trecut la Regimentul 1 Artilerie Grea Fortificații unde acest divizion a fost inclus.

4.7.2. Artileria de cetate și asediu

Strategia militară de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, și implicit și strategia militară românească, a fost marcată de importanța atribuită fortificațiilor în organizarea și desfășurarea operației de apărare strategică pe poziții. Pentru armata română această strategie s-a concretizat în realizarea fortificațiilor „*Focșani-Nămoloasa -Galați*”, a orașelor Cernavodă, Silistra, Turtucaia, dar mai ales a Cetății București.

Pentru Cetatea București, în anul 1882 a început primul studiu pentru realizarea fortificațiilor capitalei de către o comisie condusă de reputatul general artilerist Gheorghe Manu și continuat de generalul belgian Henri Alexis Brialmont, lucrările propriu-zise au început în anul 1884 și au fost finalizate în anul 1894, după ce în anul 1887 planurile inițiale au fost modificate pentru ca forturile să poată face față noului „*obuz-mină*”, apărut în anul 1884.

Cu aproximativ o lună înainte de intrarea României în război, ministrul de război Ion I.C. Brătianu a transmis ordinul către comandamentul cetății pentru părăsirea și demilitarizarea fortificațiilor ca urmare a renunțării la strategia militară defensivă. În comparație cu fortificațiile, piesele de artilerie au fost utilizate din plin în timpul Primului Război Mondial și au compensat în mare parte lipsa materialului de artilerie de la unități, în special a artileriei grele.

Obuzierul „KRUPP”, cal. 210 mm, md. 1891/1918 „IAȘI”. Această piesă de

artilerie este un obuzier „Krupp” care a dotat artileria cetății Bucureștilor. A fost montat în cupole „Gruson”, model 1888 și „Montlucon”, model 1891. A fost demontat în timpul ocupației germane și transformat, la Iași, în piesă de câmp, în perioada 1917-1918, de către ingineri români, între care s-a remarcat **inginerul Manoilescu**, cel care a fundamentat calculul de rezistență a afetului. Bătăia maximă a obuzierului era de 6.900 m.

Tunul lung de câmp „KRUPP”, cal. 105 mm, md. 1891/1916. A fost achiziționat și folosit în perioada 1891-1915 ca tun de

asediu în completarea tunurilor din cupolă și din bateriile intermediare ale Cetății Bucureștilor. Din cauza lipsei artileriei grele, din anul 1916, acest tun a devenit materialul de bază al celor două brigăzi de artilerie grea, o parte dintre tunuri fiind dislocate în capetele de pod de la Turtucaia și Silistra. Cele 60 de tunuri din acest model, au

constituit 2 divizioane a 3 baterii la R. 2 Artilerie G. (24 piese) și 3 divizioane a 3 baterii (întreg regimentul) la R. 3 Artilerie G. La 1 ianuarie 1918 mai erau în evidențe doar 24 piese. Bătăia maximă a obuzierului era de 9.400 m.

Tunul „GRUSON”, cal. 53 mm, md. 1887/1916. Tunurile de cetate „Gruson” calibru 53 mm, model 1887 au fost achiziționate pentru dotarea liniei fortificate Focșani (15 baterii a 6 turele) – Nămoloasa (24 baterii a 3-5 turele) – Galați (30 baterii a 6 turele, 10 baterii a 3 turele și 10 turele în zona Brateș). De asemenea, au fost în dotarea capului de pod de la Cernavodă, Turtucaia (28 turele) și Silistra (17 turele). Aceste tunuri erau produse în Germania și erau turelate, fiind deplasate pe trăsuri mobile, cu 2 sau

4 roți tractate de 3 cai. Aceste tunuri au servit aproape 20 de ani ca artilerie de cetate, însă în perioada neutralității (1914-1916) toate cele 334 tunuri au fost transformate în tunuri de însoțire cu tragere înceată pentru infanterie (o baterie la brigadă și între 2-6 baterii la divizie), montate pe afete construite în țară. O parte au fost transformate în tunuri antiaeriene. Bataia maximă a tunului era de 3000 m.

Tunul „HOTCHKISS”, cal. 57 mm, md. 1888/1916. Tun ghintuit cu tragere

repede ce era dispus pe afeturi de ambrazură, în turele rotative cu eclipsă sau utilizat ca piesă mobilă de flancare (model 1891), în cadrul Cetății Bucureștilor. În evidențele armatei din anul 1916 figurau un număr de 247 de piese. Toate tunurile au fost demontate până la începutul Primului Război Mondial și utilizate în alte scopuri, astfel: 79 s-au transformat în tunuri de însoțire pentru infanterie sau ca tunuri de munte, cu tragere înceată, fiind introdusă câte o baterie în organica celor 6 brigăzi mixte de infanterie și la brigada de grăniceri; 36 de piese (6 baterii) au fost transformate în artilerie de munte, iar 132 tunuri au fost destinate transformării în tunuri antiaeriene, dintre care doar 72 au fost transformate de colonelul Negrei, iar 20 de către colonelul Burileanu, până la declanșarea mobilizării. Bătaia verticală a modelului antiaerian era de 3.500 m.

Obuzierul „GRUSON”, cal. 120 mm, md. 1888. A dotat bateriile de cetate cu cupole fixe de la Nămolosa (16 piese pe linia

a 2-a), Galați (17 piese pe linia a 3-a), Cernavodă (3 piese). În total au fost achiziționate 46 de piese, din care 36 au fost puse pe afet și au fost introduse în dotarea Regimentului 4 Artilerie Grea începând cu anul 1916 (2 divizioane). La 1 ianuarie 1918 mai existau în evidențe 20 de piese. Bătaia maximă a obuzierului era de 5.100 m.

Tunul „KRUPP”, calibrul 150 mm, model 1885/1891. Este o piesă de artilerie grea, cu tragere înceată, care a fost achiziționată în jurul anilor 1890 pentru artileria de cetate. A fost montată în: cupole cu una și două piese, model 1891, sistem „St. Chamond” (18 cupole, un tun și 10 cu 2 tunuri și o cupolă oscilantă, același sistem model 1890); în cupole cu două piese, model 1891, sistem „Creusot” și „Montlucon”

(câte 13 cupole fiecare). Un număr mic (6 piese) cunoscute ca „model 1885” au fost cumpărate cu afet mobil ca artilerie de asediu. În cadrul experiențelor făcute de firma Krupp în România a rezultat că cel de-al doilea tun montat în cupolă era dezechilibrat la tragerea primului. O parte dintre ele au fost montate în cupole individuale.

O cupolă cu două tunuri avea un diametru de 5,7 metri și o calotă de metal cu grosimea de 24 de centimetri. Cupola avea o construcție complexă, pe 3 nivele și era deservită de 20 militari la cele cu 2 tunuri, și 14 la cele cu un tun. Așa cum se poate vedea din schemă cupolele cu două tunuri aveau un ventilator pentru aerisire și câte un lift (centru) pentru ridicarea muniției pentru fiecare tun. Ambele erau mecanice. Instalația de tragere era electrică și folosea acumulatori. Fiecare tun era prevăzut cu 3 frâne de recul umplute cu glicerină și arcuri care aduceau piesa în baterie după tragere. În situația în care acest lucru nu se realiza, o sonerie electrică semnaliza incidentul.

Între cele două tunuri, sau în dreapta la cupola „St. Chamond” exista o trapă prin care se ridica o minitură. Prin aceasta se putea cerceta câmpul de luptă.

La partea din spate exista un locaș prin care se executa ochirea atunci când turela era întoarsă cu 180 de grade pe timpul încărcării tunurilor. Ochirea se executa cu un înălțător tip „țel-cătare”. La revenirea tunurilor pe direcția de tragere acestea erau ochite și puteau deschide focul imediat.

În dotarea Cetății Bucureștilor și a forturilor Galați și Cernavodă, au fost, în total, 88 de tunuri fixe și 6 piese mobile de asediu. Dintre cele 88 de piese, până la data de 15.08.1916 au fost demontate și montate pe afete fabricate în țară un număr de 31 de tunuri destinate artileriei grele de câmp. Numărul pieselor montate pe afet se pare că a

crescut în timpul războiului, la data de 1 ianuarie 1918, în evidențele Ministerului de Război figurau 66 piese de acest model și model 1891. Este de remarcat afetul rigid motiv pentru care ochirea în direcție se executa prin mutarea fălcelelor tunului.

La Muzeul Militar Național există un exemplar păstrat în condiții foarte bune (foto) la care roțile au fost modernizate cu un model având aplicate bandaje de cauciuc. Greutatea totală a tunului, în varianta mobilă este de 6.017 kg.

Obuzierul „KRUPP“, calibrul 210 mm, model 1886,1888/1916. Este un obuzier de asediu, cu tragere repede achiziționat pentru dotarea Cetății Bucureștilor. Au fost montate 10 bucăți în cupole „Gruson“ model 1888 și 26 în cupole „Montlucon“ model 1891. Cupolele erau fixate pe un suport de fontă întărită („antecuirasă“) pentru a proteja baza cupolei. Diametrul interior era de 3,6 m, iar cu „antecuirasa“ de 4,8 m. Calota avea o grosime de 20 cm (24 cm la „Montlucon“) - și era confecționată din bucăți fier laminat, asamblate între ele prin buloane. Ambrazura obuzierului era protejată de un obturator din fontă (bronz și cauciuc la „Montlucon“). În dreapta ambrazurii era o deschizătură prin care se executa ochirea, folosindu-se un înălțător cu un țel. Pentru ochirea în înălțime se foloseau aparate specifice: cerc gradat, arc gradat și cadran.

Cupola era dispusă pe 3 etaje cu adâncimea de 4,37 m. Obuzierul dispunea de frână hidraulică și sistem de rotire încetă și rapidă. Două lifturi făceau legătura între magazie (compartimentul de jos) și compartimentul de mijloc, respectiv al doilea

lift de la acest compartiment la etajul superior. Mecanismele de ochire, lifturile și ventilatoarele erau mecanice. Comunicarea între compartimente se efectua cu ajutorul unor tuburi acustice având pâlnii la capete. Personalul care deservea cupolele număra 10 servanți la „Gruson“ și 12 la „Montlucon“.

Trebuie remarcat că în aceste cupole au fost montate și obuzierele Krupp model 1886/1918 „Iași“ prezentate anterior.

Muniția folosită: obuze de fontă de 91 kg, obuze de oțel de 140 kg; obuze „mină“ sau „torpilă“ cu lungimea de 1,12 m și greutate de 160 kg; șrapnele de 91 kg conținând 2.600 de gloanțe. Pulberea de azvârlire era de tip C68, se iniția cu ajutorul stupilei și era constituită în 12 subîncărcături.

În anul 1916, odată cu ordinul dat de dezarmare a cetății București a fost demontat din cupole și montat pe un afet construit în țară, adaptat pentru artileria grea de câmp. În anul 1917 erau în evidențe 3 baterii de obuziere în cadrul Regimentului 2 Artilerie Grea. Au rămas în depozitele armatei ca armament greu până la sfârșitul anilor 1930.

Tunul md. 1887 și Mortierul md. 1888, calibrul 120 mm, sistem „GRUSON“

Tunurile „Gruson“ cal. 120 mm au armat cele 15 baterii ce formau linia a 3-a din sectorul Focșani. Acestea erau dispuse în cupole împreună cu două mortiere „Gruson“ de construcție sferică având același calibru.

Acestea din urmă au mai fost montate în paralel cu alte guri de foc astfel că în evidențele armatei, în anul 1916 figurau 42 de mortiere.

Mortierul era deservit de 2 servanți.

Niciuna din cele 57 de guri de foc (15+42) nu au fost utilizate pentru artileria de câmp sau de asediu după demontarea din cupolele fortificate.

Din datele de care dispunem rezultă că bătaia aproximativă a tunului era de 7.200 m. Acesta utiliza proiectile explozive cu greutatea de 16,1 kg și viteza inițială de 470 m/s.

Regimentele 7 și 11 Artilerie la instrucție

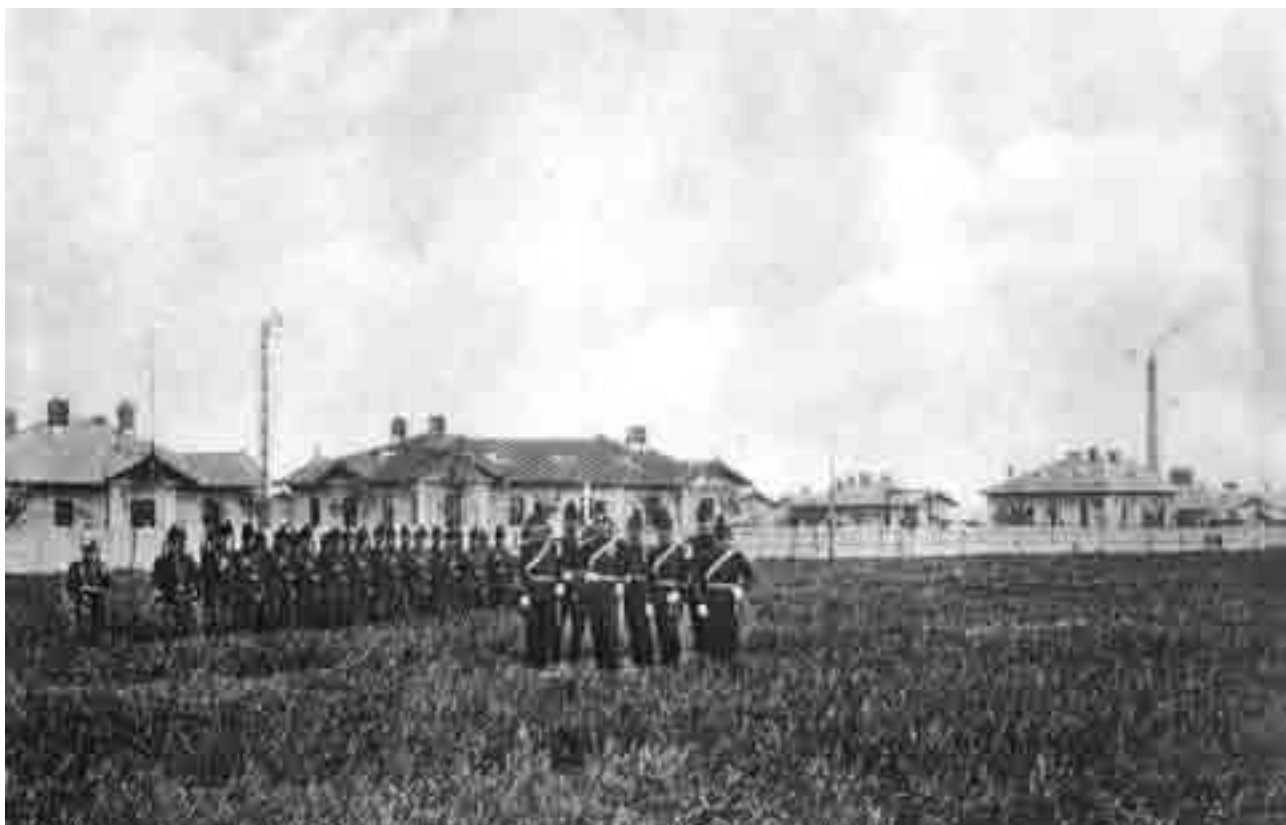

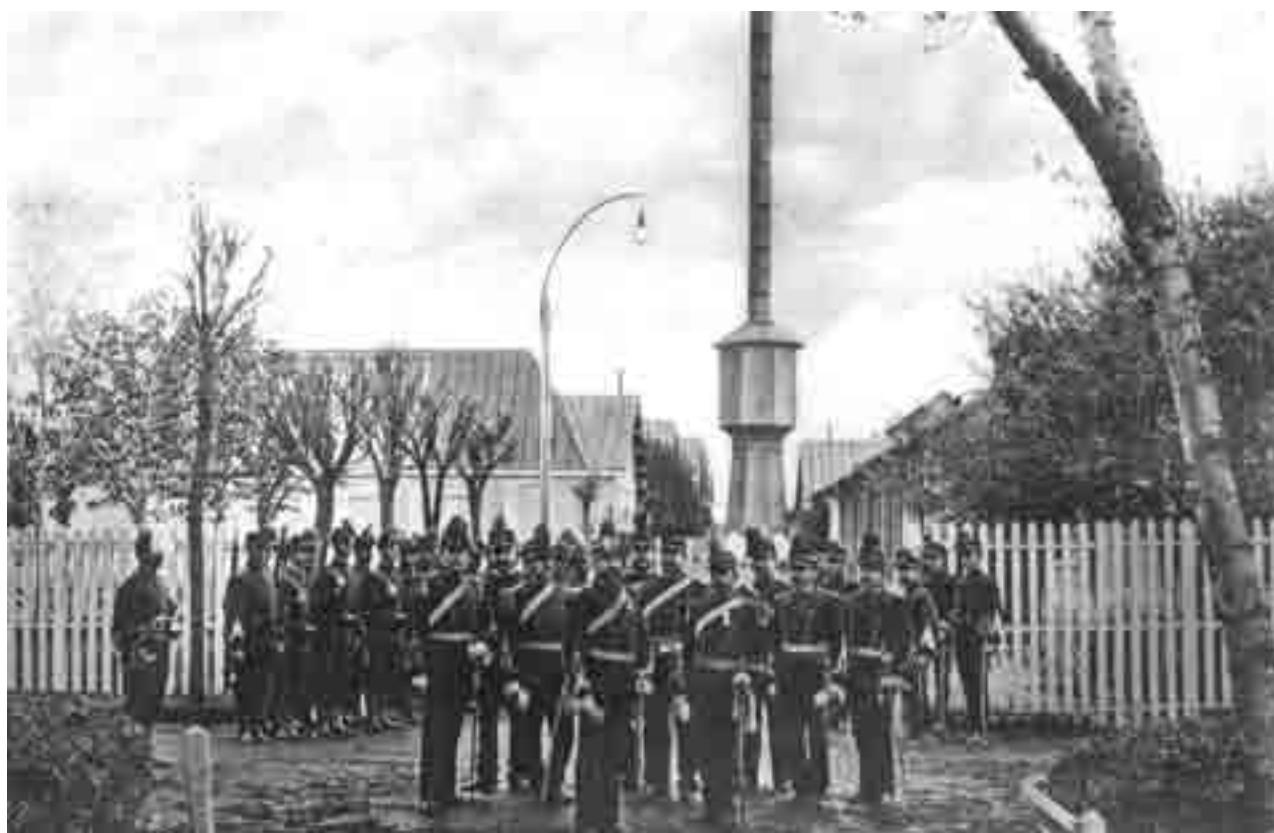
*Regimentul 11 artilerie – Focșani – 1902
Regimentul de artilerie al Diviziei 6 Infanterie*

Pirotehnia Armatei, 1873

Arsenalul Artileriei – depozitul Târgoviște - 1887

Pulberăria armatei – Ducești - 1896

Regimentul 12 Artilerie – Botoșani – 1902. Regimentul de Artilerie al Diviziei 8 Infanterie

*Regimentul 4 Artilerie – Bacău – 1902. Regimentul de artilerie
al Corpului 4 Armată din Brigada 4 Artilerie*

Regimentul 8 Artilerie – Roman – 1902. Regimentul de Artilerie al Diviziei 7 Infanterie

*Regimentul 3 Artilerie – Brăila 1902
Regimentul de Artilerie al Corpului 1 Armată din Brigada 3 Artilerie*

Regimentul 6 Artilerie – Târgoviște – 1902

Regimentul 10 Artilerie – București – 1902
Regimentul de Artilerie al Diviziei 4 Infanterie

*Regimentul 2 Artilerie - 1902
(Cazarma Sf. Gheorghe – Malnaison)*

Regimentul 9 Artilerie – Craiova -1902. Regimentul de Artilerie al Diviziei 2 Infanterie

*Regimentul 1 Artilerie – Craiova – 1902.
Regimentul de Artilerie al Corpului 1 Armată din Brigada 1 Artilerie*

*Regimentul 7 Artilerie – Buzău – 1902
Regimentul de Artilerie al Diviziei 5 Infanterie*

Capitolul V
ARTILERIA ROMÂNĂ
ÎN PERIOADA 1920-1945

Baterie de artilerie executând o misiune de foc în cel de-al Doilea Război Mondial

Baterie de artilerie pe frontul de est – 1941

5.1. Situația artileriei în perioada interbelică

5.1.1. Structura organizatorică și dotarea cu armament

Organizarea artileriei la sfârșitul Primului Război Mondial a purtat amprenta evenimentelor excepționale prin care a trecut armata română, alături de întreaga țară, începând cu anul 1916. Experiența războiului, reorganizarea structurală și instruirea realizată împreună cu misiunea militară franceză, precum și cu alte misiuni mai puțin cunoscute, britanică și italiană pentru aviație și cea rusă pentru artilerie, au întărit organismul militar și l-au adaptat cerințelor militare ale vremii. Unirea tuturor provinciilor românești, definitivată prin actul istoric de la

de noi unități. În privința calibrelor și a modelelor de guri de foc, situația artileriei noastre era probabil unică în felul ei și devenise o problemă de o complexitate deosebită fiind „*citată ca exemplu de mare amestec în cursurile de artilerie străine*”¹.

La sfârșitul Primului Război Mondial am identificat în serviciu 48 de modele de guri de foc (conform tabelului de mai jos) ce au creat mari greutăți în omogenizarea unităților de același tip și în organizarea aprovizionării cu muniție².

Din tabel se constată larga gamă de calibre, de la 37 mm la 210 mm, în total 32, repetate în 48 de modele diferite. Dintre

Categoriile de guri de foc	Calibre (mm) și modele	Număr de calibre	Număr de modele
Tunuri de însoțire	37 md.1887; 53 md.1885; 57 md.1888;	3	3
Tunuri de câmp ușoare	75 md.1904; 75 md.1908; 75 md.1880; 75 md. 1897 <i>Puteaux</i> ; 76,2 md.1902 <i>Schneider-Putilov</i> ; 77 md.1906 german; 87 md.1880;	4	7
Obuziere de câmp ușoare	105 md.1912 și 105 md. 1916 <i>Krupp</i> ; 114,3 md. <i>Coventry</i> ; 120 md. 1888 <i>Gruson</i> ; 120 md.1901 <i>Krupp</i> ; 121,9 md. german; 121,9 md. 1910 rus; 127 mm md. <i>Coventry</i> ; mortar 120 mm md.1887 <i>Gruson</i> .	5	9
Tunuri de câmp grele	105 md.1891; 106,7 md. 1916 rus; 120 md. 1885 <i>Gruson</i> ; 120 <i>De Bange</i> 1878; 150 md. 1885 L.25; 150 md.1887 L.35 marină; 152,4 md. 1885 <i>Armstrong</i> ; 155 md. 1885 <i>De Bange</i> ; 210 md. 1887 de coastă.	7	9
Obuziere de câmp grele	150 md. 1912; 152,4 md. rus; 155 md.1915 <i>St. Chamond</i> ; 155 md. 1915 <i>Schneider</i> ; 155 md. 1917 <i>Schneider</i> ; 210 md.1888; mortar 210 md. 1885.	4	7
Mortier de tranșee	58 md.francez; 142 md. francez; 58 md.rus.	2	3
Tunuri de munte	57 md.1888; 63 md.1885; 65 md. italian; 75 md.1912; 75 md.1915 <i>Skoda</i> ;	4	5
Tunuri antiaeriene	57 md.1888; 75 md.1880; 75 md.francez pe CF; 75 md. <i>Deport</i> ; 76,2 md. rus auto.	3	5
TOTAL		32	48

1 Decembrie 1918 a determinat din primele zile ale anului 1919, un nou proces de reorganizare prin înființarea unor noi structuri militare necesare apărării întregului teritoriu național. În acest context, artileria s-a confruntat inițial cu o activitate intensă de inventariere și ordonare după criterii precise a imensului arsenal de guri de foc, muniție, trăsurile de artilerie și alte materiale rezultate din capturi, primite sau achiziționate de la aliați, sau lăsate de armata rusă, după retragerea din anul 1917, concomitent cu redislocarea în noile garnizoane și constituirea

acestea, 26 de modele au existat în dotare la începutul războiului³, 13 au fost importate

¹ Vasile Rudeanu, GI, Evoluția tehnică a artileriei și artileria română, în Revista Artileriei, număr omagial la Centenarul Artileriei 1843-1943, XI-XII, 1943, p.75.

² M.Ap.N., Serviciul Istoric, România în războiul 1916-1919, vol. 1, București, 1934, Anexele 11 și 16; Vol. 1, Documente Anexe, pp. 41-43, 47-48, 51-52.

³ Tunuri de însoțire: 37 mm md.1887, 53 mm md.1885, 57 mm md.1888; tunuri de câmp ușoare: 75mm md.1904, 75 mm md.1908, 75 mm md.1880, 87 mm md.1880; obuziere de câmp ușoare: 105 mm md.1912, 120 mm md.1901, 120 mm md.1888; tunuri de câmp grele: 105 mm md.1891, 120 mm

prin comisiile conduse de generalii Vasile Rudeanu și Toma Ghenea⁴, 7 au rămas de la armata rusă⁵ și 2 au provenit din capturi⁶. **În afara armamentului aflat în serviciu, în depozite se mai găsea o mare cantitate de guri de foc de captură (7 calibre în 9 modele) ce ridică numărul total al modelelor gurilor de foc la 57, armament ce a fost folosit parțial pentru dotarea unităților nou înființate.** Acestea erau: tunuri de câmp ușoare, cal. 76,5 mm, md. Skoda (austriece); mortiere cal. 75 mm germane md. 1916 (proveniență germană și austriacă); mortiere cal. 90 mm (austriece); obuziere „Skoda”, cal. 100 mm, md.1914 (austriece); obuziere de munte cal. 100 mm, „Skoda”, model 1916 (austriece); tunuri de câmp grele „Skoda”, cal. 104 mm (austriece); obuziere de câmp ușor, „Krupp”, cal. 105 mm, md. 1909 (germane), obuziere de câmp grele, „Krupp”, cal. 150 mm, md. 1913 (germane) și 150 mm, „Skoda”, md. 1914 (austriece).

La aceste categorii de armament s-au mai adăugat adevărate trofee de război, mai ales după campania din Ungaria din anul 1919, unde au fost capturate și unele piese „Skoda” de calibru mare: mortierele cal. 305 mm, md. 1911/1916 și 1916, obuzierele pe calea ferată cal. 380 și 420 mm (unică pe plan mondial) și mortarul cal. 210 mm, toate

md. 1885 Gruson, 150 mm md. 1885, 150 mm md.1887; 152,4 mm md. 1885 Armstrong, 155 mm md. 1885 De Bange; 210 mm md. 1887; obuziere de câmp grele: 150 mm md. 1912, 210 mm md.1888, mortiere: 120 mm md.1887, 210 mm md. 1885; tunuri de munte: 57 mm md.1888; 63 mm md.1885, 75 mm md. 1912; tunuri antiaeriene: 57 mm md.1888; 75 mm md. 1880.

⁴ Tun de câmp ușor: 75 mm md. 1897, 77 mm md. 1906; obuziere de câmp ușoare: 114,3 mm md. englez – Coventry, 127 mm md. englez; tunuri de câmp grele: 120 mm De Bange md.1878, obuziere de câmp grele: 155 mm St. Chamond și Schneider md. 1915, 155 mm md. 1917 Schneider; mortiere de tranșee: 58 mm md. francez; 142 md. francez; tun de munte: 65 mm md. italian; tunuri antiaeriene: 75 mm md. francez; 75 mm Deport.

⁵ Tun de câmp ușor: 76,2 mm md. 1902 Schneider-Putilov; obuziere de câmp ușoare: 121,9 mm md. rus, 121,9 mm md german ; tun de câmp greu: 106,7 mm md. 1916; obuzier de câmp greu: 152,4 mm md. rus; tun antiaerian: 76,2 md. rus; mortar: 58 md.rus. Apreciem că au rămas în jur de 920 de guri de foc care au fost depozitate în localitatea Barboși.

⁶ Tunuri de câmp ușoare: obuzier de câmp ușor: 105 mm md.1916 german, tun de munte: 75 mm md. 1915 Skoda.

model 1916, toate aflate în colecția Muzeului Militar Național din București. Aceste piese, precum și multe altele, capturate în număr mic, nu au fost introduse în serviciu la trupe.

În anul 1919, prin Înaltul Decret nr. 345 din 25 ianuarie, ca efect al Marii Uniri, s-au pus bazele înființării și organizării a încă două corpuri de armată a căror sferă de acțiune erau teritoriile unite cu țara - Corpul 6 Armată la Cluj și Corpul 7 Armată, la Sibiu⁷. Corespunzător acestor mari unități au fost înființate Diviziile 16, 17, 18, 19, 20 și 21 Infanterie. Totodată au fost constituite 6 comandamente de artilerie/brigăzi de artilerie numerotate după divizia din care făceau parte și 12 regimente de artilerie, astfel: 6 regimente de tunuri: 31, 33, 35, 37, 39 și 41; 6 regimente de obuziere: 32, 34, 36, 38, 40 și 42 cu armament de artilerie aflat în depozite, ales după gradul de uzură. În subordinea directă a corpurilor de armată s-au înființat 2 regimente de artilerie grea, nr. 5 la Alba Iulia și nr. 7 la Târgu Mureș. Totodată, divizionul de artilerie antiaeriană a fost transformat în regiment.

La 10 februarie 1919 au luat ființă, Regimentul de Tunuri de Câmp Cluj și Regimentul de Obuziere de Câmp Cluj⁸. La 30 martie 1919 aceste unități au primit denumirile de Regimentul 31 Artilerie, respectiv Regimentul 32 Obuziere mutându-și garnizoanele la Satu Mare⁹.

Regimentele 33 Artilerie și 34 Obuziere s-au înființat în comuna Cristian, județul Brașov la 1 aprilie 1919, iar la 23 septembrie s-au mutat la Oradea¹⁰.

Regimentul de Tunuri Sibiu și Regimentul de Obuziere Sibiu s-au înființat la 1 februarie 1919¹¹, iar la data de 26 martie 1919 au fost redenumite Regimentul 35 Artilerie și Regimentul 36 Obuziere, rămânând dislocate la Sibiu.

Regimentele 37 Artilerie și 38 Obuziere s-au constituit la 1 august 1919 la Codlea¹²,

⁷ Stănculescu Victor, Ucrain C-tin, Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p.122.

⁸ Comandamentul general al teritoriului, Sibiu, Ordinul nr. 556/1919.

⁹ M.St.M, Ordinele nr. 7421 și 8624/1919.

¹⁰ Ministerul de Război, Direcția personal, Ordinul nr. 4876/1919.

¹¹ Corpul 7 Teritorial Sibiu, Ordinul nr. 458/1919.

¹² Corpul 7 Teritorial Sibiu, Ordinul nr. 15437/1919.

respectiv Ghimbav, iar în luna noiembrie au fost mutate la Timișoara.

Regimentul 39 Artilerie s-a înființat la data de 1 mai 1919, la Râșnov, iar la data de 22 iulie 1919 a fost mutat la Careii Mari¹³. La data de 14 martie 1920 a fost mutat la Oradea¹⁴, iar la data de 14 aprilie 1921 i-a fost fixată garnizoana la Târgu Mureș¹⁵.

Regimentul 40 Obuziere s-a constituit tot la data de 1 mai 1919, în localitatea Cristian¹⁶, la data de 20 februarie 1919 a fost dislocat la Satu Mare, iar începând cu data de 24 aprilie 1921 a primit ordin să-și organizeze activitatea la pace, în garnizoana Târgu Mureș.

În baza Ordinului Marelui Stat Major, nr. 448 din 1 mai 1919, au mai fost înființate: Regimentul 41 Artilerie, la Brașov și Regimentul 42 Obuziere (calibrul 122 mm, „Putilov”, model rus), la Ghimbav (în acte

având garnizoana la Lugoj). Divizionul 1 al acestui regiment s-a dislocat la data de 22 iulie 1919 la Arad, la 24 iulie la Sân Nicolaul Mic, iar la 1 august 1919, la Timișoara. La 23 august 1919, întregul regiment s-a mutat la Arad¹⁷, până la data de 1 noiembrie 1921 când a revenit definitiv în garnizoana de dislocare la pace, orașul Lugoj, fiind primul regiment de artilerie pe care l-a avut regiunea Banat, după unire. Cadrele regimentelor cu numerele 31-42, ofițeri și subofițeri au provenit inițial din armata austro-ungară.

Regimentele 6 și 7 Artilerie Grea au luat ființă efectiv abia după patru ani și jumătate, astfel: Regimentul 6 la data de 1 noiembrie 1923 la Alba Iulia¹⁸, la data de 28 iulie 1932 primind denumirea onorifică „*Tribunul Axente Sever*”; Regimentul 7 Artilerie Grea a fost înființat tot la 1 noiembrie 1923, la Târgu Jiu. La data de 26 octombrie 1938,

Regimentul 42 Obuziere în cazarma din Lugoj (fotografie din perioada interbelică)

¹³ Brigada 20 Artilerie, Ordinul nr. 438/1919.

¹⁴ Divizia 20 Infanterie, Ordinul nr. 802/1919.

¹⁵ Marele Stat Major, Ordinul nr. 15321/1919.

¹⁶ Marele Stat Major, Ordinul nr. 448/1919.

¹⁷ Divizia 21 Infanterie, Ordinul nr. 120/1919.

¹⁸ Înaltul Decret nr. 1674/1923.

regimentul a fost mutat la Sibiu¹⁹ făcând schimb de garnizoană cu Regimentul 36 Obuziere.

Astfel, la începutul anului 1920, armata română dispunea de 53 de regimente de artilerie dintre care: 7 de artilerie grea, 21 de obuziere, 21 de tunuri, 2 regimente de tunuri-munte (la diviziile 1 și 2 munte), un regiment de artilerie călăreață și un regiment antiaerian având în subordine 381 baterii și 4 divizioane antiaeriene, cu 1840 de guri de foc. Cu dotarea existentă la nivelul corpului de armată, care la acea dată avea 36 de batalioane s-a reușit realizarea unei proporții artilerie/infanterie de 6,3 piese pentru un batalion de infanterie (228 piese). O situație detaliată a artileriei, la marile unități, pe categorii și guri de foc se poate vedea în tabelul de mai jos:

Felul marilor unități	Categorii	Baterii	Guri de foc	Observații
La 21 divizii de infanterie	Tunuri de însoțire calibre de la 37 la 53 mm	21	168*	*Bateria de 8 piese
	Mortiere de tranșee calibrul 58 mm	21	168**	**Bateria de 8 piese
	Tunuri de câmp ușoare calibre de la 75 la 76,2 mm	189	756	9 baterii/regiment
	Obuziere de câmp ușoare de calibre de la 100 la 121,9 mm	84	336	4 baterii/regiment
	Total artilerie divizionară	315	1428	
La 7 corpuri de armată	Tunuri de câmp grele calibre de la 106,7 la 150 mm	21	84	
	Obuziere de câmp grele calibre de la 150 la 210 mm	21	84	
	Total artilerie de corp	42	168	
La 2 divizii de munte	Tunuri de munte calibre de la 63 la 76,2 mm	18	72	La cele 2 regi- mente munte
La 2 divizii de cavalerie	Artilerie călăreață calibrul 75 mm	6	24	
Regimentul de art. antiaeriană	Tunuri antiaeriene calibre și modele diferite	4 divizioane (grupuri)	163	
TOTAL		381 și 4 divizioane antiaeriene	1840	

Dotarea cu armament la terminarea Primului Război Mondial și după definitivarea dislocării la pace a marilor unități s-a realizat prin uniformizarea calibrelor pe corpuri de armată. Astfel, pe frontiera de sud, la Corpul 2 Armată erau:

tunuri calibrul 75 mm, model 1897 și obuziere de calibrul 100 mm, model 1914; pe frontiera de vest, la Corpurile 6 și 7 Armată existau: tunuri calibrul 76,2 mm, model 1902 și obuziere calibrul 114,3 model rusesc; pe frontiera de est, la Corpurile 3 și 4 Armată erau: tunuri calibrul 75 mm, model 1904 și obuziere calibrul 100 mm, model 1914 (la Corpul 3 Armată) și 105 mm, model 1912 (la Corpul 4 Armată); în interior, la Corpurile 1 și 5 Armată existau: tunuri calibrul 75 mm, model 1904 și obuziere de 105 mm, model 1916 (la Corpul 5 Armată), respectiv, obuziere calibrul 121,9 mm, model german (la Corpul 1 Armată).

În ceea ce privește artileria grea, diversitatea de armament era mai mare, astfel că nu s-a reușit o uniformizare a calibrelor. În aceste condiții, dotarea cu tunuri lungi era: 2 regimente (Regimentul 3 și 4 Artilerie Grea) aveau tunuri de calibrul 106,7 mm, model rusesc, iar 5 regimente (Regimentul 1, 2, 5, 6

și 7 Artilerie Grea) tunuri calibrul 120 mm, model 1878. Dotarea cu obuziere era următoarea: la 4 regimente (Regimentul 1, 3, 5 și 6 Artilerie Grea) obuziere calibrul 150 mm, model 1912, la Regimentul 2 Artilerie Grea - obuziere calibrul 152,4 mm, model rusesc și la Regimentul 4 Artilerie Grea obuziere calibrul 155 mm, model 1917.

¹⁹ M.St.M., Ordinul nr. 2929/1938.

Armamentul de artilerie pentru regimentele de rezervă era depozitat la regimentele active, după aceleași principii ale uniformizării.

Între anii 1920 și 1923 evoluția artileriei a fost lentă și s-a bazat în special pe aspectul organizatoric al unităților, precum și la unele încercări de uniformizare a calibrelor.

Conform organizării structurale la pace, după finalizarea etapei a doua de reorganizare din anul 1923²⁰, teritoriul național a fost împărțit în șapte regiuni militare corespunzător celor șapte corpuri de armată, structura artileriei de la nivel corp de armată și central fiind cea arătată în tabelul de mai jos:

Structuri	Divizii/ Alte structuri	Comandamente de artilerie de divizie	Regimente/Divizioane /Alte structuri	
			Tunuri	Obuziere
C. 1 A. Craiova	D. 2 I. Craiova D.11 I. Slatina D.13 I. Pitești	C.A.D.2 I. C.A.D.11 I. C.A.D.13 I.	R. 9 A. Craiova R. 21 A. Slatina R. 6 A. Pitești	R. 14 Ob. Craiova R. 26 Ob. Slatina R. 15 Ob. T. Măgurele
			R. 1 Artilerie Grea, Craiova	
C. 2 A. București	D. 4 I. București D. 9 I. Constanța D.10 I. Brăila	C.A.D.4 I. C.A.D.9 I. C.A.D.10 I.	R. 2 A. București R. 13 A. Constanța R. 3 A. Brăila	R. 10 Ob. M. Bravu R. 18 Ob. Constanța R. 20 Ob. Călărași
			R. 2 Artilerie Grea, București (Chitila)	
C. 3 A. Chișinău	D.12 I. Ismail D.15 I. Chișinău D.21 I. Galați	C.A.D.12 I. C.A.D.15 I. C.A.D.21 I.	R. 22 A. Bolgrad R. 25A. Chișinău R. 23 A. Bârlad	R. 27 Ob. Ismail R. 30 Ob. Chișinău R. 5 Ob. Tecuci
			R. 3 Artilerie Grea, Galați	
C. 4 A. Iași	D.7 I. Roman D.8 I. Cernăuți D.14 I. Bălți	C.A.D.7 I. C.A.D.8 I. C.A.D.14 I.	R. 4 A. Roman R. 12 A. Cernăuți R. 24 A. Iași	R. 8 Ob. Roman R. 17 Ob. Cernăuți R. 29 Ob. Bălți
			R. 5 Artilerie Grea, Bacău	
C. 5 A. Brașov	D.3 I. Târgoviște D.5 I. Buzău D.6 I. Focșani	C.A.D.3 I. C.A.D.5 I. C.A.D.6 I.	R. 41 A. Brașov R. 7 A. Buzău R. 11 A. Focșani	R. 19 Ob. Ploiești R. 28 Ob. R. Sărat R. 16 Ob. Focșani
			R. 4 Artilerie Grea, Focșani	
C. 6 A. Cluj	D.16 I. Dej D.17 I. Oradea D.20 I. Tg. Mureș	C.A.D.16 I. C.A.D.17 I. C.A.D.20 I.	R. 31 A. Cluj R. 33 A. Oradea R. 39 A. Tg. Mureș	R. 32 Ob. Cluj R. 34 Ob. Oradea R. 40 Ob. Tg. Mureș
			R. 6 Artilerie Grea, Alba Iulia	
C. 7 A. Sibiu	D.1 I. T. Severin D.18 I. Sibiu D.19 I. Timișoara	C.A.D.1 I. C.A.D.18 I. C.A.D.19 I.	R. 1 A. T. Severin R. 35 A. Sibiu R. 37 A. Timișoara	R. 42 Ob. Lugoj R. 36 Ob. Sibiu R. 38 Ob. Timișoara
			R. 7 Artilerie Grea, Lugoj	
Corpul Vânătorilor de Munte	D. 1 V.M. Alba Iulia	C.A.D.1 V.M.	Dn. 1 Tunuri Munte (T.M.) Ghimbav Dn. 2 T.M. Codlea Dn. 3 T.M. Hălchiu R. 1 Obuziere Munte, Curtea de Argeș	
	D. 2 V.M. Bistrița	C.A.D.2 V.M.	Dn. 4 T.M. Ghimbav Dn. 5 T.M. Sighet Dn. 6 T.M. Rădăuți R. 2 Obuziere Munte, Gherla	
Cavaleria Armatei	D.1 Cav. Arad D.2 Cav. Chișinău		Dn. 1 Artilerie Călăreață Arad Dn. 2 Artilerie Călăreață Bălți	
Inspectoratul Tehnic al Artileriei	Școli	- Cdm. Școala de Aplicație, București	Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, Timișoara Școala de Trageri și Spec. a Artileriei, Râșnov Școala Specială de Artilerie, Timișoara	
	Trupe		R. 1 Artilerie Antiaeriană, București	

²⁰ M.St.M., Secția 1, Ordinea de bătaie a armatei în timp de pace la finele fazei a II-a, București, 1923, pp. 5-23.

În ordinea de bătaie a armatei pentru anul 1921-1922 au mai figurat pe lângă brigăzile și unitățile arătate mai sus încă două brigăzi și cinci regimente de artilerie, astfel: Brigada 22 Artilerie cu regimentele 43 și 44 artilerie și Brigada 23 Artilerie cu regimentele 45 și 46 artilerie. Aceste structuri constituiau artileria de la Divizia 1 și 2 Munte, nou înființate. Regimentul 46 Artilerie a intrat în compunerea Brigăzii 8 Artilerie care avea astfel trei regimente. Aceste brigăzi și regimente au fost însă desființate la 1 iulie anul 1923²¹, când au fost înființate Brigada 1 Artilerie Munte la Sinaia și Brigada 2 Artilerie Munte cu regimentele obuziere munte: Regimentele 1 și 2 Obuziere Munte la Curtea de Argeș și respectiv Gherla. Tot în anul 1923 au fost înființate la regimentele de artilerie bateriile de legătură și transmisiuni, denumite mai târziu „baterii de comandă”.

Începând cu data de 1 aprilie 1930 artileria de munte a suferit mai multe reorganizări, astfel²²: Comandamentul Brigăzii 1 Artilerie Munte s-a transformat în Comandamentul Artileriei din Corpul Vânătorilor de Munte având în subordine 6 divizioane de tunuri munte, iar Comandamentul Brigăzii 2 Artilerie Munte s-a transformat în Brigada Artilerie Munte având în subordine Regimentele 1 și 2 Obuziere Munte.

În anul 1924 s-a stabilit efectivul de mobilizare al bateriei de artilerie care cuprindea 4 ofițeri, 3 subofițeri, 120 de gradați/soldați, 130 de cai și 18 trăsuri. Bateria avea și două mitraliere pentru apărarea apropiată și cea antiaeriană.

Așa cum am arătat, artileria călăreață era formată din câte un divizion la fiecare din cele două divizii. La data de 1 aprilie 1925 s-a înființat Divizia 3 Cavalerie, având Divizionul 3 Artilerie Călăreață la Focșani. Noua orientare doctrinară apărută după anul 1930, care punea un accent mai mare pe mobilitatea trupelor a impus înființarea celei de-a patra divizii de cavalerie căreia i s-a creat la data de 1 august 1931, Divizionul 4 Artilerie Călăreață, dislocat la Brăila. Tot în anul 1930 Batalionul carelor de asalt a fost subordonat Inspectoratului General al Artileriei.

²¹ Stănculescu Victor, *Ucrain C-tin, Istoria artileriei române în date*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, pp.124, 125.

²² *Ibidem*, p.126.

Artileria antiaeriană a fost înființată la sfârșitul Primului Război Mondial, dotată inițial cu guri de foc de artilerie terestră și încadrată cu ofițeri și subofițeri de artilerie terestră. În perioada interbelică a fost categoria de artilerie care a înregistrat cea mai puternică dezvoltare. În locul Corpului Apărării Antiaeriene a fost înființat Divizionul de Artilerie Antiaeriană, compus din 4 baterii și o secție. La data de 1 septembrie 1919, Divizionul de Artilerie Antiaeriană a fost transformat în regiment, organizat pe 4 divizioane cu un total de 163 de tunuri, dintre care 74 de 75 mm, 81 de 57 mm, 8 de 76,2 mm, precum și un număr de 23 de mitraliere și 12 proiectoare²³. De la data de 1 august 1923, Regimentul de Artilerie Antiaeriană a trecut de la Inspectoratul General al Artileriei la Inspectoratul Aeronautic.

Evoluția artileriei antiaeriene a fost ascendentă: 18 baterii în anul 1925; 20 de baterii în anul 1926. În anul 1929 din cele 20 de baterii au fost constituite 2 regimente, iar la 8 iulie 1930 a luat ființă Comandamentul Apărării Antiaeriene. La sfârșitul anului 1944 artileria antiaeriană cuprindea: 4 comandamente de brigadă, 11 regimente, un centru de instrucție, o școală de subofițeri (înființate în anul 1938) și o școală de ofițeri (înființată în anul 1939). Până în anul 1939 ofițerii de artilerie antiaeriană au fost școlarizați de către artileria terestră.

La data de 28 aprilie 1932 a intrat în vigoare *Legea relativă la stabilirea cadrelor și efectivelor armatei*, care, cu unele modificări a rămas în vigoare până la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial. Noua structură cuprindea ca organ de conducere în armă *Inspectoratul General al Artileriei* (subordonat Secretariatului General al ministerului), care avea în organică: Direcția Artileriei cu Serviciul harnașamentului armatei, Direcția Armamentului și Comitetul consultativ al Artileriei și Armamentului. La nivelul forțelor luptătoare și Inspectoratului Artileriei, compunerea de pace era următoarea²⁴:

²³ *Istoria Artileriei Române*, Editura Militară, București, 1977, p. 211.

²⁴ M.Ap.N., *Ordinea de bătaie a armatei în timp de pace (cu modificările făcute până la 01. Ian.1933)*, Tipografia M.St.M., București 1933, pp.7-37 (Biblioteca SMG, cota SIII 926).

Corpuri de armată, Inspectorate	Divizii	Brigăzi de artilerie	Regimente de artilerie de câmp (A.C.)/ Alte structuri	
			tunuri	obuziere
C. 1 A. Craiova	D. 2 I. Craiova D. 3 I. Pitești D.11 I. Slatina	Bg. 2 A. Bg. 3 A. Bg. 11 A.	R. 9 A.* Craiova R. 6 A. Pitești R. 21 A. Slatina	R. 14 A. Craiova R. 15 A.T. Măgurele R. 26 A. Slatina
			R. 1 Artilerie Grea, Craiova	
C. 2 A. București	D. 4 I. București D. 9 I. Constanța D.10 I. Brăila	Bg. 4 A. Bg. 9 A. Bg. 10 A.	R. 2 A. „Gl.D.Gh. Manu” București R. 13 A. Constanța R. 3 A. „Franța”, Brăila	R. 10 A. „Gl.C.A. E. Grigorescu” Giurgiu R. 18 A. Constanța R. 20 A. Călărași
			R. 2 Artilerie Grea, București	
C. 3 A. Chișinău	D. 12 I. Ismail D. 15 I. Chișinău D. 21 I. Galați	Bg. 12 A. Bg. 15 A. Bg. 21 A.	R.22 A. Bolgrad R. 25 A. Chișinău R. 23 A. Bârlad	R. 27 A. Ismail R. 30 A. Chișinău R. 5 A. Tecuci
			R. 3 Artilerie Grea, Galați	
C. 4 A. Iași	D.7 I. Botoșani D.8 I. Cernăuți D.14 I. Bălți	Bg. 7 A. Bg. 8 A. Bg. 14 A.	R. A. Gardă Roman (4) R. 12 A. Cernăuți R. 24 A. Roman	R. 8 A. Roman R. 17 A. Cernăuți R. 29 A. Bălți
			R. 4 Artilerie Grea, Bacău	
C. 5 A. Brașov	D.5 I. Buzău D.6 I. Focșani D.13 I. Ploiești	Bg. 5 A. Bg. 6 A. Bg. 13 A.	R. 7 A. Buzău R. 11 A. Focșani R. 41 A. Brașov	R. 28 A. R. Sărat R. 16 A. Focșani R. 19 A. Ploiești
			R. 5 Artilerie Grea, Focșani	
C. 6 A. Cluj	D.16 I. Dej D.17 I. Oradea D.20 I. Tg. Mureș	Bg. 16 A. Bg. 17 A. Bg. 20 A.	R. 31 A. Cluj** R. 33 A. Oradea R. 39 A. Tg. Mureș	R. 32 A. Cluj R. 34 A. Oradea R. 40 A. Tg. Mureș
			R. 6 Artilerie Grea „Tribunul Axente Sever”, Alba Iulia	
C. 7 A. Sibiu	D.1 I. Timișoara D.18 I. Sibiu D.19 I.T. Severin	Bg. 1 A. Bg. 18 A. Bg. 19 A.	R. 1 A.”Regele Carol I”, Timișoara R. 35 A. Sibiu R. 37 A. T. Severin	R. 38 A. Timișoara R. 36 A. Sibiu R. 42 A. Lugoj
			R. 7 Artilerie Grea, Tg. Jiu	
Corpul Vânătorilor de Munte, București	D.1 V.M. Aiud	Bg. 1 Art. Munte, Sebeșul Săsesc	Dn.1 T.M. Sebeșul Săsesc Dn.2 T.M. Codlea Dn.6 T.M. Sebeșul Săsesc	R. 1 Ob. Munte, Curtea de Argeș
	D.2 V.M. Bistrița	Bg. 1 Art. Munte, Bistrița	Dn.3 T.M. Râșnov Dn.4 T.M. Bistrița Dn.5 T.M. Sighet	R. 2 Ob. Munte, Gherla
Inspectoratul General al Cavaleriei	D.1 Cav. Arad D.2 Cav. Iași D.3 Cav. București D.4 Cav. Bârlad		Dn. 1 A. Călăreată, Arad Dn. 2 A. Călăreată, Rădăuți Dn. 3 A. Călăreată, Focșani Dn. 4 A. Călăreată, Brăila	
Inspectoratul General al Artileriei	A. Școli a) Comandamentul Școalelor de Artilerie, București		Școala de Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, cu secția ofițeri guarzi de artilerie, Timișoara; Școala de Ofițeri Rezervă de Artilerie, Craiova; Școala de Aplicație a Artileriei cu secția ofițeri guarzi de artilerie, Timișoara.	

Corpuri de armată, Inspectorate	Divizii	Brigăzi de artilerie	Regimente de artilerie de câmp (A.C.)/ Alte structuri	
			tunuri	obuziere
Inspectoratul General al Artileriei	b) Centrul de Instrucție al Artileriei, Mihai Bravu		Școala de Subofițeri de Artilerie; Regimentul de Artilerie al Centrului.	
	B. Servicii a) Stabilimente		Arsenalul Armatei, București; Pirotehnia Armatei, București; Direcția Fabricilor de Pulberi și Fulmicoton, Dudești-Ilfov cu: - Fabrica de Pulberi - Fabrica de Fulmicoton Poligonul de Tragere, Tabăra M. Bravu;	
	b) Depozite		Depozitul Central de Munițiuni, București cu: Subdepozitul de Muniții, Buzău; Depozitul de Muniții, Ștefănești, Ilfov; Depozitul de Muniții, Fântânele, Bacău; Depozitul de Muniții, Bârlad cu Subdepozitul Reni; Depozitul de Muniții, Vințu de Jos, Alba; Depozitul de Armătură, Târgoviște.	
* „Artilerie de câmp”- „AC”. Toate regimentele divizionare, de tunuri sau obuziere purtau această denumire. ** De la 1 aprilie 1933 la Satu Mare.				

La data de 1 aprilie 1933 a luat ființă Divizia de Gardă pentru care s-a creat Brigada de Artilerie de Gardă cu reședința în București. Aceasta era formată din Regimentul 1 Artilerie de Gardă cu garnizoana la Roman²⁵, provenit din transformarea Regimentului 4 Artilerie și din Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei, în mod provizoriu²⁶.

În urma remilitarizării Renaniei de către Germania, pericolul unui nou război mondial devenea evident. În această conjunctură internațională, în anul 1936, conducerea statului român a luat hotărârea reorganizării generale a armatei în două faze. În faza 1, conform Înaltului Decret nr. 1688 din 1 aprilie 1937 a început reorganizarea marilor unități și unităților aparținând trupelor de munte și cavaleriei. Corpul Vânătorilor de Munte s-a transformat în Corpul Trupelor de Munte, iar în locul diviziilor 1 și 2 Vânători de Munte s-au înființat Brigăzile 1, 2, 3 Mixte Munte fiecare brigadă având câte 2 grupuri a câte două batalioane de vânători de munte un grup de artilerie de munte și un batalion de pionieri de munte²⁷. Au fost desființate cele

două brigăzi de artilerie de munte, iar întreaga artilerie de munte a primit o nouă organizare: Comandamentul Trupelor de Munte la Sinaia, grupurile 1, 2, 3 (constituite din câte 3 divizioane cu 3 baterii, o baterie de specialități și o baterie de depozit) dispuse după cum urmează:

- Grupul 1 Artilerie de Munte la Sinaia cu Divizioanele 2 și 3 Tunuri Munte și Divizionul 1 Obuziere de Munte la Codlea, Râșnov și Ghimbav;

- Grupul 2 Artilerie de Munte și Divizionul 4 Tunuri de Munte la Bistrița, Divizionul 5 Tunuri de Munte la Sighetul Marmației și Divizionul 2 Obuziere Munte la Sebeș;

- Grupul 3 Artilerie de Munte în Aiud, Divizionul 1 Tunuri de Munte la Beiuș, Divizionul 6 Tunuri de Munte la Brad și Divizionul 3 Obuziere Munte la Sebeș.

La data de 4 septembrie 1939 s-a înființat la Aiud și Brigada 4 Mixtă Munte pentru care au fost descompletate grupurile nr. 1 și 3 artilerie munte, de la care s-a luat câte un divizion, respectiv Divizioanele 3 și 6 Tunuri Munte. Situația s-a remediat în anul 1942 prin înființarea Grupului 4 Artilerie Munte compus din Divizionul 8 Tunuri Munte, Divizionul 9 Tunuri Munte (creat la 10.01.1942 de mai multe unități) și Divizionul 4 Obuziere Munte creat la aceeași dată de Regimentul 17 Artilerie.

²⁵*** Istoria Artileriei Române, Editura Militară, București, 1977, p. 204.

²⁶ Arhiva M.St.M., secția I, Ordinul nr. 748/1933.

²⁷ Suman, Gheorghe, Pricop, Vasile, Istoria vânătorilor de munte din armata română, Editura Militară, București, 1998, p.78.

În cadrul programului de transformare a cavaleriei, cele patru divizioane de artilerie călăreață, care existau anterior, au fost transformate în regimente, în luna martie 1939. (Divizionul 4 Artilerie Călăreață în luna august 1939). În luna decembrie 1940 s-au mai înființat Divizionul 5 Artilerie Călăreață, de către Regimentul 4 Artilerie Călăreață și Divizionul 6 Artilerie Călăreață, de către Regimentul 1 Artilerie Călăreață, ulterior, în prima jumătate a anului 1941 fiind transformate în regimente. Mai târziu, în luna iunie 1943, Regimentele 2 și 3 Artilerie Călăreață au fost transformate în regimente de artilerie moto și au fost subordonate la Diviziile 5 și 8 Cavalerie Moto.

În faza a 2-a, din data de 1 aprilie 1938 s-a declanșat reorganizarea marilor unități ale corpurilor de armată. Începând cu data de 4 septembrie 1939 s-au înființat: 4 comandamente de brigăzi de artilerie (Brigada 1 Artilerie Grăniceri, 2 Artilerie Gardă, 1 și 2 Artilerie Fortificații)²⁸ și 10 regimente de artilerie diferite: Regimentul 2 Artilerie Grănicerească, Regimentele 3 și 4 Artilerie de Gardă, Regimentele 1 și 4 Artilerie Fortificații, Regimentele 1 și 11 Artilerie Grea de Fortificații, Regimentul 1 Artilerie Moto, Regimentul 8 Artilerie Grea Moto și Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei. La aceeași dată au mai fost înființate 9 divizii de infanterie de rezervă: 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34 și 35 (desființate mai târziu în cursul anului 1941). Doar Divizia 35 Infanterie Rezervă a participat la luptele din est și a fost desființată mai târziu, în noiembrie 1941. Aceste divizii aveau aceeași organizare ca o divizie de infanterie obișnuită, dar erau constituite din regimente de infanterie înființate la mobilizare și numerotate 41–81, 111 și 112, fiind înzestrate cu armament mai vechi. Pentru cele 9 divizii au fost înființate 18 regimente de artilerie de câmp, astfel: Divizia 25 Infanterie Rezervă (Regimentul 61, 62 Artilerie); Divizia 26 Infanterie Rezervă (Regimentele 65, 66 Artilerie); Divizia 27 Infanterie Rezervă (Regimentele 67, 68. Artilerie); Divizia 30 Infanterie Rezervă (Regimentele 51, 52 Artilerie); Divizia 31 Infanterie Rezervă (Regimentele 53, 54 Artilerie); Divizia 32

Infanterie Rezervă (Regimentele 55, 56 Artilerie); Divizia 33 Infanterie Rezervă (Regimentele 57, 58 Artilerie); Divizia 34 Infanterie Rezervă (Regimentele 59, 60 Artilerie); Divizia 35 Infanterie Rezervă (Regimentele 63, 64 Artilerie). Regimentele cu număr impar aveau câte trei divizioane, iar cele cu număr par câte două.

Totodată, s-au mai înființat următoarele structuri: un regiment de artilerie subordonat Detașamentului de Dunăre, un divizion subordonat Brigăzii de Litoral și două divizioane pentru sprijinul Brigăzii 7 Cavalerie. Din armamentul de artilerie excedentar, în mare parte de calibru mare, au fost constituite, suplimentar, 19 divizioane de artilerie grea independentă, numerotate astfel: 11, 12, 13, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 45, 46, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 56 și 57, precum și 30 de secții de artilerie de poziție, numerotate 201-230 și aflate la dispoziția directă a Marelui Stat Major. Ulterior, din Divizioanele 12 și 34 Artilerie Grea s-a înființat Regimentul 10 Artilerie Grea hipo, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, din Divizioanele 14, 21, 22, 25, 26 și 27 s-au constituit Regimentele 1 și 11 Artilerie Grea fortificații²⁹.

Înzestrarea cu armament a divizioanelor nou înființate a fost următoarea: Divizioanele 11, 12, 13 Artilerie Grea Independente - cu obuziere cal. 150 mm, md. 1914, tractate hipo; Divizionul 14 Artilerie Grea Independent - cu obuziere cal. 155 mm St. Chamond, tractate hipo; Divizioanele 21, 22, 25, 26, 27 Artilerie Grea Independente - cu tunuri lungi cal. 120 mm, md. 1878, tractate bovin; Divizioanele 33, 34 Artilerie Grea Independente - cu tunuri lungi cal. 106,7 mm, md. 1913, tractate hipo; Divizionul 35 Artilerie Grea Independent - cu tunuri lungi cal. 105 mm, md. 1916, tractate hipo; Divizioanele 41, 45, 46, 47 Artilerie Grea Independente - cu tunuri lungi cal. 105 mm, md. 1936, tractate auto; Divizioanele 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57 Artilerie Grea Independente - cu obuziere cal. 150 mm, md. 1934, tractate auto.

Odată cu mobilizarea din data de 22 martie 1939 a fost înființată Armata 1, prin transformarea Inspectoratului General de Armată nr. 2 dislocat la Cluj. Dislocată în partea de vest a țării, această armată avea inițial în subordine Corpurile 6 și 7 Armată și

²⁸ Stănculescu Victor, *Ucrain C-tin, Istoria artileriei române în date*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1988, p.131.

²⁹ *** *Istoria Artileriei Române*, p. 209.

a primit sarcina de a opri pătrunderea inamicului în defileele ce conduceau în podișul Transilvaniei³⁰. În data de 11 septembrie 1939 au mai fost înființate: Armata 3, prin transformarea Inspectoratului General de Armată nr.1 dislocat la Iași, având în subordine Corpurile 4, 8 și 10 Armată; Armata 2; Armata 4, cu sarcina inițială de a apăra granița de NV, alături de Armata 1.

Rapturile teritoriale din perioada iunie-septembrie 1940, în favoarea U.R.S.S., Ungariei și Bulgariei au avut consecințe grave asupra capacității de apărare a României. Pe plan demografic, populația României a scăzut dramatic, de la 20 de milioane în 1939 la 13.535.757 locuitori, conform recensământului din 14 iunie 1941. Disponibilul de mobilizare s-a diminuat cu 1/3 (de la 3,5 milioane în 1937 la 2,2 milioane în 1941), ca urmare, au fost desființate mai multe mari unități a căror recrutare se făcea pe teritoriile cedate, astfel: Comandamentul Armatei 2, Corpul 8 Armată și Corpul de Gardă, Diviziile 12, 16, 17 Infanterie, Brigada 2 Mixtă Gardă, Regimentele 81, 84, 85, 87 Infanterie, Regimentul de Grăniceri, Batalioanele 3 și 7 Vânători de Munte și unitățile de artilerie aferente diviziilor de infanterie, respectiv Regimentele 22 și 27 Artilerie/Divizia 12 Infanterie; Regimentele 31 și 32 Artilerie/Divizia 16 Infanterie; Regimentele 33 și 34 Artilerie/Divizia 17 Infanterie³¹. Corpul 6 Armată dislocat în Ardealul de Nord, ocupat de armata maghiară, a fost mutat la Sibiu și a rămas doar cu comandamentul, ce îndeplinea sarcini la război. Începând cu data de 22 iunie 1941 a acționat în subordinea Armatei 3 și a participat la operațiile pe frontul de est. În aceeași situație se găsea și comandamentul Corpului 11 Armată, ce nu figura în compunerea de pace a armatei, dar care va participa la lupte în subordinea Armatei a IV-a, la începutul operației „*Barbarosa*”.

La data de 1 noiembrie 1940, repartitia pe comandamente de armată a marilor unități și unităților, ordonată de către conducătorul

statului, General Ion Antonescu, era următoarea³²:

-Armata I – Corpul 6 Armată cu Divizia 20 Infanterie, Brigăzile 2, 3 Mixtă. Mecanizată, Brigada Moto și Comandamentul Diviziei 16 Infanterie; Corpul 7 Armată cu Diviziile 1, 18, 19 Infanterie, Divizia 1 Cavalerie și Comandamentul Diviziei 27 Infanterie; Comandamentele 6 și 7 Teritoriale; Școlile și serviciile inspectoratelor generale: Tehnic, Cavalerie, Artilerie.

- Armata a 3-a – Corpul 1 Armată cu Diviziile 2, 11 și Comandamentele Diviziilor 17, 26, 30 și 31 Infanterie; Corpul 2 Armată cu Diviziile 4, 9, 10 Infanterie. Brigada 7 Cavalerie, Comandamentul Diviziei 32 Infanterie și Brigada 23 Mixtă; Comandamentele 1 și 2 Teritoriale; Școlile și serviciile inspectoratelor generale ale Infanteriei și Trupelor Motomecanizate;

- Armata a 4-a – Corpul 3 Armată cu Diviziile 15, 21 Infanterie, Divizia 1 Gardă și Comandamentul Diviziei 33 Infanterie; Corpul 4 Armată cu Diviziile 7, 8, 14 Infanterie și Comandamentul Diviziei 34 Infanterie; Corpul 5 Armată cu Diviziile 5, 6, 13 Infanterie, Comandamentul Diviziei 12, 25, 35 Infanterie, Brigada 2 Mixtă Gardă; Divizia 1 Grăniceri; Brigada 1, 2 Fortificații; Corpul de cavalerie cu Diviziile 2, 3 și 4 Cavalerie; Comandamentele Corpurilor 10 și 11 Armată; Comandamentele 3, 4, 5 Teritoriale.

- Comandamentul Militar al Capitalei – Divizia 3 Infanterie; Corpul Grănicerilor; Corpul Jandarmilor; Corpul Pompierilor; Școlile și serviciile Inspectoratelor Geniului și ale Intendenței; Institutul de Educație Fizică; liceele militare.

Se poate observa că diviziile de infanterie nr. 25-34, înființate la mobilizare, figurau în evidențe numai cu comandamentele, o parte fiind desconcentrate la data de 24 octombrie 1940 prin Ordinul nr. 16.300 al Marelui Stat Major (Diviziile 31, 32 și 35 Infanterie)³³.

³⁰ Alexandru Duțu, Florica Dobre, Leonida Loghin, Armata Română în cel de-al Doilea Război Mondial 1941-1945, Editura Enciclopedică, București, 1999, p. 28.

³¹ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 2290, f. 15.

³² „Ordinea de bătae a Armatei României” și adresa nr. 16.802/A a M.St.M., Secția I, către Subsecretariatul de Stat al Armatei de Uscat, 2.11.1940, în Biblioteca SMG, cota S III 935, pp. 3-4.

³³ ***Istoria infanteriei române, vol. II, Editura Enciclopedică, București, 1985, p. 235.

5.1.2. Preocupări ale conducerii armatei pentru dotarea unităților de artilerie

După Primul Război Mondial, stabilimentele militare, Arsenalul, Pirotehnia și Pulberăria au revenit în vechile locații, având nevoie de o perioadă de reorganizare, reîncadrare cu personal și de adaptare la necesitățile unei armate mult crescute numeric. Pe lângă Arsenalul de construcții și cel de depozit (Târgoviște) s-au înființat arsenale noi, regionale la Sibiu și Roman.

În perioada de început, grea și marcată de nevoia luării unor decizii importante legate de reorganizarea și dotarea artileriei, un rol important l-au avut generalul de divizie Alexandru Referendaru, directorul Direcției a III-a Artilerie din Ministerul de Război și inspector general al artileriei și generalul de divizie Toma Ghenea, directorul Direcției a VIII-a Stabilimente Militare și inspector general tehnic al armatei. În anul 1919, odată cu reorganizarea Ministerului de Război, Direcția a VIII-a Stabilimente Militare a fost transformată în Direcția Armamentului³⁴. După un an a luat ființă Direcția a XI-a Tehnică. Între atribuțiile Direcției Tehnice era și aceea privind studiul creării și dezvoltării unei industrii naționale pentru nevoile de înzestrare ale armatei. O atenție deosebită se acorda fabricării în țară a armamentului și muniției pentru a nu se mai repeta, într-un eventual război, trista experiență a aducerii acestora prin porturile din Arhanghelsk și Vladivostok, situate la Oceanul Înghețat.

Pe fondul diversității exagerate a armamentului de artilerie, pe care am arătat-o și lipsei de experiență a personalului celor două direcții nou înființate, se înregistra o profundă lipsă de organizare privind evidența, păstrarea și dotarea cu muniții. Astfel, circa 3.000 de vagoane de muniții care au fost comandate în Franța, înainte de război și care au sosit în țară abia în anul 1920 au fost păstrate sub cerul liber, la Oltenița, timp de câțiva ani, până s-au deteriorat. Depozitarea munițiilor pe grupe de „pericol”, așa cum cereau instrucțiunile nu a fost respectată, fiind amestecate în special în forturile capitalei mai multe mii de vagoane de muniții, unele dintre ele foarte periculoase (rachete luminoase,

bombe fumigene sensibile la umezeală și căldură). Din această cauză au sărit în aer mai multe forturi, care conțineau cantități mari de muniții, culminând cu marea explozie de la Cotroceni din anul 1924, unde s-au pierdut mai multe mii de vagoane de muniții dintre cele mai bune. Răspunderea pentru aceste dezastre a căzut în sarcina Direcției Armamentului care a justificat dezinteresul și proasta organizare pe seama calității și instabilității munițiilor fabricate în timpul războiului.

Concomitent cu lipsa de organizare pe linia munițiilor, Guvernul a luat decizia în anul 1921 de a da o comandă la Uzinele „Skoda”, circa 40.000 de proiectile cal. 100 mm, din care jumătate erau de tip „unic”, în valoare de 300 milioane lei, în scopul consolidării relațiilor politice din cadrul alianței „Mica Înțelegere”. Această comandă a fost studiată în secret de către Direcția Armament, fără a se consulta un alt organism, deși, prin lege, responsabilitatea achizițiilor revenea Direcției Tehnice. Proiectilele de tip „Unic” își dovediseră ineficiența în timpul războiului și au fost importate, dar ce este mai grav, toate cele 40.000 de proiectile au fost pierdute în marea explozie de la Cotroceni din anul 1924³⁵.

În anul 1922, urmărind unificarea dotării cu armament de artilerie și stabilirea clară a modului de rezolvare a problemei munițiilor, Marele Stat Major a prezentat această problemă în Comitetul Materialelor de Război. Potrivit analizei acestui comitet s-a luat decizia unificării calibrelor de 75, 76,2 și 77 mm la cel de 76,2 mm rusesc, care avea caracteristici balistice mai bune și exista în cantitatea cea mai mare. Comitetul a mai stabilit că trebuiau scoase din serviciu tunurile de 75 mm „Krupp”, puține la număr și uzate, precum și cele 100 de tunuri franceze de 75 mm, md. 1897, deși aveam pentru tunurile „Krupp” peste 2 milioane de proiectile noi aduse din Franța în anul 1920, iar pentru tunurile de 75 mm franceze, peste 650.000 de proiectile aduse prin Salonic după război. Pentru a se vedea cât de superficial s-a făcut analiza și cât de incompetente erau structurile care se ocupau de dotare, este suficient să

³⁴ Înalt Decret nr. 1580/1919 în Monitorul Oastei nr. 8/1919.

³⁵ Înzestrarea Armatei Române în perioada interbelică, Documente, Vol. II, 1931-1935, Editura CTEA, București, 2008, p. 220.

arătăm că pentru uniformizarea la materialul de 76,2 mm se convenise cu guvernul polon ca cele 100 de tunuri de 75 mm franceze să fie schimbate pentru 100 de tunuri de 76,2 mm, fiecare având câte 400 de lovituri, în total 40.000 de lovituri. În această situație noi am fi rămas cu circa 600.000 de proiectile neutilizate, în valoare de aproape 2 miliarde de lei. Abia în anul 1924 s-a trecut la întocmirea unui program sustenabil de reorganizare a armatei și de înființare a stabilimentelor necesare aprovizionării artileriei pe timp de pace și de război, prin înzestrarea cu material modern. Marele Stat Major a preluat inițiativa rezolvării problemei munițiilor și armamentului și a întocmit o dare de seamă pe care a prezentat-o Consiliului Suprem al Apărării, organism înființat în acel an. Programul supus spre aprobare cuprindea: revizia și stocarea muniției (muniția veche trebuia distrusă și înlocuită cu alta nouă); revizia și regruparea armamentului (armamentul de artilerie uzat să fie retubat sau șemizat); organizarea unor stabilimente noi (câte o fabrică de armament de infanterie, artilerie și muniție de artilerie, două fabrici de pulberi, o fabrică de explozivi și una de avioane). Astfel, printr-un efort financiar de numai 200 de milioane de lei se propunea reabilitarea tehnică a tunurilor uzate și punerea în valoare a munițiilor aferente a căror valoare era de peste 15 miliarde de lei. Se arăta că aceasta trebuie să constituie o măsură cu eficiență maximă de acoperire a oricărei eventualități imediate, urmând ca după stabilirea noului sistem de dotare să se facă noi achiziții de armament. Aceste propuneri au fost combătute de către Direcția Armament, consecventă propriilor puncte de vedere pe care le-a avut în anii anteriori. Guvernul a luat însă în considerare propunerile Marelui Stat Major și a trecut la punerea lor în practică prin mai mulți pași. Activitatea Direcției Armament din acei ani semăna foarte mult cu activitatea lipsită de viziune a Departamentului pentru Armamente, structura similară reînființată după anul 1990.

La data de 29 ianuarie 1925 s-a semnat la Paris, între Statul român, Casa „Vickers” LTD și Societatea „Reșița”, convenția preliminară conform căreia aceste trei părți se obligau să înființeze Societatea „Uzinele metalurgice din Copșa Mică și Cugir”, cu

scopul de a constitui două grupe de fabrici: Grupa Cugir, menită să fabrice armament de infanterie și Grupa Copșa Mică, menită să fabrice armament și muniție de artilerie. Lipsa de implicare a statului român și dezinteresul Uzinelor „Reșița” care nu doreau un concurent în domeniu, au amânat până la mijlocul anilor 1930 funcționarea normală, producția de masă și realizarea de produse de calitate la aceste fabrici de armament.

Nevoia uniformizării materialului de artilerie, pentru tunurile calibrul 75, 76,2 și 77 mm, realizarea reparațiilor generale datorate uzurii avansate, concomitent cu nevoia modernizării pentru creșterea bătăii a impus adoptarea unei soluții tehnice inedite numită „șemizare” (din cuvântul francez chemise = cămașă, respectiv schimbarea cămășii metalice sau a tubului interior al țevii). S-a optat pentru tunurile rusești „Schneider-Putilov” cal. 76,2 mm, md. 1902 care se găseau în număr mare și care aveau o energie la gura țevii foarte bună (114 tfm), precum și țevi fretate, compuse din două tuburi concentrice asamblate prin strângere la cald. În acea perioadă s-au analizat două soluții tehnice. Primul consta în strunjirea noului tub, sau alezarea tubului interior al țevii și introducerea în țeavă a unei cămăși metalice, având aceeași lungime cu tubul interior, procedeu numit „șemizare”. Al doilea procedeu consta din scoaterea la cald a tubului interior din manșonul țevii, introducerea la cald a unui tub interior nou, cu serajul necesar și apoi prelucrarea interioară obținându-se astfel o țeavă nouă, procedeu numit „tubare amovibilă” sau „retubare”. A fost aleasă cea mai puțin inspirată soluție, cea a șemizării, operație executată de uzinele „Reșița” cu începere din anul 1925. Până la sfârșitul anului 1926 au fost șemizate 250 de țevi de calibrul 76,2 mm la calibrul 75 mm³⁶. Cămășile de oțel folosite au avut forma și dimensiunile interioare în două variante, corespunzătoare stocurilor de muniții existente: o variantă cu interiorul identic cu al țevii originale de 76,2 mm și alta cu interiorul tunului de câmp cal. 75 mm, md. 1904 „Krupp”. Oțelul folosit era de tip aliat cu crom și nichel, obținut în cuptor electric cu caracteristici mecanice ridicate, rezistența la

³⁶ Arhiva M.Ap.N., Fond 948/RS, Secția a 4-a, Dosar nr.100, f. 5.

rupere de 77,7 kgf/mm² și limita de elasticitate de 62,2 kgf/mm².

Șemizarea cu cămăși având interiorul identic cu al tunurilor cal. 76,2 mm a dat rezultate bune, în schimb, în cazul celor cu interior cal. 75 mm, bătaia și precizia obținute la trageri au fost mai mici, în unele cazuri obținându-se chiar inelarea țevii. Într-o dare de seamă a Marelui Stat Major, din anul 1933³⁷, se arăta că 70 de tunuri de 76,2 mm, md. 1925 (aceasta era denumirea tunurilor șemizate), reprezentând 20% din total au o uzură pronunțată. Concluzia rezultată a fost aceea că dacă aceste piese s-au uzat într-un interval atât de scurt de timp (7 ani), chiar în timp de pace, în condițiile unui regim de foc redus, procedeul șemizării nu a dat rezultate. Din aceeași dare de seamă rezultă că numărul pieselor supuse acestei operații, până în anul 1933 au fost în jur de 400. Cu ocazia acestor lucrări, Uzinele „Reșița” s-au dotat cu utilajele necesare fabricării țevilor de tun, iar muncitorii și tehnicienii au dobândit o mare experiență care va fi benefică în anii următori. Într-o situație a materialelor cumpărate în perioada 1921-1932, întocmită de Secretariatul General al ministerului se arăta că în anul 1930, pe lângă o serie de muniții, a fost modernizat și un divizion de tunuri model 75/1925 (șemizate) de către Uzinele „Skoda”³⁸. Deoarece în unele lucrări se fac referiri la tunurile de 75 mm, model 1928, opinăm că ar putea fi vorba despre aceste tunuri modernizate.

Anul 1930 a fost un an de cotitură pentru dotarea artileriei române. Armamentul aflat în serviciu, la zece ani după terminarea războiului, avea aceleași caracteristici balistice și tehnico-tactice ca în anul 1919. Viteza inițială, energia la gura țevii, bătaia, precizia erau considerate depășite, comparativ cu cele ale mijloacelor moderne. **În plus, gurile de foc precum aruncătoarele de bombe sau tunurile antitanc lipseau cu desăvârșire din dotarea artileriei, autovehiculele nu se foloseau încă pentru a tracta tunurile și obuzierele existente, iar acestea erau, în majoritatea cazurilor, de tip vechi „monofleș”.**

³⁷ Arhiva M.Ap.N., Fond 948/RS, Secția a 4-a, Dosar nr.140, ff. 10-11.

³⁸Înzestrarea armatei române în perioada interbelică, Documente, Vol. II, 1931-1935, Editura CTEA, București, 2008, p.192.

La data de 17 martie 1930, în timpul guvernării Iuliu Maniu, Ministerul Apărării Naționale a semnat primul contract major de după război (nr. 6102), pentru achiziția din străinătate de armament de artilerie nou. S-au comandat atunci, la Uzinele „Skoda”, 24 de baterii de tunuri de câmp calibru 75 mm, 62 de baterii de obuziere de câmp ușoare de 100 mm, 45 de baterii de obuziere de 150 mm și 25 de baterii de tunuri antiaeriene de 75 mm. Valoarea comenzii era de 5,149 miliarde de lei. Concomitent, s-au comandat la Uzinele „Schneider-Creusot” 45 de baterii de tunuri grele de calibru 105 mm, cu bătaia de 17 km, în valoare de un miliard șapte sute de milioane de lei, iar la uzinele Zbrojnowka, puști mitraliere „ZB”, în valoare de un miliard două sute de milioane de lei.

În anul 1931, sub guvernarea Iorga apar primele indicii ale unor nereguli legate de acest contract, în scurt timp izbucnind în presă scandalul numit „Afacerea Skoda”. În luna martie 1931, prototipul tunului de 75 mm era gata, însă după o examinare atentă, o comisie condusă de către generalul inspector de armată Vasile Rudeanu l-a găsit ca fiind necorespunzător. Prototipul era prea greu, nu avea suficientă mobilitate și nu corespundea nevoilor armatei noastre care își dorea o piesă modernă, bifleș cu bătaia de 13 km. La cererea uzinelor de reexaminare a prototipului, o altă comisie formată din șase generali de artilerie a confirmat concluziile primei comisii astfel că, în luna decembrie 1931, a fost sistată temporar executarea comenzii. Ulterior, în anul 1933 au apărut în presă și alte elemente de natură penală legate de comisioanele acordate de către reprezentantul firmei „Skoda” unor politicieni, drept mită, fapt ce a mărit cu aproximativ 18-25 % valoarea contractului. A avut loc sistarea derulării comenzilor și cercetarea situației de către o comisie parlamentară care nu a lămurit vinovăția celor implicați, singurul condamnat fiind reprezentantul firmei „Skoda”, Bruno Seletzki. Trebuie amintit că unul dintre inițiatorii acestei achiziții, fostul inspector general al artileriei din anul 1930, generalul Dumitru (Sică) Popescu, s-a sinucis la data de 28.03.1933, din cauza asocierii sale, de către presă, cu cei care au pus la cale această afacere. Deși ancheta nu era finalizată,

Ministerul Apărării Naționale a avut încredere în generalul Dumitru Popescu și i-a organizat ceremonia de înmormântare cu toate onorurile militare. S-a dovedit ulterior că generalul a fost o victimă a intrigilor politice, integritatea sa morală fiind impecabilă.

O imagine de ansamblu asupra stării tehnice a armamentului artileriei, în acea perioadă, o găsim în evidențele întocmite de către Secretariatul General, la data de 15 mai 1933³⁹:

a) tunuri de câmp diferite calibre: 1518 (din care, 32 neutilizabile);

b) obuziere de câmp, diferite calibre: 626 (din care, 21 neutilizabile);

c) tunuri și obuziere de munte, diferite calibre: 241 (din care, un tun de 76,2 mm neutilizabil);

d) tunuri pentru artileria grea, diferite calibre: 204 (din care, un tun de 104 mm și două de 120 mm neutilizabile);

e) obuziere pentru artileria grea, diferite calibre: 135 (din care, patru obuziere de 150 mm și două de 152,4 mm neutilizabile).

Prin renegocierea caietelor de sarcini și a condițiilor financiare are loc semnarea unui nou contract cu uzinele „Skoda”, mult mai avantajos, în anul 1935, care a permis achiziția celui mai bun armament existent pe piață la acea dată. Prin noul contract, care avea termene de livrare până în anul 1939, s-a renunțat la achiziția tunurilor de câmp de 75 mm, care nu erau cu mult mai moderne decât piesele din dotare (exceptând sistemul bifleș), în total s-au cumpărat 62 de baterii de obuziere de 100 mm, dintre care, 20 de baterii md. 1930 monofleș (80 obuziere, model vechi care erau deja fabricate) cu 47.138 lovituri, 42 baterii md. 1934 bifleș cu 14.400 lovituri (248 obuziere) și 45 de baterii de obuziere grele cal. 150 mm (180 obuziere). Cu această comandă statul român a cumpărat și licențele de a fabrica, în uzinele care îi aparțineau, țevile acestor guri de foc și muniția aferentă. Trebuie să remarcăm îmbunătățirile aduse pieselor de artilerie față de contractul inițial: la obuzierul de 100 mm, sistemul bifleș care permitea scăderea timpului de punere în poziție de tragere de la 4-5 minute la 1-2 minute; la obuzierul cal. 150 mm s-a

impus creșterea bătăii maxime cu 2 km, până la 15 km, precum și realizarea în sistem bifleș.

Prin Decretul-Lege nr. 742 din 11 martie 1932 s-a înființat Corpul tehnic militar, format din ofițeri ingineri, ofițeri mecanici și ofițeri guarzi, având ca sarcini: organizarea și realizarea asigurării tehnice în unități și comandamente; executarea construcțiilor necesare armatei, inclusiv a fortificațiilor; încadrarea și conducerea unităților productive ale armatei; recepția tehnicii și echipamentelor etc. Structura de specialitate centrală ce avea ca misiune conducerea unitară a activității de înzestrare, înființată prin același act normativ, era Inspectoratul General Tehnic al Armatei, care avea 3 direcții: Direcția Tehnică, Direcția Materialelor și Direcția Chimică. Inspectoratul răspundea și de învățământul tehnic militar.

Așa cum bine sublinia generalul Valerian Nestorescu: **„Fără ca să se considere ca o exagerare, se poate afirma că haosul ce a domnit în înzestrarea armatei în perioada anilor 1919-1929 a avut drept cauză și absența unui corp tehnic calificat, oameni care să rezolve cu competență numeroasele și complicatele probleme de specialitate pe care le impunea situația creată imediat după Primul Război Mondial”**⁴⁰.

Începând cu anul 1935 s-a declanșat efectiv procesul de înzestrare și modernizare a armatei, prin crearea cadrului legislativ și prin alocarea mijloacelor financiare necesare, urmare a creșterii pericolului declanșării unui nou război de către statele revizioniste, în frunte cu Germania. Încă din iulie 1934, Marele Stat Major a prezentat Ministerului Apărării Naționale raportul cu nr. 242⁴¹, însoțit de un tabel cu arme și servicii, în care erau înscrise necesitățile dotării cu armament, iar suma propusă se ridica la aproximativ 4,405 miliarde lei. Față de suma propusă nu exista acoperire decât pentru 2 miliarde de lei.

Importanța ce se acordase până atunci acțiunii de înzestrare și dotare a armatei române rezidă din analiza capitolelor de cheltuieli din bugetul armatei. Astfel, în anul 1935 la capitolul „cheltuieli cu personalul de conducere și administrație” se prevedea 50%

³⁹ Ibidem, p.10.

⁴⁰ Valerian Nestorescu, Op.cit., p. 66.

⁴¹ File din istoria militară a poporului român, vol. 1, p. 169.

din total; la „*cheltuieli de întreținere a trupei*”- 10%, iar la cheltuieli de dotare, materiale instrucție etc. - 40%⁴². Într-o analiză a modului cum au fost utilizate fondurile financiare primite de către armată, din anul 1937, în cadrul unui „*Proiect de reorganizare a armatei*” se evidențiază că: „*România a fost țara care după război, până în acest an, a risipit bugetul armatei cu întreținerea personalului din conducere și administrație și a destinat minimum de fonduri pentru întreținerea și instruirea trupei*”⁴³.

Prin legea bugetară de la 1 aprilie 1935 s-a creat, pentru prima oară, Fondul apărării naționale, care prevedea dublarea sumei față de cele 2 miliarde de lei cuprinse în bugetul pe anul 1934. Această sumă de 4 miliarde de lei a constituit cadrul financiar inițial al acțiunii de înzestrare a armatei. Începând așadar cu anul 1935 s-a trecut la organizarea înzestrării, întocmindu-se un plan cu o eșalonare pe 10 ani.

Planul general reprezentând prevederi în valoare de 28 miliarde 972 milioane lei, a fost aprobat de către Consiliul Superior al Apărării Țării la 27 aprilie 1935. Mare parte din suma afectată era destinată procurării de armament și aparatură noi (14,051 miliarde lei), grupate într-o rubrică: „*materiale anticar, material de recunoaștere, tancuri, autoblindate, material de munte...*”⁴⁴.

Căutându-se soluții privind rezolvarea problemei calității tunurilor de câmp supuse procesului de șemizare, în anul 1933 au apărut mai multe litigii tehnice, cu Uzinele „*Reșița*”, legate de incidente produse pe timpul tragerilor (unele țevi s-au spart sau inelat). Deoarece nu s-a descoperit cauza exploziei proiectilelor în țeavă, ministerul a decis să stopeze definitiv această așa-zisă „*modernizare*”. În anii care au urmat s-au căutat soluții, în special de către ofițerii care lucrau în Direcția tehnică, din Inspectoratul General tehnic al armatei, sub conducerea unui ofițer de excepție, generalul Vasile Negrei. După studii aprofundate s-a adoptat, în anul 1935, soluția tubării amovibile, adică modificarea țevelor existente prin introducerea în interiorul lor a unor tuburi interschimbabile, cu ajutorul cărora se realiza „o uniformizare

rațională și o standardizare aproape generală pentru marea diversitate a tunurilor rămase din război”⁴⁵. Se urmărea la fel ca și în anul 1925, mărirea performanțelor tunurilor prin creșterea bătăii maxime, mărirea duratei de exploatare a țevelor și utilizarea în totalitate a diverselor tipuri de muniții existente în depozite. Pentru punerea în practică a retubării s-au luat ca bază tunurile de calibru 76,2 mm „*Putilov*”, model 1902 care aveau cele mai bune calități tehnice și al căror număr depășea suma tuturor celorlalte piese de calibru 75 mm. Ca muniție s-a folosit ca etalon proiectilul exploziv „*Schneider*”, model 1917, care reprezenta baza stocului de muniții rămas după război. Acest proiectil avea toate caracteristicile balistice necesare (bătaie și precizie) și permitea obținerea unui efect bun la țintă.

Operațiunea de „*tubare amovibilă*”, spre deosebire de cea de „*șemizare*”, a constituit un succes tehnic ce a permis artileriei noastre să scape de balastul celor șase categorii de tunuri uzate și de marea diversitate a munițiilor provenite din Primul Război Mondial. Modernizarea a fost executată de Uzinele „*Reșița*” (în jur de 1000 de tuburi amovibile au fost comandate și la Uzinele „*Astra*”⁴⁶) și a constat în înlocuirea la cald a tubului interior al țevii cu un tub intermediar, model „*Reșița*”, prelucrat pentru a putea primi în el un tub amovibil cu care să formeze un ajustaj cu joc, care să poată fi introdus și ulterior schimbat, în cadrul și cu mijloacele din inventarul bateriilor. În felul acesta țevile deveneau țevi fretate și tubate amovibil, ceea ce reprezenta o concepție nouă în construcția de țevi. Tubul intermediar a fost fabricat din oțel aliat Cr-Ni cu o rezistență la rupere de 75 kgf/mm² și o limită de elasticitate de 54,4 kgf/mm². Tubul amovibil a fost fabricat din oțel aliat Cr-Ni-Mo cu o rezistență la rupere de 116 kgf/mm² și o limită de elasticitate de 103,1 kgf/mm². Tuburile amovibile erau realizate la partea ghintuită în trei variante identice cu următoarele tunuri: 75 mm, francez, md. 1897; camera de încărcare ca la tunul de 75 mm, md. 1904 „*Krupp*” și partea ghintuită ca la tunul de 75 mm, md. 1897;

⁴² Ibidem, p. 168.

⁴³ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 438/948, p. 453.

⁴⁴ Ibidem, p. 169.

⁴⁵ Valerian Nestorescu, Op. cit., p. 90.

⁴⁶ Scafeș I. Ioan, Scafeș I. Cornel, Fabricat la „*Skoda Werke*”, Editura Alpha MDN, București, 2010, p.19.

**Tun „Putilov” cal. 75 mm, md. 1902/1936 modernizat prin tubare amovibilă
(Piesă din colecția Muzeului Militar Național)**

76,2 mm, „Putilov”, model 1902. Aceste trei variante au fost denumite „tunuri de câmp model 1902/1936 tubate amovibil FF-KF-RF” și au constituit materialul de bază din înzestrarea regimentelor de artilerie ale diviziilor de infanterie în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. **Prin modificarea corespunzătoare a frânei de tragere, arcurilor recuperatoare și a aparatelor de ochire, tunurile de câmp cu țevi tubate amovibil au permis trageri, cu proiectilul „Schneider”, la distanța de 11,2 km și au rezistat tragerilor experimentale a cel puțin 5000 de lovituri.** După epuizarea cantităților de muniție germane sau ruse, tunul folosea doar muniție cal. 75 mm tip „Schneider”, model 1917. **Această operație de modernizare a tunurilor de calibrul 75 mm a reprezentat prima realizare majoră a industriei naționale de armament după Primul Război Mondial.**

A doua mare realizare a fost reprezentată de asimilarea în țară a tunului antiaerian de 75 mm, model „Vickers” la Uzinele „Reșița”. În cazul tunului antiaerian un rol foarte important l-a avut conducerea Direcției tehnice, în special ofițerul trimis în Anglia să facă recepția armamentului, Lt.col. Valerian Nestorescu, dar și inginerii de la Uzinele „Reșița”.

În luna noiembrie 1938 Marele Stat Major a elaborat un nou plan de înzestrare, ale cărui prevederi se ridicau la suma de 48,655

miliarde lei, „în afara angajamentelor luate în cadrul planului inițial din 1935 și cu depășirea acestora”⁴⁷, iar în scopul accelerării dotării armatei cu tehnica necesară, la data de 14 octombrie 1938 a fost înființat Ministerul Înzestrării Armatei, condus de Gl. Iosif Iacobici. Noul plan de înzestrare acorda o atenție deosebită dotării armatei cu mijloace antitanc, tancuri și autovehicule. În acest an s-au mai comandat la Uzinele „Skoda”, încă 63 de baterii de obuziere cal. 100 mm. Desființarea statului cehoslovac la 15 martie 1939 a dus la anularea contractului semnat cu firma „Skoda”, iar Statul Român nu a mai primit o mare parte din comenzile lansate pentru armament și autocamioane. Astfel, la 1 august 1939, artileria grea de corp de armată ce parcurgea programul de dotare cu obuziere de calibrul 150 mm și tunuri cu țevă lungă cal.105 mm, față de un necesar de 222 de obuziere și 183 de tunuri, avea 180 de obuziere și 72 de tunuri de fabricație nouă, restul fiind acoperit cu material vechi.

Dotarea armatei române cu armament antitanc constituia o necesitate, dat fiind faptul că mijloacele financiare reduse nu ne-au permis să ne dotăm cu suficiente tancuri. De altfel, foarte puțini dintre analiștii noștri militari interbelici au prevăzut rolul dominant pe care aveau să-l joace tancurile în cel

⁴⁷ File din istoria militară a poporului român, vol. 1, p.176.

de-al Doilea Război Mondial. Fără a diminua rolul celorlalte arme în conflictul care urma să înceapă, tancurile au parcurs un proces accelerat de modernizări tehnice, în special la motoare și blindaj, fapt ce le-au impus definitiv, în toate armatele. Îmbinând avantajul mobilității, combinat cu puterea de foc a artileriei, tancurile și autotunurile au reprezentat mijloacele terestre cele mai influente în cel de-al Doilea Război Mondial, care au făcut diferența între adversari și au permis realizarea superiorității pe câmpul de luptă. Este însă foarte trist că lipsa de previziune privind rolul excepțional pe care aveau să-l joace tancurile în următorul conflict s-a răsfrânt negativ asupra dotării cu mijloace antitanc, dotare ce ar fi reprezentat, în cazul nostru o soluție mai economică decât procurarea de tancuri sau artilerie autopropulsată. Dotarea insuficientă cu artilerie antitanc, sau existența unor guri de foc ce s-au dovedit ineficiente, achiziționate la începutul războiului (calibrul 37 sau 47 mm) vor constitui, de altfel, principalele cauze ale celei mai mari înfrângeri militare suferite de către armata română în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la Stalingrad, în anul 1942.

Pentru procurarea materialului antitanc s-au făcut comenzi masive în Franța. Dintr-un raport asupra acestor comenzi, întocmit la 9 februarie 1937 de Marele Stat Major, reiese faptul că se contractase la Uzinele „Schneider” executarea a 40 de baterii de tunuri antitanc cal. 47 mm și 80.313 de lovituri complete. Până la data întocmirii raportului se recepționaseră elemente brute și semifabricate pentru primele 20 de baterii. Livrările urmau să se facă eșalonat până la data de 1 martie 1939⁴⁸.

Acțiunea de înzestrare cu tunuri antitanc a fost întârziată de nerespectarea de către uzinele furnizoare din străinătate a contractelor încheiate. Într-un memoriu al Marelui Stat Major, în luna februarie 1938, se arăta: „cu toate eforturile făcute în ultimii ani, multiplele lipsuri materiale ale armatei nu au putut fi completate decât într-o măsură redusă. Cauzele sunt cunoscute: posibilitățile financiare limitate; dificultățile pe care le-au avut fabricile străine, supraîncărcate de comenzi de a livra la timp materialele;

greutățile întâmpinate în industria națională de a executa comenzi pentru care nu erau utilizate și nici pregătite etc.”⁴⁹.

În „nota” asupra ordinii de urgențe în completarea materialului necesar la mobilizare, întocmită de către Marele Stat Major, la 1 octombrie 1938, dată la care 20 din bateriile de tunuri antitanc comandate în Franța trebuiau să ajungă în țară, se specifica: „În prezent nu avem nimic (material antitanc-n.a.). Minim necesar putem considera câte 12 piese pentru fiecare divizie de infanterie, adică 300 piese în total”⁵⁰ (25 de divizii n.a.).

La începutul anului 1940, armata română dispunea de 152 de tunuri antitanc⁵¹, o cantitate scăzută față de minimumul calculat de Marele Stat Major și mult inferioară dotării pe care o aveau armatele unor state europene. Este de remarcat faptul că în majoritatea lor aceste piese antitanc (tunurile de calibrul 25, 37 și 47 mm) au devenit învechite relativ repede, încă din primii 2 ani de război fiind incapabile să scoată din luptă tancurile sovietice.

Lețiile învățate desprinse din modul de desfășurare a războiului fulger dus de către Germania (septembrie 1939 - iunie 1941), unde s-au folosit cu mare succes tancurile și autotunurile, au determinat Inspectoratul General al Artileriei și Marele Stat Major să ia măsuri pentru îmbunătățirea dotării structurilor luptătoare cu artilerie antitanc. La regimentele de infanterie s-a înființat o companie de armament greu, formată din 3 plutoane: un pluton tunuri de însoțire cal. 37 mm „Bofors” md. 1936 (6 piese), un pluton antitanc cal. 47 mm „Schneider”, sau „Breda” (6 piese) și un pluton de aruncătoare „Brandt” cal. 81,4 mm (6 piese). Regimentele de cavalerie aveau un escadron de armament greu cu 6 tunuri cal. 37 mm (plus 8 mitraliere și 4 mitraliere antiaeriene cal. 13,2 mm). Diviziile de infanterie, așa cum am arătat, dispuneau de câte o baterie de tunuri antitanc cal. 47 mm „Schneider”, tractate cu șenilate „Malaxa tip UE” (6 piese)⁵². Problema cea mai importantă era legată de primirea armamentului comandat în

⁴⁹ Ibidem, p. 178.

⁵⁰ Idem.

⁵¹ Idem.

⁵² I. Scafeș, I. Cornel ș.a., Armata Română, 1941-1945, Editura RAI, București, 1996, p. 123.

⁴⁸ Ibidem, p. 177.

străinătate sau realizarea sa în țară, sub licență.

Motorizarea artileriei a fost experimentată prima dată la manevrele din

Obuzier „Skoda” cal. 150 mm, md. 1934 tractat cu autovehicul „Skoda” md. 6 ST 6T

toamna anilor 1935-1937. Inițial, în anul 1937 au fost folosite tractoare de tip „Fiat-Pavesi” pentru tunurile de câmp și tractoare de tip „Skoda” la un divizion de obuziere calibru 150 mm.

Datorită unei concepții clare și voinței de care au dat dovadă factorii de decizie ai armatei, în decurs de numai 2 ani (1938-1940), a fost motorizată artileria grea a corpurilor de armată (8 regimente) și 6 divizioane independente (din cele 17 existente), fiind adoptată cea mai bună soluție tehnică prin achiziția de autovehicule „Skoda”⁵³.

În perioada premergătoare izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial s-a acționat permanent pentru îmbunătățirea calității tehnice a materialului de artilerie, creșterii bătăii, preciziei, cadenței de tragere și mobilității în câmpul tactic. Eforturile financiare făcute de către statul nostru pentru înzestrarea artileriei române au fost pe măsura necesităților pentru ca unitățile de artilerie existente, precum și cele înființate la mobilizare să dispună de numărul de piese de artilerie, prevăzute în statele de organizare, harnașamentul, necesar pentru caii de atelaj, aparatura topo, de cercetare și observare din dotarea grupurilor de comandă și bateriilor de comandă de la fiecare regiment de artilerie, aparatului de transmisiuni, radio și fir.

⁵³ Stănculescu, Victor, Ucrain, C-tin, Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1988, p.131.

De menționat că aparatura topografică, meteo, de observare și conducere a focului era de bună calitate, deși era procurată de la foarte mulți furnizori. Lista cu aparatura

existentă la Divizionul 45 Artilerie Grea Independent este reprezentativă în acest sens⁵⁴. Aparatură topografică: 2 stații goniometrice de baterie tip „R.B.a.S.T.Y.S.”; o stație topografică de divizion tip „Josef Frick”; 6 goniometre busolă „Wichmann”; 2 jocuri topografice inventar nr. 3; 6 busole „Bezard”. Aparatură de observare: 6 lunete de observare „Busch”; 6 binocluri „S.O.M.”; 4 periscoape de artilerie P.6x100; 5 truse observator nr.1; 3 grile de observare; 3 telemetre „Gortz” cu baza de 2 m. Aparatură pentru tragere: 3 rigle metalice de 80 cm; 3 planșete tragere cu învelitoare și trepied; 3 cronometre. Post meteo nr.1 cu: 2 altimetre cu termometru; 2 anemometre. Armamentul individual al divizionului purta aceeași caracteristică: 439 arme A.U. cal. 8 mm, md. 1895; 5 puști mitralieră Z.B cal. 7,92 mm; 5 pistoale mitralieră „Deimler-Puch”. Ca aparatură radio întâlnim 2 stații radio tip „G”, folosite de majoritatea unităților de artilerie.

În baza licențelor, uzinele noastre de armament au fabricat o mare diversitate de armament și muniții. Amintim aici de tunurile cal. 47 mm „Schneider” fabricate la Uzina „Concordia” din Ploiești, aruncătoarele de mine cal. 60 mm și 81,4 mm, realizate la Uzinele „Astra” și „Voina” din Brașov, tubarea amovibilă a țevelor pentru tunurile de

⁵⁴ Arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Secția 1 O.M., Dosar 3250, f. 83.

câmp cal.75 mm, fabricarea tunurilor A.A. de 75 mm, sistem „Vickers” și a aruncătoarelor de 120 mm, md. 1942 la uzinele „Reșița” etc. Munițiile se fabricau în mai multe uzine.

Chesoanele și antetrenurile pentru transportul muniției, precum și a trăsurilor (furgoanelor) folosite de unitățile de artilerie pentru transportarea furajelor, roților de rezervă, potcoavelor, materialelor de întrebuințare a gurilor de foc și de îngrijire a cailor, au fost realizate la uzinele „Semănătoarea”- Craiova, „Concordia”- Ploiești, „Fabricius”- Sibiu etc.

Numeroase au fost și cadrele tehnice care s-au evidențiat prin activitatea depusă pentru modernizarea artileriei române și dotarea cu material modern, competitiv și comparabil cu cel aflat în dotarea armatelor europene. Printre aceștia o contribuție esențială au avut-o: generalul Vasile Negrei, directorul Direcției Tehnice și apoi Inspector General Tehnic al Armatei; colonelul doctor inginer Ion Linteș, membru titular al Academiei Române, șef de catedră la Școala Politehnică din București, autorul a numeroase studii privind construcția gurilor de foc și balistica tragerilor de artilerie, tehnician de mare valoare, autor a numeroase studii și cercetări; colonelul Ion Bungescu membru titular al Academiei Române, primul comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei Antiaeriene și inventatorul unor aparate centrale de tragere; generalul Ștefan Burileanu, realizatorul primelor tunuri antiaeriene și cel care a adaptat tunurile de asediu și cetate pentru constituirea primelor unități de artilerie grea din țara noastră; colonelul Valerian Nestorescu, coautor împreună cu generalul Vasile Negrei și căpitanul Eugen Burlacu al tunului românesc „Reșița”, cal. 75 mm; maiorul Paul Șeptilici și colonelul Toma Ghenea, creatorii unor aparate optice de artilerie, maiorul inginer Țonciu și mulți alții.

Industria națională de armament, deși s-a constituit încet și cu mari dificultăți, până la nivelul anului 1935 fiind aproape inexistentă, a reușit ca după acest an în decurs de circa un deceniu să se dezvolte excepțional și să construiască, peste 3000 de guri de foc de artilerie (multe sub licență)⁵⁵, sute de mii

de arme de infanterie și cea mai mare parte a munițiilor. În esență, cele mai importante realizări în acest domeniu au fost⁵⁶:

- s-au fabricat, pe baza licențelor cumpărate din străinătate: aruncătorul „Brandt”, calibrul 81,4 mm, model francez; tunul antitanc „Schneider”, de calibrul 47 mm, model francez; tunul antiaerian „Rheinmetal”, calibrul 37 mm, model german; tunul antiaerian „Vickers”, calibrul 75 mm, model englez; țevi pentru tunul antiaerian de calibrul 88 mm, model german și pentru obuzierele „Skoda”, de calibrele 100 și 150 mm, model cehoslovac, mitraliere și puști mitralieră „ZB”, calibrul 7,92 mm, model cehoslovac; muniții complete (corpuri de proiectile, focoase, tuburi de alamă, șuruburi portamorsă, explozivi, pulberi de azvârlire) pentru tunurile lungi de 105 mm, tunul antitanc de 47 mm, tunul de 37 mm Rheinmetal, tunul de 75 mm „Vickers”, aruncătorul de 81,4 mm și pentru armamentul de infanterie; aparatură de teleindicație și telecomandă pentru tunurile antiaeriene; chesoane și antetrene pentru artileria tractată hipo;

- s-a construit, reproducând un model pentru care nu existau documentații tehnice, aruncătorul de 120 mm, cu muniția aferentă (model 1942) și aruncătorul de 60 mm;

- s-au modernizat, unificat (calibrele 75, 76,2 și 77 mm) și regenerat, prin tubare amovibilă, folosind soluții tehnice originale, țevile tunurilor de câmp;

- s-au proiectat și construit după o concepție modernă și originală: tunul antitanc românesc de calibrul 75 mm „Reșița”, model 1943 și muniția aferentă; aparatul central de tragere pentru bateriile antiaeriene „Vickers-Reșița”; pistolul mitralieră „Orița”; diverse aparate de ochire (lunete, cadrane).

De menționat că la începutul războiului, majoritatea artileriei noastre era tractată hipo, cu excepția: artileriei grele și artileriei diviziei blindate care era tractată auto cu autocamioane sau autotractoare „Skoda” tipurile: 6 STP 6L, 6ST 6T și 6 LTP 6L; artileriei antitanc, cal. 47 mm „Schneider” tractată de șenilate tip „MALAXA” și a unei părți din tunurile „Bohler” tractate cu autoturisme „Horch”. La Brigada 5, 6 și 8 de Cavalerie ce constituiau Corpul de cavalerie

⁵⁵ Victor Stănculescu și C-tin Ucrain, Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1988, p. 24.

⁵⁶ Valerian Nestorescu, Op.cit., pp. 61-62.

exista un regiment de cavalerie motorizat sau în limbajul epocii „*purta*”. În cadrul acestor regimente existau câte un escadron de artilerie antitanc (tunuri „*Bofors*” cal. 37 mm) și unul de aruncătoare cal. 81,4 mm „*purta*”, dotate cu camioane „*Tatra 93 T*”. În general, mobilitatea unităților noastre de artilerie a constituit o mare servitute ce a trebuit să fie depășită cu mari eforturi fizice pe toată durata războiului.

5.1.3. Evoluția doctrinelor, concepțiilor, tacticilor și procedurilor privind întrebuințarea artileriei în luptă, în perioada interbelică

În timpul celor 20 de ani dintre cele două războaie mondiale, ideile care au stat la baza reorganizării, dotării și instrucției artileriei au evoluat de la concepția războiului de poziție, cu care se încheiase Primul Război Mondial, la aceea a războiului de mișcare cu mijloace mecanizate și sprijinul aviației. Așa cum bine nota în anul 1943, Gl. de divizie Gheorghe Potopeanu legat de experiențele nefericite din Primul Război Mondial rezultate în urma aplicării unor concepții doctrinare izvorâte din „*eroismul scriitorilor militari*”, fără experiență de campanie, „*puține mijloace de luptă au lăsat noroadelor atâta sânge nevinovat ca raționamentul în abstract și setea de glorie ale doctrinarilor fără fapte de arme*”⁵⁷. Experiența războiului a generalizat o serie de învățăminte care au fost incluse ca principii de acțiune în manuale și a înlăturat balastul de norme inutile, astfel:

- războiul de apărare, numit și „*de tranșee*”, lung și obositor a avut o influență negativă asupra moralului trupelor luptătoare. Pentru protejarea acestora și micșorarea pierderilor a fost implementat conceptul „*artileria cucerește, infanteria ocupă*” care nu s-a dovedit viabil, nefiind utilizat după război; în schimb s-au cristalizat metode mai eficiente de colaborare cu infanteria, astfel, generalizându-se principiile de utilizare a artileriei în luptă, dintre care cel mai important, utilizat și astăzi a fost „*pregătirea de foc a ofensivei*” renunțându-se definitiv la formula experimentată de armata franceză

⁵⁷ Gl. de divizie Potopeanu Gheorghe, Evoluția întrebuințării tactice a artileriei, articol în Revista artileriei, nr. omagial, nov. 1943, p.108.

„*artileria nu mai pregătește atacurile ci le însoțește*”⁵⁸. Este suficient să amintim că pregătirea de foc a ofensivei a fost folosită de către armata română, încă din timpul războiului, spre exemplu, la Mărăști, aceasta a durat 3 zile, s-a executat cu 230 de guri de foc și a avut un efect dezastruos pentru trupele germane;

- s-a generalizat utilizarea artileriei în sistem masat, prin constituirea grupărilor de artilerie de la nivel divizie, corp de armată și armată⁵⁹ conduse de către comandanții artileriei de la aceste eșaloane; la nivel divizie grupările erau de două tipuri: grupări de sprijin direct și grupări de acțiune de ansamblu, iar la eșaloanele superioare doar de ansamblu; în principiu, s-a statuat modul de repartizare a artileriei către forțele luptătoare: câte o grupare de sprijin direct pentru fiecare regiment de infanterie din prima linie și una sau mai multe grupări de ansamblu, formate din guri de foc de calibru mare care executau sprijinul general al operațiilor diviziei; grupările se organizau, de regulă, pe structura regimentelor organice sau prin concentrarea mai multor divizioane, conducerea fiind făcută de unul dintre ele care deținea un stat major mai puternic;

- s-a introdus în manuale metoda „*barajului rulant*”⁶⁰ (valul de foc), dens și adânc executat asupra pozițiilor inamice, în fața infanteriei proprii care pleca la atac; acest procedeu de foc, deși se recunoștea că era dificil de executat și coordonat, concomitent cu înaintarea infanteriei putând da naștere la accidente a reprezentat o aplicare modernă a concepției războiului de mișcare;

- imposibilitatea sprijinului infanteriei, în special în ultima fază a atacului, datorită necesității păstrării limitelor de siguranță a impus crearea artileriei speciale denumită „*de infanterie*” formată din aruncătoare și tunuri de însoțire de calibru mic;

- războiul de tranșee a evidențiat necesitatea traiectoriilor verticale, obținute cu ajutorul obuzierelor sau al mortierelor de tranșee, guri de foc care nu se găseau în număr suficient în dotarea noastră la începutul

⁵⁸ Ibidem, p. 107.

⁵⁹ Inspectoratul General al Artileriei, E.-23 Directive pentru întrebuințarea în luptă a artileriei, partea a IV-a, Timișoara 1929, p. 67

⁶⁰ Ibidem, pp. 119-122;

războiului, situație similară cu cea din armata franceză; tunurile de calibru 75 mm care constituiau baza artileriei române de câmp după primul război nu obțineau efecte deosebite asupra inamicului dispus în lucrări de fortificații, astfel că la nivel divizie acestea au fost completate cu obuziere de 100 mm.

Merită a fi evidențiat efortul Inspectoratului General al Artileriei pentru traducerea celor mai noi manuale și instrucțiuni de specialitate, în general preluate din armata franceză și adaptarea conceptelor nou apărute. S-a manifestat un interes deosebit privind redefinirea rolului artileriei pe câmpul de luptă în contextul dezvoltării aviației, în care unii gânditori militari vedeau chiar înlocuitorul armei artilerie. S-a statuat că „*artileria este prin excelență, arma focurilor puternice, largi și profunde*”, răspunsul la competitivitatea aviației fiind generalizarea tragerilor de suprafață, pe ținte mari, în sistem masat, indiferent de condițiile meteo, precum și adaptarea la războiul de mișcare prin motorizare.

După anul 1920, Marele Stat Major a reglementat elaborarea, tipărirea și difuzarea manualelor și regulamentelor în armată, regulamentele artileriei având indicativul „E” și fiind numerotate în funcție de importanță. În anul 1940 a apărut „*E.17 Regulamentul asupra întrebuințării artileriei în luptă*” care **a fost primul regulament tactic al artileriei cu specific românesc, redactat fără extrase din regulamente străine, bazat pe experiența românească în domeniu a Școlii superioare de război și a Catedrei artilerie din Centrul de instrucție al artileriei.** În acest regulament, precum și în cele care i-au urmat se pune un accent deosebit pe elementele războiului de mișcare, pe realizarea concentrărilor masive de foc și sporirea măsurilor de siguranță apropiată.

În toamna anului 1939 a fost publicată lucrarea „*Elemente de strategie*”, scrisă de generalul de divizie Ioan Sichitiu, fost șef al Marelui Stat Major și colonelul Alexandru Ioanițiu, comandantul Școlii Superioare de Război. Renunțând la elementele doctrinei franceze, care erau încă aplicate integral în cadrul armatei române, autorii lucrării au formulat noi principii, considerând că „*într-un eventual război ofensivă va avea un caracter hotărâtor fiind singura formă de operații prin care se poate realiza scopul războiului, distrugerea sau dezarmarea forțelor armate*

ale adversarului”. În același timp autorii au reliefat destul de convingător rolul armelor și în special al artileriei în desfășurarea unor acțiuni ofensive de amploare și într-un ritm alert, formulând totodată procedee de acțiune atât pe plan tactic, cât și pe plan strategic. Deși adepți ai caracterului ofensiv al acțiunilor militare, cei doi artileriști și teoreticieni militari nu au alunecat pe panta teoriilor periculoase a „*războiului fulger*” și au criticat principiile formulate de E. Ludendorff și pe cea de „*război total*”. Preocupați constant de ridicarea nivelului de pregătire de specialitate a ofițerilor de artilerie, maiorul Constantin Ștefănescu⁶¹ din Regimentul 2 Artilerie Grea și căpitanul Mihail Focșăneanu⁶², din Regimentul 1 Artilerie Grăniceri au elaborat și publicat în anul 1938 o valoroasă lucrare științifică pe care din scopuri pedagogice au intitulat-o „*Manual de artilerie*”. Evoluția continuă a tehnicii de artilerie, diversificarea accentuată și misiunile acesteia au determinat pe cei doi ofițeri să-și canalizeze activitatea de cercetare științifică în direcția găsirii unor metode eficiente de pregătire a ofițerilor de artilerie punând accent pe pregătirea tehnică și cea tactică. „*Scopul general al instrucției - scriau autorii - este pregătirea de război. În orice moment activitatea noastră trebuie să se inspire din realitățile câmpului de luptă, adică din istoria și din posibilitățile noastre. La război trebuie multă știință și artă însă știința și arta nu au nicio valoare dacă nu au la îndemână mijloace, deci material de artilerie*”⁶³.

În afara lucrărilor publicate a elevatelor prelegeri ținute în instituțiile de învățământ de profil, a regulamentelor de artilerie și manualelor, în coloanele din „*Revista artileriei*”, condusă de un valoros corp redacțional, teoreticieni militari (din care amintim pe generalul de divizie Petre Dumitrescu, directorul revistei și Inspector

⁶¹ Maiorul C. Ștefănescu este autorul a numeroase studii și lucrări din care menționăm: „Memorator de artilerie” (1931), „Artileria care ne trebuie” (1933), „Tactica artileriei, preocupări și aplicații în cadrul brigăzii”(1935), „Despre studiul tacticei artileriei” (1937), „Apărarea împotriva celerelor și motorizatorilor” (1939) și altele.

⁶² Căpitanul Mihail Focșăneanu este autorul a peste zece lucrări din care amintim: „Mecanica artileristică” (1932), „Barajul anticar” (1939), „Manevra și spiritul manevrier” (1940), „Din trecutul artileriei” (1941) și altele.

⁶³ Maiorul C. Ștefănescu, op. cit., p. 143.

General al Artileriei, general Nicolae Stoenescu, colonelul Mihail Andronescu, coloneii Ioan Linteș și Romulus Costescu, maiorul Iosif Butoi, căpitanii Andrei Miclescu și Mihail Focșăneanu) s-au regăsit opinii, idei, concepții, preocupări și metode noi de folosire a artileriei și focului acesteia în principalele forme ale luptei și în situații speciale oferite de câmpul de luptă modern. Majoritatea autorilor studiilor publicate în „*Revista artileriei*”, erau comandanți de unități și subunități de artilerie, cadre didactice, membri ai unor comisii de recepție a armamentului cu care a fost dotată artileria în preajma celui de-al Doilea Război Mondial, specialiști din cadrul Centrului de Instrucție al Artilerie și ai uzinelor de reparat și fabricat armament și aparatură R.O.T. (recunoaștere, observare și tragere), în general ofițeri bine pregătiți, cu o îndelungată experiență.

Cea mai mare parte a articolelor și studiilor publicate între anii 1938-1941, în periodicele noastre de armă se remarcă prin elemente novatoare în condițiile în care în acea perioadă ponderea cea mai mare a studiilor priveau folosirea artileriei în apărare (amintim aici de cel al generalului Constantin Dragalina și locotenentului Alexandru Gavrilescu intitulat „*Acțiunea artileriei în defensivă*”, pe cel al maiorului Constantin Ștefănescu, „*Gruparea de artilerie în defensivă*” ș.a.). Părăsirea ideilor doctrinare ale războiului de poziție, ale luptei bazate pe puternice linii de fortificații, linii care de altfel au necesitat mari eforturi financiare în țări ca Franța, Finlanda și România, și abordarea ofensivei s-a făcut în mai multe lucrări, astfel: în studiul intitulat „*Doctrina artileriei*” semnat de colonelul C.V. Petrescu, apare pentru prima oară ideea folosirii în masă a artileriei pe timpul ofensivei, argumentând că numai prin centralizarea artileriei se pot obține rezultate evidente. Pe un plan de originalitate privind ideile doctrinare de folosire a artileriei într-un eventual război, prefigurat de altfel de către mai mulți dintre semnatarii studiilor încredințate în acei ani redacției „*Revista artileriei*” sunt cele intitulate „*Artileria pe câmpul de luptă*” de general de brigadă Vasile Rudeanu, „*Considerațiuni generale asupra întrebuirii artileriei în munte*” de maior I. Konslinski, „*Artileria în lupta ofensivă*”, de colonelul Al. Rizeanu, din care se degajă ideea folosirii artileriei divizionare pentru

sprijinul direct al unităților de infanterie sau cavalerie și constituirea „*grupării de ansamblu*”, adică a grupării divizionare din artileria grea hipomobilă sau motorizată, precum și studiul „*Evoluția doctrinei artileristice până în zilele noastre*” de locotenent-colonelul Gheorghieș. La rândul său generalul Ioan Sichițiu, în studiul intitulat „*Reflexiuni asupra artileriei în lupta ofensivă*” a enunțat idei de valoare privind războiul de mișcare. „*Operațiunile vor avea un caracter vioi - scria autorul - astfel din cauza bătăii (artileriei n.n.) și puterii armelor moderne (aviația, tancurile n.n.) adâncimea câmpului de bătăie a crescut și apropierea infanteriei de obiectiv trebuie să se facă sub o puternică acoperire de artilerie*”⁶⁴.

Dintre numeroasele teorii și soluții practice ce se regăsesc în paginile revistei în această perioadă merită să amintim studiul „*În ce proporție să fie artileria față de infanterie*” al colonelului Georgescu Pion, care pentru a ajunge la concluzia că acest procent trebuie să fie de 32% a recurs la o suită de exemple convingătoare și calcule matematice, precum și studiile privitor la execuția contrapregătirii de artilerie. În articolul său intitulat „*Contrapreparația*”, colonelul C. Ștefănescu menționa că „*zonele unde urmează să se execute contrapreparația să fie determinate în strânsă concordanță cu ideea de manevră a inamicului*”, iar obiectivele ce urmau să fie lovite de artilerie să respecte următoarea ordine: infanteria inamică, artileria acestuia, punctele de observare și comandă, nodurile de transmisiuni și apoi rezervele. Ca timp de execuție, ofițerul recomanda ca această complexă acțiune a artileriei să se execute pe cât posibil înaintea pregătirii de foc inamic, sau în ultima oră a nopții, pentru a-l surprinde pe inamic pe baza de plecare la atac. La rândul său maiorul Gheorghe Potopeanu, în articolul „*Contrapreparația*” propunea ca această misiune ce revine artileriei și nu numai artileriei să cuprindă două faze: contrapreparația îndepărtată, care să vizeze lovirea bateriilor de artilerie și contrapreparația apropiată care să fie executată cu intensitate maximă și să urmărească neutralizarea forței vii și mijloacele de foc automat, punctele de sprijin ale inamicului de pe fața poziției.

⁶⁴ Gl. I Sichițiu, op cit., Revista artileriei nr. 6/1939.

Intrarea țării noastre în orbita Germaniei hitleriste, ca urmare a conjuncturii politico-militare din anii 1939-1940 a influențat concepția de ducere a luptei de către artilerie. Sub presiunea consilierilor germani aflați în calitate de instructori în instituțiile noastre de învățământ militar⁶⁵, (misiunea militară germană) sau prin intermediul ofițerilor de artilerie care au urmat cursuri de comandanți de baterii și divizioane în Germania, s-a trecut treptat la asimilarea doctrinei militare germane. La Centrul de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu funcționa Centrul de Instrucție Româno-German, organizat pe structura unui divizion mixt german compus din 2 baterii de obuziere grele și 1 baterie de obuziere ușoare. Efectivele germane erau: 25 de ofițeri, 75 de subofițeri, 470 trupă, 120 de autovehicule, 46 de motociclete. Deoarece doctrina unei armate, regulamentele și principiile de folosire a artileriei nu se pot schimba într-un timp scurt a urmat o perioadă de studiere și de verificare a unor procedee de tragere în poligonul de la Mihai Bravu. Abia în anul 1942 Marele Stat Major prin adresa nr. 43342 anunța Direcția Superioară de Artilerie că a obținut de la Misiunea Militară Germană în România regulamentele militare germane, astfel că în data de 6 iulie s-a consemnat că direcția a dat aceste regulamente la tradus la școli și centre⁶⁶. Ulterior s-a acționat pentru adaptarea regulamentelor de armă. În data de 8 februarie 1943 are loc la Direcția Superioară a Învățământului Militar discutarea mai multor regulamente ce urma a se modifica în acord cu doctrina germană și învățămintele de război: „Regulamentul întrebuințării artileriei în luptă E 17”, „Regulamentul tragerilor artileriei E 14” și „Sinteza E 14”, „Regulamentul recunoașterilor artileriei E 19” ș.a.⁶⁷.

Prin Ordinul Marelui Stat Major nr. 6577 din 18 martie 1942⁶⁸ transmis Direcției Superioare a Artileriei s-a conturat clar ideea pregătirii în spiritul cunoașterii modelului de

acțiune german: „se face cunoscut că s-a hotărât ca în luna iulie să aibă loc examenul pentru gradul de maior. Pentru cei ce dau examen să se pună la curent cu noile metode de luptă precizate de Centrul de Instrucție Germano-Român, urmând a face un curs de o lună la acest centru”, iar în darea de seamă a Centrului de Instrucție asupra desfășurării seriei a IV-a de curs mixt româno-german (perioada 28 aprilie-28 mai 1941) se preciza că au urmat cursul 31 de maiori (comandanți de divizioane), 102 căpitani (comandanți de baterii), 196 locotenenți și sublocotenenți (ofițeri subalterni) și 123 subofițeri⁶⁹.

5.2. Artileria română în cel de-al Doilea Război Mondial

5.2.1. Structura organizatorică a artileriei la intrarea României în război

La data de 22 iunie 1941 organizarea trupelor de uscat era statuată prin Legea de organizare a Forțelor Armate din 1 Aprilie 1941⁷⁰, astfel: Armata 1 la Sibiu, având în subordine Corpul 1, 6 și 7 Armată; Armata a 3-a la București/Roman, având în subordine Corpul de Cavalerie, Corpul de Munte, Corpul 4 și Corpul 2 Armată; Armata a 4-a la Bacău/Focșani, având în subordine Corpul 3, Corpul 5 și Corpul 11 Armată. Corpurile 1-7 Armată erau active, iar Corpul 6 și Corpul 11 de rezervă⁷¹. Tot la trupele de uscat erau și grănicerii, jandarmii și pompierii. În compunerea fiecărui corp de armată activ intrau, de regulă, 2-3 divizii de infanterie și un regiment de călărași, un regiment de pionieri și un regiment de artilerie grea. În organizarea de pace, corpurile de armată sau echivalentul lor la jandarmerie și pompieri erau organizate astfel: Corpul 1 Armată cu Diviziile 2, 3 și 11 Infanterie; Corpul 2 Armată cu Diviziile 4, 9 și 10 Infanterie; Corpul 3 Armată cu Diviziile 15 și 21 Infanterie; Corpul 4 Armată cu Diviziile 7, 8 și 14 Infanterie; Corpul 5 Armată cu Diviziile 5, 6 și 13 Infanterie; Corpul 7 Armată cu Diviziile 1, 18, 19 și 20 Infanterie; Corpul de Munte cu 4 brigăzi mixte munte; Corpul de

⁶⁵ La data de 7 aprilie 1943 la unitățile subordonate direcției erau repartizați următorii instructori germani: 24 de ofițeri, 26 de subofițeri, 2 grade inferioare. Sursa: Arhiva M.Ap.N., fond Biblioteca Arhivistică, Colecția de Registre istorice, dosar 1508, fila 135.

⁶⁶ Arhiva M.Ap.N., fond Biblioteca Arhivistică, Colecția de Registre istorice, dosar 1508, fila 112.

⁶⁷ Ibidem, fila 130.

⁶⁸ Ibidem, fila 89.

⁶⁹ Ibidem, fila 94.

⁷⁰ Arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Secția 1 O.M, dosar 2156, fila 9.

⁷¹ Chirnoagă, Platon, General, Istoria politică și militară a războiului contra Rusiei sovietice, fila 169.

Cavalerie cu 6 brigăzi de cavalerie; Corpul Grănicerilor cu 7 regimente de grăniceri și grupul navelor de grăniceri; Inspectoratul General al Jandarmeriei cu 8 inspectorate regionale și un regiment de jandarmi pedestri; Comandamentul Corpului Pompierilor cu 7 grupuri de pompieri. Un număr de mari unități erau subordonate Comandamentului Capitalei, astfel: Divizia de Gardă, Divizia 1 Blindată, Brigăzile 1 și 2 Fortificații.

La începutul campaniei din est, armata română avea ca structuri luptătoare cele 18 divizii de infanterie active, numerotate 1 - 11, 13-15, 18-21 la care se adăugau 9 comandamente de divizii de infanterie de rezervă, la mobilizare (Comandamentele Diviziilor, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35 Infanterie)⁷²; Divizia de Gardă; Divizia Blindată; Divizia de Grăniceri; 2 brigăzi de fortificații; 4 brigăzi mixte de munte, care ulterior au fost transformate în divizii și 6 brigăzi de cavalerie. Divizia de Gardă era organizată ca o divizie de infanterie, cu Regimentul 1 și 2 Vânători de Gardă, Regimentul 6 de Gardă „Mihai Viteazul” și două regimente de artilerie, fiind considerată o divizie de elită. Diviziile de infanterie aveau la pace un efectiv variabil și erau organizate astfel: un comandament de brigadă de infanterie cu 3 regimente de infanterie (câteva divizii aveau două brigăzi cu câte 2 regimente fiecare); un comandament de brigadă de artilerie care purta numărul diviziei, cu 2 regimente de artilerie; un grup de recunoaștere cu un escadron de cavalerie și 2 tunuri; un batalion de pionieri; o companie de mitraliere și una antiaeriană; o companie de transmisiuni; o companie de poliție și servicii; o companie anticar⁷³ (6 tunuri „Schneider” cal. 47 mm, model 1936)⁷⁴. Comandamentele brigăzilor de infanterie și artilerie au fost desființate temporar, începând cu data de 15 februarie 1941, conform Ordinului Marelui Stat Major, nr. 101.155/A, din 6 februarie 1941.

Regimentele de infanterie și dorobanți care formau diviziile active aveau aceeași

structură. Diferența de nume provenea doar din istoria armei infanterie. Fiecare regiment era constituit din 3 batalioane (3 companii, fiecare companie cu 3 plutoane a câte 3 grupe), o companie de armament greu (cu 3 plutoane a câte 6 piese de cal. 37, 47 și 81.4 mm), o companie de cercetare, o companie specialităților (transmisiuni, pionieri), compania depozit.

În ceea ce privește „*Artileria de armată*”, menționăm că Armata 1, Armata a 3-a și Armata a 4-a nu au avut artilerie proprie, primind în sprijin un număr variabil din cele 17 divizioane de artilerie grea independente sau chiar regimente. Ulterior, pe timpul războiului o parte din divizioane au fost desființate pentru completarea pierderilor sau pentru constituirea altor structuri (din Divizioanele 14, 21, 22, 25, 26 și 27 Artilerie s-au constituit Regimentele 1 și 11 Artilerie Grea Fortificații). Armata putea primi un număr variabil de divizioane, așa cum a fost cazul Armatei a 4-a care la 22 iunie 1941 avea în subordine 5 divizioane de artilerie grea. Conducerea era realizată de către comandantul artileriei armatei.

„*Artileria de corp de armată*” era formată dintr-un regiment de artilerie grea motorizată înzestrată cu tunuri lungi „*Schneider*”, cal. 105 mm, md. 1936 (un divizion cu 12 piese) și cu obuziere „*Skoda*”, md. 1934, cal. 150 mm (un divizion cu 12 piese).

Aceste regimente, numerotate de la 1 la 8 erau cele mai bune unități de artilerie din armata română. Fiecare dintre ele dispunea de mijloace de transmisiuni, iar piesele erau tractate cu autotractoare tip „*Skoda*”. Datorită puterii de foc, bătaii (max. 17 km) mobilității și instruirii trupelor puteau fi comparate cu cele mai bune regimente de artilerie existente la nivel european⁷⁵. Aceste regimente aveau ca sarcină de mobilizare înființarea unui număr variabil de divizioane de artilerie grea independente, astfel: Regimentul 2 Artilerie Grea înființa Divizionul 52 Artilerie Grea Independent;

⁷² Arhiva M.Ap.N., fond 948, dosar nr.465, ff. 236-238;

⁷³ În perioada interbelică în terminologia militară românească tancul era denumit „car de luptă”.

⁷⁴ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 2290, f. 4.

⁷⁵ Scafeș, I., Cornel ș.a., Armata Română, 1941-1945, Editura RAI, București 1996, p. 123.

Regimentul 4 Artilerie Grea: Divizioanele 14, 34, 54 Artilerie Grea Independente; Regimentul 5 Artilerie Grea: Divizionul 45 și 55 Artilerie Grea Independente; Regimentul 7 Artilerie Grea: Divizioanele 37, 47 și 57 Artilerie Grea Independente⁷⁶ etc. Conducerea artileriei se realiza de către comandantul artileriei corpului de armată care avea funcția de general de brigadă.

„*Artileria divizionară*” era organizată diferențiat, în funcție de categoria din care făcea parte marea unitate. Diviziile de infanterie, Divizia de Gardă și Brigada 1 Infanterie Fortificații aveau, fiecare, 2 regimente de artilerie mixte (tunuri și obuziere) unul tip „A” și un altul de tip „B”. La cele 18 divizii active de infanterie existau 36 de regimente de artilerie la care s-au adăugat 18 regimente de artilerie mixte la cele 9 divizii de infanterie (25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35) înființate la data de 4 septembrie 1939⁷⁷. Nu toate dintre aceste regimente au fost aduse la capacitatea de luptă necesară pentru a fi trimise pe front, dar merită a fi reținută numerotarea lor: 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69. Regimentul de artilerie tip „A” era compus din 3 divizioane, 2 divizioane pe 3 baterii a 12 tunuri de câmp calibrul 75 mm și un divizion pe 2 baterii cu 8 obuziere calibrul 100 mm (în total 8 baterii cu 32 piese). Regimentul de artilerie tip „B” avea 2 divizioane, un divizion cu 12 tunuri de câmp calibrul 75 mm și un divizion cu 8 obuziere ușoare calibrul 100 mm (în total 5 baterii cu 20 piese).

Organizarea la pace a unui regiment de artilerie divizionar tip „A”-hipo (3 divizioane) era următoarea⁷⁸:

- *comanda regimentului*, comandant - colonel, ajutorul comandantului – locotenent-colonel, Biroul mobilizare - un maior, adjutantura regimentului (și comisar special) - un ofițer subaltern, serviciul aprovizionare - un ofițer subaltern, serviciul cazarmii (guard

de geniu) - un căpitan, serviciul armăturii (guard de artilerie) - un subaltern, serviciul îmbrăcăminte (administrativ) - un căpitan; Serviciul casieriei (administrativ) - un subaltern, serviciul sanitar (medical) - un căpitan și un subofițer; serviciul veterinar - un căpitan și un subofițer. *Total la comanda regimentului*: 13 ofițeri (un colonel, un locotenent-colonel, un maior, 4 căpitani, 6 subalterni).

- *bateria specialității*, comanda bateriei, un comandant baterie – căpitan; administrația - plutonier major; secretar și magaziner - un caporal cu un cal; artelnic veselar - un caporal; bucătar - un soldat; furajer - un caporal cu un cal; ordonanță pentru ofițeri - 4 soldați; la furgonul pentru furaje - 3 soldați, 6 cai, o trăsură; trompet - un soldat; în total la comanda bateriei specialității se aflau un ofițer, un subofițer, 12 gradați/soldați, 9 cai, o trăsură; secția transmisiuni, comandant - un subaltern, grupa radiotelegrafie cu un comandant de grupă, un radiotelegrafist (3 posturi) - 3 caporali, 3 soldați, 6 cai, 3 trăsuri, grupa telefoniști - un șef grup, 48 de telefoniști, 24 de cai, grupa agenți transmisiuni - șef grupă, 24 de agenți transmisiuni cu 24 de cai, și 8 cercetași cu 8 cai; total la secția transmisiuni exista un ofițer, 3 subofițeri, 86 de gradați/soldați, 70 de cai, 3 trăsuri; secția operatori observatori, comandant - un subaltern, ajutor-un sergent major cu un cal, observatori operatori - 23 trupă cu 23 de cai; secția puști mitralieră, comandant - un subaltern, ajutor - un sergent major cu un cal; pușcași mitraliori - 24 trupă cu 24 de cai, conductori - 8 soldați cu 16 cai; total la bateria specialității erau 4 ofițeri, 6 subofițeri, 153 de gradați/soldați, 144 de cai și 4 trăsuri.

- *divizionul de tunuri* (în total erau 2 divizioane), comandant-un maior; secretar-un caporal; o ordonanță - un soldat; bateria tunuri (total 3), comandant baterie – căpitan, administrația - un plt. maj. cu un cal, secretar și magaziner - un caporal cu un cal; artelnic veselar - un caporal cu un cal; furajer - un caporal cu un cal; ordonanțe ofițeri - 3 soldați, la furgonul pentru furaje - 3 soldați,

⁷⁶ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 3250, f. 2.

⁷⁷ ***Istoria Artileriei Române, 1977, p. 209.

⁷⁸ Arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Secția 1 OM, dosar 1831, f. 5.

6 cai, un furgon, un trompet - un soldat cu un cal; bateria de tragere, comandant - căpitan, comandant autotrenuri - plutonier cu un cal, secția I, comandant - un subaltern, servanți la 2 tunuri-14 trupă (4 gradați), 2 cai; conductorii la 4 trăsuri-14 trupă (2 gradați), 26 de cai; în total la o secție se aflau un ofițer, 28 trupă (2 sergenți, 4 caporali, 22 de soldați) și 28 de cai; secția II - identică cu secția I; în total la un divizion de tunuri erau încadrați 10 ofițeri, 9 subofițeri, 203 gradați/soldați, 207 cai, 3 furgoane și 12 tunuri.

- *divizionul de obuziere* (2 Bt.ob.); în total la divizion erau încadrați 7 ofițeri, 6 subofițeri, 136 gradați/soldați, 138 cai, 2 furgoane și 8 obuziere.

- *bateria depozit*, comandant – căpitan; cu administrația - un plutonier major; secretar magaziner-un caporal; artelnic veselar - un caporal; bucătar-un soldat; ordonanță ofițeri - 15 soldați; la 2 trăsuri aprov.- 2 soldați, 4 cai, 2 trăsuri; la serviciul adjutantului - un soldat; la biroul mobilizare-2 subofițeri, 4 gradați; serviciul aprovizionare-un subofițer, un caporal; serviciul cazarmare-un subofițer, 4 soldați; serviciul îmbrăcăminte - 2 subofițeri, 2 caporali; serviciul armăturii-un subofițer, un M.m., 2 soldați; serviciul casieriei-1 subofițer, un soldat; serviciul sanitar și serviciul veterinar-câte un plutonier major, un caporal, 2 soldați.; registratura-un plutonier; croitori-un M.m., un caporal, 7 soldați; cizmari - un M.m., un caporal, 7 soldați; potcovari-un M.m., un caporal, 7 soldați; curelari - 3 soldați; un trompet - un plut. maj; Total la bateria depozit existau un ofițer, 13 subofițeri, 5 M.m., 78 gradați/soldați, 4 cai și 2 trăsuri.

În total la regimentul de artilerie erau 45 ofițeri (36 de artilerie și un guard de artilerie), 43 subofițeri (36 de artilerie), 5 maiștri militari, 197 sergenți și caporali, 576 soldați. Total efective 866 oameni, 700 cai; piese de artilerie: 24 tunuri cal. 75 mm (2 Dn.x3 Bt.x 4 piese) și 8 obuziere cal. 100 mm (1 Dn.x2 Bt.x 4 piese).

Tunurile de câmp calibrul 75 mm erau: în mare parte de tipul „*Schneider-Putilov*” md. 1902/1936, retubate amovibil la calibrul

75 mm, în anul 1936; de tip francez, md. 1897, o parte provenind din piesele importate din Franța între 1916-1917, iar o altă parte din capturile făcute de armata germană din Polonia și vândute României; tunuri „*Krupp*” md. 1906 și 1912 importate din Germania înaintea Primului Război Mondial; tunuri „*Skoda*” modernizate, model 1928.

Obuzierele de calibrul 100 mm erau în cea mai mare parte de tip „*Skoda*” md. 1930 și 1934.

Diviziile aveau și o baterie antitanc înzestrată cu 6 tunuri antitanc „*Schneider*” md. 1936/39, cal. 47 mm, tractate cu șenilate „*Malaxa tip UE*”. În total în organica diviziei se aflau următoarele mijloace de foc: 36 tunuri cal.75 mm, 16 obuziere cal.100 mm, 6 tunuri antitanc cal. 47 mm la compania anticar și 2 tunuri ale grupului de recunoaștere, la nivel divizie (total-60 guri de foc artilerie divizionară); 18 tunuri cal. 37 mm de însoțire, 18 tunuri anticar cal. 47 mm, 18 aruncătoare cal. 81,4 mm, la cele 3 regimente de infanterie (total-3 regimente x 18 guri de foc = 54 artilerie regimentară); 54 aruncătoare cal. 60 mm, la cele 9 batalioane de infanterie, însumând 168 de guri de foc în toată divizia. Față de proporția din Primul Război Mondial (2-4 guri de foc pentru un batalion), luând o medie de 3 piese la batalion creșterea era de aproximativ 6 ori (168 piese la 9 batalioane rezultând 18,6 piese la un batalion de infanterie).

Față de anul 1920, numărul de guri de foc de infanterie din cadrul diviziei de infanterie a crescut de la 16 (8 tunuri de calibrul 53 mm și 8 mortiere de tranșee) la 116 guri de foc (54+54+2+6) ceea ce a reprezentat o creștere de 7,25 ori.

Divizia 1 Blindată avea un regiment de artilerie motorizată, compus din un divizion cu 12 tunuri de câmp „*Schneider-Putilov*” md. 1902/1936, cal 75 mm, un divizion cu 12 obuziere „*Skoda*” cal.100 mm și un divizion cu 12 tunuri lungi „*Schneider*” cal. 105 mm.

Cele 4 brigăzi de munte (divizii din anul 1942) aveau în dotare câte un grup de artilerie de munte, purtând numărul brigăzii, format în principiu dintr-un divizion de tunuri de munte

și un divizion de obuziere de munte. În total erau 6 divizioane de tunuri de munte („Skoda” md. 1915 cal. 75 mm, „Putilov” md. 1909 cal. 76,2 mm) și 3 divizioane de obuziere de munte („Skoda” md. 1916 cal. 100 mm). Brigada 1 și 3 Munte aveau fiecare câte un divizion de tunuri de munte și un divizion de obuziere de munte.

Brigada 2 Munte avea la rândul său 2 divizioane de tunuri de munte și un divizion de obuziere de munte. Brigada 4 Munte avea 2 divizioane de tunuri de munte. Divizioanele de tunuri aveau 3 baterii cu 12 piese, iar divizioanele de obuziere aveau 2 baterii cu 8 piese. Fiecare batalion de vânători de munte avea în dotare 4 aruncătoare calibru 81,4 mm, fiind în total 24 de aruncătoare la brigadă. În plus, la fiecare pluton de vânători de munte exista un aruncător cal. 60 mm⁷⁹.

Brigăzile de cavalerie (1, 5, 6, 7, 8, 9) erau de 2 tipuri: „*purtate*”, adică motorizate, cu mobilitate și putere de foc mai mari (Brigăzile 5, 6 și 8 Cavalerie) și călare (Brigăzile 1, 7 și 9 Cavalerie). Indiferent de tip, fiecare brigadă dispunea de câte un regiment de artilerie călărească (regimentele 1-6). Regimentul de artilerie călărească era organizat pe 2 divizioane a câte 8 tunuri de câmp, cal. 75 mm sistem „*Krupp*” md. 1904 sau md. 1912. Fiecare brigadă de cavalerie mai dispunea și de câte un escadron (companie) de aruncătoare cal. 81,4 mm (12 piese), 7 aruncătoare de mine cal. 60 mm și un escadron antitanc, dotat cu tunuri antitanc „*Bofors*” md. 1935, cal. 37 mm, tractate auto sau hipo. La brigăzile „*purtate*” existau 20 tunuri „*Bofors*”, iar la cele călare 14.

Divizia de Grăniceri a avut în componență doar un singur regiment de artilerie, Regimentul 1 Artilerie Grăniceri, organizat pe două divizioane compus dintr-un divizion cu 12 tunuri de câmp cal. 75 mm, un divizion cu 12 obuziere cal. 100 mm.

O atenție deosebită s-a acordat, în perioada interbelică, organizării pregătirii specialiștilor de artilerie care constituiau

grupurile de comandă de baterie, divizion și regiment. În acest scop, în anul 1923 s-a înființat Bateria de Legături și Transmisiuni (bateria de comandă), la regimentele de artilerie, iar în cadrul divizioanelor independente, Secția de Legături și Transmisiuni (plutonul de comandă). După un an, aceste subunități au primit denumirea de Bateria de Specialități. Concomitent, pentru îndrumarea întregii pregătiri de luptă a subunităților și cadrelor s-a înființat în regimentele de artilerie „*Biroul Instrucție*”. La început, șeful acestui birou era comandantul Divizionului 1, ajutat de un subofițer sau de un sergent secretar (dactilograf), ulterior, încadrarea biroului s-a făcut cu personal aparte prevăzut în statele de organizare.

De asemenea, s-a acordat o atenție deosebită organizării comandamentelor, unităților și subunităților de artilerie. Un comandament de artilerie era constituit din comandamentul artileriei marii unități respective și un stat major.

Comandamentul artileriei armatei (care lua ființă la constituirea armatelor) dispunea de cel mai numeros stat major, în compunerea căruia intra: Biroul de Informații care conducea Serviciul de Informații al Artileriei (S.I.A.), responsabil de descoperirea țintelor inamice; Biroul de Operații, responsabil cu planificarea focurilor și întocmirea ordinelor de operații, Biroul Armament și Muniții, responsabil cu asigurarea cu muniții și de legătura cu Secția IV din comandamentul armatei. Pentru buna funcționare a statului major, acesta mai dispunea de Biroul Adjutanturii. Comandamentul artileriei armatei dispunea ca structură specializată de un divizion de reperaj compus din: o baterie topografică, o baterie de reperaj prin sunet, o baterie de reperaj prin observare terestră.

Comandamentul artileriei corpului de armată avea un stat major mai redus, cu un birou pentru informații și operații și un birou adjutantură.

La divizie, comandantul artileriei era chiar comandantul brigăzii care avea un stat major cu 2 birouri, unul pentru operații și altul pentru informații și un serviciu de armament

⁷⁹ Scafeș, I., Cornel ș.a., Armata Română, 1941-1945, Editura RAI, București 1996, p. 108.

și muniții. Deoarece serviciul de informații s-a dezvoltat foarte mult, în anul 1939 s-a înființat, în cadrul brigăzii de artilerie „*Bateria de observare și meteorologie*”, atașată administrativ, de regulă, la regimentul de artilerie cu reședința comună cu comandantul brigăzii.

În organizarea pentru luptă a unităților și subunităților un rol important îl aveau **grupurile de comandă**. În grupul de comandă al grupării acționau 6 ofițeri (adjutant, observator, orientator, informator, șef al detașamentului de legătură cu infanteria, șef al transmisiunilor), iar în grupul de comandă al divizionului, 4 ofițeri (observator, orientator, informator, ofițer de legătură cu infanteria, șef al transmisiunilor), cu personalul ajutător și aparatura necesară. Întreg personalul grupurilor de comandă era organizat pe grupe funcționale: 4 la grupare și anume: grupa de informații și observații, grupa de recunoaștere, grupa de legătură cu infanteria și grupa de transmisiuni (telefonisti, agenți, semnalizatori) și 3 la divizioane: grupa de recunoaștere și observare, grupa de legătură cu infanteria și grupa de transmisiuni (telefonisti, semnalizatori). Grupul de comandă al bateriei avea numai două grupe: grupa de recunoaștere și observare, respectiv grupa de transmisiuni (telefonisti, agenți, semnalizatori).

Pentru conducerea în luptă a grupării, divizionului și bateriei toate grupele erau de o reală necesitate. Între ele, grupa de legătură cu infanteria constituia un fel de legătură sufletească între cele două arme. Prezența ofițerului de legătură lângă comandantul unității de infanterie, ca și prezența observatoarelor de artilerie în dispozitivul infanteriei, asigura o mai strânsă cooperare infanterie-artilerie și constituia totodată un sprijin moral pentru infanterie, care la nevoie putea să fie sprijinită imediat.

Efectivele grupurilor de comandă⁸⁰ au fost în continuă creștere, atingând cea mai mare dezvoltare în anul 1938 și anume: 31 de

militari la grupul de comandă de baterie, 44 la divizion și 62 la grupare. În anul 1942 a apărut în grupul de comandă de divizion al cincilea ofițer, „*ofițerul cu siguranța imediată a artileriei*”, această funcție fiind îndeplinită de comandantul grupei de mitraliere antiaeriene.

Alături de grupurile de comandă, în organizarea pentru luptă mai existau și alte formațiuni, astfel: „*trenul de luptă*”, la divizion și baterie, care asigurau aprovizionarea cu muniții și „*trenul regimentar*”, la baterie, care asigura nevoile materiale ale subunităților privind hrănirea, echiparea, cartiruirea.

Ca element principal privind dotarea cu armament merită subliniat faptul că înaintea războiului, artileria de divizie a fost uniformizată la calibrele 75 și 100 mm, iar cea de corp de armată la calibrele 105 și 150 mm, materialul având caracteristici tehnice comparabile cu cele ale artileriei țărilor beligerante, ceea ce a reprezentat o realizare importantă a întregii activități de înzestrare din perioada interbelică.

Totalul gurilor de foc de artilerie grea se ridica la 492, din care numai 312 erau moderne (calibrele 105 mm, model 1936 și 150 mm, model 1934). Proporția dintre artileria grea și cea ușoară (2.160 tunuri și aruncătoare) era astfel de 1 la 4, inferioară proporției propuse de artileriști în articolele publicate în „*Revista Artileriei*”, care era de 1 la 3 și care constituia proporția cea mai echilibrată. De altfel, cel de-al Doilea Război Mondial a confirmat nevoia unei artilerii grele mai numeroase, artileria noastră fiind inferioară, de cele mai multe ori, celei sovietice.

Creșterea artileriei grele între anii 1920 (1.188 guri de foc ușoare și 168 grele) și 1940 a fost de aproape 300%, iar a artileriei ușoare de 81,8%.

În anul 1941, efectivele de artileriști din toată armata, pe categorii de personal erau următoarele⁸¹: ofițeri - 3.392, subofițeri - 2.939,

⁸⁰ E.19, Regulamentul recunoașterilor de artilerie și ocuparea pozițiilor, ediție 1937.

⁸¹ Arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Secția 1 O.M., Dosar 2182, f. 8.

gradați/soldați - 61.340. Numărul guarzilor de artilerie era de 380 ofițeri și 230 subofițeri, dintre care 82 ofițeri și 82 subofițeri activau la unitățile de artilerie (câte un ofițer și un subofițer la fiecare regiment sau divizion de artilerie independent).

Numărul ofițerilor de artilerie din comandamente era foarte mic, marea lor majoritate fiind încadrați la unitățile de armă. Astfel, în același an 1941, în comandamente existau 64 de ofițeri: 41 la Ministerul Apărării Naționale (la Inspectoratul General al Artileriei); 5 la Marele Stat Major (2 maiori, 3 căpitani); 14 la comandamentele de corpuri de armată (7 generali de brigadă, 7 maiori); 2 la Comandamentul Corpului de Cavalerie (un general de brigadă, un maior); 2 la Comandamentul Corpului de Munte (un general de brigadă, un maior).

Strict numeric, artileria dispunea de următoarele structuri: *8 regimente de artilerie grea* (Regimentul 8 Artilerie a luat ființă la 1 mai 1940 din Regimentul Centrului de Instrucție de la Mihai Bravu, conform Ordinului Marelui Stat Major nr.19.336/12.01.1940); *46 de regimente de artilerie de câmp*, 36 regimente la cele 18 divizii de infanterie active, nominalizate în tabelul de mai sus (1-11, 13-15, 18-21), 18 regimente mixte de artilerie de câmp la diviziile de infanterie de rezervă (27, 30, 31, 32 și 35), desființate în cursul anului 1941; *2 regimente de artilerie* la Divizia 1 Gardă; *1 regiment de artilerie moto* la Divizia Blindată; *1 regiment de artilerie grea și 3 regimente de artilerie de fortificații* la brigăzile de fortificații; 6 regimente de artilerie călăreață la brigăzile de cavalerie; *17 divizioane de artilerie grea independente* numerotate 11, 13, 33, 35, 36, 37, 41, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57 (Divizioanele 12 și 34 Artilerie au format la data de 1 aprilie 1941 Regimentul 10 Artilerie Grea Hipo).

Așa cum rezultă din studiul arhivelor o parte a divizioanelor erau moto⁸²: Regimentele 41, 45, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 57 Artilerie, iar restul aveau tracțiune hipo.

⁸² Arhiva M.Ap.N., fond 948, microfilm 1824, f. 731.

Aceste divizioane constituiau anexe de mobilizare pe lângă Regimentele 1, 2, 3, 4, 5, 6 și 7 Artilerie Grea, regula fiind aceea că cifra unităților indica regimentul organ de mobilizare. Spre exemplu: Regimentul 1 Artilerie Grea era organ de mobilizare pentru Divizioanele 11, 41, 51 Artilerie Grea.

În unele surse mai întâlnim următoarele structuri de artilerie: Divizioanele 61 și 65 Artilerie Grea Independente cu tracțiune hipo, iar în cadrul operațiilor pe frontul de vest în sprijinul Corpului 7 Armată au acționat Divizioanele 63 și 64 Artilerie Grea Independente⁸³; *4 grupuri de artilerie de munte* cu 9 divizioane de tunuri și obuziere de munte ale celor 4 brigăzi mixte de munte și corpului de munte; *1 divizion de reperaj*, prin sunet al Centrului de Instrucție al artileriei de la Mihai Bravu; *2 regimente de artilerie* la divizia de grăniceri; la Divizia de mare - *Regimentul Artilerie Marină*⁸⁴ cu 12 baterii la Constanța, Capul Siutghiol, Capul Midia, Agigea, Mangalia și Sulina (2 baterii de coastă), în Sectorul Periprava (1 baterie navală), în Sectorul Chilia Veche (1 baterie navală), în Sectorul Dunărea de Sus (2 baterii); câte un divizion independent la Detașamentul „Dunărea” și Brigada „Litoral” și 4 baterii de poziție ale marinei; *30 de secții de artilerie* la dispoziția Marelui Stat Major, numerotate de la 201 la 230; 15 baterii de poziție.

În tabelul următor sunt prezentate unitățile de artilerie din organica marilor unități și unităților de forțe luptătoare, mai puțin divizioanele și secțiile independente așa cum au fost identificate în arhivă în Legea de organizare a Forțelor Armate la pace din data de 1 aprilie 1941⁸⁵. **Cu foarte puține excepții, legate de activarea unor structuri la mobilizare, aceasta este ordinea de bataie cu care s-a participat la cel de-al Doilea Război Mondial.**

⁸³ Stănculescu, Victor și Ucrain, C-tin, Op.cit., p.162.

⁸⁴ Scafeș, Cornel I, ș.a., Armata Op.cit., 1996, pp. 171-172.

⁸⁵ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția 1, Dosar 2156, fila 9.

<i>Denumirea M.U. și dislocarea</i>	<i>Denumirea unităților de artilerie și dislocarea</i>	<i>Nr. Dn. T.</i>	<i>Nr. Dn. Ob.</i>	<i>Numele comandanților unităților de artilerie</i>
Corpul 1 Armată, Craiova (D.2, 3, 11 I.)	Regimentul 1 Artilerie Grea, Craiova	1	1	Lt.col. Gh. ȘTEFĂNESCU
Corpul 2 Armată, București (D.4, 9, 10 I.)	Regimentul 2 Artilerie Grea, București	1	1	Col. Mihail ZLOTESCU
	Regimentul 8 Artilerie Grea, Câmpulung Muscel	1	1	Col Dumitru PETRESCU
Corpul 3 Armată, Focșani (D. 15, 21 I.)	Regimentul 3 Artilerie Grea, Galați	1	1	Col. Dumitru COSTOVICI
Corpul 4 Armată, Roman (D. 7, 8, 14 I.)	Regimentul 4 Artilerie Grea, Roman	1	1	Col. Olimpiu CURTA
Corpul 5 Armată, Buzău (D. 5, 6 13 I.)	Regimentul 5 Artilerie Grea, Focșani	1	1	Col Rudolf ROMAN
Corpul 7 Armată, Sibiu (D. 1, 18, 19, 20 I.)	Regimentul 6 Artilerie Grea, „Tribunul Axente Sever”, Caransebeș	1	1	Col Gh. LIPOVAN
	Regimentul 7 Artilerie Grea, Sibiu	1	1	Col C-tin DOBRICEANU
Divizia 1 Infanterie, Arad	Regimentul 1 Artilerie „Carol I”, Timișoara	2	1	Col. D. GHEORGHIADÉ
	Regimentul 38 Artilerie, Arad	1	1	Col. Traian TETRAT
Divizia 2 Infanterie, Craiova	Regimentul 9 Artilerie, Craiova	2	1	Col. Anton DUMITRESCU
	Regimentul 14 Artilerie, Craiova	1	1	Col. Marin CIAUȘU
Divizia 3 Infanterie, Pitești	Regimentul 6 Artilerie, Pitești	2	1	Col. Gh. IONESCU
	Regimentul 15 Artilerie, Curtea de Argeș	1	1	Col. D. FLORESCU
Divizia 4 Infanterie, București	Regimentul 2 Artilerie, Turnu Măgurele	2	1	Col. Vasile CASIAN
	Regimentul 10 Artilerie, Giurgiu	1	1	Col.Gh. CONSTANTINESCU
Divizia 5 Infanterie, Buzău	Regimentul 7 Artilerie, Buzău	2	1	Col. Alex. NICOLICI
	Regimentul 28 Artilerie, Râmnicu Sărat	-	2	Col. Alex. OTOPEANU
Divizia 6 Infanterie, Focșani	Regimentul 11 Artilerie, Focșani	2	1	Col. Virgil GHIȚESCU
	Regimentul 16 Artilerie, Bacău	-	2	Col. Alex. ȚENESCU
Divizia 7 Infanterie, Roman	Regimentul 4 Artilerie, Roman	2	1	Lt.col. Petre MATEESCU
	Regimentul 8 Artilerie, Roman	-	2	Col. Gh. MOSIU
Divizia 8 Infanterie, Suceava	Regimentul 17 Artilerie, Botoșani	1	1	Col. N. LĂPUȘNEANU
	Regimentul 12 Artilerie, Suceava	2	1	Col. Eugen MIREA
Divizia 9 Infanterie, Craiova	Regimentul 13 Artilerie, Constanța	2	1	Col. Alex. MERIȘANU

<i>Denumirea M.U. și dislocarea</i>	<i>Denumirea unităților de artilerie și dislocarea</i>	<i>Nr. Dn. T.</i>	<i>Nr. Dn. Ob.</i>	<i>Numele comandanților unităților de artilerie</i>
	Regimentul 18 Artilerie, Constanța	1	1	Col. Ioan TĂNĂSESCU
Divizia 10 Infanterie, Brăila	Regimentul 3 Artilerie „Franța”, Brăila	2	1	Col. Paul ALEXIU
	Regimentul 20 Artilerie, Călărași	1	1	Col. C-tin MANOLESCU
Divizia 11 Infanterie, Slatina	Regimentul 26 Artilerie, Slatina	1	1	Col. Iulian CONSTANTIN
	Regimentul 21 Artilerie, Slatina	2	1	Col. Eduard STANCIU
Divizia 13 Infanterie, Ploiești	Regimentul 19 Artilerie, Ploiești	-	2	Col. C. RÂMNICEANU
	Regimentul 41 Artilerie, Brașov	2	1	Col. Gr. ANASTASESCU
Divizia 14 Infanterie, Iași	Regimentul 24 Artilerie, Roman	2	1	Col. C-tin POPESCU
	Regimentul 29 Artilerie, Iași	1	1	Lt.col. P. MOTOMANCEA
Divizia 15 Infanterie, Bârlad	Regimentul 23 Artilerie, Bârlad	2	1	Lt.col. Alex. IANCULOVICI
	Regimentul 25 Artilerie, Bârlad	1	1	Lt.col. Petre ROMANO
Divizia 18 Infanterie, Sibiu	Regimentul 35 Artilerie, Sibiu	2	1	Col. Ion BOIȚEANU
	Regimentul 36 Artilerie, Târgu Jiu	-	2	Col. M. ANASTASESCU
Divizia 19 Infanterie, Turnu Severin	Regimentul 37 Artilerie, Turnu Severin	2	1	Col. Ioan PRÂMROAIE
	Regimentul 42 Artilerie, Lugoj	-	2	Col. I.Gr. STEINER
Divizia 20 Infanterie, Alba Iulia	Regimentul 39 Artilerie, Turda	2	1	Col. Cicerone APOSTOLESCU
	Regimentul 40 Artilerie, Blaj	-	2	Col. Ilie DUMITRESCU
Divizia 21 Infanterie, Galați	Regimentul 5 Artilerie, Tecuci	2	1	Col. Vasile MIHĂESCU
	Regimentul 30 Artilerie, Tecuci	1	1	Col. D. VEREȘTEANU
Divizia de Gardă, București	Regimentul 2 artilerie gardă, M. Bravu-Vlașca	2	1	Col. C. NESTORESCU
	Regimentul 3 Artilerie Gardă, București	1	1	Col. Virgil GEORGESU
Divizia Blindată, Orăștie	Regimentul 1 Artilerie Moto, Turda	2	1	Col. I. CONSTANTINESCU
Divizia Grăniceri, București	Regimentul 1 Artilerie. Grăniceri, București	1	1	Col. Gh. ȘTEFĂNESCU
	*Regimentul 2 Art. Grăniceri	1	1	Col. Alexandru RĂZVAN
Brigada 1 Mixtă Munte, Sinaia	Grupul 1 artilerie Munte, Sinaia	1	1	Col. Mihai ȘUTU
	Divizionul 2 T. Munte, Codlea	1	-	Lt.col. Stoian IONESCU
	Divizionul 1 Ob. Munte, Râșnov	-	1	Lt.col. N. DUMITRESCU
Brigada 2 Mixtă Munte, Deva	Grupul 2 artilerie Munte, Hunedoara	2	1	Col. Gh. GEORGESCU
	Divizionul 4 T. Munte, Hunedoara	1	-	Lt.col. Ion SINULESCU

<i>Denumirea M.U. și dislocarea</i>	<i>Denumirea unităților de artilerie și dislocarea</i>	<i>Nr. Dn. T.</i>	<i>Nr. Dn. Ob.</i>	<i>Numele comandanților unităților de artilerie</i>
	Divizionul 5 T. Munte, Aiud	1	-	Lt.col. Ilie GEORGESCU
	Divizionul 2 Ob. Munte, Sebeș	-	1	Lt.col. Nicolae PIROȘCA
Brigada 3 Mixtă Munte, Beiuș	Grupul 3 artilerie Munte, Brad	1	1	Col. Gh. ILIESCU
	Divizionul 1 T. Munte, Beiuș	1	-	Lt.col. C-tin CONSTANTINESCU
	Divizionul 3 Ob. Munte, Brad	-	1	Lt.col. N. MELINESCU
Brigada 4 Mixtă Munte, Piatra Neamț	Grupul 4 artilerie Munte, Târgu Ocna	2	-	Col. Petre COLIS
	Divizionul 3 T. Munte, Câmpulung	1	-	Lt.col. C. LUNGULESCU
	Divizionul 6 T. Munte, Tg. Ocna	1	-	Lt.col. Nicolae HÂLMU
Brigada 1 Cavalerie, Timișoara	Regimentul 1 Artilerie Călăreată, Timișoara	2	-	Col. Măgura N. POPESCU
Brigada 5 Cavalerie, Iași	Regimentul 2 Artilerie Călăreată, Botoșani	2	-	Col. Grig. N. ILIESCU
Brigada 6 Cavalerie, București	Regimentul 4 Artilerie Călăreată, Brăila	2	-	Col. Ion MUSTAȚĂ
Brigada 7 Cavalerie, Constanța	Regimentul 5 Artilerie Călăreată, Medgidia	2	-	Lt.col. Mircea BOBOC
Brigada 8 Cavalerie, Ploiești	Regimentul 3 Artilerie Călăreată, Alexandria	2	-	Lt.col. Ioan GRĂDIN
Brigada 9 Cavalerie, Lugoj	Regimentul 6 Artilerie Călăreată, Lugoj	2	-	Col. D. NEFERU
Brigada 1 Fortificații, Brăila	Regimentul 1 Artilerie Fortificații, Brăila	3	-	Col. Traian MĂNESCU
	Regimentul 1 Artilerie Grea Fortificații, R. Sărat	3	-	-
Brigada 2 Fortificații, Focșani	Regimentul 4 Artilerie Fortificații, Focșani	4	-	Col. Panu IACOVACHE
	*Regimentul 11 Art. Fortificații	2	-	Col. Dinu PETRINI
Comandamentul Diviziei de Mare	Regimentul Artilerie Marină	4	-	12 baterii
Marină	Detășamentul „Dunărea”	1	-	-
	Brigada „Litoral”	1	-	-
	Baterii de poziție	4 baterii		-
Artileria de poziție	Baterii de poziție	15 baterii		-
Direcția Superioară a Artileriei	Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei	2	1	-
Divizii de rezervă-desființate în nov. 1941				
Divizia 25 Infanterie Rezervă	Regimentul 61 Artilerie	2	1	-
	Regimentul 62 Artilerie	1	1	-
Divizia 26 Infanterie Rezervă	Regimentul 65 Artilerie	2	1	-
	Regimentul 66 Artilerie	1	1	-
Divizia 27 Infanterie Rezervă	Regimentul 67 Artilerie	2	1	Desființată în 6 sept. 1941
	Regimentul 68 Artilerie	1	1	
Divizia 30 Infanterie Rezervă	Regimentul 51 Artilerie	2	1	Lt.col. Alex. PLEȘOIANU
	Regimentul 52 Artilerie	1	1	Col. Ion IOANIȚESCU
Divizia 31 Infanterie Rezervă	Regimentul 53 Artilerie	2	1	Desființată în 26 sept. 1941
	Regimentul 54 Artilerie	1	1	
Divizia 32 Infanterie	Regimentul 55 Artilerie	2	1	-

<i>Denumirea M.U. și dislocarea</i>	<i>Denumirea unităților de artilerie și dislocarea</i>	<i>Nr. Dn. T.</i>	<i>Nr. Dn. Ob.</i>	<i>Numele comandanților unităților de artilerie</i>
Rezervă	Regimentul 56 Artilerie	1	1	-
Divizia 33 Infanterie Rezervă	Regimentul 57 Artilerie	2	1	-
	Regimentul 58 Artilerie	1	1	-
Divizia 34 Infanterie Rezervă	Regimentul 59 Artilerie	2	1	-
	Regimentul 60 Artilerie	1	1	-
Divizia 35 Infanterie Rezervă	Regimentul 63 Artilerie	2	1	Col. Felix COCINSKY
	Regimentul 64 Artilerie	1	1	Lt.col. Gh. GHEORGHIU
<i>Notă: * În structura armatei în organizarea de război, existau Corpul 6 și Corpul 11 Armată care au participat activ la operațiile de pe frontul de est. Artileria organică pentru aceste corpuri exista la Corpul 2 și Corpul 7 Armată care aveau fiecare în plus câte un regiment de artilerie grea. Totodată, deși nu figurau în organizarea la pace, Regimentul 2 Grăniceri și Regimentul 11 Artilerie Grea Fortificații au fost trecute în tabel, fiind amintite în arhive ca participante la operațiile din est.</i>				

În total, în momentul declanșării celui de-al Doilea Război Mondial, artileria română avea în dotare 8301 guri de foc din care: 2160 de artilerie ușoară; 492 de artilerie grea (12 piese cal.104 mm; 36 piese cal. 105 mm/1913; 132 piese cal. 105 mm/1936; 24 piese cal. 107 mm; 60 piese cal. 120 mm/ 1878; 24 piese cal.150/1912; 180 piese cal. 150 mm/1934; 12-155 Schneider, 12 piese cal. 155 mm St. Ch.); 200 de artilerie antitanc; 4758 de artilerie regimentară; 691 de artilerie antiaeriană⁸⁶.

5.2.2. Participarea artileriei române la campania din est (22 iunie 1941-23 august 1944)

Conjunctura politico-militară în care s-a găsit România în anii 1941-1945 a făcut ca armata să participe la cel de-al Doilea Război Mondial atât la marile bătălii ce au avut loc pe flancul sudic al frontului germano-sovietic, în campania din est, cât și la grelele încleștări româno-germane de pe frontul de vest. Multitudinea cauzelor care au determinat ca țara noastră să fie, inițial, aliată a Germaniei, apoi adversară a acesteia au fost bine analizate și prezentate în istoriografia noastră, pentru aceasta considerăm că nu este necesar să ne aplecăm asupra lor.

La data de 20 iunie 1941, Marele Stat Major a alarmat cele două armate dispuse în Moldova (Armatele 3 și 4) care aveau în subordine următoarele forțe: **Armata 3** -

Diviziile 8 și 14 Infanterie în compunerea Corpului 4 Armată; Divizia 7 Infanterie la Corpul de Munte și Divizia 6 Infanterie la Corpul de Cavalerie. **Armata 4** – Diviziile 15, 35 Infanterie și Divizia de Gardă în compunerea Corpului 3 Armată; Divizia 21 Infanterie la Corpul 5 Armată, Brigăzile 1 și 2 Fortificații la Corpul 11 Armată și Divizia 5 Infanterie subordonate direct armatei. Diviziile 9 și 10 Infanterie, subordonate Corpului 2 Armată, se aflau în subordinea directă a Marelui Stat Major, iar Diviziile 2, 4, 11 și 13 Infanterie la dispoziția Marelui Cartier General. Marile unități ale Armatei 3 care urmau să lupte sub comanda nemijlocită a Armatei 11 germane, erau repartizate astfel: Divizia 14 Infanterie la Corpul 30 Armată german, iar Diviziile 6 și 8 Infanterie la Corpul 11 Armată german.

5.2.2.1. Contribuția artileriei române la eliberarea Bucovinei de Nord și a Basarabiei

Pentru eliberarea Basarabiei, părții de nord a Bucovinei și a ținutului Herța a fost constituit Grupul de armate „General Ion Antonescu”, structură de comandament româno-germană⁸⁷ formată din Armatele 3 și 4 române, respectiv Armata 11 germană,

⁸⁶ Stănculescu, Victor și Ucrain, C-tin, Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1988, p.132.

⁸⁷ Structura de comandă a grupului de armate era Marele Cartier General, dispus în zona Piatra Neamț având o locație mobilă, fiind amplasat într-un tren special denumit „PATRIA”, de unde generalul de armată Antonescu, ajutat de generalul de brigadă Alexandru Ioanițiu, șeful Marelui Stat Major au condus operațiile din Bucovina de Nord și Basarabia.

având în subordine: 10 comandamente de corp de armată (7 române și 3 germane), 24 de divizii (16 române și 8 germane), 3 brigăzi mixte de munte române, 4 brigăzi de cavalerie române, 2 brigăzi de fortificații române, aproximativ 128 divizioane de artilerie și unități de diferite arme. Adversarul sovietic, dispunea la est de Prut de Frontul „Sud” ce avea în componere Armata 9, la sud și Armata 18, la nord. Raportul de forțe operativ în mari unități era de 1,6/1, iar pe direcția loviturii principale de 2,3/1 în favoarea trupelor române și germane.

Ofensiva pe frontul de est a fost corelată cu acțiunea Grupului de armate „Sud” al feldmareșalului von Rundstedt, care se afla la data de 22 iunie pe un aliniament situat mai la vest decât forțele noastre. În această situație între 22 iunie și 1 iulie a urmat o perioadă în care s-au executat acțiuni locale de cercetare prin luptă sprijinite de puternice trageri de artilerie, trageri de contrabaterie și hărțuire a inamicului cu scopul de a-i slăbi capacitatea de luptă, a crea condițiile favorabile de trecere la ofensivă și de a realiza capete de pod pe malul stâng al Prutului.

Organizarea forțelor româno-germane era următoarea:

- *Armata a 3-a română, în flancul stâng*, comandată de generalul de corp de armată Petre Dumitrescu; aceasta era orientată spre nord, dispusă între izvoarele Ceremușului și Sud Lipsani, având în componere Corpul de Munte (Brigăzile 1, 2 și 4 Mixtă Munte cu 18 batalioane de vânători de munte și 7 divizioane de tunuri/obuziere de munte); Divizia 7 Infanterie (Regimentele 4 și 8 Artilerie și Regimentele 51 și 52 Artilerie din Divizia 30 Infanterie Rezervă); Brigada 8 Cavalerie comandată de colonelul Ion Dănescu (Regimentul 3 Artilerie Călăreață); Divizioanele 52 și 57 Artilerie Grea Independente; 2 batalioane de mitraliere divizionare; Companiile 52 și 54 Anticar date în sprijin la Corpul de Munte (24 de piese cal. 47 mm). Începând cu data de 10 iulie 1941 Regimentul 4 Artilerie al Diviziei 7 Infanterie a trecut în subordinea directă a Armatei a 3-a.

- *Armata 11 germană, la centru*, comandată de generalul Eugen von Schobert era dispusă pe cursul superior al râului Prut, între sud Lipsani și Comarna (sud-est Iași) având în componere 5 comandamente de corp de armată, 2 române (Corpul 4 Armată și Corpul de Cavalerie cu Brigăzile 5 și 6 Cavalerie și cele 2 regimente de artilerie călăreață din organică) și 3 germane, respectiv Corpul 11, Corpul 30 și Corpul 54, cu 14 divizii, din care 6 divizii române (Diviziile 5, 6, 8, 13, 14 Infanterie și Divizia 1 Blindată) cu 11 regimente de artilerie române și un total de 28 de divizioane. Pe lângă artileria divizionară, Armata 11 germană a mai primit 8 divizioane de artilerie grea (divizioanele Regimentele 4, 6 și 8, Divizionul 47 și Divizionul 54 Artilerie Grea Independent), artileria din Divizia 31 Infanterie de Rezervă, Regimentul 53 și Regimentul 54 Artilerie; 3 companii anticar cal. 47 mm a câte 12 piese fiecare (Companiile 9, 31 și 53 Anticar); Plutoanele 301-306 Anticar, cal. 37 mm „Bofors”⁸⁸.

- *Armata a 4-a română*, condusă de generalul de corp de armată Nicolae Ciupercă, dispusă între Comarna (sud-est Iași) și confluența Prutului cu Dunărea avea în componere următoarele forțe: trei comandamente de corp de armată (3, 5, 11) cu șase divizii (11, 15, 21, 35 Infanterie, 1 Gardă, 1 Grăniceri), o brigadă de cavalerie (7), 2 brigăzi de fortificații (1, 2). În timpul luptei, armata a mai primit Diviziile 3, 7, 10 Infanterie. Pe lângă artileria divizionară (16 regimente) Armata a 4-a mai avea în subordine 3 regimente de artilerie grea (3, 5, 7) și 5 divizioane de artilerie grea independente (41, 45, 51, 53, 55) - în total 11 divizioane de artilerie grea.

- *Corpul 2 Armată*, cu Divizia 9 și Divizia 10 Infanterie (10 divizioane de artilerie) și detașamentul maritim nr.1 (3 batalioane de infanterie marină) în flancul drept, pe malul drept al Dunării între sud Galați și sud Izmail; Regimentul 2 Artilerie Grea a fost subordonat Corpului 3

⁸⁸ Arhiva M.Ap.N., Fond 948/V, nr. 594, microfilm 1824, f.m. 312.

Armata/Armata 4 (începând cu data de 26 iulie 1941).

În rezervă se găsea Armata 1 care avea în componere Corpul 1 Armată (Diviziile 2, 11, 30, 31 Infanterie), Corpul 6 Armată (Diviziile 1, 19 Infanterie, Brigada 3 Mixtă Munte, Brigăzile 1 și 9 Cavalerie în sectorul „Dunărea de jos”) și Corpul 7 Armată (Diviziile 18, 20, 27 Infanterie). În total artileria Armatei 1 totaliza: 14 regimente de artilerie de divizie (regimentele de artilerie ale diviziilor 30 și 31 se găseau pe front), un divizion tunuri munte, un divizion obuziere munte, 2 regimente de artilerie călăreață, Regimentul 1 Artilerie Grea și un număr de divizioane independente. Regimentul 1 Artilerie Grea s-a mobilizat la data de 21 iunie, rămânând în subordinea Armatei 1, sarcinile sale de mobilizare, Divizioanele 41 și 51 Artilerie Grea Independentă fiind trimise pe front în cadrul Armatei a 4-a.

Efectivele totale ale armatei române angajate în luptă însumau 473.103 militari, din care 402.747⁸⁹ aparținând forțelor terestre. Acțiunile militare din această primă etapă a campaniei militare au început în zorii zilei de 22 iunie 1941, ora 03.00 când armata a pus în aplicare cunoscutul ordin „*Ostași, vă ordon: Treceți Prutul!*”.

Înainte de a relata participarea armatei române la luptele din est se cuvine să menționăm că primii eroi artileriști au căzut la datorie, încă din anul 1940. Regimentul 16 Artilerie din Divizia 6 Infanterie se afla la data de 29 iunie 1940 în retragere de pe teritoriul Basarabiei în localitatea Herța. Bateria comandată de căpitanul Ioan Boroș era instalată în poziție de tragere în sprijinul unui detașament de infanterie când în poziția de tragere au apărut două blindate sovietice și au cerut ca bateria să se predea. Populația evreiască din zonă a început să confişte, la îndemnul trupelor sovietice materialele din dotare. Căpitanul a încercat să parleză cu sovieticii dar în toiul evenimentelor, pentru a-i intimida pe ruși, sublocotenentul Alexandru Dragomir a tras un foc de pistol în aer. Militarii sovietici au ripostat fără a evalua situația și i-au ucis cu focuri de mitralieră de pe blindate pe căpitanul Ioan Boroș, sublocotenentul Alexandru Dragomir și

soldatul Iancu Solomon. Căpitanul Boroș a fost îngropat în cimitirul orașului Dorohoi cu onoruri militare organizate de Regimentul 29 Infanterie „*Dragoș Vodă*”. **Astfel, cei doi ofițeri și soldatul, toți din Regimentului 16 Artilerie reprezintă primii artileriști ce și-au dat viața pe frontul de est, fiind victime ale tragediei ocupării teritoriului românesc.**

În perioada 22 iunie și 2 iulie 1941, pe întregul front de est s-a executat cercetarea prin luptă a inamicului, sprijinită prin trageri de artilerie. Corpul de Munte având în componere Brigăzile 1, 2 și 4 Munte, Detașamentul „*Albustin*” și Divizia 7 Infanterie a desfășurat inițial, o acțiune de fixare a inamicului pe aliniamentul jalonat de pârâul Cârlibaba, Izvorul Putnei, sud Rădăuți.

În această perioadă, Regimentul 8 Artilerie comandat de colonelul Gheorghe Mosiu, cu un efectiv de 47 ofițeri, 16 subofițeri, 1044 sergenți și soldați, 895 cai, 12 tunuri, 8 obuziere, 40 chesoane și 109 căruțe, compus din Divizionul 1 Tunuri și Divizionul 2 Obuziere se afla la 22 iunie în zona Islovăț, Arbore, Burla. Bateria 3 condusă de către locotenentul Alexandrescu a fost dată în sprijinul Brigăzii 8 Cavalerie care se afla în zona Rădăuți unde a executat sprijinul escadroanelor care au executat acțiuni de luptă în zona satului Fântâna Albă. Locotenentul-colonel Ioan Hristea, comandantul Regimentului 2 Călărași din Brigada 8 Cavalerie, în scrisoarea de mulțumire adresată în ziua de 27 iunie 1941 colonelului Gheorghe Mosiu, comandantul Regimentului 8 Artilerie/Divizia 7 Infanterie sublinia unele din acțiunile executate de artilerie: „*În ziua de 20 iunie a.c., constituindu-se gruparea de vest sub conducerea subsemnatului, mi s-a afectat în sprijin Bateria 3 din Regimentul 8 Artilerie, comandată de locotenentul Alexandrescu. Deși într-o situație dificilă având un front de 12 km, locotenentul Alexandrescu în mai puțin de 12 ore și-a terminat toate recunoașterile și pregătirea pentru tragere încât în noaptea de 21/22 iunie când s-au declanșat ostilitățile a putut să deschidă focul instantaneu și cu rezultate din cele mai apreciable în toate punctele unde a fost nevoie. În ziua de 22 iunie, prin destoinicia cu care a condus tragerile a reușit să dea un sprijin atât de eficace încât Escadronul 1*

⁸⁹ Asociația Națională a Veteranilor de Război, Armata Română în vâltoarea războiului, 1941-1945, p. 48.

care a atacat Fântâna Albă, deși cu un efectiv mai mic decât al inamicului a reușit ca în două ore să cucerească satul. În incursiunea din 27 iunie prin devotamentul deosebit ce l-a pus în sprijinul unității de cavalerie ce a atacat, prin tragerile precise și la timp, a permis escadronului să se decroșeze după retragerea infanteriei având un minim de pierderi. În tot timpul a fost nelipsit de la observatorul său și nu a voit să-l schimbe nimeni, deși în ziua de 26 iunie inamicul l-a încadrat și a tras asupra sa numeroase proiectile ce au căzut în imediata apropiere a observatorului. Pentru priceperea deosebită, curajul și abnegațiunea de care a dat dovadă locotenentul Alexandrescu în toate acțiunile ce le-a avut sub comanda subsemnatului, vă rog să binevoiți a aproba și interveni pentru a se acorda ofițerului o frumoasă distincție”⁹⁰.

În noaptea de 25/26 iunie, Divizionul 2 Obuziere s-a deplasat la/de la Burla la sud-vest de satul Costișa, de unde, în cursul zilei de 26 iunie, împreună cu Bateria 3 din Divizionul 1 a sprijinit cu foc cercetarea prin luptă a Batalionului 1 din Regimentul 16 Dorobanți, din Divizia 7 Infanterie și Regimentul 2 Călărași ce acționau în zona satelor Climăuți și Fântâna Albă. În noaptea de 1 spre 2 iulie, întreg regimentul a sprijinit cu foc din nou atacul Batalionului 3 din Regimentul 16 Dorobanți executând o pregătire de foc de 30 minute.

Regimentul 5 Artilerie Grea, la comanda căruia era colonelul Roman Rudolf, s-a mobilizat începând cu data de 11 mai 1941, împreună cu sarcinile pe care le avea la mobilizare, Divizioanele 45 și 55 Artilerie Grea, Infirmeriile de cai nr. 55, 61, Depozitul de carburanți de armată nr. 11 și Regimentul 5 Artilerie Grea Partea Sedentară. În baza Ordinului nr. 31856 din 30 mai, al Armatei a 4-a, Divizionul 55 Artilerie Grea Independent a început deplasarea, pe jos pe itinerarul Focșani, Vaslui, Ștefan cel Mare și a intrat în subordinea Corpului 2 Armată. Divizionul 45 Artilerie Grea Independent s-a deplasat la 14 iunie la Independența (Galați) și a intrat în subordinea Diviziei 1 Grăniceri. La data de 22 iunie, Regimentul 5 Artilerie Grea se găsea în raion de concentrare în zona Oancea, în subordinea Diviziei 21 Infanterie având comanda regimentului și Divizionul 2

Obuziere la Roșcani și Divizionul 1 Tunuri în zona Valea Pașcaniței. Efectivele regimentului la această dată erau 46 ofițeri, 48 subofițeri, 984 trupă, 90 autotractoare, 45 autovehicule, 2 motociclete, 12 tunuri cal. 105 mm și 12 obuziere cal. 150 mm⁹¹. Regimentul a pus în aplicare Ordinul nr. 134 bis din data de 17 iunie, al Diviziei 21 Infanterie în care se preciza: „Regimentul 5 Artilerie Grea constituind o singură grupare la dispoziția diviziei va fi în măsură să acționeze: cu un divizion în zona Rogojeni, cu al doilea divizion în zona Oancea, cu o baterie în zona Măstăcani”. În ziua de 22 iunie ora 3.15, regimentul a deschis focul asupra obiectivelor descoperite, ulterior a sprijinit dezvoltarea capului de pod, iar pentru a putea lovi ținte din adâncime a ocupat o poziție înaintată cu divizionul 1 la 3, 5 km vest cota 70 Dealul Ariei. În zilele de 23 și 24 iunie activitatea artileriei inamicului este imprecisă intensificându-se între orele 21.30 - 02.00 când regimentul a neutralizat bateriile din zona Cahul. Duelul de foc a continuat, iar precizia și intensitatea focului artileriei noastre au determinat inamicul să-și schimbe des pozițiile. În ziua de 25 iunie regimentul a executat trageri, inclusiv prin observare din avion și asupra aglomerărilor din zona Cahul, Vadul lui Isac, Manta. În această zi, între orele 11.00-11.30 regimentul a fost atacat de două ori de aviația inamică, la al doilea atac fiind atins de un glonț soldatul Dobrin Ioan, contingent 1932, din Bateria 5, primul erou al regimentului în acest război, iar un obuzier din Bateria 4 a fost lovit și scos din serviciu.

Începând cu data de 30 iunie Regimentul 5 Artilerie Grea s-a subordonat Corpului 5 Armată, de la ora 22.00 începând deplasarea cu Divizionul 1 Artilerie pe itinerarul Roșcani, Valea Părului, Moscu și cu Divizionul 2 Artilerie și comanda regimentului pe itinerarul Roșcani, Băneasa a doua zi continuând cu tot regimentul pe itinerarul Băneasa, Berești, Blăgești.

În ceea ce privește *Armata a 3-a română*, menționăm că la 3 iulie 1941 ora 15.00 Armata a 3-a a trecut la ofensivă cu Divizia 7 Infanterie, Brigada 2 Mixtă Munte și Brigada 8 Cavalerie pe direcția principală

⁹⁰ Arhiva M.Ap.N., fond 1213, Dosar 3, fila 12.

⁹¹ Oprea Ștefan, Burghilea Mihai, 80 de ani sub tricolor, În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Grea, Editura Moldarom, Galați, 1996, p.119.

Mihăileni, Noua Suliță, Hotin și Corpul de Munte (Brigăzile 1, 4 Munte în eșalonul I și Brigada 2 Munte în eșalonul 2) și detașamentul „Colonel Albustin” pe direcția secundară Vicovul de Jos, Storojineț, Cernăuți, Hotin.

Divizia 7 Infanterie avea în organică Regimentele 4 și 8 Artilerie și în sprijin Regimentele 51 și 52 Artilerie din Divizia 30 Infanterie, iar în întărire a primit și Divizionul 57 Artilerie Grea Independent (în total 29 baterii de artilerie). Brigada 8 Cavalerie dispunea doar de Regimentul 3 Artilerie Călăreață din organică, cu 4 baterii. La conducerea divizioanelor din aceste regimente de artilerie erau următorii ofițeri:

Regimentul 4 Artilerie ⁹²	
Divizionul 1	Cpt. C-tin Silberg
Divizionul 2	Cpt. Emanoil Vasiliu
Divizionul 3	Mr. Vasile Petrescu
Regimentul 8 Artilerie ⁹³	
Divizionul 1	Cpt. Aurel Suflețel
Divizionul 2	Cpt. Nicolae Ivan
Regimentul 51 Artilerie ⁹⁴	
Divizionul 1	Cpt. Virgil Lișteveanu
Divizionul 2	Mr. Ș. Geormănescu
Divizionul 3	Cpt. Dumitru Bivolaru
Regimentul 52 Artilerie ⁹⁵	
Divizionul 1	Mr. C. Apostolescu
Divizionul 2	Cpt. Miron Ciolacu
Regimentul 3 Artilerie Călăreață ⁹⁶	
Divizionul 1	Cpt. Grigore Cucu
Divizionul 1	Mr. Vasile Trofin

Acțiunile ofensive ale Diviziei 7 Infanterie pentru cucerirea platoului Luza, au fost sprijinite de Regimentul 4 Artilerie, dispus în zona Iacobenii și un divizion din Regimentul 51 Artilerie. În noaptea de 2 spre 3 iulie Regimentul 4 Artilerie a executat un marș de 70 de km în condiții foarte grele ocupând poziții de tragere cu Divizionul 2 Artilerie la Costișa, iar cu Divizioanele 1 și 3 Artilerie, la Herghelia. La orele 17.30, după o scurtă pregătire de foc, Regimentul 14 Dorobanți a trecut la atac sprijinit de

Divizioanele 1 și 3 Artilerie. După ajungerea regimentului la Siret, cele două divizioane au ocupat poziții de tragere la Volcineț, iar Divizionul 2 Artilerie la Baineț. Ulterior, Regimentul 4 Artilerie regrupându-se a continuat deplasarea spre est, înapoia Regimentului 14 Dorobanți. Până la data de 12 iulie când a intrat în subordinea Corpului de Munte acțiunile de luptă au fost sporadice, datorită retragerii inamicului. Într-un raport al comandantului Divizionului 57 Artilerie Grea Independent⁹⁷, Lt.col. Ion Codreanu, se arăta: „...în dimineața zilei de 2 iulie divizionul ia parte cu 2 baterii la luptele de la Tereblecea, Băhrinești, Climăuți acționând ca grupare de ansamblu împreună cu un divizion de artilerie călăreață (...) în sprijinul Diviziei 7 Infanterie. În zilele de 3 și 4 iulie divizionul ia parte la luptele ce se dau la Fântâna Albă, Cerepcăuți, Binet, executând trageri de distrugere a fortificațiilor și a localităților precum și trageri de contrabaterie”. La rândul său, Comandantul Diviziei 7 Infanterie, Gl. Olimpiu Stavrat făcea următoarele aprecieri legate de colaborarea cu Divizionul 57 Artilerie Grea, cu ocazia trecerii diviziei la Armata 4 română, începând cu data de 9 iulie: „De remarcat în acest divizion o disciplină de fier, o adevărată camaraderie ostășească și mult entuziasm în luptă. Activitatea desfășurată de ofițerii și trupa acestui divizion trezește admirație și părerea de rău că prin plecarea lor lipsește infanteria diviziei de un colaborator atât de prețios pe câmpul de luptă”⁹⁸. Începând cu data de 9 iulie, în locul Diviziei 7 Infanterie, Armata 3 a primit Corpul de Cavalerie.

Corpul de Munte a trecut la ofensivă pe direcția Vicovul de Sus, Cernăuți, Hotin. Artileria de care dispunea corpul de munte era compusă din 27 de baterii din care: 17 de tunuri, 5 de obuziere și 5 antitanc (companiile antitanc).

După trecerea Prutului, Brigada 1 Mixtă Munte a ajuns în apropiere de orașul Storojineț, cucerind și localitatea Roncea, iar Brigada 4 Mixtă Munte, pe Siretul Mic, între

⁹² Arhiva M.Ap.N., fond 1209, Dosar 2, fila 62.

⁹³ Arhiva M.Ap.N., fond 1213, Dosar 3, fila 12.

⁹⁴ Arhiva M.Ap.N., fond 1245, Dosar 2, fila 2. Regimentul avea lipsă la 22 iunie 1941: 3 ofițeri, 62 de subofițeri, 159 de soldați și 285 de cai.

⁹⁵ Arhiva M.Ap.N., fond 1246, Dosar 1, fila 3.

⁹⁶ Arhiva M.Ap.N., fond 1275, Dosar 5, fila 3.

⁹⁷ Au fost cele mai bune divizioane de artilerie grea independent. Garnizoana la pace a unității era orașul Sibiu, aceeași cu a Regimentului 7 Artilerie Grea care era organul său de mobilizare și prin grija căruia a fost constituit. Pentru faptele de arme drapelul de luptă al divizionului a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” la 21 aprilie 1942.

⁹⁸ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția 3 Operații, Dosar 3250, fila 259.

Pătrăuți și Suceveni, fără ca artileria să intervină. Inamicul a opus o rezistență puternică în zona Văscăuți, Mihailovka până la Nistru unde au ajuns în ziua de 14 iulie.

La flancul drept al Armatei a 3-a, Brigada 2 Mixtă Munte și Brigada 8 Cavalerie au forțat prin surprindere Prutul, realizând un cap de pod de circa 15 km lărgime și au dezvoltat ofensiva către Nistru. În zilele de 5 și 6 iulie și în data de 7 iulie au ajuns la fluviu, la est de Hotin, alături de Brigăzile 1 și 4 Munte. În data de 8 iulie Divizionul 57 Artilerie Grea Independent având dispuse o baterie la Vorniceni și 2 baterii la Dăncăuți, împreună cu Divizionul 52 Artilerie Grea Independent, comandat de locotenent-colonelul Ștefănescu Ion au luat parte la trageri de contrabaterie pe ambele maluri ale Nistrului la luptele pentru cucerirea orașului Hotin, sprijinind unitățile Brigăzii 2 Mixtă Munte.

Orașul Cernăuți a fost cucerit la 5 iulie 1941, printr-o manevră dublu învăluitoare a Brigăzilor 1 și 4 Munte Artileria intervenind sporadic, mai ales cu bateriile de tunuri, pentru protejarea clădirilor istorice ale orașului. În noaptea de 5 spre 6 iulie întreaga artilerie a corpului a trecut Prutul prin punctele Norecea, Ostrița (cea a Brigăzii 4 Mixtă Munte) participând la urmărirea inamicului spre Nistru. Aceasta s-a desfășurat pe drumuri desfundate de ploaie, căzută din abundență și cu podurile distruse de inamic.

În Ordinul de zi din data de 14 iulie 1941, comandantul Brigăzii 2 Mixtă Munte, generalul Ion Dumitrache menționa: „*Drapelul României Mari a fost înfipt acolo (la Hotin-n.a.) de vânătorii, tunarii și pionierii din Brigada 2 Mixtă Munte sprijinită și protejată cu foc de Divizioanele 52 și 57 Artilerie Grea*”⁹⁹.

După eliberarea orașului Hotin a urmat eliberarea în totalitate a Bucovinei de Nord, în data de 8 iulie când trupele Armatei a 3-a au ajuns pe malul vestic al Nistrului.

În perioada 8-12 iulie s-a executat marșul spre est, până la aliniamentul fortificat situat pe râul Nistru (100 km) care din cauza condițiilor grele (ploi și drumuri desfundate) a avut un ritm de 20 km pe zi.

Armata 11 germană dispunea de 14 divizii de infanterie față de numai 7 (6 infanterie și una de tancuri) câte avea Armata 9 sovietică realizând un raport favorabil de 2,3/1. Dispozitivul operativ era organizat pe două eșaloane și o rezervă: în eșalonul întâi Corpul 30 Armată german (cu Diviziile 170 și 198 Infanterie (germane) și Diviziile 8, 13 și 14 Infanterie), Corpul 11 Armată (cu Diviziile 22 și 76 germane și Divizia Blindată română și Corpul de Cavalerie român, iar în eșalonul doi Corpul 54 Armată german (diviziile de infanterie 50 germană și 5 română); în rezervă Comandamentul Corpului 4 Armată român și diviziile de infanterie 6 română, respectiv 46, 72 și 239 germane. Armata 11, după ce a realizat 5 capete de pod pe malul estic al Prutului, în perioada 22-30 iunie a trecut la ofensivă în data de 2 iulie 1941, orele 3.00. Concepția operației prevedea executarea unei lovituri principale pe direcția Ștefănești, Moghilev și una secundară pe direcția Iași, Soroca, forțarea Nistrului și străpungerea liniei fortificate „*Stalin*”. În a doua etapă se prevedea continuarea ofensivei spre Vinița pentru întoarcerea apărării sovietice din zona fortificată nord-est Moghilev.

Între 4 și 7 iulie Corpul 11 Armată german a pătruns 45-50 km la est de Prut, iar Corpul 30 Armată german a eliberat orașul Bălți, iar cu Divizia 13 Infanterie română a eliberat la 12 iulie orașul Soroca. Corpul 54 Armată german din eșalonul doi al armatei a trecut Prutul în capul de pod de la Țuțora și s-a deplasat spre nord ajungând la 9 iulie la 20 km sud-est Bălți. Ca urmare a înfrângerii suferite de către Divizia 35 Infanterie română în masivul Cornești (la 8 iulie) și a opririi ofensivei Corpului 3 Armată român de la flancul drept, Corpul 54 Armată german a primit o nouă misiune. A luat în subordine Divizia 72 Infanterie germană, precum și Divizia 1 Blindată română, a executat manevra pe la nord și nord-est de masivul Cornești (deluros și împădurit) și în cooperare cu Divizia 15 Infanterie română a Corpului 3 Armată român (ce acționa la sud de masiv) a înfrânt rezistențele sovietice. Luptele s-au declanșat în data de 14 iulie și s-au încheiat cu succes în seara zilei de 16 iulie când masivul a fost cucerit, iar capitala Chișinău a fost

⁹⁹ Ibidem, fila 261.

eliberată de către Divizia 1 Blindată română și Divizia 72 Infanterie germană.

Dezvoltând ofensiva, Corpurile 11 și 30 Armată germane au atins în data de 15 iulie fluviul Nistru, între Moghilev și Soroca, iar în zilele de 17 și 18 iulie au străpuns linia

fortificată „Stalin” și au realizat capete de pod cu deschiderea de aproximativ 15 km și adâncimea medie de 5 km. Organizarea artileriei române subordonată Armatei 11 germane era următoarea:

<i>Unități / subunități de artilerie</i>		<i>Numele comandanților</i>	<i>Nr. Bt.</i>
Corpul 30 Armată german	Regimentul 4 Artilerie Grea	Col. Olimpiu CURTA	
	Divizionul 1 T.L. 105/1936	Mr. STURZA	3
	Divizionul 2 Ob 150/1934	Mr. Ioan BOTEZ	3
	Regimentul 6 Artilerie Grea	Col Gh. LIPOVAN	
	Divizionul 1 T.L. 105/1936	Mr. Voinea POLICARP	3
	Divizionul 2 Ob 150/1934	Mr. Mircea Em. DUMITRIU	3
Divizia 198 Infanterie	Regimentul 8 Artilerie Grea	Col. Dumitru PETRESCU	
	Divizionul 1 T.L. 105/1936	Mr. Ion FLORESCU	3
	Divizionul 2 Ob 150/1934	Mr. Alex. BOTEANU	3
Divizia 22 Infanterie germană, Divizia 8 Infanterie	Regimentul 12 Artilerie	Col. Eugen R. MĂRZA	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. Eugen V. BROTE	3
	Divizionul 2 Tunuri	Mr. Ion I. IONESCU	3
	Divizionul 3 Obuziere	Cpt. Ion CIUCA	2
	Regimentul 17 Artilerie	Col. Nicolae LĂPUȘNEANU	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. Vasile SBURLAN	3
	Divizionul 2 Obuziere	Cpt. Nicolae POPESCU	2
Divizia 14 Infanterie	Regimentul 24 Artilerie	Col. C-tin. POPESCU	
	Divizionul 1 Tunuri	Lt.col. Virgil PROTOPOPESCU	3
	Divizionul 2 Tunuri	Cpt. Gheorghe GRIGORAȘ	3
	Divizionul 3 Obuziere	Mr. Gheorghe LĂZĂRESCU	2
	Regimentul 29 Artilerie	Col. Petre MOTOMANCEA	
	Divizionul 1 Tunuri	Neidentificat în arhive	3
	Divizionul 2 Obuziere	Cpt. Nicolae PANTAZI	2
	Divizionul 47 Artilerie Grea Independent (105 mm)	Lt.col. Atanasie IONESCU	3
Divizia 13 Infanterie	Regimentul 19 artilerie	Col. C-tin RĂMNICEANU	
	Divizionul 1 Obuziere	Cpt. Emil BULIGESCU	3
	Divizionul 2 Obuziere	Mr. Ion ȘTEFĂNESCU	2
	Regimentul 41 Artilerie	Col. Gr. ANĂSTĂSECU	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. V. CONSTANTINESCU	3
	Divizionul 2 Tunuri	Cpt. P. GRUMÎZESCU	3
	Divizionul 3 Obuziere	Neidentificat în arhive	2
Divizia 6 Infanterie	Regimentul 11 Artilerie	Col. Virgil GHÎTESCU	8
	Regimentul 16 Artilerie	Col. Alex. ȚENESCU	5
Divizia 22, 76 Inf. germane și Divizia blindată	Regimentul 1 Artilerie Moto	Col. Gh. CONSTANTINESCU	
	Divizionul 1 Artilerie	Mr. Șt. NICOLESCU	3
	Divizionul 2 Artilerie	Mr. C-tin TETU	3
	Divizionul 3 Artilerie	Mr. Șt. GHEORGHIOAE	2
Brigada 5 Cavalerie	Regimentul 2 Artilerie Călăreată	Col. Grigore ILIESCU	
	Divizionul 1 Artilerie Căl.	Lt.col. M. CONSTANTINIU	2
	Divizionul 2 Artilerie Căl.	Cpt. Iulian POP	2
	Escadronul Antitanc		1
Brigada 6 Cavalerie	Regimentul 4 Artilerie Călăreată	Lt.col. Ion MUSTAȚĂ	
	Divizionul 1 Artilerie Căl.	Mr. Mircea GOGA	2
	Divizionul 2 Artilerie Căl.	Cpt. M. BUMBESCU	2

<i>Unități / subunități de artilerie</i>	<i>Numele comandanților</i>	<i>Nr. Bt.</i>
Escadronul Antitanc	Cpt. Gh. DUMITRESCU	1
Divizionul 54 Artilerie Grea Independent (150 mm)	Mr. Emil BUZESCU	3
Compania 9 Anticar (6 piese)		
Compania 31 Anticar (6 piese)		
Compania 53 Anticar (6 piese)		
Plutoanele 301, 302, 303, 304, 305, 306 Anticar, 6 Pl.x 4p=24p		
Total baterii de artilerie române la Armata 11 germană		94

Modul de acțiune al unităților de artilerie a fost următorul:

- **Regimentul 6 Artilerie Grea** împreună cu Divizionul 1 Artilerie din Regimentul 4 Artilerie Grea au constituit gruparea de ansamblu a Diviziei 170 Infanterie din Corpul 30 Armată german; în perioada 29 iunie-3 iulie această grupare a sprijinit forțarea Prutului în zona Țuțora și realizarea capetelor de pod, neutralizând rezistențele inamicului; Divizionul 2 al Regimentului 4 Artilerie Grea a sprijinit Divizia 198 Infanterie germană, iar din 14 iulie a fost pus la dispoziția Diviziei 13 Infanterie; în perioada 9-13 iulie, Regimentul 6 Artilerie Grea a sprijinit Divizia 8 Infanterie până la Nistru și în luptele ce au urmat;

- **Regimentul 8 Artilerie Grea** a executat în perioada 22 iunie-2 iulie trageri de fixare a inamicului pe râul Prut, neutralizarea coloanelor, distrugerea cazematelor inamicului; a participat la pregătirea de foc pentru forțarea Prutului, în data de 2 iulie începând cu ora 03.15 ulterior executând sprijinul atacului Diviziei 198 Infanterie germană; din data de 6 iulie împreună cu Divizionul 2 al Regimentului 4 Artilerie Grea a constituit gruparea de sprijin pentru cucerirea cotei 232 Obreja Nouă, unde se oprise înaintarea trupelor; ulterior a sprijinit această divizie germană până la Nistru și pentru forțarea acestuia;

- **Regimentul 1 Artilerie Moto**, în data de 30 iunie a primit misiunea să sprijine Divizia 22 Infanterie germană pe direcția Ștefănești, Păscăuți, care a forțat Prutul în noaptea de 2 iulie, fără însă a participa la pregătirea de foc; ulterior, din 5 iulie Divizioanele 1 și 3 Artilerie, subordonându-se Regimentului 176 Artilerie german au sprijinit Divizia 76 Infanterie din Corpul 11 german, în zona Brândușeni Noi, Pietroșița

Nouă și Pascova;

- **Regimentul 12 Artilerie din Divizia 8 Infanterie**, minus Divizionul 1 Artilerie, în data de 30 iunie a fost pus la dispoziția Diviziei 22 Infanterie germană, constituind cu Regimentul 17 Artilerie și 4 divizioane germane o puternică grupare de artilerie; această grupare a executat o pregătire de foc puternică, de 30 minute pentru forțarea râului Prut în zona Ștefănești, în ziua de 2 iulie, începând cu ora 03.15 minute; din data de 6 iulie cu Divizionul 2 și Divizionul 3 Artilerie a sprijinit Regimentul 8 Vânători din Divizia 8 Infanterie în luptele de la Târgu Râșcani, iar cu Divizionul 1 Artilerie a sprijinit Regimentul 29 Infanterie ce a luptat pe direcția Ciuciulea-Glodei;

- **Regimentul 29 Artilerie**¹⁰⁰ împreună cu Divizionul 47 Artilerie Grea Independent au constituit gruparea de artilerie comandată de colonelul Petre Motomanca, a „*Detașamentului Ungheni*”, format din unități ale Diviziei 14 Infanterie; gruparea a executat foc asupra obiectivelor dispuse în zona localităților Zagarancea, Mânzăiești Vechi, Berești, de pe malul estic al râului Prut sprijinind Regimentul 39 Infanterie să forțeze râul, iar apoi acest regiment și Regimentul 13 Infanterie, până la Nistru;

- **Regimentul 19 Artilerie** a intrat în luptă în ziua de 28 iunie după ce subunitățile au trecut Prutul pe podul de vase de la Sculeni, împreună cu Regimentul 235 Artilerie german a sprijinit atacul Regimentului 305 Infanterie german din data de 2 iulie. În aceste lupte maiorul Dumitru Ioanid, găsindu-se la observatorul instalat la cota 95, pe malul estic al Prutului a căzut la datorie în timp ce transmitea comenzile de tragere la baterii. De asemenea, au fost răniți

¹⁰⁰ Arhiva M.Ap.N., fond 1233, Dosar 3, fila 2.

caporalul Vărzaru, telefonist în grupul de comandă al Divizionului 1 Artilerie și soldatul Marin N. Stoica, servant la Bateria 5 Obuziere. În ziua de 4 iulie, inamicul a reacționat puternic cu focuri de armă automată de pe versantul de sud ale dealurilor din apropierea satelor Sărata Nouă și Ciolacul Nou. Observatoarele regimentului se aflau chiar în primele linii ale infanteriei și au descoperit repede toate țintele din zonă, astfel că bateriile 3 și 4 comandate de căpitanii Constantin Panaitescu și Dumitru Onea au neutralizat artileria inamică aflată la 600 de metri nord Sărata nouă, iar bateria 5, comandată de căpitanul Petre Dobroiu a redus la tăcere artileria inamică instalată în poziții de tragere pe liziera de est a comunei Săpata Nouă. În mod deosebit, s-au distins în această zi locotenentul Gheorghe Șerbu și sublocotenentul (r) Provia Petrescu care s-au deplasat cu cele două obuziere ale secției lor împreună cu infanteriștii unei companii germane și au nimicit rezistențele inamice de pe Dealul Ciolacul Nou, nimicind toate mitralierele și au ușurat înaintarea acestei subunități.

În zilele de 5 și 6 iulie, după ce a ocupat noi poziții de tragere la aproximativ un kilometru est de satul Ciuluc, regimentul a executat trageri de neutralizare pe liziera de sud a satului Mărăndeni, la moara din sat și dealul cu cota 194 unde inamicul se găsea în dispozitiv. Bateriile 4 și 5 au reușit să nimicească o baterie inamică dispusă pe dealul de la nord de localitatea Mărăndeni, trei dintre tunuri fiind găsite de trupele noastre după cucerirea înălțimii. „Astfel, Divizionul 2, format din bateriile 4 și 5 obuziere, comandat de maiorul Ion Ștefănescu (se menționează în registrul istoric al regimentului) un perfect ofițer al câmpului de luptă, prinde curaj, inițiativă și pricepere, devine un divizion de contrabaterie, descoperă bateriile inamice distrugându-le sau neutralizându-le oriunde erau descoperite”¹⁰¹.

Meritorie a fost acțiunea Regimentului 19 Artilerie din zona satelor Singureni și Dobrogea Nouă, din zilele de 7 și 8 iulie 1941. La vest de orașul Bălți, inamicul a reușit să organizeze o poziție de apărare pe liziera de sus a satului Singureni și pe

versantul de est al dealului Țarinei, având în față un obstacol natural, râul Răuțel. Artileria inamică a fost descoperită de observatorii regimentului în zona satului Dobrogea Nouă și pe versantul de est al Dealului Țarinei. Sprijinind focul Regimentelor 22 Infanterie și 7 Dorobanți din Divizia 13 Infanterie, regimentul a reușit să neutralizeze bateriile inamice și cuiburile de mitralieră din zonele arătate, ușurând înaintarea celor două regimente care, după ce au trecut Răuțelul au pus pe fugă subunitățile inamice de lângă satul Singureni.

Retrăgându-se spre Nistru, inamicul a mai opus o nouă rezistență în zilele de 9 și 10 iulie pe o nouă poziție de apărare jalonată de pârâul Cubolta, iar în zilele de 13-19 iulie în zona satelor Vădeni, Dubna, și Stoicani. În aceste lupte Divizionul 2 Artilerie a neutralizat câteva baterii inamice dar, Bateria 5 a fost surprinsă de artileria inamică, în timp ce schimba dispozitivul, înregistrând pierderi. Au fost uciși: plutonierul Petre Sachelarie, comandantul plutonului 2, precum și caporalul Ion Nedelcu, (artificier), soldatul Gheorghe Crețu (conductor), caporalul Gheorghe Neagu (ochitor), soldatul Gheorghe Nicolae (telegrafist).

După respingerea inamicului pe acest aliniament regimentul s-a deplasat la Cosăuți, trecând Nistrul în noaptea de 24-25 iulie 1941.

● **Regimentul 41 Artilerie** a participat cu Divizionul 2 Artilerie la constituirea grupării de sprijin a Diviziei 198 Infanterie germană, sub conducerea comandantului Regimentului 19 Artilerie, care a reușit să realizeze un cap de pod în zona localității Sculeni; după 2 iulie regimentul a sprijinit acțiunile Diviziei 13 Infanterie;

● **Regimentul 11 Artilerie**, începând cu data de 3 iulie a sprijinit cu Divizionul 1 Artilerie unități din Divizia 76 Infanterie germană care au forțat Prutul la Movila Ruptă, iar din data de 12 iulie a sprijinit aceeași divizie în forțarea Nistrului; comandantul diviziei a adus mulțumiri comandantului de regiment pentru tragerile executate.

În data de 18 iulie, în locul Grupului de Armate „General Antonescu” a fost constituit grupul de armate „Frontul de nord”, sub comanda generalului von Schobert, compus

¹⁰¹ Arhiva M.Ap.N., Fond 1284, Dosar nr. 3, fila 3.

din Armata 11 germană (avea în subordine Diviziile 6, 8, 13, 14 Infanterie și 1 Blindată) și Armata 3 română, cu misiunea de a forța Nistrul în zona Moghilev. La flancul drept s-a constituit „*Frontul de sud*” comandat de generalul Antonescu, compus din gruparea de divizii „*General Mattenkloth*” (Diviziile 5 și 15 Infanterie, Divizia 1 Blindată, române, Divizia 72 Infanterie germană) și Armata a 4-a română, având misiunea de a elibera sudul Basarabiei.

Dezvoltând ofensiva cu Corpurile 11 și 30 Armată germane, Armata 11 a atins aliniamentul ordonat, între Moghilev și Soroaca, iar în zilele de 17 și 18 iulie a forțat fluviul Nistru.

Armata 4 română, între 22 iunie și 2 iulie a realizat mici capete de pod la est de Prut, în zona localităților Albița, Fălciu, Bogdănești, Rânzești și Cotu Morii care sub presiunea inamicului au fost retrase, cu excepția celor de la Fălciu și Bogdănești.

Concepția operației prevedea dezvoltarea capetelor de pod existente, ulterior, corelat cu ofensiva Armatei 11 germane, să forțeze Prutul la Costuleni, Cotu Morii și Țiganca, cu Diviziile 35, 15 Infanterie și Divizia 1 Gardă, ulterior să dezvolte ofensiva pe direcțiile Tighina și Cetatea Albă, până la fluviul Nistru.

Dispozitivul operativ era prevăzut pe un eșalon (de la nord la sud): Divizia 35 Infanterie rezervă, Corpul 3 Armată (Diviziile 11 și 15 Infanterie), Corpul 5 Armată (Divizia 21 Infanterie și Divizia 1 Gardă) și Corpul 11 Armată (Brigăzile 1 și 2 Fortificații, Regimentul 17 Infanterie din Divizia 1 Infanterie, alte batalioane). În rezerva armatei erau Divizia 1 Grăniceri și Brigada 7 Cavalerie.

Compunerea artileriei Armatei a 4-a era cea prezentată în tabelul de mai jos:

<i>Unități / subunități de Artilerie</i>		<i>Numele comandanților</i>	<i>Nr. Bt.</i>
C. 3 A.	Regimentul 3 Artilerie Grea	Col. Dumitru COSTOVICI	
	Divizionul 1 T.L. (105mm)	Mr. Victor ȘTEFĂNESCU	3
	Divizionul 2 Ob. (150 mm)	Mr. Radu GĂVĂNESCU	3
C. 5 A.	Regimentul 5 Artilerie Grea	Col. Rudolf ROMAN	
	Divizionul 1 Artilerie Grea	Mr. Marin DUMITRESCU	3
	Divizionul 2 Artilerie Grea	Cpt. Bucur PARASCHIV	3
C. 11 A.	Regimentul 7 Artilerie Grea	Col. C-tin DOBRICEANU	
	Divizionul 1 Artilerie Grea	Mr. Gheorghe DORIN	3
	Divizionul 2 Artilerie Grea	Cpt. Petre MAIORESCU	3
Divizia 11 Infanterie	Regimentul 21 Artilerie	Col. Eduard STANCIU	8
	Regimentul 26 Artilerie	Col. C-tin IULIAN	
	Divizionul 1 Tunuri	Cpt. Elizeu GRIGORESCU	3
	Divizionul 2 Obuziere	Mr. Andrei VOICU	2
Divizia 15 Infanterie	Regimentul 23 Artilerie	Lt.col. Alex. IANCULOVICI	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. V. ALEXANDRESCU	3
	Divizionul 2 Tunuri	Mr. Nicolae SAMSON	3
	Divizionul 3 Obuziere	Mr. C. ZĂGĂNESCU	2
	Regimentul 25 Artilerie	Col. E. MANOIL, din 22 iunie Lt.col. Petre ROMANO	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. C-tin GUREA	3
	Divizionul 2 Obuziere	Mr. Ștefan LUNGU	2
Divizia 21 Infanterie	Regimentul 30 Artilerie	Col. C-tin ROSETTI	
	Divizionul 1 Obuziere	Mr. N. TRESTIOREANU	3
	Divizionul 2 Obuziere	Cpt. Ioan V. MILOȘ	2
	Regimentul 5 Artilerie	Col. Vasile MIHĂILESCU	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. Adrian ILIESCU	3
	Divizionul 2 Tunuri	Mr. Ioan ȘTEFĂNESCU	3
	Divizionul 3 Obuziere	Cpt. Gheorghe PETRESCU	2
Divizia 35 Infanterie	Regimentul 63 Artilerie	Col. Felix COCINSSKY	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. Nicolae DUMITRESCU	3

<i>Unități / subunități de Artilerie</i>	<i>Numele comandanților</i>	<i>Nr. Bt.</i>	
	Divizionul 2 Tunuri	Lt.col. Alex. VASILESCU	3
	Divizionul 3 Obuziere	Cpt. Ilie GOSA	2
	Regimentul 64 Artilerie	Lt.col. Gh. GHEORGHIU	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. M. DIMITROVICI	3
	Divizionul 2 Tunuri	Mr. D. POPOVICI	2
Brigada 7 Cavalerie	Regimentul 5 Artilerie Călăreață	Lt.col. Mircea BOBOC	4
Divizia 1 Grăniceri	Regimentul 1 Artilerie Grăniceri	Lt.col. Gh. ȘTEFĂNESCU	
	Divizionul 1 Tunuri	Mr. Mihai BĂNULESCU	3
	Divizionul 2 Tunuri	Cpt. Alex. RĂDULESCU	3
	Divizionul 3 Obuziere	Cpt. Gheorghe BRĂTIANU	2
	Regimentul 2 Artilerie Grăniceri	Col Alexandru RĂZVAN	
	Divizionul 1 Tunuri		3
Divizia Gardă	Divizionul 2 Obuziere	Cpt. A.CONSTANTINESCU	2
	Regimentul 2 Artilerie Gardă	Col. C-tin NESTORESCU	
	Divizionul 1 Tunuri	Cpt. Ioan HUIDOVICI	3
	Divizionul 2 Tunuri	Mr. Victor MIHALCEA	3
	Divizionul 3 Obuziere	Mr. Mihail Șt. IOAN	2
	Regimentul 3 Artilerie Gardă	Col. Virgil GEORGESCU	
	Divizionul 1 Tunuri	Cpt. Atanasie POPESCU	3
Divizionul 2 Obuziere	Mr. Cezar MIHĂILEANU	2	
Brigada 1 Fortificații	Regimentul 1 Artilerie Fortificații	Col. Traian MĂNESCU	9
	Regimentul 1 Artilerie Grea Fortif.	-	6
Brigada 2 Fortificații	Regimentul 4 Artilerie Fortificații	Col. Panu IACOVACHE	12
	Regimentul 11 Artilerie Fortificații	Col. Dinu PETRINI	4
Diviziile 21, 11 Infanterie	Divizionul 41 Artilerie Grea Ind.	-	3
Diviziile 1 Grăniceri, 15 Infanterie	Divizionul 45 Artilerie Grea Ind.	Cpt. Viorel ANTONIU	3
	Divizionul 51 Artilerie Grea Ind.	-	3
Divizia 1 Grăniceri	Divizionul 53 Artilerie Grea Ind.	Lt.col. SOFIAN	3
Divizionul 55 Artilerie Grea Independent			3
Compania 1 Anticar 47 mm /12 piese			
Compania 18 Anticar 47 mm			
Compania 19 Anticar 47 mm			
Compania 20 Anticar 47 mm			
Plutonul 307 Anticar 37 mm			
Plutonul 308 Anticar 37 mm			
Plutonul 309 Anticar 37 mm			
Total baterii de Artilerie la Armata a 4-a			146

Zona de operații a armatei avea dezvoltarea de front de circa 200 km și o adâncime de 120-180 km astfel că în cele 23 de zile de luptă, în perioada 4-26 iulie, Armata a 4-a a dus acțiuni cu un ritm de 5-8 km în 24 de ore¹⁰².

Forțarea râului Prut s-a făcut succesiv. Cu Divizia 35 Infanterie în zona localității

Costuleni, între 2-4 iulie; cu Divizia 15 Infanterie în zona Cotu Morii la 4 iulie; în aceeași zi cu Divizia 1 Gardă în sectorul Țiganca vizavi de Fălciu, localitatea Cania. În niciun sector din zona de acțiune a Armatei a 4-a forțarea apărării inamicului de pe cursul de apă nu a fost precedată de o puternică pregătire de artilerie deși raportul de forțe între trupele noastre și cele inamice era apropiat - 1,1/1. Până la 7 iulie, capetele de pod au fost lărgite prin introducerea în luptă a

¹⁰² Asociația Națională a Veteranilor de Război, Armata Română în vâltoarea războiului, 1941-1945, p. 68.

Diviziei 11 Infanterie, la dreapta Diviziei 15 Infanterie și Diviziei 21 Infanterie din Corpul 5 Armată, la dreapta Diviziei 1 Gardă.

Până în seara zilei de 7 iulie, după lupte crâncene, Divizia 35 Infanterie a ajuns pe aliniamentul Ciutești, Vărzărești. În ziua de 8 iulie, în jurul orei 17.30, gruparea tactică de sud a diviziei, constituită din Regimentul 67 Infanterie și Regimentul 63 Artilerie a fost contraatacată puternic, fiind prinsă într-o ambuscadă în zona Miclăușeni, Dolna. Copleșite de superioritatea numerică și în mijloace de foc, forțele grupării au fost înfrânte și împrăștiate ceea ce a dus la oprirea acțiunilor Corpului 3 Armată. Ulterior prin intervenția Corpului 54 Armată german de la nord și a Corpului 3 Armată român de la sud situația a fost restabilită. În acest scop corpul a acționat cu Divizia 15 Infanterie pe direcția Lăpușna, Ialoveni cu Diviziile 11 Infanterie și Divizia 1 Grăniceri pe direcția Cărpineni, Costești, iar cu Brigada 7 Cavalerie pe direcția Sărățeni, Gura galbenă (flancul

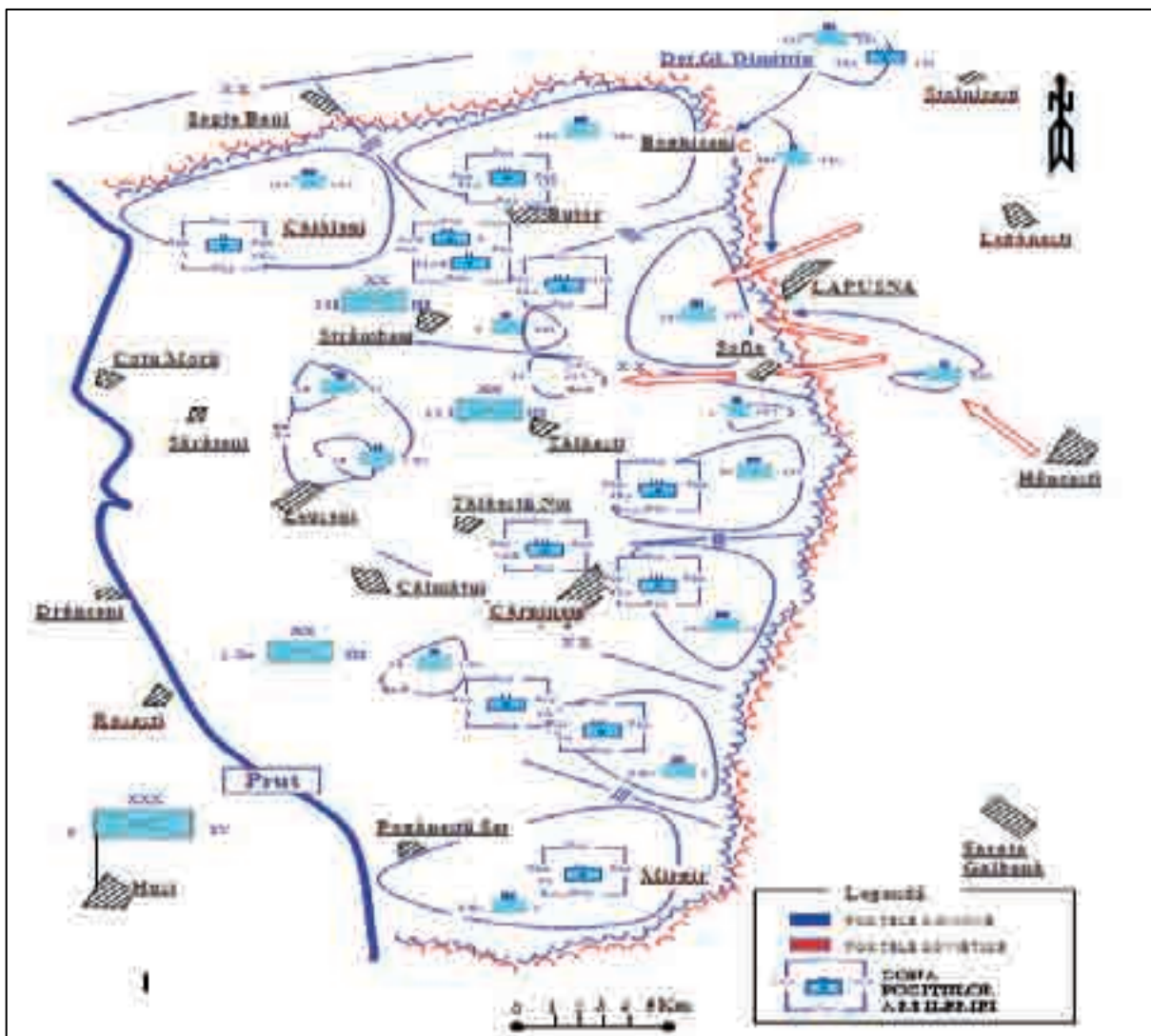
drept). Până la data de 16 iulie a fost atins un aliniament, la 12 km sud Chișinău.

Corpul 5 Armată cu cele 2 divizii (1 Gardă și 21 Infanterie) prin lupte deosebit de grele a dezvoltat capul de pod ajungând în dimineața zilei de 12 iulie pe aliniamentul Țiganca, Epureni, Cania, Leca. După 15 iulie trupele sovietice au început retragerea, astfel că unitățile corpului au continuat ofensiva. Divizia 1 Gardă a atacat pe direcția Lunga, Ciuleni, apoi către nord pe direcția Tarutino, Lepzig ajungând la 27 iulie la 27 km sud Tighina. Divizia 21 Infanterie a dezvoltat ofensiva pe direcția Ceadâr-Lunga, Cerchez ajungând la 27 iulie la Cetatea Albă.

La 20 iulie Corpul 11 Armată a forțat Prutul la Oancea și a intrat în Cahul după care a înaintat spre Taraclia. De asemenea, Divizia 10 Infanterie din Corpul 2 Armată, a forțat Dunărea la Ismail, pe 21 iulie și a înaintat spre Cetatea Albă.

Unitățile de artilerie au acționat astfel:

- **Regimentul 3 Artilerie Grea**, începând cu data de 19 iunie a constituit

Artileria în luptele Corpului 3 Armată la Lăpușna, 10-12 iulie 1941

gruparea de ansamblu a Diviziei 15 Infanterie, ocupând poziții de tragere în zona est satul Arsuri. Sub protecția tragerilor executate de regiment, în data de 22 iunie, Regimentul 10 Vânători a executat o incursiune în dispozitivul advers, iar geniștii au început construirea podului de la Albița. În ziua de 23 iunie, sistemul de observare al grupării de ansamblu condusă de către comandantul regimentului, colonelul Dumitru Costovici, a fost completat cu Bateria 15 Reperaj prin Observare Terestră, comandată de locotenentul Gheorghe Popescu care dispunea de 4 observatoare. Cu ajutorul acestei subunități, Bateria 4, comandată de căpitanul Nicolae Pavelescu și Bateria 5, comandată de căpitanul Ștefan Popa au executat în ziua de 24 iulie trageri asupra unor baterii inamice obținând „efecte maxime”¹⁰³. În zilele de 29 și 30 iunie Regimentele 3 și 7 Artilerie Grea au constituit împreună cu Divizionul 45 Artilerie Grea Independent gruparea de ansamblu a Diviziei 15 Infanterie, având pozițiile de tragere dispuse la Ghermănești. În data de 4 iulie ora 13.00 gruparea de ansamblu a început să sprijine Divizia 15 Infanterie pentru forțarea râului Prut, utilizând pentru creșterea preciziei tragerilor Bateria 15 Reperaj. Gruparea din care făcea parte regimentul a reușit să neutralizeze 2 baterii inamice aflate în marș, să distrugă mai multe cazemate și să interzică apropierea rezervelor pe comunicația Oreștii Vechi-Oreștii Noi, lovind 3 coloane de trupe inamice. În zilele de 5 și 6 iulie unitățile diviziei care au pus stăpânire pe crestele din zona satului Nemțeni au reluat atacul pe direcția Bujoru, cu sprijinul grupării de ansamblu, neutralizând țintele inamice din zona satului Bălăurești. Conform datelor furnizate de către cercetașii Regimentului 25 Infanterie, pe liziera acestei localități, un regiment inamic se pregătea să treacă la contraatac pentru zădărnicierea acțiunii inamicului, colonelul Dumitru Costovici a concentrat focul a 4 divizioane reușind să lovească cu mare precizie și cu un efect maxim regimentul inamic. Pe timpul acestor trageri, trupele din flancul stâng al Diviziei 15 Infanterie au reușit să pună stăpânire pe zona fortificată de la sud satul Leușeni, infanteriștii găsind multe din cazemate distruse de artileria Corpului 3

Armată. În ziua de 7 iulie, Regimentul 7 Artilerie Grea a fost dat în sprijinul Diviziei 11 Infanterie, proaspăt introdusă în luptă. Regimentul 3 Artilerie Grea și Divizionul 45 Artilerie Grea Independent au continuat să sprijine acțiunile Diviziei 15 Infanterie. Au trecut Prutul pe podul de la Albița și au ocupat poziții de tragere în zona satelor Leușeni, Ivanovca. În ziua de 8 iulie, divizia și-a restructurat dispozitivul ofensiv și a acționat cu două grupări tactice. Cea de la nord constituită din Regimentul 25 Infanterie și Regimentul 25 Artilerie, iar cea de la sud din Regimentul 2 Dorobanți și Regimentul 23 Artilerie. Pentru sprijinul general, gruparea de ansamblu a ocupat poziții în zona Dealul Odaia-Obilenii Vechi. Începând cu ziua de 10 iulie, din cauza înfrângerii suferite de către unitățile Diviziei 35 Infanterie în zilele anterioare, flancul stâng al Diviziei 15 rămânând complet descoperit, Corpul 3 Armată a ordonat replierea organizată a diviziei pe înălțimile de la vest de satul Lăpușna. Gruparea de ansamblu condusă de Regimentul 3 Artilerie Grea a executat trageri de contrabaterie asupra amplasamentelor tunurilor a două baterii, descoperite în Valea Rustei, la 2 km est de satul Lăpușna. Una dintre aceste baterii a fost complet distrusă de bravii tunari ai Bateriei 5 Obuziere comandați de căpitanul Ștefan Popa.

Timp de 10 zile, în perioada 17-27 iulie Comandamentul Regimentului 3 Artilerie Grea împreună cu Divizionul 1 Tunuri Lungi și Divizionul 41 Artilerie Grea Independent au constituit gruparea Diviziei 1 Grăniceri sprijinind pe rând înaintarea Regimentelor 5 și 1 Grăniceri pe direcția localităților Orac, Baia, Marienfeld, Cetatea Albă, în timp ce Divizionul 2 Obuziere a continuat să lupte alături de Divizia 15 Infanterie pe direcția Pojoreni, Bulboaca, Tighina. La data de 28 iulie 1941 regimentul a fost regrupat cu cele 2 divizioane în zona Căușani pentru a sprijini acțiunile Corpului 3 Armată pentru forțarea Nistrului.

• **Regimentul 5 Artilerie Grea** a ocupat la data de 2 iulie poziții de tragere între Raiul și Bogdănești de unde, în data de 4 iulie, ora 14.00, a deschis focul asupra inamicului dispus în zona Cania, Țiganca, Dealul Epureni și Stoenști. A sprijinit acțiunile Diviziei 21 Infanterie, în timpul acestor acțiuni fiind neutralizate 5 baterii

¹⁰³ Arhiva M.Ap.N., Fond 1292, Dosar 15, fila 30.

inamice și oprite 3 contraatacuri. La ora 19.20, inamicul a atacat cu tancuri flancul stâng al infanteriei care avea misiunea de a cucerii satul Țiganca. Concentrând cu repeziciune focul întregului regiment asupra acestora a fost oprit contraatacul și a fost disociat întregul dispozitiv inamic¹⁰⁴. După 10 minute, Bateria 4 deschide focul asupra a încă 4 tancuri care încearcă să intre în Stoenеști, silindu-le să se retragă.

După reluarea atacurilor regimentul a sprijinit înaintarea subunităților Diviziei 21 Infanterie și Diviziei 1 Gardă în luptele pentru cucerirea dealurilor Epureni și Ghelțosu, precum și a satului Stoenеști. La aceste acțiuni a participat inițial Divizionul 2 Obuziere, care a ocupat poziții de tragere în valea Belciugului, în data de 6 iulie, ulterior din data de 8 iulie a participat și Divizionul 1 Tunuri care a ocupat poziții aproape de Prut, în Valea Marcului. În această zi, Regimentul 5 Artilerie Grea a executat trageri de contrabaterie în zona est Țiganca. Inamicul a identificat o parte din pozițiile noastre și a dezlănțuit, la rândul său, o puternică tragere de contrabaterie. O salvă asupra bateriei 3 a provocat rănirea unui servanț și distrugerea unui tun. În cursul acestor lupte a căzut la datorie Lt.(r) Popa Iancu, ofițer de legătură cu Regimentul 24 Infanterie și observator înaintat. La cererea infanteriei, regimentul a intervenit cu trageri precise de contrabaterie reducând focul neobișnuit de violent al inamicului și înscriind o pagină de glorie în istoricul unității.

Divizia 21 Infanterie a dus lupte grele, în data de 9 iulie, în capul de pod de la Țiganca, până seara cucerind și localitățile Stoenеști și Cania, Regimentul 5 Artilerie Grea a executat trageri de protecție pe Cania și Hârtoape, a bombardat Țiganca și a executat trageri de contrabaterie pe Valea Cârpeștilor și la est Cania. A doua zi a lovit concentrările de trupe de la satul Hârtoape, reducând la tăcere încă două baterii inamice. În după amiaza acelei zile, în scopul scoaterii din luptă a bateriilor inamice, Lt. Stavarache Ion a executat reglaj cu ajutorul avionului, descoperind 3 baterii inamice, una dintre acestea fiind scoasă din luptă. În data de 11 iulie, același ofițer a continuat cercetarea cu avionul și a indicat alte 3 baterii inamice asupra cărora s-a deschis focul cu rapiditate, fiind reduse la tăcere cu un consum minim de

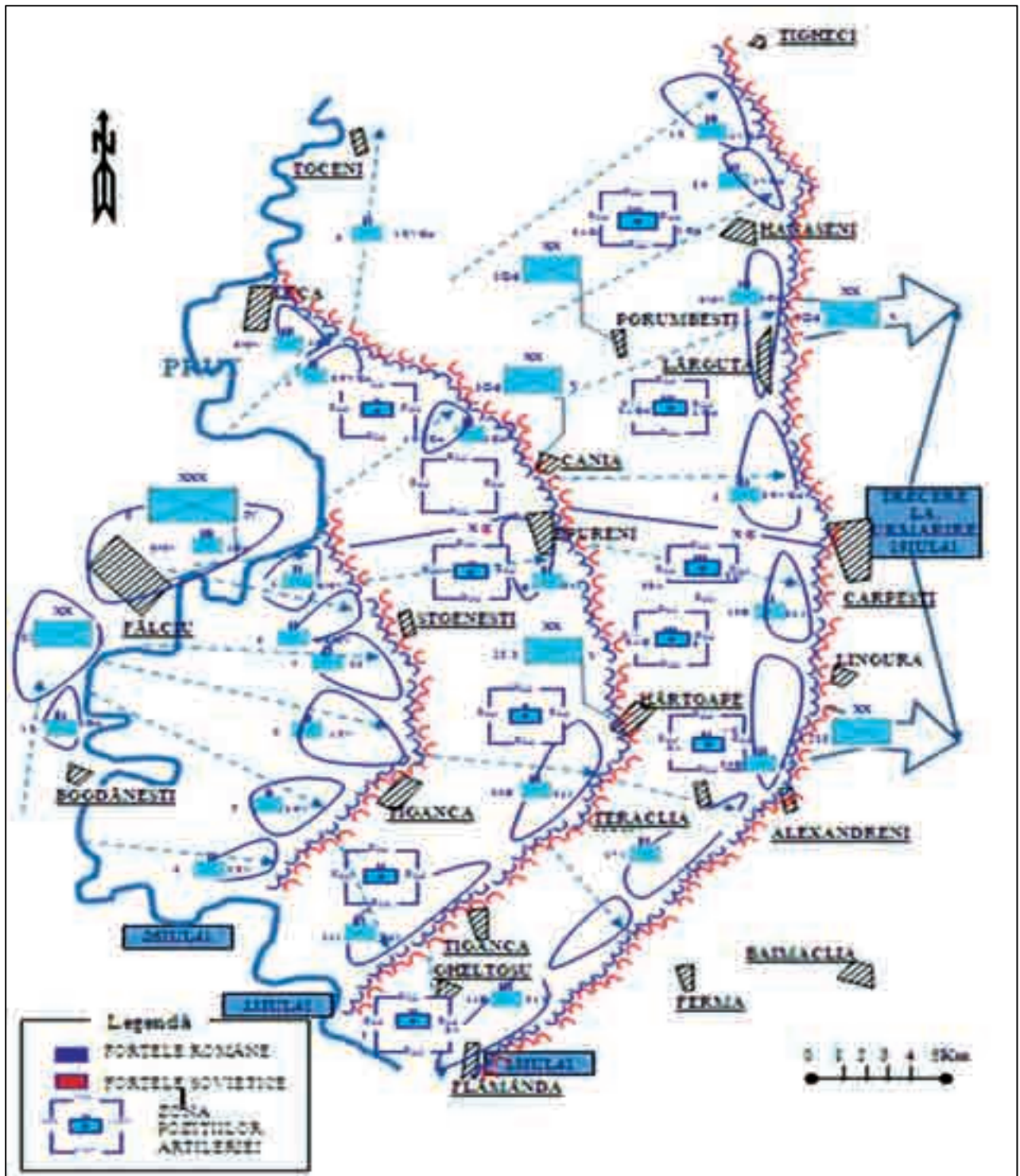
¹⁰⁴ Arhiva M.Ap.N., Fond 1294, Dosar 1, fila 3.

muniție. Pentru faptele sale Stavarache Ion a fost citat prin ordin de zi al comandantului Corpului 5 Armată și decorat cu Ordinul „Coroana României” (Î.D nr. 1932/30.06. 1941)¹⁰⁵.

În cursul dimineții zilei de 12 iulie inamicul a executat puternice riposte ofensive. În urma unui contraatac dat cu forțe mult superioare, pe pîntenul de deal de la est Țiganca a reușit să pună infanteria noastră într-o situație critică. Prin intervenția a două baterii de tunuri și două baterii de obuziere a fost executată o zdrobitoare tragere de oprire care a avut ca efect oprirea contraatacului. În această zi s-a evidențiat maiorul Marin Dumitrescu, comandantul Divizionului 1 Tunuri Lungi, „*pentru bravura și destoinicia cu care și-a condus divizionul*”. Acesta împreună cu comandanții săi de baterii, căpitanii Dumitru Popescu, Ștefan Nuță și Paraschiv Bucur au fost decorați cu Ordinul „Steaua României”, cu spade și panglică în grad de cavaler, clasa a V-a. Au fost decorați de asemenea locotenenții Gh. Popescu, Iancu Dumitrescu, C-tin Ionescu, sublocotenenții Aurelian Ionescu, Ioan Stroescu, Rene Ionescu, C-tin Oprea, Ioan Tărăbuță, care au îndeplinit funcția de observatori înaintați de divizion și baterii, găsindu-se tot timpul luptelor pe malul estic al Prutului, în capul de pod de la Țiganca și pe Dealul Epureni, în primele linii ale infanteriei¹⁰⁶. În cursul zilei de 16 iulie, artileria inamică a acționat slab, a schimbat pozițiile către înapoi, iar infanteria s-a retras. Trupele noastre au cucerit satul Țiganca Nouă și au manevrat pe la sud Ghelțosul, ajungând pe aliniamentul cota 120 Porumbesti, înălțimile Lărguța, Dealul Vulturului, pantele de sud-est Podișul Caniei, cota 162 sud Hârtoape, viile sud Taraclia, cota 86 est Ghelțosul, Țiganca Nouă. Divizionul 1 Artilerie Grea a rămas la dispoziția Corpului 5 Armată, în sprijinul Diviziei 21 Infanterie și a ocupat poziții la sud-vest Fălciu, mai puțin Bateria 1 care a rămas la Rânzești pentru a sprijini dreapta flancgardei „Colonel Bardan”.

¹⁰⁵ Oprea Ștefan, Burghilea Mihai, 80 de ani sub tricolor, În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Grea, Editura Moldarom, Galați, 1996, p.121.

¹⁰⁶ Arhiva M.Ap.N., Fond 1294, Dosar 1, filele 13, 14.

Artileria în luptele Corpului 5 Armată în capul de pod de la Fălcuiș și Bogdănești, 06-18 iulie 1941

Divizionul 2 Artilerie Grea a executat recunoașteri și a ocupat un nou dispozitiv de luptă. Bateria a 4-a început deplasarea din Valea Belciugului, a trecut Prutul, la ora 16.00 pe podul de vase de la Fălcuiș și a ocupat o poziție de tragere la sud Cănaș. Bateriile 5 și 6 au început deplasarea la ora 18.00, și în cursul nopții au ocupat poziții la 2 km sud Leca, lângă șosea. Observatorii au fost instalați în dispozitivul infanteriei, între Lărguța și cota 259 sud Lărguța. Starea

vremii în această zi a fost ploioasă în cursul dimineții și a nopții.

La data de 18 iulie, la ora 06.00, Divizionul 1 Artilerie a ocupat noi poziții la Epurenii. Deplasarea s-a executat în condiții grele din cauza drumului desfundat și a ploii. Divizionul 2 Artilerie a executat două trageri de contrabaterie și trei misiuni de neutralizare asupra unor ținte dispuse în satul Capaclia Răzești, la podurile Lărguța și nord-vest Găneasa. În după-amiaza zilei, Armata a 4-a

reluat ofensiva spre sud, Corpul 5 Armată atacând pe direcția Cârpești, Comrat. Divizioanele au ocupat poziții de tragere la Cania. A doua zi, la ora 14.30 inamicul s-a retras pe tot frontul, Armata a 4-a încercând să se sustragă încercuirii, totodată trece la urmărire pe direcția Cetatea Albă pentru a tăia retragerea inamicului din sudul Basarabiei peste Nistru. Corpul 5 Armată a trecut la urmărire pe direcția Șamalia, Beșalma, Ceadarlunga, Tatarbunar. Divizionul 1 Artilerie Grea împreună cu comanda regimentului a înaintat pe direcția Epureni și a staționat în seara zilei la Enăchești. Divizionul 2 Artilerie Grea a sprijinit Divizia de Gardă, care a urmărit inamicul pe direcția Șamalia, Chirșova.

În cursul zilei de 20 iulie 1941, inamicul s-a retras în dezordine. Regimentul 5 Artilerie Grea a fost dat în întărire Diviziei 21 Infanterie, care a urmărit inamicul pe direcția Gongaz, Ceadarlunga. Pentru aceasta, s-a deplasat pe itinerarul Enăchești, Cuza Vodă, a staționat la Gongaz până a doua zi la ora 09.00, când a reluat deplasarea pe itinerarul Gongaz, Ceadarlunga staționând, începând cu ora 19.00, în Valea Perjii. Majoritatea podurilor de pe comunicații au fost distruse de ruși în retragere, trupele noastre fiind nevoite să improvizeze altele, iar în multe locuri trecerea s-a făcut prin vad. Regimentul 5 Artilerie Grea a fost pus la dispoziția Corpului 5 Armată și a rămas în Valea Perjii până la noi ordine.

În ziua de 22.07.1941, ora 10.30 comandantul regimentului, colonelul Roman Rudolf, a dispus oficierea unui serviciu religios la biserica satului de către preotul militar al Diviziei 21 Infanterie. La acest moment a luat parte și populația satului care, cu lacrimi în ochi, a pășit pentru prima dată pragul bisericii după un an de stăpânire fără Dumnezeu. A urmat apelul regimentului, cu care prilej, s-a păstrat un moment de reculegere pentru eroii regimentului care au căzut în operațiile de până atunci: Lt. (r) Popa Iancu, caporalul Răileanu Ioan (contingentul 1935), soldatul Dobrin Ioan (contingentul 1932).

Regimentul 5 Artilerie Grea a fost resubordonat din nou Diviziei 21 Infanterie și în ziua de 24.07.1941 s-a deplasat, în condiții grele de drum, pe itinerarul Valea Perjii, Dunăreanca (Zadunaeva), Glăvan, Denevitz, Brieni, Pavlovca, Guadenthal, Sărata,

Serghievca, Bekendorf ajungând la 26.07.1941 ora 10.00 la Poștal. Divizionul 1 Artilerie Grea a ocupat poziții cu Bateria 1 la nord-vest de Cherecheș, cu bateriile 2 și 3 la vest de Sofienthal, iar cu observatoarele în zona Șabalat. Din acest dispozitiv au fost sprijinite acțiunile diviziei pentru cucerirea înălțimilor de dincolo de pârâul de la est Alcalia, sud-est Cetatea Albă, Ceaba, Colnic și podul de la insula Carolina. În ziua de 26 iulie întregul regiment s-a deplasat la Bekendorf, iar a doua zi s-a deplasat pe itinerarul Bekendorf, Culevcea, Baiaramcea și a staționat la Uspenska.

● **Regimentul 7 Artilerie Grea**, începând cu data de 30 iunie 1941, a fost pus la dispoziția Corpului 3 Armată; în aceeași zi regimentul s-a deplasat pentru a ocupa poziție în zona Valea Moșnișoarei pentru a sprijini acțiunea Diviziei 15 Infanterie pentru forțarea râului Prut între Pădurea Statului și Răzești, în zona Cotul Morii-Bujor; până la 8 iulie 1941, prin trageri masive, precise și plasate la timp regimentul a distrus cazematele și bateriile inamice din zona de acțiune, facilitând astfel trecerea râului Prut de către subunitățile de infanterie; pozițiile de tragere ale divizioanelor au fost la Cozmești și Podul Hăgeului.

În ziua de 8 iulie 1941, Regimentul 7 Artilerie Grea a trecut râul Prut pe podul de vase de la Albița, fiind dat în sprijin Diviziei 11 Infanterie din cadrul Corpului 3 Armată. De la 8 la 16 iulie 1941, a ocupat poziții succesive în zonele Cărpineni, Sărata Galbenă, Merișeni și Merișanca. În acest interval de timp a sprijinit cucerirea satelor Cărpineni, Sărata Galbenă, Hâncești, neutralizând numeroase baterii inamice, confirmate prin resturile de materiale de artilerie și auto ce au fost găsite după cucerirea satelor enumerate mai sus.

Trebuie amintită acțiunea regimentului din seara de 11 iulie 1941, când s-a semnalat înaintarea unei coloane motorizate inamice, ce se deplasa dinspre Bălăceanca și Negrea spre Cărpineni, cu intenția de a învălui flancul stâng al Diviziei 2 Infanterie. La primirea acestei informații, divizioanele regimentului au ocupat poziții de tragere și prin tirul lor precis au reușit să oprească manevra de învăluire a inamicului, așa cum se precizează în registrul istoric al regimentului: „*zdrobind manevra de învăluire, iar o parte din materialul motorizat a fost distrus*”. La Hâncești un obuzier greu din cadrul

regimentului, împins în linia întâi a infanteriei, a executat trageri de hărțuire în perioada 14-15 iulie 1941.

În noaptea de 19/20 iulie 1941, regimentul amplasat în Satul Nou, prin trageri viguroase a deschis calea Regimentului 29 Infanterie care a ocupat satul Bahmutea și gara Schinoasa. Tot din această poziție a neutralizat 8 tancuri rusești, care se îndreptau dinspre Cimișlia la Bahmutea. În perioada 20 iulie la 31 iulie 1941 bateriile regimentului au ocupat poziții de tragere în mod succesiv, în zonele Taraclia, Sălcuța, Satul Lung, Tocuz și Manzar. Din poziția de la Taraclia, bateriile regimentului, executând trageri precise, au deschis calea infanteriei pentru a cuceri cu ușurință satele Geaca, Sălcuța și Tocuz.

Din poziția de la Sălcuța, o baterie dată ca sprijin direct Batalionului „*Maior Constantinescu*” din Regimentul 2 Dorobanți, a sprijinit cucerirea satului Opaci, respingând un contraatac al inamicului sprijinit de elemente motorizate și mecanizate. Pentru această acțiune, regimentul a primit felicitări din partea comandantului Diviziei 11 Infanterie, iar după data de 1 august, timp de 10 zile, trecând Nistrul a executat trageri asupra coloanelor inamicului, ocupând poziții de tragere la Gârbovăț (Tighina);

Pentru actele de bravură și eroism ale Regimentului 7 Artilerie Grea pe timpul luptelor din Basarabia, acesta a fost citat prin Ordinul de zi nr. 17 din 10 august 1941 al Corpului 3 Armată.

• **Regimentele 23 și 25 Artilerie** au sprijinit Divizia 15 Infanterie. Comandantul diviziei a primit misiunea să forțeze apărarea inamicului pe un front de 15 km, între vest Nemțeni și Râsești, începând cu 4 iulie, ora 13.00¹⁰⁷. Gruparea tactică „*Nord*” formată din Regimentul 25 Infanterie, sprijinită de Regimentul 25 Artilerie a forțat Prutul între Nemțeni, vest Obilenii Vechi. Gruparea tactică „*Centru*”, pe direcția de efort compusă din Regimentul 10 Vânători, sprijinită de Regimentul 23 Artilerie (mai puțin divizionul 3) a forțat Prutul pe la vest Sărățeni, nord Albița. Gruparea tactică „*Sud*”, compusă din Batalionul 3 din Regimentul 10 Vânători sprijinită de Divizionul 3 din Regimentul 23 Artilerie a acționat în zona sud Albița. Acțiunile acestor grupări au fost sprijinite și de Regimentele 21 și 26 Artilerie din Divizia 11 Infanterie, precum și Regimentele 3 și 7 Artilerie Grea și Divizionul 45 Artilerie Grea Independent. Forțarea Prutului s-a făcut fără

pregătire de artilerie, începând cu orele 14.30. Artileria a executat trageri de sprijin direct. La rândul său a început să treacă Prutul în seara zilei de 4 iulie la orele 22.00, pe un pod umblător sub focul artileriei inamice și a continuat în cursul nopții pe podul de vase de la Cotu Morii. Astfel, în zorii zilei de 5 iulie la orele 4.30 în ciuda oboselii, Bateria 2 din Regimentul 23 Artilerie a deschis focul asupra mijloacelor de foc din zona Sărățeni, Obilenii Noi, D. Corbi. Ulterior regimentul a sprijinit Regimentul 35 Infanterie, remarcându-se în special în luptele de la Lăpușna unde a respins un puternic contraatac inamic. Așa cum se consemnează în registrul istoric al regimentului: „*Prin acest clește de foc la care se adaugă scoaterea la creastă (liziera pădurii Hâncești-n.a.) a câtorva tunuri de către locotenentul Dumitru Pomeneanu, inamicul a suferit pierderi considerabile. Tragerile artileriei au stăvilit intențiile ofensive ale inamicului*”¹⁰⁸. În data de 12 iulie inamicul a executat un alt contraatac, de această dată în flancul Diviziei 15 Infanterie, ajungând pe Valea Sofica în dispozitivul bateriilor Divizionului 2 din Regimentul 23 Artilerie, aflate la 400-500m de pozițiile infanteriei. Dând dovadă de inițiativă, rapiditate și spirit de sacrificiu, așa cum consemnează comandantul regimentului „*atacul a fost respins prin trageri directe ale bateriilor Divizionului 2 care au fost nevoite să schimbe direct de front. Comandanții împing o parte din tunuri la creasta dealului, sub ploaia gloanțelor infanteriei inamice care ajung până la pozițiile de tragere. Cu toate pierderile înregistrate din cauza bombardamentelor artileriei inamice și a focului automat tunarii Divizionului 2 au persistat în îndeplinirea misiunii, apărând materialul, reușind să sfârșească atacul inamic prin acțiunea lor pe cont propriu, fără sprijinul infanteriei*”¹⁰⁹. La capătul a două zile de lupte, prin acțiunea regimentului a fost salvată situația tactică a Diviziei 15 Infanterie și dejucate intențiile ofensive ale inamicului.

• **Regimentele 26 și 21 Artilerie** au acționat în folosul Diviziei 15 Infanterie, având pozițiile de tragere la Podolenii de sus și de jos. Totodată în sprijinul acestei divizii au mai fost date ca întărire Regimentele 3 și 7 Artilerie Grea și Divizionul 45 Artilerie Grea independent care au constituit gruparea de ansamblu „*Colonel Costovici*”. În data de 4 iulie orele 13.00, aceste unități de artilerie au executat o scurtă pregătire de foc după care Divizia 15 infanterie a început să treacă

¹⁰⁷ Asociația Națională a Veteranilor de Război, „Veteranii pe drumul onoarei și jertfei 1941-1945”, Editura „V. Cârlova”, București, 1998, p. 108.

¹⁰⁸ Arhiva M.Ap.N., fond 1228, Dosar 4, fila 68.

¹⁰⁹ Ibidem, fila 69.

Prutul. În data de 5 iulie, printr-o acțiune energetică Regimentul 26 Artilerie a oprit un contraatac inamic dat dinspre localitatea Nemțeni spre Prut, pentru lichidarea capului de pod al diviziei de la Obilenii Vechi. Gruparea „Colonel Costovici” a executat sprijinul direct cu foc al forțării, executând trageri de contrabaterie și interdicție. În zilele de 5 și 6 iulie a fost neutralizată cu 4 divizioane o grupare de valoare regiment în zona localității Bălăușești, ce se pregătea să dea un contraatac pe direcția Nemțeni. Din 7 iulie Regimentele 21 și 26 Artilerie au reintrat în subordinea Diviziei 11 Infanterie împreună cu care au luptat în capul de pod de la Lăpușna. Regimentul 3 Artilerie Grea împreună cu Divizionul 41 Artilerie Grea independent au constituit gruparea de ansamblu a Diviziei 1 Grăniceri, timp de 10 zile sprijinind înaintarea acesteia pe direcțiile Orac Marienfeld, Cetatea Albă și Pojoreni, Bulboaca, Tighina;

• **Regimentele 63 și 64 Artilerie** au acționat în zilele de 2-3 iulie împreună cu Regimentele 67 și 55 Infanterie din Divizia 35 Infanterie, în zona Prisăcani-Moreni.

Fapte de arme deosebite au înscris militarii Regimentului 63 Artilerie în ziua de 8 iulie 1941 când regimentul se afla în urmărirea inamicului, împreună cu Regimentul 67 Infanterie, pe valea Bicului. În zona satului Nisiporeni, fiind cu toate bateriile încolonate pe șosea, la ora 17.30, câteva unități de infanterie ale inamicului, sprijinite de tancuri și foc masiv de artilerie au executat prin surprindere, concomitent, două contraatacuri de pe crestele nord Miclăușeni și Pădurea Răcătău, în urma cărora Regimentul 67 Infanterie a fost în mare parte decimat. Surprinși în această situație, conform jurnalului de operații al regimentului¹¹⁰, „ofițerii, subofițerii și trupa regimentului, luptând cu curaj legendar au întârziat prin trageri, rezistența și sacrificiul lor înaintarea inamicului, dând timpul necesar Regimentului 50 Infanterie aflat în rezerva diviziei să intre în acțiune pentru a restabili situația”. Luptele au fost crâncene. „Bateriile au tras până la ultimul proiectil după care au continuat lupta de apărare cu armamentul portativ. Lt.col. Alexandru Vasilescu, comandantul Divizionului 2 și comandanții de baterii, căpitanii Valeriu Neguț, Zahir Oher și I. Panaitescu au fost încercuiți. Ultimul a

scăpat, ceilalți au fost luați prizonieri. Ulterior, Căpitanul Neguț a fost găsit mort, cu degetele tăiate și craniul spart cu lovituri de armă. Pentru respingerea inamicului pătruns în pozițiile de tragere ale Bateriei 4, plutonierul major A. Țârlea a format în grabă un pluton cu care a trecut la contraatac. Pe timpul acestuia subofițerul a căzut eroic alături de alți 22 de artileriști. Situația a fost dramatică și la Bateria 5, unde la tunul 3 nemaifiind în viață niciun servent, „sublocotenentul Ion Blănaru trece ochitor, iar colonelul Cocinsky, comandantul regimentului încarcă tunul și execută tragerea, încurajând prin exemplul său ostașii. În același timp, sublocotenentul Ioan Grigore în fruntea unei grupe trage la flancul stâng al bateriei cu o pușcă mitralieră, la fel și comandantul bateriei Cpt. Panaitescu. Inamicul ajunge la 40 de metri de tunuri trecând la asalt. Colonelul Cocinsky ia arma unui infanterist mort căutând să lovească dar este străpuns de un glonte tras de la mică distanță. Căpitanul Panaitescu și Sublocotenentul Grigore sunt răniți, însă reușesc să se retragă spre liniile noastre”. Alături de bravul comandant al regimentului au fost răpuși de gloanțe încă 37 de militari ai acestei baterii. Comandantul Bateriei 6, căpitanul Omer a condus focul subunității cu curaj și hotărâre. Neacceptând ideea retragerii a rămas la post conducând lupta până când a fost capturat de inamic împreună cu comandanții de plutoane. 32 dintre subordonații săi au fost uciși.

În momentul declanșării contraatacurilor, bateriile Divizioanelor 1 și 3 Artilerie se găseau în dreptul pădurii Dolna. Folosindu-se de desișul pădurii, inamicul s-a apropiat de tunurile bateriilor 1, 2, 3 și 8. Deși fusese încercuit, căpitanul Alexandru Borcescu, comandantul Bateriei 7 a mai avut răgazul necesar să pună un obuzier în poziție de tragere chiar în mijlocul șoselei și să deschidă focul asupra tancurilor inamice, nimicind trei dintre acestea. Deși rănit de o schijă căpitanul a refuzat să fie evacuat, continuând lupta până a fost răpus de o schijă de aruncător. Alături de el au mai căzut la datorie locotenentul Pavel A. Pavel și încă 20 de gradați și soldați. În total au fost uciși 87 de militari din Divizioanele 1 și 3 Artilerie Grea, lupta continuând până la lăsarea

¹¹⁰ Arhiva M.Ap.N., Fond nr. 1252, Dosar 1, fila 10.

întinericului, trăgându-se aproximativ 16.000 de cartușe de pușcă mitralieră și 12.000 de cartușe de armă.

Pentru restabilirea situației comandantul Diviziei 35 Infanterie a introdus în luptă Regimentul 50 Infanterie, acțiunea fiind tardivă, regimentul pierzând tot materialul de artilerie care a fost capturat. Pierderile în personal ale regimentului au fost: 8 ofițeri morți sau dispăruți (colonel Cocinsky, locotenent-colonel Al. Vasilescu - comandantul Divizionului 2 Artilerie, comandanții bateriilor 4, 6, 7 - căpitanii Valeriu Neguț, Zahir Omer, și Alexandru Borcescu, 3 ofițeri răniți), un subofițer mort și 3 dispăruți, 198 de gradați și soldați morți sau dispăruți și 41 de răniți.

Pentru eroismul dovedit pe câmpul de luptă Căpitanul Alexandru Borcescu a fost decorat post-mortem cu ordinul „*Mihai Viteazul*” cls. a III-a, la fel și căpitanul Valeriu Neguț care a fost schingiuit și apoi împușcat refuzând să furnizeze informațiile cerute de sovietici.

Regimentul 64 Artilerie a acționat de asemenea împreună cu Regimentul 55 Infanterie pentru neutralizarea rezistențelor inamicului. În data de 8 iulie, un batalion al regimentului fiind încercuit, dar prin focul regimentului s-a reușit salvarea a circa 200 de luptători ai acestui batalion;

• **Regimentul 30 Artilerie** a acționat în sprijinul Regimentului 6 Mihai Viteazul din Divizia de Gardă și al Regimentelor 11, 12 Dorobanți și Regimentul 24 Infanterie din Divizia 21 Infanterie. A sprijinit Regimentul 11 Dorobanți pentru executarea atacului de pe direcția Dealul Epureni, din data de 8 iulie. Comandantul Regimentului 30 Artilerie, colonelul Constantin Rosetti găsiindu-se în punctul de comandă lângă comandantul regimentului de dorobanți a fost rănit grav pe timpul unui contraatac inamic, împreună cu comandantul Bateriei 5, căpitanul Cerbu Nicolae. În situația creată, maiorul Nicolae Trestioreanu a luat comanda regimentului. Din cauza bombardamentului artileriei inamice legăturile telefonice ale regimentului au fost întrerupte, astfel că s-a trecut la utilizarea aparatelor radio aflate în dotarea unității. Până în seara zilei, în urma tragerilor executate de regiment, contraatac inamic a

fost oprit, situația din sectorul Regimentului 11 Dorobanți fiind restabilită în ciuda pierderilor în personal, foarte mari ale infanteriei. Începând din data de 9 iulie prin reluarea atacului Diviziei 21 Infanterie s-au dus lupte grele în Podișul Cania (până în ziua de 16 iulie când a fost cucerit), inamicul contraatacând permanent. „*În aceste zile - se menționează în registrul istoric al Regimentului 30 Artilerie - contribuția artileriei a fost hotărâtoare. Spiritul de sacrificiu și priceperea cu care ofițerii acestui regiment au condus focul este mai presus de orice laude. Am obținut încrederea totală a infanteriei de la comandant la ultimul soldat ne sunt recunoscători*”¹¹¹. În ziua de 10 iulie la comanda regimentului a fost numit locotenent-colonelul Dumitru Vereșteanu, maiorul Trestioreanu revenind la comanda Divizionului 1 Artilerie. În data de 11 iulie inamicul a trecut la contraatac pe frontul Diviziei 21 Infanterie, fiind „*sprijinit de artilerie de toate calibrele, aviație și 10 tancuri. Focul artileriei regimentului a zdrobit contraatacul inamic înainte de a ajunge la liniile noastre de apărare și a reușit să scoată din luptă 8 tancuri*”. În ziua de 12 iulie luptele au fost la fel de grele, inamicul contraatacând puternic în fâșiile Diviziei 21 Infanterie și de Gardă, infanteria noastră luptând eroic. De reținut că „*bateriile regimentului au dezlănțuit un foc violent și precis asupra inamicului. Acțiunea a durat 8 ore, inamicul a fost respins cu pierderi foarte mari, iar contribuția artileriei noastre a fost hotărâtoare*”¹¹². Prin Înaltul Decret nr. 3091 din 7 noiembrie 1941 Regimentului 30 Artilerie i s-a acordat Ordinul „*Mihai Viteazul*” clasa a III-a „*Pentru bravura și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă ofițerii, subofițerii și trupa, în luptele de la Dealul Epureni unde focul bateriilor sale reușește să stăvilească orice încercare de înaintare a inamicului. De asemenea, la 12 iulie 1941, oprește contraatacurile dușmanului, iar la 19 iulie se distinge prin focul său precis, contribuind la recucerirea zonei de sud a Basarabiei*”.

¹¹¹ Arhiva M.Ap.N., Fond nr. 1234, Dosar 1, fila 10.

¹¹² Ibidem, fila 11.

● **Regimentul 5 Artilerie** se găsea în data de 22 iunie dislocat pe malul Prutului, la vest Dealul Potcoava, în sprijinul Diviziei 21 Infanterie. Începând cu ora 03.15 a deschis focul pentru a sprijini subunitățile din Regimentul 11 Dorobanți care au trecut Prutul în zona satului Oancea. Bateria 2 comandată de căpitanul Săvel Pascu a acționat în sprijinul Batalionului 2 Dorobanți din Regimentul 12 Dorobanți „*Dimitrie Cantemir*” care a trecut râul în capul de pod de la Oancea. În perioada 23-28 iunie, întregul regiment a sprijinit subunitățile din capul de pod situat la est de Prut. În noaptea de 3/4 iulie regimentul a ocupat un nou dispozitiv de luptă în valea Belciugului cu misiunea de a sprijini Regimentul 1/2 Vânători Gardă pentru forțarea Prutului în zona Stoenеști, Țiganca. După o pregătire de foc de 15 minute, în ziua de 4 iulie, ora 13.00 primele subunități de vânători gardă au început să treacă râul utilizând bărcile. Începând cu data de 5 iulie la comanda Regimentului 5 Artilerie a fost numit colonelul Constantin Lupesc. Unitatea a sprijinit acțiunile Regimentului 24 Infanterie din Divizia 21 Infanterie care, abia în ziua de 7 iulie a reușit să cucerească Dealul Epureni și să lărgească astfel capul de pod de pe Dealul Stoenеști. În urma acestui succes Regimentul 5 Artilerie a trecut Prutul, începând cu orele 16.00, pe podul de vase de la sud Stoenеști, sub focul continuu al artileriei inamice. Pe timpul acestei treceri a fost rănit căpitanul Eugen Vioreanu, comandantul Bateriei 1. În ziua de 8 iulie, orele 4.00, regimentul a primit misiunea să sprijine cu foc atacul Regimentului 11 Dorobanți, care a trecut prin dispozitivul Regimentului 24 Infanterie pentru nimicirea rezistențelor inamice de pe Dealul Stoenеști. Peste o jumătate de oră, trupele sovietice au executat un puternic contraatac de pe această înălțime silind Regimentul 11 Dorobanți să se retragă. Colonelul Constantin Lupescu aflându-se alături de comandanții de divizioane, de baterii și de ofițerii grupurilor de comandă, la unul din observatoare a încercat să restabilească situația oprind mai întâi contraatacul inamic cu ajutorul armamentului automat din dotare, ajutat de toți comandanții de subunități și militarii care îi însoțeau. Concomitent cu aceasta, căpitanii Săvel Pascu și Gheorghe Petrașcu,

comandanții Bateriilor 2 și 7 au alergat în pozițiile de tragere ale bateriilor executând trageri cu toate cele 3 divizioane asupra inamicului care ajunsese în zona observatoarelor. Este de remarcat că în această acțiune care a fost cheia victoriilor Diviziei 21 Infanterie, că Regimentului 5 Artilerie a fost singura unitate de artilerie care a sprijinit cu foc în această zi infanteria. Focul său a fost hotărâtor în oprirea acestui contraatac ce a produs panică unităților de infanterie care s-au retras. Acțiunea regimentului a salvat situația Diviziei 21 Infanterie în capul de pod realizat în ziua de 7 iulie, cu mari sacrificii. În grelele lupte duse în această zi au căzut la datorie pentru eliberarea pământului Basarabiei, căpitanii Ioan Iliescu și Vintilă Niculescu, precum și sublocotenentii Aurel Radu și Grigore Troceanu, primii comandanți de baterii, ceilalți doi ofițeri orientatori în grupurile de comandă ale Divizioanelor 1 și 3 Artilerie. „*În același timp au fost răniți maiorul Ioan Ștefănescu, Comandantul Divizionului 2, căpitanii Ioan Hâncu și Gheorghe Rombeanu, comandanți de baterii și sublocotenentul Constantin Lupeș ofițerul orientator al divizionului. Din rândul sergenților și soldaților au căzut alături de comandanții lor, un număr de 14 ostași morți și 38 grav răniți*”¹¹³. În ziua de 9 iulie, Divizia 21 Infanterie a reluat atacul la orele 4.00, fără pregătire de artilerie, pe direcția Cania. Regimentul 5 Artilerie, mai puțin Divizionul 2 a sprijinit atacul Regimentului 24 Infanterie executat pe direcția satului Hârtoape. Divizionul 2 Artilerie, la comanda căruia a fost numit căpitanul Alfred Ștefănescu, fostul comandant al Bateriei 6, a sprijinit cu foc atacul Regimentului 11 Dorobanți, din această zi. Divizioanele au ocupat poziții de tragere la piciorul pantei Dealul Epureni și intersecția șoselei și căii ferate Bogdănești, Stoenеști, Epureni. Profitând de întuneric și de acoperirile existente (vii), precum și de o vale care exista la sud Epureni, aproximativ o companie de infanterie inamică a înaintat până în apropierea pozițiilor de tragerile Bateriilor 1, 2 și 3, cu intenția de a ataca prin surprindere și captura tunurile bateriilor. Vigilența câtorva servanți a înlăturat pentru moment acest pericol, căpitanul Săvel Pascu,

¹¹³ Arhiva M.Ap.N., Fond 1210, Dosar 3, fila12.

rămas la comanda bateriilor de tragere a organizat imediat apărarea apropiată, constituind trei plutoane prin preluarea a câte 3 servanți de la fiecare tun, dotate cu puști mitralieră ZB și comandate de trei sublocotenenți. În momentul în care inamicul a încercat să pătrundă în baterii, cele 3 plutoane care aveau doar 30 de oameni au deschis focul. Concomitent, tunurile mânuite de restul servanților la comanda căpitanului Pascu, au acționat prin trageri la nimicirea inamicului ce se afla la numai 200-300 de metri. Lupta a durat aproximativ două ore, în câteva rânduri factorii hotărâtori fiind lupta corp la corp, baioneta și patul armei¹¹⁴. După o noapte de lupte, a doua zi, Regimentul 24 Infanterie a trimis 2 plutoane de infanterie care au curățat zona de inamic. În data de 12 iulie inamicul a dezlănțuit un puternic contraatac din zona satului Cania și platoul Epureni, urmate de alte 4 contraatacuri, toate fiind foarte violente. Toate divizioanele au acționat la cererea comandanților unităților de infanterie reușind să anihileze cele 5 contraatacuri, inamicul a suferit pierderi foarte mari, fiind „înfrânt, dat peste cap, regimentul salvând pentru a doua oară grava situație care se crease în capul de pod”. În ziua de 16 iulie, Divizia 21 Infanterie a reluat atacul pentru a cuceri înălțimile Hârtoapele, sud Taraclia. Regimentul 5 Artilerie sprijinit cu Divizioanele 1 și 3 Artilerie, Regimentul 17 Infanterie iar cu Divizionul 2, Regimentul 11 Dorobanți ce a atacat pe direcția satelor Țiganca Nouă, Tartaul. Inamicul a opus o puternică rezistență, atacurile fiind oprite, iar unitățile noastre înregistrând pierderi. Comandantul Diviziei 21 Infanterie a apreciat în mod deosebit contribuția Regimentului 5 Artilerie la succesele obținute de marea unitate pe care o comanda în luptele de pe malul Prutului și Dealul Epureni, citând pe divizie, prin Ordinul de zi numărul 35 din 5 octombrie 1941, ofițerii și trupa Regimentului 5 Artilerie. Începând cu data de 19 iulie, timp de 10 zile, regimentul a sprijinit acțiunea de urmărire a inamicului executată de către unitățile Diviziei 21 Infanterie până când forțele noastre au ajuns în zona Nistrului. Apreciindu-se eroismul cu care au luptat tunarii acestei unități, atât la Prut cât și la Țiganca sau Dealul Epureni, prin Înaltul

¹¹⁴ Ibidem, fila 14.

Decret nr. 3091 din 7 noiembrie 1941 drapelul unității a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a.

• **Regimentul 1 Artilerie Grăniceri** a intrat în compunerea celor trei detașamente organizate de Divizia 1 Grăniceri pentru apărarea malului drept al Prutului, fiecare detașament având în sprijin câte un divizion de artilerie, excepție făcând „*Detașamentul Șivița*” care a fost întărit și cu Divizionul 45 Artilerie Grea Independent. Regimentul a început îndeplinirea misiunilor de foc încă din ziua de 22 iunie prin sprijinul acțiunilor subunităților de grăniceri, peste Prut. În acest sens, căpitanul Viorel Antoniu, comandantul Bateriei 3, având asupra sa un aparat radio tip „G” l-a însoțit pe căpitanul de grăniceri Cristescu, care, cu subunitatea sa, îmbarcat în 11 bărci s-a deplasat de-a lungul râului Prut până în fața satului Văleni, unde cei 20 de militari români au debarcat pe malul estic și s-au deplasat până în mijlocul satului unde au fost primiți cu foc. Pe timpul acestei acțiuni, căpitanul Antoniu a condus permanent focul bateriei sale pentru a sprijini înaintarea celor 20 de grăniceri, iar cele două baterii ale Divizionului 45 Artilerie Grea Independent au executat trageri de neutralizare asupra unei coloane inamice auto care își făcuse apariția pe drumul ce leagă satele Slobozia de Văleni. „*Datorită focului Divizionului 1 din Regimentul 1 Artilerie Grăniceri - se menționează în registrul istoric al unității - și Divizionului 45 A.G.Ind., condus cu pricepere de căpitanul Antoniu, puțin numerosul grup de grăniceri a reușit să se înapoieze pe malul de vest al Prutului*”. Acțiunile de acest tip au continuat și în zilele următoare. În dimineața zilei de 3 iulie toate cele 3 divizioane ale regimentului se găseau în poziție de tragere în zona Dealul Marcului, pârâul Belciugului și calea ferată care duce la Bogdănești, fiind în măsură să sprijine, împreună cu Regimentul 2 Artilerie Grăniceri, acțiunea Diviziei 1 Grăniceri de forțare a râului Prut, în sectorul Fălciu, Bogdănești, Stoenesti, Țiganca care a început a doua zi la ora 13.00. A sprijinit atacurile grănicerilor lovind inamicul dispus în zona Dealul Epureni, dar și acțiunile Regimentului 24 Infanterie. Conform ordinului Armatei 4, Divizia 1 Grăniceri a trecut Prutul pe podul de la Albița, în ziua de 10 iulie, în acest sens executând un marș,

apoi s-a dispus într-un raion în zona Tătăraștii Noi, Topor, Regina Maria. Ulterior a executat acțiuni de urmărire a inamicului, artileria acționând pentru nimicirea rezervelor acestuia, ajungând în seara zilei de 14 iulie pe aliniamentul Sărăteni, Sărata, Galbena. Dintre acțiunile diviziei executate pentru eliberarea Basarabiei, cele din zilele de 17 și 18 iulie au fost cele mai grele. Chiar din dimineața zilei de 17 iulie, ora 5.00 sovieticii au atacat Regimentul 2 Grăniceri cu aproximativ 4 batalioane sprijinite de 5 baterii de artilerie de câmp și 2 baterii de artilerie grea. Atacul inamic a progresat rapid, până la liziera satului Vosniceni, artileria inamică lovind cu precizie pozițiile de tragere ale Divizionului 1 Artilerie și punctul de comandă al regimentului de artilerie. Deși proiectilele inamice cădeau în amplasamentele noastre, Divizioanele 1 și 3 Artilerie din Regimentul 1 Artilerie Grăniceri au dezlănțuit un foc puternic asupra subunităților inamice trecute la atac, iar Divizionul 45 Artilerie Grea Independent care sosise în zona de operații a suprapus focul bateriilor sale lovind aceleași unități inamice care deja cuceriseră cota 151 de lângă satul Vosniceni. „*Focul masiv al divizioanelor noastre* (se menționează în registrul istoric al regimentului) *au darul să oprească atacul inamic, iar contraatacul dat de Regimentul 2 Grăniceri la orele 10.00 a avut drept scop recucerirea cotei 151. Până seara, cota 151 este de trei ori recucerită de inamic și tot de atâtea ori de noi. Domnul general Potopeanu, comandantul diviziei care pe tot timpul luptelor a condus acțiunile din punctul de comandă al regimentului, a felicitat pe comandantul Regimentului 1 Artilerie Grăniceri pentru modul strălucit în care au luptat tunarii în această zi grea*”¹¹⁵. În ziua de 18 iulie inamicul a atacat de patru ori cota 151, care era punctul dominant al zonei, însă Regimentul 2 Grăniceri l-a respins tot de atâtea ori cu sprijinul Divizioanelor 1 și 3 Artilerie din regiment. După nimicirea totală a inamicului din zona cotei 151, Troița Nova, începând cu data de 20 iulie, Divizia 1 Grăniceri a trecut la urmărirea inamicului, ducând lupte până în ziua de 23 iulie, când pe căile de acces către localitatea Cetatea Albă, inamicul a executat un puternic contraatac, urmat de altele trei. În cursul acestor lupte a

¹¹⁵ Ibidem, fila 21.

intervenit cu foc Divizionul 1 Artilerie și o baterie din Divizionul 45 Artilerie Grea Independent care s-a remarcat prin eficacitate, în condițiile în care Divizionul 1 Artilerie a rămas fără muniție. Comandantul Regimentului 1 Artilerie Grăniceri, locotenent-colonelul Gheorghe Ștefănescu, aflându-se în primele linii pentru conducerea focului a căzut grav rănit la cap, fiind înlocuit la comandă cu colonelul August Vlădescu. În data de 27 iulie la comanda regimentului a fost numit locotenent-colonelul Alexandru Budiș, colonelul Vlădescu fiind numit la comanda artileriei diviziei.

Regimentele 2 și 3 Artilerie Gardă, din organica Diviziei de Gardă au sprijinit această mare unitate în acțiunile de forțare a râului Prut, în zona Țiganca-sud Fălciu, unde inamicul a opus o dârză și îndelungată rezistență.

• **Regimentul 2 Artilerie Gardă** a acționat între 22 iunie și 3 iulie 1941 cu Divizioanele 1 și 3 Artilerie în sprijinul Regimentului 2/9 Vânători Gardă, iar între 3 și 8 iulie, regimentul a luat parte cu toată divizia la forțarea Prutului constituind gruparea de sprijin direct a Regimentului 1/2 Vânători de Gardă. De la începutul războiului până la data de 9 iulie regimentul a consumat 3642 lovituri de tun și 1857 de lovituri de obuzier. De remarcat că în prima zi de forțare, datorită tragerilor precise, executate de bateriile regimentului dispuse în lunca Prutului, în zona Țiganca, majoritatea cazematelor inamice existente la nord-vest Stoenești au fost distruse, ușurându-se atacul Diviziei 21 Infanterie de la flancul drept. Timp de 7 zile cât a acționat din acest dispozitiv, regimentul a dus lupte grele fiind lovit de mai multe ori de artileria adversă remarcându-se în special în acțiunile duse pentru cucerirea cotei 120, vest Cania. În data de 12 iulie, situația pe aliniamentul cotei 120 a devenit critică, legăturile telefonice nu mai funcționau, inamicul începuse să se infiltreze la joncțiunea dintre Regimentele 1 și 2 Vânători Gardă, ajungând până în apropierea punctelor de comandă ale celor doi comandanți de regimente. Aceștia au hotărât să reziste pe aliniament în așa fel încât „*nimeni să nu dea un pas înapoi, iar tragerile artileriei să se continue până la ultimul proiectil, apoi să se continue lupta pentru*

apărarea apropiată”¹¹⁶. Măsurile stabilite au avut efectul scontat astfel că în după-amiaza acestei zile și în cele care au urmat situația a fost restabilită. Numai în data de 12 iulie, regimentul a tras 2103 proiectile de tun¹¹⁷, 1060 proiectile de obuzier și a înregistrat următoarele pierderi: un ofițer și 2 soldați căzuți la datorie, 11 soldați răniți și 11 dispăruți, 18 cai morți, 5 răniți și 4 dispăruți.

• **Regimentul 3 Artilerie Gardă** a fost întărit cu Divizioanele 41 și 51 Artilerie Grea Independent cu care a format gruparea de sprijin direct a Regimentului 6 „*Mihai Viteazul*”, comandant fiind colonelul Mihai Georgescu. La data de 21 iunie 1941 regimentul era încadrat cu 44 ofițeri, 827 gradați și soldați (263 deficit față de tabela de mobilizare), 752 de cai (418 deficit), 20 de guri de foc, 30 de chesoane. Dispozitivul de luptă era dispus în zona de la est Fălciu, nord-est satul Bogdănești.

Începând din data de 5 iulie gruparea de artilerie a sprijinit cu foc acțiunea de forțare a râului Prut, de la orele 3 și 55 minute, a Regimentului 6 Gardă. În sprijinul acestuia s-a executat o pregătire de foc cu durata de 20 minute. Întrucât către orele 7.20 infanteria nu a mai putut continua înaintarea din cauza focului intens executat din cazematele sovietice de la conacul Valienatos, plutonul 1 comandat de către locotenentul Dinu Voinescu din Bateria 1 a căpitanului Alexandru Palada, a trecut Prutul pe porțițe, la orele 15.00, tunurile fiind împinse cu brațele până în amplasamentele situate la 400 m de conac, de unde au deschis focul. Deși nu s-a reușit distrugerea cazematei, totuși prin acțiunea conjugată a plutonului 1 și a grupării de artilerie a fost menținut capul de pod cucerit, având o adâncime de un kilometru. În data de 6 iulie Plutonul 1 a reușit să distrugă cazematele din punctul Valienatos. Pentru bravura și curajul cu care au acționat în zilele de 5 și 6 iulie artileriștii din Regimentul 3 Artilerie Gardă au fost citați prin Ordinul de zi numărul 2 al comandantului Diviziei de Gardă, generalul Șova.

În dimineața zilei de 8 iulie inamicul a contraatacat puternic de pe Dealul Epureni la joncțiunea dintre Divizia 21 Infanterie și Divizia de Gardă, silind trupele să se replieze.

În urma intervenției Regimentului 3 Artilerie Gardă contraatacul inamic a fost oprit. La finalul contraatacului, o subunitate inamică s-a infiltrat în dispozitivul regimentului, până în apropierea bateriilor Divizionului 1, servanții fiind nevoiți să lupte ca infanteriștii, cu arma și grenada pentru a o respinge. Divizionul a avut la final un soldat căzut la datorie și 2 răniți.

În ziua de 9 iulie, atacul Diviziei de Gardă a fost reluat, regimentul sprijinind Regimentul 2/9 Vânători Gardă, care până la ora 12.00 a reușit să pună stăpânire pe Dealul Tocenilor. Din cauza faptului că Divizia 21 Infanterie, din flancul drept, n-a reușit să cucerească Dealul Cania, unitățile de gardă au fost nevoite să treacă temporar în apărare pe aliniamentul atins. La ora 14.00 artileria inamică a dezlănțuit un puternic foc; printre țintele vizate au fost punctul de comandă al regimentului și bateriile Divizionului 1. Acestea au suferit pierderi însemnate în personal (3 morți și 6 răniți) și cai (41 morți și 15 răniți). În ciuda acestui bombardament și a pierderilor suferite întregul divizion a continuat să tragă pentru a sprijini atacul Regimentului 2/9 Vânători Gardă. Pentru bravura de care au dat dovadă au fost citați prin ordin de zi, de către comandantul regimentului, colonelul Virgil Georgescu următorii: căpitanul Atanasie Popescu, comandantul Divizionului 1 Tunuri, cei trei comandanți de baterii, căpitanii Alexandru Palada (Bt.1), Ioan Crețu (Bt.2), Alexandru Crabovschi (Bt.3), precum și locotenentul Constantin Voinov, ofițer orientator și sublocotenentul (r) Vasile Niculescu ofițerul de legătură al divizionului cu infanteria.

În data de 12 iulie, la ora 3, inamicul a contraatacat puternic din direcția Cania, în fășia Regimentului 2/9 Vânători Gardă, aflat în apărare pe aliniamentul ocupat în data de 9 iulie. Divizionul 1 Tunuri a fost identificat din nou de către observatorii de artilerie, fiind supus unui puternic bombardament, căpitanul Alexandru Grabovschi, comandantul Bateriei 3 fiind grav rănit. Către ora 09.00, subunități inamice dotate cu armament automat și aruncătoare de mine au reușit să pătrundă în dispozitivul Regimentului 2/9 Vânători Gardă, ajungând până în apropierea posturilor Divizionului 1 Tunuri. După terminarea muniției, comandanții de baterii au primit aprobarea să schimbe pozițiile

¹¹⁶ Arhiva M.Ap.N., Fond 1260, Dosar 1, fila 35.

¹¹⁷ Ibidem, fila 36.

sub focul artileriei inamice. Concomitent cu această pătrundere, inamicul a reușit să ajungă până în fața punctului de comandă al Regimentului 3 Artilerie Gardă. „Ofițerii și trupa (se menționează în registrul istoric al unității) rezistă eroic deschizând focul asupra inamicului care se apropie până la 30 de metri, trăgând cu arma, de la colonel până la ultimul soldat, în timp ce continua conducerea focului. După o rezistență de mai bine de trei ore inamicul din fața punctului de comandă este silit să se retragă”¹¹⁸. Către seară inamicul a atacat din nou, de data aceasta cu tancuri. Regimentul 2/9 Vânători Gardă a fost supus unor grele încercări, situația fiind restabilită datorită intervenției prompte a artileriei regimentului. Luptele de apărare au continuat până în data de 16 iulie când, reluându-se înaintarea Regimentului 2/9 Vânători Gardă s-a reușit, până în seara zilei, cucerirea înălțimilor de la nord-est Cania. Artileria a executat un oportun sprijin, la cererea comandanților de batalioane. După cucerirea acestor înălțimi și a dealului Epureni de către Divizia 21 Infanterie, inamicul a opus rezistențe sporadice, începând retragerea. Regimentul 3 Artilerie Gardă a schimbat succesiv pozițiile de tragere pe direcția Lărguța, Haragaș, Malu-Mare, Tarutino, Crasna, ajungând la Nistru în data de 26 iulie 1941. La data de 2 august 1941 regimentul a reintrat sub ordinea Diviziei de Gardă, după ce în ultimele zile ale lunii iulie a fost destinat Diviziei 7 Infanterie, împreună cu Regimentul 2 Artilerie Gardă constituind gruparea de sprijin a diviziei, comandată de către generalul Octavian Georgescu, comandantul artileriei diviziei de gardă.

Aprecieri elogioase privind calitatea artileriei regimentelor de gardă au fost făcute de către comandantul Diviziei de Gardă, generalul Nicolae Șova: „Artileria Diviziei de Gardă, care a intrat în război, ca una dintre cele mai bune artilerii de divizie ale armatei noastre, a fost opera exclusivă de pregătire tehnică, tactică, morală și administrativă a generalului Georgescu Octavian. Datorită acestui fapt pot afirma în deplină cunoștință a celor petrecute pe câmpul de luptă că infanteria Diviziei de Gardă n-ar fi putut realiza succesele mari ce le-a avut dacă n-ar

¹¹⁸ Ibidem, fila 42.

fi fost sprijinită cu atâta promptitudine și eficacitate de această artilerie măestră pregătită de generalul Georgescu Octavian. În calitate de comandant secund al Diviziei de gardă a avut misiunea specială de a comanda artileria acestei divizii”¹¹⁹. Acțiunile regimentului în Basarabia s-au încheiat în data de 26 iulie 1941 odată cu eliberarea orașului Cetatea Albă.

Artileria Corpului 2 Armată, din Dobrogea, constituită din cele patru regimente de artilerie ale diviziilor 9 și 10 infanterie și din Regimentul 2 Artilerie Grea a avut ca sarcină principală apărarea Dunării de la Tulcea la Sulina și a litoralului maritim participând parțial la eliberarea Basarabiei. În data de 21 iulie Divizia 10 Infanterie, cu subunități de infanterie marină a trecut Dunărea maritimă, la Ismail înaintând apoi spre Cetatea Albă.

● **Regimentul 2 Artilerie Grea** a primit misiunea să treacă Dunărea în zilele de 27-28 iulie, în zona orașului Tulcea cu ajutorul a 3 șleपुरi. În data de 28 iulie regimentul a intrat în subordinea Corpului 3 Armată care i-a transmis ordinul să se deplaseze până în zona sud Chițcani, în apropierea Nistrului. Cu începere de la 3 august 1941, împreună cu Divizionul 55 Artilerie Grea Independent a constituit gruparea de ansamblu a Corpului 3 Armată.

După finalizarea operațiilor din Bucovina de Nord, comandantul Armatei a 3-a, generalul Petre Dumitrescu, a înaintat un raport către Marele Stat Major, în data de 14 septembrie 1941, la care a anexat materialul intitulat: „Învățămintele trase din operațiile executate de Armata a 3-a în războiul cu rușii (3 iulie - 10 septembrie 1941)”¹²⁰. Din acest material merită a fi evidențiate referirile legate de întrebuintarea artileriei și propunerile rezultate prin prisma lecțiilor învățate. „Prezența observatorilor de artilerie chiar în prima linie, lângă infanterist a ușurat legătura dintre infanterie și artilerie și a făcut ca intervenția acestora să fie promptă și eficientă. Unitățile de infanterie au simțit, pe timpul apropierii nevoia de contrabaterie; de aici, necesitatea ca avangardele să fie

¹¹⁹ Revista artileriei, nr. 5, 1943, p. 4.

¹²⁰ Arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Secția 3 Operații, Dosar 2075, fila 4.

dotate de la început, pe lângă artileria necesară pentru sprijin direct și cu artilerie grea; intervenția artileriei de la gros (din adâncime n.a.) se face totdeauna cu întârziere”.

Privind dotarea armamentului se arăta: „s-a dovedit că fiecare batalion de infanterie este necesar să dispună de cel puțin un pluton de aruncătoare cal. 81,4 mm, iar regimentele de infanterie de o companie de aruncătoare de calibru mai mare (100 sau 120 mm). De asemenea, este necesar ca batalionul să dispună de un pluton de 4 tunuri anticar iar regimentul de o companie de armament de însoțire. (...)” Artileria de calibru mare a constituit baza sprijinului cu foc a trupelor uneori fiind întrebuințată excesiv: „artileria grea s-a dovedit foarte eficace, în schimb sprijinul trebuie să revină artileriei divizionare și numai excepțional artileriei grele. S-a simțit foarte mult nevoia ca artileria divizionară să dispună de calibre de la 100 mm în sus, deoarece calibrele în jur de 75 mm nu au nici efectul material și nici efectul moral care să facă să cadă o rezistență; din această cauză marile unități au fost nevoite uneori să tragă în sprijin direct cu artileria grea. Germanii nu mai au (...) în artileria divizionară decât calibre de la 100 mm în sus. Din cauza cantității reduse de artilerie, care nu a permis să se acopere cu foc întregul compartiment de atac, bombardamentele au fost plasate, în general, numai asupra primei linii inamice. Când focul artileriei a fost bine plasat, densitățile au fost mult sub prevederile regulamentare; adesea au fost de valoare $\frac{1}{2}$ sau chiar $\frac{1}{4}$, obținându-se rezultate bune. În consecință densitățile trebuie adaptate la obiectiv”.

Întrebuințarea artileriei s-a făcut pe misiuni prin repartizarea ei unităților de infanterie (regimente, batalioane) conform misiunilor, ceea ce a dus la împărțirea pe divizioane și baterii: „din cauza fronturilor mari pe cari au luptat, marile unități au impus descentralizarea artileriei organizând-o aproape întotdeauna pe grupări tactice. În același timp, de cele mai multe ori este necesar să se organizeze și o grupare de ansamblu puternică. Artileria de munte având bătaie mică nu este proprie pentru acțiune de ansamblu” (sprijin general). Artileria divizionară (de câmp, de munte și călăreață)

a putut însoți pretutindeni coloanele, însă artileria grea din cauza drumurilor rele a rămas în urmă”. Executarea tragerilor asupra țintelor neobservate nu a dat rezultate deoarece: „tragerea îndepărtată ca să fie eficace trebuie întotdeauna executată cu observare aeriană, altfel se cheltuiește muniția zadarnic”. Acest raport conține primele referiri despre calitatea armamentului de artilerie, luptele din Bucovina de Nord și Basarabia constituind testul achizițiilor realizate în anii de dinaintea războiului: „aruncătoarele de cal. 60 și 81,4 mm sunt niște arme mult mai bune decât ale adversarului. Efectele materiale și morale ale aruncătorului de 81,4 mm s-au dovedit excepționale; cele ale aruncătorului de 60 mm însă n-au fost suficiente. În plus s-a simțit nevoia unui aruncător de calibru 100 sau 120 mm cu bătaie mare și în măsură să rezolve în cadrul regimentului de infanterie probleme a căror soluție o aștepta până acum de la artilerie. Tunul anticar a dovedit (...) calități bune. Calibrul 47 mm este mai bun în cadrul regimentului pentru a face față carelor mijlocii. La marile unități (divizie n.a.) este absolut necesar calibru mai mare. Toate tunurile anticar trebuie să dispună neapărat și de proiectile brizante, deoarece trebuie să tragă și contra infanteriei. Obuzierul de 100 mm „Skoda” s-a afirmat ca un material excelent în toate împrejurările. Tunul de cal. 75 mm s-a dovedit însă că nu satisface toate nevoile câmpului de luptă” (...)

Pentru micșorarea timpului de deschidere a focului de către artilerie se preciza: „recunoașterile trebuie împinse chiar la avangardă pentru a putea a pregăti din timp intrarea artileriei în acțiune. Pozițiile vor fi în general numai recunoscute, neocupându-se decât la nevoie; acest lucru se impune cu atât mai mult la artileria de munte care pentru intrarea sau ieșirea din poziție are nevoie de 30 până la 45 minute. Artileria de munte trebuie dotată cu mijloace de apărare a.a. și terestră pe care nu le-a avut”.

„Artileria de munte s-a dovedit neapărat pentru operațiunile în câmpie, deoarece fiind samarizată, coloanele sunt foarte lungi, foarte vulnerabile, merg încet și nu pot lua la nevoie trap sau galop. Materialul pe care îl au în prezent în serviciu marile unități de munte nu mai corespunde nevoilor câmpului

de luptă, atât tunurile cât și obuzierele sunt complet uzate (6 divizioane de tunuri munte „Skoda” md. 1915, cal 75 mm, sau „Putilov” cal. 76,2 mm, md. 1909 și 3 divizioane de obuziere de munte „Skoda” cal. 100 mm, md. 1916-n.a.) majoritatea lor fiind inutile (bătaie mică). Calibrul de 75 mm care la artileria de câmp s-a dovedit insuficient trebuie păstrat la marile unități de munte din cauză, credem, a imposibilității samarizării unui tun de calibru mare. Ca să opereze la câmpie se cere ca aceste mari unități să primească în plus o altă artilerie de câmp”.

Pierderile forțelor terestre române până la data de 31 iulie 1941 au fost de 4.881 morți, 14.685 răniți, 3.888, dispăruți, în total 23.454 de oameni¹²¹.

Având în vedere complexitatea operațiilor desfășurate de către armata română pentru eliberarea Bucovinei de Nord și Basarabiei se poate afirma că trupele noastre au dat un examen extrem de dificil, în fața unui inamic puternic, demonstrând o foarte bună instruire, o mare determinare și o puternică dorință de victorie, după umiliința retragerii din vara anului 1940.

5.2.2.2. Acțiunile artileriei române în cadrul operațiilor desfășurate de la Nistru la Marea de Azov și în bătălia dusă de Armata a 4-a la Odessa

Armata 11 germană, având în subordine la flancul stâng Armata a 3-a română a forțat Nistrul în zilele de 17 și 18 iulie, a străpuns aliniamentul fortificat „Stalin” și a realizat capete de pod pe care le-a lărgit, dezvoltând ofensiva pe direcția Moghilev, Balta. Corpul 4 Armată român, aflat în subordinea directă a Armatei 11 a trecut la ofensivă către est în data de 22 iulie, cu Diviziile 8 și 14 Infanterie. În data de 1 august 1941, diviziile corpului au trecut succesiv fluviul având misiunea ca împreună cu Divizia 13 Infanterie română să curețe de inamic poziția fortificată de pe malul stâng al fluviului, între Râșcov și Râbnița.

Inamicul dispunea în zona de operații de Armatele 9 și 18, raportul de forțe fiind sensibil egal.

La data de 21 iulie 1941, Armata a 3-a comandată de generalul de artilerie Petre Dumitrescu, a trecut la ofensivă cu misiunea de a executa o manevră de învăluire pe la

nord a forțelor sovietice pe direcția Moghilev, Balta, Vosnesensk (pe Bug), Berislav (pe Nipru) și apoi să dezvolte ofensiva spre Crimeea și litoralul nordic al mării de Azov. Pentru aceasta a executat forțarea Nistrului în zona Moghilev și a străpuns linia fortificată „Stalin” realizând un cap de pod cu dezvoltarea frontală de aproximativ 50 km și adâncimea de 30 km. Compunerea Armatei a 3-a era următoarea: Corpul de Munte cu 3 brigăzi mixte de munte (Brigada 1, 2 și 4 Munte) și Corpul de Cavalerie cu Brigăzile 5, 6 și 8 Cavalerie, Regimentul 4 Artilerie și Divizioanele 52, 57 Artilerie Grea. În total Armata a 3-a dispunea de următoarele divizioane de artilerie: 7 divizioane de tunuri și obuziere de munte; 6 divizioane de artilerie călăreață; 3 divizioane de artilerie de câmp; 2 divizioane de artilerie grea. În total a avut 18 divizioane de artilerie. Dintre acestea doar 6 divizioane erau calibru 100 mm și mai mare, restul de 12 erau tunuri de câmp calibru 75 mm. Cele mai slab dotate divizioane erau cele de la trupele de cavalerie care nu dispuneau decât de tunuri calibru 75 mm.

Dezvoltând ofensiva pe direcția Moghilev, Melitopol, Armata a 3-a a parcurs aproximativ 800 de kilometri în 83 de zile de luptă (între 21 iulie și 12 octombrie 1941), reușind ca împreună cu Armata 11 germană să înfrângă inamicul pe râul Bug, pe râul Nipru și la nord de Marea de Azov. Acțiunile de luptă desfășurate au fost foarte variate respectiv urmărire, apărare, retragere, ofensivă. Este de remarcat acțiunea de urmărire dintre Nistru și Nipru, de circa 600 de km (21 iulie-12 august și 20 august-1 septembrie), în care a realizat un ritm de înaintare de 17 km pe zi, iar pe timpul ofensivei din perioada 15 septembrie la 12 octombrie a înaintat aproximativ 200 km cu un ritm de 7-8 km pe zi. În operațiile desfășurate între Nistru și Nipru unitățile de vânători de munte, cavalerie, artilerie și alte unități subordonate armatei a 3-a au pierdut în total 19.861 militari (6.786 morți, 12.942 răniți, 133 dispăruți)¹²², iar în luptele de la nord de Marea de Azov 10% din efectivele participante. În perioada 18 august-18 septembrie 1941 Armata a 3-a a dispus de următoarele unități și subunități de artilerie:

¹²¹ ANVR, Veteranii pe drumul onoarei și jertfei, 1941-1945, Editura Vasile Cârlova, 1998, p.130.

¹²² Asociația Națională a Veteranilor de Război, Armata Română în Vâltoarea Războiului 1941-1945, București 2002, p. 92.

Divizioanele 52, 54 și 57 Artilerie Grea, Bateriile 101 și 133, respectiv Companiile 51 și 54 Anticar¹²³.

În data de 26 septembrie 1941 Armata a 3-a română a fost atacată de 12 divizii de pușcași din Armata 9 și Armata 18 sovietice, sprijinite de tancuri și aviație. Trupele române au dus lupte crâncene în zona localităților Vladimirovka, Kirilowka, Akimowka și Malaja Belosjorka. Pierderile românești au fost foarte mari (50%), dar trupele noastre au reușit să respingă aceste atacuri, cu sprijinul Corpului 49 armată german, dislocat începând cu 29 septembrie, precum și cu sprijinul Corpului 1 Tancuri german care a atacat de la nord. Ultimele atacuri sovietice au fost respinse pe data de 3 octombrie.

Sprijinul acordat de unitățile de artilerie în cursul acestor lupte a fost important. Redăm în continuare câteva aprecieri din Ordinul de Zi nr. 43 al comandantului Corpului de Munte, general Gheorghe Avramescu, din data de 22 iulie 1941¹²⁴: „În sectorul de forțare a Nistrului de la Voloseava și Coslov, în ziua de 17 iulie 1941, infanteria Corpului de Munte a avut tot timpul sprijinul de foc prompt și eficace al Divizionului 52 și Divizionului 57 Artilerie grea. Ambele divizioane au satisfăcut cu o grabă camaraderească toate cererile infanteriei, dând posibilitatea trupelor Corpului de Munte să sfarme primele rezistențe inamice și să zădărnicească numeroasele contraatacuri date de inamic cu o înverșunare fără seamăn. Prin trageri masive, precise și executate la timp bateriile celor două divizioane au fost un sprijin de mare folos vânătorilor de munte, sprijin fără de care capul de pod nu s-ar fi putut realiza și nici menține. Divizionul 54 și Divizionul 57 Artilerie Grea au participat împreună cu Corpul de Munte la bătălia pentru străpungerea liniei fortificate „Stalin”. Prin distrugerea fortificațiilor au sprijinit vânătorii de munte în realizarea și menținerea capului de pod de la Coslov și în 19 iulie în luptele de la Honicow și Iarișew”. După 20 iulie Divizionul 57 Artilerie Grea a intrat în subordinea Brigăzii 2 Mixtă Munte și

a executat întreaga acțiune de urmărire a inamicului până la Bug, participând la luptele de la Chirnosovka, Capustiani (24-25 iulie), Sovinți-Kozinți (26 iulie), Wierhowko-Obodowko (27-29 iulie), Krivoe-Kziero (5 august). Între 22 și 30 august Divizionul 57 Artilerie Grea a sprijinit Corpul de Munte între Bug și Nipru. Divizionul 54 Artilerie Grea a acționat împreună cu Corpul de Cavalerie.

Comandanții unităților militare germane au avut aprecieri pozitive referitor la activitatea unităților de artilerie românești. În Ordinul de Zi din data de 24 septembrie 1941 al Regimentului 79 Infanterie Munte german se arăta: „Divizionul 57 Artilerie Grea românesc a fost de la 17 la 24 septembrie 1941 subordonat acestui regiment. În aceste zile s-a întemeiat o frumoasă camaraderie de arme între artileria germană și cea română. Divizionul românesc a dat cu această ocazie, în cursul grelelor lupte din fața satului Timoshewka, prin puterea de izbire a focului său și cu brațul întins în depărtare, rezultate excelente în combaterea artileriei inamice. Cu prilejul despărțirii exprim astăzi divizionului mulțumiri și recunoștință și îi urez multă izbândă ostășească pentru viitor. Semnat: Colonel Winkler, comandant”¹²⁵. În scrisoarea adresată comandantului Divizionului 57 Artilerie Grea, Lt.col. Ion Codreanu, de către comandantul Diviziei 1 Munte germană, pentru colaborarea din cadrul luptelor de la Timoshewka se arăta: „...cu admirație îmi amintesc de zilele în care dvs. ne-ați sprijinit cu zdrobitoarea putere a obuzierelor grele într-un mod ideal al camaraderiei de arme. Aceasta, noi, vânătorii de munte din Divizia I de Munte germană, nu o vom uita niciodată. Ca recunoștință pentru faptele dumneavoastră de atunci v-am propus la decorarea cu Crucea de Fier clasa a II-a. În urma unei înștiințări a Armatei germane vi s-a acordat această decorație în ziua de 23 octombrie 1941”¹²⁶.

Comandantul Corpului de Cavalerie, generalul de divizie Mihail Racoviță a înaintat Marelui Cartier General, în data de 18 octombrie 1941, cu nr. 2588, un „studiu asupra reorganizării cavaleriei pe baza experiențelor din cadrul războiului

¹²³ Arhiva M.Ap.N., fond 948, Dosar 593, microfilm 1824, filă microf. 316.

¹²⁴ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția a 3-a, dosar 3250, fila 262.

¹²⁵ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 3250, fila 266.

¹²⁶ Ibidem, fila 267.

actual”¹²⁷, unde se fac referiri importante privind modul cum a acționat artileria în sprijinul acestor trupe de elită.

Din raport rezultă că între 22 iunie și 12 octombrie Corpul de Cavalerie a parcurs 1500 de km de front și a dus lupte succesive pentru eliberarea Bucovinei de Nord și Basarabiei, forțarea Prutului, Nistrului, găsindu-se la 12 octombrie în zona Popova-Mogily, Orlovy-Obitofschaja. În luptele de apărare duse pe râul Nipru, Brigada 6 Cavalerie a avut de apărat un front, în câmp deschis de 25 km împotriva unui adversar superior și extrem de agresiv, iar Brigada 5 Cavalerie a avut un front de 17 km. În această situație brigada a avut 2 regimente călări în linia I și un regiment în rezervă, revenind astfel 8-9 km de front fiecărui regiment. Pentru apărarea acestui front regimentul dispunea de următoarele categorii de armament de artilerie: 6 aruncătoare de 81,4 mm (primite tot de la brigadă), adică un aruncător la 1500 m de front; 6 tunuri anticar (date de la brigadă), adică un tun la 1500 m de front; 60 puști mitralieră, adică o pușcă la fiecare 150 m și aceasta dacă toate ar fi fost puse în linie; 8 mitraliere (de la escadronul mitraliere al brigăzii, deoarece regimentul nu are în dotare), adică o grupă de mitraliere la 2250 m de front; focul individual a circa 200 de trăgători (dacă toți ar fi fost dispuși în linie).

Generalul Mihail Racoviță aprecia că armamentul automat din dotare era insuficient, iar „lipsa aruncătoarelor grele și tunurilor anticar este agravată de faptul că și aceste mijloace nu aparțin organic regimentului. Dacă trecem la brigadă constatăm că după ce și-a împărțit la regimente mitralierele, aruncătoarele și tunurile antitanc nu îi mai rămâne la dispoziție pentru a-și face simțită prezența decât artileria și escadronul mecanizat. În ceea ce privește artileria raportul de 4 baterii (regimentul de artilerie călăreață cu 2 divizioane a 2 baterii -n.a.) pentru 17 km de front ne scutește de orice comentariu. Chiar pentru un front de două ori mai mic, această cantitate de artilerie trebuie socotită cu totul insuficientă mai ales dacă se ține seama și de lipsa artileriei grele” (regimentul nu avea în dotare decât tunuri de câmp cal. 75 mm-n.a.).

Ministrul de război, generalul de divizie Constantin Pantazi, vizitând o baterie de obuziere „Krupp”, cal. 105 mm, model 1916 pe frontul de est

Corpul de Cavalerie a executat forțarea Nistrului (puternic organizat de inamic cu numeroase cazemate) cu rezultate de excepție dând dovadă de un eroism deosebit deși acest tip de o operație era improprie acestor trupe. Așa cum precizează comandantul corpului: „Corpul de Cavalerie a concentrat în zona de trecere toată artileria celor 3 brigăzi, adică 12 baterii, din care 11 au sprijinit acțiunea de forțare, iar una a fost rezervată pentru intervenții în profitul unității cari încadrau atacul pe malul de vest al Nistrului. S-ar părea, l-a prima vedere că această cantitate de artilerie era suficientă pentru o acțiune de forță localizată într-un singur punct; nu trebuie însă să se uite că ajunse pe malul opus, primele elemente trebuiau să îmbrace de la început un arc de cerc (cap de pod inițial) cu dezvoltare de 6-7 km, front care mergea crescând pe măsură ce progresiunea continua spre obiectivele următoare. Înlesnirea trecerii și apoi sprijinul unui front tot mai depărtat și mereu crescând, cu flancuri descoperite cari trebuiau puternic protejate, iată ceea ce trebuia să se realizeze cu 11 baterii, deci cu mai puțin decât valoarea unei artilerii divizionare care după cum se știe, într-un atac obișnuit (nu forțare de cursuri de apă) abia poate satisface nevoile unui front de 2 km. Să mai adăugăm la aceasta înjumătățirea cantității de artilerie în momentul când un prim eșalon de baterii a trebuit să fie trecut la est de Nistru și vom înțelege toate greutatea întâmpinate. Dar, lipsa cea mai mult simțită a fost aceea a artileriei grele. Corpului de cavalerie nu i s-a pus la dispoziție decât o singură baterie de artilerie grea, cu totul insuficientă dacă ținem

¹²⁷ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 2287, fila 50.

seama de numărul mare al obiectivelor justițiabile de calibre superioare (în sectorul corpului s-au cucerit 50 cazemate betonate puternic înarmate și apărate)”.

Privind executarea cercetării se arăta: „cercetarea terestră bazată pe detașamente de descoperire împinse la 20-30 km așa cum prevede regulamentul este inoperantă. Corpul de cavalerie a încercat să completeze acest sistem prin constituirea unor detașamente înaintate (Verausabteilung) astfel: a) după trecerea Prutului s-a constituit detașamentul purtat, Colonel Radu Körne (Regimentul 6 Roșiori purtat, moto-n.a.), escadroanele 2 și 4 moto mecanizate, o baterie din Divizionul 54 Artilerie Grea, un echipaj punți de asalt și 2 plutoane de pionieri care a fost împins pe direcția Edineți-Lipnic; b) pe timpul urmăririi între Nistru și Bug s-a constituit un nou detașament, tot sub comanda colonelului Körne cu misiunea de a informa asupra prezenței și tăriei forțelor inamice pe direcția Gorod-Obodowka-Zabokricica-Savran (pe Bug)”.

Aceste detașamente nu au dat rezultatele scontate, regimentele purtate dovedindu-se inapte pentru astfel de misiuni, iar detașamentele motomecanizate fiind prea slabe în putere de foc și vulnerabile (toate carele „R1” fiind deteriorate sau distruse); „neavând artilerie proprie motorizată sau artilerie de asalt (autotunuri-n.a.) am fost nevoiți să recurgem la tot felul de expediente de foc, pe cât de slab, pe atât de problematic în ceea ce privește oportunitatea dezlănțuirii. Fără mijloace radio adecvate care să permită menținerea legăturii din mișcare cu detașamentele, acestea fiind elementul de bază al acțiunii de urmărire a inamicului dusă de unitățile din Armata a 3-a (se foloseau stații radio tip C.D. și E ce transmiteau doar de pe loc), conducerea se făcea foarte greu. Așa cum se arată în studiu „Lipova, Bersad, Bondurow, Nowe Wasiliewka, Nowe Pawlowka iată câteva din luptele grandioase, dar costisitoare care poate nu ar fi avut loc dacă la nivelul brigăzilor și corpului de cavalerie ar fi existat detașamente de cercetare specializate, organizate și dotate să îngăduie asocierea forței cu viteza fără a da puțință adversarului să se sustragă acțiunii de urmărire și să organizeze noi rezistențe succesive, ce nu au putut fi lichidate numai prin simpla manevră. Insensibil la învăluiri

sau întoarceri, inamicul se crampona la teren pe care îl apăra cu ultima îndărătnicie, reușind să câștige timp.

Carele de luptă și focul unei artilerii de asalt (autotunurile - n.a.), singurele argumente imediat convingătoare în astfel de manevre ne-au lipsit. Din această cauză am fost nevoiți să câștigăm prin lupte grele, ceea ce am fi putut obține fără pierderi și în minimum de timp. Carele de luptă și artileria de asalt își reclamă locul rămas neocupat în organizarea unităților de cavalerie. Datori suntem să le dăm în acest loc și cât mai neîntârziat”.

„Mișcarea lipsită de foc suficient va fi întotdeauna ineficace împotriva unui adversar hotărât să se bată. Este cazul să arătăm că adversarul s-a dovedit foarte sensibil la focurile artileriei care de câteva ori, în situațiuni critice, când atacatorii ajunseseră în apropierea bateriilor a reușit să oprească înaintarea până la dezlănțuirea reacțiunilor din partea apărării”.

Armata a 4-a, subordonată Marelui Cartier General român a primit misiunea să înfrângă rezistențele inamice din zona fortificată de la est de Nistru și apoi să dezvolte ofensiva pe direcția Tighina, Razdelnaia, Odessa.

Bătălia de la Odessa a fost cea mai importantă operație desfășurată de o mare unitate operativă română de nivel de armată, în timpul campaniei din est. Scopul operației a constat în înfrângerea forțelor sovietice aflate între cursurile inferioare ale Nistrului și Bugului, cucerirea marelui port Odessa și asigurarea flancului drept al Armatelor 3 română și 11 germană. Odessa reprezenta principala bază terestră, navală și aeriană, cu o adâncime de aproximativ 40 km, de unde se puteau lansa riposte ofensive asupra României (aproximativ 175 km de Constanța și 500 km de București). Orașul beneficia de patru poziții defensive succesive semicirculare dispuse la intervale de aproximativ 10 km și o poziție intermediară înapoia poziției înaintat, amenajate cu avanposturi, șanțuri anticar, puncte de sprijin și centre de rezistență în cazemate de beton, perimetrul exterior al primei linii de apărare fiind de aproximativ 240 km. Forțele ce apărau orașul însumau aproape 130.000 militari grupați în 7-8 mari unități al căror număr a crescut datorită

imposibilității marinei române de a asigura blocada pe mare.

Armata a 4-a comandată de către generalul Nicolae Ciupercă și ulterior de generalul Iosif Iacobici a angajat treptat următoarele forțe: 6 comandamente de corp de armată (1, 3, 4, 5, 6, 11) cu 22 mari unități, 17 divizii de infanterie (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 21, 1 gardă, 1 grăniceri), divizia blindată, 3 divizii de cavalerie (1,7,9), o brigadă de fortificații, cu un total de 38 regimente de artilerie. La acestea se mai adăugau 7 regimente de artilerie grea (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) și 7 divizioane de artilerie grea independente (36, 37, 41, 45, 47, 51, 55)¹²⁸. Trupele germane au participat la această bătălie cu 7 baterii de artilerie grea (Regimentul 787 Artilerie), un regiment de infanterie, 3 batalioane de asalt și un batalion de pionieri.

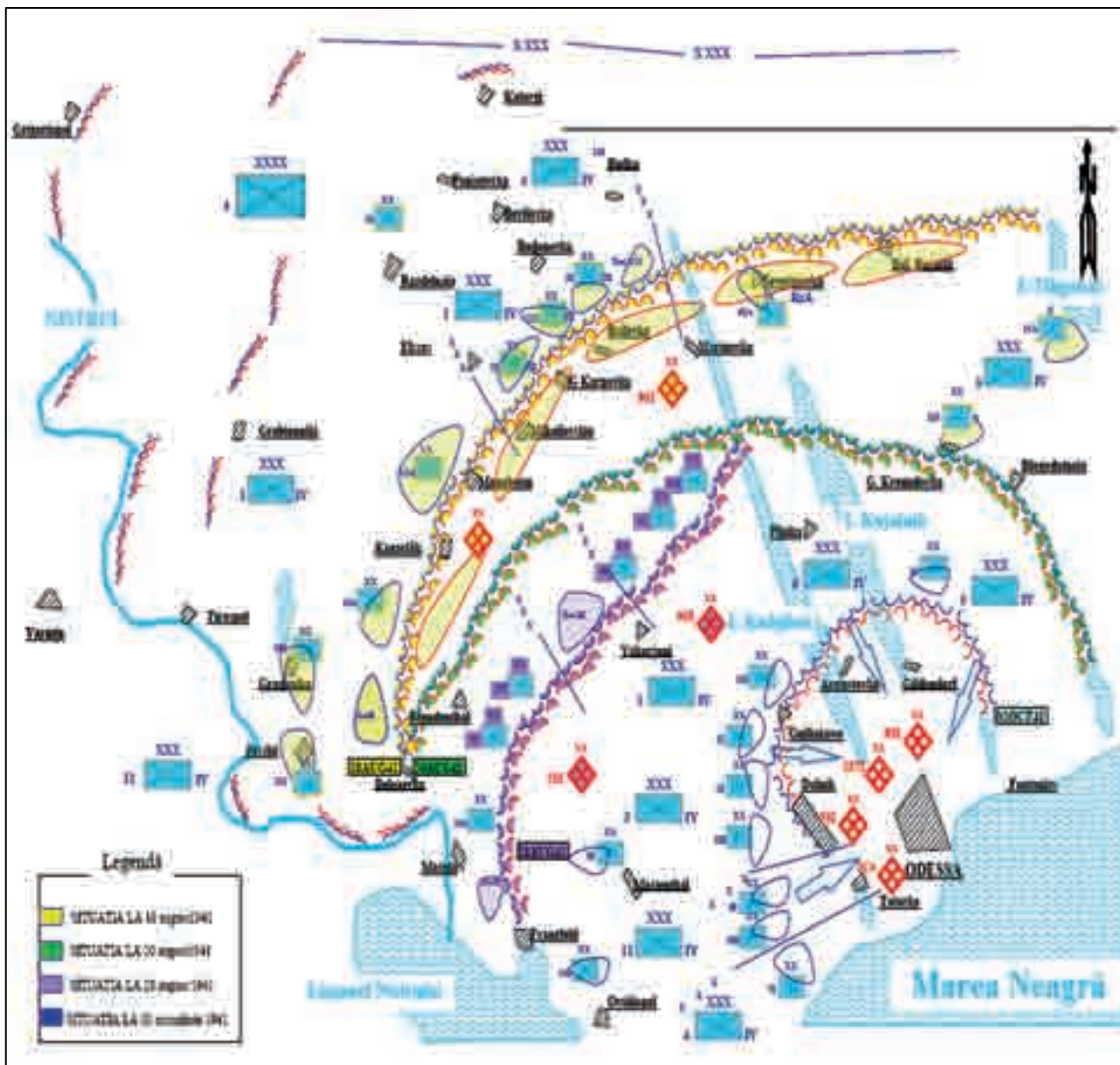
Operațiile militare s-au desfășurat în mai multe faze: inițial în perioada 2-7 august, după trecerea Nistrului, trupele Armatei a 4-a (corpurile 1,3,5,11 cu 8 divizii de infanterie: 3,7,10,11,15,21,1 gardă și 1 grăniceri, divizia blindată și brigăzile 1,7,9 cavalerie) sprijinite puternic de artilerie și aviație au dus lupte grele pe căile de acces spre Odessa. Armata a destinat în sprijin 4 regimente de artilerie grea și un divizion independent. La data de 14 august trupele noastre au luat contact cu poziția înaintată de apărare organizată de sovietici între localitățile Beleaevska, Mannheim, Brilevka, Petromaskoje. Corpul 11 a fost înlocuit (Divizia 10 Infanterie, Brigada 7 Cavalerie) cu Corpul 4 (Diviziile 8 și 14 Infanterie), iar în rezerva armatei a fost adusă Divizia 5 Infanterie. În sprijinul acțiunii armatei au fost destinate 6 regimente de artilerie grea de corp și 5 divizioane de artilerie grea independentă, în total 18 divizioane de artilerie grea cu 216 piese calibru 105 și 150 mm. Trupele sovietice din zona Odessa se apărau pe un aliniament sub formă de arc de cerc, cu flancurile pe litoralul Mării Negre și îndepărtat de oraș spre nord-vest până în dreptul localităților Dalnik, Tatarka. Acest aliniament era bine amenajat genistic, protejat cu șanțuri antitanc și dotat cu forțe numeroase, mijloace de luptă

¹²⁸ Asociația Națională a Veteranilor de Război, „Armata Română în Văltoarea Războiului 1941-1945”, București 2002, p. 93.

puternice-aruncătoare de mine, tunuri și obuziere de diferite calibre. Puternicul sistem de fortificații din jurul orașului, având o adâncime de aproximativ 40 de km, precum și rezistența opusă de trupele sovietice au imprimat luptelor chiar de la începutul lor, un caracter îndârjit, pătrunderile mici în dispozitivul inamic realizându-se cu mari sacrificii. Pentru străpungerea aliniamentului de apărare, jalonat de localitățile Bilevka, Mihailovskie, Kagarlac, Armata a 4-a română a reluat ofensiva fără pregătire de artilerie¹²⁹, în ziua de 18 august, având Corpurile 1, 3 și 5 în eșalonul întâi, executând un atac frontal dinspre nord-vest spre Odessa, în lungul căii ferate Proskurov-Odessa și o manevră de învăluire pe la sud pe direcția Conacul Kagarlac, Kastral. În memoriile generalului de brigadă (r) Ion Mailat, pe front maior în statul major al Corpului 3 Armată se arată¹³⁰: „În dimineața de 18 august trupele corpului de armată au trecut la ofensivă fără pregătire de artilerie (ceea ce a fost o greșeală) (...) Din această cauză, în prima zi de luptă nu s-a putut înainta decât 1-1,5 km cu unitățile Diviziei 7 Infanterie și mai puțin cu cele ale Diviziilor 11 și 3 Infanterie. Artileria divizionară nu a putut distruge cuiburile de mitraliere de sub podețele liniei ferate, fiind protejate cu grinzi groase de beton, în plus și pozițiile de tragere ale bateriilor găsindu-se prea înapoi, la 7-8 km. Ca urmare au rămas pe câmpul de luptă aproximativ 400 de morți și circa 200 de răniți și jumătate din carele de luptă ale batalionului maiorului Spirescu. Am avut nefericirea să fiu trimis de generalul Atanasiu (comandantul Corpului 3 armată - n.a.) pentru a cerceta cauzele acestei tragedii. Fatalitate dar și greșeli incalificabile. Ca urmare generalul David Popescu (fost ministru de interne în primul guvern al generalului Antonescu) venit pe front pentru a se acoperi de glorie a fost îndepărtat de la comanda Diviziei 11 Infanterie, iar comandantul artileriei diviziei înlocuit pentru incapacitate pe câmpul de luptă. Putea fi și mai rău”.

¹²⁹ Ibidem p. 96.

¹³⁰ Asociația Națională a Veteranilor de Război, „Veteranii pe drumul onoarei și jertfei 1941-1945”, p.151.

Acțiunile Armatei 4 române în operația de la Odessa 08-16 oct. 1941

În urma unor lupte grele, de uzură și cu pierderi mari în oameni, marile noastre unități au reușit să înfrângă rezistențele sovietice de pe aliniamentul amintit, însă, în jurul datei de 21 august, au fost oprite din nou pe aliniamentul localităților Franzfeld, Freundenthal, nord-vest Gniliacovo, sud Kubanka, Alexandrova. La 22 august, ofensiva a fost reluată și în urma unor mari sacrificii, marile noastre unități au reușit să ajungă în data de 15 septembrie pe aliniamentul: vest Gniliacovo, vest Dalnik, Tatarka, Limanul Suhoi. Un succes important l-au obținut marile unități de la flancul stâng al Armatei 4, care, acționând între limanurile Kujalnik și Adjalik, au respins trupele sovietice din acest sector spre Odessa, au ajuns pe țărmul Mării Negre, au reușit

încercuirea completă a orașului Odessa și au întrerupt aprovizionările cu armament și materiale prin coridor existent în această zonă.

Între 23-24 august, Corpul 5 Armată a atacat în sectorul de est al orașului Odessa și a reușit să cucerească pozițiile artileriei de coastă sovietice de la Kubanka și localitatea Fontanka. În aceste lupte, pentru prima oară trupele române au fost sprijinite de către artileria germană. După ocuparea pozițiilor de la Fontanka, Armata a 4-a a dispus instalarea în acest sector a unor baterii de artilerie grea cu care s-a început bombardarea sistematică a portului pentru a împiedica desfășurarea traficului naval, compensându-se în acest fel modesta prestație a navelor militare române care evitau confruntările cu flota sovietică.

După 7 zile de lupte deosebit de grele au fost străpunse poziția înaintată și poziția intermediară.

Pentru străpungerea poziției a doua au fost destinate 15 divizioane de artilerie grea cu aproximativ 180 de piese care au sprijinit atacul Corpurilor 11, 1, 4 și 5 Armate aflate în eșalonul întâi, Corpul 3 Armată fiind în eșalonul doi. În dimineața zilei de 28 august, după o pregătire de artilerie de 20-25 minute trupele au trecut la ofensivă, fiind întâmpinate pe tot frontul de o puternică rezistență. În perioada 30 august-2 septembrie sub protecția tirului de artilerie al crucișătorului „*Komintern*” împotriva bateriilor românești de la Fontanka, sovieticii au realizat debarcarea de noi întăriri. Cu toate acestea, până la 6 septembrie s-a reușit străpungerea poziției a doua de apărare, iar începând cu data de 12 septembrie trupele au reluat ofensiva la vest de limanul Hadgibe, după o pregătire de artilerie de 10-15 minute, obținându-se doar mici succese locale. În perioada 21 septembrie - 16 octombrie au avut loc puternice contraatacuri executate de trupele sovietice, care au fost respinse. În data de 22 septembrie, începând cu ora 00.45, după o pregătire de artilerie de 30 minute executată cu tunurile de pe navele de luptă, sovieticii au debarcat trupe între limanurile Bol și Mal Adjalik, la Grigorievka și Cebanka, contraatacând în dimineața zilei la flancul drept al Corpului 5 Armată și pătrunzând aproximativ 9 km. Obiectivul urmărit a fost acela de a anihila artileria grea română instalată la Fontanka, ce stânjenea prin tirul ei activitatea din port. Deși atacul sovietic a produs panică în rândurile trupelor române totuși Corpul 5 Armată a reușit să se regroupeze și să oprească ofensiva sovietică, salvând artileria.

La data de 25 septembrie, mareșalul Ion Antonescu l-a înlocuit pe generalul Nicolae Ciupercă de la comanda Armatei a 4-a române, cu generalul Iosif Iacobici, fost ministru de război. La comanda artileriei armatei a fost numit generalul Dumitru Petrescu. Preluând comanda armatei, generalul Iacobici a trecut la organizarea unei puternice ofensive la aripa dreaptă a Armatei a 4-a române. După aproximativ o lună și jumătate de crâncene încleștări, pe căile de acces ale orașului Odessa, soarta marelui oraș

nu fusese încă decisă. În timp ce Armata a 4-a efectua remanieri în dispozitivul operativ, aducând noi divizii din țară, cu efective complete pentru înlocuirea celor care suferiseră pierderi de peste 50%, comandamentul sovietic a efectuat o operațiune de debarcare a unui puternic desant maritim în zona Cebanka, respingând spre nord trupele române dintre limanurile Kujalnik și Adjalik, iar la 2 octombrie, aducând pe mare noi forțe, a executat o puternică contralovitură cu câteva unități de infanterie și tancuri pe direcția localităților Dalnik, Freudenthal, în fâșia de ofensivă a diviziilor de gardă și 6 infanterie. Începând din noaptea de 2 spre 3 octombrie 1941, trupele române au executat repetate contraatacuri în urma cărora, către 8 octombrie, forțele sovietice care executaseră contralovitura au fost, în parte, anihilate și silite să se retragă dincolo de șanțul antitanc Dalnic și Tatarka, trupele române cucerind satul Gniliakovo.

După o pauză operativă de câteva zile, necesară reorganizării unităților, completării acestora cu efective și muniție, la 12 octombrie generalul Iacobici a hotărât reluarea ofensivei spre Odessa. Aceasta a fost declanșată în zorii zilei de 16 octombrie 1941, cu toate cele 5 corpuri de armată din compunerea Armatei a 4-a. Deși între timp comandamentul sovietic a trecut la evacuarea orașului Odessa și retragerea trupelor la Sevastopol, diviziile române au înaintat greu, într-un teren cu numeroase obstacole naturale și câmpuri de mine.

Cucerirea orașului Odessa, la data de 16 octombrie 1941, după 2 luni de lupte grele a eliminat orice posibilitate de reacție ofensivă a forțelor sovietice la vest de Nistru și pe căile de aprovizionare a trupelor germano-române care acționau dincolo de Bug, imobilizând, totodată, aproximativ 8 divizii sovietice cu un efectiv de 150.000 de oameni.

Armata a 4-a angajat în operațiile de la Odessa aproximativ 350.000 de militari și a înregistrat pierderi care s-au ridicat la peste 90.000 de militari morți, răniți și dispăruți. Cea mai mare parte a trupelor Armatei a 4-a s-au înapoiat în țară, în garnizoanele de reședință la terminarea luptelor. În zona orașului Odessa și pentru paza litoralului a

rămas Corpul 6 Armată, comandat de generalul Dragalina cu Diviziile 1 și 2 Infanterie și artileria acestor mari unități.

Unitățile de artilerie au acționat astfel:

• **Regimentul 3 Artilerie Grea**, comandat de colonelul Dumitru Costovici, a sprijinit începând cu data de 15 august acțiunile ofensive ale Diviziei 11 Infanterie din compunerea Corpului 3 Armată. Cele 2 divizioane au ocupat poziții de tragere în zona Pietro-Evdocheva și au deschis focul în zorii zilei de 16 august asupra rezistențelor inamice din apropierea gării Karpova și de pe șoseaua Bujatesky-Egorovka și asupra bateriilor inamice de pe liziera satului Egorovka, acțiuni care au durat până în data de 22 august. În această zi, Divizia 11 Infanterie, în urma unei pregătiri de artilerie de 15 minute, executată cu artileria diviziei și Regimentul 3 Artilerie Grea, a reluat atacul, reușind să cucerească satul Polijovo, din apropierea limanului Hadgibe. Totodată, a reușit să respingă inamicul spre Odessa, până pe aliniamentul Lichtenthal-Volonovka. În ziua de 23 august, în ciuda faptului că regimentul a fost supus unor puternice bombardamente ale aviației inamice, care în câteva rânduri au lovit pozițiile de tragere ale bateriilor, a executat numeroase trageri de contrabaterie în zona Volonovka și Gniliacovo. În zilele de 24-25 august, regimentul a sprijinit cu foc atacul executat de Regimentul 19 Infanterie, executând trageri de distrugere asupra unor cazemate inamice din zona satului Polijovo, trageri de oprire asupra unor forțe inamice situate la 1 km vest satul Gniliacovo. În ziua de 29 august, regimentul a fost supus din nou unor puternice bombardamente ale aviației și artileriei inamice, care au lovit în special poziția de tragere a Bateriei 3, trei subofițeri fiind scoși din luptă, unul ucis și doi răniți grav. În repetate rânduri, în ciuda bombardamentelor, regimentul a executat trageri pentru oprirea contraatacurilor inamice cu scopul recuceririi satului Octabri, precum și trageri de contrabaterie asupra unor subunități inamice de artilerie, indicate personal de colonelul Georgescu, comandantul artileriei corpului de armată. Astfel de misiuni au fost executate de regiment în tot intervalul cuprins între 30 august și 4 septembrie. În urma ordinului de operații din 5 septembrie al Corpului 4

Armată, ambele divizioane au sprijinit în ziua de 6 septembrie atacul executat de Batalionul 1 din Regimentul 4 Dorobanți de-a lungul căii ferate spre Odessa. Conducerea focului a fost asigurată de colonelul Costovici, care în această zi a avut în subordine și Dizionul 2 din Regimentul 26 Artilerie. „*La ora 06.30 (se menționează în registrul istoric al regimentului n.a.) începe pregătirea de artilerie foarte puternică și bine plasată de-a lungul căii ferate. Divizionul 2 execută foc de baraj pe baza de plecare chiar în capul infanteriei inamice, deoarece infanteria noastră s-a retras cu 400 de metri pentru a putea executa acest lucru*”¹³¹. Referindu-se la procedeul folosit, cel care a înscris datele în registrul istoric ne informează: „apoi se trage pe salturi de 50 de metri, câte o salvă de baterie, progresând până la 600 de metri de la punctul de plecare”. Cu tot focul artileriei, infanteriștii români au fost opriți după ce au înaintat aproximativ 400 de metri de barajul executat de inamic cu întregul armament automat. Generalul Ilie Șteflea, care conducea personal atacul de la punctul de comandă a ordonat încetarea acțiunilor și reluarea acestora în ziua următoare. În ziua de 7 septembrie inamicul a trecut însă la contraatac în repetate rânduri, cu sprijin puternic de aviație. Datorită intervenției artileriei din sector, în special a Regimentului 3 Artilerie Grea și a Regimentului 11 Artilerie Fortificații, care avea în dotare tunuri calibru 120 mm „*De Bange*”, toate reacțiile ofensive inamice din această zi au fost oprite. În ziua de 8 septembrie, regimentul a primit ordinul de a sprijini executarea unui atac puternic cu unitățile din compunerea Corpului 11 Armată, care avea drept obiectiv limanul îngust de la sud de orașul Odessa, pentru a separa forțele sovietice din zona Ovidiopol de cele din Odessa. Pentru sprijinirea acestor mari unități române, comandantul artileriei Armatei a 4-a a înființat pentru prima oară în acest război, în afara grupărilor de ansamblu ale corpurilor de armată și o puternică grupare de ansamblu a armatei compusă din: Regimentul 3 Artilerie Grea, Divizionul 47 Artilerie Grea Independent (3 baterii tunuri 105 mm), Divizionul 41 Artilerie Grea Independent (3 baterii tunuri 105 mm), aflate deja în poziții de tragere în zona localității

¹³¹ Arhiva M.Ap.N., fond 1292, Dosar 15, fila 67.

Friedenthal, la vest de Odessa. La acțiunile grupării de ansamblu a participat și Divizionul 51 Artilerie Grea Independent (3 baterii obuziere calibru 150 mm), care acționase în sprijinul unei divizii germane. În ziua de 11 septembrie, Divizioanele 47 și 51 Artilerie Grea Independent au constituit o subgrupare de sprijin comandată de locotenent-colonelul Constantin Ionescu, comandantul Divizionului 47, care a fost dată la Divizia 1 Grăniceri. În locul acestor divizioane, Gruparea de ansamblu a armatei a fost completată cu Divizioanele 45 și 55 Artilerie Grea Independent. Pentru a ușura conducerea celor 5 divizioane de artilerie grea, s-a adoptat hotărârea constituirii a două subgrupări de ansamblu de armată: una formată din cele două divizioane menționate mai sus, sub comanda locotenent-colonelului Eugen Stătescu, comandantul Divizionului 45 și a doua subgrupare formată din Regimentul 3 Artilerie Grea și Divizionul 47 Artilerie Grea Independent, condus de colonelul Costovici. Cu această structură organizatorică, în ziua de 12 septembrie s-a efectuat o pregătire de artilerie în urma căreia infanteria a trecut la atac pentru cucerirea localității Dalnik. Pe timpul atacului, subgruparea condusă de colonelul Costovici a executat trageri de contrabaterie în zona nord-vest Odessa, iar subgruparea comandată de locotenent-colonel Stătescu, având la dispoziție un avion pentru reglarea tragerilor, a executat trageri precise asupra bateriilor antiaeriene inamice. În ziua de 18 septembrie, gruparea comandată de colonelul Costovici s-a deplasat mai la sud, ocupând poziții de tragere la est de satele Neuburg și Marienthal, în fâșia de ofensivă a Diviziei 8 Infanterie din Corpul 1 Armată. În aceste zile, gruparea a sprijinit cu foc Divizia 8 Infanterie, care a executat un atac pentru cucerirea Colhozului Bugovskaia, aflat pe botul de deal dintre satele Dalnik și Tatarka. Totodată, gruparea a executat numeroase trageri de contrabaterie cu ajutorul avionului de reglaj și trageri de interdicție pe șoseaua Dalnik-Tatarka și contra trenului blindat descoperit la periferia de vest Odessa. În vederea lovirii instalațiilor portuare din oraș, în ziua de 6 octombrie regimentul a ocupat poziții de tragere în apropierea satului Gross-Liebenthal de unde a executat misiunile ordonate de către comanda Corpului 11 Armată, până la căderea orașului în

data de 16 octombrie. La data de 18 octombrie regimentul a primit ordin să se reîntoarcă în țară, în garnizoana de reședință Galați, unde a ajuns la 24 octombrie. Bilanțul participării la luptele de la Odessa a fost următorul: 23 de morți (un sergent major, 2 sergenți, 3 caporali și 17 soldați) cei mai mulți căzuți eroic în luptele de la Friedenthal, Vigoda și Neuburg, pe timpul bombardamentelor aviației și artileriei inamice. Numărul răniților s-a ridicat la 37 de oameni. În ceea ce privește tehnica, pierderile au fost minime, 2 autocamioane și o remorcă fiind avariate.

• **Regimentul 7 Artilerie Grea**, comandat de colonelul Alexandru Dobriceanu, a fost subordonat Corpului 3 Armată. Începând cu data de 14 august, Regimentul 7 Infanterie a sprijinit ofensiva Diviziei 7 Infanterie. În ziua de 20 august, regimentul a executat numeroase trageri de neutralizare a rezistențelor inamice din zona gării Carpovo și a satului Mihailovskaia în urma cărora a fost citat de către comandantul Armatei a 4-a, prin ordinul zi din 20 august.

Între 1 septembrie și 16 octombrie 1941, Regimentul 7 Artilerie Grea a ocupat poziții de tragere în zonele Dubinovo, sud Usatovo și a sprijinit unitățile noastre care au cucerit satele Gniliacovo, Balka, nimicind rezistențele inamice aflate la nord-vest de Odessa și stăvilind contraatacurile inamice.

Reliefând activitatea și misiunile de foc executate de regiment în această perioadă, generalul de divizie Vasile Atanasiu, comandantul Corpului 3 Armată sublinia în Ordinul de zi nr. 39 din 28 septembrie 1941: „Citez prin ordin de zi pe Corpul 3 Armată, ofițerii, subofițerii și trupa bravului Regiment 7 Artilerie Grea, care în toate operațiunile a susținut cu foc eficient atacul dat de diviziile din subordine, asupra rezistențelor inamice. În operațiunile de trecere a Prutului și a Nistrului, Regimentul 7 Artilerie Grea a combătut, cu mare eficacitate bateriile inamice înlesnind prin aceasta forțarea celor două mari obstacole. În luptele din jurul Odesei, bravii tunari ai regimentului au executat eficient peste 50 de contrabaterii din care 10 au fost complet distruse”¹³². Pentru faptele de luptă, prin Ordinul de Zi nr. 40 din 1 septembrie au fost decorați astfel: cu Ordinul „Coroana României”, clasa a V-a - 16 ofițeri;

¹³² Arhiva M.Ap.N., fond 1296, Dosar 7, fila 8.

cu medalia „*Bărbăție și credință*”, clasa a II-a, un număr de 13 subofițeri, iar cu medalia „*Bărbăție și credință*“, clasa a III-a, un număr de 210 gradați și soldați. Totodată, drapelul regimentului a fost decorat, conform Înaltului Decret nr. 1181 din 7 mai 1943, cu Ordinul Militar „*Mihai Viteazul*”, clasa a III-a.

● **Regimentul 5 Artilerie Grea**, comandant de colonelul Rudolf Roman, din organica Corpului 5 Armată a trecut Nistrul în ziua de 3 august. În data de 8 august Bateria 1 Tunuri Lungi, comandată de căpitanul Dumitru Popescu a fost pusă la dispoziția Brigăzii 1 Cavalerie unde a adus o contribuție importantă la succesul luptelor duse de această unitate. La data de 12 august regimentul a ocupat poziții de tragere la Cubanka, până la data de 21 august, fiind singura unitate de artilerie grea în sectorul de nord-est al orașului Odessa. Prin tragerile în adâncime, executate până la 17 km „*regimentul a contribuit la respingerea inamicului spre Odessa și la sfărâmarea contraloviturilor disperate și repetate ale acestuia*”¹³³. În toată perioada amintită mai sus, deși a acționat pe un front larg și cu un consum de muniție limitat, Regimentul 5 Artilerie Grea, în afara misiunilor sale principale de contrabaterie, interdicție și hărțuire, ordonate de către comandantul Corpului 5 Armată, generalul Aurelian Son, a sprijinit cu o mare eficacitate acțiunile executate de către Brigada 1 Cavalerie și Divizia 15 Infanterie. De la data de 21 august, Bateria 1 Tunuri Lungi a primit misiunea de a executa trageri contra vaselor de război inamice. Pentru aceasta a ocupat o poziție de tragere avantajoasă pe malul mării, la est de limanul Bol Adjalik și prin tragerile executate a reușit să împiedice debarcarea de trupe și echipamente în portul Odessa și chiar să producă avarii importante unora din aceste vase inamice. Plin de admirație pentru bravura și spiritul de sacrificiu dovedite de personalul acestei baterii, comandantul regimentului consemna în Ordinul de Zi nr. 69 din 19 octombrie: „*Tot timpul luptelor aprige duse de regiment contra rușilor, Bateria I s-a remarcat prin bravura și destoinicia comandantului, căpitanul Popescu, a ofițerilor, subofițerilor și trupei. Fiind detașată la Brigada 1 Cavalerie și apoi la*

Brigada 9 cavalerie, în luptele de la est de limanul Bol Adjalik a atras admirația tuturor față de atitudinea vitejească avută. Ulterior, având misiunea să împiedice apropierea vaselor de război sovietice, de țârm, a angajat deseori lupte în care toți tunarii s-au comportat vitejește.

În luptele din ziua de 22 septembrie 1941, inamicul debarcat la Cebanka, în spatele bateriei, înaintând, bateria a întors tunurile înapoi deschizând focul cu efect asupra lui. În ziua de 16 octombrie 1941, în cursul înaintării trupelor noastre spre Odessa în urmărirea inamicului, comandantul bateriei, neținând seama de minele semănate pe tot câmpul, s-a avântat spre primele linii căzând rănit. Pentru a cinsti faptele și conduita ostășească exemplară a Bateriei 1 o citez prin ordin de zi pe regiment dând-o ca pildă de bravură și spirit de sacrificiu. **În regiment va purta titlul de „Bateria de fier”**¹³⁴.

Celelalte trei baterii ale regimentului au executat în ultima decadă a lunii august, 87 de misiuni de contrabaterie reușind să neutralizeze focul puternic al artileriei inamice din jurul orașului Odessa. Trageri de interdicție s-au de sprijin s-au executat și pe șoseaua Odessa Krijanovka, pe timpul atacurilor executate de Diviziile 15 și 13 Infanterie, în special pentru cucerirea satului Gildendorf și pentru oprirea contraatacurilor inamice, în zona văii Cernaia.

În zilele de 11-15 septembrie, Divizionul 2 al regimentului a lovit în plin mai multe rezervoare de benzină din zona portului Odessa, coloanele de fum rezultate fiind vizibile de la zeci de kilometri.

Începând cu ziua de 17 septembrie, până la cucerirea orașului, Regimentul 5 Artilerie Grea a contribuit prin tragerile executate la reușita atacurilor Diviziei 13 Infanterie, în mod special ale Regimentului 22 Infanterie care a acționat în zona Cebanka. Pentru modul în care a acționat, la data de 1 noiembrie 1941, generalul Gheorghe Rozin, comandantul Diviziei 13 Infanterie a trimis comandantului regimentului o scrisoare de mulțumire în care, printre altele arată: „*În momentul în care Divizia 13 Infanterie se desparte de prețiosul ei colaborator, Regimentul 5 Artilerie Grea, țin să vă aduc*

¹³³ Arhiva M.Ap.N., fond 1294, Dosar 1, fila 5.

¹³⁴ Ibidem, Dosar 1, fila 7.

mulțumirile mele, pentru modul în care ați acționat alături, timp de 40 de zile de luptă. Valoarea acestei colaborări și aportul pe care regimentul l-a adus la luptele glorioase ale diviziei, pe frontul de la Odessa nu le poate prețui nimeni mai bine decât mine, care v-am văzut zi de zi, ceas de ceas, ziua și noaptea, nedormiți, neclintii alături de mine pentru ca sprijinul de foc al artileriei grele să fie precis și oportun. Ați reușit încă să câștigați încrederea infanteriei în puterea focului artileriei și alături de artileria Diviziei 13 Infanterie să împlântați groază în rândurile dușmanului, ai cărui prizonieri au mărturisit unanim cât de precis și ucigător este tirul artileriei noastre. Pentru toate aceste reale servicii aduse Diviziei 13 Infanterie adresez mulțumirile mele pe care vă rog să le aduceți la cunoștință ofițerilor și ostașilor Regimentului 5 Artilerie Grea”¹³⁵.

La rândul său, generalul de divizie Aurelian Son, comandantul Corpului 5 Armată arăta în Ordinul de Zi nr. 39 din 27 octombrie 1941: „În asediul portului Odessa, bateriile acestui regiment au realizat efecte de distrugere remarcabile asupra instalațiilor portuare și vaselor sovietice, cu toate că aceste baterii erau supuse unui violent bombardament din partea flotei de război inamice. Pentru aceste fapte de arme, care dovedesc perfectă pregătire, curaj, spirit de sacrificiu și energie și care onorează pe comandantul, ofițerii și trupa unității, citez Regimentul 5 Artilerie Grea prin ordin de zi pe Corpul 5 Armată”¹³⁶.

După cucerirea orașului Odessa, Regimentul 5 Artilerie Grea s-a reîntors în garnizoana de reședință, Focșani, unde la 7 noiembrie 1941, drapelul de luptă al unității a fost decorat cu Ordinul „Steaua României”, clasa a IV-a, cu spade și panglică de „Virtute Militară”, în grad de ofițer. Tot cu acest prilej, în cadrul unei slujbe religioase, la care a participat întregul efectiv, au fost comemorați cei 13 eroi care au căzut în luptele de la Țiganca și Odessa: locotenentul (r) Iancu Popa, caporalul Ioan Răileanu, soldatul Ioan Dobrin (căzuți la Țiganca); sergenții Alexandru Drug, Vasile Burlacu, Mărgărit Măgureanu, caporalii Ioan Coman, Vasile Bucureșteanu, soldații Vasile Hurmuzachi,

¹³⁵ Arhiva M.Ap.N., fond 1294, Dosar 1, fila 9.

¹³⁶ Arhiva M.Ap.N., fond 1294, Dosar 629, fila 299.

Ghenade Stock, Nicolae Rolea, Radu Apostol (căzuți la Odessa, cei mai mulți în urma bombardamentelor aviației inamice). Totodată, un număr de 23 ofițeri, 6 subofițeri și 69 de sergenți și soldați au fost distinși cu ordine și medalii. Printre aceștia, numărându-se colonelul Rudolf Roman, decorat cu ordinul „Coroana României”, clasa a II-a, cu spade și panglică de „Virtute Militară”, în grad de comandor și maiorul Marin Dumitrescu (comandant divizion) cu ordinul „Steaua României”, clasa a V-a.

● **Regimentele 8 și 51 Artilerie** din organica Diviziei 7 Infanterie au avut o contribuție meritorie la luptele de la Odessa.

Regimentul 8 Artilerie, comandat de colonelul Gheorghe Mosiu a sprijinit înaintarea Regimentului 16 Dorobanți din Divizia 7 Infanterie, încă de la data de 11 august, ocupând poziții de tragere cu Divizionul 1 în zona stației de cale ferată Eremiewka și cu Divizionul 2 la sud de aceeași locație¹³⁷. La această dată, inamicul apăra cu înverșunare aliniamentul: marginea de nord a localității Mihailovskaia, stația de cale ferată Karpova, oprind înaintarea unităților Diviziei 7 Infanterie. Pentru străpungerea acestui aliniament, divizia a trecut la ofensivă în ziua de 18 august, pe direcția: stația de cale ferată Calontawka, satul Vasilewka.

Regimentul 8 Artilerie a sprijinit atacul Regimentul 16 Dorobanți care a început la ora 3 și 30 minute după o pregătire de foc de 30 minute. Deși atacul, bine pregătit, a debutat în condiții bune, după numai 300-400 metri parcurși de dorobanți, întregul dispozitiv al diviziei a fost suspus unui violent bombardament de artilerie de toate calibrele. Cu toate că în zona observatoarelor fumul și praful redusese vizibilitatea la câțiva metri, bateriile regimentului au continuat tragerile conduse de observatoarele înaintate aflate în primele linii ale dorobanților. Deoarece zona în care înaintaseră dorobanții nu a fost complet curățată, militarii Regimentului 16 Dorobanți s-au trezit atacați din spate de pușcașii sovietici ascunși în dispozitiv. Chiar comandantul regimentului a fost grav rănit, motiv pentru care colonelul Gheorghe Mosiu a luat comanda unității conducând atacul în continuare. În jurul orei 9.00, dorobanții au ajuns în zona

¹³⁷ Arhiva M.Ap.N., fond 1213, Dosar 3.

gării Karpova, moment în care inamicul a dezlănțuit un puternic baraj de armă automată și aruncătoare de mine. Locotenentul Leon Burchi, comandantul Bateriei 2 Tunuri, aflat în prima linie, de unde conducea focul bateriei, a fost grav rănit la ambele picioare. Comanda bateriei a fost preluată de către locotenentul Nicolae Tudoran, ofițerul orientator al divizionului care a dirijat focul bateriei, împotriva rezistențelor inamice de la gara Karpova. Celelalte baterii ale divizionului „*au executat în mod eficace* (se subliniază în registrul istoric al regimentului) *sprijinul infanteriei în zona de acțiune, dând posibilitatea dorobanților noștri să înainteze*”. Cu această ocazie s-au remarcat din nou comandanții grupurilor de comandă ale bateriilor și divizionului care au refăcut legăturile telefonice sub focul inamic și au menținut tot timpul legătura cu infanteria noastră. Astfel, sublocotenentul Victor Crăciunoiu observatorul înaintat al Bateriei 3, a fost rănit în linia întâi a infanteriei, sublocotenentul Sotir Caragață, observatorul înaintat al Bateriei 5, a fost lovit mortal de gloanțe, fiind primul ofițer al regimentului căzut la datorie. Acest ofițer a fost tot timpul, de la începerea luptelor la observatorul înaintat, cerând singur acest lucru. Comandantul Bateriei 5, căpitanul Ioan Mihail, constatând că nu are legătură cu observatorul înaintat, a plecat personal spre acesta pentru a conduce personal focul, însă pe traseu a fost grav rănit la un picior. Deși rana sângera puternic, ofițerul a refuzat să fie evacuat, iar după ce a fost pansat de sanitarii regimentului, a rămas la observatorul înaintat de unde a condus focul bateriei. Gestul ofițerului a avut darul să ridice moralul dorobanților Batalionului 3 din Regimentul 16 Dorobanți, rămași fără comandant, care sprijiniți de artilerie au reușit să cucerească obiectivul ordonat: înălțimile de la sud-vest de gara Karpova, drumul dintre Karpova și Mihailowka, satul Mihailowka. Prima zi de lupte s-a încheiat pentru Regimentul 8 Artilerie cu pierderea a 13 oameni, iar în ziua de 14 august, în urma unui atac al aviației a înregistrat încă 5 răniți. În ziua următoare, inamicul a executat o puternică tragere de contrabaterie, în special asupra Bateriei 4, din Divizionul 2 Obuziere. Un proiectil inamic a căzut chiar pe chesonul obuzierului 4, iar altul

pe antetrenul obuzierului 2, producând moartea frunțașilor Artenie Maciujac și Haralambie Fuiciuc, și a soldatului Grigore Gavril, dar și rănirea gravă a sergentului Nicolae Dumbrăvescu, caporalului Gheorghe Poșteanu și soldatului Vasile Mitrofan¹³⁸. Totodată, au fost omorâți 12 cai, două obuziere rămânând fără atelaje, deci, în imposibilitatea de a se mai deplasa.

În ziua de 19 august Divizia 7 Infanterie a reluat atacul, artileria regimentului sprijinind acțiunile ofensive, având pozițiile de tragere la 1 km nord-est de localitatea Pervomaischi (Divizionul 1) și la 1 km vest gara Karpova. În ziua de 21 august, căpitanul Ioan Mihail, aflat în prima linie la conducerea Bateriei 5, a fost ucis de gloanțele inamice.

Pentru observatorii de artilerie impedimentul cel mai mare a fost terenul perfect plat, conducerea focului fiind posibilă doar cu ajutorul observatorilor înaintați. Din cauza pierderilor suferite, în data de 22 august, în locul Regimentului 16 Dorobanți a fost introdus în luptă Regimentul 37 Infanterie, care la ora 10.00 a reluat ofensiva pe direcția Vigoda, sud Garadinic, după o pregătire de artilerie executată de Regimentul 8 Artilerie, de 20 de minute. După declanșarea atacului regimentul a executat un „*baraj rulant de 500 de metri, continuat apoi prin bombardamente succesive, la cererea infanteriei*”¹³⁹, acțiunea infanteriei finalizându-se prin cucerirea aliniamentului gara Vigoda, vest Octabri, și a satului Berezni. Atacul diviziei a continuat în zilele de 24 și 25 august, fiind susținut cu o scurtă pregătire de foc de aproximativ 10 minute. În aceste zile inamicul a executat puternice bombardamente de artilerie asupra pozițiilor regimentului care au fost anihilate prin trageri de contrabaterie conduse de către ofițerii aflați în observatoarele înaintate. S-au remarcat locotenentul Mircea Alexandrescu, comandantul Bateriei 3, sublocotenentul Mihai Iordănescu, observator în grupul de comandă al Divizionului 1, și sublocotenentul Octavian Teodorescu, observator al Bateriei 3, toți trei răniți grav în timp ce conduceau tragerile. În cele două zile de lupte, în plus față de cei 3 ofițeri, Regimentul 8 Artilerie a mai avut următoarele pierderi: caporalii

¹³⁸ Ibidem, fila 34.

¹³⁹ Ibidem, fila 37.

Vasile Condurachi și Dumitru Timeș, căzuți la datorie și răniți: elevul plutonier Gheorghe Ruscior, sergentul Petre Nițulescu, soldații Gheorghe Grumezea, Adrian Neagu, Petre Ciocan și Gheorghe Buzatu.

În perioada 26-31 august 1941, Regimentul 8 Artilerie a constituit gruparea de ansamblu divizionară nr. 2, condusă de locotenent-colonelul Ovidiu Apostoleanu, pentru sprijinul Diviziei 6 Infanterie, care a înlocuit, pentru câteva zile Divizia 7 Infanterie, scoasă de pe front pentru refacere. „În ziua de 2 septembrie 1941, orele 16.00 (se consemnează în registrul istoric al regimentului), s-a produs un contraatac inamic sprijinit de 3 care de luptă în sectorul companiilor 6 și 7 din Regimentul 14 Dorobanți (din Divizia 7 Infanterie reintrodusă în luptă - n.a.). Infanteria se retrage câteva sute de metri, însă observatorii înaintați ai regimentului rămân la posturile lor, oprind contraatacul inamic și distrugând cele 3 care de luptă”¹⁴⁰. În această acțiune s-a remarcat sublocotenentul Mircea Dănilă, comandantul plutonului 1 din Bateria 2 care a tras cu un tun antitanc, ai cărui servanți din Regimentul 14 Dorobanți fuseseră răpuși, reușind să imobilizeze un tanc inamic și să captureze toți membrii echipajului. Celelalte 2 tancuri au fost distruse de tunarii Bateriei 1, comandate de locotenentul Gheorghe Costandache. În timpul acestor lupte au căzut la datorie: sergentul T.R. Gheorghe Pricop, soldații Gheorghe Halat, Ioan Diaconu și au fost răniți sublocotenentul Vasile Diaconu, comandantul Bateriei 1 Tragere, elevii plutonieri Andrei Macoveschi și Ioan Ionescu, sergentul Vasile Vatra, caporalii Gheorghe Ianoș, Alexandru Bârsan și soldații Petre Mihai, Vasile Moisa, Constantin Mănescu, Vasile Aniței, Vasile Petruț, Petre Mariciuc, Anton Vatmaniuc, Aurel Târnoveanu.

Începând din data de 16 septembrie, Regimentul 8 Artilerie a sprijinit succesiv Regimentele 8, 32 și 14 Dorobanți, fiecare divizion fiind dat în sprijinul direct al unui batalion de infanterie. Timp de 2 săptămâni, cele două divizioane au executat zilnic pregătiri de artilerie a căror durată s-a scurtat mult, la 10-15 minute, din cauza lipsei muniției.

¹⁴⁰ Ibidem, fila 45.

În noaptea de 28 spre 29 septembrie Divizia 7 Infanterie a fost înlocuită cu Divizia 10 Infanterie, Regimentul 8 Artilerie fiind cantonat în satul Neuburg. În 29 septembrie, inamicul a executat cu artileria de coastă un puternic bombardament asupra satului, producând regimentului pierderi: 4 morți și 3 răniți.

După 4 zile de refacere și odihnă, Divizia 7 Infanterie a fost introdusă din nou în luptă în zona Lenintal-Vacarjani, împreună cu Regimentul 8 Artilerie. În aceste acțiuni, regimentul a sprijinit Regimentul 16 Dorobanți să oprească atacurile inamice din vestul localității Dalnik, la joncțiunea dintre Diviziile 7 Infanterie și 1 Grăniceri. „În această zi (se menționează în registrul istoric al regimentului) s-au executat două pregătiri de artilerie. Prima la ora 9.00, timp de 15 minute, iar a doua la ora 13.00 timp de 30 minute, însă inamicul este puternic organizat, înaintarea s-a făcut încet, infanteria fiind oprită la câțiva metri de la pornire... Inamicul a reacționat foarte puternic, în special cu artileria, bateriile noastre fiind ținute sub focul inamic timp de 4 ore”¹⁴¹. În continuare se mai arată că un proiectil greu a căzut lângă obuzierul 4 din Bateria 4, avariindu-l complet, iar „întregul nostru dispozitiv a fost bătut de inamic cu artileria grea. Postul de comandă al grupării a fost ținut timp de 5 ore sub focul artileriei grele. În cursul nopții inamicul a executat două contraatacuri puternice la ora 9 și la ora 11.30, amândouă au fost respinse prin focul artileriei”.

În perioada 4-16 octombrie, Regimentul 8 Artilerie a sprijinit Batalionul 1 din Regimentul 16 Dorobanți până la finalizarea luptelor, participând la lupte grele în sectoarele vest Tatarka, satul Limanul Uscat. După finalizarea luptelor, în perioada 18 octombrie - 4 noiembrie regimentul s-a deplasat de la Odessa la Botoșani unde a fost primit triumfal. Pentru participarea la operațiile de la Odessa regimentul a fost citat prin Ordinul de Zi nr. 59 din 4 decembrie 1941, de comandantul Corpului 3 Armată, generalul Vasile Atanasiu și prin Ordinul de Zi nr. 105 din 15 ianuarie, de comandantul Diviziei 7 Infanterie, general Olimpiu Stavrat.

Acțiunile Armatei a 4-a au fost sprijinite în mod treptat de o mare cantitate de artilerie,

¹⁴¹ Ibidem, fila 59.

în total 373 de baterii cu 1372 de piese, dintre acestea, 22 % (79 baterii) aveau în înzestrare material modern cu o mare putere de foc și mobilitate, fiind tractate auto. Trebuie menționat că 186 de baterii, adică 55 % din total erau baterii de tunuri de câmp calibru 75 mm, eficiente în tragerile asupra infanteriei descoperite, dar total inadecvate în tragerea asupra obiectivelor adăpostite, tancurilor și lucrărilor de fortificații. Existența unei singure baterii de tunuri antitanc calibru 47 mm la fiecare divizie (brigadă) a fost cu totul insuficientă și ineficientă prin calibrul mic. Durata pregătirii de foc a artileriei a fost în general scurtă, 10-30 minute, influențată de lipsa unor date de cercetare privind natura și tăria unor obiective, dar mai ales cauzate de lipsa cantităților de muniție necesară. Lipsa pregătirii de foc de artilerie de la începutul luptelor a fost o mare greșeală. În cele 70 de zile de luptă, Armata a 4-a a luptat eroic, cu un înalt spirit combativ și de sacrificiu, obținând o victorie dureroasă, pierzând 90.020 militari (morți, răniți și dispăruți), 26,5% din efectiv, adică o medie de aproximativ 1.300 de ostași zilnic¹⁴². Ca învățăminte generale legate de bătălia de la Odessa se impune a aminti: adoptarea unor soluții inițiale nerealiste de cucerire a orașului din mișcare, datorate lipsei de informații; trecerea la ofensivă fără o pregătire de artilerie corespunzătoare sau chiar fără pregătire de foc (18 august), mai ales din cauza cantităților mici de muniție, a fost greșită, deoarece a avut drept consecință pierderi mari în rândul atacatorilor și succese parțiale reduse; lipsa unor măsuri aeriene și navale de blocare a orașului, ceea ce a dus la aprovizionarea și debarcarea permanentă a forțelor inamicului, precum și retragerea lor nestingherită în noaptea de 15 spre 16 octombrie 1941. Artileria a avut un rol important în atenuarea acestor neajunsuri mai ales în ceea ce privește realizarea blocadei orașului. Astfel, prin instalarea la Fontanka de baterii de artilerie grea s-au reușit bombardarea portului Odessa, împiedicarea traficului naval și aprovizionării de pe mare.

În toamna anului 1941, mareșalul Ion Antonescu, conducătorul statului, a ordonat

¹⁴² Asociația Națională a Veteranilor de Război, „Armata Română în Vâltoarea Războiului 1941-1945”, București, 2002, p.107.

realizarea unei anchete pentru identificarea cauzelor ce au determinat pierderile mari suferite de către trupele române în această operație. Dosarul întocmit s-a numit „**Cauzele pentru care Armata Română nu a putut avea o victorie strălucită la Odessa**”¹⁴³ și a fost semnat de către șeful Secției 3 Operații din Marele Stat Major, colonelul Alexandru Gavrilescu.

Ca o constatare generală, se preciza în dosar, că lipsa antrenamentului fizic a avut drept rezultat „*neobișnuința de a suporta rigorile vieții de campanie, ceea ce a atras după sine o scădere sensibilă a moralului*”. Instrucția desfășurată din timp de pace nu a cultivat spiritul ofensiv, războinic, curajul și spiritul de sacrificiu. Se menționează situația materialului anticar care a fost ținut adesea la începutul luptelor în spatele artileriei. „*A trebuit să treacă timp îndelungat pentru ca teama de carele de luptă să fie învinsă. Cu timpul, după ce soldații au văzut efectele tunurilor anticar au câpătat încredere în armament și nu au mai dat înapoi la apariția carelor de luptă inamice*”. Legat de nivelul de instrucție în întrebuințarea armamentului de artilerie se arăta: „*ostașii cu care unitățile au intrat în luptă cunoșteau în general materialul din punct de vedere tehnic, însă funcțiunile principale (ochitor, trăgător) nu erau cunoscute decât de unul, maxim doi oameni; scoaterea acestora din luptă a echivalat aproape cu scoaterea însăși a piesei din serviciu*”.

Analizând focul artileriei se clarificau următoarele aspecte: „*s-a obiectat că unele atacuri nu au reușit, deoarece durata pregătirii de foc a fost mică, în general de 10 minute. Dar chiar când durata pregătirii a fost sporită până la 1 oră, atacul tot nu a mers, deoarece: proiectilul de 75 mm întrebuințat contra personalului adăpostit în gropi sau adăpostiri ușoare (de lemn) nu avea efect; armamentul automat inamic nu putea fi distrus fiind perfect camuflat și adăpostit (cupole blindate-n.a.); s-a consumat muniție multă, însă trăgându-se pe obiective prea numeroase, nu s-au putut obține efectele dorite; acolo unde s-a tras masiv efectele de neutralizare nu au fost exploatate imediat de către infanterie care se mișca cu prea mare încetineală*”.

Artileria nu a fost înlocuită decât rareori, ea trecând de la o mare unitate la

¹⁴³ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Dosar 1911, fila 6.

alta, ca artilerie de întărire, s-a folosit și deci uzat prea multă artilerie față de cantitatea de muniții alocată”. Totodată s-a resimțit „lipsa comandantului brigăzii de artilerie care să coordoneze și să conducă focul artileriei divizionare. Substituirea unui comandant de regiment de artilerie în această funcțiune nu a dat rezultate fericite din cauza lipsei grupului de comandă corespunzător. În același timp unul din regimente rămânea fără comandant titular. Grupurile de comandă au fost insuficient dotate cu personal specializat și mijloace de transmisiuni”.

Rezultatul anchetei Marelui Cartier General în cadrul Armatei a 4-a evidențiază că „artilieria a executat foc suficient chiar peste alocație, infanteria însă cerea să se tragă cu artileria grea nu cu tun de 75 mm”. Efectul focului artileriei asupra inamicului a fost considerabil, „în general prizonierii au declarat că sunt îngroziți de efectele artileriei noastre”.

Rezultatele mai slabe obținute erau puse pe seama încadrării trupei ce s-a făcut la mobilizarea din 1940/1941 cu aproximativ 12 contingente, cu oameni trecuți de 30 de ani, în general cu o pregătire destul de sumară „din cauza concediilor pentru economii bugetare (în perioada concentrărilor - n.a.) din epoca de dinaintea războiului. Unitățile au fost încadrate cu 50% ofițeri de rezervă, procent mult prea ridicat”. Totodată completările de efective s-au făcut „adesea sub focul inamicului și chiar la unități aflate în prima linie. Asemenea reorganizări, care în mod normal se fac înapoia frontului ..., au avut ca rezultat că noul sosit nu-și cunoștea nici comandantul, nici șeful și nici misiunea ce-i revenea”. Au fost scoase în evidență greșeli mari de organizare, la nivel înalt, când, înainte de a se fi terminat operațiile, unele unități au fost demobilizate (cazul Diviziilor 10 și 35 Infanterie), ceea ce a creat între luptători „o stare de psihoză cu urmări din cele mai nefaste ce avea la bază raționamentul că este inechitabil ca unii să lupte și alții nu”.

Rezoluția mareșalului Antonescu pe dosarul acestei anchete sintetizează cauzele insucceselor, măsurile stabilite având implicații pentru toată armata, inclusiv pentru artilerie: „Roadele greșelilor comise timp de 20 de ani nu puteau fi decât dezastruoase. Comandamentele nepregătite au dus la nepregătirea ofițerilor. Nepregătirea acestora

a provocat pe aceea a soldaților și subofițerilor. Totul pornește de la cap: conducerea statului, politică - mai ales militară - care este o consecință - nu putea duce decât la ceea ce a dus: la dezastru. Acum se pune întrebarea: Ce facem ? (...)”.

Principalele soluții propuse de mareșalul Ion Antonescu la 20 ianuarie 1942 au fost:

- Pentru Marele Stat Major -, „Trebuie un suflu nou de energie, de conștiință, de muncă pe brânci, de acțiune coordonată (...)”.

- Pentru marile unități și unități - „Trebuie păstrați în capul marilor unități - corpuri de armată, divizii numai comandanți care trebuie să aibă nu numai cap, dar și suflet și energie (...)”.

- „Trebuie ca pregătirea și antrenamentul subofițerilor și a ofițerilor să fie astfel făcută încât ei să-și dezvolte elanul, vigoarea, priceperea și conștiința pe care o au la începutul carierei lor și pe care o pierd din cauza lipsei de metodă, răului exemplu, nedreptăților, nerecompensărilor celor merituosi, nepedepsirea celor vinovați etc., de care se lovesc în unități de la primii pași făcuți în cariera lor”.

- „În sfârșit trebuie o instruire serioasă și o încadrare completă a soldaților (...)”.

- „Și mai presus de toate trebuie continuitate în organizare, comandă, instrucție.... Trebuie ca toți să ia cunoștință la Marele Stat Major (comandanți de mari unități și de regimente), pe rând, de tot dosarul anchetei. Trebuie ca împreună cu ei să se facă un plan de acțiune pentru remedierea relelor... Sunt sigur că ele se pot ușor înlătura”.

Trebuie ca la Secția Instrucție din Marele Stat Major să domine un suflu nou care să formuleze pe baze de experiențe personale și ale tuturor, metode simple de instrucție, înlăturarea totală a inutilului și a superficialului, armonie în acțiunea de pregătire și împreună cu organizarea. Secretariatul de Stat pentru Armata de Usca să asigure permanentizarea cadrelor la unități. **De la subofițer la comandant de corp de armată cine nu s-a permanentizat cel puțin 3 ani la comanda aceleiași formațiuni nu poate face carieră. Este ceea ce trebuie să se legifereze. Fără continuitate nu se poate realiza nimic nici de genii.**

Cu toate lipsurile în organizare și execuție, bătălia de la Odessa a consemnat numeroase învățăminte pentru arta militară românească și a constituit o bogată experiență de război pentru comandanți și unitățile de artilerie, experiență ce a fost valorificată în operațiile ulterioare.

5.2.2.3. Luptele unor unități de artilerie în cadrul ofensivei din Crimeea (octombrie 1941-iulie 1942)

Operațiile militare din Crimeea au succedat încheierii cu succes a acțiunilor desfășurate în Stepa Nogai, la acestea participând mari unități din subordinea Armatei a 3-a română care a fost supusă unui amplu proces de restructurare. Ca urmare, la 10 octombrie 1941, Corpul de Munte român (Brigada 1 Munte și Brigada 8 Cavalerie) a fost subordonat Armatei 11 germane, împreună cu Divizioanele 52, 54, 57 Artilerie Grea cu misiunea de a duce acțiuni militare în Crimeea, în vederea ocupării în totalitate a peninsulei. Concomitent a fost creat și subordonat Diviziei motorizate „Ziegler”, Detașamentul „Colonel Radu Körne” (Regimentul 6 și Regimentul 10 Roșiori ale Brigăzii 5 și Brigăzii 6 Cavalerie împreună cu Divizionul 54 Artilerie Grea). Corpul de Cavalerie român a primit misiunea să asigure paza litoralului de nord al Mării de Azov între Tganrok și Ghenicesk. La aceste forțe s-au mai adăugat din iarna anului 1941 Brigada 4 Munte, întoarsă din marșul ce-l făcea spre țară pentru refacere, Divizia 10 Infanterie, Divizia 18 Infanterie și Divizia 19 Infanterie, aceasta din urmă intrând pe front în februarie 1942¹⁴⁴.

Luptele pot fi încadrate în patru etape: operația ofensivă din Crimeea (octombrie-decembrie 1941); contralovitura Frontului Transcaucazian în Crimeea (decembrie 1941-aprilie 1942); recucerirea Peninsulei Kerchi (mai 1942); cucerirea Sevastopolului (7 iunie-4 iulie 1942).

Corpul de Munte a primit misiunea ca la data de 29 octombrie să atace de-a lungul căii ferate Djankoi și să deschidă istmurile

Ghenicesk și Salikovo, concomitent cu manevra de întoarcere a detașamentului „Colonel Radu Körne”, planificată să se execute pe la sud.

Armata 11 germană avea în prima linie, în zona Perekop, 2 corpuri de armată (54 și 30) cu 5 divizii și Corpul de Munte român pe restul frontului. În rezervă se afla Corpul 42 Armată german. La 19 octombrie Armata a 11-a a pornit la atac pentru cucerirea fortificațiilor, având în sprijin Divizioanele 54 și 57 Artilerie Grea de la Corpul de Munte. Amenințat cu încercuirea, inamicul s-a retras la 30 octombrie, ceea ce a ușurat misiunea vânătorilor de munte români, Brigada 1 Munte. Aceasta a trecut Marea Șivaș la 31 octombrie, cu bărcile, și a continuat ofensiva peste munții Iaila, iar în data de 5 noiembrie a ocupat localitățile Uskut, Sudak și Kalsihor. De reținut că Brigada 8 Cavalerie care a acționat în cadrul Corpului de Munte la Ghenicesk a suferit pierderi grele în aceste lupte. După 18 noiembrie Corpul de Munte a primit misiunea să supravegheze zona Simferopol-Sala. Brigăzile 2 și 4 Munte au fost readuse în țară, corpul rămânând în subordinea Armatei a 11-a germane.

Sovieticii au debarcat forțe la Kerchi și Feodosia pentru a slăbi asediul orașului Sevastopol, la sfârșitul lunii decembrie și în data de 5 ianuarie 1942. În această situație, generalul von Manstein, comandantul Armatei a 11-a a ordonat Corpului de Munte (Brigada 4 Munte, Brigada 8 Cavalerie și Detașamentul „Colonel Radu Körne”) ca împreună cu forțe germane să nimicească inamicul debarcat, acțiunea fiind finalizată în data de 17 ianuarie. Sovieticii au continuat să debarce forțe suplimentare în peninsulă, astfel că la solicitarea generalului von Manstein, mareșalul Antonescu a aprobat trimiterea Diviziilor 10, 18 și 19 Infanterie, ca forțe suplimentare, pentru conducerea forțelor fiind aduse comandamentelor Corpurilor 6 și 7 Armată.

Atât trupele sovietice, cât și cele germane se pregăteau să pună capăt situației pentru a prelua controlul asupra „gâtului” Peninsulei Kerchi. Sovieticii au preluat inițiativa și au declanșat ofensiva la 27 februarie 1942, forțele lor însumând: 17 divizii de infanterie, 8 brigăzi de vânători, 1 divizie de cavalerie și 4 brigăzi blindate. Forțele germano-române au fost compuse din

¹⁴⁴ Nicolae Ciobanu, Gl.bg., Aurel Matei, col., Principalele acțiuni militare desfășurate de armata română în campania din est, Editura Almarom, Rm. Vâlcea, 2005, p. 55.

6 divizii germane, 4 divizii române (18, 19, 10 infanterie și 8 cavalerie) și Detașamentul Körne¹⁴⁵. În ciuda superiorității inamice frontul a rămas stabil, până la 8 mai când generalul von Manstein a lovit cu putere centrul dispozitivului sovietic, cu Corpul 7 Armată german reușind să încercuiască până la 11 mai 8 divizii sovietice și să cucerească „gâtul” Peninsulei Kerchi, care a fost deschis, lupta transformându-se în urmărire care s-a finalizat la data de 19 mai, întreaga peninsulă fiind curățată de inamic.

La data de 7 iunie 1942, după o pregătire de foc de 5 zile, a început asediul final al orașului Sevastopol, trupele române fiind incluse în toate cele trei sectoare ale dispozitivului, astfel: Divizia 4 Munte, în sectorul de nord; Regimentul 7 Artilerie Grea român pe sectorul de sud, în subordinea Corpului 30 Armată german; Corpul de Munte cu Divizia 1 Munte, Divizia 18 Infanterie, ulterior și Divizia 4 Munte și Regimentul 7 Artilerie Grea, în sectorul central. În perioada 7-28 iunie, cu pierderi mari Divizia 1 Munte și-a îndeplinit misiunea și a cucerit pozițiile din Dealul Capelei, apoi înălțimile Fedinkina. După câteva zile, Divizia 4 Munte a fost introdusă în luptă și a înlocuit Divizia 24 Infanterie germană care avea pierderi mari, aceasta reușind să cucerească înălțimile Severnaia Golovka și masivul Gaitani și creând baza de plecare la ofensivă pentru Corpul 54 Armată german.

Cea de-a doua fază a operațiilor a debutat cu asaltul declanșat în data de 28 iunie peste golful Severnaia, Divizia 1 Munte și Divizia 18 Infanterie române cucerind înălțimile de la nord de Balava, unde au capturat 10.000 de prizonieri. În data de 1 iulie Divizia 4 Munte a intrat în Sevastopol, alături de Diviziile 22 și 50 Infanterie germane, iar în ziua de 4 iulie tricolorul românesc a fost arborat pe monumentul războiului Crimeii, cel mai înalt edificiu din oraș, astfel luând sfârșit operațiile din Crimeea.

• **Divizionul 57 Artilerie Grea** a fost pus la dispoziția Regimentului 150 Artilerie german pentru acțiunea de forțare a istmului Crimeii care a început în data de 18 octombrie. În data de 20 octombrie acest divizion a intrat sub ordinele Regimentului 22 Artilerie german din Divizia 22 Infanterie, până la 28 octombrie, executând misiuni de contrabaterie, interdicție și mai ales hărțuire pe timp de noapte cu rezultate excelente.

¹⁴⁵ Nicolae Ciobanu, Aurel Matei, Op. cit, p. 60.

La 10 noiembrie divizionul a intrat sub ordinele comandantului artileriei Armatei a 11-a germane, executând toată gama de misiuni. La 18 noiembrie a pus la dispoziția Corpului 30 Armată 6 autotractoare pentru transport trupe, iar la 26 noiembrie 23 de autocamioane pentru transportul de alimente și furaje. La 6 ianuarie 1943 a executat trageri cu o piesă din Bateria 3 asupra unui vas sovietic pe care l-a incendiat, iar cu piese din bateria 2 a executat trageri în luptele de stradă în orașul Eupatoria. De asemenea, sursele documentare menționează că „În data de 18 martie când inamicul a atacat în masă și însoțit de numeroase care de luptă cota 25,3, obligând prin aceasta retragerea infanteriei amice (germană și română) ale cărei elemente au trecut de bateriile de tragere până în spatele lor la calea ferată Islam-Terek-Wladislanowko, divizionul rămâne neclintit cu tot personalul în amplasamentele încredințate, executând în afară de tragerile cerute de Regimentul 114 Artilerie german și trageri de oprire la vedere, fapt ce contribuie mult la succesul operației de stăvilire a atacului inamic”¹⁴⁶. În perioada 4-25 mai 1942 Bateria a 2-a a luat parte la luptele din Peninsula Kerchi, în sprijinul Corpului 30 Armată german, iar din data de 2 iunie Divizionul 57 Artilerie Grea a participat în sprijinul Diviziei 1 Munte la asediul orașului Sevastopol care a fost cucerit la 1 iulie 1942. La 7 octombrie acest divizion s-a întors în garnizoana Sibiu.

Aprecieri deosebite privind contribuția unităților noastre de artilerie la succesul acțiunilor militare comune româno-germane din Crimeea au fost făcute chiar de către comandantul Armatei a 11-a germane, generalul Manstein, în Ordinul de Zi al armatei din 22 noiembrie 1941: „În patru săptămâni Armata a 11-a a dus la bun sfârșit însărcinarea dată ei de a cuceri Crimeea. La acest mare rezultat au conlucrat în mare măsură, umăr la umăr diviziile germane și grupurile Corpului de Munte român, Regimentul Rapid român (Detașamentul „Radu Körne” - n.a.), Divizioanele de artilerie române 52, 54 și 57 ca și Grupurile de recunoaștere române 19 și 21”¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Memoriul Cdt. Dn. 57 A.G. privind acțiunile în perioada 22 iunie 1941-6 octombrie 1942; arhiva M.Ap.N., Fond M.St.M., Dosar 3250, fila 247.

¹⁴⁷ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția a 3-a, Dosar 3250, fila 270.

5.2.2.4. Reorganizarea unităților de artilerie în cursul anului 1942

După luptele grele duse în anul 1941, ca urmare a pierderilor suferite în armament de artilerie, în iarna 1941/1942 s-a procedat la o reorganizare a unităților¹⁴⁸. Toate diviziile trimise pe front în vara anului 1942 au fost organizate pe 6 batalioane de infanterie și 3 divizioane de artilerie, în țară rămânând câte 6 batalioane, 3 de luptătoare și 3 de marș din fiecare divizie. Cele ce urmau să plece, în eșalonul doi, în toamna anului 1942, au fost reținute în interior, deoarece aveau dotarea materială incompletă¹⁴⁹. Regimentele de artilerie ale diviziilor rămase în țară au primit tunuri sovietice de captură, calibrul 76,2 mm, superioare celor de 75 mm aflate până atunci în dotare.

În cadrul diviziilor de munte (cele 4 brigăzi au fost transformate în divizii în martie 1942); artileria a fost întărită prin înființarea a încă 2 divizioane de tunuri și a unui divizion de obuziere de munte. Astfel s-a ajuns la 9 divizioane de tunuri și 4 divizioane de obuziere de munte, fiecare a câte 12 piese, un divizion de tunuri de munte fiind la dispoziția corpului de munte. Toate grupurile de artilerie de munte au fost organizate pe 2 divizioane a câte 12 tunuri de munte cal. 75 mm și 1 divizion cu 12 obuziere de munte cal. 100 mm având, de fapt, puterea de luptă a unui regiment de artilerie. Diviziile 2 și 3 Munte au primit în dotare tunuri de munte „Skoda” md. 1939, cal. 75 mm, și obuziere de munte „Skoda” md. 1939, cal. 100 mm. Diviziile 1 și 4 Munte au înlocuit piesele vechi cu tunuri și obuziere de câmp cal. 75 și 100 mm.

În cursul anului 1942 au fost înființate Diviziile 1, 2 și 3 Pază pentru păstrarea ordinii și securității în Transnistria. Diviziile 1 și 3 Pază au fost alcătuite din elemente ale diviziilor de infanterie desființate (Diviziile 25, 27, 30, 31, 32 și 35). Divizia 2 Pază s-a format prin transformarea Brigăzii 2 Fortificații. Astfel, Divizia 2 Pază avea în compunere Regimentul 56 Artilerie, iar Divizia 1 și Divizia 3 câte un divizion fiecare din Regimentul 55 Artilerie (ambele

regimente proveneau din Divizia 32 Infanterie).

La diviziile de cavalerie artileria a fost întărită prin creșterea numărului de tunuri la divizion de la 8 la 12. De asemenea, a fost pus la dispoziția Corpului de Cavalerie Regimentul 2 Artilerie Grea Moto. Tunurile antitanc calibrul 37 mm au fost înlocuite cu tunuri sovietice de captură „M32” calibrul 45 mm care erau mult superioare.

Divizionul de tunuri de câmp calibrul 75 mm al Regimentului 1 Artilerie Moto (Divizia 1 Blindată) a fost înlocuit de un divizion „Skoda” calibrul 100 mm. În acest fel regimentul era organizat pe două divizioane de obuziere cal. 100 mm și un divizion de tunuri lungi cal. 105 mm, fiecare cu 12 piese.

În iarna anului 1942, regimentul de infanterie a primit o companie de cercetare și o companie de pionieri. Numărul de batalioane a fost redus de la 3 la 2, dar plutonul a fost întărit de la 3 grupe (30 de oameni) la 4 grupe (40 de oameni). Fiecare grupă avea o pușcă mitralieră și un aruncător „Brandt” de 60 mm.

Compania de armament greu a regimentului a suferit și ea modificări devenind compania antitanc și de însoțire a regimentului cu 3 plutoane a câte 6 tunuri cal. 37 mm și un pluton de tunuri antitanc cal. 47 mm (6 „Breda”/„Schneider”/„Bohler”). Ca artilerie de însoțire erau 4 tunuri cal. 47 mm „Breda” sau „Böhler”. A fost creată la regiment o companie de aruncătoare grele cu 3 plutoane a 2 aruncătoare rusești de captură, cal. 120 mm.

Compania de armament greu a batalionului a fost reorganizată în 4 plutoane de mitraliere (4 piese fiecare) și un pluton de aruncătoare (6 piese „Brandt” cal. 81,4 mm). Prin această reorganizare regimentul a ajuns la: 27 aruncătoare cal. 60 mm; 12 aruncătoare cal 81,4 mm; 6 aruncătoare cal. 120 mm; 18 tunuri cal. 37 mm; 6 tunuri cal. 47 mm. Începând cu luna octombrie 1942 capacitatea de luptă antitanc a diviziilor de infanterie aflate pe front a început să fie întărită cu un pluton de tunuri germane cal. 75 mm (6 Pak 97/38) pentru a înlocui cele 6 tunuri de 47 mm. Cele mai multe unități au primit acest armament în anul 1943.

După reorganizare, divizia de infanterie a fost redusă la un efectiv de 13.500 de militari, însă avea o putere de foc mult mai mare.

¹⁴⁸ Cornel I. Scafeș, Horia VI. Șerbănescu ș.a, Armata Română 1941-1945, Editura RAI, 1996, p.124.

¹⁴⁹ Istoria Infanteriei Române, Vol. II, p. 241.

Începând cu anul 1942 industria românească a livrat artileriei noile proiectile antitanc „Costinescu” cal. 75 mm, în vederea întăririi capacității de luptă antitanc la diviziile de infanterie. Rezultatele de pe front nu s-au situat la înălțimea așteptărilor din cauza faptului că viteza inițială a proiectilelor obținută cu vechile tunuri de câmp de 75 mm era sub cea necesară unor trageri eficiente împotriva tancurilor sovietice.

5.2.2.5. Acțiunile artileriei române în „Bătălia de la Stalingrad”

Denumite generic „Bătălia de la Stalingrad”, operațiile militare din toamna anului 1942 au constituit un moment de răscruce în istoria celui de-al Doilea Război Mondial, care au schimbat definitiv soarta războiului. Întrucât întinderea frontului era de câteva sute de kilometri, operațiile pot fi împărțite în trei bătălii mari: cea de la Cotul Donului, bătălia de la Stalingrad și bătălia din Stepa Kalmucă.

Armatele a 3-a și a 4-a române participante se aflau în dispozitiv la Cotul Donului, respectiv în Stepa Kalmucă, în sectorul central, în dreptul orașului Stalingrad, acționând Armata 6 germană condusă de generalul von Paulus. Această mare confruntare a fost o consecință a dorinței conducerii politice germane de cucerire concomitentă a orașului Stalingrad și a câmpurilor petroliere din Caucaz, deși grupurile de armate „A” (Armata 17 și Armata 1 blindate) și „B” (Armata a 6-a și Armata a 4-a Blindate) erau inferioare numeric trupelor sovietice.

Armata a 3-a a luat comanda marilor unități române la data de 10 octombrie 1942 și a ocupat un dispozitiv de apărare preluat de la italieni, cu un front de 150 km, între Logovski și Suhoi Donfeț, în flancul stâng al Armatei 6 germane (general von Paulus), având misiunea de apărare „fără gând de retragere”. Forțele de care dispunea Armata a 3-a erau: 4 comandamente de corp de armată (1, 2, 4 și 5) cu 8 divizii de infanterie (5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, și 15), 2 divizii de cavalerie (1 și 7) și divizia blindată. În sprijin avea 9 divizioane de artilerie grea (din Regimentele 2, 4, 5 și 8 Artilerie Grea; Divizionul 41 Artilerie Grea Independent), precum și cele 19 regimente de artilerie din

organica diviziilor. Ulterior, în zona de apărare a fost adus Corpul 48 Blindat german (Divizia 22 Tancuri din rezerva Grupului de armate „B¹⁵⁰”). Forțele germane dispuneau de următoarele capabilități de artilerie: Grupul „Simons” - de un divizion de artilerie (cal. 150 mm), Divizionul 611 Vânători de Tancuri (20 tunuri cal. 75 mm și 76,2 mm). Acest divizion împreună cu Batalionul 54 Pionieri de la Corpul 4 Armată au organizat un baraj antitanc în sectorul Diviziei 13 Infanterie; Grupul „Lepper” dispunea de un comandament de artilerie, un divizion de artilerie grea, un divizion de artilerie antiaeriană, Divizionul 670 Vânători de Tancuri și o companie antitanc.

În ziua de 18 noiembrie 1942, în fața celor 12 mari unități ale Armatei a 3-a române se găsea Frontul de Sud-Vest sovietic comandat de generalul Vatutin ce dispunea de 3 armate (21, 5 tancuri și 1 gardă) cu 35 de mari unități, dintre care 8 brigăzi de tancuri. Raportul de forțe era de 3:1 în favoarea inamicului, însă în ce privește raportul între tancurile inamicului și mijloacele noastre antitanc eficiența situația era și mai defavorabilă. Față de cele 720 de tancuri inamice apărarea dispunea de 62 tancuri (40 din Divizia 22 Tancuri și 22 din Divizia Blindate) plus 48 de tunuri antitanc cal. 75 mm, totalizând 110 mijloace eficiente. Cele 537 tunuri antitanc ușoare ale Armatei a 3-a (cal. 37 mm și 47 mm) erau inadecvate în lupta împotriva tancurilor T-34 și mai ales K.W.¹⁵¹. În total, trupele din Frontul de „Sud-Vest” dispuneau de 5888 de tunuri și aruncătoare de mine, precum și 728 de tancuri și autotunuri. În sectoarele de rupere, trupele sovietice au realizat o densitate de 2,25 batalioane, 12 tancuri de sprijin și 70 de guri de foc pe 1 km de front și un raport de forțe de infanterie de 6:1 în fâșia Corpului 4 Armată și de 7:1 în cea a Corpului 2 Armată¹⁵².

Dispozitivul operativ a fost pe un eșalon.

Corpul 4 Armată (Divizia 1 Cavalerie, Divizia 13 Infanterie, Regimentul 4 Artilerie

¹⁵⁰ Asociația Națională a Veteranilor de Război, „Armata Română în Vâltoarea Războiului 1941-1945”, București, 2002, p.127.

¹⁵¹ Ibidem, p. 128.

¹⁵² Mihail Vasile-Ozunu, Petre Otu, „Înfrânți și uitați. Români în bătălia de la Stalingrad”, Editura Ion Cristoiu, București, 1999, p. 121.

Grea) și Corpul 2 Armată (Diviziile 9 și 14 Infanterie, un regiment de artilerie grea și Regimentul 23 Artilerie din Divizia 15 Infanterie), fiind pe centrul dispozitivului Armatei 3, a suferit cele mai puternice atacuri. Ceața puternică a împiedicat executarea unor trageri de artilerie precise, precum și zborul aviației. Mai mult, în scurt timp artileria a rămas fără muniție. Rezervele de muniție ale celorlalte mari unități și unități erau foarte mici. Așa cum nota generalul Constantin Sănătescu, comandantul Corpului 4 Armată, la 19 noiembrie 1942 această mare unitate avea muniția asigurată, astfel: 20% la aruncătoarele de 60 și 81,4 mm; 40% pentru aruncătoarele de 120 mm; 55% pentru artileria de toate calibrele. Totodată, la nivelul corpului de armată nu exista nicio rezervă, deși regulamentul prevedea o unitate de foc¹⁵³.

Până la data de 1 ianuarie 1943 pierderile Armatei 3 au fost imense, acestea însumând 101.001 oameni, dintre care: 4.535 morți, 20.048 răniți și 75.360 dispăruți¹⁵⁴.

Regimentele de artilerie grea au fost inițial repartizate astfel: Regimentul 8 Artilerie Grea la Corpul 1 Armată; Regimentul 2 Artilerie Grea și Divizionul 41 Independent la Corpul 2 Armată; Regimentul 4 Artilerie Grea la Corpul 4 Armată; Regimentul 5 Artilerie Grea la Corpul 5 Armată. Ulterior, Regimentul 8 a trecut în subordinea Corpului 5 Armată, Corpului 1 Armată fiindu-i subordonat Divizionul 41 Artilerie Grea Independent. Un divizion din Regimentul 41 Artilerie a fost dat în sprijinul Detașamentului „Colonel Voicu” (Kletskaia).

Divizia 13 Infanterie a dus lupte crâncene în încercuirea de la Cotul Donului și a suferit pierderi foarte mari, rămânând cu numai 784 de oameni, astfel: Regimentul 7 Dorobanți cu un pluton (29 de oameni), Regimentul 22 Infanterie cu un pluton pușcași (39 de oameni), Regimentul 89 Infanterie cu două plutoane (63 de oameni), Regimentul 19 Artilerie cu un divizion redus la două baterii (fără material), Regimentul 41 Artilerie cu un divizion redus la două baterii (una cu material), Grupul 13 Cercetare cu un pluton

(26 de oameni) și Batalionul 13 Pionieri cu un pluton (34 de oameni). Condițiile foarte grele de climă, lipsa mijloacelor de luptă și moralul deosebit de scăzut al oamenilor au fost veridic sintetizate de către comandantul diviziei, generalul Gheorghe Ionescu-Sinaia: „*Divizia a 13-a Infanterie a ținut trei luni un front care totdeauna a întrecut cu mult capacitatea de rezistență normală a unităților; a dus lupte foarte grele, suferind în toate acțiunile de luptă și hărțuire ale inamicului, nefiind capabilă a reacționa în forță niciodată, din cauza efectivelor mici, raportate la frontul mare pe care l-a avut de apărut; toate acțiunile inamicului au fost duse cu forțe mult superioare, cărora Divizia le-a făcut față, de cele mai multe ori prin contraatacuri, reușind întotdeauna să rămână stăpână pe situația frontului ei; a fost atacată în 19 noiembrie 1942 cu forțe mult superioare (raportul de forțe 10 /1) și cu mijloace pe care nu a avut cu ce să le combată; a reușit să lupte o zi întreagă (19 noiembrie), fără pauze, iar frontul ei nu a cedat decât numai acolo unde a fost zdrobit de superioritatea covârșitoare a carelor de luptă.*

Luptătorii ei, deși au avut condiții anterioare grele, neschimbate pe poziții de trei luni, cu multe lipsuri alimentare, întreținere și echipament, au dat dovadă de un înalt patriotism și spirit de jertfă. Actele de eroism au fost numeroase, dar puțin cunoscute, din cauza dispariției eroilor și luptătorilor care le-au produs și le-au văzut”¹⁵⁵.

Numeroase au fost faptele de eroism săvârșite în acele zile, fapte care vor rămâne totdeauna înscrise în cartea de aur a istoriei noastre militare.

Între acestea menționăm:

- **Regimentul 8 Artilerie Grea**, comandat de colonelul Atanase Caloianu a fost citat prin Ordinul de Zi numărul 18 al comandantului Armatei 3, din 30 noiembrie 1942 „*pentru spiritul de sacrificiu de care a dat dovadă în marea Bătălie din Cotul Donului. La 19 noiembrie 1942, (...) regimentul se afla în sprijinul Diviziei 5 și Diviziei 6 Infanterie. În urma ruperii frontului din sectoarele vecine, regimentul este încercuit, împreună cu aceste divizii de forțe*

¹⁵³ Constantin Sănătescu, Jurnal, Editura Humanitas, București, 1993, p. 62.

¹⁵⁴ ANVR, „Veteranii pe drumul onoarei și jertfei, 1941-1945”, p. 260.

¹⁵⁵ Chiper Constantin, Monografia Militară a Județului Prahova, Ploiești, 2012, p. 56.

superioare inamice și angajat într-o luptă de distrugere fără scăpare; înghețați de frig și lipsiți de munițiuni și hrană, ostașii regimentului continuă, timp de 6 zile și 6 nopți, lupta pe viață și pe moarte și cad ca niște eroi odată cu Diviziile 5 și 6 Infanterie. Sacrificiul acestui regiment a contribuit la una din cele mai frumoase pagini de vitejie pe care armatele române au scris-o în stepele Donului la 2000 de km de pământul patriei”¹⁵⁶.

● Personalul Divizioanelor 1 și 2 din **Regimentul 4 Artilerie** au împărtășit aceeași soartă ca și colegii prinși în încercuirea de la Cotul Donului. Divizionul 1 se afla la 19 noiembrie 1942 în sprijinul Diviziei 1 Cavalerie, separat de forțele Armatei 3. În urma ruperii frontului, împreună cu această divizie s-a alăturat Armatei 6 germane care a dus lupte la încercuire, până în data de 5 februarie 1943 când a fost capturat. Divizionul 2 se afla la aceeași dată în sprijinul Diviziei 13 Infanterie. După ruperea frontului în acest sector, divizionul s-a alăturat, împreună cu o parte din forțele de infanterie pe care le-a sprijinit Diviziei 15 Infanterie din sectorul vecin. Înconjurat, împreună cu această divizie a fost angajat de inamic într-o luptă dură în care majoritatea personalului a căzut la datorie. Cu toată superioritatea inamicului unii dintre ei au reușit să iasă din încercuire cu o parte din materialul de artilerie.

● **Regimentul 41 Artilerie** din Divizia 13 Infanterie a ocupat pozițiile de tragere în perioada 15-18 septembrie 1942, între satele Kletskaia și Raspopinska, înlocuind o unitate germană. A participat la luptele violente din 19 noiembrie. La data de 22 noiembrie 1942, bateriile regimentului au primit ordin să distrugă tunurile, deoarece urmează să capituleze. Personalul militar a fost luat în prizonierat și dus în lagărul de la Oranki¹⁵⁷.

În Ordinul de zi nr. 291, comandantul Diviziei 13 Infanterie a citat elogios artileria diviziei pentru modul cum a luptat: „Bravi tunari ai Regimentelor 19 și 41 Artilerie! Vouă vă revine cel mai mare merit pentru oprirea furtunoaselor atacuri inamice și

susținerea celor mai grele contraatacuri. Ați suportat cu toții greutatea tancurilor inamice și nu v-ați clintit de la locurile voastre nici când valurile lor vă copleșeau focul vostru. Tunurile voastre au împrăștiat moartea în mii de dușmani și i-a zguduît atât de puternic încât au dat înapoi îngroziți ...

Ați știut să muriți pe tun, pentru tun și pentru gloria diviziei și a armatei. Artileria poate fi mândră de voi!”¹⁵⁸.

● **Regimentul 40 Artilerie** din Divizia 20 Infanterie se găsea în luna octombrie 1942 la sud de Stalingrad. Atacurile inamicului au ajuns până în pozițiile bateriilor. Mare parte din personalul regimentului a căzut în mâna rușilor. Aceeași soartă a avut și Regimentul 39 Artilerie din aceeași divizie, bateriile 2 și 3 fiind atacate și nimicite de tancurile inamice care au trecut cu șenilele peste tunuri. Bateria 1 care a scăpat primelor atacuri a luptat până în data de 27 ianuarie 1943 când a fost capturată de inamic.

● **Divizionul 1 din Regimentul 2 Artilerie Călăreață**, comandat de locotenent-colonelul Răileanu, împreună cu Regimentul 7 Roșiori, au fost citați prin ordin de comandantului Corpului 7 Armată, din 9 decembrie 1942, pentru faptele de arme din noaptea de 20/21 noiembrie, când au dus lupta corp la corp cu inamicul ajuns până în pozițiile de tragere.

Edificator privind situația de pe front este și raportul căpitanului Constantin Bălăsache, comandantul Divizionului 1 din Regimentul 1 Artilerie Călăreață din Divizia 1 Cavalerie, referitor la desfășurarea operațiilor din care am inclus un fragment¹⁵⁹: „...observatorii de artilerie au descoperit de la început, adică încă din cursul lunii octombrie, toate deplasările și concentrările de trupe sovietice raportându-le comandamentului nostru imediat. Bateriile regimentului au acționat prin focul lor asupra acestor concentrări cu bune rezultate, însă nu complete, deoarece nu se alocă muniția pentru tragere. Spre exemplu la o coloană de infanterie de 1-2 km lungime se alocă cu mari intervenții 4-6 proiectile. Comandanții

¹⁵⁶ Arhiva M.Ap.N, fond 948, dosar 2257, fila 466.

¹⁵⁷ ANVR „Veteranii pe drumul onoarei și jertfei”, Editura Vasile Cîrlova, 1997, p. 55.

¹⁵⁸ Ibidem, p. 60.

¹⁵⁹ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția 3, Dosar 2576, fila 33.

de baterii și divizioane nu au avut libertatea de acțiune. **Divizionul 1** avea ca zonă normală întreg sectorul Regimentului 12 Roșiori (...) un front defensiv de 12 km. Ni se alocău 6 lovituri de baterie pe zi pentru a găsi înălțătorul zilei și trageri pe obiective diverse, ori într-un sector de 15 km, o rețea de observatori perfect organizată și îndrăzneată descoperirea multe obiective care trebuiau bătute fără întârziere. Noi nu aveam voie să intervenim din lipsă de muniții. În felul acesta rușii și-au (...) construit în văzul nostru poduri peste Don.

În dimineața zilei de 19 noiembrie 1942, ora 3, s-au predat în sectorul regimentului 2 ofițeri ruși și 18 soldați declarând că în dimineața aceleiași zile rușii vor declanșa ofensiva. La ora 5 și 30 minute a început pregătirea de artilerie care a durat până la ora 7 și 30 minute, cu o intensitate maximă. De la acea oră până seara, artileria inamică a sprijinit atacul prin bombardamente succesive, prin trageri asupra posturilor de comandă și observare și trageri de contrabaterie în special. Toată ziua au căutat rușii cele 2 baterii ale divizionului nostru, încadrându-le nu o dată în înălțătoarele lor. Regimentul 12 Roșiori a rezistat tuturor acestor bombardamente de artilerie și tuturor valurilor de atac sovietice, rămânând stăpân pe poziție. În seara zilei de 19 noiembrie situația era următoarea: escadronul din dreapta (Cpt. Bucur) și din stânga (Cpt. Murgulescu) neclintite pe poziție, la centru escadronul Cpt. Scânteescu în contact cu inamicul ce reușise să ocupe câteva cazemate. În fața cotei 135 (vizate de inamic) Escadronul Cpt. Manoliu menținuse poziția inițială însă mai rămăsese numai cu 60 de oameni pe cei 4800 m, muniția aproape terminată. De la observatorul artileriei identificasem numai aici 900-1000 ruși. Lupta a fost extrem de violentă. În fața pozițiilor noastre erau cadavrele valurilor de atacatori ruși pironite, fie de focul mitralierelor, fie de focul artileriei.

De remarcat este faptul că deși sprijinul acestui front de 15 km a fost lăsat exclusiv celor 2 baterii totuși acestea și-au îndeplinit misiunea, deoarece inamicul prin tragerile de

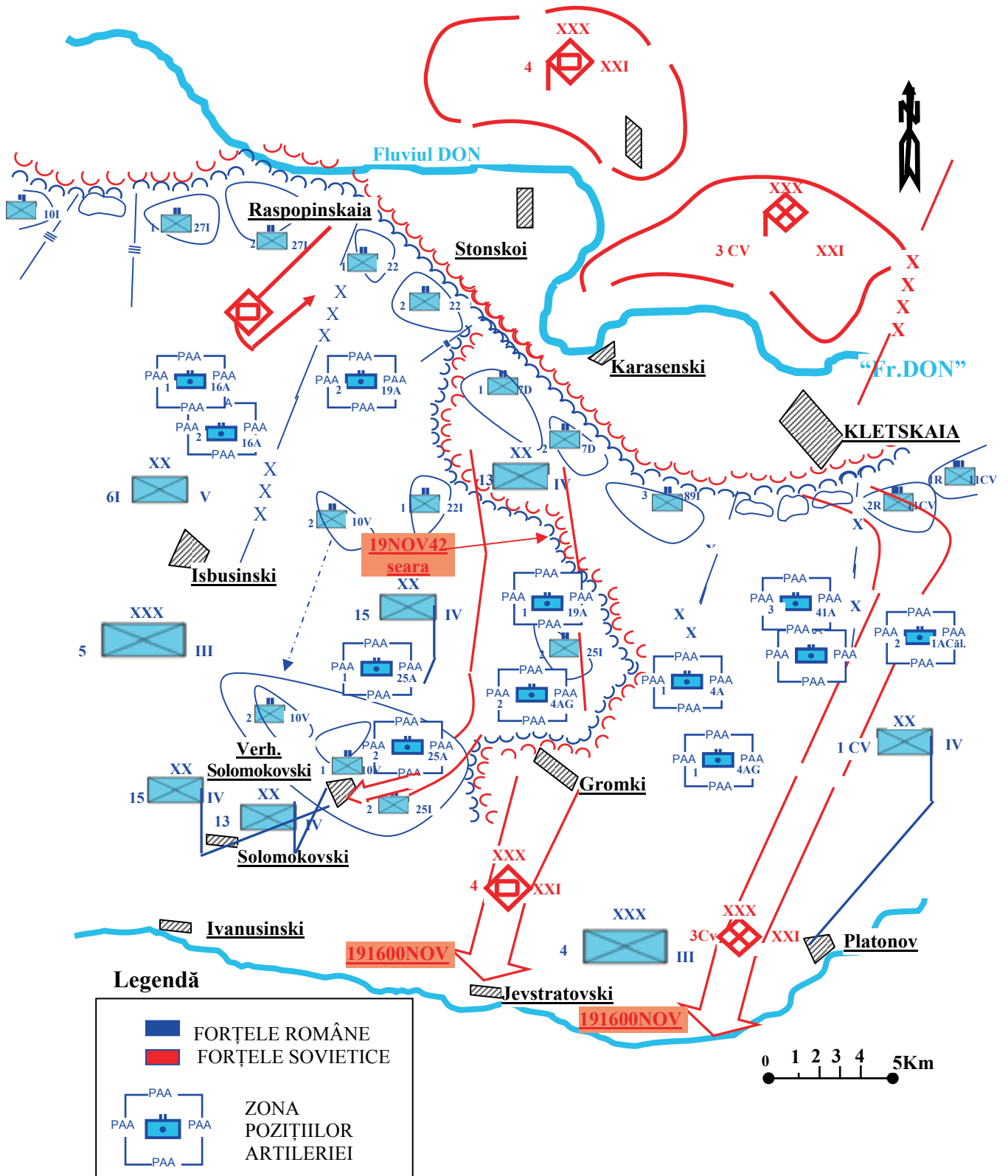
contrabaterie executate pe tot cursul zilei nu a reușit să le reducă la tăcere, pozițiile noastre fiind îngropate foarte bine. În total, în cursul zilei, bateriile au tras 600 proiectile rămânând cu 200 și fără posibilitate de improspătare.

La stânga cotei 135, în sectorul Regimentului 2 Roșiori, de la Melokleskij la Kletskaja situația era următoarea: dinspre Kletskaja pe la ora 11.00 s-au infiltrat 18 tancuri grele sovietice oprindu-se în spatele comunei Melokleskij. De aici, timp de 2 ore au mitraliat și luat în focul tunurilor Regimentul 2 Roșiori care a reușit să respingă atacul sprijinit de Divizionul 2.

La Divizia 13 Infanterie, rușii au atacat cu o mare masă de blindate și au reușit să spargă dispozitivul românesc de la Koroșensky-Podnijni, adică în stânga Detașamentului „Colonel Voicu”. Pe la ora 10.00 am văzut de la observatorul meu/Cota 135 un furnicar de tancuri și de soldați care urcau pantele pe drumul ce ducea la Estarovsky. Am apreciat că erau acolo minimum 600-700 care de luptă în mișcare însoțite de infanterie numeroasă, eșalonate pe 4-5 km, cam de la Podnijni până la cota 196,7. O parte din acest puhoi de care de luptă a ajuns probabil în ziua de 21 noiembrie la Kalaci, iar altă parte a manevrat prin spate diviziile noastre, de la vest de Kletskaja care întregeau frontul spre Raspopinskja-Serafimovici și mai departe spre vest la Voronej. Bateria 3 și Bateria 4/Divizionul 2 au fost surprinse în poziții de tancuri sovietice, însă prin tir direct o parte din ele au fost distruse cu lovituri antitanc speciale, iar celelalte au fost silite să se retragă.

În data de 20 noiembrie Regimentul 12 Roșiori suferă pierderi grele. Sesizat că Divizionul 2 nu mai avea muniție, comandamentul german întărește sprijinul de artilerie cu 3 baterii de aruncătoare de ceață și organizează o linie de rezistență. Colonelul Luca, comandantul Regimentului 12 Roșiori împreună cu Lt.col. Iosif Dițescu, locțiitorul său atacă personal în fruntea soldaților și cad amândoi în luptă. Divizionul 1 primește ultimele 150 de proiectile de la trenul de luptă al Divizionului 2.

**ACȚIUNILE DIVIZIILOR 13 ȘI 15 INFANTERIE
ÎN BĂTĂLIA DE LA COTUL DONULUI**

În data de 21 noiembrie, sub comanda Mr. Haralambie, Regimentul 12 Roșiori asigură flancul stâng al frontului german, menținând poziția care trecea pe la Logovski-1 km SE Valea Suhoilog - 1 km Vest cota 128,7. Divizionul 2 a sprijinit Regimentul 2 Roșiori care a spart încercuirea inamicului de la Melokleskij. „Divizionul 1 execută trageri directe și se retrage datorită lipsei de muniție.

În data de 22 noiembrie se ordonă de către comandamentul german retragerea de pe linia Logovski - Cota 128,7 și replierea întregului dispozitiv la est de valea Logovski-Macriloj. La ora 8.30 sunt trase ultimele proiectile la Divizionul 1 și primește ordin să se retragă. Ajunși în localitatea Dolnyperekovsky suntem opriți de santinelele germane, cerându-ni-se să predăm imediat toți caii cu conducătorii respectivi la comandamentul german. Divizionul 2 primește același ordin. Ordinul ni s-a părut nelegitim, deoarece bateriile regimentului trebuiau cu orice preț să-și salveze materialul, comandanții de baterii opunându-se executării acestui ordin. După 4 zile de lupte continue, între 19-22 noiembrie în care nu am primit nici un fel de hrană, nu a dormit nici un ostaș sau ofițer, deoarece nu mai aveam adăposturi, rezistând unui inamic mult superior ni se cerea să comitem acest gest de injustiție. În timp ce mitralierele germane ne interziceau drumul, coloanele germane, una după alta se retrăgeau din Dolnyperekovsky spre est. Noi, care în lupte dârze, cu pierderi relative în oameni și nu prea mari în cai și materialul de artilerie, am reușit să le salvăm până la această comună, urma să le abandonăm la inamic.

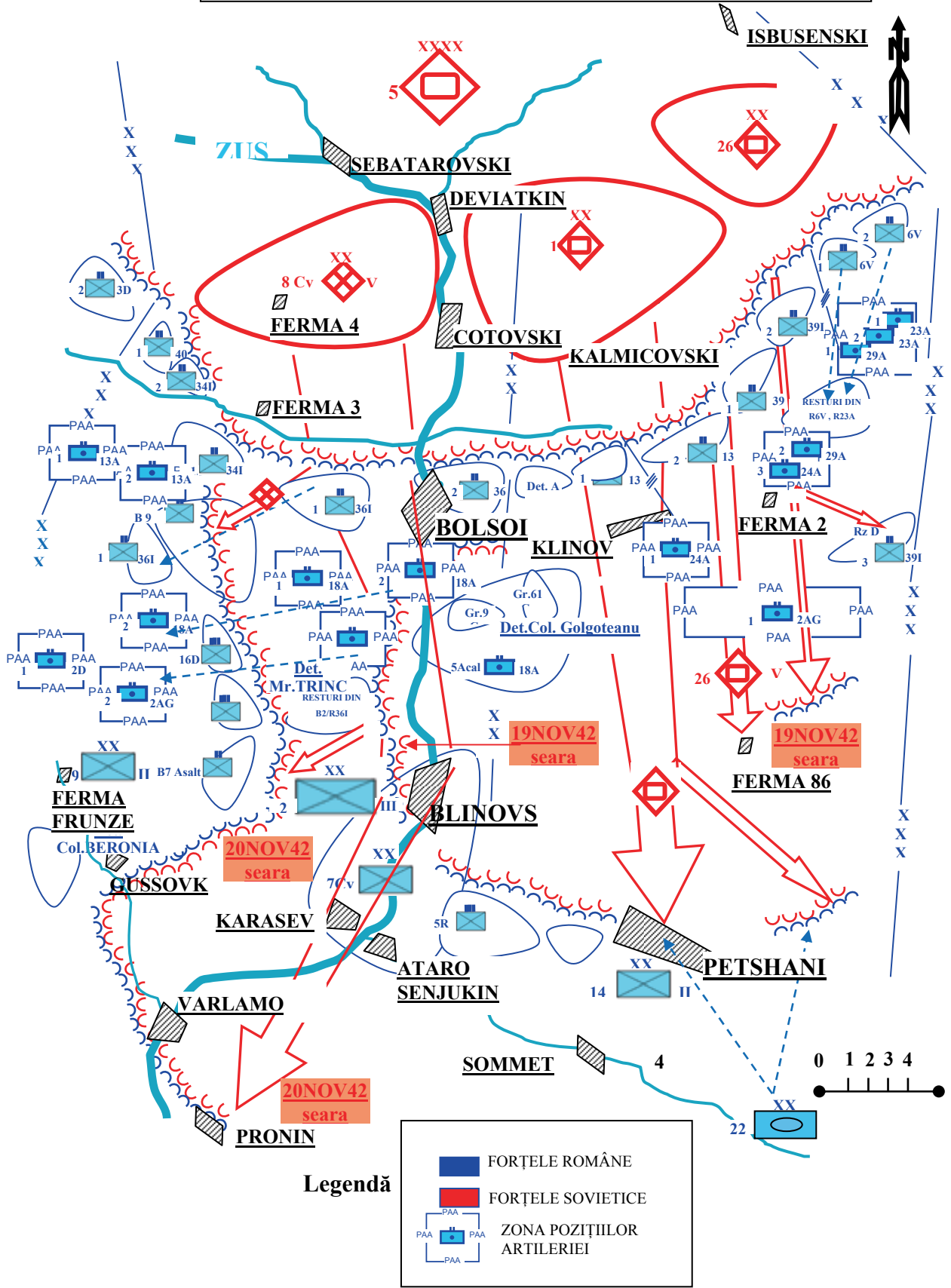
La 27 noiembrie unitățile de artilerie ale diviziei, adică Regimentul 1 Artilerie Călăreață, Divizionul 1 Artilerie Moto și un Divizion din Regimentul 4 Artilerie Grea comandat de Lt.col. Enescu pleacă la GONCIORA unde se organizează în adăposturi. Regimentul 1 Artilerie a acționat cu o baterie ca o companie de infanterie la 2 km Nord Stalingrad în subordinea unei divizii germane decimate. Companiile aveau 30-50 de oameni, comandate de plutonieri și batalioanele, 90-120 oameni, comandate de sublocotenenți. Ultimul raport din data de 16 ianuarie 1943 arăta că din efectivul de 185 de oameni al bateriei mai rămăseseră 30.

Bateria a 2-a a acționat în centrul Stalingrad având pierderi mici. Celelalte baterii din cele 2 divizioane erau transformate în companii de lucru. În data de 15 ianuarie 1943, aeroportul din Pitomnic primește ultimele avioane cu hrană. Carele de asalt germane Pantzer Jeger rămân fără benzină și muniție. Rușii atacă cu forțe copleșitoare, circa 80 de divizii cu blindate. Rezistența româno-germană este excepțională. În ziua de 16 ianuarie 1943, aspectul cercului Stalingradului era următorul: presat puternic de inamic din toate părțile era ținut sub foc continuu de artilerie, branduri și al katiușelor. Aviația de bombardament care domina cerul bombarda și mitralia în voie drumurile. Acțiunea tancurilor sovietice nu putea fi urmată de infanterie care era secerată de mitraliere și oprită cu mari pierderi. Domnul general Paulus și-a mutat punctul de comandă la 4 km NE Gunvak pe o viroagă pentru a fi cât mai aproape de locul unde presiunea era mai puternică. Hrana era pe sfârșite, luptătorilor li se mai dădea câte o ciorbă cu carne de cal fără pâine, apoi o cafea și un ceai fără zahăr. Totuși se rezista și această rezistență am văzut-o până la 20 ianuarie, dată la care am fost evacuat cu avionul de la spitalul aeroportului”.

● **Regimentul 5 Artilerie Grea** subordonat Corpului 5 Armată se găsea, la data de 19 noiembrie, dispus cu Divizionul 1 la Gromki în sprijinul Diviziei 13 Infanterie și Divizionul 2 la vest Bolosin în sprijinul Diviziilor 6 și 5 Infanterie. A executat misiuni de foc pentru limitarea pătrunderii inamicului schimbând pozițiile sub focul inamicului. În ziua de 22 noiembrie, inamicul a închis cercul de la Osinovka rămânând încercuite Divizia 5 și 6 Infanterie, Divizia 1 Blindată, Regimentul 5 Artilerie și parte din Regimentul 4 Artilerie. Armamentul de artilerie al Regimentului 5 Artilerie Grea a fost pierdut, o parte din personal reușind să iasă din încercuire. Situația celor ce au reușit să iasă din încercuire și să se regroupeze la data de 19 decembrie era următoarea: 10 ofițeri; 18 subofițeri; 171 trupă. De asemenea, au fost salvate armamentul individual, 25 de mașini SKODA și o motocicletă¹⁶⁰.

¹⁶⁰ Lt.col. Ștefan Oprea, Mr. Mihai Burghilea, 80 de ani sub tricolor. În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Grea, Editura Moldarom, Galați, 1996, p.140.

**ACȚIUNILE DIVIZIILOR 9 ȘI 14 INFANTERIE
PE FRONTUL DE LA COTUL DONULUI 19-20 NOV. 1942**

Situația pe frontul de la Cotul Donului 19-20 noiembrie 1942

Armata a 4-a era comandată de generalul C-tin Constantinescu-Klaps și făcea parte din grupul de armate „Don” împreună cu Armata a 6-a germană și Armata a 3-a română. Ocupa un dispozitiv de luptă cu marile unități dispuse în linie, având o dezvoltare de 230 km între Kegulta și Beketovka. La flancul drept era dispusă Divizia 16 Infanterie germană, iar la cel stâng Corpul 4 Armată german. Misiunea armatei era de a apăra zona încredințată, având la dispoziție următoarele forțe: Corpul 7 Armată - în dreapta, având în subordine Divizia 4 Infanterie și Diviziile 5 și 8 Cavalerie; Corpul 6 Armată ce avea în subordine Diviziile 1, 2, 18 și 20 Infanterie.

Artileria grea era formată din Regimentul 7 Artilerie Grea, la Corpul 7 Armată și Regimentul 1 și Divizionul 47 Artilerie Grea, la Corpul 6 Armată. Armata nu dispunea de rezerve de artilerie sau de tunuri antitanc.

Valoarea combativă a forțelor Armatei a 4-a era foarte scăzută. Cu excepția Diviziei 20 Infanterie, toate celelalte forțe se aflau pe front de aproape un an de zile, fiind epuizate fizic și moral. Efectivele variau între 25% (Divizia 1) și 73% (Divizia 18), iar gradul de înzestrare era între 53-75%, la aruncătoare și 50-60%, la tunurile anticar cal. 37 și 47 mm. Diviziile atacate (1, 2 și 18), dispuneau pe un front de circa 80 de km de doar 14 piese anticar cal. 75 mm¹⁶¹. Muniția pentru obuzierele grele era asigurată astfel: 51% la Corpul 6 Armată; 60% la Corpul 7 Armată¹⁶². La aceste neajunsuri se mai adăugau lipsa adăposturilor pentru militari și a echipamentului de iarnă, lipsa furajelor pentru cai și temperaturile scăzute.

La data de 20 noiembrie, Armata 51 și Armata 57 sovietice au atacat puternic în zona Corpului 6 Armată, străpungând liniile noastre de apărare cu aproximativ 130 de tancuri¹⁶³. Divizia 20 Infanterie cu Regimentele 39 și 40 Artilerie a fost încercuită, împărțâșind soarta militarilor Armatei a 6-a germană. Sub presiunea inamicului, Divizia 6 Infanterie

s-a retras treptat. Corpul 7 Armată a ținut umărul breșei, ulterior în data de 24 noiembrie și-a repliat flancul stâng pentru a nu fi învâluit.

● **Regimentul 1 Artilerie Grea** a acționat în sprijinul Diviziilor 2, 18 și 1 Infanterie, la Kostelnikovo, focul executat împreună cu artileria de divizie neputând opri înaintarea inamicului. În data de 20 noiembrie a ocupat poziții de tragere cu Divizionul 1 la Tinguța, sprijinind Divizia 18 Infanterie. La ora 15.00, acest divizion a primit ordin să se retragă la Abganerovo. În același loc a venit și Divizionul 3, formând împreună gruparea „Locotenent-colonel V. Cojocar”¹⁶⁴, iar a doua zi a ocupat poziții de tragere la 10 km sud Aksai, cu misiunea de a susține lupta ariergărzii Diviziei 1 Infanterie. Divizionul 1 s-a retras în ziua de 21 noiembrie la Schutov unde a rămas până a doua zi. Ulterior s-a mutat la 3 km sud Aksai pentru a sprijini Divizia 18 Infanterie. În data de 23 noiembrie gruparea „Locotenent-colonel V. Cojocar” a executat trageri de oprire a inamicului. La ora 08.00, Corpul 6 Armată a ordonat ruperea luptei și retragerea pe itinerarul Samkin, Nebykov, Pimen, Tscherny, Karaitschov, Kotelnikovo, unde trupele au ajuns la ora 18.00. În data de 24 noiembrie, subunități din regiment au acționat în sprijinul Diviziei 18 Infanterie și Diviziei 8 Cavalerie, participând la lupte grele. În data de 29 decembrie, Bateria 4 Obuziere cal. 150 mm a fost încercuită de tancuri, reușindu-se salvarea unei singure piese. Începând cu data de 1 ianuarie 1943 regimentul a fost retras în țară pe itinerarul: Olginskaja-Rostov-Kransky Krim-Mariupol-Odessa, unde a ajuns la 20 februarie 1943. În data de 25 februarie 1943, întreaga artilerie grea a Armatei a 4-a, adică Regimentele 1, 7 Artilerie Grea și Divizionul 47 Artilerie Grea Independent au primit la Odessa inspecția generalului Corneliu Dragalina. După un drum lung, în data de 24 martie 1943, Regimentul 1 Artilerie Grea a ajuns în garnizoana de dislocare, Craiova cu următoarele efective: 39 ofițeri; 49 subofițeri; 889 trupă; 105 autovehicule; 6 motociclete; 913 arme; 31 puști mitralieră; 21 guri de foc¹⁶⁴.

● **Regimentul 7 Artilerie Grea** ocupa la data de 19 noiembrie 1942 poziții de tragere cu

¹⁶¹ Asociația Națională a Veteranilor de Război, De la Stalingrad la bătălia Moldovei, Editura Vasile Cârlova, București, 1997, p. 126.

¹⁶² Arhiva M.Ap.N., fond Armata a 4-a, dosar 1294, fila 75.

¹⁶³ Asociația Națională a Veteranilor de Război, Op. Cit. p. 128.

¹⁶⁴ Lt.col.Ștefan Oprea, Mr. M. Burghilea, 80 de ani sub tricolor, Editura Moldarom Trading, Galați, 1996, p. 47.

Divizionul 1 Tunuri de 105 mm la Torkuta și Godsor, subordonat Diviziei 8 Cavalerie. La aceeași dată, Divizionul 2 Obuziere cal. 150 mm a fost repartizat Diviziei 5 Cavalerie și a ocupat poziții de tragere în zona Scharant-Batir și Mala - Alianur. La data de 23 noiembrie, în timpul atacurilor executate de inamic cu tancurile Armatei 57 și 51 sovietice, forțele regimentului au suferit pierderi foarte mari. Divizionul 1 întărit cu Bateria 4 Obuziere din Regimentul 1 Artilerie Grea a fost subordonat Diviziei 4 Infanterie care și-a dispus forțele în zona Koropkin.

Luptele duse de subunitățile regimentului au fost deosebit de grele, deoarece fâșiile de apărare erau duble, poate chiar triple față de posibilități. La începutul luptei, pe 19 noiembrie, regimentul era complet ca efective și asigurat cu armament de artilerie, însă nu avea combustibil și piese de schimb suficiente.

În ziua de 26 decembrie 1942, Regimentul 7 Artilerie Grea a ocupat poziții în zona Loboff, iar la 27 decembrie 1942 a primit ordin să schimbe din nou poziția la 8 kilometri nord-est de Nicolschyj. Din cauza lipsei de combustibil, regimentul nu a mai putut ocupa acea poziție și nu a mai reușit să execute manevra de retragere, astfel că tot armamentul mai puțin cel de la Bateria 1, a rămas pradă inamicului.

Cu tehnică puțină, prin gerul năprasnic, regimentul a reluat marșul pe itinerarul Salk-Schartyr - Nicolaevka - Beseniovka - Mariopol Federovka - Delenyay - Berezovka, unde s-a îmbarcat pe calea ferată pe direcția Odessa-Chișinău-Iași-Ploiești-Sibiu, unde a ajuns în ziua de 25 martie 1943. În Stepa Kalmucă, în localitățile și pe itinerarul parcurs până la Sibiu, regimentul a avut ca pierderi 3 morți, 68 de dispăruți și 6 răniți.

Între 12 și 23 decembrie s-a desfășurat operațiunea denumită „*Wintergewitter*”, la care au participat Corpul 57 Blindat german și aproximativ 4 divizii române - Diviziile 2 și 18 Infanterie și Diviziile 5 și 8 Cavalerie. Acțiunea militară avea ca scop despresurarea Armatei 6 germane și a trupelor române, însă a fost oprită când ajunsese la 50 de km de gruparea de forțe a inamicului, deoarece lipsa de carburant nu a permis Armatei 6 germane să execute acțiunea de ieșire din încercuire.

Pierderile Armatei a 4-a au fost foarte mari, astfel că la 25 decembrie aceasta mai

putea conta pe 8 batalioane, 15 escadroane (companii de cavalerie-n.a.) și 37 de baterii de artilerie, care acționau pe un front de 140 de km, adică aproximativ o piesă de artilerie pe un kilometru de front. Până la data de 1 ianuarie 1943 pierderile au însumat 47.123 de oameni, cea mai mare parte (34.403) fiind cei dispăruți¹⁶⁵. Această situație era tensionată de ordinele germane care cereau rezistența până la ultimul om și unele abuzuri săvârșite pe linie de comandă de către comandanții germani, fapt ce a atras proteste vehemente din partea mareșalului Antonescu.

Concluziile rezultate în urma înfrângerilor suferite de trupele române în bătălia de la Stalingrad au fost sintetizate foarte bine de către șeful Operațiilor de la Armata a 3-a, colonelul de artilerie Paul Leonida în raportul numit „*Învățămintele rezultate din bătălia de pe Don a Armatei a 3-a*”¹⁶⁶:

- „...o singură cauză a fost determinantă, atacul în masă al cuirasatelor terestre către piepturile fragile ale luptătorilor lipsite de o apărare contra carelor eficiente și suficient de numeroase. Pe frontul Armatei a 3-a toate atacurile inamice date pe bază de infanterie au fost zdrobite în fața liniilor noastre cu pierderi considerabile pentru inamic. Cel mai sublim eroism nu a izbutit însă să oprească valurile de K.W. 1 și T.34. **De altfel, rezerve oricât de numeroase dar constituite numai din infanterie nu ar fi putut schimba rezultatul final - trebuia câștigată mai întâi lupta antitanc**”;

- „ritmul operațiilor luând viteza tancurilor și a infanteriei purtate în autocamioane, piciorul infanteristului și caii tunurilor nu mai pot face față cerinței manevrei defensive, riposta apărării trebuie să se desfășoare în același ritm ca atacul”;

- „**la Kletskaia pe frontul de 12-15 km pe care s-a desfășurat atacul a 150-200 tancuri s-au opus 80 tunuri anticar din care numai 40 erau cal. 75 mm sau superior (Divizionul 611 Vt. C.-20 p. și Divizionul 670 Vt.C-16). Proporția de un tun contra 4-5 tancuri puternic blindate nu a dat rezultate. Ar fi**

¹⁶⁵ ANVR, Veteranii pe drumul onoarei și jertfei, 1941-1945, p. 260.

¹⁶⁶ Arhiva M.Ap.N., fond M.St.M., Secția 3, Dosar nr. 2421, ff. 1-9.

trebuie să dispunem în zona Kletskaia de 80-100 tunuri anticar de 75 mm, iar în sectorul Diviziei 14 Infanterie de cel puțin 125-150 de tunuri”. Se propunea mărirea numărului de tunuri anticar la divizie până la 36 piese - adică un divizion de vânători de care și 12 piese la regimente;

- „artileria s-a dovedit foarte vulnerabilă atât în poziție, cât mai ales pe timpul deplasărilor. Nu toată artileria are calități antitanc”.

O parte din armamentul de artilerie era depășit tehnologic și crea dificultăți mari, mai ales când se cerea deschiderea cu rapiditate a focului. Redăm alăturat fragmente din raportul căpitanului Bălăsache, amintit anterior: „Materialul de 75 mm (...) este foarte precis și permite o cadență vie. Infanteria rusă era îngrozită de tirul rapid și eficient al acestui tun căruia îi spuneau „tun mitralieră”. Însă în cazul acestui material, dacă rămâne mai departe în dotare trebuie să i se facă afetul bifleș. Neavând afet bifleș, la distanțe mari și chiar medii nu puteam trage cu el decât după ce la călcâiul afetului îi făceam o groapă corespunzătoare înclinării ce urma a se da țevii - adâncime până la 1,20/1,40 m - ori pentru a săpa această groapă era nevoie de timp, deci întârziere în acțiunea imediată”.

O altă cauză care a avut o pondere importantă a constituit-o aprecierea greșită a comandamentelor germane care au fost convinse că sovieticii nu mai au capacitatea să întreprindă acțiuni ofensive importante. „În sectoarele celor 3 fronturi sovietice - „Sud-Vest”, „Don” și „Stalingrad” au fost aduse 75 de regimente de artilerie, aproape jumătate din rezerva comandantului suprem, astfel că la începutul operației, sovieticii dispuneau la Stalingrad de 230 regimente de artilerie și aruncătoare de toate tipurile. Tot aici și-au făcut apariția alte elemente de artilerie cum au fost tunurile autopropulsate, dispozitivele de lansare cu reacție cu un total de 1.250 sisteme „Katiușa”, reprezentând 1/3 din artileria reactivă a armatei roșii ce puteau lansa la o salvă 10.000 de încărcături de diferite calibre”¹⁶⁷.

În total forțele germane și aliate au dispus de circa 10.290 de tunuri și aruncătoare, iar sovieticii de circa 13.450¹⁶⁸.

Superioritatea inamicului în forțe și tehnică de artilerie și tancuri nu a putut fi compensată în condițiile în care unitățile noastre nu aveau capacitatea de luptă completă. Așa cum arăta comandantul Armatei a 3-a, la data de 14 noiembrie 1942, în raportul înaintat Marelui Cartier General Român, situația muniției asigurate era următoarea: 58% pentru artileria grea, 89% pentru artileria de câmp, iar în depozite 25% din necesar¹⁶⁹. O cauză a neasigurării la timp a muniției a constituit-o neglijarea punerii la dispoziție a numărului de trenuri necesar pentru aprovizionarea trupelor române, activitate ce era coordonată de către comandamentele germane.

După încheierea luptelor, subșeful de stat major la Armata a 4-a, colonelul de artilerie Nicolae Dragomir, a întocmit un raport intitulat „Acțiunea Armatei a 4-a în Stepa Kalmucă” ce cuprinde o analiză atentă a evenimentelor. Redăm în continuare câteva fragmente din acest material, prin care se arată cauzele eșecului trupelor noastre: „folosirea împotriva noastră a maselor de tancuri și înfrângerea pe care am suferit-o numai și numai din această cauză pune problema adaptării procedurilor și mijloacelor noastre la noile condițiuni ale luptei cu un inamic dotat cu care de luptă. Ca o confirmare a principiilor războiului, s-a putut observa că de câte ori nu s-a respectat proporționalitatea scopurilor cu mijloacele, verdictul faptelor a fost neiertător. Disproporția dintre misiune și mijloace era atât de mare, încât a putut produce în sufletul luptătorilor sentimentul neputinței, și ca urmare, al inutilității sacrificiilor. Întinderea forțelor în cordon, care contrazicea toate învățămintele istoriei militare a constituit premisa sigură a înfrângerii ce avea să urmeze. Inexistența la toate eșaloanele a rezervelor, instrumentul indispensabil al oricărei conduceri strategice și tactice a dus la negarea oricărei intervenții active în desfășurarea bătăliei”¹⁷⁰. Nu putem încheia

¹⁶⁷ Mihail Vasile-Ozunu, Petre Otu, „Înfrânți și uitați Români în bătălia de la Stalingrad”, Editura Ion Cristoiu, București, 1999, p. 140, fiind citat mareșalul Jukov.

¹⁶⁸ Ibidem, p. 137.

¹⁶⁹ Ibidem, p. 112.

¹⁷⁰ Arhiva M.Ap.N., fond Armata a 4-a, Dosar 1294, ff. 103-178.

fără a reproduce cele scrise de către generalul Petre Dumitrescu, comandantul Armatei a 3-a română: „*Atacul rus s-a dezlănțuit cu o mare putere (...) 4 armate ruse cu un total de 26-28 divizii de trăgători, 4 brigăzi de infanterie, 4 divizii de cavalerie, 17 brigăzi blindate și 2 flote aeriene au atacat 5 divizii române. Superioritatea inamicului era colosală. Trupele române din apărare au primit atacul luptând pe poziție. Artileria anticar, ca și artileria diviziilor, a tras cu deznădejde asupra carelor, însă fără efect, până când acestea au trecut peste tunuri și peste artileriști*“.

5.2.2.5. Reorganizarea unităților de artilerie din anii 1943-1944

Pierderile suferite de către armata română, îndeosebi după Bătălia de la Stalingrad au impus luarea unor măsuri pe linia completării cu efective și armament a structurilor viabile. Unele regimente au fost desființate, iar efectivele rămase au fost folosite pentru a completa unitățile rămase.

Au fost înființate și structuri noi cum a fost cazul Diviziei 24 Infanterie, (martie 1943) din supraviețuitorii Diviziilor 7 și 11 Infanterie care avea 2 regimente de infanterie și Regimentul 104 Artilerie. S-a desființat divizia de grăniceri și s-au completat Diviziile 4 și 8 Infanterie. Diviziile 1, 2, 3 Pază și Divizia Fortificații au fost desființate, iar efectivele și armamentul de artilerie au fost folosite pentru refacerea Diviziilor 5, 6, 9 și 15 Infanterie,

toate cu pierderi foarte mari la Stalingrad. Astfel, din Regimentele 1 și 4 Artilerie Fortificații au fost reorganizate Regimentul 11 Artilerie și Regimentul 16 Artilerie (Divizia 6 Infanterie). În lunile iulie și august 1943 au fost completate cu efective aduse de la părțile sedentare din țară: Diviziile 1, 2, 11, 14 și 20 Infanterie, iar în septembrie Diviziile 7 și 13 Infanterie. Această refacere a fost posibilă datorită existenței în țară a celui de-al treilea batalion cu efective complete la partea sedentară a fiecărui regiment.

La data de 15 martie 1944 a fost decretată mobilizarea generală, pe fondul ajungerii frontului pe granița de nord-est a țării, în Moldova și s-a încheiat procesul de refacere a unităților aduse de pe frontul din est. Din cauza pierderilor suferite de către trupele de munte în luna mai 1944, pe lângă fiecare divizie de munte s-a înființat câte un comandament de munte numerotat 101-104 și organizat pe 4 batalioane și 2 divizioane de artilerie.

Regimentul 5 Artilerie Grea care a fost prins în încercuirea de la Stalingrad a fost refăcut până la data de 1 mai 1943 prin includerea Divizioanelor 45 și 54 Artilerie Grea Independente, comandant fiind numit colonelul Dimitriu Ioan.

Prin Ordinul nr. 984.007 din 5 martie 1943, șeful Marelui Stat Major, generalul Ilie Șteflea, a transmis pe front „*modul de reorganizare, încadrare și dotare a unităților anticar și de artilerie cu tunurile cal. 75 mm și 50 mm antitanc (era vorba de tunurile*

Anul 1943. Baterie de tunuri românească, „Pak 97/38” cal. 75 mm pe frontul din Crimeea

germane „Pak 40” și „Pak 38” și tunuri „Pak 97/38”, adică tunuri franceze model 1897 pe afet german model 1938 - n.a.) și obuziere cal. 100 și 150 mm ce vor intra în compunerea și dotarea organică a marilor unități din Crimeea și Caucaz”. În acest sens, cu armamentul de 75 mm s-au dotat toate companiile anticar de divizie ale celor 8 mari unități din Caucaz și Crimeea (Diviziile 1, 2, 3, 4 Munte, Diviziile 6, 10, și 19 Infanterie și Divizia 9 Cavalerie – n.a.). Companiile anticar au fost reorganizate pe câte 2 baterii anticar a 6 piese de 75 mm, adică 12 piese de fiecare mare unitate cu excepția Diviziilor 2 și 3 Munte care au primit numai 6 piese, întrucât erau deja dotate cu cele 6 piese 75 mm hipo. În total s-au repartizat 84 de piese la cele 8 mari unități. Tunurile calibrul 50 mm anticar au dotat cele 12 regimente de infanterie și cavalerie cu câte 6 piese fiecare, adică 72 piese. Grupurile de vânători de munte ale Diviziilor 2 și 3 Munte au fost dotate cu 6 piese fiecare, adică 24 piese. Grupurile de vânători de munte ale Diviziei 1 Munte au fost dotate cu câte 4 piese cal. 50 mm, adică în total 8 piese, iar grupurile vânători de munte/Divizia 4 Munte cu 3 piese, adică în total 6 piese. În total s-au dat 110 piese cal. 50 mm. Se preciza că se vor primi ulterior piese calibrul 50 mm și la grupurile de vânători de munte ale Diviziilor 2 și 3 Munte pentru a dispune tot de 6 piese.

Piese de 75 și 50 mm erau deplasate cu tractoare primite tot de la germani. În afară de noile categorii de armament s-au păstrat în dotare, din armamentul de 37 sau 47 mm, câte 30 piese de fiecare divizie de infanterie, adică 10 de regiment și 12 piese de divizie de munte, sau 2 piese de batalion. Restul tunurilor a fost scos din dotare, mai puțin la diviziile de cavalerie care au păstrat și vechiul armament.

S-au stabilit dotarea și reorganizarea artileriei de munte, astfel: „Obuzierele de 100 mm și 150 mm se vor da astfel: a) la Diviziile 1, 4 Munte. se vor primi câte 16 obuziere 100 mm și se vor organiza cu câte 6 baterii obuziere cal. 100 mm și 2 baterii tunuri fiecare. Se vor scoate din dotare 16 tunuri din cadrul Diviziei de Munte; b) Divizia 10 Infanterie va avea 3 baterii de tunuri cu 12 piese, 6 baterii de obuziere cal. 100 mm cu 24 piese și 3 baterii de obuziere cal. 150 mm cu 10 piese;

c) Divizia 19 Infanterie primește 10 obuziere de 150 mm cu care va dota 3 baterii de tunuri din Regimentul 42 Artilerie. Și va scoate 12 tunuri cal. 75 mm; d) Diviziile 2, 3 Munte nu primesc nimic; e) Divizia 6 Cavalerie primește 12 obuziere cal. 100 mm, scoate din dotare 8 tunuri; f) Divizia 9 Cavalerie primește 12 obuziere cal. 100 mm”. În total, conform noii organizări s-au primit: 20 obuziere cal. 150 mm „Skoda” md. 1937; 64 obuziere cal. 100 mm „Skoda” md. 1914/1919; 84 tunuri anticar cal. 75 mm; 110 tunuri antitanc 50 mm-sistem „Pak”; 214 tractoare. S-au retras de la unități: 84 tunuri cal. 75 mm; 84 tunuri anticar cal. 37-47 mm/divizii; 36 tunuri anticar cal. 37-47 mm de la regimente. Pentru tractarea pieselor de artilerie au fost importate tractoare semișenilate „Zugkraftwagen”, tractoare pe șenile „Mijlociu (Ost) ROS/OI”, tractoare „T6” și tractoare agricole „Lanz Bulldog” tip „D 8500”.

La sfârșitul anului 1943 au fost înființate 19 divizii de infanterie-instrucție: 1-9, 13-15, 18-21 și gardă. Aceste divizii erau încadrate cu recruți și aveau 6 batalioane de infanterie și un divizion de artilerie format dintr-o baterie de 4 tunuri cal. 75 mm și o secție cu 2 obuziere cal. 100 mm. Artileria antitanc se compunea din câteva tunuri cal. 47 mm și între 2 și 4 tunuri antiaeriene cal. 20 mm. Aceste unități erau destinate constituirii rezervei pentru diviziile active. Evenimentele din 23 august 1944 au impus ca unele dintre ele să fie introduse în luptă.

Marele Stat Major a stabilit prin instrucțiunile nr. 63.039 din 3 septembrie 1944 și Instrucțiunile speciale nr. 66.000, modul de reorganizare a armatei care urma să cuprindă 3 faze: în Faza I se dispunea deplasarea marilor unități și unităților de pe front în zonele de concentrare sau la părțile sedentare, după caz; Faza a II-a cuprindea contopirea marilor unități și unităților sosite de pe front cu unitățile de recruți de la părțile sedentare; în Faza a III-a se preconiza desconcentrarea marilor unități și unităților din zona interioară care nu puteau fi asigurate cu armamentul și materialele necesare¹⁷¹. Prin Instrucțiunile nr. 66.000, divizia de infanterie avea în organică 3 regimente de infanterie cu câte 2 batalioane de infanterie și un regiment

¹⁷¹ Arhiva M.Ap.N., fond 948, Dosar 87, pp. 19-21.

de artilerie organizat pe 3 divizioane (unul de tunuri cal.75 mm, unul de obuziere cal. 100 mm și unul de aruncătoare cal. 120 mm). Reorganizarea s-a făcut cu efectivele și tehnica de luptă ale Comandamentului Corpului de Munte și Diviziei 1 Munte, Diviziei 7 și 20 Infanterie. Artileria acestor divizii a intrat în compunerea altor mari unități. Reorganizarea a fost realizată până la data de 20 octombrie 1944. Armamentul de artilerie al diviziei de infanterie era următorul: 32 tunuri antitanc cal. 37-47 mm; 57 aruncătoare cal. 60 mm; 27 aruncătoare cal. 81,4 mm; 12 tunuri de 75 mm; 12 obuziere de 100 mm; 12 aruncătoare cal. 120 mm¹⁷². Întrucât regimentul de infanterie avea doar 2 batalioane de infanterie, nu avea posibilitatea să-și constituie eșalonul doi. Astfel s-a luat măsura pregătirii pentru fiecare regiment a celui de-al 3-lea batalion, trimis pe front din primăvara anului 1945. Bateria antitanc a diviziei avea în dotare 6 tunuri antitanc moderne și deosebit de performante, calibrul 75 mm model „Reșița”. Până spre sfârșitul războiului s-a primit încă o baterie care a permis formarea unui divizion antitanc al diviziei.

Artileria diviziei de munte dispunea de 18 tunuri antitanc, 13 tunuri de câmp, 13 obuziere de munte cal. 100 mm și 12 aruncătoare¹⁷³. Divizia avea în organică 33 tunuri antitanc, 13 tunuri de câmp, 13 obuziere și 87 aruncătoare.

Corpul de armată era considerat eșalon de comandă și i se subordonau pe timp determinat 2-4 divizii. Artileria din organica corpului de armată era regimentul de artilerie grea, format din 2 divizioane, unul de tunuri de 105 mm și celălalt de obuziere cal. 150 mm, ambele cu 2 baterii fiecare a 4 piese și un divizion antitanc.

Multe piese de artilerie capturate de la sovietici, precum tunurile de câmp calibrul 76,2 mm (retubate în țară pentru a trage proiectilul „Costinescu”), tunuri și obuziere calibrul 122 și 152 mm au date la unități. De la germani au fost importate obuziere de munte „Schneider” cal. 105 mm, md. 1939 și obuziere „Krupp” md. 1918/40 cal. 105 mm (acest obuzier avea o problemă de mobilitate

fiind foarte greu. După experiențele de pe frontul de est, din anii 1941-1942, a fost modernizat aplicându-se soluția utilizării afetului tunului antitanc cal. 75 mm „Pak 40”, pe care s-au montat țeava leFH 18(M), scutul și leagănul aferent, piesa rezultată fiind denumită „105 mm leFH 18/40”).

La începutul anului 1943 s-a realizat în țară un tun antitanc autopropulsat care să facă față tancurilor sovietice din punct de vedere al mobilității și puterii de foc. În acest sens s-a optat pentru utilizarea ca șasiu a tancurilor sovietice T-60 capturate, pe care s-a montat tunul F-22, cal. 76,2 mm sovietic, superior din punct de vedere tehnic tunului german de

Formație de tunuri anticar pe afet mobil, „TACAM T-60” la parada din 10 mai 1943

cal. 75 mm. Pentru scutul suprastructurii s-au folosit plăci de blindaj de 15 mm grosime, demontate de la tancurile BT-7. După aprobarea proiectului, o serie de tancuri T-60 au fost trimise la atelierele „Leonida” din București pentru reconversie. Noul vehicul a fost denumit „Tun anticar pe afet mobil T-60”, prescurtat „TACAM T-60”. Prototipul a fost finalizat la data de 12 ianuarie 1943, primele 16 autotunuri au format Compania 61 Antitanc din Regimentul 1 Care de Luptă, iar 18 „TACAM T-60” au format Compania 62 Antitanc din Regimentul 2 Care de Luptă, care au acționat în operațiile executate de către trupele române, în perioada februarie-august 1944. În luna februarie 1944 oficialitățile militare au decis ca 40 de tancuri tip „R-2” să fie transformate în autotunuri TACAM. Singura modificare adusă tancului a fost montarea tunului sovietic „ZIS-3” model 1942, calibrul 7,62 mm, în total fiind produse 21 TACAM-uri R-2. În iulie 1944, TACAM-urile R-2 au fost livrate Regimentului 1 Care de Luptă și au format Compania 63 Antitanc. Au fost folosite în luptele pentru eliberarea

¹⁷² Ibidem, p. 35.

¹⁷³ Ibidem, pp. 14-17.

teritoriului României, până în septembrie 1944, doar 6 TACAM R-2 rămânând în stare de funcționare. Un exemplar care a supraviețuit războiului se află expus la Muzeul Militar Național.

Din primăvara anului 1944 au intrat în serviciul artileriei tunurile antitanc DT-UDR 26 „Reșița“, md. 1943, cal. 75 mm, de producție românească. Acestea erau realizate având ca bază tunul antiaerian „Vickers/Reșița“, md. 1936/1939. Tunurile dispuneau de aparate de ochire „Șeptilici“, de concepție românească fabricate la „Întreprinderea Optică Română“. Aceste tunuri s-au fabricat la uzinele „Reșița“, „Astra“ din Brașov și „Concordia“ din Ploiești și au înlocuit vechile piese antitanc cal. 47 mm, care au trecut din dotarea bateriilor antitanc divizionare la companiile de armament greu regimentare. Acest tun a constituit o realizare deosebită a industriei naționale având caracteristici antitanc superioare tunurilor

Tunul antitanc DT-UDR 26 „Reșița“, calibrul 75 mm, model 1943, cea mai importantă realizare a industriei naționale de armament

„Pak 40” și „ZIS-3”, germane și sovietice, calitățile sale situându-l printre cele mai bune tunuri antitanc din lume. Armata Română a lansat comenzi de 1.100 bucăți, însă până în decembrie 1944 când producția a fost oprită, au fost produse doar 342, număr insuficient având în vedere nevoile unităților noastre și numărul tot mai mare de tancuri sovietice.

Pe linia luptei antitanc, folosind elemente din detașamentele blindate rezultate din Divizia 1 Blindată, pe data de 1 octombrie 1944, pe frontul din Transilvania a fost creat Grupul blindat al Armatei a 4-a. Era compus dintr-o companie de cercetare (5 autoblindate AB, un SPW 250 și câteva automobile VW și Horch), un batalion blindat (o companie de

10 tancuri T-4, o companie de 8 tunuri de asalt și o companie de 16 TACAM R-2), Bateria 62 TACAM T-60, un batalion de vânători moto, o companie antitanc (12 tunuri Reșița model 1943, cal. 75 mm), un divizion de artilerie grea moto, o companie de pionieri, o baterie antiaeriană echipată cu tunuri Hotchkiss model 1939, cal. 25 mm, un pluton de transmisiuni și o companie de servicii. Grupul blindat a fost utilizat pe front până la începutul lunii noiembrie 1944, luând parte la luptele din nord-vestul Transilvaniei și din Ungaria.

În perioada 1942 -1944 s-au făcut studii pentru realizarea unui autotun românesc. Având în vedere experiența în realizarea TACAM T-60, un colectiv de cercetare compus din maiorul Nicolae Anghel și căpitanul Gheorghe Sâmbotin, alături de inginerul Constantin Ghiulai au realizat mai multe prototipuri (M-01, M-02 și M-03), denumite „Carul M“, la Uzinele Malaxa din București unde se fabricase și șenileta Renault UE. Proiectul era coordonat de către Cabinetul de război al mareșalului Antonescu. Prototipul a fost supus mai multor probe de viteză, manevrabilitate și capacitate de trecere, în poligonul Uzinelor Reșița unde a dat satisfacție deplină¹⁷⁴.

În privința tragerilor, așa cum relatează generalul Valerian Nestorescu, martor la evenimentul din poligonul Sudiți (1943), autotunul nu a convins: „Pornind de la marcajul „zero” al poligonului, tancheta s-a îndreptat cu maximum de viteză direct spre tancul aflat la 1000 de metri depărtare. După ce a parcurs 500 metri, „Carul M” s-a oprit și a tras o lovitură. Apoi a continuat să înainteze și, din mers, a mai tras încă o lovitură. Distanța până la obiectiv să fi fost circa 300 metri. Atât a fost totul. Stupoare generală! Tancul nu a sărit în aer, așa cum se spera. Ba mai mult, colosul de oțel nici n-a suferit vreo avarie demnă de luat în seamă”¹⁷⁵.

Analizând lucrurile la 70 de ani după eveniment rezultă că inițiatorii proiectului și-au asumat o sarcină foarte grea, fiind în

¹⁷⁴ Urdăreanu Tiberiu, general-locotenent, „Factorul tehnic în războaiele României moderne“, Editura Militară, București, 1994, p. 272.

¹⁷⁵ Valerian Nestorescu, „File din trecutul artileriei române moderne“, Editura Militară, p.165.

război, presați de nevoile pe care le aveau trupele noastre acolo și de cei care patronau proiectul. Autotunul avea probleme cu sistemul artileristic, care puteau fi rezolvate în opinia noastră, având în vedere experiența acumulată în realizarea TACAM T-60. Existau și alte probleme tehnice în ceea ce privește blindajul, angrenajul energetic, aparatele de ochire, care reflectau lipsa experienței tehnologice și a agenților economici din industria pe orizontală care să le realizeze. Având în vedere că am realizat avioane performante puteam să realizăm și autotunuri sau tancuri prin măsuri organizatorice tehnice și de finanțare adecvate, luate cu mult timp înaintea războiului.

Întâmplător, sau nu, testele de verificare la „Carul M” s-au desfășurat în poligon concomitent cu testele tunului antitanc „Reșița”, acesta din urmă surclasând, după cum descrie generalul Nestorescu, autotunul. După ce s-au tras 9 lovituri cu acest tun, în blindaje cu grosimea de 100 mm, dispuse înclinat, la distanțe de 300 m, 500 m și 1000 m, s-a constatat că toate au fost străpunse de proiectile, din prima lovitură, într-un timp de 8 secunde. În urma tragerilor executate în acest poligon s-a luat decizia introducerii în fabricație a tunului antitanc.

5.2.2.6. Acțiunile unor unități de artilerie în bătălia Moldovei (18 martie-23 august 1944)

Frontul de est a fost stabilizat la data de 17 aprilie 1944 pe aliniamentul: cursul inferior al Nistrului, între Marea Neagră și Orhei, nord Cornești, nord Iași, nord Târgu Frumos, sud Pașcani, Târgu Neamț, Gura Humorului.

Disponerea forțelor era următoarea: Armata a 4-a română între Boroaia și Târgu Frumos, Armatele 8 și 6 germane, în continuare, spre sud-est până la Talmaz, apoi Armata a 3-a până la Marea Neagră.

Comandantul Armatei a 3-a, generalul Petre Dumitrescu, comanda subgrupul de armate „Dumitrescu” format din Armata a 3-a română și Armata a 6-a germană comandată de generalul Maximilian von Fratter Pico. A fost singura dată pe frontul de est când un comandant de armată român avea în

subordine o armată germană. Armata a 3-a ocupa un front de 100 km și avea în subordine: Corpul 3 Armată român (Brigada 110, Divizia 2 și 15 Infanterie), Corpul 29 Armată german (Divizia 9 Infanterie germană, Divizia 21 Infanterie și Divizia 4 Munte, române) și Regimentul 7 Artilerie Grea. Armata 6 germană avea în subordine 4 corpuri de armată cu 14 divizii, dintre care una română (Divizia 14 Infanterie). În rezervă se afla Corpul 72 Armată german (Divizia 258 și Divizia 13 germane, respectiv Divizia 1 Cavalerie română).

Armata a 4-a română era subordonată subgrupului de armate „Mieth”, condus de generalul Wohler. Ocupa un front de 100 km și avea în subordine 5 comandamente de corp de armată, 4 române și unul german: Corpul 6 român, Comandamentul 101 Munte român, Grupul de corpuri de armate „Kirchner” cu Corpul 5 Armată român (Divizia 1 Infanterie, Divizia 46 Infanterie germană, Divizia 4 Infanterie și Divizia 1 Gardă române), Corpul 1 Armată român (Comandamentul 103, 104 Munte). În rezervă Divizia 1 Blindată, Divizia 8 și Divizia 13 Infanterie.

În rezerva subgrupului de armate „Mieth”, Divizia 3 Infanterie, Divizia 18 Munte, române și Divizia 20 Blindată germană, precum și Corpul 17 Armată german din care făcea parte și Divizia 3 Munte română.

Cele mai importante acțiuni pe acest front au fost în perioada 30 aprilie - 1 mai, când un important atac dezlănțuit pe frontul Diviziei 18 Infanterie, pe direcția Vulturi-Iași, a fost respins de către această divizie împreună cu Divizia blindată „Gross Deutschland”.

Unitățile de artilerie au fost întrebuințate astfel:

● **Regimentul 7 Artilerie Grea** a intrat în subordinea Armatei 4, la dispoziția Corpului 3 Armată, cu misiunea de a organiza sprijinul „de ansamblu” (general-n.a.) în zona Diviziei 1 Gardă. De la 25 aprilie la 2 mai 1944 a sprijinit acțiunile de luptă ale Detașamentului „General Opreș” în lupta ofensivă de la Ruginoasa-Dumbrăvița. Conform Ordinului nr.394/1944 al Grupului „Kirchner” a intrat, ulterior, în subordinea Corpului 57 Blindat german până la data de 21 august 1944. După bătălia de la

Oboroceni-Târgu Frumos din zilele de 19 la 21 august 1944, regimentul s-a retras la vest de râul SIRET. Pentru aceste acțiuni regimentul a fost evidențiat prin Ordinul de zi numărul 5 din 25 august al Diviziei 1 Gardă.

Meritul colonelului Vasile Danacu și al statului major al regimentului a fost că în perioada 25-28 august 1944 au refuzat predarea tehnicii și armamentului regimentului trupelor sovietice. Redăm mai jos evocarea colonelului Vasile Danacu care evidențiază demnitatea comportării în acea situație: „În dimineața zilei de 24 august regimentul s-a pus în marș pe direcția Roznov (...) unde a fost interceptat de către unitățile Armatei 7 de Gardă sovietice și somat să lase tunurile și mașinile, putând trece numai cu cadrele și trupa.(...) Am dispus ca întreg regimentul să ocupe poziții de tragere pe locul unde eram opriți. Un divizion de cavalerie a ocupat și el poziții de apărare. Au venit cu propunerea să trecem fără muniție ceea ce nu era convenabil. Ca urmare ne-am continuat marșul”¹⁷⁶. Ulterior, conform Ordinului numărul 113 din 28 august 1944, dată când se încheiase armistițiul, regimentul a intrat în compunerea Corpului 24 Gardă sovietic, în urma declarației de război a României contra Germaniei. După 2 zile de staționare la Blăgești și alte 2 zile de reorganizare, completare, regimentul a intrat în luptele de pe Valea Trotușului, spre Palanca. Începând cu 1 septembrie 1944, regimentul a ocupat poziții de tragere la Ghimeș-Palanca în sprijinul Diviziei 6 Orlovskaja, până la ieșirea din defileu. De la Eremitu, unde a fost ultima poziție de tragere, regimentul s-a pus în mișcare spre Sighișoara-Sibiu. După 3 zile de completare și reorganizare a efectivelor, regimentul a reluat marșul spre Lugoj, intrând în subordinea Corpului 7 Armată.

● **Regimentul 5 Artilerie Grea** a acționat în perioada 24 mai-19 august în sprijinul Corpului 5 Armată. În acest timp a executat trageri de neutralizare împotriva a „200 baterii inamice cu efecte de distrugere, rezultate confirmate de observatorii aerieni și tereștrii, în zonele Băticeni, Hodora, Satu

Nou și Erbiceni”¹⁷⁷. În ziua de 24 august, comandantul Regimentului 5 Artilerie Grea, colonelul Dimitriu a luat legătura cu Corpul 5 Armată care i-a ordonat ca regimentul să cantoneze la Slobozia-Roznov în vederea regrupării, deoarece România a încheiat armistițiul. La ora 23.00 unitățile s-au retras în panică datorită venirii rușilor. Regimentul s-a retras pe direcția Moinești, Târgu Ocna, Cașin, primind ordin de amplasare la Târgoviște. La Dumitrești, Buda (jud. Râmnicu Sărat) o parte din căruțele regimentului au fost ajunse din urmă de ruși și confiscate. În ziua de 26 august regimentul a încercat să treacă prin pădure prin dreptul localității Câmpuri, însă mașinile regimentului s-au împotmolit fără posibilitatea de a mai putea fi scoase. A fost pierdut armamentul de artilerie și s-a continuat deplasarea cu armamentul individual până în localitatea Filipești Târg, lângă Ploiești. În aceeași zonă au fost cantonate și alte unități de artilerie: Divizionul 35 Artilerie Grea, partea sedentară a Regimentului 5 Artilerie Grea, Regimentul 6 Artilerie Grea și Divizioanele 57 și 65 Artilerie Grea.

● **Divizioanele 35 și 65 Artilerie Grea Independent** au fost desființate la data de 7 octombrie 1944.

● **Divizionul 52 Artilerie Grea Independent** a intrat în subordinea Regimentului 5 Artilerie Grea la data de 25 ianuarie 1945.

● **Regimentul 1 Artilerie Grea** a participat la bătălia „*Moldovei*” începând cu data de 13 aprilie 1944, în subordinea Corpului 4 Armată. Din darea de seamă asupra activității regimentului în perioada 26-29 aprilie rezultă că a executat trageri asupra inamicului în zona satelor Tăutești, Moinești, Horlești. În cursul acestor 4 zile prin misiunile executate regimentul a reușit oprirea atacului inamic apoi a susținut contraatacul pentru recucerirea terenului pierdut, consumând 6.728 proiectile. În perioada 29 mai-7 iunie regimentul a primit planul de foc al Corpului 4 Armată pentru sprijinul ofensivei Diviziei 3 Infanterie și al eșalonului blindat al grupului „*Mieth*”. A participat la

¹⁷⁶ Asociația Națională a Veteranilor de Război, Armata Română în Vâltoarea Războiului 1941-1945, București 2002, p. 202.

¹⁷⁷ Lt.col. Ștefan Oprea, Mr. M. Burghilea, 80 de ani sub tricolor, Editura Moldarom Trading, Galați, 1996, p. 143.

lupte până la data de 23 august când se găsea la sud Mărășești cu organizarea și dotarea completă. În urma comunicatului transmis la radio, la ora 23.00, colonelul Dobriceanu Alexandru, comandantul regimentului a ordonat măsurile necesare de autoapărare și deplasarea spre București, pe itinerarul Urziceni, Adâncata, Maia, ajungând în comuna Poienarii Burchii (Prahova) în data de 26 august unde a staționat. Comandantul regimentului s-a deplasat la București, la Marele Stat Major și a raportat situația unității, întorcându-se în aceeași zi la regiment. Meritul comandantului regimentului în salvarea unității de a fi capturată de ruși este demn de consemnat și apreciat. Ulterior, în data de 2 septembrie regimentul a primit ordin de dislocare în zona Târnăveni, iar începând cu data de 7 septembrie a intrat în subordinea Armatei 4 română și a sprijinit Divizia 6 Infanterie.

5.2.3. Participarea artileriei române la campania din vest (23 august 1944 - 9 mai 1945)

5.2.3.1. Contextul general

Armata română avea în componere, la data de 23 august 1944, 19 divizii de infanterie dintre care 17 dispuneau de dubluri de instrucție. Trupele de munte erau formate din 4 divizii de munte cu 8 grupuri de munte și 4 grupuri de artilerie de munte și 4 comandamente de munte (similare grupurilor) numerotate 101-104, fiecare având câte 2 divizioane de artilerie. Cavaleria era organizată pe 5 divizii din care 2 aveau dublură de instrucție și o divizie blindată (cu o dublură de instrucție) și Corpul moto-mecanizat constituit după 23 august 1944.

Armata 1 și Armata a 4-a au rămas fiecare cu câte 2 corpuri de armată: Armata 1 cu Corpurile 4 și 7 Armată (Regimentul 1 și Regimentul 7 Artilerie Grea), iar Armata a 4-a cu Corpurile 2 și 6 Armată (Regimentul 3 și Regimentul 6 Artilerie Grea). Armata 1 dispunea de Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea, iar Armata a 4-a de Regimentele 3 și 6 Artilerie Grea ale corpurilor de armată din subordine. Fiecare armată avea în componere un regiment de artilerie antitanc și un divizion de artilerie grea independent.

Pentru Armata Română, ziua de 23 august 1944 a reprezentat un test al înțelepciunii și capacității de decizie, un eveniment de o complexitate și o

responsabilitate extremă pe care l-a trecut cu bine acționând energic și unitar conform ordinelor primite de la noul guvern. În ziarul „*România Liberă*” din 27 august 1944 se consemna: „...*Armata Română a vorbit, în numele întregului popor român Întreagă, neșovăitoare la dispoziția guvernului ea și-a inaugurat opera de curățire a teritoriului național de bandele hitleriste... Armata română a dovedit în aceste zile înălțătoare că este a țării și a poporului. E a noastră a tuturor, nu a clicii fasciste. S-o înconjurăm cu toată dragostea. Trăiască Armata Română...*”

Așa cum reieșea din condițiile armistițiului cu Națiunile Unite, sarcina Armatei Române a fost nimicirea sau capturarea forțelor germane aflate pe teritoriul românesc și continuarea războiului împotriva Germaniei și a aliaților săi pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, a Ungariei și a Cehoslovaciei până la victoria finală.

Etapele mari ale operațiilor executate de forțele române au fost: curățirea teritoriului de trupele germane; acoperirea frontierelor; eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei în colaborare cu armata sovietică; participarea la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei.

Până la 7 septembrie 1944 conducerea operațiilor a fost exercitată de Marele Stat Major Român, iar începând de la 8 septembrie armatele române (Armata 1 și Armata a 4-a) au intrat în componerea Frontului 2 Ucrainean și au constituit, împreună cu 2 armate sovietice, câte un grup de armate sub comandament sovietic.

5.2.3.2. Participarea artileriei la acțiunile duse pentru eliberarea teritoriului național

În capitală și în împrejurimile ei luptele s-au desfășurat în două faze. În prima fază, în zilele de 24 și 25 august 1944 au fost cucerite toate obiectivele germane din București și respinse încercările făcute de unitățile inamicului de a pătrunde în Capitală. În oraș inamicul dispunea de aproximativ 8000 de militari¹⁷⁸.

Forțele române dispuneau în Capitală, la data de 23 august 1944, de aproximativ 7.000 de militari, cărora li s-au adăugat, la 24 august 6 batalioane de jandarmi și elevii Școlii de subofițeri de jandarmi. Conducerea forțelor a fost exercitată de către două comandamente,

¹⁷⁸ „Istoria Artileriei Române”, București, 1977, p. 271.

de nord și de sud, artileria fiind împărțită pe comandamente și sectoare. În compunerea celor două comandamente au intrat: Regimentul Gardă Călăre, Regimentul 2 Călărași-Cercetare, Regimentul 4 Roșiori, fiecare regiment cu câte un escadron de tunuri antitanc (echivalentul unei companii antitanc) și câte un escadron de aruncătoare calibrul 120 mm, câte un batalion de instrucție (recruți) și compania de garnizoană din Regimentul 6 Dorobanți de Gardă „*Mihai Viteazul*”, Regimentul 21 Infanterie Instrucție (Partea sedentară), 2 companii și 2 plutoane care de luptă din Regimentul 2 Care de Luptă, Divizionul 44 Aruncătoare Mine (cal. 120 mm) și Escadronul de pionieri, ambele din Divizia 8 Cavalerie, un escadron din Regimentul 9 Roșiori, o companie pionieri din Regimentul 2 Pionieri Gardă și o companie transmisiuni din Regimentul 1 Transmisiuni. De asemenea, în jurul Capitalei se aflau instalate 62 de baterii de artilerie antiaeriană.

Pentru asigurarea reușitei operațiilor militare, forțele din regiunea capitalei au fost întărite pe timpul luptelor cu unități din Divizia 6 și Divizia 8 Cavalerie, aflate la circa 25 km nord-vest de București și din Diviziile 6, 11 și 21 Infanterie-Instrucție, aduse din vestul Munteniei. Unități din Divizia 9 Infanterie au fost transportate pe calea ferată din Dobrogea, iar de la Centrul de instrucție motomecanizat de la Târgoviște a fost adus un detașament compus dintr-un grup de cercetare mecanizat, un batalion de infanterie moto și un divizion de artilerie antitanc.

Obiectivele germane au fost blocate prin foc în noaptea de 23 august spre 24 august 1944 și cucerite prin luptă (acelea care nu au capitulat de la început) în zilele de 24 și 25 august. Concomitent au fost barate toate intrările în oraș dinspre nord, vest și sud pentru a interzice pătrunderea de noi forțe inamice în Capitală.

În zilele de 26 și 27 august 1944 (faza a 2-a) forțele germane de la nord de București, aflate în zona Pădurea Băneasa, Pădurea Tunari, Otopeni au fost atacate concentric de trupele din garnizoană și de unitățile de întărire sosite de pe teritoriu.

Pentru luptele din faza a 2-a, Comandamentul militar al capitalei care avea conducerea operațiilor a reorganizat dispozitivul construind două grupări, una

interioară și alta exterioară. Gruparea interioară era constituită, la rândul ei din 3 detașamente, Est, Sud - Vest și Vest, iar Gruparea exterioară din 2 detașamente: Detașamentul Mogoșoaia-Străulești și Detașamentul motomecanizat. În plus față de Divizionul 44 Aruncătoare din Divizia 8 Cavalerie la luptele din nordul Bucureștiului au mai participat: Divizionul 2 din Regimentul 13 Artilerie, escadroanele de aruncătoare calibrul 120 mm și antitanc din Regimentul 4 Roșiori, un divizion antitanc din Detașamentul blindat (o baterie antitanc de 75 mm și o baterie de autotunuri TACAM), două baterii din Regimentul 3 Artilerie Călăreață și Divizionul elevi din Școala de Subofițeri de Artilerie Mihai Bravu.

În urma atacurilor unităților române, dispozitivul de apărare al inamicului a fost străpuns în mai multe puncte. În noaptea de 27 spre 28 august 1944 restul forțelor inamice, sub comanda generalului Gerstenberg, au reușit să se strecoare în direcția nord - est, sperând să poată trece Carpații. Coloana germană a fost interceptată în după amiaza zilei de 28 august, la Gherghița, de unități ale Armatei a 4-a române și silită să capituleze.

Începând de la 26 august, în sprijinul trupelor din Capitală, care au atacat în zona Băneasa (Detașamentul sud-vest) a acționat și un divizion mixt organizat din unitățile de artilerie din tabăra de la Mihai Bravu.

5.2.3.3. Acțiunea divizionului mixt de la Mihai Bravu

În tabăra Mihai Bravu se găsea Regimentul german mixt de instrucție, compus din aproximativ 80 – 100 ofițeri și subofițeri instructori .

În seara de 23 august 1944 mai mulți ofițeri din Regimentul 8 Artilerie Grea/Partea sedentară, au luat la cunoștință despre întoarcerea armelor împotriva Germaniei. În cea mai desăvârșită liniște au alarmat bateria de recruți comandată de sublocotenentul Vasile Manisali care a blocat cu armament automat barăcile ocupate de trupele germane și le-au tăiat legăturile telefonice. În dimineața zilei de 24 august, comandantul garnizoanei Mihai Bravu a hotărât să constituie o unitate de luptă, cu misiunea de a

reda circulației șoseaua București - Giurgiu, interceptată de trupele germane și de a participa la luptele din capitală.

Unitatea a fost constituită în mod voluntar sub comanda maiorului Iulian Pârâianu dintr-un divizion al Școlii de Subofițeri de Artilerie, compus din două baterii de 75 mm tractate hipo și o baterie de recruți din Regimentul 8 Artilerie Grea, constituită ca subunitate de intervenție rapidă sub comanda sublocotenentului Vasile Manisali. Subunitatea de intervenție era formată dintr-un tun cal. 105 mm și 50 soldați cu puști mitraliere, pistoale mitraliere și grenade, îmbarcați în trei camioane. În cursul zilei de 24 august s-a procedat la organizarea unității, dotarea cu muniție (două unități de foc) și hrană pentru două zile. În noaptea de 24 spre 25 august divizionul s-a deplasat pe itinerarul Pădurea Comana, Jilava, București având în avangardă subunitatea de intervenție rapidă, transportată auto, pentru a evita o ciocnire neprevăzută a divizionului, foarte vulnerabil din cauza numărului mare de cai, cu subunități de artilerie antiaeriană germane aflate în zonă.

În dimineața zilei de 25 august, la ora 08.00, avangarda a atins șoseaua națională București - Giurgiu în dreptul fermei „30 Decembrie”. Șoseaua era ținută sub foc de armament automat și artilerie ușoară antiaeriană de către o unitate a inamicului aflată în incinta unui depozit, la sud de Jilava. Comandantul divizionului a camuflat bateriile hipo în zăvoiul de pe malul Argeșului și a dat ordin subunității de intervenție rapidă să ocupe poziție la est de șosea cu misiunea de a deschide focul la ordin. Comandantul subunității a pornit cu tunul remorcat de un autotractor „Skoda”, în viteză, s-a apropiat de șosea la circa 600 de metri de obiectiv și manevrând din mers a instalat tunul în baterie în dreapta șoselei, îndreptându-l asupra obiectivului în timp ce tractorul a plecat înapoi cu viteză. Motoarele celor trei autocamioane care se aflau la circa 1.000 metri înapoi au fost pornite la turaj mare. În jurul obiectivului au fost instalate posturi fixe cu armament automat. Doi parlamentari trimiși ca să ceară capitularea unității germane le-au făcut cunoscut acestora că fac parte din avangarda unei mari unități

motomecanizate, incinta este înconjurată, orice rezistență este inutilă și că li se acordă o oră de gândire până la deschiderea focului cu artileria grea și tunurile autopurtate.

Surprinși de rapiditatea intervenției și induși în eroare de zgomotul permanent al motoarelor accelerate din plin, unitatea hitleristă a capitulat necondiționat. Au fost capturați 300 de prizonieri și mult armament. Totodată, au fost eliberați 250 de ostași sovietici aflați în captivitate. Operația de dezarmare a fost terminată către ora 13.00, iar divizionul a reluat înaintarea, ajungând la ora 15.00 în comuna Progresul.

Deoarece orașul era ținut sub bombardamentul neîntrerupt de aviația germană, comandantul divizionului a camuflat bateriile hipo în livada din spatele pieței Progresul și împreună cu subunitatea de intervenție rapidă, inclusiv tunul de 105 mm a intrat în oraș ajungând la Secția I a Marelui Stat Major de unde a primit ordin să se pună la dispoziția Comandamentului Militar al Capitalei.

În zona cimitirului Belu existau mai multe focare de rezistență germane, la spitalul Filaret, în clădirile din jurul și fața crematoriului uman și în clădirea fabricii Adesgo pe care subunitatea de intervenție le-a lichidat până la căderea serii.

În seara zilei, comandantul divizionului împreună cu subunitatea de intervenție rapidă s-au pus la dispoziția Comandamentului de Nord condus de generalul Oncică. De la acest comandament au primit ordin să ocupe o poziție de tragere în zona facultății de agronomie, cu observator înaintat la gara Băneasa și să deschidă imediat focul cu tunul greu pentru a hărțui și interzice activitatea de pe aeroportul Băneasa, în scopul de a împiedica aviația germană să mai folosească aeroportul ca bază de plecare pentru bombardarea Capitalei.

Divizionul hipo a primit misiunea de a constitui gruparea de sprijin a forțelor care aveau să atace pe direcția șoselei București-Ploiești cu începere din dimineața zilei de 26 august 1944, în subordinea generalului Oncică. Divizionul a intrat în poziție în cursul nopții având observatoarele pe acoperișul gării Băneasa, iar tunurile pe terenul din jurul Institutului agronomic București de unde a deschis focul în zorii zilei. În subordinea

comandantului divizionului au fost trecute și 3 baterii de artilerie antiaeriană din zonă, constituindu-se o singură grupare de artilerie.

Efectul tragerilor executate asupra aeroportului a fost maxim și aviația hitleristă a fost nevoită să înceteze, începând din ziua de 26 august, bombardarea capitalei. În presa vremii această acțiune a fost evidențiată sub titlul „La Băneasa bubuie tunul”.

Divizionul a executat trageri intense în tot cursul zilei de 26 și 27 august 1944 până la nimicirea forțelor naziste și cucerirea satului și aeroportului Băneasa.

5.2.3.4. Apărarea podului de la Băneasa

Misiunea de a interzice pătrunderea inamicului în București dinspre Băneasa a fost încredințată Regimentului de Gardă Călăre. Escadronul care bara șoseaua națională la sud de podul peste râul Colentina era sprijinit de un pluton de tunuri antitanc. În ziua de 24 august ora 06.30 o coloană motorizată a inamicului, precedată de cinci tunuri de diferite calibre a încercat să pătrundă în București. Trecerea peste pod fiind baricadată, coloana a fost silită să se oprească și tunurile germane au fost îndreptate asupra servanților celor trei tunuri antitanc instalate în apropiere de pod. Fără a se lăsa intimidată de tunuri au deschis focul și au tras în plin asupra coloanei inamicului. Prima lovitură, trasă de tunul comandant de sergentul Vârtosu Gheorghe a lovit în plin. La fel și a doua lovitură trasă de sergentul Zamfir Nicolae. Un tun și un autocamion german au fost distruse. Nemții au abandonat tunurile și o parte din mașini și s-au retras în fugă. Au revenit la atac de mai multe ori cu forțe noi însoțite de tancuri, însă, din cauza focului eficace al tunurilor antitanc, nu au reușit să disloce apărarea noastră și să pătrundă la sud de pod. Când nemții însoțiți de tancuri ușoare s-au apropiat de pod, tunarii români au tras cu precizie. Tancurile germane au fost scoase din luptă și mai mulți soldați germani uciși. În timpul luptei din rândurile ostașilor noștri au căzut soldații Stelian Nicoară și Dumitru

Tâmplaru. Pentru cinstirea memoriei eroilor apărători ai Capitalei, pe podul de la Băneasa a fost așezată o placă comemorativă.

Luptele de la Podul Băneasa. Ilustrație de Nichi Popescu, în memoria soldatului Stelian Nicoară¹⁷⁹

5.2.3.5. Participarea artileriei la alte acțiuni pentru curățirea teritoriului național

Subunitățile de artilerie dotate cu guri de foc, sau luptând uneori ca infanteriști au participat la operațiile de curățire a teritoriului pretutindeni unde s-au aflat. În acest sens prezentăm următoarele exemple:

- câte un pluton de artilerie din Regimentele 8 și 64 Artilerie - partea sedentară (dispersate în jud. Olt) au intrat în gruparea tactică Stoieniști, formată din Regimentul 4 Transmisiuni (dislocat la Stoieniști - Olt) cu misiunea de a interzice trecerea trupelor germane în Oltenia;

- un pluton de artilerie din Regimentul 10 Artilerie (dislocat la Drăgănești Vlașca) a intrat în gruparea tactică constituită de Regimentul 2 Transmisiuni P.S. (dislocat la Alexandria) cu misiunea de a interzice pătrunderea inamicului pe șoseaua Turnu Măgurele, Alexandria, București;

- un detașament al Regimentului 3 Artilerie de Gardă - partea sedentară (dislocat la Călărași), alcătuit din 200 de tunari pe jos, înzestrați cu un obuzier, care bara încrucișarea de drumuri dinspre Independența, Ceacu spre

¹⁷⁹ Albumul omagial „Fapte de vitejie”, Editura Militară, 1961, p. 5.

Călărăși și Oltenița a dezarmat, în zorii zilei de 30 august 1944, o coloană germană care intenționa să treacă Dunărea. O parte din mașinile care au reușit să se strecoare în comuna Cotmeanca, au fost interceptate și capturate de două grupări de luptă din același regiment;

- în ziua de 25 august, printr-o acțiune îndrăznească organizată de Centrul de Instrucție al Artileriei cu tunarii unei baterii de 75 mm și un pluton de tunari de 105 mm, s-a reușit capturarea unei baterii de artilerie germane amplasate în pădurea Dăița, Mihai Bravu. Această baterie bara comunicația București-Giurgiu;

- un detașament format din Batalionul 1 din Regimentul 26 Infanterie - partea sedentară și o baterie din Regimentul 14 Artilerie P.S. au supravegheat șoseaua București-Craiova la liziera de est a municipiului Craiova;

- două baterii de tunuri din Regimentul 37 Artilerie - partea sedentară (Drobeta Turnu Severin) au participat împreună cu unități militare și formațiuni de luptă patriotice, la apărarea municipiului Drobeta Turnu Severin și curățirea teritoriului de formațiunile germane din zona Șimian, Drobeta Turnu Severin, Gura Văii;

- o baterie din Regimentul 9 Artilerie - partea sedentară (Craiova) a luat parte împreună cu Regimentul 31 Dorobanți P.S. la acțiunea dusă împotriva convoaielor de vase germane pe Dunăre, la Rast și a avariat un șlep;

- o baterie din Regimentul 14 Artilerie - partea sedentară a acționat la ordinele Regimentului 31 Dorobanți - partea sedentară, în zona Cetate, Calafat a scufundat un vas și a avariat două remorhere și patru bacuri;

- o baterie din Regimentul 29 Artilerie - partea sedentară a participat la interzicerea navigației convoaielor de vase germane pe Dunăre, în zona Bechet;

- o baterie din Regimentul 24 Artilerie - partea sedentară a participat de asemenea la întârzierea navigației convoaielor de vase germane pe Dunăre, tot în zona Bechet;

- Regimentul 1 Artilerie Grea - partea sedentară (Craiova), aflat în rezerva Corpului 1 Teritorial a dezarmat în noaptea de 25 spre 26 august o coloană germană între localitățile Icoana și Flori; cu o parte din tunari pe jos,

regimentul a participat la apărarea aeroportului Craiova, iar cu un pluton de obuziere grele a participat la interzicerea navigației convoaielor de vase germane în zona Calafat;

- Școala de Ofițeri de Artilerie de Rezervă Craiova, aflată de asemenea în rezerva Corpului 1 Teritorial a acționat în municipiul Craiova;

- Divizioanele 3 și 6 Tunuri Munte P.S., Divizionul 4 Obuziere Munte - partea sedentară și Divizionul 1 din Regimentul 36 Artilerie - partea sedentară, au acționat în cadrul Diviziei 4 Munte-Instrucție pentru curățirea teritoriului de trupe germane în zona Cărbunești, Bumbesti, Târgu Jiu, Dobrița, Scoarța, Căpăcioara;

- câte un pluton din Regimentul 4 și Regimentul 64 Artilerie - partea sedentară, dispersate în sud-estul Olteniei au acționat în cadrul grupării tactice din zona Corabia;

- 4 plutoane pe jos din Regimentul 4 Artilerie - partea sedentară și alte 3 din Regimentul 8 Artilerie - partea sedentară, dislocate tot în sud-estul Olteniei au acționat în cadrul grupării tactice din zona Clinceni, Vișina Veche (nord Corabia);

- subunități pe jos din Regimentele 21 și 26 Artilerie - partea sedentară (Slatina) au acționat în zona orașului Slatina;

- Regimentul 2 Artilerie Moto - partea sedentară a acționat în cadrul Diviziei 5 Cavalerie Moto-Instrucție în sud-vestul Olteniei în zona Izvoarele, Gruia;

- Divizionul 1 din Regimentul 13 Artilerie (Constanța) a dezarmat în ziua de 26 august 1944 unitățile germane din zona Mihai Vodă și Sinoe;

- Divizionul 2 din Regimentul 18 Artilerie (Constanța) a dezarmat, în ziua de 25 august 1944 o coloană germană și a interzis navigația convoaielor de vase germane pe Dunăre, în zona Hârșova;

- Bateria 9 Antitanc a Diviziei 9 Infanterie, împreună cu Batalionul 3 din Regimentul 34 Infanterie au participat la dezarmarea trupelor germane din portul Constanța; Bateria 109 Antitanc din aceeași divizie a sprijinit capturarea coloanelor inamice în zona Cernavodă și a întârziat circulația convoaielor de vase germane pe Dunăre;

- Divizionul 63 Artilerie Independent dat ca întărire Diviziei 9 Infanterie a capturat o coloană germană, la Tortoman, în ziua de 28 august 1944.

5.2.3.6. Participarea artileriei la luptele duse pentru acoperirea frontierei

Acoperirea frontierei a reprezentat o operație de importanță strategică, desfășurată în perioada 23 august-5 septembrie 1944, cu scopul de a interzice pătrunderea forțelor germane și ungare din nordul Transilvaniei, Ungaria și Iugoslavia și de creare a condițiilor favorabile pentru concentrarea forțelor române și sovietice în vederea trecerii la ofensivă. Sarcina organizării și executării acestei operații a revenit Armatei 1 române care ocupa un front de apărare între Întorsura Buzăului și Orșova, având în componere: Corpul de Munte, Corpurile 6 și 7 Teritoriale cu 11 divizii (6 de infanterie, 3 de vânători și 2 de cavalerie), 27 de baterii de artilerie, centrele de instrucție, școlile militare și alte formațiuni din zona de acțiune.

Aspectul general al participării artileriei la acoperirea frontierei este acela al unei fracționări excesive, impusă de necesitatea ca fiecare grupare tactică sau detașament să aibă sprijinul cel puțin al unei subunități care prin focul ei să frâneze elanul atacurilor inamice și să constituie în același timp un sprijin moral pentru trupele proprii.

Majoritatea grupărilor și detașamentelor au avut în sprijin o singură baterie. Pe direcțiile cele mai importante pentru apărare, comandanții au păstrat în cadrul rezervelor tactice și subunități de artilerie (câte 2-3 baterii). Când forțele inițiale de acoperire au fost întărite prin sosirea de noi mari unități s-au constituit grupări de forțe mai importante în compunerea cărora au intrat și unități de artilerie.

Regimentul 7 Artilerie Grea - partea sedentară - a fost redislocat de la Sibiu la Apoldu de Sus, în luna mai 1944, unde a primit contingentul 1945, completat cu o serie de contingente mai vechi neîncorporate. Din acești ostași s-au format 3 baterii (în total peste 500 de ostași), astfel: Bateria 1 Tunuri 105 mm Schneider, comandată de sublocotenentul Radian Mihail, Bateria 2 Obuziere 150 mm Skoda, comandată de sublocotenentul Oprean D. Aurel, Bateria 3 Specialitate, comandată de sublocotenentul Ene Nicolae. Soldații erau cazați la localnici

(pe secții, echipaje) în prima etapă. Ulterior s-au construit barăci semiîngropate unde s-au instalat cele trei baterii, în pădurea din apropierea comunei Apoldu de Sus. Aceste 3 baterii, în fapt un divizion, erau sub comanda maiorului Mitroiu. În această structură s-a continuat instrucția până la 23 august 1944, când s-a depus jurământul. În seara zilei de 23 august 1944, urmare a proclamației regale, regimentul s-a transformat în unitate operativă și a ocupat o poziție de luptă pe șoseaua națională, înspre Sibiu, ca urmare a semnalării retragerii pe acea șosea a unei unități militare germane. Regimentul 7 Artilerie Grea - partea sedentară - a luat în subordine și Divizionul 57 Artilerie Grea, începând cu 29 august 1944, ora 12.00, în baza Ordinului special nr.7 din acea zi al Biroului operații al Corpului 7 Teritorial și a acționat pentru acoperirea frontierei de nord în cadrul „*Deta Vest*”, comandat de generalul Constantin C. Visarion. În baza acestui ordin, Regimentul 7 Artilerie Grea - partea sedentară și Divizionul 57 Artilerie Grea trebuiau să fie gata de luptă în data de 30 septembrie 1944 orele 06.00. Punctul de comandă al Regimentului 7 Artilerie Grea - partea sedentară - a fost stabilit la Turda. În acest timp partea operativă a Regimentului 7 Artilerie Grea, sub comanda colonelului Vasile Danacu se pregătea să străpungă defileul Ghimeș-Palanca.

Subunitățile Regimentului 7 Artilerie Grea - partea sedentară - și Divizionul 57 Artilerie Grea au fost repartizate la cele 4 detașamente de acoperire și grupări și aveau misiunea să acționeze cu foc astfel: *Detașamentul de acoperire* - trageri îndepărtate pe direcțiile Huedin, Cluj; Gilău, Cluj; Dej, Cluj; *Gruparea „Locotenent-colonel Căpâlna”* - trageri îndepărtate pe direcțiile Turda-Unirea și Turda-Buru-Câmpia Turzii-Luncani, trageri de contrabaterie pe Valea Arieș, Ulut, la Mihai Viteazul și Poiana; *Gruparea „Colonel Vlădescu”* - trageri îndepărtate pe direcțiile Unirea-Aiud și Vălișoara-Aiud-Vioara de Sus-Ciumbrud, trageri de contrabaterie pe pădurea Gabrianului, nord-est Ormeniș, Inoc și Unirea, trageri de oprire pe direcțiile Unirea-Aiud și Poiana Aiudului-Aiud; *Gruparea „Locotenent-colonel Forna”* - a executat trageri îndepărtate începând de la marginea Aiudului, în special pe direcțiile Aiud-Teiuș și Geoagiul de Sus-Teiuș; trageri

de contrabaterie pe pădurea de la nord Garbona de Jos, Radeți, opriri cu foc pe direcția Aiud-Teiuș.

Regimentul 7 Artilerie Grea - partea sedentară și Divizionul 57 Artilerie Grea și-au îndeplinit misiunile în condiții satisfăcătoare și bune, reușind să oprească atacurile masive ale marilor unități și subunități ale Armatei a 2-a ungară și Armatei a 6-a germană care au declanșat două lovituri puternice, una principală pe direcția Sărmașel, Tg. Mureș, Blaj și alta secundară pe direcția Cluj, Turda, Aiud. Până în seara zilei de 6 septembrie aceste forțe au fost oprite pe aliniamentul Luduș, Tăureni și respectiv pe valea Arieșului, în fața localităților Turda și Buru.

În cursul zilei de 5 septembrie, pentru a opri ofensiva inamicului, comandantul Armatei a 4-a, generalul de corp de armată Gheorghe Avramescu a luat mai multe măsuri. A introdus în eșalonul întâi Corpul 6 Armată, la dreapta Corpului 6 Teritorial, între Ormeniș și Gulaș. A dispus Regimentele 1, 3 și 7 Artilerie Grea mai aproape de limita dinainte a apărării, pentru a le asigura o mai bună bătaie în vederea lovirii grupărilor inamicului aflate în marș. Regimentul 7 Artilerie Grea - partea sedentară cu Divizionul 57 și celelalte două regimente de artilerie grea (1 și 3) au sprijinit acțiunile de luptă în cele trei operații desfășurate până la eliberarea Clujului. După eliberarea orașului, subunitățile din Regimentului 7 Artilerie Grea - partea sedentară și Divizionul 57 Artilerie Grea s-au retras la Sibiu, s-au reorganizat cu forțele Regimentului 7 Artilerie Grea - partea operativă, care a sosit de la Eremitu. După reorganizare și restructurare Regimentul 7 Artilerie Grea, comandat de colonelul Vasile Danacu s-a deplasat pe frontul din Ungaria.

5.2.3.7. Participarea artileriei la luptele duse pentru eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei

După finalizarea cu succes a operației de acoperire a frontierelor, executată de către Armata 1, începând cu data de 4 septembrie a fost introdusă în dispozitivul de apărare și Armata a 4-a (11 divizii) adusă de pe frontul din Moldova. Armata 1 rămasă cu 8 divizii și-a restrâns dispozitivul la vest de Carpații Occidentali în Banat și Crișana. În perioada

5-8 septembrie 1944, Armata a 4-a comandată de generalul Gheorghe Avramescu a oprit ofensiva germană pe direcțiile Cluj, Alba Iulia și Târgu Mureș, Mediaș, iar începând cu 9 septembrie a trecut la ofensivă la nord de râurile Mureș și Arieș. Corpul de Munte cu Diviziile 1 Munte și 3 Infanterie a plecat la ofensivă pe direcția Brașov, Sighișoara; Corpul 6 Armată cu Diviziile 6, 11 și 21 Infanterie-Instrucție a fost concentrat în raionul Dumbrăveni, Târnăveni, Mediaș; Corpul Motomecanizat, comandat de generalul de artilerie Gheorghe Rozin, având în componere Divizia 9 Infanterie, Diviziile 1 și 8 Cavalerie, s-a concentrat în raionul Cetatea de Baltă, Blaj, Șeica Mare; Corpul 6 Teritorial (comandant generalul de artilerie Gheorghe Stavrescu) cu Diviziile 18 și 20 Infanterie-Instrucție, Regimentul 7 Artilerie Grea și alte unități de armată era dispus între Vânători și Gilău pe un front de 150 km.

În plus, față de forțele angajate de cele 2 armate române, Divizia 103 Munte, comandată de generalul Ilie Crețulescu a acționat, începând cu data de 9 septembrie 1944, în subordinea Corpului 24 Gardă sovietic care ducea lupte dincolo de Munții Ciuc, dezvoltând ofensiva până pe râul Mureș. La data de 29 septembrie divizia a reintrat în subordinea armatei române. Artileria diviziei era compusă din: Brigada 6 Artilerie cu Regimentele 11 și 16 Artilerie și Bateria 285 Aruncătoare 120 mm. După lupte grele duse împreună cu trupele sovietice din Corpul 24 Gardă, Brigada 6 Artilerie a intrat în subordinea Diviziei 6 Infanterie începând cu data de 12 octombrie 1944.

Ofensiva Corpului de Munte pe direcția Sfântul Gheorghe, Malnaș s-a conjugat cu acțiunile Corpului 24 Armată din Armata 7 Gardă sovietică care a rupt apărarea inamicului din munții Ciucului, a cucerit prin lupte grele pasul Ghimeș și a ieșit, la 11 septembrie, în valea superioară a Oltului. Între 28 august și 28 septembrie 1944, Regimentul 7 Artilerie Grea a acționat în subordinea Corpului 24 Gardă sovietic, care făcea parte din Armata 7 Gardă. În luptele pentru deschiderea pasului Ghimeș, în operația *Ghimeș-Palanca* acest regiment s-a evidențiat prin modul în care a sprijinit trupele Diviziei 6 Infanterie sovietică, „*Orlowskaja*”. În ziua de 10 septembrie 1944,

regimentul a executat o pregătire de artilerie cu toate bateriile asupra pozițiilor inamicului din jurul cotei 1106, care închideau complet defileul, durata pregătirii fiind de 20 de minute. În urma acestei pregătiri, Corpul 24 Armată sovietic a trecut la atac, străpungând pozițiile inamicului destabilizate de tirul precis al artileriei regimentului.

La intrarea în satul Ghimeș, artileriștii regimentului au fost întâmpinați cu urale de către infanteriștii sovietici. Regimentul a primit mulțumiri verbale de la comandanții sovietici, aceștia spunând că acțiunea regimentului a fost formidabilă. De aici s-a lansat lozinca artileriștilor „*Ca la Palanca*”, aceasta devenind o prezentă vie în inimile tuturor artileriștilor până în Cehoslovacia.

Pentru ruperea apărării de pe Mureș, lovitura principală a fost dată de pe frontul Cipău, Cuciu de către Corpul Motomecanizat (4 divizii) care a fost întărit în acest scop cu Regimentele 1 și 3 Artilerie Grea Moto, Divizionul 52 Artilerie Grea Moto Independent și artileria din Divizia 1 Cavalerie, din rezerva armatei, care urma să intervină în acțiune pe direcția loviturii principale. Luptele date între 22 și 26 septembrie, când a fost cucerită înălțimea cu cota 495 de pe Dealul Sângeorgiu, au fost dintre cele mai grele și sângeroase din luptele date de Armata a 4-a pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei. Observatoarele de artilerie situate la sud de Mureș erau dominate de Dealul Sângeorgiu care limita vederea în adâncimea poziției inamicului. Inamicul ocupa o poziție dominantă, având limita dinainte la creasta militară, iar în contrapantă avea o a doua poziție. În aceste condiții sprijinul de artilerie era foarte eficient până la creasta topografică și trupele noastre au ajuns de mai multe ori pe această creastă. Dincolo de creasta topografică sprijinul se executa în condiții extrem de grele, cu ajutorul hărții, la cererea unităților de infanterie. Această deficiență în sprijinirea infanteriei proprii, în momentele cele mai critice ale contraatacurilor inamicului, a permis acestuia să recucerească de mai multe ori pozițiile pierdute. Divizia 103 Munte a ajuns la 16 septembrie în zona Sovata. De aici divizia a fost introdusă în luptă pentru ruperea puternicului aliniament de apărare organizat de inamic pe înălțimile de la nord de Niraj. În acest scop divizia a fost

întărită cu Regimentul 114 Artilerie Antitanc sovietic.

Regimentul 7 Artilerie Grea a intrat în compunerea grupării de artilerie a corpului. În zilele de 27-28 septembrie 1944, regimentul a sprijinit Corpul 24 Armată sovietic în luptele de la vest de Eremitu, dând posibilitatea Diviziei 6 „*Orlovskaiia*”, Diviziei 72 Gardă, Diviziei 103 Munte română și Diviziei 81 Infanterie sovietică să înainteze către Reghin și Târgu Mureș. Tot la 28 septembrie, regimentul a contribuit prin focul său la succesul unităților sovietice care au forțat Mureșul și au realizat un cap de pod în zona Petelea, Periș. Pentru acțiunile din zonele Ghimeș, Palanca și Sovata, Eremitu, regimentul a fost citat la Radio „*Moscova*” („*se remarcă acțiunea regimentului de artilerie de sub comanda colonelului Danacu*”). După acțiunile din zona Sovata, Eremitu, regimentul s-a deplasat în garnizoana Sibiu.

Armata 1 comandată de generalul Macici Nicolae a acționat pentru blocarea ofensivei inamice, în acest sens a organizat „*Detașamentul Păuliș*” din elevii școlii militare din Radna și Divizionul 61 Artilerie Grea Moto Independent, cu misiunea de a apăra defileul Mureșului. Totodată, cu Divizia 14 Infanterie-Instrucție a blocat direcțiile deschise de râurile Bistra și Timiș din zona Caransebeș. La declanșarea ofensivei inamice, în data de 13 septembrie, în eșalonul întâi al armatei se găseau grupurile de forțe denumite „*Bihor*” (batalioanele fixe regionale „*Someș*”, „*Bihor*” și „*Arieș*”) și „*Crișuri*” (Diviziile 1 Infanterie-Instrucție și 3 Munte), Corpul 7 Teritorial (cu Divizia 1 Cavalerie-Instrucție și Divizia 9 Cavalerie) și Divizia 19 Infanterie, în eșalonul secund fiind „*Detașamentul Păuliș*”, Școala de Ofițeri de Infanterie Arad și Divizia 14 Infanterie-Instrucție. Începând cu data de 11 octombrie a fost introdusă în dispozitivul ofensiv și Divizia „*Tudor Vladimirescu*”.

Divizionul 61 Artilerie Grea Moto Independent a acționat pentru a interzice o eventuală pătrundere a inamicului în defileul Radna, Lipova în sprijinul Detașamentului Păuliș, pe care l-a constituit și i-a dat misiunea să apere defileul Mureșului. Inițial, în compunerea detașamentului au intrat Batalioanele 1 și 2 Elevi ale Școlii de Subofițeri de Rezervă de Infanterie, aflată la

Radna, un pluton din Regimentul 93 Infanterie, o baterie pe jos din Regimentul 38 Artilerie - partea sedentară (Arad) și două baterii (7 piese) din Divizionul 61 Artilerie Grea Moto Independent, comandat de locotenent-colonelul Constantin M. Rădulescu. Pe lângă armamentul individual, în dotarea detașamentului mai erau: 8 mitraliere; 24 aruncătoare de mine (12 de 60 mm; 8 de 81,4 mm; 4 de 120 mm); 4 tunuri antitanc; 2 tunuri antiaeriene.

Forța combativă a Divizionului 61 Artilerie Grea Moto Independent care a intrat în compunerea Detașamentului Păuliș a fost formată din 8 ofițeri, 13 subofițeri, 360 de gradați și soldați, 358 de puști, 1 pușcă mitralieră și 3 obuziere grele de 122 mm.

Divizionul a dispus de 3.000 de proiectile, adică 430 de lovituri de piesă sau 5,4 unități de foc, având asupra unităților în dispozitivul de luptă 3 unități de foc, iar restul în vagoane eșalonate în stațiile de cale ferată Milova și Canop aflate la 9 și respectiv 12 km est de Radna. Divizionul a debarcat în ziua de 6 septembrie 1944 în stația Milova și a intrat în cantonament în satul Șoimuș (1 km est de Radna) în urma dispozițiilor primite de comandantul divizionului, personal de la generalul Carol Schmidt comandantul Corpului 7 Teritorial, care avea punctul de comandă la Radna. Câteva zile mai târziu Corpul 7 Teritorial a devenit Corpul 7 Armată.

Până la intrarea în dispozitivul de luptă divizionul a executat 3 aplicații tactice de apărare de-a lungul defileului Mureșului între Sâmbăteni, Păuliș și Bârzava. În ziua de 11 septembrie Corpul 7 Armată a primit ordin de la Armata 1 să regrupeze Divizionul 61 Artilerie Grea Moto Independent, la Păuliș, până în seara de 14 septembrie, unde a rămas la dispoziția Armatei 1.

În aceeași zi, comandantul Corpului 7 Armată a convocat la ora 11.00, la punctul de comandă al corpului pe comandantul Școlii de subofițeri de rezervă de infanterie de la Radna și pe comandantul Divizionului 61 Artilerie Grea Moto Independent și le-a ordonat verbal că se constituie în „*Detașamentul Păuliș*”, gata de luptă imediat, cu misiunea de a apăra defileul Mureșului în zona Păuliș, Miniș, Ghioroc, Cuvin, întărind efortul apărării pe comunicația principală Arad, Păuliș, Radna, Deva.

Divizionul 61 Artilerie Grea Moto Independent (Bateria 1 și Bateria 2) și cele 4 aruncătoare de mine de 120 mm ale Școlii

de subofițeri de rezervă de infanterie au constituit o singură grupare de artilerie de sprijin nemijlocit, sub comanda locotenent-colonelului Constantin M. Rădulescu, în măsură să intervină cu foc în întreaga fâșie de apărare a detașamentului, largă de 8 km.

Pozițiile bateriilor de artilerie au fost alese chiar în dispozitivul infanteriei. Bateria 1 comandată de căpitanul Pruneș s-a instalat în apropierea cimitirului comunei Păuliș, la numai 600-800 m de linia dinainte a apărării.

Frontul raionului pozițiilor de baterie era de 1.200 m, pentru ca divizionul să poată interveni cu foc de la Mureș până la Covâșinți. Bateria 2 a fost instalată la aceeași depărtare de linia întâi, pe viroaga dintre comunele Păuliș și Miniș. Cele 4 aruncătoare de mine de 120 mm au constituit Bateria 3 care a fost instalată între Bateriile 1 și 2. Observatoarele bateriilor, divizionului și punctul de comandă al divizionului și detașamentului au fost instalate pe dealul est Miniș (Dealul Hotarului). Canalul colector al apelor din zonă, larg de 8 m și adânc de 6 m, care trecea prin fața localităților Covâșinți, Cuvin, Ghioroc, Miniș, Păuliș și se varsă în Mureș era plin cu apă, astfel încât a constituit un foarte bun obstacol antitanc. Spatele raionului pozițiilor de artilerie era asigurat de Compania 5 elevi, instalată în dispozitiv călare pe șoseaua Păuliș-Radna.

Datorită importanței deosebite acordate de către Armata 1 română apărării defileului Mureșului, Detașamentul Păuliș a fost subordonat nemijlocit acesteia, cu începere din ziua de 13 septembrie 1944. Până în după-amiaza zilei de 13 septembrie, în fâșia de apărare a detașamentului a fost liniște. Din acea zi însă au început să sosească forțele sedentare ale unităților din garnizoana Arad și populația speriată. Comandantul divizionului a instalat imediat posturi de îndrumare a circulației la punctele obligate de trecere ale drumurilor și căii ferate peste canalul colector (a devenit șanț antitanc), spre a accelera trecerea în ordine, astfel încât detașamentul să nu fie surprins de inamic. Ziua de 14 septembrie 1944 a fost prima zi de luptă a detașamentului. În zorii zilei, o patrulă de cercetare trimisă de Batalionul 2 Elevi a întâlnit blindate inamice care precedau forțele principale. Divizionul a deschis focul cu toată eficacitatea. Acest moment a fost consemnat de comandantul detașamentului astfel: „*Din Sâmbăteni au pornit spre noi tancuri inamice*

care au fost luate sub foc inamic de artileria noastră. Unele mașini au fost avariate, rămânând prin porumbiște. Am remarcat precizia și eficacitatea cu care a luptat artileria noastră". În jurul orei 12.00 a intrat în dispozitiv, la 200 m vest de calea ferată Păuliș, Ghioroc bateria de tunuri antitanc a Regimentului 32 Infanterie Moto sovietic. Cele 6 atacuri repetate ale inamicului, însoțite cu care de luptă, pe direcția loviturii principale Sâmbăteni, Păuliș, Radna au fost respinse în fața șanțului antitanc. Prizonierii luați au declarat că fac parte din divizia blindată maghiară „Budapesta“.

Începând din ziua de 15 septembrie în fâșia de apărare a detașamentului a mai acționat o baterie antitanc sovietică de 57 mm și 2 plutoane de pușcași sovietici în sprijinul Companiei la elevi, precum și Batalionul 1 din Regimentul 96 Infanterie român, pentru a face siguranța spatelui detașamentului pe înălțimea cu cotele 479 și 471 (est Cuvin). În ziua de 15 septembrie inamicul a reluat atacul cu forțe mult superioare, în special tancuri, căutând ca printr-un atac frontal (călare pe viroaga dintre Păuliș și Miniș) să străpungă apărarea și în același timp să nimicească Bateria 2 care le stânjenea foarte mult apropierea și trecerea șanțului antitanc și printr-un atac învăluit, pe la nord de Cuvin, să cadă în spatele detașamentului.

Atacul inamicului a fost precedat de o puternică pregătire de artilerie, în special pe liziera de vest și nord ale localităților Păuliș și Miniș, unde au început să cadă și proiectilele de 150 mm.

O baterie inamică de artilerie grea a fost identificată în plantația de ploi din jurul haltei de cale ferată Sâmbăteni (situată pe secțiunea de cale ferată îngustă Arad, Podgoria, Sâmbăteni, Covășinți, Siria, Pâncota). Divizionul a executat imediat trageri de contrabaterie, concentrând focul Bateriilor 1 și a 2-a. După 6-7 salve, bateria inamică a fost în bună parte nimicită, așa încât și-a încetat activitatea, rămânând pe teren numai obuzierele distruse și resturile autocamioanelor cu muniții care, fiind lovite în plin, au explodat provocând prin „*unda de șoc*” explozia și a celorlalte autocamioane cu muniții.

După lupte foarte grele și cu pierderi mari pentru inamic, acesta a reușit, către sfârșitul zilei să străpungă apărarea noastră și să cucerească localitățile Cuvin, Ghioroc, și jumătatea de nord a Minișului. Mai mult încă, profitând de întuneric, o subunitate inamică a

reușit să se infiltreze pe viroagă către poziția Bateriei a 2-a. Așa cum consemnează comandantul detașamentului „*Tunarii n-au încetat însă nici o clipă lupta. Ei au pus mâna imediat pe puști și au ocupat tranșeele din jurul poziției bateriei*“.

A urmat contraatacul Companiei a 5-a Elevi, la care au participat din plin și artileriștii, sub comanda directă a locotenent-colonelului Constantin M. Rădulescu, care reușise să organizeze ad-hoc o baterie pe jos alcătuită, pe lângă tunarii Bateriei a 2-a, din tunarii trenurilor de luptă ale bateriilor și divizionului și din tunarii îngrijitori de cai ai Regimentului 38 Artilerie - parte sedentară, cantonați cu caii lor în grajdurile comunei Păuliș. Contraatacul dat prin surprindere în zorii zilei de 16 septembrie a fost încununat de succes și inamicul pătruns în viroagă a fost nimicit sau capturat. În ziua de 16 septembrie, atacul inamic, cu infanterie și tancuri a crescut și mai mult în intensitate în special către flancul drept și spatele detașamentului. Dispozitivul de luptă al detașamentului a început să fie bombardat de artileria inamică amplasată în raionul satului Sâmbăteni, cu mai multă precizie și intensitate. Cercetând cu multă atenție, comandantul divizionului a descoperit în turla bisericii din Sâmbăteni un punct de observare inamic. Acesta a ordonat Bateriei 2 să deschidă imediat focul asupra turlei. După prima lovitură turla bisericii a fost lovită cu precizie. Precizia tragerii și rezultatul obținut au avut efect deosebit asupra moralului luptătorilor, iar artileria dușmană s-a domolit simțitor.

Întrucât situația detașamentului devenise destul de critică, fiind amenințat cu încercuirea, comandantul detașamentului a adus, tot prin marș forțat, de la Radna, Compania 3 Elevi, care până în seara zilei, a ocupat și organizat apărarea înălțimii cu cota 365 de pe Dealul Hotarului. În dimineața zilei de 17 septembrie, după o puternică pregătire de foc de 45 minute asupra satului Miniș și Vârfului Păuliș (cota 372), inamicul a reluat atacul. Toate atacurile au fost respinse. La respingerea acestora a luat parte și un batalion din Regimentul 32 Infanterie Moto sovietic, care a contraatacat către amiaza zilei pe direcția Baratca, cota 365. Batalionul 1 din Regimentul 96 Infanterie a contraatacat de la Cladova către marginea de nord a localității Ghioroc, sprijinit prin trageri de flanc de Bateria 1 și Bateria 2, silindu-l pe inamic să se retragă din Viile Cladovenilor spre Cuvin.

La acest contraatac a luat parte și o companie de voluntari, constituită din elevii-recruți ai Batalionului 3. În noaptea de 17 spre 18 septembrie, Batalionul 2 Elevi a fost înlocuit de trupe sovietice și s-a regrupat în rezervă, la vest de Radna. În dimineața de 18 septembrie, după o scurtă pregătire de artilerie întregul detașament a pornit la atac, nimicind și capturând până în seara zilei o parte din forțele inamicului.

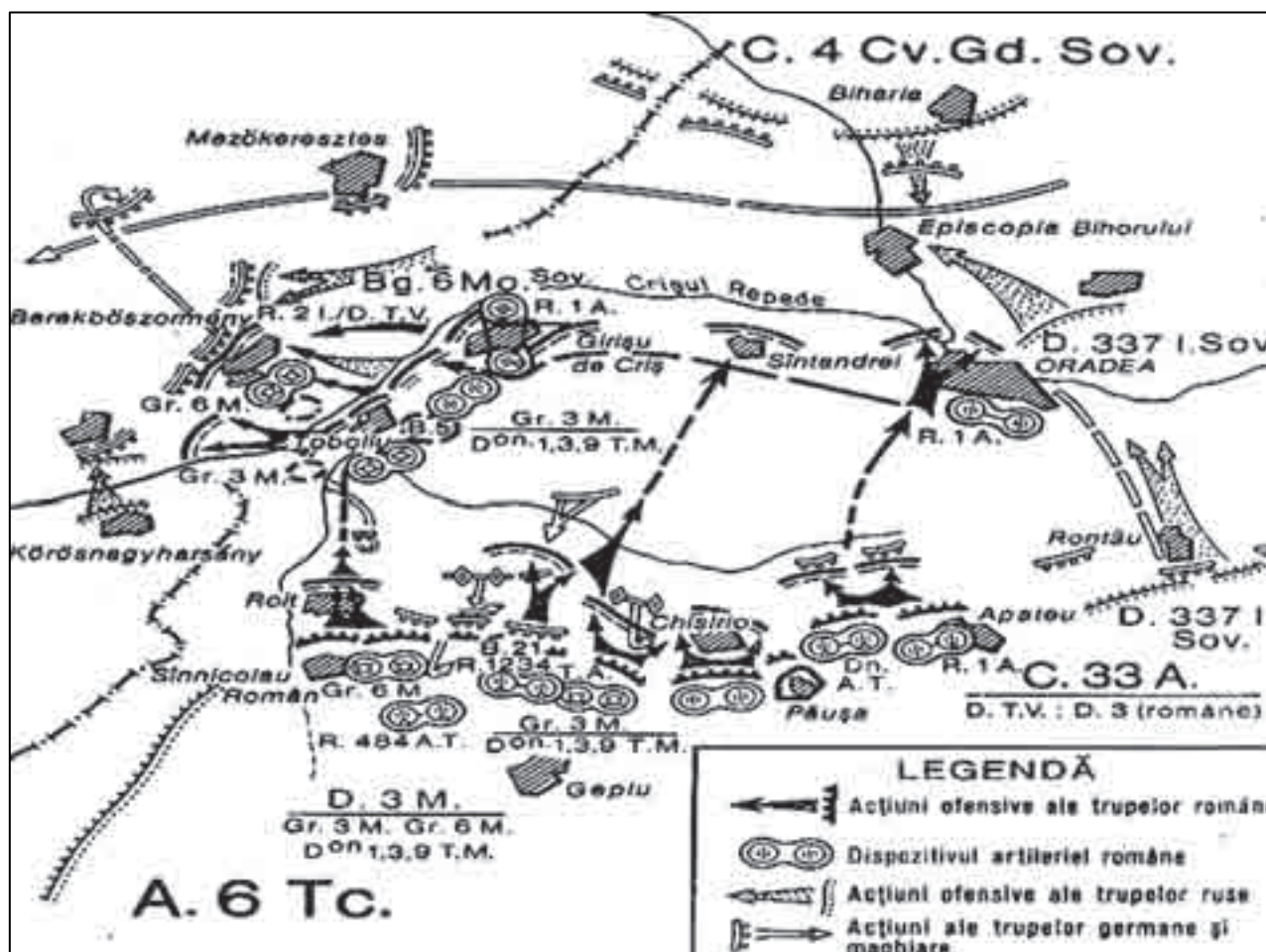
În ziua de 19 septembrie, marile unități sovietice sosite în zonă au trecut la ofensivă în direcția Arad, iar elevii și ostașii români ai detașamentului Păuliș au reluat atacul aruncându-l pe inamic dincolo de șanțul antitanc. Cu acest ultim atac s-a încheiat misiunea detașamentului.

Pentru faptele de arme săvârșite, Școala de Subofițeri de Rezervă de Infanterie Radna împreună cu unitățile care au constituit detașamentul Păuliș au fost citate pe armată, prin Ordinul de zi nr. 15, din 14 noiembrie 1944, al Ministrului de Război în care se spunea: „(...) Alături de elevi s-a bătut cu aceeași bravură (...) și Divizionul 61 Artilerie Grea. Pentru exemplul strălucit de bravură și spiritul de sacrificiu de care au dat

dovadă (...) se citează pe ordin de zi pe Armată”.

La vest de munții Apuseni, Divizia 3 Munte, condusă de generalul Mociulski, a atacat în ziua de 22 septembrie, fiind sprijinită de artileria proprie și de artileria Diviziei 337 Infanterie din Corpul 33 Armată sovietic. A rupt apărarea inamicului și a eliberat orașul Beiuș, iar până la 27 septembrie a ajuns pe Crișul Repede, la vest de Oradea, unde a trecut la apărare. Fiind devansată de diviziile vecine și având flancurile expuse, divizia a adoptat un dispozitiv adecvat, cu 3 batalioane în spatele râului, câte un batalion de fiecare flanc expus și un batalion în rezervă. Artileria a fost dispusă central, având posibilitatea să intervină în totalitate (3 divizioane) în sprijinul forțelor principale și cu câte 2 divizioane în sprijinul flancgărzilor. S-a concretizat, în acest caz, prevederea regulamentară referitoare la misiunea normală și misiunea eventuală a unităților de artilerie.

În data de 6 octombrie a început operația ofensivă „Debrețin”, în cadrul căreia armata română a participat cu 20 de divizii de infanterie, cavalerie și vânători de munte și cu un număr total de 2.787 de guri de foc de

Dispozitivul artileriei diviziilor 3 Munte și „Tudor Vladimirescu” în luptele de la Oradea (12 octombrie 1944)

artilerie, dintre care 330 de tunuri antitanc, 1.798 aruncătoare, 465 de tunuri și obuziere de câmp, 194 de tunuri antiaeriene ușoare¹⁸⁰. Operațiile ofensive au cuprins un teritoriu vast situat din Câmpia Transilvaniei până în Câmpia Tisei în care a acționat Frontul 2 Ucrainean, având în subordine Armatele 1 și 4 române.

Gruparea principală de forțe a frontului cuprindea Armatele 6 și 53 tancuri sovietice, Corpul 33 Armată sovietic și forțele române constituite din Divizia „Tudor Vladimirescu”, Diviziile 2 și 3 Munte, Divizia 1 Infanterie Instrucție, Divizia 1 Cavalerie Instrucție și Armata 1.

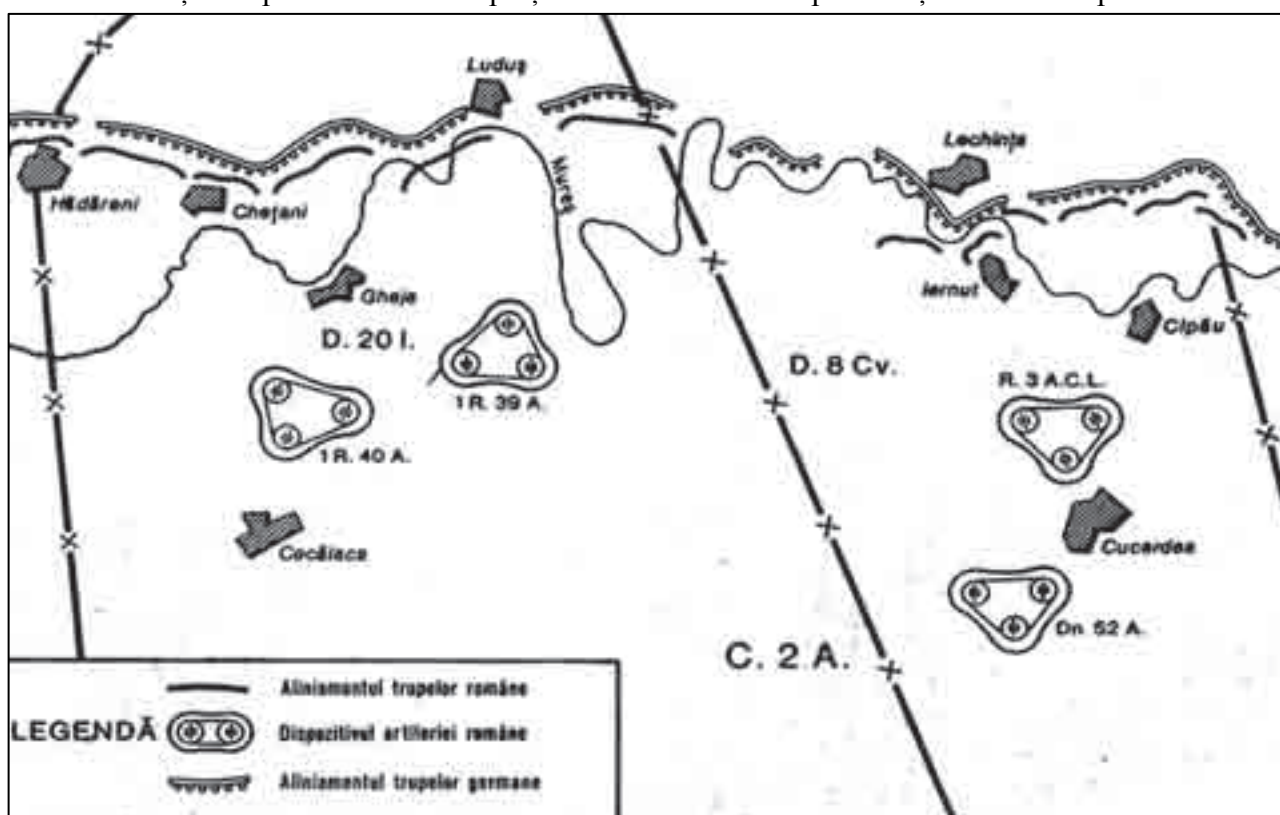
În sectorul Armatei 1, la data de 11 octombrie, Corpul 33 Armată sovietic a reluat ofensiva pentru eliberarea orașului Oradea cu Divizia 337 Infanterie pe marginea de est, Divizia „Tudor Vladimirescu” pe direcția Oradea și Divizia 3 Munte de la vest de oraș.

La începutul operației „Debrețin”, Diviziile 3 Munte și „Tudor Vladimirescu”, aflate în subordinea Corpului 33 Armată sovietic au acționat pentru eliberarea părții de

nord-vest a Transilvaniei, pe direcția Oradea. Artileria diviziei de munte era formată din Divizioanele 1 și 9 Tunuri Munte și Divizionul 3 Obuziere Munte, la care s-a primit ca întărire Regimentele 484 și 1324 Artilerie Antitanc, sovietice, deoarece era expusă contraatacurilor cu tancuri ale inamicului.

Divizia „Tudor Vladimirescu” avea în organică Regimentul 1 Artilerie și divizionul antitanc.

Până la 10 octombrie, Divizia 3 Munte a dus acțiuni ofensive pentru a pune stăpânire pe aliniamentul Girișul de Criș, Toboliu, cealaltă divizie fiind în apărare. Începând cu data de 11 octombrie, ambele divizii au declanșat ofensiva pentru eliberarea orașului Oradea, care a început cu o pregătire de foc de 20 de minute ce a vizat neutralizarea rezistențelor inamice din zona localităților Leș, Nojorid și Roit. Tragerile executate de cele 2 divizioane ale Regimentului 1 Artilerie au silit inamicul să părăsească localitatea Nojorid. După lupte grele, în seara zilei de 12 octombrie, Divizia „Tudor Vladimirescu” a intrat în Oradea dinspre sud-vest, localitatea fiind complet curățată de inamic până a doua zi.

Dispunerea artileriei Corpului 2 Armată (9 octombrie 1944)

¹⁸⁰ Stănculescu, Victor, *Ucrain C-tin, Istoria artileriei Române în date*, Editura Enciclopedică, București, 1988, p. 145.

În ziua de 12 octombrie, unitățile Diviziei „Tudor Vladimirescu” au spulberat ultimele rezistențe ale inamicului și au eliberat orașul Oradea, important centru industrial și nod de comunicații.

Artileria Diviziei 3 Munte a executat o nouă pregătire de foc de 30 de minute ceea ce a permis apropierea de localitatea Toboliu pentru atingerea aliniamentului Crișul Repede. După îndeplinirea misiunii, cele două divizii au primit ordin să schimbe direcția de înaintare spre vest către Girișul de Criș, Berekböszörmény.

Armatei 4 române i-a revenit misiunea de a declanșa ofensiva pentru eliberarea ultimei palme de pământ ocupate de inamic. La data de 9 octombrie, Armata a 4-a, dispusă între vest Târgu Mureș și est Turda, având la stânga Armata 27 și la dreapta Armata 7, sovietice, a trecut la ofensivă pentru eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei, operație care s-a desfășurat în perioada

**Dispoziția artileriei Corpului 2 Armată
(9 octombrie 1944)**

(Diviziile 7, 9 și 21 Infanterie) sprijinit de Regimentele 1, 3 și 6 Artilerie Grea, a acționat pe direcția loviturii principale între Poiana, Cojocna, Apahida; Corpul 2 Armată (Divizia 20 Infanterie și Divizia 8 Cavalerie purtată), la centru, sprijinit de Divizionul 52 Artilerie Grea Independent a dezvoltat ofensiva pe direcția Luduș, Sărmășel; Corpul de Munte (Divizia 1 Munte, Diviziile 3 și 6 Infanterie), la flancul drept, sprijinit de Regimentul 2 Artilerie Grea a acționat pe direcția Berghia, Gherla. Ofensiva Armatei 4 s-a transformat în urmărire, deoarece în urma operației „Debrețin” inamicul a început să se retragă.

Comandantul Armatei a 4-a a citat prin Ordinul de zi nr. 338 Regimentul 1 Artilerie Grea: „În grelele lupte de pe Mureș, de la începutul lunii septembrie și până la 10 octombrie 1944, Regimentul 1 Artilerie Grea condus de colonelul Dobriceanu Alexandru a sprijinit cu mare eficacitate trupele armatei, dovedind o perfectă conducere, o temeinică pregătire și o execuție desăvârșită. Pretutindeni unde a intervenit focul puternic și instantaneu al regimentului colonelului Alexandru Dobriceanu efectele tragerilor sale au fost zdrobitoare. Pentru merite deosebite pe câmpul de luptă citez prin ordin de zi pe armată Regimentul 1 Artilerie Grea și pe bravul și neobositul său comandant, colonelul Dobriceanu Alexandru”¹⁸¹.

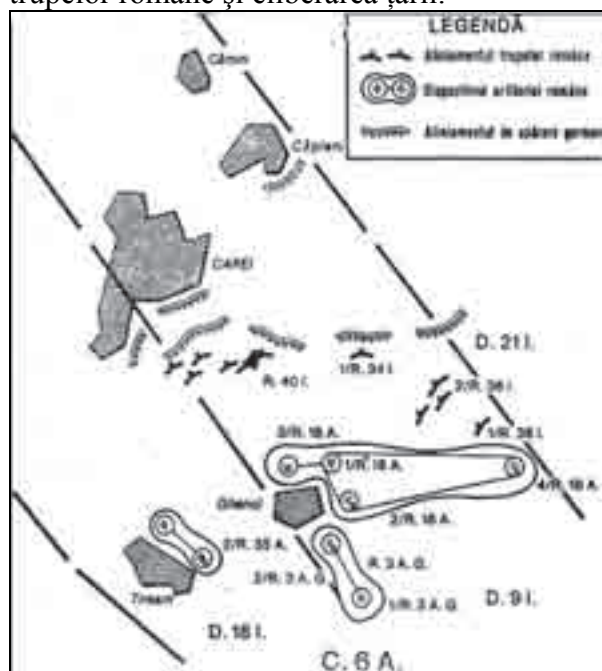
Bateriile antitanc ale diviziilor și divizioanele regimentelor de artilerie au intrat în compunerea avangărzilor și coloanelor și au sprijinit forțele luptătoare. Inamicul a executat numeroase contraatacuri sprijinite de tancuri care au fost respinse. O rezistență mai mare a opus inamicul pe ultimul aliniament înainte de eliberarea deplină a țării, între Carei și Satu Mare. Pentru eliberarea acestor orașe a acționat toată artileria armatei.

La Satu Mare a fost grupată artileria Diviziei 3 Infanterie și Diviziei 8 Cavalerie, Regimentul 21 Artilerie și Regimentul 3 Artilerie Moto).

La Carei a acționat gruparea de artilerie formată din Regimentele 6, 15, 18 și 35 artilerie din Diviziile 3, 9 și 18 Infanterie și Regimentul 3 Artilerie Grea.

¹⁸¹ Arhiva M.Ap.N., Dosar nr. 3/384, p. 190.

Atacul a început în dimineața zilei de 25 octombrie cu o pregătire de artilerie după care glorioasa Divizie 9 Infanterie, cea care s-a acoperit de glorie, la Mărășești a dat atacul frontal asupra orașului, finalizat cu victoria trupelor române și eliberarea țării.

Artileria Corpului 6 Armată în luptele de la Carei (24 octombrie 1944)

Concomitent cu desfășurarea luptelor, Armata 4 a fost reorganizată. În compunerea sa au rămas Corpurile 2 și 6 Armată cu Diviziile 2, 6, 9, 11, 18 și 21 Infanterie și Diviziile 1 și 8 Cavalerie. Ca artilerie grea, la corpurile de armată se dispunea de Regimentele 2 și 3 Artilerie Grea și un regiment antitanc.

5.2.3.8. Participarea artileriei la luptele duse pentru eliberarea Ungariei

După eliberarea teritoriului național trupele noastre au continuat ofensiva în Ungaria pentru învingerea deplină a inamicului. La operația „Debrețin” au participat Armatele 1 și 4 române, cu 17 divizii, alături de trupele sovietice.

Artileria a participat la această etapă a războiului cu 4 regimente de artilerie grea moto (Regimentele 1, 2, 3 și 7 Artilerie Grea cu 8 divizioane), 14 regimente de artilerie de câmp (Regimentele 6, 9, 10, 16, 18, 20, 21, 35, 42, și 30 Artilerie, Regimentele 1 și 6 Artilerie Călăreață, Regimentul 3 Artilerie Moto și Regimentul 1 Artilerie „Tudor Vladimirescu” cu 42 de divizioane),

2 regimente de artilerie antitanc (Regimentele 1 și 36 Artilerie Antitanc cu 4 divizioane), 2 grupuri de artilerie de munte (6 divizioane), 5 divizioane de artilerie grea independente (52, 60, 61, 63 și 64 Artilerie Grea), 30 baterii antitanc din organica diviziilor, precum și artileria regimentară, însumând 2.125 guri de foc, dintre care 361 tunuri antitanc, 1.261 aruncătoare, 369 tunuri și obuziere de câmp și 134 tunuri antiaeriene ușoare¹⁸². Cu această organizare pentru operații, artileria a participat la luptele ulterioare, până la victoria finală¹⁸³.

În prima decadă a lunii octombrie, trupele sovietice au ajuns pe Tisa mijlocie pe care au forțat-o din mișcare în mai multe sectoare, reușind să realizeze capete de pod în raioanele sud Szolnok, Csongrad și Mindszent.

În prima fază a luptelor au acționat trupele Armatei 1. Corpul 7 Armată român, cu Diviziile 2, 19 Infanterie și Divizia 9 Cavalerie (artileria corpului era compusă din Regimentele 9, 42 Artilerie, Regimentul 6 Artilerie Călăreață, Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea, și Divizioanele 63 și 64 Artilerie Grea Independent – în total 302 guri de foc). Corpul 7 Armată a ajuns, după marșuri forțate, în zona Mindszent, Hodmovasarhely în seara zilei de 11 octombrie. În cursul acestei zile inamicul a atacat cu forțe numeroase capul de pod de la vest de Mindszent și a reușit în cursul după-amiezii, să pătrundă până în apropierea trecerilor de peste Tisa, punând în situație grea trupele sovietice din acest sector. În dimineața de 12 octombrie, Corpul 7 Armată român, în cooperare strânsă cu forțele sovietice, a atacat pentru lărgirea capului de pod. Pentru participarea la luptele date de Corpul 7 Armată a fost citat Regimentul 7 Artilerie Grea: „Regimentul 7 Artilerie Grea - colonel Danacu Vasile - în zilele de la 12 la 15 octombrie 1944 a sprijinit acțiunile Diviziei 9 Cavalerie și Diviziei 19 Infanterie la forțarea Tisei și în capul de pod prin tragerile sale oportune și precise”. La sfârșitul lunii octombrie 1944, trupe din Armata a 4-a română au ajuns pe cursul superior al Tisei, între Szabolcsveresmart și Tiszabercel, unde au trecut temporar în

¹⁸² Stănculescu, Victor, *Ucrain C-tin*, Op.cit., p. 161.

¹⁸³ *Istoria artileriei române*, p. 331.

apărare. Un înălțător episod de luptă l-a constituit confruntarea directă dintre tancurile germane și subunitățile de artilerie nespecializată în combaterea tancurilor, pe cursul mijlociu al Tisei, unde trupele sovietice realizaseră un cap de pod la vest de râu, în sudul orașului Szolnok. Din acest cap de pod, 2 divizii germane (una blindată și una motorizată) au atacat la 14 octombrie 1944, pe direcția sud-est. Atacul a fost oprit de trupele sovietice și de Divizia 2 Infanterie română.

La 15 octombrie, în capul de pod realizat de trupele sovietice au început să treacă unități din Divizia 4 Infanterie română, care au înlocuit Divizia 409 Infanterie sovietică, aflată în capul de pod. Divizia 4 infanterie, cu forțele împărțite pe două eșaloane separate prin râul Tisa (6 batalioane și Divizionul 3 Aruncătoare din Regimentul 10 Artilerie în capul de pod și 2 divizioane, Divizionul 1 și 2 din Regimentul 10 Artilerie și formațiile de spate la est de Tisa) s-a instalat în apărare pe front larg.

Regimentul 7 Artilerie Grea aflat în subordinea Corpului 7 Armată a luat parte la forțarea râului Tisa în zona localităților Mindszent-Szentes. În zilele de la 12 la 17 octombrie 1944, regimentul a sprijinit acțiunile de luptă ale Diviziei 9 Cavalerie și în special acțiunea din capul de pod de la Mindeszent, a Diviziei 19 Infanterie, care s-a desfășurat cu succes. Prin tragerile sale masive și precise, regimentul a obligat în primul rând artileria inamică să-și înceteze acțiunea, apoi a oprit toate atacurile cu și fără care de luptă, dând posibilitatea Diviziei 19 Infanterie să-și mențină capul de pod. Pentru toate aceste fapte regimentul a fost citat prin Ordinul de zi nr. 10/15 octombrie 1944 al Corpului 7 Armată.

Regimentul 1 Artilerie Grea al Corpului 4 Armată se afla în poziții de tragere la est de Tisa, în zona Racocziujfalu pe liziera de vest și de sud-est a localității. Regimentul avea misiunea să sprijine împreună cu Regimentul 10 Artilerie unitățile Diviziei 4 Infanterie. În dimineața zilei de 19 octombrie, aproximativ două divizii blindate inamice au executat o puternică contralovitură la joncțiunea dintre trupele sovietice și Divizia 4 Infanterie.

Bateriile Regimentului 10 Artilerie erau dispuse pe malul estic al Tisei la vest de localitatea Racocziujfalu. Divizionul de

obuziere a fost încercuit de către autotunurile germane, dar tunarii acestui divizion au continuat să lupte cu îndârjire și să reziste cu bărbăție. Tancurile inamicului care au executat contralovitura de la Szolnok s-au lovit de rezistența dârză opusă de către Regimentul 1 Artilerie Grea. Pentru a limita pătrunderea tancurilor inamice spre sud și a da posibilitatea bateriei 2 din divizionul 1 să se replieze, comandantul regimentului colonelul Dobriceanu a ordonat deschiderea focului prin ochire directă cu celelalte baterii ale regimentului. Deși nu dispuneau de muniție antitanc, tunarii au reușit să distrugă 4 tancuri grele germane și să avarieze alte câteva. Lupta cu tancurile a fost dusă până în seara zilei de 19 octombrie, zădărniciind intențiile inamicului de a încercui și distruge bateriile ce se opuneau înaintării lui.

Regimentul 7 Artilerie Grea, între 25-29 octombrie 1945 a luat parte la străpungerea liniei fortificate Alpar - Kiskum Feleghihaza, linie care era foarte bine apărată de inamic prin lucrări genistice și în special prin contraatacuri cu care de luptă. Datorită tragerilor regimentului, toate contraatacurile inamice au fost zdrobite, după care Corpul 7 Armată a străpuns linia inamică trecând la urmărire, interceptând comunicația dintre Cegled - Aboni.

În primele zile ale lunii noiembrie 1944, trupe din Armata 27 sovietică au forțat Tisa și au realizat un mare cap de pod la sud-est de Mezocsat. Germanii și-au retras forțele principale pe aliniamentul Grineș Szakaland, Emod (la 15-20 km sud-est de munții Bukk), pe o fâșie de apărare puternic întărită cu lucrări genistice, cu intenția de a interzice pătrunderea trupelor sovietice spre Miskolc, mare centru industrial și nod de comunicații din nordul Ungariei.

Divizia 2 Munte, din Corpul 4 Armată român, a trecut Tisa în noaptea de 6/7 noiembrie și a intrat în primul eșalon al Corpului 104 Armată sovietic. Trecând la atac, divizia a reușit prin lupte grele să distrugă rezistențele succesive opuse de trupele germane. În ziua de 11 noiembrie, divizia a fost oprită la sud de Emod de un foc puternic. După lupte de extremă violență, Divizia 2 Munte a reușit să zdrobească inamicul din raionul de rezistență Emod și să pună stăpânire, în ziua de 15 noiembrie, pe înălțimile de la nord-est și Emod.

În zona canalelor (10 km N Cegled), în data de 11 noiembrie inamicul avea organizată o poziție puternică sprijinindu-se în special pe canale. După o pregătire de foc de o oră, Corpul 7 Armată a trecut la atac rupând rezistențele inamice, după care a trecut la urmărire ajungând la prima centură de rezistență înainte de apărarea Budapestei.

Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea, prin focul lor au distrus pozițiile inamice dând posibilitatea Diviziei 19 Infanterie și Diviziei 9 Cavalerie să pătrundă adânc în dispozitivul inamic, dezorganizându-l și creându-le posibilitatea să treacă la urmărire, ajungând în regiunea Walko, pădurea nord-est Dany, Jacob Szalas (7 km sud-est Isaseg).

În ziua de 12 noiembrie, în raionul de rezistență Emod, sergentul major Năsăudeanu Victor, observator al Bateriei 1 din Divizionul 4 Tunuri Munte, care sprijinea Grupul 4 Vânători de Munte, sub ploaia de foc dezlănțuită de germani, a îndreptat focul bateriei asupra celor mai importante obiective. Tragerile precise ale acestei baterii și ale artileriei diviziei au stăvilit toate contraatacurile germane date în cursul zilei de 12 noiembrie asupra Batalionului 16 Vânători de Munte.

Armata a 4-a română a hotărât să cucerească, în ziua de 19 noiembrie 1944, un cap de pod pe malul drept al Tisei la nord de Vencsello. Acțiunile de luptă au început la ora 04.00 cu forțarea Tisei de către Divizia 18 Infanterie, întărită cu Regimentul 30 Artilerie al Diviziei 21 Infanterie. Printre cei dintâi tunari ai Regimentului 30 Artilerie care au venit în sprijinul unităților de infanterie trecute dincolo de Tisa a fost și neînfricatul căpitan Gheorghe Decuseară, comandantul Bateriei a 9-a Aruncătoare de Mine de 120 mm. După trecerea primelor subunități de infanterie peste Tisa, inamicul a concentrat un foc puternic de arme automate, aruncătoare de mine și artilerie asupra acestora și a organizat în grabă mai multe contraatacuri. Pentru a contribui la oprirea contraatacurilor inamice, căpitanul Gheorghe Decuseară a trecut Tisa într-o barcă împreună cu doi telefoniști cu fir și a intervenit cu focul aruncătoarelor sale în

sprijinul nemijlocit al subunităților atacate, care au respins contraatacurile și au menținut capul de pod, dând astfel posibilitatea trecerii altor forțe și mijloace peste Tisa. Pe pământul Cehoslovaciei bravul căpitan a săvârșit altă faptă de vitejie însă, de data aceasta, cu prețul vieții sale, cum se va arăta mai departe.

În numeroase rapoarte ale comandanților de artilerie și divizii și în ordinele de zi ale comandanților Armatei 1 și Corpului 7 Armată se evidențiază de asemenea, măiestria, comportarea vitejească și contribuția artileriștilor români în luptele pentru eliberarea Budapestei. Pentru aceste fapte, Corpul 7 Armată a citat regimentul în Ordinul de zi nr. 10 din 15 octombrie: *„Regimentul 7 Artilerie Grea a sprijinit atacurile infanteriei, determinând ruperea rezistențelor și ocuparea pozițiilor inamicului”*; *„Divizionul 1 din Regimentul 36 Antitanc (comandant: maior Ivanov Alexandru) în toate luptele duse de Corpul 7 Armată și în special la 4 ianuarie 1945, a avut o atitudine dărză în fața contraatacurilor inamice cu care de luptă, rămânând neclintit pe poziție și trăgând continuu contra lor și a infanteriei inamice a reușit să oprească contraatacul”*.

Inamicul avea organizate, în data de 16 noiembrie, trei centuri de rezistență înainte de apărarea propriu-zisă a Budapestei pe următoarele aliniamente, dispuse astfel: 1) Pădurile imediat nord-vest Walko - pădurea vest Dany - Jakob Szalas; 2) Sarto sud-est Godollo - Isaseg - Pecel; 3) Conkota - est Mateyasfold - Forasy Major - Hatar Tanya - Kobanya.

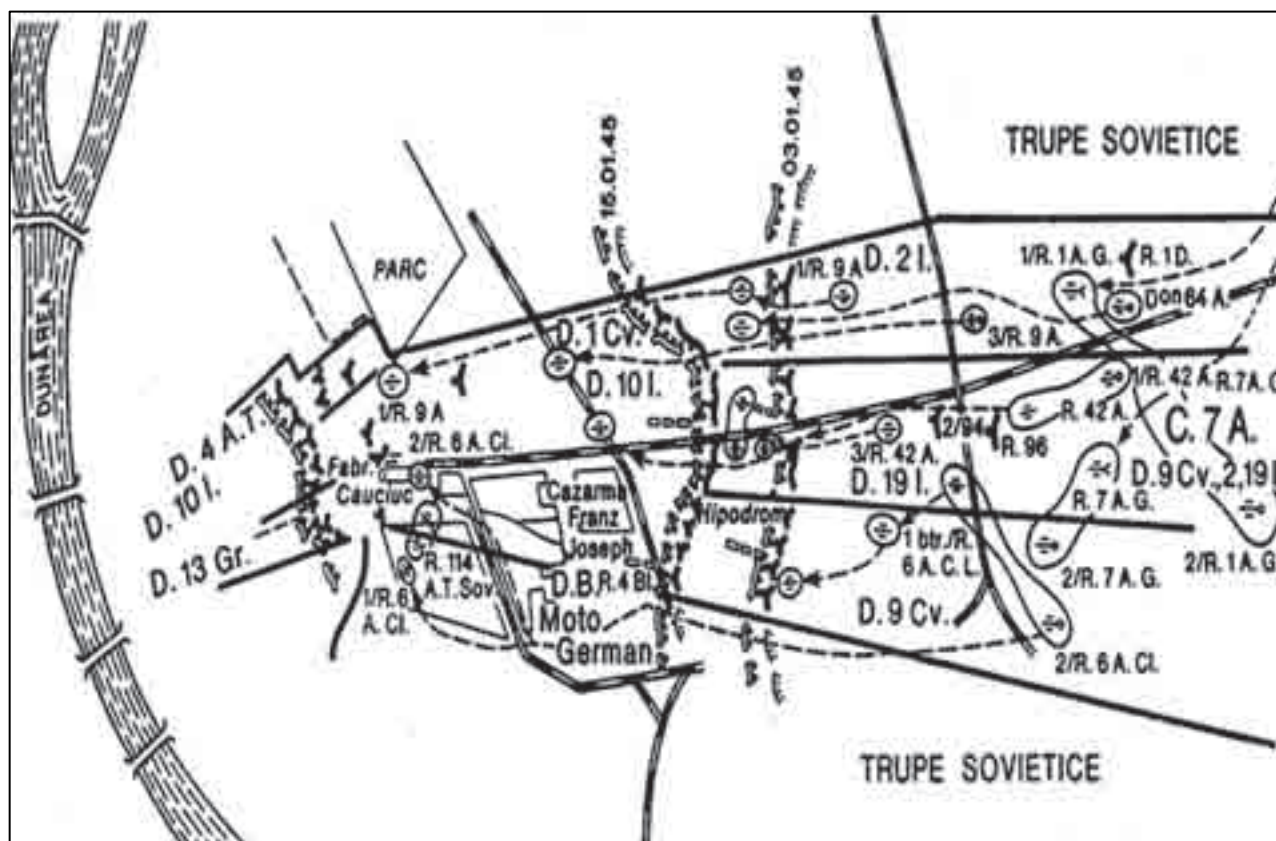
Pe toate aceste poziții, inamicul dispunea de lucrări genistice puternice ca: șanțuri continue, rețele de sârmă ghimpată, câmpuri de mine și adăposturi întărite. Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea au format o singură grupare sub comanda colonelului Iliescu, comandantul artileriei Corpului 7 Armată, care prin pregătirea de artilerie și întărirea sprijinului direct, au contribuit în cea mai mare parte la străpungerea celor trei poziții inamice, dând posibilitatea infanteriei să se apropie de Budapesta. Pentru acțiunea

lor, regimentele împreună cu comandantul artileriei Corpului 7 Armată și cei doi comandanți de regimente (colonel Dobriceanu Alexandru și colonel Danacu Vasile) au fost citați prin Ordinul de zi nr. 27 al Corpului 7 Armată.

În zilele de 31 noiembrie - 5 decembrie 1944, Regimentul 7 Artilerie Greă, din ordinul generalului sovietic Șumilov, comandantul artileriei Armatei a 7-a Gardă a luat parte la bătălia de la N Asod - Tura, în zona Kartal. Regimentul a luat parte la pregătirea de artilerie pentru străpungerea pozițiilor și la sprijinul direct în folosul Diviziei 141 Gardă care a fost stabilită ca „divizie de efort”. Pentru acțiunile sale Regimentul 7 Artilerie a fost felicitat de către generalul Petrov, comandantul artileriei Armatei a 7-a Gardă sovietică.

În acțiunile din 29 decembrie 1944 - 15 ianuarie 1945, când au avut loc luptele propriu-zise pentru cucerirea Budapestei, artileriștii celor 2 regimente, au fost din nou prezenți cu focul lor precis și oportun. În aceste lupte ambele regimente grele au fost divizate pe baterii și chiar piese pentru a

acționa direct contra întăririlor (blocuri) inamice. Divizioanele de tunuri de la ambele regimente, au format o grupare sub comanda colonelului Danacu cu misiunea de a interveni pe tot frontul Corpului 7 Armată. Atât focul grupării, cât și focul celorlalte baterii din ambele regimente, au zdrobit toate rezistențele inamice dând posibilitatea infanteriei să ajungă în centrul capitalei ungare. Datorită focului artileriei grele s-au cucerit succesiv: podul din Budapesta, Hipodromul central, fabrica și cartierele mărginașe, fabrica de cauciuc, cazărmile Frantz Josef, gara de est, cimitirul Kerepes. În ziua de 4 ianuarie 1945, germano-maghiarii au dat un contraatac puternic sprijinit de care de luptă pentru recucerirea Hipodromului și ajungerea pe calea ferată. Singura artilerie greă la dispoziție (Regimentele 7 și 1 Artilerie Greă) împreună cu artileria anticar au oprit acest contraatac cu pierderi grele pentru inamic.

Dispozițivul artileriei Corpului 7 Armată în luptele din orașul Budapesta (1-15 ianuarie 1945)

Situația armamentului de artilerie al Armatei a 4-a la data de 29 decembrie 1944 era cea din tabelul de mai jos¹⁸⁴:

Organizarea forțelor a fost următoarea:
- Armata 1 română, cu Corpurile 4 și 7 Armată, având în subordine 6 divizii (2, 10

Divizii	Artilerie					Armament greu						
	75 mm de câmp	Ob. 100 mm	Ar. 120 mm	T. 105 mm	Ob. 150 mm	Ar. 60 mm	Ar. 81,4 mm	T. 37 mm	T. 45 mm	T. 47 mm	T. 50 mm	TAc 75 mm
Divizia 3 Infanterie	10	10	10			50	27	5	-	21	-	3
Divizia 6 Infanterie		20	10			39	27	-	16	-	-	7
Divizia 18 Infanterie	12	4	9			54	19	-	-	22	-	-
Divizia 11 Infanterie	7	8	9			20	12	8	-	3	-	1
Divizia 21 Infanterie	12	12	11			53	26	-	13	12	-	6
Divizia 9 Infanterie	10	16	10			52	24	-	10	-	17	3
Divizia 1 Cavalerie	11	8	12			40	21	-	26	-	-	14
Divizia 8 Cavalerie P.	11	11	11			58	18	-	19	-	-	12
Regimentul 2 Artilerie Grea				8	4							
Regimentul 3 Artilerie Grea				7	7							

5.2.3.9. Participarea unor unități de artilerie la luptele duse pentru eliberarea Cehoslovaciei

Operațiile trupelor române pentru eliberarea Cehoslovaciei reprezintă un capitol glorios în care artileria a avut o contribuție meritorie. Acțiunile s-au desfășurat în perioada 18 decembrie 1944-12 mai 1945, Armata Română acționând cu 15 divizii, un regiment de care de luptă (79 mașini blindate), corpul aerian, o divizie de artilerie antiaeriană, și alte unități de sprijin de geniu. Artileria a participat cu același număr de unități și subunități, ca în Ungaria, cu mențiunea că dotarea a fost mult mai bună. În total, artileria a dispus de 2.235 guri de foc dintre care 386 tunuri antitanc, 1417 aruncătoare și 432 tunuri și obuziere¹⁸⁵.

și 19 Infanterie, 2 și 3 Munte, 9 Cavalerie) și Armata 53 sovietică au constituit un grup de armate;

- Armata a 4-a română, cu Corpurile 2 și 6 Armată, având în subordine 8 divizii (3, 6, 9, 11, 18, și 21 Infanterie, 1 și 8 Cavalerie), împreună cu Armata 40 sovietică au constituit un alt grup de armate;

- Divizia „*Tudor Vladimirescu*” a acționat în cadrul Armatei 53 sovietice.

Acțiunile artileriei în Cehoslovacia se pot grupa pe mai multe etape. În ultima decadă a lunii decembrie 1944 și începutul lunii ianuarie 1945, artileria Armatei a 4-a a participat la operațiile de la Sina, Turna, iar artileria Corpului 4 Armată la eliberarea orașului Ludenec. Între 12 ianuarie și 25 martie, artileria Armatei a 4-a a participat la două operații: cea de la Rožňava și cea de la Zvolen-Banská Bystrica. Armata 1 română și Divizia „*Tudor Vladimirescu*” au acționat concomitent în operația Javorina.

¹⁸⁴ Arhiva M.Ap.N., fond Armata 4, dosar 1814, f. 55.

¹⁸⁵ Istoria artileriei române, p. 365.

după amiaza zilei de 8 au început tragerile de reglaj. Artileria a terminat intrarea în pozițiile de tragere în dimineața zilei de 10 ianuarie 1945.

În ziua de 12 ianuarie, după o puternică pregătire de foc a artileriei care s-a executat timp de 43 minute, între orele 08.47 și 09.30, Corpul 6 Armată a pornit la atac.

La Divizia 21 Infanterie, aruncătoarele de mine mijlocii (81,4 mm) au fost concentrate pe regimente pentru a acționa astfel atât pe timpul pregătirii de artilerie, cât și pe timpul desfășurării atacului.

Deși conducerea Armatei a 4-a a prevăzut că divizionul de aruncătoare de gardă, („*Katiușa*”), din Regimentul 326 Aruncătoare de Gardă să intre în compunerea grupării de artilerie de corp de armată, totuși Corpul 6 Armată l-a repartizat ca întărire Diviziei 18 Infanterie pentru a participa la pregătirea de artilerie și la sprijinul atacului, această repartizare fiind justificată.

Aruncătoarele de mine mijlocii de la toate regimentele Diviziei 18 Infanterie au constituit o grupare care a acționat pe timpul pregătirii de artilerie în subordinea diviziei. La fel s-a procedat cu tunurile antitanc, inclusiv cele de calibru mic, care au acționat centralizat atât în pregătirea de artilerie, cât și în sprijinul atacului. În Divizia 6 Infanterie, aruncătoarele de mine mijlocii și tunurile antitanc au fost întrebuițate ceva mai descentralizat. După lupte foarte grele atacul a progresat puțin.

După patru zile de lupte crâncene, în care au fost respinse numeroase contraatacuri, apărarea inamică a fost străpunsă pe o adâncime de 3-4 km și pe un front de 5 km la flancul drept al Corpului 6 Armată și un front de 3 km la flancul stâng al corpului.

În faza a doua, 16-17 ianuarie, sprijinul de artilerie nu a fost prea puternic, deoarece a fost asigurat numai de artileriile organice ale diviziilor, din pozițiile inițiale, deci mult în urmă, iar consumurile de muniții au fost restrânse. Deplasarea artileriei în poziții noi, nu s-a putut face, deoarece în masivul Silincka nu existau drumuri, ci numai poteci de munte. Restrângerea consumului de muniții a fost necesară din cauza greutăților în reaprovizionare.

În faza a treia, 18-21 ianuarie, regrouparea marilor unități pentru continuarea ofensivei s-a făcut numai pentru unitățile de infanterie; unitățile de artilerie au continuat să rămână în vechile poziții de tragere.

În faza a patra, 22-23 ianuarie 1945, toate atacurile au fost date în urma unei pregătiri de foc de 10 minute.

Rezistența înverșunată a inamicului a fost înfrântă în primele ore ale zilei de 23 ianuarie 1945, iar orașul Rožnava a fost cucerit de Armata a 4-a, care a trecut imediat la urmărirea inamicului (etapa a doua a operației) care s-a încheiat cu ieșirea trupelor române în valea superioară a Hronului și eliberarea orașului Brezno. Comandamentul Suprem Sovietic a dat în 23 ianuarie un ordin de zi în care a evidențiat trupele române pentru eliberarea orașului Rožnava, iar la Moscova au fost trase în semn de salut 12 salve de artilerie de 124 de tunuri.

5.2.3.9.2. Artileria în operația Javorina

În operația Javorina, desfășurată în perioada 10 februarie - 15 martie 1945, întrebuițarea artileriei a fost condiționată, ca și în operația Rožnava de terenul muntos, împădurit și acoperit de un strat gros de zăpadă. Ofensiva Armatei 1 a început la 10 februarie 1945, cu Corpul 4 Armată, la ora 10.00, printr-un atac dat prin surprindere (fără pregătire de artilerie) și cu Corpul 7 Armată, la ora 11.30, după o puternică pregătire de artilerie. Frontul pe care s-a trecut la ofensivă era de aproximativ 10 km, iar sectorul de rupere de 2 km. În acest sector au fost concentrate 139 de guri de foc de artilerie, densitatea fiind de 70 de tunuri și obuziere pe kilometrul de front.

Armata 1 era sprijinită de 18 divizioane de artilerie de câmp din Regimentele 6, 9, 20 și 42 Artilerie; Grupurile 2 și 3 Artilerie Munte; 4 divizioane de artilerie grea din Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea. În total, Armata 1 a beneficiat de 62 de baterii. Regimentul 7 Artilerie Grea și Regimentul 1 Artilerie Grea au format o singură grupare, inițial sub comanda colonelului Iliescu, iar apoi a generalului Rosetti, contribuind în cea mai mare parte la zdrobirea rezistenței inamice din zona Oremov, Laz, Mociar.

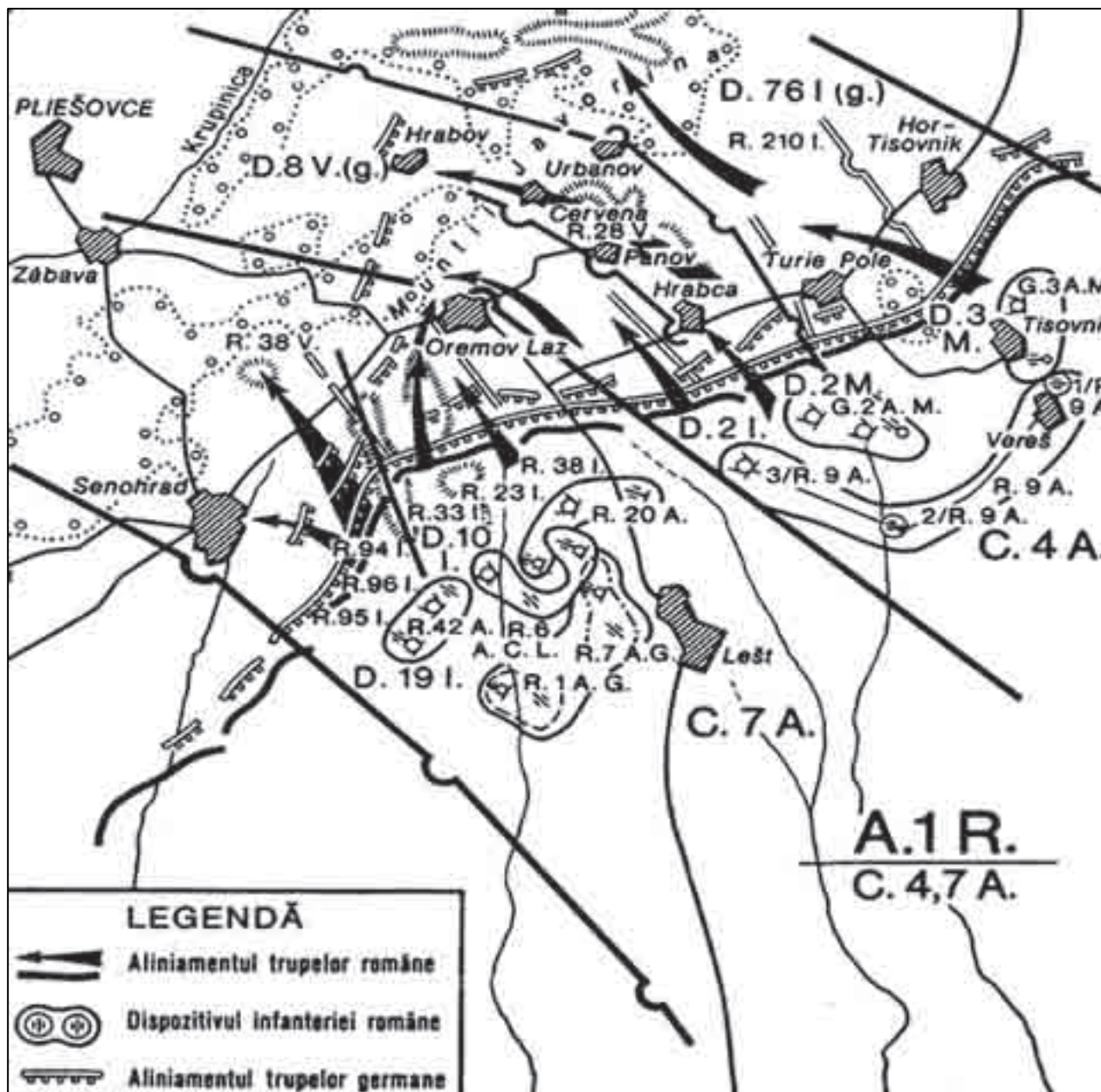
Pe direcția loviturii principale, cu toată pregătirea de artilerie nu s-au putut realiza breșele necesare în rețelele de sârmă ghimpată și trupele Corpului 7 Armată au realizat doar pătrunderi limitate, în timp ce unitățile

Corpului 4 Armată au rupt apărarea inamicului pe un front de peste 10 kilometri și pe o adâncime care a variat de la 5 la 12 kilometri.

Între 19 și 24 februarie 1945, Armata 1 și-a regrupat forțele și a organizat o nouă lovitură pentru a rupe apărarea organizată de inamic pe aliniamentul general: cota 1024, Senograd. Noua ofensivă a început în ziua de 25 februarie 1945.

(Katiușa), Regimentul 461 Aruncătoare de Mine și Regimentul 25 Tancuri.

La reluarea ofensivei în ziua de 25 februarie 1945, lovitură principală s-a dat cu Corpul 4 Armată. Armata și-a constituit o grupare de artilerie de armată din șase divizioane din Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea românești și două divizioane din Brigada 152 Artilerie Grea sovietică. Pe frontul de rupere de 4,5 kilometri, Armata 1 a realizat un număr de 600 de guri de foc, ceea

Artileria Armatei 1 române în Munții Javorina

În vederea ofensivei, Armata 1 a fost întărită cu următoarele unități sovietice: Brigada 67 Obuziere, Brigada 71 Tunuri, Brigada 30 Antitanc, două divizioane din Brigada 152 Artilerie Grea, Regimentele 17, 48 și 57 Aruncătoare de Mine de Gardă

ce a reprezentat o densitate de 133 de guri de foc pe kilometru față de 23 de guri de foc de care dispunea inamicul. Astfel superioritatea în artilerie a fost de 6:1.

Pregătirea de artilerie a început în dimineața de 25 februarie la ora 10.00 și a

durat 40 de minute. Pregătirea de artilerie s-a desfășurat potrivit graficului atacului de artilerie și planului tragerilor artileriei, care avea ca anexă schema cu pozițiile bateriilor inamice de aruncătoare de mine și de artilerie identificate. Focul artileriei a fost inițial foarte intens, dar apoi a scăzut treptat din cauza raționalizării foarte severe a consumului de muniții, fapt care a dus doar la o neutralizare parțială a organelor de foc inamice, din care cauză Divizia 3 Munte nu a reușit să cucerească dintr-o dată nodul orografic 1024. Continuând atacul și pe timpul nopții de 25-26 februarie, Divizia 3 Munte a reușit însă să cucerească acest bastion al apărării inamicului de pe creasta principală a masivului Javorina.

Pentru cucerirea poziției a doua de apărare a inamicului (27 februarie - 2 martie 1945) Armata 1 nu a dispus de unitățile de artilerie de întărire care au fost regrupate și deplasate în fâșia de ofensivă a Armatei 53 sovietică. Atacul marilor unități române a fost în general fără pregătire de artilerie.

Bravul căpitan Gheorghe Decuseară, comandantul Bateriei 9 Aruncătoare de 120 mm, din Regimentul 30 Artilerie (Divizia 21 Infanterie) care s-a evidențiat în mod deosebit cu ocazia acțiunii de forțare a Tisei în zona Vencsello, a mai săvârșit și alte fapte de arme. În ziua de 23 aprilie 1945, în luptele grele din regiunea estică a munților Carpații Albi, căpitanul Gheorghe Decuseară se afla la observatorul înaintat al bateriei. În urma repetatelor contraatacuri pe care le-au executat, germanii au reușit să respingă acțiunile a o parte din subunitățile Regimentului 11 Dorobanți din Divizia 21 Infanterie, deși acestea luptaseră cu toată dârzenia. Cu cei câțiva tunari de la observator și cu o mână de infanteriști, bravul căpitan Gheorghe Decuseară a rezistat pe poziție, trăgând personal cu pușca mitralieră, restabilind situația cu prețul vieții sale.

În luptele aprige din masivul muntos Javorina, de la mijlocul lunii februarie 1945 „s-a distins din nou” locotenentul Constantin Racoțeanu

din Regimentul 9 Artilerie (Divizia 21 Infanterie). De data aceasta ofițerul era la un observator înaintat și sub ploaia de proiectile inamice a condus cu toată măiestria focul divizionului său, producând multe pierderi nemților care se apărau cu îndârjire în puternicele lucrări genistice de la Oremov Laz.

Bravul locotenent Constantin Racoțeanu rănit mortal de un proiectil inamic, a căzut la datorie, după ce fratele său, căpitanul de artilerie Ion Racoțeanu comandantul artileriei Regimentului 1 Infanterie, din Divizia „Tudor Vladimirescu-Debrețin” își dăduse viața, cu o lună mai înainte. Cei doi artileriști, frații Racoțeanu constituie un înalt exemplu de patriotism, pentru modul deosebit în care și-au făcut permanent datoria, neprecupețindu-și viața, întocmai ca și tatăl lor care a căzut la datorie în Primul Război Mondial.

Participarea eroică a artileriei în aprigele lupte din regiunea Oremov Laz (din masivul Javorina), prin Ordinul de zi nr.23/1945, Corpul 7 Armată a fost evidențiat: „Divizionul 1 din Regimentul 36 Antitanc (maior Ivanov

Dispozițiivul artileriei Armatei a 4-a române în operațiivă Zvolen-Banská Bystrica (10 februarie 1945)

Alexandru) și în special Bateria 1 și Bateria 3, în luptele de la 6 și 7 martie 1945, prin tragerile directe pe care le-au executat din poziții înaintate asupra carelor de luptă și infanteriei inamice au contribuit la reușita operațiilor”.

La 10 februarie 1945, Armata a 4-a română (Corpul 2 și 6 Armată) a reluat ofensiva în lungul râului Hron, spre Banska-Bystrica.

În ziua de 10 februarie, la ora 08.30 după o pregătire de artilerie de 33 minute, Corpul 2 Armată a trecut la atac. Divizia 9 Infanterie s-a angajat în lupte grele pe pantele de sud ale munților Tatra Mică, de-a lungul văii Bystra, pentru a zdrobi rezistențele inamicului din zona localității Myto, puternic organizată cu lucrări genistice în care germanii se apărau cu îndârjire. În ziua de 11 februarie 1945 pe un viscol năprasnic, cu zăpada care depășea înălțimea de un metru, infanteriștii din Divizia 9 Infanterie au înaintat cu greu spre înălțimile cu cotele 819 și 863 de lângă localitatea Myto.

Pentru a veni în sprijinul infanteriștilor, căpitanul Șerban Stan, comandantul unei baterii de aruncătoare de 120 mm din Regimentul 9 Artilerie (Divizia 9 Infanterie) acționând în primele linii ale infanteriei, sub un foc puternic, s-a instalat cu observatorul pe cota 819, imediat ce aceasta a fost cucerită. De aici a deschis un foc puternic cu bateria sa asupra raioanelor de rezistență ale inamicului și a unor forțe inamice ce încercau să contraatace. Astfel, datorită curajului și abnegației comandantului bateriei de aruncătoare, drumul bravilor noștri infanteriști a fost deschis în dispozitivul de apărare inamic. Dar această faptă de vitejie săvârșită de bravul căpitan Șerban Stan a fost plătită cu prețul vieții sale. O rafală de mitralieră i-a curmat viața.

Tot în cadrul aceleiași acțiuni a Diviziei 9 Infanterie, s-a evidențiat și locotenentul Constantin Ionescu, comandant de baterie din același regiment, care s-a oferit voluntar să însoțească cu bateria sa Batalionul 2 din Regimentul 40 Infanterie căruia îi revenea misiunea să cucerească înălțimea cu cota 794. Timp de cinci zile, în toate atacurile succesive date de Batalionul 1, comandantul bateriei a condus cu măiestrie tragerile bateriei sale și a cauzat pierderi grele inamicului. În ziua de

12 februarie, în urma unui puternic contraatac executat de nemți, locotenentul a fost rănit la o mână. Deși rana era gravă și dureroasă, ofițerul a refuzat să fie evacuat. A rămas neclintit la datorie, conducând focul bateriei, de care depindea în mare măsură victoria batalionului de infanterie. În această grea luptă locotenentul Ionescu Constantin și-a pierdut brațul drept.

Continuând ofensiva spre Banska-Bystrica, trupele Armatei a 4-a române, în cooperare cu cele ale Armatei a 4-a sovietice, au eliberat la 25 martie 1945 acest important centru industrial și nod de comunicații din Valea Hronului.

Zdrobite pe Hron, trupele germane nu au mai fost în măsură să apere munții Tatra Mică la marginea lor estică, ci și-au organizat apărarea în interiorul masivului, urmărind în special interzicerea direcțiilor care duceau spre Hor, Stubna și Kremnica.

La 26 martie 1945, Armata a 4-a a continuat ofensiva. Divizia 11 Infanterie din cadrul Corpului 6 Armată (Divizia 6, 11 și 18 Infanterie) avea misiunea să curețe de inamic comunicația Ulmaka, Vyo Javariska și masivul muntos de la est de această comunicație. Pentru forțarea intrării în defileul spre Ulmaka, Regimentul 3 Artilerie Grea (Corpul 6 Armată), printr-un foc executat cu precizie, într-un timp record, a nimicit 3 baterii inamice și a neutralizat alte 12, trăgând totodată și asupra celor mai puternice rezistențe ale inamicului. Precizia și efectul acestor trageri au atras admirația artileriștilor sovietici, precum și a comandantului artileriei Armatei a 4-a sovietică, general Kerețki. Din rândurile Regimentului 3 Artilerie Grea s-au distins numeroși viteji. Printre aceștia menționăm pe sublocotenentul Marinescu Dumitru, căpitanul Ștefan Fărcășanu, căpitanul Novac Panait, sergentul Neagu Gheorghe.

După eliberarea orașului Zvolen, trupele germane și-au reconstituit apărarea în zona împădurită de la nord-est de oraș, unde amenajaseră din timp lucrări genistice de campanie. Armata a 4-a română a primit misiunea de a cuceri acest masiv împădurit. În acest sens, Divizia 9 Infanterie, sprijinită de Regimentul 3 Artilerie Grea, a avut misiunea să cucerească succesiv localitățile Zolna și Sebedin. În ziua de 15 martie 1945,

la ora 13.30, a început pregătirea de artilerie, care a durat 30 de minute. La ora 14.00, Divizia 9 Infanterie a pornit la atac și a cucerit, prin lupte aprige de stradă, localitatea Zolna. Divizia a fost sprijinită și de un divizion din Regimentul 1 Artilerie Grăniceri. Militarii acestui divizion au dovedit un deosebit curaj și dârzenie în luptă.

În ziua de 15 martie divizia a fost atacată de tancuri pe o direcție neprevăzută. Divizionul antitanc a reușit să se deplaseze cu o parte din piese, în mod rapid, pe un itinerar greu accesibil și a executat un foc precis zădărniciind contraatacul blindatelor germane. Comandantul Diviziei 9 Infanterie a apreciat că îndeplinirea misiunii diviziei de a cucerii localitatea Zolna s-a datorat în mare măsură acțiunii curajoase a comandantului divizionului antitanc, maior Gheorghe Brătianu.

De același curaj și dârzenie în luptă, printre multe subunități de artilerie s-au evidențiat și tunarii Bateriei 21 Artilerie Antitanc. În ziua de 10 aprilie 1945, flancul Diviziei 21 Infanterie era într-o situație critică. Comanda Regimentului 24 Infanterie și a Batalionului 2, precum și comanda Divizionului 2 din Regimentul 30 Artilerie erau încercuite în raionul Trene, Teplice, Dubnice. Pentru rezolvarea acestei situații s-a constituit o grupare de atac din care a făcut parte și Bateria 21 Artilerie Antitanc. Comandantul bateriei, locotenentul Ion Bocan și-a instalat trei piese antitanc în linia întâi și a nimicit prin trageri directe cuiburile de arme automate și rezistențe care împiedicau înaintarea grupării de atac ce avea misiunea să despresoare trupele încercuite. Datorită curajului și dârzeniei de care au dat dovadă în luptă militarii Bateriei 21 Antitanc, împreună cu comandantul lor, unitățile au fost despresurate în scurt timp și fără pierderi.

La data de 7 aprilie 1945, Armata 1 română a început ofensiva pentru a nimici trupele germane care apărau Carpații Albi, între creasta acestor munți și râul Morava. Prin lupte grele, la 13 aprilie trupele Armatei 1 române au ajuns pe râul Morava.

Corpul 4 Armată, sprijinit de Regimentul 1 și Regimentul 7 Artilerie Grea, a continuat atacul pe malul de est al Moraviei în direcția Ugherski Ostrog.

Corpul 7 Armată a trecut la vest de Morava și a continuat acțiunile în direcția Moravski Pisek.

Pentru luptele de la Moravski Pisek și Ugherski Ostrog, Regimentul 7 Artilerie Grea a fost citat de Corpul 7 Armată, prin Ordinul de zi nr.21/1945. Între 19-27 aprilie 1945, acest regiment a luat parte la cucerirea localităților Moravssci Pisek, Bzenet și Kiov. Prin focul său a zdrobit rezistențele inamice din această zonă făcând ca după cucerirea acestor localități, Corpul 7 Armată să treacă la urmărire, așa cum reiese din documentele de la arhivă.

Regimentul 1 Artilerie Grea a luat parte la toate acțiunile întreprinse de inamic pentru apărarea importantului centru, Stare Mesto. Prin acțiunea sa a obligat inamicul să părăsească orașul. Cealaltă unitate de artilerie, Regimentul 7 Artilerie a fost subordonat Corpului 4 Armată.

La 27 aprilie Armata 1 era dispusă cu toate forțele la vest de Morava cu frontul orientat cu fața la nord. În noaptea de 27/28 aprilie inamicul a început retragerea pe tot frontul armatei, opunând rezistențe mai puternice în fața Corpului 7 Armată.

Armata 1 a trecut imediat la urmărire. În această fază de operații, Corpul 7 Armată, prin Ordinul de zi nr.23/1945 consemna: „Divizionul întâi din Regimentul 36 Antitanc în luptele din 27 și 29 aprilie s-a distins prin acțiunile Bateriei 1 și Bateriei 2, care cu curajul și eficacitatea cu care au tras în contraatacurile inamice însoțite de tunuri de asalt au oprit acțiunea acestora”.

Urmărirea a continuat fără încetare. Capetele detașamentelor de urmărire erau întărite puternic cu artilerie. Urmărirea a continuat și după 1 mai 1945 în direcția nord-vest spre trecerile peste Morava de la Kroměříž și Kojetin, orașe puternic întărite cu lucrări de fortificații atât în exterior, cât și în interior și apărate cu înverșunare de inamic.

În zilele de 2, 3 și 4 mai 1945, Corpul 4 Armată a dus lupte grele pe căile de acces ale acestor două orașe executând un atac convergent cu Diviziile 2, 10 și 19 Infanterie. În întărire a avut Regimentul 7 Artilerie Grea. Corpul 7 Armată nu a participat la lupte, deoarece primise ordin să se concentreze în zona orașului Brno.

Acțiunea de eliberare a orașului Kroměříž s-a desfășurat concentric, dinspre est cu Divizia 2 Infanterie, sprijinită de Regimentul 9 Artilerie (3 divizioane), dinspre sud cu Divizia 19 Infanterie, sprijinită de Regimentul 42 Artilerie (3 divizioane), precum și de Regimentele 1 și 7 Artilerie Grea Moto (4 divizioane), iar dinspre nord-est cu o parte din forțele Diviziei 10 Infanterie, sprijinită de Regimentul 20 Artilerie (3 divizioane). În dimineața zilei de 4 mai, după o puternică pregătire de artilerie cu cele 13 divizioane de artilerie, Diviziile 19 și 2 Infanterie au executat o lovitură frontală, combinată cu o manevră de învăluire și au pătruns în oraș angajând lupte de stradă. În aceeași zi a intrat în oraș și Divizia 10 Infanterie. Constituindu-și elemente de dispozitiv specifice luptei în localitate, marile noastre unități au reușit să disocieze forțele inamice, continuând ofensiva și pe timp de noapte și până în dimineața zilei de 5 mai au eliberat orașul Kroměříž.

Printre eroii care au căzut la datorie în aceste lupte se numără și sublocotenentul Gheorghe Rabagia, comandant de pluton în Regimentul 42 Artilerie. Ofițerul a fost lovit

de schijele unui proiectil inamic în timp ce se găsea în observatorul divizionului sub focul artileriei inamice. Sublocotenentul Rabagia, și de alți 23 de eroi români se odihnesc în parcul orașului Kroměříž, lângă „Teiul păcii”, sădit de locuitorii orașului după Primul Război Mondial unde a fost amenajat și un monument. Diviziile 10 și 19 Infanterie, sprijinite de artileria grea a armatei au primit, ulterior misiunea să elibereze orașul Kojetin, aflat la 25 km distanță de orașul Kroměříž și pregătit pentru apărare de lungă durată. Divizia 190 Infanterie a înlocuit Divizia 3 Munte care începuse asaltul încă din data de 3 mai.

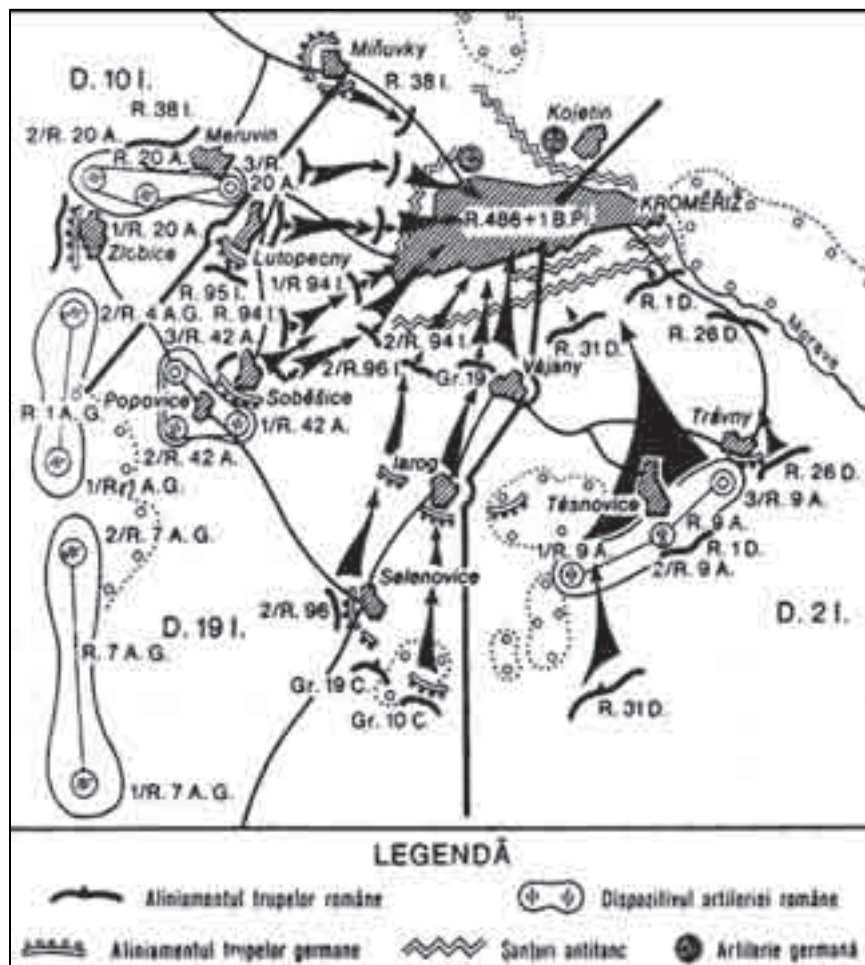
În perioada 7-12 mai 1945, Regimentele 7 și 1 Artilerie Grea au format o singură grupare de artilerie sub comanda generalului Gârbea Titus care a luat parte la atacul general din ziua de 9 mai 1945, asupra poziției inamice de la nord-vest Brno. După o pregătire de foc, cu durata de 20 de minute, inamicul a fost zdrobit, dând posibilitatea Diviziilor 19 și 2 Infanterie și Diviziei 9 Cavalerie să reia înaintarea, și să cucerească până în seara zilei localitățile, Kurjim și Wevewska Bitiska. După această acțiune inamicul nu a mai opus nicio rezistență,

trecându-se la urmărirea sa generală pe direcția Praga.

În operațiunile din zona Brno și nord-vest, Corpul 7 Armată a citat pentru a cincea oară, prin Ordinul de zi nr.23/1945, Regimentul 7 Artilerie Grea pentru fapte de arme.

De asemenea, în cadrul acestor operații și tot pentru a cincea oară, prin Ordinul de zi nr.23/1945, Corpul 7 Armată a fost citat pentru fapte de arme: „Divizionul 1 din Regimentul 36 Antitanc (locotenent colonel Ivanov) în zilele de 8 și 9 mai a sprijinit acțiunea unităților din linia întâi și a interzis reacția cu care de luptă insistând dinspre Kurjin spre sud și sud-est”.

În dimineața de 28 aprilie 1945, Armata a 4-a a reluat ofensiva pe întregul front, în direcția

Artileria corpului 6 Armată la Kroměříž (4 mai 1945)

generală Hor, Lidec. Inamicul a fost silit să se retragă. În zilele următoare, cu o parte din forțe, armata a continuat urmărirea inamicului pe la est de Morava, iar cu restul forțelor a început trecerea la vest de Morava.

În ziua de 4 mai în luptele de la Holesov (Moravia) a căzut la datorie ca un erou, tânărul căpitan Cornescu Emil, comandantul Bateriei 6 din Regimentul 6 Artilerie. În bătălia pentru regiunea orașului Zlin, în ziua de 4 mai acesta se găsea cu bateria sa în avangardă. Mergând cu primele elemente pentru a asigura infanteriei un sprijin oportun, căpitanul Cornescu a reușit să ajungă pe liziera de nord a satului Holesova strecurându-se cu grupul lui de comandă prin focul de baraj al artileriei inamicului. La ora 12 inamicul a dezlănțuit un puternic contraatac. Satul Holesov era în pericol și prin căderea lui, flancul Diviziei 3 Infanterie era serios amenințat. În această situație grea, hotărârea căpitanului Cornescu a fost rapidă, cu grupa lui de telefoniști, cu o mână de infanteriști adunați în grabă, a ocupat o poziție pe liziera de nord a satului, deschizând un foc viu de armament automat asupra atacurilor. Lovit puternic și pe neașteptate, inamicul s-a retras cu pierderi mari în timp ce căpitanul Cornescu Emil a ocupat poziția vremelnic pierdută de infanterie. La ora 12.40 inamicul a încercat un atac învăluit, dar căpitanul Cornescu a făcut față din nou, oprind și respingând pe inamic, care s-a retras cu pierderi mari. La ora 15.00 inamicul a dezlănțuit o puternică pregătire de artilerie pe linia apărătorilor și două proiectile au curmat viața bravului căpitan.

Faptele de arme săvârșite de tunarii români au fost citate de comandamentele române prin numeroase ordine de zi și constituie o mărturie a vitejiei, bravurii, măiestriei și spiritului de sacrificiu. De asemenea, comandamentele sovietice prin numeroase documente și ordine de zi au adus elogii și mulțumiri unităților române de artilerie cu care au cooperat.

5.2.4. Concluzii și învățăminte desprinse din desfășurarea campaniei din vest

Pentru o mai completă înțelegere a aportului artileriei la obținerea victoriei se impun unele aprecieri asupra modului cum a fost întrebuințată aceasta, având în vedere condițiile grele în care a acționat. Numărul relativ mic de guri de foc a determinat ca o

singură dată să se constituie o grupare de artilerie de armată și anume la Armata 1 română în perioada 25-26 februarie 1945 în cadrul operației Javorina, când pentru ruperea apărării inamicului de pe aliniamentul general cota 1024, Senohrad, Armata 1 a fost întărită cu mai multe mari unități de artilerie sovietice.

Fâșia de ofensivă a corpurilor de armată și a diviziilor a fost în general largă și ca urmare nu era posibilă o nuanțare mai puternică a efortului în artilerie, deoarece nicio divizie nu putea fi lipsită de puțina ei artilerie organică (un regiment cu trei divizioane din care unul de aruncătoare de mine de 120 mm) ca să fie dată ca întărire diviziei de la efort. Față de această situație, marilor unități de pe direcția lovituri principale li s-au dat sectoare de rupere înguste și li s-au asigurat focul artileriei grele și al regimentului antitanc al armatei și numai în cazul când există o divizie de rezervă (eșalonul al doilea) artileria acesteia a fost dată ca întărire diviziei din sectorul de rupere (în operația de la Rožňava, Regimentul 21 Artilerie al Diviziei 11 Infanteriei de rezervă, a fost dat ca întărire Diviziei 21 Infanterie care avea misiunea să rupă apărarea inamicului pe un front de un kilometru). Această soluție a fost adoptată pentru a se putea realiza o superioritate de forțe și mijloace. Spre exemplu în operația din nordul Transilvaniei sectorul de rupere al Armatei a 4-a a fost de 3 km, iar al Armatei 1 în zona Oremov Laz de numai 2 km, lărgimea sectoarelor fiind stabilită în funcție de cantitatea de artilerie avută la dispoziție.

Când nu se dispunea de o cantitate de artilerie care să copleșească apărarea inamicului, trupele au recurs la lupte de noapte, care, de regulă, se dezlănțuiau în a doua jumătate a nopții.

În general, lipsa subunităților speciale de reperaj a determinat ca artileria grea să fie sustrasă de la misiunile ei normale, trageri de contrabaterie și acțiunea îndepărtată (interdicția și hărțuirea), consacându-se aproape exclusiv întăririi sprijinului infanteriei și protecției acestuia. Întărirea sprijinului direct a fost cea mai frecventă dintre misiunile cerute artileriei grele. În ultima parte a războiului s-a abuzat chiar cerând artileriei grele să tragă pe obiective ca: arme automate, grupe de pușcași etc., care în mod normal reveneau artileriei de sprijin.

Artileria grea a fost constituită în grupare de corp de armată, adaptată diviziilor din linia întâi. Tragerile de contrabaterie care constituiau misiunea normală a artileriei grele

nu s-au executat decât la vedere și după hartă în zona presupusă că ar exista artilerie inamică, sau indicată de prizonieri. Rareori s-au executat trageri contrabaterie în bune condiții cu observarea aeriană; mai întotdeauna legătura avion-pământ a funcționat defectuos.

Tragerile de hărțuire și interdicție au dat rezultate bune în terenuri frământate cu comunicații puține și puncte obligate de trecere. Pentru a nu irosi însă muniția, al cărei consum a fost întotdeauna limitat, s-a urmărit ca aceste trageri să se execute la vedere.

Cantitatea de artilerie din înzestrarea diviziilor a scăzut. Față de campania din est când diviziile de infanterie dispuneau de 2 regimente de artilerie în campania din vest, din cauza pierderilor înregistrate nu s-a mai reușit să se asigure decât un regiment. Artileria divizionară a fost organizată în grupare de sprijin direct, adaptată dispozitivului infanteriei. Din cauza caracteristicilor tehnice diferite ale materialului (tunuri, obuziere, aruncătoare), gruparea a întâmpinat de multe ori dificultăți în îndeplinirea misiunilor. În munți, cu teren accidentat, acoperit și cu drumuri impracticabile pentru trăsurile de artilerie, sprijinul grupărilor constituite din tunuri, fără muniție cu încărcătură redusă, a fost de multe ori ineficace și discontinuu. Intervenția grupărilor de sprijin vecine, cu armament cu trageri cu traiectorie curbă, a fost greu de realizat și nesigură deoarece: nu au existat întotdeauna posibilități de observare dintr-un sector într-altul; grupările vecine nu au fost totdeauna disponibile; posibilitățile au fost reduse din cauza amplasării obligate în apropierea drumurilor sau prea aproape de infanterie.

În munți, în zonele întărite și mai ales în zonele lipsite de comunicații, sau pe timp de ploaie și ninsoare, condiții în care materialul de artilerie nu a putut însoți de aproape infanteria, armamentul de însoțire și aruncătoarele de mine ușoare ale infanteriei, completate cu focul artileriei grele, au dat rezultate bune. Artileria de însoțire a fost folosită cât mai aproape de linia întâi și întrebuințată în trageri directe (la vedere) unde și-a îndeplinit foarte bine misiunile.

Lipsurile care au apărut uneori în întrebuințarea tuturor gurilor de foc și armamentului greu de infanterie și în special

în planificarea focului se datorează în bună parte lipsei comandamentelor de artilerie la majoritatea diviziilor și unele corpuri de armată, comandamente care să organizeze și mai ales să controleze executarea misiunilor. De îndată ce aceste comandamente au început să activeze în jurul datei de 15 aprilie 1945, situația s-a îmbunătățit treptat până la completa dispariție a lipsurilor menționate mai sus, către sfârșitul războiului.

Fronturile mari, terenurile foarte accidentate, precum și lipsa documentelor topografice ca și criza de muniții nu au permis să se realizeze manevra focului de artilerie prin concentrări masive de foc, decât în foarte puține situații, în special în pregătirea de foc de artilerie a atacurilor importante, după un plan de foc dinainte stabilit și pregătit.

Pregătirea de foc de artilerie a fost de scurtă durată, 2 - 30 de minute cu excepția celor din operațiile Rožnava și Javorina când au durat 43 respectiv 40 de minute și o oră la 11 noiembrie la Cegled în sectorul Corpului 7 Armată. Aceasta a vizat în general distrugerea primelor mijloace de foc inamice prin trageri directe și pentru lovirea celor din adâncimea apropiată a apărării. Breșele în rețelele de sârmă se executau, în cea mai mare parte, fie de către aruncătoarele de mine ale infanteriei (care le putea executa cu un consum mai mic de proiectile/bombe și mai ales urmând manevra infanteriei), fie de pioneri care le executau cu încărcături de explozive.

În pregătirea de foc de artilerie, la planificarea focului intrau gurile de foc de artilerie (inclusiv aruncătoarele de mine de 120 mm), artileria de însoțire (tunuri de cal. 37-47 mm, aruncătoare de 81,4 -100 mm și tunurile antitanc), precum și artileria antitanc aflată în compunerea marilor unități.

Datorită restricțiilor în consumul de muniții, multe atacuri s-au dat fără pregătire de artilerie, atacându-se prin surprindere, atunci când situația permitea (inamic slab organizat) sau cu sprijin de artilerie, începând odată cu plecarea infanteriei la atac.

S-a acordat o mare atenție organizării și cooperării artileriei cu celelalte arme de către toate unitățile și subunitățile de artilerie, în care scop se trimiteau detașamente de legătură pe lângă unitățile sprijinite. De asemenea, s-a practicat intens și sistemul întăririi unităților și subunităților de infanterie (cavalerie) cu

tunuri (obuziere) sau plutoane de artilerie de însoțire. Chiar și regimentele de artilerie care au avut ca misiune sprijinul infanteriei au simțit imediat necesitatea legăturii cu infanteria și și-au creat ad-hoc detașamente de legătură din personalul regimentului, întrucât în statul lor de organizare nu era prevăzut așa ceva.

Severa raționalizare a consumului de muniție a făcut să nu se realizeze densitățile absolut necesare obținerii efectului urmărit asupra obiectivelor lovite. Tragerile de neutralizare au fost transformate în fond în trageri de hărțuire. Totodată această severă raționalizare a consumului de muniție a avut drept rezultat creșterea numărului pierderilor în rândurile infanteriei, care într-adevăr a dus greul luptei.

În timpul războiului, pe baza producției curente și a rezervelor existente în depozitele armatei, necesarul artileriei în proiectile a fost satisfăcut în proporție de 105%, dar au lipsit mijloacele de transport. La 10 februarie 1945, existau în depozitele din interior, muniție de artilerie, care putea asigura nevoile artileriei pe front, peste 12 luni.

Punctele de sprijin antitanc erau formate, de regulă, din 4-5 tunuri antitanc, din care 1-2 erau de calibru 75 mm, iar centrele de rezistență antitanc din tunuri de toate calibrele (minimum 20 de guri de foc), având fiecare câte un comandant cu misiune bine definită.

Referindu-se la operațiile Armatei 1 române, generalul-locotenent I.M. Managarov, comandantul grupului de armate (Armata 53 sovietică și Armata 1 română) care a acționat în sudul Slovaciei arăta: *„În operațiile din Cehoslovacia eforturile și performanțele realizate de trupele române, unde ele au avut de învins greutăți foarte mari, au fost excepționale. (...). Unitățile române s-au dovedit manevriere (...) prin marșuri forțate s-a impus jocul marilor unități de la un flanc la altul al Armatei 1 române, pe care acestea le-au executat cu o rapiditate de neînchipuit”*. Aceste largi manevre de forțe și mijloace executate cu *„rapiditate de neînchipuit”*, pe lângă oboseală, mergând uneori până la extenuarea unităților, au imprimat un ritm deosebit de accelerat operațiilor pregătitoare intrării artileriei în acțiune și ca urmare

recunoașterile, instalarea și pregătirea tragerilor, precum și cercetarea artileristică s-au executat de multe ori incomplet.

Un element important al analizei operațiilor îl reprezintă cooperarea militară româno-sovietică. Aceasta a început la data de 23 august 1944, în condiții extrem de dificile cu abuzuri din partea sovietică și dezarmarea a 130.000 de ostași români care au fost luați prizonieri. Semnarea cu întârziere a Convenției de Armistițiu, la data de 12 septembrie 1944, precum și lipsa unor înțelegeri privind cooperarea militară pe front (protocolul militar încheiat între cele 2 țări la data de 26 octombrie 1944 nu a reglementat acest aspect) au făcut ca singura perioadă când forțele noastre au fost conduse de către Marele Stat Major să fie între 23 august și 7 septembrie 1944.

Marile unități române fiind subordonate celor sovietice, cooperarea cu acestea s-a făcut prin echipele de legătură sovietice care în multe cazuri și-au depășit atribuțiile, prin intervenția brutală în conducerea operațiilor. De exemplu, în luna septembrie 1944, sovieticii au insistat ca Armata 4 română să atace timp de 2 săptămâni forțele germane dispuse pe Dealul Sângeorgiului și au refuzat propunerea comandantului armatei de a executa o manevră de întoarcere. Rezultatul s-a soldat cu pierderi de aproape 7.000 de militari români care și-au vărsat sângele pentru lichidarea rezistenței inamicului, dintre care 900 au făcut jertfa supremă la Oarba de Mureș¹⁸⁷. Merită a fi evidențiată, situația Diviziei 4 Infanterie comandată de generalul Platon Chirnoagă care a fost învinuită de sovietici, total nefondat, de lipsă de combativitate, după ce a fost decimată la Szolnok, Ungaria. Amintim aici că deși această divizie a fost lăsată să lupte singură în capul de pod Szolnok, fără sprijin sovietic, a fost capturată de inamic având mari pierderi umane în această luptă: 170 ofițeri, 272 subofițeri și 4.680 trupă-morți, răniți și dispăruți.

În pofida abuzurilor amintite trebuie să cinstim cu recunoștință memoria ostașilor sovietici care s-au jertfit pentru eliberarea Transilvaniei de sub ocupația hortistă și care odihnesc în cimitirele de pe cuprinsul României.

¹⁸⁷ Curs de istoria artei militare, vol. IV, partea a II-a, Academia de Înalte Studii Militare, București, 1993, p. 89.

La 9 mai 1945 au încetat luptele și în același timp au încetat să mai tragă 2.833 de guri de foc din înzestrarea artileriei române, adică 740 tunuri antitanc, 202 tunuri și 282 obuziere de câmp, 184 tunuri antiaeriene și 1.421 aruncătoare. Alături de ceilalți militari din celelalte arme, artileriștii - peste 1.700 ofițeri și subofițeri și 32.000 de soldați și gradați - au străbătut cu tunurile lor 17 masive muntoase, uneori în condiții atmosferice extrem de grele, au forțat sau au trecut 12 cursuri mari de apă și au participat la eliberarea a 3.831 localități. Pierderile înregistrate de unitățile de artilerie în armament, numai pe frontul de vest au fost de 66 tunuri de câmp, 49 tunuri antitanc, 14 tunuri grele, 44 obuziere de câmp, 5 obuziere grele și 153 chesoane, la care s-au adăugat pierderile în aparatură de artilerie de aproximativ 558 milioane lei¹⁸⁸. Finalul luptelor și victoria de la 9 mai 1945 a găsit Armata Română angajată cu 2 comandamente de armată, 4 comandamente de corp de armată, 16 divizii, Corpul Aerian, o divizie de artilerie antiaeriană, câte un regiment care de luptă, de pontonieri, cai ferate și alte unități de armă. Armata 1 având în componență Corpurile 4 și 7 Armată, cu Diviziile 2, 10, 19 Infanterie, Divizia 1 Gardă, Diviziile 2 și 3 Munte și Divizia 9 Cavalerie era concentrată în zona Nem, Brod-Humpolet-Jihlava. Armata 4, cu Corpurile 2 și 6 Armată și Diviziile 3, 6, 9, 11, 18 și 21 Infanterie, Diviziile 1 și 8 Cavalerie era grupată în zona Ziderec-Bystrice-Nove Mesto. Artileria existentă pe front la acea dată era următoarea: Regimentele 1, 2, 3, și 7 Artilerie Grea, Regimentele 1 și 36 Antitanc, Regimentul 1 Artilerie „Tudor Vladimirescu”, 2 artilerie gardă, Regimentele 6, 9, 16, 18, 20, 21, 30, 35, și 42 Artilerie, Regimentele 1, 3 și 6 Artilerie Călărească, Grupurile 2 și 3 Artilerie Munte, Divizionul 1 Artilerie Grăniceri, Divizioanele 60, 63 și 64 Artilerie Independente cu formațiunile logistice aferente.

Cartiruirea trupelor s-a făcut în afara localităților, în bivuacuri. Marile unități și unitățile de diferite arme, precum și cele de artilerie au început defluirea spre țară, pe jos, la data de 9 iunie 1945 (Armata a 4-a) și la 13 iunie (Armata 1).

Dotarea inferioară a trupelor noastre cu artilerie grea, cu artilerie antitanc adecvată sau artilerie de asalt, lipsa mijloacelor de transport auto sau a cantităților necesare de muniții, au constituit minusuri, înregistrate pe

ambele fronturi. Așa cum consemna colonelul David Popescu, încă din anul 1937 „**O armată care va conta mai mult pe forțele sale morale [.....] și va neglija forța sa materială va fi supusă foarte curând înfrângerii. O masă de eroi, în fața unui adversar superior din punct de vedere material și cu un moral ridicat va muri frumos, însă nu va învinge niciodată...**”¹⁸⁹

Reproducem un fragment din adnotările subșefului de stat major la Armatei a 4-a, colonelul de artilerie Nicolae Dragomir, după înfrângerea suferită în Stepa Kalmucă, care a sintetizat atât de bine acțiunea trupelor noastre în acest crunt război: „*Când vine vorba de învățăminte, spiritul se arată doritor să știe ce a rămas și ce a căzut din vechea învățătură. Se poate răspunde din capul locului că, alături de conștiința și de această dată a eroismului oștirii noastre putem așeza cu legitimă mândrie și confirmarea, în general, a învățămintelor care au constituit pregătirea noastră spirituală pentru război. Folosirea împotriva noastră a maselor de tancuri și înfrângerea pe care am suferit-o numai și numai din această cauză pune problema adaptării procedurilor și mijloacelor noastre la noile condiții ale luptei cu un inamic dotat cu care de luptă. Ca o confirmare a principiilor războiului, s-a putut observa că de câte ori nu s-a respectat proporționalitatea scopurilor cu mijloacele, verdictul faptelor a fost neiertător. Disproporția dintre misiune și mijloace era atât de mare încât a putut produce în sufletul luptătorilor sentimentul neputinței și ca urmare al inutilității sacrificiilor*”.

Lipsurile materiale au făcut ca lupta militarilor noștri să fie mult mai grea și mai costisitoare decât a inamicului, pierzându-se multe vieți din cauza slabei dotări tehnice. Semnificativă în acest sens este constatarea generalului Vasile Atanasiu, comandant al Corpului 3 Armată, la Odessa, care la scurt timp după bătălie nota: „*Nu poți lupta cu pieptul deschis contra tancurilor, nu te poți apăra numai cu ascunderea de aviația inamică, nu poți tu atacator să scoți dintr-o poziție bine organizată un inamic mai dotat decât tine în armament de tot felul, nu poți tu urmări un inamic motorizat în retragere cu trupe pedestre, nu poți tu reduce la tăcere armamentul automat și artileria inamică încadrându-te într-un consum de muniție*”

¹⁸⁸ Istoria Artileriei Române, 1977, p. 425.

¹⁸⁹ David Popescu, colonel, Reflecțiuni asupra strategiei, în România Militară, nr. 2, 1937, p. 18.

raționat sau calculat nu după reacția inamicului, ci după disponibilitățile diferitelor eșaloane”.

Artileria română a participat la cel de-al Doilea Război Mondial alături de camarazii de luptă, fiind prezentă în toate operațiile susținute de forțele terestre pe fronturile din est sau de vest pe parcursul celor 1421 de zile de război. În foarte multe lupte a avut un rol determinant în obținerea victoriei, în altele a executat sprijinul altor categorii de forțe care s-au acoperit de glorie. Artileriștii au fulgerat cu tunurile lor coloșii de oțel pătrunși în dispozitiv și au sfărâmat prin forța exploziei proiectilelor tranșeele și mijloacele de foc inamice. Uraganul de foc al obuzelor pe timpul pregătirii de artilerie a făcut ca - pe perioade scurte-artilerii să fie stăpâni absoluți ai câmpului de luptă.

Drapelele de luptă ale unităților de artilerie au fost decorate cu înalte ordine de război: „*Steaua României*” clasa a III-a, „*Coroana României*” clasa a II-a și „*Mihai Viteazul*” clasa a II-a și a III-a cu spade. Cu Ordinul „*Mihai Viteazul*” clasa a II-a au fost decorate drapelele Regimentului 4 Artilerie și Divizionului 1 Obuziere Munte, iar cu clasa a III-a au fost decorate alte 27 de unități de artilerie. Merită subliniat că din 8 regimente de artilerie grea, 5 au fost decorate cu acest înalt ordin de război. Totodată, un număr de 147 de generali și ofițeri au fost decorați cu Ordinul „*Mihai*

Viteazul” clasa a III-a cu spade, iar 3 generali (Vasile Atanasiu, Corneliu Dragalina și Petre Dumitrescu) cu clasa a II-a cu spade.

Nu putem încheia acest capitol fără a aminti că în luna octombrie 1944, a început arestarea generalilor armatei române, acțiune care a continuat în anii următori. Comisia Aliată de Control (partea sovietică) a avut un rol important în drama militarilor români, la care s-a adăugat lipsa de reacție a conducerii țării, ceea ce a favorizat comiterea de grave abuzuri și decapitarea rapidă a conducerii armatei. După ce și-au făcut datoria față de țară, acești militari de elită au fost arestați și anchetați, în unele cazuri timp de mai mulți ani, unii dintre ei găsindu-și sfârșitul în temnițele comuniste. Amintim aici de elita artileriei care a suferit arestări: generalii Constantin Constantinescu-Claps și Nicolae Dăscălescu, foști comandanți ai Armatei a 4-a; generalul Gheorghe Stăvrescu, fost comandant al Armatei a 4-a (1945) și inspector general al artileriei (1945-1946), decedat în închisoarea Aiud în anul 1951; generalul Paul Alexiu, fost inspector al artileriei (1946-1947); generalul Emanoil Leoveanu, fost director al Direcției Artilerie (1942) și comandant al Corpului 4 Armată (1944), decedat în închisoarea Făgăraș, în anul 1959; generalul Gheorghe Potopeanu, fost comandant al Corpului 7 Armată pe frontul de est, eliberat din închisoare în anul

Cehoslovacia, 10 mai 1945. Monument ridicat de militarii Regimentului 35 Artilerie în memoria eroilor artileriști căzuți în Cehoslovacia

1963; generalul Nicolae Dragomir, subșef de stat major la Armata a 4-a, care a executat cea mai lungă detenție, între 2 martie 1945 și 27 iulie 1964; generalul Aurel Aldea, decedat în penitenciarul de la Aiud în anul 1949; generalul Arbore Ioan, fost șef de stat major al Armatei 3 (1942-1943), decedat în închisoarea Văcărești în anul 1954; generalul Gheorghe Rozin, comandant al Corpului 4 armată pe frontul de est, condamnat la 20 de ani de temniță grea și decedat în închisoarea Văcărești, în anul

1961; generalul Nicolae Stoenescu, fost comandant al Corpului 4 Armată (1944-1945), decedat la Culmea, în anul 1958; generalul Ioan Rășcanu, decedat în anul 1952 în închisoarea de la Sighet; generalul Mihail Voicu, comandant al Diviziei 2 Infanterie (1944-1945), decedat în penitenciarul Gherla, în anul 1961 și mulți alții...

Artileriștii români au scris adevărate pagini de eroism și devotament în cartea istoriei naționale de foarte multe ori cu prețul vieții, din păcate pentru cei întorși acasă și cu prețul marginalizării, al uitării nemeritate sau al detenției în închisorile comuniste. Tuturor, le aducem aici omagiul nostru, le mulțumim și le suntem recunoscători pentru modul în care au luptat pentru patria noastră, România.

5.3. Gurile de foc din dotarea artileriei române din perioada 1920-1945¹⁹⁰

Evoluția artileriei române în perioada analizată a fost marcată de consecințele încheierii Primului Război Mondial, respectiv de pregătirea, ulterior de participarea la cea de-a doua conflagrație mondială. Armata Română dispunea în anul 1920 de o mare diversitate de piese de artilerie, amplificată de cele primite de la aliați, precum și de cele capturate pe timpul războiului. Această vastă diversitate de tipuri de sisteme, de calibre și proveniențe - Germania, Austro-Ungaria, Rusia și Franța - făcea anevoioasă atât constituirea unitară a structurilor de artilerie pe nivele ierarhice, cât și utilizarea sa eficace. Prin urmare, nevoile de reproiectare a înzestrării armatei cu artilerie erau nu numai evidente, ci și stringente.

Acțiunile întreprinse au vizat două aspecte: primul, de regenerare fizică și balistică a țevelor, concomitent cu repararea afetelor la Arsenalul Armatei și al doilea de introducere în înzestrare a unor guri de foc moderne. Acesta din urmă a fost realizat atât prin importuri, cât și prin inițierea unor proiecte de realizare în țară a unor guri de foc performante. Importurile au început în anul 1930, odată cu lansarea comenzii la

Uzinele „Skoda” pentru 24 de baterii de tunuri de câmp calibru 75 mm, 62 de baterii de obuziere ușoare de câmp calibru 100 mm și 45 de baterii de obuziere grele de calibru 150 mm. Totodată, de la aceeași uzină s-au comandat și 25 de baterii de artilerie antiaeriană. Din Franța, de la „Schneider-Creusot” s-au comandat 180 de tunuri calibru 105 mm. Prin aceste comenzi s-au pus bazele constituirii unei noi artilerii, modernă, unitară care elimina substanțial multitudinea de tipuri de sisteme și calibre de artilerie și care era în acord cu realizările tehnice în domeniu. Un merit deosebit la această renaștere interbelică a artileriei române l-a avut generalul Dumitru Popescu care în dubla sa calitate de inspector general al artileriei și de secretar general al Ministerului de Război a fost inițiatorul și semnatarul comenzilor date în străinătate în anul 1930. Din nefericire, numele său a fost asociat pe nedrept cu afacerea „Skoda”.

Prin reproducerea unor modele pentru care nu exista nicio licență s-a realizat aruncătorul cal.120 mm și muniția acestuia. Prin proiectare, executare și experimentare s-a produs tunul antitanc românesc cal.75 mm, care s-a bucurat de o largă apreciere, inclusiv internațională, precum și muniția aferentă. Simultan cu asigurarea tehnicii de artilerie din producția proprie s-a continuat și achiziționarea unor guri de foc din străinătate, îndeosebi antitanc. După temeinice studii și experimentări, în decurs de numai 2 ani (1938-1940) s-a reușit motorizarea artileriei grele a corpurilor de armată (în total 8 regimente) și a 6 divizioane independente din cele 19 existente.

Ca urmare a eforturilor susținute de înzestrare cu guri de foc performante și a numeroaselor reorganizări structurale din perioada interbelică, la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial în compunerea armatei române se găseau aproape 90 regimente de artilerie, 17 divizioane de artilerie grea, 2 divizioane independente și 19 baterii independente (4 pentru marină și 15 de poziție). Acestea li s-au mai adăugat 47 de companii antitanc divizionare, 24 plutoane de tunuri antitanc (de la cele 24 batalioane de vânători de munte), 42 plutoane de aruncătoare cal. 81,4 mm, 72 plutoane de aruncătoare cal. 60 mm și 18 escadroane regimentare de tunuri antitanc.

¹⁹⁰ Vezi Col. conf. univ. dr. Adrian Stroea, Lt. col. Gheorghe Băjenaru – Artileria Română în date și imagini - Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, pp. 68-111.

Pentru o percepere cât mai sintetică a dimensiunii artileriei către finele perioadei de analiză amintim că la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, Armata Română dispunea de 8.301 guri de foc de artilerie, din care 2.160 artilerie ușoară, 492 artilerie grea, 200 artilerie antitanc, 4.758 artilerie regimentală și 691 artilerie antiaeriană.

La 9 mai 1945 au încetat luptele și în același timp au încetat să mai tragă 2.833 de guri de foc din înzestrarea artileriei române, adică 740 tunuri antitanc, 202 tunuri și 282 obuziere de câmp, 184 tunuri antiaeriene și 1.421 aruncătoare.

5.3.1. Artileria de câmp

Tunul „PUTILOV”, calibrul 75 mm, model 1902/1936

Tunul divizionar de 76,2 mm, model 1902 a fost produs de către firma „Putilov” din Sankt Petersburg, până în anul 1930. Tunul era modern fiind dotat cu aparate de ochire pentru tragerile directe și indirecte.

Pentru a putea fi produse în număr mare, țeavile au fost realizate din oțel carbon obișnuit, cu foarte puține adaosuri de metale rare sau scumpe ca magneziu, nichel, crom.

Muniția folosită era compusă din proiectile explozive, șrapnele, mitralii, dar și speciale: fumigene, incendiare. În România

au rămas din timpul Primului Război Mondial un mare număr de guri de foc, în mare parte aflate în condiții tehnice foarte bune. Cantitățile mari de muniție existente după Primul Război Mondial (în jur de 5 milioane de proiectile) și diversificarea excesivă au impus regenerarea unor guri de foc uzate pentru care exista muniție suficientă.

Atenția autorităților s-a îndreptat asupra tunurilor de 76,2 mm, md. 1902 care se găseau în număr mai mare, aveau o energie la gura țevii bună (114 tfm) și țevi fretate, compuse din două tuburi concentrice asamblate prin strângere la cald. În anul 1925 s-a ales soluția „șemizării” țevelor, la calibrul de 75 mm care consta în strunjirea tubului interior al țevii de cal. 76,2 mm și introducerea în țeavă a unei cămăși metalice, având aceeași lungime cu tubul interior. Acest procedeu a fost aplicat la aproximativ 400 de tunuri, dar nu a dat rezultatele așteptate. Cămășile de oțel folosite au avut forme și dimensiuni interioare în două variante, corespunzătoare stocurilor de muniții: o variantă cu interiorul identic cu al țevii originale de 76,2 mm și alta cu interiorul țevii tunului de 75 mm, md. 1904, sistem Krupp.

După afacerea „Skoda” și sistarea achiziționării tunurilor de cal. 75 mm, în anul 1931 s-a constatat că realizările tehnice pe plan mondial nu justificau achiziția unui nou material de acest calibru.

Astfel, s-a luat hotărârea modernizării materialului existent prin procedeu de „tubare amovibilă” sau „retubare”.

Tunul de câmp „Putilov” calibrul 75 mm, model 1902/36

Operațiunea executată tot la uzinele Reșița a constat în înlocuirea la cald a tubului interior al țevii cu un tub intermediar, model „Reșița”, prelucrat pentru a putea primi în el un tub amovibil cu care să formeze un ajustaj cu joc, pentru ca acesta să poată fi introdus și scos ușor. În felul acesta țevile deveneau țevi fretate și tubate amovibil, ceea ce reprezenta o concepție nouă în construcția de țevi.

Tuburile amovibile au fost construite având interiorul în trei variante: la fel cu cel al tunului de 75 mm md. 1897; cu camera de încărcare ca la tunul de 75 mm md. 1904 și partea ghintuită ca la tunul de 75 mm md. 1897; cu camera de încărcare la fel ca a tunului de 76,2 mm, md. 1902. Aceste variante au fost numite „*tunuri de câmp model 1902/1936 tubate amovibil FF-KF-RF*” și au constituit materialul de bază în înzestrarea artileriei diviziei de infanterie la începutul și pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Țevile tubate amovibil purtau marcajul: T.C.-75-21 a, T.C.-75-20 c/21 a, T.C.-76, 2-22 a. Prin modificarea corespunzătoare a frânei de tragere, arcurilor recuperatoare și a aparatelor de ochire, tunurile de câmp cu țevi tubate amovibil au atins bătaia de 11,2 km și au rezistat la tragerea a cel puțin 5000 de lovituri.

După epuizarea cantităților de muniție existente tunul folosea doar muniție cal. 75 mm tip „*Schneider*”, model 1917 care avea calitățile cele mai bune și cu care se obținea bătaia maximă. Prin modernizarea obținută s-a urmărit creșterea regimului de foc al tunurilor, și a posibilităților de sprijin. Tunul „*Putilov*” cal. 76,2/75 mm, model 1902/1936 s-a aflat în dotarea artileriei celor 24 de divizii de infanterie, unde existau două regimente organizate astfel: regimentul cu număr impar compus din două divizioane de câmp cal. 75 mm (a 12 tunuri fiecare) și un divizion de obuziere cal 100 mm, iar regimentul cu număr par era format dintr-un divizion cal. 75 mm (12 piese) și un divizion de obuziere cal. 100 mm. În total, la o divizie de infanterie erau 36 de tunuri cal. 75 mm.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 76,2 mm (3 țoli)/75 mm; lungimea țevii: 30 calibre; greutatea: 1.350 kg pentru tragere și 1.950 kg pentru marș; viteza inițială: 588 m/s; greutatea proiectilului: 6,415 kg; câmp de tragere vertical: -3° la 17°; câmp de tragere orizontal: 5°; cadența: 10-12 pr./min;

20 pr./min (M 1936); bătaia maximă: 8.500 m (M 1902); 11.200 m (M 1936).

Tunul de munte „SKODA”, calibrul 75 mm, model 1915

Este un tun de munte cu tragere repede utilizat masiv de către armatele austro-ungare în Primul Război Mondial. Denumirea oficială: „*7.5 cm Gebirgskanone M 15*”.

Putea fi demontat în șase părți și transportat separat în patru încărcături, samarizat sau hipo, astfel: tunul = 106 kg, scutul și legăturile = 86 kg, partea din față a afetului = 110 kg, partea din spate a afetului = 51 kg, leagănul = 98 kg, roțile = 95 kg. În plus avea și un scut suplimentar. Este o piesă de artilerie care s-a bucurat de un succes deosebit. Armata noastră a capturat un număr de 79 de piese care au fost introduse în dotare în perioada interbelică la brigăzile de munte.

Tunul de munte „SKODA”, calibrul 75 mm, model 1915

La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, artileria de munte a celor 4 brigăzi era organizată în 6 divizioane de tunuri cu 72 de piese de acest tip. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii: 1.155 mm, 15,4 calibre; greutatea: 613 kg; viteza inițială: 350 m/s; echipa de servanți: 6; închizător: tip „pană”, semiautomat; greutatea proiectilului: 6,35 kg; câmp de tragere vertical: -9° la +56°; câmp de tragere orizontal: 7°; cadența: 6-8 pr./min; bătaia: 7.000 m.

Obuzierul „KRUPP”, calibrul 105 mm, model 1898/1909

A fost construit de către firma „*Rheinmetal*” în anul 1898 ca obuzier ușor cu tragere înceată și modernizat de către firma „*Krupp*” prin adăugarea unei legături elastice și a unui nou afet, în anul 1904. A fost

acceptat în serviciu începând cu anul 1909 și utilizat pe scară largă, în Primul Război Mondial, de către armata germană, care deținea un număr de aproximativ 1.260 de guri de foc.

Obuzierul „KRUPP”
cal. 105 mm, model 1898/1909

Construcția obuzierului era asemănătoare modelului „Krupp”, același calibru, cumpărat de către Armata Română, în anul 1912. Un număr de aproximativ 64 de obuziere de acest tip au fost capturate de către trupele române în Primul Război Mondial, iar după anul 1920 au fost introduse în dotarea artileriei de divizie și utilizate în perioada interbelică. Dintre acestea, până în anul 1935, la un număr de 34 de obuziere au fost strunjite camerele de încărcare pentru a putea trage proiectilele obuzierului „Krupp”, „model român” (1912).

Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevei: 1.625 mm, 15,5 calibre; greutatea: 1145 kg; viteza inițială: 302 m/s; greutatea proiectilului: 15,8 kg; câmp de tragere vertical: -10° la $+40^{\circ}$; câmp de tragere orizontal: 4° , proiectil: exploziv, încărcătură variabilă; bătaia: 6.300 m.

Obuzierul lung „KRUPP”, calibrul 105 mm, model 1916

Este un obuzier ușor construit pe același afet ca tunul de câmp „Krupp” cal. 77 mm, model 1916 („7,7 cm FK16”). Denumirea germană: „10.5 cm leFH 16”. A fost utilizat de către armata germană în Primul și cel de-al Doilea Război Mondial fiind remarcat ca o foarte bună piesă de câmp.

Obuzierul lung „KRUPP”
cal. 105 mm, model 1916

Armata Română a capturat, în Primul Război Mondial un număr de aproximativ 64 de piese, care au fost în dotare în perioada interbelică.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 105 mm; lungimea țevei: 2.310 mm (22 calibre); greutatea: 1.525 kg; viteza inițială: 395 m/s; greutatea proiectilului: 14,8 kg; câmp de tragere vertical: -10° la $+40^{\circ}$; câmp de tragere orizontal: 4° ; proiectil: exploziv, încărcătură variabilă; bătaia: 9.225 m.

Tunurile de munte „SCHNEIDER-PUTILOV”, cal. 76,2 mm, md. 1902/1904 și „SCHNEIDER-PUTILOV”, cal. 76,2 mm, md. 1909

Au fost proiectate de către firma franceză „Schneider” și construite sub licență de firma rusească „Putilov”.

Modelul 1909 a fost dezvoltat cu denumirea „75 mm Schneider-Danglis 06/09” fiind pe baza modelului anterior. A fost vândut în Grecia care l-a folosit inclusiv în cel de-al Doilea Război Mondial. Rusia a produs sub licență acest tun, dar având calibrul 76,2 mm cu indicativul 76-09.

În armata noastră au rămas în urma Primului Război Mondial, de la armata rusă, un număr de aproximativ 142 de piese, o parte model 1902/1904, iar altele model 1909, proiectat de către colonelul grec Danglis.

**Tun de munte „Schneider-Putilov”,
calibru. 76,2 m, model 1902/1904
(Muzeul Militar Național)**

Acestea au fost utilizate ca tunuri de munte, în perioada 1919-1945. În anii 1930 țevile au fost transformate pentru a putea folosi muniție calibrul 75 mm. Au participat la cel de-al Doilea Război Mondial fiind în dotarea celor două divizioane de tunuri de la fiecare brigadă de munte împreună cu tunul „Skoda” model 1939, cal.75 mm.

**Tun de munte „Schneider-Putilov”,
calibrul 76,2 mm, model 1909
(Muzeul Militar Național)**

Trupele germane au capturat un număr de piese, din URSS, în anul 1941, pe care le-au folosit sub denumirea „GebK 293(r)”. Principalele caracteristici tehnice ale modelului 1909: greutatea pentru transport: 1225 kg; greutatea pentru tragere: 627 kg; viteza inițială: 387 m/s; proiectil: 76,2 x191 mm; câmp de tragere vertical: - 6° la +28°; câmp de tragere orizontal: 5°; bătaia: 8.550 m.

Tunul „SKODA”, calibrul 104 mm, model 1915

Tun greu utilizat de către armatele austro-ungare în Primul Război Mondial sub denumirea „10.4 cm Feldkanone M.15”.

A fost fabricat în peste 550 exemplare. Italia a primit drept despăgubiri de război astfel de tunuri care au fost rectificate la calibrul 105 mm și denumite „105/32”.

Tunul „SKODA”, calibrul 104mm, model 1915

Armata Română a capturat 14 piese care au constituit un divizion din rezerva artileriei. Începând cu anul 1939 au dotat Divizionul 35 Artilerie Grea Independent, tractat hipo, aflat la nivelul artileriei de armată. Se remarcă prin bătaia foarte mare ceea ce îl impunea ca o piesă destinată artileriei de nivel corp de armată sau armată.

Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii:3.640 mm (35 calibre); greutatea: 3030 kg; viteza inițială: 668 m/s; greutatea proiectilului: 16,1 kg; regimul de foc: 3-4 lov./min; câmp de tragere vertical: - 10° la +30°, câmp de tragere orizontal: 6°; bătaia: 16.200 m.

**Tunul „SCHNEIDER-PUTILOV”,
calibrul 107 mm, model 1913/1917**

Tun greu de câmp proiectat de către firma franceză „Schneider” și produs sub licență în Rusia de către uzinele „Putilov”. A fost utilizat de către armata rusă pe frontul din Moldova unde a abandonat în jur de 36 de piese. Erau considerate unele dintre cele mai moderne piese de artilerie astfel că au fost introduse în înzestrare, în perioada 1920-1936, la Regimentele 3 și 4 Artilerie Grea (câte un divizion a 12 piese), iar un divizion a fost ținut în rezervă. În anul 1939, tunurile au fost trecute la Divizioanele 33 și 34 Artilerie Grea Independent. În anul 1940, Divizionul 34 Artilerie Grea Independent a fost înglobat în Regimentul 10 Artilerie Grea Hipo. În armata franceză a fost folosit modelul 1913 „Schneider” care avea calibrul de 105 mm și aspect asemănător. Deși, în literatura de specialitate acest tun este cunoscut ca fiind model 1910 am ales denumirea uzitată în documentele militare românești.

**Tunul „SCHNEIDER-PUTILOV”,
calibrul 107 mm, model 1913/1917**

Principalele caracteristici tehnice: calibrul 106,7 mm; greutatea pt. mișcare: 2523 kg; viteza inițială: 580 m/c; greutatea proiectilului: 16.4 kg; câmp de tragere vertical: -5° la +37°; câmp de tragere orizontal: 6°; bătaia: 10.700 m.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 150 mm, model 1914/1916

Obuzier cu tragere repede construit de firma „Skoda”, pentru armatele austro-ungare sub denumirea „15cm fH M14”. A fost destinat să înlocuiască vechile modele „15cm FH M94” și M 99/04, care nu aveau frână de recul. Modelul „M.14” a fost urmat în anul 1916 de modelul „M 14/16” cu un câmp de tragere vertical superior și o bătaie mai mare. Poate fi caracterizat ca un obuzier greu foarte bine proporționat din punct de vedere al

**Obuzierul „SKODA”,
calibrul 150 mm, model 1914/1916**

greutății și realizat cu un sistem recuperator hidropneumatic cu recul variabil. A echipat un număr mare de armate din țări precum: Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Germania nazistă, Italia și România. Piese capturate de către germani din Italia, după întoarcerea

armelor în anul 1943 au fost redenumite „15 cm sFH 400(i)”.

Armata Română a capturat un număr de aproximativ 36 de piese care, în perioada 1920-1936 au fost în dotarea Regimentelor 1, 3, 5 și 6 Artilerie Grea (câte 3x12 piese) în completare cu obuzierul german model 1913. După anul 1936, din cauza uzurii, numărul obuzierelor a scăzut la 24 și au fost în dotarea Regimentului 10 Artilerie Grea Hipo și a unui divizion de artilerie grea independent, de nivel armată, în cadrul cărora au participat la cel de-al Doilea Război Mondial.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 149,1 mm; lungimea țevei: 2.090 mm (14 calibre); (M 14) și 2120 mm (M 14/16); greutatea: 2.765 kg (M 14), 2.930 kg (M 14/16); viteza inițială: 300-336 m/s; greutatea proiectilului: 41 kg; cadența de tragere: 2pr./min; bătaia: 6.900 m (M 14); 8.760 m (M14/16).

Obuzierul de munte „SKODA”, calibrul 100 mm, model 1916

Obuzierul de munte „Skoda” („100 mm M.16”) a fost utilizat intens de către armatele austro-ungare în Primul Război Mondial. Armata Română a capturat în Primul Război în jur de 20 de obuziere care au fost în dotarea artileriei brigăzilor de munte până în anul 1945. După ocuparea Austriei, în anul 1938, germanii au capturat un număr de piese pe care le-au folosit sub denumirea „10 cm GebH 16” și „16(ö)” sau „10 cm GebH 316(i)”, pe cele capturate din Italia, în anul 1943.

**Obuzierul de munte „SKODA”,
calibrul 100 mm, model 1916**

Obuzierul se putea demonta în trei părți ce puteau fi transportate de câte 2 cai. A constituit modelul de bază care a fost dezvoltat ulterior de firma „Skoda” în anii 1919, 1930 și 1934, ultimele două modele

fiind achiziționate și de către Armata Română.

Principalele caracteristici tehnice:
Lungimea țevii: 1930 mm (19 calibre)
greutatea: 1235 kg; greutatea pentru tragere:
625 kg; viteza inițială: 341 m/s; greutatea
proiectilului: 16 kg; câmp de tragere vertical:
- 8° la +70°; câmp de tragere orizontal: 5,5°
bătaia: 7.090 m.

Obuzierul „KRUPP”, calibrul 150 mm, model 1913

A fost denumit de armata germană „15 cm schwere Feldhaubitze 13 - 15 cm sFH 13” („schwere” = greu, în germană).

Apariția acestui obuzier cu tragere repede, încă de la începutul Primului Război Mondial a creat un puternic avantaj armatei germane, deoarece aliații nu dețineau o piesă echivalentă. Pentru a contracara acest avantaj, în anul 1915 armata engleză a început să utilizeze obuzierul „6 inch 26 cwt”, calibrul 152 mm, iar armata franceză obuzierul „St. Chamond”, calibrul 155 mm.

A fost fabricat în mai multe variante: „Kurz”-scurt, cu lungimea țevii de 14 calibre (cel aflat în dotarea Armatei Române), lung - „lg. sFH13” și o variantă simplificată construită pe timpul războiului „lg. sFH13”. În literatura britanică este cunoscut ca „5,9 inch field howitzer Md. 1913”.

A fost proiectat de către firma „Krupp” și fabricat de către firmele „Krupp”, „Rheinmetall” și „Spandau” între anii 1913-1918 în peste 3.400 exemplare. Avea toate elementele moderne ale unui obuzier: proiectil cu tub cartuș separat având 7 încărcături, mobilitate bună datorită unei greutate și lungimi reduse, legătura elastică hidropneumatică cu arc și recul variabil. Ca element distinctiv legătura elastică era mai lungă decât țeava. Din acest motiv a fost păstrat în înzestrare și în cel de-al Doilea Război Mondial cu unele modificări pentru transportul auto.

Armata Română a capturat în Primul Război Mondial un număr de 12 obuziere care au constituit un divizion la artileria de nivel corp de armată. A fost în dotare în perioada interbelică, iar pe perioada celui de-al Doilea Război Mondial în rezervă.

*Obuzierul „KRUPP”,
calibrul 150 mm, model 1913*

Principalele caracteristici tehnice:
lungimea țevii: 2096 mm (14 calibre);
greutatea: 2140 kg; lungimea: 2,54 m;
închizătorul: tip „pană”, orizontal; viteza
inițială: 381 m/s; greutatea proiectilului:
42 kg; cadența de tragere: 3 pr./min; unghi de
tragere vertical: -4° la +45°; unghi de tragere
orizontal: 9°; bătaia: 8.500 m.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 100 mm, model 1914

A fost unul dintre cele mai bune obuziere ușoare ale armatelor austro-ungare în timpul Primului Război Mondial, destinat artileriei de câmp și de munte.

Era tractat de către 6 cai împreună cu antetrenul. De asemenea, putea fi demontat în 3 părți pentru transportul în terenuri accidentate. Fălcelele se terminau cu două tipuri de sape, unele pentru teren înghețat și altele pentru sol normal. La partea dinainte a scutului avea dispuse 2 scaune pentru servanți.

În multe țări, precum Italia, Grecia și Polonia a fost utilizat și în cel de-al Doilea Război Mondial în varianta de bază sau în varianta modernizată 14/19. O mare parte dintre piese au fost capturate de către armata germană, din țările ocupate și folosite în linia a doua de apărare la „Zidul Atlanticului”. În Armata Română au rămas din capturile din Primul Război Mondial aproximativ 220 obuziere model 1914, dintre care erau în serviciu în anul 1933 un număr de 140 de piese.

**Obuzierul „SKODA”,
calibrul 100 mm, model 1914**

Au fost în dotare în perioada interbelică la diviziunile de obuziere din regimentele de artilerie de la Corpurile de Armată 6 și 7. După anul 1936, odată cu achiziționarea modelului 1934 s-au folosit în completare cu aceste piese și în cel de-al Doilea Război Mondial.

Noul stat, Cehoslovacia a reintrodus în producție acest obuzier, în anul 1919 și l-a modernizat prin alungirea țeavii, de la 19 la 24 calibre și mărirea bătăii la 9.970 m. Varianta 14/19 avea o greutate mai mare, pentru luptă, cu 155 kg (1505 kg). Acest obuzier a constituit baza pentru modelele 1930 și 1934. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țeavii: 1930 mm (19 calibre); greutatea pentru luptă: 1350 kg; servanți: 6; închizătorul: tip „pană”, orizontal; viteza inițială: 407 m/s; cadența de tragere: 6 pr./min, unghi de tragere vertical: -8° la +50°; unghi de tragere orizontal: 6°; bătăia: 8.500 m.

**Obuzierul „SKODA”,
calibrul 100 mm, model 1930
și 1934**

A constituit piesa de bază a artileriei diviziilor de infanterie române în cel de-al Doilea Război Mondial.

Istoria achiziționării acestui obuzier este lungă și este legată de scandalul izbucnit în țara noastră la începutul anilor '30, denumit „Afacerea Skoda”. După renegocierea

contractului, în anul 1935 s-au achiziționat 62 de baterii de obuziere cal. 100 mm, dintre care 20 de baterii model 1930 monofleș și 42 de baterii cal. 1934 bifleș, în total 248 obuziere.

**Obuzier „Skoda” cal. 100 mm, model 1930, monofleș.
Roțile originale erau de lemn dar prin modernizare
au fost înlocuite cu cele ale obuzierului
cal. 122 mm, model 1938**

Caracteristicile balistice ale ambelor modele erau asemănătoare, în schimb erau unele diferențe privind greutatea și aspectul afetului. Modelul 1930 avea un scut curbat moștenit de la modelul 1914 și mai păstra unul din cele 2 scaune pentru servanți, la partea din față. Ambele modele aveau roți de

**Obuzier „Skoda”
calibrul 100 mm, model
1934, modernizat**

lemn. O parte din piese aveau roți mai mici, cu anvelopă, fiind probabil cele cumpărate de la armata germană în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Contractul din anul 1935 a inclus și cumpărarea licențelor de fabricare a proprietății exclusive a statului român. Caracterizat printr-o construcție simplă și robustă, greutate mică, putere de foc și precizie ridicată era foarte ușor manevrabil

deși era transportat hipo, împreună cu antetrenul de 6 cai.

Se remarcă prin posibilitățile de tragere verticală impresionantă (70°) fiind folosit și ca obuzier de munte. A fost înlocuit pe nedrept, după anul 1955 cu obuzierul sovietic calibrul 122 mm, model 1938, considerat mai performant, dar achiziționat contracost. A fost folosit însă masiv la tragerile de instrucție până în anul 2000, ca armament de substituție.

Ambele modele au fost modernizate în anii 1958-1960 prin schimbarea roților de lemn cu cele metalice folosite de obuzierul cal. 122 mm, md. 1938 și adaptarea pentru tractarea auto. Având în vedere perioada extrem de mare cât a fost folosit (aproximativ 60 de ani), simplitatea în construcție, greutatea mică, robustețea, putem considera că acestea au fost unele dintre cele mai bune obuziere pe care le-a avut Armata Română.

Calitatea deosebită a acestui armament a făcut ca majoritatea obuzierelor scoase din înzestrare, din cauza uzurii avansate a țevii (alungirea camerei de încărcare) să aibă aproape în totalitate componentele originale (aparatele de ochire, accesoriile etc.).

La Muzeul Militar Național se păstrează modelul 1934, modernizat în anul 1958.

Principalele caracteristici tehnice ale modelului 1934: lungimea țevii: 2.500 mm (25 calibre); greutatea pt. marș: 1560 kg; închizătorul: tip „pană”, orizontal; viteza inițială: 430 m/s; greutatea proiectilului: 16 kg; cadența de tragere: 4-6 pr./min; câmpul de tragere orizontal: 50° , unghi de tragere vertical: -5° la $+70^\circ$; bătaia: 11.000 m.

Obuzierul „SCHNEIDER-PUTILOV”, calibrul 152 mm, model 1910

A fost proiectat de către firma „Schneider” pentru armata țaristă și fabricat de firma „Putilov” sub denumirea: „6 dm polevaia gaubița sistemu Șneidera”. Era un obuzier modern care trăgea lovituri neacuplate având încărcăturile variabile dispuse în tuburi cartuș de bronz. Așa cum s-a întâmplat și la obuzierul de calibrul 122 mm, armata rusă a comandat același obuzier și la firma Krupp, astfel că s-a iscat o competiție benefică în favoarea unei piese de calitate.

La izbucnirea Primului Război Mondial firma „Schneider” a modificat calibrul acestui obuzier la standardul francez de 155 mm, i-a adăugat afetul și legătura elastică ale

tunului de 105 mm, md. 1913 (la rândul său avea la bază afetul obuzierului de 152 mm) și l-a oferit armatei franceze sub denumirea „Canon de 155 C modèle 1917 Schneider” (a fost și în Armata Română).

Obuzierul „SCHNEIDER-PUTILOV”, calibrul 152 mm, model 1910

Un număr de aproximativ 29 de obuziere de acest tip au fost capturate de către Armata Română în Primul Război Mondial și utilizate, începând cu anul 1920, de către Regimentul 2 Artilerie Grea (24 de piese), ulterior în anul 1936, odată cu achiziționarea obuzierelor mai moderne, „Skoda”, au fost trecute în rezerva armatei.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 152,4 mm; lungimea țevii: 1905 mm (12,5 calibre); greutatea: 2.250 kg; închizătorul: tip „șurub”; viteza inițială: 381 m/s, greutatea proiectilului: 43,5 kg, unghi de tragere orizontal: 6° ; unghi de tragere vertical: -1° la $+42^\circ$; bătaia: 8.700 m.

Tunul antitanc „PUTEAUX”, calibrul 25 mm, model 1937

A fost fabricat de către atelierele de stat franceze „Puteaux” (APX) sub denumirea „Canon leger de 25 antichar SA-L mle 1937”. Inițial a fost utilizat ca mijloc de sprijin al companiilor din batalioanele de infanterie. Tunul era legat la un mic antetren cu care era tractat de către un cal. Putea fi tractat de un camion sau transportat în caroserie. După căderea Franței, în anul 1940, a fost utilizat de către germani sub denumirea „PAK 113 (f)”.

**Tunul antitanc „PUTEAUX”,
calibrul 25 mm, model 1937**

Muniția de bază folosită era proiectilul perforant-trasor care era vizibil pe distanța de 100 m pentru ca inamicul să nu localizeze tunul după tragere.

Constructiv, avea câteva elemente care îl individualizau: frână de gură cu ascunzătoare de flacără și un arc recuperator dispus pe exteriorul țevii. Pe timpul tragerii era suspendat pe o placă de bază dispusă sub afet și pe cele 2 sape. Putea fi deservit doar de 2 militari.

A fost folosit până în anul 1942 după care a fost considerat inefficient împotriva tancurilor. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii: 1,8 m (72 calibre); greutatea: 300 kg; înălțime la scut: 1,10 m; cadența maximă: 25 lov./min; blindaj străpuns 40 mm/0° la 500 m; bătaia maximă: 3.450 m.

Tunul antitanc „Pak 38”, calibrul 50 mm, model 1938.

A fost produs de firma „Rheinmetall-Borsig” în anul 1938, primele exemplare fiind distribuite armatei germane în anul 1940.

A fost utilizat începând cu campania din U.R.S.S. din anul 1941. Pentru îmbunătățirea performanțelor a fost dotat suplimentar cu un proiectil perforant cu miez de tungsten denumit „AP-40” care avea o putere mărită de pătrundere în blindaj ce-i permitea să ducă lupta cu tancul sovietic „T 34” la care grosimea blindajului era de 45 mm.

Tunul Pak 38, calibrul 50 mm

Pentru o manevrare ușoară, tunul avea o roată suplimentară care se înlătura pe timpul tragerii. Construcția tunului era modernă, scuturile metalice fiind curbate și cu înălțime mică (1,05 m), afetul era fabricat și din aliaje ușoare (duraluminiu), fălcele erau tubulare și se blocau la deschidere, iar suspensia era pe bare de torsiune. Închizătorul era de tip semiautomat cu pană orizontală, iar țeava lungă de 60 de calibre se termina cu o frână de gură.

A fost introdus în dotarea regimentelor de infanterie românești, în luna martie 1943, în plutonul anticar ce avea 6 tunuri. A rămas în dotare până în anul 1954 fiind înlocuit cu tunurile sovietice de 57 mm. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii: 3.000 mm (60 calibre); greutatea pt. marș: 1.062 kg; greutatea pt. luptă: 1.000 kg; greutatea proiectil exploziv: 2,25 kg; viteza inițială: 1198 m/s; unghi de tragere orizontal: 65°; unghi de tragere vertical: -8° la +27°; blindaj străpuns cu proiectilul AP 40: 101 mm la 740 m.

Tunul antitanc „Pak 40”, calibrul 75 mm, model 1940

A fost produs pentru a duce lupta cu tancurile grele sovietice. În proiectarea sa, firma „Rheinmetall” a folosit modelul anterior, „Pak38”, primele exemplare intrând

**Tunul antitanc
„Pak40”,
calibrul 75 mm**

în dotare la sfârșitul anului 1941. Față de tunul antitanc cal. 50 mm, afetul era mai greu cu aproape 500 kg, din cauza dificultății asigurării aliajelor ușoare și înlocuirii acestora cu diferite oțeluri. Pentru simplitatea în construcție, scuturile curbate au fost înlocuite cu scuturi drepte. Închizătorul era de tip semiautomat cu pană orizontală Conform aprecierii unanime a specialiștilor militari „Pak 40” a fost unul dintre cele mai bune tunuri antitanc din cel de-al Doilea Război Mondial. Reprezenta elementul principal de lovire al formațiunilor germane de artilerie anticar, fiind un adversar pe măsura oponentului său, tunul sovietic „ZIS-3” de 76,2 mm. Era capabil să tragă o gamă largă de proiectile: perforant de formă alungită, perforant cu miez de tungsten sau exploziv cu care putea îndeplini misiuni ca tun de câmp. Calitățile deosebite ca tun antitanc îi permiteau ca la distanța de 2.000 de metri să străpungă blindaje cu grosimea de 98 mm, iar la 500 de metri blindaje de 154 mm.

Dovadă a succesului de care s-a bucurat, acest tun a rămas în dotarea unor armate și după încheierea conflagrației mondiale în țări precum Bulgaria, Cehoslovacia, Finlanda, Ungaria și România. Au fost produse un număr de aproximativ 23.500 de piese antitanc dintre care aproximativ 6.000 au fost utilizate pentru armarea blindatelor (variante „7,5 cm Kw.K.40” L/43 și „7,5 cm StuK 40” L/43). Alte blindate care au avut în dotare variante ale acestui tun menționăm „PzKpfw IV F” până la J și „PzKpfw V” în toate variantele sale. S-a dovedit eficient împotriva majorității blindatelor aliate cu excepția tancului sovietic „IS-2” și a tancului M26 „Pershing”.

Dezavantajele sale mai importante erau: greutatea relativ mare, ceea ce îi scădea mobilitatea până la punctul la care avea nevoie de o roată suplimentară sau de intervenția unui tractor de artilerie, în teren desfundat. De asemenea, garda redusă la sol favoriza împotmolirea frecventă.

Dintre avantajele sale, demne de remarcat, se pot menționa: precizia loviturii (la 1.000 m): 99 - 71 % cu proiectilul cu miez de tungsten și 95 - 58 % cu proiectilul perforant standard. De asemenea sunt de subliniat: scutul inovator, la vremea

proiectării, singurul înclinat și dublat, profilul relativ redus ceea ce favoriza camuflajul (numai 1,25 metri înălțime), lățimea ce îi asigura o bună stabilitate (2 m), mărimea impresionantă a încărcăturii de lovire, precum și varietatea de proiectile disponibile.

Vitezele la gura țeavii ale proiectilelor folosite erau: 933 m/s pentru proiectilul cu miez de tungsten (4,1 kg); 792 m/s pentru proiectilul perforant standard (6,8 kg); 548 m/s pentru proiectilul exploziv HE (5,74 kg). Acest tun a fost introdus în dotarea artileriei antitanc de nivel divizie, prin Ordinul Marelui Stat Major nr. 984.0077, din 5 martie 1943, ca urmare a rapoartelor comandanților români privind ineficiența armamentului antitanc de calibrul 47 mm. Tunurile achiziționate s-au distribuit companiilor anticar ale diviziilor din Caucaz. Acestea aveau în organică 12 piese „Pak 40”.

Un exemplar al acestei piese se află la Muzeul Militar Național din București. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țeavii: 3450 mm L/46; lungimea tunului: 6200 mm; greutatea pt. luptă: 1425 kg; greutatea proiectilului: de la 3,18 la 6,8 kg; unghi de tragere orizontal: 65°; unghi de tragere vertical: -5° la +22°; blindaj străpuns unghi de 0° la 500 m: 132 mm (proiectil perforant standard) și 154 mm (proiectil tungsten); bătaia maximă: 8.000 m (pr. HE).

Tunul antitanc calibrul 45 mm, model 1942

A fost produs în U.R.S.S înainte de anul 1930 după o licență obținută de la firma „Rheinmetall”, având la bază tunul de 37 mm. În armata germană s-a aflat în dotare versiunea „Pak 35/36”. În anul 1932 a apărut varianta „M32” cu o țeavă lungă de 46 de calibre, urmată ulterior de variante îmbunătățite model 1937, 1938. Modelul 1942 avea o țeavă mult mai lungă (66 calibre) fapt ce i-a sporit puterea de foc, totuși insuficientă pentru lupta împotriva tancurilor germane grele. A fost produs în cantități mari, dar foarte repede s-a constatat necesitatea unor mijloace antitanc mai puternice, fiind înlocuit parțial cu tunul de 57 mm, model 1943 și mai apoi cu tunul de 100 mm model 1944.

În Armata Română a fost folosit ca material de captură cu rol antitanc sau ca artilerie de însoțire la nivel batalion pe timpul campaniei din est, începând cu anul 1942,

Tunul antitanc calibrul 45 mm, model 1942

pentru înlocuirea tunurilor cal. 37 mm, față de care erau mult superioare. În anul 1944, 30 de tancuri R 35 au fost reînarmate cu tunuri de acest calibru. A fost, de asemenea, în dotarea diviziilor mecanizate de voluntari români „Tudor Vladimirescu” și „Horia, Cloșca și Crișan”, fiecare având câte o baterie anticar la sosirea în țară. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 45 mm; lungimea țevii: 2867 mm, greutatea: 570 kg; viteza inițială: 820 m/s; greutatea proiectilului: 1,43 kg; unghi de tragere orizontal: 60°; unghi de tragere vertical: -8° la +25°; capacitatea de penetrare a blindajului: 95 mm la distanța de 300 m.

Tunul antitanc „BÖHLER”, calibrul 47 mm, model 1935

A fost realizat în Austria, în anul 1935, ulterior, a fost produs masiv, sub licență și în Italia, ceea ce a făcut să fie uitată adevărata sa origine. A fost o piesă de artilerie de succes folosită de către structurile de infanterie și vânători de munte. Utilizarea de către structurile de vânători de munte a fost favorizată de posibilitatea de dezmembrare și de transport pe părți a tunului.

Tunul antitanc „BÖHLER”, calibrul 47 mm, model 1935

S-a aflat în dotarea unor țări, precum: Italia, Olanda, Austria, Germania și Uniunea Sovietică. În Germania era cunoscut cu denumirea „4,7 cm Pak”. Unele modele au avut și frână de gură. Toate modelele au avut ca și caracteristică posibilitatea de demontare a roților și de a rămâne pe platformă și fălcele sau pe placa de bază (dispusă sub afetul inferior) și fălcele. Acest fapt crea un profil redus tunului și asigura o precizie mai bună tragerii.

Tunul putea trage, atât muniție perforantă, cât și explozivă. Pe măsura creșterii performanțelor blindajelor, tunul și-a pierdut treptat destinația antitanc și a devenit mai mult o armă de sprijin a infanteriei folosind proiectilul exploziv care avea o bătaie maximă de 7.000 m.

Începând cu anul 1941 a fost în dotarea companiei de armament greu a regimentului de infanterie - un pluton a 6 piese, la unele regimente fiind înlocuit de tunuri „Breda” sau „Schneider” cal. 47 mm. Trebuie remarcată placa de bază care sporea precizia tragerii prin fixarea în trei puncte, împreună cu cele 2 sape. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 47 mm, lungimea țevii: 1680 mm, greutatea în marș: 315 kg, viteza inițială: 630 m/s; Greutatea proiectilului perforant: 1,4 kg; unghi de tragere orizontal: 62°; unghi de tragere vertical: -15° la +56°; capacitatea de penetrare a blindajului: 43 mm la distanța de 500 m.

Tunul antitanc „BREDA”, calibrul 47 mm, model 1935

Este varianta italiană a tunului „Böhler” cal. 47 mm. În Italia era cunoscut cu denumirea „Cannone da 47/32 M35”. Caracteristicile sale sunt aproximativ identice cu cele ale piesei de origine.

Tun „Breda”, colecția M.M.N. Foto: Dragoș Pușcă

Tunul italian nu avea scut și a fost fabricat în două modele. Modelul „47/32 mod. 39” avea o țeavă și o suspensie îmbunătățite. Capacitatea de penetrare a blindajului era identică cu a tunului „Bohler”. Se pare că folosea și un proiectil exploziv italian cu calitate antitanc foarte bune bazat pe un efect special denumit „Effetto Pronto”.

A fost în dotarea companiilor de armament greu de la regimentele de infanterie.

Tunul antitanc „BOFORS”, calibrul 37 mm, model 1936

Tun antitanc proiectat de firma suedeză „Bofors” în anul 1932 și dezvoltat apoi până în anul 1934. Olanda a fost prima țară care a cumpărat un număr de 12 piese, în 1935, urmată de Danemarca, Finlanda și Polonia. Toate aceste țări au produs tunul sub licență.

Tun antitanc românesc „Bofors”, calibrul 37 mm, în luptele din Kuban

Țeava avea o construcție monobloc cu închizător semiautomat, cu pană verticală și o mică frână de gură. Afetul era montat pe 2 roți cu genți metalice și anvelope de cauciuc. Servanții erau protejați de un scut metalic cu grosimea de 5 mm și puteau să stea așezați pe două banchete laterale dispuse pe fâlcele. Utiliza pentru tragere proiectile explozive, cu bătaia maximă de 6.500 m și proiectile perforante cu trasor.

După cucerirea Poloniei, tunurile ce i-au aparținut au fost capturate de către Germania și redenumite „3,7 cm PaK 36(p)”. O parte din acestea au fost vândute României unde au fost utilizate în cel de-al Doilea Război Mondial. A dus lupta cu succes împotriva tancurilor germane Panzer I și II, precum și a celor sovietice T-26, T-28 și BT, dar era ineficient împotriva tancului T-34.

A fost în dotarea celor 6 brigăzi de cavalerie la escadronul (compania) antitanc. La brigăzile de cavalerie „puritate” (motorizate) existau 20 de tunuri, iar la cele călare 14 tunuri. De asemenea, a fost în dotarea unui pluton (6 piese) din companiile de armament greu din regimentele de infanterie.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 37 mm; lungimea: 3,04 m; înălțimea: 1.03 m; lungimea țevei: 1739 mm, L/45; regimul de foc: 12 lov./min; greutatea în marș: 370 kg; viteza inițială: 870 m/s; greutatea proiectilului exploziv: 1,4 kg; unghi de tragere orizontal: 50°; unghi de tragere vertical: -10° la +25°; capacitatea de penetrare a blindajului: 30 mm; bătaia maximă: 6.500 m.

Tunul antitanc „SCHNEIDER”, calibrul 47 mm, model 1936

A dotat companiile antitanc ale diviziilor de (6 piese) și un pluton, tot de 6 piese, în compunerea companiei de armament greu de la regimentele de infanterie.

Tunul antitanc „SCHNEIDER”, calibrul 47 mm, model 1936

O parte din aceste tunuri au fost importate, iar o alta a fost fabricată la uzinele „Concordia” din Ploiești. Principalele caracteristici tehnice: bătaia 6700 m; greutatea: 628 kg.

Anul 1941. Șenilete „Malaxa” tractând tunuri antitanc „Schneider”, calibrul 47 mm la parada din piața palatului regal

Mijlocul de tractare era o șeniletă „Renault UE” (greutate de 2,6 tone) dintre care au fost fabricate la uzinele „Rogifer” București, în perioada 1939-1941 un număr de 126 de bucăți sub denumirea „Malaxa tip UE”. De șeniletă era legată o remorcă șenilată, cu greutatea de 700 kg, în care erau transportați cei 6 servanți, iar de aceasta era legat tunul.

Caracteristicile principale ale șeniletei: capacitate de transport: 350 kg în lada de transport, 950 kg la remorcă, viteză: 30 km/h, blindaj: 9 mm, greutate: 2,64 tone.

Tunul antitanc „REȘIȚA DT-UDR Nr. 26”, calibrul 75 mm, model 1943

Tunul românesc antitanc și de câmp ale cărui performanțe, din punct de vedere al puterii și preciziei depășeau în mare parte majoritatea gurilor de foc similare străine de la acea vreme. A rămas în dotare și în anii postbelici, fiind competitiv chiar și în ziua de astăzi.

Proiectarea tunului a început ca urmare a necesității înzestrării cu tun antitanc modern și cu un tun de câmp ușor, solicitate de trupele noastre pe front.

Tunul antitanc „REȘIȚA DT-UDR Nr. 26, calibrul 75 mm, model 1943

Echipa desemnată de Direcția tehnică a armatei să se ocupe de proiect, era formată din colonelul Valerian Nestorescu și căpitanul Eugen Burlacu la care se alătura profesorul inginer Lazăr Stoicescu, șeful Biroului de construcții guri de foc de la Uzinele Reșița. În principiu era aceeași echipă care reușise fabricarea în țară a tunului antiaerian „Vickers” și a aruncătorului cal. 120 mm. Uzinele Reșița au realizat trei prototipuri (utilizând elemente ale tunurilor de 76,2 mm

sovietice, antiaerian „Vickers”, cal. 75 mm și tunului antitanc german „Pak 40”) dintre care două (nr. 1 și nr. 3) nu au fost acceptate.

Prototipul nr. 2, realizat în două variante de țevă („a” și „b”) a fost supus la încercări deosebit de complexe. Varianta „a” avea camera de încărcare a tunului antiaerian Vickers, iar profilul ghinturilor ca al tunului sovietic de 76,2 mm, md. 1941.

Varianta „b” avea interiorul țevii ca al tunului de 75 mm „Vickers”, pe care îl fabricase Uzinele Reșița. Ca organizare, însă, țeava era monobloc și cu frână de gură (tunul antiaerian avea țevă cu tub amovibil fără frână de gură). În urma încercărilor făcute în poligonul armatei, la Sudiți, în Centrul de instrucție al artileriei de la Mihai Bravu și la Reșița a rezultat că varianta „b” reprezintă o realizare excepțională, atât ca tun antitanc, cât și ca tun divizionar de câmp. Atunci tunul a străpuns 8 plăci de oțel cu grosimea de 100 mm dispuse astfel: 4 plăci la 300 de m sub un unghi de 30°, 3 plăci la 500 de m sub același unghi și o placă la 1000 de metri dispusă vertical.

Calitățile cele mai importante ale acestui prototip erau: construcția extrem de simplă a tunului; capacitatea de foc mare de până la 20 de lovituri pe minut (față de 12 lovituri la tunurile în serviciu) și debite orare de 240-280 de lovituri (față de 120 cât era regulamentar), ceea ce însemna creșterea capacității de luptă a subunităților cu peste 100%; posibilități de manevră și tragere superioare prin: greutatea în baterie cu 5 % mai mică, energie la gura țevii cu 16% mai mare, câmpul vertical de tragere 42°, afet bifleş cu două deschideri (de 35° și 70°) ce permitea mărirea de 7 ori a câmpului de tragere; stabilitate și precizie la tragere superioară cu tunurile existente (la tragerea a trei lovituri consecutive era suficient să se facă ochirea numai pentru prima lovitură); capacitatea de perforare a blindajelor mult superioară tunurilor similare ($V_0=840$ m/s, $E_g=237$ tfm). Deși acest tun realiza față de tunul antiaerian o creștere a vitezei inițiale de 10% și o energie la gura țevii cu 23,6 % mai mare avea totuși o greutate în poziția de tragere de două ori mai mică. Proiectilul perforant trasor era de tip „Costinescu” (Uzinele din Sinaia) și combina modelul german PzGr 40 cu tub cartuș „Vickers”.

Proiectilul exploziv avea bătaia maximă de 11.450 m.

Prin Brevetul nr. 36747/1944 acordat prin Înaltul Decret Regal nr. 2158/1944 autorii acestei realizări deosebite sunt: generalul Vasile Negrei, colonelul Valerian Nestorescu, căpitanul Eugen Burlacu și Uzinele Reșița.

Fabricația de serie a început la 25 februarie 1944 și s-a executat la Uzinele Reșița, Astra Brașov și Concordia Ploiești, în total fiind fabricate 216 exemplare până în decembrie 1944, când producția a fost stopată din ordinul ocupantului sovietic. Aparatele de ochire erau de concepție românească, model „Șeptilici” fabricate la I.O.R.-, „*Industria Optică Română*”.

Prin calitățile sale, acest tun s-a situat la nivelul celor mai bune din lume, fiind un mijloc antitanc de temut. Este suficient să arătăm că energia la gura țevii la acest tun era de 235 tfm, față de 175 tfm la tunul sovietic „*ZiS 3*” și de 205 tfm la tunul german „*Pak 40*”. Din punct de vedere al simplității, tunul „*Reșița*” avea 680 de elemente constructive, mult mai puține decât tunul german care avea 1.200 de elemente.

A fost în dotarea bateriei antitanc (6 piese) de la nivelul diviziilor de infanterie (2 baterii a 12 piese din decembrie 1944 organizate într-un divizion) și la divizionul antitanc al corpurilor de armată. De asemenea, s-a aflat în dotarea celor 2 regimente antitanc subordonate la Armata 1 și 4 care au fost transformate în august 1944 din Regimentul 1 Artilerie Grănicerească și din Regimentul 36 Artilerie de câmp. Fiecare dintre aceste regimente avea în compunere 36 de tunuri „*Reșița*”. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 75 mm; lungimea: 6.650 mm; înălțimea: 1.405 mm; lungimea țevii: 3.635 mm; câmp de tragere vertical: -7° la $+34^{\circ}$; greutatea pt. luptă: 1.430 kg; viteza inițială: 1.030 m/s; greutate proiectil perforant: 6,6 kg; echipaj: 7 oameni; D.L.D., pt.H Ob.=2 m: 900 m; bătaia max.: 11.450 m.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 150 mm, model 1934

Obuzier greu destinat artileriei de nivel corp de armată. A fost achiziționat prin contractul nr. 6102, semnat în anul 1930 și finalizat în 1935 când s-au primit 45 de baterii de obuziere (total 180 de piese). A intrat în

*Obuzierul „SKODA”,
calibrul 150 mm, model 1934*

dotare, începând cu anul 1936 la câte un divizion subordonat celor 8 regimente de artilerie grea de nivel corp de armată și la 7 divizioane de artilerie grea independente numerotate 51 la 57 (câte 12 piese).

Prin bătaia mare, puterea de foc și mobilitatea ridicată pe care le realiza el rivaliza cu cele mai bune obuziere de câmp germane sau sovietice de la acea vreme. A fost cel mai modern obuzier greu al Armatei Române în cel de-al Doilea Război Mondial.

În ciuda greutatei de aproape 6 tone, mobilitatea acestei piese era bună pentru standardele acelor vremuri întrucât obuzierul avea antetren, iar tractarea s-a făcut cu autocamionul „*Skoda*”, modelele 6 STP 6L și 6 ST 6 T. Obuzierul era prevăzut cu instalație de frânare cu aer și instalație electrică de semnalizare care se legau, prin cuple separate la autotractor.

Închizătorul era manual de tip șurub cu cremalieră și prevăzut cu un dispozitiv de obturație. Acest dispozitiv era necesar pentru împiedicarea pierderii gazelor, întrucât încărcătura de azvârlire nu era introdusă în tub cartuș, ci era de tip gargusă cu amorsă completată cu cinci săculeți de pulbere corespunzători pentru cinci încărcături de tragere.

Inițierea încărcăturii de azvârlire se realiza cu ajutorul unui dispozitiv de aprindere, respectiv stupila nr. 1 de 9 mm care era introdusă în locașul din mecanismul de dare a focului dispus în oblonul închizătorului. În timpul marșului pe ambele fâlcele se fixau două cutii ale sabelor. Pentru tragere, cutiile erau montate la partea dinapoi a fâlcelor și susțineau câte 3 sape. Utiliza la tragere 3 tipuri de proiectile explozive nr. 1-3 cu greutatea de 42 kg. Obuzierul era deservit inițial de 11 servanți, iar în varianta modernizată de 8. În anii războiului s-a mai achiziționat de la germani modelul K4 sau 1937. A fost în înzestrare până la începutul anilor 1990.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 149,1 mm; lungimea țevii: 4026 mm, L/27; greutatea pentru marș: 5.900 kg; greutatea pentru luptă 5.260 kg; viteza inițială: 570 m/s; lungimea obuzierului în poziția pentru luptă: 8.050 mm, țeava la 0°; înălțimea scutului: 2.150 mm; lățimea obuzierului: 2.300 mm; greutatea proiectilului: 42 kg; câmp de tragere vertical: -5° la +70°; câmp de tragere orizontal: 45°; cadența: 3 proiectile/primul minut; bătaia maximă: 15.100 m.

Tunul lung „SCHNEIDER”, calibrul 105 mm, model 1936

Piesă de artilerie modernă comandată de către armata română la mijlocul anilor 1930. A fost în dotarea câte unui divizion din cele 8 regimente de artilerie grea (96 piese), precum și la 3 divizioane de artilerie grea independentă nr. 41, 45, și 47 (câte 12 piese), în total 132 de tunuri. Tunul putea fi tractat auto sau hipo, în acest sens fiind cuplat la un antetren. Pentru un transport facil, în special hipo, țeava se putea retrage către înapoi pe puntea de odihnă dispusă pe fâlcele.

Tracțiunea tunurilor s-a executat cu autocamioane „Skoda”. Roțile tunurilor erau din lemn cu bandaje de cauciuc. Încărcătura de azvârlire era tip gargusă. Țeava era prevăzută cu o cămașă amovibilă ce putea fi înlocuită.

A reprezentat un armament modern, cu mobilitate ridicată și cu bătaia cea mai mare, pe care l-au avut trupele noastre în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (17,1 km).

În anii 1980 a fost modernizat prin înlocuirea roților, fiind folosit la tragerile de

instrucție până la epuizarea muniției existente, la jumătatea anilor '90, când a fost scos din înzestrare. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 105 mm; lungimea țevii: 3905 mm; L/37,6; lungimea tunului: 7.104 mm. Greutatea pt. marș: 4680 kg; greutatea pt. luptă: 3.810 kg; viteza inițială: 725 m/s; greutatea proiectilului: 15,7 kg; câmp de tragere vertical: 0° la +47°, câmp de tragere orizontal: 50°; cadența: 6 pr./min; bătaia: 17.130.

Tunul „SCHNEIDER”, calibrul 105 mm, model 1913

A fost realizat după tunul calibru 106,7 mm proiectat de către firma „Schneider” pentru producătorul rus Putilov. Denumirea franceză a tunului era: „Canon de 105 mle 1913 Schneider” sau „L 13 S”. A intrat în dotarea armatei franceze în anul 1914 și a fost utilizat cu succes în tragerile contrabaterie. Bătaia maximă: 12.500 m.

*Tunul „SCHNEIDER”,
calibrul 105 mm, model 1913*

După Primul Război Mondial un număr de tunuri au fost vândute în diferite țări precum: Belgia, Italia, Polonia și Iugoslavia. Mare parte dintre acestea, precum și majoritatea tunurilor franceze au fost capturate de către armata germană, în cel de-al Doilea Război Mondial. În anul 1940, tunul figura în dotarea divizioanelor 36 și 37 Artilerie Grea Independentă și la un divizion de rezervă, în total 36 de piese.

Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii: 2.987mm; greutatea: 2.350 kg, viteza inițială: 550 m/s; greutatea proiectilului: 16,9 kg; câmp de tragere vertical: -5° la +37°; câmp de tragere orizontal: 6°; bătaia: 12.500 m.

Obuzierul de munte „SKODA”, calibrul 100 mm, model 1939

Obuzierul de munte avea o construcție și caracteristici foarte asemănătoare cu cele ale obuzierului cal. 100 mm, model 1934. Diferențele notabile erau legate de scut și construcția afetului. Putea fi demontat și

transportat cu trei trăsuri de câte 2 cai: afetul, țeava și scuturile. Țeava se translata de pe trăsura sa pe afet de 8 oameni (echipa de servanți). Afetul era monofleș și permitea un unghi de tragere foarte mic, de 6 grade.

**Obuzierul de munte „SKODA”,
calibrul 100 mm, model 1939**

A intrat în înzestrarea divizioanelor de munte în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și a rămas în dotare la trupele de vânători de munte, ca armament de nivel brigadă, până la începutul anilor '80 când a fost retras din cauza uzurii avansate. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevei: 2.510mm; greutatea: 1.400 kg; viteza inițială: 450 m/s; greutatea proiectilului: 15 kg; câmp de tragere vertical: -7°30' la +70°; câmp de tragere orizontal: 6°; bătaia: 11.000 m.

Tunul antitanc „Pak 97/38”, calibrul 75 mm

După ocuparea Franței și Poloniei, în anii 1939-1940, Germania a capturat mii de tunuri franceze model 1897. O parte au fost folosite ca tunuri de câmp sub denumirea „7.5 cm FK 97(p)” și „7.5 cm FK 231(f)”. Tunul antitanc „Pak 97/38” („7.5 cm Panzerabwehrkanone 97/38”) a fost realizat din nevoia suplínirii lipsei tunurilor antitanc.

Tunul antitanc „Pak 97/38, calibrul 75 mm

pe frontul pe est, prin montarea țevei tunului de câmp francez model 1897 pe afetul tunului antitanc „Pak 38”. Montarea pe acest afet era necesară din cauza faptului că tunul francez nu avea suspensie, iar câmpul de tragere orizontal era de 6°, insuficient pentru a urmări un tanc în mișcare. În jur de 3.700 de piese au fost transformate și utilizate până la sfârșitul războiului.

Pentru diminuarea reculului, țeava a fost prevăzută cu o frână de gură. Închizătorul era de tip șurub și oferea o cadență de tragere mai scăzută. Piesa era relativ ușoară putând fi deplasată de personal ajutat de o roată de direcție dispusă la ochiul de împerechere. Avea calități antitanc relativ bune putând străpunge blindajele tancurilor sovietice „T-34” și „KV” din lateral la distanțe sub 500 m. Utiliza proiectile perforante și explozive acestea din urmă având calități antitanc foarte bune și bătaia maximă de 10.000 m.

A intrat în dotarea armatei române începând cu primăvara anului 1943, după eșecul suferit în bătălia de la Stalingrad, din cauza lipsei mijloacelor antitanc și a fost în dotarea companiilor anticar de la cele 8 divizii aflate în Crimeea și Caucaz.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 75 mm; lungimea: 4,65 m; înălțimea: 1,05 m; lungimea țevei: 2587 mm; regimul de foc: 12-14 lov./min; greutatea în marș: 1.270 kg; viteza inițială: 570 m/s; proiectil: 75×338 mm R; unghi de tragere orizontal: 60°; unghi de tragere vertical: -6° la +18°; capacitatea de penetrare a blindajului: aprox. 75 mm la 300m /60°; bătaia maximă: 10.000 m.

Obuzier-ul „SKODA”, calibrul 105 mm, model 1940/43

Obuzierul era destinat artileriei de câmp și avea caracteristici asemănătoare obuzierului de munte, calibrul 100 mm, model 1939.

**Obuzierul „SKODA”,
calibrul 105 mm, model 1940/43**

A fost în dotarea unităților române și utilizat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pe frontul antihitlerist. Informațiile despre această piesă sunt puține. Apreciem că bătaia maximă era în jur de 12-13.000 m, iar greutatea de aproximativ 1.500 kg.

Obuzierul „KRUPP”, calibrul 105 mm, model LeFH 18/40

Obuzier proiectat și construit de către firma Rheinmetall sub denumirea inițială „10.5 cm LeFH 18”. A intrat în dotarea armatei germane în anul 1935 și a constituit obuzierul de bază al artileriei divizionare în cel de-al Doilea Război Mondial. În anul 1941 a fost modernizat prin schimbarea roților de lemn și prin adăugarea unei frâne de gură pentru a permite tragerea cu încărcături mai puternice, bătaia maximă crescând cu 1650 m. Armata germană a cerut în anul 1942 reducerea greutății obuzierului care întâmpina dificultăți pe terenurile desfundate de pe frontul de est.

**Obuzierul „KRUPP”,
calibrul 105 mm, model LeFH 18/40**

Noul model, denumit „LeFH 18/40” avea aceleași caracteristici balistice ca modelul „18M”, dar țeava era montată pe afetul tunului antitanc „Pak40” ce avea o greutate mai mică. Noul afet a permis creșterea regimului de foc.

A intrat în dotarea unităților române în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, începând cu anul 1943, fiind achiziționat pentru completarea pierderilor suferite după bătălia de la Stalingrad. Principalele caracteristici tehnice: lungimea: 2,94 m; lungimea țevii: 2710 mm; regimul de foc: 6-8 lov./min; greutatea: 1955 kg; viteza inițială: 540 m/s; lovitura: neacuplată cu 6 încărcături; unghi de tragere orizontal: 56°;

unghi de tragere vertical: -6° la +40°; bătaia maximă: 12.325 m.

Aruncătorul „BRANDT”, calibrul 60 mm, model 1935

Armament de nivel companie utilizat de către armata română, la batalioanele de infanterie, vânători de munte și cavalerie. Prin organizarea din anul 1942 fiecare regiment de infanterie avea în componență 27 de aruncătoare și un pluton de 3 piese la fiecare companie.

**Aruncătorul „BRANDT”,
calibrul 60 mm, model 1935**

La divizia de vânători de munte, în organizarea din ianuarie 1945 întâlnim 75 de aruncătoare de cal. 60 mm. Indiferent cum a fost utilizat, ca armament de nivel companie sau dat în întărire la plutoanele de infanterie acest aruncător a fost folosit pe toată perioada celui de-al Doilea Război Mondial. Din acest punct de vedere conducerea armatei române a intuit foarte bine nevoile de sprijin cu foc la eșaloanele mici și a ales cel mai bun material. Trebuie subliniat că acest aruncător proiectat de către Edgar Brandt a fost cel mai bun din grupa sa fiind superior celui german cal. 50 mm care avea bătaia de doar 520 m. A fost produs în aproape 5.000 de exemplare, inclusiv sub licență de SUA (60-mm M2 mortar) și China. Franța l-a utilizat până în anii 1960.

Aruncătorul a constituit o armă ușoară, simplă și foarte eficientă în dotarea infanteriei. În general, tragerea se executa prin ochire directă. Greutatea redusă permitea manevra rapidă în ofensivă. Echipa de servanți era compusă din 5 oameni, dar putea fi deservit și

de 3, sarcina cea mai grea fiind transportul muniției. A fost importat din Franța în perioada premergătoare războiului și fabricat sub licență, în țară, împreună cu muniția necesară. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 60,7 mm; lungimea țeavii: 725 mm; regimul de foc: 20-25 lov./min; greutatea: 19,7 kg; viteza inițială: 158 m/s; greutatea bombelor explozive: ușoară-1,33 kg; grea - 2,2 kg; bătaia maximă: 1.700 m (cu bomba ușoară) și 950 m (cu bomba grea).

Aruncătorul „BRANDT”, calibrul 81 mm, model 27/31

Este un aruncător care a marcat perioada anilor '30 prin construcția inovativă, fiind cel mai modern și performant din lume. A fost produs sub licență sau copiat de către aproape toate țările din Europa. Uniunea Sovietică a produs în anul 1936 un model cal. 82 mm care pretindea că poate folosi muniția cal. 81 mm, ceea ce invers nu era posibil.

Utiliza pentru tragere: o bombă explozivă, denumită standard (3,25 kg), o a doua bombă cu greutate dublă față de cea standard dar cu o bătaie mai mică (6,9 kg) și o a treia bombă cu fum. Echipa de servanți era compusă din 5 militari. Aruncătorul se demonta în 3 părți mari cu greutate apropiată de aproximativ 20 kg. Construcția asemănătoare (țeavă lisă, placă și bipod), în majoritatea țărilor făcea ca muniția să fie interschimbabilă. Până la începutul celui de-al Doilea Război Mondial armata franceză a achiziționat un număr de aproximativ 8000 de bucăți, majoritatea fiind capturate de către armata germană.

Aruncătorul „BRANDT”, calibrul 81 mm, model 27/31

Decizia autorităților române de a achiziționa acest aruncător s-a luat în anul 1935. Ulterior a fost fabricat sub licență la Uzinele „Voina” din Brașov, împreună cu muniția necesară. S-a aflat în dotare, ca artilerie batalionară, la batalioanele de infanterie, câte un pluton de 4 piese la compania de armament greu.

În total, în anul 1941, la un regiment de infanterie existau 12 aruncătoare. A fost folosit, de asemenea, de către trupele de vânători de munte și cavalerie. După terminarea războiului au fost înlocuite treptat cu aruncătoare sovietice cal. 82 mm.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 81,4 mm; lungimea țeavii: 1267 mm; regimul de foc practic: 15-18 lov./min; greutatea: 58,5 kg; câmp de tragere vertical: 45° la 85°; câmp de tragere orizontal: 8°-12°; bătaia maximă: 1.900 m.

Aruncătoarele cal. 120 mm, „REȘIȚA”, model 1942-românesc și „PM 38”, model 1938-sovietic

Istoria realizării aruncătorului românesc „Reșița” este interesantă și inedită, totodată. Opțiunea pentru achiziția sa s-a conturat ca urmare a rezultatelor foarte bune ale testării în poligon a modelului realizat de către Uzinele „Reșița”, fără a parcurge integral etapele clasice pe care legislația vremii le impunea: redactarea caietului de sarcini, realizarea și experimentarea modelului, întocmirea contractului etc.

Piesa era oarecum similară cu cea fabricată de către Uzinele „Brandt”, ale căror caracteristici au fost prezentate informativ și succint, delegației militare române cu prilejul vizitei din luna ianuarie 1935, pentru achiziția aruncătorului cal. 81,4 mm.

Trebuie menționat faptul că doi ani mai târziu aruncătorul „Brandt” de acest calibru, stârnind interes, a fost adus în țară, examinat din punct de vedere constructiv și testat prin trageri în poligon. După desfășurarea acestor activități s-a apreciat că aruncătorul nu răspunde așteptărilor, prin urmare, s-a luat decizia de a nu intra în dotarea armatei române.

Ulterior s-a revenit la decizia de achiziționare. Alegerea furnizorului național - Uzinele „Reșița” s-a făcut având în vedere capacitatea demonstrată de a realiza tunul

antiaerian calibrul 75 mm „Vickers”. Nu lipsit de importanță era și faptul că uzinele s-au angajat să execute prototipul fără niciun contract prealabil cu ministerul, urmând ca recuperarea cheltuielilor să se facă ulterior, prin comanda de fabricație în serie. În eventualitatea neacceptării prototipului sau renunțării la achiziționarea aruncătorului, cheltuielile realizării prototipului urmau să fie incluse în regia generală a uzinelor.

Astfel, pentru prima oară s-a realizat în țară o gură de foc prin reproducerea unui model pentru care nu exista o documentație tehnică. Această variantă de fabricație a impus demontarea modelului pentru stabilirea numărului reperelor și ansamblurilor componente, desenarea acestora și stabilirea toleranțelor de execuție. Apreciem că modelul folosit era aruncătorul sovietic „PM38” realizat după aruncătorul francez „Brandt” calibrul 120 mm, model 1935, toate cele 3 aruncătoare având caracteristici asemănătoare.

Prin probe de laborator s-au determinat caracteristicile fizice și chimice ale materialelor din care era realizat fiecare reper din cele 300 care alcătuiau aruncătorul. Un rol important în acest proces a revenit Biroului de construcție condus de profesorul inginer Lazăr Stoicescu, cel care a proiectat și tunul antitanc calibrul 75 mm. La fel de dificil a fost demersul de proiectare și fabricare a muniției (bomba scurtă de fontă și bomba lungă de oțel) pentru care a existat un sumar material informativ. Un merit deosebit în gestionarea procesului de fabricare a aruncătorului de 120 mm i-a revenit celui care a fost generalul-maior Valerian Nestorescu.

Introducerea aruncătorului „Reșița” în dotarea regimentelor de infanterie a început în primăvara anului 1942 când a fost înființată o companie cu 2 plutoane a 6 piese. Datorită numărului mic de guri de foc, concomitent au fost utilizate și aruncătoare sovietice de captură, model „PM38”. Către sfârșitul anului 1944, din cauza pierderilor suferite, la nivelul diviziilor de infanterie a rămas un singur regiment de artilerie. Acesta avea în organică un divizion de tunuri cal. 75 mm, un divizion de obuziere cal. 100 mm și un divizion de aruncătoare cal. 120 mm (12 piese).

Aruncătorul „Reșița” a rămas în dotare și după cel de-al Doilea Război Mondial, până în anii 1982, fiind folosit în paralel cu aruncătoarele sovietice.

Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevii: 1862 mm; lățimea: 1300/1360 mm; greutatea bombei: 16 kg; greutatea pentru marș: 480/555 kg; greutatea pentru luptă: 280/285 kg; câmp de tragere vertical: +45° la +80°; câmp de tragere orizontal la 45°: +/-53 miimi; viteza inițială: 272 m/s; bătaia maximă: 5.700 m.

Autotunul „TACAM T 60”

A fost realizat în anul 1943 de către un grup de ingineri români de la Uzinele „Leonida” din București și de la Arsenalul Armatei prin transformarea șasiurilor tancurilor sovietice de captură T 60. Responsabil de proiect a fost locotenent-colonelul Constantin Ghiulai. Pe șasiul tancului T 60 a fost construită o turelă descoperită în interiorul căreia s-a montat tunul sovietic de câmp „F-22”, calibrul 76,2 mm, model 1936. Acest tun avea caracteristici balistice foarte bune, bătaia de 14 km, și putea străpunge blindaje de 67 mm la distanța de 1.000 m (unghi de incidență de 90°). De asemenea, tunul putea utiliza la tragere muniție de la tunurile rusești model 1900, cal. 76,2 mm.

Denumirea autotunului era o prescurtare de la „Tun Anti Car pe Afet Mobil T 60”. La data de 12 ianuarie 1943 prototipul a fost gata.

Primele 16 „TACAM T 60” au format Compania 61 Antitanc din cadrul Regimentului 1 Care de Luptă, iar celelalte 18 au format Compania 62 Antitanc din același regiment. O parte din aceste autotunuri au acționat în anul 1944 în Divizia 8 Cavalerie.

Motorul tancului era GAZ 202, licență a motorului Dodge-Derretto-Fargo FH2, pentru care existau suficiente piese de schimb în România. Pentru turelă s-au folosit plăci de blindaj de 15 mm grosime demontate de pe tancurile sovietice BT-7.

Autotunurile „TACAM T 60” au participat la luptele din Basarabia, Moldova și pe frontul de vest. În octombrie 1944 ultimele blindate care au supraviețuit au fost predate trupelor sovietice. Principalele caracteristici tehnice: Armament: tun cal. 76,2 mm, F-22 și o mitralieră ZB-53 calibru 7,92 mm; lungimea țevii: 3.895 mm / 51.2 cal; lățimea: 2350 mm; greutatea pentru marș-9000 kg; lungime totală: 5.510 mm; lungime șasiu: 4.240 mm; câmp de tragere vertical: -5° la $+8^{\circ}$; câmp de tragere orizontal: 32° ; viteza maximă pe șosea: 40 km/h; autonomie pe șosea: 200 km; putere motor: 80 CP; muniție: 40 proiectile; regimul de foc: 15 pr./min; echipaj: 3 oameni.

Autotunul „TACAM R 2”

A fost realizat în România, în anul 1943, prin transformarea tancurilor cehoslovace „Skoda LT 35”, denumite în armata română „R 2”. Tancul avea ca armament principal un tun calibru 37 mm PÚV md. 1934 care era depășit tehnologic în lupta cu tancurile sovietice.

Prototipul a fost realizat, ca și la autotunul „TACAM T 60”, la Uzinele „Leonida” de un colectiv condus de Lt.col. Constantin Ghiulai. Ca armament principal a fost ales tunul „ZiS-3” model 1942, calibrul 7,62 mm, care era superior tunului german „Pak 40”. Puterea de foc pe care i-o asigura acest tun a fost considerată un avantaj important în ciuda impedimentului

reprezentat de înălțimea mare a șasiului (2,32 m), ce îl expunea atacurilor tunurilor antitanc. Motorul era de tip „Skoda T11”, cu capacitate cilindrică 8500 cmc, răcire cu lichid și consum de 81 l/100 km.

În perioada februarie-iunie 1944 au fost modificate 20 tancuri R-2. Focul asupra unui tanc T-34 a demonstrat o eficacitate a tunului de până la 500 m, utilizând proiectile perforante „Costinescu T”, în total fiind produse 21 TACAM-uri R-2, inclusiv prototipul. În iulie 1944, autotunurile au fost livrate Companiei 63 Antitanc din Regimentul 1 Care de Luptă. Au fost folosite în luptele pentru eliberarea Bucureștiului, zonei petrolifere și a Transilvaniei. În timpul acestor lupte, 10 autotunuri au fost pierdute. Restul autotunurilor au fost integrate în Regimentul 2 Care de Luptă cu care a participat la luptele din Moravia și Austria. Un exemplar a supraviețuit războiului și se află expus la Muzeul Militar Național.

Principalele caracteristici tehnice: armament, tun cal. 76,2 mm, ZIS 3 și o mitralieră ZB-53 calibrul 7,92 mm; lungimea țevii: 52 calibre; lățimea: 2.064 mm; greutatea pentru marș: 12.000 kg; panta maximă: 45° ; lungime șasiu: 5.000 mm; câmp de tragere vertical: -5° la $+15^{\circ}$; câmp de tragere orizontal la 30° ; autonomie pe șosea: 160 km; putere motor: 125 CP; muniție: 32 proiectile; echipaj: 3 oameni.

Autotunul „Carul M”

În perioada 1942 -1944, la ordinul mareșalului Antonescu s-au desfășurat studii pentru realizarea unui autotun românesc. Având în vedere experiența în realizarea

„TACAM T-60”, un colectiv de cercetare compus din: maiorul Nicolae Anghel și căpitanul Gheorghe Sâmbotin, alături de locotenent-colonelul ing. Constantin Ghiulai au realizat mai multe prototipuri (M-01, M-02 și M-03), denumite „Mareșal”, la atelierele „Rogifer” din București.

Planurile noului vânător de tancuri românesc au fost prezentate de către Antonescu, lui Hitler, în decembrie 1943. Acestea se pare ca au constituit modelul pentru vânătorul de tancuri „HETZER”, de producție germană. Prima serie de 10 vehicule (prototipul M-05) era planificată să intre în dotare în luna iunie 1944, și până în septembrie se estima o producție de 100 de piese pe lună. În afara tunului cal. 75 mm autotunul mai avea și o mitralieră ZB-53 calibru 7,92 mm, fiind deservit de 2 militari, un mecanic-conducător și ochitor-încărcător.

Datorită bombardamentelor aliate, livrarea primei serii s-a amânat pentru data de 1 noiembrie 1944. După 23 august 1944 sovieticii au confiscat prototipurile și prima serie care era aproape finalizată, planurile și toate materialele cu referire la proiectul „Mareșal”.

Generalul-maior Nestorescu Valerian¹⁹¹ unul din autorii proiectului tunului românesc „Reșița”, model 1943 relatează următoarele aspecte despre proiectul „M”: „Părinții tanchetei au fost empirismul științific și crasa nepricepere profesională a acelor care se aciuiseră pe lângă cabinetul militar al lui Antonescu. Mașina s-a născut în mod abuziv, a trăit prin mijloace condamnabile și s-a hrănit din averea statului, din care a luat cât a vrut. Inițiatorii ei s-au crezut isteți dându-i un nume, prin a cărei sonoritate încercau să

se pună la adăpost de consecințele incapacității lor profesionale. Care era acest nume? Simplu de ținut minte! „Carul M” (unde „M” indica gradul celui care a patronat nașterea tanchetei)”. În sprijinul afirmațiilor sale, generalul relatează testarea tunului „Reșița” cal. 75 mm care s-a executat în poligonul Sudiți, în toamna anului 1943, când întâmplător în poligon se afla și vânătorul de care „Mareșal”. Tunul „Reșița” a străpuns 8 plăci de oțel cu grosimea de 100 mm dispuse între 300 m și 1000 m, iar vânătorul de care nu a nimerit niciuna. Delegația care a venit să urmărească blindatul a participat la această demonstrație de forță. Drept urmare, Marele Stat Major a luat decizia de a se achiziționa imediat tunul antitanc. Tot în urma acestei demonstrații s-a adoptat acest tun ca armament principal pentru vânătorul de care. Este evident că din toamna anului 1943 și până în august 1944 nu s-a reușit introducerea în fabricație a acestui autotun care depășea, prin complexitate posibilitățile tehnice ale industriei naționale. Concepția de a folosi un echipaj format doar din 2 oameni nu era fezabilă, și nu a fost folosită pe plan mondial, deoarece nu asigura deservirea în condiții bune. Lăsând la o parte faptul de nu fi reușit să fie produs în serie, vânătorul de care „Mareșal” sau „Carul M” reprezintă o realizare importantă a industriei naționale de armament, într-o perioadă de vârf care nu va mai fi atinsă decât în anii 1980. Principalele caracteristici tehnice: armament: tun cal. 75 mm, „Reșița” și o mitralieră ZB-53 calibru 7,92 mm; lungimea: 5.800 mm; lățimea: 2.440 mm; greutatea pentru marș: 10.000 kg; motor: Hotchkiss H-39, 120 CP; înălțimea: 1.540 mm; viteza maximă pe șosea: 45 km/h; echipaj: 2 oameni.

Tunul de câmp „F-22 USV”, calibrul 76,2 mm, model 1939

Tun divizionar realizat la comanda armatei roșii de către Uzinele „Kirovskiy”, începând cu anul 1939, pentru înlocuirea tunurilor cal. 76,2 mm, model 1902/30 și F-22, model 1936.

A constituit un armament de tranziție între modelele F-22 și ZiS-3 fiind construit în peste 9.800 de exemplare. În fapt era diferit față de predecesorul său, F-22 și se remarcă prin închizătorul semiautomat, cu bloc

¹⁹¹ Nestorescu Valerian, File din trecutul artileriei române moderne, București, 1972, p. 163.

vertical, leagăn tip Bofors și legătură elastică hidropneumatică. Era prevăzut cu antetren și sistem de rulare pe pneuri și putea folosi muniția tunului model 1902.

La fel ca în armata română, armata roșie avea la nivelul diviziei 2 divizioane de artilerie: un divizion de tunuri cal. 76 mm și un divizion de obuziere cal. 122 mm. Acest tun a dotat divizioanele de tunuri de la diviziile de infanterie sovietice în completare cu modelele mai vechi. Folosea o gamă largă de proiectile: exploziv, perforant, șrapnel, de fumizare, cumulativ, incendiar și chimic.

Proiectilul perforant putea străpunge blindaje de 90 mm la distanța de 1000 m (unghi de incidență de 90°).

Disponerea separată a mecanismelor de ochire în direcție și înălțime, pe ambele părți ale tunului făcea greoaie utilizarea sa ca tun antitanc, inconvenient ce va fi remediat ulterior la modelul „ZiS-3”. Armata germană a capturat un număr de piese pe care le-a utilizat ca tunuri de câmp, sub denumirea „7.62 cm F.K.297(r)” sau ca tunuri antitanc, transformate, sub denumirea „7.62 cm PaK 39(r)”.

Armata română a capturat astfel tunuri în campania din est, pe care le-a utilizat, la artileria de divizie, pentru înlocuirea tunurilor calibru 75 mm pierdute în luptă. Principalele caracteristici tehnice: lungimea țevei: 3.200 mm/42,1 cal.; lungimea tunului: 5.950 mm; lățimea: 1.940 mm; înălțimea: 1.700 mm; greutatea proiectilului exploziv: 6,3 kg; greutatea pentru marș: 2.500 kg; greutatea pentru luptă: 1.470 kg; câmp de tragere vertical: -6° la +45°; câmp de tragere orizontal: 60°; bătaia maximă: 13, 2 km.

Tunul de asalt „StuG III Ausf G”

Denumirea completă a acestui tun de asalt este „Sturmgeschütz III Ausführung G” (StuG III Ausf). A fost autotunul german produs în cele mai multe exemplare (în jur de 9.500 bucăți). Gândit inițial ca un autotun blindat ușor pentru sprijinul infanteriei (modelul A) în cele din urmă, prin transformări succesive s-a ajuns ca modelul G să fie un vânător de tancuri.

Deși era cunoscut din Primul Război Mondial că în ofensivă infanteria rămânea în anumite momente ale luptei fără un sprijin eficient de artilerie, datorită mobilității reduse, abia în anul 1935, colonelul Erich von Manstein, considerat părintele artileriei de asalt, a propus înființarea acesteia (Sturmartillerie). Firma „Daimler Benz” a primit în anul 1936 comanda pentru fabricarea unei mașini de luptă pentru sprijinul cu foc direct al infanteriei, pentru care a folosit un șasiu al tancului mediu „Panzer III”. Ulterior comenzile au fost preluate de firma „Aket”.

Deși tancurile germane „Tiger” și „Panther” erau cunoscute ca arme redutabile totuși tunurile de asalt au fost mult mai eficiente. Din cauza înălțimii reduse erau greu de lovit. Totodată, echipajele tunurilor de asalt erau considerate elita artileriei germane. În acest sens se apreciază că tunurile de asalt „StuG III Ausf G” distruseră până în primăvara anului 1944 circa 20.000 de tancuri. Raportul cost/eficiență era net în favoarea tunului de asalt care era mult mai ieftin decât un tanc și așa cum s-a văzut în luptă, extrem de puternic. Era echipat cu un tun calibru 75 mm, model „StuK 40” (L/48).

Tun de asalt „StuG III Ausf”
fotografiat la Muzeul Militar de la Belgrad

În armata română au fost achiziționate între octombrie 1943 și august 1944 circa 108 tunuri de asalt „*StuG III Ausf G*” ce au fost denumite „*T As*” sau „*T As T3*”. Au fost în dotare la Divizia 1 Blindată și la Divizia 8 Cavalerie, purtată, mare parte dintre ele fiind pierdute în luptă. În luna noiembrie 1947 mai existau în evidențe 31 de tunuri de asalt care au fost folosite până în anul 1954. Din acel an au fost retrase și înlocuite cu tehnică sovietică. Deși mulți dintre specialiștii de astăzi confundă aceste tunuri de asalt cu tancurile, ele au constituit elemente de început, alături de autotunurile „*TACAM*” *T 60*” și „*R 2*”, ale artileriei autopropulsate de la noi din țară. Principalele caracteristici tehnice: armament - tun cal. 75 *StuK 40*, *L/48* și o mitralieră cal. 7,92 mm; lungimea: 6.850 mm; lățimea: 2.950 mm; înălțimea: 2.160 mm; blindaj: 16-35 mm; greutatea: 23,9 t.

5.3.2. Artileria de coastă

Ca urmare a reorganizărilor ordonate prin Ordinul ministrului de război nr.15029, începând cu data de 21 martie 1921, Marina Regală cuprindea Apărarea Fixă Fluvială și Apărarea Fixă Maritimă. Prin urmare, artileria marinei se găsea în compunerea ambelor entități structurale.

Deși din perspectiva specificului prezentei lucrări interesul îl reprezintă „*artileria de coastă*” - din compunerea Apărării Fixe Maritime - pentru realizarea unei imagini complete asupra artileriei marinei, vom prezenta succint și artileria Apărării Fixe Fluviale. Aceasta, în fapt, era grupată în Regimentul Artileriei Fluviale, structură apărută în urma unor reorganizări structurale din 17 noiembrie 1920. Artileria „*bateriilor flotante*” ale regimentului era formată din 28 de tunuri astfel:

- 8 șlepuri care dispuneau la bord de câte un tun „*Obuchov*” calibrul 152,4 mm;
- 4 șlepuri cu câte 4 tunuri calibrul 120 mm;
- 2 șlepuri cu câte 2 tunuri calibrul 101,6 mm.

Este de remarcat faptul că apariția în înzestrare a tunurilor „*Obuchov*” calibrul 152,4 mm s-a datorat capturării de la ruși, în anul 1918, a unor șlepuri la bordul cărora acestea erau montate. Cele 14 șlepuri mai sus-menționate erau dislocate în majoritate în

portul Sulina, dar și în porturile Brăila și Galați, făcând din acestea, puncte întărite cu rol extrem de important în exercitarea „*controlului*” pe cursul inferior al Dunării.

Bateriile de coastă ale marinei, asupra cărora vom insista, au acționat în compunerea Apărării Fixe Maritime, structură cu sediul în orașul Constanța. Aceasta avea ca misiune apărarea litoralului de la Balcic la limanul Nistrului, împărțit în sectorul Maritim nr. 1 Sud, cuprins între Balcic și Gura Portiței ce avea în compunere (începând cu anul 1926) tunuri „*Armstrong*” calibrul 152 mm și 76 mm și sectorul Maritim 2 Nord (de la Gura Portiței la Limanul Nistru) cu o secție de tunuri „*Obuchov*” calibrul 101,6 mm formată din 2 tunuri, și o secție plutitoare de tunuri calibrul 152 mm. În cursul aceluiași an în înzestrarea secției de la Sulina au mai intrat 3 tunuri calibrul 101,6 mm.

Prima baterie a fost înființată în sectorul maritim nr. 1 și a fost constituită din 4 tunuri *Armstrong* demontate de pe distrugătoarele „*Mărășești*” și „*Mărăști*” și montate lângă Constanța, în locația denumită Tataia, în ansamblul fortificat de germani în Primul Război Mondial. Bateria a purtat inițial numele acestei locații, „*Tataia*”, apoi a fost denumită „*Tudor*”.

De menționat faptul că tunul „*Armstrong*” calibrul 152,4 mm era deservit de opt servanți, iar cel de calibrul 76 mm de câte șase servanți. De-a lungul timpului bateria a cunoscut o serie de lucrări de modernizare. Cele mai reprezentative au fost cele desfășurate în anii 1933 – 1934 care au constat în consolidarea malului litoral unde erau amplasate tunurile, introducerea în amplasamente a curentului electric, modernizarea sistemului de transmisiuni al bateriei și realizarea legăturilor telefonice cu Comandamentul Apărării Fixe Maritime.

Din punct de vedere tehnic, la tunuri au fost montate pentru instrucție țevi calibrul 37 mm și mai apoi 6,9 mm destinate executării tragerilor de exercițiu cu costuri mult mai mici.

O altă baterie de coastă a intrat în funcțiune în anul 1939 în comuna Cargalic (actuală Corbu). Ea era constituită din 4 tunuri „*Obuchov*” calibrul 152,4 mm ce fuseseră demontate de pe șlepuri și depozitate ani buni la Bateria „*Tataia*”. Bateria de la

Corbu era constituită ca un punct fortificat, apărât antiaerian de o secție de mitraliere antiaeriene calibrul 20 mm și camuflată ca fiind o mică fermă agricolă.

Cea de-a treia baterie de coastă a Marinei Române din perioada Interbelică, „*Bateria Elisabeta*” a fost înființată în anul 1939 la Agigea și era constituită din trei tunuri calibrul 120 mm „*St. Chammond*”. Acestea au fost înainte la bordul crucișătorului „*Elisabeta*”, de unde și numele atribuit bateriei și au făcut parte din sistemul de fortificații de la Turtucaia din anul 1906.

Odată cu izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial au fost luate măsuri de reorganizare structurală a armatei care au influențat și artileria de coastă. Astfel, prin Înalțul Decret Regal Nr. 635 din 26 martie 1940, începând cu 1 aprilie 1940 s-a înființat Divizionul Artilerie de Coastă cu sediul la Constanța în compunerea căruia, pe lângă două baterii de artilerie antiaeriană se găseau:

- Bateriile 152 mm Tataia și Midia;
- Bateria 120 mm Agigea;
- Bateria 75 mm Școala Navală;
- Bateria 66 mm pe dig la Farul Roșu;
- Bateria 152 mm Plutitoare nr. 1 Sulina;
- Bateria 152 mm Plutitoare nr. 2 Galați;
- Bateria 101 mm Sulina;
- Bateria obuziere 120 mm Turnu Severin;
- Bateria 47 mm Turnu Severin.

Începând cu 12 martie 1941 artileria de coastă a acționat în subordinea nou înființatului Comandament Româno - German alături de structuri germane similare. Gruparea de Artilerie de Coastă Română era alcătuită din:

- Bateria „*Mircea*” calibrul 152 mm la Capul Midia;
- Bateria „*Tudor*” calibrul 152 mm la Tataia;
- Secția „*Rareș*” calibrul 66 mm, pe dig la Farul Roșu;
- Bateria „*Brâncoveanu*” calibrul 75 mm la Viile Noi;
- Bateria „*Elisabeta*” calibrul 120 mm la Agigea;
- Bateria „*Aurora*” calibrul 152 mm la Nord de Mangalia;
- Secția „*Vasile Lupu*” calibrul 75 mm la Mangalia;
- Secția Auto-Proiectoare.

Pe lângă aceste structuri, mai la nord au acționat în cadrul Detașamentului Maritim nr. 1, la Sulina, două baterii de coastă, bateria „*Ștefan*”, tunuri „*Obuchov*” calibrul 101,6 mm; bateria „*Țepeș*”, tunuri calibrul 120 mm L35 și o secție de tunuri „*Armstrong*” calibrul 76 mm. De asemenea, au mai acționat patru secții de artilerie:

- Secția plutitoare nr. 1, tunuri calibrul 152,4 mm;
- Secția plutitoare nr. 2, tunuri calibrul 152,4 mm;
- Secția plutitoare nr. 3, tunuri calibrul 40 mm „*Bofors*”;
- Secția tunuri „*Skoda*” calibrul 47 mm.

Pe timpul războiului au mai fost și alte reorganizări structurale ale artileriei de coastă care au condus la următoarea organizare a acesteia la data de 23 august 1944:

I. Regimentul de Artilerie de Marină:

1. Gruparea de artilerie de coastă Constanța:

- Bateria „*Mircea*” - 4 tunuri Obuchov calibrul 152 mm;
- Bateria „*Ovidiu*” - 4 tunuri Obuchov calibrul 152 mm;
- Bateria „*Tudor*” - 3 tunuri Armstrong calibrul 152 mm;
- Bateria „*Mihai*” - 3 tunuri Krupp calibrul 170 mm;
- Bateria „*Carol*” - 3 tunuri Rheinmetall calibrul 105 mm;

2. Gruparea de artilerie de coastă Mangalia:

- Bateria „*Elisabeta*” - 4 tunuri „*St. Chamond*” calibrul 120 mm;
- Bateria „*Vlaicu*” - 4 tunuri „*Armstrong*” calibrul 121,9 mm;
- Bateria „*Aurora*” - 3 tunuri „*Armstrong*” calibrul 152 mm;
- Bateria „*Vasile Lupu*” - 4 tunuri calibrul 75 mm;

3. Comandamentul Port Constanța:

- Bateria „*Rareș*” - 4 tunuri Skoda calibrul 66 mm;

II. Detașamentul Maritim Vâlcov, format din:

Batalionul 17 Infanterie Marină:

- o secție plutitoare cu tunuri calibrul 47 mm;
- o secție plutitoare cu tunuri calibrul 120 mm;

- o baterie de câmp cu 4 tunuri calibrul 76 mm;

- o baterie de munte cu 4 tunuri calibrul 75 mm.

III. Gruparea de artilerie de coastă alcătuită din:

1. Batalionul 16 Infanterie Marină:

- Bateria „*Ștefăniță*” cu 4 tunuri (rusești) calibrul 121,9 mm;

- Bateria „*Ștefan*” cu 4 tunuri Skoda calibrul 120 mm;

- Bateria „*Țepeș*” cu 3 tunuri Obuchov calibrul 101 mm;

- Bateria „*Șoim*” cu 3 tunuri Armstrong calibrul 76 mm;

- Secția „*Mărăcineanu*” cu 2 tunuri Hote calibrul 47 mm.

2. Zona Sfântu Gheorghe cu:

- Bateria „*Corvin*” cu 3 tunuri (rusești) calibrul 76 mm;

- Bateria „*Lăstun*” cu 2 tunuri calibrul 76 mm.

IV. Detașamentul fluvial Chilia Veche: o baterie de munte cu 4 tunuri calibrul 75mm.

V. Detașamentul fluvial Dunărea de Sud: o baterie cu 4 tunuri calibrul 47 mm.

Pentru gurile de foc aflate în dotarea artileriei de coastă, în perioada interbelică nu au fost identificate în totalitate imagini sau date suficiente, astfel încât prezentarea lor este parțială.

Tunul „*ARMSTRONG*”, calibrul 152 mm

Tunurile calibrul 152,4 mm au fost montate și au servit pe distrugătoarele „*Mărășești*” și „*Mărăști*”, până în anul 1926 când au fost demontate și trecute la artileria de coastă. Din datele la dispoziție rezultă că în anul 1944 erau în dotarea bateriilor „*Tudor*”, de la Constanța și „*Aurora*”, „*Vlaicu*”, de la Mangalia, fiind deservite de câte 8 servanți.

Tunul „*ARMSTRONG*”, calibrul 152 mm

Greutatea tunului era de 3.230 kg. Tunul din imagine se găsește la Muzeul Militar Național din București.

Tunul „*CANNONE DA 102/35*”, calibrul 102 mm

Tun de origine italiană cu dublă destinație, antiaeriană și de coastă. Funcția principală a tunului era aceea de luptă cu aviația inamică. Nu au fost identificate datele tehnice ale tunului.

Tunul „*SAINT CHAMOND*”, calibrul 120 mm

A fost în dotarea distrugătoarelor „*Mărăști*” și „*Mărășești*”, iar ulterior utilizat pentru artileria de coastă.

A fost folosit în Primul Război Mondial, pentru apărarea capului de pod de la „*Turtucaia*”. După ocuparea acestuia de către trupele bulgare și germane cele 4 tunuri au fost evacuate la Huși. Ulterior, au fost păstrate în depozite, iar în jurul anului 1939 au fost amplasate în cadrul bateriei „*Elisabeta*” de la Agigea și au fost utilizate în cel de-al Doilea Război Mondial.

Tunul „*OBUKHOV*”, calibrul 152,4 mm, model 1904

Tun rusesc de 6 țoli utilizat atât pentru artileria de câmp, cât și pentru cea navală. Deși era realizat după anul 1900 avea un design ușor depășit, asemănător tunului rusesc model 1877 sau tunului „*De Bange*”, model 1878, fără legătură elastică. Afetul era totuși prevăzut cu un sistem de frână de tragere compus dintr-un cilindru umplut cu ulei ce se fixa la platforma de lemn pe care stătea așezat tunul și un piston legat la afet. În plus mai existau 2 limitatoare de recul sub forma unor rampe înclinate din lemn ce se introduceau la roțile tunului.

În momentul tragerii, afetul se deplasa în recul împreună cu pistonul frânei de tragere și, din cauza presiunii create în cilindru și planului înclinat al celor 2 rampe, masa reculantă era readusă în poziția inițială. Greutatea tunului era de 5.430 kg, iar bătaia maximă de 14,2 km. Se remarcă, la fel ca și tunul „*De Bange*” printr-o precizie foarte bună, fapt ce compensa aspectul său puțin demodat. A fost în dotarea artileriei de coastă la bateria „*Mircea*” de la Capul Midia și la bateria „*Tudor*” de la Tataia.

Tunul „OBUKHOV”, calibrul 152,4 mm

Baterie de artilerie pe frontul de est - 1941

Capitolul VI
ARTILERIA ROMÂNĂ
ÎN PERIOADA 1945-1989

Instrucție la obuzierul calibrul 152 mm, model 1981

Plutoanele de aruncătoare calibrul 82 mm la instrucție în poligon – 1967

6.1. Artileria română în primii ani după trecerea la cadrul de pace (1945–1947)

6.1.1. Situația generală a Armatei române la încheierea războiului

Actul de la 23 August 1944 a impus Armatei române, ca întregii societăți românești, necesitatea adoptării unor măsuri speciale pentru reorganizarea structurilor din compunere, astfel încât să îi permită continuarea războiului alături de Puterile Aliate, precum și asigurarea generării forțelor într-un context politico-militar nou.

Complexitatea acțiunilor pe care Armata română trebuia să le desfășoare a fost determinată de existența unui front deschis și necesitatea de a crea unul nou în centrul Transilvaniei și pe hotarele vestice și sudice ale țării, pentru acoperire, și a lipsei contactului/frontului în majoritatea spațiilor de confruntare dintre forțele armate române și cele germane. În prima fază, confruntările între forțele opozante au avut un caracter fragmentar, descrise mai degrabă ca ciocniri între grupări de trupe relativ mici, în special în zonele sudice și cele centrale ale țării.

Situația a durat până în jurul datei de 1 septembrie 1944, când se apreciază că s-a realizat revenirea la modul de luptă clasic, putând fi identificate principalele elemente descriptive ale acestuia și anume: un front determinat și neîntrerupt desfășurat pe sute de kilometri, precum și un dispozitiv de luptă pe un teritoriu exclusiv controlat de forțele românești care acoperea toate elementele spațiului de luptă. Astfel, comandamentele române au fost nevoite să execute o restructurare rapidă a elementelor subordonate combatante, fapt apreciat la acea vreme neobișnuit pentru armatele regulate.

Responsabilitatea conducerii militare a revenit Marelui Stat Major, ca autoritate militară națională, momentul nefiind prielnic constituirii unui Mare Cartier General destinat conducerii operaționale.

Restructurarea dispozitivului strategic și, în general, a Armatei române, s-a desfășurat până la un punct într-o manieră independentă. Încheierea Convenției de armistițiu la Moscova în data de 12 septembrie 1944, ai cărei termeni au fost dictați practic de sovietici, prevedea în articolul 18 înființarea unei Comisii de Control Aliate (Sovietice)

la București. Aceasta a fost împuternicită să aplice și să gestioneze aplicarea prevederilor armistițiului, autoritățile românești fiind obligate să respecte întocmai măsurile acesteia, fapt ce a afectat în mod evident și organismul militar.

În acest context, toate demersurile de a modifica pentru a adapta organismul militar la noile condiții trebuiau supuse aprobării reprezentanților sovietici din cadrul comisiei. Nu de puține ori, din proprie inițiativă, Comisia de Control Aliată a elaborat măsuri proprii de reorganizare a armatei, fără nicio consultare prealabilă cu autoritățile române, fiind transmise pentru executare direct Ministerului de Război sau Marelui Stat Major.

Sintetizând, restructurările dispuse de sovietici în toamna lui 1944 au determinat un tablou organizatoric general al Armatei române care a afectat structura și organizarea artileriei terestre de forma:

- *mari unități operative*: Armatele 1 și 4; Corpurile 2, 4, 6 și 7 Armată; Diviziile 2, 3, 4, 6, 9, 11, 18, 19 și 21 Infanterie; Divizia 3 Munte; Diviziile 1, 8 și 9 Cavalerie; elemente (trupe și formațiuni) de servicii.

- *mari unități de interior*: Ministerul de Război cu subsecretariatele, inspectoratele, direcțiile organice și elementele teritoriale respective; Marele Stat Major cu Comandamentul General al Teritoriului; Corpul 5 Armată; Corpul de Munte; comandamentele teritoriale ale Corpurilor 2, 4, 6 și 7 Armată (aflate pe front) cu elementele teritoriale adecvate, Divizia 1 Gardă; Diviziile 1 și 4 Munte; elemente teritoriale (cercuri teritoriale, formațiuni, stabilimente, școli, spitale de zonă interioară etc.).

- *trupe speciale*: jandarmii, grănicerii și pompierii rămăneau în organizarea anterioară și erau subordonați, respectiv, Inspectoratului General al Jandarmeriei, Comandamentului Corpului Grănicerilor și Comandamentului Pompierilor Militari¹.

Astfel, încheierea războiului la 9 mai 1945 găsește Armata română într-o situație complexă, având majoritatea forțelor operative românești în acțiune pe direcția Praga și o configurație de ansamblu cu totul nouă impusă de noul mediu politic, social și ideologic.

¹ Dr. Constantin Olteanu, *Evoluția structurilor ostășești la români*, Editura Militară, București, 1986, p. 231.

6.1.2. Evoluția generală a structurilor de artilerie în cadrul transformărilor sistemului militar

În ansamblu, remodelarea sistemului militar a avut ca puncte de referință transformările începute imediat după 23 august 1944 și accentuate imediat după instaurarea noului regim controlat de comuniști, necesitatea trecerii la cadrul de pace ținând cont de faptul că nu a existat o lege care să reglementeze demobilizarea armatei, aceasta realizându-se treptat, prin măsuri executive, și configurația dată puterii militare raportată la situația impusă de contextul internațional în care se afla România. În mod evident, armata a fost un obiectiv principal urmărit de noile autorități pentru asigurarea puterii, fiind printre primele instituții supuse „procesului de democratizare” cu scopul evident de a asigura controlul acesteia, dar și pentru a respecta dispozițiile Comisiei Aliate (sovietice) de Control și ulterior, pe cele ale tratatului de pace încheiat la Paris între România și Puterile Aliate și Asociate.

Ca urmare a restructurărilor organizatorice, până la sfârșitul anului 1945 au fost desființate: Comandamentul Armatei a 3-a; 3 corpuri de armată (Corpurile 1, 3 și 5 Armată); Corpul de Munte; Corpul de Cavalerie; Comandamentul Trupelor Motomecanizate; Corpul 3 Teritorial; Comandamentul Militar al Capitalei; 12 divizii de infanterie (Diviziile 1, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 19 și 20 Infanterie), 3 divizii de cavalerie (Diviziile 5, 6 și 9 Cavalerie); 2 divizii de munte (Diviziile 3 și 4 Munte); Divizia 1 Blindată; 11 centre de instrucție; mai multe școli de ofițeri și subofițeri, licee militare, formațiuni de servicii și depozite². În cadrul măsurilor de trecere treptată la cadrul de pace, în vara și toamna anului 1945 au fost demobilizate efective care însumau 224.531 de oameni.

De menționat chiar de la început faptul că, în urma desființării Diviziei 19 Infanterie, comandamentul acesteia de la Galați împreună cu elemente ale Divizionului 60 Artilerie Independent și regimentului de artilerie al

² Dr. Constantin Olteanu, *Evoluția structurilor ostășești la români*, Editura Militară, București, 1986, p. 235

marii unități s-au transformat la 5 august 1945³ în *Centrul de Instrucție al artileriei*, fiind dislocat la Cincu Mare, lângă Făgăraș.

În mod evident, artileria română a fost parte a procesului și a fost afectată de către contextul vremii. Situația generală a acesteia o regăsim exact detaliată, alături de celelalte elemente organizatorice, în „*Istoricul Armatei cerut de Comisia de control Interaliată*”, datat din 12.03.1945⁴, urmare a desființărilor impuse de Protocolul Militar, adițional la Convenția de armistițiu din 26 octombrie 1944. Structura acesteia, practic la încheierea războiului, a fost următoarea:

- *la nivelul armatei*: un regiment de artilerie anticar cu 2 divizioane (Regimentul 36 Artilerie Anticar la Armata 1, respectiv Regimentul 1 Artilerie Anticar la Armata a 4-a) și un divizion artilerie independent (Divizionul 63 Artilerie la Armata 1, respectiv Divizionul 60 la Armata a 4-a);

- *la nivelul corpului de armată* (5 Corpuri de Armată și un Corp de Munte, din care 4 Corpuri de Armată erau pe front): 1 regiment de artilerie moto, 1 comandă divizion de artilerie marș (pentru completare), 1 parte sedentară Regiment de artilerie grea moto.

SITUAȚIA	
<i>dotării armatei române cu armament de artilerie la 12 mai 1945*</i>	
<i>Tunuri antitanc</i>	386
<i>Aruncătoare de mine</i>	1417
<i>Tunuri și obuziere</i>	432
<i>Total guri de foc</i>	2417

*V. Stănculescu, C. Ucrain, *Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 269*

- *la nivelul diviziei de infanterie* (10 divizii din care 9 erau pe front): 2 baterii anticar, 1 brigadă de artilerie (comandament), 2 regimente de artilerie, fiecare cu două divizioane (în mod real, pe front a fost trimis un regiment de artilerie cu divizioanele organice și unul de la cel de-al doilea

³ V. Stănculescu, C. Ucrain, *Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 235.*

⁴ Arhivele Militare Române, Fond M.St.M, Secția 1 Organizare-mobilizare, Dosar nr. 224/1945.

regiment, din cauza neputinței de a constitui al doilea regiment), 2 părți sedentare regiment de artilerie.

- la nivelul diviziei de cavalerie (3 divizii): 1 divizion anticar cu două baterii, 1 regiment artilerie călăreață cu trei divizioane, 1 parte sedentară regiment de artilerie.

- la nivelul diviziei de munte (4 divizii din care două pe front): 2 baterii anticar, 1 grup de artilerie munte cu trei divizioane, 3 părți sedentare divizion artilerie munte.

Recapitulând, comandamentele și unitățile de artilerie existente la terminarea războiului însumau: 10 comandamente de brigadă, 20 comenzi de regiment de artilerie (la diviziile de infanterie), 10 divizioane tunuri, 10 divizioane obuziere, 10 divizioane aruncătoare cal. 120 mm, 20 baterii anticar (la diviziile de infanterie), 3 regimente artilerie călăreață, 3 divizioane anticar (la diviziile de cavalerie), 4 comenzi grup de artilerie de munte, 4 divizioane tunuri munte, 4 divizioane obuziere munte, 4 divizioane munte aruncătoare 120 mm, 8 baterii anticar (la diviziile de munte), 6 regimente artilerie grea moto, 2 regimente artilerie anticar cu două divizioane, 2 divizioane artilerie independentă cu 3 baterii, 2 divizioane reperaj moto, 10 baterii artilerie marș (la diviziile de infanterie), 4 baterii artilerie marș (la diviziile munte), 3 baterii artilerie marș (la diviziile de cavalerie) și 6 comenzi divizion artilerie marș.

Această structură a reflectat și măsurile întreprinse de Marele Stat Major în prima parte a anului, în mod deosebit pentru eficientizarea marilor unități de manevră (divizia de infanterie) de pe front. Astfel, în *Instrucțiunile speciale referitoare la reorganizarea armatei de pe front și din interior nr. 51666 din 05.05.1945* se stipula, referitor la structurile de artilerie, desființarea comandamentelor de brigadă⁵ de la nivelul diviziilor de infanterie, comandantul acestora devenind „șeful artileriei diviziei” și loțiitor al comandantului diviziei în situația în care acesta era mai „vechi decât brigadierul de infanterie”⁶. *Totodată, personalul excedentar provenit din desființarea comandamentului de brigadă de artilerie urma să încadreze funcții*

⁵ Brigada reprezenta doar un element structural cu responsabilități în domeniul instrucției, înzestrării și administrației.

⁶ Arhivele Militare Române, Fond M.St.M, Secția 1 Organizare-mobilizare, Dosar nr. 224/1945.

în cadrul comandamentului diviziei sau se reîntorcea la regimentele de artilerie de origine”. De asemenea, s-au reorganizat regimentele de artilerie ale diviziei de infanterie, astfel încât primul regiment a subordonat un divizion de obuziere și un divizion de aruncătoare, iar al doilea un divizion de tunuri și două baterii anticar.

În cadrul măsurilor prevăzute pentru armatele de interior amintim doar faptul că la nivelul comandamentelor teritoriale s-au înființat, ca elemente independente, următoarele structuri de artilerie: Divizionul 1 Artilerie Grea Rezervă – Craiova (Comandamentul 7 Teritorial), Divizionul 2 Artilerie Grea Rezervă – București (Comandamentul 2 Teritorial), Divizionul 3 Artilerie Grea Rezervă – Peretu, Galați (Comandamentul 4 Teritorial), Divizionul 5 Artilerie Grea Rezervă – Ploiești (Comandamentul 5 Teritorial) și Divizionul 7 Artilerie Grea Rezervă – Sibiu (Comandamentul 6 Teritorial).

Ca urmare a prevederilor instrucțiunilor amintite anterior, precum și ale Decretului-Lege nr. 2530 din 13.08.1945 referitor la „stabilirea cadrului și efectivelor Armatei de Uscaț, Aer și Marină până la trecerea pe picior de pace”, situația artileriei divizionare (cea care deținea de altfel ponderea majoritară) în vara anului 1945 a fost următoarea:

Divizii	Regimente de artilerie	Divizii	Regimente de artilerie
Divizia 6 Infanterie	R. 11 Art., Miercurea Ciuc	Divizia 10 Infanterie	R. 3 Art., Botoșani
	R. 16 Art., Bacău		R. 20 Art., Rădăuți
Divizia 21 Infanterie	R. 5 Art., Tecuci	Divizia 18 Infanterie	R. 35 Art., Oradea
	R. 10 Art., Roman		R. 40 Art., Șimleul Silvaniei
Divizia 2 Infanterie	R. 1 Art., Craiova	Divizia 3 Infanterie	R. 6 Art., Slatina
	R. 9 Art., Turnu Severin		R. 15 Art., Roșiori de Vede
Divizia 9 Infanterie	R. 13 Art., Medgidia	Divizia 1 Infanterie Gardă	R. 2 Art. Gardă, Drăgășani
	R. 16 Art., Slobozia		R. 3 Art. Gardă, Clejani

La cele 16 regimente de artilerie, conform prevederilor Decretului-Lege nr. 2530/1945 (Monitorul Oficial nr. 183 bis, 14 august 1945), se adăugau și 1 comandament de brigadă anticar, 2 regimente de artilerie călăreață, 2 regimente de artilerie moto, 9 divizioane artilerie munte, 5 regimente artilerie grea (la nivelul corpului de armată) și 2 regimente de artilerie anticar⁷.

În situația prezentată anterior, nu a fost luată în calcul artileria celor două divizii de voluntari „*Tudor Vladimirescu*” și „*Horia, Cloșca și Crișan*”, adică 2 brigăzi de artilerie cu două regimente după modelul sovietic și 2 divizioane de artilerie antitanc, deoarece acestea au fost integrate în cadrul Armatei Române în baza unui decret regal, după data de 15 august 1945. Regimentele de infanterie din compunerea diviziei de voluntari au avut în organică 1 divizion de artilerie, 1 batalion de aruncătoare cal. 120 mm, 1 baterie de tunuri cal. 76 mm, precum și 1 baterie antitanc cal. 45 mm.

Procesul de restructurare a continuat, astfel că în anul 1946, pentru aplicarea măsurilor ce vizau cadrul organizatoric de pace al armatei, au fost desființate în baza instrucțiunilor speciale nr. 50.200 încă trei mari unități (Divizia 3 și 21 infanterie, Divizia 8 Cavalerie), 6 batalioane de vânători de munte, 3 divizioane de artilerie de munte (8 și 9 tunuri munte și 30 obuziere munte), aceste modificări generând o reducere a efectivelor armatei până la un total de 138.565 de militari.

Totodată, la Sibiu s-a constituit în data de 5 iulie 1946 *Centrul de Instrucție Mixt pentru Infanterie, Cavalerie și Artilerie*, prin transformarea Centrelor de instrucție ale acestor arme în subcentre ale acestei instituții. Un an mai târziu, la 10 august 1947, subcentrul de instrucție al artileriei a fost transformat în Școala de Trageri și Perfecționare a Artileriei dislocată inițial în localitatea Vidra-Vlașca, iar ulterior, la Mihai Bravu (Giurgiu).

Necesitatea fixării legislative a organizării armatei, precum și nevoia realizării unui prim bilanț de ansamblu al reducerilor și modificărilor efectuate anterior, au fost concretizate la 15 iunie 1946, prin emiterea Decretului-Lege nr. 1909⁸ care stabilea noua compunere a Armatei române, artileria fiind reprezentată de următoarele

⁷ Arhivele Militare Române, Fond. Ministerul de Război, Cabinet, Dosar nr. 943/1945.

⁸ Monitorul Oficial, nr. 138 bis, din 18 iunie 1946.

structuri: 14 regimente de artilerie (7 divizii de infanterie, fiecare cu câte 2 regimente de artilerie); 6 divizioane de artilerie munte (2 divizii de vânători de munte, fiecare cu 3 divizioane de obuziere munte); 1 brigadă antitanc cu 2 regimente artilerie antitanc; 5 regimente de artilerie grea de corp de armată.

Următoarea etapă de schimbări organizatorice s-a plasat, așa cum a fost arătat anterior, sub auspiciul necesității aplicării prevederilor tratatului de pace semnat la 10 februarie 1947. Printre alte prevederi, tratatul stipula restricții severe, pe timp nedeterminat, referitoare la compunerea și dotarea forțelor armate românești (120.000 de militari pentru forțele terestre, incluzând trupele de grăniceri), unele fiind formulate astfel încât blocau orice modernizare a acestora⁹. Deși Comisia Aliată (sovietică) de Control își înceta existența, Uniunii Sovietice i s-a permis prin condițiile tratatului să își mențină (atât cât consideră necesar) forțe pe teritoriul României pentru asigurarea liniilor de comunicații cu forțele proprii staționate în Austria.

Evoluțiile ulterioare ale cadrului politic internațional (constituirea de blocuri militare) au determinat nerespectarea clauzelor tratatelor, marile puteri delimitându-și strict sferile de influență, unde și-au impus propriile interese, amplificând, astfel, tensiunile sub auspiciile „*războiului rece*”.

Important pentru anul 1947, la nivel intern, a fost adoptarea de către Adunarea Deputaților în luna iunie a *Legii nr. 205 pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale și Legea nr. 206 referitoare la organizarea generală a armatei*.

Conform legii, în organizarea Armatei de Uscat, ale cărei efective au fost stabilite la un total de 100.000 de militari, au apărut regiunile militare, precum și primele mari unități motomecanizate și blindate. La 1 octombrie 1947 regiunile militare se prezentau în următoarea configurație:

- *Regiunea 1 militară* (comandamentul la Timișoara) avea în compunere: Divizia motomecanizată „*Horia, Cloșca și Crișan*”

⁹ Exemplu: Articolul 15 prevedea că România nu va stoca, produce sau achiziționa material de război mai mult decât este necesar forțelor armate permise de art. 11 al Tratatului și va menține facilitățile de producție militară strict necesare asigurării mentenanței acestuia.

(cu două regimente de artilerie moto: Regimentul 2 Artilerie Moto la Ineu și Regimentul 7 Artilerie Moto la Lugoj), Divizia 2 Infanterie, Regimentul 1 Artilerie Grea, Regimentul 1 Pionieri, Regimentul 3 Transmisiuni, Regimentul 1 Călărași;

-Regiunea a 2-a militară (București) avea în alcătuire: Divizia Blindată „Tudor Vladimirescu” (cu un regiment de artilerie de asalt la Ploiești și un regiment de artilerie antitanc la București), Divizia Regală de Gardă, Brigada de Artilerie Anticar, Brigada Mixtă de Artilerie, Regimentul 2 Artilerie grea, Regimentul 2 Pionieri Gardă, Regimentele 1 și 2 Transmisiuni, Regimentul 2 Căi Ferate, Batalionul de Pontonieri-Fluviu, Regimentul 4 Roșiori;

-Regiunea a 3-a militară (Cluj) avea în subordine: Divizia 18 Infanterie, Divizia 1 Munte, Regimentul 7 Artilerie Grea, Regimentul 6 Pionieri, Regimentul 3 Căi Ferate, Batalionul de Pontonieri-Râuri, Regimentul 9 Roșiori;

-Regiunea a 4-a militară cu: Divizia 6 Infanterie, Regimentul 3 Artilerie Grea, Regimentul 5 Pionieri, Regimentul 2 Roșiori.

Astfel, au fost desființate cele două armate de câmp, corpurile de armată și corpurile teritoriale, Divizia 9 Infanterie, Divizia 2 Munte, Divizia 1 Cavalerie (fapt ce a marcat începerea dispariției acestei arme), precum o serie de comandamente și structuri din care amintim o brigadă mixtă de artilerie și școala de tragere și perfecționare a artileriei.

Referitor la înființarea celor două mari unități blindate, respectiv motomecanizată, trebuie menționat faptul că tehnica și materialele din înzestrarea acestora (inclusiv pentru unitățile de artilerie) erau insuficiente, uzate moral și fizic, deoarece nu s-a mai putut procura nimic după livrările germane executate până în august 1944. Mașinile de luptă, unele categorii de armament, precum și alte mijloace tehnice cu care au fost dotate unitățile s-au operaționalizat după un proces anevoios de recondiționări, reparații și improvizații mecanice, acestea asigurând doar suportul minim instruirii personalului, fără a oferi un caracter operațional real diviziilor în cauză. În același context, de a oferi cadrul organizatoric pentru instrucție sau pentru o modernizare ulterioară, s-a înscris și măsura de a ridica unele structuri ale armelor de sprijin, inclusiv pentru artilerie, la rangul de mare unitate (brigadă).

În perioada analizată, conducerea și coordonarea activității structurilor de artilerie pe linie de specialitate s-a realizat inițial de către Direcția Superioară a Artileriei care la 9 iunie 1945 s-a transformat în Inspectoratul Artileriei. Acesta a funcționat până la 21 iunie 1947, când atribuțiile acestuia au fost preluate, în baza legii nr. 205/1947, de către Direcția Superioară a Instrucției în armată.

Referitor la înzestrarea artileriei, aceasta nu a înregistrat dezvoltări speciale, artileria suferind din acest punct de vedere ca majoritatea armelor. Astfel, armamentul, aparatura și materialele specifice din dotare erau cele cu care s-a luptat pe front, diversitatea mare a acestora generând complexe provocări pentru asigurarea tehnică și materială a unităților de artilerie.

6.2. Artileria în perioada 1948-1989

6.2.1. Situația generală a armatei în perioada 1948-1968

Abolirea monarhiei și instaurarea la 31 decembrie 1947 a Republicii Populare au marcat momentul trecerii puterii de stat în totalitate în mâinile comuniștilor, fiind înlăturați din guvern ultimii reprezentanți ai partidelor tradiționale („burgheze”).

Printre primele măsuri dispuse de noua putere s-au aflat și cele care vizau înlăturarea oricărei rezistențe din armată, fapt ce a marcat viața militară pentru următorii ani. Se estimează că în primii ani după 1947 au fost îndepărtați din sistemul militar pe criterii politice 30% dintre ofițerii și subofițerii „armatei vechi”, majoritatea fiind din cei mai experimentați militari. Un alt element nefast, care a descris mediul militar al vremii, a fost „instituția” consilierului sovietic, prezentă aproape la toate nivelurile de decizie militară, cu rolul de a impune în armata română modelul sovietic, preluând totodată cu succes obiceiurile Comisiei Sovietice de Control.

La sfârșitul anilor 50, România a limitat influența excesivă sovietică asupra forțelor armate construite în anii după al Doilea Război Mondial, și a încetat trimiterea de ofițeri în U.R.S.S. pentru pregătire. Retragerea trupelor sovietice finalizată în 1958 a permis autorităților comuniste să proiecteze și să inițieze aplicarea unei politici generale relativ independente de cea a

Tratatului de la Varșovia, revenindu-se la caracteristicile naționale. Astfel, după 1962 nu a mai fost permisă executarea aplicațiilor de către forțele militare ale țărilor tratatului pe teritoriul național, cu excepția unor exerciții de stat major sau comandament.

Începând cu luna noiembrie 1964, serviciul militar obligatoriu s-a redus de la 2 ani la 1 an și 6 luni și s-a trecut la aplicarea unor măsuri de reducere a forțelor armate de la 240.000 de militari la 200.000 de militari.

La sfârșitul anilor '60 România a încetat să mai participe la aplicații tactice cu trupe, delegând numai observatori. Se marca astfel accentuarea procesului de desovietizare a armatei, revenindu-se, într-o anumită măsură, la tradițiile militare specifice Armatei române.

6.2.2. Repere în evoluția artileriei

Perioada, în general a fost marcată de o serie de transformări importante pentru evoluția ulterioară a armatei, majoritatea fiind generate nu numai de măsurile de politizare a organismului militar, dar și de factori generali de ordin tehnic și doctrinar, firești momentului. Putem afirma că în această etapă, artileria (alături de majoritatea armelor) a cunoscut un proces de dezvoltare relevant.

Astfel, în baza *Ordinului Marelui Stat Major, secția I, nr. 51720 din 24.08.1948*, începând cu data de 01.09. s-a reînființat *Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.)*, primul comandant fiind numit generalul-maior Romulus Costescu. Instituția și-a început activitatea „*efectiv într-o cameră din localul Ministerului Apărării Naționale*”, și, începând cu data de 25.01.1949 i-au fost repartizate un număr șapte încăperi în localul Casei Oștirii din strada Cobălcescu nr. 23¹⁰.

Structura de debut a comandamentului era încadrată doar cu 15 militari, organizați în trei entități funcționale: comanda, statul major și direcția politică. Statul major era organizat astfel: Biroul 1+2 – Instrucție și cercetare; Biroul 3 – Transmisiuni și Cifru; Biroul 4 – Evidență Personal trupă; Biroul 5 – Cadre și Adjuntatură; Biroul 6 Materiale. La înființare, acestei structuri i s-au subordonat Brigada 1 Artilerie Grea, Brigada 2 Artilerie Grea,

Brigada 3 Artilerie Moto, Brigada 4 Artilerie Anticar și Regimentul 3 Artilerie Moto.

Începând cu anul 1949, Comandamentul Artileriei a trecut printr-o serie de transformări structurale, astfel că la 01.03.1949 organizarea acestuia a fost următoarea:

- Comanda;
- Statul Major: Biroul 1 – Regulamente Militare și Instrucțiuni Tehnice; Biroul 2 – Organizare-Mobilizare și Dotare; Biroul 3 – Gospodărie; Biroul 4 Cadre și Adjuntatură; Biroul 5 – Revista Artileriei; Biroul 6 – Registratură;
- Secția politică;
- Secția instrucție: Biroul 1 – Pregătire Cadre; Biroul 2 – Instrucție Trupă și Subofițeri; Biroul 3 – Cercetare de Artilerie; Biroul 4 Școli; Biroul 5 – Artilerie Antiaeriană; Biroul Auto;
- Serviciul Armament și Muniție (constituit prin subordonarea Direcției Armament și Tehnică Militară și Direcția Control Tehnic): Birou Registratură; Birou Planificare, Coordonare; Secția Armament și Muniție; Secția Tehnică, Laborator și Experiențe; Secția Control Tehnic; Secția Depozite.

Se remarcă, astfel, faptul că prin subordonarea comandamentului Direcției Armament și Tehnică Militară, a Direcției Control Tehnic și Grupului pază depozite, acestuia i s-a stabilit și responsabilitatea înzestrării cu armament și muniție a întregii armate. Funcția aceasta a fost extinsă la unități și mari unități prin înființarea de structuri specifice aflate în subordinea șefilor artileriei.

Totodată, până la restructurarea din 01.03.1949, comandamentului i s-au mai subordonat Școlile Pregătitoare și Speciale ale Artileriei și Artileriei Antiaeriene, Școala de Ofițeri și Subofițeri de Armament, Divizia de Artilerie Antiaeriană și, începând cu luna aprilie 1949, Poligonul de Experiențe al Armatei de la Sudiți, precum și Atelierele de Reparații Armament de Artilerie Antiaeriană din Pipera.

Conform ordinului ministrului Apărării Naționale nr. 45625 din 28.04.1949, a intrat în subordinea comandamentului artileriei nou constituita Divizie 17 Artilerie, cu comandamentul dislocat la Tecuci și care avea în organică Brigada 1 Artilerie Grea cu Regimentele 5 și 6 Artilerie Grea, Brigada 8 Artilerie Grea cu Regimentele 14 și 15 Artilerie Grea și Regimentele 18, 12 și 23

¹⁰ Arhivele Militare Române, Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 13/1949.

Artilerie Moto. În același ordin s-a stipulat trecerea unităților de artilerie antiaeriană în subordinea Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului, fapt ce evidențiază complexitatea reformei la acel moment.

Atribuțiile Comandamentului Artileriei, așa cum au fost elaborate în anul 1950 prevedeau următoarele¹¹: *pe linia organizării, mobilizării și efectivelor* – elaborarea de studii și propuneri Marelui Stat Major asupra organizării, încadrării, dotării unităților de artilerie și artilerie antiaeriană, Școlii Pregătitoare și Speciale de Artilerie, Artilerie Antiaeriană, Școlii de Tehnici de Armament și Muniție, Centrelor de Instrucție ale Artileriei și artileriei antiaeriene cu armament, muniție și materiale; elaborarea de propuneri asupra condițiilor pentru trupa ce urma a fi încorporată la unitățile de artilerie și artilerie antiaeriană; întocmirea și ținerea la curent a lucrărilor referitoare la evidența unităților subordonate direct; controlul întocmirii și ținerii la curent a lucrărilor referitoare la evidența și mobilizarea în unitățile subordonate; ținerea evidenței ofițerilor de artilerie de la toate eşaloanele de comandament, unități și servicii ale armatei; *pe linia instrucției și învățământului* - conducerea instrucției în unitățile armatei prin comandamentele de artilerie din cadrul marilor unități, verificarea stadiului și rezultatelor obținute în cadrul instrucției; organizarea și coordonarea învățământului de armă; colaborarea cu Academia Militară la formarea ofițerilor de stat major de artilerie; organizarea de cursuri de pregătire și perfecționare a cadrelor de artilerie; elaborarea de directive de instrucție; *pe linia înzestrării și dotării* – ținerea evidenței depozitării și repartiției armamentului, muniției și materialelor în Armata de Usca, Aeronautică și Marină (numai articolele comune); asigurarea controlului tehnic și a instrucțiilor pentru reglementarea acestui domeniu; asigurarea reparării armamentului și tehnicii specifice și completarea necesarului unităților cu acestea; elaborarea de studii de înzestrare; experimentarea și avizarea introducerii în înzestrare a armamentului și tehnicii; coordonarea și controlul activității pentru paza depozitelor subordonate.

¹¹ Arhiva M.Ap.N., Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 48/1950.

Activitatea desfășurată de comandament pe linia regulamentelor militare s-a concentrat inițial pe elaborarea instrucțiilor tehnice, manualelor de cunoaștere și serviciu la material pentru armamentul și tehnica nou intrată în dotarea artileriei și regulamentelor de întrebuințare a artileriei conform doctrinei sovietice. Dintre primele norme specifice publicate, amintim „Regulamentul tragerilor artileriei” (30.12.1950, revizuit prin o a II-a ediție în 1952), „Regulamentul asupra cercetării și transmisiunilor la baterie și divizion” (20.04.1951), „Serviciul la material” (1953), „Regulamentul de luptă al artileriei – partea I (divizion, baterie, pluton, piesă)”, „Serviciul topografic de artilerie”, „Instrucțiuni pentru conducerea focului în artileria terestră” (30.06.1954). Majoritatea acestora reprezentau traduceri fidele ale regulamentelor sovietice.

Apariția Comandamentului artileriei a impus, așa cum s-a arătat, redefinirea sistemului de relații pe linie de specialitate/armă cu structurile de artilerie,

Principalele caracteristici tehnicotactice ale armamentului de artilerie regimentar				
Tipul armamentului	Calitru (mm)	Bătăie eficace (m)	Cădere de tragere (sec./min)	Mass (kg)
Aruncător (romănesc)	81,4	1000	15-18	60
Aruncător (romănesc)	120	6600	8-10	94
Tun antitanc Bofors	37	1200	18	417
Tun antitanc Schneider	47	1200	18	528
Tun antitanc Böhler	47	1200	20	310
Tun antitanc Brecla model 1949	47	500	15	316
Tun antitanc model 1943 „Regița”	75	1000	18	1450

care coroborat cu reorganizările generale la nivelul armatei, au remodelat tabloul marilor unități și unităților de artilerie. Astfel, dispunerea entităților funcționale și organizarea artileriei în anul 1950¹² se prezentau astfel:

- *Corpul de Tancuri* – Brigada 2 Tancuri cu Divizionul 2 Artilerie Antitanc; Brigada 9 Tancuri cu Divizionul 9 Artilerie Antitanc; Brigada 11 Tancuri cu Divizionul 11 Artilerie

¹² Arhivele Militare Române, Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 746/1950.

Antitanc; Brigada 5 Artilerie Moto la București cu Regimentul 1 Artilerie Moto la București, Regimentul 7 Artilerie Moto la Mihai Bravu, Regimentul 8 Aruncătoare Moto la București, Regimentul 10 Autotunuri la Târgoviște; Divizionul 1 Artilerie Antitanc la București;

- *Regiunea 1 Militară* – Divizia 6 Infanterie cu Regimentul 11 Artilerie¹³ la Buzău, Bateria 6 Artilerie Antitanc la Buzău și Compania 6 Autotunuri la Roman; Divizia 13 infanterie cu Regimentul 28 Artilerie la Roman și Bateria 13 Antitanc la Bacău;

- *Regiunea a 2-a Militară* - Regimentul 14 Artilerie Grea la Mihai Bravu, Divizionul 29 Artilerie Antitanc la Caracal; *Corpul 1 Armată* - Divizia 5 Infanterie cu Regimentul 32 Artilerie la Slatina, Bateria 5 Artilerie Antitanc la Slatina; Divizia 2 Vânători de Munte cu Divizionul 34 Artilerie Antitanc la Brașov, Divizionul 6 Aruncătoare la Râșnov, Divizionul 13 Aruncătoare la Codlea, Divizionul 5 Aruncătoare la Hălchiu și Compania 34 Autotunuri la Câmpulung Muscel; Divizia 2 Infanterie cu Regimentul 9 Artilerie la Craiova, Bateria 2 Antitanc la Craiova și Compania 2 Autotunuri la Craiova; Regimentul 8 Artilerie Grea la Turnu Severin; *Corpul 3 Armată* - Divizia 4 Infanterie cu Regimentul 22 Artilerie la Călărași, Bateria 4 Antitanc la Călărași, Compania 4 Autotunuri la Călărași; Divizia 10 Infanterie cu Regimentul 19 Artilerie la Bacău și Bateria 10 Artilerie Antitanc la Buzău; Brigada 2 Cavalerie cu Regimentul 27 Artilerie Călăreață la Târgoviște și Bateria 16 Artilerie Antitanc la Târgoviște; Brigada 4 Artilerie Antitanc la Caracal; Regimentul 6 Artilerie Antitanc la Curtea de Argeș; Regimentul 36 Artilerie Antitanc la Caracal;

- *Regiunea a 3-a Militară* - *Corpul 2 Armată* cu Divizia 18 Infanterie - Regimentul 42 Artilerie la Șimleu, Bateria 18 Artilerie Antitanc la Oradea; Compania 18 Autotunuri la Oradea; Divizia 1 Vânători de Munte - Divizionul 1 Aruncătoare la Târgu Mureș, Divizionul 2 Tunuri Munte la Vișeu (Maramureș), Divizionul 3 Antitanc la Târgu Mureș, Divizionul 12 Obuziere Munte la Gherla

¹³ Regimentul de artilerie divizionar avea în organica sa trei divizioane a trei baterii. Regimentul de Artilerie Grea Moto/corpul de armată era compus din trei divizioane.

și Compania 3 Autotunuri la Târgu Mureș; Regimentul 20 Artilerie Grea la Turda; Brigada 1 Cavalerie cu Regimentul 35 Artilerie Călăreață la Lugoj; Bateria 15 Artilerie Antitanc la Lugoj; Regimentul 37 Artilerie Grea la Florești (Cluj); Divizionul 31 Artilerie Antitanc la Caransebeș;

- *Comandamentul Artileriei Forțelor Armate* - *Divizia 17 Artilerie* la Tecuci cu Brigada 1 Artilerie Grea la Galați - Regimentul 2 Artilerie Grea la Galați și Regimentul 23 Artilerie Grea la Tecuci, cu Brigada 3 Artilerie Grea la Bârlad - Regimentul 3 Artilerie Grea la Bârlad și Regimentul 16 Artilerie Grea la Bârlad, cu Brigada 8 Artilerie Grea la Focșani - Regimentul 5 Artilerie Grea la Focșani și Regimentul 15 Artilerie Grea la Focșani, cu Brigada 20 Aruncătoare la Huși - Regimentul 18 Aruncătoare la Huși și Regimentul 30 Aruncătoare la Huși, cu Divizionul 9 Cercetare De Artilerie la Mihai Bravu;

- *Comandamentul Marinei* - Brigada 25 Marină - Regimentul 12 Artilerie Marină la Tulcea și Bateria 25 Artilerie Antitanc la Basarabi.

Referitor la artileria de coastă trebuie menționat că, după ieșirea României din război alături de puterile Axei, Comisia Aliată de Control în România și Statul Major al Marinei au hotărât în ziua de 23.03.1945, desființarea Regimentului Artilerie Marină și înființarea Divizionului de Artilerie Marină în care a fost prevăzut efectivul Bateriei de instrucție cu 56 de oameni dintre care 5 ofițeri, 9 subofițeri și 42 trupă.

În memoriul redactat de Statul Major al Marinei, referitor la organizarea de pace a marinei în anul 1946 se preciza că, „în ideea amplificării posibilităților defensivei marinei s-a prevăzut și reorganizarea artileriei de coastă. Actualul Divizion de Artilerie Marină este compus din 5 baterii cu tragere navală („Elisabeta” - 3/150 mm, „Aurora” - 3/152 mm, „Mircea” - 4/152 mm, „Carol” - 3/105 mm și „Ovidiu” - 4/152 mm n.a.) și 2 baterii AA fixe dotate cu piese demontate și posibilități tehnice reduse. Unitatea va primi denumirea de Regiment de Marină”. Într-adevăr, unitatea de artilerie de coastă a re primit denumirea de „Regiment de artilerie de marină”.

În ordinul de bătaie din 31.01.1947 al acestei unități, comandant era căpitan-comandorul Bellu Pompiliu, ajutor comandant

căpitan-comandorul Agarici Dumitru și șef Serviciu E.C.P. căpitan Tudor Ion. În ianuarie 1948, la comanda Regimentului Artilerie de Marină se aflau: căpitan-comandorul Mihăilescu E. Comandant, căpitanul Avram Dumitru, comandant secund politic și șeful de stat major căpitan-comandorul Biaciu Iosif.

La începutul anului 1948, denumirile bateriilor, „Carol” și „Elisabeta” au fost schimbate în „Horia” și respectiv „Crișan”.

O nouă reorganizare a bateriilor de coastă după calibrul și puterea de foc a fost realizată la 1 octombrie 1948. S-au creat Regimentul nr. 1 Artilerie de Coastă și Regimentul nr. 2 Artilerie Ușoară de Coastă. Această organizare s-a menținut până la 1 august 1949, când unitățile Marinei au fost reorganizate și au primit noi denumiri. Regimentul nr. 1 devine Sectorul Maritim nr. 3 cu comandamentul în Constanța, iar Regimentul nr. 2, Sectorul Maritim nr. 4 cu sediul în Mangalia, ambele unități fiind subordonate Comandamentului Forțelor Maritime, în anul 1953 sectoarele maritime au fost desființate, locul lor fiind luat de două divizioane:

- Constanța Sud, cu punctul de comandă - la Movila Sara și zona de responsabilitate 2 Mai - Agigea cu 2 baterii de 130 mm, de proveniență sovietică;

- Constanța Nord, cu punctul de comandă la Uzina Electrică din Constanța și zona de responsabilitate până la Capu Midia. Avea două baterii, fiecare cu câte 4 tunuri de 130 mm, de proveniență sovietică, una la Soveja (Uzina Constanța) și cealaltă la Midia.

În anul 1957, comandantul Marinei Militare a adresat Ministerului Apărării Naționale un raport prin care solicita înlocuirea întregului material artileristic al vechilor baterii cu tunuri de 130 mm de fabricație sovietică. Se aprecia că pentru apărarea litoralului erau necesare 2-4 baterii de acest tip din care trei trebuiau să fie autotractate pentru a putea fi deplasate și 1-2 baterii de 180 mm înzestrate cu mijloace de radiolocație. În afara faptului că a pus în evidență necesitatea modernizării cu tehnică nouă a artileriei de coastă, raportul nu a avut ecoul scontat. De altfel, regimentul de artilerie de coastă constituit la 1956 prin unirea celor două divizioane a fost desființat în 1960, iar tunurile tăiate și trimise la topit, activitate care nu a fost pusă în practică.

După anul 1965 artileria de coastă a fost reînființată și a funcționat cu tunuri cal. 130 mm și ulterior, cu rachete de coastă de tipul P-21/P-22, achiziționate în anul 1986. La începutul anilor '90 tunurile au fost retrase din dotare. Din piesele de artilerie care au fost în dotarea artileriei de coastă s-a păstrat la Muzeul Marinei din Mangalia un tun de 130 mm, expus în parc, iar un altul de 152 mm, „Obukov”, a fost reținut pentru viitorul muzeu, dar în anul 1963 a fost trimis, din greșeală, la topit.

În acest cadru, situația la pace a corpului de cadre din arma artilerie (1950) a fost următoarea:

Categori de personal	Total	Detalii	
Ofițeri	2595	General-locotenent	1
Corpul de sergenți	1884	General-maior	20
Maiștri	372	Colonel	85
		Locotenent-colonel	225
		Maior	349
		Căpitan	731
		Locotenent	648
Total	4471	Sublocotenent	536

Începând cu anul 1949 a fost demarat un amplu proces de înzestrare cu armament și tehnică la nivelul întregii armate, în general prin importuri realizate în principal din U.R.S.S., dar și din economia națională. Într-o primă fază, încep să intre în dotarea unităților de artilerie, așa cum se stabilise încă din 1946, tunuri antitanc cal. 45 mm și 57 mm, tunuri regimentare cal. 76, 2 mm, obuziere cal. 122 mm, tunuri obuziere cal. 152 mm, aruncătoare cal. 160 mm și 240 mm, aruncătoare cu reacție cal. 130 mm, nu toate cu performanțe superioare materialului existent, majoritatea tipurilor fiind folosite în al Doilea Război Mondial sau anterior. S-a înregistrat, totuși, o accelerare a procesului de înzestrare a unităților de artilerie cu autovehicule de proveniență externă și internă¹⁴, astfel încât la începutul anilor '60, se apreciază că artileria a fost în întregime motorizată.

Începând cu anul 1951 au început să fie introduse în organica diviziilor de infanterie structuri de autotunuri și tancuri. Acest fapt, dar și integrarea masivă a structurilor de artilerie clasică în organica majorităților subunități/unități de manevră împreună cu diferite structuri de arme de sprijin au

¹⁴ Începând cu anul 1955 începe producerea de autocamioane SR 132 și SR 114 din seriile „Carpați” și „Bucegi”, precum și a autoturismului de teren IMS.

imprimat acestor mari unități un profil mecanizat, ori de arme întrunite.

În data de 09.06.1954, în poligonul Mihai Bravu s-a desfășurat o aplicație tactică de artilerie, la care au fost invitați ministrul Forțelor Armate, ministrul Afacerilor Interne, generali și ofițeri din structurile centrale ale celor două ministere. Scopul principal a fost tocmai acela de a prezenta progresele realizate în înzestrarea armatei, dar și unele realizări în modul de desfășurare a instrucției pentru pregătirea structurilor de artilerie. Aplicația a fost proiectată la nivelul artileriei corpului de armată, în condițiile pericolului întrebunțării de către inamic a armelor de distrugere în masă, prezentându-se conducerea focului masat în lupta ofensivă în poligon redus, un raion de apărare organizat antiatomic, executarea contrapregătirii de artilerie și aviație etc.

În aceste condiții, majoritatea determinate de înzestrare, dar și de ordin doctrinar, s-a procedat la noi restructurări la nivelul întregului organism militar. Schimbarea numerotației marilor unități și unităților s-a realizat conform indicațiilor sovieticilor, încercându-se întreruperea tradițiilor militare și asocierea elementelor noii armate cu cele care au luptat în Primul și al Doilea Război Mondial. Această situație urma a fi reparată începând cu anul 1959, când se revine la vechile denumiri. În noua configurație, în martie 1956, artileria se prezenta astfel¹⁵:

- *Artileria din Rezerva Comandantului Suprem* (subordonată Comandamentului artileriei): Divizia 43 Artilerie Rupere (Brigada 213 Obuziere; Brigada 189 Obuziere; Brigada 175 Aruncătoare Mixtă), Brigada 74 Obuziere, Brigada 32 Tunuri Independentă, Regimentul 99 Artilerie Antitanc și Divizionul 1057 Artilerie Antitanc.

- *Regiunea a 2-a Militară*:

• *Corpul 52 Armată* - artileria corpului de armată - Regimentul 264 Artilerie, Divizionul 390 Artilerie Antitanc și 1 Divizion Aruncătoare cu Reacție; Divizia 63 Infanterie - Regimentul 204 Artilerie, Regimentul 298 Artilerie și Divizionul 445 Artilerie Antitanc; Divizia 28 Infanterie - Regimentul 166 Artilerie și Bateria 308 Artilerie Antitanc; Divizia 37 Mecanizată -

Regimentul 211 Artilerie și Bateria 664 Aruncătoare Reactive;

• *Corpul 19 Armată* - Artileria Corpului de Armată - Regimentul 242 Artilerie, Divizionul 1089 Artilerie Antitanc și 1 Divizion Aruncătoare cu Reacție; Divizia 89 Infanterie - Regimentul 111 Artilerie și Bateria 350 Artilerie Antitanc; Divizia 93 Infanterie - Regimentul 117 Artilerie și Bateria 343 Artilerie Antitanc; Divizia 49 Mecanizată - Regimentul 286 Artilerie și 1 Bateria Aruncătoare Reactive; Divizia 14 Munte - Regimentul 116 Artilerie și Bateria 357 Artilerie Antitanc; Brigada 82 Tancuri - 1 Divizion Obuziere;

- *Regiunea a 3-a Militară* - artileria regiunii militare - Regimentul 54 Tunuri Armată și Regimentul 273 Artilerie Antitanc;

• *Corpul 40 Armată* - artileria corpului de armată: Regimentul 182 Artilerie, Divizionul 492 Artilerie Antitanc; Divizionul 945 Aruncătoare cu Reacție; Divizia 86 Infanterie - Regimentul 197 Artilerie, Regimentul 126 Artilerie și Divizionul 401 Artilerie Antitanc; Divizia 57 Vânători Munte - Regimentul 142 Artilerie, Regimentul 191 Artilerie și Divizionul 555 Artilerie Antitanc; Divizia 91 Mecanizată - Regimentul 284 Artilerie și Bateria 958 Aruncătoare cu Reacție;

• *Corpul 38 Armată* - artileria corpului de armată - Regimentul 146 Artilerie, Divizionul 678 Artilerie Antitanc și 1 Divizion Aruncătoare cu Reacție; Divizia 35 Infanterie - Regimentul 276 Artilerie, Regimentul 150 Artilerie și Divizionul 409 Artilerie Antitanc; Divizia 95 Infanterie - Regimentul 243 Artilerie și Bateria 557 Artilerie Antitanc; Divizia 76 Infanterie - Regimentul 255 Artilerie și Bateria 540 Artilerie Antitanc; Brigada 75 Tancuri - 1 Divizion Obuziere; Brigada 94 Tancuri - 1 Divizion Obuziere.

Conducerea artileriei la diferite eşaloane s-a asigurat de către comandantul artileriei care dispunea de o structură de comandă și elemente subordonate direct, în general, subunități de asigurare cu date specifice artileriei. Astfel, *comandamentul artileriei regiunii militare*¹⁶ a fost constituit din: stat major cu șeful de stat major al artileriei, un ofițer cu pregătirea operațiilor,

¹⁵Arhivele Militare Române, Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 4222/ 1956.

¹⁶Arhivele Militare Române, Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 4222/1956.

un ofițer cu cercetarea de artilerie, un ajutor al șefului de stat major pentru completare; compartimentul de înzestrare artileristică cu tehnică și armament; compartiment documente secrete. *Comandamentul artileriei corpului de armată* (structurat în mod asemănător cu cel al regiunii militare) subordona o baterie comandă specializată în principal pe cercetare și asigurarea comunicațiilor, în timp ce *structurile artileriei diviziei* dispuneau suplimentar de o baterie de cercetare instrumentală de artilerie care încorpora majoritatea structurilor de asigurare cu date și un atelier de reparații; la *nivelul regimentului de infanterie/mecanizat* și *batalionului de infanterie* artileria era reprezentată diferențiat, funcție de natura marii unități din care făceau parte. Astfel, în divizia de infanterie artileria regimentară se compunea din: o baterie tunuri fără recul (4 TFR cal. 107 mm) și o baterie aruncătoare cal. 120 mm (4 piese), iar artileria batalionară dispunea de o baterie aruncătoare cal. 82 mm (6 piese) și o baterie antitanc cu un pluton tunuri fără recul (4 piese cal. 82 mm), un pluton tunuri antitanc cal. 57 mm (2 piese) și un pluton mitraliere antiaeriene; la *divizia mecanizată*, în compunerea artileriei regimentare se regăsea o baterie antitanc (4 tunuri cal. 76 mm) și o baterie aruncătoare cal. 120 mm (4 aruncătoare), iar artileria batalionară includea o baterie antitanc cu un pluton TFR 82 mm, un pluton TFR 107 mm (2 piese), un pluton tunuri antitanc cal. 57 mm (2 piese) și un pluton mitraliere A.A.

Înființarea trupelor de rachete în Armata Română s-a realizat între anii 1961-1962, când a început achiziționarea din Uniunea Sovietică a unor sisteme de lovire reactivă sol-sol, precum și a unor sisteme de rachete antitanc. Primele sisteme de rachete achiziționate au fost de nivel operativ-tactic (R.O.T.) de tipul 8 K 11, care erau lansate de pe instalații de tipul 8 U-218, precum și sisteme de rachete tactice dispuse pe instalații de lansare tipul 2 P 16.

Rachetele operativ-tactice au fost integrate în organica artileriei armatei prin înființarea a două brigăzi de R.O.T., fiecare cu 6 instalații (două divizioane cu trei baterii lansare fiecare și o baterie tehnică) și structurile de deservire și tehnice aferente.

Prima unitate de rachete operativ-tactice (R.O.T.) înființată a fost Brigada 32

Rachete Operativ-Tactice de la Tecuci, în anul 1961, comandată de colonelul Cotulbea Constantin (datorită caracterului deosebit al acestei unități, în documente figura ca Brigada 32 Artilerie¹⁷). Ulterior, în anul 1962 a fost înființată și a doua brigadă, Brigada 37 Rachete Operativ-Tactice de la Ineu, comandată de colonelul Peștean Ion.

Pe lângă cele două brigăzi de rachete operativ-tactice s-au mai înființat: Bazele Tehnice Mobile de Rachete nr. 95 de la Ploiești și nr. 62 de la Mârșa, Baza de Tranzit de la Ploiești, Centrul de Instrucție Rachete de la Ploiești cu o baterie de lansare rachete operativ tactice de învățământ și Depozitul de rachete și materiale tehnice. Baza de tranzit avea ca misiune aprovizionarea depozitului cu rachete, aparatură, combustibil și componente de luptă ce erau importate din U.R.S.S. Bazele tehnice mobile preluau rachetele din depozit, le verificau și montau pe ele aparatura de dirijare, componentele de luptă, le alimentau cu combustibil, iar apoi le predau bateriilor tehnice din cele două brigăzi, respectiv la unitățile și subunitățile de lansare. Rachetele parcurgeau 5 grade de pregătire pentru a fi gata de lansare.

Concomitent cu înființarea celor două brigăzi a avut loc achiziționarea de rachete antitanc dirijate de tip 3 M 6 dispuse pe instalații de lansare tip 2 P 26, fiind introduse în dotarea subunităților antitanc din toată Armata Română. La nivel tactic (divizie) tot în anul 1962 s-au constituit trei divizioane de rachete tactice, fiecare cu 2 instalații de lansare în garnizoanele Ploiești (Divizioanele 113 și 151 Artilerie) și Craiova (Divizionul 180 Artilerie).

Având în vedere caracterul de noutate al tehnicii și lipsa specialiștilor, unitățile de rachete au fost subordonate nemijlocit Comandamentului Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), care a decis înființarea unei grupe de control speciale în cadrul comandamentului cu atribuții specifice pentru coordonarea activității trupelor de rachete și care a fost dislocată inițial în garnizoana Ploiești.

Începând cu 01.11.1964 unitățile de rachete s-au resubordonat, astfel¹⁸:

- Brigada 37 Artilerie a trecut în subordinea Armatei a 3-a;

¹⁷ Arhivele Militare Române, fond C.A.F.A., Dosar 7666.

¹⁸ Idem, dosar 7668.

- Brigada 32 Artilerie a trecut în subordinea Armatei a 2-a;

- Divizionul 180 Artilerie a trecut în subordinea Armatei a 2-a, intrând în organica Diviziei 2 Mecanizată;

- Divizionul 151 Artilerie a trecut în subordinea Armatei a 3-a, intrând în organica Diviziei 11 Mecanizată, urmând a fi dislocat din garnizoana Ploiești în garnizoana Oradea;

- Divizionul 113 Artilerie a rămas în subordinea Comandamentului Artileriei.

Trecerea unităților de rachete operativ-tactice, respectiv tactice în subordinea marilor unități de manevră, urma modelul sovietic, acestea constituind principalul element de sprijin cu foc la dispoziția comandantului de arme întrunite care putea fi întrebuintat în zona de acțiune/interes.

În baza acestui concept, în anul 1967 Comandamentul Artileriei Forțelor Armate a făcut propuneri de dezvoltare a artileriei, care prevedeau câte un divizion de rachete tactice în compunerea fiecărei divizii mecanizate și constituirea unei brigăzi de rachete operativ-tactice pentru rezerva comandantului suprem. Ulterior, acestea s-au materializat prin înființarea a încă trei divizioane de rachete tactice dotate cu sisteme de rachete 8 T 137 LUNA.

Rachetele erau de tipul 3 R 9, LUNA și 3 R 10, LUNA 1, în terminologie NATO denumite FROG-3 și FROG-5, realizau o bătaie maximă de 61 km și erau dispuse pe instalații șenilate. În total au fost înființate 6 divizioane dislocate astfel: Oradea, Lugoj, Craiova, Ploiești, Brăila și Corbu (ulterior Basarabi). Ele erau subordonate diviziilor de infanterie de la Oradea, Timișoara, Craiova, București, Brăila și Constanța. Ulterior a fost introdus în dotare complexul R-70, LUNA M (FROG-7) dispus pe instalații pe roți cu caracteristici mai bune legate de precizia rachetei. Rachetele funcționau cu combustibil solid și aveau bătaia maximă de 70 km.

Într-un material din anul 1964, situația rachetelor aflate în depozite era următoarea: 8K11-38 buc.; 3R9-16 buc. (1 cu componentă de luptă); 3R10-18 buc.; 3M6 (antitanc) – 180 buc.¹⁹.

Primele trageri cu rachetele tactic-operative au început a fi executate începând cu anul 1962, aplicațiile tactice desfășurându-se în poligonul KAPUSTIN-IAR din U.R.S.S., la 150 km est de Volgograd. Rezultatele obținute de rachetiști au fost apreciate ca pozitive, existând unele deficiențe inerente generate de instrucția la material, dar și de ordin tehnic. Prima rachetă a fost lansată în anul 1962 de către Brigada 32 Rachete Operativ-Tactice. Racheta a fost de tipul 8 A 61, având focos real și componentă de luptă cu încărcătură clasică (predecesoarea rachetei 8 K 11, fabricată după racheta germană V2).

Organizarea unei brigăzi de rachete operativ-tactice era în principiu următoarea: comandant; șef de stat major; loțiitor pentru instrucție; loțiitor pentru servicii; loțiitor tehnic; stat major; 2 divizioane de rachete operativ-tactice, fiecare cu 1 baterie comandă, 1 baterie meteo - 2 plutoane meteo, 2 stații meteo, 3 baterii de lansare - 1 pluton comandă (grupă calculatori și grupă topografică, cu șefi de grupe ofițeri); 1 pluton lansare cu o instalație de lansare (1 echipaj sistem de dirijare, 1 echipaj instalație motoare cu o grupă pregătire a instalației pentru lansare și o grupă de ochire a rachetei); 1 baterie tehnică cu 4 echipaje de pregătire a rachetelor (sisteme de dirijare, instalații motoare, asamblare componente de luptă, alimentare cu carburant).

Deși cele două brigăzi de rachete operativ-tactice și divizioanele de rachete tactice au fost subordonate armatelor, respectiv diviziilor mecanizate, sistemul de instruire, controlul și verificarea pentru admiterea la trageri au constituit atribuțiile Comandamentului Artileriei (brigăzile de rachete operativ-tactice participau prin rotație, anual, la trageri reale în poligonul KAPUSTIN-IAR în U.R.S.S., iar divizioanele de rachete tactice la trageri în poligonul Babadag).

Deși ieșim din perioada tratată de capitol, pentru coerența informației, dorim să menționăm încă de acum că ultima aplicație cu trageri cu rachetele operativ-tactice executată în U.R.S.S. a avut loc în anul 1990, când delegația noastră a fost primită de mareșalul Mihalkin, șeful trupelor de rachete al Uniunii Sovietice. În anul 1995 a avut loc desființarea brigăzilor și bazelor de rachete operativ-tactice și transformarea lor în unități de artilerie. Din cauza faptului că tehnica a

¹⁹ Ibidem.

fost exportată, la Muzeul Militar Național nu se găsesc expuse instalații de lansare din complexul 9 K 72. Este în schimb expusă o autotrăsură de transport rachete, având pe ea o rachetă 8 K 14. În anul 1998 au fost desființate și cele 6 divizioane de rachete tactice din subordinea Corpurilor 1, 2, 5, 7, 8 și 9 Armată.

Caracterul special al acestor trupe a făcut ca despre rachetiști să se scrie și să se vorbească foarte puțin sau deloc. Până în anii '80 nici nu era voie să se pronunțe cuvântul rachetă, folosindu-se cel mai adesea apelativul „*produs*”. Accesul în remizele de instrucție și depozitare era strict interzis altor categorii de personal decât cel ce deservea tehnica. În general toată documentația, manualele și instrucțiunile erau secrete, iar despre cei care lucrau în aceste unități se știa că sunt artileriști (în limbajul comun erau denumiți „*surdomuți*”). Astfel se explică faptul că nu au fost constituiți ca armă sau specialitate distinctă.

Primii specialiști în rachete de nivel operativ-tactic au fost formați în Centrul de Instrucție Rachete de la Leningrad - ofițerii de la subunitățile de lansare și în Academia de Rachete de la Penza – ofițerii din bateriile tehnice și ingineri, iar apoi, în perioada 1962-1970, la Ploiești, unde a funcționat Centrul de Instrucție. Ulterior, în anul 1970 prin aducerea Secției de la Făgăraș, aceste două structuri de învățământ au fost comasate.

Racheta 8 K 11 pe instalația de lansare 8 U 218 la parada militară din 23 august 1964

Rachetele antitanc intrate în dotarea trupelor noastre au fost de mai multe generații. Primele rachete au fost de tipul 3 M 6 „*Schmel*” dirijate prin fir, lansate de pe șasiul 2P26 (GAZ 69), ulterior, de pe instalațiile 2P27 (BRDM 1). Față de tunurile antitanc aceste rachete au reprezentat un salt

calitativ, bătaia maximă fiind de 2,3 km. Ulterior au intrat în dotare rachetele 9M14, 9M14M „*MALIUTKA*”, dispuse pe instalațiile 9P110, 9P122 (BRDM-2) și 9P133. Pentru instrucția operatorilor s-au achiziționat mașini de antrenament. În dotare s-au aflat următoarele tipuri de astfel de mașini: 9F61, 9F61A, 9F66 și 9F618. În anii '80 au fost achiziționate rachetele antitanc 9M113 „*KONKURS*” dispuse pe instalațiile 9P148 și având bătaia maximă de 4 km.

Comandamentul artileriei și-a menținut atributul de coordonare directă a unor structuri operative și administrative, astfel că în anul 1965²⁰, în subordinea Comandamentului Artileriei regăsim Brigada 17 Artilerie Rupere, Brigada 8 Artilerie Tunuri, Regimentul 65 Artilerie Antitanc, Divizionul 113 Rachete Tactice, Depozitele 98, 125, 133, 161, 163, 167, 178, Depozitele 103 și 147 Materiale Tehnice, Bateria Parc, Poligonul de Experiențe al Armatei, Tabăra de Instrucție și Poligonul de Tragere Antiaerian, Atelierele 121, 183 Reparații Armament, Atelierele 62, 95 Mobile de Reparații, Compania 235 Pază, Centrul de Înzestrare al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate.

Dintre măsurile de ordin structural coordonate de către comandament, amintim pe cele din anul 1967²¹ care stabileau pentru divizia mecanizată adăugarea celui de-al treilea divizion de obuziere cal. 122 mm, model 1938, la regimentele de artilerie, înlocuindu-se astfel bateria antitanc de tunuri cal. 85 mm, precum și introducerea în organica acestuia a unei baterii de aruncătoare cu reacție cu 6 instalații. Prevederea de stat specifică instalații de lansare pentru rachete GRAD ce urmau a fi achiziționate prin import, menținându-se în serviciu rachetele/instalația R2 (cal. 130 mm). O altă modificare importantă a constituit-o introducerea în organizarea diviziei mecanizate a unui divizion antitanc prevăzut a fi dotat cu autotunuri autopropulsate SU 100, considerate a fi adecvate specificului marii unități. Pentru divizia de tancuri s-a introdus în organizarea artileriei diviziei un divizion de obuziere cal. 122 mm cu 12 piese și, suplimentar, o baterie de aruncătoare cu reacție (6 instalații)

²⁰ Arhivele Militare Române, Rola PII4 334, cadru 114.

²¹ Arhivele Militare Române, Fond: Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.), Dosar nr. 8078/1967.

care, la război, constituiau nucleul formării unui regiment de artilerie prin înființarea unui al doilea divizion de obuziere cal. 122 mm.

Artileria antitanc a diviziei de tancuri a fost punctată prin înființarea unei baterii antitanc cu patru piese autopropulsate tip SU 100, reprezentând și nucleul unui divizion antitanc pentru starea de război. *Artileria batalionară* a suferit și aceasta unele modificări, astfel că sprijinul de foc era asigurat de 1 baterie de aruncătoare cal. 82 mm cu 3 plutoane, însumând 9 aruncătoare și 1 baterie antitanc cu 1 pluton tunuri cal. 57 mm cu 3 piese și 1 pluton de aruncătoare de grenade SPG9 cu 3 aruncătoare.

6.2.3. Dezvoltarea artileriei în perioada 1968-1989 (anii Războiului Rece)

Intervenția Tratatului de la Varșovia în evenimentele din Cehoslovacia la 20 August 1968 au reprezentat punctul de referință în schimbarea viitoare a forțelor armate românești. Incapacitatea Cehoslovaciei de a opune rezistență forțelor tratatului conduse de sovietici a alarmat liderul comunist de la București, care se vedea amenințat de modul

naționale de apărare: „*Starea de război poate fi declarată numai în cazul unei agresiuni armate împotriva Republicii Socialiste România sau împotriva unui alt stat față de care Republica Socialistă România are obligații de apărare mutuală armate prin tratate internaționale, dacă s-a produs situația pentru care obligația de declarare a stării de război este statornicită*”. Premisa de bază a fost aceea că poporul va rezista cu toate mijloacele la dispoziție în fața oricărei incursiuni în România, apărând suveranitatea și independența națiunii. Astfel, fiecare cetățean avea obligația de a participa la apărarea țării, pregătirea acestuia făcându-se de la caz la caz în cadrul gărzilor patriotice, formațiunile de apărare locală antiaeriană, formațiuni de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei etc. Aceste noi organizații paramilitare urmau să influențeze doctrina și tactica ducerii acțiunilor militare, iar conceptul în sine, o nouă abordare a politicii de apărare.

Deși, noua doctrină scotea în evidență necesitatea realizării unui nou sistem național de apărare, bazat pe profesionalism adecvat războiului modern, comuniștii au menținut și

Artileriști la parada militară din 23 august 1964

în care problema fusese gestionată de sovietici, reacția acestuia fiind de condamnare a invaziei, iar ceva mai târziu, adoptarea unei noi doctrine izolate/unice în cadrul tratatului, și anume aceea a „*luptei întregului popor*”.

Acest concept a fost legiferat în anul 1972 prin adoptarea Legii nr. 14 „*Privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România*”, care în articolul 6 evidențiază caracterul defensiv al strategiei

chiar au amplificat fenomenul de angajare a armatei în lucrări de anvergură din economia națională, fapt ce a afectat procesul de instrucție a forțelor.

După anul 1972, România a continuat să își dezvolte poziția sa autonomă în cadrul Tratatului de la Varșovia. A refuzat tranzitarea țării de către forțele sovietice pentru a participa la manevre în Bulgaria, a respins cererea U.R.S.S. de a construi o cale

ferată cu ecartament mare de la Odessa la Varna, care să străbată partea de est a țării. Atitudinea României de a refuza întrebunțarea teritoriului național de către forțe străine a dus la izolarea terestră a Bulgariei față de celelalte țări ale tratatului.

România a continuat să participe la reuniunile politice ale tratatului, unde s-a opus deschis politicii U.R.S.S. În acest sens, amintim refuzul țării noastre de a accepta propunerile U.R.S.S. de integrare a forțelor militare în cadrul tratatului și de creștere a cheltuielilor militare în 1978, și de a sprijini invazia Afganistanului în 1980, precum și dislocarea de rachete balistice cu rază scurtă de acțiune în Germania de est și Cehoslovacia.

Perioada poate fi apreciată ca fiind cea mai fastă pentru evoluția artileriei române atât privind organizarea structurilor, cât și înzestrarea cu armament și tehnică, comparativ cu alte perioade ale istoriei acestei arme.

Comandamentul artileriei a reprezentat elementul integrator și decizional în dezvoltarea artileriei, activitatea acestei structuri concentrându-se în principal pe reforma normelor doctrinare de întrebuințare a artileriei, a sistemului de instrucție, reformei structurale a artileriei în concordanță cu modificările survenite la nivelul Armatei române și asigurarea cu tehnică specifică, armament și muniție.

Măsurile evidențiau, de asemenea, și o nouă abordare doctrinară, și anume, aceea de a asigura marile unități de arme întrunite cu structuri specializate de luptă cu blindatele, în special cu tancurile (se remarcă o creștere semnificativă a mijloacelor blindate în armatele străine). Eficiența măsurilor avea să fie remarcată într-o analiză a Comandamentului artileriei din anul 1978 care compara mijloacele antitanc ale diviziei la data respectivă cu cele existente în anul 1960, creșterea fiind de aproximativ două ori, după cum urmează:

Tipuri de armament	1960	1978
Tun antitanc cal. 57 mm	27	-
Aruncător de grenade AG 9	-	81

Autotun cal. 76 mm	21	18
Rachete antitanc Dirijate	-	12
Tun antitanc cal. 100 mm	12	12/18* (* pentru Divizia Mecanizată cu divizion antitanc în organică)
TOTAL	60	123-129

În contextul evenimentelor din Cehoslovacia (invadarea țării de trupele Pactului de la Varșovia, cu excepția României), Marele Stat Major a decis revizuirea dislocării marilor unități și unități pe teritoriul național. Astfel, la București, s-a înființat Divizia 57 Tancuri, la Brăila, Divizia 67 Mecanizată, la Dej, Divizia 81 Mecanizată și, la Curtea de Argeș, Brigada 4 Vânători de Munte. Prin dislocarea acestor mari unități în zone cheie ale țării – Capitală, Poarta Focșanilor și Poarta Someșului – se acopereau, practic, principalele direcții strategice de pe teritoriul național. Astfel, urmare a restructurărilor, artileria capătă o nouă configurație amplificată și de procesul de înzestrare, imaginea de ansamblu a acesteia în anul 1970 fiind următoarea:

- *Artileria din Rezerva Comandantului Suprem*: Brigada 17 Artilerie Rupere (Tecuci); Brigada 8 Artilerie Tunuri (Focșani); Regimentul 65 Artilerie Antitanc (Brăila); Divizionul 113 Artilerie (Rachete Tactice);

- *Armata²² a 2-a*: Divizia 1 Mecanizată – Regimentul 1 Artilerie (Slatina), Divizion Autotunuri (Târgoviște); Divizia 2 Mecanizată – Regimentul 9 Artilerie (Drobeta Turnu Severin), Divizionul 325 Artilerie (Caracal); Divizia 9 Mecanizată – Regimentul 13 Artilerie (Medgidia), Divizionul 203 Artilerie (Murfatlar); Divizia 10 Mecanizată – Regimentul 3 Artilerie (Bacău), Divizionul Autotunuri (Bacău); Divizia 67 Mecanizată – Regimentul 285 Artilerie (Brăila), Divizionul 556 Artilerie Antitanc (Galați); Divizia 57 Tancuri – Regimentul 43 Artilerie (Mihai Bravu); Brigada 4 Vânători de Munte – Divizionul 41 Obuziere (Râmnicu Vâlcea); *Unități de armată*: Regimentul 25 Artilerie

²² Începând cu 30 aprilie 1960, s-a revenit la acest eșalon prin transformarea Regiunilor militare.

Tunuri Armată (Brăila); Regimentul 29 Artilerie Antitanc (Caracal), Brigada 32 Artilerie (Rachete Operativ-Tactice)

- *Armata a 3-a: Divizia 18 Mecanizată* – Regimentul 39 Artilerie (Timișoara), Divizionul 328 Autotunuri, Divizionul 207 Artilerie (Rachete Tactice, Lugoj); *Divizia 11 Mecanizată* – Regimentul 26 Artilerie (Ineu), Divizionul 329 Autotunuri, Divizionul 151 Artilerie (Rachete Tactice, Oradea); *Divizia 81 Mecanizată* – Regimentul 315 Artilerie (Șimleu Silvaniei), Regimentul 612 Artilerie Antitanc (Baia Mare); *Divizia 6 Tancuri* – Regimentul 7 Obuziere (Florești), Bateria 222 Autotunuri; *Brigada 2 Vânători de Munte* – Divizionul 206 Obuziere (Hălchiu); *Unități de armată*: Regimentul 69 Artilerie Tunuri Armată (Șimleu Silvaniei); Regimentul 24 Artilerie Antitanc (Lugoj); Brigada 37 Artilerie (Rachete Operativ-Tactice, Ineu).

Organizarea unităților de artilerie²³ a fost de asemenea revizuită, fiind de remarcat existența a 4 tipuri de regimente de artilerie, funcție de destinația acestora, diferind calibrele din înzestrarea divizioanelor organice. Regimentele de artilerie ale diviziilor au fost înzestrate în principal cu obuziere cal. 122 mm, md. 1938 (2 divizioane) și aruncătoare de proiectile reactive cal. 122 mm. Regimentele de artilerie de armată, precum și brigăzile de artilerie din compunerea rezervei comandantului suprem au avut o organizare variată, regăsindu-se în înzestrarea acestora obuziere cal. 122 mm, obuziere cal. 150 mm SKODA, obuziere și tunuri obuzier cal. 152 mm sovietice. Divizioanele din compunerea regimentelor mecanizate au fost dotate în principal cu tunuri regimentare cal. 76,2 mm. organizarea generală fiind de forma prezentată mai jos, diferind calibrele armamentului din dotare:

- *Regimentul de artilerie antitanc*: Statul Major; Bateria comandă cu un pluton cercetare (Punct de observare mobil-P.O.M. și o grupă cercetare) și un pluton transmisiuni; 3 Divizioane tunuri, fiecare cu 2 baterii antitanc (4 piese), un pluton cercetare (Punct de observare mobil-P.O.M. și o grupă cercetare), un pluton transmisiuni și subunități și formațiuni de serviciu (infirmeria și plutonul aprovizionare și transport).

²³ Arhivele Militare Române, Rola PII4-379, cadrele 806-820.

- *Regimentul de artilerie*: Statul Major; Bateria comandă cu echipa de calculatori, plutonul cercetare și topografie și plutonul transmisiuni; Bateria cercetare instrumentală de artilerie (C.I.A.) cu pluton cercetare optică (1 grupă prelucrare, 3 grupe cercetare optică, 1 grupă transmisiuni), pluton topografie (2 grupe topo), o grupă meteo și plutonul cercetare prin sunet; 3 divizioane de artilerie, fiecare cu 3 baterii (4 piese), echipă de calculatori, plutonul cercetare și topografie, pluton transmisiuni subunități și formațiuni de serviciu (infirmeria și plutonul aprovizionare și transport).

- *Brigada de artilerie*: Statul Major; Bateria comandă cu echipa de calculatori, plutonul cercetare și topografie, plutonul radio și plutonul transmisiuni; 3 divizioane de artilerie, fiecare cu 4 baterii (4 piese), echipă de calculatori, plutonul cercetare și topografie, pluton transmisiuni, grupă de întreținere tehnică și grupă gospodărie; 1 divizion aruncătoare mixt cu 2 baterii aruncătoare proiectile reactive cal. 160 mm (4 piese), 1 baterie aruncătoare proiectile reactive cal. 122 mm (4 piese), 1 baterie aruncătoare proiectile reactive cal. 210 mm (4 piese), echipă de calculatori, plutonul cercetare și topografie, pluton transmisiuni, grupă de întreținere tehnică și grupă gospodărie; Subunități și formațiuni de serviciu.

Ulterior, până la sfârșitul perioadei analizate, pe măsura înzestrării cu armament, majoritatea divizioanelor de artilerie au fost organizate pe 3 baterii cu 6 piese.

Concepția de întrebuințare a artileriei în această perioadă specifică ca misiuni principale în luptă neutralizarea (nemicirea) mijloacelor tactice de atac nuclear, bateriile de artilerie și aruncătoare, tancurile și transportoarele blindate, personalul și mijloacele de foc, mijloacele radiotehnice, punctele de comandă și de observare, distrugerea lucrărilor de fortificație de campanie, iar când este posibil și lucrările de fortificație permanente.

Subunitatea de tragere și tactică de bază a artileriei era reprezentată de divizionul de artilerie, acesta acționând, de regulă, în cadrul unei grupări de artilerie, fiind menținut la dispoziția comandantului grupării sau fiind

dat în sprijin unei subunități de manevră (batalion de infanterie). Acesta acționa și independent, putând fi dat în întărire unei unități de arme întrunite sau menținut la dispoziția comandantului unei mari unități de arme întrunite.

Grupările de artilerie se constituiau la nivelul unităților și marilor unități de arme întrunite (grupare de artilerie de regiment, grupare de artilerie de divizie etc.), fiind compuse din 2-4 divizioane de artilerie și subunități de cercetare. Prioritate în întărirea cu artilerie și, implicit, în constituirea grupărilor de artilerie o aveau unitățile/marile unități de pe direcțiile principale de acțiune. Divizioanele de aruncătoare de proiectile reactive, de regulă, acționau ca unități la dispoziția comandantului de arme întrunite, fiind, datorită puterii de foc deosebite și capacității ridicate de manevră, un element important în economia luptei.

În cadrul grupării de artilerie (în general la nivel divizie sau armată) se stabilea un divizion de serviciu dintre cele cu bătaie mare, pentru a duce lupta în mod continuu cu mijloacele de atac tactic nuclear al inamicului.

Artileria antitanc constituia, de regulă, rezerva antitanc a unității/marii unități de arme întrunite, pregătind aliniamente antitanc pe direcțiile principale estimate ca fiind favorabile întreprinderii blindatelor de către inamic sau puteau fi date ca întărire subunităților de manevră.

Tragerea de efect cu divizionul de artilerie se realiza prin executarea focului pe baterii, pe obiective concrete, dispersate de front și adâncime sau alăturate cu un front total mai mare de 600 m (400 m pentru divizionul cu 12 piese); executarea focului concentrat cu două baterii pe un obiectiv (sector) și cu a treia baterie pe un obiectiv izolat; executarea focului concentrat cu întreg divizionul pe un singur obiectiv sau grup de obiective apropiate și încadrate într-un sector; participarea la focul concentrat al grupării de artilerie (focul masat al artileriei marii unități), cu toate divizioanele suprapus pe un singur obiectiv important sau cu repartizarea obiectivelor (sectoarelor) între divizioane, situație în care divizionul primea un obiectiv separat.

În planificarea focului artileriei, posibilitățile de foc ale subunităților se determinau prin calcul, dacă timpul avut la dispoziție era suficient, avându-se în vedere

natura și caracterul obiectivului, consumul de muniție calculat în raport cu gradul de lovire necesar a fi realizat, numărul de piese la dispoziție, timpul la dispoziție pentru executarea misiunii de foc și regimul de foc specific fiecărui calibru. Pentru situațiile în care timpul la dispoziție era limitat, manualele vremii includeau tabele cu posibilitățile tip precalculate, atât în suprafață cât și ca dimensiuni, funcție de normele de consum standard stabilite pentru diferite obiective.

Într-un studiu referitor la modul de acțiune al artileriei armatei în lupta ofensivă și prezentat în cadrul convocării comandantului Comandamentului artileriei în anul 1970, se specifica faptul că peste 80% din obiectivele prezente în câmpul tactic se angajau de către

Punct de observare de artilerie

artilerie²⁴, fapt ce evidenția rolul major al acestei arme în luptă, rol determinat de marea putere de foc, ritmul de tragere ridicat, capacitatea de a angaja țintele la distanțe mari, precizie și o mare capacitate de manevră, ceea ce îi asigura capabilitatea de a executa focul prin surprindere și în timp scurt.

Studiul mai arăta că un element determinat în asigurarea succesului acțiunilor artileriei în luptă era masarea focului acestuia pe direcțiile principale de acțiune a forțelor, estimându-se ca fiind necesare 60-70% din structurile existente la nivelul armatei. Pentru ruperea apărării inamicului se estima că este

²⁴ Arhivele Militare Române, Rola PII4-338.

necesară asigurarea unei densități de 100-120 de piese sau mai mult pentru fiecare kilometru liniar din sectorul de rupere.

Determinarea consumului pentru realizarea efectului asupra unui obiectiv era direct influențat de metodele/procedeele de pregătire a tragerii, în funcție de care se aplicau corecții normelor de consum standard disponibile în manualele de conducerea focului.

În aceste condiții, la care se adaugă absența mijloacelor de calcul automatizat performante, activitatea statului major al artileriei la diferite eșaloane pentru planificarea acțiunilor artileriei devenea vitală în realizarea sprijinului de foc al marilor unități de arme întrunite, iar instrucția specifică pentru antrenarea la conducerea focului a tuturor artileriștilor, dar în special a comandanților, fiind considerată o categorie de bază în formarea acestora ca specialiști. Studiul regulilor de tragere și a celor de conducerea focului, combinat cu antrenamentul practic în poligoanele reduse și tragerile reale în poligoane reprezentau activități preponderente în sistemul de pregătire a artileriștilor, pregătire care se realiza gradual, pe categorii de funcții și după o frecvență precis stabilită de normele în

*SNAR 10 - Stație de radiolocație
pentru artileria terestră*

vigoare. Dincolo de prevederile regulamentare, studiul tragerilor artileriei a fost încurajat prin organizarea de concursuri la această disciplină, începând de la faza pe unitate până la etapa pe ministerul apărării, care, de regulă, se desfășura în cadrul unor exerciții cu trageri reale în unul din poligoane. O altă metodă de a stimula perfecționarea cunoștințelor a fost cercetarea aplicativ-științifică, prin care ofițerii își puteau exprima opiniile și valorifica experiența acumulată pentru îmbunătățirea prevederilor regulamentare,

dezvoltarea unor procedee noi de lucru sau de întrebuințare a artileriei.

Desăvârșirea pregătirii artileriștilor s-a realizat pe timpul aplicațiilor tactice cu trageri de luptă, unde se sedimentau cunoștințele și se închea lucrul întrunit al tragerilor artileriei și

*Tractor șenilat ATS 59G
din înzestrarea unităților de artilerie*

conducerii focului, cu instrucția la materialul și aparatele de artilerie, cunoașterea tehnicii, instrucția pe linia cercetării de artilerie și topogeodezie, toate acestea din urmă înscrise în pregătirea tactică de specialitate.

Înzestrarea cu armament, aparatură și muniție a structurilor de artilerie în această perioadă s-a realizat în mod special cu armament și aparatură produse în țară. S-au menținut de asemenea, importurile, mai ales pentru tehnica complexă specifică artileriei. Pentru exemplificare, în anul 1978 principalele elemente de tehnică importată din U.R.S.S. au constat în 6 instalații de lansare 9P117M1 și 14 rachete 8 K14 fără carburant din cadrul complexului ROT, 28 de instalații de lansare 9 P113 și o mașină de antrenament 9F66A1 din complexul de rachete antitanc dirijate MALIUTKA „P”, 9 instalații de lansare 9P135M și 300 de rachete 9M11-2, din cadrul complexului de rachete antitanc dirijate FAGOT-9 K111, precum și aparatură complexă, cum ar fi o stație de radiolocație pentru artileria terestră tip SNAR-10, 2 stații meteorologice ARMS 3 și 2 stații de radiolocație RMS 1 (de asemenea pentru plutoanele meteorologice).

Astfel, se remarcă noile rachete operativ-tactice tip 8 K 14 („SCUD B” în terminologie vest), parte a unui complex modernizat cunoscut sub denumirea 9 K 72. Instalațiile de lansare 9 P 117 M1 erau

dispuse pe șasiu, pe roți MAZ 543 8x8, având greutatea în jur de 36 de tone. Complexul de rachete cuprindea un număr mare de autospeciale, utilaje, aparatură și tehnică de verificare și pregătire a rachetelor din care enumerăm câteva: instalația de lansare, autotrăsura de transport rachete, autospeciala de transport componente de luptă, autocompresor de aer (până la 400 de atmosfere), mașina de verificări orizontale și verticale (pentru aparatura sistemului de dirijare), automacara, mașini pentru transport și alimentare cu carburant și oxidant, mașina de legare topogeodezică, mașină de spălare neutralizare, stații meteo, stații radio. Instalațiile de lansare erau mult mai moderne, iar sistemele automatizate făceau munca echipajelor mult mai ușoară.

Racheta 8K14 era dintr-o generație mai nouă, avea o lungime și o greutate mai mare (11, 25 m, 6300 kg), bătaie maximă mai mare (300 km). Este de remarcat faptul că se puteau lansa rachete având componente de luptă cu încărcătură clasică, nucleară sau chimică cu o greutate de aproximativ 987 kg. Componentele nucleare sau chimice nu erau disponibile, nefiind livrate de Uniunea Sovietică.

A fost de asemenea amplificată producția de armament românesc, majoritatea proiectelor fiind coordonate de către Comandamentul Artileriei. Astfel s-a realizat și a intrat în înzestrare tunul antitanc cal. 100 mm model 1975 și model 1977; obuzierul cal. 152 mm model 1981; tunul obuzier cal. 152 mm model 1985; tunul cal. 130 mm model 1982, obuzierul cal. 100 mm munte, aruncătorul cal. 82 mm model. 1977, aruncătorul cal. 120 mm model 1982, aruncătorul de proiectile reactive (21 tuburi de ghidare) cal. 122 mm; aruncătorul de proiectile reactive (40 tuburi de ghidare) cal. 122 mm; aruncătorul de proiectile reactive (40 tuburi de ghidare) containerizat, cal. 122 mm model 1988; tunul de munte cal. 76 mm model 1982; aruncătorul de grenade antitanc A.G.-9.

În concepția de înzestrare dezvoltată de către Comandamentul Artileriei în anul 1978, au fost prevăzute tipul și cantitățile de guri de foc ce ar fi trebuit fabricate în țară în perioada 1978-1990 (și după acest an pentru unele categorii de armament), în vederea modernizării structurilor de artilerie, dotării instituțiilor de învățământ și realizării unei

anumite rezerve. Astfel, pentru principalele categorii de guri de foc, situația a fost următoarea²⁵:

- tun cal. 130 mm – 389 buc., destinate în principal pentru înzestrarea brigăzii de tunuri din Rezerva Comandantului Suprem și brigada de artilerie de armată;

- tun-obuzier cal. 152 mm – 236 buc., destinate brigăzii din Rezerva Comandantului Suprem și brigăzile de artilerie de armată și corpuri de armată;

- obuzier cal. 152 mm – 1149 buc. pentru brigada din Rezerva Comandantului Suprem și brigăzile de artilerie de armată și regimentele de artilerie din divizia mecanizată;

- aruncător de proiectile reactive cu 40 de tuburi – 242 buc., pentru brigada de Ar.P.R din Rezerva Comandantului Suprem și pentru regimentele de artilerie din diviziile mecanizate;

- obuzier autopropulsat cal. 122 mm – 1252 buc., destinate divizioanelor de artilerie din cadrul regimentelor mecanizate;

- tunuri antitanc cal. 100 mm tractate – 1205 buc.;

- tunuri antitanc cal. 100 mm autopropulsat pe șasiu de mașină de luptă a infanteriei – 1716 buc.²⁶.

Timpu avea să demonstreze ulterior că aceste cantități au rămas doar deziderate, producția efectivă de armament nerespectând planurile propuse atât din cauza tendinței vremii de a exagera capacitățile de producție, cât și din cauza evenimentelor istorice ce au urmat.

Un ultim moment foarte important al restructurării Armatei române pentru această perioadă este anul 1980, când din cele două armate existente s-au înființat patru armate, cu comandamentele dispuse la București pentru Armata 1, Buzău pentru Armata a 2-a, Craiova pentru Armata a 3-a și Cluj-Napoca pentru Armata a 4-a. Redistribuirea marilor unități de arme întrunite în subordinea noilor comandamente a atras și o reșezare a artileriei, conturând imaginea de ansamblu a acesteia până la sfârșitul anului 1989. În noua configurație, unitățile reprezentative de artilerie se subordonau marilor unități și unităților de arme întrunite după cum urmează:

²⁵ Arhivele Militare Române, Rola PII4 382, cadru 114.

²⁶ Acest sistem autopropulsat a fost gândit pentru a înlocui autotunurile cal. 76 mm din înzestrarea diviziilor mecanizate. Proiectul nu a fost materializat în practică.

- *Armata 1: Divizia 1 Mecanizată* – Regimentul 1 Artilerie, Slatina, Divizionul 113 Rachete Tactice Ploiești; *Divizia 57 Tancuri* – Regimentul 43 Artilerie, Mihai Bravu; *Brigada 2 Vânători de Munte* – Divizionul 206 Artilerie Munte, Hălchiu; *unități de armată*: Regimentul 29 Artilerie Antitanc, Alexandria;

- *Armata a 2-a: Divizia 9 Mecanizată* – Regimentul 13 Artilerie, Medgidia, Divizionul 203 Rachete Tactice, Murfatlar; *Divizia 10 Mecanizată* – Regimentul 3 Artilerie, Bacău; *Divizia 67 Mecanizată* – Regimentul 285 Artilerie, Divizionul Rachete Tactice, Brăila; *unități de armată*: Brigada 32 Rachete Operativ-Tactice, Tecuci; Regimentul 25 Artilerie, Brăila; Regimentul 79 Artilerie Antitanc, Brăila.

- *Armata a 3-a: Divizia 2 Mecanizată* – Regimentul 9 Artilerie, Drobeta Turnu Severin, Divizionul 180 Rachete Tactice, Craiova; *Divizia 18 Mecanizată* – Regimentul 39 Artilerie, Timișoara, Divizionul 207 Rachete Tactice, Lugoj; *Brigada 4 Vânători de Munte* – Divizionul 41 Artilerie Munte, Râmnicu Vâlcea; *unități de armată*: Regimentul 24 Artilerie, Lugoj;

- *Armata a 4-a: Divizia 11 Mecanizată* – Regimentul 26 Artilerie, Ineu, Divizionul 151 Rachete Tactice, Oradea; *Divizia 81 Mecanizată* – Regimentul 315 Artilerie, Șimleu Silvaniei; *Divizia 6 Tancuri* – Regimentul 7 Artilerie, Florești – Cluj; *Brigada 1 Vânători de Munte* – Divizion Artilerie Munte, Prundu Bârgăului; *Brigada 5 Vânători de Munte* – Divizionul 86 Artilerie Munte, Abrud; *unități de armată*: Regimentul 69 Artilerie, Șimleu Silvaniei; Regimentul 612 Artilerie Antitanc, Baia-Mare; *Brigada 37 Rachete Operativ-Tactice*, Ineu.

- *Comandamentul Artileriei (Artileria din Rezerva Comandantului Suprem)*: Brigada 17 Artilerie Rupere (Tecuci); Brigada 8 Artilerie Tunuri (Focșani); Regimentul 65 Artilerie Antitanc (Brăila); Divizionul 42 Artilerie Antitanc (Sighișoara); Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie (Sibiu); Centrul de Instrucție al artileriei (Ploiești); Bazele 62, 95 Tehnice Mobile de Rachete etc.

Până la sfârșitul perioadei, organizarea artileriei a mai suferit unele modificări, dintre cele mai importante fiind înființarea în 1985 a Regimentului 16 Artilerie în Mihai Bravu, subordonat Diviziei 1 mecanizată, fapt ce a determinat trecerea Regimentului 1 Artilerie-Slatina la Armata a 3-a, precum și înființarea

Regimentului 59 Artilerie în garnizoana Lugoj, în compunerea aceleiași armate, astfel că la 31.12.1989, marile unități și unitățile de artilerie reprezentative din armata română însumau 2 brigăzi de artilerie, 2 brigăzi de rachete operativ-tactice, 19 regimente de artilerie și 6 divizioane de rachete tactice²⁷.

Concluzii

În istoria artileriei române, perioada 1945-1989 a reprezentat o etapă de dezvoltare importantă atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ.

Învățămintele celui de-al Doilea Război Mondial au determinat modificări importante în special în debutul perioadei, urmărindu-se cu preponderență motorizarea artileriei pentru a-i asigura manevrabilitate, înlocuirea armamentului și tehnicii specifice, cu scopul diminuării diversității de calibre și tipuri pentru eficientizarea sistemului de sprijin logistic, dar și pentru creșterea preciziei și a efectului la țintă. Din punct de vedere structural, măsurile au fost axate pentru asigurarea marilor unități și unităților de manevră cu subunități, unități și mari unități de artilerie organice capabile să lupte împotriva blindatelor și să realizeze sprijinul de foc al acțiunilor acestora prin angajarea inamicului la distanțe mari, oportun, prin surprindere și în orice condiții meteorologice. Creșterea ponderii artileriei în cadrul structurilor de arme întrunite a fost de aproximativ două ori față de perioada celui de-al Doilea Război Mondial, ajungându-se ca subunitățile de artilerie să reprezinte 40% din totalul structurilor de tip companie.

Apreciem că, începerea înzestrării artileriei române cu rachete operativ-tactice, tactice și antitanc dirijate a reprezentat momentul de referință al perioadei, marcând super-tehnologizarea acesteia cu efecte în dezvoltarea tacticilor și tehnicilor de ducere a luptei de către toate armele, dar și în selecționarea și pregătirea artileriștilor.

Începând cu anul 1970 este de remarcant dezvoltarea cercetării și producția de armament și aparatură artileristică la nivel național, cu performanțe bune, majoritatea comparabile cu sistemele de lovire de același tip de produse la nivel mondial.

²⁷ Colectiv, Statul Major General 1859-2004, istorie și transformare, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004, p. 280.

Accesul limitat la cunoștințele tehnologice mondiale, fapt generat de politica națională a vremii, nu a permis dezvoltarea sistemelor de conducere a focului artileriei automatizate și extinderea gamei de muniții dirijate, fapt pe care îl apreciem ca un neajuns major în dezvoltarea artileriei. De asemenea, deși au existat preocupări constante în cercetarea științifică a autopropulsării artileriei, concretizarea practică a fost nesemnificativă.

Existența Comandamentului Artileriei pe întreaga perioadă analizată o apreciem ca vitală în dezvoltarea armii, această instituție fiind elementul care a coordonat întreaga activitate a artileriei și a participat în mod efectiv, cu profesionalism, la dezvoltarea sistemului de formare și pregătire a personalului, a instrucției trupelor, gestionarea procesului de dezvoltare și înzestrarea cu armament și muniție a artileriei, perfecționarea conceptelor, tacticilor și tehnicilor de întrebuințare a acestei arme în luptă.

6.3. Gurile de foc de artilerie din perioada 1946 – 1989

Autotunul TAs T 4, „PANZER IV/70 (V)

Autotun și vânător de tancuri german produs în anul 1942 pe șasiul tancului „Panzer IV” realizat de către firma „Krupp”.

Autotunul T As T4

A fost proiectat să reziste lovirilor tancurilor sovietice și să ducă lupta cu acestea. Blindajul frontal era înclinat și avea o grosime de 80 mm, ceea ce însemna mai mult de 100 mm, blindaj vertical. Producția de autotunuri a fost puternic susținută de către conducerea militară germană după succesul tunului de asalt „StuG III”, deoarece acestea erau fabricate din plăci sudate și erau mult mai ieftine decât tancurile. Eficiența lor în luptă a fost însă superioară tancurilor. Tunul montat pe viaanta „Panzer IV/70” era un

„Pak” model 1942 cu țeavă lungă de 70 de calibre, fabricat de firma „Rheinmetall”. Puterea de penetrare a blindajului cu proiectil perforant din tungsten era de 149 mm la un unghi de incidență de 30°.

Câteva astfel de autotunuri au fost capturate de către forțele sovietice și donate armatei române. Au fost înregistrate și folosite cu indicativul TAs T4, până în anul 1950, când a început retragerea din dotare a tehnicii germane și înlocuirea cu tehnica sovietică.

Specificații tehnice: greutatea - 25,8 t; lungimea - 8,5 m; lățimea - 3,17 m; înălțimea: 1,85 m; blindaj - 80 mm frontal, 10 mm lateral; echipaj - 4 oameni; armament - tun cal. 75 mm „7.5 cm Pak 42 L/70” și mitralieră MG 34, cal. 7,92 mm; proiectile - 55, cal. 75 mm, 660 cartușe; motor: Maybach HL 120 TRM 300 CP; autonomie - 210 km; viteza inițială: 700-1120 m/s; bătaia maximă a tunului - 10 km.

Obuzierul autopropulsat T As „HUMMEL”

În traducere, „Bondarul” a fost produs datorită nevoii de mobilitate a artileriei germane. Hitler a propus schimbarea numelui care era considerat nedemn.

Obuzierul autopropulsat T As „HUMMEL”

Au fost produse 714 astfel de piese, pe șasiu „Panzer IV”. Obuzierul era de tipul „15 cm sFH 18/1 L/30” cu bătaia de 13 km. Greutatea totală, 25 de tone.

Un astfel de obuzier a fost primit de la sovietici și deși îi lipsea închizătorul, a fost folosit de Regimentul 2 Care de Luptă.

Tunul-obuzier ML-20, calibrul 152 mm, model 1931/37

Tunul-obuzier ML-20 a fost proiectat și realizat de biroul condus de F.F. Petrov de la

uzinele sovietice nr. 172, „Motovilikha“, pentru înlocuirea vechiului obuzier cal. 152 mm, model 1910/34, realizat împreună cu firma „Schneider“. A fost produs între anii 1937-1946 în circa 6.800 de exemplare și s-a bucurat de un succes deosebit, fiind superior majorității modelelor similare occidentale.

**Tunul-obuzier ML-20,
calibrul 152 mm, model 1931/37**

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost în dotarea artileriei sovietice de corp de armată și de armată, și a rămas în înzestrare până la înlocuirea cu tunul M-46, cal. 130 mm, în anul 1954 și cu tunul-obuzier D-20, începând cu anul 1956.

Tunul-obuzier ML-20, calibrul 152 mm, model 1931/37 – vedere din lateral

ML-20 a fost clasificat ca tun-obuzier datorită combinației caracteristicilor comune ce erau obținute printr-un câmp de tragere vertical foarte mare (-2° la 65°), precum și prin folosirea de încărcături de azvârlire diferite, grupate în 13 subîncărcături. Pentru calculul corecțiilor balistice și meteo a fost creat un dispozitiv special numit „*sumator meteobalistic*“, format dintr-o riglă de calcul și tabele antecalulate, sistem ce a fost folosit după război și la alte guri de foc sovietice.

Din cauza greutateii relativ mari, respectiv 7.930 kg, afetul era completat cu un

antetren, împreună fiind tractate de autotractoare șenilate de tip „Voroshilovets“ și „Komintern“. Aceste tractoare erau produse în uzina de locomotive de la Harkov, aceeași care fabrica tancul T 34 și erau echipate cu același motor diesel.

Afetul a primit denumirea 52-L-504 A și este cel folosit de tunul A-19, cal. 122 mm, model 1931/37. Pe timpul transportului, țeava putea fi menținută în poziția normală, caz în care viteza de deplasare era de 4-5 km/h sau putea fi retrasă către înapoi pe suportul de pe fălcele, în acest caz viteza creștea la 20 km/h. Trecerea din poziție de luptă, în poziție de marș și invers se făcea în aproximativ 8-10 minute.

Pentru creșterea vitezei de deplasare în teren accidentat și depășirea unor zone greu accesibile, țeava se putea demonta și transporta pe trăsura port-țeavă.

Țevile erau de două tipuri, monobloc sau cu tub amovibil, dotate cu frână de recul care avea un mic dezavantaj. Pe timpul tragerii, din cauza orificiilor circulare jetul de gaze ridica praful în fața obuzierului.

Elementele care deosebeau obuzierul de alte guri de foc erau cele două echilibroare de dimensiuni mari ce depășeau înălțimea scutului și pe care le întâlneam și la tunul cal. 122 mm, același model.

Închizătorul era de tip șurub, cu dispozitiv contra deschiderii accidentale pe timpul cât obuzierul era încărcat, iar pentru unghiuri de înclinare mari ale țevii, culata avea un dispozitiv pentru ușurarea încărcării.

Pentru tragerile prin ochire directă, ca tun, exista în lot un înălțător optic.

Efectul la obiectiv al muniției era foarte puternic, potențat de greutatea mare a proiectilului exploziv de bază, OF 540 de 43,6 kg.

Proiectilele erau completate cu focoase RGM 2 pentru tragerea percutantă și focoase D 1 U pentru tragerea fuzantă.

Schijele acestui proiectil puteau să străpungă blindaje de 20-30 mm, iar o lovitură directă adesea disloca turela tancurilor germane mijlocii sau le avaria pe cele grele. Deși înălțimea mare nu-l avantaja în lupta antitanc, avea în lotul de muniție și proiectile perforante cu care putea străpunge blindajul tancului german Tiger (între 25 și 120 mm) de la distanța de 1.000 m.

În cel de-al Doilea Război Mondial ML-20 nu a avut rival. Prin comparație, obuzierul german „15 cm sFH 18” avea o bătaie de 13,3 km. Obuzierele germane aveau caracteristici inferioare. ML-20 ieșea de foarte multe ori de sub bătaia artileriei inamice pe care în același timp o putea lovi. Obuzierul „15 cm sFH 40” a fost produs cu defecte, iar modelul „15 cm sFH 42” avea o bătaie mai mică fiind produs în doar 46 de exemplare.

Un obuzier similar era cel francez „Filloux”, cal. 155 mm cu bătaia de 19 km, dar cu greutate foarte mare, de 13 tone. Un obuzier care se apropia de ML-20 era obuzierul „Skoda” care a fost și în dotarea armatei noastre, mai ușor cu 2 tone, dar care avea bătaia cu 2 km mai mică. Obuzierul britanic BL-5,5 inch (140 mm) avea de asemenea bătaia mai mică. Pe data de 2 august 1944, tunul-obuzier cu seria 3.922 a fost prima gură de foc care a lovit teritoriul german în cel de-al Doilea Război Mondial. Proiectilul exploziv OF 540 a rămas în dotare fiind întrebuințat și astăzi.

A fost în înzestrarea tuturor statelor din Tratatul de la Varșovia, în Orientul Apropiat (Siria și Egipt), precum și în dotarea unor state din Asia. Armata finlandeză a capturat un număr de 37 de obuziere și a mai primit 21 de bucăți de la armata germană, pe care le-a modernizat și folosit, inclusiv pentru artileria de coastă, până în anul 2007.

Concluzionând, tunul-obuzier ML-20 a fost una dintre cele mai bune piese de artilerie din cel de-al Doilea Război Mondial. Încercările germanilor de a realiza un model asemănător nu au reușit. Spre exemplu, obuzierul „15 cm K 18” cu bătaia de 24,8 km și greutatea de 12,8 tone, din care s-au construit doar 101 bucăți.

Armata Română l-a achiziționat în anii 1949-1950. În anul 1956 se găseau în dotare, astfel: în rezerva general-strategică la Brigada 32 Tunuri Independentă, unde erau 9 baterii x 4 tun-obuziere în 3 divizioane mixte, împreună cu tunuri cal. 130 mm; la Regiunea militară nr. 3 (echivalentul eșalonului armată care fusese desființat) la

Regimentul 54 Tunuri de la Florești: 2 divizioane x 3 baterii x 4 tunuri-obuziere. Mai erau prevăzute de asemenea la Regimentul 182 Artilerie Lugoj de la Corpul 40 Armată: 3 divizioane x 3 baterii x 4 obuziere, acestea fiind substituite cu obuziere cal. 150 „Skoda”. Totodată, în armata noastră a mai fost în dotare obuzierul autopropulsat ISU 152 care utiliza țeava și muniția tunului obuzier ML-20.

Nu există niciun tun-obuzier de acest tip la Muzeul Militar Național.

Specificații tehnice: calibrul - 152,4 mm; lungimea cu antetren și țeava retrasă - 8.175 mm; înălțimea scutului - 2.270 mm; lățimea - 2345 mm; greutatea pt. marș - 8.070 kg; greutatea pentru luptă - 7.270 kg; greutatea antetrenului - 780 kg; echipaj - 1+8 oameni; greutatea trăsorii port - țeavă - 1312 kg; greutatea proiectil exploziv - 43,6 kg; unghi de tragere orizontal - 58°; unghi de tragere vertical: -2° la +65°; bătaia maximă cu proiectil exploziv -17,4 km; bătaia maximă cu proiectil perforant - 4.000 m.

Tunul A-19, calibrul 122 mm, model 1931/37

A fost realizat în U.R.S.S. de uzinele nr. 172, „Motovilikha”, sub conducerea lui F.F. Petrov, prin amplasarea țevii de la tunul A-19, cal. 122 mm, model 1931 pe afetul obuzierului cal.152 mm model 1937. A intrat în dotarea armatei sovietice, la artileria de corp de armată în anul 1939, fiind produs până în anul 1946. Datorită performanțelor este considerat unul dintre cele mai bune tunuri din cel de-al Doilea Război Mondial, prin bătaia maximă de 20,4 km, fiind superior majorității gurilor de foc.

A fost produs în aproape 2.450 de bucăți, fiind folosit în timpul războiului, precum și o perioadă foarte lungă după aceea la artileria sovietică de corp de armată și armată. A-19 a fost utilizat ca armament principal montat pe tancurile IS-2 și 3, precum și în varianta autopropulsată ISU-122.

Tunul A-19, calibrul 122 mm, model 1931/37

În timpul războiului, un număr de 424 de tunuri model 1931 sau 1937 au fost capturate de către germani și folosite sub denumirea „12,2 cm K.390/2(r)“ (1937) sau „12,2 cm K.390/1(r)“ (1931).

Tunul folosea o gamă largă de muniții: proiectile explozive, perforante, ruptură-beton, chimice, precum și proiectilele obuzierului cal. 122 mm. Tubul cartuș cuprindea încărcătura completă plus 3 subîncărcături. Puterea de pătrundere în blindaj a proiectilului perforant BR 471 era de 130 mm la distanța de 1.000 m la un unghi de incidență de 90°.

La fel ca la modelul ML-20, țeava tunului putea fi retrasă pe afet pentru mărirea vitezei de deplasare de la 4-5 km/h la 20-30 km/h.

A fost în dotarea armatelor țărilor din Tratatul de la Varșovia, dar și în alte țări precum: Finlanda, Iugoslavia, Siria, Egipt. Finlanda a păstrat tunul în dotare până în anul 2007.

În Armata Română a fost în înzestrare la regimentele de artilerie de armată, împreună cu tunurile-obuzier cal.152 mm, începând cu anul 1950.

În prezent, există un exemplar de acest tip la Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană.

Specificații tehnice: calibrul - 122,92 mm; lungimea țevei - 46,3 calibre; lungimea cu antetren și țeava retrasă - 8.725 mm; înălțimea scutului - 2.270 mm; greutatea pentru marș - 7.907 kg; greutatea pentru luptă - 7.117 kg; greutatea proiectilului - 25 kg; echipaj - 1+8 oameni; puterea de pătrundere prin blindaj a proiectilului BR 471B-perforant -120 mm la 1.000 m; unghi de tragere orizontal - 29°; unghi de tragere vertical: -2° la +65°; viteza inițială - 800 m/s; bătaia maximă cu proiectil exploziv -19.8 km.

Obuzierul M-10, calibrul 152 mm, model 1938

Obuzier sovietic proiectat de către biroul condus de către Feodor Petrov și produs la uzinele nr. 172 „Motovilikha“, între anii 1939-1941, pentru dotarea artileriei de nivel divizie.

Obuzierul M-10, calibrul 152 mm, model 1938

Au fost realizate aproximativ 1.500 de obuziere de acest tip, iar aproximativ 340 de țevi au fost construite suplimentar pentru dotarea tancului greu KV-2.

După izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial au apărut unele probleme legate de destinația sa, ceea ce a dus la oprirea producției: era considerat prea greu pentru eșalonul divizie, în condițiile în care lipseau tractoarele grele de artilerie și existau alte priorități de producție. Totodată, bătaia sa mai redusă decât a modelului ML-20 nu permitea distribuirea lui la eșalonul corp de armată.

O parte dintre aceste obuziere au fost capturate de către trupele germane care le-au folosit cu indicativul „15,2 cm sFH 443(r)“.

Comparativ cu obuzierele similare cu care s-a confruntat, M-10 era un obuzier modern, cu o greutate mult mai redusă. Folosea proiectile OF-530, completate cu 8 încărcături care au rămas în dotare și la obuzierele moderne, precum și proiectile cumulative sau ruptură-beton. Proiectilul cumulativ a fost folosit după război și putea penetra blindaje de 250 mm la un unghi de incidență de 90°.

Începând cu anul 1943 a început să fie înlocuit cu obuzierul cal. 152 mm „D-1“, model 1943, dar a rămas în armata sovietică până în anii 1950 când, se pare, că a fost exportat în țările Tratatului de la Varșovia printre care și în România.

În Armata Română, în anul 1954, era în dotare la: divizionul din Centrul de Instrucție al Artileriei, Brigada 74 Obuziere de la Roman, Brigada 189 Obuziere Tecuci, Regimentul 242 Artilerie Brăila și Regimentul 264 Artilerie din Tg. Jiu.

Specificații tehnice: calibrul - 152,4 mm; greutatea pentru marș - 4.550 kg; greutatea

pentru luptă -4.150 kg; greutatea proiectil - 40 kg; regimul de foc - 3-4 pr./min; echipaj - 10 oameni; unghi de tragere orizontal - 50°; unghi de tragere vertical: -1° a +65°; bătaia maximă -12.390 m.

Obuzierul M-30, calibrul 122 mm, model 1938

Obuzier sovietic proiectat de biroul coordonat de către inginerul FF Petrov, de la Uzina „*Motovilikha*” și produs de către Uzinele sovietice nr. 92 Gorky și nr. 9 Sverdlovsk în peste 19.266 exemplare, în perioada 1939-1955.

Destinația obuzierului era artileria de divizie pentru înlocuirea obuzierelor model 1909 și 1910, același calibru care au fost în dotare și în armata română.

Obuzierul M-30, calibrul 122 mm, model 1938

În forma inițială era dotat cu antetrenul universal 52-R-353M ceea ce îl făcea ușor transportabil, inclusiv hipo dar uzual a fost folosit fără antetren. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial în diviziile sovietice erau 2 regimente de artilerie, obuzierul de 122 mm fiind inclus în ambele regimente, mixat cu tunul de 76 mm și respectiv obuzierul de 152 mm, în total 28 de piese. A fost utilizat ca armament principal pentru obuzierul autopropulsat SU-122.

Analizând comparativ puterea de foc și mobilitatea acestui obuzier cu cea a modelului german „*leFH 18/40*”, cal. 105 mm se poate constata că deși obuzierul german avea o bătaie mai mare (12,3 km), M-30 era superior. Puterea explozivă a proiectilului cal. 122 mm era mult mai mare și se putea trage la unghiuri de nivel ridicate (63,5° față de 45°), ceea ce era foarte util împotriva țințelor adăpostite înapoia obstacolelor.

Este de remarcat faptul că, la fel ca și la obuzierul ML-20 s-a urmărit, încă din faza de proiectare, ca acest obuzier să folosească și

muniția obuzierelor cal. 122 mm pe care le-a succedat. Este un mod de a dezvolta artileria, folosit constant de către constructorii sovietici, ceea ce le-a asigurat continuitate și economie de resurse financiare. Aceasta, deoarece valoarea stocului de muniție pentru o piesă în serviciu este mai mare de 30-40 de ori decât valoarea propriu-zisă a gurii de foc. Construcția obuzierului era una clasică: țevă fără frână de gură, închizător tip șurub, înălțător mecanic cu linie de ochire independentă sau semi-independentă (modelele mai noi), lunetă panoramică, muniție cu tub cartuș cu încărcătură variabilă, încărcăturile completă și 1 la 6. A constituit, începând cu anul 1950 obuzierul de bază în armata română, la artileria de divizie (2 divizioane și un divizion de aruncătoare proiectile reactive la regimentul de artilerie al diviziei), până în jurul anilor 1995 când a fost înlocuit cu obuzierul cal. 152 mm, model 1982.

În perioada comunistă a constituit piesa de artilerie etalon ce era folosită pentru determinarea posibilităților de foc ale diferitelor eșaloane și, totodată, piesa pe care o studiau toți absolvenții școlilor de ofițeri, maiștri militari și subofițeri. Încă este folosit și la această dată pentru executarea tragerilor de instrucție în poligoane. Obuzierul era capabil să execute o gamă largă de misiuni datorită muniției diversificate (explozivă, de iluminare, cumulativă, fumigenă, difuzat materiale tipărite), ușurinței în manevrare (2.750 kg) și preciziei foarte bune. Pentru executarea misiunilor la munte avea o tablă de tragere specială.

În cursul anilor 1980 obuzierul a fost modernizat prin înlocuirea trenului de rulare, a sistemului de frânare, dotarea cu un înălțător optic pentru tragerile prin ochire directă și dublarea mecanismului de ochire în înălțime, primind indicativul „M”.

Obuzierul M-30, calibrul 122 mm, model 1938 - modernizat

Pentru tractare s-au folosit autocamioane sovietice, apoi autocamioanele românești SR-114 și DAC 665 T.

În concluzie, M-30 este un obuzier foarte bun care la 60 de ani de la introducerea în dotare în armata română continuă să fie folosit pentru trageri de instrucție și să își demonstreze utilitatea.

Specificații tehnice: calibrul - 121,92 mm; greutatea pt. marș: 2.750 kg; greutatea pentru luptă - 2.700 kg; greutatea proiectil - 21,7 kg; regimul de foc - 6 proiectile/minut; înălțimea - 1.800 mm; echipaj - 7 oameni; unghi de tragere orizontal - 50°; unghi de tragere vertical: -3° la +63,5°; lungimea țevii - 2.800 mm/23 cal.; bătaia maximă cu proiectil exploziv OF 462 - 11,8 km; bătaia cu proiectil cumulativ - 4.000 m.

Tunul antitanc ZiS-2, calibrul 57 mm, model 1943

Este un tun sovietic proiectat de către biroul condus de către V. G. Grabin și realizat de către uzina de armament nr. 92-Gorky în aproximativ 10.000 de exemplare. Numele oficial al fabricii 92 era: „Zavod imenu Stalina” (ZiS-uzina cu numele Stalin).

*Tunul antitanc ZiS-2,
calibrul 57 mm, model 1943*

Era echipat cu un închizător semiautomat de tip „pană”, vertical ceea ce îi permitea să aibă o cadență foarte mare - 25 lovituri pe minut. De la ZiS-2 a fost preluat afetul, scutul și antetrenul pentru tunul ZiS-3. Datorită construcției moderne putea atinge o viteză de 50 km/h pe șosea și 10 km/h în afara drumurilor. Antetrenul îi permitea să fie tractat de 6 cai.

Deși a intrat în producție în anul 1941, a fost retras în favoarea tunurilor cal. 45 mm antitanc și cal. 76,2 mm. La acea dată aceste guri de foc reușeau să ducă lupta cu tancurile germane în condiții foarte bune. După anul 1943 a fost reintrodus în producție odată cu perfecționările aduse tancurilor, ceea ce făcea ca tunul de 45 mm să fie considerat depășit.

A fost montat și pe tractorul șenilat „Komsomoleț” fiind cunoscut ca distrugătorul de tancuri ZiS-30.

A fost în dotarea plutoanelor antitanc de la unitățile de infanterie, precum și la regimentele antitanc din rezerva strategică. Puterea de penetrare în blindaj a proiectilului BR 271 P era de 83 mm, la distanța de 1 km (blindajul dispus sub un unghi de 60 de grade).

În România a fost achiziționat în anul 1950 și introdus la artileria batalionară (2 piese). În anul 1960 erau în organica diviziei de infanterie 27 de tunuri de acest tip. A fost păstrat la trupe până în anii 1975-1977, când a fost înlocuit de tunurile antitanc românești calibrul 100 mm.

Specificații tehnice: calibrul - 57 mm; lungimea țevii - 4.160 mm, 73 cal.; greutatea - 1.250 kg; lungimea tunului - 7,03 m; înălțimea - 1,37 m; greutatea proiectil - 3,16 kg; regimul de foc -25 proiectile/minut; unghi de tragere orizontal - 56°; unghi de tragere vertical: -5° la +25°; viteza inițială - 1.000 m/s; bătaia maximă - 8.400 m.

Tunul ZiS-3, calibrul 76,2 mm, model 1942

Tun sovietic de câmp destinat artileriei de nivel divizie unde a fost în dotare la unul dintre cele 2 regimente mixte împreună cu obuzierul cal. 122 mm. A fost proiectat de către biroul condus de către V. G. Grabin de la Uzina nr. 92 „Iosif Stalin”, din Gorky.

Tunul ZiS-3, calibrul 76,2 mm, model 1942

Este unul dintre cele mai faimoase tunuri care s-au produs de-a lungul istoriei

fiind realizat în aproximativ 103.000 de exemplare.

Deși a preluat de la tunul ZiS-2 afetul și scutul, iar țeava de la modelul F-22USV, totuși era un tun nou. I s-a atașat o frână de gură care a permis reducerea greutateii afetului. Multe piese au fost turnate, ștanțate sau sudate, ceea ce reducea costurile de 2 ori și timpul de producție de 3 ori, față de tunul F-22USV. Echipa condusă de către V.G. Grabin a îmbunătățit tehnologia și a introdus linii de asamblare care permiteau lucrul cu forță de muncă cu calificare redusă, în special tineri care nu fuseseră recrutați de armata roșie, fără rabat de la calitate, ceea ce a asigurat producția lui în cantități mari.

A fost considerat de către autoritățile sovietice, inclusiv de către Stalin ca fiind cel mai bun tun divizionar din lume. Datorită energiei foarte mari la gura țeavii (175 tf) a fost folosit și ca tun antitanc cu proiectil perforant. Apariția tancurilor germane „*Tiger I*” și mai târziu „*Panther*” a făcut ca lupta cu acestea să devină foarte dificilă. Capacitatea de perforare a blindajului cu proiectilul perforant BR-350A era de 55 de mm la 1.000 m, lovitura sub un unghi de 60 de grade.

A fost foarte apreciat pentru calitățile sale: fiabilitate, ușurința în lucrul cu diferitele mecanisme, precizia tragerii. Putea fi operat de către servanți cu o pregătire sumară. Profesorul Wolf (inginer-șef al departamentului artilerie de la Krupp) afirma: „*Tunurile germane sunt cele mai bune din lume cu excepția celor sovietice*” referindu-se la ZiS-3, pe care-l considera „*cea mai ingenioasă armă din istoria artileriei*”.

După cel de-al Doilea Război Mondial a fost în dotarea majorității țărilor Tratatului de la Varșovia, iar ulterior a fost vândut țărilor din lumea a treia.

În România a intrat în dotare încă din anul 1945 când cele două divizii de voluntari „*Tudor Vladimirescu*” și „*Horea, Cloșca și Crișan*” aveau câte o baterie la regimentele de infanterie. Ulterior a fost în dotarea divizionului de artilerie (18 piese) de la toate regimentele de infanterie.

Analizând comparativ acest tun cu tunul românesc „*Reșița*” cal. 75 mm, rezultă următoarele aspecte: energia la gura țeavii - 175 tf față de 235 tf la tunul românesc. Viteza inițială: 745 m/s față de 840-1030 la tunul „*Reșița*”. Unghiul de tragere transversal: 55° față de 70°. Rezultă că, în pofida numărului

mic în care a fost produs, tunul românesc era superior tunului ZiS-3 având calități antitanc mai bune, la o bătaie apropiată fiind folosit în același timp și pentru artileria de câmp. Ceea ce le deosebea era sistemul extraordinar de bine pus la punct al producției care a permis realizarea tunului ZiS-3 în condiții de costuri reduse și cu un randament incredibil în condiții de război.

Specificații tehnice: calibrul - 76,2 mm; lungimea țeavii - 3.200 mm, 42 cal.; greutatea - 1.200 kg; lungimea tunului - 6,095 m; greutatea proiectil O-350 A - 6,2 kg; regimul de foc -25 pr./min; unghi de tragere orizontal - 54°; unghi de tragere vertical: -5° la +37°; viteza inițială - 680m/s; bătaia maximă proiectil perforant - 4.000 m; bătaia maximă proiectil exploziv - 13.290 m.

Tunul antitanc BS-3, calibrul 100 mm, model 1944

Tun sovietic proiectat de echipa V. G. Grabin după tunul naval B-34 și produs în ultima parte a războiului. Era destinat deopotrivă luptei antitanc, precum și sprijinului cu foc al luptei ca tun de câmp.

Tunul antitanc BS-3, calibrul 100 mm, model 1944

Ca tun antitanc putea scoate din luptă orice tanc de la distanța de 1 km. Cu proiectilul BR-412B penetra blindaje de 150 mm la distanța de 1.000 m (unghi de 90°). A fost în dotarea artileriei de corp de armată și la artileria brigăzilor de tancuri sovietice.

În armata română tunul figura, în evidențele din anul 19541, la artileria antitanc din rezerva strategică: Regimentul 99 Antitanc Caracal, Divizionul 1057 Antitanc, Mihai Bravu. La nivelul corpurilor de armată

era prevăzut, dar era substituit cu tunul cal. 105 mm „Schneider” și alte materiale, fiind consemnat în evidențe doar la Regimentul 242 Artilerie de la Brăila, subordonat Corpului 19 Armată²⁸.

Specificații tehnice: calibrul - 100 mm; lungimea țevii - 5.960 mm, 59,6 cal.; greutatea - 3.650 kg; lungimea tunului - 6,095 m; greutatea proiectil exploziv - 15,6 kg; echipaj - 8 oameni; regimul de foc - 8-10 proiectile/minut; unghi de tragere orizontal - 58°; unghi de tragere vertical: -5° la +45°; viteza inițială - 900 m/s; bătaia maximă proiectil exploziv - 20.000 m.

Autotunul SU-76, model 1942

Autotun sovietic destinat sprijinului cu foc al operațiilor forțelor luptătoare realizat în peste 14.000 de exemplare, fiind al doilea cel mai produs blindat după T-34.

Autotunul SU-76, model 1942

A fost obținut prin montarea tunului de 76mm de câmp, ZiS-3, pe șasiul tancului T-70. Întrucât dimensiunile tunului ZiS-3 nu corespundeau cu șasiul, acesta a fost lungit și i s-a adăugat câte un galet pe fiecare parte.

Produs inițial cu o cutie blindată, în anul 1943 s-a renunțat la ea, iar acoperișul compartimentului servanților a fost înlăturat pentru un serviciu la armament mai ușor. Această versiune s-a numit SU-76 M, majoritatea autotunurilor fiind produse în această versiune, până în anul 1945.

SU-76 combina trei roluri: de tun ușor de asalt, tun mobil antitanc și tun pentru tragerile indirecte. În luptele desfășurate s-a dovedit mai puternic chiar decât tancurile ușoare sovietice. În ciuda pericolului reprezentat de armamentul de infanterie și

grenadele de mână, compartimentul deschis permitea echipajului să comunice ușor cu infanteria sprijinită și chiar să-și salveze viața când autotunul era lovit. Era dotat cu stația radio 10-RT ce putea asigura legătura în fonie și telegrafie de pe loc la distanța maximă de 20 km și din mers la distanța de 15 km. Armamentul suplimentar era o mitralieră cal. 7,62 mm tip DT (DTM).

Tunul ZiS-3 îi permitea să angajeze lupta cu orice tip de tanc. Totuși, tancul Panther nu putea fi scos din luptă decât din flanc, iar tancul Tiger era invulnerabil. Putea fi folosit în terenuri inundate și mlăștinoase cu sprijin minim din partea geniștilor.

Grosimea blindajului era de 35 mm în față și 16 mm lateral.

În armata română a fost introdus odată cu schimbarea armamentului din anii 1949-1950. Inițial a dotat Regimentul 10 Autotunuri de la Târgoviște, iar ulterior a fost în dotarea bateriei de autotunuri de la regimentele de infanterie (6 piese) alături de un divizion de tunuri ZiS-3.

Specificații tehnice: lungimea - 4.965 mm; lățimea - 2,73 m; înălțimea - 2,17 m; greutatea - 10,5 t; echipaj - 4 oameni; regimul de foc - 5-6 proiectile/minut; viteza pe drum denivelat - 20 km/h; urcă pante maxime de 30°; trece pante transversale de - 35°; motor - SR 211, benzină, 140 CP; raza de acțiune - 206 km; armament - tun ZiS-3, cal. 76,2 mm; mitralieră cal. 7,62 mm DT (DTM).

Autotunul SU-100, model 1944

Autotun sovietic construit pe șasiul tancului T-34 la uzina de mașini grele din Ecaterinburg. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a devenit cel mai bun tun autopropulsat din lume capabil să străpungă blindaje de 125 mm de la distanța de 2 km.

Autotunul SU-100, model 1944

²⁸ Colectiv, 165 de ani de existență a Artileriei Române Moderne, Editura C.T.E.A., București, 2008 pp. 417-419.

Penetra blindajul de 85 mm al tancului german Panther de la 1,5 km. Era echipat cu motorul diesel „V-2-34M” cu 12 cilindri, fără compresor, cu injecție directă și răcire cu apă (580 CP).

Era echipat cu tunul cal. 100 mm, tip D-10S care a fost montat mai târziu pe tancul T-55. A fost retras din armata sovietică în anul 1957 și vândut în diferite țări.

În armata română, în anul 1968 era în dotarea divizionului antitanc din organica diviziilor mecanizate și la bateria antitanc (4 piese) din divizia de tancuri.

Specificații tehnice: greutatea - 31,6 t; lungimea - 8,3 m; lățimea - 3,0 m; înălțimea - 2,7 m; echipaj - 4 oameni; regimul de foc - 2-3 proiectile/minut; blindajul la partea din față - 75 mm; consumul pe șosea - 200-270 l/100 km; consum drum de țară - 350 l/100 km; viteza maximă - 40 km/h; urcă pante maxime de - 30°; trece vaduri adânci de - 1,3 m; raza de acțiune - 300 km; bătaia maximă cu proiectil perforant - 4 km; bătaia max. cu proiectil exploziv - 16,8 km.

Tunul D-44, calibrul 85 mm, model 1944

Tun divizionar de câmp folosit după cel de-al Doilea Război Mondial pentru înlocuirea modelului ZiS-3, cal. 76 mm. A fost produs la Uzina nr. 9 „Uralmaș” între anii 1945 -1953.

Tunul avea calități antitanc foarte bune potențate de folosirea proiectilului cumulativ BK-2M cu care putea străpunge blindaje de 300 mm. În acest sens ducea lupta cu succes împotriva tancurilor și transportoarelor blindate prin trageri prin ochire directă, dar și prin trageri indirecte cu proiectilul exploziv O-365K ce avea o greutate de 9,5 kg.

Tunul D-44, calibrul 85 mm, model 1944

Folosea următoarele tipuri de proiectile: exploziv, perforant-trasor, perforant-trasor subcalibru și cumulativ.

În armata română a fost achiziționat după anul 1950, în anul 1954 fiind materialul de bază din înzestrarea diviziunilor antitanc ale corpurilor de armată și împreună cu tunurile cal. 57 mm la diviziunile antitanc ale diviziilor. Totodată a fost în înzestrarea regimentelor de artilerie de divizie împreună cu obuzierul cal. 122 mm sau aruncătorul cal. 120 mm.

Specificații tehnice: calibrul - 85 mm; lungimea țeavii- 55 cal.; lungimea tunului - 8.340 mm; greutatea- 1.725 kg; viteza inițială- 1.030 m/s; echipaj - 8 oameni; regimul de foc - 22 pr./min; unghi de tragere orizontal - 54°; unghi de tragere vertical: -7° la +35°; bătaia maximă cu proiectil exploziv - 15.650 m.

Tunul antitanc D-48, calibrul 85 mm, model 1948

Tunul antitanc D-48, calibrul 85 mm, model 1948

Tun antitanc dezvoltat după cel de-al Doilea Război Mondial de către industria sovietică. A fost proiectat de biroul condus de către FF Petrov și produs la Uzina nr. 75 din Iurga, începând cu anul 1953. A preluat afetul de la tunul divizionar cal. 85 mm și blocul închizător de la tunul BS-3.

În armata română era completat cu următoarele proiectile: exploziv OF-372 și perforant-trasor BR-372. Distanța loviturii directe pentru obiective cu înălțimea de 2 metri la ambele proiectile era de 1.200 m. Caracteristic pentru acest tun este țeava de 6.290 mm, adică de 74 de calibre. Conform aprecierilor noastre este tunul cu cea mai lungă țeavă, raportată la calibru care a fost în dotarea artileriei române.

Roțile tunului erau preluate de la camionul ZIS și erau umplute cu cauciuc

buretos. Pentru trecerea tunului din poziția de marș în poziția de luptă erau necesare 1,5-2 minute.

A fost în producție până în anul 1957 fiind produse 819 bucăți. Elemente ale tunului D-48 au fost utilizate pentru producerea primului tun antitanc din lume cu țevă lisă, T-12 (2A19), în anul 1958.

Calitățile antitanc ale tunului erau foarte bune. Puterea de pătrundere în blindaj a proiectilului perforant BR-372 era de 120 mm la distanța de 2.000 m (unghi de incidență de 60°).

Specificații tehnice: calibrul- 85 mm; lungimea tunului - 9.195 mm; greutatea pentru marș-2.400 kg; înălțimea - 1.475 mm; greutatea proiectilului exploziv- 9,66 kg; viteza inițială - 1.040 m/s; regimul de foc- 15 proiectile/minut; unghi de tragere orizontal- 54°; unghi de tragere vertical-6° la +35°; bătaia maximă cu proiectil exploziv-18.970 m.

Tunul fără recul B-11 (RG107), calibrul 107 mm, model 1954

Tunul fără recul B-11 (RG107), calibrul 107 mm, model 1954

Este un tun cu țevă lisă produs în U.R.S.S., având dublă destinație: tun de câmp și tun antitanc. Greutatea redusă îi permitea să

fie tractat, de la gura țevii, cu autoturisme de tip GAZ.

Era completat cu două proiectile cu mișcare lentă de rotație și aripioare. Ca tun de câmp folosea proiectilul exploziv O-883A cu greutatea de 8,5 kg. Greutatea loviturii:13,6 kg.

Proiectilul antitanc era de tip cumulativ, denumit BK-883 și avea greutatea de 7,5 kg. Greutatea loviturii completată cu focosul GK-2 era de 12,5 kg.

Se remarca prin calități antitanc foarte bune. Puterea de pătrundere în blindaj a proiectilului BK-883 era de 380 mm la distanța maximă de 1400 m.

În România, în anul 1954 era în dotare în divizia de infanterie, la artileria regimentară ce era compusă dintr-o baterie de aruncătoare cal. 120 mm și o baterie de tunuri fără recul cal. 107, ambele de câte 4 tunuri. La divizia mecanizată era în dotarea artileriei batalionare, în bateria antitanc: un pluton de 2 piese, alături de tunuri fără recul de 82 mm și tunuri de 57 mm (câte un pluton de 2 piese). A mai fost în dotarea bateriilor antitanc de la nivelul diviziilor 89 și 93 infanterie (6 piese).

Specificații tehnice: calibrul - 107 mm; greutatea - 305 kg; lungimea - 3.560 mm; lungimea țevii- 3.383 mm; echipaj - 5 oameni; unghi de tragere orizontal - 70°; unghi de tragere vertical - 10° la + 45°; viteza inițială - 375 m/s; regimul de foc - 6 proiectile/minut; înălțimea - 1,19 m; bătaia maximă cu proiectil exploziv- 6.650 m.

Tunul fără recul B-10, calibrul 82 mm, model 1954

Cunoscut și ca RG-82 a fost produs în U.R.S.S. pentru înlocuirea modelului SPG-82. În armata roșie a fost în dotare în perioada 1954-1960 fiind succedat de către modelul de 73 mm SPG-9 (AG-9).

Era dotat cu țevă lisă, un tren ruloare cu două roți ce putea fi detașat și un afet tripod pentru tragere. La partea din față a țevii erau dispuse două mânere cu ajutorul cărora tunul putea fi transportat de către servanți pe distanțe mici și o roată mai mică pentru a preveni deteriorarea țevii pe timpul deplasării.

Putea executa misiuni antitanc cu ajutorul proiectilului cumulativ BK-881 și misiuni de sprijin cu foc cu proiectilul exploziv O-881A, până la distanța maximă de 4.500 m.

La începutul anilor 1960 a fost în dotare la artileria batalioanelor de infanterie române, unde, în organica bateriei antitanc exista un pluton de tunuri fără recul cal. 82 mm, alături de un pluton de tunuri cal. 57 mm (2 piese) și un pluton mitraliere antiaeriene.

Tunul fără recul B-10, calibrul 82 mm, model 1954

Pentru transport în terenuri grele, mai ales de către trupele de vânători de munte tunul fără recul de 82 mm se samariza pe patru cai. Pe samarul nr. 1 se transporta: tunul propriu-zis, lada cu piese de schimb și accesorii pentru tun, înălțătorul cu dispozitivul de iluminare și acumulatorii.

Pe samarele nr. 2, 3 și 4 se transportau muniția, lopețile, târnăcopul, fierăstrăul, toporul și lanterna cu acumulatori.

În vederea fixării pe samar, tunul se demonta în trei părți: țeava propriu-zisă, culata cu închizătorul și afetul care se fixa în cadrul respectiv.

A fost înlocuit cu tunul fără recul tip AG-9, calibrul 73 mm care are caracteristici tehnice superioare.

Specificații tehnice: calibrul- 82 mm; lungimea tunului - 1.850 mm; lungimea țevii - 1.660 mm; echipaj - 4 oameni; greutatea proiectilului exploziv 3,9 kg; viteza inițială - 320 m/s; regimul de foc- 6 proiectile/minut; greutatea cu roți - 85 kg; unghi de tragere vertical -20° la +35°; bătaia maximă cu proiectil exploziv-4.500 m.

Obuzierul-tun autopropulsat ISU-152, model 1943 (T-152)

Acesta este un obuzier-tun autopropulsat, blindat - sovietic, realizat în Uzinele Kirov din Leningrad. Armamentul principal era tunul obuzier ML-20 cu o țevă lungă de 4,2 m (27.9 calibre) completat cu o mitralieră antiaeriană cal. 12,7 mm tip DȘK (300 cartușe). Variantele apărute mai târziu au avut o țevă de 4,9 m (32.3 calibre). Folosea

turela tancului IS-1, ulterior IS-2 (Iosif Stalin) care avea un blindaj de 90 mm la partea frontal-inferioară. Blindajul în jurul țevii era de 320 mm.

Obuzierul-tun autopropulsat ISU-152, model 1943 (T-152)

Motorul obuzierului-tun era diesel, de tipul V-2IS sau V-54K (la modelul SU-152K) cu puterea de 520 CP. Suspensia celor 12 galeți era tip bară de torsiune.

Toate trapele aveau periscope telescopice de tip ST-10. Echipajul comunica printr-un interfon de tip TPU-4-BisF, iar pentru legătura cu exteriorul exista o stație radio de tipul 10R sau 10RK.

ISU-152 putea îndeplini următoarele funcții: artilerie grea de asalt, vânător (distrugător) de tancuri și obuzier-tun autopropulsat. În fiecare dintre aceste ipostaze autotunul performa la nivel superior.

Pentru tragerile indirecte, pe lângă muniția explozivă de 43,56 kg folosea proiectilul G-545, ruptură-beton cu greutatea de 56 de kg, foarte eficient împotriva lucrărilor de fortificații.

În perioada 1943-1945 a acționat în cadrul a aproximativ 53 de regimente grele de artilerie organizate pe 4 baterii a câte 5 obuziere autopropulsate și obuzierul comandantului, în total 21 de piese la un regiment.

Ca tun greu de asalt acționa, de regulă, însoțit de infanterie de protecție. Ca vânător de tancuri, deși nu a fost proiectat pentru acest rol, putea scoate din luptă orice tanc german: „Panther“, „Tiger“ sau chiar „Elephant“. Proiectilele explozive aveau ca efect dislocarea turelei acestor tancuri.

Ca obuzier-tun autopropulsat era foarte util având în vedere mobilitatea și puterea de foc ridicată. Avea inconvenientul unei rezerve mici de proiectile (20 de lovituri, 13 explozive și 7 perforante), iar reîncărcarea se executa greu având în vedere înălțimea mare a turelei, în aproximativ 40 minute.

Se estimează că, până în anul 1947 au fost construite în total 3.242 de ISU-152, incluzând variantele K și M.

În armata română au fost în dotare în organica divizioanelor de artilerie de la cele 3 divizii de tancuri: Diviziile 6, 7 și 57 Tancuri.

Specificații tehnice: greutatea- 47,2 t; lungimea- 9.180 mm; lățimea- 3.070 mm; înălțimea- 2.480 mm; echipaj- 4 sau 5 oameni; combustibil-motorină; capacitatea rezervoarelor - 560 l; raza de acțiune -120 km; viteza - 37 km/h, drum; 20 km/h, camp raport putere/greutate-11 cp/tonă; proiectile - OF-540, exploziv; BR-540, perforant (115 mm la 1 km); G-530, 545 ruptură-beton.

Aruncătorul MT-13, calibrul 160 mm, model 1943

Este aruncătorul cu cel mai mare calibrul, utilizat de forțele sovietice în cel de-al Doilea Război Mondial. În timpul războiului a acționat în cadrul unor brigăzi sovietice dotate cu 32 de aruncătoare (4 divizioane a câte 8 aruncătoare).

Se remarcă prin sistemul ingenios de încărcare a bombei, pe la culată, realizat prin bascularea leagănului cu țeava către înainte. În ciuda calibrului mare, aruncătorul avea o construcție clasică. Având în vedere șocul mare rezultat în urma tragerii era dotat cu un sistem de atenuare a reculului. Transportul se executa prin tractarea cu ajutorul ochiului de împerechere dispus la gura țevii. Acesta se înlătura pe timpul tragerii.

Aruncătorul MT-13, calibrul 160 mm, model 1943

Câteva date constructive: înălțimea țevii la înclinarea de 80° - 3,5 m; lungimea-3.985 mm. Bătaia minimă era de 630 m.

În armata română a fost achiziționat în anii 1949-1950 și a dotat un divizion de aruncătoare mixt (160 și 240 mm) din Brigada 74 Artilerie Roman, ulterior în subunități din Brigada 17 Artilerie Bârlad, ambele aflate în Rezerva general strategică.

Specificații tehnice: calibrul- 160 mm; greutatea pentru luptă- 1.170 kg; lungimea

țevii- 3.030 mm; regimul de foc - 3 proiectile/minut; câmp de tragere vertical- +45° la +80°; câmp de tragere orizontal- 25°; greutatea bombei f-852 - 40,8 kg; viteza inițială - 245 m/s; bătaia maximă - 5.150 m.

Aruncătorul M-240, calibrul 240 mm, model 1950

Este cea mai mare gură de foc care a fost în dotarea artileriei române în istoria de 167 de ani. Aruncătorul de proveniență sovietică a fost văzut în public prima dată în anul 1953, și este încă în dotare în țări precum Bulgaria, Ungaria, China, India etc.

În Uniunea Sovietică a fost înlocuit, în anul 1975, cu varianta autopropulsată 2S4 „Tulpan” care folosește și proiectile cu bătaie extinsă de 20 km.

Se compune dintr-o țeavă cu închizător dispusă pe un afet cu sistem de atenuare a reculului cu arc, pentru protejarea aparatelor de ochire și evitarea afundării în pământ a plăcii de bază. Placa de bază are greutatea de 685 de kg. Aparatele de ochire se transportă separat și se montează înainte de tragere. Mecanismele de ochire în direcție și în înălțime sunt așezate pe partea stângă.

M-240 era tractat în perioada de început a introducerii în dotare cu autotractoare sovietice AT-P, AT-L sau AT-S care transportau și echipajul de 11 oameni. Un alt autovehicul transportă muniția.

După ajungerea aruncătorului în poziția de tragere, care trebuie să fie aleasă într-un teren cu sol tare, se execută decuplarea de la autotractor și înlăturarea ochiului de împerechere care cântărește 65 de kg. Trecerea în poziție de luptă durează aproximativ 25 de minute.

Aruncătorul M-240, calibrul 240mm, model 1950

Bomba aruncătorului F-864 cântărește 130,7 kg, din care 34 reprezintă greutatea încărcăturii de trotil și măsoară 1,6 metri. Pentru încărcare, țeava este rabatată în poziție orizontală cu închizătorul deschis. Operația se execută de către 5 oameni, astfel: bomba este adusă pe un cărucior lângă țeavă, iar apoi este ridicată cu doi clești metalici care se fixează pe corpul bombei, fiecare mânduit de câte doi oameni. Cei patru militari ridică apoi bomba de 130 kg până la înălțimea umerilor, o așază pe suportul de ușurarea încărcării, iar cel de-al cincilea militar o împinge în țeavă. Regimul de foc: un proiectil pe minut.

În armata română a fost adus, probabil, în anii 1950 și a fost în dotare până în anii 1995. Era cuprins în evidențe, în anii 1960, la un divizion de aruncătoare mixt (160 și 240 mm) din Brigada 74 Artilerie Roman și la Brigada 175 Artilerie Galați (un divizion cu 12 aruncătoare), ambele din Rezerva general strategică (a comandantului suprem). Ulterior a fost în dotare și la Brigada 17 Artilerie Bârlad.

Specificații tehnice: calibrul - 240 mm; greutatea pentru luptă- 3.610 kg; greutatea pentru mișcare - 4.230 kg; lungimea țevii- 5.340 mm; înălțimea în poziție de marș- 2.120 mm; câmp de tragere vertical- +45° la +80°; câmp de tragere orizontal - 25°; greutatea bombei - 130,7 kg; bătaia maximă - 9.700 m.

Aruncătorul de Proiectile Reactive R 2, calibrul 130 mm

Aruncătorul de proiectile reactive calibrul 130 mm era de origine cehoslovacă și a intrat în dotare în perioada 1949-1950. Era dispus pe un autocamion ZIS-151 cu 3 punți motoare.

Avea un pachet de 32 de tuburi de lansare rachete dispus pe o platformă în care se găseau, ca muniție de rezervă 66 de rachete. Greutatea aruncătorului cu toate cele 98 de rachete era de 10.330 kg, iar numai cu rezerva (66) de 9.700 kg.

Cabina autovehiculului avea construcția proiectată să reziste la șocul produs de lansarea rachetelor. Pe direcția ei se putea executa tragerea sub un unghi de minimum 6 grade. Timpul mediu pentru tragerea unei salve era de 12,4 secunde. Viteza de deplasare în teren accidentat era de 10 km/h, iar pe drum, de 40 km/h.

Aruncătorul de Proiectile Reactive R 2, calibrul 130 mm

În anul 1954 era în dotare la câte un divizion de 12 aruncătoare la Brigada 74 Obuziere Roman, și Brigada 175 Aruncătoare Galați.

Specificații tehnice: calibrul- 130 mm; greutatea fără muniție - 7.575 kg; lungimea aruncătorului - 7.000 mm; lățimea - 2.380 mm; înălțimea în poziție de marș - 2.180 mm; rachete - ORNNG cu focos NZ-60.

Date despre rachetă: greutatea - 24 kg; viteza inițială - 420 m/s; lungimea - 815 mm; timp de ardere, motor cu 8 ajutaje - 0,67 s; câmp de tragere vertical - +0° la +50°; câmp de tragere orizontal - stânga/dreapta 120°; bătaia maximă - 8.200 m.

Aruncătorul de Proiectile Reactive BM-21 „GRAD”, calibrul 122 mm

BM-21 „GRAD“ - în traducere „Grindina“ este cel mai răspândit lansator multiplu de rachete din lume fiind un element din complexul de rachete 9K51, fabricat în anul 1964. Din complex mai făceau parte: punctul de comandă, mașinile de transport și reîncărcare 9T254, mașina de legare topogeodezică etc.

Aruncătorul de Proiectile Reactive BM-21 „GRAD”, calibrul 122 mm

În dotare în peste 60 de țări sau fabricat sub licență, lansatorul propriu-zis este dispus pe excelentul autocamion sovietic, standard, URAL 375 D sub forma unui pachet de

ghidaje de 4 rânduri a 10 tuburi, în total 40 de tuburi. Varianta românească folosea camioane URAL 375 E echipate cu motoare V 8, pe benzină, de 180 cai putere. Viteza maximă pe drum: 75 km/h, iar raza de acțiune: 750 km. Trebuie subliniate calitățile deosebite ale autocamionului URAL 375, care la data introducerii în dotare era unul dintre cele mai moderne. Acesta avea tracțiune pe toate cele 6 roți și sistem de umflare din mers, era capabil să treacă vaduri adânci de 1,5 m și să traverseze zone greu accesibile prin modificarea presiunii din pneuri.

BM-21 poate lansa rachetele din cabină cu ajutorul dispozitivului de dare a focului 9V170 sau de la distanță, printr-un sistem de control folosind un cablu cu lungimea de 64 de metri. Cele 40 de rachete se pot lansa la interval de 0,5 secunde, iar cei 5 servanți pot reîncărca manual lansatorul în aproximativ 10 minute.

Tuburile de lansare asigură o mișcare lentă de rotație la plecarea rachetei, iar aceasta este menținută pe traiectorie datorită blocului stabilizator cu ampenaj. Timpul necesar pentru deschiderea focului, stabilit de constructor este în jur de 3 minute, iar timpul de părăsire a poziției, după tragere, de 2 minute. Unghiul minim de tragere pe direcția cabinei este de 11°.

În Rusia, începând din anul 2003 a fost dezvoltată o variantă perfecționată de lansator, denumit BM-21-1, montat pe șasiul camionului ZIL-4230 fiind echipat cu sistem de poziționare prin satelit și capabil să lanseze rachete calibrul 122 mm cu bătaia maximă de 40 km.

În armata română a fost introdus în dotare la sfârșitul anilor 1960 la regimentele de artilerie de divizie, care, pe lângă 2 divizioane de obuziere calibrul 122 mm aveau în organică și un divizion de aruncătoare de proiectile reactive, 122 mm cu 18 lansatoare.

Specificații tehnice: calibrul - 122,4 mm; greutatea cu servanți și muniție - 13,7 t; greutatea fără servanți și muniție - 10,8 t; lungimea aruncătorului - 7.350 mm; lățimea pentru mișcare - 3.010 mm; înălțimea în poziție de marș - 3.090 mm; câmp de tragere vertical - +0° la +55°; câmp de tragere orizontal - stânga 105°/dreapta 70°; greutatea rachetei M 21-OF- 66 kg; bătaia maximă - 20,4 km.

Complexul de rachete antitanc dirijate (R.A.D.) „ȘMEL”

Este primul complex de rachete antitanc din Tratatul de la Varșovia produs în anul 1960 la fabrica din Kolomna, U.R.S.S. Denumirea rusească „Șmel” se traduce „bondarul”, însă în nomenclatorul NATO este cunoscut ca sistemul AT-1 „Snapper”. Lansatorul era montat pe autoturismul GAZ-69, avea indicativul 2 P-26 și utiliza racheta cu încărcătură cumulativă, dirijată prin fir 3M6. Această rachetă era capabilă să străpungă blindaje groase de 300 mm la distanța de 2 km. Era ușor de recunoscut datorită ampenajului mare și vârfului ascuțit.

Dezvoltată în numai 2 ani, în perioada 1958-1960, racheta era menită să suplinească lipsa de precizie și eficacitate a tunurilor, la distanțe peste 1,5 km. Racheta avea o viteză medie scăzută, de aproape 110 m/s ceea ce făcea ca durata de traiect la distanța maximă de 2 km să fie de 20 secunde. În ciuda acestui fapt și a abilității pe care trebuiau să o dețină operatorii, care foloseau un sistem tip „joystick”, sistemul a însemnat un progres deosebit în lupta antitanc. Autoturismul GAZ-69 transporta 4 rachete cu sistemele de ghidare aferente, avea greutatea de 2.370 kg și lungimea de 3,85 m. Operatorul putea dirija și de la o distanță de 30 de metri de instalație. Deși a fost arătat în public prima dată în anul 1963, instalația 2 P-26 a fost achiziționată în armata română în anii 1961-1962.

Complexul de rachete antitanc dirijate (R.A.D.) „ȘMEL”

În anul 1964 a fost produsă o instalație de lansare nouă, denumită 2 P-27, la care sistemele de lansare și dirijare erau dispuse pe autovehiculul blindat BRDM-1. Aceasta transporta și lansa doar 3 rachete. Datele de gabarit: greutatea de 5,85 tone și lungimea de 5,7 m. BRDM-1 se putea deplasa pe apă cu viteze de 8-9 km/h. La ambele instalații de lansare echipajul era compus din operatorul la sistemul de dirijare și șoferul.

Merită a fi subliniat aici contribuția deosebită a unor ofițeri din Comandamentul Artileriei și Centrul de Instrucție pentru Artilerie Ploiești în achiziționarea și instruirea pe linia tehnicii R.A.D.: Col. ing. Ciocoiu Nicolae, Col. ing. Wolf Sergiu, Col. Toma Vasile, Maiștrii militari Parpalea Eugen, Țipău Petre și Pintilie Ion.

Specificații tehnice: diametrul - 136 mm; diametrul aripilor - 750 mm; lungimea - 1150 mm; greutatea rachetei - 24,5 kg; distanța maximă de tragere - 2 km; distanța minimă de tragere - 600 m; puterea de perforare a blindajului, la unghi de incidență de 90°/60° - 300 mm, respectiv 150 mm.

Complexul de rachete operativ-tactice R-11, model 1957

Complexul R-11 este un sistem balistic sol-sol, cu rază scurtă de acțiune care folosea ca vectori de lovire rachetele cu combustibil lichid 8A61 și 8K11. Este cunoscut în terminologia NATO sub denumirea *SCUD-A*, iar în sistemul DIA ca *SS-1b*. Prima rachetă a fost proiectată, în anul 1953, de către biroul SKB-385, condus de către Viktor Makeyev și realizată la uzinele de rachete Zlatoist din sudul Rusiei. Era inspirată după racheta germană V-2, dar folosea un motor pe bază de carburant (cherosen) și oxidant (acid nitric), iar dimensiunile erau la jumătate.

Racheta 8A61 a fost prima rachetă balistică sovietică ce folosea carburant lichid ce putea fi păstrat în depozitare o perioadă mare și avea bătaia de 130 km. Racheta 8K11 avea bătaia maximă de 170 km, sistem de dirijare autonom și a fost folosită, atât în URSS cât și în România, până în anul 1978. Ochirea rachetei se făcea prin aducerea stabilizatoarelor 1-3 în planul de tragere cu o precizie de 1 minut (60 de secunde sexazecimale). Se utilizau pentru aceasta aparatele de ochire și busola giroscopică. Pregătirea lansării dura în jur de 90 minute.

Lansarea rachetei era verticală, iar din momentul plecării de pe masa de lansare începea funcționarea sistemului de dirijare care era de tip inerțial. Acesta se baza pe un calculator electromecanic pe bază de relee electrice și pe 4 sisteme inerțiale dotate cu giroscopice care măsurau: viteza rachetei, abaterea în direcție, abaterea laterală și unghiul de înclinare în zbor.

Abaterile măsurate erau centralizate și însumate în aparatul central de calcul, pe

componente xyz și viteza reală față de cea programată pentru a atinge ținta. Calculatorul determina corecțiile pe care le transmitea sub forma unor semnale electrice la 4 cârme de grafit ce funcționau în jetul de gaze al motorului rachetă și corectau permanent poziția rachetei în spațiu.

Durata de funcționare a motorului rachetă era variabilă și depindea de viteza atinsă, corespunzător condițiilor meteo și balistice: presiunea, temperatura și umiditatea aerului, viteza și direcția vântului, rotația pământului etc. astfel încât să poată fi atinsă ținta, la distanța programată de tragere.

Din complexul R-11 (cunoscut și ca R-175), în afara instalațiilor de lansare mai făceau parte: mașini pentru verificarea aparatului de dirijare, mașini de alimentare cu oxidant și carburant, mașini de transport rachete, macarale, compresoare pentru alimentarea cu aer, autospeciale pentru transportul componentei de luptă (care putea fi nucleară), autospeciale de stins incendiile etc.

Complexul R-11 este primul sistem de rachete sol-sol cu bătaie mare (170 de km) care a intrat în dotare în armata română fiind elementul principal care a schimbat profund principiile și modul de întrebuințare a Forțelor Terestre la nivel operativ-tactic.

Complexul de rachete operativ-tactice R-11, model 1957

Având în vedere că rachetele puteau folosi componente cu încărcătură explozivă, nucleară (50 de kilotone) sau chimică, instrucția și aplicațiile de la marile unități întrunite, divizie și armată, precum și procesul de învățământ din Academia Militară au fost adaptate acestor posibilități.

Instalația de lansare era dispusă pe șasiul tancului IS-3 și avea indicativul 8U218. În total s-au achiziționat 13 instalații de lansare, astfel: 6 la Brigada 32 Artilerie Tecuci (înființată în anul 1961), 6 instalații la Brigada 37 Artilerie Ineu (înființată în anul 1962) și o instalație la Centrul de Instrucție Rachete de la Ploiești.

Deși, inițial, cele două brigăzi de rachete au fost în subordinea nemijlocită a Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, începând cu anul 1964, acestea au fost integrate în organica Armatelor a 2-a și a 3-a, constituind principalul element de lovire la dispoziția comandantului de armată din Forțele Terestre.

La procesul de achiziție a complexului R-11 au participat ofițeri din Comandamentul Artileriei Forțelor Armate. Aceștia, împreună cu ofițerii care au încadrat unitățile de rachete au urmat cursuri de formare la Centrul de Instrucție Rachete de la Leningrad (ofițerii de comandă) și la Academia de Rachete de la Penza (ofițerii ingineri).

Specificații tehnice ale rachetei 8K11: diametrul - 880 mm; diametrul aripilor - 1,82 m; lungimea - 10,25 m; greutatea rachetei - 4.660 kg; instalația de lansare - 8U218; combustibil - kerosen și acid nitric; greutatea componentei de luptă - 950 kg; bătaia minimă - 60 km; bătaia maximă - 170 km.

Complexul de rachete tactice 2 K-6 „LUNA” („FROG”)

Este un complex sovietic de rachete balistice fără sistem de dirijare (*Free Rocket Over the Ground*), în terminologia Departamentului Apărării al SUA având indicativul „FROG”.

Primul exemplar din această serie a intrat în dotare în anul 1957. Au urmat, apoi, seriile FROG-2,3,4 și 5, până în anul 1964. Instalația de lansare era construită pe șasiul tancului PT-76.

Complexul de rachete tactice 2 K-6 „LUNA” („FROG”)

În armata română au fost achiziționate în anul 1962 instalații de lansare de tip 2 P-16 corespunzătoare complexului „Frog-3”. Acestea erau completate cu rachete 3 R-9, LUNA-1 și 3 R-10, LUNA-2. Rachetele puteau să aibă componentă de luptă explozivă, nucleară, chimică sau de instrucție. În armata română au fost numai componente explozive și de instrucție. În anul 1962 s-au constituit 3 divizioane de rachete tactice: Divizioanele 113 și 151 la Ploiești și Divizionul 180 la Craiova, fiecare având câte 2 baterii a câte o instalație de lansare. Aceste unități erau subordonate comandanților diviziilor mecanizate și constituiau mijloace puternice de foc, de nivel tactic, în compunerea Forțelor Terestre.

Specificații tehnice ale rachetei 3R9: indicativ rachetă explozivă - 9M21F; diametrul - 0,4 m; diametrul aripilor - 0,61 m; lungimea - 10,49 m; greutatea rachetei - 2.249 kg; combustibil - solid; greutatea componentei de luptă - 450 kg; bătaia minimă - 15 km; bătaia maximă - 55 km.

Complexul de rachete tactice 9K-52, „LUNA M” („FROG-7”)

Complexul de rachete tactice 9 K-52, „LUNA M” („FROG-7”)

Complexul de rachete balistice 9K-52 „LUNA M“ a fost produs în Uniunea Sovietică, în anul 1965. Este o variantă perfecționată a complexului 2 K-6, dar care a fost amplasat pe o instalație de lansare pe pneuri, 8x8, de tip ZIL-135. Sistemul a fost în dotare în armata română în perioada 1982-1998 și este încă folosit de unele țări precum: Belarus, Cuba, Egipt, Iordania etc. Racheta 3R9 a fost modernizată și a primit indicativul 9M21, urmat de literele corespunzătoare tipului componentei: F-explozivă, B-nucleară, G-chimică, D-propagandă, E-submuniții, Ye-instrucție. Deși nu au înregistrat o modernizare, în sensul dotării cu sistem de dirijare, bătaia maximă a rachetelor a fost mărită la 68, respectiv 70 de km. Instalația de lansare cu indicativul 9P-113 poate transporta o singură rachetă și a fost dotată cu macara pentru reîncărcare. Pentru reprovizionare, în cadrul sistemului a fost introdusă o mașină de transport la fiecare baterie, cu indicativul 9T29 și capacitatea de 3 rachete.

Deși s-a urmărit în principal creșterea preciziei tragerii, acest lucru nu a fost posibil cu tehnologia anilor 1960. Împrăștierea la distanța maximă a rămas în jur de 400-600 m.

Abia în anul 1976 s-a reușit, cu sistemul „OTR-21 Tochka“ din complexul 9K79 (SS-21 „Scarab C“), cel care a succedat complexul FROG, să se atingă raze de împrăștiere de 95 m, prin utilizarea tehnologiei GLONASS (satelit).

Trebuie subliniat faptul că în România s-au achiziționat, în anul 1982, sisteme FROG-7 pentru 6 divizioane de rachete tactice, din organica a 6 divizii mecanizate. Disponibilitatea teritorială era următoarea: Basarabi, Brăila, Ploiești, Craiova, Lugoj și Oradea.

Fiecare divizion era organizat pe 3 baterii a câte 2 sau 3 instalații de lansare 9 P-113.

Specificații tehnice - instalația de lansare 9P-113: lungimea - 10.690 mm; lățimea - 2.800 mm; înălțimea cu rachetă - 3.550 mm; raza de acțiune - 650 km; greutatea cu rachetă și echipaj - 19 tone; timp de încărcare a rachetei pe ghidaj folosind macaraua - 7-10 min.; rachete transportate și lansate - 1 buc.

Specificații tehnice - racheta tactică 9M21: destinație- lovirea mijloacelor de atac nuclear și concentrărilor de trupe; viteza de zbor - 1.100 m/s; greutatea la start - 2.450 kg; componenta de luptă nucleară - 9N18B; bătaia

minimă - cu dispozitiv de frânare -15 km; fără dispozitiv de frânare - 25 km; bătaia maximă - 67,5; 70 km „(Luna M)“; precizia la obiectiv - în bătaie 470 m; în direcție 620 m.

Specificații tehnice - Mașina de transport rachete 9T29: lungimea - 9.970 mm; lățimea- 2.800 mm; înălțimea cu rachetă - 3.230 mm; echipaj - 3 servanți; greutatea cu 3 rachete - 20.000 kg; tipul rachetelor transportate - 9M21B (E,F,G); viteza (încărcată cu 3 rachete) pe șosea - 65 km/h.

Complexul de rachete operativ-tactice (R.O.T.) 9 K-72 („SCUD-B”)

Reprezintă varianta modernizată a complexului R-11 și a fost realizat în anul 1964. În limbajul oficial sovietic acest complex era cunoscut ca R-17 sau R-300 „Elbrus“, în codificarea NATO ca „Scud-B“, iar în nomenclatorul DIA/SUA ca „Scud-1 C“.

Este unul dintre sistemele de rachete cele mai cunoscute, fabricat în peste 7.000 de exemplare și livrat în aproximativ 32 de țări. Notorietatea sa a crescut odată cu Războiul din Golf, din anul 1991 când a fost folosit de forțele irakiene împotriva Israelului.

Utilizează pentru tragere racheta cu sistem de dirijare autonom, 8K14, cu lungimea mai mare cu un metru decât predecesoarea sa 8K11 și bătaia maximă de 300 de kilometri.

Complexul de rachete operativ-tactice (R.O.T.) 9 K-72 („SCUD-B”)

Instalația de lansare a fost modificată față de vechiul complex R-11 prin amplasarea lansatorului pe autovehiculul pe roți, 8x8, MAZ-543. Acesta era fabricat de către „Minsk Avto Zavod“ din Belarus și a fost proiectat pentru o sarcină de transport de 19,6 tone. Indicativul din nomenclatorul sovietic, al instalației de lansare: 9P117M1. Sunt de remarcat câteva din caracteristicile sale: viteza pe drumuri amenajate, 90 km/h; puterea motorului diesel, 550 CP; posibilitatea de a porni motorul la temperaturi foarte scăzute cu ajutorul unor butelii de aer având presiunea de 100 atm.

Racheta 8K14 este construită din duraluminiu și are următoarele părți mari: componenta de luptă, compartimentul sistemului de dirijare, compartimentul rezervoarelor, compartimentul motor, stabilizatoarele și cârmelile. Antrenarea combustibilului din rezervoare în motorul rachetă se face cu ajutorul aerului comprimat. Acesta este stocat în butelii la presiunea de 220 atmosfere și distribuit în interiorul rezervoarelor cu presiunea de 5 atm. Carburantul este de tip UDMH (engl. Unsymmetrical dimethylhydrazine), denumirea rusească SG-02, este realizat pe bază de kerosen, foarte toxic, iar oxidantul este de tip RFNA (engl. Red fuming nitric acid) pe bază de acid azotic (74%). Pentru pornirea motorului rachetă se utilizează o cantitate mică de carburant de inițiere ce se introduce în rachetă înainte de o lansare certă. Racheta poate să stea alimentată cu carburant și oxidant un an de zile.

În armata română, acest complex a fost achiziționat în anul 1978 (13 instalații de lansare) și a fost în dotare la Brigada 32 și 37 Artilerie (R.O.T.) de la Tecuci și Ineu, până în anul 1995. O baterie de lansare a fost și în dotarea Centrului de Instrucție pentru Artilerie terestră de la Ploiești. Este cel mai puternic sistem de artilerie din toate timpurile care a fost în dotarea armatei române. Organizarea brigăzilor era următoarea: stat major, baterie comandă, baterie Conducere și Îndrumare Circulație, 4 baterii mitraliere antiaeriene, 2 divizioane x 3 baterii de lansare x o instalație (în plus la divizion: o baterie meteo, o baterie comandă și un pluton transport) și bateria tehnică a brigăzii.

Bateriile tehnice aveau în organică o serie de autovehicule speciale pentru: transport rachete, transbordare (macarale),

verificarea aparatului de dirijare, alimentare cu carburant și oxidant, transport componente de luptă, stins incendii și neutralizarea substanțelor toxice, legarea topogeodezică a dispozitivului de luptă, generare curent electric și aer la presiunea de 400 atm.

În bateria tehnică, rachetele parcurgeau 3 grade de pregătire: din gradul de depozit, în gradele de pregătire nr. 5, 4 și 3 în care se executau următoarele activități: se monta aparatul de dirijare pe rachetă și se verifica, se monta componenta de luptă, se alimenta cu carburant și oxidant, se transbordau rachetele pe instalația de lansare. Alimentarea cu carburant se putea executa și pe instalația de lansare. Din gradul nr. 3 de pregătire, racheta era adusă în gradul nr. 1 și lansată de către plutonul de lansare, cu ajutorul instalației 9P117M1.

În principal se executau următoarele activități: ocuparea poziției de lansare, calarea instalației, ridicarea rachetei, deschiderea brațelor, coborârea săgeții. După calarea rachetei în poziție verticală se executa verificarea sistemului de dirijare de către operatorul sistemului de dirijare prin simularea zborului și pornirea tuturor aparatelor de dirijare a rachetei. Pentru aceasta exista un complet de cabluri de conexiune instalație-rachetă. Concomitent se executa alimentarea rachetei cu aer. Ulterior se executa ochirea rachetei, introducerea distanței de tragere pe baza calculelor făcute de către bateria comandă, reglarea înălțimii de explozie, alimentarea cu carburant de inițiere, strângerea aparatelor de ochire, scoaterea șuruburilor de vânt (fixau racheta pe masa de lansare), formarea bateriilor de bord ale rachetei și lansarea. Lansarea rachetei din gradul nr. 3, având instalația de lansare pregătită și fiind executat calculul distanței și gismmentului de tragere dura în jur de 30 minute, iar aducerea rachetei, din gradul de depozit, în gradul nr. 4 de pregătire, aproximativ 3 ore.

Toate rachetele aduse în România au avut componente de luptă explozive. Conform tratatelor încheiate cu U.R.S.S., componentele nucleare erau livrate numai la război.

În anii 1990, complexul 9K-72 a fost considerat depășit. Abaterea circulară mare a rachetei (aprox. 500-900 m) și durata de păstrare în depozit, de peste 20 de ani impuneau acest lucru. Majoritatea țărilor din jurul României: Ungaria, Polonia

Cehoslovacia etc. au retras acest sistem din dotare în anii 1990. În anul 1995, instalațiile de lansare românești au fost vândute cu sume modice în SUA, iar majoritatea autovehiculelor și utilajelor au fost casate. La Muzeul Militar Național nu se găsește nicio instalație de lansare din acest complex, exceptând o mașină de transport cu o rachetă 8 K 14.

Sistemul care i-a succedat complexului „Scud-B” a fost SS-23 „Spider”. Acesta are bătaia maximă de 500 de km și abaterea circulară a loviturii de 30-150 m. Acest sistem a fost achiziționat de majoritatea țărilor comuniste, mai puțin de România, dar au fost retrase în mare parte, la începutul anilor 2000 (Bulgaria în anul 2002) sub presiunea respectării tratatului INF (*Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty*) semnat în anul 1987, între SUA și URSS.

Specificații tehnice - racheta operativ-tactică 8K14: lungimea - 11.250 mm; diametrul - 880 mm; anvergura aripilor - 1800 mm; săgeata maximă - 89 km; greutatea fără carburant - 2.076 kg; viteza pe porțiunea coborâtoare a traiectoriei - 5400 km/h; greutatea totală a rachetei - 6350 kg; puterea componentei nucleare - 100 kt; greutatea componentei de luptă - 985 kg; durata de funcționare a motorului rachetă - între 41 și 61s; resursa de funcționare a motorului rachetă - 78 s; durata de traiect pentru distanța maximă - 313 s; bătaia minimă- 60 km; bătaia maximă- 300 km.

Tunurile antitanc calibrul 100 mm, model 1975 și 1977

Acest tun a fost fabricat în România, la Uzinele Reșița, în două variante, „1975” și „1977” fiind primul tun realizat de industria națională de armament după cel de-al Doilea Război Mondial. Din cauza prevederilor tratatelor de pace, Uzinele Reșița au avut nevoie de 30 de ani pentru a putea reveni la tradiția fabricării de tunuri.

Tunul antitanc calibrul 100 mm, model 1977

În urma experimentării s-a constatat că modelul 1975, cu închizător pană orizontală nu era destul de practic, astfel că s-a ales închizătorul vertical, model 1977.

Este un tun polivalent ce se poate utiliza potrivit destinației de bază, pentru lupta antitanc, cât și pentru executarea sprijinului cu foc al unităților luptătoare de nivel brigadă, având în vedere bătaia destul de mare.

Se remarcă prin stabilitatea deosebită și prin precizia tragerii, chiar dacă nu are placă de bază. Totodată, este tunul utilizat de către diferitele variante ale tancului românesc TR 85, precum și de monitoarele fluviale ale Forțelor Navale Române.

După anul 1992 tunurile au fost modernizate. În acest proiect s-a înlocuit frâna de gură, s-a adaptat legătura elastică și s-au modificat aparatele de ochire pentru a putea trage proiectile perforante. Tunul este tractat cu ajutorul autovehiculului DAC 665 T. Este în dotare la structurile de sprijin de luptă de artilerie, din Forțele Terestre Române, unde rămâne un armament de bază în ciuda faptului că lupta antitanc modernă impune existența unor guri de foc autopropulsate.

Specificații tehnice: calibrul - 100 mm; greutatea pentru luptă - 3.150 kg; lungimea tunului - 9.250 mm; bătaia maximă - cu proiectil exploziv - 21,6 km; cu proiectil perforant - 4 km; cu proiectil cumulativ - 3 km.

Aruncătoarele de proiectile reactive „APR-21” și „APRA-40”

Aruncătoarele APR-21 și APRA-40, calibrul 122 mm au fost produse în România prin asimilarea în țară a sistemului GRAD.

Aruncător de Proiectile Reactive „APR-21”

APR-21 era un aruncător de proiectile reactive pe șasiul camionului SR-114R „Bucegi“, cu tracțiune 4x4, dotat cu un ansamblu de 21 de tuburi de ghidare, dispuse pe 3 rânduri a câte 7 tuburi. Acest sistem a intrat în dotare la data de 02.07.1975 și a fost exportat în țări din Africa. În anul 1978 a fost realizat sistemul APRA-40 care avea 40 de tuburi de ghidare. Lansatorul a fost dispus pe platforma camionului „DAC 665 T“, un autovehicul modern, cu tracțiune 6 x 6 și putere sporită. Ambele sisteme foloseau aceleași tuburi de ghidare cu lungimea de 3 m și aceeași muniție, respectiv racheta M-21OF „Grad“, utilizată anterior de către aruncătorul BM-21. Pentru realimentare era alocată o mașină de transport muniție, de tip camion DAC 665 G, în caroseria căruia erau dispuse 2 stelaje pentru 80 proiectile. Încărcarea se executa manual, de către cei 6 servanți. Dacă la APR-21 servanții nu puteau fi transportați în cabină, acest aspect a fost rezolvat la APRA-40. Acesta a fost exportat în Croația și Bosnia cu denumirea „LRSV BM-21“, respectiv „SVLR 122 Grad“, precum și în țări ca Maroc, Iran sau Irak.

Aruncător de Proiectile Reactive „APRA-40”

Dezvoltarea ulterioară a sistemului APRA 40, în partea a doua a anilor '80 a cuprins separarea pachetului de ghidaje în două module de câte 20 de tuburi și modernizarea mașinii de realimentare prin dotarea cu o macara de 6 tone și remorca RM-13. Mașina de realimentare poate transporta 6 module, în total 120 de proiectile, sau 3 salve. S-a reușit astfel încărcarea automatizată a aruncătorului printr-o operație care durează 15 minute.

Este de remarcat că atât muniția, cât și lansatoarele au fost fabricate integral în țară. În anii 1980 a mai fost realizată o variantă de lansator cu 12 țevi, dispus pe autoturismul

românesc „ARO“, care folosea racheta M21-OF-S cu bătaia de 12,7 km și lungimea de 1,97 m.

Datorită puterii de foc și vitezei de reacție ridicate, sistemul APRA-40 rămâne un mijloc de foc competitiv, în dotarea Forțelor Terestre, alături de sistemul modern, LAROM.

Specificații tehnice - aruncătorul de proiectile reactive APR-21: lungimea - 6.170 mm; lățimea - 2.480 mm; înălțimea - 2.720 mm; greutatea cu servanți și proiectile - 8.650 kg; câmp de tragere vertical - +0° la +55°; câmp de tragere orizontal - stânga 110°/dreapta 70°; timpul pentru tragerea unei salve - 15,6 s; bătaia fără inel de frânare - 20.750 m; bătaia cu inel mare de frânare - 11.980 m.

Specificații tehnice - aruncătorul de proiectile reactive APRA-40: lungimea - 7.390 mm; lățimea - 2.510 mm; înălțimea - 3.250 mm; greutatea - 17.650 kg; numărul de servanți - 6; câmp de tragere vertical - +0° la +55°; câmp de tragere orizontal - stânga 100°/dreapta 80°; viteza pe drum/câmp - 80/25 km /h; bătaia fără inel de frânare - 20.750 m; bătaia cu inel mare de frânare - 11.980 m.

Complexul de rachete antitanc dirijate 9 K 11 „MALYUTKA”

Este cel mai cunoscut sistem de rachete antitanc din lume produs într-un număr record de exemplare și variante de către uzinele sovietice Kolomna, începând cu anul 1963. Indicativul NATO este AT-3 „Sagger”.

Prima instalație de lansare utilizată pentru acest sistem a fost 9P110 dispusă pe transportorul BTR-40P sau BRDM-1 (aceiași ca la instalația 2P27). Ca noutate, în sistem mai existau: un lansator mobil, portabil, denumit 9P111, o mașină de verificat rachetele înainte de lansare și o mașină de antrenament pentru ochitori - 9F66.

Realizată cu tehnologia anilor 1960, cu tuburi catodice și rele, această mașină era dotată cu un ecran pe care se putea executa dirijarea simulată a rachetei la distanța de tragere aleasă și pentru o anumită direcție de deplasare a țintei: de front, de flanc sau oblic.

**Complexul de rachete antitanc dirijate 9 K 11
„MALYUTKA”**

Racheta antitanc 9M14 „Malyutka” cu încărcătură cumulativă este dotată cu un sistem de dirijare prin fir și un giroscop pentru menținerea pe traiectorie. Racheta prezenta unele inconveniente, precum: durata mare de traiect de aproximativ 30 de secunde, ceea ce făcea ca ținta să reacționeze în acest timp, să se ascundă după obstacole sau să se mascheze cu fum; nu se puteau lovi ținte sub distanța de 500 m, fiind necesar ca acest sistem să fie completat cu alte arme (de exemplu AG-7); dirijarea se executa numai manual cu ajutorul unui joystick și era foarte dificilă.

O lansare reală impunea executarea de antrenamente intense, minimum 2.500-3.000 de lansări simulate de către operatorul RAD.

Racheta antitanc a fost perfecționată ulterior cu alte variante: 9M14M în anul 1973-dirijare manuală, timp mai redus pentru ajungerea la țintă; 9M14P, cu sistem semiautomat de dirijare a rachetei la țintă, putere de pătrundere în blindaj de 460 mm și capacitate împotriva blindajelor reactive.

Aceste variante de rachete au fost completate de lansatoare perfecționate tip 9 P 122 și 9 P 133, ambele dispuse pe transportorul BRDM-2 (BTR-40P2), deservit de 2 oameni. Toate cele 3 tipuri de instalații de lansare au fost achiziționate de România.

Transportorul BRDM-2 („Boievaia Razvedivatelnaiia Dozornaia Mașina” - mașină de luptă de cercetare și patrulare) s-a impus prin calități superioare.

Putea transporta 4 oameni protejați de un blindaj de 10 mm la partea frontală.

Racheta antitanc 9 M 14 M

Motorul pe benzină, GAZ-41 de 140 CP asigura o putere de 18,2 CP/t la o greutate de 7,7 tone. Instalația de lansare 9P122 era echipată cu rachete 9M14M (14 rachete), iar instalația 9 P 133 cu rachete 9M14P (16 sau 18 rachete).

Fabricarea rachetelor „Malyutka” a fost asimilată și în țara noastră. Potrivit site-ului companiei producătoare, „Electrometalica”, ultima rachetă fabricată, „Maliutka M2T” este echipată cu componentă de luptă „Milan 2 T”, cu 2 încărcături în tandem și este capabilă să acționeze împotriva blindajelor reactive cu grosimea de 900 mm.

În armata română, complexul „Malyutka” a fost achiziționat pentru dotarea bateriilor și divizioanelor antitanc de la nivel regiment de infanterie până la nivel armată și Rezerva General Strategică.

Specificații tehnice - racheta antitanc dirijată 9M14M: viteza de zbor - 120 m/s; greutatea la start - 10,9 kg; componenta de luptă - cumulativă; lungimea - 860 mm; diametrul 125 mm; bătaia minimă - 500 m; bătaia maximă - 3.000 m; puterea de pătrundere în blindaj - 400 mm la unghi de incidență de 90°, dirijarea - manuală prin metoda celor 3 puncte.

Complexul de rachete antitanc dirijate 9 P 113 „KONKURS”

Este un sistem de rachete antitanc, de generația a doua, cu dirijare semiautomată, fabricat de uzinele sovietice din Tula. Indicativul NATO este AT-5 „Spandrel”. A intrat în dotare în anul 1974 cu instalația de lansare 9 P 148, montată pe transportorul BRDM-2 și este în dotare și în prezent în foarte multe țări. Sistemul a fost completat și cu un lansator portabil denumit 9 M 111.

Complexul de rachete antitanc dirijate 9 P 113 „KONKURS”

Spre deosebire de sistemul „Malyutka”, racheta „Konkurs” este introdusă într-un container de fibră de sticlă care îi asigură protecția și în același timp, se constituie în tub de ghidare.

La lansare intră în funcțiune un sistem generator de gaze care propulsează racheta cu viteza de 80 m/s. Prin pornirea motorului propriu, viteza este accelerată la peste 200 m/s cu 7 rotații pe secundă și dirijare automată. Pentru dirijare, la partea dinapoi a rachetei se găsește o pastilă trasoare care emite în infraroșu. Sistemul fiind ochit, și menținut pe țintă, determină diferența dintre direcția pe care este ochită și poziția rachetei în spațiu și transmite permanent comenzi, prin fir, pentru corectarea zborului. În situația în care este sesizat un bruiat în infraroșu se declanșează o alarmă, iar operatorul RAD preia comanda și dirijează racheta în sistem manual.

Sistemul este considerat similar ca performanțe cu sistemul american „TOW”, unele surse indicând o probabilitate de lovire a țintei de 90%.

În armata română a fost achiziționat în anii 1980 și este în dotare la unitățile antitanc alături de rachetele „Malyutka”.

Specificații tehnice - racheta antitanc dirijată „Konkurs”: viteza de zbor - 200 m/s; greutatea la start - 25,2 kg; componenta de luptă - cumulativă; lungimea - 1.150 mm; diametrul - 135 mm; bătaia minimă - 75 m; bătaia maximă - 4.000 m; puterea de pătrundere în blindaj - 650 mm; 950 mm la „Konkurs M”; durata de traiect - 20 s; numărul de rachete pe ghidaj - 5.

Complexul de rachete antitanc dirijate 9 K 111 „FAGOT”

Este un sistem antitanc portativ fabricat de Uzinele Tula, în anul 1970 și care folosește

aceeași tehnologie ca și sistemul „Konkurs”, ceea ce le deosebește fiind dimensiunile.

Complexul de rachete antitanc dirijate 9 K 111 „FAGOT”

În nomenclatorul NATO se numește AT-4 „Spigot”. Echipa de luptă se compune din 3 militari care deserveșc instalația de lansare portabilă 9P135. Unul dintre militari transportă lansatorul, care are greutatea de 22,5 kg, iar ceilalți doi câte două rachete. Instalația 9P135M poate lansa și rachete „Konkurs”.

Au fost achiziționate în anii ‘80 și introduse în dotare la plutonul lansare al companiei antitanc din batalionul de infanterie, precum și la compania antitanc a regimentelor de parașutiști.

Specificații tehnice - racheta antitanc dirijată „Fagot”: viteza de zbor - 186 m/s; greutatea la start - 11,5 kg; lungimea - 1.030 mm; diametrul - 120 mm; bătaia minimă - 70 m; bătaia maximă - 2.500 m; putere penetrare blindaj - 480 mm.

Aruncătorul de grenade „AG-9”

Aruncătorul de grenade AG-9 a fost realizat în anii ‘70, sub licență, de către industria națională de armament după aruncătorul sovietic SPG-9 „Kopye”. A înlocuit aruncătoarele B-10 (cal.82 mm) și B-11 (cal. 107 mm) care erau depășite moral.

În anii 1980 a fost introdus în dotare la companiile antitanc din batalioanele de infanterie, vânători de munte și parașutiști, precum și la compania antitanc a regimentelor de parașutiști (câte 3 plutoane cu 9 aruncătoare).

Aruncătorul are țevă lisă și folosește pentru tragere grenade explozive și cumulative cu mișcare lentă de rotație. După aprinderea încărcăturii de azvârlire, care se

execută cu un sistem de dare a focului electric, proiectilul este propulsat din țevă cu o viteză de 250-400 m/s. Odată ce acesta a ajuns la o distanță de 15-30 m de țevă, intră în funcțiune motorul de propulsie cu combustibil solid care îi mărește viteza la aproximativ 700 m/s.

Aruncătorul de grenade „AG-9”

Aruncătorul utilizează lovituri cumulative tip PG-9 cu puterea de penetrare, în jur de 400 mm și lovituri explozive OG-9.

O variantă tip tun care trage lovituri acuplate este montată pe transportorul sovietic BMP-1 (a fost și în dotarea infanteriei române) și poartă denumirea 2A28 „Grom”.

Aruncătorul AG-9 M este fabricat de către uzina „Carfil” din Societatea națională „Romarm” și este completat cu tren rului pentru deplasare pe distanțe scurte și o lovitură explozivă din oțel cu bătaia de 5.400 m.

Este o armă puternică și mobilă care duce cu succes lupta cu blindatele și sprijină acțiunile forțelor luptătoare terestre, în ciuda inconvenientului specific tunurilor fără recul, respectiv, jetul de gaze eliberat înapoia gurii de foc la plecarea grenadei.

Specificații tehnice: calibrul - 73 mm; greutatea - 52,1 kg; lungimea - 2.110 mm; lățimea în poziție de luptă - 900 mm; zona periculoasă din spatele ajutorului - 90° x 30 m; înălțimea maximă a trepidului - 850 mm; bătaia maximă - proiectilul cumulativ - 1,3 km; cu proiectilul exploziv de fontă - 4,5km; cu proiectilul exploziv de oțel - 5,4 km; cadența de tragere - 4-6 lov/min; echipaj - 4 oameni.

Aruncătorul de bombe, calibrul 82 mm, model 1977

Aruncătorul este o variantă românească, îmbunătățită a aruncătorului sovietic, model 1937.

Este destinat pentru sprijinul cu foc al subunităților de infanterie, cu misiuni de neutralizare (nimicire) a personalului și mijloacelor de foc ușor adăpostite sau neadăpostite, iluminarea terenului și mascarea prin fumizare a forțelor proprii.

Aruncătorul de bombe, calibrul 82 mm, model 1977

Aruncătorul a înlocuit modelul sovietic, tip 1937 la plutoanele de aruncătoare de la companiile de infanterie, vânători de munte și parașutiști. A fost montat și pe transportorul blindat de cercetare TABC-79 și introdus la unitățile mecanizate.

Modernizarea a însemnat creșterea bătaii maxime, de la 3 km la 4,4 km, mărirea gamei de muniții și asimilarea în țară a aruncătorului, muniției și aparatului de ochire MPM 44 M.

Este un mijloc foarte eficace de ducere a luptei datorită calibrului mediu, efectului bombei cu o rază mai mare decât a proiectilului și posibilității lovirii țintelor dispuse înapoia unor adăpostiri sau în tranșee. Cadența ridicată a tragerii, de aproximativ 20 de lovituri pe minut, permite obținerea unei densități mari de foc asupra obiectivelor.

Specificații tehnice: calibrul- 82 mm; greutatea pentru luptă- 43,5 kg; lungimea țevii- 1.220 mm; câmp de tragere vertical- 45°la 85°; câmp de tragere orizontal- bipiedului- +/- 3°; cu mutarea bipiedului +/- 360°; bătaia minimă- 100 m; bătaia maximă- 4.460 m.

Aruncătorul de bombe, calibrul 120 mm, model 1982

Aruncătorul de bombe calibrul 120 mm, model 1982 a fost produs de către industria de

armament din țară. A înlocuit parțial, iar ulterior în totalitate, aruncătorul românesc, „Reșița“, model 1942 și pe cel sovietic PM-43, model 1943 a căror muniție o poate trage. Poate executa misiuni de pe sol sau montat pe mașina de luptă a vânătorilor de munte MLVM și mașina de luptă a infanteriei, în sprijinul forțelor luptătoare.

**Aruncătorul de bombe,
calibrul 120 mm, model 1982**

Este prin excelență, încă din perioada comunistă, armamentul de artilerie clasic de nivel batalion de infanterie sau vânători de munte. Greutatea scăzută permite deplasarea ușoară, tractat pe căruciorul de transport de camionul DAC 665 T sau samarizat, în terenuri greu accesibile. Pe distanțe scurte, de 1-2 km, aruncătorul poate fi transportat de militari purtători, iar pe zăpadă, se poate deplasa pe sănii (akie). În caz că este samarizat, aruncătorul, împreună cu muniția (bombe explozive, de iluminare, incendiare și fumigene) se poate transporta de 6 cai cu 6 samare.

Trebuie subliniat că, după cel de-al Doilea Război Mondial, acesta este primul armament de artilerie care a fost utilizat de Forțele Terestre în operații militare, în teatrul de operații din Afganistan.

Specificații tehnice: calibrul - 120,1 mm; greutatea pentru luptă - 280 kg; greutatea pentru marș - 480 kg; câmp de tragere vertical - 45° la 80°; greutatea bombei - 16 kg; echipaj - 6 oameni; bătaia maximă - 5.775 m.

Obuzierul calibrul 152 mm, model 1981

Acest obuzier a fost produs sub licență, la Uzina Mecanică „Reșița“, după obuzierul sovietic D-20, model 1955. D-20 a fost proiectat, la începutul anilor 1950, de biroul

condus de F. Petrov pentru înlocuirea tunului - obuzier ML-20. La apariția sa, D-20 era o piesă de artilerie foarte modernă fiind printre primele guri de foc echipate cu placă de bază pentru tragere.

Obuzierul calibrul 152 mm, model 1981

Utiliza același afet ca și tunul D-46, calibrul 130 mm și a fost achiziționat de toate țările Tratatului de la Varșovia. China a fabricat o variantă proprie, denumită „Type 66“.

Realizarea în România a obuzierului a fost posibilă datorită experienței acumulate de inginerii și tehnicienii români, după primul succes notabil înregistrat după cel de-al Doilea Război Mondial, respectiv tunul antitanc calibrul 100 mm, model 1975. Necesitatea introducerii în dotare a rezultat din nevoia măririi puterii de foc, la artileria de nivel divizie, unde se utiliza obuzierul calibrul 122 mm, cu o bătaie de numai 11,8 km. Se intenționa totodată, transferarea acestor obuziere la eșalonul regiment mecanizat pentru înlocuirea tunurilor cal. 76 mm ZiS-3 care erau considerate depășite.

Pentru deplasarea obuzierelor s-au folosit inițial tractoarele șenilate românești TAR-76 și TMA-83, ambele fabricate la Uzina Mecanică Mizil, ulterior, autocamionul DAC 665 T, fabricat la „Autocamioane“ Brașov.

Închizătorul obuzierului este semi-automat, de tipul „pană verticală“. După anul 1990, la culată a fost adăugat un dispozitiv pentru ușurarea încărcării. Acesta este acționat cu ajutorul presiunii aerului aflat într-o butelie dispusă pe fălceaua dreaptă.

Obuzierul este un armament puternic proiectat să tragă muniția de la vechiul obuzier ML-20 și să poată îndeplini misiuni de foc prin ochire directă și indirectă. Muniția utilizată este de tipul: explozivă, perforantă, de iluminare și cu submuniții.

Pentru mărirea câmpului de tragere orizontal, în special la tragerile directe, obuzierul poate fi rotit pe placa de bază, cu 360°. În acest sens, fălcelele sunt ridicate cu ajutorul cricurilor mecanice, sunt coborâte roțile ajutătoare, de pe cele două fălcele și se rotește obuzierul.

Echipa de servanți este compusă din 10 oameni.

A intrat în înzestrarea armatei la data de 01.08.1982 și este în dotare, la această dată, la unele batalioane de artilerie de nivel brigadă de infanterie din cadrul Forțelor Terestre.

Acest obuzier este o reușită deosebită a industriei naționale de apărare, fiind primul dintr-o serie din care mai fac parte: tunul calibrul 130 mm și tunul obuzier calibrul 152 mm, toate având afetul realizat după aceleași principii constructive.

Specificații tehnice - obuzierul calibrul 152 mm, model 1981: calibrul- 152,4 mm; greutatea pentru luptă- 5.540 kg; greutatea pentru marș- 5.620 kg; câmp de tragere vertical- -5° la $+63^{\circ}$; greutatea proiectilului- 43,56 kg; viteza maximă pe drum- 60 km/h; bătaia maximă- 17,2 km.

Specificații tehnice - tractorul de artilerie românesc TAR-76: greutatea cu încărcătură- 9.800 daN; consum- 80 l/100 km; raza de acțiune 600 km; traversează pante de 25° , urcă pante de 30° ; greutatea remorcii tractate- 7.600 daN.

Tunul de munte calibrul 76 mm, model 1982 („JERRY”)

Tunul de munte calibrul 76 mm, model 1982

Lipsa unui tun de calibrul mediu, special destinat luptei în munți a fost sesizată de către conducerea armatei române, încă din anii 1970. Până la desființarea trupelor de vânători de munte, în anul 1961 a fost în dotare tunul de munte, cal. 76, model 1948, de proveniență

sovietică. Destinația de bază pentru care a fost produs a fost dotarea artileriei batalionare de vânători de munte cu o baterie de tunuri alături de o baterie de aruncătoare calibrul 120 mm. În anul 1981 în cadrul Forțelor Terestre existau 5 brigăzi de vânători de munte (din 1991 au fost 6 brigăzi) fiecare cu câte 4 batalioane.

Tunurile aveau rolul de a suplini reacția întârziată la tragerile prin ochire directă a aruncătoarelor, aveau o bătaie superioară cu aproximativ 3 km și posibilități de ducere a luptei antitanc. Tunul a fost realizat printr-o colaborare cu industria de apărare din Iugoslavia, de către Baza de Reparații a Comandamentului Artileriei de la Sibiu. Este admirabil faptul că, având în vedere complexitatea tehnică a proiectului, acesta a fost realizat de inginerii și specialiștii armatei române.

Tunul se poate tracta auto sau hipo, cu doi cai. Cea mai importantă calitate a sa, în condițiile utilizării în mediul montan, o reprezintă posibilitatea demontării și transportului samarizat cu ajutorul a 13 cai (cu 8 cai tunul și 5 cai muniția).

Muniția folosită: proiectilul exploziv OF 350 (greutate 6,270 kg), proiectilul cumulativ acuplat BK-354 M (ambele utilizate și la tunul ZiS-3) și proiectilul fumigen neacuplat, M-60. Tubul cartuș pentru proiectilele explozive și de fumizare utiliza o încărcătură de azvârlire variabilă formată dintr-o încărcătură de bază și trei încărcături variabile de greutate egală. Prin modul de organizare a muniției, tunul are caracteristicile unui obuzier.

Câmpul de tragere vertical al tunului este variabil și permite inclusiv executarea de trageri verticale, indispensabile ducerii luptei în munți. Acesta este cuprins între -15° și $+45^{\circ}$ cu fălcelele suplimentare, între -10° și $+50^{\circ}$ cu fălcelele de bază, iar când ocupă poziții de tragere în pantă, având fălcelele de bază, între $+20^{\circ}$ și $+70^{\circ}$.

Tunul a fost introdus în dotare la data de 10 august 1985.

Specificații tehnice: calibrul- 76,2 mm; lungimea tunului- 2.420 mm; greutatea pentru marș, auto - 773 kg; câmp de tragere orizontal - 50° ; bătaia maximă- cu proiectil exploziv - 8.600 m; - cu proiectil cumulativ - 1.000 m.

Tunul calibrul 130 mm, model 1982

Acest tun este piesa de artilerie cu cea mai mare bătaie care a intrat în dotarea Artileriei Române. A fost produs în România, la Uzinele din Reșița, fiind varianta românească a tunului sovietic M-46 care a fost realizat în anul 1954.

Apărut după cel de-al Doilea Război Mondial, M-46 a marcat un eveniment deosebit în istoria dezvoltării artileriei de câmp.

Din anul 1954 și până la sfârșitul anilor '70 a deținut supremația mondială absolută privind bătaia, fiind superior tuturor gurilor de foc, de nivel corp de armată existente.

Tunul calibrul 130 mm, model 1982

Tunul românesc este fabricat sub licență, după varianta chinezească „Type 59-I“ realizat la începutul anilor 1970 care a fost un model îmbunătățit și cu o greutate mai redusă, decât modelul M-46 cu aproximativ 2.500 kg. Tunul avea, pentru vremea sa, o arhitectură modernă, cu o țeavă foarte lungă (58 calibre) prevăzută cu frână de gură și culată cu închizător semiautomat tip pană verticală, montată pe un leagăn susținut de echilibrare pneumatice. Pentru executarea tragerii, tunul se dispune pe o placă de bază ce îi permite eliberarea sarcinii de pe suspensie, prin ridicarea cu ajutorul unui cric hidraulic. Sistemul acesta a fost folosit prima dată la noi în țară la obuzierul cal. 152 mm, model 1981 (tratat anterior).

Trenul rului cu o suspensie modernă, pe bază de bare de torsiune, este prevăzut cu roți pe pneuri din cauciuc buretos care îi permit o viteză de marș de 50 km/h pe sosea și 15-20 km pe drumuri neamenajate. Calitățile antitanc ale acestui tun merită a fi evidențiate, bătaia cu proiectil perforant fiind de 4000 m. Execută tragerea cu lovituri neacuplate cu

proiectile explozive și perforant trasoare. Firma Norinco din China care produce tunul cu același calibrul, model „59-I“ a realizat proiectile Base Bleed și Rocket Extended Range având bataia maximă de aproximativ 37 km. În România, cu acest tun, folosind muniție îmbunătățită Base Bleed s-a atins, la începutul anilor 1990, bătaia maximă de 33 km.

În anul 1985 era în dotarea unui divizion din regimentul de artilerie tunuri-armată de la cele 4 armate și la brigada artilerie-tunuri din rezerva general-strategică. Ulterior, în anii 1990 a fost în dotarea a două divizioane din brigada de artilerie de nivel armată și corp de armată împreună cu tunurile obuziere cal. 152 mm (4 divizioane în total).

Specificații tehnice: calibrul - 130 mm; lungimea tunului în poziție de marș - 10.800 mm; lungimea țevii - 7.570 mm, 58 cal.; greutatea pentru marș - 6.300 kg; înălțimea tunului - 2.650 mm; lățimea tunului - 2.420 mm; viteza inițială - 930 m/s; greutatea proiectilului - 33 kg; viteza pe drum - 60 km/h; câmp de tragere orizontal - 50°; bătaia maximă cu proiectil exploziv - 27.490 m.

Tunul-obuzier calibrul 152 mm, model 1985

Acest tun-obuzier a fost realizat în România cu tehnologie importată din R.P. Chineză și este varianta românească a tunului-obuzier 2A65 „Msta-B“, cunoscut în occident și ca model 1987 (anul când a fost văzut prima dată).

Tunul-obuzier calibrul 152 mm, model 1985

Având în vedere că ambele obuziere au aceleași caracteristici și aspect asemănător apreciem că 2A65 a fost realizat la sfârșitul anilor '70, iar prin transfer de tehnologie a

fost importat în România. Indiferent de sursa de proveniență, acest tun-obuzier constituia în anii 1980 una dintre cele mai moderne guri de foc din lume. Probabil din această cauză nu a fost exportat de către Uniunea Sovietică, decât în puține țări și a fost folosit pentru realizarea obuzierului autopropulsat 2S19 „Msta-S”. Este în dotarea actuală a artileriei ruse de nivel armată și front, în aceeași variantă tractată și constituie obuzierul de bază autopropulsat.

Tunul-obuzier poate executa misiuni de foc în sprijinul marilor unități luptătoare și poate angaja lupta cu artileria adversă la distanțe mari. Este deservit de o echipă de servanți compusă din 9 oameni. Regimul de foc, în primul minut este de 5 lovituri și depinde de nivelul de instrucție al militarilor.

Având în vedere greutatea de 7,5 tone tunul-obuzier este tractat de tractorul mijlociu șenilat de artilerie ATS 59 G sau de autocamionul 8x8 DAC 21410 DFAEG.

A fost introdus în dotare, în anul 1985, la 3 divizioane din compunerea regimentului de artilerie tunuri de la cele 4 armate și din rezerva general strategică. La începutul anilor 1990 a fost în înzestrarea a 2 dintre cele 4 divizioane de la brigăzile de artilerie de armată și corp de armată, împreună cu tunurile calibrul 130 mm.

Dezvoltarea ulterioară a muniției pentru acest tun-obuzier a continuat, în special în Rusia, gama fiind completată cu proiectilul inteligent, ghidat laser „Krasnopol” și proiectilul rachetă-asistat, cu bătaia de 36 km.

Tunul-obuzier, model 1985 este cea mai grea piesă de artilerie construită în România. Este de neînțeles cum, Uzina Reșița, care l-a realizat la un nivel de performanță mondial, în anul 1985, este închisă și ruginește, în anul 2010. Istoria acestei mari uzine a țării noastre, valoarea deosebită a colectivului și efortul uriaș făcut în trecut de statul român pentru dotarea cu tehnologia necesară, ne determină să cerem repunerea ei în funcțiune și reluarea producției. Acest demers este necesar cu atât mai mult astăzi, când, majoritatea armatelor doresc să se doteze cu obuzierul cal. 155 mm, cu țevă de 52 de calibre, iar România a obținut tehnologia și a realizat țevi de 47 de calibre, precum la această piesă, cu peste 25 de ani în urmă.

Specificații tehnice - Tunul-obuzier calibrul 152 mm, model 1985: calibrul-152,4 mm; lungimea tunului în poziție de marș-11.170 mm; greutatea pentru marș - 7.550 kg; înălțimea tunului - 2.800 mm; lățimea tunului-2.530 mm; viteza inițială - 825 m/s; greutatea proiectilului - 43,5 kg; viteza pe drum-60 km/h; câmp de tragere vertical- 60°; câmp de tragere orizontal - 50°; bătaia maximă cu proiectil exploziv-24.000 m.

Specificații tehnice - tractorul mijlociu șenilat ATS 59 G: greutatea -13.750 kg; lungime - 6.280 mm; înălțimea - 2.620 mm; capacitatea de încărcare- 3 tone; consum-120l/100 km; capacitatea de tractare - 14 tone; viteza pe drum - 30 km/h; numărul de locuri- în cabină - 6; - pe platformă - 12; putere motor - 300 CP.

Obuzierele autopropulsate 2S1 „GVOSTIKA” și model 1989 (românesc)

Prototipul obuzierului sovietic 2S1 „Gvostika” (Garoafă în rusește) sau SAU-122 a fost finalizat în 1969 pentru înlocuirea excelentului obuzier tractat, calibrul 122 mm D-30. A intrat în serviciu la începutul anilor '70 fiind văzut pentru prima dată în public la o paradă a forțelor terestre poloneze, în anul 1974. În nomenclatorul SUA este cunoscut cu indicativul M1974. A fost produs sub licență, în țări ca: Bulgaria, Iran, Polonia și România purtând diferite denumiri. A fost fabricat în număr foarte mare și considerat o piesă de bază, majoritatea țărilor păstrându-l în înzestrare în anul 2010: Ucraina-638 buc., Polonia-533 buc., Bulgaria-506 buc., Siria-400 buc., Finlanda-72 (cunoscut ca 122 PsH 7).

Obuzierul autopropulsat 2S1 „GVOSTIKA”

Rusia a avut în dotare cel mai mare număr de obuziere și a început din anul 2007 să le înlocuiască cu variantele mai moderne și mult mai puternice, precum 2S19 „Msta-S”, cal. 152 mm.

Muniția folosită de ambele obuziere este compatibilă cu cea a obuzierului rusesc D-30, respectiv proiectile explozive, cumulative (bătaia de 2 km), cu submuniții, de iluminare, de fumizare. Capacitatea de transport a celor două obuziere este de 40 proiectile explozive și cumulative (35+5). Echipajul este format din 4 oameni: comandant, ochitor, încărcător și mecanicul conductor.

Blindajul asigură protecția împotriva armamentului ușor de infanterie și a schijelor proiectilelor de artilerie.

Compartimentul mecanicului conductor și cel al motorului sunt dispuse în față, iar în partea din spate se găsește compartimentul de luptă. Obuzierele sunt amfibii, au fost prevăzute cu sistem de vedere pe timp de noapte și sistem de protecție NBC.

În România s-a achiziționat o baterie 2S1 cu 6 obuziere, fără sistemul de conducere a focului și s-au produs, sub licență, 42 de obuziere, la Uzina din Mizil. Varianta românească, denumită „Model 1989” a fost realizată pe șasiul transportorului blindat pentru trupe MLI-84, fabricat la Mizil. Turela a fost importată din URSS și era dotată cu obuzierul cal. 122 mm 2A31.

În majoritatea țărilor din est obuzierul a fost în dotarea divizioanelor din subordinea marilor unități de tancuri. În armata română a fost în înzestrare, în perioada 1990-2005, câte 24 de piese, la Divizionul 25 artilerie, subordonat Brigăzii 22 tancuri București și la Divizionul 55 artilerie Turda, subordonat Brigăzii 6 tancuri, care avea și bateria 2S1 „Gvostika”.

Specificații tehnice - obuzierul auto-propulsat 2S1: calibrul - 122 mm; lungimea obuzierului- 7.265 mm; lungimea țevii cu frâna- 4.658 mm, 38 calibre; greutatea pentru marș - 15.700 kg; înălțimea - 2.725 mm; lățimea- 2.850 mm; autonomie - 500 km; câmp de tragere vertical- -3° la 70°; urcă

pante de 35°; viteza pe șosea - 60 km/h; bătaia maximă - 15,2 km.

Specificații tehnice - obuzierul auto-propulsat românesc, model 1989: calibrul - 122 mm; lungimea obuzierului- 7.505 mm; lungimea țevii cu frâna-4.658 mm/ 38 calibre; greutatea pentru marș - 18.300 kg; înălțimea tunului - 2.720 mm; lățimea - 3.150 mm; autonomie - 450 km; câmp de tragere vertical- -3° la 70°; urcă pante de 35°; viteza pe șosea- 64 km/h; consum - 200 l/100 km; bătaia maximă-15,2 km.

Tunul de coastă KS30, calibrul 130 mm

Tunul KS-30 este în fapt un tun antiaerian dar care, datorită calibrului și bății mari a fost ales pentru artileria de coastă. A fost produs de către industria sovietică la începutul anilor 1950 și este ușor de deosebit datorită unei platforme de transport cu două osii având pe fiecare parte câte 2 roți (foto).

De asemenea, afetul tunului are 4 fâlcele rabatabile cu ajutorul cărora este calat și de pe care execută tragerea. La punerea pentru luptă trebuie să fie coborât de pe platformă și așezat pe sol.

Tunul de coastă KS30, calibrul 130 mm

Țeava nu are frână de tragere și se termină cu o culată cu închizător semiautomat tip pană, laterală. Ochirea în direcție și în înălțime se poate executa manual sau electric. Este dotat cu un dispozitiv de reglare automată a focoselor.

Tunul este deservit de un echipaj de 10 militari și are un regim de tragere de 12 lovituri pe minut. Loviturile sunt acuplate, proiectilele având focosase percutante și fuzante.

Specificații tehnice: calibrul - 130 mm; greutatea pentru luptă- 23,5 t; greutatea pentru mișcare - 29 t; câmp de tragere orizontal- 360°; câmp de tragere vertical- -3° la +88°; greutatea proiectilului - 33 kg; lungimea loviturii - 1,55 m; greutatea loviturii - 61,1 kg; viteza inițială- 950 m/s; lungimea țevii - 64 de calibre; bătaia maximă orizontală - 27,5 km; bătaia maximă verticală - 20,6 km.

Sistemul de rachete de coastă 4 K 51 „RUBEJ” („Frontiera”)

Acest sistem a fost achiziționat în anul 1986 din Uniunea Sovietică pentru dotarea artileriei de coastă.

Sistemul de rachete de coastă 4 K 51 „RUBEJ” („Frontiera”)

Racheta de bază a sistemului este P-15, fabricată în anii 1950 și cunoscută în nomenclatorul NATO cu indicativul „*Styx*” sau SS-N-2.

Începând cu anul 1972 a fost produsă varianta P-15M care a fost vândută la export cu denumirile P-21, P-22 aflate și în dotarea sistemului românesc. Rachetele P-21, P-22 au în plus atât radar, cât și un sistem de ghidare în infraroșu și bătaia dublă, ce ajunge la 80 km. Propulsia este asigurată cu ajutorul unui combustibil lichid format din carburant și oxidant, ambele cu toxicitate ridicată. În cazul lovirii unei ținte sub bătaia maximă carburantul rămas se constituie în încărcătură incendiară. Încărcătura de luptă a rachetei are greutatea de 513 kg și este de tip cumulativ. La partea din spate a rachetei este ampenajul în formă de Y cu cârme și motorul de start cu combustibil lichid, iar în partea din față are 2 aripi. Racheta are un sistem inerțial care

lucrează începând cu porțiunea de mijloc a traiectoriei împreună cu un radar activ (ARV GOS) și un radar în infraroșu (IR GOS), pe porțiunea finală. Înălțimea de croazieră a zborului este: 25-50-250 m.

Lansatorul utilizează o platformă auto de tip MAZ-543, 8x8, de 41 de tone, aceeași folosită de sistemul rachete operative tactice, din complexul 9 K 72, care a fost în dotarea Forțelor Terestre până în anul 1995. Pe șasiu sunt dispuse: cabina radar, o turbină cu gaz cu generator electric de putere și platforma de lansare cu două lansatoare de tip rotativ CT-161. Mai sunt montate și alte sisteme ajutătoare, ca: sistemul amic-inamic, sistemul de stingere a incendiilor, de comunicație, intern și extern etc. Radarul lansatorului este utilizat pentru detectarea țintei și se ridică atunci când se pregătește lansarea la o înălțime de 7,3 m. Timpul de trecere al instalației de lansare din poziția de marș în poziția de luptă este de 5 minute. Aceasta este deservită de 6 servanți și este complet autonomă.

Bateria de rachete este compusă din 4 instalații mobile de lansare și 4 mașini de re aprovizionare care au în total 16 rachete. Acest sistem este folosit și pe navele de luptă fiind în dotarea a circa 30 de state. Spre deosebire de lansatoarele navale, cele terestre sunt mult mai economice, pot fi dispuse pe aproape întregul litoral și pot părăsi poziția după lansare în mai puțin de 2 minute.

Specificații tehnice - lansatorul mobil al sistemului de rachete 4K51: tip- MAZ 543; câmp de tragere orizontal - +/- 110°; câmp de tragere vertical- 0 la 20°; lungime - 14,2 m; lățime- 2,97 m; înălțime- 4,05 m; tip motor-diesel kW/385; viteza maximă - 65 km/h; raza de acțiune - 635 km; numărul de rachete- 2; echipaj - 6; timp de părăsire a poziției- 2 minute; greutatea - 40.900 kg.

Specificații tehnice - rachetele P 21/22: diametrul max.- 0,78 m; greutatea la lansare - 2.523 kg; lungimea rachetei - 6,55 m/ 7,5 m; anvergura aripilor- 2,5 m; viteza- 1100 km/h (0,9 M); combustibil lichid - TG -2 + acid azotic; bătaia radarului- 27 km; bătaia radarului infraroșu - 10-20 km; combustibil de lansare - solid; bătaia - 8-80 km.

Țeava tunului de munte calibrul 76 mm transportată pe samar

Aruncător AG9 montat pe autovehicul ARO-26M

Instalație de lansare 9 P 110 pentru racheta antitanc „Malyutka”

Mașina de transport cu racheta 8 K 14 pe platformă din complexul R.O.T. 9 K 72

Trageri de luptă cu tunul antitanc calibrul 57 mm, model 1943

Mașina de transport rachete 9T29 din sistemul de rachete tactice 9 K 52

Aruncător de proiectile reactive calibrul 122 mm pe șasiu de ARO

Capitolul VII
ARTILERIA ROMÂNĂ
ÎN PERIOADA 1990-2013

Trageri de luptă

7.1. Restructurarea și modernizarea artileriei

Evenimentele din decembrie 1989 au determinat ample transformări politico-sociale în România, cu impact direct asupra Armatei României și, implicit asupra artileriei. Acestea au determinat schimbări esențiale privind structura, dotarea și managementul resurselor în armă, ducând la conturarea unor structuri noi, menite să rezolve problema interoperabilității cu structurile euroatlantice.

Evoluția artileriei române după 1989 nu poate fi desprinsă din contextul general al procesului de transformare a societății românești și de compatibilizare a organismului militar cu sistemele militare euroatlantice. Totodată, nu putem vorbi de transformările survenite în artileria română a ultimului deceniu al secolului XX și începutului de secol XXI fără să avem în vedere evoluția Forțelor Terestre.

Transformarea artileriei a fost determinată de: necesitatea încadrării în procesul general de reformă a sistemului militar; existența unor contradicții fundamentale între vechea structură a artileriei și resursele financiare alocate; necesitatea compatibilizării cu noua fizionomie a câmpului de luptă modern; asigurarea interoperabilității cu structurile similare din armatele statelor membre NATO; necesitatea asigurării sprijinului oportun și eficient al acțiunilor Forțelor Terestre; prevederile tratatelor privind reducerea armamentelor convenționale; necesitatea realizării tuturor activităților pe criterii de eficiență în folosirea resurselor umane, materiale și financiare.

Manifestarea acestor determinări a declanșat ampla activitate de reformă, proces în care a inclus artileria, a parcurs etape importante de reorganizare și restructurare.

7.1.1. Etapa I – a tranziției și pregătirii reformei instituției militare (1990-1993)

Această primă etapă a transformării armatei române s-a desfășurat independent și, în esență, a constat în: modificarea structurii de forțe, crearea unui nou cadru juridic și inițierea unor programe de înzestrare cu tehnică modernă. În această etapă au fost identificate soluțiile de concepere și de

realizare a reformei, având ca obiective: elaborarea și operaționalizarea cadrului legislativ și normativ de organizare și funcționare; studierea comparativă a altor sisteme militare de referință și stabilirea măsurilor pregătitoare în vederea declanșării reformei propriu-zise; constituirea structurilor de conducere.

Anul 1990 a marcat momentul trecerii, la nivel strategic, de la structurile de conducere de tip comandament de armă la cele de tip inspectorat. Astfel, potrivit prevederilor Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.102/30.07.1990, începând cu 01.08.1990, Comandamentul Infanteriei și Tancurilor s-a reorganizat în Comandamentul Trupelor de Uscat, având în compunere: Direcția Tehnică de Tancuri și Auto; Inspectoratul General al Infanteriei și Vânătorilor de Munte; Inspectoratul General al Blindatelor; **Inspectoratul General al Artileriei**; Inspectoratul General al Geniului; Inspectoratul General al Protecției Antichimice; Inspectoratul General al Apărării Antiaeriene a Trupelor de Uscat. Comandamentul Trupelor de Uscat subordona, de asemenea, și cele patru armate de arme întrunite.

În acest context, **Inspectoratul General al Artileriei subordona aceleași structuri de armă ale fostului Comandament al Artileriei și cele două instituții de învățământ de armă: Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” – Sibiu și Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie – Ploiești, Brigada 8 Artilerie – Focșani, Brigada 17 Artilerie – Bîrlad, Regimentul 65 Artilerie Antitanc – Brăila, Divizionul 42 Artilerie Antitanc – Sighișoara, Baza Tehnică Mobilă de Rachete 95 – Ploiești, Baza Tehnică Mobilă de Rachete 62 – Mîrșa, Laboratorul Fotogrammetric al Armatei – Cernica, Laboratorul Artileristic/Cernica, Poligonul de Experiențe al Armatei – Jegălia și depozitele de armament și muniții ale armatei.** Primul inspector general al Inspectoratului General al Artileriei, după evenimentele din decembrie 1989 a fost generalul de brigadă dr. Mihail Eugeniu Popescu, ulterior înaintat până la gradul de general și care a îndeplinit succesiv funcțiile

de șef al Statului Major al Forțelor Terestre și al Statului Major General.

Armatele de arme întrunite și-au păstrat organizarea pe divizii, regimente și batalioane/divizioane. Similar, **structurile de artilerie din componerea acestora și-au păstrat organizarea și dotarea**. Concepția de întrebuințare în luptă a artileriei a rămas neschimbată.

Conducerea artileriei s-a realizat prin Inspectoratul General al Artileriei, cu aceleași atribuții generale ca și cele ale Comandamentului Artileriei și prin instituția „șefului artileriei” de la nivel armată de arme întrunite, divizie și regiment.

Securitatea europeană a fost profund influențată în ultima decadă a secolului XX de semnarea la 19.11.1990, la Paris, a Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, fundamentat pe scopurile și obiectivele rezultate în urma negocierilor de la Viena, începute în martie 1989. Tratatul a constituit expresia responsabilității statelor semnatare pentru prevenirea conflictelor armate în Europa, realizarea unei mai mari stabilități și securități în zonă și trecerea la relații bazate pe cooperare pașnică.

Referitor la artilerie, tratatul făcea referire la sistemele de mare calibru, vizând tunurile, obuzierele, piesele de artilerie care combinau caracteristicile de tunuri și de obuziere, aruncătoarele și sistemele multiple de lansare proiectile reactive cu calibru 100 mm și mai mare. Prevederile restrictive ale tratatului au avut un profund impact asupra artileriei Armatei României, cu consecințe majore îndeosebi în ceea ce privește posibilitățile de constituire a structurilor ierarhice de artilerie destinate sprijinului cu foc al unităților și marilor unități tactice și operative, în concordanță cu nevoile de securitate națională.

România, cu plafonul maxim stabilit de 1475 guri de foc calibru 100 mm și mai mare, a trecut în ierarhia europeană de la locul 3, ocupat în anul 1990, pe locul 10. Între statele europene, România s-a situat pe primul loc în ceea ce privește numărul gurilor de foc de artilerie ce a trebuit să fie redus. Cele 2344 guri de foc dezafectate au reprezentat în totalitate modele din perioada interbelică (obuzierul calibru 122 mm model 1938, obuzierul calibru 150 mm model 1934, obuzierul-tun

calibru 152 mm model 1937, obuzierul 152 mm model 1938), cu caracteristici tehnico-tactice preponderent anacronice în raport cu câmpul de luptă modern. Uzura fizică și morală a acestora impunea de altfel dezafectarea lor deliberată, ca o necesitate stringentă a modernizării, dar progresiv, pe măsura asigurării posibilităților de asimilare și înlocuire cu sisteme de artilerie performante.

7.1.2. Etapa a II-a – a reformei propriu-zise a organismului militar (1994 – 2003)

Această etapă s-a desfășurat împreună cu NATO, având următoarele subetape: 1994-1996, Programul Parteneriatului pentru Pace (PfP); 1997-1999, Programul Parteneriatului pentru Pace Îmbunătățit; 2000-2003, Ciclurile I-V Membership Action Plan (MAP).

Această etapă a fost caracterizată în principal de: reducerea numărului de armate de arme întrunite de la 4 la 3 și, implicit, în aceeași proporție, a numărului de state majore ale artileriei acestui eșalon; înființarea eșalonului brigadă mecanizată începând cu anul 1994, prin transformarea regimentelor existente până la acea dată; realizarea structurilor luptătoare pe criterii de eficiență operațională și, în acest cadru, înființarea divizioanelor de artilerie și artilerie antitanc independente subordonate brigăzilor de arme întrunite; introducerea în dotarea artileriei a proiectilelor „Cargo” și „tip săgeată”; reorganizarea învățământului militar prin înființarea Academiei Trupelor de Uscat, a Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri a Trupelor de Uscat și prin proiectarea structurii, a competențelor și a programelor de învățământ pentru școlile de aplicație a armelor.

Adâncind și detaliind specificul acestei perioade, se poate afirma că, sistemul militar a fost supus în mod accelerat procesului de reformă, determinat de schimbările survenite atât pe plan intern, cât și pe plan extern. În acest context realizarea noii arhitecturi a artileriei a avut ca fundamente: potențialul economico-social al statului, restricțiile impuse prin tratatele internaționale la care România era parte semnatară privind reducerea armamentului convențional, precum

și demersurile politice, economico-financiare și militare de integrare în organisme de securitate euroatlantice.

Astfel, Inspectoratul General al Artileriei a fost desființat și a luat ființă instituția „*inspectorului pentru artilerie*” în cadrul Inspectoratului General al Statului Major General, generalul Mihail Eugeniu Popescu devenind din inspector general al Inspectoratului General al Artileriei, primul inspector pentru artilerie în Statul Major General. Parte din personalul fostului inspectorat general a încadrat structurile de artilerie din cadrul Secției pregătire pentru luptă/Statul Major al Trupelor de Uscat.

Desființarea Inspectoratului General al Artileriei a reprezentat o nouă întrerupere a unei tradiții de veacuri, această instituție, de-a lungul timpului, reprezentând pentru istoria armeei, nu numai entitatea funcțională destinată conducerii, ci și o adevărată școală de artileriști de prestigiu, cum ar fi generalul maior Iordache Olaru (șeful Direcției Planificare Strategică din Statul Major General), care a activat și în învățământul de artilerie ca lector în Centrul de Pregătire al Artileriei (1987-1988), generalul Ion Oprișor devenit consilier de stat, secretar al Consiliului Suprem de Apărare al Țării, generalul de brigadă (r) Alexandru Ciocan, fost șef al Direcției Topografice Militare, coloneii Mircea Seteanu, Constantin Gherasim etc.

Necesitățile operaționale au determinat ca, în baza Ordinului General al ministrului apărării naționale nr. 24 din 30.08.1993, Comandamentul Trupelor de Uscat să se transforme în *Statul Major al Trupelor de Uscat*, având în subordine armatele de arme întrunite, instituțiile militare de învățământ și formațiunile de diferite arme subordonate direct. Acest fapt a determinat apariția, în sistemul de conducere a artileriei, la nivelul Statului Major al Trupelor de Uscat, a instituției „*șefului artileriei*”, având în subordine structuri specializate de tip secție, birou și compartiment. **Primul șef al artileriei acestei structuri a fost colonelul Cornel Paraniac**, fost comandant al Regimentului 65 Artilerie Antitanc – Brăila și al Brigăzii 8 Artilerie – Focșani care, ulterior, înaintat până la gradul de general-locotenent, a îndeplinit succesiv funcțiile de comandant al

Armatei 1, al Comandamentului 2 Operațional Întrunit și de șef al Reprezentanței Militare de la Bruxelles. I-a urmat în funcție colonelul doctor Sorin Ioan, fost comandant al Brigăzii 43 Artilerie – Mihai Bravu, șef al artileriei Corpului 1 Armată, comandant al Corpului 1 Armată, înaintat de asemenea la gradul de general și numit succesiv șef al Statului Major al Forțelor Terestre, locțiitor al șefului Statului Major General, șef al Reprezentanței Militare de la Bruxelles, consilier al ministrului și din nou șef al Statului Major al Forțelor Terestre (2012-2013).

Ca urmare a procesului de reformă a armatei, la jumătatea ultimului deceniu al secolului XX, la nivelul celor 3 armate de arme întrunite și al Corpului 9 Armată au funcționat 21 de brigăzi de artilerie, astfel:

- *Armata 1* – București: Brigada 95 Artilerie – Ploiești; Brigada 29 Artilerie Antitanc – Alexandria; *Corpul 1 Armată* – București: Brigada 43 Artilerie – Mihai Bravu; Brigada 16 Artilerie Antitanc – Mihai Bravu; *Corpul 3 Armată* – Craiova: Brigada 1 Artilerie – Slatina; Brigada 9 Artilerie Antitanc – Drobeta Turnu Severin.

- *Armata a 2-a*: Brigada 8 Artilerie – Focșani; Brigada 32 Artilerie Antitanc – Tecuci; *Corpul 8 Armată* – Brăila: Brigada 25 Artilerie – Brăila; Brigada 65 Artilerie Antitanc – Brăila; *Corpul 10 Armată* – Iași: Brigada 17 Artilerie – Bârlad; Brigada 79 Artilerie Antitanc – Tecuci.

- *Armata a 4-a*: Brigada 26 Artilerie – Ineu; Brigada 612 Artilerie Antitanc – Baia-Mare; *Corpul 5 Armată* – Timișoara: Brigada 59 Artilerie – Lugoj; Brigada 24 Artilerie Antitanc – Lugoj; *Corpul 6 Armată* – Tg. Mureș: Brigada 7 Artilerie – Florești; Brigada 42 Artilerie Antitanc – Sighișoara; *Corpul 7 Armată* – Dej: Brigada 69 Artilerie – Șimleu Silvaniei; Brigada 315 Artilerie Antitanc – Șimleu Silvaniei.

- *Corpul 9 Armată* – Constanța: Brigada 13 Artilerie – Medgidia; Divizionul 345 Artilerie Antitanc – Basarabi.

Cele două brigăzi existente în compunerea fiecărei armate de arme întrunite, respectiv în compunerea fiecărui corp de armată aveau o organizare similară. Statul major al artileriei armatei care avea ca misiune principală planificarea și organizarea acțiunilor artileriei în sprijinul operației era

deservit de o baterie de stat major, având în compunere un pluton transmisiuni, un pluton radio, un pluton N.B.C., un pluton cercetare și topografie și o grupă calculatori. Aici dorim să amintim câțiva dintre șefii artileriei armatei/corpului de armată, cum ar fi generalul de brigadă Cengher Valer, coloneii Nicolae Pană și Costin Ion care, au avut contribuții importante la dezvoltarea sistemului de instrucție al unităților de artilerie, colonelul Valentin Silvestru, un profesionist deosebit dedicat armeei, care și-a încheiat cariera din funcția de șef Serviciu Instrucție în Comandamentul Trupelor de Uscat.

Diviziile mecanizate (de tancuri, infanterie etc.) aveau în compunere, la rândul lor, un regiment de artilerie (organizat pe o baterie comandă, 2 divizioane de obuziere cal. 152 mm x 3 baterii x 6 piese și un divizion Ar.P.R. x 3 baterii x 6 instalații) și un divizion de artilerie antitanc sau de autotunuri (organizat pe 3 baterii a câte 6 piese fiecare).

Anul 1995 a adus cu sine schimbări, îndeosebi la nivelul diviziilor și regimentelor. Urmărindu-se realizarea unei structuri de forță suplă și mobile, cu putere de foc sporită, dotate cu tehnică performantă, gata să intre în acțiune în timp scurt, în măsură să poată îndeplini misiuni complexe în cadrul multinațional și interaliat, inclusiv în afara granițelor țării, diviziile de arme întrunite și cele de tancuri se transformă în brigăzi, iar regimentele în batalioane, iar în unele cazuri în brigăzi. În acest context, brigăzile mecanizate (de infanterie, tancuri etc.) aveau în compunere, 1-2 divizioane de artilerie și un divizion de artilerie antitanc provenite prin reorganizarea regimentelor de artilerie ale diviziilor și divizioanelor de artilerie ale regimentelor mecanizate sau prin reorganizarea și resubordonarea divizioanelor antitanc ale diviziilor. Totodată, brigăzile de rachete operativ-tactice din Rezerva Strategică din garnizoanele Ineu și Tecuci, precum și divizioanele de rachete tactice din compunerea diviziilor mecanizate au fost desființate.

Luna martie a anului 1995 a găsit brigăzile mecanizate și cele de tancuri având în compunere câte unul sau două divizioane de artilerie dotate cu obuziere cal. 152 mm, tunuri cal. 76 mm sau obuziere autopropulsate cal. 122 mm și câte un divizion de artilerie antitanc dotat cu tunuri antitanc sau

autotunuri cal. 100 mm. Batalioanele de infanterie (tancuri) dispuneau de câte o baterie de aruncătoare cal. 120 mm (2 plutoane x 3 piese) și o baterie antitanc mixtă (2 plutoane A.G.-9 x 3 piese și un pluton R.A.D.). De remarcat este faptul că, deși considerat armament greu de infanterie, aruncătorul de grenade antitanc A.G.-9 se regăsea și la structurile de artilerie de la nivel batalion, ca armament de substituție.

Planificarea și organizarea acțiunilor de luptă ale artileriei au fost asigurate de locțiitorul comandantului (și șef al artileriei) care avea în subordine un stat major și o baterie de stat major.

Deși la o primă vedere organizarea artileriei brigăzilor mecanizate și a batalioanelor de infanterie (tancuri) părea să răspundă nevoilor operaționale ale acestora, în fapt, finalitățile proiectate nu erau pe deplin realizate, numeroase structuri de artilerie înființate în 1995, unele fără trupe, urmând să se desființeze în anul 1997 ori mai târziu.

Apariția noilor structuri a determinat reconsiderări, pe de o parte referitoare la concepția de întrebuințare în luptă a acestora, iar pe de altă parte privind rolul, locul și misiunile instituției „șefului artileriei” la nivelul structurilor nou înființate. De remarcat este faptul că, începând chiar cu anul universitar 1992-1993, în Academia de Înalte Studii Militare s-a studiat, complementar eșalonului armată de arme întrunite, eșaloanele corp de armată și brigadă și, în acest context, acțiunile artileriei acestor structuri.

În această etapă, un obiectiv important l-a reprezentat realizarea capacității operaționale a comandamentelor (1996-2000). Acest deziderat s-a realizat prin: proiectarea sistemului informațional necesar conducerii structurilor și, în acest cadru, realizarea (achiziționarea) sistemului de conducere a focului pentru artilerie tip COMBAT; operaționalizarea comandamentelor de nivel operativ și tactic, în consens cu structura modulară a acestora și cu însușirea procedurilor de lucru ale NATO, inclusiv în domeniul conducerii artileriei; operaționalizarea structurilor de artilerie, prevăzute în Forțele de Reacție Rapidă; fundamentarea cadrului normativ al pregătirii comandamentelor și a trupelor, prin doctrinele armelor, inclusiv a

artileriei; proiectarea noilor structuri ale artileriei din cadrul Trupelor de Uscat potrivit Concepției F.A.R.O. 2005-2010; organizarea și desfășurarea acțiunilor consacrate realizării interoperabilității cu armatele statelor membre ale NATO; studierea posibilității adaptării sistemelor de armament specifice NATO; restructurarea și reorganizarea instituțiilor militare de învățământ (transformarea Institutului Militar de artilerie și Geodezie în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete, ulterior Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană).

Doctrina Operațională a Trupelor de Uscat, elaborată în anul 1999, conținea prevederi și principii referitoare la structurarea și operaționalizarea Trupelor de Uscat și, implicit, ale artileriei, care reprezenta un gen de armă important, constituit în mari unități și unități de sprijin de luptă.

La baza procesului de structurare au stat următoarele principii: concordanța între structurile organizatorice și diversitatea și complexitatea misiunilor pe care acestea trebuie să le îndeplinească; asigurarea stării de operativitate necesare unităților existente la pace și a resurselor indispensabile pentru starea de război; comanda și controlul unitar al forțelor, în condițiile ducerii acțiunilor întrunite; respectarea întocmai a restricțiilor cantitative impuse României, prin tratatele ce privesc limitarea armamentelor și forțelor convenționale; asigurarea, pentru diferite eșaloane, a condițiilor necesare desfășurării de acțiuni independente sau în compunerea forțelor multinaționale, pe teritoriul național sau în afara acestuia; realizarea unor structuri luptătoare, de asigurare a acțiunilor, protecție a trupelor și logistice, de tip modular, flexibile și manevriere, cu capacitate mare de reacție; interoperabilitatea cu structurile similare din armatele țărilor membre ale organismelor de securitate internațională.

Realizarea structurilor organizatorice optime la război a vizat următoarele măsuri: amplificarea procesului de restructurare în scopul corelării structurilor de pace cu cele de război și menținerea unui raport optim între acestea; asigurarea și pregătirea continuă pe timp de pace a nucleelor pentru marile unități și unitățile care se înființează la război și

perfecționarea sistemului de instrucție a forțelor de rezervă; alinierea structurală, conceptuală și operațională a marilor unități și unităților de artilerie cu structurile similare din armatele statelor moderne, dimensionarea acestora potrivit misiunilor, concepțiilor de întrebuințare și fondurilor alocate.

Dimensionarea artileriei urma să corespundă nevoilor de realizare a obiectivelor propuse și resurselor exprimate în alocațiile bugetare. În acest sens, s-a accentuat pe promovarea concepției privind reducerea a efectivelor și tehnicii, concomitent cu compensarea calitativă a înzestrării artileriei, care să permită optimizarea pregătirii personalului și aplicarea concepțiilor și procedurilor de utilizare a structurilor componente.

Semnificative pentru această perioadă sunt următoarele aspecte:

- desființarea inspectoratelor de armă și implicit, a Inspectoratului General al Artileriei, concomitent cu preluarea atribuțiilor acestuia de către șeful artileriei din Statul Major al Trupelor de Uscat;

- reducerea numerică a artileriei prin scăderea numărului de armate de la 3 la 2, prin desființarea Armatei a 2-a și înființarea, ulterior, a Comandamentului 2 Operațional Întrunit (au funcționat în continuare Armata 1 – București și Armata a 4-a – Cluj-Napoca);

- resubordonarea marilor unități de artilerie destinate Rezervei Strategice, din subordinea Inspectoratului General al Artileriei în subordinea celor două armate de arme întrunite;

- înființarea la 01.03.1997 a Forței de Reacție Rapidă (F.R.R.), structură în cadrul căreia s-au realizat și se mențin la un nivel corespunzător de operativitate componente de acțiune pentru participarea la misiuni în sprijinul păcii și umanitare.

Ca urmare, în anul 1997 instituția „*inspectorului pentru artilerie*” din Inspectoratul General al Statului Major General s-a desființat, înființându-se, totodată, Secția artilerie în cadrul Direcției Doctrină și Instrucție/Statul Major General, desființată la rândul ei în anul 2000. Acest fapt a condus, implicit, la dispariția elementelor de conducere a artileriei din cadrul structurilor centrale, disfuncție remediată parțial prin apariția, în anul 2003, a instituției „*inspectorului pentru armă*” la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre.

Potrivit misiunilor specifice, marile unități, unitățile și subunitățile din compunerea Trupelor de Uscat – inclusiv cele de artilerie – au fost structurate operațional pe module de grupări, astfel:

– *Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie*, în compunerea cărora erau incluse și **forțe și mijloace specializate de cercetare de artilerie**;

– *Forțele de Reacție în Situații de Criză* (forțe operaționale), în compunerea cărora intrau și unități de artilerie cu efective complete, instruite și dotate, astfel încât în situații de criză și război să sprijine acțiunile militare ale grupărilor de forțe, atât pe teritoriul național, cât și în afara acestuia, în cadrul structurilor de securitate internațională. În structura forțelor operaționale - grupare de forțe necesară ducerii acțiunilor militare - au fost incluse: **o brigadă de artilerie, o brigadă de artilerie antitanc și o brigadă**;

– *Forțele Principale* (forțe teritoriale), care includeau și unități de artilerie cu efective în procent de 30-50% din necesarul de război, care puteau trece la îndeplinirea misiunilor numai după completarea cu resurse și executarea unei perioade de instrucție pentru luptă. În structura Forțelor Teritoriale, forțe destinate amplificării capacității de reacție în situații de criză sau război, asigurării condițiilor pentru executarea mobilizării și constituirii Forțelor de Rezervă, au fost incluse și **1-2 brigăzi de artilerie și artilerie antitanc**;

– *Forțele de Rezervă*, în compunerea cărora centrele de instrucție și mobilizare aparținând tuturor armelor și specialităților, inclusiv **artileriei**, erau destinate pentru înființarea la mobilizare a unor mari unități și unități. La pace, aceste centre erau prevăzute cu elementele strict necesare pentru funcționare și din nuclee de mobilizare dimensionate în sistem modular. Aceste structuri aveau nivelul de completare cu efective de 5-20% din necesarul de război și aveau posibilitatea să treacă la îndeplinirea misiunilor numai după completarea cu resurse și executarea unei perioade de instrucție pentru luptă.

Este important de remarcat faptul că numeroasele reorganizări structurale ale artileriei s-au realizat într-o perioadă de timp extrem de scurtă neținându-se seama de demersul inițial de creare a unor structuri

stabile, compatibile și interoperabile cu cele similare din armatele statelor membre NATO.

În anul 1997 a fost declanșată reforma în domeniul sistemului de gestiune a resurselor umane, cu efecte directe și asupra funcționalității structurilor de artilerie. Astfel, a fost necesară elaborarea unei noi strategii de restructurare și pregătire a personalului, prin care se implementa noul sistem de selecție, formare și promovare a personalului, destinat să asigure managementul carierei militare în acord cu practicile și standardele NATO. Pentru eficientizarea utilizării subofițerilor în cadrul sistemului militar românesc, în 1998 a fost aprobată noua concepție privind selecționarea, pregătirea și utilizarea acestei importante categorii de personal. În anul 1999 a fost adoptat ghidul carierei ofițerului prin care s-a dorit asigurarea structurării funcțiilor conform controversatului model piramidal, având drept consecință – între altele – reducerea substanțială a numărului de ofițeri cu grade superioare.

Totodată, în scopul creșterii gradului de interoperabilitate operațională cu NATO, s-a îmbunătățit nivelul de profesionalizare a personalului prin participarea ofițerilor la cursuri în țară și, mai ales, la instituțiile de învățământ din țările membre ale Alianței Nord-Atlantice.

7.1.3. Etapa a III-a – în cadrul NATO (2004 – 2025)

Începând cu data de 11.04.2000, în baza Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare al Țării nr. S. 8 pentru aprobarea „*Planului-cadru privind procesul de restructurare și modernizare a Armatei României*”, Statul Major al Trupelor de Uscat și-a modificat denumirea în *Statul Major al Forțelor Terestre*.

Potrivit aceluiași document, la 01.08.2000 cele două armate de arme întrunite s-au reorganizat și transformat în corpuri de armată teritoriale organizate pe brigăzi. **Acestea aveau în compunere, ca și fostele armate de arme întrunite, câte o brigadă de artilerie și o brigadă de artilerie antitanc, cu organizare similară celor din compunerea armatelor.** Pentru realizarea conducerii, șeful artileriei corpului de armată dispunea de un stat major și o baterie de stat major.

Astfel, în subordinea Corpului 1 Armată Teritorial au funcționat Brigada 95 Artilerie, în garnizoana Ploiești și Brigada 16 Artilerie Antitanc, în garnizoana Mihai Bravu, iar Corpul 4 Armată Teritorial subordona Brigada 69 Artilerie – Șimleu Silvaniei și Brigada 612 Artilerie Antitanc – Baia-Mare.

Urmare aceluiași proces de reformă a Forțelor Terestre, cele două brigăzi de artilerie ale Corpului 1 Armată au fost desființate, iar Brigada 612 Artilerie Antitanc/Corpul 4 Armată Teritorial a fost transformată în Regimentul 612 Artilerie Antitanc, intrând în compunerea Brigăzii 69 Artilerie Mixtă.

În noiembrie 2001, Brigada 8 Artilerie din garnizoana Focșani a intrat în subordinea Corpului 1 Armată. Ulterior brigada a trecut de la organizarea pe divizioane ca subunități în cadrul structurii, la organizarea pe regimente ca unități independente, pentru ca, la 01.12.2001 să se reorganizeze și transforme în Brigada 8 Artilerie Mixtă.

Prin Ordinul ministrului apărării nr. M.S. 179 din 14.12.2005, Regimentul 69 Artilerie din garnizoana Șimleu Silvaniei, provenit ca urmare a reorganizării Brigăzii 69 Artilerie, a fost transformat în Brigada 69 Artilerie Mixtă, intrând în subordinea Corpului 4 Armată Teritorial. La sfârșitul anului 2004, Brigada 7 Artilerie s-a reorganizat și transformat în Regimentul 7 Artilerie, Brigada 612 Artilerie Antitanc a devenit Regimentul 612 Artilerie Antitanc, iar Brigada 315 Artilerie Antitanc s-a transformat în Regimentul 315 Artilerie Antitanc, toate cele trei unități intrând în compunerea Brigăzii 69 Artilerie Mixtă. Totodată, din structurile brigăzilor de artilerie reorganizate s-au înființat și unele divizioane de artilerie ale brigăzilor mecanizate (de infanterie, vânători de munte).

În final, fiecare dintre cele două corpuri de armată teritoriale rămânea cu câte o brigadă de artilerie mixtă și cu câte un divizion de artilerie la nivelul fiecărei brigăzi mecanizate (de infanterie, vânători de munte).

Ulterior, regimentele din cadrul celor două brigăzi de artilerie (Brigada 8 Artilerie Mixtă și Brigada 69 Artilerie Mixtă) au fost reorganizate în divizioane, iar în vara anului 2006 acestea au fost transformate în batalioane de artilerie, inclusiv cele ale brigăzilor mecanizate (de infanterie, vânători de munte).

Ca urmare a procesului de reformă, în toamna anului 2006, artileria Forțelor Terestre a avut următoarea organizare și înzestrare:

- *Corpul 1 Armată Teritorial: artileria brigăzilor mecanizate (de infanterie, vânători de munte):* Batalionul 285 Artilerie – Brăila, subordonat Brigăzii 282 Infanterie Mecanizată – Focșani; Batalionul 325 Artilerie Mixtă – Caracal, subordonat Brigăzii 2 Infanterie Ușoară – Craiova; Batalionul 345 Artilerie – Basarabi, subordonat Brigăzii 34 Infanterie Ușoară – București; Batalionul 206 Artilerie – Ghimbav, subordonat Brigăzii 2 Vânători de Munte – Brașov; *Brigada 8 Artilerie Mixtă* – Focșani, având la rândul ei în compunere: Comandamentul brigăzii și Bateria Stat Major – Focșani; Batalionul 81 Artilerie – Focșani, dotat cu tunuri-obuziere cal.152 mm; Batalionul 82 Artilerie Mixtă – Bîrlad, dotat cu tunuri antitanc cal. 100 mm; Batalionul 83 LAROM – Bîrlad, dotat cu lansatoare multiple de rachete LAROM; Batalionul 84 Asigurare Date – Focșani (este principalul mijloc de supraveghere și determinare a țintelor pentru subsistemul de lovire, reprezentând o verigă importantă în cadrul procesului de management al țintelor); Batalionul 96 LAROM – Ploiești, înzestrat însă cu aruncătoare proiectile reactive cal. 122 mm, Md. 1978; Batalionul 85 Logistic – Bîrlad.

- *Corpul 4 Armată Teritorial: artileria brigăzilor mecanizate (de infanterie, vânători de munte):* Batalionul 335 Artilerie Mixtă – Botoșani, subordonat Brigăzii 15 Mecanizată – Iași; Batalionul 817 Artilerie Mixtă – Prundu-Bârgăului, subordonat Brigăzii 81 Mecanizată – Bistrița; Batalionul 385 Artilerie – Lunca de Sus, subordonat Brigăzii 61 Vânători de Munte – Miercurea-Ciuc; *Brigada 69 Artilerie Mixtă* – Șimleu Silvaniei, având în subordine: Comandamentul brigăzii și Bateria 70 Stat Major – Șimleu-Silvaniei; Batalionul 315 Artilerie – Șimleu-Silvaniei; Batalionul 612 Artilerie Antitanc – Baia-Mare; Batalionul 7 Aruncătoare Proiectile Reactive – Florești; Batalionul 8 Aruncătoare Proiectile Reactive – Florești; Batalionul 316 Asigurare Date – Șimleu-Silvaniei; Batalionul 317 Logistic – Zalău.

O contribuție importantă la dezvoltarea armei și, de altfel, a Forțelor Terestre în condițiile impuse de reforma acestei instituții, au avut-o colonelul Butuc Dobrică, colonelul Corhăneanu Romică, colonelul ing. Cârstoiu Emil,

colonelul Mitu Nicolae, colonelul Romanescu Eugen, colonelul Rujoiu Florian, colonelul Țundrea Marius, locotenent-colonelul Mihăilă Vasile, artileristii cu funcții de răspundere în Statul Major al Forțelor Terestre.

Vara anului 2008 a adus noi schimbări în peisajul structural al Forțelor Terestre. Astfel, Corpurile 1 și 4 Armată Teritorial s-au reorganizat și transformat în Divizia 1, respectiv 4 Infanterie, având aceeași compunere, inclusiv din punct de vedere al artileriei, ca cea menționată anterior.

Nu putem parcurge etapa analizată fără să luăm în considerare instituția „*inspectorului pentru armă*”. Aceasta a fost înființată, la nivelul Forțelor Terestre, în anul 2003. Prin Ordinul șefului Statului Major al Forțelor Terestre nr. I. 1029 din 10.03.2003, s-au stabilit rolul și atribuțiile acestuia: „*structura Forțelor Terestre destinată proiectării și aplicării politicii de dezvoltare a armii (specialității), conducerii procesului de elaborare a actelor normative specifice necesare organizării, coordonării, desfășurării și controlului pregătirii pentru luptă și învățământului militar. (...) Inspectorul pentru armă îl consiliază pe șeful Statului Major al Forțelor Terestre în problemele ce privesc politica de dezvoltare și managementul resurselor, având acces în toate marile unități (unitățile) de armă din Forțele Terestre și în cele în care există structuri din arma respectivă*”¹.

În baza acestui document, comandantul Școlii de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „*Ioan Vodă*”- generalul de brigadă Eugen Popescu (care îndeplinea și prerogativele funcției de „*inspector pentru artilerie*”) avea în competență următoarele domenii: managementul resurselor umane ale armii artilerie; elaborarea doctrinei artileriei și a manualelor pentru luptă; înzestrarea cu sisteme de artilerie, echipamente și materiale; cercetarea științifică aplicativă în arma artilerie; relațiile internaționale ale școlii și unităților de elită ale artileriei, precum și promovarea artileriei în mediile de informare în masă. Inițial, inspectorul pentru artilerie își exercita prerogativele și prin Biroul Inspectorului pentru Artilerie care funcționa

¹ „*Instituția inspectorului pentru armă*”, Ediția 2003, aprobată de șeful Statului Major al Forțelor Terestre cu nr. I. 1029 din 10.03.2003.

în cadrul Serviciului doctrină și instrucție/ Statul Major al Forțelor Terestre.

Reorganizarea Statului Major al Forțelor Terestre, precum și a școlilor de aplicație pe centre de pregătire ale armelor a determinat reconsiderări și în domeniul instituției „*inspectorului pentru armă*”. La nivelul Forțelor Terestre și-au început funcționarea 3 școli de aplicație, corespunzătoare categoriilor de structuri – luptătoare, de sprijin luptă și pentru operații speciale, organizate la rândul lor, pe centre de pregătire ale armelor, ceea ce a impus ca, în anul 2006, prin Dispoziția nr. S.M.F.T.-18 din 28.04.2006, șeful Statului Major al Forțelor Terestre să aprobe „*F.T. – 4, Instrucțiuni privind instituția inspectorului în Forțele Terestre*”, destinată „*proiectării și aplicării politicilor de dezvoltare și modernizare ale armelor și specialităților, conducerii procesului de elaborare a actelor normative specifice necesare organizării structurilor, coordonării, desfășurării și evaluării instrucției și învățământului militar*”². Potrivit documentului menționat, instituția inspectorului în Forțele Terestre era compusă din: Inspectorul General al Forțelor Terestre (funcție îndeplinită de șeful Instrucției și Doctrinei din Statul Major al Forțelor Terestre); inspectorii categoriilor de structuri din Forțele Terestre – luptătoare, structuri pentru sprijin de luptă, structuri pentru operații speciale (funcții îndeplinite de comandanții școlilor de aplicație) și inspectorii pentru armă (funcții îndeplinite de comandanții centrelor de pregătire ale armelor).

În acest context, s-a înființat Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă la nivelul căreia funcționa instituția „*inspectorului pentru unități sprijin de luptă*”, iar la nivelul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră – instituția „*inspectorului pentru artilerie terestră*”; prima structură și-a exercitat atribuțiile prin Biroul Reglementări Unități Sprijin de Luptă, iar a doua prin Secția Cercetare, Dezvoltare și Reglementări a centrului.

² „*F.T. – 4, Instrucțiuni privind instituția inspectorului în Forțele Terestre*”, aprobate prin Dispoziția șefului Statului Major al Forțelor Terestre nr. S.M.F.T.-18 din 28.04.2006.

Biroul Coordonare, Reglementări în Unități Sprijin de Luptă, ca structură specializată la dispoziția inspectorului pentru unități sprijin de luptă, în pofida atribuțiilor stabilite, s-a manifestat de multe ori ca o structură cu rol birocratic, care primea și disemina la cele 5 centre de pregătire ale armelor din subordine, ordinele, dispozițiile și precizările elaborate la nivelul Secției Inspectorului General și Experiență Acumulată și al Secției doctrine și regulamente/Serviciul instrucție și doctrină/Statul Major al Forțelor Terestre și, în același timp, centraliza de la structurile subordonate planuri, sinteze, date și informații și le înainta eșalonului superior.

În același timp, organizarea și încadrarea Secției Cercetare, Dezvoltare și Reglementări/Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră, considerată, pe bună dreptate, ca „*centru de cercetare aplicativă al artileriei*”, cu ofițeri cu insuficientă experiență a creat serioase probleme privind elaborarea politicilor de dezvoltare, normativelor și manualelor de luptă în arma artilerie. Experiența scăzută la structurile de planificare și organizare a instrucției pentru luptă a unităților de armă sau chiar lipsa cu desăvârșire a acesteia a impus, pentru îndeplinirea sarcinilor în domeniu, constituirea unor grupuri de lucru sau colective prin cooptarea ofițerilor din statul major, a instructorilor din centrul de pregătire, precum și a unor ofițeri de artilerie din marile unități (unitățile) de armă, fapt ce uneori a avut repercusiuni negative asupra respectării termenelor stabilite, precum și asupra calității documentelor elaborate.

Dacă, totuși, astfel concepută, instituția „*inspectorului pentru artilerie terestră*” și-a îndeplinit în condiții acceptabile prerogativele, reorganizarea învățământului militar și, implicit, a celui din Forțele Terestre, din toamna anului 2008 aduce cu sine desființarea, atât a instituției „*inspectorului general al Forțelor Terestre*” și a celei a „*inspectorului pentru categoriile de structuri*”, cât și a „*inspectorului pentru armă*”. Conform concepției de transformare a învățământului militar, Școala de Aplicație pentru Unități de Luptă s-a reorganizat pe

două centre de instruire ale armelor, Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană și Centrul de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare N.B.C., structuri ai căror comandanți, pe lângă faptul că au pierdut prerogativele de inspectori au avut și gradul funcției diminuat la locotenent-colonel. Toate aceste acțiuni coroborate au pus mari semne de întrebare asupra modalităților concrete de elaborare a unei politici coerente de dezvoltare și modernizare a artileriei pe termen mediu și lung.

În procesul de reformă al armatei, au apărut întâlnim noi orientări în ceea ce privește rolul și misiunile artileriei, urmărindu-se organizarea acesteia pe principiul modularității, dezvoltarea mobilității, introducerea sistemelor automatizate de conducere a focului și a tehnicii de cercetare modernă, dotarea cu noi guri de foc și tipuri de muniție, într-o sintagmă, dezvoltarea capabilităților care să-i permită să răspundă provocărilor câmpului de luptă modern. În acest sens, participarea artileriștilor la misiuni în afara teritoriului național (Balcani, Irak, Afganistan), atât în subunități constituite de nivel baterie în cadrul batalioanelor de manevră dislocate în diferite zone de operații, precum și pe funcții în statele majore și comandamentele multinaționale, a permis aplicarea noilor principii/metode de luptă și dezvoltarea acestora exploataând experiența acumulată în luptă. Nu de puține ori, focul aruncătoarelor de 120 mm a fost determinant în respingerea atacurilor asupra patrulelor și taberelor românești din aceste zone fierbinți, contribuind la îndeplinirea cu succes a misiunilor forțelor de manevră.

În scopul realizării interoperabilității cu structurile de artilerie ale celorlalte state membre NATO și compatibilizării acționale a artileriei cu cerințele câmpului de luptă modern s-a acordat o atenție deosebită elaborării de noi acte normative (instrucțiuni, manuale etc.). Între reglementările importante amintim: „*F.T./A.-1.2, Manualul sprijinului prin foc al operațiilor grupării de forțe*”, ediție 2007 (șeful colectivului de elaborare-gl. bg Popescu Eugen), „*F.T./A.-2.1, Manualul pentru luptă al batalionului de*

artilerie”, ediție 2007 (șeful colectivului de elaborare - col. dr. Stroea Adrian) și „F.T./A.-3.1, Manualul pentru luptă al bateriei de artilerie”, ediție 2007 (șeful colectivului de elaborare - col. dr. Stroea Adrian). Acestea au fost elaborate la Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” din Sibiu.

Pentru realizarea standardizării și realizării interoperabilității cu structurile de artilerie ale celorlalte state membre NATO, un rol important l-au avut participările la grupurile de lucru pentru artilerie ale artileriștilor. Între participanți la aceste grupuri de lucru îi menționăm pe: colonelul dr. Damian Florinel, colonelul dr. Stroea Adrian, locotenent-colonelul Ciocan Florin și Oprean Georgel. De asemenea, un rol important l-au avut și participările la simpozioanele internaționale organizate pe linie de artilerie.

Structura artileriei române la 1 iulie 2013 era următoarea:

- în subordinea nemijlocită a Statului Major al Forțelor Terestre:

- Brigada 8 LAROM (comandamentul în Focșani):

- Batalionul 81 LAROM- Focșani;
- Batalionul 83 LAROM- Bîrlad;
- Batalionul 96 LAROM- Ploiești;
- Batalionul 84 Asigurare Date - Focșani;
- Batalionul 85 Sprijin Logistic- Bîrlad.

- în subordinea Diviziei 1 Infanterie:

- Regimentul 51 Artilerie Mixtă-Slobozia;
- Batalionul 325 Artilerie Mixtă din Brigada 2 Infanterie-Caracal;
- Batalionul 206 Artilerie din Brigada 2 Vânători de Munte - Ghimbav;
- Batalionul 113 Artilerie Mixtă din Brigada 1 Mecanizată - Slobozia.

- în subordinea Diviziei 2 Infanterie:

- Regimentul 52 Artilerie Mixtă-Bîrlad;
- Batalionul 345 Artilerie Mixtă din Brigada 9 Mecanizată - Medgidia;
- Batalionul 285 Artilerie Mixtă din Brigada 282 Infanterie Mecanizată - Brăila;
- Batalionul 335 Artilerie Mixtă din Brigada 15 Mecanizată - Botoșani.

- în subordinea Diviziei 4 Infanterie:

- Regimentul 69 Artilerie Mixtă - Șimleu - Silvaniei;
- Batalionul 315 Artilerie - Șimleu Silvaniei;
- Batalionul 612 Artilerie Antitanc-Baia Mare;
- Batalionul 7 Aruncătoare Proiectile Reactive - Florești;
- Batalionul 316 Asigurare Date-Șimleu-Silvaniei;
- Batalionul 317 Logistic - Zalău.
- Batalionul 817 Artilerie Mixtă din Brigada 81 Infanterie Mecanizată - Prundu Bârgăului;
- Batalionul 385 Artilerie din Brigada 61 Vânători Munte - Odorhei;
- Batalionul 183 Artilerie din Brigada 18 Infanterie - Lugoj.

În concluzie, în compunerea artileriei forțelor terestre în 2013 existau:

- **o brigadă LAROM**, cu 3 batalioane LAROM, un batalion de asigurare date și un batalion de sprijin logistic;

- **3 regimente de artilerie mixtă** (câte unu la fiecare divizie de infanterie), regimentele de artilerie mixtă ale Diviziilor 1 și 2 având structura diferită de regimentul de artilerie mixtă al Diviziei 4 Infanterie;

- **5 batalioane de artilerie mixtă** (câte un batalion la fiecare brigadă de infanterie, infanterie mecanizată);

- **2 batalioane de artilerie** în compunerea celor 2 brigăzi de vânători de munte.

Între concluziile ce se pot desprinde din analiza structurii și dotării artileriei române putem să amintim:

- existența structurilor atipice (regimente și batalioane mixte) în raport cu structurile de artilerie ale celorlalte state membre NATO;

- coexistența artileriei cu trageri prin ochire indirectă cu cea prin ochire directă generează disfuncții majore în conducerea acțiunilor de luptă a acestora;

- compunerea structurală a regimentelor de artilerie mixtă nu este identică;

- dotarea nu este asigurată cu calibru standard NATO, 155 mm;

- numai Brigada 8 LAROM dispune de sistem automatizat de conducere automatizată a focului, ceea ce afectează viteza de reacție în deschiderea focului;

- nu există în dotare radare contrabaterie, senzor de cercetare esențial pentru artileria modernă;

- materialul de artilerie este de fabricație românească; după anul 1989, singurul material intrat în dotare a fost reprezentat de instalațiile LAROM.

Concluzia generală este că artileria română a cunoscut în această perioadă de timp transformări substanțiale, dar nu toate au fost coerente și nici benefice. În acest sens, menționăm că scoaterea din dotare a rachetelor tactice și a celor operativ-tactice a reprezentat o involuție a potențialului de lovire cu foc la distanță. Prin această măsură s-a renunțat cu ușurință și la experiența rachetiștilor, formată cu efort și costuri substanțiale timp de 3 decenii. Este evident caracterul illogic al deciziei de scoatere din dotare a acestor vectori de lovire, indiferent de argumentele aduse, în contextul tendinței omniprezent în fenomenul militar actual de sporire substanțială a posibilităților de angajare a inamicului la distanțe tot mai

mari. De asemenea, desființarea structurilor de conducere centrală a artileriei (Comandamentul Artileriei, Inspectoratul General al Artileriei, instituția Inspectorului pentru Artilerie) a privat artileria de viziunea și strategia necesare unei evoluții optime.

Un loc aparte în ultimii ani l-a marcat preocuparea artileriștilor din Statul Major al Forțelor Terestre, în special în perioada 2007-2013, de a organiza anual o serie de manifestări cu prilejul Zilei Artileriei. Un merit important în inițierea și desfășurarea acestora a revenit colonelului profesor universitar dr. Stroea Adrian. Între cei implicați în organizarea și desfășurarea manifestărilor îi amintim pe colonelul Băjenaru Gheorghe, colonelul Popovici Liviu, colonelul Baligi Ion, colonelul Țirlea Gheorghe, locotenent-colonelul Barbu Florin, maestrul militar Voica Mihai și doamna dr. Olga Dănilă.

De regulă, manifestările aniversare au constat în desfășurarea de simpozioane, depuneri de coroane la Monumentul Eroilor Artileriști, lansarea unor numere festive ale Revistei Artileria Modernă Română, premiera șefului de promoție al Cursului de bază pentru ofițeri, precum și a altor artileriști în activitate și în rezervă, cu contribuții substanțiale la dezvoltarea artileriei.

De asemenea, anual au fost lansate în cadrul acestor manifestări o serie de cărți dedicate artileriei și artileriștilor, după cum urmează:

- în anul 2008 – *„165 de ani de existență a artileriei române moderne”*, autori: colonel dr. Stroea Adrian (coordonatorul lucrării), colonel Afrim Constantin, colonel Butuc Dobrică, colonel (r) Cană Ion, colonel (r) Ghinoiu Marin, colonel Mitu Nicolae, locotenent-colonel Băjenaru Gheorghe, maior Barbu Florin, maior (r) Constantin Dumitru;

- în anul 2010 - *„Artileria Română în date și imagini”*, autori: colonel dr. Stroea Adrian și locotenent-colonel Băjenaru Gheorghe; recenzia cărții a fost făcută de marele istoric, academicianul Dinu C. Giurescu;

- în anul 2011 - *„Școala Militară de Artilerie. 130 de ani de existență”*, autori: colonel dr. Stroea Adrian și colonel (r) Ghinoiu Marin; recenzia cărții a fost făcută de vicepreședintele Academiei Române, academicianul Dan Berindei;

- în anul 2012 - *„Din elita artileriei”*, autori: colonel dr. Stroea Adrian și colonel (r) Ghinoiu Marin; recenzia cărții a fost făcută de ilustrul istoric, academicianul Neagu Djuvara.

Prin conținutul lor extrem de valoros și complex, apreciem că aceste lucrări constituie unele din cărțile de căpătâi ale istoriei artileriei române.

7.2. Înzestrarea artileriei în perioada 1990-2003

Perioada 1990-2013 a fost o perioadă fără realizări deosebite în înzestrarea artileriei. Singura tehnică nouă intrată în dotare a fost sistemul „LAROM”. De asemenea, trebuie menționată preocuparea armatei pentru realizarea unui obuzier de munte, calibrul mai mic de 100mm, de către industria națională de apărare. Obuzierul de munte „Bucegi” cal.98mm, model M1 a fost realizat, dar a fost păstrat în dotare o perioadă scurtă de timp.

Obuzierul de munte „Bucegi”, calibrul 98 mm, model 1995

Este un obuzier ușor destinat sprijinului acțiunilor unităților de vânători de munte, infanterie și parașutiști pentru ducerea operațiilor în zone muntoase. Proiectul realizării acestui obuzier a fost demarat la jumătatea anilor 1980, astfel că în anul 1988 a fost finalizat prototipul având calibrul de 100 mm. Revoluția din decembrie 1989 și mai apoi semnarea Tratatului de la Paris,

Obuzierul de munte „Bucegi”, calibrul 98 mm, model 1995

de reducere a forțelor militare convenționale din Europa, din anul 1990 a impus pentru țara noastră limitarea numărului gurilor de foc peste 100 mm la 1400. În acest context s-a decis de către conducerea armatei ca acest obuzier să aibă calibrul mai mic de 100 mm pentru a nu intra sub incidența tratatului. Problemele economice din anii 1990 au întârziat acest proiect, astfel că obuzierul calibru 98 mm a intrat în dotare, la trupe, la data de 31 ianuarie 1995.

Destinația obuzierului a fost aceea de armament de artilerie de nivel brigadă de vânători de munte. A fost gândit să înlocuiască vechile obuziere „Skoda” cal. 100 mm, model 1939, monofleș, care au fost retrase din dotare la începutul anilor 1980, din cauza uzurii avansate. Experiența realizării tunului de munte cal. 76 mm a constituit un avantaj, iar acest obuzier este proiectat în mod asemănător: Tragerea se poate executa cu fâlcele lungi pentru unghiuri de înclinare mici sau cu fâlcele scurte pentru tragerile verticale. Pentru ușurința transportului, fâlcelele se pot rabata. În funcție de condițiile de relief, tractarea se poate face cu camionul DAC 4x4 sau 6x6, hipo cu 2 cai, în paralel, sau pe 3 cărucioare. Astfel, căruciorul port-țeavă are greutatea de 820 kg, căruciorul port-leagăn, 540 kg, iar căruciorul pentru muniție are greutatea de 890 kg. Închizătorul este de tip pană orizontală cu funcționare semiautomată.

În ciuda începutului promițător și faptului că a fost în dotarea artileriei de munte din Forțele Terestre, până la începutul anilor 2000, acest obuzier a fost retras în depozite.

Specificații tehnice: calibrul - 98 mm; lungimea obuzierului - 4.250 mm; lungimea țevii cu frâna - 2.480 mm/25.3 calibre; greutatea pentru luptă - 1.500 kg; viteze inițiale - 470 m/s; câmp de tragere vertical - -5° la +70°; câmp de tragere orizontal - 40°;

greutatea proiectilului - 13,2 kg; viteza pe șosea - 60 km/h; bătaia maximă - 10.856 m.

Sistemul de lansare multiplă de rachete „LAROM“

Sistemul LAROM reprezintă un ansamblu de subsisteme de descoperire, analiză, decizie și lovire cu rachetele, proiectat și realizat în România, de compania „Aerostar“ Bacău, în colaborare cu firma „IMI“ din Israel.

Lansatorul LAROM este elementul de lovire și componenta principală a acestui sistem fiind un mijloc autopropulsat care execută, de regulă, trageri prin ochire indirectă. Are o mare putere de foc și este apt să lovească o mare cantitate de ținte, îndeosebi cu dimensiuni mari, dispuse în adâncimea dispozitivului de luptă al adversarului. Lansatorul LAROM este totodată o variantă mult perfecționată a aruncătorului APRA-40, model 1978, care utilizează două tipuri de rachete: GRAD, calibrul 122 mm și LAR Mk.4, calibrul 160 mm. Utilizarea a două tipuri de muniție a permis creșterea puterii de foc la bătaia maximă de 45 km, iar prin utilizarea unor sisteme avansate de conducere a focului și comunicații s-a realizat creșterea vitezei de reacție, o precizie ridicată, manevră rapidă a focului, precum și o cadență de tragere mai mare între salve. Modernizarea părții auto a permis creșterea vitezei de deplasare, a fiabilității tehnicii și o capacitate mare de manevră. Totodată, s-a realizat un sistem de reprovizionare cu muniție, fiecărui lansator fiindu-i alocată o mașină dotată cu automacara și remorcă, destinată transportului și reîncărcării cu rachete. Reîncărcarea se execută cu containere, care conțin 20 de rachete GRAD sau 13 rachete LAR Mk.4.

Sistemul a intrat în dotare în Forțele Terestre în anul 2002 și a constituit un program major de înzestrare. Este sistemul de artilerie cu cea mai mare putere de foc la nivelul Forțelor Terestre. În anul 2008 a fost realizată o a doua variantă la care s-au adăugat sisteme perfecționate de comunicații, iar lansatoarele au fost dispuse pe un șasiu nou de autocamion „ROMAN“.

Obuzierul autopropulsat „ATROM“, calibrul 155 mm

Obuzierul ATROM este varianta românească a obuzierului israelian ATMOS 2000, realizat în anul 2003. A rămas la stadiul de prototip, fiind propus spre achiziție (dar neconcretizată) Ministerului Apărării Naționale.

Obuzierul propriu-zis este de tip „Soltam“, calibrul 155 mm cu țeava de 52 de calibre și sistem de ușurare a încărcării. Poate trage toată gama de muniții standard NATO și are bătaia de 41 de km cu muniție rachetă asistată și 30 de km cu muniție explozivă clasică. Regimul de foc este situat între 4 și 9 proiectile pe minut, dintre care 3 proiectile în primele 20 de secunde. Obuzierul este completat cu sisteme performante de

control computerizat al tragerii și de navigație, iar țintele sunt primite în sistem informatizat de la observatorii înaintați.

Obuzierul este dispus pe șasiul autocamionului ROMAN 26.360 DFAE, 6x6, echipat cu un motor MAN 28866 LF 24 de 360 CP. Este completat de un sistem auxiliar de putere, când motorul principal este oprit și este deservit de 5 servanți.

Artileriști la instrucție

Artileriști în poligon de tragere

Artileriști în poligon de tragere

Capitolul VIII
PIESE DE ARTILERIE CAPTURATE
DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ,
CARE NU AU FOST ÎN ÎNZESTRARE

Piese de artilerie capturate

În acest capitol abordăm succint câteva piese de artilerie capturate de către Armata Română în cele 3 războaie de independență, în Primul și în cel de-al Doilea Război Mondial. În timpul Primului Război Mondial, din capturile realizate, precum și din armamentul abandonat de armata rusă, datorat revoluției din anul 1917, ne-au rămas peste 1450 guri de foc de tipuri, calibre și modele diferite. Din cele aproape 920 de piese rămase de la armata rusă, în jur de 460 erau de tipul „Putilov”, calibrul 76,2 mm, model 1902. Performanțele ridicate și calitatea foarte bună a tunurilor (foarte multe erau noi), precum și cantitatea mare de muniție aferentă au determinat imediat introducerea lor în dotare.

Unele dintre piese reprezintă realizări tehnice de vârf, pe plan mondial și merită a fi scoase în evidență pentru valoarea lor inestimabilă. Este cazul obuzierului „Skoda” de mare calibru (420 mm), dispus pe o platformă de cale ferată, aflat în colecția Muzeului Militar Național. Această piesă excepțională este unicat pe plan mondial. Alte piese capturate de către Armata Română au dispărut. Așa s-a întâmplat cu cele 4 tunuri capturate de la turci în Războiul de Independență și așezate, la ordinul regelui Carol I, lângă monumentul lui Mihai Viteazul din fața Universității din București. Acestea au fost recapturate de turci la ocuparea orașului în anul 1916.

Indiferent de proveniență, aceste piese de artilerie au o valoare istorică deosebită, întrucât reflectă vitejia și eroismul trupelor române care au luptat pentru a le obține. Fiecare dintre aceste piese de artilerie are istoria ei, care, pentru a putea fi aflată, necesită studierea jurnalelor de operații ale unităților militare implicate. Din păcate, acest demers nu a putut fi realizat decât parțial în această lucrare.

Tunul „KRUPP”, calibrul 78,5 mm, model 1871

Este un tun turcesc capturat de către Armata Română în timpul Războiului de Independență. Acest tun a fost și în dotarea trupelor noastre.

*Tun turcesc „Krupp”, calibrul 78,5 mm.
Are o construcție simplă cu afet metalic. Pe osie sunt dispuse două scaune pentru servanți (M.M.N.)*

Deosebirea dintre ele este afetul, la tunul turcesc fiind din metal, iar la cel românesc, din lemn. Folosea pentru tragere obuze explozive cu greutatea de 4,2 kg cu care atingea o bătaie maximă de 3.500 m. Greutatea tunului este de 650 kg. Piesa din imagine este expusă la Muzeul Militar Național.

Tunul „DE BANGE”, calibrul 80 mm, model 1877

Tun de câmp cu tragere încetă realizat de către uzinele „Puteaux” ca o replică mai ușoară, pentru cavalerie, după modelul de 90 mm „De Bange 90 mm cannon”.

Tun „De Bange”, calibrul 80 mm, model 1877

Acest tun a fost în dotarea armatei sârbe de la care a fost capturat de trupele austro-ungare și recapturat de către Armata Română.

Încărcarea tunului se făcea pe la culată. Închizătorul era prevăzut cu un obturator de tip „*ciupercă*”, proiectat de către colonelul De Bange care nu permitea ieșirea gazelor din camera de încărcare, lovitura nefiind completată cu tub cartuș metallic.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 80 mm; greutatea: 925 kg; lungimea țevii; 20 calibre; greutate proiectil: 6,3 kg; viteza inițială: 465 m/s; câmpul de tragere vertical: -5° la +26°.

Exemplarul existent la Muzeul Militar Național este prezentat ca fiind model 1885, probabil anul în care a fost achiziționat de către armata sârbă.

Mortierul „SKODA”, calibrul 150 mm, model 1880

Este un obuzier greu cu tragere încetă construit de către uzinele „Skoda” și cunoscut cu denumirea „15 cm Mörser M 80”.

Mortierul „Skoda”, calibrul 150 mm, model 1880.

Roțile nu sunt cele originale

A fost proiectat atât pentru artileria de câmp, dar în special pentru cea de asediu. Țeava era de bronz, fixată rigid la afet care era tractat împreună cu un antetren. Încărcarea țevii se putea face doar la unghiuri de înclinare mici. A fost folosit inclusiv în Primul Război Mondial. O piesă ce a fost capturată de Armata Română de la trupele austro-ungare în Primul Război Mondial este la Muzeul Militar Național.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 149 mm; greutatea: 2.000 kg; lungimea țevii. 1,2 m; greutate proiectil: 33,1kg; câmpul de tragere vertical: +65°; bătaia maximă: 3.500 m.

Obuzierul „*OBUKHOV*”, calibrul 152,4 mm, model 1883

*Obuzier *OBUKHOV*”, calibrul 152 mm (M.M.N.)*

Obuzier rusesc cu tragere repede care a fost fabricat de uzinele „Obukhov” și „Perm”. Piesa din imagine nu mai păstrează roțile originale.

Cele două resorturi ale legăturii elastice au fost înlocuite cu tampoane de cauciuc. Resorturile frânei de tragere erau fixate pe două țije metalice ce treceau prin osie și asigurau revenirea în poziția inițială a masei reculante. A rămas de la armata rusă după retragerea din Primul Război Mondial.

Obuzierul de câmp „SKODA”, calibrul 104 mm, model 1899
A fost obuzierul standard al trupelor austro-ungare la izbucnirea Primului Război Mondial („10 cm Feldhaubitze M 99”).

Obuzier de câmp „Skoda”, calibrul 104 mm, model 1899 din colecția Muzeului Militar Național

A fost fabricat în perioada 1899-1902 și era de tipul „cu tragere accelerată”, fiind considerat depășit încă de la fabricare. Sistemul de atenuare a reculului era format dintr-o sapă mobilă legată la un resort puternic ce aducea obuzierul în poziția inițială, după tragere (sistem „sapă elastică”). Țeava de bronz era flancată de două scaune pentru servanți așezate pe axa roților, sistem considerat clasic la piesele de artilerie austro-ungare și germane din acea vreme.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 104 mm; greutatea: 1022 kg; lățimea 1,56 m; lungimea țevii: 1,35 m; greutate proiectil: 14,3 kg; viteza inițială: 305 m/s; bătaia maximă: 6.100 m.

Obuzierul de munte „SKODA”, calibrul 104 mm, model 1899

Cunoscut cu denumirea „10 cm Gebirghaubitze M 99” acest obuzier este varianta de munte (aceiași calibru și model) a obuzierului de câmp „10 cm Feldhaubitze M 99” prezentat mai sus. Pentru scăderea greutății i-a fost redusă lățimea afetului de la 1,56 m la 1,3 m și au fost suprimate scaunele servanților de pe axul roților.

Obuzier de munte „Skoda”, calibrul 104 mm, model 1899 (M.M.N.)

Putea fi demontat și transportat pe părți. A fost folosit de trupele austro-ungare în Primul Război Mondial, un exemplar fiind capturat de către Armata Română.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 104 mm; greutatea: 900 kg; greutate proiectil: 14,3 kg; viteza inițială: 305 m/s; bătaia maximă: 6.100 m.

Tunul de câmp „KRUPP”, calibrul 105 mm, model 1904

Este un tun de câmp german cunoscut cu denumirea „10 cm K 04” (K=Kanone, tun), realizat prin preluarea celor mai valoroase elemente de la obuzierul „15cm sFH 02”. La data producerii întrunea cele mai noi tehnologii: legătură elastică hidropneumatică cu recul variabil, aparate de ochire pentru tragerea indirectă și închizător tip „pană” verticală. Precizia ridicată, bătaia maximă apreciabilă și regimul de foc foarte bun au făcut din acest tun una dintre cele mai bune

Tun de câmp „Krupp”, calibrul 105 mm, model 1904 din colecția Muzeului Militar Național. A fost capturat de către Armata Română în anul 1918. Este înregistrat greșit, de către muzeu, ca fiind model 1914

piese de artilerie germane din Primul Război Mondial, chiar dacă între timp au apărut noi modele precum K14 și K17. Un minus al acestui tun este lipsa scutului. Are o variantă, modelul 1912 care a fost dotat cu scut și avea unele mici modificări constructive. Putea fi demontat și transportat pe părți.

La începutul Primului Război Mondial existau în dotarea armatei germane 182 de astfel de tunuri.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 105 mm; lungimea țevii: 4.725 mm, L/30 cal.; greutatea: 2.428 kg; viteza inițială: 551m/s; greutatea proiectilului: 16,1/18,75 kg; câmp de tragere vertical: -5° la 30°; câmp de tragere orizontal: 4°; bătaia: 10.200/12.700 m.

Tunul de câmp „KRUPP”, calibrul 75 mm, model 1907

*Tun de câmp „Krupp”,
calibrul 75 mm, model 1907*

Este un tun cu tragere repede folosit de către armata turcă. A fost capturat de Armata Română în anul 1916 și este înregistrat la Muzeul Militar Național ca fiind model 1907, deși în armata turcă au predominat tunurile „Krupp”, model 1903.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 75 mm; greutate proiectil: 6,5 kg; câmpul de tragere orizontal: 7°; bătaia maximă: 8.000.

Tunul „SCHNEIDER”, calibrul 75 mm, model 1907

Tun de câmp model 1907, cunoscut și ca „*modèle PD 6*”. Este o variantă a tunului „75 mm Schneider-Canet ml. 1903 P.D.” în care „PD” arăta că ochirea era cu linie de ochire independentă.

Tun de câmp „Schneider”, calibrul 75 mm

Deoarece nu există un model 1907, acesta este probabil anul în care a fost achiziționat de Serbia. Are multe elemente

comune cu tunul model 1904 achiziționat de către armata bulgară. Țeava are la partea din față două proeminențe ca la modelul „Puteaux” 1897.

Piesa de la Muzeul Militar Național a fost capturată de către trupele austro-ungare de la sârbi și recapturată de către Armata Română în anul 1917.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 75 mm; greutatea pentru marș: 1830 kg; greutate proiectil: 6,5 kg; câmpul de tragere vertical: -5 la 16°; câmpul de tragere orizontal: 6°; bătaia maximă: 6.500 m.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 150 mm, model 1915

Este un obuzier greu dezvoltat de către uzinele „Skoda” pentru folosirea deopotrivă de către artileria de munte și cea de câmp.

*Obuzier „Skoda”, calibrul 150 mm,
model 1915*

În nomenclatorul austriac, figura cu denumirea: „15 cm schwere Feldhaubitze M. 15” (schwere=greu în germ.). Obuzierul a fost proiectat să fie tractat auto, fiind prevăzut cu suspensie. Pentru transportul hipomobil putea fi demontat în 4 părți. Au fost fabricate doar 57 de obuziere, deoarece uzinele „Skoda” erau concentrate pe producerea obuzierului de 149 mm, model 14/16 care însă nu a atins aceleași performanțe balistice (bătaia de 8,7 km), dar era mult mai ușor de transportat (2.344 kg).

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 149,1 mm; greutatea pentru luptă: 5.560 kg; lungimea țevii: 2,99 m - 20 calibre; câmp de tragere vertical: -5° la 65°; câmp de tragere orizontal: -8°; regimul de foc: 2 pr./min; viteza inițială: 508 m/s; greutate proiectil: 42 kg; bătaia maximă: 11.500 m.

Exemplarul din imagine a fost capturat de către Armata Română și se găsește la Muzeul Militar Național din București.

Tunul greu „SKODA”, calibrul 152 mm, model 1915/16

Este un tun greu de câmp austro-ungar destinat pentru executarea tragerilor de hărțuire și contrabaterie la distanțe mari. Pentru că a fost proiectat să fie tractat auto a fost denumit: „15 cm Autokanone M. 15/16”. Acest tun excepțional era dotat cu o țeavă de bronz care îi permitea executarea unor trageri la distanțe peste 20 km. Pentru deplasare, țeava era detașată de afet și transportată separat pe o altă platformă. Tunul a fost construit în 44 de exemplare și era deservit de 13 servanți.

Tunul greu „Skoda”, calibrul 152 mm, model 1915/16

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 152,4 mm; greutatea pentru luptă: 11.900 kg; lungimea țevei: 6 m - 39,5 calibre; câmp de tragere vertical: -6° la 45° ; câmp de tragere orizontal: -6° ; regimul de foc: 1 pr./min; viteza inițială: 692 m/s; greutate proiectil: 42 kg; bătaia maximă: 21.840 m.

Un exemplar se găsește la Muzeul Militar Național din București.

Aruncătorul „BÖHLER”, calibrul 225 mm, model 1915

Este un aruncător greu realizat de firma austriacă „Böhler”, în peste 930 de exemplare, ca o alternativă la aruncătorul german „Ehrhardt 25 cm schwere Minenwerfer”, pe care nu a reușit să-l fabrice sub licență. Încărcarea se executa pe la gura țevei, care era lisă la interior și nu avea sistem de atenuare a reculului. Din cauza lipsei unei plăci de bază, precizia aruncătorului era foarte scăzută, în special când era așezat pe sol moale.

Aruncătorul greu „Böhler”, calibrul 225 mm

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 225 mm; greutatea aruncătorului: 920 kg; greutatea proiectil: 80 kg; regim de foc: 2 lov/min; bătaia maximă: 1.200 m.

O piesă capturată de către trupele române, în anul 1917, se află la Muzeul Militar din București.

Mortierul „SKODA”, calibrul 210 mm, model 1916. Este o piesă grea de artilerie, dezvoltată de uzina „Skoda” din Pilsen și produsă către sfârșitul Primului Război Mondial, pentru lovirea adăposturilor betonate. Solicitarea inițială a fost aceea a unui mortier cu bătaie mai mare decât modelul calibru 24 cm.

Mortier „Skoda”, calibrul 210 mm, model 1916

Model 1898 care avea bătaia de 6.500 m. Producția mortarului a rămas la stadiul de prototip și a fost încetinită datorită excelentelor rezultate ale obuzierului de calibrul 305 mm care a avut prioritate. Din acest motiv au fost produse doar două exemplare, dintre care unul a fost capturat de către Armata Română și se găsește la Muzeul Militar Național din București. Este o piesă rară, construită cu o foarte mare grijă pentru

Mortier „Skoda”, calibrul 210 mm, vedere din față

funcționalitate, având în vedere greutatea sa: țeava se retrăgea pe un suport dispus pe fălcele, pentru distribuirea optimă a greutății, iar roțile erau duble, prevăzute cu bandaj de cauciuc. Piesa era tractată auto. Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 210 mm; greutatea pentru luptă: 10.200 kg; greutate proiectil: 120 kg; bătaia maximă: 9.500 m.

Tunul „SKODA”, calibrul 75 mm, model 1911

Tun de câmp produs pentru export care a fost achiziționat de China. Din cauza izbucnirii Primului Război Mondial unele comenzi au fost oprite de către armata austro-ungară, iar tunurile au fost rechiziționate pentru frontul de est. O parte dintre tunuri au rămas în armata cehoslovacă până în anul 1938. Este o piesă clasică cu tragere repede, cu bătaie relativ mică.

Tun de câmp „Skoda”, calibrul 75 mm, model 1911 la Mausoleul de la Mărășești

Scuturile sale asigurau o protecție mult mai bună decât la modelele franceze. Mai multe exemplare au fost capturate de la trupele austro-ungare.

Tun de câmp „Skoda”, calibrul 75 mm, model 1911, vedere laterală

Unul dintre ele se află la Muzeul Militar Național și este înregistrat greșit ca fiind model 1914. Alte patru exemplare în stare tehnică excelentă se găsesc expuse la Mausoleul Mărășești.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 75 mm; greutatea pentru luptă: 940 kg; lungimea țevei: 29 calibre, greutate proiectil: 6,5 kg; viteza inițială: 500 m/s, câmpul de tragere vertical: -8° la $+16^{\circ}$; câmpul de tragere orizontal: 7° ; bătaia maximă: 6.000 m.

Mortierele „SKODA”, calibrul 305 mm, model 1911, 1911/1916 și 1916

Experiența războiului ruso-japonez din 1904-1905 a scos în evidență importanța gurilor de foc cu un calibru mai mare de 25 cm pentru artileria grea de asediu. În aceste condiții, conducerea armatei austro-ungare a luat decizia de a dezvolta un mortier (obuzier asediu) de calibru mare. În anul 1908, o comisie tehnică militară a supus testelor un mortier de 30,5 cm (proiectil de 300 kg, bătaia maximă de 8.000 de m).

*Mortier „Skoda”, calibrul 305 mm, model 1911/16.
Afetul piesei este așezat pe un postament metalic
(M.M.N.)*

Rezultatele au fost descurajatoare: s-a tras concluzia că noua piesă necesită un postament solid și un sprijin ferm, condiții care nu puteau fi asigurate. Din acest motiv aceste planuri au fost abandonate. În 1909 uzinele „Skoda” din Pilsen au primit sarcina de a perfecționa mortierul astfel

*Mortier „Skoda”, calibrul 305 mm, model 1916.
Afetul piesei este mai modern. Se observă diferențe
constructive, în special prin dispunerea legăturii
elastice sub țeavă (M.M.N.)*

că prototipul trimis în 1910 la probe a necesitat numeroase corecții parțiale, după care în anul 1912 armata a comandat 24 de exemplare, ce au fost introduse în exploatare în anul 1914.

În vederea transportului, mortierul, cu masa de 18.730 kg, putea fi demontat în trei părți (țeavă, afet, postament). Mortierul era transportat cu remorcherul de tip „Daimler” (100 CP), model 1912, dezvoltat în paralel cu acesta, care tracta 3 trăsuri cu roți metalice.

O noutate era asamblarea mortierului: acesta era prima piesă de artilerie grea care nu necesita macara. După așezarea postamentului, mașina care transporta afetul se urca pe acesta și ridica afetul cu ajutorul roților dințate montate în postament, așezându-l după părăsirea postamentului în marșarier. În sfârșit, țeava era așezată pe afet de un al treilea remorcher cu ajutorul unui troliu cu cablu.

În urma testelor la muniție, începute în anul 1910, masa proiectilului a fost mărită de la 300 kg, cât avea inițial la 385,3 kg. La o viteză a proiectilului la ieșirea din gura de foc de 370 m/s acestea atingeau o bătaie de 9,6 km.

*Încărcarea mortierului „Skoda”,
calibrul 305 mm, model 1916*

Proiectilele mortierului model 1911 urmăreau lovirea fortificațiilor de atunci, în punctul cel mai slab, acoperișul. Înainte să explodeze, cauza distrugerii importante. Proiectilele puteau să străpungă straturi de beton cu o grosime de până la 2 metri. În țintele din materiale ușoare proiectilul producea cratere de 8 metri, iar schijele străpungeau pereții din cărămidă pe o rază de 100 de metri și aveau efect omorâtor până la distanța de 400 metri.

La începutul Primului Război Mondial, un număr de 8 mortiere model 1911 au fost cedate de conducerea armatei austro-ungare către armata germană, care le-a folosit în luptă la asediul inelului de fortificații belgian de la Namur. Aici s-a observat prima dată faptul că, explodând în spații închise, proiectilele aruncate produceau o anumită cantitate de gaz toxic, forțând apărătorii să părăsească adăposturile pentru a preveni sufocarea.

*Remorcherul „Daimler”
cu cele 3 platforme de transport*

Prima variantă îmbunătățită a mortierului 1911 a fost modelul 1911/16, din care s-au fabricat 24 de bucăți. La acest model au fost corectate mai multe puncte slabe constatate cu ocazia misiunilor de luptă pe perioade lungi, cum ar fi problemele de transport. Masa mortierului în poziția de tragere s-a mărit la 20.900 kg.

Varianta finală a fost mortierul model 1916, la care o mare parte a afetului a fost reproiectat și lungimea țevii a crescut la 3.660 mm (precedentele aveau lungimea de 3.050 mm), cu posibilitatea tragerii circulare la 360°. Greutatea mortierului în poziția de tragere s-a mărit la 22.248 kg, iar bătaia a depășit 12.000 m. Armata austro-ungară a comandat 29 de bucăți din acest model de mortier îmbunătățit, însă nu toate au fost introduse în exploatare.

În pofida creșterii semnificative a masei, atât mortierul model 1911/16, cât și mortierul model 1916 utilizau sistemul fără macara, dezvoltat inițial pentru modelul 1911. După destrămarea imperiului austro-ungar uzinele „Skoda” au ajuns în posesia statului cehoslovac, iar mortierele existente au fost preluate de armata țării. Ultimele 17 mortiere au fost confiscate de armata germană după anexarea Cehoslovaciei, în anul 1939.

Principalele caracteristici tehnice ale modelelor 1911 și 1916: calibrul: 305 mm; număr de ghinturi: 68; închizător tip pană orizontală; regimul de foc: 10 proiectile pe oră; câmp de tragere vertical: +40° la 70°; câmp de tragere orizontal: 120°; lungimea țevii: 3.050-Md.1911/3.660 mm, Md.1916; energia la gura țevii: 2240 tfm; greutatea pentru luptă: 10.200 kg; greutate proiectil: 385 kg; echipaj: 15-17 servanți; bătaia maximă: 9,6 km la Md. 1911 și 12,3 km la Md. 1916.

Au fost construite un număr de 79 de mortiere, iar la această dată mai sunt în lume doar 4 bucăți: unul model 1911 în Italia, la muzeul din orașul Rovereto, al doilea, la muzeul militar din Belgrad (1911), iar ultimele două, model 1911/16 și 1916, capturate, se găsesc la Muzeul Militar din București.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 380 mm, model 1916

În primăvara anului 1915 armata germană a invitat ofițeri de artilerie și armurieri austrieci și unguri pentru a vedea fortificațiile distruse din vest. Printre aceștia se număra și Karl Skoda, directorul general al uzinelor „Skoda”, care în baza celor văzute s-a angajat să dezvolte în fabrica sa o gură de foc care să poată fi la fel de mobilă, precum mortierul de 305 mm și a cărei eficiență să o atingă pe cea a obuzierelor de 420 mm, ba chiar să le depășească în privința bătaii.

Țeava cu lungimea de 6,46 m a obuzierului „Skoda”, calibrul 380 mm, cu denumirea „Gudrun” (M.M.N.)

La întoarcere, în aprilie 1915, l-a însărcinat pe inginerul șef Richard Dirmoser cu proiectarea noului mortier cu un calibru cât mai mare, cât mai mobil și care să aibă o bătaie de 15 km. Calibrul obuzierului a fost stabilit la 380 mm, cu o masă a proiectilului de 740 kg și o viteză inițială de 460/s.

Din țeava de 6.460 mm, proiectilul ajungea la o distanță de 15 km. Câmpul de tragere vertical era cuprins între 40 și 75 de grade, în timp ce, câmpul orizontal era de 360 de grade. Conducerea militară austro-ungară a comandat, la data de 9 iunie 1915, două piese care au primit denumirea „*Barbara*” și „*Gudrun*”.

Despre planuri aveau cunoștință, în afara ministrului forțelor armate, doar 3 oameni de la uzinele „*Skoda*” și 2 ofițeri de artilerie austro-ungari de rang înalt. Angajaților și funcționarilor li s-a spus că este vorba de un contract cu turcii, pentru care se fabricau tunuri în acea vreme. În afară de aceasta, datorită planurilor secrete s-a luat decizia ca părțile obuzierului să fie fabricate în diferite ateliere, iar țeava să fie perforată la sfârșitul fabricației. În acest fel s-a reușit păstrarea secretului până la sfârșit. O problemă tehnică deosebită era transportul. Obuzierul de 81,7 tone era prea greu pentru remorcherul „*Ferdinand Porsche*”, model 1912, fabricat de firma „*Daimler*”.

Afetul cu legătura elastică și dispozitivul de încărcare ale obuzierului „Skoda”, calibrul 380 mm, model 1916, așezate pe 2 osii duble de cale ferată. Este cea de-a doua componentă a obuzierului

Directorul uzinelor „*Daimler*” a rezolvat situația prin perfecționarea remorcherului. Luând în calcul repartizarea greutateii a proiectat transportul pe 4 trailere cu 6 roți, tractate de un remorcher Porsche.

Cele 6 roți ale trailerului erau acționate de câte un motor electric de 15 cai putere. La tracțiune se adăugau și cele 2 roți din spate ale remorcherului. Motorul pe benzină de 20.32 litri avea 6 cilindri și dezvolta 150 de cai putere, la o viteză de 14 km/h. Motorul pe benzină acționa și două generatoare electrice de 300 volți.

Curentul produs de acestea era transferat la motoarele electrice de la cele 6 roți ale trailerului. Cele două motoare ale perechilor de roți puteau fi legate atât în serie, cât și în derivație în vederea obținerii randamentului dorit. Frânarea se făcea pe de o parte mecanic, iar pe de altă parte electric. Acest mod de funcționare combinată, pe benzină respectiv electrică a permis atât transportul rutier, cât și cel feroviar, ce se realiza prin înlocuirea roților cu bandaj de cauciuc. Astfel, pe distanțe mai scurte remorcherul și trailerul se deplasau pe calea ferată. Pe distanțe lungi se folosea pentru tractare o locomotivă.

Uzina „*Scholler*” a demarat fabricarea muniției, iar la 21 ianuarie în poligonul uzinelor „*Skoda*”, „*Bolewetz*”, s-a început testarea acesteia. Primul vehicul de transport pe benzină-electric a sosit din Wiener Neustadt în Pilsen la sfârșitul lunii februarie, iar primul obuzier complet a fost finalizat la începutul lunii martie.

Asamblarea obuzierului „Skoda”, calibrul 380 mm, model 1916

În final, obuzierele de 380 mm au fost transportate pe șine în Ungaria, în poligonul din Hajmmasker, iar la data de 25 martie 1916 obuzierul care primise numele „*Barbara*” a fost transportat pe frontul din Tirol. Cele două piese au fost folosite pe front alături de alte piese grele de 150 mm, 240 mm, 305 mm și 420 mm în timpul ofensivei de primăvară, care a început la 5 mai 1916, pe frontul italian, lângă Roveroto.

Instalarea acestei piese dura în medie 6-8 ore, dar înainte de aceasta trebuia amenajată poziția de tragere, operațiune care dura în jur de 20 de ore în teren obișnuit și câteva zile în teren stâncos. Rezultatele excelente obținute au determinat construirea a încă 8 piese, în timpul războiului. Acestea au

fost angajate pe frontul de est și în Alpi, dar și pe frontul de vest la Saint Quentin, printre altele. Surprinzător, obuzierele de 380 mm care au supraviețuit Primului Război Mondial nu au fost utilizate de Wehrmacht în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

*Militari austrieci la obuzierul „Skoda”,
calibrul 380 mm, model 1916*

Obuzierul nr. 6 a fost păstrat și se află la Muzeul Militar Heeresgeschichtliches din Viena, Austria, în timp ce obuzierul nr. 2, „Gudrun”, a fost capturat de către trupele române, pe teritoriul Ungariei, în anul 1919 și este expus la Muzeul Militar Național din București.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 380 mm; număr de obuziere construite: 10; închizător: tip pană orizontală; regimul de foc: un proiectil la 5 min; câmp de tragere vertical: +40° la 75°; câmp de tragere orizontal: 360°; lungimea țevii: 6.460 m; greutate proiectil: 740 kg; viteza inițială: 459 m/s; greutatea pentru luptă: 81.700 kg; bătaia maximă: 15 km.

Obuzierul „SKODA”, calibrul 420 mm, model 1916

Este un obuzier super-greu dezvoltat de către uzinele „Skoda” pe baza comenzii Statului Major General al armatei austro-ungare, în anul 1910. Proiectul inițial viza crearea unui obuzier greu de coastă, pe baza obuzierului calibrul 305 mm. Prima piesă a fost gata în anul 1912. În anul 1914, armata austro-ungară a introdus în dotare acest mortar cu denumirea „420 mm Haubitze M14” (Cunoscut și ca „420 mm KustHaubitze M14” - Kust Haubitze = obuzier de coastă,

sau „420 mm Haubitze M11”) și a instalat primul exemplar la Fort Gomila unde exista o bază navală.

*Afetul obuzierului de 420 mm,
model 1916 dispus pe platforma de cale ferată*

Al doilea exemplar produs în anul 1914 a fost adaptat pentru acțiuni terestre, cu o turelă mobilă și începând cu anul 1915 a fost folosit pe frontul din Polonia.

În anul 1916 armata a mai comandat încă 4 exemplare, iar uzina „Skoda” au reproiectat obuzierul pentru a putea fi mult mai mobil, transportabil în 6 încărcături, după modelul celui de 380 mm. Aceste piese s-au numit model M16 și aveau aceleași caracteristici balistice ca modelul 1914, dar erau mult mai mobile, mai simple și mai ieftine. Diferența de greutate dintre primul și ultimul model era de 83 de tone.

*Platforma care transportă țeava obuzierului
de calibrul 420 mm*

La sfârșitul Primului Război Mondial armata austriacă dispunea în serviciu de 8 obuziere de 420 mm, unul fix, la Fort Gomila, două în turele mobile, patru model M16 și unul model M17. Un al doilea M17

era în curs de realizare la uzinele din Pilsen și a fost finalizat până la sfârșitul războiului. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, armata germană a folosit un obuzier de calibrul 420 mm împotriva liniei fortificate „Maginot“, în anul 1940.

Culata obuzierului de calibrul 420 mm

Armata Română a capturat un astfel de obuzier greu, în cursul anului 1919, în apropiere de Gyor, în Ungaria. Piesa poate fi văzută la Muzeul Militar Național din București și este un exemplar unicat pe plan

Prim-plan cu muniția obuzierului „Gudrun”

mondial. Este de remarcat profesionalismul personalului ingineresc și tehnic de la uzinele „Skoda”, care în decurs de 4-5 ani a dezvoltat o adevărată industrie a pieselor de artilerie foarte grele. Acestea pot constitui și astăzi material de studiu pentru tinerii ingineri de armament.

Principalele caracteristici tehnice: calibrul: 420 mm; închizător: tip pană orizontală; câmp de tragere vertical: +15° la 70° la Md.14, +40° la 70° la Md.16, 17; câmp

de tragere orizontal: 270° la Md. 14 și 360° la Md.16; greutatea pentru luptă: 183 tone (Md.14)/113 tone (Md.16)/100 tone (Md.17); lungimea țevii: 15 calibre, greutate proiectil: 808 sau 1.000 kg; viteza inițială: 470 sau 415 m/s, greutatea pentru luptă: 81.700 kg, bătaia maximă: 14,6 sau 12,7 km.

Obuzierul de munte „BÖHLER”, calibrul 105 mm, model 1940

Este un obuzier de munte fabricat în peste 420 de exemplare, în perioada 1942-1945 și utilizat de către armata germană. Era cunoscut ca „10.5 cm Gebirgshaubitze 40”, sau „10.5 cm GebH 40”.

Obuzierul de munte „Böhler”, calibrul 105 mm (Muzeul Militar Național)

Obuzierul putea fi demontat în 4 părți și transportat pe platforme tractate de motociclete șenilate de tipul Sd.Kfz. 2 „Kettenkrad” sau cu ajutorul catârilor. Țeava era, se pare, aceeași ca cea a obuzierului 10.5 cm leFH 18. A fost o piesă foarte apreciată, în ciuda greutății mari și a rămas în dotare în unele țări până în anii ‘60.

Principalele caracteristici tehnice: greutatea pentru luptă: 1.660 kg; câmp de tragere vertical: -4,5° la 71°; câmp de tragere orizontal: -51°; greutatea proiectilului: 14, 52 kg; lungimea țevii: 2.870 mm; viteza inițială: 565 m/s; bătaia maximă: 12.625 m.

Piesa din imagine a fost capturată de Armata Română în războiul antihitlerist.

Instalarea tunului capturat în fața Rotondei Centrale a Parcului Carol

Capitolul IX
INSTRUCȚIA
ARTILERIEI ROMÂNE

Servanți la posturi

9.1. Instrucția artileriei române în perioada 1843-1879

În primii ani ai existenței artileriei române moderne, responsabilitatea organizării și desfășurării instrucției a revenit inițial comandanților celor două baterii de artilerie înființate la București și la Iași, iar mai apoi comandanților regimentelor de artilerie constituite după anul 1860.

Instrucția s-a desfășurat la început folosind regulamente străine, îndeosebi cele rusești și experiența cadrelor militare pregătite în cadrul structurilor de artilerie ale altor armate, precum și cea a unor instructori străini. Încă din anii de început au fost elaborate indicații privind conducerea instrucției. Acestea se refereau la scopul și la importanța instrucției, la progresia de urmat în însușirea problemelor și chiar la unele metode de utilizat în procesul de instrucție. Începând cu anul 1868, unele indicații și măsuri privind organizarea și desfășurarea instrucției au fost generalizate la nivelul întregii armate. Printre acestea, deosebit de semnificativă pentru perfecționarea procesului instructiv a fost măsura de a se scoate și de a se întruni unitățile în tabere de instrucție, în scopul dezvoltării deprinderilor comandanților cu executarea acțiunilor întrunitate ale armelor, dezvoltării spiritului de corp, al întăririi coeziunii unităților, cât și a diverselor arme și specialități, pentru antrenarea efectivelor în a organiza și desfășura acțiuni în diverse condiții de teren, precum și pentru executarea de trageri. Între primele tabere de instrucție le amintim pe cele de la Florești din 1860, de la Furceni din 1869 și de pe Sabar din 1872. De asemenea, menționarea rezultatelor manevrelor și inspecțiilor, în conținutul unor ordine la nivel armată au avut un rol important în stabilirea unor obiective comune de instrucție și a căilor de urmat în scopul atingerii lor.

Ofițerii din primele structuri de artilerie s-au format ca artileriști, în unitățile în care erau încadrați, fiind inițial pregătiți de către instructori străini și cadre instruite în Rusia sau în armate ale unor state apusene. După deprinderea cunoștințelor de specialitate, aceștia au preluat în relativ scurt timp atribuțiile instructorilor străini, asigurând pregătirea camarazilor de armă. Este demn de remarcat faptul că aceștia nu se mulțumeau cu informațiile dobândite în unitate, studiind

tratate străine și chiar generalizând rezultatele studiilor proprii. Între cei ce s-au afirmat ca primii „*dascăli*” ai artileriei îi amintim pe colonelul Ciocârlan, generalul Manu și generalul Herkt.

Pregătirea ofițerilor s-a desăvârșit în cadrul procesului de instruire a trupei. O preocupare principală o constituia instrucția tragerii. La această categorie de pregătire ofițerii își însușeau modul de alegere a proiectilului și a felului tragerii în raport cu natura țintei, procedeele de apreciere a distanțelor și de aducere a loviturilor la țintă prin deplasarea punctului mediu. Observarea tragerilor se făcea din baterie, din poziția de tragere. În cadrul pregătirii, ofițerii executau trageri demonstrative, trageri de instrucție, trageri de efect (denumite de demontare și de anfiladă), trageri în cadrul aplicațiilor tactice (cunoscute sub numele de trageri în urma evoluțiilor tactice), trageri de noapte și trageri cu premii în cadrul unor concursuri. În același timp, se acorda o atenție deosebită și cunoașterii temeinice a materialului și a muniției de artilerie.

Un rol aparte în pregătirea cadrelor de artilerie l-a ocupat pregătirea subofițerilor. Aceștia erau recrutați din rândul sergenților care, la terminarea serviciului militar, doreau să se angajeze în armată.

Gradații în termen se formau în baterie din rândul soldaților bine pregătiți din punct de vedere teoretic și practic. Cu aceștia nu se executa o pregătire suplimentară, ei deprinzând cunoștințele necesare în timpul serviciului la materialul de artilerie, de la comandantul de baterie și de la gradații cu experiență. Prin desfășurarea instrucției practice, subofițerii și gradații ajungeau să cunoască temeinic materialul de artilerie, să execute corect serviciul la material și să fie buni instructori, inclusiv de călărie.

În perioada de început, 1834-1860, instruirea militarilor în termen se desfășura pe întreaga durată a serviciului militar, care era de ordinul anilor. În cadrul pregătirii de specialitate se includeau cunoașterea și serviciul la material, călăria, instrucția înhămată (conducerea trăsurilor), iar după 1860, instrucția tragerii și participarea la manevre, categorii de pregătire care asigurau formarea acestora ca buni servanți și conducători hipo.

Serviciul la material se executa după „Regulamentul asupra serviciului la gurile de foc ghintuite”, apărut într-o primă formă în 1865 și completat în 1868. Este de subliniat faptul că temele de învățat erau prezentate în regulament într-o succesiune logică, tratându-se pe părți „școala tunarului”, în care erau prevăzute funcțiile servanților afetului, instrucția întrunită a servanților de la afet cu cei de la cheson și unele noțiuni despre ochire și apoi școala de secție (pluton) și de baterie. Din conținutul regulamentului se desprindea minuțiozitatea, chiar exagerată, cu care era arătată executarea diferitelor operații. Grijă pentru mișcări uniforme, cu detalii uneori nejustificate, a fost ulterior sesizată ca fiind în detrimentul rapidității în lucru.

Instrucția călare s-a desfășurat după „Regulamentul cavaleriei” până în anul 1867, când a apărut „Regulamentul exercițiilor tunarului călare”. Aceasta, împreună cu instrucția înhămată au reprezentat categoriile de pregătire cărora li se acorda o mare atenție, fiind conduse nemijlocit de comandantul de baterie.

Instrucția se desfășura atât întrunit, cât și pe specialități. În arma artilerie, în anii de început, acestea erau: ochitori, artificieri, trompeți, toboșari, infirmieri umani și veterinari (pentru cai) și brancardieri.

Pentru instrucția ochitorilor, specialiști cu un rol important în executarea tragerilor, regulamentul serviciului la material din 1865 cuprindea, într-unul din capitolele sale, noțiuni privind elementele traiectoriei, corecția de derivație, de unghi de teren și de înclinare a roților, descrierea și mânuirea înălțătorului și modul de apreciere a distanțelor.

O preocupare deosebită o constituia pregătirea artificierilor, specialiști de bază, întrucât umplerea cu pulbere neagră a săculețelor încărcăturii de azvârlire și a proiectilelor, ca și confecționarea stupilelor și a fitilelor de dare a focului se realizau în baterie.

Instrucția întrunită a subunităților și a unității consta în executarea instrucției la tunuri și din „evoluii” (ocupări și părăsiri de poziție, deplasări pe un nou aliniament etc.) cu una sau mai multe baterii. Acest tip de instrucție se desfășura pe baza „Regulamentului asupra manevrelor și evoluțiilor bateriilor înhămate de tunuri de patru ghintuite”, apărut în anul 1864. Este primul regulament de artilerie românesc,

intrat în vigoare printr-un decret semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza și cuprindea formațiunile bateriei, trecerea de la o formațiune la alta, punerea în baterie, precum și modul de executare a focului în diferitele forme ale luptei, așa cum erau considerate în acea vreme.

Privind metodele de instruire, de exemplu, s-au identificat în regulamentul asupra serviciului la gurile de foc, unele indicații a căror actualitate se menține și în prezent. Astfel, se pretindea ca expunerea să fie însoțită de exemplificare, să se repete mișcările și operațiile de învățat pentru a fi bine însușite, să se utilizeze aceiași termeni în predare, să se corecteze greșelile prin indicarea corectă a mișcării, să se utilizeze metode active și atractive în instrucție. Evoluția în desfășurarea instrucției în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea s-a datorat și măsurii luată în 1875 de colonelul Herkt, comandantul Regimentului 1 Artilerie, de a elabora, cu ajutorul unei comisii, un manual care să cuprindă cunoștințele necesare tunarului și ofițerului de artilerie. Acesta era în fapt un adevărat program analitic.

Rezultatele bune obținute în pregătirea artileriștilor, în perioada de început a artileriei române moderne au fost confirmate din plin pe câmpul de luptă, în războiul din 1877, prin eroismul și dârzenia acestora, prin oportunitatea și precizia focului executat asupra inamicului. În luptele purtate, artileriștii au dovedit că erau deja deprinși să execute concentrări de foc în faza de pregătire a atacului cu un număr sporit de piese față de cel al bateriei organice, să îndeplinească misiuni cu caracter de „contrabaterie” și „hărțuire”, să se deplaseze în cadrul coloanelor de infanterie, iar prin acțiuni în galop și trageri directe, prin surprindere de la 700-900m, să le sprijine cu foc eficace.

În războiul din 1877 artileria română, și-a dovedit temeinica pregătire, atrăgând atât admirația prietenilor, cât și teama dușmanilor în luptele de la Plevna, Rahova și Vidin.

9.2. Instrucția artileriei în perioada 1879-1919

Perioada 1879-1919 a fost una de modernizare a artileriei, în care se pot distinge trei etape: *prima*, 1879-1900, de dezvoltare pe baza învățămintelor desprinse din Războiul de Independență și de tranziție către artileria modernă; *a II-a*, între 1901-1916, de înflorire

a artileriei, caracterizată printr-o avântată creație națională; a III-a, între 1916-1919, corespunzătoare Primului Război Mondial, evidențiată prin progrese, mai ales în pregătirea tactică, la trageri și topografie a ofițerilor.

În prima etapă, o influență deosebită în dezvoltarea artileriei și implicit a instrucției au avut-o:

- crearea unei *direcții*, apoi a unui *inspectorat al artileriei* în anul 1882, ca organ de conducere, având drept atribuții principale coordonarea pregătirii de luptă și dotarea artileriei cu regulamente în ton cu progresele realizate în înzestrarea cu armament de artilerie și modul de întrebuițare a acestuia în luptă;

- înființarea *Școlii Speciale de Artilerie și Geniu* în 1881, menită să asigure o pregătire temeinică și unitară în armă a ofițerilor, astfel încât aceștia să fie în măsură să conducă în bune condiții instruirea militarilor și a subunităților;

- înființarea *Revistei artileriei* în 1887, care a avut un rol pozitiv în desăvârșirea pregătirii ofițerilor și în clarificarea teoretică a diverselor probleme pe care le ridica procesul de instruire.

În perioada 1879-1900, organizarea și desfășurarea instrucției s-au realizat în condiții mai bune decât în perioada precedentă, prin existența unui ansamblu complet de regulamente. Un rol important în perfecționarea instrucției l-a avut și apariția *Regulamentului inspecțiilor militare* care, reglementa și modul de verificare a capacității de luptă a armatei, inclusiv a unităților de artilerie. Acestea subliniau între altele, responsabilitatea șefilor ierarhici pentru nivelul de pregătire și de educație a subordonaților, preocuparea pentru dezvoltarea inițiativei tuturor comandanților („șeful intervine numai în caz de vădită greșeală, arătând și mijloacele de îndreptare”), precum și importanța ce trebuia acordată exercițiilor de luptă.

Dintre regulamentele vremii care conțineau îndrumări practice privind instruirea subunităților și marilor unități de artilerie amintim: „*Regulamentul instrucției pe jos*” din 1882, „*Regulamentul instrucției călare*” apărut în 1885, „*Regulamentul instrucției la tunuri*” din 1882 și „*Regulamentul pentru trageri în țință a artileriei de câmp*” din 1895.

Nu sunt lipsite de interes, din acest punct de vedere, nici ordinele pe care le dădeau comandanții de mari unități și unități privind organizarea și executarea activității de instrucție. Deși astăzi, unele dintre problemele pe care le ridicau par cu totul normale, pentru vremea aceea constituiau elemente noi, care reprezentau puncte de vedere mult avansate. Astfel, în anul 1892 generalul de artilerie Eracle Arion, comandantul Corpului 2 armată, referindu-se la instrucția contingentului 1893, arăta ca deosebit de necesare în acest sens o perioadă și un program de acomodare pentru tinerii încorporați, sublinia faptul că instrucția individuală constituie baza formării militare a soldatului, accentua nevoia educării temeinice a militarilor și a creării unor condiții de viață corespunzătoare. De asemenea, pretindea că este necesar să se urmărească în mod constant dezvoltarea intelectuală a soldaților.

Dezvoltarea tehnică a artileriei, prin introducerea în dotare a tunului cu tragere rapidă a marcat începutul unei etape noi, de modernizare a artileriei, care a impus schimbări radicale, atât în formele și în metodele de instruire, cât și în principiile de întrebuițare a artileriei în luptă. Ca o firească consecință au apărut astfel, elemente noi privind organizarea și conducerea instrucției. „*Regulamentul serviciului în campanie*” apărut în 1965 fixa durata pregătirii unităților, acordând o mare importanță instrucției în cadrul bateriei, căreia i se afectau 6 luni și jumătate, precum și instrucției și manevrelor cu participarea mai multor arme pentru care erau prevăzute 3 luni.

Un alt normativ care a influențat organizarea și desfășurarea instrucției în unități și care a avut o valabilitate îndelungată a fost capitolul I din „*Regulamentul de instrucție al artileriei*” apărut în 1908 „*Bazele generale ale instrucției*”. Pe lângă îndrumările generale pe care le conținea privind scopul fiecărei categorii de pregătire, calitățile pe care trebuia să le îndeplinească un instructor și necesitatea unei discipline ferme, erau prevăzute explicit atribuțiile comandanților pe diferite trepte ierarhice în legătură cu elaborarea programului și modul de etapizare și de conducere a instrucției. Astfel, comandantul de regiment organiza instrucția și întocmea programul anual, comandantul de divizion conducea pregătirea ofițerilor și a divizionului, iar comandantul de baterie avea în responsabilitate, pe lângă pregătirea personalului bateriei și dresajul „*remonților*” (cailor neformați pentru călărie și tracțiune).

Anul de instrucție era structurat pe trei perioade: *I*, a instrucției soldatului (individuală și școala de tun și cheson) cu o durată de 5 luni; *a II-a*, a instrucției unităților, a tragerilor și a manevrelor de garnizoană cu durată de 5 luni și jumătate și *a III-a*, de concentrare pe mari unități și de manevre de toamnă, de aproximativ o lună. De asemenea, regulamentul conținea aspecte privind pregătirea ofițerilor, a gradaților, a concentraților (rezerviștilor) și a militarilor cu termen redus. Instrucția acestora din urmă era pentru prima dată reglementată, din rândul lor fiind selecționați candidații pentru examenul de ofițer de rezervă.

După 1910, Marele Stat Major a emis normative complete pentru organizarea conducerii instrucției, ieșirea în tabere, precum și pentru pregătirea ofițerilor activi și de rezervă. De remarcat era cantitatea de muniție ce se aloca anual procesului de instrucție, ca urmare a creșterii importanței care se acorda acesteia. Spre exemplificare menționăm că o baterie primea pentru instrucție 340 de lovituri de război și 162 de manevră.

La începutul secolului XX, pregătirea ofițerilor a căpătat un conținut din ce în ce mai profund. Dacă până în jurul anului 1900 se manifesta tendința de teoretizare a pregătirii, luările de poziție, în special prin *Revista artileriei*, au determinat o orientare mai hotărâtă spre problemele privind conducerea artileriei în luptă și în executarea tragerilor.

„*Regulamentul serviciului în campanie*” din 1886, primul de acest gen în Armata Română, a constituit un îndreptar prețios pentru pregătirea tactică a ofițerilor, conținând îndrumări pentru conducerea artileriei diviziei și a corpului de armată în luptă. Justețea misiunilor care erau stabilite artileriei în ofensivă și în apărare, modul cum era privită acțiunea artileriei și cum era rezolvată cooperarea, în condițiile și cu mijloacele existente în acea vreme, au scos în evidență pe de o parte progresele realizate, iar pe de altă parte direcții noi în orientarea și în desfășurarea instrucției.

Unele instrucțiuni și regulamente noi, care au apărut în continuare, în general traduceri, au contribuit la lărgirea orizontului cunoștințelor tactice ale ofițerilor, pe care le-au aplicat în instrucția unităților și subunităților pe care le comandau.

Cu ofițerii, în scopul perfecționării pregătirii acestora, se organizau în unități conferințe, ședințe de precizare a unor probleme noi sau insuficient înțelese, aplicații

tactice pe hartă sau în teren. Cu ofițerii superiori se organizau activități la nivelul garnizoanei, accentul punându-se pe însușirea modului de acțiune a armelor sprijinite și de cooperare în luptă. O formă de pregătire care a dat un bun randament au constituit-o aplicațiile și „*călătoriile tactice*” pe comandamente de divizie și de corp de armată, la care participau toți ofițerii superiori, căpitani de stat major și cei reușiți la examenul de maior, activități în cadrul cărora aceștia puteau fi bine cunoscuți de către comandanți sub raportul posibilităților.

În pregătirea ofițerilor de artilerie, îndeosebi a comandanților de baterii, instrucția tragerii a căpătat o importanță din ce în ce mai mare odată cu înzestrarea cu noi materiale de artilerie, mai performante. Preocuparea ofițerilor pentru studiul tragerilor era evidențiată nu numai prin rezultatele bune obținute, ci și prin propunerile avansate în *Revista artileriei*, care au dus, de exemplu, la modificarea și perfecționarea „*Regulamentului de tragere în țintă pentru artilerie*”, ediție 1895. Problemele de bază se refereau în principal la alegerea și ocuparea poziției de tragere, pregătirea tragerii, la executarea reglajului și a tragerii de efect.

Dacă până la apariția tunului cu tragere repede se alegeau, în principiu, poziții descoperite, după aceasta bateriile se dispuneau, de regulă, în poziții acoperite. Observarea tragerii se executa din baterie, deși înaintea Primului Război Mondial a existat tendința de a se detașa punctul de observare de poziția de tragere. Pentru îmbunătățirea observării s-a adoptat o scară de observare la chesonul 5 din baterie.

*Executarea instrucției
la Regimentul 10 Artilerie*

În privința pregătirii tragerii, până în jurul anului 1904, aprecierea distanței se realiza mai întotdeauna din vedere, iar uneori cu ajutorul hărților, prin exploatarea datelor de la bateriile care deja au executat trageri sau prin alte procedee. Înălțătorul și deriva se calculau cu ajutorul tabelor de tragere, iar corecțiile de care se ținea seama erau cele de vânt transversal și de înclinare a roților. Îndreptarea pieselor pe punctul din obiectiv asupra căruia urma să se deschidă tragerea se făcea direct pe acesta, când poziția era descoperită, și prin jalonare sau cu ajutorul firului cu plumb, când bateria era dispusă în poziție acoperită. După anul 1904, distanțele se măsurau cu telemetrul, ținându-se seama de unghiul de teren, iar îndreptarea pieselor pe direcția de bază începea să se realizeze prin procedeul „*punctului de ochire*”, ca urmare a adaptării la piese a lunetelor panoramice.

În legătură cu executarea reglajului se manifesta o preocupare permanentă pentru perfecționarea procedeelelor, ținându-se seama de legile împrăștierii. Reglajul, până în jurul anului 1900, se făcea cu fiecare tun din baterie, iar mai târziu cu un tun sau cu toată bateria. Reglajul cuprindea „*tragerea de încercare*”, prin care se urmărea încadrarea obiectivului la o furcuță de 100 m, trecându-se cu înălțătorul mediu verificat la „*tragerea de îmbunătățire*” pe serii (în preajma primului război – de 4 lovituri), pentru stabilirea înălțătorului obiectivului.

Se executau frecvent, pe lângă trageri percutante și trageri fuzante, iar mecanismul tragerii asupra obiectivelor în mișcare era bine pus la punct.

Este demnă de remarcat preocuparea pentru însușirea procedeelelor de descoperire a obiectivelor, de reglaj și de control al tragerii folosind avionul. Ca urmare a apariției în 1915 a „*Regulamentului provizoriu asupra întrebuirii aeroplanelor pe câmpul de luptă în serviciul artileriei*” s-a stabilit ca fiecare regiment de artilerie să pregătească doi observatori aeriени și doi ajutori.

Asupra unor obiective mai importante și de suprafață se prevedea executarea focului cu divizionul. Reglajul asupra acestor obiective se executa mai întâi cu ajutorul unei baterii din divizion - denumită „*călăuză*” - al cărei înălțător de încercare era transmis celorlalte baterii pentru a fi exploatat. Era de fapt o metodă similară a actualului procedeu cunoscut sub denumirea de „*piesă de reglaj*”. Tragerea de efect se declanșa la ordinul comandantului de divizion și se continua până la obținerea efectului dorit.

Un rol de seamă în însușirea de către ofițeri a regulilor de tragere, în stabilirea unui punct de vedere unic și coerent în interpretarea diferitelor probleme de tragere și în cunoașterea aparatului din înzestrare l-a avut *Școala de tragere a artileriei*, înființată în anul 1901.

De asemenea, o contribuție însemnată la ridicarea nivelului de pregătire în armă au adus-o concursurile de tragere, organizate începând din anul 1908 și desfășurate la nivelul bateriilor. Primele baterii clasificate pe corpurile de armată își disputau întâietatea în faza finală la Dadilov - Mihai Bravu.

Subofițerii și gradații s-au format în continuare în cadrul bateriilor. Pentru perfecționarea pregătirii acestora, începând cu 1899 s-au organizat în unități școli regimentare, care funcționau iarna și la începutul primăverii. În cadrul acestora, pe lângă problemele de instrucție comună și de specialitate, se predau și cunoștințe de cultură generală. Începând cu anul 1902, constatându-se caracterul teoretic al pregătirii, școlile regimentare s-au desființat, instruirea gradaților realizându-se exclusiv în subunități, pe baza programelor elaborate la nivelul Marelui Stat Major.

În același timp s-a pus într-un mod mai serios problema subofițerilor, trecându-se la pregătirea acestora în cadrul regimentelor, în scopul formării ca buni comandanți de secție (pluton) și instructori.

Pregătirea militarilor cu termen redus se executa în baterii. După însușirea instrucției individuale și a școlii de tun și cheson, erau pregătiți într-o școală pe regiment, în vederea susținerii examenului pentru a deveni ofițeri de rezervă.

În instrucția trupei, ca urmare a învățămintelor rezultate după războiul din 1877 și a înzestrării cu noi materiale de artilerie de câmp, de munte și de asediu, de diferite calibre, s-a acordat o mai mare atenție lucrului practic, perfecționării metodelor de instrucție și formării unor buni specialiști. În instrucția la tunuri s-a renunțat la formalismul rigid al mișcărilor vechi. Se acorda o importanță sporită școlii tunarului-servant și instrucției din poziții acoperite. Instrucția călare și înhămată se executa sistematic, într-o succesiune justă a ședințelor de pregătire. La instrucția pe jos s-au simplificat unele mișcări. În același timp s-a redus numărul semnalelor cu trompeta, mijlocul principal de transmitere a comenzilor până în 1900. Totodată, s-a urmărit uniformizarea comenzilor. De asemenea, s-a introdus

gimnastica la aparate în cadrul pregătirii personalului.

Instrucția specialiștilor, îndeosebi a ochitorilor după 1895 ocupa un rol din ce în ce mai însemnat. Ca specialiști, în afară de ochitori s-au menționat agenții, cercetașii și jalonierii, iar mai târziu observatorii, semnalizatorii și telefoniștii. Este de subliniat grija deosebită acordată antrenării zilnice a ochitorilor și pentru formarea în baterii a unui număr dublu de ochitori față de cel necesar, practică ce se continuă și în prezent.

Desăvârșirea instrucției militarilor și a subunităților se realiza prin aplicații tactice cu trageri de instrucție/luptă, prin executarea unui marș săptămânal, prin ieșirea în tabere și în cadrul manevrelor executate în cooperare cu celelalte arme.

Cerințele războiului, materializate prin necesitatea creșterii eficacității tragerilor și a asigurării unui sprijin de foc oportun, precum și introducerea în înzestrare a unor materiale, aparate și instrumente noi au impus însușirea unor cunoștințe și procedee suplimentare de lucru. Începând cu primăvara anului 1917 s-au adus îmbunătățiri în pregătirea topografică, la tragerile artileriei, în întrebuintarea artileriei în luptă, precum și în instrucția specialiștilor.

Pentru mărirea preciziei tragerilor și realizarea concentrării focului mai multor baterii, se impunea perfecționarea procedeelelor de ridicări topografice și utilizarea hărților la scară mare. În acest scop se folosea frecvent legarea topografică cu planșeta și s-a introdus în înzestrarea unităților de artilerie planul director. Prin Serviciul Geografic al Armatei s-a întocmit un „*canavas topografic*” de puncte determinate cu o mare precizie care s-a pus la dispoziția artileriei.

În pregătirea la tragerile artileriei s-au introdus unele procedee noi, referitoare în special la îndreptarea pe direcția de bază și conducerea focului pe diferite obiective. Procedeele de pregătire a tragerii și de executare a reglajelor au rămas cele deja cunoscute.

În aceeași perioadă s-au precizat principiile de întrebuintare în luptă a artileriei, s-au definit misiunile pe categorii de artilerie, au apărut noțiunile de grupare de artilerie, de contrapregătire (contrapreparație), s-a conturat necesitatea constituirii unor rezerve de artilerie și s-a stabilit modul de elaborare a planurilor de întrebuintare în luptă a artileriei, care însă erau prea voluminoase.

Necesitatea descoperirii și determinării coordonatelor obiectivelor a pus pentru prima

dată problema necesității funcționării serviciului de informații al artileriei.

Războiul avea să dovedească faptul că artileria și focul acesteia nu puteau fi conduse fără specialiști constituiți în grupuri de comandă. Se impunea astfel formarea de observatori specializați ai câmpului de luptă, de telefoniști și radiotelefoniști (anteniști) bine pregătiți, de meteorologi și de pionieri de artilerie. Ca urmare, s-a trecut la pregătirea acestor specialități în cadrul școlilor de tragere ale artileriei.

Datorită solidei culturi tehnice și generale a ofițerilor de artilerie, adaptarea la noile cerințe s-a realizat rapid, roadele evidențiindu-se îndeosebi în partea a doua a campaniei. În bătălia de la Mărășești, în cele 29 de zile de lupte aprige, artileria, prin focul său puternic, a avut o contribuție determinantă la oprirea atacurilor în forță ale inamicului, la sprijinul celor 61 de contraatacuri executate de trupele proprii. Prin valoarea cadrelor și perfecționarea instrucției tehnice, prin însuflețirea și prin moralul excelent al tunarilor s-a suplinit „*în bătălia de material*” cu inamicul, inferioritatea numerică de guri de foc.

Învățămintele desprinse din război au avut un rol pozitiv în organizarea și în instrucția artileriei de după război.

9.3. Instrucția artileriei în perioada 1920 - 1945

Odată cu terminarea Primului Război Mondial, artileria a intrat într-o perioadă de modernizare, de aplicare a învățămintelor dobândite pe timpul acestei conflagrații. A fost o perioadă de noi căutări pe linia organizării instrucției, întrebuintării în luptă a artileriei, perfecționării procedeelelor de tragere și a pregătirii de specialitate, precum și a formelor de desfășurare a instrucției de specialitate.

În organizarea instrucției s-a manifestat o mai mare grijă pentru stabilirea unor obiective concrete de realizat, în scopul asigurării unei pregătiri temeinice, precum și o preocupare mai mare pentru perfecționarea pregătirii cadrelor și a specialiștilor de artilerie.

Pentru organizarea și conducerea instrucției, începând cu anul 1919, Marele Stat Major a emis directive generale în care se prevedeau modul de etapizare a anului de instrucție și problemele ce urmau să se execute pe categorii de instrucție, în fiecare

perioadă. Directiva de instrucție din 1924 poate fi socotită că a pus în mod complet bazele organizării instrucției în armată după Primul Război Mondial. Pentru artilerie, începând cu anul 1924, „*Directiva Marelui Stat Major*” a fost completată cu „*Directivele pentru îndrumarea instrucției la trupele de artilerie*”, emise de *Inspectoratul General al Artileriei*, precum și cu prevederile din capitolul „*Bazele generale ale instrucției artileriei*” al „*Regulamentului asupra instrucției artileriei*”.

Comandanții de mari unități (corpuri de armată și divizii), în ordinele pe care le dădeau precizau în special modul de cooperare cu celelalte arme, problemele de asigurare materială a instrucției, de repartitie a poligoanelor, precum și de organizare a taberelor de instrucție și a concentrărilor.

Etapizarea anului de instrucție, care începea în luna februarie (uneori în martie), era următoarea:

– *perioada I* - instrucția individuală și școala de tun și cheson - 2 luni; instrucția bateriilor și a specialiștilor - 2 luni; continuarea instrucției specialiștilor și concedii - 2 luni;

– *perioada a II-a* - instrucția divizionului - 1 lună; instrucția grupării și manevre - 1 lună.

Pregătirea ofițerilor era coordonată de comandantul de regiment. Se insista în mod deosebit asupra pregătirii de specialitate și tactice, mai ales că pe această linie se ridicau în mod continuu probleme noi.

Totodată, au apărut noi regulamente, care răspundeau nevoilor de pregătire ale artileriei de după război, nevoilor de cunoaștere și de serviciu la toate categoriile de armament de artilerie existente în înzestrare.

În pregătirea la tragerile artileriei s-au perfecționat, pe baze științifice, procedeele de determinare a elementelor necesare deschiderii focului (pregătirea completă, transportul de foc), de reglaj și de execuție a tragerilor de efect. Se utilizau aparate de observare și de orientare care asigurau o precizie mai mare tragerilor, se ținea seama de condițiile meteorologice și balistice ale tragerii, se puneau un accent deosebit pe executarea determinării acesteia, se stabileau consumuri de muniție în raport cu natura obiectivelor și cu efectele ce se urmăreau. Este de remarcat faptul că, dacă până în jurul anului 1930, sub influența unor păreri ce susțineau necesitatea pregătirii în special în direcția unei apărări de lungă durată, atenția

acordându-se preciziei tragerilor, după această dată accentul s-a pus pe însușirea procedeelor de ducere a acțiunilor într-un ritm mai ridicat, care impunea concomitent și intervenția cu foc în timp scurt.

Nu se poate trece însă cu vederea peste faptul că în unități caracterul pregătirii la tragerile artileriei era mai mult teoretic, alocațiile de muniție după război fiind reduse. O pregătire practică corespunzătoare se executa în cadrul cursurilor de tragere pentru căpitani și maiori, organizate la *Centrul de Instrucție al Artileriei*.

Condițiile în care se preconizau organizarea și ducerea acțiunilor de luptă, ca urmare a învățămintelor rezultate din război, a dezvoltării gândirii militare și a tehnicii, a evoluției artileriei au influențat în bună măsură și principiile de întrebuintare a artileriei în luptă.

Necesitatea intrării organizate în dispozitive de luptă în care punctele de observare erau separate de pozițiile de tragere, a concentrării focului prin surprindere și a asigurării legăturii cu unitățile și subunitățile sprijinite au impus acordarea unei mai mari atenții în pregătirea ofițerilor, recunoașterilor, pregătirii tragerii și conducerii focului, cooperării, manevrei și conducerii acțiunilor pe timpul ducerii luptei. Desfășurarea acestor activități mult mai complexe a determinat în același timp necesitatea pregătirii speciale a unor ofițeri pentru a îndeplini funcții de ofițeri orientatori, observatori, cu transmisiunile ceea ce s-a realizat îndeosebi prin cursuri organizate la *Centrul de Instrucție al Artileriei*.

Pentru perfecționarea pregătirii în vederea obținerii gradului următor, pentru căpitani, maiori, locotenent-colonei și colonei au funcționat, tot în cadrul centrului de instrucție, cursuri de informare. Nu este lipsit de importanță faptul că pe durata stagiului în gradul de locotenent sau sublocotenent, fiecare ofițer era obligat să-și desăvârșească cunoștințele dobândite în școala militară, urmând cursurile școlii speciale de artilerie.

Ofițerii în rezervă se formau în cadrul școlii militare de artilerie, iar din anul 1927 la Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie. Actualizarea pregătirii lor se făcea prin concentrări, prin participarea la conferințe organizate în unități, iar din anul 1936 și prin cursuri constituite pe lângă regimentele de artilerie, executându-se săptămânal câte 4 ore de pregătire.

În pregătirea subofițerilor se urmărea ca aceștia să fie formați ca buni instructori, în măsură să conducă secția (plutonul),

mijloacele de tracțiune și de aprovizionare și să fie în măsură să îndeplinească atribuțiile tuturor funcțiilor de specialiști. Pregătirea lor se făcea într-o școală constituită pe regiment, condusă de un ofițer superior.

Gradații în termen erau formați în regiment. Școala pentru caporali se desfășura în perioada a II-a, iar cea pentru sergenți în perioada a III-a de instrucție.

În pregătirea militarilor și a subunităților, categoriile de instrucție erau în general cele deja cunoscute din perioada anterioară, programul cunoștințelor de însușit fiind îmbunătățit pe baza învățămintelor de război. Modernizarea artileriei de câmp din dotare, înzestrarea cu noi categorii de armament de câmp și grele, precum și cu aruncătoare, motorizarea regimentelor și a divizionanelor independente de artilerie grea în perioada 1935-1937, creșterea rolului însoțirii cu foc a subunităților în luptă și crearea artileriei antitanc au impus cunoștințe mai largi militarilor, o instrucție diferențiată pe categorii de artilerie și pe specialități, o atenție mai mare lucrului întrunit în cadrul subunităților printr-o pregătire sistematică.

Specialiștii de artilerie deja amintiți, care intrau în compunerea grupurilor de comandă de divizion și regiment de artilerie, începând cu anul 1924 erau instruiți separat în cadrul unei baterii de specialiști în care executau instrucția de specialitate și specialiștii bateriilor. Se pretindea fiecărui militar specialist să se pregătească și în a doua specialitate, de regulă una ale cărei îndatoriri erau mai ușor de însușit. Din 1939 a început formarea specialiștilor pentru bateriile de observare și de meteorologie (de reperaj). Pentru stimularea unor categorii de instrucție se organizau concursuri de tragere, de ochire, hipice, sportive etc.

Aplicațiile tactice se executau cu bateria, cu divizionul, cu gruparea, într-un număr mai redus ca înainte de război, pretinzându-se însă o pregătire mai temeinică a acestora. Aplicațiile cu divizionul și gruparea deseori se executau numai cu grupurile de comandă, celelalte elemente fiind reprezentate, întrucât efectivele erau reduse ca urmare a economiilor bugetare. Artileria diviziei executa aplicații independente și de cooperare, iar din anul 1929 participa și la manevrele de toamnă.

Ca urmare a progreselor dobândite de artilerie, începând cu anul 1935 s-a trecut la perfecționarea conținutului tuturor regulamentelor prin includerea experienței și învățămintelor proprii rezultate din procesul de instruire, ceea ce le-a oferit originalitate.

În rândul acestora sunt de menționat „Regulamentul asupra întrebuințării artileriei în luptă - E.17” și „Regulamentul de tragerile artileriei - E.14”, ambele ediție 1940.

Perioada iunie 1941 - 9 mai 1945, ce a reprezentat aproape 4 ani de lupte grele, a constituit pentru artileriști, pe lângă o pagină de glorie și afirmare, o etapă de acumulare a unei bogate experiențe. Ca urmare a acțiunilor de luptă desfășurate au rezultat și numeroase învățăminte privind atât întrebuințarea artileriei în luptă, cât și tehnica conducerii focului. Prin evoluția concepției asupra ducerii operației și luptei, succesul fiind condiționat din ce în ce mai mult de asigurarea unei puternice superiorități de foc, rolul artileriei a crescut simțitor. A ieșit în evidență necesitatea utilizării focului artileriei concentrat și masat, mai ales în momentele hotărâtoare ale luptei, a rezultat nevoia perfecționării procedurilor de pregătire a tragerii și conducerii centralizate a focului. S-a impus, de asemenea, perfecționarea procedurilor de organizare și de lucru ale cercetării, a pregătirii topogeodezice și a asigurării meteorologice. În același timp, dinamica acțiunilor a confirmat necesitatea asigurării și menținerii unei cooperări strânse și continue cu trupele sprijinite, a folosirii subunităților de artilerie de însoțire și s-a demonstrat eficacitatea focului prin ochire directă.

Învățămintele desprinse au demonstrat necesitatea unei pregătiri temeinice și multilaterale a cadrelor, a perfecționării deprinderilor specialiștilor de artilerie și a antrenării perseverente a unităților (subunităților) de artilerie pentru ducerea cu succes a acțiunilor de luptă în situații complexe de teren și de stare a vremii, atât ziua cât și noaptea.

Odată cu terminarea războiului și cu lăsarea la vatră a militarilor mobilizați, în unități s-a reluat activitatea de instruire a contingentelor cărora le venea rândul să-și satisfacă stagiul militar. În același timp s-a trecut la cristalizarea învățămintelor prețioase care au rezultat din război.

9.4. Instrucția artileriei în perioada 1946-1989

Anii ce au urmat celui de-al Doilea Război Mondial au corespuns unei perioade de profunde îmbunătățiri în sistemul de instruire a forțelor noastre armate. În acest context, artileria și celelalte arme au cunoscut un proces continuu de dezvoltare, în care obiectivele instrucției și ale învățământului

erau identificate cu cerințele impuse de realitățile luptei moderne.

Dezvoltarea economică a făcut posibilă înzestrarea forțelor armate cu o tehnică de luptă cu caracteristici tehnico-tactice superioare, care a impus la rândul său perfecționarea continuă a metodelor de instrucție, precum și a procedeele de întrebuințare în luptă a artileriei.

Sarcinile de bază pentru pregătirea de luptă în anii 1946 și 1947 erau stabilite prin *Directivele generale asupra orientării instrucției și învățământului în armată*, care aduceau elemente noi în acest sens. Prin organizarea și desfășurarea activității de pregătire de luptă se urmăreau formarea unor militari bine instruiți, capabili să desfășoare acțiuni de luptă în orice condiții, precum și dezvoltarea la comandanți a dinamismului, a spiritului manevrier, a supleței, a răspunderii în concepție și în execuție. Se prevedea, astfel, executarea a cât mai multor aplicații

Pentru artilerie se specifica, ținându-se seama de experiența războiului, necesitatea de formare a unor servanți și specialiști în măsură să acționeze în timp scurt și cu precizie, în scopul de a asigura intrarea oportună a artileriei în acțiune. De asemenea, se pretindea ca tunarii să fie formați ca luptători conștienți, cu personalitate, rezistenți, capabili să acționeze în momentele critice, cu tot armamentul și aparatura de artilerie de care dispuneau.

Datorită unor condiții obiective, în anii 1946-1947 instrucția militarilor încorporați s-a executat pe serii, cu durată de 3 luni și apoi de 6 luni. Subperioadele de instrucție, în 1946, erau ale individului și ale tunului, iar în 1947 s-au adăugat subperioadele bateriei, ale divizionului și ale regimentului.

Este de subliniat, ca o caracteristică comună tuturor armelor, faptul că s-a acordat o mai mare atenție activității de planificare. Pe baza obiectivelor stabilite prin directiva de

Aspecte de la instrucția servanților la aruncătorul 120 mm - 1949

tactice în condiții diverse de anotimp, teren, climă, atât pe timp de zi, cât și pe timp de noapte. Se cerea ca, practic, să se demonstreze viabilitatea unor concepții vechi care susțineau că este greu sau imposibil de executat asemenea operații, insistându-se asupra faptului că totul este posibil, chiar dacă se impun „*eforturi supraomenești*”.

instrucție și a prevederilor planului general de activitate al regiunii militare, în care erau incluse sarcini concrete pe subperioade, divizia detalia planul pe luni și aproba programul întocmit de regimente pe săptămâni. Planificarea săptămânală și zilnică se executau la eșalonul regiment. Desigur că sistemul prezenta unele inconveniente, care practic au fost sesizate și înlăturate ulterior.

Categoriile de pregătire prevăzute pentru servanți și specialiști erau educația, instrucția pe jos (care cuprindea instrucția tehnică, de luptă și a tragerii), instrucția călare și înhamată, instrucția la tunuri și specialitatea (pentru specialiști). În anul 1947 se includea și pregătirea fizică.

Pregătirea ofițerilor se executa în cadrul Școlii de Ofițeri de Artilerie, urmărindu-se însușirea cunoștințelor corespunzătoare funcțiilor pe care urmau să le dețină și celor imediat superioare, îndeosebi prin rezolvarea de aplicații pe hartă și în teren. În perioada respectivă, ofițerii superiori se pregăteau în cadrul „școlilor” constituite la nivel de garnizoană.

Este demnă de remarcat contribuția deosebită adusă în această perioadă, prin *Revista artileriei*, la cristalizarea, exploatarea și adaptarea la specificul armeei a învățămintelor rezultate din război de către generalul Mihăilescu Marcel, colonelul Panaitescu Dumitru, colonelul Focșăneanu M., colonelul Miclescu Andrei, colonelul

Pregătirea tragerii cu aruncătorul 82mm - 1949

Tănăsescu Ioan și alți artileriști care au făcut cinste armeei. Studiile lor privind perfecționarea întrebuințării armeei în luptă au constituit „îndreptare” în activitatea practică a cadrelor de artilerie.

Curățarea țevii în poziția de tragere - 1949

Cu subofițerii, pregătirea se executa săptămânal în cadrul „școlilor” organizate în unități.

În scopul verificării activităților desfășurate în unități erau prevăzute inspecții inopinate, planificate în cadrul regiunilor militare. Acestea se planificau potrivit principiului ca fiecare regiment să fie inspectat odată într-o subperioadă de instrucție.

Anul 1948, ca urmare a Ordinului ministrului apărării naționale nr.M.50, a marcat începutul unei etape de reorganizare a artileriei, de perfecționare a formelor și metodelor de planificare, de instruire și de educare, a condițiilor de viață ale militarilor. Ca urmare, în acest an a luat ființă *Comandamentul Artileriei Forțelor Armate*, ca organ de conducere și de concepție, cu atribuții în organizarea, înzestrarea și activitatea de pregătire pentru luptă a artileriei.

Printre principiile de bază statuate în organizarea și desfășurarea activității de pregătire de luptă se numărau: un sistem unitar de instruire și de educare; o planificare cu caracter științific, ținându-se seama de realitățile și de posibilitățile obiective, precum și de experiența acumulată; executarea instrucției în spiritul noilor regulamente elaborate după război; o îndrumare permanentă fără știrbirea inițiativei diferiților comandanți; folosirea de metode perfecționate în instrucție și adoptarea unui stil de muncă caracterizat prin elanul întrecerilor și spirit practic.

Pentru artilerie se prevedeau în mod special: o temeinică pregătire tehnică și de specialitate a cadrelor și trupe; o practică desăvârșită în tehnica tragerilor; cunoașterea celorlalte arme și a modului de acțiune în vederea realizării cooperării cu acestea; o susținută pregătire pentru însușirea procedurilor de întrebuințare a artileriei

în luptă, conducerea focului executându-se atât centralizat, cât și descentralizat.

Odată cu anul 1948 s-a trecut la desfășurarea activității de pregătire a unui contingent pe toată durata anului de instrucție.

În cadrul regimentelor de artilerie, de toate tipurile, instrucția era organizată inițial pe subunități constituite pe categorii de specialiști și servanți. Începând cu sfârșitul anului 1948 s-a trecut la un nou sistem de organizare pentru instrucție. Astfel, s-a prevăzut ca începând cu subperioada tunului, instrucția să se execute în cadrul subunităților organice, militarii încorporați pregătindu-se împreună cu cei din anul II. Se permitea totodată ca, pentru instruire, unii specialiști să fie grupați pe unitate. Se stabilea, de asemenea, un nou sistem de planificare a instrucției, mult mai judicios. Programele analitice erau elaborate la nivelul Ministerului Forțelor Armate și conțineau obiectivele de atins și materia de executat, fără a fi împărțită pe teme. Pe baza lor, regiunile militare repartizau orele afectate pe perioade de instrucție și pe categorii de pregătire și împărțeau materia pe perioade, diviziile pe subperioade de instrucție, regimentele pe luni, divizioanele bilunar, bateriile săptămânal și secțiile zilnic.

S-au prevăzut pentru prima dată aplicații tactice care să depășească cadrul subperioadelor de instrucție respective, în scopul ridicării capacității de luptă a unităților. De exemplu, în etapa instrucției tunului se executau câte două aplicații cu secția (plutonul) și două cu bateria, iar în etapa secției (plutonului) două aplicații cu divizionul și una cu regimentul.

Instrucție la materialul de artilerie - 1950

Deplasarea cu brațele a piesei de artilerie - 1950

Se acorda, de asemenea, o atenție deosebită formării vânătorilor de tancuri, fiecare artilerist fiind obligat să-și însușească tehnica luptei contra blindatelor.

Anul 1949 a corespuns cu începutul înzestrării artileriei cu armament și cu tehnica nouă, îndeosebi sovietică și a fost anul apariției unor categorii de artilerie care s-au menținut în înzestrare mult timp. Cerințele rezultate din cel de-al Doilea Război Mondial privind mărirea puterii de foc și de manevră a artileriei au început să se concretizeze.

Introducerea unor categorii de armament cu caracteristici tehnico-tactice superioare pentru artileria batalionară, regimentară, divizionară și din Rezerva General-Strategică, tractate auto, dotarea cu noi aparate de artilerie și mijloace de

transmisiuni și constituirea de mari unități de artilerie au determinat revizuirea și perfecționarea sistemului de instruire. Diversitatea armamentului de artilerie și

Programele analitice au fost adaptate pe categorii de artilerie. S-a precizat mai bine conținutul diferitelor categorii de instrucție, astfel încât procesul de instrucție să

Aplicație tactică – Craiova, 1952

calitățile acestuia au impus o instrucție de specialitate mult mai exigentă și diversificată, comandanți și instructori temeinic pregătiți, o bază materială adecvată. Ca urmare a acestor transformări, în anii 1949-1954 s-au îmbunătățit organizarea și desfășurarea pregătirii unităților și cadrelor de artilerie.

corespundă cerințelor impuse de noua înzestrare, iar tematica s-a aprofundat, ținându-se seama de experiența dobândită.

În pregătirea ofițerilor, ca obiective de bază s-au prevăzut cunoașterea temeinică a tehnicii de luptă nou intrate în înzestrare, perfecționarea pregătirii la tragerile artileriei și a conducerii acțiunilor de luptă. S-a pus

Ocuparea poziției de tragere – Bârlad 1953

accentul în mod deosebit pe pregătirea practică, pe pregătirea sistematică la tragerile artileriei, stabilindu-se ședințe de antrenament și de apreciere în poligoanele de cameră și de teren. Începând cu anul 1950 se preciza că pregătirea la tragerile artileriei era obligatorie pentru toți ofițerii de artilerie, executându-se săptămânal 5 ore în timpul programului. În instrucțiunile privind pregătirea de luptă a artileriei din anul de instrucție 1951-1952 se arăta că niciun ofițer nu este admis la trageri de luptă dacă nu este antrenat în poligonul redus și n-a obținut la problema respectivă de trageri cel puțin calificativul „bine”. De asemenea, se acorda o atenție sporită conducerii focului, aceasta constituind o activitate de bază în pregătirea comandanților și a statelor majore de artilerie. Ședințele de antrenament în teren la conducerea focului divizionului, al grupării și al artileriei marilor unități au devenit obligatorii prin program. În rezolvarea problemelor privind conducerea focului se utiliza, pe lângă documentarea proprie, atât experiența proprie, cât și cea a artileriei altor armate participante la război.

S-au stabilit, de asemenea, formele de pregătire a cadrelor și conținutul lor, avându-se în vedere necesitatea însușirii metodelor de conducere cu fermitate în luptă a unităților și subunităților, precum și desăvârșirea deprinderilor în lucrul la tehnica din înzestrare. Formele de pregătire de bază erau convocările lunare, pe grupe de funcții, cu durata de 2-3 zile, aplicațiile de comandament și de stat major, aplicațiile cu trupe, convocările de instructaj metodic și ședințele cu caracter de antrenament. Reține atenția preocuparea pentru pregătirea temeinică a statelor majore de artilerie, pentru închegarea acestora și pentru precizarea unui sistem de lucru, mai ales că experiența românească pe această linie era mai redusă.

Un aport însemnat la ridicarea nivelului pregătirii ofițerilor l-a avut în această perioadă *Centrul de Instrucție al Artileriei* (denumit în anumite intervale de timp, *Subcentrul de Instrucție al Artileriei* din cadrul *Centrului de Instrucție Mixt al Armatei* sau *Școala de Trageri și Perfecționare a Artileriei*). Prin *Centrul de Instrucție al Artileriei*, instituție ce s-a bucurat tot timpul de o frumoasă tradiție au trecut continuu serii de ofițeri, atât la cursurile de specializare (trageri, topografie, vânători de tancuri,

cunoașterea materialului de artilerie etc.), cât și la cele de perfecționare (comandanți de baterii, divizioane, regimente). Este de subliniat faptul că, de exemplu, numai în anul 1953 s-au organizat în cadrul centrului convocări pentru ridicarea nivelului pregătirii ofițerilor la tragerile artileriei, prin care au trecut circa 50% din totalul comandanților de baterii și divizioane și toți comandanții de plutoane ai artileriei batalionare.

Anul 1949 a marcat, între altele, înființarea în cadrul Academiei Militare a unei secții de artilerie, iar în organica Academiei Tehnice Militare, a unei facultăți de armament care au avut un rol important în formarea unor cadre de artilerie, de comandă, stat major și ingineresti cu o înaltă calificare. Prin organizarea învățământului superior de artilerie, prin valoarea personalului didactic și prin condițiile optime în care se desfășura procesul de pregătire, ofițerii absolvenți și-au adus o contribuție prețioasă la creșterea prestigiului armei.

Și în sistemul de pregătire a instructorilor gradați și a cadrelor de rezervă s-a produs o cotitură. Începând cu anul 1949 formarea „*cadrelor în termen pentru corpul sergenților*”, comandanți de piese și de grupe specialiști, s-a organizat în cadrul unor subunități separate, școlilor regimentare cu o durată de pregătire variabilă. Studiile se finalizau prin examen, iar cei declarați reușiți erau încadrați în funcțiile pentru care au fost pregătiți.

Specialiștii tehnici pentru armamentul de infanterie, pentru materialul de artilerie și pentru muniție s-au format în cadrul aceluiași școli, însă după un program adecvat profilului pentru care se pregăteau.

Sibiu, 1959. Instrucție la armamentul de artilerie

Aspecte de la o aplicație tactică – 1965

În aceeași perioadă au luat ființă școlile divizionare, care aveau ca scop formarea unor cadre de rezervă capabile să comande plutonul în luptă. Aceste școli erau subordonate direct comandamentelor marilor unități, iar pregătirea în cadrul lor avea, de exemplu în anul 1950, o durată de 11 luni. Candidații pentru aceste școli erau selecționați din rândul tinerilor care urmau să-și satisfacă stagiul militar și aveau o cultură generală adecvată.

Începând cu anul 1952, parte din ofițerii de rezervă proveneau dintr-o categorie de studenți care executau pregătirea militară pe lângă instituțiile de învățământ superior. Pentru desăvârșirea pregătirii, aceștia executau anual, în unități militare, convocări cu o durată de 30-40 zile.

Pentru formarea subofițerilor activi și a maiștrilor militari au funcționat un timp, în cadrul unităților, școli regimentare de subofițeri.

În activitatea de pregătire de luptă a marilor unități și a unităților de artilerie noua organizare și

înzestrare au determinat o preocupare mai mare pentru instruirea în condiții care să asigure exploatarea la maximum a calităților tehnico-tactice ale armamentului de artilerie. Astfel, s-a acordat mai multă atenție pregătirii pentru intrarea rapidă și în ascuns în dispozitiv de luptă, organizării și funcționării cercetării de artilerie, însușirii procedurilor de deschidere și de concentrare a focului prin surprindere, specializării temeinice și în mod diferențiat a tuturor categoriilor de specialiști și de servanți. Complexitatea materialelor și a aparatelor impunea cunoștințe tehnice

Cincu, 1964. Executarea cercetării în cadrul unui punct de comandă-observare de artilerie

avansate, o muncă perseverentă și metodică pentru formarea unor deprinderi corecte în lucrul la material și cu aparatura de artilerie.

Numărul și amploarea aplicațiilor tactice executate în condiții dificile de teren au crescut. De exemplu, în anii 1951-1952 se prevedea ca în prima perioadă de instrucție de iarnă, deși nu se depășea etapa instrucției plutonului, să se execute de către fiecare

Subunitate de artilerie la o aplicație tactică - 1966

baterie, divizion, regiment și brigadă de artilerie aplicații în cooperare cu unitățile de infanterie, de cavalerie, de vânători de munte sau de tancuri.

S-au revăzut categoriile de specialiști în raport cu îndatoririle lor funcționale. Telemetriștii, observatorii și cercetașii erau grupați în cadrul funcției de cercetași-observatori; a dispărut funcția de agent-semnalizator, îndatoririle respective fiind obligatorii pentru fiecare militar. Funcția de operator a luat denumirea de topograf. Calculatorul a devenit un element de bază. De asemenea, au fost stabilite explicit atribuțiile fiecărei categorii de specialiști.

În paralel cu pregătirea militarilor artileriști ca buni specialiști s-a urmărit și formarea la aceștia a unor temeinice deprinderi în folosirea armamentului de infanterie, executarea lucrărilor genistice, utilizarea mijloacelor de protecție antichimică, orientarea în teren, lupta împotriva tancurilor și, nu în ultimul rând, creșterea rezistenței la eforturi fizice îndelungate.

În formarea specialiștilor de artilerie, în pregătirea acestora ca buni luptători se utilizau metode variate de stimulare precum: întreceri între diferite categorii de specialiști; concursuri de ochire și de trageri ale artileriei; de trageri cu armamentul de infanterie; spartachiade militare de vară și de iarnă etc.

Activitățile de îndrumare și de control au căpătat un caracter mai organizat, stabilindu-se cu precizie scopurile lor, structurile care le organizau și executau, modul de desfășurare, sistemul de apreciere. Inspecțiile, care aveau ca scop constatarea stadiului de pregătire și eliminarea disfuncționalităților, se desfășurau primăvara și toamna, pe durata a 7-15 zile, fiind organizate pe regiuni militare, de comandamentele de armă din cadrul Ministerului Forțelor Armate. Controalele de ajutor vizau toate compartimentele pregătirii de luptă, verificându-se majoritatea subunităților din unitate.

Desigur că înzestrarea cu tehnică nouă a impus și necesitatea elaborării de regulamente și instrucțiuni pentru cunoașterea și serviciul la armamentul și aparatele respective și, în același timp, pentru întrebuițarea în luptă a artileriei, acțiune în care s-a utilizat experiența proprie, dar s-a simțit, în același timp, o puternică influență străină.

Anii 1954-1964 au corespuns unei intense activități de pregătire de luptă. A fost o etapă de adaptare a principiilor de întrebuițare a artileriei în luptă și a instrucției la cerințele determinate de necesitatea ducerii acțiunilor în condițiile folosirii armei nucleare, de perfecționare a procedeelelor de tragere și de conducere a focului, de ridicare a capacității de luptă a marilor unități și a unităților de artilerie.

În anul 1955, întreaga artilerie a devenit tractată auto, iar în anul 1961 au intrat în dotarea forțelor armate rachetele, fapt care nu a micșorat importanța acordată artileriei, al cărei rol în luptă, în concepția românească, a rămas hotărâtor.

Tun antitanc – Caracal, 1967

În procesul de pregătire de luptă a artileriei în anii respectivi, în care stagiul militar s-a menținut la 2 ani, au existat unele variații privind durata perioadelor și a etapelor de instrucție. Indiferent însă de modul cum au fost concretizate s-au urmărit succesiv formarea specialistului de artilerie, instruirea echipei de servanți (a grupei de specialiști), a plutonului și a bateriei. Numărul categoriilor de instrucție și a procentajului în ore afectate a variat. Procentajele medii acordate instrucției de specialitate au fost în jur de 30% din totalul orelor la dispoziție, iar cele acordate instrucției tactice de 20%, cifre care nu satisfăceau la acea vreme cerințele de instruire. La categoriile de pregătire militară comună s-a înregistrat o creștere a ponderii orelor la instrucția focului cu armamentul de infanterie și la pregătirea fizică. Au dispărut categorii de instrucție tradiționale, precum instrucția călare și înhămată, care s-au menținut doar la vânătorii de munte, unde parte din armament, în condițiile luptei în munți, se transporta samarizat. Conținutul programelor de instrucție s-a îmbunătățit continuu, adaptându-se pe categorii de artilerie, pe baza constatărilor înregistrate și a propunerilor avansate de unități în acest sens.

În selecționarea militarilor pe specialități s-a acordat o mai mare atenție calităților acestora, considerându-se că de acestea depind într-o mare măsură rezultatele în pregătirea lor viitoare.

În desfășurarea instrucției se aplicau astfel de metode încât să se asigure fiecărui specialist, fiecărui servanț posibilitatea de a-și însuși conștient, în mod practic, cunoașterea, lucrul și întreținerea tehnicii de luptă cu care acționa nemijlocit. S-au creat condițiile instruirii militarilor și în a doua specialitate, precum și pentru completarea cunoștințelor prin studiu personal.

Recompensarea militarilor în termen pentru rezultate superioare la instrucție

O atenție deosebită s-a acordat instrucției specialiștilor din unitățile de rachete, a căror pregătire la tehnica și echipamentele complexe pretindea o înaltă calificare. Un rol important în pregătirea acestor specialiști și în precizarea problemelor noi privind întrebuințarea unităților de rachete în luptă l-au avut cursurile organizate de *Comandamentul Artileriei Forțelor Armate*, începând cu anul 1962.

S-au stabilit pe linie de specialitate, fundamentate științific, criterii și bareme concrete de apreciere a diferitelor activități sau operații, a problemelor de tragere și a aplicațiilor tactice, cărora, pe baza experienței acumulate, li s-au adus permanent îmbunătățiri, astfel încât să poată contribui la ridicarea calității activității de pregătire de luptă, la obținerea de rezultate superioare. Utilizarea baremelor și a unui sistem de apreciere bine precizat a constituit, de altfel, unul din elementele caracteristice în activitatea de pregătire de luptă în anii de după război.

De asemenea, consfăturile executate la diferite eșaloane cu cadre și cu „*militari de frunte*”, precum și organizarea de activități cu caracter demonstrativ au prilejuit un schimb util de experiență, precum și de prezentare a unor metode avansate.

Pentru stimularea pregătirii la tragerile artileriei și creșterea numărului trăgătorilor de frunte, precum și pentru perfecționarea instrucției subunităților de artilerie, un rol de seamă l-au avut concursurile organizate de la eșalonul divizion până la nivelul forțelor armate.

Marile unități și unitățile de artilerie, artileria regimentară și batalionară au continuat să iasă în tabere pentru perfecționarea instrucției de specialitate, precum și pentru executarea aplicațiilor tactice cu trageri de luptă. Aplicațiile tactice se executau pe toată durata anului de instrucție cu aceeași intensitate, în condiții complexe, ziua și noaptea, cu probleme de învățat foarte variate. Se executau, de asemenea, frecvent aplicații tactice în condiții speciale (munte, păduri, la cursurile de apă

etc.), aplicații tactice demonstrative de amplasare, în care se prezentau probleme noi privind organizarea și ducerea acțiunilor de luptă de către artilerie (Mihai Bravu - 1954, Cincu - 1955), precum și exerciții și aplicații tactice cu scop experimental.

În pregătirea ofițerilor s-a remarcat o simțitoare creștere a grijii pentru perfecționarea deprinderilor practice ale comandanților de baterii, îndeosebi în conducerea focului subunităților pe care le comandau, astfel încât aceștia să devină cei mai buni trăgători din unități.

În această etapă formarea și pregătirea ofițerilor de rezervă s-au desfășurat în continuare în cadrul catedrelor militare de pe lângă instituțiile civile de învățământ superior, în sistemul deja menționat, iar din anul 1965 s-a trecut, ca și la celelalte arme, la instruirea lor în cadrul școlilor militare de ofițeri de rezervă.

Pregătirea instructorilor s-a desfășurat tot în cadrul școlilor de gradați, cu durate în general mai mici, apreciindu-se că instruirea

Instrucția cercetașilor de artilerie

acestora în subunități separate numai în partea finală a anului de instrucție asigură o mai bună selecționare a viitorilor gradați și posibilitatea formării lor metodice în mai bune condiții, ca urmare a practicii pe care deja o aveau în subunități.

S-a manifestat o permanentă grijă pentru modernizarea și completarea bazei materiale a instrucției de specialitate. Un rol de seamă l-au avut concursurile pe linie de bază materială, organizate pe forțele armate

Pregătirea teoretică a ofițerilor

îndeosebi între anii 1954-1956, care au stimulat inițiativa militarilor, precum și asigurarea centralizată a unor mijloace moderne de instruire, care să răspundă celor mai exigente cerințe. S-au construit poligoane de cameră pentru tragerile artileriei, poligoane de teren de diferite tipuri, acționate mecanic sau electric, de la distanță, săli de specialitate, aparatură, instrumentație și abace, care să ajute la formarea unor deprinderi corecte, în timp scurt, în lucrul la materialele și aparatura de artilerie.

Trecerea la sistemul instruirii pe cicluri de instrucție, începând cu anul 1964 a impus unele modificări în structura organizatorică, etapele de instrucție căpătând alte delimitări. Un accent sporit s-a acordat etapei instrucției

individului, cu o durată variind între 45-60 zile, în scopul formării de la început la militari a unor deprinderi practice corecte. S-au revăzut programele de instrucție, insistându-se asupra problemelor practice de bază, s-au creat condiții care să asigure o mai largă inițiativă comandanților. De asemenea, s-a acordat o mai mare atenție pregătirii metodice și stilului de muncă al cadrelor, în scopul de a asigura posibilitatea însușirii problemelor prevăzute în program într-un timp cât mai scurt.

În sistemul instruirii pe cicluri, o sarcină principală a constituit-o pregătirea unităților și a subunităților, astfel încât acestea să dispună în orice moment de o capacitate de luptă corespunzătoare.

O mai mare importanță s-a acordat organizării activității de îndrumare și control, astfel încât aceasta să devină cât mai eficace. Criteriile de apreciere la

inspecții și la controale au fost actualizate și îmbunătățite pentru a exprima cât mai exact realitatea din mari unități și unități, precum și nivelul capacității de luptă a acestora.

A crescut simțitor preocuparea pentru a se avea la dispoziție o documentare cât mai actuală și completă. Trebuie evidențiat faptul că, începând cu anul 1964, s-a manifestat o mult mai mare preocupare pentru originalitate în elaborarea regulamentelor, instrucțiunilor și lucrărilor metodice, care să sintetizeze mai bine experiența și competența cadrelor de artilerie. Printre aceste regulamente se numără „Regulamentul privind întrebuințarea artileriei în luptă”, ediție 1968, „Instrucțiunile pentru tragerile artileriei terestre”, ediție 1967 și altele.

Pluton aruncătoare calibrul 82 mm în aplicație tactică

În același timp, în activitatea de cercetare științifică s-au inclus probleme care să aducă o contribuție substanțială la perfecționarea procesului de pregătire de luptă. Aplicarea cuceririlor ciberneticii pentru automatizarea calculului și pentru optimizarea soluțiilor în situațiile atât de variate ale câmpului de luptă au preocupat din ce în ce mai mult pe comandanții și statele majore de artilerie.

Problemele privind planificarea, organizarea și desfășurarea instrucției de artilerie au suferit în timp schimbări, dar nu de natura celor care să determine reorientări semnificative în acest domeniu. Stagiul militar s-a redus de la 2 ani la un 1 an și 4 luni. Instrucția pentru luptă a subunităților, unităților și marilor unități de artilerie era organizată și s-a desfășurat în unități, astfel încât acestea să fie în măsură să îndeplinească în condiții foarte bune orice misiune de luptă. În acest scop, comandanții de pe toate treptele ierarhice au asigurat: conducerea competentă

a întregului proces instructiv-educativ; perfecționarea continuă a pregătirii cadrelor de artilerie și afirmarea acestora ca foarte buni specialiști militari; utilizarea cu eficiență maximă a timpului destinat instrucției și a bazei materiale a acestora; folosirea unor metode noi și procedee practice de organizare și desfășurare a activităților de instrucție, prin executarea acestora cu precădere în teren, în scopul formării și dezvoltării la militari a deprinderilor necesare îndeplinirii misiunilor de luptă în situații complexe și în condiții grele de teren și stare a vremii; antrenarea continuă a militarilor cu atribuții la mobilizare, imprimând acestei activități un caracter practic-aplicativ¹.

Cele 16 luni de stagiul militar erau împărțite pe două cicluri de instrucție a câte 8 luni fiecare. Un ciclu de instrucție pentru

¹ Dispozițiuni privind organizarea și desfășurarea pregătirii de luptă și politice a trupelor de uscat în ciclurile de instrucție 01.11.1972-31.10.1976 nr. 03512 din 02.08.1972.

subunitățile și unitățile de artilerie era etapizat în funcție de tipul unităților, astfel:

- *etapa instrucției soldatului*, cu durata de 2 luni, valabilă pentru toate structurile de artilerie;

- pentru artileria regimentelor mecanizate și cea a batalioanelor de vânători de munte - *etapa instrucției specialistului, piesei (grupe)*, cu durata de 2 luni; *etapa instrucției plutonului* cu durata de 1,5 luni; *etapa instrucției bateriei* cu durata de 1,5 luni.

maiștrii militari și gradații; convocări pentru specializarea unor categorii de militari; trecerea în rezervă a militarilor care au îndeplinit stagiul militar și încorporarea recruților; pregătirea bazei materiale a instrucției.

În etapa instrucției soldatului, militarii de ciclul I se instruiău în subunități organice, întrunit sau separat de militarii de ciclul II. În celelalte etape de instrucție, militarii de ambele cicluri de instrucție executau, de regulă, pregătirea împreună, în subunitățile și

Aspecte de la instrucția artileriștilor bârlădeni

- pentru unitățile corp aparte - *etapa instrucției specialistului, piesei (grupe)*, *plutonului* cu durata de 3 luni; *etapa instrucției bateriei-divizionului* cu durata de 2 luni.

Pe timpul ultimelor două etape se executau aplicații tactice cu compania/bateria, batalionul/divizionul, regimentul și divizia.

În luna de trecere de la un ciclu de instrucție la altul, în vederea desfășurării în condiții optime a instrucției în ciclul următor se executau activități de genul: planificarea instrucției pentru luptă la toate eșaloanele; convocări de pregătire cu ofițerii, subofițerii,

pe funcțiile prevăzute prin statele de organizare.

În organizarea și desfășurarea instrucției militarilor și subunităților se urmărea realizarea următoarelor obiective principale, pe etape de instrucție:

- la sfârșitul etapei instrucției soldatului, militarii trebuiau să aibă cunoștințele și deprinderile practice necesare îndeplinirii misiunilor primite în principalele forme de luptă, în cadrul grupe, echipajului și piesei și în acțiuni independente, ziua și noaptea;

- la sfârșitul etapei instrucției grupei, echipajului, specialistului și piesei, se urmărea închegarea pentru luptă a grupei, echipajului și piesei pentru îndeplinirea misiunilor ce le reveneau în principalele forme de luptă, în cadrul plutonului și în acțiuni independente, ziua și noaptea, în condiții grele de teren și stare a vremii;

- la sfârșitul etapei plutonului, bateriei, divizionului și aplicațiilor tactice cu bateria, divizionul, regimentul și divizia se

divizionul, trageri cu armamentul de artilerie și instrucția adecvată terenului muntos.

Instrucția și antrenarea trupelor pentru forțarea cursurilor de apă se desfășurau prin ieșiri în tabere la cursuri de apă, odată la două cicluri de instrucție. La finalul acestor tabere se executau exerciții și aplicații tactice cu bateria, divizionul și regimentul/brigada, cu asigurarea mijloacelor de trecere de către Comandamentul Trupelor de Geniu. De asemenea, structurile de artilerie executau

Activitate culturală a artileriștilor - Bârlad

urmărea realizarea succesivă a închegării pentru luptă a plutonului, bateriei și divizionului.

Potrivit dispozițiilor comandanților de armată, de mari unități și unități, trupele puteau fi scoase în toate anotimpurile, în terenuri recunoscute în munte, tabere sau poligoane, pentru o perioadă de timp limitată, pe baterii, divizioane sau regimente/brigăzi în raioane favorabile desfășurării unor activități de instrucție importante (exerciții și aplicații tactice, trageri etc). Pentru instrucția subunităților și unităților de artilerie în condiții speciale, acestea ieșeau în tabere de munte, în toate anotimpurile, activități pe timpul cărora se executa instrucția tactică (inclusiv o aplicație tactică cu bateria sau

instrucția pe schiuri prin ieșirea în centre de instrucție a schiului, în serii de câte 15-20 zile.

Pregătirea ofițerilor era organizată prin întocmirea unor lucrări personale, al cărui termen de elaborare nu putea depăși trei cicluri (2 ani) sau prin programe personale de perfecționare. În raport cu funcția pe care era încadrat fiecare ofițer sau o îndeplinea la război, temele aveau un caracter teoretic, aplicativ (exerciții și aplicații tactice de diferite tipuri) sau caracter de cercetare.

Cu ofițerii nou-numiți în funcție se organizau convocări pentru însușirea atribuțiilor ce le reveneau în funcțiile în care erau numiți; de asemenea, ofițerii și subofițerii din ultima promoție nu erau

încadrați la comanda plutoanelor decât după executarea, în unitățile respective, a unei convocări de 15-30 zile.

În cadrul pregătirii militare comune, se executau antrenamente la instrucția focului cu armamentul de infanterie, instrucție de front, pregătire fizică, pregătire topografică, lucru cu mijloacele de transmisiuni și conducerea în secret a trupelor, utilizarea corectă și în barem a mijloacelor de protecție și de degazare, precum și 1-2 ore de instrucție sanitară. Comandanții de plutoane și cei de baterii se antrenau, de regulă, la categoriile de instrucție menționate anterior, în cadrul subunităților comandate.

Antrenamentele la pregătirea de specialitate ale ofițerilor de artilerie se executau la tragerile artileriei și, de asemenea, cuprindeau ședințe de verificare și pregătire a rachetelor pentru lansare.

Pregătirea subofițerilor și maiștrilor militari se executa după criteriile similare celor specifice ofițerilor, prin constituirea de grupe distincte.

Pregătirea viitorilor gradați de artilerie, comandanți de grupe/piese se realiza prin școlile de gradați, cu durata de 3 luni, care

începeau după etapa instrucției soldatului, iar a celor care urmau să încadreze funcții de comandanți de plutoane și plutonieri de baterii, prin cursuri de comandanți de plutoane militari în termen, organizate începând cu etapa instrucției grupei, în unitățile stabilite de comandanții de armate sau de Comandamentul Artileriei Forțelor Armate.

Instrucția de specialitate a marilor unități, unităților și subunităților de artilerie și de rachete se executa diferențiat. Astfel, marile unități și unitățile de artilerie subordonate Comandamentului Artileriei Forțelor Armate participau la aplicațiile de cooperare cu marile unități mecanizate și de tancuri. Subunitățile, unitățile și marile unități de artilerie și rachete din subordinea Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, armatelor și marilor unități executau tragerile de luptă începând cu etapa instrucției specialistului, piesei (grupei), plutonului, în poligoanele cele mai apropiate de garnizoanele de dislocare (tragerile cu piesa, plutonul și, pe cât posibil, cu bateria), în poligoanele de armată (Cincu și Valea Mălinei) și de mare unitate (trageri cu bateria, divizionul și gruparea de artilerie). Unitățile și

Studierea legislației în Regimentul 13 Artilerie

subunitățile de artilerie dislocate pe litoral executau trageri asupra țintelor de la suprafața apei, iar cele ale brigăzilor de vânători de munte, minimum 80% din trageri în munți.

Trebuie remarcat faptul că instrucția unităților și subunităților care detașau efective la activități în economia națională (șantiere de irigații și construcții, campanii agricole de vară și toamnă etc.) era organizată, planificată și se desfășura după criterii și reguli specifice.

Într-un ciclu de instrucție, structurile de artilerie și rachete executau următoarele tipuri de aplicații:

- bateria de artilerie din regimentul mecanizat și batalionul de infanterie (vânători de munte), bateria de autotunuri (independentă) - două aplicații tactice din care o aplicație tactică independentă cu sau fără trageri de luptă, și o aplicație tactică în cadrul aplicației tactice cu trupe cu batalionul, regimentul sau divizia/brigada;

- bateria de artilerie din regimentul (brigada, divizionul corp aparte) de artilerie - o aplicație tactică independentă cu sau fără trageri de luptă;

- divizionul de artilerie (autotunuri) - o aplicație tactică (independentă, cu sau fără

trageri de luptă, de cooperare sau participare la aplicația tactică cu marea unitate); în cursul a trei cicluri de instrucție, fiecare divizion executa una din aplicații cu trageri de luptă;

- regimentul (brigada) de artilerie - o aplicație tactică (independentă, cu sau fără trageri de luptă, de cooperare sau participare la aplicația tactică cu marea unitate); în cursul a trei cicluri de instrucție, fiecare regiment (brigadă) executa una din aplicații cu trageri de luptă;

- bateria de rachete (tehnică sau de transport rachete) - două aplicații tactice independente;

- divizionul din cadrul brigăzii de rachete - o aplicație tactică independentă, la două cicluri de instrucție;

- divizionul de rachete tactice - o aplicație tactică independentă cu marea unitate, cu sau fără trageri de luptă;

- brigada de rachete - o aplicație tactică (astfel ca în decursul a șase cicluri de instrucție să execute două aplicații tactice cu trupe, independente, una în cooperare cu B.T.M.R., respectiv cu brigada, și trei aplicații tactice de comandament cu transmisiuni în teren);

Locotenent-colonel Stroea Gheorghe prezintă aspecte ale pregătirii Regimentului 13 Artilerie la Bilanț; participă ministrul apărării naționale, generalul-colonel Ion Coman (primul din dreapta) și generalul-maior Nicolae Militaru (comandantul Armatei a II-a)

- baza tehnică mobilă de rachete - o aplicație tactică (astfel ca în decursul a trei cicluri de instrucție să execute o aplicație tactică cu trupe, independentă, una în cooperare cu brigada și o aplicație tactică de comandament cu transmisiuni în teren).

Pregătirea militarilor cu termen redus se făcea în subunități organice, pe durata a 9 luni, urmărindu-se formarea acestora ca viitori ofițeri de rezervă, comandanți de plutoane. Structura perioadei de pregătire se prezenta astfel:

- participare la campania agricolă - o lună;
- etapa pregătirii militare generale - 1,5 luni;
- etapa organizării și conducerii instrucției grupei/pieseii - 3,5 luni;
- etapa organizării și conducerii instrucției plutonului - 3 luni (se finalizează cu examen)².

S-a constatat, în concluzie, o preocupare permanentă pentru perfecționarea pregătirii de specialitate a personalului militar din arma artilerie, dar, în același timp, pentru modernizarea tehnicii din înzestrare, precum și pentru introducerea în dotarea subunităților de artilerie a unor categorii de guri de foc și aparatură de artilerie mult mai performante. Este vorba de modernizarea obuzierului cal.122 mm, fabricarea și intrarea în serviciu a obuzierului cal.152 mm, a tunului antitanc cal.100 mm, a tunului cal.130 mm, precum și a aparatului de artilerie ca A.R.O.T.A.T.-ul, telemetrul stereoscopic, telemetrul cu laser etc. Demn de remarcat este faptul că durata operațiilor specifice legării topogeodezice a dispozitivului de luptă al artileriei s-a redus semnificativ prin introducerea în dotare a tehnicii de calcul electronic și a unor programe de lucru care au performanțat în timp. Prin specialiștii Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie a fost îmbunătățit conținutul unor regulamente, instrucțiuni și manuale de artilerie, au fost elaborate altele noi, puse la dispoziția unităților și subunităților de artilerie. Cele mai semnificative în acest sens au fost: „A-1, Regulamentul de luptă al artileriei (brigadă, regiment)”; „A-2, Regulamentul de luptă al

artileriei (divizion, baterie, pluton, piesă)”; „A-9, Reguli și criterii pentru aprecierea tragerilor artileriei terestre (piesă, pluton, baterie)”; „A-10, Regulile conducerii focului artileriei terestre (divizion, grupare)”; „A-11, Reguli și criterii pentru aprecierea conducerii focului în artileria terestră”; „A-13, Criterii pentru verificarea și aprecierea instrucției de specialitate a militarilor și subunităților din artileria terestră (soldat/specialist, piesă/grupă, pluton, baterie)”; „A-27-Cunoașterea și instrucția la materialul de artilerie”; „A-31, Instrucțiuni de topogeodezie artileristică”; „A-38, Cercetarea și transmisiunile la divizionul și bateria de artilerie”; „A-43, Instrucțiunile specialistului de artilerie” etc.

Până la finele anului 1989, instrucția de artilerie a fost planificată, organizată și s-a desfășurat, în general, după aceleași reguli descrise anterior.

9.5. Instrucția artileriei române după decembrie 1989

Anul 1990 a marcat începutul unei perioade de multiple și permanente căutări, determinate de nevoia alinierii organismului militar românesc la standardele de performanță specifice armatelor statelor din spațiul euroatlantic. În acest context s-au înscris și demersurile efectuate pentru identificarea unor soluții de modernizare și perfecționare ale procesului instructiv, în acord cu tendințele generale de evoluție a fenomenului militar.

Structurile de artilerie nu au făcut nicio excepție de la acest proces, dată fiind nevoia de armonizare continuă a specificului instrucției la dese reorientări privind structura organizatorică a unităților și marilor unități de artilerie, precum și la caracteristicile tehnico-tactice ale tehnicii și aparatului de artilerie nou introduse în dotare.

Potrivit prevederilor Ordinului General al ministrului apărării naționale nr. 47 din 26.12.1990 privind pregătirea armatei române, Comandamentul Trupelor de Uscat în colaborare cu comandamentele de armată și ale celorlalte categorii de forțe ale armatei a situat organizarea, pregătirea, desfășurarea și perfecționarea procesului pregătirii pentru luptă în centrul preocupărilor sale,

² Dispozițiuni privind pregătirea de luptă a Trupelor de Uscat în perioada 1986-1990 nr. A.4/0900 din 26.11.1985.

a inspectoratelor de armă, a marilor unități și unităților subordonate³.

Obiectivul general al pregătirii pentru luptă îl constituia însușirea cunoștințelor, formarea deprinderilor, aptitudinilor, a calităților morale și de luptă necesare militarilor pentru îndeplinirea misiunilor ce le reveneau în timp de pace, în situație de criză și/sau război, fiecare în funcția pe care era încadrat și în cea imediat superioară, precum și pentru înlocuirea reciprocă în luptă.

Artileriști din Brigada 17 Artilerie Rupere la instrucție

Anul 1991 a marcat, totodată, și trecerea de la stagiul militar cu durata de 16 luni, la cel cu durata de 12 luni. Astfel, anul de instrucție era etapizat pe două perioade:

- *perioada de instruire centralizată în subunități separate* cu durata de 4 luni;

- *perioada de instruire în subunități organice* cu durata de 8 luni, dintre care în primele 4 luni se executa integral planul pregătirii de luptă, iar în următoarele 4 luni acest program se repeta.

Pregătirea militară generală și de specialitate a cadrelor se executa în baza planurilor anuale elaborate de statele majore, aprobate de comandanții unităților și marilor unități tactice, și a obiectivelor stabilite în funcție de activitățile principale ce urmau a fi desfășurate și de nevoile reale de pregătire.

³ Dispozițiuni privind pregătirea pentru luptă a Trupelor de Uscat nr. 05757 din 27.12.1990.

Aceasta se realiza prin ședințe lunare, în special prin studiu individual și prin informarea cadrelor, fiecare ofițer, maistru militar și subofițer purtând răspunderea pentru perfecționarea pregătirii sale.

Pregătirea ofițerilor în cadrul comandamentelor, unităților și marilor unități din trupele de uscat se organiza și executa lunar, în limita a cel puțin 3 zile lucrătoare a 6 ore, din care, de regulă, 1 zi pregătire militară generală și 2 zile pregătire de specialitate.

Comandanții de plutoane executau săptămânal 2 ore de pregătire. În ședința de pregătire din ultima săptămână, timp de 2 ore se verifica și aprecia gradul de pregătire la tematica parcursă în luna respectivă.

Comandanții bateriilor și plutoanelor de artilerie executau lunar, cel puțin 2 ședințe de pregătire la tragerile artileriei, cu durata de 3-4 ore fiecare și 1 ședință de topogeodezie cu aceeași durată, iar cei din unitățile de rachete terestre câte 2 ședințe cu durata de 3-4 ore, pentru trecerea rachetelor și subunităților în grade superioare de pregătire, împreună cu cei din comenzile de unități. Ofițerii din comenzile de divizioane și comandamentele unităților de artilerie desfășurau o ședință lunară cu durata de 3-4 ore.

Comandanții subunităților de artilerie care nu aveau efective încadrate, executau programul de pregătire, zilnic, 6 ore, din

care 1 oră pregătire fizică, după un program elaborat lunar și aprobat de comandantul unității.

Comandamentele unităților și marilor unități tactice de artilerie executau anual 2 antrenamente de stat major, cu durata de 2 zile (8 ore pe zi), care precedau, de regulă, aplicațiile tactice.

Comandanții de unități și mari unități aveau obligația să organizeze și să prezinte ședințe de instrucție, exerciții și aplicații demonstrative, asigurând generalizarea experienței pozitive, prezentarea problemelor cu caracter de noutate în scopul perfecționării pregătirii de luptă a cadrelor, comandamentelor și trupelor.

Ofițerii participau anual la o convocare de comandament și stat major, la eșalonul imediat superior, cu durata de 4-5 zile a 8 ore pe zi, în cadrul grupelor de pregătire constituite în acest sens. Programul convocărilor și concepțiile exercițiilor tactice se prezentau spre aprobare eșalonului superior, cu cel puțin 45 de zile înainte de data executării lor.

Pregătirea metodică a ofițerilor se realiza atât în cadrul pregătirii tactice și de specialitate, cât și prin convocări și activități demonstrative. Absolvenții Institutului Militar de Artilerie și Geodezie care nu participau la convocările de specializare la Inspectoratul General al Artileriei sau la Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie, după prezentarea la unități, executau o convocare de pregătire metodică cu durata de 5 zile, pe mari unități, constituiți pe grupe potrivit funcției pe care erau încadrați.

Inspectoratul General al Artileriei și comandamentele de armată organizau convocări de 1-3 zile pentru activități demonstrative odată la 3 ani de instrucție, comandamentele de mari unități, odată la 2 ani, iar comandamentele de unități în fiecare an.

Pregătirea militară generală a ofițerilor de artilerie se executa pe grupe, în volumul de timp și la tematica prevăzută în plan: cunoașterea legilor statului, ordinelor ministrului apărării naționale, instrucțiunilor și actelor normative nou apărute; pregătire psihometodică; instrucția tragerii cu armamentul de infanterie; pregătirea topogeodezică; instrucția pentru protecția împotriva A.N.M.; pregătirea fizică.

Comandanții plutoanelor și bateriilor de artilerie încadrate cu efective executau antrenamentul la instrucția tragerii, tragerile, pregătirea fizică, instrucția de front și instrucția pentru protecția împotriva A.N.M. împreună cu subunitățile pe care le comandau.

Pregătirea de specialitate a ofițerilor de artilerie se executa diferențiat pe specialități, conform planului anual de pregătire a cadrelor prin activități lunare, în cadrul convocărilor de comandament și stat major sau în cadrul convocării pe linie de armă (1-2 convocări anuale, cu durata de 3-5 zile fiecare).

Pregătirea subofițerilor și maiștrilor militari se desfășura după criteriile asemănătoare celor prezentate la pregătirea ofițerilor. Cei care îndeplineau funcții de comandanți de plutoane executau aceleași activități ca și comandanții de plutoane ofițeri.

Subofițerii de artilerie, în cadrul pregătirii de specialitate, executau 1 ședință de antrenament la tragerile artileriei, cu durata de 3 ore lunar.

Subofițerii și maiștrii militari din unitățile și marile unități de rachete participau împreună cu ofițerii la antrenamentele pentru trecerea rachetelor și subunităților în grade superioare de pregătire.

Pentru realizarea obiectivelor stabilite, unitățile și subunitățile de artilerie erau scoase în poligoane și tabere de instrucție la munte, vara și iarna și la cursurile de apă, cu durata de 10-20 zile pentru executarea pregătirii de specialitate, tactice, trageri, exerciții tehnice de specialitate, precum și pentru alte activități de instruire, astfel:

- în tabere la munte - odată la 2 ani, prin rotație, cu toate subunitățile; pe timpul ieșirii în tabere se acorda o atenție deosebită ducerii acțiunilor în teren muntos-împădurit, problemelor practice de topografie militară și executării tragerilor; iarna, militarii erau învățați și antrenați în ducerea acțiunilor de luptă pe schiuri;

- în tabere la cursuri de apă - de 3 ori în 5 ani.

Perioada analizată a adus în prim-plan o nouă categorie de militari, militarii angajați pe bază de contract. La angajare, aceștia se pregăteau în cadrul unei convocări cu durata de 1-3 luni, pe probleme specifice specialității, în cadrul unităților sau la marea unitate, după o tematică stabilită de comandanții acestora. Ulterior, aceștia

continuau pregătirea în cadrul subunităților organice, împreună cu militarii în termen.

Pregătirea viitorilor gradați comandanți de piesă/grupe se executa cu militarii din fiecare serie de încorporare, asigurându-se câte 50% din necesar. Aceasta se desfășura sub forma școlii de gradați în unitățile de instrucție sau printr-o convocare, în aceeași perioadă, cu durata de 20-30 zile. Selecționarea militarilor pentru școlile de gradați se realiza în primele două luni ale perioadei de instruire centralizată, din rândul celor mai buni militari care, în următoarele două luni urmau cursurile școlii de gradați în subunități constituite separat, pe specialități. Subunitățile școală de gradați ieșeau în tabere de instrucție și participau la aplicații tactice cu trupe odată cu unitățile din care făceau parte. După încadrarea pe funcții, gradații comandanți de piesă/grupă executau pregătirea sub conducerea comandanților de baterii 1 dată la 2 săptămâni, prin ședințe metodice, practic-aplicative, cu durata de 6 ore. Zilnic, în timpul afectat acestei activități, comandanții de plutoane executau pregătirea gradaților, șefilor de ateliere și puncte de instrucție, în teren, pe probleme ce urmau a fi organizate și conduse de aceștia în ziua următoare.

Pregătirea subunităților se întindea pe o perioadă de 12 luni (1 an de instrucție), din

care în primele 4 luni se executa instruirea centralizată conform programului pregătirii de luptă (partea I), următoarele 4 luni, instruirea în cadrul subunităților organice conform programului pregătirii de luptă (partea a II-a), iar în ultimele 4 luni se repeta acest program. Pregătirea subunităților cuprindea instrucția tactică, instrucția tragerii cu armamentul de infanterie, instrucția de specialitate și pregătirea militară generală.

În scopul realizării coeziunii de luptă a subunităților într-un timp cât mai scurt, în perioada de instruire centralizată se executau exerciții tactice cu piesa și plutonul și o aplicație tactică în complex cu bateria, în formele de luptă de bază, astfel încât, începând cu perioada de instruire în subunitățile organice să se poată trece la executarea aplicațiilor tactice cu divizionul și regimentul/brigada.

În perioada analizată, unitățile și subunitățile de artilerie și rachete terestre executau următoarele tipuri de aplicații, astfel:

- bateria de artilerie din brigada/regimentul de artilerie/artilerie antitanc, divizionul de artilerie al regimentului mecanizat și divizionul corp aparte - 1-2 aplicații tactice fără trageri de luptă independente sau împreună cu subunități de infanterie (tancuri, vânători de munte), astfel

Exercițiu de tip LFX – Poligonul Mălina 2011

încât fiecare serie de militari încorporați să participe la o asemenea aplicație;

- bateria de artilerie din cadrul regimentului mecanizat, batalion de infanterie/vânători de munte - 1-2 aplicații tactice cu trageri de luptă independente; 1-2 aplicații tactice fără trageri de luptă, independent sau împreună cu subunități de infanterie (vânători de munte);

- bateria comandă și bateria cercetare instrumentală de artilerie - 1-2 aplicații tactice (de specialitate) independente; 1-2 aplicații tactice în cadrul unității sau marii unități;

- divizionul de artilerie din organica regimentului mecanizat și divizionul de artilerie corp aparte: 1-2 aplicații tactice cu trageri de luptă, independente sau împreună cu unități și mari unități de arme întrunite;

- divizionul de artilerie din organica regimentului/brigăzii de artilerie/artilerie antitanc - 1-2 aplicații tactice cu trageri de luptă independente; 1-2 aplicații tactice fără trageri de luptă, independente sau de conducerea focului;

- bateria comandă/ brigada (divizionul) rachete operativ-tactice și baza tehnică mobilă de rachete - 1-2 aplicații tactice de specialitate;

- bateria tehnică/brigada de rachete operativ-tactice și baza tehnică mobilă de rachete - 1-2 aplicații tactice de specialitate;

- bateria transport rachete (independentă și din baza tehnică mobilă de rachete) și baza de tranzit - 1-2 aplicații tactice de specialitate;

- divizionul de rachete tactice și operativ-tactice - o aplicație tactică în specialitatea rachete sau în a doua specialitate;

- baza tehnică mobilă de rachete - o aplicație tactică care putea fi cu trupe, de comandament cu transmisiuni în teren, de comandament pe hartă (independent sau de participare la aplicațiile tactice conduse de eșaloanele superioare);

- brigada de rachete operativ-tactice - o aplicație tactică care putea fi cu trupe sau de conducere a focului în specialitatea antitanc,

Trageri cu aruncătorul de proiectile reactive în Poligonul Mălina

- regimentul/brigada de artilerie/artilerie antitanc în anii fără soț - o aplicație tactică (cu trupe, de comandament cu transmisiuni în teren, de conducere a focului) independentă sau împreună cu unități sau mari unități de arme întrunite;

- bateria de lansare/divizionul de rachete tactice și operativ-tactice: 1-2 aplicații tactice în specialitatea rachete sau în a doua specialitate;

- bateria meteorologică/divizionul de rachete operativ-tactice - 1-2 aplicații tactice de specialitate;

de comandament pe hartă (independent sau de participare la aplicațiile tactice conduse de eșalonul superior) în specialitatea antitanc.

Înainte ieșirilor în poligoane la aplicațiile tactice, toate unitățile și subunitățile de artilerie și rachete terestre erau verificate pentru admiterea la trageri, potrivit instrucțiunilor de specialitate în vigoare.

Tragerile de luptă se executau printr-o singură ieșire de către fiecare unitate în poligoanele trupelor de uscat, după o planificare coordonată de Inspectoratul General al Artileriei care, împreună cu Comandamentul Aviației Militare, stabileau

anual și numărul de ore-zbor elicopter pentru instruirea cercetașilor aerieni și deservirea tragerilor de luptă.

Anul 1996 a adus unele schimbări în modul de planificare și organizare a pregătirii pentru luptă a subunităților și unităților de artilerie și rachete terestre. Prin acestea, se urmărea îndeplinirea obiectivului principal al pregătirii pentru luptă diferențiat, pe categorii de forțe: de acțiune în situații de criză (unitățile cu efective complete), principale (unități cu efective reduse sau de cadre) și de rezervă (centre de instrucție și depozitare sau de depozitare și nucleele comenzilor de batalioane cu trupe teritoriale).

Pentru marile unități și unitățile de artilerie și rachete terestre se acorda atenție maximă pregătirii militarilor ca buni specialiști și creșterii coeziunii subunităților pentru a fi în măsură să ducă acțiuni de luptă în orice condiții de relief, timp, anotimp și stare a vremii. Totodată, în cadrul pregătirii, se puna accent pe lovirea adversarului prin surprindere și cu rapiditate, de la bătaia maximă a armamentului, pe îndeplinirea misiunilor cu precizie și consum redus de muniție, precum și pe executarea manevrei de foc în condițiile schimbării frecvente, în mod organizat și în ascuns, a dispozitivului de luptă⁴.

La baza organizării și desfășurării pregătirii de comandament a stat principiul „*fiecare răspunde de propria pregătire, comandantul (șeful) răspunde de pregătirea comandamentului*”. Aceasta se realiza prin pregătire personală, activități de stat major și pregătire pentru luptă a trupelor. Pregătirea personală a constat în studiu individual ca formă de bază, studii de stat major, articole destinate publicațiilor militare, învățarea limbilor străine, doctorantură. Pregătirea teoretică militară se desfășura prin informări, dezbateri pe bază de tematică, simpozioane și sesiuni de comunicări. Principalele forme ale pregătirii de comandament prin activități de stat major erau: rezolvarea unor situații operative sau tactice (pe hartă, pe calculator sau în teren); antrenamente de stat major; antrenamente de specialitate; aplicații manevre; seminarii de profil.

În zilele de pregătire militară și de specialitate pentru ofițerii din arma artilerie și

rachete terestre se planificau în mod obligatoriu lunar antrenamente în executarea misiunilor de foc la mijloace de imitație și exerciții practice de antrenament la topogeodezie artileristică (cu durata de 3-4 ore), iar anual aceștia executau o campanie topografică, cu durata de 5 zile, de regulă, pe timpul ieșirii în tabere de instrucție. Maiștrii militari și subofițerii specialiști executau lunar cel puțin 1 ședință practică de lucru cu tehnica din dotare.

Pregătirea pentru luptă a trupei, într-un an de instrucție (perioada cuprinsă între datele de 1 martie a fiecărui an calendaristic și 28/29 februarie a celui următor), era structurată astfel:

- *perioada I* (perioada instrucției de bază), timp de cel mult 4 luni;

- *perioada a II-a* (perioada instrucției subunităților), timp de cel puțin 8 luni.

Pentru departajarea militarilor în termen, în funcție de seria de încorporare, a început utilizarea sistemului ciclurilor de instrucție, astfel:

- ciclul 1 de instrucție - militarii aflați în perioada I de instrucție, în lunile 1-4 ale stagiului militar;

- ciclul 2 de instrucție - militarii aflați în perioada a II-a de instrucție, în lunile 5-8 ale stagiului militar;

- ciclul 3 de instrucție - militarii aflați în perioada a II-a de instrucție, în lunile 9-12 ale stagiului militar.

În perioada instrucției de bază, instruirea militarilor recruți din arma artilerie se executa de către unitățile în care au fost repartizați la încorporare, în subunități separate de valoare pluton și baterie, pe arme și specialități militare. Recruții selecționați pentru a încadra funcții de specialiști militari, pentru care în unitățile în care au fost încorporați nu erau întrunite condițiile de pregătire, se pregăteau în unitățile de artilerie stabilite de eșaloanele superioare.

În perioada instrucției subunităților, militarii în termen artileriști se instruiuau întrunit, ciclul 2 și 3) în cadrul subunităților și unităților de armă, pe care erau încadrați.

Pregătirea pentru luptă a militarilor în termen cuprindea: pregătire militară generală; pregătire militară de specialitate și pregătire tactică (instrucție tactică generală și instrucție tactică de specialitate). Pregătirea tactică de specialitate a militarilor din arma artilerie și

⁴ Dispoziția șefului Statului Major al Trupelor de Uscat privind pregătirea de luptă începând cu 01.03.1996.

rachete terestre, în perioada instrucției de bază se realiza prin 2-3 exerciții tactice cu piesa (echipa de specialiști) în principalele forme de luptă. În perioada instrucției subunităților se reluau exercițiile tactice și de specialitate cu piesa (echipa de specialiști), se executau 2-3 exerciții tactice cu plutonul și aplicații tactice cu bateria și divizionul. Acestea erau precedate, după caz, de exerciții tactice pregătitoare, antrenamente de stat major și/sau exerciții de conducere a focului.

Viitorii comandanți de grupe/piese, din rândul militarilor în termen se formau printr-o convocare cu durata de 20 zile lucrătoare (inclusiv sâmbăta), în lunile a 7-a și a 8-a a stagiului militar, în subunități separate, pe specialități, în cadrul unității sau mării unități. Convocarea se încheia în perioada premergătoare sosirii recruților în unități. Selecționarea viitorilor gradați se efectua în prima jumătate a lunii a 7-a.

Militarii angajați pe bază de contract erau încadrați cu precădere în subunitățile luptătoare, pe funcții de comandanți de grupe/piese și la armamentul și tehnica de bază⁵.

Militarii cu termen redus, absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior, care nu îndeplineau condițiile sau nu doreau să devină cadre militare în rezervă se pregăteau pe durata a 6 luni, constituiți în subunități separate, pentru a deveni soldați și gradați în rezervă. Structura organizatorică a pregătirii pentru luptă era următoarea:

- perioada instrucției de bază - 3 luni;
- perioada perfecționării pregătirii de specialitate - 2 luni;
- perioada formării gradatului - o lună.

După prima lună de instrucție, subunitățile de militari cu termen redus puteau participa la aplicațiile tactice conduse de comandantul de divizion sau eşaloanele superioare.

Referitor la ieșirile în tabere de instrucție la munte și la cursurile de apă, subunitățile și unitățile de artilerie executau această activitate cel puțin odată la 4 ani, prin alternanță. Durata acestor tabere de instrucție era, în principiu, de minimum 10-15 zile.

⁵ Ordinul General al ministrului apărării naționale nr. O.G. 10/ 25.03.1994 pentru aprobarea „Instrucțiunilor privind angajarea militarilor pe bază de contract în armată, principalele îndatoriri și drepturi ce revin acestor militari”.

Începând cu anul 1999, instrucția în arma artilerie s-a desfășurat cu anumite particularități. Militarii în termen, inclusiv cei din bateriile de aruncătoare cal.120 mm și bateriile antitanc mixte din batalioanele de infanterie, în perioada instrucției de bază se pregăteau în unitățile de artilerie care executau instruirea centralizată, pe cât posibil la categoria de tehnică din dotarea unității în care urmau să fie repartizați. Dacă nu se puteau asigura toate categoriile de tehnică, instruirea se realiza la o categorie de tehnică tip, iar la prezentarea în unități, în ciclul doi, se organiza timp de două săptămâni, specializarea la armamentul și tehnica specifice.

Marile unități și unitățile de artilerie executau exercițiile și aplicațiile tactice cu trageri de luptă cu armamentul la care se instruiu, iar cele antitanc numai cu tunul antitanc calibru 85 mm. Toate tragerile de instrucție, antrenament și de apreciere se executau cu armament de substituție, iar marile unități, unitățile și subunitățile de artilerie care aveau în înzestrare armament de substituție foloseau pe timpul activităților practice în poligoane armamentul din dotare atât pentru tragerile de luptă, cât și pentru cele de instrucție, antrenament și apreciere.

Militarii în termen care se instruiu la armamentul de artilerie antitanc executau tragerile de instrucție, astfel încât fiecare să execute, în calitate de ochitor, câte o misiune de foc asupra unui obiectiv fix și a unui obiectiv în mișcare, în măsura posibilităților de asigurare logistică a tragerilor. Operatorii R.A.D., precum și militarii în termen de ciclurile 2 și 3 executau trageri de luptă cu prioritate în regim manual, asupra obiectivelor în mișcare, ziua și noaptea.

Totodată, comandamentele de armată asigurau în poligoanele permanente detașarea armamentului de artilerie de substituție (T.cal.76mm, T.A.T.cal.85 mm, Ob.Skoda cal.100 mm, Ob.cal. 122 mm), în funcție de planificarea aprobată și având în vedere rotirea periodică a acestora pentru a evita uzura prematură a gurilor de foc.

Înființarea, în anul 2001, a celor două baze de instrucție ale artileriei (Baza 9 Instrucție Artilerie și Rachete, la Brăila prin transformarea Brigăzii 25 Artilerie și Baza 10 Instrucție Artilerie și Rachete, la Lugoj prin transformarea Brigăzii 24 Artilerie Antitanc

în subordinea Școlii de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană a semnat standardizarea procesului de formare a militarilor în termen ca luptători și specialiști în armă. După parcurgerea perioadei de instrucție a individului, militarii erau repartizați la marile unități și unitățile de artilerie pentru continuarea stagiului militar. Acestea ieșeau în tabere de instrucție odată la 2 ani de instrucție, prin alternanță, odată la munte, odată la cursul de apă.

Ofițerii de artilerie executau, lunar, ședințe de antrenament și apreciere în executarea misiunilor de foc la mijloacele de imitație cu durata de 3-4 ore și exerciții practice de antrenament la topogeodezie artileristică (cu durata de 2-3 ore), iar anual executau o campanie topografică cu durata de 3 zile (de regulă, pe timpul ieșirii în tabere de instrucție).

Reorganizarea în anul 2005, a școlilor de aplicație pe centre de pregătire ale armelor și trecerea, începând cu 01.01.2007 de la sistemul de încorporare bazat pe conscripție la cel bazat pe voluntariat a impus reconsiderarea sistemului de pregătire a militarilor în termen, respectiv a soldaților și gradaților voluntari. Bazele de instrucție ale armelor s-au desființat, iar sarcinile acestora au fost preluate de batalioanele de instrucție din subordinea centrelor de pregătire ale armelor.

Amplul proces de transformare, modernizare și operaționalizare a noilor structuri a impus revederea și actualizarea „*Normelor privind instruirea în Forțele Terestre, nr. S.M.F.T. - 45 din 20.10.2004*”. Astfel, în anul 2006 au fost elaborate „*Normele privind instrucția în Forțele Terestre*” nr. S.M.F.T.-44 din 15.09.2006 și ordinul șefului Statului Major al Forțelor Terestre privind instrucția și exercițiile în Forțele Terestre în perioada 2007-2010 care s-au constituit într-un ansamblu de reglementări referitoare la execuția instrucției și exercițiilor, asigurând un caracter unitar și realist instrucției în Forțele Terestre și vizând instrucția individuală și colectivă a comandamentelor și forțelor, pe categorii de personal, pe arme și specialități militare, potrivit funcțiilor din statul de organizare⁶.

⁶ Dispoziția șefului Statului Major al Forțelor Terestre nr. S.M.F.T.- 44/15.09.2006 pentru aprobarea „*Normelor privind instrucția în Forțele Terestre*”, intrate în vigoare la data de 01.01.2007.

Potrivit acestor acte normative menționate, instrucția avea 2 componente: instrucția individuală și instrucția colectivă.

Instrucția individuală avea o pondere mai mare la începutul procesului de instrucție, se executa continuu de către toate categoriile de personal pe întreg parcursul carierei militare, în scopul formării și dezvoltării unor luptători și specialiști, apti să îndeplinească atribuțiile funcțiilor pe care erau sau urmau a fi încadrați în comandamente sau la subunități.

Instrucția colectivă se executa de către toate structurile militare, începând cu eșalonul piesă și urmărea formarea, menținerea și dezvoltarea deprinderilor colective și a coeziunii în vederea îndeplinirii misiunilor. Din perspectiva structurilor participante la instrucție, aceasta cuprindea: instrucția comandamentelor și instrucția forțelor.

Scopul instrucției comandamentelor îl constituia menținerea și perfecționarea deprinderilor personalului acestora pentru a fi în măsură să îndeplinească atribuțiile specifice funcțiilor și de a realiza/menține capacitățile operaționale necesare pentru îndeplinirea misiunilor. Aceasta cuprindea: instrucția individuală a personalului din comandamente și instrucția colectivă.

Instrucția individuală a personalului din comandamente urmărea dezvoltarea, perfecționarea și menținerea deprinderilor acestuia de specialiști și/sau lideri militari, apti să îndeplinească, într-o viziune sistemică, atribuțiile funcțiilor pe care erau încadrați și să aplice procedurile standard de operare specifice și cuprindea: instrucția teoretică și instrucția practic-aplicativă. Instrucția teoretică se realiza prin informări, prelucrări de ordine, instructaje, dezbateri, conferințe, consultații, seminarii, simpozioane, comunicări științifice, vizionări de filme cu tematică specifică, schimburi de experiență, studii de stat major, prezentări ale doctrinelor, manualelor și actelor normative specifice, studiu individual, instruire lingvistică și alte activități.

Scopul instrucției colective a comandamentelor îl constituia realizarea/menținerea capacității de a planifica, comanda, controla și evalua acțiunile forțelor din subordine în vederea îndeplinirii misiunilor și generării/regenerării structurilor de forțe. Aceasta se realiza prin exerciții, convocări de comandament/de stat major/

de specialitate, ateliere de lucru, conferințe de planificare, schimburi de experiență etc.

Instrucția forțelor viza formarea și dezvoltarea luptătorilor, specialiștilor și liderilor militari, apți să îndeplinească atribuțiile funcțiilor pe care erau sau urmau a fi încadrați, precum și de a realiza/menține capacitățile operaționale necesare structurilor militare pentru îndeplinirea misiunilor. Aceasta cuprindea instrucția individuală și instrucția colectivă.

Potrivit actelor normative menționate, pentru stabilirea unei concepții de desfășurare a instrucției cât mai realiste, la specificul structurii și care să ducă la îmbunătățirea nivelului de pregătire al militarilor, fără consumuri inutile de resurse materiale și financiare, în momentul declanșării procesului de planificare, comandanții subunităților și unităților de artilerie executau evaluarea nivelului de instrucție al structurii proprii. Aceasta se executa pentru fiecare cerință din *Lista cu Cerințele Esențiale ale Misiunii*, prin prisma fiecărui element al sistemului operațional al câmpului de luptă.

La nivelul fiecărei unități, implicit a celor de artilerie, s-a instituit o convocare anuală de pregătire metodică cu comandanții de plutoane și baterii. Aceasta avea durată de 5 zile și se desfășura în perioada premergătoare începerii anului de instrucție. Comandanții de subunități și instructorii din batalionul de instrucție al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră executau convocarea de pregătire metodică înainte de începerea fiecărei serii de instrucție individuală de bază sau de specialitate cu militarii voluntari. În cadrul acesteia se desfășurau: pregătirea metodică pentru conducerea instrucției în perioada următoare, pregătirea documentelor (hărți, formulare, carnete etc.) și verificarea/pregătirea bazei materiale pentru instrucție.

Comandanții de piese executau pregătirea specifică îndeplinirii atribuțiilor funcționale, astfel:

- la începutul fiecărei perioade de instrucție, centralizat pe unitate, printr-o convocare metodică cu durată de 3-5 zile lucrătoare, în care se desfășurau activități teoretice, practice și metodice privind conducerea procesului de instrucție la nivel piesă;

- o dată pe lună, sub conducerea comandanților de baterii, printr-o ședință metodică practic-aplicativă cu durată de 6 ore;

- zilnic, sub conducerea comandanților de plutoane, pregătire metodică pe problemele ce urmau a fi organizate și conduse de către aceștia în ziua următoare.

Unitățile de artilerie terestră executau exercițiile tactice cu trageri de luptă, astfel:

- forțele destinate NATO, inițiativelor regionale și cele de generare și regenerare cu armamentul la care se instruiu;

- batalionul de instrucție - cu armamentul de substituție și în funcție de posibilități (cu aprobarea inspectorului pentru artilerie, parte dintre acestea puteau fi executate cu armamentul de artilerie din dotarea Forțelor Terestre).

Cadrele militare de artilerie care urmau cursuri în cadrul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră și aveau prevăzut în programele de învățământ executarea tragerilor reale cu armamentul de artilerie, executau cel puțin o sarcină specifică cu armamentul din dotarea marilor unități și unităților din Forțele Terestre.

Armamentul de substituție pentru tragerile de instrucție de apreciere cu muniție de război era asigurat în continuare prin detașare în poligoanele permanente, conform planificării ieșirilor în poligoane, având în vedere rotirea lui periodică, prin grija diviziilor de infanterie pentru evitarea uzurii premature.

La sfârșitul etapei instrucției individuale de specialitate, pentru formarea deprinderilor de lucru în echipă, se executa un exercițiu tactic fără trageri de luptă și un exercițiu tactic cu trageri de luptă. Pe timpul acestora militarii care se instruiu pentru funcția de servanț erau verificați și în cadrul unei sarcini specifice reale în calitate de ochitor.

Soldații și gradații voluntari care se instruiu la sistemele de artilerie antitanc, în timpul instrucției colective, executau tragerile de instrucție, astfel ca fiecare să rezolve, în calitate de ochitor, câte o sarcină specifică asupra unei ținte fixe și a unei ținte în mișcare. Asupra țintelor în mișcare se puteau executa trageri și cu dispozitive prevăzute cu țevă introdusă (T.I.), corelând distanțele de trageri cu dimensiunile acestora.

Totodată, prin actul normativ menționat anterior s-au stabilit responsabilități și reguli clare de elaborare a documentelor de conducere a instrucției, pentru toate nivelurile ierarhice.

Instrucția individuală de bază a soldaților voluntari se desfășura pe baza „*Modelului luptătorului*” și

„Manualului recrutului”, comune pentru toate armele și specialitățile militare, elaborate de structura Instrucție și Doctrină/Statul Major al Forțelor Terestre. Instrucția avea două componente principale:

- *instrucția pentru formarea deprinderilor de militar*, orientată pe cunoașterea și folosirea armamentului individual și a mijloacelor tehnice de protecție aflate asupra militarilor și pe formarea aptitudinilor fizice și psihomorale ale acestora;

- *instrucția multidisciplinară*, care avea în vedere dezvoltarea personalității militare a individului, precum și a potențialului acestuia de a-și îndeplini rolul în cadrul echipei.

Durata instrucției individuale de bază a soldaților voluntari din arma artilerie a fost stabilită astfel:

- *8 săptămâni* - pentru tinerii care nu aveau îndeplinit serviciul militar; aceasta se executa în Batalionul 1 Instrucție/Centrul de Pregătire a Infanteriei și, la nevoie, în alte unități nominalizate prin ordin al șefului Statului Major al Forțelor Terestre;

- *2 săptămâni* - pentru tinerii care aveau îndeplinit serviciul militar sau au fost trecuți în rezervă și doreau să revină în sistemul militar ca soldați voluntari; instrucția acestora se executa în batalionul de instrucție al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră.

Instrucția individuală de bază era proiectată pe module, fiecare modul cuprinzând o disciplină de instrucție sau un grup de discipline de instrucție înrudite. În cadrul acestei perioade, se executau obligatoriu ședințele de tragere prevăzute în „Normele privind instrucția în Forțele Terestre”, confecționarea unei amorese și aprinderea pe cale pirotehnică a unei încărcături izolate de exploziv, verificarea măștii contra gazelor în atmosferă contaminată, precum și verificarea la deplasarea rapidă în teren variat pe distanța de 3000 m. În perioada finală a instrucției individuale de bază se executa instrucția în echipă pentru aplicarea și dezvoltarea deprinderilor dobândite la nivel individual și pentru inițierea formării deprinderilor de lucru în echipă. La încheierea instrucției individuale de bază, soldații voluntari depuneau jurământul militar și erau repartizați în batalionul de instrucție al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră pentru executarea instrucției individuale de specialitate.

Instrucția individuală de specialitate a soldaților voluntari se executa pe baza „modelului specialistului”, elaborat pentru fiecare armă și specialitate militară de către inspectorii pentru arme/specialități militare și aprobat de către Inspectorul General al Forțelor Terestre.

Instrucția individuală de specialitate a soldaților voluntari cuprindea 3 subetape:

- *subetapa instrucției individuale tehnice de specialitate*, destinată însușirii cunoștințelor de bază de specialitate și cunoașterii echipamentelor militare pe care soldații voluntari urmau să le folosească în unitățile în care vor fi repartizați;

- *subetapa instrucției individuale tactice de specialitate*, care avea ca obiectiv principal formarea deprinderilor de bază de specialitate și a celor necesare pentru utilizarea echipamentelor militare pe care le vor folosi în unități, conform cerințelor primei funcții pe care urmau a fi încadrați;

- *subetapa instrucției pentru încadrarea pe funcție*, cu obiectivul principal de familiarizare cu echipamentele militare ce urmau să le folosească și formarea deprinderilor necesare îndeplinirii atribuțiilor funcțiilor pe care urmau a fi încadrați.

Subetapele instrucției *tehnice de specialitate* și *tactice de specialitate* se executau în batalionul de instrucție al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră, pe durata a:

- *7 săptămâni*, pentru tinerii care nu aveau îndeplinit serviciul militar și pentru cei care aveau îndeplinit serviciul militar în altă armă decât artileria, erau trecuți în rezervă și doreau să revină în sistemul militar ca soldați voluntari în arma artilerie;

- *5 săptămâni*, pentru tinerii care aveau îndeplinit serviciul militar în arma artilerie, au fost trecuți în rezervă și doreau să revină în sistemul militar ca soldați voluntari în aceeași armă.

În ultima parte a subetapei tactice de specialitate se planificau și executau 1-2 exerciții tactice cu sau fără trageri de luptă/de specialitate cu grupa/piesa pentru formarea deprinderilor de lucru în echipă și ședința 1 de tragere specifică armei.

Subetapa instrucției pentru încadrarea pe funcție se executa în unitățile unde erau repartizați soldații voluntari, pe subunități constituite temporar, și avea durata de o săptămână. La sfârșitul acesteia, fiecare soldat voluntar era evaluat și apreciat în vederea

admiterii la utilizarea echipamentelor specifice și îndeplinirea atribuțiilor funcționale. După parcurgerea acestei subetape, soldații voluntari erau încadrați în subunitățile de bază, unde, în continuare, participau la procesul de instrucție colectivă.

Responsabilitatea planificării și evaluării/aprecierii instrucției individuale revenea ofițerilor, iar cea a executării instrucției cu soldații/gradații voluntari era a subofițerilor/maistrilor militari.

La sfârșitul instrucției individuale de bază și a celei de specialitate se executa evaluarea soldaților voluntari în cadrul unui exercițiu de rezolvare a unei situații tactice specifice, cuprinzând probleme de rezolvat din toate disciplinele de instrucție parcurse. Desfășurarea activității era coordonată, până la 01.09 2008, de inspectorul pentru artilerie, ulterior, de către comandantul Centrului de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană.

Instrucția individuală continua în unități și după încadrarea soldaților voluntari pe funcții, executarea acesteia fiind atributul subofițerilor/maistrilor militari, fiecare pentru subordonații nemijlociți. Pentru această activitate, de regulă, nu se aloca timp suplimentar, instrucția desfășurându-se separat cu fiecare militar, în funcție de lipsurile/deficiențele constatate de comandantul subunității. În cazul în care se constata că mai mulți militari nu erau instruiți suficient în anumite domenii, comandantul unității putea decide alocarea timpului necesar pregătirii militarilor la nivelul impus de cerințele instrucției colective.

Instrucția colectivă a forțelor urmărea realizarea/menținerea capacității operaționale a subunităților, unităților și marilor unități de artilerie pentru îndeplinirea misiunilor stabilite prin planurile de operații și ordinele primite de la eșaloanele superioare. Aceasta se executa mai întâi în domeniul armei artilerie, ulterior interarme, în cadrul categoriei de forțe ale armatei și, în final, la nivel întrunit și multinațional, astfel:

- *instrucția armei* - instrucție specifică, în general, pentru nivelul subunitate;

- *instrucția interarme* - instrucție specifică, de regulă, pentru nivelul unitate și mare unitate; se executa de către unități/subunități de diferite arme/specialități, prin exerciții în teren pentru îndeplinirea unor misiuni în comun;

- *instrucția întrunită* - se executa în comun cu forțe din cel puțin două categorii de forțe ale armatei; se desfășura, de regulă, la nivel de mare unitate și superior acesteia; la nivel unitate se executa numai de către acele structuri care finalizau procesul de operaționalizare sau se pregăteau pentru a îndeplini o misiune în afara teritoriului național;

- *instrucția multinațională* - instrucția forțelor pentru participarea la operații multinaționale, precum și pentru creșterea interoperabilității cu structurile similare din armatele celorlalte state membre NATO.

Instrucția colectivă a forțelor cuprindea: etapa instrucției piesei; etapa instrucției plutonului; etapa instrucției bateriei; etapa instrucției batalionului de artilerie; etapa instrucției brigăzii; etapa instrucției diviziei.

Măsurile întreprinse în anul 2008 la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre asigurau: instrucția forțelor, conform principiilor și conceptelor moderne, aplicate și verificate în forțele terestre ale armatelor statelor membre NATO și în recentele conflicte militare, precum și pe baza lecțiilor învățate rezultate în urma participării structurilor din Forțele Terestre ale Armatei României în teatrele de operații; realizarea unei viziuni unitare a instrucției forțelor, ca parte a procesului de instruire; direcționarea întregii activități de instrucție pentru îndeplinirea misiunilor stabilite prin planurile de operații și actele normative în vigoare; realizarea interoperabilității, în domeniul instrucției, cu Forțele Terestre din armatele celorlalte state membre NATO.

Un rol deosebit de important în perfecționarea procesului de planificare, organizare, conducere și evaluare a instrucției de artilerie l-a avut activitatea de cercetare aplicativă în armă, de elaborare și punere în aplicare a noi regulamente și manuale de luptă, al căror conținut, într-o crescândă consonanță cu cel al actelor normative care reglementau instrucția în artileria armatelor NATO, a contribuit la armonizarea procesului de instrucție din structurile de artilerie românești cu cel practicat în spațiul euroatlantic.

În cele 17 decenii de existență a artileriei, instrucția a evoluat de la forme empirice, simpliste, la forme complexe, inclusiv bazate pe simulare.

Baterie de artilerie ocupând o poziție de tragere

Sistemul LAROM în poligon de tragere

Capitolul X

ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE ARTILERIE

10.1. Introducere

După înființarea primelor structuri de artilerie în Principatele române, a apărut și nevoia de pregătire a cadrelor militare.

Pregătirea ofițerilor de artilerie ce încadrau primele baterii înființate s-a desfășurat, la început în țară cu instructori ruși, după regulamente rusești.

Până la elaborarea primelor regulamente în limba română, în timpul domniilor Grigore Ghica, respectiv Barbu Știrbei, comenzile erau date în limba rusă.

Ofițerii de artilerie erau selecționați dintre absolvenții școlilor militare, înființate la 1847 în București și la 1865 în Iași, și își completeau pregătirea în unitățile de artilerie în care erau repartizați. Unii dintre ei erau trimiși să-și completeze studiile în străinătate, în Rusia, Franța, Belgia și Prusia.

Dezvoltarea artileriei și perfecționările pe plan mondial ale tehnicii de artilerie, impuneau cu stringență creșterea numărului de ofițeri de artilerie cu o temeinică pregătire de specialitate. Pregătirea acestora exclusiv în străinătate nu mai era o soluție din cauza cheltuielilor mari și se impunea dezvoltarea învățământului autohton de artilerie. În iulie 1872 a fost adoptat un nou regulament al școlilor militare care, la articolul 99, prevedea ca în anul II al Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie să se facă un curs complementar de matematică cu elevii, cu rezultate superioare

la învățătură, ce urmau să devină artileriști și geniști. Mai apoi s-a înființat în cadrul Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie o structură destinată pregătirii artileriștilor și geniștilor. Aici se pregăteau atât sublocotenenți din unități, selecționați pe bază de examen, cât și absolvenții din fiecare an ai Școlii Militare de infanterie și cavalerie, care obținuseră la examenul de absolvire minimum nota 14, nota maximă fiind 20. Astfel începea lungul și sinuosul drum al învățământului militar românesc de artilerie.

Inițial învățământul militar de artilerie a vizat pregătirea ofițerilor activi de artilerie, apoi a celor din rezervă, precum și a subofițerilor activi și în rezervă.

Între instituțiile de învățământ în care s-a asigurat pregătirea artileriștilor de-a lungul timpului, două au dobândit o binemeritată notorietate: Școala Militară de Artilerie și Centrul de Instrucție al Artileriei. De reținut faptul că acestea sunt denumirile generice atribuite instituțiilor de formare, respectiv de perfecționare a pregătirii ofițerilor de artilerie, deoarece, de-a lungul timpului, ambele au purtat o multitudine de denumiri.

Atât Școala Militară de Artilerie, cât și Centrul de Instrucție al Artileriei, fac parte din instituțiile de învățământ de tradiție din România, pe băncile cărora s-au instruit multe din elitele militare ale țării, precum și ale societății civile românești.

10.2. ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE

10.2.1. Generalități

Instituția de învățământ destinată pregătirii artileriștilor, are o vechime și un trecut extrem de onorante, cum puține instituții de învățământ românesc, inclusiv civile dețin. Deoarece de-a lungul timpului a purtat numeroase denumiri – „Școala Specială de Artilerie și Geniu“, „Școala Militară de Artilerie“, „Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie“, „Institutul Militar de Artilerie și Geodezie“, „Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete“, „Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră” etc. - pentru a numi generic această instituție am folosit denumirea de ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE și uneori forma restrânsă „școala”.

Școala s-a impus în organismul militar și în cadrul societății românești, prin calitatea actului didactic produs, prin valoarea personalului său, constituit din mari comandanți și eminenți profesori și instructori, precum și prin faptul că a dat nu numai artileriei și armatei „servanți”, ci și națiunii române. Între comandanții săi de mare notorietate, a căror memorie o îmbrățișăm cu gândul recunoștinței camaraderești, ce au fost promovați pe înalte trepte ale ierarhiei militare, îi amintim pe: colonelul Eracle Arion, primul comandant al școlii, afirmat deja în Războiul Neatârării, cel care a ajuns general de divizie, comandant al Corpului 2 Armată și al Cetății București; locotenent-colonelul Tell Alexandru, cel ce a fost înaintat până la gradul de general de brigadă (în activitate) și de divizie (r), și care a îndeplinit funcția de comandant al Diviziei 8 Infanterie din Botoșani, și pentru aproape un sfert de veac, pe cea de director al Revistei Artileriei; locotenent-colonelul Petre St. Vasiliu-Năsturel, cel ce a ajuns general de

divizie și comandant al Diviziilor 6 și 2 Infanterie; locotenent-colonelul Nicolae Popovici, care a fost avansat la gradul de general de brigadă și a îndeplinit funcțiile de secretar general al Ministerului de Război și comandant al Diviziei București; eroul de la Mărășești, locotenent-colonelul Eremia Teofil Grigorescu, care a purtat gradul de general de corp de armată și ar fi meritat cu prisosință să fie și unul dintre mareșalii României, și care a ajuns ministru de război; locotenent-colonelul Alexandru Referendaru, cel ce a ajuns general de divizie și a condus destinele artileriei, ca inspector general, aproape un deceniu; locotenent-colonelul Pion Georgescu, înaintat până la gradul de general de divizie, de al cărui nume a fost legată cea mai puternică tranșee de apărare, tranșeea „EMINESCU”, scrisă din puiți de brazi pe dealul Comjei din Poarta Someșului; locotenent-colonelul Potopeanu Gheorghe, ajuns general de divizie, comandant al Corpului 7 Armată în războiul antihitlerist; colonelul Stăvrescu Gheorghe, general de corp de armată, inspector general al artileriei, decedat în închisoarea Aiud; și lista poate continua. Dintre marii profesori care au desfășurat o laborioasă activitate în cadrul școlii, îi amintim pe: Spiru Haret - mecanică rațională, Ștefan Hepites - fizică, David Emmanuel - calcul diferențial și integral, Constantin Istrati-chimie, Constantin Gogu - geodezie, Gheorghe Kirilov - algebră superioară, căpitan Constantin Coandă - mecanică și algebră superioară, căpitan Toma Ghenea - mecanică, căpitan Eremia Grigorescu-algebră, căpitan Ștefan Burileanu - cinetică, algebră și mecanică, colonel Constantin Hîrjeu - geometrie descriptivă, maior Vasile Negrei - calcul diferențial și integral, profesorul universitar Valeriu Alaci - mecanică, căpitan Iosif Butoi - topografie, matematicianul Gheorghe Buicliu - balistică

exterioară și geometrie analitică, căpitanul Constantin Verdeș - mecanică și fizică aplicată.

Pe băncile școlii s-a format o bună parte din elita armatei române. În acest sens, menționăm că 11 artileriști au deținut de-a lungul timpului, portofoliul de ministru de război/apărării (colonelul Nicolae Haralambie, colonelul Tobias Gherghely, generalul Gheorghe Manu, colonelul Nicolae Dabija, generalul Alexandru Anghelescu, generalul Iacob Lahovary, generalul Eremia Grigorescu, generalul Ion Rășcanu, generalul Paul Anghelescu, generalul Emil Bodnăraș, generalul Victor Stănculescu), iar alți 10 au îndeplinit funcția de șef al Marelui Stat Major/Statului Major General (generalul Iacob Lahovary, generalul Constantin Christescu, generalul Alexandru Lupescu, generalul Ioan Sichițiu, generalul Florea Țenescu, generalul Alexandru Ioanițiu, generalul Costin Ionașcu, generalul Constantin Popescu, generalul Vasile Ionel, generalul Mihail Popescu). De asemenea, 19 artileriști au îndeplinit funcția de secretar general al ministerului, alți 12 au comandat cea mai prestigioasă instituție de învățământ militar, Școala Superioară de Război/Academia Militară/Academia de Înalte Studii Militare, iar alte zeci de artileriști au fost comandanți de armată, corp de armată și divizie. Pe lângă cei ce au performat la cel mai înalt nivel în instituția militară, mulți alți absolvenți ai școlii au deținut demnități civile de mare importanță: președinți ai Consiliului de miniștri/prim miniștri (generalul Gheorghe Manu, generalul Constantin Coandă), miniștri ai altor ministere decât Ministerul de Război/Apărării, senatori, deputați, prefecți, primari, ambasadori etc. Galeria spiritelor alese ale servanților națiunii române, formate în Școala Militară de Artilerie este întregită de academicieni, profesori și conferențieri universitari de marcă, cercetători științifici și scriitori ai căror nume se regăsesc în această

carte. Prin valoarea absolvenților săi, școala a imprimat o nouă dimensiune noțiunii de „artilerie” (provenită din verbul arhaic din limba franceză „*artiller*”, care în esență înseamnă arta de a trage), anume „*arta*” de a da României „*servanți*” de mare valoare, devotați, patrioți adevărați. Cu deplină certitudine afirmăm că această școală a fost urmată de tineri cu vocație pentru cariera atât de frumoasă a armelor și cu dragoste profundă față de neam și țară. În Școala Militară de Artilerie s-a deprins dintotdeauna știința mânăuirii exacte și precise a traiectoriilor și modalitatea de a fi român în adevăratul sens al cuvântului.

Pentru înțelegerea corectă a trecutului școlii, dorim să evidențiem succint câteva dintre caracteristicile sale definitorii. În acest sens, menționăm că de-a lungul existenței sale, Școala Militară de Artilerie a **îndeplinit roluri multiple**: de formare și/sau de perfecționare a ofițerilor activi; de formare a guarzilor de artilerie; de formare a ofițerilor de rezervă; de formare a ofițerilor tehnici de artilerie; de formare și /sau de perfecționare a subofițerilor și maiștrilor militari activi; de formare a subofițerilor de rezervă. Cu toate acestea, **misiunea de bază, definitorie a școlii a fost formarea ofițerilor de artilerie**. Uneori aceasta a fost singura sa misiune. Alteori, acesteia i-au fost alăturate alte misiuni, inclusiv de perfecționare a pregătirii ofițerilor de artilerie. În prezent, Centrul de Instruire a Artileriei Terestre și a Artileriei Antiaeriene „*Ioan Vodă*”, continuatorul tradițiilor învățământului de artilerie îndeplinește toate misiunile mai sus enumerate, deopotrivă pentru artileria terestră și artileria antiaeriană, cu unele limitări în ceea ce privește formarea subofițerilor activi. De-a lungul timpului, **școala a mai pregătit și ofițeri din armele geniu, marină și topografie**. De asemenea, pe lângă ofițerii de comandă, **școala a mai pregătit guarzi de artilerie și geniu, prin Școala Militară de**

Guarzi de Artilerie și Geniu, desființată în 1898, precum și ofițeri tehnici de artilerie.

O caracteristică importantă a școlii este aceea că aceasta **a funcționat, în general, ca unitate de sine stătătoare**, cu excepția perioadelor 1882-1887, când comanda a fost asigurată de comandanții Școlii de Ofițeri de Infanterie și Cavalerie, și 1961-1970, când a funcționat ca secție în cadrul Școlii Militare de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*”.

O altă caracteristică o reprezintă faptul că în cele peste 13 decenii de existență, școala **a funcționat în mai multe garnizoane (6 la număr) și localuri**: în București, în localul din Calea Griviței nr. 28 (1881-1916, 1919-1921); temporar, la Iași, în cazărmile Regimentelor 7 Roșiori „*Cuza Vodă*” și 4 Vânători (1916-1917) și la Botoșani, în cazărmile Regimentelor 8 Vânători și 77 Infanterie (1917-1919); la Timișoara (1921-1940); la Pitești (1940-1948); la Sibiu (din anul 1948 până în prezent) succesiv în cazărmile 484 din Calea Șelimbăr nr. 8 (fosta cazarmă a Școlii Speciale de Cavalerie) și 700 din Calea Poplăcii (fosta cazarmă a Școlii de Ofițeri de Infanterie nr. 2). Reconstituirea exactă și explicită a existenței școlii în garnizoanele mai sus-menționate a fost

anevoioasă, ca urmare a puținătății surselor bibliografice despre perioadele funcționării în orașele Iași și Botoșani.

Menționăm că pentru aceste perioade nu am beneficiat de principala sursă de informare, Registrul istoric al școlii, care nu a fost completat pe perioada desfășurării Primului Război Mondial.

Meritul de a fi ctitorul învățământului instituționalizat de artilerie în România îi revine regelui Carol I, el însuși artilerist.

Afecțiunea sa indiscutabilă față de artilerie, armă nobilă și cu tradiție în oștirea română, este relevată convingător, sperăm noi autorii, inclusiv de prezența sa în viața școlii. Regele a inspectat în numeroase rânduri școala pentru a se convinge personal de calitatea actului didactic, de asigurarea cu cele necesare bunului trai al elevilor și pregătirii profesionale a acestora. Au rămas în memoria afectivă a artileriștilor participările sale la manevrele desfășurate cu elevii în teren, la festivitățile de înaintare în grad a noilor promoții de ofițeri, și chiar la un examen de absolvire. Considerăm că cea mai sugestivă dovadă a atașamentului și considerației regelui față de artilerie a fost dată de aprecierea sa, extrem de onorantă, potrivit căreia aceasta era considerată „*podoaba oștirii sale*”.

Personalul Școlii Speciale de Artilerie și Geniu

10.2.2. ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE, BUCUREȘTI, 1881-1921

Începuturile învățământului de artilerie

Apariția oștirii române moderne la începutul secolului al XIX-lea, prin organizarea unităților permanente de infanterie și cavalerie, și începând cu anul 1843 și de artilerie, a determinat începerea organizării învățământului militar național, primul pas fiind făcut în septembrie 1847, prin înființarea, în cazarma Sf. Gheorghe (Malmaison), a școlii destinate pregătirii de ofițeri și iuncări¹.

Formarea de ofițeri de artilerie, care pe lângă un anumit nivel de cultură generală și militară trebuia să posede și o temeinică pregătire de specialitate, a constituit o preocupare majoră a conducerii armatei române încă de la crearea primei instituții militare de învățământ, Școala Ostășească. Aceasta a fost înființată în anul 1847 de domnitorul Gheorghe Bibescu, cel care la 10 noiembrie 1843, prin crearea primei baterii de artilerie a marcat înființarea artileriei române moderne.

În anul 1860, Școala Militară din București a fost reorganizată pe două secții: una pentru pregătirea ofițerilor de infanterie și cavalerie și a doua pentru ofițerii de artilerie și geniu. În anul 1862, școlile militare din București și Iași au fost unificate pe baza regulamentului aprobat de Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, funcționând în localul din Calea Griviței nr. 28. Durata cursurilor era de cinci ani, primii trei fiind destinați pregătirii de cultură generală și militară, iar ultimii doi pregătirii de specialitate în armă².

¹ Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – *Istoria militară a poporului român* – Editura Militară, vol. IV-1987, pp. 214-217.

² Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – *Istoria militară a poporului român* –

În anul 1872, în Școala Militară de Infanterie și Cavalerie, revenită de la Iași în localul din Calea Griviței, refăcut după un incendiu, s-a înființat o „*secție specială pentru pregătirea ofițerilor de artilerie și geniu*”, cu durata cursurilor de un an, în care erau admiși, prin concurs, absolvenți ai școlii mai sus-menționate. În a doua jumătate a secolului XIX, pregătirea specialiștilor de artilerie s-a realizat și prin participarea unor ofițeri de artilerie la cursuri de pregătire în străinătate, în Franța, Belgia, Germania și Italia³.

Instrucție în incinta Școlii Speciale de Artilerie și Geniu

Experiența Războiului de Independență, dezvoltarea tot mai accelerată a artileriei române, atât sub aspectul înființării de noi unități, cât și al dotării cu armament modern, au impus cu necesitate înființarea unui sistem propriu de pregătire artileristică al ofițerilor și trupeii.

Editura Militară, vol. IV-1987, pp. 438-440; General-locotenent Constantin Oprea, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasiu, col. (r) dr. Victor Atanasiu, – *Învățământul militar românesc. Tradiție și actualitate* – Editura Militară, București, 1986, pp. 73-74.

³ Colectiv (coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu) – *Istoria militară a poporului român* – Editura Militară, vol. IV-1987, pp. 521-524; General-locotenent Constantin Oprea, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasiu, col. (r) dr. Victor Atanasiu, – *Învățământul militar românesc. Tradiție și actualitate* – Editura Militară, București, 1986, pp. 82-83; Colectiv (coordonator col. dr. Adrian Stroea) – *165 de ani de existență a artileriei române moderne* – Editura C.T.E.A., București, 2008, pp. 241-242.

Necesitatea înființării unei școli de artilerie

După Unirea Principatelor Române și mai ales după Războiul de Independență, devenise tot mai evidentă necesitatea pregătirii coerente a ofițerilor de artilerie într-o instituție de învățământ proprie, care să le asigure studii temeinice de specialitate, în pas cu dezvoltarea specifică artileriei ca armă de sine stătătoare.

Prima încercare de înființare a unei școli de artilerie a avut loc mult mai devreme, în anul 1872, „*prin Regulamentul Școalelor decretat la 18 iulie 1872, bazat pe Legea organică a armatei din același an...*”, potrivit căruia „*școalele se clasează în oștire în modul următor: ... e) Școala Specială de Artilerie și Geniu, stabilită în București*”⁴.

Conform acestui regulament, referitor la Școala Specială de Artilerie și Geniu, se menționau următoarele: „*Cursurile sunt de 1 an și se țin de la 1 octombrie la 1 iunie. Pentru a fi admis în școală trebuie a avea gradul de sub-locotenent și a satisface unui examen de admisie asupra programului Școlii de Infanterie și Cavalerie, sau a fi elev al acestei școli cu media minimum de 14, la examenul de eșire.*”

Cursurile Școlii: Calculul infinitesimal cu aplicație la mecanică. Mecanica aplicată rațională. Fortificația permanentă și pasageră. Artileria și construcțiile militare. Arta militară. Geologia. Studii și aplicații pe teren. Exerciții militare de artilerie.

Școala este sub aceeași direcție ca Școala de Infanterie și Cavalerie și în același local.

Elevii sunt externi, dar scutiți de orice alt serviciu. Maximum de elevi să fie de 20.

După terminarea cursurilor elevii trec un examen și acei ce au reușit a avea minimum media 14, sunt trecuți în arma artilerie sau geniu și numai dacă nota de aplicație este satisfăcătoare și dovedesc aptitudini pentru arma la care se destină. Cei ce n-au reușit la examen sunt trecuți în arma infanterie sau cavalerie.

⁴ Maior Ioan Popovici – Organizarea Armatei Române. Vol. I. Schiță istorică a organizării de la 1870-1877 – Roman, Tip. Leon Friedmann, Str. Ștefan cel Mare, nr. 192, 1900-1902, p. 285.

Ofițerii ce au terminat școala cu succes dobândesc un brevet și dreptul de a înainta la alegere după ordinea clasificăției la examen”⁵.

Din păcate, Școala Specială de Artilerie și Geniu nu s-a mai înființat. În acest sens, maiorul Ioan Popovici menționa la „*În ce privesc recrutarea ofițerilor de artilerie și geniu ei trebuiau a eși tot din Școala Militară de Infanterie și Cavalerie, luându-se primele numere de la clasificarea rezultată la absolvirea anului al 2-le de studii*”⁶.

Înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu

Nefuncționarea conform așteptărilor a secției pentru armele speciale, artilerie și geniu, creată în anul 1872 în cadrul Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie din București, a urgentat înființarea unei școli speciale pentru pregătirea ofițerilor din aceste arme.

Astfel, generalul Gheorghe Slăniceanu, ministru de război, prin Raportul nr. 2967 din 1881 a solicitat înființarea acesteia, arătând că „*...este necesitate a se înființa, chiar în anul acesta, o școală specială de artilerie și geniu în care ofițerii să potă primi instrucția teoretică și practică în raport cu adevăratele cerințe ale acestor arme speciale. ... Această școlă va avea cursurile de 3 ani, din care un an preparator, compus din elevii anului al 2-lea din școla de infanterie și cavalerie ce se vor destina armei artileriei și genului; iar ceilalți doi ani, se vor compune din toți oficerii eșiți din clasa preparatore, și din oficerii veniți din corpurile de artilerie și geniu*”⁷. Ca urmare, la 7 aprilie 1881 Carol I, prin Înaltul Decret nr. 996, a aprobat înființarea unei „școli de aplicație pentru artilerie și geniu sub denumirea de: Școla specială de artilerie și geniu. Cursurile acestei școle, vor fi de trei ani, din care unul de preparație, compus din elevii veniți din școla de

⁵ Maior Ioan Popovici – Organizarea Armatei Române. Vol. I. Schiță istorică a organizării de la 1870-1877 – Roman, Tip. Leon Friedmann, Str. Ștefan cel Mare, nr. 192, 1900-1902, pp. 288-289.

⁶ Maior Ioan Popovici – Organizarea Armatei Române. Vol. I. Schiță istorică a organizării de la 1870-1877 – Roman, Tip. Leon Friedmann, Str. Ștefan cel Mare, nr. 192, 1900-1902, p. 290.

⁷ *** - Monitorul Oastei - nr. 25/6 iulie 1881, pp. 538-539.

infanterie și cavalerie, conform regulamentului special al acestei clase preparatoare, iar ceilalți doi ani din toți elevii clasei preparatoare cari, la examenele generale ale acelei clase, obținând media reglementară, au fost avansați la gradul de sub-locotenent”⁸. De asemenea, decretul prevedea că în Școala Specială de Artilerie și Geniu urmau a fi admiși și „sublocotenenți sau locotenenți aflați în regimentele de artilerie sau geniu cari ar dori să-și desvolte cunoștințele armei lor, dacă vor satisface unui examen, asupra cursurilor școlii preparatoare”.

Prin Înalțul Decret nr. 997, emis în aceeași dată, 7 aprilie 1881, s-a stipulat că „Se creează pe lângă școla specială de artilerie și geniu o clasă preparatoare, cu cursurile de un an. În această clasă, nu pot intra de cât elevii din anul al 2-lea al școlei militare de infanterie și cavalerie, cari se vor destina armelor speciale, conform regulilor prevădute în regulamentul școlei militare. După terminarea clasei preparatoare, elevii cari au obținut media reglementară, vor fi înaintați la gradul de sublocotenent la aceiași epocă cu camaradii lor din școla de infanterie și cavalerie. ... Elevii sunt interni și în aceleași condiții ca elevii școlei militare de infanterie și cavalerie. Această clasă preparatoare, va face parte din școla specială de artilerie și geniu, și va fi pusă direct sub autoritatea personalului acestei școli”⁹. În clasa preparatoare urma să se predea materie: „cursul de matematică, algebra superioară, geometria, analitica în spațiu, calculul integral și diferențial-85 lecții; geometria descriptivă, aplicații, perspectiva, umbrele, tăierea petrilor, plane cotale, ordine de arhitectură-50 lecții; mecanica raționată-40 lecții; fizica generală-40 lecții; chimia generală-40 lecții; limba franceză-40 lecții; limba germană-40 lecții; scrimă”¹⁰. În Școala Specială de Artilerie și Geniu ofițerii-elevi de artilerie aveau următoarele

cursuri: „artilăria-100 lecții; fortificația-70 lecții; construcții-45 lecții; topografia-25 lecții; științele aplicate- 40 lecții; arta militară-40 lecții, drept internațional-40 lecții; mecanica aplicată-30 lecții; hipologia-6 lecții; limba franceză-40 lecții; limba germană-40 lecții; scrima-40 lecții;” precum și „lucrări exterioare: topografia și geodesia-18 dile; științele aplicate-4 dile; mecanica-2 dile; construcții-4 dile; fortificația-4 dile”¹¹.

Prin Regulamentul școlii se prevedea ca personalul acesteia să fie format din: „un director, colonel; un sub-director, maior sau locotenent-colonel; patru ofițeri inferiori, căpitani ajutoari de profesori și ofițeri de serviciu; un arhivar; un sergent, 15 soldați pentru serviciul școlei și pentru ordonanțe”, iar corpul profesoral să fie constituit din „ofițeri superiori sau căpitani în activitate”, „1 pentru artilerie, 1 pentru fortificație, 1 pentru arta militară, 1 pentru topografie și geodesie, 1 pentru științele aplicate, 1 pentru mecanica aplicată, 1 pentru construcții militare, 1 pentru limba franceză, 1 pentru limba germană, 1 pentru scrimă”¹², și din profesori civili. Aceștia erau numiți în fiecare an prin Decizie Ministerială, dintre cei mai buni profesori aflați în București.

Profesorii militari primeau un adaos de soldă de 100-250 de lei pe lună, iar ajutoarii acestora de 80 de lei. Atât elevii clasei preparatoare, cât și ofițerii-elevi ai Școlii Speciale de Artilerie și Geniu erau interni. Dacă aceștia din urmă erau căsătoriți, pe

⁸ *** - Monitorul Oastei - nr. 25/6 iulie 1881, p. 545.

⁹ *** - Monitorul Oastei - nr. 25/6 iulie 1881, pp. 539-540; Monitorul Oficial al României - nr. 13/17(29) Aprilie 1881, pp. 452-454.

¹⁰ Idem, p. 540.

¹¹ Idem, pp. 546-547.

¹² Idem, p. 546.

durata studiilor primeau solda gradului lor, din care plăteau costul lunar al popotei.

Întâiul comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu a fost **colonelul Eracle Arion**, distins ofițer de artilerie, fost șef al Secției Artilerie din Marele Cartier General în timpul Războiului de Independență, fost Inspector General al Artileriei (1883-1892) și comandant al Corpului 1 Armată din București (1892-1903). În perioada 1882-1887 comandanții Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie au deținut și funcția de comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu.

Școala și-a început cursurile în toamna anului 1881 și a funcționat în București, în localul din Calea Griviței nr. 28, împreună cu Școala Militară de Infanterie și Cavalerie. În anul 1895, aceasta din urmă s-a mutat în noul local din Dealul Spirii. În perioada 1883-1892, pe lângă Școala Specială de Artilerie și Geniu a funcționat și Școala Specială de Cavalerie, care în 1892 a fost mutată la Târgoviște. În acest local, Școala de Artilerie a funcționat (cu întreruperea cauzată de Primul Război Mondial) până în anul 1921, când a fost mutată la Timișoara.

Prima promoție a Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, în anul 1883, a numărat 13 sublocotenenți de artilerie și 10 de geniu.

Instrucția s-a desfășurat atât în interiorul școlii, cât și pe terenurile necultivate de la marginea capitalei. De menționat că terenul școlii nu era suficient de mare pentru executarea instrucției la materialul de artilerie și a „*instrucției înhămate*”. Puținătatea terenurilor necultivate din apropierea școlii, făcea anevoioasă desfășurarea exercițiilor tactice și executarea tragerilor de artilerie, din care cauză acestea s-au desfășurat de regulă în zona Comana-Mihai Bravu.

Demersuri pentru eficientizarea învățământului artileristic

În anul 1884, ministrul de război, generalul Ștefan Fălcoianu, propunea regelui prin Raportul nr. 16318 din 18 septembrie, „*suprimarea bifurcației ce se făcea după un an de studiu între elevii școlii de infanterie și cavalerie, rămânând ca după terminarea studiilor complete ale acestei școli, elevii care vor fi dovedit o aplicare și aptitudine*

specială, să treacă cu gradul de sub-locotenent în școla de aplicațiune de artilerie și geniu, unde vor fi pregătiți și instruiți pentru aceste arme”.

Regele, prin Înaltul Decret nr. 2509 din

22 septembrie a soluționat favorabil această solicitare: „*Bifurcațiunea existentă în școla de infanterie și cavalerie, după primul an de studiu, pentru artilerie și geniu, se suprimă. ... Pentru formarea ofițerilor de artilerie și geniu, cursurile necesare se vor preda în școla destinată a-i pregăti și instrui pentru aceste arme*”¹³.

Prin această reglementare, clasa pregătitoare a Școlii Speciale de Artilerie și Geniu s-a desființat, urmând ca în cadrul Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie, cursurile anului II să se desfășoare diferențiat, pe trei categorii specifice armelor: artilerie și geniu, infanterie, respectiv cavalerie. Școala de Artilerie și Geniu (noua denumire, la care s-a renunțat după numai un an, când s-a revenit la vechea titulatură, Școala Specială de Artilerie și Geniu) avea ca scop, în principal, pregătirea și specializarea în arma artileriei a sublocotenenților absolvenți ai anului II arma artilerie și geniu din Școala Militară de Infanterie și Cavalerie, durata cursurilor fiind de doi ani.

În anul 1885, după mutarea Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie, devenită Școala Militară de Ofițeri, în noul local din Dealul Spirii, ministrul de război, generalul Ștefan Fălcoianu, prin Raportul nr. 11063/16 noiembrie a propus aprobarea regulamentului Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, având în vedere că „*școla fiind fostă până acum alipită la școla de infanterie și cavalerie,*

Colonelul Eracle Arion, primul comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu

¹³ *** - Monitorul Oastei - nr. 48/27 septembrie 1884, pp. 767-768.

regulamentul acesteia era aplicat și școlii speciale. Acum însă școla specială fiind cu totul separată și prin natura ei reclamând o organizare specială, era de neapărat elaborarea unui regulament apropiat acestei instituții”. Prin Înaltul Decret nr. 2730 din 23 noiembrie, regele Carol I a aprobat „Regulamentul Școlii Speciale de Artilerie și Geniu”, structurat în două părți: „Serviciul ofițerilor elevi” și „Serviciul ofițerilor și al profesorilor școlii”¹⁴.

Regulamentul prevedea, între altele că: „Studiile ce se predau în această școală sunt următoarele: calculul diferențial și integral, mecanica raționată, chimia, fizica, geometria descriptivă, artileria, fortificația, construcții, topografia, științele aplicate, arta militară, mecanica aplicată, hipologia, limba franceză, limba germană, scrima” și că „Examenele, interogațiunile, lucrările grafice, lucrările exterioare, instrucția teoretică și practică militară, călăria, scrima, conduita, ținuta și aptitudinea militară, toate acestea sunt cotate cu cifre de la 0 la 20, dese cote de merit. Aceste cifre au semnificarea următoare: 0 – zero; 1, 2, 3, 4 – forte reu; 5, 6, 7, 8 – reu; 9, 10, 11 – binișor; 12, 13, 14, 15 – bine; 16, 17, 18 – prea bine; 19 și 20 – forte bine”. De asemenea, regulamentul prevedea că „se vor da coeficienți de importanță”.

În anul 1886, ministrul de război, generalul artilerist Alexandru Angelescu, la propunerea comisiei condusă de generalul Eraclie Arion, prin Raportul nr. 13994 din 1 septembrie, solicita regelui „ca alegerea specialității pe arme să nu mai fie marcată de luarea gradului de sub-locotenent, și nici a ordinului de clasificare generală; căci se întâmplă ca un elev, deși sus la clasificarea, însă să nu aibă gustul cursurilor care cer un raționament susținut, și vice-versa; basată pe considerațiuni de asemenea natură, comisiunea a crezut că cea mai bună soluțiune ce s-ar putea da în mod provisoriu, unei chestiuni atât de capitală pentru armată, este împărțirea elevilor școlii de ofițeri, în trei secții: 1) Secția preparatorie pentru artileria și geniu; 2) Secția pentru cavaleria; 3) Secția pentru infanteria; ale căror efective vor fi proporționale cu necesitățile fie-cărei arme; Secția 1 va fi separată chiar la intrarea

elevilor în școla de ofițeri; ...”¹⁵. Pe baza acestui raport, Regele Carol I, prin Înaltul Decret nr. 2430 din 1 septembrie, a aprobat modificările propuse. Astfel, în Înaltul Decret se menționa că „Elevii școlii de ofițeri se vor împărți în trei secții, și anume: 1) Secția preparatorie pentru artileria și geniu; 2) Secția pentru cavaleria; 3) Secția pentru infanteria; Secția 1 va fi separată chiar la intrarea elevilor în școla de ofițeri; Secțiile 2 și 3 nu se vor separa de cât în al doilea an, urmând anul I, cursurile în comun”¹⁶.

Prin această măsură s-a înlăturat vechiul sistem de admitere în Școala Specială de Artilerie și Geniu, pe baza opțiunilor și a clasificării în promoție, când cei mai buni ofițeri ai Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie alegeau armele speciale - artileria și geniu, spre nemulțumirea infanteriștilor și cavaleriștilor. Conform noilor reglementări, încă de la examenul de admitere în școală, se știa cine va deveni ofițer de artilerie.

Prin noile reglementări, elevii Secției preparatorii pentru artilerie și geniu aveau în programul de studiu în anul I, următoarele materii: „arta militară și legislația-30 lecțiuni; fortificația pasageră-20 lecțiuni; artileria-20 lecțiuni; topografia-30 lecțiuni; limba franceză-30 lecțiuni; limba germană-30 lecțiuni; regulamente de artileria și

**General Alexandru Tell,
Comandantul Școlii Speciale
de Artilerie și Geniu
1888-1889**

¹⁴ *** - Monitorul Oastei - nr. 51/21 decembrie 1885, pp. 711-725.

¹⁵ *** - Monitorul Oastei - nr. 31/10 septembrie 1886, p. 474.

¹⁶ Idem, p. 473.

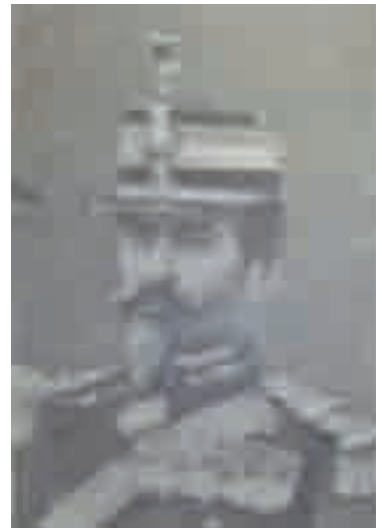
infanteria-25 lecțiuni; algebra superioară-20 lecțiuni; geometria analitică cu 2 și 3 dimensiuni-75 lecțiuni; geometria descriptivă și stereotomia-40 lecțiuni; calculul diferențial-40 lecțiuni; chimia aplicată-35 lecțiuni;” precum și lucrări grafice la: „arta militară-20 ședințe; fortificație-50 ședințe; artileria-20 ședințe; topografie-30 ședințe; geometria descriptivă-80 ședințe”. Programul de studii din anul II cuprindea: „calculul integral-50 lecțiuni; mecanica rațională-75 lecțiuni; fizica-50 lecțiuni; geodesia-40 lecțiuni; igiena militară-20 lecțiuni; conferința la calcul și mecanică-30 lecțiuni; regulamentul de artileria și infanteria-30 lecțiuni; limba franceză-40 lecțiuni; limba germană-40 lecțiuni”¹⁷.

În ceea ce îi privește pe ofițerii-elevi din Școala Specială de Artilerie și Geniu, arma artilerie, aveau în programul de studiu din anul I următoarele materii: „geografia militară-50 lecțiuni; topografia-25 lecțiuni; fortificația-60 lecțiuni; artileria-60 lecțiuni; arta militară-35 lecțiuni; construcții-40 lecțiuni; științe aplicate-30 lecțiuni; mecanica aplicată-30 lecțiuni; limba franceză-45 lecțiuni; limba germană-45 lecțiuni; regulamente militare-20 lecțiuni” precum și lucrări grafice la: „geografie-15 ședințe; topografie-10 ședințe; fortificație-50 ședințe; artileria-50 ședințe; arta militară-10 ședințe; construcții-40 ședințe; mecanica aplicată-20 ședințe”. În anul II programul de studii cuprindea: „topografia-25 lecțiuni; fortificația-55 lecțiuni; artileria-70 lecțiuni; arta militară-35 lecțiuni; construcții-35 lecțiuni; științe aplicate-30 lecțiuni; mecanica aplicată-30 lecțiuni; hipologia-20 lecțiuni; limba franceză-45 lecțiuni; limba germană-45 lecțiuni; regulamente militare-30 lecțiuni”, precum și lucrări grafice la: „topografie-10 ședințe; fortificație-50 ședințe; artileria-50 ședințe; arta militară-10 ședințe; construcții-40 ședințe; mecanica aplicată-35 ședințe”; de asemenea, în ambii ani de învățământ se executau lucrări practice la: „topografie, fortificație, artileria, arta militară, construcții, științe aplicate și mecanica aplicată”, precum și „exerciții militare de infanteria și artileria”¹⁸.

¹⁷ Idem, pp. 477-478.

¹⁸ Idem, pp. 478-479.

În anul 1889, generalul artilerist Gheorghe Manu, ministrul de război, prin Raportul nr. 7499 din 22 aprilie a solicitat regelui aprobarea pentru „a revedea regulamentul școlii de ofițeri, și a introduce ore-cari modificări neapărate în organizarea, instrucția și serviciul școlii”. Ca urmare, prin Înaltul Decret nr. 1343 din 3 mai, regele a aprobat „Regulamentul Școlii de ofițeri”¹⁹, care avea impact asupra secțiunii de artilerie și geniu ce funcționa în școală. Astfel, în anul I se parcurgeau următoarele cursuri: „Arta militară, Topografia (ridicări regulate), Fortificația pasageră, Artileria, Legislația militară, Limba germană, Limba franceză, Igiena militară, Regulamente de infanterie, Algebră superioară, Geometrie analitică cu două și trei dimensiuni, Geometria descriptivă și stereotomia, Chimia aplicată; lucrări grafice de: topografie, Geometrie descriptivă; exerciții de: Infanterie, Călărie, Scrimă, Gimnastică, Danț și Natațiunea”. În anul II erau prevăzute cursurile: „Calculul infinitesimal, Fizica, Geodezia și astronomia, Mecanica rațională, Hippologia, Conferințe de calcul și mecanică, limba franceză, limba germană, Regulamente de artilerie; exerciții practice de: Artilerie, Călărie, Scrimă, Danțul și Natațiunea.”

**General
Petre Vasiliu-Năsturel,
Comandantul Școlii Speciale
de Artilerie și Geniu
1892-1893**

¹⁹ *** - Monitorul Oastei - nr. 27/13 mai 1889, pp. 265-276.

După un deceniu de la înființare, deopotrivă artileriștii și geniștii, deși apreciau beneficiile Școlii, nu erau mulțumiți de funcționarea acesteia. În sinteză, nemulțumirile erau: „Oficerii-elevi ai acestei școale se recrutează din secția preparatoare ai școalei de oficeri. Or, la întocmirea programului acelei secții preparatoare, comandantul școalei speciale nu ia parte nici o dată, li-se dă elevilor lecțiuni de unele cursuri cari ei trebuiesc a-le face în școala specială mai dezvoltate, deci un timp pierdut pentru ei; acești elevi ar trebui preparați numai de părțile cari au necesitate de a-le înlesni înțelegerea unor cursuri speciale din școala de aplicație. Ideia tuturor conducătorilor școalei este că organizarea primitivă este pusă pe base false și că acest sistem de recrutare al candidaților este greșit. Ar fi foarte nimerit a se atașa secția preparatoare la școala specială, lăsând grija comandantului acestei școli pentru a-i pute da o impulsivă uniformă, putend observa o înlanțuire sistematică în facerea programelor analitice a cursurilor, ast-fel ca elevii să nu perda un timp prețios în repetarea aceluiași materii. ... Recrutarea pentru secția preparatoare ar trebui schimbata radical. Se va ține un concurs special la care vor fi admiși bacalaureații, absolvenți de liceu, chiar și elevii din anul I din școala de oficeri. Localul școalei va trebui să fie afară din capitală, departe de numeroasele atracțiuni cari distrează pe oficeri de la studiu, cum de exemplu la Chitila. ... Unul din inconvenientele cele mari ce se observă la actuala organizare a școalei speciale este și lipsa mare de personal și modul de recrutare al profesorilor; aceștia din urmă ar trebui să facă parte din cadrele școalei, cel puțin câte unul de fiecare curs. ... S-ar pute suprima predarea limbilor, acei ce până la intrarea în școli nu au putut profita, nu mai e timpul acum; ... Aproape toate juriile esaminatoare pentru finele anului, au opinat că pentru a se stimula zelul oficerilor-elevi ar trebui a se prevede o recompensă pentru absolvenții școalei; și care ar consta de exemplu în înaintarea de drept la gradul de locotenent a celor ce vor ave o notă superioară de 14 sau 15. ... În resumat, iată ameliorările ce tebuiesc introduse în organizația școale speciale de artilerie și geniu: 1) A se alipi

secția preparatoare la școala specială, personalul acestei școli fiind însărcinat cu educațiunea și instrucțiunea militară a elevilor. 2) Vor concura pentru a fi admiși în această școală, bacalaureații, absolvenți de liceu și din elevii care au finit anul I din școala de oficeri; concursul se va ține numai asupra matematicelor după un program special. 3) Cursurile secției preparatoare speciale vor fi de 11 luni, scădendu-e majoritatea din serbătorile de peste an. 4) Localul școalei va fi afară din capitală. 5) Toți elevii și oficerii-elevi vor fi interni. 6) A se mări personalul școale, cel actual nefiind suficient. 7) Cel puțin câte un profesor de curs a face parte din cadrele școalei. 8) Comandantul școalei va ave gradul de colonel, având doi maiori ca ajutoari, unul din geniu și altul din artilerie, ca directori de studiu pentru specialitățile lor. 9) Vechimea pentru avansare se va considera după ordinea de eșire din școala specială. 10) A se suprima cursurile de limbi. 11) A se retribui mai bine cursurile militare. O altă soluțiune mai buna ca precedenta și care credem ca ar da rezultatele cele mai satisfacetoare și pe care noi o preferim, ar fi a face școala tot de trei ani însă elevii nu vor fi avansați decât după terminarea complectă a școalei, până atunci ei vor fi interni ca și în școala de oficeri. Imediat, sau chiar după un an de la finirea școalei, ei vor ave drept a fi avansați locotenenți. ... Școala de oficeri va da sublocotenenți numai pentru infanterie și cavalerie, prin urmare se mai pute simplifica oare-cum programul acelei școli și apoi infanteria și cavaleria nu va mai fi nedreptățită ca până acum prin luarea celor mai bune elemente cari până aici se versau în armele speciale”²⁰.

Modificările de substanță din anul 1892 din activitatea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, au influențat substanțial viitorul acesteia. Modificările s-au produs ca urmare a Raportului nr. 5680 din 16 noiembrie, al generalului artilerist Iacob Lahovary, ministrul de război, care a propus „proiectul de reorganizare al școlei speciale de artilerie și geniu, care se întinde asupra cursurilor ce se vor preda, precum și asupra modului de

²⁰ *** - Școala de aplicație – în Buletinul cercului publicațiunilor militare, anul I, nr. 16/30 iunie 1891, pp. 1-2.

recrutare și pregătire al elevilor. Această reorganizare se impune neapărat prin aceea că nu vom mai fi nevoiți a cere de la școlile din străinătate instrucția trebuincioasă ofițerilor noștri, care se poate dobândi la noi în țară, unde astăzi avem ofițeri în deajuns cu cunoștințe și instrucțiunea necesară pentru a putea fi profesori”. Prin Decretul nr. 3640 din 16 noiembrie s-a aprobat „Regulamentul Școlii Speciale de Artilerie și Geniu”²¹, prin care s-a definit scopul școlii, s-au reglementat admiterea și desfășurarea procesului de învățământ și s-a stabilit încadrarea cu personal a școlii, precum și îndatoririle acestuia.

Capitolul I a reglementat foarte clar scopul și organizarea școlii, astfel: „Școla specială de artilerie și geniu, stabilită în București, este destinată a forma ofițeri de artilerie și geniu. Școla se împarte în două divisiuni: una preparatoare și alta de aplicațiune. Durata studiilor în fie-care divisiune este de doi ani. Divisiunea preparatoare are de scop a completa cunoștințele matematice și militare indispensabile elevilor destinați a deveni ofițeri-elevi de artilerie și geniu. ... Divisiunea de aplicațiune va completa cunoștințele ofițerilor-elevi în specialitatea de ofițeri de artilerie sau geniu”.

În capitolul II s-a prevăzut modalitatea de admitere în școală, astfel: „Nimeni nu se admite în divisiunea preparatoare a școlii de cât în urma unui concurs ... Sunt admiși a concura: a) elevii cari au terminat cursurile școlilor de fii de militari; b) tinerii bacalaureanți, precum și absolvenții a cel puțin 6 clase liceale, având vârsta de la 17 la 21 ani, la data concursului de admitere în școală.” Concurenții care nu proveneau din școlile de fii de militari trebuia să prezinte, printre altele, „un certificat al primăriei comunei unde locuiesc, prin care să se constate că este născut din părinți români sau naturalizați, arătând și profesiunea lor; un certificat al aceleași autorități prin care să se constate că concurentul are o bună conduită”. Elevii admiși în „divisiunea preparatoare contractează printr-aceasta un angajament

²¹ *** - Monitorul Oastei - nr. 62/29 noiembrie 1892, pp. 1201-1209.

voluntar de a servi în armată ca ofițer în activitate până la vârsta de 30 ani”.

În capitolele III-V au fost reglementate problemele specifice procesului de învățământ: cursurile care se predau,

Colonel Mareș George,
Comandantul Școlii Speciale
de Artilerie și Geniu
1893-1895

examele, sistemul de notare și clasamentele. Cursurile erau în continuare cele stabilite în anul 1886, la care se adaugă „călăria, danțul”, iar cursurile de matematici din diviziunea pregătitoare se desfășurau „la facultatea de științe București și la școla națională de poduri și șosele. Ele se vor completa de profesorii și repetitorii școlii”. „Interogațiunile sunt parțiale. Examele sunt anuale”. Sistemul de note era stabilit „de la 1 la 20, acelea până la 9 inclusiv fiind considerate ca rele”, iar cursurile erau ierarhizate prin coeficienți: „2 pentru limbi și scrimă; 3 pentru cursurile orale, lucrări grafice, aplicațiuni pe teren, instrucția militară, călăria și conduita; 4 pentru aptitudinea militară”. La sfârșitul fiecărui an de studiu se întocmea clasamentul elevilor și al ofițerilor-elevi (la aceștia pe arme) pe baza notelor obținute, media de promovare dintr-un an în altul fiind de 12, fără a avea nicio notă mai mică de 10 la vreun curs sau la conduită.

În capitolele VI-IX erau reglementate sistemul de recompense și pedepse disciplinare, datoriile religioase și măsurile de igienă.

Capitolul X stabilea personalul școlii, astfel: „un ofițer superior de artilerie sau

geniu, comandant; un oficer superior de artilerie sau geniu, ajutorul comandantului și director de studii; un căpitan inspector de studii; ... patru căpitani instructori, doi din artilerie și doi din geniu; un căpitan comandant al elevilor; un locotenent ajutor și bibliotecar al școlii; doi căpitani sau locotenenți, repetitori-conferențieri la diviziunea preparatoare; un medic; un veterinar; profesorii necesari civili și militari în raport cu cursurile; ...”, precum și 2 guarzi, contabili civili în „bani și materiale”, și personal militar de serviciu.

În capitolele XI-XIII erau stipulate îndatoririle personalului de comandament, de serviciu, precum și cele ale cadrelor didactice.

Noua organizare a satisfăcut vechiul deziderat al artileriștilor, de a avea de la început competența pregătirii tinerilor destinați a deveni ofițeri de artilerie, putându-se astfel realiza continuitate în pregătirea lor atât înainte de a deveni ofițeri, cât și după obținerea calității de ofițer. Cu modificările care s-au făcut trei ani mai târziu, Școala a funcționat până la sfârșitul Primului Război Mondial. Promoțiile de ofițeri de artilerie s-au numărat începând cu cea a tinerilor care au intrat în anul I al Diviziunii preparatoare, în toamna anului 1892.

În primul deceniu de funcționare a școlii, structura învățământului a variat în limite largi²²: astfel, ponderea materiilor de cultură generală s-a înscris între 57% și 44%, iar a celor de pregătire militară între 43% și 56%; și repartitia timpului pe forme de pregătire a cunoscut variații semnificative, ponderea cursurilor (pregătirea teoretică) s-a înscris între 72% și 90%, în timp ce instrucția a avut ponderi cuprinse între 10% și 28%. Privind repartitia timpului pe categorii de cursuri, ponderea principală au avut-o cursurile tehnico-științifice și de specialitate față de cele de cultură militară generală; astfel, ponderea cursurilor tehnico-științifice a fost de 42-43%, cele de specialitate de 31-26%, cele de cultură militară generală de 6-13%, iar limbile străine de 21-18%.

Pregătirea teoretică a elevilor desfășurată sub formă de prelegeri, conferințe

și lecții era completată cu lucrări de laborator, exerciții practice, lucrări grafice și vizite la diferite întreprinderi. Numărul relativ mic de cursuri permitea o temeinică aprofundare a conținutului acestora, ceea ce corespundea pe deplin nevoilor de pregătire ale vremii. Acest lucru era posibil și datorită temeinicei pregătiri a cadrelor didactice: din cei 10 profesori angajați pentru a susține cursuri la clasa pregătitoare, 4 dețineau titlul de doctori în științe, iar ceilalți 6 erau licențiați, profesori renumiți. Calitatea înaltă a învățământului este reflectată și de faptul că orele de matematici se desfășurau la Facultatea de științe și la Școala națională de poduri și șosele, ambele din București.

Pregătirea practică s-a desfășurat prin instrucție și aplicații în teren și prin stagiul la unități. Activitățile practice din teren erau numite „lucrări exterioare”. În primul an de funcționare a școlii au fost planificate 44 de zile pentru „lucrări exterioare”. Cealaltă activitate practică, stagiul la unități a avut o durată variabilă de 2-4 luni.

Concluzia principală care se desprinde este că învățământul avea un pronunțat caracter tehnic și de specialitate, matematicile ocupând un rol primordial. Acest caracter a fost imprimat învățământului de artilerie într-o anumită măsură de lipsa inginerilor militari, care s-a dorit a fi suplinită printr-o pregătire tehnică temeinică a ofițerilor de artilerie.

În perioada 1881-1884 nu au fost afectate ore, prin program, activităților educative. **Educația** elevilor și a ofițerilor-elevi a fost responsabilitatea exclusivă a conducerii școlii și a comandanților de subunități.

Personalul școlii implicat în procesul de învățământ s-a preocupat în permanență de stimularea elevilor la învățătură și disciplină. Principalele metode folosite în acest sens au fost acordarea de permisi, de vacanțe, care reprezentau la acea vreme o recompensă și nu un drept, și avansarea în grad. Pentru ofițerii-elevi, recompensarea rezultatelor bune la învățătură s-a realizat, în principal, prin: clasificarea obținută la absolvirea școlii, care determina evoluția ulterioară în carieră și înscrierea în cartea de aur a școlii, a celor ce alegeau cu o medie de cel puțin 16.

²² Petrovici, C., col. (r), - Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, București, 1976, pp. 26-30.

De la înființare și până în anul 1885, atât elevii școlii, cât și ofițerii-elevi au fost încazarmați. După acest an, cei ce aveau familiile și implicit locuințe în București au primit aprobări să locuiască în oraș. Aceștia aveau însă obligația să fie prezenți în școală între orele 7.30 și 18, și să participe la toate activitățile de învățământ, cu excepția „meditației” (studiul) care se desfășura la domiciliu. Programul zilnic al elevilor cuprindea: 7 ore și 30 de minute-cursuri și instrucție, 3 ore și 30 de minute - „meditație”, 2 ore și 30 de minute-timp liber, 7 ore și 30 de minute-odihnă și 3 ore activități gospodărești.

În anul 1894, în cazarma școlii s-a construit un pavilion central destinat funcționării unor săli de clasă, bibliotecii, băii, precum și un maneaj și grajdurile aferente acestuia. În ceea ce privește **baza materială**, la început a fost folosită cea a Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie, apoi școala și-a creat propria bază materială. Menționăm că între altele, școala dispunea de o litografie, necesară tipăririi cursurilor, manualelor și regulamentelor, precum și de un laborator de fizică și chimie, mutat în anul 1893 de la școala de ofițeri din Dealul Spirii. La litografia mai sus-menționată au fost litografiate, în primul deceniu de existență al școlii, 30 de cursuri, între care amintim „Cursul de artilerie” al locotenent-colonelului Grămăticescu, „Rezistența gurilor de foc” și „Stabilirea și întrebuințarea tablelor de tragere”, ambele ale maiorului Năsturel, „Balistica exterioară” și „Efectele tragerilor asupra afetelor”, cursuri ale căpitanului Constantinescu, precum și „Arta militară” a colonelului Poenaru.

Anul 1895 – începutul unui drum nou

Un moment de cotitură în organizarea și funcționarea Școlii de Artilerie l-a reprezentat anul 1895. Atunci s-a realizat o reorganizare structurală a Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, aceasta devenind total distinctă de Școala Militară de Ofițeri.

Prin Raportul nr. 482 din 2 noiembrie 1895²³, ministrul de război, generalul Constantin Budișteanu, a prezentat regelui Carol I expunerea de motive și proiectul

²³ Monitorul Oastei, nr. 48/7 noiembrie 1895, Partea regulamentară nr. 26 – p. 377.

noului regulament al Școlilor de Artilerie și Geniu. Conținutul expunerii era următorul:

„Sire,

Organizarea școlilor existente pentru artilerie și geniu având trebuință de modificări în sensul:

1) *De a se scote oficeri din școla pregătitoare, nu numai cu cunoștințe matematice, ci și cu cunoștințele militare necesare;*

2) *De a se trâmite acești oficeri un an la trupă înainte de a se trece în școla specială superioară;*

3) *De a se produce în această școlă în prima linie oficeri de câmp și apoi un număr ore-care de oficeri tehnici pentru serviciile speciale ale armelor;*

4) *De a se da și unora și altora un solid învețământ practic și aplicativ, deosebit de cel teoretic.*

Am onore a supune Majestății Vostre alăturatul proiect de regulament, prin care se realizează aceste cerințe.

Dacă Majestatea Voastră aprobă această propunere, O rog prea plecat să bine-voiască a semna alăturatul proiect de decret.

Sunt, cu cel mai profund respect,

Sire,

Al Majestății Vostre prea plecat și supus servitor,

Ministru de resboiu,

General de divizie, C. BUDIȘTEANU

Secretar general,

Colonel, Crăiniceanu”.

În consecință, prin Înaltul Decret nr. 4249 din 2 noiembrie 1895²⁴, dat la castelul Peleş, regele a aprobat „Regulamentul provisoriu al Școlilor de Artilerie și Geniu. Acesta menționa că „Școalele militare de artilerie și geniu, stabilite în Bucuresci, se compun din: a) Școla militară de artilerie și geniu; b) Școla de aplicație de artilerie și geniu; c) Școla superioară de artilerie și geniu; d) Școla militară de guardi de artilerie și geniu”.

Regulamentul era structurat pe trei părți, astfel: partea I care reglementa „organizarea școlilor”, partea a II-a referitoare la „mersul învețământului, disciplina și serviciul în școlă”, respectiv partea a III-a care reglementa activitatea „personalului școlilor”.

²⁴ Idem, pp. 351-377.

a) Școala Militară de Artilerie și Geniu

Referitor la aceasta, capitolul I reglementa scopul și durata școlii, astfel; „Școala militară de artilerie și geniu este destinată a produce ofițeri de artilerie și geniu. Durata studiilor în această școală este de doi ani (art.1). Dupe terminarea cu succes a celor doi ani de studiu ai școlei militare de artilerie și geniu, elevii vor fi înaintați la gradul de sublocotenent în arma artileriei sau a geniului și trămiși a face un an de stagiu efectiv la trupă în regimentele în cari compează, înainte de a începe cursurile școlei de aplicație de artilerie și geniu (art.2)”.

În capitolul II era reglementat modul de admitere în școală: „Admiterea în Școala Militară de Artilerie și Geniu se face prin concurs trecut înaintea unui juriu, compus din: comandantul școlei, ca președinte; directorul de studiu și trei profesori ai școlei, ca membri (art.4). Sunt admiși a concura: a) Elevii cari au terminat cu succes școlile de fii de militari și cari au avut la matematici, în cursul celor patru ani de studiu, o medie generală de cel puțin 13; b) Subofițerii din orice armă, cu o purtare bună, cari au cel puțin doi ani de serviciu la trupă în gradul de subofițer la 1 Septembrie al anului; c) Bacalaureanții, chiar dacă ar fi grad inferior în armată, și absolvenții a 7 sau 6 clase în liceele Statului, avend versta de 18 la 21 de ani împliniți la 1 Septembrie al anului; d) Absolvenții cu diplomă ai secțiunei conductorilor de la școla națională de poduri și șosele, avend aceeași versta ca și cei de la lit. c. (art. 5)”. Articolul 6 stabilea actele necesare constituirii dosarului special de candidat, pentru fiecare categorie de candidați: actul de naștere, actele de studii, documente probatoare privind conduita candidatului, cererea de înscriere și „un certificat al primăriei unde locuesce candidatul, prin care să se constate că este născut din părinți români sau naturalisați români, și profesiunea lor”. Articolul 9 prevedea că „înaintea începerii concursului, toți concurenții vor fi constatați de un medic de divisie sau de corp de armată, numit de minister, care va respinge pe toți concurenții a căror constituție fisică i-ar face improprii serviciului militar ... și nu vor fi admiși de cât aceia cari vor avea minim de înălțime 1,540 m.

Hotărârile medicului sunt fără apel”, iar articolul 10 că „toți concurenții vor fi examinați asupra următoarelor materii: aritmetica, algebra, geometria, trigonometria, cosmografia, geometria descriptivă, fizica și chimia. În ceea ce privește ierarhizarea candidaților, se menționa că aceștia „vor fi clasați prin rendul lor de merit, ministerul de resboiu numesce ca elevi ai școlei militare de artilerie și geniu până la completul efectivului bugetar, pe aceia care îndeplinesc condițiunile de admitere, luați dupe clasament și cari vor fi avut cel puțin media 10 și la nici o materie o notă mai mică ca 8”.

În capitolul III se stabilea că „Anul școlar începe la 1 Septembrie. Învețământul în această școală cuprinde: matematicile strict necesare, plus cunoscințele militare cuvenite ofițerului”. Astfel, în anul I de studiu se parcurgeau 880 de prelegeri și aplicațiuni: „aplicațiuni asupra matematicelor elementare-90, algebră complimentară-70, noțiuni de calcul diferențial-30, geometrie analitică-80, geometrie descriptivă-60, artă militară-30, artilerie-60, limba francesă-75, limba germană-75, higiena militară-10, desennul-20, regulamente și instrucția militară-100, călăria-90, scrima-90”, iar în anul II erau prevăzute 870 de prelegeri și aplicațiuni: „noțiuni de calcul integral-40,

**General Eremia Grigorescu,
Comandantul Școlii Speciale de
Artilerie și Geniu
1907-1910**

geometrie descriptivă-55, mecanica rațională-70, fizica-35, chimia-50, fortificația-42, topografia-65, geografia militară-18, legislația și administrația-5, limba francesă-75, limba germană-75, hipologia-20, desennul-40,

regulamente și instrucția militară-100, călăria-90, scrima-90”.

b) Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu

Capitolul IV al regulamentului preciza scopul și durata acesteia: „Școala de aplicație de artilerie și geniu, are de scop de a completa instrucțiunea teoretică și practică a ofițerilor de artilerie și geniu, de câmp. Efectivul ofițerilor elevi se fixează prin budget (art. 22). Durata studiilor în această școală, este de doi ani (art.23)”. De asemenea, stabilea că după absolvirea școlii ofițerii erau trecuți, „potrivit clasificăției și vacanțelor, în diferitele regimente de artilerie și geniu ..., și nu putea fi chemați la alte servicii de cât dupe doi ani de stagiu efectiv la trupă”. Referitor la condițiile de acceptare la această instituție, destinată perfecționării pregătirii de specialitate, la articolul 25 se menționa că „În școala de aplicație de artilerie și geniu se admit numai ofițerii acestor arme, cari au terminat cu succes cursurile școlii militare de artilerie și geniu și cari au un an de stagiu efectiv la trupă”.

În capitolul VI era reglementat modul de desfășurare a învățământului care cuprindea „cunoscințele militare și aplicațiunile cuvenite ofițerilor de artilerie și geniu de câmp (art. 27)”. Astfel, în anul I de studiu ofițerii de artilerie aveau 455 de prelegeri, desfășurate în 132 de zile, în primele 6 luni ale anului școlar și 88 de zile de ședințe practice și aplicații, desfășurate în lunile aprilie-mai. În anul II de studiu, ofițerii de artilerie aveau 228 de luni prelegeri, desfășurate în 75 de zile, în lunile noiembrie, decembrie, ianuarie și 145 de zile pentru aplicații și lucrări practice, desfășurate în lunile septembrie-octombrie, februarie-mai. Materiile parcurse în școala de aplicație erau: artileria, arta militară, comunicațiunile, construcțiunile, fortificațiunea, geografia, legislația și administrația, mecanica aplicată, științe aplicate, topografia, călăria, scrima, regulamente militare.

c) Școala Superioară de Artilerie și Geniu

Această școală, potrivit articolului 29, avea scopul „de a forma ofițeri tehnici ai acestor arme”, durata studiilor fiind de un an, urmate de stagii în ateliere și fabrici din străinătate pe timp de 6 luni la un an. În școală urmau a fi admiși numai ofițeri care

doreau acest lucru și îndeplineau următoarele condiții: „a) să aibă la cursurile de matematici, la terminarea școlii militare de artilerie și geniu, o medie generală de cel puțin 15, și la nici o materie o notă mai mică ca 12; b) să aibă, la terminarea școlii de aplicație de artilerie și geniu, o medie generală de 15, și la nici o materie o notă mai mică ca 12; c) să fie recomandat, în special, pentru acesta de comandantul școlii, care va lua, în această privință avizul consiliului de profesori și aprobarea juriului examinator (examenul de absolvire a școlii - n.a.)”. Din păcate, această școală judicios proiectată nu a funcționat niciodată.

d) Școala Militară de Guarzi de Artilerie și Geniu

Înființată în anul 1892, această școală, conform prevederilor articolului 35 era „destinată a forma ofițeri guardi necesari armelor artileriei și geniului”, pe durata a doi ani de studii. Inițial a funcționat în cadrul Școlii Militare de Ofițeri, iar începând cu anul 1894 a fost pusă sub conducerea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu. Din păcate, după reorganizarea din 1895, școala a mai dat trei promoții de guarzi, după care s-a desființat.

Aprecierea pregătirii elevilor se realiza prin interogațiuni și examene. Regulamentul stipula că interogațiunile „se vor face pe părți pentru fiecare curs ... la sfârșitul fiecărei părți a cursului, în zilele fixate prin programele întrebuișărei timpului (art. 57)” precum „și pe timpul conferințelor zilnice asupra celor trei lecțiuni precedente (art. 58)”. „Examenul pe cursuri se face îndată ce un curs s-a terminat. În acest scop se hotărăsc în programul întrebuișărei timpului, numărul zilelor de preparație trebuincioase, potrivit numărului de lecțiuni ce are cursul, precum și ziua în care examenul începe (art. 61)”, când elevii erau obligați să prezinte „profesorului toate lucrările grafice, memoriile și orice altă lucrare de aplicațiune relativă la acest curs (art. 63)”. Examenul general de absolvire a școlii avea loc „în luna Iunie a anului al II-lea de studiu” și consta în verificarea cunoștințelor „tuturor cursurilor de matematici și militare predate în școală (art. 64)”. Sistemul de notare se baza pe note de la 0-20 și un sistem de coeficienți de ierarhizare a cursurilor de la 2-10 în Școala Militară de Artilerie și Geniu, și de la 2-15 în Școala de Aplicație. Astfel, în Școala Militară

de Artilerie și Geniu coeficientul cel mai mare, 10, îl aveau cursurile: matematicile, fiecare în parte; artileria; arta militară; mecanica; fortificația; nota de aptitudine dată de comandantul școlei, iar cel mai mic, 2, îl aveau: „limbele; igiena; hipologia; scrima și gimnastica”. În școala de aplicație, coeficientul cel mai mare, 15, revenea artileriei, iar cel mai mic era pentru scrimă și gimnastică.

Pentru „ca un elev să fie promovat dintr-un an de studiu în altu”, acesta trebuia să aibă „o medie anuală de promovare de cel puțin 12 la cursurile principale și la regulamente și instrucția militară; iar de 10 la limbi, igienă, hipologie, desen, călărie, conduită, scrimă și gimnastică (art. 79). Potrivit articolului următor „aceleași medii se cer și pentru absolvirea școlei”.

1910 – anul unor noi reforme ale învățământului militar

În anul 1910, ministrul de război, Generalul de divizie Grigore Crăiniceanu, cu Raportul nr. 6316 din 15 ianuarie, a propus regelui aprobarea unui regulament unic pentru toate școlile militare. Propunerea a fost acceptată, astfel că, prin Înaltul Decret nr. 284 din 26 ianuarie, regele a aprobat regulamentul școlilor militare²⁵.

În partea I se stabilea scopul școlilor militare, acela „de a da tinerilor doritori, educațiunea și instrucțiunea militară de bază,

**General Nicolae Popovici,
Comandantul Școlii Speciale
de Artilerie și Geniu 1901-1904**

necesară ofițerului”. De asemenea, în acest capitol se clasificau școlile militare în: „a) Școale pregătitoare, în cari se învață mai întâi cunoștințele și serviciul militar la trupă, în gradele inferioare, și apoi cunoștințele generale necesare gradului de sublocotenent; b) Școalele speciale, în cari se învață cunoștințele speciale necesare ofițerilor în fiecare armă. Pregătirea viitorilor ofițeri trebuie să fie morală, fizică și militară”.

Partea a II-a, destinată „școlilor pregătitoare” a adus unele modificări și noutăți față de precedentul regulament. Astfel, după examenul de admitere elevii erau admiși provizoriu, urmând ca admiterea definitivă să se facă după parcurgerea serviciului soldatului și a caporalului, desfășurat la trupă. De asemenea, taxa de instalare în școală creștea de la 100 lei la 200 lei și, în plus, s-a introdus taxa de cărți, în valoare de 300 lei. În ceea ce privește procesul de învățământ se prevedea că „Durata învățământului în Școalele pregătitoare va fi de doi ani, din care o parte la corpuri, pentru cunoașterea trupe și învățarea serviciului militar la trupă. Învățământul se va urma astfel: Anul I. Dela 1 Octombrie, elevii vor fi trimiși respectiv la corpurile din București sau Târgoviște ... Ei vor învăța timp de 3 sau 4 luni instrucțiunea soldatului și a caporalului, sub privigherea comandanților de corpuri și a școlii respective. După acest termen, comandanții de corpuri, ascultând corpul ofițeresc, se va pronunța pentru fiecare elev, dacă în timpul serviciului a arătat că posedă educațiunea, caracterul și aptitudinile militare cerute ofițerului. În caz afirmativ, elevii vor fi admiși definitiv în școală și pe ziua de 1 Februarie vor fi înaintați caporali ... Cei admiși vor continua instrucțiunea teoretică și practică în școală până la 1 Iulie, când cei promovați în anul al doilea vor fi înaintați subofițeri. În luna Iulie elevii vor fi în concediu. Anul II. Dela 1 August elevii vor reîncepe instrucțiunea la trupă, în timp de 2 sau 3 luni, îndeplinind funcțiunea de subofițeri. În restul anului vor continua instrucțiunea teoretică și practică în școală. Examenul de absolvire va avea loc în ultimile zile ale lunii Iunie”.

Pentru artilerie, au fost stabilite următoarele materii care să se predea în școala pregătitoare: „educațiunea militară (morală și profesională); tactica;

²⁵ Monitorul Oastei, nr. 7/16 februarie 1910, Partea regulamentară nr. 7 – pp. 35-62.

regulamentele și manualele armei; artilerie și arme portative; fortificațiune; topografie; limba română (gramatică, stil și compunere); limbile: franceză, germană și slave; desen de toate genurile și scriitura; călărie și agerimi diverse; exerciții militare și trageri în țintă; noțiuni de matematici superioare; noțiuni de mecanică rațională”.

Partea a III-a – școalele speciale, aducea și ea unele modificări și noutăți față de vechiul regulament. Între acestea le amintim, în special, pe următoarele: „În Școalele speciale sunt admiși prin concurs ofițerii armei respective, cari au doi ani de serviciu efectiv la trupă și sunt propuși de către comandanții ierarhici, în urma unui bun serviciu la corp. ... Învățământul în școalele speciale va dura un an întreg. El se va urma astfel: 9 luni (1 Octomvrie la 1 Iulie): învățământul aplicativ în școală; 3 luni (1 Iulie la 1 Octomvrie). Concediu, aplicațiuni practice pe teren, trageri sau școală de echitație, examen de absolvire”. În ceea ce privește materiile care se predau în Școala specială, pentru arma artilerie, acestea erau: „tactică și regulamente; istoria militară (cu istoria armei); geografia militară a țării; fortificațiune; curs de trageri și trageri la țintă; ridicări topografice; mecanica aplicată; științe aplicate la armată; artilerie; ipologie; călărie; exerciții militare”.

În Partea a IV-a erau prevăzute dispozițiunile comune în baza cărora urma să se desfășoare procesul de învățământ. Astfel, săptămânal erau prevăzute a se desfășura 33 de ședințe, „durata unei ședinșe va fi de 1 oră și 13 minute, iar între ședințe se va lăsa un repauz de 10 minute. ... Elevii și ofițerii-elevi se notează la toate materiile ce se predau în școală pe părți de materii și materii. Ei se mai notează la: Purtare; Rânduială și curățenie; Aptitudini militare pe teren. ... Se dau 5 categorii de note, și anume: Foarte bine (10); prea bine (8-9); Bine (6-7); Binișor (4-5); Rău (1-3). ... Nu se întrebuițează coeficienți la întocmirea mediilor. ... Pentru ca un elev sau ofițer-elev să poată fi promovât,sau pentru a avea dreptul de a se prezinta la examenul de absolvire, trebuie să aibă media generală de promovare și pe cea de urmare a școalei, de cel puțin 6, iar ca medii anuale: 6 sau 7 la aptitudini militare pe teren, și 5 la celelalte materii”.

Partea a V-a reglementa serviciul în școlile militare, anume disciplina și igiena.

Partea a VI-a – administrațiunea și personalul școalelor - prevedea că: „Personalul școalelor se compune din: un locotenent-colonel din arma corespunzătoare școalei, comandant și profesor; un maior din arma corespunzătoare școalei, ajutor, director de studii și profesor; doi administratori sau guarzi de artilerie sau geniu cls. I, contabili în bani și materii și profesori de legislație și administrație; un medic maior sau căpitan, medicul școalei și profesor de igienă; un căpitan veterinar, veterinarul școalei și profesor de ipologie; ... un căpitan comandant al unității elevilor și profesor de regulamente; patru locotenenți ca ofițeri subalteri ai unității; ...câte un profesor de călărie, scrimă și gimnastică; câte unul sau mai mulți profesori pentru aceeaș materie (Un profesor poate preda la nevoie și două materii. Dintre aceștia se va numi câte un inspector de studii la fiecare promoțiune); un locotenent din arma respectivă, comandantul trupei și ofițer cu cazarmarea”.

Nicolae Filipescu,
ministru de război

Cu Raportul nr. 8693 din 16 noiembrie 1911, ministrul de război, Nicolae Filipescu, constatând mai multe neajunsuri în pregătirea elevilor școalelor pregătitoare, cauzate de regulamentul aprobat prin Înaltul Decret nr. 284 din 1910, a propus un Regulament provizoriu care urma să devină definitiv „numai dacă aplicarea lui va da rezultate bune.” Prin Înaltul Decret nr. 4158 din 31 decembrie 1911 s-a aprobat Regulamentul

provizoriu al școalelor militare. Față de vechiul regulament principalele modificări erau: „*Concursul de admitere va începe în ziua de 16 august, la ora 8 dimineața (art. 12)*”, astfel încât să nu fie perturbate manevrele și concentrările din luna septembrie, iar anul de învățământ să poată începe la 1 octombrie; „*Pe lângă școalele pregătitoare ale celor trei arme, se alipește câte o școală pregătitoare pentru tinerii cu termen redus, cari sunt ținuti a deveni ofițeri de rezervă (art. 30)*”; „*În școalele speciale sunt admiși, în mod obligatoriu, ofițerii armii respective cari au doi ani de serviciu efectiv la trupă (pe promoții) (art. 32)*”; „*Învățământul la școalele speciale va dura un an pentru toate armele (art. 36)*”²⁶.

În deceniile 2-3 de funcționare, Școala de Artilerie și-a desfășurat activitatea practic, ca două școli, cu profiluri distincte și sarcini bine precizate²⁷: școala militară (pregătitoare), care avea sarcina de a „*produce ofițeri de artilerie*”, care avea durata studiilor de 2 ani și școala de aplicație (specială), care avea sarcina de a „*completa instrucția teoretică și practică*” a ofițerilor de artilerie, și care avea durata studiilor de 2 ani (după 1910 – 1 an). Între cele două școli era prevăzut stagiul la unități, cu durata de un an, care după anul 1910 a fost de doi ani.

Structura învățământului a asigurat dozarea conținutului programelor, astfel încât să corespundă scopurilor pentru care au fost create cele două „școale”; în școala militară ponderea cea mai mare era deținută de pregătirea de cultură generală (cursurile tehnico-matematice și limbi străine), pe când, în școala de aplicație ponderea o avea pregătirea militară (cursurile militare generale și artileristice). Pe ansamblul studiilor din cele „două școli” de artilerie structura învățământului era echilibrată: 68% - pregătire militară și 32% - cultură generală, 73% - pregătire teoretică și 23% instrucție, materiile tehnice și de pregătire artileristică, având o pondere de 70% (33% - matematici și științe aplicate și 37% - cursuri artileristice).

În cadrul procesului de învățământ o pondere substanțială au deținut-o cursurile de matematici. Astfel, în publicațiile vremii se

menționa: „*În școlă se predau cursuri pur militare și cursuri de Matematici superioare și dacă privește cineva programele școalelor, se convinge că nu oricine le poate urma, ci numai acei ce sunt foarte bine preparați. ... numai prin o cunoștință aprofundată a Matematicilor elementare și având încă și începuturile Matematicilor superioare se poate urma cu succes lecțiunile de Matematici ce se predau în școlă. ... Oficerul de Artilerie sau Geniu are nevoie de cunoștințe de Matematici destul de întinse spre a putea urma cu pricepere aplicațiunile lor la științele militare. E imposibil a pricepe bine un curs de balistică exterioră sau interioră, un curs de calculul probabilităților cu aplicațiunile lor la trageri, etc., dacă nu se are cunoștințe de Matematici suficiente*”²⁸.

Între cei preocupați de îmbunătățirea învățământului de artilerie s-a numărat și căpitanul Paul Angelescu, viitor general și ministru al apărării naționale, care a emis unele propuneri interesante privind desfășurarea procesului de învățământ în Școala de Artilerie²⁹. Astfel, el susține ca „*Școala de ofițeri să fie singura din care să iasă ofițerii tuturor armelor, cu durata cursurilor de la 1 Octombrie – 1 August (11 luni) ... În școală să intre toți aspiranții (absolvenții cu succes ai Școlii fiilor de militari, toți cei care se bucură de avantajul serviciului redus de un an și sergenții de la trupă cu purtare exemplară, care susțin un examen de cultură generală – n.a.) care făcând stagiul de un an la trupă, vor fi recomandați ca apți de șefii de corpuri și vor proba înaintea comisiunii de admitere în școală că cunosc în perfecțiune îndatoririle ce se cer sergentului. ... Școala de aplicațiune să fie frecventată de sublocotenenții cu doi ani stagiul la trupă*”.

De asemenea, maiorul I.V. Năsturel³⁰ a analizat și a făcut unele propuneri pertinente privind pregătirea și perfecționarea ofițerilor de artilerie, concepția sa fiind rezumată în schema următoare:

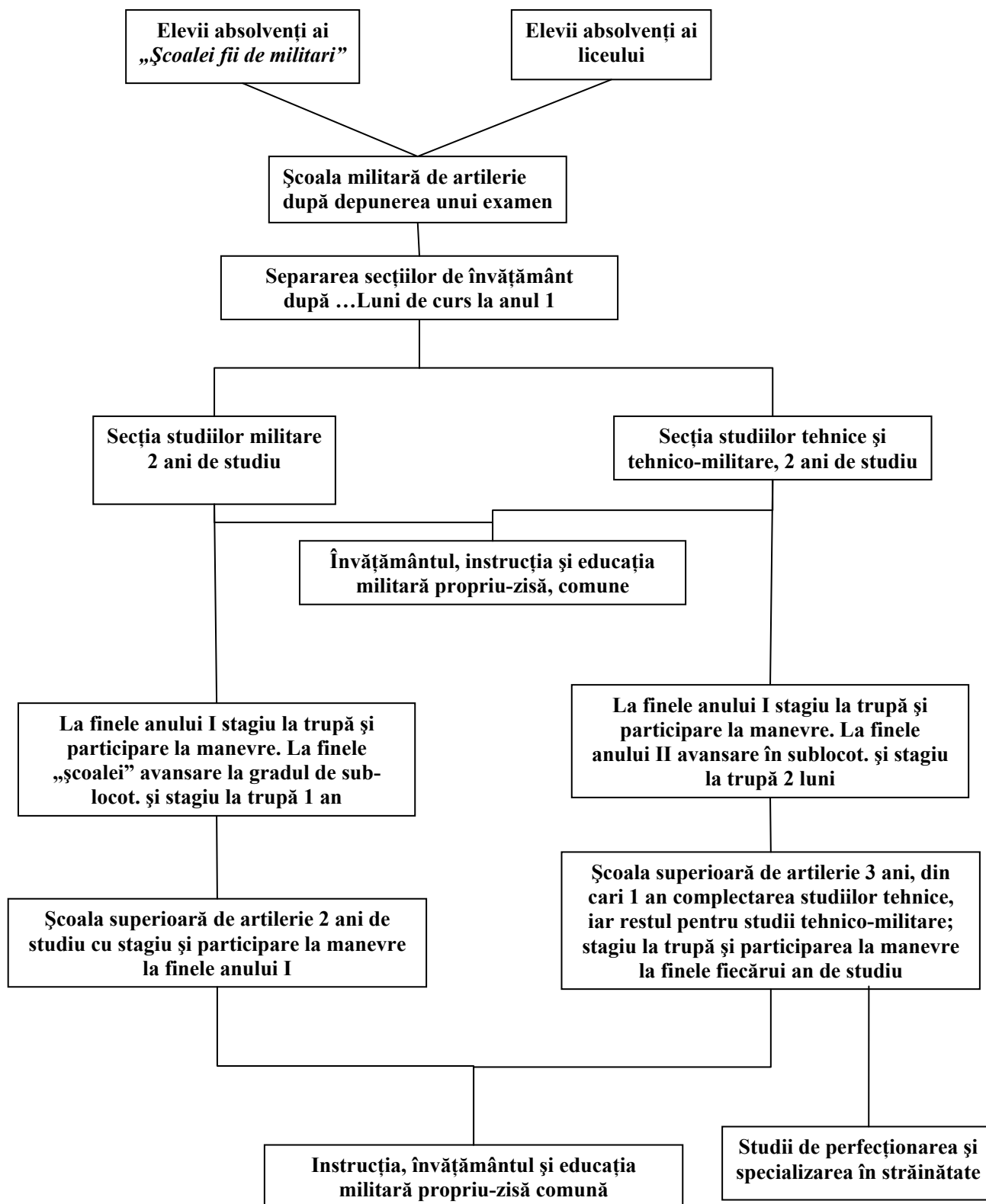
²⁸ Căpitan Cezar Cătănescu – Câteva cuvinte asupra necesității unei selecțiuni riguroase pentru intrarea în Școlile de artilerie și geniu și educațiunea și instrucțiunea militară în aceste școale – în Revista Artileriei, nr. 7/iulie 1903, pp. 610-612.

²⁹ Căpitan Paul Angelescu – Studiu critic al învățământului în armata noastră – în România Militară, an X, februarie, martie, aprilie 1907, pp. 394-402.

³⁰ Maior I.V. Năsturel – Încercări asupra învățământului în Școalele noastre de artilerie – București, Stabilimentele de Arte Grafice „Universala”, str. Covaci nr. 14, 1907, p. 46.

²⁶ *** Monitorul Oficial al României, nr. 230/19 ianuarie 1912 – pp. 10432-10442.

²⁷ Petrovici, C., col. (r), - Școala militară de ofițeri activi de artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, București, 1976, pp. 42-51.

Pregătirea practică s-a desfășurat la fel ca în perioada precedentă. Trebuie menționat că pentru verificarea cunoștințelor teoretice și formarea deprinderilor practice s-au desfășurat campanii topografice în zone cu teren frământat, între care amintim: Piatra Neamț, Câmpina, Breaza, Sinaia. Principalele categorii de instrucție au fost: călăria, scrima și serviciul la tunuri.

Educația s-a desfășurat conform cursului „*Morala și disciplina militară*”, introdus în programa școlară încă din anul 1897. Între temele cele mai reprezentative ale acestuia menționăm: principiile generale ale instituției militare, cariera militară, patria și patriotismul, drapelul, jurământul militar, calitățile morale ale ofițerului, onoarea militară. Temele de mai sus reflectă preocuparea școlii pentru cultivarea dragostei de țară, respectului față de înaintași și dezvoltarea spiritului camaraderesc.

Admiterea în școala militară s-a desfășurat, în principal prin concurs, conform prevederilor în acest sens ale regulamentului din anul 1885. Între noile reglementări menționăm: admiterea absolvenților școlilor de fii de militari (viitoarele licee militare) care au obținut cel puțin nota 13 la matematică, admiterea subofițerilor de orice armă și a absolvenților cu diplomă de conducători ai Școlii Naționale de Poduri și Șosele. Cauzele introducerii acestor noi reglementări au fost pe de o parte dorința de lărgire a ariei de selecție a candidaților, iar pe de altă parte insuficienta atractivitate a carierei militare pentru tineri. În acest sens a fost mărită în anul 1907 și limita de vârstă pentru candidați, de la 21 la 23 de ani. Regulamentul din anul 1910 a permis admiterea fără examen a elevilor care obținuseră media anuală mai mare de 8 în ultimii ani de liceu. Concursul de admitere în această perioadă consta din trei probe scrise și una orală. Aceste probe vizau cunoștințe de aritmetică, algebră, geometrie, trigonometrie, fizică și chimie. Din anul 1910, acestor probe li s-au mai adăugat două, la limba română și la desen.

Taxa de școlarizare din această perioadă a sporit continuu, de la 100 de lei ajungând la 300 de lei. De reținut că pentru elevii admiși peste cifra de școlarizare bugetată, se plătea în plus o taxă de 1000 de lei.

Școala de artilerie în timpul Războiului de (Re)întregire

Dacă la terminarea Războiului de Neatârnare, în 1878, artileria română dispunea de patru regimente de artilerie, la începutul primei conflagrații mondiale ea a ajuns la 20 de regimente de artilerie de câmp, 2 regimente de artilerie cetate și 1 divizion de artilerie călăreață, pentru ca în anii neutralității noastre să se mai organizeze 5 regimente de artilerie de câmp, 5 regimente de obuziere ușoare, 4 regimente de artilerie grea (prin transformarea regimentelor de artilerie cetate), 1 regiment și 1 divizion artilerie de munte, 1 regiment de artilerie călăreață (prin transformarea divizionului de artilerie călăreață).

*General Paul Angelescu
Comandantul Școlii
Speciale de Artilerie
1916*

Această dezvoltare numerică a unităților de artilerie a determinat o serie de măsuri pe linia învățământului militar artileristic. Astfel, începând cu anul de învățământ 1914-1915, cursurile Școlii Speciale de Artilerie au fost suspendate, ofițerii-elevi fiind trimiși la unități. Școala Militară de Artilerie a continuat să funcționeze, dar și-a redus practic durata cursurilor la un an, completată cu un an de stagiu în unități, și chiar la 6 luni în primul an de război, pentru ca în anii 1917-1918 să-și înceteze cursurile. În această perioadă a crescut substanțial numărul ofițerilor în fiecare promoție. Spre exemplificare menționăm: 75 în 1914, 107 în 1915, 331 în

1916 (în două promoții, 1916 A, cursuri complete, 2 ani – 167, 1916 B, cursuri reduse la jumătate - 164), 214 în 1917.

Școala Militară de Artilerie s-a instalat la Iași, la 5 octombrie 1916, în cazărmile Regimentelor 7 Roșiori „Cuza Vodă” și 4 Vânători (în Copou, în zona unde astăzi se află „Monumentul Eroilor Diviziei 2 Cavalerie” sau „Șarja de la Prunaru”), iar în luna mai 1917 s-a mutat la Botoșani, în cazărmile Regimentelor 8 Vânători și 77 Infanterie. Școala a revenit la București, în localul din Calea Griviței nr. 28, în ianuarie 1919.

Deși „în registrul istoric al Școalei nu este scris nimic dela data de 15 August 1916 până la 1 Aprilie 1918, deși Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină a funcționat în acest timp³¹”, date despre această perioadă găsim în articolul căpitanului Constantin Gh. Ștefănescu „Desfășurarea adunării de la 20 Iunie 1932 a promoției XXV de ofițeri activi de artilerie, geniu și marină din 1917”, publicat în Revista Artileriei nr. 9/septembrie 1933.

În urma susținerii concursului de admitere din luna august 1916 au fost înscriși în școală 195 de elevi pentru artilerie, 9 pentru geniu, 18 pentru marină, acestora alăturându-li-se ulterior alții 3 la artilerie, iar cei de la marină au fost înglobați la artilerie. La 10 octombrie 1916 elevii anului I au fost primiți în școala mutată la Iași. Comandant de divizion era căpitanul Paraschiv Dobre, ajuns general și comandant al Armatei 1 în 1941, și comandanți de baterii căpitanul Țupa Romulus și locotenentul Stavrescu Gheorghe, ajuns și el general, comandant al Armatei a 4-a în 1945, înlocuit de locotenentul Nasta Alexandru, viitor general al artileriei.

Condițiile de viață ale elevilor au fost grele. „Cazarea elevilor a fost din cele mai rele: Dormitoare de trupă cu un rând de ferestre rău încheiate și cu uși care puteau fi denumite mari orificii de ventilare; câte 1-2 sobe de zid de dormitor de 70-100 elevi nu puteau decât să dea iluzia încălzirii; Săli de curs – una de baterie – cu ciment pe jos și având numai o sobă; Lemne nu existau începând chiar din luna Noiembrie; Iarna

grea cunoscută de către toți cei ce trăiau pe acea vreme”. Hrana elevilor era de asemenea necorespunzătoare: „Ceaiul fără zahăr, mâncare cu mazăre cu gărgărițe, cartofi degerați și pâine neagră; fasolea era foarte căutată; Menu exasperant de monoton: la prânz ciorbă de cartofi și iahnie de fasole, seara ciorbă de fasole și iahnie de cartofi sau mazăre”. Îmbrăcămintea era în unison cu cazarea și hrana: „Lipsă de cisme și de cismari care să facă reparațiile; Lipsă de flanele și ciorapi de lână absolut necesari pe acea iarnă cumplită; iar flanelele existente au fost aruncate de elevi din cauza păduchilor purtători ai tifosului exantematic. ...”. Aceste motive au determinat acte nemaiauzite în analele școalei și anume: „Elevii plecând noaptea câte unul de tun spre a lua lemne din curtea cazărmei; Elevii plecând apoi pe tunuri complete pentru a lua garduri întregi; nu voi uita noaptea de Decembrie când la comanda lui Popp ridicam gardulețele din fața manejului și răposatul Colonel Botez – comandant al Școalei – trecu pe lângă noi fără a spune un cuvânt; Elevi umblând cu piciorul gol prin zăpadă din cauza cismelor și ciorapilor rupti complect; Elevi cari au umplut sălile de clasă cu pae așa ca stând în clasă să aibă picioarele în pae, spre a se încălzi”³².

Învățământul în această perioadă „a fost orientat mai mult spre practică și strictul necesar pentru a putea trimite la corpuri cât mai repede noi ofițeri. Nimic din matematici, foarte sumare cunoștinți de tactică și organizare, suficientă dezvoltare la guri de foc, munițiuni (pulberi, explozivi, proiectile și focoase), educație și călărie și mare dezvoltare la instrucția la tunuri, topografie și trageri (evident atât cât era de dezvoltată știința tragerilor în acea vreme); exercițiile în teren și profitabilele trageri reale au complectat cunoștințele strict necesare ale acestor tineri. Este de la sine înțeles că învățământul s-a resimțit considerabil din cauza cazărei, echipamentului și hranei, dar a tras avantaje reale din muniția ce era din belșug și experiența ce era în curs de desfășurare pe front. Cursurile au durat

³¹ Maior C.M. Sandovici – Destăinuirile unei generații. Monografie istorică a promoției de ofițeri din toate armele activi și de rezervă 1917 Promoția Războiului – Tipo Vremea, Str. Carol nr. 10, București, p. 143.

³² Căpitan Ștefănescu Gh. Constantin – Istoricul, faptele și situația actuală a promoției XXV de ofițeri activi de artilerie, geniu și marină, în Revista Artileriei, nr. 9/1933, pp. 716-717.

6 luni (10 octombrie 1916 – 31 martie 1917) cu foarte mică întrerupere la Crăciun; nouii aspiranți nici nu au avut ocazia să poarte galonul de caporal și sergent fiindcă s-au pomenit deodată plotonieri. Toți elevii au absolvit școala; ... la artilerie 215 (inclusiv 18 de la marină n.a.)³³.

În anul 1916 și Școala Pregătitoare de Ofițeri de Rezervă de Artilerie a fost evacuată la Iași, contopindu-se cu Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. În anul școlar 1917-1918 au fost pregătiți 668 ofițeri de rezervă de artilerie.

Localul Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie de la Iași

În această perioadă structura învățământului a fost adaptată la noile condiții de război, practic în școală pregătindu-se doar anul I, ponderea în pregătire fiind deținută de instrucție, de pregătirea practic-aplicativă³⁴.

Admiterea în această perioadă grea s-a desfășurat atât prin concurs, cât și fără concurs. Nevoile firești de creștere a efectivelor armatei au dus la lărgirea condițiilor de admitere, fiind acceptați inițial absolvenți a 6 clase, iar mai târziu, absolvenți a 5 și chiar 4 clase de liceu.

Structura învățământului a fost inspirată și corect adaptată atât stării de dinainte de război, cât și celei de război. Ca urmare a reducerii duratei școlii la un an și a nefuncționării Școlii Speciale de Artilerie, a fost necesar să se modifice programele

analitice pentru a se putea asigura pregătirea necesară elevilor îndeplinirii funcției de comandant de secție. De aceea, au fost menținute numai cursurile absolut necesare, preponderent practice. Cea mai scurtă durată a studiilor, în timpul desfășurării războiului, a fost în anul de învățământ 1916-1917, de doar 6 luni. Timpul de pregătire extrem de scurt a fost alocat aproape în întregime pregătirii militare, numai 3% fiind destinat pregătirii generale (matematică și limbi străine). Acest aspect a marcat în mod evident calitatea absolvenților, fundamentul științific apercetiv al acestora. Mutarea școlii din localul său din Calea Griviței a făcut ca baza materială să fie extrem de precară. Cu toate aceste disfuncții evidente școala și-a îndeplinit misiunea sa specifică în condiții acceptabile pentru starea de război. În perioada grea a Primului Război Mondial școala a pregătit un număr mare de viitori ofițeri de artilerie-732, aproape cât pregătise de la înființare până la începerea războiului. A asigurat școlarizarea numai a anului I, pe durata unui an în

1914-1915 și 1915-1916, și a șase luni în anul școlar 1916-1917. Reamintim că în anul școlar 1917-1918 școala nu a avut elevi.

Școala (diviziunea) de Aplicație – parte intrinsecă a Școlii Speciale de Artilerie

În perioada 1881-1915 în cadrul Școlii de Artilerie a funcționat și Școala (diviziunea) de Aplicație, ca parte intrinsecă a acesteia, cu rolul de perfecționare a ofițerilor de artilerie. În primul deceniu de funcționare a Școlii Speciale, practic în Școala de Aplicație, singura care a funcționat după 1884, au fost pregătiți 135 de ofițeri de artilerie³⁵, astfel: 1883 – 13, 1884 – 14, 1885 – 7, 1886 – 9, 1887 – 13, 1888 – 12, 1889 – 18, 1890 – 19, 1891- 22,

³³ Căpitan Ștefănescu Gh. Constantin – op. cit., pp. 717-718.

³⁴ Petrovici, C., col. (r), - Școala militară de ofițeri activi de artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, București, 1976, pp. 56-60.

³⁵ *** Evoluția școlilor de Artilerie de la înființare până în zilele noastre – în Revista Artileriei, an LVII nr. 11-12/noiembrie-decembrie 1943, Centenarul Renașterii Artileriei Românești 1843-1943, pp. 265-274.

1892 – 8, cea mai mare parte fiind absolvenți ai Școlii de Infanterie și Cavalerie.

Decretul nr. 3640 din 16 noiembrie 1892³⁶ a stabilit mai clar modul de funcționare a „*diviziunii de aplicațiune*” din cadrul Școlii Speciale, stipulând că după terminarea studiilor și înaintarea la gradul de sublocotenent, absolvenții diviziunii preparatoare „*vor trece ca ofițeri-elevi în diviziunea de aplicațiune*” unde își vor „*completa cunoștințele în specialitatea de ofițeri de artilerie*”, și vor „*compta în cadrele școlii*”. La terminarea cursurilor diviziunii de aplicație absolvenții primeau o diplomă în care se arăta „*clasamentul seu, numărul elevilor clasați în acel an, media generală a notelor obținute*”, iar cei care obțineau o medie generală de cel puțin 16 erau trecuți „*în cartea de aur a școlii și afișați pe tabelul de onoare la bibliotecă*”.

Prin **Regulamentul provizoriu al Școalelor de Artilerie și Geniu** aprobat prin Înaltul Decret nr. 4249 din 2 noiembrie 1895³⁷ s-a stabilit clar existența Școlii de Aplicație de Artilerie și Geniu, parte a Școlilor de Artilerie și Geniu, cu scopul „*de a completa instrucțiunea teoretică și practică a ofițerilor de artilerie și geniu, de câmp; în școla de aplicație de artilerie și geniu se admit numai ofițerii acestor arme, care au terminat cu succes cursurile școlii militare de artilerie și geniu și cari au un an de stagiu efectiv la trupă*”.

Aceste reglementări au funcționat până în anul 1910, când, prin Înaltul Decret nr. 284 din 26 ianuarie³⁸, a fost aprobat „**Regulamentul Școalelor Militare**”. Conform acestuia în Școala Specială de Artilerie și Geniu, parte a Școlii Militare de Artilerie, Geniu și Marină, erau admiși „*prin concurs ofițerii armii respective, cari au doi ani de serviciu efectiv la trupă și sunt propuși de către comandanții ierarhici, în urma unui bun serviciu la corp*”.

În anul 1915, în condițiile izbucnirii Primului Război Mondial Școala Specială (de aplicație) de Artilerie și-a suspendat cursurile, acestea fiind reluate în 1920, când Școala de Aplicație de Artilerie a devenit

instituție de sine-stătătoare, cu sediul în garnizoana Timișoara.

Comandanți, profesori, absolvenți

a) În perioada 1881-1895 comandanții Școlii Speciale de Artilerie și Geniu au fost:

Colonel (A.) Eracle Arion – 1881-1882;

Colonel (A.) Dimitrie Dimitrescu

Maican – 1882-1883*;

Colonel (I.) Constantin Brătianu – 1883-1884*;

Colonel (Ge.) Constantin Poenaru – 1884-1887*;

Locotenent-colonel (A.) Vasile Cremineanu – 1887-1888;

Locotenent-colonel (A.) Alexandru Tell – 1888-1889;

Locotenent-colonel (A.) Constantin Crățunescu – 1889;

Locotenent-colonel (A.) George Grămățescu – 1889-1892

Locotenent-colonel (A.) Petre Vasiliu-Năsturel – 1892-1893

Locotenent-colonel (A.) Mareș Gheorghe – 1893-1895.

În această perioadă viitorii ofițeri artileriști au avut posibilitatea să audieze cursurile unor eminenți profesori civili: Spiru Haret – mecanica rațională, Ștefan Hepites – fizica, David Emmanuel – calculul diferențial și integral, Constantin Istrati – chimia, și alții. De asemenea, în această perioadă au profesat și destoinici ofițeri de artilerie: colonelul Dimitrie Dimitrescu Maican, maiorul George Grămățescu, căpitanul Petre Vasiliu Năsturel – artileria, maiorul Virgiliu Hepites, căpitanul George Mareș – științele aplicate, maiorul Georgescu Bereșteanu Ion, căpitanul Constantin Coandă – mecanica aplicată, căpitanul Eremia Grigorescu – algebra, căpitanul Toma Ghenea – mecanica, și alții.

Între anii 1881-1884 au absolvit clasa preparatoare trei promoții. Dintre numele importante din aceste promoții amintim: în promoția 1882 - Volvoreanu Constantin, Papadat Dimitrie, Rujinschi Dimitrie³⁹, Petrescu Teodor⁴⁰; în promoția 1883 - Teodor Râmniceanu, Toma Ghenea,

³⁶ *** Monitorul Oastei, nr. 62/28 Noembrie 1892 – pp. 1201-1209.

³⁷ *** Monitorul Oastei, nr. 48/7 Noembrie 1895, Partea regulamentară, nr. 26 – pp. 351-377.

³⁸ *** Monitorul Oastei, nr. 7/16 Februarie 1910, Partea regulamentară, nr. 7 – pp. 35-62.

³⁹ Lt.-1886; cpt.-1891; mr.-1896; lt.-col.-1903; col.-1907.

⁴⁰ Lt.-1886; cpt.-1891; mr.-1897; lt.-col.-1903; col.-1908.

Zamfirescu Alexandru⁴¹, Spirescu George, Lupan Grigore⁴²; în promoția 1884 - Eremia Grigorescu, Traian Găiseanu⁴³, Exarcu George, Hepites Constantin⁴⁴; de remarcat că o parte dintre aceștia nu au urmat și Școala Specială de Artilerie (Teodor Râmnicăeanu, Toma Ghenea).

În perioada 1881-1892 Școala Specială de Artilerie și Geniu a instruit 135 de ofițeri de artilerie, astfel: 1883 - 13; 1884 - 14; 1885 - 7; 1886 - 9; 1887 - 13; 1888 - 12; 1889 - 18; 1890 - 19; 1891 - 22; 1892 - 8.

Dintre absolvenții Școlii Speciale de Artilerie s-au remarcat o mulțime de absolvenți, care au dat faimă artileriei, dar și armatei. Dintre aceștia îi amintim pe următorii:

- din promoția 1883: Nicolae Popovici - viitor general al artileriei, comandant al Școlii de Artilerie și Geniu (1901-1904)⁴⁵; Basarabescu Ion - viitor general al artileriei, comandantul Diviziei 9 Infanterie (1916);

- din promoția 1884: Constantin Volveanu - viitor general al artileriei, comandant al Brigăzii 3 Artilerie, comandant al artileriei Corpului 2 Armată București; Teodor Petrescu - colonel, comandantul Brigăzii 7 Artilerie în Războiul de Reîntregire;

- din promoția 1885: Spirescu George - viitor general al artileriei, comandantul Brigăzii 5 Artilerie în Războiul de Reîntregire; Gorgos Andrei - colonel, comandantul Regimentului 16 Artilerie în Războiul de Reîntregire;

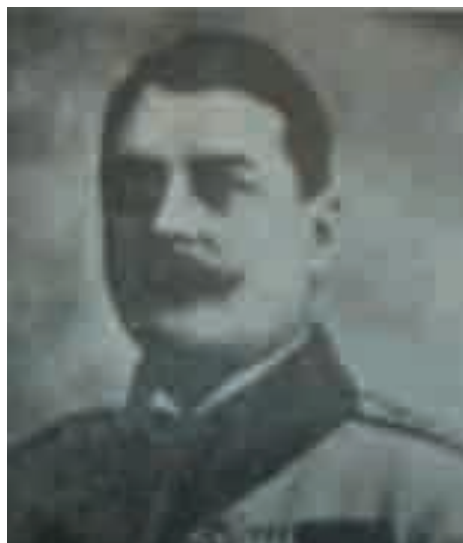
- din promoția 1886: Eremia Grigorescu - viitor general al artileriei, comandant al Școlii de Artilerie și Geniu (1907-1910), eroul de la Mărășești; Traian Găiseanu - viitor general al

artileriei, comandantul Diviziei 12 Infanterie în Războiul de Reîntregire; Romulus Vivescu - colonel, comandantul Brigăzii 2 Artilerie Grea în Războiul de Reîntregire; Prassa George - colonel, comandantul Regimentului 7 Artilerie în Războiul de Reîntregire; Sachelaride Emil - colonel, comandantul Regimentului 24 Artilerie în Războiul de Reîntregire;

- din promoția 1887: Nicolae Rovinaru - viitor general al artileriei, comandantul Brigăzii 10 Artilerie în Războiul de Reîntregire; Grecescu Alexandru - colonel, comandantul Brigăzii 3 Artilerie în Războiul de Reîntregire;

- din promoția 1888: Radu Toroceanu - viitor general al artileriei, șeful serviciului artilerie din Marele Cartier General în anul 1916, șeful Serviciului Geografic al Armatei;

- din promoția 1889: Alexandru Referendaru - viitor general al artileriei, comandantul Școlii de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1912), inspector general

**General Alexandru Referendaru
Comandantul Școlii Speciale
de Artilerie și Geniu
1911-1912**

(tehnic) al artileriei (1918-1928)⁴⁶; Ion Jitianu - viitor general al artileriei; Gârleșteanu Josef - colonel, comandantul Brigăzii 11 Artilerie în Războiul de Reîntregire; Ioan Popovici -

⁴¹ Lt.-1887; cpt.-1892; mr.-1898; lt.-col.-1904; col.-1909.

⁴² Lt.-1887; cpt.-1892; mr.-1897; lt.-col.-1905; col.-1909.

⁴³ Lt.-1887; cpt.-1893; mr.-1898; lt.-col.-1906; col.-1910.

* Au fost comandanții Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie, pe lângă care a funcționat și Școala Specială de Artilerie și Geniu.

⁴⁴ Lt.-1887; cpt.-1892; mr.-1898; lt.-col.-1906; col.-1910.

⁴⁵ Alte funcții: comandant R. 8 Art. (1904-1909), Bg. 7 Art. (1909-1910); secretar general al Ministerului de Război (1910-1912); comandant D. I. București (1912-1913). A fost prim-redactor și redactor la Revista Armatei și redactor (20 de ani) la Revista Artileriei.

⁴⁶ Alte funcții: comandantul R. 1 Art. Cetate, Bg. 3 Art., 1 Art. Grea (1915-1916); comandantul D. 18 I. (1916) în luptele de apărare de pe Dunăre și în bătălia de la București; comandantul artileriei A. 1 (1917) în bătălia de la Mărășești; secretar general al Ministerului de Război (1918).

viitor general al artileriei, comandantul Corpului 1 Armată (1916);

- din promoția 1890: Teodor Georgescu - viitor general al artileriei, comandant al Școlii de Artilerie și Geniu (1915-1916); Petcuș Leonida - colonel, comandantul Brigăzii 9 Artilerie în Războiul de Reîntregire;

- din promoția 1891: Mironescu Demostene;

- din promoția 1892: Pașalega Dimitrie.

b) În perioada 1895-1921 comandanții Școlii Speciale de Artilerie și Geniu au fost: Locotenent-colonel (A.) Mihail Stroiescu - 1895-1896;

Locotenent-colonel (Ge.) Ion Aronovici - 1896-1901;

Locotenent-colonel (A.) Nicolae Popovici - 1901-1904;

Locotenent-colonel (colonel) Dumitru Rujinski: 1904-1907;

Locotenent-colonel (colonel) Eremia Grigorescu: 1907-1910;

Locotenent-colonel Dumitru Ștefănescu: 1910-1911;

Locotenent-colonel Alexandru Referendaru: 1911-1912;

Locotenent-colonel (colonel) Ion VERNESCU: 1912-1915;

Colonel Teodor Georgescu: 1915-1916;

Colonel adjutant Paul Angelescu: 1916;

Locotenent-colonel (r) Gheorghe

Văsescu: 1916-1917;

Colonel (general) Mircea Botez⁴⁷: 1917-1918;

General Ion Rășcanu: 1918;

Colonel Vasile Hențescu: 1918-1921.

În această perioadă s-au pregătit în Școala de Artilerie aproape 1500 de ofițeri de artilerie, astfel: 1894-24, 1895-30, 1896-23, 1897-19, 1898-27, 1899-40, 1900-21, 1901-15, 1902-16, 1903-12, 1904-17, 1905-17, 1906-25, 1907-26, 1908-28, 1909-39, 1910-47, 1911-42, 1912-49, 1913-52, 1914-75, 1915-107, 1916-331, 1917-214, 1919-80, 1920-67, 1921-52.

⁴⁷ Slt.-1892; lt.-1895; cpt.-1902; mr.-1911; lt.-col.-1915; col.-1916; gl. bg.-1917. În Primul Război Mondial a participat la luptele din Transilvania pe frontul Armatei de Nord și la luptele din Moldova. La 4 octombrie 1916 a fost grav rănit în zona localităților Hârja-Grozești, conducând focul unei baterii al cărei comandant fusese grav rănit. După spitalizare nu s-a mai putut întoarce pe front, colegii din promoție numindu-l „VITEAZUL”.

Dintre absolvenții Școlii din această perioadă s-au remarcat viitorii generali ai artileriei, îndeosebi următorii:

- din promoția 1894: Batâr Nicolae⁴⁸, subșef de stat major al Armatei de Nord (1916) și al Armatei 1 (1916-1917), comandantul artileriei Comandamentului Militar al Basarabiei (1919-1923); Florescu Mihail⁴⁹; Dumitrescu Constantin, comandantul Regimentului Artilerie Munte Tunuri 75 mm (1916), comandantul artileriei Corpului 2 Artilerie (1923); Popescu Nicolae, comandantul Regimentului 10 Art./Divizie 4 Infanterie (1916), comandantul Brigăzii 2 Artilerie (1923);

- din promoția 1895: Jitianu Gheorghe⁵⁰, comandantul Artileriei Grele (1923); Micioară Paul⁵¹, Alimănescu Aurel⁵², comandantul Brigăzii 12 Artilerie (1923); Petrescu Gheorghe, inspectorul general al artileriei (1931-1935);

- din promoția 1896: Brătuianu Romulus, Ștefănescu Alexandru, Vera Teodor, Eliade Constantin, Tănăsescu Constantin;

- din promoția 1897: Palade Dumitru, Sârbu Grigore, Paplica Pompiliu, Săndulescu Nicolae;

- din promoția 1898: Oreșcovici Ștefan, Marțian Dumitru, Iacob Constantin, Serghiescu Theodor;

- din promoția 1899: Sichitiu Ioan, Motași Dimitrie, Rizeanu Alexandru, Păltineanu Anastasie, Dragomir Dimitrie, Gabrielescu Emil, Linaru Nicolae, Paladi Silvestru, Boboc (Bubac) George, Strătilescu George, Rădulescu I. Lazăr;

- din promoția 1900: Florescu I. George, Negoescu St. Ion;

- din promoția 1901: Linteș Gheorghe, Costescu G. Constantin, Vasiliu Z. Nicolae;

⁴⁸ Slt.-1894; lt.-1897; cpt.-1905; mr.-1912; lt.-col.-1916; col.-1917; gl. bg.-1919.

⁴⁹ Slt.-1894; lt.-1897; cpt.-1906; mr.-1911; lt.-col.-1916; col.-1917; gl. bg.-1919.

⁵⁰ Slt.-1895; lt.-1898; cpt.-1906; mr.-1913; lt.-col.-1916; col.-1917; gl. bg.-1919.

⁵¹ Slt.-1895; lt.-1898; cpt.-1906; mr.-1913; lt.-col.-1916; col.-1917; gl. bg.-19... .

⁵² Slt.-1895; lt.-1898; cpt.-1906; mr.-1913; lt.-col.-1916; col.-1917; gl. bg.-1919.

- din promoția 1902: Oprescu Gheorghe, Cica George, Partenie Ilie, Scheletu Mihail, Cartianu Grigore, Grigorovici Emil;

- din promoția 1903: Petre Dumitrescu, Alexandru Glatz, Crassu Grigore;

- din promoția 1904: Tănăsescu Aristide, Bădescu Ilie, Pârcălăbescu R. Ioan, Dumitriu Sotir;

- din promoția 1905: Spiroiu Mihail, Bunescu Alexandru, Popescu Gheorghe, Alexandrescu Gheorghe, Leventi Gheorghe, Constantinescu Constantin, Apostolescu Constantin;

- din promoția 1906: Buicliu Gheorghe, Traian Grigorescu, Paraschiv Dobre, Popescu I. Gheorghe, Georgescu P. Ion, Carlaonț Ion, Gheorghiași Alexandru;

- din promoția 1907: Dragalina Corneliu, Atanasiu Vasile, Ionescu Teodor, Marinescu Radu, Iliescu Traian;

- din promoția 1908: Mitrea Vasile, Nicolae Dăscălescu, Emil Leoveanu, Costescu Ștefan, Bellea Constantin, Vrăjitoru Dumitru;

- din promoția 1909: Florin Georgescu, Gheorghe Stavrescu, Ion Boițeanu, Ion Glogojanu, Popescu Cosma Marin, Vlădescu Petre, Radovan Gheorghe, Liteanu Gheorghe;

- din promoția 1910: Alexandru Ioanițiu, Nicolae Stoenescu, Carol Schmidt, Nicolae Ghineraru, Mazarini Nicolae, Constantin S. Constantin, Vasilescu I Petre, Nicolaescu Aurel, Ionescu L. Dumitru, Petroianu Ioan, Marinescu I. Alexandru, Georgescu L. Octavian;

- din promoția 1911: Constantin Trestioreanu, Savu Nedelea, Ion Sion;

- din promoția 1912: Andrei Nasta, Costin Ionașcu, Mihai Voicu, Mihail Lăcătușu;

- din promoția 1913: Alexandru Nasta;

- din promoția 1914: Gheorghe Cosma, Gheorghe Mosiu;

- din promoția 1915: Titu Gârbea, Platon Chirnoagă.

Și Școala Specială (de Aplicație) de Artilerie a continuat să pregătească absolvenți ai Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, din promoțiile mai vechi, dintre care, mulți au acces la gradul de general și au avut o frumoasă carieră în armată.

Dintre aceștia amintim:

- din promoția 1893: Condeescu Nicolae, comandantul Regimentului 3 Artilerie/Divizia 10 Infanterie (1916), comandantul artileriei Corpului 3 Artilerie (1923); Butunoiu Andrei, comandantul artileriei Corpului 5 Artilerie (1923);

- din promoția 1895: Alevra Nicolae, Anghelescu Paul, Barca Constantin, Tomoroveanu Alexandru⁵³, comandantul Regimentului 6 Artilerie/Divizia 3 Infanterie (1916), comandantul artileriei Corpului 4 Artilerie (1923); Papană Ioan, comandantul Școlilor de Artilerie (1923); Macarovitsch Vasile, comandantul artileriei Corpului 7 Artilerie (1923);

- din promoția 1896: Dejoianu Ion, comandantul Regimentului 5 Artilerie/Divizia 1 Infanterie (1916), comandantul Diviziei 7 Infanterie (1923); Botez Mircea, comandantul Divizionului 1 Artilerie Călăreață/Diviziei 1 Cavalerie (1916), șeful serviciului remontă din Ministerul de Război (1923);

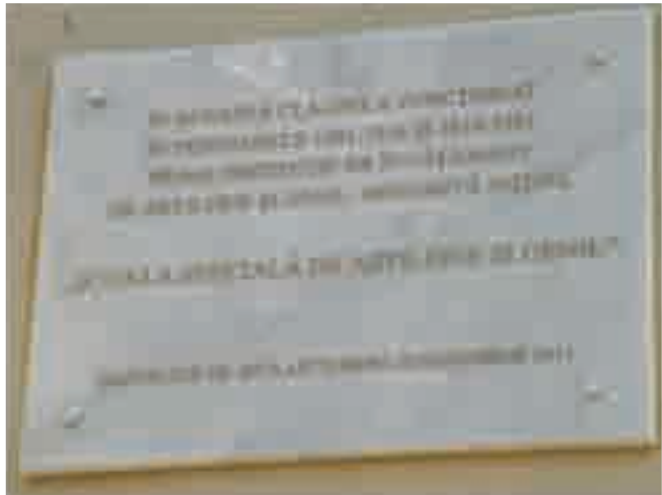
- din promoția 1897: Rășcanu Ioan.

După terminarea războiului, școlile militare evacuate în Moldova au revenit în garnizoanele de reședință. În anul 1919 Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie a reocupat localul din Calea Griviței nr. 28, până în anul 1921, când a fost mutată la Timișoara. Astfel s-a încheiat perioada bucureșteană a școlii Pregătitoare de Ofițeri, o perioadă prodigioasă pentru școală, dar și pentru artilerie și armată.

*Localul școlii din București,
Calea Griviței nr. 28 (fotografie recentă)*

⁵³ Slt.-1892; lt.-1895; cpt.-1902; mr.-1911; lt.-col.-1915; col.-1916; gl. bg.-1917.

Festivitatea de dezvelire a plăcii comemorative, cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la înființarea „Școlii Speciale de Artilerie și Geniu”.

Deși placa s-a dorit a fi dezvelită la data de 07 aprilie 2011, ca urmare a numărului mare de aprobări necesare, activitatea a fost planificată a se desfășura de Ziua Artileriei (10 noiembrie 2011). Întrucât nici la acea dată nu s-au obținut toate aprobările necesare, activitatea de dezvelire a avut loc în data de 23 aprilie 2012, de Ziua Forțelor Terestre Române.

Fostul local al Școlii găzduiește în prezent Universitatea Națională de Arte Plastice din București.

10.2.3 ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE (ȘCOALA PREGĂTITOARE DE OFIȚERI), TIMIȘOARA 1921-1940

Școlile militare - între care și cea de artilerie - evacuate în Moldova, au revenit în garnizoanele de reședință, după terminarea războiului.

Între anii 1920-1921 a fost definitivată rețeaua instituțiilor militare de învățământ pentru perioada următoare. Această remodelare a învățământului militar a fost impusă atât de noile provocări evidențiate de desfășurarea războiului, cât și de nevoia obiectivă de redistribuire a instituțiilor de învățământ pe teritoriul național, ca urmare a reîntregirii României.

(2 ani de studiu); 2. O școală de ofițeri de rezervă, cu scopul de a da tinerilor care îndeplinesc condițiile cerute de Legea de recrutare și Legea ofițerilor de rezervă, educația și cunoștințele militare necesare pentru obținerea certificatului cerut de aceste legi, și a putea aspira la gradul de sublocotenent de rezervă. Durata este de 9 luni (1 an de studiu); 3. O școală de aplicație, cu scopul de a da ofițerilor cunoștințele speciale armei sale, prin aplicațiuni practice, precum și de a-i completa cunoștințele militare generale. Durata maximă 9 luni (1 an de studiu)”⁵⁴.

Redistribuirea instituțiilor de învățământ menționate în instrucțiunile de mai sus, pe teritoriul României Mari, s-a desfășurat

Localul Școlii Speciale de Artilerie din Timișoara 1921-1940

Bazele organizatorice ale învățământului militar interbelic au fost puse încă din anul 1918. Prin „Instrucțiunile generale pentru funcționarea școlilor militare de ofițeri în anul 1918-1919”, emise de inspectorul general al învățământului militar, generalul artilerist Alexandru Lupescu, se stabilea că: „școlile militare vor fi organizate după cum urmează (...) III. Școlile militare de Artilerie, Geniu și Marină. Fiecare din aceste școli va cuprinde: 1. O școală de ofițeri activi, cu scopul de a da tinerilor, doritori a deveni ofițeri activi, educațiunea și cunoștințele militare esențiale pentru a începe cariera de ofițer. Durata ei este de 1 an și 9 luni

conform Deciziei Ministeriale numărul 372 din 9 iunie 1920 a ministrului de război, generalul artilerist Rășcanu Ion. În decizie se preciza, între altele, referitor la artilerie, că „... în anul școlar 1920-1921 vor funcționa în garnizoanele arătate mai jos, următoarele școli militare pregătitoare, speciale și de tragere: ... 3. Școala militară pregătitoare de artilerie în garnizoana București, în localul actual; ... 8. Școala specială de artilerie în garnizoana Timișoara,

⁵⁴ Ministerul de Război: Instrucțiuni generale pentru funcționarea școlilor militare de ofițeri în anul 1918-1919, Iași, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1918, pp. 6-7.

în localul fostei școli de cadeți; ... 10. Școala centrală de tragere a artilerie va funcționa în poligonul „Mihai Viteazul, provizoriu...”⁵⁵. Aceeași decizie ministerială prevedea obligația secretariatului general al Ministerului de Război de a elabora împreună cu Direcția școlilor militare și inspectoratele tehnice ale armelor instrucțiunile de funcționare a școlilor, în vederea aprobării de către ministru, până la data de 1 iulie 1920.

Mutarea Școlii Speciale de Artilerie la Timișoara s-a produs în baza Ordinului Ministerului de Război nr. 2464/1920. Un an mai târziu, prin Ordinul nr. 3044 din 30 iulie 1921 al Ministrului de Război, s-a hotărât mutarea la Timișoara și a Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. Principalul argument al mutării a fost acela de „... a apropia Școala Pregătitoare de Școala Specială de Artilerie în vederea unei unități de comandament”⁵⁶, și realizării unui complex de învățământ cu o logistică didactică comună. Un alt argument l-a reprezentat nevoia de soluționare a lipsei de spațiu din vechiul local, din Calea Griviței nr. 28. Deși școlile aveau comenzi distincte, a fost numit și un comandant al ambelor instituții de învățământ, cu funcția de general, care era comandantul „Comandamentului Școalelor Militare de Artilerie”. Acest comandament a funcționat în cadrul Inspectoratului Tehnic al Artileriei și a apărut în anul 1921 prin transformarea Comandamentului Școalelor de Aplicație ale Artileriei din garnizoana Râșnov, care avea în subordine Școala de Tragere și Specialități ale Artileriei de la Râșnov (viitorul Centru de Instrucție al Artileriei) și Școala Specială de Artilerie de la Timișoara. Comandanții Comandamentului Școalelor Militare de Artilerie din Timișoara au fost: generalul de brigadă Nicolae Condeescu (1920-1924), generalul de brigadă Gheorghe Jitianu (1924-1929); generalul de brigadă Paul Miciora (1929-1932) și generalul de brigadă Constantin Dumitrescu (1932-1937).

Școala Specială de Artilerie

Înțelegerea exactă a locului, rolului și modului de funcționare a Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie în perioada existenței

⁵⁵ Monitorul Oastei nr. 33/29 iunie 1920, p. 1637.

⁵⁶ Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, nr. inventar 4505, p. 66.

sale în spațiul timișorean apreciem că presupune și o succintă prezentare a Școlii Speciale de Artilerie, cu care a funcționat în tandem, constituind un autentic complex școlar, cu elemente comune de bază materială, precum și cu o comandă comună, pe lângă cele proprii.

Școala Specială de Artilerie a fost prima școală specială (de Aplicație) care a început să funcționeze după Războiul de (Re)întregire. În Instrucțiunile generale pentru funcționarea școlilor militare de ofițeri pentru anul de învățământ 1918-1919, emise de inspectorul general al învățământului militar – generalul artilerist Alexandru Lupescu – menționate în debutul capitoului, se arăta că „pentru acest an la Școlile militare va funcționa numai Școala de Aplicație a Artileriei (Școala Specială de Artilerie n.a.), cu ofițeri din promoția 1 octombrie 1916”⁵⁷.

După încheierea războiului, odată cu aprobarea concepției de formare și perfecționare a ofițerilor într-un ciclu unitar, Școala Specială (de Aplicație) a Artileriei a

**General de brigadă
Dumitrescu Constantin**

funcționat ca unitate de învățământ independentă, cu misiunea de a ridica nivelul de pregătire al ofițerului de artilerie la cerințele impuse de exercitarea funcției de

⁵⁷ Ministerul de Război, Instrucțiuni generale pentru funcționarea Școlilor Militare de Ofițeri în anul 1918-1919, Iași, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1918, p.10.

comandant de baterie și lărgirea orizontului tactic și tehnic pentru a putea îndeplini ulterior și alte funcții, mai înalte⁵⁸. Pe baza „Legii asupra înaintărilor în armată”, școala

Intrarea principală în școală

asigura înaintarea, fără alte condiții de pregătire, până la gradul de căpitan, iar clasificarea în promoție la absolvirea școlii devenea definitivă pentru restul carierei militare, având implicații asupra înaintării în gradele următoare.

Mutarea Școlii Speciale de Artilerie la Timișoara s-a făcut în cazarma din strada Sf. Ioan nr. 10, veche din timpul Mariei Tereza, în localul fostei școli de cadeți a armatei austro-ungare (K.U.K. Infanterie Kadettenschule) care dispunea de două corpuri de clădire: una veche, destinată pentru locuințele ofițerilor, dispunerea trupelor și a serviciilor școlii și alta nouă; în aceasta au fost amplasate sălile de clasă (studiu), cancelariile comandantului, ajutorului acestuia, directorului și inspectorilor de studii, biblioteca și popota; de asemenea, la subsol au fost amplasate baia, bucătăria și magaziile. Clădirea construită în anul 1902 a fost proiectată de Alfred Waerner, inginer constructor militar care a supravegheat și construcția sa. Clădirea era înconjurată de parcuri în care, conform dr. Samuil Borovszky, se afla statuia de bronz a împăratului Franz Iosef. Ca anexe ale celor două clădiri în cazarmă se mai găseau o sală de gimnastică, una de scrimă, două grajduri

⁵⁸ General-locotenent Constantin Opreț, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasiu – coordonatori, Contribuții la istoria învățământului militar din România. Perioada 1901-1947, vol. II, Editura Militară, București, 1978, pp. 152, 155, 157.

mici pentru caii ofițerilor, o remiză pentru atelaje, clădirile aferente depozitului de muniție de artilerie, sera de flori și manejul⁵⁹.

La instalarea în noua locație, toate localurile, cu excepția clădirii noi necesitau consistente lucrări de reparații. Responsabilitatea reabilitării cazarmii a fost atribuită biroului de geniu din garnizoana Timișoara. În scopul verificării calității lucrărilor efectuate în școală s-a prezentat la 15 iulie 1920, în baza hotărârii ministerului, maiorul de geniu Bora Gheorghe, înlocuit după numai o lună de maiorul Petrescu Gheorghe. Finalizarea lucrărilor era prevăzută până la data de 1 septembrie, când urma să înceapă anul școlar. Tot pentru susținerea efortului de reabilitare a cazarmii a fost asigurată prezența, începând cu 3 august 1920, a căpitanului Dobrotescu Cicerone în funcția de comandant al bateriei trupă (cu rol de deservire a viitoarei școli) și a 10 soldați aflați în subzistența Regimentului 94 Infanterie. La începutul lunii septembrie efectivele acestei baterii erau de 1 ofițer, 3 reangajați, 2 sergenți și 37 de soldați; bateria dispunea de 3 cai.

Singurul manej disponibil al cazarmii și al garnizoanei, de altfel, era și el în același ton cu întreaga locație, într-o stare deplorabilă, insuficient pentru deservirea școlii și a celor două regimente de artilerie din Timișoara.

Volumul mare al lucrărilor, ce trebuia executat și lipsa în totalitate a mobilierului, nu au permis deschiderea școlii la data de 1 septembrie. Toate neajunsurile de reabilitare a cazarmii și implicațiile acestora au fost

Sala de mese – model de eleganță

⁵⁹ Cf. Gheorghe Bichiceanu, Istoria Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, Casa de Presă și Editura Tribuna, Sibiu, 2000, pp. 81-83.

raportate sistematic Direcției III Artilerie din cadrul Ministerului de Război. Pentru verificarea stadiului lucrărilor Ministerul de Război l-a desemnat pe generalul Arthur Văitoionu, comandantul Trupelor de Vest să inspecteze școala în data de 27 august 1920 și să raporteze nevoile de sprijin. Acesta a constatat că nefinalizarea lucrărilor, în special la cele 6 săli de clasă (studiu) și lipsa unei bune părți din mobilierul comandat nu permiteau deschiderea anului școlar conform calendarului consacrat (1 septembrie). Mai mult, a estimat că toate deficiențele nu puteau fi soluționate mai devreme de 20 octombrie.

Concomitent cu activitățile de reabilitare a cazarmii s-au desfășurat și activități organizatorice de personal, între care și numirea comenzii școlii. Primul comandant al Școlii Speciale de Artilerie din Timișoara a fost colonelul Romulus Brătuianu (1920-1921), care l-a avut ca ajutor (locțiitor) pe locotenent-colonelul Mihail Skeletti. Acesta din urmă pentru o perioadă extrem de scurtă i-a urmat la comanda școlii în 1921. Ceilalți comandanți ai școlii au fost: colonelul Ștefan Oreșcovici (1921-1926), colonelul Gheorghe Buicliu (1926-1928), colonelul Ioan Carlaonț (1928-1933), colonelul Octavian Georgescu (1933-1936), colonelul Alexandru Nicolau (1936-1938) și colonelul Platon Ghirnoagă.

Festivitatea redeschiderii cursurilor școlii din data de 1 noiembrie 1920 a reprezentat totodată și inaugurarea noului local al acesteia. La activitate au participat, pe lângă întregul personal al școlii, personalități militare, reprezentanți ai administrației publice locale și ai clerului. Între acestea menționăm: generalul Găvănescul – comandantul Diviziei I Infanterie, generalul Rudeanu – inspectorul adjunct al artileriei, generalul Condeescu, primarul Timișoarei – Vidrighin și protopopul Oprea.

În cadrul festivității s-a dat citire Ordinului de Zi al ministrului de Război, generalul Rășcanu, nr. 15488 din 5 noiembrie 1920, în care se arăta că evenimentul reprezenta „*încă o sărbătoare în viața nouă a poporului român, reunit în hotarele sale firești*”⁶⁰, că este extrem de important pentru că „*s-a instituit o academie de înaltă cultură*

⁶⁰ Ordinul de Zi al Ministrului de Război nr. 154888 din 5 noiembrie 1920.

militară”⁶¹. Ordinul conținea pe lângă aprecieri elogioase la adresa personalului școlii, considerat a fi „... *santinela ținutului Bănățean*”⁶² și îndemnuri onorante „... *să asigurați cinstea și demnitatea Patriei și să împrăștiți oriunde vă veți duce, dragostea de Neam și Rege*”⁶³, „... *să ajungeți demni urmași ai eroilor de la Mărășești*”⁶⁴. Ordinul s-a încheiat cu formulele consacrate ale vremii la care s-a adăugat măgulitoarea urare „*să trăiască Artileria Română și bravii ei ofițeri*”⁶⁵.

Structura școlii, extrem de suplă și funcțională cuprindea pe lângă comandant și ajutor – mai sus-menționați – pe următorii: locotenent-colonelul Buicliu Gheorghe – director de studii, locotenent-colonelul

*Lt. col. Octavian Georgescu
Comandantul Școlii de Aplicație a
Artileriei*

Petrovan Dumitru – comandantul grupului de instructori, maiorul Petrescu Gheorghe – inspector de studii, maiorul Rugină Zamfir – inspector de studii, maiorul Bugeanu Octavian – inspector de studii, căpitanul Dobrotescu Cicerone – inspector de studii,

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Ibidem.

căpitanul Cassian Gheorghe – inspector de studii, căpitanul de administrație Rădulescu Vasile – casier, locotenentul de administrație Cismaru Dumitru – ofițer cu echipamentul și cazarmarea și sublocotenentul de administrație Nicolescu Gheorghe – ofițer cu aprovizionarea. O parte dintre ofițerii comandamentului școlii aveau și responsabilități didactice. Ofițerii instructori și profesorii civili constituiau corpul profesoral al școlii, împărțit în două

Cazinoul ofițerilor

„divizii”, „A”, respectiv „B”. La începerea primelor cursuri titularii de discipline erau următorii: tactica artileriei – colonelul Brătuianu, istoria campaniilor – locotenent-colonelul Skeletti, mecanica – locotenent-colonelul Buicliu, organizarea armatei și tactica infanteriei – locotenent-colonelul Florescu, legislație și administrație – locotenent-colonelul Tutunaru, pulberi și explozivi – locotenent-colonelul Petrovan, hipologia – locotenent-colonelul Roman, anatomie și fiziologie – locotenent-colonelul Epure, tactica cavaleriei – maiorul Dobre, topografia – maiorul Petrescu, construcții de baterii – maiorul Rugină, algebra și efectele proiectilelor – maiorul Bugeanu, proiectile și focoase – căpitanul Cassian, istoria – profesorul Spălățelul, limba franceză – profesorul Réneteaud, fizica și chimia – profesorul Ștefănescu, scrima – profesorul Pellegrini. Aceștia li s-au adăugat la finele lunii noiembrie 1920 maiorul Georgescu P. Ion (sau Pion cum i se mai spunea) în urma

mutării sale în școală de la Ministerul de Război.

În primii ani de funcționare, durata pregătirii în școală a fost variabilă, fiind cuprinsă între 3 luni și jumătate și 9 luni, mai scurtă decât cea prevăzută (2 ani), pentru a putea școlariza ofițerii promoțiilor 1914-1918 care din cauza războiului nu au putut frecventa cursurile școlii. Începând cu anul 1922 s-a trecut la programul de învățământ eșalonat pe 2 ani.

Acesta cuprindea cursuri tactice și tehnice, bine corelate între ele. Fără a minimiza importanța altor discipline, trebuie relevat faptul că accentul se punea cu precădere pe însușirea temeinică a teoriei tragerilor de artilerie și a conducerii focului cu bateria și divizionul, pe topografie și tactică generală. Analiza disciplinelor de studiu și tematica acestora relevă fără echivoc pronunțatul caracter aplicativ imprimat învățământului.

Prezentarea acestor aspecte despre Școala Specială de Artilerie din

Timișoara, aparent în afara tematicii prezentei lucrări am considerat-o extrem de utilă pentru înțelegerea contextului în care Școala Pregătitoare de Artilerie a fost mutată în Timișoara în anul 1921 și unde a funcționat, în tandem cu Școala Specială până în anul 1939, când aceasta a fost desființată.

Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie

Mutarea Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie din tradiționalul său local din Calea Griviței nr. 28 s-a produs în baza Ordinului nr. 3044 din 30 iulie 1921 al Ministerului de Război. De menționat faptul că „transportarea s-a efectuat în cursul lunelor August și Septembrie 1921 și instalarea s-a făcut în cazarma Principele Carol...”⁶⁶.

⁶⁶ Arhiva M.A.N., „Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie”, volumul VI, p. 66.

Odată cu mutarea școlii la Timișoara s-au produs și o serie de schimbări în funcție ale personalului. Astfel, comandantul, colonelul Hentzescu Vasile detașat la Centrul de Înalte Studii Militare de la Metz (Franța)⁶⁷ a fost înlocuit de colonelul Skeletti Mihail. De asemenea, locotenent-colonelul Hortopan Grigore a fost mutat la Comandamentul Trupelor de Cavalerie, maiorul Georgescu Vintilă la Regimentul I Artilerie Grea, maiorul medic Dumitrescu Nicolae la Școala de Geniu din București; au mai fost mutați la diferite departamente ale Ministerului de Război căpitanul Ionescu Devesel, căpitan Oprescu Stelian, căpitanul Manasion Mircea, căpitanul Negoescu Vasile, căpitanul Davidescu Radu, căpitanul Teodoru Dumitru; ulterior, au mai fost mutați căpitanul Lisievici Ioan la Școala de Tragere a Artileriei, căpitanul Berden Dumitru la Regimentul 2 Artilerie și în fine, locotenentul Lupu Gheorghe la Marele Stat Major.

Mutarea școlii în Timișoara alături de Școala Specială de Artilerie a fost primită cu mult entuziasm de către cetățenii orașului de pe Bega, fapt relevat și în presa vremii. Ecoul acesteia a fost receptat și la București, motiv pentru care Ministrul de Război, generalul de divizie Rășcanu a transmis colonelului Ștefănescu Gheorghe, comandantul garnizoanei Timișoara telegrama nr. 11502 din 1921, prin care îi comunica să „*transmită Garnizoanei și cetățenilor din Timișoara cele mai călduroase urări de fericire pentru frumoasa atenție ce au avut cu ocazia inaugurării Școlii Pregătitoare de Artilerie*”⁶⁸.

Comanda școlii, cu care a început activitatea la 1 noiembrie 1921 în noua locație, a fost constituită din: comandant – colonelul Skeletti Mihail, ajutor al comandantului – locotenent-colonelul Negoescu Gheorghe, veterinar – locotenent-colonelul Hortopan Grigore, medic - căpitanul Ștefan Nicolae, casier – locotenentul de administrație Constantinescu Steric, director de studii – locotenent-colonelul Bordescu Ioan, inspector de studii – căpitanul Oprescu Stelian, ofițer cu biblioteca și cazarmarea – sublocotenentul Teodorescu Aurel, comandantul divizionului –

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Arhiva M.A.N., „Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie”, vol. VI, p. 71.

maiorul Iliescu Traian, comandant baterie – căpitanul Teodorescu Traian. Reamintim că noul comandant al școlii, înlocuitor al colonelului Hentzescu Vasile, fusese cu un an mai devreme numit ajutor al comandantului Școlii Speciale de Artilerie.

Dacă în vechiul local din București principalul inconvenient îl reprezenta lipsa de spațiu, în noul local din Timișoara principala problemă o reprezenta starea jalnică a clădirii în care a fost instalată școala, veche din anul 1872, cu o uzură avansată. Această stare de lucruri necorespunzătoare a fost relevată de toate comisiile de control și inspecție care au verificat școala, îndeosebi în perioada de început a activității din noua garnizoană. Extrem de relevantă în acest sens și fără echivoc este consemnarea făcută în documentele școlii de către episcopul militar Iustinian „*Am cercetat Școala Militară de Artilerie, astăzi 18/IV.1924, pe cât de satisfăcut am rămas cu conducerea ei, în toate privințele, atât de puțin mulțumit cu încăperile edificiului, care nu e propriu pentru o școală, nici înăuntru, nici în afară...*”⁶⁹. De asemenea, înaltul prelat al oștirii consemna că nemulțumit de condițiile oferite de localul școlii era și comandantul acesteia colonelul Alexandrescu Gheorghe (1922-1926) care era „... *plin de dorința de a-și vedea școala adăpostită într-un alt edificiu, mai corespunzător...*”⁷⁰.

Referitor la colonelul Alexandrescu Gheorghe menționăm că acesta a preluat comanda școlii în ziua de 20 aprilie 1922, înainte de terminarea anului școlar așa cum era obiceiul. El a fost mutat prin Înaltul Decret nr. 1592 din 31 martie 1922 din funcția de șef de Stat Major al Diviziei a 17-a, pe care a fost încadrat fostul comandant al școlii, colonelul Skeletti Mihail.

În Ordinul de Zi nr. 31 al școlii, din 20 aprilie 1922 – ziua preluării comenzii – colonelul Alexandrescu își exprima convingerea că „... *ofițerii, profesorii școlii, elevii, trupa școlii, vor depune aceiași râvnă în îndeplinirea datoriei, ca și până în prezent pentru binele și prosperitatea instituției*”⁷¹.

⁶⁹ Arhiva M.A.N., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, volumul VI, p. 95.

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Arhiva M.A.N., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, volumul VI, p. 80.

Propria „râvnă” pentru binele instituției s-a făcut simțită energic încă din primele zile de exercitare a comenzii, când a stabilit prin Ordinul de Zi nr. 32 din 27.04.1922 o nouă ordine de bătaie. Aceasta era considerată ca absolut necesară, ca urmare a mutării din școală a mai multor ofițeri și mai ales datorită identificării personale a necesității intensificării instrucției anului doi și a militarilor cu termen redus. Noua organigramă prevedea următoarea încadrare⁷²:

- **comandamentul:** comandant – colonelul Alexandrescu Gheorghe, ajutor – locotenent-colonelul Georgescu P. Ion (Pion), biroul mobilizare și adjutant – locotenentul Berea Traian, căpitanul medic Ștefan Neculae, veterinar – maiorul Bauman Hugo, contabil în materiale – căpitanul Constantinescu Stere, contabil în bani – locotenentul Unguritu Ioan, ofițer cu aprovizionarea – sublocotenentul Dumitrașcu Tache, ofițer cu biblioteca – sublocotenentul Teodorescu Aurel, ofițer cu cazarmarea – plutonierul major Rusu Ioan.

- **Direcția de studii:** director de studii – maiorul Petrescu Constantin, inspector de studii la elevii activi – căpitanul Pascal Octavian, inspector de studii bateria 4 – căpitanul Monalion Mircea, inspector de studii bateria 5 – căpitanul Teodorescu Traian.

- **Grupul de instrucție:** comandantul grupului căpitanul Bardescu Ioan.

Așa cum se observă, ajutor al comandantului era locotenent-colonelul Georgescu P. Ion, ofițer cu calități excepționale care i-a succedat colonelului Alexandrescu la comanda școlii în perioada 1926-1928, și care, ulterior a fost avansat general. Și el s-a dovedit a fi extrem de nemulțumit de condițiile pe care vechiul local le oferea. O foarte relevantă caracterizare a acestuia a fost făcută de colonelul Georgescu P. Ion în Raportul său către eșalonul superior, transmis în anul 1927 cu

nr. 4003: „*Insuficient din punct de vedere al sălilor de studii; ingrat din punct de vedere al curții ce posedă; fără nici un confort din punct de vedere al construcției și scopului afectat; rău înzestrat cu mobilier și ustensile necesare*”⁷³. În raport, colonelul Georgescu P. Ion propunea și soluții pentru remedierea unora dintre neajunsuri relevate. În acest sens, având în vedere că Școala Specială de Artilerie era dispusă vizavi de Școala Pregătitoare de Artilerie și că dispunea de un vast și frumos parc, insuficient folosit, deoarece beneficiarii săi, ofițerii-elevi, fiind descazarmați plecau după cursuri la domiciliu, propunea atribuirea acestuia instituției pe care o conducea „*Am cerut și rog să se dea parcul în primire școlii pregătitoare*”⁷⁴. Ca argument forte în favoarea solicitării menționa „*...e o nedreptate, e ceva neuman ca un parc de 6 ha să stea gol și elevii școlii pregătitoare să stea închiși pe un loc de 800 mp*”⁷⁵.

Conținutul raportului evidențiază atât responsabilitatea sa deplină față de condițiile de trai ale elevilor, cât și curajul admirabil relevat de vehemența solicitărilor.

Parcul școlii

⁷² Ibidem.

⁷³ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București, 1976, p. 69.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Ibidem.

Acest curaj este evidențiat o dată în plus, în același raport „confidențial-personal” prin incriminarea și a modului de realizare a hrănirii: „în ceea ce privește hrana am făcut un raport documentat celor în drept, arătând crima ce comite statul, care e dator pe baza principiului suveranității să-și întrețină Armata, înainte de a cheltui pentru alteceva și a nu nenoroci niște copii...”⁷⁶. Totodată, colonelul a criticat și neasigurarea unor măsuri sanitare elementare, din aceeași perspectivă a caracterului inadecvat al locației, ca urmare a lipsei unei camere de rezervă în care să fie izolați elevii cu boli contagioase. Fermitatea și cutezanța caracterului colonelului Georgescu P. Ion sunt evidențiate extrem de persuasiv în fraza de încheiere a raportului: „vă rog să se țină seama de aceste lucruri și să se hotărască drept și uman”⁷⁷.

Condițiile improprie de cazare și hrănire au fost constatate și raportate și de șeful serviciului sanitar al Diviziei 1 Infanterie, colonelul medic Dumitriu. Acesta nu a ezitat să-și exprime consternarea față de cele constatate „... sănătatea elevilor lasă de dorit; m-a impresionat îndeosebi aspectul lor fizic, în bună parte gălbejiți, anemici și fără culoare, cu toată frăgezimea vârstei lor tinere. Cauzele sunt două: lipsa de aer și hrana. Lipsa de aer căci, cum am raportat și alte dăți, actualul local al școlii e cu totul impropriu, umed și neîncăpător Hrana insuficientă. De trei ori pe săptămână elevii mănâncă un singur fel la prânz și unul seara.... În atari condiții, e lesne de prevăzut ce rezistență pot opune acești elevi tuberculozei și epidemiilor eventuale, ce silință pot depune la studii și cu ce moral privesc situația lor”⁷⁸. Veridicitatea neajunsurilor din raport, slaba rezistență a elevilor au fost din nefericire pe deplin confirmate de epidemia de gripă din primăvara anului 1927. Între 10 februarie și 15 martie, din cei 204 elevi ai școlii peste o treime, mai exact 74, s-au îmbolnăvit. Mai mult decât atât, 2 elevi au decedat la spitalul militar din localitate, cu diagnosticul pleurezie: elevul Olteanu Vasile, respectiv elevul Turcan Constantin⁷⁹.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Arhiva M.A.N.-M.S.I.M., fond Inspectoratul general al artileriei, dosar 13/1926, p. 108.

⁷⁹ Arhiva M.A.N., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4505, p. 110.

Demersurile pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale elevilor, atât ale comenzii școlii, cât și ale comisiilor de control, precum și efectele epidemiei de gripă din anul 1927 au generat măsuri reparatorii din partea eșaloanelor superioare față de Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. Astfel, începând cu anul 1928, la 7 ani după inaugurarea școlii pregătitoare s-au repartizat, de la școala specială și de la unitățile militare din vecinătate, pavilioane cu spații destinate funcționării de săli de clasă, dormitoare, corp de pază, sector administrativ etc. În baza Ordinului Ministerului de Război nr. 13108 și 13367/1928 la 15 noiembrie s-au repartizat școlii etajul 2 din pavilionul „A”, respectiv etajele 1 și 2 din pavilionul „B” ale Școlii Speciale de Artilerie, precum și parterul, etajul 1 și 2 din aripa stângă a edificiului Tribunalului Militar Timișoara⁸⁰.

Aceste măsuri au fost binevenite, dar totuși insuficiente. Măsura care se impunea imperativ era aceea de schimbare a garnizoanei de dislocare. Dar cum aceasta presupunea cheltuieli suplimentare s-a optat pentru compromisuri concretizate în reparații și mai ales, în atribuirea de noi spații de cazare de la alte structuri militare. Aceste măsuri s-au repercutat nebenefic asupra modului de conducere a școlii, prin excesiva disipare a personalului acesteia într-o multitudine de localuri, dispuse la distanțe mari, care consumau excesiv efortul elevilor și timpul lor la dispoziție. Toate acestea ne îndreptățesc să apreciem că **mutarea la Timișoara – din punctul de vedere al spațiului, considerat insuficient în vechiul local din Calea Griviței și principalul motiv de schimbare a locației, a fost o măsură greșită, insuficient de bine fundamentată.** Pe lângă aceasta, o altă disfuncție cu implicații majore asupra modului de desfășurare a procesului de învățământ a reprezentat-o precaritatea bazei materiale. Așa cum arătam anterior, manejul gestionat de Școala Specială de Artilerie, preluat de aceasta în anul 1920 într-o stare jalnică, chiar dacă a fost reabilitat, era insuficient pentru a asigura nevoile procesului de învățământ din cele două școli, cărora li se alăturau nevoile de instrucție specifică ale celorlalte unități din garnizoană.

⁸⁰ Arhiva M.A.N., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, 1928-1938, inventar 4506, p. 8.

De asemenea, nu existau efectivele necesare de cai pentru executarea instrucției, îndeosebi a serviciului la materialul de artilerie prin înhământarea unui divizion în întregime.

Serviciul la materialul de artilerie, ca și cunoașterea acestuia, erau îngreunate de insuficiența gurilor de foc din școală, de lipsa multora dintre tipurile de guri de foc aflate în înzestrarea structurilor de artilerie ale armatei. De altfel, acest neajuns s-a manifestat constant în întreaga existență a școlii. Imposibilitatea asigurării numărului de piese necesare constituirii unui divizion, nici măcar din piese aparținând unor modele și calibre diferite este relevantă și de participarea la aplicațiile din teren cu trageri de la Lipova, unde cei 126 de elevi din anul I, cei 72 de elevi din anul II și cei 100 de „oameni de trupă” au dispus doar de 150 de cai și 10 guri de foc⁸¹.

Admiterea în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie

În perioada funcționării la Timișoara, admiterea s-a făcut atât prin concurs, cât și fără concurs, după diferite criterii schimbate în raport cu dinamica realității economico-sociale a țării. În primii ani atractivitatea carierei militare a fost redusă ca urmare a remanenței în conștiința populației a traumelor produse de recent încheiatul război, de perceperea mai profundă a privațiunilor vieții de militar. Atractivitatea scăzută a meseriei armelor s-a datorat și altor cauze: apariția după război a unor noi oportunități în viața civilă, imposibilitatea asigurării unor solde motivante, și nu în ultimul rând, imposibilitatea familiilor potențialilor candidați, pauperizate după război, de a suporta taxele școlare. Toate acestea au contribuit la neasigurarea unui număr suficient de candidați, care să permită desfășurarea examenelor de admitere.

Analiza atentă a taxelor școlare percepute arată că valoarea acestora era mult prea mare în raport cu posibilitățile financiare ale doritorilor de a urma școala. Spre exemplificare, în anul 1921 taxa de școlarizare pentru cei doi ani de studiu era de 3000 de lei, din care, 500 de lei plătibili la

începerea studiilor reprezentau taxa de înscriere și valoarea cărților, iar restul de 2500, care se plătea la finele anului doi reprezentând suma necesară cumpărării unui cal la absolvirea școlii⁸². În anii următori, ca urmare a inflației, valoarea taxei a sporit substanțial. Astfel, în anul 1922 valoarea taxei de școlarizare a devenit de 5000 de lei, 1000 de lei reprezentând taxa de admitere și cărțile, iar 4000 de lei, suma necesară achiziționării calului⁸³. Doi ani mai târziu, taxa de școlarizare crescuse de aproape două ori și jumătate ajungând la suma de 13000 de lei.

Era evident că pentru majoritatea celor cu vocație către meseria armelor, valoarea taxei de școlarizare era descurajantă. Convinsă de acest aspect, conducerea școlii a întreprins mai multe demersuri pentru reducerea valorii acesteia, prin scoaterea așa-numitei „*taxe de cal*”, cea care deținea ponderea cea mai mare în cadrul taxei de școlarizare. Pentru conducerea școlii era cât se poate de clar că deși se acordau scutiri de taxe fiilor de militari, orfanilor de război și altor câtorva categorii sociale defavorizate, baza de selecție pentru viitorii ofițeri de artilerie se diminuase dramatic. În acest sens, comandantul școlii raporta în scris eșalonului superior că „*În felul acesta, elementele solide dar lipsite de mijloace care în trecut au dat un coeficient mare și sănătos armatei, dar care azi nu mai pot satisface condițiunile de plată a acestor taxe, sunt îndepărtate de la militărie...*”⁸⁴. Pentru a da concretețe celor raportate, comandantul școlii evidenția că pentru anul școlar 1926-1927, în care Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie avea prevăzute 400 de locuri, nu s-au putut selecționa nici măcar jumătate dintre elevii necesari.

Soluțiile adoptate de conducerea Ministerului de Război pentru depășirea acestui inconvenient au fost în esență două: lărgirea condițiilor de admitere, prin modificarea criteriilor anterioare, respectiv acordarea de înlesniri materiale candidaților. Pentru lărgirea condițiilor de admitere și mărirea bazei de selecție a candidaților s-a redus numărul de clase de liceu impus

⁸¹ Arhiva M.A.N. – Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4505, p. 110.

⁸² „Monitorul Oastei”, nr. 9/1921, p. 271.

⁸³ Ibidem p. 287.

⁸⁴ Arhiva M.A.N. – M.St.M., fond Inspectoratul general al artileriei, dosar 13/1926, p.102.

candidaților de la 8 la 7 clase. De asemenea, au fost admiși la examen și elevii de liceu corijenți, în condițiile trecerii ulterioare a clasei. De menționat faptul că absolvenții de liceu, doritori să devină elevi ai școlii, indiferent de media de absolvire a acestuia erau admiși fără examen. De această admitere fără examen beneficiau și subofițerii care doreau să treacă în corpul ofițerilor și care reușeau să absolve un curs preparator organizat în acest sens⁸⁵.

Un rol important în asigurarea admiterii în organizarea și desfășurarea învățământului de artilerie, ca de altfel, a întregului învățământ militar, l-a avut Decizia Ministerială nr. 472 din 14 iunie 1922 emisă de ministrul de război, generalul Gheorghe Mărdărescu. Aceasta conținea între altele, în capitolul I, condițiile de admitere și desfășurare a examenelor pentru completarea efectivelor de elevi la școlile pregătitoare de ofițeri: „art.2. *Vor putea fi admiși fără concurs pentru anul I trecând examenul militar: 1. absolvenții liceelor militare bine apreciați de comandanții liceelor militare asupra purtării, caracterului și aptitudinilor pentru cariera militară și care au media anuală la matematici, fizică și chimie cel puțin 7 pe ultimii 3 ani de studiu; 2. absolvenții liceelor civile 8 clase secția reală; 3. absolvenții a cel puțin 7 clase liceale din liceele civile reale, care au avut media generală cât și în parte la matematici, fizică și chimie cel puțin 7 (mențiunea bine) pe ultimii 3 ani de studiu. Vor putea fi admiși cu concurs pentru anul I ... absolvenții liceelor militare sau a 7 clase a liceelor civile reale; subofițerii aflați în serviciul activ sub arme, reangajați sau nu, dacă posedă certificat de cel puțin 4 clase secundare, inclusiv capacitatea ... pentru școala armei lor. Art. 4. Vor putea fi admiși direct în anul al doilea fără examen: tinerii cu termen redus absolvenți ai școlii de ofițeri de rezervă promoția 1921-1922, propuși de școlile respective și care renunță la gradul de sublocotenent de rezervă prin consimțământ aparte ...*”⁸⁶.

Înlesnirile materiale făcute candidaților au constat în executarea succesivă a examenelor de admitere, în locații cât mai apropiate de localitățile de domiciliu ale candidaților. Școala Pregătitoare de Ofițeri de

Artilerie, în primul deceniu al existenței sale timișorene a organizat concursuri de admitere în unități militare din localități dispuse relativ armonios pe teritoriul național: Timișoara, București, Iași, Târgu Mureș și Sibiu. În acest fel au fost reduse costurile cu deplasarea candidaților la examen. De asemenea, pentru cei ce probau lipsa mijloacelor de susținere se asigura cazarea și hrănirea pe timpul examenului la școală, la prețuri modice. Aceste demersuri nu au rămas fără ecou, sporind numărul candidaților. Astfel, la examenul de admitere din anul 1928 s-au prezentat 356 de candidați, absolvenți a 7 sau 8 clase dintre care, au fost admiși 106⁸⁷. De asemenea, au mai participat la admitere și 26 de absolvenți de liceu cu bacalaureat, susținând doar o probă orală, în urma căreia au fost admiși 17. De remarcat faptul că din cei 7 subofițeri activi, absolvenți ai cursului pregătitor, niciunul nu a fost admis pentru înmatriculare în anul I⁸⁸.

Este evident că dacă facilitățile la cazare și hrănire erau benefice și nu produceau efecte negative, măsurile de lărgire a condițiilor de admitere nu au întârziat să genereze disfuncții. Scăderea nivelului de pregătire a candidaților, prin admiterea celor cu 7 clase, a mediocrilor ce depășeau cu greu corijențele de liceu, a produs efecte evidente asupra calității învățământului din școală, a gradului de promovabilitate în cadrul acesteia. Prin urmare, se impunea identificarea de soluții urgente la această stare de fapt. Având în vedere numărul inacceptabil de mare de repetenți (13 elevi la anul întâi), din anul școlar 1925-1926, comandantul școlii, renumitul colonel Georgescu P. Ion, raporta superiorilor săi: „numărul relativ mare de repetenți se datorează slabei pregătiri a elevilor, recrutați la 3 examene consecutive... Dacă se continuă însă a primi în școală elevi a 7 clase de liceu și adunați la mai multe examene din cei rămași corijenți și repetenți pe la licee, atunci ar fi necesar ca acești elevi să urmeze ... un curs complementar de 2-3 luni, în care să li se completeze cunoștințele căpătate în liceu”⁸⁹.

⁸⁵ „Monitorul Oastei”, nr. 7/1927, p. 151.

⁸⁶ Ministerul de Război, Decizia Ministerială nr. 472/14 iunie 1922, art. 2-4.

⁸⁷ Arhiva M.A.N., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, vol. 1928-1938, inventar 4506, p. 8.

⁸⁸ Ibidem.

⁸⁹ Arhiva M.A.N. – M.St.M., fond Inspectoratul general al artileriei, Dosar 13/1926, p.103.

Solicitarea de mai sus a colonelului Georgescu P. Ion (Pion) era subscrisă crezului său profesional de a contribui la dezvoltarea învățământului de formare a ofițerilor de artilerie, exprimat pe cât de sintetic pe atât de convingător și emoționant în Ordinul de zi nr. 17 din 1926, cu ocazia numirii sale la conducerea școlii: „*Prin Înaltul Decret nr.3219/1926 fac cunoscut ofițerilor, personalului civil, elevilor, reangajaților și oamenilor de trupă ai școlii, că subsemnatul sunt înălțat la gradul de colonel și întărit în comanda definitivă a Școlii Militare de Artilerie, pe ziua de 28 septembrie 1926. Pentru această înaltă demnitate cu care, Regele și Țara mea m-au onorat, mă angajez că voi conduce, învăța, instrui, educa, administra și lucra pentru înălțarea și propășirea crescândă a școlii de artilerie.*

Cu înțelegerea deplină a tuturor – din toate puterile minții și a sufletului meu românesc ... ajutat de o experiență sigură, câștigată în și cu fiecare grad, chiar la aceste școli, ca instructor, educator, profesor, comandant de baterie, comandant de divizion, director de studii la elevi și ajutor de comandant de școală în ultimul timp.

Nu cer – de la acei ce mă ajută și ascultă – profesori, ofițeri instructori și educatori, angajați, funcționari și soldați – decât îndeplinirea conștiințioasă a datoriei, încrederea deplină a fiecăruia în el și în noi toți, că munca pusă în serviciul școlii pe lângă un câștig personal și o muncă ce va fi răsplătită ...

Pretind însă tuturor – pregătirea individuală de tot momentul ... a elevilor ce ne sunt încredințați a-i crește și pregăti pentru cariera militară – cu convingerea sigură de rolul ce avem ca educatorii educatorilor viitorilor ofițeri ai artileriei noastre și mai ales conștiința românească care să creeze, să armonizeze, să solidarizeze și să pregătească viitorii ofițeri ca: oameni, ca valori militare și buni români înainte de toate⁹⁰. Nu putem să nu remarcăm valoarea acestui autentic crez de conducere, conținutul său profund responsabil și extrem de patriotic. Așa cum arătam anterior criteriile de admitere au cunoscut modificări în raport cu dinamica realităților social-economice din

țară sau nevoile instituției militare. În consecință începând cu anul 1927 până în anul 1932 au fost admiși în școală numai absolvenții de liceu, expresie a sporirii exigenței imprimată procesului de formare a ofițerilor de artilerie. Mai mult decât atât, începând cu admiterea din anul 1936 candidații trebuiau să susțină obligatoriu și probe de aptitudini fizice. Cei care nu îndeplineau punctajul general minim stabilit și implicit, punctajul minim la fiecare probă erau respinși și nu mai continuau examenul.

Pentru corecta și oportuna informare a celor ce doreau să urmeze cariera militară, Ministerul de Război stabilea anual, din timp, prin decizie ministerială cifrele de școlarizare pentru anul de învățământ următor pentru fiecare instituție de învățământ militar, studiile necesare, valoarea taxelor de concurs și școlarizare, cine putea beneficia de înlesniri în plata acestora, probele de concurs, localitățile și datele de desfășurare ale concursului.

În pofida tuturor greutăților apărute de-a lungul timpului în admiterea elevilor, școala și-a păstrat conform tradiției, exigența față de calitatea candidaților și ulterior a absolvenților.

Programul de învățământ

Activitățile de învățământ din cadrul Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, ca de altfel din toate școlile pregătitoare similare, s-au desfășurat după cum urmează: anul I, septembrie-iunie și concediul-iulie; stagiul la unități sau la Școala Specială de Artilerie, după absolvirea anului I, în lunile august-septembrie; anul II, septembrie-mai, examenul de absolvire în iunie, înaintarea la gradul de sublocotenent, de regulă, la data de 1 iulie.

Programul de învățământ, în perioada de început a funcționării Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie în garnizoana Timișoara s-a făcut în baza prevederilor „*Instrucțiunilor generale pentru funcționarea școlilor militare de ofițeri în anul 1918-1919*”⁹¹. Aceasta prevedea asigurarea unei

⁹⁰ Arhiva M.A.N. – Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, vol. 1928-1938, inventar 4506, p. 105.

⁹¹ Arhiva M.A.N. – M.St.M., fond Direcția generală a școlilor militare, nr. inventar 017634, Dosar 36, anexa 36.

aproximative parități între numărul de cursuri cu caracter teoretic și cele practice, precum și timpul alocat pe categorii de cursuri.

Această pondere a fost menținută pe aproape întreaga perioadă de funcționare a școlii la Timișoara. Apreciem că a fost asigurat un echilibru logic între cele două tipuri de pregătiri până către anii 1940, când s-a ajuns la o pondere de până la 85% a activităților practice, nerealist de mare. Această schimbare s-a produs la sugestia consilierilor din Germania, partenerul strategic al României din acele vremuri. Este evident că decizia imprimării unui preponderent caracter practic învățământului militar a fost influențată de evoluția situației din Europa, de apariția norilor celui de-al Doilea Război Mondial.

Dinamica ponderii celor două tipuri de pregătire (practică și teoretică) este relevată de datele din tabelul din pagina următoare⁹².

Programul de învățământ, cu toate modificările suferite în diferite etape, răspundea cerințelor și învățămîntelor desprinse din experiența Războiului de (Re)întregire. Astfel, cursurile de matematică, fizică, chimie, mecanică s-au îmbinat armonios cu cele de balistică, guri de foc, tragerile artileriei și instrucția tactică a subunităților de artilerie. Exemplificăm în acest sens, prezentând lista cursurilor din anul 1929-1930⁹³: aritmetică, geometrie, trigonometrie, algebră, geometrie analitică, geometrie descriptivă, analiză, mecanică, desen tehnic și perspectivă, fizică aplicată, geometrie aplicată, tactica artileriei, tactica generală, tactica aeronauticii, tragerile artileriei, topografia regulată și artileristică, armament portativ, guri de foc, muniții de artilerie și efectele lor, pulberi și explozivi, balistică interioară, organizarea terenului și întrebuințarea trupelor speciale, gaze de luptă, automobilism, corespondență militară, administrație militară, igienă, hipologie, limba franceză, limba germană și limba română.

⁹² Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București, 1976, p. 78.

⁹³ General-locotenent Constantin Opreiță, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasiu – coordonatori: - Contribuții la istoria învățământului militar din România. Perioada 1901-1947, vol. II, Editura Militară, București, 1978, p. 290.

Numărul de ore pe categorii de cursuri a fost cel prezentat în tabelul nr. 1⁹⁴.

O atenție sporită s-a acordat instrucției, îndeosebi celei la tunuri, dar și instrucției călare, precum și instrucției specialistului de artilerie, și instrucției întrunite.

Analiza datelor din tabelele de mai sus relevă diferențele mari de ore alocate la unele categorii de cursuri, de la un an școlar la altul, ca urmare a permanentelor modificări ale programelor școlare. De asemenea, se constată existența uneori a unui număr mare de cursuri care nu permitea alocarea unui număr suficient de ore pentru fiecare disciplină în vederea îndeplinirii obiectivelor didactice ale acestora. Aceasta s-a produs și pentru că de-a lungul timpului s-au introdus noi discipline, prin dispoziții ale eșaloanelor superioare, menite a asigura îndeplinirea unor nou apărute cerințe pentru instituția militară. Astfel, pe lângă limba franceză au fost introduse în programa de studii limbile: rusă, germană, maghiară, sârbă și bulgară.

Totodată s-au introdus și alte discipline precum psihologia, economia politică, istoria generală, geografia, dreptul internațional etc. În acest fel a sporit numărul disciplinelor, dar s-a diminuat drastic numărul orelor afectate matematicii, pregătirii militare generale și chiar celor de specialitate. În anul școlar 1928-1929 s-a ajuns la situația paradoxală ca numărul orelor de specialitate să fie mai mic decât cel alocat disciplinelor de cultură generală.

⁹⁴ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București, 1976, pp. 78, 81.

TIPURI DE PREGĂTIRE	ANI (PERIOADE DE ÎNVĂȚĂMÂNT)										
	1920-1921	1926-1927	1927-1928	1930-1931	1934-1935	1936-1937	1937-1938	1938-1939	1939-1940	...	1941-1942
Regulamente și instrucție (activități practice)	48	47	46	44	43	43	41	42	51		85
Cursuri și aplicații ale acestora (activități teoretice)	52	53	54	56	57	57	59	58	49		15

Tabelul nr. 1

CATEGORII DE CURSURI	ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT													
	1920-1921	1923-1924	1924-1925	1925-1926	1926-1927	1927-1928	1928-1929	1929-1930	1930-1931	1931-1932	1934-1935	1935-1936	1936-1937	1937-1938
Cultură generală	156	192	235	235	210	215	285	131	125	152	120	120	120	120
Matematică și științe aplicate	140	223	270	270	250	250	230	352	342	363	375	485	485	517
Cultură militară generală	416	315	265	305	414	283	367	285	351	426	445	340	340	340
Specialitate artileristică	248	237	240	240	350	230	225	327	317	319	415	545	505	545
Numărul cursurilor	35	42	35	36	37	37	?	34	37	33	32	24	24	24

Tabelul nr. 2

Nr. crt.	Grupa	Școala pregătitoare (elevi)	Școala specială (ofițeri)	Total ore
1.	Cultură generală socială	162	164	326
2.	Cultură generală militară	206	266	472
3.	Matematici	202	-	202
4.	Cultură tehnică generală	94	103	197
5.	Tehnică artileristică	90	93	183
6.	Trageri și topografie artileristică	113	143	256
7.	Tactică	236	239	475
TOTAL ORE		1103	1008	2111

Tabelul nr. 3

Cultură generală		Specialitate artileristică	
Limba franceză	130 ore	Guri de foc	68 ore
Limba rusă	45 ore	Muniții de artilerie și efectele lor	39 ore
Limba maghiară	30 ore	Balistica exterioară	20 ore
Psihologia și pedagogia	154 ore	Balistica interioară	67 ore
Educația morală	164 ore	Topografia	98 ore
TOTAL ORE		523	TOTAL ORE 292

Tabelul nr. 4

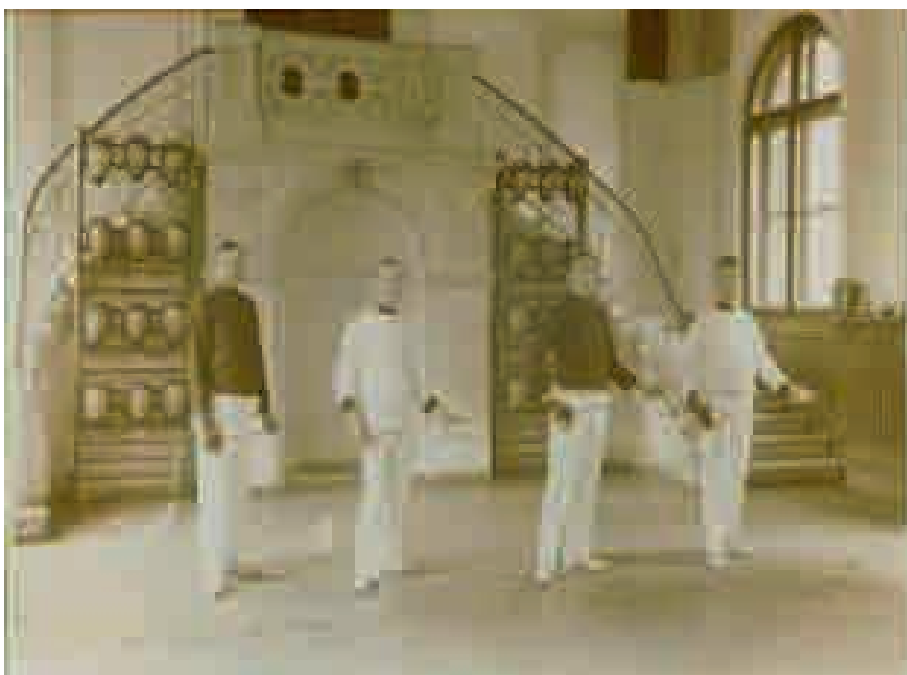
Procesul de învățământ din Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Carol I” – noua denumire atribuită școlii în anul 1927 – a cunoscut noi modificări în anul de învățământ mai sus amintit ca urmare a efectelor legii reorganizării învățământului secundar din țara noastră. Principalele modificări aduse de aceasta erau: scurtarea duratei studiilor liceale de la 8 la 7 clase și desființarea secțiilor real, modern și clasic, realizându-se parcurgerea aceluiași programe analitice. În acest fel școala era privată de „pepiniera” sa, secția real care asigura cunoștințele necesare parcurgerii cursurilor din școală. De menționat faptul că **în întreaga sa existență, școala nu a admis niciodată elevi absolvenți ai secției moderne din învățământul liceal.**

Reducerea cu un an a duratei studiilor liceale a impus în mod logic restructurarea programelor de învățământ care însă a generat și un paradox, ce avea să influențeze mai târziu calitatea învățământului din școală: ca urmare a reducerii cu 32 de ore a numărului de ore de matematică din noul „liceu unificat”, numărul de ore afectat matematicii a ajuns să fie mai mic decât cel existent înainte de reformă la secția modernă, unde oricum matematica avea o pondere scăzută. Discrepanța evidentă dintre nivelul înalt al învățământului din școală și cel extrem de scăzut al noilor absolvenți de liceu cu durata de 7 ani s-a manifestat imediat: în anul școlar 1929-1930, din cei 227 de elevi înmatriculați în anul I au promovat doar 91, restul găsiindu-se în posturile de corijenți – 107⁹⁵. Acesta a reprezentat unul dintre cele mai scăzute promovabilități din istoria școlii. Conducerea școlii în frunte cu comandantul acesteia, colonelul Vasile Mitrea, în pofida noii realități, a menținut aceeași exigență sporită față de pregătirea elevilor și implicit același

⁹⁵ Arhiva M.A.N. – S.St.M, Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, vol. V, p. 59.

nivel înalt al pregătirii. Mai mult, a insistat pentru introducerea unui an de pregătire suplimentară, ca legătură, între liceu și învățământul militar.

Anul pregătitor a devenit o realitate în învățământul militar începând cu anul școlar 1932-1933 prin înființarea **Școlii Pregătitoare de Ofițeri Activi** în care viitorii elevi ai școlilor militare parcurgeau o programă de pregătire comună. Aceasta a funcționat până în anul 1939. Dacă pentru alte arme, îndeosebi infanterie, măsura a fost suficientă, pentru artilerie cele 168 de ore alocate matematicii și științelor aplicate nu au suplinit deficitul de ore pentru aceste discipline. Totuși, orele alocate culturii generale, tacticii generale au creat condițiile pentru o mai bună repartitie a orelor în cadrul programelor școlare. Această restructurare a repartiției orelor pe discipline este lesne de constatat prin revederea tabelelor prezentate anterior, începând cu anul școlar 1930-1931. Până în anul 1938 a sporit cu 40-120% numărul orelor de matematică și științe aplicate și cu 40-130% orele destinate pregătirii artileristice. Astfel, prin noile

Antrenament în sala de scrimă

programe școlare s-au creat premisele redeschurării învățământului la nivel înalt. Algebra superioară și analiza matematică, împreună cu mecanica rațională și aplicată, rezistența materialelor și metalurgia și-au recăpătat locul firesc în pregătirea fundamentală a artileriștilor.

O excelentă pledoarie în scopul reformării învățământului de artilerie a făcut căpitanul Valerian Nestorescu, ofițer al școlii, mare personalitate a armeei, devenit mai târziu general, rămas în conștiința afectivă a artileriștilor pentru programele pe care le-a condus magistral în vederea construirii în România a unor piese de artilerie, în articolul „*Noua organizare a învățământului secundar și influența ei asupra învățământului în Școala militară de artilerie*”, publicat în numărul 6-7 din 1929 a „*Revistei Artileriei*”.

Propunerile făcute de acesta se bazau pe observații critice întemeiate, îndeosebi referitoare la volumul cunoștințelor, pe grupele de discipline care se predau în anul 1929, în cei patru ani de studii la școlile de artilerie.

Tabelul nr. 3, tabel comparativ al orelor afectate unor materii de studiu, este extrem de sugestiv.

În concluziile generale, din articolul mai sus-menționat se arată că, dacă învățământul din cele două școli de artilerie ar rămâne nemodificat, conform noii reforme ar fi imposibil ca în timpul rezervat diferitelor discipline să se asigure o pregătire serioasă atât celor care intrau în școala pregătitoare, cât și ofițerilor de artilerie ce trebuiau să-și desăvârșească pregătirea în școala specială. Pentru a ridica învățământul pe o treaptă superioară, căpitanul Nestorescu propunea:

- să se revadă organizarea și funcționarea întregului învățământ artileristic, pentru a se realiza o mai bună utilizare a timpului de coordonare a programelor analitice;

- să se introducă și în armată anul preparator prevăzut prin lege pentru învățământul superior⁹⁶.

Inspectorul general al artileriei, generalul Dimitrie (Sică) Popescu a apreciat propunerile făcute, și prin noul program de învățământ s-au mărit cu 50-100% numărul orelor afectate cursurilor de pregătire artileristică: guri de foc, balistică interioară și exterioară, muniții, topografie și s-au introdus două noi cursuri: construcții guri de foc și muniții și nomografie artileristică.

O calitate a programelor de învățământ, după reorganizarea învățământului în baza noii legi apărute în 1928 a fost o mai mare constanță în timp a acesteia; spre exemplificare, în perioada 1935-1938, disciplinele și orelor afectate acestora au rămas neschimbate.

Așa cum arătam anterior, începând cu anul 1938, conform orientărilor consilierilor germani, a sporit ponderea învățământului practic în detrimentul disciplinelor absolut necesare asigurării fundamentului matematic al pregătirii ofițerilor de artilerie. Nu ne declarăm partizani nici ai pregătirii excesiv teoretice, nici ai celei practice, dar considerăm ca necesară existența unui echilibru între cele două tipuri de pregătire.

Pregătirea practică era concretizată în activități de instrucție, aplicații tactice și stagiul la unități. Instrucția, ca principală formă de pregătire practică, s-a desfășurat pe terenurile școlii și pe altele din imediata vecinătate a garnizoanei. Ca urmare a puținătății acestora din urmă s-au căutat noi locații pentru instrucție. Îndeosebi pentru aplicații, cunoscute și sub denumirea de „*manevre*”, locația cea mai des folosită a reprezentat-o zona din vecinătatea Lipovei. Aceasta, pe lângă aplicațiile tactice permitea și executarea de trageri cu armamentul portativ din dotare, cu armamentul de artilerie, precum și organizarea terenului și executarea de ridicări topografice.

Nu puține sunt menționările în registrul istoric al școlii despre activitățile practice din zona Lipova. Spre exemplificare vom prezenta programul de instrucție din anul 1927 și 1929 desfășurat la Lipova: „*în ziua de 14 Maiu 1927, Școala a plecat în manevră pentru aplicațiuni în teren și trageri la Lipova. Școala a plecat constituită pe 2 divizioane cu 5 baterii în total de elevi și 1 baterie trupă executând marșul pe jos, iar restul plecând la Lipova cu trenul. Aplicațiunile au început în ziua de 16.05.1927 și au cuprins următoarele grupări de lucrări:*

- de la 16.05 – 23.05 ridicări topografice;

- de la 24.05 – 02.06 trageri de instrucție;

- de la 03.06 – 11.06 aplicațiuni la *Tactica armelor întrunite, terminându-se cu o*

⁹⁶ General-maior Valerian Nestorescu, *File din trecutul Artileriei Române Moderne*, Editura Militară, București, 1972, p. 30

*tragere de războiu executată în ziua de 10.06. a.c. ...*⁹⁷.

În anul școlar 1928-1929, anul II a efectuat aplicații tot în zona Lipova: „*El (anul II – n.a.) a încadrat 3 baterii înhămate, cari la ora 6 dimineața s-au pus în marș. Distanța (60 km) s-a parcurs în două etape*”⁹⁸. Programul de pregătire a elevilor a cuprins:

- „14-15.05 – deplasarea la Lipova și pregătirea cartiruirii;
- 16-20.05 – topografie artileristică și aplicațiuni tactice artileristice;
- 21.05 – program de baie;
- 23-25.05 – topografie artileristică și aplicațiuni tactice artileristice;
- 26-27.05 – organizarea terenului;
- 28.05 – 03.06 – trageri;
- 04.06 – recunoașteri pentru temele de tactică generală;
- 05.06 – tactică generală (exerciții în teren);
- 06.06 – 07.06 – aplicații la tactica și tragerile artileriei – funcțiunile ofițerului subaltern la baterie și în grupul de comandă al divizionului;
- 08.06 – trageri cu arma, mitraliera și grenada;
- 09.06 – repaus;
- 10.06 – aplicațiuni la tactica și tragerile artileriei;
- 11.06 – interogații întârziate și rapeluri la: guri de foc, balistică, efectele proiectilelor, gaze de luptă, regulamente serviciu interior, regulamentul specialistului de artilerie, limba română și psihologia;
- 12.06 – pregătirea pentru înapoiere la Timișoara;
- 13.06 – marș pe jos: Lipova-Brukenau; în noaptea de 13/14 alarmă și marș de noapte Brukenau-Timișoara;
- 14.06 – sosirea în Timișoara la ora 06.30”.

Am prezentat detaliat un astfel de program al activităților practice din zona Lipova pentru a releva atât caracterul complex al acestora, cât și organizarea lor într-o succesiune logică și riguroasă. De menționat că începând cu data de 25 mai, la activități în teren, pe baza unui program

propriu au participat și elevii din anul I. Programul acestora a cuprins și câteva activități în comun cu elevii anului II. Între acestea menționăm: „*organizarea terenului*” din perioada 26-27.05, și recunoașterile din teren pentru temele de tactică generală din data de 04.05. De asemenea, pe timpul tragerilor de artilerie executate de anul doi, în perioada 28.05-03.06, elevii din anul întâi au deservit bateriile și transmisiunile prin rotație și au asistat la tragerile executate de colegii mai mari. Pregătirea lor practică a mai cuprins ore de „*topografie regulată*”, „*specialitățile artileriei*” și „*aplicațiuni la tactica artileriei*”. De menționat că deplasarea în și din zona Lipovei a elevilor anului întâi s-a efectuat cu trenul.

Pregătirea practică a elevilor era cuprinsă în cadrul a 6 categorii: instrucția la tunuri, instrucția călare, instrucția înrunită, instrucția pe jos (de infanterie), instrucția specialistului de artilerie (inclusiv topografia), instrucția de luptă a bateriei și divizionului (aplicații în teren). Numărul de ore alocat acestora de-a lungul timpului a fost diferit: 630 ore în anul școlar 1926-1927, 868 ore în anul școlar 1937-1938. Dintre tipurile de instrucție mai sus enumerate cea mai mare pondere o avea instrucția la tunuri: 200 de ore în anul școlar 1926-1927, respectiv 173 de ore în anul 1937-1938.

Menționăm faptul că în mod firesc, pe măsura introducerii mijloacelor auto în armată a scăzut ponderea orelor afectate instrucției hipo, îndeosebi a instrucției călare de la 180 de ore în anul școlar 1926-1927 la 76 de ore în anul 1937-1938.

Activitățile practice erau nu numai o modalitate de aplicare a cunoștințelor teoretice acumulate în sălile de curs, ci și de instruire a elevilor ca viitori instructori. Pregătirea metodică a acestora, în fond componenta practică, se realiza prin numirea elevilor, prin rotație la comanda propriilor colegi, îndeosebi a celor dintr-un an de studii mai mic și prin numirea la comanda unor piese și plutoane de artilerie pe timpul executării stagiului la unități. Această din urmă activitate a avut de-a lungul timpului o durată variabilă, cuprinsă între una și trei luni.

⁹⁷ Arhiva M.Ap.N. – Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1915 – 1928, inventar 4505, p. 110

⁹⁸ Idem, p. 118.

Educația, încă de la constituirea școlii, a ocupat un loc central în cadrul procesului de formare a ofițerilor de artilerie. **Efortul conjugat al comandanților, instructorilor și profesorilor a fost subscris dezideratului de formare de luptători neînfricați pentru apărarea dezideratelor naționale, cu alese calități morale și cetățenești.** Perioada interbelică, care coincide pentru școală cu dislocarea la Timișoara, a rămas în conștiința românilor ca o perioadă în care s-a asigurat o educație elevată ofițerilor. Aceștia erau recunoscuți în societate pentru rafinamentul comportamentului, pentru spiritul exemplar de ordine și disciplină, pentru responsabilitate și dragoste de țară.

Procesul educativ în școală s-a făcut cu rigoare artileristică, atât prin programa școlară, cât și prin activități extrașcolare. În fiecare an școlar, la nivelul școlii se întocmeau programe de activitate și se stabileau responsabilități exacte pe categorii de educație. Astfel, responsabilii de gestionarea activităților educative în anul școlar 1931-1932 au fost: educația socială – locotenentii Chejan I. și Frunză R.; educația artistică – căpitanul Butoi I. și locotenentul Grigore Gheorghe; educația religioasă – părintele Imbroane și locotenentul Mihăilescu M.; educația națională patriotică – maiorul Cristescu A. și locotenentul Florescu M.; sentimentul onoarei – locotenentii Mavrichi și Mentzel V.; codul duelului – căpitanul Soflu C.; psihologia mulțimii – căpitanul Stoicescu M. și lt. Anastasiu P.; repetiția serbării de 101 zile – căpitanul Negoescu S.

Formele de realizare a educației elevilor au fost multiple: expuneri, conferințe, spectacole artistice, vizite de documentare, participarea la aniversări și comemorări, festivități militare etc.

Depunerea jurământului militar de către elevii și militarii în termen ai școlii a reprezentat un bun prilej de realizare a educației patriotice, de relevare a legăturii puternice și indisolubile dintre armată și popor. Modul de organizare și desfășurare a acestuia urmărea tocmai realizarea unui

Ofițeri de artilerie participanți la serbarea organizată în Timișoara la arena Banatul la 27 mai 1934

climat de profundă emulație patriotică. Adesea jurământul se depunea în locuri publice constituind un eveniment important pentru urbea de pe Bega. Încă din primii ani ai funcționării în Timișoara legământul față de rege și țară s-a depus în Piața Unirii. Astfel, documentele menționează că în data de 30 aprilie 1922, toți recruții contingentului 1922, inclusiv ai Școlii de Artilerie, au depus jurământul în piața mai sus-menționată, în prezența comandantului Diviziei 1 Infanterie, generalul de brigadă Găvănescu, a autorităților locale, a reprezentanților cultelor și a unui foarte numeros public⁹⁹. Depunerea jurământului s-a desfășurat conform reglementărilor din acele vremuri, pe confesiuni, începând cu recruții de credință ortodoxă, „în mijlocul unei însuflețiri generale”¹⁰⁰. Acest moment a fost urmat de discursul înălțător al comandantului diviziei și de defilarea trupelor care ulterior au mărșăluit pe principalele artere ale Timișoarei spre încântarea populației.

Școala s-a preocupat în permanență să imprime acestui eveniment unic în viața fiecărui oștean un caracter emoționant care să rămână pentru totdeauna în conștiința afectivă a acestora. Așa cum arătam mai sus, legământul față de țară se făcea pe categorii de militari în funcție de confesiunea acestora, nu puține la număr. Spre exemplu, elevii anului I, care au depus jurământul în data de

⁹⁹ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M, Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1915 – 1918, inventar 4505, p. 76.

¹⁰⁰ Ibidem.

9 decembrie 1928, la 10 ani de la realizarea Marii Uniri, aparțineau următoarelor confesiuni religioase: ortodocși – 191, romano-catolic - 2, greco-catolic -2, protestant - 2, mahomedan - 1¹⁰¹.

Un rol important în educarea patriotică a celor ce depuneau jurământul militar îl aveau și mesajele transmise de personalitățile militare participante la eveniment. Aceștia aveau știința persuasiunii și arta oratoriei în a-i mobiliza pe tinerii militari în scopul îndeplinirii datoriilor sacre față de țară și rege. Iată un exemplu în acest sens: „*uniți în gând și voință, dornici de o perpetuă izbândă și cu desăvârșit devotament către Patrie și Tron să completăm jurământul de credință ce a-ți depus astăzi Majestății Sale Regelui Carol al II-lea, strigând cu toți și din tot sufletul să trăiască comandantul nostru suprem Majestatea Sa Regele Carol al II-lea*”¹⁰².

Prezența personalului școlii la diferite manifestări organizate în locuri publice din garnizoană era o constantă, foarte bine primită de societatea civilă. Paradele organizate cu prilejul aniversării zilei naționale aveau ca pilon central în cadrul manifestărilor personalul școlilor de artilerie care lua parte la „*parada militară ... defilând călare și cu baterii înhămate*”¹⁰³.

Pentru a exemplifica amploarea și rigoarea manifestărilor organizate de școală vom prezenta programul și succint activitățile sărbătoririi zilei naționale de către personalul școlii la 10 mai 1940.

„*Localurile școlii, au fost împodobite din ajun cu verdeață și steaguri.*

La ora 08:30 școala, în ținută de paradă, s-a adunat în careu, unitățile fiind încadrate cu ofițerii respectivi, pentru scoaterea drapelului.

La ora 9, cu muzica Centrului 11 Jandarmi, plecarea școlii spre locul de revistă.

Baterie de onoare (garda de onoare – n.a.): *bateria de elevi care în timpul serviciului divin se găsește în fața Bisericii ortodoxe din Iosefin.*

După oficierea serviciului divin, *Excelența Sa Dl. dr. Al. Manta, Rezydentul Regal al Ținutului și comandantul*

Garnizoanei Dl. General Petre Georgescu, trec bateria de onoare în revistă; bateria apoi își ia locul în frontul școlii.

La ora 11:15 *trecerea trupelor în revistă și apoi defilarea: școala defilează după ofițerii afară din front, adunați pe garnizoană.*

La ora 12:15 *recepție la Palatul rezidențial la care iau parte toți ofițerii superiori.*

La ora 15 *festival artistic la Teatrul Municipal.*

La ora 21: *retragerea cu torțe. Se pornește din fața Palatului rezidențial.*

Elevii au luat parte ca asistenți, având învoirea prelungită până la ora 22”¹⁰⁴.

O aceeași importanță sporită era acordată manifestărilor de comemorare a eroilor. Manifestarea cea mai profundă de cinstire a memoriei înaintașilor, de formare a unui profund respect față de faptele acestora, a reprezentat-o ridicarea și dezvelirea monumentului de la Tapae (Tapia) la 26 iunie 1939. Acesta a fost ridicat prin contribuția bănească benevolă în principal a ofițerilor, dar și a elevilor.

**Generalul de divizie Petrescu Gheorghe,
Inspector General al Artileriei**

¹⁰¹ Idem, p. 8.

¹⁰² Mesajul Comandantului Școlilor Militare de Artilerie, generalul Dumitrescu Constatin, 1932.

¹⁰³ Arhiva M.Ap.N.- M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1928-1938, inventar 4506, p. 163.

¹⁰⁴ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, p. 61.

Un alt eveniment important pentru elevi cu profunde semnificații patriotice, de respect pentru înaintași a fost solemnitatea dezvelirii în data de 9 iulie 1933 a monumentului generalului Eremia Grigorescu.

Monumentul a fost amplasat în parcul Școlii Speciale de Artilerie și a reprezentat atât pentru elevi, cât și pentru ofițerii-elevi o

Ceremonialul dezvelirii statuii generalului Eremia Grigorescu

motivație în plus pentru o temeinică pregătire profesională. La înălțătorul eveniment au participat: inspectorul general al Artileriei – generalul de divizie Petrescu Gheorghe, comandantul Școlilor Militare de Artilerie – generalul de brigadă Dumitrescu C., comandantul Diviziei 1 Infanterie – generalul de brigadă Oprescu Gheorghe, personalul Școlii Speciale de Artilerie, ofițerii Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie și cei din Comandamentul Diviziei 1 Infanterie. De asemenea, au participat reprezentanții autorităților locale. Ceremonialul a fost onorat de prezența unor membri ai familiei marelui erou de la Mărășești și Oituz: sora sa, doamna Sevastia Grigorescu și fiul generalului, inginerul Grigorescu Alexandru. Acesta, vădit emoționat de onorul pe care tatăl său l-a mai primit o dată, de cuvintele măgulitoare exprimate la adresa sa de către comandantul Școlii Speciale de Artilerie, de inspectorul general al artileriei și de primarul municipiului Liviu Gabor, a mulțumit plin de recunoștință tuturor participanților la eveniment.

Pentru educarea patriotică a elevilor, cunoașterea tradițiilor armeei căreia îi aparțineau și a istoriei instituției s-a realizat și

inaugurat la 01.04.1939 o sală de onoare. Documentele vremii menționează următoarele despre acest eveniment: „Cu ocazia Serbării de 101 zile s-a oficiat și sfințirea sălii de onoare realizată la școală în înalt scop educativ, pentru dezvoltarea spiritului de Regalitate, recunoștință față de înaintașii artileriei care au contribuit la dezvoltarea Școlii de Ofițeri de Artilerie în calitatea lor de comandanți; de cunoaștere și cinstire a ofițerilor de artilerie – eroi care, și-au dat viața pe câmpul de luptă pentru apărarea patriei. În scopul de mai sus, Școala cu mijloacele proprii a realizat în sala de onoare: Tablourile Familiei Regale; Galeria Foștilor Comandanți ai Școlii de Ofițeri de Artilerie; Albumul ofițerilor eroi de artilerie”¹⁰⁵.

În același scop educativ s-au organizat în mod constant activități de vizitare a unor obiective industriale din Timișoara, precum și din alte localități din zonă: Arad, Lipova, Reșița, Anina etc. Aceste vizite își propuneau să dezvolte inclusiv respectul față de munca creativă a celor mulți.

Monumentul General Eremia Grigorescu

¹⁰⁵ Idem, inventar 4507, p. 13.

Dar nu numai astfel de vizite au fost organizate, ci și de cunoaștere a frumuseții țării, îndeosebi a meleagurilor bănățene.

Școala a încurajat și sprijinit totodată manifestarea înclinațiilor artistice ale elevilor prin organizarea și desfășurarea în zilele de sărbătoare, sâmbătă seara și uneori miercuria a unor „șezători sau serbări, constând în recitări, conferințe, muzică vocală și instrumentală, cântece patriotice ...”¹⁰⁶.

Serbarea care a căpătat notorietate în timp a fost cea de „101 zile”, care era așteptată cu mare entuziasm de fiecare promoție de viitori ofițeri. Aceasta marca faptul că până la fericitul moment al înaintării în gradul de sublocotenent mai erau doar 101 zile. Acest obicei nu era autohton ci preluat de la colegii francezi. Ofițerii ce au urmat cursurile în Franța, la Saint Cyr, au preluat de la colegii francezi această sărbătoare

ce se organiza în amintirea elevilor care cu 101 zile înainte de a fi înaintați la gradul de sublocotenent au fost trimiși pe front, de unde cei mai mulți nu s-au mai întors. Fiecare promoție pregătea cu maxim entuziasm și rigoare serbarea celor 101 de zile, astfel încât să rămână în amintirea tuturor ca o manifestare artistică reușită, care să depășească calitativ manifestările similare precedente, în măsură să permită peste ani stabilirea apartenenței la o anumite promoție și prin prisma specificului programului artistic prezentat. La serbare participau ca invitați comandantul, instructorii, profesorii și elevii anului întâi.

De menționat faptul că până și ultima activitate cronologică din școală – **înaintarea în grad** – se constituia prin întreg

¹⁰⁶ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București, 1976, p. 89.

ceremonialul său într-o lecție de educație patriotică și ostășească. De multe ori acest ceremonial militar se desfășura în locuri publice, uneori chiar împreună cu colegii absolvenți ai altor școli de ofițeri. În acest sens amintim că cei 82 de absolvenți ai școlii, promoția iulie 1939 au fost înaintați la gradul de sublocotenent împreună cu absolvenții celorlalte școli de ofițeri într-un loc încărcat de istorie, în vechea cetate de scaun, Târgoviște.

Absolvenții au fost însoțiți la Târgoviște de comandantul școlii, colonelul Manoil Eugen, de adjutantul acestuia, locotenentul Tofan Ioan, de comandantul Divizionului I, maiorul Almăjan Ioan și comandantii bateriilor acestuia, locotenentul Iliescu Ioan, căpitanul Spiridonescu Mihail, căpitanul Șova Alexandru și căpitanul Gervescu Ioan.

*Revista școlilor de artilerie din Timișoara
din 27 mai 1934*

Solemnitatea înaintării în grad a acestei promoții, denumită „*promoția Regele Carol I*” a avut loc în centrul orașului. Manifestarea a fost onorată de prezența: „*Regelui Carol al II-lea, a Președintelui Consiliului de Miniștri, Ministrului de Interne și Ministrului Apărării Naționale Armand Călinescu și a mai multor înalți demnitari ai Țării*”¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Arhiva M.A.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, 1938-1943, inventar 4507, p.19.

Marele om politic Armand Călinescu a fost cel care a dat citire decretului regal de înălțare în grad, și a rostit totodată o înălțătoare cuvântare. În final, celor mai tineri ofițeri li s-a adresat de la tribună regele care le-a urat succes și reușită deplină în nobila meserie a armelor. De asemenea, regele și autoritățile prezente la ceremonie au privit cu încântare defilarea reușită a absolvenților. Festivitatea a continuat la sediul Școlii de Cavalerie, unde regele, celelalte înalte oficialități și proaspeții sublocotenenți, alături de comandanții lor, au participat la consacrată „*gustare ostășească*”.

Un alt elocvent exemplu de rigoare în organizarea și desfășurarea acestui eveniment unic în viața fiecărui ofițer îl reprezintă ceremonialul înaintării în grad a promoției de ofițeri 1940, care a avut loc în București la data de 31 martie. Detașamentul școlii a fost însoțit și de această dată de comandantul acesteia, colonelul Eugen Manoil și l-a avut comandant pe maiorul Almăjan Ion. Elevii absolvenți erau constituiți în divizionul I – comandat de căpitanul Mândrilă Traian și locotenentul Postelnicu Petre, divizionul II – comandat de căpitanul Șova Alexandru și locotenentul Costescu Ioan și grupul de guarzi de artilerie – conduși de locotenentul Georgescu Constantin. Promoția a fost constituită din 102 artileriști și 11 guarzi de artilerie. Cazarea detașamentului s-a făcut în localul Școlii de Aplicație pentru gradul de căpitan din Dealul Spirii, iar repetițiile pentru solemnitatea înaintării în grad au avut loc la Școala de Ofițeri de Geniu din Cotroceni. De altfel tot aici, pe platoul special amenajat a avut loc în data de 31 martie 1940 festivitatea înaintării în grad.

Dispozitivul pentru ceremonial s-a constituit la ora 9.00, având „... *unitățile așezate în linie pentru revistă, fiecare școală având drapelul purtat de garda veche (sublocotenenți), iar garda de elevi care vor lua în primire drapelul, la flancul stâng*”¹⁰⁸.

La ora 11.00 a sosit regele Carol al II-lea, însoțit de Mihai, Marele Voievod de Alba Iulia și a trecut în revistă efectivele școlilor. După oficierea serviciului religios, s-a dat citire decretului de înaintare la gradul

de sublocotenent (Înaltul Decret Regal nr. 1131 din 30 martie 1940).

Un moment cu o semnificație afectivă aparte a fost cel al predării de ștafetă de către absolvenți, către elevii din ultimul an, prin predarea drapelului viitorilor portdrapel și noilor gărzi. De asemenea, un moment de neuitat pentru șefii de promoții l-a reprezentat primirea în semn de recunoaștere a meritelor în pregătire a săbiilor înmânate de rege. A urmat defilarea promoțiilor și mai apoi în cazinoul școlii, regele și celelalte personalități politice și militare au semnat în cartea de onoare a școlilor și în registrele istorice ale acestora, conform obiceiurilor vremii.

Solemnitatea înaintării la primul grad de ofițer a continuat cu participarea tuturor celor prezenți la „*gustarea*” oferită de organizatori, prilej cu care unul dintre șefii de promoție (al școlii de geniu, gazda festivității) a adresat mulțumiri suveranului pentru grija față de armată și pregătirea ei. Acesta a avut amabilitatea de a-i răspunde și de a se întreține și cu alți absolvenți. Festivitatea s-a încheiat la orele 13.00 odată cu plecarea regelui. Detașamentul școlii s-a îmbarcat în tren, în aceeași zi la orele 19.00 și s-a întors în garnizoana Timișoara.

Dorim să menționăm faptul că toate activitățile și ceremonialele organizate și desfășurate în școală au fost subscrise realizării unei autentice educații patriotice și ostășești a elevilor. Aceste direcții educative au fost prezente inclusiv în cadrul ceremoniilor de predare-primire a comenzii școlii, de depunere a jurământului militar sau de deschidere a anului școlar. Pentru o mai bună înțelegere a celor afirmate anterior vom prezenta modul în care s-a desfășurat deschiderea anului școlar 1939-1940, în data de 04 octombrie 1939. Activitățile au debutat cu componenta religioasă a ceremonialului, la ora 8.30, cu oficierea serviciului divin de către confesorul garnizoanei Timișoara. Apoi au urmat activitățile ceremonialului militar, concretizate în adunarea personalului școlii la Localul 1, la cazarma „*Regina Maria*” sub comanda ajutorului comandantului, locotenent-colonelul Ivanovici Vasile și primirea drapelului de luptă, simbolul

¹⁰⁸ Arhiva M.A.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, 1938-1943, inventar 4507, p. 50.

național al vitejiei, onoarei și demnității militare¹⁰⁹.

Au urmat activitățile de educație patriotică, în spiritul respectului față de înaintași, ce s-au desfășurat în sala de onoare a școlii, în care a fost adus și drapelul de luptă în prezența ofițerilor și a reprezentanților fiecărei baterii de elevi, și au fost evocați toți comandanții școlii decedați. Apoi, după refacerea formației inițiale a școlii pentru festivitate s-a dat citire ordinului de zi de avansare în grad a elevilor anului II, în funcție de rezultatele la învățătură și disciplină. Ierarhizarea în grad a elevilor din ultimul an de studii avea prin avansarea celor mai meritoși valoare de recompensă și de exemplu pentru ceilalți. Elevii anului III înaintați în grad au fost:

„1. Elev plutonier major al Școlii, Năstase Gh. Marin Bat.3

2. Elevi plutonieri cu distincție ai bateriilor:

Bazal I. Alexandru Dan – Bat. a 4-a

Poplășeanu Gh. Ionel – Bat. 1

Vasilescu A. Gheorghe – Bat. a 2-a

Gălan I. Ioan – Bat. a 3-a

Nucă F. Gheorghe – Guarzi

3. Elevi plutonieri comandanți de tunuri
...¹¹⁰

Purtătorii acestui din urmă grad, extrem de meritorii, erau 8 la număr. Elevul plutonier major al școlii („încheietorul” acesteia) Năstase Marin, prin această înaintare în grad primea recunoașterea de cel mai valoros elev al promoției sale. El este nimeni altul decât tatăl viitorului premier al României, din perioada 2000-2004, Adrian Năstase.

După acest moment comandantul școlii, colonelul Manoil Eugen a rostit fireasca cuvântare de deschidere a anului școlar, „făcând elevilor recomandațiile necesare” și referiri pertinente la „... evenimentele internaționale actuale, care ne face să fim în tot momentul în gardă”¹¹¹. În continuare comandantul a primit onorul școlii care a defilat sub comanda maiorului Pisculescu Scarlat.

¹⁰⁹ Arhiva M.A.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, 1938-1943, inventar 4507, p.32.

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ Ibidem.

Solemnitatea deschiderii noului an școlar s-a încheiat prin introducerea drapelului în cabinetul comandantului.

Examenele

Verificarea cunoștințelor se realiza prin examene parțiale sau de curs și de absolvire. Acestea erau susținute la disciplinele de bază scris și oral, iar la celelalte numai oral. La instrucția generală și de specialitate elevii erau apreciați pe baza observațiilor zilnice ale instructorilor. Sistemul docimologic din școală a cunoscut de-a lungul anilor o serie de modificări, în căutarea firească de a identifica modalități și criterii care să permită o evaluare cât mai corectă a nivelului de pregătire a elevilor. În acest sens amintim că s-a trecut de la sistemul de notare până la 10, cu coeficienți de pondere pe cursuri sau pe categorii de cursuri, la sistemul de notare până la 20. Ulterior s-a revenit la sistemul de notare inițial până la nota 10.

Aparatul Baranoff folosit la instrucția tragerilor artileriei ca element de simulare

Notarea a reprezentat și în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie nu numai un mijloc de apreciere a cunoștințelor, ci și unul de stimulare în pregătire, întrucât pe baza ierarhiei din fiecare an de studiu se făceau avansările onorifice în grad ale elevilor meritoși, și se desemnau ajutoarele directe ale comandanților subunităților de elevi. Mai mult decât atât, pe baza ierarhiei în promoție se asigura elevilor dreptul de a alege la absolvire unitatea și garnizoana dorite. De asemenea, ierarhia în promoție era înscrisă în „Anuarul armatei” și pentru primii clasificați reprezenta o autentică carte de vizită. Pentru ofițerii de artilerie, ordinea înscrierii pe baza mediei de absolvire

a școlii era schimbată de media de absolvire a Școlii Speciale de Artilerie și noua ordine rezultată era înscrisă și în anuarul din anul de după absolvirea școlii speciale. Reamintim faptul că evoluția ulterioară în carieră a ofițerilor era determinată de locul în ierarhia promoției căreia îi aparțineau. Acest lucru, extrem de just, înlătura eventualele tendințe voluntariste ale decidenților în politicile de personal, asigurând accesarea la gradele superioare a celor mai valoroși. **Opinăm că acest aspect ar fi extrem de util și în prezent, și ar stopa accesarea la funcțiile înalte, îndeosebi la cele prevăzute cu gradul de general a celor ce nu le merită, cum din nefericire se întâmplă.**

Controale și inspecții

De-a lungul existenței sale timișorene, școala a fost supusă la zeci de controale și inspecții. Unele dintre acestea au vizat exclusiv școala, altele au urmărit și verificarea Școlii Speciale de Artilerie. Indiferent de modul de executare ele au avut ca scop general cunoașterea prin contact direct, nemijlocit, a stării învățământului, a bazei materiale a acestuia, a condițiilor de trai ale elevilor și trupeii, a modului de asigurare a asistenței religioase etc. De remarcat faptul că aceste controale, mai mult sau mai puțin complexe, de mai lungă sau mai scurtă durată, au fost executate pe lângă structuri ale Ministerului de Război și de alte instituții ale statului, între care amintim regele, Ministerul Învățământului etc.

Prezența Regelui Ferdinand și mai apoi Carol al II-lea între cei ce au exercitat controale, în calitatea lor de comandant suprem, trebuie înțeleasă nu numai ca o îndatorire de sorginte constituțională, ci și ca o expresie a atașamentului sincer față de armată și spiritul acesteia. Depărtarea de capitală a făcut însă ca inspecțiile efectuate de șeful statului să nu mai aibă aceeași frecvență ca în perioada funcționării școlii în București. Prima vizită a acestuia a avut loc în data de 11 noiembrie 1923, când Regele Ferdinand I a fost însoțit de primul ministru I.C.Brătianu, de ministrul Lucrărilor Publice – generalul Traian Moșoiu, de ministrul de Război – generalul Mărdărescu, de mareșalul Curții Regale – generalul Paul Anghelescu, de inspectorul artileriei – generalul

Alexandru Referendaru și de către comandantul Școlilor Militare de Artilerie – generalul Gheorghe Jitianu. De menționat faptul că toate aceste personalități au semnat după finalizarea controlului, conform obiceiului, în registrul istoric al școlii¹¹².

Vizita a început la ora 16.00 cu primirea raportului comandantului și trecerea în revistă a personalului școlilor, și a continuat cu vizitarea numai a Școlii Speciale de Artilerie. Au fost prezentate sălile de studiu, biblioteca, popota și sala de scrimă. Cu acest prilej regele s-a întreținut cu ofițerii din școală, cu profesorii și și-a exprimat mulțumirea pentru cele văzute. Din păcate aceasta a fost ultima vizită a regelui Ferdinand I în fieful artileriei, întrucât 4 ani mai târziu a trecut la cele veșnice.

Următoarea vizită a suveranului, de această dată a regelui Carol al II-lea a avut loc în data de 3 mai 1931. Regele a fost însoțit, între alții de ministrul de Război – generalul Amza Ștefănescu, de comandantul Corpului 7 Armată – generalul Panaitescu, de Mareșalul

Biblioteca

Palatului – generalul Iloșevici și de adjutantul său regal – colonelul Stoicescu. Vizita a început la ora 10.20 la Școala Specială de Artilerie, și a continuat la Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. Preocupat de cunoașterea personală a modului de desfășurare a pregătirii de specialitate a participat la două cursuri, la cel de „*Nomografie Artileristică*”, respectiv la cel de „*Trageri de Artilerie*” în care s-a folosit aparatul Baranoff.

¹¹² Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1915-1928, inventar 4505, p. 77.

Ca urmare a recunoașterii calității procesului de învățământ din Școala Specială de Artilerie, regele a mulțumit corpului ofițeresc al acesteia și mai mult decât atât, la 10 mai același an, în semn de prețuire, l-a decorat pe colonelul Carlaonț cu Ordinul „Coroana României” în grad de cavaler.

Vizita regelui la Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie a durat o oră și s-a desfășurat pe baza unui program aprobat de

*Episcopul general de brigadă
dr. Ioan Stroia*

acesta în prealabil. Aceasta a cuprins participarea la o ședință de instrucție la tunuri, la o lecție de „Organizare a terenului”, la una de transmisiuni și la o „repriză de călărie”. În general regele și suita sa s-au declarat mulțumiți de cele constatate, dar au făcut și unele observații. Astfel, observând faptul că „... la una din bateriile de 75 Krupp ce s-a primit la școală în luna februarie a.c. nu existau proiectile de exercițiu” a ordonat să nu se mai simuleze pregătirea muniției și încărcarea acesteia în tunuri, ci să se folosească proiectile de învățământ (inerte)¹¹³. De asemenea, a constatat cu surprindere și a reproșat faptul că elevii Cursului de Pregătire Militară al Școlii Politehnice, în cadrul ședinței de transmisiuni făceau cunoașterea telefonului, activitate neavenită, întrucât conform propriei afirmații „ei fiind ingineri, cunosc bine aceste chestiuni tehnice”¹¹⁴.

Pe timpul vizitei, ministrul de Război a adresat la rândul său ofițerilor și elevilor întrebări și la sfârșit a comunicat colonelului Vasile Mitrea, comandantul școlii, că „... mai sunt oarecari lămuriri de pus la punct”¹¹⁵.

¹¹³ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, 1928-1938, inventar 4506, p. 76.

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ Ibidem.

Conform propriei aprecieri a acestuia „rezultatul general al inspecției ... a fost bun”¹¹⁶. Inspecția s-a încheiat odată cu semnarea de către rege și însoțitorii săi în Registrul istoric al școlii.

Un loc aparte în istoria școlii îl ocupă și vizitele efectuate de câțiva înalți prelați militari, preocupați nu numai de buna desfășurare a educației și asistenței religioase, ci și de întreaga activitate din instituție.

Așa cum am amintit în debutul prezentului capitol, prima vizită a unui înalt prelat militar în școală a avut loc în anul 1924, la mai puțin de 3 ani după mutarea în noua locație, fiind efectuată de episcopul militar Justinian. Acesta s-a declarat extrem de mulțumit de calitatea umană a personalului școlii, dar dezamăgit de condițiile de trai pe care cazarma din Timișoara le oferea. În Registrul istoric al școlii sunt consemnate, sub semnătura episcopului și a însoțitorilor săi, aceste aspecte: „Am cercetat Școala Militară de Artilerie, astăzi în 18.04.1924 și pe cât de satisfăcut am rămas cu conducerea ei, în toate privințele, pe atât de puțin mulțumit de încăperile edificiului ... care nu e propriu pentru o școală, nici înăuntru nici în afară ...”¹¹⁷.

O altă vizită ce merită a fi amintită este cea efectuată la 19 iulie 1928 de episcopul armatei, P.S.S. Episcop general de brigadă dr. Ioan Stroia¹¹⁸, una dintre cele mai mari

¹¹⁶ Ibidem.

¹¹⁷ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1915-1928, inventar 4505, p. 95.

¹¹⁸ Episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia s-a născut la 20 ianuarie 1865 în satul Fântânele, județul Sibiu și a trecut în neființă la 18 aprilie 1937. A urmat cursurile Gimnaziului Evanghelic din Sibiu (clasele I-VI), cele ale Gimnaziului „Andrei Șaguna” din Brașov (clasle VII-VIII) și ale Institutului Teologic din Sibiu (1887-1890). În perioada 1890-1893 a urmat studii de pedagogie, istorie și geografie la Universitățile din Jena și Budapesta (numai un semestru). A obținut doctoratul în decembrie 1893 la Jena, unde a urmat și un curs de lucru manual pentru școlile populare.

A desfășurat o intensă activitate ca funcționar la Consistoriul din Sibiu (1894), profesor la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu (1894-1901), preot și protopop la Salista (1901-1908), apoi la Sibiu (1908-1919), Inspector Școlar al Județului Sibiu (1919-1922), director regional al învățământului în circumscripția Sibiu (1922-1923) și consilier metropolitan în Sibiu (1923-1925). Ca urmare a recunoașterii calităților sale excepționale a fost numit „episcop al Armatei”, cu reședința în Alba Iulia, unde a păstorit până la moarte. A publicat numeroase lucrări teologice, pedagogice și manuale școlare. A elaborat în anul 1931 „Instrucțiuni provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și campanie”, iar în anul 1937 a elaborat proiectul „Legii pentru organizarea clerului militar”.

personalități ale clerului militar românesc¹¹⁹. După ce a fost informat despre tradiția școlii, structura programului școlar, modul de realizare a asistenței religioase, îndeosebi pentru elevi și militari în termen, episcopul a vizitat localul școlii. De asemenea, a avut o întâlnire cu ofițerii și elevii școlii, cărora înaltul prelat a avut amabilitatea să li se adreseze și să-i binecuvânteze. La terminarea vizitei, episcopul și însoțitorii săi, între care și un redactor de la publicația „Viitorul”, au semnat în Registrul istoric.

Între aspectele inedite din domeniul controalelor trebuie amintite și inspecțiile efectuate de o serie de autorități ale statului, ca de pildă Ministerul Învățământului. Documentele de arhivă menționează în acest sens, între altele inspecția didactică din data de 11 aprilie 1929 efectuată de inspectorul general școlar Ionescu Bogdan, continuată în data de 19 aprilie 1929 de inspectorul școlar Tutuc.

În ceea ce privește inspecțiile și controalele efectuate de diferite structuri ale Ministerului de Război, trebuie menționat faptul că acestea au avut o frecvență ridicată. Ele s-au desfășurat atât ca activități distincte, cât și cu prilejul participării la alte activități cum ar fi cele de deschidere, respectiv finalizare de an școlar, depunere de jurământ militar, festivitate de înaintare în grad etc. Este evident și logic totodată, că cele mai numeroase controale au fost efectuate de comandanții Școlilor de Artilerie și ai Inspectoratului Artileriei. Preocuparea pentru buna desfășurare a procesului de învățământ a reprezentat o preocupare prioritară a Inspectoratului pentru Artilerie și, respectiv a Comandamentului Artileriei în întreaga lor existență. Dintre multele inspecții amintim pe cele efectuate de: Inspectoratul tehnic al Artileriei – general de divizie Referendaru Alexandru (25 octombrie 1926) și de Inspectorul general al Artileriei – generalul de divizie Petrescu Gheorghe (22.04.1932)¹²⁰.

Comandanți, profesori, absolvenți

La comanda Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, în perioada celor 19 ani de existență în garnizoana Timișoara, s-au aflat 9 comandanți. În ordinea cronologică aceștia au fost: colonelul Mihail Skeletti (1921-1922), colonelul Gheorghe Alexandrescu (1922-1926), locotenent-colonelul (colonelul) P.Ion (Pion) Georgescu (1926-1928), locotenent-colonelul Gheorghe Potopeanu (1928-1929), colonelul Vasile Mitrea (1929-1931), colonelul Alexandru Gheorghies (1931-1934), locotenent-colonelul Chirilă Șerbu (1934-1935), colonelul Gheorghe Stavrescu (1935-1937) și locotenent-colonelul (colonelul) Eugen Manoil (1937-1940). Toți aceștia, în pofida perioadelor relativ scurte de timp în care s-au aflat la conducerea școlii, de regulă 1-3 ani, au avut contribuții importante la dezvoltarea școlii, la îndeplinirea cu succes a misiunii acesteia. Comandantul care s-a aflat cel mai mult timp la conducerea școlii a fost apreciatul colonel Gheorghe Alexandrescu.

Toți comandanții au avut ca numitor comun o temeinică pregătire profesională și o admirabilă probitate morală. Exercițarea pentru perioade scurte de timp a funcției onorante de comandant a uneia dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ militar românesc se datora nu unei lipse de performanță profesională, ci politicii de personal a vremii de a se trece relativ repede printr-o diversitate de funcții: de stat major, de comandă, de învățământ etc. Fiecare dintre acești comandanți au rămas în memoria afectivă a artileriștilor pentru modul de-a dreptul pasional cu care s-au implicat în destinele școlii. Fiecare a adus ceva nou în viața școlii, și-a pus amprenta propriei personalități asupra activităților acesteia.

Colonelul Mihail Skeletti va rămâne în permanență în istoria școlii ca primul comandant al acesteia în perioada existenței sale timișorene. Este cel care în perioada scurtă în care a comandat școala, a adus cu sine și experiența dobândită în calitatea de ajutor al comandantului și comandant al Școlii Speciale de Artilerie din aceeași garnizoană. De asemenea, a rămas în istoria

¹¹⁹ Ibidem, p. 118.

¹²⁰ Ibidem, pp. 110, 121.

școlii ca fiind primul comandant care a predat comanda acesteia înainte de încheierea anului școlar, așa cum se proceda în acea vreme¹²¹. Numirea ulterioară în funcția de șef de stat major al Diviziei 17 Infanterie denotă recunoașterea meritelor sale la conducerea școlii și aprecierea temeinicei sale pregătiri.

Înlocuitorul său, **colonelul Gheorghe Alexandrescu**, numit la comanda școlii prin Înalțul Decret nr. 1592 din 31 martie 1922, este tocmai cel care până la acea dată a exercitat funcția pe care a fost mutat colonelul Skeletti. Primul Ordin de Zi pe unitate pe care l-a semnat în calitate de comandant (Ordinul de zi nr. 31 din 20.04.1922), colonelul Alexandrescu a ținut să-și exprime convingerea și dorința totodată de a avea alături în efortul său la comanda școlii întregul personal al acesteia: „...Fiind încredințat că ofițerii, profesorii școlii, elevii, trupa școlii, vor depune aceiași râvnă în îndeplinirea datoriei ca și până în prezent pentru binele și prosperitatea instituției. Vă zic la toți, bine v-am găsit și vă urez sănătate și spor la muncă”¹²². S-a preocupat cu responsabilitate maximă de identificarea soluțiilor în măsură să îmbunătățească condițiile de trai și pregătire ale elevilor. A rămas în conștiința acestora, așa cum menționa peste ani colonelul în rezervă inginer Gheorghe Pătrașcu ca fiind „dotat cu spirit de ordine și disciplină cum rar se întâlnesc”¹²³.

O personalitate aparte, fără a minimiza cu nimic meritele celorlalți comandanți a fost **colonelul Georgescu P. Ion (Pion)**. Între calitățile sale remarcabile menționăm: profesionalism desăvârșit, moralitate ireproșabilă, oratorie admirabilă, persuasiune deplină, calități educative de excepție, patriotism vibrant. În sensul celor afirmate vom prezenta câteva din aprecierile laudative ale aceluiași colonel în rezervă inginer Gheorghe Pătrașcu „... locotenent-colonelul Pion Georgescu, cu voce puternică și verb tumultuos ce răscolea prin cuvintele sale alese sentimentele auditoriului”¹²⁴.

¹²¹ Ibidem, p.79.

¹²² Ibidem.

¹²³ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București 1976, p. 149.

¹²⁴ Ibidem, pp. 150-151.

Colonelul Pion Georgescu a susținut cu vehemență, rar întâlnită în mediul militar, cu argumente imbatabile, cauza îmbunătățirii condițiilor de trai ale elevilor, în rapoartele adresate eșaloanelor superioare. A demonstrat curaj, responsabilitate deplină și perseverență în exercitarea atribuțiilor de comandant. Înțelegerea exactă a personalității sale este posibilă fie și numai prin parcurgerea conținutului primului său ordin de zi în calitate de comandant al școlii (Ordinul de Zi nr. 17 din 1926), prezentat anterior în carte.

În amintirea foștilor elevi a rămas o persoană extrem de dragă și pentru profesionalismul de excepție. Peste ani generalul-maior în rezervă Gheorghe Evulescu, fost elev, îi rememora personalitatea în termeni emoționanți: „... iubitul și distinsul locotenent-colonel Pion Georgescu, eminent profesor de guri de foc – nașul promoției mele”¹²⁵. Ne-am îngăduit să completăm aprecierea de mai sus cu calitatea de foarte bun profesor de tactică. Legat de aceasta din urmă calitate, recunoscând rolul strategic al „Porții Mureșului” în apărarea țării, a organizat mai multe vizite pentru elevi de cunoaștere directă în teren a acesteia. Acest lucru l-a reiterat colonelul Pion Georgescu în discursul său din cadrul festivității de înălțare la gradul de sublocotenent a celei de-a 33-a promoție a școlii: „v-am dus în două rânduri în defileul Mureșului ca să învățați cum să luptați și cum să opriți poate chiar acolo o „vâltoare” ce s-ar naște...”.

De asemenea, colonelul Pion Georgescu a rămas în sufletul elevilor săi pentru calitățile sale de educator, pentru profundele sale sfaturi de viață, de comomentament. Între cele mai sugestive le prezentăm pe următoarele: „nu frecvențați pe parveniții și înavușii vremii” (îndemn care este parcă mai potrivit acum decât atunci); „nimic mai nedemn și mai puțin onorabil decât a sluji un bogătaș, fiindcă e bogat”; „săraci, dar demni rămâneți”; „feriți-vă de a lua aluri aristocratice și ciocoiești, care îndepărtează pe soldatul ce trebuie să stea alături de voi”; „noțiunile de datorie nu se impun prin autoritate precum consemnele, ci de la inimă la inimă”; „devotamentul nu se comandă, ci se câștigă”; „să împiedicați insulta în

¹²⁵ Ibidem.

armată”; „să împiedicați bătaia”; „dezvățați pe camarazii ce fură, lecuindu-i cum veți putea de această boală a vremii”; „gradul nu cuprinde nici un privilegiu, ci e o onoare, dar și o grea, serioasă și continuă datorie”¹²⁶.

Este lesne de înțeles că foarte buna funcționare a școlii nu se putea realiza doar prin calitățile comandanților școlii, fără un corp ofițeresc și profesional valoros. Formarea profesională temeinică a viitorilor ofițeri de artilerie a presupus o atentă și riguroasă selecție atât a ofițerilor-instruciori mutați în școală, adevărate modele pentru elevi, cât și a profesorilor. Între aspectele care au contribuit la formarea unui corp didactic valoros a fost și aplicarea unei înțelepte politici de stabilitate în școală a acestuia, ceea ce le-a permis să se formeze excelenți profesori și instruciori. Unii ofițeri și-au desfășurat activitatea ca instruciori în școală de la gradul de căpitan până la gradul de colonel.

Dintre cei mai renumiți profesori și instruciori ai școlii vom prezenta în continuare câțiva dintre cei mai emblematici. Între aceștia un loc aparte îl ocupă **locotenentul Iosif Butoi**, personalitate de excepție a armatei române. Acesta timp de 10 ani a fost un profesor de frunte în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie și 8 ani la Școala Superioară de Război. Mai mult decât atât în perioada 1945-1947, când școala a funcționat la Pitești a fost comandantul acesteia. De asemenea, ca urmare a calităților sale a deținut și funcția onorantă de comandant al Academiei Tehnice Militare. A urmărit în permanență ca orele sale să fie temeinic fundamentate științific, dar să nu se transforme în plictisitoare conferințe academice. A pus accent pe dimensiunea participativă a elevilor la cursuri, astfel încât acestea să fie atrăgătoare, să incite la aprofundarea cunoștințelor. Iosif Butoi a fost un pedagog înăscut, care știa să laude elevii fără însă a-i înfumura și să dojenească fără a jigni. Întotdeauna a fost perceput de elevi și mai târziu de studenți ca un prieten mai mare,

¹²⁶ Locotenent-colonelul Georgescu Pion, Un cuvânt la plecarea din Școală a Promoției a 33-a de ofițeri de artilerie, „PION”, Revista Artileriei, nr. 8/1926, pp. 12-14.

iar de către colegi ca un camarad de calitate, extrem de energic. În întreaga sa existență militară s-a remarcat printr-o ținută impecabilă.

Locotenent-colonelul Alexandru Gheorghieș este cel care a contribuit substanțial la dezvoltarea dimensiunii patriotice a personalității viitorilor ofițeri de artilerie prin minunatele sale ore de istorie. A cultivat cu pasiune faptele de arme ale înaintașilor, respectul pios față de aceștia și nevoia de a le fi demni urmași.

De neuitat pentru multe generații de artileriști au fost lecțiile de tactică generală desfășurate de exigentul **maior Popescu Constantin**. În amintirea absolvenților Școlii, un loc aparte l-a ocupat severul, dar excelentul profesor de tactică de artilerie, dar și de corespondență, **căpitanul Titus Gârbea**. Meritele sale profesionale au primit deplina recunoaștere prin obținerea peste ani a gradului de general. Menționăm faptul că a fost unul dintre cei mai longevivi dintre artileriștii de notorietate, depășind venerabila vârstă de 100 de ani.

O figură legendară a școlii, care genera deopotrivă admirație, dar și teamă pentru elevi a fost pretențiosul profesor de mecanică, fizică aplicată și teoria erorilor, **căpitanul Verdeș Constantin**.

Disponerea școlii într-un oraș universitar a făcut ca aceasta să beneficieze și de serviciile unor renumite cadre universitare. Între acestea, la loc de frunte s-a găsit ilustrul matematician **Gheorghe Buicliu**, titular al disciplinelor geometrie analitică și balistică exterioară. Alte nume grele/cunoscute de ale căror servicii a beneficiat școala au fost renumitul profesor universitar de mecanică **Valeriu Alaci** și eruditul profesor **I.D. Ștefănescu**. Acesta din urmă intuind valoarea de patrimoniu cultural a mănăstirilor din Nordul Moldovei le prezenta elevilor ca fiind autentice „comori” ale românismului.

Între spiritele alese din rândul instruciorilor s-a aflat și **căpitanul Valerian Nestorescu**, viitorul general, cu o contribuție excepțională la dezvoltarea construcției de guri de foc de artilerie din România.

Un ofițer cu har pedagogic care a făcut ca însușirea cunoștințelor de geometrie analitică, tactică și topografie să fie mai ușoară a fost **căpitanul Marcel Mihăilescu**. Între cei al căror nume merită să-l menționăm cu prisosință, pentru contribuția valoroasă la efortul formativ al școlii amintim: **locotenent-colonelul Ilescu Zănoagă, căpitanii Andrei Miclescu, Alexandru Șova, Dumitru Costeleanu, Gheorghe Vartolomei, Mircea Alexandrescu, Lucian Poiu**.

Întrucât este foarte probabil ca din studierea incompletă a surselor bibliografice și arhivistice disponibile să ometem evidențierea unor personalități cu contribuții remarcabile din viața școlii, afirmăm cu toată convingerea că majoritatea covârșitoare a celor ce au făcut parte din corpul ofițeresc și didactic au fost persoane admirabile.

Recunoașterea pregătirii temeinice a personalului școlii este relevantă și de solicitarea participării acestuia la o multitudine de activități extrașcolare, ale ministerului, între care se evidențiază includerea în compunerea echipelor de achiziționare de tehnică militară. Astfel, în perioada 1931-1932 **căpitanul Țonciu Gheorghe și locotenentul Șeptilici Raul** au fost detașați la Uzinele Skoda pentru achiziționarea de tehnică militară¹²⁷. Șase ani mai târziu **locotenentul Lungu Gheorghe** a fost detașat în comisia de control și recepție la Uzinele Zbrojovca¹²⁸. La aceeași uzină, în același scop a mai fost detașat și **locotenent-colonelul Stoicescu Marin**.

Toată această pleiadă de valori cărora de-a lungul anilor li s-au adăugat mulți alți camarazi rămași anonimi, odată cu trecerea timpului au reușit să asigure absolvirea școlii de către 2273 de elevi. Situația absolvenților pe promoții a fost următoarea: 1922-130, 1923-61, 1924-55, 1925-35, 1926-53, 1927-75, 1928-130, 1929-111, 1930-206, 1931-193, 1932-199, 1933-222, 1935-134, 1936-145, 1937-152, 1938-89, 1939-82, 1940 „A”-102, 1940 „B”-109.

O succintă analiză a numărului de absolvenți pe promoții relevă diferențe foarte

mari. Astfel, cea mai mică promoție a fost în anul 1935 când au fost numai 35 de absolvenți, iar cea mai numeroasă, de 222 de absolvenți a fost în anul 1933. Aceste diferențe se datorează variației mari a numerelor de locuri de școlarizare atribuite anual școlii de Ministerul de Război. Într-o oarecare măsură, mică ce-i drept, numărul absolvenților a fost influențat și de cei care nu au reușit să absolute școala sau au fost îndepărtați din aceasta din diferite motive. În acest sens, documentele de arhivă menționează o multitudine de retrageri sau îndepărtări din școală. Spre exemplu, prin Ordinul Inspectorului Învățământului Militar nr. 8590/1928 elevul Nelumeea Hristu a fost „șters din controalele școlii” în data de 14 decembrie 1928¹²⁹. În același an au fost scoși din evidență și elevii din anul II Dima Ioan și Anghelescu Nicolae. În anul următor prin Ordinul Inspectorului Învățământului Militar nr. 512/1929 elevii Petrescu Constantin și Krisher Edmond „sunt îndepărtați din școală și repartizați la Regimentul 14 Obuziere, al doilea la Regimentul 1 Artilerie Regele Carol I”¹³⁰. Un alt exemplu, care evidențiază totodată importanța atribuită disciplinei este cel referitor la elevul Munteanu-Războieni Ioan, din anul II care în anul 1932 a fost „îndepărtat din școală pentru purtări rele, sancționate de art. 69 din Regulamentul provizoriu al Școlilor Militare, fiind repartizat pentru completarea serviciului activ sub arme la Regimentul 5 Artilerie”¹³¹.

Deși, astfel de exemple se pot găsi în fiecare an școlar, menționăm că ele reprezintă excepții, calitatea elevilor școlii, ca urmare a rigorilor admiterii, a fost extrem de ridicată. Această afirmație este susținută de rezultatele școlare apreciable, ce reflectă o bună pregătire profesională a absolvenților probată din plin în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la care a participat majoritatea covârșitoare a absolvenților școlii de la Timișoara, fie în calitate de comandanți de subunități și unități, fie în calitate de ofițeri de stat major.

¹²⁷ Ordinul de Zi nr. 2728 din 2 aprilie 1938 al Inspectoratului General al Artileriei.

¹²⁸ Ordinul Ministrului Înzestrării Armatei, Direcția Fabricației Materialelor nr. 4180 din 23 decembrie 1938.

¹²⁹ Arhiva M.A.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie 1928-1938, inventar 4506, p. 8.

¹³⁰ Idem, p.31.

¹³¹ Arhiva M.A.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie 1928-1938, inventar 4506, p.121.

Mulți absolvenți au reușit să se impună în organismul militar românesc, ca personalități de excepție, urcând pe trepte înalte ale ierarhiei militare. Între aceștia îi amintim pe: generalul-locotenent Marin Niculescu, adjunct al ministrului apărării naționale; generalul-colonel Constantin Smirnov, comandantul Comandamentului Artileriei, generalul-locotenent Iosif Butoi, comandant al școlii, comandant de divizie, de corp de armată și al Academiei Tehnice Militare; generalul-maior Dumitru Panaitescu, șef al Secției operații, comandantul artileriei Regiunii 2 Militare; generalul-maior dr. Ion Cupșa, șef de catedră la Academia Militară; colonelul Dumitru Costeleanu, șef de catedră la Academia Militară; generalul-maior Constantin Buculei; generalul-locotenent Gheorghe Lefter; generalul-locotenent Octavian Orban; generalul-locotenent Petre Constantin; generalul-locotenent Nicolae Negulescu; generalul-colonel Constantin Șandru, vicepreședinte al Consiliului de Stat al Planificării. O personalitate controversată, dar extrem de interesantă, a fost Emil Botnăraș, absolvent în 1927, cel care a îndeplinit funcția de ministru al apărării în perioada 1947-1955.

Mulți absolvenți ai școlii care din diferite motive și-au întrerupt profesia de militar s-au afirmat ca personalități de excepție și în viața civilă, fiind **servanți ai națiunii**. Dintre aceștia amintim: doctor inginer Marin Năstase, șeful promoției, 31 martie 1940 (despre care am amintit în acest capitol), șef sector cercetare la Centrul de mecanică al Ministerului Educației și Învățământului; profesor universitar doctor inginer Aurelian Stas, cadru didactic la Institutul Politehnic București și Secretar Științific al Comisiei de acustică a Academiei Române; conferențiar universitar doctor inginer Octavian Rădulescu, cadru didactic la Academia Militară.

Enumerarea câtorva dintre absolvenții de excepție ai Școlii Pregătitoare de Ofițeri de

Artilerie din Timișoara și a demnităților ocupate de aceștia evidențiază o dată în plus valoarea școlii și calitatea procesului de învățământ desfășurat în aceasta. Afirmăm cu toată convingerea că trăsătura de bază a acestui proces a fost asigurarea unui nivel înalt de cultură militară generală și artileristică, fundamentat pe o solidă bază tehnico-matematică. Recunoașterea nivelului ridicat de pregătire tehnico-matematică a ofițerilor de artilerie dobândit după absolvirea școlii pregătitoare și a celei speciale era realizată prin echivalarea studiilor cu doi ani de învățământ politehnic. Pentru înscrierea în anul III la Institutele politehnice, ofițerii de artilerie trebuiau să mai susțină 2-3 examene pentru cursurile pe care nu le audiaseră în cele două școli de artilerie.

O altă cauză a nivelului ridicat de pregătire a ofițerilor de artilerie, pe lângă calitatea recunoscută a învățământului a reprezentat-o exigența proverbială de la Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. Intransigența corpului didactic față de cei nesilitori este susținută de următoarele date: în anul școlar 1925-1926 au fost 13 repetenți în anul I și 4 repetenți în anul II; în anul școlar 1927-1928 au fost 30 de repetenți în anul I și 32 în anul II; în anul școlar următor au fost 107 corijenți în anul I, dintre care, 29 au rămas repetenți și 20 de repetenți în anul II; în anul școlar 1930-1931 au fost 97 de corijenți în anul I, din care au rămas în final 28 de repetenți; în anul școlar următor au fost în anul I – 40 de corijenți¹³².

Toate aceste aspecte relevă fără putință de tăgadă că Școala Pregătitoare de Ofițeri de la Timișoara a fost o excelentă instituție formatoare pentru artilerie, pentru oștirea și națiunea română.

¹³² Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, Editura Militară, București 1976, p. 95.

10.2.4. ȘCOALA PREGĂTITOARE DE OFIȚERI DE ARTILERIE, PITEȘTI 1940-1948

Cea de-a cincea garnizoană în care a funcționat școala, în ordine cronologică, a fost la Pitești. Argumentele care apreciem că au determinat mutarea locației din Timișoara au fost: depărtarea mare față de capitală, ceea ce genera dificultăți în exercitarea conducerii școlii de către eșaloanele superioare, insuficiența spațiilor din vechea locație, și nu în ultimul rând evoluția situației internaționale a acelor ani. Mutarea școlii la Pitești a avut loc în anul 1940, anul de tristă amintire al rapturilor teritoriale. De altfel, întreaga durată a funcționării în arealul piteștean 1940-1948 a coincid cu o perioadă istorică extrem de complexă, agitată, marcată în principal de desfășurarea celui de-al Doilea

Război Mondial și de radicalele transformări politico-sociale ce au urmat acestuia. Dramatismul anilor în care școala a funcționat la Pitești, fluctuația extrem de mare a personalului școlii, normală pentru anii de război a făcut ca preocuparea pentru consemnarea principalelor evenimente din viața școlii în registrul istoric, și în alte documente să fie extrem de scăzută. Așa se face că sursele arhivistice ca și cele bibliografice despre această perioadă sunt puține, incomplete și insuficient de relevante prin conținut pentru radiografierea exactă a modului de funcționare a școlii.

În garnizoana Pitești Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Carol I” s-a instalat, conform deciziei Ministerului de Război în cazărmile Regimentului 6 Artilerie și Regimentului 4 Dorobanți dispuse în zona Trivale. Mutarea a fost începută, ca urmare a

Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, Pitești 1940-1948

Ordinului telegrafic numărul 8316/F din 6 iulie 1940 al Marelui Stat Major¹³³. Planificarea și organizarea mutării s-au făcut cu rigurozitate, înainte de primirea ordinului mai sus-menționat, pe baza unor precizări prealabile. Acestea au reprezentat în fapt semnalul de punere în aplicare a planului de mutare, începând cu data de 08 iulie 1940. Pentru a transporta „averea școlii, familiile și gospodăriile ofițerilor și subofițerilor și personalul civil ...”¹³⁴ au fost folosite

„5 trenuri a 50 vagoane fiecare”¹³⁵. Cu trenul numărul 1, al cărui comandant a fost căpitanul Șova Alexandru au fost transportate „drapelul școlii; comandantul; averea bateriilor de elevi și serviciile școlii; o parte din gospodăriile ofițerilor”¹³⁶. Plecarea acestei prime garnituri de tren din Timișoara a avut loc în data de 8 iulie, la ora 8, iar sosirea sa la Pitești a avut loc a doua zi, 9 iulie, când a plecat spre noua locație și trenul numărul 2. Comandantul său a fost căpitanul Grigoriu Ioan. Durata acestui transport, ca de altfel a tuturor celorlalte a fost de o zi. Plecărilor celorlalte 3 garnituri de tren au avut loc în zilele de 10, 11 și 12 iulie.

¹³³ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, p.75.

¹³⁴ Ibidem.

¹³⁵ Ibidem.

¹³⁶ Ibidem.

Comandanții acestora au fost locotenentul (guard) Georgescu Constantin, căpitanul Rusu Ioan, respectiv căpitanul (educație fizică) Șancu Ilie. În data de 13 iulie s-a finalizat mutarea școlii în garnizoana Pitești și a continuat instalarea în noua locație.

Prima activitate de învățământ după dislocarea în Pitești a reprezentat-o efectuarea stagiului de către elevii din anul I, guardii de artilerie începând cu data de 24 iulie 1940, la nici 2 săptămâni de la încheierea mutării. Repartiția elevilor, pe unități, la stagiul s-a făcut conform Ordinului Inspectoratului General al Artileriei nr. 3216 din 1 iulie 1940.

Ca și în cazul mutării școlii în urmă cu 19 ani, de la București la Timișoara, și de această dată, în urma instalării efective în noua locație s-a ajuns la concluzia că spațiile alocate la cele două regimente amintite anterior nu sunt suficiente și nici nu asigură condițiile necesare de funcționare a unei instituții de învățământ. Urmare a acestui fapt, ministerul a aprobat instalarea școlii și într-o altă clădire, în care astăzi se găsește comandamentul Școlii de Aplicație pentru Unități Luptă. Mutarea în această nouă locație piteșteană a început în data de 06 septembrie 1940, cu puțin înainte de începerea noului an școlar. De menționat faptul că în cazarma Regimentului 6 Artilerie au rămas în continuare „2 pavilioane de trupă, grajdurile, remizele de material și magaziile”¹³⁷.

Aceeași dată de 6 septembrie a marcat și desfășurarea primului ceremonial militar la care școala a participat în noua garnizoană, prilejuit de depunerea jurământului de credință față de Regele Mihai I. Festivitatea a avut loc la ora 17.00, pe platoul Regimentului 4 Dorobanți, unde au fost prezenți toți militarii din garnizoana Pitești. Ceremonialul militar a fost deschis de comandantul garnizoanei, colonelul Marinescu Ion, care a dat citire proclamației către armată a generalului Ion

Imagine a comandamentului școlii

Antonescu, președintele Consiliului de miniștri prin care se aducea la „cunoștința tuturor abdicarea M.S. Regelui Carol al II-lea și urcarea pe tron a M.S. Regelui Mihai I”¹³⁸. Depunerea propriu-zisă a jurământului a fost precedată de oficierea slujbei religioase de către „confesorul garnizoanei” preotul maior Vasile Mateescu. De menționat că depunerea jurământului de credință față de noul rege de către ofițerii, subofițerii și funcționarii civili a avut loc în fața drapelului de luptă al școlii, singurul existent în garnizoană. Acesta după festivitate a fost condus de o companie de onoare din Regimentul 4 Dorobanți și de către muzica militară a acestui regiment, la noul local al comandamentului școlii.

La 13 septembrie 1940 a depus jurământul și personalul școlii care nu a fost prezent în garnizoană în urmă cu o săptămână, precum și elevii de anul II chemați să îndeplinească funcțiile de instructori în școală.

Începutul lunii septembrie a fost caracterizat de eforturi susținute de pregătire a spațiilor în vederea primirii elevilor din anul I și de deschidere a anului școlar 1940-1941. De asemenea, începând cu 1 septembrie efectivele școlii au fost completate cu noi cadre militare ce urmau să încadreze subunitățile de elevi. Între noii sosiți îi amintim pe: locotenentul Andronache Constantin, locotenentul Grecescu Nicolae și sublocotenentul Godeanu Vasile.

¹³⁷ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, p. 84.

¹³⁸ Ibidem.

Ordinea de bătaie a școlii, intrată în vigoare pe data de 23 septembrie 1940, pentru primul an de învățământ din garnizoana Pitești a fost următoarea:

„I. Comanda școlii:

Comandantul școlii: - Locotenent colonel Stănică Ioan

Ajutorul comandantului: - Locotenent colonel Negoescu Ștefan

Biroul Adjutantului:

- Adjutant și Inform. – Locotenent Pană Nicolae

- Dactilografă – Dact. Principală Herța Ana

- Registrator general – Desenator clasa II Drăghicescu Ștefan

Biroul Mobilizării:

- Șeful Biroului Mobilizării – Căpitan Borcescu Victor

- Ajutor Biroul Mobilizării – Plutonier major Laz Matei

Serviciul Casieriei:

- Mânuiitor bani publici – Adm. căpitan Trolea Gheorghe

- Ajutor Serviciul Casieriei – Sergent major administrator Zubașcu Alexandru

- Ajutor Serviciul Casieriei – Sergent major administrator Popescu Enache

Serviciul Îmbrăcămintei:

- Contabil în materii – Căpitan Iliuță Ioan

- Ajutor Serviciu Îmbrăcămintei – Plutonier major Ardeleanu Octavian

- Ajutor Serviciu Îmbrăcămintei – Impiegat Popescu Ioan

- Atelierul Croitorie – Submaistru cls. II Băncilă Sextil

- Atelierul Cizmărie – Maestrul cls. II Sârbu Alexandru

- Atelierul Curelărie – Submaistrul cls. II Dascălu Petre

- Atelierul Fierărie-potcovărie – Submaistru cls. II Hergheș Ioan

- Spălătorese elevi – Spălătoreasă Iordache Elena

- Spălătorese elevi – Spălătoreasă Ciobanu Constanța

- Spălătorese elevi – Spălătoreasă Gaia Maria

Serviciul Aprovizionării:

- Ofițer cu Aprovizionare – Locotenent Grecescu Nicolae

- Ajutor Ofițer Aprovizionare – Plutonier-major Tabacu Teodor

- Ajutor Ofițer Aprovizionare – Plutonier major Administrator Matei Dumitru

- Ajutor Ofițer Aprovizionare – Șef Birou cls. II Clapan Simion

- Bucătar elevi – Bucătar cls. II Godianu Ioan

- Grădina zarzavat – Plutonier Radu Apostol

- Șef cantinier – Plutonier major Petculescu Constantin

Serviciul Armăturii:

- Ofițer cu Armătura – Locotenent guard artilerie Georgescu Constantin

- Subofițer cu Armătura –

Plutonier major Petculescu Constantin

- Ajutor laboratoare – Locotenent Hambaroș Ioan

- Șef Garaj Mașini – Serg. major șofer Dumitrescu Nicolae

Serviciul Cazarmării:

- Ofițer cu cazarmarea – Guard geniu Locotenent Postăvaru Pavel

- Ajutor Ofițer Cazarmare –

Plutonier guard geniu Zamfirescu Gheorghe

- Custode al Școlii – Plutonier major Coșăreanu Florea

- Custode al Școlii – Plutonier major Șerban Constantin

- Mecanic hidrog calorifer – submaistru cls. II Fleșaru Gheorghe

Serviciul Tipografiei:

- Directorul Tipografiei – Căpitan Borcescu Victor

- Atelier Zețărie-Legătorie – Maistar Tipograf Pitaru Ioan

- Atelier Zețărie-Legătorie – Maistar cls. III Moldovan Victor

- Atelier Litografie – Maistar Arcadie Dumitru

Serviciul Sanitar:

- Medicul școlii – Medic cpt. Doctor Opran Ioan

- *Subofițer Sanitar – Plutonier
Neagu Vasile*

Serviciul Veterinar:

- *Veterinarul Școalei – Veterinar
Căpitan Pristescu Ioan*

- *Infirmer de cai – Plutonier
Major infirmer de cai Popa Vintilă*

- *Infirmer de cai – sergent major
infirmer de cai Puton Ioan*

- *Portarul școalei – ușier portar
Trufăsilă Nicolae*

II. Direcția de studii

*Director de studii – Maior Ștefănescu
Ioan*

*Ajutor și Inspector studii anul I –
căpitan Pșait Ioan*

*Ajutor și Inspector studii anul II –
căpitan Popescu Dumitru*

*Profesor – profesor Spălățelu
Constantin*

*Educator fizic – căpitan Ed.Fiz. Șancu
Ilie*

*Șef Birou – Șef Birou cls. I Dumitrașcu
Tache*

*Dactilografă – dactilografă principală
Dumitrașcu Monia*

*Desenator – desenator clasa III
Tomescu Ioan*

Desenator – Dragosin Traian

Divizionul I Elevi

*Comandant Divizion – Maior
Ștefănescu Gheorghe Ioan*

Bateria 1 Elevi

*Comandantul Bateriei – Căpitan
Mândrilă Traian*

*Ofițer Subaltern – Locotenent Moise
Gheorghe*

*Ofițer Subaltern – Locotenent Paiu I.
Lucian*

Bateria a 2-a Elevi

*Comandantul Bateriei – căpitan
Spiridonescu Mihail*

*Ofițer Subaltern – locotenent Florescu
I. Ștefan*

*Ofițer Subaltern – locotenent Ionescu V.
Aurel*

Divizionul II

*Comandant Divizion – maior Iliescu
Ioan”¹³⁹*

Trebuie relevat faptul că organigrama școlii s-a schimbat de mai multe ori în perioada de funcționare de la Pitești. Spre exemplificare amintim că la data de 23 august 1944 organigrama prevedea: comanda școlii, direcția de studii, Divizionul 1 elevi cu Bateriile 1 și 2 elevi artilerie și Bateria a 3-a elevi guarzi de artilerie, Divizionul 2 elevi cu Bateriile 4 și 5 elevi artilerie și Bateria a 6-a guarzi de artilerie și Divizionul 3 trupă cu două baterii¹⁴⁰. Efectivele școlii erau de 477 persoane după cum urmează: ofițeri 46, sergenți reangajați 20, maiștri militari 9, angajați civili 16, elevi anul II artilerie 175, elevi anul I guarzi de artilerie 35, elevi anul II guarzi de artilerie 29¹⁴¹. De menționat că în evidențele școlii se aflau și 251 de cai.

În anul 1945, la data de 1 ianuarie efectivele școlii erau de 585 de persoane. Creșterea numerică a efectivelor față de anul anterior s-a datorat numărului mai mare de elevi, precum și introducerii în organigramă a muzicii militare. Peste foarte puțin timp, la 17 februarie 1945 efectivele școlii au sporit cu 13 ofițeri și 128 elevi, viitori subofițeri ca urmare a integrării în compunerea școlii a Școlii de Ofițeri de Rezervă a Artileriei, în baza Ordinului Marelui Stat Major nr. 75500 din 1945¹⁴².

O altă schimbare importantă în organigrama școlii și implicit în misiunea acesteia s-a produs la data de 10 iulie 1945, odată cu includerea în cadrul școlii a Secției artilerie antiaeriană. Aceasta a sporit efectivele școlii cu 30 de persoane: 17 ofițeri, 6 subofițeri, 5 maiștri militari și 2 angajați civili.

La data de 01 ianuarie 1946, când comandant era colonelul Iosif Butoi organigrama școlii cuprindea: comanda școlii,

¹³⁹ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, pp. 85-87.

¹⁴⁰ Arhiva M.Ap.N. – Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, RiJO-2, 529, p.2.

¹⁴¹ Ibidem.

¹⁴² Ibidem, p.6.

direcția de studii, Divizionul 1 elevi (viitori ofițeri) cu 4 baterii, Divizionul 2 elevi cu 2 baterii (viitori ofițeri), Divizionul 3 elevi (viitori subofițeri) cu 3 baterii, Divizionul 4 trupă cu 2 baterii trupă și o secție auto. Efectivele erau de 669 persoane după cum urmează: ofițeri 61, sergenți reangajați 61, maiștri militari 8, elevi viitori ofițeri de artilerie 182, elevi guarzi de artilerie 33, elevi viitori subofițeri 147, militari în termen 150, angajați civili 27.

Învățământul

Agravarea situației internaționale și mai ales izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial au determinat în mod firesc creșterea efectivelor militare. Prin urmare, a sporit substanțial și numărul de locuri scoase de minister pentru admiterea în școlile de ofițeri, inclusiv în cea de artilerie. Din nefericire, ocuparea acestora a impus lărgirea din nou a condițiilor de admitere. Cu toate acestea, în pofida facilităților importante create la admitere, atractivitatea pentru a urma o carieră militară a fost extrem de scăzută. În acest context, în anul 1941, Direcția Superioară a Artileriei raporta ministrului că la concursul de admitere la Școala de Ofițeri de Artilerie, pentru cele 280 de locuri s-au înscris numai 18 candidați. Ca urmare a acestei situații a propus ministrului să modifice condițiile de admitere, în sensul acceptării și a corijenților, sub rezerva trecerii clasei de către aceștia la examenele din toamnă¹⁴³. Reamintim că atributul stabilirii condițiilor de admitere revenea ministrului care, anual emitea o

¹⁴³ Arhiva M.A.N.-M.St.M., fond Direcția Superioară a Artileriei, dosar 67/1941, p. 83.

decizie ministerială în care erau stipulate numărul de locuri și condițiile de admitere în instituțiile de învățământ militar.

Pregătirea viitorilor ofițeri de artilerie se realiza pe parcursul a doi ani de studiu. Între anul întâi și anul doi de studiu era planificat a se executa stagiul la unități, expresie a preocupării pentru imprimarea unui caracter

Imagine din curtea școlii

practic, pragmatic învățământului. Desigur, desfășurarea celui de-al Doilea Război Mondial a generat o serie de schimbări, nu atât în structura propriu-zisă a procesului de învățământ, cât și în modul de executare a stagiului la unități și a perioadei de timp alocată acestei activități. Astfel, prin Ordinul Marelui Stat major nr. 6312/D, din 17 august 1941 se stabilea ca „Elevii anului II aflați la Stagiul la diferite unități vor fi trimiși în permisie până la data de 1 septembrie 1941 când urmează a se înapoia la școală”¹⁴⁴.

Analiza repartiției globale a timpului alocat pe categorii de activități (pregătire militară, respectiv pregătire generală și tehnică), în primii ani de funcționare a școlii în garnizoana Pitești, arată potrivit datelor din tabelul următor, exprimate în procente, o relativă constanță:

¹⁴⁴ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Arhiva Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, p. 147.

Categorii de activități	Ani de învățământ		Ani de învățământ		Ani de învățământ	
	1940	1941	1941	1942	1942	1943
Cursuri militare, regulamente și instrucție	98	98	98	99	99	98
Cultură generală și tehnică	2	2	2	1	1	2
Instrucție (activități practice)	72	85	85	70	70	65
Cursuri (activități teoretice)	28	15	15	30	30	35

Este evidentă scăderea dramatică a ponderii disciplinelor de cultură generală și tehnică la 1-2%, școala pierzând în acest fel recunoașterea de instituție cu un fundament tehnico-matematic temeinic. De asemenea, dacă analizăm ponderea activităților practice, respectiv teoretice, prezentate în ultimele rubrici ale tabelului, constatăm o creștere substanțială a ponderii activităților practice în detrimentul celor teoretice. De menționat faptul că în cei 19 ani de funcționare a școlii la Timișoara, ponderea majoritară au avut-o activitățile teoretice, cu o medie de aproximativ 55%. Creșterea ponderii activităților practice, cu un maximum de 85% în anul de învățământ 1941-1942, s-a datorat orientării imprimată învățământului de artilerie de consilierii germani, care urmăreau formarea de artileriști practicieni, utili efortului de război, nu specialiști cu un ridicat nivel de pregătire științifică.

Perceperea corectă a dinamicii programelor de învățământ pe ani de studii, până la 23 august 1944, din perspectiva numărului de ore pe categorii de cursuri este facilitată de tabelul următor:

Categorii de cursuri	Ani de învățământ		Ani de învățământ		Ani de învățământ	
	1940	1941	1941	1942	1942	1943
Cultură generală	-	-	22	31	31	40
Matematică și științe aplicate	50	50	30	-	-	-
Cultură militară generală	314	314	146	337	337	483

Categorii de cursuri	Ani de învățământ		Ani de învățământ		Ani de învățământ	
	1940	1941	1941	1942	1942	1943
Specialitate artileristică	271	271	233	574	574	410
Total ore cursuri	635	635	431	942	942	933

Este evidentă ponderea scăzută a numărului de ore de cultură generală în pofida creșterii acestora de la zero ore în primul an școlar de funcționare a școlii la Pitești, la 40 de ore în anul de învățământ 1943-1944. Așa cum se poate constata a scăzut dramatic numărul orelor de matematică, până la scoaterea acestei discipline indispensabile culturii artileristice din programa școlară. Involuția dramatică a ponderii orelor alocate matematicii, într-o perioadă scurtă de timp – de numai 5 ani, este reflectată de faptul că dacă în anul de învățământ 1937-1938 au fost prevăzute 517 ore, în anul de învățământ 1942-1943 această disciplină nu s-a mai regăsit în programa școlară. Dacă amintim că în anii de funcționare a școlii dinainte de secolul XX, numărul orelor de matematică era de 700-800 pe an școlar, este și mai lesne de perceput involuția fundamentării riguros științifice a procesului de formare a ofițerilor de artilerie. Cursurile de matematică ținute la Timișoara de iluștri profesori universitari au rămas o amintire greu credibilă.

O altă evidență o reprezintă oscilația mare a numărului total al orelor afectate celor 4 categorii de cursuri prezentate în tabel. Astfel, dacă pentru aceste categorii de cursuri, în ultimul an de funcționare la Timișoara au fost alocate 1229 de ore, în anul următor, primul an de funcționare a școlii la Pitești, numărul total de ore a scăzut aproape la jumătate – 635 de ore. Mai mult, în anul de învățământ următor, 1941-1942 au fost prevăzute pentru aceste cursuri doar 431 de ore. În următorii doi ani de învățământ numărul orelor s-a dublat (942 în anul 1942-1943, respectiv 933 în anul 1944-1945).

Toate acestea relevă fără putere de tăgadă, exagerata instabilitate a programelor de învățământ din perioada războiului. Matematica, știința indispensabilă formării autenticilor artileriști a fost reintrodusă în programele școlare după încetarea războiului, fără însă a atinge ponderea avută în anii funcționării școlii la Timișoara.

O atenție sporită s-a acordat în perioada 1940-1945 pregătirii tactice. S-a studiat aprofundat nu numai tactica artileriei, ci și tactica infanteriei și a celorlalte arme, îndeosebi a carelor de luptă. Pentru fiecare armă, elevii studiau locul și rolul acestora, organizarea subunităților și unităților și modul de întrebuițare în luptă. Lecțiile teoretice erau urmate de aplicații desfășurate, atât la clasă, cât și mai ales în teren. Amplasarea geografică a orașului Pitești a favorizat desfășurarea aplicațiilor tactice, atât în zone de câmpie, cât și de deal-munte. În ceea ce privește tragerile artileriei sursele de documentare relevă că verificarea acumulărilor teoretice se realiza săptămânal prin trageri reale pe terenul din vecinătatea școlii¹⁴⁵.

Între celelalte discipline cu o pondere ridicată în structura programelor de învățământ din anii de război amintim, „*instrucția la tunuri*”, „*instrucția specialistului de artilerie*”, și „*instrucția de luptă a bateriei și divizionului*”. Spre exemplificare menționăm că în anul de învățământ 1942-1943 au fost alocate la „*instrucția la tunuri*” a elevilor din anul I – 225 de ore și 172 de ore pentru cei din anul II, la „*instrucția specialistului de artilerie*” a elevilor din anul I - 239 de ore și 186 de ore pentru cei din anul II, iar la „*instrucția de luptă a bateriei și divizionului*” 154 de ore, respectiv 274 de ore¹⁴⁶. Creșterea numărului de ore alocate „*instrucției specialistului de artilerie*” s-a datorat nu numai nevoilor de pregătire impuse de război, ci și diversificării aparatului de artilerie și sporirii continue a complexității acesteia.

Stagiul la unități a rămas o activitate bine conturată în programa școlară, chiar dacă uneori utilitatea sa a fost pusă sub semnul întrebării datorită faptului că se suprapunea cu perioada de concedii (luna august) a cadrelor militare. De asemenea, durata sa a fost diferită în timp, valoarea minimă fiind de o lună. În perioada de început a funcționării școlii la Pitești durata stagiului a fost prelungită excesiv, diminuând timpul la dispoziție pentru pregătire în școală. Ca urmare a acestui fapt, în primul an de funcționare a școlii la Pitești

¹⁴⁵ Arhiva M.A.N.-M.St.M., fond Direcția Superioară a Artileriei, Dosar 72/1943, p. 73.

¹⁴⁶ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie, Editura Militară, București, 1976, p. 87.

(1940-1941), elevii anului doi au desfășurat cursuri efectiv în școală numai patru luni și jumătate.

Educația

Preocuparea fundamentală a comandanților și instructorilor a reprezentat-o în continuare cultivarea la elevi a celor mai alese trăsături morale, a spiritului de luptător, a sentimentelor camaraderesti, a dragostei față de rege, neam și țară. De menționat faptul că în perioada funcționării școlii la Pitești, procesul educațional a avut și o dublă determinare ideologică. Prima determinare, în anii 1940-1944, a fost dată de alianța cu Germania care a impus între altele necesitatea prelucrării ideologice a elevilor din perspectiva asocierii cu un stat fascist. În esență, mesajul transmis elevilor era de a accepta fără judecăți proprii de valoare noua orientare politică a statului ca pe o decizie justă și necesară. De asemenea, se cultiva viitorilor ofițeri ideea că rolul lor nu este de a discerne, de a raționa logic cu privire la politica statului, ci de a fi buni executanți ai deciziilor acestuia. De remarcat că dacă în trecut s-a cultivat respectul față de ordin prin dezvoltarea convingerii individuale în justetea acestuia, în această perioadă s-a pus accentul nu pe convingere, ci pe coerciție, pe teama față de lege. În acest sens menționăm că s-a introdus în programa școlară cursul „*codul justiției militare*”, disciplină de sine-stătătoare care trebuia să dezvolte nu atât respectul, cât mai ales frica față de lege. De reținut faptul că și până în acea perioadă, cunoștințele privind îndatoririle militarilor și sancțiunile aplicabile acestora s-au transmis elevilor dar nu printr-o disciplină de sine-stătătoare. Introducerea în programa școlară a acestei noi discipline s-a datorat într-o bună măsură consilierilor germani din cadrul ministerului. Trebuie relevat faptul că personalul școlii a avut abilitatea de a feri elevii cât mai mult cu putință de curentele fasciste ale vremii, de a nu le altera structura morală.

Resentimentele elevilor față de ideologia fascistă au fost amplificate de participarea școlii cu 4 baterii de elevi la restabilirea ordinii în orașul Pitești în urma desfășurării rebeliunii legionare din 21-23 ianuarie 1941¹⁴⁷. Un alt prilej de exprimare a dezacordului față de manifestările fasciste

¹⁴⁷ Arhiva M.Ap.N. – M.St.M., Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, inventar 4507, p.105.

I-a reprezentat participarea unei părți a personalului școlii la funeraliile unui camarad, victimă a evenimentelor de tristă amintire din ianuarie 1941. „O baterie de onoare cu drapelul școalei a dat onorurile de la sosirea în gară și până în satul Găvana unde a fost depus defunctul medic căpitan Ionescu Marin, decedat în timpul rebeliunii din 21-23.01.1941 în București. A fost transportat pe un afet dat de școală”¹⁴⁸. A doua zi, în data de 28 ianuarie 1941 „o secție cu drapelul a dat onorurile la înmormântarea medicului căpitan Ionescu Marin în comuna Găvana”¹⁴⁹.

Cea de-a doua determinare ideologică care a influențat decisiv viața școlii, activitatea educativă din ultimii 3 ani de funcționare a acesteia în Pitești a reprezentat-o schimbarea ordinii sociale de după război și introducerea instituționalizată a ideologiei comuniste. Spre exemplificare în data de 11 februarie 1946 s-a prezentat în școală primul locțiitor politic al comandantului, locotenentul Streja M. Stelian¹⁵⁰. Educația politică a devenit în scurt timp o constantă tot mai importantă între activitățile școlii. Treptat, parte din cadrele școlii viitorii instructori și activiști de partid au urmat cursuri de educație politică. În acest sens amintim că în Ordinul de zi numărul 126 din 1947 al școlii se menționează că la data de „01.07.1947 se înapoiază din detașare de la cursul de educație politică Breaza efectivele trimise la 28.05.1947”.

În anul 1946 au fost cooptați în organizațiile de partid și ale Uniunii Tineretului Muncitoresc militari, inclusiv din Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie. Primii membri de partid din școală, în număr de 12, au fost constituiți „pe celule, care făceau adunările în afara cazărni, separat sergenții și separat ofițerii...; celula subofițerilor era formată din 4 tovarăși. Celula ofițerilor era formată din 8 ofițeri”¹⁵¹.

Ambele celule erau conduse de o secție militară a partidului ce funcționa pe lângă

Comitetul Județean de Partid, al cărui șef era un membru de partid civil. Constituirea unei organizații de partid în cadrul școlii s-a produs după unificarea Partidului Comunist Român cu Partidul Social Democrat.

Începând cu anul 1947, „munca politică” din școală a devenit o constantă ce se adresa întregului personal nu numai membrilor de partid. Principala formă de pregătire politică a ofițerilor a reprezentat-o „conferința politică” care s-a desfășurat bilunar în cadrul cercurilor de studii. Aceeași formă de pregătire politică, cu aceeași frecvență s-a desfășurat și cu subofițerii. Cu elevii, pregătirea politică s-a desfășurat conform programei școlare în cadrul orelor de educație, „în timp ce cu soldații pregătirea s-a desfășurat de trei ori pe săptămână câte o oră. În plus, cu întreg personalul s-au desfășurat informări politice cu durata de o oră, o dată pe săptămână, de regulă sâmbătă dimineață”¹⁵².

Noua dimensiune ideologică a procesului educativ din școală a cunoscut și alte forme de manifestare. Una dintre acestea a reprezentat-o participarea la manifestări menite a asigura cunoașterea clasei muncitoare, apropierea față de aceasta. În acest sens menționăm participarea unei delegații de militari din școală, în decembrie 1947, la „meetingul din sala Teatrului Comunal pentru comemorarea celor ce au murit în mișcarea muncitorească de la 13.12.1918”¹⁵³.

Un bun prilej pentru noile autorități instituite în 1946 de educare a armatei, în sensul reliefării grijii pe care acestea i-o poartă, au reprezentat-o adunările de explicitare a însemnătății celebrului „Ordin 50” din 29 decembrie 1947. Emis de ministrul Emil Bodnăraș, fostul elev al școlii din perioada funcționării la Timișoara, la numai 5 zile de la numirea în funcție, ordinul, în pofida determinării sale politice a contribuit substanțial la îmbunătățirea condițiilor de trai al militarilor. În toate unitățile militare, inclusiv în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie s-au ținut adunări, așa cum am arătat mai sus, prilej cu care s-a exprimat, conform orientărilor de partid, atașamentul armatei față de noua orânduire: „Militarii s-au angajat că

¹⁴⁸ Ibidem.

¹⁴⁹ Ibidem.

¹⁵⁰ Arhiva M.A.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, perioada 1944-1970, RIJO-2,529, p. 10.

¹⁵¹ Arhiva M.A.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, perioada 1944-1970, RIJO-2,529, p. 18.

¹⁵² Ibidem, p. 18.

¹⁵³ Ibidem, p. 21.

se vor încadra în cea mai desăvârșită disciplină, executarea neșovăitoare a ordinelor, atașament față de marea cauză a construirii democrației noastre populare și a armatei ca apărătoare a drepturilor și cuceririlor poporului”¹⁵⁴.

Ultimele zile ale anului 1947 prin evenimentele desfășurate s-au constituit într-un alt prilej de educație cu o evidentă determinare ideologică. Astfel, cu prilejul adunării personalului școlii, datorată abdicării regelui în data de 30 decembrie s-a dat citire proclamației guvernului către țară și s-a evidențiat „importanța acestor evenimente cari au deschis democrației noastre populare căi noi de mărețe înfăptuiri”¹⁵⁵. De asemenea, personalul școlii a fost informat de proclamarea republicii și constituirea Prezidiului Provizoriu al Republicii Populare România, format din Constantin Parhon, Mihail Sadoveanu, Ștefan Costea, Gheorghe Neculi și Gheorghe Stroe. De asemenea, au fost informați că doctorul Petru Groza a fost însărcinat cu formarea noului guvern.

În ultima zi a anului 1947, în școală, ca de altfel în întreaga armată a avut loc festivitatea depunerii jurământului de credință față de Republica Populară România. Dacă în trecut jurământul de credință era depus față de suveran, de această dată, conform noului conținut al acestuia era dat față de „popor și Republică”.

Până în anul 1948, anul mutării școlii la Sibiu, activitatea de partid a fost condusă de locțiitorul politic, ajutat de un birou format de 3-4 membri de partid.

Vizite și evenimente importante în viața școlii

Personalul școlii a participat la aproape toate evenimentele la care armata a fost implicată la nivelul garnizoanei Pitești. Una dintre primele activități de acest tip a reprezentat-o participarea corpului ofițeresc din școală, alături de ceilalți ofițeri din garnizoană la „solemnitatea primirei în gară a M.S.Regina Mamă Elena, înapoiată în țară ...însoțită de M.S.Regele Mihai I”¹⁵⁶. La festivitate a mai participat o companie de onoare din cadrul Regimentului 1 Vânători cu

drapelul de luptă al școlii și muzica garnizoanei. A doua zi, parte din personal a participat la un Te-Deum organizat la Biserica Mavrodola în sănătatea regelui și a reginei mamă. De remarcat faptul că organizarea de astfel de ceremoniale religioase era o practică curentă în acele vremuri. Spre exemplificare, următorul Te-Deum oficiat în sănătatea regelui s-a desfășurat la scurt timp, în data de 03 noiembrie 1940.

O altă astfel de activitate a reprezentat-o participarea în data de 16 noiembrie 1940 a corpului de ofițeri al școlii împreună cu drapelul de luptă și o baterie de onoare la întâmpinarea în gara Pitești a conducătorului statului, generalul Ion Antonescu la întoarcerea din Italia.

Dacă în anii trecuți, așa cum am prezentat în capitolele anterioare vizitele, controalele și inspecțiile la cel mai înalt nivel erau frecvente în perioada funcționării școlii la Pitești, au fost extrem de puține.

Școala în anii de război

Desfășurarea celui de-al Doilea Război Mondial a influențat în mod decisiv activitatea școlii. Una din cauzele influențării activității școlii a reprezentat-o fluctuația extrem de mare a cadrelor militare ale acesteia, firească de altfel în condiții de război sau de pregătire pentru război. Personalul școlii a completat de-a lungul timpului statul de organizare pentru război al multor mari unități și unități, îndeosebi de artilerie. În acest sens amintim că prima concentrare ce a vizat și personal din școală s-a realizat în data de 20 iunie 1941, în baza Ordinului telegrafic nr. 18454 din 19 iunie 1941 al Direcției Artilerie. Potrivit acestui ordin, trei ofițeri și un subofițer au fost încadrați la alte unități, astfel: căpitanul Iliuță Ioan la Regimentul 25 Artilerie, locotenentul Sandu Gheorghe la Regimentul 8 Artilerie Moto, locotenentul Ionescu Aurel la Regimentul 4 Artilerie și sergentul major Puțan Ioan la Regimentul 4 Călărași. Două zile mai târziu, prin Ordinul telegrafic al M.St.M. nr. 161.811 din 20 iunie au mai fost concentrați șase ofițeri după cum urmează: căpitanul Mândrilă Traian la Regimentul 16 Artilerie, căpitanul Panaitescu Ioan la Regimentul 11 Artilerie, locotenentul Vâlev Gheorghe la Regimentul 7 Artilerie Grea,

¹⁵⁴ Ibidem, p. 21.

¹⁵⁵ Ibidem, p. 21.

¹⁵⁶ Ibidem, p. 85.

locotenentul Oancea Benone la Divizionul 5 Artilerie Călărași, locotenentul Paiu Lucian la Regimentul 5 Artilerie și sublocotenentul Spălățelul Vasile la Regimentul 5 Artilerie.

Mutările au continuat și în anii următori, în număr tot mai mare. Una dintre cele mai reprezentative a fost cea din 28 iunie 1942 a însuși comandantului școlii, colonelul Stănică Ioan, „repartizat pentru mobilizare la comanda Regimentului 38 Artilerie”¹⁵⁷. Acesta a predat comanda școlii locotenent-colonelului Negrescu Ștefan.

Între cei mutați de-a lungul anilor s-au numărat și ofițeri din compunerea serviciului medical al școlii, ca de pildă căpitanul veterinar Geamăn Nicolae, repartizat la 8 iunie 1942 la Spitalul Militar Veterinar.

Numărul mare de mutări la alte unități militare a generat o serie de disfuncții care au impus fie ocuparea funcțiilor vacante de către alte cadre militare, inclusiv rezerviști, fie îndeplinirea atribuțiilor celor mutați prin cumul de către cei rămași în școală.

Războiul a afectat așa cum am arătat în paginile anterioare programele de învățământ și structura anului școlar. Astfel, unele promoții nu au mai fost înaintate la gradul de sublocotenent la 1 iulie așa cum era tradiția.

De asemenea, în premieră, în anul 1943 elevi din școală au fost admiși pentru a urma cursurile Școlii de Ofițeri de Artilerie din Germania. Prin aceasta, partenerul României din acele timpuri încerca să imprime procesului de formare a elevilor români admiși în școală, pragmatismul german atât de necesar în timp de război. Prin Decizia Ministerială nr. 2645 din 10 septembrie au fost trimiși la studii în Germania următorii 22 de elevi: Voicu M. Gheorghe, Palade D. Toma, Hogeia T. Nicolae, Tomescu B. Gheorghe, Andronescu G. Grigore, Valintinu E. Tănase, Androivici C. Constantin, Roventța I. Constantin, Bărbuceanu N. Gheorghe, Botezatu P. Traian, Murariu N. Nicolae, Nicolescu I. Ioan, Sandu I. Iulius, Toader A. Armand, Polizu A. Alexandru, Vișan V. Marin, Stroe I. Dumitru, Tomescu N. Alexandru, Florescu V. Marin, Sângeop D. Ștefan, Drăgoi N. Vasile și Florescu I. Constantin.

Nevoia de a sprijini procesul de instruire rapidă a artileriștilor, pentru a

răspunde cerințelor războiului a impus detașarea în premieră a 6 elevi din anul II la Centrul de Instrucție al Artileriei pentru a suplini insuficiența încadrare cu instructori a acestuia. Prin Ordinul Direcției Superioare a Artileriei nr. 416457 din 17 ianuarie 1942 au fost detașați în centru următorii elevi: Pătrăreanu Emil, Jeletcovici Alexandru, Lungulescu Vintilă, Balaban Mihai, Bilocioiu Gheorghe și Grigoriu Octavian Toma.

Personalul școlii mobilizat la mari unități și unități, preponderent de artilerie au participat la campaniile armatei române atât din est cât și din vest, mulți dintre ei jertfindu-se eroic pe câmpurile de bătălie. **Primul militar din școală căzut la datorie în cel de-al Doilea Război Mondial a fost căpitanul Grecescu Nicolae.** Acesta a căzut eroic la datorie în data de 7 septembrie 1941. Tragica veste a fost adusă la cunoștință foștilor camarazi din școală prin adresa Regimentului 5 Artilerie, la care fusese mobilizat, prin adresa nr. 1861 din 18 septembrie 1941¹⁵⁸. Se impune a menționa faptul că pe lângă ofițerii și subofițerii ce au fost mobilizați la unități din școală și-au pierdut viața în război și mulți dintre foștii elevi ai acesteia.

Jertfa de sânge a acestora a fost întregită cu cea a numeroșilor răniți. **Primul ofițer din școală rănit în cea de-a doua conflagrație mondială a fost locotenent-colonelul Iliescu Ioan,** care la mutarea școlii la Pitești a fost încadrat comandant al Divizionului II. După ce a fost externat, Comisia militară a Corpului I Armată l-a clasat ca invalid de război „fără procentaj de infirmitate și apt pentru serviciu de birou în zona interioară”¹⁵⁹.

Dintre ofițerii școlii care s-au distins prin curaj, tenacitate și profesionalism pe câmpurile de bătălie, menționați în sursele documentare îi amintim pe următorii: căpitanul Vartolomei Gheorghe care în funcția de comandant baterie comandă și comandant al Divizionului 2/Regimentul 2 Artilerie Grea a contribuit la realizarea unui sprijin prin foc precis și oportun în luptele din Cehoslovacia (Liron, Zvolen, Kremnica, Brezno, Banska Bystrica) motiv pentru care a fost decorat de statul român; căpitanul Ion Iliuță, plecat din școală la începutul lunii octombrie 1944 și care în

¹⁵⁷ Ibidem, p.180.

¹⁵⁸ Ibidem, p. 147.

¹⁵⁹ Ibidem, p. 180.

diferite funcții în cadrul Grupului 3 Artilerie Munte s-a remarcat prin fapte de arme în luptele de la Oradea, din Ungaria și din munții Javorina și Bükk, de unde, fiind înghețat, a fost cu greu evacuat la 3 februarie; pentru vitejia, probată și după revenirea din spital, a fost decorat de două ori; căpitanul Dumitru Costeleanu și căpitanul Mircea Alexandrescu au dovedit prin acțiunile lor temerare calitățile de luptători autentici ale ofițerilor din școală; acesta din urmă pentru faptele sale de arme a fost decorat și înaintat la gradul de maior; căpitanul Panaitache Novac a fost un alt ofițer care în luptele de la nord de București, din august 1944 a probat din plin calitățile sale excepționale de luptător.

Pentru că am amintit de evenimentele din august 1944, trebuie să menționăm și participarea școlii la acțiunile de înfrângere a rezistenței germane. În august 1944 școala era dislocată în afara garnizoanei de reședință, în imediata apropiere a localităților Izvorani și Ștefănești, având constituite ca subunități de intervenție, constituite din elevi, o baterie și o companie. Bateria era dislocată la Ștefănești și era alcătuită din două secții, fiecare a câte 2 tunuri. Secția I era încadrată cu elevi din bateria a 3-a, iar secția a II-a cu elevi din bateria a 4-a. Comandantul acestei subunități a fost numit căpitanul Iliuță Ion.

În ceea ce privește compania, menționăm că a fost comandată de căpitanul Vartolomei Gheorghe și era încadrată cu elevi din bateriile 1 și 2. Misiunea încredințată acesteia era de a interzice accesul spre București prin blocarea șoselei Pitești-București.

Cele două subunități au desfășurat activitățile premergătoare acțiunilor de luptă, inclusiv ocuparea dispozitivului de luptă, conform misiunilor încredințate dar, ca urmare a cursului favorabil al acțiunilor militare nu a mai fost cazul să desfășoare acțiuni de luptă.

La începutul lunii septembrie, în primele zile personalul școlii s-a reîntors din raioanele de dislocare în cazarmă pentru reluarea programului de pregătire. În perioada imediat următoare conducerea școlii a depus eforturi uriașe pentru ca în condițiile de lipsuri materiale datorate stării de război să poată asigura cele necesare bunului trai elevilor. Aceste eforturi au fost recunoscute și

apreciate de inspectorul general al artileriei, generalul de divizie Nicolau Grigore cu prilejul vizitelor în școală: „*Gospodăria școlii, la înălțime. Am constatat multă pricepere și în special multă trudă pentru diferite aprovizionamente ce s-au făcut și urmează a se face*”¹⁶⁰.

Comandanții și personalul didactic al școlii

Și în perioada funcționării școlii la Pitești, la conducere s-au aflat comandanți cu o temeinică pregătire militară generală și de specialitate, precum și cu o probitate morală remarcabilă. O preocupare constantă a ministerului și mai ales a Inspectoratului Artileriei a reprezentat-o selectarea și numirea în această onorată și extrem de responsabilă funcție a unora dintre cei mai meritoși ofițeri de artilerie. **În perioada 1940-1948 la comanda școlii s-au aflat următorii: locotenent-colonelul (colonelul) Ioan Stănică (1940-1942), colonelul Romulus Costescu (1942-1944), colonelul Constantin Verdeș (1944-1945), colonelul Iosif Butoi (1945-1947), colonelul Miltiade Buzdea (1947-1948) și colonelul Dumitru Bute (în ultima parte a anului 1948).** Sub comanda acestuia din urmă școala s-a mutat la câteva zile după numirea în funcția de comandant, la Sibiu. Fiecare dintre aceștia a avut o contribuție însemnată în istoria instituției, a gestionat activitatea sa în perioade de timp deosebit de complexe, marcate fie de desfășurarea celui de-al Doilea Război Mondial, fie de profunzimea transformărilor politice și sociale ce au urmat acestuia.

O caracteristică comună pentru toți comandanții școlii din această perioadă a fost timpul relativ scurt în care au deținut această funcție. Durata scurtă s-a datorat atât concepției vremii conform căreia exercitarea unei funcții de conducere se realiza pe o durată medie de 2-3 ani, cât și faptului că în cele două perioade, mai sus-menționate, dinamica personalului pe funcții, îndeosebi de conducere a fost extrem de rapidă.

O parte dintre comandanții menționați mai sus – locotenent-colonelul Ioan Stănică și colonelul Iosif Butoi – au provenit din corpul

¹⁶⁰ Arhiva M.A.N.-M.St.M., fond Direcția Superioară a Artileriei, Dosar 79/1944, p. 25.

ofițeresc al școlii din perioada funcționării sale la Timișoara, fiind continuatorii frumoaselor sale tradiții consacrate în spațiul timișorean. Mai mult decât atât locotenent-colonelul Ioan Stănică a fost cel sub a cărui comandă s-a desfășurat mutarea școlii de la Timișoara la Pitești.

Fără a minimiza importanța personalității celorlalți, apreciem că un loc cu totul aparte în galeria spiritelor alese ale artileriei îl ocupă **colonelul Iosif Butoi**¹⁶¹, absolvent al Școlii Superioare de Război, Paris, 1933. Acesta s-a impus în conștiința afectivă a artileriștilor și nu numai prin competența remarcabilă în domeniul învățământului, căpătată în cei 10 ani de activitate în Școala Militară de Artilerie și 8 ani în cadrul Școlii Superioare de Război. Meritele sale au primit deplina recunoaștere nu numai prin numirea în funcția de comandant al Școlii Militare de Artilerie, ci și în cele de comandant de divizie și al Academiei Tehnice Militare.

Expertiza sa didactică incontestabilă i-a permis să sesizeze principalele curențe ale învățământului militar din anii 1940-1950. Cu persuasiune și perseverență a impus modificarea programelor analitice. Una din consecințele cele mai importante ale acesteia a reprezentat-o reintroducerea în programele analitice a matematicii și a științelor aplicative.

În reformarea structurii învățământului colonelul Iosif Butoi a pornit de la finalitatea procesului de învățământ, anume de la cunoștințele cu care elevul trebuie să rămână. În acest sens a urmărit ca disciplinele cu un număr mic de ore să transmită numai cunoștințe esențiale, fundamentale ale acestora. De asemenea, s-a preocupat ca în cazul cursurilor cu număr mare de ore, planificate pe parcursul ambilor ani de studiu să se evite repetarea cunoștințelor predate în primul an de studiu.

De asemenea, se impune a releva faptul că în memoria a numeroase generații de artileriști colonelul Iosif Butoi a rămas ca un desăvârșit specialist în domeniul metodicii. A fost adeptul metodelor didactice de predare interactive, cu implicarea permanentă a elevilor, de înaltă ținută științifică, academică. A considerat că fără o logistică didactică adecvată, din care planșele și mecanismele secționare nu trebuie să lipsească, nu se poate realiza un învățământ performant.

Calitățile sale de excelent pedagog au fost dublate de alese calități umane: blajinitate, camaraderie, înțelegere, care însă nu i-au diminuat exigența și fermitatea.

În concluzie, colonelul Iosif Butoi s-a impus ca o personalitate de referință a învățământului militar românesc. Mărturie în acest sens stau aprecierile extrem de elogioase ale șefilor săi pe parcursul întregii sale cariere militare. Foarte sugestivă este aprecierea unuia dintre șefi: „*Foarte bun comandant, foarte bine ales pentru conducerea unei școli militare [...] în calitate de comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie, a condus școala cu multă abilitate, ridicând-o la un nivel înalt de cultură, de educație ostășească...*”¹⁶².

Eforturile comandanților școlii de îndeplinire la înalți indici calitativi a misiunii acesteia nu puteau avea finalitatea dorită fără un corp valoros de cadre. Între cei mai meritoși, cu contribuții importante în desfășurarea proceselor de învățământ și instrucție din școală amintim: locotenent-colonelul Ștefan Negoescu - ajutorul comandantului, maiorul Ioan Ștefănescu - directorul de studii, locotenent-colonelul Ioan Iliescu - comandantul unui divizion de elevi, locotenent-coloneii Dumitru Ionescu și Marcel Popescu - comandanți secunzi și șefi ai direcției de studii, căpitanul Ioan Pșait - inspector pentru studii la anul II, profesorul Constantin Spălățelu, căpitanii Traian Mândrilă și Mihail Spiridonescu - comandanți de baterii de elevi.

¹⁶¹ Slt.-1919, lt.-1923, cpt.-1929, mr.-1937, lt.col.-1942, col.-1945, gl.mr.-1948, gl.lt.-1955.

¹⁶² Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond Direcția cadre și învățământ, Dosar nr. 1759, p. 20.

10.2.5. ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE, SIBIU, 1948-2013

Școala Militară de Artilerie, 1948-1970

În condițiile noi rezultate după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, conducerea armatei a accentuat centralizarea conducerii învățământului militar, astfel că în luna iunie 1948 s-a adoptat „hotărârea de a se concentra majoritatea școlilor militare de ofițeri ale trupelor de uscat la Sibiu unde a fost înființat și Comandamentul Școlilor Militare din Sibiu, subordonat Direcției Superioare a Învățământului Militar”¹⁶³.

La 29 octombrie 1948, în baza Ordinului Ministerului Apărării Naționale (Direcția Învățământului Militar) nr. C. 6836 din 26.10.1948, Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie de la Pitești s-a mutat în garnizoana Sibiu, în cazarma 380, pe Str. Cibirului (actualul local al Academiei Forțelor Terestre), deplasarea efectuându-se cu 5 garnituri de tren a câte 45 vagoane. O lună mai târziu a avut loc solemnitatea deschiderii noului an școlar.

Condițiile din noua garnizoană nu erau deloc dintre cele mai bune. Fostul comandant al bateriei de la promoția „Victoriei și Independenței 9 mai 1949”, col. (r) Dimitriu Vasile, la întâlnirea promoției la 30 de ani de la absolvire a rememorat aceste condiții: „Pentru noi, cadrele de atunci, s-au pus

*Imagine cu intrarea în localul școlii
(această poartă există și în prezent
la Academia Forțelor Terestre)*

¹⁶³ General-locotenent Constantin Oprea, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasiu, col. (r) dr. Victor Atanasiu, – Învățământul militar românesc. Tradiție și actualitate – Editura Militară, București, 1986, p. 257.

*Școala Militară de Artilerie,
Sibiu, 1948-2011*

probleme foarte grele: în afară de transportul întregii averi a școlii și asigurarea cazării și a sălilor de clasă, cea mai mare greutate a fost asigurarea condițiilor pentru desfășurarea învățământului la topografie și tragerile artileriei. O echipă ... am primit misiunea de a determina un minim de puncte topografice și a stabili poligoane pentru tragerile artileriei. Această misiune a fost de durată, la care ați concurat deajuns de mult și Dvs. Dacă vă aduceți aminte, balizarea acestor puncte ați făcut-o Dvs., iar lucrările dvs. La topografie le-ați făcut pe viu. ... Multe duminici le-ați petrecut pe câmp pentru acest lucru. Și la Sibiu soarta dvs. a fost vitregă, căci la început ați dormit pe jos, iar apoi într-un dormitor mare, cu paturi suprapuse. De asemenea, vă aduceți aminte că după masa de prânz, în loc de odihnă, ați făcut muncă patriotică pentru căratul cărămizilor, bolovanilor, molozului și în general curățirea cazărmii”¹⁶⁴.

Mărturii inedite ne-a relatat și generalul Constantin Ucrain, absolvent al promoției 30 decembrie 1949. Sosit în școală la 10 octombrie 1948, acesta a găsit o realitate

¹⁶⁴ *** - 30 ani de la primirea gradului de sublocotenent. Aniversarea a 30 de ani de la absolvirea promoției de ofițeri de artilerie, promoția Victoriei și Independenței - 9 mai 1949, p. 66.

Oră de curs în Școala Militară de Artilerie, Sibiu

descurajantă: „Un duș și un pat ni s-ar fi convenit de minune. ... Dar ar fi fost prea frumos să fie așa. Spre marea noastră surpriză, existau câteva zeci de paturi metalice suprapuse, vechi și fără nimic pe ele, fără saltele, fără perne, pături, cearceafuri, nu existau nici dulapuri pentru păstrarea obiectelor personale, nici cuiere pentru haine, nici o masă sau un scaun, nimic absolut. ... După ce ni s-a pus în brațe de plutonierul bateriei, o pătură, 2 cearceafuri, o față de pernă, un dos de saltea și unul de pernă ... a început operațiunea „salteaua de paie”, ... Sute de mâini se întreceau în a apuca cât mai multe paie din șura bine clădită, pentru a da forma dorită saltelelor”¹⁶⁵.

Începând cu 20 octombrie 1948, în baza Ordinului Ministerului Apărării Naționale nr. 808 din 1948, comandant al Școlii de Artilerie a fost numit **locotenent-colonelul Bute I. Dumitru** (1948-1951). În comanda școlii, alături de acesta și-au desfășurat activitatea căpitanul Streja Stelian – comandantul secund politic și locotenent-colonelul Rusu Ioan – ajutorul pentru administrație al comandantului. Pe lângă structura de comandă, organigrama școlii cuprindea: aparatul politic, biroul instrucție,

compartimentele șefilor de servicii, direcția de studii, Divizioanele 1 și 2 elevi (fiecare cu câte 2 baterii) și bateria gospodărie. Efectivele școlii de 595 de persoane erau constituite din 56 ofițeri, 26 sergenți angajați, 5 maiștri militari, 420 elevi, 83 soldați și 5 angajați civili¹⁶⁶.

Disponerea mai multor școli militare de diferite arme în garnizoana Sibiu a făcut posibilă organizarea unor aplicații de cooperare, așa cum a fost cea din perioada 1-20 noiembrie 1949, din zona **MIERCUREA-**

APOLD-SANGATIN, executată de școlile de ofițeri de infanterie, cavalerie și artilerie, în care Școala Militară de Artilerie a efectuat trageri reale cu divizionul¹⁶⁷.

Epurărilor politice din acea perioadă l-au vizat și pe comandantul școlii, colonelul Bute Dumitru, care la 9 mai 1951 a fost scos din cadrele armatei, comandant fiind numit **colonelul Popa Grigore** (1951-1958). Între cei nou numiți în funcții de răspundere în acest an fost și șeful Secției politice-căpitanul Petrescu Ilie, respectiv șeful secției învățământ locotenent-colonelul Vartolomei Gheorghe.

În perioada 1951-1953 școala s-a numit Școala Militară de Artilerie nr. 1, iar din 01.11.1953 Școala Militară de Artilerie; tot în această perioadă, la Mihai Bravu a funcționat Școala Militară de Artilerie nr. 2, care în perioada 1953-1960 a devenit Școala Superioară de Artilerie, apoi Școala de Ofițeri Superioari de Artilerie. În martie 1960 aceasta a fost alipită Școlii Militare de Artilerie din Sibiu). În anul 1956 școala a primit un nou stat de organizare care cuprindea:

a) comanda școlii cu: comandant, locțiitori, secțiile învățământ, politică și front, șefii de servicii, șeful înzestrării artileristice,

¹⁶⁵ General de brigadă (r) dr. Constantin Ucrain – Promoția de aur a artileriei române, 30decembrie 1949 – Editura Pro Transilvania, București, 2004, pp. 16-17.

¹⁶⁶ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, p. 34.

¹⁶⁷ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, p. 36.

serviciile autotractoare, gospodărie și financiar;

b) 3 divizioane a câte 3 baterii de elevi;

c) subunități de deservire: clubul școlii, punctul medical, compania pentru asigurarea pregătirii de luptă, atelierele artileristic și de reparații auto, punctele de control tehnic, de întreținere a tehnicii și de curățire și spălare, bateria de pază, plutonul transport și gospodărie, depozitele de materiale uz curent și stoc, popote.

Efectivele școlii erau formate din: 142 ofițeri, 34 sergenți reangajați, 21 sergenți în termen, 179 soldați, 657 elevi și 96 angajați civili¹⁶⁸.

La 30 iulie 1958 a avut loc contopirea Școlii Militare de Artilerie cu Școala de Ofițeri Tehnici de Artilerie (a funcționat în perioada 1948-1958), iar începând cu anul școlar 1958-1959 în școală au fost pregătiți și viitorii ofițeri topografi. Noul stat de organizare din 1 iunie 1956, consecință a contopirii mai sus-menționată prevedea următoarea structură: divizion de elevi pe 4 baterii (anul I, II, III și tehnici de artilerie), curs de perfecționare ofițeri tehnici de artilerie, curs maiștri de armament, baterii pentru asigurarea pregătirii de luptă și de pază, transport și gospodărie. Comanda școlii a fost constituită din: șeful școlii-**colonelul Nazarie Ștefan**, loțiitor pentru învățământ și front-colonelul Vartolomei Gheorghe, loțiitor politic-maiorul Petrescu Ilie, loțiitor tehnic-locotenent-colonelul Dobrovici Emil, loțiitor pentru aprovizionare-colonelul Ghinea Ioan¹⁶⁹.

La 10 noiembrie 1960, prin alipirea Școlii de Ofițeri Superioari de Artilerie la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, noul stat de organizare cuprindea:

- **Școala Militară de Ofițeri de Artilerie** cu: șeful școlii-colonelul Nazarie Ștefan, loțiitor pentru învățământ-colonelul Stoichițoiu Mircea, loțiitor politic-locotenent colonelul Petrescu Ilie, loțiitor tehnic-locotenent-colonelul Dobrovici Emil, loțiitor pentru aprovizionare-maiorul Cherecheș

¹⁶⁸ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, pp. 221-222.

¹⁶⁹ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, p. 273.

Gheorghe, șeful secției învățământ-locotenent colonelul Neamțiu Eugen și ciclurile: social-științific, tactic, trageri, topografie, geodezie și topo, armament infanterie și reparații, muniții și materiale înzestrare artileristică, tehnic, pregătire militară generală, secțiile politică învățământ, front, birouri și servicii, divizion elevi, bateriile asigurare pregătire de luptă și pază;

- **Școala de Ofițeri Superioari de Artilerie** cu: șeful școlii-colonelul Negulescu Nicolae, loțiitor pentru învățământ-locotenent-colonelul Pavelescu Nicolae și ciclurile: tactic, trageri, topografie, armament și reparații, divizion ofițeri elevi¹⁷⁰.

Până în anul 1953, durata studiilor a fost de 2 ani, în perioada 1953-1961 de 3 ani, în perioada 1961-1968 de 4 ani, iar după 1968 de 3 ani¹⁷¹.

În perioada 1949-1952 programul de pregătire cuprindea, în general, sub-perioadele: individuală, a tunului, a secției, a bateriei, a divizionului și aplicației de colaborare, pedagogică, stagiul la unități, examenul de absolvire. După 1952 s-a trecut

*Colonel Nazarie Ștefan,
fostul comandant al Școlii Militare
de Artilerie*

¹⁷⁰ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, p. 329.

¹⁷¹ General-locotenent Constantin Oprea, general-maior (r) ing. Dumitru Atanasu, col. (r) dr. Victor Atanasu, – Învățământul militar românesc. Tradiție și actualitate – Editura Militară, București, 1986, p. 288.

la pregătirea pe bază de programe pe ani de studii. Din rapoartele de inspecție ale Comandamentului Artileriei am reținut și disciplinele de învățământ: tactică, topografie, tragerile artileriei, material, muniții și aparate de artilerie, instrucție genistică, instrucție antichimică și antiatomică, transmisiuni, instrucție auto, matematici, serviciu la material, pregătire fizică, instrucție de front, instrucția focului cu armamentul de infanterie, pregătirea politică¹⁷².

Ședință de cunoaștere a armamentului de artilerie

În cadrul procesului de învățământ activitățile practice au ocupat un loc important. Activitățile de instrucție tactică, topografia și tragerile de luptă s-au desfășurat cu precădere în Poligonul Cincu Mare, dar și în zonele limitrofe Sibiului, la Slimnic, Miercurea Sibiului, Apold, Sângatin etc. Multe aplicații în teren s-au desfășurat în colaborare cu elevii Școlii de Ofițeri de Infanterie, Cavalerie, Tancuri, Transmisiuni, din aceeași garnizoană.

Trebuie menționat faptul că începând cu această perioadă, o constantă în viața școlii a reprezentat-o participarea personalului la

munci agricole. Spre exemplificare vom menționa în continuare participările din anul 1955 la campaniile agricole. Astfel, în perioada 27 aprilie-15 mai, școala a participat cu un număr de 16 militari și 52 de atelaje, fiecare cu câte 2 cai, la însămânțările de primăvară din gospodăriile de stat și colective din localitățile Dealul Ocnei, Cislădie, Marpod, Arpaș, Birghiș, Chirpăr și Agnita. În toamnă, în perioada 10 octombrie-20 noiembrie, școala a participat cu 200 de

persoane la strângerea recoltei în gospodăria agricolă de stat Zimnicele din raionul Zimnicea.

Este de remarcat faptul că în această perioadă Comandamentul Artileriei Forțelor Armate (C.A.F.A.) a efectuat multe controale de îndrumare și inspecții în școală, majoritatea fiind conduse de comandantul artileriei, generalul Constantin Smirnov. Spre exemplu, la controlul din 6-20 februarie 1956, școala a obținut următoarele aprecieri: starea moralo-politică-SĂNĂTOASĂ, organizarea și planificarea activității de învățământ-BINE, topografie, transmisiuni, matematici, pregătire fizică-BINE, tactică, tragerile artileriei, material, muniții și aparate de artilerie, instrucție genistică, instrucție antichimică și antiatomică, instrucție auto, serviciul la

¹⁷² *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, pp. 37, 66.

material, instrucția de front și instrucția focului cu armamentul de infanterie - SATISFĂCĂTOR; la controlul din 11-17 iunie 1956, când școala se afla în tabără la Cincu Mare, rezultatele au fost preponderent de BINE, aprecierea generală a școlii fiind de BINE¹⁷³.

În perioada 1950-1960, pe parcursul anilor de învățământ, mulți elevi erau îndepărtați din școală, ca necorespunzători sau pentru rezultate necorespunzătoare la învățământ. Astfel, în mai 1954 au fost îndepărtați din anul I - 65 elevi, și în noiembrie - 59 din anul II, în 1956 - 11 elevi, iar în 1958 - 35 elevi de artilerie și 17 elevi de la tehnicii de artilerie. De fapt epurarea pe diverse criterii, de cele mai multe ori politice, a continuat, așa că mulți absolvenți nu au mai urmat cariera militară. Spre exemplu, la a 30-a aniversare a promoției 9 mai 1949 din 96 absolvenți, doar 15 mai activau în artilerie,

misiuni. În acest sens prezentăm cursurile desfășurate în anul școlar 1957-1958:

- curs de perfecționare a ofițerilor tehnici de artilerie;
- curs maiștri armament (sergenți reangajați și militari în termen);
- curs opticieni (militari în termen);
- curs recalificare ofițeri de artilerie de rezervă (prin concentrare 3 luni);
- curs recalificare maiștri opticieni (din soldați și sergenți reangajați);
- curs scurt de pregătire ofițeri rezervă tehnici de artilerie (cu durata de 2 luni);
- convocare studenți tehnici de artilerie (o lună);
- curs pregătitor pentru calificare, prin examen direct, ofițeri tehnici de artilerie (o lună).

Un eveniment important în viața școlii l-a reprezentat primirea drapelului de luptă și a brevetului provizoriu. Acestea au fost

Clădirea în care și-a desfășurat activitatea Secția Artilerie în cadrul Școlii Militare „Nicolae Bălcescu”(vedere din curte). În prezent aceasta găzduiește Centrul de Instruire pentru Comunicații și Informatică din Sibiu

11 în alte arme și 9 ca ofițeri ingineri, în timp ce 52 lucrau în sectoare ale economiei, iar 9 erau decedați¹⁷⁴.

Procesul de învățământ din școală a fost și în această perioadă extrem de complex. Deși misiunea principală a școlii a reprezentat-o formarea ofițerilor activi, de artilerie și tehnici, aceasta a îndeplinit și alte

înmânate comandantului școlii, în cadru festiv, de către reprezentantul Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, colonelul Anastasiu Valeriu.

Un element de noutate în statul de organizare al școlii l-a reprezentat apariția la 3 martie 1960 a muzicii militare, constituită dintr-un ofițer și 17 muzicanți. Ca urmare a acestei modificări a statului de organizare, muzica Flotilei de Dunăre a fost repartizată, 3 zile mai târziu, școlii.

La 1 iunie 1961, conform Ordinului Ministerului Forțelor Armate C.L. 00700/13.05.1961, Școala Militară de Artilerie a fost desființată, intrând în componența noii Școli

¹⁷³ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, pp. 229-230.

¹⁷⁴ *** 30 ani de la primirea gradului de sublocotenent. Aniversarea a 30 de ani de la absolvirea promoției de ofițeri de artilerie promoția Victoriei și Independenței - 9 mai 1949, p. 42.

Militare de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*” Sibiu. Comandant al Școlii Militare de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*” a fost numit colonelul Nazarie Ștefan, fostul comandant al Școlii Militare de Artilerie, iar locțiitor tehnic – locotenent-colonelul Dobrovici Emil. Elevii de artilerie, 107 la număr au fost încadrați într-un divizion cu 3 baterii, câte una pentru fiecare an de studii. Spațiile alocate dislocării artileriei, în noua structură, coincid cu cele în care în prezent funcționează Centrul de Instruire pentru Comunicații și Informatică.

În anul 1962, pentru pregătirea ofițerilor de artilerie au fost înființate catedrele artilerie, topogeodezie și tehnico-științifică. Trecerea la studii cu durata de 4 ani, începând cu anul 1962, pe baza Regulamentului pentru aplicarea Hotărârii Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și a Consiliului de Miniștri nr. 836 din 7 decembrie 1961, a determinat introducerea unor cursuri tehnico-matematice superioare care asigurau, la absolvirea școlii, echivalarea cu primii 2 ani de studii de la Institutul Politehnic. Aceste cursuri erau predate de profesori cu gradul didactic I și profesori universitari, astfel că mulți absolvenți și-au completat ulterior studiile superioare în facultăți civile sau în Academia Tehnică Militară. Durata studiilor de 4 ani a fost menținută până în anul 1968. Ca urmare a evenimentelor din acel an din Cehoslovacia s-a ajuns la concluzia că se impune cu stringență sporirea efectivelor militare. Una dintre soluții, în ceea ce îi privea pe ofițeri a fost și cea de reducere a timpului de formare profesională a acestora. Astfel, prin Decretul nr. 1037 din 1 noiembrie 1968 și Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 2539 din 11 noiembrie 1968 s-a legiferat durata de 3 ani a studiilor și trecerea la denumirea de Școala Militară de Ofițeri Activi „*Nicolae Bălcescu*”.

În anul 1965 s-a înființat funcția de locțiitor al comandantului școlii pentru artilerie, fiind numit în această funcție colonelul Neamțiu Eugen. Între

modificările organigramei o menționăm pe cea referitoare la divizionul de elevi de artilerie și topografi. Acesta cuprindea 4 baterii de elevi de artilerie (pe ani de studii) și 1 companie elevi topo¹⁷⁵.

În anul 1966, în structura școlii distingem: prim-loctiitor al comandantului școlii (și șef al secției învățământ)-colonelul Pavelescu Nicolae, locțiitor pentru artilerie-colonelul Neamțiu Eugen; catedra de artilerie era încadrată astfel: șef colonelul Tuță Steluță, lectori superiori (2) - locotenent-colonelul Raicu Vasile și Mităchescu Petre, lectori (12) – locotenent-colonelul Teodor Ionel, Voiculescu Ioan, Manu Petre, maiorii Gheorghe Eliodor, Mihăilescu Dumitru, Scânteianu Nicolae, căpitanii Nazari Apolinor, Sibianu Eugen, locotenent- colonelul Naum Gheorghe, maiorii Porojan Mihail, Coman Vlase, Stroia Mihai; catedra topogeodezie: șef-locotenent colonelul Stan Anghel, lectori superiori (2)-maiorul Candin Pavel-Mihai, locotenent-colonelul Tanovici Aurel, lectori (5)-maiorul Predoiu Alexandru, căpitanul Dobresinciuc Ioan, Dragu Ștefan, locotenent colonelul Petrache Ioan, Maetec Constantin; divizionul de elevi: comandant-maiorul Poenaru Haralambie, locțiitor politic-maiorul Țăran Ștefan; bateria 1-căpitanul Cocoș Constantin și locotenentul major Agabrian Mircea, căpitanul Duță Savu, Florea Nicolae, locotenentul major Buhescu Terente-comandanți de plutoane; bateria a 2-a, maiorul Gheorghiu Gheorghe și căpitanul Vlad Nicolae, locotenentul major Elecheș Gheorghe, locotenentul Breazu Gheorghe, Troancă Ilie-comandanți de plutoane; bateria a 3-a, căpitanul Mihăilă Aurel și căpitanii Salomia Ștefan, Fețeanu Gheorghe, Morar Valer, locotenentul major Biro Romulus-comandanți de plutoane; bateria a 4-a, căpitanul Rahoveanu Constantin și căpitanul Stan Dumitru,

¹⁷⁵ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529, p. 401.

Marian Ioan, Pană Nicolae -comandanți de plutoane; compania topo-căpitanul Dochia Lucian și locotenenții Csuka Carol Ștefan, Diaconu Ștefan, respectiv căpitanul Băbuș Saul - comandanți de plutoane¹⁷⁶.

Începând cu anul 1948, când Direcția Superioară a Învățământului Militar a fost inclusă în Direcția Superioară a Instrucției și Învățământului, școala s-a subordonat nemijlocit Comandamentului Artileriei, din punct de vedere politic Regiunii a 3-a Militare și pe linie de învățământ Direcției Pregătire de Luptă, iar din 1957 și Direcției Învățământului Militar, direct, pe linie de învățământ și nemijlocit pe linie politică. În anul 1970 Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” a fost subordonată Comandamentului Infanteriei și Tancurilor.

Numărul absolvenților în promoții a diferit foarte mult de la an la an. Astfel, la 9 mai 1949 au absolvit școala 96 de sublocotenenți, din rândul cărora s-au evidențiat ulterior viitorii generali Popescu I. Ion, Cheler Paul și Drăghici Grigore; în promoția 30 decembrie 1949 au fost 371 absolvenți, din rândul cărora s-au

evidențiat în mod deosebit viitorii generali Stănculescu Victor, Dândăreanu Ion, Ioniță Constantin, Fotescu Dumitru, Mitroescu Tache, Popescu Stelian, Topliceanu Iulian; în promoția 23 august 1951 au fost 307 absolvenți, în promoția 23 august 1952 au fost 705 absolvenți, în promoția 1 martie 1953 au fost 275 absolvenți, în promoția 23 august 1953 au fost 46 absolvenți, în promoția 1 mai 1956 au fost 186 absolvenți, în promoția 2 octombrie 1958 au fost 59 absolvenți, iar în promoția 2 octombrie 1958 au fost 80 absolvenți, între care și viitorii generali Costin Grigore, Lulache Ion, Gavrilă Nicolae (comandantul Clubului Steaua când echipa de fotbal a cucerit Cupa Campionilor Europeni-1986) și Enache Dobre.

Menționăm că în cei 10 ani cât a constituit Secție în cadrul Școlii Militare de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” artileria a dat trei șefi de promoție, printre care și viitorul șef al Statului Major General din vremea accederii României în NATO, generalul Mihail Popescu (promoția – 30 decembrie 1970).

Elevi la o ședință de cunoaștere a aruncătorului cal. 82 mm

¹⁷⁶ *** Arhiva M.Ap.N.-M.St.M., Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, Dosar RIJO-2, 529 , pp. 411-413.

Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie, 1970-1990

Reînființarea Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie, la 1 decembrie 1970, reprezintă unul din momentele extrem de importante din istoria învățământului de artilerie. Acest eveniment a marcat renașterea uneia dintre cele mai vechi și prestigioase instituții de învățământ românesc, a reprezentat un act de justiție, de redobândire a identității școlii.

Reparația școlii s-a produs în baza Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 1500 din 26 octombrie 1970 și a Ordinului Ministerului Forțelor Armate nr. M69 din 10 noiembrie 1970. De remarcat faptul că acest ordin a fost emis, fericită coincidență, în ziua în care artileristii aniversau 137 de ani de existență a Artileriei Române Moderne. Reparația școlii, ca entitate distinctă în sistemul militar de învățământ s-a dovedit a fi benefică pentru îmbunătățirea procesului de formare a viitorilor ofițeri de artilerie. La fel de benefică a fost măsura de subordonare nemijlocită a școlii Comandamentului Artileriei. În acest sens, s-a asigurat o mai bună corelare a procesului de învățământ cu realitățile din unitățile și marile unități de artilerie, cu tendințele de evoluție a acestei arme. Totodată, prin această subordonare logică, s-a imprimat caracter unitar și coerent învățământului artileristic. Menționăm că în subordinea Comandamentului Artileriei se găsea deja Centrul de Instrucție pentru Artilerie și Rachete dislocat la Ploiești, destinat perfecționării pregătirii artileristilor. Acesta era rezultatul comasării din același an 1970 a Centrului de Pregătire pentru Rachete de la Ploiești cu Centrul de Instrucție al Artileriei de la Făgăraș.

Aceste aspecte relevă fără putință de tăgadă necesitatea și justiția reînființării școlii și subordonarea sa comandamentului de armă. În perioada 1961-1970 și cu precădere în ultimii ani acesta a desfășurat o constantă activitate de convingere a factorilor decidenți ai vremii de necesitatea ineluctabilă de reînființare a școlii. Un rol excepțional în acest demers l-a avut generalul maior Ion Popescu care, din anul 1969 se afla la comanda Comandamentului Artileriei. De fapt, fără a greși, putem afirma că

reparația școlii și ulterior dezvoltarea sub toate aspectele a acesteia sunt într-un fel sau altul legate de numele său. Prin hotărârea, perseverența, grija și exigența sa, generalul maior Popescu Ion a contribuit decisiv la redobândirea de către școală a renumelui realizat de-a lungul anilor. A perceput în permanență școala ca unul dintre cele mai dragi proiecte profesionale ale sale, a cărui devenire a îndrumat-o cu multă rigoare până în anul 1984 când, odată cu pensionarea a predat comanda comandamentului. Așa cum arătam, un merit deosebit în reînființarea școlii îi revine generalului maior Ion Popescu în primul rând pentru faptul că a identificat corect momentul și argumentația potrivită pentru realizarea acestui deziderat. Astfel, în momentul subordonării Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu”, în cadrul căreia se asigura pregătirea viitorilor artileristi, Comandamentului Infanteriei și Tancurilor, a sesizat conducerea ministerului despre eroarea acestei decizii, în sensul că acest comandament nu avea expertiza necesară conducerii învățământului unei arme atât de complexe în cadrul căreia un loc aparte îl ocupă mai nou tehnica complexă de rachete. Totodată, a relevat faptul că Școala Militară de Ofițeri „Nicolae Bălcescu” a devenit un colos, destinat formării ofițerilor pentru un număr mult prea mare de specialități (infanterie, grăniceri, trupe de securitate, pompieri, artilerie, geniu, finanțe, intendanță, transmisiuni) în raport cu posibilitățile reale, îndeosebi de logistică didactică și personal didactic înalt calificat. Argumentele sale, susținute cu perseverență și persuasiune au avut ca efect nu numai înființarea Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie în anul 1970, ci și a Școlii Militare de Ofițeri Activi de Transmisiuni și a Școlii Militare de Ofițeri de Securitate în anul următor, precum și a Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu în anul 1973.

Reînființarea școlii a impus părăsirea cazarmii în care se mutase de la Pitești în anul 1948, loc drag multor generații de artileristi, în altă cazarmă din Sibiu, dispusă pe strada Avrig 2-4.

Noua locație a școlii, în care astăzi funcționează Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană, continuatorul tradițiilor sale, și Școala de

Aplicație pentru Unități Sprijin Luptă este o monumentală clădire, inaugurată la data de 24 octombrie 1906. Aceasta a găzduit inițial, până la realizarea României Mari, Școala de Cadeți de Infanterie a armatei austro-ungare și începând cu 1 iulie 1920 Școala Militară de Infanterie nr. 2, până în anul 1953 când, aceasta s-a unificat cu Școala Militară de Cavalerie. În perioada 1940-1944, ca efect al Dictatului de la Viena din anul 1940, clădirea a găzduit Clinicile Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj, evacuată la Sibiu.

Monumentalitatea și frumusețea clădirii au fost amplificate de inspirata inițiativă a comandantului Școlii de Infanterie nr. 2, col. Cristea Vasilescu, care a exercitat această funcție în perioada 1920-1928, de a ridica un monument, la intersecția Străzii Avrig cu bulevardul ce astăzi poartă denumirea Victoria, închinat celor 1658 de ofițeri de infanterie care s-au jertfit pentru țară în perioada Primului Război Mondial. Între aceștia s-a aflat și generalul erou Ion Dragalina, decedat la data de 27 octombrie 1916,

fost coleg de școală cu colonelul Cristea Vasilescu. Monumentul a fost construit sub forma unui grup statuar reprezentând o zeiță, care alină un ofițer rănit. Acesta are o înălțime de 5 m și a fost conceput și construit de arhitectul Teodorescu J. și sculptorul Iordănescu M.; fondurile necesare au fost asigurate prin subscripție ostășească, în principal de către personalul școlii. Dezvelirea monumentului a avut loc la data de 1 iulie 1926 și a prilejuit o adevărată sărbătoare la care au participat regele Ferdinand, o serie de oficiali ai țării, precum și peste 10.000 de locuitori ai Sibiului și ai localităților învecinate acestuia.

Reînnoirea tradițiilor învățământului artileristic a creat o puternică emulație în mediul artileristic. Ceremonia reînființării școlii, din data de 1 decembrie 1970, s-a desfășurat într-un cadru sărbătoresc de mare bucurie. La festivități Ministerul Forțelor Armate a fost reprezentat de adjunctul ministrului, generalul-colonel Marin Nicolescu. De asemenea, au participat șefi ai unor direcții centrale ale ministerului,

Clădirea principală a Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”.
Fotografia există din perioada în care în clădire funcționau Clinicile Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj, evacuate la Sibiu

comandanți ai unor mari unități și unități din teritoriu, comandanți ai unor instituții de învățământ militar, numeroși ofițeri din garnizoana Sibiu, precum și reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat.

După Ceremonialul militar, desfășurat pe platoul școlii, oficialitățile și invitații participanți la activitate au vizitat școala pentru a cunoaște condițiile de trai și de pregătire asigurate elevilor. Apoi au vizionat un reușit program artistic prezentat de elevi, inspirat denumit „*Artileriști la datorie*”.

Manifestările prilejuite de reînființarea școlii s-au încheiat cu tradiționalul „*ospăț ostășesc*”, care a reamintit de cele similare inițiate de primul comandant al școlii, colonelul Eracle Arion. La acesta au participat într-o atmosferă sărbătorească atât invitații, cât și cadrele școlii și elevii.

profesionalism și moralitate. Profesionalismul i-a fost imprimat de temeinica pregătire militară și de specialitate, dobândită în Liceul Militar de la Chișinău, în Școala Militară de Ofițeri Activi de la Pitești și în Academia Militară Generală și de experiența acumulată la comanda eșaloanelor pluton, baterie, divizion și pe timpul exercitării unor funcții în domeniul învățământului militar: șef catedră artilerie în Centrul de Instrucție al Artileriei de la Făgăraș și șef al secției învățământ și locuitor al comandantului pentru artilerie în Școala Militară de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*”. Înainte de a fi numit comandant al școlii îndeplinesc timp de aproximativ 2 ani funcția de șef de stat major al Gărzilor Patriotice din județul Sibiu. În memoria a numeroase generații de artileriști colonelul Nicolae Pavelescu a rămas și datorită

*Festivitate de absolvire a unei promoții de ofițeri de artilerie în localul din strada Avrig.
De la stânga la dreapta: gl. Popescu Ion, col. Pavelescu Nicolae,..., gl. Petre Ilie,
col. Barac Gheorghe și col. Comșa Vasile*

Comandant al școlii reînființate a fost numit **colonelul Nicolae Pavelescu**. Acesta a condus destinele școlii mai bine de un deceniu până în anul 1981 când a fost pensionat. Cunoscându-l personal, apreciem ca extrem de inspirată numirea sa la conducerea școlii, datorită calităților de excepție pe care le-a posedat. Colonelul Nicolae Pavelescu a reprezentat o perfectă îmbinare între

calităților sale morale de excepție: principial, politicos, ferm, demn, extrem de exigent. Întreaga sa manifestare profesională și extraprofesională a fost una admirabilă și l-a așezat definitiv în galeria marilor personalități și spirite alese ale artileriei. Din nefericire calitățile sale au stârnit nu numai admirație și respect, ci și probabil îngrijorare pentru unii din șefii săi care l-au perceput ca pe un

contracandidat la propria lor evoluție profesională. Din această cauză colonelul Nicolae Pavelescu, deși a fost încadrat 11 ani pe funcție de comandant, prevăzută cu gradul de general nu a trăit bucuria înaintării la acest onorant grad, nici măcar în momentul trecerii în rezervă.

Eforturile susținute ale colonelului Nicolae Pavelescu s-au îmbinat în mod fericit cu cele ale personalului mutat din Școala Militară de Ofițeri „Nicolae Bălcescu”, îndeosebi coloneii Neamțiu Eugen, Dobrovici Emil și Mităchescu Petru, precum și cu ale celor încadrați în școală odată cu reînființarea sa. O preocupare constantă de-a lungul anilor a Comandamentului Artileriei a fost aceea de a selecționa cu multă exigență personalul destinat încadrării în școală. În acest sens trebuie amintit și faptul că de regulă dintre primii clasificați în promoție erau selecționați cei ce urmau să încadreze funcțiile de comandanți de plutoane elevi. Între cadrele didactice și comandanții de subunități care s-au remarcat în mod deosebit în perfecționarea procesului de învățământ și dezvoltarea logisticii școlii amintim: colonelul Eugen Neamțiu – locțiitor al comandantului pentru învățământ, colonelul Petre Mităchescu – locțiitor al comandantului, colonelul Emil Dobrovici – locțiitor tehnic al comandantului, colonelul Petru Manu, colonelul Vasile Raicu, colonelul Alecsandru Cintează – șefi de catedră; colonelul Eugeniu Sibianu, colonelul Nicolae Scânteianu, colonelul Dumitru Mihăilescu, colonelul Apolinor Nazarie, colonelul Mihai Porojan și locotenent-colonelul Ionel Teodor – lectori șefi. Aceștia ca și mulți alții, reprezintă nume de rezonanță în artilerie și în conștiința multor artileriști, foști elevi ai școlii în acea perioadă.

Cazarma 700, cea în care și-a reluat activitatea școala în anul 1970, asigura condiții minimale pentru desfășurarea procesului de învățământ. Pe cele aproximativ 10,9 hectare ale sale se găseau doar 4 clădiri, între care de departe cea mai importantă și

spațioasă era clădirea comandamentului în care au fost dispuse birourile personalului școlii, sălile de clasă, dormitoare, bucătăria și sălile de mese, baia și o serie de magazine la demisol. Se impune a menționa și existența în cazarmă a unui frumos parc care conținea și o interesantă fântână artizanală, realizată cu câteva decenii în urmă.

Dacă spațiul total oferit de noua cazarmă era generos, cel însumat al clădirilor existente era insuficient nevoilor de cazare și de desfășurare a procesului de învățământ. Având în vedere aceste aspecte, Comandamentul Artileriei a inițiat demersurile de ridicare de noi pavilioane, moderne, în măsură să asigure integral cerințele pentru o astfel de instituție de învățământ. Astfel, în anul 1973 a fost ridicat pavilionul înscris în cartea tehnică a cazarmii sub indicativul „A I”, destinat cazării elevilor. În acest pavilion, prevăzut cu parter și 3 etaje au fost amenajate dormitoare, grupuri sanitare, spălătoare și câteva magazine destinate în principal depozitării lenjeriei. Pentru artileriști acest pavilion a fost și încă a rămas „clădirea cu ceas” chiar dacă orologiul menționat în sintagmă nu mai există.

Festivitate de înaintare în grad a unei noi promoții de ofițeri de artilerie. În plan secund se poate observa „clădirea cu ceas”

Amplasarea lui pe clădire, pe centrul acesteia, în prelungirea axului bulevardului Victoriei, îl făcea vizibil și auzit de la mare distanță de școală. Melodia emisă de orologiul muzical, „Trage, trage brav tunar” a răsunat mulți ani în această parte a Sibiului, întipărindu-se în memoria auditivă nu numai a personalului și elevilor școlii, ci și a populației din proxima

vecinătate. Inițiativa dotării școlii cu acest ceas a aparținut aceluiși legendar general Ion Popescu. În niciuna dintre vizitele sale în școală acesta nu a ratat oportunitatea de a se interesa de starea de funcționare a ceasului. Preocuparea sa a generat de-a lungul timpului autentice „drame” pentru comandanții școlii, în special pentru colonelul Eugeniu Sibianu, în timpul căreia ceasul a dat cele mai dese și profunde semne de oboseală. Având în vedere dese defectări și implicit posibilitatea opririi funcționării ceasului chiar pe timpul vizitelor din școală ale intransigentului general Ion Popescu, preventiv, pe durata acestora pe clădire în imediata vecinătate a orologiului s-a aflat de fiecare dată persoana responsabilă cu buna sa funcționare, în măsură să intervină oportun în cazul unei defecțiuni. Odată cu defectarea definitivă a ceasului, a imposibilității reparării acestuia, dar mai ales a neacceptării acestei stări, „responsabilul cu ceasul” a primit o altă sarcină, de-a dreptul comică, anume de a acționa mecanic, continuu, limbile acestuia și a da impresia pe timpul șederii generalului Ion Popescu în școală că ceasul funcționează perfect. „Drama funcționării ceasului” a luat sfârșit odată cu pensionarea generalului când, eliberat de stresul acestuia, colonelul Eugeniu Sibianu a dispus dezafectarea ceasului, aflat în stare de nereparat, prin „aducerea” acestuia de pe clădire pe sol prin simpla sa supunere legilor gravitației.

În anul 1974 a fost dat în folosință un alt pavilion, anume „A2”, proiectat cu demisol, parter și 3 etaje. Ulterior au fost ridicate și alte construcții între care amintim centrala termică, laboratoarele, poligonul

redus de artilerie și pavilionul „magazii”, ridicat în regim parter și etaj. În paralel cu ridicarea de noi clădiri, conducerea școlii s-a preocupat de reabilitarea clădirilor deja existente și de adecvarea lor deplină cerințelor procesului de învățământ.

Prima lună de existență a școlii în noua cazarmă a fost marcată pe lângă festivitatea de redeschidere a școlii de alte două evenimente importante. Primul l-a reprezentat acordarea drapelului de luptă. Acesta a fost înmânat comandantului școlii, colonelului Nicolae Pavelescu, la data de 21 decembrie de către comandantul Comandamentului Artileriei, generalul-maior Ion Popescu. Al doilea eveniment important l-a reprezentat festivitatea de absolvire de către o nouă promoție de ofițeri la data de 30 decembrie, prima după schimbarea duratei școlii, în urma evenimentelor din Cehoslovacia, de la 4 ani la 3 ani. Șeful promoției, locotenentul

Echipa de comandă a școlii. În primul rând de la stânga la dreapta: col. Manta, col. Neamțiu, col. Pavelescu, col. Comșa și col. Smaranda

Nicolae Ungureanu, repartizat la Centrul de Instrucție al Artileriei de la Ploiești, a devenit peste ani unul dintre cele mai apreciate cadre didactice din învățământul artileristic de după cel de-al Doilea Război Mondial. Excepțional instructor de trageri și conducere a focului

artileriei, a îndeplinit inclusiv funcția de șef de catedră la aceste discipline a contribuit magistral la formarea ca specialiști a sute de ofițeri de artilerie. Din nefericire instituția nu i-a asigurat o evoluție în carieră așa cum ar fi meritat, în deplin acord cu calitățile sale. Această stare de fapt s-a datorat și modului său demn de a fi, uneori greu acceptabil

Comandantul școlii - col. Pavelescu și secretarul comitetului de partid-col. Comșa felicită elevii cu rezultate foarte bune la învățătură

pentru șefi, îndeosebi pentru consecvența în a rosti cu demnitate adevăruri incomode.

Între evenimentele de referință din istoria școlii din primii ani de după reînființare, amintim **atribuirea la 21 octombrie 1974 a denumirii de Școală Militară de Ofițeri de Artilerie „Ioan Vodă”**. Această măsură s-a datorat aprecierii meritelor domnitorului moldav în utilizarea pe câmpul de luptă a artileriei.

Atribuirea noii denumiri s-a făcut în baza Deciziei Prezidențiale nr. 28 din 21 octombrie 1974, în cadrul unui ceremonial militar care a cuprins: citirea deciziei, alocuțiunea comandantului Comandamentului Artileriei, generalul-locotenent Ion Popescu, intonarea imnului de stat, cuvântul comandantului școlii, colonelul Nicolae Pavelescu și defilarea personalului școlii.

În anul 1987, misiunea fundamentală a școlii, care consta în formarea ofițerilor de

artilerie și geodezie, a cunoscut o modificare substanțială prin atribuirea și a responsabilității de formare a subofițerilor și a maiștrilor militari de artilerie. Aceasta s-a produs ca urmare a desființării la 5 septembrie 1987 a Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri și includerii cadrelor militare și

elevilor, viitori artileriști, în efectivele Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”.

Ca urmare a acestei modificări a misiunii, la data de 05.09.1987, a intrat în vigoare un nou stat, după cum urmează:

„Comandamentul:

- comandant – colonelul *Eugeniu Sibanu*;
- șef stat major – maiorul *Doru Gheorghe Petrescu*;
- secretar al comitetului de partid – maiorul *Valeriu Toma*;
- șef catedră instruire muncă de partid, organizare și educație în armată – colonelul *Ștefan Țăran*;
- lector – căpitanul *Gheorghe Bichician*;
- lector – căpitanul *Vladimir Secoșan*;
- lector – maiorul *Cornel Rodeanu*;
- lector – maior *Dumitru Stavarache*;

- șef catedră pregătire tactică și cercetare – colonelul Ștefan Crăciun;
- lector șef – căpitanul Constantin Postolache;
- lector - locotenent-colonelul Ioan Misinger;
- lector – căpitanul Gheorghe Puiu;
- lector – maiorul Virgil Balteșiu;
- lector – locotenent-colonelul Iulian Pană;
- lector – locotenent-colonelul Nicolae Vlad;
- lector – căpitanul Emilian Badiu;
- lector – maiorul Ioan Jilip;
- lector – căpitanul Gheorghe Cintează;
- lector – maiorul Mihai Cristian;
- lector – locotenent-colonelul Petru Andrița;
- șef catedră tragerile artileriei – maiorul Vartolomeiu David;
- lector – căpitanul Alexandru Hampu;
- lector – maiorul Nicolae Munteanu;
- lector – căpitanul Luigi Dumitrescu;
- lector – căpitanul Gheorghe Cotruță;
- lector – maiorul Dănuț Humeniuc;
- lector – căpitanul Radu Roman;
- lector – maiorul Octavian Maer;
- lector – căpitanul Gheorghe Oprea;
- șef catedră topogeodezie – colonelul Alexandru Cintează;
- lector – maiorul Toader Toderăș;
- lector – maiorul Vasile Enescu;
- lector – locotenent-colonelul Ioan Dochia;
- lector – maiorul Costică Nechita;
- lector – locotenent-colonelul Alexandru Predoiu;
- lector – locotenent-colonelul Gheorghe Bercea;
- șef catedră armament, muniții și auto – maiorul Eugen Lazăr;
- lector – căpitanul Nicolae Fectate;
- lector – locotenent-major Mihail Porojan;
- lector – locotenentul Aurel Iacobescu;
- lector – locotenentul-major Octavian Ghioe;
- lector – căpitanul George Pavelescu;
- lector – maiorul Ioan Șulea
- lector – locotenent-colonelul Leonard Pistol;
- lector – maiorul Ioan Bodea;
- lector – maiorul Vasile Mânzat;
- lector – locotenent-colonelul Constantin Medeleanu;
- lector – locotenent-colonelul Vasile Drîmbe;
- lector – locotenent-colonelul Roman Oprean;
- lector – locotenent-colonelul Marin Voinilă;
- lector – locotenent-colonelul Costache Maxim;
- lector – locotenent-colonelul Radu Vieru;
- șef catedră filozofie, socialism științific și economie politică – colonelul Dumitru Cărămidă;
- lector – locotenent-colonelul Mircea Agabrian;
- lector – locotenent-colonelul Emil Dragodă;
- lector – căpitanul Doru Mungoci;
- lector – maiorul Eugen Popescu;
- lector – căpitanul Nicolae Ivanciu;
- 3 Divizioane elevi artilerie, fiecare a câte 3 baterii elevi;
- 1 Baterie elevi topografi;
- 1 Baterie militari cu termen redus;
- 1 Baterie Cercetare Instrumente de artilerie (militari în termen);
- 1 Baterie Aprovizionare și Transport (militari în termen)¹⁷⁷.

De menționat că în cadrul școlii au funcționat și structurile comitetului de partid și ale Uniunii Tineretului Comunist.

La acea dată, efectivele personalului care încadra școala au fost următoarele: ofițeri – 136, maiștri militari – 12, subofițeri – 53, personal civil – 76.

Un moment important în viața școlii, în partea finală a perioadei analizate l-a reprezentat participarea la evenimentele din decembrie 1989. Debutul acesteia s-a produs în data de 17 decembrie 1989 orele 18.50, odată cu punerea în aplicare a măsurilor

¹⁷⁷ Registrul Istoric al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie „Ioan Vodă”, 1985-2010.

impuse de primirea indicativului ce semnifica alarmă de luptă parțială. În zilele următoare procesul de învățământ s-a desfășurat conform planificării anterioare, cu menținerea unor măsuri de pază suplimentară a cazărzii și a obiectivelor din subordinea școlii. Personalul școlii a participat și la paza unor obiective civile importante din Sibiu ca urmare a ordinului locotenent-colonelului Dragomir Aurel – comandantul garnizoanei, primit în data de 21 decembrie, orele 10.45. Ca urmare, câte două plutoane de elevi au participat la apărarea sediilor consiliului județean și consiliului local, iar câte un pluton de elevi a fost angajat în apărarea viaductului din cartierul Vasile Aaron, întreprinderii Flaro și a trecerii, prin pasajul „*blocului cu plombă*” de lângă hotelul Continental. Aceste subunități au fost retrase în cazarmă a doua zi (24 decembrie) ca urmare a notei telefonice transmise în acest sens la ora 11.10 de către Ministerul Apărării Naționale. Ulterior, în aceeași zi, începând cu ora 14.30 ca urmare a solicitării noilor organe locale și a aprobării Comandamentului Artileriei câte un pluton de elevi a fost angajat în paza consiliului județean, consiliului municipal și a spitalului public. De asemenea, ca urmare a solicitării noilor organe locale, colonelul Crăciun Ștefan și maiorul Bejenaru Petru au fost trimiși la dispoziția acestora pentru a sprijini constituirea „*Consiliului Județean al Frontului Salvării Naționale Sibiu*”.

Procesul de învățământ

Admiterea în Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „*Ioan Vodă*” s-a făcut în această perioadă prin examen, pentru absolvenții de liceu cu bacalaureat. De menționat faptul că în anumite perioade absolvenții liceelor militare erau admiși fără examen în școlile militare de ofițeri, pe baza mediilor de absolvire, iar în alte perioade au susținut examene de admitere alături de absolvenții liceelor civile. Conform politicii vremii, de promovare în toate domeniile, inclusiv în armată a elementului muncitoresc, în fiecare an școlar erau scoase și un număr de locuri pentru muncitorii absolvenți de liceu cu bacalaureat care erau ocupate prin concurs, la care participau evident doar aceștia.

În perioada de timp analizată, durata studiilor în școală a fost de 3 ani, stabilită din anul 1968. Între anii de studii elevii au beneficiat, conform reglementărilor de o lună de concediu. De asemenea, iarna mai beneficiau de o săptămână de vacanță.

Programul zilnic cuprindea, în principiu 6 ore de cursuri în clase, săli de specialitate, laboratoare sau pe terenul de instrucție și 4 ore de studiu obligatoriu după-amiaza, de luni până sâmbătă inclusiv. Elevii cei mai merițiși, recompensați într-un procentaj de maximum 30% din efective beneficiau de învoiri sâmbătă seara, de la orele 19 la 22 și duminica de la orele 14 la 21.

Planurile de învățământ în această perioadă cuprindeau trei mari categorii de pregătire: militară generală, de specialitate, pregătire culturală și social-politică. Această structură a fost menținută din 1970 până în anul 1991, cu unele variații anuale ale procentelor celor trei categorii de pregătire.

Structura planului de învățământ cu cea mai mare stabilitate a fost cea prezentată, pe ani de studiu, în tabelul următor:

Disciplinele din anul I de învățământ

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Legislație, regulamente generale și instrucție sanitară	50	510
	Instrucție de front	50	
	Pregătire fizică	70	
	Tactică generală	100	
	Instrucția tactică a celorlalte arme	70	
	Instrucția tragerii cu armamentul de infanterie	130	
	Instrucție de transmisiuni	40	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	50	330
	Topogeodezie artileristică	50	
	Tragerile artileriei	40	
	Armament, muniții, aparate și instrucția la material	100	
	Balistică	40	
	Matematică aplicată	50	
PREGĂTIRE CULTURALĂ ȘI SOCIAL-POLITICĂ	Filozofie	90	330
	Istoria poporului român	60	
	Psihologie și pedagogie militară	20	
	Limbi străine	80	
	Autovehicule – militare și circulație rutieră	40	
	Muncă de partid, organizatorică și politico-educativă	40	
TOTAL ORE			1170

Disciplinele din anul II de învățământ

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Legislație, regulamente generale și instrucție sanitară	10	234
	Instrucție de front	10	
	Pregătire fizică	60	
	Tactică generală	30	
	Instrucția tactică a celorlalte arme	44	
	Instrucția tragerii cu armamentul de infanterie	40	
	Instrucție de transmisiuni	40	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	150	560
	Topogeodezie artileristică	100	
	Tragerile artileriei	130	
	Armament, muniții, aparate și instrucția la material	100	
	Balistică	20	
	Pulberi, explozivi, organizarea munițiilor și rachetelor de artilerie	60	
PREGĂTIRE CULTURALĂ ȘI SOCIAL-POLITICĂ	Doctrina militară a R.S.R.	50	390
	Istoria poporului român	70	
	Psihologie și pedagogie militară	80	
	Limbi străine	80	
	Administrație militară	30	
	Informatică militară	40	
	Muncă de partid, organizatorică și politico-educativă	40	
TOTAL ORE			1184

Disciplinele din anul III de învățământ

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Legislație, regulamente generale și instrucție sanitară	10
	Instrucție de front	10
	Pregătire fizică	30
	Tactică generală	20
	Instrucția tactică a celorlalte arme	40
	Instrucția tragerii cu armamentul de infanterie	40
	Instrucție de transmisiuni	20
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	150
	Topogeodezie artileristică	130
	Tragerile artileriei	130
	Armament, muniții, aparate și instrucția la material	88
	Principii de construcție a armamentului și aparaturii de artilerie	60
	Asigurare tehnică cu armament și muniții	40
PREGĂTIRE CULTURALĂ ȘI SOCIAL-POLITICĂ	Socialism științific	90
	Economie politică	90
	Limbi străine	80
	Administrație militară	30
	Muncă de partid, organizatorică și politico-educativă	70
STAGIU		384
TOTAL ORE		1510

Curs de cunoaștere a munițiilor de artilerie

Analiza structurii planurilor de învățământ pe cei trei ani de studii relevă o serie de concluzii extrem de sugestive pentru perceperea corectă a specificului învățământului de artilerie din acea perioadă. O primă concluzie o reprezintă faptul că cele 3 categorii de pregătire au reprezentat o constantă a conținutului celor 3 ani de studii, dar cu o pondere diferită în fiecare an școlar. Astfel „pregătirea militară generală” avea în mod logic ponderea cea mai mare în anul I – 44% și descreșterea continuu, reprezentând 20% în anul II și numai 11% în ultimul an de studiu. În mod firesc „pregătirea de specialitate” era mai redusă ca pondere în primul an de studii – 28% și mult mai consistentă ca pondere în ceilalți ani de studii, 47% în anul II și 40% în anul III. De reținut faptul că în anul terminal importanța atribuită pregătirii de specialitate nu era mai mică decât în anul II de studii pentru că la cele 40% se adăugau în mod logic cele 20%, cât reprezentau numărul de ore de stagiu, evident majoritatea acestora fiind tot ore de specialitate.

Numărul orelor alocate „pregătirii culturale și social-politică” au reprezentat între 1/4 și 1/3 din numărul total de ore. Dacă aprofundăm analiza în cadrul acestei ultime categorii de pregătire, ajungând la discipline de studiu, constatăm că în ceea ce privește numărul disciplinelor expresie a ideologizării învățământului și a orelor aferente acestora, nu s-a exagerat, decât probabil în anul III. Astfel în anul I, filosofia cu cele 90 de ore și „munca de partid, organizatorică și politico-economică” cu cele 40 de ore au reprezentat aproximativ 10% din totalul de 1170 de ore.

Ponderea disciplinelor cu conotație ideologică a fost mai mare în ultimul an de studiu, ajungând la 17% datorită numărului însemnat de ore alocate următoarelor discipline: „socialism științific” – 90 de ore, „economie politică” – 90 de ore, „muncă de partid, organizatorică și politico-educativă” – 70. De reținut faptul că această ultimă disciplină a reprezentat o prezență constantă în conținuturile planurilor de învățământ din fiecare an.

Cele 3 categorii de pregătire au constituit un tot unitar asigurând atât cunoștințele militare indispensabile unui ofițer și cele de specialitate necesare

debutului în carieră, cât și cele de cultură absolut necesare conturării profilului intelectual al ofițerului de artilerie. Între disciplinele care au contribuit la acest deziderat amintim: „limbile străine” a câte 80 de ore în fiecare an de studiu, „istoria poporului român”, curs parcurs în primii doi ani de studiu, „psihologie și pedagogie militară” etc.

Desigur locul central în cadrul procesului de învățământ l-a ocupat „pregătirea de specialitate”. Disciplinele „tactică și cercetare de artilerie”, „topogeodezie artileristică”, „armament, muniții, aparate și instrucția la material” și „tragerile artileriei” au reprezentat în fiecare an de studiu partea esențială a pregătirii. Fundamentul științific al pregătirii de specialitate a fost asigurat de o serie de discipline între care menționăm „matematica aplicată”, în care un loc central l-au ocupat logaritmi și trigonometria, „balistica”, interioară și exterioară etc.

Pregătirea de specialitate s-a realizat pe fondul unei temeinice pregătiri tactice generale care s-a desfășurat în toți anii de studiu. Mai mult decât atât, prin cursurile ce vizau modul de întrebuințare a celorlalte arme, îndeosebi din perspectiva protecției oferite de acestea, pregătirea ofițerilor de artilerie a căpătat o dimensiune completă.

Învățământul a avut în întreaga perioadă, atât caracter teoretic, cât și practic.

Cel practic s-a desfășurat atât pe terenul de instrucție din cazarma 700, cât și în poligonul de tragere cu armamentul de infanterie Poplaca. Un loc aparte în pregătirea practică de specialitate l-au reprezentat activitățile de tragere cu armamentul de artilerie desfășurate anual în Poligonul Cincu. În acest poligon s-au desfășurat, în complementaritate cu ședințele de tragere, și majoritatea campaniilor topografice, menite a transpune în practică cunoștințele topogeodezice acumulate în sălile de clasă. Un loc important în cadrul activităților practice l-au reprezentat taberele de munte, găzduite de Poligonul Văleanu în județul Vâlcea, destinate executării tragerilor speciale din zona montană cu armamentul de artilerie.

De remarcat că în unii ani de învățământ, ca de exemplu 1981-1982 și 1982-1983, elevii din ultimul an de studii au

participat la aplicații complexe, în comun cu alte școli militare de ofițeri, în poligonul Cincu. Aceste aplicații au rămas în amintirea elevilor, inclusiv pentru caracterul lor extrem de solicitant, participanții nebeneficiind de confortul cazării în clădiri pe întreaga durată (7 zile) a aplicațiilor, înfruntând ploile și, mai

Încheietorul școlii rostește o alocuțiune cu ocazia depunerii jurământului de către elevii anului I - 1981

ales răcoarea nocturnă, prezentă și vara în Podișul Hârțibaciului.

Restricțiile economice impuse și instituției militare în ultimii ani ai perioadei analizate, precum și schimbarea începând cu anul 1983 a concepției de formare a ofițerilor, care prevedea pentru anul I de studii parcurgerea unei programe axate în principal pe pregătirea militară au impus o nouă modalitate de desfășurare a învățământului „pe platformă” în teren, de dimineața până seara. Inclusiv masa de prânz era servită în teren. Dacă până atunci instrucția la materialul de artilerie se desfășura prin scoaterea efectivă a acestuia în teren, cu mijloacele de tracțiune aferente, perioada următoare a fost marcată de o instrucție improvizată, cu accent pe economisirea resurselor, în care piese de artilerie erau înlocuite cu goniometre-busolă, iar mijloacele de tracțiune lipseau cu desăvârșire.

Cunoașterea materialului de artilerie în școală a fost axată în principal pe obuzierul model 1938 calibru 122mm, ulterior modernizat. Orele alocate cunoașterii celorlalte mijloace de foc artileristice au fost puține, insuficiente cunoașterii aprofundate a acestora, ședințele având mai mult caracter

informativ. Instrucția la materialul de artilerie s-a desfășurat de asemenea, cu obuzierul model 1938 cal. 122mm. Insuficiența orelor de cunoaștere a celorlalte guri de foc de artilerie a fost suplinită parțial de existența unei logistici didactice corespunzătoare, materializată în laboratoarele artileristice

unde se găseau majoritatea gurilor de foc din dotarea armatei, inclusiv planșe despre acestea.

O contribuție importantă la formarea ca specialiști a elevilor a avut-o poligonul redus de câmp. Acesta, temut de elevi, a permis deopotrivă consolidarea și verificarea practică a cunoștințelor la disciplina tragerile artileriei.

În școală a existat o permanentă preocupare pentru motivarea atât a personalului didactic,

cât și a elevilor în realizarea unei temeinice pregătiri profesionale, reflectată inclusiv prin atribuirea calității de *elev*, respectiv *subunitate de frunte*. Deținerea titlului de *baterie de frunte* constituia o certitudine a nivelului ridicat de pregătire profesională a elevilor și a stării de disciplină din cadrul subunității, care nu era ușor de obținut. De aceea se impune a aprecia meritele primului și singurului de altfel divizion de elevi, comandat de locotenent-colonelul Ștefan Salomia, care a obținut titlul de *divizion de frunte* cu elevii din anul II de studii (promoția 1982) în anul 1981.

Educația

Procesul de învățământ din școală a vizat în mod logic nu numai formarea profesională a viitorilor ofițeri de artilerie și topogeodezie, mai târziu și a maiștrilor militari și a subofițerilor de artilerie, ci și formarea lor cetățenească. Demersurile educative au vizat dezvoltarea calităților ostășești, cetățenești precum și - conform cerințelor vremii - de devotament față de Partidul Comunist Român.

Dezvoltarea calităților ostășești, de respect față de înaintași, față de școală, față de tradițiile armii, a reprezentat o constantă a activităților din școală. Între măsurile subscrise acestui deziderat amintim activitățile de prezentare a drapelului de luptă pentru fiecare promoție de elevi la începerea anului I de studiu și pentru fiecare nouă serie de militari cu termen redus și militari în termen. De asemenea, un elocvent exemplu în acest

Generalul-maior Nuță Constantin, adjunct al ministrului de interne și alți foști plutonieri de baterii fac apelul promoției

sens îl reprezintă ceremonialele militare de depunere a jurământului militar, pline de încărcătură afectivă, de patriotism. De altfel, putem afirma ca toate ceremonialele militare organizate în școală s-au constituit în oportune prilejuri de realizare a educației patriotice și ostășești. Între aceste ceremoniale le amintim pe cele organizate cu regularitate cu prilejul deschiderii anului de învățământ și absolvirii școlii. Cu prilejul desfășurării acestui din urmă eveniment au fost evidențiați în fiecare an elevii cu cele mai bune rezultate, începând cu șeful de promoție. Întreg ceremonialul se transforma într-o autentică sărbătoare de cinstire a celor mai meritoși și constituia totodată un prilej de motivare a elevilor din ceilalți ani de studii pentru a se situa și ei la finalizarea școlii între cei mai apreciați.

Străvechiul oraș Sibiu, cu multitudinea sa de muzee, de locuri încărcate de istorie a constituit o permanentă oportunitate de

organizare de vizite, ca formă plăcută de educație. Dar în Sibiu nu numai muzeele au constituit o destinație a vizitelor organizate cu elevii școlii, ci și unitățile economice ale acestuia. Respectul față de muncă al viitorilor ofițeri s-a realizat și prin vizite organizate periodic în marile unități economice ale urbei. Dar școala a realizat nu numai educația pentru muncă, ci și prin muncă. În acest sens amintim participările anuale ale elevilor la campaniile agricole de toamnă. Spre exemplificare menționăm că în perioada 5 octombrie-5 noiembrie 1972 elevii și cadrele școlii au participat la strângerea recoltelor, în unități agricole din județul Sibiu. În cele 4708 zile om/muncă s-au recoltat 123 tone de struguri, 1610 tone de sfeclă, 516 tone de cartofi și 21 de tone de porumb¹⁷⁸. Participarea la munci agricole s-a desfășurat într-o perioadă de timp determinată, prin recuperarea ulterioară a orelor din perioada de participare la lucrări. De asemenea, participarea s-a făcut și prin scoaterea elevilor după ore sau duminica la lucru în unități agricole.

O preocupare a conducerii școlii a reprezentat-o educarea elevilor în spiritul dragostei pentru artă. În acest sens amintim că nu puține formații artistice, profesioniste și de amatori au susținut apreciate spectacole în școală. De asemenea, pentru elevi s-au creat posibilități de a participa la diferite manifestări artistice găzduite de orașul de pe Cibin. Mai mult, elevii au fost implicați activ la manifestări artistice, unele dintre ele de înaltă ținută artistică. Menționăm că în cadrul școlii a funcționat sub îndrumarea locotenent-colonelului Nicolae Duculescu un excelent cor, constituit din elevi. Înalta calitate interpretativă a acestuia a fost răsplătită cu locul II al etapei a treia din cadrul concursului național „Cântarea României” organizat de

¹⁷⁸ Constantin Petrovici, Școala Militară de Ofițeri activi de Artilerie „Ioan Vodă”, București, Editura Militară, 1976, p. 138.

Televiziunea Română¹⁷⁹. Corul a avut o prestație de excepție și un an mai târziu, în cadrul etapei finale a aceluiași concurs, despre care s-a scris elogios în presa centrală și locală. Astfel, la 31 ianuarie 1974, în ziarul „Tribuna Sibiului” s-a scris: „*Participarea corului școlii militare de ofițeri activi de artilerie la o confruntare artistică atât de prestigioasă, ridicarea lui pe treptele cele mai exigente ale acestei confruntări reprezintă o reală mândrie pentru județul nostru ... Prin cântecele lui pline de optimism tineresc și patriotic, corul ostașilor sibieni aduce în fața întregii țări mesajul unei tradiții corale care a bătut o efigie de renume în istoria culturii naționale*”.

Între evenimentele cultural-educative ale vremii se numără și apariția publicației „Traietorii”, revistă a Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie „Ioan Vodă”. Colegiul de redacție al acesteia a fost constituit atât din ofițeri, cât și din elevi ai școlii. Ofițerii care au asigurat continuitate în cadrul colegiului de redacție au fost: colonelul Udrea Nicolae, locotenent-colonelul Salomia Ștefan și căpitanul Toma Valeriu. Periodic, colectivul redacțional a cooptat și elevi cu înclinații publicistice. Prin conținutul diversificat și extrem de captivant, prin grafica sa interesantă, revista s-a bucurat de o deosebită apreciere, atât din partea personalului școlii, cât și a elevilor.

O altă manifestare artistică a elevilor au reprezentat-o concursurile anuale ale brigăzilor artistice, constituite pe baterii. Acestea au reprezentat o continuare peste timp, sub altă denumire, a serbărilor de „101 zile”. Desfășurarea lor pe etape a generat o permanentă emulație pentru elevi, dornici de a-și întrece camarazii cu un program artistic cât mai reușit. Un farmec aparte în cadrul acestora l-au avut momentele umoristice în care cu subtilitate, sau uneori deschis, tranșant erau ironizate anumite manifestări, trăsături de caracter ale instructorilor, comandanților și colegilor.

Educația patriotică, dezvoltarea dragostei față de tot ceea ce înseamnă spiritul

românesc a fost omniprezentă în viața școlii. Dezvoltarea respectului față de eroi, față de tradițiile armeei și ale școlii s-a realizat în fiecare an, inclusiv cu prilejul aniversărilor la 25 octombrie a Zilei Forțelor Armate, la 10 noiembrie a Zilei Artileriei și la 7 aprilie a Zilei Școlii de Artilerie.

Comandanți, instructori, absolvenți

Așa cum am mai arătat în prezentul subcapitol, Școala militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” a fost încadrată de-a lungul anilor cu personal atent selecționat de către Comandamentul Artileriei. Convingerea comandanților acestuia din perioada 1970-1990, generalii Ion Popescu și Constantin Ioniță era cea conform căreia nu poți forma artileriști de valoare dacă dascălii lor nu sunt specialiști desăvârșiți și posesori ai unei moralități indiscutabile.

Moment de repaus pentru elevii Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie în Poligonul Văleanu - 1982

Cei doi comandanți ai școlii din această perioadă, coloneii Nicolae Pavelescu și Eugeniu Sibiianu a corespuns întrutotul acestei cerințe. Reușitele lor în exercitarea conducerii școlii s-a datorat existenței în școală a unor ofițeri de o legendară valoare. Între aceștia îi amintim pe cei ce au constituit conducerea instituției: maiorul (ulterior colonelul) Doru Petrescu – șeful de stat major al școlii, colonelul Ștefan Crăciun – de asemenea, șef de stat major, coloneii Vasile Comșa și Valeriu Toma – secretarii comitetului de partid.

Școala a beneficiat în permanență de un corp didactic de excepție. Între cei rămași definitiv în istoria școlii pentru temeinica lor

¹⁷⁹ Ibidem, p. 139.

pregătire și ineluctabilul lor har didactic îi menționăm pe: exigenții colonei Nicolai Scânteianu și Vasile Raicu, pe maestrul traiectoriilor artileristice, colonelul Manu, pe neobosiții comandanți de divizioane elevi și instructori locotenenți-colonei Ștefan Salomia și Ioan Misinger, căpitanul (ajuns colonel) Vartolomeiu David, pe locotenent-colonei Mihail Porojan, Maxim Costache, Leonard Pistol, Alexandru Predoiu, Mircea Agabrian, Apolinor Nazarie, Virgil Presură, Constantin Aldea etc. Aceștia și-au îngemănat în mod fericit eforturile cu comandanții de subunități, atent selecționați și mutați în școală, adevărate modele pentru elevi. Între aceștia amintim pe locotenentul (devenit general) Alexandru Ciocan, locotenentul (devenit general) Eugen Popescu, locotenentul-major (devenit de asemenea

general) Iordache Olaru, locotenenții Constantin Scăețeanu, Marin Ghinoiu, Constantin Postolache, Nicolae Nica, Eugen Lazăr, Dănuț Humeniuc, Nicolae Sultănescu (toți promoție 1972), locotenentul Luigi Dumitrescu, locotenentul Florea Boștină, locotenentul Emilia Badiu, locotenentul Gheorghe Rus, locotenentul Constantin Afrim, locotenentul Ioan Voina, locotenentul Ovidiu Tobomir, locotenentul Pavel Manoranu, locotenentul Ovidiu Foamete, locotenentul Alexandru Rizescu, locotenentul Mircea Marcu, locotenentul Florin Ciocan și mulți, mulți alții.

Profesionalismul lor, grija față de calitatea actului de învățământ și de instrucție i-a fixat definitiv în memoria afectivă a numeroase promoții.

*Pluton 11 – promoția 23 august 1982
(comandant de pluton locotenentul Gheorghe Rus)
Se distinge eleganța ținutei de ceremonie*

Institutul Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”, 1991-1997

În baza Hotărârii Guvernului României nr. 190 din 20 martie 1991, în data de 17 iulie 1991, Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” s-a transformat în Institutul Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”. Comandant al instituției a fost numit colonelul Constantin Ioniță, cel care mai bine de un an și jumătate îndeplinise funcția de comandant al școlii. Durata studiilor s-a stabilit la 4 ani.

Prin transformarea școlii în institut s-a urmărit nu numai îmbunătățirea procesului de formare a viitorilor ofițeri și asigurarea unui statut social pentru o eventuală carieră în viața civilă, conferit de drepturile corespunzătoare studiilor universitare.

Procesul de învățământ

Ca urmare a transformării școlii în institut, acesta a fost restructurat și așezat pe baze noi, moderne, pentru a asigura o temeinică bază științifică în pregătirea de specialitate și formarea viitorilor ofițeri în acord cu exigențele învățământului universitar.

Obiectivele generale ale pregătirii studenților în cadrul institutului au vizat formarea ofițerilor activi de artilerie și topogeodezie cu o temeinică bază teoretică și cunoștințele fundamentale necesare îndeplinirii atribuțiilor funcționale. Îndeplinirea acestor obiective a presupus statuarea unui nou plan de învățământ prezentat în continuare pe ani de studiu.

În anul I de studiu disciplinele de învățământ au fost cele prezentate în tabelul următor:

Statuia Domnitorului Ioan Vodă din incinta instituției de învățământ a artileriei

Colonelul Constantin Ioniță

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Regulamente militare generale și pregătire sanitară	20	312
	Instrucție de front	40	
	Pregătire fizică	92	
	Tactică generală	80	
	Instrucție genistică	20	
	Trageri cu armament portativ	60	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	40	250
	Tragerile artileriei	40	
	Topogeodezie artileristică	50	
	Aparate de artilerie	40	
	Pulberi, explozivi, organizarea munițiilor și rachetelor de artilerie	50	
	Serviciu la materialul de artilerie	30	
PREGĂTIRE FUNDAMENTALĂ	Analiză matematică	60	520
	Știința materialelor	50	
	Informare și programe calculator	80	
	Buget și trezorerie	30	
	Psihologie	40	
	Filosofie	40	
	Istoria poporului român	60	
	Limbi străine	160	
TOTAL ORE			1082

În cel de-al II-lea an de studiu, planul de învățământ a cuprins următoarele discipline:

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Regulamente militare generale și pregătire sanitară	20	342
	Instrucție de front	40	
	Pregătire fizică	100	
	Tactică generală	62	
	Instrucție genistică	10	
	Instrucție de transmisiuni	50	
	Trageri cu armament portativ	60	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	100	570
	Tragerile artileriei	130	
	Topogeodezie artileristică	70	
	Aparate de artilerie	100	
	Armament, muniție de artilerie și tehnică de rachete	70	
	Serviciu la armamentul de artilerie	100	
PREGĂTIRE FUNDAMENTALĂ	Matematici speciale	60	530
	Economie și administrație militară	30	
	Informare și programare calculator	40	
	Psihologie și pedagogie militară	80	
	Sociologie	40	
	Statistică	40	
	Marketing	20	
	Managementul general	40	
	Organizarea activităților de transport	20	
	Limbi străine	160	
TOTAL ORE			1442

În anul III al Institutului Militar de Artilerie și Geodezie, planul de învățământ a avut prevăzute disciplinele din tabelul următor:

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Regulamente militare generale și pregătire sanitară	20	220
	Instrucție de front	40	
	Pregătire fizică	90	
	Trageri cu armament portativ	70	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	110	540
	Tragerile artileriei	130	
	Topogeodezie artileristică	80	
	Balistică	30	
	Armament, muniție de artilerie și tehnică de rachete	80	
	Serviciu la armamentul de artilerie	110	
PREGĂTIRE FUNDAMENTALĂ	Logică	40	280
	Drept umanitar	40	
	Istoria artei militare	50	
	Economie și administrație militară	30	
	Autovehicule și circulație rutieră	60	
	Managementul asigurării de bunuri și servicii	40	
	Pedagogie	20	
TOTAL ORE			1040

În ultimul an de studiu, planul de învățământ s-a desfășurat conform tabelului de mai jos:

CATEGORII DE PREGĂTIRE	DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE	
PREGĂTIRE MILITARĂ GENERALĂ	Regulamente militare generale și pregătire sanitară	20	136
	Pregătire fizică	76	
	Trageri cu armament portativ	40	
PREGĂTIRE DE SPECIALITATE	Tactică și cercetare de artilerie	110	460
	Tragerile artileriei	100	
	Topogeodezie artileristică	80	
	Armament, muniție de artilerie și tehnică de rachete	90	
	Serviciu la armamentul de artilerie	80	
PREGĂTIRE FUNDAMENTALĂ	Managementul asigurării de bunuri și servicii	40	300
	Analiză economico-financiară	40	
	Politologie și doctrine militare	40	
	Metodica organizării și desfășurării activităților cultural-educative în subunități	20	
	Limbi străine	160	
TOTAL ORE			1056

Analiza planului de învățământ relevă în primul rând că în toți cei 4 ani de studii acesta a fost structurat pe aceleași 3 categorii de pregătire – „*militară generală*”, „*de specialitate*” și „*fundamentală*” – cu o pondere diferită în fiecare an de studiu, în consonanță cu competențele ce trebuiau realizate studenților. Menționăm faptul că prin conținutul disciplinelor „*pregătire militară generală*” și „*pregătire de specialitate*” s-a urmărit: în anul I formarea ca luptători în trupele de uscat și specialiști de artilerie; în anul II perfecționarea ca luptători și specialiști de artilerie și formarea în calitate de comandant de piesă și grupă de specialiști de artilerie; în anul III perfecționarea calităților dobândite în anul II și formarea în calitate de comandant pluton tragere, de comandă, de cercetare și topografie; în anul IV perfecționarea cunoștințelor de comandant de pluton și inițierea în îndeplinirea funcției de comandant de baterie.

Ponderea pregătirii studenților pe categorii de pregătire relevă următoarele procente:

- în anul I, „*pregătirea militară generală*” – 29% „*pregătirea militară de specialitate*” – 23%, „*pregătirea fundamentală*” – 48%.

- În anul II, „*pregătirea militară generală*” – 24% „*pregătirea militară de specialitate*” – 40%, „*pregătirea fundamentală*” – 36%.

- În anul III, „*pregătirea militară generală*” – 21% „*pregătirea militară de specialitate*” – 52%, „*pregătirea fundamentală*” – 27%.

- În anul IV, „*pregătirea militară generală*” – 13% „*pregătirea militară de specialitate*” – 44%, „*pregătirea fundamentală*” – 28%, „*stagiu*” – 15%.

Analiza pregătirii studenților pe ani de studiu relevă o descreștere din anul I până în anul IV a ponderii „*pregătirii militare generale*” și de creștere a ponderii „*pregătirii de specialitate*”. De asemenea, este evidentă descreșterea ponderii „*pregătirii fundamentale*” către finalul studiilor. Aceste dinamici de pondere se înscriu în logica obiectivelor stabilite pe ani de studii, mai sus prezentate.

Analiza disciplinelor din cadrul categoriei „*pregătire de specialitate*” relevă

că acestea au rămas tot cele prevăzute în trecut în planul de învățământ al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie, cu deosebirea că în planul de învățământ al institutului numărul total de ore 1010 era relativ apropiat de cele 914 ore cât erau alocate în planul de învățământ anterior al școlii.

„*Pregătirea de specialitate*” din planul de învățământ al institutului prevedea un total de 1820 de ore, cu mult mai mare decât cele 1488 de ore prevăzute în planul de învățământ din perioada existenței școlii. Aceasta relevă că pe timpul funcționării institutului, pregătirea de specialitate a fost mai temeinică decât înainte.

Analiza ultimei categorii de pregătire, „*pregătirea fundamentală*” relevă un total de 1630 de ore cu mult mai mare decât numărul total de ore 1080, alocate pregătirii similare din școala militară. În concluzie putem afirma că **absolvenții institutului au avut o „pregătire de specialitate” și o „pregătire fundamentală” superioară absolvenților fostei școli militare.** De asemenea, este evident că prin diversitatea disciplinelor „*pregătirii fundamentale*” s-a asigurat o pregătire universitară complexă, asigurând un format intelectual multidiscplinar.

Planul de învățământ a asigurat un raport optim între ședințele teoretice desfășurate în sălile de clasă, de specialitate și laboratoare cu cele practic-aplicative din teren. Acestea din urmă nu au contravenit cu nimic caracterului academic al învățământului din institut, ci au fost în deplină concordanță cu caracterul profund practic al fenomenului militar. De menționat că în fiecare an de învățământ au fost organizate tabere de pregătire în teren, cu exerciții complexe, multidisciplinare, în condiții variate de relief și anotimp¹⁸⁰.

Un loc important în cadrul procesului de formare a viitorilor ofițeri, de cunoaștere a vieții ostășești din unități l-a avut desfășurarea stagiului. Prima participare a studenților și a elevilor (viitori subofițeri și maiștri militare) la stagiul după transformarea școlii în institut a avut loc în perioada 02-29 martie 1992. Următoarea perioadă de efectuare a stagiului

¹⁸⁰ Colectiv, 165 de ani de existență a Artileriei Române Moderne, București, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, p. 260.

și a practicii în producție de către elevii anului II subofițeri și maiștri militari a avut loc în perioada 03-27 mai 1993.

Un caracter aparte l-a avut participarea la stagiul a studenților viitori ofițeri topogeodezi. Aceștia participau pentru perioade scurte de timp la campaniile topogeodezice ale Direcției Topografice Militare. Astfel, conform Planului de Învățământ al seriei 1993-1997, cei 21 de studenți topogeodezi au executat stagiul de pregătire în cadrul U.M. 01762, angrenată la efectuarea de măsurători în teren.

Anul de învățământ era organizat pe semestre, încheiate cu sesiuni de examene. După finalizarea anului IV, se susținea examen de diplomă, în urma căruia absolvenții primeau licență în arma artileriei.

Programele analitice ale tuturor cursurilor au fost întocmite pe principiile învățământului modern, practicat în țările dezvoltate, cu tradiție în acest sens. Studenților li se puneau la dispoziție obiectivele pregătirii, conținuturile de însușit pentru realizarea acestora, bibliografia, numărul de exersări, temele de rezolvat împreună cu previziunile metodice și mijloacele didactice folosite. Fiind permanent la dispoziția studenților, programele analitice le asigurau acestora o viziune de ansamblu asupra conținutului și nivelului cunoștințelor de însușit și posibilitatea de autoverificare prin testele de autoevaluare prevăzute în conținutul programelor.

Un element de noutate, specific pregătirii universitare l-a reprezentat participarea în premieră a studenților la sesiunile de comunicări științifice organizate de diferite instituții de învățământ superior civile și militare. Personalul didactic și studenții Institutului Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” au impresionat în mod plăcut ceilalți participanți la aceste manifestări științifice prin valoarea studiilor prezentate. Principalele participări la sesiunile de comunicări științifice organizate de instituții de învățământ civile au fost în arealul sibian și limitrof acestora, îndeosebi la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Prima participare la o astfel de manifestare organizată de o instituție militară similară a avut loc în urma invitației adresată de Institutul Militar de Artilerie și Rachete Antiaeriene „Generalul Bungescu” din

Brașov, din perioada 03-04 iunie 1993. La sesiune au participat 3 cadre didactice și 7 studenți. O altă participare prestigioasă a 12 studenți a fost la sesiunea de comunicări științifice desfășurată în data de 28 ianuarie 1995 de către Institutul Militar de Intendență și Finanțe „Gheorghe Lazăr”.

O altă activitate extracurriculară, cu caracter de noutate absolută în învățământul artileristic, a reprezentat-o funcționarea unui **seminar pedagogic universitar** în perioada 1991-1995. Acesta avea ca obiectiv fundamentarea științifică a cunoștințelor pedagogice necesare studenților din perspectiva de viitori instructori. Activitatea acestui seminar util și inedit a fost condusă de colonelul Mircea Agabrian.

Primul examen de admitere în proaspătul institut s-a desfășurat conform prevederilor Ordinului General 21 din 1991 și ale Ordinului Inspectoratului General al Artileriei nr. 4226 din 31 mai 1991, avându-l președinte pe colonelul Ștefan Crăciun.

În data de 16 septembrie 1991, în conformitate cu prevederile regulamentelor în vigoare și a planurilor de învățământ s-a desfășurat ceremonialul de deschidere a anului de învățământ 1991-1992. La această activitate a participat din partea Inspectorului General al Artileriei, generalul-maior Grigore Costin. Conform obiceiului statuat în școală de la reînființarea acesteia în anul 1970, la începerea anului de învățământ mai exact în perioada 20-21 septembrie 1991, pentru studenții din anul I s-au executat în poligonul Cincu, trageri demonstrative cu toate categoriile de armament de artilerie din dotare, de către elevii din anul III. Activitatea din poligon a fost organizată și condusă de către locotenent-colonelul Octavian Maer. La scurt timp după primirea „botezului artileristic”, la data de 12 octombrie prima serie de studenți admiși în Institutul de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” a depus jurământul militar. La festivitate a participat comandantul Inspectoratului General al Artileriei, general-locotenent Constantin Ioniță.

Organigrama institutului la înființarea sa a fost următoarea:

„ – Comandant – colonelul Constantin Ioniță

- Șef de stat major – colonelul Ștefan Crăciun
- Locțiitor pentru învățământ – colonelul Ioan Lăpădat
- Șef catedră pregătire militară generală – maiorul Dumitru Cohal
- Lector – maiorul Gheorghe Bodea
- Lector – locotenent-colonelul Iulian Pană
- Lector – căpitanul Emil Paicu
- Asistent – maiorul Adrian Dăian
- Șef catedră cultură generală – colonelul Mircea Agabrian
- Conferențiar – maiorul Gheorghe Bichicean
- Conferențiar – maiorul Vladimir Secoșan
- Asistent – locotenent-major Leontin Stanciu
- Șef facultate artilerie – locotenent-colonelul Vartolomeu David
- Șef catedră pregătire tactică și cercetare – locotenent-colonelul Constantin Postolache
- Conferențiar – maiorul Costică Balica
- Conferențiar – maiorul Gheorghe Rus
- Șef catedră tragerile artilerie – locotenent-colonelul Octavian Maer
- Conferențiar - maiorul Constantin Vrabie
- Conferențiar - maiorul Dumitru Bardan
- Lector – locotenent-colonelul Nicolae Munteanu
- Lector – maiorul Luigi Dumitrescu
- Șef catedră topogeodezie și aparate de artilerie – locotenent-colonelul Costică Nechita
- Lector – maiorul Vasile Enescu
- Lector șef – maiorul Vasile Duca
- Lector – locotenent-colonelul Vasile Drîmbe
- Asistent – maiorul Simion Cintează
- Șef catedră armament și muniții – maiorul Aladar Ledrer
- Lector – maiorul Vasile Ilie
- Lector – locotenent-colonelul Dan Șulea
- Șef catedră tehnologia construcțiilor de mașini – maiorul Aurel Florea Iacobescu

- Șef catedră matematică-informatică – maiorul Alexandru Hampu
- Șef catedră tehnică – căpitanul Eugen Ciorugă
- Șef secție geodezie – locotenent-colonelul Teodor Toderăș

Subunități:

- subunități elevi: - 2 divizioane elevi, fiecare cu câte 3 baterii de elevi
- subunități militari în termen:
 - 1 baterie cercetare instrumentală de artilerie
 - 1 baterie aprovizionare și transport¹⁸¹.

Efectivele institutului la începerea primului an de învățământ au fost următoarele: ofițeri – 124, maiștri militari – 11, subofițeri – 53, sergenți angajați – 11 și personal muncitor civil – 127.

De reținut faptul că organizarea generală a institutului a rămas neschimbată pe întreaga durată de funcționare a acestuia.

Educația

O trăsătură definitorie a învățământului desfășurat în institut, și implicit a actului educațional a reprezentat-o și depolitizarea acestuia, atât a activităților curriculare cât și a celor extracurriculare. Obiectivul fundamental al educației l-a reprezentat dezvoltarea dragostei de țară, a atașamentului față de valorile democrației, a respectului față de înaintași, față de istoria armatei și a armeei. În acest sens amintim participarea constantă a studenților la manifestările prilejuite de aniversarea zilei naționale, a zilei Armatei, a zilei Artileriei și a celei a eroilor. Studenții au luat parte în fiecare an la ceremonialele de depuneri de coroane la Cimitirul Eroilor din Pădurea Dumbrava și la Monumentul Eroilor Revoluției Române din fața Casei Sindicatelor din Sibiu.

De asemenea, personalul institutului și implicit studenții au participat la toate manifestările prilejuite de aniversarea zilei Artileriei și zilei Institutului (școlii). În acest sens menționăm în continuare unele dintre cele mai semnificative activități. Una dintre acestea au reprezentat-o manifestările

¹⁸¹ Registrul istoric al Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”, 1991, p. 5.

din 5 aprilie 1996, prilejuite de aniversarea a 115 ani de la înființarea școlii de artilerie. Cu această ocazie s-au desfășurat: un concurs de istorie, un simpozion, depuneri de coroane la statuia lui Ioan Vodă, concursuri sportive și vizitarea institutului de către invitați. Cu prilejul zilei Artileriei la 10 noiembrie din același an s-a desfășurat un interesant simpozion cu tema „*Revoluția postbelică a artileriei*”. În seara aceleiași zile comandantul institutului a oferit un dîneu cadrelor institutului și invitaților din garnizoană.

Un loc aparte în viața institutului l-au avut manifestările organizate cu prilejul împlinirii a 150 de ani de existență a artileriei române. Cu această ocazie, în data de 4 noiembrie 1993 s-a organizat o interesantă sesiune de comunicări științifice. Aceasta s-a desfășurat în plen și pe secțiunile: pregătire de specialitate, științe socio-umane, limbi străine, matematică-informatică și geodezie.

O manifestare subscrisă realizării educației, prin respectul față de înaintași l-a reprezentat participarea în data de 12 ianuarie 1993 a întregului personal al institutului, inclusiv a studenților la funeraliile colonelului în rezervă Nicolae Pavelescu, fostul comandant al școlii, personalitate de excepție a artileriei.

Ca și în perioada funcționării Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „*Ioan Vodă*”, educația studenților s-a realizat și prin muncă. Această formă de educație s-a realizat prin desfășurarea programului administrativ zilnic și săptămânal și prin implicarea în realizarea unor lucrări în Depozitul Rășinari. Un exemplu de educație prin muncă, dar și de civism l-au reprezentat participările personalului institutului la lucrări în folosul comunității, la solicitarea administrației locale. Una dintre cele mai reprezentative activități de acest tip a reprezentat-o participarea în data de 19 martie 1994 la împădurirea organizată de Inspectoratul Județean Silvic Sibiu cu 3 ofițeri și 121 de studenți.

Civismul personalului institutului a fost relevat și de participarea acestuia, ca de altfel a întregii armate, la asigurarea pazei și ordinii la o serie de secții de votare, pe parcursul mai multor referendum-uri naționale și alegeri. Astfel, institutul a asigurat în perioada 05-08 decembrie 1991, paza și ordinea

la 20 de secții de votare constituite pentru desfășurarea referendumului național asupra constituției României. De asemenea la alegerile din anul 1992, potrivit Ordinului Inspectoratului General al Artileriei nr. 6692 din 14 septembrie 1992, Institutul Militar de Artilerie și Geodezie „*Ioan Vodă*” a asigurat paza și ordinea la un număr de 21 secții de votare. Pentru alegerile locale din 2 iunie 1996 și pentru cel de-al doilea tur de scrutin, în același scop al menținerii ordinii și liniștii publice, institutul a asigurat paza la câte 10 secții de votare cu câte un cadru militar și câte un student. Ultima participare a personalului institutului înainte de transformare la buna desfășurare a activităților din secțiile de votare a fost cea din data de 30 octombrie 1996. Cu ocazia alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat, institutul a asigurat paza la 20 de secții de votare.

O altă activitate ce relevă implicarea activă a personalului institutului la viața social-economică a țării a fost participarea unui număr de 9 ofițeri la aplicarea Legii fondului funciar nr. 18 din 1991. Aceștia au fost detașați în perioada 26 iulie-31 decembrie 1993 la comisiile județene Hunedoara și Sibiu, în vederea executării măsurătorilor cadastrale pentru aplicarea legii mai sus-menționate.

Bunele relații ale institutului cu alte organisme locale, inclusiv cu Biserica Ortodoxă Română au fost concretizate prin sprijinul acordat acestei instituții la ridicarea bisericii „*Sfântul Ioan*” de pe Calea Poplăcii, din imediata vecinătate a școlii. Prin protocolul încheiat între cele două părți, câte 4-6 militari în termen au participat o perioadă de timp, în zilele de marți, miercuri și joi, între orele 14-20.00, la lucrările de înălțare a bisericii. La rândul său, parohul acesteia a asigurat asistență religioasă personalului instituției și a participat la toate manifestările organizate de institut, care presupuneau și desfășurarea de ceremoniale religioase.

Controale, inspecții, vizite

Activitatea Institutului de Artilerie și Geodezie „*Ioan Vodă*” a reprezentat un interes constant al conducerii Ministerului Apărării Naționale și îndeosebi a Inspectoratului

General al Artileriei, eșalonul superior al institutului. Din această cauză controalele, inspecțiile și vizitele efectuate de acestea au fost numeroase.

Prima vizită după transformarea școlii în institut a aparținut Inspectoratului General al Artileriei, prin reprezentantul acestuia, generalul-maior Grigore Costin participant la ceremonialul deschiderii anului de învățământ 1991-1992, din data de 16 septembrie 1991.

Primul control cu calificativ la care institutul a fost supus a fost cel desfășurat în perioada 5-16 aprilie 1993, conform Planului cu principalele activități al Ministerului Apărării Naționale. Controlul, extrem de complex, s-a dorit o radiografiere exactă a institutului din perspectiva tuturor domeniilor de activitate și a tuturor categoriilor de personal. Temeinicia și profunzimea acestuia sunt reflectate de numărul mare de membri ai comisiei de control, anume 42 de ofițeri. Președintele comisiei a fost colonelul, la acea vreme, Cornel Paraniac. Calificativul atribuit institutului de către Ministerul Apărării Naționale, pe baza propunerii președintelui de comisie a fost „BINE”.

Principalele evenimente desfășurate în institut, deschiderea și închiderea anului de învățământ, depunerea jurământului militar și festivitatea de absolvire de către fiecare promoție, au constituit tot atâtea prilejuri de vizitare a acestuia de către o serie de personalități militare. Între acestea amintim: șeful artileriei din Statul Major al Forțelor Terestre, colonelul Cornel Paraniac, care în data de 3 octombrie 1994 a participat la deschiderea anului de învățământ, locțiitorul șefului Statului Major al Forțelor Terestre, generalul Constantin Gogă, care a participat la 31 iulie 1994 la festivitatea de avansare a 73 de subofițeri, proaspeți absolvenți. Șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul de divizie Nicolae Păștanică a fost de mai multe ori oaspete în institut. Între acestea amintim participarea sa la 31 iulie 1996 la festivitatea de absolvire și înaintarea în grad a unei noi promoții de ofițeri, precum și la bilanțul institutului din data de 30 septembrie din același an.

Persoana cu rangul cel mai înalt care a vizitat institutul a fost ministrul apărării naționale, Gheorghe Tinca. Acesta a vizitat de câteva ori institutul și a participat la

ceremonialul din data de 12 aprilie 1996 de acordare a gradului de ofițer și subofițer în rezervă a militarilor cu termen redus încorporabili în luna octombrie 1995. Preocuparea ministrului pentru Institutul de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” a avut (și) o determinare subiectivă, dat fiind faptul că fiul său s-a numărat printre militarii cu termen redus mai sus menționați ce și-au efectuat serviciul militar în institut.

În ceea ce privește primirile unor oaspeți, menționăm faptul că datorită deschiderilor de după anul 1989, a crescut substanțial numărul delegațiilor militare străine, aproape în exclusivitate occidentale, care au vizitat institutul. Prima vizită a unei delegații militare occidentale a avut loc la 10 iunie 1993. La acea dată, în conformitate cu planul de relații externe al ministerului, o delegație germană, formată din 7 ofițeri și condusă de comandantul Școlii Militare a Trupelor de Uscat, generalul Günther Freiher von Steinaecker, a fost oaspetele institutului. Programul activității a cuprins vizitarea institutului și o întâlnire a comandantului acestuia, colonelul Constantin Ioniță, la care au mai participat 5 ofițeri din cadrul acestuia.

O altă vizită a fost cea a maiorului de artilerie Cheadle McKay Smith, participant din partea ambasadei SUA la București la festivitatea de absolvire și acordare a primului grad de ofițer promoție 1993 „Marea Unire-75”. În același an 1993, la 11 august, o delegație militară din SUA a vizitat institutul. Aceasta a purtat discuții cu partea română, reprezentată de colonelul Constantin Ioniță, colonelul Ștefan Crăciun, colonelul Ioan Lăpădat și profesoara Adriana Sălcer. O altă activitate internațională importantă din acest an a reprezentat-o schimbul de experiență din Grecia din perioada 17-22 iunie la care a participat delegația formată din colonelul Ioan Lăpădat, maiorul Constantin Afrim și maiorul Puiu Mastraghin.

În cadrul relațiilor internaționale cu partenerii occidentali trebuie menționate și întâlnirea pe probleme de învățământ cu o delegație militară din Franța, găzduită de Cercul Militar din Sibiu și vizita unei delegații militare din S.U.A., formată din 4 cadre militare, din perioada 9-10 august 1996. Ultima activitate internațională găzduită de institut a reprezentat-o vizita efectuată în

perioada 17-18 martie 1997, de o delegație militară din cadrul Academiei de Conducere a Bundeswehrului compusă din 12 persoane. Delegația germană a fost însoțită de colonelul Dumitru Nicolaiciuc, șeful secției trupe de uscat a Facultății Interarme din cadrul Academiei de Înalte Studii Militare din București.

Activitățile cu parteneri străini s-au desfășurat nu numai prin primiri de delegații în Sibiu, ci și prin efectuarea de vizite ale personalului institutului peste hotare. Prima vizită în străinătate a avut loc în perioada 29 martie-5 aprilie 1992, în Franța. Ca urmare a invitației armatei franceze, o delegație din institut, condusă de colonelul Constantin Ioniță, a vizitat o serie de instituții militare de învățământ din orașele: Paris, Rennes, Saint-Cyr, Coetquidan și Campiegne.

De asemenea, comandantul institutului, în conformitate cu prevederile Consiliului de Securitate și Cooperare în Europa, a făcut parte din delegația militară română care a efectuat un curs de pregătire în cadrul Colegiului de Apărare NATO cu sediul la Roma, în perioada 25 aprilie-3 mai 1992.

Comandanți, cadre didactice, absolvenți

În cei 6 ani de existență a institutului (1991-1997), comanda acestuia a fost exercitată de coloneii Constantin Ioniță și Ioan Lăpădat. În data de 26 ianuarie 1996, în funcția de comandant a fost împuternicit colonelul Ioan Lăpădat, care până la acea dată îndeplinise funcția de locțiitor pentru învățământ și cercetare științifică. Predarea comenzii între cei doi s-a datorat dorinței colonelului Constantin Ioniță de a fi încadrat într-o altă instituție de învățământ militar, Academia Forțelor Terestre, din Sibiu, în contextul prognozatei desființări a Institutului Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” și înființarea Școlii de Aplicație pentru Artilerie de la Ploiești, în locul Centrului de Pregătire pentru Artilerie. Neînființarea în anul 1997 a școlii de aplicație la Ploiești, așa cum stabilise în prealabil Consiliul Suprem de Apărare a Țării și transformarea institutului în școală de aplicație a relevat caracterul cel puțin pripit al deciziei colonelului Constantin Ioniță în ceea ce a privit evoluția carierei sale profesionale.

Reușita procesului de învățământ din institut s-a datorat, atât celor doi ofițeri aflați la conducerea sa, cât și personalului didactic, în marea sa majoritate provenit din cadrele fostei Școli de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”. Între aceștia îi amintim pe coloneii Ștefan Crăciun, Constantin Postolache, Octavian Maer, Costică Nichita, Teodor Toderaș, locotenent-coloneii Vergil Pintilie, Gheorghe Rus, Gheorghe Bichicean, Vladimir Secoșan, Sorin Vinerean, Constantin Vrabie, Dumitru Bardan, Aladar Ledrer, Vasile Enescu, maiorii Ioan Voina, Emil Paicu, Alexandru Hampu, Veronie Meșu etc.

La demersurile de formare a viitorilor ofițeri o contribuție importantă au avut și comandantii subunităților de elevi, între care amintim: căpitanii Alexandru Rizescu, Mircea Marcu, Gheorghe Bratu, Aurel Gîdea, Leontin Ionescu, Ovidiu Foamete și Constantin Brădățan.

Eforturile conjugate ale personalului institutului au făcut din aceasta o instituție de învățământ, modernă, prestigioasă, demnă continuatoare a tradiției Școlii Militare de Artilerie. Plasarea institutului între instituțiile de învățământ militar emblematic este relevată și de filmele realizate despre acesta. Astfel, în perioada 23-30 iunie 1992, o echipă a Studioului Cinematografic al Armatei, condusă de colonelul Octavian Covaci, a executat filmări în institut, în scopul realizării unui film publicitar pentru creșterea atractivității învățământului militar. Au fost filmate activități didactice, muzeul institutului, laboratoarele, sălile de clasă, laboratoarele, sălile de clasă, poligoanele și terenurile de instrucție. Un an mai târziu, în perioada 24-25 martie, ca urmare a inițiativei inspectorului general al artileriei, o echipă a aceluiași studio cinematografic, condusă de regizorul Ion Cuciureanu, a executat filmări în institut. Acestea au vizat activitatea de învățământ și baza materială aferentă acesteia.

În ceea ce privește produsul procesului de învățământ, apreciem că absolvenții institutului au avut un ridicat nivel de pregătire militară generală și de specialitate. De asemenea, opinăm că nivelul de pregătire fundamentală, generală a fost superior celui realizat în trecutul apropiat de fosta Școală Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”. Între cei mai valoroși absolvenți ai

institutului îi menționăm pe următorii locotenenți: Nicolae Mara, Daniel Ionescu, Ioan Nechita, Cristi Daniel Zătea, Darie Mircea Dașu și Marius Bănuță. Acesta din urmă a fost șeful ultimei promoții a institutului – promoția iulie 1997, „Independența 120”. Absolvenții acestei promoții au primit gradul de locotenent în cadrul ceremonialului militar desfășurat în data de 31 iulie, în Piața Mare. La ceremonial a participat din partea Ministerului Apărării Naționale, generalul de divizie doctor Nicolae Păștinică și șeful Statului Major al Forțelor Terestre.

Despre desființarea institutului, dorim să menționăm faptul că aceasta nu a fost consecința lipsei de calitate a procesului de învățământ practicat în institut, ci rezultatul nevoii de comasare a institutelor de învățământ în unul singur – Academia Trupelor de Uscat – din cauza reducerii efectivilor și implicit a nejustificării menținerii unor institute cu o cifră de școlarizare extrem de scăzută.

Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, 1997-2002

Procesul de reformă a învățământului militar, inițiat în ultimul deceniu al secolului trecut a avut două etape majore, distincte. Prima etapă a reprezentat-o transformarea școlilor militare de ofițeri activi în institute militare de ofițeri activi, cea de-a doua a reprezentat-o constituirea a trei academii, câte una la fiecare categorie de forțe ale armatei și preluarea de către acestea a rolului de formare a ofițerilor, îndeplinit până atunci de institutele militare și în înființarea școlilor de aplicație ale armelor, destinate specializării și perfecționării pregătirii cadrelor militare. Astfel, la finele procesului de reformă **pregătirea viitorilor ofițeri** de artilerie se realiza în cadrul Academiei Forțelor Terestre din Sibiu care asigura pregătirea militară generală și inițierea în armă a studenților, iar **specializarea acestora ca artileriști și ulterior perfecționarea pregătirii acestora s-a realizat în cadrul Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”**. Prin urmare noua concepție de desfășurare a învățământului militar, a generat între altele

reînființarea Școlii de Aplicație a Artileriei care își încetase activitatea în 1939. Deosebirea între aceste două școli de aplicație ale armei a constat în faptul că școala reînființată nu asigura doar perfecționarea pregătirii cadrelor – ca în cazul școlii de aplicație desființată în anul 1939 – ci și specializarea pentru prima funcție a ofițerilor absolvenți ai Academiei Trupelor de Uscat.

În ceea ce privește proiectarea transformării învățământului de artilerie exista o **certitudine**, creată de apariția Academiei Forțelor Terestre, anume încetarea activității Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” și **două opțiuni în ceea ce privește transformarea în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete, fie a institutului, fie a Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie de la Ploiești.**

Opțiunea pentru una din aceste posibilități a împărțit comunitatea artileriștilor, atât pe baza unor analize raționale, cât și a unor considerente afective personale.

Argumentele care au pledat pentru transformarea institutului în școală de aplicație au fost în principiu următoarele: expertiza și tradiția în specializarea în armă, apropierea mai mare de poligonul Cincu, unde se executau tragerile de învățământ și instrucție, respectiv dispunerea garnizoanei Sibiu, în centrul țării.

În ceea ce privește argumentele pentru transformarea centrului de la Ploiești în școală de aplicație, menționăm: expertiza în formarea rachetiștilor, experiența de câteva decenii în perfecționarea pregătirii cadrelor de artilerie, nivelul superior de pregătire a personalului centrului față de cel al școlii, ca urmare a politicii de personal desfășurată de Comandamentul Artileriei și a existenței secției de Cercetări și Reglementări în Armă (laboratorul creației intelectuale în armă), existența unei foarte bune tipografii și nu în ultimul rând un confort mai bun în cazarea cursanților, în încăperi cu un număr mic de paturi.

Decizia privind instituția care urma să se transforme în școală de aplicație a fost precedată de numeroase studii și evaluări. În urma evaluărilor făcute s-a redactat Concepția de Reformă a Învățământului Militar care a fost **aprobată prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr. 42 din 13 iunie 1995. Potrivit acesteia, Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de la Ploiești urma să se transforme în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete.**

Evident că această hotărâre a nemulțumit personalul Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”, care își vedea amenințată existența locului de muncă în garnizoana Sibiu. Ca urmare, în contextul revendicativ și contestatar al acelor vremuri, personalul institutului și, în principal, comanda acestuia au inițiat demersuri de contestare a justetei hotărârii Consiliului Suprem de Apărare a Țării și de reiterare a propriilor argumente pentru revizuirea acesteia.

Comisia constituită la nivelul Statului Major General pentru reanalizarea locației viitoarei școli de aplicație, condusă de un artilerist, generalul de armată Nicolae Șchiopu, a conchis în ședința din data de 10 martie 1996 necesitatea de a propune șefului Statului Major General și ministrului inițierea demersurilor de modificare a hotărârii mai sus-menționată, în sensul transformării institutului în școală de aplicație. Un rol important în luarea acestei decizii l-a avut poziția generalului de brigadă Mihail Popescu, inspectorul general al artileriei, adept al transformării institutului în școală.

Raportul promovat ministrului apărării naționale Gheorghe Tinca, de intervenție la Consiliul Suprem de Apărare a Țării, a găsit înțelegerea necesară din partea acestuia, explicabilă de altfel prin prisma faptului că sensibilitatea domniei sale față de institut era evidentă în condițiile în care fiul său își îndeplinea serviciul militar ca militar cu termen redus în instituția sibiană. Reanalizarea în Consiliul Suprem de Apărare a Țării a viitoarei locații de funcționare a școlii de aplicație, prezentată de către Ministerul Apărării Naționale cu raportul nr. M 8957 din 21 noiembrie 1996, a avut ca efect înființarea Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete la Sibiu. Această măsură s-a luat prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr. 137 din 21 noiembrie 1996, care menționa modificarea Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare a Țării numărul 42 din 13 iunie 1995 privind înființarea Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete la Ploiești.

General Mihail Popescu

Această măsură a fost comunicată Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” de către Statul Major al Trupelor de Uscat printr-un extras din hotărâre: „*Articol unic: Aprobă (C.S.A.Ț. n.a) propunerea Ministerului Apărării Naționale privind înființarea Școlii de Aplicație de Artilerie și*

Rachete în garnizoana Sibiu, prezentată cu raportul cu numărul M 8957 din 21 noiembrie 1996 care face parte integrantă din hotărâre. Hotărârea a fost aprobată în ședința din 26 noiembrie 1996 a Consiliului Suprem de Apărare a Țării”.

Perioada lungă de timp dintre momentul adoptării primei hotărâri a Consiliului de Apărare a Țării, 13 iunie 1995, și al celei de-a doua hotărâri a acestuia, 21 noiembrie 1996, referitoare la viitoarea locație a Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete a avut influențe profund negative asupra personalului institutului și procesului de învățământ din cadrul acestuia. Perspectiva desființării institutului a determinat o parte dintre cadrele de conducere și didactice să-l părăsească. Între cei ce au fost încadrați în această perioadă în alte structuri ale ministerului, cel mai reprezentativ este însuși comandantul institutului, mutat la Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu”. Dar cel mai mult a suferit învățământul ca urmare a plecării unor cadre didactice, extrem de valoroase, emblematice pentru învățământ. Între aceștia îi amintim pe: locotenent colonelul Luigi Dumitrescu, șeful promoției 1976, posesor al titlului științific de doctor în marketing care în urma demisiei și-a continuat activitatea universitară în cadrul Universității „Lucian Blaga” și a Universității „Româno-germană”; locotenent-colonelul Alexandru Hampu, șeful promoției 1979, șeful catedrei de matematică-informatică a institutului, doctorand în matematică, care s-a mutat ca lector universitar la catedra de discipline tehnice a Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu; colonelul Agabrian Mircea, doctor în sociologie, care în urma trecerii în rezervă și-a continuat activitatea didactică – conferențiar universitar – la Universitatea „1 Decembrie” din Alba Iulia; maiorul inginer Aurel Iacobescu, lector în institut, care s-a mutat ca lector universitar la Academia Trupelor de Uscat; maiorul Leontin Stanciu, asistent la Catedra de cultură generală s-a mutat în funcția de asistent la Academia Trupelor de Uscat; maiorul Laurențiu Grigore, doctorand în Științe Militare, care s-a mutat de asemenea la Academia Trupelor de Uscat. Între cei ce au părăsit institutul și s-au mutat la Academia Trupelor de Uscat, din aceeași cauză s-au numărat și cadre didactice

civile: Maria Olteanu, lector de limbă rusă la catedra de cultură generală, Adriana Sălcer, lector de limbă engleză la aceeași catedră și lector universitar asociat la Universitatea „Lucian Blaga”.

Evidențierea numai a acestor nume din cadrul institutului relevă ce valori a pierdut învățământul artileristic în acea perioadă. De altfel, această indecizie în ceea ce privește

**General de brigadă
Neculai ROTARU**

locația viitoarei școli de aplicație a produs pierderi pentru armă nu numai în institut, ci și în cadrul Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie. Ca urmare a timpului scurt la dispoziție între momentul apariției Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare a Țării și cel al desființării efective a centrului, personalul astfel disponibilizat, în fapt o parte substanțială a elitei artileriei, a fost încadrat pe funcțiile neocupate la acel moment, unele dintre acestea nevalorificând excelentul potențial profesional și expertiza acumulată. Spre exemplificare amintim că unul dintre cei mai buni specialiști în domeniul tragerilor și conducerii focului, colonelul Nicolae Ungureanu, șeful catedrei de profil, șeful promoției 1970, a fost numit șef al artileriei și loctiitor al comandantului Regimentului 7 Infanterie de la Negoști. Locotenent-coloneii Mircea Bușilă și Aurel Filip, excelenți instructori de trageri și conducere a focului au fost mutați în structuri de logistică. Locotenent-coloneii Mihai Irimia, șeful promoției 1978, absolvent al Facultății de Cibernetică, Planificare și Statistică Economică din cadrul Academiei de

Studii Economice, doctor în economie, a fost nevoit și el să părăsească învățământul de artilerie și nu peste mult timp instituția militară. Desființarea Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie a adus cu sine și încetarea activității Sectorului de Studii și Cercetări al acestuia. Încadrat cu personal temeinic pregătit, cu experiență la comanda unităților și marilor unități de artilerie, sectorul a reprezentat cea mai importantă structură de concepție a artileriei române.

Școala de Aplicație s-a reînființat în vara anului 1997, în garnizoana Sibiu, în cazarma fostului Institut de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” sub denumirea de Școală de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”. Noul stat de organizare a intrat în funcțiune începând cu data de 01 iunie 1997 în baza Dispoziției Statului Major General nr. S/B3/1552 din 6 mai 1997. Pentru continuarea procesului de învățământ cu studenții din ultimul an de studiu, a intrat în vigoare începând cu aceeași dată de 1 iunie 1997 statul de Organizare al Institutului Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”, ca anexă la Academia Trupelor de Uscat, instituție înființată în anul 1995¹⁸².

Comandant al Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete a fost numit colonelul Neculai Rotaru, care anterior a deținut funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie, ofițer temeinic pregătit, excelent instructor de trageri și conducere a focului artileriei. Excelența sa profesională a fost anticipată încă de pe băncile Liceului Militar „Ștefan cel Mare” și Școlii Militare de Artilerie, de rezultatele remarcabile la învățătură. De altfel însăși admiterea sa în liceul militar s-a făcut pe baza mediei de 9,83 cu care absolvise clasa a X-a. Școala militară a absolvit-o al treilea în promoție cu media 9,45. Aceleași rezultate de excepție le-a avut și în Academia Militară din București pe care a absolvit-o al doilea în promoție cu media 9,55. În perioada 1978-1982 a urmat cursurile Facultății de matematică-informatică pe care a absolvit-o de asemenea cu rezultate foarte bune¹⁸³. Pregătirea sa în domeniile științe militare și

matematică a fost întregită cu o serie de cursuri postuniversitare și cu absolvirea în anul 1992 a primei serii a Colegiului Național de Apărare.

Odată cu numirea comandantului școlii s-a constituit și echipa de conducere a acesteia prin următoarele încadrări: colonelul Vartolomeiu David – loțiitor al comandantului pentru probleme de stat major; colonelul Ioan Lăpădat – loțiitor al comandantului pentru învățământ, colonelul Costică Nechita – șef secție studii și cercetare aplicativă în armă; colonelul Valeriu Toma – loțiitor al comandantului pentru logistică. Echipa de conducere a fost întregită prin eliberarea din funcția de comandant al Dn. 445 Artilerie A.T. al Brigăzii 85 Infanterie a locotenent-colonelului Florea Boștină și numirea în funcția de șef al biroului învățământ.

Pe lângă aceste măsuri specifice domeniului personal, până la începerea anului de învățământ, ca urmare a necesității reorganizării gestiunilor a avut loc o amplă operațiune pe linia resortului logistic de predare-primire a gestiunilor, de stabilire de noi atribuții în gestionarea patrimoniului școlii. De asemenea, s-a desfășurat un intens proces pentru preluarea bazei logistice de la fostul Centru de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie de la Ploiești.

Un moment important în istoria școlii de aplicație l-a reprezentat schimbarea în luna iulie 1999 a comandantului acesteia. Prin Ordinul numărul SG 244 din 16 iulie 1999 colonelul Neculai Rotaru a fost eliberat din funcția de comandant al Școlii de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” și numit în funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie, iar colonelul Eugen Popescu a fost eliberat din funcția de comandant al acestei brigăzi și numit comandant al școlii. De menționat faptul că acesta preluase funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie în urmă cu aproximativ 2 ani ca urmare a numirii colonelului Neculai Rotaru la comanda reînființatei școli de aplicație. Festivitatea de predare-primire a școlii între cei doi, a avut loc în data de 29 iulie 1999, iar a brigăzii în data de 31 iulie 1999. La festivitatea de la Sibiu a participat din partea eșalonului superior șeful Statului Major al Trupelor de Uscat, generalul-locotenent Nicolae Păștinică.

¹⁸² Registrul istoric al Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, 1997, p. 29.

¹⁸³ Gheorghe Bichicean, Istoria Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, Editura Tribuna, Sibiu 2000, p. 213.

Cel de-al doilea comandant al școlii a fost colonelul Eugen Popescu, devenit general, absolvent al promoției de ofițeri de

*Generalul-maior (r)
Eugen Popescu.*

artilerie în 1972. Acesta și-a mai desfășurat activitatea în fosta școală Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”, ca lector în cadrul Catedrei de Științe Sociale, în perioada 1974-1988. Din anul 1988 până în anul 1997, când a fost numit comandant al Brigăzii 17 Artilerie din garnizoana Bârlad, și-a desfășurat activitatea în garnizoana București, îndeplinind diferite funcții în cadrul Comandamentului Artileriei, Inspectoratului Artileriei și mai apoi, al Statului Major al Trupelor de Uscat. Competența sa profesională a fost asigurată, printre altele, de absolvirea în anul 1979 a Academiei Militare din București, și a cursurilor Facultății de Arme a aceleiași instituții, în anul 1993, a Colegiului de Comandă și de Stat Major în anul 1998. Desăvârșirea pregătirii sale a reprezentat-o obținerea titlului științific de doctor în Științe Militare. De asemenea, trebuie menționat faptul că în anul 1993 a absolvit și Facultatea de Drept a Universității București.

Colonelul Eugen Popescu a dobândit și titlurile universitare de conferențiar și profesor, ceea ce i-a permis să desfășoare o intensă activitate didactică după pensionare, în cadrul unei instituții de învățământ universitar din Sibiu.

În data de 1 decembrie 2001, în baza Decretului nr. 990 din 29 noiembrie 2001, la propunerea ministrului apărării naționale, cu

prilejul zilei de 1 decembrie, ziua națională a României, președintele României a decretat înaintarea la gradul de general de brigadă a colonelului Eugen Popescu.

Între evenimentele din viața Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” ce trebuie menționate, ca urmare a importanței lor, amintim luarea în subordine de către aceasta, în vara anului 2001, a bazelor de instrucție pentru artilerie din garnizoanele Brăila și Lugoj, și a celei pentru rachete și artilerie antiaeriană de la Târgu Jiu. În baza telefaxului Statului Major al Trupelor de Uscat nr. I 1878 din 1 iunie 2001, începând cu data de 7 iunie 2001, Baza 9 de Instrucție pentru Artilerie și Rachete de la Brăila a trecut în subordinea școlii. Activitatea de luare în primire a bazei s-a făcut de către o comisie a școlii în perioada 4-7 iunie 2001. În baza aceluiași telefax, Baza 10 Instrucție pentru Artilerie și Rachete din garnizoana Lugoj a intrat începând cu data de 14 iunie 2001 în subordinea școlii. Activitatea de luare în primire a acesteia s-a desfășurat în perioada 11-14 iunie 2001. În aceeași dată, 14 iunie 2001, în subordinea școlii a intrat și Baza 11 Instrucție pentru Rachete și Artilerie Antiaeriană din garnizoana Târgu Jiu. Luarea în primire a acesteia s-a desfășurat în perioada 20-23 iunie 2001.

Luarea în subordine a celor 3 baze de instrucție a generat o nouă misiune a școlii, pe lângă cele deja existente, anume realizarea instrucției individuale a militarilor în termen din armele artilerie și rachete antiaeriene. De asemenea, luarea în subordine a bazei de instrucție de la Târgu Jiu, destinată instruirii militarilor din arma artilerie și rachete antiaeriene a constituit o măsură logică în condițiile transformării **Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” în Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”**.

Intrarea în subordinea școlii a acestor baze i-a sporit substanțial acesteia volumul activităților și așa mult prea mare. Școala a gestionat cu responsabilitate întregul spectru de misiuni de formare și perfecționare a pregătirii de specialitate a tuturor categoriilor de personal (ofițeri, maiștri militari și subofițeri de artilerie) atât pe filiera directă, cât și indirectă.

De asemenea, pe lângă activitățile de învățământ și instrucție, școala a desfășurat o intensă activitate în domeniul actelor normative în armă prin secția Studii și Cercetare Aplicativă în Armă.

Fără a reprezenta o misiune a școlii, **participarea la misiuni în teatrele de operații** unde armata română a fost prezentă, a reprezentat o constantă pentru personalul Școlii de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” și a structurilor subordonate acesteia. Între participările acestuia în teatrele de operații amintim: căpitanul (infanterie) Ovidiu Marian Pastramă, în perioada 10 mai-15 noiembrie 2002 în misiunea S.F.O.R. în Bosnia; plutonierul Cristian Mihai Dughiri, în anul 2002, în cadrul Detașamentului Național „Bosnia”; plutonierul major Gheorghită Apostol, plutonierul Victor Duță și plutonierul major Ionel Călmățuianu, în perioada 7 mai-10 iulie 2002, la misiunea I.S.A.F. din Afganistan etc.

Procesul de învățământ

Obiectivul fundamental al școlii l-au constituit inițial formarea, perfecționarea și specializarea cadrelor de artilerie active și de rezervă, ulterior și a celor de artilerie și rachete antiaeriene.

Procesul de învățământ din școală, de formare și specializare a artileriștilor, a fost subscris următoarelor misiuni derivate din obiectivul său fundamental:

- specializarea inițială și pregătirea pentru prima funcție a ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor;
- perfecționarea ulterioară a pregătirii ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor de artilerie;
- formarea ofițerilor și subofițerilor în rezervă;
- organizarea și desfășurarea examenelor de grad;
- organizarea și desfășurarea examenului de admitere la cursul de formare a ofițerilor, filiera indirectă.

Pe lângă aceste misiuni din domeniul învățământului, școlii i-au mai fost stabilite următoarele responsabilități:

- realizarea cercetării științifico-aplicative în arma artilerie și rachete și

elaborarea reglementărilor și lucrărilor de specialitate;

- conservarea și dezvoltarea tradițiilor armeei artilerie și rachete.

Enumerarea misiunilor didactice relevă faptul că școala asigură pregătirea inițială, prin specializarea și perfecționarea ulterioară a pregătirii tuturor categoriilor de cadre militare de artilerie, printr-o diversitate de cursuri.

Cursurile organizate și desfășurate în școală au fost:

- **pentru ofițerii în activitate:**
 - o **cursuri de carieră:**
 - **cursul de bază**, cu durata de 11 luni, după absolvirea Academiei Trupelor de Uscat, destinat pregătirii pentru prima funcție;
 - **cursul avansat**, cu durata de 4 luni, destinat pregătirii comandanților de baterie;
 - **cursul de stat major**, cu durata de 4 luni, destinat asigurării competențelor pentru lucrul în statele majore de artilerie;
 - **curs premergător numirii în funcție**, cu durata de 1 lună.
 - o **cursuri de nivel**, destinate specializării în armă, cu o durată de până la 3 luni;
 - **pentru subofițerii specialiști și maiștri militari în activitate:**
 - o **cursuri de carieră:**
 - **cursul de bază**, cu durata de 11 luni, după 1 an în Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Trupelor de Uscat;
 - **curs de comandanți de plutoane**, cu durata de 2 luni;
 - **curs de instructori**, cu durata de 3 luni;
 - **curs de stat major**, cu durata de 2 luni.
 - o **cursuri de nivel**, destinate specializării în armă, cu o durată de până la 3 luni.
 - **pentru subofițerii luptători în activitate:**
 - o **cursuri de carieră:**
 - **cursul de bază**, cu durata de 11 luni, după 1 an în Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Trupelor de Uscat,
 - **curs de instructori**, de până la 3 luni.
 - o **cursuri de nivel**, destinate specializării în armă, cu o durată de până la 3 luni;

- **pentru cadrele militare în rezervă:**
 - o **cursuri pentru ofițeri:**
 - **curs de bază**, cu durata de până la 6 luni;
 - **curs de specializare**, cu durata de până la 1 lună.
 - o **cursuri pentru subofițeri:**
 - **curs de bază**, cu durata de până la 6 luni;
 - **curs de specializare**, cu durata de până la 1 lună.

Multitudinea și diversitatea acestor cursuri, precum și specificitatea obiectivelor acestora, a impus o atentă organizare a structurilor didactice. Astfel, Statul de organizare al Școlii prevedea catedrele: „pregătire tactică”, „tragere și conducerea focului”, „topografie și instrucție la aparatele de artilerie”, „pregătire tehnică și formare mecanici conductorii”, „management”.

Personalul didactic cu care școala de aplicație și-a început activitatea în anul 1997 a fost următorul:

- **Catedra pregătire tactică:** colonelul Constantin Postolache – șef de catedră, locotenent-colonelul Veronie Meșu – instructor-șef, maiorul Ovidiu Foamete – instructor-șef, maiorul Alexandru Rizescu – instructor-șef, maiorul Leontin Ionescu – instructor, locotenent-colonelul Costică Iftimoaie – instructor;

- **Catedra trageri și conducerea focului:** colonelul Octavian Maer – șef de catedră, locotenent-colonelul Gheorghe Rus – instructor superior, locotenent-colonelul Dumitru Bardan – instructor-șef, locotenent-colonelul Constantin Vrabie – instructor-șef, locotenent-colonelul Gheorghe Cotruță – instructor, maiorul Viorel Orțan – instructor;

- **Catedra topografie și instrucție la aparatele de artilerie:** colonelul Dănuț Humeniuc – șef de catedră, maiorul Ioan Voinea – instructor-șef, locotenent-colonelul Viorel Iordache – instructor, locotenent-colonelul Vasile Ilie – instructor, maiorul Emilian Badiu – instructor, maiorul Nicolae Iliuț – instructor;

- **Catedra pregătire tehnică și formare mecanici conductorii:** maiorul inginer Eugen Ciorugă – șef de catedră,

locotenent-colonelul Mihai Nicu – instructor-șef, maiorul inginer Octavian Ghioc – instructor șef, maiorul Valeriu Pășan – instructor, locotenent-colonelul Vasile Mânzat – instructor, maiorul Emil Paicu – instructor;

- **Catedra management:** colonelul doctor Gheorghe Bichiceanu – șef de catedră, locotenent-colonelul Vladimir Secoșan – instructor-șef, maiorul Mihai Burlă – instructor-șef, căpitanul Gheorghe Ciubotaru – instructor, căpitanul Marius Faur – instructor, căpitanul Florian Crețu – instructor.

Activitatea organizatorică pentru soluționarea problemelor administrative ale cursurilor a fost gestionată de colonelul Petru Bejenaru, șeful cursurilor.

Efectivele școlii, la debutul primului an de învățământ după reînființare au fost pe categorii de personal, următoarele: ofițeri – 80, maiștri militari – 10, subofițeri – 36, personal muncitor civil – 92.

Pentru realizarea unei viziuni complete asupra structurii de ansamblu a școlii de aplicație, menționăm că în cadrul acesteia au fost constituite următoarele subunități: o baterie elevi maiștri militari și subofițeri, o baterie militari cu termen redus, o baterie de artilerie destinată deservirii procesului de învățământ și o baterie logistică.

Fără a minimiza importanța celorlalte cursuri organizate în școală, enumerate anterior, considerăm că un plus de atenție se impune a fi atribuit **cursului de bază pentru ofițeri (filiera directă)**. Acesta, destinat formării ca artileriști, a absolvenților Academiei Trupelor de Uscat ce au optat pentru arma artilerie avea o durată de 11 luni și era structurat pe două module de pregătire. Primul modul, prin disciplinele conținute, era comun tuturor cursanților, iar ce de-al doilea era diferit ca și conținut, în funcție de cele două specializări pe care le realiza, de comandanți plutoane de tragere, respectiv comandanți plutoane cercetare (comandă).

Planul de învățământ, detaliat în programa analitică aferentă, cuprindea două modele de pregătire ale căror discipline de studiu sunt prezentate în tabelele următoare:

Modulul „A”:

DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE
Tactică și cercetare de artilerie	158
Topogeodezie artileristică	112
Tragerile artileriei	106
Cunoașterea și lucrul cu aparatele de artilerie	46
Armament, muniții de artilerie și tehnică de rachete	60
Cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie	92
Pregătire pe linia asigurării pentru luptă	100
Cunoașterea procesului pregătirii pentru luptă și automatizarea conducerii trupelor	66
Educație fizică militară	134
Instrucția tragerii cu armament portativ	20
Istoria artileriei	30
TOTAL	924

Modulul „B”:**Comandanți plutoane de tragere**

DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE
Tactică și cercetare de artilerie	140
Tragerile artileriei	62
Cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie	66
Educație fizică	47
TOTAL	315

Comandanți plutoane cercetare (comandă)

DISCIPLINE	NUMĂR DE ORE
Tactică și Cercetare de Artilerie	140
Topogeodezie artileristică	62
Cunoașterea și lucrul cu aparatele de artilerie	66
Educație fizică militară	47
TOTAL	315

Analiza programei analitice relevă câteva aspecte importante. Numărul total de ore al celor două module de pregătire era de 1239, din care, 1008 aparțineau pregătirii de specialitate. Comparând cu cele 1820 de ore alocate pregătirii de specialitate pe durata studiilor în fostul Institut de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” (250 ore în anul I, 570 de ore în anul II, 540 ore în anul III și 460 ore în anul IV) cu aceste 1008 ore, observăm că din punctul de vedere al pregătirii de specialitate **pentru prima funcție de ofițer, preluarea atribuțiilor de către școala de aplicație și într-o mică măsură de către Academia Trupelor de Uscat care asigura așa-zisa „inițiere în armă”, nu a fost una benefică.**

Diferențierea pregătirii în modulul „B” a celor două specializări era dată de disciplinele „Cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie”, respectiv „Cunoașterea și lucrul cu aparatele de artilerie” și de disciplina cu denumire comună „Tactică și cercetare de artilerie”, dar cu conținut diferit pentru viitori comandanți de plutoane tragere pe de o parte și comandanții plutoanelor cercetare (comandă) pe de altă parte.

O atenție sporită s-a acordat și dezvoltării calităților fizice ale cursanților prin cele 181 de ore atribuite „Educației fizice militare” în cele două module, reprezentând aproximativ 15% din totalul orelor de pregătire. De altfel, „Educația fizică militară” a avut alocat un număr însemnat de ore și în programele școlare ale altor cursuri, respectiv în pregătirea viitorilor maiștri militari și subofițeri.

Disciplinele de specialitate au avut un pronunțat caracter practic-aplicativ. Acestea s-au desfășurat pe terenul de instrucție din cazarmă, dar mai ales pe cel de la Poplaca. În poligoanele de la Cârțișoara și mai ales

Cincu au fost planificate aplicații tactice cu trageri de luptă și instrucție cu armamentul de artilerie.

Baza logistică a școlii a fost cea care a aparținut înainte vreme fostului institut. Evident că aceasta a fost îmbunătățită și modernizată în raport cu noile cerințe ale învățământului. Între realizările notabile în domeniu menționăm darea în folosință în toamna anului 1997 a unui modern laborator de informatică, destinat desfășurării ședințelor practice de cunoaștere a unor aplicații informatice în cadrul altor discipline de studiu.

O prezență constantă la cursurile organizate de școală a fost cea a românilor de dincolo de Prut, din Republica Moldova. De fapt, prezența acestora în învățământul de artilerie a început încă din timpul existenței fostului Institut pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”.

Trageri antitanc în poligonul Cârțișoara

Controale, vizite, inspecții

Prima vizită în recent reînființata Școală de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” a unei personalități militare i-a aparținut generalului-locotenent Nicolae Păștinică, șeful Statului Major al Trupelor de Uscat, în data de 12 iunie 1997. Aceasta i-a fost prilejuită de participarea sa la activitatea de predare-primire a funcției de comandant, între colonelul Ioan Lăpădat, împuternicit la comanda școlii și colonelul Neculai Rotaru.

Și în această perioadă, ca în întreaga sa istorie, școala s-a bucurat de interesul și sprijinul permanent al liderului armeei, la acea vreme generalul de divizie doctor Mihail Popescu, devenit între timp șef al Statului Major al Trupelor de Uscat. Pentru cei mai puțin cunoscători ai personalităților militare menționăm că generalul doctor Mihail Popescu, frate cu generalul maior doctor Eugen Popescu, unul din comandanții școlii, strălucit artilerist, a îndeplinit cu cinste cea mai înaltă demnitate pentru un militar, cea de șef al Statului Major General.

În perioada 16-18 mai 1998 școala a primit vizita unei delegații militare olandeze, compusă din 5 persoane, condusă de colonelul Robert Bertholet. Delegația olandeză a fost însoțită din partea Statului Major al Trupelor de Uscat de colonelul Ovidiu Tatomir și căpitanul Constantin Dobre. Vizita s-a constituit într-un util schimb de experiență atât pentru partea olandeză, cât și română.

În luna iunie a aceluiași an, școala a primit vizitele a două delegații străine. Prima a fost din Germania, condusă de locotenent colonelul Goricke, iar a doua a fost din Statele Unite ale Americii. Aceasta din urmă a fost constituită din 6 ofițeri și 1 subofițer. Ambele vizite s-au constituit în utile schimburi de experiență pentru personalul școlii.

Cu certitudine, anul 1998 a fost unul din anii cu cele mai multe schimburi de experiență, prilejuite de vizita unor delegații străine. Pe lângă cele menționate mai sus, în perioada 21-22 august o delegație germană, formată din 4 persoane, a desfășurat un schimb de experiență pe linia învățământului militar cu cadre didactice din școală. În data de 9 septembrie s-a desfășurat un alt util schimb de experiență, de această dată împreună cu o delegație militară din Franța, condusă de generalul Paul Brutin.

La rândul său, personalul școlii a participat la activități internaționale în străinătate. Astfel, în perioada 22-26 septembrie 1998, colonelul Ioan Lăpădat și maiorul inginer Eugen Ciorugă au făcut parte din delegația română, condusă de colonelul Alexandru Ciocan, artilerist din Statul Major General, care a efectuat o vizită în Turcia. Scopul acesteia l-a reprezentat participarea la un schimb de experiență privind formarea cadrelor de artilerie și perfecționarea pregătirii acestora.

Activitățile internaționale ale armatei române cu armata Statelor Unite ale Americii, din perioada premergătoare intrării în NATO s-au desfășurat cu efecte benefice în cadrul relației MIL-TO-MIL. În acest fel au fost cunoscute și parțial însușite metodele de instrucție folosite de armata Statelor Unite ale Americii, procedurile de lucru de stat major, modalitățile de gestionare a crizelor etc. În cadrul acestui program, în perioada 23-27 februarie 1999, în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” a avut loc activitatea RO-1043, în scopul familiarizării cadrelor militare din centrele de instruire centralizate cu procedeele și tehnicile folosite de specialiștii americani în pregătirea recruților. Următoarea vizită în școală a unei delegații americane în cadrul programului MIL-TO-MIL a avut loc în 14 decembrie 2001, când colonelul Leo Mercado și sergentul Richard Steuc au purtat discuții privind modul de sprijinire în domeniile învățământ și instrucție a eforturilor de integrare a armatei noastre în structurile NATO.

Bunele relații stabilite cu artileriștii din armata olandeză au fost consolidate cu prilejul vizitei pe care maiorii Euerte Jensen și Edwin De Ronde au efectuat-o în școală în perioada 23-25 septembrie 1999.

În perioada 21-24 noiembrie 2000, școala a găzduit vizita unei delegații militare italiene care a avut ca scop cunoașterea modului în care partea română planifică, organizează și desfășoară cursurile de formare și perfecționare ale ofițerilor de artilerie.

O importanță deosebită pentru transformarea armatei României, în vederea aderării la NATO, conform cerințelor Obiectivelor de Interoperabilitate și mai apoi ale Obiectivelor de Parteneriat, a reprezentat-o participarea specialiștilor români în cadrul grupurilor de lucru constituite în cadrul NATO. În acest sens, ofițeri din școală au făcut parte din diferite grupuri de lucru constituite pe domeniul artilerie. Prima participare la un astfel de grup de lucru a artileriștilor din școala de aplicație s-a desfășurat în perioada 21-24 martie 2001, când comandantul instituției, colonelul Eugen Popescu, a participat la sediul NATO din Bruxelles, la reuniunea LG 14 NATO. O prezență constantă și benefică la aceste

reuniuni a avut-o, timp de mai mulți ani, locotenent-colonelul Florin Ciocan.

Un eveniment important în cadrul relațiilor internaționale ale școlii l-a reprezentat vizita din data de 13 iulie 2001 a generalului de brigadă Richard Smith, consilier militar britanic al șefului Statului Major General. Pe lângă întâlnirea oficială cu conducerea școlii și vizitarea acesteia, generalului i-a fost prezentat un exercițiu demonstrativ în poligonul Daia, din imediata vecinătate a Sibiului.

Anul 2001 a reprezentat și momentul debutului colaborării personalului școlii cu reprezentanții echipei CUBIC, structură americană de consiliere și de sprijin în procesul transformării armatei române care a funcționat și funcționează încă pe lângă Statul Major General. În data de 16 iulie 2001, șeful acestei echipe, generalul în rezervă Bill Reno a vizitat Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”.

Bunele relații stabilite cu artileriștii germani s-au concretizat în invitarea de către aceștia a unei delegații din școală pentru a vizita unități de artilerie din Germania. Vizita a avut loc în perioada 16-18 octombrie 2001, iar delegația română a fost constituită din comandantul școlii, colonelul Eugen Popescu și locotenent-colonelul Ovidel Florea.

Educația

În perioada funcționării Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, 1997-2002, educația desfășurată, prin programa de învățământ și activitățile extra-curriculare a fost diferențiată în funcție de statutul subiecților procesului de pregătire (ofițeri, maiștri militari, subofițeri, militari cu termen redus și militari în termen) și de pregătirea anterioară a acestora. În principal, educația a urmărit cultivarea și respectul idealurilor naționale, dragostea față de patrie și armată, respectul față de tradițiile oștirii și eroii acesteia.

Sărbătorirea Zilei Naționale a României a fost marcată în fiecare an printr-o serie de manifestări subscrise dragostei de țară și cinstirii eroilor săi. Acestea s-au desfășurat în cadrul activităților organizate la nivel garnizoană și în cadrul școlii. De regulă, au constat în ceremoniale de depuneri de coroane de flori și jerbe. În anul 1999, de ziua

națională a avut loc și ceremonia depunerii jurământului militar de către militarii cu termen redus și militarii în termen din garnizoana Sibiu. La acest eveniment au participat personalul școlii, reprezentanți ai celorlalte unități din garnizoană, ai primăriei și prefecturii, ai clerului sibian, precum și rude ale celor ce au depus jurământul militar.

O inițiativă lăudabilă a conducerii școlii, îndeosebi a comandanților acesteia a fost aceea de a se desfășura anual, de Ziua Națională a României, omagierea înaintașilor. Astfel, în scopul consolidării spiritului de corp dintre generații, pentru cinstirea ofițerilor, maiștrilor militari în rezervă și retragere, în data de 1 decembrie 2001 s-a organizat în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” „Ziua veteranilor școlii”. La această primă sărbătoare au participat 145 de foste cadre ale școlii și întreg personalul instituției. Excelenta inițiativă s-a constituit în timp într-o frumoasă tradiție camaraderească intrată în conștiința afectivă a personalului școlii din trecut și prezent.

Și în această perioadă, școala s-a preocupat, ca întotdeauna de altfel, de cultivarea tradițiilor instituției și ale artileriei. În acest sens, menționăm că în data de 7 aprilie 1998, cu prilejul aniversării a 117 ani de la înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, la Școala de Aplicație pentru Artilerie și Geniu „Ioan Vodă” au avut loc o serie de activități cultural-artistice și sportive, precum și simpozionul cu tema „*Pagini din istoria învățământului militar românesc de artilerie*”, organizat de Catedra management. În același an, cu prilejul aniversării a 155 de ani de existență a artileriei române moderne, a avut loc o interesantă sesiune de comunicări științifice care s-a desfășurat la Cercul Militar și în școală. Legat de această aniversare amintim că personalul școlii a răspuns afirmativ la solicitarea eșaloanelor superioare pentru a susține financiar modernizarea „*Monumentului Eroilor Artileriști*” din București, la a cărui ridicare contribuise financiar cu 5 ani în urmă.

Manifestările dedicate Zilei Artileriei din anul 1999 au cuprins între altele o atractivă expunere cu tema „*File din tradițiile de luptă ale artileriștilor*”, susținută de colonelul doctor Gheorghe Bichiceanu, un

foarte bun cunoscător al istoriei artileriei române și implicit, a învățământului militar de artilerie. De altfel, acesta este autorul lucrării „Istoria Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete – Ioan Vodă”, apărută la Casa de Presă și Editura Tribuna în anul 2000, care împreună cu „Școala militară de ofițeri activi de artilerie – Ioan Vodă” a colonelului Constantin Petrovici, apărută la Editura Militară în anul 1976, reprezintă singurele lucrări importante despre învățământul de artilerie.

În întâmpinarea Zilei Școlii, în data de 23 martie 2001, la Cercul Militar din Sibiu a avut loc Sesiunea de Comunicări științifice cu tema „120 de ani de la înființarea primei școli de artilerie din Armata României”. Activitatea s-a desfășurat atât în plen, cât și pe 5 secțiuni, și a fost onorată cu prezența a peste 100 de personalități militare și civile. În cadrul acesteia au fost prezentate 80 de lucrări cu un ridicat conținut științific, unele dintre ele inedite prin conținut.

La sesiune au participat între alții generalul de brigadă doctor Constantin Balaban, șeful Colegiului Superior de Stat Major din Academia de Înalte Studii Militare, colonelul Valentin Silvestru, șeful Serviciului Doctrină și Instrucție din Statul Major al Forțelor Terestre, precum și reprezentanții unor instituții de învățământ superior militar și civil din garnizoana Sibiu, comandanți de mari unități și unități de artilerie. Cu această ocazie a fost lansată și o ediție festivă a revistei școlii. De asemenea, au fost acordate diplome de excelență și onoare, precum și insigne jubiliară a școlii.

Educația patriotică a cursanților, elevilor, militarilor cu termen redus și a militarilor în termen, dar și a personalului școlii s-a realizat și prin participarea constantă la toate manifestările aniversare organizate la nivelul garnizoanei Sibiu. Una din manifestările cu cel mai profund mesaj patriotic, de respect față de înaintași, a fost cea din data de 20 mai 2000 prilejuită de sărbătorirea a 400 de ani de la prima unire a tuturor românilor, sub domnia lui Mihai Viteazul. Festivitatea a avut loc la monumentul din comuna Șelimbăr, ridicat pentru cinstirea victoriei, repurtată de marele voievod român în acest loc, cu 4 secole în urmă.

Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, 2005-2008

Anul 2005 a consemnat o nouă transformare a învățământului militar. Pentru Forțele Terestre, esența acesteia, de natură structurală, a reprezentat-o desființarea școlilor de aplicație ale armelor și apariția a 3 școli de aplicație:

- Școala de Aplicație pentru Unități de Luptă, cu sediul la Pitești;
- Școala de Aplicație pentru Unități de Sprijin de Luptă, cu sediul la Sibiu;
- Școala de Aplicație pentru Forțe Operații Speciale, cu sediul la Buzău.

Această transformare s-a produs în baza Hotărârii Consiliului Suprem de Apărare al Țării nr. 225 din 27 octombrie 2004, prin „Planul cadru pentru continuarea procesului de restructurare și modernizare a armatei României în anul 2005” și a Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.S. 179 din 14 decembrie 2004. În baza acestora, la data de 1 august 2005 Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” s-a reorganizat în Școala de Aplicație pentru Unități de Sprijin de Luptă cu următoarele structuri subordonate:

- Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră, la Sibiu;
- Centrul de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană, la Sibiu;
- Centrul de Pregătire pentru Comunicații și Informatică, la Sibiu;

- Centrul de Pregătire pentru Apărare N.B.C., la Câmpulung Muscel;

- Centru de Pregătire pentru Geniu și E.O.D., la Râmnicu Vâlcea.

Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră și Centrul de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană au funcționat „în comunerea” Școlii de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă, fără a dispune de structură de stat major, spre deosebire de celelalte 3 centre de pregătire care erau „în subordinea” școlii și beneficiau în structura organizatorică de stat major.

Prin această transformare, Centrul de Pregătire pentru Artilerie a devenit continuatorul tradițiilor întregului învățământ militar de artilerie, atât de formare, cât și de perfecționare a pregătirii cadrelor de artilerie.

Deși această transformare s-a dovedit a fi subscrisă modernizării învățământului militar, efectele sale au probat contrariul. Între efectele negative care au fost generate, amintim faptul că prin desființarea școlilor de aplicație ale armelor, funcția de inspector în armă (exercitată prin cumul de comandanții școlilor de aplicații) nu mai era prevăzută cu gradul de general de brigadă. Funcția de comandant al centrelor de pregătire a armelor, care prin cumul erau și inspectori ai armelor respective a fost prevăzută cu gradul de colonel.

Acest proces de transformare a învățământului militar a încetat activitatea școlilor de aplicație ale armelor, care desfășurau efectiv activități de învățământ, instrucție și cercetare-dezvoltare în armă și a creat școli de aplicație pe categorii de forțe – luptătoare, de sprijin și speciale – care nu aveau ca misiune nici învățământul, nici instrucția, nici elaborarea de acte normative. Noile școli de aplicație au constituit în fapt o verigă birocratică inutilă între Statul Major al Forțelor Terestre și centrele de pregătire ale armelor, structuri destinate prin misiune să desfășoare activitățile din cele

trei domenii de activitate specifică mai sus menționate. Nu trebuie să fii expert în management ca să înțelegi că introducerea unei verigi suplimentare într-o ierarhie organizațională nu face altceva decât să micșoreze viteza în actul de conducere, de la structura conducătoare, în cazul de față Statul Major al Forțelor Terestre, la structura executantă, centrele de instrucție ale armelor și implicit, viteza de răspuns (execuție) a acestora.

Apariția șolilor de aplicații pentru categorii de forțe nu a fost justificată nici de realitatea din armatele moderne, invocate de regulă ca model de transformare, nici de tradiția învățământului militar românesc. În acest sens menționăm că în armatele statelor membre NATO funcționează instituții de învățământ ale armelor, nu pentru categorii de forțe, sub denumirea de școală de aplicație, școală militară sau centru de pregătire. În ceea ce privește tradiția autohtonă, așa cum am relevat și în această lucrare, perfecționarea pregătirii cadrelor militare, și mai târziu formarea acestora, s-a desfășurat numai în școli de aplicație ale armelor.

Odată cu desființarea școlilor de aplicație ale armelor, funcțiile de inspector în armă, deținute prin cumul de comandanții acestora (ce aveau funcțiile prevăzute cu gradul de general) au fost atribuite, tot prin cumul comandanților noilor centre de

Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”

pregătire ale armelor, ale căror funcții erau prevăzute cu gradul de colonel. Aceasta a fost una din consecințele nebenefice indirecte, ale procesului de transformare, referitoare la modul de funcționare a instituției inspectorului în armă, din perspectiva autorității generată de grad și funcție. Oare cum se puteau exercita atribuțiile inspectorului de armă, liderul armei, atâta vreme cât în arma respectivă erau comandanți de mari unități, cu grad și funcție superioare acestuia? Cum se puteau executa activitățile control în aceste mari unități? Cum se puteau elabora direcțiile de dezvoltare ale armei, de către un inspector atâta vreme cât el nu era numărul 1 în armă? De bună seamă că artizanii transformării au intuit aceste inadvertențe, dar unul din scopuri – nedeclarat dar dedus – a fost tocmai de a diminua numărul funcțiilor prevăzute cu gradul de general pentru arme și „transferarea” acestora către alte structuri și evident persoane.

O altă consecință a noii arhitecturi a învățământului militar a reprezentat-o crearea unor centre de pregătire ale unor arme, între care și artileria, aflate în așa-zisa „*compunere*” a școlilor de aplicație, lipsite de stat major. În condițiile date, comandanții acestor centre de pregătire au fost lipsiți în fapt de instrumentele necesare exercitării actului de conducere, care s-au resimțit din greu, îndeosebi în domeniile financiar și logistic.

Comandant al Centrului de Pregătire pentru Artilerie și Inspector pentru artileria terestră a fost numit **colonelul doctor Adrian Stroea**, în data de 1 august 2005. Anterior numirii în funcția de comandant al centrului, acesta a îndeplinit funcția de comandant al Batalionului 96 LAROM din garnizoana Ploiești.

În conformitate cu aprobarea ministrului apărării naționale pe raportul cu nr. DR-5087 din 24 noiembrie 2005, Centrului i-a fost acordată **denumirea onorifică de Centru de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”**. Atribuirea acestei denumiri confirmă o dată în plus faptul că centrul a devenit continuatorul tradițiilor învățământului militar de artilerie, inclusiv al instituțiilor de învățământ ce au purtat această denumire onorifică atribuită în premieră în anul 1974

Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie. Ca urmare a aprobării Ministrului Apărării Naționale pe raportul nr. DR 1539 din 25 aprilie 2006 s-a instituit însemnul heraldic al centrului.

Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „*Ioan Vodă*” a funcționat împreună cu Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă, în cazarma 700 de pe strada Avrig numărul 2-4. Școala și-a desfășurat activitatea în pavilionul „*A*”, monumentală construcție de la începutul secolului XX. Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „*Ioan Vodă*” a funcționat în pavilionul „*AI*”, având dispuse la demisol sălile de specialitate, la parter săli de clasă și biblioteca, la etajele 1 și 2 birouri, săli de clasă și editura Revistei Artileria Română, iar la etajul 3, sala de festivități. De asemenea, centrul a mai beneficiat de pavilionul „*B*”, așa-zisa „*clădire cu ceas*” destinată cazării cursanților și militarilor cu termen redus, militarilor în termen și mai târziu a soldaților voluntari, precum și de încăperile de la ultimul etaj al pavilionului „*A*”, destinate cazării cursanților și militarilor în termen/voluntari.

În luna mai a anului 2006, ca urmare a eforturilor conducerii centrului și a sprijinului școlii de aplicație, împreună cu S.C. Aerostar S.A. s-au realizat sălile de antrenament pentru operatori la sistemul automatizat de conducere a focului – A.C.C.S.-COMBAT.

*Colonel dr. Adrian Stroea,
comandant al centrului în perioada 2005-2007*

Acestea au constituit o contribuție substanțială la dezvoltarea și mai ales la modernizarea bazei logistice a învățământului. O reușită în modernizarea învățământului a constituit-o și realizarea în cadrul centrului a unui punct de documentare informatizat, în domeniul științelor militare, cu accent pe subdomeniul artileristic. Conectarea acestuia la internet a reprezentat de asemenea o altă măsură în sprijinul dezvoltării învățământului și înscrierii sale în noile tendințe de modernizare. În cadrul punctului de documentare s-au realizat și stocat în format electronic prelegerile de la toate cursurile desfășurate în centru, precum și diferite aplicații informatice aferente acestora. De asemenea, au fost realizate teste pentru autoevaluarea nivelului de pregătire a cursanților și elevilor la anumite discipline.

Toate aceste aspecte relevă că preocuparea fundamentală a personalului a constituit-o modernizarea învățământului atât din perspectiva metodicilor didactice, cât și din cea a suportului logistic, în cadrul căruia computerele, videoproiectoarele și simulatoarele au ocupat un loc central.

Pe lângă activitățile specifice învățământului și instrucției, un loc aparte l-au ocupat cele subscrise îndeplinirii atribuțiilor inspectorului pentru artilerie terestră. Structura abilitată pentru îndeplinirea unei părți substanțiale din atribuțiile inspectorului pentru artilerie terestră a fost, îndeosebi, în ceea ce privește normativele armeei și dezvoltarea acestuia, Secția cercetare-dezvoltare și reglementare în armă. În cadrul acesteia, o contribuție importantă la reușita tuturor activităților inițiate au avut locotenent-colonelul Georgetel Oprean, șeful secției și locotenent-colonelul Florin Ciocan, înlocuitorul primului în perioada în care acesta a urmat cursurile Colegiului Intercategoriei de Forțe de Apărare – Forțe Terestre, organizate la Paris în perioada 29 ianuarie 2007-28 iulie 2008. Între realizările secției le menționăm în principal pe cele din domeniile standardizării și interoperabilității cu structurile de artilerie ale armatelor statelor membre NATO. Materializarea acestora s-a concretizat în câteva normative care stau la baza instrucției subunităților de artilerie: „*F.T./A.-31, Manualul pentru luptă al bateriei de artilerie*”, „*F.T./A.-2.1, Manualul*

pentru luptă al batalionului de artilerie” și „*F.T./A. 1-2, Manualul Sprijinului prin foc al grupării de forțe*”.

Secția a elaborat și o serie de studii, între care și unul realizat sub coordonarea nemijlocită a comandantului centrului, solicitat de șeful Statului Major General, amiralul doctor Gheorghe Marin, cu tema

*Colonelul Constantin Afrim,
Comandant al centrului în perioada 2007-2008*

„Participarea artileriei terestre la realizarea protecției forțelor în teatrele de operații”.

În data de 1 ianuarie 2007 comandantul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „*Ioan Vodă*” și inspector pentru artilerie, colonelul doctor Adrian Stroea, a fost eliberat din funcție și numit locțiitor al șefului Instrucției și Doctrinei din Statul Major al Forțelor Terestre. Atribuțiile funcției de comandant al centrului au fost preluate de locțiitorul comandantului centrului, **locotenent-colonelul Ioan Voinea**, până la data de 15 aprilie 2007, când **colonelul Constantin Afrim** a fost eliberat din funcția de șef al logisticii la Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „*General Eremia Grigorescu*” și numit în funcția de comandant al centrului și inspector pentru artilerie terestră.

Din nefericire, colonelul Constantin Afrim a exercitat această funcție până în data de 31 august 2008, când, îndeplinind condițiile prevăzute la articolul 6 din Ordonanța de Guvern 7 din 1998 a fost trecut în rezervă. Cauza a reprezentat-o o altă transformare a învățământului militar care a avut între altele ca efect fuzionarea Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” cu Centrul de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană „General Gheorghe Popescu” și apariția Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”, care avea funcția de comandant prevăzută cu gradul de locotenent-colonel.

Exercitarea funcției de inspector pentru artileria terestră, atât de către colonelul doctor Adrian Stroea, cât și de către colonelul Constantin Afrim, a impus desfășurarea a numeroase și diverse activități cum ar fi inspectarea nivelului de instrucție din unități de artilerie, participare la ședințe ale Comisiei de Manuale, Regulamente și Acte Normative a Statului Major al Forțelor Terestre, la ședințele Comisiei de Standardizare și Interoperabilitate a aceleiași structuri, participarea la testarea și evaluarea operațională a sistemului LAROM etc. De asemenea, inspectorul pentru artilerie și parte din personalul centrului au participat la activitățile de evaluare în vederea certificării unor structuri de artilerie propuse pentru „apărarea colectivă” în cadrul NATO.

Și în această perioadă, ofițeri și subofițeri din cadrul centrului de pregătire și-au continuat perfecționarea pregătirii profesionale în instituții de învățământ din străinătate. Pe lângă participarea la studii în Franța a locotenent-colonelului Georgică Oprean, menționată anterior, mai amintim participarea locotenentului Daniel David, comandant de pluton aruncătoare calibru 120 mm din bateria instrucție și asigurare învățământ a centrului de pregătire, la studii în Statele Unite ale Americii la Fort Hill, Oklahoma.

De asemenea, în perioada 2 ianuarie-23 martie 2007, sergentul major Marius Sima, șef post 3 în plutonul tehnică de cercetare

sunet al Centrului de Pregătire, a participat la cursul pentru subofițeri – drill instructor, organizat în Carolina de Sud.

De asemenea, ofițeri ai Centrului de pregătire au continuat participările la misiuni în teatrele de operații pentru îndeplinirea angajamentelor internaționale ale României. Între acestea amintim participarea în teatrul de operații din Balcani a căpitanului Marius Corobană și a căpitanului Ștefan Olaru și în teatrul de operații Irak a locotenent-colonelului inginer Aurel Iacobescu.

Procesul de învățământ

Obiectivul fundamental al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” l-a reprezentat formarea și specializarea cadrelor de artilerie în activitate și în rezervă, și instruirea soldaților voluntari. Această nouă misiune a fost atribuită centrului după încetarea serviciului militar obligatoriu.

Prin misiunile sale centrul a asigurat perfecționarea tuturor categoriilor de personal de artilerie și formarea ofițerilor și parțial, așa cum am arătat și în capitolul anterior, a maiștrilor militari și subofițerilor.

Activitatea de învățământ s-a desfășurat cu un număr redus de instructori, din compunerea a două catedre: **catedra cursuri de nivel** formată din locotenent-colonelul Ion Stroe – instructor superior, căpitanul Daniel Gheondea, plutonierul major Dorinel Șofălcă – instructor, plutonierul major Sandu Rada – instructor și **catedra curs formare carieră** încadrată cu maiorul Ion Olănescu – instructor superior, maiorul Sorin Solomon – instructor-șef, maiorul Sandu Petre – instructor-șef, maiorul Dumitru Mittrache – instructor-șef și căpitanul Claudiu Muntean – instructor.

Așa cum se poate observa, din corpul instructorilor au făcut parte și subofițeri. Evident, aceștia au desfășurat activități didactice în cadrul cursurilor destinate subofițerilor.

Necorelarea prin statul de organizare a numărului de instructori și volumul mare de ore a făcut ca norma didactică a acestora să fie în medie de 1,5-2 ori mai mare decât cea normală.

Așa cum se poate observa, în centru au funcționat două colective constituite pe tipuri de cursuri, de nivel, respectiv de carieră, ceea ce a impus ca un număr restrâns de instructori să susțină o gamă numeroasă de discipline: tactică și cercetare de artilerie, topogeodezie artileristică, tragerile artileriei, cunoaștere și lucrul cu aparatele de artilerie, cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie, pregătire pe linia asigurării pentru luptă, managementul instrucției pentru luptă. Este evident că în pofida unei foarte bune pregătiri de specialitate, instructorii nu aveau cum să manifeste excelență în actul didactic la toate disciplinele de învățământ. Tradiția învățământului artileristic arată că toți marii profesori/ instructori s-au afirmat la o disciplină, maximum două. De aceea, opinăm că normal ar fi fost să se constituie catedre pe discipline sau grupuri de discipline înrudite și nu pe tipuri de cursuri.

Numărul mare de cursuri și diversitatea acestora au impus identificarea de soluții pentru desfășurarea lor cu eficiență didactică și costuri reduse. În acest sens, activitățile practice din poligoane s-au desfășurat în comun cu participanții la mai multe cursuri. Spre exemplificare, amintim că în perioada 23 ianuarie-2 februarie 2006, în Poligonul Cincu, cursul de bază pentru ofițeri și cursul avansat pentru subofițeri au executat trageri de instrucție și apreciere, exerciții tactice cu bateria, iar militarii în termen exerciții cu piesa. Pentru a releva volumul mare al activităților, unele desfășurate simultan, menționăm că în Poligonul Cârțișoara s-au desfășurat exerciții tactice cu trageri de luptă cu piesa de artilerie antitanc cu militarii

în termen și trageri de instrucție și apreciere cu ofițerii de la cursul de bază și trageri de instrucție cu ofițerii cursanți de la cursul de formare comandanți subunități de rachete antitanc dirijate.

Aceste exemple de mai sus de cuplare

Trageri ale cursanților în poligonul Cincu

în poligoane a activităților practice de la mai multe cursuri nu a reprezentat o excepție, ci un principiu constant în planificarea și desfășurarea învățământului. Astfel, în perioada 25 mai-2 iulie 2006, în Poligonul Cincu s-au desfășurat trageri de instrucție și apreciere, precum și un exercițiu tactic complex cu ofițerii de la cursul de stat major și subofițeri de la cursul avansat.

Sală de cunoaștere a armamentului de artilerie

Structura programei de învățământ la cursul de bază a fost cea prezentată în tabelul următor:

DISCIPLINE	TOTAL ORE	Curs	Seminar	Laborator (ședință practică)	Exerciții în teren	Forma de valorificare
MODULUL 1 – Pregătire militară și tactică						
Tactică generală	20		6	12		V=2
Instrucția tragerii cu armamentul de infanterie	20			18		V=2
Asigurarea operațiilor și protecția forțelor	26	6		18		V=2
Managementul instrucției pentru luptă	20	6	2	10		V=2
Educația fizică militară	12			12		
TOTAL ORE MODUL 1	98	12	8	70		8
MODULUL 2 – Pregătire metodică și psihopedagogică, pregătire legislativă privind D.I.U., administrația militară și relațiile publice						
Pregătire legislativă privind D.I.U., administrația militară și relațiile publice	40	10	4	24		V=2
Pregătire metodică și psihologică	40	8	4	26		V=2
Educație fizică militară	12			10		V=2
TOTAL ORE MODUL 2	92	18	8	60		6
MODULUL 3 – Pregătire de specialitate						
Tactică și cercetare de artilerie	86	16	6	34	24	V=6
Topogeodezie artileristică	52	8	2	18	24	E
Tragerile artileriei	80	18	6	32	24	E
Cunoașterea și lucrul cu aparatele	50			46		V=4
Educație fizică militară	24			22		V=2
TOTAL ORE MODUL 3	292	42	14	152	72	12
MODULUL 4 – Pregătire în domeniul tehnologiei informației și pentru dezvoltarea/menținerea competențelor lingvistice						
Limba engleză – terminologie de specialitate	60	10	4	44		V=2
Aplicații informatice de specialitate	20	4		14		V=2
Educație fizică militară	12			10		V=2
TOTAL ORE MODUL 4	92	14	4	68		6
TOTAL ORE CURSURI	574	86	34	350	72	32
STAGIU/PRACTICĂ	160			160		
EXAMEN ABSOLVIRE	40					40
TOTAL GENERAL	774	86	34	510	72	72

Structura cursului relevă că din cele 4 module, numai modulul 3 era destinat transmiterii cunoștințelor de specialitate. Deși acesta avea alocat cel mai mare număr de ore – 292, în raport cu celelalte module, acesta nu reprezenta decât aproximativ 36% din totalul orelor afectate cursului – 774. Dacă comparăm numărul de ore alocate pregătirii de specialitate din acest curs – 268 de ore (din cele 292 de ore s-au dedus cele 24 de ore alocate pregătirii fizice militare), constatăm că acesta este net inferior celor 788 de ore alocate pregătirii de specialitate pentru acest tip de curs în timpul funcționării Școlii de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”.

Această comparație relevă că transformarea învățământului militar, ce a avut între altele ca efect reducerea duratei cursului de bază de la 11 luni la 26 de săptămâni nu putea să nu aibă consecințe în ceea ce privește temeinicia pregătirii ofițerilor de artilerie pentru prima funcție în carieră. De asemenea, trebuie remarcat și numărul mic de ore pentru o serie de discipline fundamentale pentru profilul profesional al ofițerului de artilerie. Astfel, remarcăm cele doar 52 de ore alocate „topogeodeziei artileristice” și 50 de ore „cunoașterii și lucrului cu aparatele”. Situația devine și mai greu de înțeles dacă avem în vedere că pentru studierea limbii engleze s-au alocat în cadrul cursului 60 de ore, peste numărul orelor aferente celor două discipline menționate.

Sala de antrenament pentru ochitorii RAD

Controale, vizite, evenimente

Prima activitate cu personalități din conducerea Ministerului Apărării Naționale la care personalul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” a participat a fost prilejuită de analiza stării Școlii de Aplicație pentru Unități Sprijin Luptă. La această activitate a participat Șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul-locotenent dr. Ioan Sorin. În timpul dezbaterilor desfășurate, comandantul centrului de Pregătire, colonelul dr. Adrian Stroea, i-a adus la cunoștință șefului Statului Major al Forțelor Terestre, că structura pe care o comandă, rezultat al transformării învățământului militar, este „o structură militară atipică”, ca urmare a lipsei statului major și implicit, a instrumentelor de exercitare a unei conduceri normale. De asemenea, a evidențiat formulările confuze și incorecte ale ordinului de înființare a școlii de aplicație și a centrelor de pregătire ale armelor, referitoare la statutul centrelor de pregătire, unele aflate în „compunere” (centrele de pregătire pentru artilerie terestră, respectiv antiaeriană), iar celelalte în „subordine”, în condițiile în care toate acestea se aflau în compunerea școlii, într-o relație ierarhică de subordonare. O altă eroare pe care comandantul centrului a evidențiat-o a fost formularea incorectă a obiectivului Școlii de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă, conform căreia aceasta avea misiunea de a desfășura învățământul și instrucția în armele artilerie terestră și artilerie antiaeriană. **Formularea obiectivului era eronată pentru că școala nu desfășura învățământul și instrucția pentru cele două arme, ci îl coordona și era limitativă pentru că nu făcea referire la activitățile similare ale centrelor pentru armele geniu și apărare CBRN, respectiv comunicații și informatică.**

Un eveniment important, la care a fost implicat și personalul centrului de pregătire l-a reprezentat festivitatea de predare-primire a comenzii Școlii de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu” din data de 8 iunie 2006, la care a participat din partea Statului Major al Forțelor Terestre generalul-maior Neculai

Băhnăreanu. Menționăm că în funcția de comandant al școlii a fost numit colonelul Mircea Vladu, fostul comandant al Centrului de Pregătire pentru Geniu „Panait Donici” de la Râmnicu Vâlcea, care a preluat funcția de la colonelul Dumitru Chiorăscu. De asemenea, precizăm că acesta a asigurat funcția de comandant al Școlii din data de 27 aprilie 2006, ca urmare a trecerii în rezervă a fostului comandant, generalul de brigadă doctor Eugen Popescu.

O activitate inedită a reprezentat-o cea găzduită în zilele de 17 și 18 noiembrie 2006 de centrul de pregătire și de școala de aplicație și realizată împreună cu Postul de televiziune PRO-TV. În cadrul emisiunii „Te vezi la știrile PRO-TV”, realizatorul acesteia și echipa sa au prezentat aspecte privind programul de primire și instruire a ultimei generații de recruți, ca urmare a încetării serviciului militar obligatoriu. De altfel, conducerea centrului de pregătire a

Imagine de la festivitatea de aniversare a 125 de ani de existență a învățământului militar de artilerie. De la stânga la dreapta: gl.mr. Băhnăreanu Neculai, col. Stroea Adrian, gl.bg. Popescu Eugen, gl.lt. Bădălan Eugen

fost în permanență preocupată de corecta mediatizare a activităților sale. În acest sens, pentru promovarea imaginii instituției militare în general și a centrului de pregătire în special, de mai multe ori s-au organizat „momente ale presei” în cadrul activităților practice desfășurate de Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” în poligonul Cincu. O altă activitate de mediatizare a centrului de pregătire a fost realizată în anul 2007 de Revista Burda, o revistă mondenă pentru sexul frumos care a publicat un interesant reportaj despre inedita opțiune a unor domnișoare de a deveni ofițeri de artilerie.

Cea mai importantă vizită găzduită de Centrul de Pregătire pentru Artilerie „Ioan Vodă” și de Școala de Aplicație, din perspectiva importanței persoanelor participante, dar și a numărului ridicat al reprezentanților media ce le-au însoțit, a fost cea din data de 15 februarie 2007. La acea dată, ministrul apărării Sorin Frunzăverde, însoțit de șeful Statului Major General, amiralul doctor Gheorghe Marin, de șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul-locotenent dr. Teodor Frunzeti și alți ofițeri din conducerea armatei au efectuat o vizită de lucru în câteva instituții de învățământ militar din Sibiu. Pentru mediatizarea realității din aceste instituții aceștia au fost însoțiți de purtătorul de cuvânt al ministerului, șeful Direcției Relații Publice și ziaristi de la ziarul „Adevărul”, ziarul „Gândul”, Rompres, Radio România, precum și de la Trustul de Presă al Armatei.

În ceea ce privește relațiile internaționale, un eveniment important nu numai pentru Centrul de Pregătire și Școala de Aplicație, ci și pentru forțele terestre l-a reprezentat vizita de informare din data de 14 martie 2007 a delegației americane, condusă de generalul David McKiernan, comandantul USAREUR și al Armatei a 7-a a Statelor Unite ale Americii. Ceilalți membri ai delegației au fost plutonierul adjutant principal Savusa, consilierul generalului și colonelul Barbara Kuennekc, atașatul Statelor Unite ale Americii la București. Delegația americană a fost însoțită de generalul-locotenent doctor Teodor Frunzeti, șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul de brigadă doctor Nicolae Roman,

șeful Instrucției și Doctrinei din Forțele Terestre și plutonierul adjutant Ion Marin, consilierul șefului Statului Major al Forțelor Terestre pentru problemele maiștrilor militari și subofițeri.

O altă activitate internațională importantă a reprezentat-o vizita efectuată în perioada 2-8 august 2006 de o delegație militară din Iordania, condusă de generalul de brigadă Adar Alshanoheh. Delegația iordaniană a avut întâlniri cu comandantul școlii de aplicație colonelul dr. Mircea Vladu și cu omologul său comandantul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, colonelul doctor Adrian Stroea. Această vizită a reprezentat un util schimb de experiență cu privire la modul de desfășurare a învățământului de artilerie din cele două state. Delegația iordaniană a fost plăcut impresionată de baza didactică a centrului de pregătire și de profesionalismul artileriștilor români probată pe timpul exercițiului demonstrativ organizat în poligonul Daia.

Vizita delegației iordaniene în România i-a oferit ocazia de a cunoaște nu numai Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, ci și alte instituții de învățământ militar sibian. De asemenea, a avut oportunitatea de a cunoaște frumusețea Sibiului și a împrejurimilor acestuia.

Între activitățile internaționale ale centrului de pregătire mai amintim misiunea executată în perioada 11-17 martie 2007, la Comandantul NATO de la Bruxelles a locotenent-colonelului Florin Ciocan și a locotenent-colonelului dr. ing. Aurel Iacobescu.

Un eveniment cu o semnificație aparte în viața Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” l-a reprezentat ansamblul manifestărilor prilejuite de împlinirea la 7 aprilie 2006 a 125 de ani de la înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu. Manifestările aniversare au fost organizate de centrul de pregătire cu sprijinul școlii de aplicație și s-au desfășurat pe parcursul a două zile. În data de 6 aprilie a avut loc un interesant simpozion cu tema „Artileria română, trecut, prezent și viitor”, la Cercul Militar din Sibiu. La activitate au participat personalități militare, reprezentanți

ai autorităților locale, ai comunității academice sibiene, numeroși ofițeri și subofițeri în activitate și în rezervă. Cu acest prilej s-a lansat numărul festiv al revistei „Artileria Modernă Română” și s-au acordat diplome de excelență și jubiliare unor personalități cu contribuții însemnate în dezvoltarea învățământului militar de artilerie. În aceeași seară a avut loc și dineul oferit de organizatori invitaților.

În data de 7 aprilie, pe platoul centrului s-a desfășurat ceremonialul militar la care au participat pe lângă personalul centrului de pregătire și al școlii de aplicație, numeroși invitați. Între aceștia îi menționăm pe șeful Statului Major General, generalul doctor Eugen Bădălan, pe prefectul județului și pe președintele Consiliului General Sibiu, pe mitropolitul Ardealului, I.P.S. Laurențiu Streza, pe actorul Ion Besoiu, cetățean de onoare al Sibiului, reprezentanți ai partidelor politice, între care și senatorul Antonie Iorgovan și mulți alții. Ceremonialul militar a fost urmat de dezvelirea unei plăci comemorative și de sfințirea acesteia de către un sobor de preoți, condus de mitropolitul Ardealului. Manifestările au continuat cu vizitarea centrului de pregătire și a școlii de aplicație, invitații acordând o atenție deosebită muzeului instituției și sălii „General Eremia Grigorescu”. În final, ultima activitate a reprezentat-o masa ostășească la care au participat deopotrivă invitații și personalul centrului de pregătire și al școlii de aplicație.

Personalul centrului de pregătire

Cele trei misiuni principale ale Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, învățământ, instrucție, respectiv cercetare și dezvoltare în armă au fost îndeplinite cu brio de un personal cu o competență profesională remarcabilă. Cei doi comandanți ai centrului au avut șansa de a avea colaboratori de foarte bună calitate. Între aceștia îl amintim pe locotenent-colonelul Ioan Voina, locțiitorul comandantului, un excelent profesionist și un desăvârșit camarad. Colegialitatea sa exemplară, calmul imperturbabil au adus aminte în permanență camarazilor săi de un

alt camarad de excepție, colonelul în rezervă Gheorghe Rus. Între cei merituoși locotenent-colonelul Mircea Marcu a reprezentat întotdeauna specialistul de bază al centrului de pregătire, practicianul ideal al acestuia, „*prietenul poligoanelor de tragere cu armamentul de artilerie*”.

Planificarea activităților de învățământ și instrucție a fost realizată impecabil de locotenent-colonelul Aurel Gâdea. Spiritul de inițiativă și rigoarea matematică în tot ceea ce a întreprins i-au asigurat stima șefilor și a colegilor.

Îndeplinirea atribuțiilor inspectorului în armă au fost îndeplinite oportun și de calitate și datorită locotenent-coloneilor Georgică Oprean și Florin Ciocan. Primul, un stilat și rafinat ofițer de artilerie a ajuns în anul 2008 comandant al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană. Cel de-al doilea, un foarte bun specialist de artilerie, cu o contribuție substanțială la elaborarea de calitate a normativelor specifice armei artilerie. Ca urmare a excelentelor calități profesionale a fost cooptat într-o structură de conducere a NATO.

Activitatea de învățământ a fost marcată în mod evident de profesionalismul locotenent-colonelului Ion Stroe, maiorilor Ion Olărescu, Dumitru Mitrache, Ioan Teca, Sandu Petre, căpitanii Claudiu Munteanu și Daniel Gheondea. Eforturile acestora au fost susținute cu succes de plutonierul major Dorinel Șofâlcă și plutonierul major Sandu Radu. Reușita procesului de învățământ din centrul de pregătire se datorează și activității personalului civil contractual Carmen Duca – bibliotecara centrului, Roxana Băcilă – profesoară de engleză și Cristina Rădulescu – referent.

Simpozion organizat cu prilejul împlinirii a 125 de ani de existență a învățământului militar de artilerie

**Centrul de Instruire pentru Artilerie
Terestră și Artilerie Antiaeriană
„Ioan Vodă”, 2008-2011**

Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” a funcționat numai 3 ani, deoarece, în anul 2008, în urma unei noi transformări a învățământului militar, a fuzionat cu Centrul de Instruire pentru Artilerie Antiaeriană „General Gheorghe Popescu”, rezultând o nouă instituție de învățământ, Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”.

Deși o nouă transformare a învățământului militar era dorită și imperios necesară, din perspectiva disfuncțiilor generate de transformarea anterioară, menționate în subcapitolul precedent, această reorganizare nu numai că nu le-a soluționat, dar le-a amplificat și a generat și altele noi. Înainte de a le evidenția, menționăm că această transformare a fost exclusiv structurală, subscrisă reducerii numărului de personal din învățământul militar. În acest sens menționăm că în esență transformarea în cadrul forțelor terestre a constat în:

- reducerea numărului de școli de aplicație de la 3 la 2, prin transformarea Școlii de Aplicație pentru Operații Speciale în Centrul de Instruire pentru Operații Speciale;
- transformarea a două centre de pregătire, pentru vânători de munte și protecție CBRN în baze de instruire;
- fuzionarea celor două centre de pregătire, mai sus prezentate;
- diminuarea funcțiilor de comandant al școlilor de aplicație, de la gradul de general de brigadă la gradul de colonel și a funcțiilor de comandant de centru de instruire de la gradul de colonel la gradul de locotenent-colonel;
- desființarea instituției inspectorului în armă.

Pentru învățământul militar de artilerie efectele acestei transformări au amplificat disfuncțiile anterioare, nu i-au adus identitatea de structură militară distinctă, rămânând în continuare fără stat major, în compunerea școlii de aplicație. Dimensiunea caracterului insuficient de logic al transformării este dată

și de faptul că în condițiile în care misiunile centrului s-au dublat, ca urmare a fuziunii Centrului de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană „General Gheorghe Popescu”, nivelul funcției comandantului a fost coborât la gradul de locotenent-colonel. Prevederea funcției de comandant cu gradul de locotenent-colonel a reprezentat o altă măsură greu de înțeles în condițiile clamării necesității ierarhizării „piramidale” a funcțiilor. Este greu de înțeles cum s-a crezut că se realizează acest principiu, în condițiile în care comandantul centrului deținea același grad ca și un număr foarte mare de subordonați. Repararea acestei erori, parțial, s-a produs doi ani mai târziu, când funcția de comandant a redevenit de colonel, ca urmare a Ordinului ministrului apărării naționale nr. M. 109 din 2010, care prevedea creșterea nivelului gradelor pentru numeroase funcții.

Dispariția instituției inspectorului pentru artilerie terestră, instituție cu tradiție de peste un secol la români, existentă și în armatele moderne ale statelor membre NATO a reprezentat o altă măsură nebenefică pentru artilerie.

Aceste nereușite în transformarea învățământului militar relevă o serie de deficiențe manageriale indubitabile între care menționăm: incapacitatea celor însărcinați cu reorganizarea învățământului, dar mai ales a decidenților de a înțelege specificul forțelor terestre și disfuncțiile generate de transformarea anterioară, voluntarism decizional și intoleranță apriorică la feedback.

Pe lângă efectele instituționale nebenefice ale transformării au fost afectate și carierele profesionale ale unor ofițeri temeinic pregătiți, reprezentativi pentru armele cărora le aparțineau, din compunerea celor 3 școli de aplicație ale forțelor terestre supuse remodelării structurale. Astfel, din cei 28 de colonei ce-și desfășurau activitatea în cadrul acestora, absolvenți ai Academiei de Înalte Studii Militare, ai altor facultăți și ai unor cursuri postuniversitare, numai 4 colonei au rămas în noile structuri ale celor două școli de aplicație și ale centrelor și bazelor de instrucție subordonate. Cei mai mulți dintre ceilalți 24 au trecut în rezervă, constituind o pierdere importantă atât pentru instituție, în ceea ce privește resursa umană, cât și pentru ei ca persoane. Între cei ce și-au încheiat cu acest prilej, prematur, cariera militară, a fost și colonelul Constantin Afrim, comandantul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, trecut în rezervă în data de 31 august 2008.

Dacă în urma transformării învățământului militar din anul 2005 funcția de inspector în armă a fost „diminuată” de la gradul de general la gradul de colonel, generând o serie de disfuncții, această ultimă transformare a adus cea mai simplă soluție, anume desființarea funcției. Câtă deosebire în modul de a percepe locul, rolul și importanța instituției în armă între specialiști și decidenți! Dacă primii au evidențiat necesitatea de a-i asigura acesteia pârghiile necesare, inclusiv prin realizarea autorității funcției printr-un grad corespunzător, anume de general, decidenții au apreciat că inspectorul în armă nu este necesar. Dar în pofida desființării funcției de inspector s-a menținut structura prin care acesta își exercita atribuțiile în domeniul elaborării normativelor, al stabilirii direcțiilor de dezvoltare a armeei, anume Secția cercetare-dezvoltare și reglementări în Armă.

Nou constituit, Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” a adus în atenție menținerea erorii de proiecție a învățământului militar cu privire la artileria antiaeriană, al cărei personal se formează și perfecționează, caz unic, în două instituții de învățământ ale armatei, în cadrul Școlii de

Aplicație pentru Forțele Aeriene, respectiv în cadrul Centrului de instruire anterior menționat.

Prin constituirea acestui centru în fapt s-a realizat o instituție de învățământ cu obiectiv fundamental și misiuni identice cu cele ale fostei Școli de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Antiaeriană „Ioan Vodă”, din perioada 2002-2005.

Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” funcționează în cazarma 700 din Sibiu, strada Avrig numărul 2-4, cu majoritatea componentelor sale și în cazarma 562, din Calea Dumbrăvii nr. 28-32, cu sălile de specialitate și de clasă pentru artileria antiaeriană și parte din spațiile de cazare. - Menționăm că în cazarma 700 funcționează și Școala de Aplicație pentru Unități de Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu”.

Centrul dispune în cele două cazărmi de o logistică didactică complexă, diversificată, constituită din: o aulă, un amfiteatru, 17 săli de specialitate, 11 laboratoare, 1 poligon redus, o sală de forță, o sală de sport multifuncțională, un teren de volei, un teren de fotbal, un poligon de aruncare cu grenadele de mână. De asemenea, beneficiază de o editură și o foarte valoroasă bibliotecă constituită din 4 încăperi, dispuse pe 200 mp, conține aproximativ 11.000 de titluri de carte, concretizate în aproximativ 30.000 de volume.

Procesul de învățământ

Activitatea didactică este organizată și se desfășoară în deplină concordanță cu reglementările privind învățământul național și cel militar. Planurile de învățământ ale tuturor cursurilor sunt discutate și avizate cu regularitate în comisiile de asigurare și evaluare a calității.

Întocmirea noilor programe analitice și aplicarea acestora în procesul de învățământ are ca scop transpunerea fidelă în practică a „modelului absolventului”, a planurilor de învățământ.

O preocupare constantă a conducerii centrului de instruire o reprezintă adecvarea continuă a conținutului programelor de învățământ cu prioritățile nevoilor de

pregătire din cele două arme, pe de o parte și evoluția tehnicii specifice, pe de altă parte.

Un accent permanent s-a pus în cadrul centrului de instruire pe calitatea actului didactic. Un rol primordial în acest sens a revenit pregătirii metodice a personalului didactic, care s-a realizat atât prin participarea la cursuri și activități psiho-pedagogice și metodice organizate de alte instituții de învățământ militar, Universitatea Națională de Apărare și Academia Forțelor Terestre, cât și prin desfășurarea convocării metodice anuale a cadrelor didactice. Un rol important în motivarea personalului didactic pentru o cât mai temeinică pregătire metodică l-a avut și îl are în continuare activitatea de evaluare periodică a calității acestora.

Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” asigură formarea și perfecționarea pregătirii ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor din cele două arme printr-o diversitate de cursuri, ceea ce impune o riguroasă concentrare a eforturilor personalului acestuia.

Fără a minimiza importanța celorlalte cursuri, pentru a ne înscrie în tematica prezentei lucrări, formarea ofițerilor de artilerie de-a lungul timpului, vom prezenta aspecte definitorii privind organizarea și desfășurarea cursului de bază. Pentru o relevanță cât mai bună a acestuia vom aborda

ultimul curs de bază, organizat de centrul de instruire în anul de învățământ 2010-2011.

Misiunea acestuia o reprezintă în continuare pregătirea pentru îndeplinirea atribuțiilor primei funcții a absolvenților Academiei Forțelor Terestre, care urmează să conducă structuri militare de tip pluton în arma artilerie și rachete. În principal, cursul a fost subscris următoarelor **obiective**: formarea și dezvoltarea deprinderilor necesare exercitării atribuțiilor funcției de comandant de pluton în timp de pace, în situații de criză și război; dobândirea cunoștințelor necesare înțelegerii locului și rolului subunităților de artilerie în cadrul acțiunilor militare interarme și menținerea capacităților de luptător, rezistent la eforturi fizice și psihice prelungite; dezvoltarea competențelor și a motivației evaluative de autoinstruire.

Finalitatea cursului a urmărit realizarea competențelor profesionale pentru ipostazele de specialist militar, educator, conducător de organizație, și nu în ultimul rând de cetățean. Desigur, aceste competențe au fost proiectate pe triada de capacități consacrată în învățământul militar: cognitive („să știe”), psihomotorii („să facă”) și psihomorale („să fie”).

Cu durata de 26 de săptămâni, acesta a fost structurat pe două module, primul fiind destinat pregătirii militare generale, iar cel de-al doilea pregătirii de specialitate și metodice.

Instrucție la materialul de artilerie

Configurația cursului, pe discipline și număr de ore, este cea din tabelul următor:

Discipline	Total ore	Curs	Seminar	Ședințe practice/ laborator	Aplicații în teren	Forma de verificare
MODULUL 1 – Pregătire militară generală						
Tactică generală	38	8	4	24	-	V=2
Pregătire militară generală	46	14	4	26	-	V=2
Educația fizică militară	16	-	-	14	-	V=2
TOTAL ORE MODUL 1	100	22	8	64	-	6
MODULUL 2 – Pregătire de specialitate și metodică						
Tactică de specialitate	88	10	10	36	20	V=2
Tragerile artileriei	74	10	6	38	20	E
Topogeodezie artileristică și lucrul cu aparatele	49	6	4	33	-	V=6
Cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie	132	2	-	100	30	E
Metodica instrucției plutonului	40	8	2	28	-	V=2
Educație fizică militară	51	-	-	49	-	V=2
TOTAL ORE MODUL 2	434	36	22	284	80	12
STAGIU/PRACTICĂ	160	-	-	-	-	-
EXAMENE DE ABSOLVIRE	40	-	-	-	-	40
TOTAL GENERAL ORE	734	58	30	508	80	58

Analiza comparativă a structurii acestui curs cu cea a cursului similar, desfășurat în perioada funcționării Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, menționat în subcapitolul anterior prezintă o serie de similitudini, dar și câteva deosebiri. Similitudinea cea mai importantă este reprezentată de durata similară a acestora, de 26 de săptămâni (insuficiente în raport cu „modelul absolventului”). De asemenea, se poate menționa numărul aproximativ egal de ore alocate modulului de pregătire militară generală, de 100, respectiv 98 de ore și timpul egal alocat desfășurării stagiului la unități, anume 160 de ore.

În ceea ce privește deosebirea între cursurile analizate, menționăm structura diferită a acestora pe module de studiu, 2 respectiv 4 module. S-a renunțat așa cum se poate observa la două module de pregătire, menționându-se cursul de pregătire militară generală, respectiv de specialitate. Implicit, această modificare de structură de curs a diminuat în mod just numărul disciplinelor de studiu, menținându-le evident pe cele ce concură fundamental la asigurarea profilului impus de „modelul absolventului”. Această măsură de diminuare a numărului de discipline, altele decât cele de specialitate, a determinat creșterea numărului de ore alocate modulului de specialitate, de la 292 la 434 de ore. Cea mai consistentă creștere a numărului de ore a fost de 48, reprezentând 61% la disciplina „cunoaștere și instrucție la armamentul de artilerie”.

Numărul de ore alocat exercițiilor tactice cu trageri de luptă în teren a crescut și el sensibil de la 72 la 80 de ore, în schimb a scăzut numărul de ore alocat verificărilor și examenelor de la 72 la 52 de ore, nu ca urmare a scăderii importanței evaluării nivelului de pregătire a cursanților, ci a reducerii numărului de discipline prevăzute cu timp pentru evaluare. Formele de evaluare a cunoștințelor cursanților au rămas aceleași, verificările, respectiv examenele parțiale și de absolvire a cursurilor. Cu toate acestea, durata cursului rămâne în continuare insuficientă pentru temeinica pregătire a ofițerilor pentru prima funcție în carieră.

În ceea ce privește conținutul cursurilor de perfecționare a ofițerilor, acestea au fost proiectate astfel încât să fie non-repetitive în raport cu cursul de bază și deplin adecvate competențelor profesionale pe care trebuiau să le asigure. Astfel, **cursul avansat pentru ofițeri**, cu durata de 12 săptămâni, trebuie să asigure competențele de comandant de baterie, respectiv de ofițer de stat major cu gradul de căpitan.

Obiectivele acestuia sunt următoarele: aprofundarea cunoștințelor, dezvoltarea și perfecționarea deprinderilor practice necesare conducerii bateriei la pace, în situații de criză sau la război; aprofundarea cunoștințelor, dezvoltarea și perfecționarea deprinderilor practice necesare ofițerului de stat major cu gradul de căpitan; aprofundarea cunoștințelor și deprinderilor în proiectarea, conducerea și evaluarea instrucției subunităților de artilerie și conducerii focului acestora; înțelegerea locului și rolului unităților de artilerie în cadrul operațiilor militare interarme; însușirea terminologiei militare de specialitate în limba engleză; menținerea calităților motrice de bază și a capacității de a rezista la efort fizic prelungit.

Și la acest curs, competențele profesionale au fost proiectate din perspectiva de specialist militar, educator, conducător de organizație, cetățean și a triadei de competențe amintită în cadrul prezentării cursului de bază (să știe, să facă, să fie).

Conținutul învățământului pe discipline și număr de ore aferente este prezentat sintetic în tabelul următor:

Discipline	Total ore	Curs	Seminar	Ședințe practice/ laborator	Aplicații în teren	Forma de verificare
MODULUL 1 – Pregătire militară generală și tactică						
Tactică generală	34	10	4	18	-	V=2
Pregătire militară generală	28	6	2	18	-	V=2
Educația fizică militară	10	-	-	10	-	-
TOTAL ORE MODUL 1	72	16	6	46	-	4
MODULUL 2 – Pregătire de specialitate și metodică						
Tactică de specialitate	114	14	8	54	38	E
Trageri și conducerea focului	54	10	4	28	12	E
Proceduri de planificare, organizare și conducere a instrucției	32	10	4	16		
Educație fizică militară	24	-	-	120	50	V=2
TOTAL ORE MODUL 2	224	34	16	120	50	4
TOTAL ORE CURSURI	296	50	22	166	50	8
EXAMENE DE ABSOLVIRE	32	-	-	-	-	32
TOTAL GENERAL ORE	328	50	22	166	50	40

Vizita unei delegații militare din S.U.A. de la Field Artillery School

Analizând conținutul învățământului acestui curs constatăm multe similitudini cu cursul de bază. Astfel, ponderea principală, $\frac{3}{4}$ din curs o are pregătirea de specialitate; în cadrul pregătirii de specialitate disciplinele sunt aceleași cu deosebirea nivelului superior al abordărilor. De asemenea, formele de verificare sunt aceleași, „verificarea” și „examenul” desfășurate atât în scris, în sala de clasă, cât și practic în Poligonul Cincu.

Caracterul practic-aplicativ al învățământului din centrul de instruire reprezintă în continuare o caracteristică definitorie pentru toate tipurile de cursuri organizate. **Locotenent-colonelul Georgică Oprean**, devenit între timp colonel, comandantul centrului, continuă modalitatea de organizare și desfășurare simultană în Poligoanele Cârțișoara și Cincu a exercițiilor tactice cu mai multe tipuri de cursuri, pentru reducerea cheltuielilor de deplasare a tehnicii și a personalului de deservire a acestor activități. În acest sens, menționăm că în Poligonul Cârțișoara, din perioada 17-21 noiembrie 2008, s-a desfășurat un exercițiu tactic cu trageri de luptă la care au fost implicați participanții la „*cursul de formare a ofițerilor în activitate pe filiera indirectă artilerie terestră*” și soldații voluntari aflați la pregătire în cadrul Batalionului Instrucție și Asigurare Învățământ. Și mai reprezentativ pentru numărul cursurilor angrenate simultan într-un exercițiu tactic cu trageri de luptă, este activitatea din Poligonul Cincu, din perioada 12-17 iunie 2009, la care au participat: cursul de stat major ofițeri, cursul avansat subofițeri și cursul pentru plutonieri majori.

Tradițiile învățământului artileristic sunt asumate în prezent de o serie de tineri ambițioși, temeinic pregătiți profesional, între care amintim pe: maiorul Olaru Ștefan, căpitanul Iordache Mădălin, căpitanul Bucătea George, căpitanul Maxim Iosif, căpitanul Pătru Lucian, locotenentul David Daniel, locotenentul Geangu Alexandru, locotenentul Rus Călin.

Evenimente importante

Între evenimentele importante din viața actualului Centru de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „*Ioan Vodă*” menționăm două activități de relații

*Colonelul Georgică Oprean,
comandantul centrului*

internaționale, respectiv manifestările organizate cu prilejul împlinirii a 130 de ani de existență a învățământului militar de artilerie.

Cele două activități de relații internaționale au fost desfășurate în țară, cu reprezentanți ai armatei Statelor Unite ale Americii. Prima a avut loc în data de 29 ianuarie 2009, cu prilejul vizitei unei delegații condusă de atașatul militar al Statelor Unite ale Americii la București, locotenent-colonelul Taft Blackburn.

Cea de-a doua activitate a reprezentat-o schimbul de experiență între personalul centrului și delegația americană de la Field Artillery School. Vizita s-a constituit nu numai într-un reușit schimb de experiență, dar și într-o bună oportunitate de stabilire de legături între cele două instituții de învățământ.

Fără îndoială, evenimentul cel mai important din activitatea Centrului de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „*Ioan Vodă*” l-a reprezentat ansamblul de manifestări prilejuite de împlinirea a 130 de ani de la înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu. Personalul centrului de instruire, în frunte cu comandantul său, colonelul Georgică Oprean, sprijinit de școala de aplicație, în mod deosebit de noul său comandant, colonelul doctor Alexandru Rizescu, a reușit să

organizeze ireproșabil întregul ansamblu de manifestări. Acestea, desfășurate pe parcursul a două zile, au debutat în după-amiaza zilei de vineri, 1 aprilie 2011, cu simpozionul cu tema „130 de ani de învățământ militar de artilerie”, desfășurat la Sala de conferințe a Cercului Militar din Sibiu. La simpozion au participat personalități ale instituției militare, în activitate și rezervă, între care-i amintim pe șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul de brigadă Ariton Ioniță, reprezentanți ai administrației locale, în frunte cu prefectul județului Sibiu, Horațiu Răducu, reprezentanți ai mediului universitar sibian, foștii comandanți ai instituției, numeroși cursanți etc.

Riguros organizat de către comitetul format din locotenent-colonelul Mircea Marcu, locotenent-colonelul Florin Ciocan, locotenent-colonelul Sandu Petre și maiorul Ștefan Olaru, simpozionul a realizat un autentic arc peste timp, de la Școala Specială de Artilerie și Geniu la Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”. S-au trecut în revistă instituțiile prin care s-a realizat învățământul militar de artilerie românesc, s-au evocat personalitățile cele mai reprezentative aflate la conducerea acestora în „ecartul” general Eracle Arion – colonel Georgică Oprean.

Lucrările prezentate au fost următoarele:

- „Începuturile instituționalizării învățământului militar românesc” – general-maior (r) prof. univ. dr. Neculai Stoina;
- „Învățământul militar de artilerie în perioada 1881-1918” – colonel (r) Marin Ghinoiu;
- „Învățământul militar de artilerie în perioada 1921-1948” – colonel conf. univ. dr. Adrian Stroe;
- „Învățământul militar de artilerie în perioada 1948-1997” – colonel prof. univ. dr. Alexandru Rizescu;
- „De la Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete la Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin Luptă” – general-maior (r) prof. univ. dr. Eugen Popescu;
- „Învățământul militar de artilerie la ceas aniversar” – colonel Georgică Oprean;
- „Sistemul artileriei terestre din Armata României – sistem de sisteme integrat în NATO” – general de brigadă dr. Florinel Damian;
- „Personalități de artilerie care ne-au marcat cariera” – general-maior (r) Iordache Olaru.

Simpozion cu prilejul împlinirii a 130 de ani de existență a învățământului militar de artilerie

În continuare, colonelul doctor Adrian Stroea a lansat, de această dată în spațiul sibian, cartea scrisă împreună cu colonelul Gheorghe Băjenaru „*Artileria Română în date și imagini*”, prima lucrare-monografie care prezintă în integritatea lor gurile de foc de artilerie aflate în dotarea armatei române de la înființarea la 10 noiembrie 1843 a artileriei moderne române până în prezent.

Comandanți ai școlii/centrului împreună cu comandantul Școlii de Aplicație Unități de Sprijin de Luptă (col. Rizescu).

De la stânga la dreapta: col. Oprean, gl.mr.(r) Popescu, gl.bg. (r) Rotaru, col.dr. Stroea, col.dr. Rizescu, col. Constantin Afrim

Activitatea s-a încheiat cu lansarea numărului aniversar al revistei „*Artileria Modernă Română*”. Prezentarea succintă a istoriei revistei, fondată în anul 1887 sub denumirea „*Revista Artileriei*” și a conținutului ultimului număr editat cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu a fost făcută de comandantul Centrului de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „*Ioan Vodă*”, colonelul Georgică Oprean.

Manifestările din data de 20 aprilie au constat în: desfășurarea unui ceremonial militar și religios, dezvelirea unei plăci comemorative, vizitarea centrului de instruire și a școlii de aplicație. La manifestările din această zi, Statul Major al Forțelor Terestre a fost reprezentat de generalul de brigadă

doctor Silviu Popescu. Ca și în ziua anterioară, prefectul Sibiului Horațiu Răcuciu a onorat cu prezența invitația gazdelor. O prezență demnă de menționat, între personalitățile participante la manifestări a fost cea a I.P.S. Mitropolitul Ardealului, Laurențiu Streza. De asemenea, au participat numeroși reprezentanți ai vieții economice, culturale și universitare sibiene.

Vizitarea centrului de instruire și a școlii de aplicație a relevat o dată în plus rigoarea modului de organizare și desfășurare a învățământului de artilerie, soliditatea și diversitatea bazei didactice logistice a acestuia. Un interes major a trezit oaspeților muzeul, cel care relevă cu forță și persuasiune minunata istorie atât a artileriei, cât și a principalei sale instituții de învățământ.

Activitățile aniversare s-au încheiat cu masa festivă, desfășurată în monumentala „Sală Nicolae Pavelescu” (consacrată sub denumirea „Sala mică”) la care au participat deopotrivă invitații și personalul școlii de aplicație și al centrului de instruire. De asemenea, cu prilejul împlinirii a 130 de ani de existență a învățământului militar de

artilerie, din inițiativa colonelului dr. Stroea Adrian, locțiitor al șefului structurii Instrucție și Doctrină din Statul Major al Forțelor Terestre, s-a montat o placă comemorativă pe clădirea din Calea Griviței nr. 28 în care a fost înființată, la 7 aprilie 1881, Școala Specială de Artilerie și Geniu. În prezent, în vechiul local al școlii funcționează Universitatea Națională de Arte Plastice din București. Obținerea aprobărilor pentru montarea plăcii a fost extrem de anevoioasă, motiv pentru care acest lucru s-a produs cu întârziere de aproape un an de zile. Montarea a fost precedată de obținerea avizelor și aprobărilor instituțiilor abilitate, în condițiile în care clădirea este declarată monument istoric, fapt ce a generat rigori suplimentare. Între documentele emise în scopul obținerii aprobărilor de montare a plăcii amintim:

- Contractul nr. 13 din 07.04.2011 și Actul adițional nr. 1 din 13.04.2013 prin care Academia Națională de Arte Plastice și-a exprimat acordul pentru montarea plăcii;

- Avizul favorabil nr. 112 /E/ A8 din 28.02.2012 al Primăriei Sectorului 1 București;

- Avizul Direcției pentru Cultură și Patrimoniu a Municipiului București, nr. 117/ M/23.02.2012;

- Clasificarea Notificării de către Agenția Regională pentru Protecția Mediului București, nr. 19348 din 10.11.2011;

- Certificatul de urbanism nr.15781027918 din 27.10.2011, eliberat de Primăria Municipiului București;

- Avizul Direcției Generale de Dezvoltare și Investiții, nr. 2899 din 16.01.2012;

- Autorizația de construcție nr. 2381065666 din 20.04.2012.

Pe placă a fost inscripționat următorul text: *„În această clădire a funcționat în perioadele 1881-1916 și 1919-1921 prima instituție de învățământ de artilerie și geniu, denumită inițial – Școala Specială de Artilerie și Geniu. Dezvelită de Ziua Artileriei 10 noiembrie 2011 ”*. Întrucât certificatul de construcție nu a fost emis până la ziua școlii, 7 aprilie 2011, placa a fost prezentată (dezvelită) la 10 noiembrie 2011, la Statul Major al Forțelor Terestre, cu ocazia aniversării Zilei Artileriei.

Ceremonialul militar de dezvelire a plăcii s-a desfășurat în cadrul manifestărilor din 23 mai 2012, prilejuate de ziua Forțelor Terestre. Persoana desemnată de Statul Major al Forțelor Terestre, pentru a-l reprezenta a fost colonelul dr. Stroea Adrian. Onorul a fost dat de o gardă de onoare asigurată de Divizia 1 Infanterie. La activitate au participat numeroase cadre militare din Statul Major al Forțelor Terestre, printre care numeroși artileriști. Au participat și mulți ofițeri în rezervă, între care îi amintim pe coloneii în rezervă Ghinoiu Marin, Gherasim Constantin și Perju Ion, constant participanți la manifestările artileriștilor. De asemenea, a participat și un numeros public, între care și numeroase cadre didactice de la Universitatea Națională de Arte Plastice.

Ceremonia a început cu intonarea imnului național și a continuat cu dezvelirea plăcii de către colonelul dr. Stroea Adrian. A urmat momentul religios al sfințirii plăcii. La finalul ceremoniei, colonelul dr. Stroea Adrian a rostit o alocuțiune prin care a evocat începuturile învățământului de artilerie în localul din Calea Griviței nr. 28.

10.3. Centrul de Instrucție al Artileriei

Un rol important în dezvoltarea pregătirii de specialitate a artileriștilor l-a avut, timp de aproape un secol, instituția denumită de noi generic, Centrul de Instrucție al Artileriei. Folosim această denumire unanim acceptată de artileriști, întrucât, de-a lungul anilor, instituția de învățământ destinată perfecționării pregătirii de specialitate a tunarilor a purtat numeroase denumiri, între care amintim: *„Centrul de Instrucție al Artileriei”, „Școala de Tragere a Artileriei”, „Școala de Tragere și Perfecționare a Artileriei”, „Centrul de perfecționare a Pregătirii cadrelor de Artilerie”, „Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete”, „Centrul de Pregătire pentru Artilerie - Ioan Vodă”, „Centrul de Instruire pentru Artilerie, Artilerie și Rachete Antiaeriene”*. Indiferent de denumire, instituția a reprezentat *„laboratorul”* artileriei, locul în care s-a desăvârșit pregătirea de specialitate a tunarilor. Activitatea acestei instituții de învățământ s-a desfășurat în complementaritate cu cea a Școlii Militare de

Artilerie. Ceea ce generic denumim „*Centrul de Instrucție al Artileriei*” a apărut între instituțiile de învățământ militar în anul 1901, sub denumirea de „*Școala de tragere a artileriei*”, în localitatea Mihai Bravu. Aceasta avea rolul de a asigura perfecționarea de specialitate a artileriștilor cu precădere în executarea tragerilor cu armamentul de artilerie al vremii. Restul pregătirii de specialitate se realiza în întreaga sa complexitate în Școala Specială de Artilerie. Generalul de divizie Alexandru Rizeanu menționa în articolul „*Centenarul renașterii artileriei românești 1843-1943*”, apărut în numărul festiv al Revistei Artileriei din 1943, că „*Școala de Tragere a Artileriei*”, a luat ființă „*din nevoia de a desăvârși studiul regulamentelor de tragere, alături de cunoașterea aparatelor noi, pe măsura apariției lor, urmărindu-se astfel unitatea de doctrină în tehnica tragerilor*”. Până la Primul Război Mondial, activitatea școlii a fost circumscrisă exclusiv cunoașterii mecanismelor de tragere. După război activitatea școlii a cuprins cunoașterea întregii acțiuni a artileriei, inclusiv dimensiunea tactică a acesteia, nu numai cunoașterea mecanismelor de tragere.

Perioada inițială, 1901-1910

În această perioadă „*Școala de Tragere a Artileriei*” a funcționat, numai pe timpul verii, sub conducerea comandanților „*Școlii Speciale de Artilerie și Geniu*” din București. Bateriile de artilerie ce deserveau activitatea de învățământ erau puse la dispoziție de regimentele de artilerie din garnizoanele învecinate.

Scopul activității din școală, în această perioadă de început, l-a reprezentat desăvârșirea cunoașterii regulamentelor de tragere cu materialul de artilerie aflat în serviciu, iar din anul 1906 a tunului „*Krupp*”, calibru 75 mm, model 1904, primul „*tun cu tragere repede*” intrat în dotarea artileriei române.

La început, cursurile s-au desfășurat cu ofițeri din Școala de Aplicație, apoi cu ofițeri „*subalterni activi și de rezervă*” trimiși de „*corpurile de trupă*”. Dinamica cursurilor a crescut după adoptarea „*tunurilor cu tragere repede*” și după intrarea în uz a noului regulament de tragere. Un loc aparte l-a

ocupat activitatea de cunoaștere și utilizare a noilor aparate, îndeosebi a „*lunetei de baterie*”. În această perioadă, ofițerii trimiși la pregătire în școală au devenit abili mânăuitori ai „*corectorului*”, buni cunoscători „*ai tragerii mascate dinapoia pantei sau din contrapantă cu ochire indirectă, ai tragerii executată prin ochire indirectă cu alidada și cu ajutorul jaloanelor*”.

Cea mai intensă și prolifică activitate din „*Școala de Tragere a Artileriei*” s-a desfășurat în vara anului 1910, sub comanda colonelului Nicolae Popovici.

Perioada 1911-1915

Această perioadă a fost premergătoare participării la Primul Război Mondial. A reprezentat primul pas temeinic pentru realizarea „*Centrului de Instrucție al Artileriei*”. **Pentru prima dată activitatea de pregătire din „Școala de tragere a artileriei” a căpătat caracter de permanență, cursurile nemaidesfășurându-se numai în perioada 1 iulie-1 octombrie.**

Perioada 1911-1915 este legată de numele viitorului general Rudeanu Vasile (în acea perioadă maior și locotenent-colonel), comandant al școlii în perioada 01.04.1910-01.04.1913. Acesta a fost ajutat de căpitanii Dumitrescu și Petrescu, și de locotenentul Paraschiv.

Și în această perioadă, cursurile erau deservite de unități de artilerie, detașate la școală, timp de câte 4-5 luni.

În această perioadă premergătoare Primului Război Mondial au fost organizate următoarele cursuri:

- pentru ofițeri „*subalterni activi și de rezervă*”(comandanți secție și baterii de tragere, ofițeri de legătură cu infanteria, cercetași, ofițeri orientatori etc.);

- pentru căpitani și maiori.

Scopul cursurilor consta în principal în însușirea:

- noului material de artilerie intrat în dotare;

- regulilor „*tirului fuzant cu încadrări de la 400-500 metri*”, ale „*tragerilor pe zone*” și ale „*tragerilor percutante pentru distrugerea obiectivelor*”;

- noțiunilor de densitate a tragerilor;

- modalităților de transmitere a „comenzii de la distanță” cu ajutorul transmisiunilor;
- modului de întrebuițare a „artileriei avangardei”, după intrarea în vigoare a Regulamentului luptei diviziei, în anul 1913.

Ca urmare a calității procesului de perfecționare a pregătirii desfășurat de „Școala de Tragere a Artileriei”, aceasta a fost vizitată de mareșalul japonez Naghi, prilej cu care s-au executat și trageri demonstrative. **Aceasta a reprezentat prima vizită în instituția ce avea să devină „Centrul de Instrucție al Artileriei”.**

În același an 1911, „Școala de Tragere a Artileriei” s-a deplasat pentru o lună, împreună cu 4 baterii de artilerie la Câmpulung Muscel pentru a testa noul material de artilerie, intrat în dotarea armatei, și pentru a executa trageri cu acesta în teren muntos.

În perioada 1913-1915, după maiorul Rudeanu, școala a fost condusă de locotenent-colonelul Constantinide și apoi de maiorul Negrei Gabriel.

În continuare, activitățile didactice erau deservite de unități de artilerie de la „corpurile de trupă”.

Perioada 1916-1918

În timpul Primului Război Mondial, Școala de Tragere a Artileriei de la Mihai Bravu și-a încetat activitatea ca și Școală Specială de Artilerie. În această perioadă, pregătirea artileriștilor a continuat în „Școlile de Tragere ale Artileriei”, organizate la Bârlad, începând cu 15 martie 1917, sub îndrumarea misiunii franceze. Un rol important în buna funcționare a școlilor în această perioadă l-au avut generalii Glodeanu și Paplica. În compunerea celor două școli au funcționat în fapt mai multe entități: „Școala de tragere a artileriei de câmp și de munte”, „Școala de tragere a artileriei grele”, „Școala de tragere a artileriei antiaeriene”, „Școala de specialiști pentru artilerie”. Durata cursurilor era diferită, relativ scurtă, de 15, 20 sau 60 de zile.

Cursurile au reprezentat și o adaptare a principiilor și mecanismelor de tragere la concluziile desprinse din participarea la război: tragerile de distrugere au luat locul tragerilor de neutralizare, obuzul a luat locul șrapnelului. A sporit rolul pregătirii topografice a tragerilor, a celor executate prin surprindere și a transportului de foc.

De asemenea, au sporit substanțial capacitățile de observare ale artileriei și numărul mijloacelor de transmisiuni.

Pe lângă cursurile consacrate până atunci, s-a introdus și „cursul de perfecționare pentru ofițeri subalterni, în chestiuni de topografie artileristică, observare și tragere”.

Perioada 1920-1940

În anul 1920, „Școlile de tragere ale artileriei” s-au transformat în „Centrul de Instrucție al Artileriei” și a funcționat în localitatea Râșnov, până în anul 1926. În perioada în care a funcționat la Râșnov, un rol important l-au avut generalul Popană, generalul Marțian, colonelul Voinescu Traian, colonelul Protopopescu Grigore și locotenent-colonelul Popescu Gheorghe.

De reținut faptul că, în anul 1920, s-au reluat și cursurile Școlii Speciale de Artilerie, instituție aflată în raport de complementaritate cu Centrul de Instrucție al Artileriei, ambele contribuind la perfecționarea pregătirii ofițerilor de artilerie. Școala Specială de Artilerie a fost mutată la Timișoara, prin Ordinul ministrului nr. 3044 din 20 iulie 1921.

În perioada 1920-1926, la Centrul de Instrucție al Artileriei de la Râșnov s-au organizat următoarele forme de pregătire: cursul de tragere pentru căpitani și maiori; cursuri de ofițeri orientatori, observatori și/sau cu transmisiunile; cursuri pentru ofițerii subalterni; cursuri de informare pentru maiori; cursuri de informare pentru locotenenți-colonei; cursuri de informare pentru colonei și generali; cursuri pentru elevii Școlii Speciale de Artilerie; cursuri pentru observatorii aeriene; cursuri pentru școlile de subofițeri de artilerie activi și/sau în rezervă.

Din anul 1927, Centrul de Instrucție al Artileriei a revenit la Mihai Bravu – Dadilov, unde și-a desfășurat activitatea inițial și a funcționat până la data de 12 februarie 1940, când și-a încetat temporar activitatea. Au fost folosite în continuare programele de învățământ elaborate la Râșnov. Începând cu anul 1927, centrul a dispus de propriul său regiment de artilerie denumit „Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei”, constituit din 2 divizioane. Regimentul dispunea de material de artilerie variat, corespunzător nevoilor didactice: material ușor și greu, tunuri și obuziere. În perioada 1933-1937, „Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei” a funcționat tot în garnizoana Mihai Bravu, pentru deservirea centrului, sub denumirea „Regimentul 2 Artilerie Grea”. La 01 aprilie 1937,

regimentul a revenit la vechea denumire, iar în anul 1939 a fost reorganizat pe 3 divizioane: un divizion de tunuri ușoare de câmp, un divizion obuziere ușoare, un divizion greu, cu o baterie cal. 105 mm și una calibru 155 mm, SKODA model nou. Între cei cu contribuții substanțiale la buna desfășurare a activităților îi menționăm pe următorii: generalul Referendaru (comandant în perioada 1 aprilie 1928-1 octombrie 1931), colonelul Traian Voinescu, maiorii Ion Burnea, Constantin Ionașcu, căpitanii August Vlădescu, Constantin Lupescu și Romulus Costescu etc.

Toate regulamentele de artilerie apărute în această perioadă au fost elaborate la „Centrul de Instrucție al Artileriei”.

În cazarma centrului s-au construit noi clădiri pentru comandament, administrație, săli de clasă și cămin pentru cursanți.

Perioada 1940-1944

În această perioadă, activitatea din centru s-a desfășurat în strânsă colaborare cu misiunea militară germană din România și a fost influențată de iminența războiului și mai apoi de izbucnirea acestuia. Au funcționat toate cursurile organizate tradițional în centru.

Anul 1942 a adus o serie de transformări în organizarea centrului. Între acestea menționăm:

- reducerea numărului de funcții din statul major;

- constituirea Detașamentului administrativ al taberei Mihai Bravu;

- „Regimentul Centrului de Instrucție al Artileriei” a fost organizat pe 4 divizioane;

- s-a înființat „Divizionul de reperaj”.

În această perioadă s-au experimentat:

- trageri anticar cu tunul de câmp divizionar;

- procedee de determinare a pozițiilor relative (observatoare, poziții de tragere) prin tragere;

- trageri cu diferite materiale anticar, asupra carelor de luptă capturate.

De reținut faptul că în garnizoana Mihai Bravu a fost înființat, în iunie 1943, și un „Centru de Instrucție Antitanc al Artileriei”.

Perioada 1945-1961

Potrivit Instrucțiunilor Marelui Stat Major nr. 56500 din 1945, la data de 1 septembrie a aceluși an a fost reînființat Centrul de Instrucție al Artileriei, în comuna

Cincu Mare. Personalul, armamentul și tehnica pentru centru au fost asigurate de Comandamentul Diviziei 19 Infanterie, Regimentul 37 Artilerie și Divizionul 60 Obuziere Independent¹⁸⁴. Două luni mai târziu, la 2 noiembrie 1945, Centrul de Instrucție al Artileriei a fost dislocat în comuna Vidra, județul Ilfov. Ca urmare a profundelor transformări structurale ale armatei din acea perioadă, unele dintre ele contradictorii, la 15 iulie 1946, „Centrul de Instrucție al Artileriei” a fost transformat în „Subcentru de Instrucție al Artileriei”. Conform instrucțiunilor Marelui Stat Major, acesta a intrat în compunerea Centrului de Instrucție Mixt, cu sediul în Sibiu.

Centrul de Instrucție Mixt a funcționat până la 20 august 1947 când, potrivit Instrucțiunilor Marelui Stat Major nr. 51804, „Subcentrul de Instrucție al Artileriei” s-a transferat în „Școala de Trageri și Perfecționare a Artileriei”, dislocată în localitatea Vidra din județul Ilfov¹⁸⁵.

La 1 noiembrie 1947, școala a fost mutată în localitatea Mihai Bravu.

La 6 ianuarie 1949, în baza Ordinului Marelui Stat Major nr. 45541, Școala de Trageri și Perfecționare a Artileriei și-a schimbat denumirea în Centrul de Instrucție al Artileriei.

Organizarea acestuia era următoarea:

Comanda școlii

- comandant – locotenent-colonel Burlacu Ioan

- adjutant și comisar special – sublocotenent Dragomir Mariu

Diracția de studii

- director de studii - locotenent-colonel Tănăsescu Ioan

- ajutor - maior Bădescu Marin

- ajutor - maior Boldea Gheorghe

- ajutor - căpitan Grigorescu Haralambie

- ajutor - căpitan Marinescu Valeriu

- șef serviciu poligon - căpitan Băiculescu Marin

- ajutor șef serviciu poligon - plutonier major Teodor Dumitru

¹⁸⁴ Centrul de Instrucție al Artileriei, Registrul istoric 1949-1950, nr. 583, Dosar 959.

¹⁸⁵ Centrul de Instrucție al Artileriei, Registrul istoric 1949-1950, nr. 583, Dosar 959.

- ajutor șef serviciu poligon - plutonier major Pascal Gheorghe
- ajutor director studii - căpitan Balac Leopold
- ajutor la Direcția de Studii - plutonier Șoavă Cornel

Secția Politică

- șeful secției politice și comandant secund - căpitan Popescu Vasile
- instructor tineret - plutonier major Sincu Marin
- conferențiar - locotenent Leoveanu Constantin

Secția Administrativă

- ajutor administrativ - maior Georgescu Constantin
- șef birou organizare-mobilizare - Chiriac Ilie
- ajutor - plutonier major Radu Dragomir
- ajutor - plutonier Istrătescu Dumitru
- registratură - plutonier Linguriță Călin
- serviciu casierie - sublocotenent Dima Ion
- ajutor serviciu casierie - plutonier major Săulescu Ioan
- șef serviciu aprovizionare - locotenent Romanovski Ioan
- ajutor șef serviciu aprovizionare - plutonier major Dragomir Ioan
- ajutor șef serviciu aprovizionare - plutonier Neagu Florea
- șef serviciu îmbrăcăminte - plutonier major Bartoș Vasile
- comandant gardă depozit de muniții - plutonier major Mihalache Teodor
- șef serviciu auto - căpitan Anghel Gheorghe
- ajutor șef serviciu auto - plutonier major Tonca Stelian
- șef serviciu cazarmare - locotenent Angelescu Gelu
- ajutor șef serviciu cazarmare - plutonier major Georgescu Gheorghe

- șef serviciu sanitar - maior doctor Vasilescu Constantin
- ajutor șef serviciu sanitar - plutonier Negru Ștefan
- șef serviciu veterinar - căpitan doctor veterinar Chelemen Nicolae
- ajutor șef serviciu veterinar - plutonier major Popescu Toma

Divizionul I

- comandant - maior Andrei Ioan
- adjutant superior și șef grupă comandă divizion - căpitan Mihăilă Constantin

Grup comandă divizion

- comandant grupă comandă - plutonier Predescu Constantin
- subofițer la Secția Observații - plutonier Surcel Ion
- subofițer la Secția Transmisiuni - plutonier Cățu Nicolae
- subofițer la Secția Transmisiuni - sergent major Muscă Teodor
- șef Grupă radio - sergent major Popescu Dumitru
- șef Secție Antiaeriană - plutonier Biolan Constantin
- secund poliție - sublocotenent Ilie Ionel

Bateria 1

- comandant - căpitan Popescu Mircea
- ofițer subaltern - locotenent Ștefănaș Gheorghe
- șef Grup Observare - plutonier Gherman Marin
- șef Grup Transmisiuni - sergent major Popescu Gheorghe
- subofițer cu administrația - plutonier Grancea Anghel

Bateria a 2-a

- comandant - căpitan Dimitriu Victor
- ofițer subaltern - sublocotenent Vlădoianu Gheorghe

- ofițer subaltern - sublocotenent
Dumitru Gheorghe
- șef Grupă Observare - plutonier
Cârjan Mircea
- șef Grupă Transmisiuni - plutonier
Rădan Dumitru
- subofițer cu administrația - plutonier
Mălureanu Petre

Bateria a 3-a

- comandant - căpitan Doicescu Nicolae
- ofițer subaltern - sublocotenent
Stoenescu Nicolae
- șef Grup Observare - plutonier Strătilă
Simion
- șef Grup Transmisiuni - sergent major
Breazu Ioan
- subofițer cu administrația - plutonier
Dinculescu Grigore

Divizionul II

- comandant – locotenent-colonel Popa
Ștefan

Bateria a 4-a

- comandant - locotenent Vasilache
Romulus
- ofițer subaltern - sublocotenent
Cergău Liviu
- șeful Grupei Comandă - sergent major
Coroian Nicolae
- șef Grupă Transmisiuni - sergent
major Buzatu Gheorghe
- subofițer cu administrația - plutonier
Motoc Constantin

Bateria a 5-a

- comandant - căpitan Manu Mihail
- ofițer subaltern - sublocotenent
Herescu Constantin
- șeful Grupei comandă - sergent major
Vasilescu Pantelimon
- șef Grupă Transmisiuni - sergent
major Buzatu Gheorghe
- subofițer cu administrația - plutonier
Cocârlescu Ioan

Bateria a 6-a

- comandant - căpitan Drăghicescu
Victor
- comandant secție A.T. - locotenent
Bellu Victor

- comandant secție U.A.T. -
sublocotenent Pârvan Stelian
- ajutor secție A.T. - sergent major
Ploșteanu Dumitru
- ajutor secție U.A.T. - sergent major
Hristache Marin

Bateria Gospodărească

- comandant - căpitan Teodorescu Ioan
- subofițer cu administrația - plutonier
Cojocaru Florea
- subofițer cu administrația - plutonier
major Moldoveanu Voicu
- șef trompet - sergent major Mihai
Dumitru
- șef manutanță - plutonier major Ristea
Ioan
- comandantul Taberei Vidra - plutonier
major Voicu Gheorghe
- șeful uzinei apă - plutonier Rusu
Grigore
- șeful uzinei electrice - maestru Jalbă
Gheorghe
- șef Atelier cizmărie - submaistru clasa
a 2-a Buzică Mihail
- șef Atelier croitorie - maestru (civil)
Moise Ilie
- șef Atelier Armurerie - maestru (civil)
Stoian Mihail
- șef Atelier Tâmplărie - submaistru
clasa 1 Nicolescu Gheorghe
- șef Atelier fierărie și potcovărie -
funcționar civil Stângă Largu
- șef brutărie - maestru brutar Basarab
Gheorghe
- șef Atelier auto - LL Alexe Constantin
- ajutor Atelier auto - submaistru clasa
1 Socol Florea
- ajutor atelier auto - submaistru clasa
a 2-a Vișan Ioan
- secția Transport auto - plutonier major
Șerbănescu Alexandru
- secția Transport auto - plutonier major
Arin Constantin
- secția Transport auto - plutonier major
Lungu Ioan
- secția Transport auto - sergent major
Stancu Marin
- secția Transport auto - plutonier
Cazacu Gheorghe
- secția Transport auto - sergent major
Ștefan Marin

- secția Transport auto - sergent major Rusu Nicolae
- secția Transport auto - plutonier Basarabescu Petre
- subofițer cu popota ofițeri, subofițeri - plutonier Păcuraru Simion
- secund Poliție la Bateria gospodărie - sergent major Scarlat Listar.

La data de 7 ianuarie 1948, a fost înființată în cadrul centrului, Bateria Școală Regimentală, sub comanda căpitanului Manu Mihail. Prima serie de pregătire a cuprins 77 de „ostași-elevi”. Bateria școală a fost constituită pe două secții, având în compunere următoarele 7 grupe: grupa tunuri cal. 75 mm; grupa obuziere cal. 100 mm; grupa obuziere cal. 150 mm; grupa tunuri cal. 105 mm; grupa tunuri antitanc; grupa aruncătoare calibru 120 mm și grupa vânători antitanc.

Ca în întreaga armată, și în Centrul de Instrucție al Artileriei a început să funcționeze, în scopul diminuării analfabetismului, începând cu 10 ianuarie 1949, „Școala de analfabeți”. Aceasta a asigurat școlarizarea a 112 militari în termen, analfabeți¹⁸⁶.

Se impune a se menționa că pregătirea cursanților din Centrul de Instrucție al Artileriei avea de regulă o durată relativ scurtă: cursurile de „comandanți de baterii”, respectiv „comandanți de divizioane” și cursul de specializare „siguranța apropiată a artileriei” aveau durata de 30 de zile.

Între cursurile găzduite în anul 1949 de Centrul de Instrucție al Artileriei s-a numărat și „Cursul de cunoașterea materialului de artilerie sovietic”, organizat de Ministerul Apărării Naționale, prin Direcția Cadre și Comandamentul Artileriei, în perioada 1-31 octombrie 1949. Cursul a fost organizat și desfășurat împreună cu 8 instructori sovietici. La curs au luat parte 151 de ofițeri cursanți de artilerie. La festivitatea de deschidere a cursului din 1 octombrie 1949 au participat, între alții, generalul-locotenent

Costescu Romulus și generalul Paniutkin, consilier sovietic în România. Aceștia au inspectat în data de 11 și 20 octombrie 1949 Centrul de Instrucție al Artileriei, expresie a importanței atribuită cursului. În data de **20 octombrie 1949**, cei doi generali, român și sovietic, au participat la **primele trageri demonstrative din România, executate cu armament de artilerie sovietic**.

Cu armamentul de artilerie sovietic adus la Centrul de Instrucție al Artileriei s-au organizat o expoziție și trageri demonstrative în data de 27 octombrie 1949. La aceste activități au participat unele autorități ale statului și lideri ai armatei. Între aceștia s-au numărat: Gheorghe Gheorghiu Dej, secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, Vasile Luca și Teohari Georgescu, secretari ai Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, generalul-colonel Emil Bodnăraș, ministrul apărării naționale, generalul-locotenent Zorilă, ministru adjunct la Ministerul Apărării Naționale, comandanți, loțiitori politici și șefi de stat major ai unor comandamente și mari unități. De asemenea, la eveniment au participat și generalii consilieri sovietici din România, conduși de generalul-colonel Gușev.

A doua zi, în data de 28 octombrie 1949, expoziția a fost vizitată și de personalul Academiei Militare. Cu această ocazie au fost organizate și trageri demonstrative cu armamentul sovietic ce urma să intre în dotarea armatei române.

Centrul de Instrucție al Artileriei a fost de multe ori locul care a găzduit importante activități ale artileriștilor. Astfel, în perioada 9-11 noiembrie 1949, la centru s-a desfășurat convocarea organizată de Comandamentul Artileriei Armatei. La această activitate, condusă de generalul Costescu Romulus, au participat generalul sovietic ce deținea funcția de consilier al Comandamentului Artileriei Armatei, statul major al acestui comandament, comandantul Diviziei 17 Artilerie, comandanții și loțiitorii politici ai structurilor subordonate Comandamentului

¹⁸⁶ Registru istoric 1949-1950, Centrul de Instrucție al Artileriei, nr. 583, Dosar 959, p. 3.

Artileriei Armatei. Programul convocării a cuprins:

- bilanțul pregătirii de luptă pe anul 1949 în unitățile din subordinea Comandamentului Artileriei Armatei;

- prezentarea măsurilor luate de unitățile de artilerie pentru primirea recruților;

- stabilirea măsurilor pentru asigurarea materială a pregătirii de luptă din anul 1950;

- prezentarea Dispozițiunii pentru organizarea și desfășurarea pregătirii de luptă în anul 1950;

- prezentarea materialelor de artilerie ce urmează să intre în dotarea armatei.

Centrul de Instrucție al Artileriei a contribuit nu numai la pregătirea artileriștilor ci uneori, prin diferite activități și la pregătirea militarilor aparținând altor arme. În acest sens, amintim aplicația demonstrativă și tragerile cu armamentul de artilerie desfășurate în perioada 13-16 decembrie 1949 pentru participanții la Cursul de Perfecționare, pentru comandanții de batalioane și companii ce funcționa pe lângă Direcția Pregătirii de Luptă din cadrul Ministerului Apărării Naționale. Activitățile practice din teren ale Centrului de Instrucție, ședințele de topogeodezie – se desfășurau în Tabăra artileriei, în care erau dislocate unitățile de artilerie subordonate centrului, dislocată, de asemenea, în localitatea Mihai Bravu. Tabăra găzduia și o serie de activități practice în teren ale Facultății de Artilerie din cadrul Academiei Militare, îndeosebi a tragerilor de instrucție cu armamentul de artilerie, ce erau deservite de subunități ale Centrului de Instrucție al Artileriei.

Se poate afirma cu toată convingerea că Centrul de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu s-a afirmat încă din primii ani de după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial ca o importantă instituție de învățământ de artilerie.

Anual, în cadrul acestuia se desfășura un număr apreciabil de cursuri. Spre exemplificare, prezentăm cursurile desfășurate în centru, în anul 1950:

- Curs de comandanți de artilerie regimentară (16-31.01);

- Curs de ajutor comandant pentru spate (22-31.01);

- Curs perfecționare comandanți de baterii (15.02-15.05; 65 cursanți);

- Curs specializare subofițeri meteorologi (1-15.03; 33 cursanți);

- Curs perfecționare ofițeri cu cercetarea de artilerie (1-20.03; 33 cursanți);

- Curs vânători de tancuri (15.03-1.04; 35 cursanți);

- Curs comandanți baterii antitanc (1-20.04; 37 cursanți);

- Curs comandanți divizioane de artilerie (1.04-30.06; 27 cursanți);

- Curs comandanți divizion antitanc (1-20.05; 18 cursanți);

- Curs specializare ofițeri topografi (1-20.05; 34 cursanți);

- Curs perfecționare pentru comanda de regiment (15-25.05; 21 ofițeri);

- Curs perfecționare ofițeri cu cercetarea de la mari unități (20.06-10.07; 17 cursanți);

- Curs de stagiu al Școlilor Militare Politice nr. 1 și 2 (1.07-10.09; 547 elevi – desfășurat la centrele de armă, inclusiv la Centrul de Instrucție al Artileriei);

- Curs de stagiu al Academiei Militare Politice (1.08-1.09; 32 elevi);

- Curs șefi de state majore din regimentele de artilerie (1.10.1950-28.02.1951; 23 cursanți);

- Curs comandanți divizioane (1.11.1950- 8.02.1951; 32 cursanți).

Centrul de Instrucție al Artileriei s-a impus ca un autentic laborator artileristic nu numai ca urmare a activității sale didactice, ci și datorită contribuției la elaborarea normativelor (regulamente, instrucțiuni etc.) în armă. Spre exemplificare amintim că în același an 1950 au fost elaborate în cadrul centrului un număr însemnat de reglementări, între care enumerăm: regulamentele E6 vol. II; E1 vol. V; E3 vol. II; E6 vol. III; E1 vol. III; E8 vol. I și „Regulamentul tragerilor artileriei și cercetării artileristice”.

Realizările Centrului de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu, din primii ani de funcționare în această garnizoană s-au datorat în bună măsură și contribuției comandanților săi, locotenent-colonel Burlacu Ioan și locotenent-colonel Tănăsescu Ion.

De amintit faptul că centrului îi revine meritul de a fi editat Revista Artileriei și Revista Cultura Militară, sub îndrumarea, inițial, a locotenent-colonelului Andrei Ion, și cea a maiorului Georgescu Cornel.

Centrul de Instrucție al Artileriei a cunoscut numeroase modificări ale statutului de organizare. În 1952, organizarea sa cuprindea:

I.

- șef centru;
- loțiitor politic și șef secție politică;
- loțiitor pentru învățământ și front;
- loțiitor șef centru pentru aprovizionare;
- șef birou cadre;
- instructor de partid;
- instructor cu evidența U.T.M.;
- ajutor pentru munca U.T.M.;
- șef club;
- mecanic șef - operator cinema și stație radio;
- dactilograf al secției politice.

II. SERVICIU CONTRAINFORMAȚII:

- șef serviciu;
- ajutor al ofițerului cu contra-informațiile.

III. SECȚIA FRONT

- șeful secției;
- ajutor pentru mobilizare și evidența soldaților și sergenților;
- plutonier furier al ajutorului pentru mobilizare;
- șeful Biroului front;
- dactilograf al Biroului front;
- șef Birou D.S.;
- dactilograf al Biroului D.S.

IV. DIRECȚIA PLANIFICARE ȘI PREGĂTIRE DE LUPTĂ

- șef direcție;
- ajutor cu planificarea la C.I.A.;
- ofițer cu planificarea la cursul de divizioane;
- ofițer cu planificarea la cursul de baterii;
- furier major la Biroul planificare;
- desenator;
- dactilograf;
- translator (limba rusă);
- mânăitor materiale didactice;
- maestru litograf;
- litograf;
- dactilograf la litografie.

V. CICLUL TRAGERILOR ARTILERIEI

- șef ciclu trageri;
- profesor șef pentru tragerile artileriei;
- profesor pentru tragerile artileriei terestre;
- profesor pentru tragerile artileriei terestre;
- profesor pentru tragerile artileriei terestre;
- profesor pentru tragerile artileriei terestre;
- profesor pentru tragerile artileriei antiaeriene;
- profesor pentru tragerile artileriei antiaeriene;
- desenator la ciclul trageri;
- dactilograf la ciclul trageri.

VI. CICLUL TACTIC

- șef ciclu tactic;
- profesor șef pentru tactică generală și artilerie;
- profesor șef pentru tactică generală și artilerie;
- profesor pentru tactica artileriei;
- profesor pentru tactica artileriei;
- profesor pentru tactica artileriei;
- laborant ciclu tactic;
- desenator ciclu tactic;
- dactilograf ciclu tactic.

VII. CICLUL CERCETARE ARTILERIE

- șef cercetare de artilerie;
- profesor pentru cercetare;
- profesor pentru topografie;
- laborant;
- dactilograf.

VIII. CICLUL ARMAMENT ȘI MUNIȚII

- șef ciclu armament și muniții;
- profesor șef pentru armament;
- profesor pentru muniții;
- laborant;
- maestru ajutor;
- profesor de pregătire pionieristică;
- profesor pentru transmisiuni;
- instructor cu pregătirea fizică și sport.

IX. SERVICIUL POLIGON

- șef Serviciu poligon;
- ajutor șef Serviciu poligon;

- ajutor șef Serviciu poligon;
- comandant pluton poligon;
- lemnar la serviciul poligon;

X. ȘEF CURS ALTE STRUCTURI

- loțiitor politic al statelor majore de artilerie;

- șef curs perfecționare regimente;
- loțiitor politic regiment;
- șef curs perfecționare comandanți divizioane;

- loțiitor politic al șefului cursului de perfecționare comandanți divizioane;

- șef curs comandanți baterii;
- loțiitor politic al șefului cursului de comandanți baterii;

- șeful aprovizionării cu armament;
- șeful serviciului chimic;
- medic;
- veterinar;

- șef serviciu Financiar;

- curierul Centrului de Instrucție al Artileriei;

- șef aprovizionare cu alimente și furaje;

- șef depozit alimente;
- șef popotă ofițeri;
- bucătar la popota ofițerilor;
- bucătar la popota ofițerilor;
- bucătar la popota ofițerilor;
- bucătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- ospătar la popota ofițerilor;
- șef aprovizionare cu materiale de echipament;

- croitor;
- spălătoreasă șefă;
- spălătoreasă;
- spălătoreasă;
- spălătoreasă;
- spălătoreasă;
- șef serviciu auto;
- șef atelier reparații auto;
- tehnic cazarmar;
- plutonier furier cămin;
- brigadier la serviciu fierărie;
- maistru mecanic-șef uzina de apă;
- instalator apă;

- maistru electromecanic la uzina de apă;

- electrician la uzina electrică;

- comandant baterie transport și gospodărie;

- loțiitor politic al bateriei;

- comandant pluton pază;

- șef Depozit armament și muniții;

- maistru major al Depozitului de armament;

- șef Atelier reparații armament;

- maistru șef al Atelierului reparații armament;

- lemnar la Atelierul reparații armament;

- șeful infirmeriei;

- medic dentist;

- felcer;

- farmacist.

Începând cu anul 1952, Centrul de Instrucție al Artileriei a asigurat și pregătirea militară a studenților. Aceasta avea durata de 4 luni. Prima serie de pregătire s-a desfășurat în perioada 15 iunie - 15 noiembrie 1952. Au fost instruiți 158 de studenți de către 11 ofițeri (1 comandant de divizion, 2 comandanți de baterii, 7 comandanți de plutoane, 1 ofițer politic), 3 sergenți concentrați și 14 instructori¹⁸⁷. Pregătirea s-a desfășurat pe parcursul a 800 ore: 74 ore de pregătire teoretică, 144 ore de pregătire practică, 500 ore de pregătire de specialitate și 60 ore destinate examenelor.

Echiparea studenților, conform reglementărilor vremii, s-a făcut cu ținută tip școală militară.

Centrul de Instrucție al Artileriei a organizat și desfășurat în mai multe rânduri și convocări de pregătire cu instructorii pentru studenți, din cadrul catedrelor existente în facultăți.

Principala destinație a centrului, în pofida numeroaselor activități desfășurate a reprezentat-o perfecționarea pregătirii de artilerie. Unul dintre cursurile importante a fost „Cursul de perfecționare pentru comandanții de baterii”. Programa analitică a sa, cu durata de 4 luni și jumătate (772 ore), cuprindea:

- pregătire politică - 100 ore;
- pregătire tactică - 200 ore;

¹⁸⁷ Registrul istoric, Centrul de Instrucție al Artileriei 1952, Dosar RIJO 2, nr. 150, p. 29.

- tragerile artileriei - 290 ore;
- material și muniții de artilerie - 50 ore;
- topografie - 50 ore;
- cercetare de artilerie și fotogrammetrie - 15 ore;
- transmisiuni - 20 ore;
- meteorologie - 12 ore;
- instrucția focului de infanterie - 15 ore;
- administrație militară - 20 ore.

Celălalt curs important, „*Cursul de perfecționare comandanți de divizioane*”, cu aceeași durată, avea următoarea programă analitică;

- pregătire politică - 100 ore;
- pregătire tactică - 238 ore;
- tragerile artileriei - 245 ore;
- material și muniții de artilerie - 42 ore;
- topografie - 40 ore;
- reperaj sunet - 20 ore;
- cercetare foto - 15 ore;
- transmisiuni - 28 ore;
- instrucția focului de infanterie - 12 ore;
- administrație militară - 28 ore;
- metodologie - 12 ore¹⁸⁸.

Așa cum se poate observa, pregătirea ofițerilor se realiza atât prin ședințe teoretice, cât și practice. Ședințele practice de la disciplina „*tragerile artileriei*” au beneficiat de facilitățile oferite de „*Poligonul Vârtop*”, care dispunea de trei poligoane reduse: unul „*cu arma pe tun*”, altul „*cu arma cu aer condiționat*”, respectiv „*cu arma montată pe afetul de mitralieră*”.

În viața centrului, începând cu anul 1947, un loc important l-au ocupat activitățile de „*muncă educativă și politică*” subscrise noii ideologii a statului. În anii de început, munca educativă și politică a vizat patru domenii principale de activitate: „*propaganda și agitația*”, „*colaborarea cu organizațiile de masă*”, „*activitatea A.R.L.U.S.*” și „*lichidarea analfabetismului*”. Activitățile sectorului „*pro-pagandă și agitație*”, destinate însușirii noii ideologii în armată, au fost: „*conferințe cu ofițerii și subofițerii*”, „*ședințe convorbiri cu trupa*”, vizionarea de filme diferite în centru, audieri ale emisiunii „*Ora ostașului*”, prezentarea de programe artistice, realizarea de gazete de perete.

Intrarea în Centrul de instrucție al C.A.F.A. din Ploiești

¹⁸⁸ Registrul istoric, Centrul de Instrucție al Artileriei 1952, Dosar RIJO 2, nr. 190, p. 60.

„Colaborarea cu organizațiile de masă” a vizat cu prioritate prezentarea de către echipele artistice ale centrului a unor spectacole în unități economice din București și în localitățile din vecinătate. „Activitatea A.R.L.U.S.”, subscrisă scopului de sporire a numărului de membri ai asociației, a constat în desfășurarea de conferințe propagandistice.

În fine, activitatea de lichidare a analfabetismului, dincolo de determinarea ideologică a reprezentat o utilă contribuție la reducerea numărului neștiutorilor de carte.

În cadrul Centrului de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu și-au desfășurat activitatea multe personalități ale armatei, cum ar fi: gl. d. Gheorghe Potopeanu, gl.c.a. Gheorghe Rozin, gl.bg.Gheorghe Mosiu, gl.c.a. Costin Ionașcu, gl.d. Dumitru Carlaonț, gl.bg. Gheorghe Cosma, gl.d. Ioan Stănculescu, gl. Victor Stănculescu etc.

Perioada 1962-1997

Introducerea în Armata Română, în anul 1961 a trupelor de rachete a impus înființarea unei instituții de învățământ care să continue formarea cadrelor din acest nou domeniu, începută prin cursuri în U.R.S.S. Astfel, conform Ordinului nr. C.L. 001008 din 29 mai 1962, al Marelui Stat Major, a luat ființă la Ploiești, Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate (indicativ - U.M. 01591). Centrul a funcționat în Cazarma nr. 816 în care își desfășurau activitatea și Baza Tehnică Mobilă de Rachete nr. 95 (rachete operativ tactice) și Divizionul 113 Rachete Tactice.

Organizarea Centrului de instrucție, la înființare, a fost următoarea:

A. COMANDA

- șeful centrului;
- loțiitorul șefului centrului;
- loțiitorul politic;
- Secția învățământ;
- Aparatul politic;
- ofițerul cu evidența cadrelor și a militarilor în termen;
- șeful înzestrării artileristice;
- șeful serviciului auto-tractoare;
- ofițerul cu regimul;
- spatele centrului;
- serviciul financiar.

B. CICLURI

- ciclul tactică și cercetare rachete operativ-tactice;
- ciclul tactică și trageri rachete tactice și rachete antitanc;
- ciclul pregătire tehnică rachete operativ tactice;
- ciclul pregătire tactică rachete tactice și rachete antitanc dirijate.

C. CURSURI

- cursul rachete operativ-tactice;
- cursul rachete tactice și rachete antitanc directe.

D. STRUCTURI DE DESERVIRE

- clubul centrului;
- punct medical;
- laborator experimental pentru crearea bazei materiale de învățământ;
- pluton pază;
- grupă pază C.I.;
- pluton transport și gospodărire;
- tipografie¹⁸⁹.

Efectivele centrului, de 197 de persoane, erau constituite din:

- 60 ofițeri;
- 20 subofițeri;
- 14 gradați;
- 53 soldați;
- 50 angajați civili.

Primul șef al centrului a fost locotenent-colonelul Sandu Radu Vasile. Loțiitorul politic a fost căpitanul Voicu Gheorghe Radu, iar loțiitor al șefului centrului (și șef al Secției Învățământ) a fost locotenent-colonelul Lup Gligor.

Prima serie și-a început pregătirea în Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate la data de 1 octombrie 1962. Acest curs destinat cunoașterii rachetelor operativ-tactice a asigurat pregătirea, în perioada 01.10.1962 - 31.05.1963, a 86 de ofițeri și 45 de subofițeri. Cursanții au fost constituiți în 10 grupe de specialitate, cu durata de pregătire diferită, astfel:

a) ofițeri

- comandanți de brigăzi și ofițeri din statele majore ale brigăzii - 8 luni;

¹⁸⁹ Registrul istoric, Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, 1952, Dosar RIJO 2, nr. 193, vol. I, p. 2.

- comandanți de divizioane, ofițeri din statele majore de divizioane, comandanți de baterii și locșii lor - 8 luni;

- comandanți plutoane lansare, șefi grupe pregătirea motorului și șefi grupe pregătirea sistemului de dirijare - 8 luni;

- comandanți plutoane comandă, șefi grupe pregătirea datelor și șefi grupe topogodezice - 8 luni;

- comandanți plutoane asigurare tehnică și grupe alimentare, montaj și transport - 6 luni;

- șefi stații meteorologice și șefi grupe radio sondaj - 6 luni;

b) subofițeri

- calculatori și topografi - 6 luni;

- ochitori, ventiliști și motoriști - 6 luni;

- compresoriști, macaragii și montatori - 6 luni;

- alimentatori - 4 luni.

La data de 15 noiembrie 1962 a început și pregătirea primei serii de ofițeri și subofițeri pentru cunoașterea rachetelor tactice. În cadrul acestui curs s-au pregătit 19 ofițeri și 5 subofițeri, constituiți în 4 grupe de specialități cu durata de pregătire diferită, astfel:

a) ofițeri

- comandanți divizioane, ofițeri din statele majore de divizioane, comandanți de baterii și comandanți instalații de lansare - 6 luni;

- șefi grupe topogodezice și șefi grupe calculatori - 6 luni;

b) subofițeri

- calculatori și topograf - 4 luni;

- ajutoari comandanți instalații lansare - 4 luni.

Instalațiile de rachete și tehnica aferentă a acestora au fost păstrate în remize special realizate, cu o înălțime ce permitea ridicarea pe verticală a rachetei, în poziție de lansare. Remizele dispuneau de încălzire centrală și filtroventilație. Aceste remize permiteau desfășurarea atât a ședințelor de cunoaștere a tehnicii de rachete, cât și a serviciului la material, în condiții de deplină mascare. Este știut faptul că, multă vreme activitatea rachetiștilor a fost desfășurată cu respectarea strictă a secretului cu privire la acest domeniu. De altfel, pentru modul în care respectau regulile de confidențialitate, rachetiștii erau numiți „*surdo-muși*”.

Prima modificare a statului de organizare al centrului a avut loc în data de 15 iulie 1969. Pe lângă elementele structurale

de la înființare a apărut și structura „*subunități de învățământ*”, care era alcătuită din: instalația de lansare rachete operativ-tactice, mașina de încercări și grupa de deservire a tehnicii rachetei antitanc dirijată. Efectivele centrului au sporit de la 197 la 212 persoane.

Tehnica de luptă din dotarea centrului era următoarea:

- 1 instalație de lansare 8-U-218 pe șasiu J.S.U.-152;

- 1 aparat de ochire 8-S-18;

- 1 mașină de spălare neutralizare;

- 1 mașină de legare topografică pe G.A.Z.-69;

- 1 grup electroconvertizor 8-N-042;

- 1 grup electrogen 8-N-01, pe remorcă;

- 1 mașină de încărcare 8-N-16 pe Z.I.L.-157;

- 1 mașină de control și verificări 2-V-39 pe Z.I.L.-157;

- 1 mașină de antrenament 9.F.61 – U pe Z.I.L.-157;

- 2 mașini de luptă 2 P. 26;

- 1 tipografie de companie.

Centrul dispunea și de următoarele mijloace de transport auto:

- 1 autocamion pentru transport personal;

- 2 mașini ușoare G.A.Z.-69A;

- 4 autocamioane de transport (S.R.);

- 1 autobuz.

Ședință de cunoaștere a rachetei operativ-tactice

Pe lângă pregătirea rachetiștilor, centrul a desfășurat și convocări de inițiere în domeniul rachetelor a ofițerilor din alte arme, inclusiv generali, ce dețineau funcții importante în armată. Astfel, în perioada 16 martie – 30 iunie 1964, la cursurile de inițiere în ceea ce privește rachetele, au participat 191 de ofițeri din care 11 generali, constituiți în serii de pregătire, astfel:

- ofițerii din regimentele mecanizate (3 serii a 8 zile);

- ofițerii din diviziile mecanizate și diviziile de tancuri (3 serii a 14 zile);

- ofițerii din comandamentele de armă, direcțiile centrale și statele majore ale armatelor (2 serii a 20 zile).

Aceste convocări de inițiere s-au desfășurat și în anul 1965. La acestea au participat în perioada 07 iunie - 11 iulie 1965, 97 de ofițeri, dintre care 6 erau generali. De asemenea, la cursurile din toamnă au participat și ofițeri-elevi din cadrul Academiei Militare Generale.

Un moment important în istoria centrului l-a reprezentat **numirea la conducerea acestuia, la 30 septembrie 1966,**

a locotenent-colonelului Barac Gheorghe, după ce în perioada 1965-1966 funcția de șef a fost asigurată prin cumul de colonelul Suliman Constantin.

La data de 1 iulie 1970, prin Ordinul nr. C.L. 00536 din 28 aprilie 1970 al ministrului Forțelor Armate, Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate s-a transformat în Centrul de Instrucție al Artileriei¹⁹⁰.

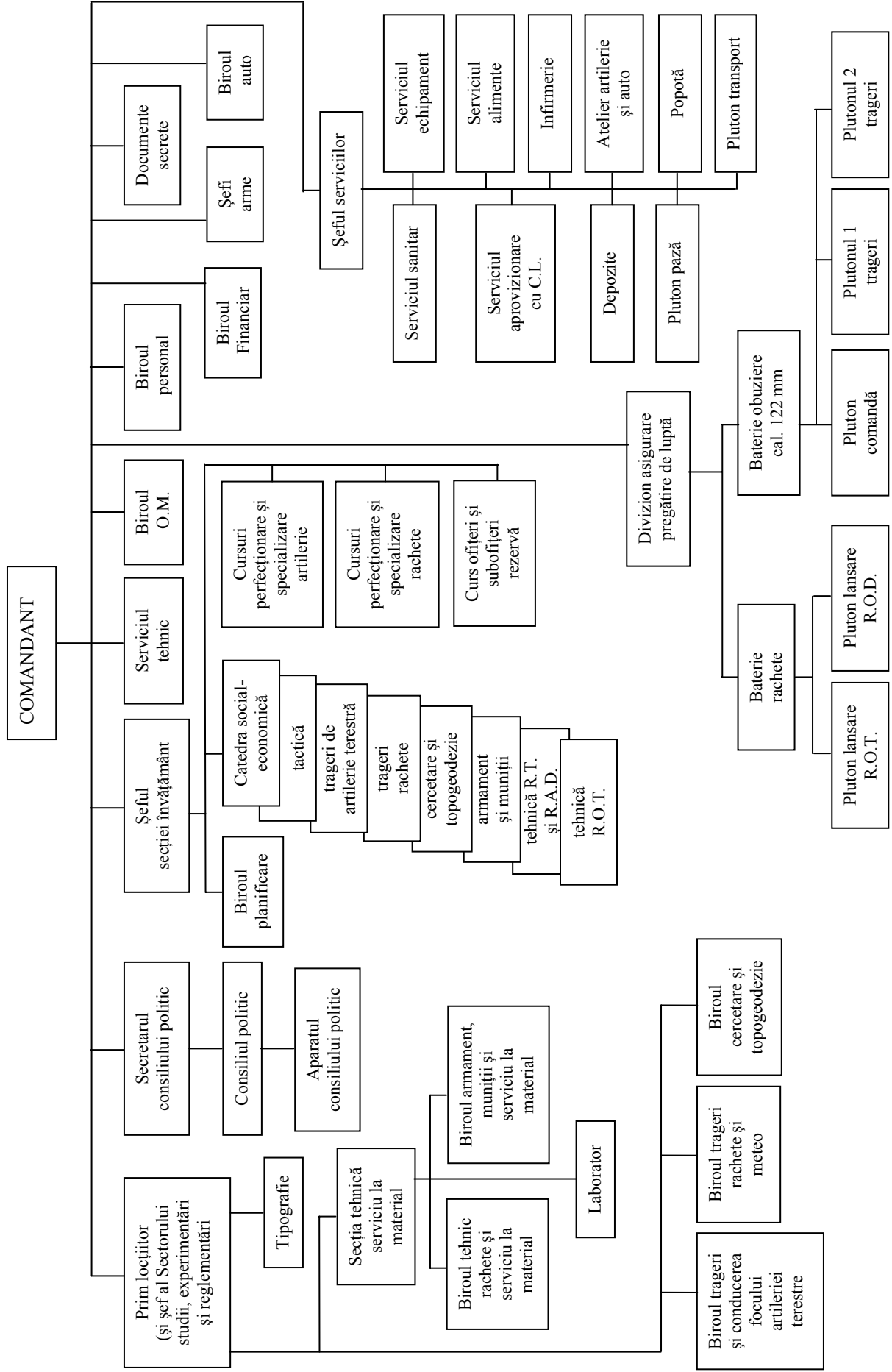
Transformarea s-a realizat prin intrarea în vigoare a noului stat de organizare ce cuprinde în plus, față de vechiul stat, noi sectoare de activitate și subunități. Fostului centru, destinat pregătirii în domeniul rachetelor i-au fost alipite Catedra de artilerie terestră și bateria de deservire din cadrul Centrului de Perfecționare a Ofițerilor de la Făgăraș.

În urma transformării, efectivele Centrului de Instrucție al Artileriei au sporit la 314 persoane (102 ofițeri, 10 maiștri militari, 28 subofițeri, 34 gradați, 97 soldați și 42 de angajați civili. Organizarea centrului a fost următoarea:

*Ofițerii Centrului de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate.
Pe rândul de jos, al doilea de la dreapta la stânga – comandantul centrului,
locotenent-colonelul BARAC Gheorghe*

¹⁹⁰ Ibidem, p. 42.

Fără a minimiza importanța celorlalte structuri, un rol important, în raport cu misiunea centrului, revenea Secției învățământ, condusă de locotenent-colonelul Stănescu Constantin, care deținea și funcția de loțiitor al comandantului. Șefii catedrelor subordonați acestuia erau: colonelul Necula Dumitru - Catedra tactică; locotenent-colonelul Boboc Ioan - Catedra trageri artilerie terestră; locotenent-colonelul Marian Nicolae și colonelul Popescu Dumitru - Catedra cercetare și topografie; maiorul ing. Popa Ioan - Catedra de armament și muniții; maiorul ing. Scarlat Stancu - Catedra tehnică de rachete tactice și rachete antitanc dirijate și locotenent-colonelul ing. Alexe Ioan - Catedra tehnică de rachete operativ tactice.

De remarcat că încadrarea centrului s-a făcut cu personal relativ tânăr. Aproximativ 61% din acesta avea vârsta sub 40 de ani. Structura pe vârste și pe categorii de personal era următoarea:

- până la 25 de ani: 7 persoane (1 ofițer, 2 subofițeri și 4 salariați civili);
- 26 - 30 de ani: 21 persoane (3 ofițeri, 4 maiștri militari, 4 subofițeri, 10 salariați civili);
- 31 - 35 de ani: 39 de persoane (13 ofițeri, 5 subofițeri, 21 de salariați civili);
- 36 - 40 de ani: 24 de persoane (11 ofițeri, 2 subofițeri, 11 salariați civili);
- 41 - 45 de ani: 45 de persoane (38 de ofițeri, 1 subofițer, 6 salariați civili);
- 46 - 50 de ani: 10 persoane (7 ofițeri, 1 subofițer, 2 salariați civili);
- 51 - 55 de ani: 3 persoane (1 ofițer, 2 subofițeri, 3 salariați civili).

Festivitatea de transformare a Centrului de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate în Centrul de Instrucție al Artileriei a avut loc în data de 3 iulie 1970. La aceasta au participat din partea Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, comandantul acestuia, generalul-maior Popescu Ion, șeful de stat major, generalul Bărboi Vasile și secretarul consiliului politic, colonelul Petre Ilie. Acesta din urmă a dat citire ordinului de transformare al centrului și a prezentat noua organigramă.

Ordinul comandantului Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, nr. A 0020 din 20 iunie 1970 și cel al șefului Direcției Personal, nr. D.P. 00100 și 00193 din 30 iunie 1970, referitoare la numirea în funcții a personalului centrului au fost citite de colonelul Moise Ioan, șeful Serviciului Personal al comandamentului.

În alocuțiunea sa, generalul Popescu Ion a menționat meritele excepționale ale centrului care, de-a lungul timpului, a reprezentat „laboratorul de creație a majorității regulamentelor și instrucțiunilor de bază ale artileriei, locul unde s-au experimentat continuu procedee și mijloace noi de pregătire și conducere a tragerii...”¹⁹¹. De asemenea, a arătat că centrul a fost un „focar de cultură artileristică ce a devenit pentru generații de tunari, întruchiparea ideii de instituție cu cea mai mare pondere în rândul celor destinate a făuri prestigiul armei și a duce mai departe tradițiile glorioase ale artileriștilor”¹⁹².

Primele cursuri organizate în centru după transformare au fost cele desfășurate în baza Ordinului comandantului Artileriei Forțelor Armate, nr. 08366 din 1970, cu o durată de numai 45 de zile. Acestea erau cursuri de perfecționare și vizau pregătirea ofițerilor la „tragerile artileriei”, respectiv la „cercetarea de artilerie”.

Principalele cursuri de perfecționare desfășurate în centru au fost:

- Curs de perfecționare comandanți de baterii, cu durata de 8 luni (1194 ore), și următorul conținut:

- pregătire politico-ideologică - 250 ore;
- tactică - 116 ore;
- cercetare de artilerie - 50 ore;
- tragerile artileriei și conducerea focului - 400 ore;
- topografie - 100 ore;
- metodică și planificare - 74 ore;
- examene, studiu individual și rezervă - 234 ore.

- Curs de perfecționare comandanți divizioane de artilerie, cu durata de 8 luni (1224 ore), și următorul conținut:

- pregătire politico-ideologică - 250 ore;
- tactică - 184 ore;
- cercetare de artilerie - 46 ore;
- tragerile artileriei și conducerea focului - 340 ore;
- topografie - 100 ore;
- metodică și planificare - 70 ore;
- examene, studiu individual și rezervă - 234 ore.

- Curs de perfecționare comandanți divizioane de rachete tactice, cu durata de 8 luni (1044 ore), cu următoarele discipline:

- pregătire politico-ideologică - 250 ore;
- tactică - 172 ore;

¹⁹¹ Idem, p. 47.

¹⁹² Idem.

- cercetare de artilerie - 46 ore;
- tragerile cu rachetele și conducerea focului - 168 ore;
- topografie - 94 ore;
- meteorologie - 38 ore;
- metodică și planificare - 68 ore;
- pregătire antitanc - 200 ore;
- examene, studiu individual și rezervă - 234 ore.

- Curs de pregătire ofițeri și subofițeri de rezervă de rachete, cu durata de 7 luni și 2 săptămâni (1140 ore), cu următoarele discipline:

- pregătire politică - 150 ore;
- instrucție comună – 360 ore;
- instrucție de specialitate – 400 ore;
- instrucție tactică - 90 ore;
- examene, studiu individual și rezervă - 140 ore.

Începând cu anul 1971, durata cea mai mare a unor cursuri desfășurate în centru a fost de 6 luni (cele cu durata anterioară de 8 luni). Între cursurile de perfecționare și specialitate desfășurate în anul de învățământ 1971-1972 în centru, pe lângă cele mai sus menționate, amintim:

- Cursul de specializare pentru cunoașterea tehnicii de rachete operativ-tactice (6 luni pentru ofițeri, 4 luni pentru subofițeri);

- Cursul de specializare pentru cunoașterea tehnicii de rachete antitanc dirijate (4 luni pentru ofițeri și 3 luni pentru subofițeri);

- Cursul de perfecționare a șefilor de depozite și a locțiitorilor tehnici de la depozite (ofițeri, 2 luni);

- Cursul de perfecționare șefi înzestrare artileristică din unități și mari unități (ofițeri, 6 săptămâni);

- Cursul de perfecționare șefi birouri evidență contabilă de la depozite de muniții (ofițeri, 1 lună);

- Cursul de perfecționare șef transmisiuni divizioane de artilerie (ofițeri, 1 lună);

- Cursul de perfecționare comandanți plutoane de artilerie (pentru ofițerii care nu au absolvit școala militară, care au obținut această calitate după evenimentele din 1968 din Cehoslovacia);

Antrenarea operatorului la instalația de rachete antitanc dirijate

- Cursul de specializare pentru cunoașterea tehnicii de rachete antitanc dirijate (ofițeri, 3 luni; subofițeri, 2 luni);

- Cursul de specializare pentru șefii magazii de muniții (subofițeri, 2 luni).

Pe lângă această diversitate de cursuri în centru s-au desfășurat și o serie de convocări cu durată de până la o lună, pentru perfecționarea pregătirii ofițerilor la „tragerile artileriei”, „cercetarea de artilerie”, „topografie” și transmisiuni”.

Comandantul Artileriei a situat în permanență între prioritățile sale dezvoltarea, sub toate aspectele, a Centrului de Instrucție

la centrala termică etc., valoarea totală a pagubelor produse de seism a fost de 45.300 lei¹⁹³. În perioada 5-11 martie 1977, întregul efectiv al unității a fost angrenat în înlăturarea consecințelor produse de cutremur, atât în cazarmă, cât și în municipiul Ploiești.

Comandamentul Artileriei s-a preocupat totodată și de încadrarea centrului cu personal foarte bine pregătit profesional. De altfel, conform politicii de personal statuat de comandantul Comandamentului Artileriei, generalul Popescu Ion, anual erau repartizați în centru șefii promoțiilor Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”. În acest sens,

Ședință de cunoaștere a rachetei tactice

al Artileriei. S-au construit noi pavilioane destinate găzduirii procesului de învățământ, cazării și hrănirii cursanților, s-a dezvoltat baza logistică a învățământului etc. Din nefericire, catastrofalul cutremur din seara zilei de 4 martie 1977 a produs însemnate pagube materiale centrului. Între pagube amintim: producerea de fisuri la 4 pavilioane, prăbușirea a 30 de coșuri de fum, distrugerea a 300 mp de țiglă, spargerea a aproximativ 120 mp de geam, ruperea unei conducte de gaze, fisurarea coșului de fum de

și menționăm pe: Lt. Ungureanu Nicolae (1970), Lt. Paraniac Cornel (1972), Lt. Cojocaru Costică (1973), Lt. Chiriță Mihai (1977), Lt. Irimiea Mihai (1978), Lt. Caraman Nicolae (1988), Lt. Cristea Dănuț (1981), Lt. Stroea Adrian (1982), Lt. Marchidanu Marin (1988). Aceștia li se adaugă Lt. Popescu Mihail, viitorul șef al Statului Major General, șef al promoției 1969 a Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu”.

¹⁹³ Idem, p.187.

Majoritatea acestora s-au remarcat printr-o exprimare profesională de înaltă ținută, mulți dintre ei devenind personalități recunoscute pentru profesionalism în artilerie și în armată.

În Centrul de Instrucție al Artileriei au fost mutați ofițeri valoroși din teritoriu cu experiență la comanda unităților de artilerie, care au asigurat desfășurarea procesului de învățământ de artilerie la un înalt nivel calitativ, precum și elaborarea unor valoroase manuale, regulamente și instrucțiuni în cadrul Sectorului de studii, experimentări și reglementări. Acesta a realizat primul normativ în cadrul Centrului de Instrucție al Artileriei, „*Instrucțiuni pentru cunoașterea și serviciul la material la autotunul de 76 mm (A-27, vol. IX)*” la data de 20 iunie 1971. Instrucțiunile au fost editate la Editura Militară.

Centrul de Instrucție al Artileriei a avut un rol extrem de important nu numai în desfășurarea procesului de învățământ propriu-zis, ci și în dezvoltarea teoriei și practicii artileristice. De asemenea, personalul centrului a fost implicat în desfășurarea unor activități de cercetare științifică, concretizată inclusiv în obținerea unor certificate de inovator. Astfel, colonelul inginer Leluțiu Lemark a obținut în anul 1979, Certificatul de inovator nr. 149 pentru „*Instalația electrică pentru curățat cartușele de pistol mitralieră și*

Maistru militar Radu; operator la pupitrul de comandă

pușcă cu funcționare automată” și Certificatul de inovator nr. 216 pentru „Utilaje și dispozitive de acționare electromagnetică pentru degriizarea explozivului din ochiul ogivei proiectilului de la loviturile acuplate calibru 57 mm și 85 mm”.

Personalul centrului a participat nu de puține ori la activități de testare în poligoane a gurilor de foc ale artileriei intrate în dotarea Armatei și la tragerile efectuate pentru întocmirea tablelor de tragere ale acestora. De menționat faptul că toate regulamentele de cunoaștere și exploatare a tehnicii de artilerie intrată în dotare au fost realizate de centru.

Centrul de Instrucție al Artileriei a cooperat totodată cu întreprinderile ce

Sedință practică de topogeodezie în Centrul de Instrucție al Artileriei de la Ploiești

realizau armament și tehnică de artilerie. Spre exemplificare, menționăm că în data de 5 decembrie 1970, Bateria de obuziere cal. 122 mm, din cadrul Divizionului de asigurare a pregătirii de luptă, împreună cu un colectiv de specialiști din cadrul Sectorului Studii, experimentări și reglementări au participat la experimentarea Aparatului de Reglaj prin Observarea Tragerilor Artileriei Terestre (A.R.O.T.A.T.).

Bateria de observare din cadrul centrului, mai sus-menționată, a fost cea mai instruită subunitate de artilerie din armata română. Pentru deservirea cursurilor organizate în centru, bateria desfășura timp de 3 săptămâni, o dată sau de două ori pe an, exerciții tactice cu trageri de luptă și trageri de apreciere a cursanților, prilej cu care se trăgeau aproximativ 1,5 vagoane de muniție.

Bateria centrului prezenta periodic în poligoanele Cincu, Smârdan și Babadag ședințe demonstrative de serviciu la materialul de artilerie și de trageri. Spre exemplificare, amintim că, în perioada 13-28 iulie 1973, bateria a prezentat ședințe demonstrative de serviciu la material și trageri demonstrative pentru elevii Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” în Poligonul Cincu. La activități a participat și comandantul Comandamentului Artileriei, generalul-locotenent Popescu Ion. Aceste activități au fost prezentate și în anul următor, în perioada 15 mai – 7 iunie 1974, în Poligonul Smârdan, ofițerilor de artilerie din comandamentele armatelor și diviziilor, comandanților de regimente și divizioane de artilerie. De asemenea, în acel an, bateria a prezentat demonstrativ ședințe de serviciu la material în localitățile Ploiești și Sibiu. De-a lungul timpului, în această baterie și-au desfășurat activitatea ofițeri temeinic pregătiți, foști șefi de promoție în școala militară, unii dintre ei ocupând peste ani funcții de mare răspundere, șef al Statului Major General, comandanți de armată și brigadă, inspectori ai artileriei, comandanți ai Centrului de Instrucție al Artileriei, profesori în Academia Militară și în alte instituții de

învățământ superior. Între aceștia, îi amintim pe: generalul Popescu Mihail, colonelul Ungureanu Nicolae, generalul-locotenent Paraniac Cornel, colonelul Cojocaru Constantin, generalul-maior Chiriță Mihai, colonelul Irimiea Mihai, colonelul Cataman Nicolae, colonelul Stroea Adrian.

În data de 21 martie 1983, conform Ordinului ministrului Apărării Naționale nr. 132 din 27 februarie 1989, **în funcția de comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei a fost numit colonelul Bratu Marin**. Anterior numirii, acesta deținuse funcția de ofițer 1 în Secția Operații și Cercetare a comandantului Artileriei.

După Revoluția din Decembrie 1989, situația cu efectivele centrului (la 1 ianuarie 1990) era următoarea: ofițeri 80 (necesar 89); maiștri militari 14 (necesar 16); subofițeri 28 (necesar 29); personal muncitor civil 44 (necesar 66). De reținut faptul că nivelul de pregătire profesională a cadrelor militare din centru era deosebit de ridicat; 66% dintre ofițeri și 7% dintre maiștri militari erau absolvenți de instituții de învățământ superior.

Unul dintre evenimentele importante din istoria Centrului de Instrucție al Artileriei după Revoluția din Decembrie 1989, a fost schimbarea denumirii acestuia, la 1 august 1991, conform Ordinului Marelui Stat Major, nr. S/B3/1841 din 31 iulie 1991, în Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Artilerie.

La 1 mai 1992, la comanda centrului a fost numit colonelul Rusu Ioan. Pe timpul exercitării funcției de comandant, colonelul Rusu Ioan a dovedit nu numai alese calități

Depunerea jurământului în Centrul de Instrucție al Artileriei - 1983

profesionale, ci și o probitate morală ireproșabilă. În cei aproape doi ani cât a condus destinele Centrului de Perfecționare a Cadrelor de Artilerie a dovedit responsabilitate maximă, angajament deplin față de misiunea centrului și camaraderie desăvârșită.

După trecerea sa în rezervă, la limita de vârstă, **în funcția de comandant al centrului a fost numit locotenent-colonelul Chiriță Mihai**, unul dintre numeroșii șefi de promoție care și-au început cariera militară în această instituție. Anterior numirii, locotenent-colonelul Chiriță Mihai deținea funcția de șef al Biroului Pregătire de Luptă Artilerie în Secția Pregătire de Luptă Artilerie și Rachete din cadrul Statului Major al Trupelor de Uscat.

De-a lungul timpului, Centrul de Instrucție al Artilerie/Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Artilerie, s-a afirmat ca instituție model de învățământ militar. Zeci de delegații străine au vizitat acest autentic laborator de perfecționare profesională a artileriștilor.

Între cei cu merite deosebite în afirmarea centrului ca instituție de învățământ de elită, în cei 35 de ani în garnizoana Ploiești, în afară de comandanții centrului, amintim: locotenent-colonel Lup Gligor, colonel Stănescu Constantin, locotenent-colonel Popa Dumitru, locotenent-colonel Focșeneanu Ștefan, locotenent-colonel Voinea Gheorghe, colonel Marian Nicolae, colonel Popescu D. Dumitru, colonel ing. Popa Ioan, colonel ing. Florescu Ion, colonel Stănescu Andrei, colonel Neagu Nicu, maior Grigorescu Gabriel, colonel Marinescu Gheorghe, colonel Radu Neculai, colonel Popescu Dumitru, colonel Rotaru Neculai, colonel Guțu Grigore, colonel Elecheș Gheorghe, locotenent-colonel ing. Wolf Sergiu, colonel Boloj Petru, colonel Sandu Temistocle, colonel Alexandru Preda,

colonel Cotoranu Ștefan, locotenent-colonel David Mihai, colonel medic Nuțiu Octavian, locotenent-colonel Feraru Cornel, locotenent-colonel Codiță Dumitru etc.

Desigur, nu numai aceștia au contribuit la dezvoltarea și afirmarea centrului. De aceea, gândul recunoștinței se îndreaptă spre toți cei care și-au desfășurat activitatea în centru de-a lungul anilor.

Începând cu 1 iunie 1997, Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Artilerie și-a încetat activitatea în baza Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.12 din 21 martie 1997, punctul 2b. Contextul nefericit în care s-a hotărât desființarea

Aplicație tactică organizată de Centrul de Instrucție al Artileriei la Cincu - 1992

centrului și transformarea Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă” în Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete este prezentat în această lucrare, la capitolul referitor la Școala Militară de Artilerie.

În perioada 01 iunie – 30 septembrie 1997, în centru s-au desfășurat activități de lichidare a gestiunilor, specifice desființării unei unități militare.

În această perioadă, personalul centrului a fost distribuit astfel:

- cei 67 de ofițeri: 34 au fost încadrați în unități militare din garnizoana Ploiești, 18 în București, 5 în Mihai Bravu, 4 în Târgoviște și 4 în alte garnizoane; 4 ofițeri au fost trecuți în rezervă (pensionați);

- cei 27 de maiștri militari și subofițeri: 26 au fost mutați în unități militare din garnizoana Ploiești și 1 în garnizoana Iași;

- cei 14 militari angajați pe bază de contract au fost mutați în unități militare din garnizoana Ploiești;

- cei 65 de salariați civili: 51 au fost reangajați în unități militare, 8 au fost trecuți în șomaj și 5 au ieșit la pensie; în această perioadă salariatul civil Băcanu Dumitru, vechi angajat în centru, a decedat.

Tehnica militară a centrului a fost distribuită de Statul Major al Trupelor de Uscat la alte unități, iar baza materială a învățământului a fost transferată integral la nou înființata Școală de Aplicație pentru Artilerie și Rachete de la Sibiu.

Excelenta cazarmă a centrului și materialele de cazarmare au fost preluate de Brigada 85 Artilerie.

Concluziile și constatările desprinse din activitatea de desființare a centrului au fost raportate șefului Statului Major al Trupelor de Uscat, cu nr. S/A 313 din 22 septembrie 1997.

În acest fel și-a încheiat activitatea Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie, unitate de elită a artileriei, atât de dragă artileriștilor. Foarte sugestiv a consemnat acest moment trist, comandantul centrului, colonelul Chiriță Mihai, în ultima pagină a registrului istoric al centrului: *„Astfel se încheie activitatea uneia dintre cele mai reprezentative instituții de învățământ a Armatei Române. Trei decenii și jumătate, generațiile de artileriști s-au specializat și și-au perfecționat pregătirea de specialitate în această unitate. Ca om și artilerist trup și suflet, sunt mâhnit de faptul că nu a fost valorificată pregătirea profesională a extraordinarului corp de ofițeri ai Centrului de Perfecționare a Cadrelor de Artilerie, majoritatea încadrărilor fiind de conjunctură”*¹⁹⁴. Mâhnirea colonelului Chiriță a fost împărtășită de majoritatea artileriștilor, martori ai unei nedreptăți făcută celor mai valoroși artileriști, selecționați cu rigoare de-a

lungul timpului pentru a-și desfășura activitatea în cadrul centrului. Renumiți specialiști în trageri și conducerea focului, în tactică de artilerie, autori de manuale și instrucțiuni de specialitate au fost încadrați pe funcții ce nu le-au valorificat pregătirea și experiența profesională.

De remarcat faptul că aprecierea profesionalismului personalului centrului a fost făcută de-a lungul timpului nu numai de către militari, ci și de diferite personalități politice. Astfel, în urma vizitării centrului, în 8 august 1995, cu numai doi ani înainte de desființare, premierul Petre Roman, menționa următoarele în Cartea de Onoare a acesteia: *„Vizitând Centrul de Pregătire pentru Artilerie, constatând profesionalismul, devotamentul, rigoarea și pasiunea cu care se execută și îndeplinesc toate activitățile acestei instituții, suntem convinși de necesitatea continuării tradițiilor și a experienței acumulate pe linia transformării în instituția de pregătire a cadrelor pentru Arma Artilerie. Nu zidurile și echipamentele sunt cele care asigură pregătirea, ci oamenii, devotați și în cunoștință de cauză, prin care există și are o bună reputație o școală.*

Urez succes în toate eforturile depuse înalților reprezentanți ai școlii militare românești din centrul de la Ploiești!”

După anul 1997, tradiția „Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie” (a instituției de perfecționare a pregătirii artileriștilor) a fost preluată de Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”.

¹⁹⁴ Registrul istoric al Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie, RIJO-2, nr. 193, vol. I, p. 81.

Capitolul XI
STRUCTURI DE CONDUCERE
ALE ARTILERIEI

Structuri centrale de conducere ale artileriei la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX

11.1. Structuri centrale de conducere ale artileriei în perioada 1859 - 1947

În baza Înaltului Ordin de Zi nr. 85/12 noiembrie 1859 al domnitorului Alexandru Ioan Cuza s-a înființat Corpul de Stat Major General al Armatei Principatelor Unite, iar prin Înaltul Ordin nr. 123/16 decembrie 1859 s-a stabilit structura organizatorică a acestuia. Secția a III-a din noua structură centrală a armatei reunite, compusă dintr-un căpitan, șef de secție, și doi sublocotenenți, avea ca sarcină organizarea, îndrumarea și conducerea instrucției în unitățile de artilerie și geniu.

Renașterea artileriei române moderne, la 10 Noiembrie 1843, ca armă de bază de sine stătătoare în cadrul tinerei armate române (re)înființată în 1830, crearea Armatei unite a Principatelor Române sub Alexandru Ioan Cuza, făcută de inegalabilul general Ion Emanoil Florescu, cel care ostenise și la renașterea artileriei, a impus și crearea unor structuri de conducere în acord cu rolul și locul jucat de artilerie în angrenajul militar. Căutările au început încă de pe vremea Domnitorului Cuza. Prin Înaltul Ordin de Zi din 12 noiembrie 1859 s-a hotărât ca statul major al oștirii să aibă *„păstrarea sub a sa priveghere a depozitelor de arme și de altă munițiune militară și aprovizionarea lor, inspectarea și verificarea stării armelor de tot felul, ce se află în serviciu, precum și a materialului artileriei: reparația lor prin mijlocul unor ateliere destinate pentru aceasta”*¹. La 26 august 1861, ministrul de război, colonelul Ion Ghica constatând că *„dezvoltarea ce va lua printr-aceasta (organizarea unei capsulării și fonderii de proiectile – N.N.) stabilimentele de artilerie nu mai permite a le lăsa în starea în care se află”*, printr-un raport către Domnitor a propus înființarea Direcției stabilimentelor de material de artilerie formată din *„construcția trăsurilor artileriei, depozitele de arme și atelierele ce țin de dânsule, fabricile de pulbere și depozitele ce sunt în diferitele părți ale Țării, capsulăria și fonderia de proiectile”*². La 23 noiembrie, prin Înaltul Ordin de Zi s-a

stabilit compunerea direcției formată din **Pirotehnia, Arsenalul de construcții și Fabrica de pulbere**, director fiind maiorul Henrich Herkt, iar subdirector căpitanul Eraclie Arion.

După înființarea Arsenalului, Pirotehniei și Pulberăriei, prin Înaltul Ordin nr. 254/26 august 1861 s-a înființat **Direcția Stabilimentelor de materiale ale Artileriei**, a cărei structură organizatorică a fost stabilită prin Înaltul Ordin de Zi nr. 344/23 noiembrie 1861, și care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1862: Direcția cuprindea: Secția I – Pirotehnia, Secția a II-a – Arsenalul de construcții, Secția a III-a – Fabrica de pulbere Târgșor. Șef al acestei direcții a fost numit maiorul Henric Herkt³.

Prin **Decretul nr. 202 din 9 octombrie 1862**⁴ prin care se aproba noua organizare a Ministerului de Război, în cadrul Diviziunii a 2-a din Direcția 1 – Personal și operații a fost prevăzută Secția a 2-a pentru Gendarmerie, **Artilerie**, Geniu, Trupe neregulate⁵, iar în 1-a diviziune din Direcția a 2-a – Administrație generală era Secția a 2-a materiale geniu și artilerie.

Necesitatea cunoașterii de către Ministerul de Război a situației comandamentelor și a trupelor a determinat căutări și adoptări de măsuri diverse, astfel încât, pe baza cunoașterii exacte a situației să se poată interveni oportun și eficient. Primele măsuri au vizat elaborarea de instrucțiuni de inspecții generale, urmate mai târziu de înființarea funcțiilor de inspectori de arme. Astfel, la **5 mai 1862 au fost aprobate „Instrucții asupra inspecțiilor generale ale diferitelor corpuri”**, prin **Decretul Domnitorului Alexandru Ioan Cuza** (pe baza Raportului nr. 2686/5 mai 1862). Acestea prevedeau că *„Atribuțiunile esențiale ale inspectorilor generali sunt: d-a constata starea corpurilor în toate părțile lor constitutive și organice; d-a da serviciului, disciplinei, instrucției un mers activ și*

¹ General P. Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – Stabiliment de arte grafice „UNIVERSALA”, București, 1907, p. 38.

² General P. Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – Stabiliment de arte grafice „UNIVERSALA”, București, 1907, p. 66.

³ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, pp. 59-60.

⁴ *** - Monitorul Oastei nr. 54/11 octombrie 1862 - , pp. 977-980.

⁵ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. I – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1900, p. 164.

regulat; d-a reforma tot ce ar fi contrar legilor și reglementelor; d-a aprecia drepturile militarilor de resplătire; d-a asculta cererile și reclamațiile și d-a da dreptate în cercul competenței lor; d-a înlocui într-un cuvânt acția proprie a ministerului în toate cazurile în care ea poate fi înlocuită”⁶.

Prin Ordinul de Zi pe toată Oastea nr. 252 din 15 septembrie 1862 s-au emis **Instrucții speciale asupra inspecțiilor generale ale corpului de artilerie**. În cadrul acestora erau stabilite clar atribuțiile inspectorului general: „...*Fie care din ofițerii superiori și din căpitani trebuie să fie pregătiți a da semă dacă inspectorul general va cere, de ceea ce au făcut în cursul anului trecut, pentru propria sa învățătură și pentru aceea a subalternilor săi, această dare de semă se face în conferințele ținute pentru acest sfârșit. Căpitanii răspund în aceste conferințe la întrebările ce li se fac: 1. asupra serviciului artileriei în resbelul în câmpie și în acel de asediu; 2. asupra fabricărei, primirei și întrebuințării raționată a tot ceea-ce compune materialul artileriei; 3. asupra cunoștinței reglementelor și a instrucțiilor coprinzând toate părțile serviciului artileriei. Locotenenții sunt examinați înaintea inspectorului general asupra aplicărei lor la științele fizice și matematice și asupra tuturor ramurilor serviciului de artilerie; ... În stabilimente precum fonderii, forge, pudriere, rafinerii de salpetru etc. inspectorul general întrebă pe ofițerii de artilerie asupra naturii mineralelor, metalelor și materiilor brute ce se întrebuințează în aceste diferite serviciuri; ... Inspectorul general judecă de instrucția trupei prin ansamblul și precisia în esersiciurile și în școalele practice în poligon, în manevrele de forță și în tragerea la țintă”⁷.*

În octombrie 1862 s-a înființat „**Inspectoratul armelor speciale**” care avea ca sarcină conducerea instrucției în unitățile de artilerie și geniu și supravegherea activităților din întreprinderile de fabricat și atelierele de reparat armament și muniții⁸.

⁶ *** - Monitorul Oastei nr. 29/1 iunie 1862 -, p. 491.

⁷ *** - Monitorul Oastei nr. 50/21 septembrie 1862 -, pp. 857-880.

⁸ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 60.

În aprilie 1863, în cadrul Ministerului de Război a luat ființă „**Diviziunea Artileriei și Geniului**”⁹.

Prin Ordinul de Zi din 25 februarie 1866, Locotenența Domnească a schimbat organizarea Ministerului de Război din 1863, împărțindu-l în 4 divizii, între și care Divizia a IV-a „**Direcția Serviciului Artileriei și Geniului. Personal. Material. Contabilitatea pentru ambele**”¹⁰.

La 2 martie 1866 prin Înaltul Decret nr. 309 al Locotenenței Domnești care abroga ordonanța princiară din 26 august 1861, stabilimentele artileriei au fost reorganizate astfel: **Direcția Artileriei cu Arsenalul de construcții, Manufactura de arme, Fabrica de praf, Pirotehnia**¹¹, fiecare cu administrație proprie și subordonare directă la minister.

Inspectoratul Artileriei în perioada regalității

În anul 1870, în Regulamentul serviciului interior în Ministerul de Război, elaborat conform Legii organizării armatei din 1868 se prevedea existența Direcției a 4-a (Materialele armelor speciale), în cadrul căreia Biroul 1 avea atribuții privind „*Materialele de resbel și al stabilimentelor artileriei, depozitul de praf și muniții de resbel; controlul și comptabilitatea lor; controlul oamenilor și al cailor armelor speciale; guarzii de artilerie și maiștri; inspecția armamentului trupelor și serviciilor speciale*”¹². De asemenea „*în tabelele de cadre ale legei din 1872 modificatoare a legei de organizare a armatei din 1868 se prevăd la statul major general încă doi generali de brigadă, unul ca inspector al Artileriei și altul ca inspector al Cavaleriei*”¹³.

⁹ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 61.

¹⁰ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. I – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1900-1902, pp. 165-166.

¹¹ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. I – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1900-1902, pp. 185-186; Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 61.

¹² Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. I – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1900-1902, pp. 260-261.

¹³ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. I – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1900-1902, p. 263.

La 24 noiembrie 1874, prin Înaltul Decret nr. 3062 s-a desființat Direcțiunea stabilimentelor de artilerie, cele trei secții devenind structuri de sine stătătoare¹⁴.

În septembrie 1875 s-a desființat „*Inspectoratul armelor speciale*” și s-a înființat „*Inspectoratul artileriei*”¹⁵.

Cadrela și efectivele bugetate în anul 1876, pentru statul major al artileriei erau: 1 locotenent-colonel, 2 maiori, 5 căpitani, 12 locotenenți, 1 guard de artilerie cls. 1, 4 cls. 2 și 7 cls. 3. Cele 2 regimente de artilerie dispuneau de 80 de cadre și 1584 trupă¹⁶.

Apropierea războiului, pregătirea pentru acesta a determinat luarea unor măsuri de întărire a capacității de apărare a tânărului stat român, ce au vizat optimizarea structurii forțelor armate, asigurarea cadrului optim de conducere al acestora, înzestrarea cu armament, muniții și alte materiale, numirea celor mai bune cadre la conducerea unităților, intensificarea pregătirii și instruirii trupelor. Acest amplu proces a cuprins și artileria, care, încet dar sigur, a capătat un loc tot mai important în structura armatei române, devenind în scurt timp, așa cum va recunoaște și cum sigur și-a dorit însuși conducătorul statului Carol I, „*podoaba mândrei mele armate*”. Astfel, pe lângă creșterea numărului regimentelor de la 2 la 4, și, implicit, a numărului subunităților de bază, bateriile, în numai un deceniu, s-au adoptat soluții juste pentru asigurarea conducerii unitare a artileriei, îmbunătățirii instrucției, înzestrării cu armament și muniții.

În acest sens, la 9 octombrie 1876, în baza **Înaltului Decret nr. 1945, prin noua ordine de bătaie a armatei** s-a stabilit că artileria era coordonată de Secția Artilerie din Marele Cartier General, condusă de colonelul Eracle Arion, ajutat de maiorul Dimitrie Dimitrescu Maican. De asemenea, au fost numiți comandanții artileriei diviziilor următorii: maior Ioan Carp (Divizia 1), locotenent-colonel Alexandru Koslinski

(Divizia 2), colonel Henrich Herkt (Divizia 3) și locotenent-colonel Nicolae Dabija (Divizia 4)¹⁷.

În baza Înaltului Decret nr. 489 din 8 martie 1877 s-a stabilit comandanții unităților de artilerie, astfel: Regimentul 1 Artileriei – colonel Iulius Dunca, Regimentul 2 Artilerie – colonel Eracle Arion, Regimentul 3 Artilerie – colonel Henrich Herkt, Regimentul 4 Artilerie – col. Alexandru Angelescu, Arsenalul Armatei – locotenent-colonel Alexandru Koslinski, Pirotehnie – maior Ioan Carp, Pulberărie – maior Alexandru Robescu¹⁸.

După ce la **6 aprilie 1877, prin Înaltul Decret nr. 787** a fost decretată mobilizarea armatei¹⁹, prin **Înaltul Decret nr. 952 din 27 aprilie 1877 privind noul cadru organizatoric al armatei**, pentru artilerie se prevedeau următoarele: Secția Artileriei din Marele Cartier General era condusă de colonelul Eracle Arion; comandanții artileriei Corpurilor de armată erau – colonel Iulius Dunca (Corpul 1 Armată), colonel Henrich Herkt (Corpul 2 Armată)²⁰; comandanți ai artileriei diviziilor au fost numiți: maior Mihail Popescu apoi locotenent-colonel Ioan Carp (Divizia 1 Infanterie), locotenent-colonel Alexandru Horbatsky (Divizia 2 Infanterie), colonel Nicolae Dabija (Divizia 3 Infanterie) și locotenent-colonel Ștefan Agarici (Divizia 4 Infanterie)²¹.

După trecerea Dunării de către Divizia a 4-a comandată de general Gheorghe Manu

¹⁴ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 63.

¹⁵ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 63.

¹⁶ *** - Monitorul Oastei, nr. 25/12 august 1875, Supliment – pp. 74-79.

¹⁷ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 64; (colectiv: Gl. mr. dr. Constantin Olteanu, ș.a.) – Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 -, Editura Militară, București, 1977, pp. 26-34.

¹⁸ (colectiv: Gl. mr. dr. Constantin Olteanu, ș.a.) – Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 -, Editura Militară, București, 1977, pp. 59-60.

¹⁹ *** - *** - Monitorul Oficial al României – nr. 78/8 (20) aprilie 1877, p. 2362.

²⁰ (colectiv: Gl. mr. dr. Constantin Olteanu, ș.a.) – Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 -, Editura Militară, București, 1977, pp. 97-99; *** - Istoria Statului Major General Român. Documente 1859-1947 – Editura Militară, 1994, pp. 84-85.

²¹ *** - Monitorul Oficial al României – nr. 96/28 aprilie/10 mai 1877, pp. 2807-2809; General P. Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – Stabiliment de arte grafice „UNIVERSALA”, București, 1907, p. 178.

și angajarea armatei în război, **la 23 iulie 1877, în baza Înaltului Ordin de Zi nr. 38**, armata a fost reorganizată în Armata de Operații și Armata de Observație. Cu această ocazie generalul Gheorghe Manu a fost numit comandant al artileriei Armatei de Operații²², iar comandanți ai artileriei diviziilor au fost desemnați: locotenent-colonelul Ioan Carp (Divizia 1 Infanterie), locotenent-colonelul Alexandru Horbatsky (Divizia 2 Infanterie), colonelul Nicolae Dabija (Divizia 3 Infanterie), colonelul Henrich Herkt (Divizia 4 Infanterie)²³. Cu această conducere artileria română a participat și s-a acoperit de glorie în marea bătălie de la Plevna.

Pentru bătălia de la Vidin, **la 5 decembrie 1877, prin Înaltul Ordin de Zi nr. 174 s-a dispus reorganizarea armatei române**. În noua structură, generalul Gheorghe Manu a fost numit **comandant general al artileriei**, iar colonelul Eracle Arion, **șef al Secției Artilerie în Marele Stat Major**. Comandant al artileriei Corpului de Vest a fost numit colonelul Iulius Dunka, iar comandanți ai artileriei diviziilor: locotenent-colonelul Alexandru Horbatski (Divizia 1 Infanterie), locotenent-colonelul Dimitrie Dimitrescu Maican (Divizia 4 Infanterie), colonelul Alexandru Angelescu (Divizia de Rezervă), colonelul Henrich Herkt (Divizia 2 Infanterie), colonelul Nicolae Dabija (Divizia 3 Infanterie)²⁴.

După Războiul de Neatârnamare, Ion Brătianu, ministru de Război, „a creat: pentru Arme, Inspectoratele generale de arme, iar pentru armată, Statul Major al Armatei. În spiritul acestor întocmiri din 1883, Inspectoratele generale de arme nu

²² Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 73; (colectiv: Gl. mr. dr. Constantin Olteanu, ș.a.) – Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 -, Editura Militară, București, 1977, pp. 178-180.

²³ General P. Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – Stabiliment de arte grafice „UNIVERSALA”, București, 1907, pp. 181-182.

²⁴ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 77; (colectiv: Gl. mr. dr. Constantin Olteanu, ș.a.) – Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 -, Editura Militară, București, 1977, pp. 332-334. General P. Vasiliu Năsturel – Contribuțiuni la istoria artileriei române – Stabiliment de arte grafice „UNIVERSALA”, București, 1907, pp. 267-271.

sunt, cum deveniră numai dela un timp încoace, niște simple dependențe de Ministerul de Război, ci ele sunt „adevărate direcțiuni – cum zice Generalul Lahovary, în referatul regulamentărei din 1891 – în putință de a constata trebuințele armatei și de a asigura îndeplinirea lor”; iar Marele Stat Major ... posedă autoritatea încontestabilă și incontestată, asupra tuturor direcțiunilor Ministerului de Război... ”²⁵.

La 31 mai 1883, prin Decizia ministerială nr. 20, s-a aprobat Regulamentul provizoriu cu atribuțiile Inspectorului Artileriei²⁶. Conform acestuia, Inspectorul Artileriei avea „sub autoritatea sa: regimentele de artilerie, bateriile de coste, de asediu și întăriri, companiile sau secșiunile lucrătorilor de artilerie, colonele de muniții, trenul artileriei, parcurile, tote stabilimentele serviciului artileriei și în genere: tot personalul civil și militar afectat serviciului artileriei în arsenale, fabrici, direcțiuni, pudrării, pirotehniei ș.c.l.”.

Atribuțiile principale ale inspectorului artileriei acopereau o paletă largă de domenii: „Privighează tot serviciul de aprovizionare în arme și munițiuni a întregii armate și aprovizionamentele speciale artileriei în arme, trăsuri, proiectile, harnașament, cai ș.c.l.”; „Are direcția și privigherea instrucțiunii teoretice și practice a tuturor trupelor de artilerie, observă și face a se executa în totă întregimea lor reglementele tactice ale armeei, precum și cele de disciplină și bună administrațiune în corpurile puse sub inspecțiunea sa”; „Veghează la instrucțiunea tuturor gradelor de artilerie la corpuri precum și a școlilor regimentare pentru dobândirea cadrelor necesare; este președinte de drept în comisiunea examinătoare pentru ofițerii de artilerie”; „Are privigherea generală asupra modului cum se întreține și se conservă

²⁵ General C.I. Brătianu – Armata Română pe timpul ultimilor 40 de ani 1866-1996. Administrația centrală a Războiului – București, Stabilimentul grafic Albert Baer, 1906, pp. 35-36.

²⁶ *** - Monitorul Oastei nr. 36/2 iunie 1883 – pp. 723-727; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, pp. 66-68; Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 84.

armele și munițiunile în toate corpurile de trupă”; „Toate stabilimentele artileriei depind de asemenea de inspectorul artileriei, el se asigură că toate lucrările lor se execută în conformitate cu reglementele și instrucțiunile ministeriale”.

Inspectorul artileriei era considerat membru al „ori-cărei comisiuni de apărare a țării și conduce părțile afectate serviciului artileriei în ori-ce execuțiuni de întăriri. El este de drept delegatul ministerului pentru inspecțiile anuale ale artileriei și are atunci toate drepturile și îndatoririle inspectorilor desemnați de minister. Afară de inspecțiile anuale dânsul va face corpurilor de sub autoritatea sa, inspecții și reviste parțiale cât se va putea mai dese”. Privind învățământul militar, inspectorul pentru artilerie era „consultant asupra programului de instrucțiune, a școalelor speciale de artilerie, a modificărilor și programului de introdus, precum și a științelor cuprinse în programul școlii de rezbel care ar fi în legătură cu arma artileriei”. De asemenea, conform regulamentului, „În timp de rezbel, inspectorul artileriei cu tot personalul său constituie statul major special al artileriei la marele cuartier și în această calitate cuprinde: 1. Serviciul gurilor de foc și a tot ce depinde de acest serviciu. 2. Stabilirea și construcția bateriilor și lucrărilor armei artileriei. 3. Aproximarea generală a armatei în arme și munițiuni și a tot felul de material de luptă. 4. Dirigierea operațiunilor întregii artilerii în marșuri și lupte. 5. Cooperează cu direcțiunea geniului la stabilirea apărării și atacului locurilor, cetăților sau punctelor întărite, cu un cuvânt îndeplinește pe lângă întreaga armată serviciul analog cu acel al unui șef de artilerie într-un corp de armată”.

Prin regulament se stabilea și locul inspectorului artileriei în raport cu ceilalți comandanți. „Cartierul inspectorului artileriei fiind în București, în cazul unei inspecții, itinerariul inspectorului este supus aprobării ministerului de rezbel, inspectorul este asemenea obligat în acest caz a înștiința și pe comandantul corpului de armată al trupelor unde are a face inspecție”. „Serviciul inspectorului artileriei merge alături de acel al comandamentelor, nici-l jighește, nici-i este sub-ordonat; asigurarea instrucției în artilerie și supravegherea

armamentului fiind mai cu osebire întâia preocupare a inspectorului artileriei”. „... inspectorul artileriei conrespunde, dă ordine și primește relații directe de la comandantul artileriei corpurilor de armată, atât privitoare trupelor de artilerie, cât și stabilimentelor, depositelor, pirotichniilor etc., al fie-cărui corp de armată. Aceștia sunt asemenea obligați a-i transmite situații sau relațiile de tot felul ce le ar fi prescrise prin anume ordine a inspectorului; sunt obligați însă a ține în curent de ori-ce este atingător serviciului artileriei unui corp de armată și pe comandantul acestui corp”.

Inspectorul artileriei nu avea o structură prestabilită, „Personalul inspectorului artileriei se va fixa prin legea bugetară anuală conform necesităților”.

Așa se face că în bugetul Ministerului de Război vom întâlni alocări pentru structuri diferite. Spre exemplu, în 1882, până la înființarea Marelui Stat Major prin Înalțul Decret nr. 2945/29 noiembrie 1892, în cadrul Statului Major General (format din 8 generali) era prevăzută și bugetată funcția de „inspector al artileriei”, dar și „stat-majorul de artilerie” cu 1 colonel - șef, 2 locotenent-colonei - directori și 2 căpitani - subdirectori la Arsenal și Pirotehnice²⁷. În bugetul Ministerului de Război pe exercițiul 1886-1887 au fost bugetate următoarele funcții la „stat-majorul artileriei: 1 general - inspectorul artileriei, 1 colonel - ajutor, 1 căpitan - șef de stat major”²⁸, iar în bugetul pe exercițiul 1891-1892 la „stat-majorul artileriei: 1 general de brigadă - inspectorul artileriei, 1 colonel - ajutor, 1 guard, 1 registrator copist”²⁹.

La 19 iulie 1886, prin Înalțul Decret nr. 2234 s-a desființat Direcția Armelor Speciale, pentru artilerie înființându-se **Direcția Artileriei**. Astfel, în articolele 2 și 3 ale Înalțului Decret se prevedea: „Organizarea actuală a direcțiunii armelor speciale din administrația resboiului se modifică, înființându-se o nouă direcțiune a geniului distinctă de aceea a artileriei. Direcțiunea de artilerie păstrează

²⁷ *** - Monitorul Oastei nr. 9/1882, Supliment -, pp. 7, 54.

²⁸ *** - Monitorul Oastei nr. 20/1886, Supliment -, p. 38.

²⁹ *** - Monitorul Oastei nr. 29/18 iulie 1891, Supliment -, p. 936.

*atribuțiunile ce le are actualimente în direcția armelor speciale, cu privire la arma artileriei*³⁰.

La 14 aprilie 1888, prin Înaltul Decret nr. 986, s-a înființat **Comitetul Consultativ al Artileriei**, care era compus din: inspectorul artileriei, loțiitorul acestuia, directorul arsenalului, comandantul Brigăzii 2 Artilerie, directorul Pirotehniei, un ofițer superior de artilerie din garnizoana București³¹. În principal, comitetul avea următoarele atribuții: studierea problemelor referitoare la constituirea, organizarea, dotarea și echiparea unităților de artilerie la pace și război, studierea modalităților de aprovizionare a unităților și de transport al armamentului și munițiilor pentru întreaga armată, studierea dotării armatei cu armament și muniții, stabilirea necesarului de regulamente de specialitate și a poligoanelor de trageri și instrucție, folosirea eficientă a capacităților Arsenalului, Pirotehniei și Pulberăriei, instrucția în Școala Specială de Artilerie și Geniu, stabilirea caietelor de sarcini pentru gurile de foc. Primul comitet a avut următoarea alcătuire: general Eracle Arion, colonel Alexandru Horbatsky, colonel Mihail Popescu, colonel Alexandru Tell, locotenent-colonel Georgescu Bereșteanu Ion, locotenent-colonel Ion Șomănescu³².

La 1 mai 1889, prin aprobarea Regulamentului serviciului interior al Ministerului de Război, direcția a ieșit din subordinea Inspectoratului și a intrat în subordinea Direcției 1 Generale a ministerului³³.

La 20 mai 1891, prin aprobarea Regulamentului asupra serviciului interior al Ministerului de Război, conform Înaltului Decret nr. 1566, în cadrul administrației centrale s-a înființat „**Direcțiunea artileriei și flotei**

³⁰ *** - Monitorul Oastei nr. 27/9 august 1886-, p. 413; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 37.

³¹ Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 86; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 59.

³² *** Anuarul Oficial al Armatei Române pe anul 1889, p. 27.

³³ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 38.

(Direcțiunea III)”, iar inspectorul general al artileriei a devenit și director superior al acestei direcții. Din perspectiva artileriei, Direcția artileriei și flotei, avea în componere Secția I Artilerie, cu 2 birouri: „*Biroul I. Arme, trăsuri, material, muniții de resboiu, trăsuri, material și instrumente de pompieri. Depozite de arme, muniții și trăsuri de tot felul. Stabilimente de artilerie. Colone de muniții. Situații, inventare și registre speciale. Biroul II. Poligone și câmpuri de tragere a tuturor trupelor, controlul și inspectarea armelor. Controalele tuturor amployaților militari și civili în stabilimentele militare și depozitele armatei. Regulamentele speciale armeei. Instrucția specială a artileriei, pompierilor și trenului. Școala specială de artilerie și geniu*”³⁴. Directorul superior și inspector general al artileriei avea ca atribuție principală „...*direcțiunea generală a lucrărilor ce le sunt privitoare și regulează serviciul în acord cu ministrul așa în cât să determine rezolvarea tuturor cestiunilor importante, lăsând expedierea corespondenței curente ajutoarelor ce au*”³⁵, iar ajutoarele directorilor superiori „*Țin registrul de fondurile angagiate în limitele budgetare sau creditelor extraordinare ce le sunt afectate serviciului. ... rezolvă tote lucrările ce le-au fost lăsate lor de directorii superiori, și pregătesc pe acelea ce țin de resortul birourilor respective, pe cari le supun rezoluțiunei directorilor superiori. ... ajută pe directorii superiori în tote ramurile serviciului*”³⁶.

La 2 noiembrie 1894, conform Înaltului Decret nr. 3550, pentru aprobarea Regulamentului serviciului interior al Ministerului de Război, în cadrul administrației centrale funcționa Direcția a III-a – Artileria. Aceasta era constituită din: „**Biroul I Personal (Personalul ofițierilor de artilerie și ai asimilaților ă n activitate, disponibilitate, rezervă și miliții. Stabilirea**

³⁴ *** - Monitorul Oastei nr. 23/8 iunie 1891 -, p. 507; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 40.

³⁵ *** - Monitorul Oastei nr. 23/8 iunie 1891 -, p. 509.

³⁶ *** - Monitorul Oastei nr. 23/8 iunie 1891 -, p. 510.

efectivelor bugetare ale artileriei. Înaintări, mutări, decorații etc. ...Inspecții generale. Școla specială de artilerie și geniu...); **Biroul II Material** (Arme, trăsură și muniții. ...Depozite de arme, munițiuni și trăsură de tot felul. ...); **Biroul III Tehnic** (Organizarea poligonelor și câmpurilor de tragere a tuturilor trupelor. Controlul și inspectarea armelor. Regulamentele speciale armeei. Instrucția specială a artileriei, pompierilor și trenului. ...Experiențe diverse asupra armelor, munițiunilor, pulberilor etc.)”³⁷ ??? vezi buget 1895.

În anul 1898, pe lângă Direcția a III-a Artilerie s-a înființat **Comitetul Tehnic al Artileriei**³⁸.

La 11 iunie 1899, conform **Înaltului Decret nr. 2601, relativ la organizarea și serviciul Ministerului de Război**, se menționa că Direcția a 3-a Artilerie era compusă din două secții: **Secția I administrativă** cu: **Biroul 1** (Stabilirea efectivelor bugetare ale artileriei. Școlile militare de artilerie și geniu. ... Inspecțiile generale relative armeei. ...); **Biroul 2** (Drapele și stindarde de armată. Muzeu de artilerie. Trofee. Pulberi, arme, muniții și trăsură. ... Depozite de arme, muniții și trăsură. ...); **Secția II-a tehnică**, cu: **Biroul 1** (Lucrări teoretice. Regulamente tactice și instrucții. Poligonele și câmpurile de tragere ale tuturilor armelor. Școlile de tragere în artilerie. Tragerile la semn în armată. Instrucția trupelor de artilerie, pompierilor și trenului. Instrucția în școlile ce depind de artilerie. Comitetul consultativ al artileriei. Biblioteca direcției.); **Biroul 2** (Studiul și construcția gurilor de foc, armelor portative și trăsurilor armatei ... Controlul și recepția gurilor de foc, armelor portative și trăsurilor. Experiențe. ... Chestiuni tehnice privitoare la stabilimentele de artilerie ...); **Biroul 3** (Muniții și explozibile. Studiul, controlul și recepția lor. ... Experiențe. ... Chestiuni de fabricație în arsenele, pirotehniei și pulberării.); **Biroul 4** (Organizarea și mobilizarea artileriei.

³⁷ *** - Monitorul Oastei nr. 69/9 noiembrie 1894, Supliment -, p. 1235; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, pp. 43-44.

³⁸ Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, p. 47.

Organizarea depozitelor de material de artilerie și muniții ... Organizarea colonelor de muniții și parcurilor. ...)”³⁹ Inspectorul artileriei avea în „priveghere” Direcția Artilerie și Comitetul Tehnic al Artileriei. În bugetul Ministerului de Război pe exercițiul 1899-1900 erau bugetate următoarele funcții: „la Direcția Artileriei: 16 funcții din care 1 colonel – director, 1 maior – ajutor, 3 căpitani, 1 locotenent ...; la Comitetul tehnic al artileriei: 19 funcții, din care 1 colonel – director, 4 maiori – șefi secții, 4 căpitani – șefi birouri, 4 locotenenți; 1 general de brigadă – inspectorul general al artileriei”⁴⁰. Comitetul Artileriei era format din: inspectorul general al artileriei, un comandant de brigadă, comandantul artileriei cetății București, directorul artileriei din Ministerul de Război, directorul Arsenalului, directorul Pirotehniei, un comandant de regiment⁴¹.

Legea asupra administrației armatei și organizarea Ministerului de război din anul 1900⁴² stabilea la articolul 3 că, **Serviciul Artileriei** era un serviciu administrativ care cuprindea: „organizarea și mobilizarea artileriei; studiul și aprovizionarea armelor și munițiunilor de tot felul, trăsurilor și materialului de incendiu; organizarea și dirigiarea stabilimentelor de artilerie de tot felul; câmpuri de tragere; școli speciale”. Totodată, la articolul 10, se stabilea că **Direcția 3 Artilerie** „cuprinde cestiuni speciale privitoare armeei; stabilirea efectivelor bugetare ale artileriei; școli speciale. Remonta artileriei. Armamentul, munițiunile și trăsurile armatei; aprovizionarea lor; studiul, experiențele și construcția lor; Materialul de artilerie. Stabilimentele speciale; inspecții generale; comitetul consultativ al artileriei”. Serviciile și direcțiile erau „puse sub priveghierea

³⁹ *** - Monitorul Oastei nr. 28/21 iunie 1899, Partea regulamentară nr. 12 -, pp. 61-62; vezi și Ion Popovici – Organizarea Armatei Române, vol. II – Roman, Tipografia Leon Friedman, 1903, pp. 48-49.

⁴⁰ *** - Monitorul Oastei nr. 13/18 martie 1899 -, pp. 274-275.

⁴¹ *** - Monitorul Oastei nr. 28/21 iunie 1899, Partea regulamentară nr. 12 -, p. 76.

⁴² Ministerul de Război - Legea asupra administrației armatei și organizarea Ministerului de Război (promulgată prin Î.D.R. nr. 833 din 25 februarie 1900 și publicată în Monitorul Oficial nr. 268 din 29 februarie 1900) – ediție oficială – București, Imprimeria statului, 1900.

directorilor superiori, care sunt: ... pentru direcția 3: inspectorul general al artileriei”. (articolul 16). La articolul 17 legea stabilea atribuțiile directorilor superiori, astfel: „Directorii superiori au direcția generală a lucrărilor serviciului sau direcției respective. Ei iau ordinele ministrului pentru rezolvirea chestiunilor importante. Ei aprobă liberarea din depozite a părților anuale de echipament, materiale, subzistență etc., după alocațiile cuvenite și tarifele stabilite. Directorii superiori decid asupra chestiunilor relative la serviciuri regulate sau prevăzute în legile și regulamentele în vigoare cari, prin natura lor, n-ar cere soluționarea ministrului. Pregătește toate lucrările de resortul direcției lor, pe cari nu le-ar putea rezolva singuri, și le supun ministrului pentru a hotărî. Vor putea presida licitațiunile după ordinele date de ministru, supunând rezultatele aprobării sale”. Având în vedere că inspectorii generali de armă aveau altă funcție de bază (inspectorul general al artileriei în anii 1900-1904, generalul de divizie Mihail Popescu era comandantul Corpului 1 Armată Craiova), la articolul 18 se prevedea că „Directorii superiori contrasemnează ordinele și corespondența de ore-care însemnătate, pe care o semnează ministrul. Pentru toate cele-alte chestiuni, corespondența se contrasemnează de către directori și se aduce secretarului general, care o supune semnăturii ministrului sau o semnează dânsul, după autorizația ce are”. De fapt structura de conducere a artileriei a fost Direcția 3 Artilerie, condusă de un director, ca ajutor al directorului superior, inspectorul general al artileriei. La articolul 20 se prevedea că „Fie-care director superior este ajutat de un director, care conduce serviciul direcției; aceștia resolvă toate lucrările ce le-au fost lăsate de directorii superiori și pregătesc pe acelea cari țin de resortul direcției. Ei sunt răspunzători de mersul regulat al lucrărilor privitoare direcțiunii respective, pe cari le resolvă potrivit legilor, regulamentelor decisiilor și hotărârilor luate, precum și dupe ordinele și instrucțiunile ce primesc de la directorii superiori respectivi”.

Prin **Înaltul Decret nr. 2926 din 25 mai 1912** s-a aprobat **Regulamentul asupra organizării și funcționării Ministerului de Război** elaborat pe baza Legii de modificare a legii de organizare a

ministerului, promulgată prin Înaltul Decret nr. 1682 din 16 martie 1912. Conform Legii și a Regulamentului a fost înființată **Direcția a 8-a Armament**, căreia i-au fost subordonate Arsenalul, Pirotehnia, Pulberăria și Depozitele de armament și muniții⁴³. Inspector general al stabilimentelor de artilerie și director superior al armamentelor a fost numit generalul Toma Ghenea,⁴⁴ iar director al Direcției 8 Armament colonelul Vasile Rudeanu.

Prin Regulamentul de organizare și funcționare au fost stabilite organizarea Direcției III Artilerie și atribuțiile birourilor, astfel: „Secția I. Biuroul I. – Școala de tragere a artileriei; școala subofițerilor de artilerie, precum și orice altă școală cu caracter practic și special tehnicei armee. Inspecțiile generale relative armeei; corespondența relativă la personalul direcției; remonta artileriei și a tuturor cailor de ham și de samar ai armatei, afară de caii cavaleriei; ... caii ofițerilor de artilerie; administrarea fondului remontei. Biuroul II. – Registrul control general și situațiile relative la materialul de artilerie, armament, munițiuni, trăsuri și materiale de incendiu date în seama corpurilor și serviciilor armatei; repararea și întreținerea acestora; ... stabilirea efectivelor bugetare ale trupelor de artilerie; ... organizarea și mobilizarea artileriei; ... Secția II. Biuroul III. – Studiul caracterelor și prevederea gurilor de foc, armamentului portativ, trăsurilor și materialului de tot felul necesar artileriei; ... nomenclatura generală a gurilor de foc, armamentului portativ, trăsurilor și harnașamentului; ... îndeplinirea formelor și proceselor-verbale pentru comitetul consultativ al artileriei; ... Biuroul IV. – Instrucția la corpurile de artilerie și în școlile ce depind de inspectoratul artileriei; regulamente tactice și tehnice ale armeei; istoricul artileriei; biblioteca”⁴⁵. Direcția era condusă de un director superior, care era inspectorul general al artileriei (art. 5, pag. 434), ajutat de un director (art. 18).

⁴³ *** - Monitorul Oficial nr. 14/30 martie 1912, Partea regulamentară nr. 11 – p. 149; *** - Monitorul oficial nr. 28/12 iunie 1912, Partea regulamentară nr. 16 – p. 419; Stănculescu, V., Ucrain, C. - Istoria artileriei române în date -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 94.

⁴⁴ *** Anuarul Oficial al Armatei Române pe anul 1912, p. 24.

⁴⁵ *** - Monitorul Oficial nr. 28/12 iunie 1912, Partea regulamentară nr. 16 – pp. 426-427.

La 14 august 1916, șef al Serviciului Artileriei/Marele Cartier General a fost numit generalul de brigadă Radu Torocanu, iar șef al Direcției 3 Artilerie și Muniții din Ministerul de Război și inspector general al artileriei a rămas generalul de divizie Toma Paraschivescu⁴⁶.

La 15 august 1918 Inspectoratul General al Artileriei și-a schimbat denumirea în **Inspectoratul Tehnic al Artileriei**, având în fruntea sa pe generalul Alexandru Referendaru. Inspectoratul avea următoarea structură organizatorică: **Secția I** (2 birouri) – organizare, recrutare, mobilizare și instrucție, regulamente; **Secția a II-a** (2 birouri) – școli și adjutantură, inspecții, comitetul consultativ al artileriei; Direcția Artileriei (2 secții) – material de artilerie, muniții, harnașament și remontă, întreținerea, conservarea, repararea materialului de artilerie. În perioada 1918-1919 inspectoratului i s-a subordonat și Direcția de studii tehnice și experiențe.

La 2 august 1929, prin Legea organizării ministerelor (Monitorul Oficial nr. 169), s-a revenit la vechea denumire de **Inspectorat General al Artileriei** și s-au stabilit structurile subordonate și principalele atribuții. Astfel, în subordinea inspectoratului intrau: Direcția Artileriei, Direcția armament, Școlile militare de ofițeri, subofițeri și guarzi de artilerie, centrul de instrucție al artileriei, conducerea pompierilor militari, comitetul consultativ al artileriei. Atribuțiile principale erau: organizarea și pregătirea unităților de artilerie din compunerea diviziilor de infanterie, a corpurilor de armată și a celor neîndivizionate, a școlilor militare de artilerie și a centrului de instrucție, elaborarea regulamentelor de specialitate, dotarea tuturor unităților armatei cu armament și muniții. **Structura Inspectoratului cuprindea: Statul major** (3 birouri) – organizare, mobilizare, adjutantură; informații, contrainformații, cifru; instrucție trupe, școli, centru de instrucție, regulamente; **Direcția Artilerie** (2 birouri) – armament, muniție, trageri; material de artilerie, trăsuri, harnașament; **Direcția Armament** (5 birouri) – stabilimente de artilerie; armament, tunuri, arme; muniție, pulberi, explozivi; depozite; control, devize; **Serviciul administrativ** (3 birouri) – angajări; ordonanțări; contabilitate.

⁴⁶ M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în războiul mondial 1916–1918, vol. 1, Imprimeria Națională, 1934,- anexa nr. 42.

Legea pentru organizarea ministerelor din anul 1929⁴⁷ a așezat inspectoratele de armă și tehnice, printre care și Inspectoratul General al Artileriei, în cadrul organelor tehnice și administrative ale Ministerului Armatei. Articolul 107 din această lege le stabilea următoarele atribuții: „*organizarea, pregătirea și instrucția unităților și serviciilor respective, cari nu intră în ordinea de bătaie a diviziilor sau corpurilor de armată; organizarea, pregătirea și instrucția în școlile militare de toate categoriile ce aparțin armatei și a centrelor de instrucție; elaborarea regulamentelor armeei respective și directive relativ la instrucția tehnică; dotarea cu tot felul de materiale, întreținerea, păstrarea și controlul întregului material aflat asupra trupelor; administrarea fondului afectat*”. Pentru Inspectoratul General al Artileriei s-a stabilit următoarea compunere (articolul 107): „*Serviciul de stat-major; Direcția Artilerie; Direcția Armamentului cu stabilimentele sale ca: arsenal, pirotehnie, pulberărie, precum și a depozitelor de munițiuni și de armament; Comandamentul Școalelor militare cu școlile pregătitoare și speciale de ofițeri și subofițeri, școala de guarzi de artilerie; Centrul de instrucție al artileriei; Regimentul de artilerie al Centrului de instrucție; Comandamentul pompierilor; Comitetul consultativ al artileriei și armamentului*”.

Legea relativă la organizarea armatei din anul 1930⁴⁸ stabilea la articolul 19 atribuțiile Inspectorilor generali de armă și tehnici, printre care și **Inspectorul General al Artileriei**, astfel: „*a) organizarea, pregătirea și instrucția unităților și școlilor respective; b) elaborarea regulamentelor armeei sau serviciului respectiv; c) dotarea, aprovizionarea și controlul materialului aflat asupra trupelor sau serviciilor; d) încadrarea cu ofițeri superiori și inferiori a trupelor, serviciilor și stabilimentelor ce le aparțin organic; e) administrarea fondurilor afectate*”.

Primăvara anului 1932 a fost marcată de o intensă activitate legislativă pe linia apărării naționale, cu implicații și asupra structurilor de conducere ale artileriei, ca și pentru artilerie în general. Între legile elaborate a fost și Legea relativă la stabilirea

⁴⁷ *** - Monitorul Oficial nr. 169 din 2 august 1929 – pp. 6114-6133.

⁴⁸ *** - Monitorul Oficial nr. 103 din 13 mai 1930 – pp. 3430-3435.

cadrelor și efectivelor armatei din **mai 1932**⁴⁹. Aceasta, la articolul 17, stipula: „*Artileria este formată din: 2 regimente de artilerie de gardă a 3 divizioane; 42 regimente de artilerie de câmp a 3 divizioane; 7 regimente de artilerie grea a 3 divizioane; 22 divizioane de artilerie grea; 2 regimente de obuziere de munte a 3 divizioane; 6 divizioane de tunuri de munte; 4 regimente de artilerie călăreață a 3 divizioane; 1 centru de instrucție, cu un regiment al centrului; școli pregătitoare de ofițeri de artilerie, guarzi de artilerie și subofițeri; școala specială a artileriei și specială a guarzilor de artilerie*”. De asemenea, la articolul 23, se stipula că „*Stabilimentele și depozitele de armament și munițiuni sunt: Arsenalul armatei; Pirotehnia armatei; Fabrici de pulberi, fulmicoton și explozibile; Depozite de munițiuni; Depozite de armătură; 8 ateliere de reparații; Poligonul de experiențe al armatei*”.

Legea pentru modificarea organizării și funcționării Ministerului Apărării Naționale⁵⁰ din **iunie 1932** a statuat locul și rolul Inspectoratului General al Artileriei, ca „*organ de conducere tehnică și administrativă*” (articolul 2), faptul că inspectorul general al artileriei avea „*drepturile, atribuțiile și rangul de comandament, ca și comandanții de Corp de Armată cu care sunt echivalați*” (articolul 32). În cadrul capitolului VI din lege erau detaliate compunerea, atribuțiile inspectoratului și ale structurilor componente, precum și ale Comitetului Consultativ al Artileriei. Astfel, inspectoratul avea în compunerea sa „*Inspectorul General al Artileriei; Statul major; Direcția Artileriei cu serviciul Harnașamentului armatei, Direcția Armamentului, Comitetul Consultativ al Artileriei și Armamentului*”. (articolul 47). Atribuțiile Inspectoratului General al Artileriei erau: „*organizarea, pregătirea și instrucția unităților de artilerie și serviciilor din subordine; pregătirea mobilizării unităților și formașunilor ce-i aparțin; îndrumarea și inspecția instrucției tehnice a unităților de artilerie din întreaga armată; organizarea, pregătirea și instrucția în*

școalele militare de artilerie de toate categoriile și în centrul de instrucție; controlul și supravegherea activității în stabilimentele militare, în scopul de a se realiza maximum de producțiune; studiază și face propuneri asupra sistemului de artilerie care convine mai bine armatei noastre; elaborează regulamentele armeei și dă directive relative la instrucția tehnică; dă avizul asupra încadrării unităților de artilerie; îndrumază lucrările pentru dotarea cu harnașament a unităților armatei; administrează fondurile afectate”. (articolul 48). În subordinea Inspectoratului General al Artileriei se găseau următoarele structuri: „*Comandamentul Școalelor Militare, cu Școalele pregătitoare de ofițeri activi și de rezervă, Școalele speciale de ofițeri de artilerie și guarzi de artilerie; Centrul de Instrucție al Artileriei cu Regimentul de Artilerie al Centrului și Școala de subofițeri*”. (articolul 49).

Direcției Artileriei i s-au stabilit următoarele atribuții: „*studiul dotării unităților de artilerie cu: guri de foc, armament portativ, munițiuni, transmisiuni, tractoare etc.; studiul dotării unităților de artilerie cu: cai, harnașament, vehicule și diferite alte materiale; supraveghează întreținerea, conservarea și depozitarea tuturor materialelor de artilerie; are controlul permanent asupra tuturor materialelor de artilerie ce depind direct de Inspectoratul General al Artileriei; urmărește modul cum se comportă la trageri materialul și munițiunile de artilerie din întreaga armată; studiază și face propuneri pentru repararea și punerea în bună stare a materialelor de artilerie aflate în serviciu sau depozite, precum și pentru completarea lor; ține evidența tuturor materialelor de recunoaștere, observare, transmisiuni, trăsuri de artilerie de tot felul, armament și munițiuni, aparținând unităților de artilerie; repartizează unităților de artilerie alocățiile de muniții pentru tragerile anuale; studiază și propune modelele de harnașament cu cari trebuie dotate unitățile armatei, ... ține evidența modelelor și întregului harnașament din armată; urmărește dotarea cu harnașament a tuturor unităților*”. (articolul 51). **Direcția Armamentului**, avea „*atribuțiuni de comandament similare cu ale unui comandant de divizie*” și îndeplinea

⁴⁹ *** - Monitorul Oficial nr. 106 din 9 mai 1932 – pp. 3083-3086.

⁵⁰ *** - Monitorul Oficial nr. 132 din 8 iunie 1932 – pp. 3676-3692.

următoarele atribuții (articolul 52): „experimentarea, fabricarea și întreținerea materialelor de armament, guri de foc, munițiuni, trăsurii etc., necesare armatei; propuneri pentru organizarea și dotarea stabilimentelor tehnice, școli și depozite de armament în subordine; urmărește activitatea atelierelor de reparații și a serviciilor de armament și munițiuni dela comandamente; face propuneri pentru aprovizionarea, depozitarea și întreținerea armamentului, guri de foc, muniții, trăsurii etc.; administrează stabilimentele și depozitele ce-i aparțin; face studii tehnice și experiențe pentru toate categoriile de materiale, armament și munițiuni; întocmește contracte pentru armamente, trăsurii și munițiuni; verifică devize și caete de sarcini; stabilește condițiuni tehnice în legătură cu comenzile ce se dau la stabilimentele militare sau în industria privată din țară și străinătate; supraveghează fabricarea armamentului și munițiunilor la fabricile din țară și străinătate; face studii și propuneri relative la condițiile de recepție a diferitelor materiale de armament, munițiuni etc.; urmărește aplicarea legii de neștirbire a fondurilor și materialelor de război; controlează executarea comenzilor de armament, munițiuni, pulberi etc., al recontrolării și punerii în bună stare a munițiunilor; ține evidența tuturor categoriilor de armament, munițiuni și materiale de război din serviciul armatei; face studii și propuneri relative la creditele necesare pentru dotarea cu: armament și munițiuni de toate categoriile a armatei; studiază și propune măsurile de luat pentru depozitarea munițiunilor și armamentului, precum și pentru crearea și organizarea depozitelor de munițiuni și armament, după avizul Marelii Stat Major; inspectează depozitele de armamente și munițiuni ce aparțin Direcției Armamentului”. Direcția Armamentului avea în subordine „toate fabricile, stabilimentele militare și depozitele de armament și munițiuni, afară de depozitele de Corp de armată”. **Comitetul Consultativ al Artileriei**, era un organ auxiliar, ce avea următoarele atribuții: „studiază și formulează avizul asupra chestiunilor importante privind: organizarea, instrucția, elaborarea de regulamente, dotarea și înzestrarea artileriei cu armamentul necesar”. (articolul

53). se compunea din: „Inspectorul General al Artileriei, președinte; comandantul Școalelor militare de artilerie; comandantul Centrului de instrucție al artileriei; comandantul artileriei de Corp de Armată din garnizoană; comandantul artileriei antiaeriene (dacă se discută chestiuni de artilerie antiaeriană); un comandant de regiment de artilerie din garnizoană; Directorul Artileriei; Directorul Armamentului (pentru chestiuni de armament); un delegat al Inspectoratului General Tehnic; șeful de stat major al Inspectoratului General al Artileriei; un ofițer superior dela statul major, ca secretar. Pentru chestiuni exclusiv de armament, Comitetul Consultativ al Artileriei se va compune din: „Inspectorul General al Artileriei, președinte; Directorul Armamentului; Subdirectorul Armamentului; Directorul Artileriei; Directorii: Arsenalului, Pirotehnicii, Fabricilor de Pulberi și Explosivi; un inginer chimist; un inginer mecanic, ambii dela Direcția Armamentului); un delegat al Inspectoratului General Tehnic; șeful de stat major al Inspectoratului General al Artileriei; un ofițer superior dela Direcția Armamentului, ca secretar. Comitetul se poate completa pentru diferite chestiuni, cu orice ofițeri de specialitate, de orice grad, dar numai cu vot consultativ”.

Legea pentru modificarea organizării și funcționării Ministerului Apărării Naționale din 1933⁵¹ a stabilit că Inspectoratul General al Artileriei era un organ de conducere tehnică și administrativă al Ministerului Apărării Naționale, fiind compus din: „Inspectorul General al Artileriei; Statul major; Direcția Artileriei cu serviciile: Armament și munițiuni și Harnașamentul armatei”. (articolul 47 devenit articolul 48). Conform prevederilor noii legi (articolul 48 devenit articolul 49) Inspectoratul General al Artileriei avea ca atribuțiuni: „organizarea, pregătirea și instrucția unităților de artilerie și serviciilor din subordine; pregătirea mobilizării unităților și formațiunilor ce-i aparțin; îndrumarea și inspecția instrucției tehnice a unităților de artilerie din întreaga armată; organizarea, pregătirea și instrucția în Școalele militare de artilerie de toate categoriile și în centrul de instrucție; studiază și face propuneri asupra sistemului

⁵¹ *** - Monitorul Oficial nr. 94 din 25 aprilie 1933 – pp. 2900-2906.

de artilerie ce convine mai bine armatei noastre; elaborează regulamentele armeei și dă directive relative la instrucția tehnică; dă avizul asupra încadrării unităților de artilerie; îndrumăz lucrările pentru dotarea cu harnașament a unităților armatei; administrează fondurile afectate; studiază, face propuneri și supraveghează dotarea artileriei cu armament, munițiuni și materiale de tot felul; asigură întreținerea, păstrarea și controlul armamentului și munițiilor din întreaga armată; studiază, face propuneri și supraveghează recontrolarea și punerea în bună stare a munițiilor armatei”. Inspectoratul General al Artileriei constituia Comitetul consultativ al artileriei, organ auxiliar, care studia și formula „avizul asupra chestiunilor importante privind: organizarea, instrucția, elaborarea de regulamente, dotarea și înzestrarea artileriei cu armamentul necesar”. (articolul 53). Comitetul consultativ al artileriei se compunea din: „Inspectorul General al Artileriei, președinte; comandantul Școalelor militare de artilerie; comandantul Centrului de instrucție al artileriei; comandantul artileriei de Corp de Armată din garnizoană; comandantul artileriei antiaeriene (dacă se discută chestiuni de artilerie antiaeriană); un comandant de regiment de artilerie din garnizoană; Directorul Artileriei; șeful serviciului de armament și munițiuni; șeful de stat major al Inspectoratului General al Artileriei; un ofițer superior dela statul major, ca secretar. Comitetul se poate completa pentru diferite chestiuni, cu orice ofițeri de specialitate, de orice grad, dar numai cu vot consultativ”.

La 31 martie 1939 inspectoratului i s-au mai subordonat: Centrul de Instrucție al Apărării Contra Gazelor de Luptă, Școala de Aplicație Chimică, Școala de Ofițeri de Rezervă în arma chimică, iar la 20 septembrie 1939, în baza Înaltului Decret nr. 3491, pe lângă inspectorat a luat ființă Direcția chimică și Batalionul de apărare contra gazelor de luptă.

Decretul-Lege pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale din 1939⁵² a menținut Inspectoratul General al Artileriei în categoria organelor ministerului de conducere tehnică și administrativă. Inspectoratul avea în

compunere „un Stat-major; Direcția Artileriei; Direcția Chimică; Comitetul Consultativ al Artileriei” (articolul 2). Inspectoratul General al Artileriei, ca de altfel toate inspectoratele de armă, avea rangul de comandament de corp de armată, inspectorul general era echivalat în drepturi și atribuții cu comandanții de corp de armată, și avea următoarele atribuții generale: „inspectează și îndrumăz instrucția tehnică a armeei în unitățile din întreaga armată; organizează și conduce instrucția și pregătește mobilizarea unităților și formațiunilor ce depind direct de inspectorat; elaborează regulamentele și directivele relative la instrucția tehnică a armeei, care trebuie să se încadreze în prescripțiunile stabilite de Marele Stat Major; studiază și face propuneri pentru organizarea și dotarea tuturor unităților și serviciilor aparținând armeei; urmăresc progresele tehnice și de întrebuințare a armeei în armatele străine, utilizează rezultatele, făcând studii și propuneri; experimentează, din punct de vedere al întrebuințării, toate materialele care intră în dotarea armeei, iar la experiențele ce se fac de către alte autorități militare în același scop, Inspectoratul este reprezentat prin delegații săi; stabilește, în acord cu Marele Stat Major, cantitățile de munițiuni, necesare tragerilor anuale ale armeei; controlează depozitarea, întreținerea și conservarea materialelor specifice ale armeei, ce se află asupra tuturor trupelor din întreaga armată; studiază din timp și face propuneri înaintea epocilor de mutări, cu privire la încadrarea cu ofițeri din armă, a unităților și serviciilor din întreaga armată; are în subordine, directă, Școalele Militare Pregătitoare ale Artileriei: de ofițeri activi și de rezervă, de subofițeri activi și de rezervă, precum și Centrul de Instrucție al Artileriei cu Regimentul Centrului de Instrucție”. (articolul 17). Ca specificitate pentru Inspectoratul General al Artileriei sunt de reținut următoarele (articolele 29-33): **Direcția Artileriei**, cu rang de comandament de brigadă, avea în compunere Serviciul de Armament și Munițiuni al Armatei, Serviciul Harnașamentului, Serviciul de control al armamentului, munițiilor, pulberilor, explozivilor, harnașamentului și trăsurilor hipomobile; direcția îndeplinea următoarele atribuții: „îndrumăz lucrările pentru dotarea cu harnașament a întregii armate, asigură evidența, întreținerea, păstrarea și

⁵² *** - Monitorul Oficial nr. 234 din 9 octombrie 1939 – pp. 5725-5737.

controlul armamentului, munițiilor, pulberilor, explozivilor, harnașamentului și trăsurilor din întreaga Armată și face propuneri pentru punerea lor în bună stare, aprobă caii donați de trupa cu schimbul"; **Direcția Chimică**, de asemenea, cu rang de comandament de brigadă, „*ține evidența, asigură întreținerea, controlează depozitarea, conservarea și întreținerea aparatelor, materialelor și substanțelor chimice dela toate unitățile și depozitele armatei*"; Inspectoratul General al Artileriei mai avea în subordine Centrul de Instrucție cu Batalionul și Școala de Rezervă Chimiști, toate depozitele de munițiuni ale Armatei, toate depozitele de aparate, materiale și substanțe chimice ale Armatei.

La 27 ianuarie 1941 Inspectoratul General al Artileriei și-a schimbat din nou denumirea în **Direcția Artileriei** (Ordinul Secretarului de stat al armatei de uscat nr. 23631). Aceasta și-a schimbat însă numele, în același an, la 22 mai 1941, în **Direcția Superioară a Artileriei** (Ordinul ministrului de Război nr. 50492). Direcția a avut în subordine: Centrul de Instrucție al Artileriei, Centrul de Instrucție al Serviciului de Informații al Artileriei, Centrul de Instrucție al Apărării Contra Gazelor de Luptă, Școala de Ofițeri Activi de Artilerie „Carol I”, Școala de Subofițeri de Artilerie, Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie, Depozițele centrale de armament și muniții, Depozitele de muniții Vințu, Ștefănești, Fântânele, Bârlad, Târgoviște, Sibiu, Roman. Structura organizatorică a Direcției cuprindea: Secția I instrucție, Secția a II-a tehnică și material de artilerie, Serviciul de armament și muniții, Serviciul apărare contra gazelor de luptă, Serviciul administrativ.

La 16 septembrie 1943, structura direcției cuprindea, conform Ordinului ministrului de Război nr. 10848 din 10 septembrie 1943: Direcția Artileriei, cu 2 secții: instrucție, Pregătire de Război și Tehnică, Material de Artilerie; Direcția Armament, Muniții și Harnașament cu Secția Armament și Muniții, ce avea 4 birouri: harnașament, control armament, capturi, administrativ; Serviciul Apărării contra Gazelor de Luptă (4 birouri) – instrucție și regulamente, studii și experiențe, dotare material, adjutantură.

La 7 iunie 1945, Direcția Superioară a Artileriei s-a transformat în **Inspectoratul**

Artileriei (Ordinul ministrului de Război nr. 13327), a cărei structură organizatorică a fost următoarea: **Statul major** (5 birouri) - adjutantură, organizare, mobilizare și informare, instrucție, regulamente și școli, studii și experiențe, dotare și evidența materialelor de artilerie, administrativ; **Serviciul armament, muniții gaze de luptă** (5 birouri) – armament și muniții de război, armament și muniții de instrucție, control, capturi, gaze de luptă; **Serviciul harnașament, trăsuri de artilerie** (2 birouri) – harnașament, trăsuri de artilerie și material de observare.

La 1 martie 1946, Inspectoratului Artileriei i s-a subordonat și Direcția Superioară Tehnică din Ministerul de Război cu unitățile sale: Arsenalul Armatei Sibiu, Fabrica de Pulbere cu atelierele de la Budieni și Bragadiru, Pirotehnia Armatei Valea Sadului, Fabrica de Material de Protecție contra Gazelor de Luptă București, Poligonul de Tragere Sudiți, Laboratorul de Studii și Experiențe București.

La 30 iunie 1947, conform Legii de organizare a Ministerului Apărării Naționale, Inspectoratul a fost desființat, întregul personal fiind transferat la Direcția Depozitelor, Materialelor și Stabilimentelor Armatei, nou înființată.

În concluzie, din cele prezentate până aici distingem următoarele:

- până la Războiul de Neatârnavă, când artileria era formată din 2 regimente găsim **Stabilimentele de artilerie**, conduse de un director/inspector, care vor continua a ființa până în anul 1884;

- din 1877 a început să ființeze în cadrul Ministerului de Război **Direcția Arme Speciale** (din 1886 **Direcția Artileriei**), care va ființa până la sfârșitul Războiului de (Re)întregire;

- la 5 august 1878, generalul Gheorghe Manu a fost numit **Inspectorul Artileriei**, el făcând parte din Statul Major General; el a îndeplinit această funcție în perioadele 5 august-19 decembrie 1878 și 20 iulie 1881-11 martie 1883, fiind primul Inspector al Artileriei;

- din mai 1883 până în 1891, când inspectorul artileriei a fost generalul Eracle Arion, a funcționat o structură pentru Inspectorul Artileriei, neprestabilă, „*Personalul inspectorului artileriei se va fixa prin legea bugetară anuală conform necesităților*”. Spre exemplu, pentru anii 1888-1890 găsim Inspectoratul de Artilerie

dispus în Calea Dorobanților 40, iar Serviciul inspectoratului era format din: general Eracle Arion, inspector, colonel Alexandru Horbatsky, ajutor, Nicolae Bolintineanu, guard de artilerie, șef de birou, Alexandru Theodorescu, registrator, Ion Vasilescu, elev guard de artilerie, scriitor⁵³. În anii 1891-1893 Inspectoratul de Artilerie era dispus în Str. Fântânei nr. 10, iar Serviciul inspectoratului era format din: general Eracle Arion, inspector, colonel Alexandru Tell, ajutor, maior Tănăsescu Gheorghe, Nicolae Bolintineanu, guard de artilerie, Alexandru Theodorescu, registrator arhivar⁵⁴.

- din 1891 până la Războiul de (Re)întregire au fost perioade când inspectorul general al artileriei îndeplinea o altă funcție de bază (Generalul Mihail Popescu – comandantul Corpului 1 Armată Craiova), sau pe cea de Director Superior și Inspector General al Artileriei (generalul Constantin Coandă). Spre exemplu, în 1904 Direcția a III-a Artilerie era compusă din: general Popescu Mihail, comandant al corpului I armată și inspectorul artileriei, locotenent-colonel Burgele Constantin, directorul artileriei, maior Haralambie Nicolae, șef de secție, 2 maiori, 4 căpitani, 5 locotenenți, 3 guarzi de artilerie, 3 civili (registrator arhivar, copist caligraf, copist)⁵⁵.

- după Războiul de (Re)întregire, Structura de conducere a artileriei a purtat denumirea de **Inspectoratul Tehnic** (1918-1929)/**General** (1929-1941, 1944-1947) **al Artileriei sau Direcția Superioară a Artileriei** (1941-1944).

În această perioadă de aproape 70 de ani (5 august 1878-30 iunie 1947), funcția de Inspector al Artileriei a fost ocupată de distinse personalități ale artileriei. Referitor la această perioadă amintim:

- primul inspector al artileriei a fost generalul Gheorghe Manu, primul general al artileriei, ajuns ministru de Război și prim-ministru al României.

⁵³ *** - Anuarul Bucurescilor pe anul 1888-89 – Tipografia Carol Gobl, str. Doamnei 14, p. 61;
*** - Anuarul Bucurescilor pe anul 1889-90 – Tipografia Carol Gobl, str. Doamnei, 14, p. 43.

⁵⁴ *** - Anuarul Bucurescilor pe anul 1891-92 – Tipografia Carol Gobl, str. Doamnei 14, p. 44;
*** - Anuarul Bucurescilor pe anul 1892-93 – Tipografia Carol Gobl, str. Doamnei, 14, p. 46.

⁵⁵ *** - Anuarul Bucurescilor (Carol Gobl) pe anul 1904 – Inst. de Arte Grafice „Carol Gobl”, Sr. I. St. Rasidescu, p. 97.

- cei mai longevivi inspectori ai artileriei din această perioadă au fost generalii Eracle Arion (peste 8 ani), Mihail Popescu (peste 8 ani), Constantin Coandă (10 ani), toți afirmați pe câmpul de bătălie al Războiului de Neatârnare, Alexandru Referendaru (8 ani), călit în Războiul de (Re)întregire.

- un om de mare caracter, generalul Dumitru (Sică) Popescu, care acuzat pe nedrept de implicare în „*Afacerea Skoda*” n-a precedat să-și ia viața, lăsând și un cutremurător epitaf pe crucea de la mormântul său: „*Aici se odihnește un om corect dar care nu a putut trăi din cauza invidioșilor și mizerabililor*”.

- inspectorii generali ai artileriei au urcat în cariera militară, deținând funcții de mare răspundere: comandant de armată: generalii Petre Dumitrescu, cel mai înalt grad după mareșalul Antonescu, Vasile Atanasiu; șef al Marelui Stat Major: generalul Costin Ionașcu.

11.2. Comandamentul Artileriei Forțelor Armate în perioada 1948-1972

La 24 august 1948, conform Ordinului Marelui Stat Major nr. 51720, s-a hotărât înființarea Comandamentului Artileriei, începând cu 1 septembrie 1948⁵⁶. Atribuțiile stabilite Comandamentului Artileriei au fost următoarele: organizarea și îndrumarea instrucției tehnico-tactice și de specialitate în unitățile de artilerie ale armatei, organizarea și conducerea instrucției și pregătirii trupelor pentru mobilizare, inspecția instrucției de specialitate din întreaga armată, stabilirea doctrinei de întrebuințare a artileriei în luptă, elaborarea regulamentelor de specialitate, experimentarea materialului de artilerie intrat în dotare, asigurarea și controlul depozitării, întreținerii și conservării armamentului și munițiilor din întreaga armată și altele. Comandamentului Artileriei i s-au subordonat: Brigăzile 1, 2, 3 Artilerie Grea, Brigada 3 Aruncătoare Moto, Școala de Ofițeri de Artilerie, Centrul de Instrucție al Artileriei și depozitele centrale de armament și muniții. Ulterior, în compunerea sau subordonarea comandamentului au mai intrat: Direcția Armament și Muniții și Direcția Control din Ministerul Apărării

⁵⁶ Vezi Victor Stănculescu, Constantin Ucrain – Istoria artileriei române în date – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, pp. 236-237.

Naționale, Brigada 4 Artilerie Artilerie Terestră, Școala de Tehnici Armament și Muniții, Școala de Ofițeri Artilerie Antiaeriană, Divizia 1 Artilerie Antiaeriană, Arsenalul Armatei, Fabrica de Pulberi, Pirotehnica, Fabrica de material de protecție împotriva gazelor de luptă, Poligonul de Tragere al Artileriei, Laboratorul de Studii, Divizia de Artilerie Rupere.

Primul comandant al artileriei, după reînființarea comandamentului a fost generalul Romulus Costescu (1948-1953), ofițer din promoția 1 octombrie 1916, fiind urmat de generalul Constantin Smirnov (1953-1961), ofițer din promoția 1 iulie 1922. În perioada 13 octombrie 1961-8 iulie 1969 comandant al artileriei a fost generalul Marin Nicolescu, iar în perioada 1969-1984 generalul Ion Popescu. Din 1984-1992 comandantul artileriei a fost generalul Constantin Ioniță (până în 1990 când a fost titularizat pe funcție a asigurat funcția de comandant).

Deși în perioada 1948-1989 a cunoscut mai multe reorganizări, structura și atribuțiile comandamentului, au rămas, în principal, aceleași. Spre exemplu, în 1956⁵⁷, echipa de conducere se compunea din: comandant (general-locotenent Smirnov Constantin); șef de stat major (colonel Nicolescu Marin); ajutorul comandantului pentru pregătirea de luptă și șef secție pregătire de luptă (colonel Alexandrescu Mircea); ajutorul comandantului pentru artilerie antiaeriană și șef al secției artilerie antiaeriană (locotenent-colonel Vasile Bărboi); loțiitor al comandantului pentru înzestrare și șef al Direcției Înzestrării Artileristice (colonel Alboteanu Titus); loțiitor politic (locotenent-colonel Rădoiaș Aurel), iar structura comandamentului cuprindea: secțiile operații și cercetare, regulamente, pregătire de luptă, artilerie antiaeriană (a trupelor), cadre, planificare mobilizare, armament, muniții, depozite, reparații-exploatare, tehnică, financiară, grupa de control (auditul de azi); biroul documente secrete; ajutorii șefului de stat major pentru transmisiuni, respectiv organizare, evidență și state; laboratorul artileristic.

Tot în anul 1956, în subordinea comandamentului se aflau: școlile militare de artilerie și tehnică de artilerie (ambele la Sibiu), Cursul Superior de Perfecționare Ofițeri de Artilerie, Școala de Cercetare Instrumentală de Artilerie, Poligonul de

Tragere al Artileriei (toate la Mihai Bravu), Poligonul Central de Artilerie Cincu, Poligonul de Experiențe al Armatei Sudiți, Compania Pază Transport București, Depozitul Central de Armament Târgoviște, 23 depozite centrale de muniții, Plutonul Cercetare Radio Mihai Bravu.

Vom cosemna în continuare, pe ani, sintetic, câteva aspecte mai deosebite, unele inedite, altele în premieră, din activitatea comandamentului:

1956: A continuat desfășurarea cursurilor cu ofițerii de artilerie care nu aveau școala militară de doi ani (se vor desfășura până în anul 1960); s-a participat la aplicația de stat major pe hartă condusă de Marele Stat Major cu tema: „Operația ofensivă a armatei cu forțarea din mișcare a unui curs de apă lat, noaptea, în condițiile întrebuințării armei atomice și chimice”; s-au primit din import 72 tunuri divizionare cal. 85 mm, 28 obuziere cal. 122 mm, 2 stații autofotolaborator PAAF, 2 stații reperaj prin sunet SCIZ-6, diferite cantități de muniții; s-au alocat pentru investiții circa 485 milioane lei; s-a participat la parada de la 23 august cu o divizie de artilerie moto (3 regimente) și o divizie de artilerie antiaeriană (2 regimente); Secția fabricație și comenzi din Direcția Tehnică a Ministerului Forțelor Armate și comisiile militare de pe lângă fabrici și uzine (16) au trecut în subordinea Comandamentului Artileriei Forțelor Armate; s-a constituit colegiul de redacție și a început să apară Buletinul Artileriei (până în anul 1972); în organizația PCR erau 37 de membri și 12 candidați⁵⁸.

1957: S-a elaborat și difuzat lucrarea „Acțiunile de luptă ale artileriei în operația ofensivă a armatei din eșalonul doi al frontului, dusă în cooperare cu aviația și desantul aerian în scopul încercuirii și nimicirii inamicului, în condițiile întrebuințării armei atomice și chimice”; s-au alocat pentru investiții circa 680 milioane lei și 100000 ruble; s-a participat la parada de la 23 august cu o divizie de artilerie moto (3 regimente) și o divizie de artilerie antiaeriană (2 regimente)⁵⁹, comandant fiind colonelul Negulescu Nicolae.

1958: Parte din personalul comandamentului a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația

⁵⁷ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 2-3.

⁵⁸ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 2-11.

⁵⁹ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 12-20.

de comandament și stat major pe hartă, pe un eșalon, cu dublă acțiune, condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „*Operația de apărare în perioada inițială a războiului cu trecerea ulterioară la ofensivă, în condițiile întrebuințării armelor moderne de luptă*”; s-au elaborat instrucțiuni pentru conducerea focului artileriei terestre (A-14) și asupra recunoașterilor artileriei terestre (A-41); s-au primit din import 8 tunuri cal. 85 mm SD-44, 12 aruncătoare cal. 240 mm, 48 tunuri antiaeriene cal. 100 mm, 24 tunuri antiaeriene cal. 130 mm, 35 tunuri antiaeriene cal. 57 mm, aparate de dirijarea focului artileriei antiaeriene, 1 stație de radiolocație SNAR-2, diferite cantități de muniții; în cadrul reducerii efectivelor forțelor armate ale țărilor socialiste, s-au contopit școlile de artilerie și tehnică de artilerie în Școala Militară de Artilerie (UM 01512) pe lângă care a funcționat și Secția de Topografie; la Cursul Superior de Perfecționare a Ofițerilor de Artilerie Mihai Bravu s-a ridicat bustul lui Mihai Viteazul; mai mulți elevi din Școala Militară de Artilerie, fruntași la învățătură au fost premiați de comandantul artileriei cu truse de stilou „*Pelikan*” și „*Kaveko*”; au fost premiați câștigătorii concursului la tragerile artileriei, printre care maiorii Vlădoianu Dragoș și Purcărea Horia cu câte un ceas „*Universal Geneve*” și locotenent-coloneii Tuță Steluță și Stoichițoiu Mircea cu câte un ceas „*Bossinger*”⁶⁰.

1959: S-a desființat Secția regulamente și s-a înființat Secția cercetări științifice; Secția artilerie antiaeriană a trecut în subordonarea nemijlocită a adjunctului Ministrului Forțelor Armate; în cadrul Direcției Înzestrare s-a înființat Secția studii, experimentări și proiectări; s-a desființat Școala de Cercetare Instrumentală de Artilerie; s-a înființat Școala de Subofițeri de Artilerie Sibiu pe lângă Școala de Artilerie; s-a luat în subordine Arsenalul Artileriei Sibiu și R. 65 Artilerie Antitanc Mihai Bravu; parte din personalul comandamentului a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația de comandament și stat major pe hartă, pe două eșaloane, cu dublă acțiune, condusă de

⁶⁰ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 21-31.

ministrul forțelor armate, cu tema „*Operația de apărare a Frontului cu trecerea la contraofensivă în perioada inițială a războiului în condițiile întrebuințării mijloacelor de luptă moderne*”; s-a realizat și difuzat studiul „*Gruparea și manevra artileriei în luptă și operație în perioada inițială a războiului*”; s-a desfășurat prima sesiune de comunicări tehnico-științifice pe CAFA⁶¹.

1960: S-a desființat Poligonul de Trageri al Artileriei Mihai Bravu; s-a redislocat Regimentul 65 Artilerie Antitanc la Slatina și Școala de Ofițeri Superioari de Artilerie la Sibiu pe lângă Școala de Artilerie; Poligonul Central de Artilerie Cincu s-a subordonat Armatei a 3-a; s-a organizat, pentru prima dată, concursul la tragerile artileriei și conducerea focului cu participarea divizioanelor, pentru faza finală clasându-se 5 divizioane; s-au elaborat regulamentele de luptă ale artileriei diviziei (A-1) și divizionului-bateriei (A-2), instrucțiunile asupra aprecierii conducerii focului, regulamentul pentru cunoașterea și pregătirea de luptă a obuzierului cal. 122 mm (A-27 vol. 2) și altele; comandamentul a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația de comandament și stat major pe hartă, pe un eșalon, cu dublă acțiune, condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „*Operația ofensivă a Frontului în perioada inițială a războiului în condițiile întrebuințării mijloacelor de luptă moderne*”; s-au realizat și difuzat „*Metodica organizării și desfășurării aplicațiilor tactice cu divizionul și gruparea de artilerie*” și „*Metodica organizării și desfășurării exercițiilor și aplicațiilor tactice cu piesa, plutonul și bateria*” și altele; s-a participat la experimentarea unor proiectile cal. 100-120 mm pentru provocarea artificială a ploii și combaterea grindinii⁶².

1961: Școlile de ofițeri și subofițeri de artilerie au trecut în subordinea Direcției Învățământului Militar; s-au înființat Divizionul 151 Artilerie Ploiești și Brigada 32 Artilerie Tecuci; s-a primit din import tehnică pentru prima brigadă de rachete operativ-tactice, precum și un divizion de

⁶¹ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 32-43.

⁶² *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 44-55.

rachete tactice; s-a organizat convocarea de pregătire operativă a comandantului artileriei cu tema „*Organizarea acțiunilor de luptă ale artileriei și rachetelor în operația de apărare a armatei în perioada inițială a războiului pentru sprijinul contraloviturii în scopul nimicirii inamicului pătruns și crearea condițiilor pentru trecerea la ofensivă*”; s-au realizat și difuzat lucrările „*Durata și structura pregătirii de artilerie*”, „*Calculul posibilităților de foc ale artileriei în pregătirea și sprijinul de artilerie al ofensivei*” și altele; Depozitul de armament Târgoviște a predat în circuitul economic peste 2600 tone deșeurii metalice rezultate din delaborări de armament și aparatură de artilerie; au avut loc schimbări în echipa de conducere a comandamentului: comandant – general-maior Marin Nicolescu, șef de stat major – colonel Ion Popescu, loțiitor al comandantului (pentru rachete) – colonel Costea Gheorghe, loțiitor pentru înzestrare – colonel Nicolae Negulescu⁶³.

1962: Secția Artilerie Antiaeriană (a trupelor) a revenit în structura Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, colonelul Vasile Bărboi fiind numit loțiitor pentru artileria antiaeriană; s-a înființat secția politică a comandamentului, șef fiind numit colonelul Ilie Petre (și loțiitor politic al comandantului), care avea atribuții de conducere a muncii de partid în comandament și unitățile subordonate; s-a înființat Secția traduceri; s-au livrat la export mai multe materiale, printre care 240 tunuri antiaeriene cal. 85 mm md. 1939; s-au înființat mai multe unități de rachete: Brigada 37 Artilerie Ineu, atelierele mobile de reparații Mârșa și Ploiești (viitoarele Baze tehnice mobile de rachete), depozitele de materiale tehnice Mârșa și Mija, Divizionul 113 Ploiești și 180 Craiova, precum și Centrul de Instrucție al Artileriei de la Ploiești; a continuat primirea de tehnică de rachete din U.R.S.S; la convocarea comandantului artileriei s-a prezentat în Poligonul Mălina aplicația tactică cu trageri de luptă (ziua și noaptea) cu tema „*Acțiunile divizionului de artilerie în sprijinul infanteriei și tancurilor în lupta ofensivă pregătită în scurt timp și pe timpul ducerii ofensivei în adâncimea apărării inamicului*”⁶⁴.

⁶³ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 56-69.

⁶⁴ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 70-79.

1963: A continuat înființarea de subunități pentru rachete: bateria parc și plutonul transport combustibili special Tecuci; au intrat în subordinea comandamentului Brigada 17 Artilerie Rupere și Brigada 8 Artilerie Tunuri; a intrat în vigoare un nou stat al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, fără comisiile reprezentanților militari care au trecut în subordinea Direcției Generale de Înzestrare; convocarea comandantului artileriei a avut ca temă „*Operația ofensivă a armatei de arme întrunite în perioada inițială a războiului*”; s-a primit din import tehnică de rachete: 24 rachete operativ-tactice, 27 rachete tactice, 192 Rachete Antitanc Dirijate, 7 instalații de lansare Rachete Tactice, 25 instalații de lansare Rachete Antitanc Dirijate și alte tipuri de tehnică de rachete⁶⁵.

1964: Regimentul 65 Artilerie Antitanc a fost dislocat în garnizoana Brăila; Brigada 32 Artilerie a trecut în subordinea Armatei a 2-a iar Brigada 37 Artilerie în subordinea Armatei a 3-a; s-a înființat Baza 135 Reparare Armament Târgoviște; s-a creat Secția Organizare Mobilizare; s-a înființat consiliul politic al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate cu atribuții de conducere a muncii de partid în comandament și unitățile subordonate; prin noul stat de organizare s-au unit secțiile operației și pregătire de luptă; Brigăzile 32, 37 Artilerie și Atelierul Mobil de Reparații Ploiești au executat câte o aplicație tactică cu trageri de luptă (prima cu lansări de rachete) în URSS; personalul comandamentului a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația de comandament și stat major, în teren, pe două eșaloane (front, armată), condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „*Operația ofensivă a frontului în condițiile întrebuițării armelor de nimicire în masă*”; a continuat primirea din import a tehnicii de rachete; a fost omologată stația de trageri festive cu bateria tunuri cal. 76 mm⁶⁶.

1965: Grupa de control rachete din cadrul Centrului de Instrucție al Artileriei a trecut în statul Comandamentului Artileriei

⁶⁵ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 80-92.

⁶⁶ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 93-103.

Forțelor Armate; Divizioanele 113 și 151 Artilerie au executat aplicații tactice cu trageri de luptă în Poligonul Mălina, lansând câte o rachetă tactică (primele lansări); s-a organizat convocarea de pregătire operativă a comandantului artileriei cu tema „Operația de apărare a armatei de arme întrunite dusă în teren muntos în condițiile întrebuițării armeei nucleare” (a fost prima activitate cu temă de apărare – N.N.); s-a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația de comandament și stat major, în teren, pe două eșaloane (front, armată), condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „Operația ofensivă a frontului în perioada inițială a războiului fără întrebuițarea armeei nucleare cu trecerea ulterioară la folosirea acesteia”; personalul comandamentului a desfășurat aplicația de cooperare româno-sovietică cu tema „Asigurarea cu rachete și componente de luptă a M.U. (U.) de rachete în operația ofensivă a armatei”⁶⁷.

1966: S-a înființat Centrul de Cercetări Științifice al Artileriei; prin noul stat de organizare s-a revenit la secțiile operației și cercetate, respectiv pregătire de luptă; personalul comandamentului a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația operativ-strategică pe hartă, pe două eșaloane (front, armată), condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „Organizarea și executarea deplasării trupelor frontului (armatei) pe distanțe mari cu trecerea unor obstacole naturale importante, concomitent cu respingerea agresiunii inamicului și pregătirea operației ofensive, regruparea trupelor și ducerea operației ofensive cu și fără întrebuițarea armelor de nimicire în masă”⁶⁸.

1967: S-au organizat festivități pentru sărbătorirea a 50 de ani de la „răsunătoarea izbândă a armatei române de la Mărășești-1917”; în Poligonul Mălina s-au organizat trageri demonstrative și aplicații tactice prezentate conducerii de partid și de stat: trageri cu rachete tactice, trageri antitanc (tunuri, Rachete Antitanc Dirijate, tancuri), Aruncătoare Proiectile Reactive Grindina și

altele; personalul comandamentului a participat, constituind statul major al artileriei frontului, la aplicația operativ-strategică pe hartă, pe două eșaloane (front, armată), condusă de ministrul forțelor armate, cu tema „Operația de apărare a frontului cu trecerea la ofensivă, cu și fără întrebuițarea a.n.m.”; la parada de la 23 august au participat și 21 instalații Rachete Antitanc Dirijate și 5 instalații Rachete Tactice; s-au livrat la export 2500 automate 7,62 mm md. 1963, 700 aruncătoare AG-7, muniții de infanterie și altele⁶⁹.

1968: S-a înființat Baza 183 Reparat Armament Sibiu; Centrul de Cercetări Științifice al Artileriei a fost inclus ca secție în Institutul de Cercetări Științifice și Proiectări al Ministerului Forțelor Armate⁷⁰.

1969: S-au produs unele schimbări în echipa de conducere a Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, fiind numiți generalul Popescu Ion – comandant (8 iulie), generalul Fotescu Dumitru – șef de stat major și colonelul Ioniță Gheorghe – locțiitor pentru pregătirea de luptă; s-a creat funcția de consilier pentru tehnica de artilerie în care a fost încadrat generalul Valerian Nestorescu, chemat din rezervă; s-a desfășurat, în perioada 21-24 octombrie, convocarea de pregătire operativă cu tema „Conducerea acțiunilor trupelor de rachete și artileriei frontului în operația de apărare dusă cu o parte din forțe, în cooperare cu gărzile patriotice, trupele de grăniceri și de securitate, concomitent cu concentrarea rezervelor operative în adâncime și pregătirea operației ofensive pentru nimicirea inamicului pătruns pe teritoriul patriei, în condițiile neîntrebuițării armeei nucleare, dar și a pericolului folosirii acesteia de către inamic”; la parada militară de la 23 august din București și Cluj au participat 20 instalații de lansare Rachete Antitanc Dirijate și 7 Rachete Tactice, respectiv 4 instalații Rachete Antitanc Dirijate și 5 Rachete Tactice; s-a expedit în Vietnam, ca ajutor, 50 aruncătoare cal. 120 mm, 50 mitraliere AA cal. 12,7 mm,

⁶⁷ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 104-113.

⁶⁸ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 114-122.

⁶⁹ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 123-131.

⁷⁰ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 132-140.

10000 pistoale mitralieră cal. 7,62 mm md. 1963, 5000 pistoale mitralieră cal. 7,62 mm md. 41 PPS, 2000 pistoale Steyer cal. 9 mm, 1300 aruncătoare AG-7, muniție de infanterie și altele⁷¹.

1970: Generalul Vasile Bărboi a fost numit șef de stat major (29 ianuarie, deținând funcția până la pensionare în 1983), iar colonelul Mocanu Mircea loțiitor pentru artileria antiaeriană (21 iulie); cadre și militari în termen din unitățile subordonate Comandamentului Artileriei Forțelor Armate au participat la prevenirea și înlăturarea efectelor inundațiilor din lunile mai-iunie, iar personalul comandamentului a donat pentru sinistrați suma de 322420 lei; s-au primit din import 24 Aruncătoare Proiectile Reactive cal. 122 mm (pe mașina de luptă BM-21 GRAD); la Centrul de Instrucție al Artileriei au început cursuri de perfecționare comandanți de divizioane și baterii de artilerie și comandanți de divizioane Rachete Tactice (toate de 8 luni); la 1 decembrie s-a desfășurat festivitatea de reînființare a Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie Sibiu; s-au primit de la Uzina de Mecanică Fină București 200 aparate de conducerea focului, realizate după concepția Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, renunțându-se la aparatul PUO-9, importat din URSS⁷².

1971: A fost omologat și s-au primit 30 aparate de reglaj și observarea tragerii AROTAT, de producție românească; în perioada 06-15.05 o comisie a Ministerului Forțelor Armate, condusă de adjunctul ministrului generalul Marin Nicolescu, a efectuat un control de ajutor și îndrumare la Comandamentul Artileriei Forțelor Armate; la concursul pe armată privind cea mai bună bază și activitate sportivă de masă, cupa „Apărarea patriei” Baza 62 Tehnică Mobilă de Rachete Mârșa a ocupat locul II; cursurile de comandanți de divizioane și baterii de artilerie și comandanți de divizioane rachete organizate în Centrul de Instrucție al Artileriei s-au redus la 6 luni; s-a constituit Consiliul militar al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, organ de

conducere colectivă; o grupă de ofițeri din comandament a efectuat o călătorie de studii pentru cunoașterea teritoriului din zona Munților Apuseni; a intrat în înzestrare stația de cercetare prin sunet SCIZ-6M; la expoziția privind baza materială a instrucției din Polonia s-a prezentat, printre altele, aparatul AROTAT⁷³.

1972: S-au importat din Yugoslavia 6 tunuri de munte cal. 76 mm și lovituri explozive și fumigene; la convocarea de pregătire a ofițerilor care încadrează comandamentul artileriei frontului s-a rezolvat exercițiul tactic-operativ cu tema „Operația de apărare a frontului în perioada inițială a războiului, fără întrebuintarea a.n.m., pentru respingerea inamicului pe două direcții operative și nimicirea inamicului pătruns pe teritoriul patriei, în cooperare cu trupele de grăniceri, M.A.I., securitare și gărzile patriotice”; au intrat în înzestrare telemetrul stereoscopic DS-1, mașina de legare topografică UAZ-452 T (ambele import URSS) și goniometrul busolă GB-2A (producție IOR București); s-a schimbat denumirea Comandamentului Artileriei Forțelor Armate în Comandamentul Artileriei; la sfârșitul anului ponderea membrilor PCR în comandament era de 95 % din ofițeri, 40% din subofițeri și 30% din salariații civili; a continuat livrarea de armament și muniții „în cadrul ajutorului internaționalist pe care R.S. România îl acordă țărilor care luptă pentru eliberarea națională și socială”⁷⁴.

Comandamentul Artileriei în perioada 1972-1990

1973: A fost omologat aruncătorul cal. 82 mm pe TAB-71; unități din subordinea comandamentului au intervenit pentru dezăpezirea unor stații și triaje de căi ferate (Mărășești, Brăila Focșani, Brazi), precum și a depozitelor de muniții Sihlea, Țândărei, Hanu Conachi, Bârlad, unde stratul de zăpadă a atins valori mari (Sihlea 1,5-3 m); a intrat în vigoare un nou stat de organizare al comandamentului care prevedea

⁷¹ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 141-150.

⁷² *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 152-157, 168-200.

⁷³ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 201-253.

⁷⁴ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 254-310.

următoarea structură: comandant; șef de stat major cu secțiile operații și cercetare, organizare-mobilizare și planificare-înzestrare, ofițer cu transmisiunile și birou documente secrete; loțiitor politic cu consiliul politic; secretar comitet de partid; loțiitor pentru pregătirea de luptă cu secțiile pregătire de luptă artilerie, pregătire de luptă și control rachete, birou traduceri; loțiitor și șef al apărării antiaeriene a trupelor de uscat cu secția artilerie antiaeriană; loțiitor și șef al Direcției înzestrării artileristice cu secțiile armament, aparatură artileristică și radiolocație, muniții și depozite, evidență și înzestrare armament, aparatură și muniții, înzestrare rachete și materiale tehnice, ofițer cu planul economic; șef de proiect; secția cadre și învățământ; birou servicii; birou financiar; birou secretariat; medic șef. Necesarul de personal era: 10 generali, 135 de ofițeri, 2 maiștri militari, 11 subofițeri, 32 de salariați civili; la expoziția de tehnică militară nou intrată în înzestrare, organizată de M.Ap.N. la Alexeni, vizitată și de comandantul suprem al forțelor armate Nicolae Ceaușescu, Comandamentul Artileriei a prezentat, printre altele, Aruncătorul Proiectile Reactive cal. 122 mm, Aruncătorul cal. 82 mm autopropulsat, mitraliera antiaeriană cu 2 țevi cal. 14,5 mm, toate de producție românească; corul artileriștilor „Milcovul”, format din 81 de militari din unitățile subordonate comandamentului a participat la concursul coral „Cântare patriei”, organizat de Radioteleviziunea română, ocupând locul I; s-au primit din import Rachete Antitanc Dirijate „Maliutka”⁷⁵.

1974: La convocarea comandantului artileriei s-au dezbătut probleme privind ducerea operației de apărare strategică în adâncimea teritoriului național, în condițiile războiului dus de către întregul popor și executarea acțiunilor ofensive pentru eliberarea treptată a teritoriului vremelnice ocupat de inamic; în adunarea întregului personal al comandamentului din 23 iulie s-a adresat o telegramă de mulțumire conducerii superioare de partid și de stat pentru majorarea substanțială a soldelor militarilor

⁷⁵ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 310-352.

și retribuției salariaților civili; generalul Mircea Mocanu a fost promovată comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului, iar generalul Laurențiu Cupșa a fost numit loțiitor pentru apărarea antiaeriană a trupelor de uscat⁷⁶.

1975: S-au primit din import stații de cercetare radiotehnică RPS-6; la convocarea comandantului artileriei s-au dezbătut probleme privind organizarea acțiunilor artileriei și trupelor de rachete ale armatei de arme întrunite pentru limitarea pătrunderii inamicului pe teritoriul național, în condițiile războiului dus de către întregul popor, precum și pentru ducerea operației de apărare, concomitent cu regruparea unei părți din forțe și mijloace și trecerea la nimicirea pe părți a inamicului pătruns în adâncime; cu ocazia ședinței consiliului militar și a consfătuirii cadrelor de conducere a armatelor Tratatului de la Varșovia desfășurate la București în perioada 27-30 octombrie, Comandamentul Artileriei a prezentat în Poligonul Mihai Bravu, aplicația tactică cu trageri de luptă cu tema „*Acțiunile bateriei de aruncătoare 82 mm pe TAB (de producție românească – N.N.) în sprijinul companiei de infanterie în lupta ofensivă*” și exercițiul demonstrativ „*Executarea reglajului și transportului de foc cu bateria de obuziere 122 mm folosind aparatul AROTAT (de producție românească – N.N.)*”; în perioada 8-18 decembrie Comandamentul Artileriei a fost inspectat de o comisie a Ministerului Apărării Naționale, condusă de adjunctul ministrului, generalul Marin Nicolescu⁷⁷.

1976: S-au recepționat din import și au fost introduse în înzestrare complexe Strela 1 și Strela 2 M; în cadrul compartimentului apărare antiaeriană s-a înființat biroul pregătire de luptă și control rachete antiaeriene; Brigada. 32 Rachete Operativ Tactice a lansat în poligonul din URSS o rachetă la distanța de 144,4 km obținând calificativul Foarte Bine; s-a finalizat „*Concursul ofițerilor la tragerile artileriei*” fiind declarați câștigători: grupa comandanților de baterii din Brigada

⁷⁶ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 353-389.

⁷⁷ *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975 – ff. 389-401; *** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 2-19.

17 Artilerie, căpitan Galbenu Nicolae (grupa comandanți de divizioane), locotenent major Paraniac Cornel (grupa comandanți de baterii) și locotenent Cojocaru Costică (grupa comandanți de plutoane); au început să sosească din import URSS complexe de rachete antiaeriene „KUB” și antitanc „FAGOT”⁷⁸.

1977: S-a recepționat, din import URSS, prima stație de radiolocație SNAR-10 pentru cercetarea și conducerea focului artileriei terestre; la cutremurul din 4 martie a decedat sub dărâmăturile blocului din str. Al. Sahia locotenent-colonelul Antoniu Paul (secția organizare-mobilizare) cu întreaga familie (soția și fiica, studentă în ultimul an); au început să sosească din import URSS complexe Rachete Operativ Tactice tip 9 K-72; s-a desfășurat în garnizoana Focșani consfătuirea pe Comandamentul Artileriei privind îmbunătățirea metodologiei de organizare și desfășurare a procesului instructiv-educativ pe baza concepției PCR privind apărarea patriei de către întregul popor⁷⁹.

1978: 98% din ofițerii comandamentului erau membri PCR; pentru planul de înzestrare din intern s-au alocat 1787,4 milioane lei, iar pentru planul de înzestrare din import 288,2 milioane lei; la campania agricolă de toamnă din Comandamentul Artileriei au participat 47 de ofițeri, 48 M.m. și subofițeri, 1354 militari în termen, 130 de autovehicule; au trecut în subordinea Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului: locțiitorul comandantului artileriei pentru apărarea antiaeriană a trupelor, Secția pregătire de luptă apărare antiaeriană a trupelor, personalul din Direcția înzestrării cu atribuții pe linie de artilerie și rachete antiaeriene, Bateria 236 Comandă, Batalionul 122 Radio Tehnic, Depozitul 126 Armament Călărași⁸⁰.

1979: Au fost recepționate din import URSS și au intrat în înzestrarea Brigăzii 32 Rachete Operativ-Tactice o stație de radiolocație RMS-1, 7 autostații meteorologice ARMS-3, 2 stații radiolocație SNAR-10, 350 rachete de luptă 9M111-2 „FAGOT”, 2 rachete de luptă „LUNA M”, 37 instalații de lansare 9P133; Comandamentul Artileriei a organizat standul

⁷⁸*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 20-45.

⁷⁹*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 46-76.

⁸⁰*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 77-106.

de artilerie din cadrul expoziției permanente de tehnică militară de la Clinceni, care a fost vizitat de Comandantul suprem al armatei, Nicolae Ceaușescu; în poligonul din URSS, Brigada 32 Rachete Operativ Tactice a lansat o rachetă 8 K 14 la distanța de 246,176 km, cu rezultate foarte bune (scurt 100 m, dreapta 600 m față de obiectiv); Consiliul de Înzestrare a avizat introducerea în înzestrare a Aruncătorului Proiectile Reactive cal. 122 mm cu 40 tuburi de ghidare⁸¹.

1980: Comandantul artileriei, generalul Ion Popescu, a participat în Ungaria la consfătuirea armatelor Tratatului de la Varșovia pe probleme privind conducerea trupelor de rachete ale frontului cu compunerea de coaliție; a început primirea din import URSS și intrarea în înzestrare a instalațiilor de lansare pe transportor BRDM pentru complexul antitanc „MALIUTKA P”; s-a înființat Divizionul 42 Artilerie Antitanc la Sighișoara; a început primirea din import a stațiilor de cercetare prin sunet PKZ-1B-19⁸².

1981: S-a desființat comitetul de partid al Comandamentului, organizațiile de bază PCR fiind subordonate direct consiliului politic; au fost trecuți în rezervă generalii Bărboi Vasile, șeful de stat major, și Negulescu Nicolae, locțiitorul pentru înzestrare⁸³.

1982: La Baza 183 Reparații Armament Sibiu a fost realizat prototipul tunului de munte cal. 76 mm; s-au primit din import 6 instalații de lansare 9P117M1 pentru complexul Rachete Operativ Tactice 8K14; la Brigada 8 Artilerie Tunuri Focșani s-a desfășurat convocarea de inițiere privind cunoașterea și exploatarea sistemului automat de conducerea focului divizionului de artilerie terestră C-400, de fabricație românească; a fost trecut în rezervă generalul Gheorghe Ioniță, locțiitor pentru pregătirea de luptă⁸⁴.

1983: A fost numit șef de stat major generalul Constantin Ioniță, comandantul Brigăzii 32 Rachete Operativ Tactice, iar locțiitor pentru înzestrare colonel ing. Marin Florea, comandantul Bazei 135 Reparații armament Târgoviște⁸⁵.

⁸¹*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 106-141.

⁸²*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 142-163.

⁸³*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 164-178.

⁸⁴*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 179-194.

⁸⁵*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 194-205.

1984: La 27 aprilie a fost trecut în rezervă comandantul artileriei, generalul-colonel Ion Popescu; funcția de comandant al artileriei a fost preluată, prin cumul, de generalul Constantin Ioniță (a început perioada ducerii prin cumul a principalelor funcții de conducere până la evenimentele din decembrie 1989 – N.A., fost ofițer în comandament 1977-1987); s-au primit din import URSS 6 obuziere 122 mm autopropulsate „GVOZDIKA”; la parada de la 23 August au defilat primele 20 de tunuri de munte cal. 76 mm, fabricate la Baza 183 Reparații Armament; generalul Ilie Petre, secretarul consiliului politic a fost mutat președinte al colegiului de partid al Consiliul Politic Superior al Armatei; Brigada 8 Artilerie. Tunuri a fost dotată cu un divizion de tunuri cal. 130 mm, de producție românească⁸⁶.

1985: Cu prilejul zilei de 23 August, prin grija Comandamentului Artileriei, s-au executat 21 de salve de artilerie din parcurile Herăstrău, Tei și Tineretului; s-a înființat compartimentul cercetări, studii și experimentări; pe întreaga perioadă a Directivei comandantului suprem 1981-1985, Comandamentul artileriei, marile unități, instituțiile de învățământ și unitățile de artilerie direct subordonate au fost apreciate cu calificativul „Foarte Bine”; s-a încheiat omologarea și a intrat în fabricație la Baza 135 Reparații Armament pistolul mitraliera cal. 7,62 mm⁸⁷.

1986: A apărut „Culegerea de probleme de teoria tragerilor artileriei terestre” realizată de mr. Rotaru Neculai, șeful de stat major al Centrului de Instrucție al Artileriei⁸⁸.

1987: S-au primit din import din URSS 50 de instalații RAD 9M113 „KONKURS”; s-a desfășurat, la Mangalia, aplicația operativ-strategică de comandament și stat major pe hartă „OLIMP 87”, cu participare româno-bulgaro-sovietică, cu tema „Ducerea operației de apărare concomitent cu nimicirea desantului aerian și maritim, executarea contraloviturilor împotriva agresorului pătruns și eliberarea teritoriului R.P. Bulgaria, trecerea la ofensivă cu ruperea aliniamentelor și raioanelor fortificate”; a fost omologat

⁸⁶*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 206-223.

⁸⁷*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 224-247.

⁸⁸*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 248-274.

Aruncătorul Proiectile Reactive cu 40 de tuburi de ghidare, modernizat, cal. 122; Școala Militară de Ofițeri de Artilerie „Ioan Vodă” a preluat pregătirea subofițerilor și M.m. de la Școala militară de M.m. și subofițeri „Gheorghe Lazăr”, care s-a desființat⁸⁹.

În decembrie 1989, Comandamentul artileriei avea următoarea structură: secțiile organizare-mobilizare, operații, pregătire de luptă artilerie, pregătire de luptă și control rachete, servicii, birourile cercetare de artilerie, învățământ, informatică, financiar, planificare bugetară, personal, Direcția tehnică de înzestrare cu armament și muniții (secțiile muniții, armament, rachete, evidență armament și muniții), secția C.F.I., consiliul politic, birou D.S., biroul multiplicare, biroul C.I. În subordine erau: Brigăzile 8 și 17 Artilerie (Focșani, respectiv Bârlad), Regimentul 65 Artilerie Aantitanc (Brăila), Bazele 95, 62 Tehnice Mobile de Rachete (Ploiești și Mârșa), Divizionul 42 Artilerie Antitanc (Sighișoara), Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” (Sibiu), Centrul de Instrucție al Artileriei (Ploiești), Bz. Reparat Armament (Sibiu și Târgoviște), Laboratorul Fotogrammetric, Depozitele de materiale tehnice (Mârșa și I.L. Caragiale), Depozitul de armament (Târgoviște), Depozitele centrale de muniții (Sihlea, Muncelu, Argeștru, Petrești-Alba, Filași, Strejești, Apața), Poligonul de Experiențe al Armatei (Jegălia), Laboratorul artileristic, Compania pază transporturi militare.

În anul 1990, Comandamentul Artileriei și-a schimbat denumirea în Inspectoratul General al Artileriei, rămânând cu aceleași atribuții și structură, și a trecut în subordinea Comandamentului Trupelor de Uscat.

La 10 Noiembrie 1993, cu puțin timp înainte de desființarea Inspectoratului General al Artileriei, artileriștii Armatei României au sărbătorit 150 de ani de la înființarea Artileriei Române Moderne, programul manifestărilor cuprinzând o sesiune de comunicări, prezentarea filmului documentar-artistic „Tunete prin veacuri”, expoziția de carte, uniforme și fotografii, dezvelirea Monumentului Eroilor Artileriști – punctul culminant – și „Ospățul Artileriei” – în varianta modernă.

La sesiunea de comunicări, după citirea Mesajului primului ministru și a Ordinului de

⁸⁹*** - Registrul istoric al Comandamentului Artileriei pe anii 1975-1987 – ff. 275-296.

zi al ministrului apărării naționale privind sărbătorirea Zilei Artileriei, s-au prezentat comunicările: „*Artileriștii armatei române – păstrători ai bogatelor tradiții de luptă făurite de tunarii lui Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul*“ (ministrul apărării naționale generalul Nicolae Spiroiu), „*Artileria română în anul marelui jubileu*“ (inspectorul general al artileriei generalul Mihail Popescu), „*Artileriști români de seamă – membri ai Academiei române*“ (academician Dan Berindei), „*Generalii Constantin Christescu și Alexandru Ioanițiu – doi bravi artileriști, comandanți ai Școlii Superioare de Război*“ (comandantul Academiei de Inalte Studii Militare, generalul Mircea Agapie), „*Tradiții și perspective în asigurarea și exploatarea armamentului, muniției și aparaturii artileristice în armata română*“ (locțiitorul inspectorului general al artileriei generalul Marin Florea), „*Eroismul ofițerilor de artilerie în luptele duse pentru eliberarea Bucovinei, Basarabiei și Transilvaniei de Nord în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*“ (șeful de stat major al inspectoratului colonelul Cornel Paraniac), *Artileriști români – cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”* (Colonel (r) dr. Constantin Ucrain).

În Parcul Eroilor, în prezența președintelui Ion Iliescu, a premierului Nicolae Văcăroiu, a ministrului apărării generalul Nicolae Spiroiu, a primarului general al capitalei Crin Halaicu, personalului Inspectoratului General al Artileriei a unor generali și ofițeri activi, în rezervă și în retragere, veterani de război și a unui numeros public a avut loc dezvelirea Monumentului Artileriștilor Români. Inspectorul general al Artileriei, generalul Mihail Popescu, a rostit o vibrantă alocuțiune⁹⁰: „*Stimate Domnule Președinte, Onorată asistență, În urmă cu 150 de ani, în apropiata vecinătate a locului unde ne aflăm, la Cotroceni, Gheorghe Bibescu, domnitor iubitor de neam și țară semna la 10 noiembrie „Porunca Domnească nr. 198”, legalizând astfel înființarea primei baterii de artilerie a Țării Românești. Această zi a intrat în istoria artileriei, ca zi a armeei, ea marcând punctul inițial al procesului său*

evolutiv, ca armă modernă, de sine stătătoare în cadrul oștirii române, deși începuturile ei se pierd în negura vremurilor, de la balistele și catapultele dacilor, până la tunurile domnitorilor noștri din evul mediu, ale căror prototipuri străjuiesc intrarea spre acest monument. Sărbătorim astăzi deci ZIUA ARTILERIEI ediția 150. Printr-o fericită coincidență, anul acesta ZIUA ARTILERIEI se încadrează între două sărbători cu mare rezonanță istorică pentru țara noastră – 400 de ani de la urcarea pe tron a primului domn al unirii, Mihai Viteazul, el însuși un mare strateg în folosirea artileriei și 75 de ani de la Marea Unire din 1 Decembrie 1918 care a consfințit făurirea României Mari, Visul, dar și Golgota dintotdeauna a românilor. Slujindu-și cu dragoste, credință și eroism țara, purtând cu cinste însemnele nobile ale armeei, în cele 15 decenii de existență modernă, artileriștii au făurit frumoase tradiții de luptă ce se înscriu în bogatul hronic al armatei române. Începând cu prima probă de foc – războiul pentru independență – în marile bătălii ale neamului care au urmat: războiul pentru reîntregire, războiul pentru dezrobirea teritoriilor răpite – Basarabia, Bucovina de Nord, ținutul Herței, partea de nord a Transilvaniei, artileriștii României au săvârșit nenumărate fapte de vitejie și acte de eroism. Rog să fiu iertat că nu pomenesc acum nume și fapte, pentru că nu aș dori ca la acest moment aniversar să comit sacrilegiul de a omite ceva sau pe cineva. Dealtfel, oameni ai cifrelor și ai analizelor exacte, modești și cu frica lui Dumnezeu așa cum spune românul, nu știm dacă înaintașii noștri ar privi cu ochi buni orice încercare de patetism în a le lăuda numele sau faptele. Dar, indiferent ce s-ar spune, aceste nume și fapte constituie fala noastră și fac cinste și onoare întregii armate. Unele dintre acestea au fost consemnate în cărțile tipărite în cinstea acestui eveniment. Cele care sunt știute, dar, mai multe fapte și nume au rămas neștiute. De aceea, noi, artileriștii de astăzi am considerat că este de datoria noastră să ridicăm spre pioasă amintire și aleasă cinstire a eroilor și înaintașilor noștri, dar, și spre pildă, luare aminte și îndemn pentru generația de azi și viitoare, acest modest monument. Operă a domnului colonel Theodor Zamfirescu de la Studioul de Arte

⁹⁰ Alocuțiunea a fost păstrată de col. (r) Marin Ghinoiu, participant la acest eveniment.

Plastice al Armatei, acesta esențializează și stilizează tunul – cu trecutul, prezentul și viitorul său – temuta unealtă de muncă și luptă a artileristului, fie el servanț, specialist de artilerie, inginer sau tactician, soldat sau general. Vă mulțumim domnule colonel! Este de datoria mea să mulțumesc tuturor artileriștilor de azi ai României: veterani, în rezervă sau retragere și în activitate, care deși confrunțați, ca de altfel întreaga societate, cu neajunsurile perioadei de tranziție, au sprijinit inițiativa noastră cu modestele lor economii, lucrarea realizându-se discret, fără mare publicitate și declarații patetice, ceea ce evidențiază și mai mult noblețea gestului lor. Din aceleași considerente se cuvin mulțumiri celor care au reușit să construiască monumentul într-un timp record, precum și sponsorilor noștri care trăind și simțind românește și creștinește, prețuind armata română, ne-au ajutat material, spiritual și moral în acțiunea noastră. Demersul nostru nu ar fi căpătat consistență practică fără sprijinul conducerii Ministerului Apărării Naționale, personal al domnului ministru, pentru care le aducem respectuoase mulțumiri și fără înțelegerea de care au dat dovadă noile structuri de conducere culturale și de artă ale municipiului București și primăria capitalei care ne-a pus la dispoziție acest loc. Eroii noștri sunt omagiați nicăieri altundeva decât în Parcul Eroilor. Vă mulțumim tuturor. Stimată Domnule Președinte, vă mulțumim pentru onoarea pe care ne-o faceți prin prezența dumneavoastră la această sărbătoare și vă adresez respectuos rugămintea să binevoiți a dezveli MONUMENTUL ARTILERIȘTILOR ROMÂNIEI” .

Primul ministru al României, Nicolae Văcăroiu, a adresat artileriei armatei române următorul mesaj: „Domnilor artileriști, Ziua Artileriei – armă de elită a armatei noastre – îmi oferă plăcutul prilej să vă adresez sincere felicitări și să vă urez noi succese în nobila profesie de apărători ai scumpei noastre patrii – ROMÂNIA. ARTILERIA, prin oamenii ei de ieri și de azi, întruchipând rigoare matematică, inteligență creatoare, pasiune, competiție cu secunda și miimea, a fost și rămâne o componentă de bază a armatei, un scut de nădejde în apărarea gliei strămoșești. Dintotdeauna, de la bombardele și catapultele strămoșilor noștri, până la

tunurile și rachetele moderne de azi, artileriștii, ce și-au probat calitățile și la recente aplicații și trageri demonstrative din poligonul Cincu, au fost iscușiți mânătorii ai traiectoriilor precise, au săvârșit nenumărate jertfe, având un rol hotărâtor în marile bătălii ale neamului pentru independența și suveranitatea patriei. Fie ca artileria să strălucească mereu, la „traiectorii” cât mai înalte și precise, să rămână tânără și dinamică în concepție și acțiune, să-și sporească puterea de foc și eficiența tragerilor, să fie un scut de nădejde al patriei. Urez artileriștilor României noi împliniri și realizări, ani mulți și rodnici, spre gloria armatei și a țării”.

În decembrie 1993, Inspectoratul General al Artileriei a fost desființat și s-a constituit structura „Inspectorului pentru artilerie” (cu un birou) în cadrul Inspectoratului General al Statului Major General. Personalul și unitățile subordonate au trecut în compunerea sau subordinea Statului Major al Trupelor de Uscat.

De-a lungul timpului Comandamentul Artileriei a avut un rol important în dezvoltarea generală a artileriei. Pentru îndeplinirea atribuțiilor a desfășurat o paletă largă de activități, printre care amintim:

- în domeniul pregătirii pentru luptă: elaborarea programelor de pregătire de luptă a artileriei (celebrele PPLA); conducerea și îndrumarea pregătirii de luptă în unitățile subordonate nemijlocit comandamentului și în unitățile de artilerie și rachete terestre și de artilerie antiaeriană din întreaga armată; organizarea și conducerea aplicațiilor tactice cu și fără trageri de luptă cu unitățile subordonate nemijlocit, precum și a unor aplicații cu unitățile din subordinea regiunilor militare (armatelor); executarea inspecțiilor de specialitate în toate unitățile de profil; organizarea de activități demonstrative, convocări metodice și de specialitate, prezentarea de tehnică nou intrată în dotare; pregătirea de specialitate a cadrelor active și de rezervă; organizarea concursurilor la tragerile artileriei;

- în domeniul pregătirii tactic-operative: pregătirea cadrelor care încadrau statul major al artileriei frontului și participarea la aplicațiile organizate cu frontul (armata) conduse de ministru; organizarea și desfășurarea convocărilor

tactic-operative ale grupelor comandantului, șefului de stat major și loctiitorului pentru înzestrare, cu participarea cadrelor cu funcții de răspundere pe linie de artilerie din întreaga armată;

- în domeniul învățământului militar: conducerea și îndrumarea activității instituțiilor de învățământ subordonate nemijlocit, precum și a catedrelor de specialitate din academiile militare; organizarea examenelor de absolvire a școlilor și cursurilor;

- în domeniul înzestrării artileristice: coordonarea planurilor de investiții în domeniul înzestrării artileristice, inclusiv a importului și exportului de armament, muniții, aparatură artileristică; coordonarea activității de recondiționări-transformări și omologări de material artileristic; coordonarea activităților din depozitele de armament, muniții și tehnică specială; coordonarea pregătirii de specialitate a cadrelor tehnice; coordonarea, în unele perioade, a producției militare din întreprinderi de stat;

- antrenarea și verificarea capacității de luptă a unităților direct subordonate prin scoaterea la alarmă;

- participarea la activități deosebite: parada militară de la 23 august; participarea la munci agricole și în economia națională; înlăturarea efectelor unor fenomene meteorologice extreme: inundații, înzăpeziri sau cutremure;

- organizarea și conducerea muncii de partid, inițial în comandament, iar din 1962 și în unitățile subordonate nemijlocit;

Un colonel mai hâtru, cu state vechi în Comandamentul Artileriei, prin anii '80, caracteriza etapele conducerii comandamentului astfel: generalul Romulus Costescu – „domnie, la dolce vita”, generalul Constantin Smirnov – „activism, dinamism”, generalul Marin Nicolescu – „intelectualism”, generalul Ion Popescu – „căprărisism”, și, am adăuga noi, generalul Constantin Ioniță – „cu calm, tot înainte!”.

Artileria română, la 150 de ani de la înființare

Aniversarea a 150 de ani de la înființarea artileriei române moderne

ARTILERIA - 150 de ani

EXAMENUL ARTELERISTE

Dezvelirea Monumentului Artileristilor Români

... în domeniul învățământului militar: conducerea și îndrumarea activității instituțiilor de învățământ subordonate nemijlocit, precum și a catedrelor de specialitate din academiile militare; organizarea examenelor de absolvire a școlilor și cursurilor;

... antrenarea și verificarea capacității de luptă a unităților direct subordonate prin scoaterea la alarmă;

... participarea la activități deosebite: parada militară de la 23 august; participarea la munci agricole și în economia națională; înlăturarea efectelor unor fenomene meteorologice extreme: inundații, înzăpeziri sau cutremure;

DEZVELIREA MONUMENTULUI ARTELERISTILOR ROMÂNI

... în domeniul înzestrării artileristice: coordonarea planurilor de investiții în domeniul înzestrării artileristice, inclusiv a importului și exportului de armament, muniții, aparatură artileristică; coordonarea activității de recondiționări-transformări și omologări de material artileristic; coordonarea activităților din depozitele de armament, muniții și tehnică specială; coordonarea pregătirii de specialitate a cadrelor tehnice; coordonarea, în unele perioade, a producției militare din întreprinderi de stat;

... organizația și conducerea muncii de partid, inițial în comandament, iar din 1962 și în unitățile subordonate nemijlocit;

Un colonel mai hâtru, cu state vechi în Comandamentul Artileriei, prin anii '80, caracteriza etapele conducerii comandamentului astfel: generalul Romulus Costescu – „domnie, la dolce vita”, generalul Constantin Smirnov – „activism, dinamism”, generalul Marin Nicolescu – „intelectualism”, generalul Ion Popescu – „căprărisism”, și, am adăuga noi, generalul Constantin Ioniță – „cu calm, tot înainte!”.

Broșura sesiunii de comunicări desfășurată cu ocazia împlinirii a 150 de ani de existență a artileriei

Timbre omagiale

Carte poștală omagială

Plicuri omagiale

Inspectorul general al artileriei rostind alocuțiunea la dezvelirea Monumentului Artileriștilor Români

zi al ministrului apărării naționale privind sărbătorirea Zilei Artileriei, s-au prezentat comunicările: „*Artileriştii armatei române – păstrători ai bogatelor tradiții de luptă făurite de tunarii lui Iancu de Humedoara, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul*“ (ministrul apărării naționale generalul Nicolae Spiroiu), „*Artileria română în anul marelui jubileu*“ (inspectorul general al artileriei generalul Mihail Popescu), „*Artilerişti români de seamă – membri ai Academiei române*“ (academician Dan Berindei), „*Generalii Constantin Christescu și Alexandru Ioanițiu – doi bravi artilerişti, comandanți ai Școlii Superioare de Război*“ (comandantul Academiei de Inalte Studii Militare, generalul Mircea Agapie), „*Tradiții și perspective în asigurarea și exploatarea armamentului, muniției și aparatului artileristic în armata română*“ (locuitorul inspectorului general al artileriei generalul Marin Florea), „*Eroismul ofițerilor de artilerie în luptele duse pentru eliberarea Bucovinei, Basarabiei și Transilvaniei de Nord în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*“ (șeful de stat major al inspectoratului colonelul Cornel Paraniac), *Artilerişti români – cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”* (Colonel (r) dr. Constantin Ucrain).

În Parcul Eroilor, în prezența președintelui Ion Iliescu, a premierului Nicolae Văcăroiu, a ministrului apărării generalul Nicolae Spiroiu, a primarului general al capitalei Crin Halaicu, personalului Inspectoratului General al Artileriei a unor generali și ofițeri activi, în rezervă și în retragere, veterani de război și a unui numeros public a avut loc dezvelirea Monumentului Artileriştilor Români. Inspectorul general al Artileriei, generalul Mihail Popescu, a rostit o vibrantă alocuțiune⁹⁰: „*Stimate Doamnă Președinte, Onorată asistență, În urmă cu 150 de ani, în apropiata vecinătate a locului unde ne aflăm, la Cotroceni, Gheorghe Bibescu, domnitor iubitor de neam și țară semna la 10 noiembrie „Porunca Domnească nr. 198”, legalizând astfel înființarea primei baterii de artilerie a Țării Românești. Această zi a intrat în istoria artileriei, ca zi a armeei, ea marcând punctul inițial al procesului său*

evolutiv, ca armă modernă, de sine stătătoare în cadrul oștirii române, deși începuturile ei se pierd în negura vremurilor, de la balistele și catapultele dacilor, până la tunurile domnitorilor noștri din evul mediu, ale căror prototipuri străjuiesc intrarea spre acest monument. Sărbătorim astăzi deci ZIUA ARTILERIEI ediția 150. Printr-o fericită coincidență, anul acesta ZIUA ARTILERIEI se încadrează între două sărbători cu mare rezonanță istorică pentru țara noastră – 400 de ani de la urcarea pe tron a primului domn al unirii, Mihai Viteazul, el însuși un mare strateg în folosirea artileriei și 75 de ani de la Marea Unire din 1 Decembrie 1918 care a consfințit făurirea României Mari, Visul, dar și Golgota dintotdeauna a românilor. Slujindu-și cu dragoste, credință și eroism țara, purtând cu cinste însemnele nobile ale armeei, în cele 15 decenii de existență modernă, artileriştii au făurit frumoase tradiții de luptă ce se înscriu în bogatul hronic al armatei române. Începând cu prima probă de foc – războiul pentru independență – în marile bătălii ale neamului care au urmat: războiul pentru reîntregire, războiul pentru dezrobirea teritoriilor răpite – Basarabia, Bucovina de Nord, ținutul Herței, partea de nord a Transilvaniei, artileriştii României au săvârșit nenumărate fapte de vitejie și acte de eroism. Rog să fiu iertat că nu pomenesc acum nume și fapte, pentru că nu aș dori ca la acest moment aniversar să comit sacrilegiul de a omite ceva sau pe cineva. Dealtfel, oameni ai cifrelor și ai analizelor exacte, modești și cu frica lui Dumnezeu așa cum spune românul, nu știm dacă înaintașii noștri ar privi cu ochi buni orice încercare de patetism în a le lăuda numele sau faptele. Dar, indiferent ce s-ar spune, aceste nume și fapte constituie fala noastră și fac cinste și onoare întregii armate. Unele dintre acestea au fost consemnate în cărțile tipărite în cinstea acestui eveniment. Cele care sunt știute, dar, mai multe fapte și nume au rămas neștiute. De aceea, noi, artileriştii de astăzi am considerat că este de datoria noastră să ridicăm spre pioasă amintire și aleasă cinstire a eroilor și înaintașilor noștri, dar, și spre pildă, luare aminte și îndemn pentru generația de azi și viitoare, acest modest monument. Operă a domnului colonel Theodor Zamfirescu de la Studioul de Arte

⁹⁰ Alocuțiunea a fost păstrată de col. (r) Marin Ghinoiu, participant la acest eveniment.

Plastice al Armatei, acesta esențializează și stilizează tunul – cu trecutul, prezentul și viitorul său – temuta unealtă de muncă și luptă a artileristului, fie el servent, specialist de artilerie, inginer sau tactician, soldat sau general. Vă mulțumim domnule colonel! Este de datoria mea să mulțumesc tuturor artileriștilor de azi ai României: veterani, în rezervă sau retragere și în activitate, care deși confrunțați, ca dealtfel întreaga societate, cu neajunsurile perioadei de tranziție, au sprijinit inițiativa noastră cu modestele lor economii, lucrarea realizându-se discret, fără mare publicitate și declarații patetice, ceea ce evidențiază și mai mult noblețea gestului lor. Din aceleași considerente se cuvin mulțumiri celor care au reușit să construiască monumentul într-un timp record, precum și sponsorilor noștri care trăind și simțind românește și creștinește, prețuind armata română, ne-au ajutat material, spiritual și moral în acțiunea noastră. Demersul nostru nu ar fi căpătat consistență practică fără sprijinul conducerii Ministerului Apărării Naționale, personal al domnului ministru, pentru care le aducem respectuoase mulțumiri și fără înțelegerea de care au dat dovadă noile structuri de conducere culturale și de artă ale municipiului București și primăria capitalei care ne-a pus la dispoziție acest loc. Eroii noștri sunt omagiați nicăieri altundeva decât în Parcul Eroilor. Vă mulțumim tuturor. Stimate Domnule Președinte, vă mulțumim pentru onoarea pe care ne-o faceți prin prezența dumneavoastră la această sărbătoare și vă adresez respectuos rugămintea să binevoiți a dezveli MONUMENTUL ARTILERIȘTILOR ROMÂNIEI”.

Primul ministru al României, Nicolae Văcăroiu, a adresat artileriei armatei române următorul mesaj: „Domnilor artileriști, Ziua Artileriei – armă de elită a armatei noastre – îmi oferă plăcutul prilej să vă adresez sincere felicitări și să vă urez noi succese în nobila profesie de apărători ai scumpei noastre patrii – ROMÂNIA. ARTILERIA, prin oamenii ei de ieri și de azi, întruchipând rigoare matematică, inteligență creatoare, pasiune, competiție cu secunda și miimea, a fost și rămâne o componentă de bază a armatei, un scut de nădejde în apărarea gliei strămoșești. Dintotdeauna, de la bombardele și catapultele strămoșilor noștri, până la

tunurile și rachetele moderne de azi, artileriștii, ce și-au probat calitățile și la recente aplicații și trageri demonstrative din poligonul Cincu, au fost iscușiți mânduitori ai traiectoriilor precise, au săvârșit nenumărate jertfe, având un rol hotărâtor în marile bătălii ale neamului pentru independența și suveranitatea patriei. Fie ca artileria să strălucească mereu, la „traiectorii” cât mai înalte și precise, să rămână tânără și dinamică în concepție și acțiune, să-și sporească puterea de foc și eficiența tragerilor, să fie un scut de nădejde al patriei. Urez artileriștilor României noi împliniri și realizări, ani mulți și rodnici, spre gloria armatei și a țării”.

În decembrie 1993, Inspectoratul General al Artileriei a fost desființat și s-a constituit structura „Inspectorului pentru artilerie” (cu un birou) în cadrul Inspectoratului General al Statului Major General. Personalul și unitățile subordonate au trecut în compunerea sau subordinea Statului Major al Trupelor de Uscat.

De-a lungul timpului Comandamentul Artileriei a avut un rol important în dezvoltarea generală a artileriei. Pentru îndeplinirea atribuțiilor a desfășurat o paletă largă de activități, printre care amintim:

- în domeniul pregătirii pentru luptă: elaborarea programelor de pregătire de luptă a artileriei (celebrele PPLA); conducerea și îndrumarea pregătirii de luptă în unitățile subordonate nemijlocit comandamentului și în unitățile de artilerie și rachete terestre și de artilerie antiaeriană din întreaga armată; organizarea și conducerea aplicațiilor tactice cu și fără trageri de luptă cu unitățile subordonate nemijlocit, precum și a unor aplicații cu unitățile din subordinea regiunilor militare (armatelor); executarea inspecțiilor de specialitate în toate unitățile de profil; organizarea de activități demonstrative, convocări metodice și de specialitate, prezentarea de tehnică nou intrată în dotare; pregătirea de specialitate a cadrelor active și de rezervă; organizarea concursurilor la tragerile artileriei;

- în domeniul pregătirii tactic-operative: pregătirea cadrelor care încadrau statul major al artileriei frontului și participarea la aplicațiile organizate cu frontul (armata) conduse de minister; organizarea și desfășurarea convocărilor

Broșura sesiunii de comunicări desfășurată cu ocazia împlinirii a 150 de ani de existență a artileriei

Timbre omagiale

Carte poștală omagială

Plicuri omagiale

Inspectorul general al artileriei roșind alocuțiunea la dezvelirea Monumentului Artileriștilor Români

Capitolul XII
PERSONALITĂȚI
ALE ARTILERIEI ROMÂNE.
SCHIȚE BIOGRAFICE

12.1. Considerații generale

De-a lungul timpului, artileriștii s-au afirmat ca o entitate profesională de elită a armatei române. Temeinic pregătiți profesional, intelectuali rafinați, artileriștii au asigurat afirmarea și dezvoltarea artileriei ca armă modernă, ca principal mijloc de foc al armatei. Artileriștii au meritul nu numai de a fi realizat istoria acestei arme, ci și de a fi contribuit substanțial la apariția și dezvoltarea altor arme tehnice: artileria antiaeriană, tancurile. Apariția și afirmarea acestor arme sunt legate în mod ineluctabil de numele colonelului Pandele Predescu, generalului de divizie Nicolae Scarlat Stoenescu, respectiv al generalilor de divizie Ștefan Burileanu, Popescu I. Gheorghe, Marinescu Gheorghe, Pârvulescu Gheorghe, a generalilor de brigadă Ion Bungescu, Nicolae Zăgănescu și Gheorghe Vasilescu, pentru a exemplifica foarte succint acest aspect, cu câteva nume de referință. De asemenea, dorim să relevăm faptul că datorită pregătirii tehnice temeinice și a cunoștințelor topogeodezice, **artileriștii au reprezentat în perioada de început a aviației militare o importantă și valoroasă pepinieră pentru selecția și formarea piloților militari.** Menționăm faptul că în perioada de început a artileriei moderne, artileriștii din trupele teritoriale își desfășurau activitatea, în timp de pace, în structuri de pompieri. De asemenea, pentru o perioadă de 9 ani (05.01.1867-01.01.1876), din marea familie a artileriei au făcut parte și pontonierii. De aceea, în filele acestei cărți am cuprins și bibliografiile unor artileriști ce s-au afirmat și au dobândit notorietate în alte arme sau domenii de activitate extra-militare.

Între aspectele importante pe care dorim să le aducem la cunoștința cititorilor este și acela că în demersul nostru de reunire în paginile prezentei lucrări a celor mai valoroase personalități ale artileriei, **am prezentat numai biografiile a acelor minunați camarazi de armă aflați în împărăția cerului.**

De asemenea, dorim să-i informăm pe cititori că epitetele pe care le-am folosit adesea pentru relevarea corectă și deplină a personalității celor prezentați în carte nu sunt gratuite. Apreciem că uneori am fost prea

săraci în inspirația de a găsi cele mai frumoase și potrivite cuvinte, pe măsura meritelor celor în cauză ce au făurit istoria artileriei, unii contribuind substanțial la „scrierea” istoriei neamului românesc. **În acest sens menționăm că artileria a dat țării un membru al locotenenței domnești din anul 1866 (colonelul Nicolae Haralambie), 2 președinți ai Consiliului de Miniștri (generalul Gheorghe Manu și Constantin Coandă), numeroși miniștri, între care 11 au deținut această funcție la Ministerul de Război/Ministerul Apărării (generali Nicolae Haralambie, Tobias Gherghely, Gheorghe Manu, Nicolae Dabija, Alexandru Anghelescu, Iacob Lahovary, Eremia Grigorescu, Ion Rășeanu, Paul Angelescu, Emil Botnăraș, Victor Stănculescu. Alături de aceștia îi amintim pe alți 11 artileriști care au avut privilegiu de a îndeplini onoranta funcție de șef al Marelui Stat Major/Statul Major General (generalii Iacob Lahovary, Constantin Christescu, Alexandru Lupescu, Ioan Sichitiu, Florea Țenescu, Alexandru Ioanițiu, Costin Ionașcu, Constantin Popescu, Vasile Ionel și Mihail Eugeniu Popescu). De asemenea, reamintim că 19 artileriști au îndeplinit funcția de secretar al ministerului, alți 12 au comandat Școala Superioară de Război/Academia Militară, iar alte zeci de artileriști au fost șefi ai Statului Major al Forțelor Terestre, comandanți de armată, corp de armată și divizie etc. mulți dintre ei fiind părtași la scrierea celor mai glorioase pagini de istorie pentru armata română, pe câmpurile de luptă.**

Pe lângă cei ce au performat la cel mai înalt nivel în instituția militară, un număr mare de artileriști au deținut funcții importante în viața civilă ca miniștri, senatori și deputați, prefecți, primari, ambasadori etc. Galeria spiritelor alese ale artileriei este întregită în mod onorant cu o pleiadă de eminenti oameni de știință, academicieni, profesori universitari, cercetători, inventatori, literați și artiști, cu o contribuție remarcabilă la dezvoltarea culturii și spiritualității românești.

Biografiile acestora am încercat să fie esențializate, să fie mai degrabă schițe

biografice, pentru a putea reuni și prezenta cât mai multe dintre personalitățile artileriei, deși opinăm că meritele excepționale și notorietatea celor prezenți în lucrare impunea, pentru cei mai mulți dintre ei, nu o schiță biografică, ci cel puțin o carte pentru fiecare în parte. Deși prin structura fiecărei biografii am fost consecvenți principiului de abordare unitară a acestora, dezvoltarea lor din perspectiva conținutului este diferită. Acest aspect se datorează unor determinări multiple: poziția diferită a subiecților lucrării în ierarhia militară, contribuția specifică a acestora în dezvoltarea anumitor domenii, nevoia de

relevare a unor merite insuficient cunoscute până în prezent etc.

Am urmărit ca această însumare de biografii să fie cât mai cuprinzătoare în ceea ce privește reunirea între copertile sale a celor cu adevărat reprezentativi prin activitatea, creația și opera lor. Am fost convinși de la început că acest lucru nu va fi posibil, dar ne-am dat toată strădania să fim cât mai aproape cu putință de acest deziderat. Nerealizarea sa integrală s-a datorat atât limitelor noastre cognitive, pe care ni le asumăm, cât și imposibilității intrării în posesia tuturor surselor documentare necesare.

*Regimentul 12 Artilerie – Botoșani – 1902
Regimentul de Artilerie al Diviziei 8 Infanterie*

12.2. Personalități ale artileriei

A

General de corp de armată Aurel ALDEA

Născut: 28 martie 1887, în Slatina, județul Olt.

Decedat: 17 octombrie 1949, în penitenciarul Aiud.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1906-1907),

Școala Pregătitoare de Ofițeri-Hanovra și Academia Militară Tehnică-Charlottenburg, Germania (1907-1912), Școala Superioară de Război (1913-1914).

Grade militare: sublocotenent-1907, locotenent-1911, căpitan-1916, maior-1917, locotenent-colonel-1923, colonel-1928, general de brigadă-1936, general de divizie-1940, general de corp de armată-1944.

Funcții militare: comandant de secție și baterie în Regimentul 14 Artilerie (1908-1916); ajutor al comandantului Corpului Apărării Antiaeriene (1917); funcții în Marele Stat Major (1918-1922); șef de stat major al Diviziei 11 Infanterie (1922-1926, 1928-1930); loțiitor al comandantului Regimentului 21 Artilerie (1926-1928); comandant al Regimentului 21 Artilerie (1930-1932); șef de stat major al Corpului 1 Armată (1932-1935); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1935-1938); secretar general al Ministerului Apărării Naționale (1938); comandant al Diviziilor 11 Infanterie (1938) și 4 Infanterie (1939); comandant al Corpului 2 Armată (1940); comandant al Comandamentului

General al Teritoriului (1944-1945). A fost trecut în rezervă la 21 iulie 1941, rechemat în armată la 23 august 1944 și trecut din nou în rezervă la 25 martie 1945.

A fost ministru de interne în anul 1944.

Reîntors în țară în anul 1912, după studiile efectuate în Germania, locotenentul Aurel Aldea a participat în anul următor la cel de-al Doilea Război Balcanic.

În timpul Primului Război Mondial, în calitate de comandant de baterie, în cadrul Regimentului 14 Artilerie, a participat la luptele din Dobrogea, de pe văile Neajlovului și Argeșului. După încheierea războiului și-a desfășurat activitatea timp de 4 ani în Marele Stat Major, în cadrul Secției Transporturi, respectiv Serviciului Istoric. Ulterior a avut o continuă ascensiune în carieră, îndeplinind o serie de funcții de conducere extrem de importante, menționate detaliat mai sus, care l-au impus în prim-planul evenimentelor militare și politice din perioada 1940-1945.

Pentru calitățile sale de excepție a fost numit șeful delegației României pentru reglementarea cu Uniunea Sovietică a problemelor generate de ocuparea de către aceasta, în anul 1940 a Basarabiei și a nordului Bucovinei. În această calitate, a obținut prelungirea cu 24 de ore a termenului de evacuare și încheierea unei convenții cu sovieticii, referitoare la repatrierea militarilor români și a familiilor acestora, a funcționarilor statului și a altor români ce au dorit acest lucru. În acest fel a contribuit la repatrierea a 13750 de persoane, între care majoritatea militari și persoane din administrație, precum și la aducerea în țară a echipamentelor militare ale Armatei Române, estimate la 1,5 miliarde de lei.

Autoritățile statului, apreciind probitatea sa morală, i-a încredințat în primăvara anului 1941 misiunea de a cerceta „acțiunile nelegale” ale foștilor miniștri legionari. Ancheta generalului Aurel Aldea s-a soldat cu un fundamentat material de trimitere în judecată a celor vinovați și cu un raport confidențial, adresat lui Ion Antonescu, în care, în esență îl învinovățea pentru slăbiciunea manifestată în timpul derulării rebeliunii legionare și în acceptarea ascensiunii la putere a legionarilor.

Adevărurile incomode relevate de generalul Aurel Aldea au determinat trecerea sa în rezervă la data de 21 iulie 1941, ceea ce i-a amplificat aversiunea față de generalul Ion Antonescu. După trecerea în rezervă, deși interesat de viața politică a țării nu a luat parte la aceasta, până la sfârșitul lunii iulie 1944, când a fost contactat de colonelul Emilian Ionescu, aghiotantul regelui Mihai, pentru a reveni în capitală și a se implica în ieșirea României din războiul dus alături de Germania. Ca urmare a făcut parte din grupul care a organizat și desfășurat arestarea mareșalului Ion Antonescu. Ulterior, la solicitarea regelui a acceptat funcția de ministru de interne, hotărât să asigure liniștea cetățenilor, ordinea și autoritatea statului. Ca urmare a formării noului guvern, la începutul lunii noiembrie 1944, a fost eliberat din funcția de ministru de interne și numit comandant al Comandamentului General al Teritoriului. Trecerea în rezervă, în anul 1945 l-a nemulțumit profund. Extrem de relevantă în acest sens este aprecierea sa: „*N-am urmărit măririi, ascensiuni politice sau recompense naționale, ci numai binele Patriei și al Coroanei. Dovada este că astăzi, în iunie 1946, nu posed o decorație, fotografie sau autograf din partea regelui Mihai pentru acțiunea de la 23 august 1944. Ca situație politică sunt aruncat la coș, iar regimul de la 6 martie 1945 a găsit cu cale să mă scoată definitiv din cadrele armatei*”¹. În urma crizei produse în august 1945 de refuzul doctorului Petru Groza de a răspunde solicitării regelui de a demisiona, generalul Aurel Aldea a apreciat că se impun măsuri de organizare a unei mișcări de rezistență. În acest scop generalul a colaborat cu o serie de lideri militari între care îi amintim pe generalii Constantin Eftimiu, Ion Mihăescu și amiralul Horia Măcellariu, cu reprezentanți ai organizației „*Haiducii lui Avram Iancu*”, ai partidelor politice promonarhiste și nu în ultimul rând cu regele Mihai.

Acțiunile sale nu au rămas necunoscute noii conduceri a statului, conducând la arestarea sa la data de 27 mai 1946 sub acuzația de complotare la distrugerea unității statului. La 16 noiembrie 1946 a fost judecat

¹ Duțu, Al., dr., Dobre, F. – *Drama generalilor români (1944-1964)* –, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 29.

și condamnat la muncă silnică pe viață. În ultimul cuvânt înaintea pronunțării sentinței, generalul Aldea rămânând drept, vertical, a spus: „*O viață întreagă am trăit modest. ... nu am nici un fel de vină, că între cămașa verde și steagul roșu și cel românesc am preferat tricolorul și, consecvent cu ceea ce afirm, dați-mi voie să afirm că-mi iubesc țara, neamul și doresc să înflorească și să capete aureola la care are dreptul în viitor*”.

Pedeapsa a executat-o în penitenciarele Văcărești și Aiud în condiții extrem de dure, denunțate de altfel de general în 12 iunie 1947 și 29 octombrie 1947 în impresionantele memorii adresate inspectorului general al Direcției Generale a Penitenciarelor. Coleg de celulă și de suferință la penitenciarul Aiud l-a avut pe amiralul Măcellariu. Ca urmare a rapidei degradări a stării de sănătate a încetat din viață în penitenciarul Aiud la 17 decembrie 1949.

Generalul de corp de armată Aurel Aldea a fost un remarcabil militar român, care pentru implicarea în evenimentele politice din anii 1944-1946 a plătit, în mod nedrept, cu viața.

General de divizie Nicolae ALEVRA

Născut: 21 ianuarie 1871.

Decedat: în anul 1936.

Studii militare: Școala Militară de Artilerie și Geniu (1890-1892), Școala Superioară de Război (1904-1906).

Grade militare: sublocotenent - 15 iulie 1892, locotenent - 10 iulie 1895, căpitan - 7 aprilie 1902, maior - 10 mai 1910, locotenent-colonel - 1 aprilie 1914, colonel - 1 aprilie 1916, general de brigadă - 1 septembrie 1917, general de divizie - 1 ianuarie 1932.

Funcții militare: comandant subunitate de artilerie; șef secție mobilizare și șef secție de stat major în Marele Stat Major; profesor la Școala Superioară de Război (1912-1914, 1919); subșef al Marelui Stat Major (1916-1918).

Generalul Alevra Nicolae a fost o persoană complexă, excelent militar și distins om politic. Ca om politic a deținut portofoliul de ministru al comunicațiilor în guvernul Iuliu Maniu, în perioada 10 noiembrie 1928 -15 octombrie 1929.

Ca militar s-a remarcat nu numai ca un foarte bun comandant și renumit cadru didactic, ci și ca unul dintre marii teoreticieni militari români din prima jumătate a secolului XX. Între lucrările sale de referință amintim:

- „*Câteva cuvinte asupra legii de înaintare*” – 1908;
- „*Necesitatea unei noi legi de recrutare*” – 1912;
- „*Armata de rezervă*” – 1913;
- „*Caracteristicile generale ale unora dintre instituțiile noastre militare*” – 1913;
- „*Noi probleme de organizare*” – 1913;
- „*Modificarea constituției și Armata*” – 1914;
- „*Câteva observațiuni asupra unora dintre regulamentele noastre*” – 1915;
- „*Stabilirea răspunderilor asupra pregătirii armatei pentru război*” – 1918;
- „*Minoritățile și serviciul militar*” – 1924;
- „*Opera generalului Mărdărescu*” – 1925;
- „*Birocrația în armată*” – 1927;
- „*Legile militare*” – 1928;
- „*Reducerea serviciului militar*” – 1928;
- „*Organizarea armatei*” – 1930;
- „*Oamenii politici și apărarea națională*” – 1931;
- „*Noi concepte de organizare militară*” – 1934;
- „*Omogenitatea armatei*” – 1936;
- „*Problema efectivelor armatei*” – 1934;
- „*Imponderabili la război. Studiu social militar*” – 1936.

În viziunea sa doctrinară armata era considerată, în mod just, elementul principal al menținerii statalității. Judecățile de valoare ale generalului Nicolae Alevra, contribuția sa substanțială la dezvoltarea gândirii și practicii militare românești au fost apreciate corect de societatea românească. Recunoașterea meritelor sale a fost încununată de **acordarea titlului de membru titular al Academiei de Științe a României la data de 21 decembrie 1935.**

General de divizie Paul ALEXIU

Născut: 8 aprilie 1893, la București.

Decedat: 30 septembrie 1963, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913), Școala Superioară de Război

(1920-1922).

Grade militare: sublocotenent-1913, locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1923, locotenent-colonel-1933, colonel-1938, general de brigadă-1943, general de divizie-1945.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 3 Artilerie (1941-1942); comandant al artileriei Diviziei 10 Infanterie (1942-1943), al artileriei Armatei 1 (1944-1945); comandant al Diviziei 18 Infanterie (1945-1946); **inspector al artileriei (1946-1947)**; comandant al Regiunii 2 Militare (1947-1949); comandant al Apărării Antiaeriene (1949-1950).

S-a remarcat, în cel de-al Doilea Război Mondial, în timpul încercărilor sovietice de debarcare de la Durand și Eltigen (iulie 1942), în luptele de la est de Vah-Slovacia (aprilie 1945). Are între altele meritul de a fi îndeplinit funcția de inspector al artileriei.

A fost trecut în rezervă la 1 iunie 1943, reactivat la 1 decembrie 1944 și trecut definitiv în rezervă la 20 martie 1950.

A fost arestat în perioada 21 ianuarie 1954-21 septembrie 1955, fiind acuzat, pe nedrept, de măsuri luate împotriva populației civile din zona Odessa, în octombrie 1941.

Generalul de divizie Paul Alexiu a fost un eminent ofițer, devotat pe deplin armatei și țării.

**Colonel
Mihail ALGIU**

Născut: 13 mai 1843.

Decedat: 20 aprilie 1901.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri -București (1861-1863).

Grade militare: sergent-1857, sublocotenent-1863, locotenent-1865, căpitan-1868, maior-1878, locotenent-colonel-1889., colonel-1895².

Funcții militare: comandant al Regimentului 6 Artilerie (1889-1895), comandant al Regimentului 4 Artilerie (1895-1897).

Colonelul Mihai Algiu este unul dintre cei care au contribuit substanțial la afirmarea artileriei ca armă în perioada sa de început. A participat la Războiul de Independență, având gradul de căpitan și funcția de comandant al Batalionului 6 din Regimentul 2 Artilerie. Ulterior a urcat treptele ierarhiei militare, devenind comandant al Regimentelor 6 și 4 Artilerie. A demisionat din armată la 15 martie 1897.

În necrologul publicat de Revista Armatei în anul 1901 au fost relevate, între multe altele, calitățile sale, probate în timpul Războiului de Independență: *„În cursul campaniei el a știut să se distingă între toți prin bravura și priceperea sa; la atacul redutei Grivița în zilele de 27-30 august bateria sa se purtă în mod strălucit și avu onoarea să fie cea dintâi, dintre cele 8 comandate de colonelul Herkt, care ocupă reduta Grivița în noaptea de 30-31 august, tocmai în momentul unei întoarceri ofensive din partea turcilor”*³.

² Anuarul oficial al Armatei Române pe anul 1895 – p. 307.

³ Revista Armatei – aprilie 1901, p. 282.

**General de divizie
Mihail ANDRONESCU**

Născut: 20 martie 1895, Râmnicu-Vâlcea

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915); Școala Superioară de Război din Paris (1924-1926).

Grade militare:

sublocotenent – 1915, locotenent – 1917, căpitan – 1919, maior – 1927, locotenent-colonel – 1934, colonel – 1939, general de brigadă – 1944, general de divizie – 1946.

Funcții militare: comandant de baterie în Regimentul 2 Obuziere Ușoare (1916-1919); ajutor al atașatului militar din Franța (1919 - 1920); membru în comisia de război din Polonia (1923-1924); comandant de divizion în Regimentul 2 Artilerie Grea (1927-1928); ofițer de stat major în Marele Stat Major; profesor la Școala Superioară de Război (1930-1938); profesor și comandant secund la Școala Superioară de Război (1943-1944); șef de stat major al Armatei I (1944); comandant secund la Școala Superioară de Război (1945); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1943-1946); comandant secund la Corpul 6 Teritorial (1946-1947).

Generalul Mihail Andronescu s-a remarcat atât ca un foarte bun artilerist, cât și ca un remarcabil teoretician. Între lucrările sale de referință, din publicistica militară interbelică, menționăm: *„Studiu critic asupra luptei și manevrei defensive”* – 1928; *„Probleme tactice artileristice în lumina războiului de mișcare”* – 1934; *„Studii critice; Problema comandantului. Comandantul și Statul Major. Acțiune și democratism; Tactica și Regulamentele”* – 1934; *„Tactica artileriei: principii și aplicațiuni în cadrul brigăzii și grupării”* – 1935 (împreună cu maiorul Ștefănescu C.); *„Studii tactice. Lupta de întâlnire”* – 1937; *„Contribuția artileriei*

în războaiele României până în 1919 inclusiv” – 1943 (împreună cu căpitanul Vintilă Teodorescu)⁴.

General de corp de armată Paul ANGELESCU

Născut:

10 octombrie
1872, la Iași.

Decedat:

4 februarie 1949.

Studii militare:

Școala Militară
de Artilerie și
Geniu (1890-
1892), Școala
Superioară de
Război (1901-
1903).

Grade militare: sublocotenent - 1892, locotenent - 1895, căpitan - 1901, maior - 1909, locotenent-colonel - 1913, colonel - 1916, general de brigadă - 1917, general de divizie - 1919, general de corp de armată - 1932.

Funcții militare: comandant de subunitate (...); ofițer de stat major în Marele Stat Major (...); inspector de studii și profesor la Școala Superioară de Război (1907-1914); șef al secției operații a Marelui Cartier General (1916); comandant al Școlii Militare de Artilerie și Geniu (1916); comandant al Diviziei 8 Infanterie (1916-1917); comandant al Diviziei 15 Infanterie (1917); adjutant regal și șef al Casei Militare Regale (1920-1921); inspector general de armată (...); **ministru de război (1927-1928, 1936-1937)**; ministru de stat (1933, 1934-1936).

Generalul de corp de armată Paul Angelescu a avut o carieră militară de excepție. A urcat în ierarhia militară de la comandant de subunitate până la cea mai înaltă demnitate, ministru de război. A îndeplinit o diversitate de funcții: ofițer de stat major, profesor, comandant de mari unități și al Școlii Militare de Artilerie, inspector general, șef al Casei Militare Regale, ministru. Această din urmă demnitate a

îndeplinit-o în guvernele conduse de Barbu Știrbei, Ion I.C. Brătianu și Vintilă Brătianu.

De menționat faptul că în calitate de comandant al Diviziei 15 Infanterie a participat la memorabila bătălie de la Mărășești. După Primul Război Mondial prin funcțiile deținute a colaborat cu elita armatei române și a politicii autohtone din prima jumătate a secolului XX. În acest sens amintim că în calitate de ministru de război l-a audiat și ulterior desemnat pe viitorul mareșal Antonescu ca atașat militar în Franța.

Generalul Paul Angelescu a rămas în conștiința posterității nu numai prin funcțiile de mare răspundere pe care le-a îndeplinit, ci și prin contribuția sa la dezvoltarea gândirii militare românești. Între lucrările sale reprezentative amintim:

- „*Considerații asupra situației actuale din Extremul Orient*” – 1904;

- „*Tehnica și efectele armelor de foc în general*” – curs la Școala Superioară de Război – 1909-1911;

- „*Studiu critic al înaintărilor din armata noastră*” – 1910;

- „*Școala noastră superioară de război*” – 1911;

- „*Studiu critic al avangardelor tactice și al avangardelor strategice*” – 1912;

- „*Întrebuințarea artileriei pe câmpul de luptă*”, curs la Școala Superioară de Război – 1914.

Generalul de divizie Alexandru ANGHELESCU

Născut:

4 septembrie 1836,
în București.

Decedat:

9 septembrie 1911.

Studii militare:

Școala de Ofițeri
din București (1854-
1856)

Grade militare:

sublocotenent-1856,
locotenent-1858,

căpitan-1860, maior-1865, locotenent-colonel-1868, colonel-1871, general de brigadă-1881, general de divizie-

Funcții militare: diferite funcții de comandă și stat major în prima baterie și în

⁴ Otu, P., col. dr., Oroianu, T., col. dr., Ion, E., lt.-col., - *Personalități ale gândirii militare românești* – vol. I, Editura A.I.S.M., București, 1997, p. 75.

primul regiment ale artileriei române (1856-1871); funcții în Marele Cartier General (1871-1876); comandant al Rezervei de artilerie și a Marelui parc (1876-1877); comandant al Regimentelor 2 și 4 Artilerie (1877); comandant al Diviziilor 2 și 4 Infanterie (1877); comandant al artileriei Armatei de Operații (1877); Comandant al Diviziei de Rezervă (1877-1878); **ministru de război (27.02.1886-05.11.1887)**; comandant al Corpului 3 Armată (1887-1888).

Generalul Anghelescu Alexandru a fost una din personalitățile militare de referință a celei de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Consacrarea sa în istoria militară națională s-a produs odată cu participarea la Războiul de Independență. A fost comandantul Regimentelor 2 și 4 Artilerie, al artileriei Armatei de Operații, al Diviziilor 2 și 4 Infanterie și al Diviziei de Rezervă. Are meritele incontestabile de a fi comandat Divizia 4 Infanterie în atacul redutei Grivița 1 și în primul atac al redutei Grivița 2. Menționăm că în Războiul de Independență a participat și fratele său generalul Gheorghe Anghelescu, comandant al Diviziei 3 Infanterie. Ca urmare a experienței dobândite în mai bine de 30 de ani de carieră militară și a calităților probate din plin în războiul de independență a fost numit în data de 27 februarie 1886 în funcția de ministru de război. Ulterior acestei funcții a fost comandant al Corpului 3 Armată, până la data de 8 februarie 1888, când a demisionat. Acest fapt s-a produs ca urmare a acuzației ce i-a fost adusă de „*mituire și violare de lege*” în calitate de ministru. Menționăm că prin Înaltul Decret nr. 3793 din 21 decembrie 1888 i s-a retras gradul și a fost șters din „*Controalele armatei*”, iar instanța judecătorească l-a condamnat în data de 7 decembrie 1888 la 3 luni închisoare corecțională.

În pofida acestui final nefericit și dramatic de carieră militară, generalul Alexandru Anghelescu a rămas în conștiința oștirii, îndeosebi pentru participarea remarcabilă la Războiul de Independență.

Comandor aviator Marin ANTON

Născut:

19 octombrie 1898, în localitatea Ivești, județul Galați.

Decedat: -

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1918-1919); Școala Superioară de Război (1932-1934).

Grade militare: sublocotenent – 1 iunie 1919.

Funcții militare: comandant subunitate de artilerie în Regimentul 39 Artilerie; diferite funcții în Grupul 5 Aviație, Inspectoratul General Aero, Regimentul 1 Aero și Centrul de Instrucție General Aero (1920-1923); profesor în învățământul militar de aviație și cavalerie (1924-1934); șef de stat major al Regiunii I Aeriană de la Cluj (1937-1939); profesor la Școala Superioară de Război și director de studii pentru Secția de Aeronautică (1939-1941); șef de stat major al Comandamentului Aero din cadrul Armatei a IV-a (1941); comandant al Centrului de Instrucție al Aeronauticii (1941-1944); șef al Secției a V-a studii la Statul Major al Corpului Aerian Român pe frontul antihitlerist (1945-1946).

Comandorul aviator Anton Marin și-a început activitatea militară ca artilerist și s-a consacrat ca unul dintre marii aviatori români ai primei jumătăți a secolului al XX-lea.

A participat la ambele războaie mondiale: la primul ca artilerist, la cel de-al doilea ca aviator. Elev fiind în perioada de pregătire pentru Școala de Ofițeri de Artilerie a participat efectiv la 10 acțiuni de luptă în perioada august-octombrie 1917. Pentru această participare a fost decorat cu „*Crucea Comemorativă*” cu baretele „*Mărăști*” și „*Târgu Ocna*”.

După absolvirea școlii, la data de 1 iunie 1919, a fost repartizat la Regimentul 39 Artilerie cu care a participat la Campania din Ungaria până la data de 22 martie 1920. Ulterior, ca mulți artileriști, ca urmare a pregătirii de „*observator*” a activat în unități

de aviație. Astfel, în perioada 1920-1923 a activat în Grupul 5 Aviație, Inspectoratul General Aero, Regimentul 1 Aero și Centrul de Instrucție al Aeronauticii. De menționat că trecerea în arma aviație, ca personal navigant s-a produs în data de 1 aprilie 1923.

Și-a desfășurat activitatea, până în anul 1934 când a fost declarat admis în Școala Superioară de Război, ca profesor în școli de aviație și în Școala de cavalerie de la Sibiu. La doi ani după absolvirea Școlii Superioare de Război, la 1 aprilie 1937 a fost numit în funcția de șef de stat major al Regiunii a II-a Aeriană cu sediul la Cluj.

Comandorul Anton Marin, a fost nu numai un excelent pilot, ci și un strălucit profesor la Școala Superioară de Război, unde și-a desfășurat activitatea în perioada (1939-1941).

A participat la Campania din Est, în perioada aprilie-noiembrie 1941 ca șef de stat major al Comandamentului Aero al Armatei a IV-a. Ca urmare a experienței didactice și aeronautice, în data de 4 martie 1945, a fost numit la conducerea Centrului de Instrucție al Aeronauticii. Cu personalul acestui centru, inclusiv elevii, a participat la luptele pentru apărarea capitalei, începând cu data de 24 august 1944. A participat timp de 5 zile efectiv, uneori din proprie inițiativă la luptele de la Otopeni, Băneasa și Pipera⁵. De menționat că Detașamentul comandoului aviator Marin Anton a fost transformat ulterior în Gruparea comandor aviator Marin Anton.

De la data de 1 aprilie 1945, până la terminarea războiului, în calitate de Șef de Stat Major al Corpului Aerian Român a participat la Campania din Vest.

Pentru modul exemplar în care și-a îndeplinit îndatoririle în timpul războiului a fost decorat cu Ordinele „*Coroana României*” clasa a III-a, „*Steaua României*” în grad de comandor „*Coroana României*” în grad de comandor, „*Virtutea Aeronauticii*” clasa cavaler cu două barete și decorația „*Victoria*”.

În anul 1946 comandorul Anton Marin a fost trecut în rezervă. În anul 1948, deși nu a făcut niciodată politică, a fost acuzat de uneltiri împotriva securității statului. În urma procesului a fost condamnat la 20 de ani de

muncă silnică și la 10 ani de degradare civică. A fost eliberat din închisoare în anul 1964, după executarea a 16 ani de detenție și i-au fost recunoscute parțial drepturile de pensie.

Om cu alese calități profesionale și morale a avut puterea de a scrie două lucrări memorialistice, extrem de interesante și valoroase: „*Aripi în furtună*” – 1979 și „*Sub cupola de Azur*”-1984.

Comandorul aviator Anton Marin este un exemplu de referință pentru înțelegerea faptului că de-a lungul timpului artileria a fost o sursă valoroasă de personal pentru alte arme și specialități militare.

General de brigadă Petre ANTONESCU

Născut: 25 octombrie 1891, la Pitești.

Decedat: 8 noiembrie 1957, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913), Școala Superioară de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent-1913, locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1923, locotenent-colonel-1933, colonel-1938, general de brigadă-1943.

Funcții militare: (...); șeful Secretariatului General al Ministerului Apărării Naționale (1941-1943); șef de stat major al Armatei a 4-a (1943-1944); comandant al Diviziei Gardă (1944); comandant al artileriei Armatei a 4-a (1944); comandant al Diviziei 21 Infanterie (1944-1945).

Generalul de brigadă Petre Antonescu a fost un militar destoinic, cu o onorantă participare la cele două războaie mondiale. S-a remarcat, în cel de-al Doilea Război Mondial, în bătălia din Moldova (1944) și în operațiile ofensive din Slovacia de pe valea Slatina (1945)⁶.

A fost trecut în rezervă la 27 martie 1945.

⁵ Arhivele Militare Române, Fond 948, Dosar nr. 838, ff. 34-39.

⁶ Duțu, A., col. dr., Dobre, F., Loghin, L., col. (r) dr., - *Armata română în al Doilea Război Mondial (1941-1945). Dicționar enciclopedic* – Editura Enciclopedică, București, 1999, p. 26.

A fost decorat între altele cu „Coroana României” cls. a IV-a și cls. a II-a, „Vulturul German” etc.

General de divizie Ioan ARBORE

Născut: 23 februarie 1892, la Iași.

Decedat: 25 decembrie 1954, în închisoarea Văcărești.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1911), Școala Superioară de Război-Paris (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent-1911, locotenent-1914, căpitan-1917, maior-1920, locotenent-colonel-1929, colonel-1935, general de brigadă-1941, general de divizie-1943.

Funcții militare: comandant de baterie tunuri de câmp (1916-1917); diferite funcții de comandă și stat major în regimente de artilerie (1921-1941); comandant al Brigăzii 2(3) fortificații (1941-1942); șef de stat major al Armatei 3 (1942-1943); **subșef al Marelui Stat Major (1943).**

Alte funcții: subsecretar de stat pentru aprovizionarea armatei și populației (1943-1944).

Generalul de divizie Ion Arbore a avut o carieră militară strălucită. **A participat la ambele războaie mondiale.** În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat la forțarea Prutului (1941) și la marile bătălii de la Stalingrad și Cotul Donului.

A fost arestat la 05 septembrie 1945, judecat și condamnat la 10 ani temniță grea, pentru vina de a fi făcut parte din guvernul Antonescu. În mod nedrept „*recunoștința*” statului pentru devotamentul său excepțional față de valorile naționale a constatat în condamnarea la ani grei de temniță.

Generalul de divizie Eracle ARION

Născut: 24 februarie 1838, în București,

Decedat: 7 septembrie 1903, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri București (1855-1857), Școala Politehnică din Paris și Școala de Artilerie și Geniu - Metz (1857-1861).

Grade militare: sublocotenent-1857, locotenent-1861, căpitan-1864, maior-1868, locotenent-colonel-1870, colonel-1875, general de brigadă-1883, general de divizie - 1892.

Funcții militare: comandant de secție și alte funcții în primul regiment de artilerie al armatei române (1861-1863 și 1866-1868); ofițer de stat major în Direcția Artilerie din Ministerul de Război (1863-1864 și 1868-1870); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1870-1875); **șef al Serviciului Artilerie din Marele Stat Major (1875-1877);** atașat militar al Marelui Cartier General pe lângă marele duce Nicolae (1877-1878); comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, (1881-1882); inspector general al artileriei (1883-1892); comandant al Corpului 2 Armată (1892 și 1898-1902) și al cetății București (1895-1898).

Generalul Eracle Arion, ca urmare a intelectului remarcabil a absolvit două instituții de învățământ de prestigiu din străinătate: Școala Politehnică din Paris și Școala de Artilerie și Geniu din Metz.

La vârsta de 28 de ani s-a căsătorit cu Sevastia (Vatica), fiica înstăritului Nicolae Alexandrescu poreclit Cafegibașa (de la funcția de cafegiu exercitată la curtea domnitorului Grigore Ghica), care moștenise o moșie de 1623 de hectare la Fierbinți-Ialomița. A avut patru copii – 3 fete și un băiat. Acesta din urmă, Nicolae Arion a îmbrățișat și el meseria armelor, ajungând până la gradul de colonel.

Generalul Eracle Arion, artilerist de legendă, și-a început cariera militară în primul regiment al artileriei române, înființat de domnitorul Ioan Cuza la data de 21 decembrie 1860. S-a preocupat de înzestrarea artileriei cu tehnică modernă. Astfel, în perioada dintre cele două mandate de șef al serviciului Artilerie a fost reprezentantul Ministerului de Război la Fabrica de armament din Nantes. Ca urmare a demersurilor sale au fost achiziționate și introduse în dotare tunurile „Krupp” calibru 87, model 1875.

Preocupările sale au vizat atât îmbunătățirea organizării artileriei, cât și valorificarea superioară a performanțelor acesteia. Ca urmare a raportului său numărul 550 din 5 februarie 1877, ministrul de război a aprobat înființarea a încă 2 regimente de artilerie, câte unul pentru fiecare divizie. De asemenea, a fost cel care a inițiat înființarea structurilor artileriei teritoriale.

Colonelul (la acea vreme) Eracle Arion nu s-a preocupat numai de îmbunătățirea înzestrării și organizării artileriei, ci și de instruirea acesteia. În acest sens menționăm că a elaborat „*Instrucțiunile asupra artileriei în luptă*”, extrem de necesare la acel moment.

Un loc aparte în biografia sa l-a ocupat participarea la Războiul de Independență. A condus activitatea de pregătire și realizare a dispozitivului de luptă al bateriilor „*Mircea*” și „*Elisabeta*” pentru apărarea orașului Calafat. A coordonat realizarea podului peste Dunăre de la Siliștioara-Măgura și a condus pregătirea artileriei pentru asediul Plevnei. Nu în ultimul rând trebuie menționat că în perioada 1877-1878, ca urmare a recunoașterii calităților profesionale, a fost numit atașat militar al Marelui Cartier General pe lângă marele duce Nicolae și că a participat alături de alți camarazi la capitularea lui Osman pașa. În aceeași calitate de atașat militar pe lângă marele duce Nicolae, dar și a personalității sale remarcabile a reprezentat România la tratativele de pace de la San Stefano.

Un loc aparte în conștiința afectivă a artileriștilor îl ocupă și datorită faptului că a fost **primul comandant al primei instituții de învățământ militar de artilerie, Școala Specială de Artilerie și Geniu**, în perioada 1881-1882. De reținut faptul că datorită recunoașterii meritelor în înființarea și

conducerea instituției de învățământ mai sus menționate, în anul 1882 a **fost numit** director al Școlii Superioare de Război care, din nefericire atât pentru el, cât și pentru oștirea română, din lipsa fondurilor și a unei locații adecvate, nu s-a mai înființat în acel an, ci șapte ani mai târziu.

Generalul Eracle Arion și-a dovedit din plin calitățile de militar de elită la comanda Corpului 2 Armată și cetății București. Între însărcinările importante ce i-au fost atribuite menționăm pregătirea activităților din luna mai 1902 prilejuite de aniversarea proclamării independenței din urmă cu 25 de ani, al urcării pe tron a principelui Carol în anul 1866 și al încoronării sale ca rege în anul 1881.

În cadrul aniversării independenței, colonelul Eracle Arion a organizat „*Sărbătoarea Întâului Tun*” în amintirea memorabilei zile de 15 mai 1877, când un tun al bateriei „*Carol*” de la Calafat a tras primul proiectil, în prezența principelui, marcând declanșarea acțiunilor de consființire pe câmpul de luptă a independenței proclamată în parlament. Cu multă inspirație, în prezența aceluiași Carol, devenit între timp rege, colonelul Eracle Arion a transmis o altă comandă memorabilă artileriștilor prezenți la ospăț: „*Tunari la posturi!./Încărcați paharele!./Faceți din brațul vostru pârghie de ochire!./Duceți-l la retezătura gurii!./Tunari: FOC!*”⁷ Cu prilejul acestei sărbători, Regele Carol I, artilerist școlit la Berlin, un apropiat afectiv al artileriei române, prin discursul său onorant a gratulat încă o dată brava artilerie română: „*Artileria poate fi mândră de falnicul său trecut și țara, împreună cu Mine, ne putem rezema cu încredere pe această armă care și-a biruit un loc de căpetenie în armată. (...) Ridic paharul Meu în onoarea Artileriei, urându-i un viitor tot așa de strălucit ca trecutul său și ca dânsa să rămâie de-a pururi podoaba iubitei Mele armate*”.

Multă vreme, fastul, rafinamentul și bunul gust al „*ospățurilor artileriștilor*” a rămas etalon în organizarea unor astfel de activități, aproape de sufletul militarilor.

⁷ Colectiv, *165 de ani de existență a artileriei române moderne*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2008, p. 314.

Generalul de divizie Eracle Arion a decedat la vârsta de 65 de ani, în data de 7 septembrie 1903 în București. Funerariile organizate au fost pe măsura meritelor sale excepționale. Astfel, în data de 9 septembrie sicriul cu corpul neînsuflețit a fost transportat de la impunătoarea sa reședință din strada Romană nr. 17 la Biserica Sfântul Gheorghe Nou. Sicriul a fost transportat pe afetul unui tun calibru 105mm, tractat de 3 atelaje, aparținând Regimentului 10 Artilerie. Cortegiul funerar a fost constituit dintr-o companie a Regimentului Mihai Viteazul, cu drapelul de luptă și toți ofițerii din București. În fruntea acestora s-au aflat generalii Borănescu, Carcalețeanu, Warthiade și

*În mijloc, rândul din față,
generalul Eracle Arion*

Angelescu, purtători ai panglicilor decorațiilor primite de-a lungul timpului.

A doua zi, 10 septembrie, la biserică a avut loc serviciul religios desfășurat de un sobor format din 12 preoți, condus de p.s.s. părintele Nifon, vicarul Sfintei Mitropolii. Extrem de interesante au fost discursurile rostite la căpătâiul bravului oștean, dintre care menționăm:

- „Crescut la școala îndeplinirii datoriei și a iubirii de Patrie, generalul Arion forma idealul nostru militar (...) era o podoabă a armatei noastre, era o pildă

pentru noi toți.” - generalul Borănescu, comandantul artileriei Corpului 2 Artilerie;

- „Armata plânge un șef experimentat. Artileria un Luceafăr.”- generalul Popescu Mihail, comandantul Corpului 1 Armată și inspector general al artileriei;

- „Aceasta este înfățișarea generalului Eracle Arion – ostaș vrednic de toată lauda – servitor devotat al statului – servitor credincios al Regelui – bărbat al muncii și al datoriei – patriot încercat și om de bine.” D. A. Sturdza, prim-ministru și ministru de război.

Un impresionant cortegiu funerar l-a condus pe ultimul drum de la biserica Sf. Gheorghe Nou la cimitirul Șerban Vodă. Convoiu format din marea mulțime de

militari, dar și civili a fost urmat de o trăsură de gală a Curții Regale, ca o distincție acordată generalului, fapt inedit, expresie a considerației pe care Regele Carol I i-a purtat-o. De altfel, aprecierea acestuia este pe deplin reflectată în conținutul telegramei adresată soției generalului: „Moartea neașteptată a prea iubitului vostru soț, a unuia dintre servitorii mei cei mai devotați, a umplut inima Mea de cea mai adâncă durere. Primiți expresiunea acestei vii și sincere dureri pentru marea nenorocire ce vă lovește pe Domnia voastră și pe iubita voastră familie. Aducerea aminte a

generalului Arion va rămâne totdeauna adânc săpată în anele armatei Mele care poate fi mândră de a fi numărat în rândurile sale un soldat atât de vrednic. În ce Mă privește voi păstra pentru răposat o recunoștință veșnică pentru eminentele sale servicii și pentru caracterul său cavaleresc”.

În numărul din septembrie al aceluiași an al **Revistei Artileriei**, al cărui membru fondator a fost, s-a scris: „A trăit muncind, iar munca i-a fost rodnică și rodul îmbelșugat. A fost dascălul neîntrecut al artileriștilor români. A fost oșteanul credincios și devotat Patriei și Tronului”.

Ulterior, soția, care a trecut la cele veșnice 20 de ani mai târziu, a mutat trupul generalului la moșia de la Fierbinți, județul Ialomița, în cavoul familiei.

Considerăm că generalul de divizie Eracle Arion este una dintre cele mai importante personalități ale artileriei. „Luceafărul” acesteia, „dascălul” artileriștilor, menită să rămână pe veci în conștiința afectivă a artileriștilor. De asemenea, opinăm că pentru meritele sale excepționale în dezvoltarea armeei, inclusiv al învățământului artileristic ar fi normal, cu tot respectul pentru actualul patron spiritual „Ioan Vodă”, ca instituția de învățământ al artileriei să-i poarte numele.

General de brigadă Constantin ATANASIU

Născut: 31 ianuarie 1897, la Brăila.

Decedat: 11 aprilie 1988, la București

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București (1914-1916), Școala Specială de Artilerie (1920),

Școala Superioară de Război (1923-1925), Facultatea de filozofie-psihologie- Cernăuți (1929-1933), doctor în filozofie al Universității Cernăuți (1935).

Grade militare: sublocotenent-1916, locotenent-1917, căpitan-1920, maior-1931, locotenent-colonel-1937, colonel-1941, general de brigadă-1946 (fiind în rezervă).

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 3 Artilerie (1916-1923); funcții în comandamentul Diviziei 8 Infanterie (1928-1935); funcții în Marele Stat Major (1935-1937); comandant al Regimentului 39 Artilerie (1937-1944); comandant al Brigăzii 9 Artilerie; comandant al Diviziei 9 Infanterie (1944-1946).

Generalul Constantin Atanasiu a fost o personalitate de excepție a vieții ostășești. A fost un „luptător” autentic în toate domeniile în care și-a desfășurat activitatea,

un patriot desăvârșit. La vârsta de 17 ani s-a înrolat ca voluntar în armă și a urmat cursurile Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu. A participat la luptele din zona Bran și la bătăliile de la Mărăști și Mărășești din Primul Război Mondial, în cadrul Regimentului 70 Dorobanți. Pentru faptele sale de arme a primit ordinul „Coroana României” în grad de cavaler cu panglică de Virtute Militară și frunză de stejar. După terminarea războiului a urmat Școala Specială de Artilerie din Timișoara și Facultatea de filozofie-psihologie din Cernăuți. De remarcat faptul că la această facultate a obținut în anul 1935 titlul de doctor „*magna cum laude*”.

Constantin Atanasiu și-a completat studiile în cadrul unui stagiu de 6 luni în armata polonă, în anul 1937 și pe timpul specializării din Germania, efectuată cu profesorul universitar H.Rupp, președintele Asociației Mondiale de Psihotehnică.

Spirit enciclopedic, Constantin Atanasiu a studiat, pe lângă științele militare, matematica, filosofia, psihologia, pedagogia, sociologia, istoria, muzica, artele plastice, literatura etc. Consacrarea științifică deplină a dobândit-o în domeniile militare ale sociologiei, psihologiei și pedagogiei. Valoarea sa intelectuală i-a permis să cunoască o mulțime de spirite alese ale timpului între care îi menționăm pe Nicolae Iorga, Ion Jalea, Panait Istrati, George Enescu, Ștefan Odobleja etc. Impresiile sale puternice despre aceștia au fost publicate în revista „Viața armatei” și „Almanahul oștirii”. De menționat faptul că a publicat articole și studii în numeroase publicații între care menționăm: Revista Fundației Regale, Revista Română Militară și Revista Artilerie și în ultima parte a vieții Flacăra și România literară.

Înainte de cel de-al Doilea Război Mondial a funcționat ca director al Secției de Pregătire Militară de pe lângă Politehnică și a fost profesor la Oficiul Național de Educație Fizică.

Între cele mai însemnate lucrări ale generalului Constantin Atanasiu menționăm: „Raționalizarea serviciului militar” (1934); „Mic dicționar tactic” (1934), în limbile română, rusă și polonă; „Națiunea armată și armata de profesioniști. Contribuții ale psihologiei aplicate” (1935), „Psihotehnica

în armatele străine” (1936), „*Psihotehnica în armata română*” (1938), „*Patriotism și ideal*” (1939), „*Psihologia și pedagogia ordinului*” (1940) – ediția a doua, republicată a fost premiată de Academia Română, „*Ideologie și război*” (1940), „*Elan războinic*” (1942), „*Sângerări transilvane*” (1943), „*Recrutul*” (1944, propus pentru premiere la Academia Română de către academicianul Radu Rosetti); „*Conștiința militară*” (1946); „*Incursiuni în psihologia luptei*” (1974), „*Eseu despre educația ostășească*” (1979), „*Umanismul-dimensiune în luptă*” (1981) etc. De remarcat și creațiile literare, în majoritate cu tematică ostășească: „*Strofe de lupte*” (1972); „*În ritmul ostășimii*” (1974); „*Poeme din Cetatea Brăilei*” (1976); „*Veghea soldatului poet*” (1985).

Inspirația sa literară a fost alimentată și de participarea sa la cel de-al Doilea Război Mondial, atât la Campania din est până la Stalingrad, cât și campania din vest la forțarea râurilor Hron, Nitra, Vah și Morava.

Un loc aparte în biografia sa îl ocupă înființarea din inițiativa sa a Institutului Psihotehnic Militar, în anul 1937 și a revistei „*Spirit militar modern*” în anul următor. În cei patru ani de funcționare ai acestei reviste a avut colaboratori de notorietate din străinătate și din țară între care îi amintim pe Ștefan Odobleja, Ștefănescu Goangă, Constantin Rădulescu-Motru și Nicolae Iorga.

Schimbările sociale produse după data de 6 martie 1945 au determinat trecerea sa în rezervă la data de 30 august 1945, la numai 48 de ani, invocându-se starea de sănătate. Lipsit de surse de venit, generalul Constantin Atanasiu a fost nevoit să presteze munci fizice, ocazionale, incompatibile cu statutul său de intelectual strălucit. Abia după 5 ani de zile a reușit să se angajeze ca „*inginer hotarnic*” la Lehliu. Ulterior a lucrat ca inginer pe mai multe șantiere.

Calitățile sale excepționale profesionale și morale au fost menționate laudativ în aprecierile anuale ale tuturor șefilor săi între care îi amintim pe generalii Petre Dumitrescu, Ioan Sichitiu, Nicolae Samsonovici, Florea Țenescu, Constantin Sărătescu.

Generalul de brigadă Constantin Atanasiu a fost unul dintre cei mai străluciți intelectuali români din secolul trecut.

General de armată Vasile ATANASIU

Născut: 26 aprilie 1886, la Târgoviște.

Decedat: 6 iunie 1964.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București (1905-1907), Școala Specială de Artilerie și Geniu

(1909-1911), Școala Superioară de Război (1918-1920).

Grade militare: sublocotenent-1907, locotenent-1910, căpitan-1915, maior-1917, locotenent-colonel-1918, colonel-1928, general de brigadă-1935, general de divizie-1940, general de corp de armată-1942, general de armată-1945.

Funcții militare: comandant de pluton la Regimentul 4 Artilerie Grea (1907-1909), comandant baterie la Regimentul 2 Artilerie Cetate (1911-1913), la Regimentul 1 Artilerie Cetate (1913-1915) și la Regimentul 3 Artilerie Grea (1915-1917); comandant divizion la Regimentul 4 Artilerie Grea (1917-1918); șef de birou în Marele Cartier General (1917-1918); șef secție în Direcția Artilerie din Ministerul de război (1918); șef al Biroului operații (1921-1926) și al Secției 4-servicii (1926-1928) din Marele Stat Major; ajutor al Inspectorului general al artileriei (1928-1929); comandant al Regimentului Artilerie al Centrului de Instrucție al Artileriei (1929-1931); secretar al Consiliului Superior al Apărării (1931-1934); adjunct al comandantului și director de studii la Centrul de Instrucție al Artileriei (1934); comandant al Brigăzii 19 Artileriei (1934-1935); șef al secretariatului Consiliului Superior al Apărării Țării (1935-1937); comandant al Diviziei 12 Infanterie (1937-1940); comandant al Corpului 3 Armată (1940-1943); **șef al Direcției Superioare a Artileriei (1943-13.02.1945)**; comandant al Armatei 1 (13.02.1945-20.05.1946); inspector general de armată (1946-1948).

Generalul de Armată Vasile Atanasiu a fost unul dintre marii comandanți militari români, înscris cu litere de aur în istoria neamului.

A slujit cu devotament arma artilerie, îndeplinind pe rând funcțiile de comandant de pluton, baterie și divizion în cadrul Regimentului 3 Artilerie și apoi în Regimentul 4 Artilerie cu care a și participat la campania din anul 1916. În Războiul de Întregire a participat cu bateria sa de tunuri 105 mm la luptele de la Giurgiu, din Dobrogea (Cușgun și Caceamac, de la Pralea), iar la Mărășești a comandat un divizion al Regimentului 4 Artilerie Grea. În plină campanie, în anul următor a fost numit șef de birou în Marele Cartier General. Ulterior în perioada 1921-1928 a fost șef al Biroului Operații din Marele Stat Major.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a comandat Corpul 3 Armată în luptele pentru eliberarea Basarabiei (forțarea Prutului la Albița și luptele de pe Dealul Corneștilor), în luptele de la Karpovo din zona Odessa și de pe Bug (masivul Helnik).

În cea de-a doua parte a războiului, în perioada 20 martie 1943 – 12 februarie 1945 a **îndeplinit funcția de inspector general al artileriei**. În partea finală a războiului a fost numit la comanda Armatei 1. A exercitat această funcție în perioada 13 aprilie 1943-13 februarie 1945, conducând acțiunile Armatei 1 pentru cucerirea munților Javorina și Nitra, pentru forțarea râurilor Hron, Nitra, Vah și Morava și eliberarea orașelor Onersky-Ostroh, Vesely Kromeriz și Kojetin.

Referitor la aceste glorioase acțiuni militare, generalul Vasile Atanasiu menționa în ordinul de zi al armatei: *„Ostași ai Armatei 1! În șapte săptămâni de iarnă aspră, prin atacurile voastre năvalnive de zi și noapte, ați cucerit masivul Javorina și după o înaintare de 40 kilometri, ați ajuns la Hron, la vest de Zvolen. Bătăliile de la Oremov Laz, cotele 1044-1027-777, Senohrad, Sása, Pliěsovice, Dobra-Niva, constituie pagini de glorie nepieritoare, sunt frunzele cununilor de lauri ce împodobesc frunțile eroilor. Cu toate greutățile de care v-ați lovit în munți și păduri, pe viscole năpraznice, ger și zăpadă mare, ați luptat neîntrerupt, neobosiți, sfidând moartea și făcând eforturi supraomenești, ați învins un inamic dârz și perfect înarmat, îndeplinindu-vă gloria, datorită ... Strălucitoarele voastre fapte de arme vor rămâne de-a pururea pildă în istoria*

poporului român. Pentru binele țării, care se bizuie pe voi, duceți mai departe gloria neștirbită până la înfrângerea completă a inamicului”.

Înaintarea la gradul de general de armată s-a produs în data de 11 aprilie 1945, tot pe front, ca și în cazul anterioarei înaintări în grad. În ultima perioadă a carierei sale a îndeplinit funcția de inspector general de armată (1946-1948).

Pentru meritele sale excepționale a fost decorat cu mai multe ordine și medalii. Între acestea le menționăm doar pe cele obținute în timpul celui de-al Doilea Război Mondial: „*Steaua României*” cls. a IV-a și a III-a, „*Mihai Viteazul*” cls. a III-a și cls. a II-a cu spade, „*Coroana României*” cls. a III-a cu spade, Ordinele „*Leul alb*” al Cehoslovaciei, „*Suvorov*” al URSS, „*Medalia Pentru Victoria împotriva Germaniei în Marele Război Patriotic din 1941-1945*” al URSS.

Generalul a fost căsătorit cu pictorița Eugenia Filotti (1880-1968), fiica marei actrițe Maria Filotti.

Distinsul general a fost trecut în rezervă în anul 1948 și s-a stins din viață la 6 iunie 1964.

General de brigadă dr. Victor ATANASIU

Născut:

27 noiembrie 1920, în comuna Surdila-Greci, județul Brăila.

Decedat:

septembrie 2011, la București.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie (1939-1941), Academia

Militară (1948-1950).

Grade militare: sublocotenent-1941, locotenent-1944, căpitan-1947, maior-19.., locotenent-colonel-1956, colonel-1965, general de brigadă (r)-1997⁸.

⁸ Apostol Vasile, Ucrain Constantin – *Personalități militare brăilene* – Editura Pro Transilvania, București, 2003, pp. 61-70.

Funcții militare: ofițer observator și comandant de baterie în R. 3 Art. (1941-1945); ofițer în R. 2 I. „Tudor Vladimirescu” (1945-1948); cadru didactic în Academia militară (1950-1968); redactor în Secția de Istorie a Editurii Militare (1968-1970), cercetător principal la Centrul de studii istorice și teorie militară (1970-1976), șef al Catedrei de Istoria Artei Militare (1976-1981) din Academia Militară.

A fost un strălucit militar, care are meritul de a fi participat, pe ambele fronturi, în Est și în Vest, ca ofițer observator și comandant de baterie, în cadrul R. 3 Art.

A absolvit în anul 1948 Facultatea de drept-București, în anul 1955 Institutul de Geodezie-Galați, iar 4 ani mai târziu Facultatea de istorie-București. În anul 1975, a obținut titlul de doctor în istorie.

Generalul Victor Atanasiu a fost un intelectual de marcă. A publicat, în calitate de autor sau coautor, peste 30 de lucrări de mare valoare științifică, fiind distins, între altele și cu două premii ale Academiei Române și a avut o contribuție de seamă, alături de alți doi bravi artileriști, generalii Vasile Bărboi și Gheorghe Ioniță, la elaborarea monumentalei lucrări, în zece volume, *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei*.

A fost distins cu importante ordine și medalii de război românești și străine.

Colonel Gheorghe BARAC

Născut: 31 martie 1929, la Bacău.

Decedat: 10 august 2000, la Ploiești.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1947-1949); Academia Militară din U.R.S.S. (1951-1956);

curs de specializare în U.R.S.S. (1963).

Grade militare: locotenent-1949; locotenent-major – 1952; căpitan – 1955; maior – 1956; locotenent-colonel – 1961; colonel – 1968.

Funcții militare: comandant pluton în Regimentul 2 Artilerie Grea (30 decembrie - 28 aprilie 1951); comandant de baterie în Brigada 26 Artilerie Grea Independentă (28 aprilie – 5 iunie 1951); loțiitor al comandantului Regimentului 85 Tunuri Antitanc (26 mai -11 august 1956); comandant al Regimentului 264 Artilerie Grea (11 august 1956 – 13 mai 1959); șef de stat major al artileriei Brigăzii 20 Tancuri (29 mai – 17 septembrie 1960); loțiitor al comandantului Regimentului 13 Artilerie (17 septembrie 1960 – 19 iunie 1961); trecut în rezervă (19 iunie 1961 – 6 noiembrie 1962); loțiitor al comandantului Regimentului 25 Artilerie (6 noiembrie 1962 – 4 octombrie 1963); șef ciclu tactică și trageri

în Centrul de Instrucție al Artileriei (4 octombrie 1963 – 30 august 1964); șef ciclu tactică în Centrul de Instrucție al Artileriei (30 august 1964 – 22 septembrie 1966); șeful Centrului de Instrucție al Comandamentului Artileriei al Forțelor Armate (22 septembrie 1966 – 1 noiembrie 1969); comandant al Centrului de Instrucție Artileriei și Rachetelor (1970 – 1988).

Colonelul Gheorghe Barac a fost un eminent ofițer de artilerie. A urmat clasele primare în comuna Suțești, județul Brăila și ulterior clasele de liceu în București. A fost, timp de un an, elev al Școlii de Ofițeri de Artilerie, în perioada 20 noiembrie 1948 – 30 decembrie 1949. La această din urmă dată a fost înaintat la gradul de locotenent și repartizat comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie Grea.

În perioada 17 septembrie 1951 – 26 mai 1956 a fost ofițer elev al Academiei Militare din Moscova. Notările anuale consemnează rezultatele superioare obținute, precum și aprecierea personalului didactic. Spre exemplificare menționăm că în „*caracterizarea de serviciu*” din anul IV de studii aprobată de generalul-locotenent de artilerie de gardă Kulikov este înscrisă următoarea apreciere: „*Este exigent față de sine. Este principial și perseverent. Muncește sistematic...*”⁹.

Aceleași aprecieri elogioase se regăsesc și în „*notarea*” întregii sale activități de studii: „*pe timpul cât a urmat academia a studiat conștiincios și cu asiduitate materia predată... este un ofițer disciplinat, conștiincios și drept... Este exigent cu el însuși, are voință, inițiativă și este energic în acțiuni. Este stăpân pe sine, a fost insistent, greutatea le suportă ușor*”¹⁰. Notarea a fost semnată de șeful facultății – generalul-locotenent de artilerie de gardă Kulikov și de șeful academiei – prim mareșalul de artilerie Voronov.

La întoarcerea de la studii a fost numit pentru câteva luni locțiitor al comandantului Regimentului 85 Tunuri Antitanc, iar apoi comandant la Regimentul 264 Artilerie Grea (11 august 1956 – 13 mai 1959).

⁹ Arhiva M.Ap.N, Dosarul colonelului Barac Gheorghe, DCI/1991, nr. 61, p.19.

¹⁰ Idem, p. 21.

Un moment trist în cariera sa l-a reprezentat trecerea în rezervă la 19 iunie 1961, dată până la care exercitase funcția de locțiitor al Regimentului 13 Artilerie. La data de 6 noiembrie 1962 a fost reactivat și numit locțiitor al Regimentului 25 Artilerie.

Ca urmare a faptului că era un foarte bun artilerist și un temeinic cunoscător al limbii ruse, în perioada 15.02 – 10.10. 1963 a fost trimis la un curs de specializare în domeniul rachetelor în U.R.S.S., în perspectiva dotării armatei române cu această nouă categorie de tehnică. La revenirea de la curs, a fost numit șef ciclu tactică și trageri la Centrul de Instrucție al Artileriei de la Ploiești. La această instituție și-a desfășurat activitatea timp de un sfert de veac. Din 22 septembrie 1966 până în anul 1988 a fost comandantul acestei instituții de învățământ. **A avut o contribuție excepțională la dezvoltarea centrului, sub toate aspectele și implicit a învățământului artileristic.** Deși timp de 22 de ani a fost încadrat pe funcție prevăzută cu gradul de general și a avut o exprimare profesională admirabilă, nu a cunoscut împlinirea înaintării la acest grad. A fost trecut în rezervă la 1 ianuarie 1990, după ce în prealabil fusese pus la dispoziția Comandamentului Artileriei.

Colonelul Gheorghe Barac a decedat la 10 august 2000. A fost înhumat cu onoruri militare în Cimitirul Viișoara din Ploiești.

General de brigadă Constantin BARCA

Născut: 9 octombrie 1870, la Focșani, județul Putna.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent-1892, locotenent-1895, căpitan-1902, maior-1911, locotenent-colonel-1915, colonel-1917, general de brigadă (r)-1929.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 11 Artilerie, Regimentul 1 Artilerie Cetate, Regimentele 18 și 16 Artilerie, (1892-1913); (...); comandant al Regimentului 1 Artilerie Munte (1917-1918), Brigada Artilerie Munte (1919-1921), Brigada 2 Artilerie Grea (1921-1923), Brigada 6 Artilerie (1923-1928).

Generalul Constantin Barca a fost un excelent ofițer care și-a desfășurat întreaga activitate numai în unități și mari unități de artilerie.

A participat la campania din anul 1913 cu Regimentul 16 Artilerie. În Primul Război Mondial a luptat în Transilvania, comandând Divizionul 1 din Regimentul 11 Artilerie, la Pralea și Divizionul 1 din Regimentul 5 Artilerie la Varnița. De asemenea, a participat la luptele de la Mărăști, Târgu Ocna și Dărmănești, precum și la campania din 1919 din Transilvania.

A fost trecut în rezervă la 1 martie 1928.

Colonel Gheorghe BARTOLOMEU

Născut: 10 ianuarie 1897, la București.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent-1916, locotenent-1917, căpitan-1920, maior-1930, locotenent-colonel-1938, colonel-1941.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 70 Artilerie (1941); prefect al județului Prahova (1941-1943); comandant al Grupului 2 artileriei munte (1943-1945); comandant al Diviziei 2 Munte (1944), comandant al Brigăzii 10 Artilerie (1945).

Colonelul Gheorghe Bartolomeu a fost un ofițer valoros, cu un dezvoltat simț al datoriei. A participat la ambele conflagrații mondiale.

S-a remarcat, în cel de-al Doilea Război Mondial, în luptele duse de Divizia 2 Munte în Transilvania (1944).

A fost trecut în rezervă la 9 septembrie 1945.

General de brigadă Nicolae BATÂR

Născut: 16 decembrie 1874, în orașul Vaslui.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași, Școala Militară de Ofițeri Artilerie și Geniu (1892-1894), Școala Specială de Artilerie, Școala Superioară de Război (1910-1912, clasat al 3-lea din promoție).

Grade militare: sublocotenent-1894, locotenent-1897, căpitan-1905, maior-1912, locotenent-colonel-1916, colonel-1917, general de brigadă-1919.

Funcții militare: instructor la Școala Regimentară (1894-1897), comandant al Bateriei 4 din Regimentul 3 Artilerie Brăila (1897-1899); comandant al Secției de Pompieri din Brăila (1899-1901); comandant al Bateriei 2 din Regimentul 3 Artilerie (1901-1905); comandant al Divizionului 1 din Regimentul 20 Artilerie (1912-1913); comandant al Divizionului 1 Obuziere din Corpul 1 Armată (1913-1914); stagiul la Marele Stat Major (1914-1915); comandant al Regimentului 5 Obuziere (1915-1916); subșef de stat major la Corpul 4 Armată (1916), subșef al statului major al Armatei de Nord (1916), subșef de stat major la Armata 1 (1916-1917); comandant al Regimentului 29 din Brigada 4 Obuziere (1917-1918), comandant al Regimentului 3 Artilerie Brăila (1918-1919); comandant al Brigăzii 17 Artilerie (1919); comandant al artileriei Comandamentului Militar al Basarabiei (1919-1923); inspector la Inspectoratul Armatei (1923-1926); șef de stat major la Corpul 6 Armată (1926-1928); pensionat în anul 1928.

Generalul de brigadă Nicolae Batâr a fost unul dintre artileriștii de seamă ai primelor 3 decenii ale secolului trecut. Tatăl său, Nicolae Batâr, a participat la războiul de independență cu Regimentul 13 Dorobanți Vaslui, afirmându-se în luptele de la Plevna. La rândul său a luat parte la Războiul de Reîntregire. A îndeplinit funcții de stat major, contribuind direct la elaborarea planurilor de acțiune ale Armatei 1 pentru luptele de la Mărășești, din vara anului 1917.

A fost decorat cu: ordinul „*Steaua României*”, clasa a V-a, în grad de cavaler, ordinul „*Coroana României*”, clasa a IV-a, cu panglică de virtute militară, medalia jubiliară „*Carol I*”, medalia „*Avântul țării*”, medalia „*Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1919*”, medalia „*Victoria*”, medalia „*Semnul Onorific de Aur*” pentru 25 de ani de serviciu.

Întreaga sa carieră militară a fost un exemplu de devotament față de armată și țară.

General de brigadă
Ioan BASARABESCU

Născut: 15 februarie 1861, în comuna Topisceni, în fostul județ Râmnicu Sărat.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Infanterie și Cavalerie (1878-1880); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1881-1883).

Grade militare: sublocotenent (1 iulie 1880); locotenent (8 aprilie 1884); căpitan (30 august 1889); maior (1 februarie 1896); locotenent-colonel (28 noiembrie 1902); colonel (1907); general de brigadă (1912).

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie (1880-1881); comandant secție în Regimentul 1 Artilerie (1881-1883); comandant subunitate în Regimentul 6 Artilerie (1883-1884); ofițer la Arsenalul Armatei (1884-1885); ofițer în Regimentul 2 Artilerie (1885); ofițer în Batalionul de Asediu (1885-1888); diferite funcții în Regimentul 6 Artilerie (1889-1892); ofițer în Regimentul 10 Artilerie (1892-1896); ofițer în Regimentul 5 Artilerie (1896-1898); ofițer în Regimentul 2 Cetate (1898-1900); ofițer în Regimentul 10 Artilerie (1900-1902); ofițer de stat major în Regimentul 12 Artilerie (1902); ofițer în Regimentul 10 Artilerie (1903-1905); ofițer în Regimentul 2 Artilerie (1905-1907); comandant al Regimentului 1 Artilerie (1907-1909); director al artileriei în Ministerul de Război (1909-1910); șeful Comendurii Pieței București (1910); comandant al Brigăzii 9 Artilerie (1911-1914); comandant al Diviziei 9 Infanterie (1914-...).

Generalul de brigadă Ioan Basarabescu, fiul lui Mihail și al Mariei, s-a remarcat încă din primii ani de carieră ca un ofițer valoros, promițător. **Pe parcursul întregii cariere militare s-a remarcat ca profesionist autentic, apreciat deopotrivă de superiori și subordonați.** În prima sa „*foaie calificativă*”, inspectorul general, celebrul

general Gheorghe Manu, menționa „*are toate calitățile cerute pentru a deveni un bun ofițer*”¹¹.

Cu prilejul inspecției generale din toamna anului 1887, inspectorul general, legendarul Eracle Arion, îl caracteriza pe tânărul locotenent Basarabescu astfel: „*este inteligent, îi place a studia și a se ține în curent cu cunoștințele teoretice și practice ale armei*”¹². La fel de onorant l-a apreciat o altă mare personalitate a artileriei, generalul Năsturel: „*ofițer superior cu calități reale și distinse... s-a achitat în mod elogios de sarcinile sale. Acest ofițer poate spera la înalte comandamente în oștire și de aceea mențin cu plăcere propunerea de înaintare la alegere*”¹³.

Ca o recunoaștere a calităților sale profesionale și morale a fost trimis în Germania în anul 1890 pentru achiziționarea cupolelor destinate fortificațiilor Cetății Bucureștiului și aliniamentului Focșani-Nămoloasa și în Franța, în anul 1906, pentru achiziționarea tunurilor Hotchkiss, calibru 57 mm.

Temeinicele cunoștințe de specialitate i-au permis să dețină funcțiile de comandant al Regimentului 1 Artilerie, al Brigăzii 9 Artilerie și al Diziei 9 Infanterie. Exprimarea profesională de excepție l-a impus în mod ineluctabil în galeria spiritelor alese ale artileriei.

Meritele i-au fost recunoscute și prin atribuirea de onorante medalii și ordine, între care amintim:

- „*Coroana României*” clasa a IV-a;
- „*Tezaurul sacru în grad de ofițer*”, oferit de împăratul Japoniei în 1898;
- „*Steaua României*” clasa a V-a (1904);
- Medalia jubiliară „*Carol I*” (1906);
- Semnul onorific „*Serviciu 25 ani*”;
- „*Steaua României*” clasa a IV-a (1912).

¹¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Fondul Memoriei bătrâni generali, Memoriul generalului de brigadă Basarabescu Ioan, fila 10.

¹² Idem, fila 11.

¹³ Idem, fila 30.

**General de brigadă
Ioan BĂDICEANU**

Născut: 16 octombrie 1897, la Comarnic.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1916-1918); Școala de Aplicație pentru Artilerie (1923-1924); Cursul de pregătire pentru gradul maior (1935); Cursul de pregătire pentru gradul de general-maior (1941).

Grade militare: sublocotenent – 15 noiembrie 1917; locotenent – 1 aprilie 1920; căpitan – 1 iulie 1927; maior – 10 mai 1938; locotenent-colonel – 18 februarie 1940; colonel – 14 iulie 1945; general-maior – 23 august 1949.

Funcții militare: comandant secție artilerie în Regimentul 7 Artilerie Buzău (1917-1919); comandant de secție în Regimentul 33 Artilerie din Oradea Mare (1919); ofițer cu aprovizionarea în Regimentul 38 Obuziere din Ghimbav (noiembrie 1923 – aprilie 1924); ofițer în Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (octombrie 1927 – octombrie 1928); comandant divizion, șef Birou Mobilizare și Șef Birou Instrucție (1928-mai 1938); Șef Grup Artilerie la Pirotehnia Armatei (noiembrie 1938 – iulie 1941); comandant de divizion și ajutor comandant Regiment de artilerie (1941-1944); șef al spatelui în Divizia „*Horia, Cloșca și Crișan*” (aprilie-noiembrie 1945); membru în Comisia de Armistițiu în județul Caraș-Severin (1 noiembrie 1945 – 27 martie 1946); comandant al Centrului Teritorial Timiș (27 martie – 31 august 1946); comandant al Regimentului 1 Artilerie Călărească (1 septembrie 1946-21 august 1947); comandant al Corpului 47 Tancuri (15 mai 1949 – 15 octombrie 1950); comandant al Corpului 5 Tancuri (1950 - ...) ¹⁴.

Generalul de brigadă Ioan Bădiceanu a fost un militar de excepție. După ce a absolvit școala primară în localitatea natală, a urmat liceul „*Sfinții Petru și Pavel*” din Ploiești. Ulterior s-a înscris la Școala Militară

de Ofițeri de Artilerie și Geniu, dislocată la Iași, pe care a absolvit-o în anul 1918. Și-a început cariera militară în Regimentul 7 Artilerie din Buzău. A avut o evoluție normală în carieră.

În perioada iulie 1941 – 25 august 1944 a participat la Campania din Est, la luptele de la Odessa, Kubanka, Krivoi Rog, Mariopol, Natalievka, Tiguța, Zaza etc.

În data de 25 august 1944 a fost luat prizonier de către sovietici în zona Buhuși și internat în lagărele de la Roman, Bălți și Oranki-Mănăstârca. Odată cu constituirea Diviziei „*Horia, Cloșca și Crișan*” s-a înscris „*ca voluntar*” în aceasta. Până la pensionare a îndeplinit funcții de răspundere în armată.

Maior Mihail BĂNULESCU

Născut: la 25 martie 1899, la Gura Foi, județul Dâmbovița.

Decedat: 23 august 1941, la Vacarjani-Odessa.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent-1921, locotenent-..., căpitan-..., maior-1940.

Funcții militare: comandant de baterie și de divizion în Regimentul 1 Artilerie Grăniceri (1921-1941).

Maiorul erou Mihail Bănulescu a fost unul dintre mulții artileriști ce au contribuit la scrierea cu sânge a istoriei naționale.

A participat în cel de-al Doilea Război Mondial la luptele de eliberare a Basarabiei, precum și la cele de la Odessa.

A decedat la 23 august 1941, la Vacarjani-Odessa, conducând focul divizionului său pentru respingerea unui contraatac, fiind omorât pe loc de explozia unui proiectil inamic.

¹⁴ Sandu Marinescu, *Bravi comandanți de brigăzi și regimente de artilerie*, Editura ProTransilvania, București, 2006, p. 96.

**General de armată
Emil BODNĂRAȘ**

Născut: 1904, la Iaslovăț, județul Suceava.

Decedat: 24 ianuarie 1976, la București.

Studii militare: Liceul Militar din Cernăuți, Școala de Ofițeri de Artilerie (1923-1925,

al patrula din 74 absolvenți), Școala de Aplicație de Artilerie (1925-1927, șef de promoție), Școala Specială din Moscova (1936), devenind agent N.K.V.D..

Grade militare: sublocotenent-1925, locotenent-1927, căpitan-..., maior-1946, avansat direct general colonel-1947, general de armată-1951.

Funcții militare: funcții în Școala de Ofițeri de Artilerie (1928-1930), R.12 Art. (1930-1932); **ministru al Apărării Naționale (1947-1955).**

Alte funcții: șeful biroului militar al C.C. al P.C.R. (1944-1945); subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri (1946-1947); vicepreședinte (1954-1955), prim-vicepreședinte (1955-1967) al Consiliului de Miniștri; vicepreședinte al Consiliului de Stat.

A fost un artilerist cu o pregătire de specialitate temeinică. A absolvit al patrula în promoție Școala de Ofițeri de Artilerie și primul Școala Specială de Artilerie. De asemenea, a absolvit și Facultatea de drept din Iași.

A dezertat din armata română în anul 1932 și a emigrat în U.R.S.S.. Revenit în România cu misiuni speciale în 1936, a fost arestat și condamnat la 10 ani detenție. Eliberat în 1942, a făcut parte din conducătorii insurecției din România de la 23 august 1944.

A avut un rol esențial în plecarea armatei sovietice din România în anul 1958.

În ceea ce privește armata, are merite incontestabile. Între acestea amintim că a reînființat în anul 1949 fostul Liceu Militar „Nicolae Filipescu” (în prezent „Dimitrie

Cantemir”) la Roman și a înființat Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc. De asemenea, are recunoștința peste ani a oștirii pentru emiterea celebrului Ordin 50, menit a ridica nivelul de trai al armatei și pentru faptul că s-a preocupat constant de asigurarea unui statut social respectabil cadrelor militare.

A fost căsătorit cu Florica Munzer, născută Glanzstein, cu care a avut o fetiță, moartă de leucemie. Soția sa a fost anterior căsătorită cu Radu Munzer (Mănescu), fost adjunct al ministrului finanțelor (1952-1970), emigrat, cu familia, în Israel în 1985.

O excelentă caracterizare a omului Emil Bodnăraș îi aparține lui Ion Cernat, autorul articolului „*Destine sub vremi: Emil Bodnăraș (1904-1976)*”. Autorul menționează că în închisoarea de la Galați, Emil Bodnăraș s-a remarcat a fi „*deosebit de ceilalți prin inteligență, clarviziune, ordine în gândire și disciplină, se vedea clar că era militar. ... i s-a încredințat munca de birou, administrația și contabilitatea închisorii, era de o corectitudine care impunea respect, meticulos și exact, dar și cu o viziune largă asupra fenomenelor social-politice. ... Orientarea lui Emil Bodnăraș spre stânga comunistă o aflăm în dezamăgirea care a cuprins tineretul studios, intelectualitatea, după războiul din 1916-1918. ... Gestul lui Emil Bodnăraș de a-și înfișe sabia în pământ, cascheta de ofițer în mânerul săbiei a fost explicat în următorii termeni: <<Într-o țară în care n-ai cu ce-ți înmormânta părinții (ii murise tatăl), ceva trebuie schimbat>>. În ochii celor care au trăit atunci, alternanța liberali-țărăniști era privită ca o mascaradă politică și se puneau problema schimbării din temelii a regimului din perspectiva drepte și a stângii. ... El a acționat ca român și românește într-un cadru strâmt, încorsetat ideologic, economic și militar. Cred că n-ar trebui să se uite că el este cel care a avut curajul de a spune rușilor ce-au spus chinezii: că ei, rușii ne-au luat Basarabia! N-ar trebui uitat că el, Emil Bodnăraș, i-a spus lui Hrușciiov să retragă trupele sovietice din România, ceea ce s-a întâmplat în 1958”.*

Presa de după 1989 a mai scris că în funcția de ministru al apărării a apărat drepturile bănești ale militarilor spunându-le unor „*tovarăși nemulțumiți*”: „*După ce veți*

sta 20 sau 30 de ani cu centura pe burtă, să veniți și să cereți micșorarea soldelor sau a pensiilor militare“.

Referitor la dezertarea din armată din anul 1932 în „**Portretul unui spion**” Stelian Tănase, arată: „Să fi provocat dezertarea ambițiosului ofițer nemulțumirea față de calificativul primit la notarea anuală pentru anul 1931? I se reproșă „lipsa de tact, bețiile și frecventarea unor persoane lipsite de patriotism“. Sau, cum se plânge chiar Bodnăraș într-un memoriu, la 7 februarie, cu numai o săptămână înainte de a trece Nistrul: <<sunt înfierat dintr-odată și ca bețiv și ca lipsit de iubire de patrie>>. Ca răspuns, două zile mai târziu, colonelul Ioan Rîzescu, comandantul Regimentului 12 Artilerie, în raportul său către superiori notează slăbiciunea pentru băutura, minciunile în diverse situații, faptul ca l-a dat afară din birou. „Ofițerul este bucovinean, mama este de origine germană și fiind sus la clasificarea din școală, este cam încrezut“, „judecata sa este încă puțin copilărească, iar acțiunile față de cei mari sunt violente“, „temperament recalcitrant“. Observa, de asemenea, valoarea de ofițer a lui Bodnăraș și dorința sa de a face carieră. Așadar, Bodnăraș, frustrat, a cerut să iasă la raport la comandantul unității, colonelul Ioan Rîzescu, pentru a i se explica motivele notării. La 11 februarie Bodnăraș apare în fața comandantului brigăzii. Concluzia este că dacă locotenentul își va schimba comportamentul i se va da un calificativ mai bun. Bodnăraș putea fi mulțumit. Pe 13 februarie cere o permisie. Două zile mai târziu, în noaptea de 15 februarie, la Hotin, dispăre. Acestea sunt faptele”.

În cartea lui Larry L. Watts, „*Ferește-mă, Doamne, de prieteni*”, sunt mai multe referiri la activitatea lui Emil Bodnăraș din perioada postbelică, și mai ales la **rolul pozitiv jucat de acesta în politica națională**. Astfel, începând cu 1949, în cadrul „*rebeliunii Gheorghiu-Dej - Bodnăraș*”¹⁵ s-a implicat în lupta împotriva „*Biroului Moscova*” din partidul comunist (etnici străini), a susținut facțiunea Dej a comuniștilor de origine română. De asemenea, istoricul american a

¹⁵ Larry L. Watts – *Ferește-mă, Doamne, de prieteni...* Editura RAO, București, 2011, pp. 175-179.

remarcat rolul său în „*începerea*”¹⁶ și realizarea retragerii trupelor sovietice din țara noastră. Emil Bodnăraș, prin prietenia sa cu Kang Seng, pe care îl cunoscuse la școala de spionaj din Uniunea Sovietică, ajuns șeful informațiilor și securității din China, a facilitat „*scoaterea Chinei din izolare*”, asumarea rolului de mediator al României în conflictul sovieto-chinez și spijinul chinez acordat României¹⁷. Un rol important l-a jucat Bodnăraș și în acivitatea statului român de contracarare a presiunilor externe, îndeosebi sovietice, din vara anului 1968¹⁸.

De fapt, în cartea lui Larry L. Watts, pornind de la rolul jucat de acesta în apărarea intereselor naționale contra dorințelor sovietice și protecția pe care i-a acordat-o prințesei Ileana (despre care s-a spus că i-ar fi fost amantă), este acreditată ideea „*improbabilității trădării*” lui Bodnăraș, dezertarea acestuia fiind „*acoperirea unei misiuni de spionaj militar care nu a mai avut loc odată cu înfrângerea țării*”¹⁹. Totuși, enigma Emil Bodnăraș ramâne mai departe nedezlegată.

General de corp de armată Ion BOIȚEANU

Născut:

10 octombrie 1891,
la Căciulați, județul
Ilfov.

Decedat: 5 aprilie
1946, la București.

Studii militare:
Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1907-1909),
Școala Superioară de
Război (1920-1922),

Centrul de studii tactice de la Metz-Franța
(1929).

Grade militare: sublocotenent-1909,
locotenent-1912, căpitan-1916, maior-1917,
locotenent-colonel-1925, colonel-1931, general
de brigadă-1938, general de divizie-1942,
general de corp de armată-1944.

¹⁶ Idem, pp. 190-201.

¹⁷ Idem, pp. 269-273.

¹⁸ Idem, pp. 385-404.

¹⁹ Idem, p. 177.

Funcții militare: (...); secretar general al M.Ap.N. (1941-1942); comandant al Diviziei 3 Infanterie (1942-1943), Diviziei 19 Infanterie (1943), Corpului de cavalerie (1943), Corpului 1 Armată (1943-1944); director al Direcției Învățământului Militar Superior (1944); comandant al Corpului 4 Armată (1944-1945).

Generalul de corp de armată Ion Boițeanu a fost un eminent ofițer de artilerie. A urcat cu tenecitate și demnitate treptele ierarhiei până la gradul de general de corp de armată. A îndeplinit funcții importante, inclusiv de comandant de mari unități, în cadrul Ministerului Apărării Naționale.

Prin participarea sa la cele două mari conflagrații mondiale și-a îndeplinit cu prisosință îndatoririle față de țară. În cel de-al Doilea Război Mondial, s-a remarcat, pe frontul din Kuban și în operațiile militare din Ungaria (Munții Bukk) și Slovacia (Munții Javorina).

A fost trecut în rezervă la 27 martie 1945.

Generalul de corp de armată Ion Boițeanu a deținut în anul 1944 funcțiile onorante de ministru al Culturii Naționale și Cultelor și ad-interim la Justiție²⁰.

Căpitan Ioan BOROȘ

Născut: -

Decedat: la 29 iunie 1940, în localitatea Herța.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie.

Grade militare: sublocotenent-..., locotenent-..., căpitan-....

Funcții militare: comandant al Batalionului 1 din Regimentul 16 Artilerie din Divizia 6 Infanterie.

Căpitanul de artilerie Ioan Boroș este primul ofițer român căzut la datorie în al

²⁰ Dușu, A., col. dr., Dobre, F., Loghin, L., col. (r) dr., - Armata română în al Doilea Război Mondial (1941-1945). Dicționar enciclopedic – Editura Enciclopedică, București, 1999, pp. 56-57.

*** - Secretariatul General. Tradiție și noutate. 100 ani – București, 2000, p. 25.

Doilea Război Mondial, în preliminariile participării armatei române la acesta.

A decedat la 29 iunie 1940, în localitatea Herța, fiind omorât de militari sovietici, pe când încerca să le explice că localitatea Herța nu figura pe harta revendicărilor sovietice. A fost înmormântat la 1 iulie 1940 în cimitirul orașului Dorohoi, apoi a fost reînhumat în Cimitirul Central din Bacău.

Era căsătorit de numai 10 luni și aștepta un copil pe care nu a mai avut șansa să-l vadă. După eliberarea nordului Bucovinei în iulie 1941, guvernatorul Bucovinei a dispus ridicarea la Herța a unei troițe în amintirea ofițerului. La parastasul care a avut loc la școală, la care a participat și soția căpitanului cu fetița lor, Ioanița, guvernatorul a prins la gâtul fetiței o cruciuliță de aur cu dedicația „*De la tătucul tău*”.

General de brigadă Romulus BOTEANU

Născut: 7 ianuarie 1848, în București.

Decedat:

9 ianuarie 1924.

Studii militare: Școala de Ofițeri București (1865-1868).

Grade militare: sublocotenent-1868, locotenent - 1872,

căpitan-1875, maior-1884, locotenent-colonel-1891, colonel-1897, general de brigadă-1906.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie (1868-1872); comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie (1872-1977); comandant al Bateriei 1 Artilerie Călăreață din Regimentul 4 Artilerie (1877-1878); diferite funcții la Arsenalul Armatei-membru și președinte al comisiilor de recepție a armamentului fabricat de Uzinele „Steyr”, Austria (1878-1884); locțiitor al comandantului Regimentului 1 Artilerie (1884-1892); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1892-1897, 1900-1903); președinte al comisiei de remontă a armatei (1897-1900); comandant al artileriei Corpului 3 Armată și al Regiunii fortificate

Focșani-Nămoloasa-Galați (1903-1906); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1913); comandant al Diviziei 8 Infanterie (1916); președinte al Comisiei de remontă al armatei (1916-1918).

Generalul de brigadă Romulus Boteanu provine dintr-o veche familie din Țara Românească, menționată pentru prima dată în documente în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Înaintașii săi au îmbrăcat cu mult succes haina militară.

A urmat cursurile Școlii Militare pe care a absolvit-o în anul 1868, al treilea din promoția de 27 de ofițeri. Înaintat la 29 iulie 1868 la gradul de sublocotenent și-a început cariera în Regimentul 2 Artilerie. A participat în primăvara anului 1872 la crearea primei baterii de artilerie călăreață în cadrul acestuia, în garnizoana Giurgiu. În vara aceluiași an a fost mutat în Regimentul 1 Artilerie pentru a contribui la înființarea bateriei de artilerie călăreață din cadrul acestuia. După ce a lucrat cu gradul de căpitan la Pirotehnia Armatei, a participat la Războiul de Independență la comanda bateriei de artilerie călăreață din compunerea Regimentului 4 Artilerie. Pentru remarcabile fapte de arme din luptele de la Plevna a fost decorat cu Virtutea Militară de Aur și Steaua României de Război în grad de cavalier.

După război a fost mutat la Arsenalul Armatei unde a îndeplinit onoranta funcție de președinte al Comisiei de recepție a armamentelor. Ca urmare a aprecierii calităților profesionale, în anul 1891 a fost numit comandant al Regimentului 9 Artilerie. De reținut faptul că în anul 1897, ca recunoaștere a temeinicelor sale cunoștințe de crescător de cai, de dresor al acestora și de călăreț a fost numit președinte al Comisiei de remontă a cabalinelor din armată. A fost unul dintre marii specialiști ai timpului, recunoscut și peste hotare unde a susținut apreciate conferințe de specialitate. Una din lucrările sale „Călăuza crescătorilor și cumpărătorilor de cai” a fost extrem de bine primită de specialiști și apreciată elogios de Academia Română. Menționăm faptul că a avut o contribuție însemnată nu numai la dezvoltarea acestui tip de publicistică, ci și la îmbogățirea teoriei artileristice.

În perioada 1900-1906 a deținut comanda Regimentului 2 Artilerie, a artileriei

Corpului 3 Armată și a regiunii fortificate Focșani-Nămoloasa-Galați. A fost trecut în rezervă în anul 1906 când a fost și înaintat la gradul de general de brigadă. În același an, ca urmare a pasiunii sale față de cai și a temeinicelor sale cunoștințe despre aceștia a fost numit director al Hergheliei Coroanei de la Segarcea.

În anul 1914 a fost numit membru în Comisia hipică națională, iar în 1915 președinte al acesteia, organizând Expoziția hipică națională de la Constanța.

Este considerat creatorul școlii de dresori și crescători de cai ai armatei.

Pentru a percepe exact personalitatea complexă a generalului artilerist Romulus Boteanu, amintim faptul că acesta a fost membru al Societății Astronomice din Paris și al Societății de Dare de Semn din București.

Generalul a avut doi descendenți, un băiat și o fată. Fiul său, ce purta numele de Emanoil, atât de drag familiei, conform tradiției a îmbrățișat cariera militară. A participat la campania din 1913 și la Primul Război Mondial, unde a și fost rănit.

Generalul Romulus Boteanu, distinsă personalitate a artileriei a trecut la cele veșnice în anul 1924.

A fost decorat cu: „Virtutea militară de aur”, „Steaua României” în grad de ofițer, „Coroana României” în grad de ofițer, „Sf. Stanislas” cls. a III-a de război (Rusia) etc.

General de brigadă Mircea BOTEZ

Născut: 19 aprilie 1872.

Decedat: 25 aprilie 1930.

Studii militare: Școala de ofițeri (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent-1892, locotenent-1895,

căpitan-1902, maior-1911, locotenent-colonel-1915, colonel-1916, general de brigadă-1917.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 4 Artilerie (1892-...); comandant al artileriei călărețe/Divizia Cavalerie (1913-

1916); **comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu(1917-1918)**; inspector general al armatei (1920-...).

Generalul de brigadă Mircea BOTEZ a rămas în sufletul camarazilor de armă atât pentru eroismul său, cât și pentru faptul că s-a numărat printre iluștrii comandanți ai Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu.

A fost fiul generalului Panait Botez.

A participat la Campania din 1913. În Primul Război Mondial a participat la luptele din Transilvania pe frontul Armatei de Nord și la luptele din Moldova. În data de 4 octombrie 1916 a fost grav rănit în zona localităților Hârja-Grozești, în timp ce conducea focul unei baterii al cărui comandant fusese grav rănit. După spitalizare nu s-a mai putut întoarce pe front.

Pentru faptele sale de vitejie colegii din promoție l-au numit „**VITEAZUL**”.

Maior (r) Ion I.C. BRĂȚIANU

Născut: 20 august 1864, în localitatea Florica, județul Argeș.

Decedat: 24 noiembrie 1927, în București.

Studii: Colegiul „Sfântul Sava” din București; Școala preparatorie „Saint-Barbe”; Școala

politehnică; Școala de poduri și șosele din Paris. (1883-1889).

Grade militare: sublocotenent – 10 mai 1883; locotenent – 10 mai 1891; căpitan – 1 februarie 1897; maior – 1 decembrie 1913.

Funcții militare: comandant de subunitate și alte funcții în Regimentul 2 artilerie; ministru de război (1914-1916; 1922).

Marele om politic Ion I.C. Brătianu, președinte al Consiliului de Miniștri în cinci mandate, președinte al Partidului

Național Liberal, membru de onoare al Academiei Române, face parte din galeria marilor personalități al căror destin s-a intersectat în mod fericit cu artileria.

Primul său contact cu armata a fost în anul 1877, la numai 13 ani, când și-a însoțit tatăl pe front. Următorul a fost la 18 octombrie 1882 când s-a înscris ca voluntar în Regimentul 2 Artilerie din București. După intrarea României în cel de-al Doilea Război Balcanic, a demisionat din fruntea Partidului Liberal și, cu gradul de maior, a participat la activitățile militare desfășurate în cadrul Statului Major al Artileriei al Corpului II Armată. Despre activitatea sa, generalul Crăiniceanu menționa „*Neobosit și însuflețit în îndeplinirea serviciului în toate direcțiile: informații, comunicații, aprovizionări și predări. A adus mari servicii în îngrijirea trupei care ocupa comandamentul. Merită a fi decorat și înaintat în grad*”²¹.

După participarea la războiul balcanic, deși nu a mai fost concentrat sau mobilizat, potrivit reglementărilor din acea vreme a fost notat elogios și propus pentru înaintarea la gradul următor, lucru ce însă nu s-a mai întâmplat.

Referitor la înaintarea sa la gradul de locotenent-colonel, comandantul Diviziei 4 Infanterie, din care făcea parte Regimentul 2 Artilerie a afirmat: „*dacă ar fi să se aprecieze numai după unele funcții ce a ocupat în serviciul țării și tot ar merita să înainteze excepțional. Dacă totuși se ține în seamă că maiorul în rezervă Ion I.C. Brătianu a fost și ministrul de Război care a pregătit armata pentru această campanie, înaintarea sa în mod excepțional este și mai justificată. De aceea în acord cu șefii săi ierarhici, îi propun pentru înaintare excepțională*”.

De reținut că, deși a fost propus pentru înaintare în grad, în pofida demnităților deținute, nu a fost avansat, deoarece nu fusese „concentrat” după obținerea gradului de maior, așa cum prevedeau reglementările din acea vreme. Acest aspect de respectare strictă a legalității pare aproape incredibil în contextul actualelor realități.

²¹ Nicolescu Gheorghe, *Personalități în uniformă, Calendarul tradițiilor militare – 2011*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, p. 43.

Ion I.C. Brătianu a deținut portofoliul de ministru de război în perioadele 4 ianuarie 1914 – 15 august 1916 și 19 ianuarie - 25 martie 1922.

A fost distins cu:

- Medalia „*Avântul Țării*”;
- Marea Cruce a Ordinului „*Coroana României*”;
- Marea Cruce a Ordinului „*Steaua României*”;
- Medalia jubiliară „*Carol I*”.

Maior (r) Gheorghe BRĂTIANU

Născut:

3 februarie 1898, la Ruginoasa, județul Iași.

Decedat: aprilie 1953, la Sighet.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie (1916-1917).

Grade militare: sublocotenent-

1917, locotenent-1921, căpitan-1934, maior-1942 (de la 05.09.1941 a fost transferat în arma cavalerie).

Funcții militare: comandant de subunități de artilerie.

A fost fiul ilustrului om politic Ion I.C. Brătianu și al Mariei Moruzi, fostă noră a lui Alexandru Ioan Cuza.

Maiorul (r) Gheorghe Brătianu a fost o mare personalitate a societății românești din prima jumătate a secolului al XX-lea, cu o solidă pregătire universitară. A urmat Facultatea de drept din Iași (1917-1919) și a obținut un

doctorat la Universitatea Sorbona (1920-1922), precum și un doctorat în filozofie la Universitatea Cernăuți (1923).

A fost membru corespondent (1928-1942) și membru titular (din 28.05.1942) al Academiei Române.

În 1916 s-a înrolat voluntar în Regimentul 2 Artilerie. A participat la luptele de pe valea Trotușului și din Bucovina, de fiecare dată fiind rănit.

A conferențiat la Școala Superioară de Război în anii 1942-1943 și 1945.

Între multele sale lucrări publicate le amintim pe următoarele: „*O enigmă și un miracol: poporul român*”, „*Formarea unității românești. Factori istorici*”, „*Acțiunea politică și militară a României în lumina corespondenței diplomatice a lui Ion I.C. Brătianu*”, „*File rupte din cartea războiului*” etc. În această din urmă carte a evocat și personalitatea admirabilă a viitorului mare general de artilerie, Nicolae Dăscălescu, pe atunci comandant al divizionului din care făcea parte și locotenentul Gheorghe Brătianu.

A decedat în închisoarea deținuților politici de la Sighet.

General de brigadă Romulus BRĂTUIANU

Născut: 5 iunie 1876, la Românești, plasa Ocolu, județul Gorj.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1894-1896), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu (1899), Școala Superioară de Război (1904-1906).

Grade militare: sublocotenent-1896, locotenent-1900, căpitan-1907, maior-1914, locotenent-colonel-1916, colonel-1917, general de brigadă-1926.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentele 9 și 1 Artilerie (1896-1899), 3, 1 și 5 Artilerie (1900-1907); funcții în Școala Militară de Artilerie și Geniu (1912-1914; comandant al Regimentului 1 Artilerie Cetate (1918-1920), al Școlii de Aplicație de Artilerie (1920-1921); comandant al Brigăzii 9 Artilerie (1926-1928), Brigăzii 19 Artilerie (1928), Brigăzii

17 Artilerie (1928-1931); comandant al Diviziei 5 Infanterie (1931-1935).

A fost un strălucit ofițer de artilerie.

A urcat cu conștiinciozitate treptele ierarhiei militare, de la comandant de subunitate până la comandant de divizie. A fost trecut în rezervă la 18 iunie 1935.

**General de brigadă
Alexandru BUDIȘ**

Născut: 26 iunie 1896, la Plăginești, județul Vrancea.

Decedat: 23 septembrie 1971, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București

(1915-1916), Școala Superioară de Război (1924-1926) – al doilea în promoție.

Grade militare: sublocotenent-1916, locotenent-1917, căpitan-1923, maior-1933, locotenent-colonel-1938, colonel-1943, general de brigadă-1948, cu vechime din 26 ianuarie 1945.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 23 Artilerie (1916), ofițer de stat major în Brigada 13 Artilerie (1916-1920); comandant de baterie în Regimentul 18 Artilerie (1920-1924); profesor la Școlile Militare din București și Constanța (1926-1932); profesor la Școala Superioară de Război (1933-1938); șef al Biroului atașați militari din Marele Stat Major (1937-1938); atașat militar în Bulgaria (1938-1941); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1941, 1943-1944); comandant al Grupului de Experiență Prahova (1941-1943); șef de stat major al Corpului 6 Armată (1943); diferite funcții de comandă și șef al unor cursuri de perfecționare ale Marelui Stat Major (1948-1952).

A îndeplinit ireproșabil o mare diversitate de funcții în domeniile comandă, învățământ și diplomatie militară. A participat la ambele conflagrații mondiale ale secolului trecut. Astfel, în timpul Războiului de Reîntregire a participat

cu Regimentul 23 Artilerie și cu Brigada 13 Artilerie la memorabilele lupte de la Nămolosa, Mărășești și Muncelu.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a condus în calitate de comandant acțiunile de luptă ale Regimentului 1 Artilerie Grea în operația de la Odessa (1941). După îndeplinirea altor funcții importante, a fost numit din nou la comanda Regimentului 1 Artilerie Grea (1943-1944). Împreună cu întregul regiment, la 24 august 1944 a fost luat prizonier în satul Brad, județul Bacău, de trupele sovietice. A fost prizonier în U.R.S.S. mai bine de 3 ani, până la data de 13 octombrie 1947, când a revenit în țară. De reținut faptul că în timpul prizonieratului, ca urmare a unei îmbolnăviri grave și-a pierdut ochiul stâng.

Generalul Budiș Alexandru a rămas în conștiința camarazilor ca unul din străluciții teoreticieni ai perioadei interbelice. Lucrările sale cele mai reprezentative, în ordine cronologică, au fost următoarele²²:

- „Sistematizarea cunoștințelor tactice referitoare la defensivă și ofensivă” (1928);

- „Noțiuni de artilerie: material, muniție, trageri” (1929);

- „Conducerea războiului de coalițiuni” (1931);

- „Conducerea acțiunilor. Studiu politico-militar” (1932), prefața semnată de marele om politic, profesorul universitar Nae Ionescu;

- „Cartea ostașului. Suflet și minte” (1933), scrisă împreună cu căpitanul Filip A.;

- „Manevra din poziție centrală. Ruptura frontală. Manevra pe linii interioare” (1933) – prefața acesteia a fost scrisă de un alt mare gânditor militar, generalul Sichitiu I.;

- „Aplicațiuni tactice și organizarea lor pentru instrucția de luptă”, volumele I și II (1935),

- „Manevra și formele ei” (1937);

- „Războiul mondial. Prusia Orientală. August 1914”;

- „Bulgaria. Istorică. Geografică. Politică. Economică. Culturală. Militară.” – 1943.

²² Otu, P., col. dr., Oroianu, T., col. dr., Ion, E., lt.-col., - *Personalități ale gândirii militare românești* – vol. I, Editura A.I.S.M., București, 1997, pp. 103-109.

Opera generalului Budiș Alexandru a fost subscrisă convingerii că „lecțiile trecutului au costat prea mult sânge pentru a nu scote și folosi toate învățămintele ce rezultă din ele”.

Căpitan Vasile BUESCU

Născut: în anul 1846.

Decedat: martie 1883, la București.

Studii militare: Școala de ofițeri din București (1865-1867).

Grade militare: sublocotenent-1867, căpitan-1874.

Funcții militare: subdirector al Arsenalului Armatei (1877-1878), comandant de baterie/R. 2 Art. (1879-...), profesor la Școala de ofițeri.

A fost șeful promoției din anul 1867 la Școala de ofițeri din București, iar în anul 1871 a fost trimis la studii la Liege, Belgia.

În anul 1875 a inventat un sistem de revolver și pușcă, cu încărcarea pe la culată (în fapt o îmbunătățire a revolverului belgian Lebeau), care a fost adoptat pentru armata română (revolverul Buescu).

Colonel Octavian BUGEANU

Născut: -

Decedat: 12 decembrie 1938.

Studii militare: -

Grade militare: sublocotenent-..., locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1919, locotenent-colonel-..., colonel-... .

Funcții militare: (...); comandant al Divizionului Artilerie Călăreață (1919-1920); profesor de matematică la Școala Militară de Artilerie (1920-1930); comandant al Divizionului 2 Tunuri Munte (1930-1932); comandant al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie de Rezervă, Craiova (1932-1935); comandant al Regimentului 19 Artilerie Ploiești (1935-1937); comandant la Inspectoratul General al Artileriei (1937-1938); trecut în rezervă-1938 .

A fost un excelent ofițer, care și-a desfășurat întreaga carieră militară numai în structuri de artilerie. A participat, în Primul Război Mondial, la luptele din Dobrogea și de la Oituz (comandant de baterie). În anul 1919, comandând Divizionul Artilerie Călăreață, a participat la campania din Ungaria.

Colonelul Octavian Bugeanu a fost un strălucit matematician, timp de un deceniu profesor de matematică la Școala Militară de Artilerie.

A fost un colaborator constant la Gazeta matematică și la Revista de matematică din Timișoara.

General de brigadă Gheorghe BUICLIU

Născut: 8 ianuarie 1883, în comuna Popeiu, județul Brașov.

Decedat: 18 octombrie 1966.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București (1904-1906), Școala

Specială de Artilerie (1906-1908).

Grade militare: sublocotenent-1906, locotenent-1910, căpitan-1914, maior-1917,

locotenent-colonel - 1919, colonel - 1926, general de brigadă-1935; în 1938 a demisionat din armată.

Funcții militare: profesor de matematici superioare la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1908-1916); consilier pe probleme tehnice și de învățământ militar în Marele Stat Major (1916-1920); profesor la Școala de Aplicație a Artileriei și profesor suplinitor la catedra de geometrie analitică la Politehnica din Timișoara (1920-1930); comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie (1926-1928); conferențiar la catedra de balistică a secției de armament și muniții din Institutul Politehnic București (1931-1945); secretar general al Ministerului de Război (1937); **inspector general al artileriei (1937-1938)**; specialist în întreprinderile de tehnică militară (1945-1952).

Generalul de brigadă Gheorghe Buicliu a fost un eminent ofițer de artilerie, unul dintre marii matematicieni români. A publicat diverse studii de specialitate în „Gazeta matematică” (462 probleme și 191 articole), în „Revista de matematică”-Belgia și în alte publicații.

A fost un remarcabil profesor de matematică la Școala de Aplicație a Artileriei, la Politehnica din Timișoara și la Institutul Politehnic București. Temeinica sa pregătire matematică și tehnică l-a impus ca specialist în întreprinderile de tehnică militară, contribuind între anii 1945-1952 la

dezvoltarea producției autohtone de armament și muniții.

Cele mai înalte demnități pe care le-a deținut în instituția militară au fost cele de secretar general al Ministerului de Război și de inspector general al artileriei.

*Generalul Buicliu la turnarea canciocului inaugural al Casei Gazetei Matematice (oct. 1933)
(De la stânga la dreapta: Ion Ionescu, Gh. Țițeica, C. Busilă, Tancred Constantinescu, Gen. Buicliu, Mihai Manoilescu, Gh. Em. Filipescu)*

General de brigadă Ion BUNGESCU

Născut: 16 martie 1898, în satul Retevoiești, jud. Muscel.

Decedat: 19 aprilie 1948.

Studii militare: Liceul militar Mănăstirea Dealu

(1913-1916), Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1916-1917), Școala de Război-București (1930-1932), Școala de Război-Paris (1932-1933).

Grade militare: sublocotenent-1917, locotenent-1918, căpitan-1926, maior-1934, locotenent-colonel -..., colonel-..., general de brigadă-1945.

Funcții militare: comandant de subunitate în R. 15 Obuziere (1917-1918); comandant al primei baterii de tunuri antiaeriene „Skoda” cal. 76,2 mm (1926-1930); cadru didactic la Școala Superioară de Război (1936-1938); comandant al Centrului de Instrucție pentru Apărarea Contra Aeronavelor (1938-1939) și al Școlii de Ofițeri pentru Artileria Antiaeriană (1939-1944); șef de stat major al Corpului Blindat (1944); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1944-1946); diferite funcții la Corpul 4 Armată și la Subsecretariatul de Stat al Aerului (1946).

După absolvirea Școlii Militare de Artilerie, Geniu și Marină și înaintarea la gradul de sublocotenent, la data de 1 iunie 1917, a fost trimis pe frontul din Moldova, la comanda unei subunități de artilerie din Regimentul 15 Obuziere. După încheierea Primului Război Mondial a solicitat trecerea în arma artilerie antiaeriană.

A contribuit la formarea specialiștilor în armă în primii ani de la apariția acesteia, prin cooptarea în catedra de pregătire militară a Școlii Politehnice – Polizu din București, care asigura pregătirea ofițerilor de rezervă din această armă.

În anul 1925 a fost trimis în Franța, la un curs de specializare pe linia apărării contra aeronavelor. Reîntors în țară a fost numit în anul 1926, comandant al primei baterii de tunuri antiaeriene sistem „SKODA”, calibrul 76,2 mm. În perioada în care a deținut această funcție a realizat o primă variantă a aparatului de conducere a focului artileriei antiaeriene, menit a sincroniza în timp și spațiu traiectoriile proiectilelor trase de tunurile conectate la acest aparat. **Acest aparat a reprezentat mecanizarea și automatizarea tragerilor asupra țintelor aeriene.**

După ce a urmat Școala Superioară de Război din București (1930-1932), ca urmare a rezultatelor excepționale a fost trimis să urmeze și cursurile celebrei Școli Superioare de Război Saint-Cyr (1932-1933). Aceste cursuri au fost urmate, conform regulilor vremii, de un util stagiu la Regimentul 401 Apărare Contra Aeronavelor. În această perioadă s-a numărat între cei ce au auzit cursurile de istorie ale Universității Sorbona.

Reîntors în țară a realizat un nou model de conducere a focului „*Aparatul central simplificat - sistem maior Bungescu*” (1935). De menționat că lucrarea de prezentare a acestuia „*Memoriu asupra aparatului control de preparație și conducere a tragerilor antiaeriene*” a fost **premiată în anul 1935 de Academia Română**. Pentru invenția sa a fost decorat cu „*Meritul cultural pentru știință*” clasa a II-a, prin Decretul nr. 730 din 1935. În același an, ca urmare a recunoașterii importanței acestei realizări ofițerului i-a fost acordat și ordinul „*Coroana Iugoslaviei*” clasa a IV-a.

Perseverent în activitatea de cercetare științifică, a realizat, 3 ani mai târziu „*Aparatul central de tragere-model Bungescu-1938*”. Această realizare a avut un puternic ecou inclusiv în străinătate. Deși mai multe uzine au solicitat licența, inclusiv din Germania, contra unor sume considerabile. Bun român, ofițerul a oferit gratuit documentele specialiștilor Uzinei Reșița. De reținut că acest model de aparat a echipat artileria antiaeriană română în cel de-al Doilea Război Mondial.

Generalul Ion Bungescu a fost preocupat nu numai de domeniul tehnic, ci și de cel al învățământului militar. În acest sens menționăm că în perioada 1936-1938 a făcut parte din corpul didactic al Școlii Superioare de Război. El este cel care a inițiat demersurile înființării la 1 aprilie 1938 a Centrului de Instrucție pentru Apărare Contra Aeronavelor și la 10 decembrie 1939 a Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie Antiaeriană. De altfel, a fost și primul comandant al acesteia, funcție îndeplinită până în anul 1944.

La data de 8 iunie 1944, locotenent-colonelul Bungescu a fost numit șef de stat major al Corpului Blindat, funcție deținută puțin timp, întrucât la 1 decembrie 1944 a fost numit, cu grad de colonel, șef de stat major al Corpului 2 Armată. Cu aceste structuri militare a participat la Campania din vest.

În data de 23 decembrie 1945 ofițerul a cunoscut bucuria înaintării pe deplin îndreptățită la gradul de general de brigadă. Ulterior, generalul a îndeplinit funcții de răspundere la Corpul 4 Armată și în structurile centrale ale subsecretarului de stat al Aerului.

Generalul de brigadă Ion Bungescu a încetat mult prea timpuriu din viață, la numai 50 de ani, din cauza unei necruțătoare boli. A lăsat în urmă o impresionantă operă, expresie a contribuției sale la dezvoltarea teoriei și practicii militare în general și a celor referitoare la artileria antiaeriană în special. Contribuția sa la dezvoltarea acestei arme a fost uriașă, îndeosebi în ceea ce privește sistemul conducerii focului și învățământul militar.

Noi artileriștii avem mândria că un camarad de armă, generalul de brigadă Ion Bungescu a fost primul comandant al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie Antiaeriană.

General-colonel

Ioan-Traian BURDULOIU

Născut: 21 mai 1894, la Brașov.

Decedat: 25 august 1974.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Rezervă de Artilerie (1913-1914), Școala Militară de Aviație (1917).

Grade militare: sublocotenent (r)-1914, locotenent-1917, căpitan-1920, locotenent-comandor-1932, comandor-..., general de escadră-1944 (cu vechime 1942), general-locotenent (r)-..., general-colonel (r)-... .

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 3 Obuziere (1916-1917); pilot la Grupul 1 Aero (1917); (...); comandant al Flotei 1 bombardament (1934-1940); comandant al aviației litoralului maritim (1940); comandant secund al Regiunii a 3-a aeriene (1940-1941); comandant al aviației de bombardament/ Corpul 1 Aerian (1944-1945); comandantul Corpului 1 Aerian (1945) și al Diviziei Aviație (1945-1946).

A fost unul dintre artileriștii ce s-au afirmat în arma aviație, unde a deținut funcții de mare răspundere.

În perioada 31.03.1941-28.11.1944 a fost trecut în rezervă, din ordinul generalului Antonescu.

General de divizie dr. Ștefan BURILEANU

Născut: 10 ianuarie 1874, în satul Burila Mare, județul Mehedinți.

Decedat: 1944.

Studii militare: Școala Politehnică din Paris (1891-1893), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu de la Fontainebleau

și studii superioare în domeniul metalurgiei și matematicii-Franța (1894-1898), finalizate cu titlul de doctor în științe matematice.

Grade militare: sublocotenent-1893, locotenent-1896, căpitan-1904, maior-1911, locotenent-colonel - 1915, colonel - 1916, general de brigadă-1918, general de divizie-1933.

Funcții militare: comandant de subunitate în R. 3 Art. (1893-1897); profesor de balistică, probabilități, calculul diferențial și integral și metalurgie la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1898-1916), președinte al Consiliului superior tehnic al artileriei, armamentului și munițiilor din Ministerul de Război (1916-1918); director general al Direcției tehnice din Ministerul de Război (1918-1923);

Alte funcții: profesor universitar titular la catedra de mecanică rațională a Universității din Cluj (1923-1930); membru al Consiliului superior al minelor din Ministerul Industriei și Comerțului.

A urmat studii atât în țară, cât și în străinătate. Ultima clasă de liceu a urmat-o la Paris, la liceul „Saint Louis”. În anul 1891 a fost admis în Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu pe care a absolvit-o în 1893. Și-a început cariera militară ca sublocotenent în Regimentul 3 Artilerie. În anul 1944 a fost trimis să urmeze cursurile Școlii de Aplicație de Artilerie și Geniu de la Fontainebleau.

În această perioadă a obținut și licența în matematică.

Reîntors în țară a îndeplinit funcții de comandă și stat major în Regimentele 1 și 2 Artilerie Cetate, Regimentele 10 și 5 Artilerie Grea.

În perioada 1898-1916 a activat ca profesor de balistică, probabilități, calcul diferențial și integral, respectiv metalurgie la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină. În anul 1901 și-a susținut doctoratul în matematică la Paris. Lucrarea sa de doctorat „*Noi metode de balistică exterioară*” s-a bucurat de o excelentă apreciere în mediul științific internațional și autohton.

Ca profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină a publicat o multitudine de articole și studii bine primite de specialiști și de mediul academic din țară, dar și din străinătate. Lucrarea sa „*Probabilitate du tir*” (1900) a fost inclusă în ediția din 1911 a „*Marii enciclopedii științifice*” înființate la Paris de ilustrul om de știință Toulouse. Despre lucrarea generalului Burileanu s-a scris elogios în presa vremii: „*Punctele cele mai delicate ale părții teoretice, relativ la calculul probabilităților, au fost expuse de autor în această excelentă publicație, cu o claritate ce face onoare unui matematician și unui scriitor*”²³. Aprecierile nu au fost de circumstanță, ci pe deplin sincere. În acest sens menționăm că în bătălia de la Verdun, artileria franceză a folosit pentru trageri, prevederi ale acestei lucrări.

Apariția aviației, precum și declanșarea Primului Război Mondial au generat preocupări pentru combaterea aeronavelor. Generalul Burileanu a fost cel care a găsit soluții, în acest sens realizând tunul antiaerian cal. 57 mm cu trageră repede sistem „*colonel Burileanu*”-1917. Pentru acesta a primit în anul 1919 premiul „*Lazăr*” al Academiei Române și a fost recompensat cu 5000 lei. **Prin aceste realizări colonelul Ștefan Burileanu a devenit pionier al artileriei antiaeriene române.**

Inventator înăscut, a realizat afetele pentru țevile tunurilor cal. 150 mm, și pentru obuzierele cal. 120 mm, guri de foc statice, ca urmare a defazectării Cetății București.

²³ Revista generală de știință, nr.15 din 19 iulie 1912, Paris.

Din acestea s-au putut constitui structuri de artilerie grea.

Pe timpul refacerii armatei în perioada 1916-1917, în poligonul Crasna-Vaslui, prin trageri experimentale a întocmit în timp scurt table de trageră pentru munițiile de război aduse din străinătate și care urmau să intre în înzestrarea armatei.

Preocupat de sporirea bătăii artileriei, a realizat „*coafe de ogivă*” pentru obuzele explozive trase de tunurile cal. 57 mm md. 1915 și 1917, cu care bătaia a crescut cu aproximativ 22%.

Generalul a avut o contribuție teoretică excepțională la dezvoltarea teoretică a balisticii și metalurgiei. Pe lângă lucrările deja menționate, le mai enumerăm pe următoarele: „*Curs de balistică exterioară*” (1899), „*Curs de metalurgie*” (1932), „*Memorii de metalurgie*” (1903), „*Studiul tunului de asediu*” (1915), „*Metalurgia fontei, fierului și oțelului*” (1926).

General-colonel Iosif Bucur BUTOI

Născut: 12 iunie 1898, la Voinești, județul Argeș.

Decedat: 26 iunie 1957, București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1919), Școala Superioară de Război-Paris (1931-1933).

Grade militare: sublocotenent-1919, locotenent-1923, căpitan-1929, maior-1937, locotenent-colonel-1942, colonel-1945, general-maior-1948, general-locotenent-1955.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 1 Artilerie (1919-1923); ofițer în Școala de Ofițeri de Artilerie (1924-1928); comandant de baterie în Regimentul 33 Artilerie (1928-1930); profesor la Școala Superioară de Război (1937-1941, 1941-1942); ofițer în Marele Cartier General pe front - Piatra-Neamț, Iași, Rostov (1941, 1942-1943); șef al secției operații Armatei a 3-a (1943-1944); profesor la Școala

Superioară de Război (1945); comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie (1945-1947); comandant al Brigăzii 1 Artilerie Antitanc și al artileriei Regiunii 4 Militare (1947-1948); comandant al Diviziei 1 Infanterie (1948); comandant al Corpului 3 Armată (1948-1950); comandant al Academiei Militare (1949-1950); comandant al Academiei Tehnice Militare (1951-1957).

După ce a absolvit școala primară din Valea Mare-Pravăț, județul Argeș, a urmat liceul teoretic în orașul Brașov. Atras de cariera armelor s-a înscris la Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu, evacuată din București, în Iași și Botoșani, pe care a absolvit-o în anul 1919, al doilea în promoția de 120 de absolvenți. Și-a început cariera militară în funcția de comandant de secție artilerie în Regimentul 1 Artilerie Călăreață. A urmat cursurile Școlii de Aplicație a Artileriei, pe care le-a absolvit primul din 120 de cursanți. După ce a absolvit Școala Superioară de Război în anul 1931, în perioada 1931-1933 a urmat cu rezultate foarte bune Școala Superioară de Război din Paris.

Întors din Franța a îndeplinit mai multe funcții între care și pe cea de profesor în Școala Superioară de Război (1943-1944 și 1945). În perioada aprilie 1945-august 1947 a fost comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie din Pitești. A reușit să conducă cu competență școala, într-o perioadă de profunde transformări sociale.

Colonelul Iosif Butoi a impus, printre altele, modificarea programelor analitice și adecvarea acestora nevoilor reale de pregătire a artileriștilor. Una dintre consecințele importante ale acestui demers a fost reintroducerea în programele analitice a matematicii și a științelor aplicative, scoase din programă în timpul războiului. **A rămas în memoria a numeroase generații de artileriști ca un strălucit dascăl.** A fost adeptul metodelor didactice de predare interactivă, cu implicarea permanentă a elevilor, de înaltă ținută științifică. Calitățile sale de excelent pedagog au fost dublate de alese calități umane (blajinătate, camaraderie, înțelegere) care însă nu i-au diminuat exigența și fermitatea. A îndeplinit funcții de mare răspundere între care le amintim pe cele de comandant al Brigăzii 1 Artilerie Antitanc

(1947-1948); de comandant al Diviziei 2 Infanterie și al Corpului 3 Armată. În ultima parte a carierei, 1951-1957, a fost comandantul Academiei Militare Tehnice.

Generalul a fost decorat cu mai multe distincții între care menționăm: „*Coroana României*” clasa a 5-a și a 4-a; „*Steaua României*” clasa a 5-a și a 4-a; „*Vulturul German*”; Ordinul „*Coroana României*” și „*Steaua României*” clasa a 3-a.

Generalul Iosif Butoi, unul dintre **cei mai titrați ofițeri ai secolului trecut și unul dintre cei mai renumiți dascăli ai învățământului militar românesc.**

General de brigadă Andrei BUTUNOIU

Născut: 28 martie 1871, la Galați.

Decedat: 28 iunie 1938.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București (1889-1991), Școala Superioară de Război (1901-1903)

Grade militare: sublocotenent - 1891, locotenent - 1894, căpitan - 1900, maior-1910, locotenent-colonel - 1914, colonel - 1916, general de brigadă - 1919.

Funcții militare: funcții de comandă în Regimentul de Artilerie din Pitești (1891-1901); stagiar la un Regiment de Artilerie din Viena (1903-1904); comandant divizion în Regimentul 2 Artilerie (1904-1914); subșef de stat major al Corpului 5 Armată (1914-1916); comandant al Regimentului 30/5 Obuziere (1916-1918); comandant al Brigăzii 10 Infanterie (1919-1920); comandant al garnizoanei Brașov (1920-1930).

Generalul Butunoiu a participat la Primul Război Mondial pe întreaga perioadă de desfășurare a acestuia.

De-a lungul timpului a îndeplinit funcții importante. În aceste sens le menționăm pe cele din a doua parte a carierei sale militare: subșef de stat major al Corpului 5 Armată, șef al Cursului de trageri și tactica artileriei la Școala de Ofițeri de Infanterie, comandant al Brigăzii 10 Infanterie.

A fost un pasionat publicist, lăsând în urmă atât studii și articole de specialitate, cât

și schițe, nuvele și piese de teatru. Din prima categorie de lucrări menționăm: „*Tragerile și efectele artileriei*”, „*Tactica artileriei*”, „*Guri de foc*” etc. Din cea de-a doua categorie amintim: „*Bucăți de lectură*” (1914), „*Puțină istorie*” (1932). Multe din creațiile sale literare au fost publicate sub pseudonimul „*Dor Mărunt*”.

O realizare deosebită a sa a constat în înființarea Asociației „*Cultul Patriei*”, în cadrul căreia a reușit să reunească o serie de personalități ale vieții științifice, culturale, politice și militare. Asociația a înălțat mai multe monumente în memoria eroilor căzuți în luptă în Războiul de Întregire.

A încetat din viață în data de 28 iunie 1938 și a fost incinerat, potrivit dorinței exprimate în timpul vieții.

Generalul Andrei Butunoiu a fost un militar elevat, cu mare dragoste de țară, care a lăsat în urma sa o importantă și valoroasă operă.

General de brigadă Ion C. BUSUIOC

Născut: 12 martie 1915, comuna Horezu Poienari, jud. Dolj.

Decedat: -

Studii militare: Liceul Militar din Craiova (1828-1936); Școala de Ofițeri de Artilerie din Timișoara (1937-1939); Facultatea de Artilerie – Academia Militară (1948-1950)

Grade militare: sublocotenent -1 iulie 1939;; general de brigadă – 1966.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 1 Artilerie; comandant baterie în Divizionul 3 Munte; ofițer de stat major și șef de stat major al Comandamentului Artileriei Diviziei 5 Infanterie; comandant al Regimentului 273 Artilerie Antitanc, comandant al Brigăzii 54 Artilerie Grea; comandant al Brigăzii 5 Artilerie Antiaeriană (1958-1970); șef al apărării antiaeriene în Comandamentul Teritorial Cluj (1970-1973); șef Secție mobilizare în Comandamentul Teritorial Cluj (1973-1975).

A îndeplinit exemplar o multitudine de funcții în artilerie, în perioada 1939-1958 și în artilerie antiaeriană, în perioada 1958-1970.

A participat la cel de-al Doilea Război Mondial. În campania din est, a participat ca ofițer topograf și comandant de pluton în Divizionul 2 al Regimentului 1 Artilerie Grea la eliberarea Basarabiei și în luptele de la Stalingrad (1 ianuarie 1942-1943). De asemenea, a participat la luptele împotriva trupelor naziste și hortiste din Transilvania (23 august – 26 octombrie 1944), îndeplinind funcția de comandant de baterie în Divizionul 3 Obuziere munte. Ulterior a participat până la terminarea războiului la campania din vest.

Pentru meritele sale deosebite a fost decorat, între altele, cu următoarele ordine:

- „*Coroana României*” clasa a V-a cu spade și panglică de „*virtute militară*” în grad de cavaler;

- „*Steaua României*” clasa a V-a cu spade și panglică de „*virtute militară*” în grad de cavaler;

- „*Coroana României*” clasa a IV-a cu spade și panglică de „*virtute militară*” în grad de cavaler.

Generalul Ion Busuioc a fost un mare patriot, un bun oștean, a cărui viață și activitate au fost puse necondiționat în slujba oștirii și implicat a țării.

Colonel Emil BUZESCU

Născut: 5 noiembrie 1901, în comuna Vida-Cartojani, județul Vlaşca.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1919-1920), Școala de Aplicație de Artilerie (1925-1926), Școala Superioară de Război (1935-1937).

Grade militare: sublocotenent-1920, locotenent-1924, căpitan-1931, maior-1939, locotenent-colonel-1942, colonel-1945.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 20 Obuziere (...); diferite funcții în Regimentul 34 Obuziere, Regimentul 33 și 2 Artilerie Călărească Vânători de Munte, Corpul 7 Armată (...); subșef de stat major al Corpului 3 Armată (1941-...); comandant al Divizionului 54 Artilerie Grea Independentă (1942); subșef al Statului Major al Corpului Munte (1942-...); comandantul Regimentului 1 Artilerie Grea (1945-1946).

A participat, în cel de-al Doilea Război Mondial, ca șef al Biroului operații al Corpului Vânătorilor de Munte, la luptele din Bucovina, Basarabia de Nord și de la est de Nistru, de la Odessa, comandând Divizionul 3 Tunuri Munte, de la Sevastopol comandând Divizionul 54 Artilerie Grea Independentă și din Crimeea ca subșef al statului major al Corpului Munte.

Colonelul Emil Buzescu a fost un ofițer valoros, destoinic, deosebit de responsabil.

General de brigadă Alexandru CANDIANO-POPESCU

Născut: 1 ianuarie 1841, în satul Lipia, județul Buzău.

Decedat: 25 iunie 1901, la Târgoviște.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri București (1857-1859).

Grade militare: sublocotenent - 1859,

locotenent-1861, căpitan-1864, maior-1877, locotenent-colonel-1877 (avansat pe câmpul de luptă), colonel-1882, general de brigadă-1894.

Funcții militare: comandant de subunitate de artilerie în regimentul de artilerie comandat de colonelul Nicolae Haralambie (1859-1867); ofițer milițian, atașat Statului Major al Diviziei 4 Infanterie (1877); comandant al Batalionului 2 Vânători

din Divizia 4 Infanterie (1877-1878); prefect al poliției București (1879); adjutant regal (1880-1892); comandant de divizie (...); comandant de corp de armată (...).

Generalul de brigadă Alexandru CANDIANO-POPESCU a fost o personalitate complexă, vulcanică, uneori greu de înțeles. După absolvirea Școlii Militare de Ofițeri și-a desfășurat activitatea ca ofițer de artilerie până în data de 18 februarie 1867 când a demisionat din armată și a fost trecut în corpul milițienilor. **Cu un an înainte de trecerea în rezervă a participat la data de 11 februarie 1866 la detronarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza.** După demisie a urmat studii de drept în Italia unde a obținut și titlul de doctor. De reținut faptul că spiritul său civic l-a determinat să înființeze ziarele „Perseverența” și „Democrația”.

Un loc aparte, definitoriu în bibliografia sa, îl ocupă participarea în luna august 1870 la mișcarea antidinastică cunoscută sub numele de „Republica de la Ploiești”. Mișcarea republicană de la Ploiești a intrat în conștiința românilor, nu atât prin semnificația sa istorică, cât mai ales prin valoarea comică a descrierii sale de către marele scriitor Ion Luca Caragiale. Mișcarea a fost înfrântă iar Candiano-Popescu, împreună cu alți 40 participanți au fost puși sub acuzare, dar achitați ulterior de tribunalul din Târgoviște.

Implicarea sa în viața politică a țării a continuat și după acest eveniment. **Astfel, la data de 24 mai 1875 a semnat programul politic de înființare a Partidului Național Liberal, alături de 10 personalități ale vieții politice ale timpului, între care îi amintim pe: Ion C. Brătianu și Mihail Kogălniceanu.**

Mobilizat la cerere în anul 1877 ca ofițer milițian, a participat în mod remarcabil la Războiul de Independență. În calitate de comandant al Batalionului 2 Vânători din Divizia 4 Infanterie, a condus atacul eroic al acestuia pentru cucerirea legendarei redute Grivița I. În fruntea subordonaților a fost o pildă de curaj și patriotism. „*De moarte să nu vă sfițiți, soldați, eu sunt fericit a muri astăzi, căci mă bat pentru țară, pentru lege...*”.

spunea maiorul Alexandru CANDIANO-POPESCU.

Pentru eroismul său a fost elogiât de ministrul de război, generalul Alexandru Cernat, în ordinul de zi al armatei și avansat la gradul de locotenent-colonel. De asemenea, a fost decorat cu următoarele ordine și medalii: „*Steaua României*” în grad de ofițer, „*Virtutea Militară*” de aur, „*Trecerea Dunării*”, „*Apărătorii Independenței*” și „*Crucea Sfântului Gheorghe*” (rusească).

După război a fost comandant al unei divizii și al unui corp de armată și prefect al Poliției Bucureștiului. Însă, fără a diminua importanța acestor funcții, cea mai importantă demnitate ocupată a fost cea de adjutant al regelui Carol I, cel pe care în urmă cu 10 ani încercase să-l înlăture de pe tron, între anii 1880-1892. Trecerea sa din rândul antidinasticilor în cel al celor apropiați regelui a fost amendată de o parte a opiniei publice, între care și Mihai Eminescu.

Personalitate complexă, a scris lucrări, inspirate de participarea la Războiul de Independență. Între acestea menționăm volumul de poezii – „*Când n-am ce face*”, în anul 1866 și lucrările istorice și memorialistice, publicate postmortem: „*Războiul neatârării*”, „*Istorie critică*”, „*Asaltul și luarea redutei Griviței*” – 1913 și „*Amintiri din viața-mi*” – 1944.

General de divizie Ion (Iancu) CARLAONȚ

Născut: 19 octombrie 1885, satul Tehomir, comuna Miculești – azi Slivilești – județul Gorj.

Decedat: 6 februarie 1952, în închisoarea de la Aiud.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București

(1904-1906), Școala Superioară de Război (1919-1920). **Grade militare:** sublocotenent-1906, locotenent-1910, căpitan-1914, maior-1916, locotenent-colonel-1921, colonel-1926, general de brigadă-1935, general de divizie-1940. **Funcții militare:** comandant de secție

în Regimentul 5 Artilerie (1906-1910); comandant de secție și baterie în Regimentul 1 Artilerie (1910-1914); comandant de divizion în Regimentul 21 Artilerie (1914-1916); comandant al Atelierelor de Reparații ale Corpului 1 Armată Craiova (1921); comandant al Regimentului 38 Obuziere (1926-1928); comandant al Școlii Speciale de Artilerie din Timișoara (1928-1933); comandant al Brigăzii 2 Artilerie (1933-1937); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei (1937); comandantul Artileriei Corpului 5 Armată (1937-1939); comandant al Diviziei 11 Infanterie (1939-1940); pe 6 august 1940 a fost trecut în rezervă și repartizat ca ofițer de rezervă în Marele Stat Major.

A absolvit Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, în anul 1906, al 15-lea în promoție. A debutat în carieră la Regimentul 5 Artilerie. A îndeplinit numai funcții de comandă, la toate nivelele: secție, baterie, divizion, regiment, școală specială, centru de instrucție, comandant de divizie.

Fără a minimiza importanța celorlalte funcții dorim să relevăm că în calitate de comandant al Școlii Speciale de Artilerie din Timișoara (1928-1933) și al Centrului de Instrucție al Artileriei (1937) și-a adus o contribuție substanțială la dezvoltarea învățământului de artilerie. De asemenea, s-a afirmat în elaborarea de normative în armă. În acest sens amintim că a elaborat „*Tehnica Tragerilor de Artilerie*”. În prefața volumului doi al acestuia, colonelul Ion Carlaonț scria: „*Încurajat de modul cum a fost primită ediția I a lucrării mele – Tehnica Tragerilor Artileriei (1925) și de dorința camarazilor, ofițeri de Artilerie, de a cunoaște cât mai în detaliu metodele de tragere și posibilitățile armei lor m-am hotărât a revedea și completa ediția I din anul 1925 și a o pune în concordanță cu noul regulament al Tragerilor Artileriei (E6A. Ediția 1930)*”. Întreaga lucrare a fost subscrisă crezului său; „*Fiecare ofițer de artilerie are o datorie sfântă față de țara sa și față de armata sa, de a cerceta, de a găsi soluții noi, metode noi, pentru ca meșteșugul Artileristului să fie cât mai simplu, cât mai ușor și să se poată executa în timpul cel mai scurt*”²⁴.

²⁴ Colonelul Carlaonț Ion, căpitan Marinescu Marin, locotenent Ivănescu Polihronie, „*Tehnica tragerilor de artilerie*”, volumul II, „*Pregătirea și executarea tragerilor*”, pp. 10-11.

După 34 de ani de serviciu, la 6 august 1940 a fost trecut în rezervă. Din nefericire nu s-a putut bucura în liniște de pensie întrucât în 1948 a fost arestat sub acuzația că este implicat în conducerea unei organizații subversive (Mișcarea Națională de rezistență din Oltenia) ce acționa contra intereselor Republicii Populare Române. Sentința nr. 28 din 21 iunie 1949 a Tribunalului Militar Craiova l-a condamnat pe generalul Carlaonț Ion la 15 ani de temniță grea, 10 ani de degradare civilă și plata cheltuielilor de judecată în valoare de 10 000 lei.

Generalul Ion Carlaonț s-a stins din viață în ziua de 6 februarie 1952 în închisoarea Aiud, ca urmare a condițiilor dure de detenție ce i-au șubrezit sănătatea.

General de divizie Dumitru CARLAONȚ

Născut: 28 octombrie 1888, comuna Miculești, județul Gorj.

Decedat: 2 iulie 1970, în București.

Studii militare: Școala Militară de Artilerie și Geniu București (1908-1910), Școala Superioară de

Război (1919-1920).

Grade militare: sublocotenent -1910, locotenent -1913, căpitan -1916, maior -1917, locotenent-colonel -1927, colonel -1934, general de brigadă -1939, general de divizie -1942.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 5 Artilerie (1911-1918); comandantul Divizionului 2/ Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol I” (1918-1919); subșef de stat major al Inspectoratului Tehnic al Intendenței (1920-1921); șef al Biroului operațiilor și al Biroului organizare, mobilizare și instrucției la Divizia 6 Infanterie (1921-1922 – pentru stagi); șef al Biroului 1 organizare, mobilizare, adjutantură și justiție/Corpul 5 Armată (1927-1928); șef de stat major al Diviziei 20 Infanterie (1928-1932); comandant al

Regimentului 39 Artilerie (1932-1936); șef al Secției Tactice la Centrul de Instrucție al Artileriei (1936-1937); subșef de stat major la Inspectoratul 1 Armată (1937-1939); comandant al Brigăzii 15 Artilerie (1939-1941); comandant secund al Diviziei 4 Infanterie (1941); comandant militar al municipiului Iași (1941); comandant al Diviziei 8 Infanterie (26.08.1941-10.09.1944); secretar general al Ministerului de Război (11.09-07.10.1944); comandant al Corpului 1(7) Armată Teritorial (08.10.1944-22.03.1945). A fost trecut în rezervă în anul 1945.

A fost fratele mai mic al generalului de divizie Ion Carlaonț (1885-1952).

Și-a început cariera militară la comanda unei subunități de artilerie ca și fratele său Ion în Regimentul 5 Artilerie. A participat la Primul Război Mondial, îndeplinind funcția de comandant de baterie în regimentul mai sus-menționat. În campania din anul 1916 s-a distins în luptele de pe Jiu și de la Dragoslavele. Pentru modul în care și-a condus bateria în luptă a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” cu spade, în grad de cavaler, cu panglica de „Virtute Militară”.

În cea de-a doua campanie a participat la luptele de la Varnița (Momâia), la atacul de la Mărășești, apoi la urmărirea inamicului spre Soveja, la Negriștești, precum și la următoarele lupte de la Coșna (Târgu Ocna). Și după această campanie, în anul 1918, a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” cu spade și panglica de „virtute militară” în grad de cavaler – I.D. nr.117/1917; Ordinul „Steaua României” cu spade și panglica de „virtute militară” în grad de cavaler – I.D. nr.2570/1918; „Crucea comemorativă” – I.D. nr. 1744/1918; Medalia „Victoria” – I.D. nr. 3390/1921; Ordinul „Steaua României” în grad de ofițer – I.D. nr. 49/1931.

În cel de-al Doilea Război Mondial, generalul de brigadă Dumitru Carlaonț a condus acțiunile Diviziei 8 Infanterie în Campania din est, inclusiv în luptele de la Odessa.

A fost arestat de patru ori, judecat și achitat de două ori. A fost cercetat fără întrerupere aproape 16 ani pentru acuzații care nu au putut fi dovedite, anume masacre

contra evreilor la Iași. Debutul dramei generalului Dumitru Carlaonț s-a produs la 11 septembrie 1944 când acesta a fost acuzat într-un Consiliu de miniștri că, în anul 1941, în calitate de comandant militar al Iașului a „patronat” masacrarea populației evreiești.

După ani îndelungați de anchetare, fără a se ține seama de vârsta sa înaintată, 73 de ani și a stării precare de sănătate, la 21 martie 1960 a fost condamnat la 7 ani închisoare corecțională, la 4 ani interdicție corecțională și confiscarea totală a averii pentru „*uneltire contra ordinii sociale*”. Ca urmare a recursului său, această sentință a fost judecată la 3 mai 1960 când Tribunalul Suprem i-a redus sentința la un an și două luni de închisoare și a dispus punerea sa în libertate, deoarece fusese arestat în februarie 1959. Generalul a fost eliberat din închisoarea Jilava la data de 12 mai 1960.

Generalul de divizie Dumitru Carlaonț a decedat la 2 iulie 1970 în capitală. Soarta sa a fost mai bună decât a iubitului său frate Ion Carlaonț decedat la 6 februarie 1952 în închisoarea de la Aiud.

CAROL I – Principe și Rege al României

Născut: 20 aprilie 1839, la Sigmaringen-Germania.

Decedat: 10 octombrie 1914, la Sinaia.

Studii militare: Școala de Cadeți-Munster, Școala de Artilerie – Berlin,

pe care a absolvit-o în 1857.

Grade militare: ofițer german de artilerie în perioada 1857-1866, principe al României, generalfeldmareșal al Armatei Prusiene (1909) și mareșal al Armatei Imperiale Ruse (1912).

Funcții: Principe (domnitor) al României (1866-1881); Rege al României (1881-1914).

Cu gradul de locotenent de artilerie, a participat în războiul austro-germano-danez, la asediul cetății Fredericia.

A condus personal Armata Română în timpul Războiului de independență. A deținut comanda trupelor ruso-române la Plevna.

La declanșarea Primului Război Mondial nu s-a opus hotărârii Consiliului de Coroană de a nu se alătura Germaniei, cu care semnase un tratat secret în 1883.

În ceea ce privește artileria, s-a ocupat de reorganizarea și modernizarea acesteia, de înființarea Inspectoratului General al Artileriei (1875), a primelor regimente de artilerie (1877), a Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (1881), precum și de dotarea cu armament modern.

A decedat la 10 octombrie 1914, la Sinaia, fiind înmormântat la Mănăstirea Curtea de Argeș.

General de brigadă Ion CARP

Născut:

24 decembrie 1842.

Decedat: 22 martie 1892.

Studii militare:

Școala Militară de Ofițeri - București (1859-1861, al 5-lea în promoție); Școala Politehnică din Paris și Școala de Aplicație de

Artilerie și Geniu din Metz.

Grade militare: sublocotenent -1861, locotenent -1863, căpitan -1866, maior -1873, locotenent-colonel -1877, colonel -1881, general de brigadă - 1891.

Funcții militare: comandant companie de pontonieri Giurgiu (1873), când a participat la înăbușirea răzvrătirii bivolarilor, fiind rănit grav, decorat cu Virtutea militară; comandant de divizion în Regimentul 2 Artilerie (1873-1877); ajutor al comandantului Regimentului 1 Artilerie (1877-1878); comandant al Școlii Militare de Ofițeri (1878-1879); director al Arsenalului (1879-1881; 1885-1889); comandant al Regimentului 1 Artilerie (1881-1883); șef al Secției 2 din corpul Statului Major General (1883-1884); atașat militar la Paris (1884-1885); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1889-1890), șef al Artileriei Corpului 2

Armată (1890-1891); inspectorul general al Artileriei (1891-1892).

După absolvirea Școlii Militare de Ofițeri, sublocotenentul Ion Carp a fost repartizat la Batalionul 2 Geniu. Fiind un ofițer valoros, de mare perspectivă, a fost trimis la studii în Franța, unde a urmat Școala Politehnică din Paris și Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu din Metz. La absolvirea acesteia a fost trecut în arma artilerie în care a manifestat excelență.

A participat la Războiul de Independență, având gradul de locotenent - colonel și funcția de ajutor al comandantului Regimentului 1 Artilerie din Craiova.

Generalul de brigadă Ion Carp are meritul de a fi fost în perioada 1891-1892 liderul artileriei române, prin deținerea funcției de inspector general al acesteia.

A decedat timpuriu la 22 martie 1892, la vârsta de 49 de ani.

Din necrologul publicat de Revista Armatei reținem : *„Inteligență deschisă, spirit ager și viu, om cu temperament, iubitor al meseriei sale și cu deosebire devotat ei, generalul Carp a pus, într-o carieră de 31 ani, toate puterile, toate facultățile și toate cunoștințele sale în serviciul armatei. În diferitele ramuri în care a slujit a lăsat amintiri de onoare, de activitate, de amor al datoriei; unde părăsea, lăsa regrete; unde intra, era primit cu favoare de șefi, de egali, de subalterni, căci toți îi cunoșteau valoarea, exactitatea la serviciu, spiritul de dreptate și amenitatea”*.

În ședința Academiei Române din 17/29 noiembrie 1895 s-a dat citire testamentului Mariei Carp, soția generalului, care lăsa Academiei Române moșia din Olteni, Teleorman. O parte din veniturile acesteia trebuia să alcătuiască un premiu de 7000 lei care să fie dat odată la 3 ani celei mai bune scrieri în limba română, făcută de un român, alternativ pentru o scriere militară și pentru una civilă, începându-se cu cea militară. Subiectul pentru aceasta urma a se fixa de o comisie de șapte generali și ofițeri superiori, numită de Ministerul de Război, iar subiectul scrierii civile urma a fi stabilit de Academie. Premiul a purtat numele „Marele Premiu General Ion Carp și Maria Carp”.

General de brigadă „post-mortem“ Vasile CASIAN

Născut: 15 septembrie 1894.

Decedat: 9 octombrie 1942.

Studii militare: Școala Militară de Artilerie și Geniu (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent (1916), ..., colonel (1941), general de brigadă post-mortem (1942).

Funcții militare: ...; ofițer în Centrul de Instrucție al Artileriei (1928-1930); comandant al Regimentului 1 Artilerie.

A fost fiul colonelului Gheorghe Casian, participant la Războiul de Independență.

Generalul de brigadă Vasile Casian a participat la ambele războaie mondiale. În timpul Primului Război Mondial a participat la luptele de la Târgu Jiu și Mărășești.

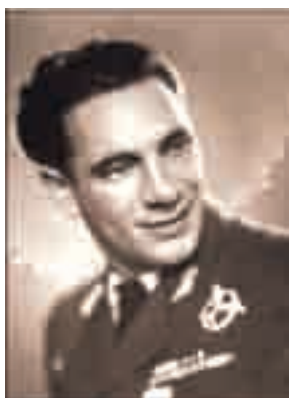
În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat, între altele, la luptele de pe râurile Donet și Don, comandând Regimentul 2 Artilerie „General Gheorghe Manu”, iar la 01.10.1942 s-a oferit să ia comanda unei unități de infanterie rămasă fără comandant.

A decedat la 9 octombrie 1942, pe timpul executării recunoașterilor pentru puncte de observare înaintate, călcând pe o mină care a explodat.

Despre sfârșitul său tragic un corespondent de război scria în revista „Armata”: *„Mereu în linia întâia, entuziast și neobosit, animat numai de gândul victoriilor care să cinstească numele ostașilor români, acest neînfricat și brav comandant a dat cel mai înălțător exemplu de curaj și sacrificiu-care înobilează profilul moral al unui ostaș desăvârșit. ... A fost scris în cartea sorții sale să cadă în ziua de 9 Octombrie 1942, pe valea Scherbinin, pe când făcea o recunoaștere, însoțit fiind pe drumul gloriei eterne de admirația camarazilor săi, care i-au cunoscut și apreciat meritele sale deosebite și spiritul de sacrificiu rar întâlnit.*

Prin actele sale de vitejie, colonelul Vasile Cassian s-a înșiruit în rândurile eroilor pe care i-a dat artileria română timp de un veac. Iar Patria i-a cinstit memoria prin avansarea post-mortem la gradul de general. Numele său va figura mereu în cartea veșniciei Neamului nostru alături de al tuturor acelor eroi din toate veacurile – prin jertfa cărora ne-am afirmat întotdeauna onoarea și dreptul la viață”²⁵.

Căpitan Demetriu Benedict CÂRÂC

Născut: 5 noiembrie 1910, Galați.

Decedat: 1 noiembrie 1940, Liubimovca, U.R.S.S.

Studii: Școala Militară de Artilerie (1928-1931), Școala de pilotaj din Tecuci (1938).

Grade militare: sublocotenent (1 iulie 1931), locotenent (.....).

Demetriu Benedict Cârâc a provenit dintr-o familie de militari. Tatăl său a fost generalul de intendență Teodor Cârâc (1884-1962). Fratele său, Georgian Corneliu, cu un an mai mare a îmbrăcat și el haina de militar, devenind medic, extrem de bine pregătit, cu un doctorat obținut la Nancy, în Franța.

Deși a absolvit Școala Militară de Artilerie, al 129-lea din 193 de absolvenți, a fost atras de farmecul zborului și după ce a absolvit Școala de pilotaj din Tecuci, a trecut în arma aviație. Ca urmare a excepționalelor sale calități a devenit în scurt timp unul dintre așii aviației militare românești. În semn de apreciere, ca urmare a notorietății căpătate în aviație, toți aviatorii ce proveneau din alte arme erau numiți „Cârâci”.

Demetriu Benedict Cârâc a fost o personalitate extrem de complexă. A publicat deopotrivă versuri și proză în publicațiile vremii. Înainte de izbucnirea celui de-al

Doilea Război Mondial a publicat un volum de versuri, intitulat „Din goana condeifului” și două de epigrame. Între realizările sale literare se numără și creații dramaturgice, ca de exemplu „Varvara”. Mai mult decât atât a scris și librete muzicale, cum este cel pentru tangoul „Tu nu poți ști”. De reținut faptul că a cochetat cu mult succes cu muzica, cântând la pian, vioară și clarinet.

Inclusiv anii de război au fost prolifici pentru creația artistică a căpitanului Demetriu Benedict Cârâc. Astfel, în anul 1942, când a publicat volumul de versuri „La poarta sufletului meu”, la Editura Viața literară, mai avea pregătite pentru tipar volumul „Cu a 13-a la Odessa”, un altul de poezie și șase piese de teatru. În același an a publicat și articole, inclusiv la revista de specialitate, ca de exemplu „Aripi românești”.

În pofida succesului pe care la avut, a numeroaselor admiratoare, căpitanul Demetriu Benedict Cârâc nu s-a căsătorit niciodată.

A rămas în conștiința afectivă a camarazilor atât ca „Tătusu”, poreclă primită ca urmare a unui defect de exprimare, cât și ca „Asul Negru”, ca urmare a recunoașterii calităților profesionale, dar și a culorii închise a tenului său.

Căpitanul Dimitriu Benedict Cârâc, comandantul faimoasei escadrile „Zoro” a devenit legendă în data de 1 noiembrie 1943 când avionul său „Geambașul” a fost lovit de un proiectil de artilerie antiaeriană în timpul unei misiuni de bombardament la Liubimovca, Asul Negru a lăsat în urmă o mulțime de proiecte mărețe și o „escadrilă” de muze triste.

General de brigadă Onișor I. CÂRCU

Născut:

6 septembrie 1923, în comuna Rebrîșoara, județul Bistrița-Năsăud.

Decedat:

19 octombrie 1984.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie (1944-1946), Academia Militară (1964-1967).

²⁵ Serg. T.r. Ion I. Pogana (reporter de război S.M.P.)- Generalul Vasile Cassian – în Revista „ARMATA”, nr. 32-33/15 noiembrie 1943, p. 25.

Grade militare: sublocotenent-1946, locotenent-1949, locotenent-major-1950, căpitan-1953, maior-1955, locotenent-colonel-1957, colonel-1963, general de brigadă-1974.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 7 Artilerie Munte, Divizioanele 5 și 1 Artilerie Munte (1946-1949); comandant al Divizionului 555 Antitanc (1952-1953); șef al artileriei Diviziei 11 Mecanizate (1961-1964); șef de stat major la șeful artileriei Armatei a 4-a (1967-1969); loțiitor comandant și șef al artileriei Armatei a 4-a (1969-1983).

A fost un ofițer valoros, care a urcat în ierarhia militară până la funcția de loțiitor de comandant de armată. Generalul de brigadă Onișor Cârțu a fost un profesionist autentic, dedicat armatei și țării.

A trecut în rezervă în 1983 și a decedat la 19 octombrie 1984, fiind înmormântat la Rebrîșoara, unde localnicii i-au ridicat un bust.

Generalul de armată Paul CHELER

Născut:

28 noiembrie 1928, satul Ripiceni, jud. Botoșani.

Decedat:

14 noiembrie 2005.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie (1947-1949); Școala Specială de Tancuri și Autotunuri în U.R.S.S. (1950-1951); Academia Militară în U.R.S.S. (1957-1959) – șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent-mai 1949; locotenent - decembrie 1949; locotenent-major - 1952; căpitan -1953; maior - 1954; locotenent-colonel - 1956; colonel - 1962; general-maior - 1967; general-locotenent - 1977; general de armată - 1994.

Funcții militare: comandant pluton și baterie de artilerie antiaeriană (1949-1950);

comandant de batalion (1952-1953); comandant al Regimentului 227 Tancuri și Autotunuri (1953-1955); comandant al Brigăzii 94 Tancuri (1955-1957); comandant al Diviziei 11 Mecanizată (septembrie 1959-iunie 1960); comandant al Brigăzii 20 Tancuri (iunie 1960-aprilie 1961); șef al secției Tancuri și Auto a Armatei a 3-a (1961-1965); șef al Secției Operații a Armatei a 3-a (1965-1968); comandant al Diviziei 6 Tancuri (iulie 1968); loțiitor pentru infanterie și tancuri al comandantului Comandamentului Infanteriei și Tancurilor (1972-1984) și înlocuitor al comandantului (1977-1980); comandant al Diviziei 57 Tancuri (decembrie 1989-ianuarie 1990); comandant al Armatei a 2-a, cu sediul la Buzău (1-7 februarie 1990); comandant al Armatei a 4-a „Transilvania”, cu sediul la Cluj-Napoca.

Generalul de armată Cheler este unul din ofițerii legendari ai sfârșitului secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea. **De remarcat faptul că deși este artilerist nu a comandat niciodată o subunitate, unitate sau mare unitate de artilerie.** În schimb, pregătirea de artilerist i-a asigurat o foarte bună exprimare profesională la comanda unor unități și mari unități de tancuri.

Pregătirea militară superioară a dobândit-o în instituții de învățământ militar din U.R.S.S., în care s-a afirmat prin rezultate excelente. De menționat faptul că a fost șef de promoție al Academiei Militare de la

Moscova în anul 1953. A avut o rapidă ascensiune în ierarhia militară, atât datorită calităților sale profesionale, cât și datorită conjuncturii politico-militare din primii ani de după cel de-al

Doilea Război Mondial. Astfel în numai 13 ani a evoluat de la gradul de sublocotenent la cel de colonel, iar după 18 ani de la debutul

în carieră a obținut gradul de general-maior După ce a îndeplinit o multitudine de funcții de mare răspundere a fost trecut în rezervă, în februarie 1985 cu gradul de general-locotenent.

Patru ani mai târziu, după revoluția din anul 1989 a fost rechemat în activitate în data de 28 decembrie 1989 printr-un decret semnat de președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, Ion Iliescu. După o lună (decembrie 1989-ianuarie 1990) la comanda Diviziei 57 Tancuri și o săptămână (1-7 februarie 1990) la comanda Armatei a 2-a de la Buzău, generalul Cheler Paul a fost numit la comanda Armatei a 4-a „Transilvania”.

Până în anul 1995 a condus această armată, adesea într-o manieră originală, creând legende în ceea ce privește stilul său de comandă. Autointitulat „Comandantul Armatei din Transilvania”, intransigent cu iredentismul maghiar, implicat neadept al reconcilierii române-maghiare și critic al reformei armatei potrivit cerințelor NATO, generalul Cheler Paul a devenit incomod conducerii statului. Ca urmare, printr-un decret semnat de președintele Ion Iliescu, generalul a fost trecut direct în retragere începând cu data de 5 octombrie 1995.

Generalul Cheler Paul a fost extrem de deranjat că, potrivit afirmațiilor sale, nu a fost anunțat în mod oficial de această măsură, despre care ar fi luat cunoștință din presă. Mai mult decât atât în data de 9 octombrie 1995 a ținut pe această temă o conferință de presă la Cluj, prilej cu care a anunțat că va preda comanda armatei numai în prezența Ministrului Apărării Naționale. După eliberarea din funcție generalul și-a exprimat nemulțumirea prin boicotarea ceremoniei organizată de șeful statului la Palatul Cotroceni, cu prilejul trecerii în rezervă și retragere a 50 de generali.

De-a lungul carierei, ca recunoaștere a meritelor sale, a fost decorat cu 9 ordine și 15 medalii militare, românești și străine. De asemenea, prin Hotărârea Consiliului Local nr. 66 din 11 noiembrie 1994, generalul a primit titlul de „Cetățean de onoare al Municipiului Botoșani”.

General de brigadă Platon CHIRNOAGĂ

Născut:

24 octombrie
1894, în comuna
Poduri (lângă
Moinești), județul
Bacău.

Decedat: 29 martie
1974, în Germania.

Studii militare:
Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1913-

1915), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala Superioară de Război (1923-1925).

Grade militare: sublocotenent - 1915, locotenent -1917, căpitan -1919, maior -1926, locotenent-colonel -1934, colonel -1939, general de brigadă -1944.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 17 Obuziere (1915-1923); ofițer în Marele Stat Major; profesor la Cursul de comandament; profesor (1938-1939) și comandant al Școlii de Aplicație a Artileriei (1939); șef al Secției operații/Armata a 3-a (1939-1941), subșef de stat major al Armatei a 3-a (1941-1942, 1942-1944); stagiul la comanda Regimentului 7 Artilerie Grea, comandant al Grupării de Artilerie Grea/Corpul Vânătorilor de Munte (1942); comandant al Brigăzii 4 Artilerie (1944); comandant al Diviziei 4 Infanterie (1944).

A participat la Războiul de Întregire (1916-1919) ca sublocotenent în Regimentul 17 Obuziere, la acțiunile ofensive din Transilvania, de retragere și de consolidare a frontului în Moldova, precum și la acțiunile din Ungaria.

În cel de-al Doilea Război Mondial a participat cu Armata a 3-a la luptele din Bucovina, nordul Basarabiei, Nistru, Transnistria, Sevastopol, Crimeea, Kuban Cotul Donului. La 20.10.1944, comandând Divizia 4 Infanterie, în capul de pod de la Szolnok, în timpul luptelor de pe Tisa, a căzut prizonier la Divizia 24 blindată germană.

În noiembrie 1944 a fost numit ministru de război în guvernul format la Viena de Horia Sima. A reușit formarea și trimiterea pe

frontul de la Oder a unui regiment de voluntari români (martie 1945), în timp ce al doilea era gata de plecare pe front, iar al treilea se forma în tabăra de la Kaufholz. După capitularea Germaniei a fost internat în lagărul de la Gleisenbach, de unde a fost eliberat în aprilie 1947. După eliberare a locuit în Austria, Franța și din 1968 la Stuttgart, în Germania.

La 21.02.1946 a fost judecat în lipsă și condamnat la moarte, fiind acuzat că a făcut parte din guvernul trădător constituit de Horia Sima în Germania.

A fost decorat cu: Ordinul „*Coroana României*” cls. a V-a, Ordinul „*Steaua României*” cls. a V-a, „*Crucea Comemorativă*”, Medalia „*Victoria*”, „*Steaua României*” în grad de ofițer, „*Coroana României*” cls. a III-a, cu spade și panglică de „*Virtutea Militară*”, „*Crucea de fier*” cls. a II-a (Germania), „*Steaua României*” cls. a III-a, cu spade și panglică de „*Virtutea Militară*”.

A scris „*Istoria politică și militară a războiului României contra Rusiei Sovietice*” (publicată postum la Madrid, 1986) și „*Istoria Daciei și continuitatea daco-romană*” (1972, Madrid).

A decedat la 29 martie 1974, departe de țară, în care nu s-a mai întors niciodată, fiind înmormântat la Stuttgart-Vaihingen, în Germania.

General de corp de armată Constantin CHRISTESCU

Născut:

2 decembrie 1866,
comuna Pădureți,
jud. Argeș.

Decedat: 9 mai
1923, București.

Studii militare:

Școala Fiilor de
Militari Craiova
(șef de promoție-
1885), Școala de
Ofițeri București

(1885-1887-șef de promoție), Școala de
Aplicație de Artilerie și Geniu - Fontainbleau

(1890-1892), Școala de Război din Paris
(1892-1894), Școala Superioară de Război din
București. În perioada 1888-1890 a urmat
Școala Politehnică din Paris.

Grade militare: sublocotenent-1887,
locotenent-1890, căpitan-1894, maior-1902,
colonel - 1910, general de brigadă-1914,
general de divizie - 1917, general de corp de
armată-1918.

Funcții militare: funcții de comandă și
stat major în Regimentele 2, 3, 5 și 9 Artilerie
și în Regimentele 1 și 2 Cetate; profesor la
Școala Superioară de Război (1898-1910);
șef de stat major al Diviziei 4 Infanterie
(1904-1907); locțiitor al comandantului
Regimentului 13 Artilerie (1907-1910);
comandant al Regimentului 10 Artilerie
(1910); comandant al Școlii Superioare de
Război din București (1910-1912); subșef al
Marelui Stat Major (1912-1913, 1914-1916);
șef al Marelui Stat Major (02.12.1913-
01.04.1914, 01.04-28.10.1918, 01.04.1920-
8.05.1923); șef de stat major al Armatei 2, 3
și al Grupului de armate Sud (august-
noiembrie 1916); comandant al Armatei de
Nord (noiembrie-decembrie 1916); subșef al
Marelui Stat Major și șef al Operațiilor (1914-
1916); comandant al Armatei 1 (11.06-
30.07/12.08.1917); inspector general (1917-
1918).

**Generalul de armată Christescu
Constantin a avut o carieră militară
excepțională. A fost unul din marii
comandanți ai armatei române. A fost
considerat „creatorul școlii de stat-major
din România”. Printre numeroșii săi discipoli
s-a aflat și fostul subordonat, viitorul mareșal
Antonescu Ion. Recunoașterea timpurie a
calităților sale de ofițer de stat major temeinic
pregătit a fost făcută prin cooptarea în echipa
de planificatori militari care a elaborat
scenariile de apărare a țării împotriva unei
posibile agresiuni militare ruse și ale
campaniei de eliberare a Transilvaniei de sub
stăpânirea austro-ungară²⁶. De asemenea, a**

²⁶ Colectiv, Șefii Statului Major General, Editura
Europa Nouă, București 2001, p. 92.

participat la pregătirea Campaniei Armatei Române din cel de-al Doilea Război Balcanic (1913). Mai mult decât atât a participat și la întocmirea planului de operații a armatei Serbiei împotriva armatei Bulgariei, contribuind la înfrângerea acesteia din urmă. În urma victoriei de la Bragalnica, din 7 iulie 1913, mareșalul sârb Putnik spunea „*Dacă românii mai au un Christescu să ni-l lase nouă pe acesta*”.

În perioada de neutralitate, 1914-1916, a desfășurat o întreagă activitate de planificare strategică concretizată în elaborarea Planului de campanie al armatei pentru anul 1916, denumit codificat „*Ipoteza Z*”. Acesta avea ca scop politic eliberarea Transilvaniei și era proiectat a se desfășura pe două fronturi, în Transilvania, respectiv la sud de Dunăre, între aceasta, Balcani și Marea Neagră. Planul de campanie elaborat riguros, pe fronturi și etape, expresie a gândirii stat-majoristice a generalului Christescu, a fost fundamentat pe realizarea surprinderii strategice, pe valorificarea raportului de forțe favorabil armatei române în detrimentul celei austro-ungare și o colaborare strânsă cu aliații. Planul de campanie a fixat obiective militare just corelate cu scopurile politicii militare.

Generalul Christescu a fost numit la comanda Armatei de Nord în noiembrie 1916 și promovat subșef al Marelui Cartier General o lună mai târziu. Din această funcție a contribuit substanțial la reorganizarea armatei române din anul 1917, la derularea tratativelor cu aliații din vest și din est și la pregătirea Planului de campanie pentru anul 1917.

Generalul Christescu a avut un merit excepțional nu numai în elaborarea planului de campanie mai sus-menționat, ci și în transpunerea sa în realitate. Într-un moment de răscruce al războiului, generat pe de-o parte de ruperea frontului din Bucovina de nord și Galiția și de declanșarea ofensivei Grupului de armată „*von Mackensen*” între Carpații de curbură și Dunăre, iar pe de altă parte de izbucnirea revoluției în Rusia, generalului Christescu i-a fost încredințată

responsabilitatea de a gestiona criza din „*Poarta Focșanilor*” până la data de 30 iulie / 12 august 1917 când a predat comanda Armatei 1 generalului Eremia Grigorescu. La comanda Armatei 1 a dovedit hotărâre, dârzenie, inițiativă în conducerea activităților acesteia în „*Poarta Focșanilor*”. Contribuția sa la obținerea memorabilei victorii de la Mărășești, în pofida disputelor vremii, este una remarcabilă.

Merite deosebite a avut generalul Christescu Constantin și în exercitarea celui de-al doilea mandat de șef al Marelui Stat Major, 1 aprilie – 28 octombrie 1918. Între prioritățile sale din această perioadă a fost aceea de a îndeplini condițiile învingătorilor: demobilizarea armatei și revenirea la cadrul de pace, predarea armamentului și munițiilor etc. A reușit totuși să mențină forțele și mijloacele necesare apărării din martie 1918 din România și Basarabia. În toamna aceluia an a elaborat împreună cu viitorul mareșal Antonescu planul de reîncepere a războiului împotriva Puterilor Centrale. A pregătit minuțios cea de-a doua mobilizare a armatei române care a fost realizată de către Marele Cartier General condus de către generalul Constantin Prezan. După demobilizarea Marelui Cartier General și revenirea la starea de pace, generalul Christescu Constantin a fost numit la data de 1 aprilie 1920 la conducerea Marelui Stat Major. Misiunea sa fundamentală a fost aceea de a reforma sistemul național militar în raport cu noile realități ale societății românești, cu tendințele de evoluție a fenomenului militar. În acest sens a imprimat noi orientări pregătirii pentru luptă, inclusiv prin modificarea conținutului regulamentelor principalelor arme. A contribuit la elaborarea legii de organizare a puterii armate din anul 1924 și implicit la realizarea unei noi structuri organizatorice a armatei. De numele său se leagă apariția Consiliului Superior al Armatei și a Consiliului Superior al Apărării Țării, a marilor unități de vânători de munte, a Comitetului Tehnic al Materialelor de Război, a Inspectoratului Tehnic al Cavaleriei, a

Direcției 11 Tehnice, a Comandamentului Trupelor de Comunicații, a primului batalion de care de asalt etc.

Generalul s-a afirmat din nou, prin activitatea depusă ca șef al Marelui Stat Major, pentru elaborarea planurilor strategice de apărare a țării. Analistii militari opinează că acestea au fost cele mai realiste, complete și valoroase documente elaborate în întreaga perioadă interbelică.

Generalul Christescu Constantin nu a rămas în conștiința posterității doar ca un remarcabil comandant, ci și ca un apreciat teoretician militar. **Lucrările sale cele mai reprezentative au fost:**

- „*Tactica generală: conferințe ținute în anul al II-lea*”, partea I-II – 1905;

- „*Tactica generală*” – 1908;

- „*Strategie și tactică*”;

- „*Elemente de tactică generală*” (conferințe ținute în perioada 1911-1912) – 1912;

- „*Conferințe asupra tacticii generale*”.

Generalul Christescu Constantin, a încetat din viață la 57 de ani, în noaptea de 8/9 mai 1923 și a fost înhumat în cimitirul Belu din București. La funeraliile organizate generalului, marele academician Grigore Antipa a spus „*Moartea generalului Christescu este un doliu național, la care Academia Română participă cu durere și pietate (...). Pentru cugetarea românească generalul Constantin Christescu este cea mai splendidă manifestare a geniului românesc, atât ca gânditor, cât și ca artist în arta și știința strategică*”.

După săvârșirea serviciului religios de la Biserica Albă, a luat cuvântul ministrul de război, generalul Mărdărescu, care a spus:

„*Armata întregă, prin graiul meu, își exprimă nețărmurita durere ce o încearcă prin pierderea generalului Christescu, care, ilustrând, rând pe rând, toate gradele prin care a trecut, a ocupat, cu cinste și vrednicie, locul cel mai distins din armată. (...) Va rămâne o pildă strălucită de îndeplinirea, cu abnegație, a datoriei.*” La cimitirul Bellu, generalul Al. Gorski, subșeful Marelui Stat

Major, în discursul său, a spus: „*Timp de 30 de ani neîntrerupți el a fost profesorul și îndrumătorul principal al promoțiilor de ofițeri, care, destinându-se serviciului de stat major, au urmat Școala Superioară de Război. (...) Superioritatea generalului Christescu constă din o vastă cultură generală, o profundă cunoștință a principiilor războiului, aplicate și modelate la mijloacele fiecărei epoci, o facultate superioară de analiză și sinteză a elementelor determinante în orice problemă militară și într-o aplicare a acestor principii și acestor elemente, cu o competență desăvârșită, un laudabil curaj de răspundere și cu mijloace lipsite de rigiditate, ținând seama, totdeauna, că, la orice act militar, credința, sufletul și inima constituiesc și ele elemente inseparabile. (...) Aproape toți comandanții regimentelor, de brigăzi și divizii la începutul războiului din 1916 fuseseră elevii lui și au aplicat în război principiile învățate de la dânsul, care au contribuit la unitatea de doctrină în majoritatea actelor de vitejie, executate de elementele armatei noastre, pe diferite fronturi de luptă ale războiului. (...) Superioritatea generalului Christescu constă într-o lipsă de orice prejudecată sau de rutină. Înainte de toate, însă, am putut să constatăm cât de scumpă îi era armata, cât de mare îi era dragostea de țară și de neam și cât iubea, în special, serviciul de stat major cu care se identificase astfel, încât mereu ne spunea că nu poate să se împace cu ideea că odată și odată va trebui să se despartă de Marele Stat Major*”.

La 11 mai 1923, la Academia Română, a avut loc ședința pentru cinstirea memoriei regretatului general Christescu, la care Grigore Antipa, în cuvântarea sa, a spus: „*Generalului Christescu i se datorește cea mai mare victorie a armatei române în războiul mondial; căci este acela, care, prin marele sale talente de organizator, a refăcut armata noastră în Moldova și care a organizat lupta ei eroică și a pregătit biruința de la Mărășești, provocând nu*

numai admirația aliaților, ci și respectul dușmanilor. (...) Pentru poporul nostru, generalul Christescu, fiu de sătean din județul Argeș, este cea mai strălucită dovadă de comoară de energie și inteligență care zace în el și care constituie cea mai sigură garanție a viitorului strălucit al acestei națiuni. Moartea generalului Christescu este un doliu național”.

Din păcate dispariția sa a generat o serie de dispute cu privire la neînțelegerea sa la Mausoleul de la Mărășești, în sarcofagul destinat de la început. De altfel soția sa Eliza a și adresat o solicitare în acest sens Ministrului de Război. Conform scrierilor vremii neîndeplinirea acestei solicitări s-ar fi datorat opoziției familiei generalului Eremia Grigorescu care percepea eventualul acord al ministrului cu o diminuare a meritelor acestuia în obținerea victoriei de la Mărășești. Acest refuz a fost consfințit în toamna anului 1942 într-o hotărâre de guvern care menționa că: „în criptele de la Mărășești vor fi instalate numai rămășițele pământești ale eroilor căzuți pe timpul de bătaie de la Mărășești, cu excepția faptelor deja împlinite”. Această hotărâre a fost influențată de faptul că terenul pe care a fost ridicat mausoleul a fost donat de către socrul generalului Eremia Grigorescu, marele moșier Negropontes.

Un an mai târziu, în anul 1943, șeful statului, mareșalul Antonescu a dispus efectuarea unei verificări cu privire la elucidarea condițiilor în care generalul Constantin Christescu fusese înlocuit în vara anului 1917 de la comanda Armatei 1 cu generalul Eremia Grigorescu. De asemenea, a ordonat Ministrului de Război să analizeze și să propună o modalitate de depunere a osemintelor defunctului în sarcofagul ce-i fusese destinat și care era gol. Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor a programat mutarea osemintelor generalului în perioada 1-2 august 1943 și a planificat în detaliu acest eveniment. Din nefericire, mareșalul Antonescu, cel ce i-a fost discipol, a suspendat această mutare care

nu s-a mai produs niciodată. Ca nedreptatea să fie deplină, în sarcofagul destinat generalului Constantin Christescu au fost depuse, în anul 1947, osemintele generalului sovietic Feodor Alexandrovici Colodeev, inspector al artileriei Corpului 8 Armată.

Colonel Scarlat CIOCÂRLAN

Născut: în anul 1811.

Decedat: în anul 1867, în București.

Grade militare:
sublocotenent – 1834; locotenent – 1838; căpitan – 1848; maior – 1857; colonel – 1859.

Funcții militare: comandant pluton în prima baterie de artilerie (1849-1859); comandant al divizionului de artilerie din Țara Românească (1859-1860).

Colonelul Scarlat Ciocârlan a fost unul dintre pionierii artileriei române moderne. A făcut parte din prima baterie de artilerie, înființată la 10 martie 1843, pe care a și comandat-o în perioada 1849-1859. **Are meritul de a fi fost primul comandant de divizion de artilerie din Țara Românească.**

În perioada 19 septembrie 1842 - 1 aprilie 1848 a fost îndepărtat din armată ca urmare a faptului că s-a opus arestării fruntașilor revoluției, ordonată de coloneii Solomon și Odobescu.

Reprimit în armată, la ordinul domnitorului Cuza, a adus în țară în anul 1859, de la Odessa, cele 12 tunuri confiscate de ruși în anul 1854. În anul următor s-a retras din armată.

A tradus din franceză și a publicat „*Tratat de Artilerie teoretic și practic*“, **prima scriere din țara noastră despre artilerie.**

**General-maior dr. ing.
Grigore CIURUȘNIUC**

Născut: 17 ianuarie 1933, în comuna Codăești, județul Vaslui.

Decedat: în anul 1995.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1951-1953),

Academia Militară

(1955-1958), Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic București (1963-1969), doctor în științe militare (1980).

Grade militare: locotenent-1953, locotenent-major-1956, căpitan-1959, maior-1963, locotenent-colonel-1969, colonel-1974, general-maior-1990.

Funcții militare: (...), lector și lector superior (1958-1969) în Academia Militară; diferite funcții în Direcția mecanizare și automatizarea conducerii trupelor din Ministerul Apărării Naționale (1969-1982); șef de catedră (1982-1990), șeful Facultății de arme întrunite și tancuri (1990) și loțiitor al comandantului Academiei Militare (1990-1993).

Generalul-maior dr. ing. Grigore Ciurușniuc a avut o bogată activitate publicistică, dintre lucrările sale cele mai reprezentative amintim: „*Automatizarea conducerii trupelor*” (1984), „*Perfecționarea capacității de conducere a comandamentelor*” (1987), „*Determinarea capacității de luptă a unităților și marilor unități*” (1985) etc.

A fost unul dintre pionierii automatizării conducerii trupelor din armata română. O parte a carierei și-a petrecut-o în Academia Militară.

Generalul Constantin COANDĂ

Născut: 4 martie 1857, la Craiova.

Decedat: 2 septembrie 1932.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1875-1977), Școala Specială de Artilerie de la Fontainbleau (1880-1883).

Grade militare: sublocotenent-1877, locotenent-1880, căpitan-1893, maior-1888, locotenent-colonel-1892, colonel-1896, general de brigadă-1907, general de divizie-1911, general de corp de armată-1917.

Funcții militare: comandant de pluton / Regimentul 1 Artilerie (1877-1883); funcții pe linie de învățământ militar la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București și Școala Superioară de Război; funcții pe linie de comandă și stat major la Regimentul 2 Artilerie Cetate (1896-1898), comandant al Corpului 5 Armată, secretar general la Ministerul de Război (1902-1904), comandant al Cetății București (1910-1911), atașat militar la Berlin, Viena și Paris (1888-1892), director al Direcției Artilerie din Ministerul de Război, șef secție în Marele Stat Major și inspector general al artileriei (1904-1910, 1911-1916).

Generalul Constantin Coandă a fost unul din cei cinci copii a lui Mihalache Coandă. Fratele său, Ion (Iancu) Coandă a ajuns amiral, fiind primul comandant al Bricului Mircea. Constantin Coandă, pe lângă studiile militare a urmat și Facultatea de matematică din Paris, fiind licențiat în matematică. Aici l-a avut coleg pe viitorul savant și prim-ministru al Franței, Paul Painlevé. La Paris l-a cunoscut pe doctorul Gustave Danet, participant la Războiul Crimeii ca medic, cu afinități pentru emigrația română. Cu fiica acestuia, Aida Danet, s-a căsătorit și a avut șapte copii (cinci băieți și două fete). A fost tatăl savantului de renume mondial Henri Coandă, și el ofițer de artilerie, iar fiica sa Maria s-a căsătorit cu Andrei Popovici, fost coleg cu Henri la Școala Fiilor de militari-Iași și împreună cu care au uimit

lumea prin realizările de la Bristol, unde Coandă, ca director tehnic, conducea cea mai veritabilă echipă de ingineri din Europa. Generalul a fost profesor la Școala de Poduri și Șosele București, delegat la Conferința internațională de la Haga (Conferința Păcii), ministru al industriei (20.03-14.07.1926), ministru secretar de stat (10.08.1926-04.06.1927).

A participat la Războiul de Independență conducând cu precizie focul plutonului său în duelurile de artilerie de pe malurile Dunării, de la Rahova, în luptele de la Grivița și Plevna. În timpul războiului a fost rănit și decorat cu „*Virtutea militară*”.

În urma desfășurării celui de-al Doilea Război Balcanic, a făcut parte din delegația României la Conferința de Pace de la București din anul 1913.

În timpul Primului Război Mondial, în vara anului 1916 a fost trimis de statul român ca ministru plenipotențiar pe lângă Marele Cartier General rus. Ca urmare a izbucnirii revoluției bolșevice, generalul a fost arestat și condamnat la moarte, însă a fost salvat de armata germană.

În 1917, împreună cu locotent-colonelul Constantin Pietraru, a organizat Corpul Voluntarilor Români din Rusia de la Darnița-Kiev, al cărui comandant a fost, reușind aducerea în țară a 450 ofiteri și elevi aspiranți și a 8063 gradați-soldați români transilvăneni și bucovineni din armata austro-ungară, prizonieri în Rusia.

A fost președintele Consiliului de miniștri și ministru de externe în perioada 24 octombrie-11 noiembrie 1918. Misiunea guvernului său a fost aceea de a asigura tranziția între pace și război. Generalul Constantin Coandă are meritul de a fi contribuit din postura de președinte al Consiliului de miniștri la înfăptuirea România Mare. După realizarea acestui deziderat național generalul și-a depus mandatul în favoarea liberalului I.C. Brătianu.

În calitate de șef al delegației române la Conferința de la Quai d'Arsay a semnat Tratatul cu Austria – „Tratatul minorităților”.

În 1920 a fost desemnat șeful Comisiei de organizare a încoronării lui Ferdinand la Alba Iulia, realizată la 15 octombrie 1922.

Ca urmare a bunelor relații cu generalul Alexandru Averescu a intrat în Partidul Poporului. Din această postură a devenit președinte al Senatului. **A fost președinte al Senatului României în două legislaturi (1920-1921, 1926-1927).**

A fost primul președinte al Consiliului de administrație I.A.R. Brașov (1925).

Între lucrările de specialitate cele mai valoroase amintim: „*Curs de artilerie*” (1884-1885), „*Proiectile și focoase*” (1884).

A decedat la 2 septembrie 1932. La înmormântare au ținut discursuri omagiale: Al. Vaida-Voievod, președintele Consiliului de Miniștri, mareșalul Averescu, generalul Petrescu, inspectorul general al artileriei, M. Oromolu, vicepreședintele Societății Geografice și alții. Din aceste cuvântări am reținut: Mareșalul Averescu: „*Ilustru artilerist, generalul Coandă a fost dintre aceea care au contribuit în măsură largă să pună această armă în fruntea armatei, din punct de vedere al pregătirii profesionale.*” Generalul Gheorghe Petrescu: „*Inspector al Artileriei de mare prestigiu urmărirea evoluția și propășirea artileriei noastre (...). În decursul carierei sale, îl găsim pe Generalul Coandă întotdeauna la locurile de onoare, de mare răspundere și de înaltă încredere, și a fost o personalitate recunoscută prin valoarea eminentelor sale calități*”.

În ședința din 30 septembrie 1932, Parlamentul României a organizat omagierea personalității generalului Coandă, prilej cu care au vorbit peste 20 de personalități: senatori, deputați, miniștri, președinți de partide. Din cuvântul lui George Mironescu, ministrul finanțelor, am reținut: „*El a fost în primul loc soldat și a consacrat Patriei, în această calitate, partea cea mai frumoasă a vieții sale, aducând servicii eminente. Ca om politic el a slujit cu energie și râvnă*”.

interesele superioare ale țării. Generalul Coandă, în calitate de prim-ministru, a reluat în 1918 acțiunea noastră militară pentru întregirea neamului. El a fost astfel crainicul reînvierii noastre”.

În concluzie, generalul Constantin Coandă a fost o personalitate complexă, militar de excepție, diplomat, om politic, profesor de matematică. Viața sa este un autentic exemplu de împlinire profesională, de devotament față de statul român. În conștiința afectivă a artileriștilor va rămâne pentru totdeauna ca urmare a exprimării sale profesionale și cetățenești de excepție. Prin lucrările sale „Cours de Artilerie” (1884-1885) și „Proyectile și Focoase” (1884) a contribuit cu rigoare științifică la dezvoltarea teoretică a artileriei.

Locotenent Henri COANDĂ

Născut: 8 iunie 1886, București.

Decedat: 25 noiembrie 1972.

Studii militare: cursurile primare la Școala comunală Petrache Poenaru, gimnaziul și primele trei clase de liceu la Colegiul Național

„Sfântu Sava”, Școala fiilor de militari de la Iași (1900-1903), Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București (1903), Școala de Ofițeri de Artilerie din Germania (1903-1905), Școala de Război din Germania (Technische Hochschule) din Charlottenburg, Institutul Manteforo din Liege, absolvit în anul 1909.

Grade militare: sublocotenent – 1905; locotenent – 1909;

Funcții militare: comandant subunitate în Regimentul 2 Artilerie.

Henri Coandă, unul dintre cei mai iluștri savanți români, a fost al doilea din cei șapte copii ai generalului de artilerie Constantin Coandă.

A avut o temeinică pregătire artileristică, realizată atât în țară, cât și în străinătate. Cu toate acestea tânărul Henry Coandă s-a îndreptat către aeronautică. În acest sens menționăm că a fost preocupat încă din anul 1905 de construcții aeronautice. În anul 1910 a obținut brevetul nr. 416541 pentru un propulsor-turbină. Motorul aeroreactiv era un sistem format dintr-un motor Clerget cu patru cilindri în linie, alimentat cu benzină care, printr-un reductor punea în mișcare o turbină ce realiza 4000 de rotații pe minut. Invenția sa a reprezentat vedeta „Salonului de locomoție Aeriană” din Paris, din acel an. Cu avionul cu reacție a efectuat primul zbor în 1910 pe Câmpul de la Issi Moulineaux-Paris. Fundamentarea „Efectului Coandă” a făcut-o după studii îndelungate, finalizate cu brevetarea acestuia în Franța la 10 octombrie 1934. Invențiile sale au fost numeroase. Între acestea menționăm o sanie – automobil cu două locuri, prezentată la salonul auto de la Paris în decembrie 1910 și un tun fără recul în 1914; de asemenea, a conceput o „farfurie zburătoare” și un „tren urban suspendat”. Preocuparea sa de bază a reprezentat-o proiectarea și construirea de avioane militare cum ar fi: „Coandă biplan nr. 3”, „Coandă nr.3 Saint-Chamond 1915”, avionul biplan, bimotor de recunoaștere și bombardament „Coandă nr.4 Sio-Delaunacy-Belle Ville 1916 și avionul biplan, bimotor de bombardament strategic”, „Coandă nr. 5, 1918”.

După Primul Război Mondial, Coandă s-a reorientat spre alte domenii: studierea betonului armat, fabricarea primelor case din prefabricate, studii geologice în domeniul petrolului, realizarea „plăcilor aglomerate”, din lemn etc. După anul 1945 a participat la mai multe programe de cercetare științifică în S.U.A.. De reținut că unele dintre descoperirile sale au fost folosite în cadrul proiectului Apollo, modulele de aselenizare pe Lună au fost prevăzute cu „epoleți zburători” a căror funcționare era bazat pe „Efectul Coandă”.

Marele savant s-a întors în țară în anul 1970 și a dobândit titlul de membru al Academiei Române și Președinte al Institutului pentru Creație Științifică și Tehnică (INCREST). Aprecierea meritelor sale s-a făcut nu numai în România, ci și în

străinătate: în anul 1956, la New York a fost declarat „părintele aviației reactor”, iar la 3 aprilie 1960, U.N.E.S.C.O. i-a acordat ordinul „Meritul pentru cercetări științifice în grad de cavalier”, în anul 1961 a fost decorat în Franța cu „Medalia Militară”, în 1971 a fost ales membru de onoare al Societății Regale de Aeronautică din Marea Britanie.

Locotenentul Henry Coandă a fost cel mai mare savant dat de artilerie.

General de brigadă Nicolae CONDEESCU

Născut: 1 februarie 1871, în comuna Polizești, județul Brăila.

Decedat: -

Studii militare:
Școala Fiilor de Militari

(1 septembrie 1885-1 iulie 1889); Școala de Ofițeri (15 septembrie 1889-1 iulie 1891); Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1 septembrie 1891-1 iulie 1893).

Grade militare: sublocotenent -1891, locotenent -1894, căpitan -1900, maior -1909, locotenent-colonel -....., colonel -1916, general -1918.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 7 Artilerie (16 martie-1 iulie 1893); diferite funcții în Regimentul 3 Artilerie (1893-1916); comandant de brigadă (1916-1922); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (10 aprilie-1 noiembrie 1922); comandant al artileriei Corpului 3 Armată (1 noiembrie 1922-1 aprilie 1926); comandant al Diviziei 15 Infanterie (1 aprilie 1926-1928); comandant al Diviziei 21 Infanterie (1928-1930).

Generalul de brigadă Nicolae Condeescu și-a început cariera militară în anul 1893 în Regimentul 7 Artilerie.

A început participarea la acțiunile militare din Primul Război Mondial cu gradul de colonel, la comanda Regimentului 3 Artilerie. A participat cu regimentul său la luptele din 31 august 1916 de la Parachioi și la cele din noiembrie 1916 de pe Neajlov și din jurul Bucureștilor. Ca urmare a vitejiei în luptă și a competenței profesionale, a fost numit în luna ianuarie 1917 comandant al Brigăzii 10 Artilerie. În perioada de reorganizare a Diviziei 10 infanterie (1 februarie - 31 iulie 1907) s-a implicat personal cu multă responsabilitate în ridicarea nivelului tehnic și operativ al brigăzii. Meritele sale au fost recunoscute și apreciate în aprilie 1917 atât de către inspectorul general al artileriei Armatei 1, cât și în 19 iunie 1917 de către generalul Berthelot, cu ocazia inspectării brigăzii.

La 1 august 1917 a intrat cu brigada sa în dispozitivul de luptă al Diviziei 10 infanterie, în sectorul Movila – Chicera – Pădurea Răzoare și timp de 6 zile a participat la marea bătălie de la Mărășești²⁷. De reținut faptul că a condus atât acțiunile de luptă ale Brigăzii 10 Artilerie, cât și ale grupului de artilerie sud al colonelului Fedulaef, pus la dispoziția Diviziei 10 Infanterie. Acțiunile artileriei conduse de colonelul Condeescu au contribuit decisiv la victorie. Pentru meritele sale excepționale regele Ferdinand i-a conferit ordinul de Comandor al Coroanei României cu spade. Câteva zile mai târziu, în perioada 16-20 august, Brigada 10 Artilerie a sprijinit atacurile executate asupra Muscelului. De reținut faptul că de numele colonelului Condeescu se leagă și organizarea și conducerea „Școalei de tragere a Armatei 1”, în perioada 1 martie -15 aprilie 1918.

Pentru priceperea și devotamentul său probat din plin pe timpul războiului a fost apreciat de toți șefii ierarhiei, inclusiv de comandantul Diviziei 10 Infanterie, generalul Cihoski și de marele general de artilerie Eremia Grigorescu, comandantul Armatei 1. A fost propus pentru înaintarea la excepțional la gradul de general de divizie și numirea la comanda unei divizii.

²⁷ Arhiva Ministerului Apărării, Dosarul „Bătrâni Generali” nr. 11, fila 55.

**General de divizie
Constantin S. CONSTANTIN**

Născut: 9 mai 1889, la București.

Decedat: 29 februarie, Văcărești.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1908-1910), Școala Superioară de Război (1919-1921);

Grade militare: sublocotenent-1910, locotenent-1913, căpitan-1916, maior-1917, locotenent-colonel-1927, colonel-1934, general de brigadă-1939, general de divizie-1942;

Funcții militare: (...); secretar general administrativ al M. Ap. N. (1941); comandant secund al Comandamentului Militar al Capitalei (1944); la dispoziția Ministerului de Război (14 iulie 1943-1 februarie 1944, 10 septembrie 1944-23 martie 1945).

A fost un excelent ofițer, cu o exprimare profesională de excepție. A îndeplinit funcții militare importante.

A luat parte la cele două conflagrații mondiale și la cel de-al Doilea Război Balcanic. S-a remarcat, în perioada 23-28 august 1944, când a condus o grupare de forțe din București împotriva trupelor germane din Capitală și împrejurimi. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost și subsecretar de stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile (1941-1943).

A fost trecut în rezervă la 24 martie 1945.

A fost arestat în mai 1946, acuzat că a fost ministru pe timpul guvernării mareșalului Ion Antonescu și a fost condamnat, la 6 februarie 1948, la 10 ani temniță grea.

Generalul martir Constantin S. Constantin a decedat la 29 februarie 1948, în spitalul închisorii Văcărești.

**General de armată Constantin
CONSTANTINESCU-CLAPS**

Născut: 20 februarie 1884, la Beceni, județul Buzău.

Decedat: în 1961, la Bacău.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie Geniu și Marină (1903-1905), Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent -1905, locotenent -1909, căpitan -1913, maior -1917, locotenent-colonel -1919, colonel -1925, general de brigadă -1935, general de divizie -1939, general de corp de armată -1942, general de armată (r.) -1944.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 12 Artilerie (1913-1917); comandant al Regimentului 4 Artilerie Grea (1925-1933); comandant al Brigăzii 7 Artilerie (1933-1935); comandant al Diviziei 12 Infanterie (1937) și Diviziei 7 Infanterie (1937-1939); comandant al Corpului 10 Armată (1939-1941) și al Corpului 11 Armată (1941); comandant al Armatei 4 (1941-1943).

Generalul de armată Constantin CONSTANTINESCU-CLAPS este unul dintre marii artileriști și comandanți militari români din prima jumătate a secolului trecut.

Are meritul de a fi participat la campania din 1913, la primul și al Doilea Război Mondial. În acest sens menționăm că a participat la luptele din Transilvania (1916) și Măgura Cașin (1917) din Primul Război Mondial, având funcțiile de comandant de baterie și divizion în Regimentul 12 Artilerie. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la luptele din Basarabia, de la Odessa și din Stepa Calmucă, la sud de Stalingrad.

A demisionat din armată în februarie 1943, intrând în conflict cu mareșalul Antonescu.

A fost decorat între altele cu ordinul „Coroana României” cu spade în grad de cavaler, „Steaua României” cls. a II-a, „Mihai Viteazul” cls. a III-a.

A fost arestat la 15 august 1949 fiind învinuit, inițial, că ar fi avut legături cu membrii fostului Partid Național Țărănesc fiind eliberat la 1 septembrie 1949. La 17 septembrie 1951 a fost din nou arestat și judecat pentru că ar fi ordonat execuția unor partizani sovietici la Iaska și Beleaevka, fapte neprobate niciodată. A fost condamnat la 15 ani muncă silnică, fiind eliberat după 4 ani, la 26 septembrie 1955, din penitenciarul Văcărești, ca nevinovat.

Generalul de brigadă Gheorghe CONSTANTINESCU

Născut: 16 iunie 1872, București.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași (1887-1890); Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1891-1892); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1893-1895).

Grade militare: sublocotenent-10 iulie 1893; locotenent - 01 aprilie 1896; căpitan - 10 mai 1904; maior - 1912; locotenent-colonel - 1916; colonel - 1917; general de brigadă - 01 ianuarie 1924.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Cetate (1883-1894), în Regimentul 9 Artilerie (1896) și comandant de pluton artilerie în Regimentul 2 Artilerie (1891 - 1898); comandant al secției de Pompieri „Radu Vodă” din Regimentul 1 Cetate (1901-1906); comandant de baterie în Regimentul 3 Artilerie (1906 - 1908); comandant al Companiei de Jandarmi Constanța (1908-1917); pretor la Divizia a 12-a (1917); inspector de circumscripție (1917-1921); comandant al Brigăzii a 3-a Jandarmi și al Brigăzii a 4-a Jandarmi (1921-1927); inspector tehnic al Jandarmeriei (1927); comandant al Corpului de Jandarmi (1928-1929); consilier tehnic în Ministerul de Război pentru controlul instrucției de specialitate a trupei și ofițerilor din Jandarmeria Armatei.

A fost confirmat în jandarmerie prin înaltul Decret nr. 2187 din anul 1909. **A fost unul dintre ofițerii emblematici ai acestei arme.** În timpul în care a condus Inspectoratul General al Jandarmeriei a contribuit la elaborarea și adoptarea la 29 martie 1929 a noii Legi a Jandarmeriei. A luat măsuri aparte pentru ridicarea nivelului de pregătire profesională a personalului, inclusiv în ce a ce privea îmbunătățirea performanțelor de tragere cu armamentul din dotare. A reorganizat judicios Jandarmeria, punând acces pe aspectele de ordin calitativ în detrimentul celor de ordin cantitativ. Astfel a redus numărul secțiilor de jandarmi de la 623 la 429 și al posturilor de jandarmi de la 4588 la 2540. De asemenea, a redus semnificativ efectivele prin desființarea Regimentelor 3,

5, 8 și 11 Jandarmi și a serviciului Tehnic al Jandarmeriei. Se impune a menționa că prin O.M. nr. 3288 din anul 1929, publicat în Monitorul Oficial nr. 214, a transferat la Ministerul de Război Regimentul de Jandarmi București, 12 batalioane de jandarmi și companii de oraș „cu întreaga lor avere”. **Indiscutabil a fost un reformator profund al Jandarmeriei.**

A fost decorat cu o multitudine de distincții între care menționăm:

- Medalia Jubiliară „Carol I” - 10 mai 1906;
- Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler O.D. nr. 1711 din 1911;
- Medalia „Avântul Țării” - 7 noiembrie 1913;
- Medalia „Bărbăție și Credință”, clasa I;
- Ordinul „Sfânta Ana” clasa a II-a - 01 iunie 1913;
- Semnul onorific pentru 25 de ani.

Generalul de brigadă Gheorghe Constantinescu este unul din mulții artileriști ce și-au cunoscut consacarea în alte arme și au contribuit substanțial la dezvoltarea acestora.

Căpitan Emil CORNESCU

Născut: 22 martie 1915, la Albești, județul Argeș.

Decedat: 4 mai 1945, în bătălia pentru Zlin-Cehoslovacia.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie-Timișoara (1935-1938).

Grade militare: sublocotenent-1938, locotenent-1942, căpitan-1945.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 6 Artilerie (1938-1942); comandant de baterie elevi în Școala de subofițeri de rezervă de artilerie-Pitești (1942-1944); comandant de baterie în Regimentul 6 Artilerie (1944-1945).

A participat în cel de-al Doilea Război Mondial, la dezarmarea trupelor germane de pe raza județului Argeș, la campania din vest, remarcându-se în luptele de forțare a Tisei și din Cehoslovacia.

A decedat la 4 mai 1945, în bătălia pentru Zlin-Cehoslovacia, răpus de două obuze, conducând personalul grupului său de comandă pentru respingerea unui contraatac inamic. A fost înmormântat în cimitirul din Nostisova-Cehoslovacia. A fost reînhumat în Cimitirul Eroilor din Pitești la 2 iunie 1945.

Căpitanul Emil Cornescu este unul dintre bravii artileriști căzuți eroic pe câmpul de luptă.

**General de brigadă
Grigore CORNESCU**

Născut: 24 august 1921, în comuna Bălteni, județul Gorj.

Decedat: ..., în Ploiești.

Studii militare: liceul în orașul Târgu Jiu, Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1942 - 1944), Academia Militară din București (1961-1963).

Grade militare: sublocotenent-1944, general de brigadă -1994.

Funcții militare: comandant pluton antitanc (1944-1945), diferite funcții în Regimentul 36 Artilerie Antitanc Slatina (1946-1961), comandant al Brigăzii 17 Artilerie Bârlad (1963-1981).

Și-a început cariera militară prin participarea la ultima parte a celui de-al Doilea Război Mondial. În luptele din Cehoslovacia a fost rănit și decorat cu Ordinul „Coroana României” în grad de cavaler cu panglică de „Virtutea Militară” și frunze de stejar, clasa a V-a.

În întreaga carieră militară a probat profesionalism, tact, exigență, camaraderie. Aceste calități l-au impus ca unul dintre cei mai valoroși comandanți ai Brigăzii 17 Artilerie.

Pentru merite deosebite în timpul activității a primit 20 de ordine și medalii, iar în anul 1994 a fost avansat la gradul de general de brigadă.

**General de divizie
Gheorghe COSMA**

Născut:

26 februarie 1892, la Pogana, județul Tutova.

Decedat: 1 iulie 1969, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1912-1914), Școala

Superioară de Război (1922-1924).

Grade militare: sublocotenent-1914, locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1924, locotenent-colonel-1934, colonel-1938, general de brigadă-1944, general de divizie-1946.

Funcții militare: (...); comandant al Centrului de Informații al Marelui Stat Major din Cernăuți (1933-1935); șef de stat major la Direcția Superioară Tehnică (1940-1942); comandant al Regimentului 6 Artilerie (1941), Brigăzii 9 Artilerie (1942-1943), 13 Artilerie (1943), comandant al Corpului 7 Armată (1943-1944); prizonier la sovietici (24 august-24 septembrie 1944); comandant al artileriei Corpului de Munte (1944-1945), artileriei Armatei a 4-a (1945), Diviziei 18 Infanterie, Diviziei 19 Infanterie și Centrului de instrucție al artileriei (1945); la dispoziția Ministerului de Război (1945-1946).

Are meritul de a fi participat la ambele războaie mondiale. S-a remarcat, în cel de-al Doilea Război Mondial, pe frontul de la Odessa (1941), din Cotul Donului (1942), din Moldova (1944) și apoi în Campania din Vest. A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

A fost condamnat (decembrie 1955) de Tribunalul Militar Iași pentru „*activitate intensă contra clasei muncitoare*”, desfășurată în anii 1933-1935, fiind achitat (13 august 1956) de Tribunalul Regiunii 2 Militare.

General de brigadă Christache CRĂINICEANU

Născut: 6 septembrie 1845, la București.

Decedat: 14 octombrie 1920, în București.

Grade militare: soldat -1863, caporal - 1864, sergent - 1865, sublocotenent - 1867, locotenent - 1873, căpitan - 1877, maior - 1884, locotenent-colonel - 1890, colonel - ..., general de brigadă (r) - 1910.

Funcții militare: comandant secție artilerie, comandant baterie, comandant regiment (1890-1892).

Generalul de brigadă Christache Crăiniceanu a fost unul dintre străluciții artileriști din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Are meritul de a fi urcat treptele ierarhiei militare de la gradul de soldat la cel de general.

A participat la Războiul de Independență, având gradul de căpitan și funcția de comandant Baterie 3/Regimentul 4 Artilerie.

A fost comandantul Regimentului 4 Artilerie (1890-1892), având gradul de locotenent-colonel.

Generalul de brigadă Christache Crăiniceanu a publicat *„Impresiuni din resboiu 1877-1878”* (1896), în care a

prezentat acțiunile de luptă ale Bateriei 3/ Regimentul 4 Artilerie: *„Cât a durat campania, am străbătut cu trupa, în marșuri și contra-marșuri, un drum total de mai mult de 1500 kilometre și am reintrat în garnizoanele noastre după mai mult de doi ani de mișcare, în țeară și în Bulgaria. Am consumat cu bateria ce am comandat, în luptele la care am luat parte în acest resboiu, ca la 1400 proiectile”.*

A fost decorat cu: *„Steaua României”* în grad de cavaler, *„Virtutea Militară”* de aur, *„Trecerea Dunării”*, *„Apărătorilor Independenței”*.

Colonel Constantin CRĂTUNESCU

Născut: 1844, la Craiova, plasa Jiul, districtul Dolj.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1862-1864).

Grade militare: sublocotenent-1864, locotenent-1868, căpitan-1872, maior-1877, locotenent-colonel-1881, colonel-1891.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 2 Artilerie (1868-1871), Regimentul 1 Artilerie (1871-1877), Regimentul 4 Artilerie (1877-1881); director al Arsenalului Armatei (1881-1884); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1884, 1889-1892), Regimentului 6 Artilerie (1885, 1886-1889); director de servicii în Administrația Centrală a Războiului (1884-1885); șef de stat major al Corpului 4 Armată (1885-1886); comandant al Școlii Speciale de Artilerie (1889); comandant al Brigăzii 1 Artilerie (1892-1899).

A participat la Războiul de Independență în funcția de comandant de divizion în Regimentul 4 Artilerie. A fost rănit la 7 octombrie 1877, în luptele de la Plevna.

Colonelul Constantin Crătunescu a îndeplinit funcții importante. Între acestea le menționăm pe cele de comandant al Școlii Speciale de Artilerie și al Brigăzii 1 Artilerie.

Locotenent-colonel
Vasile CREMENEANU

Născut: 1844, la Craiova, plasa Dealu, districtul Dolj.

Decedat: 6 februarie 1899, la Focșani.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Infanterie și Cavalerie-București (1863-1865).

Grade militare: sublocotenent-1865, locotenent-1868, căpitan-1872, maior-1883, locotenent-colonel-1887.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie (1865-1875); comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie (1877-1879), Regimentul 2 Artilerie (1879-1880), Regimentul 3 Artilerie (1880); secretar în Consiliul Superior al Armatei (1880-1882); funcții în Regimentul 3 Artilerie (1882-1883), Regimentul 1 Artilerie (1883-1884, 1885-1886), Arsenalul Armatei (1884-1885, 1886-1887); comandant al Școlii Speciale de Artilerie (1887-1888); comandant al Regimentului 8 Artilerie (1890-1896), Regimentului 1 Artilerie Cetate (1896-1899).

A participat la Războiul de Independență, la comanda unei baterii din Regimentul 1 Artilerie.

Locotenent-colonelul Vasile Cremeneanu, cu excepția a doi ani, și-a desfășurat activitatea numai în structuri de artilerie. **Are meritul de a fi fost, între altele, comandant al Școlii Speciale de Artilerie.**

Generalul-maior Ion CUPȘA

Născut: 28 octombrie 1912, în comuna Cuceu-Jibou, județul Sălaj.

Decedat: 22 august 1984, București.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1934-1936); Școala Superioară de Război (1940-1942);

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1933; locotenent - 24 ianuarie 1938;

căpitan - 1 noiembrie 1942; maior - 16 iunie 1945; locotenent-colonel - 19 octombrie 1951; general-maior - 20 august 1969.

Funcții militare: comandant de secție și baterie în Regimentul 33 Artilerie (1933-1941); comandant de baterie și șef de birou în Regimentul 10 Artilerie (1 iunie - 15 noiembrie 1941); șef al Biroului operații în Comandamentul artileriei Diviziei 5 Artilerie; profesor, șef al Catedrei de Istorie Militară din Școala Superioară de Război/Academia Militară (1946-1973).

Generalul Ion Cupșa, fiul lui Gheorghe și al Mariei, s-a născut în data de 28 octombrie 1912, în comuna Cuceu, județul Sălaj. Părinții săi, țărani săraci – posedau numai 4 hectare de pământ – au reușit cu greu să-și crească cei 4 copii. A avut o înclinare evidentă pentru învățătură, motiv pentru care, la insistențele învățătorului din Cuceu, tatăl său l-a înscris la liceul teoretic din Zalău. Ultima clasă de liceu a absolvit-o la Șimleu Silvaniei. Pe timpul studiilor liceale s-a întreținut singur din bursa de merit primită și din meditațiile acordate colegilor săi.

A fost un elev strălucit, cu aptitudini deosebite la matematică. De aceea, după susținerea bacalaureatului a dorit să urmeze politehnica, însă nu a reușit acest lucru din lipsa mijloacelor financiare și materiale necesare. Pentru a rămâne aproape de matematică a urmat Școala Militară de Ofițeri de Artilerie din Timișoara, pe care a absolvit-o în anul 1936, al 8-lea, în promoția de 217 absolvenți. A fost repartizat la Regimentul 33 Artilerie din Oradea. Și-a completat pregătirea cu studii universitare civile.

În timp ce era ofițer-elev al Școlii Superioare de Război, la data de 15 iunie 1941, și-a întrerupt studiile și s-a înapoiat la Regimentul 10 Artilerie, ca urmare a începerii celui de-al Doilea Război Mondial. Cu unitatea sa a ajuns în octombrie 1941, pe front la Odessa. La 1 noiembrie 1941 a revenit la cursuri la Școala Superioară de Război pe care a absolvit-o la 12 iunie 1942. Împreună cu Divizia 5 Infanterie în care a fost repartizat a participat la Campania din Est, ajungând până la Cotul Donului. Ca urmare a încercuirii realizate de sovietici, la 23 noiembrie 1942, a căzut prizonier. A fost în prizonierat până în vara anului 1946 în lagărele de la Oranki, Elabuga și Zeleoniidelsk, când a fost repatriat cu primul lot. Ajuns în București la 5 septembrie 1946, a

fost încadrat ca profesor la Școala Superioară de Război / Academia militară. Aici a activat ca profesor de Istoria Artei Militare, Tactică Generală și Tactică a Blindatelor. A fost mulți ani șef al Catedrei de Istoria Artei Militare.

Generalul Ion Cupșa a fost un excelent profesor și un strălucit teoretician. În „foaia calificativă” pentru perioada 1 noiembrie – 15 aprilie 1950, comandantul Academiei Militare, generalul-locotenent de artilerie Verdeș Constantin, consemna: „ofițer excepțional cu excelențe calități de profesor; merită să fie înaintat la excepțional, la gradul de locotenent-colonel”.

A publicat numeroase cărți, studii și articole, între care menționăm: „Arta militară a moldovenilor în a doua jumătate a secolului al XV-lea”, „Armata română în campaniile din 1916-1917”, „Războiul pentru independența națională a României”, „România în războiul antihitlerist”, „Marea conflagrație a secolului XX. Al doilea război mondial”, „Atlas istoric”, „Armata română pe frontul antihitlerist. Studiu operativ-tactic”, „Armata română în lupta pentru libertate, independență și unitate”, „Unitate și continuitate în istoria poporului român”.

Dorim să menționăm că lipsa de politizare a cursurilor sale a fost singura critică ce i-a fost adusă în întreaga sa carieră de dascăl!

Pe 7 mai 1973, generalul-maior Ion Cupșa a fost trecut în rezervă. A rămas în istoria Academiei Militare ca unul dintre cei mai valoroși profesori militari după cel de-al Doilea Război Mondial.

Este un exemplu pentru străduința continuă de autodepășire. A avut multe încercări în viață, începând cu sărăcia și continuând cu războiul și prizonieratul. Dorim totodată să menționăm că a fost profund dezamăgit în dragoste. Din 1938 până în anul 1946 a fost căsătorit cu Rodica Florescu, profesoară, de care a divorțat la întoarcerea din prizonierat deoarece, potrivit afirmației sale: „În timpul cât am fost prizonier, soția mea crezându-mă mort, a intrat în tratative de căsătorie cu un tânăr, fapt care a determinat divorțul meu, care s-a făcut încă din toamna anului 1946”²⁸.

În anul 1954 s-a recăsătorit cu Ileana Costin, cu care a avut două fiice.

General de brigadă Nicolae DABIJA

Născut: 15 august 1837, la Huși.

Decedat: 2 decembrie 1884, la Paris.

Studii militare: Școala de Artilerie - Metz, Franța (1858-1860).

Grade militare: sublocotenent - 1860, locotenent - 1862, căpitan - 1865, maior - 1868, locotenent-colonel - 1871, colonel - 1877, general de brigadă - 1883.

Funcții militare: (...); subdirector al Stabilimentelor de Artilerie (1864); comandant de divizion în primul regiment de artilerie al României (1865); comandant al Artileriei Diviziei 4 Infanterie (1876-1877); comandant al Regimentului 4 Artilerie (1877); comandant al Artileriei Diviziei 3 Infanterie (1877); ministru de război (1879).

Generalul de brigadă Nicolae Dabija a fost unul dintre cei care au contribuit substanțial la dezvoltarea artileriei române moderne, în perioada sa de început. A folosit cunoștințele de specialitate dobândite la Școala de Artilerie de la Metz, la îmbunătățirea instrucției tactice specifice armei sale.

Are meritul de a fi participat în Războiul de Independență, la luptele de la Plevna și Vidin.

²⁸ Ibidem, p. 37.

A îndeplinit funcții importante în armată, între care și cea de ministru de război în perioada 08.01.1879 - 10.07.1879. Mai mult decât atât, a deținut portofoliile de ministru al lucrărilor publice (24.10.1880 - 01.08.1884) în trei guverne și de ministru interimar la finanțe (10 - 27.04.1881).

S-a stins din viață la 2 decembrie 1884, la Paris, la numai 47 de ani.

General de brigadă Vasile DAVIDESCU

Născut: 13 mai 1894, în localitatea Măgureni, plasa Filipești, județul Prahova.

Decedat: 3 septembrie 1942, Konstantinovskaia, U.R.S.S.

Studii militare: Școala de Ofițeri de

Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916); Școala Specială de Artilerie (1925); Școala Superioară de Război (1925-1927).

Grade militare: sublocotenent - 1916; locotenent -1917; căpitan -1919; maior - 1930; locotenent-colonel -1937; colonel -1942; general de brigadă post-mortem - 3 septembrie 1942²⁹.

Funcții militare: comandant secție în Bateria 1 a Regimentului 19 Artilerie (1916-1917); comandant al Bateriei 1 a Regimentului 19 Artilerie (1917-1919); comandant al Bateriei 2 a Regimentului 19 Artilerie (1919-1920); comandant al Bateriei a 7-a din Regimentul 39 Artilerie (1921-1922); comandant al Bateriei 1 a Regimentului 19 Artilerie; comandant al Bateriei a 5-a din Regimentul de Artilerie Antiaeriană București (1 aprilie 1927– 1 august 1927); ofițer de stat major în Secția Operații din Marele Stat Major (2 aprilie 1928 – 10 mai 1934); comandant al Divizionului 3 din Regimentul 1 Artilerie (1934 - 1937); profesor la Secția Militară din Școala

Politehnică Timișoara și la Școala de Ofițeri din Timișoara (1938-1939); șef de stat major al Diviziei 19 Infanterie (1940-1942).

Vasile Davidescu a absolvit renumitul liceu ploieștean „Sfinții Petru și Pavel”. Ulterior, a urmat și a absolvit cu succes (al 5-lea din 50 de elevi), în 1916, școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București. Înaintat la gradul de sublocotenent, în data de 1 iulie 1916 a fost numit comandant de secție în Bateria 1 a Regimentului 19 Artilerie din Ploiești, cu care a participat la luptele din Dobrogea, de pe Valea Buzăului, de la Râmnicu Sărat și Putna. A participat la marea bătălie de la Mărășești.

După ce în perioada iunie – septembrie 1925 s-a numărat printre cursanții Școlii Speciale de Artilerie de la Râșnov, în perioada 1 octombrie 1925 – 1 iulie 1927 a urmat cursurile Școlii Superioare de Război. După absolvirea acesteia a fost în stagiul, la Regimentul de Artilerie Antiaeriană și la Secția Operații din Marele Stat Major.

În perioada în care a activat la Regimentul 1 Artilerie din Timișoara și-a impresionat șefii prin calitățile profesionale și morale ireproșabile. Generalul Bunescu, comandantul Diviziei 1 Infanterie și generalul Economu, comandantul Corpului 7 Armată îl apreciau ca fiind un „*eminent ofițer de stat major*”. Aceste alese calități l-au impus și ca profesor la Secția Militară a Școlii Politehnice din Timișoara și la Școala de Ofițeri din acest oraș.

În data de 29 iunie 1940 a fost numit șef de stat major la Divizia 19 Infanterie din Timișoara. În această funcție s-a remarcat prin calitatea documentelor și planurilor operative elaborate în timpul Campaniei din Est.

Ca urmare a rănilor grave suferite în luptele din Caucaz din vara anului 1942, a decedat în data de 3 septembrie în U.R.S.S., la un spital militar german. În semn de recunoștință a modului în care și-a făcut datoria față de țară, a fost avansat post-mortem la gradul de general de brigadă.

Generalul erou Vasile Davidescu a fost unul dintre mulții ofițeri de artilerie ce s-au jertfit pentru patrie.

²⁹Constantin Chiper, Vasile Davidescu, Revista Prahova Eroică, nr. 3, anul 2012.

**General de corp de armată
Nicolae DĂSCĂLESCU**

Născut: 16/29 iunie
1884, în Căciulești,
jud. Neamț.

Decedat:
26 septembrie
1969, în Piatra
Neamț.

Studii militare:
Școala de Ofițeri
de Artilerie,
Geniu și Marină
din București

(1906-1909); Școala de Aplicații din
București (1909-1911); Școala Superioară de
Război (1921-1923); Cursul de Conducător
de Stat Major (1925).

Grade militare: sublocotenent - 1909;
locotenent - 1911 – la excepțional, căpitan-
1916; maior-1917 – la excepțional,
locotenent-colonel - 1923, colonel - 1929,
general de brigadă - 1937, general de divizie-
1940, și general de corp de armată - 1942.

Funcții militare: comandant de pluton
în Regimentul 8 Artilerie (1908-1909);
comandant de baterie și divizion în
Regimentul 4 Artilerie (1911-1916) și
comandant al acestuia (1919-1920); șef de
stat major al Diviziei 14 infanterie (1920), șef
Birou studii în Ministerul de Război (1920-
1921), subșef al Statului major al Corpului 5
Armată (1933-1935), comandant al Brigăzii
12 Artilerie (1935-1936), secretar general al
Ministerului Apărării Naționale (1936-1937),
comandant al Brigăzii 1 Apărare Contra
Aeronavelor (1937-1939), comandant al
Diviziei 25 Infanterie (1939-1940),
comandant al Diviziei 20 Infanterie (1940-
1941), comandant al Diviziei 21 Infanterie
(1941), comandant al Corpului 2 Armată
(1941-1945), comandant al Armatei a 4-a
(ianuarie-februarie, martie-mai 1945).

În funcțiile de comandant de baterie și
divizion în cadrul Regimentului 4 Artilerie, a
participat la Războiul de Reîntregire. S-a
afirmat în acțiunile ofensive desfășurate în
Transilvania, în cele din timpul retragerii în
Câmpia Română, precum și în acțiunile
militare din Campania din 1917, îndeosebi în

luptele de pe Valea Stănicului și de la
Cireșoia.

Pentru faptele sale de arme a fost
înaintat la excepțional la gradul de maior și
decorat de țarul Rusiei cu Ordinul „*Coroana
României*” clasa a IV-a cu spade, în grad de
ofițer cu panglica de „*Virtute Militară*”.
Recunoașterea meritelor și a calităților sale
excepționale a venit nu numai din partea
oficialităților Statului, ci și din partea
subordonaților. Celebrul istoric Gheorghe I.
Brătianu, în anul
1917, subloco-
tenent în subor-
dinea maiorului
Nicolae Dăscă-
lescu, a menți-
onat mai târziu
următoarele des-
pre acesta:

„*rareori un simț
mai înalt al
datoriei și
dreptății s-a
împerecheat cu o
mai desăvârșită*

*simplicitate, cu o mai prietenoasă modestie.
Așfel de caracter îți (mai) redau încrederea
în armată și în omenire*”.

În timpul celui de-al Doilea Război
Mondial, îndeplinind funcția de comandant al
Diviziei 1 Infanterie s-a acoperit de glorie în
eroicele lupte de la Țiganca, Epureni și
Odessa. În semn de recunoaștere a meritelor
sale, mareșalul Antonescu i-a prins la piept
propriul său Ordin „*Mihai Viteazul*” cu care
fusesse decorat în timpul Primului Război
Mondial.

După evenimentele de la 23 august
1944, generalul Nicolae Dăscălescu a condus
acțiunile Corpului 2 Armată pentru scoaterea
Dobrogei de sub controlul trupelor germane și
înfrângerea rezistenței acestora din estul
Munteniei. În perioada 6-20 septembrie 1944,
a participat la înfrângerea rezistențelor
hitleriste și horthyste din sud-estul
Transilvaniei. Sub comanda sa au fost
obținute memorabilele victorii de la dealul
Sângeorgiu și Oarba de Mureș care au permis
realizarea unui important cap de pod peste
Mureș.

Până la încheierea războiului, generalul și subordonații săi s-au acoperit de glorie în luptele din Ungaria și din Cehoslovacia. În aceasta din urmă a participat la luptele de la Roznova, Kosice și Banska Bystrica.

De menționat faptul că în perioada 12 ianuarie-18 februarie, generalul Nicolae Dăscălescu a fost numit temporar comandantul Armatei a 4-a în locul generalului Gheorghe Avramescu, chemat în țară de șeful Marelui Stat Major. În data de 18 februarie 1945, acesta din urmă a revenit la comanda armatei, până la data de 2 iunie 1945, când a fost arestat de ruși, comanda armatei fiindu-i atribuită generalului Nicolae Dăscălescu până la data de 1 iunie 1945, când a fost schimbat din funcție și pensionat.

Încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale a marcat începutul dramei generalului Nicolae Dăscălescu. Astfel, la 24 august 1946 a fost acuzat de crime de război, dar în lipsa probelor a fost achitat de Curtea de Apel București, la 8 octombrie același an. Nu peste mult timp a fost etichetat drept chiabur pentru lotul de pământ de 5 hectare ce-i fusese atribuit în calitate de cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul” și i-a fost naționalizată locuința din Piatra Neamț. Mai mult decât atât, la data de 3 noiembrie 1948 i s-a retras dreptul la pensie, fiind acuzat de atitudine reacționară, antidemocratică.

La 5 noiembrie 1951, procurorul general Voitinovici Alexandru a redeschis dosarul generalului, care la 23 noiembrie a fost arestat și trimis fără judecată la închisoarea Jilava. A fost eliberat din detenție la 8 octombrie 1955 și neavând locuință și avere s-a stabilit în satul natal, unde locuia și sora sa. Din anul următor a început să reprimească pensia, în valoare de doar 80 de lei, total insuficientă. Pentru a supraviețui s-a angajat ca îngrijitor al animalelor consătenilor săi. Deși mai târziu a beneficiat de pensie integrală, a continuat să ducă o viață austeră. În mod constant, 2/3 din pensie era dată ca ajutor nevoiașilor, orfanilor, văduvelor și bătrânilor etc. De reținut faptul că și în perioada interbelică, o parte din veniturile sale salariale era destinată celor defavorizați de soartă, îndeosebi orfanilor de război.

Profund dezamăgit de modul în care a fost dezonorat, a refuzat sistematic toate colaborările propuse de Ministerul Apărării Naționale.

Nu a participat la niciun eveniment organizat de acesta, nu a dorit să-și scrie memoriile. A demonstrat o moralitate de excepție. În pofida exigenței și severității s-a dovedit în permanență un excepțional camarad, un om cu un remarcabil simț al onoarei și dreptății. Unul dintre cei mai reprezentativi generali ai secolului trecut a încetat din viață la 26 septembrie 1969 în orașul Piatra Neamț. De reținut că de la eliberarea din închisoare nu a părăsit satul natal și orașul Piatra Neamț. La funeraliile sale au participat aproximativ zece mii de persoane.

A fost decorat cu Ordinul „Sf. Ana” cls. a 3-a, „Coroana României” cls. a IV-a cu spade, în grad de ofițer, cu panglică de „Virtute Militară”, Ordinul „Mihai Viteazul”, Crucea Ordinului „Vulturul German”, Ordinul „Steaua României” cu spade, în grad de Mare Ofițer, cu panglică de „Virtute Militară”, Ordinul „Coroana României” cls. a III-a, „Cruciada împotriva comunismului”.

General de divizie Ion DÂNDĂREANU

Născut: 20 octombrie 1925, la Frătești, jud. Giurgiu.

Decedat: în anul 2006.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1948-1949); Academia Militară (1951-1953).

Grade militare: locotenent – 1949; locotenent-major – 1952; căpitan – 1956; maior – 1958; locotenent-colonel – 1964; colonel – 1970; general de brigadă – 1978; general de divizie – 1984.

Funcții militare: șef al Biroului transporturilor militare în Marele Stat Major (1949-1951); șef al Biroului operații și pregătire de luptă în Regimentul 123 Vânători de Munte (1953-1956); șef de stat major în Regimentul 123 Vânători de Munte (1956-1957); ofițer în Secția operații din Statul major al Regiunii 3 Militare (1957-1963); șef de stat major al Brigăzii 2 Vânători de Munte (1964-1970); șef al Secției Operații (1970-1976); locțiitor al comandantului Armatei a 3-a (1976-1978); șef de stat major al Armatei a 3-a (1978-1980); comandant al Armatei a 2-a (1980-1990).

După absolvirea Liceului „Ion Maiorescu” din Giurgiu, Ion Dândăreanu a fost admis prin concurs la Școala de Ofițeri de Artilerie din Sibiu, pe care a absolvit-o în anul 1949, fiind clasificat al 34-lea din 371 de absolvenți.

De remarcat faptul că deși avea o substanțială pregătire artileristică, generalul Ion Dândăreanu nu a fost încadrat niciodată pe o funcție de artilerist. A debutat în carieră ca șef al Biroului transporturilor militare din cadrul Marelui Stat Major.

O bună parte din carieră a petrecut-o la Cluj, unde a fost mutat în primăvara anului 1957 ca ofițer de stat major în Secția operații a Statului Major al Regiunii 3 Militare. În această garnizoană a îndeplinit, între altele, funcția de locuitor al Comandamentului Armatei a 3-a și șef de stat major. În anul 1980 a fost numit în funcția de comandant al Armatei a 2-a, cu sediul comandamentului la Buzău. A exercitat cu rezultate superioare această funcție până în august 1990 când a fost trecut în retragere.

Generalul de divizie Ion Dândăreanu a rămas în conștiința foștilor camarazi pentru că a fost un foarte bun ofițer de stat major și de comandă, cu o vastă experiență practică. A dovedit întotdeauna corectitudine, modestie, camaraderie, fermitate și exigență.

Fire dinamică, dornică de a se implica în demersurile de soluționare a problemelor militarilor rezerviști și a celor în retragere, a îndeplinit ani buni funcția de președinte al Organizației Județene Buzău „Mareșal Averescu”, a Uniunii Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră.

Căpitan Gheorghe DECUSEARĂ

Născut: 29 octombrie 1913, la Buciumeni, județul Galați.

Decedat: 23 aprilie 1945.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie-Timișoara (1936-1938).

Grade militare: sublocotenent-1938, locotenent-1942, căpitan-1945.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 30 Artilerie (1938-1942); comandant de baterie în Divizionul 3 Aruncătoare din Regimentul 30 Artilerie (1942-1945).

Cea mai mare parte din scurta sa carieră militară se suprapune peste cel de-al Doilea Război Mondial. A participat la acesta, atât la Campania din Est, cât și la cea din Vest, remarcându-se în luptele de forțare a Tisei și de la vest de râul Vah-Cehoslovacia.

A decedat la 23 aprilie 1945, în zona cotei 770 de la vest de râul Vah, conducând personalul grupului său de comandă pentru respingerea unui contraatac inamic. A fost înmormântat în cimitirul din satul Melcice-Cehoslovacia.

Eroul căpitan Gheorghe Decuseară este unul dintre camarazii ce fac cinste artileriei și armatei române.

Colonel Dimitrie DIMITRESCU MAICAN

Născut: 14 martie 1843.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1862-1864).

Grade militare: sublocotenent -1864, locotenent -1867, căpitan -1870, maior -1874,

locotenent-colonel -1877, colonel -1882.

Funcții militare: comandant al Artileriei Județene a Diviziei 1 Teritorială (1875-1876); șef de stat major al Detașamentului Slăniceanu (1877); comandant al Școlii de Ofițeri (1879-1882); comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (1882-1883); comandant al Regimentului 6 Artilerie (1883-1885); ajutor al inspectorului general al Artileriei (1885-1886); comandant al Brigăzii 2 Artilerie din Corpul 2 Armată (1886-1888).

Colonelul Dimitrie Dimitrescu Maican a fost un valoros ofițer de artilerie care a ocupat funcții importante în armată. A participat la Războiul de Independență, având gradul de locotenent-colonel și funcția de șef de stat major al Detașamentului Slăniceanu. **Prin onoranta funcție de comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu a contribuit la formarea primei**

promoții (1883) a acestei școli, formată din 13 ofițeri de artilerie și 10 de geniu. În anul 1888 a fost șters din controalele armatei, fiind condamnat la 1 an și 3 luni închisoare pentru mituire (Î.D. nr. 1770/04.06.1888).

General de brigadă Ion DIMITRIU

Născut: 31 iulie 1896, la Tecuci.

Decedat: 13 noiembrie 1972.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent - 1917, căpitan - 1920, maior - 1929, locotenent-colonel - 1938, colonel - 1941, general de brigadă - 1945.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 3 Artilerie, în Marele Stat Major și în Regimentul 3 Artilerie Grea (1916-1938); șef de stat major al Diviziei 2 Infanterie (1938-1941), Diviziei 13 Infanterie (1941-1942); comandant al Școlii de Subofițeri de Artilerie (1942-1943); comandant al Regimentului 5 Artilerie Grea (1943-1944); funcții în statul major al Corpurilor 4, 3 și 6 Armată, Inspectoratul general al Armatei a 2-a (1944-1946).

A luat parte la ambele războaie mondiale. A participat, în Primul Război Mondial cu Regimentul 3 Artilerie. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat cu Regimentul 5 Artilerie Grea. A fost un om al datoriei. **În toate împrejurările a dovedit devotament față de armată și țară.** A fost trecut în rezervă în anul 1947.

General de brigadă Ioan DIMULESCU

Născut: 18 decembrie 1893, la Câmpulung, județul Muscel.

Decedat: 18 decembrie 1953, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913), Școala Superioară de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent - 1913, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1923, locotenent-colonel - 1933, colonel - 1938, general de brigadă - 1943.

Funcții militare: (...); șef de stat major al Comandamentului Militar al Capitalei (1941-1943); comandant al artileriei Diviziei 19 Infanterie (1943); director al artileriei în Ministerul de Război (1943-1944); comandant militar al Dobrogei (1944); la dispoziția Ministerului de Război (1944-1945); comandant al Diviziei 6 Infanterie (1945-1946).

Generalul de brigadă Ioan Dimulescu a participat la acțiunile militare din ambele războaie mondiale. A fost trecut în rezervă la 9 august 1947, la vârsta de 54 de ani.

În toate funcțiile a dovedit alee calități profesionale și morale. A îndeplinit ireproșabil funcții de mare răspundere, cum ar fi cele de comandant militar al Dobrogei și comandant al Diviziei 6 Infanterie.

General de divizie

Alexandru DOBRICEANU

Născut:

19 septembrie 1894, la Craiova.

Decedat: 10 februarie 1978.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916); Școala Superioară de Război (1928-1930).

Grade Militare: sublocotenent - 1917; căpitan - 1923; maior - 1934; locotenent-colonel - 1938; colonel - 1943; general de brigadă - 1946; general de divizie - 1967.

Funcții militare: comandant subunitate în Regimentul 1 Artilerie Grea (1916-1928); ofițer de stat major în Corpul de Munte (1930-1938); comandant al Regimentului 1 Artilerie (1938-1946).

Generalul de divizie Alexandru Dobriceanu a fost un strălucit ofițer de artilerie. Deși s-a născut la Craiova, originile sale sunt în localitatea Dobriceni din județul Dolj.

La nici două luni după absolvirea Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, în iulie 1916, a intrat cu Regimentul 1 Artilerie Grea în focul războiului. A participat la acțiunile de luptă pe întreaga perioadă a războiului. În ziua de 6 august 1917, în luptele de la Muncelu – Vrancea a fost grav rănit. A fost înaintat în acest an la gradul de locotenent în timp ce se afla în spital. A încheiat Primul Război Mondial cu gradul de căpitan.

La comanda Regimentului 1 Artilerie a participat pe toată durata celui de-al Doilea Război Mondial. S-a remarcat atât în luptele duse pentru eliberarea întregului teritoriu național, cât și în luptele din Ungaria și Cehoslovacia.

La data de 21 decembrie 1946 a fost avansat general de brigadă și pensionat doar la 52 de ani, apreciindu-se că nu mai este util noii armate. A încercat, de mai multe ori, să-și ofere experiența noii armate populare, fără a avea însă succes.

În anul 1967 a reușit după grele încercări să publice o interesantă lucrare memorialistică „*Dansul de foc al traiectoriilor*” la Editura Militară. Ca o reparație morală, totuși extrem de târzie, a fost înaintat în acest an la gradul de general de divizie.

Generalul de divizie Alexandru Dobriceanu are numeroase merite, printre care și acela de a fi participat la ambele conflagrații mondiale, pe întreaga durată a acestora, în cadrul aceleiași unități, Regimentul 1 Artilerie Grea.

În final menționăm că o parte din biblioteca sa personală a fost donată Bibliotecii Municipiului Târnăveni. În semn de recunoștință pentru cel ce a fost generalul de divizie Alexandru Dobriceanu la Muzeul Municipiului Târnăveni se află expusă una dintre ținutele sale de campanie cu care a participat la cel de-al Doilea Război Mondial.

General de corp de armată Corneliu DRAGALINA

Născut:

5 februarie 1887,
la Caransebeș.

Decedat: 11 iulie
1949, la București.

Studii militare:

Școala de Ofițeri
de Artilerie și
Geniu București
(1905-1907),
Școala Superioară
de Război
(1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1907,
locotenent - 1910, căpitan - 1915,
maior - 1917, locotenent-colonel - 1920,
colonel - 1928, general de brigadă - 1935,
general de divizie - 1940, general de corp de
armată - 1942. A fost trecut în rezervă la
24 martie 1945.

Funcții militare: (...); comandant de
baterie și divizion în Regimentul 4 Artilerie
(1915-1918); (...); comandant al Corpului 6
Armată (1940-1943); comandant provizoriu al
Armatei a 4-a (februarie-martie 1943); la
dispoziția Ministerului de Război (martie-
noiembrie 1944); inspector al trupelor
motomecanizate (1944-1945).

**A fost fiul legendarului general Ion
Dragalina, comandantul Armatei 1 din
Primul Război Mondial, căzut eroic în
luptele din Defileul Jiului.**

Întreaga viață i-a fost călăuzită de
cerința tatălui său transmisă prin testament:
*„Las un nume cinstit și nepătat, căci toată
viața mea am jertfit-o pentru a-mi îndeplini
serviciul credincios. (...). Niciodată nu am
avut altceva în vedere decât îndeplinirea
cinstită a datoriei. Sărac am intrat în armată
și sărac părăsesc această lume. Doresc din
toată inima (...) să nu se abată niciodată de la
datorie, iar cinstea să fie mai presus de
toate”.*

A participat la ambele războaie
mondiale. În primul a fost comandant de
baterie în Regimentul 4 Artilerie cu care a
luptat în Dobrogea, unde a și fost rănit la
10 octombrie 1916. În cel de-al doilea luptând
la Odessa, sud Harkov și Stepa Kalmucă.
În perioada 1943-1944 a fost guvernatorul
Bucovinei.

A fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a și a II-a, „Crucea de Fier” cls. a II-a și I și „Crucea de Cavalier a Crucii de Fier” (Germania).

A decedat la 11 iulie 1949, la București, la 62 de ani. A fost înmormântat în Cimitirul Bellu Militar.

General de brigadă Dumitru DRAGOMIR

Născut:
25 octombrie 1878.

Decedat:
5 noiembrie 1933.

Studii militare:
Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1897-1899).

Grade militare:
sublocotenent- 1899, locotenent-..., căpitan-..., maior - 1916, locotenent-colonel-1917, colonel -..., general de brigadă-... .

Funcții militare: (...); comandant de divizion în Regimentul 3 Obuziere, Regiment 28/3 Obuziere (1916-...); comandant al Regimentelor 16, 35 Artilerie, (...); șef de stat major al Diviziei 5 Infanterie, Corpului 4 Armată, comandant al Brigăzii de Munte, șef diviziune în Marele Stat Major (...); comandant al Diviziei 20 Infanterie (1931-...).

Un loc aparte în cariera sa îl ocupă participarea la Primul Război Mondial. **A participat eroic la luptele de la nord de Brașov, de pe valea Buzăului, în retragerea de pe valea Șușiței și de la Răzoare, comandând un divizion de obuziere.**

General de brigadă Nicolae DRAGOMIR

Născut: 8 septembrie 1898, la Craiova.

Decedat: 17 iulie 1981, la București.

Studii militare:
Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1915-1916), Școala de Aplicație pentru Artilerie (1921-1922), Școala

Superioară de Război (1923, 1924-anul II la Torino).

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent - 1917, căpitan - 1923, maior - 1934, locotenent-colonel - 1938, colonel - 1942, general de brigadă - 1944.

Funcții militare: comandant pluton în Regimentul 11 Artilerie (1916-1919); profesor la Școala Superioară de Război (1928-1935, 1937-1939); diferite funcții în Regimentul 1 Artilerie Grăniceri (1935-1937); șef al Serviciului mobilizare-organizare națională a teritoriului din Marele Stat Major (1940); la dispoziția Cabinetului militar al Conducătorului statului (1941-1942); subșef de stat major al Armatei a 4-a (1942-1943); comandant al Regimentului 8 Artilerie Grea (1944); subșef și șef de stat major al Armatei a 4-a (1944-1945).

Generalul de brigadă Nicolae Dragomir și-a început cariera militară la comanda unui pluton din Regimentul 11 Artilerie. Cu acesta a participat la Primul Război Mondial, inclusiv la marea bătălie de la Mărășești din 1917. În cel de-al Doilea Război Mondial, ca subșef de stat major și șef de stat major al Armatei a 4-a și comandant al Regimentului 8 Artilerie a participat la luptele din Stepa Kalmucă, de la Iași - Chișinău, din podișul Transilvaniei, din Ungaria și Cehoslovacia.

A fost un eminent ofițer, cu studii în țară și străinătate, cu titlul de doctor în științe politice și economice, obținut la Universitatea din Torino (în prealabil urmasa cursurile acestei universități).

A fost profesor universitar la București la catedra de economie a Facultății de Drept, la Academia Comercială și la Școala de Război.

A fost decorat cu ordinele „*Coroana României*” clasa a V-a, cu spade, în gradul de cavaler și panglică de „*Virtutea Militară*”, „*Steaua României*” clasa a IV-a și „*Mihai Viteazul*” cls. a III-a.

Acest erudit ofițer, merituos participant la ambele războaie mondiale, a suferit mari nedreptăți. Astfel, la 2 martie 1945, împreună cu comandantul Armatei a 4-a, generalul Avramescu, a fost arestat de sovietici și dus în U.R.S.S., unde a fost condamnat la 8 ani muncă silnică, lucrând la un sovhoz din regiunea Kustanai ca felcer veterinar. A fost repatriat în anul 1956.

La 4 octombrie 1946 a fost judecat în lipsă și condamnat la 10 ani închisoare, pentru vina de a fi făcut parte din guvern în perioada 1940-1941 (a fost ministru al Coordonării și Statului Major Economic). A fost arestat la 11 ianuarie 1957 și întemnițat la Jilava. A trecut prin penitenciarele Jilava, Gherla, Râmnicu Sărat, Văcărești și Jilava, de unde a fost eliberat la 27 iulie 1964.

După o viață tumultuoasă, plină de realizări, pericole, încercări și umilințe a trecut la cele veșnice la 17 iulie 1981, la București.

Colonel Ion DRAGOMIRESCU

Născut: 7 martie 1855.

Decedat: 24 februarie 1901, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri din București (1874-1876).

Grade militare: sublocotenent-1876,

locotenent-...,căpitan-..., maior-..., locotenent-colonel - 1894, colonel - 1899.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 1 Artilerie (1876-1878); profesor de artilerie la Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (...); misiune în Anglia la fabricile Armstrong și Kaynoch

pentru recepția unor materiale de artilerie și muniții de infanterie; director la Pirotehnia Armatei (1894-1899); director la Arsenalul Armatei (1899-1901).

Ca proaspăt sublocotenent a participat la Războiul de Independență (1877-1878), cu Regimentul 1 Artilerie. Ulterior a îndeplinit funcții extrem de utile armatei. A fost un eminent ofițer care a avut contribuții substanțiale la dezvoltarea artileriei. **A fost un valoros dascăl, un mare specialist în dotarea artileriei și a armatei.**

General de divizie Dumitru DRAJNA

Născut: 26 noiembrie 1893, la București.

Decedat: 2 aprilie 1970, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1912-1914), Școala Superioară de Război (1922-1924).

Grade militare: sublocotenent-1914, locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1926, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1939, general de brigadă - 1944, general de divizie-1946.

Funcții militare: (...); șef de stat major al Comandamentului Apărării Antiaeriene (1941-1943); comandant al Brigăzii 14 Artilerie (1943-1944); comandant al permanenței Diviziei 6 Infanterie (1944), al Diviziei 10 Infanterie (1944-1945); comandant al artileriei Corpului 6 Armată (1945).

Generalul de divizie Dumitru Drajna a fost un strălucit ofițer de artilerie. A urcat în ierarhia militară de la gradul de sublocotenent la cel de general de divizie. **A participat atât la Primul, cât și la cel de-al Doilea Război Mondial.** În timpul celui din urmă a îndeplinit multe funcții de mare răspundere. De reținut că a participat la luptele din zona Chitila-Mogoșoaia (august 1944), comandând Divizia 6 Infanterie și la cele din zona Hronului, conducând focul artileriei Corpului 6 Armată.

**General de armată
Petre DUMITRESCU**

Născut:

12 februarie 1882, în comuna Dobridor, județul Dolj.

Decedat:

13 ianuarie 1950, la București.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, București (1901-1903), Școala

de Aplicație pentru Artilerie (1904-1906), Școala Superioară de Război (1911-1913).

Grade militare: sublocotenent - 1903, locotenent - 1906, căpitan - 1911, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1920, general de brigadă - 1930, general de divizie - 1937, general de corp de armată - 1941, general de armată - 1942.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 1 Artilerie (1903-1904); comandant de secție și de baterie în Regimentul 3 Artilerie (1906-1911); comandant de baterie în Regimentul 6 Artilerie (1913-1917); ofițer în Biroul operații al Armatei a 2-a; șef de stat major al Diviziei 4 Infanterie (1918-1920); șef Birou operații (1920-1923) și șef Secție operații (1923-1930) în Marele Stat Major; comandant al Regimentului 2 Artilerie pentru stagiu (1922-1923); comandant al Brigăzii 4 Artilerie (1930, 1932-1933); atașat militar la Paris (1930-1932); comandant al Diviziei 13 Infanterie (1933-1935); prim subșef al Marelui Stat Major (1935-1937); comandant al Corpului 1 Armată (1937); inspector general al Artileriei (1937-1940); comandant al Armatei 1 (1940-1941); comandant al Armatei a 3-a (1941-1944).

A fost una dintre cele mai mari personalități militare ale secolului XX.

A avut o carieră militară de excepție.

A participat la Campania din anul 1913, la Primul și al Doilea Război Mondial. S-a afirmat atât în exercitarea funcțiilor de comandă, cât și de stat major. A fost comandant de divizie, corp de armată, armată, dar și inspector general al artileriei.

Ca urmare a profesionalismului său remarcabil a fost înaintat până la cel mai înalt grad, cel de general de armată. Odată cu avansarea la acest grad, la 18 iulie 1942, devenise al doilea militar în ierarhia oștirii, după mareșalul Ion Antonescu.

În timpul Primului Război Mondial a condus acțiunile Bateriei 4 din Regimentul 6 Artilerie în luptele din Țara Bârsei, Pasul Bratocea, Valea Buzăului, Valea Putnei inferioare, iar în 1917 a acționat în cadrul statului major al Armatei a 2-a.

Generalul de armată Petre Dumitrescu a avut un rol extrem de important în participarea armatei române la cel de-al Doilea Război Mondial. A condus magistral Armata a 3-a în luptele pentru eliberarea Bucovinei de nord, de la Odessa și Cotul Donului. În Caucaz, alături de Armata 17 germană, a cucerit peninsulele Taman și Novorossiysk.

Prin constituirea în primăvara anului 1943 a „Grupului de armate Dumitrescu” în Basarabia, a fost al doilea general român – după Ion Antonescu, care a comandat o armată germană.

A fost trecut în rezervă în luna septembrie 1944. La data de 15 mai 1946, Tribunalul Poporului l-a pus sub acuzație pentru crime de război și trimis la închisoarea Jilava. Nestabilindu-se în sarcina sa nicio infracțiune, a fost repus în libertate.

Marele general de armată Petre Dumitrescu, uzat de războaie, afectat de nedreptăți a încetat din viață în data de 13 ianuarie 1950, la locuința sa din București, strada Andrei Mureșianu nr. 29.

A fost decorat cu multe medalii și ordine, între care le amintim pe cele acordate în cel de-al Doilea Război Mondial:

- Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a 3-a (17 octombrie 1941);

- Crucea de Cavaler al Crucii de Fier (1 septembrie 1942) – al doilea decorat cu această distincție după mareșalul Ion Antonescu;

- Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a 2-a (18 februarie 1944);

- Frunze de stejar la Crucea de Cavaler al Crucii de Fier (4 aprilie 1944).

General de brigadă Ion DUMITRU

Născut: 31 iulie 1896, la Tecuci, jud. Galați.

Decedat: 13 noiembrie 1972.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916); Școala de Aplicație de Artilerie (1919); Școala Superioară de

Război (1924-1926).

Grade militare: sublocotenent - 6 iulie 1916; locotenent - 11 septembrie 1917; căpitan - 1 aprilie 1920; maior - 1 octombrie 1929; locotenent-colonel - 24 ianuarie 1938; colonel - 31 octombrie 1941; general de brigadă (...).

Funcții militare: comandant secție artilerie în Regimentul 3 Artilerie (1916-1920); comandant de baterie (1920-1924); ofițer de stat major în Marele Stat Major (1926-1933); locțiitor al comandantului Regimentului 3 Artilerie Grea (1933-1935); ofițer de stat major în Comandamentul Corpului de Armată (1935-1938); șef de stat major al Diviziei 2 Infanterie (1 noiembrie 1938 – 30 octombrie 1941); șef de stat major al Diviziei 13 Infanterie (13 octombrie 1941 – 1942); comandant al Școlii Militare de Subofițeri de Artilerie (1942-1943); comandant al Regimentului 5 Artilerie Grea (1943-1944); șef de stat major al Corpurilor 3 și 6 Armată (1944-1945); ofițer în Inspectoratul General al Armatei (1945-1946).

Generalul de brigadă Ion Dumitru a avut o carieră militară remarcabilă, marcată de participarea la cele două mari conflagrații mondiale. La numai o lună de la înaintarea în gradul de sublocotenent, România a intrat după doi ani de neutralitate în război. Cu Regimentul 3 Artilerie, în care a fost repartizat, a participat la ambele campanii ale Primului Război Mondial. De remarcat faptul că între altele a participat la marea bătălie de la Mărășești, la câțiva kilometri de locurile natale.

În cel de-al Doilea Război Mondial a participat în perioada iunie-noiembrie 1941, la luptele pentru eliberarea Basarabiei și pentru cucerirea Odesei. De asemenea, în anul 1944 a condus Regimentul 5 Artilerie Grea în luptele din Moldova.

În întreaga sa carieră militară, generalul de brigadă Ion Dumitru a dovedit profesionalism, modestie și multă iubire de țară.

General de brigadă Iulius DUNCA

Născut: 7 ianuarie 1825, la Botoșani.

Decedat: 24 decembrie 1907, la Lausanne, Elveția.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1852-1854).

Grade militare: sergent - 1850, sublocotenent - 1854, locotenent - 1856, căpitan - 1858, maior - 1864, locotenent-colonel - 1867, colonel - 1870, general de brigadă - 1891.

Funcții militare: comandant al Regimentului 1 Artilerie (1870-1871, 1877-1881); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1871-1875); comandant al artileriei teritoriale (1875-1876); comandant al Școlii Militare de Ofițeri - București (1876-1877); comandant al artileriei Diviziei 4 Infanterie (1877); comandant al artileriei Corpului de Vest (1877); comandant al Diviziilor 8, 1 Infanterie și a Diviziei Activă Dobrogea (1883-1891).

Generalul de brigadă Iulius Dunca face parte dintre cei ce au pus bazele artileriei române moderne, începându-și activitatea la 7 ani de la înființarea acesteia. Are meritul de a fi fost comandant al renumitelor Regimente 1 și 2 Artilerie. A fost comandantul Regimentului 1 Artilerie în două perioade 1870-1871 și 1877-1881, inclusiv în luptele pentru obținerea independenței de la Plevna, Vidin și Smârdan.

Generalul de brigadă Iulius Dunca a fost, la sfârșitul secolului al XIX-lea, prefect al județului Constanța.

A fost decorat cu „*Steaua României*“ în grad de ofițer, „*Virtutea Militară*“ de aur, „*Trecerea Dunării*“, „*Apărătorilor Independenței*“, „*Sf. Ana*“ cls. a II-a (Rusia), „*Medalia comemorativă de campanie*“ (Rusia).

A decedat la data de 24 decembrie 1907, departe de țară, la Lausanne în Elveția.

Sublocotenent Ion ELEFTERESCU

Născut: 24 iulie 1857, la Botoșani.

Decedat: 30 august 1877

Studii militare: Școala de Ofițeri–București (1875-1877).

Grade militare: sublocotenent-1877.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1877).

Sublocotenentul Ion Elefterescu, atras de cariera armelor a urmat Școala de Ofițeri–București, pe care a absolvit-o în anul 1877. A fost înaintat la gradul de sublocotenent și încadrat pe funcția de comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie cu care a participat la luptele de artilerie din zona Calafat-Vidin și de la Grivița.

A decedat la 30 august 1877, pe timpul bătăliei de la Grivița, **fiind primul ofițer de artilerie căzut la datorie în Războiul de Independență**. În acea zi, secția sa, alături de secția locotenent Paraschivescu, a fost dată ca întărire bateriei căpitan Gheorghe Lupașcu, formând renumita „*Baterie de la Movilă*”- (bateria de 10 tunuri). „*În momentul sosirii acestei secții și pe când puneau în baterie tunurile, sub-locot. Elefterescu cade lovit drept în inimă de un glonț de pușcă al inamicului și tot în acest moment mai cad uciși doi sergenți și cinci tunari. Sublocot. Elefterescu de abia eșise ofițer din școală la 1 Iulie același an. El fu hotărât de soartă ca peste 2 luni de ofițerie, să aducă jertfă patriei viața sa, pentru cea mai mare cinste, ce o poate avea un ostaș*”³⁰.

General de brigadă Alexandru FALCOIANU

Născut: 16 martie 1837, la București.

Decedat: 10 decembrie 1910, la București.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1852-1854).

Grade militare: Sergent - 1859, sublocotenent- 1861, locotenent - 1864, căpitan - 1866, maior - 1874, locotenent - colonel-....., colonel-....., general de brigadă-....

³⁰Colonel Gheorghe Em. Lupașcu – **Amintiri din războiul Independenței 1877-1878** – București Tipografia modernă „CULTURA”, Societ. Colectivă, Str. Câmpineanu 15, 1915, pp. 44-45.

Funcții militare: comandant de divizion în Regimentul 3 Artilerie (1877); (...).

A intrat voluntar în armată, apoi a urmat Școala Militară de Ofițeri (1852-1854). **A participat în Războiul de Independență la luptele de la Grivița, Plevna, Vidin și Belogradcik.** A fost martorul capitulării lui Osman-pașa.

Are meritul de fi urcat în ierarhia militară de la sergent la general de brigadă.

Legat afectiv de Regimentul 3 Artilerie, cu care a participat la Războiul de Independență, a publicat „*Istoricul Regimentului 3 Artilerie*”. De asemenea, a scris și valoroasa lucrare „*Amintiri din războiul ruso-româno-turc din 1877-1878*”.

Colonel George FILIPESCU

Născut: -

Decedat: -

Studii militare: -

Grade militare: sublocotenent-1848, locotenent-...., căpitan-1853, maior-1856, colonel-1858.

Funcții militare: comandant de pluton în prima baterie de artilerie a Moldovei

(1849-1853); **comandant al primei baterii de artilerie din Moldova** (1853-1858).

Colonelul George Filipescu a fost unul dintre pionierii artileriei Moldovei. S-a pregătit ca artilerist în detașamentul moldovenesc trimis de domnitorul Mihail Sturdza în Rusia (1846-1848).

În 1858 a fost silit de către caimacanul Vogoride să-și dea demisia din armată, deoarece milita pentru Unirea Principatelor Române și alegerea ca domnitor a colonelului Alexanru Ioan Cuza.

În cei zece ani de activitate în armată a avut o contribuție substanțială la afirmarea artileriei ca armă.

General de brigadă Gheorghe FILITI

Născut: 3 februarie 1872, în comuna Sărata, județul Buzău.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie – și Geniu (1890-1892), Școala Specială de Artilerie (1895-1897).

Grade militare: sublocotenent - 1892, locotenent - 1895, căpitan - 1901, maior - 1909, locotenent-colonel - 1913, colonel - 1916, general de brigadă - 1917.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 2 Artilerie, Școala Militară de Infanterie și Cavalerie (...); director al Direcției artilerie din Ministerul de Război (1913-1915); comandant al Regimentului 3 Artilerie Grea (1915-1916), al Brigăzii 2 Artilerie Grea (1917-1918); comandant al artileriei Corpului 4 Armată (1918-1920).

Generalul de brigadă Gheorghe Filiti a fost un valoros ofițer de artilerie.

A participat la Campania din anul 1916, îndeplinind funcția de șef serviciu artilerie al Corpului 3 Armată. De asemenea, a participat și la Campania din 1917, comandând Brigada 2 Artilerie Grea.

A demisionat din armată la 1 noiembrie 1920, la vârsta de 48 de ani. A fost trecut în retragere la 1 noiembrie 1938.

**General de divizie
Gheorghe I. FLORESCU**

Născut: 20 mai 1879, la Dobronitu, plasa Oltul de Jos, județul Olt.

Decedat: 1955.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină

(1898 - 1900),

Școala de Aplicație de Artilerie (1901 - 1903), Școala Superioară de Război (1909 -1911).

Grade militare: sublocotenent - 1900, locotenent - 1904, căpitan - 1910, maior-1916, locotenent-colonel - 1917, colonel-1919, general de brigadă - 1928, general de divizie-....

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 12 Artilerie (1900-1904), Regimentul 3 Artilerie (1904-1909), Regimentele 17, 12, 18, 1, 13 Artilerie (1911-1916); funcții în Divizia 14 Infanterie (1916-1920); șef de stat major al Corpului 4 Armată (1920-1921); comandant al Regimentului 24 Artilerie (1921-1926), al Regimentului 4 Artilerie (1926-1928), al Brigăzii 7 Artilerie (1928-1931); comandant al Diviziei 7 Infanterie (1931-1934); comandant al Corpului 6 Armată (1935-1937); comandant al Inspectoratului General de Armată nr. 2 (1937-1938); comandant al Armatei 1 Cluj (1939-1940).

A fost un mare patriot și un foarte valoros ofițer de artilerie, având funcția de comandant de regiment și brigadă de artilerie, de divizie și de armată. A fost un erudit, cunoștea limbile franceză, italiană și germană.

La Cluj s-a implicat în multe acțiuni culturale. În 1936, la 21 mai, de Ziua Eroilor, a înălțat pe catarg, steagul reconstituit al lui Mihai Viteazul, la 335 de ani de la realizarea primei unirii a românilor.

Colonel Mihail FLORESCU

Născut: 4 februarie 1893, la Caracal, județul Romanați.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie – Timișoara (1922-1924), Școala de Aplicație de Artilerie (1925-1927), Școala Superioară de Război (1935-1937).

Grade militare: sublocotenent - 1924, locotenent - 1928, căpitan - 1936, maior - 1942, locotenent-colonel - 1945, colonel-1947.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 42 Obuziere (...); funcții în statul major al Diviziei 4 Infanterie (1939-1942); comandant al Divizionului 1 al Regimentului 2 Armată (1942); (...); comandant al Regimentului 5 Artilerie Grea (1947-1949); șef de stat major la Comandamentul Artileriei (1949-1952); șef catedră specială la Institutul Politehnic București (1952-1954).

Colonelul Mihail Florescu a fost un artilerist temeinic pregătit.

A participat, în cel de-al Doilea Război Mondial, cu Divizia 4 Infanterie, la luptele de pe direcția Odessa, apoi în zonele sud Harkov și sud Stalingrad.

A fost trecut în rezervă la 3 mai 1954, după o carieră militară de succes.

**General-locotenent
Dumitru FOTESCU**

Născut: 24 noiembrie 1928, la Buzău.

Decedat: 1990.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1948-1950), Academia de Artilerie din U.R.S.S. (1950-1955).

Grade militare: locotenent - 1949, locotenent-major - 1952, căpitan - 1954, maior - 1955, locotenent-colonel - 1956, colonel - 1961, general-maior - 1967, general-locotenent-1974.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 20 Artilerie Grea-Turda (1949-1950); (...); comandant al Brigăzii 32 Artilerie Grea Independentă (1956-1959); locțiitor al comandantului pentru pregătirea de luptă; șef de stat major în Comandamentul Artileriei; șef de Stat major al Armatei 1 (1959-1985); șef al Direcției Lucrări în Economia Națională (1985-1988).

A fost un ofițer valoros, care a îndeplinit numeroase funcții pe linie de comandă, de la comandant de pluton la șef de stat major de armată. În ultimii ani de activitate militară a îndeplinit solicitanta funcție de șef al Direcției Lucrări în Economia Națională. În permanență a demonstrat probitate profesională și multă responsabilitate.

General de brigadă Constantin FOTINO

Născut: 10 octombrie 1847.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1866-1868).

Grade militare: sublocotenent - 1868, locotenent - 1873, căpitan - 1877, maior-1885, locotenent-colonel - 1891, colonel - 1897, general de brigadă (r.) - 1906.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 5 Artilerie (1895-1897), Regimentului 1 Artilerie (1897-1900, 1901-1903).

*Generalul de brigadă C. Fotino,
în mijloc pe rândul din față,
împreună cu statul major al Regimentului 1 Artilerie*

A participat la Războiul de Independență, având gradul de căpitan și funcția de subdirector al Pulberăriei.

A fost decorat cu: „*Virtutea Militară*” de aur, „*Coroana României*” în grad de ofițer, „*Steaua României*” în grad de cavaler.

General de brigadă Petre FRUNZĂ

Născut: 29 iunie 1860, în localitatea Nicorești, din fostul județ Tecuci.

Decedat:-

Studii militare: Școala Militară de Infanterie și Cavalerie (1878-1880); Școala de Război din Bruxelles (1881-1882).

Grade militare: sublocotenent (1 iulie 1880); locotenent (8 octombrie 1883); căpitan (5 octombrie 1888); maior (8 aprilie 1896); locotenent-colonel (10 mai 1901); colonel (1 noiembrie 1906).

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 3 Artilerie (1880-1883); ofițer în Regimentul 8 Artilerie (1883-1888); ofițer în Regimentul 5 Artilerie (1888); diferite funcții în Regimentul 12 Artilerie (1888-1892); ofițer la Pulberăria Dudești (1892-1896); ofițer de stat major în Regimentul 4 Artilerie (1896-1899); ofițer de stat major în Regimentul 8 Artilerie (1899-1901); ajutor al comandantului Regimentului 4 Artilerie (1901-1904); ofițer de stat major în Regimentul 5 Artilerie (1904); ofițer de stat major în Regimentul 11 Artilerie (1904-1905); ofițer în Regimentul 9 Artilerie (1911-.....); ...

Generalul Petre Frunză, fiul lui Emanoil și al Casandrei, după absolvirea a 7 clase de liceu a urmat, în perioada 1878-1880, Școala Militară de Infanterie și Cavalerie. A fost înaintat la gradul de sublocotenent la data de 1 iulie 1880 și repartizat la comanda unei secții de artilerie din Regimentul 3 Artilerie. Și-a desfășurat cea mai mare parte a carierei militare în unități de artilerie (Regimentele 3, 8, 5, 12, 11, și 9, respectiv Brigada 2 Artilerie).

Fiind un ofițer valoros a fost trimis la studii în străinătate pentru a-și desăvârși pregătirea militară. În acest fel s-a numărat printre absolvenții prestigioasei Școli de Război din Bruxelles.

În permanență a fost preocupat de acumularea de noi cunoștințe de specialitate.

Sugestivă este aprecierea inspectorului general, generalul Eracle Arion din „foaea personală“ a căpitanului Frunză Petre, din anul 1887: „*Officer ce i place a studia, ce se ocupă serios cu dezvoltarea cunoștințelor sale, ... conduce bine trupa*“³¹. În „foaea personală“ a ofițerului din anul 1895, generalul Popescu a consemnat între altele, următoarele: „*Ofițer care predă cunoștințele ofițerului de artilerie. Regulamentele le știe prea bine...*“³². De asemenea, extrem de onorantă este caracterizarea făcută maiorului Petre Frunză în anul 1896 de către inspectorul general al artileriei, generalul Pastia: „*Oficer superior inteligent, posedă cunoștințele speciale armiei. A rezolvat problema tacticii de artilerie ce i-am dat cu ocazia tragerii de resbei. Fac această mențiune specială, fiindcă a fost singurul oficer superior din brigadă care a răspuns (bine înțeles dintre maiori). Siguranța și promitundinea cu care a răspuns dovedește că se ocupă nu numai așa întreține cunoștințele sale speciale ci și a le dezvolta, îl dau ca exemplu camarazilor săi din brigadă*“³³.

Generalul Alexandru Tell, în calitate de comandant al Diviziei 1, îl caracteriza: „*Foarte bun oficer. Cunoștințele militare și cele generale foarte bune. Conduită foarte bună... Mențin propunerea de decorare cu Steaua României clasa V*“³⁴.

De-a lungul timpului a primit mai multe ordine și medalii, între care amintim:

- „*Coroana României*“ clasa a V-a (10 mai 1897);
- „*Semnul onorific de aur pentru serviciu de 25 de ani împliniți*“ (10 mai 1906);
- „*Medalia jubiliară Carol I*“ (10 mai 1909);
- „*Steaua României de pace în grad de cavalier*“.

³¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul „Bătrâni Generali – litera F“, nr. 14, p.11.

³² Idem f. 18.

³³ Idem f. 20.

³⁴ Idem f. 34.

Colonel Alexandru GĂLUȘCĂ

Născut: 4 septembrie 1894, la Craiova.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915), Școala de Aplicație de Artilerie (1921-1922), Școala Superioară de Război (1923-1925).

Grade militare: sublocotenent - 1915, locotenent - 1920, căpitan - 1921, maior - 1929, locotenent-colonel - 1937, colonel-... .

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 1 Artilerie (...); diferite funcții în Regimentele 2 și 9 Artilerie, Regimentul 14 Obuziere, Corpul 1 Armată, Inspectoratul Învățământului Militar și în Ministerul Apărării Naționale (...); ajutor al comandantului Centrului de Instrucție al Artileriei (1937-1942); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1942-1943); (...).

Colonelul Alexandru Gălușcă a fost un distins ofițer de artilerie. În toate funcțiile îndeplinite a avut o exprimare profesională ireproșabilă. S-a distins prin alese calități ostășești în cele două războaie mondiale. A participat, în Primul Război Mondial, la luptele de la Târgu Jiu, Băleni-Dâmbovița. La 23 noiembrie 1916, la Tâncăbești a căzut prizonier cu grupul Cerna, fiind internat într-un lagăr din Boemia, apoi în Ungaria, de unde a fost repatriat la 16 aprilie 1918. La 27 octombrie 1919 a fost numit comandant de secție și a participat la luptele din zona Tisa. În cel de-al Doilea Război Mondial, a comandat Regimentul 1 Artilerie Grea, ajungând până la Stalingrad.

**General de corp de armată
Titus GÂRBEA**

Născut:
22 septembrie
1893, la București.

Decedat:
23 decembrie
1998, la București.

Studii militare:
Școala de Ofițeri
de Artilerie, Geniu
și Marină-București
(1913-1915),
Școala Superioară

de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent - 1915,
locotenent - 1917, căpitan - 1919, maior-
1927, locotenent-colonel - 1934, colonel-
1939, general de brigadă - 1944, general de
divizie-, general de corp de armată - 1996.

Funcții militare: (...); atașat militar la
Berlin (1937-1940), la Stockholm (1940-
1942); comandant al Brigăzii 18 Artilerie
(1943-1944); atașat militar la O.K.H. german
(1944); la dispoziția Președinției Consiliului
de Miniștri și a Ministerului Apărării
Naționale (1944-1945); comandant al
arteriei Corpului 4 Armată (1945-1946).

**Generalul Titus Gârbea a fost
deopotrivă un excelent artilerist și un
distins diplomat militar.**

A participat, în Primul Război Mondial,
la luptele din Dobrogea, de la Târgu Jiu,
Robănești, Neajlov și Mărășești. A participat
la cel de-al Doilea Război Mondial, în
perioada 1943-1944, la comanda Brigăzii 18
Artilerie.

A participat la adunarea de la Chișinău,
unde s-a hotărât unirea Basarabiei cu
România, și la Marea Adunare de la Alba
Iulia din 1 Decembrie 1918.

Distinsul generalul Titus Gârbea a încetat
din viață la venerabila vârstă de 105 ani.

**General de brigadă
Al. Ioan GEORGESCU**

Născut: 19 noiembrie 1888, la Dăneasa,
județul Olt.

Decedat: 20 martie 1951, la Coșovățu,
județul Mehedinți.

Studii militare: Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și Marină (1908-1910).

Grade militare: sublocotenent - 1910,
locotenent - 1913, căpitan - 1916, maior - 1917,
locotenent-colonel - 1927, colonel - 1936,
general de brigadă - 1942.

Funcții militare: (...); comandant al
arteriei Corpului 4 Armată (1941-1942),
Corpului 6 Armată (1942-1943); comandant
al Diviziei 2 Infanterie (1942) și al Diviziei 15
Infanterie (1943); la dispoziția Ministerului de
Război (1943-1944).

A avut o carieră reușită, ajungând până
la gradul de general de brigadă. A fost un
strălucit comandant al arteriei Corpurilor 4
și 6 Armată, precum și al Diviziilor 2 și
15 Infanterie.

**A participat la ambele războaie
mondiale.** În cel de-al Doilea Război
Mondial a fost comandant al Diviziilor 2 și 4
Infanterie și s-a remarcat pe frontul de la
Odessa (1941) și Harkov.

A fost trecut în rezervă la 18 noiembrie
1944, la 56 de ani.

**General de divizie
George GEORGESCU**

Născut: 1 noiembrie
1857.

Decedat: -

Studii militare:
Școala Militară de
Ofițeri - București
(1878-1879).

Grade militare:
sublocotenent - 1879,

locotenent - 1883, căpitan - 1887, maior-
1892, locotenent-colonel - 1896, colonel -
1903, general de brigadă - 1909, general de
divizie

Funcții militare: inspector general al
arteriei (1910-1912), comandant al Corpului 5
Armată (1916).

**A fost un strălucit artilerist.
A îndeplinit funcții importante, ca de
exemplu cea de inspector general al
arteriei și cea de comandant de corp de
armată.**

A fost decorat cu: Steaua României în grad de cavaler, Coroana României în grad de ofițer, Crucea Casei de Hohenzollern cls. a III-a, Osmanie cls. a II-a (Turcia), Sf. Ana cls. a II-a (Rusia), Ernestina cls. a II-a (Saxa-Coburg), Meritul militar în grad de mare ofițer (Bulgaria).

Generalul de divizie Octavian GEORGESCU

Născut:

5 noiembrie 1889,
în comuna Ceptura,
plasa Cricov,
județul Prahova.

Decedat: 20 mai
1943.

Studii militare:

Școala de Ofițeri
de Artilerie și Geniu
(1908-1910), Școala
de Aplicație de
Artilerie (1912-
1914).

Grade militare: sublocotenent - 1910,
locotenent - 1913, căpitan - 1916, maior-
1917, locotenent-colonel - 1927, colonel-
1934, general de brigadă - 1939, general de
divizie - 1942.

Funcții militare: diferite funcții în
Regimentul 11 și 19 Artilerie (1910-1912,
1914. 1918), 3 Artilerie (1919-1928), Școala
de Ofițeri de Artilerie (1928-1933);
comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie
(1933-1936), Regimentului 2 Artilerie Gardă
(1936-1939) și al Brigăzii Artilerie Gardă
(1939-1941); comandant secund al Diviziei 1
Gardă (1941); comandant al Diviziei 10
Infanterie (1941-1943).

Cu Regimentul 19 Artilerie a participat
atât la Campania din 1913, cât și la Războiul
de Reîntregire Națională. În perioada 1
octombrie 1928-1932, locotenent-colonelul
Octavian Georgescu a activat în învățământul
militar de artilerie. Inițial a fost comandant al
divizionului de elevi din Școala de Ofițeri de
Artilerie din Timișoara și ulterior profesor de

tactică de artilerie. Ulterior și-a continuat
activitatea didactică, în perioada 1932-1936,
în Școala de Aplicație a Artileriei.

A participat la luptele pentru eliberarea
Basarabiei și cucerirea Odesei, fiind
comandant secund al Diviziei 1 Gardă.
Comandantul acesteia, generalul de brigadă
Nicolae Șova i-a apreciat activitatea
consemnând în foaia calificativă astfel:
*„A contribuit în mod hotărâtor la constituirea
capetelor de pod de la Bogdănești și Fâlcui
peste Prut și de la Tiraspol peste Nistru,
precum și la victoriile de la Kac-Arlak,
Oisefsthal, Leninhal și Dalnik în fața
Odesei“.*

La data de 8 noiembrie 1941 generalul
de brigadă Octavian Georgescu a fost numit
comandant al Diviziei 10 Infanterie, cu care a
participat în Caucaz pentru apărarea
Litoralului Mării Negre în zona Taman,
Anara, Novorossisk, în scopul interzicerii
debarcării trupelor sovietice în această zonă.

Întrucât s-a îmbolnăvit grav, în data de
27 ianuarie 1943 generalul a fost adus în țară,
unde a decedat 4 luni mai târziu, la 20 mai
1943.

**Generalul de divizie Octavian
Georgescu a fost unul dintre cei mai bravi
artilериști participanți la Campania din
1913, la Primul și la cel de-al Doilea Război
Mondial.**

Pentru meritele sale excepționale a fost
decorat cu:

- „Medalia Avântul Țării“-1913;
- „Ordinul Steaua României, cu spade,
clasa a IV-a“-1917;
- „Ordinul Sfânta Ana, cu spade, clasa
a III-a“- 1917;
- „Ordinul Coroana României, cu
spade, clasa a IV-a“ -1918;
- „Medalia Victoria“-1927;
- „Medalia Virtutea Militară clasa
a III-a“ - 1941;
- „Ordinul Steaua României, clasa
a III-a și a II-a“ -1941;
- „Medalia Virtutea Militară, clasa
a II-a“ -1942.

**Generalul de divizie
Pion (Pavel Ion) GEORGESCU**

Născut:

25 decembrie 1883,
localitatea Zănoaga,
comuna Leu, județul
Dolj.

Decedat: 1956.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1904-1906),
Școala de Aplicație

pentru Artilerie; Școala Superioară de Război.

Grade militare: sublocotenent – 1 iulie

1906; locotenent -10 mai 1910; căpitan -1
aprilie 1914; maior - 1 aprilie 1917;
locotenent-colonel - 1 aprilie 1920; colonel -
28 septembrie 1926; general de brigadă -
1 aprilie 1935; general de divizie - 1942.

Funcții militare: comandant de

pluton, comandant de baterie; instructor și
comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie din
Timișoara (1926-1928); comandant al
Arsenalului Armatei (1930-1931); comandant
al Brigăzii 15 Artilerie din Chișinău (1932-
1937); comandant al Diviziei 20 Infanterie
din Târgu Mureș (1937-1939); comandant al
Corpului 7 Teritorial Sibiu.

Un loc aparte în activitatea profesională
a generalului de divizie Georgescu Pion a
reprezentat-o perioada desfășurată în cadrul
Școlii de Ofițeri de Artilerie. Meritele sale de
ofițer-instructor au primit deplina recunoaștere
odată cu numirea sa în funcția de comandant
al școlii. Memorabil a rămas primul său ordin
de zi pe unitate (Ordinul de Zi nr. 17 din
1926), care reprezintă sinteza crezului său
profesional: „Prin Înaltul Decret nr. 3219/1926
*fac cunoscut ofițerilor, personalului civil,
elevilor, reangajaților și oamenilor de trupă
ai școlii, că subsemnatul sunt înălțat la
gradul de colonel și întărit în comanda
definitivă a Școlii Militare de Artilerie, pe
ziua de 28 septembrie 1926. Pentru această
înaltă demnitate cu care, Regele și Țara mea
m-au onorat, mă angajez că voi conduce,
învăța, instrui, educa, administra și lucra
pentru înălțarea și propășirea crescândă a
școlii de artilerie.*

*Cu înțelegerea deplină a tuturor – din
toate puterile minții și a sufletului meu*

*românesc ... ajutat de o experiență sigură,
câștigată în și cu fiecare grad, chiar la aceste
școale, ca instructor, educator, profesor,
comandant de baterie, comandant de divizion,
director de studii la elevi și ajutor de
comandant de școală în ultimul timp.*

*Nu cer – de la acei ce mă ajută și
ascultă – profesori, ofițeri instructori și
educatori, angajați, funcționari și soldați –
decât îndeplinirea conștiințioasă a datoriei,
încrederea deplină a fiecăruia în el și în noi
toți, că munca pusă în serviciul școlii pe
lângă un câștig personal și o muncă ce va fi
răsplătită ...*

*Pretind însă tuturor – pregătirea
individuală de tot momentul ... a elevilor ce
ne sunt încredințați a-i crește și pregăti
pentru cariera militară – cu convingerea
sigură de rolul ce avem ca educatorii
educatorilor viitorilor ofițeri ai artileriei
oastei noastre și mai ales conștiința
românească care să creeze, să armonizeze, să
solidarizeze și să pregătească viitorii ofițeri
ca: oameni, ca valori militare și buni români
înainte de toate”³⁵.*

Generalul Georgescu Pion s-a
preocupat în permanență de asigurarea unor
condiții optime de trai și pregătire pentru
elevi. În acest sens edificator este raportul său
numărul 4003 din 1927 adresat eșalonului
superior, în care se dovedește nemulțumit de
condițiile pe care le oferea vechiul local al
școlii din Timișoara: „*insuficient din punct de
vedere al sălilor de studiu; ingrat din punct
de vedere al curții ce posedă; fără nici un
confort din punct de vedere al construcției și
scopului afectat; rău înzestrat cu mobilier și
ustensilele necesare*”³⁶. În continuarea
raportului solicita ferm atribuirea parcului
Școlii Pregătitoare de Artilerie, deținut până
..... de Școala Specială de Artilerie,
argumentând: „*...e o nedreptate, e ceva
neuman ca un parc de 6 hectare să stea gol și
elevii școlii pregătitoare să stea închiși pe
un loc de 800 mp*”³⁷. Acest raport evidențiază
atât responsabilitatea sa deplină față de
condițiile de trai ale elevilor, cât și curajul
admirabil relevat de vehemența solicitărilor.

³⁵ Arhiva M.A.N. – Registrul istoric al Școlii Militare
de Artilerie, vol. 1928-1938, inventar 4506, p. 105.

³⁶ Constantin Petrovici, *Școala Militară de Ofițeri
Activi de Artilerie „Ioan Vodă”*, Editura Militară,
București, 1976, p. 69.

³⁷ Ibidem.

Curajul său este evidențiat, în același raport prin incriminarea modului de realizare a hrănirii: „în ceea ce privește hrana am făcut un raport documentat celor în drept, arătând crima ce comite statul, care e dator pe baza principiului suveranității să-și întrețină Armata, înainte de a cheltui pentru altceva și a nu nenoroci niște copii...”³⁸.

Generalul Georgescu Pion a fost un om cu alese calități: profesionist desăvârșit, moralitate ireproșabilă, oratorie admirabilă, patriotism vibrant, har educativ etc. Despre calitățile oratorice elevii spuneau că avea „... voce puternică și verb tumultos ce răscolea prin cuvintele sale alese sentimentele auditorului”³⁹. A rămas în conștiința afectivă a acestora pentru profundele sale pilde de viață, de comportament. Între cele mai sugestive le prezentăm pe următoarele: „nu frecvențați pe parveniții și înavuțiți vremii”; „nimic mai nedemn și mai puțin onorabil decât a sluji un bogătaș, fiindcă e bogat”; „săraci dar demni rămâneți”; „feriți-vă de a lua aluri aristocratice și ciocoiești, care îndepărtează pe soldat ce trebuie să stea alături de voi”; „noțiunile de datorie nu se impun prin autoritate precum consemnele, ci de la inimă la inimă”; „devotamentul nu se comandă, ci se câștigă”; „să împiedicați insulta în armată”; „să împiedicați bătaia”; „dezvăluți pe comandanții ce fură, lecuindu-i cum veți putea de această boală a vremii”; „gradul nu cuprinde nici un privilegiu, ci e o onoare dar și o grea, serioasă și continuă datorie”⁴⁰.

Pentru a-i motiva în pregătire și comportament pe elevi, în timpul în care a fost comandant al școlii a instituit un premiu, ce i-a purtat numele, care se acorda „celui mai vrednic din promoție, ales pentru: caracterul frumos și însușirile dovedite; educație morală și militară distinsă; cultură generală și specialitate constantă; idei tari, sentimente altruiste și de bună învoire, dovedite”⁴¹. Acest premiu a fost acordat până în anul 1943 la 16 absolvenți.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem, p. 144.

⁴⁰ Locotenent-colonel Georgescu Pion, *Un cuvânt la plecarea din Școală a promoției 33 de ofițeri de artilerie*, „Pion”, Revista Artileriei, nr. 8/1926, pp. 12-14.

⁴¹ Revista „Armata” nr. 11-12-13/ianuarie 1943, număr special de an nou.

Calitățile sale pedagogice au fost probate și în calitate de profesor de balistică, la Institutul Politehnic din Timișoara.

Georgescu Pion a fost nu numai un desăvârșit educator, dar și un admirabil militar și implicit luptător. Menționăm că a participat la Primul Război Mondial și s-a remarcat în mod deosebit în luptele de la Cașin și Mărășești. În ziua de 24 septembrie 1917, grupul de obuziere de sub comanda sa, ocupând poziție de tragere înaintată, pe prima tranșee de apărare, executând trageri precise, inclusiv asupra coșurilor fabricii de zahăr care serveau inamicului ca observatoare, a contribuit decisiv la obținerea victoriei. Infanteriștii au numit tranșeea de pe care au tras obuzierele Bateriei a 4-a – „Tranșeea Maior Pion”.

Între faptele sale, ce probează calitățile de bun român amintim construirea unei biserici ortodoxe în localitatea Seini (Satu Mare) și ridicarea unui bust al lui Ștefan cel Mare în Zănoaga. De asemenea, menționăm că împreună cu ostașii săi din Divizia 20 Infanterie, mobilizată pentru apărarea Porții Someșului în fața primejdiei fasciste, a ridicat un monument viu de 10000 de brazi, pe dealul Comja (altitudine – 650 m) cu inscripția numelui poetului național „EMINESCU”. În acest fel comemora 50 de ani de la trecerea la cele veșnice ale acestuia. Peste ani, generalul Georgescu Pion spunea: „Am hotărât atunci că, în amintirea lui, și în fața centrului de rezistență ce lucram pe muntele Gutâului (...) să-i ridicăm un monument viu scriind literele numelui său cu 10000 de brazi aduși din regiune și de la aceeași înălțime (650 m). Mai întâi am obținut de la locuitorii comunei Seini-Roșca terenul se-nțelege,

convingându-i și însuflețindu-i și pe ei pentru această idee... Am căutat apoi puietii de brad în pădurile regiunii și pepinierele ocolurilor silvice... Treceam de la săparea tranșelor pentru apărare, la aceea a unei tranșee mai puternice, aceea a plantării cu brazi în pământul de acolo, la Poarta Someșului, a numelui lui Eminescu, care știam și eu și ei că este și va rămâne cea mai srtășnică fortăreață ce puteam ridica acolo ...”.

La 1 septembrie 1940, generalul Georgescu Pion, în fruntea ofițerilor Corpului 7 Teritorial, a ieșit în stradă, manifestând împotriva Dictatului de la Viena.

După trecerea în rezervă a condus revista „ARMATA”, revistă bilunară ilustrată, cu tematică militară autorizată de Marele Stat Major, între anii 1942-1945.

Multe din considerentele sale, ca formator de opinie civică și militară l-au supus supravegherii securității începând cu anul 1946. De menționat că a fost arestat de mai multe ori.

General de brigadă Teodor GEORGESCU

Născut: 28 august 1866, la București.

Decedat: –

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1885-1887).

Grade militare: sublocotenent - 1887, locotenent - 1890, căpitan - 1895, maior - 1903,

locotenent-colonel - 1909, colonel - 1912, general de brigadă - 1916.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 8, 6, 2, 9 și 16 Artilerie, Arsenalul Armatei, Pulberăria Dudești, Școala Fiilor de Militari Iași, Administrația Centrală a Războiului, Ministerul de Război, statul major al Diviziei 2 Infanterie (...); șef de stat major al Diviziei 8 Infanterie (1910-1911); comandant al Regimentului 12 Artilerie (1911-1912); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1912-1913); comandant al

Regimentului 2 Artilerie (1913-1915), Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1915-1916), Brigăzii 2 Artilerie Grea (1916); șef al Marelui Stat Major - partea sedentară (1916-1917).

A fost un valoros ofițer de artilerie. A îndeplinit funcții de mare răspundere, între care amintim: comandant regiment de artilerie, șef de stat major de Corp de Armată, comandant de brigadă și șef al Marelui Stat Major (partea sedentară). **A rămas în sufletul promoțiilor de ofițeri 1915 și 1916, ca urmare a faptului că în acea perioadă a fost comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie din București.**

General de brigadă Grigore GHEBA

Născut: 15 august 1912, sat Poenița, comuna Dumitrești, Jud. Vrancea.

Decedat: 5 septembrie 2004, București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Rezervă din Bacău.

Funcții militare:

comandant de pluton și baterie.

După absolvirea liceului la Râmnicu Sărat a urmat Școala de Ofițeri de Rezervă de la Bacău, obținând gradul de sublocotenent. Atras de științele exacte și în deosebi de matematică a absolvit Facultatea de Matematică a Universității București.

A participat la cel de-al Doilea Război Mondial ca voluntar, atât la Campania din Est, cât și la cea din Vest. A căzut prizonier la Cotul Donului în data de 3 noiembrie 1942. A fost eliberat din prizonierat ca urmare a înscrierii în Divizia „Tudor Vladimirescu”. Cu această divizie a revenit în România și a participat la luptele pentru eliberarea Transilvaniei și a Ungariei.

Viața sa tumultuoasă, uneori inedită, a continuat și după încheierea războiului. A fost secretar al Anei Pauker care l-a sprijinit să devină în anul 1947 prefect al județului Râmnicu Sărat. Pe când deținea această funcție a fost declarat antisovietic. Cu greu,

protectoarea sa, Ana Pauker, l-a salvat de acuzații.

Pe lângă activitatea sa de militar, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o altă activitate, cea de profesor i-a marcat existența. **A fost un profesor celebru, de mare notorietate în anii '70 – '80. A conceput și realizat 42 de culegeri de matematică, pentru toate nivelurile, publicate în peste 6 milioane de exemplare în țară și în străinătate.** Prima culegere, din seria apreciată și mult căutată de culegeri de matematică „*Gheba*“ a apărut în anul 1958, iar ultima, în anul în care a decedat, 2004.

Generalul, care a obținut acest grad onorific, fără exercitarea vreunei funcții de general, a decedat în București la data de 5 septembrie 2004. Generalul Gheba Grigore, a avut parte de o înmormântare modestă, în pofida onorurilor militare, la care au participat doar câteva zeci de persoane. Cel ce a imprimat dragoste pentru matematică și a dat teme la milioane de elevi își doarme somnul de veci în cripta familiei din cimitirul „*Tudor Vladimirescu*“.

General de divizie Toma GHENEA

Născut:

25 octombrie 1862, în comuna Bascov, județul Argeș.

Decedat:

9 decembrie 1921.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu București (1881-1883),

Școala Politehnică din Paris (1884 - 1885), Școala de Aplicație a Artileriei de la Fontainebleau (1895-1897)⁴².

Grade militare: sublocotenent - 1883, locotenent - 1887, căpitan - 1892, maior - 1898, locotenent-colonel - 1904, colonel - 1908, general de brigadă - 1912, general de divizie - 1918⁴³.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 6 Artilerie (1883-1884);

⁴² Agapie, M., Ucrain, C., *Personalități ale artileriei române*, Editura Militară, București 1993, pp. 64-67.

⁴³ Idem.

diferite funcții de comandă și stat major în Regimentele 8, 2 și 10 Artilerie (1886-1895); profesor la Școala de Aplicație a Artileriei; subdirector și director al Arsenalului Armatei (1901-1908); comandant al Regimentului 13 Artilerie (1908-1910); ajutor al Inspectorului General al Artileriei (1910-1912); inspector general al Stabilimentelor de artilerie și director superior al Armamentelor (1912-1914).

A fost un ofițer temeinic pregătit, cu o admirabilă exprimare profesională. A deținut funcții de mare importanță.

S-a impus în conștiința afectivă a camarazilor de armă pentru calitățile sale de strălucit inventator. A inventat aparatul de ochire pentru obuzierul de câmp cal. 120 mm, md. 1901 și „*Goniometrul Ghenea, md. 1904*”. Împreună cu alți 4 ofițeri de artilerie a realizat o variantă îmbunătățită a tunului cal. 75 mm, sistem „Krupp”, md. 1899, care a devenit „*tunul de câmp românesc cu tragere repede, cal. 75 mm, md. 1904*”.

A avut un rol important în dotarea infanteriei și cavaleriei cu arme și carabine moderne și în inzestrarea artileriei cu tunul realizat de el însuși.

A încetat din viață la 9 decembrie 1921. În necrologul publicat de Revista Artileriei, se spune: „*Numele generalului Ghenea rămâne turnat în oțelul puștilor și tunurilor cu care vitejii noștri ostași au făcut războiul pentru libertate și întregire*”⁴⁴.

General de brigadă Ioan GHEORGHIAN

Născut: 20 mai 1872, în orașul Huși, plasa Prut, județul Fălciu.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1890-1892), Școala de Aplicație a Artileriei (...), stagiul la Regimentul 1 Artilerie Grea Cetate-Austria (1897-1898).

Grade militare: sublocotenent-1892, locotenent-1895, căpitan-1901, maior-1909, locotenent-colonel-1914, colonel-1916, general de brigadă-1917.

⁴⁴ Revista Artileriei, mai-iunie 191, p. 288.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 2, 3, 4, 16 și 18 Artilerie (...); comandant al Regimentului 4 Artilerie Grea (1916-1917), Brigăzii 14 Artilerie (1917-1918), Brigăzii 12 Artilerie (1918-1920); comandant al Diviziei 2 Infanterie (1922-1925), Diviziei 9 Infanterie (...).

Generalul de brigadă Ioan Gheorghian a fost un ofițer valoros, cu un dezvoltat simț al datoriei. Ca urmare a bunei pregătiri tehnice și a probității morale ireproșabile a fost trimis să recepționeze armament de artilerie în anul 1906 de la fabrica Krupp, iar în anul 1911, armament de infanterie de la Steyer-Austria.

A participat la Campania din anul 1916 cu Regimentul 18 Artilerie și cu Regimentul 4 Artilerie Grea, în calitate de comandant. În anul 1917 a comandat Brigada 14 Artilerie, inclusiv în luptele de la Nămolosa.

Până la finalul carierei a mai comandat Brigada 12 Artilerie și Diviziile 2 și 9 Infanterie.

General (...) Ermil GHEORGHIU

Născut: 13 februarie 1896, la Botoșani.

Decedat: 14 ianuarie 1977, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915); Școala de Observatori Aerieni de Artilerie (1915); Școala de Observatori Aerieni – creată de generalul H.M. Berthelot (1916); Școala de Pilotaj de la Tecuci (1918); Școala Specială de Artilerie de la Timișoara (1922); Școala Superioară de Război (1924-1926).

Grade militare: sublocotenent - 15 iunie 1915, locotenent - 1 aprilie 1917, căpitan - 1 octombrie 1919, maior - ..., locotenent-colonel - 1 ianuarie 1934, colonel - 1937, general - 1944.

Funcții militare: comandant subunitate în Regimentul 11 Artilerie (1915-1918); pilot militar (1918-1921); director al Școlii de Observatori Aerieni (1921-1923); comandant

de escadrilă de luptă (1930-1931); atașat militar al Legației Române din Italia (1 octombrie 1931 – 1 noiembrie 1932); atașat al forțelor aeriene în Legația României din Franța (1932-1936), acreditat și în Marea Britanie, Italia și Spania; comandant al Grupului Aerian de Luptă (6 septembrie 1942 – 1 ianuarie 1943); comandant al Corpului 1 Aerian (1 ianuarie – 5 septembrie 1943); subsecretar de stat pentru Aer (23 august – 4 noiembrie 1944); șef de stat major al Aerului (25 martie – 15 iunie 1945); la dispoziția Ministerului de Război (15 iunie 1945 – 9 august 1946).

Generalul Ermil Gheorghiu a fost unul din mulții artileriști ce au participat la punerea bazelor aviației militare române. Și-a început cariera militară în Regimentul 11 Artilerie. A participat la Primul Război Mondial inițial în funcția de comandant de secție de artilerie, apoi ca observator aerian. A luat parte la luptele din campania din 1916, în Transilvania. În timpul campaniei din anul 1917 a participat la marile bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

Întrucât în timpul războiului s-a afirmat ca un excelent observator aerian, a fost trimis în perioada 1919-1920 la un stagiu de pregătire în Franța, la Regimentul 4 Observatori Aerieni. Și-a suplimentat pregătirea de specialitate și cu un stagiu efectuat la forțele aeriene franceze de la Metz.

Excelent pilot, a parcurs fără escală în premieră, în anul 1923, distanța București – Praga în 7 ore. De asemenea, a pilotat rapid, fără escală, pe ruta Iași – Varșovia.

În anul 1923 a obținut în Franța brevetul de „pilot superior”. Ca urmare a remarcabilului profesionalism a fost trimis, în 1930, la un stagiu de pregătire la o școală de pregătire a instructorilor de aviație din Anglia.

A avut o contribuție substanțială la dezvoltarea aviației militare românești ca observator aerian, pilot, instructor de zbor și comandant de structuri de aviație. De asemenea, s-a aflat ca un strălucit reprezentant al diplomației militare românești.

Și-a început cariera militară participând la Primul Război Mondial și a încheiat-o după încetarea celui de-al Doilea Război Mondial.

Înainte de trecerea în rezervă a fost pus la dispoziția Ministerului de Război din 15 iunie 1945 până la 9 august 1946.

Din nefericire, în contextul transformărilor sociale ce au urmat războiului, a fost reținut în data de 6 august 1947 pentru 9 luni de zile, ca urmare a faptului că i-a înmânat președintelui Partidului Național Țărănesc, Iuliu Maniu studiul intitulat „*Necesitățile reînființării Secretariatului de Stat al Aerului*“. Eliberat din închisoare, generalul Ermil Gheorghiu a fost din nou arestat și reținut fără judecată, în perioada 6 mai 1950 – 30 noiembrie 1955.

Generalul Ermil Gheorghiu a rămas în istoria armatei ca un profesionist desăvârșit, profund patriot care a avut de înfruntat mari nedreptăți. A încetat din viață la data de 14 ianuarie 1977, în capitală.

Dintre multele distincții ce i-au fost atribuite de-a lungul timpului amintim:⁴⁵

- Ordinul „*Mihai Viteazul*“ clasa a II-a;
- Ordinul „*Cavaler al Coroanei României*“;
- Cavaler al Ordinului „*Virtutea Aeronautică*“;
- Medalia jubiliară „*Marea Britanie*“;
- Ordinul „*Sfântul Valentin*“ (rusec);
- Ordinul „*Sfânta Ana*“ (rusec);
- Ordinul „*Crucea de fier*“ clasele I, II (german);
- Crucea de cavaler al Ordinului „*Crucea de fier*“ (german).

General de brigadă Tobias GHERGHELY

căpitan - 1857, maior - 1858, colonel - 1860, general - 1864.

Născut: -

Decedat: -

Studii militare: s-a pregătit ca artilerist prin ucenicie, ca „*ostaș și cadet nevârștnic*“, în Școala Militară de Ofițeri (1846-1857).

Grade militare: sublocotenent - 1857, locotenent - 1857,

⁴⁵ Maria Georgescu, căpitan Christophe Midan, „*Une exemple de cooperation bilaterale – Les Attachés Militaires français en Roumanie et roumains en France (1860-1890)*“, Editions Militaires, Bucarest, 2003.

Funcții militare: comandant pluton în prima baterie de artilerie a Moldovei (1857-1858); comandant al primei baterii de artilerie din Moldova (1858-1860); comandant al primului divizion de artilerie din Moldova (1860); comandant al primului Regiment de Artilerie al Principatelor Unite (1860-1864); intendent general al armatei române (1864-1867); ministru de Război (08.02.-10.05.1867).

Generalul de brigadă Tobias Gherghely este unul dintre pionierii Artileriei Române Moderne. Ocupă un loc aparte în istoria armeei, ca urmare a faptului că a fost comandantul primei baterii și primului divizion de artilerie din Moldova, precum și primul comandant de regiment de artilerie din Principatele Unite.

Are, totodată, meritul de a fi fost timp de 3 luni ministru de Război. De asemenea, în anul 1876 a deținut portofoliul de ministru al lucrărilor publice.

A demisionat din armată la 31 mai 1868.

Deși a avut o carieră militară extrem de scurtă, a contribuit substanțial la dezvoltarea artileriei române.

General de brigadă Nicolae GHINERARU

Născut:

14 decembrie 1888, la Dridu, plasa Fierbinți, județul Ilfov.

Decedat:

23 februarie 1969, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie Geniu și Marină București

(1908-1910), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala Superioară de Război.

Grade militare: sublocotenent - 1910, locotenent 1913, căpitan 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1927, colonel - 1934, general de brigadă - 1939. A fost trecut în rezervă în anul 1942 și menținut concentrat.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie și de baterie în Regimentul 22 Artilerie „*Mihai Bravu*” (1910-1918); diferite funcții în Direcția 8 din Ministerul de Război (1918-1927), Regimentul 4 Artilerie Roman (1927-1932), Direcția Artilerie din Ministerul de Război (1933-1933); comandant al Regimentului 29 Artilerie Bălți (1933-1935), Regimentului 8 Artilerie Roman; prefect al județului Neamț (1935-1939); comandant al Brigăzii 20 Artilerie Târgu Mureș (1939-1941); comandant al Brigăzii 1 Fortificații (1940-1941); comandant al Diviziei 10 Infanterie și al Comandamentului Militar al Odesei (23.10-23.11.1941); comandant al Diviziei 2 Infanterie (1941-1942); comandant al Grupului Mobil de Etape nr. 1 (1942-1943).

Generalul de brigadă Nicolae Ghineraru a fost un strălucit ofițer de artilerie. A participat la Campania din 1913 și la cele două războaie mondiale.

În Primul Război Mondial s-a remarcat în luptele de la Câmpulung, comandând o baterie din Regimentul 22 Artilerie.

În cel de-al Doilea Război Mondial a participat cu Brigada 1 Fortificații la eliberarea părții de sud a Basarabiei, la bătălia de la sud de Harkov cu Divizia 10 Infanterie și la aprovizionarea trupelor care se deplasau spre Stalingrad.

Inclus în lotul criminalilor de război, datorită episodului Odessa, supus unui proces politic dinainte regizat, maltrat și umilit, cu familia hărțuită și un fiu, tânăr ofițer și el, trimis în lagăr, generalul Ghineraru a fost condamnat la 20 ani muncă silnică. În pofida meritelor sale de participant la toate războaiele României din secolul trecut, a fost arestat la 31 octombrie 1944, judecat pentru crime de război (așa-zise abuzuri săvârșite în fruntea Diviziei 10 Infanterie) și condamnat la muncă silnică pe viață, pedeapsa fiind redusă ulterior. A fost eliberat la 12 septembrie 1956, după 4560 de zile de arest, din închisoarea Gherla. După mai bine de 11 ani petrecuți în gulagul românesc, bătrân și bolnav, generalul și-a trăit ultimii ani ai vieții într-un subsol plin de igrasie, în casa ce aparținuse soției sale - fiica generalului Praporgescu – și care între timp fusese naționalizată. În perioada 1959-1967 a lucrat

în cadrul Cooperativei „*Munca la domiciliu*”, confecționând pungi.

A fost decorat cu „*Steaua României*” cls. a III-a.

Generalul de divizie Alexandru GLATZ

Născut: 14 aprilie 1882, la Craiova.

Decedat: 3 februarie 1953, în penitenciarul Sighet.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1901-1903), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala Superioară de Război (1913/1914-1918/1919).

Grade militare: sublocotenent -1903, locotenent – 1906, căpitan -1913, maior -1916, locotenent-colonel -1917, colonel -1920, general de brigadă -1933, general de divizie -1938.

Funcții militare: comandant de subunitate și alte funcții în Regimentul 9 Artilerie (1903-1909), Regimentul 1 Cetate (1909-1911), Brigada 1 Artilerie, Regimentul 1 Artilerie „*Regele Carol I*” (1911-1913), Brigada 2 Artilerie (1913-1916) și Regimentul 21 Artilerie (1916-1917); ofițer în Biroul Informații din Comandamentul Armatei a 2-a (1917-1918); funcție în Marele Stat Major (1919-1920); atașat militar în Turcia (1920-1924); comandant al Regimentului 34 Obuziere Oradea (1922-1924); șef de stat major la Divizia 17 Infanterie (1924-1925); diferite funcții în Marele Stat Major (1925-1929); secretar al Consiliului Superior al Apărării Naționale (1929); comandant al Brigăzii 2 Artilerie (1930-1933)⁴⁶.

⁴⁶ *Anuarul ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1934* – p. 27.

Ofițerul a avut o carieră militară de succes, cu o reușită exprimare profesională în toate funcțiile pe care le-a îndeplinit până la data pensionării, la cererea sa, 1 iulie 1940. **Înainte de pensionare, la cererea sa, a deținut onorantele demnități de secretar general al Ministerului Apărării Naționale (1933); subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, în guvernul Gheorghe Tătărescu (1937) și în guvernul prezidat de Miron Cristea (1938-1939).**

De remarcat faptul că în calitate de atașat militar în Turcia a desfășurat o fructuoasă activitate pentru recuperarea bunurilor aparținând statului român care au fost scoase din țară de către turci în timpul ocupației din timpul Primului Război Mondial. În semn de apreciere a fost decorat cu: Medalia jubiliară „Carol I” (1906), Medalia „Avântul Țării” (1913), „Coroana României” clasa a 4-a cu Spade (1917), Medalia „Crucea Comemorativă” (1918), Ordinul rusesc „Sfântul Starislav” cu Spade în grad de ofițer, „Coroana României” în grad de comandor (1927), Ordinul francez „Legiunea de onoare” în grad de ofițer.

La data de 6 martie 1950, a fost închis în închisoarea deținuților politici de la Sighet, iar la 1 august 1951 a fost condamnat la 2 ani de muncă silnică printr-o Decizie a Ministerului Afacerilor Interne.

General de divizie „post-mortem” Ion GLOGOJANU

Născut: 1 iulie 1888, la Râmnicu Sărat.

Decedat: 22 octombrie 1941, la Odessa.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1908-1909), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala

Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1909, locotenent - 1912, căpitan - 1917, maior - 1919, locotenent-colonel - 1926, colonel - 1933, general de brigadă - 1939, general de divizie „post-mortem” - 1941.

Funcții militare: ..., comandant de baterie în Regimentul 16 Artilerie (1916-1917); diferite funcții în Marele Stat Major (1921-1927, 1930-1933); subșef de stat major al Corpului 6 Armată (1927-1928); comandant de divizion și ajutor comandant la Regimentul 2 Artilerie (1928-1930); șef Birou recrutare/Marele Stat Major (1930-1933); comandant al Regimentului 19 Artilerie (1933-1936); șef de stat major al Inspectoratului General al Artileriei (1936-1937); comandant al Brigăzii 21 Artilerie (1937-1940); comandant al Diviziilor 33, 32 și 10 Infanterie (1940-1941)⁴⁷.

Generalul de divizie Ion Glogojanu a participat la ambele conflagrații mondiale. În timpul Primului Război Mondial a participat la luptele din zona Munților Perșani și de la Mărășești.

În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la campania din est. A luat parte la luptele de la Odessa, iar după intrarea diviziei în oraș a fost numit comandant militar al orașului.

A fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” cls. a III-a.

A decedat la 22 octombrie 1941, în urma exploziei din clădirea comandamentului militar de la Odessa, minată de sovietici în retragere⁴⁸.

General de brigadă Alexandru GOGORICI

Născut: 25 iulie 1923, în comuna Cornești, județul Dâmbovița.

Decedat: 9 octombrie 2000.

Studii militare: Liceul militar „Nicolae Filipescu” - Mănăstirea Dealu (1935-1943), Școala de Ofițeri de artilerie „Carol I”-

Pitești (1943-1945), Academia Militară (1955-1958) pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

⁴⁷ Ucrain, C., *Eroilor artileriei*, Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, 2000, pp. 50-52.

⁴⁸ Apostol, V., *Generali ai armatei române eroi și martiri*, Editura Pro Transilvania, București, 2001, pp. 50-52.

Grade militare: sublocotenent - 1945, locotenent-..., căpitan - 1951, maior - ..., locotenent-colonel - ..., colonel - 1964, general de brigadă (r) - 1992.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 7 Artilerie Grea, Divizionul 2 Artilerie Munte-Codlea, Regimentul 2 Artilerie Gardă, Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1945-1952); secretar de redacție al „*Revistei Artileriei*” (1952-1955); lector (1958-1963) și șef de catedră de cercetare și cunoașterea armatelor străine (1963-1977) în Academia Militară; loțiitor pentru învățământ al șefului Direcției Personal din Ministerul Apărării Naționale (1977-1981).

Timp de două decenii a fost un strălucit profesor în Academia Militară. Ca urmare a experienței din acest domeniu a fost numit loțiitor pentru învățământ al șefului Direcției Personal din Ministerul Apărării Naționale.

General de brigadă George GRĂMĂȚESCU

Născut: 15 iulie 1846, la Craiova, plasa Jiul de Sus, districtul Dolj.

Decedat: 19 martie 1901.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri -București (1865-1867), Școala Politehnică-Paris și

Școala Specială de Artilerie și Geniu - Fontainbleau.

Grade militare: sublocotenent - 1867, locotenent - 1871, căpitan - 1875, maior - 1882, locotenent-colonel - 1886, colonel - 1891, general de brigadă - 1900.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1 Artilerie (1867-1870, 1878-1882, 1886), Regimentul 2 Artilerie (1870-1871, 1874-1877, 1882-1883), Regimentul 3 Artilerie (1883), Regimentul 6 Artilerie (1885-1886); director adjunct (1877, 1883, 1884) și director al Pirotehnicii Armatei (1886-1888); comandant al Școlii Speciale de Artilerie (1889-1891); șef de stat major al Corpului 3 Armată (1891-1892); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1892-1894),

Regimentului 1 Artilerie Cetate (1894-1895), Regimentului 2 Artilerie Cetate (1895-1896); comandant al artileriei Cetății București (1896-1897), Corpului 1 Armată (1899-1901); ajutor al Inspectorului Artileriei (1897-1899).

A participat la Războiul de Independență. În cea de-a patra bătălie a Plevnei, care a dus la capitularea armatei otomane comandată de Osman-pașa, s-au evidențiat acțiunile bateriilor 2 (căpitan Grămățescu) din Regimentul 1 Artilerie și 1 (căpitan Alexandrescu) din Regimentul 3 Artilerie, care, la 28 noiembrie/10 decembrie, au executat foc precis asupra flancului drept al Diviziei 1 otomane, angajată în ieșirea din încercuirea Plevnei. În acea zi, Bateria 2 din Regimentul 1 Artilerie, aflată dincolo de râul Vid și în dreapta podului, într-un interval de numai șase ore, a tras 800 de obuze asupra coloanelor inamice masate în fața podului, în admirația rușilor care au strigat „*Bravo Artileria Română*”. Căpitanul Grămățescu, căruia i s-au întrerupt studiile la Școala Specială de Artilerie - Fontainbleau pentru a comanda bateria în război, a ajuns general de brigadă, ajutor al Inspectorului General al Artileriei, după ce a comandat succesiv Școala Specială de Artilerie și diferite regimente de artilerie.

A decedat la 19 martie 1901. Pe 22 martie a fost condus pe ultimul drum de foștii săi colegi artileriști din Războiul de Neatârnavă: generalii Popescu Mihail, Warthiade Panait, Alexandru Tell, coloneii Constantin Coandă, Petre Vasiliu Năsturel, Romulus Boteanu, iar la Cimitirul Bellu, colonelul Ianescu Gheorghe, evocând personalitatea defunctului general, a spus: „*Șef consacrat, blând și îngăduitor, el știa, cu talent deosebit, a provoca emulațiunea subalternilor, a le înălța sufletul și întări încrederea în propriile lor acte prin practicarea inițiativei individuale, susținută de ochiul său vigilent, deși în aparență indiferent. Grămățescu fu modelul omului de principii: pururea demn și integru, pururea tare în convingerile sale, pe care în toate împrejurările le apăra cu lealitatea, franchețea și bravura soldatului de vocațiune*”⁴⁹.

⁴⁹ Revista Artileriei, aprilie 1901, pp. 351-357.

General de corp de armată Eremia GRIGORESCU

Născut:

28 noiembrie 1863,
localitatea Târgu
Bujor, județul Galați.

Decedat: 21 iulie
1919, București.

Studii militare:

Școala Specială de
Artilerie și Geniu
(1882-1884); Școala
de Aplicație de

Artilerie de la Fontainbleau (1885-1887).

Grade militare: sublocotenent - 1884,
locotenent - 1887, căpitan - 1892, maior-1899,
locotenent-colonel - 1902, colonel - 1911,
general de brigadă - 1915, general de divizie -
1917, general de corp de armată -1918 (dacă
ar fi mai trăit, cu siguranță ar fi fost unul
dintre mareșalii României).

Funcții militare: comandant de
subunitate în Regimentele 2, 6, 10, 11, 9 și 1
Artilerie (1884, 1889-1896); subdirector
(1896-1899) și director (1899-1903) al
Pulberăriei Armatei; director al Artileriei în
Ministerul de Război (1903-1907);
comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie,
Geniu și Marină (1907-1910); director al
Direcției personal din Ministerul de Război
(1910-1914); comandant al Brigăzii 3
Artilerie, comandant al Diviziei 14 Infanterie
(1915); comandant al Diviziei 15 Infanterie
(1915-1917); comandant al Corpului 5
Teritorial (1916); comandant al Corpului 6
Armată (1917); comandant al Armatei 1
(1917-1918); ministru de Război (24.10-
29.11.1918).

Generalul Eremia Grigorescu a fost una
dintre cele mai mari personalități militare ale
secolului XX.

După susținerea bacalaureatului s-a
înscris la Facultatea de Medicină și de Științe
din cadrul Universității din Iași.

În anul 1882, după un an de studii de
medicină, a părăsit universitatea ieșeană și s-a
înscris la examenul de admitere la Școala
Specială de Artilerie și Geniu. După
absolvirea acestei instituții de învățământ, al
treilea din 87 de absolvenți, și-a perfecționat
studiile la Școala de Aplicație a Artileriei,

unde a fost declarat șef de promoție. După
absolvirea școlii, sublocotenentul Eremia
Grigorescu a fost numit atașat militar pe lângă
Comitetul Artileriei Franceze Saint Thomas
(fostă denumire a centrului de instrucție a
artileriei franceze). În perioada îndeplinirii
acestei funcții a urmat și cursurile de
matematică superioară ale Universității din
Sorbona.

Revenit în țară a îndeplinit funcții de
comandant de subunitate în mai multe
regimente de artilerie. Ca urmare a vastelor
cunoștințe tehnice și de specialitate a fost
numit o perioadă consilier de specialitate în
comisia ce evalua stadiul execuției forturilor
Cetății București. De asemenea, a fost
membru în Comisia de selecție a noii puști
pentru dotarea infanteriei. După ce
conducerea ministerului a decis achiziționarea
de puști și carabine de tip „Mannlicher“ a
făcut parte din comisia de recepție a acestora.

Pe baza experienței căpătate în timpul
misiunii de recepție a pulberii fără fum,
comandată la fabrica Troisdorf din Köln,
căpitanul Eremia Grigorescu a pus bazele
Pulberăriei de la Dudești, eveniment de mare
importanță pentru apărarea națională. Pentru acest
remarcabil succes a fost decorat cu Ordinul
„Steaua României“, și la 24 ianuarie 1899 înaintat
la gradul de maior. De asemenea, a fost promovat
în funcția de director al Pulberării Dudești.

*„Eremia Grigorescu
era un matematician
și un artilerist
desăvârșit”⁵⁰. Cariera
de ofițer inferior a lui
Eremia Grigorescu a
fost o carieră de vaste
studii tehnice, în
serviciul armii sale
artileria – armă
eminamente tehnică –*

*devenind, prin contrast cu contemporanii
săi, un virtuos în acest domeniu”⁵¹. „Grație
acestei pregătiri tehnice excepționale, până
la gradul de maior, a stat mai mult în
străinătate; fiindcă valoarea sa necontestată*

⁵⁰ Lt.-colonel Șt. Stoika – Generalul Eremia Grigorescu –
Imprimeriile „CURENTUL” S.A., 1937, p. 10.
(Locotenent-colonel Șt. Stoika a fost ofițer de artilerie, în
1927 fiind comandantul R. 22 Art.).

⁵¹ Ibidem, p. 14.

în acest domeniu îl impunea ... nimeni nu-l putea înlocui în misiunile sale la acea epocă”⁵².

Un loc important în activitatea sa l-a reprezentat perioada 1907-1910 în care a fost comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu. De asemenea, a asigurat și funcția de profesor de matematici superioare în această instituție.

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic în calitate de director al Direcției personal din minister. Ulterior a fost numit la

comanda Brigăzii 3 Artilerie din București.

La data de 25 noiembrie 1915, a fost înaintat la gradul de general de brigadă și numit comandant al Diviziei 14 Infanterie, cu reședința la Iași, care avea misiunea de a acoperi frontiera cu Bucovina spre nemulțumirea sa, cu puțin timp înainte de decretarea mobilizării de la 14 august 1916, generalul Eremia Grigorescu a fost mutat la conducerea Corpului 5 Teritorial, care ulterior s-a transferat în Divizia 15 Infanterie. A condus admirabil această „divizie de fier” în bătălia victorioasă de la Oituz, 11-27 octombrie 1916, sub celebra lozincă „pe aici nu se trece”. Pentru meritele sale excepționale a fost decorat cu Ordinul militar

„Mihai Viteazul” clasa a 3-a, prin Înaltul Decret nr. 3055 din 27 octombrie 1916. De asemenea, ca urmare a aprecierii conducerii armatei și a statului a fost numit comandant al Armatei 1 (1917-1918) pe care a comandat-o sub lozincă „Nici pe aici nu se trece” în ultima perioadă a eroicei bătălii de la Mărășești.

Pentru exprimarea sa profesională de excepție a fost decorat de către generalul Henri Berthelot cu „Ordinul Legiunea de onoare”.

După terminarea războiului a îndeplinit ce-i drept numai pentru o lună de zile (24 octombrie - 23 noiembrie 1918) onoranta funcție de ministru de Război.

La 29 octombrie / 11 noiembrie 1918, în Aula Universității din Iași, generalului Grigorescu i-a fost înmănată sabia de onoare oferită în numele întregului popor român de pretutindeni, realizată prin subscripție publică la inițiativa foștilor profesori de la Iași, P. Poni, C. Climescu, E. Riegler, Xenofon Gheorghiu, C. Thiron și A. D. Xenopol. La solemnitățile au participat toți profesorii universitari, întreg guvernul general C. Coandă, atașați militari străini, oameni politici, generali, toți ofițerii din statul major al generalului pe timpul luptelor de la Oituz și Mărășești, precum și un numeros public. După ce festivitatea a fost deschisă de P. Poni, președintele Academiei Române, ministru al instrucției, fost profesor al generalului, care i-a oferit sabia de onoare, au vorbit colonelul artilerist Athanasie Negru, din partea foștilor subordonați din Armata 1, care i-a oferit și un album omagial, apoi foștii săi profesori dr. E. Riegler și Xenofon Gheorghiu. În încheiere a mulțumit generalul Grigorescu, care în alocuțiunea sa a spus: „Nu am făcut decât să execut un ordin, pe care l-am simțit că este al țării întregi. Mi s-a ordonat să nu las inamicul să treacă și l-am oprit”⁵³.

⁵² Ibidem , p. 16.

⁵³ Nicolae Ionescu – Generalul Eremia Grigorescu, Editura Militară, 1967, p. 117.

Generalul Grigorescu a încetat din viață la 21 iulie 1919, la locuința sa din Str. Polonă nr. 4 (azi, Str. Jean Louis Calderon), după o scurtă și grea suferință (cancer al ficatului⁵⁴). În aceeași zi, regele Ferdinand, prin ordin, a instituit doliu pentru toți foștii ofițeri ai Armatei 1, timp de 3 zile. Și-a luat adio de la merituosul ostaș, și și-a exprimat dorința expresă ca neînsuflețitul corp al generalului să fie depus la biserica Mihai Vodă (generalul fiind decorat cu două ordine „*Mihai Viteazul*”). Guvernul a dispus organizarea de funeralii naționale. A doua zi regina Maria a depus o jerbă de flori pe sicriul defunctului general.

La serviciul religios de la biserica Mihai Vodă, oficiat de arhierul Evghenie Piteșteanul asistat de un numeros cler, au participat Ion Brătianu, primul ministru al României, ministrul de Război (fostul său coleg de clasă din Școala de ofițeri), generalul A. Văitoianu, miniștri, oameni politici, însărcinați cu afaceri ai unor țări la București, generali, reprezentanți ai Curții Regale, ofițeri, un numeros public.

Trenul special cu vagonul mortuar cu sicriul eroului, la capetele căruia străjuiau artileriști, în care erau familia generalului, ministrul de Război, generalul Văitoianu, generali, ofițeri din statul major al fostei Armate 1, ofițeri decorați cu Ordinul „*Mihai Viteazul*”, prieteni și cunoscuți ai generalului a plecat din Gara de Nord la 10.20 seara, ajungând la Mărășești pe 23 iulie la ora 7.00 dimineața, într-o gară cernită în negru. Pe parcursul său trenul a oprit în gara Sihlea-Vrancea, unde învățătorul satului, luptător sub ordinele generalului, a adus fanfara și aproape tot satul, pentru a prezenta onorul la generalul-erou, și a depus o coroană din flori de câmp pe sicriul ilustrului general, „*care a apărât brazda strămoșească în cele mai grele clipe de restriște pentru neamul*

românesc!”⁵⁵. Generalul a fost înhumat la Mărășești.

La 29 august 1924, când lucrările la Mausoleul de la Mărășești prinseseră contur, generalul Grigorescu a fost reînhumat în sarcofagul central. Pe marmura mormântului său din incinta Mausoleului de la Mărășești stă scris: „*Străjerii de la Poarta Moldovei, care au pus stavilă poporului vrăjmaș făcând stâncă împrejurul meu, am scris cu sânge pe crestele de la Slănic, Oituz și Cașin: Pe aici nu se trece!*”.

Ce-a mai măgulitoare, sintetică și realistă caracterizare a generalului-erou aparține regelui Ferdinand, care atunci când generalul i-a raportat rezultatul mării bătălii de la Mărășești, i-a spus: „**GENERALE, DUMNEATA ÎNTRUPEZI GLORIA!**”.

General de divizie Traian GRIGORESCU

Născut: 27 mai 1887, în București.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași (1901-1904), Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1904-1906), Școala de Aplicație de Artilerie (1907-1909), stagiul de instrucție și specializare la un Regiment de Artilerie din Salzburg - Austria (1911-1913), Școala Superioară de Război (1919-1920).

Grade militare: sublocotenent - 1906, locotenent - 1910, căpitan - 1914, maior - 1917, locotenent-colonel - 1919, colonel - 1926, general de brigadă - 1935, general de divizie - 1940.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1906-1907), comandant de baterie în Regimentul 10 Artilerie (1913-1914) și Regimentul 5 Artilerie (1914-1916); șef de birou la

⁵⁴ Ibidem, p. 161.

⁵⁵ Ibidem, pp. 62-63.

Inspectoratul General al Artileriei, șef de cabinet al ministrului de Război (1918-1919); subșef de stat major al Corpului 5 Armată, șef de stat major al Diviziei 8 Infanterie (1920-1924); comandant al Regimentului 11 Artilerie (1924); comandant al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți (1924-1928); comandant al Regimentului 11 Artilerie (1924), Regimentului 2 Artilerie (1924-1930); adjutant regal la Casa Militară Regală (1930-1933); comandant al Brigăzii Artilerie de Gardă (1933-1937); comandant al Diviziei 13 Infanterie (1937-1938).

Generalul Traian Grigorescu, fiul marelui erou național, generalul Eremia Grigorescu a avut o carieră militară reușită fără însă a avea strălucirea celei a ilustrului său tată. Și-a început cariera la comanda unor plutoane de artilerie în cadrul Regimentului 2 Artilerie. A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic și la Primul Război Mondial. În urma luptelor de la Turtucaia a fost luat și ținut prizonier între anii 1916-1918. Ulterior a fost numit șef de birou la Inspectoratul General al Artileriei și mai apoi șef de cabinet al ministrului de război în perioada 1918-1919. A îndeplinit cu rezultate apreciabile funcții de ofițer de stat major și de comandă. **În acest sens menționăm că a fost primul comandant al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” de la Cernăuți, a cărui tradiție este continuată astăzi la Câmpulung-Moldovenesc.** A mai fost comandant al Regimentului 2 Artilerie, în care și-a început activitatea militară ca sublocotenent cu 18 ani în urmă, al Brigăzii Artilerie de Gardă și al Diviziei 13 Infanterie.

A îndeplinit și onoranta funcție de adjutant regal la Casa Militară Regală, între anii 1930-1933. Ca urmare a aprecierii și încrederii de care se bucura a condus și școala constituită special la palatul regal pentru viitorul rege Mihai. La această școală a colaborat cu multe personalități ale culturii

române, implicate în procesul de educare a viitorului rege, între care îi amintim pe istoricii: C.C. Giurescu și Nicolae Iorga, pe geograful Simion Mehedinți și academicianul Nae Popescu.

Generalul Traian Grigorescu și-a încetat activitatea în armată în urma demisiei din anul 1939. Încercările sale de reactivare din anii 1940 și 1944 au fost lipsite de succes.

Din nefericire generalul Traian Grigorescu a fost reținut în perioada august 1952-1953 de Direcția penitenciare din Ministerul Afacerilor Interne. Această măsură a fost determinată de activitatea pe care a exercitat-o în trecut la Casa Militară Regală și s-a înscris în activitatea din acei ani de lichidare a elitei armatei. În data de 15 septembrie 1952, generalul Grigorescu a fost adus la Colonia Midia, în fapt un temut lagăr dobrogean de exterminare, alături de cele de la Năvodari și Lumina.

Ultimele informații despre general sunt din perioada reținerii sale la Colonia Lumina. Nu cunoaștem data, locul și împrejurările trecerii la cele veșnice.

Generalul Traian Grigorescu, cu clasa specială a viitorului Rege Mihai în vizită la Mausoleul Eroilor de la Măteiaș (Cf. revistei Historia)

**Generalul de brigadă
Emil GRIGOROVICI**

Născut: 13 aprilie 1881, localitatea Șurănești, județul Vaslui.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași; Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1899-1902); Școala Specială de Artilerie (1903).

Grade militare: sublocotenent - 1902, locotenent - 1906, căpitan - 1911, maior - 1917, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1920, general de brigadă - 1930.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 8 Artilerie (1902-1903); comandant secție și baterie în Regimentul 3 Artilerie din Brăila (1909-1916); comandant baterie în Regimentul 19 Artilerie din Ploiești; ajutor al comandantului Regimentului 7 Artilerie din Focșani (1917-1918); profesor de tactică la Școala de Trageri a Artileriei (1918-1920); comandant al Regimentului 31 Obuziere (1920-1925); comandant al Regimentului 34 Obuziere (1923-1930); comandant al Brigăzii 1 Artilerie Munte din Sebeș (1930-1937); comandant al Brigăzii 18 Artilerie din Sibiu (1937-1938); inspector militar la Comandamentul Industrial pentru Armament al Armatei (1942-1943).

Generalul de brigadă Emil Grigorovici a fost un strălucit ofițer de artilerie. Aproape întreaga sa carieră militară s-a desfășurat în structuri de artilerie. A comandat subunități de artilerie, Regimentele 31 și 34 Obuziere, Brigada 1 Artilerie Munte și Brigada 18 Artilerie din Sibiu.

Având gradul de căpitan a participat la al Doilea Război Balcanic la comanda unei baterii din Regimentul 3 Artilerie din Brăila. Pentru modul ireproșabil în care și-a făcut datoria, generalul Iarca, comandantul Diviziei 18 Infanterie l-a apreciat cu calificativul „foarte bine“.

În Primul Război Mondial a contribuit, între altele, la obținerea victoriilor strălucite de la Mărășești.

Ulterior, întreaga experiență dobândită a folosit-o cu înțelepciune, în exercitarea conducerii unor unități și mari unități de artilerie.

A fost trecut în rezervă la data de 26 aprilie 1938. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost mobilizat și încadrat în funcția de inspector militar la Comandamentul Industrial pentru Armament al Armatei (15 octombrie 1942 – 1 octombrie 1943).

Și-a trăit ultimii ani de viață la Sebeș.

**Maior „post-mortem”
Paul GRINȚESCU**

Născut: 26 mai 1912, la Botoșani.

Decedat: 2 noiembrie 1944.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1930-1932), Școala de Aplicație de Artilerie (1933-1934).

Grade militare: sublocotenent - 1932, locotenent - 1940, căpitan - 1942, maior - 1944.

Funcții militare: comandant de pluton la Regimentul 25 Artilerie (1932-1941), comandant de baterie în Regimentul 30 Artilerie (1941-1943); comandant de divizion în Regimentul 5 Artilerie (1943-1944).

A participat în cel de-al Doilea Război Mondial, atât în Campania din Est, cât și la cea din Vest, remarcându-se în luptele de eliberare a Basarabiei (unde va fi rănit), de la Odessa, precum și la cele de eliberare a Ardealului.

A decedat la 2 noiembrie 1944, în luptele de la Sânpaul-Oarba de Mureș, ucis de un proiectil de artilerie grea, pe când își conducea focul divizionului dintr-un punct de observare înaintat.

Maior „post-mortem” Paul Grințescu este unul dintre mulții artileriști ce au trecut din rândul anonimilor în cel al eroilor neamului.

HS

General de brigadă Nicolae HARALAMBIE

Născut: 27 august 1831, la București.

Decedat: 8 aprilie 1908.

Studii militare: -

Grade militare:
sublocotenent - 1852,
locotenent - 1855,
căpitan - 1856,
maior-1860,
locotenent-colonel-

1863, colonel-1864, general de brigadă -1877.

Funcții militare: comandant de pluton la prima baterie de artilerie din Țara Românească (1852-1859); comandant de baterie (1859-1860); locțiitor al comandantului primului Regiment de Artilerie; comandant al Regimentului de Artilerie (1864-1866); ministru de război (1866-1867); comandant al unităților de miliție din Divizia 1 Teritorială (1877); comandant al Corpului de Vest (1877-1878).

S-a înrolat în armată cu gradul de iuncăr în anul 1851.

În calitate de comandant al Regimentului de Artilerie din București, colonelul Nicolae Haralambie a fost principalul factor determinant în actul săvârșit în noaptea de 10 spre 11 februarie 1866, când domnitorul Cuza a fost silit să abdice. **Drept răsplată pentru colaborarea sa, liderii politici ai conjurației l-au inclus în Locotenența Domnească care a asigurat interimatul funcției de șef al statului până**

la venirea lui Carol I. După această experiență, a fost chemat să preia portofoliul Ministerului de Război, în perioada 16 august 1866 - 8 februarie 1867. **Simțindu-se vinovat de faptele sale de trădare a domnitorului Cuza, în octombrie 1867 a demisionat din armată.**

În Războiul pentru Independență, a fost chemat din nou în armată. La început a fost comandant al milițiilor din Divizia 1 Teritorială; domnitorul Carol I l-a avansat la gradul de general în data de 24 aprilie 1877. Totodată, i-a încredințat comanda Corpului de Vest, prilej cu care s-a distins în asaltul asupra localităților Smârdan și Vidin.

Considerând că pentru faptele sale de vitejie din acest conflict și-a răscumpărat trecutul, s-a implicat în politică. A fost ales senator, apoi a făcut parte din coaliția care a acționat pentru răsturnarea guvernului I.C. Brătianu, denumită „*Opoziția Unită*”. Totuși, rolul său pe scena politică a fost mai degrabă pasager, căci nu s-a evidențiat cu nimic deosebit în activitatea de politician.

În memoriile sale, Constantin Argetoianu, care era înrudit prin mamă cu familia Haralambie, a schițat un scurt portret al generalului complotist: „*Pe generalul Haralambie l-am cunoscut bine. Trăia în București, unde a jucat rolul istoric știut la detronarea lui Cuza. (...) Îmi aduc aminte de dânsul ca un om îmbătrânit înainte de vreme, ca de un om ros de remușcare: conștiința nu l-a absolvit niciodată pe deplin pentru actul de trădare față de prietenul și binevoitorul lui*”.

Generalul Alexandru HARTEL

Născut: 27 noiembrie 1853, Județul Ilfov.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1875-1877), Școala Superioară Tehnică din Viena și Institutul Geografic al Armatei Austro-Ungare (1880-1884) și Școala Superioară de Război (1890-1891).

Grade militare: sublocotenent - 24 aprilie 1877; locotenent - 10 aprilie 1881; căpitan - 4 aprilie 1884; maior - 1 decembrie 1891; locotenent-colonel - 8 aprilie 1896; colonel 10 - mai 1901; general de brigadă - 1 aprilie 1909.

Funcții militare: comandant secție în Regimentul 3 Artilerie (1877-1881); comandant baterie pompieri (1881-1884); diferite funcții în Regimentul 4 Artilerie (1884-1891); diferite funcții în Divizia 6 infanterie, inclusiv șef de stat major (1891-1901); ofițer în Corpul 3 Armată (1901-1907); secretar general în Ministerul de Război (1907-1909); comandant al Brigăzii 1 Artilerie (1909-...).

Generalul Alexandru Hartel, fiul lui Carol și al Lirei (născută Roth) s-a născut la 27 noiembrie 1853. După absolvirea Școlii Militare de Ofițeri a fost înaintat la 24 aprilie 1877 la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 3 Artilerie. A participat la Războiul de Independență din 1887-1878. În data de 27 august 1877 a fost rănit în timpul atacului executat asupra redutei Grivița.

În perioada iulie 1880 – mai 1884 a urmat cursurile Școlii Superioare Tehnice din Viena și ale Institutului de Geografie al Armatei Austro-Ungare. Întors în țară a îndeplinit diferite funcții în Regimentul 4 Artilerie și în Comandamentul Diviziei 6 Infanterie, și al Corpului 3 Armată. **Ca urmare a recunoașterii meritelor profesionale și morale a fost numit în anul 1907 secretar general în Ministerul de Război.** A deținut această funcție până în anul 1909 când a fost numit comandant al Brigăzii 1 Artilerie. Exprimarea sa profesională a fost de înaltă calitate, fiind apreciată în mod onorant de către comandantul Diviziei 2 Infanterie generalul Alexandru Averescu care a propus numirea sa la comanda unei divizii. *„Prin studiile făcute și serviciile îndeplinite anterior, prin modul în care își conduce comandamentul în serviciu obișnuit și prin calitățile ce l-am cunoscut pe teren îl consider pregătit sub toate raporturile pentru comandamentul de pe treapta imediat superioară și de aceea îl propun în interesul armatei a-i se încredința comanda unei divizii”*⁵⁶.

Elogios îl aprecia și generalul artilerist Ștefan Fălcoianu în *„foaia personală”* pentru anul 1890 în care era elev la Școala Superioară de Război: *„Ofițer inteligent, cu*

*aplicațiune în Școala de Război, după rezultatele obținute la toate cursurile. Este serios, reținut și cu îngrijire față de pozitivarea sa de ofițer”*⁵⁷.

Generalul Skeletti, fost comandant al Școlii Militare îl caracteriza ca fiind un *„ofițer inteligent, capabil și activ, conduce cu pricepere serviciul de stat major, foarte bun ofițer în toate funcțiile”*⁵⁸.

A fost recompensat cu următoarele ordine și medalii:

- „*Virtutea Militară*” (1877);
- „*Ordinul Stanislav Clasa a 3-a cu spade*”;
- „*Crucea Trecerii Dunării*”;
- „*Apărătorii independenței*”;
- „*Steaua României Clasa a 5-a*”;
- „*Coroana României Clasa a 4-a*”;
- „*Semnul Onorific de 25 de ani*”;
- „*Coroana României de 25 de ani*”.

Colonelul Ștefan HĂLĂLĂU

Născut: 19 mai 1893, la Fântâna Domnească, județul Mehedinți.

Decedat: 9 februarie 1964.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915).

Grade militare: sublocotenent -1915; locotenent -1917; căpitan -1920; maior -1929; locotenent-colonel -1938; colonel -1942.

Funcții militare: diferite funcții (...); comandant al Regimentului 54 Artilerie; comandant al Școlii de Ofițeri de Rezervă de Artilerie din Craiova (1942-1944); comandant al Comendurii Craiova (1944); comandant al unităților de marș din Armata 1 (1945); trecut în rezervă la 1 iunie 1946.

Colonelul Ștefan Hălălău a fost un mare patriot și un valoros ofițer.

În Primul Război Mondial a fost rănit în luptele din Valea Jiului. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la campania pentru cucerirea Odesei și a coordonat retragerea pașnică a trupelor germane din Craiova.

În anul 1935 a fost delegat al combatanților și a făcut parte din completul

⁵⁶ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul Bătrâni Generali – H, nr. 6, general Hartel Alexandru, fila 70.

⁵⁷ Idem, fila 80.

⁵⁸ Idem.

de judecată în procesul Anei Pauker de la Craiova. În anul 1946 a intrat în mișcarea de rezistență, împreună cu generalul artilerist Ion Carlaonț și colonelul Gheorghe Cărăușu – fost medic la Spitalul Militar Central – împreună cu care a coordonat acțiunile în Oltenia.

În septembrie 1948 i s-a suspendat pensia de către regimul comunist și a fost arestat de securitate. A fost judecat la Craiova în iunie 1949 în lotul Mișcării Naționale de Rezistență din Oltenia și condamnat la 6 ani de închisoare. A executat pedeapsa în închisorile Craiova, Aiud, Peninsula și Ocnele Mari. A fost eliberat în 1954. După eliberarea din închisoare a fost paznic în parcul orașului și la o crescătorie de păsări. În anul 1958 a solicitat pensie, dar nu i s-a aprobat. A decedat în 9 februarie 1964, după ce timp de 2 ani înainte de deces a fost paralizat.

Colonelul Ștefan Hălălău a fost și un bun matematician și literat.

A fost decorat cu: Ordinul „*Steaua României*” în grad de cavaler cu spade și panglică de Virtute Militară (1918); Ordinul „*Crucea Comemorativă a României*” (1916-1918) cu baretele Cerna și Mărășești (1920); Ordinul „*Coroana României*” (1929); Ordinul „*Coroana României*” cu spade și panglici (1942)⁵⁹.

Locotenent

Ștefan C. HEPITES

Născut: 5/17 februarie 1851 la Brăila.

Decedat: 15 septembrie 1922.

Studii militare: Școala de Ofițeri București (1864-1869, șef de promoție, primul din 21 absolvenți), Școala Specială de Artilerie - Bruxelles

(1870-1873, studiind în paralel și matematica și fizica), Școala Politehnică-Bruxelles (1873-1875). A obținut titlul de doctor în științe fizice și matematice.

Grade militare: sublocotenent-1869, locotenent-1872 (?).

Funcții militare: comandant de secție în Bateria 5 din Regimentul 2 Artilerie (1869-1870); în anul 1873 a demisionat din armată.

A fost fiul renumitului farmacist, doctor și profesor Constantin C. Hepites. A avut o temeinică pregătire realizată în țară și străinătate. După absolvirea Școlii Speciale de Artilerie din Bruxelles în anul 1873, a studiat matematica și fizica la Școala Politehnică din acest oraș. După acest an a demisionat din armată, dedicându-se aprofundării acestor științe exacte.

După ce a participat la Războiul de Independență, în luptele de la Rahova cu o baterie de artilerie de coastă, a **înființat în Brăila împreună cu soția sa prima stație meteorologică** pentru care, ulterior, a făcut singur toate măsurările meteorologice. În 1881 a instalat încă 11 stații meteorologice. Apoi a fost numit inginer la Serviciul Hidraulic al Ministerului Lucrărilor Publice, profesor de fizică la Școala Militară de Artilerie, profesor la Școala de Silvicultură, inspector general al Domeniilor Statului. În anul 1880 a publicat primele lucrări în domeniul astronomiei: „*Scânteierea stelelor*” și „*Instrumente pentru măsurarea radiațiunii solare în diferitele Observatorii*”, urmate în 1881 de „*Cometele în 1881*” și „*Bolidul din seara de 25 august 1881*”. În 1883 a fost numit membru al Comitetului pentru Generalizarea Aplicării Sistemului Metric de Unități de Măsură în România, iar în 1884 a primit sarcina de a înființa un serviciu de meteorologie și a pus bazele Organizației Mondiale a Meteorologiei (WMO). Paralel cu activitatea meteorologică a început să se preocupe de activitatea metrologică, **în 1889 înființând Serviciul Central de Măsuri și Greutăți, al cărui director a fost**. Tot în acest an, a reprezentat România la prima Conferință Generală de Măsuri și Greutăți. În anul 1894 a fost ales membru al Comitetului Internațional de Măsuri și Greutăți (CIPM). **În anul 1895 a înființat prima stație seismică pe dealul Filaret, iar în 1896 a construit și un pavilion de magnetism terestru și Serviciul orei exacte**. A continuat să publice lucrări în domeniul astronomiei și meteorologiei: „*Îndreptarea Calendarului din punctul de vedere economic*”, „*Despre Calendar*” „*Durata de strălucire a Soarelui*

⁵⁹ Biblioteca Județeană Craiova, *Repere spirituale românești. Un dicționar al personalităților din Dolj*.

la București“ și „Schimbatu-sa clima...”. Cea mai importantă lucrare: „O primă încercare asupra lucrărilor astronomice din România până la finele Secolului al XIX-lea“ a fost publicată în 1902, în Analele Academiei Române.

În anul 1902 a fost ales membru titular al Academiei Române.

Maior Virgiliu HEPITES

Născut: 23 iunie 1847.

Decedat: 8 septembrie 1884.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1866-1868), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent-1868, locotenent-1873, căpitan-1876, maior

Funcții militare: (...); subdirector al Pulberăriei Armatei (1877); comandant al Bateriei 1 Călăreață din Regimentul 1 Artilerie (1877-1878), ajutor al comandantului Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (...-1884).

A participat la Războiul de Independență. A condus bateria sa în duelurile de artilerie de la Dunăre, în luptele de la Plevna și Vidin.

General de divizie Henrich HERKT

Născut: 16 februarie 1829, la Coblenz, în Germania.

Decedat: 9 noiembrie 1908.

Studii militare: Școala Politehnică din Berlin, Școala de Pirotehnie din Anvers, Belgia (1860-1861).

Grade militare: cadet -1849, sublocotenent -1851, locotenent -1855, căpitan -1857, maior -1860, locotenent-

colonel - 1864, colonel - 1872, general de brigadă - 1883, general de divizie - 1906.

Funcții militare: comandant de pluton în prima baterie de artilerie a Moldovei (1849-1857), dezarmată de ruși în 1854; comandant al celei de-a doua baterii de artilerie a Moldovei (1857-1860); comandant al Divizionului 1 din primul Regiment de Artilerie al Principatelor Unite (1860); director al Direcției stabilimentelor de material de artilerie (1861-1867); inspector al frontierei în zona Galați (1867-1868); comandant al Regimentului 1 Artilerie (1871-1877); comandant al Regimentului 3 Artilerie (1877-1883); comandant al artileriei Diviziei 4 și 2 Infanterie (1877); comandant al artileriei Corpului 4 Armată (1883-1891).

Trecând peste dorința tatălui său care dorea să îmbrățișeze cariera ecleziastică, și-a urmat unchiul, colonelul doctor Czihac, medicul șef al oștirii moldovenești, și la 31 octombrie 1849 s-a înscris cadet în singura baterie de artilerie din Moldova.

A fost unul dintre primii organizatori ai Artileriei Române Moderne. În 1857 a organizat bateria de artilerie a Moldovei cu materialul cumpărat de caimacanul Balș de la armata de ocupație austriacă. La comanda bateriei a fost numit colonelul Nicolae Filipescu întors din captivitate de la ruși. În anul 1859, după ce rușii au restituit Moldovei tunurile luate în 1854, a organizat a doua baterie de artilerie cu care s-a deplasat în tabăra de la Florești.

A pus bazele Pirotehniei și Arsenalului armatei române (1861-1862). În 1860 a primit de la ministrul de Război, generalul Ion Emanoil Florescu, misiunea de a organiza un stabiliment pirotehnic și a fost trimis în Belgia, atașat la Școala Pirotehnică din Anvers, de unde s-a întors în octombrie 1861 cu mașinile și aparatele necesare unei pirotehniei, pe care a organizat-o în clădirea „Curții arse” din Dealul Spirii, fiind numit director al Direcțiunii stabilimentelor de material de artilerie.

În perioada 1868-1871 cât a fost trecut în rezervă pentru bănuiala de a fi adeptul fostului domnitor Cuza, a fost inginer, conducând șantierul primei căi ferate din România, București – Giurgiu.

În 1877, după mobilizarea armatei, a fost numit comandantul artileriei Corpului 2 Armată (Diviziile 3 și 4), care apăra Dunărea de la Rast la Turnu Măgurele. La 13 iulie a fost numit comandantul artileriei Diviziei 4 (diviziunile nr. Fălcoianu Al./Regimentul 3 Artilerie, nr. Crătunescu V./Regimentul 4 Artilerie, nr. Warthiady P./Regimentul 2 Artilerie), apoi comandantul artileriei Diviziei 2, calitate în care a participat la luptele de la Plevna. Despre purtarea eroică a colonelului Herkt, de altfel rănit în aceste lupte, în Raportul nr. 1085/14 octombrie 1877 al comandantului Diviziei către comandantul armatei se arată: „**Colonelului Herkt îi revine dar în mare parte onoarea frumoaselor rezultate ce am dobândit; (...) a dat exemple în toate zilele de o bravură demnă de toată lauda, stând continuu în baterii sub focul cel mai viu**”. Iar comandantul artileriei otomane din Plevna, prizonier și internat rănit în ambulanța română, a cerut să i se explice cum artileria română a executat trageri cu traiectorie curbă, și primind lămuriri de la colonelul Herkt, cel care a introdus tragerea cu traiectorie curbă, precum și reglajul tragerii în artileria română, a exclamat: „**Tunurile românilor ne-au făcut mult rău; tunurile rușilor – mascara**”.

După capitularea Plevnei a comandat artileria Diviziei 2 în luptele de la Vidin. La 19 februarie 1878 a trecut cu regimentul său Dunărea pe la Vitbol și la 28 februarie a ajuns la Craiova. După încheierea războiului, în cadrul inspecției Diviziei 2 Infanterie de la Craiova, Domnitorul Carol I, după trecerea în revistă a trupelor, s-a întâlnit, la 2/14 mai, în mod special cu ofițerii și soldații Regimentului 3 Artilerie comandat de colonelul Enric Herkt, cărora li s-a adresat astfel: „**Am ținut să exprim în special mulțumirile Mele cele mai călduroase ofițerilor și bateriilor pentru purtarea lor vitează și strălucită în toate luptele cele mai importante în care mare parte din succesele armatei noastre se datoresc Artileriei. (...) iar de comandantul vostru colonelul Herkt, care v-a condus în luptă, vă puteți făli**”.

După război a continuat să comande Regimentul 3 Artilerie din garnizoana Brăila până în anul 1883, când a fost numit comandantul artileriei Corpului 3 Armată din

Galați. A trecut în rezervă în anul 1891, după ce a purtat gradul de colonel timp de 19 ani **(poate cel mai mare stagiul din armată, datorat și faptului că a fost bănuț de a fi adeptul fostului domnitor Cuza, el apărând în ultima fotografie a acestuia cu ofițerii din conducerea armatei, al doilea pe rândul trei de sus)**.

După trecerea în rezervă a fost directorul Revistei Armatei în perioada 1894-1908.

A fost decorat cu Virtutea Militară de aur, „*Coroana României*” în grad de mare ofițer, Steaua României în gradele de ofițer de război și de comandor de pace, Trecerea Dunării, Apărătorii Independenței, Medalia comemorativă rusă, Ordinul „*Sf. Ana*” cl. II cu spade, Medalia de onoare de aur cl. I franceză, Semnele onorifice de 18 și 25 de ani.

A publicat „*Modificările aduse tacticii artileriei de câmp*” după Hofbauer (Buzău, martie 1877), după care a fost condusă artileria în Războiul pentru Neatârnamare, „*Directivele relative la exercițiile de tragere de război*” (Brăila, 1880), recomandate de inspectorul general al artileriei, generalul Gheorghe Manu spre aplicare tuturor regimentelor de artilerie, precum și mai multe articole de memorii, dintre care amintim: „*Câteva pagini din istoricul armatei noastre (amintirile unui veteran din timpul serviciului) dedicate camarazilor din generația actuală*” (Revista Armatei/decembrie 1901, februarie, aprilie 1902), „*Amintiri din campania 1877-1878*” (Revista Armatei/decembrie 1902), „*Cronograful electro-balistic Le Boulenge și o pagină din istoricul Stabilimentelor noastre de artilerie*” (Revista Armatei/noiembrie 1900) etc.

A decedat la 9 noiembrie 1908. A fost condus pe ultimul drum, pe un tun tras de șase cai de artilerie, de numeroși ofițeri activi și în rezervă și de trupe din garnizoana București. Au depus coroane M.S Regele Carol I, Regimentele 3 și 10 Artilerie, Arsenalul, Pirotehnia, Revista Armatei, ofițeri veterani etc. În discursul de omagiere a personalității decedatului, ținut de generalul Petre Vasiliu Năsturel, se arată: „**Generalul Herkt, cu adevărat Gribauval-ul (în sensul de “cel care a revoluționat” – n.a.) artileriei române, va rămâne pururea în amintirea și cultul**

tunarilor români. Dormi în pace, iubite general, căci ți-ai îndeplinit cu prisosință, pe pământ, rostul tău, iar din regiunile, în care te afli împreună cu cei plăcuți Atotputernicului, caută asupra noastră și ne călăuzește acțiunile, căci pe tine pururea te vom avea ca pildă de urmat !“

La 9 noiembrie 1910, camarazii de armă, prin grija Stabilimentelor de artilerie, au realizat și dezvelit un monument al generalului la mormântul acestuia din Cimitirul Bellu catolic.

**General de brigadă
Alexandru HORBASKY**

Născut: 5 ianuarie 1842.

Decedat: 1917, București.

Studii militare:

Grade militare: locotenent-1864, căpitan-1866, maior-1871, locotenent-colonel-1877, colonel-1881, general de brigadă (r)-1893.

Funcții militare: ajutor al comandantului Regimentului 2 Artilerie (1877-1881); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1881-1885); ajutor al inspectorului general al artileriei (1886-1891); director al Arsenalului (1891-1893).

A fost primit în armată cu gradul de sublocotenent din armata rusă la 9 ianuarie 1864.

A participat la Războiul de Independență, având gradul de locotenent – colonel și funcția de ajutor comandant în Regimentul 2 Artilerie.

A demisionat din armată la 22 octombrie 1893.

A decedat în anul 1917, fiind înmormântat în Cimitirul Bellu din București.

**General de divizie
Alexandru IARCA**

Născut: 21 decembrie 1853, în localitatea Palanca - Ojasca, comuna Unguriu, jud. Buzău.

Decedat: 1933.

Studii militare: Școala Militară din Iași; Școala de Stat Major din Bruxelles (1880-1883).

Grade militare: sublocotenent – 1 august 1873; locotenent – 10 ianuarie 1878; căpitan – 28 noiembrie 1880; maior – 1 aprilie 1887; locotenent-colonel – 10 mai 1891; colonel – 1 ianuarie 1895; general de brigadă – 10 mai 1904; general de divizie – 1 aprilie 1911.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 1 Linie (1873 - 1880); ofițer în Regimentul 4 Linie (1885); comandant de companie în Școala Militară (1886 - 1890); ofițer de stat major în Ministerul de Război (1890 - 1892); comandant al Regimentului 5 Călărași (1893 - 1894); șef de stat major al Diviziei 4 București (1894 - 1896); șef de stat major la Corpul 3 Armată (1896 - 1899); comandant al Brigăzii 10 Infanterie (1901 - 1905); comandant al Diviziei 5 Infanterie (1909 - 1913); comandant la Corpul 3 Armată (1914 - 1916); subinspector general de Armată (1914 - 1916).

Viitorul general Alexandru Iarca a fost descendent al familiei Iarca, originară din Gopeș – Macedonia.

După absolvirea Școlii Militare din Iași a fost repartizat la Regimentul 1 Linie, cu care a participat la Războiul de Independență.

După absolvirea Școlii de Stat Major din Bruxelles a activat în Regimentul 4 Linie și ulterior în Școala Militară. A îndeplinit funcții de comandant de brigadă, divizie și corp de armată. În perioada 1914–1916 a îndeplinit funcția de subinspector general de armată, poziție din care s-a pronunțat deschis pentru intrarea României în război alături de Antanta.

Generalul Alexandru Iarca a fost unul dintre marii teoreticieni militari români de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Lucrările sale de referință au fost⁶⁰:

- „*Studii asupra reorganizării*” –1890.
- „*Diferite moduri de atac*” părțile 1 și 2 –1891–1892.
- „*Formarea cadrelor ofițerești*” – 1891.
- „*O propunere pentru reorganizarea armatei*” –1891.
- „*Evoluții, exerciții și manevre*” – 1895.
- „*Câteva considerațiuni generale asupra înaintării în armată și asupra Statului Major General*” –1897.
- „*Instrucțiuni tactice*” –1904.
- „*Manevrele ca imagine a războiului și câteva chestiuni privitoare avant – posturilor*” –1902.
- „*Precepte asupra apărării și staționării infanteriei*” – 1904.
- „*Precepte asupra atacului infanteriei*” –1903.
- „*Precepte asupra întrebuințării artileriei din luptă*” –1912.
- „*Câteva povețe despre conducerea războiului. Probleme strategice*” –1913.
- „*Câteva povețe tactice*” –1913.
- „*Regulamentele și unitatea de doctrină*” –1915.
- „*Generalul Averescu în război*”. Anii 1913, 1916 –1917 – 1924.
- „*Generalul Averescu în timp de pace*” –1922.
- „*Instrucțiuni teoretice pentru comandanții de regiment, brigadă, divizie*” – 1912.
- „*Memoriul meu*” –1922.

Abordările sale teoretice au fost multiple. Un loc aparte însă l-au ocupat studiile despre război, ca fenomen militar și

puterea armată. În ceea ce privește studiile doctrinare, **generalul Alexandru Iarca a fost unul dintre primii partizani ai necesității unei doctrine naționale, izvorâtă din realitățile țării și armatei.** În ceea ce privește artileria, generalul a contribuit la dezvoltarea principiilor întrebuințării în luptă a artileriei și optimizării acesteia.

Prin întreaga sa activitate, inclusiv de formator de opinie militară, generalul Alexandru Iarca și-a câștigat un loc bine meritat în rândul militarilor de elită.

General de brigadă Dumitru ILIESCU

Născut:

24 septembrie
1865, la Drăgășani.

Decedat: în anul
1940.

Studii militare:

Școala Militară de Ofițeri (1884-1886); Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu; Școala Politehnică

din Paris; Școala Superioară de Război din București (1906-1908).

Grade militare: sublocotenent -1886;

locotenent -1889; căpitan -1893; maior -1899; locotenent-colonel -1907; colonel -1910; general de brigadă -1914.

Funcții militare: comandant de

subunitate în Școala Specială de Artilerie și Geniu (1 iulie–1 noiembrie 1886); comandant de subunitate în Regimentele 1, 4, 6, 7 și 10 Artilerie (1886-1893); ofițer în cadrul Arsenalului Armatei (1893-1894); ofițer de stat major și comandant în unități de artilerie și în Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1894-1914); secretar general al Ministerului de Război (1914-1918); subșef al Marelui Cartier General (15.08-25.10.1916); șef al Marelui Cartier General (25.10-05.12.1916).

⁶⁰ Petre Otu, Teofil Oroian, Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, Ediția Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1977, pp. 176-177.

În repetate rânduri a fost implicat în activități de recepție de armament de artilerie. Astfel în anii 1893, 1898, 1902 și 1904 a participat la recepționarea tunurilor Krupp, iar în perioadele 1905-1907 și 1908-1909 a fost președintele comisiei de recepție a tunurilor cu tragere „*repede*” și a obuzierelor de câmp.

După trecerea în rezervă prin demisie, la data de 1 mai 1918, a îndeplinit o serie de funcții în viața civilă: președinte la „*Societatea de Credit Străin*”, la „*Subsolul român*” și „*Tăbăcăria Națională*”.

Generalul Dumitru Iliescu are meritul de a se fi manifestat cu succes în realizarea politicii externe a statului. Ca expert a luat parte la negocierile pentru perfectarea documentelor de aderare la Antanta. În acest sens a avut contacte diplomatice și negocieri cu reprezentanții Italiei, Rusiei, Franței și Marii Britanii. A avut un aport important la obținerea pentru România a recunoașterii, în prevederile Tratatului politic și Convenției militare cu Antanta, a egalității cu marile puteri, inclusiv la conferința de pace, și a garantării apartenenței ulterioare la România a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului. Definitiv pentru cariera sa militară este perioada în care a fost subșef și șef al Marelui Cartier General.

Generalul a contribuit printre altele și la dezvoltarea gândirii militare printr-o serie de lucrări între care amintim:

- „*Războiul pentru întregirea României*” –1920;
- „*Documentele privitoare la Războiul pentru întregirea României*” -1924.

Prin întreaga sa activitate generalul de brigadă Dumitru Iliescu a dobândit, în pofida unor slăbiciuni omenești, un loc binecuvântat în galeria marilor personalități ale oștirii române.

A demisionat din armată în anul 1918.

General de divizie „post-mortem”

Alexandru IOANIȚIU

Născut: 2 februarie 1890, la Botoșani.

Decedat: 17 septembrie 1941, la Baden, Crimeea.

Studii militare: Liceul Militar din Iași; Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1908-1910)- șef de promoție; Școala de Aplicație pentru Artilerie (1912-1914); Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1910; locotenent - 1913; căpitan - 1916; maior - 1917; locotenent-colonel - 1927; colonel - 1933; general de brigadă - 1939; general de divizie post-mortem - 1941.

Funcții militare: comandant de secție și de baterie în Regimentele 10 și 3 Artilerie (1910-1912, 1914-1919-1917); șef Birou Studii, Cercetări, Arhivă în Marele Stat Major (1921-1927); comandant baterie elevi și profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1917-1918); ofițer în Direcția fabricațiilor de artilerie din Ministerul Apărării Naționale (1918-1919); șef birou în Secția 8 Istorie din Marele Stat Major (1921-1927); comandant al Divizionului 2 Tunuri Munte (1927-1929); ofițer în Serviciul Istoric și în același timp profesor de istorie militară în Școala Superioară de Război (1929-1934); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grăniceri (1934-1937); șef Secție Coordonarea Apărării Țării din Marele Stat Major (1938-1939); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1939); comandant al Școlii Superioare de Război (1939-1940); șef al Marelui Stat Major (1940-1941); șef al Marelui Cartier General (1941).

A îndeplinit o diversitate de funcții: didactice, de cercetare, de stat major și de comandant. Ascensiunea sa profesională s-a datorat temeinicei pregătiri și moralității de excepție. Foarte sugestivă în acest sens este aprecierea elogioasă a șefului Marelui Stat Major din anul 1934 despre colonelul Alexandru Ioanițiu: „*Este un ofițer de elită.*”

*Are o cultură superioară. Toate lucrările sale sunt clare și foarte precise. Va face o splendidă carieră*⁶¹.

Și-a început cariera militară prin exercitarea funcțiilor de comandant de secție și baterie, în Regimentele 10 și 3 Artilerie. A fost călit în luptele din Dobrogea, din perioada 15 august – 1 noiembrie 1916, de la Neajlov, din zilele de 16-20 noiembrie 1916 și în cele de la Mărășești din anul următor, din 1-6 august 1917.

După o perioadă de șase ani în care și-a desfășurat activitatea în Marele Stat Major, ca șef al Biroului 1 Studii, Cercetări, Arhivă, în noiembrie 1927, a fost numit comandant al Divizionului 2 Tunuri Munte. La data de 1 octombrie 1929, locotenent-colonelul Ioanițiu a revenit în Marele Stat Major, în Serviciul Istoric. A îndeplinit simultan și funcția de profesor de istorie la Școala Superioară de Război. În anul 1939, proaspăt înaintat la gradul de general de brigadă a fost numit la comanda acestei prestigioase instituții de învățământ. A mai îndeplinit, cu rezultate remarcabile, funcțiile de comandant al Regimentului 1 Artilerie și Brigăzii 3 Artilerie.

De remarcat faptul că generalul Alexandru Ioanițiu s-a bucurat de o profundă apreciere din partea generalului Ion Antonescu, fapt ce i-a influențat decisiv cariera. Astfel, în condițiile grele ale anului 1940, acesta a apelat la o serie de personalități, tehnocrați, magistrați și militari, „nepătați politic” pentru a „salva țara” de la dezastru. Între aceștia s-a aflat și generalul Alexandru Ioanițiu, numit la 6 septembrie 1940 în funcția de șef al Marelui Stat Major. Extrem de interesant este discursul rostit de generalul Ion Antonescu la investirea sa în această funcție: „Ioanițiule după cum vezi din istoria tuturor popoarelor, șeful Marelui Stat Major este răspunzător absolut de pregătirea de război a unei armate, față de țara lui și față de istorie, guvernele sunt răspunzătoare din punct de vedere politic, dar șeful de Stat Major, față de națiune, prin însăși onoarea lui”⁶².

⁶¹ Colectiv, *Șefii Statului Major General Român, 1859-2000*, Editura Europa Nouă, București 2001, p. 224.

⁶² Oroian Teofil, *Generalul de divizie post-mortem Alexandru Ionițiu*, Revista Document, nr.1, 1998, p. 49.

Conform ordinelor generalului Antonescu, generalul Alexandru Ioanițiu în calitate de șef al marelui Stat Major a condus cu înțelepciune și rigoare procesul de reorganizare a armatei ale cărei structuri au fost afectate profund de rapturile teritoriale din anul 1940. De asemenea, cu sprijinul Misiunii Militare Germane din țară a inițiat și un program realist de dotare cu tehnică militară și de revigorare a pregătirii pentru luptă a armatei.

În ceea ce privește planurile de război, generalul Alexandru Ioanițiu a coordonat activitatea de refacere a Planului general de apărare cu accent pe frontul din est, și a elaborat noi instrucțiuni și directive operative ce vizau cu precădere granița de est a țării. De asemenea, a colaborat cu partenerul german la pregătirea Planului de operații al Grupului de Armată „Generalul Ion Antonescu” format din Armatele a 3-a și a 4-a române și Armata a 11-a germană.

Alexandru Ioanițiu a conlucrat direct cu generalul Ion Antonescu în calitate de șef al Marelui Cartier General, împreună cu comandantul Armatei a 11-a germană, în scopul coordonării acțiunilor militare pentru eliberarea Basarabiei și dezvoltarea ofensivei spre est.

Generalul Alexandru Ioanițiu a încetat din viață în data de 17 noiembrie 1941, în urma unui accident de aviație, fiind lovit de elicea unui avion pe aerodromul din Badem. Generalul se deplasase pe frontul din Odessa în scopul organizării ofensivei Armatei a 4-a. A fost avansat post-mortem la gradul de general de divizie și înmormântat în data de 19 septembrie în București la Cimitirul „Ghencea Militar”. La funeralii au participat între alții, șeful statului, mareșalul Ion Antonescu, ministrul de război, generalul Constantin Pantazi și vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Mihai Antonescu. Acesta a rostit un mișcător cuvânt de adio. Între altele a spus: „Închinarea pe care i-o fac regele și mareșalul, țara întregă, este cea mai bună mărturie a meritelor desăvârșitului șef al Marelui Stat Major și al Marelui Cartier General al armatei noastre, este cea

mai autentică mărturisire a umanității respectului și iubirii pe care a avut-o totdeauna”. De asemenea, a afirmat că generalul Ioanițiu a fost „un ostaș între ostași, loial între loiali, credincios între credincioși”. De reținut faptul că în mesajul transmis mareșalului, Adolf Hitler menționa între altele că: „Soarta v-a răpit pe cel mai valoros tovarăș de luptă și șef al Statului Major”, ca expresie a aprecierii pe care i-a purtat-o generalului Alexandru Ioanițiu.

Personalitate complexă, generalul a fost nu numai un strălucit comandant și ofițer de stat major, ci și unul dintre importanții teoreticieni militari români ai primei jumătăți a secolului XX. Între lucrările sale reprezentative amintim:

- „Războiul României (1916-1918), volumul I-II – 1928-1929”;

- „Pentru generațiile de azi și de mâine. Unitățile neamului în lumina războiului nostru național”-1930;

- „Elemente de strategie”, lucrare scrisă împreună cu generalul Ion Sichițiu– 1936;

- „Călăuza ofițerului. Strategie și tactică aplicată”, elaborată împreună cu gl. Ion Sichițiu și colonelul Ion Cervăianu – 1936;

- „Contribuția comandanților de Artilerie în organizarea unei manevre ofensive. Defensiva și manevra focurilor de artilerie în spiritul noului regulament al noilor unități”, elaborat împreună cu cei doi coautori menționați mai sus.

Între abordările sale teoretice cele mai însemnate amintim: susținerea necesității elaborării unei doctrine naționale, anticiparea trăsăturilor viitoarelor războaie și importanța factorului volitiv în succesul acțiunilor militare. A condus remarcabil acțiunea de restructurare și dotare a armatei (1940-1941) și de pregătire a țării pentru război. De asemenea, a coordonat activitatea trupelor române în luptele pentru eliberarea Basarabiei (1941).

General de corp de armată Costin IONAȘCU

Născut: la 7 noiembrie 1890, la Focșani.

Decedat: 26 noiembrie 1969, București.

Studii militare: a urmat Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912); Școala de Aplicație pentru Artilerie (1913-1914); Școala de Tragere a Artileriei și Școala Care de Asalt (1918 - 1919); Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior-1920, locotenent-colonel - 1930, colonel-1936, general de brigadă - 1942, general de divizie - 1945, general de corp de armată -1946.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Regimentul 1 Artilerie (1912 - 1913, 1914-1919); ofițer de stat major în Comandamentul militar al Basarabiei (1921-1923); șef birou operații instrucție și transporturi la Corpul 3 Armată (1923-1927); comandant de divizion în Regimentul 25 Artilerie (1927-1930); diferite funcții de comandă și învățământ la Centrul de Instrucție al Artileriei (1930-1934); subșef de stat major la Inspectoratul General de Armată nr. 3 (1934-1936); comandant al Regimentului 3 Artilerie Grea (1936-1938); șef al secției transporturi din Marele Stat Major (1938-1940); comandant al Brigăzii 10 Art. (1940-1942); comandant al artileriei Diviziei 5 Infanterie și al Corpului 5 Armată (1942); comandant al Diviziei 9 Infanterie (1942-1944); inspector general al artileriei (16.12.1944-24.03.1945); comandant al Corpului 2 Armată (1945); șef al Marelui Stat Major (20.06.1945-27.12.1947).

Alte funcții: prefect cu delegație al județului Tulcea (1941-1942).

Generalul Costin Ionașcu a avut o carieră militară excepțională. A urcat toate treptele ierarhice militare de la comandant de pluton la șef al Marelui Stat Major.

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic și la cele două conflagrații mondiale.

În Războiul de Reîntregire, ca și în timpul celui de-al Doilea Război Balcanic, a fost comandant de baterie. Tirul precis al bateriei pe care a comandat-o în luptele de la Flămânda, Bran, Dragoslavele, Mărăști, Oituz, Runca a fost apreciat cum se cuvine de camarazii săi. Ca recunoaștere a meritelor incontestabile a fost înaintat la 1 aprilie 1917 la gradul de căpitan. Pentru modul remarcabil în care a condus focul bateriei sale în sectorul Pralea-Mărăști a fost decorat cu Ordinul „Steaua României” cu spade, în grad de cavalier, prin Înaltul Decret nr.1439 din 3 octombrie 1917. De asemenea, s-a distins prin profesionalism în luptele de la Runca, motiv pentru care a fost citat prin Ordinul de Zi nr. 164 al Diviziei 6 Infanterie, din 10 septembrie 1917. Mutat în anul 1921 la Comandamentul Militar al Basarabiei a participat cu responsabilitate la redactarea primelor ordine de operații ale acestui comandant. De asemenea, a participat la elaborarea unor studii cu privire la acoperirea frontierei de est a României Mari și la organizarea și desfășurarea apărării în această provincie românească revenită în granițele firești. Aceleași calități profesionale le-a probat și în timpul exercitării funcției de șef al Biroului operații, instrucție și transporturi al Corpului 3 Armată, în perioada 1923 – 1927 și a celei de comandant de divizion în Regimentul 25 Artilerie. În perioada 1 aprilie 1930 – 15 aprilie 1934, în care a acționat cu ajutor al Secției cursuri, Șef al Biroului tactic, director de cursuri și profesor în Centrul de Instrucție al Artileriei și-a adus o contribuție importantă la perfecționarea pregătirii a numeroși ofițeri de artilerie. A elaborat lucrări valoroase care au imprimat un nivel calitativ ridicat învățământului din centru. Între lucrările sale cele mai reprezentative amintim: „Siguranța artilerie”, „Serviciul de informații al artileriei”, „Norme pentru întrebuințarea artileriei în diferite faze ale luptei”, „Ordine și planuri de întrebuințare a artileriei”, „Organizarea și conducerea exercițiilor”, „Contrabateria” etc. În anul 1968 a publicat și o excelentă lucrare memorialistică - „Mărturia documentelor”. De aceea, în conștiința cursanților a rămas ca un strălucit

profesor de tactică și un valoros teoretician militar. Astfel de studii de stat major a întocmit și în perioada în care a fost subșef de stat major la Inspectoratul General de Armată nr.3. Pentru calitatea lor ca de astfel a întregii sale activități, generalul Petrovicescu, a consemnat următoarele în foaia calificativă din anul 1935: „*Foarte inteligent, memorie foarte bună, judecată logică, spirit de observare foarte dezvoltat, foarte metodic în lucrări. Cultura sa profesională și generală îi dă dreptul să aspire la cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare*”⁶³. Și așa a fost, nu numai că a aspirat la cele mai înalte demnități militare dar le-a și obținut în mod merituos.

Fără a minimiza perioadele de timp în care a fost comandant al unor unități și mari unități de artilerie (Regimentul 3 Artilerie Grea și Brigada 10 artilerie) sau a îndeplinit alte funcții, dorim să evidențiem câteva aspecte privind activitatea generalului Costin Ionașcu în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. La comanda artileriei Corpului 5 Armată a participat la Campania din est, implicit la luptele memorabile de la Cotul Donului. S-a implicat cu maximă responsabilitate în adecvarea întrebuințării artileriei din subordine la realitatea frontului. În unele situații a condus personal focul unităților de artilerie din subordine. Pentru manifestarea sa profesională ireproșabilă, pentru calitățile morale admirabile comandantul Corpului 5 Armată, generalul Sion îl considera: „... *un general eminent din toate punctele de vedere. Foarte bine pregătit, suflet cinstit și deschis. Om de faptă, cu cele mai frumoase sentimente patriotice*”.

Aceleași calități de militar de excepție le-a probat la comanda Diviziei 9 Infanterie, în condițiile grele ale războiului. Între altele a condus acțiunile de retragere ale diviziei sale din Transnistria în Dobrogea și de organizare a apărării țărmului dobrogean al Mării Negre. Pentru modul în care a comandat divizia, comandantul Corpului 2 Armată, marele general de artilerie Nicolae Dăscălescu îl considera: „*Foarte bun general comandant de mare unitate; merită înaintat la alegere la gradul de general de divizie când va avea vechimea*”.

⁶³ Colectiv, „*Șefii Statului Major General român, 1859-2000*”, Editura Europa Nouă, București, 2001 p. 229.

După 23 august 1944 a participat la înfrângerea rezistenței germane din București și Ploiești, la eliberarea Transilvaniei de Nord (septembrie–octombrie 1944) și la acțiunile militare din Ungaria.

Pentru puțin timp, **din data de 7 ianuarie 1945 până în data de 24 martie 1945 a îndeplinit onoranta funcție de inspector general al artileriei.** La data de 24 martie 1945 a preluat comanda Corpului 2 Armată cu care a participat la luptele din Cehoslovacia de pe râurile Vah și Morava. Sfârșitul războiului l-a găsit cu subordonații din Corpul 2 Armată angajat în luptele de la Vysoke, Vipirijova.

Momentul de vârf al carierei sale l-a reprezentat numirea prin Înaltul Decret nr. 1967 din 20 iunie 1945, în funcția de șef al Marelui Stat Major. A îndeplinit această funcție până în data de 27 decembrie 1947 când a fost trecut în rezervă.

În funcția de șef al Marelui Stat Major, generalul de corp de armată Constantin Ionașcu a avut de îndeplinit sarcini extrem de dificile, între care cea mai importantă a fost trecerea armatei de la starea de război la starea de pace, în contextul activității Comisiei Aliată de Control.

A fost decorat cu numeroase ordine și medalii între care amintim: „*Avântul Țării*” – 1913; Ordinul „*Steaua României*” cu gradul de Cavaler și panglică de „*Virtutea Militară 1918*”; Medalia „*Crucea Comemorativă de Război 1916-1918*”; cu beretele Ardeal, Carpați, Mărășești 1918; Medalia „*Victoria*”-1921; Ordinul „*Coroana României*” clasa a IV-a -1922; Ordinul „*Steaua României*”, clasa a IV-a - 1922; Ordinul „*Steaua României*”, clasa a IV-a - 1940 și Ordinul „*Mihai Viteazul*” clasa a III-a.

Cei peste 35 de ani sub arme, în slujba intereselor naționale, cu rezultate excepționale, l-au impus definitiv în galeria marilor spirite ale Oștirii Române.

A încetat din viață la 26 noiembrie 1969, la București, la vârsta de 79 de ani.

General-maior Dan IONESCU

Născut: 6 mai 1898, la București.

Decedat: 1 aprilie 1970, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1916-1917).

Grade militare: sublocotenent-1917, locotenent - 1919,

căpitan - 1925, maior-1935, locotenent-colonel - 1940, colonel -..., general de brigadă - 1942, general de divizie-1945, general de corp de armată - 1946.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 13 Artilerie (1917-1918); comandant de pluton în Regimentul 1 Artilerie călăreață (1918-1921); detașat la Regimentul Escortă Regală (1921-1925); comandant secund al Regimentului de Gardă Călăre (1941-...); comandant al Regimentului 2 Călărași-cercetare (...).

A fost un ofițer valoros, dedicat oștirii și țării. În anul 1925 a fost confirmat în arma cavalerie. **Unul dintre elementele definitorii ale carierei sale a fost participarea la cel de-al Doilea Război Mondial.** A participat la luptele pentru eliberarea capitalei din august 1944, fiind comandant al Regimentului 2 Călărași-cercetare.

A scris cartea de memorii „*Trei zile din istoria Bucureștiului eroic*”.

General de brigadă „post-mortem” Gheorghe IONESCU

Născut: 15 mai 1892, Buzău.

Decedat: 10 august 1941, Odessa.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915), Școala de Aplicație pentru Artilerie (1913-1915).

Grade militare: sublocotenent - 1915, locotenent - 1917, căpitan - 1919, maior - 1927, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1940, general de brigadă post-mortem – 1941.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 13 Artilerie (1915-1928); diferite funcții în Regimentul 9 Artilerie (1928-1934) și în Centrul de Instrucție al Artileriei Mihai Bravu (1938-1940); comandant al Regimentului 51 Artilerie (1940-1941) și al Regimentului 6 Artilerie (1941).

În Primul Război Mondial a participat la luptele de la Flămânda, Fundeni, Liești, Șerbești și Mărășești. Despre participarea la luptele de la Mărășești, în foaia sa calificativă este scrisă că „s-a distins prin curajul și destoinicia sa în calitate de comandant de baterie”⁶⁴ și că în ziua de 27 iulie 1917 subunitatea sa „a rămas pironită pe poziții la Mărășești, numai la câteva sute de metri de inamic, atunci când Regimentul 36 Infanterie era decimat, contribuind în mod hotărâtor la restabilirea poziției. Pentru faptele sale de curaj a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” clasa a V-a.

A fost un excelent militar, generalul Ion Boițeanu considerându-l „ofițerul ideal de artilerie”. A fost nu numai un brav comandant, ci și un teoretician apreciat. Astfel, în perioada în care a activat în Centrul de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu a contribuit la elaborarea „Memoratorului tactic al comandanților de divizion”, a „Temelor model pentru instruirea bateriei și a divizionului” și a „Regulamentului de tragere – E 14”.

La data de 15 aprilie 1941 a fost numit comandant al Regimentului 6 Artilerie, cu care a participat în cadrul Diviziei 3 Infanterie la Campania din Est în cel de-al Doilea Război Mondial. **A condus regimentul în luptele de la Odessa unde a căzut eroic la data de 10 august 1941, conducând focul bateriilor din subordine pentru sprijinul acțiunilor Regimentului 1 Vânători.** Pentru eroismul său a fost citat de generalul Ilie Șteflea, comandantul Diviziei 3 Infanterie prin Ordinul de Zi pe Unitate nr. 14 din 11

⁶⁴ Sandu Marinescu, *Bravi comandanți de brigăzi și regimente de artilerie*, Editura Pro Transilvania, București, 2006, p. 107.

august 1941. Ulterior a fost înaintat „*post-mortem*” în gradul de general de brigadă și decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a.

General de brigadă Constantin IONESCU-MUNTE

Născut: 18 iulie 1883, la Călărași, județul Ialomița.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1901-1903); Școala Superioară de Război, din București (1912-1914).

Grade militare: sublocotenent (1 iulie 1903); locotenent (1 octombrie 1906); căpitan (1 octombrie 1911); maior (1 noiembrie 1916); locotenent-colonel (1 septembrie 1917); colonel (1 aprilie 1920); general de brigadă (1 august 1931).

Funcții militare: comandant subunitate de artilerie (1903-1906); ofițer „tehnic” în Pirotehnica Armatei (1907-1908) și în Inspectoratul Artileriei; profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1908-1909); ofițer în Inspectoratul Artileriei (1910-1911); membru în comisia militară de recepție a armamentului din Germania (8 ianuarie 1911-1 octombrie 1912); comandant de divizion în Regimentul 3 Artilerie (1913); comandant baterie munte, calibru 63 mm (1914-1915); ofițer în Secretariatul General al Ministerului de Război (1915-1916); ofițer la Direcția generală a munițiilor (1916-1917); membru al Comisiei militare române pe lângă Marele Cartier General francez (1 iulie 1917-25 martie 1918); atașat militar în Franța (1 septembrie 1917-22 decembrie 1920) acreditat și în Belgia și Spania; Comandant al Regimentului 33 Artilerie; ofițer în serviciul militar de la președinția Consiliului de miniștri (iulie 1921-ianuarie 1922); șef de stat major al Direcției 8 Armament (1929); membru în misiunea română din Italia (1923); șef al Secției mobilizare industrială și administrativă (1923-1927); ofițer la casa

regală (1927-1930); șef al Direcției Armament la Ministerul de Război (1930-1933); șef al misiunii speciale pentru achiziționarea de armament din Franța (4 noiembrie – 12 decembrie 1931); șef al misiunilor speciale de achiziționarea de tehnică din Cehoslovacia (12-24 decembrie 1931); șef al misiunilor speciale pentru achiziționarea de armament din Cehoslovacia și Franța (9 februarie-1 martie 1932); consilier tehnic al inspectorului general pentru armament (1933-1935).

Generalul de brigadă Constantin Ionescu-Munte a fost comandant de subunitate și unitate, ofițer de stat major, atașat militar și profesor.

Domeniile în care a excelat profesional, în care a avut merite remarcabile au fost cel tehnic, respectiv diplomatic. De numele său sunt legate unele dintre cele mai importante proiecte de înzestrare cu armament și muniție ale armatei române.

General de corp de armată Gheorghe IONIȚĂ

Născut: 9 mai 1921 la Iași.

Decedat: octombrie 2006, București.

Studii militare: Liceul Militar din Craiova; Școala Militară de Artilerie „Regele Carol I” (1941-1943); Școala Specială de Artilerie

(1948); Academia Militară - București (1949-1951); curs Specializare în rachete la Centrul de Instrucție de la Ploiești, 1964.

Grade militare: sublocotenent - 1943, locotenent - 1946, căpitan - 1948, maior-1952, locotenent-colonel - 1956, colonel-1962, general de brigadă - 1977, general de divizie (r) - 1997, general de corp de armată (r) – 2005.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 4 Artilerie Grea Moto-Bacău (1943), Divizionul 14 Artilerie Grea Independent (1943-1944), Regimentul 6

Artilerie Călăreață (1944-1945), Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1945-1946); funcții în statul major al Diviziei „Horea, Cloșca și Crișan” (1946-1948); comandant baterie elevi în Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1948-1949); ofițer în Secția Operații din Marele Stat Major (1951-1957); șef de stat major în Regimentul 13 Artilerie-Medgidia (1957-1959); ofițer în statul major al artileriei Brigăzii de Tancuri-Târgoviște (1959-1962); loțiitor și comandant al Brigăzii 17 Artilerie-Bârlad (1962-1963); șef Secție pregătire de luptă în Comandamentul Artileriei (1963-1969); loțiitor al comandantului Comandamentului Artileriei (1969-1982).

Generalul Gheorghe Ioniță, fiul lui Dumitru și al Floarei a absolvit în anul 1941 Liceul Militar din Craiova. În perioada 1941-1943 a urmat Școala Militară de Artilerie „Regele Carol I” de la Pitești. Și-a început cariera de ofițer la data de 1 iulie 1943, la Regimentul 4 Artilerie Grea Moto din Bacău, în funcția de comandant de secție. Începând cu data de 23 aprilie 1944 aflându-se la comanda unei baterii de tragere din Divizionul 14 Artilerie Grea Independentă a participat pe frontul antisovietic, în luptele din Moldova. După 23 august 1944 s-a reîntors la Regimentul 4 Artilerie Moto, unde a fost numit comandant de baterie. La 1 decembrie 1944 a fost mutat la partea sedentară a Regimentului 6 Artilerie Călăreață. Începând cu data de 1 februarie 1945 a îndeplinit funcția de comandant de baterie aruncătoare în acest regiment și a participat la luptele din Munții Javorina, dintre râurile Hron și Morava. În luptele din Cehoslovacia de la Balina, Stupon și Brno a probat din plin calitățile sale de militar și a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” clasa a V-a⁶⁵.

A îndeplinit funcții de mare răspundere între care menționăm: comandant al Brigăzii 17 Artilerie, șef al Secției pregătire de luptă în Comandamentul Artileriei și loțiitor al comandantului Comandamentului Artileriei.

⁶⁵ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul personal al Generalului-maior Ioniță Dumitru Gheorghe, DCi/96 p.

Pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial și pentru alese calități profesionale și morale s-a bucurat de un profund respect din partea camarazilor de armă.

Ca veteran de război și membru în conducerea A.N.V.R. a participat la realizarea lucrării „*Veteranii pe drumul onoarei și jertfei 1941-1945*” în 6 volume.

General de brigadă Gheorghe JITIANU

Născut: 22 septembrie 1874, în comuna Tâmpeni, județul Olt.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1893-1895) pe care a absolvit-o ca șef de promoție, Școala Unită de Artilerie și Ingineri-Charlottenburg (1896-1899).

Grade militare: sublocotenent - 1895, locotenent - 1898, căpitan - 1906, maior-1913, locotenent-colonel - 1916, colonel-1917, general de brigadă - 1923.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 12, 2 și 14 Artilerie, 3 și 2 Artilerie Grea; comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1919-1920); comandant al Brigăzii 1 Artilerie Grea, diferite funcții în Serviciul Geografic al Armatei și în Inspectoratul General al Artileriei (...).

Un loc aparte, onorant, în biografia generalului de brigadă Gheorghe Jitianu îl ocupă participarea la Războiul de Reîntregire.

A participat la Campania din anul 1916, comandând Gruparea de Artilerie Grea din zona Zimnicea.

A fost trecut în rezervă la data de 1 decembrie 1935.

General de divizie Ion JITIANU

Născut: 30 iunie 1867, în comuna Pătârlagele, județul Buzău.

Decedat:

16 octombrie 1938, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1885-1887), Școala Superioară de Război -

Bruxelles (1896-1898).

Grade militare: sublocotenent-1887, locotenent-1890, căpitan-1895, maior-1905, locotenent-colonel-1911, colonel-1913, general de brigadă-1917, general de divizie-1921.

Funcții militare: șef de stat major la Diviziile 6 și 8 Infanterie, Corpurile 3 și 5 Armată; comandant al Regimentului 18 Artilerie; șef al Secției IV (comunicări, etape, transporturi) din Marele Stat Major; comandant al Corpului 2 Armată Teritorială; profesor la Școala Superioară de Război; comandant al Diviziei 2 Infanterie (1918-1919), primele trupe ale armatei române care, la 22 iulie 1919, au intrat în Lugoș.

Generalul de divizie Ion Jitianu a fost unul dintre marii teoreticieni și publiciști militari români ai secolului trecut. După trecerea în rezervă, din anul 1929, a condus revista „*Lumea românească*”.

Școlit atât în țară cât și în străinătate, generalul a dobândit o pregătire militară temeinică, ce i-a permis să fie un excelent profesor și publicist. Între lucrările sale reprezentative amintim:

- „*Conflictul ruso-japonez*” – 1904;

- „*Patru studii militare și un studiu istoric*” – 1916;

- „*Câteva cuvinte asupra dezarmării*” – 1923;

- „*Forțele morale și forțele materiale la război*” – 1928;

- „Prima bătălie de la Marna, 4-14 septembrie 1914“ – 1930;

- „Europa actuală. Politica socială economică“ – 1932;

- „Verdun în văpaie. 1914-1918“ – 1936.

În calitate de profesor al Școlii Superioare de Război a scris numeroase cursuri. Un loc aparte între acestea îl ocupă „Cursul de artă militară“.

Între ideile sale, ce l-au consacrat în publicistica militară a timpului, amintim cele cu privire la raportul dintre forțele morale și cele materiale în cadrul războiului. Meritul său, ca formator de opinie a fost acela de a releva importanța egală a ambelor tipuri de forțe, morale și materiale. Din această cauză generalul Jitianu Ion a pledat că se impune ca doctrina națională să prevadă importanța ambelor forțe, fără a absolutiza rolul uneia în detrimentul celeilalte: „Nu poate exista antagonism între moral și material, ci trebuie să fie o strânsă legătură între acești doi factori”. Cu toate acestea, nu a pregetat să evidențieze că forța morală își are un loc aparte la români, că fără aceasta nu erau posibile victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz – „sufletul soldatului nostru, forței sale morale se datorează rezistența sa pe timpul războiului, contra dușmanului mult mai numeros și mai bine înarmat”. Totuși, a conchis că în condițiile dezvoltării rapide a armamentului și tehnicii militare a supralicita vitejia, eroismul, înseamnă a nu înțelege corect valoarea umană.

Generalul Jitianu Ion a contribuit substanțial la dezvoltarea doctrinei militare naționale. Un rol important l-a avut în promovarea conceptului de „război ca efort al întregii națiuni”, nu ca unul aparținând exclusiv armatei. Astfel, în lucrarea „Câteva cuvinte asupra dezarmării”, generalul arăta că fiecare cetățean, „tânăr sau bătrân, bărbat sau femeie, trebuie să-și aibă locul său fixat în carnetul de mobilizare. Nu numai pe front, dar și înapoia frontului”.

Un loc aparte în opera sa l-au ocupat lucrările subscrise istoriografiei militare, cu un pronunțat caracter analitic, nu numai strict istoric. De asemenea, amintim că generalul a

abordat scientist, între altele, raportul dintre teorie și practică în domeniul militar. A evidențiat în mod just că practica reprezintă în esență „arta” aplicării cunoștințelor teoretice, adecvată fiecărei situații particulare.

Colonel Petru JUCU

Născut: 8 februarie 1876, la Lugoj.

Decedat: 2 februarie 1925, la Lugoj.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1894-1897), Institutul de călărie de la Schlosshoff (1900), Școala de Corp de Armată (1905-1906) din Austro-Ungaria.

Grade militare: sublocotenent-1897, locotenent-1900, căpitan-1911, maior-1917, locotenent-colonel-1919 (cu vechime din 1916), colonel-1920 (cu vechime din 1919). A fost primit în armata română cu vechime din 01.11.1916 din armata austro-ungară.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 21 Artilerie (1897-1900), profesor de călărie la Școala de echitație de la Timișoara (1900-1905), diferite funcții în Regimentul 21 Artilerie (1906-1915) din Armata Austro-Ungară; prizonier în Rusia, la Simbirsk (1915-1918); numit membru de Consiliul Dirigent din Ardeal în comisia de primire a materialelor de la armatele austro-germane (1918-1919); comandant al Regimentului 31 Artilerie, pe care l-a înființat la Cluj (1919), comandant al Regimentului 37 Artilerie, pe care l-a înființat la Brașov (1919-1920), comandant al Regimentului 5 Obuziere-Timișoara (1920-1925)⁶⁶.

Și-a început cariera militară în Armata Austro-Ungară și a încheiat-o în armata română. A trăit ororile Primului Război Mondial, în care a participat la luptele duse de Armata Austro-Ungară pe frontul oriental, căzând prizonier la ruși în anul 1915. Intrat în armata română a comandat Regimentul 31 Artilerie Cluj în luptele de pe Tisa (aprilie-iulie 1919)⁶⁷.

După încheierea războiului a îndeplinit sarcina, din partea Consiliului Dirigent din

⁶⁶ Revista Artileriei / martie 1925, pp.191-192.

⁶⁷ Anuarul Armatei Române pe anul 1923/1924 – p. 337.

Arad, de a face parte din comisia destinată primirii materialelor militare ce au aparținut armatelor austro-ungare și germane.

A fost comandant a două regimente din Ardeal, pe care le-a înființat (Regimentele 31 și 37 Artilerie). De asemenea, a deținut timp de 5 ani comanda Regimentului 5 Obuziere din Timișoara.

Colonelul Petru Jucu a încetat din viață la 2 februarie 1925, la numai 49 de ani.

**General de brigadă
Alexandru I. KOSLINSKI (bunicul)**

Născut: 5 ianuarie 1825.

Decedat: în anul 1910, la București.

Studii militare: -

Grade militare: căpitan-12 februarie 1864 (primit în armata română din armata rusă), maior-1868, locotenent-colonel-1873, colonel-

1881, general de brigadă-1887.

Funcții militare: comandant al Arsenalului Armatei în timpul Războiului de Independență, al Regimentului 5 Art. (1881-1883), 1 Artilerie (1883-1885), Brigăzii 1 Art. (1883-1887); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1885-1887).

Locotenentul Alexandru I. Koslinski, ofițer în armata rusă, întorcându-se din campania generalului Luders din Ungaria și Banat, împotriva armatei maghiare a lui

Kossuth (1849), a rămas în Muntenia, la cererea domnitorului Barbu Știrbei, ca să ajute la organizarea artileriei călărețe a Țării Românești. Frecventând înalta societate din București, tânărul ofițer a ajuns să o cunoască pe Anastasia, fiica logofătului Dreptății (ministrul justiției) Emanoil Argyropol, cu care s-a căsătorit în anul 1850. Noua situație l-a determinat să-și dea demisia din armata rusă și să ceară „*împământenirea*“ în Țara Românească, lucru încuviințat de domnitor. În timpul domniei lui Cuza, când armata română cunoaște modernizări profunde, Alexandru Koslinski a fost „*însurat*“, la cerere, în rândurile acesteia, acordându-i-se gradul de căpitan (1864). Căpitanul Alexandru Koslinski și-a început cariera militară sub auspicii dintre cele mai bune, **reușind să se afirme ca un instructor și specialist de mare valoare în arma artilerie, de numele său legându-se organizarea primelor baterii călărețe din artileria noastră (iulie 1850-august 1851).**

A luat parte la Războiul de Independență, fiind inițial directorul Arsenalului de Construcții al Armatei, apoi guvernatorul Cetății Nicopole. S-a spus, atunci, că domnitorul Carol I avea lacătul cetății, iar locotenent-colonelul Koslinski cheile. **El a dat ordin să i se confecționeze un dulăpior din lemnul porții cetății Nicopole, donat ulterior de familie Muzeului Militar Național.**

Din cauza slăbirii văzului, în anul 1887, a fost disponibilizat și trecut în retragere cu gradul de general.

A decedat în anul 1910, la București, fiind îngropat la Cimitirul Bellu.

**General de brigadă Alexandru Em.
KOSLINSKI (nepotul)**

Născut: 27 ianuarie 1893.

Decedat: în anul 1976.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină -București (1910-1912).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior-1920, locotenent-colonel - 1931, colonel-1937, general de brigadă - 1943. În anul 1939 a fost trecut în Corpul Tehnic Militar.

Funcții militare: comandant secție în R. 15 Art. Giurgiu (1912), R. 2 Art. (1913-1917); (...); director al fabricațiilor munițiilor din Ministerul Înzestrării Armatei (1940-1944); disponibilizat în august 1947.

A fost fiul cel mic al contraamiralului Emanoil Koslinski, comandant al Marinei Militare (1901-1909). Bunicul său, de origine poloneză, a fost generalul de artilerie Alexandru Koslinski.

S-a înscris la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină în anul 1910, an în care bunicul său a decedat.

S-a căsătorit în anul 1939 cu Renee Delage (1898-1988), de origine franceză. Nu a avut urmași.

În Primul Război Mondial a luat parte la luptele de la Furceni, Cosmești și Mărășești.

Specialist în armament și muniții, a prezidat, după război, diverse comisii de recepții și control în Cehoslovacia și Belgia.

**General de divizie Iacob (Jacques)
LAHOVARY**

Născut: 16 ianuarie 1846, la București.

Decedat: 7 februarie 1907 la Paris.

Studii militare: Școala de Ofițeri-București (1859-1864, promoția Unirii), Școala Politehnică și

Școala de Stat Major-Paris (1864-1870). A fost licențiat în matematici la Sorbona (1870).

Grade militare: sublocotenent - 1864, locotenent - 1870, căpitan - 1871, maior - 1874, locotenent-colonel - 1877, colonel - 1883, general de brigadă - 1891, general de divizie - 1900.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 1 Artilerie (1864, 1870); funcții în serviciul de stat major (1870-1874); comandant de batalion în Regimentul 1 de linie (1874-1876); ofițer în Secția operații a Statului Major General (1876-1877); șeful operațiilor în Marele Cartier General (1877); șef de stat major al Diviziei București (1879-1883); comandant al Regimentului 7 de Linie (1883-1884); atașat militar la Berlin (1884); subșef la Marele Stat Major (1887-1890); comandant al Diviziei 4 Infanterie (1894); **ministru de Război (1891, 1891-1894, 1900-1901); șef al Marelui Stat Major (01.10.1894-01.10.1895)**⁶⁸.

A fost căsătorit cu Elena Krețulescu, de care a divorțat, și cu Alexandrina Cantacuzino, nepoata soției generalului Gheorghe Manu. A avut trei copii: o fată, Elena, din prima căsătorie și doi băieți, Iacob (1885-1905) și Leon (1890-1936), din a doua căsătorie.

În anul 1901 a demisionat din armată și a fost trecut în rezervă. În perioada 1904-1907 a deținut funcția de ministru de externe, ca și ceilalți doi frați ai săi.

În preajma războiului pentru independență a fost profesor la catedrele de Calcul infinitesimal și Mecanică de la Universitatea București, păstrându-și și cariera militară. A fost profesorul viitorului, matematician

Gheorghe Țițeica. A fost ales deputat și senator în mai multe rânduri.

A participat la Războiul pentru Independență ca șef al secției operații din Marele Cartier

⁶⁸ Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu (coordonatori) – *Șefii Statului Major General Român 1859-2000* – Editura Europa Nova, București, 2001, pp. 44-47.

General. După căderea Plevnei a fost avansat pe câmpul de luptă la gradul de locotenent-colonel.

Pentru meritele sale deosebite în conducerea operațiilor militare generalul Iacob Lahovary și-a găsit loc pe cel mai reprezentativ monument dedicat celor care au fost eroii Războiului pentru Neatârnare „*Monumentul Independenței*” de la Craiova, dezvelit la 21 mai 1913. Monumentul reda evenimentul din 15 mai 1877, când domnitorul Carol I, după ce a inspectat bateriile de la Calafat, a mers la bateria „*Carol I*”, ocupată de Bateria 6 (căpitan Zănescu) din Regimentul 1 Artilerie, și a ordonat deschiderea focului asupra Vidinului. La ora 19 și 30 de minute, s-a deschis focul, semnalul fiind dat de tunul 1 din bateria „*Carol I*”, apoi trăgând tunul 1 din bateria „*Mircea*” și tunul 1 din bateria „*Elisabeta*”. Turcii au răspuns după a doua lovitură, duelul de foc durând o oră, cinci obuze turcești căzând în bateria „*Carol I*”. În timp ce bateria lansa prima lovitură asupra Vidinului, Domnitorul Carol I rostea celebrele-i cuvinte: „*Asta-i muzica ce-mi place!*”. Monumentul a fost considerat un omagiu adus Artileriei române, deoarece pe soclul ce reconstituie o porțiune din parapetul bateriei „*Carol I*” de la Calafat, din opt personaje, șapte erau artileriști: patru servanți la două tunuri, asistați de căpitanul Zănescu, comandantul bateriei „*Carol I*”, care urmărește traiectoria obuzelor; în plan secund **maiorul Iacob Lahovary, șeful operațiilor din Marele Cartier General**, care privește, împreună cu ministrul de Război, generalul Cernat, harta cu dispozitivul turcesc; deasupra acestui grup de luptători a fost așezată statuia Domnitorului „*Carol I*”, immortalizând momentul primei lovituri de tun de la Calafat. „*Cele două tunuri în poziții diferite (...) prin cele două momente prezentate (tragerea și încărcarea) sugerează privitorului ideea continuității focului (bateria a tras, bateria trage, bateria continuă să tragă)*”. Din păcate, acest monument a fost demolat și topit de autorități în anul 1948.

Generalul Iacob Lahovary are meritul de a fi publicat în perioada 1872-1873 prima carte de învățământ în școlile regimentare pentru pregătirea ostașilor.

Temperament coleric, generalul Iacob Lahovary a provocat unele dueluri, cum au fost cel cu Al. Darvary, pe vremea când era maior, sau cele din vara anului 1895, cu Al. Catargiu (30 iulie) și locotenentul I. Niculescu (7 august), primele două pentru neînțelegeri la jocul de cărți, iar ultimul pentru articolul „*Părerea unui militar*”, referitor la duelul generalului cu Al. Catargiu⁶⁹.

Dintre medaliile și decorațiile primite de general amintim: „*Crucea trecerii Dunării*”, „*Apărătorii Independenței*”, „*Virtutea Militară*”, „*Steaua României cu spade în grad de ofițer*”, „*Comandor al Stelei României*”, „*Mare ofițer al Coroanei României*”, „*Semnul onorific de aur pentru 25 ani de serviciu*”, „*Medalia comemorativă rusă*”, „*Sf. Vladimir al Rusiei cu spade și rozetă*”, „*Crucea ordinului Ludwig (Hesa) cu spade*”, „*Crucea de comandor a ordinului Sf. Olaf cu spade (Norvegia)*”, „*Cavaler al ordinului de Hohenzollern*”, „*Ofițer al Legiunii de onoare a Franței*”, „*Mare ofițer al ordinului Albrecht de Saxe*”, „*Mare Cruce a ordinului Sf. Anna din Rusia*”, „*Coroana de fier a Austriei*”, „*Leopold al Belgiei*” și altele.

A decedat la 7 februarie 1907 la Paris și a fost înmormântat în Cimitirul Bellu-București la 17 februarie. Din discursul funebru ținut de Take Ionescu, ministrul finanțelor în guvernul condus de președintele partidului conservator, George Gr. Cantacuzino, reținem: „*Cu toată diversitatea fecundei sale activități, făptura generalului Lahovary era de o extraordinară unitate. Întotdeauna și în toate el a fost luptătorul, atletul în cea mai curată și mai înaltă expresie a cuvântului. Avea, ca nimeni altul, toate însușirile luptătorului. Vederea limpede și pătrunzătoare a întregului câmp de luptă, priceperea întotdeauna impecabilă nu numai a mișcărilor dar și a gândului celui mai ascuns al protivnicului, hotărârea fulgerătoare, așa de fulgerătoare încât s-ar putea spune că îndoiala îi era necunoscută, și odată hotărârea luată, o bărbăție fără seamăn, o voinicie veselă, dovada cea mai sigură că vitejia lui nu era de fațadă, ci izvora din înseși adâncimile firei. Ca toți luptătorii cei adevărați se bătea fără cruțare. Hotărât să învingă, învingea*”⁷⁰.

⁶⁹ Cătălin Fudulu – *Duelistul Iacob Lahovary* – în Ziarul Financiar/8 septembrie 2006.

⁷⁰ Revista Artileriei, februarie 2007, pp. 140-144.

General de corp de armată Mihail LĂCĂTUȘU

Născut: 7 februarie 1893, în comuna Valea Arinilor, județul Mehedinți.

Decedat: 29 februarie 1954, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912),

Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1931, colonel - 1937, general de brigadă - 1942, general de divizie - 1945, general de corp de armată - 1946⁷¹.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Regimentul 9 Artilerie (1912-1918); diferite funcții în Direcția artilerie din Ministerul de Război (1918-1920); șef serviciu în Ministerul Înzestrării Armatei (1938-1939); comandant al Brigăzii 14 Artilerie (1939-1941); comandant al Regimentului 70 Artilerie (1941); comandant al artileriei Corpului de munte (1941-1942); locțiitor al șefului Direcției Superioare a Artileriei din Ministerul de Război (1942-1943); comandant al Diviziei 19 Infanterie (1943-1945); comandant al Corpului 2 Artilerie Terestră (1945); comandant al Corpului Munte (1945-1946)⁷².

Generalul de corp de armată Mihail Lăcătușu a fost unul dintre cei mai străluciți ofițeri din prima jumătate a secolului XX.

A participat la Primul Război Mondial, în calitate de comandant de baterie în Regimentul 9 Artilerie. În cel de-al Doilea Război Mondial a condus Divizia 19 Infanterie în acțiunile militare din Kuban, din Crimeea, din Banat, Ungaria și Cehoslovacia. În luptele din munții Tatra a fost grav rănit, fiind spitalizat aproape 5 luni⁷³.

⁷¹ Agapie, M., gl.mr., Ucrain, C., col. (r) dr., - *Personalități ale artileriei române* -, Editura Militară, București, 1993, pp. 152-160.

⁷² Stănculescu, V., Ucrain, C. - *Istoria artileriei române în date* -, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 151.

⁷³ Loghin, L., col. (r) dr., Lupășteanu, A., col. (r), Ucrain, C., col. dr. - *Bărbați ai datoriei - 23 august 1944-12 mai 1945. Mic dicționar* - Editura Militară, București, 1985, pp. 204-206.

Generalul de corp de armată Lăcătușu a urcat cu profesionalism treptele ierarhiei militare de la sublocotenent la general de corp de armată. A fost comandant la toate nivelele, de la pluton la corp de armată. A fost trecut în rezervă în aprilie 1947, la vârsta de 54 de ani, în cadrul amplului proces de epurare a armatei.

A fost decorat, între altele, cu ordinele: „*Steaua României*” cls. a III-a, „*Coroana României*” cls. a III-a și „*Mihai Viteazul*” cls. a III-a.

Colonel Pavel LENTZ

Născut: ..., a venit în Țara Românească pe la 1828.

Decedat: -

Studii militare: -

Grade militare: căpitan - 1843, maior - 1845, colonel - 1852.

Funcții militare: căpitan, șef al Comenzii de Artilerie - 10 noiembrie 1843.

A fost șef al Comenzii de Artilerie înființată la 10 noiembrie 1843, fiind numit de domnitorul Gheorghe Bibescu. Era slab pregătit, motiv pentru care era dublat de căpitanul Kohl din artileria gărzii imperiale ruse. A fost primul comandant al primei baterii de artilerie din Țara Românească, practic unul dintre întemeietorii artileriei române moderne.

La 1 septembrie 1854 a trecut în armata rusă.

General de divizie Paul LEONIDA

Născut: 28 iunie 1895, la București.

Decedat: 16 septembrie 1982, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916), Școala Superioară de Război (1923-1925), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent - 1917, căpitan - 1920, maior - 1927, locotenent-colonel - 1937, colonel-

1940, general de brigadă - 1945, general de divizie-1947.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Regimentul 2 Artilerie Grea (1916-1925); ofițer de stat major în Direcția operații din Marele Stat Major (1927-1932, 1938-1940); comandant de divizion în Regimentul 2 Artilerie Grea (1932-1934); atașat militar la Budapesta (1934-1938); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1940); comandant al Regimentului de Artilerie al Centrului de Instrucție al Artileriei-Mihai Bravu (1940-1942); șef al Secției operații din Marele Stat Major (1942-1945); comandant al Brigăzii 10 Artilerie (1945-1947).

S-a născut în familia lui Anastase și Matilda Leonida, care au avut 11 copii, unii dintre aceștia devenind peste ani intelectuali de elită. În acest sens, amintim că a fost fratele renumitului inginer Dimitrie Leonida (1883-1965), întemeietorul Muzeului Tehnic București. Mai amintim că sora sa Elisa (1877-1973) a fost prima femeie inginer licențiată în chimie, sora sa Adela (1890-1928) a fost medic și a condus primul spital de oftalmologie din România, iar sora sa Natalia (1878-1948) a fost licențiată a Facultății de Litere de la Sorbona. Fratele său Gheorghe (1892-1942) a fost la rândul său un talentat sculptor.

A participat la Primul Război Mondial conducând un pluton din Regimentul 2 Artilerie Grea.

În cel de-al Doilea Război Mondial a fost șef al Secției Operații din Marele Stat Major și comandant al Brigăzii 10 Artilerie, mare unitate care a sprijinit acțiunile de luptă ale Diviziei 10 Infanterie pentru forțarea Hronului.

A fost decorat, printre altele, cu Ordinele „*Steaua României*” cls. a IV-a și „*23 August*” cls. a IV-a.

În întreaga carieră s-a afirmat ca un ofițer extrem de inteligent, excelent pregătit profesional.

General-maior Aurel LEONIN

Născut: 27 martie 1900, la Craiova.

Decedat: 5 martie 1971, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1918-1920), Școala Specială de Artilerie (1924-1926), Școala Superioară de Război (1935-1937).

Grade militare: sublocotenent - 1920, locotenent - 1924, căpitan - 1931, maior-1939, locotenent-colonel-..., colonel-..., general de brigadă-... .

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 36 Obuziere (1920-1924); instructor în Școala de Ofițeri de Artilerie (1926-1933); comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie (1933-1934); diferite funcții în Regimentul de Gardă (1934-1935), în Regimentul 1 Artilerie (1937-1939) și în Marele Stat Major (1939-1941, 1945-1952); șef de stat major al Diviziei 9 Infanterie (1944-1945).

Generalul-maior Aurel Leonin și-a îndeplinit cu onestitate și profesionalism datoria față de armată și țară.

Între 1944-1945 a participat la luptele din Dobrogea, Podișul Transilvaniei, Ungaria și Cehoslovacia.

După război și-a desfășurat activitatea, până la pensionare, în Marele Stat Major.

General de corp de armată Emanoil LEOVEANU

Născut: 16 aprilie 1887, la Craiova.

Decedat: 26 mai 1959 în penitenciarul Făgăraș.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1906-1908), Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1908, locotenent - 1911, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1923, colonel - 1929, general de brigadă - 1937, general de divizie - 1940, general de corp de armată - 1943. A fost trecut în rezervă la 27 martie 1945.

Funcții militare: (...); șef al Secției operații din Marele Stat Major (1933-1934); șef al statului major al Inspectoratului General Sanitar (1934-1936); comandant al Brigăzii 6 Artilerie (1936-1939); comandant al Diviziei 35 Infanterie (1939-1940); director general al Poliției și Siguranței Statului (1941); **director al Direcției Artilerie din Ministerul de război (1942)**; comandant al Corpului 2 Armată Teritorială (1942-1943); comandant al Corpului 7 Armată (1943); comandant al Corpului 6 Armată (1943-1944); comandant al Corpului 3 Armată (1944); comandant al Corpului 4 Armată (1944); comandant al Corpului 6 Armată (1944)⁷⁴.

A fost un eminent ofițer, cu o cultură solidă - pe lângă studiile militare a absolvit Facultatea Juridică-Iași (1920-1923) și Academia de Înalte Studii Comerciale-Cluj (1926)⁷⁵. **Și-a făcut pe deplin datoria față de țară, participând la Campania din 1913 și la cele două războaie mondiale.**

În cel de-al Doilea Război Mondial s-a distins la comanda Corpului 6 Armată în luptele de eliberare a Transilvaniei, îndeosebi a orașului Carei.

A fost decorat, între altele, cu Ordinele „Coroana României” cls. a II-a, „Crucea de Fier” cls. a II-a (Germania).

A fost arestat la 17 mai 1951, fiind acuzat de crimă contra umanității, pentru activitatea ca director al Poliției. A fost condamnat la 15 ani detențiune riguroasă pentru „*activitate intensă contra clasei muncitoare*” (10 ani prin sentința din 09 noiembrie 1956, pedeapsă majorată la 15 ani în 13 octombrie 1957)⁷⁶.

⁷⁴ Ucrain, C., col. (r) dr., - *Eroilor artileriei* – Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, 2000, pp. 151-159.

⁷⁵ Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Scriciu, Lt. col. conf. univ. dr., Ene, N., col., - *Personalități militare românești*, vol. I – Editura C.T.E.A., București, 2005, pp. 199-209.

⁷⁶ Duțu, Al., dr., Dobre, F. – *Drama generalilor români (1944-1964)* -, Editura Enciclopedică, București, 1997, pp. 159-165.

General de divizie Gheorghe LEVENTI

Născut:

24 noiembrie 1884,
la București.

Decedat: 15 iunie
1968, la București.

Studii militare:
Școala de Ofițeri
de Artilerie, Geniu
și Marină (1903-
1905), Școala
Superioară de
Război (1919-
1920).

Grade militare: sublocotenent - 1905, locotenent - 1909, căpitan - 1913, maior - 1917, locotenent-colonel - 1919, colonel - 1925, general de brigadă - 1935, general de divizie - 1939.

Funcții militare: (...); comandant al Diviziei 6 Infanterie (1937-...); comandant al Corpului 5 Armată (1941); A fost trecut în rezervă la 31 august 1941.

A avut o carieră militară reușită, încheiată însă într-un mod nefericit, prin trecerea în rezervă, împotriva voinței sale. A urcat treptele ierarhiei militare până la gradul de general de divizie.

A comandat Corpul 5 Armată în prima fază a operațiilor militare pentru eliberarea Basarabiei, inclusiv în luptele din capul de pod de la Țiganca, Epurenii, Cania. I s-a reproșat insuccesul acțiunilor militare fiind înlocuit din funcție la 6 iulie. Simțindu-se nedreptățit a înaintat la 18 iulie 1941 un memoriu ministrului de Război, generalul Iosif Iacobici. Protestul nu a avut niciun efect, I. Antonescu replicând sec: „*Inutilă intervenție. Personal am constatat că generalul Leventi nu este la înălțime*”. Ca urmare, i s-a cerut să-și dea demisia. Acesta a refuzat și la 28 august 1941 a înaintat un nou memoriu ministrului de Război, arătând că nu putea părăsi benevol oștirea „*căreia i-a sacrificat 38 de ani de viață... Dacă în 38 de ani toți șefii mei, fără excepție, au confirmat în scris că am desfășurat o activitate demnă de toată lauda, atât în timp de pace, cât și în războiul trecut, că am dat dovadă de credință desăvârșită către țară și am fost ridicat la gradul de general de divizie și mi s-a încredințat*

comandă de corp de armată pe baza capacității dovedite în toate ocaziunile, apreciez că ultima sancțiune ce mi s-a aplicat mă lovește pe nedrept... și ca atare conștiința mea mă oprește a părăsi oștirea de bună voie“. Generalul Leventi a fost trecut în rezervă la 31 august 1941.

General de brigadă Dumitru LIMBURG

Născut: 15 ianuarie 1868, la București.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1887-1889).

Grade militare: sublocotenent-1889, locotenent-1892, căpitan-1897, maior-1899, locotenent-colonel-1913, colonel-1916.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 2 Artilerie Cetate, Pirotehnia Armatei (...); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1915-1917); șef al Serviciului Artileriei la Divizia 15 Infanterie (1917-1918); comandant al Brigăzii 2 Artilerie Grea (1918-...); șef al Serviciului Armament și Muniții la Corpului 3 Armată (...-1921).

Generalul de brigadă Dumitru Limburg a participat la Campania din anul 1916, comandând Gruparea de Artilerie Grea din zona Oltenița și artileria grea a Diviziei 10 Infanterie la Flămânda; a fost șeful Serviciului Artilerie al Diviziei 15 Infanterie în luptele de la Mărășești și Răzoare.

Fiul său, cu același nume, Dumitru Limburg, a fost atras de nobila carieră a armelor, devenind de asemenea ofițer de artilerie. De reținut că ambii, tată și fiu, au participat la Primul Război Mondial.

A fost trecut în rezervă la 1 martie 1931.

Colonelul Dumitru D. LIMBURG (fiul)

Născut: 8 august 1895, București.

Decedat: -

Studii militare: Liceul Militar Iași (1912-1914), Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1915-1916), Școala de Aplicație a Artileriei (...-1920).

Grade militare: sublocotenent - 1 octombrie 1916; locotenent - 1 septembrie 1917; căpitan - 1 aprilie 1923; maior - 1 ianuarie 1934; locotenent-colonel - 1 octombrie 1938; colonel - 31 octombrie 1942.

Funcții militare: comandant baterie tragere în Regimentul 2 Artilerie (octombrie 1916 – septembrie 1917); comandant secție în Regimentul 2 Artilerie (septembrie 1917 - aprilie 1921); comandant baterie în Regimentul 4 Artilerie Grea (1921-1922); comandant baterie în Divizionul 1 Artilerie Călărească (aprilie 1923 - octombrie 1928); ofițer în Pirotehnică Armatei (octombrie 1928-octombrie 1930); comandant divizion în Regimentul 8 Artilerie Antiaeriană (1933-1934); ajutor al comandantului Regimentului 1 Grăniceri (noiembrie 1934 - aprilie 1942); comandant al Regimentului 2 Artilerie Antiaeriană (aprilie 1942 - septembrie 1945); ajutor al comandantului Depozitelor Aeronautice (septembrie 1945 - august 1946); comandant secund al Diviziei de Artilerie Antiaeriană (august 1946 - septembrie 1947).

Colonelul Dumitru D. Limburg, fiul colonelului de artilerie Dumitru Limburg, a urmat 4 clase primare la Școala de băieți nr. 14 din București în perioada 1903-1906 și gimnaziul militar la Craiova în perioada 1908-1911. Între anii 1912-1914 s-a numărat printre elevii Liceului Militar din Iași.

A urmat Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu în perioada 1915-1916. La 1 august 1916, elevul plutonier Dumitru Limburg a fost repartizat în Regimentul 2 Artilerie Câmp, în funcția de comandant de baterie de tragere. În data de **16 august, în același grad și funcție a fost mobilizat și a plecat cu regimentul pe Frontul de Sud, în zona Operativă a Armatei a II-a, participând la luptele de la Flămânda, prilej cu care a doborât primul avion german, la 19 septembrie 1916. De asemenea, trebuie menționat că, la 21 august 1916, fiind în apărarea antiaeriană a Bucureștiului a avariat un zepelin german, care a căzut în Bulgaria.** Prin Înaltul Decret nr. 3077/1916 a fost avansat la 1 octombrie 1916 la gradul de sublocotenent.

Un moment important în cariera sa l-a reprezentat mutarea în Corpul Grănicerilor, în

cadrul căruia a îndeplinit diferite funcții și **a participat la înființarea artileriei grănicerilor**. De asemenea, locotenent-colonelul Dumitru D. Limburg a fost director de studii la Centrul de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu, contribuind substanțial la ridicarea nivelului de pregătire de specialitate al camarazilor de armă.

În perioada în care și-a desfășurat activitatea la Pirotehnia Armatei a probat alese calități profesionale și morale. În „*Foaia calificativă*” pentru anul 1928/1929 directorul acesteia, generalul de artilerie Jitianu consemna: „*Este un ofițer de un real merit și este o îndatorire morală să relev virtuțile acestui ofițer*”⁷⁷. Între calitățile sale menționa: „*foarte disciplinat, muncitor și foarte destoinic [...], inteligentă deosebită, foarte mult bun simț, judecată puternică, cultură generală foarte bună...*”⁷⁸.

În Campania din est a celui de-al Doilea Război Mondial a participat la apărarea antiaeriană a Tighinei și Odesei. După 23 august 1944 a participat la luptele din Transilvania, de la Sibiu, Câmpia Turzii, Cluj și Oradea, pentru eliberarea teritoriului național. Ulterior, în campania din vest a participat la luptele din Ungaria (Turkeve, Miscolt) și din Cehoslovacia (Lucenec, Zvolen și Piestyani).

Colonelul Dumitru D. Limburg a fost trecut în rezervă la data de 1 septembrie 1947. Are meritul de a fi participat la afirmarea unei arme noi, artileria antiaeriană.

A fost căsătorit cu Lucreția Bobeia. Nu au avut copii. Au locuit până la trecerea la cele veșnice în București, pe strada Doctor Leonte nr. 38, etajul 2.

Pentru calitățile sale ostășești probate inclusiv pe câmpurile de luptă, a fost distins cu:

- Medalia „*Bărbăție și Credință*” cu spade clasa a II-a – 1916;
- Medalia „*Crucea Comemorativă 1916-1918 cu baretă*” – 1918;
- Ordinul „*Coroana României clasa a V-a*” – 1922;
- Medalia „*Victoria 1916-1921*” – 1921;

- Ordinul „*Steaua României clasa a V-a*” – 1925;
- Semnul onorific „*Serviciul militar 25 de ani în serviciu*” – 1936;
- Ordinul „*Polonia Restituită clasa a IV-a*” – 1937;
- Ordinul „*Coroana României clasa a IV-a*” – 1939;
- Medalia „*Aeronauticii cu spade clasa a III-a*” – 1942;
- Medalia „*Aeronauticii cu spade clasa a II-a*” – 1943;
- Ordinul „*Coroana României clasa a III-a cu spade*” – 1945;
- Medalia „*Pentru Victorie asupra Germaniei 1941-1946*” -1946;
- Medalia „*Eliberarea de sub jugul fascist*” – 1954;
- Ordinul „*Steaua Republicii Populare Române*” – 1954.

General de brigadă Nicolae LINARU

Născut: 22 iulie 1879, în Vedea de Jos, județul Olt.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1897-1899); Școala de Aplicație de Artilerie (1901-1902); stagiul la Regimentul 14 Artilerie Steyer, Austria (1905-1907); Școala Superioară de Război (1909-1911).

Funcții militare: comandant subunitate în Regimentul 11 Artilerie (1 iulie 1899 - 1 aprilie 1900); comandant de subunitate în Regimentul 10 Artilerie (10 aprilie 1900-1905) și în Regimentul 14 Artilerie Steyer – Austria (1905-1907); ofițer în Regimentul 10 Artilerie (22 octombrie 1907 - 1 octombrie 1909); diferite funcții la Regimentele 2, 9 și 14 Artilerie (1910-1915); șef al Biroului Transporturi în Marele Stat Major (1915-1919); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1920-1921); șef Secția IV Transporturi în Marele Stat Major (1921-1928); comandant al Brigăzii 11 Artilerie (1928 - 1931); comandant al artileriei Corpului 5 Armată (1931-1932); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1932-).

⁷⁷ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriu personal, Dosar 476, p. 49.

⁷⁸ Idem, p. 48.

Generalul de brigadă Nicolae Linaru, fiul lui Alecu și al Alexandrinei s-a născut în localitatea Vedea de Jos, județul Olt. După absolvirea Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, în anul 1899 a fost înaintat la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 11 Artilerie.

În perioada 1905-1907 a participat la un stagiul la Regimentul 14 Artilerie din Steyer, Austria. „*Relațiunea*” asupra modului în care s-a manifestat pe timpul stagiului, transmisă de comandantul regimentului austriac, colonelul Eric de Brille este mai mult decât onorantă. Acesta consemna: „*Am observat la acest ofițer un caracter solid și rezervat; el are un temperament viu, fără a-și pierde calmul. El posedă aptitudini foarte bune și o concepțiune repede. Conduce foarte bine secția, atât izolat cât și încadrată. Comandă bateria foarte bine din punct de vedere tactic, ținând seamă de toate exigențele ce se cer de la artilerie. [...]și-a dat toată osteneala pentru a se instrui în interesul patriei sale*”⁷⁹.

A participat la Campania din anul 1913, îndeplinind funcția de comandant al Bateriei a 3-a din Regimentul 14 Artilerie. La Primul Război Mondial a participat ca șef al Biroului Transporturi din Marele Cartier General. **A dat dovadă de o excelentă capacitate în organizarea transporturilor de trupe și materiale.** A manifestat inițiativă și pricepere în modificarea oportună a planurilor de transport în raport cu situațiile grele survenite. În timpul transporturilor de evacuare a asigurat evacuarea tuturor depozitelor de muniții și alimente din Buzău și Focșani. În timpul evacuării gării Mărășești a reușit prin tact să salveze această gară ce urma să fie distrusă de ruși. La decretarea mobilizării din 1918 locotenent-colonelul Nicolae Linaru se găsea la București, ca delegat al Marelui Stat Major pe lângă Delegația Militară Germană pentru a reprezenta interesele României. Lucrând în subordinea generalului Jitianu a avut o contribuție însemnată la asigurarea retragerii armatei germane de ocupație din București. De asemenea, a restabilit rapid legătura feroviară cu Moldova pentru reîntoarcerea trupelor și guvernului la București.

⁷⁹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriu calificativ al Generalului de brigadă Linaru Nicolae, Dosar M.B. litera „L”, pp. 61-62.

După război a îndeplinit funcții numai pe linie de artilerie: comandant de regiment și brigadă, respectiv comandant al artileriei Corpurilor 5 și 2 Armată.

Calitățile personale de excepție au determinat înaintarea sa la gradul de general de brigadă la data de 1 aprilie 1928.

A fost căsătorit din data de 1 decembrie 1913 cu Margareta Petrescu, cu care a avut doi fii: Sandu, născut în 1914 și Nicolae, născut în 1919.

Între medaliile și ordinele care i-au fost acordate menționăm:

- „*Avântul Țării*” – 1914;
- „*Medalia Jubiliară Regele Carol*” – 1916;
- Medalia „*Crucea Comemorativă*” – 1918;
- Ordinul „*Sfântul Stanislav*” (rus) – 1918;
- Ordinul „*Sfânta Ana, clasa a II-a cu spade*” (rus) – 1918;
- Ordinul „*Polonia Restituită*” clasa a II-a – 1927;
- Ordinul „*Vulturul Alb clasa a II-a*” – 1926;
- Ordinul „*Coroana României clasa a III-a*”;
- Ordinul „*Steaua României în grad de cavalier*”;
- Semnul onorific de 25 ani.

General de divizie Gheorghe LINTEȘ

Născut: 29 aprilie 1879, în comuna Murgeanca, județul Ialomița.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1899-1901) pe care a absolvit-o ca șef de promoție, Școala Superioară de Război (1908-1910).

Grade militare: sublocotenent - 1901, locotenent - 1905, căpitan - 1910, maior - 1917, locotenent-colonel - 1918, colonel - 1919, general de brigadă - 1928, general de divizie - 1939.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 2, 13, 7 și 12 Artilerie, Biroul de

Mobilizare din Marele Stat Major, șef de stat major al Diviziei 8 Infanterie, ofițer de stat major în Inspectoratul General al Armatei la Chișinău (...); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1921-1922), Brigăzii 9 Artilerie (1928-1933), Diviziei 21 Infanterie (1933-1936);

A fost un ofițer valoros, temeinic pregătit. A fost șeful promoției Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, pe care a absolvit-o în 1901. A îndeplinit o multitudine de funcții, ultima și cea mai importantă fiind cea de comandant de divizie. A participat la Primul Război Mondial, probând alese virtuți ostășești.

Comandor Ioan LINTEȘ

Născut: 1897 la Murgeanca, jud. Ialomița.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala Superioară

de Aeronautică-Paris.

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent-..., căpitan - 1923, maior -..., căpitan-comandor - 1940, comandor -....

Funcții militare: comandant de pluton artilerie, profesor la Școala de Aplicație a Artileriei, profesor la Școala Militară Specială de Aeronautică.

A fost un eminent dascăl în învățământul superior românesc. A fost asistent, profesor și șef de catedră la Școala Politehnică București.

Comandorul Ioan Linteș a fost un autentic om de știință. Între lucrările sale de referință amintim: „*Studiul critic asupra uzurii gurilor de foc*”, „*Călăuza unui anteproiect de gură de foc*”, „*Problema perforării blindajelor carelor de luptă*”, „*Indicatorii numerelor prime*”, „*Teoria indicatorilor*”, „*Rezistența aerodinamică a corpurilor în cazul vitezei ultrasonice*”,

„*Bombardamentul cu avionul și bombardamentul cu tunul*”, „*Balistica antiaeriană și aeriană*” etc.

A obținut titlul de doctor al Școlii Politehnice București (1940), cu teza „*Precizia, uzura și viața gurilor de foc a armelor portative*”.

General de brigadă Gheorghe LIPOVAN

Născut: 10 octombrie 1894, la Maciova, județul Caraș-Severin.

Decedat: 1958, la Timișoara.

Studii militare: Școala de Cadeți de Artilerie la Traiskirchen – Austria (1909-1912), Academia Tehnică Militară de Artilerie la Moding – Viena (1912-1914); Școala Specială de Artilerie din Timișoara.

Grade militare: sublocotenent - 1 noiembrie 1912; locotenent - 1 noiembrie 1915; căpitan - iulie 1919; maior -; locotenent-colonel -; colonel - 1939; general de brigadă - 23 august 1944.

Funcții militare: comandant de pluton în Divizionul 7 Artilerie Grea în Armata austro-ungară; ofițer în Secția Organizare a Corpului 7 Armată; ofițer în Școala de Aplicație a Artileriei; comandant al Regimentului 6 Artilerie Grea (1938-1941); comandant al artileriei Diviziei 19 Infanterie (6 august 1942 – 23 martie 1944).

Gheorghe Lipovan a urmat studiile primare la Lugoj, iar cele medii la Oravița. Tainele artileriei le-a deprins în instituții de învățământ atât din armata austro-ungară, cât și din cea română.

În carieră a debutat în anul 1914 în armata austro-ungară, la comanda unui pluton din Divizionul 7 Artilerie Grea. Cu acesta a participat la campaniile din Italia și Galiția, unde a fost rănit de două ori. În data de 12 decembrie 1918, ca urmare a destrămării monarhiei austro-ungare a fost primit cu gradul de locotenent (la care fusese avansat la 1 noiembrie 1915) în armata română, ca ofițer în cadrul Secției organizare a Corpului 7 Armată cu comandamentul la Sibiu. În vara anului 1919 a fost înaintat la gradul de căpitan și a participat la campania din Ungaria a armatei române. A participat la luptele de pe Tisa.

După război a lucrat ani mulți în învățământ în cadrul Școlii de Aplicație a Artileriei din Timișoara. În data de 15 noiembrie 1938 a fost numit la comanda Regimentului 6 Artilerie Grea, cu care a participat în perioada 22 iunie-20 noiembrie 1941 la Campania din Est, luptând în zona Ungheni, Bălți, Moghilev, Odessa. Ca urmare a pierderilor mari, în octombrie 1941 regimentul său a fost retras la Tighina pentru reface.

În data de 6 august 1942 colonelul Gheorghe Lipovan a fost numit comandant al artileriei Diviziei 19 Infanterie cu care a participat de asemenea în Campania din Est, în perioada 15 august 1942 – 30 ianuarie 1943. La data de 23 martie 1944 a fost înaintat la gradul de general de brigadă.

Finalul carierei militare a generalului Gheorghe Lipovan a fost întrerupt brutal prin reținerea sa pentru cercetări, 6 luni la Aiud. Cu mare greutate a intrat în posesia pensiei cuvenite, abia după 3 ani de la încetarea activității în armată. A decedat în anul 1958 la Timișoara, unde a fost și înhumat, în Cimitirul Eroilor⁸⁰.

De-a lungul timpului a fost decorat cu mai multe ordine și medalii militare între care amintim:

- Ordinul „*Steaua României*” clasa a V-a cu spade și panglică de „*Virtutea României*” – 1920;
- Medalia „*Victoria 1916-1921*” – 1921;
- Ordinul „*Coroana României*” în grad de ofițer – 1930;
- Medalia centenară „*Regele Carol I*” – 1940;
- „*Crucea de Fier*”, clasa a II-a (medalie germană) – 1941;
- „*Coroana României*” în grad de cavaler cu spade și panglică de „*Virtutea României*” – 1941.

Generalul Gheorghe Lipovan a fost un distins artilerist, temeinic pregătit profesional.

Colonel Lazăr LIUBOBRATECI

Născut: -

Decedat: -

Studii militare: -

⁸⁰ Colonel Sandu Matinescu, *Bravi comandanți de brigăzi și regimente de artilerie*, Editura ProTransilvania, București, 2006, p. 113.

Grade militare: cadet - 1842, sublocotenent - 1843, locotenent - 1846, căpitan - 1848, maior - 1851, colonel - 1859.

Funcții militare: (...); șef al Detașamentului de ofițeri trimiși în Rusia pentru pregătire în vederea formării viitorilor ofițeri ai artileriei Moldovei; organizatorul primei baterii de artilerie a Moldovei-1849; șef la Hătmănie (1854-1859).

A fost fiul unui ofițer rus căsătorit cu o moldoveancă. Conform legilor de atunci, mama fiindu-i moldoveancă, el era considerat moldovean.

Cu gradul de căpitan a fost șef al Detașamentului de ofițeri trimiși în Rusia pentru pregătire în vederea formării viitorilor ofițeri ai artileriei Moldovei. Din detașament făceau parte: lt. Oatu, cadeții Filipescu, Statache, Cernat. **A fost primul comandant al primei baterii de artilerie din Moldova, practic unul dintre întemeietorii artileriei române moderne.**

În 1859 a fost scos din oștire, fiind acuzat de luare de mită și abuzuri în serviciu.

Colonel Ioan LISSIEVICI

Născut: 29 ianuarie 1896, la Iași.

Decedat: februarie 1974.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent -...., căpitan -...., maior -

1929, locotenent-colonel - 1937, colonel - 1941.

Funcții militare: comandant de secție și de baterie în Regimentul 11 Artilerie (1916-1919); diferite funcții în statul major al Diviziei 6 Infanterie (1926-1930); șeful Centrului de Informații din Cernăuți (1930-1932), șeful Biroului 2 informații și contrainformații (1935-1937), șef al Biroului 1 recrutare, organizare, mobilizare (1937-1939) din Secția a II-a a Marelui Stat Major; șef de stat major al Diviziei 35 Infanterie

(1939-1940); comandant al Regimentului 104 Artilerie Grea (1944); șef al Serviciului de Informații al Ministerului de Război (1944); șef Serviciul restituiri din Ministerul Apărării (1944-1945).

Pe lângă funcțiile mai sus-menționate a îndeplinit și funcții în alte structuri ale statului: șef al Secției Informații Externe și al Eșalonului Mobil detașat pe lângă Marele Cartier General din cadrul S.S.I. (1941-1943), și subdirector al S.S.I.; director administrativ al Societății „Standard Graphica” din București.

A fost arestat la 28 martie 1945, deportat în U.R.S.S., adus în țară la 10 aprilie 1945 și eliberat la 23 decembrie 1945. Ulterior a fost trecut în rezervă.

A fost arestat la 27 mai 1949, acuzat pentru „*activitate intensă contra clasei muncitoare și apartenență la S.S.I.*” și condamnat, în anul 1957, la 15 ani temniță grea. A fost eliberat în 1963, primind domiciliu forțat în comuna Lățești, de lângă Fetești (1963-1965). În 1970, în urma cererii sale, i s-a ridicat pedeapsa de condamnare.

General de brigadă „post-mortem” Emanoil LUCESCU

Născut: 2 decembrie 1852, București.

Decedat: 27 februarie 1942, Kalai, Crimeea.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915).

Grade militare: sublocotenent - 1915, locotenent - 1917, căpitan - 1919, maior - 1928, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1940, general de brigadă „post-mortem” - 1942.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1 Obuziere (1916), Regimentul 26 Obuziere (1917-1918), Regimentul 10 Obuziere (1918-1919). Regimentul 6 Artilerie (1919-1932, 1934-1936, 1937), Regimentul 29 Artilerie (1936-1937), Grupul 1 Artilerie (1937-1939); comandant al Regimentului 31 Artilerie (1939-1940), Regimentului 68 Artilerie (1940-1941) și al Regimentului 36

Artilerie (1941), comandant al artileriei Diviziei 18 Infanterie (1941-1942).

**Generalul de brigadă „post-mortem”
Emanoil Lucescu, participant la ambele războaie mondiale, a fost un brav ofițer de artilerie căzut eroic la datorie în luptele din Crimeea.**

Proaspăt sublocotenent de artilerie și comandant de secție în Regimentul 1 Obuziere, Emanoil Lucescu a luat parte la Primul Război Mondial, la luptele de pe Valea Oltului și de la Muscelu. După război și-a desfășurat activitatea numai în unități de artilerie.

În anul 1941 a fost numit comandant al Regimentului 36 Artilerie cu care a participat la luptele de la Odessa. În același an, la 12 octombrie, a fost numit comandant al artileriei Diviziei 18 Infanterie, din care făcea parte și regimentul său. Pe front a dovedit nu numai o temeinică pregătire de specialitate, dar și alese virtuți ostășești. Luptând eroic alături de camarazii săi din Divizionul 1 al Regimentului 36 Artilerie, colonelul Emanoil Lucescu a fost grav rănit în ziua de 27 februarie 1942. A decedat a doua zi în localitatea Kalai, unde a și fost înmormântat.

Pentru eroismul său a fost înaintat „post-mortem” la gradul de general și prin Înaltul Decret numărul 1386, din 8 mai 1942 a fost propus să fie decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, cls. a III-a.

Colonel Gheorghe LUPAȘCU

Născut: 10 martie 1843, la Bacău.

Decedat: în anul 1936, la București.

Studii militare: Școala de ofițeri-București (1865-1867).

Grade militare: sublocotenent - 1867, locotenent - 1871, căpitan - 1875, maior -..., locotenent-colonel -..., colonel-....

Funcții militare: comandant pluton în Regimentul 1 Artilerie (1867-1877);

comandant al bateriei a 3-a în Regimentul 3 Artilerie (1877-1881)...

A avut doi băieți, care și ei au devenit artileriști. În 1915, când a scris cartea „Amintiri din războiul Independenței”, Emanoil era căpitan la Fabrica de Pulbere a armatei, iar Neron, locotenent în Regimentul 15 Artilerie Giurgiu⁸¹.

În Războiul de Independență a participat la luptele de la Plevna, Vidin și Belogradchik. A condus focul bateriei sale dispusă pe o movilă la 900 m de reducta „Grivița I”, de unde și-a primit denumirea de „Bateria de la Movila”. În data de 30 august/11 septembrie, ziua atacului decisiv asupra Plevnei, focul bateriei Lupașcu (Bateria de la Movilă), întărită cu secția sublocotenent Elefterescu din bateria 2, comandată de căpitanul Bereșteanu, din Regimentul 2 Artilerie, a susținut atacurile Diviziei 4 Infanterie, reducta Grivița 1 fiind cucerită de trupele române și ruse și transformată rapid în reductă de apărare împotriva atacurilor otomane. Bateria căpitanului Lupașcu, din cauza pierderilor, oboselii acumulate și uzurii tunurilor a fost înlocuită de bateria 4, comandată de căpitanul Șomănescu, din Regimentul 4 Artilerie. În această luptă bateria Lupașcu l-a pierdut pe **sublocotenentul Elefterescu, primul ofițer de artilerie căzut la datorie în Războiul de Independență**, care „ochea singur (...). După ce încărca tunurile se urca pe parapet și dădea ordin să se tragă, el observând dacă a ochit bine și dacă obuzul a lovit unde țintise el”. Peste ani, **căpitanul Gheorghe Lupașcu, comandantul „Bateriei de la Movilă”**, cea mai solicitată în acest război, care a tras în medie câte 1374 lovituri de piesă, a publicat „Amintiri din războiul independenței, 1877-1878” (1915), lucrare mai susmenționată „... ca un omagiu al dragostei ce am astăzi în al șaptezeci și doilea an ai vieții mele pentru armata română, în care am servit cu credință 33 de ani în activitate, și 8 în rezervă, în total 41 ani, sub domnia Regelui Carol I...”⁸².

⁸¹ Tucă, F., col. dr., Cociu, M., Chirea, F., dr. - *Bărbați ai datoriei-1877-1878. Mic dicționar* - Editura Militară, București, 1979, pp. 166-167.

⁸² Colonel Gheorghe Em. Lupașcu - *Amintiri din Războiul Independenței, 1877-1878* - București, Tipografia modernă „CULTURA”.

A fost decorat cu „Steaua României” în grad de cavaler, „Virtutea Militară” de aur, „Trecerea Dunării”, „Apărătorilor Independenței”, „Sf. Ana” cls. a III-a (Rusia).

A încetat din viață, la o vârstă respectabilă, 93 de ani, în 1936, în București.

General de divizie Alexandru LUPESCU

Născut:

24 februarie 1865,
la Botoșani.

Decedat: în anul
1934.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de
Artilerie și Geniu,
București (1884-
1886), Școala
Specială de Artilerie
și Geniu (1886-

1888), Școala Superioară de Război (1895-
1897- șef de promoție).

Grade militare: sublocotenent - 1886,
locotenent - 1889, căpitan - 1894, maior-
1902, locotenent-colonel - 1909, colonel-
1911, general de brigadă - 1915, general de
divizie - 1917.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentele 2, 7, 5 și 11 Artilerie (1886-1895); diferite funcții în Regimentul 1 Cetate, Divizia 7 Infanterie și Marele Stat Major (1897-1905); funcții de stat major la Corpul 3 Armată, Divizia 4 Infanterie, Marele Stat Major, Direcția Generală a Școlilor din Ministerul de război (1906-1915); comandant al Brigăzii 4 Artilerie (1915-1916); șef de stat major al Armatei 1 (1916-1917); subșef al Marelui Cartier General (1917-1918); inspector general al învățământului militar (1918); comandant al Corpului 6 Armată (1919-1920); comandant al Trupelor de Est (1920-1921); inspector al Armatei a 2-a (1921-1923); **șef al Marelui Stat Major (01.10.1923-21.06.1927).**

Generalul de divizie Alexandru Lupescu a îndeplinit totodată și o serie de funcții publice extrem de importante și onorante: ministru al Instrucțiunii Publice (1919); senator de drept (1927-1934); primar de sector în capitală.

A avut o carieră militară de excepție. Și-a făcut debutul profesional exercitând cu multă conștiinciozitate funcțiile de la baza carierei, prilej cu care a cunoscut în profunzime viața ostășească a trupei. După anul 1896 și-a desfășurat activitatea timp de un deceniu ca ofițer de stat major în comandamente la diferite eşaloane, inclusiv în Marele Stat Major și ca profesor la Școala Superioară de Război. **A rămas în conștiința foștilor săi elevi ca unul dintre cei mai valoroși dascăli, ca urmare a temeinicei sale pregătiri și a harului pedagogic proverbial.** Nu întâmplător a fost supranumit „gură de aur”⁸³. Arta sa oratorică desăvârșită a cucerit deopotrivă mintea și sufletul elevilor. La finalul fiecărei prelegeri aloca câteva minute în care rezuma esențializat conținutul acesteia.

În timpul Războiului de (Re)Întregire a îndeplinit funcții de mare răspundere: șef de Stat Major al Armatei 1 (1916) și subșef al Marelui Cartier General (1917). De asemenea, ca urmare a experienței la catedră și în exercitarea funcției de expert în Direcția Generală a Școlilor, în anul 1918 a fost numit inspector al învățământului militar. **Desigur,**

„apogeul carierei sale” l-a reprezentat numirea la data de 1 octombrie 1923, în funcția de șef al Marelui Stat Major. În această funcție i-a revenit sarcina de a conduce reorganizarea puterii armate⁸⁴. În acest sens, a participat la elaborarea Legii de organizare a armatei, din anul 1924, în concordanță cu învățămintele desprinse din desfășurarea Primului Război Mondial și cu prevederile Constituției din anul 1923.

Ca șef al Marelui Stat Major, generalul Alexandru Lupescu a desfășurat o intensă activitate în reorganizarea structurală a armatei, astfel:

- a reintrodus brigada de infanterie în organizarea diviziei;
- a clasificat regimentele de infanterie în trei categorii (A-cu efective sporite, B- cu efective dublate la mobilizare și C – cu efective reduse);
- a constituit, în anul 1924, Corpul Vânătorilor de Munte cu 2 divizii a câte 3 grupuri, cu câte 3 batalioane, 3 divizioane de artilerie munte, 1 regiment obuziere de munte și 1 batalion pionieri de munte;
- a înființat în 1924 Comandamentul Trupelor de Aeronautică;
- a înființat în anul 1924 Inspectoratul general al Marinei;
- a înființat în anul 1925 Brigada Grăniceri Instrucție;

⁸⁴ Lucian Predescu – *Enciclopedia României – Cugetarea* – Material românesc. Oameni și înfăptuiri – Editura Saeculum I.O.&Editura Vestfala, București, 1999, p. 501.

⁸³ Colectiv, *Șefii Statului Major General (1859-2000)*, Editura Europa Nouă, București, 2001, p. 68.

- a înființat în anul 1926 Batalionul Care de Luptă;
- a introdus în anul 1927 eşalonul brigadă la vânători de munte;
- a reorganizat cavaleria pe 3 divizii de cavalerie și 4 brigăzi de călărași.

Generalul Alexandru Lupescu a rămas în conștiința colectivă a oștirii ca un ofițer temeinic pregătit, riguros, cu har didactic, care a avut onoranta misiune de a implementa prima lege de reorganizare a armatei după fărâșirea României Mari.

A fost decorat cu: „*Coroana României*”, „*Steaua României*”, „*Răsplata muncii pentru învățământ*” și altele.

Colonel Romulus MAGHERU

Născut: 6 iunie 1847, la București.

Decedat: 7 martie 1897, la Craiova.

Studii militare: Școala de ofițeri-București (1864-1866).

Grade militare: sublocotenent - 1866, locotenent - 1868, căpitan - 1872, maior-

1877, locotenent-colonel - 1891, colonel - 1891.

Funcții militare: comandant de subunitate de artilerie (1866-...); ofițer de stat major (1877-1878); comandant al Regimentului 8 Artilerie (1886-1890) și al Regimentului 1 Artilerie (1892-1897).

A fost fiul generalului Gheorghe Magheru.

Cu gradul de maior a participat la Războiul de Independență. A luptat la Plevna.

A deținut funcțiile de comandant al Regimentelor 8 și 1 Artilerie.

General de divizie Gheorghe MAKAROVITSCH (MACAROVICI)

Născut: 3 septembrie 1843, în localitatea Georgeci (azi Climești), comuna Făurei, județul Neamț.

Decedat: 30 aprilie 1930, la Roman.

Studii militare: Școala Militară din Iași (înființată în 1857 și devenită

Școala Fiilor de Militari în 1872 și Liceul Militar-Iași) și Școala Militară de Ofițeri - București (1862-1864).

Grade militare: sublocotenent - 1864, locotenent - 1868, căpitan - 1871, maior - 1876, locotenent-colonel - 1879, colonel - 1887, general de brigadă - 1896, general de divizie (r) - 1906.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1 Lăncieri (1864-1865), Regimentului 2 Lăncieri (1865-1866), Regimentul 1 Artilerie (1866-1868), Școala Militară din Iași (1868-1871) și Regimentul 1 Artilerie (1871-1876); director de studii și profesor de fortificații și artă militară la Școala Fiilor de Militari-Iași (1876-1877); comandant al divizionului de pompieri (artilerie teritorială) București (1877-1878); comandant de divizion în Regimentul 3 Artilerie (1878-1879); transferat provizoriu la Administrația Ministerului de Război (1879-1880); director la Școala Fiilor de Militari-Iași (1881-1894); specialist la Arsenalul Armatei (1894); comandant al garnizoanei București (1894-1896); comandant al Brigăzii 2 Artilerie și comandant al Artileriei Corpului 2 Armată (1896-1900); comandant al Regiunii întărite Focșani-Nămoloasa-Galați (1900-1901); comandant al Diviziei 6 Infanterie

Focșani (1901-1906); comandant al Corpului 3 Armată (1906- împluternicit).

S-a născut la 3 septembrie 1843, în familia lui Vasile și a Alexandrinei-Roxana Makarovitsch. S-a căsătorit în anul 1876 cu Alexandrina Izvoranu (1854-1941), cu care a avut nouă copii, dintre care, opt băieți, care au optat pentru cariera militară: Vasile (1871-1952), general de artilerie, Gheorghe (1873-1915), căpitan de cavalerie, Alexandru (1879-1946), căpitan de artilerie, Ioan (1881-1942), colonel de cavalerie, Traian (1885-1942), colonel de cavalerie, Radu (1887-1944), general de artilerie, Miron (1891-1910, elev sergent), Adrian (1892-?), colonel de artilerie.

A participat la Războiul de Independență, având gradul de maior și funcția de comandant al Divizionului de Pompieri București, iar din ianuarie 1878, de comandant al unui divizion din Regimentul 3 Artilerie.

A îndeplinit funcții importante în armată. Între acestea le amintim pe cele de comandant de divizie, respectiv de corp de armată.

A fost decorat cu „*Virtutea Militară*” cls. I, crucea „*Trecerea Dunării*”, medalia „*Apărătorii Independenței*”, ordinul „*Steaua României*” cls. a III-a, ordinul „*Coroana României*” cls. a II-a, medalia jubiliară „*Carol I*”, Semnul onorific pentru serviciul în armată.

A fost trecut în rezervă la 01.04.1906.

În semn de prețuire a activității sale, Liceul Militar-Iași, din anul 1929, a purtat numele său.

Locotenent Iuliu MANIU

Născut: 8 ianuarie 1873, la Șimleul Silvaniei, județul Sălaj.

Decedat: 5 februarie 1959, la Sighet.

Studii militare:

Grade militare: sublocotenent -1915.

Funcții militare: ofițer în Regimentul

26 Artilerie al armatei austro-ungare; ministru de Război.

Iuliu Maniu este una dintre marile personalități ale căror destine s-au intersectat cu artileria. Ce-i drept este un exemplu atipic, întrucât „*intersectarea*” s-a produs în cadrul armatei austro-ungare.

Viitorul om politic, lider al Partidului Național Țărănesc a fost recrutat în luna mai a anului 1915 în armata austro-ungară. Întrucât potrivit legislației austro-ungare, a refuzat să depună jurământ față de autoritățile statului, nu a fost lăsat la vatră așa cum era legal, având în vedere calitatea sa de avocat la Mitropolia greco-catolică din Cluj și a fost trimis la Școala de Ofițeri a Regimentului 36 din Budapesta.

Ca proaspăt sublocotenent de artilerie a participat cu armata austro-ungară atât pe frontul rusesc, cât și pe cel italian. Astfel, cu Regimentul 14 austro-ungar, în calitate de comandant de baterie, a participat la luptele de pe frontul italian, inclusiv la cele de la Piave.

Personalitate puternică, locotenentul Iuliu Maniu s-a impus în timp scurt ca lider al românilor din regiment și mai apoi al tuturor celor din armata austro-ungară. În contextul prăbușirii Imperiului austro-ungar a fost catalizatorul constituirii unei armate naționale în Transilvania din ofițeri și soldați români ce până atunci au făcut parte din armata imperială. Entitatea militară românească a fost condusă de Senatul militar român constituit la Viena. În contextul haosului generat de prăbușirea imperiului și agitația bolșevică, acest senat, în fapt un stat major românesc a fost autoritatea ce a condus activitatea în Viena timp de aproape 2 luni de zile până când autoritățile austriece au reușit să reia controlul asupra unei părți a imperiului. O serie de istorici apreciază că fără Iuliu Maniu și Senatul militar românesc, Viena ar fi avut aceeași soartă cu Budapesta căzută sub controlul bolșevicilor lui Bela Kun.

Iuliu Maniu a avut un rol important și în formarea Cehoslovaciei. În condițiile disoluției armatei austro-ungare, a format o Legiune militară românească la Praga, sub conducerea căpitanului Alexandru Silviu, care a asigurat protecția Comitetului Cehoslovac Național, nou constituit, față de

acțiunile ofițerilor rămași fideli fostului imperiu.

Aceste câteva aspecte referitoare la dimensiunea militară a activității marelui patriot și om politic Iuliu Maniu relevă o dată în plus personalitatea sa complexă.

Locotenent Mihail MANOILESCU

Născut: 9 decembrie 1891, la Tecuci.

Decedat: 30 decembrie 1950 în închisoarea Sighet.

Studii: Școala de Poduri și Șosele-București, pe care a absolvit-o ca șef de promoție în 1915.

Grade militare:

sublocotenent - 1915, locotenent - ...

Funcții militare: concentrat la Regimentul de Artilerie din Roman (1915-1916); detașat la Direcția Munițiilor (1916-1918).

A proiectat și executat în atelierele Wolff, evacuate la Iași, obuzierul 210 mm model Iași, care a străjuit Mormântul Eroului Necunoscut din Parcul Carol până în 1960 (foto).

A îndeplinit importante demnități publice: subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor (1924); ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (1930); Guvernatorul Băncii Naționale (1931), de unde a fost demis pentru că a refuzat să salveze de la faliment Banca Marmorosh-Blank; ministrul Industriilor și Comerțului (1931); președintele A.G.I.R. (1935-1940); ministrul de Externe (1940), calitate în care a semnat Diktatul de la Viena - 30 august 1940, după care va leșina.

A publicat „*Teoria protecționismului și schimburile internaționale*”-Paris, 1929, fiind cunoscut ca unul din întemeietorii neoliberalismului în România.

A fost arestat în perioada 12 octombrie 1944-decembrie 1945 și rearestat la 19 decembrie 1948. A fost condamnat în lipsă la 12 aprilie 1952 la 15 ani temniță grea.

A decedat la 30 decembrie 1950 în închisoarea Sighet, decesul său fiind anunțat familiei abia în mai 1958.

Locotenentul Mihail Manoilescu a fost un mare patriot, profund devotat statului român.

General de divizie Gheorghe MANU

Născut: 24 iulie 1833, la București.

Decedat: 6 mai 1911, la București.

Studii militare: Școala de Cadeți-Postdam (1847-1850), Școala Militară-Berlin (1850-1853), Școala Specială de Artilerie - Berlin (1854-1856).

Grade militare:

sublocotenent - 1853, locotenent - 1858, căpitan - 1858, maior-1860, locotenent-colonel - 1864, colonel-1864, general de brigadă - 1877, general de divizie - 1906.

Funcții militare: stagiul la Regimentul de artilerie al gărzii regale prusiene (1856-1858), căpitan în artileria română-1858; profesor pentru artilerie la Școala Militară de Ofițeri-București (1859-1860); comandant al bateriei de artilerie călăreață din primul divizion de artilerie din Țara Românească (1860); comandant al Divizionului 2 din primul regiment de artilerie din Țara Românească (1860-1866); comandant al primului regiment de artilerie din Țara

Românească (1866-1869); **ministru de război (1859-1870, 1888-1889, 1904-1907)**; comandant al Diviziei 4 Infanterie (1877); **comandant al artileriei Armatei de operații (1877-1878)**; **inspector general al artileriei (1878, 1881-1883)**; comandant al Diviziei 3 Infanterie (1881).

Generalul de divizie Gheorghe Manu, fiul marelui vornic Ion Manu și al Ancăi Ghica, a provenit din vechi și înstărite familii românești. Conform unor surse familia tatălui ar proveni din nobila familie italiană Manno. În anul 1867 s-a căsătorit cu Alexandrina (1835-1916), ce aparținea ramurii Șerban Vodă a familiei Cantacuzino, fiind fiica lui Constantin Cantacuzino, fost caimacan în 1848 în Țara Românească, și al Zoei Slătineanu. De menționat că soția sa era înrudită cu alte familii vechi și importante din Țara Românească, precum Văcărești și Chiculești. Au avut împreună cinci copii: Constantin (1871-1959) - diplomat, ministru plenipotențiar la Londra, Berlin și Constantinopol, Ion (1872-1962) - magistrat, Ana (1874-1962), George (1876-1953) - general de corp de armată și Zoe (1879-1963).

O bună parte din viață, generalul a locuit în casa existentă și astăzi pe Calea Victoriei. După decesul său și al soției casa a aparținut până la naționalizare unuia dintre fii – Constantin Manu (1871-1859), diplomat, ministru plenipotențiar la Roma și Constantinopol. Casa a fost construită în anul 1843 de către boierul Alecu, care 10 ani mai târziu a vândut-o unui anume Dimitri Ioanidi, de la care generalul a cumpărat-o în anul 1868 cu „8.000 de galbeni”. Casa în stil neoclasic cu demisol și parter înalt, era decorată în interior cu marmură și dispunea de mobilier stil Empire, restauration și Louis al XIV-lea și multe obiecte de artă. De-a lungul timpului a găzduit numeroase recepții și evenimente mondene, între care se numără și balul dat de general în onoarea regelui Carol I și reginei Elisabeta.

Extrem de interesantă este și istoria descendenților generalului. Dacă despre Constantin Manu am amintit mai sus, dorim să menționăm că celălalt fiu – Ion Manu, un distins intelectual, s-a căsătorit cu Elisabeta Cantacuzino, fiica lui Iancu Cantacuzino (1847-1911), unul dintre primii industriași români, constructorul căii ferate București-

Predeal și al primei fabrici românești de ciment de la Comarnic. Mult mai celebru a fost fiul acestora, George Manu (1903-1961), nepotul generalului, distins om de știință, care a obținut titlul de doctor în fizică la Paris, la data de 5 iulie 1943. Președinta comisiei pentru acordarea titlului de doctor în științe a fost celebra savantă Marie Curie. Adept al mișcării legionare, a fost arestat în anul 1948, alături de alte vârfuri ale intelectualității românești și condamnat la 25 de ani de închisoare cu muncă silnică. A decedat în anul 1961. Astăzi în semn de apreciere a celui numit „*Rectorul Universității Aiud*” funcționează „*Fundația profesor George Manu*”.

Generalul de divizie Gheorghe Manu s-a format ca militar în Prusia, unde a absolvit Școala de cadeți din Postdam, Școala militară și Școala Specială de Artilerie, ambele din Berlin. După absolvirea acesteia din urmă, cu aprobarea statului român, a intrat cu gradul de sublocotenent în armata prusacă, dobândind o excelentă experiență profesională.

În anul 1858 s-a reîntors în țară și a fost încadrat în armată cu gradul de căpitan. În anul următor, ca urmare a temeinicei pregătiri artileristice căpitanul Gheorghe Manu a fost încadrat profesor de artilerie la Școala Militară de Ofițeri din București. Din anul 1860 și până în anul 1869 a deținut funcțiile de comandant de baterie, divizion și regiment.

În timpul Războiului de Independență, generalul de brigadă Gheorghe Manu a îndeplinit mai multe funcții. Inițial a fost comandant al Diviziei 4 Infanterie care avea misiunea de a asigura apărarea României în sud, la Dunăre. Ulterior, ca urmare a evoluției confruntării beligeranților, divizia sa a primit misiuni ofensive, participând la luptele de la Plevna și Vidin. **Ca urmare a meritelor excepționale generalul Gheorghe Manu a fost decorat în luna mai 1877 cu „Virtutea militară”, fiind primul ofițer care a primit această distincție.** De asemenea, în timpul războiului a îndeplinit în perioada 1877-1878 funcția de comandant al artileriei Armatei de Operații.

În anul 1878 a fost numit inspector general pentru artilerie, fiind primul artilerist care a deținut această funcție.

De remarcat faptul că a mai deținut această funcție și în perioada 1881-1883.

Generalul de divizie Gheorghe Manu s-a preocupat de dezvoltarea cantitativă și calitativă a artileriei. Ca urmare a demersurilor sale numărul regimentelor de artilerie s-a dublat, de la 4 la 8. De asemenea, este cel care prin înființarea a 2 baterii de artilerie de munte a pus bazele acestui tip de structuri de artilerie. De asemenea, a întreprins demersurile necesare pentru modernizarea dotării artileriei. În acest sens amintim dotarea celor 14 baterii de artilerie teritoriale, structuri organizatorice nou apărute, cu tunuri „Krupp” calibru 75 mm, model 1880, respectiv calibru 87 mm, model 1880.

De menționat faptul că în anul 1882 a primit însărcinarea de a realiza primul studiu pentru realizarea fortificațiilor capitalei. Ulterior, studiul a fost atribuit de către regele Carol I generalului belgian Henri Alexis Brialmont, considerat cel mai apreciat inginer militar al secolului al XIX-lea⁸⁵. Pe baza proiectelor și propunerilor sale s-a înființat artileria de asediu în anul 1885.

Ca urmare a aprecierii calităților sale, **generalul de divizie Gheorghe Manu a deținut portofoliul de ministru de război în 3 perioade: 1869-1870; 1888-1889 și 1889-1907. Mai mult decât atât, în perioada 1889-1891 a fost președintele Consiliului de Miniștri și ministru de interne.**

Așa cum se poate observa a fost nu numai un remarcabil, un excepțional militar, dar și un strălucit om politic. **Între demnitățile politice deținute menționăm: primar general al Bucureștilor în perioada octombrie 1873 – aprilie 1877, vicepreședinte al Adunării Deputaților în perioadele**

28 februarie 1888-1889 și 1892-1895; ministru al domeniilor publice, comerțului agriculturii și industriei în anul 1891; ministru de finanțe în perioada 1889-1900; ministru de interne în anul 1900, între 9 ianuarie și 7 iulie.

⁸⁵ Stroea, Adrian, Băjenaru, Gheorghe *Artileria Română în date și imagini*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 57.

În cea de-a doua perioadă a deținerii președinției Adunării Deputaților, 26 februarie 1892 – 24 octombrie 1895, a avut o contribuție însemnată la adoptarea unor legi ce a contribuit la modernizarea României. Între acestea menționăm: „*Legea creditului agricol*” - 16 mai 1892, „*Legea învățământului primar*” - 18 mai 1892, „*Legea pentru exploatarea telefonică*” - 11 iunie 1892; „*Legea pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice*” - 6 decembrie 1892; „*Legea clerului mirean și a seminarilor*” - 10 iulie 1893; „*Legea asupra maximului taxelor și contribuțiilor comunale*” - 16 iulie 1893; „*Legea pentru înființarea Jandarmeriei rurale*” - 1 septembrie 1893; „*Legea minelor*” - 3 mai 1895.

Generalul Gheorghe Manu a fost o mare personalitate nu numai a artileriei și a oștirii, ci a României. S-a bucurat de un prestigiu imens și în acest sens amintim că o apreciere deosebită și o caracterizare elogioasă a primit din partea marelui savant Nicolae Iorga, care-l considera un mare militar, cu merite deosebite în reorganizarea armatei și un om politic admirabil cu o probitate „*pe care n-o știrbea nicicând*”.

În final, considerăm că cea mai cuprinzătoare și persuasivă caracterizare este tocmai cea înscrisă pe placa comemorativă de pe fosta locuință a sa din Calea Victoriei nr. 192: „*În această casă a locuit Generalul Gheorghe Manu (1833-1911), creatorul artileriei moderne românești, erou al Războiului de Independență, fost primar al Bucureștiului, ministru de război, prim-ministru și președinte al Camerei Deputaților*”.

La 8 august 1889, ca ministru de război, a promovat Înaltul Decret Regal nr. 2073 prin care s-a înființat Școala Superioară de Război. La deschiderea oficială a cursurilor din 5 noiembrie, generalul Ștefan Fălcoianu, șeful Marelui Stat Major, în discursul său, recunoscând meritele generalului Manu, devenit prim-ministru al României, în înființarea celei mai înalte instituții de învățământ militar a spus: „*Această școală deși prevăzută de mai mulți ani de legea specială asupra serviciului de Stat Major, aștepta totuși înființarea ei, veți avea, sunt încredințat, Domnule Ministru, o amintire foarte plăcută de a fi realizat D-voastră*

această prețioasă dorință a noastră, înzestrând armata cu o instituție care completează edificiul înaltelor studii militare”.

Artileriștii l-au iubit și stimat întotdeauna, invitându-l în mijlocul lor cu diferite ocazii. Astfel a fost invitat, împreună cu generalul Nicolae Haralambie, la Marele ospăț al artileriei de la Arsenalul Armatei din 28 septembrie 1895, organizat la terminarea manevrelor regale din acel an. Atunci, generalul Mihail Popescu, inspectorul general al artileriei, în cuvântul său a spus: *„Avem de față pe vechii noștri șefi și promotori ai Artileriei Române. Generalul Haralamb ne-a învățat să fim soldați și buni camarazi; generalul Manu ne-a învățat să fim și tunari. Artileria română din războiul 1877-1978 este opera acestor doi vechi șefi; (...) De la război până acum câțiva ani, generalul Arion este acela care a condus artileria pe bună cale; (...) Să bem în sănătatea trinității de față, pe care să-i considerăm meșterii acestei opere”.*

În anul 1902 la Marele Ospăț al Artileriei, organizat la „Sărbătoarea Întâiului Tun” – 15 mai 1877, pentru cinstirea întâiului foc de tun tras de bateria „Carol” la Calafat, în prezența domnitorului –, activitate cuprinsă în cadrul manifestărilor prilejuite de aniversarea

proclămării Independenței (1877), încoronarea ca Domn (1866) și Rege (1881) a lui Carol I, generalul Manu a avut loc rezervat la masa de onoare, alături de regele Carol I și principele Ferdinand, precum și de alți bravi camarazi artileriști din Războiul de Independență: generalii Eracle Arion, Dunca Iulius, Henrik Herkt, Lahovary Iacob, Popescu Mihail, Alexandru Tell, Alexandru Horbaski, Warthiady Panait, Șomănescu Ion, Robescu Alexandru, Macarovitsch Gheorghe, coloneii Alexandru Fălcoianu, Mareș Gheorghe, Petre Vasiliu Năsturel, Nicolae Stoica și alții.

În anul 1909, generalul George Manu a fost sărbătorit de artileriști în cadrul Ospățului Artileriei din 17 octombrie, în prezența principelui Ferdinand, a primului ministru

I.I.C. Brătianu, căpitan de artilerie în rezervă, a altor generali de artilerie, camarazi în Războiul de Independență. Răspunzând la toastul principelui Ferdinand, care a apreciat activitatea celor, tot mai puțini la număr, care au văzut începuturile artileriei, *„dar inimile lor bat cu mai multă vioiciune și tresar de bucurie, astăzi, când văd că visul lor s-a împlinit”* generalul Manu a rostit un discurs-bilanț al activității sale în artilerie. Apoi după toasturile primului ministru și inspectorului general al artileriei a încheiat: *„Jubiți camarazi! Eu cel mai bătrân dintre d-voastră mă simt și eu întinerit de cuvintele tinere și călduroase cu care mă primiți. Să-mi permiteți ca și eu, ca un tânăr tunar, să iau în mână o sticlă de șampanie, iar nu un pahar, și să o golesc pentru propășirea artileriei române”.* La plecarea generalului Manu *„Întocmai ca grenadierii lui Napoleon, cu mâinile ridicate ca chezășuială a curatelor simțiri și cugete de care erau cuprinși, unii tremurând de emoție, alții cu lacrimi în ochi, tunarii noștri aclamă cu frenezie pe scumpul lor general, ridicându-l pe brațe, acoperindu-l de flori și presărându-i-le în cale, până la ieșirea D-sale din Arsenal. A fost un tablou măreț de nu-ți venea să crezi ochilor, păream cuprinși de o eroică viziune”.*

A fost membru marcant al Partidului Conservator. După demisia din armată a îndeplinit funcții: primar general al orașului București (1874-1877); vicepreședinte și președinte al Adunării Deputaților (1888-1889, 1892-1895); președinte al Consiliului de miniștri și ministru de interne (1889-1891); ministru al domeniilor publice, comerțului, agriculturii și industriei (1891); ministru de finanțe (1889-1900); ministru de interne (1900).

A fost membru fondator al „Societății geografice din România” (vicepreședinte al comitetului director timp de 29 de ani), preocupându-se susținut de realizarea „Marelui dicționar geografic al României”, precum și vicepreședinte al Jokey Club (35 de ani).

Ca vicepreședinte al Societății Geografice Române, după incendiul din 24 martie 1884 de la sediul societății, în anul 1885 a donat 1000 lei ca premii la două dicționare geografice ale oricărui din județele

țării, câștigate de dicționarele județelor Tutova și Dâmbovița. Apoi a mai donat 500 lei, premiu câștigat de dicționarul județului Teleorman. După 1902, când s-a realizat ultimul volum al Marelui dicționar geografic al României, a mai donat 2000 lei pentru realizarea dicționarelor geografice ale Basarabiei și Bucovinei, iar în 1910 încă 2000 lei pentru studiul care să trateze din punct de vedere etnografic românesc ținuturile locuite de români din Bulgaria și Serbia. La 23 martie 1909, datorită stăruințelor sale, s-a înființat Secțiunea militară a Societății Geografice Române.

A fost decorat cu Virtutea Militară de război (prima Virtute Militară acordată de Carol I), Crucea trecerii Dunării, Apărătorii Independenței, Coroana României, Steaua României, Colanul Carol I, Răsplata muncii, St. Stanislas (Rusia), Coroana de fier (Austria), Osmanie (Turcia), St. Mauriciu și Lazăr (Italia), Vulturul Roșu (Germania).

A decedat la 16 mai 1911, în București, la locuința sa din Calea Victoriei nr. 210. A doua zi, la prânz, Regele Carol I a vizitat familia defunctului și a depus la catafalcul generalului o coroană de flori cu inscripția „*Viteazului soldat și credinciosului sfetnic, recunoscătoare amintire*”.

Înmormântarea a avut loc pe 18 mai, cu onoruri funebre cu totul excepționale. După oficierea serviciului religios au urmat discursuri funebre, din care reținem:

C. Olănescu, Președintele Adunării Deputaților: „Spirit luminat, om cu minte, caracter întreg, generalul Manu a fost conservator convins, și timp de 40 de ani el a stat stâlp neclintit al doctrinei conservatoare. (...) Ca președinte al Adunării Deputaților, generalul Manu a lăsat amintirea cea mai frumoasă. (...) a știut să ție cumpăna dreaptă între toate partidele din Cameră”.

N. Filipescu, Ministrul de război: „În oștire, el lasă după dânsul urme trainice. Se poate zice că el este întemeietorul artileriei noastre (...)”.

Generalul C. Coandă, Inspectorul general al artileriei: „Cu generalul Manu se naște artileria noastră, cu dânsul a trăit mai bine de o jumătate de veac (...) la Plevna și

*Vidin, el dirija acțiunea artileriei, pe care o pregătise atât de bine și o înzestrase cu cel mai bun material de pe vremuri. După război, (...) generalul Manu este numit **I-ul inspector general al artileriei.** (...) Generalul Manu, cel mai vrednic slujitor al artileriei, de astăzi înainte nu va mai fi cu trup între noi; (...) Opera generalului Manu însă nu va dispărea; adânci sunt învățămintele sădite de dânsul în mintea și sufletul nostru. El a fost șef drept și nepărtinitor, ne-a stat pildă de cum un ostaș trebuie să-și facă datoria, ne-a călăuzit în lungul șir de ani – șirul vieții sale – pe calea gloriei”.*

Saba Ștefănescu, Societatea Geografică: „Generozitatea sa exemplară a provocat emulațiune și din colaborarea cu cei care aveau același gând și ținteau la același scop s-a născut marele dicționar geografic al României”.

Rachtivan, Jokey Club: „Ceea ce admiram mai mult într-însul era acea iubire adâncă pentru tot ce este drept și dorința lui sinceră de a inspira aceste sentimente acelor care-l înconjurau”.

Take Ionescu: „Și-a împărțit viața între cele două mai nobile ocupații omenești: armele și guvernarea semenilor săi”.

După discursuri, corpul defunctului a fost așezat pe afetul unui tun de 105 mm, tras de șase cai de artilerie. Carul mortuar urmat de membrii familiei, aproape toți miniștrii guvernului conservator în frunte cu primul ministru P.P. Carp, alte oficialități (președintele Adunării deputaților, vicepreședintele Senatului, generalul Alexandru Tell), numeroși ofițeri activi și în rezervă, trupe din garnizoana București, cetățeni ai capitalei s-au îndreptat la cimitirul Șerban-Vodă. La cimitir, coșciugul a fost înfășurat într-un drapel național și așezat în cavoul familiei, în bubuitul salvelor de artilerie.

La 2 iunie 1911, regele Carol I a semnat **Î.D. nr. 2007** prin care Regimentul 2 Artilerie a primit numele de „General de

divizie Gheorghe Manu”, „pentru ca amintirea serviciilor aduse Patriei și Regelui de viteazul ostaș și înțeleptul sftenic, fost ministru de război și inspector general al artileriei, să rămână veșnic vie și drept pildă nepieritoare pentru generațiile viitoare”.

Colonel Gheorghe MAREȘ

Născut: 18 aprilie 1857, în București.

Decedat: 28 iunie 1903.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari-Iași, Școala de Ofițeri-București (1875-1877), Școala Specială de

Artilerie-Bruxelles, Belgia (1878-1880).

Grade militare: sublocotenent - 1877, locotenent - 1880, căpitan - 1883, maior -1888, locotenent-colonel - 1892, colonel -1895.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 3 Artilerie (1877-1878); funcții la Pulberăria Armatei (1880-1881, 1883-1884), Regimentul 2 Artilerie (1881-1883, 1884-1885, 1888), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1886-1888), Regimentul 5 Artilerie (1888), Arsenalul Armatei (1888), Divizia 1 Infanterie (1888-1889), subdirector (1889), comandant al Școlii Superioare de Război (1889-1892); Regimentul 10 Artilerie (1892-1893); și comandant (1893-1895) al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu; funcții importante în Direcția Arsenalului Armatei (1895-1896), în Statul Major General (1896-1897); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1897-1899); primul secretar general al Ministerului de război (1900-1902); comandant al Brigăzii 2 Artilerie (1902-1903).

Colonelul Gheorghe Mareș a fost una dintre importantele personalități militare ale ultimelor decenii ale secolului XIX și ale începutului secolului XX.

A rămas în istorie în principal pentru faptul că a fost primul comandant al Școlii Superioare de Război, după ce în prealabil

fusese comandantul Școlii Speciale de Artilerie și Geniu.

A participat la Războiul pentru Independență îndeplinind funcția de comandant de secție în bateria 4 din Regimentul 3 Artilerie, comandat de colonelul Henrich Herkt. În perioada 15/27 ianuarie-22ianuarie/3 februarie cele 4 tunuri Krupp capturate de la turci pe 12/24 ianuarie, deservite de artileriști români sub comanda **sublocotenentului Mareș George** din bateria 4 (căpitan Rafail)/ Regimentul 3 Artilerie, au executat trageri asupra bateriei turcești de la Ciflic, cu toată muniția capturată-606 proiectile.

Colonelul Gheorghe Mareș, ofițer valoros, cu o vastă experiență, ar fi devenit cu siguranță general dacă n-ar fi survenit decesul său, mult prea timpuriu, la 28 iunie 1903.

General de divizie Gheorghe D. MARINESCU

Născut:

16 noiembrie 1891, în comuna Cotorca, județul Buzău.

Decedat:

26 august 1989.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină - București (1910-

1912), Școala Specială de Artilerie (1913-1914), Școala de Observatori Aerieni-Botoșani (1917), Școala Superioară de Război (1920-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior-1925, locotenent-colonel - 1930, colonel - (...), general de brigadă - (1941), general de divizie- (...).

Funcții militare: comandant de secție și de baterie în Regimentul 3 Artilerie-Brăila (1912-1917); comandant al Escadrilei 9 Aviație de recunoaștere (1917); comandant de Divizion în Regimentul 21 Artilerie-Slatina (1921-1923); comandant al Școlii Militare de

Meseriași a Aeronauticii-Mediaș (1923-1925), al Școlii de Tir și Bombardament Aerian-Mamaia (1927-1928); diferite funcții în Inspectoratul General Tehnic al Armatei, Regimentul 7 Artilerie-Buzău, Regimentul 1 Artilerie Antiaeriană-București, Regimentul 2 Artilerie Grea, Ministerul Armamentului (1930-...); comandant al Divizionului Artilerie Calărească-Rădăuți, Regimentul 38 Obuziere-Lugoj (...-1939); comandant secund al Comandamentului Apărării Antiaeriene (1939-1940); secretar general la Ministerul Aerului (1940); comandant al apărării antiaeriene a armatelor de operații de pe lângă Marele Cartier General (1941-1944); comandantul artileriei antiaeriene române (1944-1945).

După absolvirea Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină în anul 1912, sublocotenentul Gheorghe Marinescu a fost repartizat la comanda unei subunități din Regimentul 3 Artilerie din Brăila. Cu acest regiment a participat în vara anului 1913 la campania pentru eliberarea Cadrilaterului. În prima parte a Primului Război Mondial, a participat în calitate de comandant de baterie la bătălia de la Neajlov pentru apărarea capitalei. Ca urmare a absolvirii Școlii de Observatori Aerieni din Botoșani în anul 1917, în cea de-a doua parte a războiului a îndeplinit misiuni de observare și corectare a focului artileriei. În același an, la data de 1 iunie 1917, căpitanul Marinescu a fost numit la comanda Escadrilei 9 Aviație de Recunoaștere. Aceasta era constituită din avioane bimotor Farman 40 și Gaudron G.A., pilotate atât de piloți români, cât și francezi. Această escadrilă a participat la luptele memorabile de la Mărășești.

În anul 1921, după absolvirea Școlii Superioare de Război a fost numit comandantul unui divizion din Regimentul 21 Artilerie. A îndeplinit această funcție până în anul 1923 când a fost numit comandant al Școlii Militare de Meseriași a Aeronauticii, fiind **primul comandant al acestei instituții**, înființată la Mediaș. Are meritul înființării școlii, în pofida greutăților inerente oricărui început. La propunerea sa, aceasta a fost

ulterior denumită Școala Tehnică a Aeronauticii. În data de 10 mai 1926 a fost mutat în statul major al Inspectoratului General al Aeronauticii ca șef de birou. La începutul anului următor a participat la cursurile Școlii de tir și bombardament aerian de la Cazoux din Franța. După absolvirea acesteia a fost numit la comanda Școlii de tir și bombardament aerian de la Mamaia.

De remarcat faptul că după îndeplinirea unor funcții importante în domeniul artileriei antiaeriene a revenit în arma artilerie, fiind comandant al Regimentului 2 Artilerie Grea, al Divizionului de Artilerie Calărească de la Rădăuți și al Regimentului 38 Obuziere de la Lugoj.

Reîntors în structurile de artilerie antiaeriană a avut contribuția remarcabilă la dezvoltarea acestora. A participat în luna iulie 1939 la misiunea din Germania, alături de maiorii Valerian Nestiresa și Ion Bungescu, la achiziționarea de tunuri antiaeriene calibru mare. A participat la elaborarea „*Planului apărării antiaeriene a României*“.

Ca urmare a experienței acumulate în domeniul apărării antiaeriene a fost numit în funcții de mare răspundere din această armă: secretar general al Ministerului Aerului, comandant al apărării antiaeriene a trupelor de operații de pe lângă Marele Cartier General, comandant al artileriei antiaeriene române⁸⁶.

Din nefericire cariera militară de excepție a generalului de divizie Gheorghe Marinescu a fost brutal și nedrept întreruptă prin trecerea în rezervă în anul 1945. Cauza a reprezentat-o refuzul său categoric de a defila cu trupele de artilerie antiaeriană, la 23 august 1945, în contextul politic al acelor vremuri. Acuzat de înaltă trădare, a fost trecut în rezervă și condamnat la 25 de ani de muncă silnică. După 14 ani de detenție la Jilava, Aiud, Pitești și Gherla a fost eliberat în luna august 1964.

Pentru că a îndeplinit funcții de comandă și stat major în diferite eșaloane de artilerie, artilerie antiaeriană și aviație, a slujit

⁸⁶ Neagoe Visarion, Roatiș Mircea, *Istoria artileriei și rachetelor antiaeriene române*, vol. III, București 2011, p. 249.

cu devotament țara sub drapel în al Doilea Război Balcanic, în cele două confruntări mondiale, pentru că a pățimit pe nedrept în închisori, generalul de divizie Gheorghe Marinescu este una dintre cele mai reprezentative personalități militare ale primei jumătăți a secolului trecut.

General de divizie Dumitru MARȚIAN

Născut: 11 octombrie 1876, la Dorohoi.

Decedat: 11 iunie 1943.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari (1892-1896), Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1896-1898), Școala de Aplicație a Artileriei (1900-1901), Școala Superioară de Război (1909-1910).

Grade militare: sublocotenent - 1898, locotenent - 1902, căpitan - 1908, maior - 1914, locotenent-colonel - 1916, colonel - 1917, general de brigadă - 1928, general de divizie - 1935.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Cetate (1898-1900); profesor de mecanică raționată și aplicată la Școala de Artilerie și Geniu (1902-1909); comandant de batalion în Regimentul 18 Artilerie (1913-1914); funcții în Secția a 3-a din Marele Stat Major (1914-1916); atașat militar la Petersburg (1916-1917); comandant al Regimentului 1 Artilerie Călăreață (1917-1920); comandant al Școlii de tragere a artileriei (1920-1924); comandant al Brigăzilor 2 și 1 Artilerie Munte (1924-1928); director superior al Personalului în Ministerul Apărării Naționale, comandant al Diviziei 3 Infanterie (1928-1932); director al Învățământului Militar în Ministerul Apărării Naționale (1932-1935); trecut în rezervă - 1935.

A fost un ofițer cu o carieră militară impresionantă. **A îndeplinit o diversitate de funcții în domeniile comandă, stat major, diplomație militară, personal și învățământ.** În permanență a dat dovadă de maximă responsabilitate, de atașament față de valorile ostășești, fiind apreciat elogios de către comandanții și șefii săi.

General de divizie Leon MAVROCORDAT

Născut: 26 decembrie 1858, la Iași.

Decedat: 5 septembrie 1939.

Studii militare: Școala Specială Militară de la Saint-Cyr (1876-1877, 1878-1879), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu-Fontainebleau (1880-1882), Școala Superioară de Război-Paris (1887-1889). În 1890 a trecut în arma infanterie.

Grade militare: soldat voluntar - 1877, sublocotenent - 1879, locotenent - 1882, căpitan - 1886, maior - 1891, locotenent-colonel - 1896, colonel - 1900, general de brigadă - 1906, general de divizie - 1912.

Funcții militare: director general în Ministerul de Război (1885); diferite funcții în Marele Stat Major (1886-1891, 1895); comandant al Batalionului 4 vânători (1892-1895); șef de stat major al Corpului 4 Armată (1895-1899); director de studii (1895-1899) și comandant al Școlii Superioare de Război (1899-1900); membru al Statului Major Regal (1900-1919).

Generalul de divizie Leon Mavrocordat a fost un ofițer cu o excelentă pregătire profesională, dobândită în Franța. Ca urmare, i-au fost atribuite funcții importante în cadrul ministerului. **Între altele, în perioada 1899-1900 a fost comandantul Școlii Superioare de Război.**

A fost șef al Casei Militare Regale în timpul lui Carol I și Ferdinand.

Între cele mai valoroase lucrări elaborate de general, amintim: „*Cursul serviciului de stat major. Rezumatul conferințelor*“ (1896), „*Cursul serviciului de stat major. Despre disciplină, despre scrisori, ordine, rapoarte*“ (1898).

În anul 1919 a demisionat din armată și a fost trecut în rezervă.

**General de divizie
Nicolae MAZARINI**

Născut: 1 august 1889, la Costișa, județul Neamț.

Decedat: 24 iulie 1955, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1908-1910), Școala Superioară de Război (1919-1920).

Grade militare: sublocotenent - 1910, locotenent - 1913, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1927, colonel - 1934, general de brigadă - 1939, general de divizie - 1942.

Funcții militare: (...); subșef al Marelui Stat Major (1941-1942); comandant al Diviziei 5 Infanterie (1942).

A avut o carieră militară reușită. **A luat parte la Campania din 1913 și la cele două războaie mondiale.** În cel de-al Doilea Război Mondial a îndeplinit funcții importante, între care le menționăm pe cele de subșef al Marelui Stat Major și comandant de divizie.

A luptat la Cotul Donului, unde a și căzut prizonier. În perioada 22 noiembrie 1942-23 iulie 1948 a fost prizonier în lagărele de la Moscova, Susdal și Ivanov.

A fost trecut în rezervă la 1 august 1948.

**General de divizie
Ioan MIHĂESCU**

Născut: 4 octombrie 1891, la Amărăștii de Jos, județul Romanați.

Decedat: 22 octombrie 1957, Văcărești.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912), Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1930, colonel - 1936, general de brigadă - 1942, general de divizie - 1945.

Funcții militare: (...); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei (1940-1941); comandant secund al Diviziei 1 Grăniceri (1941-1942); comandant al artileriei Diviziei 1 Infanterie (1942); comandant al Diviziei 1 Infanterie (1942-1943), Diviziei 4 Infanterie (1943-1944); șef de stat major al Armatei a 3-a (1944), al Comandamentului General al Teritoriului (1944-1945), Corpului 5 Teritorial (1945); comandant al Comandamentului Militar al Capitalei (1945); la dispoziția Ministerului Apărării Naționale (1945-1946).

A participat la Campania din 1913 și la cele două războaie mondiale. În cel de-al Doilea Război Mondial, a participat la bătălia de la Odessa și la urmărirea inamicului spre Stalingrad. A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

După război a făcut parte din organizația „*Graiul Sângelui*”. După arestarea membrilor organizației a dispărut de la domiciliu (1948), fiind condamnat în contumacie la 20 de ani muncă silnică. A fost arestat la 4 aprilie 1956, rejudecat de Tribunalul Militar București, care a reconfirmat vechea pedeapsă.

A decedat la 22 octombrie 1957, în Spitalul nr. 1 al penitenciarului Văcărești.

**General de brigadă
Vasile MITREA**

Născut: 3 iulie 1884, în comuna Căciulești (azi Girov), județul Neamț

Decedat: aprilie 1951, în închisoarea Jilava.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină București (1906-1908), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1909-1911), Școala Superioară de Război (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent -1908, locotenent -1911, căpitan -1916, maior -1917, locotenent-colonel -1923, colonel -1929, general de brigadă -1937.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 4 Artilerie Bacău (1908-1909), Regimentul 13 Artilerie (1911-1914); profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie și Școala de Aplicație a Artileriei din Timișoara (1923-1929); comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie (1929-1931); comandant al Regimentului 36 Obuziere (1932- ...); comandant al Brigăzii 7 Artilerie, al artileriei Corpului 10 Armată (1940-1941); prefect al Poliției Capitalei (1941), pentru 4 zile, fiind înlocuit din cauza poziției sale oscilantă față de vărsarea de sânge pe timpul rebeliunii legionare; a demisionat din armată, după înlocuirea din funcția de prefect al poliției capitalei, reactivat (29 iunie 1941) și mobilizat cu D. 8 I.; ofițer în Corpul Teritorial București (1941-1944).

S-a născut la 3 iulie 1884, în comuna Căciulești, în județul Neamț, geamăn cu un frate care a trăit foarte puțin, în familia lui Gheorghe și Maria Mitrea. Din cei 13 copii născuți ai familiei Mitrea, nouă băieți și două fete au trăit până la deplina maturitate. A fost consătean, coleg de școală, de carieră militară și destin cu generalul Nicolae Dăscălescu.

A participat atât la Războiul de Întregire, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial. În timpul acestuia din urmă s-a remarcat cu Divizia 8 Infanterie în luptele de la Odessa.

De reținut faptul că a avut o importantă contribuție la dezvoltarea învățământului de artilerie, în cadrul căruia a activat timp de 8 ani.

La 28 iunie 1940 a fost lăsat la Cernăuți, ca reprezentant al guvernului român, pentru a discuta cu partea sovietică despre nerespectarea ritmului de înaintare în teritoriul evacuat și limitarea pătrunderii trupelor sovietice la sud de Cernăuți, fiind luat prizonier pentru scurt timp.

A fost decorat cu Ordinul „Coroana României” cu spade, în grad de cavaler, Ordinul „Steaua României” în grad de Ofițer, „Medalia Crucea Comemorativă”, „Crucea de Fier” (Germania).

Generalul Vasile Mitrea s-a numărat printre valoroșii gânditori militari și implicit între formatorii de opinie recunoscuți în domeniu, în epoca sa. A publicat: „Geografia militară a României”

(Timișoara, 1924); „Călăuză practică pentru tinerii ofițeri activi și de rezervă din toate armele” (Timișoara, 1931), „Ofițerul în societate” (Sibiu, 1932), „Obligațiuni sociale” (București, 1937), „Pedagogia instrucției militare” (București, 1940).

După 23 august 1944 s-a implicat în Mișcarea Națională de Rezistență, cu misiunea de a organiza mișcarea de rezistență armată din Moldova. A fost arestat în mai 1946, acuzat de participare la complotare întru distrugerea statului, fiind încarcerat în închisoarea Jilava.

A decedat în aprilie 1951 în închisoarea Jilava.

General de brigadă Gheorghe MOSIU

Născut: 29 mai 1892, în comuna Provița de Jos, județul Prahova.

Decedat: 1 octombrie 1974, în București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie Geniu și Marină (1912-

1914), Școala de Aplicație a Artileriei, Școala Superioară de Război (1925-1926).

Grade militare: sublocotenent - 1914, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1926, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1939, general de brigadă - 1944.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 22 Artilerie (1914-1916); comandant de baterie în Regimentul 22 Artilerie (1916-1919); ofițer de stat major în Centrul de Instrucție al Artileriei (1926-1934); ofițer de stat major în Direcția Operații din Marele Stat Major (10 mai 1926-1939); comandant al Regimentului 8 Artilerie (1939-1942); șef de stat major al Comandamentului General al Etapelor (1942-1943, 1944-1945); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1943); împuternicit al guvernului pentru evacuarea provinciilor din est (1943-1944); comandant al artileriei Corpului 7 Armată (1945); comandant al Diviziei 19 Infanterie (1945); comandant al artileriei

Armatei 1 (1945); șef de stat major al Armatei 1 (1945-1946).

După absolvirea școlii primare în localitatea natală și a liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, a urmat Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București, în perioada 9 septembrie 1912 – 1 iulie 1914. La absolvirea școlii a fost înaintat la gradul de sublocotenent și încadrat pe funcția de comandant de pluton în Regimentul 22 Artilerie. Cu acesta a participat la Primul Război Mondial atât în Campania din 1916, cât și în cea din 1917.

Peste ani, cu un alt regiment, Regimentul 8 Artilerie, de această dată în funcția de comandant al acestuia, a participat (în anul 1941) la eliberarea Basarabiei. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a îndeplinit și alte funcții importante între care amintim: comandant al Brigăzii 3 Artilerie, comandant al artileriei Corpului 7 Armată și comandant al Diviziei 19 Infanterie. Această demnitate a primit-o în data de 3 aprilie 1945, ca urmare a rănirii comandantului diviziei, generalul Mihail Lăcătușu și evacuării acestuia în țară. A condus cu competență și fermitate acțiunile de luptă ale acesteia din Cehoslovacia. **După încheierea războiului a fost numit la 15 august 1945 comandantul artileriei Armatei 1.**

Pentru meritele sale excepționale din timp de pace și război a fost distins cu Ordinele „Steaua României” clasele a V-a, a IV-a și a III-a cu spade și „Coroana României” clasele a V-a și a IV-a cu spade, și Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a.

Fiind acuzat de sprijinirea organizațiilor „Sumanele negre” și „Haiducii lui Avram Iancu”, a fost arestat în perioadele 27.05-06.12.1946, 16.03-14.08.1948. În perioada 1948-1959 a dispărut de la domiciliu, fiind depistat și arestat la 27.10.1959. A fost judecat și condamnat la 22 de ani de temniță grea și 8 ani de degradare civică pentru crima de trădare de patrie prin subminarea unității statului și de uneltire contra ordinii sociale prin agitație. În același proces a fost judecată și condamnată la 9 ani temniță grea și soția sa, Maria Mosiu, pentru favorizarea infractorului. A fost închis în penitenciarele Jilava, Dej, Gherla, fiind eliberat la 18.04.1964, iar soția sa la 18.01.1963.

Generalul de brigadă Gheorghe Mosiu a fost un ofițer de cea mai bună calitate, în permanență apreciat de subordonați și de șefi. În „foaia calificativă” pentru anul 1939, generalul Mitrea, comandantul Brigăzii 7 Artilerie îl caracteriza ca fiind „tipul ofițerului de război: inteligent, vioi, cu sânge rece și judecată clară și repede, energic și hotărât, neobosit, foarte prevăzător, foarte ordonat și metodic. Cu o solidă pregătire militară și generală. Foarte disciplinat, cu educație aleasă și suflet distins”. O caracterizare onorantă i-a făcut, în anul 1943 generalul Ilie Șteflea, șeful Marelui Stat Major, care-l caracteriza ca fiind „modelul ofițerului realizator” ce s-a remarcat în permanență prin „energie, putere de muncă și deosebită pricepere”.

A fost trecut în cadru disponibil la 09.08.1946 și în rezervă la 09.08.1947.

General de corp de armată Dimitrie MOTĂȘ

Născut: 17 octombrie 1879.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu București (1897-1899), Școala Superioară de Război (1908-1910, șef de promoție).

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1899, locotenent - 10 mai 1903, căpitan - 10 mai 1909, maior - 14 martie 1916, locotenent-colonel - 1 aprilie 1917, colonel - 1 aprilie 1919, general de brigadă - 25 martie 1928, general de divizie - 15 aprilie 1933.

Funcții militare: șef Biroul 3 Transporturi/Marele Cartier General (1916-1917); șef Birou istoric/Marele Stat Major (1918-1920); atașat militar în Iugoslavia (1923-); comandant al Brigăzii 16 Artilerie (1928-); secretar general al Ministerului de Război (1933); comandant al Corpului 6 Armată (1934-1935); comandant al Grupului de armate „Vest” (1939-1940); a fost pensionat în anul 1940.

A fost un ofițer deosebit de valoros. A fost încadrat pe funcții din mai multe domenii: stat major, diplomație militară,

comandă etc. În exercitarea acestor funcții a manifestat alese calități profesionale și morale.

Un loc meritoriu în cariera sa l-a reprezentat participarea remarcabilă la cel de-al Doilea Război Mondial.

Maior Ion MUNTEANU

Născut: 16 februarie 1872, la Slatina.

Decedat: 18 octombrie 1916 la Clăbucetul Baiului.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu– București (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent-1892, locotenent-..., căpitan-..., maior-... .

Funcții militare: funcții în R. 1 Asediu (...); comandant de baterie în Regimentul 18 Artilerie (1916).

A participat în Primul Război Mondial la luptele de pe valea Prahovei, căzând la datorie în înțeleștarea de la Clăbucetul Baiului. Este înmormântat în cimitirul eroilor din Azuga.

Colonel Ion MUSTAȚĂ

Născut: 20 august 1892, la Orodel, județul Dolj.

Decedat: 25 iunie 1980, la Craiova.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1915).

Grade militare: sublocotenent-1915, locotenent-1917, căpitan-1919, maior-1927, locotenent-colonel-1934, colonel-1942.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 4 Artilerie Călăreață (1940-1942); șef al Serviciului Armament și Muniție al Corpului 1 Armată (1942-1943); șef al Biroului Armament și Muniții al Armatei a 3-a (1943-1944); șef al Serviciului Armament și Muniție al Corpului 1 Teritorial (1944); comandant al Diviziei 2 Infanterie, partea sedentară (1944); Inspector al Pregătirii Premilitare Craiova (1944-1945). A fost trecut în rezervă la 1 aprilie 1945.

Colonelul Ion Mustață a fost pe deplin devotat armatei și țării. A avut o carieră militară normală, pe timpul căreia a îndeplinit funcții importante.

Un loc aparte în biografia sa îl ocupă participarea la cel de-al Doilea Război Mondial, în care a acționat în Campania din Est, până în Caucaz.

A încetat din viață la Craiova, la vârsta de 88 de ani, la 25 iunie 1980.

**General de brigadă
Alexandru NASTA**

Născut: 12 martie 1891, la Craiova.

Decedat: 18 iulie 1962, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913) pe care a absolvit-o ca șef de promoție, Școala Superioară de

Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1913, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1923, locotenent-colonel - 1932, colonel - 1938, general de brigadă - 1943.

Funcții militare: (...); comandant al artileriei Diviziei 1 Gardă (1942), Diviziei 1 Pază (1942-1943), artileriei Corpului 7 A. (1943); comandant secund al Comandamentului Militar al Capitalei (1943-1944); comandant al D. 4/24 Infanterie și Diviziei 4 Munte (1944); la dispoziția Ministerului de Război (1944-1945);

comandant secund al Corpului 2 Armată (1945-1946).

A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

A fost un eminent artilerist, care a absolvit Școala de Ofițeri ca șef de promoție.

Ca urmare a competenței profesionale și a responsabilității ireproșabile, de-a lungul carierei i-au fost atribuite funcții importante în armată.

A participat, în cel de-al Doilea Război Mondial, la luptele duse în Campania din Est.

În 1941 a îndeplinit funcția de prefect al județului Timiș-Torontal.

La 17 octombrie 1944 a fost chemat de pe front, arestat și închis în închisoarea Malmaison. A fost cercetat de Tribunalul Poporului în anul 1945 și de Parchetul Curții București în perioada 1950-1951 pentru așa-zise crime de război comise pe timpul cât a comandat Divizia 1 Gardă și a asigurat paza lagărului Vapniarka (1942-1943), fiind găsit nevinovat.

General de brigadă „post-mortem” Andrei NASTA

Născut:

20 septembrie 1892,
la Craiova.

Decedat: 31 august
1941, la Vakarjani-
Ucraina.

Studii militare:

Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1910-1912),
Școala de Aplicație

pentru Artilerie (1913-1914), Școala
Superioară de Război (1919-1921-al doilea în
promoția de 72 ofițeri).

Grade militare: sublocotenent - 1912,
locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior-1920,
locotenent-colonel - 1930, colonel-1936,
general de brigadă „post-mortem”-1941.

Funcții militare: comandant de pluton
în Regimentul 1 Artilerie (1912-1913);
diferite funcții în Regimentul 1 Obuziere
Ușoare (1914-1916); comandant de baterie în
Regimentul 26/1 Obuziere, Regimentul 23
Artilerie și Regimentul 33 Artilerie (1916-
1918); funcții în Școala de Ofițeri de Artilerie
(1918-1919), funcții în Marele Stat Major

(1921-1922); profesor (1922-1926) și
comandant divizion elevi (1926-1927) la
Școala de Aplicație pentru Artilerie; șef birou
informații la Divizia 1 Infanterie (1927-1928)
și Corpul 2 Armată (1928-1929); șef Birou 1
organizare în Marele Stat Major (1929-1930);
atașat militar la Praga (1930-1935); ajutor al
comandantului Regimentului 1 Artilerie
(1935-1936); comandant al Regimentului 23
Artilerie (1936-1938); șef serviciu secretariat
la Consiliul Superior al Apărării Țării (1938-
1939); șef secție 1 organizare-mobilizare în
Marele Stat Major (1939-1940); comandant al
Brigăzii 11 Artilerie (1940-1941); subșef de
stat major la Armata 1 (1941); comandant
secund la Divizia 21 Infanterie (1941).

**A fost un excelent ofițer de artilerie,
participant la ambele conflagrații
mondiale.**

În Primul Război Mondial a participat
la luptele de pe Valea Oltului, de la
Nămoloasa și Mărășești. În cel de-al Doilea
Război Mondial a participat la luptele de
eliberare a Basarabiei (forțarea Prutului,
Țiganca, Stoieniști, Tătărești) și la luptele din
Ucraina.

**A murit în luptele de la Vakarjani-
Ucraina, la 31 august 1941.**

A fost decorat cu medalia „*Avântul
Țării*”, ordinele „*Coroana României*” cls.a V-a
și a IV-a-a, „*Steaua României*” cls. a IV-a,
„*Crucea Comemorativă de Război 1916-
1918*” și post-mortem cu Ordinul „*Mihai
Viteazul*” cls.a III-a.

A fost și un valoros publicist. Între
lucrările elaborate de generalul de brigadă
Andrei Nasta menționăm: „*Războiul Mondial
1914-1918*” vol. I-III (Timișoara, 1923-
1924), „*Crochiuri. Anexă la Războiul
Mondial 1914-1918*” vol. I-III (Timișoara,
1925-1926).

Despre el, marele general de artilerie
Pion Georgescu scria, extrem de măgulitor,
următoarele: „*Nasta Andrei-Andi a fost în
liceu, în Școala de Artilerie și Școala de
Război admirația și stima colegilor lui și a
camarazilor mai mari; în serviciile în care a
fost chemat: la trupă, la Școalele de Artilerie
și de Război, la Statul Major,-ca atașat
militar la Praga, la Comandamente, în timp
de pace și în războaiele naționale la care a
luat parte, a strălucit prin îndeplinirea
datoriei până la capăt, prin înfăptuirea ei cu
pasiune, iar acolo unde a avut suflute de*

învățat ori de condus, a fost dascăl și comandant, a fost exemplu, s-a arătat un caracter drept și integru. ... Generalul Nasta Andrei a fost o podoabă a Artileriei și o mândrie a ei; a fost un ofițer reputat de Statul Major, a fost profesor și educator ales, a fost organizator și scriitor, a fost conducător și luptător. În toate aceste multiple calități și manifestări s-a dovedit pregătit și înzestrat; a activat cu hotărâre și voință tare, cu pasiune, vulcanic și a SFÂRȘIT CA EROU”⁸⁷.

Colonel Ștefan NAZARIE

Născut: 17 aprilie 1912, în comuna Mircești, jud. Roman

Decedat: 1966

Studii militare: Liceul Militar Iași (1924-1931), Școala Militară de Artilerie, Timișoara (1931-

1933); Școala Specială de Artilerie (1934-1936); Curs academic superior de perfecționare la Academia Militară (1955).

Grade militare: sublocotenent -1 iulie 1933, locotenent – 24 ianuarie 1938, căpitan – 1 noiembrie 1942, maior -16 iunie 1946, locotenent-colonel – 23.08.1949, colonel - 14.08.1954.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 34 Artilerie (1933-1934; 1936-1938); comandant de secție și de baterie în Regimentul 12 Artilerie (1938-1942); șef birou Operații în Brigada 8 Artilerie (1942-1944); comandant de baterie în Regimentul 17 Artilerie (10 mai – 23 august 1944); șef Birou Evidență Trupă la Corpul Teritorial București (1946-1947); șef Birou Rechiziții la Centrul Teritorial București (17 februarie – 20 iunie 1947); ofițer de Informații la Cercul Teritorial Arad (1947-1949); șef Birou în Serviciul Informativ al Armatei (1949-1950); șef de stat major al Regiunii a 3-a Militară (1950-1956); comandant al Școlii de Ofițeri

de Artilerie (1956-1961); comandant al Școlii de Ofițeri „Nicolae Bălcescu” (1961-1962).

Colonelul Ștefan Nazarie, fiul învățătorului Mihai și al Mariei, a urmat cele 4 clase primare, în perioada 1920-1924 în localitatea sa natală Mircești. Apoi, timp de 7 ani, până în anul 1931 s-a numărat printre elevii Liceului Militar din Iași. A urmat în perioada 1931-1933 Școala de Ofițeri de Artilerie din Timișoara, pe care a absolvit-o al 24-lea în promoție, din 219 absolvenți. La 1 iulie 1933, înaintat la gradul de sublocotenent, a fost repartizat la Regimentul 34 Artilerie, în funcția de comandant de secție.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat la Campania din est, ajungând cu unitatea sa până la Odessa. A participat la luptele de la Zăicani, General Poctaș, Pissarevca și Frendenthal. La 23 august 1944 a căzut prizonier în încercuirea armatei sovietice realizată la nord de Bacău. A fost prizonier în U.R.S.S., în lagărul de la Mănăstirea, de la sud de Gorki, până la data de 19 noiembrie 1946 când a fost repatriat. După o convocare de o lună de zile a fost repartizat la Centrul Teritorial București și apoi la cel de la Arad. În perioada 1947-1950 și-a desfășurat activitatea în cadrul Serviciului Informativ al Armatei, în garnizoanele Arad și București. Un loc aparte în cariera sa îl ocupă perioada 1956-1961, când a îndeplinit funcția de comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie din Sibiu. În anul 1961, în urma reorganizării învățământului militar și constituirii unei singure instituții de învățământ pentru formarea de ofițeri a fost numit comandantul Școlii de Ofițeri „Nicolae Bălcescu”, din Sibiu.

În toate funcțiile ocupate a avut o manifestare profesională de excepție. Spre exemplificare menționăm aprecierea comandantului Brigăzii 8 Artilerie, colonelul Petculescu, din „foaia calificativă” pe anul 1942: „Ofițer foarte bun în toată accepțiunea cuvântului, de mare nădejde”⁸⁸. Comandantul Diviziei 8 Infanterie, renumitul general de artilerie Constantin Dumitru menționa: „Căpitanul Nazarie Ștefan este un eminent ofițer de artilerie care face cinste armeei sale

⁸⁷ General de Artilerie Georgescu Pion – *Generalul Nasta Andrei și căpitan Chirițescu Gheorghe de la Divizia 21 Infanterie* – în Revista „ARMATA” nr. 31/15 octombrie 1943.

⁸⁸ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosar DCI/1974 nr.10646, Memoriul original al colonelului Ștefan Nazarie, fila 25.

prin solida pregătire profesională ce posedă...pe care se poate conta cu toată nedejdea pe câmpul de luptă”⁸⁹.

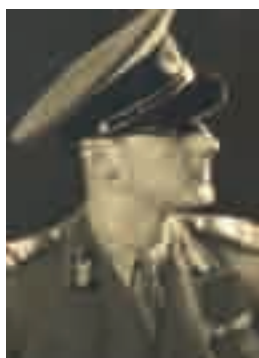
A rămas în conștiința câtorva generații de artileriști pentru calitățile sale de educator și comandant, probate din plin atunci când s-a aflat la comanda Școlii de Ofițeri de Artilerie. De asemenea, merită din plin aprecierea tuturor camarazilor pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial și pentru anii de prizonierat.

A fost trecut în rezervă la 4 aprilie 1963. Colonelul Ștefan Nazarie a fost căsătorit, din anul 1943, cu Eugenia Müller, de origine austriacă, născută în Cernăuți. Nu a avut copii.

A fost decorat cu:

- „Coroana României” clasa a 4-a cu spadă și panglică de „Virtutea militară”;
- Medalia „Cruciada contra comuniștilor” cu bareta Odessa;
- „Medalia Muncii”;
- „Medalia Meritului Militar” clasa 1 (1954);
- „Steaua Republicii Populare România”;
- medalia jubiliară „10 ani de la înființarea primelor unități ale armatei R.P.R.”;
- Ordinul „Muncii” clasa a 3-a (1959);
- Ordinul „Meritul Militar” clasa a 3-a (1960);
- medalia „40 de ani de la înființarea Partidului Comunist din România” (1961).

Colonel (r) Marin NĂSTASE

Născut: 31 mai 1917, comuna Tărtășești, județul Dâmbovița.

Decedat: 2 aprilie 1995 București.

Studii militare: Liceul Militar „Nicolae Filipescu” (Mănăstirea Dealu) din Târgoviște (1927-1937); Școala

Pregătitoare de Ofițeri din București (1937-1938); Școala de Ofițeri de Artilerie „Carol I” din Timișoara (1938-1940).

Grade militare: sublocotenent - 1940, locotenent-, căpitan - 1946, maior - 1964,

locotenent-colonel (r) - 1990, colonel (r) - 1994.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1940-1941); comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie Gardă (1941-1942); ofițer mobilizat în cadrul Grupului 7 Artilerie Antiaeriană (1941-1942); ofițer „recepționar” în Comisia militară de la Uzinele de armament Rogifer (Tohanul Vechi); 25 septembrie 1946 trecut în rezervă la cerere.

S-a născut în anul 1917, în comuna Tărtășești, jud. Dâmbovița. În perioada 1927-1937 a urmat Liceul Militar „Nicolae Filipescu” (Mănăstirea Dealu) din Târgoviște. S-a afirmat ca un eminent elev. A fost în permanență premiat; a fost premiat inclusiv de Gazeta Matematică pentru soluțiile identificate la concursurile organizate de aceasta.

În perioada 1938-1940 a urmat Școala de Ofițeri de Artilerie „Carol I” din Timișoara. Și aici a obținut rezultate deosebite, fiind declarat șef de promoție la absolvire.

Și-a început activitatea de ofițer în Regimentul 2 Artilerie. Un moment de referință din cariera sa îl reprezintă luna august 1944 când, în calitate de ofițer „recepționar” la Uzinele de Armament a organizat și condus eroicele acțiuni ale bateriei constituită din lucrători ai uzinei mai sus-amintită, denumită după culoarea salopetelor acestora, Bateria Albastră. De reținut că aceasta a tras un total de 2652 de proiectile.

În perioada 1941-1946, tânărul ofițer Marin Năstase s-a numărat între studenții Institutului Politehnic București. La data de 12 octombrie 1946 a devenit inginer. De reținut că, în prealabil, la 25 septembrie 1946, a trecut în rezervă la cerere.

Ca inginer și-a desfășurat activitatea la Ministerul Sănătății (1949-1951) și la Ministerul Educației și Învățământului unde, în perioada 1972-1977 a deținut funcția de director.

În data de 26 septembrie 1964 a obținut titlul de doctor la Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic din Timișoara.

A fost tatăl viitorului prim-ministru, Adrian Năstase (2000-2004).

⁸⁹ Idem fila 20.

Trăsăturile definatorii ale personalității colonelului (r) Marin Năstase au fost: rafinamentul intelectual, exigența față de sine, dorința de continuă perfecționare.

**General de brigadă
Nicolae-Eugen NEAMȚIU**

Născut: 10 noiembrie 1921, comuna Căianu, județul Cluj.

Decedat: 2010, Sibiu

Studii militare: Liceul Militar „Mihai Viteazul” din Târgu Mureș; Școala de Ofițeri de Artilerie din Pitești

(1 septembrie 1940-10 mai 1942); Academia Militară Generală (1950-1952).

Grade militare: sublocotenent - 1942, locotenent - 01 aprilie 1945, căpitan - 18 august 1947, maior..., locotenent-colonel - 5 decembrie 1955, colonel - 1961, general de brigadă - 8 mai 2000.

Funcții militare: comandant subunitate în Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol I” (1942-1945); diferite funcții în Regimentul 7 Artilerie, Regimentul 1 Artilerie Călărească și Divizionul 1 Specialități (1945-1948); Comandant al Bateriei 2 elevi în Școala Militară de Ofițeri de Artilerie Sibiu (1948-1950); șef ciclu artilerie în Școala Militară de Ofițeri nr. 2 din Mihai Bravu; profesor de tactică de artilerie, șef ciclu tactică și Șef Secție Învățământ (1953-1970); locțiitor al comandantului pentru învățământ și Șef de stat major la Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie (1970-1979).

După absolvirea Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie, sublocotenentul Nicolae-Eugen Neamțiu a fost trimis pe frontul din est cu Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol”, în care fusese repartizat. În perioada 26 iunie 1942-10 aprilie 1943 a participat cu regimentul său, în funcția de comandant de

baterie, la luptele de la Kurnojarsk, Salinki, Vasilievka, Parishskaia, Dubowj Owrage, Tundotova, Kotelnikovo, localități din zona Donului și Stalingradului. După bătălia de la Stalingrad, sublocotenentul Nicolae-Eugen Neamțiu a fost adus odată cu unitatea sa în țară la refacere. La 20 aprilie 1944 a fost trimis din nou pe front, luând parte la bătălia Iași-Chișinău. În data de 23 august 1944 a fost luat prizonier de trupele sovietice. Timp de un an și cinci luni a fost reținut în lagărele Greaczovat și Oranki. În luna aprilie 1945 sublocotenentul Nicolae-Eugen Neamțiu s-a înscris voluntar în „Divizia Horia, Cloșca și Crișan” constituită la Tiraspol din prizonierii români aflați în lagărele sovietice.

După terminarea războiului a îndeplinit funcțiile de ofițer informator, ofițer cifrator și comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie Călărească și Divizionul Specialități.

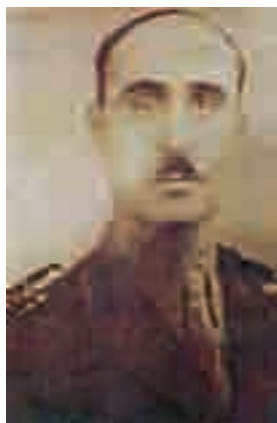
La data de 1 noiembrie 1948, odată cu numirea în funcția de comandant al Bateriei 2 elevi, în cadrul Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie din Sibiu, și-a făcut debutul în învățământul militar, domeniul pe care nu l-a mai părăsit până la pensionarea sa din anul 1979.

În perioada 1950-1952 a urmat cursurile Academiei Militare Generale din București. După absolvirea academiei, a îndeplinit până la data de 1 noiembrie 1953 funcția de Șef de ciclu artilerie în cadrul Școlii Militare de Ofițeri nr. 2 din garnizoana Mihai Bravu. Ulterior, până la pensionare, timp de 26 de ani a activat în învățământul militar Sibian. În perioada 1 decembrie 1970 – 21 martie 1979 a îndeplinit funcția de locțiitor al comandantului pentru învățământ și șef de stat major al Școlii Militare de Ofițeri Activi de artilerie „Ioan Vodă”.

În semn de apreciere a întregii sale activități, la data de 8 mai 2000, a fost înaintat la gradul de general de brigadă în retragere.

Generalul de brigadă Nicolae – Eugen Neamțiu a fost unul dintre cei mai importanți dascăli ai învățământului artileristic din a doua jumătate a secolului al XX-lea.

General de brigadă Savu NEDELEA

Născut: 24 septembrie 1890, la Roșiorii de Vede, Județul Teleorman.

Decedat: 22 noiembrie 1971.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1911); Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent -1911, locotenent - 1914, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1929, colonel - 1934, general de brigadă - 1942.

Funcții militare: comandant de pluton într-un Regiment de Artilerie Hipo (1911-1920); diferite funcții de comandă și stat major (1923-1941); comandant secund al Diviziei 11 Infanterie (1942); inspector general al trupelor Motomecanizate (1946-1947); secretar general al Ministerului de Război (1947-1948).

Generalul de brigadă Nedelea Savu a avut șansa ca în perioada în care a urmat cursurile Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu, 1909–1911, să beneficieze de îndrumarea celebrului Eremia Grigorescu – comandantul școlii și de competența unor profesori de excepție, între care îi amintim pe: colonelul Constantin Hârjeu la geometrie, colonelul Vasile Rudeanu la știința aplicată și locotenent-colonel Constantin Coandă.

În perioada 1 iulie 1911 - 1 septembrie 1917 a îndeplinit funcția de comandant de pluton de artilerie în Regimentul de Artilerie Hipo. În data de 1 septembrie 1917, odată cu avansarea la gradul de căpitan a fost numit comandant de baterie în același regiment.

La începutul celei de-a doua conflagrații mondiale, colonelul Savu Nedelea era comandant secund la Divizia 8 Infanterie. Alături de comandanții diviziei, generalul Alexandru Orășanu (iunie-septembrie 1942) și generalul artilerist Dumitru Carlaont (septembrie 1941 – februarie 1942) a condus cu profesionalism și tenacitate acțiunile de luptă ale Diviziei 8 Infanterie de la Odessa, pentru eliberarea Basarabiei și de la Cotul

Donului. Începând cu data de 18 octombrie colonelul Nedelea Savu a condus marșul structurilor din compunerea Diviziei 8 Infanterie pentru revenirea în țară, în scopul refacerii.

La data de 10 februarie 1942 a fost avansat la gradul de general de brigadă și numit la comanda Diviziei 11 Infanterie. În fruntea acestei divizii, în cadrul Armatei 4 române a participat la luptele memorabile de la nord-est de Stalingrad, din marele cot al râului Don. Între numeroșii prizonieri luați de sovietici la Stalingrad s-a numărat și generalul Savu Nedelea, comandantul diviziei. Acesta a rămas în prizonierat în perioada 22 decembrie 1942 – 10 septembrie 1946. La această din urmă dată a fost eliberat și s-a întors în țară unde a fost reîncadrat în armată și numit inspector general al trupelor motomecanizate. A îndeplinit această funcție 7 luni, după care a fost numit, la 1 iulie 1947, secretar general al Ministerului Apărării Naționale. Și-a încheiat activitatea militară la data de 1 ianuarie 1948, odată cu pensionarea.

Colonel Dumitru NEFERU

Născut: 26 ianuarie 1896, la Galați.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1915-1916).

Grade militare: sublocotenent-1916, locotenent-1917, căpitan-1924, maior-1934, locotenent-colonel-1939, colonel-1943.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 6 Artilerie Călăreață (1941-1944, 1944-1945), Regimentului 1 Artilerie Călăreață (1944), Regimentului 4 Artilerie Călăreață (1944); a girat funcția de comandant al Diviziei 9 Cavalerie (1944); comandant al Diviziei 11 Infanterie (1942); prizonier (1942-1946).

A fost un ofițer valoros care a îndeplinit funcții importante în armată. A fost comandant la 3 regimente și a deținut comanda a două divizii.

A avut o participare admirabilă în cel de-al Doilea Război Mondial la luptele duse de Divizia 9 Cavalerie, atât în Campania din est, cât și în cea din vest.

Colonel Constantin NEGOESCU

Născut: 30 aprilie 1892, la Ploiești.

Decedat:

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913), Școala de Aplicație de Artilerie (...), Școala Superioară de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent-1913, locotenent-1916, căpitan-1917, maior-1923, locotenent-colonel-1933, colonel-1938.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 19 Artilerie (1913-1916), Regimentul 23 Artilerie (1916-1918); diferite funcții de comandă și stat major în Regimentele 3 și 19 Artilerie, Regimentul 6 Artilerie Grea, Corpul 6 Armată, Divizia 13 Infanterie, Centrul de Instrucție al Artileriei (1918-1938); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1938-1942); (...).

A participat la Campania din 1913 și la cele două conflagrații mondiale. În Campania din 1913 a acționat în Regimentul 19 Artilerie. În Primul Război Mondial, în calitate de comandant al Batalionului 1 din Regimentul 23 Artilerie a participat la luptele de la Prunaru, unde a fost rănit la 15 noiembrie 1916, precum și la Nămolosa și Mărășești. În cel de-al Doilea Război Mondial a comandat Regimentul 1 Artilerie Grea.

General de brigadă Gabriel NEGREI

Născut: 1 iulie 1872, în comuna Mogoșești, județul Iași.

Decedat: 29 septembrie 1951, în penitenciarul Aiud.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1893-1895), Școala Politehnică-Paris (1895-1898), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1899-1900).

Grade militare: sublocotenent - 1895, locotenent - 1898, căpitan - 1906, maior -

1913, locotenent-colonel - 1916, colonel - 1917, general de brigadă - 1923.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 10 Artilerie, Direcția Artilerie (...); comandant al Regimentului 4 Obuziere (1913); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1917-1918); Directorul Artileriei în Ministerul de Război (1919); comandant al Regimentului 5 Obuziere (1919-1920), Regimentului 1 Artilerie Grea (1920), Brigăzii 12 Artilerie (1920-1922); diferite funcții în Ministerul de Război, Corpul 2 și 4 Armată (1922-1929); director al Fabricii de Pulberi și Fulmicoton (1929-1931).

S-a născut la 1 iulie 1872, în comuna Mogoșești, județul Iași, în familia lui Ioan și Smaranda Negrei. S-a căsătorit cu Elena Bahoreanu în anul 1906 la Turnu Severin.

În Campania din 1913 a comandat Regimentul 4 Obuziere, iar la Primul Război Mondial a fost șeful artileriei Armatei 1 (1916) și a comandat Regimentul 2 Artilerie (1917).

A redactat primele instrucțiuni pentru întrebuințarea artileriei grele românești și s-a preocupat de perfecționarea armamentului de artilerie. A realizat tunul antiaerian cal. 57 mm pe roți, primul tun antiaerian românesc.

A fost membru PNT și, de asemenea președintele cercului profesional militar.

A fost arestat în 7 august 1947, implicat în procesul Maniu-Mihalache, judecat și condamnat la 7 ani detenție riguroasă și 3 ani degradare civică.

A fost decorat cu: „*Coroana României*“ cls. a V-a și a III-a, „*Steaua României*“ cls. a IV-a, „*Avântul Țării*“, „*Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918*“, „*Medalia Victoriei*“, „*Sf. Vladimir*“ mare cruce (Rusia), „*Sf. Ana*“ mare cruce (Serbia), „*Polonia Restitutio*“, „*Legiunea de Onoare*“ în grad de ofițer (Franța).

A decedat la 29 septembrie 1951, în penitenciarul Aiud.

**General de brigadă
Valerian NESTORESCU**

Născut:

5 februarie 1898, în comuna Vintileanca, județul Buzău.

Decedat: -

Studii militare:

Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1916-1917), Școala specială de artilerie-Timișoara (1922-1924).

Grade militare: elev plutonier - 1917, sublocotenent - 1917, locotenent - 1922, căpitan - 1924, maior - 1934, locotenent-colonel - 1939, colonel - 1943, general maior - 1968.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 23 Artilerie (1917-1922); profesor la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1925-1928); profesor la Școala Specială de Artilerie (1928-1935); șef al biroului material de artilerie în Direcția tehnică din Inspectoratul general tehnic al armatei și membru sau președinte al multor comisii de recepție (1933-1944); director al Uzinelor de armament de artilerie „Mărgineanca” (1944-1945); director al Uzinelor de armament „Astra”-Brașov (1946-1949); profesor titular al cursului „Fabricația armamentului de artilerie” din Academia Tehnică Militară (1949-1959); șef serviciu cercetare științifică în domeniul tehnicii de artilerie din Comandamentul Artileriei (1968-...).

Generalul Valerian Nestorescu, fără a fi fost inginer de profesie, a fost unul dintre cei mai mari constructori de guri de foc de artilerie.

În anul 1936, maiorul Valerian Nestorescu, împreună cu generalii Gelu Petrescu, Aristide Tănăsescu, Vasile Negrei, ca reprezentanți ai statului român au participat la elaborarea caietului de sarcini pentru fabricarea a 100 de tunuri antiaeriene Vickers, calibru 75 mm. **A avut un merit deosebit și la fabricarea aruncătorului calibru 120 mm.** Acesta a fost realizat într-un mod inedit, fără a parcurge etapele clasice impuse de legislația vremii: redactarea caietului de sarcini, realizarea și experimentarea modelului,

întocmirea contractului, etc. A fost prima gură de foc realizată în țară prin reproducerea unui model pentru care nu există o documentație tehnică.

Cea mai importantă realizare a sa, o reprezintă tunul antitanc „Reșița”, calibru 75mm, model 1943. Colonelul Valerian Nestorescu a realizat această gură de foc împreună cu căpitanul Eugen Burlacu și inginerul Lazăr Stoicescu, șeful Biroului construcții de guri de foc de la uzinele Reșița⁹⁰. Fabricarea de serie a început la 25 februarie 1944 și s-a executat la Uzinele Reșița, Astra Brașov și Concordia Ploiești. Prin calitățile sale, acest tun s-a situat la nivelul celor mai bune din lume, fiind un mijloc antitanc de temut.

Deși se afla la o vârstă înaintată, generalul Valerian Nestorescu a condus activitatea grupului de specialiști constituit pentru proiectarea și realizarea mai multor guri de foc, în ultimele decenii ale secolului trecut, între care amintim **tunul antitanc calibru 100 mm, model 1975 și 1977.** Acesta a fost primul tun realizat de industria națională de armament după cel de-al Doilea Război Mondial.

A avut și o importantă contribuție la dezvoltarea teoriei tehnice de specialitate. Între lucrările sale de referință menționăm: „Ghidul general al fabricației”, „Fabricația și recepția țevilor de tun”, „Aplicarea calculului probabilităților în domeniul militar”, și „Fenomen-cerințe-practică”. De reținut că a scris și o interesantă lucrare memorialistică, „File din trecutul artileriei române moderne”.

⁹⁰ Stroea Adrian, Băjenaru Gheorghe, *Artileria română în date și imagini*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 91.

Prin funcțiile deținute, prin întreaga sa activitate, viața generalului Valerian Nestorescu a fost subscrisă îmbunătățirii dotării cu tehnică a armatei, îndeosebi a artileriei.

**Colonel
Alexandru NICOLAU**

Născut: 25 decembrie 1888, în comuna Bunești, județul Râmnicu Sărat.

Decedat: 6 ianuarie 1940, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1911, anul al doilea în Germania), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1911, locotenent - 1914, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1929, colonel - 1934; (toate gradele au fost primite la excepțional).

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 20 Artilerie (...); comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie (1936-1938); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (...); comandant al Brigăzii 6 Artilerie (...).

A fost unul dintre cei mai valoroși ofițeri de artilerie din prima jumătate a secolului XX. Și-a desfășurat ireproșabil întreaga carieră, numai în unități de artilerie.

A participat, în Primul Război Mondial, la comanda unor subunități de artilerie.

Decesul prematur, la 52 de ani a stopat o carieră de excepție.

**General de corp de armată
Grigore NICOLAU**

Război (1920-1922).

Născut:
31 august 1891, la Tecuci.

Decedat:
6 iulie 1957, la București

Studii militare:
Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1911), Școala Superioară de

Grade militare: sublocotenent - 1911, locotenent - 1914, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1929, colonel - 1935, general de brigadă - 1941, general de divizie - 1944, general de corp de armată - 1946.

Funcții militare: (...); comandant secund al Diviziei 7 Infanterie (1941-1942); comandant al artileriei Diviziei 7 Infanterie (1942), Artileriei Corpului 4 Armată (1942-1943); comandant al Diviziei 2 Gardă (1942-1943), Diviziei 5 Infanterie (1943-1944); director al Direcției Superioare a Administrației Armatei (1944-1945); comandant al Corpului 2 Armată (1945-1947) și al Regiunii 2 Militare (1947).

A fost un eminent ofițer de artilerie. A îndeplinit funcții importante, ca urmare a recunoașterii valorii sale de excepție. A participat atât la Primul, cât și la cel de-al Doilea Război Mondial.

În anul 1945 a îndeplinit funcția de subsecretar de stat la Subsecretariatul de Stat pentru Aprovizionarea Armatei.

După război, în pofida devotamentului său admirabil față de statul român a trăit în mod nemeritat o dureroasă experiență a pierderii libertății. A fost arestat la 4 ianuarie 1951 și condamnat la 18 iulie 1953, la 15 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea averii pentru „*crimă contra umanității*”, fiind acuzat că a organizat represalii împotriva populației civile din județul Balta. A fost grațiat și eliberat la 21 septembrie 1954. A decedat 3 ani mai târziu la București.

**General de brigadă
Alexandru NICOLICI**

Născut: 19 februarie 1892, la București.

Decedat: 20 ianuarie 1953, la Colonia de muncă Poarta Albă.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913).

Grade militare: sublocotenent - 1913, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1925, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1939, general de brigadă - 1944.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 7 Artilerie (1939-1942), al

Brigăzii 15 Artilerie (1942-1944); a girat comanda Diviziei 15 Infanterie (1942-1943); comandant al Diviziei 8 Infanterie Instrucție (1944).

A fost un valoros ofițer, care și-a îndeplinit cu maximă responsabilitate îndatoririle de militar și cetățean. A avut o carieră militară de succes. **A urcat treptele ierarhiei militare până la gradul de general de brigadă și funcția de comandant de divizie.**

A participat, în cel de-al Doilea Război Mondial, la luptele din Basarabia și Ucraina (1941) și din Cotul Donului (1942), iar după moartea generalului Ioan Sion a comandat „resturile” Diviziei 15 Infanterie în marș spre țară.

A fost trecut în rezervă la 23 martie 1944 și menținut mobilizat.

A fost arestat la 15 aprilie 1952 și a încetat din viață la 20 ianuarie 1953, la Colonia de muncă Poarta Albă.

Maior Dumitru OANCEA

Născut: 22 decembrie 1886, la București.

Decedat: 8 septembrie 1922

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină – București (1906-1908), Școala de Aplicație de Artilerie (1909-1911).

Grade militare: sublocotenent-1908, locotenent-1911, căpitan-1916, maior-1917.

Funcții militare: funcții în Regimentul 11 Artilerie (1908-1909); comandant de

baterie în Regimentul 2 Artilerie Cetate (1911-1913), Divizionul 1 Tunuri Munte (1913-1917); șef de birou la Pulberăria Armatei (1918-1919); profesor de trageri la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1919-1922).

Maiorul Dumitru Oancea este unul dintre eroii artileriști ce s-au jertfit pentru reîntregirea României.

A participat în Primul Război Mondial la luptele ofensive de pe valea Sadului (august-septembrie 1916), de apărare din Defileul Oltului (septembrie 1916), precum și la ofensiva de la Mărăști (august 1917), când o schijă i s-a înfipt adânc în piept (13 august). Supus operației a fost salvat fără ca schija să poată fi scoasă, și a fost declarat inapt pentru serviciul militar. La cererea sa a fost reîncadrat în armată la 1 iulie 1918. În august 1922 a fost operat din nou.

A decedat la 8 septembrie 1922 în Spitalul Militar, fiind înmormântat în Cimitirul Bellu Militar.

General de corp de armată Gheorghe OPRESCU

Născut: la 19 martie 1880, la Ploiești.

Decedat: 1959, la București.

Studii militare: Școala Specială de Artilerie (1900-1902), Școala de Aplicație și Inginerie - Charlottenburg, Germania (1903-1905), Școala Superioară de Război

(1910-1912).

Grade militare: sublocotenent - 1902, locotenent - 10 mai 1906, căpitan - 10 aprilie 1911, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 10 aprilie 1919, general de brigadă - 30 martie 1929, general de divizie - 24 ianuarie 1936, general de corp de armată - 31 mai 1945.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 10 Artilerie (1902-1903) și Regimentul 1 Artilerie Cetate (1905-1910); diferite funcții în Marele Cartier General (1916-1918); comandant al Regimentului 2 Artilerie (31 octombrie 1919 – 1 iulie 1921);

atașatul apărării la Paris (11 iulie 1923-11 august 1926); șef de secție al Direcției 11 Tehnică din Ministerul de Război (11 august 1926 – 1 octombrie 1927); șef de stat major la Inspectoratul Militar (octombrie 1927 – 1 aprilie 1929); comandant al Școlii Superioare de Război (1 aprilie 1929 - octombrie 1930); șef de stat major la Inspectoratul General al Ordinii (1930-1932); comandant al Brigăzii 11 Artilerie (1932-1933); comandant al Diviziei 1 Infanterie (8 februarie 1933 - aprilie 1936); comandant al Comandamentului 3 Teritorial (aprilie 1936 – aprilie 1939).

A debutat în carieră la comanda unor subunități de artilerie. În timpul Primului Război Mondial a participat în calitate de șef de birou la reorganizarea unităților și la completarea acestora cu personal și materiale de război. De remarcat faptul că a participat la Campania din Ungaria, din anul 1919.

Un loc important în cariera sa l-a ocupat perioada în care a îndeplinit funcția de atașat militar în Franța. A contribuit substanțial la dezvoltarea relațiilor tradiționale cu această țară, inclusiv la realizarea tratatului de prietenie româno-francez din 10 iunie 1926.

Calitățile profesionale de excepție și experiența activităților sale din Franța au contribuit la numirea sa în funcția de comandant al Școlii Superioare de Război. În cei patru ani în care a îndeplinit această funcție s-a implicat activ nu numai în gestionarea problemelor administrative, ci și în identificarea metodelor în măsură să dea un plus de calitate procesului de învățământ.

A urcat sistematic treptele ierarhiei militare, ajungând comandant de brigadă, divizie și comandament teritorial.

Prin funcțiile de mare importanță ocupate, dar mai ales ca urmare a calităților profesionale și morale, generalul de corp de armată Gheorghe Oprescu și-a câștigat un loc binemeritat în galeria artileriștilor de elită.

General de brigadă Ștefan ORESCOVICI

Născut: 12 noiembrie 1877, la Clejani, județul Vlașca.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1896-1898), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu (1899-1900), stagiul la Regimentul 8 Artilerie Guarzi Austria (1902-1904).

Grade militare: sublocotenent - 1898, locotenent - 1902, căpitan - 1909, maior-1915, locotenent-colonel - 1916, colonel - 1917, general de brigadă - 1926.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 12 Artilerie (1898-1899); diferite funcții în Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1915); șef Birou Rechiziții la Marele Stat Major (1915-1916); șef de stat major al Diviziei 9 Infanterie (1917-1918) și al Corpului 3 Armată (1918-1920); comandant al Regimentului 41 Artilerie (1920-1921); comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie (1921-1926), Brigăzii 18 Artilerie (1926-1929), Artileriei Corpului 7 Armată (1929-1930), Diviziei 18 Infanterie (1930-1934) și Corpului 6 Teritorial (1934-...).

Generalul de brigadă Ștefan Orescovici a fost un ofițer temeinic pregătit, cu o moralitate ireproșabilă. A îndeplinit cu responsabilitate o multitudine de funcții, în întregul ecart ierarhic al armatei, de la eșalonul pluton la corp teritorial.

Meritele sale profesionale au primit deplina recunoaștere odată cu înaintarea în anul 1926 la gradul de general de brigadă.

A participat la Primul Război Mondial. **A îndeplinit în Campania din 1917 funcția de șef de stat major al Diviziei 9 Infanterie.**

**General-locotenent
Cornel PARANIAC**

Născut: 29 iunie 1950, la Comarnic, județul Prahova.

Decedat: 5 octombrie 2008, la Sinaia, județul Prahova.

Studii militare: Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza (1965-1969); Școala

Militară de Ofițeri Activi de Artilerie (1969-1972); Academia Militară (1977-1979); doctor în științe militare, titlu obținut la Academia de Înalte Studii Militare.

Grade militare: locotenent - 1972; locotenent-major - 1974; căpitan - 1979; maior - 1982; locotenent-colonel - 1988; colonel - 1990; general de brigadă - 1994; general maior - 1998; general-locotenent - 2004.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Centrul de Instrucție al Artileriei de la Ploiești (1972-1977); comandant de divizion și șef de stat major la Regimentul 65 Artilerie Antitanc (1979-1982); comandant al Regimentului 65 Artilerie Antitanc (1982-1990); comandant al Brigăzii 8 Artilerie (9 ianuarie 1990-23 ianuarie 1991); șef al Secției operații și șef de stat major la Inspectoratul General al Artileriei (1991-1993); șef al artileriei Trupelor de Uscat (1993-1996); locțiitor al șefului Statului

Major al Trupelor de Uscat (1996-1997); comandat al Armatei 1 (1997-2001); prim-locțiitor al Șefului Statului Major al Forțelor Terestre (2001); comandant al Comandamentului 2 Operațional de la Buzău (15 ianuarie 2001-1 decembrie 2004); șef al reprezentanței României la NATO și UE (1 decembrie 2004 - 12 decembrie 2007); consilier al șefului Statului Major General (2007-2008).

Generalul-locotenent Paraniac s-a născut la data de 29 iunie 1950 în localitatea Comarnic de care a fost extrem de atașat sentimental întreaga viață. A fost atras de cariera militară, motiv pentru care a urmat Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza și mai apoi, Școala de Ofițeri Activi de Artilerie din Sibiu pe care a absolvit-o în anul 1972, ca șef de promoție. Conform politicii de personal a Comandamentului Artileriei, de a atrage cei mai valoroși absolvenți ai școlii în structurile sale subordonate, în primul rând în Centrul de Instrucție de Artilerie de la Ploiești, „laboratorul” artileriei, tânărul locotenent Paraniac și-a început strălucita carieră militară în această prestigioasă instituție de învățământ. După numai 5 ani de zile a reușit la examenul de admitere la Academia Militară pe care a absolvit-o cu rezultate remarcabile. După absolvirea acesteia în anul 1979, a îndeplinit în aceeași unitate până în anul 1990 funcțiile de comandant de divizion, șef de stat major și mai apoi comandant al Regimentului 65 Artilerie Antitanc. A îndeplinit în continuare mai multe funcții, de mare răspundere, între care le menționăm pe cele de comandant de brigadă de artilerie, șef al artileriei trupelor de uscat, comandant al Armatei 1, prim-locțiitor al șefului Statului Major al Forțelor Terestre și comandant al Comandamentului 2 Operațional. Exprimarea sa profesională a fost una de înaltă ținută. Comandant înnăscut, plin de inițiativă, dornic de excelență, s-a impus deopotrivă față de șefi și subordonați prin profesionalism, ambiție, exigență sporită, inclusiv față de sine. Aselele calități profesionale, dar și morale l-au făcut extrem de apreciat și respectat de subordonați. Față de aceștia, a manifestat în permanență grijă profundă și spirit camaraderesc.

Numirea sa în fruntea reprezentăției României la NATO și UE, deși aparent onorantă a reprezentat în fapt scoaterea din grupul aspiranților pe deplin îndreptății la funcțiile din vârful ierarhiei militare. Generalul Cornel Paraniac, o persoană extrem de dinamică, creativă, a trăit din plin drama scoaterii din grupul celor ce asigurau conducerea armatei, după încetarea mandatului de șef al reprezentanței și numirea în funcția modestă, neconformă cu personalitatea sa, de consilier al șefului Statului Major General. În data de 29 iunie 2008, după 41 de ani de carieră militară a fost trecut în rezervă. Ultima activitate, pe care a organizat-o cu toată rigoarea, a fost tocmai cea de rămas bun față de camarazi. La masa oferită cu acest prilej a invitat camarazi din toate structurile în care a lucrat, inclusiv foștii săi profesori din liceul militar. Din nefericire, la aproximativ două luni de la această activitate, în data de 5 octombrie 2008 generalul Paraniac Cornel a trecut mult prea repede la cele veșnice, în apropierea locurilor natale, la Sinaia. Poate că s-a grăbit să-i fie alături mamei sale pe care a iubit-o nespus de mult. Își doarme somnul de veci în Cimitirul Militar Ghencea, în mormântul pe care parcă din premoniție și-l pregătise mult prea devreme. Ca o ironie a vieții, cu prilejul funerariilor generalului Ion Popescu, fostul Comandant al Comandamentului Artileriei, desfășurate în vara aceluiași an 2008, cu câteva luni înainte de deces, generalul Cornel Paraniac ne-a arătat (unui grup restrâns de prieteni) mormântul său, situat în apropierea celui al generalului Popescu, nebănuind cât de rapid acesta îl va găzdui.

Generalul Paraniac a lăsat în urma sa o multitudine de studii, contribuții valoroase la dezvoltarea gândirii militare românești. **A avut o contribuție substanțială la transformarea armatei, la armonizarea sa cu cerințele integrării în NATO și UE.** Între altele, generalului Paraniac i se atribuie singurele cercetări științifice românești dedicate istoriei și geopoliticii generale a parteneriatului strategic româno-american⁹¹.

⁹¹ Nicolae Toboșaru, *Parteneriatul Strategic dintre România și SUA*, 2010.

În semn de prețuire a personalității excepționale, regimentul de artilerie mixtă din localitatea Slobozia îi poartă numele – Regimentul 51 Artilerie Mixtă „General Cornel Paraniac”.

General de divizie Dobre PARASCHIV

Născut: 9 decembrie 1884, în localitatea Cilibia, județul Buzău.

Decedat: 8 ianuarie 1942, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină - București (1904-1906); Școala

Superioară de Război (1919-1921), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1906, locotenent - 1910, căpitan - 1914, maior - 1917, locotenent-colonel - 1920, colonel - 1926, general de brigadă - 1935, general de divizie - 1939.

Funcții militare: comandant de pluton (1906-1914) și de baterie (1914-1919) în Regimentul 9 Artilerie (...); comandant al Armatei 1 (1941).

Generalul de divizie Dobre Paraschiv a fost un ofițer valoros, temeinic pregătit. A urcat admirabil treptele ierarhiei militare, de la gradul de sublocotenent la cel de general de divizie. A avut o bogată experiență de comandă întrucât a fost comandant la nivel subunitate, unitate și mare unitate.

A participat la Primul Război Mondial și câteva luni la cel de-al Doilea Război Mondial.

Generalul de divizie Dobre Paraschiv, strălucit artilerist, face parte din onoranta galerie a celor ce au comandat de-a lungul timpului Armata 1.

A decedat timpuriu, la 57 de ani, la 8 ianuarie 1942, la București.

**General-locotenent
Teodor PARASCHIV**

Născut: 19 noiembrie 1926, la București.

Decedat: 1998.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie din Pitești; Academia Militară Superioară „Vorosilov”.

Grade militare: sublocotenent - 1947; locotenent;

locotenent-major - 9 martie 1951; căpitan - 5 martie 1952; maior - 11 iunie 1952; locotenent- colonel - 30 septembrie 1952; colonel; general-maior; general-locotenent.

Funcții militare: comandant secție în Regimentul 1 Artilerie Moto (1 iulie 1947 – 1 octombrie 1948); ofițer cu aprovizionarea în Regimentul 1 Artilerie Moto (1 octombrie 1948 – 1 februarie 1949); profesor în Centrul de Instrucție al Artileriei (13 martie 1951 – 26 martie 1952); șef Curs Tragerile Artileriei la Centrul de Instrucție al Artileriei (26 martie – 12 iunie 1952); „girant” al comandantului Brigăzii 32 Artilerie Grea Independentă (12 iunie – 14 octombrie 1952); comandant al artileriei Regiunii a 2-a Militare (1952 – 1956); șef de direcție în Marele Stat Major; locțiitor al comandantului Armatei 1 (.....); șef al Direcției Lucrări în Economia Națională (1984 - 1985); șef al Direcției Construcții, Irigații (1985 - 1990).

Generalul Teodor Paraschiv a fost fiul unor țărani săraci stabiliți în București pe strada Stoicânești nr. 33. Tatăl, factor poștal, în pofida greutăților s-a preocupat de asigurarea unei temeinice educații celor trei copii ai săi. Teodor, cel mai mare dintre ei, după cursurile primare a urmat 4 ani de studii la Liceul Barbu Delavrancea și la Liceul Mihail Eminescu din București. După absolvirea acesteia a fost admis la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie din Pitești pe care a absolvit-o al 16-lea din 36 de elevi, în anul 1947. La 1 iulie 1947 a fost înaintat la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 1 Artilerie Moto.

În demersul de promovare a unor ofițeri noi în armată, în funcțiile de conducere, ca urmare a bunei sale pregătiri profesionale, a cunoașterii limbii ruse, dar mai ales al originii sociale „sănătoase”, locotenentul Teodor Paraschiv a fost trimis la studii în URSS. Pe timpul studiilor la Academia Militară Superioară „Vorosilov” a obținut rezultate superioare fiind apreciat de dascălii săi. În caracterizarea întocmită în anul doi de studii se menționa între altele: „și-a însușit temeinic teoria pregătirii și conducerii luptei ofensive și de apărare. [...], este un ofițer disciplinat, modest și silitor”⁹².

În condițiile transformării societății românești, inclusiv a armatei, de formare a unor noi cadre de conducere a fost înaintat până la gradul de locotenent-colonel pe parcursul a numai 5 ani. **I-au fost încredințate funcții de mare importanță între care amintim: „girant” al comandantului Brigăzii 32 Artilerie Grea, comandant al artileriei Regiunii a 2-a Militare, locțiitor al comandantului Armatei 1.**

În ultima parte a carierei a fost implicat în dezvoltarea economiei românești prin îndeplinirea funcțiilor de șef al Direcției Lucrări în Economia Națională (1984-1985), respectiv șef al Direcției Construcții Irigații.

Locotenent George PARASCHIVESCU

Născut: 6 august 1849.

Decedat: februarie 1878.

Studii militare: Școala de Ofițeri București (1867-1869), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu din Belgia (1872-1874).

Grade militare: sublocotenent-1869, locotenent-1874.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1869-1872); ofițer în statul major al Arsenalului Armatei (1872-1877); comandant de baterie în Regimentul 2 Artilerie (1877).

⁹² Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul generalului Paraschiv Teodor, Dosar 11799, p. 83.

A participat la luptele din zona Calafat-Vidin și de la Grivița.

A fost rănit la 4 septembrie 1877, pe timpul bătăliei de la Grivița; inițial a refuzat evacuarea, ulterior a fost evacuat cu o ambulanță la Spitalul din Turnu-Măgurele, unde a decedat șase luni mai târziu; **a fost al doilea ofițer de artilerie căzut la datorie în Războiul de Independență.**

General de divizie Ilie PARTENIE

Născut: 19 iulie 1881, la Dorohoi.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie Geniu și Marină (1900-1902); Școala de Aplicație de Artilerie (1903-1905); Școala Superioară de

Război (1910-1912).

Grade militare: sublocotenent - 1902, locotenent - 1906, căpitan - 1911, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1920, general de brigadă - 1930, general de divizie - 1937.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 12 și 8 Artilerie, Corpul 4 Armată, Regimentul 4 Artilerie, Marele Stat Major, Corpul 1 Armată (...); șef de Stat major al Diviziei 10 Infanterie (1919-1920); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1922-1924); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1924-1929); comandant al Brigăzii 18 Artilerie (1929-1931); secretar general al Ministerului Apărării Naționale (1931-1932); comandant al Diviziei 4 Infanterie (1933-1940).

Generalul de divizie Ilie Partenie a fost un distins și valoros ofițer de artilerie. Ca urmare a excelenței pregătiri și a ambiției i-au fost încredințate funcții importante (comandant de divizie și secretar general al Ministerului Apărării Naționale).

A participat la Campania din 1913 și la Primul Război Mondial. În Campania din

1913 a acționat în statul major al Corpului 4 Armată, la Regimentul 4 Artilerie și la Marele Stat Major, iar la Primul Război Mondial în statul major al Armatei de Dobrogea și Corpul 1 Armată.

Generalul de divizie Ilie Partenie are, între altele, meritul de a fi fost unul dintre cei ce s-au aflat cel mai mult timp la comanda Diviziei 4 Infanterie (7 ani).

General de brigadă Șerban PASCU

Născut:

15 decembrie 1844.

Decedat:

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1861-1863).

Grade militare: sublocotenent - 1863, locotenent - 1865, căpitan - 1868, maior - 1875,

locotenent-colonel - 1879, colonel - 1884, general de brigadă - 1896⁹³.

Funcții militare: comandant de secție, baterie și divizion în Regimentul 4 Artilerie; comandant al Regimentului 8 Artilerie (1883-1884); șef de stat major al Corpului 4 Armată (1884-1888); comandant al Brigăzii 4 Artilerie, comandant al Corpului 4 Armată (1888-1901).

În anul 1873, după ce anterior a fost trimis în misiune la Berlin, apoi atașat la artileria călăreață de la Breslau, pe baza studiului și experienței dobândite **a organizat cea dintâi baterie de artilerie călăreață la Regimentul 2 Artilerie.**

A participat la Războiul de Independență, având gradul de maior și funcția de comandant de divizion în Regimentul 4 Artilerie.

A fost comandantul Regimentului 8 Artilerie (1883-1884), pe care l-a format, șeful de stat major al Corpului 4 Armată

⁹³ Căpitan Nicolae Puică – *Albumul apărătorilor Independenței* – Tipografia Curții Regale, 1897, pp. 73-74.

(1884-1888), comandantul Brigăzii 4 Artilerie, comandantul Corpului 4 Armată (1888-1901). A trecut în rezervă în anul 1901.

A fost decorat cu: *Crucea Treceerii Dunării*, *Apărătorii Independenței*, *Virtutea Militară*, *Steaua României în grad de ofițer*, *Coroana României în grad de comandor*, *Sf. Ana cu spade (Rusia)*, *Franz Josef în grad de comandor*.

General de brigadă Mihail PASTIA

Născut:

15 decembrie 1839, la Iași.

Decedat:

24 ianuarie 1899, la București.

Studii militare:

Școala Militară de Ofițeri din Iași (1856-1858), Școala de Aplicație de

Artilerie de la Metz și Școala Politehnică din Paris (1858-1866).

Grade militare: sublocotenent - 1858, locotenent - 1863, căpitan - 1866, maior - 1869, locotenent-colonel - 1873, colonel - 1878, general de brigadă - 1893.

Funcții militare: director al Pulberăriei Armatei de la Târgșor (1866-1868); subdirector al Arsenalului Armatei (1868-1869); director al Arsenalului Armatei (1869-1877); loțiitor al comandantului Regimentului 3 Artilerie (1877); comandant al Artileriei Diviziei 3 Infanterie (1877); loțiitor al Detașamentului Colonel Slăniceanu (1877); inspector al întreprinderilor de fabricat armament și muniții (1878-1879, 1882-1884); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1879-1882, 1888-1889); șef de stat major al Corpului 4 Armată (1889-1892); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1892-1893); comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1893); inspector general al artileriei române (1893-1895, 1896-1898); comandant al Comandamentului Regiunii întărite Focșani (1895-1897).

A fost un ofițer cu o temeinică pregătire de specialitate. Ca urmare a studiilor la Școala Politehnică din Paris și a formației sale artileristice a ocupat mai multe funcții de răspundere în domeniul pirotehnic, contribuind la dezvoltarea producției de muniții în România. **A participat la Războiul de Independență, contribuind substanțial la cucerirea Vidinului.** Pentru participarea la război a fost distins cu mai multe ordine și medalii românești, între care amintim: *„Steaua României în grad de ofițer“*, *„Virtutea militară de aur“*, *„Trecerea Dunării“* și ordinele rusești *„Sfânta Ana clasa a III-a“*, *„Sfântul Stanislav clasa a III-a“* și *„Medalia comemorativă de campanie“*. Ca urmare a recunoașterii meritelor indiscutabile a fost înaintat la gradul de colonel, la data de 1 ianuarie 1878. În vara aceluiași an, colonelul Mihail Pastia a fost numit în funcția de Inspector al Întreprinderilor de fabricat armament și muniții, și trimis în Anglia pentru a negocia un eventual contract pentru achiziționarea de armament și muniții. Cu acest prilej a vizitat fabricile din Enfield și Birmingham.

Analizând ofertele engleze a propus pentru achiziție pușca „Henry-Martini“, o armă foarte precisă, rezistentă și ieftină. În anul 1882 armata română permanentă, rezervele și trupele teritoriale erau deja dotate cu acest tip de armament selectat, inspirat de colonelul Mihail Pastia.

După o perioadă relativ scurtă, 1879-1882, când a fost comandant al Regimentului 2 Artilerie, a revenit la funcția de Inspector al Întreprinderilor de fabricat armament, **contribuind la dotarea armatei cu noi guri de foc de la Uzinele „Steyr“ și „Newcastle“.**

În anul 1884, colonelul Pastia a fost trecut în rezervă și numit în importanta funcție de director general al Poștelor și Telecomunicațiilor. După 4 ani de zile, a fost rechemat în armată și numit la comanda Regimentului 2 Artilerie pe care-l mai comandase cu câțiva ani în urmă.

Ulterior a fost numit și în alte funcții importante din armată: șef de stat major al Corpului 4 Armată și comandant al Brigăzii 3 Artilerie. Pentru o foarte scurtă perioadă, 1 aprilie - 1 noiembrie 1893, s-a aflat la comanda prestigioasei Școli de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină. Odată cu înaintarea la gradul de general, la 1 noiembrie 1893, a fost numit în funcția de Inspector general al artileriei române, pe care a deținut-o până la data de 24 ianuarie 1895. Din această postură a contribuit substanțial la finalizarea lucrărilor de fortificații ale Cetății București și ale celor de pe aliniamentul Focșani, Nămolosa, Galați. De asemenea, a inițiat și condus reorganizarea artileriei de asediu. Astfel, din Regimentul 1 Asediu s-au constituit două batalioane de artilerie, unul dislocat la Chitila, iar celălalt la Focșani. Primul batalion era destinat forturilor Cetății Bucureștiului, iar cel de-al doilea fortificațiilor de pe aliniamentul Focșani, Nămolosa, Galați. Ulterior, ca urmare a sporirii numărului batalioanelor de asalt la 20, a dispus comasarea acestora în două regimente, în Regimentul 1 Artilerie de Asediu, respectiv Regimentul 2 Artilerie de Asediu. **De asemenea, generalul Pastia este cel care a propus ministrului de război înființarea în anul 1895 a Comandamentului Cetății București și a Comandamentului Regiunii Întărite Focșani, cărora li s-au subordonat Regimentul 1 Artilerie de Asediu, respectiv Regimentul 2 Artilerie de Asediu.** Generalul Pastia, în același timp în care a fost comandantul Diviziei 6 Infanterie, a exercitat și funcția de comandant al Regiunii Întărite Focșani⁹⁴.

Generalul și-a încheiat cariera militară în anul 1897. A decedat mult prea devreme, la data de 24 ianuarie 1899, în capitală.

Prin întreaga sa activitate, generalul Mihail Pastia și-a câștigat un loc binemeritat în galeria artileriștilor de elită.

⁹⁴ Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., - *Artileria Română. Personalități* – vol. II, Editura Pro Transilvania, București, p. 159.

Colonel Nicolae PAVELESCU

Născut:

17 septembrie 1924, la Potlogi, județul Dâmbovița.

Decedat: mai 1993, Sibiu.

Studii militare:

Liceul Militar din Chișinău (...-1943); Școala de Ofițeri de Artilerie (1943-1945); Academia

Militară (1958-1960).

Grade militare: sublocotenent - 10 mai 1945; locotenent - 23 august 1949; căpitan - 2 octombrie 1952; maior - 23 august 1954; locotenent-colonel - 23 august 1958; colonel - 25 octombrie 1964.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 3 Artilerie „*Franța*“ (10 mai – 28 iunie 1945); șef Subcentru de exploatare din comuna Ileana (28 iunie – 31 octombrie 1945); comandant secție și comisar special în Regimentul 42 Artilerie (1 noiembrie 1945 – 31 octombrie 1946); comandant de baterie în Regimentul 42 Artilerie (1 noiembrie 1946 – 31 octombrie 1947); ofițer adjutant și comandant secție artilerie antiaeriană în Regimentul 42 Artilerie (1 noiembrie 1947 – 24 mai 1948); comandant Pluton pază în Grupul Pază Depozite (24 mai 1948 – 31 noiembrie 1948); comandant companie pază în Grupul Pază Depozite (31 noiembrie 1948 – 8 octombrie 1951); comandant baterie elevi în Școala de Ofițeri de Artilerie din Sibiu (8 octombrie 1951 – 7 februarie 1952); comandant pluton elevi în Școala de Ofițeri de Artilerie din Sibiu (7 februarie – 21 august 1952); comandant baterie elevi (21 august 1952 – 9 noiembrie 1954); comandant divizion elevi (9 noiembrie 1954 – 5 octombrie 1957); loțiitor șef școală pentru învățământ în Școala de Ofițeri de Artilerie (1 septembrie 1960 – 25 mai 1961); șef ciclul artilerie (șef artilerie) în Școala Militară de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*“ (25 mai 1961 – 26 august 1963); șef catedră artilerie în Școala Militară de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*“ (26 august 1963 – 29 martie 1965); loțiitor și șef al Secției învățământ al Școlii Militare de Ofițeri „*Nicolae Bălcescu*“ (29 martie 1965 –

17 decembrie 1966); prim-loctiitor al comandantului Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu“ (17 decembrie 1966 – 4 septembrie 1968); șef de stat major al Comandamentului gărzilor patriotice din județul Sibiu (4 septembrie 1968 – 15 decembrie 1970); comandant al Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie (15 decembrie 1970 – 7 decembrie 1981).

Niculae Pavelescu, unul dintre cei opt copii ai lui Petre (de profesie cizmar) și al Ioanei (casnică), s-a născut în comuna Potlogi din județul Dâmbovița. Clasele primare le-a urmat în localitatea natală. Ulterior a fost elev la Liceul Militar din Chișinău pe care l-a absolvit în anul 1943. Doi ani mai târziu și-a finalizat studiile în Școala de Ofițeri de Artilerie din Pitești. Și-a început activitatea de ofițer în data de 10 mai 1945 la comanda unei secții din Regimentul 3 Artilerie.

Cea mai mare parte a carierei și-a desfășurat-o în învățământul militar de artilerie, din data de 8 octombrie 1951, când a fost numit comandant de baterie elevi, până în data de 7 decembrie 1981 când din funcția de comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă“ a fost trecut în rezervă. Menționăm că în acești 30 de ani a mai deținut timp de 2 ani și funcția de șef de stat major al Comandamentului gărzilor patriotice din județul Sibiu.

În permanență a avut o exprimare profesională admirabilă, onorantă. Astfel în „foaia de notare“ pentru perioada 31 decembrie 1951 – 30 octombrie 1952, șeful secției învățământ renumitul locotenent-colonel Vartolomei Gheorghe consemna: „Ofițer foarte bine pregătit... Este un foarte bun instructor și are aptitudini pedagogice”⁹⁵.

La fel de elogios îl aprecia șeful Școlii Militare de Artilerie, colonelul Nazarie Ștefan, în „foaia de notare“ pentru perioada 26 noiembrie 1956 – 1 noiembrie 1957: „Ofițer foarte bine pregătit, foarte muncitor și perseverent în muncă“.

Numele colonelului Niculae Pavelescu este legat pentru totdeauna de învățământul militar de artilerie pe care l-a slujit cu profesionalism timp de aproape

⁹⁵ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul personal al Colonelului Pavelescu Petre Niculae, D.C.I. / 1984, nr.155, p. 24.

3 decenii. Are meritul de a fi fost primul comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie după reînființarea ei în decembrie 1970. A contribuit substanțial, din toate punctele de vedere la reînființarea și ulterior la dezvoltarea instituției simbol pentru artileriști. Noi autorii, ca foști elevi am avut șansa de ai cunoaște personalitatea de excepție și realizările multiple. Din nefericire pentru el nu a primit în notările de serviciu aprecierea deplină a meritelor sale din partea comandantului artileriei, generalul-colonel Ion Popescu. Din cele 11 notări de serviciu, numai ultimele două au consemnat calificativul maxim „foarte bine“, în celelalte ofițerul fiind apreciat cu „bine“. Considerăm că acestea nu au reflectat obiectiv rezultatele muncii profund responsabile ale colonelului Pavelescu, ci mai degrabă reținerile generalului Popescu de a releva deplin meritele unui camarad de armă. Cu toate acestea, opinăm fără rezerve că generalul-colonel Ion Popescu a fost o „stea“ a artileriei postbelice cu merite incontestabile în dezvoltarea acesteia.

Colonelul Niculae Pavelescu a fost căsătorit cu Maior Elena, de naționalitate maghiară, născută în anul 1927 în Ocna Sibiului, de profesie învățătoare. A avut o fiică, Lucia-Marilena, născută la 5 iulie 1952 în Sibiu.

General de divizie Gheorghe PÂRVULESCU

Născut: 10 decembrie 1891, în localitatea Țânțăreni, județul Dolj.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1915-1918); Cursul de Tragerile Artileriei Grele de la Tecuci; Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1918,, general de brigadă - 1943, general de divizie -1945.

Funcții militare: comandant subunitate de artilerie (1918-1920); ofițer de stat major în Comandamentul Corpului 2 Armată (1922-

1928); ofițer de stat major în Regimentul 2 Artilerie (1928-1930); ofițer de stat major în comandamentul Corpului 2 Armată (1930-1931); ofițer de stat major în Marele Stat Major (1931-1936); ofițer de stat major la Regimentul 1 Apărare Contra Aeronavelor (1936-1937); secretar general în Ministerul Aerului și Marinei (1937); diferite funcții în cadrul Grupării 1 Apărare Contra Aeronavelor (1937-1941); comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a Bucureștiului (1941-1942); comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a zonei petroliere Ploiești (1942); comandant al Brigăzii 4 Artilerie Antiaeriană Operativă (25 august 1942 – 4 ianuarie 1943); comandant al Brigăzii 5 Artilerie Antiaeriană (4 ianuarie 1943 – 23 septembrie 1943); comandant al Brigăzii 3 Artilerie Antiaeriană Operativă (23 septembrie 1943 – 21 noiembrie 1944); secretar general administrativ al subsecretarului de stat al Aerului (21 noiembrie 1944 – 1 aprilie 1945); comandant secund al artileriei antiaeriene (1945); comandant al Diviziei de Artilerie Antiaeriană.

Generalul de divizie Gheorghe Pârvulescu și-a început activitatea în anul 1918 ca artilerist. 18 ani mai târziu, după exercitarea unor funcții de artilerist și de ofițer de stat major și-a început activitatea de artilerist antiaerian în cadrul Regimentului 1 Apărare Contra Aeronavelor. Ulterior, a îndeplinit în această armă o multitudine de funcții de mare răspundere, între care le menționăm pe cele de comandant al mai multor brigăzi de artilerie antiaeriană, al unei divizii de artilerie antiaeriană.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a condus cu competență Comandamentul Apărării Antiaeriene a Bucureștiului, Comandamentul Apărării Antiaeriene a zonei petroliere Ploiești și Brigăzile 4, 5 și 3 Artilerie Antiaeriană.

În întreaga activitate a dovedit o solidă pregătire profesională, o inteligență vie, o moralitate admirabilă. În pofida acestor calități, a meritelor cuvenite din participarea la cel de-al Doilea Război Mondial, în data de 1 ianuarie 1945 generalul Gheorghe Pârvulescu a fost trecut în rezervă.

A fost unul dintre cei mai valoroși ofițeri de artilerie antiaeriană din prima jumătate a secolului trecut.

General de divizie Ion PERTICARI

Născut: 30 mai 1851, la București.

Decedat: 27 noiembrie 1919, la Sinaia.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași, Școala Militară de Ofițeri din București (1866-1870, primul din 15 ofițeri), Școala Politehnică din Paris (1871-1873), Școala de Ofițeri de Artilerie de la Fontainebleau (1873-1875).

Grade militare: sublocotenent - 1870, locotenent - 1875, căpitan - 1878, maior - 1884, locotenent-colonel - 1889, colonel - 1894, general de brigadă - 1911, general de divizie - 1914.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1870-1871); comandant al bateriei de artilerie „*Elisabeta*”, de la Calafat (1877); aghiotant al regelui Carol (1878-1884); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1884-1886); director al Arsenalului și Pirotehnicii Armatei (1886-1902); detașat pe lângă Marele Cartier General italian pentru legătura cu Marele Cartier General român (1916-1919).

A absolvit în anul 1870 Școala Militară de Ofițeri din București ca șef de promoție. Avansat sublocotenent a fost repartizat la Regimentul 2 Artilerie. Un an mai târziu a fost trimis la studii în Franța unde a absolvit Școala Politehnică din Paris și Școala de Ofițeri de Artilerie de la Fontainebleau. La înapoierea în țară a fost avansat, în data de 8 martie 1875, la gradul de locotenent și încadrat la Arsenalul Armatei. În Războiul de Independență a fost comandantul Bateriei de Artilerie „*Elisabeta*”. Locotenentul Peticari a condus cu măiestrie focul acesteia asupra trupelor turcești din cetatea Vidin și asupra navelor acestora de pe Dunăre. Astfel, la data de 7 noiembrie 1877 a scufundat monitorul turcesc „*Podgorița*”. Pentru faptele sale de arme a fost avansat, în anul 1878, la gradul de căpitan și decorat cu ordinul „*Steaua României*” în grad de comandor.

Ca urmare a aprecierii regelui Carol I, în perioada 1878-1884 a fost numit aghiotant al acestuia.

În perioada 1884-1886 a îndeplinit funcția de comandant al Regimentului 2 Artilerie. Timp de 16 ani, din 1886 până în 1902, a îndeplinit onoranta funcție de director al Arsenalului și Pirotehniei Armatei. **În anul 1898 a proiectat tunul de câmp calibru 88 mm cu tragere repede, în vederea realizării acestuia la Arsenalul Armatei.** Prototipul acestui tun a fost realizat de Uzinele „St. Chanoud” din Franța. Conducerea armatei nu a dorit acest tun, ci a preferat să importe tunul „Krupp”, inferior prin performanțe celui proiectat de el. **De asemenea, a inventat proiectilul unic cu dublă destinație, exploziv și șrapnel, pe care l-a experimentat prin trageri efectuate la fortul Chiajna.** Acest proiectil avea performanțele net superioare celui tras de tunul „Krupp”.

La refuzul introducerii în fabricație a proiectilului său a trecut în rezervă, prin demisie, în perioada 1902-1911, s-a mutat în comuna Izvorul de Sus, județul Argeș, unde a fost ales primar. În această localitate a construit un spital și un conac.

În anul 1911 a fost rechemat în armată, personal de regele Carol, pe care l-a însoțit, în 1913, la tratativele cu împăratul Germaniei privind paternitatea României asupra orașului Silistra. În 1914 a reprezentat interesele

României la conferința organizată de Regatul Italiei.

A fost decorat cu: „*Steaua României*” în grad de cavaler, „*Virtutea Militară*” de aur, „*Apărătorii Independenței*”.

A fost căsătorit cu Elena, fiica generalului medic Carol Davila.

A decedat în data de 27 noiembrie 1919, la Sinaia, în casa ce-i fusese donată de regele Ferdinand.

General de divizie Nicolae PETALA

Născut: 29 august 1869, la Vaslui.

Decedat: 1947.

Studii militare:

Școala Fiilor de Militari - Iași (1883-1887), Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1887-1889), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1889-1900), Școala de Război-Torino-Italia (1892-1894).

Grade militare: sublocotenent - 1889, locotenent - 1892, căpitan - 1897, maior - 1906, locotenent-colonel - 1910, colonel - 1913, general de brigadă - 1916, general de divizie-1918.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 7 Artilerie (1889), Pirotehnia Armatei (1892); comandant de baterie în Regimentele 11, 9, 12, 13 Artilerie (1892-1899); ofițer în statul major al Corpului 3 Armată (1900); comandant de companie în Școala de ofițeri (1901-1903); atașat militar în Bulgaria și Italia (1904-1910); comandant al Brigăzii 2 Vânători (1910), al Regimentului 40 Infanterie (1911-1912); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1913), Corpului 3 Armată (1914-1915); comandant al Brigăzii 15 Infanterie (1915); comandant al Detașamentului „Oituz” (1916), al Diviziei 22 Infanterie (1916), al Corpului 1 Armată (1916-1917), al Corpului 4 Armată (1918-1919), Corpului 6 Armată (1919); comandant al Comandamentului Trupelor de Vest (1920), al Corpului 6 Armată (1921-1924); inspector general la Inspectoratele generale de armată nr. 1 (1920-1921), nr. 3 (1924-1926) și nr. 2 (1926-1929)⁹⁶.

În octombrie 1918, divizia generalului Iacob Zadic din subordinea generalului Petala a intrat în Bucovina, la cererea autorităților locale. Cu acel prilej, generalul Petala, comandantul corpului, în Ordinul de zi emis arăta: „*Se împlinește un an de când prăbușindu-se Împărăția Rusească, frații noștri basarabeni ne-au chemat la ei spre a*

⁹⁶ Iulian Patca, Vasile Tutula – „*Comandanți ai Armatei a 4-a Transilvania*” (1916-2001) – Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001, pp. 30-37.

desăvârși dezordinea începută și a încheia unirea întregă și veșnică a două țări surori.

Astăzi ursita neamului românesc mergând spre împlinirea sa, ne cheamă pentru a doua oară. Bucovina, pământ scump Românesc, smuls de aproape două veacuri din trupul Moldovei, își îndreaptă glasul către noi și ne cere ajutorul armelor noastre, spre a o mântui de focul aprins din clipa în care victoria aliaților noștri a prăbușit pentru totdeauna Împărăția Austro-Ungară. Regele nostru iubit și cărmuitorii țării au răspuns chemării lor frățești și v-au ales pe voi, ostași ai Corpului 4 Armată, spre a duce cuvântul de pace și de unire pe ogorul Românesc al Bucovinei.

Ostași! În clipa în care, purtători ai unei solii atât de înalte și de sfinte, veți păși în țara care păstrează moaștele Marelui Ștefan, să fiți pătrunși cu toții de măreția faptei pe care o săvârșiți.

Să știți că de sub porțile Sucevei vă privesc veacuri de jertfă și de vitejie Românească, și că pământul pe care îl veți călca astăzi sub culorile steagului României Mari, cuprinde mormintele atâtor eroi, care au luptat și au murit, pentru ca să ne facă cu puțință înfăptuirea visului, pe care voi îl împliniți azi.

Însuflețiți de această măreață amintire a trecutului, fiți vrednici, ostași, de înaintașii voștri, de acei mucenici, care au presărat câmpia cu trupurile lor pe calea însângerată către același ideal, care duce de la Șelimberg la Mărășești.

Fiți vrednici de clipele mari pe care le trăiți și aveți de neclintit în fața ochilor voștri credința, că numai păstrând în toate împrejurările o disciplină de fier și fiind în tot timpul soldați ai cinstei, ai legalității și ai ordinii în apărarea avutului și onoarei locuitorilor, veți răspunde cu adevărat înaltei chemări, pe care providența și încrederea Regelui v-a hărăzit-o vouă. Cântând „Deșteaptă-te Române” și înălțând către ceruri Stindardul zdrențuit în lupte, mergeți ostași ai Corpului 4, să cuceriți sufletele fraților Bucovineni și fiți soldați ai înfrățirii tuturor Românilor”⁹⁷.

La 1 mai 1921 a pus bazele ziarului „Cultura poporului”, fiindu-i director peste

un deceniu, iar în 1924 a constituit comitetul de inițiativă și a trecut la strângerea de fonduri pentru înălțarea monumentului (planificată să aibă loc în 1930) lui Avram Iancu din Piața Cuza-Vodă, loc sfințit de I.P.S. Ivan Nicolae, episcopul Vadului, Feleacului și Clujului.

Începând cu anul 1930 a fost în mai multe legislaturi senator de drept.

A publicat lucrările: „Rostul armatelor moderne în societate” (1894), „Dușmanii Armatei” (1895), „Părerii asupra reorganizării Infanteriei” (1898), „Discuțiuni în jurul legii cadrelor” (1932) și altele.

A fost decorat cu: „Coroana României” cls. a V-a (1904) și în gradul de Mare Cruce (1919), „Steaua României” cls. a V-a (1911), medalia jubiliară „Carol I” (1906).

General de brigadă Atanasie PETCULESCU

Născut: 5 august 1892, la Golești, Județul Râmnicu Sărat.

Decedat: 6 octombrie 1973, la Focșani.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1912-1914).

Grade militare: sublocotenent - 1914, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1925, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1938, general de brigadă - 1944.

Funcții militare: (...); șef de secție în Direcția Superioară a Artileriei (1941-1942); comandant al artileriei Diviziei 8 Infanterie (1942-1943); comandant al Brigăzii 19 Artilerie (1943-1944); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1944-1945); director al Institutului Geografic Militar (1945-1946).

A fost un foarte valoros ofițer de artilerie. **A luat parte la ambele conflagrații mondiale.** A participat, în cel de-al Doilea Război Mondial, la luptele din Crimeea (1943, 1944), precum și din Ungaria și Slovacia.

A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

⁹⁷ Colonel dr. Vasile Tutula – Două inițiative ale generalului Nicolae Petala – în „Scutul patriei”, an 55, nr. 383 (1693)/11.09.2002, p. 5.

**General de brigadă
Matei PETRE**

Născut: 11 iulie 1897, în satul Tomșani, comuna Costești Vale, județul Dâmbovița.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1916-1917), Școala Specială de Artilerie (1928).

Grade militare: sublocotenent-1917, locotenent-1919, căpitan-1926, maior-1936, locotenent-colonel-1941, colonel-1944, general de brigadă-1946.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 19 Obuziere (1916-...); șef Serviciu Armament și Muniții la Divizia 13 Infanterie (1936); membru și șef comisie recepție la Uzinele „Concordia” Ploiești (1939-1941); director al Poligonului de Studii și Experimentări al Armatei-Sudiți (1941); ajutor administrativ al comandantului Regimentului 19 Artilerie (1941-1943); comandant al Regimentului 13 Artilerie (1944); comandant al Regimentului 5 Artilerie Grea (1945).

A participat, în Primul Război Mondial ca elev, apoi ca ofițer la luptele de la Nămolosa și Valea Siretului. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la luptele de la Cotul Donului cu Regimentul 19 Artilerie, la luptele din Dobrogea (august-septembrie 1944) și **din zona Târnavelor, unde a fost rănit (14 septembrie 1944), continuând să comande Regimentul 13 Artilerie în cârje până la 30 septembrie, când la Oarba de Mureș, a fost din nou rănit, rămânând în diverse spitale aproape 6 luni.**

A fost trecut în rezervă la 9 august 1947, clasat invalid de război.

**General de brigadă
Constantin PILAT**

Născut: 10 aprilie 1838, la Botoșani.

Decedat: 8 noiembrie 1922, la București.

Studii militare: Școala de Artilerie-Metz, Franța (1858-1860).

Grade militare: cadet (1855), sublocotenent - 1858, locotenent - 1862, căpitan - 1865, maior - 1868, locotenent-colonel - 1971, colonel - 1877, general de brigadă -...

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 1 Artilerie (1860-1863); diferite funcții în Batalionul de Geniu (1863-1865); funcții în statul major al genului (1865-1868); subșef de stat major al Corpului 1 Armată (1877); subșef al Statului Major General (1877-1878).

În perioada 1868-1877 a fost trecut în „neactivitate” și s-a înrolat voluntar în armata franceză, cu care a participat la războiul franco-prusac din 1870. Reactivat în armata română în anul 1877 **a participat la Războiul de Independență, îndeplinind funcțiile de subșef de stat major la Corpul 1 Armată și subșef al Statului Major General.**

Generalul de brigadă Constantin Pilat are o biografie interesantă, îndeosebi datorită faptului că a servit sub arme, atât în armata română, cât și în cea franceză.

**General-maior
Ioan POENARU**

Născut:

13 septembrie 1917, sat Berești, comuna Hânțești, județul Botoșani.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie din Pitești (1940-1942); Curs Antichimic (1944);

Facultatea de Drept din Iași (.....-1948); Academia Militară Superioară „K.E. Vorosilov” – U.R.S.S.(1953-1955).

Grade militare: sublocotenent-1942, locotenent-1945, căpitan-1947, maior-1949, locotenent-colonel-1951, colonel-1952, general-maior-

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 36 Artilerie (1 mai 1942 – 20 aprilie 1944); comandant de secție în Regimentul 35 Artilerie (20 aprilie 1944 – 20 octombrie 1945); locțiitor politic de baterie

în Regimentul 8 Grăniceri (4 februarie – 15 august 1946); ofițer în Liceul Militar din Iași (20 septembrie 1947 – 20 iunie 1948); șef Secție Cadre în Direcția Superioară Politică a Armatei (20 iunie 1948 – 1 iunie 1950); loctiitor politic al comandantului Centrului de Instrucție al Artileriei (1 noiembrie 1950 – 1 noiembrie 1951); comandant al Brigăzii 32 Artilerie Grea Independentă (10 septembrie 1951 – 12 iunie 1952); girant comandant al Diviziei 43 Obuziere (12 iunie-21 septembrie 1952); girant șef de stat major al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate (1952-1953); comandant al Trupelor Chimice (1955-1956).

Generalul-maior Ioan Poenaru provine dintr-o familie de țărani săraci. Deoarece tatăl său Teodor a decedat timpuriu în anul 1918, a avut o copilărie marcată de multe greutăți. Mama sa Elena, casnică, a făcut susținute eforturi pentru a-și crește și educa cei 4 copii.

După ce a absolvit în anul 1940 Liceul Ștefan cel Mare din Suceava a urmat Școala de Ofițeri de Artilerie din Pitești. Menționăm că din lipsa mijloacelor financiare și materiale a întrerupt liceul între anii 1928 și 1931, câștigându-și existența prin practicarea agriculturii în satul natal. Opțiunea sa pentru cariera militară s-a datorat, conform propriei declarații, faptului că „nu aveam posibilitatea materială să urmez o facultate și pentru că urma să fiu încorporat...”⁹⁸.

După absolvirea cu rezultate bune a școlii și înaintarea la gradul de sublocotenent a fost încadrat în funcția de comandant de secție în Regimentul 36 Artilerie.

În perioada 3 noiembrie 1943 – 13 aprilie 1943 a participat în Campania din Est ajungând până la Stalingrad. De asemenea, a participat la luptele din Transilvania și din luna octombrie 1944 până în luna mai 1945 la Campania din Vest.

⁹⁸ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriul personal al generalului-maior Poenaru Ioan, nr.D.C.I./78, 265, p. 64.

După încheierea războiului a fost trimis la cursurile politice organizate la Breaza în perioada 20 octombrie 1945 – 7 februarie 1946, fiind absolvent al primei serii de „ofițeri educatori”.

Până în anul 1951 a îndeplinit anumite funcții în aparatul de partid din armată, după care a îndeplinit funcții pe linie de comandă. După absolvirea Academiei Militare Superioare „K.E. Vorosilov” din U.R.S.S. a îndeplinit funcții de mare răspundere, inclusiv cele de șef de stat major al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, respectiv de comandant al Trupelor Chimice.

Generalul Ioan Poenaru a fost un ofițer extrem de valoros, muncitor și pe deplin responsabil. Aprecierile șefilor consemnate în „foile calificative” anuale sunt extrem de laudative. Spre exemplificare menționăm un fragment dintr-o astfel de foaie: „*Inteligent, cu multă aplecare la studii. Ofițerul citește mult și este la curent cu toate problemele științei, economiei și politicii. Perseverent duce la îndeplinire toate însărcinările primite... Disciplinat din convingere și multă autoritate față de subalterni. Extrem de cinstit și cu simțul datoriei desăvârșite; bun camarad, a dovedit totdeauna că are simțul onoarei și curajul răspunderii. ...devotat total instituției, foarte bun orator...*”⁹⁹.

Generalul-maior Ioan Poenaru este reprezentativ pentru ofițerul care și-a făurit o carieră de excepție prin muncă asiduă, pasiune și responsabilitate deplină.

Pentru meritele sale profesionale a fost distins cu numeroase ordine și medalii între care menționăm: Medalia „pentru victoria asupra Germaniei fasciste” -1945; Medalia „Eliberarea de sub jugul Fascist” - 1949; Ordinul „Steaua P.R.R.” clasa a V-a - 1954; Ordinul „Muncii” clasa a III-a - 1959; Ordinul „23 August” clasa a V-a - 1959.

⁹⁹ Idem, p.82.

**General de brigadă
Alexandru POLIZU**

Născut: 8 decembrie 1870, în localitatea Mamornița, plasa Herța, județul Dorohoi.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1890-1892).

Grade militare:

sublocotenent - 1892, locotenent - 1895, căpitan - 1903, maior - 1911, locotenent-colonel - 1915, colonel - 1916, general de brigadă - 1917.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 4, 7 și 8 Artilerie, Pulberăria Dudești, Regimentul 2 Artilerie Cetate, Regimentele 10, 8 și 15 Artilerie (1892-1913); comandant al Regimentului Tracțiune Mobilă (1917-1918); comandant al Brigăzii 2 Artilerie Grea (1918-1919), Brigăzii 1 Artilerie Grea (1919-1921).

A participat la Campania din anul 1913 cu Regimentul 19 Artilerie, iar în Primul Război Mondial cu Regimentul 2 Obuziere.

A fost trecut în rezervă la 30 septembrie 1921.

**General-colonel
Constantin POPESCU**

Născut: 8 septembrie 1893, în localitatea Corvești, județul Dâmbovița.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1912-1914); Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1914, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1925, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1939, general de brigadă - 1944, general de divizie - 1946, general colonel -.....

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 3 Artilerie (1914-1918), Regimentul 37 Artilerie (...), Regimentul 38 Obuziere (1924-1925); profesor la Școala de Aplicație a Artileriei din Timișoara (1925-1932); subșef de stat major în Regimentul 1 Apărare contra Aeronavelor (1934); șef serviciu în Arsenalul Armatei (1934-1935); comandant al Divizionului 1 și șef al Biroului Instrucție în Regimentul 39 Artilerie (1935-1937); comandant al Regimentului 32 Artilerie (1940-1942); comandant al artileriei Diviziei 1 Gardă (1942); comandant secund al Comandamentului operativ al Diviziei 1 Gardă (1942-1944); comandant al artileriei Corpului 5 Armată (1944); comandant al Comandurii Pieții București (1944-1945); șef al Direcției Generale a Poliției (1945-1946); secretar general în Secretariatul General pentru Trupe din Ministerul de Interne (1947-1948); șef al Marelui Stat Major (1948-1950).

Alte funcții: ministru adjunct în Ministerul Construcțiilor (1950-1952); deputat în Marea Adunare Națională pentru regiunea Argeș (1948-1953).

Generalul-colonel Constantin Popescu a avut o carieră militară complexă și o viață interesantă. A participat la ambele conflagrații mondiale. În timpul Primului Război Mondial a participat, între altele, la luptele de la Nămolosa și Mărășești.

Fire colerică, cu multă personalitate a avut uneori un compartiment imprevizibil față de superiorii săi, motiv pentru care a fost pedepsit în timpul Primului Război Mondial cu patru zile de arest și cu „observare“. Această sancțiune a primit-o ca urmare a faptului că a refuzat să primească „*Coroana României*“. **De asemenea, dezamăgit de faptul că s-a acceptat armistițiul cu Puterile Centrale și se pregătea încheierea păcii și-a înaintat prin raport demisia pentru a se înrola în Franța.** În această țară, în care a plecat fără a avea demisia aprobată, fiind practic în postura de dezertor, a luptat până la finele războiului în cadrul Regimentului 101 Artilerie. Pentru profesionalismul și curajul manifestat și-a

căpătat un deplin respect atât din partea șefilor, cât și a subordonaților francezi. Recunoașterea meritelor sale s-a făcut și prin decorarea cu „Crucea de Război franceză” și „Crucea de Război italiană”. Reîntors în țară la data de 29 iulie 1919, a fost reintegrat în armată, i s-a anulat acuzația de dezertor și i s-a clasat dosarul în care era cercetat de Curtea Marțială a Corpului 3 Armată.

În perioada 1920-1922 a urmat cu rezultate superioare Școala Superioară de Război. Cu toate acestea directorul școlii, generalul Nicolae Samsonovici, viitor șef al Marelui Stat Major, și-a exprimat neîncrederea cu privire la posibilitatea exercitării de către căpitanul Constantin Popescu a unor funcții de ofițer de stat major, ca urmare a temperamentului său. Se pare că nu a greșit, întrucât ca urmare a „disponibilității” sale de a rosti adevăruri incomode pentru personalitățile timpului, în baza Ordinului Marelui Stat Major nr. 431 din 9 iunie 1924, a fost scos de pe „tabela A” în care erau menționați ofițerii de stat major. Ca urmare a acestei măsuri a pierdut și dreptul de a purta insigna distinctivă de ofițer de stat major.

Caracter puternic, a trecut peste acest moment dificil și s-a afirmat ca un foarte bun profesor de tactică generală și director de studii în școala de aplicație a armeei. Ca urmare a excepționalelor calități intelectuale, a vastei culturi, a puternicei personalități și-a dobândit un solid prestigiu în fața cursanților care și-au dezvoltat un autentic cult față de el.

A îndeplinit cu responsabilitate numeroase funcții, între care și pe cele de comandant a mai multor regimente. În acest sens amintim că, la comanda Regimentului 24 Artilerie a participat la Campania din Est, inclusiv la luptele de la Odessa.

Evenimentele de la 23 august 1944 au marcat o schimbare în cariera generalului Constantin Popescu care a primit o serie de funcții importante. Astfel la 1 noiembrie 1944 a fost numit comandant al Comendurii Pieții București. În același an a fost primit în partidul comunist. Este greu de spus dacă acest demers a fost expresia unor convingeri puternice sau a fost oportunism. Spiritul său contestator s-a mai făcut simțit o dată, la

începutul anului 1945, când împreună cu alți generali a redactat un protest față de șeful guvernului, generalul Rădescu.

Ascensiunea sa a continuat cu numirea în funcția de secretar general în cadrul Secretariatului General pentru Trupe al Ministerului de Interne. Aceasta s-a datorat aprecierii pe care i-a purtat-o ministrul de interne, Teohari Georgescu.

Cea mai înaltă demnitate pe care a deținut-o timp de aproape doi ani a fost cea de șef al Marelui Stat Major. Activitatea sa în această funcție a fost determinată în bună măsură de imixtiunea organelor de partid în viața armatei. În acest sens amintim că a avut loc înlocuirea Inspectoratului General al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă, în anul 1949, cu Direcția Superioară Politică a Armatei și Uniunii Tineretului Muncitor în armată. De asemenea, în această perioadă s-a amplificat procesul de epurare din armată a celor ce nu prezentau suficiente garanții din perspectiva noii ideologii.

Ca urmare a faptului că nici el nu a mai inspirat suficientă încredere conducerii Partidului Muncitoresc Român, în data 18 martie 1950 a fost trecut în rezervă. Și-a continuat activitatea în viața civilă, ca ministru adjunct în Ministerul Construcțiilor până în luna ianuarie 1952. Menționăm faptul că și-a continuat totodată, până în anul 1953, activitatea de deputat în Marea Adunare Națională, începută în anul 1948.

De-a lungul vieții a fost decorat cu mai multe ordine și medalii, atât românești cât și străine, între care amintim: „Coroana României”, „Steaua României”, „Steaua Republicii Populare Române” clasa a II-a, „Ordinul Apărarea Patriei” clasa a II-a, Medalia, „Victoria”, „Crucea de război italiană”, „Sfânta Ana” (rusească) și „Crucea de Fier” clasa a II-a (germană).

Sergent Constantin POPESCU

Născut: comuna Roșia, jud. Gorj.

Decedat: 14 mai 1877, la Calafat-Vidin.

Studii militare: -

Grade militare: sergent.

Funcții militare: comandant de tun în bateria călăreață comandată de sublocotenentul Elefterie Dănescu din Regimentul 1 Artilerie (1877).

A făcut stagiul militar în R. 1 Art., obținând gradul de sergent. A fost mobilizat în aprilie 1877, fiind numit comandant de tun la bateria călăreață.

A participat la luptele de artilerie din zona Calafat-Vidin.

A decedat la 14 mai 1877, pe timpul duelului de artilerie de la Calafat-Vidin, fiind primul ostaș român căzut la datorie în Războiul de Independență. La Calafat au fost ridicate două monumente în amintirea primului erou căzut în Războiul de Independență.

General de divizie Dumitru Șt. POPESCU

Născut:

8 noiembrie 1874,
localitatea Colibași,
județul Romanați.

Decedat: 28 martie
1933.

Studii militare:
Școala Fiilor de
Militari din
Craiova; Liceul
Saint Louis din
Paris (1895-1897);

Școala de Aplicație pentru Artilerie din București (1897-1899); Facultatea de matematică Charlottenburg din Germania.

Grade militare: sublocotenent - 1895; locotenent - 1898; căpitan - 1906; maior - 1914; locotenent-colonel - 1916; colonel - 1917; general de brigadă - 1922; general de divizie - 1929.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1907-1913); comandant al Divizionului 5 Obuziere (1913-1914); membru în consiliul de recepție a armamentului din Franța (1914-1919); comandant al Regimentului 41 Artilerie (1919-1922); comandant al Brigăzii 16 Artilerie (1922); șef al Direcției Artilerie din Ministerul de Război (1922-1925); comandant al Diviziei 20 Infanterie (1926-

1929); **inspector general al artileriei (1929-1932);** comandant al Corpului 1 Armată (1932-1933).

A fost un ofițer temeinic pregătit, un intelectual de primă mână. A fost absolvent a două instituții de mare prestigiu din acea vreme: Școala Politehnică din Paris și Facultatea de matematică din Charlottenburg.

A îndeplinit o multitudine de funcții, îndeosebi în armă: comandant de subunitate, unitate și mare unitate de artilerie, șef al Direcției Artilerie din Ministerul de Război; inspector general al artileriei. De asemenea, a fost comandantul unei divizii de infanterie și a două corpuri de armată.

Din nefericire pentru el dar și pentru oștire, cariera sa a fost nedrept și brusc curmată de scandalul „afacerii Skoda” în care a fost învinuit de presă și câțiva oameni politici. Această afacere a generat unul dintre cele mai mari scandaluri politico-financiare din viața politică a României. La baza sa a stat un contract pentru înzestrarea armatei, în valoare de aproximativ 7 miliarde de lei, semnat în 1930 de guvernul Maniu cu Uzinele Skoda din Cehoslovacia. Contractul, defavorabil statului român, în care a fost implicat regele Carol al II-lea și apropiații săi, a scandalizat opinia publică și a produs victime nevinovate între care și generalul Dumitru Popescu, la acea vreme inspector general al artileriei. „Vina” acestuia a fost aceea că a inițiat un amplu program de modernizare a artileriei, absolut necesar, concretizat în achiziționarea a 24 baterii de tunuri de câmp calibru 75 mm, 62 baterii de obuziere de câmp calibru 100 mm și 25 baterii obuziere grele calibru 150 mm de la uzinele Skoda din Cehoslovacia. De asemenea, programul prevedea și achiziționarea a unor tunuri grele calibru 105 mm de la Uzinele Schneider Creuzot din Franța. Acest contract cu partenerul cehoslovac a generat scandalul „afacerea Skoda” și implicit învinuirea între alții și a generalului Dumitru Popescu. Scandalul a izbucnit la trei ani de la semnarea contractului, în anul 1933. În scandal a fost implicat atât Iuliu Maniu președintele Consiliului de ministri și partidul său Partidul Național Țărănesc, cât și Partidul Național Liberal.

În pofida anchetei parlamentare și a celei judiciare nu s-a putut stabili vinovăția niciunuia dintre cei implicați în inițierea și derularea acestui contract, cu excepția celui lui Seletzki, reprezentantul Uzinelor Skoda la București.

Din nefericire pentru generalul Popescu Dumitru acest scandal s-a încheiat dramatic. Om de o probitate morală aleasă, de o educație rafinată nu a acceptat dezonoarea de a fi învinuit de corupție și, pentru a-și proba nevinovăția, s-a sinucis în data de 18 martie 1933. Inclusiv acea presă ce fusese nedreaptă cu el a menționat în scop reparator că „*generalul moare sărac; el a fost un om sobru și a dus o viață austeră*“. Generalul Popescu Dumitru, pentru a-și susține și dincolo de moarte nevinovăția, a redactat și trimis înainte de sinucidere 4 scrieri adresate: ministrului - mareșalul Prezan, șefului Marelui Stat Major - generalul Condescu, șefului de stat major al Corpului 1 Armată - colonelul Aldea și soției sale Margareta Popescu. A dorit să reitereze faptul că „*nu a fost un șperțar, ci un om corect*“, că este „*nevinovat de tot ce i se pune în sarcină*“, că „*a trăit cinstit, a luptat pentru țară și acum moare sărac*“.

Calomniatorilor săi dr. Lupu și generalului Amza le-a transmis să ia sumele luate de el ca șperț și le trimitea blestemul ca sângele său „*să le fâșnească în față de fiecare zi pentru a le reaminti mișelia săvârșită*“. Soției sale, Margareta Popescu, i-a ceut iertare pentru gestul făcut, pentru că moare sărac și „*nu-i poate lăsa decât un teren cu care să-i plătească datoriile (...) și 20 000 de lei, singurii bani agonisiți (la percheziția biroului său au fost găsiți acești bani și 6350 lei în portmoneu, ultima sa soldă)*“. De asemenea, îi cerea soției ca pe crucea sa să scrie: „*Aici se odihnește un om corect dar care nu a putut trăi din cauza invidioșilor și mizerabililor*“.

Deși și-a dorit o înmormântare sobră și simplă, Ministerul Apărării a organizat înmormântarea generalului cu onoruri militare, fiind obținută și aprobare din partea Bisericii. În ziua de 31 martie, la locuința sa din Str. Mina din Craiova, a avut loc serviciul religios, apoi sicriul așezat pe afetul unui tun greu de 120 mm, însoțit de familie și mulți ofițeri subordonați, s-a deplasat la gară,

vagonul mortuar fiind atașat trenului personal de la ora 10 seara. Trenul cu sicriul generalului, însoțit de familie, prieteni și foști subordonați, a ajuns în Gara de Nord-București a doua zi la ora 9 și 30 de minute, fiind tras în fața salonului regal. După ce sicriul a fost coborât din tren de ofițeri din Corpul 1 Armată și așezat pe un afet de tun a avut loc un serviciu religios, la care au participat, printre alții, mareșalul Prezan, generalul Samsonovici, ministrul apărării, generalii, Olteanu, Paul Angelescu, Gorski, inspectori generali, generalul Cihoski, fost ministru al apărării pe timpul semnării contractului cu Skoda, alți generali, delegații de ofițeri de la Marele Stat Major, Inspectoratele Generale ale Armelor, Ministerul Apărării, Secretariatul General, Școala Superioară de Război, Corpul 2 Armată, Corpul Vânătorilor de Munte, Divizia 4 Infanterie, Divizia 3 Cavalerie, Regimentul 2 Artilerie, Regimentul 2 artilerie Grea, Arsenalul, Pirotehnia, Pulberăria, militari din toate colțurile țării și delegații ale celor două școli militare de Artilerie din Timișoara, conduse de colonelul Pion Georgescu și căpitanul Valerian Nestorescu. În fața gării au prezentat onorul o companie cu drapel și muzica militară din Regimentul 2 Vânători Gardă nr. 9, o companie din Regimentul 25 Infanterie, o companie din Regimentul 1 Transmisiuni, o baterie din Regimentul 2 Artilerie, un escadron din Regimentul 9 Roșiori. Parada a fost comandată de generalul Marțian, directorul liceelor militare. Cortegiul funerar s-a deplasat la Cimitirul Bellu Militar pe traseul: Bd. Dinicu Golescu, Str. Știrbey Vodă, Str. Câmpineanu, Calea Victoriei, Cheiul Dâmboviței, Bd. Maria, Str. 11 Iunie, Str. Cuțitul de argint, Calea Șerban Vodă. Lentele au fost purtate de generalii Paplica, Jiteanu, Schmidt și Crassu, ajutați de coloneii Protopopescu, Glatz, Popescu Gheorghe, și Georgescu Pion, iar în jurul afetului era o gardă formată din elevi ai Școlii Militare de Geniu.

Apreciem că cea mai sugestivă și atotcuprinzătoare apreciere a celui ce a fost generalul Popescu Dumitru este cea conținută în necrologul rostit cu acest prilej: „Armata și în special artileria, a pierdut pe unul dintre cei mai distinși și

*valoroși tunari ai săi, pe generalul Sică Popescu, ostaș de mare seamă, care timp de 40 de ani a servit patria cu nemărginit devotament și desăvârșită pricepere*¹⁰⁰.

General de divizie Gheorghe I. POPESCU

Născut: 2 august 1884, în localitatea Baia de Aramă, județul Mehedinți.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1904-1906); Institutul Politehnic din Gand.

Grade militare: sublocotenent - 1906; general de brigadă - 1935; general de divizie - 1940.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul 1 Artilerie „Regele Carol I” (1906-1909); diferite funcții de comandă în Regimentele 14, 9, 7, 4 și 24 Artilerie (1909-1922); director al Direcției a X-a Aeronautică (1925-1928); ofițer de stat major în Regimentul 1 Artilerie Antiaeriană (1 octombrie 1928 – 1 aprilie 1929); comandant al Regimentului 1 Artilerie (1 aprilie 1929 – 1 aprilie 1932); comandant al Apărării Contra Aeronavelor; comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului (1940-1943).

Generalul de divizie Gheorghe Popescu a fost un valoros ofițer de artilerie. Timp de aproape un deceniu a fost un apreciat comandant de subunitate de artilerie. În timpul Primului Război Mondial a primit responsabilitatea pregătirii unor subunități de artilerie. De asemenea, a primit misiunea să participe la organizarea apărării antiaeriene a trupelor dispuse în Moldova.

Ca urmare a experienței dobândite în domeniul apărării antiaeriene, la data de 15 noiembrie 1925 a fost numit în funcția de director al Direcției a X-a Aeronautică. Mai târziu, după exercitarea timp de 3 ani a funcției de comandant al Regimentului 1 Artilerie Antiaeriană a revenit la conducerea Direcției Aeronautică din cadrul Inspectoratului General Aeronautic.

În calitate de comandant al Apărării Contra Aeronavelor a contribuit substanțial la dezvoltarea artileriei antiaeriene prin

înființarea de noi regimente de artilerie antiaeriană și a unei brigăzi de artilerie antiaeriană.

Ca urmare a meritelor deosebite a fost înaintat în anul 1935, cu Ordinul Î.D. 755, la gradul de general de brigadă. În anul 1940 a fost înaintat la gradul următor, și numit la comanda Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului¹⁰¹. A fost trecut în rezervă, pentru limită de vârstă în data de 27 iulie 1943.

Generalul de divizie Gheorghe Popescu a contribuit substanțial la dezvoltarea artileriei antiaeriene, având meritul de a-i fi pentru câțiva ani liderul acestei arme. Prin întreaga sa exprimare profesională a făcut cinste armii artilerie în care s-a format și în care a debutat în carieră.

General de divizie Ioan D. POPESCU

Născut: 9 iulie 1894, la Galați.

Decedat: 4 februarie 1960, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie și Geniu (1912-1913), Școala Superioară de Război (1922-1924), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1914, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1924, locotenent-colonel - 1933, colonel - 1937, general de brigadă - 1943, general de divizie - 1945.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 1 Artilerie călăreață (1914-1917); funcții în Marele Stat Major (1921-1922, 1924-..., 1939-1940); diferite funcții în statul major al Diviziei 21 Infanterie (...-1928); atașat militar în Turcia și Grecia (1928-1935); ajutor al comandantului Regimentului 6 Artilerie (1935-1937); șef de stat major al Diviziei 3 Infanterie (1937); comandant al Regimentului 10 Artilerie (1937-1939); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei (1941-1942), al Brigăzii 3 Artilerie (1942-1943), comandant al artileriei Corpului 6 Armată (1943-1944); comandant al Diviziei 3 Infanterie (1944-1945).

¹⁰¹ Neagoe Visarion, Roatiș Mircea „Istoria artileriei și rachetelor antiaeriene române”, vol. III, București 2011, p. 247.

¹⁰⁰ Revista Artileriei, septembrie 1933, pp. 613-615.

A fost un valoros și distins ofițer de artilerie. A urcat treptele ierarhiei militare până la gradul de general de divizie. S-a afirmat atât ca un excelent comandant și ofițer de stat major, cât și ca un foarte valoros diplomat militar.

A participat în mod strălucit la ambele războaie mondiale. **A comandat Divizia 3 Infanterie în luptele de la vest de râul Tisa și din Munții Metalici Slovaci și Tatra Mare.**

Colonel *post-mortem* I. Ioan POPESCU

Născut: 20 iulie 1899, la Bălțați, județul Râmnicu Sărat.

Decedat: 3 noiembrie 1942, la Cotul Donului.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1918-1919), Școala Superioară de Război (1934-1936), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1919, locotenent -... căpitan -..., maior -..., locotenent-colonel -..., colonel *post-mortem*-1943 (propunerea de înaintare în grad a fost făcută abia la 27 iulie 1943 de generalul Ion Arbore, comandantul Armatei a 3-a, deoarece toți șefii ofițerului au pierit în luptele din 19-24 noiembrie 1942 din Cotul Donului).

Funcții militare: (...); diferite funcții în Regimentul 28 Artilerie (1936-1937); stagiul în Marele Stat Major (1937-1938); șef de birou în statul major al Diviziei 5 Infanterie (1938-1942).

A fost un ofițer temeinic pregătit. Nu întâmplător a absolvit Școala Superioară de Război ca șef de promoție.

A participat în cel de-al Doilea Război Mondial la luptele de eliberare a Basarabiei, inițial ca șef al Biroului 2, iar ulterior ca șef al Biroului Operații din statul major al Diviziei 5 Infanterie, precum și la luptele din fața Dalnikului (septembrie-octombrie 1941) și din Cotul Donului (noiembrie 1942), **unde a căzut la datorie în timp ce-l însoțea la recunoașteri pe generalul Ion Arbore, șeful de stat major al Armatei a 3-a.**

General-colonel Ion I. POPESCU

Născut: 10 aprilie 1924, la Cocorăști, comuna Pleșoiu, județul Olt.

Decedat: 2008

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1947-1949), Academia Militară (1950-1952), Academia de

arme întrunite „Voroșilov”-Moscova (1958-1960).

Grade militare: sublocotenent - 1949, locotenent - 1949, locotenent-major - 1951, căpitan - 1952, maior - 1955, locotenent-colonel - 1958, colonel - 1961, general de brigadă - 1969, general de divizie - 1973, general-colonel - 1977.

Funcții militare: comandant de pluton în Centrul de Instrucție al Artileriei și în Regimentul 14 Artilerie Grea (1949); comandant de baterie în Regimentul 20 Artilerie Grea (1949-1950); ajutor al șefului de stat major în Regimentul 276 Artilerie (1952-1953); comandant al artileriei Brigăzii 39 mitraliere-artilerie (1953-1955); șef de stat major al artileriei Corpului 40 Armată Lugoj (1955-1956); ajutor șef de stat major în Comandamentul artileriei Regiunii 3 Militare (1956-1958); comandant al artileriei Armatei a 2-a (1960-1961); șef de Stat Major al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate (1961-1969); **comandantul Artileriei Forțelor Armate (1961-1984).**

Generalul-colonel Ion I. Popescu a fost unul dintre cei mai străluciți ofițeri de artilerie din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. O mare parte a activității și-a desfășurat-o în Comandamentul Artileriei Forțelor Armate. Timp de 8 ani a îndeplinit funcția de șef de stat major al acestui comandament și timp de 23 de ani (1961-1984) a condus destinele artileriei în calitate de comandant al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate.

Are merite excepționale în dezvoltarea artileriei. În acest sens amintim contribuția sa la crearea structurilor de rachete (operativ-tactice, tactice și antitanc dirijate), la reînființarea în anul 1970 a Școlii de Ofițeri

Activi de Artilerie de la Sibiu, și nu în ultimul rând, în dezvoltarea producției de armament românesc de artilerie. De numele său se leagă intrarea în dotare a următoarelor guri de foc de artilerie: tunurile antitanc calibru 100 mm, model 1975 și 1977, aruncătorul de proiectile reactive 40-APRA-122-C calibru 122mm, model 1988, aruncătorul de bombe calibru 82mm, model 1977, aruncătorul de bombe calibru 120mm, model 1982, obuzier calibru 152mm, model 1981, tunul de munte calibru 76mm, model 1982; tunul calibru 130mm, model 1982, tunul obuzier calibru 152mm, model 1985.

Generalul-colonel Ion I. Popescu este liderul artileriei în mandatul căruia s-au realizat cele mai multe tipuri de guri de foc de artilerie din istoria armei. De asemenea, are un merit incontestabil în gestionarea depozitelor de armament și muniții ale armatei.

Generalul-colonel Ion I. Popescu a lăsat „urme” profesionale adânci în artilerie. În pofida felului relativ dur, intransigent de a fi, a rămas în conștiința afectivă a artileriștilor ca o mare personalitate a armeei.

A trecut în rezervă în 1984.

General de corp de armată Marin C. POPESCU

Născut: 9 iunie 1887, în localitatea Măceșu de Sus, județul Dolj.

Decedat: 31 decembrie 1969.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină-București (1907-1909), Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1909, locotenent - 1912, căpitan - 1916, maior-1917, locotenent-colonel - 1925, colonel-1930, general de brigadă - 1938, general de divizie - 1942, general de corp de armată-1944.

Funcții militare: (...); comandant al Diviziei 15 Infanterie (1940-1942); comandant secund al Corpului 3 Armată (1942-1944); comandant al Corpului 4 Armată (1944); la dispoziția Ministerului de Război (1944).

S-a remarcat în fruntea Diviziei 15 Infanterie în luptele pentru eliberarea Basarabiei (1941). În primăvara anului 1944

a fost acuzat de generalul Mihail Racoviță, comandantul Armatei a 4-a, că nu a condus mulțumitor Corpul 4 Armată, luându-i-se comanda. A trecut în rezervă prin demisie la 1 august 1944.

General de divizie Mihail POPESCU

Născut: 15 iunie 1843.

Decedat: 7 iunie 1906, în București.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1861-1863).

Grade militare: sublocotenent -1863, locotenent - 1865, căpitan -1868, maior -

1875, locotenent-colonel - 1880, colonel - 1887, general de brigadă - 1894, general de divizie - 1903.

Funcții militare: (...); comandant Divizion în Regimentul 1 Artilerie (1875-1877); comandant al bateriilor de coastă de la Calafat (1877); (...); ajutor al comandantului Regimentului 2 Artilerie (1884-1886); director al Direcției Administrative (1880-1881) și Armelor Speciale (1885-1887) din Ministerul de Război; director al Arsenalului de Construcții al Armatei (1889-1892); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1887-1888); comandant al Școlii de Ofițeri - București (1888-1889); director general al Ministerului de Război (1892-1894); **inspector general al artileriei (1894-1896, 1898-1900)**; guvernator al Cetății București (1899, 1900-1901); comandant al Corpului 1 Armată și **inspector al artileriei (1901-1905).**

A participat la Războiul de Independență conducând cu precizie focul divizionului său în duelurile de artilerie de pe malurile Dunării, de la Rahova, în luptele de la Grivița și Plevna. Registrul istoric al Regimentului 1 Artilerie consemnează: „... *bateriile noastre, sub ordinele maiorului Popescu, ridică drapelul în semn de alarmă și după ce lasă pe turci să tragă șase lovituri, (...), la a șaptea lovitură răspund*

bateriile Lt. Dănescu și bateria a 2-a a căpitanului Grămățescu”. La 16 mai, maiorul **Mihail Popescu**, comandant de divizion în Regimentul 1 Artilerie, alături de alți ofițeri și soldați, „care s-au distins în ziua de 26 aprilie, când s-a dat primul tun de la Calafat”, a fost decorat de domnitorul Carol I cu „Virtutea Militară” de aur.

Generalul a deținut și onoranta funcție de președinte al Societății române de arme, scrimă, gimnastică și dare la semn (1891-1906).

A demisionat din armată la 15 martie 1905, pe caz de boală.

Generalul de divizie Mihail POPESCU a decedat la 7 iunie 1906, în București.

General Mihail Eugeniu POPESCU

Născut: 1 aprilie 1948 în localitatea Cârlogani, județul Olt.

Decedat: 20 iunie 2013.

Studii militare: Liceul Militar Dimitrie Cantemir din Breaza (1962-1966), Școala Militară Superioară

de Ofițeri de Artilerie și Rachete Sibiu (1966-1969)-șef de promoție, Academia Militară (1970-1973) - șef de promoție, Cursul Post academic Superior de Stat Major (1984), Colegiul Național de Apărare (1993), Cursul N.A.T.O. pe probleme de apărare pentru generali de la Roma (1997).

Grade militare: locotenent-1969, locotenent-major 1973, căpitan-1977, maior-1983, locotenent-colonel-1985, colonel-1987, general de brigadă-1989, general-maior-1994, general-locotenent-1995, general -2000.

Funcții militare: comandant de pluton în Brigada 17 Artilerie și în Centrul de Instrucție al Artileriei (1969-1971); comandant de divizion și locuitor al comandantului Brigăzii 17 Artilerie (1973-1981). Comandant al Regimentului 315 Artilerie (1981-1982); șef al artileriei și locuitor al comandantului Diviziei 81 Mecanizată (1982-1984); șef al artileriei și

locuitor al comandantului Armatei a 4-a (1984-1992); inspector general al artileriei (1992-1997); șef al Direcției Doctrină și Instrucție (1997); șef al Statului Major al Trupelor de Uscaț (1997-2000); șef al Statului Major General (2000-2004).

Generalul Mihail Eugeniu Popescu a fost un eminent ofițer, considerat ca cel mai apreciat șef al Statului Major General după anul 1989. Viața și cariera sa, se poate spune, sintetic, că au fost subscrise excelenței. În acest sens amintim că a fost un strălucit elev al liceului Militar Dimitrie Cantemir, că a absolvit ca șef de promoție Școala Militară Superioară de Artilerie și Rachete și Academia Militară.

A urcat treptele ierarhiei militare de la gradul de locotenent la cel de general. A îndeplinit întregul ecart de funcții în armă: comandant de pluton, baterie, divizion și regiment, șef al artileriei diviziei, respectiv al armatei și locuitor al comandantului, și nu în ultimul rând, inspector general al artileriei. Deplina notorietate a căpătat-o odată cu numirea în funcțiile de șef al Statului Major al Trupelor de Uscaț, respectiv, șef al Statului Major General. În această din urmă funcție a avut merite excepționale în convingerea omologilor din N.A.T.O. că Armata Română are calitățile necesare admiterii țării noastre în această organizație. El este cel ce a inițiat adevărata reformă a armatei în vederea admiterii și integrării în N.A.T.O. A fost primul militar român membru al Comitetului Militar al N.A.T.O.

Generalul Mihail Eugeniu Popescu nu numai că a gestionat realist prezentul, că a previzionat corect viitorul, dar a și acordat respectul cuvenit trecutului. În acest sens menționăm că a inițiat construirea Monumentului Eroilor Artileriști din Bulevardul Eroilor și Monumentul Infanteriei din Parcul Kiseleff.

A fost o personalitate complexă, cu o cultură generală impresionantă și cu o pregătire militară temeinică. A fost un temeinic formator de opinie, îndeosebi militară, concretizată în publicarea de cărți și a peste 70 de lucrări și articole, în țară și

străinătate. A fost doctor în științe militare și membru al Academiei oamenilor de știință.

După trecerea în rezervă a fost senator de Vâlcea (2000-2004).

A fost dedicat trup și suflet armatei și camarazilor săi. A militat cu consecvență și hotărâre pentru respectarea demnității armatei și a camarazilor săi. De multe ori a rostit cu glasul său puternic, hotărât, adevăruri incomode pentru mai marii zilei.

A fost decorat cu numeroase ordine și medalii între care amintim:

- *Steaua României* în grad de cavaler;
- *Legiunea de merit* în grad de comandor-oferită de președintele S.U.A.;
- *Legiunea de onoare* în grad de ofițer, oferită de președintele Franței.

General de corp de armată Stelian POPESCU

Născut: 26 ianuarie 1925, la Rocșoreni, județul Mehedinți.

Decedat:

15 noiembrie 1995.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (15 noiembrie 1948 - 30 decembrie 1949); Academia Militară (1966-1969); Curs

postacademic la Academia Militară (1975).

Grade militare: locotenent - 1949, locotenent major - 1951, căpitan - 1954, maior - 1955, locotenent-colonel - 1959, colonel - 1964, general de brigadă - 1971, general de divizie - 1977, general de corp de armată (r) - 1991.

Funcții militare: comandant de baterie și ajutor șef de stat major cu operațiile și pregătirea de luptă în Regimentul 142 Obuziere (30 decembrie 1949 – 1 ianuarie 1952); comandant de divizion în Brigada 54 Artilerie Grea (1 ianuarie 1952 – 11 mai 1953); ajutor șef de Birou operații în Comandamentul artileriei Regiunii 3 militară (11 mai 1953 – 30 noiembrie 1955); ajutor șef Birou pregătire de luptă pentru artileria de divizie în Comandamentul artileriei Regiunii 3 Militară (30 noiembrie 1955 – 11 august 1956); locțiitor

al comandantului Regimentului 54 Artilerie (11 august 1956 – 18 septembrie 1957); comandant al Regimentului 69 Artilerie (27 mai 1958 – 19 septembrie 1966); comandant al Diviziei 10 Mecanizată (21 octombrie 1969 – 9 decembrie 1976); comandant al Armatei a 3-a (9 decembrie 1976 – 21 martie 1979); vicepreședinte al Comisiei Centrale pentru Regulamente a Ministerului Apărării Naționale (21 martie 1979 – 13 iunie 1981)¹⁰².

Generalul de corp de armată Stelian Popescu s-a născut la 26 ianuarie 1925 în familia lui Ion Popescu, muncitor la calea ferată în Turnu-Severin. Mama sa Elisabeta a lucrat la C.A.P.-ul din comuna Rocșoreni. A mai avut o soră, Elisabeta.

A avut o rapidă ascensiune în carieră, ca urmare a contextului social și militar al vremii.

Timp de un deceniu a îndeplinit funcții de mare răspundere, comandant de divizie și armată, după care a fost numit vicepreședinte al Comisiei Centrale pentru Regulamente.

General de divizie Ioan POPOVICI

Născut: 23 august 1865.

Decedat: 1929.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1885-1887), Școala Specială de Artilerie și Geniu, Școala Superioară de Război (1891-1893).

Grade militare: sublocotenent-1887, locotenent-

1892, căpitan-1894, maior-1904, locotenent-colonel-1909, colonel-1913, general de brigadă-1916, general de divizie-1917.

Funcții militare: funcții în Regimentul 4 Artilerie (1887-1891); șef de stat major al Diviziei 3 Infanterie (1894-1898); funcții în Marele Stat Major (1898-1901);

¹⁰² Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Dosarul General Popescu Ion Stelian, D.C.I. -94, nr.1184, p. 5.

stagiul în Regimentul 5 Artilerie „*Arhiducele Albrecht*” (Presburg) și Școala de Tragere Haymascher din armata austro-ungară (1902-1903); funcții în Marele Stat Major și profesor la Școala Superioară de Război și Școlile de Artilerie și Geniu (1904-1909); stagiul la Regimentul 62 Artilerie (Oldenburg) și Școala de Tragere a Artileriei (Iuterbog) din armata Germaniei (1910-1912); comandant al Regimentului 1 Artilerie „*Regele Carol I*” (1913-1914); comandant și profesor la Școala Superioară de Război (1914-1915); comandant al Corpului 1 Armată (1916) și Corpul 2 Armată (1918); comandant al grupului de divizii „*General Popovici*” în Basarabia (1919-1920); ministrul agriculturii și domeniilor (1920); comandant militar al Basarabiei (1921-1923); inspector general al Inspectoratului I Armată (1923-1927).

Generalul de divizie Ioan Popovici a fost o mare personalitate a armatei române. Calitățile deosebite de militar i-au asigurat o carieră de excepție.

În Primul Război Mondial a fost comandant al Corpului 1 Armată, apoi comandant general al Etapelor.

A fost trecut în rezervă și proclamat senator de drept în anul 1927.

A publicat: „*Memoratorul tactic al ofițerului*” (1898), „*Geografia militară*” (1899), „*Organizarea Armatei Române*” (1900-1903), „*Strategia în campaniile napoleoniene (De la 1796 până la 1815)*” (1901), „*Geografia militară. România și țările vecine*” (1909), „*Marșuri de cavalerie*” (1910), „*Strategia în campaniile 1866, 1877 și 1904*” (1908).

A fost decorat cu: *Coroana României*, *Steaua României* *Avântul Țării*, *Crucea Războiului pentru întregirea neamului* etc.

General de brigadă Nicolae POPOVICI

Născut: 21 august 1860, la Obidiș, plasa Râmnicu de Jos, districtul Râmnicu Sărat.

Decedat: 14 martie 1913, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri (1879-1881), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1881-1883,

prima promoție).

Grade militare: sublocotenent - 1881, locotenent - 1884, căpitan - 1888, maior - 1894, locotenent-colonel - 1900, colonel - 1904, general de brigadă - 1912.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1881-1883), Regimentul 7 Artilerie (1883-1884) și în Regimentul 6 Artilerie (1884); comandant baterie în Batalionul Asediu (1884-1888), Regimentul 6 Artilerie (1888-1892), Regimentul 10 Artilerie (1892-1894); ajutor al comandantului Regimentului 10 Artilerie (1894-1898); funcții în Școala de Artilerie și Geniu (1898-1900); director al Direcției Artilerie din Ministerul de Război (1900-1901); comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1901-1904); comandant al Regimentului 8 Artilerie (1904-1909), Brigăzii 7 Artilerie (1909-1910); secretar general al Ministerului de Război (1910-1912); comandant al Diviziei de Infanterie București (1912-1913).

Generalul de brigadă Nicolae Popovici a avut o carieră militară strălucită. Între funcțiile sale cele mai reprezentative le amintim pe cele de comandant de regiment și brigadă de artilerie, comandant de divizie de infanterie și de comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie și Geniu.

Are meritul de a fi înființat Școala de Tragere a Artileriei de la Mihai Bravu, fiind primul ei comandant. De asemenea, a fost prim-redactor la Revista Armatei timp de 20 de ani.

A fost decorat, între altele, cu „*Steaua României*” pe timp de pace și „*Coroana României*” cls. a V-a.

A decedat la 14 martie 1913, la București, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu. În necrologul publicat de Revista Armatei se spune: „*Oricine a avut norocul să servească sub ordinele generalului Popovici, toți acei care au putut urmări activitatea sa, s-au putut convinge că era înzestrat cu cele mai desăvârșite calități de ostaș: o inimă bună și nobilă, un caracter leal, o conștiință a datoriei împinsă la extrem, un spirit cu totul practic, vederi juste și largi, cu o mare solicitudine pentru inferiorii săi, în definitiv un eminent tunar, un excelent șef*“, iar în discursul de omagiere, generalul Constantin Coandă, inspectorul Artileriei, apreciază: „*Artileria pierde în generalul Popovici pe conducătorul ei de mâine*“. Serviciul religios funerar a fost oficiat la Biserica Sf. Nicolae din calea Victoriei, iar onorurile militare au fost date de Regimentul 10 Artilerie, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, un batalion din Regimentul Mihai Viteazul nr. 6 și un escadron din Regimentul 4 Roșiori, parada fiind comandată de generalul Volvoreanu, comandantul artileriei Corpului 2 Armată.

General de divizie Gheorghe POTOPEANU

Născut: 15 aprilie 1889, la Târgoviște, județul Dâmbovița.

Decedat: în anul 1966, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (anul I, 1908-1909), Școala Militară de la Kassel, Academia

Tehnică Militară - Charlottenburg și Școala de Tragere a Artileriei – Juterborg (1909-1914), Școala Superioară de Război – Paris (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1910, locotenent - 1914, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1927, colonel - 1933, general de brigadă - 1939, general de divizie - 1942.

Funcții militare: comandant de secție artilerie (1913); comandant de baterie în Regimentul 23 Artilerie (1916-1917); ofițer de legătură pe lângă comandamentul de ocupație (1918); director al Școlii de Observatori Tereștri a Armatei 1 de la Bârlad și a Armatei a 2-a de la Tecuci; ofițer în Secția Operații a Marelui Stat Major (1921-1924); profesor secund de tactică la Școala Superioară de Război (1922-1924); profesor de tactică de artilerie la Centrul de Instrucție al Artileriei (1924-1925); profesor la Școala Specială de Artilerie de la Timișoara (1928-1929); Șef al Secției Operații din Marele Stat Major (1929-1934); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1934-1936); atașat militar în Franța – acreditat și în Belgia (1936-1938); comandant al Brigăzii 5 Artilerie (1938-1939); Șef de Stat Major al Armatei a 2-a (1940); comandant al Diviziei 1 grăniceri (1941-1943); comandant al Corpului 2 Armată Teritorial (1943-1944); comandant al Corpului 7 Armată (1 aprilie-23 august 1944).

Generalul de divizie Gheorghe Potopeanu a avut o carieră militară excepțională. A studiat în diferite instituții de învățământ atât în țară, cât și în străinătate, în Germania și în Franța. Temeinica pregătire teoretică dobândită în străinătate a fost consolidată prin stagiile efectuate în anul 1909, în Germania, la Regimentul 22 Artilerie și în perioada 1921-1922, la Nancy în Franța la Statul Major al Corpului 20 Armată.

Reîntors în țară, maiorul Gheorghe Potopeanu a îndeplinit o serie de funcții didactice, pe linie de artilerie și de tactică generală în Școala de Observatori Tereștri, în Centrul de Instrucție al Artileriei, în Școala Specială de Artilerie și în Școala Superioară de Război. A fost nu numai un strălucit dascăl, dar și un valoros și meticulos ofițer de stat major și comandant.

Generalul de divizie Gheorghe Potopeanu a participat la al Doilea Război Balcanic, la Primul și al Doilea Război Mondial. La cel de-al Doilea Război Balcanic a participat după întoarcerea în anul 1913 de la studii din Germania. În timpul Primului Război Mondial a participat atât la campania din anul 1916, la luptele de la Sibiu și de pe Valea Oltului, cât și la Campania din

anul 1917, în luptele de la Nămolosa și Mărăști. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la campania din est. După ce, timp de 5 ani a îndeplinit funcția de șef al Secției Operații din Marele Stat Major, în anul 1934 a fost numit la comanda Regimentului 2 Artilerie. Ulterior a urcat treptele ierarhiei militare până la funcția de comandant de corp de armată.

De remarcat faptul că în perioada mai-noiembrie 1918 a îndeplinit funcția de ofițer de legătură pe lângă comandamentul armatei de ocupație condusă de mareșalul Von Mackensen. Această misiune a reprezentat debutul său în diplomația militară. Ulterior a îndeplinit alte însărcinări în acest domeniu, între care le menționăm pe cele de la Budapesta, din perioada noiembrie 1918-aprilie 1919. Apogeul exprimării sale în diplomație l-a reprezentat perioada 1936-1938 în care a fost atașat militar la Paris.

Personalitatea complexă, generalul Gheorghe Potopescu a îndeplinit și funcțiile de ministru al Economiei Naționale (1941) și de ministru al Economiei și Finanțelor (1944). Aceste demnități ca și participarea la Campania din Est i-au declanșat în octombrie 1944 drama personală, concretizată într-un șir de arestări, ultima făcută sub acuzația de crime de război în urma căreia a fost condamnat la 5 ani de închisoare. A fost eliberat la data de 19 august 1953, dar nu pentru mult timp, întrucât la 16 ianuarie 1957 a fost din nou arestat și judecat pentru „*înaltă trădare – spionaj*” – și condamnat la 15 ani de temniță grea. A fost eliberat la data de 19 decembrie 1963.

Colonel Pandele PREDESCU

Născut: 15 februarie 1878, la Buzău.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1897-1899); Școala Superioară de Război (1909-1911).

Grade militare: sublocotenent -1899, locotenent -1904, căpitan -1908, maior -1912, locotenent-colonel -1916, colonel -1919.

Funcții militare: comandant de pluton tunuri de câmp la Regimentul 1 Artilerie Cetate, la Regimentele 1, 2, 7 și 10 Artilerie (1899-1908); comandant de baterie la Regimentele 6 și 15 Artilerie (1908-...); comandant companie de pompieri în București (...); comandant al Divizionului 2 din Regimentul 10 Artilerie (1916); ajutor al comandantului Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1916-1917); detașat la Marele Cartier General ca ofițer de legătură pe lângă Grupul de Armate Ruse (1917-1918); șef Secție adjutantură în Marele Stat Major (1918); comandant al Școlii Carelor de Asalt (1918-1919); comandant al Batalionului Care de Luptă (1919-1921); comandant al Regimentului Care de Luptă (1921-1922); profesor la Școala Superioară de Război (1922-1927); șef al Direcției 8 Armament din Ministerul de Război (1927-1928); șef al Inspectoratului Tehnic al Infanteriei¹⁰³.

Colonelul Pandele Predescu a avut o carieră militară inedită. A îndeplinit o multitudine de funcții, dar a rămas în memoria colectivă a artileriștilor și tanchiștilor ca **fondator al primelor structuri de tancuri** din Armata României.

În anii de debut în cariera militară a îndeplinit cu responsabilitate funcții de comandant de subunitate în mai multe regimente de artilerie. În calitate de comandant al Divizionului 2 din Regimentul 10 Artilerie a participat la acțiunile de luptă din Primul Război Mondial, în timpul cărora a fost grav rănit. După vindecare a fost detașat la Marele Cartier General și numit ofițer de legătură pe lângă Grupul de Armate Ruse aflat în Galiția. La începutul anului 1918, ca urmare a anarhiei instaurată în armata rusă, generată de revoluția din octombrie 1917, maiorul Pandele Predescu a fost prins de o

¹⁰³ Colectiv, Istoria armei tancuri din Armata României, Editura Militară, București, 2001, pp. 60-65.

unitate bolșevică, anchetat, judecat și condamnat la moarte. A reușit să evadeze și după o călătorie dramatică de 10 zile, în condiții de iarnă, lipsit de hrană și sumar îmbrăcat a trecut Nistrul pe gheață și a revenit în țară, în apropiere de Hotin. Pentru faptele sale de vitejie, pentru devotamentul de a servi patria sub drapel a fost înaintat în anul 1919 la gradul de colonel.

În același an, ca urmare a deciziei Ministerului de Război de a introduce în dotarea armatei a carelor de asalt, armă nou apărută, s-a dispus înființarea Școlii Care de Asalt și numirea colonelului Pandele Predescu în funcția de comandant al acesteia. În această nouă și inedită funcție colonelul Predescu a desfășurat o intensă muncă pentru crearea infrastructurii școlii și elaborarea primei programe analitice a acesteia. **Eforturile sale au căpătat o dimensiune nouă odată cu mutarea școlii în garnizoana Mihai Bravu, unde împreună cu maiorul inginer Gheorghe Negrescu a înființat primul „Batalion de care de asalt, cu un efectiv de 25 ofițeri și 376 militari în termen”.** Întrucât tabăra de la Mihai Bravu nu îndeplinea condițiile necesare pregătirii unei astfel de unități, colonelul Pandele Predescu a solicitat prin raport ministerului, mutarea batalionului într-o locație corespunzătoare. Astfel, primul batalion de care de asalt a fost mutat în vechea cetate de scaun a Țării Românești, Târgoviște.

De reținut faptul că în anul 1920, la un an de la înființarea școlii și a primului batalion de care de asalt, subordonații colonelului au luat la un concurs de specialitate desfășurat în Belgia două din cele trei premii ale acestuia. Important este că tanchiștii români au reușit să-și devanseze colegii din Belgia, Franța, Marea Britanie și S.U.A., relevând temeinicia muncii desfășurate de colonelul Pandele Predescu și subordonații săi.

Nu peste mult timp, colonelul a mai primit o provocare, anume **misiunea de a organiza primul regiment de care de luptă,**

care a intrat în funcțiune la 1 ianuarie 1921, în garnizoana Târgoviște.

La data de 1 aprilie 1922 colonelul Pandele Predescu a fost mutat la Școala Superioară de Război, unde a desfășurat o prestigioasă activitate până în anul 1927 când, a fost numit șeful Direcției a 8-a Armament din Ministerul de Război. A deținut această funcție până în anul 1932 când a fost pensionat.

În conștiința atât a artileriștilor, cât mai ales a tanchiștilor, colonelul Pandele Predescu a rămas ca fondatorul primelor structuri de tancuri din armata română, comandant de școală, de batalion și regiment. Și cum, de cele mai multe ori faptele bune nu primesc aprecierea cuvenită, nici colonelul Pandele Predescu nu a fost înaintat la gradul de general pe care îl merita cu prisosință.

Locotenent-colonel „post-mortem”

Ioan PUȚUREANU

Născut: 21 noiembrie 1901, la Craiova.

Decedat: 7 septembrie 1944.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie.

Grade militare: sublocotenent-1922, locotenent-1926, căpitan-1934, maior-1938, locotenent-colonel post-mortem-1944.

Funcții militare: comandant de pluton în R. 34 Art. (1922-1926); ofițer instructor în Școala de Aplicație de Artilerie (1926-1940); comandant de divizion în Regimentul 1 Artilerie Grea Moto (1940-1944).

A participat în cel de-al Doilea Război Mondial atât în Campania din Est, cât și în cea din Vest, remarcându-se în luptele de pe valea Târnavelor (septembrie 1944), unde a căzut eroic la datorie, doborât de o bombă aruncată de un avion german în picaj, pe timpul când își conducea divizionul pentru apărarea pozițiilor de tragere în zona Velț-Mediaș.

R

Generalul de brigadă Mihai RACOVÎȚĂ

Născut:

3 noiembrie 1868,
comuna Ciorâta,
județul Vaslui.

Decedat: 13 iulie
1954, Sighet.

Studii militare:

Școala de Ofițeri
de Artilerie și
Geniu (1883-
1886).

Grade militare:

sublocotenent -

1 iulie 1886; locotenent - 1 iulie 1891; căpitan -
4 aprilie 1896; maior - 27 noiembrie 1907;
locotenent-colonel - 1 aprilie 1912; colonel -
10 mai 1915; general - 23 iulie 1920.

Funcții militare: comandant subunitate
în Regimentele 7 și 4 Artilerie; comandant al
Regimentelor 6 și 11 Artilerie; comandant al
„Cetății București”, ofițer de stat major în
Direcția Artilerie a Marelui Stat Major și în
Ministerul de Război; ofițer în Corpul de
Jandarmi și Comandant al Corpului de
Jandarmi.

Născut în comuna Ciorâta, județul
Vaslui, a avut o copilărie liniștită, asigurată de
părinții săi Maria și Ioan. S-a căsătorit la data

de 20 noiembrie 1894 cu Eufrasina Orășanu,
cu care a avut doi copii, Mihai născut la
Buzău la 21 noiembrie 1895 și Mircea, născut
în Pantelimon în 28 martie 1899. Atras de
meseria armelor s-a îndreptat către Școala de
Ofițeri de Artilerie și Geniu. A avut o
frumoasă carieră militară atât în arma
artilerie, cât și în jandarmerie. Și-a început
activitatea în Jandarmeria rurală la data de
1 iulie 1908, ca urmare a Înaltului Decret
nr. 2252 din anul 1908. Un an mai târziu, prin
Înaltul Decret nr. 2189 din 1909, maiorul
Racoviță Mihai a fost confirmat în
Jandarmeria regală.

În timpul celui de-al Doilea Război
Balcanic locotenent-colonelul Racoviță Mihai
a îndeplinit funcția de pretor la Corpul 1
Armată. În timpul Primului Război Mondial a
îndeplinit în perioada 15 ianuarie 1917 –
14 martie 1918 funcția de pretor pe lângă
Armata a 2-a. De asemenea, a mai îndeplinit
funcțiile de pretor la Corpul 2 Armată și de
Comandant al Brigăzii a 3-a Jandarmi
Basarabia. De menționat că în timpul
războiului a fost rănit.

Între cei ce i-au apreciat calitățile
profesionale și morale s-a numărat și
generalul Vătoianu, fost comisar al
guvernului în Basarabia. Acesta îl considera
„un ofițer de elită”, cu contribuție însemnată
la sporirea prestigiului jandarmeriei care,
„...în Basarabia a fost primită cu
încredere...respectată de toată lumea”. La fel
de elogios îl aprecia șeful său, generalul
Ștefănescu, care-l considera „...cel mai
pregătit colonel din Jandarmerie”, motiv
pentru care l-a propus să fie înaintat la gradul
de general. Din nefericire nu toți șefii i-au
apreciat calitățile și exprimarea profesională
remarcabilă. Colonelul Sterea l-a notat
neobiectiv în aprecierea de serviciu, în
contradicție totală cu aprecierile anterioare,
fapt ce a determinat Consiliul Inspectoratului
General să-i anuleze aprecierea de serviciu în
cauză.

**A fost un om al datoriei depline față
de țară și oștire.** Și-a desfășurat activitatea cu
responsabilitate, fără a „ocolii nici un
sacrificiu pentru îndepărtarea lipsurilor și
îndreptarea relelor”. Întreaga carieră i-a fost
călăuzită de crezul de a fi pentru subordonați

„foarte bun, dar sever și drept”. A fost un model în statuarea dimensiunii morale a relației de lucru cu subordonații, remarcându-le tuturor „disciplină de fier, seriozitate cumpătată și multă blândețe” și în evaluarea muncii acestora: „voi fi drept de a recunoaște drepturile și meritele fiecăruia, dar aspru și necruțător cu cei răi și nărăviți”.

Pentru meritele sale incontestabile a fost recompensat cu diferite ordine și medalii între care amintim:

- Medalia jubiliară „Carol I” – 1906;
- Ordinul „Coroana României” în grad de ofițer – 1910;
- „Semnul Onorific de 25 de ani serviți în armată”.

Generalul Racoviță Mihai a fost implicat și în viața politică, ca membru a Partidului Agrar și deputat de Putna și Ismail.

De menționat faptul că în noaptea de 5/6 mai 1950, la venerabila vârstă de 84 de ani, a fost arestat și întemnițat în penitenciarul de exterminare Râmnicu Sărat. Ulterior a fost transferat la închisoarea Sighet unde a trecut la cele veșnice în data de 13 iulie 1954.

Astăzi, în semn de recunoștință Inspectoratul Județean de Jandarmi Vaslui îi poartă numele.

De menționat faptul că generalul Racoviță Mihai este autor între altele a unei cărți interesante care are ca temă istoria familiei sale Racoviță-Cehan. Lucrarea „Familia Racoviță – Cehan – Genealogie și Istoric” a fost publicată sub egida Academiei Române în anul 1942. De remarcat faptul că din familie au făcut parte, între alții și Mihai Racoviță Vodă și Ștefan Racoviță Vodă care au fost pe tronul Moldovei și al Țării Românești, în mai multe rânduri între anii 1703 – 1765.

De asemenea, menționăm faptul că înaintașii săi direcți au fost nobili și au ocupat demnități înalte în cele două principate române (postelnic, medelnicer, sulger, paharnic, comis, logofăt, mare logofăt, caimacan etc.).

Spre exemplificare, bunicul generalului, Mihai Racoviță a devenit postelnic în anul 1776 și sulger în 1784. Străbunicul său Nicolae a fost numit comis în 1749 și medelnicer un an mai târziu, iar stră-străbunicul său a fost un mare comis în 1723 și mare postelnic în anul 1727.

General de brigadă Edgar RĂDULESCU

Născut:

14 decembrie 1890,
la București.

Decedat: -

Studii militare:

Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1910-1912);
Școala de Tragere a
Artileriei de la
Mailly și Centrul de

Studii al Artileriei de la Metz - Franța (1927).

Grade militare:

sublocotenent - 1912,
locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior -
1920, locotenent-colonel - 1930, colonel -
1937, general de brigadă - 1942.

Funcții militare:

(...); prefect al
județului Brăila (1941-1942); comandant al
arteriei Diviziei 19 Infanterie (1942),
arteriei Corpului 2 Armată (1942-1943);
comandant al Diviziei 11 Infanterie (1943-
1945); comandant al Corpului 2 Armată
(1945); comandant al Corpului 7 Armată
(1944).

A fost un ofițer cu o solidă pregătire de
specialitate, realizată atât în țară, cât și în
străinătate. A îndeplinit o diversitate de
funcții, începând cu cea de comandant de
subunitate și sfârșind cu cea de comandant de
corp de armată.

**A participat atât la Primul, cât și la
cel de-al Doilea Război Mondial.** În timpul
acestuia s-a remarcat pe frontal din Peninsula
Kerci și din Cotul Donului (1942), precum și
în Campania din Vest.

În perioada 1941-1942 a fost prefect al
județului Brăila.

A fost trecut în rezervă la 20 martie
1945.

General de corp de armată

Ioan RĂȘCANU

Născut: 4 ianuarie 1874, la Cahul.

Decedat: 25 februarie 1952.

Studii militare: Școala de Ofițeri-București (1891-1893), Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu - București (1895-1897), Școala Superioară de Război

(1898-1900).

Grade militare: sublocotenent - 1893, locotenent - 1896, căpitan - 1903, maior - 1910, locotenent-colonel - 1914, colonel - 1916, general de brigadă - 1917, general de divizie - 1922, general de corp de armată (r) -1942.

Funcții militare: (...); profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină - București (din 1903), Școala Superioară de Război (din 1906); atașat militar în Germania (1907-1911); șef al Secției Operații din Marele Stat Major (1914-1916); atașat pe lângă Statul Major Francez (1916); comandant al Brigăzii 15 Artilerie (1917-1918); secretar general al Ministerului de Război (1918-1919); ministru de Război (1919-1920, 1920-1921). A demisionat din armată în anul 1922.

Generalul Ion Rășcanu are meritul de a fi semnat la 6 august 1920 Decizia Ministerială nr. 466, referitoare la „Instrucțiuni pentru funcționarea serviciului sanitar al Aeronauticii Militare” și înființarea Centrului Medical Aeronautic. Decizia a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 111 la 21 august 1920 și constituie actul de înființare al acestei instituții, a patra din Europa la acea vreme, cu o organizare și dotare conform normelor aeronautice din acea perioadă.

La 8 iulie 1921, în ședința Senatului României, ministrul de Război, generalul Ioan Rășcanu, a susținut Legea pentru organizarea clerului militar – prima lege de acest gen în istoria Bisericii și a Armatei, pledând pentru „formarea unui corp preoțesc militar activ”,

cu caracter permanent, așa cum s-a și întâmplat între anii 1921 - 1948.

Este inițiatorul, împreună cu generalul Constantin Christescu, șeful Marelui Stat Major, a reînființării revistelor militare după Primul Război Mondial.

Pe lângă funcțiile militare a mai îndeplinit următoarele demnități: ministru pentru Basarabia și Bucovina (1927); comisar superior al guvernului în Basarabia și Bucovina (1931); ministru de stat (1931-1932); primar al Bucureștiului (octombrie 1942 - august 1944); primar al orașului Vaslui (1938-1942); prefect al județului Vaslui; deputat (ales în 1920, 1926, 1928, 1931); senator (ales în 1920, 1930).

A fost arestat în 1950, ca fost demnitar interbelic, și încarcerat la Sighet.

A decedat la 25 februarie 1952, în închisoarea Sighet.

General de corp de armată

Tudor (Theodor) RĂMNICEANU

Născut: 14 octombrie 1860.

Decedat: 2 octombrie 1932.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1880-1883).

Grade militare: sublocotenent - 1883, locotenent - 1887, căpitan - 1892, maior - 1898, locotenent-colonel -

..., colonel - 1909, general de brigadă - ..., general de divizie - ..., general de corp de armată -1918.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1, 2, 8 Artilerie, Școala de Aplicație de Artilerie, Marele Stat Major (1883-1898); comandant de divizion în Regimentul 2 Artilerie (1877-...); ofițer în Institutul Geografic al Armatei (1898-1904); ofițer la Statul Major Regal (1904); adjutant regal (1904-1907); șef al Institutului Geografic al Armatei (1909-1910); comandant al Regimentului 2, 19, 15 Artilerie, al Regimentului Artilerie Călăreață, al Brigăzii 5 Artilerie (1910-1913); comandant al

grănicerilor (1913-1917); șef al Casei Militare Regale (1917-...); trecut în rezervă-1921.

Generalul de corp de armată Tudor Râmniceanu a fost un distins ofițer de artilerie. În perioada de început a carierei sale militare a fost încadrat pe funcții specifice armeei. Ulterior și-a desfășurat activitatea și în alte domenii: Institutul Geografic al Armatei, grăniceri, Casei Militare Regale etc.

A fost trecut în rezervă în 1921 și a decedat la 2 octombrie 1932.

General de divizie Alexandru REFERENDARU

Născut:

19 octombrie 1866,
în plasa Dâmbovița,
județul Ilfov.

Decedat: -

Studii militare:

Școala de Ofițeri de
Artilerie, Geniu și
Marină (1885-1887),
Școala de Aplicație
de Artilerie (1887-

1889), Școala Superioară de Război (1892-1894).

Grade militare: sublocotenent - 1887, locotenent - 1890, căpitan - 1895, maior - 1904, locotenent-colonel - 1909, colonel - 1912, general de brigadă - 1916, general de divizie - 1918; a trecut în rezervă în 1928.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 3, 1 Artilerie și în Batalionul Asediu (1889-1892); funcții în Regimentul 12 Artilerie, Marele Stat Major (1894-1897); stagiul de stat major în armata austro-ungară (1897-1898); funcții în Marele Stat Major și în Regimentele 2 și 6 Artilerie (1899-1911); comandant al Școlii de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1912); comandant al Regimentului 1 Artilerie Cetate, al Brigăzii 3 Artilerie, al Brigăzii 1 Artilerie Grea (1915-1916); comandant al Diviziei 18 Infanterie (1916); comandant al artileriei Armatei 1 (1917); secretar general al Ministerului de Război (1918); inspector general (tehnic) al artileriei (1918-1928).

A fost un ofițer extrem de valoros, un mare comandant. A deținut funcții importante, ca urmare a recunoașterii calităților sale de excepție.

În Primul Război Mondial a comandat Divizia 18 Infanterie în luptele de apărare de pe Dunăre și în bătălia de la București. A comandat artileria Armatei 1 în bătălia de la Mărășești.

A condus delegația militară română la Conferința de la Odessa din 3-7/16-20 ianuarie 1917 în care s-au discutat condițiile unei eventuale reorganizări a armatei române în teritoriul dintre Prut și Nistru.

A fost decorat cu „Coroana României” clasa a IV-a, „Steaua României” clasa a IV-a, „Bărbăție și Credință” și altele.

A rămas în conștiința afectivă a artileriștilor, datorită calităților sale deosebite de militar și datorită faptului că a deținut funcțiile de **comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1912) și de inspector general (tehnic) al artileriei (1918-1928).**

**General de corp de armată
Alexandru RIZEANU**

Născut: 24 martie 1878, la Câmpulung-Muscel.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1887-1889), Școala de Aplicație de Artilerie (1901-1920), Școala Superioară de Război (1911-1913),

pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1899, locotenent - 1903, căpitan - 1909, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1919, general de brigadă - 1928, general de divizie - 1934, general de corp de armată - 1945.

Funcții militare: comandant pluton în Regimentul 6 Artilerie (1889-1890); comandant de pluton și baterie la Regimentul 9 Artilerie (1903-1911); comandant divizion în Regimentul 6 Artilerie (1916-1917); subșef de stat major la Corpul 1 Armată, șef de stat major la Divizia 13 Infanterie; șef al Secției a 2-a din Marele Stat Major (1916-1919); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1921-1922); diferite funcții în Marele Stat Major (1922-1928); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei de la Mihai Bravu (1928-1931); comandant al Diviziei 4 Infanterie (1931-1935) și al Corpului 5 Armată (1935-1937).

General de corp de armată Alexandru Rizeanu a fost un strălucit artilerist. A fost comandant de pluton, baterie, divizion și regiment de artilerie.

A ajuns pe treptele înalte ale ierarhiei militare, prin deținerea funcțiilor de comandant al Diviziei 4 Infanterie (1931-1935) și al Corpului 5 Armată (1935-1937).

A fost membru al Societății Regale de Geografie.

S-a numărat printre teoreticienii valoroși ai vremurilor sale. Între lucrările sale de referință amintim: „*Întrebuințarea artileriei. Principii și procedee*” (1925), „*Tratat de geografie fizică, politică, economică, militară*” vol. I-II (1931-1935) etc.

Colonel Aurelian RÎPEANU

Născut: 22 iulie 1894, în comuna Rușavăț, județul Buzău.

Decedat:-

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916); Școala Superioară de Război (1925-1927); stagiu în armata Poloniei (1937-1938).

Grade militare: sublocotenent - 1916, locotenent - 1917, căpitan - 1920, maior - 1929, locotenent-colonel - 1938, colonel - 1941.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 7 și 35 Artilerie, Regimentul 30 Obuziere, statul major al Diviziei 15 Infanterie, Corpului 7 Armată, Regimentului 7 Vânători de munte; ofițer în Marele Stat Major, (1916-...); diferite funcții în Inspectoratul General al Armatei 1 și Marele Stat Major (1938-1942); comandant al Regimentul 5 Artilerie Grea (1942); prizonier în U.R.S.S. (1942-1948).

Carierea militară i-a fost marcată de participarea la ambele războaie mondiale. A participat, în Primul Război Mondial la luptele din Transilvania, din Dobrogea, de pe râul Argeș, de la Nămolosa și Mărășești. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la luptele Cotul Donului, comandând Regimentul 5 Artilerie Grea, unde a căzut prizonier la 19 noiembrie 1942, împreună cu majoritatea regimentului.

A fost trecut în rezervă la 4 iulie 1947.

Devotamentul față de țară și armată l-au impus în galeria artileriștilor de elită.

**General de divizie
Alexandru ROBESCU**

Născut: 3 aprilie 1844.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri, București (1861-1863), șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1863, locotenent - 1865,

căpitan - 1868, maior - 1874, locotenent-colonel - 1881, colonel - 1885, general de brigadă (r) - 1895, general de divizie (r) - 1910.

Funcții militare: comandant de subunitate; director al Pirotehniei; ofițer în Statul Major Regesc; șef al Casei Militare Regale.

A fost „*unul din oficierii care au fost fala artileriei noastre*”¹⁰⁴. A participat la Războiul de Independență, având gradul de maior și funcția de director al Pirotehniei. În anul 1892 făcea parte din Statul Major Regesc, având gradul de colonel. **În anul 1893 a demisionat din armată și a fost numit șef al Casei Militare a A.S. Regale Principele Moștenitor Ferdinand, fiind primul ei șef.**

A fost decorat cu: „*Crucea Trecerii Dunării*”, „*Apărătorii Independenței*”, „*Steaua României*” în grad de ofițer, „*Coroana României*” în grad de comandor.

Colonel Rudolf ROMAN

Născut: 22 ianuarie 1894, la București.

Decedat: 3 februarie 1963, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913); Școala Superioară de Război (1922-1924).

Grade militare: sublocotenent - 1913, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1923, locotenent-colonel - 1933, colonel - 1938.

Funcții militare: comandant de secție, baterie și divizion în Regimentul 11 Artilerie (1913-1919); stagiu la Regimentul 10 Infanterie, Marele Stat Major, statul major al Diviziei 6 Infanterie (1924-1926); comandant al Regimentului 5 Artilerie Grea (1937-1942); comandant al artileriei Diviziei 6 Infanterie (1942); prizonier în U.R.S.S. (1942-1950), împreună cu fiul său sublocotenent Roman Nicolae din Regimentul 11 Artilerie.

Colonelul Rudolf Roman a luat parte la toate Războaiele României din secolul trecut.

A participat la Campania din 1913, iar în Primul Război Mondial la luptele de la Flămânda, defileul Bran, Pralea și Valea

¹⁰⁴ Căpitan Nicolae Puică – „*Albumul Apărătorilor Independenței*”, Tipografia Curții Regale, 1897, p. 102.

Oituzului. A participat la Campania din 1919 la luptele din Ciucea-Transilvania, Tisa și Szolnok-Ungaria. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat la luptele de eliberare a Basarabiei și de la Odessa, comandând Regimentul 5 Artilerie Grea și din Cotul Donului, comandând artileria Diviziei 6 Infanterie, unde este luat prizonier la 22 noiembrie 1942.

A fost trecut în rezervă la 9 august 1951.

General de brigadă Constantin ROSETTI-BĂLĂNESCU

Născut: 9 noiembrie 1892, la București.

Decedat: 30 septembrie 1994, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913).

Grade militare: sublocotenent -1913, locotenent -1916, căpitan -1917, maior -1926, locotenent-colonel -1934, colonel -1939, general de brigadă -1944.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 30 Artilerie (1941-1943), al Brigăzii 5 Artilerie (1943-1944); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1944), Corpului 7 Armată (1944-1945), Corpului 5 Armată (1945).

A fost un foarte valoros artilerist care și-a desfășurat activitatea de militar numai în unități de artilerie.

A participat la toate războaiele duse de România în secolul XX.

A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

General de brigadă Nicolae ROVINARU

Născut: 15 august 1864, în comuna Răscăieți, județul Dâmbovița.

Decedat: –

Studii Militare: Școala Militară de Ofițeri de Infanterie și Cavalerie - București (1883-1885); Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu (1885-1887); Școala Superioară de Război (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent - 1885, locotenent - 1888, căpitan - 1893, maior - 1901, locotenent-colonel - 1907, colonel - 1910, general de brigadă - 1916.

Funcții militare: comandant de secție și baterie în Regimentul 2 Artilerie (1885, 1887-1890); stagiul la Marele Stat Major și Regimentul 26 Infanterie (1893-1896) și în armata austro-ungară (1898-1899); comandant de companie în Regimentul 2 Cetate (1897-1898); șef birou organizare-mobilizare în Marele Stat Major (1899-1902); șef de stat major al Diviziei 1 Infanterie (1902-1905); funcții în Secretariatul General al Ministerului de Război; profesor de artă militară la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1905-1907); comandant de divizion în Regimentul 3 Artilerie (1907-1909); șef birou operații în Marele Stat Major (1909-1910); șef de stat major la Corpul 4 Armată (1910-1911) și la Corpul 2 Armată (1911-1912); comandant al Regimentului 19 Artilerie (1912-1913), al Brigăzii 10 Artilerie (1914-1916), al Brigăzii 6 Artilerie (1916), al Brigăzii 9/19 Mixtă (1916); inspector al artileriei Armatei a 2-a (1917-1918); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1918-1920); inspector al stabilimentelor militare la Ministerul de Război (1920-1921).

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic. În Primul Război Mondial a luat parte la luptele din capul de pod de la Silistra, la bătălia Bucureștilor, comandând Brigada 10 Artilerie, respectiv, Brigada 9/19 Mixtă.

Totodată a fost și un strălucit teoretician militar. A publicat între altele „*Curs de artă militară; organizarea armatelor*” (1906), „*Curs de artă militară. Tactica armelor întrunite*” (1907), „*Studii pentru o completă organizare a armatei*” (1910).

A elaborat și un proiect de buget militar (valoare 200 milioane lei), care asigura existența a 7,5 corpuri de armată (14 divizii) limita maximă la care se putea ridica puterea militară a României. Calculul său prevedea existența unui corp de armată la 1 milion de locuitori.

General de corp de armată Gheorghe ROZIN

Născut: 27 iulie 1888, la Fălticeni.

Decedat: 16 ianuarie 1961.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1907-1909), Academia Tehnică din Charlottenburg (1910-1912) și Școala de

Tragere a Artileriei din Jüterborg (1912 - 1913), Școala Superioară de Război din Berlin (1913-1914, anul I), Școala Superioară de Război (1919), pe care a absolvit-o ca șef de promoție.

Grade militare: sublocotenent - 1909, locotenent 1912, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1924, colonel - 1930, general de brigadă - 1938, general de divizie - 1942, general de corp de armată - 1944.

Funcții militare: stagiar la Regimentul 14 Artilerie - Prusia (1909-1910); ofițer în Biroul Informații din Marele Stat Major (1914); atașat militar la Berlin (1914-1915); ofițer în statul major al Corpului 2 Artilerie (1915-1916); comandant de baterie în Regimentul 2 Obuziere (1916) și în Regimentul 1 Artilerie Călăreață (1917); șef Birou Informații la Divizia 13 Infanterie (1917-1918); șef de cabinet al șefului Marelui Stat Major (1918-1919); șeful Misiunii militare la Berlin pentru repatrierea prizonierilor de război (1919-1920); diferite funcții în Direcția Operații/Marele Stat Major și profesor la Școala Superioară de Război (1921-1924); ajutor al comandantului Regimentului 2 Artilerie (1924-1926); șef Birou regulamente generale în Marele Stat Major (1926-1930); comandant al Regimentului de Artilerie al Centrului de Instrucție a Artileriei Mihai Bravu (1930-1933) și al Regimentului 2 Artilerie Gardă (1933); șef al Secției 3 Operații din Marele Stat Major (1933-1938); comandant al Brigăzii 8 Artilerie (1938-1941); comandant al Diviziei 13 Infanterie (10.01-08.11. 1941); director al învățământului militar superior (1941-1942); director al Direcției Superioare a Artileriei (1942-1943); comandant al

Corpului 4 Armată de pe frontul de est (1943-1944); comandant al Trupelor de Tancuri și Auto-Mecanizate (1944-1945); la dispoziția Ministerului de Război (1944-1945).

Generalul de corp de armată Gheorghe Rozin a fost una din marile personalități ale armatei din prima jumătate a secolului al XX-lea. A activat cu rezultate excelente în multe domenii: comandă, stat major, diplomatie militară și învățământ.

Are meritul de a fi participat la ambele războaie mondiale. În Primul Război Mondial a participat la luptele de pe Valea Oltului și de la „*Porțile Moldovei*”, iar în cel de-al Doilea Război Mondial la luptele de eliberare a Basarabiei și de la Odessa.

A scris „*Puterea personalității în război*” (1915).

A fost decorat, între altele, cu Ordinul „*Coroana României*” cls. a II-a (1941).

A fost arestat la 19 aprilie 1948, acuzat de înaltă trădare și condamnat la 20 de ani de temniță grea.

A decedat la 16 ianuarie 1961 în închisoarea Văcărești.

General de armată Vasile RUDEANU

Născut: 27 ianuarie 1871, în București.

Decedat: 5 noiembrie 1965.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Craiova (1885-1889); Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1889-1891); Școala de Aplicație de

Artilerie și Geniu din București (1891-1892); Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu și Școala Tehnică Superioară din Bruxelles (1892-1894).

Grade militare: sublocotenent - 1891, locotenent - 1894, căpitan - 1900, maior - 1909, locotenent-colonel - 1912, colonel - 1914, general de brigadă - 1917, general de divizie - 1922, general de corp de armată - 1929, general de armată - 1951.

Funcții militare: diferite funcții de comandă în Regimentul 2 Artilerie (1891), Regimentul 1 Cetate, Regimentul 2, 10, și 8 Artilerie (1894-1897); diferite funcții în Direcția artilerie din Ministerul de Război (1897-1909); comandant de baterie în Regimentul 10 Artilerie, comandant al Școlii de Tragere a Artileriei, profesor la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1914); directorul Direcției superioare a armamentului din Ministerul de Război (1914); trimis special în unele capitale europene (1914-1919); comandant al artileriei Comandamentului Trupelor de Est (1920); locțiitor al inspectorului general al artileriei (20.11.1920-07.07.1922); comandant al Diviziei 2 Infanterie și Corpului 3 Armată (1922-1926); inspector general al aeronauticii (1926-1929); inspector general de armată (1929-1931); consilier al ministrului de război.

S-a născut în capitală, în imobilul de pe strada Ștefan Furtună, nr.18, părinții săi fiind Constantin Rudeanu (1843-1910) și Elena Fundățeanu (1850-1918).

În urma divorțului părinților a fost crescut de mama sa, primind o temeinică educație. De mic a dovedit excelente calități în învățarea limbilor străine. A vorbit fluent limbile germană, franceză, engleză, italiană și valonă. A fost căsătorit de două ori, prima dată cu Eufrosina Șutzu, de care a divorțat în anul 1903, ulterior cu Tatiana Lahovary.

Generalul Vasile Rudeanu și-a început cariera militară la comanda unor subunități de artilerie. De altfel o bună parte din aceasta s-a desfășurat în cadrul unor structuri de artilerie. Ca urmare a experienței profesionale și a abilităților sale multi-lingvistice, colonelul Rudeanu Vasile a primit însărcinări diplomatice în Italia, Franța, Belgia, Anglia și Spania, în perioada 1914-1919 pentru achiziția de armament, muniții și alte materiale de război. Între reușitele sale diplomatice menționăm inițierea semnării în data de 21 martie 1915 a acordului cu Franța pentru livrarea de muniții și realizarea graficelor de livrare prin porturile Arhanghelsk și Vladivostoc. A contribuit substanțial la elaborarea textului Convenției militare, anexă a Tratatului de Alianță între România și Antanta, încheiat la 17 august 1916 la București. De asemenea, are meritul

de a fi semnat proiectul convenției la Conferința de la Paris din 23 iulie 1916. În toamna anului 1916 a negociat cu guvernul francez trimiterea Misiunii militare în România pentru a acorda asistență reorganizării armatei. În timpul războiului, Generalul Rudeanu a fost reprezentantul Înalțului Comandament Român pe lângă Marele Cartier General francez și englez și reprezentantul guvernului României pe lângă guvernele de la Paris și Londra.

Ca urmare a numeroaselor misiuni diplomatice încredințate de președintele Consiliului de Miniștri, I.C.Brătianu a avut șansa de a cunoaște elita politică a Europei acelei perioade. Între alții s-a întreținut cu regele Victor Emanuel al III-lea, cu președintele Raymond Poineare și a colaborat cu ministrul de război francez Alexandre Millerand și cu Joseph C. Joffre, șeful Marelui Cartier General al armatei franceze.

De menționat faptul că a participat în anul 1919 la campania din Ungaria, în calitate de comandant al artileriei Grupului „Popovici”.

După război a îndeplinit funcții de mare răspundere în diferite domenii: locțiitor al inspectorului general al artileriei, comandant de divizie și corp de armată, inspector general al aeronauticii, inspector general de armată și consilier al ministrului de Război.

Generalul Vasile Rudeanu a contribuit la îmbunătățirea gândirii militare românești prin numeroase articole și studii. Între cele mai însemnate lucrări amintim: „*Tunurile cu tragere repede și rezumatul ideilor admise astăzi asupra lor*” (1900), „*Obuziere de câmp*” (1901), „*Artileria. Partea I. Materialul*” (1920), „*Foch*” (1931), „*Apărarea noastră națională și bogățiile României întregite*” (1936) etc. De asemenea, din dorința de a informa generațiile viitoare despre fenomenul militar românesc de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX a elaborat „*Memorii din timp de pace și de război 1884-1929*”, publicate post-mortem la Editura Militară în anul 1989.

A fost un iubitor al istoriei și al făuritorilor acesteia. De aceea, a avut inițiativa ridicării celebrei statui a lui Ștefan cel Mare din Chișinău. În calitate de comandant al Corpului 3 Armată de la Chișinău, generalul Rudeanu a asigurat gratis

bronzul necesar realizării monumentului precum și, ori de câte ori a fost nevoie, forța de muncă. A fost coordonatorul activităților organizatorice și logistice, în care subordonații săi a avut un rol esențial. În timpul cât a comandat Corpul 3 Armată Chișinău a avut ideea realizării statuii, s-a adresat sculptorului Al. Plămădeală, directorul Școlii Comunale de Belle-Arte Chișinău, a cerut concursul primăriei, care a contribuit cu fonduri, lucrători și materiale, a organizat Comitetul de Doamne pentru strângerea de fonduri, a trimis soldați-specialiști din subordinea sa la efectuarea de lucrări, a obținut o sumă de bani de la Ministerul Cultelor și Artelor și bronzul de la Ministerul de Război provenit din tunurile de bronz foste trofee din războiul româno-turc din 1877 (6 tunuri mari).

Lucrările la monumentul propriu-zis – soclul și statuia – au început în anul 1924, terminându-se anul următor, dar lucrările la piațetă au fost terminate de abia în anul 1928, când a avut loc și dezvelirea monumentului, cu ocazia aniversării a 10 ani de la Unire, la care a participat și generalul Rudeanu.

S-a apreciat că întârzierea realizării monumentului s-ar fi datorat mutării la București a generalului Rudeanu ca inspector general al aeronauticii, continuând, totuși, să fie preocupat de găsirea fondurilor pentru finalizarea lucrărilor și inaugurarea monumentului.

Ca urmare a eforturilor sale, sub toate aspectele, aceasta a fost finalizată și dezvelită în anul 1928. Totodată, în calitate de inspector general al aeronauticii s-a numărat printre membrii Comitetului de inițiativă pentru realizarea în București a Monumentului Eroilor Aerului.

Generalul a decedat la 5 noiembrie 1965, la venerabila vârstă de 94 de ani.

Prin înaltele demnități militare deținute, prin serviciile sale diplomatice excepționale din timpul Războiului de Întregire, prin creația sa teoretică și-a obținut un loc binemeritat în galeria spiritelor alese ale oștirii române. „Statuia lui Ștefan cel Mare” de la Chișinău și „Monumentul Eroilor Aerului” din București sunt mărturie peste ani a spiritului său creativ, de mare patriot.

A fost decorat cu numeroase ordine și medalii românești, franceze, engleze și germane.

Colonel Dumitru RUJINSCHI

Născut: 26 octombrie 1859, în plasa Piatra, județul Neamț.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri - București (1880-1882).

Grade militare: sublocotenent - 1882, locotenent - 1887, căpitan - 1891, maior - 1892, locotenent-colonel - 1896, colonel - 1907.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 4 Artilerie (1882-1886, 1888-1891), Arsenalul Armatei (1886-1888), Regimentul 7 Artilerie (1891-1892), Regimentul 11 Artilerie (1892), Regimentul 1 Asediu (1891, 1892-1894), Regimentul 1 Cetate (1896-1899); atașat Inspectoratului artileriei pentru organizarea tragerii și a planșetelor respective la Cetatea București și Regiunea întărită Focșani-Nămoloasa-Galați (1894-1896); comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (1904-1907); director al Pirotehniei Armatei (1910-1911); membru al Comitetului Consultativ al Artileriei (1910-1911); comandant al Brigăzii 6 Art. (1911-...).

A fost un ofițer deosebit de valoros, cu o contribuție însemnată la dezvoltarea artileriei, din posturile de comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, de director al Pirotehniei Armatei și de membru al Comitetului Consultativ al Artileriei.

A fost nu numai un valoros comandant și ofițer de stat major, ci și un apreciat teoretician. Dintre lucrările sale de referință amintim: „*Construcția teoretică și practică a abacelor gurilor de foc de 120, 150 și 210 mm*”, „*Organizarea și punerea în stare de apărare a sectorului 0 și 1 de la Frontul Focșani*” și „*Atacul și apărarea acestui sector în detaliu și de execuțiune*”.

Având aptitudini tehnico-matematice și cunoscând bine limbile franceză și germană a fost trimis la fabrici de armament din străinătate (Krupp-Germania, Gottling-Anglia) pentru preluarea de armament.

A fost decorat cu: „*Coroana României*” clasa a IV-a, „*Steaua României*” clasa a V-a, Medalia Jubiliară „*Carol I*”.

General Alexandru SAHINI

Născut: 24 iulie 1897, în Botoșani.

Decedat: 21 aprilie 1974, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1915-1916); Școala de Aplicație de Artilerie (1922-1923); Școala de Observatori Aerieni (1919, 1925); Școala de Pilotaj Tecuci (1920); Școala de Război Aeronautică - Italia (1938-1939).

Grade militare: sublocotenent -1916, locotenent -1917, căpitan -1923, locotenent-comandor -1934, căpitan-comandor -1937, comandor -1940, general de escadrilă -1944, general comandant -1946.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 3 Artilerie (1916-1920); comandant de baterie în Regimentele 3 Artilerie și 20 Obuziere (1921-1925); șef birou instrucție și mobilizare și profesor la Comandamentul școlilor și centrelor aeronauticii (1925-1930); comandant de escadrilă, director și profesor la Centrul de Instrucție al Aeronauticii (1930-1936); șef Birou la Secretariatul de Stat al Aerului (1936); comandant secund și comandant al Centrului de Instrucție al Aeronauticii (1937-1940); șef de stat major al Comandamentului Aero 4 Armată (1940); comandant secund al Regiunii a 2-a Aeriană (1940-1941), Flotilei 1 Bombardament (1941); șef al secției instrucție din Statul Major al Aerului (1941-1943); comandant al școlilor și centrelor aeronauticii (1943-1945); comandant al Regiunii a 3-a

Aeriană (1945); director al Direcției Materialelor din Ministerul de Război (1945-1946).

S-a afirmat ca unul dintre pionierii aviației române.

În Primul Război Mondial a participat cu Regimentul 3 Artilerie la luptele din Dobrogea, Neajlov-Argeș și Mărășești. În cel de-al Doilea Război Mondial a participat cu Flotila 2 Bombardament la luptele din Basarabia și de la Odessa.

Generalul Alexandru Sahini a fost și un apreciabil teoretician. Între lucrările sale amintim: „*Aeronautica în cadrul Corpului de armată și al Diviziei*” (1937), „*Protecția navigației aeriene*” (1942), „*Arma aerului în arta militară*” (1943), „*Învățăminte din război pentru aviația de bombardament*” (1942).

General de divizie Carol SCHMIDT

Născut: 15 august 1886, la Timișoara.

Decedat: 9 ianuarie 1962, la Craiova.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu București (1908-1910), Școala Superioară de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent - 1910,

locotenent - 1913, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1927, colonel - 1933, general de brigadă - 1939, general de divizie - 1942.

Funcții militare: (...); comandant al Diviziei 19 Infanterie (1941-1943); comandant al Corpului 7 Teritorial (1943-1944); director al Direcției Superioare a Învățământului Militar (1944-1945); inspector general al artileriei (1945); la dispoziția Ministerului de Război (1945).

Generalul de divizie Carol Schmidt a fost un excelent ofițer, cu o exprimare profesională admirabilă. **A deținut funcții**

importante, între care amintim: comandant de divizie, corp teritorial și mai ales inspector general al artileriei.

Are meritul de a fi participat la al Doilea Război Balcanic, la Primul și la cel de-al Doilea Război Mondial. S-a remarcat în fruntea Diviziei 19 Infanterie în luptele din Crimeea și Caucaz (1942). În anul 1944 a condus Corpul 7 Teritorial, în zona Timișoara-Arad, în luptele contra trupelor germane. A fost rănit la 18 februarie 1943, pe frontul din Caucaz.

A fost trecut în rezervă la 15 august 1945.

General de corp de armată Ion SICHITIU

Născut: 19 ianuarie 1878, în comuna Schela Rugi, județul Gorj.

Decedat: 23 noiembrie 1916, în închisoarea Aiud.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Craiova, Școala de Ofițeri de

Artilerie, Geniu și Marină (1897-1899, șef de promoție), Școala Specială de Artilerie și Geniu - Charlottenburg, Germania (1902-1904), Școala Superioară de Război (1909-1911), pe care a absolvit-o ca șef de promoție, avându-i colegi pe Ion Antonescu și Florea Țenescu.

Grade militare: sublocotenent - 1899, locotenent - 1903, căpitan - 1909, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1919, general de brigadă - 1928, general de divizie - 1933, general de corp de armată - 1938.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 5 Artilerie (1899-1901); comandant de secție și de baterie în Regimentul 1 Artilerie „*Regele Carol I*” (1903-1906); comandant de secție și ajutor la Biroul Mobilizare în Regimentul 5 Artilerie (1906-1908); ofițer adjutant în Brigada 5 Artilerie (1908-1909); comandant de baterie în Regimentul 5 Artilerie (1911-1914); ofițer în statul major al Corpului 5 Armată (1914); diferite funcții în Marele Stat Major (1914-

1916); șef de cabinet al generalului C. Prezan la Marele Cartier General (1916-1917); șef de stat major la Divizia 2 Infanterie (1917); ofițer de legătură la Armata 9 rusă (1917); șeful Secției Operații din Marele Stat Major (1918-1920); comandant al Regimentelor 27 și 2 Obuziere (1920-1921); profesor la Școala Superioară de Război (1921-1926); șef de stat major la Inspectoratul General al Intendenței (1926-1928) și Inspectoratul General al Aeronauticii (1928-1929); comandant al Brigăzii 13 Artilerie (1929-1930); comandant al Comandamentului Trupelor Aeronautice (1930-1932); comandant al Comandamentului Forțelor Aeriene (1932-1935); comandant al Corpului 1 Armată (1935-1937); inspector al Inspectoratului General de Armată nr. 3 (1937); **șef al Marelui Stat Major (01.02-01.11.1937).**

Ofițer cu o pregătire militară temeinică a avut o exprimare profesională ireproșabilă în toate funcțiile deținute. A dovedit profesionalism atât ca artilerist, cât și ca ofițer de stat major, șef de cabinet și profesor în Școala Superioară de Război.

A îndeplinit funcția de ministru al agriculturii și domeniilor (14 ianuarie 1941-19 martie 1942). La această din urmă dată a demisionat din guvern în semn de protest față de trecerea Nistrului de către armata română. A fost trecut în rezervă la 1 februarie 1938.

A îndeplinit funcția de șef al Marelui Stat Major într-o perioadă grea, de agravare a situației politice internaționale. În condițiile în care amenințarea cu războiul era tot mai pregnantă, principala sarcină a Marelui Stat Major și implicit a șefului său a fost aceea de a spori capacitatea combativă a armatei. Pentru aceasta, generalul Sichitiu a elaborat noi planuri de redimensionare a armatei și de înzestrare a acesteia. A înțeles pe deplin rolul marii unități tip divizie, cu mare capacitate de manevră, imprimată de componentele sale blindate și motorizate. Desigur timpul relativ scurt în care a îndeplinit această funcție nu i-a permis să-și îndeplinească decât parțial proiectele de modernizare a armatei.

Deși a fost profesor la Școala Superioară de Război o perioadă scurtă de timp **a reușit să se afirme nu numai ca un foarte bun pedagog, dar și ca unul dintre cei mai valoroși gânditori militari români.** Opera lăsată posterității însumează o

diversitate de abordări ale artei militare. Între lucrările sale de referință amintim:

- „*Corpul de armată în bătălie*“, volumul I, II (realizată împreună cu colonelul Popescu David) -1928;

- „*Contribuția comandanților de artilerie în organizarea unei manevre ofensive*“ (în colaborare cu maiorul Gavrilesco și Teodorescu) -1933;

- „*Defensiva și manevra focurilor de artilerie*“ (elaborată împreună cu cei doi ofițeri mai sus menționați) -1934;

- „*Operațiunile în munți, studii, exemple, aplicațiuni pe hartă*“ (elaborată împreună cu maiorul Ignat Virgil) -1935;

- „*Detașamentele, conducerea și acțiunea lor*“ (împreună cu maiorul Ignat Virgil și Lacusteanu Aurel) -1935;

- „*Călăuza ofițerului*“ -1936;

- „*Elemente de strategie*“ (în colaborare cu colonelul Ioanițiu Alexandru) -1938;

- „*Reflexiuni asupra operațiunilor armatei polone în războiul cu Germania*“ -1940.

Abordările sale, îndeosebi cele strategice au pornit de la convingerea că războiul este un fenomen social complex cu determinări economice, politice, militare și morale. A sesizat în mod just că războiul este într-o permanentă schimbare de fizionomie, ca și societatea umană și că armata reprezintă constanta prin care de-a lungul timpului s-au realizat aspirațiile politice și naționale ale statului. În ceea ce privește România, generalul Sichitiu a fost de acord cu curentul doctrinar al vremii, potrivit căruia războiul de apărare trebuia dus de națiunea armată. Pregătirea națiunii trebuia realizată minuțios, având la bază o doctrină militară realistă, în deplină concordanță cu realitățile geografice, economice și sociale ale statului.

Strategia a fost unul dintre subiectele sale preferate. A surprins just determinările sale multiple, relevându-le în special pe cele de ordin social, politic, economic și a aprofundat scientist principiile strategiei. A relevat că ofensiva strategică este singurul mijloc prin care se îndeplinește scopul războiului, totodată a evidențiat importanța și formele manevrei strategice.

Generalul Sichitiu a fost arestat în data de 24 septembrie 1946, judecat și condamnat prin Sentința Curții de Apel din București, din

6 februarie 1948 la 10 ani de temniță grea și confiscarea averii. Generalul și-a găsit în mod nedrept sfârșitul, ca mulți alți camarazi, la Aiud, în data de 29 aprilie 1952.

Maior Nicolae SICHITIU

Născut: 3 aprilie 1881, în comuna Schela Rugi, județul Gorj.

Decedat: 23 noiembrie 1916.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari - Craiova, Liceul St. Louis din Paris, Școala Politehnică-Paris, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (...), Școala Superioară de Război (1910-1912).

Grade militare: sublocotenent -..., locotenent -19.., căpitan -19.., maior -1916.

Funcții militare: comandant de pluton și de baterie în Regimentul 5, 15 Artilerie și 2 Obuziere (...-1916); comandant al Divizionului 2/Regimentul 2 Obuziere (1916).

A fost fratele mai mic al generalului Ioan Sichitiu, fost șef al Marelui Stat Major.

A avut o solidă pregătire generală și militară, realizată atât în țară, cât și în străinătate.

În Primul Război Mondial, în luptele de la Perșani a fost grav rănit la mâna stângă. Operat la Sanatoriul Gerota din București, a fost declarat inapt pentru front. A solicitat reîntorcerea la divizionul său, dar comisia medicală nu l-a revizuit medical. S-a deplasat la Marele Cartier General cerând să fie numit comandant de divizion în Regimentul 15 Artilerie, dar i s-a recomandat încadrarea în Marele Cartier General. La insistențele sale a fost repartizat Comandamentului Armatei a 2-a, unde a cerut prin raport scris comanda Regimentului 83 Infanterie, rămas fără comandant, la 15 octombrie 1916 în luptele de pe valea Prahovei. A decedat la 23 noiembrie 1916, pe când contraataca în fruntea regimentului său pe înălțimile nord Băicoi, pentru a asigura retragerea Diviziei 12 și 16 Infanterie.

Maiorul erou Nicolae Sichitiu este un exemplu peren de curaj, devotament și iubire de țară.

General de divizie Ioan SION

Născut:

28 septembrie 1890, la Pitești.

Decedat:

24 noiembrie 1942, lângă Stalingrad.

Studii militare:

Liceul Militar-Iași, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1911), Școala Specială de

Artilerie (1913-1914), Școala Superioară de Război (1921-1923).

Grade militare: sublocotenent - 1911, locotenent - 1914, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1929, colonel - 1935, general de brigadă - 1941, general de divizie „*post-mortem*” - 1942.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 12 Artilerie (1911-1913); comandant de baterie în Regimentul 2 Artilerie (1914-1918) și Regimentul 12 Artilerie (1918-1921); șef birou Organizare Mobilizare la Corpul 2 Armată (1925-1929); comandant al Divizionului 1 Artilerie Călărească (1929-1931); șef al Serviciului Secretariat General din Ministerul de Război (1931-1933); secretar al Consiliului Superior al Apărării Țării (1934-1935); comandant al Regimentului 1 Artilerie Contra Aeronavelor (1935-1937); șef de stat major al Inspectoratului General al Artileriei (1937-1939); comandant al Brigăzii 2 Artilerie (1939-1940); director al Direcției Materialelor din Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării (1940-1941); comandant al Diviziei 1 Blindate (1941-1942); comandant al Diviziei 15 Infanterie (august-noiembrie 1942).

Generalul de divizie Ioan SION a îndeplinit o multitudine de funcții de comandă și de ofițer de stat major în domeniile organizare-mobilizare, aprovizionare etc. La data de 10 mai 1941, odată cu avansarea la gradul de general de brigadă a primit și comanda Diviziei 1 Blindată, al cărei comandant titular era alt artilerist, generalul de brigadă Nicolae Stoenescu, cel care la acea vreme deținea și funcția de ministru de finanțe. Menționăm că această divizie a fost prima mare unitate de acest tip a armatei române organizată cu ajutorul instructorilor

germani, conform doctrinei Wehrmacht-ului. La declanșarea Campaniei din Est, Divizia 1 Blindate a acționat în subordinea Corpului 11 german din Armata 11, până la data de 17 iulie când a fost subordonată Armatei a 4-a române.

Generalul Ioan SION, în calitate de comandant al Diviziei 15 Infanterie, a participat la bătălia de la Stalingrad unde a trecut eroic la cele veșnice. **A fost singurul comandant de divizie român, care și-a pierdut viața pe câmpul de luptă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.**

Pentru eroismul său admirabil a fost înaintat post-mortem la gradul de general de divizie și decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a. De asemenea, a fost decorat cu „Crucea de Fier” cls. a II-a (Germania).

General de brigadă Grigore SÎRBU

Născut: 28 iulie 1876, în comuna Brătești, județul Roman.

Decedat: 4 aprilie 1938, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1895-1897); Școala de Aplicație de Artilerie (1898-1900); Școala Superioară de Război (1904-1906).

Grade militare: sublocotenent - 1897, locotenent - 1900, căpitan - 1907, maior - 1914, locotenent-colonel - 1916, colonel - 1917, general de brigadă - 1925.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 9 Artilerie, Regimentul 1 Artilerie Cetate, Regimentul 4 Artilerie, Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, Inspectoratul General al Artileriei, Marele Stat Major, Secretariatul General al Ministerului de Război (...); comandant al Regimentul 4 Artilerie Grea (1917-1919); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1919-1923) și al Brigăzii 4 Artilerie Grea (1923-1926); șef de stat major al Inspectoratului General Aeronautic (1926-1930); comandant al Corpului 7 Teritorial (1930-1935).

A participat la Campania din anul 1913, iar în luptele din 1917 a comandat Regimentul 4 Artilerie Grea la Nămolosa, Târgu Ocna și Oituz.

A fost trecut în rezervă la 10 august 1935.

General de brigadă Mihail SKELETTI

Născut: 12 august 1880 la Ostrov, plasa Silistra Nouă, județul Constanța.

Decedat: –

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași (1896-1900); Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1900-1902); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1903-1905); Școala Superioară de Război (1911-1913).

Grade militare: sublocotenent - 1902; locotenent - 1906; căpitan - 1911; maior - 1916; locotenent-colonel - 1917; colonel - 1921; general de brigadă - 1933.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 3 Obuziere (1902-1907); diferite funcții în Școala Fiilor de Militari din Iași (1907-1909); comandant subunitate în Regimentul 4 Artilerie (1909-1911); comandant de subunitate în Regimentul 17 Artilerie (1911-1913); ofițer în Regimentul 4 Obuziere (1913-1917); ofițer în Marele Cartier General – ofițer de legătură cu Armata a 6-a Rusă (12 noiembrie 1917 – 20 martie 1918); ofițer în statul major al Diviziei a 4-a; șef cabinet în Ministerul de Război (1 decembrie 1918 – 1 martie 1920); șef al Secției a II-a a Secretariatului General al Ministerului de Război (1 martie – 15 iulie 1920); ajutor al comandantului (1920-1921) și comandant al Școlii Speciale de Artilerie (1921); atașat militar la Legația română din Roma (1924-1928); comandant al Regimentului 35 Artilerie (1928-1931); comandant al Brigăzii 18 Artilerie (1931-1937); comandantul artileriei Corpului 7 Armată (1937); inspector al Pregătirii Premilitare (1 noiembrie 1937 – 31 octombrie 1938).

Și-a început cariera militară în Regimentul 3 Artilerie în anul 1902. Despre primul său an de activitate comandantul Regimentului 3 Artilerie, locotenent-colonelul Orezeanu a avut numai cuvinte de laudă în „foaia calificativă” din anul 1903, conchizând: „Cred că va deveni un bun ofițer”¹⁰⁵. În perioada 1903-1905 a urmat Școala Specială de Artilerie pe care a absolvit-o cu media generală 14, 14 fiind clasificat al 5-lea din 15 ofițeri. În cei 3 ani în

¹⁰⁵ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriu original, p. 6.

care a activat ca „ofițer repetitor“, în Școala fiilor de militari, a dovedit alese calități ofițerești, inclusiv didactice. În anul 1907 a devenit comandant de baterie în Regimentul 4 Artilerie, unde s-a impus în scurt timp. Comandantul regimentului aprecia că: „Educația sa militară este desăvârșită sub toate aspectele“. Foarte bine pregătit profesional, excelent călăreț, căpitanul Mihail Skeletti a fost un autentic model pentru generația sa. Aceste calități sunt menționate și în „foaia calificativă“ din anul 1912, semnată de șeful Statului Major General, generalul Averescu.

A participat la Primul Război Mondial, îndeplinind în perioada 15 august 1916 - 15 ianuarie 1918 funcțiile de comandant de baterie și divizion în Regimentul 4 Obuziere. A luptat în Transilvania, pe valea Oituzului, la Nămolosa și la Mărăști. Referitor la modul în care a luptat comandantul Regimentului 29 Artilerie, colonelul Makarovitsch afirma: „În toate luptele... colonelul Skeletti Mihail s-a purtat ca un adevărat român și patriot iubitor de țară. A dat cele mai înălțătoare exemple de curaj, bravură, devotament și abnegație împinsă până la sacrificiu, ofițerilor și trupei sale în mijlocul cărora și-a făcut atât de sublim datoria către patrie“¹⁰⁶.

Menționăm că în perioada 12 septembrie 1917 – 20 martie 1918, maiorul Mihail Skeletti a, fost numit de Marele Cartier General ofițer de legătură pe lângă Armata a 6-a rusă. A informat constant și operativ Marele Cartier General cu evoluția acesteia, inclusiv din perspectiva proliferării bolșevismului.

Ca urmare a exprimării profesionale admirabile, generalul Referendaru, inspectorul general al artileriei consemna în „foaia apreciativă“ din anul 1918: „Fiind un ofițer eminent merită o înaintare în mod excepțional la gradul de colonel“.

Un loc aparte în activitatea sa l-a ocupat perioada în care a îndeplinit funcțiile de ajutor al comandantului și comandant al Școlii Speciale de Artilerie. A contribuit substanțial la ridicarea nivelului calificativ al învățământului artileristic. A fost nu numai un foarte bun comandant, ci și un valoros profesor care „...își face cursul cu competență și profit real pentru ofițerii-elevi“.

¹⁰⁶ Idem, p. 20.

Generalul Mihail Skeletti s-a distins și ca un valoros diplomat militar. În perioada 1924-1928, în care a activat ca atașat militar la Legația română de la Roma, a contribuit la dezvoltarea relațiilor dintre cele două armate la sporirea prestigiului României.

Deși în fiecare an în „foaia calificativă“ șefii săi propuneau, încă din anul 1925, înaintarea la gradul de general, ca recunoaștere a meritelor sale, aceasta s-a produs abia în anul 1933, când se găsea la comanda Brigăzii 18 Artilerie.

Generalul de brigadă Skeletti Mihail s-a căsătorit în data de 30 mai 1909 cu Margareta Melik, născută în anul 1887. Au avut o fiică Michaela-Hortansa Skeletti (născută la 12 iunie 1910) și doi fii, Alexandru-Emil (născut la 6 iunie 1911), respectiv Ion (născut la 3 iulie 1914).

Generalul de brigadă Mihail Skeletti, considerat de șefii săi un „prea bun ofițer“ a fost distins cu numeroase ordine și medalii, între care menționăm:

- Medalia „Jubiliară 1906“;
- Medalia „Avântul țării“-1913;
- Ordinul „Steaua României“ cu spade clasa a V-a și cu panglică de „Virtute militară“;
- Ordinul „Steaua României“ în grad de cavalier;
- „Crucea Comemorativă“-1919;
- Medalia „Victoria“ -1921;
- Ordinul „Sfântul Vladimir“ cu spade, clasa a II-a (rusesc);
- Ordinul „Sfântul Stanislav“ clasa a II-a;
- Ordinul „Imperiul Britanic“ – în grad de comandor;
- „Legiunea de onoare“– în grad de cavalier;
- Ordinul „Sfinții Mauriciu și Lazăr“.

Colonel Alexandru SLĂTINEANU

Născut: 1 iulie 1895, la Paris.

Decedat: –

Studii militare: Școala Politehnică – München; Școala Militară de Ofițeri de Rezervă de Artilerie și Geniu (1914-1915); Școala de Aplicație de Artilerie (1921).

Grade militare: sublocotenent (r) - 1915, locotenent (r) - 1917, locotenent (activ.) - 1918, căpitan - 1919, maior - 1928, locotenent-colonel - 1936, colonel - 1940.

Funcții militare: comandant de baterie în Regimentul 4 Artilerie Grea (1916-1919); Regimentele 33 și 2 Artilerie (1920-1924); șef birou Mobilizare Industrială (1924-1926) și șef birou Statistică (1926-1928) din Direcția Tehnică a Ministerului de Război; comandant divizion în Regimentul 2 Artilerie (1928-1931); șef birou și serviciu în Direcția Industrială a Ministerului de Război (1931-1937); șef serviciu în Ministerul Înzeestrării Armatei (1937-1938); ajutor al comandantului Regimentului 2 Artilerie (1938-1940); comandant al Regimentului 13 Artilerie (1940); diferite funcții în Subsecretariatul de Stat al Înzeestrării Armatei (1940-1944); membru al comisiei de aplicare a armistițiului (1944-1946).

Colonelul Alexandru Slătineanu, un foarte bun artilerist, a participat la Primul Război Mondial în calitate de comandant de baterie în Regimentul 4 Artilerie Grea.

A fost un valoros teoretician militar. În acest sens amintim că a elaborat, între altele, lucrarea: „*Potențialul de război*”, premiată în anul 1936 de revista „*România Militară*”.

General-colonel Leon Constantin SMIRNOV

Născut: 1 martie 1901, în orașul Turnu-Severin.

Decedat: -

Studii militare: Liceul Militar Craiova (1918-1920); Școala de Ofițeri de Artilerie, Timișoara (1920-1924); Școala Specială de Artilerie, Timișoara (1924-1926);

Curs de perfecționare pentru colonei (1948).

Grade militare: sublocotenent - 1922, locotenent - 1926, căpitan - 1934, maior - 1941, locotenent-colonel - 1944 (la excepțional), colonel - 1945 (la excepțional), general-maior - 1949, general-locotenent - 1955, general-colonel - 1961.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 38 Obuziere (1922-1923; 1924-1925); comandant de secție și ofițer cu orientarea în Regimentul 7 Artilerie

Grea (1926-1934); comandant de baterie în Regimentul 7 Artilerie Grea (1934-1938); comandant de baterie în Regimentul 36 Artilerie (1938-1939); comandant de divizion în Regimentul 36 Artilerie (1939); șef al Biroului mobilizare în Regimentul 36 Artilerie (1939-1941); comandant al Regimentului 36 Artilerie – partea sedentară (1941-1942); comandant al Divizionului 1 din Regimentul 36 Artilerie (11 iunie - 22 noiembrie 1942); comandant secund al Regimentului 1 Artilerie din Divizia „*Tudor Vladimirescu*” (15 noiembrie 1943 – 1 ianuarie 1944); comandant al artileriei Diviziei „*Tudor Vladimirescu*” și înlocuitor al comandantului diviziei (1944 - iulie 1945); inspector în delegația militară a Comisiei Române pentru aplicarea armistițiului; inspector regional și șef al Secției a III-a, delegat în Comisia aliată de control (octombrie 1945 – ianuarie 1946); șef al Secției de inspecție și control în Comisia de armistițiu (ianuarie – august 1946); comandant al Regimentului 36 Artilerie Anticar (1946-1947); comandant al artileriei Diviziei 2 Infanterie (noiembrie 1947 – februarie 1948); comandant al artileriei Regiunii I Militară (februarie – septembrie 1948); președinte al Subcomisiei a V-a pentru delimitarea frontierei de stat dintre România și U.R.S.S.; comandant al artileriei Regiunii I Militară (15 aprilie 1949 – 10 septembrie 1951); comandant (girant) al Regiunii I Militară (20 septembrie 1952 – 24 iunie 1953); comandant al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate (iunie 1953 – octombrie 1961)¹⁰⁷.

Tatăl său, Smirnov Nicolae Leon, născut la 20 februarie 1874 în localitatea Viazma din Rusia, a fost funcționar al Societății de Navigație ruso-române cu sediul la Odessa. Mama, Valeria Rovinaru, născută la 19 septembrie 1981, în comuna Rovinari din județul Gorj, a fost telefonistă la Prefectura Județului Gorj și la Direcția Intendenței din cadrul Ministerului Apărării Naționale.

¹⁰⁷ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fondul D.C.I./1991, dosar 1205, f. 6.

Părinții săi au divorțat în anul 1902, când viitorul general avea vârsta de un an. Acesta, conform propriilor declarații a fost crescut de bunicii din partea mamei și nu și-a văzut tatăl decât o singură dată, în anul 1936.

A absolvit școala primară în Târgu Jiu, apoi a urmat 4 clase la liceul din acest oraș, clasa a 5-a la liceul din Craiova și clasele a 6-a și a 7-a la Liceul Militar din Craiova. În anul 1920 a devenit elev la Școala de Ofițeri de Artilerie pe care a absolvit-o doi ani mai târziu. De remarcat faptul că în anul 1916 a participat la război ca voluntar (cercetaș), încadrat la Batalionul 3 din Regimentul 41 Infanterie. Pentru devotamentul și curajul său a fost decorat cu „*Medalia Comemorativă 1916*“, „*Medalia Victoria*“ și „*Meritul Sanitar clasa I*“.

Și-a început cariera de ofițer la Regimentul 38 Obuziere din Târgu Jiu, la comanda unei secții. A îndeplinit, pe linie de comandă funcțiile de comandant de baterie, divizion și regiment. În anul 1941, la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, a rămas comandant al părții sedentare a Regimentului 36 Artilerie. În luna iunie 1942 a fost trimis pe front, în calitate de comandant al Divizionului I din Regimentul 36 Artilerie. A luat parte la luptele duse de regimentul său în cadrul Diviziei 18 Infanterie la Sevastopol și ulterior în Stepa Kalmukă de la sud de Stalingrad. În data de 21 noiembrie 1942 a fost luat prizonier de armata sovietică, la Alghomerovo.

După prizonierat a fost încadrat, la 15 noiembrie 1943, în Divizia „*Tudor Vladimirescu*“, cu care a luptat până la terminarea războiului. În perioada 1945-1946 a îndeplinit diferite funcții de reprezentare a statului român în Comisia de aplicare a armistițiului.

În anul 1946 a fost numit la comanda Regimentului 36 Artilerie Anticar din Târgu Jiu. Un an mai târziu a fost numit comandant al artileriei Diviziei 2 Infanterie, cu comandamentul la Craiova.

După o scurtă perioadă în care a fost comandantul artileriei Regiunii militare cu comandamentul la Timișoara, a fost numit

comandantul artileriei Regiunii 1 Militară de la Iași. În această calitate a lucrat ca președinte al unei Subcomisii pentru delimitarea frontierei dintre România și U.R.S.S. În perioada 1951-1953 a deținut funcția de comandant al Regiunii 1 Militară. **Ulterior, din vara anului 1953 și până în toamna anului 1961, când a fost trecut în rezervă în vederea pensionării, a îndeplinit funcția onorantă de comandant al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate.**

Generalul Leon Constantin Smirnov a fost un foarte bun ofițer, cu o temeinică pregătire de specialitate. În acest sens, menționăm faptul că în „*foaia de apreciere*“ pentru perioada noiembrie 1933 – 31 octombrie 1934, comandantul Regimentului 7 Artilerie, colonelul Chiliman, îl caracterizează ca „*un foarte bun ofițer și de mare nădejde*“¹⁰⁸. În anul 1936, generalul Boboc, comandantul artileriei Corpului 7 Armată, îl aprecia ca „*foarte bun ofițer, care cunoaște temeinic regulamentele și este la punct cu problemele tehnice moderne*“¹⁰⁹. În „*foaia calificativă*“ pe anul 1948, comandantul Regiunii 1 Militară, generalul-locotenent Rașcu, menționa „*Atitudinea sa este fermă și pozitivă în toate ocaziile. Este un ofițer pe care se poate conta în orice împrejurare... Foarte bun ofițer de front, cu excepționale calități de comandant și temeinică pregătire pentru comandă de mare unitate*“¹¹⁰.

Despre generalul Leon Constantin Smirnov, renumitul general-colonel Teclu Iacob, adjunct al ministrului Forțelor Armate, afirma între altele: „*Este modest, loial, lipsit de spiritul de lăudăroșenie și autoprezentare ce caracterizează pe carieriști*“¹¹¹.

Dacă aprecierile comandanților și șefilor referitoare la calitățile profesionale sunt în unanimitate pozitive, nu același lucru îl putem afirma despre cei ce înaintau caracterizări pe linie de partid. Astfel, în

¹⁰⁸ Idem, f. 79.

¹⁰⁹ Idem, f. 79.

¹¹⁰ Idem, f. 23.

¹¹¹ Idem, f. 34.

„referința“ din 27 mai 1951, căpitanul Șifer îl caracteriza pe generalul-maior Smirnov ca fiind „...lipsit de spirit revoluționar“¹¹². Sublocotenentul Pascu Traian, cu „expertiza” gradului, consemna într-o notă de „referință” din aceeași dată 27 mai 1951, următoarele despre general: „...participă numai formal în adunări. În o adunare de partid a fost pusă în discuție problema lui pentru că timp de 6 luni de zile nu a plătit cotizația de partid“¹¹³.

Generalul Leon Constantin Smirnov a fost căsătorit cu Elisabeta Călinescu. Au avut doi copii, Sergiu, născut la 14 septembrie 1930 și Eugenia, născută la 7 aprilie 1933.

Generalul s-a impus în conștiința afectivă a artileriștilor prin profesionalismul său ireproșabil, prin participarea la cele două conflagrații mondiale și prin contribuția adusă la reorganizarea și dezvoltarea artileriei după cel de-al Doilea Război Mondial.

Generalul Leon Constantin Smirnov a fost decorat, între altele, cu:

- „Medalia Comemorativă pentru activitatea cercetărească pe timpul războiului“ - 1916;
- „Meritul Sanitar clasa I“ - 1916;
- „Steaua României“ în grad de comandor, pentru fapte de arme“ - 1916;
- „Steaua Roșie pentru fapte de arme“, U.R.S.S.;
- Ordinul „Alexandru Nevski“, U.R.S.S. -1944;
- Ordinul „Victoria“, U.R.S.S. - 1944;
- „Steaua R.P.R. clasa a 4-a, pentru fapte de arme“;
- „Ordinul pentru Libertate“, clasa I, al Cehoslovaciei -1947;
- Medalia „Eliberarea de sub jugul fascist“ -1949;
- „Ordinul muncii clasa a II-a“-1953
- Medalia „A 5-a aniversare a R.P.R.“ - 1953;
- Medalia jubiliară „10 ani de la înființarea primelor unități ale armatei R.P.R.“ -1953;
- Medalia „Meritul Militar, clasa I“ - 1954;
- „Ordinul Steaua Republicii Populare Române“-1954;
- „Ordinul Patriei, clasa a II-a“ -1957;

¹¹² Idem, f. 34.

¹¹³ Idem, f. 28.

- „Ordinul 23 August, clasa a IV-a“ - 1959;
- „Ordinul Meritul Militar, clasa a III-a“- 1958.

Colonel Anastasie SOREANU

Născut: 31 ianuarie 1889, la Pitești.

Decedat: –

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1909-1911); Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1911, locotenent - 1 noiembrie 1914, căpitan - 10 aprilie 1917, maior - 1 aprilie 1920, locotenent-colonel - 1 octombrie - 1929, colonel - 10 mai 1934.

Funcții militare: comandant de secție și baterie în Regimentul 6 Artilerie (1911-1917); ofițer în Direcția Studii și Explozivi (1919-1921); ofițer de stat major în Divizia 12 Infanterie (1922-1925); șef de birou în Secția 1 Organizare-Mobilizare din Marele Stat Major (1925-1931); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1931-1934); ofițer în statul major al Corpului 2 Armată (1935).

Colonelul Soreanu Anastasie a avut o carieră militară reușită. A îndeplinit atât funcții de comandă, cât și funcții de ofițer de stat major. De menționat faptul că a participat la comanda unor subunități de artilerie pe întreaga durată a Primului Război Mondial; a participat la luptele de la Bran, Șercaia, Tohan, Homorod, Bratocea și Mărăști.

Meritele sale au fost răsplătite prin decorarea cu medalia „Avântul Țării“, „Crucea comemorativă de război Victoria“, „Coroana României“ clasa a V-a și „Steaua României“ clasa a V-a.

Colonelul Soreanu Anastasie s-a afirmat ca un valoros gânditor militar al primei jumătăți a secolului XX. Între abordările sale cele mai importante se numără cele referitoare la: locul și rolul Societății Națiunilor; necesitatea pregătirii pentru apărarea țării a întregii populații; raportul dintre forțele morale și cele materiale în război; elementele fundamentale pentru potențialul de război al țării etc.

Lucrările în care au fost abordate aceste idei au fost: „*Ghid civilo-militar cu atribuțiunile diferitelor activități civile, militare, stabilimente industriale etc. în legătură cu lucrările ce interesează apărarea națională*“ - 1930; „*Dezarmarea*“ - 1934; „*Organizarea Societății Națiunilor*“; „*Pactul și analiza lui*“ - 1934; „*Civilizație și potențial de război*“ - 1935, scrisă împreună cu Ciorogariu G. De reținut faptul că prima sa lucrare, a fost una de specialitate tehnică, „*Curs de teoria explozibililor*“, publicată în anul 1919, când era ofițer în Direcția Studii și Explozivi.

Unul dintre studiile sale reprezentative a fost „*Civilizație și potențial de război*“, realizat alături de Ciorogariu G., doctor în studii politice și economice cu care a câștigat concursul de publicistică organizat de revista „*România Militară*“ în anul 1935 la secțiunea „*Potențialul de război al unui stat – ce deducțiuni decurg pentru țara noastră*“¹¹⁴. Câștigarea concursului le-a adus autorilor și un consistent premiu de 15 000 lei.

Referitor la război, colonelul Soreanu Anastasie opina că acesta a încetat să mai fie o confruntare între armate, ci o confruntare totală între națiunile beligerante în care forța armată reprezintă un „*produs specializat al potențialului*“ acestora. În ceea ce privește celelalte componente ale potențialului de război, colonelul Soreanu a evidențiat just factorii: demografic, tehnic, economic, geopolitic și moral. Pentru dezvoltarea și valorificarea optimă a potențialului economic, a propus ca soluție crearea unui Stat Major Economic, responsabil cu înzestrarea armatei.

În ceea ce privește problematica războiului și a păcii, colonelul Sorescu considera că pacea rămâne o dorință încă utopică pentru umanitate.

Colonelul Soreanu Anastasie a elaborat și valoroase și utile studii pe linie de mobilizare, menite a spori potențialul de război național.

¹¹⁴ Petre Otu, Teofil Oroian, Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, volumul 1, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București 1997, p. 254.

General de brigadă Mihail SPIROIU

Născut: 14 august 1884, la Pitești.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1903-1905), Școala Superioară de Război (1913/1914-1918/1919), cursul de

înalte studii pentru generali - Versailles (1932).

Grade militare: sublocotenent - 1905, locotenent -..., căpitan -..., maior -..., locotenent-colonel -..., colonel -..., general de brigadă -1934.

Funcții militare: (...), director de studii, profesor-ajutor la cursul de Tactica artileriei, profesor la cursul de Istorie militară (1920-1933) și comandant al Școlii Superioare de Război (1933-1936).

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic și la Primul Război Mondial.

A fost unul dintre cei mai valoroși dascăli ai învățământului românesc. O nouă parte din activitate a desfășurat-o în Școala Superioară de Război, al cărei comandant a fost în perioada 1933-1936.

General de brigadă Constantin STAVĂR

Născut: 1870, comuna Piatra, Plasa Muntele, județul Neamț.

Decedat:-

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași (1886-1888); Școala de Ofițeri de

Artilerie și Geniu (1888-1890); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent - 16 iulie 1890; locotenent - 1 ianuarie 1904; căpitan - 10 mai 1906; maior - 1 septembrie 1915;

locotenent-colonel - 10 mai 1915; colonel - 1 septembrie 1915; general de brigadă - 1927.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Regimentul 8 Artilerie din Botoșani (1891-1903); comandant de baterie și ofițer de stat major în Regimentul 12 Artilerie din Bacău (1904-1907); comandant al Companiei de Jandarmi Iași (1908-1912), al Companiei de Jandarmi Suceava (1913) și al Companiei de Jandarmi Covurlui (1915); ofițer de stat major la Corpul de Jandarmi București (1916); comandant al Brigăzii 1 Jandarmi din Iași (1917); șef al Serviciului de Control și Informații (1918); inspector General (provizoriu) al Jandarmeriei (1929-1930).

A fost căsătorit cu Adela Racoviță, cu care a avut doi copii: Marta, născută la 29 februarie 1902 și Irina, născută la 15 iulie 1905.

Generalul de brigadă Constantin Stavăr a îndeplinit funcții de artilerist de la 18 ani, din 1890 până în anul 1908. Ulterior, până la trecerea în rezervă a lucrat în jandarmerie. **În cadrul acesteia a îndeplinit atribuțiile unor funcții importante, inclusiv cea de inspector general al jandarmeriei.**

Pentru modul în care și-a îndeplinit datoria față de țară și rege a fost decorat cu mai multe distincții, între care amintim:

- Medalia jubiliară „Carol I“;
- Ordinul „Coroana României“ clasa a II-a - 1912;
- Semnul onorific pentru 25 de ani;
- Medalia „Avântul Țării“ - 1913;
- Crucea „Meritul Sanitar“ - 1914;
- Ordinul „Coroana României“ în grad de comandor.

Numele său este purtat astăzi de Inspectoratul de Jandarmi Județean Neamț.

General de corp de armată Gheorghe STAVRESCU

Născut: 8 martie 1888, la Brăila.

Decedat: 11 ianuarie 1951, la Aiud.

Școli militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1907-1909), Școala Specială de Artilerie (1914-1916).

Grade militare: sublocotenent - 1909, locotenent - 1912, căpitan - 1916, maior - 1917, locotenent-colonel - 1926, colonel - 1935, general de brigadă - 1938, general de divizie - 1942, general de corp de armată - 1945.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 3 Artilerie (1909-1913); comandant pluton elevi în Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1913-1914); funcții de comandă în Regimentul 12 și 32 Artilerie (1916-1918); șef de serviciu în Marele Stat Major (1918-1926); șef de serviciu în Inspectoratul General al Artileriei (1926-1928); ajutor al comandantului Regimentului 3 Artilerie (1929-1930); comandant al Divizionului 2 Artilerie Călărească (1930-1931); comandant al Regimentului 33 Artilerie (1931-1933); comandant al Școlii de Ofițeri de Artilerie (1933-1935); comandant al Brigăzii 15 Artilerie (1935-1939); comandant al Diviziei 14 Infanterie (1940-1943); comandant al Corpului 6 Armată Teritorial (1943-1945); comandant al Corpului 6 Armată (1945); comandant al Armatei 4 (1945); inspector general al artileriei (1945-1946).

A avut o copilărie grea. Rămas orfan de ambii părinți a fost crescut de o bunică.

A avut o carieră militară strălucită, urcând toate treptele ierarhiei militare de la comandant de pluton la comandant de armată și inspector general pentru artilerie.

A participat la al Doilea Război Balcanic și la ambele conflagrații mondiale. La Campania din 1913 a participat ca voluntar în Regimentul 13 Artilerie. În Primul Război Mondial a participat cu Regimentele 12 și 32 Artilerie, dovedind alese calități ostășești.

În cel de-al Doilea Război Mondial a condus Divizia 14 Infanterie, memorabile fiind luptele de la Prut, din Basarabia, de la Dalnic și de pe Don. La comanda Corpului 6 Armată a asigurat acoperirea Transilvaniei și a participat la eliberarea acesteia. Ulterior a condus lupta marilor unități și unităților Corpului 6 Armată dincolo de graniță, în luptele de la Banska-Bistrica, din Munții Tatra și de pe râurile Vah și Morava.

Ca urmare a calităților profesionale remarcabile a fost numit comandant al Armatei a 4-a, și mai apoi inspector general al artileriei. A fost trecut în rezervă la 9 august 1949.

Ca urmare a acuzației de a fi favorizat masacrul evreilor din Iași în anul 1941, a fost arestat la 15 iunie 1947. La 3 zile după arestare, într-o scrisoare impresionantă adresată generalului Mihail Lascăr își clama nevinovăția pentru acuzele aduse din „*excesul de zel al unui evreu de la Tribunalul Poporului*“, și făcea cunoscut faptul că nu mai suportă „*umilința detențiunii*“. În memoriul său afirma că: „*gradul, faptele de arme și înaltele distincții căpătate în luptă împotriva hitlerismului cred că ar fi o suficientă dovadă asupra dreptului pe care-l am, dacă nu de a fi imediat absolvit, cel puțin a nu mi se prelungi umilința*“. Din păcate, memoriul său nu a fost soluționat favorabil și umilința a continuat.

Anchetele efectuate au relevat că generalul Stavrescu Gheorghe nu numai că nu a organizat represalii la Iași împotriva populației evreiești, dar a luat și măsuri pentru încetarea acesteia. Generalul Mihail Racoviță, procuror militar special menționa, referitor la activitatea desfășurată de generalul Gheorghe Stavrescu la Iași în ziua de 29 iunie 1941, că acesta a manifestat „*un viu interes pentru menținerea ordinii*“.

Dorim să menționăm și un aspect dezonorant pentru probitatea morală proverbială a ofițerului român. Înainte de a fi arestat, în data de 15 iulie 1947, întrucât generalul Stavrescu nu a fost găsit la domiciliul din Sibiu, generalul Romulus Dumitriu a dispus arestarea abuzivă în data de 14 iulie 1947 a fiului, socrului, cumnatului și a unui prieten al generalului. Acești nevinovați au fost eliberați ulterior din ordinul

ministrului de Război, generalul Mihail Lascăr.

Procesul generalului Stăvrescu Gheorghe, alături de alți 56 de inculpați a fost judecat de Curtea de Apel în perioada 14-23 iunie 1948. Prin Decizia nr. 2628 din ședința publică din 26 iunie 1948, generalul Stavrescu a fost condamnat la muncă silnică pe viață și degradare civică pe 10 ani. Recursul a fost judecat și respins în data de 19 februarie 1949.

Generalul Stăvrescu Gheorghe a fost închis în penitenciarul Aiud, în care a decedat de TBC pulmonar și miocardită în data de 11 ianuarie 1951.

În acest fel s-a consumat drama unui mare patriot, unui militar de elită, victimă ca foarte mulți alții, ai schimbărilor produse după instaurarea noilor autorități.

Pentru faptele sale de arme a fost decorat cu numeroase ordine și medalii dintre care amintim Ordinele, „*Coroana României*“, „*Steaua României*“, „*Mihai Viteazul*“.

General de divizie Ioan STĂNCULESCU

Născut: 4 martie 1890, în comuna Trivalea Moșteni, județul Teleorman.

Decedat: 9 martie 1956, în București.

Studii Militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1911-1913), Școala Superioară de

Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1913, locotenent - 1916, căpitan - 1917, maior - 1923, locotenent-colonel - 1933, colonel - 1938, general de brigadă - 1942, general de divizie - 1946. A fost trecut în rezervă la 1 ianuarie 1948.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 13 Artilerie (1913-1916); comandant de pluton și baterie în Regimentul 25 Artilerie (1916-1918); comandant baterie elevi în Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1918-1920); diferite funcții în

Marele Stat Major (1922-1937); comandant al Regimentului 28 Artilerie (1937-1941); șef de stat major al Inspectoratului General Sanitar (1941); subșef de stat major al Armatei a 4-a (1941); șef Secție Prizonieri în Marele Stat Major (1941-1942); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei (1942-1943); comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1943-1944); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1944); comandant al Diviziei 9 Infanterie (1945); funcții în Marele Stat Major (1946-1947).

Generalul Ioan Stănculescu s-a născut într-o familie de țărani teleormăneni înstăriți. După absolvirea liceului „Traian” din Turnu Severin a urmat Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București, în perioada 30 septembrie 1911 – 23 iunie 1913. După absolvirea acesteia a fost repartizat comandant de pluton în Regimentul 13 Artilerie. După avansarea din 1 iulie 1916 la gradul de locotenent a fost mutat în Regimentul 25 Artilerie, unitate cu care a participat la Primul Război Mondial. După război, în perioada 24 iulie 1918 – 1 octombrie 1920 a îndeplinit funcția de instructor la Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie și de comandant de baterie în Regimentul 4 Artilerie.

După absolvirea în anul 1922 a Școlii Superioare de Război a fost mutat în Marele Stat Major. Un moment important în cariera sa l-a reprezentat data de 1 noiembrie 1937 când i s-a încredințat comanda Regimentului 28 Artilerie. După avansarea la gradul de general de brigadă în anul 1942, a îndeplinit funcții de mare răspundere. Între acestea menționăm funcția de comandant al Diviziei 9 Infanterie, ce i-a fost încredințată la 1 ianuarie 1945, dată la care divizia ducea grele lupte în Cehoslovacia, în zona Drnava-Mihyska-Hrhov. A condus strălucit Divizia 9 Infanterie în luptele pentru eliberarea acestei zone, a orașului Rožnava în vederea ieșirii pe aliniamentul râului Hron, precum și în luptele memorabile pentru eliberarea localităților Bancá Bystrica și Stare Mesto. De asemenea, a contribuit decisiv cu divizia pe care o comanda la înfrângerea ultimelor rezistențe germane organizate în Carpații Albi din Cehoslovacia, în luptele de la Stráni, din a doua jumătate a lunii aprilie a anului 1945.

Menționăm că deși în luptele de la Stráni, generalul de brigadă Ioan Stănculescu a fost rănit, a refuzat evacuarea de pe front și de la comanda diviziei, Pentru curajul și tenacitatea probate în aceste lupte a fost decorat prin Decretul Regal nr. 2467 din 4 august 1945 cu cea mai înaltă decorație militară de război, „*Ordinul Mihai Viteazul, clasa a II-a, cu spade*”.

Pentru calitățile sale excepționale, pentru grija manifestată față de subordonați a fost iubit de către toți cei din subordine. Acest sentiment este relevat și de versurile „*Imnului Diviziei*”, referitoare la generalul Stănculescu:

*„Al nostru General neînfricat
Ca un vultur înaripat
A stat mereu alături de noi
În foc și fum, în vânt și ploii.
Ne-a fost falnic ca un brad
Iubit comandant și camarad
Și la luptă am mers cântând
Cu Patria și Regele-n gând”.*

Aceste onorante versuri sunt cioplite în marmura mormântului său din Cimitirul Bellu Militar din capitală.

Generalul de divizie Ioan Stănculescu are meritul că a scris noi pagini de glorie în istoria de luptă a bravei Divizii 9 Infanterie, înființată în anul 1879, cea care anterior a scris cu sânge memorabila victorie de la Mărășești, motiv pentru care a fost denumită Divizia 9 „*Mărășești*”.

Cu toate acestea bravul general de divizie Ioan Stănculescu a avut parte și de invidia unor caractere slabe. Astfel, un etern „*binevoitor*”, evident anonim, a informat noile structuri de comandă de la București că generalul Stănculescu, fără aprobarea eșaloanelor superioare, a achiziționat în Cehoslovacia o vacă pe care la terminarea războiului a adus-o în țară împreună cu celelalte animale ale diviziei. Adevărul era că generalul suferind din cauza calității hranei, și-a cumpărat animalul respectiv pentru a beneficia de lapte. Hotărârea hazlie a conducerii a fost aceea de sacrificare a bietului animal. Și de această dată a manifestat demnitate față de conducerea ministerului redactând un raport admirabil:

„Cu onoare vă rog să binevoiți a aproba să se intervină pentru:

1. A se reveni asupra hotărârii lichidării (vacii n.n.) și dacă e necesar de

aprobare (post-factum de cumpărare n.n.), deși nu am apreciat-o ca necesară – că doar sunt **comandant de divizie, iar nu căprar**- rog să se intervină pentru a se da această aprobare;

2. A mi se indica cine a furnizat informația de mai sus, pentru a vedea dacă persoana în cauză merită sau nu să mă sesizez de josnicia și perfidia comisă, sau s-a pus la adăpostul anonimatului¹¹⁵.

Sugestivă pentru perceperea caracterului, a sensibilității generalului de divizie Ioan Stănculescu este scrisoarea acestuia din 16 mai 1945, la terminarea războiului către soția sa:

*„Scumpa și iubita mea Elsolini,
În fine! ...războiul a luat sfârșit!
...Divizia mea a avut acțiuni dintre cele mai grele și din toate a ieșit victorioasă!... Prin câte pericole am mai trecut, încât numai gândul la tine și la Cel de Sus m’au protejat și acel element de noroc divin care protejează pe cei care în viața lor întregă nu au avut alt crez decât cel al datoriei împlinite. În urmărirea inamicului în ultimele zile ale capitulării am parcurs peste 230 Km, în 3 zile, ceea ce e un record formidabil ...[...]... numai acel foc sacru de iubire neprihănită pentru tine și pentru copilașii noștri mă animă aici, în oricare zi și oricare noapte, pentru a ne garanta o noapte mai bună... Cu toată iubirea însuflețită, mereu plin de ființa ta, te sărut dulce al tău totdeauna, Norel“¹¹⁶.*

După încheierea războiului, până la trecerea în rezervă a îndeplinit funcția de comandant al Corpului 4 Armată Teritorial de la Iași.

Ca recunoaștere a meritelor sale la eliberarea Cehoslovaciei la invitația conducerii acestei țări, în calitate de șef al unei delegații militare române, în 3 mai 1947 a fost primit de președintele cehoslovac dr. Edward Beneš și decorat cu Ordinul „Leul Cehoslovac“ clasa a II-a cu spade.

¹¹⁵ Gheorghe Radu Stănculescu, Generalul Ioan S. Stănculescu, Revista de Istorie Militară nr. 3-4 / 207, p. 71.

¹¹⁶ Idem, p. 73.

Pentru merite excepționale generalul Ioan Stănculescu a fost decorat cu numeroase alte ordine și medalii, între care amintim:

- „Coroana României“, clasa a III-a - 1941;
- „Vulturul german“, clasa I -1941;
- „Steaua României“, clasele a V-a, a IV-a și a II-a cu spade -1945;
- Ordinul „Mihai Viteazul“, clasa a III-a cu spade -1945;
- „Leul Cehoslovac“, clasa a II-a cu spade -1947.

General de brigadă Romulus STĂNESCU

Născut: 21 iunie 1889, la Gura Sărății, județul Buzău.

Decedat: 14 ianuarie 1958, în București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912); Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent -1912, locotenent -1915, căpitan -1917, maior -1920, locotenent-colonel -1931, colonel -1937, general de brigadă -1942.

Funcții militare: (...); prefect al județului Roman (1941-1942); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1942-1943); comandant al Comandamentului „Dunărea” - 110 I. (1943-1944); comandant al Diviziei 2 Infanterie (1944); comandant secund al Corpului 6 Teritorial (1945).

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic, la Primul și al Doilea Război Mondial. Între altele a luat parte la acțiunile din Cotul Donului. După 23 august 1944 a fost luat prizonier de către sovietici pentru câteva zile. La 24 octombrie 1944, în luptele de la Tisa a fost rănit și spitalizat până la 31 ianuarie 1945.

A îndeplinit cu responsabilitate funcții importante, între care amintim pe cea de **comandant al Diviziei 2 Infanterie (1944) și comandant secund al Corpului 6 Teritorial (1945).**

A fost trecut în rezervă la 4 august 1946.

Colonel Eugen STĂTESCU

Născut: 9 decembrie 1897, la Călărași.

Decedat: 14 octombrie 1944, satul Răscruți, județul Cluj.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1914-1916); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent -1916, locotenent -1917, căpitan 1923, maior -1934, locotenent-colonel -1940, colonel -1943.

Funcții militare: comandant de pluton și de baterie în Regimentul 1 Artilerie (1920); ofițer în comandamentul Divizia 19 Infanterie (1922-1934); șef Birou mobilizare în Regimentul 18 Artilerie (1934-1940); comandant al Depozitului 2 Muniții (1940-1941); comandant secund al Regimentului 3 Artilerie Grea (1941-1943); ofițer în Secretariatul General al Ministerului Înzestrării Armatei (1943-1944); comandant al Regimentului 30 Artilerie (1944).

În timpul Primului Război Mondial a participat la luptele de la Mărășești. De asemenea, menționăm că, în cel de-al Doilea Război Mondial, a participat la luptele de eliberare a Basarabiei, de la Odessa și la cele de eliberare a Transilvaniei.

A decedat la 14 octombrie 1944, fiind rănit de o mină în timp ce traversa râul Borșa pentru a ocupa punct de comandă la Răscruți. A fost înmormântat în cimitirul satului Răscruți (Cluj).

General de divizie Nicolae STOENESCU

Născut: 23 februarie 1890, localitatea Odobești, județul Vrancea.

Decedat: 2 martie 1959, colonia Culmea.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1908-1910);

Școala Superioară de Război din Franța (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1910, locotenent - 10 octombrie 1913; căpitan - 1 noiembrie 1916, maior - 1 septembrie 1917, locotenent-colonel - 1 iulie 1927, colonel - 15 aprilie 1933, general de brigadă - 27 februarie 1939, general de divizie - 18 iulie 1942.

Funcții militare: comandant secție în Regimentul 9 Artilerie (1910-1913); comandant baterie în Regimentul 21 Artilerie (1914-1917); șef de secție în Corpul 1 Armată (1917-1918); șef de birou în Marele Stat Major (1922-1926); profesor la Școala Superioară de Război (1923-1933); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1933-1936); director de studii la Școala Superioară de Război (1936-1938); comandant al Brigăzii Fortificații (1939-1940); secretar general al Ministerului de Război (1940); comandant al Diviziei 1 Blindată (1940-1941); comandant al Corpului 4 Armată (1944-1945).

Generalul de divizie Nicolae Stoenușcu a avut o carieră militară de excepție. A fost un strălucit comandant de subunitate, unitate și mare unitate. A fost profesor și director de studii în Școala Superioară de Război. **A îndeplinit funcțiile onorante de secretar al Ministerului de Război și de comandant de corp de armată.** De remarcat că în perioada 27 ianuarie 1941 – 26 septembrie 1942 a fost ministru de finanțe în guvernul condus de Ion Antonescu.

Temeinica pregătire profesională, experiența la conducerea unor structuri militare și practica didactică i-au facilitat afirmarea ca unul dintre apreciații teoreticieni militari români. Între lucrările care l-au consacrat în spațiul gândirii militare românești amintim: „*Curs de tactica artileriei, volumul 1 (Principii și procedee), volumul 2 (Aplicarea principiilor și procedeelelor)*“ -1929-1930; „*Bătălia de la Mărășești*“-1930; „*Divizia în luptă, volumul 1 (Defensivă), volumul 2 (Ofensivă), volumul 3 (Lupta de întâlnire. Cazuri speciale. Aplicațiuni)*“ - 1932-1936; „*Acoperirea. Principii. Procedee. Aplicațiuni*“ - 1935;

Prima sa lucrare, în fapt un curs de tactică, extrem de consistent, compus din două volume, reprezintă o abordare complexă a întrebuirii artileriei în luptă. Cea de-a doua abordare majoră a generalului Stoenușcu

Nicolae a reprezentat-o organizarea și întrebuințarea în luptă a diviziei de infanterie. Dintre ideile sale valoroase o menționăm pe aceea cu privire la necesitatea organizării diviziei în deplină concordanță cu determinările locale geoclimatice și demografice. A reliefat importanța în continuare a diviziei de infanterie, în desfășurarea luptei armate în pofida creșterii rolului aviației, al mecanismelor și al armelor chimice. Aprecia că aceasta va rămâne încă „*marea unitate fundamentală*” a oștirii.

Ținând cont de învățămintele rezultate în urma desfășurării Primului Război Mondial, considera că fizionomia luptei ofensive va fi mult influențată de utilizarea în masă a celerelor de luptă. Acestea, alături de cavalerie, artilerie și geniu trebuie să-și conjuge eforturile pentru susținerea acțiunilor infanteriei.

Creația publicistică a întregit exprimarea profesională remarcabilă a celui ce a fost generalul de divizie Stoenescu Nicolae.

Încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a fost urmată de o perioadă dramatică pentru general. În data de 18 mai 1945 a fost arestat, prilej cu care a reafirmat că Basarabia este o provincie românească. În data de 9 august 1946 a fost acuzat că a făcut parte din guvernul Ion Antonescu, care a pregătit și desfășurat „*agresiunea*” împotriva U.R.S.S. De asemenea, a fost acuzat că în calitate de ministru „*a semnat o serie de legi cu caracter rasial și a contribuit la aservirea economică a țării în detrimentul poporului român*”. În urma judecării din perioada 4-8 octombrie 1946 a fost condamnat la 10 ani de muncă silnică. Mai mult decât atât, în anul 1952 a fost acuzat și judecat într-o altă cauză, pentru că în anul 1944, în funcția de comandant al Corpului 4 Armată ar fi aprobat executarea a trei dezertori. Și de această dată a fost condamnat la 10 ani de muncă silnică.

De menționat faptul că după expirarea pedepsei, la 26 august 1958, când i s-a emis biletul de eliberare, nu a fost pus în libertate, ci a fost încadrat în colonia de muncă Culmea. În acest loc, generalul a decedat în dimineața zilei de 2 martie 1959, la vârsta de 69 de ani.

În aceste condiții dramatice a trecut la cele veșnice unul dintre cei mai valoroși ofițeri ai secolului trecut, considerat fondatorul primei divizii blindate românești.

Colonel August STOIKA

Născut: –

Decedat: 31 martie 1934.

Studii militare: ...Școala Militară de Ofițeri (1880-1883).

Grade militare: sublocotenent -..., locotenent -..., căpitan -..., maior -..., locotenent-colonel -..., colonel -1916.

Funcții militare: (...); comandant al Regimentului 13 Artilerie Constanța (1916-1917); comandant al Brigăzilor 6 și 3 Artilerie (1917-1918); s-a retras din armată în anul 1918.

A fost un brav ofițer de artilerie, cu o contribuție excepțională la acțiunile artileriei în timpul Primului Război Mondial. În funcția de comandant al Regimentului 13 Artilerie și șef al artileriei Diviziei 16 Infanterie a participat la luptele din Carpații Buzăului și Tabla Buții, ulterior sprijinind Divizia 10 Infanterie în luptele din zona Titu-Bolintin și încercuirea de la Tâncăbești. Cu Regimentul 13 Artilerie și resturi din Regimentul 33 Infanterie a ieșit din încercuire, a ajuns la Brăila cu regimentul și s-a pus la dispoziția Marelui Cartier General, care credea regimentul pierdut. În luptele de la Mărăști a comandat Brigăzile 6 și 3 Artilerie.

General de brigadă Nicolae STOIKA

Născut:

25 decembrie 1845.

Decedat: 1914, la București.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri, București (1862-1864).

Grade militare: sublocotenent - 1864, locotenent - 1868,

căpitan - 1871, maior - 1883, locotenent-colonel - 1891, colonel -1895, general de brigadă (r)-1903.

Funcții militare: comandant de secție și de baterie; comandant al Batalionului Artilerie Asediu (1888-1890); comandant al Regimentului 1 Asediu (1890-1893), al Regimentului 1 Artilerie Cetate (1893-1895);

comandant al Regimentelor 3 Artilerie (1895-1899) și 2 Artilerie (1899-1900); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1900-1903).

A fost un strălucit ofițer de artilerie. A participat la Războiul de Independență, având gradul de căpitan și funcția de comandant al Bateriei 6 din Regimentul 3 Artilerie. Și-a condus bateria în duelul de artilerie de la Dunăre, acționând din poziții de tragere de la Slobozia (situată la vest de Giurgiu) și de la Nisipuri (situată la vest de Rast). La 15 august 1877 a trecut cu bateria sa Dunărea, „pe portiere“, la Ghighiu și a asigurat trecerea fluviului de către armata română pe podul de la Siliștioara-Măgura. A participat la luptele de la Plevna, ocupând cu bateria sa poziție de tragere la nord de pârâul Bucov. După căderea Plevnei a acționat din poziția de tragere de pe Dealul Caluger în luptele de la Belogradgik.

Bateria sa a revenit în țară la 24 februarie 1878, după ce a tras 2340 de obuze „ordinare“, 90 incendiare și 30 „srापnele“, câte 410 obuze de piesă.

După război a comandat Batalionul de Artilerie Asediu, 4 regimente de artilerie și Brigada 3 Artilerie.

Generalul de brigadă Nicolae Stoika a fost și un valoros publicist. În acest sens menționăm că a publicat în Revista Artileriei din mai, iunie, iulie și august 1911 lucrarea „Amintiri din războiul independenței 1877-1878“, în care a prezentat acțiunile de luptă ale Bateriei 6 din Regimentul 3 Artilerie, de la mobilizare până la întoarcerea în țară. De asemenea, a publicat în Revista Armatei, în numărul din iunie 1913, biografia tatălui său „O viață de ostaș – polcovnicul Ștefan Stoika“. Menționăm că acesta original din Lipova a servit în armata Țării Românești în perioada 1830-1860, ajungând până la funcția de șef de stat major și secretar general al Ministerului de Război.

Generalul de brigadă Nicolae Stoika a decedat în anul 1914, și a fost înmormântat în Cimitirul Bellu.

General de brigadă Ștefan STOIKA

Născut: 23 martie 1848.

Decedat: -

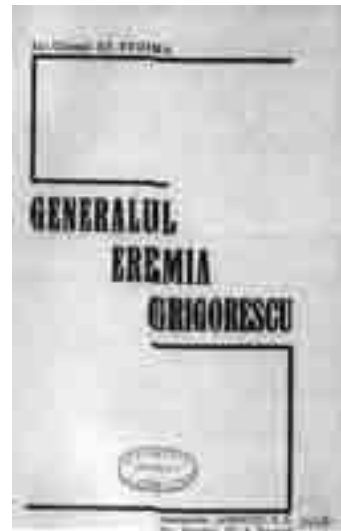
Studii militare: Școala Militară de Ofițeri, București (1866-1868).

Grade militare: sublocotenent - 1868, locotenent - 1874, căpitan - 1879, maior - 1885, locotenent-colonel - 1892, colonel - 1900, general de brigadă (r)-1906.

Funcții militare: comandant de secție și baterie (1868-....); ajutor al comandantului Regimentelor 4 Artilerie (1889-1890) și 7 Artilerie (1890-1892); comandant al Regimentului 11 Artilerie (1892-1894, 1895-1906).

A fost fiul colonelului Ștefan STOIKA, original din Lipova și fratele generalului Nicolae Stoika, comandant al Brigăzii 3 Artilerie în perioada 1900-1903.

A fost un ofițer dedicat artileriei. A participat la Războiul de Independență având gradul de locotenent și funcția de comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie. A comandat și Bateria Carol la Calafat.

A publicat lucrarea „Generalul Eremia Grigorescu“, un pios omagiu adus eroului de la Mărășești.

A decedat în anul 1928, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu Militar.

Generalul de brigadă Gheorghe STRĂTILESCU

Născut: 6 decembrie 1877, la Suceava.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași; Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1896-1899); Școala Specială de Artilerie (1901-1902); Școala Specială de Război (1910-1912).

Grade militare: sublocotenent - 1899, locotenent - 1903, căpitan - 1912, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1918, general de brigadă - 1929.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 8 Artilerie (1899-1901); șef al Serviciului Aprovizionare din Regimentul 8 Artilerie (1902-1905); șef secție în Regimentul 4 Artilerie din Roman (1905-1906); inspector al Atelierului de Muniții din Pirotehnia Armatei (1906-1910); comandant de baterie în Regimentul 19 Artilerie din Ploiești (1912-1916); atașat la Corpul 2 Armată București (1916); șef Birou Informații la Gruparea Apărării Dunării (1916-1917); șef Birou Organizare la Divizia 18 Infanterie din Botoșani (1917-1918); șef Birou Organizare la Armata 1 (1918); subșef al Statului Major la Corpul 5 Armată (1918-1919); șef al Biroului Organizare la Grupul de Armată „General Popovici” din Basarabia (1919); membru al Comisiei de Evacuare a Armatei Române din Ungaria, șef de stat major al Diviziei 12 Infanterie (1920-1921); comandant al Regimentului 22 Artilerie (1921-1923); șef al Secției a 2-a din Direcția Tehnică a Armatei (1924-1927); ajutor al comandantului și lector de tactica artileriei la Centrul de Instrucție al Artileriei (1927-1929); comandant al Regimentului 6 Artilerie din București (1929); comandant al Brigăzii 12 Artilerie (1929-1932); comandant al artileriei Corpului 6 Armată (1932-1933); subșef al Direcției Artilerie din Ministerul Apărării Naționale (1933-1934).

Generalul Gheorghe Strătilescu a fost un excelent ofițer de artilerie. A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic la comanda unei baterii a Regimentului 19 Artilerie din Ploiești.

A luat parte la Primul Război Mondial, ca ofițer de stat major. Pentru rigoarea activității sale a fost apreciat, între alții, de generalii Iacob Zadic – comandantul Diviziei 8 Infanterie și generalul Eremia Grigorescu – comandantul Armatei 1.

După realizarea Marii Uniri a fost numit șeful Biroului Organizare al Grupului de Armată „General Ioan Popovici” din Basarabia (29 aprilie – 18 august 1919) și membru al Comisiei de Evacuare a Armatei Române din Ungaria (1919-1920). A fost

apreciat de generalii Gheorghe Mărdărescu și Traian Moșoiu, artizanii campaniei din 1919-1920, pentru profesionalismul său.

Înainte de trecerea în rezervă a deținut funcția de șef al Direcției Artilerie (1933-1934) contribuind substanțial la dotarea cu tehnică modernă de luptă a armeei sale.

Impresionant este faptul că de-a lungul întregii cariere șefii săi l-au apreciat extrem de elogiativ.

Generalul Gheorghe Strătilescu, devotatul servent al artileriei, armatei și națiunii a fost decorat între altele cu:

- Medalia „Jubiliară Carol I” -1906;
- Medalia „Crucea Comemorativă a războiului 1916-1919” -1921;
- „Medalia „Semnul Onorific de Aur”, pentru 25 de ani de serviciu;
- Ordinul „Coroana României”, în grad de ofițer -1922;
- Ordinul „Steaua României” clasa a IV-a -1932.

Colonel Constantin STRIȘCĂ

Născut: 13 aprilie 1899, la București.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1917); Școala de Aplicație de Artilerie (1922-1924); Școala Superioară de Război (1929-1931).

Grade militare: sublocotenent - 1917, locotenent - 1919, căpitan - 1926, maior -1936, locotenent-colonel - 1941, colonel - 1944.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 2 Artilerie (...); diferite funcții în Divizionul 3 Munte, Regimentul 41 și 19 Artilerie, Regimentul 8 Artilerie Grea (...); subșef de stat major al Corpului 3 Armată (1941-...); comandant secund al Regimentului 8 Artilerie Grea (1943-1944); comandant al Regimentului 8 Artilerie Grea (1944-1945) și al Regimentului 1 Artilerie Grea (1945); la dispoziția Marelui Stat Major (1945-1947).

A participat, în Primul Război Mondial, la luptele de pe Siret, precum și la Campania din 1919, pe Nistru. În cel de-al Doilea Război Mondial, a comandat Regimentul 8 Artilerie Grea, pe timpul retragerii din Moldova (1944), regimentul retrăgându-se pe jos după ce, la Mânăstirea Cașin, armamentul

a rămas împotmolit, fiind recuperat în luna octombrie. Ulterior, a comandat Regimentul 1 Artilerie Grea în luptele din masivul Javorina, de pe Hron și Vah. A fost trecut în rezervă la 9 august 1947.

Colonel Mihail STROESCU

Născut: -
8 noiembrie 1850,
la Iași.

Decedat: -

Studii militare:
Școala Militară de
Ofițeri - București
(1872-1874).

Grade militare:
sublocotenent -
1874, locotenent -
1877, căpitan -

1881, maior -1887, locotenent-colonel -1892,
colonel -1896.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1 (1874-1877), Direcția Pulberi (1877-1879), Regimentul 3 Artilerie (1879-1881), Regimentul 5 Artilerie (1881-1882); director adjunct la Direcția Pirotehnicii (1883-...); diferite funcții în Regimentul 2 Artilerie (...-1886), Școala Specială de Artilerie (1886-1887), Regimentul 7 Artilerie (1887-1890); comisar regal la Corpul 2 Armată (1890-1891); diferite funcții la Pirotehnica Armatei (1891-...), Regimentul 12, 11 și 6 Artilerie (...-1895); comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (1895-1896); directorul Arsenalului Armatei (1896-1897); comandant al Regimentului 4 Artilerie (1897-1899) și al Direcției Centrale a Războiului (1899-1900); director al Artileriei (1900-...); comandant al Artileriei Corpului 4 Armată (1904-...).

A fost un valoros artilerist din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, în biografia căruia un loc important îl ocupă participarea la Războiul de Independență.

A îndeplinit o multitudine de funcții, îndeosebi în structuri de artilerie și în Arsenalul Armatei. În permanență a dovedit profesionalism în îndeplinirea atribuțiilor funcțiilor pe care a fost încadrat.

Are meritul de a fi fost comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu (1895-1896), director al Arsenalului Armatei (1896-1897), comandant al Regimentului 4 Artilerie și director al Artileriei.

General „post-mortem” Nicolae ȘCHIOPU

Născut: 23 octombrie 1933, în comuna Fratoștița, județul Dolj.

Decedat: 2003.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie (1951-1953), Școala Militară de Ofițeri Tehnici de Artilerie (1954), Academia Militară (1967-1970).

Grade militare: locotenent - 1953, locotenent major -1956, căpitan - 1959, maior - 1964, locotenent-colonel - 1970, colonel -1977, general-maior - 1984, general-locotenent - 1994, general de corp de armată - 1995, general „post-mortem” - 2003.

Funcții militare: comandant de pluton în Brigada 267 Aruncătoare de Mine (1953-1955), Regimentul 150 Artilerie (1955-1957); comandant de baterie în Brigada 213 Obuziere (1959-1960); loțiitor șef stat major la Brigada 31 Obuziere (1960-1961), Brigada 17 Artilerie Rupere (1961-1967); ofițer în Secția Operații din Marele Stat Major (1970-1979); șef secție organizare în Marele Stat Major (1980-1984); comandant al Diviziei 11 Mecanizate „Carei” (1985-1990); loțiitor al șefului Marelui Stat Major (1991-1992) și al Statului Major General (1993-1997); în rezervă (1997-2000); secretar general al M.Ap.N. (2001-2003).

A fost un valoros ofițer de artilerie. A urcat sistematic, în mod meritat, treptele ierarhiei militare până la gradul de general „post-mortem”.

A probat alese calități stat-majoristice și de comandă în îndeplinirea atribuțiilor funcționale specifice funcțiilor pe care a fost încadrat. S-a afirmat ca un foarte bun specialist în domeniul organizare-mobilizare.

În perioada 1997-2000 a îndeplinit funcția onorantă de secretar general al Ministerului Apărării Naționale.

General de brigadă Valeriu ȘELESCU

Născut: 9 octombrie 1899, la București.

Decedat: –

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1916-1917); Școala Superioară de Război-Paris (1925-1927).

Grade militare: sublocotenent - 1917, locotenent - 1919, căpitan - 1926, maior - 1937, locotenent-colonel - 1941, colonel - 1944, general de brigadă - 1946.

Funcții militare: comandant de aerostație/Corpul de Aerostație (1917-1918); comandant de baterie în Regimentul 32 Obuziere (1919-1920); adjutant al Regimentului Artilerie Antiaeriană (1921-1924); comandant companie aerostație (1927-1928); diferite funcții în Marele Stat Major (1928-1938); comandant al Divizionului 1 Tunuri apărare contraaeriană/Gr.1 apărare contraaeriană (1938-1939); subșef al Secției Organizare Mobilizare, șef Birou Studii-legi/Marele Stat Major (1939-1944); subșef al delegației militare în Comisia de aplicare a convenției de armistițiu (1944-1947); comandant secund și comandant al Diviziei Antiaeriene (1947).

A absolvit în anul 1924 Facultatea de Drept la Iași. A aprofundat pregătirea în acest domeniu, obținând titlul de doctor în drept la facultatea de profil din București.

Generalul de brigadă Valeriu Șelesc este unul dintre numeroșii artileriști care au contribuit la afirmarea și dezvoltarea, ca armă, a artileriei antiaeriene.

Cea mai importantă funcție exercitată de general a fost cea de comandant de divizie antiaeriană.

A fost și un valoros teoretician militar. Între lucrările sale de referință amintim: „*Consiliul Superior al Apărării Țării și situația lui juridică în sistemul constituțional actual*” (1931), „*Evoluția organizării armatei în lumina legiurilor constituționale – 1831-1931*” (1932), „*Organizarea și mobilizarea armatei. Principii*” (1934, 1937), „*Tactica aeronauticii*” (1935), „*Minunatele fapte eroice ale unor copii*” (1974, 1978, 1989) etc.

În Primul Război Mondial a participat la Bătălia de la Mărășești. De reținut faptul că, în noaptea de 23-24 august 1944 l-a însoțit

pe generalul Gerstenberg la Otopeni, fiind arestat de acesta și eliberat la 28 august de trupele române.

General de brigadă Ion ȘOMĂNESCU

Născut: 1 ianuarie 1849.

Decedat:

7 noiembrie 1904.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri (1866-1868), Școala de Artilerie și Geniu de la Fontainebleau - Franța (1872-1873).

Grade militare: sublocotenent - 1868, locotenent - 1873, căpitan - 1876, maior - 1883, locotenent-colonel - 1888, colonel - 1891, general de brigadă - 1900.

Funcții militare: (...); comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie (1877-1879); ajutor al comandantului Regimentului 8 Artilerie (1884-1885); ofițer în Statul Major Regal (1886-1888); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1888-1890); director al Direcției Artileriei și Flotilei din Ministerul de Război (1890-1892); șef de stat major Corpul 2 Armată (1892-1899); ajutor al Inspectorului General al Artileriei (1899-1900); comandant al artileriei Corpului 1 Armată (1900-1902); comandant al Diviziei 8 Infanterie Botoșani (1902-1904) și al Diviziei 1 Infanterie (1904).

A comandat Bateria 4 din Regimentul 4 Artilerie în Războiul pentru Independență, remarcându-se în duelul de artilerie de la Turnu Măgurele-Nicopole din 30 iunie, și în pregătirea atacului rusesc asupra Cetății Nicopole din 3 iulie. Generalul Manu Gheorghe a relevat eroismul viitorului general, menționând: „**îndeosebi bateria căpitanului Șomănescu de la cel din urmă soldat până la comandantul său**“, care a „**avut o purtare eroică, trecând sub focul a 8 tunuri turcești pe o câmpie descoperită pentru a ocupa o nouă poziție ce i s-a ordonat**“.

A participat cu bateria sa la luptele duse pentru cucerirea redutelor Grivița 1 și Grivița 2, precum și la acțiunea de încercuire a Plevnei.

A decedat la 7 noiembrie 1904, fiind înmormântat la Craiova.

**General de brigadă „post-mortem”
Mihail ȘOȚU (SUTZU)**

Născut: 13 septembrie 1891, în București.

Decedat: 15 iunie 1942, la Sevastopol.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Rezervă (1913-1914).

Grade militare: sublocotenent (r) - 1914, locotenent (r) - 1913, căpitan - 1919, maior - 1927, locotenent-colonel - 1934, colonel - 1940, general de brigadă „post-mortem” - 1943.

Funcții militare: comandant de pluton, baterie, divizion și ajutor al comandantului Regimentului 22 Artilerie (1916-1939); comandant al Grupului 1 Artilerie Munte/Brigada 1 Mixtă Munte (1939-1942).

Generalul erou a fost un foarte valoros ofițer de artilerie. A exercitat ireproșabil actul de comandă la nivel pluton, baterie, divizion.

Are meritul de a fi luptat pentru țară în ambele războaie mondiale. În Primul Război Mondial a participat la luptele din Dobrogea, de la Rucăr, Soveja, iar în al Doilea Război Mondial la luptele de eliberare a Bucovinei și apoi până la Sevastopol.

A decedat eroic la 15 iunie 1942, pe câmpul de luptă de la Sevastopol.

**General de brigadă
Constantin TĂNĂSESCU**

Născut: 26 noiembrie 1875, la Târgoviște.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1894-1896); Școala Superioară de Război (1910-1912).

Grade militare: sublocotenent - 1896, locotenent - 1902, căpitan - 1908, maior - 1915, locotenent-colonel - 1916, colonel - 1917, general de brigadă - 1926.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentele 4, 1, 2, 5 și 15 Artilerie (1896-1916); șef Serviciu Artilerie la Armata a 2-a (1916-1918); comandant al Regimentului 5 Obuziere (1918); șef de stat major la Corpul 2 Armată (1918-1919); comandant al Regimentului 4 Artilerie Grea (1919-1920); șef de secție în Marele Stat Major (1920-1921); comandant al Brigăzii 4 Artilerie Grea (1921-1930), Diviziei 8 Infanterie (1930-1931) și Diviziei 2 Infanterie (1931-1933).

A fost un distins ofițer de artilerie, cu o exprimare profesională de excepție. **Un loc aparte în cariera sa l-a ocupat participarea la Primul Război Mondial.**

A deținut comanda unor regimente și brigăzi de artilerie, precum și a două divizii de infanterie.

A fost trecut în rezervă la 9 decembrie 1934.

General de divizie Alexandru TELL

Născut:

18 noiembrie 1846
la București.

Decedat: ianuarie
1925

Studii militare:

Școala Militară de
Ofițeri din
București (1859);
Școala Specială de
Artilerie și Geniu
din Metz (1864-
1868).

Grade militare: sublocotenent -10 iulie
1864, locotenent - 1 august 1868, căpitan -
1 ianuarie 1871, maior - 1 ianuarie 1876,
locotenent-colonel - 8 aprilie 1881, colonel -
16 aprilie 1889, general de brigadă - 24 aprilie
1899, general de divizie -1910.

Funcții militare: diferite funcții în
Direcția armelor speciale (artilerie și geniu)
din Ministerul de Război (1868-1876);
director al Direcției armelor speciale (artilerie
și geniu) din Ministerul de Război (1876-
1877); comandant de divizion în Regimentul 2
Artilerie (1877-1878); director al Arsenalului
și Pirotehniei Armatei (1881-1883);
comandant al Regimentului 1 Artilerie
(1885), Regimentului 4 Artilerie (1885),
Regimentului 5 Artilerie (1886-1887),
Regimentului 7 Artilerie (1887-1888); șef de
stat major al Corpului 1 Armată (1886);
comandant al Școlii Speciale de Artilerie și
Geniu (1888-1889); comandant al Brigăzii 2
Artilerie (1889-1890), garnizoanei București
(1890-1891), Brigăzii 1 Artilerie (1891);
ajutor al Inspectorului Artileriei (1891-1893);
comandant al Școlii de Ofițeri de Infanterie
(1893-1894); șef de stat major al Corpului 4
Armată (1895-1897); comandant al artileriei
Cetății București (1897-1899); comandant al
Brigăzii 3 Artilerie (1899-1900); comandant
al artileriei Corpului 2 Armată (1900-1902);
comandant al Diviziei 1 Infanterie (1902-
1904) și Diviziei 8 Infanterie (1904-1907); în
1907 a demisionat din armată, convins că într-o
armată mică limita maximă de vârstă nu
trebuie să treacă de 60 de ani.

S-a născut la 18 noiembrie 1846 la
București, fiind fiul generalului Cristian Tell
și al Tarsiței, care au avut 13 copii: șapte fete
(Marița, Polixenia, Alicsandrina, Tarsița,
Catinca, Arestica, Felicia) și șase băieți
(Costandin, Hristache, Alexandru, Ion, Ștefan
și ultimul, născut în 1858 și decedat în 1860).
Dintre băieții generalului Cristian Tell, doar
Alexandru a îmbrățișat profesia militară.
După Revoluția din anul 1848, în care tatăl
său a jucat un rol însemnat, și-a urmat familia
în exil în orașelul Smirna din Asia Mică,
revenind în țară în anul 1857. La vârsta de
13 ani, a fost trimis să urmeze Școala Militară
de Ofițeri din București (1859). După cinci
ani de studii, Alexandru Tell a fost înaintat la
gradul de sublocotenent (10 iulie 1864).
În luna următoare, a obținut un concediu
pentru a merge în Franța, la Politehnica din
Paris, precum și la Școala Specială de
Artilerie și Geniu din Metz, unde s-a
perfecționat în arma artilerie (1864-1868).
După trecerea în rezervă a fost senator de
Gorj și vicepreședinte al Senatului.

S-a căsătorit la 8 aprilie 1879 cu Elena
Peticari, de care a divorțat în 1885, și cu care
a avut doi fii, născuți în același an, 1880:
Alexandru – 4 ianuarie și Christian –
20 decembrie.

Alexandru Tell s-a consacrat, trup și
suflet, în special problemelor militare,
depunând o muncă remarcabilă, fiind în pas
cu ideile timpului său. S-a angajat în procesul
de transformări care au loc în armată și mai cu
seamă în arma artilerie. Astfel, în 1875 a
elaborat „*Regulamentul asupra manevrelor și
evoluțiilor bateriilor înhămate*”, **primul
regulament al artileriei române** cu care
avea să se intre în războiul de la 1877.
În 1876 a realizat, în premieră,
„*Nomenclatura și inventarierea întregului
material al
artileriei din
armată*” și a
colaborat la
realizarea lucrării
„*Organizarea
artileriei în timp de
pace și de război*“,
studiu care
marchează o etapă
importantă în
istoricul artileriei
noastre.

În anul 1876 a primit misiunea să se ocupe de înzestrarea armatei cu armament și muniție, în care scop, în a doua jumătate a anului, s-a deplasat în Anglia, la Vilton-Birmingham, pentru a recepționa o importantă comandă de muniție pentru armele model 1868 și apoi în Belgia, la Liege, pentru

tratative în vederea cumpărării de pistoale model 1876. Ulterior s-a deplasat din nou în Anglia și Belgia în vederea suplimentării unor comenzi pentru achiziționarea de armament și muniții.

În anul 1877, fiind numit comandant al Divizionului 2 al Regimentului 2 Artilerie, în fruntea bateriilor sale, a luat parte la bombardarea Vidinului și la luptele din jurul Plevnei, mai ales la cele de la Opanez, la 28 noiembrie 1877. Tunurile divizionului său, alături de cele ale Regimentului 1 Artilerie, au grăbit ocuparea marilor redute turcești. Din acest război s-a ales cu „*Virtutea Militară*” de aur.

În acest război, maiorul Alexandru Tell a participat 1 an 3 luni și 6 zile, evidențiindu-se la bombardarea Vidinului de la Calafat, la luptele de la Opanez din 28 noiembrie, la Vitbol și Nazirmahala, Belarada, Novoselo și Tatargic, precum și la toate acțiunile de la sud Vidin. La 1 martie 1878 a revenit în parcul din Calafat unde se afla în iulie 1877¹¹⁷.

A fost un bun pedagog și educator, formator de generații de ofițeri, comandând pe rând Școala Specială de Artilerie și Geniu (1888-1889) și Școala de Ofițeri de Infanterie (1893-1894), sugestive fiind cuvintele sale la predarea comenzii Școlii Speciale de Artilerie și Geniu: „*Faceți dar din muncă, disciplină și camaraderie tradițiile Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, care transmise generațiilor ce vă vor urma vor fi o cheazășie pentru*

¹¹⁷ Conform Elisabeta Aron – Generalul Alexandru Tell, luptător pentru independență și participant activ la îmbogățirea patrimoniului Muzeului Militar din București -, în Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, MMC, tom 9/1976, p. 204.

viitorul armatei”¹¹⁸, precum și la solemnitatea sfârșitului anului școlar de la Școala de Ofițeri de Infanterie din vara anului 1893, când primind elevii în marea sală de recepție, după ce i-a felicitat, le-a recomandat printre altele „*să fie cinstiți în adevăratul sens al cuvântului, adică să fie cinstiți față de patrie, servind-o cu credință, cinstiți în societate, purtându-se cu demnitate în orice ocazie, cinstiți cu subalternii lor, fiind drepti și cu inimă mare, în fine, cinstiți cu ei înșiși, căutând a lucra totdeauna astfel spre a fi respectați de toată lumea*”¹¹⁹. Peste ani, șeful promoției, la întâlnirea de 20 de ani, desfășurată la Constanța, pe vaporul „*Dacia*” (comandat de căpitan-comandorul Mărgineanu din această promoție, din care a mai făcut parte și viitorii generali artileriști, Ion Rășcanu și Ion Zvoranu, președintele comitetului de organizare a întâlnirii), a spus: „*Masa noastră are la locul de onoare pe domnul general Tell, iubitul nostru comandant de atunci, șef ale cărui pilde ne-am dat osteneala să le urmăm, pilde de o înaltă capacitate militară și de cel mai viu patriotism. Domnul general Tell (...) este șeful care ne-a rămas în inimă și în imaginația noastră ca icoana cea mai vie, care îmbogățește prologul carierei noastre*”¹²⁰.

Un moment important în biografia lui Alexandru Tell este acela al înființării în 1883, împreună cu locotenent-colonelul Ion Argetoianu (tatăl viitorului om politic Constantin Argetoianu), a publicației „*Revista Armatei*”, din al cărui comitet diriginte a făcut parte mulți ani, publicând articole chiar din primul an de apariție. După moartea generalului Enric Herkt, a preluat directoratul revistei. În anul 1912, când revista sărbătorea 30 de ani de existență, în articolul „*Câteva cuvinte asupra Revistei Armatei și fondatorilor ei*” se apreciază elogios activitatea generalului: „*Locotenent-colonelul Tell, promotorul ideii (înființării Revistei Armatei – n.n.), actualmente general de divizie în rezervă (vezi foto din 1912, publicată de revistă) și prietenul său*

¹¹⁸ Conform Constantin Petrovici – Școala Militară de Ofițeri de Artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, 1976, p. 34.

¹¹⁹ Conform Revista Armatei, nr. 13-14/ iulie 1893, p. 583.

¹²⁰ Conform Revista Armatei, nr. 4/aprilie 1913, p. 398.

locotenent-colonelul Argetoianu, actualmente general de divizie în retragere și ministru de război lucrară (...) și în aprilie 1883 scot primul număr pe seama lor¹²¹. Azi (...) este un prilej fericit pentru Revista Armatei să-și sărbătorească fondatorii ei și să le publice scurte schițe biografice, spre știința tuturor, de ce au făcut acești doi stâlpi ai oștirii pentru propășirea acestei instituții”¹²².

În anul 1912 a participat, ca vicepreședinte al Senatului, la dezvelirea statuii lui Alexandru Ioan Cuza din Iași și a publicat în Revista Armatei, al cărui director era, un amplu reportaj de la acest eveniment din 27 mai.

În anul 1887, Alexandru Tell s-a numărat printre inițiatorii și membrii fondatori ai „Revistei Artileriei”, în fruntea căreia s-a aflat în perioada 1889-1913. Pe timpul directoratului său, revista a desfășurat o activitate prodigioasă pentru propășirea artileriei române renașcute la 10 noiembrie 1843, și pentru ridicarea nivelului de pregătire artileristică al ofițerilor și tunarilor armatei române. În 1938, la a 50-a aniversare a revistei, conducerea revistei, după ce a publicat fotografia și biografia generalului, aprecia rolul jucat de acesta, astfel: „Directorul care a condus mai mult timp destinele Revistei Artileriei a fost generalul Alexandru Tell: 25 de ani. Nici un alt director nu a condus mai mult ca 5 ani. Am putea zice că opera Revistei Artileriei în primele trei decenii este strâns legată de numele generalului Alexandru Tell”¹²³.

S-a retras din armată la vârsta de 61 de ani, dar a continuat să activeze mulți ani în

¹²¹ Conform Revista Armatei, an XXX, nr. 4/aprilie 1912, p. 296.

¹²² Conform Revista Armatei, an XXX, nr. 4/aprilie 1912, p. 298.

¹²³ Conform Revista Artileriei, an L, nr. 2-3/ februarie-martie 1938, volum jubilar (50 ani), p. 278.

fruntea Societății „Virtutea Militară” a ofițerilor veterani și să conducă Revista Armatei și Revista Artileriei.

A fost un mare colecționar de documente și obiecte, păstrate la Muzeul Militar Național, donația sa cuprinzând circa 1000 de repere: colecții ale periodicelor „Monitorul oastei”, „Revista armatei”, „Revista artileriei”, „România militară”, „Anuarele ofițerilor activi”, precum și decorații, piese de echipament, arme diferite, muniții etc. (în foto, tabachera oferită generalului Christian Tell de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza). Dintre piesele de armament alb și de foc se remarcă „Obuzul de 88 mm, tras de turcii din Vidin și căzut fără a face explozie, în camera în care dejunam cu ofițerii mei la 19 ianuarie 1878, ora 12 și 35 minute” (conform inscripției de pe plăcuța așezată pe obuz). De remarcat că donațiile au fost făcute atât de generalul Alexandru Tell, cât și de fiul său cel mai mic Alexandru Christian Tell și de mama acestuia Maria Claudian, conform dorinței generalului.

A fost decorat cu „Virtutea Militară de Aur” de război (1878), „Steaua României” clasa a V-a și a IV-a, Crucea „Trecerea Dunării”, „Apărătorul Independenței”, „Coroana României” clasa a III-a, „Semnul onorific de 18 ani”, „Semnul Onorific de Aur” de 25 de ani de serviciu, „Medalia Comemorativă Rusă”.

A decedat în ianuarie 1925, fiind înmormântat în cavoul familiei din Cimitirul Bellu București. La moartea sa, Revista Artileriei publica fotografia cernită a generalului și știrea morții sale: „S-a stins din viață acela care a fost generalul Alexandru Tell. Dispariția acestei figuri impozante și viguroase, care a lăsat urme neșterse în Artilerie, lasă astăzi (...) un gol imens prin tradiția pe care o reprezenta. Revista Artileriei depune pe mormântul fostului ei președinte fondator o lacrimă de pioasă recunoștință”. Tot Revista Artileriei a publicat cuvântarea generalului de divizie Referendaru, inspectorul artileriei și director al revistei, la adunarea de doliu, din care subliniem: „Generalul Alexandru Tell a fost pentru artileria noastră o figură, o figură impozantă și demnă de imitat, pentru dragostea cu care își privea arma sa și prin munca ce a depus-o pentru a o vedea cât mai

bine organizată și înzestrată. (...) Numele generalului Alexandru Tell va rămâne legat de dezvoltarea din urmă a artileriei și dânsul împreună cu alți artileriști de frunte din epoca sa au contribuit ca artileria să se formeze încetul cu încetul și ca în războiul pentru întregirea neamului să se poată măsura cu una dintre cele mai bune artilerii din Europa, cu artileria germană. Opera lor a dat roade bune și a permis celor mai tineri să poată contribui la înfăptuirea visului românilor, unirea tuturor fraților”.

**General de brigadă
Alexandru TOMOROVEANU**

Născut: 7 noiembrie 1870, la Ploiești.

Decedat: -

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Iași (1886-1888); Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1889-1892); Școala de Aplicație a Artileriei și Școala de Tragere a Artileriei.

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1892, locotenent - 10 iulie 1895, căpitan - 10 aprilie 1902, maior - 16 februarie 1911, locotenent-colonel - 1 aprilie 1915, colonel - 15 august 1915, general de brigadă - 1 martie 1917.

Funcții militare: șef secție în Regimentul 3 Artilerie (01.07.1892-08.04.1896); șef de secție și comandant de baterie în Regimentul 2 Cetate (09.04.1892-07.04.1902); comandant de baterie și ajutor al șefului Biroului Instrucție în Regimentul 7 Artilerie (08.04.1892-07.04.1902); comandant de baterie, ofițer cu aprovizionarea, ajutor și șef birou instrucție (1905-1911); comandant de divizion în Regimentul 12 Artilerie (1911); comandant de divizion în Regimentul 12 Artilerie (1911); șef Birou Mobilizare în Regimentul 19 Artilerie (1914-1915); comandant al Regimentului 19 Artilerie (1915-1917); comandant al Brigăzii 3 Artilerie (1917-1918); comandant al Brigăzii 5 Artilerie (1918-1920); comandant al artileriei Corpului 4 Armată (1921-1924).

S-a născut la Ploiești în 1870, an în care ploieștenii conduși de artileristul Candiano Popescu au proclamat – pentru o zi - Republica de la Ploiești.

După absolvirea studiilor primare din acest oraș a urmat Școala Fiilor de Militari din Iași pe care a absolvit-o în anul 1888. Anul următor s-a înscris la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină pe care a absolvit-o în 1872, întrucât fiind grav bolnav a repetat anul întâi.

Și-a început cariera de ofițer la data de 01.07.1892, ca șef de secție în Regimentul 3 Artilerie și până la pensionare, în data de 1 iulie 1924 a lucrat numai în structuri de artilerie. A urcat treptele ierarhiei militare de la sublocotenent la general de brigadă, îndeplinind o gamă diversă de funcții. A deținut comanda tuturor structurilor de artilerie: secție, baterie, divizion, regiment și brigadă. Mai mult decât atât la finalul carierei a fost comandant al artileriei Corpului 4 Armată de la Iași.

Dacă în Campania din 1913 din Bulgaria a participat în calitate de șef al Biroului mobilizare din Regimentul 19 Artilerie, **în Primul Război Mondial a participat în calitate de comandant al acestui regiment și al Brigăzilor 3 și 5 Artilerie. În Campania din 1916 a participat la luptele din Țara Bârsei, Dobrogea și din zona Rucăr-Bran-Dragoslavele, iar în Campania din 1917 la marea bătălie de la Mărășești.** Modul exemplar în care și-a condus în luptă subordonații a fost consemnat elogios în „foile calificative” anuale. De altfel, toate aceste aprecieri anuale au fost maxime chiar dacă unele dintre ele au aparținut unor personalități militare (colonelul Fălcoianu – comandantul Regimentului 3 Artilerie, colonelul Popovici – comandantul Regimentului 7 Artilerie, colonelul Constantinescu – comandantul Regimentului 2 Cetate).

În cei 32 de ani de activitate militară a fost decorat cu multe ordine și medalii între care menționăm:

- Medalia jubiliară „Carol I” -1906;
- Ordinul „Coroana României” clasa a V-a -1916;
- Ordinul „Steaua României” clasa a IV-a -1917;
- Medalia „Semnul onorific de Aur” pentru 25 de ani de serviciu -1918;
- Medalia „Victoria” -1920.

Locotenent Ștefan TONCHIEVICI

Născut: 1914, la Roman.

Decedat: octombrie 1943.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie-Timișoara (1934-1936), șef de promoție.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 1 Artilerie Gardă - Roman (1936-1937); profesor în Școala de Ofițeri de Artilerie-Timișoara (1937-1943).

S-a născut în anul 1914, la Roman, într-o familie de armeni moldoveni.

Extrem de inteligent și silitor a absolvit Școala de Ofițeri de Artilerie ca șef de promoție. După un an de activitate în Regimentul 1 Artilerie Grea de la Roman, a revenit în școală ca instructor.

În anul 1943 a fost trimis pe front, la o unitate de artilerie din Crimeea, unde și-a găsit sfârșitul, într-o zi de octombrie 1943, pe șoseaua care duce de la Feodosia la Kerci.

General de divizie

Constantin TRESTIOREANU

Născut: 18 iulie 1891, la Trestioara, județul Buzău.

Decedat: 26 ianuarie 1983, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1909-1911), Școala de Aplicație a Artileriei (1912-1914), Școala Superioară de Război - Paris (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent -1911, locotenent -1914, căpitan -1917, maior -1920, locotenent-colonel -1929, colonel 1934, general de brigadă -1941, general de divizie -1944.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentele 10 și 16 Artilerie (1911-1916); comandant al Bateriei 6 din Regimentul 11 Artilerie (1916-1919),

al Divizionului 1 din Regimentul 11 Artilerie (1919-1920); stagiul la Comandamentul Diviziei 4 Infanterie (1923-1924) și Statul Major Regal (1924-1925); șef de stat major al Diviziei 4 Infanterie (1925-1926); șef al Biroului 3 Instrucție din Marele Stat Major (1926-1928); șef de stat major în Regimentul 2 Artilerie (1928-1933); șef al Biroului Operații în Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului (1933-1935); comandant al Regimentului 35 Artilerie, Regimentului 13 Artilerie (1935-1939); șef de stat major al Corpului 2 Armată (1939); comandant al Brigăzii 9 Artilerie (1939-1941); comandant secund al Diviziei 10 Infanterie Brăila (1941); comandant al artileriei Corpului 2 Armată și comandant militar al Odesei (1941-1942); comandant al Diviziei 7 Infanterie Roman (1942-1943) și al Diviziei 10 Infanterie (1943-1944).

A fost căsătorit cu Margareta Mititelu (1913), din Odobești, și cu Elena Găinescu (1931), din București.

S-a remarcat în Primul Război Mondial la comanda Bateriei 6 din Regimentului 11 Artilerie în luptele de la Perșani, Pralea, Mărășești, Soveja, respectiv în campania anilor 1941 și 1942, în luptele pentru eliberarea Basarabiei, Odessa și din Cotul Donului, precum și în luptele de pe teritoriul românesc din anul 1944.

A fost decorat cu ordinele: „*Steaua României*” cls. a III-a, „*Mihai Viteazul*” cls. a III-a, „*Vulturul German*” cls. a II-a.

Arestat la 20 octombrie 1944, acuzat de măsuri împotriva populației evreiești în 1941, a fost judecat și condamnat la moarte de Tribunalul Poporului, la 22 mai 1945. Ulterior pedeapsa a fost comutată la muncă silnică pe viață, fiind închis în penitenciarele Dumbrăveni, Aiud, Craiova și Gherla, de unde a fost eliberat la 25 aprilie 1956.

A încetat din viață la 26 ianuarie 1983, la București, la respectabila vârstă de 92 de ani.

**General de armată
Florea ȚENESCU**

Născut: 1 aprilie 1884, la Turnu-Măgurele.

Decedat: 9 aprilie 1941, București.

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie de la Danzig, Germania (1902-1904) – șef de

promoție, Academia Tehnică din Charlottenburg/Germania (1905-1908) – absolvită cu distincția „*Lauda Împăratului*”, Școala Superioară de Război (1909-1911, avându-i colegi pe Ion Antonescu și Ion Sichițiu).

Grade militare: sublocotenent - 1903, locotenent - 1906, căpitan - 1911, maior - 1916, locotenent-colonel - 1917, colonel - 1920, general de brigadă - 1930, general de divizie - 1937, general de corp de armată - 1940, general de armată post-mortem - 1945.

Funcții militare: comandant de baterie în Regimentul 12 Artilerie (1911-1914); atașat militar la Sofia (1914-1916); ofițer de stat major în Secția 3 operații a Marelui Cartier General (1916-1917); ofițer de ordonanță al regelui Ferdinand (8 februarie-16 octombrie 1917) și adjutant al acestuia (1917-1919); profesor la Școala Superioară de Război (1919-1924, 1926-1927); comandant al Regimentului 38 Obuziere (1924-1926); consilier tehnic la Președinția Consiliului de Miniștri (1929-1930); comandant al Brigăzii 4 Artilerie (1930-1931); subșef al Marelui Stat Major (1931-1933); comandant al Diviziei 8 Infanterie (1933-1937); comandant al Corpului 4 Armată (1938-1939); șef al Marelui Stat Major (07 februarie 1939-23 august 1940).

Generalul Florea Țenescu a fost un eminent ofițer, cu un remarcabil potențial intelectual, prefigurat încă de la absolvirea Școlii de Ofițeri de Artilerie de la Danzig ca șef de promoție. A îndeplinit cu cinste o diversitate de funcții: comandant de baterie, regiment, brigadă, divizie și corp de armată, atașat militar, ofițer de stat major, inclusiv șef al Marelui Stat Major. A îndeplinit unele funcții cu caracter de unicat, ofițer de

ordonanță al regelui, adjutant al acestuia etc., ca urmare a recunoașterii meritelor sale incontestabile. Acestea au determinat înaintarea sa la gradul de general la vârsta de 46 de ani, și câștigarea aprecierii regelui Carol al II-lea, dar și antipatia mareșalului Ion Antonescu.

A îndeplinit funcția de șef al Marelui Stat Major într-o perioadă complexă, în care a trebuit să fie luate decizii importante pentru țară. A continuat revizuirea planificării strategice ca urmare a prăbușirii Micii Înțelegeri, și a dispus măsuri de îmbunătățire organizatorică și de pregătire de luptă a armatei.

În același timp s-a preocupat de consolidarea frontului de vest considerat vulnerabil mai ales în condițiile creșterii agresivității Ungariei. Aceasta se conjuga cu vulnerabilitatea din nord-est imprimată de U.R.S.S. A fost convins că România nu poate rezista nici în vest, nici în sud în contextul ostilității la granițe a U.R.S.S.

Măsurile luate în ceea ce privește pregătirea operativă, îmbunătățirea dotării armatei și creșterea nivelului de instruire au fost determinate în bună măsură de evoluția situației internaționale, cu Germania actor principal.

Capitularea Franței la 22 iunie 1940, ultimaturile sovietice din 26 și 28 iunie 1940 și presiunile Germaniei și Ungariei au determinat capitularea României în fața revizionismului vecinilor săi. Pe riguroase și ample analize politico-militare, generalul Florea Țenescu a susținut în consiliile de coroană acceptarea notelor ultimative ale U.R.S.S. cu privire la cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei. În conturarea punctului său de vedere locul determinant l-a ocupat raportul de forțe defavorabil României față de vecinii revizionști.

Acuzat pe nedrept de către unii politicieni pe timpul celor două consilii de coroană din data de 27 iunie 1940, că armata nu este pregătită pentru război, generalul Florea Țenescu a replicat: „*Mă acuzați pe mine? Atunci vă întreb eu: ce ați făcut timp de 20 de ani pentru țară și armată? Care sunt aliații mei? De la cine și pe ce graniță îmi*

intră armamentul, munițiile, dacă dau bătăliile? Voi da patru lupte despre care va vorbi Europa și în cinci zile voi avea rușii la Turnu Severin! Eu îmi dau demisia și trec la postul de apărător al țării... Sunt artilerist și cunosc în cele mai mici amănunte înzestrarea armatei, armamentul ei, posibilitățile de rezistență. Refuz să duc țara la un dezastru”¹²⁴.

Gestul său, fundamentat rațional i-a adus acuza nejustificată din punct de vedere militar al cedării fără luptă a Basarabiei și Bucovinei. Această situație i-a prilejuit ocazia mareșalului Ion Antonescu, recunoscut pentru resentimentul față de titratul general Țenescu de a-l scoate la 10 septembrie 1940 din rândurile cadrelor active ale armatei. La 7 luni după acest moment trist, pentru cariera sa, generalul Florea Țenescu a trecut la cele veșnice. Ca o ironie a sorții, dar și ca urmare a recunoașterii valorii sale, Ion Antonescu, conducătorul statului, i-a făcut funeralii naționale în data de 12 aprilie 1941.

Din păcate avansarea sa la gradul meritat de general de armată post-mortem, la data de 13 iunie 1945 s-a făcut într-un context politic de către guvernul dr. Petru Groza pentru a-l incrimina indirect pe mareșalul Antonescu, cel care l-a schimbat de la conducerea Marelui Stat Major chipurile pentru „refuzul de a lupta împotriva U.R.S.S.”.

Generalul Florea Țenescu a rămas în istoria militară ca unul dintre marii teoreticieni militari, care a lăsat în urmă o valoroasă operă științifică. Între lucrările sale de referință menționăm:

- „Istorie militară (studii critice)” – 1919;
- „Rezumatul cursului de cunoștințe generale asupra războiului și studiul lui” – 1919;

¹²⁴ Colectiv, Șefii Statului Major Român, 1859-200, Editura Europa Nouă, București 2001, pp. 211-212.

- „Cunoștințe generale asupra războiului și studiul lui”, vol. 1-3 – 1921-1922.

Motto-ul general al operei sale a fost următorul: „Este greu, dacă cercetăm cu amănuntul cauzele unui război, să spunem că este numai o singură cauză. Totdeauna se va vedea că interesele de dominațiune politică și teritorială sunt unite cu cele de ordin economic, adeseori cu chestiuni de ordin național, cultural, religios sau surplus de populație. Interesul economic a fost amestecat însă întotdeauna și se pare că în timpul din urmă a luat preponderență, alături de realizarea aspirațiilor naționale”.

Lucrarea sa de referință a fost „Cunoștințe generale asupra războiului și studiul lui”, în trei volume ce au însumat aproximativ 1000 de pagini, considerată ca una dintre cele mai importante creații a gândirii militare românești, un autentic manual pentru formarea ofițerilor de comandă și stat major. Între adevărurile conținute în paginile sale menționăm că deși știința războiului este guvernată de legi și principii este dependentă de subiectivitatea umană, care determină știința și arta războiului. Despre aceasta din urmă, generalul arăta că este proprie fiecărui comandant și că este rezultatul conjugării științei războiului cu experiența personală. De altfel, generalul a fost împotriva abordării artei militare numai din perspectivă pur teoretică. Arta de a fi un bun comandant, un bun ofițer de stat major se bazează atât pe o temeinică pregătire teoretică, cât și pe o experiență considerabilă. Referitor la știința războiului, generalul considera că aceasta cuprinde două mari părți, strategia și tactica, între care nu se poate face o delimitare strictă.

În teoria militară un loc aparte îl ocupă viziunea sa asupra principiilor războiului. Între acestea trei sunt considerate ca fundamentale: acțiunea și reacțiunea;

economia forțelor, respectiv libertatea de acțiune.

În ceea ce privește conducerea superioară a războiului, a considerat că următoarele cerințe (principii) sunt ineluctabile: unitatea de comandament, permanența conducerii, continuitatea, respectarea ierarhiei militare, inițiativa și existența unei doctrine unice.

Pornind de la aprecierea că războiul presupune trei mari domenii: „conducerea, pregătirea și execuțiunea” generalul a alocat un loc important în studiile sale acestora.

Este un adevăr incontestabil că prin creația sa științifică, gândirea militară românească a căpătat un plus de valoare și de rigoare. Pentru meritele sale, de comandant, ofițer de stat major și teoretician militar a fost distins cu numeroase distincții, între care menționăm:

- „*Coroana României*”, în grad de ofițer -1917;
- „*Sf. Stanislav*”, clasa a II-a cu spade-Rusia,1918;
- „*Sf. Vladimir*”, clasa a IV-a cu spade -1918, Rusia;
- „*Sf. Mauriciu și Lazăr*”, în grad de ofițer -Italia, 1918;
- „*Legiunea de onoare*”, în grad de cavalier -Franța, 1918;
- „*Coroana României*”, în grad de cavalier, 1919;
- „*Sf. Sava*”, clasa a III-a - Iugoslavia, 1921;
- „*Coroana României*”, în grad de comandor, 1924;
- „*Meritul Militar Bulgar*”, Marea Cruce, 1934;
- „*Coroana României*”, în grad de mare ofițer, 1938;
- „*Steaua României*”, în gradele de ofițer și comandor;
- „*Tezaurul sacru*”, în grad de comandor -Japonia, 1978.

Maior Scarlat URLĂȚIANU

Născut: 9 decembrie 1892, la Pitești.

Decedat: -

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1913-1914); Școala Superioară de Război (1924-1926).

Grade militare: sublocotenent -1912, locotenent -1915, căpitan -1917, maior -1926.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul Artilerie Călăreață (1912-1914); comandant de secție și baterie în Regimentul 2 Artilerie (1914-1916); comandant de baterie în Regimentul 6 Artilerie (1916-1917), Regimentul 1 Artilerie (1917-1918); șef al Biroului remonte din Ministerul de Război (1918); șef serviciu armament în Comandamentul Teritorial al Basarabiei (1918-1920); comandant de baterie și divizion în Regimentul 13 Artilerie (1920-1924); stagiul la Regimentul 2 Vânători „*Regina Elena*”.

A participat la cel de-al Doilea Război Balcanic, iar în Primul Război Mondial la bătălia de la Mărășești, dovedind alese calități ostășești. În timpul Războiului Balcanic a fost comandant de secție în Regimentul Artilerie Călăreață, iar în Primul Război Mondial a fost comandant de baterie în Regimentul 2 și 6 Artilerie.

A avut o importantă contribuție la dezvoltarea gândirii militare românești. Între lucrările sale de referință amintim: „*Strategia românească în viitorul război*” (1932, în colaborare cu C. Vizanti, prefațată de N. Iorga); „*Memorator general pentru uzul ofițerilor activi și de rezervă din toate armele și serviciile*” (1927, în colaborare cu generalul N. Uică). A tradus lucrarea „*Bătălia*” de Claude Farrere.

În anul 1927 și-a dat demisia din armată, fiind învinuit că practică homosexualitatea.

Colonel Nicolae VASILESCU

Născut: 23 ianuarie 1872, la Focșani, județul Putna.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1891-1893); Școala Superioară de Război (1898-1900).

Grade militare: sublocotenent -1893, locotenent -1896, căpitan -1905, maior -1911, locotenent-colonel -1915, colonel -1917.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 11 Artilerie, Regimentele 1 și 2 Artilerie Cetate, Regimentul 12 Artilerie, Corpul 3 Armată (1893-1913); (...); comandant al Regimentului 18 Obuziere (1918-1920); comandant al Brigăzii 2 Artilerie Grea (1920-1921) și Brigăzii 21 Artilerie (1923-1928).

A participat la Campania din anul 1913 ca șef de Birou al Etapelor, iar în Primul Război Mondial a lucrat în Comandamentul Regiunii Întărite Focșani-Nămoloasa-Galați. În campania din 1919 a comandat Brigada 14 Artilerie, iar în acțiunile din Basarabia din 1920 a fost șeful artileriei unui subsector.

A fost trecut în rezervă la 1 aprilie 1928.

General de divizie Ion VASILIU-NĂSTUREL

Născut: 15 noiembrie 1845.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri, București (1861-1868).

Grade militare: sublocotenent - 1866, locotenent - 1868,

căpitan - 1873, maior - 1879, locotenent-colonel - 1884, colonel - 1889, general de brigadă -1896.

Funcții militare: comandant de subunitate în Regimentul de Artilerie; comandant de companie pontonieri; director de studii la Școala Militară de Ofițeri (1879-1884); director al Serviciului Infanterie (1884-1889); comandant al Regimentului 28 „Radu Negru“ (1889, 1891-1896), comandant al Regimentului 18 „Gorj“ (1889-1891); comandant al Diviziei 1 Infanterie (1900); comandant al Diviziei Active Dobrogea.

A activat ca artilerist până în anul 1876 când, împreună cu compania de pontonieri pe care o comanda, a trecut în arma geniu.

A participat la Războiul de Independență cu compania sa la construcția podurilor de peste Dunăre, de la Corabia și Nicopole, de peste Osmol și Tsker, ambele în Bulgaria și a podurilor de peste Jiu și Olt.

A fost decorat cu „Virtutea Militară“ de aur, „Steaua României“ în grad de comandor, „Coroana României“ în grad de comandor, „Bene-Merenti“ clasa I, „Franz Iosef“ clasa I (Austria), „Sfântul Stanislav“ clasa I (Rusia), „Takova“ clasa I (Serbia), „Sf. Alexandru“ clasa I (Bulgaria), „Sf. Ana“ clasa a III-a cu spade (Rusia).

General de divizie Petre VASILIU-NĂSTUREL

Născut: 7 aprilie 1854 la București.

Decedat: 4 august 1920.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu și Școala de Aplicație de Artilerie de la Fontainebleau (1872-1874), Școala Specială de Artilerie

din Bruxelles (1890-1892).

Grade militare: sublocotenent - 1874, locotenent - 1877, căpitan - 1881, maior -

1887, locotenent-colonel - 1891, colonel - 1895, general de brigadă - 1904, general de divizie - 1908.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentele 1 și 2 Artilerie (1874-1877); profesor la Școala Specială de Artilerie și Geniu (1882-1883); comandant de baterie în Regimentele 2 și 6 Artilerie (1883-1885); subdirector la Arsenalul Armatei (1885-1890); comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu; director al Pirotehnicii Armatei; director al Direcției artilerie din Ministerul de Război; comandant al Regiunii Întărite (fortificate) Focșani-Nămoloasa-Galați; comandant al Regimentului 2 Cetate; profesor la Școala de Poduri și Șosele; comandant al artileriei Corpului 2 Armată; comandant al Brigăzii 3 Artilerie; comandant al Diviziei 6 și 2 Infanterie (1908-1916).

Generalul Petre Vasiliu-Năsturel a fost o personalitate de excepție a societății românești.

A participat la luptele de la Grivița și Plevna, având gradul de locotenent. De asemenea, a participat la Primul Război Mondial, având o contribuție importantă în organizarea apărării de către trupele române pe malul stâng al Siretului.

A fost membru fondator al „Revistei Artileriei”, iar în perioada 1889-1912 a fost redactor și redactor-șef al acesteia.

A fost decorat cu Medalia „*Virtutea militară*” în timp de război (ianuarie 1877), Ordinul „*Steaua României*” pe timp de pace (martie 1911), Ordinul „*Coroana României*” (februarie 1912), Medalia „*Bene Merenti*” (ianuarie 1896), „*Crucea Trecerii Dunării*” (1878), Medalia „*Apărătorilor Independenței*” (1878) și „*Răsplata Muncii*” (ianuarie 1908).

A scris nenumărate articole privind descrierea armamentului de artilerie din dotarea unităților și tragerile artileriei și infanteriei.

De asemenea, a redactat numeroase cursuri pentru pregătirea elevilor și ofițerilor de artilerie.

Generalul de brigadă Petre Vasiliu-Năsturel a fost nu numai un valoros militar, ci și un mare spirit al națiunii române. A militat pentru trecerea la calendarul gregorian, publicând lucrarea „*Unificarea calendarelor și noua pascalie*” (1901).

Cea mai mare parte din activitatea sa istoriografică a desfășurat-o în cadrul Revistei Artileriei, unde a fost redactor (5 ani) și prim-redactor (18 ani) în perioada 1889-1912.

Astfel, după ce adunarea generală a membrilor fondatori ai Revistei Artileriei din 20 decembrie 1903 a hotărât înființarea unui premiu de 1000 lei pentru cea mai completă lucrare despre istoricul artileriei, generalul Petre Vasiliu-Năsturel a publicat în numerele 1-11 ale revistei din anul 1906 lucrarea „*Contribuțiuni la istoria artileriei române*”, apreciată în 1907 ca cea mai bună pentru a primi premiul instituit. Generalul Petre Vasiliu-Năsturel a refuzat acest premiu spunând că nu a vrut să concureze, ci să ajute pe tinerii ofițeri care se ocupau de această problemă, lăsând premiul la dispoziția revistei pentru a fi dat celui care va duce mai departe studiul său referitor la istoricul artileriei române.

Importanța lucrării „Contribuțiuni la istoria artileriei române” s-a dovedit mai târziu când aceasta a fost folosită ca punct de plecare pentru alte lucrări privind istoria artileriei române. Dintre acestea amintim: „*Contribuțiuni la istoricul armei artileriei*” a maiorului Alexandru Dumitrescu publicată în Revista Artileriei din 1935-1936; „*Istoricul artileriei române*”, lucrare publicată în anul 1942 de maiorul Andrei Miclescu și căpitanul Mihai Focșăneanu; „*Istoria artileriei române*” publicată în 1977, în coordonarea comandantului artileriei, general-colonel Ion Popescu; „*165 de ani de existență a artileriei române moderne*”, lucrare realizată în anul 2008 de un colectiv coordonat de colonelul dr. Adrian Stroea.

Din poziția de participant la Războiul de Independență a publicat prima sa lucrare „*Guerre d'Orient 1877-1878: Operations de l'armée roumaine pendant la guerre de l'Indépendance: journal d'un officier (Paris 1880)*”, în care a prezentat contribuția armatei române la luptele din Războiul nostru pentru Neatârnare.

De asemenea, a elaborat lucrarea „Istoricul Pirotehniei armatei” (1893) în care a abordat în premieră un domeniu inedit al istoriei noastre militare. A elaborat și alte lucrări pe teme de artilerie: „Curs de balistică exterioară și stabilirea tablelor de tragere (1885)”, „Curs elementar de artilerie”, vol. I (1886), vol. II (1887), „Descrierea materialului de coastă (1896)”, „Descrierea tunurilor, afețelor și munițiilor de 150 mm, md. 1887 (1889)”, „Pulberi de rezel. Diferiți explozivi și balistica interioară (1889)”, „Curs elementar de artilerie, armele portative (1893)” și altele.

Lucrările din domeniul heraldicii ale generalului Năsturel au vădit o înaltă ținută științifică și au reliefat erudiția autorului lor. De asemenea, Năsturel este unul dintre primii istorici români care s-a ocupat de vexilologia heraldică românească. În prima sa lucrare de acest gen, intitulată „Stema României, studiu critic din punct de vedere heraldic” (1892), autorul a prezentat începuturile și semnificația stemelor și a realizat un prim vocabular românesc de heraldică. Lucrarea conține de asemenea, și o istorie aprofundată a stemelor Moldovei și a Țării Românești și o prezentare a armelor, steagurilor și însemnelor Principatelor Unite și ale României. În 1895 a publicat lucrarea „Eraldica în fața P. S. S. Episcopului Ghenadie al Romnicului-Nou” în care a abordat problemele teoretice și practice ale științei heraldice de la noi. Într-un studiu intitulat „Marca țării pe peceți, clădiri și monete” și publicat în mai multe numere ale revistei Albina (1901/1902), Năsturel a

criticat folosirea eronată sau abuzivă a stemei României de către autorități, cât și greșelile de reprezentare ale acesteia pe edificii sau monede naționale. În 1901 a publicat lucrarea „Medaliile și decorațiunile române: descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne; Eticheta decorațiunilor, penalități; Coroana de oțel a României”, iar în 1903, a publicat o lucrare de referință a vexilologiei românești, „Steagul, stema română, însemnele domnești, trofee”. În aceasta a catalogat și descris amănunțit, între altele, toate steagurile oficiale românești care au existat până în momentul publicării. Cartea este bogat ilustrată cu reproduceri color ale steagurilor și stemelor.

Terminologia heraldică instituită și folosită în cadrul acestor lucrări a fost adoptată de către toți heraldiștii care i-au urmat generalului Petre Vasiliu-Năsturel. Acesta a fost membru al societății heraldice Adler din Viena.

Colonel Gheorghe VĂȘESCU

Născut: 26 iunie 1856, la Botoșani.

Decedat: 1925, la Paris.

Studii militare: Școala Politehnică din Paris (1877-1879); Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu din Fontainebleau – Franța (1879-1881).

Grade militare: sublocotenent - 6 august 1879, locotenent -20 august 1881, căpitan -24 aprilie 1885, maior (în rezervă) - 28 noiembrie 1906, locotenent-colonel (în rezervă) -21 iunie 1913, colonel (în rezervă) - 1 noiembrie 1916.

Funcții militare: comandant de baterie în diverse regimente de artilerie (1879-1886); atașat militar în Franța, acreditat și în Belgia (1 octombrie 1886 – 1 decembrie 1889); comandant al Școlii Militare de Artilerie și Geniu (1916-1917).

Gheorghe Vășescu a fost descendentul unei vechi familii boierești din nordul Moldovei, cu tradiții politice liberale. Tatăl său Alexandru Vășescu a fost un ilustru jurist și om politic care a deținut portofoliul de ministru de finanțe în guvernul C.A. Crețulescu (1 martie – 4 august 1867), cu

studii de drept în Franța (1840-1842). A fost căsătorit cu Ortansa Morțun, provenită dintr-o mare familie boierească din zona Romanului.

Între prietenii săi de pe meleaguri botoșenene s-a numărat și viitorul mare savant Nicolae Iorga, care a relatat în scrierile sale frumoase amintiri din casa colonelului Gheorghe Văsescu. Aceasta există și astăzi pe Strada Unirii, fostă Belvedere și impresionează prin stilul său arhitectural eclectic.

A fost un valoros ofițer român, temeinic pregătit în țară și străinătate. După finalizarea prestigioaselor studii din Franța a îndeplinit funcții în diferite regimente de artilerie între care și Regimentul 6 Artilerie. În pofida temeinicei pregătiri artileristice, comandantul acestuia, colonelul D. Dumitrescu – Maican nu l-a apreciat ca fiind un valoros militar, ci îl considera în mod ironic a fi mai degrabă un „*funcționar civil*“.

În anul 1883, împreună cu alți ofițeri a avut șansa de a-și îmbogăți pregătirea personală prin participarea în Franța la manevrele din septembrie ale Corpurilor 7 și 8 Armată.

Între activitățile sale merituoase amintim, detașarea sa de către generalul Ștefan Fălcoianu și participarea la exercițiile de testare prin trageri ale cupolelor cuirasate ale fortificațiilor Cetății București, realizate de ilustrul general belgian Alexis Brialmont. La această activitate s-a distins prin profesionalism, responsabilitate și „*zel*“, primind aprecieri elogioase din partea tuturor șefilor inclusiv a locotenent-colonelului Panait Warthiadi, comandantul Regimentului 2 Artilerie l-a apreciat și a regretat în același timp că „*anumite obligații militare îl fac indisponibil pentru armată*“¹²⁵. Într-adevăr, în luna mai 1886 a fost disponibilizat la cerere, dar reprimat în armată în același an, în cadrul Marelui Stat Major. De aici a fost detașat la 1 octombrie 1886 ca atașat militar în Franța, funcție exercitată până la data de 1 decembrie 1889. Totodată a îndeplinit și

funcția de atașat militar în Belgia. Pe lângă activitățile de reprezentare militară, specifice funcției de atașat militar a avut și misiunea de a achiziționa materiale de război, inclusiv de artilerie (tunul calibru 159 mm). De asemenea, s-a preocupat de însușirea și transmiterea experienței militare franceze, armatei române.

După încheierea misiunii la Paris s-a retras din nou din cadrele active, dar a fost mobilizat ca ofițer în rezervă în campania din 1913 din Bulgaria.

A mai activat în Ministerul de Război, în cadrul Direcției 3 Artilerie și în Comandamentul Corpului 5 Armată. **De reținut faptul că în perioada 1916-1917, locotenent-colonel (r) Gheorghe Văsescu a îndeplinit funcția de comandant al Școlii Militare de Artilerie și Geniu, instituție evacuată la Iași și Botoșani, ca urmare a ocupării capitalei de către armatele puterilor centrale.**

De reținut faptul că a preluat comanda școlii de la colonelul Paul Angelescu, cel ce a devenit nu peste mult timp general și ministru de război (1927-1928; 1936-1937). Se pare că numirea sa în această funcție s-a datorat nu numai profesionalismului său, ci și foarte bunelor sale relații cu generalul Vouillemin, din delegația franceză în România, condusă de generalul Henry Mathias Berthelot.

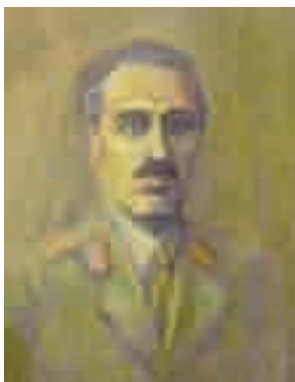
După această funcție, a fost deputat liberal de Dorohoi, unde poseda moșia Cotoșca.

Gheorghe Văsescu are meritul de a fi ctitorit Biserica „Sf. Mucenic Gheorghe“ în satul Horodiștea, cea mai nordică localitate a țării, unde la începutul secolului XX nu exista locaș de închinăciune. Biserica a fost sfințită în 1904 și reparată în anul 1945. Ea este simbolul peste ani al mării personalități a colonelului Gheorghe Văsescu.

În concluzie, opinăm că și-a căpătat un loc binemeritat în istoria armei, îndeosebi ca urmare a funcțiilor sale de atașat militar în Franța și de comandant al Școlii Militare de Artilerie și Geniu. Întreaga sa activitate a fost subscrisă deuzei înscrisă pe blazonul familiei: „*HONOR ET PROBITAS*“.

¹²⁵ Maria Georgescu, căpitan Christophe Midan, Un exemple de coopération bilaterale. Les attaches militaires français en Roumanie et roumains en France (1860-1940), Editura Militară, București, 2003, p. 206.

**General de divizie
Constantin VERDEȘ**

Născut: 25 iunie 1897, la Iași.

Decedat:-

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie (1915-1916), Școala Superioară de Război (1926-1928).

Grade militare: sublocotenent-

10 octombrie 1916, locotenent - 1 septembrie 1917, căpitan - 1 aprilie 1923, maior - 15 aprilie 1933, locotenent-colonel - 1 iunie 1938, colonel - 18 iunie 1942, general de brigadă - 25 octombrie 1945, general de divizie - 30 decembrie 1948.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 13 Artilerie (1916-1918); ofițer la Arsenalul Armatei (1918-1920); comandant de baterie în Regimentul 32 Artilerie (1920-1923); profesor de tactica artileriei, mecanică și fizica aplicată la Școala de Aplicație pentru Artilerie (1923-1926); ofițer de stat major în Marele Stat Major, în Secția 3 Operații (1931-1937) și în Secția 1 Organizare-Mobilizare (1940-1942); profesor (1938-1940) și comandant (1947) la Școala Superioară de Război; șef de stat major al Corpului 4 Armată (1942-1944); comandant al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie (1944-1945); secretar general al Ministerului de Război (1945-1946); consilier superior coordonator la Comisia Română de legătură cu Comisia Aliată de Control (1946-1947); prim subșef al Marelui Stat Major (1948-1950); comandant al Academiei Militare (1950-1957); locțiitor al șefului Academiei Militare pentru pregătirea tactic-operativă (1957-1959).

Generalul de divizie Verdeș Constantin a fost unul dintre străluciții ofițeri gânditori militari ai primei jumătăți a secolului al XX-lea. S-a afirmat prin intelectul său remarcabil și prin sânguința proverbială în autoperfecționare. În sensul celor afirmate amintim că a fost șef al promoției 1916 de ofițeri de artilerie și unul dintre cei mai elogiați absolvenți ai Școlii Superioare de Război; comandantul acesteia,

generalul Ion Antonescu îl considera a fi un „*eminent ofițer...necesar instituției*“.

Debutul său profesional a fost la comanda unei secții de artilerie din cadrul Regimentului 13 Artilerie cu care a participat la luptele din Primul Război Mondial din Dobrogea, Muntenia și Moldova, inclusiv cele de la Mărășești. Experiența frontului a trăit-o și în cel de-al Doilea Război Mondial, de această dată în calitate de șef de stat major al Corpului 4 Armată.

Un loc aparte, reprezentativ pentru cariera sa militară a reprezentat-o activitatea în domeniul învățământului: profesor de tactica artileriei și de mecanică și fizică aplicată la Școala de Aplicație pentru Artilerie (1923-1926), ofițer responsabil cu instrucția și învățământul în Marele Stat Major (1946-1947), comandant al Academiei Militare (1950-1957) și locțiitor al șefului Academiei Militare pentru pregătirea tactic-operativă (1957-1959). Este evident că această din urmă funcție a reprezentat o involuție în cariera generalului după ce timp de 7 ani îndeplinesc funcția de comandant al principalei instituții de învățământ militar. De altfel, această funcție a fost și ultima, generalul Verdeș Constantin fiind trecut în rezervă în anul 1959.

Generalul Verdeș a avut o contribuție remarcabilă, în perioada interbelică, la dezvoltarea gândirii militare românești, abordând problemele de potențial de război, artă operativă, geografie militară etc. Între lucrările sale de referință amintim¹²⁶:

- „*Arma chimică de război și întrebuințarea în câmpul de luptă*“ -1924;

- „*Ridicări topografice ale artileriei și erorile topografice ale ridicărilor artileriei*“ -1924;

- „*Fizică aplicată la război. Principii și acțiuni*“ volumul I -1925;

- „*Potențialul de război*“ -1939;

- „*România – studiu geografic, fizic, economic și militar*“, ediția a II-a -1939.

Un loc aparte în abordările sale l-a ocupat geografia militară a României. A evidențiat just și argumentat modul în care aceasta influențează pregătirea și desfășurarea

¹²⁶ Petre Otu, Teofil Oroian, Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, volumul I, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, pp.277-278.

războiului. A detaliat atât influența elementelor geografice naturale – relief, rețea hidrografică, climă și floră, cât și cea a elementelor artificiale – frontiera de stat, căile de comunicații, lucrările de artă etc.

Generalul Verdeș a contribuit la redefinirea doctrinei naționale considerând că aceasta trebuie să fie în deplină concordanță cu „*spiritul populației reale, posibilităților materiale, caracterelor specifice ale teatrelor de operațiuni, situațiile în care vom fi puși să luptăm, doctrină care să răspundă în modul cel mai logic și superiorității numerice și materiale ale adversarilor noștri posibili*“. De asemenea, apreciem că doctrina națională după Primul Război Mondial trebuie să fie fundamentată pe o strategie și tactică mult mai dinamică, în care să predomine manevra pe linii interioare, subscrisă celor trei direcții generale, posibile, de agresiune: est, sud și vest. Având în vedere aceste aspecte geografico-politico-militare, generalul opina că adoptarea doctrinei franceze, în primii ani după război, era neavenită și că se impunea crearea unui „*potențial de război uman și material tehnic, cât mai puternic și o doctrină compatibilă situației noastre geografico-militare*“.

Referitor la importanța potențialului de război generalul evidențiază că acesta se creează încă din timp de pace. Având în vedere creșterea fără precedent, la acea vreme, a potențialelor de război, a prognozat în mod just, așa cum a evidențiat cel de-al Doilea Război Mondial că „*războaiele viitorului vor fi mai mult ciocniri uriașe ale potențialului, decât războaie în vechiul lor sens*“.

A analizat profund fiecare factor al potențialului de război, i-a ierarhizat corect și a propus direcții corecte de acțiune pentru dezvoltarea acestora. Generalul Verdeș a evidențiat că potențialul de război național trebuie realizată unitar, în toare domeniile, considerând că spre deosebire de trecut „*...astăzi poporul și armata se ridică ca un sigur element. Războiul se transformă în lupta popoarelor*“. A opinat just că dezvoltarea industriei naționale de apărare era o necesitate stringentă, în măsură să asigure armamentul și tehnica de luptă necesare.

Justețea raționamentelor sale, finețea și persuasiunea argumentațiilor l-au plasat în elita marilor gânditori militari români.

General de divizie Ion VERNESCU

Născut: 15 februarie 1868, la Buzău.

Decedat: 2 decembrie 1935.

Studii militare: Școala de Ofițeri (1887-1889), Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu (1889-1890), Școala Superioară de Război (1898-1900), stagiul de stat major în Austria (1903).

Grade militare: sublocotenent - 1889, locotenent - 1892, căpitan - 1897, maior - 1907, locotenent-colonel - 1911, colonel - 1914, general de brigadă - 1917, general de divizie - 1921.

Funcții militare: comandant de secție în Regimentul 3 și 7 Artilerie (1889-1897); profesor în Școala Superioară de Război (1909-1912); comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie și Geniu (1912-1915); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1915-1916); director al Artileriei și comandant al Corpului automobilist voluntar din Ministerul de Război (1916); comandant al Brigăzii 1 Artilerie Grea (1916); șef de stat major și șef al Serviciului Artilerie la Corpul 1 Armată (1916-1917); comandant al Diviziei 5 Infanterie pe frontul Nistrului (1918-1921); (...) comandant al Corpului 3 Armată (1923-...).

A fost un ofițer temeinic pregătit, extrem de valoros. **În Primul Război Mondial a participat la luptele de la Flămânda, Călugăreni, Neajlov și Argeș, precum și la Mărășești, probând alese calități ostășești și morale.**

A fost trecut în rezervă la 1 octombrie 1929.

A fost decorat cu: „*Coroana României*” în gradele de cavalier, ofițer, comandor și mare ofițer, „*Steaua României*” în gradele de ofițer și mare ofițer, Medalia Jubiliară „*Carol I*”, Medalia „*Victoria*”.

**General de brigadă
Romulus VIVESCU**

Născut: 5 august 1862, în București.

Decedat:-

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu(1882-1884); Școala Specială de Artilerie și Geniu (1884-1886).

Grade militare: sublocotenent - 1884, locotenent - 1888, căpitan - 1893, maior - 1900, locotenent-colonel - 1908, colonel - 1911, general de brigadă - 1915.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 2 Artilerie Cetate (...); comandant al Regimentului 1 Artilerie. Cetate (1911-...); comandant al Brigăzii 2 Artilerie Grea (1916); (...).

Un loc important în cariera sa l-a ocupat participarea la Primul Război Mondial. În Campania din 1916 a comandat pe front Brigada 2 Artilerie Grea, probând profesionalism și mult curaj.

Locotenent-colonel Ioan VITZU

Născut: 31 martie 1893, la Buzău.

Decedat:-

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1912-1914); Școala Specială de Artilerie (1921); Cursul de informații pentru gradul de maior (1923).

Grade militare: sublocotenent -1914, locotenent -1916, căpitan -1917, maior -1926, locotenent-colonel -1934.

Funcții militare: comandant de secție în Divizionul Obuziere (1914-1916); comandant de baterie în Regimentul 2 Artilerie Grea (1916-1918), Divizionul 36 Obuziere (1918-1919), Regimentul 72 Obuziere (1922-1923), Regimentul 35 Artilerie (1924-1935); șef serviciu armament-muniții la Divizia 15 Infanterie (1920-1921), Comandamentul Vânători de Munte (1925-1926); comandant al Depozitului Domnești (1926-1927), comandant divizion și șef Birou Mobilizare în Regimentul 2 Artilerie (1927-1929); șef grup ateliere la Arsenalul Armatei (1929-1930); șef de birou în Direcția Tehnică a Inspectoratului General Tehnic (1930-1935); comandant de divizion și șef Birou

Instrucție în Regimentul 12 Artilerie (1935-1937); șef birou la Cercul de Recrutare Cernăuți (1937-1939); șef de birou în Direcția Industriei de Război (1939-1941) și Direcția Controlului Industriei de Război (1942-1944).

A fost un ofițer valoros. Elementul definitoriu al carierei sale îl reprezintă participarea la Primul Război Mondial. A participat la luptele de la Giurgiu, Flămânda, Bratocea, Tabla Buții, Valea Buzăului, Râmnicu Sărat.

A fost totodată și un valoros publicist. Lucrarea „*Potențialul de război al marilor puteri*” (1939, 1940) l-a consacrat în domeniul economiei militare.

**General de brigadă
Augustin VLĂDESCU**

Născut: 26 august 1896, la Ploiești.

Decedat: -

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină – București (1914-1916); Școala Specială de Artilerie – Timișoara (1919-1921); Facultatea de Mecanică – Timișoara; Școala de Tragere și Centru de Instrucție al Artileriei – Franța.

Grade militare: sublocotenent - 1 iulie 1916, locotenent - 1 septembrie 1917, căpitan – aprilie 1920, maior - 1 septembrie 1926, locotenent-colonel - 1934, colonel - 8 aprilie 1940, general - 14 iunie 1945.

Funcții militare: comandant secție în Regimentul 19 Artilerie (1916-1917); comandant secție în Regimentul 7 Artilerie (1917-1918); comandant de baterie și instructor în Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină(1918-1920); instructor în Școala Specială de Artilerie (1920-1925); ofițer în Regimentul 19 Obuziere; instructor în Centrul de Instrucție al Artileriei (1926-1934); ofițer în Inspectoratul Tehnic al Armatei (1934-1935); ofițer în Inspectoratul General al Artileriei (1936-1938); comandant al Regimentului 2 Artilerie Grea (1940); comandant al Centrului de Instrucție Informații al Artileriei (1 noiembrie 1940 – 20 iunie 1941); comandant al artileriei Diviziei 1 Grăniceri (22 iunie – 1 decembrie 1941); director al Fabricii de Muniții și Materiale Străulești (1 decembrie 1941 – 1 aprilie 1942); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei „Mihai Bravu“

(2 aprilie 1942 – 4 aprilie 1944); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei (decembrie 1944 – 16 iunie 1946); comandant al Diviziei de Gardă (20 august 1946 – 26 iunie 1947); comandant al Corpului 7 Teritorial (27 iunie – 11 iulie 1947); director al Direcției Tehnice din Comandamentul Regiunii a 4-a.

La absolvirea Școlii de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, la 1 iulie 1916, a fost înaintat la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 19 Artilerie. Cu acesta a participat în toamna aceluiași an la luptele din Primul Război Mondial. În anul următor, 1917, în funcția de comandant de secție în Regimentul 7 Artilerie a participat la luptele de la Mărăști și Oituz. Pentru „*comportamentul dârz și curaj în luptele de susținere a infanteriei*”¹²⁷, la 1 septembrie 1917 a fost înaintat, la excepțional, la gradul de locotenent.

Din vara anului 1918 până în anul 1925 a îndeplinit funcțiile de comandant de baterie și instructor în Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu din București și în Școala Specială de Artilerie de la Timișoara. În perioada în care a fost ofițer la această ultimă instituție de învățământ militar a absolvit și Facultatea de Mecanică.

De-a lungul timpului, ca urmare a calităților specifice domeniului didactic a mai îndeplinit funcții în învățământul militar de artilerie, inclusiv pe cea de comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei de la „Mihai Bravu”.

Ca urmare a pregătirii superioare în domeniul tehnic, generalul Augustin Vlădescu a îndeplinit mai multe funcții în acest domeniu, cu rezultate remarcabile. Astfel, în cadrul Inspectoratului Tehnic al Armatei a contribuit substanțial la asigurarea armatei cu armament de artilerie. Ca urmare a profesionalismului, recunoscut inclusiv prin înaintarea la excepțional la gradul de locotenent-colonel, a fost numit șeful comisiilor româno-polone și al celei cu țările membre ale Micii Înțelegeri pentru asigurarea cu armament de artilerie. De asemenea, a avut o importantă contribuție teoretică, în domeniul tehnic și tactic, caracterizată în elaborarea lucrărilor: „*Stabilirea valorii*

unităților de foc ca element de luptă, transport și reîmprospătare”, „*Caracteristicile tehnice și tactice ale artileriei armatelor străine și a materialelor moderne*”, „*Posibilitățile și nevoile artileriei noastre în strânsă legătură cu planul de înzestrare*”, „*Propuneri pentru refacerea hărților și a planurilor directe în raport cu nevoile artileristice*”, „*Regulamentul EI pentru instrucția la tunurile de 76 mm*”, „*Regulamentul tragerilor artileriei – E6*”, „*Regulamentul de recunoașteri și ocupare a pozițiilor de luptă*”, „*Manualul de topografie artileristică*”, „*Regulamentul topografiei artileristice*” etc. Generalul Augustin Vlădescu a fost unul dintre specialiștii de artilerie ce a publicat numeroase și valoroase articole de specialitate în publicațiile timpului. A fost trecut în rezervă pentru boală, la 30 septembrie 1947. A fost decorat cu multe medalii și ordine, între care menționăm:

- Medalia „*Victoria*” 1916-1919;

- „*Semnul Onorific*” de aur pentru 25 ani de serviciu;

- Ordinul „*Steaua României*” cu panglică de virtute militară;

- Ordinul „*Steaua României*” cu panglică de virtute Militară;

- Ordinul „*Coroana României*”.

Prin întreaga sa activitate generalul de brigadă Augustin Vlădescu a contribuit substanțial la dezvoltarea artileriei, a învățământului acestei arme, la reușita eforturilor militare pe câmpurile de luptă pentru înfăptuirea idealurilor naționale.

General Ioan D. VLĂDESCU

Născut: 5 iulie 1870, comuna Comani, plasa Ștefănești.

Decedat: 1949.

Studii militare: Școala Fiilor de Militari din Craiova (1886-1889); Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1891-1893);

Școala Superioară de Război (1894-1896).

¹²⁷ Colonel Sandu Marinescu, „Bravi comandanți de brigăzi și regimente de artilerie”, Editura Pro Transilvania, București, 2006, p.134.

Grade militare: sublocotenent - 8 iulie 1891, locotenent - 1 ianuarie 1894, căpitan - 10 mai 1899, maior -..., locotenent-colonel -..., colonel -..., general de brigadă - 1 aprilie 1917.

Funcții militare: comandant de pluton în Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1891-1893) și în Regimentul 5 Artilerie (1893-1894); comandant de baterie în Regimentul 1 Cetate (1894); ofițer de stat major în Comandamentul Diviziei 5 Infanterie și Regimentul 8 Artilerie; comandant al Companiei de Jandarmi Rurală din orașul Constanța (1896-1897); șef de stat major al Diviziei 1 Infanterie (1913); comandant al Corpului de Jandarmi (1927); comandant al Diviziei 9 Infanterie (1927-1930).

Datele biografice despre generalul Vlădescu Ioan sunt puține și incomplete. Această stare de fapt se datorează pierderii memoriului său de personal.

Între datele cunoscute amintim că a fost fiul preotului Vlădescu Dumitru din comuna Comani și al Catincăi. A fost căsătorit începând cu 24 septembrie 1895 cu Magdalena Marin.

Ofițer temeinic pregătit, ambițios s-a afirmat ca un foarte bun artilerist, ofițer de stat major și comandant. Profesionalismul său l-a probat din plin în acțiunile militare ale celui de-al Doilea Război Balcanic în funcția de șef de stat major al diviziei 1 Infanterie și în timpul Primului Război Mondial.

Ca urmare a calităților sale **remarcabile a fost numit în onoranta funcție de comandant al Corpului de Jandarmi**, prin Înaltul Decret nr. 2759 din 1927. Din nefericire pentru el a fost înlocuit în această funcție, după numai 21 de zile de către generalul Davidoglu Cleant. Următoarea funcție pe care a fost încadrat a fost cea de comandant al Diviziei 9 Infanterie, pe care a exercitat-o până în anul 1930 când prin Înaltul Decret nr. 984 a fost trecut în rezervă.

Pentru meritele sale deosebite a fost decorat de-a lungul timpului cu o serie de distincții între care amintim:

- Medalia jubiliară „*Carol I*” (Î.D. nr. 5384 din 28 decembrie 1905);
- Semnul onorific de 25 de ani;
- Medalia „*Avântul Țării*” (Î.D. nr. 6244 din 20 iulie 1913);
- Ordinul „*Coroana României*” clasa a IV-a cu panglica de virtute militară;
- Ordinul „*Steaua României*” clasa a IV-a cu spade și panglica de virtute militară;
- „*Crucea Comemorativă*” (Î.D. nr. 1744 din 7 iulie 1918);
- Ordinul „*Sfântul Stanislav*” clasa a II-a (Brevetul nr. 127641);
- „*Steaua României*” clasa a III-a (Î.D. nr. 1686 din 1923).

General de brigadă Petre VLĂDESCU

Născut: 26 octombrie 1888, în București.

Decedat: 2 iunie 1977, la București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1907-1909); Școala Superioară de Război (1920-1922).

Grade militare: sublocotenent -1909, locotenent -1912, căpitan -1916, maior -1920, locotenent-colonel -1926, colonel -1932, general de brigadă -1938.

Funcții militare: (...); comandant al Diviziei 5 Infanterie (1941-1942); la dispoziția Ministerului Apărării Naționale (1942).

A fost un ofițer valoros, cu o exprimare profesională admirabilă. A participat la campania din 1913, la primul și la cel de-al Doilea Război Mondial. În timpul acestuia din urmă s-a remarcat în acțiunile militare din centrul Basarabiei și de la Odessa.

A fost trecut în rezervă la 19 iulie 1942.

**General de divizie
Mihail VOICU**

Născut: 2 februarie 1890, în comuna Marginea de Jos, județul Buzău.

Decedat: 17 august 1961, în închisoarea Gherla.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1910-1912); Școala Superioară de Război (1919-1921).

Grade militare: sublocotenent - 1912, locotenent - 1915, căpitan - 1917, maior - 1920, locotenent-colonel - 1930, colonel - 1936, general de brigadă - 1943, general de divizie - 1946.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 16 Artilerie, Regimentul 2 Obuziere (1912-1916); comandant de baterie în Regimentul 1 Artilerie Grea (1916-1917); funcții în Marele Cartier General (1917-1919); profesor în Centrul de instrucție al artileriei-Mihai Bravu, comandant al Regimentului 35 Artilerie, 2 Artilerie grea, 24 Artilerie (1921-1938); șef serviciu în Marele Stat Major (1938-1939); comandant al Brigăzii 5 Artilerie (1939-1942); comandant al artileriei Diviziei 21 Infanterie (1942); comandant al artileriei Corpului 4 Armată (1942-1943); comandant al Diviziei 14 Infanterie (1944); comandant al Diviziei 2 Infanterie (1944-1945); locuitor al comandantului Corpului 4 Armată Teritorial (1945-1946); funcții în Marele Stat Major (1946-1947).

Generalul de divizie Mihail Voicu a fost unul din marii comandanți ai primei jumătăți a secolului al XX-lea. A comandat de-a lungul carierei sale subunități, unități și mari unități. **A participat la campania din 1913 și la cele două războaie mondiale.** A condus unitățile Diviziei 2 Infanterie în luptele de la Szolnok, Budapesta, din masivul Javorina, pentru forțarea râurilor Hron, Nitra, Vah și Morava și din podișul Boemiei.

Devotamentul său exemplar față de țară a fost „răsplătit” după schimbările survenite după al Doilea Război Mondial, cu pierderea libertății. De altfel, generalul de divizie Mihail Voicu a încetat din viață în închisoarea Gherla, la data de 17 august 1961.

**General de divizie
Panait WARTHIADI**

Născut: 16 martie 1846, la București.

Decedat: 7 februarie 1911.

Studii militare: Școala de Ofițeri (1859-1864- Promoția Unirii).

Grade militare: sublocotenent - 1864, locotenent - 1868,

căpitan - 1871, maior - 1877, locotenent-colonel - 1881, colonel - 1888, general de brigadă - 1897, general de divizie - 1906.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 1 Artilerie (1864-1877); comandant divizion în Regimentul 2 Artilerie (1877-1882); ajutor al comandantului Regimentului 2 Artilerie (1882-1884); atașat militar la Viena (1884-1885); comandant al Regimentului 2 Artilerie (1885-1888); comandant al artileriei Corpului 1 (1888-1891), 2 Armată (1891-1896); comandant al Școlii de Ofițeri (1896-1897); comandant al Regiunii Întărite Focșani-Nămoloasa-Galați (1897-1900); șef al Statului Major Regal (1900-1906, foto de grup, al treilea din dreapta); comandant al Corpului 3 Armată Galați (1906-1910, foto, stânga sus) și 2 Armată București (1910-1911).

A participat la Războiul pentru Independență conducându-și divizionul în luptele de la Plevna, Opanez, Smârdan și Vidin. La 30 august 1877 din divizionul său a căzut la datorie primul ofițer artilerist, sublocotenentul Elefterescu Ion.

Generalul de divizie Panait Warthiadi împreună cu subordonații

A fost decorat cu „*Virtutea Militară de război*”, „*Steaua României de război*”, „*Crucea trecerii Dunării*”, „*Apărătorii Independenței*”, „*Ordinul Carol I în grad de comandor*”, „*Steaua României în grad de mare ofițer*”, „*Coroana României în grad de comandor*”, „*Semnul onorific de 18 și 25 ani de serviciu*”, „*Medalia jubiliară Carol I*”, „*Medalia comemorativă Rusă*”, „*Marea cruce cu briliante Sf. Ana*”, „*Ordinul Sf. Stanislas*” și altele.

În luna noiembrie 1909, generalul Warthiadi a fost sărbătorit de camarazii din Corpul 3 Armată la împlinirea a 50 de ani de serviciu militar. La 8 noiembrie, la restaurantul Capșa, a avut loc întâlnirea promoției sale, mai fiind în viață 8 din cei 15 absolvenți, dintre care generalul de divizie Constantin Brătianu și generalii artileriști Alexandru Tell și Nicolae Stoika. Între colegii decedați îi amintim pe generalul de divizie Iacob Lahovary, colonelul Constantin Crătunescu și colonelul Dimitrie Dumitrescu-Maică.

A decedat la 7 februarie 1911. După oficierea serviciului religios s-au rostit discursuri de omagiere, din care reținem: „*Generalul Warthiadi a consacrat întreaga sa activitate carierei militare, a servit țara cu*

credință și a apărât-o cu vitejie, a iubit armata cu pasiune, a câștigat dragostea și stima tuturor acelor care l-au cunoscut și au putut aprecia acest caracter leal și neșovăitor”. (general Leon Mavrocordat, seful Statului Major Regal); „*Faptele sale de arme stau scrise cu litere de aur în marea carte a războiului neatârării*”. (general

George Georgescu, inspectorul general al artileriei); „*Generalului Warthiadi i-a fost dat să ia parte la întreaga muncă uriașă, fără tihnă și fără odihnă, ca ofițer mic și mare, de la Unire până azi, contribuind prin munca sa și urmând prin activitatea sa neconținut propășirea armatei care a adus neatârarea și regalitatea noastră, visul nostru strămoșesc de aur. (...) Generalul Warthiadi în timpul lungii sale cariere de comandant superior, de la 1897 până azi, a comandat jumătatea cea mai importantă a țării noastre. De la regiunea întărită a Siretului și până la malul drept al Oltului, de la Dunăre până la înălțimile munților noștri, acolo unde a fost nevoie de tărie și destoinicie, generalul Warthiadi era în frunte*”. (colonel Scarlat Panaitescu, șeful de stat major al Corpului 2 Armată).

Corpul neînsuflețit al generalului a fost transportat la Cimitirul Bellu pe un tun tras de șase cai. În jurul sicriului și pe două platforme erau așezate mulțime de coroane din partea M.S Regelui Carol I, A.S. Regale Ferdinand, Corpurilor 2 și 3 Armată, Regimentului 2 Artilerie, Școlilor militare, Revistei Artileriei, Revistei Armatei, camarazilor de arme, prietenilor și rudelor.

Afetul mortuar a fost urmat de un foarte mare număr de generali și ofițeri superiori, rude și prieteni, trăsura M.S. Regelui Carol I (ca o distincție acordată generalului (doar consilierii familiei regale și generalii Alexandru Cernat și Arion Eraclie mai beneficiase de această distincție), trăsurile rudelor, toate trupele garnizoanei București.

General de divizie Iacob ZADIC

Născut: 8 decembrie 1867, în comuna Brătulești, județul Roman.

Decedat: 8 aprilie 1970, la București.

Studii militare: Liceul Fiilor de Militari - Iași, Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1886-

1888), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1889-1891), Școala Superioară de Război (1896-1898).

Grade militare: sublocotenent - 1888, locotenent - 1891, căpitan - 1906, maior - 1906, locotenent-colonel - 1911, colonel - 1914, general de brigadă - 1918, general de divizie - 1919.

Funcții militare: comandant de pluton și baterie în Regimentul 4 Artilerie (1888-1889), Regimentul 3 Artilerie (1891-1896), Regimentul 12 Artilerie (1896); șef birou pregătire de luptă la Regimentul 8 Artilerie (1898-1901); ofițer în statul major al Diviziei 7 Infanterie (1901-1906); șef de stat major al Diviziei 2 și 7 Infanterie (1906-1909,

1910-1911); comandant al Regimentului 8 Artilerie (1909-1910, 1911-1914); șef de stat major al Corpului 3 și 4 Armată al Armatei de Nord și 1 (1914-1917); secretar general în Ministerul materialelor de război (1917-1918); comandant al Diviziei 8 Infanterie (1918-1919); comandant al Corpului 4 Armată (1919-1922); a fost pensionat în anul 1926.

A participat în Primul Război Mondial la luptele din Transilvania (1916) ca șef de stat major al Armatei Constantin Prezan, și de la Mărășești, ca șef de stat major al Armatei 1 comandată de generalul Constantin Christescu și apoi de generalul Eremia Grigorescu.

La 9 noiembrie 1918, la cererea guvernului bucovinean, aprobată de regele Ferdinand, în fruntea Diviziei 8 Infanterie, a intrat în Siret, stabilindu-și comandamentul în „Casa Sbierenilor”, fost sediu al jandarmeriei austriece, iar la 11 noiembrie în Cernăuți, unde a avut parte de o primire triumfală. Iancu Flondor s-a adresat comandantului trupelor române: „*Domnule General! Ca președinte al Consiliului Național am datoriat să binecuvânteț falnica oaste română la intrarea ei în capitala Bucovinei, acestei țări care păstrează în sânul ei sfintele moaște ale marelui nostru Domn Ștefan. Suntem pe cale să întregim iarăși moștenirea lui – România Mare – sufletul lui nemuritor este în mijlocul nostru. Dară, nu este dat ființei omenesci de a fixa în grai viu o astfel de simțire. Numai o rugăciune fără cuvinte, care se înalță la ceruri, îi poate corespunde întrucâtva. Domnule General! Dați-mi voie să binecuvânteț așa cum o fac doi frați iubitori care după o lungă și dureroasă despărțire se întâlnesc spre a nu se mai despărți niciodată. O fac, deschizând brațele mele și strângându-vă la piept*”. În cuvântul de răspuns la alocuțiunea lui Iancu Flondor, generalul Iacob Zadic a spus: „*Onorați cetățeni ai Bucovinei! În urma dorinței Comitetului național bucovinean, M.S. Regele și România a răspuns chemării și au adus ajutorul armatei române, pentru ca liniștea acestei țări să nu fie turburată. Sosind, aduc salutul cu iubire frățească și pot să spun cu iubire de mamă al României libere către țara Bucovinei. În aceste momente, gândul meu se înalță către Dumnezeu și-i adresează*

mulțumirile României Mari că a scos sfânta dreptate la suprafață. Pentru despărțirea Bucovinei a trebuit să curgă sânge și să cadă un cap de Domn, pentru reîmpreunarea ei însă n-a curs nici un pic de sânge, căci s-a făcut totul prin vrednicia voastră și vrerea dreptății”.

Ca unul dintre participanții de seamă la victoria de la Mărășești, a fost însoțitorul oficial al mareșalilor Franței Joffre, comandantul suprem al armatelor franceze în anii 1915-1916, și Foch, comandant al forțelor franceze în anul 1918, cu prilejul vizitelor acestora în România în 1920, respectiv 1922.

A decedat la 8 aprilie 1970, la București, la venerabila vârstă de 103 ani.

Colonelul Grigore ZADIC

Născut: 27 martie 1828, în București.

Decedat: -

Studii militare: Liceul Militar „Mănăstirea Dealul”; Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină; Școala Militară de Observatori în balon; Școala Specială a Artileriei și Școala Superioară de Război (1926-1928).

Grade militare: sublocotenent –1917; locotenent - ...; căpitan -; maior -; locotenent-colonel –1940; colonel –1945.

Funcții militare: comandant pluton în Regimentul 24 Artilerie (1922-1926); ofițer de stat major în Marele Stat Major (1928-1936); diplomat militar (1936-1937); ofițer în stagiul la Regimentul 11 Artilerie în armata franceză; comandant secund la Centrul de Instrucție al Apărării Contra Aeronavelor (1940-1941); ajutor al Comandantului Comandamentului Apărării Antiaeriene a capitalei (1941-1942); conducător al delegației ofițerilor de antiaeriană trimiși la pregătire în Germania (01.03–10.04.1942); comandant al Divizionului 5 Artilerie Antiaeriană Mobil din Regimentul 5 Artilerie Antiaeriană (1942-1943); ofițer în Marele Stat Major (1943-1945); comandant al Centrului de Instrucție al Artileriei Antiaeriene (1946).

Colonelul Grigore Zadic a fost fiul distinsului artilerist, general de divizie Iacob Zadic. A absolvit și Facultatea de drept din Iași.

A participat la Primul Război Mondial ca observator în balon. După absolvirea studiilor de specialitate a fost numit comandant de subunitate în Regimentul 24 Artilerie. După absolvirea în anul 1928, cu rezultate foarte bune a Școlii Superioare de Război a desfășurat o laborioasă activitate în Marele Stat Major. Începând cu anul 1936 a îndeplinit activități în diplomația militară. Debutul în acest domeniu a fost marcat de participarea la misiunea „*Societe des Nation*”. Ulterior a îndeplinit funcția de atașat militar adjunct la Paris.

Revenit în țară, ca urmare a experienței dobândite în Franța, a îndeplinit funcții de răspundere, având între altele o contribuție substanțială la dezvoltarea învățământului de artilerie antiaeriană. În calitate de secund al comandantului Centrului de Instrucție al Apărării Contra Aeronavelor a contribuit la elaborarea unor regulamente și instrucțiuni.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat la apărarea antiaeriană a capitalei în anul 1941 și în calitate de comandant al Divizionului 2 Artilerie din Regimentul 5 Artilerie Antiaeriană la Campania din est. După 23 august 1944, colonelul Zadic a trecut în rezervă deși potrivit prevederilor timpului această măsură a fost neregulamentară.

A rămas în conștiința camarazilor ca un strălucit specialist de artilerie antiaeriană și un valoros diplomat militar.

Locotenent Gheorghe ZAPAN

Născut: 8 martie 1897, la Dorohoi, județul Botoșani.

Decedat: 20 iulie 1976, la București.

Studii militare: Liceul militar „Mănăstirea Dealu” (1914-1915); Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1915-1916).

Grade militare: sublocotenent -1916, locotenent -1917; în 1922 a trecut în rezervă,

iar în 1941 a fost reactivat, participând la război atât în est, cât și în vest.

Funcții militare: comandant de pluton de artilerie (1916-1918); profesor de matematică la Liceul Militar Mânăstirea Dealu (1918-1922).

A fost un ofițer temeinic pregătit. Pe lângă studiile miliatice a urmat în perioada 1919-1923 Facultatea de drept din Iași. De asemenea, în perioada 1926-1932 a urmat studii de doctorat în psihologie la Berlin.

A luat parte la ambele războaie mondiale. În Primul Război Mondial a participat la bătălia de la Mărășești, fiind rănit. În cel de-al Doilea Război Mondial a luptat atât în est, unde a fost rănit, cât și în vest.

În anul 1917 a primit „*Premiul pentru lucrări de matematică aplicată la științele militare*“ pentru studiul „*Asupra câtorva elemente de tragere*“ publicat în „*Gazeta matematică*“, nr. 4, anul XXII.

Este întemeietorul unor discipline și ramuri științifice: taxiologia, cibernetica activității umane, cibernetica pedagogică, pedagogia structurală etc.

General de brigadă (r) Nicolae M. ZĂGĂNESCU

Născut: 25 mai 1898, la Ploiești.

Decedat: 1987, București.

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1 noiembrie 1922-31 octombrie 1923); Școala Superioară de Război (1929-1931).

Grade militare: sublocotenent -1917; locotenent (avansat la excepțional la 01.10.1919); căpitan - 15.02.1925; maior - 1935; locotenent-colonel - 1 iulie 1942; colonel - 1 martie 1944; general de brigadă (avansat în rezervă) - 1981.

Funcții militare: comandant secție obuziere în Regimentul 19 obuziere Ploiești (1917-1919); ofițer cu popota în Brigada 5 Artilerie (1919-1920); comandant de baterie în Regimentul 19 Obuziere (1920-1921); comandant de secție (1921-1922), ajutor al Biroului Muniții în Depozitul Central Muniții de Război și comandant al Companiei a 2-a

Chitila (1923-1927); ofițer de stat major în Regimentul de Artilerie Antiaeriană (1927-1928); ofițer de stat major în Regimentul 1 Apărare Contra Aeronavelor (1931-1933); ofițer în Marele Stat Major (1933-1934); ofițer de stat major în Comandamentul Diviziei 1 Aeriană (1 noiembrie 1934-31 octombrie 1935); șef Birou Instrucție și șef birou Organizare – Mobilizare în Comandamentul Forțelor Aeriene (1935-1938); comandant al Grupului Mixt din Centrul de Instrucție Apărare Contra Aeronavelor (1938-1940); ofițer de stat major în Corpul 2 Armată (1940-1942); șef al Biroului Organizare – Mobilizare și ajutor al comandantului la Comandamentul Apărării Antiaeriene (1942); subșef de stat major și șef al Biroului Organizare-Mobilizare la Comandamentul Artilerie Antiaeriene (1 noiembrie 1942 – 1 martie 1943); șef al Secției a 3-a Instrucție în Statul Major Aerian (1 martie 1943 – 1 martie 1944); șef secție Operații în Comandamentul Aerian (1 martie 1944 – 1 august 1944); comandant al Regimentului 9 Artilerie Antiaeriană (1944-1945).

Generalul de brigadă Nicolae Zăgănescu s-a născut la Ploiești, fiind primul dintre cei patru fii ai lui Mihai Zăgănescu, ofițer de infanterie și ai Mariei Zăgănescu-Radian, profesoară de desen și artist plastic. După absolvirea a 5 clase primare în Ploiești a urmat 7 clase la Liceul Militar din Iași și a susținut examenul de bacalaureat la renumitul Liceu „*Sfinții Petru și Pavel*” din Ploiești. Ulterior a fost admis la data de 1 octombrie 1916 la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină.

De remarcat faptul că opțiunea sa pentru cariera armelor s-a încadrat în tradiția familiei. Nu numai tatăl său a fost ofițer, ci și bunicul, Alexandru Zăgănescu, participant la Războiul de Independență și mai ales celebrul său străbunic, căpitanul Pavel Zăgănescu, devenit peste ani colonel **cel ce a comandat eroic pompierii bucureșteni în lupta cu turcii din Dealul Spirii, la 13 septembrie 1848.**

Și-a făcut debutul în cariera armelor participând cu gradul de sublocotenent la războiul pentru întregirea neamului. În luptele de la Mărășești, în calitate de comandant al

unei secții de obuziere din Regimentul 19 Obuziere Ploiești, a fost rănit la cap în ziua de 16 iulie 1917. Deși rănit a refuzat să fie evacuat de pe front și a luptat mai departe cu regimentul său. În prima sa notare de serviciu, comandantul Regimentului 19 Obuziere, colonelul Andrei Miclescu a evidențiat curajul cu care a condus în luptă secția sa.

După război a îndeplinit diferite funcții de comandant de secție și de baterie de artilerie, de ofițer cu aprovizionarea și de șef al Biroului Muniții în Depozitul Central de Muniții de Război. De asemenea, s-a preocupat de ridicarea nivelului său de pregătire de specialitate dar și generală, urmând un curs la Școala de tragere a Artileriei de la Râșnov, în 1922, Școala Specială de Artilerie în perioada 1922-1923 și Facultatea de Drept (la fără frecvență) din București.

Momentul de cotitură în cariera sa a avut loc la data de 1 aprilie 1927, când a fost încadrat ca ofițer de stat major într-un regiment de artilerie antiaeriană.

În perioada 1929-1931, a urmat cu rezultate superioare Școala Superioară de Război, fiind apreciat cu calificative „bine” de către directorul de studii, colonelul Spiroiu și de comandantul Școlii Superioare de Război, generalul Ion Antonescu. Ca ofițer de stat major a activat cu succes într-o multitudine de funcții.

De reținut faptul că în data de 1 noiembrie 1941 a fost trimis pe frontul de est, unde a remaniat dispozitivul de apărare antiaeriană al Corpului 2 Armată. Fără a minimiza alte funcții importante deținute în timpul războiului, vom evidenția modul remarcabil în care a exercitat în perioada 1 august 1944 - 15 mai 1945 funcția de comandant al Regimentului 9 Artilerie Antiaeriană. Cu acest Regiment a participat la luptele grele de apărare antiaeriană a zonei petroliere Prahova. La data de 15 mai 1945, Regimentul 9 Artilerie Antiaeriană a fost

transformat în „regiment de instrucție”, dislocat în București, iar comandantul său, colonelul Nicolae Zăgănescu, a fost trecut în rezervă. Această măsură grăbită, nedreaptă a fost cauzată de participarea sa la Campania din Est. Ulterior și-a asigurat existența ca inginer constructor pe diferite șantiere. În anul 1981, în semn de apreciere a întregii sale activități sub drapel, a fost avansat la gradul de general de brigadă. Menționăm că de-a lungul anilor a fost decorat cu medaliile:

- „Crucea comemorativă” 1918-1920 cu bareta Mărășești (1920);
- „Victoria” (1920);
- „Semnul onorific pentru 25 de ani de serviciu” (1938);
- „Crucea trecerii Dunării” cu bareta Tradiții (1940);
- „Aeronautică clasa a III-a” cu spade (1942). De asemenea, i-au fost atribuite ordinele „Coroana României în grad de cavaler” (1929); „Coroana României cu spade în grad de ofițer” (1943); „Coroana României cu spade și panglică militară în grad de comandor” (1945).

General de brigadă Toma ZOTTER

Născut: 25 aprilie 1889, la Alexandria, județul Teleorman.

Decedat:-

Studii militare: Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină (1915-1917); Școala de Aplicație pentru Artilerie (1922-1923); Școala Superioară de Război (1931-1933).

Grade militare: sublocotenent -1917; locotenent- 1919; căpitan- 1923; maior- 1935; locotenent-colonel-...; colonel-1943; general de brigadă - 1947.

Funcții militare: comandant de pluton în Regimentul 2 Artilerie (1917-1919);

comandant de baterie, ajutor șef birou mobilizare la Regimentul 2 Artilerie Hipo (1919-1922); comandant de baterie la Regimentul 39 Artilerie (1926-1931); șef de stat major la Regimentul 39 Artilerie (1936-1942); șef de stat major la Divizia 13 Pază din Transnistria (1942), la Divizia 13 Infanterie (1942) și la Divizia 10 Infanterie (1942-1943); șef de stat major la Corpul 5 Armată (1943-1946); șef Secție în Direcția Personal a Ministerului de Război (1945-1946); șef de stat major la Corpul 5 Teritorial (1946-1947); comandant al Diviziei Gardă; comandant al artileriei Regiunii 3 Militare; comandant al Diviziei 18 Infanterie; șef de stat major al Regiunii 3 Militare (1947-1950).

A copilărit în Alexandria, unde a urmat patru clase primare și gimnaziul. După absolvirea Liceului „Mihai Viteazul” din București a fost admis la Școala de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din capitală.

Și-a început cariera militară în anul 1917, la comanda unui pluton din Regimentul 2 Artilerie. În lunile iulie – august a participat la marea bătălie de la Mărăști. În anul 1919, odată cu înaintarea la gradul de locotenent a fost numit comandant de baterie în Regimentul 2 Artilerie Hipo.

Ca urmare a calităților profesionale, în anul 1924 a fost mutat la Școala de Aplicație a Artileriei, unde și-a desfășurat activitatea până în anul 1926, când a fost numit comandant de baterie în Regimentul 39 Artilerie.

După absolvirea Școlii Superioare de Război în anul 1931, a îndeplinit funcții de șef de stat major. În această funcție la Regimentul 39 Artilerie, locotenent-colonelul Toma Zotter a participat în perioada 22 iunie 1941-24 decembrie 1942 la luptele pentru eliberarea Bucovinei de Nord și a Bucovinei și la cele pentru cucerirea orașului Odessa. De asemenea, a participat la eroicele lupte de la Cotul Danului, ca șef de stat major la Divizia 10 Infanterie, la luptele din Caucaz.

La data de 31 octombrie 1943 a fost înaintat la gradul de colonel și numit în aceeași consacrată funcție pentru el de stat major la Corpul 5 Armată din Ploiești. A condus acțiunile de luptă ale acestuia împotriva rezistenței germane din perioada 23-31 august 1944.

Odată cu înaintarea la gradul de general în data de 24 ianuarie 1947 a fost numit comandant al Diviziei de Gardă. Deși a mai îndeplinit funcții de comandant, al artileriei Regiunii 3 Militare respectiv al Diviziei 18 Infanterie, și-a încheiat activitatea militară tot ca șef de stat major al Regiunii 3 Militare.

În cei aproape 34 de ani în care a servit țara sub drapel a dovedit profesionalism, responsabilitate și devotament față de armată și națiunea română. Pentru calitățile sale, probate din plin în timpul participării la cele două războaie mondiale, generalul Toma Zotter a fost distins cu mai multe ordine și medalii între care amintim:

- „*Coroana României*” clasa a IV-a cu spade și panglică de „*Virtute Militară*”.
- „*Steaua României*” clasa a IV-a.
- Ordinul „*Mihai Viteazul*” clasa a III-a cu spade.

Colonel Ioan ZVORANU

Născut: 15 iunie 1873, la Galați.

Decedat:-

Studii militare: Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Geniu (1891-1893).

Grade militare: sublocotenent -1893, locotenent -1896, căpitan -1904, maior -1911, locotenent-colonel -1916, colonel -1920.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 2, 5, 7, 10 și 14 Artilerie (...); comandant al Regimentului 1 Artilerie Grea (1917-1919).

A fost unul din mulții bravi artileriști participanți la Războiul de Reîntregire.

În campania din 1916 a îndeplinit funcția de șef al artileriei în capul de pod de la Turtucaia, iar în luptele de la Mărășești a comandat gruparea de artilerie. A participat de asemenea, la campania din 1919 din Ungaria cu Divizia 7 Infanterie.

La 31 ianuarie 1923 a fost trecut în retragere pe motiv de boală, contractată în timpul serviciului militar.

General de brigadă Eugen ZWIEDINEK

Născut:

21 februarie 1886, la Cluj.

Decedat: 29 august 1956.

Studii militare: Școala de Cadeți a Armatei Austro-ungare; Academia Militară din Viena

(1904-1907); Cursul de gaze de la Viena; Cursul de artilerie pentru ofițeri superiori la Viena.

Grade militare: sublocotenent - 18 august 1907; locotenent -1 noiembrie 1912; căpitan -1 septembrie 1915; maior - 1 septembrie 1919; locotenent-colonel - 31 martie 1923; colonel -1 octombrie -1928; general de brigadă -16 iunie 1936.

Funcții militare: diferite funcții în Regimentul 34 Artilerie câmp din Armata Austro-Ungară (18 august 1907-1912); comandant al Divizionului 2 în Regimentul 36 Obuziere de Câmp (1 martie-1 septembrie 1919); ofițer în Regimentul 37 Artilerie (1 septembrie 1919 - 20 noiembrie 1920); ofițer în Regimentul 33 Artilerie (20 noiembrie 1920 - 1 aprilie 1923); comandant de divizion și Șef al Biroului Instrucție în Regimentul 40 Obuziere (1 aprilie 1923 - 1 octombrie 1928); ofițer de

ordonanță al Regelui Ferdinand (18 ianuarie 1925 - 15 iunie 1935; primii 3 ani și 8 luni a fost detașat de la Regimentul 40 obuziere); comandant al Regimentului 2 Artilerie Grea (15 iunie 1935 - 16 iunie 1936); ofițer în Statul Major Regal (Casa Militară Regală), (16 iunie 1936 - 19 iulie 1942).

Generalul Zwiedinek s-a născut la 21 februarie 1886 la Cluj în familia nobilului de Südenhorst, Alois de Zwiedinek. A urmat cursurile Școlii de Cadeți a Armatei Austro-Ungare și ale Academiei Militare din Viena. La absolvirea acesteia a fost avansat la 18 august 1907 la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 34 Artilerie de Câmp.

După realizarea României Mari a fost primit în Armata Română cu gradul de căpitan, prin înaltul Decret nr. 3051 din 17 iulie 1919¹²⁸. Ca urmare a lipsei de ofițeri cu grad superior a fost numit comandantul Divizionului 2 din Regimentul 36 Obuzier de Câmp din Sibiu. Calitățile sale au fost în scurt timp descoperite de șefii săi. Comandantul Brigăzii 18 Artilerie, colonelul Marcovici îl aprecia elogiativ: „Este un bun ofițer superior, cu o educație aleasă, priceput în meseria sa și divizionul său se prezintă prea bine sub toate raporturile. La toate inspecțiile ce am făcut am constatat cu o deosebită plăcere munca neobosită depusă de acest ofițer superior. Este un foarte bun element și dotat cu frumoase sentimente ostășești și românești. Este tipul ofițerului-perfect, camarad, disciplinat, corect în toate acțiunile sale”.

De menționat că tatăl său a fost voluntar în Războiul din 1877-1878 în Regimentul 1 Călărași¹²⁹.

¹²⁸ Comandor dr. Marian Moșneagu, *General de brigadă Eugen Zwiedinek*, în Revista Document nr. 1 din 2012, p. 96.

¹²⁹ Idem.

Comandantul Regimentului 33 Artilerie locotenent-colonel Castană în „*nota calificativă*” pe anul 1921 îl caracteriza la fel de onorant: „ *Bun militar. Perfect călăreț și îndemânatec. Dă un exemplu frumos subalternilor prin felul de a fi. Educația militară desăvârșită. Disciplinat în toate ocaziile. Îndeplinește serviciul foarte conștiincios și bine..... [.....]. Îl propun la înaintarea excepțională la gradul de locotenent-colonel*”¹³⁰.

Pe lângă excelența pregătire militară generală și de specialitate a manifestat și frumoase calități sportive. Era un foarte bun călăreț și un desăvârșit spadasin. În anul 1924, prin lecțiile de scrimă și floretă pe care le-a oferit ofițerilor din garnizoana Târgu-Mureș a făcut o reușită propagandă acestui elegant și nobil sport.

Ansamblul calităților personale remarcabile l-au impus începând cu 29 ianuarie 1925 ca ofițer de ordonanță al Regelui Ferdinand. La Statul Major Regal a mai îndeplinit funcția de adjutant regal la Casa Militară a Regelui și la Casa M.S. Regina Maria. În aceste funcții a fost apreciat atât de rege, cât și de regină. Relevantă este consemnarea generalului Constantin Posievici, șeful Casei Militare Regale a Regelui din foaia calificativă pentru anul 1930: „*Distins, discret, om de muncă, om de încredere, cu adevărat element de elită. În toate împrejurările se achită de serviciul său cu mult devotament și pricepere. Un admirabil camarad...*”.

În anul 1934 a urmat „*Cursul de comandant*”. Anul următor prin Înaltul Decret nr. 1559 din 15 iunie 1935 a fost numit comandant al celebrului Regiment 2 Artilerie Grea. A avut o activitate intensă, atât în ceea ce privește „*pregătirea de război*” a

regimentului, cât și în soluționarea problemelor administrative, inclusiv de dezvoltare a infrastructurii acestuia.

După ce la data de 16 iunie 1936 a fost înaintat la gradul de general de brigadă a fost mutat din nou în Statul Major Regal. Prestația sa profesională a fost și de această dată de excepție. Elocvent în acest sens este consemnarea șefului Casei Regale a M.S. Regele referitor la serviciul generalului, plin de română și credință, pe lângă M.S. Regina Maria: „*Se remarcă prin sentimentele sale distinse de bun camarad. Întrunește armonios deprinderile de perfectă curtenie cu fermitatea în hotărâri. Desăvârșit administrator fără a umbri strălucirea curții. În concluzie: Distins în maniere, dar distins și în sentimente și în acțiunile sale*”¹³¹.

A fost trecut în rezervă, pentru limită de vârstă la 19 iulie 1942 prin Decretul nr. 2275/1942.

Pentru meritele sale admirabile a fost distins cu multe ordine și medalii între care amintim:

- Ordinul „*Coroana României*” clasa a IV-a (1922);
- Ordinul Sârb „*Sf. Sava*” clasa a III-a în grad de comandor;
- Ordinul Sârb „*Vulturul Alb*” clasa a III-a în grad de comandor (1928);
- „*Crucea de Fier*” clasa a II-a;
- Ordinul „*Steaua României*” clasa a III-a în grad de cavaler (1928);
- Ordinul „*Steaua României*” clasa a IV-a în grad de ofițer (1929).

Generalul de brigadă Eugen Zwiedinek, sas de origine, este un exemplu de loialitate față de armată și statul român, de profesionalism de cea mai înaltă clasă.

Generalul a trecut la cele veșnice în data de 29 august 1956.

¹³⁰ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriul Original, General Zwiedinek, Dosar 5751, f. 13.

¹³¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Memoriul Original al Generalului de brigadă Eugen Zwiedinek, dosar nr. 5751, f. 32.

Capitolul XIII

UNIFORMELE ARTILERIȘTILOR

De la stânga la dreapta: locotenent-șinută ordinară; sergent-șinută companie; cheson, tunar-mare șinută; soldat-șinută ordinară

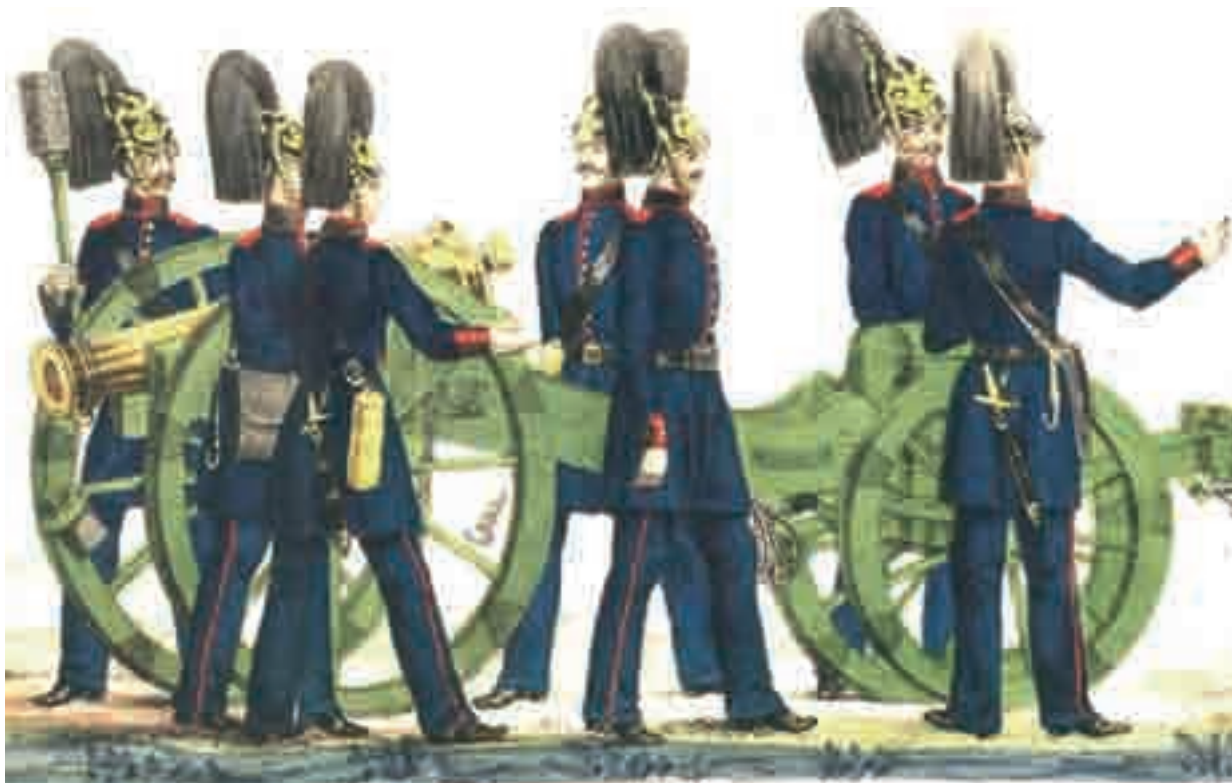

Atelaj artilerie

13.1. Ținuta artileriștilor în perioada 1843-1859

La înființarea primei baterii de artilerie din Țara Românească, în anul 1843, ofițerii și soldații au primit uniforme noi. Culoarea specifică a ținutei infanteriei și cavaleriei (lăncierii) era încă de la constituirea primelor regimente, din anul 1830, culoarea bleumarin fiind preluată și la artilerie, dar cu elemente specifice. Tunica din postav bleumarin era lungă până deasupra genuchiului, încheiată la un rând de nasturi galbeni, paspoalată cu roșu,

garnitură de alamă, care urca pe partea posterioară a calotei și se termina cu un țui fixat pe vârful calotei pe o placă cu patru lamele, țintuită în nituri ornamentale. Țuiul se fixa prin înșurubare în placă, pentru ținuta de serviciu și se demonta pentru atașarea tije care susținea penajul din păr de cal pentru ținuta de paradă. La baza calotei, lateral, se găseau jugularele galbene, iar în față era emblema Țării Românești, vulturul încoronat în profil dreapta cu aripile desfăcute și o cruce în cioc, de dimensiuni mari, de culoare aurie,

Uniformele de paradă ale ostașilor primei baterii de artilerie din anul 1843. („Albumul Oștirii”, 1852)

manșetele mânecilor fiind din postav negru cu paftale roșii și trei nasturi. Gulerul tunicii era de culoare neagră paspoalat cu roșu. Pantalonii, tot din postav bleumarin, erau largi și aveau aplicat lateral un lampas lat, din postav roșu. Coifura artileriștilor numită „chivără”¹ era din piele, iar mai târziu din metal, aceasta fiind o piesă nouă apărută în uniforma ostașilor români. Chivăra era alcătuită dintr-o calotă cu vizieră și apărătoare de ceafă ale căror margini erau întărite cu o

executat din alamă. Anexele metalice ale chivărei sunt cunoscute cu numele de „alămuri”.

Centura era simplă, prevăzută cu o cataramă dreptunghiulară. Soldații purtau cartușieră, de format mic, pe șoldul drept cu o diagonală trecută pe sub epoletul stâng.

¹ Cristian M. Vlădescu, *Uniformele armatei române de la începutul secolului al XIX-lea până la victoria din mai 1945*, Editura Meridiane, București, 1977, p.17.

*Ofițer de artilerie în uniformă model 1843
(„Albumul Oștirii”, 1852)*

Ofițerii purtau aceeași uniformă, dar aveau epoleți de tip „înghețat” (metalici), broderii dreptunghiulare din fir auriu la guler, paftale simple din manșetă și eșarfă similare celorlate arme.

O caracteristică a uniformelor apărută în anul 1843 o reprezintă „znacurile”. Acestea erau însemnele de serviciu ale gradelor ofițerilor fiind purtate la gât, sub gulerul tunicii. Forma lor era semiovală având la capete nasturi îmbrăcați în fir auriu, împletit sau răsucit în spirală și așezat în cercuri concentrice. Se purtau la gât cu un șnur din fir aurit. Culoarea znacurilor era aurie sau albă fiind confecționate din metal pe care era aplicat însemnul Țării Românești, vulturul, care avea culoare diferită în funcție de grad. Coloneii și maiorii aveau znac din metal galben, cu vultur din același metal; gradul de căpitan era reprezentat de un vultur alb pe un znac galben, cel de locotenent prin vultur galben pe fond alb, iar cel de sublocotenent prin znac alb pe care era aplicat vulturul din metal alb.

În Moldova, în anul 1848, prin „Înalta poruncă de zi” nr. 21 din 30 noiembrie artileria primește jachete bleumarin cu guler din același postav, paspoalate cu

Anul 1852. Baterie de artilerie din Muntenia în marș. („Albumul Oștirii”, 1852)

Uniformele artileriștilor din Moldova, model 1848, („Albumul Oștirii“, 1852)

Ofițer inferior de artilerie în ținută de serviciu și tunar în manta. Moldova, uniformă model 1854

roșu, epoleți și paftele roșii montate pe vipuști din aceeași culoare. La chivără, artileria avea ca emblemă capul de bour din alamă sub care erau două tunuri încrucișate, din același material. Ținuta era completată cu pantaloni de culoare gri cu vipușcă roșie. Surtucul era din postav, ca al infanteriei, cu guler bleumarin paspoalat cu roșu, manșete duble întoarse și paspoalate cu roșu.

Până la Unirea din anul 1859 se mai produc unele modificări, precum cea ordonată prin porunca nr. 11 din 13 decembrie 1854. Artileria primește tunică bleumarin și pantaloni gri cu paspoal roșu, chivăra având aceleași alămuri dar emblema schimbată. Aceasta devine semi-ovală, cu raze, stema fiind reliefată printr-un scut încoronat pe care era reprezentat capul de bour, mărginit de doi delfini. Tunica avea gulerul negru, paspoalat cu roșu epoleții la fel, iar paftalele de manșetă montate pe vipușcă circulară roșie. La soldați centura-ham era din piele neagră. Ofițerii purtau la guler două broderii dreptunghiulare din fir auriu și trei mai scurte, la paftalele de la manșetă, iar la gât znacuri de grad, introduse la uniformă în Moldova, începând cu anul 1845. Epoleții și eșarfa erau executați tot din fir auriu. Mantaua de culoare gri, la fel pentru toată armata Moldovei avea, la artilerie, epoleți roșii și guler de culoarea fondului, pe care se aplicau petlițe tip „săgeată”, de culoare neagră, paspoalate cu roșu, un alt element care devine tradițional în artileria românească.

13.2. Uniformele artileriștilor în perioada 1860-1872

După unirea din 24 ianuarie 1859, prin „Înaltul ordin de zi” din 20 martie 1859 se stabilește o comisie mixtă pentru înlăturarea deosebirilor de uniforme dintre cele două armate. După anul 1860 se poate vorbi de o uniformă comună ce va avea ca element distinctiv cocarda tricoloră pe coifură și eșarfa tricoloră tot acum fiind instituit pentru prima dată gradul de locotenent-colonel.

Uniforma artileriei era din postav bleumarin cu tunica închisă la două rânduri de câte șapte nasturi semisferici, din alamă, pe care erau reprezentate în relief două țevi de tun încrucișate având deasupra o grenadă. Tunica avea toate marginile paspoalate cu roșu, gulerul de postav negru avea aplicate pe fiecare parte câte o grenadă de postav roșu cu

flăcări în șapte vârfuri. Manșetele erau de culoare neagră paspoalate cu roșu. Soldații purtau epoleți din galon de lână de culoare roșie. Semnele de grad, în schimb se fixau pe fiecare mânecă cu galoane.

Elemente de ținută ale artileriștilor, conform Înaltului ordin de zi, nr. 37 din 27.02.1860

Efreiterii aveau un galon de lână galbenă cusut în colț, deasupra manșetei; brigadierul (caporalul) două galoane, sergentul un galon din fir auriu, iar sergenții majori, două. Șevroanele (galoanele de vechime) se fixau numai la mâneca stângă, cu unghiul în sus. La manta și la capotă nu se purtau galoane. Pe cap se purtau: chipiul, ceacoul (noua denumire a ceacului) și capelul. Ceacul, din piele de vită, de formă cilindrică, înaltă, avea viziera înclinată, iar în față avea prevăzută cu o torsadă din trese de lână roșie, cusute în rondou și fixate cu un nasture peste o cocardă tricoloră sub care era montat semnul artileriei: două tunuri având deasupra o grenadă.

Deasupra vizierei era o sub-bărbie din piele, încheiată cu o cataramă. Deasupra galonului ceacoului era fixat pamponul, semisferic, din lână roșie. Panașul din păr roșu, pentru uniforma de paradă, era așezat drept, pe un con din lână roșie și cădea apoi pe dinaintea ceacului. Furajera, confecționată pentru soldați și subofițeri dintr-un cordon de bumbac roșu, era prevăzută cu trei ciucuri și patru petrecători fiind fixată la tunică. Dragonul pentru soldați era realizat din piele neagră, la fel ca centironul și cartuşiera. Mai puțin la ținuta de ceremonie, tunica putea fi înlocuită cu spențerul și capota (cu mantaua), toate din postav bleumarin. Chipiul soldaților avea calota din postav roșu, banda din postav negru, având în față o grenadă din postav negru și viziera înclinată din lac negru. Pantalonii erau din postav bleumarin cu vipușcă și lampas dublu de culoare roșie.

Ofițerii aveau uniforma după aceeași croială și culoare, dar din postav mai fin, cu guler și manșete din catifea neagră. Gulerul, pentru ofițerii superiori era ornat cu fir auriu. Epolețul era format din scut și corp, îmbrăcat în galon din fir auriu, cu țesătura în dungi, având pe margini ciucuri. Sublocotenentul avea o stea, locotenentul două, iar căpitanul nu avea nici una. Maiorul avea corpul scutului cu o stea, locotenent-colonelul două, iar colonelul nu avea nici una. La ținuta zilnică, tunica nu avea broderii. Tunica de iarnă (ulanca) era mai largă, confecționată din „tiflu” bleumarin cu guler și manșete negre. Ceacul era asemenea celui descris pentru trupă, dar cu pereții din postav negru și galonul de la partea superioară din fir auriu, în „unghiuri”. Pamponul-sferic, din șireturi de fir auriu, pentru ofițerii inferiori și din torsade mici, pentru ofițerii superiori, se completa cu penajul din pene roșii de cocoș, pentru ofițerii inferiori și din pene tricolore, cu roșu la vârf, pentru ofițerii superiori. Coloneii, comandanți de regimente aveau în loc de penaj, egretă albă din pene de erodiu, cu tricolor la bază, prins într-un inel de fildeș, element de ținută nou ce se va perpetua la ținuta de ceremonie și mai târziu.

Furajera, ca a trupei, se completa cu dragonul și ledunca (cartușiera) cu deosebirea că erau aurite. Chipiul, confecționat după forma celui purtat de trupă avea banda de catifea neagră, iar pe cusăturile laterale, trese din fir auriu. Tresele laterale verticale de pe pereți erau corespunzătoare gradului: una pentru sublocotenent și locotenent, două pentru căpitan și câte trei pentru ofițerii superiori. Tresele indicatoare de grad erau dispuse deasupra benzii, de la una pentru sublocotenent, la șase pentru colonel.

Chipiu de maior, model 1860

*Uniformă de sublocotenent de artilerie
model 1860*

Reorganizările făcute în armată în anii 1868 și 1872, în concordanță cu dezvoltarea armatelor europene vor influența și aspectul ținutei. După legea de organizare a armatei din 22 iulie 1868, prin „Înaltul Decret” nr. 118, din 22 iulie 1868 s-a stabilit o nouă uniformă. Prin acest decret, atât la ofițeri cât și la trupă uniforma se schimbă numai în ceea ce privește culoarea. Chipiul bleumarin avea bandă din postav din catifea neagră, iar tunica având croiala veche, cu aceleași paspoale și însemne, dar de culoare maro-castaniu era încheiată la două rânduri de câte cinci nasturi. Epoleții se schimbă cu contra-epoleți din postav negru, paspoalați cu roșu-garance, plastronul și furajera fiind retrase. Panașul este înlocuit cu egreta, iar nasturii au imprimat numărul regimentului. Pantalonii de mare ținută sunt acum din postav sur, cu paspoal roșu-garance, iar mantaua ca a cavaleriei pentru soldații călări și ca a infanteriei pentru cei pedestri. La ofițeri, ulanca va capăta culoarea tunicii, la care se poartă furajeră, ca și mai înainte. Pentru prima dată, începând cu anul 1870, căpitanii și coloneii vor purta câte trei stele pe epoleți.

*De la stânga la dreapta: soldat-mare ținută;
 maior-mare ținută; locotenent-ulanca;
 trâmbițaș-mare ținută 1868*

13.3. Uniformele artileriștilor în perioada 1873-1912

Începând cu anul 1873 sunt puse în aplicare reglementări noi privind ținuta, după ce în anul anterior apăruse o nouă lege de reorganizare a armatei.

La artilerie ținuta rămâne cea stabilită în anul 1868. La ținuta de ceremonie, tunica se poartă cu trefle și trese de grad pe manșete. Pantalonii de culoare gri, ca la infanterie, erau prevăzuți cu două lampasuri roșii, iar pantalonii de cizmă numai cu vipușcă roșie. Penajul este roșu pentru ofițerii inferiori și tricolor pentru cei superiori. Uniforma guarzilor de artilerie este la fel, pe umăr având găitane de fir auriu. Ofițerii din statul major de artilerie aveau aceeași ținută, dar fără indicarea numărului regimentului.

Uniformă de ceremonie pentru sublocotenent de artilerie, model 1873 (C. Vlădescu, Op.cit, p. 91)

Din anul 1881 nasturii ținutei de artilerie vor fi doar cu însemnul de armă fără numărul regimentului.

Câteva schimbări semnificative în ținuta artileriei se mai produc în anul 1895, prin noul regulament apărut. Astfel, gulerul tunicii este acum dintr-o bucată, cu paspoal de jur

împrejur cu roșu, fiind drept și având colțurile rotunjite. Ca noutate, mantaua este din postav negru, cu guler și epoleți din postav negru și petlițe roșii. Alături de tunică s-a introdus bluza de pânză. Pantalonii erau de culoare neagră, cu vipușcă, iar capela, din postav bleumarin-închis, cu paspoal roșu, avea deasupra clapelor două tunuri încrucișate din postav roșu. Capela artileriei era prevăzută cu subbărbie de lac negru.

Maiștrii aveau, la guler, grenadele cu numărul regimentului, iar capela, ca la trupă avea înlocuite tunurile cu numărul regimentului deasupra căruia era litera A. Galoanele de grad se purtau circular, deasupra manșetei mânecii, iar la bluză, paralel cu laturile lungi ale epoleților. Maistrul potcovar are o potcoavă din fir auriu, armurierul două ciocane încrucișate, tâmplarul compas, curelarul o șa, iar maistrul croitor o foarfecă deschisă.

*Uniforme ale ofițerilor de artilerie, model 1873, de la stânga la dreapta: locotenent-colonel – ținută de ceremonie, maior - ținută de campanie, căpitan - ținută de ceremonie.
(Albumul „Uniformele Armatei Române 1830-1930”)*

Chipiul era din postav bleumarin-închis, cu bandă neagră și paspoal roșu, fiind prevăzut cu o sub-bărbie falsă, din șiret de lână roșie, unică pentru toate armele. Pamponul era ca și înainte roșu, bisferic, având penajul din fir de păr de cal vopsit roșu. Centironul era din piele naturală, avea port-baionetă sau port sabie și se încheia cu cataramă pe șoldul stâng. Tocul de revolver, din același material, se purta pe șoldul stâng, iar cartușiera, din piele, cu 12 cartușe se purta înaintea șoldului stâng.

Ofițerii aveau ținuta trupei, centironul fiind din fir, cu căptușeala din piele galbenă și atârănători din fir sau din piele. Ca element de noutate este apariția uniforme trupei artileriei de cetate. Tunica era cea a trupei artileriei de câmp, din postav castaniu, închisă la un rând de șapte nasturi, cu guler și manșete din postav negru, cu paspoal roșu. Capela nu are sub-bărbie. Celelalte elemente sunt ca la artileria de câmp a cărei ținută era purtată și de ofițeri. La maiștri, pe guler se adaugă

literele:A-pentru arsenal; AD-pentru arsenal de depozit; P-pentru pirotehnie; PB-pentru pulberărie și M pentru depozitul de muniții.

Din anul 1905, numai la artilerie și cavalerie tocurile pistoalelor vor fi din piele albă.

Guarzii de artilerie aveau uniforma ca a artileriei de câmp, dar cu trese, epoleți și grenade din fir argintiu și nasturi din metal alb, iar inelele indicatoare de grad, la trefle, fiind din metal auriu. Pantalonii sunt prevăzuți doar cu vipușcă, fără lampas.

Putem aprecia că ținuta artileriei din această perioadă a fost cea mai strălucitoare și impozantă evoluția ulterioară ducând la uniformizarea acesteia, punându-se un accent mai mare pe funcționalitate.

Uniformă de soldat de artilerie, model 1895

13.4. Uniformele artileriștilor în perioada 1912-1927

Începând cu anul 1912, prin Înaltul Decret nr. 500 din 4 februarie, s-au schimbat vechile uniforme trecându-se la uniforme de campanie de culoare verde cenușiu ce vor fi folosite până în anul 1921, când se va adopta culoarea kaki. Vestonul are clape care acoperă buzunarele interioare, iar la ținuta de campanie s-a introdus casca de război, model Adrian de culoare gri-bleu. Vechile uniforme au fost înlocuite total, iar ținuta de ceremonie se simplifică având ca bază ținuta de campanie la care se adăuga centura de fir, gulerul de culoare distinctivă și chipiul cu trese.

La ofițeri s-a introdus ținuta de postav sau camgar mai gros sau mai subțire, în funcție de anotimp, de culoare verde-cenușiu având în compoziție un amestec de fire de lână verzi, albastre și cenușii. Mantaua era de aceeași culoare cu două rânduri de nasturi. Epoletii sunt de tip postav-fond, cusuți pe umăr, model introdus pentru prima dată la

*Uniforme ale ofițerilor de artilerie, model 1916.
Stânga: locotenent în ținută de campanie;
dreapta: sublocotenent în ținută de ceremonie*

*Uniforme de artilerie, model 1923:
de la stânga: soldat, ținută de ceremonie;
plutonier major, ținută de oraș; locotenent,
bluză; colonel, ținută de ceremonie*

ofițeri. Chipiul de tip „moale”, de campanie, era din stofă verde-cenușie, de dimensiunile celui de postav negru, cu trese, având cozorocul din lac de culoarea fondului. Era prevăzut cu o singură tresă de mătase verde-cenușie, circulară și verticală pentru toate gradele, având torsadă tot din mătase cenușie, cocardă și numai pentru generali, soarele cu stea ca semn distinctiv.

Ofițerii purtau fireturi galbene, iar cei de stat major aveau, la gulerul bluzei, la manta și la bluza de vară fulgere de metal alb și eghileți din fir auriu. Reverele de la mantaua generalilor sunt din postav roșu, deschise pentru a se vedea distincția. Petlițele artileriei erau din catifea de culoare neagră, iar toate paspoalele de la bluză și manta sunt de culoarea petliței. Pe epoletii de ceremonie, pe trefle și pe epoletii de postav de la bluză, ca și la chipiul de campanie, deasupra vizierii se fixa numărul regimentului, litere sau attribute de metal alb-argintat, astfel: divizionul de artilerie călăreață - D:C; regimentele de artilerie de cetate-1C, 2C etc.

La trupă, bluza verde-cenușie era de bumbac sau de pânză având pe piept două buzunare cu capace încheiate cu nasturi de culoare neagră și alte două buzunare la partea

de jos. Gulerul avea petlițe de armă. Iarna se purta căciula obișnuită din blană cenușie.

În anul 1916, pe baza experienței războiului, s-au introdus simplificări la uniformele ofițerilor și trupei, stabilindu-se un model unic pentru toate armele. La trupă, uniforma de bază rămâne cea din anul 1912. La ofițeri, vestonul va fi prevăzut cu patru buzunare aplicate, cele de sus fiind de tip burduf, gulerul fiind tot de culoare neagră pentru generalii de artilerie. Vestonul se încheia cu șase nasturi de metal și avea epoleți tari de culoare distinctivă pentru ceremonie și

Cifrele de pe epoleți, model 1914, cu însemnul regelui Carol I, pentru Regimentul 1 Artilerie și grad de caporal cu numărul regimentului

cusuți pe umăr pentru ținuta de campanie. Pantalonii pentru artilerie erau de culoare neagră, fără vipușcă, lampasul dublu despărțit de vipușcă rămânând doar pentru generali. Cizmele, din piele neagră erau croite dintr-o bucată cu marginea de sus tăiată rotund. Mănușile erau din piele roșu-cărămizie, groase sau subțiri, după anotimp.

Pentru ținuta de ceremonie se introduce chipiul cu trese indicatoare din fir auriu, în afara celui de campanie, cu o singură tresă de mătase pentru toate gradele. Pentru ofițerii din armele artilerie și cavalerie, rămâne ca element de ținută, ledunca.

În anul 1921 se introduce, facultativ, alături de uniforma de postav verde-cenușiu și cea de culoare kaki, având aceeași croială și elemente suplimentare. Vechea uniformă verde-cenușiu va fi acceptată și purtată, în paralel, până va fi interzisă, oficial, la data de 1 aprilie 1927. Ținutele de la artilerie, ca la întreaga armată de uscat erau în număr de cinci.

Tunica de culoare kaki se închidea cu șapte nasturi simpli, aceeași pentru toate armele și serviciile. Gulerul era din postav de culoarea armei, sau de culoarea fondului, cu petlițe până în dreptul epoleților. La partea din față a tunicii sunt aplicate patru buzunare cu clape, încheiate cu nasturi mici.

Vestonul avea aceeași croială, cu guler de culoare-fond, prevăzut cu petlițe și se încheia cu șase nasturi. Mantaua se încheia la două rânduri de câte șase nasturi avea guler de catifea, petlițe, contra-epoleți, ca la tunică și capace acolodate cu câte trei nasturi. Generalii aveau reverul de la manta din postav roșu.

Pantalonii de cizmă erau de culoarea tunicii mai puțin la artilerie unde erau de culoare neagră. La ținuta de ceremonie, ofițerii de artilerie, cavalerie, sanitarii și jandarmii purtau leduncă. În anul 1923, în amintirea faptului că primii ofițeri – piloți au fost din armele artilerie și cavalerie se aprobă dreptul ofițerilor combatanți din aeronautică de a purta leduncă la ținuta de ceremonie.

Casca de campanie de tip „Adrian” era purtată la ceremonia de front, căpătând acum culoarea kaki.

Uniforme de generali de infanterie, vânători și artilerie dreapta, din perioada 1923-1927

13.5. Uniformele artileriștilor în perioada 1930-1945

*Uniformă de sublocotenent de artilerie,
model 1934, ținuta zilnică*

În anii 1930 și 1934 se produc schimbări în ținuta zilnică și de ceremonie a trupei și ofițerilor de artilerie. În dotarea armatei erau cinci categorii de ținute: de serviciu, de ceremonie, de gală, ținuta zilei și cea de campanie, la o parte dintre ele renunțându-se, pe timpul războiului, când nu se va mai purta decât uniforma simplă, zilnică și de campanie cu noua cască, model olandez. Din anul 1930, la ținuta zilnică kaki apare vestonul deschis la gât, purtat concomitent cu cel vechi, până în anul 1934. La vestonul cu revere se purta cămașă și cravată kaki. La ținuta kaki se purtau numai pantaloni de aceeași culoare, de cizmă sau lungi. Pantalonii de cizmă erau fără vipușcă pentru ofițeri și cu lampas dublu pentru aghiotanți, de asemenea cu lampas

dublu și vipușcă pentru coloneii admiși la comanda brigăzilor. Pantalonii kaki se purtau cu lampas dublu de către toate armele, până în anul 1934 când lampasul se va purta doar de către generali. Mantaua kaki era deschisă la gât, prevăzută cu două rânduri de nasturi aurii cu semnul artileriei în relief. Pe umeri se purtau treflele cu însemne de grad, trese metalice, simple, sau epoleți din culoarea fondului, pentru campanie.

Un element important al uniformei l-a reprezentat generalizarea portului șepcii kaki, de tip englezesc, cu bandă din mătase de culoare distinctivă și emblema în față, alcătuită dintr-o garnitură de două ramuri de stejar împreunate, brodate din fir auriu, în mijlocul cărora era brodat semnul artileriei (cele două tunuri încrucișate cu o grenadă deasupra), din fir auriu pe fond de postav de culoare, într-un oval. Ofițerii superiori aveau brodat pe cozoroc un rând de frunze de stejar, iar generalii și coloneii admiși la comanda brigăzilor două rânduri. Aceștia aveau ca emblemă, în locul semnului de armă, soarele de general.

Ca element de noutate este introducerea ținutei de vară. Tunica este din pânză de olandă, dril sau doc alb, cu guler drept, încheiată la cinci nasturi și patru buzunare, petlițe și contraepoleți. Pantalonii, drepți sunt din același material iar șapca, după modelul kaki, are calota albă. Portul uniformei albe era facultativ și era permis între 15 aprilie și 1 octombrie. Culoarea specifică artileriei era negrul, emblema șepcii fiind fixată pe o bandă de catifea neagră. Artileria grea avea, în plus, petlițele paspoalate cu galben, artileria călărească petlițe și emblemă negre paspoalate cu roșu, pe nasturi și pe emblemă având reprezentate două tunuri cu o grenadă deasupra. Artileria de munte avea petlițe și epoleți de culoare verde, bandă la șapcă din catifea neagră, iar nasturii și emblema cu însemnul artileriei.

Uniformă de colonel de artilerie, ofițer de stat major, din perioada războiului antihitlerist

Un alt element important al ținutei din această perioadă îl reprezintă revenirea la fondul tradițional al uniformelor de ceremonie. Tunica artileriei era de culoare castanie, deschisă la gât, cu petlițe negre, fără buzunare având pe umeri trefle cu sau epoleți de ceremonie, cu fondul de culoare distinctivă. Tunica nu avea paspoal, manșetele erau circulare și se purta cu cămașă albă și cravată neagră.

Uniformă de soldat - 1941

13.6. Uniformele artileriștilor în perioada 1945-1989

Timp de aproape cinci decenii, uniforma militarilor români și implicit a artileriștilor a fost una de inspirație sovietică. În această perioadă, uniforma militară românească și-a pierdut aproape complet originalitatea. Au fost schimbate chiar și accesoriile cu cea mai mare încărcătură națională, însemnele

Ținută militar în termen din anii 1950

gradului militar. Tresele tradiționale au fost înlocuite cu „*steluțele*” rusești. Mai mult, soldații români au fost echipați în primii ani ai acestei perioade cu o haină croită după modelul cămășii tradiționale a țaranului rus, rubașca. Un element de echipament care a fost prezent în permanență în garderoba oștirii române a fost cizma înaltă. Aceasta era tot de inspirație sovietică, ca și masiva manta de iarnă. Întreaga ținută a armatei, deci și a artileriștilor, a fost în continuare de culoare kaki. Ținuta de oraș și de serviciu a cadrelor era compusă din veston și pantaloni, „*drepti*” și „*pană*”. Primii se purtau cu pantofi, iar cei din urmă cu cizme. Vestonul a fost inițial croit tip tunică, închis pe gât, iar mai apoi cu rever deschis, astfel încât să se vadă cravata și cămașa. Acestea din urmă erau tot de culoare kaki. Uniformele erau de vară și de iarnă, confecționate din materiale diferite.

13.7. Uniformele artileriștilor astăzi

Schimbările sociale din anul 1989 au produs profunde transformări ale instituției militare. Între schimbările din cadrul acesteia se numără și cea referitoare la uniforme. Astfel, s-a renunțat treptat la uniformele de inspirație sovietică. De reținut că prima ținută de instrucție „*mozaic*” a fost creată în anul 1990. Modelul de influență engleză era o combinație între culorile bej, verde, negru, și maro. De asemenea, sub influență anglo-americană a fost înlocuită cămașa de culoare kaki cu cea bej.

O caracteristică a uniformelor acestei perioade o reprezintă diversitatea acestora. În acest sens amintim că uniformele artileriștilor, ca și ale celorlalte arme, sunt clasificate astfel:

- Pentru ofițeri:

- a) uniforma militară de ceremonie;
- b) uniforma militară de oraș;
- c) uniforma militară de serviciu;
- d) uniforma militară de instrucție.

- Pentru maiștri militari și subofițeri:

- a) uniforma militară de oraș;
- b) uniforma militară de serviciu;
- c) uniforma militară de instrucție.

- Pentru soldații și gradații voluntari - uniforma militară de instrucție.

Principalele articole de echipament sunt următoarele:

I. Coifura

- **Șapca de ceremonie**, pentru ofițeri, se compune din calotă, bandă, cozoroc și șnur și se confecționează din țesătură de culoare bleumarin sau de culoare albă, din același material și de aceeași culoare ca și costumul. Pe cozoroc se află două rânduri de frunze de stejar late, din metal galben pentru ofițerii cu grad de general și un singur rând de frunze de stejar late, din metal galben pentru ofițeri, iar deasupra se montează șnurul parmac, împletit, din mătase de culoare aurie. Pe bandă se aplică un material negru, ripsat longitudinal.

- **Șapca de oraș**, pentru ofițerii cu grade de general și amiral, se compune din calotă, bandă, cozoroc și șnur. Aceasta este realizată din țesătură tip camgarn pentru iarnă și din țesătură tip fresco pentru vară, de culoare kaki. Pe cozoroc sunt aplicate două rânduri de frunze de stejar, late, din metal aurit, iar deasupra este montat șnurul parmac, împletit, peste un galon îngust, ambele din fir metalic aurit. Șapca de oraș, pentru ofițeri, este de culoare kaki. Aceasta este confecționată din țesătură tip camgarn pentru iarnă și din țesătură tip fresco pentru vară. Pentru ofițerii cu grade superioare, cozorocul este prevăzut cu un rând de frunze de stejar, late, iar pentru ofițerii cu grade inferioare, cu un rând de frunze de stejar, înguste, din metal galben inoxidabil. Deasupra cozorocului este fixat șnurul parmac, împletit, din mătase galbenă. Pe bandă este aplicat paspoal de culoare neagră. Șapca de oraș, pentru maiștri militari și subofițeri, este realizată din țesătură de culoare kaki. Aceasta este confecționată din țesătură tip camgarn pentru iarnă și din țesătură tip fresco pentru vară. Are cozorocul simplu, iar deasupra este montat un șnur dublu, neîmpletit, din mătase de culoare galbenă. Pe bandă este aplicat paspoal de culoare neagră.

- **Pălăria** (pentru femei) pentru oraș este confecționată din fetru de culoare kaki. Deasupra borului este montată o bandă din fetru de neagră. La uniforma militară de ceremonie, pălăria este de culoare bleumarin cu bandă roșie sau albă cu bandă de culoare neagră.

- **Boneta** este confecționată din țesătură de culoare kaki. Aceasta se poartă numai în sezonul cald, la uniforma militară de serviciu, cu cămașă.

- **Basca** este confecționată din tricot, se poartă de cadrele militare la uniforma militară de serviciu cu veston sau bluzon și este de culoare maro.

- **Căciula cu clape** este confecționată pentru uniforme militare de oraș și de serviciu ale cadrelor militare până la gradul de locotenent-colonel inclusiv și se poartă numai pe timpul sezonului rece. Aceasta este confecționată din blană de culoare maro.

Generalii și coloneii poartă căciula cu clape din blană caracul, de culoare gri-brumărie, la uniforme militare de oraș și de serviciu, pe timpul sezonului rece.

- **Căciula cu clape pentru instrucție**, la cadrele militare, soldații și gradații voluntari, se poartă numai pe timpul sezonului rece și este confecționată din țesătură imprimată în mozaic de culori tip pădure sau tip desert, cu blană nutriet maro;

- **Șapca de instrucție** este confecționată din țesătură de culoarea materialului fond a uniformei militare de instrucție.

- **Pălăria pentru instrucție mozaic de culori tip desert/tip pădure** se poartă la uniforma militară de instrucție, mozaic de culori, de același tip, de către personalul militar din teatrele de operații.

II. Uniforme

- **Costumul de ceremonie** pentru ofițerii bărbați se compune din veston și un pantalon. Acesta este realizat din stofă de ceremonie, de culoare albă sau bleumarin, putând fi purtat și combinat. Vestonul pentru ceremonie are revere ascuțite și se încheie la două rânduri de nasturi, fără șliț la spate. Pantalonul este confecționat din același material ca și vestonul, croiala este dreaptă, fără manșetă. Pantalonul este prevăzut cu două buzunare laterale și un buzunar cu clapă la spate, pe partea dreaptă.

- **Costumul de ceremonie** pentru ofițerii femei se compune din veston și fustă. Fusta are o croială clasică, având betelie, fermoar în partea stângă și sliț la spate.

- **Costumul de oraș și de serviciu** este compus din veston și 2 pantaloni, respectiv un pantalon drept și o fustă pentru cadrele militare femei. Se confecționează din camgarn și fresco, de culoare kaki. Vestonul are revere drepte și se încheie la un rând cu 4 nasturi din metal galben. Pe reverul vestonului se aplică petlițele pe suport din paspoal de culoare neagră. Pantalonul este confecționat din același material ca și vestonul, cu croiala dreaptă, fără manșetă. Pantalonul este prevăzut cu două buzunare executate în cusăturile laterale și un buzunar cu clapă la spate, pe partea dreaptă. Pantalonul pentru femei are slitul pe partea laterală stângă.

Pentru pantalonul de la costumul de oraș și de serviciu al ofițerilor cu grad de general, în părțile laterale este aplicat lampas și vipușcă de culoare roșie.

- **Costumul pentru instrucție** este compus din bluzon cu 2 pantaloni și este confecționat din țesătură ripstop, imprimată în mozaic de culori tip pădure pentru forțele terestre și mozaic de culori tip desert pentru forțele participante la misiuni internaționale în zone deșertice. Bluzonul se încheie cu fermoar și se poartă peste pantaloni. Pantalonul este drept și se poartă introdus în bocanci.

- **Bluzonul de serviciu** pentru cadre militare se confecționează din țesătură de culoare kaki pentru forțele terestre. Bluzonul se încheie cu fermoar și se poartă la uniforma militară de serviciu.

- **Bluzonul din piele cu guler și mesadă detașabilă** este de culoare maro. Bluzonul din piele cu guler și mesadă detașabilă se încheie cu fermoar și se poartă la uniforma militară de oraș. Gulerul este detașabil, confecționat din blană nutrie de culoare maro.

- **Cămașa de serviciu** este confecționată cu epoleți, din țesătură de culoare bej pentru forțele terestre. Aceasta se poartă introdusă în pantaloni, cu sau fără cravată. Pe timp calduros, cămașa de serviciu, cu mânecă lungă sau scurtă, se poate purta deschisă la gât, cu însemne de grad pe epoleți.

- **Cămașa de oraș** este confecționată cu epoleți, din țesătură de culoare albă pentru toate cadrele militare.

- **Cămașa-bluză** este destinată cadrelor militare pentru serviciu. Se poartă pe timpul sezonului cald peste pantaloni și este confecționată din țesătură de culoare kaki. Cămașa-bluză se realizează cu mânecă lungă sau scurtă. Pe timp calduros, mânecile lungi pot fi suflecate și fixate cu bridă.

- **Cămașa de instrucție** este confecționată din țesătură ripstop, imprimată în mozaic de culori tip pădure, tip desert și bej. Aceasta are buzunare aplicate pe piept și este prevăzută cu epoleți. Pe timp calduros, mânecile pot fi suflecate și fixate cu bridă.

- **Costumul termic** este compus din bluză, pantalon și glugă și se realizează din țesătură monocolor, de culoare kaki. Bluza se încheie cu fermoar.

- **Costumul împotriva intemperiilor** se compune din pelerină și pantalon și se poartă de militari pe timp nefavorabil, peste uniforma militară de instrucție. Se confecționează din țesătură vopsită și imprimată în mozaic de culori tip pădure pentru forțele terestre, tip desert pentru forțele participante la misiuni O.N.U. Pentru mascare pe timp de iarnă se poate confecționa și din țesătură de culoare albă.

- **Mantaua/Paltonul postav** se poartă de către cadrele militare la uniforma militară de oraș și este confecționată din stofă de culoare. Are croială dreaptă cu mâneci drepte, fără manșete și se încheie la un rând, cu 4 nasturi ascunși. În talie este prevăzută cu cordon pentru ajustare. Poala este tivită, epoleții sunt din material fond, prinși în cusătura umărului. Cadrele militare participante la ceremoniale și activități specifice, în uniforma militară de ceremonie specifică sezonului rece, pot purta, la ordinul comandantului/sefului care organizează activitatea, manta/palton postav de culoare bleumarin.

- **Mantaua de ploaie** este realizată din țesătură poliester hidrofobizată de culoare kaki. Aceasta se încheie la un rând de nasturi, este prevăzută la partea superioară cu placă și glugă, în talie se ajustează cu un cordon din material fond și se poartă la uniforme militare de oraș și de serviciu.

- **Pardesiul** se poartă de către cadrele militare la uniforma militară de oraș și se confecționează din stofă pentru pardesiu de culoare kaki pentru forțele terestre, albastru-petrol pentru forțele aeriene, neagră pentru forțele navale și bleumarin pentru arma justiție militară. Mâneca este fără manșetă, iar la partea de jos este prevăzută cu o bentiță și un nasture. Pardesiul este prevăzut în talie, lateral, cu buzunare, așezate oblic, fără clape.

- **Scurta cu mesadă și guler pentru cadrele militare** este confecționată din țesătură specială, de culoare kaki cu guler maro, se încheie la un rând de nasturi ascunși și se poartă la uniforma militară de serviciu. În talie este prevăzută cu un cordon din material fond, iar epoleții sunt prinși în cusătura umărului. Mesada și gulerul sunt detașabile. Pentru ofițerii cu grad de general, amiral, colonel și comandor, gulerul de la scurta cu mesadă se realizează din blană caracul de culoarea căciulii.

- **Scurta de instrucție** se poartă pe timpul sezonului rece, de către cadrele militare, soldații și gradații voluntari și se realizează din țesătură ripstop imprimată în mozaic de culori tip pădure pentru forțele terestre și mozaic de culori tip desert pentru forțele participante la misiuni internaționale în zone deșertice. Se confecționează matlasată la interior.

- **Puloverul pentru oraș și serviciu** pentru cadrele militare se poartă pe timpul sezonului rece, se confecționează cu anchior și se realizează de culoare kaki. Puloverul pentru oraș și serviciu se confecționează din tricot de lână sau tip lână și este prevăzut cu apărători din țesătură tip bumbac la coate și umeri, având aplicat un buzunar pe piept, în partea stângă. Epoleții sunt confecționați din țesătură tip bumbac prinși în cusătura umărului.

- **Puloverul de instrucție** pentru cadre este realizat din tricot de lână sau tip lână, cu fermoar și guler, imprimat în mozaic de culori tip pădure pentru forțe.

- **Tricoul din bumbac**, la baza gâtului, este confecționat cu epoleți.

III. Încălțăminte

- **Ghetele de oraș și de serviciu pentru cadrele militare** sunt confecționate din piele box, de culoare maro și se poartă pe timpul sezonului rece la uniformele militare de oraș și de serviciu. Ghetele au carâmbul dintr-o singură bucată, se încheie cu fermoar sau șiret și sunt căptușite cu blană naturală ori înlocuitori. Ghetele pentru cadrele militare femei au carâmb înalt.

- **Bocancii unici de instrucție** sunt de culoare neagră și se poartă de către militari la uniforma militară de instrucție. Aceștia sunt confecționați cu carâmbul înalt și se încheie cu șiret.

- **Ghetele din piele pentru desert** sunt destinate folosirii de către militari în misiunile de luptă desfășurate pe terenuri nisipoase și pietruite, în condiții de climă tropical-uscată și acțiuni ale nisipului, sau de către efectivele din țară, pe timpul verii. Ghetele sunt confecționate cu carâmbul înalt și se încheie cu șiret.

- **Ghetele cu fețe din material textil pentru deșert** sunt confecționate din țesătură specială imprimată în mozaic de culori tip deșert, cu talpă din cauciuc și se poartă la uniforma militară de instrucție sau la misiuni ordonate în condiții de climă tropicală. Au carâmbul înalt, fețele sunt croite din țesătură imprimată în mozaic de culori tip deșert și se încheie cu șiret.

- **Pantofii pentru cadrele militare** sunt confecționate din piele box de culoare maro. Talpa este din piele naturală sau înlocuitori.

- **Pantofii pentru ceremonie** sunt de culoare albă sau neagră și se asortează la culoarea pantalonului.

- **Pantofii de vară** sunt confecționați cu perforații, iar cei pentru cadrele femei au decupaje.

IV. Echipament divers și accesorii

- **Cravata** este realizată din țesătură tip mătase, de culoare maro, respectiv neagră la ținuta de ceremonie. Cravata se poartă la uniformele militare de ceremonie, de oraș și de serviciu.

- **Centura de ceremonie** este realizată din galon de culoare galbenă cu două dungi

longitudinale de culoare albastră dispuse pe margini și una roșie pe mijloc. Pentru închidere, centura este prevăzută cu pafta din alamă și cârlig. Paftaua este de formă rotundă ușor bombată, cu stema țării ștanțată pe față.

- **Centura pentru instrucție** este confecționată din chingă imprimată în mozaic de culori tip pădure pentru uniforma militară de instrucție a forțelor terestre și mozaic de culori tip deșert pentru misiuni. Sistemul de închidere este tip trident.

- **Cureaua pentru pantaloni** este de culoare maro. Este confecționată din chingă, dintr-o singură bucată cu cataramă metalică ce se fixează pe curea printr-o pârghie zimțată. Pe corpul cataramei sunt ștanțate în poziție centrală două săbii pentru forțele terestre.

- **Emblema pentru coifură la ofițerii cu grade de general** este brodată cu fir metalic aurit, pe paspoal de culoarea armei/categoriei de forțe a armatei și reprezintă un soare rotund din metal argintat, având în mijloc o stea în 5 colțuri, aurită, înconjurată pe ambele părți cu o cunună formată din 4 frunze de stejar. Deasupra soarelui este montată stema României, din metal aurit. Emblema pentru bonetă și bască este brodată pe suport din paspoal și reprezintă stema României înconjurată pe ambele părți cu frunze de stejar.

- **Emblema pentru coifură**, la ofițeri, maiștri militari și subofițeri, este metalică și reprezintă două săbii încrucișate, înconjurată pe ambele părți cu o cunună formată din 3 frunze de stejar, iar în partea de sus este brodată stema României.

- **Emblema pentru coifură**, la soldații și gradații voluntari, este metalică, reprezintă stema României, iar scutul mic este colorat.

- **Emblema pentru coifură de instrucție** este de culoare neagră, reprezintă stema României și se aplică direct pe coifură.

- **Eghiletul dublu** este realizat din șnur galben și se compune din două ramuri împletite, prinse una în prelungirea celeilalte, încadrate de un rând de șnur simplu. Ramurile împletite continuă cu câte un șnur prevăzut cu un nod dublu. La terminație, fiecare șnur are un cui din metal de culoare galbenă. La eghiletul pentru generali cuiul este aurit.

- **Eghiletul simplu** este realizat dintr-o ramură împletită ce se continuă cu un șnur prevăzut cu nod dublu, la capătul căruia se fixează un cui din metal galben. La capătul opus se termină cu o treflă formată din șnur.

- **Eșarfa de culoare albă** are formă tubulară și se poartă de către militari la uniforma militară de instrucție.

- **Ecusoanele** specifice categoriilor de forțe ale armatei, armelor, specialităților militare și instituțiilor militare de învățământ se confecționează din material textil, având țesut, brodat sau imprimat un desen specific. Acestea au format de scut sau rotund.

- **Ecusoanele nominale pentru uniforme militare de serviciu** sunt realizate din aliaj emailat de culoare galbenă, au formă dreptunghiulară, cu tricolorul gravat vertical. Longitudinal, pe mijloc, au gravat numele cadrului militar. Prinderea se realizează cu ajutorul unui ac.

- **Ecusoanele brodate nominale și de identificare a țării** sunt de formă dreptunghiulară, au înscris numele purtătorului, respectiv inscripția „ROMÂNIA“, pe țesătură de culoare kaki și de culoare albă pentru misiuni internaționale. Acestea sunt aplicate cu bandă velcro.

- **Ecusonul tricolor pentru mânecă** are formă de segment de coroană circulară, pe care sunt brodate fâșiile cu culorile drapelului României. Ecusonul este brodat pe margine cu ață de culoare bleu pentru uniforma militară de oraș și de serviciu, respectiv cu ață de culoare neagră pentru uniforma militară de instrucție.

- **Fularul** este confecționat din lână sau țesătură tip mătase. Acesta este de culoare maro. Pentru uniforma militară de oraș acesta se poate realiza din mătase de culoare maro.

- **Mănușile din piele** se confecționează căptușite, de culoare . Pentru activități de pază și prezentarea onorului, mănușile se realizează din tricot de culoare albă.

- **Mănușile de instrucție**, formatul cu un deget, sunt confecționate din țesătură ripstop imprimată în mozaic de culori tip pădure .

- **Nasturii** sunt confecționați din metal galben, având diametrul de 15 mm, 22 mm și

25 mm; pentru ofițerii cu grad de general, aceștia sunt auriți. Calota nasturilor este puțin bombată și are bordură pe margine. Pe suprafața calotei sunt imprimate două săbii înconjurate cu o cunună de frunze de stejar.

- **Semnele de armă** sunt reprezentate de două țevi de tun încrucișate și se aplică pe suportul însemnelor de grad al epoleților. Pentru uniforme de ofițerii cu grad de general nu se aplică semnele de armă.

- **Petlițele cu suport** se aplică la vesteanele din compunerea uniformelor militare de ceremonie, de oraș, de serviciu ale cadrelor militare. Pentru ofițerii cu grad de general petlițele se aplică pe reverul vestonului și reprezintă două săbii încrucișate. Pentru ofițeri, petlițele sunt confecționate din metal galben și reprezintă 3 frunze de stejar, având în partea de jos, lateral, două ghinde. Pentru maiștri militari și subofițeri, petlițele sunt confecționate din metal galben și reprezintă două frunze de stejar, având în partea de jos, lateral, două ghinde.

- **Șosetele** sunt confecționate din tricot din bumbac de culoare maro.

V. Însemne specifice

Semnele distinctive ale gradelor

- **Suporturile cu însemne de grad pentru general** au formă tubulară și se aplică pe epoleți, conform specificațiilor, astfel:

a) la veston, manta/palton postav, pardesiu și cămașă suporturile sunt din material textil de culoare roșie, având aplicat un galon dreptunghiular din fir metalic de culoare galbenă cu lățimea de 4,5 cm, pe lângă care se fixează un suitas din fir metalic aurit, lat de 4 mm, cu vîpucă din material textil pe margine lată de 2 mm, mai puțin la partea dinspre mîneacă. Pe galon se brodează cu fir metalic aurit stele în 5 colțuri, care au pe mijloc paiete aurii. Pe suportul însemnelor de grad se aplică stelele în 5 colțuri, astfel: pentru general se brodează 4 stele, prima la 1 cm de la capătul lat al suportului, iar celelalte 3 dispuse simetric de prima și între ele, pentru general-locotenent se brodează 3 stele, prima la 1 cm de la capătul lat al

suportului, iar celelalte două dispuse simetric de prima și între ele, pentru general-maior se brodează două stele, prima la 2,5 cm de la capătul lat al suportului, iar cealaltă la distanța de 2,5 mm față de prima și între ele;

b) la mantaua de ploaie, scurta cu mesadă și guler, bluzon, pulover și cămașă-bluză, suporturile sunt din material textil de culoare roșie, având aplicat un galon dreptunghiular din fir de mătase kaki cu lățimea de 4,5 cm, cu vîpucă din material textil pe margine lată de 2 mm, mai puțin la partea dinspre mîneacă. Pe galon se brodează cu fir de mătase galben stele în 5 colțuri;

c) la uniforme militare de instrucție tip pădure sau tip deșert, suporturile sunt din material fond, având aplicat un galon dreptunghiular din fir de mătase kaki cu lățimea de 4,5 cm. Pe galon se brodează cu fir de mătase neagră stele în 5 colțuri.

- **Suporturile cu însemne de grad pentru ofițeri** au formă tubulară, se aplică pe epoleți și sunt confecționate din material textil de culoare kaki, cu trese/galoane din fir metalic aurit pentru veston, manta/palton postav, pardesiu, scurtă cu mesadă și guler, bluzon și trese/galoane din mătase galbenă pentru mantaua de ploaie, pulover, cămașă, cămașă-bluză, astfel:

a) pentru ofițerii cu grade superioare, pe mijlocul suportului se aplică longitudinal un galon, lat de 16 mm, iar pentru ofițerii cu grade inferioare suportul este simplu;

b) la colonel și căpitan se aplică 3 trese: prima la 15 mm de la capătul lat al suportului, următoarele la câte 3 mm distanță între ele;

c) la locotenent-colonel și locotenent se aplică câte două trese, prima la 15 mm de la capătul lat al suportului, următoarea, la 3 mm de prima;

d) la maior și sublocotenent se aplică câte o tresă la 15 mm de la capătul lat al suportului.

- **Suporturile cu însemne de grad pentru maiștri militari și subofițeri** sunt confecționate din material textil de culoare neagră, cu galoane din fir metalic argintat pentru veston, manta/palton postav, pardesiu,

scurta cu mesadă și guler, bluzon și galoane din mătase albă pentru mantaua de ploaie, pulover, cămașă și cămașă-bluză.

Suporturile cu însemne de grad pentru maiștri militari de artilerie sunt confecționate din material textil, de culoare kaki, iar galoanele se aplică pe suport astfel:

a) pentru maistru militar principal, un galon în formă de unghi și 5 galoane drepte;

b) pentru maistru militar clasa I, un galon în formă de unghi și 4 galoane drepte;

c) pentru maistru militar clasa a II-a, un galon în formă de unghi și 3 galoane drepte;

d) pentru maistru militar clasa a III-a, un galon în formă de unghi și două galoane drepte;

e) pentru maistru militar clasa a IV-a, un galon în formă de unghi și un galon drept;

f) pentru maistru militar clasa a V-a, un galon în formă de unghi.

La suporturile cu însemne de grad pentru maiștri militari, galoanele se aplică, în funcție de grad, la distanța de 10 mm de capătul lat al suportului. Între galoane se lasă distanța de 3 mm.

Suporturile cu însemne de grad pentru subofițeri sunt confecționate din material textil de culoarea categoriei de forțe a armatei,

cu galoane din fir metalic argintat pentru veston, manta/palton postav, scurtă cu mesadă și guler, pardesiu și bluzon și cu galoane din mătase albă pentru mantaua de ploaie, pulover, cămașă, cămașă-bluză, astfel:

a) la plutonier-adjutant principal se aplică 3 galoane de 20 mm lățime și unul de 13 mm lățime;

b) la plutonier-adjutant se aplică 3 galoane de 20 mm lățime;

c) la plutonier-major se aplică două galoane de 20 mm lățime și unul de 13 mm lățime;

d) la plutonier se aplică două galoane de 20 mm lățime;

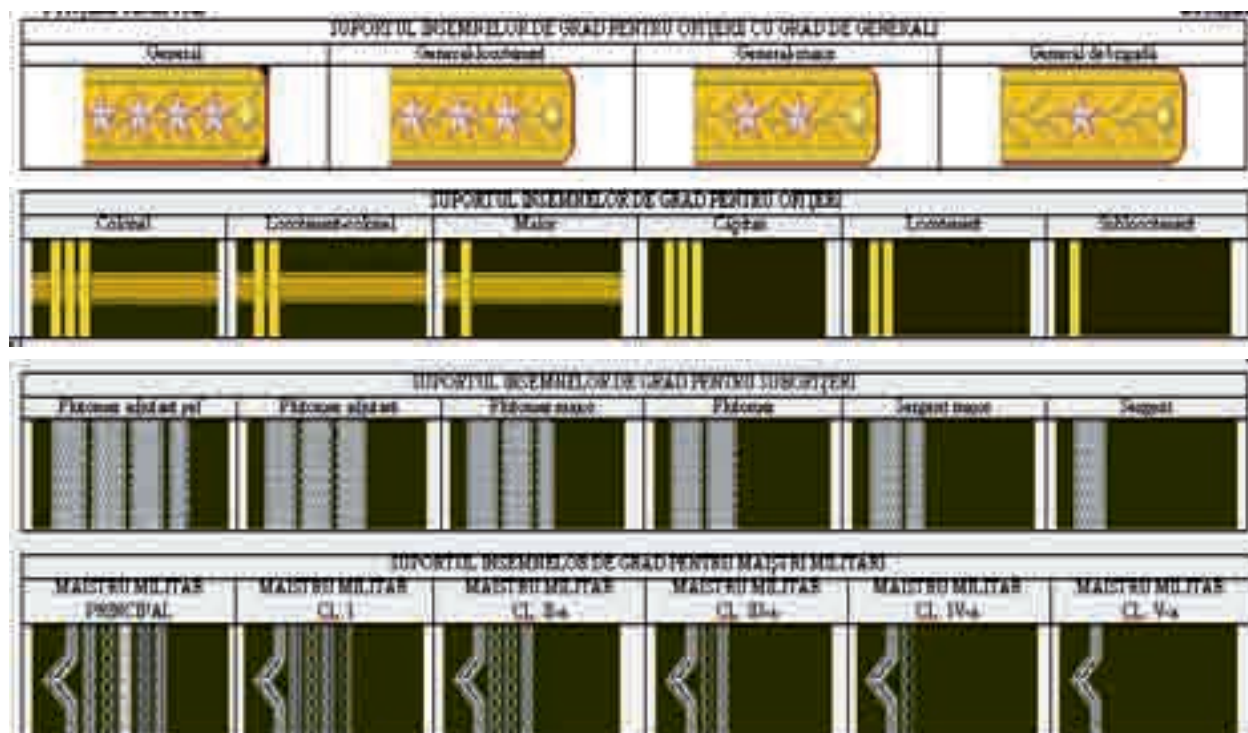
e) la sergent-major se aplică un galon de 20 mm lățime și unul de 13 mm lățime;

f) la sergent se aplică un galon de 20 mm lățime.

La suporturile cu însemne de grad, galoanele se aplică în raport de grad, la distanța de 10 mm de marginea lată a epoletului.

- **Suporturile cu însemne de grad pentru soldații și gradații voluntari** sunt confecționate din material textil de culoarea categoriei de forțe a armatei, cu galoane din fir de mătase galbenă.

- Pentru uniforma militară de ceremonie a ofițerilor cu grad de general, **însemnele de grad** se montează pe mânecă

la 8 cm de marginea de jos a acesteia, un galon de 45 mm și un galon de 16 mm. Numărul galoanelor de 16 mm variază în funcție de numărul stelelor. Pentru ofițerii cu grade superioare, însemnele de grad se montează pe mânecă la 8 cm de marginea de jos a acesteia, un galon de 16 mm și trese, iar pentru ofițerii cu grade inferioare numai trese, numărul treselor variind în funcție de grad.

Însemnele de grad de pe mânecă la costumul de ceremonie de culoare albă se montează pe suport de culoare albă, iar la cel de culoare bleumarin, pe suport de culoare neagră.

Însemnele de grad cu fir metalic, pentru mânecile vestoanelor la maiștri militari de marină, se realizează astfel:

a) pentru maistru militar principal, două galoane din mătase și 4 stele metalice;

b) pentru maistru militar clasa I, un galon din mătase și 4 stele metalice;

c) pentru maistru militar clasa a II-a, un galon din mătase și 3 stele metalice;

d) pentru maistru militar clasa a III-a, un galon din mătase și două stele metalice;

e) pentru maistru militar clasa a IV-a, un galon din mătase și o stea metalică;

f) pentru maistru militar clasa a V-a, un galon din mătase;

g) galoanele se fixează pe suport dreptunghiular de culoare neagră, având 3 mm distanță între ele.

Însemnele de grad cu fir metalic pentru mânecile vestoanelor la ofițerii cu grade de general sunt următoarele:

a) pentru general, un galon cu lățimea de 35 mm, un galon cu lățimea de 25 mm și 4 galoane cu lățimea de 12 mm;

b) pentru general-locotenent, un galon cu lățimea de 35 mm, un galon cu lățimea de 25 mm și 3 galoane cu lățimea de 12 mm;

c) pentru general-maior, un galon cu lățimea de 35 mm, un galon cu lățimea de 25 mm și două galoane cu lățimea de 12 mm;

Pentru ofițerii cu gradul de general, galonul cel mai de sus, în partea de mijloc,

este îndoit în formă de romb cu diagonala de 40 mm.

- Epoleții pentru uniforma militară de ceremonie se realizează astfel:

a) pentru ofițerii cu grad de general, epoleții sunt confecționați din 4 șnururi rotunde, din fir metalic aurit, împletite în formă de treflă;

b) pentru ofițerii cu grade superioare epoleții sunt confecționați din 3 șnururi rotunde, din fir de mătase galbenă, iar pentru ofițerii cu grade inferioare sunt confecționați din două șnururi rotunde, din fir de mătase galbenă, împletite în formă de treflă.

VI. Reguli privind portul uniformelor militare

1. Uniforma militară de ceremonie se poartă astfel:

a) la ordinul comandantului/șefului, care precizează și accesoriile;

b) facultativ, la diferite festivități, adunări, ceremonii, spectacole sau reuniuni organizate.

Cadrele militare care nu au prevăzută în normele de echipare uniforma militară de ceremonie poartă în asemenea ocazii uniforma militară de oraș cu cămașă albă, la care se vor preciza și accesoriile.

2. Uniforma militară de oraș se poartă de cadrele militare, soldații și gradații voluntari în toate ocaziile, când militarul desfășoară activități în afara cazarmii sau la ordin, cu ocazia diferitelor festivități.

3. Uniforma militară de serviciu se poartă la activitățile ce se desfășoară în cazarmă și pe timpul deplasării la/de la serviciu.

4. Uniforma militară de instrucție se poartă de toate categoriile de efective la ședințe de instruire în teren, trageri, exerciții sau la alte activități unde se impune folosirea acesteia. Soldații și gradații voluntari poartă uniforma militară de instrucție atunci când desfășoară activități în cazarmă sau în afara ei, fiind interzisă purtarea acesteia pentru deplasarea la/de la serviciu sau la activități gospodărești.

Uniforma militară de instrucție:

- 1 - Insigna UNAp (alte academii/studii superioare) și colegiul Național de Apărare;
- 2 - Ecuson nominal;
- 3 - Colegii/Cursuri postacademice românești;
- 4 - Barete deorații românești și străine, în ordinea importanței acestora (de la stanga la dreapta și de sus în jos, până la 4 pe un rând);
- 5 - Academii/Colegii în străinătate (cu durata mai mare de 2 luni);
- 6 - Insignă specialist de clasă;
- 7 - Insigne comemorative (doar în ziua în care a avut loc evenimentul);
- 8 - Emblemă - ROMÂNIA cu tricolor;
- 9 - Insigna pentru doctor în științe militare și informații (se poartă pe mijlocul reverului drept al vestonului);
- 10 - Insigna specifică structurilor;
- 11 - Ecuson specific structurilor.

Uniformele actuale ale artileriștilor români sunt prezentate grafic în pagina următoare:

1. Ținută de ceremonie cu accesorii C1;
2. Ținută de oraș iarnă, cu manta/palton postav O1;
3. Ținută de oraș iarnă cu bluzon de piele O1;
4. Ținută de oraș iarnă O2;
5. Ținută de oraș vară O3;
6. Ținută de oraș vară O4;
7. Ținută de serviciu iarnă S1;
8. Ținută de serviciu iarnă S2;
9. Ținută de serviciu iarnă S3;
10. Ținută de serviciu vară S4;
11. Ținută de serviciu vară S5;
12. Ținută de serviciu vară S6;
13. Ținută de instrucție iarnă I1;
14. Ținută de instrucție iarnă I2;
15. Ținută de instrucție vară I3.

Capitolul XIV

MONUMENTELE ARTILERIȘTILOR

Generalități

Conștiința națională a românilor s-a manifestat de-a lungul secolelor și printr-un puternic cult față de eroi. Poporul român și-a venerat eroii, inclusiv prin ridicarea de monumente menite a aminti generațiilor viitoare de cei ce s-au jertfit pentru înfăptuirea idealurilor naționale. Jertfa generoasă și eroică a zeci de mii de români în Războiul de Independență și în cele două conflagrații mondiale ale secolului trecut a imprimat o valență nouă, superioară, conștiinței afective naționale și implicit cultului eroilor. Artileriștii, ca de altfel întreaga oștire română, au știut în permanență să îmbrățișeze cu gândul recunoștinței camaraderesti memoria înaintașilor, a celor ce au scris istoria armei, armatei și implicit a țării, cu devotament, cu dragoste, cu înțelepciune și adesea cu sânge. Au știut să păstreze vie amintirea predecesorilor artileriști inclusiv prin ridicarea unor monumente de mare rafinament artistic. De multe ori eforturile generoase ale

artileriștilor de a-și cinsti camarazii de armă ce au devenit mit și legendă pentru armată și unii chiar pentru națiune s-au îngemănat în mod fericit cu cele ale societății civile. În prezenta lucrare **ne-am propus să prezentăm, acele monumente, statui, obeliscuri reprezentative, dedicate exclusiv eroilor artileriști și unor personalități emblematice ale armei.** Menționăm totodată că eroii artileriști au fost omagiați nu numai ca entitate distinctă, ci și alături de cei aparținând altor arme prin construirea de monumente dedicate tuturor eroilor oștirii.

Monumentul eroilor artileriei

Este monumentul reprezentativ pentru cinstirea memoriei eroilor artileriști. Este amplasat în București, în Piața Eroilor, la intersecția Bd. Eroilor cu Bd. Eroilor Sanitari. A fost ridicat din inițiativa cadrelor de conducere din Inspectoratul General al Artileriei (inspector-

general de brigadă Mihail POPESCU), în anul 1993, cu prilejul aniversării a 150 de la înființarea Artileriei Române Moderne.

Creație a sculptorului Teodor Zamfirescu, monumentul reprezintă un tun din bronz, puternic stilizat, cu țeava ridicată spre cer, înalt de 10 metri, fixat pe un soclu din beton, placat cu plăci de travertin, înalt de 3 metri, pe o platformă circulară cu diametrul de 12 metri. Pe 4 suporturi sunt așezate câte 4 bombe sferice din metal, asemănătoare cu cele din piatră folosite de tunarii voievozilor români. Pe platforma din fața monumentului s-au amplasat două tunuri din timpul domniei lui Petru Cercel, domn al Țării Românești (11583-1585), reconstituite după un model de epocă. Dezvoltarea pe verticală a tunului stilizat, elementul principal al monumentului, simbolizează și renașterea acestei arme, având în vedere că a fost dezvelit la împlinirea unui secol și jumătate de la reparația artileriei române într-o organizare structurală modernă.

Monumentul a fost dezvelit la 10 noiembrie 1993, în prezența președintelui României, Ion Iliescu, a premierului Nicolae Văcăroiu, a ministrului apărării generalul Nicolae Spiroiu, a altor personalități politice, a numeroși artileriști în activitate, în rezervă și în retragere, a altor cadre militare etc.

Monumentul Independenței (Monumentul Regelui Carol I) din Craiova

Monumentul, cunoscut sub ambele denumiri a fost inaugurat în anul 1913 și dărâmat și topit în anul 1948. **A fost considerat atât un omagiu adus regelui Carol I, cât și artileriei române, deoarece din opt personaje, șapte erau artileriști: Carol I, maiorul Iacob Lahovary, șeful operațiilor din Marele Cartier General, căpitanul Zănescu, comandantul bateriei „Carol I” de la Calafat și patru servanți la două tunuri.** De reținut faptul că soclul monumentului reconstitua o porțiune din

parapetul bateriei „Carol I” de la Calafat¹. Monumentul Independenței sau Monumentul Regelui Carol I, realizat prin subscripție publică, de sculptorul oltean Dimitrie Pavelescu-Dimo a fost amplasat la intrarea în Parcul Romanescu, în punctul cunoscut sub denumirea „Fântâna cu țeapă” sau „Fântâna lui Bogdan”. Inaugurarea lui s-a făcut la 21 mai 1913, cu prilejul sărbătoririi a 35 de ani de la obținerea Independenței de Stat a

României, în prezența M. S. Regina Elisabeta a României și a membrilor Familiei Regale. Monumentul avea 9 metri înălțime totală, 6 metri lățime la bază, înălțimea părții de bronz de 7,70 metri, iar statuia M. S. Regelui de 3 metri. Prin întreaga sa compoziție, această operă de artă exprima afectul pe care regele l-a avut față de artilerie, armă pe care o numea extrem de măgulitor „*podoaba oștirii mele*” și importanța acesteia în obținerea independenței de stat.

¹ Vezi Valeria Bălescu – Monumentul Independenței din Craiova – Magazin istoric nr. 5 (482), mai 2007, pp. 22-25; *** - Serbarea dezvelirii Monumentului Independenței la Craiova - în Revista Armatei, ianuarie 1914, pp. 14-32.

Monumentul lui Cobuz

Monumentul ridicat în memoria sergentului artilerist Constantin Popescu, considerat primul militar român decedat în Războiul de Independență este amplasat în partea de vest a localității Calafat, în Parcul Poporului, lângă căpitănia portului, pe locul unde în 1877 se afla amplasată bateria „Elisabeta“. Sergentul Constantin Popescu din bateria 1 „Ștefan cel Mare“, a Regimentului 1 Artilerie a fost ucis în data de 14 mai 1877, în urma unui duel de foc cu artileria otomană din Vidin.

A fost ridicat în anul 1880, din inițiativa și cu ajutorul localnicilor. Numele de „Cobuz” vine de la personajul cu acest nume din poezia „Peneș Curcanul” a lui Vasile Alecsandri. Pe o placă de marmură de pe monument se află înscrisă următoarea inscripție: „În amintirea primului oștean căzut în Războiul româno-ruso-turc, 14 mai 1877, Sergent Popescu Constantin”.

Monumentul eroilor din Războiul de Independență, Calafat

Monumentul este înălțat pe faleza Dunării, pe locul unde fusese amplasată Bateria „Carol I”, de unde s-au tras primele proiectile asupra Vidinului. În acest loc Domnitorul Carol I a exclamat „Asta-i muzica ce-mi place!”. Realizat de sculptorul Ion Pavelescu-Dimo, a fost dezvelit în anul 1886. Pe un piedestal paralelipipedic, din piatră roșiatică, se ridică un obelisc din piatră albă, înalt de circa 2 metri, flancat de 2 tunuri din oțel orientate spre Vidin. În vârf era un obuz tras asupra bateriei „Carol I”, pe care se afla un vultur cu aripile întinse. Pe fațada principală se află o cunună din frunze de stejar, turnată din bronz, și o placă de marmură cu inscripția: „În amintirea bombardării Vidinului, în 26 aprilie 1877”².

² Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe – „Altarele eroilor neamului” – Editura Europa Nova, București, 1995, p. 92.

Monumentul artileristului sergent Constantin Popescu

A fost ridicat în incinta fostului Regiment 31 Dorobanți Calafat și inaugurat la 30 iunie 1923. Monumentul a fost dedicat sergentului artilerist Constantin Popescu, din Regimentul 1 Artilerie, primul erou al Artileriei Române Moderne, căzut la datorie

pe câmpul de luptă, la 14 mai 1877. Regimentul 1 Artilerie a avut cei mai mulți decedați în Războiul de Independență, 34 la număr, față de cei 15 ai Regimentului 2 Artilerie, 13 ai Regimentului 3 Artilerie, respectiv 19 ai Regimentului 4 Artilerie. A fost realizat de sculptorul Luigi Georgetti. Pe placa de marmură sunt scrise următoarele: „În amintirea artileristului sergent Popescu Constantin, primul căzut în Războiul 1877-1878, care prin sacrificiul vieții lui a dat cea mai frumoasă pildă de iubire a patriei”³. Este cel de-al doilea monument ridicat în memoria artileristului erou.

³ Ucrain, C., col. (r) dr., Paraniac, C., col., - „În memoriam” – Omagiu artileriștilor români – Editura O.I.D.I.C.M., București, 1993, p. 13.

Monumentul Bateria „Mircea“

Amplasat pe locul pe care a fost Bateria „Mircea“ a fost inaugurat în anul 1910. Monumentul, sub formă de trunchi de piramidă, înalt de 2,80 metri se află așezat pe un piedestal înalt de 90 cm. Deasupra monumentului se află un glob de bronz (ghiulea) pe care este fixat un mic drapel din metal. Pe părțile laterale, pe plăci de marmură se afla următoarele texte: „Locul Bateriei Mircea, cu șase tunuri calibru mare. Campania 1877-1878, sub domnia gloriosului Carol I”; „Prin glasul tunului, prin puterea armelor și prin vitejia fiilor țării, am câștigat dreptul de a trăi liberi și neatârnați. Recunoștință veteranilor din 1877-1878. Pildă noilor generații”⁴.

Vechi de peste un secol, monumentul impresionează prin contrastul dintre tulburătoarele mesaje transmise și simplitatea arhitecturii sale. Monumentul este înscris în Lista monumentelor istorice naționale.

⁴ Ibidem, 1993, p. 14.

Monumentul Independenței, Calafat

Este un ansamblu sculptural, situat pe faleza Dunării, pe locul unde s-au aflat pozițiile fostei baterii de artilerie „Ștefan cel Mare”, în primăvara anului 1877. Este creația sculptorului Pavel Bucur și a fost dezvelit la 21 august 1980. Compus din două elemente

distincte, soclu și grup statuar, monumentul impresionează mai ales prin înălțimea totală de 15 m și prin suprafața mare, de 25 m.p. a basoreliefurilor. Soclul, din travertin, de formă paralelipipedică, prezintă ample basoreliefuri cu scene ale trecerii Dunării, la 1877, de către armata română; la partea superioară a acestuia sunt încrustați anii centenarului independenței: „1877-1977”. Grupul statuar este lucrat în piatră albă și înfățișează simbolic trei ostași, aparținând principalelor arme implicate în acest război și anume: **un artilerist, personajul principal**, ce ține în mână un drapel, un vânător cu arma la picior și un dorobanț care sună din goarnă⁵.

⁵ Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe – Altarele eroilor neamului – Editura Europa Nova, București, 1995, pp. 92-93.

Monumentul de la mormântul generalului de divizie Enrik Herkt

A fost realizat și dezvelit la 9 noiembrie 1910, de către artileriști, prin grija Stabilimentelor de artilerie. A fost amplasat la mormântul generalului din Cimitirul Bellu catolic. Monumentul se compune: dintr-un bloc de granit monolit dreptunghiular, pe care se află o placă de marmură neagră pe care scrie: „*Stabilimentele de artilerie, Generalului de divizie ENRIK HERKT, întemeietorul lor, născut la 16 februarie 1829, decedat la 9 noiembrie 1908*”; o cruce de fier forjat așezată în partea dinapoi a blocului de granit; în cele patru colțuri ale blocului se află câte un tun de fontă, cu obuz și focos, turnate după modelul 1863, a căror fabricare generalul a supravegheat-o în Belgia; tunurile sunt legate între ele cu lanțuri de fier, cu zale de formă dreptunghiulară. Din păcate astăzi doar crucea din fier forjat mai amintește de memoria generalului Herkt.

Monumentul generalului de corp de armată, Nicolae Dăscălescu, din Piatra Neamț

Monumentul generalului Nicolae Dăscălescu, de la mormântul său din Cimitirul Eternitatea din Piatra Neamț este opera

sculptorului Marius Butunoiu. Menționăm că în anul 1992 a fost construită o nouă criptă care adăpostește osemintele marelui comandant. Bustul din bronz este amplasat pe un soclu nou, paralelipipedic, pe care se găsește o placă de marmură neagră ce conține înscrisul „GENERAL/NICOLAE DĂSCĂLESCU/ 10.04.1884-28.09.1960”.

Dorim să amintim faptul că în spatele monumentului se află un altul (se observă în fotografie) dedicat eroilor din Primul Război Mondial. Existența acestui monument reflectă o dată în plus respectul purtat peste ani bravului general, inclusiv de camarazii de armă.

Monumentul generalului Nicolae Dăscălescu, din Cluj-Napoca

Monumentul este amplasat în Piața Ștefan cel Mare din municipiul Cluj-Napoca, în fața Comandamentului Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, continuatoarea tradițiilor Armatei

a IV-a, al cărei ultim comandant a fost generalul Nicolae Dăscălescu în cel de-al Doilea Război Mondial.

A fost construit prin eforturile Comandamentului Armatei a IV-a „Transilvania”, în anul 1995 și dezvelit în anul 1996. Sponsorii ridicării acestui monument au fost: S.C. Armătura S.A. Cluj-Napoca și S.C. Marmosim S.A. Simeria.

Este opera sculptorului Anton Tănase și a arhitectului Ioan Arboreanu.

Monumentul este constituit din bust și soclu. Bustul, din bronz, are o înălțime de 105 cm și o lățime de 62 cm. Soclul este placat cu marmură. Pe partea frontală a acestuia, pe placă de marmură neagră este scris: „GENERAL DE CORP DE ARMĂȚĂ/

NICOLAE I. DĂSCĂLESCU/1884-1969/
COMANDANTUL ARMATEI A 4-A ROMÂNE”.

Pe alte două plăci de marmură neagră, mai mici, dispuse la baza soclului sunt înscrise numele sculptorului, și arhitectului, respectiv constructorul și sponsorii monumentului.

Statuia generalului Constantin Christescu, Mărășești

Bustul generalului de corp de armată Constantin Christescu este amplasat pe alea centrală a Mausoleului Mărășești. Amplasarea sa în acest loc plin de semnificații istorice se datorează în primul rând recunoașterii meritelor sale în pregătirea mării bătălii de la Mărășești. Este totodată și o reparație morală a faptului că generalul nu a fost înhumat, din varii motive, în sarcofagul ce-i fusese destinat de la început în mausoleu.

Generalul Constantin Christescu merită onoarea ridicării acestui monument și datorită faptului că el, cel considerat creatorul școlii românești de stat major, a contribuit substanțial la elaborarea Planului de campanie pentru anul 1917. De fapt, întreaga sa carieră militară de excepție, înaltele demnități militare deținute, impuneau o astfel de apreciere.

Bustul generalului Eremia Grigorescu din Timișoara

Operă a sculptorului Oscar Spathe (Spaethe), bustul a fost amplasat în parcul Școlii Speciale (de Aplicație) a Artileriei (azi

Scuarul Clinicilor noi din Parcul botanic). Dezvelirea a avut loc la 9 iulie 1939, la festivitate participând cadrele și ofițerii-elevi ai Școlii Speciale (de Aplicație) a Artileriei, cât și corpul ofițerilor Școlii de Ofițeri de Artilerie. Printre invitați au fost generalul Gheorghe Petrescu, inspectorul general al artileriei, generalul C. Dumitrescu, comandantul Școlilor Militare ale Artileriei, generalul Gh. Oprescu, comandantul Diviziei 11 Infanterie Timișoara, sora și unul dintre fiii generalului, cadre militare și trupă din garnizoană, oficialități ale Timișoarei.

Eremia Grigorescu mai are busturi la Slatina (în curtea fostului Regiment de Artilerie, realizat de Marius Butunoiu, și dezvelit la 9 mai 1971), Brăila (în fața Comandamentului Brigăzii de Geniu), Târgu-Bujor, precum și pe alea centrală de la Mausoleul Mărășești.

Monumentul generalului Eremia Grigorescu din Brăila

Monumentul „General Eremia Grigorescu”, realizat de sculptorul Gavriș I. este amplasat în fața comendurii garnizoanei Brăila. Până la intrarea în vigoare a Planului Urbanistic Zonal-Centrul Istoric al municipiului Brăila, în iulie 2010, monumentul s-a aflat în zona de protecție a monumentului istoric „Cazarma artileriei”, actuala cazarmă a U.M. 01763, construită în anul 1885. Monumentul se supune prevederilor Legii nr. 120/2006 a monumentelor de for public și este protejat conform Legii nr. 422/2001.

A fost ridicat în anul 1998 de Corpul 8 Armată cu ajutorul sponsorilor reprezentați de Primăria Brăila și S.C. SIDEX S.A. GALAȚI.

Bustul generalului, realizat din bronz este amplasat pe un soclu din beton, placat cu marmură și dispus pe un pedestal placat, de asemenea, cu marmură. Pe partea din spate a soclului este montată o placă de bronz, pe care este înscris următorul text: „Ridicat de Comandamentul Corpului 8 Armată; Sponsori Primăria Brăila, S.C. SIDEX S.A. GALAȚI; Sculptor Gavriș I.; Executat T Mixtă UPSRS Galați 1998”.

Statuia locotenentului Ioan Petra Oașia

Se află amplasat în fața Școlii Generale din Sibiel și a fost realizat în anul 1921, prin strădania soților Ioan Petra Oașia și Maria, în amintirea fiului lor, Ionel Petra Oașia, locotenent în Regimentul 2 Artilerie Munte și a altor 15 eroi români, jertfiți pentru întregirea neamului românesc. Monumentul, operă a sculptorului Theodor Burcă, are o înălțime de 3,15 m, fiind realizat din beton și bronz, împrejmuit cu stâlpi uniți cu lanțuri metalice. Pe fațada obeliscului sunt înscrise numele celor 15 eroi români, precum și un înscris memorial: „În amintirea eroului locotenent Ionel Petra Oașia, căzut în lupta de la Oituz, în timpul războiului pentru întregirea neamului românesc. Patria recunoscătoare”⁶.

⁶ Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe – Altarele eroilor neamului – Editura Europa Nova, București, 1995, p. 243.

Monumentul Eroilor Regimentului 11 Artilerie, Focșani

A fost realizat de către N. Colios și inaugurat la împlinirea a 10 ani de la eroicele bătălii, în 1927, fiind dispus în fosta zonă a cazărilor militare, astăzi în incinta unui obiectiv industrial. Regimentul 11 Artilerie a fost unul dintre primele unități care a intrat în războiul pentru recuperarea Dobrogei, când în data de 23 iunie 1913 s-a decretat mobilizarea generală. Prezent în Focșani, Regimentul a fost sărbătorit de întreaga populație a orașului, care vedea această intrare în război ca o posibilitate de întregire a granițelor statului român, granițe a căror limite fixate arbitrar între țară și Transilvania erau trasate de-a lungul satelor istorice din plasa Putna și din Vrancea arhaică. În același timp, simbolic monumentul se adresează memoriei Căpitanului Erou Corneliu Stoenescu cazut în luptă în 1916 la Balotești, dar în sine reflectă starea de spirit a unei localități ce a fost nevoită să stea sub ocupație germană din 1916 până în 1918, în timp ce armata română făcea sacrificii de sânge.

Monumentul generalului Alexandru Ioanițiu, București

Este dedicat memoriei marelui general de divizie „*post-mortem*” decedat în urma unui tragic accident pe aeroportul din Baden.

Se află în Cimitirul Ghencea militar din București. Are o înfățișare modestă, este realizat din piatră cioplită, fiind asemănător unui sanctuar, cu înălțimea de peste 2 metri și lățimea de 3 metri. Pe fațada monumentului este înscrisă următoarea inscripție: „*Generalul de divizie Alexandru Ioanițiu, cavaler al Ordinului Mihai Viteazul, șeful Marelui Stat Major și al Marelui Cartier General al armatei, căzut pe câmpul de onoare: 17.IX.1941*”⁷.

⁷ Ibidem p. 243.

Statuia ecvestră a regelui Carol I al României

Statuia prezentată alb-negru a fost realizată de Ivan Meštrović. A fost inaugurată la 10 mai 1939, pe atunci Ziua Națională a României, în prezența regelui Carol al II-lea al României și a Marelui Voevod Mihai

(viitorul rege Mihai al României), dată la care se împlineau și 100 de ani de la nașterea lui Carol I. Odată cu schimbările sociale de după anul 1944, statuia a fost dărâmată.

Statuia prezentată color, realizată de Florin Codre, a fost inaugurată la 6 decembrie 2010. La inaugurare au fost prezenți Principesa Margareta a României, principele Radu Duda al României și primarul Capitalei, Sorin Oprescu, care au marcat momentul printr-o scurtă ceremonie, în cursul căreia a fost citit mesajul Regelui Mihai I. Totodată, la eveniment au participat și academicienii Răzvan Theodorescu și Constantin Bălăceanu-Stolnici, foștii președinți Ion Iliescu și Emil Constantinescu, precum și fostul premier Călin Popescu Tăriceanu.

Bustul generalului Alexandru Tell

A fost realizat de sculptorul D. Mățăuanu, în anul 1929. Se află în Cimitirul Bellu Orthodox, în cripta familiei.

Monumentul generalului Ioan Carp

A fost realizat de sculptorul Carol Storck, în anul 1892. Se află în Cimitirul Bellu Ortodox. În prezent, bustul generalului nu mai există.

Monumentul generalului Petre Vasiliu-Năsturel

Monumentul funerar al generalului se află în Cimitirul Bellu din București și a fost ridicat de soția sa, Smaranda Năsturel. Este în fapt o cruce stilizată, atipică ca formă și proporții pe care se găsesc blazonul familiei,

în partea superioară și înscrisurile aferente. Pe aceasta este înscris, în partea de sus: „GENERAL DE DIVIZIE PETRE V. NĂSTUREL 1854-1920 / DIN VIȚA MARELUI BAN KONSTANDIN NĂSTUREL FIEPASCUL”. De asemenea, mai sunt înscrise numele unor rude și perioadele în care acestea au trăit, inclusiv cel al soției, trecută la cele veșnice în anul 1937.

Monumentul funerar al generalului Jacob Lahovary

Monumentul se află în Cimitirul Bellu, din capitală. Este o construcție ce se distinge prin rafinamentul său arhitectural. Este realizat în stil românesc, asemănător ca formă lăcașelor noastre de cult ortodox.

Monumentul în ansamblul său impresionează, ca și personalitatea de excepție a generalului de divizie Jacob Lahovary, fost șef al Marelui Stat Major (1 octombrie 1894 – 1 octombrie 1895), ministru de război (1891; 1891-1894; 1900 – 1901), senator și deputat în mai multe rânduri.

Monumentul artileriștilor din Ploiești

Este amplasat în municipiul Ploiești, strada Cantacuzino (fostă 23 August) în cazarma în care a funcționat până în anul 1997 Centrul de Instrucție al Artileriei, instituție emblematică pentru învățământul militar românesc și pentru artilerie. În prezent monumentul se găsește în incinta Bazei 2 Logistice Muntenia.

A fost ridicat pe platoul cazărmii, pentru cinstirea artileriștilor, prin conjugarea eforturilor Comandamentului Artileriei, Centrului de Instrucție al Artileriei, îndeosebi a comandantului acestuia, colonelul Barac Gheorghe și ale Studioului de Arte Plastice al Armatei.

Statuia generalului Mihail Pastia din Cimitirul Nordic Focșani

Statuia generalului Mihail Pastia din Cimitirul Nordic Focșani a fost ridicat în anul 1904 de către marele sculptor român Karol Storck. A fost realizat la 5 ani după decesul marelui general, produs la 24 ianuarie 1899 în București.

De pe înălțimea soclului, generalul Mihail Pastia încă veghează Poarta Focșanilor, acolo unde, în calitate de comandant al Comandamentului Regiunii Întărite Focșani (1895-1897) și-a încheiat strălucita carieră militară. Prin prezența pe

soclu a semnelui de armă și a înscrisului „General M. Pastia inspector general de artilerie”, autorul transmite peste ani mândria recunoscută a generalului de a fi fost artilerist.

Monumentul eroilor Regimentului 13 Artilerie din Constanța

Monumentul eroilor Regimentului 13 Artilerie este situat în Constanța, pe bulevardul Tomis, într-un mic parc de lângă capela militară. Inițial monumentul era situat în incinta unităților de pe bulevardul mai sus-menționat.

Este creația artistei Milița Pătrașcu, născută la Chișinău la 13 decembrie 1892. Fostă elevă a lui Constantin Brâncuși, Milița Pătrașcu a fost considerată de specialiști ca cea mai înzestrată femeie sculptor a României în secolul al XX-lea. A fost soția lui Emil Pătrașcu.

Monumentul a fost ridicat în anul 1925 pentru a cinsti memoria eroilor artileriști din Regimentul 13 Artilerie, căzuți la datorie în Primul Război Mondial. Acest regiment înființat în anul 1907, în cadrul Diviziei 9 Infanterie a participat glorios la Primul Război Mondial, inclusiv la scrierea paginilor de aur ale istoriei marii bătălii de la Mărășești.

Monumentul în formă de coloană, susținut de un soclu hexagonal de 75 de centimetri, are în capăt un glob de bronz stilizat pe care se găsește un vultur, de asemenea confecționat din bronz, cu aripile desfăcute. Pe partea frontală a soclului a fost montată, în anul 1997, cu prilejul aniversării a 90 de ani de la înființarea regimentului o placă de marmură, pe care este înscris: „*Glorie eternă Regimentului 13 Artilerie 1907-1997*”. De-a lungul timpului monumentul a fost profanat în mai multe rânduri. Astfel, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, soldații sovietici au smuls crucea din pliscul vulturului. Aceasta a fost pusă la loc după 30 de ani, fiind realizată la fosta Intreprindere Mecanică Navală (astăzi Meconst).

Monumentul artileriei din Lugoj

Monumentul a fost ridicat cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la înființarea Artileriei Române Moderne, în data de 10 noiembrie 1993. La festivitățile desfășurate cu ocazia sfințirii monumentului au participat locțiitorul șefului Statului Major al Trupelor de uscat, general de brigadă Gogă Constantin, reprezentanți ai autorităților locale și întregul personal al unității.

Monumentul a fost ridicat din inițiativa Comandantului Regimentului 24 Artilerie Antitanc colonel Gheorghe Feraru, actualmente general de brigadă în rezervă, prin contribuția artileriștilor.

Monumentul este format din trei părți: baza, trunchiul de susținere și partea superioară. Trunchiul de susținere, format din două corpuri de marmură, este așezat pe o „fundatie” de ciment în patru trepte placate cu *travertin*. Pe corpul superior de marmură este atașată stema României, iar pe cel inferior este inscripționat „*10.XI.1843 – 10.XI.1993 150 ANI DE LA ÎNFIINȚAREA ARTILERIEI ROMÂNE MODERNE Lugoj 10.11.1993*”. Sub inscripție sunt sculptate două frunze de laur. De asemenea, pe corpul inferior al

soclului este fixată o placă de marmură pe care este gravat semnul de armă, țevile de tun încrucișate. La partea superioară a trunchiului, de asemenea pe o placă de marmură, este așezat un *tun*, cu lungimea de 86 de centimetri și înălțimea de 37 de centimetri, ce reprezintă copia unei *galonițe* rusești. Înălțimea totală a monumentului este de 365 de centimetri.

În interiorul treptei superioare se găsește un pergament care conține numele comandantului și data amplasării monumentului.

Monumentul artileriei din Pitești

A fost ridicat pentru a cinsti memoria artileriștilor Regimentului 6 Artilerie participanți la al Doilea Război Balcanic, la intrarea dinspre oraș pe strada Trivale, pe locul pe care astăzi este amplasat monumentul dedicat lui Tudor Vladimirescu, în imediata apropiere a Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri „*Basarab I*”. La vremea ridicării monumentului dedicat artileriștilor, în cazarma ce astăzi găzduiește școala mai sus-menționată a funcționat Regimentul 6 Artilerie. Monumentul a existat până când a fost dezafectat, în vederea ridicării

monumentului dedicat lui Tudor Vladimirescu, la inițiativa Diviziei Tudor Vladimirescu, campată la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial în cazarma mai sus menționată. Apreciem că lăudabil demersul de ridicare a monumentului dedicat marelui revoluționar, însă regretăm faptul că acest lucru s-a produs prin distrugerea monumentului ce cinstea faptele de arme ale artileriștilor. Cu certitudine era loc în oraș pentru ambele monumente. Din nefericire nu deținem suficiente date despre acest monument, însă ne bucură faptul că putem prezenta o fotografie rară cu acesta.

Capitolul XV

REPERE ALE ISTORIEI ARTILERIEI ROMÂNE

Regimentele 1 și 10 Artilerie, 1902

514 î.h. – În războiul contra perșilor, geto-dacii au folosit pe scară largă mijloace de lovire la distanță (baliste și catapulte).

335 î.h. – În timpul războiului dacomacedonean, geto-dacii au folosit mijloace de lovire la distanță, cu ajutorul cărora au respins trupele lui Alexandru Macedon ce trecuseră la nord de Dunăre.

300 – 292 î.h. – În timpul celor două războaie duse de Dromichete împotriva trupelor invadatoare ale lui Lysimah, geto-dacii au folosit numeroase mijloace de lovire la distanță.

105-106 – Geto-dacii, conduși de regele Decebal folosesc împotriva armatelor romane ale lui Traian, balistele și catapultele capturate în anii 87 și 88, în urma înfrângerii acelorași, armate (conduse de Cornelius Fuscus, respectiv Tettius Iulianus) pe Valea Oltului și la Tapae.

1432 – Domnitorul Țării Românești, Vlad Dracul a solicitat meșterilor transilvăneni să-i construiască 100 de tunuri mici.

1443 – Iancu de Hunedoara a solicitat meșterilor brașoveni realizarea a 40 de tunuri. În iarna acestui an, în campania antiotomană de la sud de Dunăre a folosit în premieră artileria, cunoscută sub denumirea „*artileria carelor de luptă*”.

1445 – Pe timpul luptelor pentru cucerirea cetății Giurgiu, cetate ce fusese luată în stăpânire de către turci după bătălia de la Varna, oastea Țării Românești condusă de Vlad Dracul a folosit pentru prima oară în arta militară românească 2 bombarde. Cu această ocazie, comandantul flotei burgunde, Walerand de Warvin, care a cooperat cu Vlad Dracul și Iancu de Hunedoara, a făcut prima mențiune cu privire la folosirea gurilor de foc de către români.

17 - 19 octombrie 1448 – În bătălia de la Kossovopolje, oastea lui Iancu de Hunedoara (22 000 oameni), formată în cea

mai mare parte din ardeleni și ajutată de circa 3 000 călăreți moldoveni și 4 000 arcași din Țara Românească, a folosit tunuri de diferite calibre în luptele împotriva turcilor.

22 iulie 1456 – În bătălia de la Belgrad, artileria lui Iancu de Hunedoara a fost instalată pe malul Dunării, de unde a sprijinit lupta navelor fluviale împotriva trupelor otomane, constituind un exemplu strălucit de conlucrare cu flota.

24 ianuarie 1465 – Artileria oastei lui Ștefan cel Mare a participat la asediul cetății Chilia.

10 ianuarie 1475 – Oastea Moldovei (circa 40 000 oameni și 20 de tunuri) condusă de Ștefan cel Mare a obținut la Vaslui o mare victorie împotriva armatei turcești compusă din aproximativ 120 000 de oameni. Artileria lui Ștefan cel Mare așezată la flancurile dispozitivului, a fost folosită magistral. Focul a fost deschis prin surprindere, în momentul declanșării contraatacului cavaleriei moldovene.

26 iulie 1476 – În bătălia de la Valea Albă (Râzboieni) Ștefan cel Mare a folosit în mod strălucit artileria.

iulie 1476 – Artileria cetății Neamțului a contribuit decisiv la respingerea asediului Armatei Otomane condusă de sultanul Mahomed al II-lea.

26 septembrie 1497 – Tunurile cetății Suceava participă la respingerea atacului oștilor poloneze.

7 februarie 1509 – Domnitorul Moldovei, Bogdan a folosit artileria la cucerirea cetății Haliția din sudul Poloniei.

22 iunie 1529 – Oastea Moldovei condusă de Pertu Rareș a folosit 50 de tunuri mari de fontă și tunuri cu mai multe țevi montate pe afet, în bătălia victorioasă de la Feldioara, dusă împotriva trupelor lui Ferdinand I de Habsburg.

1529 - Conrad Hass, șeful arsenalului din Sibiu (1529-1569), a conceput rachete cu 2 trepte, prefigurând și căile de experimentare a acestora. Tot el a realizat „Lancea zburătoare”, echipată cu aripă în formă de coadă de rândunică cu încărcătură de luptă și cu un număr de recipiente de pulbere cu aprindere succesivă.

22 august 1531 – În bătălia de la Obertyn, Petru Rareș, voievodul Moldovei, a folosit pentru prima oară în istoria artileriei române tunuri cu mai multe țevi.

august 1535 – La Sibiu, Conrad Hass a experimentat în premieră racheta denumită „lancea zburătoare”. Aceasta, precursora a viitoarelor rachete, avea aripi în formă de rândunică, încărcătură explozivă și recipiente de pulbere ce se aprindeau succesiv.

16 noiembrie 1552 – În luptele de la Mănești, oastea domnitorului Țării Românești Mircea Ciobanu, ce dispunea de 36 de tunuri a fost înfrântă de cetele boierilor.

17 noiembrie 1561 – Iacob Heraclit Despot a înfrânt la Verbia oastea domnitorului Moldovei Alexandru Lăpușneanu, capturându-i și 32 de tunuri.

10 iunie 1574 – Pe timpul bătăliei de la Roșcani (lângă Cahul), în compunerea oștii Moldovei, condusă de Ioan Vodă, au fost folosite un număr de 140 guri de foc.

13 noiembrie 1594 – Mihai Viteazul a folosit artileria în acțiunile de alungare a turcilor din București.

23 august 1595 – La Călugăreni, Mihai Viteazul, voievodul Țării Românești a dispus de 12 tunuri pe care le-a folosit în trageri de flanc asupra dispozitivului inamicului, precum și în trageri asupra unui obiectiv fix (podul de peste Neajlov).

25 octombrie 1595 – Artileria oastei lui Mihai Viteazul a distrus podul de la Giurgiu construit de turci pentru a asigura retragerea

la sud de Dunăre a trupelor otomane alungate de la Târgoviște.

28 octombrie 1599 – Pe timpul bătăliei de la Șelimbăr, în compunerea oștii Țării Românești, condusă de Mihai Viteazul, au existat un număr de 80 de guri de foc.

1 noiembrie 1599 – Mihai Viteazul, urmat de oștirea sa, inclusiv de artilerie a intrat triumfal în Alba Iulia, consfințind unirea pentru prima dată a românilor.

23 aprilie 1600 – Mihai Viteazul a trimis la Făgăraș, de la Alba Iulia, 24 de tunuri și servanșii aferenți.

4 mai 1600 – 24 de tunuri au participat la înfrângerea de către Mihai Viteazul, la Troțuș, a oastei Moldovei. După câteva zile de luptă a fost cucerită întreaga Moldovă.

18 septembrie 1600 – 27 de tunuri ale oștirii lui Mihai Viteazul, comandate de italianul Vincenzo au participat la bătălia de la Mirăslău.

3 august 1601 – Artileria lui Mihai Viteazul a participat la bătălia de la Gurăslău.

17 iulie 1603 – Radu Șerban, voievodul Țării Românești, a folosit în bătălia de la Brașov, împotriva lui Simion Movilă, pretendent la tron, 4 tunuri de câmp.

21 noiembrie 1615 – În lupta de la Tătărani împotriva lui Alexandru Movilă, care intenționa să ocupe tronul Moldovei, Ștefan Tomșa a folosit 20 de tunuri.

27 mai 1653 – La Finta, pe timpul luptelor duse împotriva lui Matei Basarab, domnul Țării Românești, Vasile Lupu a folosit un număr de 30 de guri de foc.

28 martie 1821 – Tudor Vladimirescu, ajuns cu luptătorii săi pe Dealul de la Cotroceni a solicitat unui specialist bucureștean să-i realizeze 30 de țevi de tun.

29 mai 1821 – Pe timpul luptelor de la Drăgășani, pandurii lui Tudor Vladimirescu au folosit 3 tunuri.

martie 1831– În Țara Românească a fost elaborat un proiect de lege pentru înființarea primei baterii de artilerie.

mai 1835 – Adunarea Națională din Țara Românească a propus introducerea artileriei în organizarea armatei.

octombrie 1835 – Moldova primește din Rusia un tun de bronz calibru 80 mm, capturat de la turci în urma războiului din 1828-1829.

10 noiembrie 1843 – În Țara Românească, prin Porunca Domnească nr. 198, s-a legiferat înființarea primei baterii de artilerie (4 tunuri) și încadrarea acestora cu ofițeri, subofițeri și trupa necesară. Această dată marchează actul de naștere al artileriei moderne din țara noastră.

iulie 1846 – În scopul înființării unei baterii de artilerie în Moldova au fost trimiși la instruire în Rusia, la brigada de artilerie a Corpului 5 Armată, 2 ofițeri, 3 cadeți, un subofițer și 84 de soldați.

august 1848 – S-au întors de la instruire din Rusia militarii trimiși de Moldova în urmă cu doi ani.

20 ianuarie 1849 – În Transilvania, la Bucium și Abrud, meșterii oștii revoluționare conduse de Avram Iancu au fabricat tunuri cu țevă de lemn și tunuri de bronz din materialul rezultat în urma topirii clopotelor unor biserici.

noiembrie 1849 – Țara Românească a achiziționat din Turcia 6 tunuri și 2 obuziere. Astfel, a luat ființă a doua baterie de artilerie (4 tunuri).

1849 – În Moldova, din porunca prințului Grigore Al. Ghica a luat ființă prima baterie de artilerie. Chesoanele necesare acestei baterii (formată din 6 tunuri) au fost confecționate la Școala de Arte și Meserii din

Iași. Primul comandant al acestei baterii a fost Lazăr Liubobratici.

octombrie 1853 – Bateriile de artilerie din Țara Românească și Moldova au participat la războiul ruso-turc. Au executat trageri precise asupra pozițiilor otomane de la Brăila, Gura Ialomiței, Vadului Silistrei și Ostrov.

septembrie 1854 – După încheierea războiului ruso-turc, toate tunurile din Țara Românească și Moldova au fost duse de armata țaristă în Rusia.

1857 – Guvernul Moldovei a cumpărat din Austria 6 tunuri și 2 obuziere.

octombrie 1859 – Rusia a înapoiat Principatelor Unite tunurile luate în anul 1854 din Țara Românească, respectiv Moldova. Cu aceste tunuri și cu cele deja existente a fost înființat primul divizion de artilerie din Principatele Unite. Comandant a fost colonelul Scarlat Ciocârlan.

12 noiembrie 1859 – Prin Înaltul Ordin de zi nr.83 s-a înființat „Corpul de stat major al armatei Principatelor Unite”, în cadrul căreia „Secția a III-a avea sarcina să se ocupe de organizarea, îndrumarea și conducerea instrucției în unitățile de artilerie și de geniu”.

1860 – În „Monitorul oastei” a fost publicat un curs de balistică, întocmit de căpitanul George Manu, intitulat „Teoria dării”. Acesta a fost primul regulament de trageri al artileriei apărut în Armata Română.

21 decembrie 1860 – Prin contopirea celor 4 baterii de artilerie existente în Țara Românească și Moldova s-a constituit primul regiment de artilerie al Armatei Române (organizat pe 2 divizioane), al cărui comandant a fost maiorul Tobias Gherghel.

decembrie 1860 – S-a constituit „Corpul de artilerie” compus din statul major al armii și unitățile de artilerie.

23 noiembrie 1861 – Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a aprobat înființarea „Direcției stabilimentelor de material de artilerie” și constituirea Arsenalului, Pirotehniei și Fabricii de pulbere.

1 ianuarie 1862 – A început construirea și utilizarea Arsenalului și a Pirotehniei.

21 iulie 1862 – În Arsenalul armatei din Dealul Spirii s-a turnat primul proiectil de artilerie. Acesta a fost dăruit domnitorului Alexandru Ioan Cuza cu următoarea dedicație: „Primul proiectil turnat în Principatele Unite. Stabilimentul artileriei Măriei Sale Prințului Alexandru Ioan - 1862, 21 iulie”.

aprilie 1863 – În cadrul Ministerului de Război a fost înființată „Diviziunea artileriei și geniului”.

5 iunie 1863 – Regimentul de artilerie primește drapelul de luptă.

8 iulie 1863 – În incinta Arsenalului armatei din Dealul Spirii a început construirea „Manufacturii de arme”.

10 februarie 1864 – În cadrul Regimentului de artilerie au mai fost înființate 2 baterii a câte 4 piese.

24 aprilie 1864 – A apărut „Regulamentul asupra manevrelor evoluțiilor bateriilor înhămate de tunuri de 4 ghinturi de câmp”.

1 august 1864 – Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a semnat Înaltul Ordin de Zi prin care se hotăra înființarea la Târgoviște a Arsenalului destinat construirii gurilor de foc de artilerie.

octombrie 1865 – Au fost introduse în dotarea armatei 12 tunuri franceze model 1865.

1865 – A apărut „Regulamentul asupra serviciului la gurile de foc ghintuite”, pe baza căruia s-a executat o lungă perioadă de timp serviciul la material în subunitățile de artilerie ale Armatei Române.

2 martie 1866 – Prin Înaltul Decret nr.309 al Locotenenței Domnești a fost reorganizată „Direcția stabilimentelor de artilerie”. S-a înființat „Direcția artilerie”. Șef al direcției a fost numit colonelul Henric Herkt.

1 octombrie 1867 – A fost tipărit „Regulamentul exercițiilor tunarului călare”, pe baza căruia s-a executat instrucția călare în unitățile și subunitățile de artilerie.

1 august 1868 – S-a înființat Regimentul 2 artilerie (organizat pe 2 divizioane a câte 3 baterii fiecare).

1869 – A luat ființă „Inspectoratul armelor speciale” care avea ca sarcină principală conducerea instrucției în unitățile de artilerie și geniu, supravegherea activității productive din întreprinderile de reparat și fabricat armament.

10 octombrie 1872 – A fost inaugurat Arsenalul depozit de la Târgoviște.

octombrie 1872 – Prin Înaltul Decret nr. 1900 a fost înființat corpul guarzilor de artilerie și geniu, format din 3 categorii de guarzi (clasa I, asimilați gradului de căpitan, clasa a II-a, celui de locotenent și clasa a III-a, celui de sublocotenent).

1872 – În baza noii legi de organizare a armatei, un număr de secții de pompieri din teritoriul s-au transformat în unități de artilerie teritorială creându-se 9 baterii la: Craiova, Ploiești, Galați, Focșani, Iași, Roman și 3 baterii la București.

18 aprilie 1873 – Școlile divizionare și regimentare pentru pregătirea subofițerilor din toate armele, inclusiv artileria au fost unificate în „Școala divizionară de sergenți”, cu durata de un an.

1875 - S-a desființat „Inspectoratul armelor speciale” și s-a înființat „Inspectoratul artileriei”, primul șef al acestuia fiind colonelul Gheorghe Manu.

1 iunie 1876 – Pentru acoperirea unei părți din frontieră Regimentul 1 Artilerie a fost concentrat pe malul Dunării la Gruia.

9 octombrie 1876 - Prin Înaltul Decret nr.1945 s-a stabilit noua ordine de bătaie a armatei. Șeful Secției artilerie din Marele Cartier General a fost numit colonelul Eracle Arion, iar la artileria Diviziei 1 infanterie a fost numit colonelul I. Carp, la artileria Diviziei 2 infanterie locotenent-colonelul Alexandru Colinscki, la artileria Diviziei 3 infanterie-colonelul Henric Herkt și la artileria Diviziei 4 infanterie, locotenent-colonelul N. Dabija.

23 noiembrie 1876 – A început construirea la Calafat a pozițiilor pentru 5 baterii de artilerie („*Carol*”-6 tunuri, „*Elisabeta*”- 15 tunuri, „*Mircea*”- 6 tunuri, „*Ștefan cel Mare*” – 6 tunuri, „*Mihai Bravu*”- 15 tunuri.

5 februarie 1877 – S-au înființat Regimentul 3 și Regimentul 4 artilerie, organizarea lor fiind identică cu a celor existente la data respectivă.

8 martie 1877 – Structura artileriei Armatei Române era următoarea:

- Regimentul 1 Artilerie la Craiova - comandant, colonel Iulius Dunca;
- Regimentul 2 Artilerie la București - comandant, colonel Eracle Arion;
- Regimentul 3 Artilerie la Focșani - comandant, colonel Henric Herkt;
- Regimentul 4 Artilerie la Roman - comandant, colonel Al. Anghelescu.

26 aprilie 1877 – Artileria română din zona Calafat a deschis focul asupra grupării de forțe otomane din cetatea Vidin.

27 aprilie 1877 – Prin Înaltul Decret nr.962 s-a hotărât o nouă organizare a Armatei Române, la conducerea artileriei fiind numiți următorii:

- Șeful Secției artilerie din Marele Cartier General, colonelul Eracle Arion;
- Comandantul artileriei Corpului 1 Armată, colonelul Iulius Dunca;
- Comandantul artileriei Corpului 2 armată, colonelul Henric Herkt.

29 aprilie 1877 – Au fost înființate 2 baterii de artilerie teritorială la Calafat.

4 mai 1877 – Bateriile de artilerie de la Islaz au deschis focul asupra unei nave de război, ca răspuns la tirul artileriei otomane.

5 mai 1877 – Artileria Diviziei 4, dispusă la Islaz a deschis focul asupra bateriilor otomane de lângă localitatea Somovit.

10 mai 1877 – Artileria română de la Bechet a deschis focul asupra bateriilor inamice de la Rahova, pentru a proteja deplasarea pe Dunăre a cuirasatului rusesc „*Klodilov*”.

13 mai 1877 – Bateriile de artilerie din Corabia au deschis focul asupra unor nave de război otomane.

14 mai 1877 – Bateriile de artilerie de la Corabia au deschis focul asupra unor militari otomani ce efectuau lucrări genistice pe malul Dunării.

20 mai 1877 – Bateriile de artilerie de la Bechet au deschis focul asupra unei nave de război din portul Rahova.

21 mai 1877 – Bateriile de la Corabia au răspuns cu foc la bombardamentul unei nave otomane.

23 mai 1877 – Artileria română a ripostat cu foc la bombardamentele artileriei otomane din cetatea Vidinului.

24 mai 1877 – O baterie de artilerie de la Islaz a deschis focul asupra unei subunități otomane ce se îndrepta spre Dunăre, provocându-i importante pierderi.

31 mai 1877 – Artileria română de la Islaz a executat un puternic bombardament asupra inamicului din zona Nicopol- Somovit.

3 iunie 1877 – Artileria română de la Ciuperceni a deschis focul asupra unei coloane a inamicului ce ieșea din cetatea Vidin.

6 iunie 1877 – Artileria română de la Bechet a deschis focul asupra unei coloane a inamicului ce se deplasa pe malul Dunării, de la Rahova la Nicopol.

9 iunie 1877 – Cele 5 baterii de artilerie de la Calafat au executat timp de 6 ore trageri lucrărilor de apărare din partea de nord a cetății Vidinului.

10 iunie 1877 – Bateriile de artilerie de la Calafat au executat un puternic bombardament asupra Vidinului.

12 iunie 1877 – Bateriile de artilerie de la Calafat au executat un puternic bombardament asupra Vidinului pentru a asigura apropierea trupelor rusești de Dunăre, în vederea forțării fluviului.

14 iunie 1877 – Bateriile de artilerie române au executat un puternic bombardament asupra trupelor otomane, ca urmare a solicitării Marelui duce Nicolae al Rusiei.

23 iunie 1877 – Ministrul de război al României, generalul Al. Cernat, a aprobat intrarea în vigoare și difuzarea la unități a „Regulamentului pentru serviciul gurilor de foc calibru 15 centimetri”.

30 iunie - 4 iulie 1877 – Artileria română din zona orașului Turnu Măgurele a sprijinit cu foc acțiunile trupelor ruse care au asaltat și cucerit cetatea turcească Nicopole.

23 iulie 1877 – Generalul Gheorghe Manu a fost numit comandantul artileriei Armatei de Operații.

26 august - 28 noiembrie 1877 – 72 de guri de foc din compunerea Armatei Române au contribuit la obținerea victoriilor trupelor noastre la Grivița și Plevna.

7 noiembrie 1877 – 5 baterii de artilerie au sprijinit cu foc unitățile române care au înfrânt garnizoana otomană din cetatea Rahova.

5 decembrie 1877 – Prin Înaltul Ordin de Zi nr.174 s-a stabilit o nouă ordine de

bătaie a Armatei Române, la artilerie fiind numiți:

- Comandantul general al artileriei, generalul Gheorghe Manu;

- Șeful Secției artilerie din Marele Stat Major, colonelul Eracle Arion;

- Comandantul artileriei Diviziei 1 Infanterie, locotenent-colonelul Alexandru Horbaski;

- Comandantul artileriei Diviziei 2 Infanterie, colonelul Henric Herkt;

- Comandantul artileriei Diviziei 3 infanterie, colonelul N. Dabija;

- Comandantul artileriei Diviziei 4 Infanterie, locotenent-colonelul Nicolae Dumitrescu;

- Comandantul artileriei Diviziei de rezervă, colonelul Alexandru Anghelescu.

28 decembrie 1877-23 ianuarie 1878 – Peste 150 de guri de foc ale artileriei române au luat parte la luptele desfășurate în zona cetății Vidin.

1 aprilie 1878 – Artileria teritorială a fost reorganizată pe divizioane, baterii și secții: Divizionul de la București cu secțiile din capitală, de la Giurgiu, Ploiești și Buzău; Bateria de la Craiova cu secții la Turnu Severin, Pitești și Craiova; Bateria de la Galați cu secții la Bârlad, Focșani, Brăila și Galați; Bateria de la Iași cu secții la Botoșani, Roman, Bacău și Iași.

1 aprilie 1881– A luat ființă Regimentul 5 Artilerie, cu reședința la Tulcea.

1 aprilie 1881 – Artileria teritorială a fost reorganizată pe 14 baterii, fiecare baterie luând denumirea localității unde își avea reședința.

7 aprilie 1881 – A luat ființă „Școala specială de artilerie și geniu”, cu sediul la București. Primul comandant a fost numit colonelul Eracle Arion.

22 iunie 1881 – S-a hotărât ca dislocarea celor 5 regimente de artilerie să fie în următoarele garnizoane: București - Regimentul 1 artilerie, Regimentul 2 Artilerie (bateriile 2-5 la Ploiești); Brăila - Regimentul

3 Artilerie; Iași - Regimentul 4 Artilerie (bateriile 1-3 la Roman); Tulcea - Regimentul 5 artilerie (bateriile 2-4 la Slobozia).

5 octombrie 1881 – A avut loc deschiderea, în cadru festiv, a cursurilor Școlii Speciale de Artilerie și Geniu.

1 aprilie 1883 – Toate bateriile de artilerie teritorială au fost incluse în regimentele de artilerie.

1 aprilie 1883 – Au luat ființă Regimentul 6 Artilerie la București, Regimentul 7 Artilerie la Focșani și Regimentul 8 Artilerie la Roman.

1 aprilie 1883 – Artileria română a fost organizată pe brigăzi a câte 2 regimente: Brigada 1 Artilerie (Regimentele 1 și 5); Brigada 2 Artilerie (Regimentele 2 și 6); Brigada 3 Artilerie (Regimentele 3 și 7); Brigada 4 Artilerie (Regimentele 4 și 8). Cele 4 brigăzi de artilerie au fost subordonate Corpurilor 1,2,3 și 4 Armată.

9 aprilie 1883 – Prin Înaltul Decret nr.836, la fiecare corp de armată s-a înființat câte o brigadă de artilerie și au fost numiți următorii comandanți:

- la Corpul 1 Armată - colonelul Alexandru Colinsky;
- la Corpul 2 Armată - colonelul Alexandru Horbasky;
- la Corpul 3 Armată - colonelul Henric Herkt;
- la Corpul 4 Armată - colonelul Anton Costescu.

31 mai 1883 – S-a aprobat regulamentul provizoriu cu atribuțiile Inspectoratului artileriei armatei. Inspectoratul Artileriei avea în subordine regimentele de artilerie, bateriile de coastă și de asediu, coloanele de muniție, parcul de artilerie al armatei și întreprinderile de reparat și fabricat armament și muniție.

Atribuțiile Inspectoratului Artileriei erau următoarele: aprovizionarea cu arme și muniție a armatei; dotarea artileriei cu tunuri, trăsuri, muniție, harnașamente; organizarea și îndrumarea instruirii unităților de artilerie;

coordonarea activității de pregătire a cadrelor de artilerie.

În timp de război Inspectoratul Artileriei constituia „*Statul major special al artileriei*” în cadrul Marelui Cartier General și avea, în principal, următoarele atribuții: organizarea și conducerea deplasării artileriei către zonele de concentrare ale armatei și dispunerea ei în raport cu situația operativ-tactică; stabilirea concepției întrebuințării artileriei în luptă; organizarea și conducerea activității de aprovizionare a întregii armate cu armament și muniție; organizarea apărării cetăților și a zonelor fortificate.

31 aprilie 1884 – A fost aprobat Regulamentul provizoriu cu atribuțiile Inspectorului Artileriei armatei.

10 mai 1884 – Au fost înmânate drapelele de luptă ale Regimentelor 5,6,7 și 8 Artilerie.

1 aprilie 1885 – Pentru deservirea materialului de artilerie din fortificațiile de la București au luat ființă 2 companii de asediu. Acestea au fost subordonate Regimentului 2 Artilerie.

3 mai 1885 – A luat ființă Școala de subofițeri de artilerie.

8 mai 1886 – Prin Înaltul Decret nr.2234, în cadrul Ministerului de război ia ființă „*Direcția artileriei*” compusă din 2 birouri, prin desființarea Direcției armelor speciale.

mai 1887 – A apărut primul număr al „*Revistei artileriei*”. Animatorul primei serii a revistei a fost timp de 3 decenii (1887 - 1916) generalul Alexandru Tell.

2 octombrie 1887 – Arsenalul de Depozit de la Târgoviște a fost transformat în Depozit Central de Artilerie.

22 martie 1888 – Prin Decizia Ministerială nr. 48 toate bateriile de artilerie teritorială au primit sarcina de a executa serviciul de pompieri.

8 aprilie 1888 – Au luat ființă încă 2 companii de asediu pentru deservirea fortificațiilor de la București.

8 aprilie 1888 – S-a constituit Batalionul de asediu, prin contopirea celor 4 companii existente, fiind subordonate Regimentului 2 artilerie.

14 aprilie 1888 – Prin Înaltul Decret nr.986, s-a înființat în cadrul Ministerului de Război „Comitetul consultativ de artilerie” compus din: inspectorul artileriei (președinte); locțiitorul inspectorului artileriei; comandantul Brigăzii 2 Artilerie; directorul Arsenalului; directorul Pirotehniciei; 1 ofițer superior de artilerie de la o unitate militară din București. Atribuțiile comitetului erau: studierea problemelor referitoare la organizarea, dotarea și echiparea unităților de artilerie; studierea modalităților de aprovizionare a unităților cu armament și muniție; studierea dotării întregii armate cu armament și muniție; stabilirea necesarului de regulamente de specialitate; fixarea numărului și locului de organizare a poligoanelor de tragere; studierea nevoilor de modernizare a capacităților productive; analiza modului de desfășurare a învățământului în Școala Militară de Artilerie și Geniu; stabilirea caietelor de sarcini pentru gurile de foc importate sau fabricate în țară.

7 decembrie 1888 – Pe baza Raportului nr. 21827 al ministrului de Război, prin Înaltul Decret nr. 3602/7 decembrie 1888 al Regelui Carol I, s-a stabilit ca patron al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, Sf. Alexandru (30 august)¹.

1 mai 1889 – S-a aprobat Regulamentul asupra serviciului interior în Ministerul de Război. Conform acestuia „Direcția Artileriei” a intrat în compunerea Direcției 1 Generale a ministerului.

10 mai 1889 – Fabrica de pulbere de la Glodeni (Lăculețe) de lângă Pucioasa a devenit proprietate a Ministerului de Război.

¹ *** Monitorul Oastei, nr. 56/10 decembrie 1888, p. 1019.

1 aprilie 1890 – Au luat ființă încă 2 companii de asediu care au intrat în compunerea Batalionului 2 de asediu.

22 mai 1890 – Batalionul de asediu a fost transformat în regimentul de asediu, organizat pe două batalioane (8 companii).

20 mai 1891 – Prin Înaltul Decret nr.1566 Ministerul de Război s-a reorganizat pe 7 direcții. Direcția a III-a a fost denumită „Direcția artileriei și flotilei”. În cadrul acesteia Secția 1 Artilerie (2 birouri) răspundea de problemele referitoare la unitățile de artilerie (efective, instrucție și armament, elaborarea regulamentelor de armă și îndrumarea Școlii Speciale de Artilerie. Direcția era subordonată „Inspectoratului General al Artileriei”, noua denumire a Inspectoratului artileriei.

14 iunie 1891– „Vineri 14 iunie, la orele cinci dupe amia-di, M.S. Regele însoțit de A.S.R. Principele Ferdinand și urmați de dl. gl. adj. Barozzi a mers la Școla de aplicație pentru a asista la examen. La sosire, Majestatea Sa a fost întâmpinată de dl. gl. Berindeiu – președintele juriului esaminator ... După aceasta Regele merse în sala unde se depunea examenul la cursul de artilerie cu anul I de studiu. Aici Suveranul, cu o desăverșită competență, puse cestiuni oficerilor-elevi asupra balisticei, fabricarei pulberii, construcției de baterii, proiectile și focoase, asupra cupolelor Schumann precum și asupra calibrelor armelor. Apoi Majestatea Sa a vizitat sala de arme, unde elevii din anul II au făcut asalturi cu sabia și floreta și la urmă merse la manej unde toți elevii din anul II au făcut echitație, și remânând pe deplin satisfăcut, M.S. Regele a arătat la plecare, Înalta Sa mulțumire dată generalului Beribdeiu și d-lui loctenent-colonel Grămățicescu, directorul Școalei “²”.

aprilie 1891 – Se revine la organizarea artileriei teritoriale pe secții, în subordonarea regimentelor de artilerie. Ținuta artileriștilor din artileria teritorială era identică cu cea a celorlalți attileriști, cu mențiunea că pe epoleți, sub numărul regimentului erau

² *** - Buletinul cercului publicațiilor militare, an II, nr. 15/23 iunie 1891 – p. 6.

încrucișate două toporașe roșii, încrucișate. De asemenea, purtau cască de protecție specifică pe timpul participării la stingerea incendiilor. Dacă la început se instruiau ca artileriști și într-o mică măsură ca pompieri, odată cu transformarea acestor structuri teritoriale în unități de pompieri, instrucția s-a făcut exclusiv pentru specialitatea pompieri.

1 aprilie 1892 – Au luat ființă Regimentele 9, 10, 11 și 12 Artilerie.

1 aprilie 1892 – Artileria română a fost organizată pe brigăzi a câte 3 regimente: Brigada 1 Artilerie (regimentele 1, 5 și 9); Brigada 2 Artilerie (regimentele 2, 6 și 10); Brigada 3 Artilerie (regimentele 3, 7 și 11); Brigada 4 Artilerie (regimentele 4, 8 și 12).

1 august 1892 – Regimentul de asediu a fost fracționat. Pentru forturile construite în jurul Bucureștilor s-a constituit batalionul de asediu (4 companii), iar pentru linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Galați, Regimentul de Asediu (6 companii).

16 noiembrie 1892 – Școala specială de artilerie și geniu s-a împărțit în 2 diviziuni, 1 preparatoare și a 2-a de aplicație. Durata de studiu era de 2 ani în fiecare diviziune.

16 noiembrie 1892 – Prin Înaltul Decret nr. 3640 s-a înființat „Școala specială de guarzi de artilerie și geniu”.

1 martie 1893 – S-a înființat „Depozitul central de muniție de război” prin desprinderea de Pirotehnia armatei.

1 aprilie 1894 – Unitățile de asediu au fost reorganizate și li s-a schimbat denumirea în „artilerie de cetate”. Batalionul de asediu de la București a fost transformat în Regimentul 2 artilerie de cetate, iar batalionul de asediu de la Focșani a luat denumirea de Regimentul 1 artilerie de cetate.

mai 1894 – „Anul acesta oficerii-elevi din Școala Specială de Artilerie și Geniu au făcut ridicările topografice în timp de 15 zile, împrejurul orașului Buhuși, pe valea Bistriței, din districtul Neamț. Lucrarea s-a făcut sub direcțiunea maiorului Aronovici, profesorul de topografie, ajutat de căpitanii G. Esarcu și G. Toplicescu. Timpul fiind favorabil, toți oficerii-elevi au terminat cu succes planșetele lor, ast-fel că prin racordarea acestora se va putea capeta un plan general de mai bine de 30 kilometri pătrați. Instrumentele întrebuințate în această ridicare au fost, pentru construcțiunea canevasului general, planșeta, alidada cu luneta și tacheometrul; iar pentru ridicarea detaliurilor s-au întrebuințat planșeta de recunoaștere și linia eclimetrică a colonelului Goulier. Scara ridicării a fost de 1/5000 și echidențata de 5 m,00”³.

1 noiembrie 1894 – „Școala Specială de Guarzi de Artilerie și Geniu” a fost transformată în „Școala Militară de Guarzi de Artilerie și Geniu” și subordonată „Școlii Speciale de Artilerie și Geniu”. Durata studiilor a devenit 2 ani.

2 noiembrie 1894 – Prin Înaltul Decret nr.3550 a avut loc o nouă reorganizare a Ministerului de Război, în cadrul căruia Direcția artilerie s-a separat de flotilă, devenind de sine stătătoare, fiind organizată pe 3 birouri. Acestei direcții i se subordona „Inspectoratul artileriei” și „Comitetul consultativ al artileriei”.

martie 1895 – Inspectoratul artileriei a tipărit și difuzat unităților de artilerie „Regulamentul de trageri în țintă pentru artileria de câmp”.

3 mai 1895 – Prin Înaltul Decret nr. 3217 pe lângă Direcția Artilerie din Ministerul de Război s-a înființat „Comitetul tehnic de artilerie”, organizat pe

³ *** - Buletinul cercului publicațiilor militare, an V, nr. 19/5 iunie 1894 – p. 7.

4 secții: construcții de material de artilerie; lucrări tehnice și experiențe; muniție și explozivi; organizarea trupelor de artilerie și aprovizionarea cu muniție.

Au luat ființă Comandamentul Regiunii întărite Focșani și Comandamentul cetății București, cele două regimente de artilerie de cetate subordonându-se acestora.

2 noiembrie 1895 – S-a schimbat denumirea „Școlii Speciale de Artilerie și Geniu” în „Școala Militară de Artilerie și Geniu”.

2 noiembrie 1895 – A luat ființă „Școala Militară de Guarzi de Artilerie și geniu”.

aprilie 1898 – „Un act de cea mai mare laudă pentru corpul profesoral s-a săvârșit în luna Aprilie 1898, când au dăruit suma de 5579 lei la care aveau dreptul de a primi pentru ședințele de cursuri profesaseră în anul școlar 1897-1898, spre a se putea completa laboratoarele”⁴.

5 mai 1898 – A avut loc inspecția Regelui Carol I la Școala Militară de Artilerie și Geniu asupra învățământului și instrucției; la finalul inspecției, adresându-se asistenței adunată în sala de mese la o gustare, Regele a spus: „Sunt mulțumit de voi elevi și vă mulțumesc”⁵.

1898 - A fost desființată „Școala Militară de Guarzi de Artilerie și Geniu”.

11 iunie 1899 – Conform Înaltului Decret nr.2601 Ministerul de Război avea în componere 5 mari diviziuni și 7 direcții. Direcția artilerie era formată din 2 secții. Secția 1 administrativă (efective, școli, material de artilerie, aprovizionare) și Secția

a 2-a tehnică (studii și lucrări tehnice, întreprinderi de armament, Comitetul consultativ tehnic de artilerie).

15 mai 1900 – Ofițerii-elevi ai Școlii de Artilerie și Geniu au participat la sărbătoarea tunarilor „Întâiul tun” organizată de R. 2 și 10 Artilerie/Bg. 2 Artilerie, comandată de generalul Alexandru Tell. Festivitatea, la care au participat și mai mulți ofițeri din diferite servicii ale artileriei din capitală, practic toate trupele de artilerie din București, a fost organizată pe platoul din fața Malmaisonului, „conform hotărârii fruntașilor artileriei la marea întrunire a tunarilor de la Arsenalul de construcții al armatei din 28 septembrie 1895”, sub deviza „15 mai 1877- memorabila zi din istoria Artileriei Române, când din ordinul Domnului Țării s-a tras asupra Vidinului întâiul foc de tun din bateria Carol la Calafat”⁶.

1901 – A luat ființă „Școala de tragere a artileriei” cu sediul la Mihai Bravu.

aprilie 1901 – Inspectoratul artileriei a editat și difuzat la unități „Regulamentul instrucției în formație și prescripțiuni asupra serviciului în campanie pentru artileria de câmp”.

10 mai 1902 – Școala Militară de Artilerie și Geniu, comandată de locotenent-colonelul Nicolae Popovici, constituită într-o subunitate de defilare cu Drapelul școlii, a participat la parada organizată cu prilejul aniversării a 25 de ani de la proclamarea Independenței, 36 de ani de la suirea pe Tron și 21 de ani de la încoronarea Regelui Carol I. Parada a fost comandată de generalul Arion Eracle, comandantul Corpului 2 Armată-București⁷.

⁴ Microfilm „Registrul istoric al Școlii de Artilerie și Geniu”, nr. Inv. 9171, cadrul 195.

⁵Microfilm „Registrul istoric al Școlii de Artilerie și Geniu”, nr. Inv. 9171, cadrele 195-196.

⁶ *** - Revista Artileriei, an XIV, mai 1900 – pp. 259-260.

⁷ *** - Revista Artileriei, an XVI, iunie 1902 – p. 528.

15 mai 1902 – În cadrul manifestărilor solemne prilejuite de aniversarea a 25 de ani de la Proclamarea Independenței s-a desfășurat sărbătoarea „Întâului Tun”, încheiată cu „Marele ospăț al artileriei” de la Arsenalul Armatei. La ospăț au participat Regele Carol I, în uniformă de general de artilerie, toți ofițerii și guarzii de artilerie în activitate, generali și ofițeri de artilerie în rezervă. Seria cuvântărilor a fost deschisă de generalul de divizie Eracle Arion, comandantul C. 2 A. București, care a spus: „Maiestate, Întâiul tun tras la Calafat, nu însemnează

numai deschiderea ostilităților în resboiul din 1877; el a împrăștiat vâlul de nori care acoperea viitorul țării ... În amintirea acelei zile oferim Maiestăței

General Grigore Crăiniceanu

Vostre bateria care a deschis focul, cu arătarea locului de onore ocupat de Maiestatea Vostre în momentele de cel mai mare pericol”. În răspunsul său Regele Carol I a spus: „Simt o vie bucurie că Mă găesc în mijlocul ofițerilor de artilerie, spre a serba împreună cu D-voastră memorabila aniversare de la Calafat. ... Un sfert de veac a trecut de atunci, neuitată. Mi-a rămas ziua când puternicul glas al tunurilor noastre răsuna pe țârmurile Dunărei, vestind departe peste hotarele țerei că ceasul neatârării a sosit; cu un avânt vrednic de laudă regimentele de artilerie luptau apoi pe câmpiile din Bulgaria și deschideau drumul la isbândă prin dărâmarea întăriturilor de la Plevna, Rahova și Vidin. ... Artileria pote fi mândră de falnicul său trecut, și țara împreună cu Mine ne putem rezema cu încredere pe această armă, care și-a biruit un loc de Căpetenie în armată. ... Din partea Mea, vă încredințez de dragostea și ocrotirea Mea, și ca o dovadă statornică a acestor simțiminte, am hotărât ca Regimentul 1 de artilerie, care a tras cel

d-ântâiu tun, sub comanda Mea, asupra Vidinului și singurul în ființă la suirea Mea pe Tron, să porte de astăzi numele Meu. ... ridic paharul Meu în onorea artileriei, urându-i un viitor tot așa de strălucit ca trecutul său și ca dânsa să rămâe de-a pururea podoba iubitei Mele armate”.⁸ A vorbit apoi generalul Mihail Popescu, inspectorul general al artileriei, comandantul de divizion din 26 aprilie 1877, când artileria a răspuns cu foc tragerilor otomane de la Vidin, care a mulțumit Regelui pentru onoarea făcută Artileriei și ministrul de Război, Dimitrie Sturdza.

30 noiembrie 1902 – Ofițerii din cadrele școlii și întregul corp profesoral au oferit un banchet în cinstea generalilor Constantin

Coandă și Grigore Crăiniceanu, foști profesori ai școlii, cu ocazia avansării lor în grad, în scopul „de a se strânge și mai mult legătura dintre această înaltă instituție de cultură

General Constantin Coandă

militară și foștii ei profesori care timp îndelungat au conlucrat pentru a-i asigura starea de propășire în care a ajuns” și de a fi „îndemn pentru tinerii profesori ... să dea un avânt și mai mare acestei instituții, care a alimentat și alimentează corpul ofițeresc al armelor speciale, corp cu care până acum – se poate spune cu mândrie – școalele trebuie să se fălească”.⁹ În anii următori ambii generali au condus destinele armelor din care proveneau, îndeplinind funcțiile de inspector general al artileriei, respectiv al genului.

⁸ *** - Revista Artileriei, an XVI, iunie 1902 – p. 555-559.

⁹ Microfilm „Registrul istoric al Școlii de Artilerie și Geniu”, nr. Inv. 9171, cadrul 198; Constantin Petrovici – Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „IOAN VODĂ”- Editura Militară, 1976, p. 130.

29 iunie 1904 – La Școala de Artilerie și Geniu a avut loc „o prea frumoasă sărbătoare cu caracter curat militar ... la care au fost invitați și elevii anului II ai Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie” pentru strângerea legăturilor de camaraderie. La activitate au participat: generalul Grigore Crăiniceanu, inspectorul general al genului, coloneii Toma Constantinescu, comandantul R. 2 Cetate, I. Istrate, comandantul R. 1 Geniu, Costescu, comandantul Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie, Gărdescu, comandantul R. 21 Infanterie, locotent-coloneii I. Toplicescu, comandantul R. 3 Roșiori, Sc. Panaitescu, comandantul Școlii Superioare de Război, și toți profesorii școlilor. Programul serbării a cuprins exerciții de călărie, concursuri de scrimă (cu spada și sabia) și tragerea cu revolverul. S-au remarcat și au primit premii inscripționate „**Premiul Școlii de Artilerie și Geniu, 1904**”: la călărie - sublocotenent Chiciu Dumitru (anul II) - premiu o cravașă; la tragerea cu revolverul – elev brigadier Cățoiu Ștefan – premiu un revolver și elevul Negoescu Gh. – premiu o cravașă; la scrimă – sublocotenent Presbiterian C. (anul II) – premiu o pereche de spade și sublocotenent Negoescu (anul I) – premiu o pereche de săbii. După minirecitalul corului școlii s-a servit o mică gustare, la care au luat parte toți asistenții, elevii Școlii de Infanterie și Cavalerie fiind repartizați la mese printre camarazii lor din artilerie și geniu. Au rostit toasturi, generalul Grigore Crăiniceanu, locotenent-colonelul Dimitrie Rujinski, comandantul Școlii de Artilerie și Geniu și colonelul Costescu¹⁰.

30 iunie 1904 – În manșul Școlii de Artilerie și Geniu, în prezența ministrului de Război, Dimitrie Sturdza, a avut loc festivitatea de înaintare la gradul de sublocotenent al promoției 1 iulie 1904 și de absolvire a promoției Școlii de aplicație. Comandantul școlii, locotenent-colonelul Dimitrie Rujinski, „într-o scurtă cuvântare arată elevilor înaintați la gradul de sublocotenent importanța gradului ce li s-a

conferit ... și le recomandă să păstreze la regimente aceeași linie de conduită pe care au avut-o în școală ... și că trebuie să reînceapă la regimente, mai mult ca în școală, studiile pentru complectarea culturii lor militare ...”, iar ministrul de Război „arată rolul ofițerului în armată și în societate și insistă asupra faptului ca: ofițerii sunt elita societății noastre ...”¹¹.

1 aprilie 1905 – A fost creat un divizion de artilerie pentru Divizia 9 Infanterie din Dobrogea.

9 aprilie 1905 – Școala de Artilerie și Geniu a fost inspectată de Regele Carol I. La inspecție au participat: Principele Ferdinand al României, generalul Manu ministrul de Război, generalul Warthiadi șeful casei regale, generalul Coandă inspectorul artileriei, generalul Tătărescu șeful Marelui Stat Major, generalul Crăiniceanu inspectorul genului, generalul Culcer secretarul general al ministerului, alți ofițeri din minister și garnizoană. După raportul comandantului școlii, locotenent-colonelul Rujinski D. programul inspecției a cuprins: „*revista și defilarea, instrucția practică a bateriei de elevi, exerciții de călărie în manșul închis, vizita grajdurilor, vizitarea saletelor de studiu și examinarea teoretică a ofițerilor-elevi și elevilor, corul elevilor, vizitarea bibliotecii școlii, vizitarea saletelor de masă a elevilor și ofițerilor-elevi, fotografierea*”. La terminarea inspecției Regele a arătat „Înalta și întreaga Sa satisfacție comandantului școlii, adresându-i următoarele cuvinte: *Vă mulțumesc d-voastră și corpului profesoral pentru munca depusă. Am găsit școala așa cum doream să o găsec. Recomand ca cursurile teoretice să se facă în mod cât mai aplicativ*”¹². La data inspecției școala avea „profesori în cadre”-20,

¹⁰ *** - Revista Artileriei, august 1904 – pp. 614-617.

¹¹ *** - Revista Artileriei, august 1904 – pp. 618-620.

¹² *** - Revista Artileriei, an XIX, noiembrie 1905 – pp.279-290.

„profesori *afară din cadre*”-11, anul I-23 elevi artilerie și 4 geniu, anul II-15 elevi artilerie și 4 geniu, 37 ofițeri-elevi în anul I și 22 ofițeri-elevi în anul II (16 artilerie, 4 geniu, 2 marină).

19 noiembrie 1905 – Ministrul de Război, generalul artilerist Gheorghe Manu a vizitat Școala de Artilerie și Geniu „*pentru a vedea și a-și da seama personal de organizarea bateriei cu tragere repede – fostă de experiență – care s-a dat Școalelor pentru instrucție, după ce mai întâi a fost reparată la Uzinele Krupp*”. Inspectorul artileriei, generalul Constantin Coandă „*a arătat și explicat în detaliu organizarea noului material, modificările aduse și cele în curs de executare, precum și funcționarea și întrebuințarea diferitelor organe mai principale ...*”, iar apoi elevii „*comandați de locotenentul Rujinski au executat mai multe mișcări de punere în baterie și în bătaie, ochiri și trageri cu cartușe de exercițiu (invenția locotenent-colonelului Toma Ghenea, directorul Arsenalului)*”; bătrânul și bravul artilerist, primul general al artileriei a rămas „*deplin satisfăcut de organizarea noului nostru material de artilerie*”¹³.

1 aprilie 1907 - A luat ființă Regimentul 13 Artilerie, cu sediul la Constanța, prin transformarea divizionului de artilerie al Diviziei 13 Infanterie.

1908 - Întreaga artilerie română a fost reorganizată pe brigăzi divizionare a câte două regimente fiecare, constituindu-se 9 brigăzi pentru cele 9 divizii de infanterie existente.

La Galați a luat ființă „*Divizionul de artilerie călărească*”, constituit din 3 baterii care proveneau de la Regimentele 2,3 și 4 Artilerie.

1908 – Au luat ființă; Regimentul 14 artilerie la Slatina; Regimentul 15 artilerie la București; Regimentul 16 artilerie la Focșani; Regimentul 17 artilerie la Bacău; Regimentul 18 artilerie la Constanța.

17 iunie 1908 – Prin Î.D. nr. 1975/17 iunie 1908 școala a trecut în subordinea Statului Major General, al cărui șef deținea și funcția de inspector general al școlilor militare; inspectorul artileriei a continuat să fie și inspectorul școlii, pentru menținerea în prevederile regulamentelor și a directivelor S.M.G.

1909 – A luat ființă „*Școala pregătitoare de ofițeri rezervă de artilerie*”.

1910 – Au luat ființă: Regimentul 19 Artilerie la Ploiești; Regimentul 20 Artilerie la Călărași. S-a constituit Brigada 10 Artilerie pentru Divizia 10 Infanterie.

19 decembrie 1911 – Prin înființarea Direcțiunii generale a școalelor militare, în subordinea Ministerului de Război (Î.D. nr. 4065/19.12.1911), școala a trecut în subordonarea acestei Direcții, Inspectoratul General al Artileriei având drept de aviz „*pentru toate chestiunile speciale învățământului armii*”¹⁴.

1 aprilie 1912 – În cadrul Ministerului de Război a fost înființată Direcția a 8-a armament care avea în subordine Arsenalul, Pirotehnia, Pulberăria și depozitele de armament și muniție. Au fost înființate 5 divizioane de obuziere de artilerie, ce au constituit artileria corpurilor de armată, dislocate la Craiova, București, Râmnicu Sărat, Bacău și Medgidia.

¹³ *** - Revista Artileriei, an XIX, noiembrie 1905 – pp. 848-849.

¹⁴*** Monitorul Oastei nr. 56/25 decembrie 1911, partea regulamentară nr. 54 – p. 721.

25 noiembrie 1912 – S-a desfășurat festivitatea depunerii jurământului militar la care a participat ministrul de Război, generalul de divizie Hârjeu Constantin și inspectorul general al artileriei, general de divizie Coandă Constantin.

1 aprilie 1913 – Divizionul de artilerie călăreață a fost transformat în Regimentul de Artilerie Călăreață.

A luat ființă Divizionul de artilerie de munte de 75 mm organizat pe 4 baterii.

6 mai 1913 – A avut loc inspecția Regelui Carol I la Școala de Artilerie și Geniu; la finalul inspecției regele a îndemnat elevii să muncească „*continuu și fără preget, pentru ca să fie mereu la înălțimea cerințelor actuale care impun armelor speciale cunoștințe întinse și multiple*”¹⁵.

10 mai 1913 – Regele Carol I a înmânat personal comandantului școlii, locotenent-colonelul Vernescu Ion, Drapelul Școalei Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină.

1 noiembrie 1913 – A luat ființă Divizionul de obuziere grele, cu reședința la București.

1913 – „*Act de mulțumire: Doamna Cornelia N. Popovici (soția generalului Nicolae Popovici, fost comandant al Școlii, 1901-1904, n.a.) făcând donațiune bibliotecii Școalelor Militare de Artilerie, Geniu și Marină 350 volume cărți diferite, ministerul îi aduce viile sale mulțumiri pentru acest act patriotic. Ministru de Război, general de divizie Constantin Herjeu*”¹⁶.

1914 – Au luat ființă 5 regimente de artilerie (câte unul pentru fiecare corp de armată). Regimentul 21 Artilerie la Craiova; Regimentul 22 Artilerie la Mihai Bravu; Regimentul 23 Artilerie la Ploiești (instalat

provizoriu la Focșani); Regimentul 24 Artilerie la Botoșani (instalat provizoriu la Roman); Regimentul 25 Artilerie la Medgidia (instalat provizoriu la Cernavodă).

Divizioanele de obuziere ușoare au fost transformate în regimente de obuziere ușoare, având următoarele denumiri: Regimentul 26/1 Obuziere la Craiova; Regimentul 27/2 Obuziere la București; Regimentul 28/3 Obuziere la Râmnicu Sărat; Regimentul 29/4 Obuziere la Bacău; Regimentul 30/5 Obuziere la Medgidia.

iulie 1914 – A apărut „*Regulamentul asupra întrebuințării artileriei în luptă*”.

1914 – „*Școala de aplicație de artilerie și geniu*” și-a încetat temporar activitatea.

1 ianuarie 1915 – A luat ființă a doua unitate de artilerie, Divizionul de tunuri munte de 63 mm.

1 aprilie 1915 – A luat ființă Regimentul 1 Artilerie cu sediul la București, subordonat Comandamentului cetății București.

Pe lângă Direcția a 8-a armament a fost înființată „*Comisia tehnică industrială*” cu sarcina de a se ocupa de înzestrarea armatei cu armament și muniție și pregătirea adaptării industriei particulare la producția materialelor de război.

1 noiembrie 1915 – Regimentul 1 Artilerie asediu a fost denumit Regimentul 1 Artilerie Grea, având sediul în fortul Jilava.

Divizionul de obuziere grele a fost transformat în Regimentul 2 Artilerie Grea, cu sediul la București.

A luat ființă Regimentul 3 Artilerie Grea, cu sediul în fortul Chitila.

A luat ființă Brigada 1 Artilerie Grea, având în subordine Regimentele 1,2 și 3 Artilerie Grea.

1 iulie 1916 – A luat ființă Regimentul 4 Artilerie Grea cu reședința în fortul Cernica.

A luat ființă Brigada 2 Artilerie Grea, luând în subordine Regimentele 3 și 4 Artilerie Grea.

Au luat ființă Brigăzile 11, 12, 13, 14 și 15 Artilerie constituite din cele 5 regimente

¹⁵ Microfilm „Registrul istoric al Școlii de Artilerie și Geniu”, nr. Inv. 9171, cadrul 205.

¹⁶ *** Monitorul Oastei nr. 26/10 iunie 1913 – p. 521.

de obuziere ușoare (26/1; 27/2; 28/3; 29/4; 30/5 și din cele 5 regimente de artilerie ale corpurilor de armată (21,22,23,24 și 25). Aceste brigăzi au fost destinate Diviziilor 11, 12, 13, 14 și 15 Infanterie.

1 iulie 1916 – Cele 2 divizioane de artilerie munte au fost contopite, constituindu-se Regimentul 1 Tunuri Munte, cu reședința la Tg.-Jiu.

14 august 1916 – La intrarea în războiul de reîntregire artileria română dispunea de 327 baterii astfel: 48 la Armata de Nord; 67 la Armata 1; 63 la Armata 2; 109 la Armata 3; 40 în rezerva strategică la dispoziția Marelui Cartier General.

15 august 1916 – Începutul participării artileriei române la luptele desfășurate de trupele noastre în timpul Primului Război Mondial.

25 septembrie 1916 – Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină a fost mutată de la București la Iași.

5 decembrie 1916 – A fost înființat „Comandamentul artileriei grele” care lua în subordine toate unitățile evacuate și avea ca sarcină organizarea și instruirea acestora. Comandant a fost numit colonelul Alexandru Teodorescu.

1 ianuarie 1917 – „Comandamentul artileriei grele” (cu sediul la Vaslui) a luat în subordine Regimentele 1,2,3 și 4 Artilerie Grea.

15 martie 1917 – La Bârlad au fost organizate cursuri ale „Școlilor de tragere ale artileriei” cu durata de 15-60 de zile, pentru a suplini activitatea școlii speciale de artilerie.

15 mai 1917 – Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină a fost mutată de la Iași la Botoșani.

23 mai 1917 – Pentru ofensiva Armatei 1 la Nămolosa s-a constituit „Comandamentul artileriei grele” cu 4 grupări de artilerie grea: din dreapta - colonelul Alexandru Zvoran; din stânga - locotenent-colonelul Gheorghe Jitianu; de distrugere - locotenent-colonelul Grigore Sârbu.

2 iunie 1917 – A fost desființat Comandamentul Artileriei grele, Partea sedentară.

15 iunie 1917 – Pentru ofensiva Armatei 2 la Mărășești s-a constituit „Comandamentul artileriei grele” cu 2 grupări de artilerie grea conduse de maiorii Vasile Negrei și Dumitru Căpățâneniu.

9-10 iulie 1917 – Artileria română a realizat cea mai mare concentrare de foc de până atunci, la nord de Mărășești.

9-12 iulie 1917 – Artileria grea română, destinată să sprijine ofensiva Armatei 1 de la Nămolosa a executat trageri precise asupra artileriei inamice și trageri de hărțuire.

24 iulie – 6 august 1917 – Artileria română a scris pagini de glorioasă istorie în marea bătălie de la Mărășești, ca de altfel în întreaga Campanie din 1917.

1 noiembrie 1917 – „Corpul apărării antiaeriene” a fost desființat, iar în locul lui a luat ființă „Divizionul de artilerie antiaeriană”.

12 martie 1918 – S-a desființat „Comandamentul artileriei grele” de la Armata 1 și Armata 2.

1 iulie 1918 – S-a desființat „Comandamentul artileriei grele”, iar artileria grea s-a organizat în Brigada 1 artilerie grea, comandată de generalul Alexandru Polizu și care a intrat în subordinea inspectoratului artileriei armatei.

31 iulie 1918 – Brigada 1 artilerie grea (cu reședința la Vaslui) a luat în subordine Regimentul 2 și Regimentul 4 Artilerie Grea, iar Brigada 2 Artilerie Grea (cu reședința la Galați) a luat în subordine Regimentul 1 și Regimentul 3 artilerie grea.

15 august 1918 – Denumirea „Inspectoratul general al artileriei” s-a schimbat în „Inspectoratul tehnic al artileriei” în fruntea căruia se afla generalul Alexandru Referendaru, care subordona și „Direcția artilerie”.

ianuarie-februarie 1919 – Au luat ființă Brigăzile 16, 17, 18, 19, 20 și 21 Artilerie.

ianuarie-februarie 1919 – Au luat ființă Regimentele 31, 33, 35, 37, 39 și 41 Artilerie, precum și Regimentele 32, 34, 36, 38, 40 și 42 Obuziere.

1 februarie 1919 – Școala Militară de Artilerie de la Botoșani a revenit la București (secția de geniu s-a separat).

14 februarie 1919 – Prin Ordinul nr.1267 al Marelui Cartier General a fost reînființat „Comandamentul artileriei grele”, fiind subordonat „Inspectoratului tehnic al artileriei”.

1920 – „Școala de trageri a artileriei” a fost transformată în „Centrul de instrucție al artileriei”, cu reședința la Râșnov.

1 ianuarie 1920 – Regimentele 1 și 2 Artilerie Munte au fost desființate. S-au constituit în locul lor 3 divizioane independente de tunuri munte: Divizionul 1 Tunuri Munte la Ghimbav; Divizionul 2 Tunuri Munte la Codlea; Divizionul 3 Tunuri Munte la Hălchiu.

1920 – Secția de marină de la Școala Militară de Ofițeri de Artilerie a fost separată, constituindu-se școala de ofițeri de marină. Școala Specială a Artileriei și-a reluat activitatea la Timișoara.

1 septembrie 1920 – Divizionul de Artilerie Antiaeriană a fost transformat în Regimentul de Artilerie Antiaeriană, fiind organizat pe 4 grupuri (divizioane).

2 iulie 1921 – Regimentul 1 Artilerie Călăreață s-a desființat. Au luat ființă în schimb două divizioane de artilerie călăreață: Divizionul 1 Artilerie Călăreață la Arad; Divizionul 2 Artilerie Călăreață la Rădăuți.

iulie 1921 – Au fost înființate Brigăzile 22 și 23 Artilerie, care au constituit artileria Diviziilor 1 și 2 Munte.

3 iulie 1921 – Școala Militară de Artilerie a fost mutată la Timișoara.

30 iulie 1921 – Ministerul de Război, prin Ordinul nr. 3044 din 30.07.1921 a hotărât mutarea școlii la Timișoara. Mutarea s-a efectuat în lunile august și septembrie.

20 septembrie 1921 – Pe lângă Regimentul 4 artilerie grea din Focșani a luat ființă „Centrul de instrucție al artileriei grele”.

16 octombrie 1921– S-au deschis în cadru festiv cursurile Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, mutată la Timișoara.

20 noiembrie 1921 – A fost înființată școala de subofițeri pentru artilerie, sub denumirea de „Școala pregătitoare de plutonieri de artilerie grele” la Râșnov pe lângă Centrul de Tragere al Artileriei.

1922 – A fost înființat „Poligonul de experiențe al armatei”.

30 aprilie 1922 – S-a depus jurământul militar de către recruții contingentului 1922.

28 mai – 30 iunie 1922 – Elevii Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie au vizitat unități economice din orașele Timișoara, Arad, Reșița și Anina.

1 iulie 1923 – Au luat ființă 3 divizioane tunuri munte: Divizionul 4 Tunuri Munte la Bistrița; Divizionul 5 Tunuri Munte la Sighet; Divizionul 6 Tunuri Munte la Rădăuți.

Au luat ființă 2 comandamente de brigăzi de artilerie munte: Brigada 1 Artilerie Munte la Sinaia; Brigada 2 Artilerie Munte la Bistrița.

Au luat ființă 2 regimente obuziere munte: Regimentul 1 Obuziere Munte la Curtea de Argeș; Regimentul 2 Obuziere Munte la Gherla.

Au fost desființate Brigăzile 22 și 23 Artilerie.

1 august 1923 – Regimentul de Artilerie Antiaeriană a trecut din subordinea „Inspectoratului general tehnic al artileriei”, în subordinea „Inspectoratului general aeronautic”.

24 octombrie 1923 – Promoția 1 iunie 1917 a Școlii de Artilerie, absolvind Școala de Aplicație a Artileriei, a pus o placă de marmură în sala de intrare a școlii „În amintirea camarazilor morți în războiul pentru întregirea neamului: locot. av. Stâlpeanu Gh., Batâr D., Cărpinișanu Ov.,

Barzon I., locot. obs. Papastropol Tr., sublt. obs. Nicolau I.C., sublt. Franc I., Bucur Sabin, Ștefănescu Cristea, Hasnaș Florin, Teodorescu Octav., Nițescu D., Trestioreanu Tr.¹⁷.

1 noiembrie 1923 – Au luat ființă: Regimentul 5 Artilerie Grea; Regimentul 6 Artilerie Grea; Regimentul 7 Artilerie Grea.

11 noiembrie 1923 – Regele Ferdinand a vizitat Școlile de Artilerie din Timișoara.

18 aprilie 1924 – Episcopul militar Justinian a vizitat Școlile de Artilerie din Timișoara.

1 aprilie 1925 – A luat ființă Divizionul 3 Artilerie Călăreață cu sediul la Focșani.

septembrie 1925 – A fost înființată la Craiova „Școala Pregătitoare pentru Artilerie” destinată pregătirii ofițerilor de rezervă de artilerie.

28 iunie 1926 – La plecarea din școală a promoției a 33-a, împluternicitul la comanda școlii, colonelul Pion Georgescu, s-a adresat absolvenților spunându-le: „... țara noastră România vă promovează pe ziua de 1 iulie 1926 la cel mai frumos și cel mai iubit grad al treptei erarhii militare, la gradul de sublocotenent de artilerie. Primind gradul de sublocotenent de artilerie, să știți că v-ați înnobilit, v-ați fixat loc în societate, și ați luat loc în rândurile noastre, devenindu-ne camarazi și ajutoare neprețuite. ... Primind dar epoletul de ofițer v-ați luat angajamentul tacit că vă veți devota absolut îndeplinirii datoriei militare Naționale ... Odată ofițeri sunteți responsabili de viața armatei, de principiile sale de forță și de existența peste tot unde ea se găsește și de aceia din ziua când ați pus epoletul de ofițer să știți că sunteți în serviciul de totdeauna și peste tot. Nația așa ne vrea și așa trebuie să fim. ... Gândiți-vă că din clipa când ați încins sabia și voi, ca și noi comandanții voștri ce ne-ați cunoscut întâi, ne am pregătit și ne pregătim pe fiecă zi, cu îndărătnice fără margini, ca să ne facem datoria la ceasul greu; Noi ostașii,

¹⁷ *** - Revista Artileriei, octombrie-noiembrie 1932 – pp.720-721.

trebuie la acel ceas să biruim sau să murim pe locul hotărât de soartă și să creștem așa că nu trebuie să ne înfioare nici-o clipă gândul că sub picioarele noastre poate fi mormântul care ne așteaptă, ci din contră să fim întăriți în ideea că nimic nu trebuie cruțat pentru a îndeplini rostul la care suntem chemați¹⁸.

28 septembrie 1926 – Locotenent-colonelul Pion Georgescu a fost înaintat la gradul de colonel și numit comandantul școlii (conform Jurnalului Consiliului de ministru nr. 2984 din 1926). Colonelul Pion Georgescu preluase comanda școlii încă din data de 1 august 1926 de la colonelul Gheorghe Alexandrescu, numit prin Înalțul Decret nr.2772 din 1926 comandantul Regimentului 2 Obuziere Munte.

**Generalul
Georgescu P.Ion (Pion)**

3 octombrie 1926 – S-au deschis cursurile pentru elevii ce doreau să devină ofițeri activi și de rezervă, în prezența generalului Gheorghe Jitianu.

6 – 7 decembrie 1926 – Ofițerii și elevii școlii au efectuat o călătorie de studii pe itinerarul Timișoara – Baziaș cu trenul, Baziaș – Turnu Severin cu vaporul și Turnu – Severin – Timișoara cu trenul.

1927 – „Centrul de Instrucție al Artileriei” a fost mutat de la Râșnov la Mihai Bravu.

10 februarie – 15 martie 1927 – Școala a fost puternic afectată de o epidemie

¹⁸ Colonel Georgescu Pion – În serviciul Școalei Militare de Artilerie ca educator și comandant 1926-1928. Cuvântări educative ocazionale – Timișoara, 1928, Tipografia Școalei Militare de Artilerie – pp. 73-81.

de gripă; s-au îmbolnăvit 74 de elevi (dintr-un total de 204). Dintre aceștia 2 au decedat, Vasile Olteanu și Contantin Țurcan. În memoria acestuia din urmă familia a instituit un premiu pentru cel mai bun elev din anul întâi, „Premiul elev bacalaureat Constantin Țurcan”.

19 iunie 1927 – Episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia a controlat Școlile de Artilerie din Timișoara.

1 iulie 1927 – A avut loc înălțarea la gradul de sublocotenent de artilerie a absolvenților Școlii Militare de Artilerie. În cadrul festivității, comandantul Școlii, colonelul Pion Georgescu adresându-se absolvenților le-a spus: „*Haina de apărător, care vă va așeza în rândurile noastre, uniforma cum zic croitorii, vă va aduce după ea respectul, la care noi toți înaintașii voștri am ținut; ridicând-o și susținând-o cu demnitate prin munca și actele noastre, făcând-o iubită de ai noștri, temută și admirată de vrășmașii noștri. Vă revine datoria ca această haină a apărătorilor patriei noastre, s-o păstrați neîntinată. ... Ați făcut o carieră nu ca a oricărui profesionist, care are și el datorii de îndeplinit, dar o carieră căreia Dv. trebuie să vă consacrați și în care este angajată tacit Onoarea Dv. ca cea mai tare garanție a îndeplinirii neșovăite a datoriei militare naționale, da, datorie militară națională, fiind-că azi ca și totdeauna șefii militari ai armatei sunt și șefii naționali ai popoarelor*”¹⁹.

1 septembrie 1927 – A fost înființată la București „Școala Pregătitoare de ofițeri guarzi de Artilerie”.

6 septembrie 1928 – Școala Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie a trecut din subordinea Inspectoratului Tehnic al

Artileriei în subordinea Inspectoratului Tehnic al Învățământului Militar, nou înființat.

15 septembrie 1927 – La institutele politehnice din București și Timișoara au început să funcționeze cursuri de pregătire artileristică a studenților.

1 octombrie 1928 – La comanda Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie a fost numit locotenent-colonelul Gheorghe Potopeanu, mutat de la Școala Superioară de Război.

25 martie 1929 – Cursul de Pregătire Militară al Școlii Politehnice din Timișoara a fost trecut la școală, conform Decretului nr.802 din 14.03 1929.

7 mai 1929 – comandantul școlii, locotenent-colonelul Gheorghe Potopeanu s-a deplasat la București pentru a preda drapelul de luptă al școlii la Muzeul Militar și a-l primi pe cel nou.

1929 – Prin I.D. nr. 1462/1929 Școala a primit denumirea de: „**Școala Pregătitoare de Ofițeri Activi de Artilerie „Regele Carol I”**”²⁰

1929 – Prin Î.D. nr. 1621/1929 s-a fixat ca patron al Școlii Pregătitoare de Ofițeri Activi de Artilerie „Regele Carol I”, Sf. Alexandru (30 August).

1 iulie 1929 – Are loc înălțarea la gradul de sublocotenent de artilerie a absolvenților Școlii Militare de Artilerie, promoția XXXVI. La masa camaraderească dată cu această ocazie, comandantul școlii, locotenent-colonelul Gheorghe Potopeanu adresându-se absolvenților le-a spus:

„*Până aci, am căutat noi să vă dăm câte ceva ... determinând (cum spuneți Dv.) traectoria ce revine fiecăruia. De acum înainte – scăpați din această gură de foc care este Școala Militară de Artilerie – rămâneți expuși cauzelor perturbatoare. Vă pândesc, pentru că sunteți tineri, femeile fără scrupul. Vă pândesc microbii sociali (revistele de*

¹⁹ Colonel Georgescu Pion – În serviciul Școalei Militare de Artilerie ca educator și comandant 1926-1928. Cuvântări educative ocazionale – Timișoara, 1928, Tipografia Școalei Militare de Artilerie – pp. 81-85.

²⁰ Microfilm „Registrul istoric al Școlii de Artilerie și Geniu”, nr. Inv. 9171, cadrul 222.

scandal, scriitorii de mâna a zecea și intelectualii de cafelea). Vă pândește în fine tot ceea ce coboară pe om sub animal: alcoolul, jocul de cărți, nesațiul material, arivismul. ... La toate pericolele ce vă așteaptă, o singură scăpare: Fugiți de ispită, evitați ireparabilul, cercetași-vă pe Dv. înșivă, coordonați-vă calitățile. ... Fugiți, deci, de prietenii ușoare și împrieteniți-vă cu Isus, Confucius, Socrate, Seneca, Thomas Carlyle. Nu vă tociți spiritul în conversații banale, nici mânuid cărțile de joc și paharul, ci ascuțiți-l la scânteile oamenilor de știință și al marilor căpitani”²¹.

2 august 1929 – prin Legea organizării ministerelor s-a revenit la vechea denumire de „Inspectorat general al Artileriei” care avea în subordine: Direcția artilerie; Direcția armament cu arsenalul, Pirotehnia, Pulberăria și depozitele de armament și muniție; Centrul de instrucție al artileriei; Comitetul consultativ al artileriei.

27 septembrie 1929 – locotenent-colonelul Gheorghe Potopeanu, fiind mutat la Marele stat Major, în baza Înaltului Decret nr.3235 din 20 septembrie 1929, a predat comanda Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, locotenent-colonelului Octavian Georgescu, până la sosirea noului comandant.

1 octombrie 1929 – Colonelul Vasile Mîrea a preluat comanda Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, de la locotenent-colonelul Octavian Georgescu care a redevenit ajutor al comandantului.

1930 – A luat ființă Regimentul de artilerie al Centrului de instrucție, cu garnizoana la Mihai Bravu.

Comandamentul Brigăzii 1 Artilerie munte s-a transformat în „Comandamentul artileriei Corpului vânătorilor de munte”, având în subordine 6 divizioane tunuri munte.

Comandamentul Brigăzii 2 Artilerie munte s-a transformat în Brigada de Artilerie Munte, având în subordine Regimentele 1 și 2 Obuziere Munte.

8 iulie 1930 – A luat ființă „Comandamentul Apărării Antiaeriene”.

18 aprilie 1931 – Prin Ordinul nr. 18995 din 13 aprilie 1931 s-a transmis Brevetul nr.57571 din 31 martie 1931 prin care regele a conferit drapelului Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Carol I” „Crucea comemorativă a războiului 1916-1918 fără barete”.

mai 1931 – La comanda școlii a fost numit colonelul Alexandru Gheorghies, conform Înaltului Decret nr.3187 din 1931.

3 mai 1931 – Regele Carol al II-lea, însoțit de ministrul apărării naționale generalul Constantin Ștefănescu Amza, a vizitat Școlile de Artilerie din Timișoara.

3 august 1931 – A luat ființă Divizionul 4 Artilerie Călărească, cu sediul la Brăila.

20 iunie 1932 – A avut loc întâlnirea promoției 1 iunie 1917 a Școlii Militare de Artilerie, Geniu și Marină, la 15 ani de la absolvire. Întâlnirea a cuprins: adunarea în cazarma Sf. Gheorghe (Malmaison), raportul fostului comandant de divizion colonel Paraschiv Dobre, dat inspectorului general al artileriei, generalul Gheorghe Petrescu, apelul și raportul bateriilor, serviciul religios pentru decedați, cuvântări ale inspectorului general al artileriei și șefului promoției, avocat Traian Berea, depunerea de coroane de flori la Mormântul eroului necunoscut, mormintele generalului Mircea Botez, fostul comandant al școlii, colonelului Romulus Țupa, fost comandant de baterie și foștilor colegi decedați și înmormântați în București. Activitățile au continuat la sala de festivități a cercului militar, unde căpitanul Ștefănescu a prezentat istoricul, rolul, faptele și situația actuală a promoției, și în sala bufetului cu un dejun, pe timpul căruia au rostit cuvântări generalul Gheorghe Petrescu, căpitanul Ștefu, din arma geniu, colonelul Paraschiv Dobre, șeful secției instrucție din M.St.M., locotenent-colonel Stavrescu, comandantul R. 34 Ob., fost comandant de baterie²².

²¹ *** - Revista Artileriei, august 1929 – pp. 695-697.

²² *** - Revista Artileriei, octombrie-noiembrie 1932 – pp.708-732.

12 iulie 1932 – a luat ființă în București Școala Pregătitoare de Ofițeri, în localul Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Infanterie, în care erau admiși elevii pentru toate armele pentru a dobândi în timp de un an cunoștințele militare generale necesare oricărui ofițer. Ca urmare în anul școlar 1932-1933 școala a funcționat numai cu anul II, iar în anul școlar următor a funcționat numai cu anul I.

august 1932 – Prin Înaltul Decret nr. 2325 din 29 iulie 1932 s-a atribuit drapelului școlii „*Semnul Onorific*“ de 25 respectiv 40 de ani.

1932 – S-a trecut la învățământul de 3 ani pentru formarea ofițerilor activi.

1933 – A luat ființă un comandament de brigadă de artilerie munte, având în subordine cele 6 divizioane de tunuri munte existente.

A luat ființă Regimentul 1 Artilerie de Gardă la Roman.

A luat ființă Brigada 1 Artilerie de Gardă la București.

25-27 iunie 1933 – Promoția 1 iulie 1923 „*Promoția Încoronării*” a organizat la Școala de Ofițeri de Artilerie „*Regele Carol I*” din Timișoara întâlnirea de 10 ani. Întâlnirea a cuprins: „*raportul șefului de promoție Andrei Miculescu, Te-Deum, parastas pentru pomenirea fostului comandant al școlii, colonelul Gheorghe Alexandrescu, fotografierea în grup, întâlnirea la clasă cu foștii profesori, depunerea unei coroane de flori la cimitirul eroilor, vizitarea noului maneaj, grajdurilor, remizei de tunuri, muzeului școlii și a câmpului de instrucție, servirea dejunului cu menu-ul strict al elevilor, „învoire generală în oraș”, banchet la restaurantul Lloyd, deplasarea cu autobuze la Orșova, deplasarea cu vaporul până la Turnu Severin și vizitarea insulei Ada-Kaleh, continuarea*

călătoriei pe Dunăre până la Giurgiu”²³. Promoția a cuprins 61 absolvenți, la data întâlnirii remarcându-se 1 absolvent al Școlii Superioare de Război, 4 licențiați în drept, 1 în matematici, 2 în științe fizico-chimice, 1 absolvent și 2 elevi ai școlii politehnice, 4 instructori și profesori ai școlii. Promoția a dăruit școlii un premiu anual de 1500 lei pentru cel mai bun elev la trageri și topografie.

9 iulie 1933 – La Școala Specială (de Aplicație) a Artileriei a avut loc dezvelirea bustului **Generalului Eremia Grigorescu**. Operă a sculptorului Oscar Spaethe (Spaethe), bustul a fost amplasat în parcul Școlii (azi Scuarul Clinicilor noi din Parcul botanic). La festivitate a participat și corpul ofițerilor Școlii de Ofițeri de Artilerie. Printre invitați au fost generalul Gheorghe Petrescu, inspectorul general al artileriei, generalul C. Dumitrescu, comandantul Școlilor Militare ale Artileriei, generalul Gh. Oprescu, comandantul D. 11 I. Timișoara, sora și unul din fiii generalului, cadre militare și trupă din garnizoană, oficialități ale Timișoarei.

1 octombrie 1934 – Prin Ordinul General nr. 44 din 1934 comandantul școlii, Alexandru Gheorghieș a fost numit comandantul Brigăzii 17 Artilerie. **La comanda școlii a fost numit locotenent-colonelul Chirilă Șerbu.**

1934 – Regimentul de artilerie al „*Centrului de instrucție*” a fost transformat în Regimentul 2 Artilerie de Gardă.

A luat ființă Regimentul Artilerie Grănicerească.

²³ *** - Revista Artileriei, noiembrie-decembrie 1933 – pp. 950-955.

Vizita Regelui Carol al II-lea la Școlile de Artilerie din Timișoara

1935 – S-a reînființat regimentul de artilerie al „Centrului de Instrucție al Artileriei”.

1 aprilie 1935 – Prin Înaltul Decret nr.622 din 1935 **colonelul Gheorghe Stavrescu** a fost numit comandantul Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”. Preluarea comenzii a avut loc pe data de 6 mai 1935.

15 decembrie 1936 – Comisariatul brigăzilor internaționale din Madrid a luat hotărârea înființării unei unități de artilerie românească.

1 ianuarie 1937 – În localitatea Murcia, din sud-estul Spaniei, a luat ființă Divizionul român de artilerie (2 baterii moto) organizat din voluntari români.

12 februarie 1937- februarie 1939 – Divizionul român de artilerie care lupta pentru apărarea Spaniei Republicane a participat la bătăliile de la Jarma și Madrid, Guadalajara, Brunete și Quinto.

1 aprilie 1937 – S-au desființat comandamentele celor 2 brigăzi de artilerie munte.

S-au desființat Regimentele 1 și 2 Obuziere Munte.

S-au înființat 3 grupuri de artilerie munte și Divizionul 4 Obuziere Munte.

mai 1937 – Divizionul român de artilerie organizat în Spania s-a transformat în Regimentul român de artilerie motorizat (3 divizioane, a 3 baterii fiecare). A luat ființă Grupul de artileriști români „Gheorghe Gheorghiu - Dej”, încadrat în Divizionul de artilerie grea balcanic care lupta pe teritoriul Spaniei Republicane. Ca servent la o baterie de artilerie a luptat și sculptorul Vida Gheza, autor a unor monumentale opere de artă.

1 noiembrie 1937 – Prin Înaltul Decret nr.3544 din 18 octombrie 1937 colonelul Gheorghe Stavrescu a fost mutat comandant provizoriu la Brigada 15 Artilerie. **Prin Ordinul General nr. 65 al Ministerului Apărării Naționale la comanda provizorie**

a școlii a fost numit locotenent-colonelul Eugen Manoil.

1 aprilie 1938 – A luat ființă „Centrul de Instrucție al Artileriei Antiaeriene”. A luat ființă „Școala de Subofițeri de Artilerie Antiaeriană”.

1938 – Au fost motorizate primele baterii de artilerie grea din armata română, 105 mm. Schneider md. 1936 și 150 mm. Skoda md.1934, prin dotarea cu mașini Skoda.

1939 – „Școala Specială de Artilerie” și-a încetat activitatea.

martie 1939 - Cele 4 divizioane de artilerie călăreață au fost transformate în 4 regimente de artilerie călăreață.

15 martie 1939 – Regimentul de artilerie motorizat, care timp de doi ani a luptat în Spania și-a încheiat existența.

1 aprilie 1939 – S-a inaugurat „Sala de onoare” pentru cultivarea respectului față de înaintașii care au contribuit la dezvoltarea școlii, precum și pentru cinstirea memoriei ofițerilor artileriști care și-au dat viața eroic pentru apărarea patriei.

25 iunie 1939 – Cadrele și elevii Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, alături de oficialități și cetățeni ai Lugojului, au participat la dezvelirea monumentului ridicat pe locul bătăliei de la Tapae, prin contribuția bănească a ofițerilor și elevilor școlii.

Monumentul de la Tapae

1939 – „vara, într-o zi de sâmbătă” a avut loc întrunirea promoției 1914, ofițeri de artilerie, geniu și marină. Întâlnirea a avut loc

în localul Corpului 2 Armată București, fostul local al Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din Calea Griviței nr. 28. Au participat 42 ofițeri de artilerie, 5 de geniu și 2 de marină dintr-un total de 100 absolvenți ai promoției. Dintre foștii comandanți și profesori au participat: generalii (r) Gh. Petrescu-comandant de divizion, Burileanu-profesor de algebră superioară, analitică și analiză, Cerchez-profesor de fortificații, Ioanid-primul comandant de baterie, Buicliu-comandant de secție și profesor de matematici, Al. Bunescu-comandant de secție și profesor de geometrie descriptivă, Gh. Liteanu-comandant de secție și profesor de matematici, colonelul Gh. Stavrescu-comandant de secție. Sărbătoarea a cuprins, printre altele, apelul din front, un serviciu religios, cuvântări ocazionale, o ședință de clasă de 45 minute organizată într-o fostă sală de meditație. Un absolvent a ținut următoarea cuvântare, extrem de interesantă: „*Ce am făcut noi în cei 25 de ani de carieră și ce a făcut din noi acest sfert de veac ? Voi răspunde scurt: Am contribuit și noi la ctitoria României, pentru care am jertfit 6 vieți tinere (5 artileriști, 1 genist), am rămas cu 2 invalizi de război și majoritatea din noi mai poartă încă urmele privațiunilor și greutăților prin care am trecut. După război am contribuit la consolidarea morală a țării prin muncă cinstită zi de zi, în unitățile și serviciile noastre. Am ajuns, în fine, la posturile de grea răspundere și de o covârșitoare mândrie pentru cariera noastră, comandanți de regimente ... Dar, anii acestui pătrar de veac ce au făcut ei din noi ? Ni s-au așezat pe umerii noștri, an după an, la început cu primăveri frumoase și apoi tot mai severe și mai tomnatice. ... Ni-au făcut oameni maturi, ni-au supus de multe ori la încercări grele, ni-au dat, alte ori, iluzii și nădejdi, ni-au dat însă experiența bogată și, mai mult, mai mult, ni-au dat sensul adevărat al rolului nostru în viața eternă a României*”²⁴.

²⁴ Colonel Gh. M. Cosma – O aniversare (25 de ani de carieră militară) – în revista „Lumea militară ilustrată”, an VI, nr. 8-9/mai-iunie 1940, pp. 59-62; Colonelul Gh. Cosma a comandat în cel de-al Doilea Război Mondial R. 6 Art., Bg. 9, 13 Art., artileria C. 7 A., C. Munte, A. a 4-a; a fost prizonier la ruși în perioada 24.08.-24.09.1944; a fost avansat general de brigadă în 1944 și de divizie în 1946; a fost condamnat în decembrie 1956 pentru „activitate intensă contra clasei muncitoare”, fiind achitat în august 1956.

4 septembrie 1939 – Au luat ființă: Brigada 1 Artilerie Grănicerească; Brigada 2 Artilerie de Gardă; Brigada 1 și Brigada 2 Artilerie de Fortificații; Regimentul 2 Artilerie Grănicerească; Regimentul 3 și Regimentul 4 Artilerie de Gardă, Regimentul 4 Artilerie Fortificații; Regimentul 11 Artilerie Grea de Fortificații; Regimentul 1 Artilerie moto; Regimentul 70 Artilerie; Regimentul 8 Artilerie Grea Moto; Regimentele 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68; Artilerie de Câmp; Divizioanele 11, 12, 13, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57 Artilerie Grea.

9 octombrie 1939 – Cu ocazia aniversării centenarului nașterii regelui Carol I și a dezvelirii statuii acestuia din fața palatului regal, Școala Pregătitori de Ofițeri de Artilerie a participat la manifestările organizate în București cu drapelul de luptă și o baterie de elevi.

1939 – Divizionul 4 Obuziere Munte a fost transformat în Regimentul 1 Artilerie Fortificații.

Divizionul 4 Obuziere Munte a fost transformat în Regimentul 1 Artilerie Fortificații.

A luat ființă Brigada 4 Mixtă Munte.

20 septembrie 1939 – Prin Înaltul Decret nr. 3491 pe lângă „Inspectoratul general al artileriei” au luat ființă „Direcția chimică” și batalionul de apărare contra gazelor de luptă.

31 martie 1940 – Conform Ordinului General nr. 215 din 28 februarie 1940 al Ministerului Apărării Naționale colonelul Eugen Manoil a fost mutat la comanda Regimentului 30 Artilerie și a predat comanda Școala Militară de Artilerie locotenent-colonelului Ioan Stănică.

8-13 iulie 1940 – Școala de Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I” s-a mutat de la Timișoara la Pitești, în baza Ordinului telegrafic nr. 8316 F din 6 iulie 1940.

6 septembrie 1940 – Personalul școlii a depus jurământul de credință față de regele Mihai.

decembrie 1940 – Au luat ființă Divizionul 5 și Divizionul 6 Artilerie Călărească.

23 ianuarie 1941 – Patru baterii de elevi au participat la înăbușirea rebeliunii legionare și restabilirea ordinii în garnizoana Pitești.

27 ianuarie 1941 – „Inspectoratul general al artileriei” și-a schimbat denumirea în „Direcția artileriei”.

22 mai 1941 – Denumirea „Direcția artileriei” s-a schimbat în „Direcția superioară a artileriei” care avea în subordine 3 centre de instrucție, 3 școli militare și toate depozitele de armament și muniție (7).

1941 – Divizionul 5 și Divizionul 6 Artilerie Călărească au fost transformate în Regimentul 5 și Regimentul 6 Artilerie Călărească.

26 septembrie 1941 – Vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Mihai Antonescu a vizitat școala; la finele activității a exprimat aprecierea față de cele văzute în școală.

1941-1945 – Artileria română a participat la acțiunile de luptă ale celui de-al Doilea Război Mondial.

10 ianuarie 1942 - Au luat ființă Grupul 4 Artilerie Munte, Divizionul 8 Tunuri Munte, Divizionul 2 Tunuri Munte, Divizionul 9 Tunuri Munte și Divizionul 4 Obuziere Munte.

28 iunie 1942 – Ca urmare a repartizării pentru mobilizare la Regimentul 38 Artilerie, conform Ordinului Marelui Stat Major nr.124888 din 24 iunie 1942, colonelul Ioan Stănică a predat comanda școlii locotenent-colonelului Ștefan Negoescu.

15 iunie 1942 – Regimentele 2 și 3 Artilerie Călărească au fost transformate în Regimentele 2 și 3 Artilerie moto.

4 octombrie 1942 – În baza Deciziei Ministeriale nr.2645 din 10 octombrie, 22 de elevi din școală au fost admiși să urmeze cursurile Școlii de Artilerie din Germania.

1 noiembrie 1942 – Conform **Ordinului Ministerului Apărării Naționale nr. 80201 din 30 octombrie 1942 colonelul Ioan Stănică a fost mutat din funcția de comandant al școlii în cadrul Direcției Superioare a Artileriei. Comandant al școlii a fost numit conform Ordinului Ministerului Apărării Naționale nr.78599 din 24 octombrie 1942 colonelul Romulus Costescu, fost comandant al Regimentului 15 Artilerie;** locotenent-colonelului Ștefan Negoescu și-a reluat funcția de comandant secund.

iunie 1943 – La Mihai Bravu a luat ființă „Centrul de Instrucție Anticar”.

10 septembrie 1943 – Structura Direcției Superioare a artileriei s-a schimbat cuprinzând: Direcția artileriei; Direcția armament, muniție și harnașament; Serviciul contra gazelor de luptă.

martie 1944 – A început organizarea grupului de partizani „Mărășești”, comandantul acestuia fiind numit locotenentul Pavel Popa din Regimentul 16 Artilerie.

aprilie 1944 – locotenentul Pavel Popa, comandantul grupului de partizani „Mărășești” a început organizarea grupului.

23-31 august 1944 – Unitățile și subunitățile de artilerie au acționat, alături de celelalte trupe ale Armatei Române pentru nimicirea grupurilor fasciste de pe teritoriul țării.

1 septembrie - 25 octombrie 1944 – Artileria română a participat alături de celelalte trupe române, la luptele pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei.

octombrie 1944 - 12 mai 1945 – Artileria română a participat alături de

celelalte trupe române, la luptele desfășurate pe teritoriile Ungariei și Cehoslovaciei.

12 februarie 1945 – S-a desființat „Centrul de Instrucție al Artileriei”.

17 februarie 1945 – În baza Instrucțiunilor Marelui Stat Major nr. 75500 din 1945, **Școala de Ofițeri Activi de Artilerie a fuzionat cu Școala de Ofițeri de Artilerie de Rezervă.**

17 mai 1945 – Conform Ordinului D.M. nr. 3873 din 13 martie 1945, colonelul Iosif Butoi a fost numit comandantul Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie.

26 mai 1945 – A luat ființă „Direcția superioară a artileriei”, în locul „Inspectoratului artileriei”.

7 iunie 1945 – „Direcția superioară a artileriei” a fost transformată în „Inspectoratul artileriei” care era structurat astfel: stat major (5 birouri); serviciul armament, muniție, gaze de luptă (5 birouri); serviciul harnașament, trăsuri de artilerie (2 birouri).

10 iulie 1945 – Școala de Ofițeri Activi de Artilerie a fuzionat cu Secția Artilerie Antiaeriană, în baza Ordinului Marelui Stat Major nr. 52362 din 1945.

1 septembrie 1945 – conform Instrucțiunilor Marelui Stat Major nr. 56500 din 1945 a fost reînființat „Centrul de Instrucție al Artileriei”, în comuna Cincu Mare.

2 noiembrie 1945 – „Centrul de Instrucție al Artileriei” a fost dislocat în comuna Vidra, județul Ilfov.

11 februarie 1946 – În baza Ordinului E.C.P. nr. 6263 din 06 februarie 1946 s-a prezentat în școală primul loțiitor politic al comandantului, locotenentul Stelian Streja.

1 martie 1946 – „Inspectoratul artileriei” a luat în subordine și „Direcția superioară tehnică” din Ministerul de război, cu unitățile subordonate.

15 martie 1946 – „Centrul de Instrucție al Artileriei” a fost transformat în „Subcentrul de instrucție al artileriei”, aflat în compunerea „Centrului de Instrucție Mixt” din Sibiu.

18 mai 1946 – Emil Bodnăraș, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri, fost elev al școlii, a vizitat Școala de Ofițeri Activi de Artilerie cu ocazia desfășurării tradiționalei serbări a „101 zile”.

5 iulie 1946 – „Centrul de instrucție al artileriei” s-a transformat în „Subcentrul de instrucție al artileriei” și a intrat în compunerea „Centrului de instrucție mixt”.

21 iunie 1947 – „Inspectoratul artileriei” s-a desființat, personalul său fiind transferat la „Direcția depozitelor, materialelor și stabilimentelor armatei”.

20 august 1947 – „Subcentrul de Instrucție al Artileriei” s-a transformat în „Școala de Tragere și Perfecționare a Artileriei”.

23 august 1947 – În baza Ordinului Ministerului Apărării Naționale nr. 210314 din 16 august 1947, colonelul Iosif Butoi a predat funcția de comandant al Școlii de Ofițeri Activi de Artilerie colonelului Militiade Buzdea.

31 decembrie 1947 – Personalul școlii a depus jurământul față de Republica Populară România.

12 martie 1948 – Cadrele didactice și elevii au participat la mitingul prilejuit de deschiderea campaniei electorale din 28 martie 1948.

1 septembrie 1948 – A luat ființă „Comandamentul Artileriei”. A fost numit comandant generalul Romulus Costescu. Comandamentul avea în subordine nemijlocită 3 brigăzi de artilerie grea, 1 brigadă de aruncătoare moto, Școala de ofițeri de artilerie, Centrul de instrucție al artileriei, depozitele centrale de armament și muniție.

20 octombrie 1948 – Locotenent-colonelul Dumitru Bute a fost numit la comanda școlii, înlocuindu-l pe colonelul Militiade Buzdea, în baza Ordinului Ministerului Apărării Naționale nr. 808 din 1948.

29 octombrie 1948 – „Școala de Ofițeri Activi de Artilerie” a fost mutată de la Pitești la Sibiu, în baza Ordinului Ministrului Apărării Naționale, nr. 6836, din 26 octombrie 1948.

13 noiembrie 1948 – La Sibiu, a luat ființă „Școala de Ofițeri Tehnici Armament”.

6 ianuarie 1949 – „Școala de Tragere și Perfecționare a Artileriei” și-a schimbat denumirea în „Centrul de Instrucție al Artileriei”.

2 februarie 1949 – Cadrele didactice și elevii au vizitat întreprinderile siderurgice din Sibiu.

aprilie 1949 – „Comandamentul Artileriei” a luat în subordine Direcția armament și muniții, Direcția control și mai multe unități de artilerie și artilerie antiaeriană, precum Arsenalul armatei, Fabrica de pulbere, Pirotehnia, Poligonul de experiențe și altele.

2 mai 1949 – Ansamblul artistic al școlii a susținut un spectacol artistic în Parcul Dumbrava pentru publicul sibian.

01-31 octombrie 1949 – În Centrul de Instrucție al Artileriei s-a organizat „Cursul de cunoaștere a materialului sovietic”; în această perioadă s-a organizat și o expoziție de tehnică de artilerie sovietică, iar în data de 27 octombrie s-au organizat trageri demonstrative cu acest armament, la care au participat: Gheorghe Gheorghiu Dej - secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, Vasile Luca și Teohari Georgescu-secretari ai Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, generalul colonel Emil Bodnăraș - ministrul apărării naționale.

9-11 noiembrie 1949 – la centru s-a desfășurat convocarea organizată de Comandamentul Artileriei Armatei, condusă

de generalul Costescu Romulus, comandantul acestuia.

15 septembrie 1950 – În cadrul „Academiei Militare” a luat ființă „Facultatea de artilerie”.

1 august 1951 – A luat ființă „Școala de ofițeri artilerie nr. 2”.

20 august 1953 – A luat ființă „Poligonul de tragere al artileriei”.

1953-1961 – Comandant al artileriei a fost generalul de corp de armată Constantin Smirnov.

11 iulie 1954 – Ministrul forțelor armate, generalul de armată Emil Bodnăraș a vizitat inopinat Școala de Ofițeri de Artilerie.

10 septembrie 1955 – Primul locțiitor al ministrului forțelor armate, generalul-locotenent Leontin Sălăjan a vizitat inopinat școala; cu acest prilej a elogiat contribuția atelierului artileristic al școlii la repararea armamentului din teritoriu.

30 iulie 1958 – „Școala de Ofițeri Tehnici de Armament” s-a contopit cu „Școala de Ofițeri de Artilerie”.

1 octombrie 1958 – „Școala de Ofițeri de Artilerie” a început să pregătească elevi și pentru specialitatea topografie militară.

1 octombrie 1959 – A luat ființă „Școala Militară de Subofițeri Artilerie”.

25 iulie 1960 - A fost schimbată denumirea „Școlii de Ofițeri de Artilerie” în „Școala Militară de Ofițeri de Artilerie”.

1 martie 1961 – „Școala Militară de Ofițeri de Artilerie” a intrat în compunerea Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu”.

1 iunie 1961 – Școala și-a încetat activitatea ca instituție de învățământ independentă, ca urmare a reformării învățământului militar, fiind inclusă în cadrul Școlii Militare „Nicolae Bălcescu”, destinată pregătirii ofițerilor pentru mai multe arme.

1 iulie 1961 – „Școala Militară de Subofițeri de Artilerie” s-a transformat în „Școala Militară de Subofițeri”.

1961-1969 – Comandant al artileriei a fost generalul de corp de armată Marin Niculescu.

1961 – S-au înființat trupele de rachete în Armata Română prin constituirea Brigăzii 32 rachete operativ tactice de la Tecuci. Brigada era înzestrată cu rachete 8 K 11 cu bătaia de 170 km. A avut loc introducerea în dotare a primelor rachete antitanc dirijate de tipul 3M 6.

1962 – Au fost înființate primele 3 divizioane de rachete tactice, la Ploiești (Dn.113 și 151 Art.) și Craiova (D. 180 Art.) dotate cu rachete din complexul LUNA, având bătaia de 70 km.

29 mai 1962 – conform Ordinului Marelui Stat Major nr. C.L. 001008 din 1962 a fost înființat la Ploiești „Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armatei”, destinat pregătirii rachetiștilor; primul șef al centrului a fost locotenent-colonelul Sandu Radu Vasile.

1 octombrie 1962 – a început prima serie de pregătire a cursanților în „Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armatei”.

1 decembrie 1964 – „Școala militară de subofițeri” s-a transformat în „Școala militară de maiștri și subofițeri”.

30 septembrie 1966 – locotenent-colonelul Barac Gheorghe a fost numit comandant al „Centrului de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armatei”.

10 noiembrie 1968 – În cadrul Ministerului Apărării Naționale s-au sărbătorit 125 de ani de la înființarea artileriei române moderne.

1968 - 1984 – Comandant al artileriei a fost generalul de corp de armată Ioan Popescu.

12 noiembrie 1969 – De la această dată, „Școlii militare de maiștri militari și subofițeri” i s-a dat numele cărturarului ardelean Gheorghe Lazăr.

1 iulie 1970 – în baza Ordinului ministrului Forțelor Armate nr. C.L. 00536 din 28 aprilie 1970, „Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armatei” s-a transformat în „Centrul de Instrucție al Artileriei”.

1 decembrie 1970 – S-a reînființat „Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie” având sediul la Sibiu.

1 decembrie 1970 – În baza **Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 1500 din 26 octombrie 1970 și a Ordinului Ministerului Forțelor Armate nr. M. 69 s-a reînființat Școala Militară de Ofițeri de Artilerie.** Comandant al școlii a fost numit **colonelul Nicolae Pavelescu.** La solemnitate au participat: generalul-colonel Marin Nicolescu, adjunctul ministrului, reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, reprezentanți ai unor structuri centrale ale ministerului. După festivitatea solemnă s-a vizitat școala și s-a vizionat un program artistic prezentat de elevi. Manifestările prilejuite de reînființarea școlii s-au încheiat cu masa comună la care au luat parte invitații, cadrele militare și elevii școlii.

21 decembrie 1970 – Delegatul Ministerului Forțelor Armate, comandantul Comandamentului Artileriei, generalul-maior Ion Popescu a înmânat comandantului Școlii de Ofițeri de Artilerie, colonelul Nicolae Pavelescu, Drapelul de luptă.

19 martie 1971 – În școală s-a desfășurat simpozionul cu tema „Căile de creștere a calității procesului instructiv – educativ în activitatea comandanților”.

20 iunie 1971 – a fost editat la Editura Militară primul regulament realizat de „Secția de Studii, Experimentări și Reglementări” - „Instrucțiuni pentru cunoașterea și serviciul la material, la autotunul de 76 mm (A-27, vol. IX)”.

5 octombrie – 5 noiembrie 1972 - Cadrele militare și elevii au participat la strângerea recoltelor din unități agricole din județul Sibiu.

10 noiembrie 1972 – Cu prilejul împlinirii a 129 de ani de existență a artileriei române modernă, școala a organizat o adunare festivă la Casa Armatei din Sibiu. După alocuțiunea comandantului școlii, elevii au prezentat un spectacol artistic.

17 noiembrie 1972 – A avut loc adunarea membrilor de partid din școală pentru darea de seamă asupra activității Comitetului de partid și alegerea noului comitet, precum și a delegațiilor la conferința județeană de partid; la activitate au participat generalul-colonel Marin Nicolescu, adjunctul ministrului forțelor armate, generalul-maior Ion Popescu, comandantul Comandamentului Artileriei și secretarul Comitetului județean de partid Sibiu, Sitzler Heinrich.

18 martie 1973 – Corul școlii dirijat de locotenent-colonelul Duculescu Nicolae s-a clasat pe locul II în cadrul etapei a treia a concursului „Cântarea României” organizat de televiziunea română.

15 noiembrie 1973 – A avut loc adunarea comuniștilor din școală pentru darea de seamă a comitetului de partid. Din partea ministrului a participat la activitate generalul-colonel Marin Nicolescu, adjunctul ministrului forțelor armate.

3 februarie 1974 – Corul școlii a participat în finala concursului „Cântarea României” organizat de televiziunea română, unde s-a bucurat de aprecierea juriului pentru calitatea artistică înaltă a interpretărilor sale.

22 octombrie 1974 – Prin Decizia Prezidențială nr. 28 din 21 octombrie 1974 s-a atribuit școlii denumirea de **Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”**; ceremonialul militar organizat cu acest prilej a cuprins: citirea deciziei, alocuțiunea comandantului Comandamentului Artileriei, generalul-locotenent Ion Popescu, intonarea imnului de stat, cuvântul comandantului

școlii, colonelul Nicolae Pavelescu și defilarea personalului școlii.

7 noiembrie 1974 – A avut loc festivitatea de aniversare a 131 de ani de existență a artileriei române moderne; aceasta a cuprins între altele prezentarea expunerii „Tradiții și actualitate în arma artilerie. Programul P.C.R. de apărare a patriei” de către locotenent-colonelul Vasile Comșa și programul artistic „Slăvim flamurile patriei”.

iulie 1975 – Artileria a început să fie dotată cu aruncătoare de proiectile reactive calibru 122 mm de fabricație românească, cu 21 tuburi de ghidare.

1977 – S-a introdus în dotare un nou complex de rachete operativ tactice denumit 9 K 72 care utilizează racheta 8 K 14 cu bătaia maximă de 300 km.

august 1979 – A început dotarea artileriei cu aruncătoare de proiectile reactive calibru 122 mm de fabricație românească, cu 40 tuburi de ghidare.

1981 – Ca urmare a trecerii în rezervă a colonelului Nicolae Pavelescu, a fost numit comandant al „Școlii militare de ofițeri activi de artilerie” colonelul Eugeniu Sibianu.

august 1981 – Obuzierul cal. 122 mm de fabricație românească a intrat în dotarea artileriei.

1984 – Tunul cal. 130 mm de fabricație românească a intrat în dotarea artileriei.

1984 - 1992 – Comandant al artileriei a fost generalul de corp de armată Constantin Ioniță.

august 1985 V Tunul de munte cal. 76 mm de fabricație românească a început să intre în dotarea artileriei.

5 septembrie 1987 – Ca urmare a desființării Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri, cadrele militare și elevii, viitori maiștri militari și subofițeri au intrat în efectivele Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”.

1990 – Comandamentul Artileriei și-a schimbat denumirea în „Inspectoratul general al artileriei” rămânând cu aceleași atribuții. Totodată a fost trecut în subordinea „Comandamentului Trupelor de Uscat”.

1 februarie 1990 – A fost numit în funcția de comandant al „Școlii militare de ofițeri activi de artilerie” colonelul Constantin Ioniță.

19 noiembrie 1990 – s-a semnat la Paris „Tratatul cu privire la forțele armate convenționale în Europa”. Având în vedere numărul gurilor de foc, România a trecut în ierarhia europeană de pe locul 3 ocupat până în anul 1990 pe locul 10, cu plafonul maxim stabilit de 1475 guri de foc calibru 100 mm și mai mare. Între statele europene, România s-a situat pe primul loc în ceea ce privește numărul gurilor de foc de artilerie reduse. Cele 2344 guri de foc dezafectate au reprezentat în totalitate modele din perioada interbelică (obuzierul calibru 122 mm model 1938, obuzierul calibru 150 mm model 1934, obuzierul-tun calibru 152 mm model 1937, obuzierul 152 mm model 1938), cu caracteristici tehnico-tactice preponderent anacronice în raport cu câmpul de luptă modern.

22 martie 1991 – „Școala militară de ofițeri activi de artilerie Ioan Vodă” s-a transformat în institut militar de învățământ superior sub denumirea de „Institutul Militar de Artilerie și Geodezie Ioan Vodă”. Durata studiilor a fost stabilită la 4 ani.

17 iulie 1991 – În baza Hotărârii Guvernului României nr.190 din 20 martie 1991, Școala Militară de Ofițeri Activi de

Artilerie „Ioan Vodă” s-a transformat în Institutul Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”.

1 august 1991 – conform Ordinului Marelui Stat Major nr. S/33/1831 din 31 iulie 1991, „Centrul de Instrucție al Artileriei” și-a schimbat denumirea în „Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie”.

25-26 octombrie 1991 – personalul din „Centrul de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie” a fost în strămutarea osemintelor ostașului necunoscut, de la Mărășești la București.

1992 – A fost numit inspector pentru artilerie generalul de brigadă Mihail Popescu.

1 mai 1992 – colonelul Rusu Ioan a fost numit comandant al „Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie”.

12 ianuarie 1993 – Întreg personalul institutului a participat la funeraliile colonelului în rezervă Nicolae Pavelescu, fost comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” în perioada 1970-1981.

30 august 1993 – „Comandamentul Trupelor de Uscat” s-a transformat în „Statul Major al Trupelor de Uscat”, având în subordine armatele de arme întrunite, instituțiile militare de învățământ și formațiunile de diferite arme subordonate direct. Acest fapt a determinat apariția, în sistemul de conducere a artileriei, la nivelul Statului Major al Trupelor de Uscat, a instituției „Șefului artileriei”, având în subordine structuri specializate de tip secție, birou și compartiment. Primul șef al artileriei al acestei structuri a fost colonelul Cornel Paraniac.

10 noiembrie 1993 – Cu prilejul aniversării a 150 de ani de la înființarea artileriei „Inspectoratul Artileriei” a organizat ample manifestări omagiale:

dezvelirea Monumentului Artileriei; o sesiune de comunicări științifice; trageri festive etc.

decembrie 1993 – „Inspectoratul general al artileriei” s-a desființat constituindu-se structura „Inspectoratul pentru artilerie” în cadrul „Inspectoratului general” al Statului Major General. A fost numit inspector pentru artilerie generalul de brigadă Mihail Popescu. Atribuția principală a acestei structuri era managementul artileriei. Prin transformarea la data de 30 august 1993 a „Comandamentului Trupelor de Uscat” în „Statul Major al Trupelor de Uscat” s-a preluat o parte din personalul Inspectoratului general al artileriei. La nivelul Statului Major al Trupelor de Uscat, s-a înființat funcția de „Șef al artileriei”, având în subordine structuri specializate de tip secție, birou și compartiment. Primul șef al artileriei al acestei structuri a fost colonelul Cornel Paraniac.

1995 – S-au desființat trupele de rachete operativ tactice (Brigada 32 R.O.T. Tecuci, Brigada 37 R.O.T. Ineu și Bateria rachete de învățământ din Centrul de Instrucție de la Ploiești).

16 februarie 1995 – locotenent-colonel Chiriță Mihai a fost numit comandant al „Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie”.

26 ianuarie 1996 – Comandantul institutului, colonelul Constantin Ioniță a predat comanda loțiitorului pentru învățământ și cercetare științifică, colonelul Ioan Lăpădat, împuternicit să îndeplinească atribuțiile funcției de comandant.

26 noiembrie 1996 – Consiliul Suprem de Apărare a Țării nr. 137 din 13 decembrie 1996 a hotărât să se modifice prevederea din Concepția de reformă a învățământului militar, aprobată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării nr. 42 din 13 iunie 1995 referitoare la înființarea Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete la Ploiești (în localul fostului Centru de Instrucție al Artileriei). Prin Ordinul nr. I 4632 din 13 decembrie 1996, Statul Major al Trupelor

de Uscat a transmis Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării privind înființarea Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete la Sibiu: „Articol unic: Aprobă propunerea Ministerului Apărării Naționale privind înființarea Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete în garnizoana Sibiu, prezentată cu Raportul nr. M 8957 din 21 noiembrie 1996 care face parte integrantă din hotărâre. Hotărârea a fost aprobată în ședința din 26 noiembrie a Consiliului Suprem de Apărare a Țării”.

1 ianuarie 1997 – Ca urmare a detașării la Academia de Înalte Studii Militare, pentru a urma Colegiul de Stat Major, colonelul Ioan Lăpădat a predat comanda institutului loțiitorului comandantului pentru învățământ, colonelul Vartolomei David.

1 iunie 1997 – „Institutul de Artilerie și Geodezie Ioan Vodă” s-a transformat în „Școala de aplicație pentru Artilerie și Rachete”, preluând și sarcinile Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor, care s-a desființat. Comandant al școlii a fost numit colonelul Rotaru Neculai.

aprilie 1997 – Inspectorul pentru artilerie s-a desființat și s-a constituit „Secția Artilerie și Rachete” în cadrul „Direcției Doctrină și Instrucție” din Statul Major General.

1 iunie 1997 – „Institutul de Artilerie și Geodezie Ioan Vodă” Sibiu s-a transformat în „Școala de aplicație pentru Artilerie și Rachete”, preluând și sarcinile „Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor” de la Ploiești care s-a desființat.

1 iunie 1997 – Colonelul Neculai Rotaru a fost eliberat din funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie și numit în funcția de comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”.

12 iunie 1997 – În prezența șefului Statului Major al Trupelor de Uscat, generalul

de divizie doctor Nicolae Păștanică a avut loc festivitatea de predare-primire a funcției de comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” între colonelul Ioan Lăpădat și colonelul Neculai Rotaru.

1998 – S-au desființat cele 6 divizioane de rachete tactice dispuse în garnizoanele Oradea, Lugoj, Craiova, Ploiești, Brăila, Basarabi.

16 iulie 1999 – În baza Ordinului nr. S.G. nr.244 din 16 iulie 1999 colonelul Neculai Rotaru a fost eliberat din funcția de comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” și numit în funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie, iar colonelul Eugen Popescu a fost eliberat din funcția de comandant al Brigăzii 17 Artilerie și numit în funcția de comandant al Școlii de Aplicație de Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”. Festivitățile de predare-primire a celor două funcții și a drapelului de luptă s-au desfășurat în data de 29 iulie 1999 la Sibiu respectiv 31 iulie 1999 la Bârlad.

7 iunie 2001 – Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” a luat în subordine Baza 9 Instrucție pentru Artilerie și Rachete din garnizoana Brăila.

14 iunie 2001 – Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” a luat în subordine Baza 10 Instrucție pentru Artilerie și Rachete din garnizoana Lugoj.

15 august 2002 – a intrat în vigoare statul de organizare pentru „Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană Ioan Vodă”, prin contopirea într-o singură instituție militară a învățământului de artilerie și artilerie antiaeriană.

1 august 2005 – „Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană Ioan Vodă” s-a transformat în

Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu”, avându-l comandant pe generalul de brigadă Eugen Popescu. Noua școală de aplicație avea în „compunere” Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”, Centrul de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană „General Gheorghe Popescu” și centrele de pregătire de geniu, EOD, Ap. NBC și comunicații.

1 august 2005 – În baza Ordinului ministrului apărării naționale nr. M.P. 984 din 2005, comandantul Batalionului 96 Larom din compunerea Brigăzii 8 Artilerie, locotenent-colonelul doctor Adrian Stroea a fost înaintat la gradul de colonel și numit comandant al Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră și inspector pentru artilerie.

24 noiembrie 2005 – În baza aprobării ministrului apărării naționale pe Raportul nr. D.R. 5087 din 24 ianuarie 2005, Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră i-a fost acordată denumirea onorifică de „Ioan Vodă”.

1 aprilie 2006 – Divizioanele de artilerie terestră au primit denumirea de batalioane de artilerie.

7 aprilie 2006 – Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la înființarea învățământului militar de artilerie, Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” a organizat o serie de manifestări aniversare între care și un simpozion și dezvelirea unei plăci comemorative.

1 ianuarie 2007 – Colonelul doctor Adrian Stroea a predat comanda Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” locotenent-colonelului Mircea Marcu, împuternicit la comandă și a fost numit în funcția de locțiitor al șefului Instrucției și Doctrinei din Statul Major al Forțelor Terestre.

15 aprilie 2007 – Colonelul Constantin Afrim a fost numit comandantul Centrului de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”.

1 septembrie 2008 – Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă” a fuzionat cu Centrul de Pregătire pentru Artilerie Antiaeriană, rezultând Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”. Comandant al acestuia a fost numit locotenent-colonelul Georgică Laurean Oprean întrucât fostul comandant Constantin Afrim a fost trecut în rezervă. S-a desființat funcția de inspector pentru artilerie.

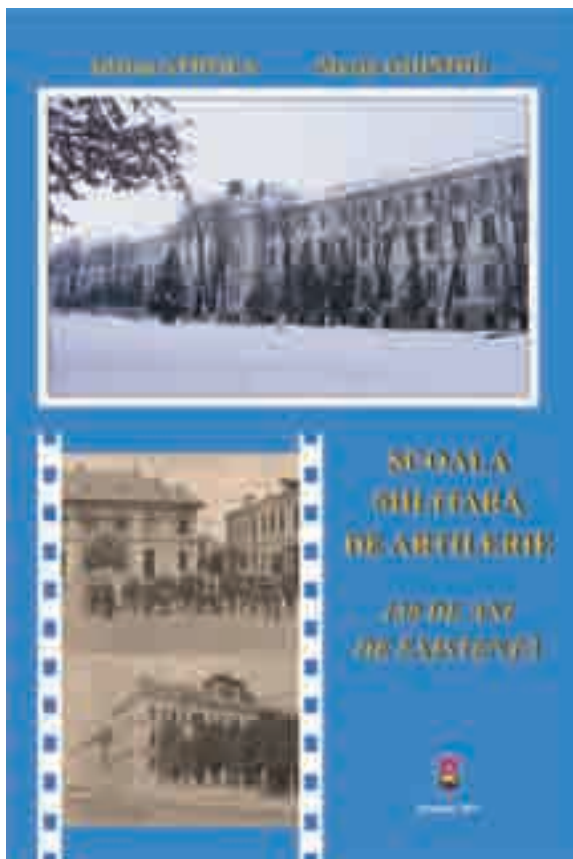
10 noiembrie 2008 - Cu prilejul aniversării Zilei Artileriei, un colectiv de artileriști coordonat de col. Stroea Adrian a lansat cartea „165 de ani de existență a artileriei române moderne”.

10 noiembrie 2010 - Cu prilejul aniversării Zilei Artileriei, col. prof. univ. dr. Stroea Adrian și locotenent-colonelul Băjenaru Gheorghe au lansat cartea „Artileria română în date și imagini”. Acesta a fost primul album cu toată tehnica de artilerie a armatei române, de la înființare până în anul 2010. Recenzia cărții a fost făcută de ilustrul academician Dinu C. Giurescu.

1 și 2 aprilie 2011 - Cu prilejul aniversării a 130 de ani de la înființarea Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, Centrul de Pregătire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă” a organizat un simpozion, un ceremonial militar care a inclus și dezvelirea unei plăci comemorative și vizitarea centrului. La activități au participat: șeful Statului Major al Forțelor Terestre, generalul de brigadă Ariton Ioniță, ofițeri din structurile de conducere ale ministerului, cadre militare în rezervă, reprezentanți ai autorităților locale, mitropolitul Ardealului Laurențiu Streza, cursanți etc.

10 noiembrie 2011 - Cu prilejul aniversării Zilei Artileriei, col. prof. univ. dr. Stroea Adrian și col. (r) Ghinoiu Marin au lansat cartea „Școala Militară de Artilerie. 130 de ani de existență”. Recenzia acesteia a fost făcută de vicepreședintele Academiei Române, academicianul Dan Berindei.

23 mai 2012 - În cadrul manifestărilor prilejuite de ziua Forțelor Terestre, colonelul dr. Stroea Adrian a dezvelit placa comemorativă de pe clădirea în care și-a început activitatea la 7 aprilie Școala Specială de Artilerie și Geniu, care în prezent găzduiește Universitatea de Arte Plastice București.

10 noiembrie 2012 - Cu prilejul aniversării Zilei Artileriei, în prezența marelui istoric Neagu Djuvara, col. prof. univ. dr. Stroea Adrian și col. (r) Ghinoiu Marin au lansat cartea „Din elita artileriei”. Cu acest prilej a fost lansat și „Imnul artileriștilor”, compozitor col. (rtr.) Ion Pelearcă. Partitura și C.D.-ul cu înregistrarea imnului a fost transmis tuturor muzicilor militare și unităților de artilerie.

9 mai 2013 - Din inițiativa colonelului dr. Stroea Adrian s-au desfășurat o serie de manifestări de comemorare a 90 de ani de la decesul generalului Constantin Christescu, -marele nedreptățit de la Mărășești. La cimitirul Bellu s-a desfășurat un ceremonial militar și religios la care a participat un numeros public, prilej cu care colonelul dr. Stroea Adrian a evocat personalitatea de excepție a generalului. De asemenea, au fost împărțite broșuri în care s-a evocat personalitatea generalului. Col. dr. Stroea Adrian și col. (r) Ghinoiu Marin au publicat totodată, în nr. 2 (60) din 2013 al revistei Document, articolul „Un nedreptățit-generalul Constantin Christescu (sau despre criza de comandament din 1917 de pe frontul Mărășești)”.

Comemorare a 90 de ani de la decesul generalului Constantin Christescu

ANEXE

Regimentele 2 și 7 Artilerie, la începutul secolului XX

GHEORGHE BIBESCU
Domnitor al Țării Românești (1842-1848)
Întemeietorul Artileriei române moderne-10 noiembrie 1843

S-a născut la Craiova în anul 1804, fiind fiul marelui vornic Dumitru Bibescu și urmaș pe linie maternă a lui Constantin Brâncoveanu. Era frate cu principele Barbu Știrbei, domnitor al Țării Românești (1849-1853, 1854-1856). A studiat la Paris unde a obținut doctoratul în drept. În 1826 s-a căsătorit cu cea mai bogată fată din țară, Zoe Mavrocordat, cu care a avut 7 copii și de care a divorțat după 19 ani de căsnicie. La 9 septembrie 1845 s-a recăsătorit cu Marițica Ghica, cu care a mai avut 2 fete. Al doilea fiu, George Bibescu, a fost tatăl lui George Valentin Bibescu.

În 1824 a intrat în administrația publică a țării, la Ministerul de Justiție și de Externe, de unde a demisionat în 1834, trăind până în 1842 la Paris și Viena. Reîntors în țară, a condus opoziția contra domnitorului Alexandru Ghica, la 20 decembrie 1842 Obșteasca Adunare Extraordinară alegându-l domnitor, fiind favoritul consulului rus la

București, Dașkof, deși nu îndeplinea 2 condiții din Regulamentul organic, respectiv, vârsta de 40 de ani și calitatea de boier de trei generații.

Ca domnitor a luat o serie de măsuri apreciate: a mărit numeric armata, a pus ordine în finanțele țării, a ajutat sinistrații bucureșteni ai incendiului din ziua de Paști 1847, a eliberat țiganii din robie (cei aparținând Bisericii și așezămintelor publice); a reorganizat poliția unor orașe și a modernizat regimul temnițelor; de înlăturare a unor abuzuri în domeniul administrației și justiției, de amenajare a drumurilor, de înlăturare a unor abuzuri în domeniul relațiilor agrare, precum și măsuri edilitare și de înfrumusețare a orașului București (amenajarea șoselei „Kiseleff”, începerea amenajării grădinii Cișmigiu și construcția Teatrului Național) etc. A luat și unele măsuri neapreciate: concesionarea minelor rusului Trandafiloff, încercarea impunerii limbii

franceze ca limbă de predare în școlile superioare etc.

A fost un adept al unirii țărilor române. La 1 ianuarie 1848 a desființat vama din Focșani, punct vamal important între Țara Românească și Moldova (la Focșani, despărțite de Milcov, erau prefecturile Râmnicu Sărat și Putna). Tot la Focșani, la biserica Sf. Ioan din Piața Unirii, lângă borna de hotar, i-a fost oficiată căsătoria cu Marițica Ghica, naș de cununie fiind Mihail Sturza, domnitor al Moldovei.

A intrat în istorie ca întemeietorul artileriei române moderne. La 15 octombrie 1843 a intrat în București, venind dintr-o călătorie la Constantinopol, aducând cu el patru tunuri primite în dar de la sultan. La 10 noiembrie 1843, prin Porunca Domnească nr.198, domnitorul Gheorghe Bibescu a legiferat înființarea primei baterii de artilerie din Țara Românească, dată de la care se socotește organizarea artileriei ca armă deosebită de infanterie și care a devenit Ziua Artileriei Române.

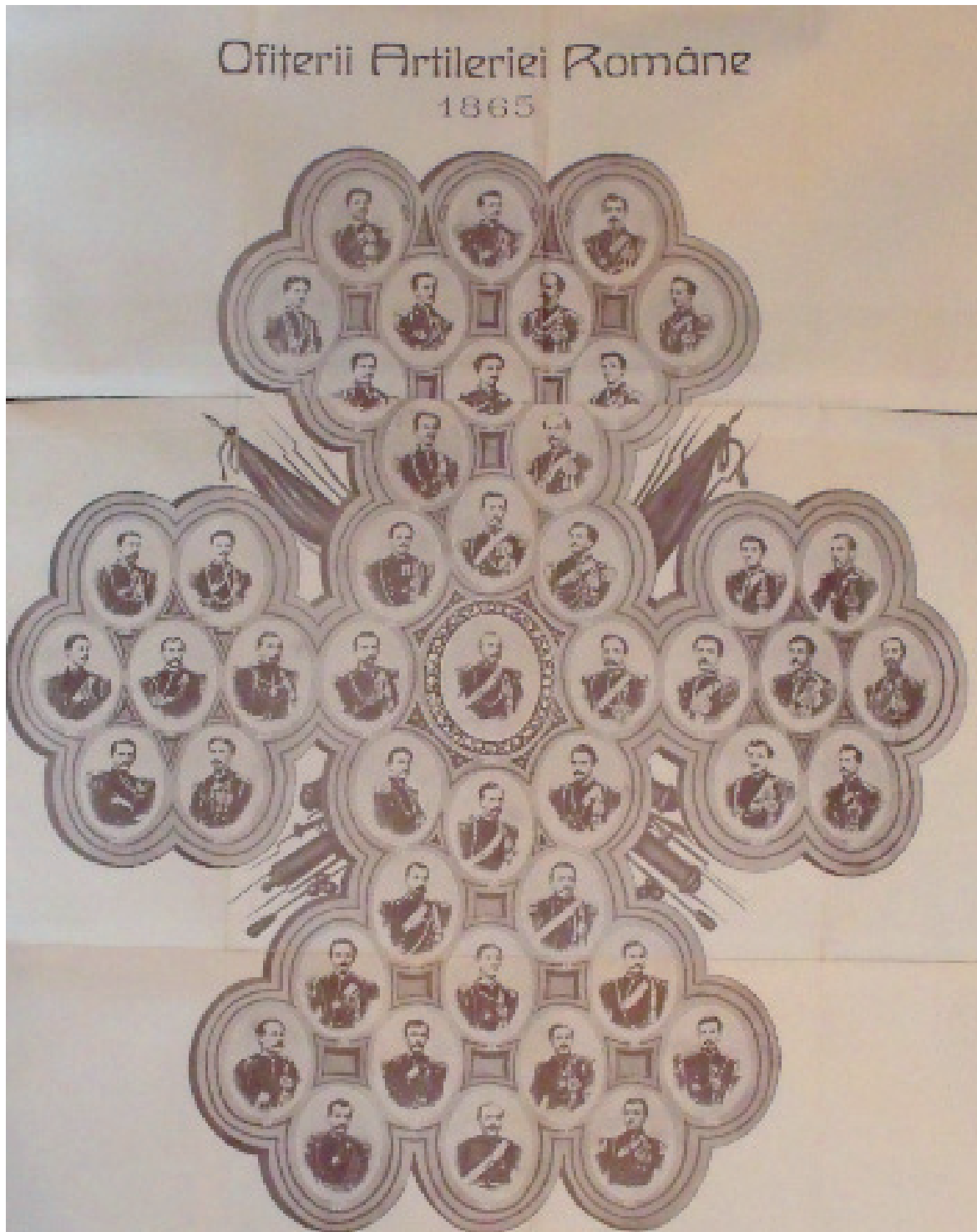
Pe timpul Revoluției din 1848 a fost indecis, nici nu a trecut de partea revoluției, nici nu a înăbușit-o. La 9 iunie, când se citea Proclamația de la Islaz, la București, 3 tineri au tras cu pistolul asupra sa, epoletul oprind glonțul. La 11 iunie, când i s-a impus Proclamația de la Islaz, nefiind sprijinit de armată care a declarat că nu va participa la vărsarea de sânge de român, a semnat noua constituție, de fapt Proclamația. Pe 12 iunie, la protestul consulului țarist împotriva noii ordini care desființa Regulamentul organic, nevoind să ia asupra sa consecințele mișcării revoluționare, a abdicat și la 13/25 iunie 1848 a părăsit țara, prin Câmpulung, în Transilvania și apoi în Franța.

A murit în anul 1873, la Paris, după ce în 1860, Marițica Ghica-Bibescu murise în urma unui cancer. Prima sa soție, Zoe Mavrocordat, îi va supraviețui, trăind până la 87 de ani, ocrotită fiind de cei 7 copii (1805-1892).

OFIȚERII ARTILERIEI ROMÂNE ÎN ANUL 1865

Fotografia denumită „Ofițerii Artileriei Române - 1865” reunește majoritatea artileriștilor din acel an, mulți dintre ei devenind elite ale acestei arme. În partea centrală a fotografiei este locotenent-

Herkt (jos), Iulius Dunca (sus), colonelul Nicolae Haralambie, comandantul Regimentului de Artilerie, înconjurat (pe cercul apropiat) de Gheorghe Manu (stânga), Henrik Herkt.

În fotografie sunt:

- ofițeri ai Regimentului de Artilerie:

Lt.-col. Nicolae Haralambie – cdt. R. Art.
Lt.-col. Manu Gheorghe – ajutor cdt. R. Art.
Mr. Sheletti Gheorghe – cdt. Dn.
Mr. Dunca Iulius – cdt. Dn.
Cpt. Costiescu Anton – cdt. Bt.
Cpt. Agarici Ștefan – cdt. Bt.
Cpt. Alexandru Candiano Popescu – cdt. Bt.
Cpt. Koslinsky Alexandru – cdt. Bt.
Cpt. Greceanu Nicolae – cdt. Bt.
Lt. Greceanu Constantin – cdt. secție
Lt. Horbatsky Alexandru – cdt. secție
Lt. Poroineanu Atanasie – cdt. secție
Lt. Fotino Dionie – cdt. secție
Lt. Horezeanu Constantin – cdt. secție
Lt. Algiu Mihail – cdt. secție
Lt. Bujoreanu Constantin – cdt. secție
Slt. Paleologu Barbu – cdt. secție
Slt. Ghiurgiu Gheorghe – cdt. secție
Slt. Borănescu Nicolae – cdt. secție
Slt. Warthiadi Panait – cdt. secție
Slt. Pitișteanu Constantin – cdt. secție
Cpt. Ghenovici Gheorghe – cdt. Bt.
Slt. Glogoveanu Alexandru – cdt. secție
Slt. Thomescu Vasile – cdt. secție
Slt. Cremineanu Vasile – cdt. Secție
Slt. Alexandrescu Constantin – cdt. secție
Slt. Scurtu Nicolae – cdt. secție
Slt. Izescu Gheorghe – cdt. Secție
Cpt. Dabija Nicolae – ajutorant-maior
Cpt. Dimitrescu Atanasie (Tassian) – căpitan instructor
Lt. Christodorescu Scarlat – casier
Slt. Popescu Mihail – ajutor casier
Slt. Pascu Șerban – port-drapel

- ofițeri din alte structuri ale armatei:

Lt.col. Henric Herkt – director al Direcției Artilerie (Stabilimente artilerie)

Mr. Brătianu Alexandru – șef al Pulberăriei Târgșor

Cpt. Eracle Arion – șef al Fabricii de arme București

Cpt. Popovici Gheorghe – cdt. Companie lucrători la Fabrică

Lt. Fălcoianu Alexandru – casier Direcția Artilerie

Lt. Codrescu Nicolae – șef atelier lemnărie la Fabrică

Slt. Ivanovici Liubomir – șef atelier mecanic la Fabrică

Slt. Petrescu Christache – Direcția Artilerie

Dintre artileriștii existenți în armată în anul 1865 lipsesc din fotografie:

- din Regimentul de Artilerie:

Mr. Barozzi Ion – cdt. Dn.

Lt. Carp Ion – cdt. secție (la studii în Franța)

Slt. Robescu Alexandru – cdt. secție (la studii în Italia)

Slt. Lahovary Iacob – cdt. secție (la studii în Franța)

Slt. Crătunescu Constantin – cdt. secție (la studii în Franța)

Slt. Stoika Nicolae – cdt. secție (la studii în Franța)

Slt. Tell Alexandru – cdt. secție (la studii în Franța)

Lt. Panopol Leonida – cdt. secție

Slt. Urziceanu Alexandru – cdt. Secție

- din alte structuri:

Mr. Angelescu Alexandru – subdirector în Direcția Artilerie

Cpt. Niculescu Ilie – șef al Arsenalului de arme București

Lt. Lorentz Ignat – șef al Atelierului de artificii

Slt. Dumitrescu Dumitru (Maican) – ofițer în Fabrica de arme (la studii în Franța) Slt. Măinescu Alexandru – ajutor al șefului Arsenalului de arme

ÎNCADRAREA ARTILERIȘTILOR ARMATEI ROMÂNE LA ÎNCEPEREA RĂZBOIULUI DIN 1877

1. Statul major al artileriei:

Col. Arion Eracle
Lt.col. Costiescu Anton

Slt. Popescu Anton
Slt. Nicolescu Nicolae
Slt. Stroescu George

Arsenalul Armatei, București:

Lt.-col. Coslinsky Alexandru – director
Cpt. Buiescu Vasile – subdirector
Lt. Găman Anastase
Lt. Drăgulinescu Alexandru
Lt. Peticari Ion
Lt. Paraschivescu George
Lt. Boerescu Iulius

Pulberăria, Târgșor:

Mr. Christodorescu Scarlat – director
Cpt. Hepites Virgiliu – subdirector; în război
cdt. Bt.1/R. 1 Art.
Lt. Stroescu Mihail

Pirotehnia, București:

Mr. Robescu Alexandru – director
Cpt. Fotino Constantin – subdirector
Lt. Manolescu Alexandru- în război cdt. Bt.
4/R. 2 Art.
Lt. Cucu Nicolae
Lt. Paraschivescu Mihail

2. Regimente de Artilerie:

Regimentul 1 Artilerie, Craiova:

Col. Dunca Iulius – comandant
Lt.col. Carp Ion
Mr. Popescu Mihail – cdt. Dn.
Cpt. Crimineanu Vasile - cdt. Bt. 5
Cpt. Izescu George- cdt. Bt. 4
Cpt. Petrescu Christache
Cpt. Zănescu Alexandru- cdt. Bt. 6
Cpt. Grămătescu George- cdt. Bt. 2
Cpt. Costăchescu George
Lt.(cpt.) Romanescu George cdt. Bt. 3
Lt. Dănescu Elefterie
Lt. Pașalega Radu
Lt. Priboianu Mihail
Lt. Baldovin Ion
Lt. Palada Grigore
Slt. Vasiliu Constantin
Slt. Conțescu Grigore
Slt. Tănăsescu George
Slt. Iarca Alexandru
Slt. Popovici Grigore
Slt. Dragomirescu Ion
Slt. Coandă Constantin

Regimentul 2 Artilerie, București:

Col. Angelescu Alexandru – comandant
Lt.col. Horbatsky Alexandru
Mr. Tell Alexandru
Mr. Warthiady Panait
Cpt. Algiu Mihail- cdt. Bt. 6
Cpt. Borănescu Nicolae -cdt. Bt. 5
Cpt. Rentz Nestor
Cpt. Kalenderu George -cdt. Bt. 3
Cpt. Georgescu Bereșteanu Ion- cdt. Bt. 2
Cpt. Nicolau Emanuel cdt. Bt. 1
Lt. Stoica Ștefan
Lt. Mavrocordat George
Lt. Negel George
Lt. Constantinidi Ion
Lt. Vasiliu Petre
Lt. Savopol George
Slt. Parfeni Vasile
Slt. Corănescu George
Slt. Bălăceanu Alexandru
Slt. Dimancea Haralambie
Slt. Rașianu Constantin
Slt. Elefterescu Ion
Slt. Gealep Sotir
Slt. Costescu Ion
Slt. Borănescu Radu
Slt. Antipa Dimitrie

Regimentul 3 Artilerie, Focșani:

Col. Herkt Henrich – comandant
Lt.col. Pastia Mihail
Mr. Fălcoianu Alexandru
Mr. Fotino Dionie- din ianuarie 1878, cdt. al
bateriilor de la Calafat
Cpt. Stoica Nicolae- cdt. Bt. 6
Cpt. Alexandrescu C-tin- cdt. Bt. 1
Cpt. Tomescu Vasile- cdt. Bt. 2
Cpt. Lupașcu George- cdt. Bt. 3
Cpt. Giurăscu Ion
Cpt. Mavrocordat Nicolae
Lt. Dănescu Ion- cdt. Bt. 5
Lt. Ștefănescu Nicolae
Lt. Grecescu Constantin
Lt. Rafael Petre – Cdt. Bt. 4
Lt. Urlățeanu Alexandru
Lt. Popescu Dimitrie
Slt. Văleanu George
Slt. Pană Ștefan

Sl. Popovici Theodor
Sl. Tiedmain Ion
Sl. Mareş George
Sl. Grecenu Ion
Sl. Hartel Alexandru
Sl. Marcu Nicolae
Sl. Stroescu Ion

Regimentul 4 Artilerie, Român:

Col. Dabija Nicolae – comandant
Lt.-col. Agarici Ştefan
Mr. Pascu Şerban
Mr. Crătunescu Constantin- cdt. Bt. 5, ulterior
cdt. Dn.
Cpt. Albu Epaminonda- cdt. Bt. 2
Cpt. Boteanu Romulus- cdt. Bt. 1 Călăreată
Cpt. Şomănescu Ion- cdt. Bt. 4
Cpt. Georgescu Nicolae – cdt. Bt. 6
Cpt. Crăiniceanu Christache- cdt. Bt. 3
Cpt. Bunesu Nicolae - cdt. Bt. 5
Lt. Văgăi Alexandru
Lt. Ghiţescu Matei
Lt. Drăgoescu Liviu
Lt. Popovici Nicolae
Lt. Zăhăreanu Alexandru
Lt. Olănescu Ion
Sl. Constantinescu Toma
Sl. Dimitriu George
Sl. Păun George
Sl. Dimitriu Nicolae
Sl. Vasilescu Nicolae
Sl. Urlăţeanu Nicolae
Sl. Culoglu George
Sl. Cioran Albert
Sl. Drăghici Dimitrie
Sl. Hartel Artur

3. Artileria teritorială:

Bateriile Pompieri Bucureşti (3):

**Lt. Nanu George Sl. Parapeanu
Ion Bateria Pompieri Ploieşti-Buzău:
Cpt. Pandelescu Dimitrie**

Divizia 1 Teritorială Militară:

Bateria Pompieri Craiova
Secţia Craiova: Cpt. Niţescu Mihail
Sl. Marin Mihalache

Secţia Severin: Lt. Ţupagu Ioan
Secţia Piteşti: Lt. Puică Nicolae

Divizia 2 Teritorială Militară:

Divizionul Pompieri Bucureşti
Mr. Makarovitch George – comandant;
din ianuarie 1878, cdt. Dn./R. 3 Art.
Cpt. Horezeanu Constantin
Sl. Hartular George
Secţia Botoşani: Lt. Sterie George

Divizia 3 Teritorială Militară

Bateria Pompieri Galaţi-Brăila: Lt.
Livedeanu Mihail
Bateria Pomp. Focşani-Bârlad: Lt.
Petrovici Constantin

Divizia 4 Teritorială Militară:

Divizionul de Pompieri Iaşi
Mr. Ghenovici George – comandant
Bateria Pompieri Iaşi: Cpt.
Bolintineanu Alexandru – în război a
comandat coloana de muniţii a R. 4 Art.
Bateria Pompieri Roman-Bacău: Cpt.
Bujoreanu C-tin

4. Ofiţeri de artilerie în alte structuri:

- General Manu George – comandant
al Diviziei 4, apoi şef al artileriei Armatei de
operaţii
- General Haralambie Nicolae –
comandant al miliţiilor din Divizia 1
Teritorială, apoi comandant al Corpului de
Vest
- Maior (lt.col.) Iacob Lahovary –
şeful operaţiilor
- Maior Romulus Magheru – la Marele
Cartier General
- Maior Alexandru Candiano-
Popescu – în miliţii

EROII ARTILERIEI
din Războiul pentru Independență

<i>Nr. crt.</i>	<i>Gradul, numele și prenumele</i>	<i>Locul nașterii (județ, localitate)</i>	<i>Data morții</i>	<i>Observații</i>
Regimentul 1 Artilerie				
1	Sergent Popescu Nicolae	-	14 iunie 1877	Omorât de un obuz din Vidin, pe timpul bombardamentelor.
2	Soldat Bălulescu Constantin	Mehedinți, Ghelmeșioara	16 mai 1877	Morți în timpul și din cauza campaniei, unii pe câmpul de luptă, iar alții prin diferite spitale în urma rănilor dobândite în luptă, sau de boli provenite din greutățile serviciului.
3	Soldat Burtea Mihai	Romanați, Amărăști	5 iulie 1877	
4	Soldat Vlad Ioan	Ilfov, Căscioare	17 august 1877	
5	Soldat Calcea Mihai	Romanați, Redea	5 sept. 1877	
6	Soldat Fotea Constantin	-	30 nov. 1877	
7	Soldat Chelariu Ghiță	Râmnicu Sărat, Dălhăuți	13 dec. 1877	
8	Soldat Mihai Nicolae	-	5 ian. 1878	
9	Soldat Filipescu Nicolae	Dâmbovița, Titu	13 ian. 1878	
10	Soldat Erceanu Mihai	Mehedinți, Perii	20 ian. 1878	
11	Soldat Sfeclă Ioan	Romanați; Strejești	1 feb. 1878	
12	Soldat Enete Dumitru	Olt, Oporelu	26 feb. 1878	
13	Soldat Dinu Radu	Vlașca, Cucuruzu	27 feb. 1878	
14	Rascotă Ștefan	Gorj, Frumușeii	20 martie 1878	
15	Rădulescu Ioan	Vâlcea, Roești	1 martie 1878	
16	Sava Dumitru	Muscel, Livedeni	26 martie 1878	
17	Negrea Constantin	Gorj, Căpăcioasa	27 martie 1878	
18	Buturugă Dinu	-	8 aprilie 1878	
19	Pătru Pătru	Argeș, Schei	10 aprilie 1878	
20	Radu Ioniță	Dâmbovița, Uliești	12 aprilie 1878	
21	Rascotă Ioan	Mehedinți, Dedovița	17 aprilie 1878	
22	Iordache Nicolae	Dolj, Caraula	17 aprilie 1878	
23	Protopopescu Nicolae	-	19 aprilie 1878	
24	Botea Iancu	Dolj, Băilești	19 aprilie 1878	
25	Staicu Andrei	Dolj, Cârna	28 aprilie 1878	
26	Păunescu Gheorghe	Vâlcea, Stănești	4 mai 1878	
27	Gorun Constantin	Gorj, Cărbunești	13 mai 1878	
28	Oproiu Nicolae	Gorj, Urechești	16 mai 1878	
29	Brâncea Florea	Romanați, Stirbei	3 iunie 1878	
30	Ciocină Ilie	Mehedinți, Marosești	5 iunie 1878	
31	Sandu Chivoi	-	8 iunie 1878	
32	Stoica Dumitru	Buzău, Sărata	2 iulie 1878	
33	Vârlan Constantin	Buzău, Pâclele	3 iulie 1878	
34	Lolea Gheorghe	Mehedinți, Cloșani	30 iulie 1878	
Regimentul 2 Artilerie				
1	Lt. Paraschivescu George	-	... feb. 1878	Rănit la Grivița (4 sept. 1877), decedat în spitalul Turnu-Măgurele.
2	Slt. Elefterescu Ion	Ilfov, București	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
3	Sergent Tudorache Mitrea	Teleorman, T. Măgurele	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
4	Brigadier Tudor Șerban	Buzău, Tisău	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
5	Soldat Ioan Ioan	Dolj, Plenița	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.

<i>Nr. crt.</i>	<i>Gradul, numele și prenumele</i>	<i>Locul nașterii (județ, localitate)</i>	<i>Data morții</i>	<i>Observații</i>
6	Soldat Rudaru Iordache	Buzău, Ciuta	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
7	Soldat Ungureanu Ion	-	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
8	Sergent Georgescu Marin	Ilfov, București	30 august 1877	Mort în luptă la Grivița.
9	Sergent Năstase Neacșu	Vlașca, Popești	7 nov. 1877	Mort în luptă la Rahova.
10	Sergent Bucătaru Simion	Buzău, Mărăcineni	7 nov. 1877	Mort în luptă la Rahova.
11	Sergent Petre Ilie	Prahova, Gherghița	7 nov. 1877	Mort în luptă la Rahova.
12	Sergent Mateescu Florea	Vâlcea, Ștefănești	7 nov 1877	Mort în luptă la Rahova.
13	Sergent Gheorghe Dumitru	-	7 nov. 1877	Mort în luptă la Rahova.
14	Sergent Zamfir Alexandru	-	7 nov. 1877	Mort în luptă la Rahova.
15	Brigadier Morgan Nicolae	Gor, Piscurile	12 ian. 1878	Mort în luptă la Smârdan.
Regimentul 3 Artilerie				
1	Soldat Ciobotaru Gheorghe	-	27 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
2	Soldat Bălăuță Nicolae	Putna, Pancești	27 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
3	Soldat Giurgiuveanu Iordache	Vlașca, Căscioare	27 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
4	Soldat Paraschiv Marin	Vlașca, Mârșa	27 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
5	Soldat Foșca Gheorghe	Fălciu, Rusca	28 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
6	Soldat Cordeanu Gheorghe	Tutova, Călimănești	30 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
7	Soldat Ignat Nicolae	-	30 august 1877	Mort în luptă, la Grivița.
8	Soldat Tănase Gheorghe	Suceava, Fălticeni	26 sept. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
9	Soldat Dascalovici Ioan	Botoșani, Botoșani	3 oct. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
10	Soldat Burlea Mihai	Tecuci, Hormocea	7 oct. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
11	Soldat Gheorghe Dumitru	-	10 oct. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
12	Soldat Paraschiv Mihai	Roman, Roman	25 oct. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
13	Soldat Magasin Gheorghe	Botoșani, Burdujeni	7 nov. 1877	Mort în luptă, la Grivița.
Regimentul 4 Artilerie				
1	Sergent Dimitriu Gheorghe	Dorohoi, Mihăileni	30 august 1877	Mort la Grivița.
2	Sergent Buciuman Alecu	Tecuci, Nicorești	30 august 1877	Mort la Grivița.
3	Brigadier Nechitoaia Vasile	Dorohoi, Avrămeni	30 august 1877	Mort la Grivița.
4	Soldat Papara Dumitru	Bacău, Mănăstirea Cașinu	30 august 1877	Mort la Grivița.
5	Soldat Cedaru Dumitru	Dorohoi, Ililișai	30 august 1877	Mort la Grivița.
6	Soldat Miron Costache	Roman, Tupilați	30 august 1877	Mort la Grivița.
7	Soldat Stan Marin	Ilfov, Gruiu	30 august 1877	Mort la Grivița.
8	Soldat Bălăuță Marin	Tecuci, Costa Lupei	30 august 1877	Mort la Grivița.
9	Brigadier Tintilă Vasile	Suceava, Cristești	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
10	Soldat Căuși Gheorghe	Iași, Iași	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
11	Soldat Ferariu Grigore	Tecuci, Negrilești	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
12	Soldat Timoftei Vasile	Vaslui, Domnești	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
13	Soldat Chiriac Panait	Fălciu, Botești	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
14	Soldat Sofronaru Costache	Suceava, Bogdănești	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
15	Soldat Zapisu Gheorghe	Tutova, Vinderei	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
16	Soldat Olariu Mihai	Buzău, Măgura	7 sept. 1877	Mort la Plevna.
17	Soldat Plecaniță Ioan	Dorohoi, Vițcani	19 oct. 1877	Mort la Plevna.
18	Soldat Tudoriță Gheorghe	Bacău, Secueni	21 oct. 1877	Mort la Plevna.
19	Soldat Gavrilă Nicolae	Tecuci, Butureni	16 nov. 1877	Mort la Plevna.

**EVOLUȚIA ARTILERIEI ROMÂNE
ÎNTRE 1843-1916¹**

Anul introducerii în înzestrare	Tip baterii				TOTAL
	Însoțire cal. 53-57 mm	CÂMP cal. 75-87 mm	MUNTE cal. 63,65, 75 mm	GREA cal. 105, 127, 150, 152, 155, 210 mm	
1843	-	1	-	-	1
1859	-	4	-	-	4
1866	-	8	-	-	8
1877	-	24	-	-	24
1906	-	72	1	5	78
1907	-	90	1	5	96
1908	-	90	1	5	96
1909	-	102	1	5	108
1910	4	103	-	7	110
1911	4	120	-	5	129
1912	6	120	-	5	129
1913	6	120	4	17	147
1914	6	120	4	33	163
1915	6	150	10	33	198
1916	6	150	10	58	224

¹ Inspectoratul General al Artileriei, 150 de ani de la înființarea Artileriei Române Moderne, Sesiune de comunicări, București, 1993, p. 51.

**COMANDANȚII
REGIMENTELOR DE ARTILERIE DE LA ÎNFIINȚARE PÂNĂ ÎN 1914**

Regimentul 1 Artilerie, Craiova: (din 1902 a purtat numele „Regele Carol I”)

Col. Dunca Iulius – 1877-1881
Col. Carp Ion – 1881-1883
Col. Coslinski – 1883-1885
Lt.-col. Tell Alexandru – 1885-1886
Lt.-col. Fotino Dione – 1886-1888
Lt.-col. Tell Alexandru – 1888-1889
Lt.-col. Nicolau Emanoil – 1889-1890
Lt.-col. Georgescu Bereșteanu Ion – 1890-1892
Lt.-col. Magheru Romulus – 1892-1897
Col. Fotino Constantin – 1897-1900
Col. Boteanu Romulus – 1900-1901
Col. Fotino Constantin – 1901-1903
Lt.-col. Costescu Constantin – 1903-1906
Col. Russo Cruțescu Emil – 1906-1907
Lt.-col. Burghela Constantin – 1907-1910
Col. Manolescu Constantin – 1910-1914

Regimentul 2 Artilerie, București: (din 1911 a purtat numele „General Gheorghe Manu”)

Lt.-col. Iulius Dunca – 1868-1869
Lt.-col. Angelescu Alexandru – 1869-1871
Lt.-col. Dimitrie Dimitrescu Maican – 1871-1872
Col. Dunca Iulius – 1872-1875
Col. Arion Eracle – 1875-1877
Col. Angelescu Alexandru – 1877-1878
Col. Pastia Mihail – 1878-1881
Col. Horbaschi Alexandru – 1881-1885
Lt.-col. Warthiadi Panait – 1885-1888
Lt.-col. Șomănescu Ion – 1888-1890
Lt.-col. Crătunescu Constantin – 1890-1892
Col. Grămățicescu George – 1892-1894
Col. Peticari Ion – 1894-1897
Col. Mareș Gheorghe – 1897-1899
Col. Stoica Nicolae – 1899-1900
Lt.-col. Horezeanu Constantin – 1900-1901
Col. Boteanu Romulus – 1901-1903
Col. Georgescu Gheorghe – 1903-1907
Col. Râmniceanu Theodor – 1910-

Regimentul 3 Artilerie, Brăila: (Până la 1 martie 1877 a fost R. 1 Artilerie „este matca întregii Artilerii Române, căci de fapt el a fost creat în 1860”²)

Col. Tobias Gherghely – 1860-1864
Col. Haralambie Nicolae – 1864-1866
Col. Manu Gheorghe – 1866-1869
Col. Dunca Iulius – 1869-1872

² General P.V. Năsturel – **Contribuțiuni la istoria artileriei române** – București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, p. 48.

Col. Henrich Herkt – 1872-1877
Col. Henrich Herkt – 1877-1885
Lt.-col. (col.) Fălcoianu Alexandru – 1885-1895
Col. Stoica Nicolae – 1895-1899
Col. Drăgulinescu Alexandru – 1899- 1901
Lt.-col. Iliescu Constantin – 1901-1902
Lt.-col. (col.) Orezeanu Constantin – 1902-1907
Col. Lupan Grigore – 1910 -

Regimentul 4 Artilerie, Roman:

Col. Dabija Nicolae – 1877-1978
Col. Costiescu Anton – 1878-1885
Lt.-col. Fotino Dione – 1885-1886
Lt.-col. Ghenovici – 1886-1890
Lt.-col. Crăiniceanu Christache – 1890-1892
Lt.-col. Alexandrescu Constantin – 1892-1894
Lt.-col. Ștefănescu Nicolae – 1894-1895
Col. Algiu Mihail – 1895-1897
Col. Stroescu Mihail – 1897-1899
Col. Ghițescu Matei – 1899-1901
Col. Stroescu Mihail – 1901-1902
Col. Iliescu Constantin – 1902 -

Regimentul 5 Artilerie:

Col. Coslinski – 1881-1882
Lt.-col. Christodorescu Scarlat – 1882-1886
Lt.-col. Tell Alexandru – 1886-1887
Lt.-col. Alexandrescu Constantin – 1887-1888
Lt.-col. Crimineanu Vasile – 1888-1889
Lt.-col. Fotino Dione – 1889-1895
Lt.-col. Fotino Constantin – 1895-1897
Lt.-col. Constantinescu Toma – 1897-1900
Lt.-col. (col.) Popescu Anton – 1900 -

Regimentul 6 Artilerie, București, Pitești:

Col. Dimitrie Dimitrescu Maican – 1883-1885
Lt.-col. Crătunescu Constantin – 1885-1889
Lt.-col. Algiu Mihail – 1889-1895
Lt.-col. Stroescu Mihail – 1895
Lt.-col. Grecescu Constantin – 1895-1896
Lt.-col. Savopol George – 1897-1902
Lt.-col. (col.) Stroescu Gheorghe – 1902-1906
Col. Paraschivescu Toma – 1906 -

Regimentul 7 Artilerie, Focșani:

Lt.-col. Fălcoianu Alexandru – 1883-1885
Lt.-col. Magheru Romulus – 1885-1886
Lt.-col. Alexandrescu Constantin – 1886-1887
Lt.-col. Tell Alexandru – 1887-1888
Lt.-col. Alexandrescu Constantin – 1888-1892
Lt.-col. Mavrocordat George – 1892-1895
Lt.-col. Drăgulinescu – 1895-1899
Lt.-col. (col.) Ștefănescu Nicolae – 1899-1906
Lt.-col. Lupan Grigore – 1906-1907

Regimentul 8 Artilerie, Botoșani:

Lt.-col. Pascu Șerban – 1883-1884
Lt.-col. Ghenovici – 1884-1886
Lt.-col. Magheru Romulus – 1886-1890
Lt.-col. (col.) Crimineanu Vasile – 1890-1895
Lt.-col. (vol.) Boerescu Iulius – 1896-1904
Col. Popovici Nicolae – 1904 -

Regimentul 9 Artilerie, Craiova:

Lt.-col. Boteanu Romulus – 1892-1897
Lt.-col. (col.) Drăgoescu Liviu – 1897-1902
Lt.-col. Savopol George – 1902-1904
Col. Paraschivescu Toma – 1904-1906
Col. Savopol George – 1906-1907

Regimentul 10 Artilerie, București:

Lt.-col. Mareș Gheorghe – 1892-1894
Lt.-col. (col.) Zahareanu Alexandru – 1894-1906
Col. Costescu Constantin – 1906 -

Regimentul 11 Artilerie, Focșani:

Lt.-col. Stoica Ștefan – 1892-1894
Lt.-col. Drăgulescu – 1894-1895
Lt.-col. (col.) Stoica Ștefan – 1895-1906
Col. Parapeanu Ion – 1906 -

Regimentul 12 Artilerie, Botoșani:

Lt.-col. Stroescu Mihail – 1892-1895
Lt.-col. Ștefănescu Nicolae – 1895-1899
Lt.-col. (col.) Baronescu Radu – 1899-1906
Col. Savopol George – 1906-

Regimentul 1 Artilerie Asediu (Cetate), Focșani:

Lt.-col. Nicolau Emanoil – 1892-1894
Lt.-col. Grămățescu George – 1894-1895
Col. Petre Vasiliu Năsturel – 1895-1896
Col. Cremeneanu Vasile – 1896-1899
Lt.-col. Popescu Anton – 1899-1900
Lt.-col. (col.) Constantinescu Toma – 1900-1903
Lt.-col. (col.) Palade Gheorghe – 1903-1912
Lt.-col. Antonescu Vasile – 1912-1913

Regimentul 2 Artilerie Asediu (Cetate), Chitila (București):

Mr. Priboianu Mihail – 1888-1889
Mr. (lt.-col.) Stoica Nicolae – 1889-1895
Col. Grămățescu George – 1895-1896
Col. Coandă Constantin – 1896-1898
Col. Petre Vasiliu Năsturel – 1898-1903
Col. Constantinescu Toma – 1903-

Regimentul 13 Artilerie, Constanța:

Mr. Iliescu Vasile -1907-1908
Lt.-col. Toma Ghenea – 1908-1910
Col. Hepites Constantin – 1910-1912
Lt.-col. Scia Constantin – 1912-1914
Col. Stoica Augustin – 1914-1916

Regimentul 14 Artilerie, Slatina:

Lt.-col. Gorgos Andrei – 1909-1910
Lt.-col. Haralambie Dumitru –1910-1912
Lt.-col. Grecescu Alexandru – 1912 -

Regimentul 15 Artilerie, Giurgiu:

Col. Ionescu Vasile – 1909-1910
Col. Zamfirescu Alexandru – 1910-1912
Col. Râmnicéanu Theodor – 1912 -

Regimentul 16 Artilerie, Focșani:

Lt.-col. Spirescu Gheorghe – 1909-1912
Col. Gorgos Andrei – 1912 -

Regimentul 17 Artilerie, Bacău:

Lt.-col. Haralambie Nicolae – 1909-1910
Lt.-col. Gorgos Andrei – 1910-1912
Col. Lupan Grigore – 1912 -

Regimentul 18 Artilerie, Constanța:

Lt.-col. Găiseanu Traian – 1909-1910
Lt.-col. (col.) Balmez Ștefan – 1910-

Regimentul 19 Artilerie, Pitești:

Col. Rovinaru Nicolae -1912

Regimentul 20 Artilerie, Călărași:

Col. Russo Cruțescu Emil - 1912

STRUCTURI DE CONDUCERE ALE ARTILERIEI

Anul	Direcția 4 – Arme Speciale (Art. din 1886)	Inspector general al artileriei	Director/Inspector Stabilimente de artilerie	Statul major al artileriei
1865 ³			Mr. Henric Herkt	
1869 ⁴			Mr. Dabija Nicolae	
1870 ⁵			Mr. Pastia Mihail	
1871 ⁶			Mr. Pastia Mihail	
1872 ⁷			Mr. Pastia Mihail	
1873 ⁸			Lt.-col. Pastia Mihail	
1874 ⁹			Lt.-col. Pastia Mihail	
1875 ¹⁰			Lt.-col. Pastia Mihail	
1876 ¹¹			Lt.-col. Pastia Mihail	
1877 ¹²	Lt.-col. D. Dimitrescu Maican			Col. Eracle Arion Lt.-col. Costiescu A
1878 ¹³	Lt.-col. Ion Carp	Gl. Gheorghe Manu (5 august- 19 decembrie)		Col. Al. Angelescu Lt.-col. Costiescu A.
1879 ¹⁴	Lt.-col Makarovitsch George	-	Col. Al. Angelescu	
1880	Lt.-col Makarovitsch George	-	Col. Al. Angelescu	
1881	Lt.-col. Christodorescu Sc.	Gl. A. Angelescu (8 aprilie-20 iulie) Gl. Gheorghe Manu (20 iulie)	Col. Pastia Mihail	
1882		Gl. Gheorghe Manu	Col. Pastia Mihail	
1883	Lt.-col. Robescu Al.	Gl. Gheorghe Manu (până la 11 martie) Gl. Eracle Arion	Col. Pastia Mihail	
1884	Lt.-col. Crătunescu Constantin	Gl. Eracle Arion	Col. Pastia Mihail	
1885	Lt.-col. Popescu Mihail	Gl. Eracle Arion Col. D. Dimitrescu Maican		
1886	Lt.-col. Popescu Mihail	Gl. Eracle Arion		

³ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1865 – p.14

⁴ *** - Anuarul Militar al Armatei Române pe anul 1869 – p. 15.

⁵ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1870 – p. 68.

⁶ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1871 – p. 224.

⁷ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1872 – pp. 29-30.

⁸ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1873 – p. 17.

⁹ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1874 – p. 17.

¹⁰ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1875 – p. 85.

¹¹ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1876 – p. 74.

¹² *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1877 – pp. 9, 71-72.

¹³ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1878 – p. 79-80.

¹⁴ *** - Anuarul Armatei Române pe anul 1879 – p. 11, 16.

Anul	Direcția 4 – Arme Speciale (Art. din 1886)	Inspector general al artileriei	Director/Inspector Stabilimente de artilerie	Statul major al artileriei
1887	Lt.-col. Zănescu Al.	Gl. Eracle Arion		
1888	Lt.-col. Zănescu Al.	Gl. Eracle Arion		
1889	Lt.-col. Grămățicescu George	Gl. Eracle Arion		
1890	Lt.-col. Șomănescu Ion	Gl. Eracle Arion		
1891	Lt.-col. Șomănescu Ion	Gl. Eracle Arion		
1891	Lt.-col. Șomănescu Ion	Gl. Ion Carp (1 decembrie)		
1892		Gl. Ion Carp		
1892	Lt.col. Priboianu Mihai (subdir)	Col. Tell Alexandru (ajutor)		
1893		Gl. Pastia Mihail (10 mai)		
1894	Gl. Popescu Mihail Lt.-col. P.V. Năsturel (D. adj.)	Gl. Popescu Mihail (10 iunie)		
1895	Lt.-col. P.V. Năsturel	Gl. Popescu Mihail		
1896	Lt.-col. P.V. Năsturel	Gl. Pastia Mihail (10 mai)		
1897	Col. P.V. Năsturel	Gl. Pastia Mihail		
1898	Col. Coandă C.	Gl. Popescu Mihail		
1899	Col. Stroescu Mihail	Gl. Popescu Mihail		
1900	Col. Stroescu Mihail	Gl. Popescu Mihail (provizoriu) Gl.bg. Șomănescu Ion		
1901	Lt.-col. Volveanu Constantin	Gl. Popescu Mihail		
1902				
1903	Lt.-col. Volveanu Constantin	Gl. Popescu Mihail		
1904		Gl. Coandă Constantin (16 decembrie)		
1905		Gl. Coandă Constantin		
1906	Lt.-col. Burghele Constantin	Gl. Coandă Constantin		
1907	Lt.-col. Grigorescu Eremia	Gl. Coandă Constantin		
1908		Gl. Coandă Constantin		
1909		Gl. Coandă Constantin		
1910	Col. Ghenea Toma	Gl. Georgescu George		

Anul	Direcția 4 – Arme Speciale (Art. din 1886)	Inspector general al artileriei	Director/Inspector Stabilimente de artilerie	Statul major al artileriei
1911	Col. Ghenea Toma	Gl. Coandă Constantin	Gl. Georgescu G.	
1912	Col. Haralambie Dumitru	Gl. Coandă Constantin	Gl. Ghenea Toma	
1913	Col. Haralambie Dumitru	Gl. Coandă Constantin	Gl. Ghenea Toma	
1914	Col. Haralambie Dumitru	Gl. Coandă Constantin	Gl. Ghenea Toma	
1915	Col. Haralambie Dumitru	Gl. Coandă Constantin	Gl. Ghenea Toma	
1916	Col. Vernescu Ion	Gl. Paraschivescu Toma	Gl. Ghenea Toma	

Perioada	Inspectorul general (inspector tehnic, șef direcție, comandant, inspector) al artileriei/data numirii
1918-1921	Gl. Theodor Râmniceanu
1921-1929	Gl. Alexandru Referendaru
1929-1931	Gl. Dumitru (Sică) Popescu
1931-1935	Gl. Gheorghe (Gelu) Petrescu
1935-1937	Gl. Dumitru (Dimitrie) Motaș
1937-1938	Gl. Alexandru Rizeanu
1938-1941	Gl. Petre Dumitrescu
1941-1942	Gl. Florin Georgescu
1942	Gl. Emanoil Leoveanu
1942-1943	Gl. Alexandru Gheorghies
1943	Gl. Gheorghe Rozin
1943-1945	Gl. Vasile Atanasiu
1945	Gl. Costin Ionașcu
1945	Gl. Carol Schmidt
1945	Gl. Grigore Nicolau
1945-1946	Gl. Gheorghe Stăvrescu
1946-1947	Gl. Paul Alexiu
1947	Gl. Traian Mănescu
1947-1948	Inspectoratul a fost desființat
1948-1953	Gl. Romulus Costescu
1953-1961	Gl. Constantin Smirnov
1961-1969	Gl. Marin Nicolescu
1969-1984	Gl. Ioan Popescu
1984-1990	Gl. Constantin Ioniță (împuțernicit)
1990-1992	Gl. Constantin Ioniță
1992	Gl. Grigore Costin (împuțernicit)
1992-1996	Gl. Mihail Popescu
2000-2005	Gl. dr. Eugen Popescu
2005-2007	Col. dr. Adrian Stroea
2007-2008	Col. Constantin Afrim
2008	Instituția inspectorului a fost desființată

Notă:

- 1993 – 1996, Col. (Gl.mr.) Cornel Paraniac, șef al artileriei în Statul Major al Trupelor de Uscat.
- 1996 - 1997, Col. Sorin Ioan, șef al artileriei în Statul Major al Trupelor de Uscat.
- 1996-1999, Col. Alexandru Ciocan, șef Secție artilerie în Statul Major General.

ARTILERIȘTI CE AU DEȚINUT ÎNALTE DEMNITĂȚI CIVILE ȘI MILITARE

ARTILERIȘTI, PREȘEDINȚI AI CONSILIULUI DE MINIȘTRI (PRIM-MINIȘTRI)

General Gheorghe MANU
5 martie 1889 – 15 februarie 1891
(și ministru de interne)

General Constantin COANDĂ
24 octombrie – 29 noiembrie 1918
(și ministru de externe)

ARTILERIȘTI, MINIȘTRI DE RĂZBOI ȘI AI APĂRĂRII (1859-2003)¹⁵

Colonel Nicolae HARALAMBIE
6 august 1866 – 7 februarie 1867

General Tobias GHERGHELY
8 februarie – 23 mai 1867
12 noiembrie 1888 – 4 noiembrie 1889
22 decembrie 1904 – 11 martie 1906

General Gheorghe MANU
14 iunie 1869 – 17 decembrie 1870

¹⁵ Hentea, C., – Armata și luptele românilor – Breviar de istorie militară - Editura Nemira, București, 2002, pp. 123 – 127;
Ion, E., col. dr. – Școala Superioară de Război și Academia Militară - Contribuții la dezvoltarea științei și artei militare
românești – Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, pp. 232-234.

Colonel Nicolae DABIJA
8 ianuarie – 10 iulie 1879

General Alexandru ANGHELESCU
13 ianuarie 1886 – 4 noiembrie 1887

General Iacob LAHOVARY
21 februarie 1891 – 21 februarie 1894
11 aprilie 1899 – 13 februarie 1901

General Eremia GRIGORESCU
24 octombrie – 28 noiembrie 1918

General Ion RĂȘCANU
27 septembrie 1919 – 1 martie 1920
13 martie 1920 – 17 decembrie 1921

General Paul ANGELESCU
4 iunie 1927 – 9 noiembrie 1928
27 iulie 1934 – 28 august 1937

General Ion NEGULESCU
7 decembrie 1944 – 6 martie 1945

General Emil BODNĂRAȘ
27 decembrie 1947 – 3 octombrie 1955

General Victor STĂNCULESCU
16 februarie 1990 – 14 mai 1991

ARTILERIȘTI, ȘEFI AI STATULUI MAJOR GENERAL (1859-2004)¹⁶

General Iacob LAHOVARY
1 oct. 1894 – 1 octombrie 1895

General Constantin CHRISTESCU
3 decembrie 1913 – 1 aprilie 1914
1 aprilie – 28 octombrie 1918
1 aprilie 1920 – 8 mai 1923

General Dumitru ILIESCU
25 oct. – 5 decembrie 1916

General Alexandru LUPESCU
1 octombrie 1923 – 21 iunie 1927

General Ioan SICHITIU
1 februarie – 1 noiembrie 1937

General Florea ȚENESCU
1 februarie 1939 – 23 august 1940

General Alexandru IOANIȚIU
6 sept. 1940 – 17 septembrie 1941

General Costin IONAȘCU
20 iunie 1945 – 27 decembrie 1947

General Constantin POPESCU
30 ianuarie 1948 – 18 martie 1950

General Ionel VASILE
30 decembrie 1989 – 2 mai 1991

General Mihail POPESCU
31 oct. 2000 – 24 octombrie 2004

¹⁶ Hentea, C., – Armata și luptele românilor – Breviar de istorie militară - Editura Nemira, București, 2002, pp. 131 – 134; Ion, E., col. dr. – Școala Superioară de Război și Academia Militară - Contribuții la dezvoltarea științei și artei militare românești – Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, pp. 229-233.

ARTILERIȘTI CE AU DEȚINUT ÎNALTE FUNCȚII MILITARE

ARTILERIȘTI, SECRETARI GENERALI AI MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE (1900-2006)¹⁷

- Colonel Gheorghe Mareș: 1900-1902
- General Constantin Coandă: 1902-1904
- General Nicolae Popovici: 1910-1912
- General Văleanu Nicolae: 1912-1914
- General Dumitru Iliescu: 1914-1916
- General Alexandru Referendaru: 1918
- General Ioan Rășcanu: 1918-1919
- General Ilie Partenie: 1931-1932
- General Dimitrie Motaș: 1933
- General Alexandru Rizeanu: 1933-1934
- General Gheorghe Buicliu: 1937
- General Nicolae Dăscălescu: 1937-1938
- General Aurel Aldea: 1938
- General Nicolae Stoenescu: 1940
- General Ion Boițeanu: 1941-1942
- General Dumitru Carlonț: 1944
- Colonel Constantin Verdeș: 1946
- General Savu Nedelea: 1947
- General (r) Nicolae Șchiopu: 2000-2002

ARTILERIȘTI, COMANDANȚII AI ȘCOLII SUPERIOARE DE RĂZBOI/ACADEMIEI MILITARE/ACADEMIEI DE ÎNALTE STUDII MILITARE (1889-2006)¹⁸

- Maior Gheorghe Mareș: 1889-1892
- Colonel Alexandru Lupescu: 1905
- Locotenent-colonel Traian Găiseanu:
- Locotenent-colonel Constantin Christescu: 1910-1912
- Colonel Ioan Popovici: 1914-1915
- Colonel Gheorghe Oprescu: 1929-1930
- Colonel (General) Mihail Spiroiu: 1933-1936
- General Alexandru Ioanițiu: 1939-1940
- General Constantin Verdeș: 1947
- General Iosif Butoi: 1949-1950
- General Constantin Verdeș: 1950-1957
- General Mircea Agapie: 1991-1997

¹⁷ ***- Secretariatul General. Tradiție și noutate. 200 de ani – București, 2000, p. 25.

¹⁸ Agapie, M., gl.lt., Chiriac, D.-M., mr., Emil, I., mr., Hlihor, C., mr., - De la Școala Superioară de Război la Academia de Înalte Studii Militare. Comandanți-Profesori-Absolvenți (1889-1995) – Editura A.I.S.M., 1995, pp. 415-416.

ARTILERIȘTI, ȘEFI AI TRUPELOR DE USCAT/FORȚELOR TERESTRE¹⁹

- General de brigadă Emilian Borcescu: 06.12.1939 - 05.05.1945
- General de divizie Paul Alexiu 15.08.1947- 01.07.1948
- General-colonel Alexandru Gavrilescu: 30.06.1953 - 23.11.1955
- General-locotenent Alexandru Vasiliu: 15.09.1959 - 13.02.1962
- General-maior Paul Cheler: 03.05.1977 - 01.04.1980
- General-colonel dr. Iulian Topliceanu: 26.02.1990 - 04.01.1991
- General de divizie dr. Mihail Popescu: 03.12.1997 - 30.11.2000
- General-locotenent dr. Sorin Ioan: 01.12.2004 - 03.11.2006

ARTILERIȘTI, ȘEFI AI SECȚIEI/DIRECȚIEI OPERAȚII din M. St. M./S.M.G. (1859-2006)²⁰

- General Iacob Lahovary: 1877- 1878,1882, 1887-1892
- Colonel Gheorghe Mareș: 1896
- Colonel Romulus Boteanu: 1897-1898
- General Constantin Christescu: 1907-1908
- General Ioan Popovici: 1909-1910
- General Ion Rășcanu: 1915-1916
- General Ioan Sichitiu: 1918-1919
- General Petre Dumitrescu: 1921-1922, 1925-1928
- Colonel Gheorghe Linteș: 1923-1924
- General Gheorghe Potopeanu: 1931-1934
- General Alexandru Ioanițiu: 1937
- General Radu Gheorghe: 1991-1994
- General-locotenent Sorin Ioan: 2000-2004; 2012-2013

¹⁹ Inclusiv funcțiile asimilate acestei poziții.

²⁰ Tudorache, S., col., - În elita Armatei Române. Scurt istoric al Direcției Operații. 1859-1999 – Editura Nummus, București, 1999, pp. 97-112.

EVOLUȚIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DE FORMARE A OFIȚERILOR DE ARTILERIE

BUCUREȘTI - Calea Griviței nr. 28

1. Școala Specială de Artilerie și Geniu

- înființată la 7 aprilie 1881 prin Înaltul Decret nr. 996.
- funcții îndeplinite:
 - școala militară (de formare a ofițerilor);
 - școala de aplicație (de perfecționare a pregătirii ofițerilor).

2. Școlile de Artilerie și Geniu

- înființate în urma reorganizării din anul 1885;
- structură:
 - „Școala Militară de Artilerie și Geniu” - destinată formării de ofițeri;
 - „Școala de aplicație de artilerie și geniu” - destinată perfecționării pregătirii ofițerilor;
 - „Școala Superioară de Artilerie și Geniu” - nu a funcționat niciodată;
 - „Școala militară de guarzi de artilerie și geniu” - a pregătit 3 promoții și s-a desființat.

3. Școlile militare de Artilerie, Geniu și Marină

- din anul 1896 asigură și formarea ofițerilor de marină;
- conform noului Regulament de organizare a învățământului militar din anul 1910 au fost structurate în:
 - „Școala Pregătitoare de Ofițeri Activi de Artilerie, Geniu și Marină”;
 - „Școala Specială de Artilerie și Geniu”.
- conform Regulamentului provizoriu din anul 1912:
 - „Școli Pregătitoare de Ofițeri Activi și de Rezervă de Artilerie, Geniu și Marină”;
 - „Școala Specială de Artilerie și Geniu”.

IAȘI - în cazărțile Regimentului 7 Vânători și Regimentului 4 Roșiori

4. Școala Militară de Artilerie și Geniu

- 25 septembrie 1916 – mai 1917

BOTOȘANI – în cazărțile Regimentului 8 Vânători și Regimentului 7 Infanterie

5. Școala Militară de Artilerie și Geniu

- mai 1917 – ianuarie 1919

NOTĂ: În perioada Primului Război Mondial, „Școala Specială de Artilerie și Geniu” nu a funcționat de unde și denumirea de mai sus de „școală” și nu de „școli”.

BUCUREȘTI - Calea Griviței nr. 28

6. Școlile Militare de Artilerie, Geniu și Marină

- reîntoarse în vechiul sediu.

NOTĂ: Prin Decizia Ministerială nr. 372 din 9 iunie 1920 s-au stabilit noile locații ale instituțiilor de învățământ militar de artilerie:

- „Școala Militară (pregătitoare) de Artilerie - București”;
- „Școala Centrală de Tragere a Artileriei” – Mihai Bravu;
- „Școala Specială de Artilerie” – Timișoara, începând cu anul 1920.

TIMIȘOARA

7. Școala Militară (Pregătitoare) de Artilerie

- s-a mutat în baza Ordinului nr. 3044 din 30 iulie 1921 a Ministrului de Război, în anul 1921.

NOTĂ: „Școala Militară (Pregătitoare) de Artilerie” și „Școala Specială de Artilerie”, deși aveau propriile comenzi, au funcționat în compunerea „Școlilor de Artilerie”, comandate de un general.

8. Școala Pregătitoare de Ofițeri Activi de Artilerie „Regele Carol I”

- denumirea școlii „Regele Carol I” a fost atribuită în anul 1929.

PITEȘTI

9. Școala de Ofițeri de Artilerie

- a funcționat în perioada 1940 -1948.

SIBIU

10. Școala de Ofițeri de Artilerie

- a funcționat în perioada 1948 -1961;

- cazarma de dislocare a fost cea în care, în prezent, funcționează Academia Forțelor Terestre, pe strada Ștefan cel Mare.

NOTĂ: În perioada 1961 -1970, învățământul de formare a ofițerilor de artilerie s-a desfășurat în cadrul unei secții din compunerea „Școlii Militare de Ofițeri - Nicolae Bălcescu”

11. Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă”

- a funcționat în perioada 1970 -1991, în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4.

- denumirea onorifică „Ioan Vodă” i-a fost atribuită în anul 1974.

12. Institutul Militar de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”

- a funcționat în perioada 1991 -1997, în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4.

13. Școala de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”

- a funcționat în perioada 1997 -2002, în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4.

14. Școala de Aplicație pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”

- a funcționat în perioada 2002 -2005, în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4 și în cazarma din Calea Dumbrăvii.

15. Centrul de pregătire pentru Artilerie Terestră „Ioan Vodă”

- a funcționat în perioada 2005 – 2008, în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4.

16. Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră și Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă”

- funcționează din anul 2008 în cazarma 700 din strada Avrig nr. 2-4 și în cazarma din Calea Dumbrăvii.

COMANDANȚII ȘCOLII MILITARE DE ARTILERIE²¹

ȘCOALA SPECIALĂ DE ARTILERIE ȘI GENIU 1881-1895, București, Calea Griviței nr. 28

Colonel Eracle ARION: 1881-1882
Colonel Maican DIMITRESCU: 1882-1883
Colonel Constantin BRĂȚIANU: 1883-1884
Colonel Constantin POIENARU: 1884-1887
Locotenent-colonel Vasile CREMINEANU: 1887-1888
Locotenent-colonel Alexandru TELL: 1888-1889
Locotenent-colonel Constantin CRĂȚUNESCU: 1889
Locotenent-colonel George GRĂMĂȚICESCU: 1889-1892
Locotenent-colonel Petre VASILIU NĂSTUREL: 1892-1893
Locotenent-colonel Gheorghe MAREȘ: 1893-1895

ȘCOLILE MILITARE DE ARTILERIE ȘI GENIU (Școala Militară de Artilerie și Geniu, Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu) 1895-1910, București, Calea Griviței nr. 28

Locotenent-colonel Mihail STROIESCU: 1895-1896
Locotenent-colonel Ion ARONOVICI: 1896-1901
Locotenent-colonel Nicolae POPOVICI: 1901-1904
Locotenent-colonel (colonel) Dumitru RUJINSKI: 1904-1907
Locotenent-colonel (colonel) Eremia GRIGORESCU: 1907-1910

ȘCOALILE MILITARE DE ARTILERIE, GENIU ȘI MARINĂ (Școala Pregătitoare, Școala Specială-1910-1915): 1910 - 1918, București, Calea Griviței nr. 28 (1910-1916), Iași (1916-1917), Botoșani (1917-1918)

Locotenent-colonel Dumitru ȘTEFĂNESCU: 1910-1911
Locotenent-colonel Alexandru REFERENDARU: 1911-1912
Locotenent-colonel (colonel) Ion VERNESCU: 1912-1915
Colonel Teodor GEORGESCU: 1915-1916
Colonel adjutant Paul ANGELESCU: 1916
Locotenent-colonel (r) Gheorghe VĂSESCU: 1916-1917

²¹*Conform:* Constantin Petrovici – Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, 1977; Gheorghe Bichicean – Istoria Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă” – Casa de Presă și Editură TRIBUNA, 2000.

Colonel (general) Mircea BOTEZ: 1917-1918
General Ion RĂȘCANU: 1918
Colonel Vasile HENȚESCU: 1918-1921

**ȘCOALA MILITARĂ DE ARTILERIE
1921-1940, Timișoara, Str. Sf. Ioan nr. 10**

Colonel Mihail SKELETTI: 1921-1922
Colonel Gheorghe ALEXANDRESCU: 1922-1926
Locotenent-colonel (colonel) Pion GEORGESCU: 1926-1928
Locotenent-colonel Gheorghe POTOPEANU: 1928-1929
Colonel Vasile MITREA: 1929-1931
Colonel Alexandru GHEORGHIEȘ: 1931-1934
Locotenent-colonel Chirilă ȘERBU: 1934-1935
Colonel Gheorghe STĂVRESCU: 1935-1937
Locotenent-colonel (colonel) Eugen MANOIL: 1937-1940

**ȘCOALA DE APLICAȚIE DE ARTILERIE
1920-1939, Timișoara, Str. Sf. Ioan nr. 10**

Colonel Romulus BRĂTUIANU: 1920-1921
Colonel Mihail SKELETTI: 1921
Colonel Ștefan OREȘCOVICI: 1921-1926
Colonel Gheorghe BUICLIU: 1926-1928
Colonel Ioan CARLONȚ: 1928-1933
Colonel Octavian GEORGESCU: 1933-1936
Colonel Alexandru NICOLAU: 1936-1938
Colonel Platon CHIRNOAGĂ: 1939

**ȘCOALA DE OFIȚERI DE ARTILERIE
Pitești (1940-1948), Sibiu (1948-1961)**

Locotenent-colonel (colonel) Ioan STĂNICĂ: 1940-1942
Colonel Romulus COSTESCU: 1942-1944
Colonel Constantin VERDEȘ: 1944-1945
Colonel Iosif BUTOI: 1945-1947
Colonel Miltiade BUZDEA: 1947-1948
Colonel Dumitru BUTE: 1948-1951
Colonel Grigore POPA: 1951-1956
Colonel Ștefan NAZARIE: 1956-1961

ȘCOALA MILITARĂ DE OFIȚERI ACTIVI DE ARTILERIE „IOAN VODĂ”
1970-1990, Sibiu, Str. Avrig nr. 2-4

Colonel Nicolae PAVELESCU: 1970-1981

Colonel Eugen SIBIANU: 1981-1990

Colonel Constantin IONIȚĂ: 1990-1991

INSTITUTUL MILITAR DE ARTILERIE ȘI GEODEZIE „IOAN VODĂ”
1991-1997, Sibiu, Str. Avrig nr. 2-4

Colonel Constantin IONIȚĂ: 1991-1995

Colonel Ioan LĂPĂDATU: 1995-1997

ȘCOALA DE APLICAȚIE PENTRU ARTILERIE ȘI RACHETE „IOAN VODĂ”
1997-2006, Str. Avrig nr. 2-4

Colonel Neculai ROTARU: 1997-1999

Colonel (general de brigadă) Eugen POPESCU: 1999-2006

CENTRUL DE PREGĂTIRE AL ARTILERIEI „IOAN VODĂ”
2006-2008, Sibiu, Str. Avrig nr. 2-4

Colonel dr. Adrian STROEA: 2005-2007

Colonel Constantin AFRIM: 2007-2008

CENTRUL DE INSTRUIRE PENTRU ARTILERIE TERESTRĂ ȘI ARTILERIE
ANTIAERIANĂ „IOAN VODĂ” 2008 – prezent, Sibiu, Str. Avrig nr. 2-4

Locotenent-colonel Georgel OPREAN: 2008 -

**ŞEFII DE PROMOTIE AI ŞCOLII MILITARE DE OFIȚERI
DE ARTILERIE ŞI AI INSTITUTULUI MILITAR DE ARTILERIE
ŞI GEODEZIE „IOAN VODĂ”**

Sublocotenent RĂDULESCU I. IOAN	10.07.1894
Sublocotenent JITIANU GHEORGHE	10.07.1895
Sublocotenent IONESCU PAUL	01.07.1896
Sublocotenent PALADA DUMITRU	01.07.1897
Sublocotenent MARȚIAN DUMITRU	01.07.1898
Sublocotenent SICHITIU IOAN	01.07.1899
Sublocotenent BELISARIU IOAN	01.07.1900
Sublocotenent LINTEȘ GHEORGHE	01.07.1901
Sublocotenent OPRESCU GHEORGHE	01.07.1902
Sublocotenent GHIMBĂȘANU GHEORGHE	01.07.1903
Sublocotenent TĂNĂSESCU ARISTIDE	01.07.1904
Sublocotenent BUNESCU I ALEXANDRU	01.07.1905
Sublocotenent PETRESCU A. NICOLAE	01.07.1906
Sublocotenent ILIESCU V. TRAIAN	01.07.1907
Sublocotenent GEORGESCU VINTILĂ	01.07.1908
Sublocotenent GEORGESCU A. FLORIN	01.07.1909
Sublocotenent IOANIȚIU ALEXANDRU	01.07.1910
Sublocotenent ȘERBU G. CHIRILĂ	01.07.1911
Sublocotenent VASILESCU ALEXANDRU	01.07.1912
Sublocotenent NASTA M. ALEXANDRU	01.07.1913
Sublocotenent PETRESCU D. DUMITRU	01.07.1914
Sublocotenent ANDRONESCU R. MIHAIL	01.07.1915
Sublocotenent MIHAI D. VASILE	01.07.1916
Sublocotenent VERDEȘ I. CONSTANTIN	01.10.1916
Sublocotenent REREA N. TRAIAN	01.06.1917
Sublocotenent ALMĂJANU T. IOAN	01.06.1919
Sublocotenent DUMITRAȘCU I. PETRE	01.07.1920
Sublocotenent MARINESCU M. MARIN	01.07.1921
Sublocotenent FLORESCU I. MIHAIL	01.07.1922
Sublocotenent MICLESCU B. ANDREI	01.07.1923
Sublocotenent PĂTRAȘCU A. GHEORGHE	01.07.1924
Sublocotenent PREDOIU N. I EMILIAN	01.07.1925
Sublocotenent PORUMBARU I. MIHAIL	01.07.1926
Sublocotenent STĂNESCU D. IOAN	01.07.1927
Sublocotenent CASTRIȘ I. VASILE VIRGILIUS	01.07.1928
Sublocotenent BANCIU I. LIVIU	01.07.1929
Sublocotenent STAN I. AURELIAN	01.07.1930
Sublocotenent RIGANI A. ALEXANDRU	01.07.1931
Sublocotenent BĂDESCU Em. AURELIU	01.07.1932
Sublocotenent TEODORU I. OCTAV	01.07.1933

Sublocotenent BOTEZ GH. ALEXANDRU	01.07.1935
Sublocotenent TONCHIEVICI D. ȘTEFAN	01.07.1936
Sublocotenent VASILIU I. MIRCEA	01.07.1937
Sublocotenent GRIGORESCU GH. HARALAMBIE	01.07.1938
Sublocotenent IACOB V. AURAȘ	01.07.1939
Sublocotenent NĂSTASE GH. MARIN	31.03.1940
Sublocotenent FLOAREȘ I. ADRIAN	29.06.1940
Sublocotenent BOBEȘ P. NICOLAE MARIN	10.05.1941
Sublocotenent PASCARIU I. CONSTANTIN	10.05.1942
Sublocotenent ATANASIU C. VIRGIL	01.07.1943
Sublocotenent TUȚĂ I. STELUȚĂ	15.04.1944
Sublocotenent POPESCU I. DA. DUMITRU	10.05.1945
Sublocotenent DUMITRESCU GH. GHEORGHE	01.07.1946
Sublocotenent GHINȚEI A. GHEORGHE	01.07.1947
Sublocotenent NEDELICU GH. IOAN	01.05.1948
Sublocotenent ANTONESCU I. IOAN	09.05.1949
Locotenent IRIMIE TRAIAN SOLOMON	30.12.1949
Locotenent PIPOȘ GH. NICOLAE	30.12.1950
Locotenent PILEA I. ZAHARIA	23.08.1951
Locotenent POPESCU M. DUMITRU	23.08.1952
Locotenent CIURUȘNIUC C. GRIGORE	01.03.1953
Locotenent BADEA A. VALERIU	23.08.1953
Locotenent CONSTANTINESCU A. IOAN	23.08.1955
Locotenent MARINESCU D. MARIUS	01.05.1956
Locotenent MARINESCU M. ADRIAN	02.10.1957
Locotenent BORCUTEANU N. IOAN	02.10.1958
Locotenent COSTIN STOICA GRIGORE	02.10.1959
Locotenent BOSTĂNARU M. PETRICĂ	23.08.1960
Locotenent COSMINEANU G. GHEORGHE*	1964
Locotenent NĂSTĂSESCU A. VICTOR*	1967
Locotenent POPESCU MIHAIL*	1969
Locotenent UNGUREANU C. NICOLAE	30.12.1970
Locotenent MONORANU T. PAVEL	23.08.1971
Locotenent PARANIAN I. CORNEL	23.08.1972
Locotenent COJOCARU I. COSTICĂ	23.08.1973
Locotenent PURCĂREA C. GHEORGHE	23.08.1974
Locotenent OLARU E. IORDACHE	23.08.1975
Locotenent DUMITRESCU I. LUIGI	23.08.1976
Locotenent CHIRIȚĂ O. MIHAI	23.08.1977
Locotenent IRIMIEA M. MIHAI	23.08.1978
Locotenent HAMPU N. ALEXANDRU	23.08.1979
Locotenent CARAMAN N. NICOLAE	23.08.1980
Locotenent CRISTEA N. DĂNUȚ	23.08.1981
Locotenent STROEA GH. ADRIAN	23.08.1982

Locotenent FOAMETE V. IOAN-OVIDIU	23.08.1983
Locotenent GEORGESCU D. VIOREL	23.08.1984
Locotenent CIOCAN N. FLORIAN	23.08.1985
Locotenent TIBIL I. GHEORGHE	23.08.1986
Locotenent MARCHIDANU GH. MARIAN	23.08.1987
Locotenent CRĂCIUN P. VANGHELI	23.08.1988
Locotenent ARNĂUTU V. ȘTEFAN	23.08.1989
Locotenent ILĂU D. VALENTIN	27.07.1990
Locotenent MORO N. NICOLAE	31.07.1991
Locotenent IONESCU GH. DANIEL	31.07.1992
Locotenent NECHITA T. IOAN	31.07.1993
Locotenent LĂȚEA V. CRISTI DANIEL	31.07.1995
Locotenent DAȘU F. DARIE MIRCEA	31.07.1996
Locotenent BĂNUȚĂ S. MARIUS	31.07.1997
Sublocotenent MARIA I. FLAVIUS IRONIM**	1999
Sublocotenent RODEAN C. ADRIAN**	2000
Sublocotenent STĂNESCU V. VASILE**	2001
Sublocotenent RETEA T. IULIAN**	2002
Sublocotenent ȘCARLII I. GHEORGHE ALIN**	2003
Sublocotenent OBREJA Ș. CODRUȚ**	2004
Sublocotenent DAVID V. DANIEL**	2005
Sublocotenent ZAHARIA C. LAURENȚIU**	2006
Sublocotenent TOROI I. ION GHEORGHE**	2007
Sublocotenent CERCEA Ș. IULIA ECATERINA**	2009
Sublocotenent TOADER I. SORIN**	2010
Sublocotenent MURARIU V. MIHAI ADRIAN**	2011
Sublocotenent MARINESCU IONUȚ ALIN**	2012
Sublocotenent BÎSCU I. ANA IULIANA	2013

*șefi de promoție, artileriști, ai Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu” din Sibiu.

** șefii de promoție au fost declarați primii clasați la Cursul de bază, cel care asigură competențele exercitării funcției de comandant de pluton, prima funcție în carieră.

**COMANDANȚII MARILOR UNITĂȚI ȘI UNITĂȚILOR DE ARTILERIE
LA 14 AUGUST 1916**

1. Șeful Serviciului Artileriei/Marele Cartier General
General de brigadă Radu Toroceanu
2. Artileria Cavaleriei
Dn. 1 Art. Călăreț/D. 1 Cavalerie: Mr. Roșianu Constantin
Dn. 2 Art. Călăreț/D. 2 Cavalerie: Lt.-col. Botez Mircea
3. Regiunea Întărită „Focșani, Nămolosa, Galați”: Gl. d. (r) Petre Vasiliu Năsturel
4. Artileria grea:
 - Bg. 1 A. G.: Col. Vernescu Ioan
 - R. 1 A.G.: Col. Limburg Dumitru
 - R. 2 A.G.: Col. Eremia Gheorghe
 - Bg. 2 A. G.: Col. (r) Vivescu Romulus
 - R. 3 A.G.: Lt.-col. Zvoranu Ioan
 - R. 4 A.G.: Col. Gheorghian Ioan
5. Artileria de munte:
 - R. Art. Munte T. 75 mm: Lt.-col. Dumitrescu Constantin
 - R. Art. Munte T. 63 mm: Col. Moscu Aurel
 - Dn. Ar. Munte T. 57 mm: Mr. Frunzescu Traian
6. C. 1 A.: Bg. 1 Art./D. 1 I.: Col. Lupașcu Constantin
 - R. 1 Art.: Col. Poltzer Eduard
 - R. 5 Art.: Lt.-col. Dejoianu IonBg. 2 Art./D. 2 I.: Gl. bg. Hepites Constantin
 - R. 9 Art.: Lt.-col. Opran Nicolae
 - R. 14 Art.: Col. Bârsescu IonR. 1 Ob. : Lt.-col. Stoenescu Gheorghe
R. 21 Art./D. 11 I.: Col. Pașalega Dumitru
7. C. 2 A.: Bg. 3 Art./D. 3 I.: Col. Grecescu Alexandru
 - R. 6 Art.: Lt.-col. Tomoroveanu Alexandru
 - R. 15 Art.: Col. Cornățeanu AlexandruBg. 4 Art./D. 4 I.: Col. Păianu Dinu
 - R. 2 Art. : Col. Constantinidi Gheorghe
 - R. 10 Art.: Lt.-col. Popescu NicolaeR. 2 Ob.: Lt.-col. Polizu Alexandru
R. 22 Art./D. 12 I.: Col. Lucescu Eugeniu
8. C. 3 A.: Bg. 5 Art./D. 5 I.: Gl. bg. Spirescu Gheorghe
 - R. 7 Art.: Col. Prassa Gheorghe
 - R. 19 Art.: Lt.-col. Nicoreanu DumitruBg. 6 Art./D. 6 I.: Col. Rujinski Dumitru
 - R. 11 Art.: Lt.-col. Lazărescu Kokino
 - R. 16 Art.: Col. Gorgos AndreiR. 3 Ob.: Col. Mironescu Demostene
R. 23 Art./D. 13 I.: Col. Glodeanu Dumitru
9. C. 4 A.: Bg. 7 Art./D. 7 I.: Col. Petrescu Tudor
 - R. 4 Art.: Col. Tulea Carol
 - R. 8 Art.: Col. Cardoso DumitruBg. 8 Art./D. 8 I.: Col. Mironescu Gheorghe
 - R. 12 Art.: Col. Nisipeanu Ioan
 - R. 17 Art.: Col. Buzetescu Nicolae

- R. 4 Ob.: Col. Costin Grigore
- R. 24 Art./D. 14 I.: Col. Sachelaride Emil
- 10. C. 5 A.: Bg. 10 Art./D. 10 I.: Gl. bg. Rovinaru Nicolae
 - R. 3 Art.: Col. Condeescu Nicolae
 - R. 20 Art.: Lt.-col. Bejulescu Ion
 - R. 5 Ob.: Col. Grigorescu Anastase
 - R. 25 Art./D. 15 I.: Lt.-col. Brădeanu Antonie
- 11. C. 6 A.: Bg. 11 Art./D. 16 I.: Col.(r) Gârleșteanu Josef
 - R. 26 Art.: Lt.-col. (r) Miclescu Gheorghe
 - R. 27 Art.: Lt.-col. Gabur Dumitru
- 12. C. 7 A.: Bg. 9 Art./D. 9 I.: Col. Petcuși Leonida
 - R. 13 Art.: Col. Stoica August
 - R. 18 Art.: Lt.-col. Tomescu Grigore
- 13. Șeful Direcției 3 Artilerie și muniții/Ministerul de Război
 - Gl. d. Paraschivescu Toma

**Conform M.Ap.N., M.St.M., Serviciului Istorice – România în Primul Război Mondial 1916 – 1918, vol. 1, anexa nr. 42 - Imprimeria Națională, 1934.*

COMANDANȚII BRIGĂZILOR DE ARTILERIE ÎN ANUL 1940

- Bg. 1 Art. – General de brigadă Gheorghe Stăvrescu
- Bg. 2 Art. – General de brigadă Nicolae Ionescu
- Bg. 3 Art. – General de brigadă Alexandru Ioanițiu
- Bg. 4 Art. – General de brigadă Ioan Petroianu
- Bg. 5 Art. – General de brigadă Gheorghe Potopeanu
- Bg. 6 Art. – General de brigadă Emil Leoveanu
- Bg. 7 Art. – General de brigadă Vasile Mitrea
- Bg. 8 Art. – General de brigadă Gheorghe Rozin
- Bg. 9 Art. – General de brigadă Florin Georgescu
- Bg. 10 Art. – General de brigadă Petre Vlădescu
- Bg. 11 Art. – General de brigadă Nicolae Mazzarini
- Bg. 12 Art. – General de brigadă Petre Vasilescu
- Bg. 13 Art. – General de brigadă Aurel Nicolaescu
- Bg. 14 Art. – General de brigadă Ștefan Costescu
- Bg. 15 Art. – General de brigadă Dumitru Carlonț
- Bg. 16 Art. – General de brigadă Dumitru L. Ionescu
- Bg. 17 Art. – General de brigadă Gheorghe Radovan
- Bg. 18 Art. – General de brigadă Marin Cosma Popescu
- Bg. 19 Art. – General de brigadă Carol Schmidt
- Bg. 20 Art. – General de brigadă Nicolae Ghineraru
- Bg. Art. Gardă – General de brigadă Gheorghe Liteanu

UNITĂȚI ȘI OFIȚERI DE ARTILERIE DECORAȚI ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL²²

A. CU ORDINUL „MIHAI VITEAZUL”

UNITĂȚI:

1. Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 2467/4.08.1945-Cls. III cu spade
2. Regimentul 2 Artilerie Grea Moto, DR 2467/4.08.1945-Cls. III cu spade
3. Regimentul 3 Artilerie Grea Moto, DR 2467/4.08.1945-Cls. III cu spade
4. Regimentul 4 Artilerie Grea Moto, DR 3091/7.11.1941-Cls. III
5. Regimentul 7 Artilerie Grea Moto, DR 11817/7.05.1943-Cls. III
6. Regimentul 1 Artilerie „Carol I”, DR 3315/23.12.1943-Cls. III
7. Regimentul 2 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-Cls. III
8. Regimentul 3 Artilerie, DR 2467/4.08.1945-Cls. III cu spade
9. Regimentul 4 Artilerie, DR 1160/2.04.1942-Cls. II, DR 3659/30.08.1920-Cls. III
10. Regimentul 5 Artilerie, DR 3091/7.11.1941-Cls. III
11. Regimentul 8 Artilerie, DR 3091/7.11.1941-Cls. III
12. Regimentul 18 Artilerie, DR 278/21.02.1947-Cls. III cu spade, DR 2467/4.08.1945-Cls. III
13. Regimentul 21 Artilerie, DR 278/2.02.1947-Cls. III cu spade
14. Regimentul 24 Artilerie, DR 3090/7.11.1941-Cls. III
15. Regimentul 30 Artilerie, DR 3091/7.11.1941-Cls. III, DR 278/2.02.1947-Cls. III cu spade
16. Regimentul 34 Artilerie, DR 3091/7.11.1941-Cls. III
17. Regimentul 37 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-Cls. III
18. Regimentul 51 Artilerie, DR 3091/7.11.1941-Cls. III
19. Divizionul 52 Artilerie Grea Independent Moto, DR 1160/21.04.1942-Cls. III
20. Divizionul 57 Artilerie Grea Independent Moto, DR 1160/21.04.1942-Cls. III
21. Divizionul 2 Tunuri Munte, DR 1160/21.04.1942-Cls. III
22. Divizionul 3 Tunuri Munte, DR 1160/21.04.1942-Cls. III
23. Divizionul 1 Obuziere Munte, DR 1160/21.04.1942-Cls. II, DR ?? Cls. III
24. Divizionul 2 Obuziere Munte, DR 2467/4.08.1945-Cls. III cu spade, DR 1526/2.05.1931-Cls. III
25. Regimentul 1 Artilerie Călăreață, DR 278/21.02.1947-Cls. III cu spade, DR 2467/4.08.1945-Cls. III
26. Regimentul 2 Artilerie Călăreață, DR 1023/2.04.1942-Cls. III
27. Regimentul 3 Artilerie Călăreață, DR 1023/2.04.1942-Cls. III
28. Regimentul 4 Artilerie Călăreață, DR 1023/2.04.1942-Cls. III
29. Regimentul 2 Artilerie Gardă, DR 1023/2.04.1942-Cls. III
30. Regimentul 3 Artilerie Gardă, DR 1023/2.04.1942-Cls. III

OFIȚERI:

1. General de armată Dumitrescu I. Petre – comandantul Armatei 3, DR 382/19.02.1944-cls. II, DR 2887/17-10.1941-cls. III (în gradul de general de corp de armată, comandantul Armatei 3)
2. General de corp de armată Constantinescu Constantin – comandantul Armatei 4, DR 95/ 17.01.1944- cls. III General de corp de armată Dragalina Corneliu -

²² Col. (r) Ucrain C-tin, Lt.col. Duțu Alex., Memoria documentelor, fapte de arme ale artileriștilor români-1941-1945, București, 1993.

Cornel I. Scafeș, Horia VI. Țerbănescu, Ioan I. Scafeș, Cornel Andonie, Ioan Dănilă, Romeo Avram, Armata Română 1941-1945, Editura RAI, București, 1996.

comandantul Corpului 6 Armată, DR 2549/01.09.1942-clș.II, DR 3093/11.11.1916 – clș. III (căpitan în Regimentul 4 artilerie grea)

3. General de corp de armată Ionașcu Costin - comandantul Diviziei 9 Infanterie, DR 2647/04.08.1945-clș. III, DR ??/23.08.1946-clș. III cu spade ca șef al Marelui Stat Major

4. General de divizie Atanasiu Vasile - comandantul Corpului 3 Armată, DR 2886/17.10.1941-clș.III, DR 2456/04.08.1945-clș. II cu spade (în grad de general de armată și comandant al Armatei 1)

5. General de divizie Dăscălescu Nicolae - comandantul Diviziei 21 Infanterie, DR 2676 bis/22.09.1941-clș. III, DR 506/21.02.1945-clș. III cu spade (în gradul de general de corp de armată, comandant al Corpului 2 armată)

6. General de divizie Ioanițiu Alexandru - șeful Marelui Cartier General, DR 2786/08.10.1941-clș. III (post-mortem)

7. General de divizie Schimdt Carol - comandantul Diviziei 19 Infanterie, DR 399/18.02.1943-clș. III

8. General de divizie Stoenescu Sc. Nicolae - comandantul Corpului 4 Armată, DR 3266/20.12.1943-clș. III

9. General de divizie Trestioreanu Constantin-comandantul Diviziei 10 Infanterie, DR 1071/30.05.1944

10. General de brigadă Arbore Ion - șef de stat major al Armatei 3, DR 1647/16.06.1943-clș. III

11. General de brigadă Carlaonț I. Dumitru - comandantul Diviziei 19 Infanterie, DR 445/12.02.1942-clș. III

12. General de brigadă Lăcătușu Mihail-comandantul Diviziei 19 Infanterie, DR 506/21.02.1945- clș. III

13. General de brigadă Mihăescu D. Ioan - comandantul Diviziei 1 Infanterie, DR 2549/01.09.1942-clș. III

14. General de brigadă Mosiu Gheorghe - comandantul Diviziei 8 Infanterie, DR 2647/04.08.1945-clș. III cu spade

15. General de brigadă Petculescu Atanase- comandantul secund al Diviziei 19 Infanterie, DR 1071/30.05.1944-clș. III

16. General de brigadă Potopeanu Gheorghe - comandantul Diviziei de Grăniceri, DR 3063/07.11.1942-clș. III

17. General de brigadă Rădulescu Edgar - comandantul Diviziei 11 Infanterie, DR 2505/13.09.1943-clș. III

18. General de brigadă Sion Al. Ioan - comandantul Diviziei 15 Infanterie, DR 284/02.02.1943-clș. III

19. General de brigadă Stănculescu Șt. Ioan - comandantul Diviziei 9 Infanterie, DR 2647/04.08.1945-clș. III cu spade

20. General de brigadă Stăvrescu Gheorghe-comandantul Diviziei 14 Infanterie, DR 3063/07.11.1941-clș. III, DR 2468/04.08.1945-clș.III cu spade (în grad de general de corp de armată, comandantul Corpului 6 armată teritorial)

21. General de brigadă (r) Timuș Traian - comandantul artileriei Corpului de Munte, DR 1071/30.05.1944-clș. III (proprio motu)

22. General de brigadă Voicu A. Mihail - comandantul artileriei Corpului 4 Armată, DR 283/02.02.1943-clș. III, DR 2467/04.08.1945-clș. III cu spade (comandant al Diviziei 2 Infanterie)

23. Colonel adjutant Andronescu R. Mihail - șeful de stat major al Corpului 2 Armată, DR 2505/13.09.1943-clș. III

24. Colonel Curta Olimpiu - comandantul Regimentului 4 Artilerie Grea Moto, DR 2040/16.07.1942-cl. III
25. Colonel Dobriceanu Al. Alexandru - comandantul Regimentului 1 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
26. Colonel Florescu F. Dumitru - comandantul Regimentul 4 Artilerie Călărească, DR 299/14.02.1944-cl. III (Proprio motu)
27. Colonel Gașpar N. Ioan - comandantul Regimentul 37 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cl. III
28. Colonel Ionescu V. Gheorghe - comandantul Regimentului 6 Artilerie, DR 2886/17.10.1941-cl. III (post-mortem)
29. Colonel Leonida A. Paul - șeful Secției Operații a Armatei 3, DR 1647/15.06.1943-cl. III
30. Colonel Nasta Andrei - comandant secund al Diviziei 21 Infanterie, DR 2886/17.10.1941-cl. III (post-mortem)
31. Colonel Marin Șt. Radu - comandantul Regimentului 2 Artilerie, DR 3233/11.11.1946-cl. III cu spade
32. Colonel Rosetti – Bălănescu N. Constantin - comandantul Regimentului 30 Artilerie, DR 2886/17.10.1941-cl. III
33. Colonel Șutzu St. Mihail - comandantul artileriei Diviziei 1 Munte, DR 1908/30.06.1942-cl. III (post-mortem)
34. Locotenent-colonel Demetrescu A. Nicolae - din artileria de munte, DR 353/15.02.1943-cl. III
35. Locotenent-colonel Dragomir Gr.Nicolae - subșef al șefului de stat major al Armatei 4, DR 1647/11.08.1943-cl. III
36. Locotenent-colonel Dumitrescu A. Nicolae - comandantul Divizionului 1 Obuziere Munte din Brigada 1 Mixtă Munte, DR 353/15.02.1943-cl. III
37. Locotenent-colonel Iliescu V. Ioan II - din Regimentul 24 Artilerie, DR 40/07.01.1942-cl. III
38. Locotenent-colonel Ionescu N. Stoian - comandantul Divizionului 2 Tunuri Munte, DR 3035/06.10.1942-cl. III
39. Locotenent-colonel Lungulescu C-tin -, DR 2040/16.07.1942-cl. III
40. Locotenent-colonel Neferu I. Dumitru - comandantul Regimentului 6 Artilerie Călărească, DR 3266/20.12.1943-cl. III
41. Locotenent-colonel Poșulescu Al. Constantin - comandantul Regimentului 51 Artilerie, DR-40/07.01.1942-cl. III
42. Locotenent-colonel Ștefănescu Gheorghe - comandantul Regimentului 1 Artilerie Grăniceri, DR 2886/17.10.1941-cl. III
43. Maior Atomei S. Gheorghe - din Regimentul 1 Artilerie Voluntari (Divizia „Tudor Vladimirescu-Debrețin”), DR 3233/11.11.1946-cl. III cu spade
44. Maior Buzescu N. Emil - comandantul Divizionului 3 Tunuri Munte, DR 2040/16.07.1942-cl. III
45. Maior Crețu I. Iosif - din Regimentul 5 Artilerie Călărească, DR 445/12.02.1942-cl. III
46. Maior Durican D. Constantin - din Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 627/19.03.1943-cl. III
47. Maior Goda Gh. Nicolae - din Regimentul 18 Artilerie, DR 3233/11.11.1946-cl. III cu spade
48. Maior Racoțeanu Gr. Ioan-șeful artileriei Regimentului 3 Infanterie din divizia „Tudor Vladimirescu-Debrețin”, DR 1626/07.08.1947-cl. III cu spade (post-mortem)

49. Maior Rădulescu N. Ioan - din Regimentul 15 Artilerie, DR 2040/16.07.1942-cl. III (post-mortem)
50. Maior Ștefănescu Ioan - din Regimentul 19 Artilerie, DR 40/07.01.1942-cl. III
51. Maior Vasiliu Alexandru-comandantul Divizionarului Antitanc din Divizia „Tudor Vladimirescu - Debrețin”, DR 3232/11.11.1946-cl. III cu spade
52. Căpitan Alessiu St. Nicolae-din Divizionul 2 tunuri munte, DR 3035/06.10.1942- cls. III
53. Căpitan Anghelina I. Petre - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2468/04.08.1945-cl. III cu spade
54. Căpitan Antonie L. Ioan - din Divizionul 3 Tunuri Munte, DR 2886/17.10.1941-cl. III
55. Căpitan Antoniu A. Alexandru - Viorel - din Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 2040/16.07.1942-cl. III (post-mortem)
56. Căpitan Bălțeanu Grigore - din Regimentul 21 Artilerie, DR 2468/04.08.1945- cls. III cu spade
57. Căpitan Băltăreț G. Gheorghe - din comandamentul Corpului 11 Armată, DR 445/12.02.1942- cls. III
58. Căpitan Bălăuță I. Victor-din Regimentul 25 artilerie, DR 2040/16.07.1942-cl. III
59. Căpitan Borcescu N. Alexandru - din Regimentul 63 Artilerie, DR 445/12.02.1942- cls. III (post-mortem)
60. Căpitan Calotescu C. Gheorghe - din Regimentul 37 Artilerie, DR 3266/20.12.1943- cls. III (post-mortem)
61. Căpitan Cebuc V. Damian - din Regimentul 8 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cl. III
62. Căpitan Chiriac Dumitru - din Regimentul 30 Artilerie, DR 1492/04.05.1945. cls. III cu spade (post-mortem)
63. Căpitan Cipariu G. Marin -?, DR 2040/16.07.1942- cls. III
64. Căpitan Cismaru M. Aurel - din Regimentul 21 Artilerie, DR 3266/20.12.1943- cls. III (post-mortem)
65. Căpitan Cojocaru I. Constantin - din Regimentul 6 Artilerie Călăreață, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
66. Căpitan Comănescu C. Ioan - din Regimentul 35 Artilerie, DR 2467/04.08.1945- cls. III cu spade
67. Căpitan Cornescu E. Emil - din Regimentul 6 Artilerie, DR 3230/11.11.1946- cls. III cu spade (post-mortem)
68. Căpitan Cornicioiu Gheorghe - din Divizionul 47 Artilerie Grea Independent, DR 3266/20. 12.1943- cls. III
69. Căpitan Decuseră N. Gheorghe - din Regimentul 30 Artilerie, DR 2467/04.08.1945- cls. III cu spade (post-mortem)
70. Căpitan Dini Al. Florin Ioan - din Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
71. Căpitan Enescu C-tin - din comandamentul Diviziei 2 Munte, DR 1647/15.06.1943- cls. III
72. Căpitan Gheorghe C. Ioan - din Divizionul 2 Tunuri Munte, DR 3035/06.10.1942-cl. III
73. Căpitan Hreamătă G. Vasile - din Regimentul 1 Artilerie Călăreață, DR 1494/04.05.1945-cl. III cu spade
74. Căpitan Iftimie V. Dumitru - din Regimentul 24 Artilerie, DR 3063/07.11.1941-cl. III

75. Căpitan Ignat P. Ioan Vasile - din Regimentul 20 Artilerie, DR 3587/11.12.1946- cls. III cu spade
76. Căpitan Iliescu D. Emil - din Regimentul 4 Artilerie Călărească, DR 399/18.02.1943-cls. III (proprio motu)
77. Căpitan Iliescu T Grigore - din Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade
78. Căpitan Ioan D. Mihail - din Regimentul 3 Artilerie, DR 40/ 07.01.1942-cls. III (post-mortem)
79. Căpitan König A. Carol Andraș - din Regimentul 26/54 Artilerie, DR 445/12.02.1942 - cls. III(post-mortem)
80. Căpitan Milea G. Gheorghe - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2468/04.08.1945-cls. III cu spade
81. Căpitan Miron T. Stoica - din Regimentul 15 Artilerie, DR 3233/11.11.1946-cls. III cu spade
82. Căpitan Nartescu M. Constantin - din Regimentul 10 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cls. III
83. Căpitan Moga Dumitru - din Divizia de Grăniceri, DR 2886/17.10.1941- cls. III
84. Căpitan Neguț I. Valeriu - din Regimentul 63 Artilerie, DR 445/12.02.1942-cls. III (post-mortem)
85. Căpitan Niculescu Șt. Constantin - Din Regimentul 37 Artilerie, DR 517/09.03.1944-cls. III (post-mortem)
86. Căpitan Panuș I. Andrei - din Divizionul 4 Tunuri Munte, DR-1647/15.06.1943-cls. III Căpitan Paulon Elio Angelo Giuseppe - din Regimentul 51 Artilerie, DR 40/07.01.1942- cls. III (post-mortem)
87. Căpitan Pătrașcu Al. Gheorghe - din Regimentul 53 Artilerie, DR 353/15.02.1943-cls. III
88. Căpitan Rafael D. Dumitru - din Regimentul 2 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cls. III
89. Căpitan Stănescu I. Ștefan - din Regimentul 2 Artilerie Gardă, DR 2040/16.07.1942-cls. III (post-mortem)
90. Căpitan Ștefănescu I. Cristea - din Regimentul 30 Artilerie, DR 1493/04.05.1945-cls.III cu spade (post-mortem)
91. Căpitan Suflețel P. Aurel - din Regimentul 8 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cls. III
92. Căpitan Tănăsescu A. C-tin - din Regimentul 10 Artilerie, DR 1647/15.06.1943- cls. III
93. Căpitan Tulea S. Grigore - din Regimentul 1 Artilerie voluntari (Divizia „Tudor Vladimirescu - Debrețin”), DR 1626/06.08.1947- cls. III cu spade (post-mortem)
94. Căpitan Țifescu C. Nicolae - comandantul artileriei Corpului 4 Armată, DR 2467/04.09.1945 - cls. III cu spade
95. Căpitan Teodorescu D. Stavarache - din Regimentul 15 Artilerie, DR 1492/04.05.1945-cls. III cu spade (post-mortem)
96. Căpitan Vântu Gh. Cosntantin - din Regimentul 39 Artilerie, DR 656/12.03.1943-cls. I
97. Căpitan Vergatti E. Lelius - din Regimentul 19 Artilerie, DR 1647/15.06.1943-cls. III (post-mortem)
98. Locotenent Anghelescu A. Marcel - din Divizionul 2 Tunuri Munte, DR 3035/06.10.1942-cls.III
99. Locotenent Anghelescu N. Alex - Nicolae - din Divizionul 57 Artilerie Grea Moto, DR 3035/06.10.1942-cls.III

100. Locotenent Brătulescu D. Ioan - din Regimentul 18 Artilerie, DR 3233/11.11.1946-cl. III cu spade
101. Locotenent Burche C. Leon - din Regimentul 8 Artilerie, DR 3266/20.12.1943-cl. III
102. Locotenent Ciprian Gustav Marin - din Regimentul 54 Artilerie, DR 2040 / 16.07.1942-cl. III
103. Locotenent Drăgușin D. Florea - din Compania 54 Anticar, DR 40/07.01.1942-cl. III
104. Locotenent Făcăoaru G. Constantin - din Divizionarul 45 Artilerie Grea, DR 40/07.01.1942-cl. III
105. Locotenent Georgescu I. Alexandru - Ceptura - din Regimentul 4 Artilerie Călărească, DR 2505/13.09.1943-cl. III (post-mortem)
106. Locotenent Ionescu I. Cosntantin - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
107. Locotenent Iordan N. Alexandru - din Regimentul 3 Artilerie Călărească, DR 3035/06.10.1942-cl. III (post-mortem)
108. Locotenent Iordănescu T. Tudor - din Divizionul 4 Tunuri Munte, DR 445/12.02.1942- cl. III (post-mortem)
109. Locotenent (r) Livezeanu M. Paraschiv - din Regimentul 42 Artilerie, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
110. Locotenent Mihalcea P. Constantin - din Regimentul 3 Artilerie Călărească, DR 3266/20.12.1943-cl. III
111. Locotenent Mihăilescu D. Paul - din Regimentul 37 Artilerie, DR 399/18.02.1943-cl. III
112. Locotenent Moldoveanu I. Vasile - din Regimentul 1 Artilerie Fortificații, DR 445/12.02.1942-cl. III
113. Locotenent Pârvan M. Lincu - din Divizionul 1 Obuziere Munte, DR 2886/17.10.1941-cl. III
114. Locotenent Pomeanu Șt. Dumitru - din Regimentul 23 Artilerie, DR 2886/17.10.1941-cl. III
115. Locotenent Popescu N. Vasile - din Regimentul 54 Artilerie, DR 445/12.02.1942-cl. III
116. Locotenent Stoica M. Ioan - din Regimentul 30 Artilerie, DR 1494/04.05.1945-cl. III cu spade
117. Locotenent Săraru I. Ștefan - din Regimentul 38 Artilerie, DR 25058/13.09.1943-cl. III (post-mortem)
118. Locotenent Topală N. Eugen - din Regimentul 3 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cl. III cu spade
119. Locotenent (r) Turnibuca S. Eugeniu Tiberiu - din Regimentul 3 Artilerie Gardă, DR 2040/16.07.1942-cl. III
120. Locotenent Untea R. Petre - din Divizionul 5 Tunuri Munte, DR 3266/20.12.1943-cl. III
121. Locotenent Vasiliu Al. Alexandru - din Divizionul 1 Obuziere Munte, DR 2886/ 17.10.1942-cl. III
122. Sublocotenent Aldea C. Nicolae - din Regimentul 35 Artilerie, DR 2469/04.08.1945-cl. III cu spade (post-mortem)
123. Sublocotenent (r) Andronic L. Dionisie Nicolae - din Regimentul 24 Artilerie, DR 3063/07.11.1941-cl. III
124. Sublocotenent (r) Berariu Dragoș George Ionel - din Divizionul 4 Tunuri Munte, DR 40/07.01.1942-cl. III

125. Sublocotenent Berentan Gh. Roman - din Regimentul 1 Artilerie Grănicerească, DR 2046/06.07.1942- cls. III (post-mortem)
126. Sublocotenent Botei Ion Eugen - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2470/04.08.1945- cls. III cu spade
127. Sublocotenent Botel Ion Eugen - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2467/04.08.1945- cls. III cu spade
128. Sublocotenent Caraman V. Nicolae - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade
129. Sublocotenent Crețu Dumitru - din Regimentul 3 Artilerie Moto, DR 3587/11.12.1946-cls. III cu spade
130. Sublocotenent Davițeanu Teodor - din Grupul 2 Artilerie Munte, DR 3587/11.12.1946-cls. III cu spade
131. Sublocotenent Finichi V. Alexandru - din Regimentul 3 Artilerie de Gardă, DR 40/07.01.1942-cls. III
132. Sublocotenent Fodoreanu Aurel - din Regimentul 35 Artilerie, DR 2468/04.08.1945-cls. III cu spade
133. Sublocotenent Ioneanu I. Gheorghe - din Regimentul 36 Artilerie, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade (post-mortem)
134. Sublocotenent (r) Ionescu B. Marin - Regimentul 16 Artilerie, DR 3230/11.11.1946.cls. III cu spade (post-mortem)
135. Sublocotenent (r) Ionescu Al. Pârvu - din Regimentul 41 Artilerie, DR 2040/16.07.1942-cls. III
136. Sublocotenent Marinescu Dumitru - din Regimentul 7 Artilerie Grea Moto, DR 2469/04.08.1945-cls. III cu spade (post-mortem)
137. Sublocotenent Marinescu T. Ioan - din Regimentul 1 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade
138. Sublocotenent Moroianu O. Vasile - din Regimentul 18 Artilerie, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade (post-mortem)
139. Sublocotenent Mosora N. Nicolae - din Divizionul 57 Artilerie Grea, DR 3035/06.10.1942-cls. III
140. Sublocotenent Predescu Ioan - din Divizionul 4 Tunuri Munte, DR 2469/04.08.1945-cls. III cu spade (post-mortem)
141. Sublocotenent Pușcașu Constantin - din Regimentul 24 Artilerie, DR 3063/07.11.1941-cls. III
142. Sublocotenent Rusu Z. Vasile - din Regimentul 7 Artilerie Grea Moto, DR 2467/04.08.1945-cls. III cu spade
143. Sublocotenent Sigmirean V. Traian - din Regimentul 3 Artilerie Gardă, DR 445/12.02.1942-cls. III
144. Sublocotenent Stoianovici I. Mihail Virgiliu - din Regimentul 1 Artilerie Călărească, DR 3230/11.11.1946-cls. III cu spade (post-mortem)
145. Sublocotenent Stoicescu I. Ioan - din Regimentul 4 Artilerie Călărească, DR 3266/20.12.1943-cls. III (post-mortem)
146. Sublocotenent Teișeanu C. Smarandache - din Regimentul 53 Artilerie, DR 353/15.02.1943-cls. III
147. Sublocotenent Vulpe S. Ștefan - din Regimentul 42 Artilerie, DR 399/18.02.1943-cls. III (proprio motu)

B. CU ORDINUL „STEAUA ROMÂNIEI” CU SPADE ȘI PANGLICĂ DE VIRTUTE MILITARĂ

1. artilerie Grea, DR 3315/23.12.1943-în grad de comandor, DR 279/21.02.1947-în grad de mare ofițer

2. Regimentul 2 Artilerie Grea, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
3. Regimentul 3 Artilerie Grea, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
4. Regimentul 5 Artilerie Grea, DR 3091/07.11.1941- în grad de ofițer
5. Regimentul 7 Artilerie Grea, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
6. Regimentul 3 Artilerie, DR 2419/17.08.1942-în grad de comandor
7. Regimentul 6 Artilerie, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
8. Regimentul 9 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-în grad de comandor
9. Regimentul 11 Artilerie, DR 3091/07.11.1941- în grad de ofițer
10. Regimentul 10 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-în grad de comandor
11. Regimentul 14 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-în grad de comandor
12. Regimentul 20 Artilerie, DR 2419/17.08.1942-în grad de comandor
13. 13.Regimentul 21 Artilerie, DR 1023/2.04.1942-în grad de comandor,
DR 279/21.02.1947-în grad de mare ofițer
14. Regimentul 23 Artilerie, DR 3091/07.11.1941-în grad de comandor
15. Regimentul 25 Artilerie, DR 3091/07.11.1941-în grad de comandor
16. Regimentul 30 Artilerie, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
17. Regimentul 35 Artilerie, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
18. Regimentul 38 Artilerie, DR 3315/23.12.1943-în grad de comandor
19. Regimentul 42 Artilerie, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
20. Regimentul 53 Artilerie, DR 2419/17.08.1942-în grad de ofițer,
DR 359/15.02.1943-în grad de comandor
21. Regimentul 64 Artilerie, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
22. Regimentul 1 Artilerie Călăreață, DR 1023/2.04.1942-în grad de comandor
23. Regimentul 2 Artilerie Călăreață, DR 2186/07.08.1943-în grad de comandor
24. Regimentul 4 Artilerie Călăreață, DR 2888/27.10.1943-în grad de comandor
25. Regimentul 6 Artilerie Călăreață, DR 2185/07.08.1943-în grad de comandor,
DR 2400/17.08.1942- în grad de ofițer
26. Regimentul 4 Artilerie Fortificații, DR 1023/2.04.1942-în grad de comandor
27. Regimentul 36 Artilerie Anticar, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
28. Divizionul 4 Tunuri Munte, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor
29. Divizionul 5 Tunuri Munte, DR 1160/21.04.1942-în grad de cavalier
30. Divizionul 6 Tunuri Munte, DR 2419/17.08.1942-în grad de ofițer
31. Divizionul 2 Obuziere Munte, DR 279/21.02.1947-în grad de comandor

C. CU ORDINUL „COROANA ROMÂNIEI” CU SPADE, CU PANGLICĂ DE VIRTUTE MILITARĂ

Regimentul 26 Artilerie, DR 1160/21.04.1942- în grad de ofițer

D. CU ORDINUL GERMAN „RITTERKREUTZ DES EISERNEN KREUZES” (CRUCEA DE CAVALER AL CRUCII DE FIER)

General de armată Dumitrescu I. Petre- comandantul Armatei 3, 04.09.1944-Crucea de cavalier cu frunze de stejar, 01.09.1941-Crucea de cavalier (în grad de general de corp de armată și aceeași comandă)

General de corp de armată Dragalina Corneliu- comandantul Corpului 6 Armată, 1942-Crucea de cavalier

General de brigadă Rădulescu Edgar- comandantul Diviziei 11 Infanterie, 03.07.1944-Crucea de cavalier

GENERALI AI ARTILERIEI. TREPTE ALE TRAIECTORIILOR

Nume și prenume	Data nașterii	Slț.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Tobias Gherghely	?	1857	1857	1857	1858	-	1860	1864		
Manu Gheorghe	24.07. 1833	1853	1858 ²³	10.09. 1858	21.12. 1860	22.05. 1864	22.05. 1864	24.04. 1877	1906*	
Haralambie Nicolae	27.08. 1831	13.10. 1852	13.05. 1855	24.06. 1856	09.12. 1860	24.01. 1863	24.05. 1864	24.04. 1877**		
Anghelescu Alexandru	04.09. 1836	07.04. 1856	11.09. 1858	21.12. 1860	24.01. 1865	26.09. 1868	01.01. 1871	1881		
Arion Eracle	24.02. 1838	07.04. 1857	26.08. 1861	30.08. 1864	26.02. 1868	16.11. 1870	30.01. 1875	1883	1892	
Dabija Nicolae	15.08. 1837	01.12. 1860	01.12. 1862	24.01. 1865	26.09. 1868	01.01. 1871	08.04. 1877	1883		
Herkt Henrich	16.02. 1829	06.12. 1851	24.03. 1855	25.04. 1857	21.12. 1860	22.05. 1864	06.07. 1872	1883*	1906*	
Dunca Iulius	07.01. 1825	04.12. 1854	31.07. 1856	30.08. 1858	22.05. 1864	02.10. 1867	01.01. 1870	1891		
Carp Ioan	24.12. 1842	10.07. 1861	30.08. 1863	10.05. 1866	16.03. 1873	24.04. 1877	08.04. 1881	1891		
Lahovary Iacob	16.01. 1846	10.07. 1864	26.09. 1868	01.01. 1871	01.01. 1874	01.12. 1877	1883	1891	1900	
Pastia Mihail	15.12. 1839	26.09. 1858	30.08. 1863	15.05. 1866	30.08. 1869	09.03. 1873	01.01. 1878	1893		
Horbatsky Alexandru	05.01. 1845		09.01. 1864 ²⁴	30.05. 1866	01.01. 1871	24.04. 1877	08.04. 1881	1893*		
Popescu Mihail	15.06. 1843	15.07. 1863	04.09. 1865	26.09. 1868	08.04. 1875	07.06. 1880	1887	1894	1903	
Alexandru Candiano- Popescu	01.01. 1841	1859	1861	1864	1877	1877	1882	1894		
Robescu Alexandru	03.04. 1844	15.07. 1863	04.09. 1865	26.09. 1868	01.04. 1874	08.04. 1881	08.04. 1885	1895*	1910*	
Pascu Șerban	16.12. 1844	15.07. 1863	04.09. 1865	26.09. 1868	08.04. 1875	08.04. 1874	16.04. 1884	1896		
Makarovitsch George	03.09. 1843	10.07. 1864	08.04. 1868	27.02. 1871	01.01. 1876	09.03. 1879	08.04. 1887	1896	1906*	
Warthiady Panait	18.03. 1846	10.06. 1864	26.09. 1868	01.01. 1871	01.07. 1877	01.08. 1881	1888	1897	1906	
Tell Alexandru	18.11. 1846	10.06. 1864	01.08. 1868	01.01. 1871	01.01. 1876	08.04. 1881	16.04. 1889	24.04. 1899	1910*	
Grămățicescu George	15.07. 1846	02.07. 1867	24.02. 1871	01.01. 1875	20.01. 1882	10.05. 1886	01.12. 1891	1900		
Șomănescu Ion	01.01. 1849	20.07. 1868	08.04. 1873	01.01. 1876	08.04. 1883	10.07. 1888	01.12. 1891	1900		
Priboianu	10.02. 1848	01.08. 1870	24.04. 1877	28.11. 1880	01.02. 1888	08.04. 1892	01.08. 1895	1902*		

²³ Încadrat din armata prusiană.

? Neidentificat.

* În rezervă.

** În miliții.

²⁴ Încadrat din armata rusă.

Nume și prenume	Data nașterii	Sl.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Stoika Nicolae	25.12. 1845	10.07. 1864	26.09. 1868	01.01. 1871	01.04. 1883	08.07. 1891	10.05. 1895	1903*		
Petre Vasiliu Năsturel	07.04. 1854	01.07. 1874	24.04. 1877	08.04. 1881	01.04. 1887	01.12. 1891	10.05. 1895	1904	1908	
Boteanu Romulus	07.01. 1848	29.06. 1868	29.07. 1872	08.04. 1875	01.02. 1884	08.07. 1891	08.04. 1897	1906*		
Stoika Ștefan	23.03. 1848	29.06. 1868	01.01. 1874	08.04. 1879	10.05. 1885	08.04. 1892	07.04. 1900	1906*		
Fotino Constantin	10.10. 1847	29.06. 1868	08.04. 1873	01.07. 1877	10.05. 1885	01.12. 1891	08.04. 1897	1906*		
Georgescu Bereșteanu Ion	25.12. 1848	29.06. 1868	08.04. 1873	01.07. 1877	10.05. 1884	05.10. 1888	10.05. 1893	1906*		
Fălcoianu Alexandru	16.03. 1837	23.01. 1861	24.01. 1864	10.05. 1866	01.01. 1874	08.04. 1881	08.07. 1891	1906*		
Hartel Alexandru	28.11. 1853	24.04. 1877	08.04. 1881	08.04. 1884	01.12. 1891	08.04. 1896	10.05. 1901	1907	191...	
Coandă Constantin	04.03. 1857	24.04. 1877	07.06. 1880	08.04. 1883	12.11. 1888	08.04. 1892	08.04. 1896	1907	1911	1917
Georgescu Gheorghe	01.11. 1857	01.07. 1879	16.03. 1883	01.04. 1887	08.04. 1892	01.10. 1896	10.05. 1903	1909		
Orezeanu Constantin	26.11. 1856	01.07. 1879	08.04. 1882	08.04. 1886	08.04. 1893	10.05. 1899	10.05. 1904	1910		
Paraschivescu Toma	24.05. 1858	01.07. 1879	08.04. 1883	08.04. 1888	01.01. 1894	10.05. 1899	10.05. 1904	1910		
Crăiniceanu Christache								1910*		
Costescu Constantin	05.01. 1861	01.07. 1881	01.11. 1884	10.07. 1888	01.01. 1894	10.05. 1899	1905	1911	1916	
Volvoreanu Constantin	06.04. 1858	01.07. 1882	24.04. 1885	05.10. 1888	08.04. 1896	10.05. 1901	1906	1911		
Frunză Petre	29.06. 1860	02.07. 1880	08.04. 1883	05.10. 1888	08.04. 1896	11.05. 1901	1906	1912		
Basarabescu Ioan	15.02. 1861	01.07. 1880	08.04. 1884	30.08. 1889	01.06. 1896	28.11. 1902	1907	1912		
Perticari Ion	30.05. 1851	01.08. 1870	08.04. 1875	01.01. 1878	10.05. 1884	30.08. 1889	01.01. 1894	1911*	1914*	
Popovici Nicolae	21.08. 1860	01.07. 1881	08.04. 1884	08.04. 1888	10.05. 1894	07.04. 1900	10.05. 1904	1912		
Ghenea Toma	25.10. 1862	01.07. 1883	01.11. 1887	08.04. 1892	08.04. 1898	10.05. 1904	1908	1912	1918	
Râmniceanu Teodor	14.10. 1860	01.07. 1883	01.11. 1887	08.04. 1892	08.04. 1898			1914		
Iliescu Dumitru	24.09. 1865	01.07. 1886	01.01. 1889	08.04. 1893	10.05. 1899			1914		
Christescu Constantin	02.12. 1866	01.07. 1887	01.03. 1890	10.05. 1894	10.05. 1902			1914		
Muică Ion	10.01. 1859	-	1887 ²⁵	08.04. 1892	08.04. 1897	28.11. 1903	1908	1914		
Manolescu Constantin	02.03. 1862	01.07. 1881	08.04. 1884	30.08. 1889	08.04. 1898	1905	1909	1914		
Hepites Constantin	07.03. 1863	01.07. 1884	01.11. 1887	30.08. 1892	08.04. 1898	1906	1910	1914		

²⁵ Primit din armata austro-ungară în anul 1890.

Nume și prenume	Data nașterii	Sl.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Găiseanu Traian	04.10. 1862	01.07. 1884	01.11. 1887	08.04. 1893	10.05. 1899	1906	1910	1914		
Grigorescu Eremia	28.11. 1863	01.07. 1884	01.11. 1887	30.08. 1892	24.04. 1899	1902	1911	1915	1917	1918
Spirescu Gheorghe	16.02. 1862	01.07. 1883	01.04. 1887	08.04. 1892	10.05. 1910			1915		
Rovinaru Nicolae	24.08. 1864	01.07. 1885	08.04. 1888	08.04. 1893	10.05. 1901			1915		
Georgescu Teodor	28.08. 1866	01.07. 1887	08.04. 1890	08.04. 1895	10.05. 1903	1909	1912	1916		
Baranga Mihail	02.07. 1865	01.07. 1885	08.04. 1888	08.04. 1893	10.05. 1899			1915		
Lupescu Alexandru	25.12. 1865	01.07. 1886	01.01. 1889	01.01. 1894	10.05. 1902	07.04. 1909	07.04. 1911	28.11. 1915	01.09. 1917	
Popovici Ioan	23.08. 1865	01.07. 1887	01.03. 1890	01.01. 1894	09.05. 1904	07.04. 1909	01.04. 1912	01.04. 1916	01.09. 1917	
Referendaru Alexandru	19.10. 1866	01.07. 1887	01.03. 1890	01.01. 1895	09.05. 1904	07.04. 1909	01.04. 1912	01.06. 1916	10.05. 1918	
Petală Nicolae	29.08. 1869	01.08. 1989	08.04. 1892	01.10. 1896	01.10. 1906	10.05. 1910	01.04. 1913	01.07. 1916	10.05. 1918	
Toroceanu Radu	30.10. 1865	01.07. 1886	30.08. 1889	10.05. 1894	10.05. 1904	01.07. 1910	01.04. 1913	14.08. 1916	15.01. 1920	
Rășcanu Ion	04.01. 1874	1893	1896	1903	1910	1914	1916	1917	1922	1942*
Angelescu Paul	27.09. 1872	15.07. 1891	01.01. 1894	10.05. 1901	07.04. 1909	01.04. 1913	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	1932*
Rudeanu Vasile	15.01. 1870	08.07. 1891	01.01. 1894	07.04. 1900	07.04. 1909	07.04. 1912	01.04. 1914	01.04. 1917	01.12. 1922	
Alevra Nicolae	21.11. 1871	15.07. 1892	10.07. 1895	07.04. 1902	10.05. 1910	01.04. 1914	1916	1917	1932	
Zadik Iacob	08.12. 1867	01.07. 1888	10.05. 1891	08.04. 1896	10.05. 1906	01.04. 1911	01.04. 1914	01.04. 1917	01.04. 1919	
Vlădescu Ioan	05.07. 1870	08.07. 1891	16.01. 1894	10.05. 1899	07.04. 1909	01.04. 1913	01.04. 1916	01.04. 1917		
Jitianu Ioan	30.06. 1867	01.07. 1887	08.04. 1890	08.04. 1895	07.04. 1905	01.04. 1911	01.04. 1913	01.09. 1917	01.04. 1921	
Mironescu Demostene	10.08. 1867	01.08. 1889	08.04. 1892	08.04. 1897	10.05. 1908	01.04. 1913	01.04. 1916	01.09. 1917		
Glodeanu Dimitrie	12.03. 1868	16.07. 1890	01.01. 1894	10.05. 1899	07.04. 1909	01.04. 1913	01.04. 1916	01.09. 1917		
Mironescu Gheorghe	06.08. 1871	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1901	07.04. 1909	01.04. 1913	01.04. 1916	01.09. 1917		
Teodorescu Alexandru	22.12. 1870	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1901	07.04. 1909	14.02. 1914	01.04. 1916	01.09. 1917		
Gheorghian Ioan	28.05. 1872	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1901	07.04. 1909	14.02. 1914	01.04. 1916	01.09. 1917		
Papană Ioan	22.06. 1872	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1901	10.05. 1909	01.04. 1914	01.04. 1916	01.09. 1917		
Tomescu Grigore	19.11. 1871	15.07. 1892	10.07. 1895	07.04. 1902	01.07. 1910	01.11. 1914	01.11. 1916	01.11. 1917		
Hanzu Alexandru	17.10. 1871	01.11. 1894						01.05. 1918 ²⁶	01.06. 1927	

²⁶ Primit din armata austro-ungară cu vechimea și gradul deținute.

Nume și prenume	Data nașterii	Slt.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Dejoianu Ioan	28.12. 1871	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1903	01.04. 1911	10.05. 1915	14.10. 1916	10.05. 1918		
Burileanu Ștefan	09.01. 1974	16.07. 1893 ²⁷	01.04. 1896	10.05. 1904	01.10. 1911	01.08. 1915	01.11. 1916	10.05. 1918		
Condeescu Nicolae	01.02. 1871	08.07. 1891	01.01. 1894	07.04. 1900	07.04. 1909	01.04. 1914	10.05. 1916	01.11. 1918		
Munteanu Alexandru	03.11. 1872	15.07. 1892	10.07. 1895	10.05. 1902	01.04. 1911	10.05. 1915	01.11. 1916	01.11. 1918		
Pașalega Dimitrie	10.10. 1869	16.07. 1890	08.04. 1893	08.04. 1898	07.04. 1909	01.04. 1913	01.04. 1916	30.03. 1919		
Makarovitsch Vasile	04.07. 1871	08.07. 1891	01.01. 1894	07.04. 1900	10.05. 1910	01.04. 1915	01.04. 1917	30.03. 1919		
Butunoiu Andrei	28.03. 1871	08.07. 1891	01.01. 1894	07.04. 1900	10.05. 1910	01.07. 1914	01.11. 1916	31.03. 1919		
Schmidt Ioan	14.08. 1876	18.08. 1896					01.04. 1917 ²⁸	31.03. 1919		
Batâr Nicolae	09.06. 1876	10.07. 1894	08.04. 1897	14.03. 1905	07.04. 1912	01.04. 1916	01.09. 1917	31.03. 1919		
Dumitrescu S. Constantin	22.05. 1875	10.07. 1894	08.04. 1897	14.03. 1905	07.04. 1912	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Popescu Dimitrie	08.11. 1874	10.07. 1895 ²⁹	01.07. 1898	10.05. 1905	01.04. 1913	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	31.03. 1929	
Jitianu Gheorghe	22.09. 1874	10.07. 1895	01.07. 1898	10.05. 1906	01.04. 1913	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Grigorescu Artur	03.09. 1871	16.07. 1893	01.04. 1896	10.05. 1904	01.11. 1912	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Popescu Toma	20.01. 1874	16.07. 1893	01.04. 1896	10.05. 1904	04.01. 1913	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Popescu Nicolae	17.11. 1872	10.07. 1894	08.04. 1897	07.05. 1905	01.04. 1913	10.05. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Negrei Gabriel	29.06. 1872	10.07. 1895 ³⁰	01.08. 1898	25.06. 1906	01.04. 1913	10.05. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919		
Alimănescu Aurel	30.10. 1875	10.07. 1895	01.07. 1898	01.10. 1906	01.04. 1913	10.05. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	01.10. 1929	
Trăilescu Ioan	06.05. 1877	20.09. 1897 ³¹	28.11. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	01.04. 1923		
Sârbu Grigore	28.07. 1876	01.07. 1897	28.11. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	01.04. 1923		
Gavriliu Leon	21.10. 1872	10.07. 1894	08.04. 1897	16.07. 1905	01.04. 1913	10.05. 1916	01.09. 1917	12.07. 1923		
Vasilescu Petre	14.01. 1867	01.07. 1887	01.03. 1890	08.04. 1896	28.11. 1907	01.11. 1916	01.09. 1917	24.11. 1923		
Petrescu Gheorghe	08.04. 1876	10.07. 1895	01.07. 1898	01.10. 1906	01.10. 1913	10.11. 1916	01.09. 1917	24.11. 1923		
Hentzescu Vasile	02.06. 1874	10.07. 1895	01.07. 1898	15.04. 1906	01.04. 1916	10.11. 1916	01.09. 1917	01.01. 1924		
Ștefănescu Alexandru	03.08. 1872	01.07. 1896	07.04. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	10.11. 1916	01.09. 1917	01.01. 1924		
Paplica Pompiliu	16.03. 1877	01.07. 1897	28.11. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	01.01. 1924		

²⁷ Elev al Școalei Politehnice din Paris.

²⁸ Primit din armata austro-ungară cu vechimea și gradul deținute.

²⁹ Elev al Școalei Politehnice din Paris.

³⁰ Elev al Școalei Politehnice din Paris.

³¹ Elev al Școalei Politehnice din Paris.

Nume și prenume	Data nașterii	Sl.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Sândulescu Nicolae	19.06. 1876	01.07. 1897	28.11. 1900	10.05. 1908	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	01.01. 1924		
Tănăsescu Constantin	26.11. 1875	01.07. 1896	07.04. 1902	28.11. 1908	16.05. 1915	01.10. 1916	01.09. 1917	01.01. 1926		
Mărțian Dimitrie	11.10. 1876	01.07. 1898	07.04. 1902	28.11. 1908	10.05. 1915	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Iacob Constantin	26.02. 1877	01.07. 1898	07.04. 1902	10.05. 1909	10.05. 1915	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Oreșcovici Ștefan	12.11. 1877	01.07. 1898	07.04. 1902	10.05. 1909	10.05. 1915	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Ioanide Nicolae	09.12. 1874	10.07. 1895	10.05. 1899	01.10. 1906	01.10. 1913	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Eliade Constantin	20.10. 1874	01.07. 1896	07.04. 1900	10.05. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Miciora Paul	10.12. 1874	10.07. 1895	01.07. 1898	01.10. 1906	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926		
Brătuianu Romulus	05.06. 1876	01.07. 1896	07.04. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	28.09. 1926		
Palada Dimitrie	13.09. 1875	01.07. 1897	28.11. 1900	28.11. 1907	01.04. 1915	01.11. 1916	01.09. 1917	28.09. 1926		
Vera Teodor	24.04. 1875	01.07. 1896	07.04. 1900	28.11. 1907	01.04. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	25.03. 1928		
Moucha Eberhardt	19.07. 1876	04.02. 1899	10.05. 1902	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Sichitiu Ioan	19.01. 1878	01.07. 1899	10.05. 1903	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Păltineanu Anastase	18.08. 1878	01.07. 1899	10.05. 1903	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Motaș Dimitrie	17.10. 1879	01.07. 1899	10.05. 1903	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928	15.04. 1933	01.06. 1938
Dragomir Dimitrie	25.10. 1878	01.07. 1899	10.05. 1903	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Rizeanu Alexandru	24.03. 1878	01.07. 1899	10.05. 1903	10.05. 1909	14.03. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Gabrielescu Emil	22.08. 1878	01.07. 1899	10.05. 1904	03.10. 1909	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Linaru Nicolae	22.07. 1879	01.07. 1899	10.05. 1904	10.05. 1910	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Palade Silvestru	01.03. 1879	01.07. 1899	10.05. 1904	10.05. 1910	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Florescu I. Gheorghe	20.05. 1879	01.07. 1900	10.05. 1904	10.05. 1910	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928	11.12. 1934	01.06. 1938
Negoescu Șt. Ioan	07.01. 1878	01.07. 1900	10.05. 1904	10.05. 1910	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	25.03. 1928		
Linteș Gheorghe	29.04. 1879	01.07. 1901	01.04. 1905	01.07. 1910	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	01.10. 1928		
Oprescu Gheorghe	19.03. 1890	01.07. 1902	10.05. 1906	01.04. 1911	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	31.03. 1929	24.01. 1936	
Vasiliu Z. Nicolae	08.12. 1879	01.07. 1902	24.01. 1906	01.04. 1911	01.04. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	31.03. 1929		
Costescu G. Constantin	30.06. 1879	01.07. 1901	10.05. 1906	01.04. 1911	10.05. 1916	01.04. 1917	01.04. 1919	10.05. 1929		
Klimke Iulius	02.11. 1878	01.09. 1898	01.11. 1905	01.05. 1913		01.04. 1917 ³²	01.04. 1919	01.10. 1929		

³² Primit din armata austro-ungară cu vechimea și gradul deținute.

Nume și prenume	Data nașterii	Slt.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Strățilescu Gheorghe	18.12.1877	01.07.1899	10.05.1903	10.05.1909	14.03.1916	01.04.1917	01.04.1919	01.10.1929		
Boboc Gheorghe	02.11.1877	01.07.1899	10.05.1903	10.05.1909	14.03.1916	01.04.1917	01.04.1919	01.04.1930		
Cica Gheorghe	29.09.1880	01.07.1902	10.05.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.11.1917	01.04.1920	10.05.1930		
Partenie Ilie	19.07.1891	01.07.1902	27.06.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.10.1917	01.04.1920	10.05.1930	01.04.1937	
Țenescu Florea	01.04.1884	15.01.1903 ³³	01.10.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	10.05.1930	01.04.1937	
Dumitrescu I. Petre	12.02.1882	01.07.1903	01.10.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	10.05.1930	01.04.1937	1941 ³⁴
Crassu Grigore	07.09.1883	01.07.1903	01.10.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	01.10.1930	01.06.1938	
Ivașcu Gheorghe	18.08.1879	01.11.1899	01.11.1906	01.05.1913		01.09.1917 ³⁵	01.04.1920	01.10.1930		
Petrescu V. Constantin	13.10.1884	01.07.1904	28.11.1907	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	10.05.1931		
Teodorescu Ioan	28.07.1884	01.07.1904	28.11.1907	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	10.05.1931		
Serghiescu Teodor	31.10.1877	01.07.1898	10.05.1902	10.05.1909	14.03.1916	01.04.1917	01.04.1919	31.03.1933		
Rădulescu I. Lazăr	31.07.1877	01.07.1899	10.05.1903	10.05.1909	14.03.1916	01.04.1917	01.04.1919	31.03.1933		
Cartianu Grigore	26.12.1881	01.07.1902	26.06.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933	01.06.1938	
Scheleti Mihail	12.08.1883	12.08.1902	01.10.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933		
Glatz Alexandru	14.04.1882	01.07.1903	01.11.1906	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933	01.06.1936	
Bădescu Ilie	08.10.1882	01.07.1904	28.11.1907	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933		
Pârcălăbescu R. Ioan	06.12.1883	01.07.1904	28.11.1907	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933		
Dumitriu Sotir	22.09.1882	01.07.1904	28.11.1907	01.04.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933		
Tănăsescu Aristide	09.09.1883	01.07.1904	28.11.1907	07.04.1912	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	15.04.1933		
Opran E. Nicolae	10.04.1879	01.07.1899	10.05.1904	01.07.1909	01.04.1916	01.04.1917	01.04.1919	31.03.1934		
Mehedinți I. Dumitru	10.12.1880	14.01.1902 ³⁶	10.05.1906	01.06.1914	01.07.1916	01.09.1917	01.04.1920	31.03.1934		
Grigorovici Emil	13.04.1881	01.07.1902	25.06.1906	01.10.1911	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1920	31.03.1934		
Bunescu Alexandru	27.08.1884	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.11.1916	01.09.1917	31.03.1923	10.05.1934		
Spiroiu Mihail	14.08.1884	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.04.1919	24.11.1923	10.05.1934		
Alexandrescu Gheorghe	07.04.1885	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.05.1919	31.03.1924	01.04.1935		

³³ În baza studiilor făcute în școala din Germania.

³⁴ General de armată: 1942.

³⁵ Primit din armata austro-ungară cu vechimea și gradul deținute.

³⁶ În baza studiilor făcute în școala din Germania.

Nume și prenume	Data nașterii	Sl.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Popescu Gheorghe	23.10.1884	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.04.1919	01.06.1924	01.04.1935		
Leventi Gheorghe	23.11.1884	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.04.1919	15.02.1925	01.04.1935		
Constantinescu Constantin	19.02.1884	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.04.1919	15.02.1925	01.04.1935		
Apostolescu Constantin	19.09.1984	01.07.1905	10.05.1909	10.05.1913	01.04.1917	01.04.1919	01.10.1925	01.04.1935		
Dumitriu V. Haralambie	17.12.1882	01.07.1905 ³⁷	10.05.1909	01.10.1913	01.04.1917	01.04.1919	15.03.1926	01.04.1935		
Buicliu Gheorghe	08.01.1883	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	1917	1919	1926	1935		
Grigorescu Traian	27.05.1887	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1919	28.09.1926	01.04.1935		
Popescu Ilie Gheorghe	02.08.1884	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1919	28.09.1926	01.04.1935		
Paraschiv Dobre	09.12.1884	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1920	08.09.1926	01.04.1935		
Georgescu P. Ion	25.12.1883	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1920	28.09.1926	01.04.1935		
Carlaonț Ioan	19.10.1885	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1920	28.09.1926	01.04.1935		
Petrovan I. Dumitru	21.02.1885	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1919	01.04.1926	16.10.1935		
Gheorghieș Alexandru	09.07.1885	01.07.1906	10.05.1910	01.04.1914	01.04.1917	01.04.1920	28.09.1926	16.10.1935		
Dragalina Corneliu	05.02.1887	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1920	25.03.1928	16.10.1935		
Atanasiu Vasile	25.04.1886	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1920	25.03.1928	16.10.1935		
Ionescu Teodor	17.06.1884	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1920	25.03.1928	16.10.1935		
Marinescu Radu	03.12.1885	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1920	01.10.1928	01.04.1936		
Aldea Aurel	28.03.1887	01.07.1908 ³⁸	01.10.1911	01.05.1916	01.09.1917	23.04.1923	01.10.1928	01.04.1936	1940	1944
Iliescu Traian	08.02.1887	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.10.1917	25.05.1923	31.03.1929	10.05.1936		
Mitrea Vasile	03.07.1884	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	23.05.1923	10.05.1929	01.02.1937		
Vrăjitoru Dumitru	24.05.1885	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.10.1917	23.05.1923	10.05.1929	01.02.1937		
Dumitrescu Ștefan	01.01.1887	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	23.05.1923	01.10.1929	01.04.1937		
Negrei Vasile	11.06.1885	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1923	01.07.1927	01.04.1937		
Spacu Scarlat	23.05.1886	01.07.1907	01.07.1910	01.04.1915	01.04.1917	01.04.1920	25.03.1928	01.04.1937		
Leoveanu Emanoil	16.04.1887	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	24.11.1923	01.10.1929	01.02.1937		
Dăscălescu Nicolae	16.06.1884	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	23.05.1923	01.10.1929	01.04.1937	1940	1942

³⁷ În baza studiilor făcute în școala din Germania.

³⁸ În baza studiilor făcute în școala din Germania.

Nume și prenume	Data nașterii	Slt.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
Costescu Ștefan	06.01.1886	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	31.03.1920	01.10.1929	10.05.1937		
Bellea Constantin	05.07.1887	01.07.1908	01.10.1911	01.04.1916	01.09.1917	01.10.1924	01.10.1929	31.03.1938		
Ionescu Gh. Nicolae	29.11.1895	01.07.1906	01.04.1911	01.04.1916	01.09.1917	23.05.1923	10.05.1930	31.03.1938		
Rozin Gheorghe	27.08.1888	01.07.1909 ³⁹	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	01.06.1924	01.10.1930	31.03.1938		
Georgescu A. Florin	23.01.1889	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	01.04.1924	01.10.1930	31.03.1938		
Liteanu I. Gheorghe	13.01.1888	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	15.02.1925	01.10.1930	31.03.1938		
Popescu Cosma Marin	05.06.1887	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	15.02.1925	01.10.1930	31.03.1938		
Boițeanu N. Ion	10.10.1885	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	10.05.1925	10.05.1931	31.03.1938		
Vlădescu Petre	26.10.1888	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	15.03.1926	01.04.1932	31.03.1938		
Gabrielescu Dumitru	28.01.1887	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	15.03.1926	01.04.1932	31.03.1938		
Stavrescu Gheorghe	08.03.1888	01.07.1909	03.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	15.03.1926	15.04.1933	1938	1942	1945
Ioanițiu Alexandru	02.02.1890	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	15.04.1933	1939	1941 ⁴⁰	
Schmidt Carol	15.08.1886	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	15.04.1933	1939	1942	
Mazarini Nicolae	01.08.1889	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	01.01.1934	1939	1942	
Constantin S. Constantin	09.05.1889	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	01.01.1934	1939	1942	
Georgescu L. Octavian	05.11.1889	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	10.05.1934	1939	1942 ⁴¹	
Potopeanu Gheorghe	15.04.1889	01.07.1910 ⁴²	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	15.04.1933	1939	1942	
Carlaonț Dumitru	28.10.1888	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	10.05.1934	1939	1942	
Stoenescu Nicolae	23.02.1890	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	15.04.1933	1939	1942	
Glojojanu Ion	01.07.1888	01.07.1909	01.10.1912	01.11.1916	01.09.1917	28.09.1926	15.04.1933	1939	1941 ⁴³	
Ghineraru Nicolae	14.12.1888	01.07.1910	01.10.1913	01.11.1916	01.09.1917	01.07.1927	01.01.1934	1939		
Sion Ion	28.09.1890	01.07.1911	01.11.1914	01.04.1917	01.04.1920	01.10.1929	16.10.1935	1941	1942 ⁴⁴	
Trestioreanu Constantin	18.07.1891	01.07.1911	01.11.1914	01.04.1917	01.04.1920	10.05.1929	10.05.1934	1941	1944	
Ionescu V. Gheorghe	15.05.1892	15.06.1915	01.04.1917	01.10.1919	01.08.1927	08.06.1934	1940			

³⁹ În baza studiilor făcute în școala din Germania.

⁴⁰ Post-mortem.

⁴¹ Post-mortem.

⁴² În baza studiilor făcute în școala din Germania.

⁴³ Post-mortem.

⁴⁴ Post-mortem.

Nume și prenume	Data nașterii	Sl.	Lt.	Cpt.	Mr.	Lt.-col.	Col.	Gl. Bg.	Gl. D.	Gl. C.A.
								1941 ⁴⁵		
Nasta Andrei	20.09. 1892	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1930	10.05. 1936	1941 ⁴⁶		
Lucescu Emanoil	02.12. 1892	15.06. 1915	01.04. 1917	01.10. 1919	25.03. 1928	08.06. 1934	1940	1942 ⁴⁷		
Nedelea Savu	24.09. 1890	01.07. 1911	01.11. 1914	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1929	10.05. 1934	1942		
Lăcătușu Mihail	07.02. 1893	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1931	01.04. 1937	1942	1945	1946
Stănculescu Ioan	04.03. 1890	23.06. 1913	01.07. 1916	01.09. 1917	24.11. 1923	15.04. 1933	24.01. 1938	1942	1945	
Mihăescu D. Ion	04.10. 1891	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1930	10.05. 1936	1942	1945	
Ionașcu Costin	07.11. 1891	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1930	08.06. 1936	1942	1945	1946
Voicu A. Mihail	02.02. 1890	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	01.10. 1930	08.06. 1936	1943		
Rădulescu Edgard	14.12. 1890	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	01.10. 1930	01.01. 1937	1942		
Marinescu D. Gheorghe	16.11. 1891	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	01.10. 1930	01.04. 1937	1942	1945	
Stănescu Romulus	21.06. 1889	01.07. 1912	01.08. 1915	01.04. 1917	01.04. 1920	10.05. 1931	01.04. 1937	1942		
Ceaușu Marin	16.08. 1891	23.06. 1913	01.07. 1916	01.09. 1917	24.11. 1923	15.04. 1933	24.01. 1938	1943		
Nasta Alexandru	12.03. 1891	1913	1916	1917	1923	1932	1938	1943		
Dragomir Nicolae	08.09. 1898	01.10. 1916	01.09. 1917	01.04. 1923	01.01. 1934	1938	1942	1944		
Mosiu Gheorghe	29.05. 1892	01.07. 1914	01.11. 1916	01.09. 1917	15.03. 1926	10.05. 1934	1939	1944		
Chirnoagă Platon	24.10. 1894	15.06. 1915	01.04. 1917	01.10. 1919	01.07. 1927	10.05. 1934	1939	1944		
Gârbea Titus	22.09. 1993	15.06. 1915	01.04. 1917	01.10. 1919	01.07. 1927	10.05. 1934	1939	1944	1996 ⁴⁸	
Leonida Paul	28.06. 1895	01.07. 1916	01.09. 1917	01.04. 1920	10.05. 1929	01.01. 1937	1940	1945	1947	
Atanasiu Constantin	31.01. 1897	01.07. 1916	01.09. 1917	01.04. 1920	10.05. 1931	31.03. 1938	1941	1946		

⁴⁵ Post-mortem.

⁴⁶ Post-mortem.

⁴⁷ Post-mortem.

⁴⁸ În retragere.

**CARACTERISTICILE TEHNICO-TACTICE
ALE ARMAMENTULUI DE ARTILERIE DIN DOTAREA ARMATEI ROMÂNE**

În cel de-al Doilea Război Mondial⁴⁹

1) Tunuri și obuziere de câmp

Denumire	Producție	Model	calibru	Lungime țeavă în calibre	Lungime țeavă	Greutate în acțiune	Greutate proiectil	Viteză inițială	Bătaie maximă
			mm	c	mm	kg	kg	m/s	m
CANON DE 75 mle 1897	Franța	1897	75	36	2700	1140	6,195	575	11100
7,5cm KRUPP	Germania	1904/12	75	30	2250	1079	8,671	546	8000
7,5cm KRUPP	Germania	1902	75	30	2250	1079	6,500	500	6900
7,5cm KRUPP	Germania	1903	75	30	2250	1079	8,671	546	6000
7,5cm KRUPP	Japonia	1908	75	19,2	1440	544	7,000	435	7100
PUTILOV M 02/36	Rusia/România	1902/36	75	30	2250	1965	7,450	590	11000
SKODA 7,5 cm	Cehoslovacia	1928	75	40	3000	1816	8,000	600	13100
76-36	URSS	1936	76,2	51,1	3894	1350	6,400	706	13580
76 USV	URSS	1939	76,2	42	3200	1570	6,400	680	13290
76 ZIS-3	URSS	1942	76,2	42,6	3246	1120	6,210	680	13290
8 cm KANONvz17	Austro- Ungaria	1917	76,5	30	2295	1319	8,000	554	11400
8cm M 5/8	Austro- Ungaria	1905/08	76,5	30	2295	1065	6,340	433	7000
SKODA 100 mm M 14/19	Cehoslovacia	1914/19	100	24	2400	1505	14,000	415	9970
SKODA 100 mm M 30(NPH)	Cehoslovacia	1930	100	25	2500	1766	16,000	430	16000
SKODA 100 mm M 14/34	Ceh./România	1914/34	105	24	2400	1505	14,000	415	9970
SKODA 105 mm M 1915	Austro- Ungaria	1915	105	35	3675	3030	16,100	668	12200
CANON DE 105 mle 1913 Schneider	Franța	1913	105	28,4	2982	2300	15,740	550	12000
CANON DE 105 mle 1936 Schneider	Franța	1936	106,7	37,6	3948	3920	15,700	725	16000
SCHNEIDER 107 mm CANON mle 10/12	Franța	1910/12	120	28	2987	2172	16,300	570	12500
DE BANGE	Franța	1878	152,4	27,1	3252	2650	18,800	525	12400
Tun de câmp de 152 mm	URSS	1910/30	152,4	32	4877	6700	43,560	650	16800
SCHNEIDER CANON DE 152 mm mle 1910	Franța	1910	155	28	4267	4000	40,900	640	12400
CANON DE 155 C mle 1917 Schneider	Franța	1917	155	15,3	2371	3300	43,600	450	11300
CANON DE 155 C mle 1917 ST. Chamont	Franța	1917	105	17,8	2759	3040	43,500	467	10600
Obuzier KRUPP	Germania	1898/09	105	16	1680	1225	15,800	302	6300
Obuzier KRUPP	Germania	1912	105		1180				6000
10,5 cm LEICHTE FELDHAUBITZE 18	Germania	1918	105	28	2940	1985	14,810	470	10675
10,5 cm LEICHTE FELDHAUBITZE 18/40	Germania	1918/40	105	28	2940	1955	14,810	540	12325

⁴⁹ Cornel Scafeș și colectiv, Armata Română 1941-1945, Editura RAI, București, 1996, p. 303.

Denumire	Producție	Model	calibru	Lungime țeavă în calibre	Lungime țeavă	Greutate în acțiune	Greutate proiectil	Viteză inițială	Bătaie maximă
			mm	c	mm	kg	kg	m/s	m
Skoda 10,5 cm 40/43	Cehoslovacia	1940/43	114,3	23,9	2510	1400	15,000	450	11000
QF 4,5 inch HOWITZER MARK 1	Marea Britanie	1914	114,3	15,55	1777	1494	15,660	305	6040
QF 4,5 inch HOWITZER MARK 2	Marea Britanie	1925	121,9	15,55	1777	1494	15,660	305	6040
Obuzier de câmp de 122 mm	URSS	1910/30	121,9	12,8	1560	1466	21,670	364	8940
Obuzier KRUPP PUTILOV	Rusia	1909	149,1						7700
SKODA 149 mm M 14	Austro- Ungaria	1914	149,1	14	2087	2344	41,000	300	6900
SKODA 149 mm M 33(K1)	Cehoslovacia	1933	210	27	4026	5020	42,000	570	15000
Obuzier KRUPP M 1891/16	Germania	1891/16							6900

2) Tunuri și obuziere de munte

CANNONE DA 67/17	Italia	1913/17	65	17,7	1151	556	4,200	348	6500
SKODA 75 mm M 15	Austro- Ungaria	1915	75	15,4	1155	613	6,388	349	8250
SKODA 75 mm M 28	Cehoslovacia	1928	75	18	1350	710	6,300	425	8700
CANNON DE 75 M mle 1909 SCHNEIDER	Franța	1906/09	75	16,5	1237	627	6,230	387	8550
SKODA 75 mm M 1939 (C6)	Cehoslovacia	1939	75	21	1575	820	6,300	480	10200
PUTILOV 09	Rusia	1909	76,2	16,5	1237	627	6,230	387	8550
SKODA 100 mm M 1914	Austro- Ungaria	1914	100	19	1900	1417	13,650	407	9280
SKODA 100 mm M 1916	Austro- Ungaria	1916	100	19	1900	1235	16,00	341	7750
SKODA 105 mm M 1939 (D9)	Cehoslovacia	1939	105	23,9	2510	1400	15,000	450	11000
10,5 cm GEBIRGSHAUBITZE 40L/30	Germania	1940	105	30	3150	1660	14,810	570	16625

3) Tunuri antitanc și de însoțire

Denumire	Producție	Model	calibru	Lungime țeavă în calibre	Lungime țeavă	Greutate în acțiune	Greutate proiectil	Viteză inițială	Bătaie maximă	Grosimea blindajului străpuns/ distanță
			mm	c	mm	kg	kg	m/s	m	Mm/m
CANON LEGER DE 25 SA –L	Franța	1937	25	77	1925	310	0,320	950	10300	40/500
3,7cm Pak 35/36	Germania	1936	37	45	1665	328	0,354- 0,680	1030- 762	7200	49/366- 38/366
3,7cm M 30	URSS	1930	37	45	1665	328	0,680	1030	7200	38/366
3,7cm BOFORS	Suedia	1936	37	47	1739	380	0,740	850	7200	38/366
45 mm M 32 L /46	URSS	1932	45	46	2070	450	1,430	760	8900	38/915

Denumire	Producție	Model	calibru	Lungime țeavă în calibre	Lungime țeavă	Greutate în acțiune	Greutate proiectil	Viteză inițială	Bătaie maximă	Grosimea blindajului străpuns/ distanță
			mm	c	mm	kg	kg	m/s	m	Mm/m
4,7cm Pak (BOHLER)	Austria	1935	47	35,8	1682,6	336	2,3880- 1,450	670	7000	43/503
CANNONE DA 47/35 M35	Italia	1935	47	35,8	1682,6	277	2,370- 1,440	630	7000	43/503
SCHNEIDER/ Concordia	România	1936/39	47						71000	40/5000
5 cm Pak 38	Germania	1938	50	60	3000	986	2,250- 0,975	1198		86/457
7,5 cm Pak 97/38	Germania	189738	75	36,3	2722,5	1190	6,704	570	11000	60/457
7,5 cm Pak 40	Germania	1940	75	46	3450	1500	6,800- 3,200	933	10000	106/475- 115/475
D.T. – UDR nr. 26 Md. 43 (REȘIȚA)	România	1943	75	45	3375	1430	6,600- 4,100	840- 1030	12000	100/1000

4) Autotunuri

Denumire	Denumire originală	Producție	Echipaj	Greutate	Lungime	Lățime	Înălțime	Blindaj Min/Max	Armament	Tip motor	Viteza drum/teren
				t	m	m	m	mm	mm	c.p.	Km/h
T.A.C.A.M. T-60	Tun Anticar pe Afet Mobil T-60	România	3	9	5,51	2,35	1,75	15/20	1x7 6,2 1x7, 92	GAZ 200	40/ 20
T.A.C.A.M. R-2	Tun Anticar pe Afet Mobil R-2	România	3	12	5	2,1	2,32	10/25	1X7, 62	SKODA 6 L	35/ 15
T.As.	7,5 cm STURMGES CHUTZ 40 Ausf G	Germania	5	23,9	6,77	2,95	2,16	30/80	1x7 5 1x7, 92	MAYBACH HL 120 TRM	40
T.As.	7,5 cm STURMGES CHUTZ 40 Ausf G SAUKOPF	Germania	5	23,9	6,77	2,95	2,16	30/80	1x7 5 1x7, 92	MAYBACH HL 120 TRM	40
T.As.	HUMMEL	Germania	6	24	7,17	2,97	2,81	10/30	1x1 49,1 1x7, 92	MAYBACH HL 120 TRM	42
Vânătorul de care „Mareșal”	Prototip M-00	România	2	6,7	4,3	2,46	1,55	20/30	1x1 21,9 1x7, 92	FORD 8V 95	22
Vânătorul de care „Mareșal”	M-05	România	2	10	5,8	2,44	1,54	10/20	1x7 5 1x7, 92	HOTCHKIS S H 39 120	45/ 25

În perioada 1945 – 1975

1) Tunuri și obuziere

Denumirea armamentului	Distanța de tragere maximă (m)	Tipuri de muniție întrebuințată (proiectil/bombă)	Regimul de foc în primul minut (lov./min.)	Masa (Kg)	Date tehnice de construcție				
					Lungimea (m)	Lățimea (m)	Înălțimea (m)	Câmp de tragere vertical (grade)	Câmp de tragere orizontal (grade)
Tun antitanc cal. 57 mm, model 1943	8400 2000 1000	Exploziv Perforant-trasor Perforant-trasor subcalibru	15-20	1250	6,76	1,69	1,37	-5... +25	54
Tun antitanc cal. 75 mm, model 1943	11450 1500	Exploziv Perforant-trasor	18	1470	6,65	1,79	1,40	-7... +34	70
Tun antitanc cal. 75 mm, model 1940 (PAK)	8000 3000	Exploziv Perforant-trasor	8-12	1465	6,0	2,03	1,25	-5... +22	65
Tun antitanc cal. 85 mm, model 1948	19000 4000	Exploziv Perforant-trasor	10	2400	9,19	1,18	1,47	-6... +35	54
Tun cal. 76 mm, model 1942	13290 4000 1000	Exploziv Perforant-trasor Perforant-trasor subcalibru Cumulativ	15	1200	6,09	1,64	1,45	-5... +37	54
Tun cal. 85 mm, model 1944	15650 4000 1500	Exploziv Perforant-trasor Perforant-trasor subcalibru Cumulativ	10	1725	8,34	1,73	1,42	-5... +35	54
Tun de munte cal. 76 mm model 1948	8600 1000	Exploziv Cumulativ	8	690	3,10	1,31	1,22	-15... +45	50
Autotun cal. 76 mm model 1942	13290 4000 1000	Exploziv Perforant-trasor Perforant-trasor subcalibru Cumulativ	5-6	10500	4,96	2,71	2,10	-5... +15	60
Autotun cal. 100 mm	16800 4000 3000	Exploziv Perforant-trasor Cumulativ	2-3	31600	8,30	3,00	2,70	-3... +20	16
Tun cal. 105 mm model 1936	17130	Exploziv	6	4680	7,10	1,91	1,85	43	50
Tun cal. 122 mm model 1931/37	20160 4000	Exploziv Perforant-trasor	5	8050	8,90	2,34	2,27	-2... +65	58

Denumirea armamentului	Distanța de tragere maximă (m)	Tipuri de muniție întrebuințată (proiectil/bombă)	Regimul de foc în primul minut (lov./min.)	Masa (Kg)	Date tehnice de construcție				
					Lungimea (m)	Lățimea (m)	Înălțimea (m)	Câmp de tragere vertical (grade)	Câmp de tragere orizontal (grade)
Obuzier cal. 122 mm, model 1938	11800 2000/ 4000	Exploziv Cumulativ	6	2500	5,80	1,97	1,82	-3... +63,5	49
Obuzier cal. 150 mm, model 1934	15000	Exploziv	3	5900	7,70	2,30	2,15	-5... +70	45
Obuzier cal. 152 mm, model 1938	12390 5000	Exploziv Ruptură-beton	4	4550	6,42	2,09	1,91	-1... +65	50
Obuzier-tun cal. 152 mm, model 1937	17230 15920 4000	Exploziv Ruptură-beton Perforant-trasor	4	8070	8,17	2,34	2,40	-2... +65	58
Obuzier cal. 100 mm, model 1934, SKODA	11000 1500	Exploziv Perforant-trasor	6	1590	5,25	1,85	1,57	-5... +70	50
Obuzier de munte cal. 100 mm model 1939, SKODA	11000 1500	Exploziv Perforant-trasor	6	1470	5,36	1,93	1,61	-5,5... +70	6

2) Aruncătoare

Denumirea armamentului	Distanța de tragere maximă (m)	Tipuri de muniție întrebuințată (proiectil/bombă)	Regimul de foc în primul minut (lov./min.)	Masa (Kg)	Date tehnice de construcție				
					Lungimea (m)	Lățimea (m)	Înălțimea (m)	Câmp de tragere vertical (grade)	Câmp de tragere orizontal (grade)
Aruncător cal. 82 mm, model 1937	3040	Explozivă	20	61	-	-	-	+45.. +85	6
Aruncător cal. 120 mm, model 1942/43	5800	Explozivă	9	480	5,25	1,54	1,49	+45.. +80	10
Aruncător cal. 160 mm, model 1943	5100	Explozivă	3	1270	3,98	1,77	3,50	+45.. +80	50
Aruncător cal. 240 mm, model 1940	8000	Explozivă	1	4230	6,35	2,43	2,21	+45.. +80	39

3) Aruncătoare de proiectile reactive

Denumirea armamentului	Număr de tuburi de ghidare	Distanța de tragere maximă (m)			Masa (Kg)	Viteza de marș (km/h)		Timpul necesar pentru tragerea unei salve (secunde)	Date tehnice de construcție		
		Cu proiectil fără inel de frânare	Cu proiectil cu inel mic de frânare	Cu proiectil cu inel mare de frânare		Pe șosea	În teren accidentat		Lungimea (m)	Lățimea (m)	Înălțimea (m)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Aruncător proiectile reactive cal. 122 mm, pe șasiu de autocamion URAL 375 E	40	20400	15890	11990	13700	75	15	20	7,35	2,40	3,09
Aruncător proiectile reactive cal. 122 mm, pe șasiu de autocamion SR 114 R	21	20750	15850	11980	8650	65	15	15,6	6,17	2,48	2,72
Aruncător proiectile reactive cal. 130 mm, pe șasiu de autocamion SR 114 R	32	8200	-	-	10330	40	15	Apx. 12,4	7,00	2,38	2,18
Lansatorul LAROM - muniție GRAD, calibru 122 mm/ - muniție LAR MK 4, calibru 160 mm	40/13	20400/45000	-	-	18500	75	25	20/47	7,40	2,51	3,35

4) Rachete antitanc dirijate

Denumirea armamentului	Număr de ghidaje	Distanța de tragere		Viteza de tragere (lov-min)	Masa mașinii de luptă (Kg)	Viteza de marș (km/h)		Denumirea rachetei	Date tehnice de construcție			
		Distanța de tragere maximă	Distanța de tragere minimă			Pe șosea/teren accidentat	Pe apă		Lungimea mașinii de luptă (m)	Lățimea mașinii de luptă (m)	Înălțimea mașinii de luptă (m)	Puterea de pătrundere în blindaj a rachetei la unghiuri de incidență de 90°/60° (mm)
2 P 26 pe autoturism GAZ-69	4	2000	600	2	2370	75/15	-	3M6	3,85	1,97	2,17	300/150
2 P 27 pe transportor blindat special amenajat (GAZ – 40 PM)	3	2000	600	2	5850	75/15	8-9	3M6	5,70	2,25	1,90	300/150
2 P 110 pe transportor blindat special amenajat (GAZ – 40 PM)	6	3000	500	2	6000	75/15	8-9	9M14M 9M14	5,70	2,20	2,00	400

SITUAȚIA UNITĂȚILOR DE ARTILERIE ÎN ANUL 1954

<i>Nr. crt.</i>	<i>Denumirea</i>	<i>Compunerea</i>	<i>Garnizoana de reședință</i>	<i>Grad de asigurare cu autovehicule (%)</i>	<i>Obs.</i>
1	Divizia 43 Artilerie Rupere	Comandament	Tecuci		
2	Bg 32 Tunuri Ind.	– 3 Dn.x 4 Bt (1Bt, T. 130 mm + 3 Bt. T.Ob.152 mm) x 4 piese – 1 Dn.Centru Instr.Art (1 Bt. ob. cal. 152 mm x 6 p.);	Focșani	41	
3	Bg. 74 Obuziere	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 152 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 160- 240 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar.P.R. cal. 130 mm	Roman	78	
4	Bg. 175 Aruncătoare mixtă;	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 160 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 240 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar.P.R. cal. 130 mm	Galați	100	
5	Bg. 189 Obuziere;	– 3 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 152 mm	Tecuci	50	
6	Bg. 213 Obuziere	– 3 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Bârlad	100	
7	R. 54 T. Armată	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 122 mm – 2 Dn. x 3 Bt.x 4 T. Ob. cal. 152 mm – Baterie C.I.A.	Florești- Cluj	54	
8	R. 99 Art. Antitanc	– 3 Dn. T. 85 mm x 2 Bt x 6 p. – 1 Dn.T.cal.100m x 2 Bt x 6 p.	Caracal	84	
9	R. 111 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn.Mixt (Ar. 120 mm și Ob. 122 mm)	Călărași	0	
10	R. 116 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Codlea	0	Asigurat T. cal. 20 mm Gustav
11	R. 117 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn.Mixt (Ar. 120 mm și Ob. 122 mm)	Bacău	0	
12	R. 126 Art.	– 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Ineu	100	Asigurat T. cal. 76 mm și Ar. 120 mm
13	R. 142 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 2 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Caransebeș	100	Asigurat T. cal. 20 mm Gustav
14	R. 146 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 100 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 152 mm	Ineu	100	Asigurat T. cal. 105 mm , Ar. 120 mm, Ob.150 mm SKODA

<i>Nr. crt.</i>	<i>Denumirea</i>	<i>Compunerea</i>	<i>Garnizoana de reședință</i>	<i>Grad de asigurare cu autovehicule (%)</i>	<i>Obs.</i>
15	R. 150 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Huși	54	
16	R. 166 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn.Mixt (Ar. 120 mm și Ob. 122 mm)	Slatina	58	
17	R. 182 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 100 mm – 2 Dn. x 3 Bt.x 4 T. Ob. cal. 152 mm – Baterie C.I.A.	Lugoj	100	Asigurat Ar. cal. 120 mm, Ob. 150 mm SKODA și T.105 mm
18	R. 191 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Roman	54	
19	R. 197 Art.	– 2 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn. x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm	Buziaș	100	
20	R. 204 Art.	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm	Craiova	100	
21	R. 211 Art.	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	București	100	
22	R. 225 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn. Mixt x 3 Bt.x 4 (Ob. cal. 122 mm/Ar.120 mm)	Prundu Bîrgăului	0	
23	R. 242 Art.	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 152 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 100 mm – Baterie cercetare instrumentală de art.	Brăila	36	
24	R. 243 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 76 mm – 1 Dn. Mixt x 3 Bt.x 4 (Ob. cal. 122 mm/Ar.120 mm)	Șimleu	0	
25	R. 264 Art. C.A.	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 152 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 100 mm – Baterie cercetare instrumentală de art.	Târgu Jiu	78	Asigurat Ob. SKODA 152 mm și T. 105 mm
26	R. 273 Art. Antitanc	– 1 Dn.x 2 Bt.x 6 T. cal. 100 mm – 2 Dn. x 2 Bt.x 6 T. cal. 85 mm			Asigurat T. cal. 57 mm și 76 mm
27	R. 276 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 2 Dn. x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Timișoara	100	
28	R. 286 Art.	– 2 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Medgidia	66	
29	R. 298 Art.	– 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 T. cal. 85 mm – 1 Dn.x 3 Bt.x 4 Ar. cal. 120 mm	Craiova	100	
30	Dn. 1057 Art. Antitanc	– 2 Bt. T. cal. 85 mm; – 1 Bt. T. cal. 100 mm	M. Bravu	16	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Denumirea</i>	<i>Compunerea</i>	<i>Garnizoana de reședință</i>	<i>Grad de asigurare cu autovehicule (%)</i>	<i>Obs.</i>
31	Dn. 390 Art. Antitanc	– 2 Bt. T. cal. 85 mm x 4 piese;			
32	Dn. 390 Art. Antitanc	– 2 Bt. T. cal. 85 mm x 4 piese;	Brăila	25	
33	Dn. 401 Art. Antitanc	– 2 Bt.x 6 T. cal.85 mm	Gătaia		Asigurat T. cal. 76 mm
34	Dn. 401 Art. Antitanc	– 2 Bt.x 6 T. cal.85 mm	Câlnic	100	
35	Dn. 445 Art. Antitanc	– 2 Bt. T. cal. 57 mm x 6p; – 1 Bt. T. cal. 85 mm x 6p	Craiova	50	
36	Dn. 492 Art. Antitanc	– 2 Bt.x 6 T. cal.85 mm	Lugoj	100	Asigurat T. cal. 76 mm
37	Dn. 678 Art. Antitanc	– 2 Bt.x 6 T. cal.85 mm	Săcălaz	100	Asigurat T. cal. 76 mm
38	Dn. 945 Ar. P.R.	– 2 baterii aruncătoare R2 x 4 p	Lugoj	100	
39	Dn. Ar.P.R./C.1 9 A.	– 2 baterii aruncătoare R2 x 4 p			Urma a se înființa
40	Dn. Ar.P.R./C.3 8 A	– 2 baterii aruncătoare R2 x 4 p			Urma a se înființa
41	Dn. Ar.P.R./C.5 2 A.	– 2 baterii aruncătoare R2 x 4 p			Urma a se înființa
42	Dn. Ob./Bg. 75 Tc.	– 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Târgu Mureș		
43	Dn. Ob./Bg. 94 Tc.	– 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Lugoj		
44	Dn. Ob./Bg.82 Tc.	– 3 Bt.x 4 Ob. cal. 122 mm	Pitești		
45	Bt. 308 Art. Antitanc	– 6 T. 107 FR	Slatina	100	Asigurat T. cal. 76 mm
46	Bt. 343 Art. Antitanc	– 6 T. 107 FR	Bacău	67	
47	Bt. 350 Art. Antitanc	– 6 T. 107 FR	Călărași	67	
48	Bt. 357 Art. Antitanc	– 6 T. 107 FR	Brașov	100	Asigurat T. cal. 75 mm Reșița
49	Bt. 540 Art. Antitanc	– 6 piese	Prundu Bîrgăului	67	
50	Bt. 557 Art. Antitanc	– 6 piese	Șimleu		
51	Bt.664 Ar.P.R	– 4 aruncătoare proiectile cu reacție	București	100	
52	Bt.Ar.P.R/ D.49 Mecanizată	– 4 aruncătoare proiectile cu reacție			Urma a se înființa

DINAMICA ABSOLVENȚILOR 1971-2013

ȘCOALA MILITARĂ DE OFIȚERI ACTIVI DE ARTILERIE „IOAN VODĂ” 1971 – 1990

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma/specialitatea</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	1971	3 ani	Ofițeri	Artilerie	167	
2	1972	3 ani	Ofițeri	Artilerie	175	
3	1973	3 ani	Ofițeri	Artilerie	148	
4	1973	3 ani	Ofițeri	Topogeodezie	16	
5	1974	3 ani	Ofițeri	Artilerie	152	
6	1975	3 ani	Ofițeri	Artilerie + Serviciul topografic	187	
7	1976	3 ani	Ofițeri	Artilerie	228	
8	1977	3 ani	Ofițeri	Artilerie	337	
9	1977	3 ani	Ofițeri	Topografie	28	
10	1978	3 ani	Ofițeri	Artilerie	352	
11	1978	3 ani	Ofițeri	Topografie	23	
12	1979	3 ani	Ofițeri	Artilerie	291+8 M.I. ⁵⁰	
13	1979	3 ani	Ofițeri	Topografie	24	
14	1980	3 ani	Ofițeri	Artilerie	142	
15	1980	2 ani	Ofițeri	Artilerie	8	străini
16	1981	3 ani	Ofițeri	Artilerie	202+5 M.I.	
17	1981	3 ani	Ofițeri	Topografie	23	
18	1982	3 ani	Ofițeri	Artilerie	148	
19	1982	3 ani	Ofițeri	Topografie	21+1 F.F.	
20	1982	2 ani	Ofițeri	Artilerie	50	străini
21	1983	3 ani	Ofițeri	Artilerie	183+2 M.I. + 1 străin	
22	1983	3 ani	Ofițeri	Topografie	23	
23	1984	3 ani	Ofițeri	Artilerie	104	
24	1985	3 ani	Ofițeri	Artilerie	130	
25	1985	3 ani	Ofițeri	Topografie	24	
26	1986	3 ani	Ofițeri	Artilerie	330	
27	1986	3 ani	Ofițeri	Topografie	33	
28	1987	3 ani	Ofițeri	Artilerie	172	
29	1987	3 ani	Ofițeri	Topografie	31	
30	1988	3 ani	Ofițeri	Artilerie	161	
31	1988	3 ani	Ofițeri	Topografie	25	
32	1988	3 ani	Maiștri militari	Armament	33	
33	1988	3 ani	Maiștri militari	Muniții	16	
34	1988	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	86	
35	1989	3 ani	Ofițeri	Artilerie	196	
36	1989	3 ani	Ofițeri	Topografie	27	
37	1989	3 ani	Maiștri militari	Armament	23	
38	1989	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	30	

⁵⁰ Ministerul de Interne.

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma/specialitatea</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
39	1990	3 ani	Ofițeri	Artilerie	200	
40	1990	3 ani	Ofițeri	Topografie	29	
41	1990	2 ani	Subofițeri	Topografie	22	
42	1990	3 ani	Maiștri militari	Armament	31	
43	1990	3 ani	Maiștri militari	Muniții	32	
44	1990	2 ani	Subofițeri	Artilerie	63	
45	1990	1 an	Subofițeri	Artilerie	30	

INSTITUTUL MILITAR DE ARTILERIE ȘI GEODEZIE
„IOAN VODĂ” 1991 – 1997

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	1991	3 ani	Ofițeri	Artilerie	167	
2	1991	2 ani	Subofițeri	Artilerie	35	
3	1991	1 an	Subofițeri	Artilerie	26	
4	1992	3 ani	Ofițeri	Artilerie și rachete	152	
5	1992	2 ani	Subofițeri	Artilerie	63	
6	1992	1 an	Subofițeri	Artilerie	4	
7	1993	3 ani	Ofițeri	Artilerie	123	
8	1993	2 ani	Subofițeri	Artilerie	83	
9	1994	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	76	
10	1994	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	9 F.F.	
11	1994	3 ani	Maiștri militari	Armament	20	
12	1995	4 ani	Ofițeri	Artilerie și rachete	70+5 R.Moldova	
13	1995	4 ani	Ofițeri	Artilerie și rachete - parașutiști	38	
14	1995	4 ani	Ofițeri	Topografie	19	
15	1995	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	56	
16	1995	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete - parașutiști	19	
17	1995	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	22 F.F.	
18	1995	3 ani	Maiștri militari	Muniții	21	
19	1996	4 ani	Ofițeri	Artilerie și rachete	92+7 R.Moldova	
20	1996	3 ani	Maiștri militari	Artilerie și rachete	20	
21	1996	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete	81	
22	1996	2 ani	Subofițeri	Artilerie și rachete - parașutiști	40 F.F.	
23	Curs perfecționare comandanți de divizioane artilerie și ofițeri din statele majore de unități de	16 săpt.	Ofițeri	-	51	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
	tip divizion – seria 02.12. 1996 - 21.03. 1997					
24	Curs perfecționare comandanți baterii de artilerie – seria 02.12. 1996 – 21.03. 1997	16 săpt.	Ofițeri	-	61	
25	1997	4 ani	Ofițeri	Artilerie și rachete	150+2 R.Moldova	
26	1997	4 ani	Ofițeri	Topografie	21	
27	Curs de perfecționare comandanți divizioane de artilerie și ofițeri din statele majore de unități de tip divizion – seria 05.05– 22.08. 1997	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	51	
28	Curs de perfecționare comandanți baterii de artilerie – seria 05.05.– 22.08.1997	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	70	
29	Curs de specializare șefi magazii armament, muniții, materiale tehnice și gestionari – seria 01 – 28.10. 1997	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie	15	
30	Curs A.T.A.M.– seria 01.10 – 28.11.1997	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie	23	

ȘCOALA DE APLICAȚIE PENTRU ARTILERIE ȘI RACHETE
„IOAN VODĂ” 1997 – 2002

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	Curs de specializare comandanți subunități R.A.D. - 1998	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie	16	
2	Curs de specializare șefi magazii armament, muniții, materiale tehnice și gestionari - 1998	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie	19	
3	Curs de specializare comandanți plutoane comandă - 1998	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie	13	
4	Curs de specializare comandanți plutoane tragere - 1998	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie	14	
5	Curs de stat major (perfecționare comandanți divizioane) – seria 05.01. – 24.04. 1998	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	29	
6	Cursul avansat (perfecționare comandanți de baterii) – 05.01 – 24.04. 1998	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	57	
7	Cursul de stat major subofițeri – seria 01.06. – 24.07. 1998	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie	15	
8	Curs de specializare șefi echipaje (grupe reparații) rachete antitanc dirijate – seria 01.06. – 24.07. 1998	8 săpt.	Maiștri militari	Artilerie	7	
9	Curs de stat major (perfecționare comandanți de divizioane) – seria 11.05. – 28.08. 1998	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	29	
10	Curs avansat (perfecționare comandanți baterii) – seria 11.05. – 28.08. 1998	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	56	
11	Curs de specializare în asigurarea psihologică a acțiunilor militare – seria 01.06. – 28.08. 1998	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie	17	
12	Curs premergător preluării funcției de comandant de divizion - 1998	2 săpt.	Ofițeri	Artilerie	4	
13	Curs de specializare șefi asigurare tehnică cu armament și muniții - 1998	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie	17	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
14	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 11.01. – 05.02. 1999	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie	25	
15	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – 22.02. – 19.03. 1999	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie	25	
16	Curs comandanți plutoane tragere – seria 11.01 – 09.04 1999	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie	12	
17	Curs comandanți plutoane comandă – seria 11.01 – 09.04 1999	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie	16	
18	Curs specializare comandanți subunități RAD – seria 01.03 – 23.04 1999	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie	13	
19	Curs de stat major – seria 22.03 – 09.07 1999	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	60	
20	Curs avansat – seria 22.03 – 09.07 1999	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie	39	
21	Curs de stat major – seria 24.05 – 16.07 1999	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie	18	
22	Curs de specializare ofițeri în asigurarea psihologică a acțiunilor militare – seria 19.04 – 16.07 1999	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie	20	
23	Curs de bază în arma artilerie și rachete și de pregătire pentru prima funcție de ofițer - 1999	11 luni	Ofițeri	Artilerie și rachete	110	
24	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 04.10 – 29.10 1999	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie	38	
25	Curs de specializare șefi asigurare tehnică cu armament și muniții – seria 04.10 – 26.11 1999	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie	16	
26	Curs de stat major – seria 04.10 – 26.11 1999	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie	14	
27	Curs de specializare șefi secții depozitare armament și muniții – seria 10.01 – 04.02 2000	4 săpt.	Maiștri militari și subofițeri	Artilerie	11	
28	Curs de specializare ofițeri în domeniul acțiunilor psihologice – seria 10.01 – 03.03 2000	8 săpt.	Ofițeri	Alte arme	19	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
29	Curs de comandanți plutoane tragere – seria 10.01 – 07.04 2000	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	13	
30	Curs de comandant pluton comandă – seria 10.01 – 07.04 2000	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
31	Curs de specializare comandanți subunități rachete antitanc dirijate – seria 06.03 – 28.04 2000	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	10	
32	Curs avansat – seria 20.03 – 07.07 2000	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	41	
33	Curs de stat major – seria 20.03 – 07.07 2000	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	61	
34	Curs de bază în arma artilerie și rachete și de pregătire pentru prima funcție de ofițer – seria 2000	11 luni	Ofițeri	Artilerie și rachete	51	
35	Curs de bază – subofițeri luptători – filiera indirectă	16 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	56	
36	Curs premergător preluării funcției de comandant de divizion (promoția 2000 A.Î.S.M.) – seria 02 – 13.10 2000	2 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	5	
37	Curs de specializare ofițeri în domeniul acțiunilor psihologice – seria 02.10 – 24.11 2000	8 săpt.	Ofițeri	Alte arme	20	
38	Cursul de stat – subofițeri – seria 02.10 – 24.11 2000	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	
39	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – 20.11 – 15.12 2000	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	
40	Curs de bază subofițeri luptători în activitate – seria 04.09 2000 – 26.01 2001	21 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	25	
41	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 08.01 2001 – 02.02 2001	4 săpt.	Subofițeri	Alte arme	17	
42	Curs formare subofițeri luptători în activitate – seria 04.12 2000 – 27.04 2001	17 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	22	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
43	Curs specializare subunități R.A.D. – seria 26.02. – 20.04. 2001	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	10	
44	Curs de comandant pluton tragere – seria 29.01. – 27.04 2001	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	13	
45	Curs de comandant pluton comandă – seria 29.01. – 27.04. 2001	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
46	Curs specializare șefi ATAM – seria 07.05. – 29.06. 2001	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	20	
47	Curs de stat major – seria 19.03 – 06.07 2001	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	60	
48	Curs avansat – seria 19.03. – 06.07.2001	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	40	
49	Curs de bază în arma artilerie și rachete și de pregătire pentru prima funcție de ofițer - 2001	47 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	21	
50	Curs formare subofițeri luptători în activitate - 2001	17 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	35	
51	Curs de bază subofițeri - 2001	47 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	3 R.Moldova	
52	Curs formare subofițeri luptători în activitate – seria 04.06 2001 – 31.10 2001	16 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	32	
53	Curs stat major – subofițeri – seria 01.10 – 23.11 2001	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	
54	Curs specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 19.11 – 14.12 2001	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
55	Curs de specializare șefi A.T.A.M. – seria 07.01 – 01.03.2002	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	9	
56	Curs de specializare ofițeri în domeniul acțiunilor psihologice – seria 07.01. – 01.03.2002	8 săpt.	Ofițeri	Alte arme	19	
57	Curs de stat major – seria 03.12. 2001 – 22.03. 2002	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	40	
58	Curs avansat – seria 03.12. – 22.03 2002	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	60	
59	Curs stat major subofițeri – seria 04.02. – 29.03. 2002	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
60	Curs de comandant (locțiitor comandant) pluton/secție artilerie și rachete – seria 07.01. – 05.04. 2002	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
61	Curs conducere structuri tehnice (subofițeri și maiștri militari) – 04.03. – 26.04. 2002	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	5	
62	Curs stat major subofițeri – seria 29.04. – 21.06. 2002	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
63	Curs de maiștri militari clasa I și plutonieri adjutanți – seria 13.05. – 21.06.2002	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	19	
64	Curs de stat major – seria 01.04. – 19.07.2002	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	49	
65	Curs avansat – seria 01.04. – 19.07.2002	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	9	
66	Curs de bază ofițeri – seria 03.09. 2001 – 31.07.2002	48 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	24	

**ȘCOALA DE APLICAȚIE PENTRU ARTILERIE TERESTRĂ
ȘI ARTILERIE ANTIAERIANĂ „IOAN VODĂ” 2002 – 2005**

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	Curs de specializare șefi ATAM – seria 07.10. – 29.11.2002	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	11	
2	curs de conducere structuri tehnice – seria 21.10. – 12.12.2002	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	9	
3	Curs de informare și evaluare în domeniul planificării resurselor umane și materiale în situații de criză la mobilizare și război – seria 25.11. – 12.12.2002	3 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	12	
4	Curs maiștri militari clasa I și plutonieri adjutanți – seria 13.01. – 21.02.2003	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	21	
5	Curs de stat major subofițeri – seria 13.01. – 07.03.2003	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	21	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
6	Curs de comandant (locțiitor comandant) pluton/secție artilerie și rachete – seria 20.01. – 18.04.2003	13 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	23	
7	Curs maiștri militari clasa I sau plutonieri adjutanți – seria 10.03. – 18.04.2003	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	15	
8	Curs specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 12.05. – 07.06.2003	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	8	
9	Curs de stat major – subofițeri – seria 05.05. – 27.06.2003	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	
10	Curs de stat major – seria 31.03. – 18.07.2003	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	36	
11	Curs de management al acțiunilor psihologice – seria 21.04. – 18.07. 2003	13 săpt.	Ofițeri	Alte arme	8	
12	Curs avansat pentru ofițeri artilerie și rachete – seria 31.03. – 18.07.2003	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	34	
13	Curs de bază în arma artilerie și rachete și de pregătire pentru prima funcție – seria 02.09.2002 – 25.07.2003	47 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	25	
14	Curs de specializare pe sistemul antiaerian 2x35 mm Oerlikon – seria 29.09 – 24.10 2003	4 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	22	
15	Curs de instructori pentru maiștri militari și subofițeri de artilerie și rachete – seria 08.09. – 31.10.2003	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	7	
16	Curs de specializare pentru sistemul antiaerian 2x35 mm Oerlikon	4 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	14	
17	Curs de maiștri militari clasa I sau subofițeri adjutanți – seria 27.10. – 05.12.2003	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	26	
18	Curs de specializare șefi ATAM – seria 27.10. – 19.12.2003	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
19	Curs de stat major – seria 27.10. – 19.12.2003	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	10	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
20	Curs de instructori – artilerie antiaeriană – seria 27.10. – 19.12.2003	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
21	Curs de stat major – seria 27.10. – 19.12.2003	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
22	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 05.01. – 30.01.2004	4 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Alte arme	27	
23	Curs de specializare comandanți subunități R.A.D. – seria 05.01. – 27.02.2004	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	8	
24	Curs de loțiitor comandant pluton/comandant pluton artilerie și rachete – seria 12.01. – 05.03.2004	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	10	
25	Curs de instructori – seria 08.03. – 30.04.2004	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	14	
26	Curs de stat major – seria 08.03. – 30.04.2004	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	13	
27	Curs de bază – seria 02.09 2003 – 30.04 2004	35 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
28	Curs de maiștri militari cls.I sau subofițeri adjutanți – seria 12.04. – 21.05.2004	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	27	
29	Curs de loțiitor comandant pluton/ comandant pluton – seria 05.04 – 28.05 2004	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	26	
30	Curs de stat major – seria 12.04. – 04.06.2004	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	32	
31	Curs avansat ofițeri – seria 15.03. – 11.06. 2004	13 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	18	
32	Curs de stat major – seria 12.04.– 09.07.2004	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	40	
33	Curs avansat ofițeri – seria 12.04. – 09.07. 2004	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	37	
34	Curs de stat major – seria 12.04. – 09.07.2004	13 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	4	
35	Curs de loțiitor comandant pluton/ comandant pluton – seria 17.05. – 09.07.2004	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	94	
36	Curs de bază ofițeri – seria 01.09.2003 – 30.07.2004	47 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	52	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
37	Curs de conducere structuri tehnice – seria 07.06. – 30.07.2004	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	8	
38	Curs de instructori – seria 06.09. – 29.10.2004	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	27	
39	Curs de specializare comandanți subunități RAD – seria 06.09. – 29.10.2004	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	3	
40	Curs de instructori – seria 18.1. – 10.12.2004	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	13	
41	Curs de stat major – seria 25.10. – 17.12. 2004	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	16	
42	Curs de specializare gestionari armament, muniții și materiale tehnice – seria 31.01. – 25.02.2005	4 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	24	
43	Curs de specializare șefi ATAM – seria 10.01. – 04.03.2005	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	12	
44	Curs de maiștri militari cls.I sau subofițeri adjutanți – seria 07.03. – 15.04.2005	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	23	
45	Curs avansat – seria 14.03. – 10.06. 2005	13 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	32	
46	Curs de stat major – seria 14.03. – 10.06. 2005	13 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
47	Curs de loțiitor comandant pluton / comandant pluton – seria 18.04. – 10.06.2005	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	44	
48	Cursul avansat – seria 18.04. – 15.07.2005	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	47	
49	Curs de stat major – seria 18.04. – 15.07.2005	13 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	35	
50	Curs de loțiitor comandant pluton/comandant pluton – seria 23.05. – 15.07.2005	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	36	
51	Curs de stat major – 30.05. – 22.07.2005	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
52	Curs de bază – seria 01.09. 2004 – 29.07.2005	47 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	42	
53	Curs de bază – seria 01.11. 2004 – 29.11.2005	39 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	8	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
54	Curs de cunoaștere a complexului de rachete antiaeriene KUB – seria 01.03. – 31.04.2005	8 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	40	
55	Curs de cunoaștere a complexului de rachete antiaeriene KUB – seria 03.05. – 30.06.2005	8 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	35	

CENTRUL DE PREGĂTIRE PENTRU ARTILERIE TERESTRĂ „IOAN VODĂ”
2005 – 2008

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	Curs avansat – seria 14.11. 2005 – 03.02.2006	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
2	Curs de specializare comandanți subunități RAD – seria 19.12.2005 – 10.02. 2006	8 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	5	
3	Curs de bază – seria 01.09. 2005 – 03.03.2006	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	25	
4	Curs avansat subofițeri – seria 09.01. – 31.03.2006	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	26	
5	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 03.04. – 28.04.2006	4 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	23	
6	Curs de stat major – seria 20.02. – 16.06.2006	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	16	
7	Curs avansat ofițeri – seria 27.03. – 16.06.2006	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	37	
8	Curs de plutonier major – seria 24.04. – 16.06.2006	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	15	
9	Curs avansat pentru subofițeri – seria 27.03. – 16.06.2006	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	38	
10	Curs de utilizare a S.C.F.A. pentru comandantul de piesă (instalație de lansare) – seria 27.11. – 08.12.2006	2 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	6	
11	Curs de stat major – seria 16.10.2006 – 09.02.2007	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	8	
12	Curs avansat pentru subofițeri – seria 20.11. 2006 – 09.02.2007	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	20	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
13	Curs de bază – seria 04.09.2006 – 02.03.2007	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	36	
14	Curs de specializare șef stație meteo – seria 12.03. – 30.03.2007	3 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	10	
15	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 02.04 – 27.04. 2007	4 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	14	
16	Curs de stat major ofițeri – seria 19.02. – 15.06.2007	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
17	Curs avansat ofițeri – seria 26.03. – 15.06.2007	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	22	
18	Curs de plutonier major – seria 23.04 – 15.06.2007	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
19	Curs avansat pentru subofițeri – seria 02.04 – 22.06.2007	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	21	
20	Curs de utilizare SCFA pentru comandanți de piesă (instalație de lansare) – seria 22.10 – 02.11.2007	2 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
21	Curs de plutonier adjutant/Maistru militar clasa I – seria 15.10 – 07.12. 2007	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	11	
22	Cursul de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 03.09 – 21.12.2007	16 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	10	
23	Cursul de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 03.09 – 21.12.2007	16 săpt.	Ofițeri	Psihologie	8	
24	Cursul de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 03.09 – 21.12 2007	16 săpt.	Ofițeri	Medicină generală	4	
25	Cursul de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 03.09 – 21.12.2007	16 săpt.	Ofițeri	Justiție militară	1	
26	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 07.01 – 15.02. 2008	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	10	
27	Cursul de specializare armurieri de infanterie – seria 21.01 – 15.02.2008	4 săpt.	S.g.v.	Artilerie și rachete	9	
28	Curs de plutonieri adjutanți/ maiștri militari cls.I – seria 14.01 – 07.03.2008	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	13	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
29	Curs de maiștri militari cls.a II-a – seria 14.01 – 07.03.2008	8 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	7	
30	Curs de specializare observatori înaintați – seria 03 – 21.03.2008	3 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	7	
31	Curs de stat major ofițeri – seria 25.02 – 20.06 2008	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	21	
32	Curs avansat ofițeri – seria 31.03 – 20.06.2008	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	19	
33	Curs avansat pentru subofițeri – seria 07.04 – 27.06.2008	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	39	
34	Curs de plutonier major – seria 05.05 – 27.06.2008	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	38	

**CENTRUL DE INSTRUIRE PENTRU ARTILERIE TERESTRĂ ȘI ARTILERIE
ANTIAERIANĂ „IOAN VODĂ”
2008 – Până în prezent**

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
1	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță 2x35 mm Gepard – seria octombrie 2008	4 săpt.	Subofițeri, maiștri militari și s.g.v.	Rachete și artilerie antiaeriană	18	
2	Curs de maiștri militari cls.a II-a – seria 29.09 – 21.11 2008	8 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
3	Curs de plutonier major – seria 29.09 – 21.11. 2008	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	20	
4	Curs de plutonieri adjutanți/ maiștri militari cls.I – seria 13.10 – 05.12. 2008	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	23	
5	Curs de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 01.09 – 12.12 2008	15 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	25	
6	Curs de formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 01.09 – 12.12. 2008	15 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	5	
7	Curs avansat pentru subofițeri – seria 17.11 2008 – 06.02. 2009	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	40	
8	Curs de plutonier major – seria 15.12 2008 – 06.02. 2009	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	37	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
9	Curs avansat ofițeri – seria 24.11.2008 – 13.02.2009	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	5	
10	Curs stat major – seria 20.10.2008 – 13.02.2009	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	9	
11	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 05.01 – 13.02.2009	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	25	
12	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 05.01 – 13.02.2009	6 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	5	
13	Curs de plutonier adjutant principal/maistru militar principal – seria 12.01 – 20.02.2009	6 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Alte arme	6	
14	Curs de bază – seria 01.09.2008 – 27.02.2009	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
15	Curs de mecanic conductor complex antiaerian cal.2x35 mm Gepard – seria 23.03 – 10.04.2009	3 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	40	
16	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – 09.03 – 17.04.2009	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
17	Curs de mecanic conductor complex antiaerian cal.2x35 mm Gepard – seria 22 – 30.04.2009	1 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	4	
18	Curs de plutonier adjutant / maistru militar cls.I – seria 23.03 – 15.05.2009	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	20	
19	Curs de mentenanța sistemului antiaerian 2x35 mm Gepard – seria 30.03 – 22.05.2009	8 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	15	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
20	Curs de operarea sistemului antiaerian 2x35 mm Gepard – seria 30.03 – 22.05 2009	8 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	31	
21	Curs de cunoaștere, operare și mentenanța tunului antiaerian 2x35 mm Oerlikon – seria 27.04 – 22.05.2009	4 săpt.	S.g.v.	Rachete și artilerie antiaeriană	37	
22	Curs de stat major – seria 23.02 – 19.06.2009	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	8	
23	Curs de stat major – seria 23.02 – 19.06.2009	17 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	16	
24	Curs avansat ofițeri – seria 30.03 – 19.06.2009	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	14	
25	Curs avansat ofițeri – seria 30.03 – 19.06.2009	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	11	
26	Curs avansat pentru subofițeri – seria 30.03 – 19.06.2009	12 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	13	
27	Curs avansat pentru subofițeri – seria 06.04 – 26.06.2009	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	39	
28	Curs avansat pentru maiștri militari – seria 06.04 – 26.06.2009	12 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	5	
29	Curs de plutonier major – seria 04.05 – 26.06.2009	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	42	
30	Curs de maiștri militari cls.a II-a – seria 04.05 – 26.06. 2009	8 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	3	
31	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță 2x35 mm Oerlikon – seria 29.06 – 24.07.2009	4 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	15	
32	Curs de instruire și atestare a instructorilor de poliție militară – seria 13 – 24.07.2009	2 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Alte arme	15	
33	Curs de bază – seria 01.09.2009 – 26.02.2010	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
34	Curs de bază – seria 01.09.2009 – 26.02.2010	26 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	19	
35	Curs formare ofițeri în activitate pe filiera indirectă – seria 01.09 – 26.02.2010	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	6	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
36	Curs de mecanici conductori Gepard – seria 14.09 – 02.10.2009	3 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
37	Curs de cunoaștere și operare sistem antiaerian 2x35 mm Gepard – nivel II – seria 28.09 – 20.11.2009	8 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	9	
38	Curs de utilizare SCDA pentru comandantul de piesă (instalație de lansare) – seria 12 – 23.10.2009	2 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	11	
39	Curs de plutonier major – seria 28.09 – 20.11.2009	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	43	
40	Curs de specializare operatori ARGUS F-01 – seria 08 – 19.02.2010	2 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	18	
41	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 08.03 – 16.04.2010	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	20	
42	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 08.03 – 16.04.2010	6 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	20	
43	Curs de stat major – seria 15.02 – 11.06.2010	17 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	15	
44	Curs avansat ofițeri – seria 22.03 – 11.06.2010	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	6	
45	Curs avansat pentru subofițeri – seria 22.03 – 11.06.2010	12 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	13	
46	Curs avansat pentru maiștri militari – seria 22.03 – 11.06.2010	12 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	5	
47	Curs de stat major – seria 22.02 – 18.06.2010	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	16	
48	Curs avansat ofițeri – seria 29.03 – 18.06.2010	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	23	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
49	Curs avansat pentru maiștri militari – seria 29.03 – 18.06.2010	12 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	19	
50	Curs de plutonier major – seria 26.04 – 18.06.2010	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	24	
51	Curs avansat pentru subofițeri – seria 29.03 – 18.06.2010	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	66	
52	Curs de mecanici conductori Gepard – seria 27.09 – 22.10 .2010	4 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	34	
53	Curs de specializare operatori RAD – seria 25.10 – 26.11.2010	4 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
54	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță complex A.A.2x35 mm Gepard – seria 26.10 – 17.12. 2010	8 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	35	
55	Curs de plutonier major – seria 18.10 – 10.12.2010	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	20	
56	Curs de bază – seria 01.09.2010 – 25.02.2011	26 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	72	
57	Curs de bază – seria 01.09.2010 – 25.02.2011	26 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	34	
58	Curs de mecanici conductori Gepard – seria 14.02 – 11.03.2011	4 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	19	
59	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 14.03 – 22.04.2011	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	63	
60	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 14.03 – 22.04.2011	6 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	31	
61	Curs de stat major – seria 14.02 – 10.06.2011	17 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	18	
62	Curs avansat ofițeri – seria 21.03 – 10.06.2011	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	7	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
63	Curs avansat pentru maiștri militari și subofițeri – seria 21.03 – 10.06.2011	12 săpt.	Subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	11	
64	Curs de stat major – seria 21.02 – 17.06. 2011	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	16	
65	Curs avansat ofițeri – seria 28.03 – 17.06.2011	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	20	
66	Curs avansat pentru subofițeri – seria 28.03 – 17.06.2011	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	41	
67	Curs avansat pentru maiștri militari – seria 28.03 – 17.06.2011	12 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	13	
68	Curs de plutonier major – seria 26.05 – 17.06.2011	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	35	
69	Curs avansat ofițeri – seria 26.03-15.06.2012	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	20	
70	Curs de stat major – seria 20.02-15.06.2012	17 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	19	
71	Curs de bază – seria 5.09.2011-9.03. 2012	27 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	21	
72	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 16.03-4.05.2012	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	21	
73	Curs avansat pentru subofițeri – seria 26.03 – 15.06.2012	12 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	38	
74	Curs de plutonier major – seria 23.04 – 15.06.2012	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	38	
75	Curs de specializare operatori RAD-seria 12.09-14.1.2011	5 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	8	
76	Curs de utilizare SCFA pentru comandant piesă (IL)	2 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
77	Curs de specializare operatori ARGUS F-01 – seria 18 – 29.06.2012	2 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Artilerie și rachete	10	
78	Curs armurieri 2012	2 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	11	
79	Specializare inițială în armă a studenților AFT- bazele tactice 26.03-13.04.2012	3 săpt.	studenți	Artilerie și rachete	27	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
80	Specializare inițială în armă a studenților AFT- bazele tehnice 17.11-4.12.2011	3 săpt.	studenți	Artilerie și rachete	33	
81	Curs avansat ofițeri – seria 16.04 – 6.07.2012	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
82	Curs de stat major – seria 12.03 – 06.07. 2012	17 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	6	
83	Curs de bază ofițeri – seria 5.09.2011- 9.03. 2012	27 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	23	
84	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 26.03 – 04.05.2012	6 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	22	
85	Curs de formare maștri militari pe filiera directă- seria 12.09.2011- 20.07.2012	44 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
86	Curs avansat pentru subofițeri – seria 26.03 – 15.06.2012	12 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	11	
87	Curs de plutonier major – seria 31.10 – 23.12.2011	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	13	
88	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță complex A.A.2x35 mm Gepard – seria 03.10 – 25.11.2011	8 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	14	
89	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță complex A.A.2x35 mm Oerlikon – seria 30.01 – 24.02. 2012	4 săpt.	Ofițeri, subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	19	
90	Curs avansat ofițeri – seria 25.03-14.06.2013	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	16	
91	Curs de stat major pentru ofițeri – seria 25.03 – 14.06.2013	12 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	13	
92	Curs de formare a cadrelor militare pentru prima funcție- seria 03.09.2012- 29.03.2013	27 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	27	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
93	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 15.04-24.05.2013	6 săpt.	Ofițeri	Artilerie și rachete	25	
94	Curs de maiștri militari clasa a III-a seria 21.01-15.03.2013	8 săpt.	Maiștri militari	Artilerie și rachete	7	
95	Curs de plutonier - seria 22.10-14.12.2012	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
96	Curs de plutonier - seria 22.04-14.06.2013	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
97	Curs de plutonier major -seria 22.10-14.12.2012	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
98	Curs de plutonier major -seria 22.04-14.06.2013	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
99	Curs formare subofițeri pe filieră directă-modulul de pregătire de specialitate 01.04-07.06.2013	10 săpt.	elevi	Artilerie și rachete	33	
100	Curs specializare operatori RAD 10.09-12.10.2012	5 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
101	Curs specializare operatori ARGUS F-01 17-28.06.2012	5 săpt	Subofițeri	Artilerie și rachete	5	
102	Curs de observatori înaintați 5.02.–15.03. 2013	3 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	7	
103	Specializare inițială în armă a studenților AFT- bazele tactice 22.10-09.11.2012	3 săpt.	studenți	Artilerie și rachete	33	
104	Specializare inițială în armă a studenților AFT- bazele tehnice 02 -26.04.2013	3 săpt.	studenți	Artilerie și rachete	33	
105	Curs avansat ofițeri – seria 24.09 – 14.12.2012	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	5	
106	Curs avansat ofițeri – seria 25.03 – 14.06.2012	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	6	
107	Curs de stat major – seria 25.03 – 14.06.2012	12 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	13	

<i>Nr. crt.</i>	<i>Promoția/ Denumirea cursului</i>	<i>Durata</i>	<i>Categoria de personal</i>	<i>Arma</i>	<i>Număr absolvenți</i>	<i>Obs.</i>
108	Curs de formare a cadrelor militare pentru prima funcție-seria 03.09.2012-29.03.2013	27 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	20	
109	Curs de specializare pentru dezvoltarea pregătirii în armă a comandantului de pluton – seria 03.09.2012 – 29.03.2013	6 săpt.	Ofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	22	
110	Curs de formare a cadrelor militare pentru prima funcție-seria 03.09.2012-01.12.2013	12 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	10	
111	Curs de maiștri militari clasa a II-a 21.01-15.03.2013	8 săpt.	Maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
112	Curs de plutonier - seria 22.10-14.12.2012	8 săpt.	Subofițeri	Rachete și artilerie antiaeriană	7	
113	Curs de plutonier major – seria 22.10-14.12.2012	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	19	
114	Curs de plutonier major – seria 22.04-14.06.2013	8 săpt.	Subofițeri	Artilerie și rachete	8	
115	Curs formare subofițeri pe filieră directă-modulul de pregătire de specialitate 01.04-07.06.2013	10 săpt.	elevi	Rachete și artilerie antiaeriană	15	
116	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță complex A.A.2x35 mm Gepard – seria 24.09 – 16.11 2012	8 săpt.	subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	11	
117	Curs de cunoaștere, operare și mentenanță complex A.A.2x35 mm Oerlikon – seria 28.01 – 22.02.2013	4 săpt.	subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	18	
118	Curs operatori IVA 19-30.11.2012	2 săpt.	subofițeri și maiștri militari	Rachete și artilerie antiaeriană	6	

PUBLICAȚII ARTILERISTICE

*Revista Artileriei, Anul VII
din luna ianuarie 1893,
editată la București
Directorul revistei:
colonel Alexandru Tell*

*Revista Artileriei, Anul XXXVII, din luna
aprilie 1924, editată la Timișoara
Directorul revistei: general de divizie Alexandru
Referendaru, inspector tehnic al artileriei*

*Revista Traieectorii, ediție aniversară,
1981, editată la Sibiu
cu prilejul centenarului școlii*

*Revista Artileria Modernă Română,
nr. 1-2 din 2011, serie nouă, nr. XXI,
anul X, editată la Sibiu cu prilejul aniversării
a 130 de ani de existență a școlii*

ARTILERIȘTI, MEMBRI AI ACADEMIEI DE ȘTIINȚE DIN ROMÂNIA

1. Alevra Nicolae – membru titular - 21.12.1935
2. Andronescu Mihail - membru corespondent - 20.12.1936
3. Buicliu Gheorghe – membru corespondent - 05.06.1943
4. Bungescu Ion – membru corespondent - 20.12.1936, membru titular- 05.06.1943
5. Burileanu Ștefan – membru titular - 21.12.1935
6. Dragomir Nicolae – membru corespondent - 20.12.1936
7. Dragomirescu-Buzne E. – membru corespondent - 05.06.1943
8. Ioanișiu Alexandru – membru corespondent - 20.12.1936
9. Leonida Paul – membru corespondent - 20.12.1936
10. Negrei Vasile – membru corespondent - 20.12.1936
11. Potopeanu Gheorghe – membru corespondent - 21.12.1935, membru titular -
20.12.1936
12. Sichitiu Ion – membru titular - 20.12.1936
13. Stoenescu Nicolae – membru corespondent - 21.12.1935, membru titular -
20.12.1936
14. Țenescu Florian – membru titular - 20.12.1936
15. Atanasiu Constantin – membru corespondent - 06.06.1939

**INSIGNE ALE UNOR UNITĂȚI DE ARTILERIE
PENTRU 7 ANI DE VECHIME ÎN CADRUL ACESTORA**

Centrul de Instrucție al Artileriei

Regimentul 42 Artilerie

Regimentul 1 Artilerie Carol I

Regimentul 24 Artilerie Roman

Regimentul 35 Artilerie

Regimentul 32 Obuziere

Regimentul 4 Garda Regele Ferdinand

**VIZITE ALE UNOR DELEGAȚII MILITARE STRĂINE LA CENTRUL DE INSTRUCȚIE
AL ARTILERIEI / CENTRUL DE PERFECTIONARE A PREGĂTIRII CADRELOR
DE ARTILERIE DE LA PLOIEȘTI**

- 29 octombrie 1964 – vizita unei delegații militare sovietice, condusă de mareșalul Grecico; delegația a fost însoțită de generalul-maior Vasile Ionel, adjunctul ministrului Forțelor Armate;
- 5 octombrie 1966 – vizita unei delegații militare din R.S.F. Iugoslavia, condusă de secretarul de stat pentru apărarea națională și locțiitor al comandantului suprem al Forțelor Armate, generalul de armată Ivan Gosnÿak; delegația a fost însoțită de ministrul Forțelor Armate, generalul-colonel Ion Ioniță;
- 13 octombrie 1966 – vizita ministrului apărării R.S. Cehoslovacia, generalul de armată Buhomir Lomsky; acesta a fost însoțit de generalul-locotenent Vasile Ionel, adjunctul ministrului Forțelor Armate;
- 21 aprilie 1971 – centrul a fost vizitat de o delegație din R.P.D. Coreană, condusă de generalul de armată Ogîn U., membru al Biroului Politic, secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc; delegația a fost însoțită de adjunctul ministrului Apărării Naționale, generalul-locotenent Vasile Ionel;
- 27 august 1971 – vizita delegației militare a Republicii Populare Chineze, condusă de Li-Dă-Șin, membru supleant al Partidului Comunist Chinez, șef al Direcției Generale Politice a Armatei Populare Chineze de Eliberare; delegația a fost însoțită de ministrul Forțelor Armate – generalul de armată Ion Ioniță și de adjunctul său, generalul-colonel Marin Niculescu;
- 18 aprilie 1972 – vizita delegației din Republica Democrată Germană, condusă de generalul de armată Heinz Hoffman, ministrul apărării; delegația a fost însoțită de generalul-colonel Marin Niculescu și comandantul Artileriei Forțelor Armate, generalul-locotenent Ion Popescu;
- 17 iulie 1972 – vizita colonelului Pictrzykowski, atașatul militar al Republicii Populare Polone;
- 19 iulie 1972 – vizita unei delegații militare din Republica Populară Democrată Coreană;
- 2 septembrie 1972 – vizita delegației militare a Republicii Democrate Populare a Yemenului, condusă de adjunctul ministrului Apărării, locotenent-colonelul Ali Ahmed Nasser Antar; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Vasile Bărboi, șeful de stat major al Comandamentului Artileriei;
- 11 septembrie 1974 – vizita delegației militare chineze, condusă de generalul Siang-Giung-Hua, locțiitor al șefului Marelui Stat Major; delegația a fost însoțită de primul adjunct al ministrului și șef al Marelui Stat Major, generalul-locotenent Ioan Gheorghe;
- 29-30 octombrie 1974 – vizita a 12 ofițeri din armatele țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia;
- 3 decembrie 1974 – vizita delegației militare iugoslave, condusă de Djuro Loncarevici, șeful Centrului de Înalte Studii Militare; delegația a fost însoțită de generalul de armată Ion Tutoveanu, comandantul Academiei Militare;
- 26 februarie 1975 – vizita delegației militare din Portugalia, condusă de generalul Carlos Fabio, șeful Statului Major al Armatei de Uscat, membru al Juntei Salvării Naționale; la activitate a participat și Antonio Luis de Magolhares de Abren Novais Macado;
- 6 iunie 1975 - vizita delegației militare din Venezuela, condusă de generalul de divizie Manuel Bereciarto Partidas, comandantul Trupelor de Uscat; a fost însoțită de generalul-maior Antoniu din Direcția de Informații;
- 21 august 1975 - vizita delegației militare condusă de generalul-maior Weidemann, locțiitorul șefului Direcției Informații; a fost însoțită de generalul-maior Dumitru Dumitru, șeful Direcției Informații a Marelui Stat Major;

- 5 septembrie 1976 – vizita delegației militare din S.U.A., condusă de generalul Fred C. Weyand, șeful de stat major al Trupelor de Uscat; delegația a fost însoțită de locțiitorul șefului Marelui Stat Major, generalul-locotenent Popa Constantin;
- 22 septembrie 1977 – vizita delegației militare a U.R.S.S., condusă de mareșalul V.G. Kulikov, comandantul trupelor Tratatului de la Varșovia; delegația sovietică a fost însoțită de generalul Ion Coman, ministrul apărării naționale;
- 27 septembrie 1977 – vizita adjunctului ministrului apărării Republicii Populare Chineze, generalul Ian-Cen U.; delegația chineză a fost însoțită de generalul-locotenent Vasile Ionel;
- 10 octombrie 1978 – vizita ministrului apărării Republicii Italia, generalul Attilio Raffini; delegația italiană a fost însoțită de generalul Ion Coman, ministrul Apărării Naționale;
- 13 iunie 1979 – vizita delegației militare din India, condusă de Jagaivan Rad, vice-prim ministru și ministru al apărării; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Nicolescu Marin, adjunctul ministrului apărării naționale;
- 27 iunie 1979 – vizita delegației militare din China, condusă de Li Ta, șeful de stat major al Trupelor de Uscat; delegația a fost însoțită de generalul Bărboi Vasile;
- 29 septembrie 1979 – vizita delegației militare din Austria, condusă de generalul Otto Rosh; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Popa Constantin, locțiitorul șefului Marelui Stat Major;
- 26 septembrie 1979 – vizita generalului de armată Wang Shang-Rang, șeful Statului Major General al Armatei Republicii Populare Chineze; delegația a fost însoțită de locțiitorul șefului Marelui Stat Major, generalul-locotenent Stănculescu Victor;
- 25 octombrie 1979 – o delegație de 23 de persoane din R.P.D. Coreană, condusă de generalul-locotenent O Gik Rial;
- 2 iulie 1980 – vizita delegației militare a Comandamentului Unificat al Tratatului de la Varșovia, condusă de generalul-maior Ponomcurenko A.; din delegație au făcut parte reprezentanții următoarelor țări:
 - Bulgaria (generalul-maior Bojicov + 3 persoane);
 - Cehoslovacia (generalul-maior Tuaroška Rudolf + 1 persoană);
 - Polonia (general de brigadă Sewerinski Wyaceslaw + 3 persoane);
 - Ungaria (general-maior Roga Lovost + 3 persoane);
 - U.R.S.S. (generalul-maior Lebedev + 3 persoane);
 delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Negulescu Nicolae, locțiitorul Comandamentului Artileriei;
- 27 martie 1981 – vizita delegației militare din Cipru, condusă de generalul-maior George Azinal, locțiitorul Gărzii Naționale a Ciprului;
- 30 mai 1981 – vizita delegației militare din Bulgaria;
- 23 iunie 1981 – vizita unor ofițeri din: S.U.A., Grecia, Italia, Indonezia, Austria, Franța, Marea Britanie, R.F. Germană, R.D. Germană, Bulgaria, U.R.S.S., R.F.F. Iugoslavia, Polonia, Egipt, India, Turcia, Japonia, China și Mexic;
- 14 mai 1982 – vizita delegației militare din Nepal;
- 26 august 1982 – vizita delegației militare condusă de generalul Nahit Özgür;
- 14 septembrie 1982 – vizita delegației militare din Mozambic, condusă de generalul locotenent Alberto Joacqim Chimpande, ministrul apărării naționale; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Stănculescu Victor;
- 18 septembrie 1982 – vizita delegației algeriene, condusă de colonelul Mohamed Alleg, directorul comitetului politic al Armatei Naționale; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Gomoiu Gheorghe, secretarul Consiliului Politic al Armatei;
- 7 iunie 1983 – vizita delegației militare din Maroc, condusă de colonelul major Mohamed Akhakbar, secretarul general al administrației apărării Regatului Maroc;
- 25 august 1983 – vizita delegației militare chineze, condusă de Xiao-Quanfu, membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez;

- 30 august 1983 – vizita delegației militare egiptene condusă de generalul Foud El Zaky;
- 13 octombrie 1983 – vizita delegației militare din U.R.S.S., condusă de generalul de armată A.A. Epișev, șeful Direcției Principale Politice a Armatei și Flotei Militare Sovietice; delegația a fost însoțită de generalul-locotenent Ilie Ceaușescu și generalul-colonel Ion Popescu;
- 28 februarie 1984 – vizita delegației militare din Germania, condusă de profesorul dr. Siegfried;
- 15 septembrie 1984 – vizita delegației militare chineze, condusă de Xiang Shouzhi;
- 24 aprilie 1985 – vizita delegației militare din Olanda;
- 18 iunie 1985 – vizita delegației militare din Ungaria;
- 14 decembrie 1985 – vizita atașatului militar al R.S.F. Iugoslavia, Kosta Danković;
- 24 septembrie 1986 – vizita unui ziarist de la ziarul „*Wolksarme*“, organul central de presă al armatei R.D. Germană;
- 9 februarie 1988 – vizita delegației militare sovietice, condusă de contraamiralul Ghenadi Alexeevici Mihailov;
- 13 septembrie 1989 – vizita delegației militare din U.R.S.S. (condusă de generalul-maior Liskin), a unei delegații din China și a unei delegații din Cehoslovacia, pentru prezentarea calculatorului C 40;
- 26 septembrie 1990 – vizita delegației Academiei Militare din Bulgaria, condusă de șeful de stat major al acesteia, generalul-maior Naiden Borimeci Kov;
- 5 octombrie 1990 – vizita delegației Comitetului Internațional al Crucii Roșii, condusă de Jean Francois Berger;
- 12 octombrie 1990 – vizita colonelului Abdul Ghani, atașatul militar al Indoneziei și a colonelului Robert Kreps, atașatul militar al S.U.A.;
- 1 iunie 1993 – vizita unei delegații militare din Ungaria, condusă de locotenent colonelul Zolta;
- 10 august 1993 – vizita unei delegații militare din Bulgaria, condusă de generalul de armată Liuben Petrov; delegația a fost însoțită de generalul-maior Gâdiuță Ion;
- 8 octombrie 1993 – vizita unei delegații militare din Belgia, condusă de generalul Pocatent Charlier, șeful Statului Major General;
- 12 noiembrie 1993 – vizita unei delegații germane condusă de generalul Klaus Nouman;
- 8 decembrie 1993 – vizita delegației Școlii de Artilerie din Turcia, condusă de comandantul acesteia, generalul-locotenent Sener Eruygur;
- 8 martie 1994 – vizita unei delegații din Ungaria, condusă de generalul-locotenent Yaros Deak, comandantul Armatei și șef al Statului Major al Forțelor Armate;
- 17 martie 1994 – vizita unei delegații NATO, constituită din 6 membri (Olanda, Germania și Marea Britanie); delegația a fost însoțită de colonelul Neculai Băhnăreanu;
- 17 noiembrie 1994 – vizita unei delegații militare din Polonia;
- 16 martie 1995 – vizita unei delegații militare din Elveția, condusă de generalul de corp de armată Arthur Liener, șeful Statului Major General; delegația a fost însoțită de generalul-maior Gâdiuță Ion, locțiitor al șefului Statului Major General;
- 31 mai 1995 – vizita unei delegații militare franceze;
- 24 octombrie 1995 – vizita unei delegații militare din Ucraina, condusă de generalul Anatoli Vasilievici Lopata, șeful Statului Major General;
- 26 martie 1996 – vizita unei delegații militare din Marea Britanie, condusă de locotenent-colonelul Patrik Roberts de la Colegiul de Stat Major din Anglia;
- 11 august 1996 – vizita generalului-maior Rigby, de la Fort Sill, Oklahoma, S.U.A.;
- 13 noiembrie 1996 – vizita unei delegații militare din Republica Moldova, condusă de colonelul Suruceanu.

ABREVIERI

- A. – Armata (A. 1 – Armata 1)
- Art. – Artilerie
- A.G. – Artilerie Grea (R. 1 A.G. – Regimentul 1 Artilerie Grea)
- Bg. – Brigada (Bg. 1 Artilerie – Brigada 1 Artilerie)
- Bt. – Baterie (Bt. 1/Dn 1 Ob. – Bateria 1 din Divizionul 1 Obuziere)
- C.A. – Corp de armată (C. 1 A. – Corpul 1 Armată)
- cal. – calibru (Dn. 2 tunuri 152,4 mm – Divizionul 2 tunuri cal. 152,4 mm)
- Cav. - Cavalerie
- D. – Divizie (D.1 I. – Divizia 1 Intanterie)
- Dn. – Divizion (Dn. 1 /R. 1 Artilerie – Divizionul 1 din Regimentul 1 Artilerie; Dn. 2 tunuri 152,4 mm – Divizionul 2 tunuri cal. 152,4 mm)
- Gp. A. – Grup de armate
- I. – Infanterie
- Î.D. – Înalt Decret
- md. - model
- Ob. – Obuziere
- R. – Regiment (R. 1 Artilerie – Regimentul 1 Artilerie; R. 1 Ob. – Regimentul 1 Obuziere)
- Regiunea Întărită „F.N.G.” – Regiunea Întărită „Focșani-Nămoloasa-Galați”
- T. – Tunuri
- Tunuri A.A. – Tunuri antiaeriene
- T.L. – Tunuri lungi
- Tunuri T.R. – Tunuri tragere repede

BIBLIOGRAFIE

1. Abrudan, Paul, locotenent-colonel, Roban, Valeriu, maior (r), Ofițeri de prestigiu care au activat în învățământul militar în perioada 1876-1940 – Profiluri, „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară M.M.C.”, nr. 14-15 / 1981-1982;
2. Andronescu, M., col.adj., Teodorescu, Vintilă, cpt., Contribuția artileriei în războaiele României până la 1919 inclusiv – 1943, Tipografia Școalei Ofițeri de Artilerie „Regele Carol I”, Pitești;
3. Agapie, M., gl.mr., Ucrain, C., col.(r) dr., Personalități ale artileriei române, Editura Militară, București, 1993;
4. Agapie, M., gl.lt., Chiriac, D.-M., mr., Emil, I., mr., Hlihor, C., mr., De la Școala Superioară de Război la Academia de Înalte Studii Militare. Comandanți-Profesori-Absolvenți (1889-1995), Editura A.I.S.M., 1995;
5. Alessi, A.P. , Pop, Massim, Resbelul oriental ilustrat, Graz, 1878, Ed. Paul Cieslar;
6. Anastasiu, Ion I., General, Oastea română de-alungul veacurilor, București, 1933;
7. Anastasiu, Ion I., O pagină din războiul nostru. Lupta de la Jiu 14/27 octombrie 1916 – 1936, Tip. „Bucovina” I.E. Torouțiu, București;
8. Apostol, V., gl. mr. dr., Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Militari în slujba științei și culturii, Editura Pro Transilvania, București, 2002;
9. Apostol, V., gl.mr.dr., Generali ai armatei române eroi și martiri, Editura Pro Transilvania, București, 2001;
10. Apostol, Vasile, General-maior dr., Ucrain, Constantin, general de brigadă (r) dr., Personalități militare brăilene, Editura Pro Transilvania, București, 2002, pp.57-60;
11. Arion, Eracle, general, 28 noiembrie 1877, în Revista Armatei, noiembrie 1903;
12. Aron, Elisabeta, Generalul Alexandru Tell, luptător pentru independență și participant activ la îmbogățirea patrimoniului Muzeului militar din București, Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, MMC, tom 9/1976;
13. Atanasiu, Dumitru, gl. mr.(r) ing., Atanasiu, Victor, col., Eftimescu, Gheorghe col. (r), Nicolae, Nicolae, lt.col., Contribuții la istoria învățământului militar din România, vol. I – Editura Militară, București, 1972;
14. Atanasiu, Victor și colectiv, România în anii Primului Război Mondial, Editura Militară, București, 1987;
15. Atanasiu, Victor, Bătălia din zona Sibiu-Câineni, Editura Militară, București, 1982;
16. Atanasiu, Victor, Bătălia din zona Bran-Cîmpulung, Editura Militară, București, 1976;
17. Atanasiu, Victor, Unele considerente asupra angajării României în primul război mondial „Ipoteza Z”, Studii nr. 6/1971;
18. Averescu, A., mareșal, Notițe zilnice de război, vol. 1-II – Editura Militară, București, 1992;
19. Babo, Alexandru, Brezoi, Miron, Dotarea, înzestrarea și pregătirea armatei române la intrarea în Primul Război Mondial, Revista Academiei Trupelor de Uscat, Sibiu, 2005;
20. Bacalbașa, C., Bucureștii de altădată, vol. I, (1871-1877) – Editura Eminescu, București, 1987;
21. Batalli, I., Mocanu, V., col.dr., Strujan, I., col., Pe aici nu se trece!, Editura Militară, 1976;
22. Bălescu, Valeria, Mausoleul de la Mărășești, Editura Militară, București, 1993;
23. Bălescu, Valeria, Monumentul Independenței din Craiova, Magazin istoric nr. 5 (482), mai 2007;
24. Băldescu, Raul, Războiul național. Operațiuni din 1916, Vol I, [f,e], Sibiu, 1933;
25. Bănă, P. cdor (r), Dragostea a învins moartea, Observatorul militar nr. 34 (27. VIII-2.IX.2002);
26. Bănă, P. col., General-locotenent (r) Titus Gârbea, participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, La datorie, nr. 46 (16-22.XI.1993);
27. Bărlădeanu, Constantin U., Tunarii, Editura Pro Transilvania, București, 2001;
28. Bejancu, Gh., col., Ceaușescu, I., lt.-col., Mocanu, V., lt.-col., Olteanu, C., col., Asalt la redute. Eroii ai Războiului pentru Independență, Editura Militară, București, 1969;

29. Bejinariu, M., prof., Gușu, D., lt. col., Monografia Liceului Militar Ștefan cel Mare, Editura. Militară, București, 1994;
30. Bejinariu, M., prof., Gușu, D., col. (r), Monografia Liceului Militar Ștefan cel Mare, ediția a II-a, Editura Trinitas, Iași, 2002;
31. Bichicean, G., Istoria Școlii de Aplicație pentru Artilerie și Rachete „Ioan Vodă”, Editura Tribuna, 2000;
32. Bichicean, Gheorghe, col.dr., Pregătirea ofițerilor de artilerie în perioada Primului Război Mondial (la 155 de ani de la înființarea Artileriei române moderne), în volumul România și Primul Război Mondial, Focșani, 1998;
33. Botoran, Constantin, Tratatul din august 1916 - confirmarea dreptului românilor la unitate națională, Revista de istorie militară 5 (39), 1996;
34. Botoran, Constantin, Matichescu, Olimpiu, Documente străine despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984;
35. Brătianu, I.C, Ion, Datoria oamenilor de stat-să asigure soarta acestui popor, Magazin istoric, august, 1991;
36. Brătianu, Gheorghe I., File rupte din cartea războiului, București, Editura „Cultura națională”, Pasajul Macca, 2;
37. Bulei, I., 1916. Zile de vară, Editura Eminescu, București, 1978;
38. Burcin, O., col. dr., Zodian, V., lt. col., Pandrea, A., Seniorii conflagrațiilor mondiale. De la Hitler la Antonescu, de la E. Grigorescu la M. Berthelot. Dicționar militar-sec. XX, Editura „Viața arădeană”, Arad, 1997;
39. Burghilea, M., mr., Oprea, Ș., lt.-col., 80 de ani sub tricolor - În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Greă, Editura Moldarom Trading, Galați, 1996;
40. Buzatu, G., România și războiul mondial din 1939-1945, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, Iași, 1995;
41. Cazan, Gheorghe, Rădulescu, Ștefan, România și Tripla Alianță 1878-1914, [f,e], București, 1979;
42. Căpățână, Aureliu, Zile de Război. Note de campanie în războiul de reîntregire, Editura Prietenii Cărții, București, 1998;
43. Căzănișteanu, C., Zodian, V., Pandrea, A., Comandanți militari. Dicționar, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983;
44. Ciobanu, Nicolae, Efortul uman și material al poporului român în anii Primului Război Mondial, Revista Trupelor de Uscat 2/2000;
45. Chiper, C., Col. (r), Veterani în slujba patriei, vol. I, Editura Buratino, Ploiești, 2005;
46. Constantinescu, Șerban, Generalul Vasile Rudeanu, personalitate reprezentativă a Armatei Române Moderne, în Muzeul Național, vol. XX/2008;
47. Constantiniu, Florin, O istorie sinceră a poporului român, Univers Enciclopedic, București, 1997;
48. Constantiniu, Florin, Dușu, Alesandru, Retegan, Mihai, România în Război, 1941-1945, Editura Militară, București, 1995;
49. Crăiniceanu, Ch., col., Impresiuni din războiul 1877-1878, București, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Str. Episcopiei, 3;
50. Cucu, Mihai, Trecătorile Carpaților, Editura Militară, București, 1988;
51. Culcer, Ion, Note și cugetări asupra campaniei din 1916, în special asupra operațiunilor armatei I, Iași, 1919;
52. Cupșa, Ion, Armata română în campaniile din anii 1916-1917, Editura Militară, București, 1967;
53. Dabija, G, Aurel, Armata română în campaniile din 1916-1918, [f,e], Vol I, București;
54. David, Vartolomeiu, Învățămintul artileristic românesc, de la începuturi la contemporaneitate, Sibiu 1993;
55. Dobre, Florica, Dușu, Alesandru, Distrugerea elitei militare sub regimul ocupației sovietice în România , vol. II, 1947-1964, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001;
56. Dobre, Dumitru, Personalități ale exilului militar românesc, Editura Militară, București, 2008;

57. Dragu, C., gl., Maiorul Sichițiu Nicolae. Eroul de la Băicoiu, Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939;
58. Dragu, C., general, Colonel Constantinidi Gheorghe, comandantul R. 2 Artilerie „Gl. De divizie Gheorghe Manu” – Eroul de la Dealul Ulmilor – Bătălia de la Perșani – în Cultul Patriei, an I, nr. 18-19/3 octombrie 1932;
59. Dragu, Marin, gl.lt.dr., Dumitru, Mircea, gl.mr.(r) Istoria infanteriei române, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985;
60. Duca, I, G, Memorii, Vol. III, (coordonator Stelian Neagoe), Editura Machiaveli, București, 1994;
61. Dumitrescu, Alexandru, maior - Contribuții la istoricul armei artileriei - în Revista Artileriei, iulie-august 1934;
62. Duțu, Al., dr., Dobre, F., Drama generalilor români (1944-1964), Editura Enciclopedică, București, 1997;
63. Duțu, A., col. dr., Dobre, F., Loghin, L., col. (r) dr., - Armata română în al Doilea Război Mondial (1941-1945). Dicționar enciclopedic – Editura Enciclopedică, București, 1999;
64. Duțu, Alesandru, locotenent-colonel, Dobre, Florica – Eroi români pe frontul de răsărit (1941-1944) – vol. I – Editura Eminescu, 1995;
65. Duțu, Alesandru, Dobre, Florica, Loghin, Leonida, Armata Română în al Doilea Război Mondial 1941-1945, Editura Enciclopedică, București, 1999;
66. Enache, Dumitru și colectiv, Anii premergători războiului mondial. Istoria trupelor de grăniceri, Editura Militară, București, 1987;
67. Falkenhayn, Erich, Campania armatei germane contra românilor și rușilor 1916-1917, [f,e], București 1937, ediția a IV- a;
68. Fălcoianu, Alexandru, general de brigadă - Amintiri din războiul ruso-româno-turc din 1877-1878- București, Institutul de arte grafice C. Sfetea, 1912;
69. Firoiu, V. , Și eu am fost recrut – Editura Militară, București, 1974;
70. Gargaz, Marian, col.(r), Evoluția trupelor de pontonieri în armata română, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2011;
71. Găvănescu, Constantin, Manolescu, Ion, Războiul cel Mare, 1914-1918, [f,e], București, 1924;
72. Georgescu, H., - Dicționar enciclopedic militar (A-B) – Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1996;
73. Georgescu, M. - Cadeți români la Saint-Cyr – Editura Militară, București, 2002;
74. Georgescu, Maria, Generalul Radu Rosetti „Mărturisiri despre războiul de întregire națională, Revista de Istorie Militară, 5(39) 1996;
75. Georgescu, Maria, Midan, Christophe, cpt., Les attaches militaires fraçais en Roumanie et roumains en France (1860-1940), Editura Militară, București, 2003;
76. Georgescu, H., - Dicționar enciclopedic militar (A-B) – Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1996;
77. Georgescu, H., - Dicționar enciclopedic militar (C-D) – Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997;
78. Georgescu, Pion, col., Din activitatea artileriei române la Mărășești. Tragere de precizie cu obuzierul de 127 m.m. Dărâmarea coșurilor Fabricii de zahăr de la Mărășești 24 septembrie 1917 - Timișoara, 1927, Tipografia Școalei Militare de Artilerie;
79. Gheorghe, Florian, Popescu, Mihai, Rotaru, Ion, conf.univ. dr., Prezențe militare în știința și cultura românească. Mic dicționar, Editura Militară, București, 1982;
80. Gheorghiu, Dorin, Cioară, Ion, Bihoreanu, Gheorghe, Armata a IV- a „TRANSILVANIA” la 80 de ani, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1996;
81. Ghinoiu, Marin, col.(r) Generalul de divizie Eracle Arion, primul comandant al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, Revista Artileria Modernă Română, nr. 1-2/2011, Sibiu;
82. Hentea, C., Armata și luptele românilor – Breviar de istorie militară, Editura Nemira, București, 2002;

83. Herkt, Enric, gl., Artileria noastră de câmp în campania din 1877-78 și învinuirile nedrepte ce i se aduc - în Revista Armatei, mai, 1898;
84. Herkt, Enric, general, Ocuparea Vidinului de către armata română și sfârșitul Războiului de Independență, în Revista Armatei, februarie, 1899;
85. Iliescu, Dumitru, Documente privind războiul pentru întregirea României, [f,e], București, 1924;
86. Ioanițiu, Alexandru, lt.-col., Războiul României (1916-1918), Tipografia Geniului (Cotroceni) București, 1928;
87. Ion, E., col. dr., Școala Superioară de Război și Academia Militară - Contribuții la dezvoltarea științei și artei militare românești, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002;
88. Kirițescu, C., Istoria războiului pentru întregirea României, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989;
89. Kirițescu, C., România în al Doilea Război Mondial – vol. I-II, Univers Enciclopedic, București, 1995;
90. Kirițescu, Constantin, Preludii diplomatice ale războiului întregirii. Tratatetele cu Antanta, [f,e], București, 1940;
91. Loghin, L., col. (r.) dr., Lupășteanu, A., col. (r), Ucrain, C., col. dr., Bărbați ai datoriei – 23 august 1944-12 mai 1945. Mic dicționar, Editura Militară, București, 1985;
92. Lucața, Olga, Cârcu Onișor-Rebrișoara (general) – în Răsunetul – cotidianul bistrițenilor de oriunde/03.09.2010;
93. Lupașcu, Gheorghe Em., col., Amintiri din Războiul Independenței, 1877-1878 – București, Tipografia modernă „CULTURA”, Societ. Colectivă, Str. Câmpineanu 15, 1915;
94. Lupașcu-Stejar, Alexandru, Din Războiul României. În Lumina Adevărului, București, 1921;
95. Mamina, Ion, Bulei Ion, Guverne și guvernanți (1866-1916), Silex, Casă de editură, presă și impresariat, București, 1994;
96. Mamina, Ion, Scurtu, Ion, Guverne și guvernanți (1916-1938), Silex, Casă de editură, presă și impresariat, București, 1996;
97. Manafu, A., dr., Ucrain, C., dr., Dâmbovițeni la datorie, Editura Nelmaco, București, 2003;
98. Manole, Teodora, Familii militare-partea a II-a, în Buletinul Muzeului Militar Național, serie nouă, nr. 3/2005;
99. Manoilescu, M., Memorii, Editura Enciclopedică, București, 1991;
100. Marinescu, Sandu, col., Bravi comandanți de brigăzi și regimente de artilerie, editura ProTransilvania, București, 2006;
101. Martinescu, Sandu, col. (r), Brăileni și gălățeni, personalități militare, Editura Pro Transilvania, 2005;
102. Mărdărescu, G. D., gl., Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920) – ediție facsimilată, Editura Militară, 2009;
103. Mărgăritescu, M., cpt., Șefii Armatei Române. Generali și colonei în activitate – Tipografia Curții Regale, 1904;
104. Metaxa, Vasile, Un erou al neamului. Generalul Eremia Grigorescu. Viața și opera sa. Omul. Militarul. Eroul. Funeraliile naționale, Tipo Curții Regale, București, 1920;
105. Miculescu B. Andrei, mr., Focșeneanu, I. Mihai, cpt., prof. la S.S.R., Istoricul Artileriei Române - 1942, Tip. Școalei Ofițerilor de Artilerie „Regele Carol I” Pitești;
106. Mitrea, Ion, dr., (Muzeul „Iulian Antonescu”, Bacău), Generalul Vasile Mitrea- autor de manuale pentru învățământul militar, în Buletinul Muzeului Militar Național”, serie nouă, vol. 1, partea a II-a, Editura Oscar Print, București, 2003;
107. Moghior, Neculai, Miler, Didi, Credință și glorie – Generalul Eremia Grigorescu. Mărturii și documente – ediția a II-a, Editura CTEA, București, 2006;
108. Moghior, Neculai, Dănilă, Ion, Moise, Leonida, General Gheorghe Mihail. Cuvânt pentru viitorime, Editura Paideia, București, 2004;

109. Moisiuc, Vasile, România în anii Primului Război Mondial, în Analele de istorie, anul XXIII, nr. 1/1977;
110. Moșoiu, Traian, Memorial de război (august - octombrie 1916), ediție de A. Dragomirescu și Marius Pop, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
111. Munteanu, Ion, Cauzele înfrângerilor suferite de armata română în campania din 1916, Revista de istorie militară nr. 5(39) 1995;
112. Mureșan, P., dr., Prefață la „Gheorghe Zapan - Cunoașterea personalității semenilor” – Editura Militară, București;
113. Mușat, M., Ardeleanu, I., România după Marea Unire, vol. II, partea a II-a – Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988;
114. Mușat, Mircea, Ardelean, Ion, De la statul dac la statul român unitar, [f,e], București, 1983;
115. Neagoe, Visarion, gl. mr.(r) dr., Roatiș Mircea, col. – Istoria artileriei și rachetelor Antiaerine române, vol. III, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2011;
116. Nestorescu, Valerian, cpt., Noua organizare a învățământului secundar și influența sa asupra învățământului în Școala Militară de Artilerie, în Revista Artileriei, nr. 6-7, 1929;
117. Niculescu, Alexandru, col., Luptele de la Jiu 1916, Editura Militară, 1976;
118. Nostovici, Emil, România și Puterile Centrale în anii 1914 - 1916, [f,e], București, 1979;
119. Novac, Vasile, Generali argeșeni –Vol. I, Editura Nova Internațional, Pitești, 2006;
120. Novac, Vasile, Generali argeșeni –Vol. II, Editura Nova Internațional, Pitești, 2006;
121. Olteanu, Constantin, Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români, Editura Militară, București, 1979;
122. Olteanu, Constantin, Evoluția structurilor ostășești la români, Editura Militară, București, 1986;
123. Oprean, Georgel, col. Școala de artilerie, trecut, prezent și perspective, Revista Artileria Modernă Română, nr. 1-2/2011, Sibiu;
124. Opriș, Mihai, Arh., Timișoara. Mică monografie urbanistică, Editura Tehnică, București, 1987;
125. Oprița, Constantin, gl. lt., Atanasiu, Dumitru, gl. mr. (r), Atanasiu, Victor, ing. col. dr., Petrovici, Constantin, col.(r), Dăscălescu, I., lt.col.(r), Oprescu, Paul, Contribuții la istoria învățământului militar din România, vol. II, Ed. Militară, București, 1978;
126. Oprița, Constantin, Atanasiu, Dumitru, Învățământul militar românesc. Tradiție și actualitate, Editura Militară, București, 1986;
127. Oroian, T., Nicolescu, G., Dobrinescu, V.-F., Oșca, A., Nicolescu, A., Șefii Statului Major General Român (1859 - 2000), Editor Fundația „General Ștefan Gușă”, Editura Europa Nova, București, 2001;
128. Otu, P., col. dr., Oroian, T., col. dr., Ion, E., lt.-col., Personalități ale gândirii militare românești – vol. I, Editura A.I.S.M., București, 1997;
129. Otu, P., col. dr., Oroianu, T., col. dr., Ion, E., lt.-col., Personalități ale gândirii militare românești – vol. II, Editura A.I.S.M., București, 2001;
130. Patca, Iulian, Tutula, Vasile, Comandanți ai Armatei a 4-a „Transilvania” (1916-2001), Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001;
131. Pascu, Ștefan, Făurirea statului național unitar român - 1918, vol I, (f,e) București, 1983;
132. Petrovici, C., col. (r), Școala militară de ofițeri activi de artilerie „Ioan Vodă” – Editura Militară, București, 1976;
133. Popescu, Constantin, gl-col. (r), Memorii (sub îngrijirea și redactarea col. (r) Gheorghe Cojanu) – Societatea Scriitorilor militari, București, 2004;
134. Popovici, Ioan, mr. Organizarea Armatei Române, vol. I, Schiță istorică a organizării de la 1870-1877, Roman, Tipografia Leon Friedmann, nr. 192, 1900-1902;
135. Popovici, Ioan, mr. – Organizarea Armatei Române – Vol. I-II, Roman, Tipografia Leon Friedmann, Str. Ștefan cel Mare nr. 192, 1900-1902, 1903;
136. Potcoavă, Andrei – Războiul pentru independență. 1877-1878. Valențele comunicării prin timbru (II)- Editura Sitech, Craiova, 2007;
137. Potopeanu, Gheorghe, col., Instrucția cadrelor de artilerie, Revista artileriei nr. 3, 1935;

138. Preda, Gavril, Giurcă, Ion 1916, Un an hotărâtor pentru istoria românilor, Editura Universității Petrol-Gaze, Ploiești 2006;
139. Preda, Dumitru, Alexandrescu, Vasile, Prodan, Costică, În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919 – Editura Enciclopedică, București, 1994;
140. Predescu, Lucian, Enciclopedia României – Cugetarea – Material românesc. Oameni și înăptuiri, Editura Saeculum I.O.&Ed. Vestfala, București, 1999;
141. Puică, Nicolae, cpt., Albumul apărătorilor Independenței, Tipografia Curții Regale, 1897;
142. Radu, Cosmin, Românii la Budapesta. Desrobitorii, București, Editura Librăriei Stănciulescu, Bulevardul Elisabeta nr. 5, 1920;
143. Rădulescu, Ion Gr., lt. în rezervă în Reg. 6 Artilerie, avocat, Pitești – Mărăștii – Pitești, Tipografia „Liga Poporului”, 1919;
144. Rizescu, Alexandru, col.dr. Studiu privind condițiile specifice de apariție a Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, Revista Artileria Modernă Română, nr. 1-2/2011, Sibiu;
145. Romanescu, Gh., - Marile bătălii ale românilor – Editura Sport-Turism, București, 1982;
146. Romanescu, Gheorghe și colectiv, Istoria infanteriei române, Vol II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989;
147. Rotaru, J., Moise, L., Regimentul 13 Artilerie – un destin eroic, Editura Paideia, Constanța, 1997;
148. Rosetti, Dim. R., Dicționarul contimporanilor, Editura Lito-Tipografiei „Populara”, Pasagiul Roman nr. 12, București, 1897;
149. Rosetti, Radu, gl., Operațiuni militare puțin cunoscute din Războiul pentru Independență, în „Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice”, Seria a III-a, Tom XXVI, 1943-1944;
150. Rosetti, Radu, general, Partea luată de armata română la războiul din 1877-1878, Cultura Națională, București, 1926;
151. Rosetti, Radu Gl., Centenarul reînființării artileriei române. Rostul ei în războiul din 1877-1878, comunicare în cadrul ședinței publice de la 10 decembrie 1943 a Academiei Române;
152. Rotaru, Jipa, Moise, Leonida, Regimentul 13 Artilerie. Un destin eroic, Constanța, 1997;
153. Rusu, Doina, Istoria Academiei Române în date (1866-1996), Editura Academiei Române;
154. Rusu, Dr. Dorina N., Membrii Academiei Române. 1866-1996. Mic dicționar, Fundația Academică „Petru Andrei”, Editura A92, Iași, 1996;
155. Rusu Abrudeanu, Ion, Pacostea rusească. Note istorice, impresii, documente și scrisori în legătură cu războiul nostru, București, Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate Anonimă, 1920;
156. Rusu Abrudeanu, Ion, România în Războiul Mondial. Contribuții la studiul istoriei războiului nostru – București, Editura Librăriei SOCEC & Comp., Societate Anonimă, 1921;
157. Sandovici, C.M., mr., Destăinuirile unei generații. Monografie istorică a promoției de ofițeri din toate armele activi și de rezervă 1917. Promoția Războiului, Tipografia Vremea, Str. Carol nr. 10, București;
158. Sănătescu, Constantin, Jurnal, Editura Humanitas, București, 1993;
159. Săndulescu, Cicerone, gl., Eroul de la Băicoiu, Revista „Frontul Mărășești”, nr. 17-18/decembrie 1938-ianuarie 1939;
160. Scafeș, I. Cornel, Scafeș, Ioan I., Cetatea București. Fortificațiile din jurul Capitalei. 1884-1914, Editura Alpha MDN, București, 2008;
161. Scafeș, Cornel, Șerbănescu, Horia, Andonie, Corneliu, Scafeș, Ioan, Armata română în Războiul de Independență 1877-1878, Editura Sigma, București, 2002;
162. Scafeș, Cornel, Șerbănescu, Horia, Andonie, Corneliu, Scafeș, Ioan, Dănilă, Ioan, Avram, Romeo, Armata Română 1941-1945 - Editura RAI, București, 1996;
163. Scheletti, S., General, Adevărul istoric asupra Plevnei, în Revista Armatei, 1904-1907;
164. Sofronie, Mihai, Primul Război Mondial și consecințele sale, Editura Academiei Trupelor de Uscat, Sibiu, 2002;
165. Staicu, Nicolae, Nicolae Filipescu și Neutralitatea României, Revista de Istorie Militară nr. 6 (34), 1995;

166. Stănculescu, V., Ucrain, C., Istoria artileriei române în date, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988;
167. Stoenescu, N.S., lt.-col., Bătălia de la Mărăști, București, 1930;
168. Stoina, N., gl. d.,dr., Ucrain, C., col. (r), dr., Eroii au fost, eroii sunt încă, Editura Pro Transilvania, București, 2000;
169. Stoika, Șt., lt.-col., Generalul Eremia Grigorescu, Imprimeriile „Curentul” S.A., 1937;
170. Stroea, Adrian, col. dr., Școala Militară de Artilerie la ceas aniversar, Revista Artileria Modernă Română, nr. 1-2/2011, Sibiu;
171. Stroea, Adrian, col.dr., Băjenaru, Gheorghe, lt.col., Istoria artileriei în date și imagini, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010;
172. Stroea, Adrian, col.dr., Ghinoiu, Marin, col. (r), Școala Militară de Artilerie - 130 de ani de existență, Editura Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2011;
173. Stroea, Adrian, col.dr., Ghinoiu, Marin, col. (r), Din elita artileriei, Editura Centrului Tehnic- Editorial al Armatei, București, 2012;
174. Trofin, Constantin, Studiu analitic rezumativ asupra Războiului Mondial 1914-1918 [f,e], Sibiu, 1937;
175. Troncotă, C., Glorie și tragedii. Momente din istoria Serviciilor de informații și contrainformații române pe Frontul de Est (1941-1944), Editura Nemira, București, 2003;
176. Tucă, F., col. dr., Cociu, M., Chirea, F., dr., Bărbați ai datoriei—1877-1878. Mic dicționar, Editura Militară, București, 1979;
177. Tudor, Gheorghe, Unele aspecte ale gândirii militare românești în timpul Primului Război mondial, Buletinul Academiei Militare, nr. 1/1987;
178. Tudorache, S., col., În elita Armatei Române. Scurt istoric al Direcției Operații. 1859-1999, Editura Nummus, București, 1999;
179. Ucrain, C., col. (r) dr., Paraniac, C., col., „In memoriam” – Omagiu artileriștilor români, Editura O.I.D.I.C.M., București, 1993;
180. Ucrain, C., col. (r) dr., Eroilor artileriei, Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, 2000;
181. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Scriciu, L., col. conf. univ. dr., Ene, N., col., Personalități militare românești, vol. I, Editura C.T.E.A., București, 2005;
182. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Scriciu, L., col. conf. univ. dr., Ene, N., col., Personalități militare românești, vol. II, Editura C.T.E.A., București, 2005;
183. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Scriciu, L., col. conf. univ. dr., Ene, N., col., Personalități militare românești, vol. III, Editura C.T.E.A., București, 2005;
184. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Ciobanu, V., col., Personalități militare din Teleorman, Ed. Pro Transilvania, București, 2002;
185. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Iași, personalități militare, Editura Pro Transilvania, București, 2004;
186. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Promoția de aur a artileriei române-30 decembrie 1949, Editura Pro Transilvania, București, 2004;
187. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Tunarii, vol. II, Editura Pro Transilvania, București, 2002;
188. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Tunarii, vol. III, Editura Pro Transilvania, București, 2003;
189. Ucrain, C., gl. bg. (r) dr., Promoția de aur a artileriei române-30 decembrie 1949, Ed. Pro Transilvania, București, 2004;
190. Uică, Nicolae, cpt., Istoricul Școalei Militare de Infanterie de la anul 1847-1911, București, Tipografia George Ionescu, Str. Academiei nr. 30;
191. Vasile-Ozunu, Mihail, Otu, Petre, Înfrânți și uitați Români în bătălia de la Stalingrad, Editura Ion Cristoiu, București, 1999;
192. Vasiliu-Năsturel, Petre, General, Contribuțiuni la istoria artileriei române, București, Stabiliment de arte grafice „Universala”, 1907;
193. Văcărescu, T.C., lt.-col. în rezerva armatei, Luptele românilor în resbelul din 1877-1878 - vol. I-II, București, 1886-1887;

194. Vidrașcu, Romeo cpt. în rezervă, fost cdt. Al bt. IV art. călăreată, Jurnalul de campanie 15 august 1916 – 18 iunie 1919, Tipografia „Convorbiri literare” Societate anonimă, Str. Câmpineanu 17, 1920;
195. Von Manstein, Erich, Feldmareșal, Victorie pierdute, Editura Elit, 1992;
196. Vulcan, Petru, Albumul național al Dobrogei. 1866-1877-1906, București, Tipografia Regală, Piața Palatului Regal;
197. Zamfir, Zorin, Banciu, Jon, Primul Război Mondial, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995;
198. Zorzoliu, Troian – Generali drăgăneșteni – Drăgănești-Olt, 2010.

- *** 150 de ani de la înființarea artileriei române moderne – sesiune de comunicări – Inspectoratul General al Artileriei, București, 1993;
- *** Academia Militară (coordonator și redactor principal Col. dr. Costică Popa) – Curs de istoria artei militare, volumul III, Arta militară în perioada 1918-1945 – București, 1988;
- *** Almanahul Veteranul de Război-2002, editat de Filiala A.N.V.R. Bacău - Editura Plumb, Bacău, 2002;
- *** Anuarul Armatei Române pe anul 1877(1 iulie), București, Imprimeria statului, Curtea Șerban-Vodă, 1877;
- *** Anuarul oficial al Armatei Române, Ministerul de Război – pe anii 1868-1881, 1883-1912, 1914-1916, 1920, 1923-1924, 1927-1931, 1934, 1936, 1940;
- *** Anuarul ofițerilor și drapelurilor Armatei Române cărora li s-a conferit Ordinul „Mihai Viteazul”, Atelierele grafice Socec&Co., București;
- *** Arhiva Ministerului Apărării, Memorii personale;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii speciale de artilerie și geniu, vol. I și vol. II;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul Școlilor Militare de Artilerie, vol. III;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii de Aplicație a Artileriei, nr. inv. 1070;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii Speciale de Artilerie și Geniu, vol. I, număr inventar 1071;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie, 1915 - 1928, număr inventar 4505;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii Militare de Artilerie, 1928-1938, număr inventar 4506;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie „Carol I”, 1938-1943, număr inventar 4507;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Institutului de Artilerie și Geodezie „Ioan Vodă”, 1991;
- *** Arhivele Militare Române, Centrul de Instrucție al Artileriei, Registrul istoric 1949-1950, nr. 583, Dosar 959;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric, Centrul de Instrucție al Artileriei 1952, Dosar RIJO 2, nr. 150;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric, Centrul de Instrucție al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate, 1952, Dosar RIJO 2, nr. 193;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Centrului de Perfecționare a Pregătirii Cadrelor de Artilerie, RIJO-2, nr. 193, vol. I;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric al Comandamentului Artileriei Forțelor Armate pe anii 1956-1975;
- *** Arhivele Militare Române, Registrul istoric (Școala de Aplicație Unități Sprijin Luptă) numărul A 2889 din 08.08.2002;
- *** Arhivele Militare Române, Formular istoric al Școlii de Ofițeri de Artilerie din perioada 1944-1970, RIJO-2, 529;
- *** Armata 1 română în campania din vest, Editura Per Omnes Artes, București;
- *** Artileria Modernă Română, serie nouă, anul I, nr. 1/2002;
- *** Artileria în sărbătoare – Părerii Tutovene, supliment omagial, octombrie 1998;

- *** Artileria română în Războiul pentru Independență 1877-1878 (simpozion) - Comandamentul Artileriei, București, 1977;
- *** Artileriști la datorie, număr omagial, 1 februarie 1994, revistă editată de U.M. 01478 Brăila;
- *** Atlas pentru istoria României, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983;
- *** Asociația Națională a Veteranilor de Război, Veterani pe drumul onoarei și jertfei. Ultime mărturisiri. 1940-1945. vol. VII – Editura A.I.S.M., București, 2002;
- *** Asociația Națională a Veteranilor de Război, Armata Română în vâltoarea războiului, 1941-1945, București, Editura Vasile Cârlova, 2002;
- *** Asociația Națională a Veteranilor de Război, De la Stalingrad la bătălia Moldovei, Editura Vasile Cârlova, București, 1997;
- *** Asociația Națională a Veteranilor de Război, Veteranii pe drumul onoarei și jertfei 1941-1945, Editura „V. Cârlova”, București, 1998;
- *** Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman“ Craiova – Repere spirituale românești. Un dicționar al personalităților din Dolj;
- *** Buletinul Oficial, nr. 13/17 (30) aprilie 1881, nr.184/17 (29) noiembrie 1895, nr. 12/1912, nr. 145/1924, nr. 68 bis/20.03.1928 (01 aprilie 1928);
- *** Buletinul artileriei, nr. 3/1968, număr festiv - 1843-1968. 125 de ani de la înființarea Artileriei Române Moderne;
- *** Buletinul Societății Regale Române de Geografie, tomul LI/1932;
- *** Casa de cultură Seini - MIHAI BĂLAJ (1909 - 1976) Pagini biografice;
- *** Centrul de Studii și Cc. de Istorie și Teorie Militară, File din istoria militară a poporului român, vol. I, Editura Militară, București, 1973;
- *** Centrul de Studii și Cc. de Istorie și Teorie Militară, (coordonator-col. C. Căzănișteanu) – Mărăști, Mărășești, Oituz. Documente Militare – Editura Militară, București, 1977;
- *** Comisia Română de Istorie Militară, Centrul de Studii și Cc. de Istorie și Teorie Militară, Istoria militară a poporului român vol. VI, Editura Militară, București, 1989;
- *** Colectiv, Istoria armei tancuri din Armata României, Editura militară, București, 2001;
- *** Colectiv - Itinerare eroice 1877-1878. Jurnale de operații ale unor unități militare participante la Războiul de Independență - Editura Militară, 1977;
- *** Colectiv, Cronica participării Armatei Române la Războiul pentru Independență 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977;
- *** Colectiv, Fascinația oțelului. 90 de ani de tradiții, onoare și glorie, Editura CTEA, București, 2009;
- *** Colectiv, coordonator principal general-colonel Ion Popescu, Istoria artileriei române, Editura Militară, București, 1977;
- *** Colectiv, coordonator principal general-locotenent dr. Ilie Ceașescu, Istoria militară a poporului roman, vol. IV - Editura Militară, București, 1987;
- *** Colectiv, coordonator principal general-colonel Ion Coman, România în Războiul de Independență 1877-1878, Editura Militară, București, 1977;
- *** Colectiv, Coordonator: General-colonel D. Cioflină, Șefii Marelui Stat Major Român – Destine la răscruce – 1941-1945, Editura Militară, București, 1995;
- *** Colectiv, Coordonator științific: colonel dr. Al. Gh. SAVU, Armata și societatea românească, Editura Militară, București, 1980;
- *** Colectiv (coordonator amiral prof. univ. dr. Gheorghe Marin) – Enciclopedia Armatei României - Editura CTEA, București, 2009;
- *** Colectiv, coord. col.dr. Stroea Adrian, 165 de ani de existență a Artileriei Române Moderne, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2008;
- *** Colectiv, coord. Gl.lt.dr. Dragu Marin, gl.mr. dr. (r) Dumitru Mircea, Istoria Infanteriei Române, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985;
- *** Colectiv de autori, Enciclopedia Armatei României, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009;
- *** Colectiv de autori, Istoria militară a poporului român, vol. I-IV, Editura Militară, București, 1981;

- *** Colectiv de autori, Arma geniu din armata României – 150 de ani de jertfe și glorie, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009;
- *** Cotidianul, anul XV, serie nouă, nr. 242 (4617)/12.10. 2006;
- *** Dosarele istoriei: nr. 7 (23)/1998; nr. 7 (35)/1999; nr. 7 (59)/2001;
- *** Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1918 la români. Desăvârșirea unității naționale statale a poporului român, Vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983;
- *** Gândirea militară românească: nr. 4/1992; nr. 2/1994;
- *** Generalul Coandă. Cuvântări la moartea sa – București, 1932;
- *** Grigorescu - Editura Meridiane, București, 1978;
- *** Istoria artileriei române – Editura Militară, București, 1977;
- *** Istoria militară a poporului român – vol. IV-VI - Editura Militară, București, 1987-1989;
- *** M.Ap.N., M.St.M., Serviciul Istoric – România în Războiul Mondial 1916 - 1918;
- *** Ministerul de Război – Monitorul Oastei Române – pe anii 1860-1920;
- *** Ministerul de Război: – Instrucțiuni generale pentru funcționarea școlilor militare de ofițeri în anul 1918-1919, Iași, Tipografia Serviciului Geografic al Armatei, 1918;
- *** - Monitorul Oficial nr. 18/28 aprilie 1909, Partea regulamentară nr. 8, nr. 15/4 aprilie 1914, Partea regulamentară nr. 10;
- *** - Ordinea de bătaie a comandamentelor și serviciilor armatei la 15 Decembrie 1917;
- *** Revista „Armata”, nr. 32-33/15 noiembrie 1943, nr. 7-8/4 octombrie 1942, nr. 32-33/15 noiembrie 1943, număr special închinat centenarului Artileriei Române, nr. 31/15 octombrie 1943;
- *** Revista de istorie militară: nr. 4-5/1993; nr. 2/1995;
- *** Revista oștirii române, anul 5, nr. 2 (9)/decembrie 2003;
- *** Revista Trupelor de Uscat: nr. 3-4/1994; nr. 4/1996;
- *** Revista Artileriei, anul I (serie nouă), nr. 1/1998, număr festiv;
- *** Revista DOCUMENT, Nr. 2-3/1998; Nr. 1-4/2006;
- *** Revista „Magazin istoric”, Nr. 5(482)/2007;
- *** Revista Artileriei, 1887- 1916, 1921-1952;
- *** Revista Artileriei, mai 1900, Întâiul Tun;
- *** Revista Artileriei, an LVII, nr. 11-12/noiembrie-decembrie 1943, Centenarul Renașterii Artileriei Românești. 1843-1943;
- *** Revista Armatei, 1883-1914;
- *** Revista Armatei, ianuarie 1914, Serbarea dezvelirii Monumentului Independenței la Craiova;
- *** România în anii Primului Război Mondial – vol. I-II – Editura Militară, București, 1987;
- *** România în anii celui de-al Doilea Război Mondial – vol. I-III – Editura Militară, București, 1989;
- *** România în Războiul de Independență. 1877-1878 – Editura Militară, București, 1977;
- *** România în Războiul Mondial 1916-1919, Vol. I, (f,e), București, 1934;
- *** România în timpul războiului 1916-1918, seria I, fascicula nr. 1/aprilie 1919, 10/septembrie 1920;
- *** Secretariatul General. Tradiție și noutate. 100 ani – București, 2000;
- *** Școala de Ofițeri. Promoția XXX (1877) – Tipografia Bucovina, București, 1934;
- *** Ziarul „Dimineața”, nr. 9431-9434/31 martie-3 aprilie.